i 16892896

(R.23658)
R.11.124 (1)

Henrici de Seguſio Cardinalis

HOSTIENSIS

IVR. VTR. MONARCHAE

CELEBERRIMI

In Quintum Decretalium librum Commentaria,

DOCTISSIMORVM VIRORVM quampluribus adnotationibus illuſtrata.

Hac nouiſſima Editione ſummo ſtudio, ac diligentia ab innumeris erroribus expurgata, ſuoque priſtino typo reſtituta.

Recens acceſſerunt SVMMARIA, & INDEX Locupletiſſimus.

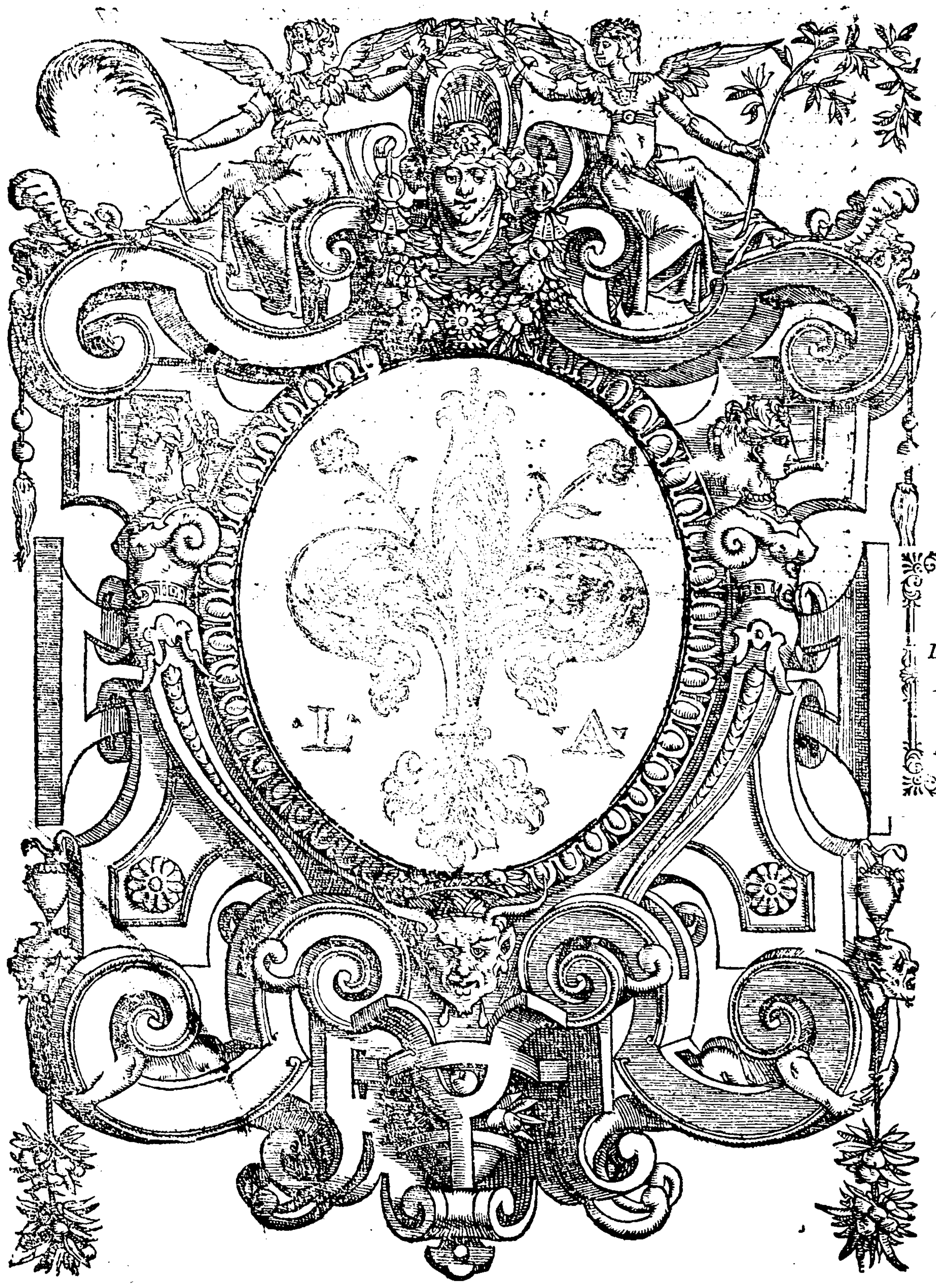

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
Æ. C. N.

VENETIIS, APVD IVNTAS, MDLXXXI.

(R.23658)
R.11.124 (1)

Henrici de Seguſio Cardinalis

HOSTIENSIS

IVR. VTR. MONARCHAE CELEBERRIMI

In Quintum Decretalium librum Commentaria,

DOCTISSIMORVM VIRORVM quampluribus adnotationibus illuſtrata.

Hac nouiſſima Editione ſummo ſtudio, ac diligentia ab innumeris erroribus expurgata, ſuoque priſtino typo reſtituta.

Recens acceſſerunt SVMMARIA, & INDEX Locupletiſſimus.

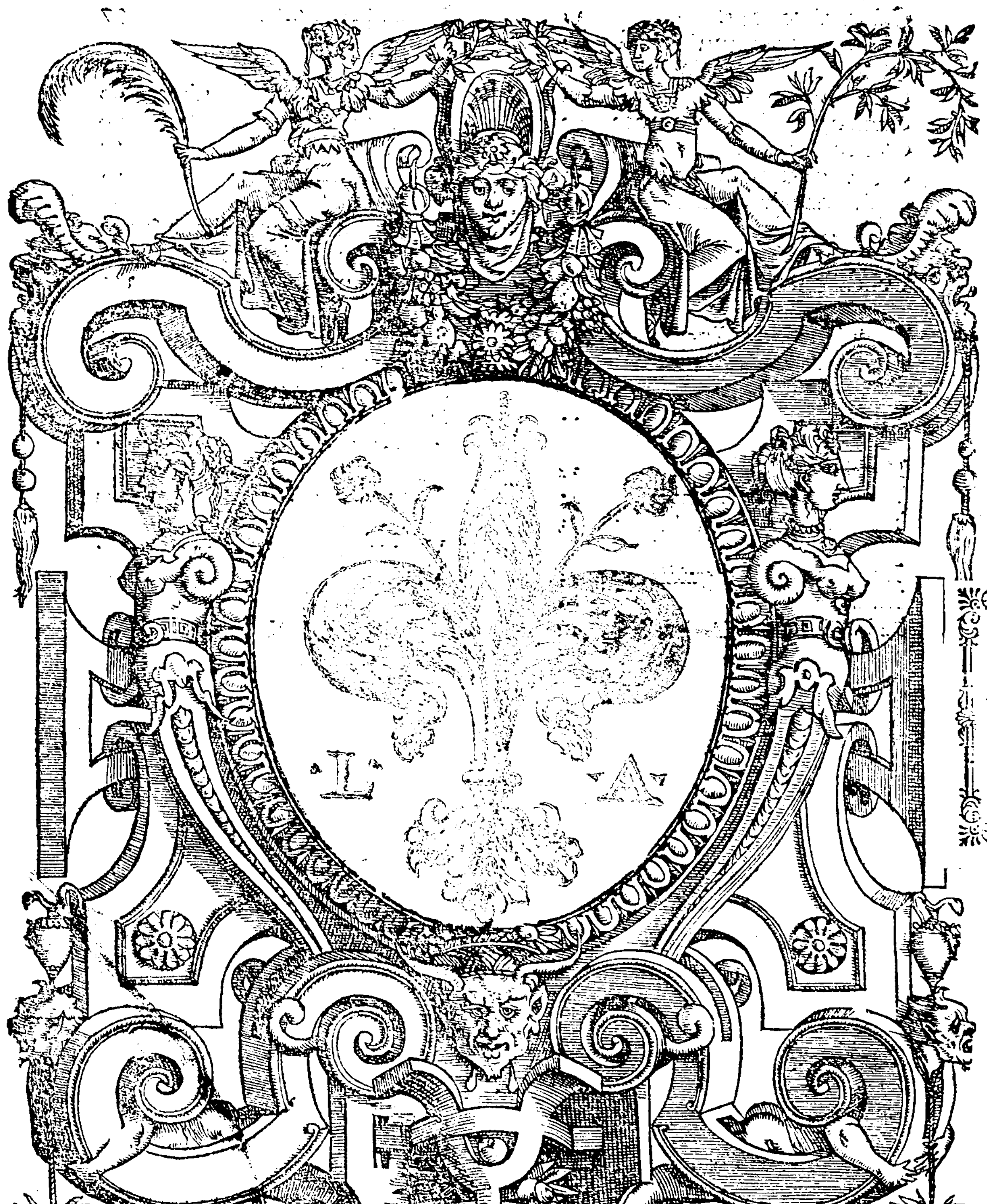

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
Æ. C. N.

VENETIIS, APVD IVNTAS, MDLXXXI.

INDEX RVBRICARVM
HVIVS VOLVMINIS.

Accuſationibus.	2
Adulteriis.	52
Apoſtatis,& reiteran.bapt.	41
Calumniatoribus.	14
Clerico excommuni.depoſi.	66
Clerico non ordinato miní.	70
Clerico percuſſore.	65
Clerico per ſaltum promoto.	70
Clerico venatore.	64
Clericis pugnan.in duello.	51
Colluſione detegenda.	63
Crimine falſi.	60
Delictis puerorum.	64
Eo,qui furtiue ordines ſuſcepit.	70
Exceſſibus prælatorum.	71
Furtis.	55
Hæreticis.	34
His,qui filios occiderunt.	42
Homicidio volunt.vel caſuali.	43
Infantibus vel languidis expo.	43
Iniuriis.	95
Iudeis,& ſaracenis.	80
Magiſtris.	28
Maledicis.	65
Ne prælati vices ſuas.	27
Noui operis nuncia.	77
Pęnis.	96
Pęnitentiis,& remiſſionibus.	99
Priuilegiis,& exceſ.prælato.	79
Purgatione canonica.	89
Purgatione vulgari.	95
Raptoribus,& incendiariis & uiolatoribus eccleſiarum.	58
Regulis iuris.	133
Sagittariis.	51
Schiſmaticis.	40
Sententia excommunicatio.	105
Simonia.	14
Sortilegiis.	62
Torneamentis.	51
Verborum ſignificatione.	123
Vſuris.	55

FINIS.

R. 11. 124

C 4 16

HOSTIENSIS
I. V. D. CELEBERRIMI.
IN QVINTVM DECRETALIVM Librum Commentaria.

¶De accuſationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Accſare non admittitur criminoſus,infamis,& ſuſpectus.*
Nec inimicus,aut inimici familiaris.nu.2
3 *Denuntiare non admittitur vilis,& ſuſpecta perſona.*
4 *Accuſator cum non admittitur reus abſoluendus eſt.*

CAP. PRIMVM.

1 SIlegitimus. [Accuſator] Putat† criminoſus eſt,infamis eſt,ſuſpectus eſt.
iij.q.vij.qui ſine.& c.poſtulatus. vj.
q.j.q crimen. Nā q trabē geſtat in
oculo, non dēt eſſe de iuenda feſtuca a fratris oculo curioſus. iij. q.
vij. §. porro.ad fin.& j. q. j. multi.
2 Vel inimicus † eſt, ſeu inimico familiaris.j̃.e.repellantur. cum P.Mā
concella.meminimus.cū oporteat.
3 & in ſumma ſuſpectus,& vilis † ēt a denuntiando repellitur.ſ̃.de
ſpon.cum in tua.Multo fortius ab accuſando. ar.in eo qđ leg.&
no.ſ̃.de deſpon.impu.ad diſſoluendū.rñ.j.ver.quo circa. & ſeq.ſ̃.
4 de teſti.in literis.§.fi. [Non fatigetur] Immo repellatur †accuſator,& reus ab obſeruatione iudicij abſoluatur.vj.q.fi.c.fi. Niſi fuerit infamatus,vbi probatione deficiente eſt purgatio indicenda.
ij.q.iiij.presbiter.j̃.de pur.ca.cum P.Manconella. ſ̃.de cohabi.cleri.& mu.tua nos.§.pen.& fin.

SVMMARIVM.

1 *Accuſator quandoque ponitur pro denuntiatore.*
2 *Monitio triplex debet præcedere vindictam.*

CAP. II.

1 SI quis epiſcopus. Subaudi criminoſus, vł accuſandus,ſiue denuntiandus[Accuſatoribus].i.†denuntiatoribus[Recipiendi]Nam inimici & ſuſpecti repelluntur,vt no.
ſ̃.c.j.[Accuſatus].i. admonitus charitatiue, vt innuunt ſequentia. Ad idem.j̃.e.dilectus.j̃.de ſimonia.licet Heli.quod dic,vt le.&
no.ſ̃.de iud.nouit.rñ.j.ver.ſed cum dñs.& ſeq.ſ̃.de teſti.in omni.
2 & eſt ar.ꝙ†trina monitio debet vindictam præcedere, ſiue agat
de correctione inferioris.xij.q.ij.indigne.ſ̃.de vi. & ho.cle.c.fi.ſiue paris.vt hic.& ſ̃.de conſti.ex literis. Siue de probanda negligētia ſuperioris,vt le.& no.de ſup.ne.præ.c.j. [Conuentus].i.monitus,& nō ante,vt ſequitur,& patet.j̃.e.qualiter.ij §.pe. [Nō olim]
i.non ante admonitionem[Sed nunc].ſ.poſt admonitionē,vt ſ̃.
præmittitur,& no.[Ad primates].i.ad ſuum iudicem, ſiue ſit primas,ſiue archiepiſcopus.ſ̃.de fo.ꝯp.ſane.& le.& no.ſ̃. de offi.ord.
duo ſimul.ſiue conſilium,vel ſinodus.ſ̃.de iud.c.j. vbi de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Accuſare vel denuntiare tenetur quilibet clericus,vel chriſtianus crimen prælati ſui.*
2 *Denuntiare non permittuntur,niſi quorum intereſt.& nu.3*
4 *Sententia diffinitiua quid continere debeat,& quando dicitur nulla ob incertitudinem.nu.5.*

CAP. III.

1 ILla præpoſitorum.&infra. [Qui poſſit dicere]in modum † accuſationis.j̃.e.ex
parte.& ij.q.iij.Euthemium. vel in modum inquiſitionis,ſeu denuntiationis,ad quam tenetur quilibet chriſtian⁹.
ij.q.vij.qua pp.ēt ſi iurauit non accusare.ſ̃.de iureiu.quemadmodū.§.fi.quod dic,vt ibi not. ſ̃.de cog. ſpi. tua nos. & de teſti.in oī
2 [Quorum intereſt]No.ꝙ†nō debēt admitti ad denūtiādū,niſi illi,quorū intereſt,ſicut monachi,vt hic aut patroni.xvj. q. fi.filiis.
aut ēt parochiani.lxiij.di.vota ciuiū.vij.q.j.factus eſt. ſm B.& de
hoc no.ſ̃.de reb.eccl.nō alie.ſi quis presbiterorū. §.fi. Itē ar. ꝙ rłr
3 tā in inſtitutione,†q̃ in deſtitutione prælati,ēt ſi in modū inquiſitionis agatur,hi quorū intereſt ſunt vocādi, & cā in corū pñtia
eſt tractanda,vt hic.& j̃ e.qualr.ij.rñ.j.ver.dēt.86.di.ſi qđ vero.ſ̃.de
ſta.mo.monachi.in fi.ſ̃.de of.arch.ad hæc.§.fi.ſ̃.de tem.ord.ſi archieṗs.ad fi.vbi de hoc[Condēnetur,vel abſoluatur] Alterū iſto-
4 rum,vel æquipollens ſp̄ dēt diffinitiua ſnīa ꝯtinere,vt patet hic.&
j̃.de ver.ſig.in his.ff.de arbi.quid tñ.§.ſi arbiter.ff.de re iud.in ſententijs.alias in sūma.Alioquin nulla eſt ſnīa.ij.q.vj.§.diffinitiua.
5 23.q.4.illud ēt.Sic& nulla†eſt,ſi incerta ſit niſi aliqua parte actorū certa reddat.C.de ſen.quę ſine cer.quan.profe.l.j.& fi.ſm T.

SVMMARIVM.

1 *Eligi,vel promoueri non debet aliquis durante eius infamia, cum eius opinio interim ſit grauata.*
2 *Honor non eſt abſque onere.*

CAP. IIII.

OMnipotens Deus.& inf. [Tanta]ſcilicet crimina[Et talia]ſ.grauia [Nūtiaī] in modū de
nuntiationis,vel accuſationis,ſeu fama publica defe
1 rente. Ex quo.n.grauata eſt eius opinio,†nō dēt eligi durante infamia,nec alr promoueri,vt patet hic.& 33.di.laici.81.diſt.tantis
Daniel.C.de proc.reū.niſi poſt annū.ff.de mu.& ho. reus. rñ.j.&
§.eū.& adde quod no.j̃.e.accedens.§.fi.[Honoretur] alias oneretur.i.ad honorem,vel onus honoris promoueatur. Nam abſque
2 †onere non eſt honor,vt patet.viij.q.j.qui epiſcopatum.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ex officio poteſt repellere non idoneum accuſatorem,quando accuſatus non poteſt excipere.nu.4.*
2 *Criminoſus vtrum,& quando admittatur ad accuſandum.*
3 *Epiſcopi debent habere apud ſe perſonas honeſtas.*

CAP. V.

1 NVlli epiſcoporum. [Repellere]Iudex tñ† ad quem ſpectat(vt perſonas ꝯdicentiū primo examinet.vt 23.di.
illud.& in Auth.qūo opor.epi.§.ſi qs aūt talis.ibi ſi tñ
is q ordinationi ꝯdicit &c.coll.j.)ex offō ſuo pōt hoc facere,ſi nō
ſit idoneus accuſator. ar.ij.q.vij.alieni.& c.ſi q ſūt. & c.q̃rendū.ff.
de poſtu.quos ꝑhibet.ff.de pe.hær.l.fi.ſ̃.de exce.exceptionē. in fi.
[Impetendū cognoſceret].i.accuſandum,ſiue denūtiandū,& eſt
ſi.ar.ſ̃.de ap.ſuggeſtū.& c.meminimus.& ſ̃.de ali.iu.mu.cau.fa.c.
j.[Familiaritate]Non.n.pōt reprobare ſemel ꝓbatū. 32. q.v.horrendus.ff.de neg.ge.Pōponi⁹.ff.de adul.ſi vxor.in fi. ſ̃.de fil.presb.
veniēs.Immo & criminoſus criminoſū accuſare pōt.ar.ij. q.vii.
2 §.in hoc.C.de hær.qm̄.C.de inoſ.te.in arenā.Sed ꝯ,qa†nullus criminoſus admittiī ad aliū accuſandū.ij.q.vii.alieni. iii. q.fi.§.ſi qs
ex familiarib.C.q accu.nō poſ.iniquū.C.de adul.qm̄.32.q. vi.nihil iniquius.C.de li.cā.ſi filiū.So.rłare eſt,ꝙ nullus criminos⁹ admittiī ad accusādū,ſiue denūtiandū,vt in vlt.ꝯcor.& not. ſ̃.e.c.j.
Fallit in exceptis criminib. & qñ accuſatus eſt grauiter infamatus,vt le.& no.j̃.de ſimo.ꝑ tuas.§.fi.ſ̃.de ꝯſ.c.j.ſ̃.de teſti.veniēs.j.&
3 c.de cętero.& ſic intelligūt qdā qđ hic dr̄. Alii dicūt,ꝙ hoc†ſpāle
eſt in odiū eṗorū, q ſecū debēt hr̄e fideles cubicularios & honeſtos.lōq; ſi viles elegerint,eis eſt imputādū.ar.ii.q.vii. cū paſtoris.
4 & in primis ꝯcor.ſ̃.ſignatis.Licet†aūt ipſi nō poſſint excipere, iu
a dex tñ ex officio ſuo ipos pōt repellere,[a] vt no. ſ̃.ſuꝑ ver.repellere.
& no.ſi.ſ̃.de teſti.ꝑ tuas.& c.cū clamor.Vtile eſt igiī in talib. ſ.arbitrariis gratiosū iudicē obtinere,vt patet in co,qđ le.& no.ſ̃.de teſti.c.præterea.§.fi.ſ̃.de of. dele. ꝯſuluit. §.j.ver.nec erit.Sed caueat
ſibi iudex in gratia facienda,qa cito poſſet pœnam incurrere, vt
patet in eo,qđ le.& no.extra.d.n.de re iud.cum æterni.§.j.lib.vi.

ADDITIO.

a ¶Adde Io.de Imo.in l.de pupillo.§.ſi procurator.ff.de no. oper. nunc.ſecundum And.Bar.hic.in apoſt.ad Panor.quem vide.

SVMMARIVM.

1 *Crimina ſemel dimiſſa non recipiunt vlterius vltionem.*
2 *De delicto vnius hominis ſępius quæri non debet,niſi in duobus caſib.nu.3.*
4 *Abſolutio pœnitentialis accuſationem non impedit.*

CAP. VI.

1 DE his.& infra. [Non poteſt].i.non dēt,qa ſi probato crimine diſpenſatum fuit per illum,qui potuit, crimina† ſemel dimiſſa non recipiunt vlterius vltionem.de pœ. di.iiij.

diuina clementia.ad fi.di.23.q.iiii.ſi illic.vbi de hoc.ij.q.iij.§.notā
dum.Sed & ſi abſolutus fuit per ſententiam,quia accuſator forſi-
tā non probauit,idem eſt,vt hic dicit.Sed ſi non probetur, nunq̃
præſumitur diſpenſatum,quod dic,vt le.& no.ĩ.de ſchiſma. ca.ij.
2 [Replicari].i.iterari quia † de delicto vnius hominis ſæpius quæri
non debet.ff.nau.cau.ſta.licet.§.fi.35.q.ix.veniam.niſi in duobus
3 caſib.Primus † eſt,ſi ſecundus accuſator doceat primum præuari-
catum fuiſſe.ff.de præuarica.l.iij. C.de accuſa. ſi quis homicidij.
quod locum habet ẽt,vbi ex officio ꝓceditur,vt patet. ĩ.de collu.
detegen. c. fi. Secundus eſt,ſi dolorem proprium proſequatur,&
ignorauit accuſationem ab alio inſtitutam.ff.de accuſa.ſi cui. §.
iiſdem.Forte & in tertio quando.ſ.reus non abſoluitur, ſed accu-
ſatori ſilentium imponitur,vt indigno,vt no.ĩ.e.veniens.ad fi. &
hoc intelligitur,quando in foro contentioſo abſolutio facta fuit.
4 † nam pœnitentialis accuſationem non impediret.33.q.ij.admo
nere.ſecundum Vin.Niſi diſpenſatum eſſet,vt patet in eo, quod
no.s̃.eo.c.in prin.& s̃.de biga.quia circa.

SVMMARIVM.

1 *Inimicorum meorum amici, inimici mei præſumuntur ideo repelluntur ab ac cuſando.*
2 *Præſumptio oritur pro aliquo,vel contra,ex cohabitatione.*
3 *Iudicium vertitur amore,timore,odio,& pretio.*

LEX VII.

REpellantur. [Ab accuſatione]Non ſolum
inimici,ſed etiam[Cohabitā-
1 tes]&c.Nam ex hoc præſumuntur † inimicorū ami-
ci,& accuſandi per conſequens inimici. ar.hic.iiij.q.
iii.teſtes.ĩ.e.cum oporteat.C.de inoffi.teſt.liberi.xciij.di. ſi inimi-
2 cus.& ſic † ex cohabitatione præſumitur pro aliquo,vel cõtra ali-
quem,vt hic.& ĩ.de præſump.ex ſtudiis.& xviij.q.ij. diffinimus.s̃.
de coha.cle.& mu.c.j.& iij.q.v.accuſatoribus.Eſt tñ arg.ɔ.ff.ꝓ ſo-
cio.nam ſocius.81.di.legitur[Quia infeſtationes&c.]Hoc eſt ini
mici, & inimicorum amici conſueuerunt inimicos infamare,
3 & blaſphemare[Amicitiæ]Amor enim,† vel odium, timor, vel
pretium veritatis neſcit iudicium. xi. q.iij.quatuor.extra.do. no.
de re iudi.cum æterni.lib.vj.iij.q.v.accuſatores.

SVMMARIVM.

1 *Accuſator immunis eſt ſi iuſte accuſauit, & probato crimine accuſatus decapitatur.*
2 *Irregularitatem incurrit quis ſi propter eius accuſationem iuſte initam decapitatus eſt aliquis.*
3 *Carena quid ſignificat, & vnde dicitur.*

CAP. VIII.

ACcuſaſti. [Et per tuam]ſcilicet tantum [Ac-
cuſationem]Calumniam & ſine
culpa accuſati, nam ſi iuſtè accuſatur quis.& crimi-
1 ne probato decapitatur, † immunis eſt accuſator &
executor quantum ad pœnam talionis.23.q.4.illud. & q. v.cum
homo.& c.qui malos.& c.iudex. c. & qui homicidas.& c.miles.
2 Irregularitatem † tamen incurrit,vt patet in eo,quod no.ĩ.de ho-
mi.ſicut.§.fin.& c.ad audiẽtiam.§.fi.& s̃.de diuor. ca.gaudemus.
§.fi.[Niſi pro pace]quaſi diceret non calumnioſe,ſed pro quiete
pacis. 23.q. v.non fruſtra. Alioquin ſequeretur,ꝙ pro pace quis
alium accuſaret iniuſte,quod non eſt verum,quaſi ſimile habes.
3 ii.q.j.nomen presbiteri.ad fi.[Carena] † vulgare eſt Lombardorū.
Et dicitur a carentia hominū,qa tales per xl.dies ad agendam pę
nitentiam ſolitarij recluduntur.l.di.in capite.ſecundum .T. ſic.s̃.
de ſpon.duorum.accepiſti. vbi de hoc [Annis] debes pœnitere,
quod ſequitur[Debilitatus]jdeſt membro mutilatus.

SVMMARIVM.

1 *Notoria delicta per euidentiam operis,non indigent accuſatore.*
Nec probatione,vel examinatione nu. 2
3 *Notoria indigent ſententia.*
4 *Denuntiatio admittitur in notorijs.*

CAP. IX.

1 EVidentia. [Sceleris].i.ſcelus, quod † notoriū
eſt per euidentiā operis. & eſt iſte
vnus modus notorij,qđ dic,vt le.& no.s̃.de coha.cle.
& mu.veſtra.& c.fi.[Clamore].i.accuſatione,qa ipſū
factū ſe oñdit.ar.ff.de reſti.in inte.l.j.ff.qui ſatisda.co. ſi vero.§. q
2 pro rei qualitate.† Sed nec requiritur probatio , vel examinatio,
niſi ad cautelam.s̃.de elec.bonæ.j. §.licet.& §.contra.vbi de hoc.
Vel niſi,vbi & ſi notorium ſit in remotis nõ eſt notoriū iudici,
corā quo agitur.ĩ.e.quaſr.ij.rñ.j.ver.& in Geneſi. Als aũt ſi oĩno
euidens eſt non requiritur probatio.& idẽ eſt in notorio iuris.ff.
ad l. Aqu.proinde.ff.de adul.l.ij.§.ſi publico.C.de teſti.nullum.In
3 diget † tñ ſnĩa,vt ibi.& C.de pœnis.qui ſententiam.qđ dic, vt leg.
& no.s̃.de iureiur.ad noſtram.iij.s̃.de app. cum ſit Romana.§.fi.
4 admittit ẽt † denuntiationem.C.de accu.ea quidem. quod dic,vt
no.extra.d.n.de cenſi.Romana.§.ſane.in fi.& §.notoria.

SVMMMRIVM.

1 *Laicus non admittitur ad accuſandum contra clericum,nec ad teſtificandum, niſi proſequatur ſuam,vel ſuorum iniuriam.*
2 *Laicus admittitur cõtra clericum in crimine hæreſis,ſimoniæ, & læſæ maieſtatis,ſi ſint bonæ famæ.nu.4.& 5.*
3 *Inimici non admittuntur ad accuſandum clericos,etiam in exceptis criminib. & num.8.*
6 *Teſtibus vilibus ſine corporali tormento non eſt credendum.*
7 *Accuſator non torquetur.*
9 *Criminis particeps repellitur ad accuſandum.*
10 *Clerici accuſati,licet non conuicti purgationem petere debent. & nu.11.*
12 *Purgatorum numerus arbitrarius eſt.*
13 *Purgatorum numerus ſi ſtatuitur a Papa,an ab inferiori poteſt minui.*
14 *Purgatoribus deficientib.quando admittuntur boni loci.*

CAP. X.

CVm P. Manconella. Pars.ĩ.de pur.
ca.cū P.[Frater
eius].ſ.Boni p̄sbiteri accuſator.P.Mãconellæ p̄sbr̄i. &
adduxerat Bonū p̄sbiterū fr̄em ſuū in teſtē,vt hic ſe-
1 quit[Quia laicus erat]R̃lare eſt,ꝙ † ad accuſandū, vel ad teſtificā
dū ɔ clericū non admittitur laicus,niſi ſuā,vel ſuorū iniuriā ꝓſe-
quatur.iiii.q.vj.oĩb.Nec ẽt tũc ad teſtificandū.s̃.de teſti.de cętero.
2 ii.q.j.ꝓhibentur.Excipiuntur aũt † qđā crimina,ſicut eſt ſimonia,
hr̄ſis,lęſa maieſtas,ĩ qb.ad vtrũq; admittit.ĩ.de ſimo.tāta.ii.q.vii.
ſacerdotes.& c.oues.xv.q.iij.ſane.C.de epi.& cle.ſi queq̃.In his.n.
caſib.& ſimilib.admittunt laici,dūmõ bono zelo, & nõ ex odio
3 remoueant.Alioquin ab vtroq; repellunt.† Inimici.n.nullo mõ
admittunt ẽt in exceptis.ĩ.de ſimo.licet Heli.& c.ꝑ tuas.& c.me-
4 minimus.& c.cū oporteat.& hic.Admittũt aũt laici † in exceptis,
ſi bonæ famæ ſint,& ẽt infames,& viles ɔ infamatū & male opi-
5 nionis.Nã ɔ † clericū bonæ famæ nõ admitterent infames laici
ẽt in exceptis,vt colligit.ij.q.j.in primis.ver.fi.ĩ.de ſimo.tāta.& c.ꝑ
6 tuas.Sed & teſtib.vilib.ſine † corporali tormẽto credi ñ dẽt.ij.q.j.
7 in primis.ad fi. Accuſator † aũt ñ torquet.iiij.q.iii.ſi res exigit. Sed
obiicit,qa presbr̄ iſte accuſatus infamatꝰ erat, vt patet ex eo,ꝙ ei
indicit purgatio.Quare ergo Ioãnes,& ſi laicus ſit, nõ admittit ɔ
8 ipſū?Rñ.† qa inimicus erat,qđ bene colligit pp mutuā accuſatio
nẽ & ꝑmixta officia,vt bene patet ex lr̄a hꝰ. c.inimicus aũt ſp re-
9 pellit,vt no.s̃.& ɔſpirator.& ꝑticeps † criminis.qđ dic,vt le.& not.
s̃.de ɔſ.c.i.s̃.de teſti.veniẽs.j.s̃.de teſti.co.c.fi.s̃.de re iud.cū I.& A.
¶[Cũq;]ij.ps[Præfatus.B.].ſ.Bonus p̄sbr̄ [Eũdẽ]Io.ɔ quẽ in teſtẽ
adductus fuerat,vt ſequit[Nos eū] ſ.Bonū p̄sbr̄m [Quia in teſti-
moniū]Ecce ꝑmixtio,ſiue turbatio officiorum,& accuſatio mu
tua,vt ſequit. Ex qb.euidẽter p̄ſumit, ꝙ bonꝰ p̄sbr̄ & Io.frater ſuꝰ
erãt inimici Petri Manconellæ,& iõ ambo repellunt,vt & colli-
git in eo qđ no.s̃.rñ.j.ſup ver.qa laicus erat[Illius cãæ].ſ. Io. laici
fr̄is.B.Iſte.n.Io.prius forſã accuſauerat ipſū. P.corã epõ , & Bonū
fratrẽ ſuū duxerat in teſtẽ,vt hic innuit.& iõ tãq̃ inimicus repel-
lit,vt in hoc.c.& ĩ.e.meminimꝰ[Repulimꝰ]Vñ qm̃ vnꝰ poſt alte
rū &c.vt ſeqt [Præferri]ver.[Cũ fr.P.]ecce mutua accuſatio.[Cõ
ſimili].ſ.ſimoniæ[Qm̃ vnus]fr.ſ.Boni p̄sbr̄i[Alterū].ſ. Io. Bonū
coacti[Inſtãti viciſſitudine]Ex hoc magis p̄ſumit malꝰɔelꝰ [Sed
vtriq;]ver.ſ.tã Petro Mãconellę,q̃ Bono fr̄i Boni coacti laici.vt s̃.
e.c.in prin.[Presbr̄o].i.infamato,alioqn nõ indiceret purgatio,đ
qua ſeqt,vt colligit in eo qđ no.s̃.e.c.j.in fi.& ꝓbat.xv.q.v.de cri-
mine.ĩ.de ſimo.de hoc.& c.inſinuatū.¶[Iõq;] iij.ps. Subaudi qa
10 dicti p̄sbr̄i † accuſati ſũt de ſimonia,& infamati,nec ɔuicti ſũt, &
purgationẽ indiximꝰ, ac de numero ɔpurgatorū dubitari poſſet.
11 [Mãdamꝰ aũt &c.]Indicit hæc † purgatio, licet infamia ex accu-
ſatiõe facta ab inimico eorū habuerit.ſi.ĩ.e.licet.in fi.& c.veniẽs.
ĩ fi.& ab vno ẽt tm̃ vr̄ ab initio ꝓceſſiſſe infamia,ſed & in hoc ca
ſu ꝓcedi põt ad inquiſitionẽ.ii.q.4.mãdaſtis.& indici purgatio ẽt
ſi ſoli epõ ſit ſuſpectus.ij.q.4.oĩb.ad fi.ibi ipe ergo ſacerdos&c.Sed
ɔ.ĩ.e.quaſr.ij.rñ.ij. ver.ex qb. Sol. qcqd ſcribat,hęc mã arbitraria
ẽ,vt ĩ ſeq.gl.& no.ĩ.e.cū oporteat.& c.inqſitionis.§.fi.& ĩ.de pur.
can.inter ſolicitudines.§.j.[Cū trib.]Licet hic determinet nume
12 rus ɔpurgatorū.Arbitrarius † tñ eſt, & indicẽdus arbitrio p̄ſidẽtis
ɔſiderata qualitate & quãtitate criminis & infamationis.ar.ij.q.4.
oĩb.& c.p̄sbr̄.ſi.ĩ.e.inquiſitionis.ꝓpe fi.ĩ.de pur.ca.inter ſolicitudi
nes & le.& no.ĩ.de ſimo.inſinuatū.Sed nũqd hic numerꝰ,ex quo
13 a Papa † determinatus eſt,ab inferiori poterit minui? Rñ.nõ,ſine
ſpāli mãdato.ar.s̃.de of.del.de cauſis.& de iud.cū veniſſent.Quid
ſi purgatores deficiãt?Põt diſtingui.Nã ſi hoc ɔtingat pp grauẽ in
famiã,puniet tanq̃ ɔuictus.ĩ.de ſimo.inſinuatū.ĩ.de pur.ca.cū.P.
Si vero deficiãt,qa pauper eſt vl̄ aduena vr̄ ſufficere ꝓpriū iurm.
ar.s̃.de iureiu.c.fi.ff.de his q no.inf.l.furti.§.qui iuſſu.C.de iu.de-
lib.ſancimus.§.licentia.C.de cuſt.re.auth.nouo iure. Multo for-
14 tius † igitur deficientibus clericis in hoc caſu boni laici admittun
tur.ar.ij.q.j.ſm Vin.22.q.ij.faciat.ff.de reg. iur.impoſſibilium . &
le.& no.ĩ.de pur.ca.cum in iuuentute. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Monachus non tenetur obedire Abbati in eo quòd malus eſt,ſed potius accuſare,vel denuntiare.*
2 *Clericus ſecularis pauper procurans aliquid in vtilitatem eccleſiæ ab ea debet expenſas recipere.*
3 *Monachus accuſans Abbatem, an expenſas habere debet a monaſterio.*

CAP. XI.

EX parte tua,& infra. [Quia mona-
chi.,] Eo ꝙ de
obedientia &c.vt ſequitur.[Niſi alia rationabilis cau
ſa.] Puta,ſi eſſet excommunicatus.s̃.de excep.excep-
tionem.vel inimicus,vel conſpiratus.ĩ.eo.meminimus.& c.cum
oporteat.s̃.de re iud.cum I.& A.& not.s̃.eo.c.j.& cã.cum P. [De
1 obedientia.] † Nam in eo,ꝙ malus eſt,obedire non tenetur,im-
mo potius eum accuſare,vel denuntiare,cum eorum interſit ta-
lem non habere.xj.q.iii.non ſemper.& c.Iulianus.& arg.s̃.de ma
io.& obed.dilecta.in fi.s̃.de iureiur.quemadmodum.§.fi. ii.q.vii.
quapropter.x.q.ii.ep̄s.xvii.q.iiii. queſti.& leg.& not.s̃.eo.illa. [Re
pellendi.]ſubaudi immo admittendi,& ſic continuatur ſequens
§.licet alios &c.¶[Licet.] ii.pars. [Alios.] ſ.priuatos,ſiue fratres, ſi
ue extraneos,niſi abbate imperante, & vtilitatem monaſterij exi
gente,arg.in eo,quod leg.& not.s̃.de poſtul.c.ii.xvj.q.j. monachi.
Quod non vr̄ verum pp pœnam talionis.ĩ.tit.j.ca.j.& ii. & quia
inuitus accuſare &c.C.vt nemo inuitus.in rubro & in nigro. Et
quia funeſta eſt vox eorum, & non ſolum humanis vocib. mor
tui ſunt,ſed diuinis.ii.q.vii.placuit. Et quia magis decet eos flere,
q̃ accuſare.xvj.q.j.placuit. Sed forſan abbate conſentiente,& vtili
tate monaſterij exigente voluntarius admitteretur,vt s̃.in primis
iuribus.& arg.C.de bo.quæ lib.l.fi.ii.q.vii. cum paſtoris.[Accuſa-
re.] Poſſunt tamen denuntiare,maxime ne peccatum commit
tatur.xxii.q.v. hoc vr̄.s̃.de cogn.ſpirit.tua. Quia omnibus dictum
eſt,ſi peccauerit in te &c.ii.q j. ſi peccauerit. s̃.de teſtib. in omni.
Quid ſi monachus ſit in ſtudio de licẽtia abbatis, & ſibi fiat iniu
ria nunquid agere poteſt? Sic,argu.ff.de iudi.ſi longius. ff.de vſur.
ſed ſi vnus.§.filio.& §.filius.ff.de re iudi.quidam conſulebat.s̃.de
offic.deleg.præterea.cum ſuis concord.ſm omnes Eſt tñ arg.ɔ.ĩ.
de homic.ſuſcepimus.s̃.de offic.leg.quod tranſlationem. cū ſuis
concord.Sed nec poſſet occaſione expenſarum,niſi aliam ſpecia
lem poteſtatem habeat monaſterium obligare, arg.s̃.de fideiuſſ.
quod quidam.s̃.de ſol.c.ii.x.q.ii.hoc ius.¶Quibus.] iii.pars.ſ.mo
nachis. [Proprium.] nec hr̄e poſſunt.xii.q.j.nolo.& c.non dica-
tis.s̃.de ita.mona.ſuper quodam.[Non habeant.] Quid de cleri-
2 co ſeculari paupere? Rñ. denuntians † & vtilitatem eccleſiæ pro
curans expenſas habebit ab eccleſia,argu.ff.quod cuiuſq; vniuer.
ſicut municipium.rñ.j.ff.de nego.geſt.qui aliena.§.fi.& in eo. qđ
leg.& not.s̃.de elect.cum inter canonicos.rñ.i.& c.vt p̄teritæ.s̃.de
3 procur.cum pro cauſa.† Accuſans vero non habebit: quia talis
illaudabile genus intentionis arripit. ii.q.vii.ſi quis ep̄s.ſm Goffr.
[Expenſæ.] Prouidet ergo aduerſarius aduerſario in expenſis, vt
hic,& ff.de inoff.teſta.ſi inſtituta. §.de inofficioſo. C.de Carbon.
edict.l.fi.C.de ordi.cogn.l.fi.per quæ iura idem dicimus de vxore
indigente,ſi contingat matrimonium accuſari,& de hoc no.ple
nius in Summa eod.tit.ſub rubrica de accuſationibus.§.quis poſ
ſit accuſare.ſub §.admittuntur.verſic.quid ergo ſi contingat ma-
trimonium accuſari , & præceden. & ſequen. [Neceſſariæ.] ſine
quibus.ſ.cauſa expediri non poteſt, de quo dic, vt plene not.s̃.de
dolo,& contuma finem.& eſt ſimile.ĩ.eo.olim.I.V.& P.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum collatio perpetua præſumitur, niſi probetur temporalis.*
2 *Depoſitæ rei, non ſolum proprietas, ſed & poſſeſſio retinetur.*
3 *Beneficio priuatur clericus, qui celebrauit ſine dormitione ante auroram ſolo potu habito.*
4 *Dies diuerſis modis incipit, & deſinit.*
5 *Celebrare non debet clericus pranſus.*
6 *Excommunicatus eſt clericus, qui celebrat poſt cibum, vel potum.*
7 *Sacerdos,ſtatim dicta miſſa, poteſt comedere.*
8 *Inquiſitio de occultis, non fit.*
9 *Probationum diuerſa genera.*
10 *Spoliatus iuſte non reſtituitur.*
11 *Executio iuris non habet iniuriam.*

CAP. XII.

SI conſtiterit. Casus. Daniel ſacerdos pete-
bat quandam eccleſiā ſibi re-
ſtitui, dicens ꝙ in ipſa fuerat canonice inſtitutus, &
ea fuerat iniuſte ſpoliatus,& etiam poſt appellationẽ,
& ſic non ſolum poſſeſſorium,ſed etiam petitorium intentabat,
vt patet ĩ.eo.§.cœterum.Obiiciebatur ei,ꝙ non poterat petere re
ſtitutionem pro eo,ꝙ nõ fuerat inſtitutus.Et quia nunquam poſ
ſederat,licet qñq; eccleſiam commendatam habuiſſet.Et qa nõ
iniuſte, ſed iuſte fuerat eiectus ab eccleſia, & ſnĩaliter remotus ꝓ
eo ꝙ in taberna pernoctauerat, & altera die nulla p̄miſſa dormi
tione miſſam cantauerat,ſcribitur,ꝙ ſi de obiectis fiat fides, ei ſi-
lentium imponatur. Alioquin ſi probat ſe canonice inſtitutum
nec de aliquo crimine conuincitur, vel etiam deficiente proba-
tione canonicę inſtitutionis probat ſe poſt appellationem legiti-
mam ſpoliatum,mandatur ei reſtitui eccleſia ſupradicta.[Perpe-
tuo.] ſicut idem pbr̄ aſſerebat,& ſic petitorium intentabat,ſicque
non ɔdicit.s̃.de reſtit.ſpol.ſolicite.& c.in literis. & c.item cū quis.
vt & patet in eo,quod not.s̃.de renun.ſuper hoc quod ſciſcitaris.
1 [Sed ad tempus.]arg.ꝙ † collatio facta de beneficio perpetua præ
ſumitur,niſi probetur tp̄alis,& de hoc no.s̃.de inſtit. cum veniſ-
ſent.§.fi.& de donat.paſtoralis. [Commendata.] ſubaudi ſine cã,
vel etiam ex cauſa,dummodo pp crimen ſequens fuerit ſenten-
tialiter priuatus. Vnde & ſequitur copulatiue & de violentia &c.
Illud autem notandum, ꝙ ſi commendatur ſine cauſa poteſt cõ
mendans ipſam commendam qñcunq; placuerit reuocare: nã
idem eſt commendare quod deponere.ff.depoſi.Lucius Et rei de
2 poſitæ † non ſolum proprietatem,ſed & poſſeſſionem retinemus.
ff.depo.licet.§.rei.Vnde qñcunq; repeti poteſt,ff.depo.l j. §.pen.j.
diſt.ius naturale.s̃.depo.bona fides.vbi de hoc. Et ſic cum nõ poſ
ſideret,non potuit ſpoliari, nec reſtitutionem petere , vt patet in
eo,quod leg.& not.s̃.de reſtit.ſpol.cum veniſſet.§.pen.& fin.& c.
ex parte.§.j.verſic.ac pars alia.Quid ergo operetur hæc commen-
da.dic,vt not.s̃.de electio.dudum.ii.§.inſuper. [In taberna.] quæ
clericis prohibetur.xliiii.diſt.non oportet. s̃.de vi.& honeſt.cleri.
clerici.rñ.j. vbi de hoc. [Pernoctauerit.] i.per totam noctem po-
tando & inebriando ſe vigilauerit. Nam hoc verbum totam no-
ctem ſignificat.ff.de verb.ſign.Vrbana.§ pernoctare.Alias etiam
intrare tabernam,& etiam ſe ſemel inebriare non eſſet iuſta cau-
ſa quo ad beneficij priuationem,vt patet in eo, quod leg.& not.s̃.
3 de vi.& honeſt.cler.a crapula.† Sed tñ ſolus potus in mane habi-
tus etiam ante auroram cum celebratione miſſæ ſine dormitio-
ne ſufficit,ad hoc vt beneficio priuari poſſit.vnde & hic ſequitur
expoſitiue. [Ita ꝙ altera die &c.] i. ſequenti die , ſiue eadem die.
4 Sed hoc ideo dicit: † quia diuerſis modis incipit dies,& deſinit, vt
leg.& not.s̃.de fer.c.ii.& de offic.deleg.conſuluit.§.fi. [Dormitio
5 ne.] vnde nõ vr̄ ieiunus pp indigeſtionem,† ſed pranſus celebraſ
ſe,quod fieri non debet.de conſecra.diſt.j.ſacrã.& diſt.ii.ſacrã. &
c.liquido.ſm Ala. Et hæc cauſa ſufficiens eſt ad hoc,vt beneficio
6 quis priuetur,vt patet hic,& ĩ.§.i.† Nam ſi quis poſt cibum,vel po
tum etiam minimum celebrauerit diuina, excommunicationi
ſubiacebit.vii.q.j.nihil.niſi digeſtus ſit a mane vſq; ad ſextam, vel
a tertia vſque ad veſperam,ne videatur cum cibo Euchariſtia cõ
miſceri.de conſecr.diſt.ii.tribus.Hoc tñ hodie non ſeruatur, im-
7 mo ſufficit, ꝙ ieiunus celebret. † Et ſtatim dicta miſſa poteſt co-
medere de conſuetudine generali. Sed nec credo dormitionem
neceſſariam, immo quies ſufficit, & ꝙ cibus poſſit eſſe digeſtus.
Quid enim ſi per totam noctem dormire non potuit?Tunc ſuffi
cit cum quiete illud ſpatium, de quo loquitur, ſupradictum c.de
conſecr.diſt.ii.tribus.& de hoc plenius no.in Summa,de conſec.
eccle.diſt.ii.§.& quaſi.¶Si de hoc.] ii.pars.ſ.ꝙ bibit in taberna, &
nulla præmiſſa dormitione celebrauit. [Rationabiliter.] ſ.per te-
ſtes idoneos.Et ſm modum agendi iuris ordine obſeruato, vnde
& ſtatim ſequitur de diuerſis modis. [Conuictus.] & condemna
tus: alioquin contra, vt patet in eo,quod legitur, & notatur ĩ.eo
dem.§.fin. [Ante epiſcopum.] quia coram non ſuo iudice non
obeſſet.s̃.de iudic.'at ſi clerici. [Siue accuſatus.] Iſte eſt vnus mo-
dus agendi . [Vel ad rationem.] in modum denuntiationis , vel
inquiſitionis, & hi ſunt alij duo modi. De his tribus.ĩ.eod.quali-
ter.ii.§.fina.verſic.contra quos,ſecundum Goffr. Tu dic, vt in ſe-
quen.glo [Poſitus.] ex puro & mero officio, cum hæc duo ſcili-
cet de potu,& celebratione miſſæ fuiſſent epiſcopo tanquam no
toria nuntiata . Vnde potuit, & debuit epiſcopus dictum presby
terum ad rationem ponere, & ſi trina monitio, vel infamia alias
non præceſſerit, & ſic loquitur hæc litera, argumen. C.de accu-
ſatio.ea quidem.extra dom.noſt.de cenſibus.Romana.§.ſane. in
fine.& §.notoria.lib.vj.s̃.de offic.ordin.cap.j.& de hoc modo ha
betur ſpecialis rubrica in Summa eod.tit.ſub rubrica de crimini-
bus ſine ordine puni. [Sine coactione.] violenta, talis enim con
feſſio non præiudicaret.xxxii.quæſtio.ii.Lotharius.xv.quęſtio.vj.
cap.j.C.quorum appella.non recip. l.ii.& ii.quæſt.vj. §.ſunt quo-
rum.verſic.homicidarum.Per hoc ergo non intendit reprobare
exactionem iuramenti, quod pro veritate dicenda præſtandum
eſt,vt legitur,& notatur s̃.de electio.ſignificaſti.§.j.verſic.hoc ni
mirum.s̃.de iureiur.& ſi Chriſtus. Maxime cum pro veritate in-
uenienda etiam contra ſe quis torqueatur probabilibus apparen
tibus argumentis.ff.de quęſtio.l.j.§.penult.& l.ex libero.& l.fin.&
per totum.& C.de quæſtio.milites.& per totum.& legitur, & no-
tatur s̃.depoſiti.capitu.j.§.finali. [Confeſſus.] Eſt ergo hic expreſ-
ſum, quòd ſi in modum inquiſitionis etiam ſingularis quæra-
tur de crimine alicuius, criminoſus ſemper poni poteſt ad ra-
tionem, & ab eo exigi iuramentum, quòd veritatem dicat, vt
hic, & in eo, quod præmiſſum eſt,& notatum, & ĩ.de purga.ca-
no. ſi quis de gradu. vbi de hoc.& ĩ.eod.qualiter,ii.reſpon.primo.
verſic.legitur enim in euangelio . Secus videtur, quando accuſa-
tur: quia tunc non cogitur reſpondere, vt innuitur ſupra quan-
do dicit conuictus,& accuſatus,& hæc eſt lectio,arg. pro illis qui
dicunt teſtes in criminalibus non eſſe cogendos. Sed dic, ꝙ & ſi

CAP.

teſtes cogantur,dummodo crimen probẽt, nihilominus intelli-
8 gitur eſſe conuictus.† item cum non conſueuerit fieri inquiſitio
de occultis,vt patet ĵ.eo.qualiter.j.ad fi.Super quibus tñ accuſatio
admittatur,euidenter apparet diuerſitatis rõ,quare aliud in accu
ſatione,& aliud in inquiſitione: quia eccleſia non habet ſe intro
mittere de occultis.vj.q.j.ſi omnia.Sed non poteſt dici occultum
ex quo quis accuſatur,ex hoc enim procedit infamia, vt ſ̃.c.pxi.
Vnde & iurm eſt de calumnia in criminalibus.ſ̃.de iur.cal.c.j.Et
teſtes ſunt cogendi,arg.ĵ.eo.c.j.§.fi.prout no.ſ̃.de teſti.cog.dilecto
rum.Nec ob.quod ſ̃.dixit,accuſatus & conuictus.Et quod hic di
cit confeſſus : quia non dr̃ hoc ad notandum hanc drĩam inter
accuſationem & inquiſitionem,vel ad probandum, ꝙ accuſatus
non teneatur iurare,vel rñdere,ſed ad notandum,quod frequen-
tius fieri conſueuit,accidit enim frequentius,ꝙ criminoſus ad ra
tionem potius confiteatur crimẽ,q̃ accuſatus.Vnde quod hic di-
cit confeſſus, & ſupra conuictus vtrunq; reſpicit, ideo ſic ordina
literam. [Si accuſatus,vel ad rõnem poſitus ſine coactione fuerit
cõfeſſus,ſiue de hoc rationabiliter conuictus fuerit &c.[Ei ſuper
9 eadem eccleſia &c.] Et ſic tangit †diuerſa genera probationum,
de quibus leg.ii.q.j.nos in quenquam.ſ̃.de reſti.ſpol.cum ad ſedẽ.
§.fi.reſpon.j.[Ipſum.]ſ.Danielem ab impetitione.G.ↄ̃ quem age
bat,& ab ipſo eccleſiam petebat,vt not.ſ̃.in caſu. [Compellẽtes.]
Non obſtante ſpoliatione quam non poteſt prætendere, ex quo
iure ordinario & ex cauſa per ſententiam fuit priuatus, vt hic, &
ii.q.j.notum.vii.q.j.præſentium. Alias ↄ̃.ſ̃.de reſti.ſpol. conquerẽ
te.¶Cœterum.] iii.pars. [Conceſſa.] in perpetuum, vel ex cauſa
commendata ad tempus nondum elapſum, vt legi.& not.ſ̃.rñ.j.
in prin. [Et tradita.] Maxime quò ad proprietatem:nã ſola cõfeſ
ſio ſufficeret,cum & repræſentatio ſola ſufficiat.ſ̃.de re iudi. cum
Bertoldus.§.fi. [Conuictus.] Vnde priuari non debuit ſine culpa.
lvj.diſt.ſatis peruerſum.xvj.q.vii.inuentum. [De iure debuit ſpo-
10 liari.] ſñia præmiſſa,vt not.ſ̃.§.j. † Iuſte igitur ſpoliatus non reſti-
11 tur,vt hic,& ſ̃.de pact.cum clerici.c.vnico.verſ.pe.†quia iuris exe
cutio non habet iniuriam,vt patet in eo,quod leg.& not.ſ̃.de ele-
ctio.cum eccleſia Vulterana.§.j.ante fin.& probatur ff.de iniur.
iniuriarum.§.j. [Spoliatus.] ẽt conuictus,non tñ condemnatus:
quia legitima appellatione pendente nihil debuit innouari. ſ̃.de
off.dele.ſuper quęſtionum.§.j.ſ̃.de app.dilectis.§.j.in fi.[Dimitti.]
cum fructibus inde perceptis,ſ̃.de appell.bonæ me.§.fi.ſ̃.de reſtit.
ſpol.grauis.vbi de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Abbas benedictus poteſt monachos benedicere, & minores ordines conferre.*
2 *Mulieres virilia, ſeu publica officia non exercent.*
3 *Obedientia ab omni ſuſpitione, & calumnia excuſat.*
4 *Tæſtes in criminalibus ſunt cogendi.*

CAP. XIII.

MEminimus. Pars.ſ̃.de appell. meminimus.
quæ cum fine iſtius continua
tur. [Cõfirmauimus.] nihilominus tñ in benedictio
ne poteſt opponi crimen in modum exceptionis.ĵ.e.
ſuper his.& ẽt poſt benedictionem & pacificam poſſeſſionem in
modum accuſationis.ĵ.eo.accedens. [Benedictionis.] Nõ ſolum
ergo benedicitur abbas,vt ſ̃.de ſupp.negl.præl.c.j.ſed & abbatiſſa,
1 vt hic.Nõ tñ eſt idem effectus: quia†abbas benedictus poteſt mo
nachos benedicere, vt in primis concord.& minores ordines cõ-
ferre.ſ̃.de ęta.& qua.cum contingat.quæ omnia ſunt mulieribus
2 interdicta: † quia virilia,ſeu publica officia non exercent, vt patet
in eo,quod leg.& not.ſ̃.de maio.& obed.dilecta.ſ̃.de arbi.dilecti.
§.j.in prin.ĵ.de pe.& re.noua quędam.¶Sed quia.] ii.pars.[Pro al
tera parte.] i.pro ſe ipſo & aduerſario,ſ̃m T.Vel in ↄ̃rium: quia
ſ.dicebat,ꝙ non debebat benedici pro eo,ꝙ ſimoniaca erat,vt ſe-
quitur. Alias autem in criminali accuſatione procurator eſſe nõ
poſſet.ĵ.eo.veniens.§.licet.quod dic,vt no.ſ̃.de procu.tuæ.[Appel
lauit.] Friuole & malitioſe,ac cauſà diffugij,vt patet ĵ.eo.§.j. [Ac
cuſaret.]In diebus illis,ſed pp futuram accuſationem non debuit
impediri,arg.in eo,quod leg.& not.ſ̃.de app. conſtitutis. ii.verſi.j.
nam & pñs non admitteretur,vt patet ĵ.§.j.[Diſtuliſti.] Et bene.
ſ̃.eo.ops.ſ̃m Goff·Tu dicas & male,vt ĵ.ſequitur.Nec ob.ſ̃.eo.ops.
quia illud intelligitur,qñ apud bonos & graues creuit infamia ex
accuſatione,ſeu denuntiatione iam facta.Hic autem qñ infamia
non fuit expreſſa:quia nec ex accuſatione futura multum potuit
dilatari.¶Quia vero.] iii.pars.[Appellationi eiuſdem.] Ex eo qđ
hic dr̃.& ĵ.ſequitur in fi.apparet,ꝙ appellatio fruſtratoria fuit,&
ꝙ benedictio differri non debuit,vt not.ſ̃.§.j. [Inimicus.] Et ideo
repellendus,vt patet in eo,quod not.ſ̃.eo.c.j.& c.repellantur. [Et
ↄ̃ eam.] ſ.abbatiſſam in eadem cã.vel conſimili accuſatam.[Te-
ſtimoniũ.] Et ob hoc ſolum præſumitur inimicus, vt ſ̃.eo.cũ P.
iiii.q.iii.§.item in criminali.in prin.& ver.produci.ſ̃m omnes.tu
dic,vt in ſeq.glo. [Tulerit.] Sponte ſine coactione,& ſic præſumi
tur inimicus,vt in glo præced.Secus ſi coactus fuiſſet per iudicẽ:
3 qa tunc bonũ obedientiæ†ab omni ſuſpitione & calumnia excu
ſaret.xxiii.q.j.qđ culpatur.ſ̃.de temp.ord.ad aures.§.j.Et ex hoc ſu
4 mes euidens arg.†ꝙ teſtes in criminalib.ſunt cogendi,licet videa
tur ↄ̃.ſ̃.c.proxi.§.j.ſed rñde, vt ibi not.[Requiſitus.] Antea igitur
non erit in mora,arg.ſ̃.de elect.c.fi.quod dic, vt not.ſ̃.de ſupp.neg.
gli.præl.c.j.& ĵ.c.j.§.j.verſi.ipſi autem.ſuper verbo,incorrigibilis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſubrogatus non minus anno debet habere.*
2 *Accuſator non comparens in termino inſtituto, amplius non auditur, niſi pro-
bet iuſtam cauſam abſentiæ.*
3 *Iudex debet habere rationem viarum & temporum qualitatis, & cuiuslibet
alterius impedimenti.*
4 *Minor ad accuſandum non reſtituitur.*
5 *Accuſator ſi requiſitus procedere renuat amodo non auditur.*
6 *Quicquid agant homines, intentio iudicat omnes.*
7 *Verba ſua vnuſquiſque interpretari poteſt.*
8 *Superior ab inferiori corrigitur.*
9 *Euangelica monitio omnes ligat.*
10 *Inferior monet ſuperiorem, vt de negligentia, ſeu duritia conuincatur.*
11 *Infamare nemini licet.*
12 *Accuſare nemo cogitur.*
13 *Priuilegium præſtantius eſt bonæ famæ, quàm malę opinionis.*

CAP. XIIII.

LIcet in beato Petro. & infra.
De eodem.ĵ.de purg.can.c.fi. [Canonicorum.] & I.
& O. archidiaconorum,vt patet ĵ.§.j.in fi.[Varia cri-
mina.] ad totidẽ pęnas non ſatis vnus erit.Goſ.[Delatus.] i.accu
ſatus,vt patet ĵ.§.nos igitur. ver.j.quamuis poſtea ↄ̃rium dixerint,
vt ĵ.§.j.ver.ipſi aũt. [Grauitate.] ſi.arg.ſ̃.de prob.licet.§ j. [Termi
num.] quo pendente mortuus eſt Cęleſtinus,cui ſucceſſit in Pa-
patu.¶Cum autem.] ii.pars. [Acceſſiſſes.] ſpõte.Nam terminus
vr̃ circunſcriptus fuiſſe,ar.ff.de re iudi.in ſententiis.Alias in Sum
ma.§.fi.ff.iud.ſol.cum apud Sempronium.C.de iud.properandũ.
§.ſin autem in medio triennij. Vnde & quamuis ſubrogatus ſuc-
cedat in cã,vt ibi,& ff.de iud.mortuo iudice.non tñ in edicto,im
mo requiritur,ꝙ de nouo citetur.ff.de iudi.l edictum. & l.& poſt
1 edictum.ff.de reg.iur.Neratius.Quare & †iudex ſubrogatus nõ mi
nus anno dẽt hr̃e, vt in d.§.ſinautẽ in medio triẽnij. [Nec vllus.]
Cum tñ & ſi omnes comparuiſſent,non omnes admitterentur,
immo iudex magis idoneum eligeret.ff.de accu.ſi plures.ff.de po-
pu.act.l.ij.[Omittere.] No.de ↄtingentibus nihil eſſe omittendũ:
nam & quæ cã dubitationis ↄ̃ctibus inferuntur ius cõe non læ-
dunt.ff.manda.qa de mutua.[Archidiaconis.] eiuſdem eccleſiæ.
ſ.Biſuntinæ,q & ipſum archiepm̃ detulerãt vna cum aliis,vt not.
ſ̃.rñ.j.circa prin.& probatur ĵ.e.rñ.i.in fi.ibi. & qđ ſcripſerant &c.
2 [Quæſiuimus.] Sed quare? nam † ſi accuſator non comparet in
termino inſtituto,niſi probet iuſtam cãm abſentiæ,amplius non
auditur.iiii.q.v.quiſquis.C.qui accu.non poſſ.ſi ea.ſ̃.de fi.inſtr.ac-
cepimus? Rñ. non debet iudex ſtatim pñtem accuſatum abſol-
uere,& ſi abſens ſit accuſator:quia poteſt hr̃e iuſtam cãm abſen-
tiæ.ſ̃.vt li.non conteſt.qm̃ fre.§.ſi vero aliter. ver.quia cũ ſine cul
3 pa.ſ̃.de re iudi.cum Bertoldus.§.poſtmodum.Ideo iudex†dẽt hr̃e
rõnem viarũ & tpm qualitatis,& cuiuslibet alterius impedimen
ti.ff.ſi quis cau.l.ii.ff.ex quib.cau.ma.ſi cui.ff.de iud ſi prætor.in fi.
ff.de dam.infec.ſi finita §.ſi forte.ff.de vac.mu.tempus.Et iõ Pa-
pa requiſiuit iſtos archidiaconos:quia timebat,ne iuſtam cauſam
impedimenti tacerent,arg.ii.q.vii.plerumq;.Et no.ꝙ licet abſen-
4 ti ſua reſtituatur accuſatio.ff.ex qb.cau ma.ſi qua.tñ minor†non
reſtituitur ad accuſandum.ff.de mino.auxilium. Sed & ideo req-
runtur iſti archidiaconi:quia erant de accuſatoribus, vt no.in ꝑ-
ce.interli.& pñtes.Vnde nec debuit eis imponi ſilentiũ,niſi prius
5 interrogarentur,& monerentur.† Sed ſi accuſator requiſitus pro-
cedere renuat,amodo non auditur,vt hic patet,& C.qui accu.nõ
poſſ.qui crimen . Vr̃ tñ , ꝙ in expenſis debuerunt condemnari:
qa malitioſe,ſiue temere fecerunt citari ad curiã archiepm̃, ar.ff.
de iud.eũ quem temere.Sed excuſantur pp nuntiũ,qui formam
mãdati exceſſit,vt ſequitur.Et idẽ vr̃ dicendum,ẽt ſi ciuiliter agat̃
de crimine.ff.de iu.fi.l.ii.§.ſenatus.& accedit.ſ̃.de deſpõ.impu.ad
diſſoluendũ.ſ̃.de ↄuer.ↄiu.ex publico. Requiruntur ẽt ideo, quia
nondũ inſcripſerant,nec in modũ accuſationis propoſuerant,vt
ſeqtur.Et ideo cõpellendi nõ erant,vt patet ĵ.§.j.verſ.j.In negotiis
aũt ciuilib.aĩr proceditur ↄ̃ actorem abſentem.C.de iud.properã
dũ.ſ̃m Io.De hac mã dic,vt no.ſ̃.de do.& ↄtu.prout.[Proponere
vellent.] qa nec cogi poterant cũ inſcriptio nõ ꝓceſſiſſet. ĵ.eo.§.j.
ver.j.& C.vt nemo inui.in rubro & in nigro.[Et quod ſcripſerãt.]
ſ.dicti archidiaconi vna cũ aliis.ſ̃.e.c.rñ.j.in prin.& ſ̃. e. ſuper ver
bo,archidiaconis. [Ipſi autem.] ver.ſ.archidiaconi interrogati,vt
6 præmiſit . [Non propoſito accuſandi.] Quicquid † agant homi-
nes intentio iudicat omnes.Cui ſeruiendum eſt ↄ̃ verba.ĵ.de ver-
7 bo.ſign.intelligentia.& cap.in his.†Sed & vnuſquiſque verba ſua
interpretari poteſt.ĵ.cod.cum dilecti.§.j.ĵ.de ſenten.excommun.
inter alia. Sed & ſi omnino de accuſatione appareret, re integra
deſiſte-

deſiſtere potuerunt,vt leg.& not.ĵ.verſic.j. [Incorrigibilis.] argu.
8 †ꝙ ſuperior ab inferiori corrigitur,& ideo ↄ̃.ſ̃.de maior.& obed.
cum inferior.Sol.hoc intelligitur quo ad monitionem euange-
9 licam,†quæ omnes ligat.ii.q.j.ſi peccauerit.& in qua immunis a
peccato quantumcunque infimus mouens peccatorem quantũ
cunque ſuperiorem, excepto Papa in quo eſt diſſentio, ſuperior
10 poteſt dici,arg.xl diſt.multi. Sed & inferior†monet ſuperiorem,
vt de negligentia,ſeu duritia cõuincatur,vt extra de ſent.excom.
cum medicinalis.§.exemplum.lib.vj.Et not.ſ̃.c.proxi. ad fin.ſ̃.de
ſuppl.negl.præl.c.j. [Exceſſit.] & ideo nihil egit, vt leg.& not.ſ̃.de
reſcrip.cum dilecta.in fi.ſ̃.de offi.deleg.prudentiam.& c.cũ olim
abbas.& c.venerabili.¶Nos igitur.] iii.pars. [Accuſare.] ſ.prædi-
11 ctum archiepm̃. [Infamare.] quod†nemini licet.v.q.j.c.j.ii.& iii.
& l.ſi quis famoſum. Immo nec commendandi tui cauſa aliqđ
dices,quo alius minor fiat,nec aliquid etiam bonum operaberis
in alterius deformationem,ſeu vituperationem.xi.q.iii.ſi quis ve-
ro.quod ſi præſumpſeris etiam lite non conteſt. ↄ̃ te procedetur.
C.de ingen.diffamari.[Quia vero.] verſic. [Citra vinculum.] Nã
& ſi interueniſſet,ex cauſa tñ poterant pœnitere.ii q.iii.Paulum.
& abolitionem impetrare. C.de abol.l.ii. Re tamen integra hoc
eſt,dummodo reus aliquam carceris, vel vinculorum iniuriam
non ſit paſſus.C.de abol.fallaciter.[De iuris permiſſione.]Permit
tit enim ius ante inſcriptionem ab accuſatione deſiſtere ſine pę
12 na:quia ante†nemo cogitur accuſare.iii.q.iii.ſi quem pœnituerit.
& c.ſi quis iratus.Nam & poſt libelli oblationem liceret deſiſtere
ſine pęna.ff.ad Turpill.quæſitum.ff.de in ius voc.libertus.Hoc ſal
uo ꝙ is,qui infamauit,tenetur iniur.arum.ff.de iniur.item apud
Labeonem.§ ſi quis libello.v.q.j.l.ſi quis famoſum.Secus in ciui
libus,in quibus libello ſemel oblato cogitur actor inſtante reo li
tem ad fi.perducere.C.quo.& quan.iud qui ſem l.ſ̃m Io.[Ne au
tem.] verſ.ſic conſtrue. [Quamuis potius in odore bonæ opinio-
nis &c.] vſque delectemur.ſubaudi cum tu de prædictis infama
tus ſis ne in abſolutione tua &c. [Cabilonen.epõ.] &c. [Delectet
13 mur.] argu.ꝙ † præſtantius eſt priuilegium bonæ famæ, q̃ malæ
opinionis,& ꝙ licet infamato probare ſe bonæ opinionis eſſe,ad
idem.ĵ.de purga.cano.cum in iuuentute.§.j. & § cœterum.& in
concord.ſign.ſ̃.eo.reſpon.j.ſuper verbo,infamare.[Committen-
dam.]Mandantes,ꝙ ipſum purgari facerent,ſi ipſum reperirent
graui infamia laborare ſub certa forma,de qua ſequitur.ĵ.de pur
ga.cano.cap.fin.& ſic illa huic continuatur.

SVMMARIVM.

1 *Filius Sacerdotis non eſt promouendus ad archiepiſcopatum ſine diſpenſatio
ne ſedis apoſtolicæ.*
2 *Principes quantum ad temporalia fundant intentionem ſuam de iure commu
ni, niſi priuilegium obſtet.*
3 *Procurator in quibus caſibus admittitur in cauſa criminali.*
4 *Citatus calumnioſe, non tenetur venire, etiam allegaturus priuildgium
ſuum.*
5 *Infamiæ facti, multi ſunt effectus.*

CAP. XV.

1 VEniens. Filius ſacerdotis, † qui non eſt promo
uendus ad epatum ſine diſpenſatione
ſedis apoſtolicæ.lvj.diſt.Cenomanenſem.ſ̃.de fil.pre-
byt.c.pen.& fi. Probatio autem huius defectus nõ eſt
facilis,vt patet in eo,quod not.ſ̃.de fil.presbyt.Michael.Ideo non
fuit mirum,ſi defecerit in probando. ĵ.eod.§.cumque prædictus.
[Intruſus.] Et ideo repellendus.ſ̃.de præben. cum iam dudum.ſ̃.
2 de elect.qualiter.& c.quiſquis. [Priuilegium.] argu.ꝙ† principes
quantum ad tpalia fundant intentionem ſuam de iure commu
ni,niſi obſtet priuilegium.Ad idem.viii.diſt.quo iure.100.diſtin.
ↄ̃ morem.ſ̃.de relig.dom.de xenodochiis.quod dic,vt not.ſ̃.de iu
reiur.nimis.[Homagium.] ad quod non tenetur clericus,nec ẽt
ad fidelitatem,niſi aliud obtineat tpale,quod dic,vt not.ſ̃.de iure
iur.nimis.& c.petitio. [Duci.] tpe huius decr.ſed hodie regi.[Su-
biiciens.]Et ſic quodam modo alienans,quod non licet.ſ̃.de reb.
eccl.non alien.nulli.Et ſic opponebãtur tria.ſ.dilapidatio, vt hic.
Item intruſio.Item defectus nataliũ,vt præmiſit.¶Vnde.] ii.pars
[Ad feſtum.] Subaudiendum eſt vſq;.alioquin ↄ̃. ſ̃.de fer.c.fi. qđ
dic.vt not.ſ̃.de dilat.c.fi.§.fi.& iunge quod not.ĵ.eo §.ad fi.[Idem
vero.] ſ.eps. [Diſcrimina.] Prima excuſatio,quæ nimis eſt gene
ralis:alioquin ↄ̃.ſ̃.vt li.non conteſt.accedens.ii.[Conſecrationẽ.]
Secunda excuſatio,quæ vr̃ corroborari in eo,quod legi.& not.ſ̃.
de cele.miſſ.te referente.Sed non ob.quia Papa certus erat de tpe
& talia pñt per alium expediri.ſ̃.de conſecr.eccl.aqua.ſ̃.de off.or.
quod ad ſedem. [Et ꝙ filius.] Tertia excuſatio, ſed non prodeſt,
vt patet in eo,quod legi.& not.ſ̃.de app.cum parati . [Tunc tpis.]
Non dicit in dicto feſto : quia tunc non eſſet locus allegationi ,
ſed dicit tunc tpis.q.d.Paulo ante feſtum, vel poſt feſtum die ap-
to:ad quod accedit.ff ſi quis caut.& ſi poſt tres.& ſ̃.de do.& cõtu.
cum dilecti.§.expectantibus. [Literas.] ſi.ſ̃.de off.dele.prudentiã.
Sed friuole hoc proponitur,vt patet ĵ.eo.§.j.¶Licet aũt.] iii.pars.
[Sicut erant.] vt patet in eo,quod not.ſ̃.§.proxi. [Friuolas.] ſic.ſ̃.
de do.& contu.cum dilecti.§.fi.& c.prout.§.j.[Criminali.]In qua
cum criminaliter agitur,nec ad agendum,nec ad reſpondẽdum
procurator admittitur regulariter.v.q.iii.in criminalibus.iii.q.ix.
3 abſens.†Fallit in crimine iniuriarum.iii.q.ix.§.niſi.C.de iniu.l.fi.
Item in leuibus criminibus.ff.de accuſa.leuia.In cauſa ingratitu
dinis.ff.de procur.ſed hæ perſonæ.Item in ſeruo accuſato, quem
defendit dñs.ff.de accuſ.ſi cui.§.pen. Melendus tñ dixit,ꝙ ex par-
te rei poſt litem conteſt.ſemper procurator admittitur. ff.de pro-
cur.ſeruum quoque.§.publice. Sed illud loquitur in ciuilibus.&
v.q.iii.reos.Sed ibi loquitur de procuratore conſtituto ad allegã-
das cauſas abſentiæ,qui bene admittitur,vt ſ̃.§.proxi.& hic ſequi
tur.Sed ſi cauſæ friuolæ ſunt, dñs contumax reputatur, vt hic cũ
ſuis ſi. Vel dic,ꝙ quamuis in criminalibus,qñ criminaliter agit̃,
non admittatur procurator quantum ad cauſam principalem
agendam , vel defendendam, vt in ſuperioribus iuribus, & ff.an
cauſæ app.per ali.exerce.poſſ.l.j.§.i.Tamen ad excuſandum & ex
cipiendum admittitur,vt hic,& ſ̃.de do.& contu. cum dilecti.§.
expectantibus.v.q.iii.reos.xxiii.q.v.reos.ff.de publ.iudi.l.pen.§.ad
crimen.ff.de pœn.abſentem.§.aduerſus. Maxime qñ iudex ↄ̃ ab
ſentem alias proceſſurus eſſet.ff.de procur.ſeruum quoque.§.pu
blice.& l.non ſolum.in fi. De aliis dic circa hãc materiam,ſicut
copioſe no.ſ̃.de procur.tuæ.[Eis tamen.] ver. ſ.nuntiis.[Illum.]
ſ.epm̃.] Excuſarent.] ex cauſis legitimis:quia iam propoſitæ erãt
friuolæ,vt præmiſit,quod & fecerunt,vt in ſequẽ.§.¶Cumque.]
iiii.pars. [Prædictus A.] qui epm̃ detulerat. [Coram eis.] ſ.audi-
toribus. [Obiecta.] ſ̃.eo.ca.reſpon.i.[Reſponſum.] a nuntiis,&
in modum excuſationis:alioquin ↄ̃ in eo, quod legi.& nota.ſ̃.§.
proxi.quod ſubaudi eps nõ debebat contumax reputari: nam &
ſi præſens eſſet reſpondere minime teneretur pro eo.[Quia cum
olim ſuper hoc &c.]Sed nunquid hoc eſt allegare cauſas cauſæ?
Immo, nam hæc exceptio peremptoria eſt, quomodo ergo au-
diuntur procuratores ↄ̃ id quod dixerat.ſ̃.eod.§.proxi. Poteſt re-
ſponderi,ꝙ non fuit obiectum. Vel reſpondeo,vt in præcedẽ.in-
terli. quod melius eſt . Poteſt ergo peremptoria cauſa cauſæ in
modum excuſationis proponi , & habere virtutem cauſæ ab-
ſentiæ, ſicut & peremptoria in modum dilatoriæ proponitur, &
probatur,vt patet in eo quod leg.& not.ſ̃.de re iudic.cum I.& A.
§.quia vero.& ſ̃.de teſti.veniẽs.§.cum igitur.& ſeq.& adde quod
no.ĵ.eo.cum igitur.ſuper verbo,ſilentium. [Deficere.].Vnde me
rito timere poterat de pœna calumniæ,vt patet in eo, quod legi.
& not.ĵ.eod.tit.c.i. & ii. [Cœterum.] verſic. [Archiepi.] iudicis,
quod potuit fieri. Nam & mandatis epi aduerſarij ſui ſe ſuppone
re potuiſſet,quod dic,vt leg.& no.ſ̃.de iureiur.veniens.& c.quin-
tauallis. [Ipſe.] ſ.archieps præcepit,& bene, argu.ſ̃.c.proxi.§.nos
igitur. [Cum igitur.] verſi. [Silentium.] Non obſtante abſentia
epi contumacis : nam & talis abſolui poteſt, & debet , ſi bonam
cauſam habeat, licet contumacia puniatur, vt patet hic, & C.de
iud.properandum.§.ſin autem ex geſtis.& § cum autem hermo
dicium.Sed cum auditores eſſent dati tantum ad audiendas cau
ſas abſentiæ , vt patet ſ̃.eo.§.licet.qualiter potuit obeſſe confeſſio
canonici coram eiſdem facta? Poteſt reſponderi,ꝙ hic exubera-
uit officium ſummi Pontificis. Vnde voluit,ꝙ aliquatenus excu
ſaretur eps per nuntios.ſ̃.eo. §.licet . in fi.i.ſiue per cauſas abſen-
tię,ſiue ſine cauſa,& qui potius voluit inſiſtere veritati,q̃ ſubtilita
ti,arg.in eo,quod leg.& not.ſ̃.de iud.dilecti.Vel dic,ꝙ cum cano
nicus coram auditoribus hoc confeſſus fuiſſet,nihilominus poſt
modum & coram Papa hoc idem confeſſus fuit, Vnde quod ſi-
bi dixit confeſſione , ſubaudi tu non ſolum coram auditoribus
ſed coram nobis facta. [Imponendũ.] Quid ergo ſi iurauit ſe ali
quem non accuſaturum de aliquo crimine,de illo amplius non
auditur, maxime vbi primo calumnioſe accuſauit, vt hic: quia
præſumitur contra talem,arg.x.q.iii.placuit.Idem eſt,& ſi accuſa
tio ſimpliciter ſit remiſſa.xxiii.q.iiii.ſi illic.de pęni.diſt.iiii.diuina
clementia.C.ad Turpill.quamuis.Idem eſt ſi dicat ſe nolle aliquẽ
accuſare. ff.de adulte.ſi maritus.ii.§.ſi negauerit.Sed nunquid ta-
lis in modum denuntiationis audietur? Ita vr̃.arg.ſ̃.de iureiuran.
quemadmodum.§.fin.quod non eſt verum, cum primo calum
niatus fuerit: quia & calumnioſus, & ſuſpectus denuntians non
auditur, vt notatur ſ̃.eod.cap.j.& ii.& probatur ĵ.eod. cum opor-
teat.& cap.cum dilectus.immo & eſt calumnia punienda. ĵ.tit.j.
cap.ii.Et nunquid alius poterit accuſare iſtum epiſcopum de cri
mine,de quo eſt abſolutus? Dic vt notatur ſ̃.eod.de his.& legitur.
ii.quæſtio.i. prohibentur. Sed nec hic abſoluitur, immo accuſa-
tor tanquam minus idoneus repellitur , ſicut notant hæc verba,
in quo caſu admitti poteſt alius legitimus accuſator. Nec obſta-
bit ſententia non lata : quia non eſt reus ab obiectis criminibus
abſolutus,vt notatur ĵ.eod.ſuper verbo, citationem. [Propter cõ
tumaciam.] Mirum eſt,ꝙ calumnioſe vocabatur, & tamẽ, quia
non venit, contumax reputatur.ſim.ff.ne quis eum qui in ius vo
catur vi eximat.ſi eximendi.§.j. & l.ſi per alium.ff.iudi.ſol.ſi reus.
4 Sed ↄ̃: quia†citatus calumnioſe nõ tenetur venire ẽt allegaturus

priuilegium ſuum.j.q.ii.c.ſi.iii.q.ii.ſi eps.iiii.q iii.§.item in criminali.circa fin.verſ.item ſi liberti.ff.de fer.l.j.ff.de arbi.ſi cum dies. §.ſi arbiter.ſ.de reſcrip.nonnulli.ſ.de offic.deleg. prudentiam. ex literis.cum in iure.ſ.de dilat.præterea.Sol.aut euidens eſt calumnioſam & nullam eſſe citationem,& ſic non tenetur venire,nec contumax reputatur,vt in ꝯtriis.& ſ.de elect.bonæ Memo.ad fin. vbi de hoc.Aut euidens eſt citationem tenere,& omnino venire tenetur, vt ff.ſi quis ius dicen.non ob.l.vnica.& ſ.de do.& contu. per totum.Aut dubitatur,& ſic tunc ſiſt venire tenetur ſaltem exceptionem ſuam allegaturus, vel ſuum priuilegium oſtenſurus. ff.de iudi.ſi quis ex aliena.Et ſic poteſt intelligi.ſ.de appell.ſi duobus.& c.cum parati. [Citationem.] vt ſ.veniat,& ſic contumaciā ſuam purget,ne omnino videatur iudicem contempſiſſe.ff.de of ſi.præſi.obſeruandum. Et vt puniatur,in quo deliquit.ſ.de trāsla. epi.c.quanto.§.cęterū.cum ſuis concor.Et vt defendat ſe,ſi quis eum velit, & valeat accuſare.ſ.de conceſſ.præb.poſt electionem. §.ſi.quo deficiente purgatione præſtabit,vt ſequitur, & probatur. ſ.eo.accedēs.§.ſi vero.& præced. [Propter infamiam.]Et ſi a maliuolis ortum habuerit: nam & calumnioſa accuſatio præceſſit, vt patet ſ.ſi.ſ.eo.cum P.Manconella.& c.omnipotens,Sed ꝯ.ſ.de purga.cano.cum in iuuentute. Sol.talis infamia non inducit inquiſitionem,neq; purgationem,vt in ꝯrio.niſi nimis inualeſcat, & creſcat apud bonos, & graues, & ſcandalum generet, vt ſ.eod. qualiter.ii.reſpon.j.verſic.ex quibus.& §.j.verſic.ſed cum ſuper exceſſibus.& ſ.de adul.ſignificaſti.§.ſi.vbi de hoc.Vel niſi iudex hāc voluerit indicere ad cautelam,vt hic & in ſimilibus.Grauatur.n. de facto per actionem quaſi calumnioſam ꝑdō accuſati,vel denuntiati apud bonos & graues. ff.de obſequiis honori.& ſ.eo.om
5 nipotens.cum ſuis concord. † Cuius infamiæ facti multi ſunt effectus.Primus,vt impediat promouendum,vt in eiſdem concor. niſi neceſſitate inſtante ff.de decu.generaliter.§.ſpurios. Secūdus, vt inducat querelam inofficioſi.C.de inoff.teſtamen.fratres.Tertius , vt debilitetur infamatus quo ad actus legitimos exercēdos, vt patet ſ.de teſtibus.licet ex quadam.§.j.in fine. niſi purgatio intercedat, vt ſequitur. Quartus, vt purgationem inducat, ſi iudici videbitur, vt hic in fine, quod etiam prodeſt purgato , vt patet in eo,quod notatur ſ.ead.glo.verſic.proxi.

SVMMARIVM.

1 *Agi de crimine quot modis poteſt.*
2 *Cauſarum cognitionum tria ſunt genera.*
3 *Accuſator criminum inſcribi ſe debet ad pœnam, fallit tamen in aliquibus caſibus.*
4 *Exceptio de crimine contra ordinandum eſt facti, & voluntatis, & non actionis excluſio, & quo tempore poteſt excipi, & an laicus, vel clericus, vel quis,& quibus.*
5 *Exceptio criminis non obſtat ius ſuum proſequenti.*
6 *Princeps qui obijcit contra electum,an, & quando eſt audiendus.*
7 *Accuſator repellitur obiecto ei crimine , ſecus ſi agitur per viā exceptionis.*
8 *Epiſcopus ante confirmationem non dicitur promotus cum effectu .*
9 *Beneficia electi in epiſcopum non conferuntur , niſi decurſo tempore de conſecrandis epiſcopis .*

CAP. XVI.

Super his. Pars.ſ.de teſtib.cogen.ſuper his.ſ.de pęn.ſuper his.[Voluiſtis.]ſ.duobus. Primum eſt, vtrū is,qui crimen obiicit alicui,ad hoc vt obtento beneficio priuet,vel ab obtinendo repella tur,inſcribere teneatur, vel ſe ad pœnam aliquam obligare. Et huic reſpondet diſtinguendo vſque ad §.vlti.verſ.ſi. Secūdum eſt vtrum talis cā per procuratorē agi poſſit, & hoc ſoluitur.ſ.eo.ver ſic.ſi. [Breuiter rñdemus.] Not.ꝙ licet ſpacioſa ſit reſponſio, tñ cum multa dubia terminentur reſpectu mentis medullatæ,com pendioſa & breuis reſponſio iudicatur.Et hoc eſt ꝯ illos,qui gloſ ſas ſpacioſas prolixas iudicant:quia ſolam cōſiderant terribilem quantitatem,nec latentem ponderant qualitatem,ſiue compendioſam vtilitatem,de hoc not.ſ.de ſacra.non iter.c.j.§.ſi. [Tribus
1 modis.]Et quartum habes,ꝙ agitur†in modum inquiſitionis.ſ. eo.inquiſitionis. Vnde & omiſſo modo exceptionis, de quo hic ſequitur,tanguntur alij tres modi.ſ.duo,de quibus ſequitur,& in quiſitio.quæ hic non numeratur.ſ.eo.qualiter.ii.§.pen. & ſ.de ſimo.licet Hely.§.j. vbi & tangitur quintus modus.ſ.qñ de notoriis agitur,de quo & le.& no.ſ.eo.euidentia.Eſt & ſextus modus.ſ.qñ quæritur de crimine in modum accuſationis.ſ.de procur.tuę.Sic
2 & dicit lex,ꝙ†quatuor ſunt genera cognitionum: qa aut de criminibus,aut infamia,aut de pecunia,aut de muneribus & honoribus.ff.de var.& extraord.cogn.l.cognitionum numerus.§.j.rñ.j. [Qñ crimen.] ver.in quo tangitur primus modus. [Neceſſaria.] qñ ad depoſitionem &c.vt in ſeq.ver.Monitio tñ,ſiue denuntiatio charitatiua requiritur,vt ibidē,quod dic, vt no.ſ.de iud.nouit. rñ.j.ver.ſed cum dñs.ſ.e.cum dilectus.rñ.j.ver.vel præfatum epm. [Sed cum in modum.]ver.in quo tangitur ſecundus modus.[In ſcribi.] ſi.ſ.eo.qualiter.ii.§.j.ver.videlicet.& §.ſi.verſ.ſicut actu. &
3 ſ.de ſimo.licet Hely.§.j.Et eſt hoc regulate,ꝙ inſcriptio†requiritur, qñ quis criminaliter accuſatur. Fallit autem in caſibus. Primo in crimine abigeatus.C.de abig.l.vnica.Secundo in leuibus criminibus,arg.ff.de accu.leuia. Tertio in crimine apoſtaſiæ. C.de apoſt. apoſtatarum.Quarto in matrimonio cultus diſparis,ſicut Chriſtianitatis & Iudaiſmi.C.de Iud.ne quis.Quinto in his,quæ ab apparitoribus deferuntur. C.de accuſ.ea quidem.Sexto,qñ maritus accuſat vxorem de adulterio.C.de adult.quamuis quę atiqui nō recipiunt per decre.ſ.de procur.tuæ. Sed ſalua pace illorum illud c.intelligendum eſt,qñ maritus accuſat tanquam extraneus.Lex vero qñ iure mariti,vt no.in d.c.tuæ.Septimo,qñ mulier accuſat proſequēdo ſuam iniuriam,vel ſuorum.xv.q.iii.de crimine ff.ad Turpil.l.i.§.accuſationem.& l.mulier.Octauo in accuſatione falſæ monetæ.C.de fal.mo.l.j.Nono, vbi quis accuſat ex neceſſitate officij:puta tutor accuſat de falſo producentem inſtrm ꝯ pupillum,niſi manifeſta calumnia detegatur.C.qui accu.non poſſ.l.ii. Idem ergo vbi hæres accuſat mendicando necē defuncti, cui ſuc ceſſit.ff.de his quib.vt indig.tutor.& de his no.ſ.vt benefi.eccle.c. vnico.in prin. [Qñ ad depoſitionem.] Hic reddit rōnem, quare aliud in accuſatione,& aliud in denūtiatione. [Sed ad correctionem.] niſi ſit tale crimen, quod ordinis executionem impediat poſt pnīam,vt leg.& not.ſ.eo.inquiſitionis.¶[Cum autē.] ii.pars. in qua proſequitur tertium modum ſubdiſtinguendo. [Excipiē
4 do.] qñ crimen excipiēdo†proponitur,vt quis ab ordine repellatur.Hæc exceptio eſt facti,ſeu intentionis,non actionis excluſio. ff.de excep.l.ii.quia petens ordinari.vel conſecrationem, nullam actionem proponit,ſed ordinator debet ſuperſedere, ſi veriſimile eſt,quod opponitur,in Auth.quomo.opor.epis.§.ſi quis aūt.collat.ix.xxiii.diſt.illud.Quid ſi longo tpe tacuit, quouſq; vidit ordinationem imminere? Vr ſuſpectus,arg.C.de inge.& ma.diffama ri.ſ.de frigi.c.j.Calumnioſus autem nō admittitur in dictis auth. & ff.de accuſ. ſi cui. [Diſtinguendum.] Ad excipiendum de crimine ꝯ confirmandum,vel ordinandum admittitur non ſolum clericus,ſed etiam laicus.Nam cuiuſcunque catholici intereſt,ꝙ eccleſiæ non ſolum prælatos,ſed etiam clericos bonos habeāt & honeſtos,vt patet in Auth.quo.opor.epiſc.§.ſi quis autem.coll.j. & in Auth.de ſanct.epiſc.§.ſi quis autem.coll ix.& arg.viii.q.j. licet.& ſ.de teſti qm̃.& c.ex parte Adæ.lxii.diſt.c.j.lxiii.di plebs.& c.vota.lxxxi.diſt.Maximilianus.xxiii diſt.qui eps.in ſi.& c.illud.ſ. de oblig ad ratioc.c.vnico.Ius enim publicum eſt, quod in ſacris conſiſtit.diſt.j.ius publicum. Et hoc indiſtincte verum eſt de habentibus curam.Quantum vero ad alios confirmandos,ſeu inſtituendos non admittitur quis,niſi ſpecialiter intereſſit priuato intereſſe,arg.de teſti.veniens.ii.ſ.de oblig.ad ratioci.c.vnico. Alij dicūt, ꝙ vbi quis ordinandus eſt,quilibet admittitur,vt ibi,& in Auth.ſ. dictis. Et notandum,ꝙ ibi ponitur accuſator pro excipiente,ſeu denuntiante. Tertij dicunt , ꝙ ratione priuati intereſſe non eſt quis admittendus, niſi in iure ſpecialiter hoc expreſſum ſit, vt ſ. de oblig.ad ratioci.c.vnico. Et eſt ratio: quia & ſi talis promoueatur, accuſatio nihilominus ſalua manet, arg.ſ.de conceſſ.præbē. poſt electionem.§.ſi.Sed poteſt reſponderi,ꝙ quamuis non petimatur actio, tamen deterior fit petentis conditio, arg.ff.de alien. mu.iud.cau.fac.l.iii.in prin.& ſ.de ali.mu.iud.cau.fac.cap.ſi.Ideo dic,vt not.ſ.ead.glo.verſic.tu dicas. Sed nec admittitur aliquis criminoſus.xxiii.diſt.in.illud ſicut nec ad accuſationem admittere-tur, vt leg.& not.ſ.eod. cap.j. Nam & hæc exceptio vim actionis habet,vt hic patet,& in Auth.de ſanct.epiſc.§.j. Excipitur criminoſus, cuius intereſt: puta, quia parochianus eſt, vel patronus .
5 Nemini enim ius ſuum†† proſequenti obſtat exceptio criminis. iiii.quæſt.vj.omnibus.& argum.xvj.quæſt.j.conſtitutum. & q.vii. filium. Niſi alias ex cauſa aliqua ſit ſuſpectus, vt ſ.eo.§.ſuper verbo,excipiendo. Talis enim in cauſis criminalibus,vel eccleſiaſticis non eſt admittendus.iii.quæſt.x.cap.fin. Quid ſi † princeps ali-
6 quis obiiciat electo periurium,adulterium, ſimoniam, vel ſimilia nunquid eſt audiendus? Dixit dominus noſter,ꝙ non:quia timendum eſt, ne hoc faciat cauſa extorquendi pecuniam , argu. ſ.qui matrimo.accuſa.poſſ.ſignificante . vel regalia diutius detinendi. Sed ſi non eſſet ſuſpectus, tunc eſſet præ aliis admittēdus. xvj.quæſtio.j.conſtitutum.& quæſtio.vii.filiis.Tu dicas ex diuerſis coniecturis hoc eſſe arbitrandum. Quid enim ſi incontinenti ſi ferat probationes paratas? argum.quod audiatur,ſupra de reſtitutio.ſpoliato.literas.§.propterea.cum ſuis concordan.Item quid ſi infamatus ſit,ſ.eod.accedens.ſ.eod. omnipotens? Erit igitur hoc ſummarie examinandum, ſicut alias not. ſ.de foro competen.ſi clericus laicum. Sed ex quo crimen ad aures prælati peruenit,& ſi denuntians deſiſtat , nihilominus tamen ex cauſa ſuperiori ex officio de hoc inquirere poteſt, vt patet in eo,quod legitur & notatur infra de collu.deteg.crimina.ſupra eod.omnipotens. Quid ſi princeps obiiciat, quod ſuſpectum habeat confirmandum de proditione,vel reuelatione conſiliorum ſuorum, vel tractatu exhæredationis ſuæ? Et hanc ſuſpitionem concipit, vel ratione patriæ, de qua eſt oriundus , vel parentum quibus originem traxit, qui ſemper Principis excipientis, vel prædeceſſorum ſuorum fuerunt inimici capitales? In hoc ſemper eſt Princeps excipiens admittendus , ſecundum dominum noſtrum , argum. ſupra de iureiur.petitio.Quid ſi obiiciatur periurium,& excipiens probat,ꝙ electus iurauit ſoluere pecuniam ad certum terminū iā elapſum,nunquid probatur periurus,niſi iurans probet, ꝙ ſoluit?Dixit.d.n.ꝙ non,tum quia & ſi excipiens probet , ꝙ iurauit , non tñ probat,ꝙ non ſoluit.Excipiens aūt tenetur probare exceptionem ſuā.ff.de proba.in exceptionibus.C.de proba.l.j.Et ſi negatiua ſit.ſ.de proba.tertio.ſ.de his quæ ſi.a præla.ea noſcitur. Tū quia vnuſquiſque præſumitur bonus.ſ.de preſump.c.ſi,Tū quia, ſi hoc modo probaretur periurium,infiniti probarentur periuri, qui non multum curioſi ſunt de ſolutione facienda coram teſtibus.Ideoque cum de bona fide agatur,nō congruit diſputare de apicibus iuris.ff.mandati ſi fideiuſſor.§. quædam. & multitudini eſt parcendum.ſ.de tēpo.ordi.c.ij.Tū quia iurans non præſumitur immemor ſuæ ſalutis.j.q.vij.ſancimus.Vel quia exceptio criminis odioſa eſt.ij.q.vij.ſi quis epiſcopus. Et ideo eius probatio nō eſt dilatāda,vt patet ī eo,quod no.ſ.de teſti. co. dilectorum Et idē eſt dicendū,vbi ſub ꝯditione excōicatio eſt prolata.ſ.de ap.præterea.ſm.d.n.ſuper quo vide quod no.ſ.de cler.ex.miniſ.propoſuit §.i.& §.ſi.Vbi eſt hoc expſſum,niſi forſan in penā negatæ veritatis aliud dicatur,quod dic,vt legitur,& no.ſ.de iol.c.ſi. Sed qualiter probabitur,ꝙ non ſoluit.Hoc enim impoſſibile vr.ſ.de proba. quoniā contra falſam? Reſpondeo, per confeſſionem illius, qui iurauit,alias vix,aut nullo modo,& impuret ſibi is,qui excipit.ar. C.de proba.l.ſi.& v.q.vj.Epyphanium Præmiſſa vera ſunt,qñ hæc exceptio a tertio opponitur. Creditori enim ſufficit probare promiſſionem ſic factā,vel ſententiā ſic latam ad hoc, vt debitū ſuū probet,& vt ſequatur condemnatio,niſi ſolutio facta probetur. C.de probationi.l.j. Ratio diuerſitatis eſt , quia in ſuperiori caſu cū de alieno facto agatur,non poteſt obiiciens dicere & opponere, tu ñ ſoluiſti tali,ſicut iuraſti ſine metu periurii.ff.rerum amo. Marcellus.Secus ī creditore,qui certus eſt de facto ſuo.ſ.de reſeri. ab excōicato.cū ſuis concor.Itē in ſuperiori caſu nō intereſt quo ad debitum obijcientis.Hic autem intereſt. Item in ſuperiori caſu obijcitur crimē,quod non probatur.In hoc vero caſu præten ditur obligatio,quæ probatur,& ad ſolutionem faciendam aſtringit.Inſti.de obl.in prin.niſi forſan obſtet exceptio non numeratę pecuniæ.C.de non nu.pec.ſi ex cautione.Vel alia in iure ſcripta, ſuper quo vide quod no.ſ.de fide inſtru.ſi cautio.[Quare opponatur.]ſcilicet vtrum ideo ꝙ quis a teſtimonio repellatur,vel vt beneficio excludatur Et in hoc vltimo caſu ſubdiſtinguitur,& quare & quando opponatur.vt ſ.eo.ver.ſed cum opponitur.& §.i.[Si
7 autē.]ver.[Ab accuſatione]Poteſt accuſator repelli †obiecto ſibi maiori,vel pari ēt crimine,vel minori,quia criminoſus accuſare non debet.ij.q.vij.ſi quis erga.& c.quærendum.niſi ſuā iniuriam proſequatur.iiii.q.vj.omnibus.Vel niſi ī exceptis criminibus, qđ dic,vt no.ſ.eo.cum.P.& c.repellantur.& c.nulli.& c.i.Sed ab exci piendo non repellitur quis propter crimen.& ſi excōicatio oppo natur,vt legitur,& no.ſ.de exce.cum inter priore.& diſcit. dilecte. ſignificauerint.& c.ſi.[Et teſtificatione.]a qua repellitur quis prætextu exceptionis famoſæ.ſ.de ord.cog.cum dilectus ſ.de teſtibus ex parte, Adæ.ſuper eo.teſtimonium.ſ.de excep. denique. excipitur id,quod legitur, & no.ſ.de re iudi.cum.l.& A.& quod diſtinguitur.ſ.de ſimo.licet Hely.& c.per tuas.[Repellatur]Ecce qua de cauſa dixit.ſ.quare & propter id quod ſequitur in ſeq.ver.[Neceſſe.]Nec teſtes coguntur ad exceptionem probandā,quod dic , vt legitur.& no.ſ.de teſti.co.dilectorum.[Sed cum opponitur.]ver. [Excludatur.]Et ſi nihil petierit promouendus,vt patet in eo, qđ no.ſ.de ord.cog.cum dilectus.§.ſi. Poteſt enim excipi de crimine ēt occulto,dūmodo probari poſſit contra eligendum , vt hic patet.& ſ.de ele.ſuper eo.& c.cum inter canonicos.& c.cum Vinto nien.& c.congregato.& de ap.conſtitutis.j.& contra electū ne ꝯfirmetur.vt ſ.ver.j.& ſ.de elec.cum dilectus. & contra confirmatum ne ordinetur & ordinatum ne conſecretur.vt ſ.§.j.Sed & cōtra conſecratum ne poſſeſſionē epiſcopatus adipiſcatur,excipi pt de crimine cū infamia.Et ſic poteſt intelligi.xcij.diſt. ſi. quis epiſcopus ordinatus.j.& ſequentibus.& ſ.de elec.cum in cūctis.§. cū aūt.& c.quod ſicut.quod dic,vt legitur & plene no.ſ. eo. accedēs. §.ſi.In nullo aūt prædictorum caſuū calūnioſe excipiens ſine pena tranſibit. Et intelligo calumnioſum illum,qui non probat.C. de a duo.diuer.iud.l.j.& ij.q.iii.qui nō probauerit.Nam ſi propter aliquod præmiſſorum excipientem appellare contingat,in expēſis damnabitur,ſi ſuccumbat.ſ.de app.vt debitus. Si vero appellatum non fuerit,ſed alias fuit exceptionem propoſitam in iudicio proſecutus,adhuc ſi ſuccumbat,cōdemnabitur in expenſis.ſ. eo. accedens.in ſi.quia hoc regulare eſt in male impetrante. ſ. de reſcrip.ceterum.§.& c.ſi.In male excipiente.ſ.de do.finem. In temere vocante ad iudicium.ff.de iud.cum quem temere.ſ.de pęnis ca lumniam.Quid ergo ſi poſt electionem obijciatur exceptio criminis ad confirmationem impediendam? Et quidē talis non cogitur inſcribere.vt ſ verſ.i.Puto tamen,ꝙ in hoc caſu locum habeat conſtitutio extra.d.n.de elec.ſtatuimus. Quid ſi contra confirmatum obijciatur ad ordinationem, vel conſecrationem impediendam?Adhuc dicūt quidam,ꝙ ca.ſtatuimus locum habet.

Nos tamen dicimus,ꝙ ſibi locum non vendicat in hoc caſū,imo ſub certa pęna ad arbitrium diſcreti iudicis talis eſt aſtringēdus.ſ.e.c.§ poſt confirmationem.quod intelligo de grauiori pęna q̃ c.ſtatuimus exprimat:quia talis magis delinquit q̃ primus, & ideo grauiori pęnæ ſubdendus eſt,ſi ſuccumbat,vt patet in eo, quod legitur, & nota. ſ. de vita & honeſta.cleri.vt clericorum. §. j.puta de priuatione beneficii.ſ.de elec.cum dilectus.§.penul.vbi de hoc.multo fortius igitur hoc locum habet,ſi poſt cōfirmationem iſtud obiiciatur ad hoc,vt conſecratus impediatur poſſeſſionem adipiſci.ſm id quod legitur,& nota.ſ.e.accedens. Et multo fortius vbi cōſecratus iam adeptus eſt poſſeſſionem. In illo enim caſu quis in modum exceptionis non admittatur,ſi tñ in modū denuntiationis egerit,& ſuccumbit,eſto ꝙ ſemiplene crimē pro bauerit,calumniari præſumitur,& ab officio & beneficio ſuſpen ditur,donec calumniam purgauerit ad arbitrium iudicantis.ſ.ti. i c.ſi.& adde quod no.ſ.e c.§.fin.in prin.[Si ante.]Ecce quare dixit.ſ.& quando.[Inſcribere.]Nec ad aliquā pęnam ſe obligare,niſi forſan calumnia præſumatur.arg.C.qui accu.non poſſ.l.ii.& in eo,quod legitur,& no.ſ.de dolo & contu.finem. [Promouendū] quo ad beneficium,de quo agitur,& etiā quo ad alia in futurum, niſi fama reſeruetur,vt legitur,& no.ſ.de elec.ſuper eo,& argu.ii. q.i.prohibentur.& ſ.eo.omnipotens.& no.ſ.e.ca.proxi.in ſi.[Sed non deiicit]quia nec ad hoc agebatur.ſ.de or.cog.cum dilectus, §.ſi.ff.de libe.agnoſ.l.i.in ſi. Sed & ſi ex tali probatione grauata remaneat eius opinio,non promouebitur.lxxi.diſt.tantis Daniel.& no.ſ.in præcedenti gl.¶Poſt confirmationem vero.]ꝫ. pars. per q̃ ſpirituale vinculum eſt contractū.ſ.de tranſla.epi. inter corporalia.§.i.idem eſt & poſt conſecrationem,ſi aliquid reſtat petendū,vt ſi electus in archiepiſcopum,& cōſecratus palleū petat. Nā & petens poteſt in modū exceptionis repelli,vt patet.ſ.de elec. qđ ſicut rñ.i.in ſi.& §.ſeq.ſuper eo. Nā,vt ibi legitur, iam conſecratus erat,tñ probato ꝯtēptu,electio irritatur,verum & ſi nullius eccleſię,tñ epiſcopus remanebit,vt patet.ſ.de tranſla.epi.c.ii.ante ſi.ſm d.n.Quinimo & idē eſt, ſi ante adeptionem poſſeſſionis obijciatur crimē cū infamia,ſaltē vbi is,qui obiicit ea quæ præceſſerūt , fieri probabiliter ignorauit.ar.ſ.qui ma.ac.poſ.ca.fin.quod dic,vt no.ſ.de cauſa poſ.cum olim.& ſ.e.accedēs.§ ſi.[Deiicit]Hoc mirū eſt,& contra naturā exceptionis.vt crimen hoc modo probatū deiiciat ab obtento. Et ideo ſigno contra. ex eo quod legitur, & no.ſ.de ord.cog.cum dilectus.§.ſi.Solutio ſpeciale eſt hoc, & ī fauore eccleſiarū inductū,vt occurratur periculis animarū,& eccleſiarū ipſarū indemnitatibus,vtilitatibus,& neceſſitatibus ſuccurratur:quibus omnia iura fauent omni rigore & ſubtilitate explofa,vt patet in eo,quod legitur,& no.ſ.de elec.cum nobis olim. §.ſi.& c.in cauſis.in ſi.& de conceſ.præb.cum noſtris.§.ſin.cū ſuis concor.Si enim electus repelleretur a confirmatione,& non caſſaretur electio,non prouideretur eccleſiæ,quia nec prouideri poſſum ex electione iam facta & non caſſata.ſ.de elect.conſideraui mus.& c.audiuis.Inutilis ēt eccleſiæ eſſet talis electus,qui cōfirmari non poſſet.Idem eſt videre in repulſo ab ordine.Idem in repulſo a conſecratione.Idem in repulſo ab adminiſtratione , quæ in actu conſiſtit,etenim ſi eccleſia haberet ſponſum,qui non poſſet ordinari,vel conſecrari,vel adminiſtrare actu vidua diceretur. Et perinde eſſet,ac ſi nullum ſponſum haberet,vt patet in eo, quod legitur,& nota.ſ.de tranſla.epi.c.ii.§.ſed neque.verſi.ſicut.Neceſſe eſt igitur eccleſiæ , vt ſi ſponſus ſuus repellatur ab obtinendo , qđ deiiciatur etiam ab obtento,& per conſequens ſi repellitur a cōfirmatione,deiicitur a iure acquiſito per electionē . Si ab ordinatione a iure acquiſito per cōfirmationē & ordinationem . Si ab adminiſtratione a iure acquiſito per præcedentes actus,vt hic patet.& xl.diſt.c.ſi.& in eo,quod legitur,& no.ſ.de cor. vitia. expoſuiſti.& ſ.e.accedens.tñ ante confirmationem non inſcribit , vt hic præcedit.Sed poſt confirmationem tantum,vt hic dicit, quia
8 † ante confirmationem non dicitur promotus cum effectu,vt patet in eo,quod legitur,& no.ſ.de tranſla.epi.c.ij.§.i.& ſic intellige quod hic præcedit ab obtento occaſione huius electionis,ſiue poſſeſſionis,de qua agitur.ſ.de tranſla.epi.c.ii.§.ſi.Hoc ideo dicō,quia ſi ēt eps authoritate ſedis apoſtolicæ tranſlatus eſſet,& antequā cor poralē adminiſtrationē eccleſiæ,ad q̃ tranſfertur,haberet,probaretur crimē cū infamia ꝯ eum,per quod repelleretur,& deiiceretur ēt a iure acquiſito in ſecunda eccleſia,tñ non deberet forſan deiici a pſona eccleſiaſtica,quia adhuc non eſt cum effectu trāſlatus.ar.in eo quod legitur,& no.ſ.de elec.cū in cunctis.§.cum vero.niſi forſan ratione probationis infamiæ & veritatis criminis ſimul iunctę,quæ in hoc caſu requiritur, occurrat aliquid aliud ſpeciale,vt patet in eo,quod no.ſ.e.accedens. Vbi autē a conſecratione,vel aliis præcedentibus quis repellitur,certum eſt, ꝙ prius obtenta non amittit, ſed ius tantum quod per electionem , ſeu prouiſionem,de qua nunc agitur,acquiſiuit,vt dictum eſt.ſ.Et ad de quod no.ſ.e.§.i.ver.ſed cum opponitur, ſuper verbo,excludatur.[ſecundum arbitrium.]Hoc generale eſt,quia vbi certa pęna non reperitur in iure,arbitrio iudicis relinquitur infligenda , vt leg.& no.ſ.de off.dele.de cauſis.ad ſi.ſ.de tranſac.ca.ſi. Et a tali pęna ar-

nā arbitraria appellatur,vbi vero certa pęna inuenitur,illa eſt im
ponenda,& a tali non appellatur.ff.de ver.ſig. l. antepe. Et eſt rō,
quia tunc nō arbitrio iudicis, ſed poteſtati legis reſeruatur vt ibi.
& ij. q.iii .§. notandum.[& Diſcreti [& nō capitanei.ſ̃.de ſequeſt.
poſ.c.i.§.Cęleſtinus.iij.q.vij.iudicet.quaſi dicat licet mſ̄a arbitrio
iudicis cōmittātur non tñ iniquæ volūtati.Et ideo corrigēdum
eſt, ſi īmoderate fuerit arbitratus,quod dic,vt legitur, & nōt.ſ̃.de
arbi.c.ij[Pro eo.[Ecce quare aſtringit ſe ad pęnā extraordinariā.
9 [Sed ob hoc.[Ecce quare non cogitur inſcribere† Et hac eadem
ratione non conferuntur beneficia alicuius electi in epm,niſi de
curſo tpe de epis cōſecrandis,vt & ſi remoueatur ab obtento de
nouo,ſaltē antiqua valeat recipere ſ̃m Gof.quod dic,vt le. & no.
ſ̃.de elec.cum in cunctis.[Non amittit.]Et in hoc caſu recte ad-
mittitur procurator non obſtante.ſ̃.eo.veniens.§.licet autem. &
ſic continuatur ſequens.ver.[Licet enim.]verſi.[Criminalis.]Re
quiritur tamen epōrum præſentia,ac ſi eſſet criminalis.xxxiii.di.
illud.iii.q.vj.hæc quippe.Et in hoc caſu teſtes ſunt cogendi. ſ̃. de
teſti.cog.ſuper his.vbi de hoc.[Per procuratorem]quod dic,vt ple
ne no.ſ̃.de procu.tuæ.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio non debet fieri,niſi contra infamatum.*
2 *Pęna per confeſſionem mitigatur.*
3 *Nemo ſine accuſatore damnatur.*
4 *Concilia,ſicut euangelia ſuſcipienda,& veneranda ſunt.*
5 *Verba oblationis,aliquid operari debent.*
6 *Leue compendium,quid dicatur.*
7 *Conſcientia iuris,eſt præferenda in iudicijs conſcientiæ veritatis occultæ.*
8 *Iudex quis poteſt proceſſum ſuum corrigere,& quando.*
9 *Teſtis re integra poteſt errorem ſuum corrigere.*

CAP. XVII.

QValiter & quando. Pars.ſ̃.de iud. qua
liter. Itē in hoc. ĩ.
ꝯtinetur integra quicquid legitur.ſ̃. e. qualiter.a prin.
vſq; ad.§.debet. Et poſtea ſequitur immediate . hunc
igitur ordinem ſi contra venerabilem fratrem noſtrum Nouar-
ren.epm obſeruaſtis intentionē & diſcretionem veſtrā &c.vt hic
ſequitur.Sed ſi perlegas ea,quæ præmittuntur, ſub duobus tñ cō
1 prehenduntur.Primū eſt,ꝙ† non debet fieri inquiſitio, niſi con-
tra infamatū.Excipe quod no.ſ̃.e.ſi cōſtiterit.Scd̄m eſt,ꝙ ex quo
conſtat de infamia,inquiri debet de veritate.Primum probatur.
ĩ.e.qualiter.rñ.j.vſq; ad.ver.debet.& §.j.vſque ad ver. ſed cum ſup
exceſſibus.Scd̄m probatur.ĩ.eo.qualiter.reſpon.j.verſi.debet corā.
& ſeq.& §.j.ver.ſed cū ſuper exceſſibus. & ſequentibus. vſque ad.
§.debet igitur.Et illa ſunt eadem verba,quæ ſub hac deciſione cō
tinētur in integra huius.c.vt ſ̃.no.Et ex hoc patet euidēter, ꝙ hic
loquitur de ordine inquiſitionis infamiæ, per quem non proce-
ditur ad inquiſitionem veritatis criminū, niſi primo cōſtet de in
famia præcedente,quæ loco accuſatoris habetur , qñ per modū
inquiſitionis proceditur,vnde ſicut quando in modū accuſatio-
nis agitur,cū accuſatore conteſtatur lis.& cū denuntiatore qñ in
modū denuntiationis .Sic & qñ in modū inquiſitionis procedi-
tur,vr̄ non minus ſubtiliter.q̄ probabiliter poſſe dici,ꝙ & cū infa
mia quaſi conteſtanda eſt,vt ſic dicat ſuperior vocato ad ſe ſubdi
to.ĩ.e.qualiter.§.debet.Intēdo inquirere contra te ſuper tali crimi
ne,de quo es apud me infamatus,& ſubditus reſpondeat confitē
do,vel negando,ſi cōfiteatur vtrūq;,procedat ad pęnam ſuperior
2 †ſed ipſam mitiget propter ꝯfeſſionem.ſ̃.de elec.innotuit.§.mul-
ta in fi.cū ſuis cōcor.Si vero neget vtrūque.ſ.crimen & infamiā,
vel ſolā famā.Si fama notoria eſt,poteſt procedere ad inquiſitio-
nem veritatis criminis,nā circa inquiſitionē famæ non habet ne
ceſſe laborare,ex quo notoria eſt.ſ̃.e. euidentia.cum ſuis concor.
Licet tutius ſit,ꝙ ad cautelā aliquos teſtes recipiat.ĩ.eo.inquiſitio-
nis.§.fi.Tum quia dictū vnius facile ſequitur multitudo.ĩ.de pur.
ca.cū in iuuentute.§.j.Tum quia requiritur,ꝙ apud bonos & gra
ues ſit infamatus,nec ortū habuerit fama a maliuolis, vt ibi & in
eodem.ti.cū dilectis.§.fi.ĩ.e.qualiter.reſpon.j.ver.ex quibus. Tum
quia multa dicuntur notoria,quæ non ſunt.ſ̃.de app. conſuluit .
Tum quia multa ſunt notoria in vna terra , quæ non ſunt noto-
ria in alia,ergo teſtes recipiat ad cautelam,ſicut leg.& no.ſ̃. de ele.
bonæ me.Magū.§.licet aūt. Alioquin ſi appellari contingat,cum
probationes,rerum cadant de facili.C.de rebus credi.generaliter.
reſpon.j.in periculo eſt proceſſus,quia ex quo negata eſt fama,ni
ſi probetur coram ſuperiore,cui non eſt notoria , quicquid cōtra
non infamatū eſt actū,eſt reuocabile,vt patet ex ſequentibus.Vbi
aūt ſubditus confitetur famā,vel ſufficienter probatur,ſecure pro
ceditur,dummodo in actis canonice redigatur, quibus creditur.
ſ̃.de proba.qm̄ contra falſam.ĩ.de purg.ca.cum dilectus,§.his igi-
tur.Et dūmodo appareant,vt ibidem.alias contra.ſ̃.de proba.c.fi.
Sic per prædictum modū pōt dici cū infamia litem quaſi conte-
ſtari debere.ſicut & alias dr̄ ſ̃.de dolo & contu. prout. & adde qđ
no.ſ̃.de teſti cū olim.Non dicimus tñ hanc quaſi litis conteſ.eſſe
neceſſariam.Sed & de ipſa per quādā ſimilitudinē & ꝯparationē
loquimur.Vere enim loquēdo non pōt conteſtari , cū nec fama

viſibiliter compareat in iudicio,nec iure aliquo hæc quaſi litis ꝯ-
teſtatio ſit expreſſa,nec aliqua ſit porrecta petitio, ſine qua nec li-
tis ꝯteſta.fieri poteſt.vt ſ̃.de li.conte.c.vnico.Et hac veritate conſi
derata dr̄.ꝙ in inquiſitione proceditur lite non conte.ſ̃.vt lite nō
conte.qm̄.§.ſunt & alij.& multis alijs iuribus.Quid ſi ſubditus au
ditis verbis prædictis a ſuperiore propoſitis petat diē ad deliberan-
dum? Videtur,ꝙ non ſit dandus,cū de facto ſuo quæratur,de quo
certus eſt.ſ̃.de reſcrip.ab excōicato.Sed dicendū eſt ꝯrium, nam
& de fama poteſt dubitare,& expedit peritos conſulere.ar.C.de in
ge.& manu.ſi auiam.& in eo quod le.& no.ſ̃.vt lite non conte.c.
j.rñ.j.Quod ſi quis īquiſitionem promoueat,& proſequatur, tūc
cū ipſo,ſicut fit cū accuſatore,vel denuntiatore lis vere eſt conte-
ſtanda,& ſ̃m hoc intellige quod le.ĩ.de pur.ca.cum dilectis.§.j.&
ij.& no.ſ̃.de teſti.cū olim.§.j.ad fi. Et contra ipſum promotorem
exceptiones legitime admittantur.ĩ.eo.cum oporteat.§.fi. Liquet
igitur per prædicta,ꝙ & qualiter infamia loco accuſatoris habe-
tur. Vnde ſi inquiratur de veritate anteq̄ de fama conſtiterit , hic
ordo peruertitur,quia deficiente fama per conſequens deficit in-
3 quiſitionis accuſator, † ſine quo nemo damnatur.ii.q.i.nihil.ſ̃.vt
benefi.ec.c.vnico. in prin. Et ideo ex quo iudicium ordinabiliter
nō eſt cęptum,ex tali principio nihil ordinabiliter ſequi pōt. ĩ.e.
§.ita videlicet.Hoc eſt,nec valet teſtium receptio,nec publicatio,
nec ſnīa,ſi feratur.ii.q.i.in primis.poſt primā col. ibi diligenter q̄-
rendū eſt primo,ſi iudiciū ordinabiliter eſt habitum &c.Inde eſt,
ꝙ ſi duo,vel plures dicant iurati aliquem aliquod crimen eiſdem
videntibus cōmiſiſſe de quo tñ infamia non laborat , nullo mo-
do punietur,& ſi ſufficiat numerus teſtium in cauſa reddita:quia
teſtes ſuper hoc nec iurare,nec recipi debuerunt.ĩ.e.c.§.fi.& c.in-
quiſitionis.§.tertiæ.reſpon.i.verſi.ad hoc reſpondemus.Nec dicas,
ꝙ ibi depoſuerunt non iurati:quia textus contradicit. Sed nec di-
cas illud ſpāle,qñ fit inquiſitio tam in capite q̄ in membris, nam
idē in ſpeciali ſcilicet inquiſitione,vt patet ĩ.e.cum oporteat §.di
ſcretioni.Et quis hic ordo debeat diligenter ſeruari in oībus,qñ ta
mē de inquiſitione prælatorū agitur,diligentius eſt ſeruandus ,
cū ibi tātus clamor requiratur,qui diutius ſine ſcandalo diſſimu-
lari nō poſſit,vel ſine periculo tolerari,& hoc eſt,quod euidenter
probatur in verbis ex hac epl̄a deciſis,quæ apponuntur in conſti-
tutione euangelica.ĩ.e.qualiter Bn̄ dico cōſtitutione euangelica ,
4 eſt enim ꝯcilium generale.†Concilia aūt ſicut euangelia ſuſcipiē
da ſunt,& veneranda.vt dicit Greg.xv.diſt.ſicut ſancti euangelij .
Vult igitur hæc conſtitutio,ꝙ ſi ordo iſte ſeruatus non eſt,ſed cō
tra non infamatū inquiſitū eſt,ſuperſedeatur proceſſui,& de no-
uo fiat inquiſitio , in qua primo quæratur de fama , qua probata
de veritate quæratur,& ſic intellige ea,quæ in hoc c.ſequuntur.Et
ſi dicas,nonne reperta infamia valebunt dicta teſtium ſuper veri-
tate criminum receptorum? Reſpondeo non,quia contra inqui-
ſitionis ordinem ſunt recepti,vt ſ̃.no.& ar.ſ̃.de offi.archipre.c. ii.
Sic ergo in hoc caſu ordo ſcripturæ omnino ſeruandus eſt. ſ̃. de
reſcrip.cum dilecta.§.pe.Sed nunquid is,contra quem fit inquiſi-
tio,huic ordini poteſt renunciare? Puto,ꝙ ſic.ar.C.de fideiuſſ.l.fi.
quaſi in medio.& ff.de no.op.nun.l.i.§.& poſt operis . Nam & in
fauorem ipſius introductus eſt ordo iſte, ergo ei renuntiare pōt.
ſ̃.de regu.ſtatuimus.Non tñ pręſumendū eſt,quod ei de facili re-
nuntiet. ar.ſ̃.de renun.ſuper hoc ꝙ ſciſcitaris.§. i. Quid ſi inquiſi-
tor procedat ad inquiſitionē veritatis,& is,contra quem fit inqui
ſitio,de inquiſitione famæ facienda nihil excipit, nunquid tacite
vr̄ iuri ſuo renuntiare? Et dicunt quidam,[a] ꝙ ſic,argu.ff.de procu.
Pomponius.§.ratihabitionis.ſ̃.de re iu.quod ad conſultationem.
§.j.Alii contra arg.ff.de procu.filius.§.inuitus quibus aſſentimus.
Nā iſte eſt caſus huius decre.ſi ſane intelligatur,proceſſum enim
fuerat ad teſtes recipiendos ſuper veritate criminū præſente epo
& non contradicente,& tñ proceſſus reprehenditur: quia hic or
do non fuit ſeruatus.Et idem expreſſe probatur.ĩ.eo ad petitionē.
§.i.vbi præſente abbate & non reclamante fuit inquiſitum , & tñ
damnatur proceſſus in §.fi.propter iudiciarium ordinē nō ſerua
tū,quod & de prædicto ordine intelligi poteſt. Et ſ̃m hoc erit ca-
ſus expreſſus ad idem.ĩ.de pur.ca.cum dilectis.§.i.& ii.Sed pone ꝙ
contra aliquē prælatū inquiſitum eſt de mandato ſuperioris ſub
certis criminibus.remiſſa eſt īquiſitio ad ſuperiorem , comparet
prælatus,& incipit impugnare proceſſum. Dicit ſuperior, tu non
tendis niſi ad fugam. Reſpōdet pręlatus,domine,vt ſciatis , ꝙ ego
confido de mea innocentia,offero vobis,ꝙ ſi vultis omittere hūc
proceſſum paratus ſum ſuper dictis criminibus.ſubire inquiſitio
nem coram inquiſitoribus datis a vobis.Committiturque inqui
ſitio ſub dicta forma,quā obtulit,inquiſitores aſſignant diem ad
faciendam inquiſitionem,comparet prælatus,& dicit,placet mi-
hi,ꝙ procedatis,ſed ſupplico,ꝙ primo inquiratis de fama, nunqd
eſt audiendus? Aliquibus videtur,ꝙ non,dicentibus ꝙ eo ipſo qđ
hic opponitur,venit contra pactum,ſiue oblationem.Hoc enim
non

ADDITIO.

a ¶Adde ꝙ eorum opinio videtur approbata per c.ij.ti.eodē. lib. vj. licet iſte teneat aliam opinionem.

non eſt inquiſitionem ſubire,vt promiſerat, ſed potius declinare.
Item quid dedit ipſe ſuperiori,ſi ſic intelligatur,nā hoc idem po-
5 terat facere ſuperior ſine ſua oblatione† Verba autem oblationis
aliquid operari debent vt patet in eo,quod le.& no.ĩ.de priuile.ex
ore.§.j.ver.relinquitur.Et ad hoc facit maxime.quia nō dixit ſim
pliciter paratus ſum ſubire inquiſitionem,ſed iunxit ſuper dictis
criminibus per quod innuitur,ꝙ noluit fieri inquiſitionem,ac ſi
infamatus eſſet.Nos tamen contrarium putamus,ſicut enim ius
niſi expreſſe reuocatum probetur,ī proprijs terminis permanet,
vt in Auth.de non alie.re.ec.§.fi.ante ſi.co.ij.Sic & in hoc caſu di
cēdū eſt,ꝙ niſi expreſſe huic ordini renuntiauerit,in proprijs ter
minis permanet,quia nec in hoc tacita renūtiatio locum habet,
vt ſ̃.no.Non obſtat,ꝙ videatur venire contra oblationem,nec ſu
bire īquiſitionem,ſed potius declinare pro eo,qđ dicit de īfamia
inquirendum.Quid enim ſi accuſaretur,& obtuliſſet ſe paratum
ſubire accuſationem,ſiue ſubire iudicium propoſitæ actionis ꝯ
ipſum,die aūt adueniente dicat non eſſe procedēdum ſine inſcri
ptione:vel cum denuntiaretur,dixit ſe paratum ſubire denuntia
tionem,ſiue iudicium denuntiationis contra ipſum propoſitæ:
poſtea dicat non eſſe procedendum , quia nulla præceſſit moni-
tio,nunquid diceres ipſum eſſe audiendum,& tñ in vtroque exē-
plo potius videtur declinare iudiciū q̄ ſubire? Vtique quilibet di-
ſcretus ipſum admittendū dicet,vt probatur.ſ̃.eo ſuper his.reſpō.
j.Nec enim propter hoc,quod dixit ſe paratum ſubire iudicium
accuſationis,vel denuntiationis intelligitur dixiſſe, vel intellexiſ-
ſe,ꝙ inſcriptio,quæ in accuſatione,vel monitio,quæ in denuntia
tione ſunt præambula quaſi ſubſtantialia, ſeu naturaliter inſunt
eis,niſi expreſſe renuntiatum fuerit,omittantur.Sic & dicendum
eſt,ꝙ & ſi dixerit ſe paratum ſubire īquiſitionem.ſ.ꝙ nec dixiſſe ,
nec ſenſiſſe intelligitur,vt fama,quæ præambula quaſi ſubſtantia
lis eſt,omittatur:ſicut enim accuſatio non procedit ſine præcedē
ti inſcriptione,nec denuntiatio ſine p̄cedenti monitione, ſic nec
inquiſitio ſine infamia præcedente,vt no.ſ̃.& probatur aperte.ĩ.e.
qualiter.§.j.ver.videlicet.& ſeq.& ver.ad corrigendos.ver. ne forte
per leue compendium ad aliquod graue diſpendium veniatur ſi
6 cut accuſationem &c.Et no.† ꝙ leue compendium poteſt dici ,
quando iudex,qui præſidet cauſa breuitatis.& vt facilius proceda
tur,vult procedere ſine inſcriptione,vel monitione,vel infamia p̄
cedēte.Sed ex hoc ſequitur graue diſpendium:quia & reo ſua de-
fenſio ſubtrahitur,& calumnioſe criminationi via aperitur.ĩ.eo.
qualiter.§.j.ver.verum.& §.debet.ad idem eſt de ſimo. licet Hely.
§.i.ver.vt tñ in omnibus.Quinimmo ēt in inq̄ſitione fortior eſt
ratio.Fateor enim, ꝙ in accuſatione & denuntiatione tacite per
actum cōtrarium fit renuntiatio ſuorum pręambulorum : nam
& ſi libellus accuſationis offeratur ſine inſcriptione , vel libellus
denuntiationis,q̄ non præceſſit monitio,& reus conteſtetur litē,
bene tenet litis conteſt.& imputet ſibi reus,qui excipere potuit,&
non excepit:quia & ſi tacendo,vel offerendo,ꝙ paratus eſt ſubire
iudicium,ſuper prædictis,non videatur renuntiare tacite ſuis præ
ambulis quæ naturaliter inſunt,vt dictum eſt,tamen loquēdo &
litem conteſtando tanq̄ per contrarium actum renuntiat, ſicut
& alias in multis accidit,vt legitur.ſ̃.de offi.dele.gratum.§.fi ſ̃. de
conſti.cū acceſſiſſent.in fi.Vbi vero in modum inquiſitionis agi-
tur,& aliquis inquiſitionem promouet,idem eſt,cum & ibi con-
teſtetur lis,vt no.ſ̃.ea.gl.verſ.ꝙ ſi quis inquiſitionem promoueat.
Vnde & ſi in hoc caſu litem conteſtaretur is, contra quē fit inq̄-
ſitio,nec de infamia exciperet,per actum contrarium vr̄ renun-
tiare huic exceptioni.Et eſt ratio in his tribus caſibus,quia ſi reus
excipiat iudicium ſine præambulis non procedit,& ſic eo inuito
procedi non poteſt,verum ſi inquiſitio ex officio fit nullo proſe-
quente(cum tunc iudicium omnino in inuitum reddatur)nec li
tis vere conteſtationis interueniat actus contrarius. Dici pōt , ꝙ
quantūcunque dixerim litē quaſi conteſtari cū infamia,quantū
cūque teſtes recipiantur,& publicentur præſente & tacente illo,
contra quem fit inquiſitio,ſemper poteſt excipere,& dicere cum
non ſim infamatus de iſto crimine,non ſunt teſtes recipiendi ſu
per veritate ipſius,vel non ſum condemnandus per dicta recepto
rū,vel non valet proceſſus habitus ſuper eo Et eſt ratio,quia de oc
cultis nunq̄ eſt inquirendum.vt ſ̃. & ĩ. no. niſi forſan huic exce-
ptioni renuntiauerit de ſua innocentia confiſus,vt no.ſ̃.e.gl.verſ.
ſed nunquid is contra quē fit inquiſitio.videntur igitur exceptio-
nes competentes ratione dictorum pręambulorum accuſationis
& inquiſitionis eſſe dilatoriæ,vnde lite non conteſta.proponi nō
non poſſunt. Exceptio vero,quæ ratione dicti præambuli inquiſi
tionis ꝯpetit peremptoria poteſt dici,ergo quouſque renuntiatū
fuerit,ſemper poteſt proponi,ſicut legitur,C.de except.ſi quidem
C.de proba.exceptionem.& no.ſ̃.de re iudica. inter monaſteriū .
reſpon.j.verſi.quis coram.& ad hoc.ff.de adul.ſi maritus.§.pręſcri
ptiones.Tutius tamen & cautius eſt,vt ex quo præſens eſt , ſemp
excipiat,vel ſaltem proteſtetur,ꝙ cum non ſit infamatus , iniuſte
proceditur contra ipſum.Verum hoc abſenti quāuis etiam con-
tumaci imputari non poteſt,vnde ſemper ex hac cauſa poterit
dicere proceſſum non valere,ſi procedatur contra non infama-

tum:& ſunt hæc vera,vbi in inquiſitione ex officio mero proce-
ditur,ſecus ſi alio proſequente,vt no.ſ̃.e.gl.ver.vbi vero in modū.
Item non obſtat,quod dictum eſt,ꝙ verba oblationis debent ali-
quid operari,nam & ſi dicam,ꝙ nihil operentur, non eſt omni-
no abſurdum,cū & quandoq; tota vna litera,ſiue gratia etiā apo
ſtolica parū aut nihil operetur,ſicut patet in eo , quod legitur , &
no.ſ̃.de procur.quia in cauſis.ſ̃.de iureiur.& ſi Chriſtus.§.fin. Sed
& ſi dicas,ex quo in hoc,quod quaſi ſubſtantiale pręambulū eſt ,
non operatur,ergo nihil operatur, tale nō ſequitur ar. Si autem
vis omnino,ꝙ hoc confitear , vis mihi infertur nimia, & oppri-
mor contra iura. Tractans ergo de cōpoſitione,dico,ꝙ dicta obla
tio in multis alijs operari poteſt,vt ecce primo in eo, ꝙ offerenti
copia fugiendi ſubtrahitur, ſi enim perſiſteret in impugnatione
proceſſus ipſo durante,non deberet alia inquiſitio fieri, & impu-
gnatio poſſet ire multum in longum,ac interim eſto ꝙ ſit crimi
noſus prælatus fugeret,& ſtatus ſuus integer p̄maneret.ĩ. e. olim.
§ prouiſo.nunc autem per oblationem parcitur tempori,& ſi in-
famatus & criminoſus eſt,citius poterit reuocari,ergo hoc dat ſu
periori in hoc caſu,vt abbreuientur dies adminiſtrationis ſuę.Se-
cundo operatur.quia ante hanc oblationem forte ſuperior pec-
cabat contra prælatum reputando & iudicando in mente ſua ip-
ſum eſſe miſerum peccatorem,cum forte non eſſet:dat ergo ſupe
riori,vt ex hoc,quod offert,in ſua conſcientia ſerenetur.argu.ſ̃.de
præſump.nullus dubitat. Tertio operatur,quia ſi conſenſit in cer
tos inquiſitores,ipſos de cętero non poterit recuſare, nec occaſio
ne iſta negotiū protelare.ſ̃ de offi.deleg.ſuper quæſtionum. §. ve-
rū.ſ̃.de re iu.cām quæ.§.vnico.verſi.& eidem iudici.Quarto, vt ſi
forſan aliqui proſequebantur inquiſitionem,quos dicebat mali-
uolos,hoc de cętero opponere non poſſit,cum obtulerit ſe para
tū inquiſitionem ſubire,ſuper quo alias audiretur.ĩ.eo.cum opor
teat.§.fi.ver.j.In talibus igitur & ſimilibus,quæ non ſunt ſubſtan-
tialia vel quaſi,nec de ordine inquiſitionis,do tibi quid operetur,
& tu da mihi,ſi placet,ꝙ non obſtante hac oblatione fit inquirē
dum de fama quaſi ſubſtantiali præambula, vt ſic operetur in di-
latorijs,& non in peremptorijs.arg.C.de preci.impe.of. quoties.
Nec dicas iuris ordinē p̄uertēdū.C.de iuriſdi.om.iu.iuris ordinē.
Sed nec obſtat,qđ dicit.ſup dictis criminibus,quia nec per hoc vi
detur inquiſitionis ordini renuntiaſſe,vt dictum eſt.ſ̃.nec conceſ
ſiſſe ꝙ de occultis criminibus contra ius inquiratur, nam & hoc
prohibetur.ĩ.eo.c.ad fi.j.de ſimo.ſicut nobis.alias ſicut tuis. verſi.
fi.& c.tua nos.verſic.fi.cum ſuis concor.ij.q.j.vnus.vj.q.j.ſi omnia.
& q.ij.c.pen.& fi.quis enim dicet omnia hæc iura vno verbo ſub-
uerti? Hoc non eſt ſentiendum.arg.C.de inoffi.teſta.ſi quando. ſ̃.
de ele.eccleſia.ij §.denique.Finaliter dicimus,ꝙ hoc, ꝙ obtulit ſe
paratum ſubire inquiſitionem ſuper dictis criminibus,poteſt ha
bere ſenſum triplicem. Aut enim intelligis,ꝙ videatur ſenſiſſe ſe
paratum ſubire īquiſitionem ſuper infamia dictorum criminū
tantum,& hic primus ſenſus ridiculoſus eſt & inſufficiens . Aut
dices ipſum intellexiſſe ſe paratum ſubire inquiſitionem verita-
tis eorūdem criminum tantum:& iſte ſecundus intellectus eſt ī-
iurioſus & efficiens:quia iura & ordinem inquiſitionis ſubuertēs
Aut confiteberis ipſum hoc intellexiſſe de inquiſitione vtriuſq; .
ſcilicet tā īfamiæ q̄ veritatis criminum,& iſte tertius intellectus
eſt rationabilis iura fouens & ſufficiens.Dicas igitur huic tertio ī
tellectui in dubio adhærendum.vt res potius valeat,quam pereat.
ĩ.de verbo.ſigni.abbate.§.contra quod.verſi.hic autem ſenſus. cū
ſuis concor.Et vt ſic verba indeffinite & ſimpliciter prolata gene
raliter intelligantur.ſ̃.de teſta.relatum.ij.reſpon.j.verſic.j.ĩ.de pri
ui.quia circa.cum ſuis concor.Plus dicimus,ꝙ etiam ſi papa præ
ciſe ſcribat in inquiſitione teſtes recipiendos,niſi expreſſe dicat p̄
latum apud ſe infamatum , ſemper primo erit inquirendum de
fama.ĩ.eo.cum oporteat.reſpon.j.§.fi.& quandocunque verba re
ſcripti ſunt dubia,ſic interpretari poterunt etiam voluendo reſcri
pti clauſulas,ꝙ de fama primitus ſit inquirendum (cum iuri cō-
muni cōcordet talis interpretatio)ſemper in dubio ſic ipſam in-
terpretabor:quia hoc faciendum eſt,vt probatur.ſ̃.de reſcrip.cau
ſam quæ.ſ̃.de conſue.cum dilectus.§.cæterum.cum ſuis concor.
& ar.ff.de confir.tuto.in confirmando.Quod ſi dicatur expreſſe ,
vt contra non infamatum recipiantur teſtes ſuper veritate cri-
minum,nulla facta inquiſitione de infamia prima facie præſu-
mitur reſcriptum ſubreptitium.arg.ſ̃.de offi.dele.ex parte.ij.Ideo-
que antequam procedatur eſt conſulendus princeps, & ſecunda
iuſſio expectāda.in Auth.de man.prin.§.deinde.coll.3. & vt nul-
li iud.§.& hoc vero iubemus.colla.ix.[Ordinem] habet ergo in-
quiſitio ordinem ſuum,vt.ſ.non procedat niſi infamia præceden
te.ĩ eo.cum oporteat.§.diſcretioni.& c.inquiſitionis.§.tertiæ. re-
ſpon.j.verſi.ad hoc.& de iſto loquitur hæc decre.vt patet in inte-
gra.Habet & alium ordinem,qui ſeruandus eſt,vt hic & ĩ.eo.qua
liter.§.debet.& §.fi.verſi.& inquiſitioni.& verſic.fi. qui ſi non ſer-
uetur,nihil agitur,& ideo eſt corrigēdum,vt ĩ.ſequitur , alioquin
hac occaſione lata ſententia reuocatur,niſi ab illo, qui poteſt oīa
contra poſitiuum ius,vt ſ̃.de conceſ.præben.propoſuit.aliter pro-
uideat.ĩ.eo.ad petitionem.§.cum igitur.ſic & notoria ſuum ordi
nem

nem habent,vt le.& no.s̄.de iureiu.ad noſtram.iii.[Obſeruaſtis.]
in proceſſū,quia nondū erat lata ſnīa,vt j̄.ſequitur.[Si vero.] ver.
[Qualibet occaſione.]ex nimia infamia ipſius epi,ſiue ex zelo iu
ſtitię procedente,non aūt ex odio, tunc enim non remitteretur
ad eos,cum eſſent ſuſpecti.3.q.v. ſuſpecti. ſm d.n. niſi illo contra
quem proceſſum eſt hoc petente.s̄.de app.interpoſita.§.ille deni-
que.[Prætermiſiſtis:]quia nec infamatus erat,nec de infamia in
quiſiuiſtis:vel nō fuit probata.]Adhuc ipſum.]ſ.debitum inquiſi
tionis ordinem [Tempore oportuno.]i.anteq̃ ad diffinitiuam ſit
proceſſum.nam poſtea non eſſet locus correctioni,cū delegati eſ
ſent,vt no.j̄.§.j.alij contra:quia hi erant generales.ar.ff.de iud.cū
prætor.[Iniuriæ.]C.vnde vi.meminerint.xj.q.j.peruenit.[Naſcun
tur.]& qm̄ ex his,quæ inordinate &c.vt j̄.eo.§.ita videlicet. in fi.
7 ¶Ideoque.]ij.pars.[Conſcientiæ.]No.†conſcientiam iuris eſſe p̄-
ferendam in iudicijs conſcientiæ veritatis occultæ,vt hic patet. &
j̄.eo. qualiter.rū.j.in Auth.iuſiuran.quod præſta.§.& æquus ero.
col.ij.& in eo quod le.& no.s̄.de offi.ord.ſi ſacerdos.s̄.de poſtula.
præla.bonæ.j.§.j.[Nec pudeat vos.]quia nec pudere debet, vt hic.
& s̄.de offi.ord.graue.s̄.de ſen.& re iudi.cū Bertoldus. §.poſtmo-
dū.verſic.archiepiſcopus & c.cum inter vos.§.fin.s̄.de vſu pal. niſi
ſpecialis.vbi de hoc.[Errorem.]Hoc enim magnæ prudentię eſt.
12.q.4.magnæ.35 q.9.§.his ita.Nec enim erubeſcimus noſtras le
ges corrigere.in Auth.de nup.reſpon j.co.4.[Corrigere.] Quiſque
8 enim iudex nedū proceſſum ſuum,ſed ēt interlocutoriā ſuā tem
pore ſuo pōt corrigere,& in melius reformare,vt hic,& legitur,&
a no.s̄.de app.cū ceſſante. ᵃ diffinitiuam vero non poteſt corrigere
arbiter.ff.de arb.quia arbiter.nec delegatus.s̄.de offi.delega. in lite-
ris.C.quomodo & quando iu.ſi vt proponis.C.quando prouoca.
non eſt ne.cum non eædem.ſed delegans vt ibidem,nec ordina-
rius anullandam.ff.de re iu.cū quærebatur.& l.poſt rem.C.de ſen
ten.ex peri. re. l.ij.Sed nullam poteſt.s̄.de frigid.fraternitatis. j̄. de
purga.vulga.c.ij.& xij.q.iij.epiſcopus.C. quomodo & quando iu.
ſi præſes.C.eo tit.ſi accuſatoribus.vel ſuperior eius.C.eo.tit.abſen-
tem.& de hoc no.plene.s̄.de re iud.c.j.in fi & c.cum inter vos. §.
9 fi.ſuper verbo,poſtq̃ in rem ſed & †teſtis poteſt errorem ſuū cor-
rigere re integra.s̄.de teſti.co.præterea.ij.[Remetietur.] C.de iud.
rem non nouam.ix.q.i j.aliorum.¶Ita videlicet]3.pars.[Occaſio
nem.]puta,non fuerat citatus, non fuerunt ſibi capitula expoſi-
ta,nec nomina teſtiū declarata,ideoque erratum fuerat, vt patet.
j̄.eo.qualiter.§.debet. Quare vocabit grauatum & ſcriptores ſiue
aſſeſſores,& dicet,fuit ne citatus homo iſte?fuerunt ne expoſita ſi
bi capitula?& ſic quæret de ſingulis grauaminibus, & cum reſpō-
ſum fuerit,ꝙ non,ſubiūget erratum eſt,nā hoc facere debuiſtis,
neſcio,ſi negotiorum occupatio in aliquibus vos excuſet. Ideoq;
præcipio,ꝙ hoc emendetur,& de nouo iuris ordine ſeruato pro-
cedatur,vel omnino ad tempus ſuperſedeatis,vt in.ſeq.gl. ſic no.
s̄.de vſu pal niſi ſpecialis. [Superſedeatis]& alium proceſſum te-
neatis,vt in præmiſſa gl.ſed ad magis velandū poteſt hoc aliquan
tulū differri,& poſtea de nouo ꝓcedi, quaſi acta antiqua fuerint
amiſſa,vt hic innuit.& ar.s̄.de proba.c.fi.vnde & s̄.eo.c.reſpon.i.di
xit tpe oportuno.[Ad præſens.]& hoc ideo.[Qm̄ ex his,quæ inor
dinate]&c.vt hic. & ī Auth.vt iu.ſine quoquo ſuffragio.§.cogita
tio.ibi & vno hoc introducto ordine &c. & ibi & ſic vno princi-
pio illicito &c.col.2.& 14.q.v.neque enim ſi agris.& c.forte.& j.q.
j.non eſt putāda.¶Si vero.]4.pars.[Omni gratia.]amoris,pretij,
& odii.[Et timore,]extra.d.n.de re iu.cum ęterni.[Via regia.]q.d.
rectæ iuſtitię non declinantes ad iniuſtitiā, nec ad partem alterā
nimis fauorabiliter inclinantes, vnde & ſequitur. [Sine perſona-
rum acceptione.]ſic.s̄ de iudi.nouit.§.i.verſicu.cęterum.s̄.de ſta.
mona.ea quæ.§.j.¶Formam vero.]v.pars.[In ſimilibus] ſcilicet
quando fit inquiſitio tam in capite,q̃ in membris,vt ſequitur, nā
in ſimilibus idem iuris eſſe debet,vt legitur,& no.s̄. de reſcrip. in-
ter cęteras.[Obſeruari.]ſic ſpecialis forma ad ius cōe trahitur, &
ex ea conſtituitur,ſicut & conſuetudo ſpecialis.s̄.de clan.deſpon.
cū inhibitio.reſpon.j.verſi.quare ſpecialem.[Vt videlicet.]Hic in-
cipit forma. [In ſua eccleſia.] Hoc ergo locum habet,quando fit
inquiſitio generalis de ſtatu eccleſiæ, nam quando fit contra ali-
quem ſingularem,neceſſe eſt,ꝙ crimina ſpecificentur.j̄ eo. quali
ter §.debet.[Exceptis occultis.[ſuper quibus inquirendum nō eſt
vt patet in eo,quod le.& no.j̄.c.i.reſpon.i.Si ergo de ipſis, de q̄bus
infamia non præceſſit,aliquid dicant,teſtimonium non valebit:
quia nec ſuper his iurauerunt teſtes,vt hic patet.& s̄.de teſti.ca.de
teſtibus.vnde nec is,contra quem deponunt, ex dictis talibus pu-
nietur.vt j̄.eo.inquiſitionis.§.i.verſi.ad hoc reſpondemus. & hoc
ītelligas de occultis criminibus,vt hic dicit,ſecus đ occultis circū
ſtantiis criminum manifeſtorum.i.de quibus infamia præceſſit,
vt ſi teſtis hoc audiuit ab eo in camera,vel vidit eum agitantem,
vel ſtrepitum audiuit,nam illa dicere debet, vt patet in eo, quod
le.& no.s̄.de teſtibus.præterea.s̄.de præſump.in literis.& cap.3. Si
vero is,contra quem fit inquiſitio,non eſſet infamatus de mulie-
re certa ſed de fornicatione in genere,tunc non debet teſtis reue-
lare fornicationem occultam,ſed vbi eſt certa mulier,tunc tene-
tur,etiam ſi iuraſſet non reuelare:quia quando iurauit, aut intel-
lexit ꝙ hoc non diceret etiam iuratus vt teſtis, & ſic temeratie iu
rauit,vt patet.j̄.de crimine fal.c.1.& s̄.de teſti.conſtitutis.j̄. aut in-
tellexit,ꝙ hoc nō reuelaret,niſi ex iuſta cauſa, vel de hoc nihil co
gitauit,& ſic non obſtante iuramento,quod cōditionem habet,
tenetur hoc reuelare.s̄.de iureiuran.ad noſtram.ii. & c. quemad-
modum.ſi tamen hoc ſcit in foro pęnitentiali nihil debet dicere,
vt patet.j̄.de exceſ.præla.dilectus filius.s̄. de offic. ordi. ſi ſacerdos.
[Plenam.]i.totam nihil occultantes.[Et meram.]i.puram con-
ſcientiam.ſ.ꝙ nihil falſi addent.j̄.c.i.§.fi.ver.cum ſecundum. Vbi
vero contra ſingularem procedit inquiſitio,tunc iurant, ꝙ ſuper
interrogatis reſpondeant.vt j̄.c.i.§.ii.

ADDITIO.

a ¶Adde uidendum tex.in c.ſi a iudice.de app.li.6.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus quando infamatus eſt poteſt fieri inquiſitio,non ſolum de epiſcopo, ſed de tota eccleſia.*
2 *Regis ad exemplar totus componitur orbis.*
3 *Rector ciuitatis,qualis eſt tales habitatores in ea.*
4 *Dulcis mixtura bonorum.*
5 *Iudicibus creditur de his,quæ facta ſunt coram eis.*
6 *Cauſa multis modis accipitur.*
7 *Confeſſioni propriæ quilibet poteſt contradicere ante ſententiam corrigendo ſuum errorem.*
8 *Negatiua directe probari non poteſt.*
9 *Inquiſitores per ſe debent audire teſtes.*
10 *Sententia quod cadat contra Epiſcopum,raro accidit.*

CAP. XVIII.

CVm dilecti. Ponunt hic caſum communi-
ter ꝙ epiſcopus Agathen.hic ꝯ
feſſus fuit ſe commiſiſſe crimina ſimoniæ,dilapidatio
nis,& naufragii, ſed nimis tarda & difficilis fuiſſet ex-
cuſatio,ſi ſic eſſet,vn̄ ſic pones caſum. Abbas, Cittercien.P.& R.
apoſtolicę ſedis legati,cum per frequentem clamorem multa ſi-
niſtra audiuiſſent de epiſcopo.Agath.voluerunt inquirere contra
ipſum,& deſcendentes ad eccleſiam receperunt iuramenta epi-
ſcopi & canonicorum de veritate dicenda, in qua inquiſitione
epiſcopus confeſſus fuit ſe quaſdam poſſeſſiones epiſcopalis men
ſæ alienaſſe,necnon & maxima debita contraxiſſe,ex quo ſeque-
batur,ꝙ dilapidator erat,niſi aliquid diceretur,item ſe multas res
de naufragio recepiſſe,item ſe multas ecceleſias ſimoniace contu
liſſe,facta inquiſitione & miſſa ad ſedem apoſtolicam ſub ſigillis
inquiſitorum cum epiſcopo ſuſpenſo epiſcopus habuit conſiliū
cum aduocatis,qui audientes confeſſionem ipſius dicere potue-
runt,domine epiſcope non eget papa teſtibus, quia veſtra confeſ
ſio te condemnat, & cum epiſcopus ad hanc vocem eſſet per-
territus,dixit forſan quis ex his aſtutior,nolite expaueſcere,ſed ea
tis ad papam,& dicatis ei,ꝙ non obſtant uobis confeſſiones,quia
verum eſt,ꝙ eccleſiā veſtram inueniſtis pluribus debitis obliga-
tam,vnde neceſſe habuiſtis debita contrahere:& etiā aliquas poſ-
ſeſſiones epiſcopalis mēſæ alienare Item verum eſt,ꝙ multas res
naufragii recepiſtis,non vt ipſas lucri faceretis,ſed vt ſaluaretis ip-
ſas,& dn̄is ſuis,ſi apparerent,reſtitueretis.Item multas eccleſias ſi-
moniace contuliſtis,ſed ignoranter,quia non vobis, ſed aliis ve-
ſtris collateralibus,propter hoc vobis omnino ignorantibus pe-
cunia data fuit:ſi dicatur vobis, ꝙ non eſtis audiendus, pro eo ꝙ
iurauiſtis plenam dicere veritatem reſpondebitis, ꝙ non ſic iura-
uiſtis,ſed ad interrogata tantummodo reſpondere:& cum atteſta
tiones adhuc clauſę ſint,offeratis vos hæc omnia legitime proba
turum,quod cum factum eſſet,nec conſtaret papę de forma iu-
ramenti,mandat,ꝙ ipſa ab inquiſitoribus ſuper hoc requiratur,
& ſi conſtiterit per confeſſionem eorum, vel probationes epiſco-
pi,ꝙ ſub ſecunda forma.ſ.ad interrogata tantum reſpondere iura
uerit,audiantur excuſationes prędictæ,quas ſi probauerit, abſol-
uatur,ſi vero in probatione defecerit, vel ſub prima forma,ſcili-
cet plenam veritatem dicere iurauerit,ab adminiſtratione. Agat.
eccleſię deponatur [De Agath.epiſcopo.]Notandum igitur, ꝙ
1 †quando eſt epiſcopus infamatus,poteſt fieri inquiſitio,non ſolū
de epiſcopo,ſed de tota eccleſia,vt patet.j̄.§.i.reſpon.i.& s̄.ca.pro-
2 xi.& §.fina.s̄.de re iudi.cum.I.& A.Et eſt forſan illa ratio : †quia
3 Regis ad exemplar totus componitur orbis † & qualis eſt rector
ciuitatis,tales & habitatores in ea. Eccl.x. A.Vn̄ & ex pręſumptio
ne capitis pręſumitur contra membra.ſecundum. d.n. Hoc non
concedimus,arg.s̄.de his quę fi.a ma.par.ca.quęſiuit. vnde nunq̃
debet procedere inquiſitio contra canonicos,niſi ſint ſpecialiter,
vel generaliter infamati,quare nec fit inquiſitio de occultis,vt le-
gitur,& no.s̄.ca.proxi.in fi.§.fi.in prin.& c.qualiter.& hoc ſequi-
tur in fi.j̄.ca.proxi.§.fin.in prin.& c. qualiter. Fatemur tamen,ꝙ
contra epiſcopum poteſt procedere inquiſitio tam in capite,quā
in membris,vt īquiratur qualiter ſe habeat in ciuitate,& ī caſtris,
ſiue

ſiue eccleſiis,qualiter erga canonicos ſuos,& alios clericos,& lai
cos ſuæ ciuitatis & diœceſis,& ſic pōt intelligi quod hic dicit. &
s̄.c.proxi.ꝙ contra ſolum epm̄ proceſſit inquiſitio, nam nec le-
gimus hic expreſſe inquiſitionem contra alios proceſſiſſe. Vel
dic,vt no.j̄.§.j.ſuper verbo.ſuper ſtatu eccleſiæ[Clamorem.]Ali
ter enim non procedit inquiſitio,vt patet hic & j̄.eo.qualiter.rū.
j.ver.ex quibus.& §.j.verſi.ſed cum ſuper exceſſibus.ii.q.j. Deus oī
potens.86.diſt.ſi quid de quocunq;.& no.in pręced.gl [Siniſtra.]
quæ ſapiebant dilapidationem,naufragium,& ſimoniam,vt pa-
tet.s̄.in caſu.& j̄.eo.§.fi.rū.i.[Operæ compleuiſſet.] ſic.j̄.eo. qua-
liter.rū.j.ver.& in Geneſi.[Et ſ.]Hic continetur,quod deeſt in li-
tera circa caſus poſitionem.¶Quia vero]ij pars [Non conſtitit]
quia nec relatio hoc continebat,& ſic minus plene facta fuit. ſi.
s̄.de elec.dudum.§.cum autem.[Vtrum videlicet] Prima forma
ſm quam deponitur.j̄.eo.§.fi.ſic.s̄.ca.proxi.§.fi. [Super ſtatu ec-
cleſiæ.]quantum ad ſolum epm̄,nec immerito, licet ꝯ illum ſo
lum procedat inquiſitio,quia eps̄ eſt in eccleſia,& econtra. 7.q.j.
ſcire.Vel ſi vis intelligere, ꝙ fieret inquiſitio contra canonicos,
tunc oportet intelligi,ꝙ eſſent ſpecialiter,vel generaliter infama-
ti,ſed de ipſis nihil habetur expreſſe in ſuperioribus, vel inferiori
bus,vnde dic,vt no.s̄.rū.j.ſuper verbo,de Agathenſi epiſcopo. Et
ex hoc elicies,ꝙ etiam quando contra ſingularem fit inquiſitio,
cogitur de his,de quibus infamatus eſt,dicere veritatem,vt & no.
s̄.eo.ti.ſi conſtiterit.§.j.& j̄.eo.qualiter.§.debet.[Plenam] ſ.ꝙ ni-
hil de hoc taceat.3.q.ix.pura.hortamur.[Meram] a falſitate.ii.q.
4.nullam.3.q.ix.pura.& hoc idem tenetur teſtis facere, vt no.s̄.
de teſtibus. fraternitatis[An vt ad inquiſita] Secunda forma.ſm
quam ſi accuſationes probantur,abſoluitur epiſcopus.vt ſeq.j̄.e.
§.per totum.Aliqui tamen de his duabus formis vnam faciunt,
ſiue ſit inquiſitio ſpecialis,ſiue generalis,vt ſ.hi, qui inquiruntur,
ſicut principales,vel teſtes iurent de his,de quibus agitur,& de q
bus infamia eſt,plenam & meram veritatem dicere,& ad inter-
rogata nihilominus veraciter reſpondere, quæ ſatis approbanda
4 videtur,quia †dulcis mixtura bonorum.arg.12.diſt.nouit. ad fin.
ſed cum pauci ſint,qui plenam & puram veritatem dicant pro-
pter periuria periculoſa eſt prima forma,vt patet in eo,quod le-
gitur,& not.s̄.de cohab.cler.& mulie.clericos. & s̄.de iureiur. &
ſi Chriſtus.reſpon.j.[Mandamus] ver.[Intimare]eis enim credit
ex quo plures ſunt.j̄.de exceſſ.præla.inter dilectos.§. præterea. &
hoc ſequitur ſtatim.[Et ſi ſm.]verſi.[Reſponſionem.] Creditur
enim eis,vt in præced.gl.ſi hoc confiteantur,ſed ſi negent, pote-
runt conuinci per teſtes,vt ſequitur,& s̄.de teſti.cū a nobis.Quā-
do vero talis actus eſt,qui non poteſt probari per teſtes, ſtatur oī
no dicto iudicum.vt j̄.eo.c.ad fi.& s̄.de elec.cum dilecti.§.nos ve
ro.ver.& ſi tres.Non dico iudicis,quia nec ſolius dicto iudicis ſtā
dum eſt,niſi quatenus legitimis conſtiterit documētis,quod dic
vt leg.& not.s̄.de proba.quoniam contra falſam ad fi. & eſt rō ,
vt leg.& no.s̄.de teſti.licet.j.in fi. Aliqui tamen dicunt ſicut. d.n.
ꝙ non ſunt requirendi tanquam teſtes.ij.q.6. ſtatuendū, ſed tan-
quam iudices,de quorum facto quæritur conſulendi xviij. diſt.
de eulogiis.arg.s̄.de arb.c.ij.ff.de ap.non recipi.ſciēdum. vel ſicut
alias qui requiruntur de facto proprio hi qui alias non admitte-
rentur in teſtes,vt latrones.C.de fer.prouinciarū & ſerui.C.de qō
nibus.interrogari.ff.de cuſto.rer. diuus.Et mater & auia quando
quæritur de ętate.ff.de proba.etiam.Et ſeruus de fuga ſua.ff. de re
diract.quæro.§.fi.Nec valet dictum iſtorum tanquam teſtium ,
ſed ad præſumptionem tantum,vnde nō ſolum ante productio
nem teſtium,ſed & poſt apertionem tales poſſunt requiri. 20. q.
3.præſens.ſm d.no. Sed quicquid dicat,quandoque requiruntur,
& plenam fidem faciunt,vt hic. Quandoque producuntur vt te
5 ſtes,vt in iuribus.s̄.ſignatis.Nec obſtat.ii.q.vj.ſtatuendum † quia
intelligendum eſt de iudice,coram quo pendet iudicium.Porro
depoſito officio poteſt teſtificari,vt hic patet, & in eo quod legi.
& no.s̄.de teſti.dilecto.§.fi.& §.i.[Sub ſecunda forma] ſ.vt ad in
terrogata ſolum reſponderet,ſicut idem eps̄ aſſerebat.[Teſtium]
adhuc non publicatorum,vt ſequitur,cum tamen publicati fue
rint,quia nec iſtud ante ſciri poteſt. [Aut etiam aliorum.] quos
poteſt producere eps̄.[Cum depoſitiones]&c.quod dic,vt leg. &
no.s̄.de teſti.c.de teſtibus.ad fi.[Quoniam ſm eandem] ver.[Ni
ſi ad inquiſita.[Ex his patet,ꝙ iurans de calumnia, cum ad inter
rogata tm̄ iuret rūdere,confeſſiones ſuas poterit excuſare. ſm d.
n.taliter poterit confiteri,ꝙ ſic,taliter ꝙ non. Teſtis autem cum
iuret plene dicere veritatem,nihil poteſt poſtea addere,vel muta
re,niſi re integra,hoc eſt antequam cum partibus tractatum ha
buerit,quod dic,vt leg.& no.s̄.de teſti.cog.præterea.Vel niſi iudex
ex officio ſuo ipſum interroget,vt melius inſtruatur.ff. de quæſt.
repeti.s̄.de teſtib.per tuas.& c.cum clamor.quod dic,vt ibi nota.
[Excuſationes] quæ quales eſſent patet.s̄.in caſus poſitione. ver.
& cum eps̄.& ſeq.[Probauerit]quia nec aliter crederetur ei.14.q.
j.§.1.s̄.de re iudic.cum ſuper controuerſia.§.j.[Quæ.] ſ.confeſſio-
nes.[Bonum & malum.]Tales ſunt excuſationes propoſitę. 85.
diſt.Florentinum. [Retorqueri.] Ideo in humaniorem partem
eſſent intelligendę.arg.j̄.de reg.iur.eſtote.ff.de reg.iur.ſemper in
dubiis.s̄.de teſtibus cum tu fili.s̄.de tranſact.c.fi.contra.Solu. Illa
locum habent,quando factum in ſe non eſt malum,& dubitat̄,
qua intentione factum ſit,porro quādo in ſe malum eſt,de ma-
lo non poteſt præſumi niſi malum,quouſque aliud prætendatur
& probetur,vt hic,& leg.& no.s̄.de pręſump.c.j.& de iureiuran.
quemadmodum.§.quædam [Et ideo] verſi.[Ex cauſa]quæ ſem
per conſideranda eſt,vt hic patet,& s̄.de tranſac.c.fi.23.q.8.occi
dit.ff.de fur.verum.s̄.de cenſi.peruenit.s̄.de off.deleg. ſuſpicionis.
s̄.de app.cum ceſſante.s̄.de voto.magnę.ad fi.ff.de proba.cum de
indebito.§.fi.ff.de ac.& oblig.ex maleficiis.reſpon.j. & per totam
l.& l.fi.C.de non nu.pec.generaliter.C.de edic.diui Adria.tol.l.fi.
ff.de tranſac.cum hi.§.cauſa.ff.de acqui. rerum do. qua ratione.
6 §.hæ quoque res. & §.interdum.Et nota. ꝙ†cauſa multis modis
accipitur.Primo pro iudiciali conflictu,nam cauſa eſt, quæ hēt
in ſe controuerſiam indicendo,poſitam cum certarum perſona
rum interpoſitione.ſ.iudicis,actoris,& rei,vt in prima parte Rhe
toricæ ſic ſumitur.j̄.de verbo.ſign.forus.§. cauſa.s̄.de offi.del.cau
ſam quæ.Secundo pro vtilitate.ff.de peti.hæred.item biennium.
in prin.Tertio pro ſpecie ff.de tranſact.qui cum tutoribus.§.ei q
nondum.Quarto pro titulo.ff.de petit.hære.nec vllam.in princi.
Quinto pro onere.C.de diſtrac.pig.ſi debitor.Sexto pro fructu.C.
de inſti.& ſubſti.ſi mater.Septimo pro contractu.Inſti.quib.mo.
tollitur ob.§.eſt autem.s̄.de li.ob.c.fi.Octauo pro actione.ff. qui
ſatiſda.cog l.fin.Nono pro intentione,vt hic.& s̄.de re iudi. ſicut
nobis.§.j.& ij.& omnis talis cauſa,vel ſimilis eſt cōſideranda . vt
s̄.in primis concor.[Cum & ſi repertus]ver.[Incurrit]quia legati
ipſum ex hac cauſa ſuſpenſum ad apoſtolicam ſedem miſerunt.
[Leuis culpa]ſic.s̄.de re iudi.cum te.ad fin.¶ Quod ſi excuſatio-
ne-] 3.pars.[De dilapidatione] i. confeſſionē ex qua eliciebatur
dilapidatio,a qua ſe poterat excuſare,quia debitum imminebat,
nec aliunde ſolui poterat , vt s̄.in caſu.& x.q.ij.hoc ius. vel quia
eccleſiam reddidit indemnem.s̄.de elect.quod ſicut. ad fi.vbi de
hoc.[Naufragio] i.confeſſione ex qua eliciebatur naufragium ,
vnde videbatur fur.ff.de acquir.rer.do.qua ratione.ad fi.& excō-
municatus.j̄.de rapto.excommunicationi. Sed poterat excuſari
quia nō cauſa auaritiæ res recepit,ſed vt ſaluas faceret, quia nec
tenetur,niſi qui dolo malo rapuit.ff.de vi priua.l.j.ad fi. [Et ſimo
nia]& de hoc poteſt excuſari,vt s̄.poſui in caſu,& probatur.j̄. de
ſimo.ex tuæ.& c.de ſimoniacę.& c. ſicut nobis. [Aut ſub prima
forma.] ſ. vt ſuper ſtatu eccleſiæ plenam & meram diceret veri-
tatem,& tunc non auditur epiſcopus.[Cum ſecundum]ver.[Eā
dem.] ſ.primam formam.[Tacere] alioquin non diceret plenā.
[Falſitatem]alioquin non diceret meram,hęc enim clauſula ex
ponit,qualiter hęc verba ſunt intelligenda , vt patet in eo , quod
no.s̄.eo.c.§.j.rū.j.[Vos non obſtantibus] ver. [Eum ab admini-
7 ſtratione] &c.vt j̄.eo.c.in fi.Sed contra.quia†vnuſquiſque poteſt
probare errorem ante ſententiam etiam contra confeſſionem
propriam.C.de iur.& facti ig.error.ff de confeſſ.non fatetur.s̄.de
confeſſ.c.fi.Sol hic obſtat forma iuramenti, vt patet in præcedē.
ver.quinimmo & aliud eſt errorem probare, aliud cōfeſſionem
declarare,& ſic ſe excuſare.Si enim vellet probare errorem,opor
teret eum probare,ꝙ nihil de naufragio habuiſſet , & ꝙ eccleſiæ
non eſſent datæ ſimoniace, & ꝙ nullum debitum contraxiſſet ,
ſeu bona non alienaſſet , ad quod probādum bene admitteretur
8 ſuo modo.ſ.indirecte†quia nec directe negatiua probari poteſt,
vt leg.& no.s̄.de elec.bonæ.j.§.contra legati.s̄. de teſti. ex tenore.
Si vero vult declarare confeſſiones,ipſas non reuocat, nec cōtra
rium probat.arg.ff.de rei ven.ex diuerſo.§.j.ff.ſi ſeruit.ven.ſicuti.
§.ſed ſi quæritur.nec negatiuam prætendat,ſed excuſationes affir
matiuas,quarum probatio poſſibilis eſt.ff.de probat. ei qui dicit:
ſed ad hoc non admittitur obſtante forma iuramenti præſtiti,vt
hic dicit.[Nullam] in actis inuentam.s̄.de reſt.ſpo.cum ad ſedē
§.nos prioris.[Quamuis] ver.[Expoſuit] & quamuis admittatur
probatio ad ſupplenda acta,vel etiam contra,vt patet s̄. de prob.
quoniam contra falſam.in fi. ſupra de teſti. cum a nobis.tamen
& ſi quod aſſerit in hac parte probare vellet , admittendus nō eſ-
ſet[Cum hoc probare per ſe]&c.quia nec ſibi ſoli crederetur ma
xime in facto proprio.C.de teſti.oībus·[Non poſſet]ſub. nec per
alium,q̃ per iudices,& ſibi aſſiſtentes, cum alius ibi pręſens non
eſſet,vnde & ſequitur.[Tanquam qui ſolus]&c.ſi.s̄.de elec.bonę.
j.§.contra.Non deficit ergo ei ius,ſed probatio.ff.de teſta.tut.duo
ff.de adi.le.l.3.§.ſi duob.ff.de he.inſti.in tempus.§.j.s̄.de offi.dele.
c.2.32.q.v.Chriſtiana.[Ab illis] ſ.iudicibus , intelligas & ſibi aſſi-
ſtentibus,puta tabellionibus,& aſſeſſoribus.C.de ſentē.& interlo.
ſententiam.C.de app.quoniam iudices.& s̄.de prob. quoniam ꝯ
9 falſam.s̄.de vita & hone.cleri.cum ab omni.Et eſt hic ar.ꝙ† inq
ſitores per ſe debent audire teſtes.ad idem C. de fide inſtru. auth.
apud eloquentiſſimum.s̄.de offi.deleg. quoniam apoſtolica.§.is
10 autem.[Remouere.]Hic cadit ſententia†contra epiſcopum , qđ
raro accidit.ſic.j̄ de exceſſ.præla.in literis.in fi.s̄. de dolo & cont.
veritatis.§.fi.ver.in nomine domini.

SVMMARIVM.

1 *Infamia quando irrogatur ex denuntiatione.*

2 *Præſumptio eſt contra aliquem ex inhoneſta conuerſatione.*
3 *Teſtificare qui non poſſunt,nec accuſare.*
4 *Infamatus non dicitur ex forma reſcripti.*
5 *Sententia,non eſt præcipitanda non ſolum quando agitur per uiam accuſatio nis,ſed nec per uiam inquiſitionis.*
Et quando dicitur præcipitari nu.6.
7 *Inquiſitio ſi contra aliquem petatur petens non admittitur,niſi ſit perſona honeſta prouida & diſcreta.*
8 *Actionem ad popularem non admittitur niſi ſit perſona integra.*
9 *Inquiſitio non procedit,niſi clamoſa præcedat infamia.*
10 *Frequentia ex quot vicibus inducitur.*
11 *Inquiri prius debet de infamia poſtmodum de veritate.*
12 *Teſtes quot admittuntur ad probandum infamiam, & cuius qualitatis debent eſſe.*
13 *Inquiſitio cum fit contra prælatum,a quibus eſt quærendum de eius fama.*
14 *Inquiſitio ſi facienda eſt contra aliquem,qui vult probare ſuam bonam famã & quod non ſit infamis,an ſit audiendus.*
Et quid ſi teſtes hincinde producti probant bonam famam, & infamiam numero 15.
16 *Inquiſitor ſi ſimul & ſemel inquirat de fama,& veritate, an dicitur ſeruare ordinem inquiſitionis.*
17 *Crimen vbi opponitur per modum exceptionis , etiam ſeruandus eſt ordo iuris.*
18 *Infamia vt oriatur ex verbis infamatorijs quid requiritur.& nu.29.*
20 *Iudicis officium latiſſimum eſt in materia inquiſitionis.*
21 *In inquiſitione qualiter procedendum eſt.*
22 *Inimicitiæ quæ repellunt accuſatorem,& teſtem & nu.24.*
23 *Inimicitiæ graues quæ dicuntur.*
25 *Inquiſitio an procedit quando literæ ſunt impetratæ ab inimicis ſciente conceſſore.*
26 *In inquiſitione non proceditur quando infamia habuit originem ab inimicis, nec per alios poteſt probari.*

CAP. XIX.

CVm oporteat epiſcopum & infra.
1 Proponentibus]Hæc tñ propoſitio †non ꝓbat infamiam.C.ex quibus cauſis infa.irro
ga.verbum.Aliud eſt ergo qñ continetur in reſcripto ex relatio
ne talium audiuimus,vel propoſitum eſt corã nobis . Aliud qñ
dicit fama clamoſa,vel publica deferente,quia in primo caſu in
quirendum eſt de fama,nam cui committitur principale,& ac-
ceſſorium.ſ̃.de off.del.præterea.cum ſuis concor.anteq̃ de verita-
te.vt ĩ.§.fi.rñ.j.& no.ſ̃.c.proxi.rñ.j.In ſecundo vero cum iam cõ-
ſtet de fama,ad inquiſitionem veritatis procedi poteſt, vt ibi, &
ſic forma reſcripti diligenter eſt attendenda.ſ̃.de reſcrip.cum di-
lecta.in fi.& eadem rõ debet mouere delegatum,quę delegantẽ.
ſ̃.de reſcr.ſuper literis.in fi.[Diſſimulatione.]quæ in talibus ſupe
riori periculoſa eſt.ſ̃.de off.ord.irrefragabili.rñ.j.ĩ.de priuil.quan
to.in fi.¶[Verum] ij.pars.[Veſtra citatio] arg.ſ̃.de app. meminimus.[Quod illi] ſ.canonici. [Malitiæ.] vnde audiendi non fue-
runt,vt ſequitur.[Dum ipſi] ſ.canonici.[Eius.]ſ.epi.[Conuerſen
tur]vnde ſunt repellendi.arg.ff.de offi.præfec.vr.l.j.§. cum patro-
nus.3.q.v.c.3.ar.contra.ff.pro ſocio.nam ſocius 81.diſt.legitur.de
hoc dic,vt not.ſ̃.e.repellatur.& eſt hic,& ibi arg.& ſ̃.de præſum-
2 ptionibus.ex ſtudiis.ꝙ præſumitur † contra aliquem ex inhone-
ſta conuerſatione.[Conſanguineos] qui in criminalibus non ad
mittuntur,vt no.3.q.v.c.j.[Complices]quia & ſuſpecti ſunt,& iõ
repellendi.ſ̃.de teſti.in literis.[Qui] ſ.inimici conſanguinei,& cõ
3 plices.[Ad denuntiandum,ſeu teſtificandum] Argu.hic ꝙ† qui
non admittitur ad teſtificandum,nec admittitur ad denuntian-
dum,& econuerſo,de quo dic,vt no.ſ̃.de teſt.in omni.& de cog.
ſpiri.tua.& ij.q.j.ſi peccauerit.Sic & qui non admittitur ad accu-
ſandum,non admittitur ad ordinandum,quod dic,vt leg. & no.
ſ̃.de teſti.c.fi.ad fi.[Tranſgreſſores.] & hi omnino repelluntur a
teſtimonio,vt leg.& no.ſ̃.de teſti.ex parte Adę. & c.fi. [Criminibus] Regulariter nullus criminoſus admittitur ad teſtificãdum,
accuſandum,vel denuntiandum,quod dic,vt leg.& no.ſ̃. eo.ca.j.
& c.repellantur.& c.cum P.Manconella.¶[Diſcretioni veſtræ] 3.
pars.[Quatenus]vos ad inquiſitionem &c.vt ſequitur.[Famam
ipſius] ſ.epi.[Noueritis.]per teſtes idoneos non inimicos,vt not.
ĩ.eo.ver.pen.& vt iudices.vt in ſeq.gl. quia nec ex formaa reſcripti
4 †infamatus habetur,vt patet in eo,quod no.ſ̃.eo.c.rñ.j.ſuper verbo,proponentibus.[Ad inquiſitionem.]Subaudi veritatis.[Illorum.] ſ.criminum.[Non ſubito] quia nunquam niſi ſuper præ-
5 dictis &c.vt præcedit.Patet igitur hic, ꝙ nedum † cum agitur in
modum accuſationis de crimine,ſed etiam qñ agitur in modũ
inquiſitionis,non eſt pręcipitanda ſententia,vel proceſſus , & dr̃
6 †præcipitari,quando non ſeruatur iudiciarius ordo,vt leg.& no.
7 ſ̃.eo.qualiter.rñ.j.& §.j.Sed quid ſi quis petat †inquiſitionem fie
ri contra aliquem?Non eſt audiendus,niſi ſit honeſtus,prouidus
& diſcretus,& non leuis.arg. hic & in ſuperioribus iuribus.& 35.
q.6.eps in ſinodo.ſ̃.de teſti.co.præterea.ſ̃.de ſpon.cum in tua. Nã
8 †ad popularem actionem non admittitur perſona, niſi integra,
hoc eſt,cui permittitur poſtulare.ff.de popu.acti.popularis. & eſt
expreſſum.ĩ.eo.qualiter.rñ.j.ver.ex quibus, ſed nec procedit inq.
9 ſitio†niſi præcedente non leui,vel tacita infamia.ſed clamoſa ita
ꝙ crimen reddat quaſi manifeſtum , & hoc innuunt verba illa,
quod clamor innuit,& diffamatio manifeſtat.ĩ eo.qualiter.rñ.j.
ver.ex quibus.ſed & debet eſſe frequens,vt ibi.& ſ̃.c.prox.rñ.j.poſ-
10 ſet enim eſſe,ꝙ quis ex impetu nuntiaret.Et ſi quæratur† quot vi-
ces inducant frequentiam?Videtur,ꝙ duæ.arg.ſ̃.de vita & hone.
cle.monaſteria.ſ̃.de elec.venerabilem.in fi.cum ſuis concor.Sed
melius dicitur hoc arbitrio iudicis relinquendum.arg. in Auth.
de teſti.§.ij.coll.vij.ff.de verb.obl.continuus.§.j. Item tanta debet
eſſe infamia,quando de prælatis agitur,vt iam ſine ſcandalo diſſi
mulari non poſſit,vel ſine periculo tolerari.ĩ.eo.qualiter.§.j.ver.
11 ſed cum ſuper exceſſibus.Et de hac † infamia inquirendum eſt,
antequam de veritate.ſm modũ,de quo legitur.ĩ. de pur.ca. c.2.
12 Vel recipientur† teſtes ſaltem duo,& bonæ famæ.arg.ff. de teſti.
vbi numerus.& dicent eum diffamatũ apud prouidos & diſcre-
tos,quos nominabunt,etiam ſi non interrogentur,vt per hoc ap
pareat iudici (cuius arbitrio committitur,& non teſtis.vt ſ̃.) vtrũ
ſint prouidi & diſcreti,& ꝙ ſæpe audierunt hanc famam,non ſe
mel,alioquin non probatur infamia ſufficiens.vt ſ̃.ſm d.no.ſed
& ſufficit,ꝙ dicant ſimpliciter infamatum , dummodo ſiniſtra
in publico audiantur,quod dic,vt leg.& nota.ĩ.eo.inquiſitionis.
13 ver.j.& fi.vbi vero de prælato agitur,puto inquirẽdum † de fama
a capitulo,& a canonicis,& ſi apud eos non reperitur infamatus
non videtur vlterius eſſe procedendum.ar.ſ̃.de præſumptionibus
quoſdam.& c.quanto.& ar.ĩ.eo.qualiter.rñ.j.& ver.debet.86. di.
ſi quid vero.ſ̃.de elect.poſtquam.& c.ſcriptum.§.per apoſtolica.
niſi forſan eſſet alibi & inter alios conuerſatus , nam ab illis hoc
inquirendum eſt,vt ibi leg.& no.vel niſi propter potentiam & ti
rannidem prælati timeatur de occultatione veritatis, & contra
ipſum veriſimiliter præſumatur.ĩ.de exceſſ.præla.tanta eſt clauis
vel propter tergiuerſationem & colluſionem.ĩ.de collu.dete. in-
14 tantum.Quid ſi is,contra quem facienda † eſt inquiſitio offerat
ſe paratum probare,ꝙ homo bonæ famæ eſt non infamis? Audiendus eſt.ar.in eo,quod legitur,& not.ſ̃.eo.licet.ver.fi.ſ̃.de ſpõ.
cum in tua.§.j.& ſ̃.de teſti.co.dilectorum.vj.q.j.ex merito. & ca.
15 deteriores. Quid ſi teſtes hinc,† & inde producti probãt infamiã
& bonam famam?Reſp.Attendere debet iudex, vtrum cõis vox
vicinorum exterior concordet cũ fama,vel infamia,& qualitatẽ
teſtium productorum . His enim & aliis penſatis circunſtantiis
erit hoc arbitrio iudicis relinquendum,vt patet in eo,quod legi.
& no.ſ̃.de teſti.præterea.& c.in noſtra.Hęc autem probatio locũ
habet anteq̃ inquiratur de veritate criminum, nam poſtea locũ
non habet,niſi ad adminiculum præſtandum.4.q.3.ver. item ſæ
16 pe.ſm d.n.Quid ſi inquiſitor†ſimul & ſemel de vtroque inquirat
ab vtroque teſte,primo tñ de fama,ſecundo de veritate? Rñ.non
ſeruatur ordo,quia inquiſitio famæ debet pręcedere inquiſitionẽ
veritatis,vt probatum eſt,& quia non ſunt tales proceſſus,ſiue ar
ticuli permiſcendi,ſiue inordinabiliter confundendi , vt patet in
eo,quod legitur,& no.ſ̃.eo.qualiter.& ſ̃.de reſcript. cum dilecta.
17 §.pen.ſ̃.de iudi.exhibita.§.j.& fi.Et idem modus † ſeruandus eſt,
vbi in modum exceptionis crimen opponitur.ſ̃.e.ſuper his.Nec
mireris,ſi ita exactas probationes exigo ſuper infamia,quia non
eſt ſine cauſa,nam extraordinaria eſt inquiſitio.Item graue eſſet
propter leuem infamiam a dignitate vel hęreditate repellere vnumquemque,vnde & dicit lex,ꝙ famoſi. i. qui clamoſa & frequenti laborant infamia,& annotati.i. quorum infamiæ crimẽ
ſcriptum eſt per iudicem,vel quia alias ſunt inquinati quaſi ma
nifeſto ſcelere,vel vita ſordida,a dignitate ſunt repellendi . C. de
18 digni.l.2.lib.12. Et no.ꝙ ad hoc vt ex †verbis infamatoris oriatur
infamia,oportet,ꝙ in ſcriptura redigatur , & etiã ꝙ fiat cum aliqua cauſę cognitione.C.ex quib.cau.infa.irrog.ea quę pater.& l.
in illam.& l.verbum.& l.interlocutio.ff.de obſequiis.honori.Sed
contra,quia ſufficit leuis infamia.C.de inof.teſt.fratres.Sol.Non
negat quin pręd icta diligentia haberi debeat in probando,ſed &
leuem appellat ortam ex pactione actionis famoſæ,vel diffinitio
ne,etiam ſi per procuratorem agatur.C.ex quibus cau. infamia
irro.non damnatos.ff.de his qui no.infa.athletas.§.fi.& l.ſeq. ſm
quoſdam.Tu dicas,ꝙ † ſupradicta iura loquuntur de infamia iuris.Hic autem tractamus de infamia facti,quando quis.ſ.infamatus eſt apud bonos & graues.C.ex quibus cau.infam.irro. ea quę
pater.inter quos conuerſatur,maxime ſuperiorem ſuum,conſacerdotes parochianos.86.diſt.ſi quid de quocunque.ii.q.4.presby
ter.& c.omnibus.ĩ.de pur.ca.c.ij.& dic,vt no.ſ̃.in eadẽ gl.a princ.
vſque ad ver.& idem modus.& ĩ.eo.qualiter.rñ.j.ver.legitur. Sed
ſi dicant vicini,nunquam habuimus eum ſuſpectum , vel ſi habuimus,errauimus,& ceſſat ſuſpicio , vltimo dicto eorum ſtandum erit,plus quam teſtibus paucis,arg.ff.de peri.& commo.rei
ven.illud in fi.ĩ.eo.inquiſitionis.in fin. propter ſuſpitionem autẽ
Regis , vel aliorum magnatum laicorum potius indicenda eſt
purgatio ad deferendum honori eorum & ſcandalum euitandũ
quam inquiſitio faciẽda,quamuis & ipſa fiat, ſi epiſcopo videat.
ij.q.4.

20 ij.q.4.Mẽnã.et c.hoc hẽt.Et br̃ ĩ hac materia uerũ eſt, ꝙ† offiñ
iudicis latiſſime patet.ff.de iur. o. iu. l.j.vñ et qñq;ponit hoĩem
ad rõnem.ſ̃.e.ſi conſtiterit.qñq; inquirit ex offõ nõ probata ꝑ
teſtes infamia,ſed ſola publica fama deferente.ĩ. de pur. ca.inter ſolicitudines.reſpon.j.in fi.quod & innuitur. ĩ. eo.qualiter.
reſpon.j.de quo dic,vt ibi no.& ſupra eo.ſi conſtiterit.Sed vt ap
21 pellationes euitet,†conſulimus,ꝙ adhibeat doctrinę traditæ ꝑ
hanc gloſſam , ſic probata infamia inquiret de veritate criminis,& ſi probatum fuerit,dabit ſententiam condemnatoriam,
prout le.& no.ĩ.e.qualiter.§.debet.& §.ſeq.ver.illo ſemper. Sed
& lęſis ſatisfieri faciet,ſi criminis qualitas hoc requirat.ĩ Auth.
vt nulli iud.§.& hoc peruenit ad nos.coll.ix.in Auth. vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.ſi quis autem.& §.neceſſitatem. coll. ij. qđ
ſi probari non poſſit purgatio indicetur,vt ĩ.e.c. in fi. & legi.&
not.ſupra eo.veniens.in fi.[Quod ſi]ver.[Procedendum] vt puta,quia vobis conſtat de infamia prędictorum criminum [Inimicos]qui repelluntur ab accuſando,& teſtificando, vt hic ſe-
22 quitur,& no.ſupra eo.c.j. Sed † quales inimicitiæ requiruntur?
Videtur,ꝙ capitales,& conſpiratæ tantum.ĩ.e.c.j. & ĩ.de ſimo.
per tuas.Inſti.de excu.tu. §.item inimicitię.ff.de arbi. licet.quia
nec leues legatum extinguunt.ff.de adi.le. l.iii.in fi.ſic nec leuis
familiaritas inimici familiarem repellet,ſed nimia tantum. ar.
ff.de verb.ſigni.late.§.amicos.Sed contra,quia propter ciuilem
controuerſiam repellitur quis ab accuſatione, ſupra de reſtitu.
23 ſpol.item cum quis . Illæ†enim dicuntur graues, quę oriuntur
occaſione ſtatus hominis,vel bonorum.iii.q.fi.§.fi.& ar. op.ſupra de dona.propter ingratitudinem.C.de reuo.dona.l. fi. C.de
excu.tut.propter litem. et non ſolum conſideratur qui nũc eſt
inimicus,ſed etiam qui fuit nudiuſtertius.iii. q.v.c.ii. Solu.Iſtud
24 eſt arbitrio†iudicis relinquendum.in Auth.de teſti.§.ſi vero dicatur.coll.vii.nec enim teſtis propter qualeſcunque inimicitias
repellitur,immo iudex,an ei credendum ſit,ęſtimabit.ff.de quęſtio.l.j.§.quæſtioni.ſic & multa alia arbitrio iudicis relinquuntur,vt legitur,& no.ſupra eod.ſuper his.§.fi. [Sed per uiros idoneos]ver.[Inquiratis]authoritate præſentium literarum , non
præteritarum ex quo ab inimicis fuerunt impetratæ , & ſi hoc
fuiſſet expreſſum,non fuiſſent conceſſæ.ſupra de reſcrip. ſuper
literis.ſic no.ſupra de iudi.quia.V.Et hoc verum eſt, si authori-
25 tate inimicorum literę impetratæ†fuerunt,puta,quia ibi impe
trantium nomina ſunt expreſſa : ſupra de procu. c.fi.niſi Papa
mandaſſet inquiri de fama,vt hic fuit , qa tunc ipſa probata ꝑ
idoneos & non inimicos(quamuis impetrantes repellantur)ta
men inquiſitio procederet ex officio iudicis,& idem eſt, ſi in li
teris impetrandis inimici tantum miniſterium prębuerunt, qđ
poteſt perpendi ex eo , quod nomina impetrantium non fuerunt ſpecificata in lr̃is,vt ſi dicat̃,ad audiẽtiã nr̃am ꝑuenit,vł relatione quorũdã intelleximus,vel ſiſe,etidẽ eſſet, ſi impetrãtes
ẽẽnt excõicati,qa nõ eneruant̃ lr̃ę,et ſi miniſteriũ ꝑbuerĩt impetrãtes.ar.C.de prec.Imp.of.l.j.et l.vniuerſis.ff.de inof.teſta.po
ſthum⁹.§.j.et l.ſi pars.§.fi.et l.Pap.alias ꝯ veterani.§.meminiſſe.
26 24.q.iii.ecce ſecundum d.n.et per hoc ca.patet euidenter, ꝙ†ſi
infamia habuit originem ab inimicis,nec per alios probari po
teſt,non proceditur in inquiſitione,vt patet.ſ̃.e.§.j et c.§.in prĩ.
et ĩ.c.prox.niſi apud bonos et graues ſit nimium diuulgata , ut
no.ĩ.e.c.in fi.Si vero ab honeſtis orta fuit non a maliuolis, uel
per idoneos probari poſſit,iudex ex officio ſuo in inquiſitione
procedet,ut hic, ſed inimicos repellet,et a teſtimonio, et a perſecutione inquiſitionis,ut in præced.uer.[Et ſi nihil graue]uer.
puta mortale quod depoſitionem inducat.ſupra de temp.ord.
c.fi.[Purgationem]propter infamiam apud bonos et graues diuulgatã,quis ab inimicis habuerit ortũ, ut patet in ſuperiorib.
et in eo,qđ le.et no.ſupra e.ueniẽs.ĩ fi.et c.cũ P. mãconella. ĩ fi.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum an habeat vires data eſt conſideranda.*
2 *Literæ impetratæ ab excommunicato contra aliquem non valent.*
3 *Clericus publicus concubinarius ipſo iure ſuſpenſus eſt.*
4 *Iudex a quo per appellationem tranſmiſſa mnon dicitur amplius iudex.*
5 *Appellatione ſemel emiſſa renuntiari non poteſt in præiudicium appellati.*
6 *Prouiſio cuiuſlibet eccleſiæ ad ſedem apoſtolicam ſpectat,ſi minus canonice fuit facta electio.*
7 *Cauſarum maiorum tria ſunt genera ſpectantium ad ſolum Papam. & n. 8.*
9 *Colluſionibus occurrendum eſt.*
10 *Epũum in prouiſionib.prouidentia ſummi Pontificis ſemper vtilis eſſe põt.*
11 *Electionum epiſcopalium cognitio delata ad ſedem apoſtolicam per appellationem dicitur maior cauſa.*

CAP. XX.

CVm dilectus filius, & infra.
[Prædictos].ſ.clericos.ĩ.e.c.§.unico.et dic prędictos
in deciſione,ſi.ſupra de offic.ord.cum dilectus. §.j.
ver dictus[Nomine]per procuratorem,quia licet agatur de cri
mine,non tamen eſt hęc quæſtio criminalis.ſ̃.eo.ſuper his.ver.
1 Si[Tunc fuiſſe] tempore†impetrati reſcripti,cuius data conſi
deratur,quando quęritur,vtrum reſcriptum vires habeat. ſ̃.de
reſcr.eam te[Propter quod]Primum,quod impedit denuntiationem.Et eſt ſecũdum.vt ĩ.e.ver.j.vt ibi no.& tertium.ĩ. e.ver.
vel ipſos[In eos].ſ.clericos denũtiatores[Fuit].ſ.tunc,vt præmi
2 ſit[Excõicationis] Sic ergo eſt hic expreſſum † ꝙ nõ valet lr̃a a
a ab excõicato impetrata.ſ̃.đ reſcr. dilectus.j.ſ̃. de proc.c.fi.Itẽ eſt
hic ar.ꝙ vix ꝑſona ad denũtiandũ admittit̃, ſi nõ ſit excõicata.
ſ̃.de cog. ſpir.tua. qđ dic,vt ibi no.& ſ̃.de teſti.in oĩ negotio.ſed
poſſet rñderi,ꝙ ſic fuerat allegatũ de facto , & ꝙ hic cõiũgunt̃
duo, quorum alterum per ſe ſufficeret.ſ.excõicatio , & publica fornicatio:nam & criminoſus a denuntiando repellitur . ſ̃.
de ſpon.cum in tua.vbi de hoc.niſi ſuam,vel ſuorum iniuriam
3 proſequatur.iiii.q.vj.omnib.& publicus †concubinarius ſuſpẽſus eſt ipſo iure.ſ̃.de coha.cler.& mu.veſtra.xxxii.di.§.verum.licet autem non valeat litera a denuntiante excommunicato
impetrata,vt hic,poteſt tamen valere impetrata ab inquiſitionem proponente,vt patet in eo,qđ not.ſ̃.c.prox.§.fin.rñ.j.[Promulgata].ĩ.de ſen.excom.ſi concubinæ[Vel præfatum] ver. &
eſt ſecundum quod denuntiationem impedit: primũ vero no.
ſ̃.e.ſuper ver.propter quod[Non fuiſſe].ſ.tunc,vt præmiſit[Præmonitum]quare a denuntiatione repellitur impetrans.ſ̃.e.c.ij.
ĩ.e.qualiter.§.ad corrigẽdos.ĩ.de ſimo.licet Heli.§.ii.[Vel ipos]
ver. Et eſt tertium , quod proceſſum denuntiationis impedit
[Conſpiraſſe].ſ.tunc,vel nunc,nam & licet reſcriptum valeret,
tamen tales ad proſequendam denuntiationem non eſſent ali
quatenus admittendi.ſ̃.de re iud.cum I. & A. ĩ.de ſimo.ꝑ tuas.
[Repellatis]quodcunque præmiſſorum probatum fuerit, cum
ſubdiſiunctione ponantur.ſ̃.de reſcr.inter cæteras [Alioquin]
ver.ſ.ſi nullum dictorum trium probatum fuerit, quia non ſufficit dicere,niſi & probetur.ſ̃.de conceſſ. præb. cum ſuꝑ qõne.
¶[Eidem epiſcopo]ij.pars [Super his] ſuper aliis ergo poteſt.ff.
apud eum a quo app.l.vnica.extra.d.n.de app.Romana. §.cum
vero.niſi recuſetur.ſ̃.de app.accepta [Indebite] .i.in nullo contra ipſum procedat,hoc.n.ſine iniuria,ſine grauamiue,ſine prę
ſumptione facere non poſſet,donec cã &c.vt ſequitur. & vt patet.ſ̃.de appel.ſi duob.ſ̃.vt li. pen. per totum.niſi.n.ſic intelligeres,ſequeretur , ꝙ finita cã præfatos clericos grauare poſſet indebite,& no.ſi.ĩ.de ſimo.querelam.in fi.& eſt ar. ꝙ appellatione,qñ de epiſcopatib.agitur, ad ſedem apoſtolicam ſemel emiſ
4 ſa nullus inferior Papa ſe intromittere poteſt. † nam ſicut per
relationem tranſmiſſam referens deſinit eſſe iudex.ſupra de of
fi.leg.licet.& per appellationem emiſſam & receptam is a quo
appellatur.ſupra de offi.or. paſtoralis. reſpon. j. & per poſtulationem oblatam poteſtas poſtulantium ſuſpenſa.ſ̃.de poſtula.
præla.bonæ.ii.§.nec nocebat. ſic & per appellationem ab illo ,
cuius intereſt ſemel in hac cã emiſſam intelligitur negotium
ad ſedem apoſtolicam deuolutum,vt extra. Alex.iiij.de app.dilecti.vnde ipſa pendente nihil eſt innouandum, immo qcquid
fit irritum eſt,& inane.ſupra de ap.duob.& c.dilectus. §.quia ve
ro.ẽt excommunicationis ſñia.ſupra de of. dele.cum olim.j.in
5 fi.nec põt†qs appellatione ſemel emiſſa ipſi renuntiare in præ
iudicium appellati.ar.extra.d.n.de ele.ſtatuimus.li.vj.Multominus in præiudicium ſe.apoſto.ad q̃ eſt iuriſdõ deuoluta.arg. op.
in eo qđ le.& no.ſupra de app.ſolicitudine m.§.j.& ſupra de ſe.
6 comp.ſignificaſti.& cuius intereſt de oĩb. † eccleſiis prouidere ,
& ad q̃ ſpectat prouiſio, ſi minus canonice fuerit facta electio.
ſ̃.de elec.quia propter.ar.ſupra de ſup.neg.prę l.licet.& ſupra de
offi.arch.ad hęc.§.ſi.maxime cum appellatione facta , hęc qõ
de maiorib. cauſis iudicetur , vt in d. extra . dilecti .& ſupra de
7 ap.vt debitus.in fi.& no.ſupra de ele.innotuit.rñ.j. †Illud enim
circa materiam hanc eſt notandum , ꝙ maiorum cãrum tria
ſunt genera . Vnum cuius examinatio & diffinitio,tam ab initio,q̃ ex poſtfacto ſedi tñ ap̃licæ in omnib.reſeruatur,vt eſt diuiſio,& vnio epiſcopatuum.ĩ.de exceſ.præla. ſicut ep̃orum depoſitorum reſtitutio,& ſimilia: de hoc genere eſt poſtulatio facta ad epiſcopatum,vt patet.ſupra de poſtul.præl.bonæ.ii.§.nec
nocebat.& c.poſtulationem.& ſeq.Aliud cuius examinatio ad
ordinarium ſpectat,ſed diffinitio ad apoſtolicam ſedem tñ,ſicut eſt depoſitio ep̃orum.4.q. 6. accuſatus.& c.ſeq. Dubiorũ fidei declaratio.ĩ.de hęr.ad abolendam.Priuilegiorũ ſedis ap̃licę
interpretatio.ſupra de iud.cum veniſſent.ſupra de confir. vti.c.
8 j.& ij.Tertium†genus eſt mixtum,ſicut electio epiſcoporum &
confirmatio,qa qñq; ſpectat ad ordinariũ tñ inſolidũ.ſ.ſi non
appellet̃.ſaluis diſpenſationib.ſi circa illam occurrant , quæ ſedi tñ ap̃licę reſeruant̃,vt ſupra de ele.innotuit. ĩ.de cor. vitia.
c.ii.niſi qñq; ꝑ interlocutoriã ordinarij ſuppleat̃,vt patet. ſ̃. de
ele.cũ dilecti.ad fi.Qñq; vero defert̃ ad ap̃licã ſedẽ inſolidũ .ſ. ſi
quoquo mõ fuerit appellatũ,vt ſ̃.nã verbo app̃lonis emiſſo oĩ
no ad Cęſarẽ ibit,q ad Cęſarẽ appellauit.Actu.25.Et ẽ rõ: qa ñ
ſolum

ADDITIO.

a ¶Literæ ab excommunicato impetratę nõ valent. Adde hoc verum eſſe ſi ſuper alio, q̃ ſuꝑ appellatione,vel excõicatione impetrẽtur.vide tex.in c.j.de reſcr.li.6

ſolū in fauorē Romanæ ecclæ,ſed ēt gn̄alis reipub. (cui renun
tiari n̄ pōt.s̄.de ;o.ↄp.si diligenti) iſtud eſt ītroductū , vt circuit⁹
9 appłonū viteť.ff.de cond.ind.dn̄s.†Colluſionib. occurrāt,q̄ ple
rūq; fiunt.s̄.de pac.cū pridē.rn̄.j.et c.accepim⁹.et c.cū clerici.s̄.đ
p̄b.niſi eſſent.et ecclijs vacantib.,puideať citius.s̄.de ele.ne ,p de
fectu.et melius xxii.di.c.j.q̄uis plerūq; ↄriū contingat aliquib.,p
curātib.caueāt ipſi ſibi.Cōprobāť hęc expreſſe.ff.de pac.iuriſgē
tiū.§.ſi paciſcar.Nec ob.ꝙ n̄ ītereſt,vtrū n̄ appelleť,vł denūtia-
tū ſit re ītegra,q̄a hoc n̄ ē verū ī hoc caſu,cū ſemel negotiū ſit
delatū,qđ n̄ ē ī alio,niſi ī appłōe recepta.s̄. đ of.or.paſtoraľ.ſic

Euolat emiſſum ſemel irreuocabile verbum.

ſicut ēt ał's.j̄.de ſen.exc.tua nos.ſed nec refert vtrū nō appelleť,
vł fruſtratoriè q̄tū ad appłonē p ordinariū admittēdā. s̄. de ap.
cū ī eccła.ſed fallit hoc ī caſu,ī quo admittiť appło,q̄ ał's oīno
fruſtratoria cenſereť,ut ī dicto ex̄ dilecti.ſicut.n.ī q̄buſdā caſib.
q̄nq; ,puidentia diœceſani ep̄i adhibeť.j̄.de ſen.exc.monachi.et
10 c.de monialib.et c.canonicā.ſic ī ,puiſionib. †cpātuū ,puidētia
ſūmi Pontificis ſp utilis eſſe pōt,vn̄ ſicut ſp ī ,puiſiōnib. facien
dis induſtriā pſonæ,cui cōmittiť,cōmittens vr̄ eligere,ita ꝙ ab
ea ēt de conſenſu ptiū recedi n̄ pōt.s̄.de of.dele.qīn.§.is aūt . ſic
ex quo ſemel appellať ī talib.ſp examinatio et diffinitio ap̄ticę
ſedis ab appellante electa vr̄,ita ꝙ nec ab ea recedi poſſit,quaſi
redeat res ad naturā ſuā.ii.q.vi.ad Romanā.8.q.3.Artaldus.22.
di.c.j.et iii.q.vi.dudū.ad fi.et c.non liceat.et ſe.§.reuerentia s̄.de
ceſi.cū venerabilis.§.j.ad fi.cū ſuis cōcor.Nec mireris,nā et hoc
rōne legis antiquę cōprobať,q̄a caueť, ꝙ ſi alteratra partiū in
principio,vł medio,vel fine litis iudiciū diœceſani elegerit,illud
ad ipſū trāſmittiť,ēt ſi aduerſā ps refrageť.s̄.de iud.nouit.§.nos
igr̄.ver.vt illud.Sic ergo p appłonē negotiū iſtud de maioribus
cauſis eſſe intelligiť,vt extūc nō niſi authoritate ſūmi Pont.dif
finiať,ſicut et ī cauſis maiorib.obſeruať,vt s̄.đ trāſl.e.c.j.et adde
11 qđ no.s̄.de ap.ſi duob.Electionū†igr̄ ep̄aliū cognitio p delatio
nē factā ad ſedē ap̄licā trāſit in ſpāle nomen,et dr̄ maior cā , q̄
non niſi Principis imperio expediť, q̄ remanet ī gn̄ali nulla de
latione facta ad metropolitanū ſpectās,et dr̄ ſimplex cognitio
ſicut adoptio trāſit in nomen ſpāle, et dr̄ arrogatio, ad ſolum
Principem ſpectans remanet in gn̄ali,et dr̄ ſimplex adoptio, q̄
expediť imperio magr̄atus.ff.de adop.l.j.ad fi.& l.ii.rn̄.j.Supradi
cta intelligas de appłone emiſſa,poſtq̄ facta eſt electio,nā ſi ſi-
ne cā appellareť ne electio fieret,non īpediret electionē,vt pa-
tet in eo,qđ le.& no.s̄.đ poſtu.p̄l.bonę.c.j.rn̄.j.& de ſup.neg.p̄l.
c.fi.§.pe.qđ dic,vt plene no.s̄.đ ap.vt debit⁹.an̄ fi.& j̄.de crīe fal.
c.fi.ver.fi.ſup verbo,ad renuntiādū iuri ſuo. vbi plene no.đ hac
materia.Quę aūt ſint maiores cāę no.s̄.de of.le.qđ trāſlationē
[Supradicta] n̄ ſolū appłonis,ſed principalis[Iuxta formā] alio
quin ,pceſſus irritus eſſet,vt le.& no.ſupra đ reſcr.cū dilecta.ī fi.

S V M M A R I V M.

1 *Executio ordinis non impeditur poſt peractam pœnitentiam, niſi in crimine ſimoniæ, & homicidij. & hæreſis.nu. 3*
2 *Homicidium qui committit non poteſt retinere beneficium, cui eſt annexum officium ordinis, etiam peracta pœnitentia.*
Et an præbendam tenere poſſit.
4 *Denūtiās ſimoniacū,homicidā uel hr̄eticū an dēt ſe obligari ad pęnā talionis.n.6*
5 *Beneficio, & officio perpetuo priuatus, an intelligitur degradatus.*
7 *Procurator an admittitur in cauſa denuntiationis.*
8 *Teſtis inquirendus eſt an ſit criminoſus.*
9 *Iudex ex officio poteſt inquirere ſi nihil obijciatur vtrum accuſatus, vel teſtis ſit criminoſus, vel ſuſpectus.*
10 *Teſtis non tenetur prodere ſuum crimen occultum.*
11 *Creditur vnicuique contra ſe.*
Inquiſitio an, & quando de occultis eſt facienda.
12 *Purgatorum numerus arbitrarius eſt.*
13 *Vox communis eſt præferenda dicto plurium teſtium.*
Inquiſitio non procedit cū conſtat per cōem vocē aliquē eſſe bonæ famæ, licet per duos vel plures teſtes dūmodo non ſint multi conſtet de eius infamia.
14 *Dictio plures, ad modicū refertur.*

CAP. XXI.

INquiſitionis. Hęc decr.dirigiť ep̄o Gebē-
nen.deide facto Ebredunē.
vt no.s̄.de teſti.p̄ſentatā.necnō & coniudici ſuo[Vo
bis].ſ.dn̄o Bernardo tūc ep̄o,& cuidā alio[Secūdo]
ver.primā q̄ōnē n̄ hēmus[Accuſatū]vł publice deprehenſū,ſi-
cut eſt furtū,homicidiū,periuriū.s̄.de iudi. cū non ab hoīe[In
quo q̄dē]ver.[Executionē]de quo ſpecificat duo exēpla.ſ.ī ho-
1 micidio,& in ſimonia,vt ſequiť,iō notauerūt†hic q̄dā,ꝙ p hoc
confirmať illorū opinio,q̄ dixerūt,ꝙ ī nullo caſu impediť exe
cutio ordinis poſt pn̄iam peractā ,p̄terq̄ in illis duob.criminib.
vt hic,& s̄.de tēp.or.q̄ſitū.& no.Io.l.di.de his.Dn̄s vero nr̄ quoſ
dā alios excipiť,vt no.s̄.de tēp.or.ex tenore. & nos alios, qđ dic
2 vt nō.s̄.de renū.niſi cū pridē.§.pp ↄſcientiā [Homicidiū] †Qui
ergo cōmittit homicidiū n̄ p̄t retinere bn̄ficiū, ſaltē cui eſt anne
xū offīn ordinis,ēt poſt pn̄iam pactā.l.di.miror.j̄.de pę.ī q̄buſ-
dā.& eſt rō,q̄a q̄ n̄ pōt exercere offīn,n̄ dēt pcipere bn̄ficiū , vt
le.& no.s̄.de clē.coniu.ꝙ a te.& c.diuerſis.Imo vr̄, ꝙ ītelligiť ēt
de p̄benda,cū hic loquať ēt de canonicis ſimplicib.ↄ quos p̄ceſ
ſit inquiſitio,vt s̄.e.c.ī pri.& iō eſt ad eos q̄ō & rn̄ſio referenda.
C.de trāſ.vt rn̄ſū s̄.de ſpon.de muliere.cū ſuis cōcor. Sed dic,ꝙ
inter canonicos ſunt pſonatus,ſicut p̄poſitus,archidiacon⁹, &
ſiſes,ad quos erit hoc referendū.s̄.de ele.cū ī cūctis.§.inferiora.
[Bn̄ficiū]cui certus ordo annex⁹ eſt.s̄.de æta.& qua.c.j. Vel pōt
intelligi ẜm qđ le.& no.j̄.de ſim.c.ii.ał's aūt deponēdus nō eēt,
licet bn̄ficiū ſine diſpenſatione retinere nō poſſet.s̄.de ele.c.pe.
[Simoniæ]j̄.de ſimo.ſicut.licet ſit ↄ.arg.j̄.de ſimo.dilect⁹.§.j.qđ
3 dic,vt j̄.no.ſubaudi,vł hr̄ſis.j̄.de pur.ca.īter ſolicitudines.§.fi.vł
aliorū ſimiliū,de q̄b.no.s̄.de renū.niſi cū pridē.§. pp conſcien-
tiā.licet.n.hæc duo cā exēpli ſpecificauerit,n̄ tn̄ pp hoc excluſit
ſimilia,ſed poti⁹ incluſit,vt patet.s̄.de reſcr.inter cęteras.cū ſuis
ↄcor.Sed nec mirū,ſi duo exēpla ſibi ſufficiāt,q̄a vno ↄtent⁹ eſt
Vlp.ff.ad l.Aq.ita vulnerat⁹.an̄ fi. & Marcellus uno argumēto .
ff.de fal.ſi q̄s obrepſerit.& Inn.j̄.de ſen.exc ī audiētia.§. j. uer.j.
[Quo caſu].ſ.q̄n̄ eſt tale crimen, qđ ēt poſt pn̄iam executionē
4 īpedit,ut s̄.[Sicut ī accuſationis]Vr̄ igr̄,ꝙ†ī caſib.iſtis denūtiās
inquiſitionē ,pſequēs dēt ſe obligare ad pęnā talionis, cū ęque
puniať,ac ſi accuſareť.ar.s̄.e.ſup his.rn̄.j.Dn̄s nr̄ ↄdicēs,ꝙ nec ad
ex̄ordinariā pęnā teneť obligare ſe: nā ẜm ip̄m ī hoc eſt ſimili-
tudo,q̄a uterq;.ſ.tā accuſat⁹ q̄ inquiſit⁹ ī his caſib.ppetuo priuať
offō & bn̄ficio,ſed ī hoc ē diſſimilitudo,q̄a accuſat⁹ deponiť.i.
degradať,inquiſit⁹ nō,ut patet.j̄.e.qualr.§.i.uer.veʒ.& ſeq.Hoc
n̄ placet,q̄a ibi loquiť gn̄alr,hic āt caſualr,ubi ſpāle ē,ꝙ degra
dať inquiſit⁹,ſicut & accuſatus,ut patet.s̄.de do.et ↄtu.ueritatis.
ubi deponiť ep̄s ī modū inquiſitionis,cui obi ectū fuit homici
diū in modū denuntiationis.Et rō ſpālitatis pōt colligi ex p̄miſ
ſis,& ex eo qđ le.& no.s̄.de renun.niſi cū pridē.§. pp ↄſcientiā .
5 Sed nonne q̄†ppetuo priuať offō & bn̄ficio, ſatis intelligiť de-
gradatus?Sic,niſi uelim⁹ imponere legē uerbis, qđ n̄ eſt facien-
dū.C.cōia dele.l.ii.ī fi.Sed & nonne calūnioſe denuntiās eſt rīr
puniendus?Sic.j̄.ti.j.c.ii.Sed nonne ubi poſt ↄfirmationē crimē
in modū exceptionis ,pponiť,cū deiiciat ab obtēto,ad pęnā ex̄
ordinariā excipiens ſe aſtringis.s̄.e.ſup his.§.poſt ↄfirmationē?
6 Vtiq; igiť prima† opinio verior eſt conſiderata mente iſti⁹ uer-
bi,& oīum p̄dictorū,alioquin dareť calūniādi materia,& ape-
rireť uia fraudib.nā ſi ſic eſſet,fatuus reputareť, q̄ accuſaret, cū
denūtiādo intentionē ſuā poſſet ↄſequi,& nullā pęnā pati, ſed
talib.n̄ eſt aperienda uia,ſed poti⁹ obſtruēda,ut patet Inſt.ui.bo.
rap.§.ſed nedū talia.et ī eo qđ le.& no.s̄.đ diuor.quāto.§.pe.Sed
7 nūquid†ī tali cā pōt ,pcurator interuenire?Vr̄, ꝙ n̄,cū eūdē ef-
fectū hēat,quē & accuſatio,vt hic patet.Illud.n.oīno certū ē,ꝙ
in accuſatione crīali n̄ admittiť ,pcurator,qđ dic,vt le.& no. s̄.
e.veniens.§.licet aūt[Procedēdū]q̄tū ad diffinitionē,& pęnam
imponēdā,vt & patet.j̄.e.ver.ſe.Illud.n. oīno certū ē,ꝙ diſſimi
lis eſt ,pceſſus,et p hoc ēt magis cōprobať.qđ no.ī p̄ced.glo.Itē
nō vr̄,ꝙ hic habeat locū admonitio,q̄a nō poſſet ſe corrigere
is,ↄ quē ,pcediť bn̄ficiū retinēdo.Itē idē eſt,ſi q̄s p ſimoniā adipi
ſcať bn̄ficiū,ſicut et ordinē,vt p̄miſit.Sed ↄ.j̄.de ſimo.de rłarib.
et c.dilect⁹.ii.§.i.ubi dr̄,ꝙ ſi accuſat⁹ cōuinciť,deponiť,ſi in mo
dū inquiſitionis remoueť ab illa eccła,et ī arctiori detrudiť ad
ppetuā pn̄iam peragēdā . Sol. Hic loq̄ť de ſecularib in ↄrio de
rłarib.in q̄b.,pcediť.ẜm qđ le.j̄.de ſimo.q̄m̄. ſed et qđ hic dr̄ ca-
ſuale eſt,vt s̄.no.[Alioquin]ver.ſi n̄ eſt tale crimē.vt s̄. dictū eſt
[Merita et qualitatē]No.q̄ ſūt ↄſiderāda ī moderatione pęnæ,
ſed et multa alia,qđ dic,vt no.in Sūma. de pę.§.fi.[Pęnā]degra
dationis,vł q̄ ał's ēt intligēda eēt de rigore iuris[Poterit ergo ī
ſuperiorib.caſib.n̄ poterit,qđ eſt ↄ.d.n.[Diſcretio]ſi.s̄.e.ſup his.
§.poſt cōfirmationē.vbi đ hoc[Moderari]diminutionē ſign̄at,
n̄ augmētū.j̄.đ ver.ſig.c.fi.§.fi.In aliis ergo caſib.ſi tale ē crimē,
p qđ ab adminiſtratiōe remouēd⁹ eēt, poterit tn̄ diſcret⁹ iudex
ip̄m ī adminiſtrōne relīquere,et cū eo miſericorditer diſpēſať,
et ẜm hoc ītellige qđ no.j̄.e.qualr.§.j.uer.ſed cū ſup exceſſibus.
Alii dicūt,ꝙ in crīb.q̄ executionē n̄ impediūt,poſt pn̄iam ,pce
det iudex.ẜm qđ ſibi uidebiť,n̄ tn̄ priuādo offō,vł bn̄ficio, cū ī
ſuperiorib.duob.caſib.n̄ puniať ī plus.ẜm Io.et hoc ſi ſit ſecula
ris,nā rłaris ex cāis leuib.remoueť.j̄.de ſimo.p tuas.Tu dicas,ꝙ
ēt ſi ep̄s ſit,remoueť,ēt ī his caſib.de q̄b.hic agiť.s̄.e.cū dilecti.
§.fi.et hæc ē pęna īquiſitionis,ut j̄.e.qualr.§.j. ad fi.ſed religios⁹
facili⁹ remoueť,ut ī e.c. ī fi. Pōt tn̄ circa hoc diſpēſari, ut hic.et
s̄.đ iud.at ſi clerici.§.de adul.et dic,ut s̄.no.¶[Tertię dubitatiōis]
ii.ps[Pęnā]dicas,ꝙ n̄,vt j̄.e.uer.ad hæc.Et eſt hæc prima q̄ō [Et
ē ii.q̄ō[Procedēdū]dicas n̄,vt j̄.e.uer.nec ad petitionē[Et an fi-
des]Et ē iii.q̄ō[Adhiberi]dicas n̄,ut j̄.e.§.uer.aut ēt aduers⁹[In-
quiriť]Ex hoc qđ hic dicit,et qđ ſtatī ſeq̄ť.j̄.ibi aſſerūt.colligiť,
8 ꝙ†teſtis īquirēd⁹ ē,an ſit crīnos⁹.Et rn̄dere teneť ad idē.ii.q.7.q̄
rēdū.ſed illud loq̄ť ī accuſatore,n̄ ī teſte.Sup hoc ſcripſit hic d.
n.ſi q̄d obiiciať ↄ teſtē ab aduerſario,audiēd⁹ eſt.s̄.de teſtib.ſup
9 eo.et medi⁹.s̄.đ ,pb.l3.§.i. ad fi.Sʒ et ſi nihil†obiiciať,iudex tn̄ p̄t
īgreř ab aliis ſūmariè, et ſine ſolēnitate,utrū accuſat⁹, vł teſtis
ſit not⁹ vł ignot⁹,crīos⁹ vł n̄,ſuſpect⁹ vł n̄,et ſic p̄t ītelligi 23. di.
illud.

illud.ii.q.vii.criminationes.& c.ſi qui. & c.quærendum. iiii.q.iii.
ver.item in teſtibus.& ver.item teſtes.iii.q.v.ſuſpectos. ſi vero no-
tus ſit,bonum præſumet,niſi ↄrium probetur.s̄.de præſumpt.c.fi.
ſi ignotus approbandus eſt, antequam eius teſtimonio credatur.
iii.q.v.canonica.& c.accuſationes.debet enim eſſe notus & iudi-
ci,& alijs, arg.C.de iure deli.l.fi.§.ſinautem dubius eſt.ad fi.& idē
eſt,ſi ex quacunque cā veriſimili ſuſpectus ſit,q̄n̄ quis criminali-
ter accuſatur,vt patet in eo quod no.s̄.eo.c.j. in ciuilibus autem
ſecus eſt,vbi nec a teſtibus hoc requiritur.s̄.de cōfeſſ.c.j.Sed obii-
citur ſic,ordinandus & teſtis ęquiparātur.ii.q.vii.ipſi apoſtoli. ſed
ordinandus tenetur confiteri.l.diſt.ex pęnitentibus. ergo & teſtis.
Reſpondetur. Hæc ſimilitudo non attenditur in omnibus , ſicut
nec in hoc caſu,in quo circa ordinandum pp periculum animę
iſtud ſpecialiter eſt ſtatutum. Nec obſtant illa ca.ſupradicta quæ
rendum.ſi qui.& alia:quia loquuntur in accuſatione criminali,
ſed nec dicunt,ꝙ a teſtibus aliquid ſit quærendum: ſed nec tene-
tur ordinandus crimen ſuum pandere , niſi quod executionem
7 impedit,vt not.5o.diſt.ex pœnitentibus . † nec tenetur teſtis pro-
dere crimen ſuum occultum,vel conditionem ſuam in genere,
vel in ſpecie,arg.ii.q.j. ſi peccauerit . Et quamuis inueniam , ꝙ de
aliquibus ſit quærendum,vt in concord.ſigna.s̄.eo.verſic.ſed & ſi
nihil.non tamen inuenio,ꝙ ipſe teſtis reſpondere teneatur. ſi ta-
men reſpondet,& ſi non valeat teſtimonium tanquam iurati.cū
nec de hoc iurauerit.arg.s̄.de teſtib.c.de teſtibus.valet tamen tan
quam de acceſſorio arg.s̄.de offic.deleg.præterea.ad fin. & c.pru-
8 dentiam.§.pen.in fi.& §.fi.in fi. & quia † vnicuique creditur ↄ ſe.
ff.de interrog.actio. de ęrate. §.i. & quia de ſe magis ei credēdum
eſt,q̄ alij cum de ſe melius nouerit veritatem , arg.s̄.qui matri.ac-
cuſ.poſſ.vr̄.§.pen.ẜm d.n.cuius eſt mens totius huius glo. & iun-
ge hic quod not.s̄.de teſti.cum cauſam quæ.reſpon.j. verſ.ac eos.
et dic,vt ibi no [Aut etiam]ver.[Cōfitentur.][Dicas quod nihilo
minus recipiuntur,ſi in fraudem hoc fiat, nō alter.vt j̄.e.§.ver.fi.
& præced. [Ad hæc reſpōdemus.] ver. primæ quæſtioni huius §.
[Puniendum.]quia de occultis non eſt inquirendum.s̄.eo.quali
ter.ad fin. vnde & ſi teſtis de occultis quid dicat, non valet: quia
nec ſuper his iurauit,vt ibi patet,& s̄.de teſti.c.de teſtibus. & quia
nec ad hoc inducebatur.ff.de iureiu.ſi dudum.§.item vilis. Et de
famoſis ſolummodo eſt inquirendum,vt hic ſequitur. Hoc autē
locum habet ẜm d.n. q̄n̄ fit inquiſitio generalis de omnibus cri-
minibus,vel ſuper ſtatu alicuius eccleſiæ:ſinautem de ſpeciali cri
mine fiat inquiſitio poſt commiſſam, vel cœptam inquiſitionē
non eſt quærendum de fama,ſed an teſtes illud ſciant etiam ſi oc
cultæ : nam a principio quærendum fuit de fama: non ex poſt-
facto,arg s̄.eo.cum oporteat.§.fi. Vel hic loquitur, q̄n̄ ſine man-
dato iudicis ex improuiſo iurant aliqui aliquem criminoſum :
nā tunc eorum depoſitio nihil valet, ẜm d.n.Sed hæc glo. minus
valet,& ideo dic,vt le.& not.s̄.eo.qualiter.§ fi.& c.cum oporteat.
§.fi.in prin. [Solummodo.] ſi.s̄.eo.qualiter.ad fi. & no.s̄.eo.verſi.
[Nec ad petitionem.] ver. [Immo & tales ſunt puniendi capita-
liter.v.q.j.quidam.C.de famo.lib.l.vnica.ff.de iniur.lex Cornelia.
§.fi.& iniuriarum actione tenentur,ff.de iniur.item apud Labeo
nem.§.ſi quis libellos.& deteriores ſunt tales,q̄ illi,qui ſubſtantias,
& prædia aliorum diripiunt.vj.q.j.deteriores.& c.ex merito. & il-
lud Dauid.Detrahētem ſecreto proximo ſuo hunc perſequebar.
xxiii.quæſtio.iiii.nimium.& capitu.qui peccat.[Aut etiam.]ver
ſic. repete.[Nec aduerſus.]&c.[Tacite.] dicentes , ꝙ non mul-
tum diligunt,vel reſpondere nolunt . [Aſſerunt.] non ergo om-
nino tacent . [Niſi forſitan.] verſ. [Ante.] idem ſi poſt , ſed hoc
ideo dicit: quia non ita de facili præſumitur ↄ talem, ſicut cōtra
alium,vtrunq; tn̄ alternatiuum eſt,vt in præced.verſ.[Preſumā-
tur.] quia forte ferre nollent teſtimonium , ideo autem dicunt ſe
eſſe inimicos, vt repellantur: ſed & ſi poſt iur̄m dicat teſtis ſe eſ-
ſe criminoſum , repellitur, ſicut ordinandus , qui crimen ſuum
confitetur.s̄.de ęta.& qualit.quæris.ad idem.s̄.de teſti.ſicut nobis.
¶[Quæſiuiſti etiam.] iii. pars. in qua continetur articulus quartæ
dubitationis. [Quid ſtatui debeat.] Prima quæſtio, cui reſponde
tur.j̄.eo. verſ.ad quod. [Et vtrum.] verſic. in quo ſoluitur prima
quæſtio huius §. [Depoſitionis] i.degradationis. in criminibus,
quæ poſt pœnitentiam executionem impediunt, quo ad alia ve-
ro grauia exponendum eſt . [Depoſitionis.] i. remotionis ab ad-
miniſtratione , niſi fuerit diſpenſatum , licet alij aliter ſentiant,
quod dic, vt not.s̄.eo.c.reſpon.j.§.pen.& fi. [Purgatio.] ſi.j̄.eo.ve-
9 niens. in fi. [Arbitrium.] Quia†numerus compurgandorum ar-
bitrarius eſt,vt not.s̄.eo.cum P.Manconella. in fi. [Qui pp.] verſ.
ſ.iudex . [Paucorum.] qui non infamant, fama enim debet eſſe
per villam,ſiue parochiam quid hoc,vt inquiſitio procedat.j̄.eo.
qualiter.ii.q.j.Deus omp̄s.& quia xl.q̄nque pauci reputentur.j̄.de
cler.excom.latores. Quinimmo,& xxiii.milia.xlv. diſt.diſciplina.
ideo hic reputantur pauci,niſi apud maiorem partem viciniæ in
famatus dicatur,arg.s̄.de præſump.illud. s̄.de eo qui cogno.con-
ſang.vxo.ſuæ.ſuper eo.s̄.de conſang.c.ii.ẜm Ioan.Tu dicas,ꝙ nec
ſufficit maior pars vicinię,niſi & apud bonos & graues &c.vt hic
ſequitur. Sed & licet aliqui teſtes dicant aliquem infamatum , ſi
10 tn̄ communis vox non habet ipſum infamatum, † dicto etiam
plurium teſtium eſt communis vox præferēda,vt hic patet. Nec
obſtat.s̄.de ſpon.cum in tua. quia bene dicimus probari infamiā
per teſtes , & maxime vbi probationes non inducuntur in loco ,
vbi dr̄ infamia ↄcta, ſed ſemper tutius & melius eſt propriis au-
ribus habere certitudinem de fama,& in loco, in quo quis dr̄ in-
famatus, q̄ per teſtes,& in aliis locis,arg.j̄.de purg.can. cum dile-
ctus.s̄.de elect.poſtquam is.& c.ſcriptum.Q̄n̄ autem ſic per com
munem vocem conſtat aliquem eſſe bonæ famæ,tunc licet duo,
vel plures, dumtamen non ſint multi , dicant eundem eſſe infa-
men non tamen fiet inquiſitio,vt hic:ſed ſi hoc modo non con
ſtat de bona fama,& per duos teſtes probetur infamia, non tene
tur iudex teſtes recipere de bona fama,cum etiam,ſi probaretur,
per multos plures non releuaretur is,qui per duos teſtes probatur
infamis,cum poſſit eſſe bonæ famæ apud aliquos, & malæ apud
aliquos pp quos eſſet purgatio indicenda.ii.q.iiii.omnibus. Bene
tn̄ facit iudex,ſi ſuper bona fama teſtes recipiat,& ei morē gerat:
nam & aliquo modo poterit ex dictis eorum inſtrui, arg.ii.q.vii.
cum paſtoris.& q.iiii.omnibus.xii.q.j.ſunt manifeſte.xviii.q.ii. in
decima.in Auth.de mona.§.cogitandum.collat.j.& quod hic di
cit dicta paucorum expone.i.duorum,vel trium non iuratorum
vel etiam iuratorum , ſed de infamia apud bonos & graues nihil
dicentium , vel ſi dicunt , non ſpecificant : alias autem ſi ſpecifi-
carent , & ſine iur̄o hoc audiret iudex ab eiſdem bonis, & graui-
bus ſpecificatis,& ab aliis communiter:poſſet probari infamia p
duos,vel tres teſtes, (ẜm do.no.) iuratos & idoneos,ac ſufficienter
hoc probantes,arg.in eo quod hic dicit dicta paucorum, & in q.
11 s̄.eo.verſ.& vtrum vbi dixit duo,vel tres, aut etiam plures: † nam
hæc dictio plures ad modicum refertur.ff.de verb.ſigni.hæc adie-
ctio. & pluralis locutio duorum, vel trium numero eſt cōtenta.
ff.de teſti.vbi numerus.nam & per duos probatur fama,arg.s̄.de
teſti.tam literis. reſpon.j. ſicut & ſolennitas (ſ.ſubſcriptio ſeptem
teſtium) teſtī.C.de bon.poſſ.ẜm tab.l.ii. arg.C.de fideicom. quæ-
ſtionem . ad fi. ſed iſti iurati deponebant de fama apud ſe tātum
orta,& non apud bonos & graues,& de propria credulitate , quæ
non ſufficit ad pęnam inſtigendam.lxxxvj.diſt.ſi quid. xv.q.vii. ſi
quid.ſaluis exceptionibus quæ etiam competunt.j̄.eod. qualiter.
rn̄.j.& §.debet.vbi de hoc.& verſ.necnon.Qui autem dicantur bo
ni & graues,& quæ dicatur ſufficiens probatio huius famę.dic,vt
plene no.s̄.eo.cum oporteat.§.fi.reſpon.j.

S V M M A R I V M.

1 *Legatus generalis non poteſt ſe intromittere de cauſa ſpecialiter alteri commiſſa.*
2 *Recuſatio contra Cardinalem non de facili admittitur.*
3 *Electio niſi ſit concors , & canonice facta non valet.*
4 *Reſtitutio quandoque differtur propter ſcandalum.*
5 *Inordinabiliter cœptis nihil ordinabiliter ſequi poteſt.*

CAP. XXII.

AD petitionem. [Quondā.] Hoc iō dicit:
q̄a remotus eſt p ſn̄iam ,
vt j̄.eo.§.i.ver.quē Cardinalis.& §.cū igitur.verſ.j. [A
nobis.] Tā in capite,q̄ in membris.s̄.de re iud.cum I.
& A. [Commiſſa.] in monaſterio Corbiēſi,vnde & de hoc excipi-
tur j̄.eo.§.j.verſ.item pn̄tiam. ¶[Verum.] ii.pars.[Pn̄te nec recla-
mante.]per quod vr̄ receſſiſſe a beneficio literarū impetratarū p
ipſum ad Nouiomen.canonicos,vt s̄.rn̄.j. & in proceſſum legati
poſtea tacite conſenſiſſe,arg.s̄.de off.dele.gratū. ad fi.cum ſuis cō
cor.s̄.de appel.ſolicitudinē.ff.de arb.ſed & ſi in ſeruum.in fi.& l.ſi
quis rem.C.com.vtriuſq; iud.l.ii.C.de his q a non do.ma.l.j.in fi.
Sed ↄ quia non conſentit in iudicē qui petit inducias, vel allegat
cauſam abſentiæ coram ipſo.s̄.vt li.non conteſt.accedens.ii.vel q
genus actionis,vel libellum poſtulat ſibi edi.ff.de iud.non vr̄,nec
1 †legatus gn̄alis poteſt ſe intromittere de cā ſpecialiter alteri com
miſſā.s̄.de off.leg.ſtuduiſti.& ideo caſſatur,qđ factum eſt per lega
tum,j̄.eod.§.j. ver.intelleximus.& ſic eſt hic arg.ꝙ qui tacet, non
conſentit.ff.de ſer.vrb.præd.inuitum.ff.de procur.filiusfamilias.§,
inuitum.Eſt tn̄ arg.ↄ.xxvii.diſt.diaconus.& liiii.diſt.ſi ſeruus. ẜm
G.alias B.& idem ſcripſit hic d.n.quia non ſufficit adire extraneū
iudicem niſi aliquid facti interueniat:puta,ꝙ litigetur coram eo,
nec erretur in facto,vel in iure.ff.de iuriſd.omn.iudic. ſi per erro-
rem.ff.de iud.l.ii.quod non fuit hic: quia nec abbas coram lega-
to litigauit, & ſimiliter errabat: quia non credebat ipſius poſſe iu
dicium declinare, quinimmo & ſi poſſet in aliis tacite conſenti
re:quia erat generaliter iudex ſuus in aliis,in inquiſitione tamen
cum non penderet ex voluntate partium , ſed ex Papæ officio
non potuit officium Papæ tollere,vel etiam impedire, maxime
cum committendo iam eo vti cœpiſſet . Mihi videtur, quòd in
hoc caſu potuit tacite conſentire, & renuntiare literis impetra-
tis, argumen.s̄.de appellat.ſolicitudinem. & de offic.delega. inſi-
nuante. & cap.cum olim abbas.hoc ideo : quia coram iudicibus

[BIBL]IOTECA UNIVERSITARIA

delegatis non fuit lis conteſtata, nec abbas citatus fuit. Alioquin
ꝯ.ff.de iud.l.vbi.& l.ſi quis poſtea.ff.de iuriſd.omn.iudic.quædam
puella.s̄.de fo.cõpet.c.pen.nam & legatus literas impetratas pro-
babiliter potuit ignorare, & ſic tenuit proceſſus ſuus, arg.expreſ-
ſum.s̄.de appell. ſi duobus. Et eſt arg.hic cum iſto intellectu,ꝙ ſi
quis impetrat delegatum, & poſtea patitur, ꝙ ordinarius proce-
dat,ſibi præiudicat,arg.s̄.de re iud.c.pen.quod dic, vt not.in Sum-
ma.de offi.deleg.§.quod ſit eius officium.verſ.pen.nec ex hac cau
ſa,ꝙ delegatus iudex non fuerit,reuocatur proceſſus iſte, vt patet
in eo,quod leg.& not.j̄.§.j.per totum.vbi de hoc.ſed nec Papa in-
quiſitionem hanc commiſerat ex officio,ſicut intellexit d.n.pro
ut not.s̄.ſm ipsum.immo ad petitionem Galteri,vt expreſſe leg.
s̄.eo. c.in prin. [Diligenter.] non tñ ſeruato ordine, & ideo non
tenuit proceſſus, vt j̄.§.j. [Et cum inquiſitione.] ver. [Finita.] eo
pñte ſciente & non reclamante, vt s̄.& ideo quia tamdiu tacuit,
ſibi præiudicauit,arg.s̄.de frigid.c.j.§.j.ad fi.s̄.de ſpon. ad id quod.
§.j.& not.s̄.de desponsa.impub. ex literis.§.j. [Eum.] ſ.abbatem.
[Idem.] verſ.ſ.abbas. [Eius.] ſ. legati. [Non valebat.] tarde vene-
re bubulci: quia iam proceſſerat,quinimmo & inquiſitio iam fi-
nita erat,vt s̄.proxi.ver.in prin.& ideo locus erat regulę de qua re.
&c.s̄.de cau.poſſ.cum ſuper.ad fi. [Quæ.] ſ.correctio. [Commiſ-
ſa.] Hæc exceptio ab initio iuſta fuiſſet,ſi inter ipsa iuris auſpicia
eſſet propoſita.s̄.de re iudic.inter monaſterium.ſed nimis tarda-
uit,vt s̄.leg.& not. [Et Cardinalem.] ver. [Aſſerens.] ſ.abbas. [Su
2 ſpectum.] ſed † recuſatio ꝯ Cardinalem non de facili admittitur,
quod dic,vt leg.& not.s̄.de appell.nouit.ante fi. [Appellationis.]
quæ non valuit: quia a nullo grauamine facta fuit.s̄.de appellat.
cum in eccleſia.& c.vt debitus. [Quem.] verſ.ſ.abbatem. [Amo-
vit.] iniuſte: quia nec ex his,quæ inordabiliter cœpta erant,ordi-
nabilis & iuſta ſententia ſequi potuit,vt j̄.§.j.verſ.j. [Dando fratri
bus.] ver. [Qui.] ſ.fratres. [Elegerunt.] & male,vnde & electus p
ſententiam amouetur de iure, licet poſtea reſtituatur de gratia.j̄.
3 eo.§.j.ver.pen.& fi. [Concorditer.] aliter non valet electio,† niſi
ſit concors & canonica.s̄.de electio.auditis. c.congregato. & c.in
Geneſi. [Et j̄.] Hic continentur allegationes hicinde factæ,& qđ
Papa ex officio aliquas probationes recepit, vt innuit in ſeq.§.in
prin.¶Cum igitur.] iii.pars. [Fides.] non per acta coram legato
habita,quæ non valebant,ſed per alia: quia forte probatum fuit
coram Papa,vel confeſſum,ſm d n. Alij notauerunt hic, ꝙ pro-
bationes factæ coram eo etiam qui iudex non eſt, faciunt fidem
in alio iudicio,vt hic patet,& ii.q.j.in primis.iii.q.vj.hæc quippe.
ꝯ illud.s̄.de iud.at ſi clerici.D.n.melius ſenſit,vt patet in eo, quod
leg.& no.in præced.deciſione.& j̄.Intelligas ergo,ꝙ hic ex officio
inquiſiuit forte ſummarie ad corroborandam veritatem proba-
torum,.vt ſic informata cõſcientia iuris ſm probata procederet,
cum hoc taliter fieri debeat,vt patet in eo, quod leg.& not.j̄.eod.
qualiter.respon.j.& de ſimo.licet Hely.§.cum igitur.verſic.pen.&
quamuis inferior iudex etiam atteſtationibus publicatis poſſit ex
officio ſuo teſtes iterato requirere.vt not.s̄.de teſti.per tuas.& ca.
cum clamor.& etiam poſtquam fuerit conclusum vniuersa ri-
mari, & de facto interrogare,vt leg.& not.s̄.de fi.inſtr.cum Ioan
nes.§.pen.ad fin.tamen ſpecialiter cum de beneficiis agitur maxi
me curam habentibus,& potiſſime episcopatibus poteſt hoc fa-
cere idem iudex, & maxime ſummus Pontifex. ix. q. iii. cuncta
per mundum.& c.per principalem. & patet in eo, quod not.j̄.de
priuil.cum olim.ii.§.penul.verſic.j.in fi.Quantumcunque etiam
concluſum ſit, poteſt etiam partibus inuitis & expreſſe contradi
centibus ex officio ſuo nouam probationem recipere, & nego-
tium diligenter examinare, ne quis per ſurreptionis aſtutiam a-
ſcendat ad apicem dignitatis, vel minus canonice, vel indignus.
s̄.de elect.cum olim.§.pen.& c.cum dilecti.§.nos vero.& c.per in
quiſitionem.s̄.de appell.oblatæ. §.fin.vbi de hoc, & hoc propter
periculum animarum & eccleſiarum,vt ibi.ſi enim hoc licitum
eſt,vbi de periculo vnius animæ, vel duarum agitur,vt patet in eo,
quod leg.& not.s̄.de probat.cap.penult.& de teſtibus.ſeries. mul
toſortius vbi occurrunt tot pericula animarum.s̄.vt lite non cõ-
teſt.quoniam frequenter.§.porro.Quinimmo & in his quando-
que de facto poteſt iudex ſupplere non obſtante rigore, vt not.s̄.
de offic.vica.c.j.& s̄.de poſtul.prælat.bonæ.j.§.j.Et eſt ratio,vt leg.
& not.s̄.de præſcript.cap.fin.§.j.Ideoque Papa in hoc caſu ex offi
cio ſuo aliquas probationes recepit, & per ipſas apparuit probata
coram alio iudice vera fore, & ſic procedere potuit tã ex his pro-
4 bationibus, q̃ ex illis.ſed etiam quandoque † propter ſcandalum
differtur reſtitutio,vt not.iii.q.vj.hæc quippe. [Erat.] i.fuerat,& ad
huc eſſet, ſi abbatiam teneret. [Etſi.] i.quamuis. [Forte.] de rigo
re & ſubtilitate iuris.s̄.qui fil.ſint legit.per venerabilem.§.j.verſic.
præterea.ſed ęquitas hoc diſſuadebat, & veritas, quæ in hoc caſu
præfertur iuri ſtricto,vt leg.& not.s̄.de tranſact.cap.fin.§.fi. [Pro-
pter iudiciarium.] No.non dicit propter defectum iurisdictionis
ſed propter iudiciarium ordinem non ſeruatum. ſic.j̄.eo. ver.j.&
ver.fi.vbi de hoc.ergo ſupponit tacite, ꝙ legatus iudex fuerat,ete-
nim non a non iudice,ſed a iudice requiritur,ꝙ iudiciarium or-
dniem ſeruet,& per hoc comprobatur euidenter, ꝙ abbas tacen-
do renuntiauit ſuis literis impetratis contra communem intel-
lectum,quod dic,vt not.s̄.§.j.in prin. [Ordinem.] quia forſan nõ
fuerunt ei tradita capitula,nec vidit iurare teſtes.j̄.eod.qualiter.§.
debet.s̄.de teſti.in nomine domini.& s̄.eod.qualiter. reſpon.j.vel
non fuerunt admiſſæ ſuæ exceptiones legitimę,vbi enim fit inq-
ſitio generalis ſuper ſtatu monaſterij,vt hic erat, poteſt vnuſquiſ-
que exceptiones ſuas proponere cum ratione vniuſcuiuſque per
ſonæ,de qua inquiritur, cẽſeatur inquiſitio ſpecialis,ſecus autem
in his,quæ tantum conuentum tangunt communiter: quia in il
lis non admitteretur exceptio, niſi a toto conuentu, vel maiori
parte proponeretur,ſecundum dominum noſtrum,arg.in eo,qđ
leg.& no.s̄.de elect in Geneſi.& c.cum inter canonicos.rñ.j.xii.q.
ii.manumittitur.niſi cauſa rationabilis aliud induceret,in quo ca
ſu vox vnius eſſet toti conuentui præferenda, vt patet in eo,quod
leg.& no.s̄.de his quæ fiunt a maio.par.cap.c.j. [Non ſeruatum.]
ſubaudi nos tamen attendentes, ꝙ penes eum parum duraret.
[Ipſum prouidimus.] &c. Vere hic fu t prouidentia non ius, ſe-
cundum dominum noſtrum,& per hanc viam prouiſionis mul
ta expediuntur in curia de plenitudine poteſtatis, quam ample-
ctamur totis affectibus, cum pernitioſa, vel inutilis iuris ſubtili-
tas obuiat veritati, vt hic, & s̄.de iudic.dilecti. ſecus autem quan-
do ſine cauſa iura ſubuertit, vel aufert ius alicui acquiſitum, vel
obſtruit veritatem, vt patet in eo, quod not.s̄.de re iudic.in cau-
ſis.j̄.eod. qualiter. §. penulti. quamuis querelæ nullus locus ſit in
hoc mundo, vt patet in eo, quod legitur, & notatur s̄.de conceſſ.
præben.propoſuit.s̄.de voto.magnæ.§.j.s̄.de elect.licet.§.fin. & le-
gitur ix.quæſt.iii.aliorum. [Supradictum.] verſic. [Priorem.] ele
ctum a monachis in abbatem. [Inordinate.] ideſt per eum, ad
quem non ſpectabat, ſecundum Ioan. Immo propter iuris ordi
nem non ſeruatum,vt dicit textus, hic enim non allegatur defe
ctus iurisdictionis, ſicut s̄.de iudic.at ſi clerici. ſed potius ſolenni
tatis iuris, & hoc eſt, quod prætendit iuris ordinem non ſerua-
5 tum,& legitur j̄.eod.verſic.fin quia † in exordinabiliter cęptis ni
hil ordinabiliter ſequi poteſt.s̄.eod.qualiter.§.ita videlicet. ad fin.
cum ſuis concor.quod tamen in religioſis non attenditur vſque
quaque.j̄.eod.qualiter. §.fina. [Intelleximus.] verſic. [Per conſe-
quentiam.] Sic ergo ſententia lata contra vnum præiudicat alij
propter connexitatem negotiorum.ſimil.lxxxj.diſtin.tantis.iii.q.
vj.hæc quippe lix.diſtin.ordinatos.vii.quæſtio.i.præſentium. s̄.de
probat.per tuas.§.fin.s̄.de appella.vna.j̄.de purga.cano. cum dile-
ctis.§.his igitur. Eſt tamen argumẽ.contra. s̄.de præben. dilecto.
[Per ſententiam.] Hic ergo pronuntiauit de iure,ſed ſupra proui
dit de gratia, ſed quare non proceſſit in vtroque de gratia, vel in
vtroque de iure: nam eędem ſunt personę,eędem cauſæ, idem lo
cus, ergo & idem ius, vel eandem gratia debuit eſſe in vtroque,
ideo ſigno contrarium.s̄.de conſtit.translato. Solut.hoc fecit ad
declarandum,ꝙ non ſubiacet iuribus,decet tamen ipſum,ꝙ ipſa
ſeruet,vt hic,& C.de legi.digna vox. ſed non aſtringitur, vt patet
s̄.eod.§.verſic.j.& ff.de conſtit.princ.l.Princeps. quod dic, vt not.
s̄.de voto.magnæ.§.j. Vel dic, ꝙ in honorem legati ſui, & vt ſen-
tentia ſua firma maneret,ſupra prouidit de gratia.hic autem pro
nuntiauit de iure ad correctionem inſtructiuam eligentium in
futurum, vt neque in authoritate legati confidant, nec in alia. ſi
elegerint contra iura, ſed ita diligenter inquirant de omnibus,&
ſibi prouideant, ne quid in proceſſu reprehendi valeat, vel mor-
deri.s̄.de elect.cum terra.§.fin. [Quem.] verſi.ſ.priorem. [Vel de
fectum.] quia tunc non prouidetur de ipſo.s̄.de electio.ſuper eo.
[Solennitatem.] & non dicit iurisdictionis defectum. [Reſtitui-
mus.] breui manu & de gratia prouidẽdo,vnde nec amotus fuiſ-
ſe vř,ar.ff.de diuor.l.iii.in fi.ff.de in rem.ver.ſi pro parte.§.verſum.

SVMMARIVM.

2 *Subdiaconus Papæ inter alios eſt honorandus.*
2 *Executio vt impediatur duo requiruntur.*
3 *Exceptio & accuſatio aliquando ſumitur pro eodem.*

CAP. XXIII.

1 ACcedens. [Subdiaconi noſtri.] Qui † inter
alios eſt honorandus. s̄.de maio.
& obed. per tuas. nec poteſt ad alios ordines ſine ſpe-
ciali mandato ſummi Pontificis promoueri, ſupra
de tempor.ordina.cum in diſtribuendis. [Apud ſedem apoſtoli-
cam.] quæ in hoc caſu ſemper consueuit conferre beneficia de-
a cedentium in curia [a] perſonarum, quod & fecit hic, vt ſequitur,
& ſuper hoc emanauit hodie conſtitutio ſpecialis. [Decedens.]
ſcilicet ſubdiaconus noſter. [Ei.] ſ. nepoti ſubdiaconi forſan ad
con-

ADDITIO.

a ¶In curia perſonarum. Adde quod beneficia eccleſiarum vacantia in curia alius,
quam Papa conferre non poteſt per tex.in c.licet.de præb.lib.vj.ſi tamen Papa ip
ſa non conferat infra menſes illi, ad quos collatio pertinet,poterunt illa conferre,
vt c.ſtatutum.de præben.eo.lib.

conſolationem,arg.ff.de iure dot.iure ſuccurſum eſt. [Et j̄.] con
tinet,ꝙ episcopus & canonici Cremonen.aſſeruerunt literas exe
cutorias per veri ſuppreſſionem eſſe obtentas pro eo, ꝙ viuente
adhuc ſubdiacono prædicto quendam in canonicum receperãt
cui & promiſerant proxime vacaturam, adiicientes ꝙ ante rece
ptionem literarum apoſtolicarum nuntium ſuum ad ſedem a-
poſtolicam deſtinarunt, qui non proceſſerunt vlterius, ſed quæ
acta fuerant domino Innocentio intimarunt.Petebat igitur me
moratus G. vt ex eo. ꝙ canonici contra Lateranen.concil. fece-
rant, impediri non pateretur Papa ſuæ conceſſionis effectum,
ſed præbendam ipſam faceret eum pacifice poſſidere, quæ ſi
fuiſſet alij conceſſa per episcopum & capitulum,dẽbat tamen cõ
ceſſio Papæ,quæ præceſſerat præualere,ſed fuit ex aduerſo propo
ſitum, ꝙ priuſquam mandatum apoſtolicum emanaſſet, epi-
ſcopus & capitulum alij præbendam cõceſſerant memoratam,
& ſubiunctum, ꝙ dictus G.ſuper homicidio & periurio infamia
publica laborabat, vnde non ſolum admittendus non erat ad p̄
bendam, ſed eiiciendus potius, etiam ſi fuiſſet admiſſus. Episco-
pus etiam Cremonen. per ſuas literas intimauit, ꝙ licet conſu-
luiſſet,vt ſaltem de periurio ſe purgaret,ipſe tamen purgationem
præſtare noluit, nec offerre. Papa igitur conceſſionem factam
alij per episcopum & capitulum mandauit denuntiari irritam,
& inanem, pro eo ꝙ fuit contra Lateranen.concil.attentata, &
ꝙ niſi præfatus G.ſuper dictis criminibus fuerit infamatus &c.vt
ſequitur vſque in fi. ſicut hæc omnia leguntur plenius in anti-
qua,extra.Innoc.de conceſſ.præben.accedens.¶Mandamus.] ii.
pars. [Obiectis.] ex parte capituli Cremonen. Et no. ꝙ notatur
textus: quia in antiqua dicitur ſuper prædictis criminibus,hic au
2 tem dicitur ſuper obiectis,& hoc ideo: quia † duo requiruntur ad
hoc,vt executio impediatur.ſ.ꝙ crimina obiiciantur.& infamia.
[Publice.] hic videtur, ꝙ ſi aliqua exceptio obiiciatur electo, diſ-
ferenda eſt ipſius exceptionis examinatio, donec electus fuerit
admiſſus, niſi ipſe ſit de ea publice infamatus, arg.G.de fal.l.ii.C.
de edic.diui Adria.tollen.l.ii. Sed contra.s̄.de except.cap.fin. Sol.
ſtatim admittitur exceptio, dummodo electus non fuerit con-
firmatus.s̄.eod.ſuper his.§.j.verſic. ſed cum opponitur. poſt con-
firmationem vero, vel collationem beneficij factam alicui non
admittitur exceptio, per quam facti impediatur executio, niſi is,
cui hoc obiicitur, fuerit publice infamatus, immo ſtatim execũ
tioni mandatur: & ſi quis poſtea in modum accuſationis aliquid
proponere voluerit, audietur,vt hic ſequitur,& s̄.de conceſſ.præ-
ben.poſt electionem §.fin.s̄.de appell.conſtitutis.ii.§.fin.& argu.
oppo.C.de ordi.cogn.l.fi.§.j.Vbi vero infamatus eſt,differtur exe
cutio.s̄.eo.omnipotens.lxxxj.diſt.tantis Daniel. ſecundum Goff.
Nec mirum: quia & ſi eſſet poſſeſſionem adeptus, propter tamẽ
infamiam & ſcandalum vſque ad purgationem ſuſpendi poſſet.
ii.q.iiii.presbyter ſi a plebe.Quòd ſi pon confirmationem,vel col
lationem obiiciatur exceptio, vt a conſecratione, vel ordinibus
repellatur, admittitur etiam ſi infamatus non ſit, ſed excipiens
tenetur ſe ad pœnam extraordinariam obligare, vt s̄.eod. ſuper
his.§.poſt confirmationem.& adde quod not.in ſequen.glo. [In-
famatus.] ergo a contrario ſenſu ſi fuerit infamatus de obiectis
criminibus, & executio ſuſpendenda eſt, & probatio ſuper obie-
ctis criminibus, ſi ex parte excipientium oblata fuerit,admitten
da, eſto ꝙ nullus appareat accuſator, quod dic, vt not.j̄.§.j. ſuper
verbo, infamia. [Manderis.] quantumcunque appareat accuſa-
tor. [Deinde.] verſic.licet hoc expreſſe non dicatur hic, tamen
innuitur,ꝙ ſi accuſator paratus ſit, & is cui crimen obiicitur, in-
famatus eſt, audiendus eſt accuſator, etiam antequam collatio
executioni mãdetur,ſecundum dominum noſtrum: vnde quod
hic dicit,deinde ſubaudi, vel ante. ſi fuerit publice infamatus, vt
ex verbis præmiſſis elicitur a contrario ſenſu,& j̄.eo.§.j. [Accuſa-
tor.] ideſt exceptor,ſecundum quoſdam: nam & in tali caſu ex-
3 ceptio † & accuſatio ſumitur pro eodem,in Auth.de ſanct.epiſc.
ſi quis autem.& § ſi autem tempore. Alij dicunt & melius,ſecũ-
dum dominum noſtrum, ꝙ non auditur in modum exceptio-
nis,ſed accuſationis tantum,vt patet in eis, quæ not.s̄.eod.§. rñ.j.
ſuper verbo,publice. Pro primis tamen facit, quod ſequitur j̄.eo.
§.in fi.ibi, ſilentium imponatis, ſed reſponde vt ibi no. & in ſeq.
glo. [Silentium imponatis.] ſi.j̄.eo.§.j.reſpon.j.in fi. Sed quomo
do imponetur ſilentium reo accuſato? immo erit,ex quo conui-
ctus eſt,condemnandus.s̄.eo.cum dilecti.in fi.Deficiente autem
probatione non reo, ſed accuſatori eſt ſilentium imponẽdum.
s̄.eod.veniens.verſic.fi.ideo videtur,ꝙ accuſator hic ponatur im-
proprie,& ꝙ debeat exponi accuſator.i.actor,vel ꝙ pro excipien-
te ſupponat, vt not.in præced.glo. in prin. & ſecundum hoc iſte
eſt intellectus, ꝙ ex quo infamatus non eſt, ſtatim ponetur in
poſſeſſionem ſaluo iure excipientis, vt ſic audiatur contra ipsum
in modum exceptionis etiam poſt adeptam poſſeſſionem, ſicut
antea audiretur,arg.opt.s̄.de reſtit.in integ. ſuſcitata.§.i. & ii. Vel
dic ſilentium imponatis, dictam præbendam ei adiudicando,s̄.
de reſcsip.inter cœteras.in fi. Vel quod hic dicit intelligitur, quã
do exceptio obiicitur, vt ab ordinibus repellatur: nã & huic præ-
bendæ poterat eſſe annexus ordo. s̄.de præbend.ſignificatum. &
etiam ſine annexione poteſt cogi canonicus, vt ſe faciat ordina-
ri.s̄.da ęta.& qualit.quæris.ſupra vero loquitur,quando directe ac
cuſator,quod non admittitur,quouſque fuerit poſſeſſionem ade
ptus.vt patet in eo,quod leg.& not.s̄.eod.§.respon.j. ſuper verbo,
publice. Vterque intellectus legi & ſaluari poteſt, vnde diſtin-
ctiones prædictæ non notant hic incertitudinem, ſed diuerſam
inſtructionem. Vel dic de hac materia,vt not.s̄.de cau.poſſeſſ.&
proprie.cum olim.in princ.& in ſequen.§.ſuper verbo, infamia.
quod melius eſt.¶Si vero.] iii.pars. [Non apparuerit.] Hoc ideo
dicit: quia ſi appareret, audiretur, nec purgatio indiceretur, niſi
ipſo accuſatore, in probatione deficiente, vel ex cauſa ab accuſa
tione repulſo, vt patet in eo, quod leg.& not.s̄.eod.cum P.Man-
conella.in fi. [Infamia.] ſubaudi appareat, aũt contradictor, ſi-
cut & hic appareret, vt ſequitur, paratus in modum exceptionis
probare prædicta obiecta crimina executionem conceſſionis no
ſtræ ſuſpenderetis,& audietis probare volentem,vt a contrario ſen
ſu probatur in eo, quod leg.& not.s̄.eo.cap.§.j.reſpon.j.ſuper ver
bo, infamatus. & ſi forſan contradictor prædicta crimina,vel eo
rum aliquod probauerit, ipſi ſuper eadem præbenda ſilentium
imponatis, ſicut dictum eſt de accuſatore.s̄.§.j. verſic. fin. ſinau-
tem in criminum probatione defecerit, nihilominus propter in
famiam purgationem ei canonicam &c. vt ſequitur: ad quam
purgationem in defectum tantum probationis perueniendum
eſt, vt patet in eo, quod leg.& not.j̄.de ſimon.de hoc. & cap.inſi-
nuatum.& de purga.cano.nos inter alios.& in Summa de accuſ.
ſub rubrica de inquiſitionibus.§.quis ſit effectus. verſic. ſi autem
de crimine.& ſequen.quod ergo hic deeſt per illa iura ſubaudien
dum eſt, & ſupplendum. Quicquid igitur s̄.vel j̄.notatur. iſte eſt
verus ſenſus huius cap. & hanc diſtinctionem inde elicies, cum
ille, cui de aliquo beneficio magno,vel paruo prouiſum eſt,petit
ſe in poſſeſſionem poni, & prouiſionem ſibi factam executioni
mandari,& ad hoc retardandum,aliquod ei crimen opponitur:
aut eſt ſuper illo crimine publice infamatus, aut non, ſi non eſt
infamatus, mandatur prouiſio executioni,quo facto ſi aliquis ac
cuſator, vel actor, vel denuntiator apparet legitimus talis videli-
cet,qui crimen probare velit,& valeat,probato crimine priuatur
beneficio prouiſus, qui taliter eſt adeptus,vt ſupra §.j.& de appel
lat.conſtitutis.ii.§.fin.& de conceſſ.præben.poſt electionem. §.fi.
ſi vero non probatur crimen, reus abſoluitur, hoc enim genera
le eſt,quod dic, vt legit.& nota.s̄.vt benefic.eccle.cap.vnico.§.j.in
princ.Quòd ſi talis accuſator non appareat,prouiſus vlterius non
grauatur,vt s̄.eod.§.j.in princ.& s̄.eod.cap.j. ii.iii. & iiii. & in præ-
miſſis iuribus conſtitutis,& poſt electionem. Sinautem prouiſus
ſuper obiecto crimine eſt publice infamatus,& is,qui crimẽ obii
cit, ipsum ſit probare paratus,tunc propter infamiam obiecti cri
minis executio retardatur,argum.s̄.eod.omnipotens.lxxxj.diſtin.
tantis Daniel.ii.quæſt.iiii.presbyter.j̄.de purga.cano.cap.ii.C.de in
famibus.l.vnica.& de decur.infamia.lib.x. & de dignit. neqne fa-
moſis.lib.xii.j̄.de exceſſ.prælat.inter dilectos.§.j.verſic.fin. s̄.de te-
ſtib.licet ex quadam.§.j. verſic.fin. & recipientur probationes ex-
cipientis ſuper obiecto crimine, quo probato prouiso ſilentium
imponetur,ſed & ſi non probetur, erit in hoc caſu infamato pur
gatio indicgnda,quod dic,vt not.s̄.ead.glo.in princ.in qua purga-
tione ſi defecerit, eſt eidem prouiso ſilentium imponendum, ve
rum ſi ſe purgauerit, mandanda eſt executioni prouiſio, & con-
tradictor ab ipſius moleſtia compeſcendus, & in expenſis legiti-
mis condemnandus, prout iſta omnia hic ſequuntur.Liquet igi
tur de præmiſſis,ꝙ infamia obiecti criminis duos effectus habet.
Primus eſt, vt executio ſuſpendatur. Secundus, vt ipſa ſuſpenſa
probatio obiecti criminis admittatur, vt & patet in eo, quod le-
gitur,& notatur j̄.de ſimo.accuſatum. Tertius etiam poteſt nota
ri,vt ſcilicet purgatio indicatur,vt hic ſequitur, nec ſufficit oppo-
ſitio infamiæ,niſi & crimen obiiciatur, nec obiectio criminis,ni
ſi & infamia opponatur,vt not.s̄.eod.§.j.ſuper verbo,obiectis. ſic
enim fuit hæc decret.hactenus communiter intellecta, vnde &
iſte intellectus minime eſt mutandus. ff.de legi. minime. & hoc
approbauit dominus Clemens Papa IIII. in tranſlatione, quam
fecit de Viſien. episcopo ad Colibrien. eccleſiam, in qua Co-
librien. canonicos contra translatum,antequam tranſlationi de
ſe factæ conſenſiſſet in modum exceptionis diuerſa crĩa & infa-
miam opponentes,audiuit, & audiendos eſſe diffinit contra eũ-
dem tranſlatum etiam poſtquam tranſlationi de ſe factæ cõſen-
ſit,antequam adipiſceretur episcopatus poſſeſſionem,licet mul-
ta fuiſſent in contrarium allegata: ita tamen ꝙ ſi in probatione
deficerent, condemnarentur in expenſis tranſlato & a beneficiis
ſuis triennio noſcerent ſe ſuſpenſos, quorum prouentus in vſus
tranſlati cederent taliter impediti: & fuerunt hæ duæ pęnę ſimul
iunctæ & ſumptæ ex eo,quod hic ſequitur, & leg.extra d.n.de ele
ctio.ſtatuimus.§.qui vero.lib.vj.Sed quid ſi vbi talis eſt publice in
famatus occurrant ſimul accuſator, & contradictor, quis cui eſt
præferendus? Vtiq; accuſator: quia via ordinaria incedit,alius ve
ro extraordinaria,arg.ff.de mino.in cauſæ.ii.rñ.j.& patet in eo, qđ

no.in Summa de accuſationibus.ſub rubrica de inquiſitionib.§.
quis ſit effectus.ver.is ergo eſt ordo.quamuis & contradictor vo-
cetur accuſator.in Auth.quomodo opor.epi.§.ſi quis autem ta-
lis.coll.j.& de ſan.epi.§.ſi quis autem electum.& ſeq.columna.ij.
coll.ix.Nec ob.ꝙ dictus tranſlatus nihil petebat, vnde contra nō
agentem non petentem non videbatur habere locum exceptio.
Reſponde enim,vt no.ſ̃.e.ſuper his.§.j.ver.ſed cum opponitur.&
de ordi.cog.cum dilectus.§.fin.Liquet igitur ex premiſſis, ꝙ etſi
electus conſecratus ſit, adhuc tamen poteſt contra ipſum obiici
crimen cum infamia ad hoc,vt impediatur corporalem poſſeſ-
ſionem epiſcopatus adipiſci,quod dic,vt plene not.ſ̃.de appel.cō
ſtitutis.ij.§.fi.& cap.vt debitus.ad fi.& j̃.de exceſ. prælat.inter dile-
ctos.§.j.ſuper verbo,ac vſurarium.[Purgationem]etiam antequā
collatio executioni mandetur,& ſic diuerſificatur a ſuperiore. §.
[Silentium]in eo,ꝙ petit collationem executioni mandari . ſic.
ſ̃.e.§.prox.in fi.deficiens enim in purgatione, ſicut conuictus eſt
puniendus.ſ̃.de cohabi.cleri.& mu.tua nos.§.fi. [Si autem.] ver.
[Contradictores.]& excipientes.vt ſ̃.[In expenſis.] eo enim ipſo
ꝙ in probatione deficiunt, calumniari videntur, vt hic expreſſe
innuitur,quod dic,vt plene no.ſ̃.de dolo & contu. finem.[Con-
demnetis.]alias condemnantes:ſed prior litera præualet.

S V M M A R I V M.

1 *Statuta concilij a Papa confirmantur.*
2 *Iudex poteſt factum proprium confirmare.*
3 *Inquiſitio qrando eſt facienda.*
4 *Deus omnia nouit,etiam ante quam fiant.*
5 *Teccatum nullum occultum puniendum eſt.*
6 *Inquiſitio generaliſſima,& generalis quæ dicatur.*
7 *Ad inquiſitionem proceditur facta ſimplici denuntiatione.*
8 *Leuiores probationes ſufficiunt contra priuatos,quam contra prælatos.*
9 *De infamia primo eſt inquirendum,etiam a ſenioribus.*
10 *Leuis culpa poteſt leuiter indulgeri.*
11 *Correctio quomodo eſt facienda.*
12 *Examinatio diligens eſt facienda,vt omnis falſitas repellatur.*
13 *Degradatio eſt pœna capitalis.*
14 *In continentię vitium ſcandalum inducit.*
15 *Inquiſitor recuſari poteſt tanquam ſuſpectus.*
16 *Accuſatus tenetur reſpondere obiectis,etiam ſi occulta ſint.*
17 *Lex permittit accuſato mentiri,& qualitercunque euadere.*
18 *Teſtium depoſitiones ſunt tradendæ ſine nominibus & nomina ſine depoſitio nibus ad euitadum odia.*
19 *Agi de crimine in curia Romana quot modis poteſt.*
20 *Probatio vnius modi agendi,non facit fidem in alio modo agendi.*
21 *Obligatio contrahitur ex diuerſis cauſarum figuris.*
22 *Agi poteſt de crimine ad pecuniam.*
23 *Pœnarum ſpecies, quot ſint in quibus, a quibus, & quando ſint pœnæ inferendæ.*
24 *Monachorum cetus dignior eſt,quam clericorum.*

C A P. XXIIII.

QValiter & quando. Ponuntur hic au
thoritates vtrius-
que teſtamenti & ipſarum mens, ex quibus eli-
citur qualiter, quando, & contra quem,& a quo ſit
inquiſitio facienda,& quis ſit effectus,vt patet in eo, quod no.j̃.
e.ver.ex quibus.[Noui.]vt j̃.e.reſp.ſuper ver.legitur. [Veteris] j̃.e.
reſpon.ver.& in Geneſi.[Colligitur]ſicut olim &c.vt.j̃.ver.j.[Ex
quibus]ver.ſ.authoritatibus.[Canonice]patet ergo,ꝙ lex canoni
ca non eſt omnino a diuina excludenda, quod dic,vt nota.ſ̃.de
æta.& quali.cum ſit ars artium. [Sicut olim.] hoc non determi-
nat verbum proxime præcedens proceſſerunt, ſed quod præmi-
ſit colligitur,cui & hoc continuatur,vt ibi no.[Diſtinximus].ſ̃.
eo.qualiter.vbi ponebantur in integra omnia verba hæc,quæ ſe-
quuntur . vſque.j̃. ad §. debet.ſed quia ſufficit ipſa ſemel poſuiſſe
hodie ſunt deciſa, ſunt enim ſuperflua reſecanda. vt ſ̃. in procœ-
mio.§.ſane.ante fi.Sunt autem hic poſita,& non ibi propter for-
mam,quę hic magis ſpecificatur.vt j̃.e.§.debet. vt & a ſacro con-
cilio approbentur,vt ſequitur.[Confirmamus.] Caute loquitur,
non enim dicit confirmatur,ſed confirmamus, quia confirma-
tio ad ſuperiorem ſpectat, vnde ſtatutum Papæ non confirma-
tur a concilio, quod inferius eſt,ſed ſolummodo approbatur, vt
1 præcedit,quod intelligas fieri ad cautelam, immo †a Papa tanq̃
ſuperiore ſtatuta concilij confirmātur,vt legitur,& no. ſ̃.de elec.
2 ſignificaſti.§.j.ver.fi.& patet hic, ꝙ†iudex poteſt factum propriū
confirmare,& de hoc no.ſ̃.de fide inſtru.inter dilectos.§.cæterū.
[Legitur enim.]ver.[In euangelio.]Luc.xvi.Homo quidam erat
diues,qui habebat villicum , & hic diffamatus eſt apud illum,
quaſi diſſipaſſet bona ipſius,& vocauit illum,& ait illi. Quid hoc
audio de te, vt j̃.ſequitur. quæ verba ſic poſſunt exponi . Homo
quidam erat diues.i.aliis præpoſitus,puta,archiepiſcopus,epiſco-
ſcopus,vel alius iudex ordinarius , & ex hoc patet, quis debet in-
quirere.Villicum.i.epiſcopum,vel alium prælatum ſibi ſubditū,
ſeu alium quamcunque adminiſtrationem habentem,& hic in
nuit,contra quem ſit inquirendum. [Diffamatus.] Innuit ergo
ꝙ infamia præcedere debet inquiſitionē & magna,& frequens,
& communis,vnde dicit diffamatus.i.valde infamatus . q. d. ſine
ſcandalo diſſimulari non poteſt, vt exponitur. j̃.§.j. ver.ſed cum
ſuper exceſſibus.[Apud illum.] q.d.tunc demum tenetur præla-
tus inquirere,quando apud ipſum peruenit fama,vt j̃.eo.reſpon.
ver.ex quibus.non aſtringit ergo ipſum fama,quę apud alios per-
uenit tantum, vnde & in dubio de ipſa eſt primitus inquirendū,
vt no.ſ̃.e.cum oporteat.§.fin.reſpon.j.ex hoc igitur liquet,quādo
ſit inquirendum.[Quaſi diſſipaſſet bona] &c.q.d. ſpecificari de-
bet id,ſuper quo inquirendum eſt,ſiue ſit dilapidatio, vt hic.ſiue
aliud crimen.vt j̃.eo.§.debet. ver. primo.Et vocauit illum . patet
ergo,ꝙ debet is,contra quem fit inquiſitio , præſens eſſe,vel ſaltē
per contumaciam abſens eſſe. j̃.eod. §.debet. in princ.& ait illi .
[Quid hoc audio de te] q.d. certifico te, ꝙ ſuper hoc diffamatus
es,& ſuper hoc volo inquirere.[Redde rationem.] ecce qualiter
inquirendum eſt.Ex hoc nota duo. Primum eſt, ꝙ primo debet
inquiri veritas ab illo,contra quem fit inquiſitio,q̃ a teſtibus,qui
ſi puram & meram confiteatur contra ſe veritatem,cum eo mi
tius eſt agendum.ſ̃.de elec.innotuit.§.multa.vbi de hoc.& ſic po
teſt intelligi,quod legitur,& notatur.ſ̃.eo.inquiſitionis. reſpon.j.
in fi. Secundum eſt, ꝙ excuſationes & exceptiones ſuæ admitti
debent,ſicut & illius qui rationem reddit.ſ̃.de obli.ad ratio.c.vni
co.ff.de tute.& ra.diſ.l.j.& per totum.& leg.& not.j̃.eod. §.debet.
ver.j.& ver.necnon.& ſeq. ſed qualiter reddet prælatus rationem
adminiſtrationis ſuæ.Reſpon.tanquam procurator,vel tutor . C.
de iudi.l.ij.ff.de procur.qui proprio.§.vt in cęteris.Inſtit.de obl.ex
quaſi contractu.quia procurator eſt,non dominus. ſ̃. de dona.c.
ij.& in quibus probationes deficiunt, ſuo forſan ſtabitur iuramē
to.ar.C.de dona.l.penult.ſ̃.quod me.cauſa. c.fi.cum ſuis concor.
[Iam.n.]ver.ſubaudi.ſi non ꝯfitearis.ſed ꝯuincaris. [Nō poteris]
.i.debebis.[Villicare] q.d.pœna inquiſitionis eſt male adminiſtrā
tē ab adminiſtratione amouere.j̃.e. §.j.ver.fi.& ex his collige,qs
ſit effectus inquiſitionis,ſicut & exponitur.j̃.§.j.ver.fi. [Et in Ge-
neſi]ver.xviii.ca. Clamor ſodomorū & gomorreorū multiplica
tus eſt,& peccatum eorum aggrauatum eſt nimis, deſcendam ,
& videbo vtrum clamorem , qui venit ad me, opere complene
rint,an non eſt ita,vt ſciam.Quæ verba ſic expones.Clamor.Cla
mor poteſt hic poni pro voce quereloſa & publica aliquorum
potentum , licet paucorum , ſed inde peruenit ſcandalum. Vel
clamor eſt,quando ſcitur actor & paucorum.Fama vero eſt,quā
do neſcitur actor & multorum.ſecundum dominum noſtrum .
tamen ſecundum Grego.Peccatum cum voce.i. cum fama , eſt
culpa in accuſatione.Peccatum cū clamore eſt culpa cum liber
tate,vt dicit gl.ſuper hoc loco in Gen.Tu dicas,ꝙ clamor famam
notat clamoſam.[Sodomorum]&c.non ſolum vniuerſitatem ,
ſed plures & ſingulares ſpecificandos innuit,& probat,ꝙ non ſo
lum contra prælatos,ſed etiam contra priuatos, non ſolum cle-
ricos,ſed etiam laicos infamatos eccleſia inquirere poteſt, quod
verum eſt.vt extra dominum noſtrum.de cenſi. Romana.lib.vi.
& inuocare ad auxiliandum,non ad præiudicandum,brachium
ſęculare.ſ̃.de offi. ordin.cap.primo. Multiplicatus. Frequentiam
not.j̃.eod.ver.primo.ad fin.Peccatum. Notat ſpecificandū id,ſu-
per quo inquiritur,vt & not. in præceden. ver. Aggrauatum eſt.
3 Ex hoc tria notabis. Primum †eſt,ꝙ inquiſitio tunc demum de
bet fieri , quando crimen nimis continuatur , & aggrauatur. Se-
cundum eſt, ꝙ non eſt facienda pro leuibus.infra eod. §.primo.
verſi.ſed cum ſuper exceſſibus. Tertium eſt, ꝙ ſi iudex ſciat cri-
men tanquam homo , vel audiat crimen notorium in remotis
partibus,qđ & ſi eſt ſibi notorium,non dēt procedere ad pœnam
niſi ſibi prius de notorio fiat fides , nam hoc quod hic dicit ag-
4 grauatum eſt veritatem notorii ſignificat, & † Deus omnia no-
uit,etiam antequam fiant.ii.quæſtione.j.Deus omnipotens.& ta
men voluit deſcendere,& inquirere,vt ſequitur.Deſcendam , &
videbo,ſubaudi inquirendo.quaſi dicat, non eſſe inquirendum ,
niſi fama præcedente , nec enim diſſimulandum , ex quo tanta
eſt fama.j̃.eod.§.ad corrigendos.vel videbo ſubiiciendo rem ocu
lis tanquam notoriam.ff.fin. regund. ſi irruptione.ff.de minori-
bus.minor vigintiquinque annis.ſ̃.de probationibus.cap. penul-
ti.quod dicitur notorium facti.ſ̃.e.euidentia. cum ſuis concord.
Qui venit ad me,quaſi non ſit curandum, ſi ad alios, vt notatur
ſ̃.in præceden.autho.ver.proximo.Ope.i.vtrum verum ſit,vt pu-
niam.ſ̃.eo.cum dilecti.in fi.An non eſt ita,vt abſoluā.ſ̃.eo.licet.
§.fi.& cap.veniens.§.fin.vt ſciam.tanquam iudex.& ſic patet , ꝙ
a ſecundum allegata[a]& probata iudicandum eſt,& non ſm ꝯſciē-
tiam.

A D D I T I O.

a ¶Secundum allegata & probata iudicandum eſt & non ſecundum conſcientiam. Adde tex.& Doc.in l.illicitas.§.veritas.ff.de offi.præſi.& in cap. ſi ſacerdos . ſupra de offic.ord.

tiam.vi.q.ij.ſi tantum.& cap.placuit.quod dic,vt no.ſ̃.eod. ad pe-
titionem.§.cum igitur.& de poſtul.prælat.bonæ.j.§.primo.ex his
etiā notabis æquam & curialem iuſtitiam Domini contra quo-
rundam zelum irrationabilem & feruorem,qui peccata punire
ſatagunt,qualitercūque ſciant. Tu vero dicas,& teneas exemplo
Domini,ꝙ nullum peccatum occultum puniendum eſt.vj.q.j.ſi
ſi omnia.j̃.de ſimonia.ſicut nobis.alias ſicut tuis.in fi.& hoc exē
plum dedit Domin[9] nobis in Iuda.vnde Aug. ſuper illud.Marc.
xviij. vnus ex vobis me tradet. ſic ait. Bene dicit ex vobis , & non
ex nobis,etenim ex vobis eſt , a quibus per iuditiariam poteſtatē
confeſſus aut conuictus non eſt excluſus,a me vero qui nullis in
digeo argumentis,& omnia certiſſime noui,ſeparatus & diuiſus
eſt.Tale.n.eſt,ac ſi diceret, & ſi ego eū per occulti iudicii ſenten-
tiam damnatum habeo, vos tamen adhuc illum per tolerantiā
ſuſtinete ij.q.j.vnus ex vobis. Nec mirum , ſi occultum punien-
dum non ſit,quia nec manifeſtum, ideſt de quo quis publice eſt
infamatus,punitur,niſi probetur,& hoc exemplum habemus in
villico,vt legitur,& notatur.ſ̃.eod.verſic.proxi. Quidni.quia nec
notorium in remotis partibus,niſi & notorium reddatur iudici,
& hoc habemus in hoc exemplo ſodomorum,quorum pecca-
tum notorium erat,& tamen Dominus voluit deſcendere,& vi-
dere,vt nobis exemplum daret,ne præcipites eſſemus in diſcutiē-
dis,& iudicandis negotiis , & ne mala proximorū prius quiſquā
præſumat credere,quam probare,vt hic.& ij. q.j. Deus omnipo-
tens.[Ex quibus]ver.[Probatur.]contra quem inquirendum ſit,
quia tam contra prælatum,vt ſ̃.eo. ver.legitur enim , quam con-
tra priuatum.vt ſ̃.ver.proxi.& quando.ſ.fama, vel clamore defe-
rente,vt in eiſdem.ver.& hoc ſtatim ſequitur, nec eſt neceſſe, ꝙ
ſuper hoc teſtes recipiantur per ordinarium,quia ipſe certus eſt,
& ſic loquitur hæc conſtitutio . Secus in delegato , & ſic loqui-
tur.ſ̃.eo.inquiſitionis.& cap.cum oporteat.§.fina. in princ. quod
dic,vt ibi no.& j̃.de pur.ca.inter ſolicitudines . reſpon. primo. &
hoc verum eſt,niſi ordinarius, qui de fama certus eſt,aliam for-
mam det.j̃.de ſimonia.licet Hely.§.primo.ver.tunc enim.& quis
ſit effectus,vt.ſ.amoueatur ab adminiſtratione,etſi non degrade-
tur.j̃.eod.§.primo.ver.ſed cum ſuper exceſſibus. & qualiter ſerua-
to.ſ.ordine, vt ex eiſdem.ver.ſuperioribus elicitur.& j̃. eod. §. de-
bet.plenius declaratur.[Subditus]vt in præceden.ver.& in Gene-
ſi.[Prælatus]vt ſ̃.ver.legitur.[Clamorem & famam]ideſt frequē
tem,ſeu clamoſam infamiam,vt ſequitur,& probatur.j̃.de ſimo
nia.licet Hely.§.primo.& ſic patet,quando inquiſitio eſt faciēda,
& ꝙ fama per ſe tantum non probat,quod dic, vt no. ſ̃.de teſtib.
prætera. §. primo. [Superioris.] quia nec infamia,quæ ad alios
tantum peruenit ſuperiorem aſtringit,vt no.ſ̃. ver.legitur.& ſeq.
Et ex hoc habes a quo ſit inquiſitio facienda,ſcilicet a ſuperiore.
ſ̃.de offic.ordin.irrefragabili.[Peruenerit.]Hoc verum eſt, quan-
do fit inquiſitio cōtra priuatum , & ipſam inquiſitionem aliquo
promouente.Hoc enim notandum eſt circa hanc materiam, ꝙ
6 quandoque fit inquiſitio † generaliſſima ex mero & puro officio
iudicis,vt quando agitur,& quæritur in conciliis generalibus, ſeu
prouincialibus generaliter de ſtatu prouinciarum,ſeu prouincię
quantum ad eccleſias & perſonas in melius reformandum,vt pa
tet.j̃.eod.ſicut olim.ſ̃.de præben.graue.in Auth.de ſan. epi. §. vt
autem omnis eccleſiaſticus ſtatus.coll.ix.Generalis etiam fit tam
in capite quam in membris alicuius eccleſiæ ciuitatis,vel caſtri,
vel loci alterius , dum prælatus viſitat ex eodem mero , & puro
officio.ſ̃.de officio ordin.cap.primo.& cap.irrefragabili.x.quęſtio
ne.j.placuit.j̃.de hæreti.excommunicamus.& §.adiicimus. & in
his duobus caſibus non intelligo habere locum formam iſtius
concilij,ſed ſicut generaliſſima, vel generalis ex puro & mero of
ficio fit inquiſitio,ſic & eodem generaliter & compendioſe pro-
ceditur contra omnes.Fit etiam inquiſitio generalis aliquo impe
trante , vel ex officio fama deferente , in quo caſu ſimiliter non
intelligo , quòd forma huius concilij ſit ſeruanda , ſed alia , de
qua traditur.ſ̃.de re iudi.cum I.& A.& capit. ſequen.quamuis &
illa ca. poſſint intelligi de ſingulari inquiſitione tantum, vt ibi
7 notatur.Specialis etiam,ſiue† ſingularis quādoque fit ad denun
tiationem illius , ad quem ſpectat hoc ex officio denuntiare , in
quo caſu non intelligo monitionem trinam eſſe neceſſariam ,
ſed facta tantum ſimpliciter denuntiatione proceditur ad inqui
ſitionem.C.eod.tit.ea quidem.ſ̃. de offic. cuſto.cap.j.§.fina.extra
dominum noſtrum . de cenſi. Romana. §. ſane. & ſequen. & de
hac materia no.plenius.ſ̃.de iudi.nouit.reſpon.primo. Fit & quā
doque hæc nullo denuntiante , ſed fama deferente , & tunc aut
proceditur contra ſecularem,aut contra regularem.Si contra ſe-
cularem prælatum non ſufficit ſimplex fama , vel clamor , etſi
frequens ſit,niſi ſit tanta, quæ ſcandalum generet,& ſine pericu-
lo tolerari non poſſit,vt patet.j̃.eod.§. primo. reſpon. primo.ver
ſic.primo.& ver.cum ſuper exceſſibus. Si vero contra ſecularem
priuatum, tunc ſufficit fama frequens & clamoſa , & ſi non ge-
neret ſcandalum,& ſic loquitur hic , & in vtroque iſtorum duo-
rum membrorum ſeruanda eſt forma,quæ traditur.j̃.eod.capit.
§.debet.ſed & requiritur probatio famæ.de qua no.ſ̃.e.cum opor
teat. §.fina.reſpon. primo . quod tamen totum eſt arbitrio boni
8 iudicis committendum. Vt tamen ſcias,ꝙ† leuiores probationes
contra priuatos ſufficiunt,quam contra prælatos,vt patet. j̃. titu.
primo.licet.ſ̃.de offic.deleg.paſtoralis.reſpon primo.in fi.& ar. j̃.
de ſenten.excommu.cum illorum.§ ſi vero clauſtralis.& præce-
den.ff.de al.mu.iu.cauſa fac.l.iij.Sin autem fit contra religioſum.
Aut fit ad correctionem ſecundum regulam,& tunc ſecundum
eandem de plano proceditur non ſeruata hac forma. ſ̃.de appel.
reprehenſibilis.& cap.cum ſpeciali.& de regula. capit. fina.& de
ſta.mona.in ſingulis.& cap.ea quæ.Aut vt ab adminiſtratione re
moueatur.& tunc quando agitur de abbate , vel priore conuen-
tuali,vel curam habente & authoritate diœceſani inſtituto , etſi
non adunguem , tamen quo ad quædam ſeruanda eſt forma
huius ca.vt.ſ.vocetur,vt ſe poſſit defendere.vt patet.ſ̃.eod. ad peti
tionem.§.cum igitur.j̃.eo.olim.§.ſi vero. j̃.de ſimonia. per tuas .
Vt tamen ſcias,ꝙ leuius & ex leuioribus cauſis remoueri poteſt ,
quam ſęcularis,vt legitur,& notatur.in fi.eiuſdem. cap.& j̃.eo.c.
in fi. Vnde & cōſuetudo locorum religioſorum ſpecialis in hoc
loco ſpectanda eſt,vt ibi dicitur,& legitur,& notatur . ſ̃. de appel.
quia nos. Quando vero agitur de priore ſimplici, vel officiali, ſeu
aliam obedientiam tenente,talis inſtituitur, & deſtituitur pro ab
batis arbitrio.etiam ſine cauſa,vt patet in eo,quod legitur,& not.
ſ̃.de ſta.mona.cum ad monaſterium.§.tales.& cap. monachi.§.
prioratus.& §.priores.extra do.no.de priuilegiis.volentes. §.fina.
lib.vj.Quandoque etiam fit inquiſitio officij debito vrgente,& ſi
nulla fama præcedat , nec aliquid opponatur , ſicut patet exem-
plum,quando agitur de matrimonio contrahendo , ſiue ſit cor-
porale,vt ſ̃.de clandeſti.deſpon.cap.iij.ſiue ſpirituale.vt ſ̃.de elec.
cum nobis olim.§. penult.& idem eſt vbicunque iudex ex puro
& mero officio procedit in his, maxime in quibus imminet pe-
riculum animarum,vt patet.ſ̃.de iureiuran.ad noſtram. ij. & de
offic.ordin. cap. primo.ff.de confirma. tut.l.j.& l.in confirman-
do.& de ſuſpec.tut.l.iij.& de hoc not. plenius in Summa.eod.tit.
ſub rubrica.de criminibus ſine ordine puniendis. §.fina.& iunge
hic,& ea quæ not.j̃.eod.§.debet.& in Summa.eod. ti.ſub rubrica
de inquiſitionibus.de aliis vero quæ hic deficiunt circa materiā,
dic vt ibi notatur. [A maliuolis .] quia talibus credendum non
eſt.xj.q.iij.c.in cūctis. & dictum vnius facile multitudo ſequitur .
j̃.de pur.ca.cum in iuuentute.ver.primo.ſed cum fama ab incer
to authore procedat.de conſe.diſt iiij.ſanctum eſt.hoc ſatis diffi-
cile eſt probare : vnde poteſt dici , ꝙ vndecunque procedat infa-
mia,ſaltem ad ſedādum ſcandalum,ſeu murmur populi eſt pur-
gatio indicenda.j̃.de pur.ca.accedens.& patet in eo,quod legitur,
& notatur.ſ̃.eo. veniens.in fi.& c.cum.P. Manconella. in fi. Si ta-
men omnino conſtaret,ꝙ a maliuolis orta eſſet,nec ſcandalum
immineret,nec multum ſparſa eſſet infamia non eſſet de neceſ-
ſitate purgatio indicenda.j̃.de pur.ca. cum in iuuentute. [Hone-
ſtis]ecce a quibus debet fama procedere,& inter quos verſari de-
bet,ad hoc vt inquiſitio procedat. [Nec ſemel tantum] &c. ecce
qualis debet eſſe fama,ſcilicet frequens & clamoſa.[Clamor.]vt
patet.ſ̃.e.ver.& in Geneſi[Diffamatio.]vt ſ̃.eod.ver. legitur. [De-
bet]ver.ſcilicet ſuperior de quo.ſ̃.præmiſit.ſubaudi ex quo ſibi de
infamia conſtat,& non ante , ſi ergo ante ad hanc veritatem in-
quirendam proceſſerit , ordinem inquiſitionis quo ad tempus
peruertit , vnde nec eſt ex tali proceſſu diffinitiua ſententia pro-
mulganda,vt patet in integra. ſ̃.eod.qualiter . [Senioribus.]ſicut
ſunt canonici,quando agitur de epiſcopo,vel alia capituli perſō-
na , ſine quibus non eſt procedendum in talibus,vt patet lxxxvj.
di.ſi quid vero ad aures tuas de quocunque.ij.q.vij.nullus.j̃.de ex-
ceſ.prælat.ca.j.ver.aut ſine iudicio.vbi de hoc. ſ̃.de his quæ fiunt a
præla.nouit.& c.quanto . [Veritatem] Ex quo de infamia con-
9 ſtat,nam †de illa primo eſt inquirendum etiam a ſenioribus , de
quibus præmiſit,vt patet in eo,quod legitur,& no.ſ̃.e.cum opor-
teat.§.fi.in prin.& ſic duplex fit inquiſitio,vt & ibi no.& ſ̃.de prę-
ſumptionib.cum in iuuentute.§. fi. niſi quando eccleſia ex puro
& mero officio procedit,vt no.ſ̃.de iureiur.ad noſtram.ij.& ſ̃.eo.
ver.prox.ſuper ver.peruenerit.[Diligentius].i.diligenter. ſicut pa
tet.j̃.§.j.vt.ſ.neceſſaria interrogatoria,& maxime tradita nō omit
tantur.ſ̃.de teſti.cum cauſam quę.& c.per tua.[Qualitas.]proba-
10 ti criminis,nam †& leuis culpa poteſt leuiter indulgeri. ſ̃ e.cum
dilecti.§.j.in fi.[Canonica] vt ſcilicet ab adminiſtratione remo-
ueatur,ſi ipſam habet.j̃.e. §. in fi.alioquin puniri poterit ſpiritua-
liter,vel temporaliter.ſecundum id,quod legitur , & not. ſ̃.eo.in-
quiſitionis.reſpon.j.in fi.ſ̃.de vi.& hone.cler.vt clericorum.§.j. ii.
& iij.ſ̃.de offi.ord.licet.§.etiam.& c.dilectus.reſpon.j.[Non tanq̃]
ver in quo reſpondet tacitæ obiectioni,quæ poteſt fieri ex eo.qđ
legitur.j̃.de verb.ſigni.forus.§ in omni. & iiij.q.iiij.c.j. [Deferen-
te]quaſi dicat.hęc fama loco accuſatoris , ſeu denuntiatoris ha-
betur,vt hic patet,vnde & dici poteſt,ꝙ cum ipſa quaſi conteſte-
tur lis,quod dic,vt notatur.ſ̃.eod.qualiter.In princip.& tamen iu-
dex nihilominus pars eſt quo ad quid,vt patet.ſ̃.de appel.cum ſpe
ciali.§.primo.ver.primo.¶[Licet autem]ij.pars.in qua incipit iu
dicem inſtruere,licet enim ſ̃.loqui videatur permixtim .ſ.quan-

C proce.datur ad inquiſitionem, niſi fama præcedente, vt patet in
ſuperioribus,nec poſtea,ex quo de ipſa con . . diſſimuletur,vt pa
tet.j̄.eod.ad corrigendos. [In ſubditis] ſubaudi diligenter.[Qui.]
ſcilicet prælati. [Signum.] vnde omnia pati deberent,nec vindi-
ctam expoſcere corporalem,quia eis ignoſcendi gloriam ſancti-
tas dereliquit. C.de epi.& cler.ſi quis in hoc genus . temporalem
autem,ſiue pecuniariam petere poſſunt, ſiue canonicam , quod
dic,vt legitur,& no.j̄.de iniur.olim.[Ad ſagittam.]terminus po-
ſitus ad ſagittam percuſſit me nimis celeriter, ſed percutiendo
vulneratus remanſit,& ideo medicamine eget,quod dic,vt no.j̄.
de ſenten.excom.ſacro.[Et quia non poſſunt]verſi.ſcilicet præla-
ti.[Complacere.] alioquin ſecundum Apoſtolum Chriſti ſerui
non eſſent.[Ex officio.]puro & mero non ſeruata hac forma, vt
no.ſ̄.reſpon.primo.ver.ex quibus.ſuper verbo, peruenerit . [Ar-
guere].i.reprehendere [Increpare]ideſt comminari. [Suſpende-
11 re]&c.†No.hic ordinem correctionis, eſt enim crimino ſus pri-
mo arguendus,ſecundo increpandus,tertio ſuſpendendus,quar-
to ligandus,& demum degradandus,vt hic patet. vnde & dicitur
coerce,corripe,excommunica.degrada.xxiii.quęſtione.iiii.forte.
de quo dic,vt no.ſ̄.de iud.cum non ab homine. [Et ideo] verſic.
[Statuerunt.]vi.quæſtione.j.beatus. & capit. ſacerdotes . & capit.
oues.& quaſi per totum.[Non facile.]nec contra ipſos ad inqui-
ſitionem de facili procedatur,vt & no.ſ̄.reſpon. primo. verſic.ex
quibus.ſuper verbo,peruenerit.[Colūnis]ideſt prælatis principa-
libus,ſcilicet epiſcopis.ii.quęſtione.vii accuſatio.xii.quæſtione.ii.
gloria epiſcopi.nam & alii inferiores colūnæ dicuntur. ſ̄.de offi.
cuſtodis.cap.ſecundo.§ penulti. circa quos non tanta diligentia
adhibetur.[Aedificiū]ideſt eccleſia ſaltem in partem.nam ex to
to non poteſt corruere cum ſit ædificata ſupra firmam petram .
xxiiii.quæſtione.j.non turbatur.& capit.loquimur.[Maligne.]&
ideo ſine inſcriptione accuſator nullus eſt audiendus , vt malitiæ
12 occurratur,vt ſequitur.& in inquiſitione ordo ſeruandus eſt,† &
examinatio diligens facienda,vt omnis falſitas repellatur . infra
eodem.§.debet.[Verum.]ver.[Voluerunt]ſcilicet ſancti patres.
[Derelinquerent.]vnde & deficiente accuſatore fit inquiſitio cō
tra ipſos [Vtrunque.]vnus morbus eſt,quando falſo,vel malitio-
ſe accuſatur , contra hunc remedium medicinale eſt inſcriptio.
j̄.eod.verſic.primo.Alius morbus eſt , quando delinquunt inſo-
lenter,contra hunc remedium medicinale eſt inquiſitio. j̄. eod.
13 verſic.ſecundo.[Videlicet]ver.[Degradationem.]Eſt ergo†degra
datio pœna capitalis,& quæ ſequitur ex accuſatione.[Inſcriptio]
ſ̄.eo.licet.§. fina.ver.primo.& capit.ſuper his.reſpon. primo . ver.
fin.[Nullatenus.]& per hoc occurritur falſæ, & malitioſæ crimi
nationi.[Sed cum ſuper exceſſibus.]ver.Quiſquam] ſcilicet præ-
latus,vt præmiſit.[Sine ſcandalo]ſcilicet hominum.j̄.de pur.ca.
ſi quis presbiter.quæ iuſta cauſa eſt ceſſionis præbendæ,vt legitur,
& notatur.ſ̄.de renunt.niſi cum pridem. §.pro graui. [Sine peri-
culo.]adminiſtrationis,puta,dilapidator eſt.hoc enim crimen in
14 ducit periculum,†vitium vero incontinentiæ ſcandalum.j̄. eod.
prælatorum.reſpon.primo.& §.primo.ſ̄.de cohabi. cleri.& mu-
lie.veſtra & cap.tua. [Ad inquirendum.] & per hoc occurritur ,
& prouidetur , ne prælati inſolenter delinquant. [Puniendum.]
paruum enim eſſet inquirere,niſi & puniretur,nam facilitas ve-
niæ incentiuum tribuit delinquendi.ſ̄.de vita & honeſta.clerico.
vt clericorum.§.primo.xxiii.quæſtione.iiii. eſt iniuſta. [Non ex
15 odii fomite.]argumen. ꝙ†inquiſitor recuſari poteſt tanquam ſu
ſpectus,ſed recurrendum eſt ad arbitros.non ad appellationem .
ſ̄.eod.ad petitionem.§.primo.ver.& Cardinalem,niſi ob iuſtam
cauſam propoſitam & non admiſſam.ſ̄.de officio delegati.ſuper
quæſtionum.ver.primo.& eſt hoc expreſſum.ſ̄. de appella.cum
ſpeciali.§.primo[Quamuis]ver. [Grauis.] non tamen tantus , ꝙ
executionem impediat poſt pœnitentiam , alioquin degradari
poſſet,in aliis autem non degradatur,ſed ab adminiſtratione tan
tum amouetur,niſi miſericorditer fuerit diſpenſatum,& hoc ve
rum eſt,ſi ipſam habeat , alioquin arbitrio iudicis punietur , vt
omnia hæc probantur in eo,quod legitur , vt notatur. ſ̄.eodem.
inquiſitionis.reſpon.primo.& eod.cap.ver.debet.[Euangelicam]
vt ſ̄.eod.reſpon.primo.ver.legitur. [Rationem.] vocatus. & præ-
ſens,nam vocandus eſt,antequam procedatur, vt legitur & nota
tur.ſ̄.eod.reſpon.primo.ver.legitur.& ex hoc ſubauditu infert in
ſequen.§.& dicit.debet igitur eſſe præſens&c.& ſic continuatur.
¶[Debet]iii.pars.in qua incipit Innocen. formam inquiſitionis
magis dilucidare [Igitur] ſcilicet quia dictum eſt villico , contra
quem fieri debebat inquiſitio,redde rationem &c. ſ̄. reſpon. pri-
mo.ver. legitur. ex hoc ſequitur hæc concluſio, debet igitur &c.
nam preſens erat villicus , ex quo ei dominus loquebatur , & ſic
continuatur cum primo,reſpon,huius ca. Vel ſic,dixi. ſ̄.§.proxi.
in fin. ꝙ remouendus eſt villicus,qui non poteſt villicationis
ſuæ&c. [Debet igitur &c.] nam ſi non eſſet præſens, non poſſet
per ſe reddere rationem , & ſic continuatur ,cum proximo di-
cto.ex hoc etiam ſequitur,quòd exceptiones ſuæ ſunt admitten-
dæ, & quòd ei capitula ſunt tradenda , nam & hęc circa ratio-
nem reddendam verſantur,vt patet.C.de iud.l.ii.ff.de min.etiam
ſi pro patre.§.primo.ff.de neg.geſt.cum actum.& ll.ſequentibus.
Proculus.atqui natura.nam & Seruius . & l. cum alicui : & l. ex
duobus.vnde & capitula tradenda ſunt , & exceptiones legitimæ
admittendæ,vt ſequitur.[Per contumaciam.]tunc enim eius ab
ſentia Dei præſentia repletur,vt patet. ſ̄. vt lit. non conteſta.quo-
niam.§.porro.& §.ſunt & alii.ſ̄.de dolo & contuma.veritatis. §.
fin.ver.in nomine domini.C.de iudi.properandum. §. cum au-
tem hoc modicum.[Abſentant.]Hoc eſt primum,quod eſt cō-
ſiderandum circa formam inquiſitionis,ſunt & alia tria,de qui-
bus ſequitur.infra ver.ſequentibus, vt ibi notatur [Et exponen-
da]ver.& eſt ſecundum,quod attenditur circa formam . [Capi-
tula.]quandoque in ſpecie,& quandoque in genere,quod dic,vt
plene notatur.j̄.de pur.ca.capit.fin.ver.penult.in fi. [Illi.] ſcilicet
contra quem fit inquiſitio venienti , vel procuratori ſuo , qui in
hac cauſa interuenire poteſt,quia & ſi agatur de crimine,non ta-
men eſt cauſa criminalis.ſ̄. eod. ſuper his.in fi. niſi quis perſona-
liter ſit citatus , quod dic,vt legitur,& no.ſ̄.de dolo & contuma.
cum dilecti.§.expectantibus in fi.vel niſi ſit tale crimen,quod exe
cutionem impediat.argumen. ſ̄.eo.inquiſitionis.reſpon. primo.
ver.primo.in fine. [Fuerit.] ſi igitur primo fiat inquiſitio , & po-
ſtea tradantur capitula,nihil agitur , quia ordo peruertitur , non
ſeruatur.vt ſ̄.de electionibus.cum poſt petitam.& cap.Cumana.
§.fi.& ſic poteſt intelligi.ſ̄.eod.ad petitionem. §.cum igitur . ver.
primo.& c. qualiter.reſpon.primo.& §.primo. & ſequentib. [In-
quirendum.]ſubaudi ideſt primo ad rationem ponatur,& inter-
rogetur de ſeipſo,& de adminiſtratione, quam geſſit,etiam ſi fiat
inquiſitio ſingularis,vt patet.ſ̄.eo. reſpon.primo. ver. legitur . ibi
redde rationem &c.ſ̄ de cohabi. clerico.& mulie.tua.reſpon.pri-
mo.& ſ̄.eod.cum dilecti.§.primo.ſ̄.de re iudi.cum I.& A. §. pri-
mo.in prin.ſuper quo etiam iuramento aſtringi poteſt , vt veri-
tas eliciatur,vt in eiſdem cap. & ſ̄. de iureiuran. & ſi Chriſtus . &
capit.ex literis.& no.ſ̄.de electionibus.ſignificaſti. §.j.ver.hoc ni-
mirum.& ſ̄.eod. ſi conſtiterit.ex quo enim inquirendum eſt , vt
hic dicit , ergo primo & principaliter ab illo , qui melius verita-
tem nouit . ſupra qui ma. ac. poſſ. videtur . & ſic ab illo contra
quem fit inquiſitio.argumen. ſ̄ de reſcrip. ab excommunicato.
ff. de teſtamen. Domitius . & per iuramentum antequam teſtes
recipiantur.argumen.ſupra de probationibus.ſicut conſuetudo.
& cap.ad noſtram. cum & finaliter neceſſe habeat ſe purgare . j̄.
de pur.ca.per totum.quod verum eſt,ex quo conſtat de infamia,
vt in eiſdem iuribus.& ſ̄.eod.qualiter.ad fin. & capit. cum opor-
teat.§.fin.in prin.& cap.inquiſitionis.§.primo.ver.ad hoc reſpō-
demus.ſecus ſi ſint omnino occulti,& ſic poteſt intelligi, de pœ-
nit.diſtinct.prima.non tibi dico.ii.quæſtione.j. ſi peccauerit . Su-
per quo .ſ. ſi dicat , ꝙ ſuper occultis non tenetur reſpondere , &
etiam ſuper famoſis,ſed per ipſum negatis.[Facultatem habeat]
&c.vt hic ſequitur,vnde & ſi grauetur, in aliquo erit iuſta appel-
latio admittenda . ſupra de appellat. vt debitus . ſuper quo vide ,
quod legitur,& notatur.infra de pur.ca.nos inter alios.§.primo.
16 & fina.Sed & †accuſatus tenetur reſpondere obiectis , etiam ſi
occulta ſint.ſupra eod.licet.reſpon.primo. nam & iurat de calū-
nia.ſ̄.de iuramen.calumniæ.cap.primo.§.pręterea.ver.vel ſancti
monialis.Nec obſtat.de pœnit.diſtin.prima. non tibi dico . quia
intelligi poteſt,quando nec infamatus eſt,nec accuſatus.alias au
17 tem quamuis lex†permittat accuſato mentiri , & qualitercunq;
euadere.ff.de bo. eo qui mor. ſibi conſci. l. j. tamen canon aliud
vult,vt patet in eo,quod legitur , & notatur . ſ̄. quod met. cauſa.
ſacris . ſed & intelligi debet illud ca. non tibi dico in foro pœni-
tentiali,vnde & ſub tractatu de pœnitentia collocatur , ibi enim
nemini dicendum eſt,vt occultum peccatum ſuum prodat in-
uitus.immo & prohibetur potius.j̄.de pœnit.omnis.§.caueat. &
punitur quandoque,qui de hoc gloriatur.j̄.de exceſ.præla.quam
ſit graue.Ideo autem dixi inuitus , quia & quandoque inducen-
dus eſt,vt ſe prodat,vt patet in eo,quod legitur,& notatur . infra
de pę.& re.officij . Porro vbi quis infamatus eſt,non eſt ei etiam
in foro pœnitentiali dicendum, ꝙ in iudiciali veritatem occul-
tet,immo potius contra,vt patet.j̄.de cri. fal. cap. primo. & xxij.
quęſtione.ij.primum.& cap.ſequen. Infamatus igitur ſi interro-
gatus veritatem dicit,nō ſe prodit,ſed quod iam per famam pro-
ditum eſt,manifeſtat,& animam ſuam liberat, & quia de corre-
ctione ſpes eſt iudicem inducit, vt ſecum miſericordius agat , vt
ſ̄.de electionib.innotuit.§.multa.vbi de hoc , & de hac materia.
not.do.no.ſ̄.de confeſ.cap.ſecundo.[Et non ſolum]ver.& eſt ter
tium,quod circa formā attenditur. [Nomina.] ex hoc quod hic
dicit dicta & nomina publicanda,& quod ſtatim ſequitur . verſi.
quid a quo &c. apparet , ꝙ ante receptionem teſtium non ſunt
tradenda nomina teſtium , quod & omnino cauendum eſt , vt
corruptioni occurratur,& ſubornationi.arg.in eo quod legitur ,
& no.ſ̄.de teſti.fraternitatis.ad idem. j̄. eod.olim.§.ſi vero teſtes.
18 Cauti † etiam iudices conſueuerunt tradere depoſitiones ſine
nominibus,& nomina ſine depoſitionibus propter odia euitan
da . [Teſtium .] ne per ſuppreſſionem &c. vt ſequitur infra
verſic.ii. [Vt quid.] hic reſpicit dicta , [A quo.] hic reſpicit no-
mina.[Dictum.]ergo antequam dicta recepta ſint,nomina non
traduntur,vt notatur in præceden.glo. [Necnon] ver. & eſt hoc
quartum,quod circa formam inquiſitionis attēditur.[Exceptio-
nes & replicationes .] exceptio proponitur ex parte eius , contra
quem fit inquiſitio,replicatio ex parte illius , qui inquiſitionem
impetrauit,& proſequitur argum.j̄.eod.cap.fin.§.primo. reſpon.
primo vel vbi nullus proſequitur ex parte inquirentis . argum. ſ̄.
de appel.cum ſpeciali.§.primo.reſpon.primo . & ver. primo. ſed
excuſationes admittuntur.ſ̄.eo.cum dilecti.§.primo.ver.quoniā.
[Legitime]per exceptionem &c.vt j̄.ver.ij.puta non eſt probata
infamia,& proceſſum eſt ad inquiſitionem veritatis. ſ̄.eod.cum
oporteat.§.fi.reſpon.j.Vel ſi videatur probata, non fuerunt teſtes
diligenter interrogati ſecundum interrogatoria. argumen. in eo
quod legitur,& notatur.ſ̄.eo.cap.primo.verſi.debet. nam ſi inter
rogetur,de quo eſt infamatus , debet inquiſitor ſpecificare, & iń-
quiſitus reſpondere de tali crimine ipſum ſpecialiter exprimen-
do,vt patet in eo,quod legitur.& notatur.ſ̄.eo.reſpon.primo.ver.
legitur.& apud quos ipſos ſpecificādo.vt ex hoc appareat , an ſint
maliuoli,& maledici,vnde procedi non debet. ſ̄.reſpon. primo.
ver.ex quibus.vel boni & graues, & ſic proceditur. j̄.eod.inquiſi-
tionis.in fi.ſed contra impetrantem inquiſitionem , vel denun-
tiantem,exceptiones competunt, & contra formam proceſſus ,
quæ variæ & multæ ſunt,ſicut poteſt colligi ex eo, quod hic legi-
tur , & no.& ſ̄..eo.ad petitionem.§.fi.& c.inquiſitionis.& c.cum
dilectus.& c.cum oporteat . & quaſi per totum.[Admittendæ.]
ratione per ſuppreſſionem &c.vt ſequitur.[Ne per ſuppreſſionē]
ver.[infamandi]nam ſi teſtis ſciret, ꝙ nomen ſuum non trade-
retur,audatius infamaret.ar.ſ̄.eo.inquiſitionis.§.j.ver.j.& ver.nec
ad petitionem.[Per exceptionum]ver.[Falſum] nam ſi ſciret te-
ſtis,ꝙ non poſſet de falſo redargui,audatius deieraret. arg.ſ̄.de te-
ſti.ex tenore.& c.præſentium.& de proba.licet. §.j.& ii. [Præbea-
tur]ex his quæ dicta ſunt.ſ̄.eo.reſpon.j.ver.ex quibus.& ver.debet.
& §.i.ver.ſed cum ſuper exceſſibus.patet,ꝙ ex quo fama ad aures
ſuperioris peruenit,debet inquirere contra infamatum , & ex his
concludit ad corrigendos itaque &c. vt ſequitur. ¶[Ad corrigen-
dos itaque]iiij. pars. in qua agitur de modis diuerſis , ſecundum
quos contra crimino ſos procedi poteſt . [Aſſurgere.] in mente,
vt non corrumpatur,non torpeat,non tepeſcat,& ad locum de-
ſcendere corpore.ſ̄.e.reſpon.primo.ver.in Geneſi. & cap.cum di-
lecti.reſpon.j.ad fi.& ſic aſſurgit,vt hic,& deſcendit vt ibi,nec ſūt
hæc contraria,ſed diuerſa.ſ̄.de his quæ fiunt a præla.cum apoſto
lica.§.authoritates.[Damnabilius.]vt patet.ſ̄.de ſtatu monacho.
cum ad monaſterium.§.abbas.& ſequentib.ſ̄.de offic.ord.irrefra
gabili.j̄.de ſimo.licet Hely.ſicut ergo non debet inquirere, niſi ad
ipſum primo fama perueniat, ſic ex quo fama peruenit,non de-
bet eſſe negligens,vel remiſſus,vt hic patet.&.ſ̄.e. reſpon. primo.
ver.ex quibus.& §.j.ver.ſed cum ſuper exceſſibus. [Contra quos]
ver.ſ.ſubditos excedentes,ſiue delinquentes.[Taceatur]præoccu-
patio eſt,tacendo enim exprimit quartum modum. ſ. quādo de
notoriis agitur,in quorum examinatione nullus ordo ſeruatur .
ſ̄.de iureiur.ad noſtram.iii.ſ̄.eo.euidentia.ſic ſ̄.de offic. ordi.inter
19 cætera.§.i.ibi ne dicamus &c.[Et ſi tribus modis.]†In curia Ro
a mana agitur de crimine duobus modis.ſ.per modum iuſtitiæ, &
per modum gratiæ,per modum iuſtitiæ ſex modis.Primo p mo
dum punitionis ex officio,vt in notoriis,vt in pręceden.gl.Secun
do per modum accuſationis . Tertio per modum denuntiatio-
nis.Quarto per modum inquiſitionis,& hi ſunt iſti tres modi,de
quibus hic ſequitur.Quinto per modum exceptionis.ſ̄. eo.ſuper
his.Sexto per modum actionis,vt ibi no.& ſ̄.de iureiuran. quere
lam.ſ̄.de reſcrip.c.ii.Per modum vero gratiæ multis modis . Pri-
mo per modum prouiſionis.ſ̄.eod.ad petitionem.§.cum igitur.
Secundo per modum compoſitionis & diuiſionis,compoſita ve-
ra,diuiſa falſa; nam quandoque accidit, ꝙ diuerſi proceſſus ſecū-
dum diuerſos modos & in diuerſis inſtantiis habiti ſunt contra
aliquem,quorum neuter ſufficiat ad condemnationem . Ex his
tamen omnibus quicquid contra criminoſum faciunt , recolli-
gunt,quæ ſimul collecta ad condemnationem eis ſufficiunt , &
ſic puniunt criminoſum,& quando ſic affectant procedere,dul-
cis eis hæc mixtura bonorum.pro quibus eſt argumen. xii. diſt.
nouit.Inſti.de rerum diu.§. ꝙ ſi partim . & §. ꝙ ſi duorum mate-
rię.& quia reipublicæ intereſt ne maleficia remaneant impuni-
ta.j̄.de ſenten.excommun.vt famæ.cum ſuis concordan. Sed cō
20 tra ipſos eſt,quia†probatio vnius modi agendi non facit fidem
in alio modo agendi,vel ſuper alio articulo.ſ̄. de teſti. veniens.ii.
§.j.ver.quo audito.& §.nos igitur.& quòd res inter alios acta &c.
ſ̄.de re iud.cap.penult.in prin.cum ſuis concordan.& quod time
ri poteſt,ne per leue compendium &c.j̄.eo.ver. ne per leue.& ꝙ
ſecundum formam iudicii ſententia eſt dictāda,vt legitur, & no-
tatur.j̄.eo.ver.illo ſemper . Tertio per modum procedentem ex
quibuſdam,ſed ex quibus forſan neſcio energiis latentibus, ſicut
21 †dicitur obligatio contrahi,ex diuerſis figuris cauſarum.ff.de ac.
& obl.l.j.reſpon.primo.forſan autem timor,vel pretium, amor ,
vel odium, veritatis turbat iudicium in pleriſque extra. dom.no.
de re iudi.cum ęterni lib.vi.Quarto ſi quid opponatur totum de
letur per modum plenitudinis poteſtatis . ſ̄. de vſu pal. ad hono-
rem.ſ̄.de elec.illa.qua dum quis nimis gloriatur, & ſe ſupra extol
litur ſubditos grauando & opprimendo , & iura & iuſtitiam paſ-
ſim & indifferenter peruertendo labitur hæc poteſtas in plenitu-
dinem poteſtatis.Ad quam tamen ſi ex cauſa recurſus habeatur,
& ea vtatur quis ſeruiendo Deo,& reipublicæ , ac neceſſitatibus
eccleſiarum,necnon oppreſſis & debilibus prouidendo,fulcimē
tum eſt veritatis & æquitatis,quæ ſubtilitati pernitioſæ ſunt meri
to præferendæ,vt no.ſ̄.e.ad petitionem.§.cum igitur. ver.primo.
& reſpon.primo.& ſ̄.de voto.magnæ.§.primo.Ad hoc etiam ſpe
ctat quod legitur.ii.Corint.c. Nam etiam ſi amplius aliquid glo
riatus fuero de poteſtate noſtra quam dederit nobis dominus in
ædificationem,& non in deſtructionem. [Per accuſationem .]
Primus modus [Denuntiationem] Secundus modus. [Inquiſi-
tionem[Tertius modus.[Cautela.] circa formam diuerſam di-
uerſorum modorum diligenter ſeruandam.vt ſequitur.j̄. nec p̄-
tendat iudex, ꝙ velit nimis abbreuiare lites.ff.ſi certum petat.qui
dam.ſ̄.de dolo & contu.finem.ne forte &c.[Ne forte] ver. [Cō-
pendium]Leue compendium vocat peruerſum & præcipitatū
iudicium leuis iudicis, graue vero diſpendium pœnam authori-
tate talis proceſſus inflictam.argumen.ſ̄.eod. qualiter. & de hoc
notatur extra dominum noſtrum.de reſcrip.diſpendia.[Sicut ac
cuſationem]ver. [Legitima.i] vt ſcilicet accuſator idoneus ſit ac
legitimus.ſ̄.eod.cap.primo.libellus.legitime formatus.ii.q.viii.li-
bellorum.ſecundum quod no.ſ̄.de procurato.tuæ. & coram ſuo
iudice oblatus.ſ̄.de libel.ob.cap.primo. ſ̄.de iud.at ſi clerici.[In-
ſcriptio]ne quis falſo,vel malitioſe accuſetur.ſ̄ eo.§.j. verſi.vide
licet.[Sic & denuntiationem]ver.[Monitio.] ſcilicet triplex.ii.q.
j.ſi peccauerit.alioquin repellitur denūtiator.ſ̄.eo.cum dilectus .
ver.vel pręfatam.& ſequen.de qua materia dic,vt plene. not.ſ̄.de
iud.nouit.reſpon.primo.ver.ſed cum dominus.& ſequen.[Et in-
quiſitionem]ver.[Inſinuatio.]infamię.ſcilicet,vt legitur,& nota
tur.ſ̄.eo.cap.reſpon.primo.ver.ex quibus.[Illo ſemper]ver.[Iuxta
22 formam iuditii].i.petitionis & modum procedendi,nam†de cri
mine agi poteſt ciuiliter ad pecuniam.C.quando ciuil.ac.cri pre
iud.l.vnica.C.de fal.l.fi.vel ad hoc , vt quis remoueatur a benefi-
cio.ſ̄.de iureiuran.querelam.& ſic poteſt intelligi.ſ̄ eo.accedens.
§.deinde.& in his caſibus, vel ſimilibus non eſt neceſſaria inſcri-
ptio,vt patet.ſ̄.eo.ſuper his.& quando quis agit ciuiliter , conſe-
quitur agens proprium intereſſe , & quandoque ęſtimationem
iniurię,vt legitur,& no.j̄.de iniur. olim. quia actio aſt ius proſe-
quendi,quod ſibi debetur.Inſti.de act.in princ.Excipitur accuſa-
tio popularis,vbi non conſequitur quis proprium intereſſe,quan
do de iure publico agitur : nam & quandoque priuatum conti-
net intereſſe.vt patet.ff.de popul.act.per totum. ff.de procurator.
licet.& l.mutus.§.in popularibus . & l. non cogendus. §. quinta .
Quando vero de crimine in modum accuſationis conuincitur
aliquis,ſi pœna certa inueniatur ſiue corporalis ſit , ſiue dignita-
tis remotio,vel famę lęſio illa imponitur.C.qui accuſa.poſſ.non
ignorat.& l.de crimine.& l.penulti.non durior.nec mollior.alio
quin arbitraria erit,vt patet in eo,quod legitur,& notatur . ſupra
de officio delegati.de cauſis . ſupra de tranſactionib. capitu. fina.
23 †Quot autem ſint pœnarum ſpecies, & quibus , & a quibus , &
quando ſint pœnæ inferendæ,dic,vt notatur in Summa de pœ-
nis.§.quot ſint.& §.quę quibus.& §.quando. Si vero in modum
inquiſitionis agitur, & graue ſit crimen ab adminiſtratione con-
uictus remouetur,niſi miſericorditer agatur.Sed & ſi tātum ſit ,
ꝙ poſt pœnitentiam executionem impediat, ac ſi accuſatus fuiſ
ſet proceditur,quod dic,vt legitur , & notatur. ſupra eod. reſpon.
primo.ver.debet.& §.primo.ver.ſed cum ſuper exceſſibus.& cap.
inquiſitionis.reſpon.primo.ver.in quo.& ſequen.In denuntiatio
ne.etiam ſecundum quod diuerſimode fieri poteſt,& natura di-
uerſa eſt diuerſæ ſententię formabuntur, ſi enim ſit euangelica ,
pœnitentia iniungetur.ſi iuditialis, ad ſatisfactionem condēna-
bitur,ſi canonica,pœna debita infligetur,vel peccatum fieri inhi
bebitur,vel aliter, ſecundum quod requiret denuntiationis mo-
dus,ſententiabitur;quod dic,vt legitur.& notatur . ſupra de iudi.
nouit.reſpon.primo.verſic.ſed cum dominus. & ſequen. Sinau-
tem in modum exceptionis proponatur actus ille, contra quem
opponitur,impediretur,ſiue ſit accuſatio vel teſtimonium, ſiue
adeptio beneficii , vel ordinum , vel quiuis alius , & quandoque
etiam priuatur iure iam adepto is.contra quem crimen etiam in
modum exceptionis probatur,vt patet in eo,quod legitur, & no.
ſ̄.eod.ca.proxi.& ca.ſuper his.Proceſſum autem Romanæ curię
per modum gratiæ,cum de iuſtitia agitur,non proſequor ; quia
aut totus pendet ex propria voluntate , & tunc male , aut ex ra-
tionabili ęquitate,& tunc bene,vt patet in eo,quod n.ſ̄.e.ver.cō-
tra

ADDITIO.

a ¶No.hic quomodo in curia Romana extra modos poſitos in c.qualiter. ii. duob. modis agitur contra illum,contra quem inquiritur,videlicet iuſtitiæ & gratiæ.vide hic.

tra quos.ſuper verbo,& ſi tribus modis.Sic ergo ſecundum mo-
dum proceſſus & modum agendi, & naturam ac formam peti-
tionis,ſententia eſt formanda, vt patet hic.& infra de ſimonia.
licet Helv.§.primo.in fine.ſ.de ordi.cog.cum dilectus.§. fin.ſ.de
cauſa poſſ.capit. fina. ſ. de fide inſtrumen. inter dilectos. §.cęte-
rum.ibi ex forma petitionis.ſ.de exceptionibus.cap.primo.§.fi.ſ.
de reg.ſicut nobis.reſpon.j.ibi petiit & accepit.ff. communi di.vt
fundus.C.de fideicom.liber.l fi.rñ.j.ad fi.vnde & ſi inepta ſit peti-
tio,erit reus ab inſtantia iudicii abſoluendus,quod dic, vt legi. &
& no.ſ.de iud.examinata.¶[Hunc tamen ordinem]v.pars.ſ.ꝙ in
ſuperiorib.cōtinetur a principio huius canonis vſque hic.[Con
tra regulares.]&c.[Vſquequaque] .i.ita ad vnguem quo ad ſubti
litatem licet non ſit veritas omittenda, ſed & quando agitur de
diſciplina regulæ,non eſt curandum, nec quærendum de fama,
nec de aliis,quæ continentur.ſ.eo.§ debet. ſed ſufficit proclama-
tio in capitulo facta,quod dic,vt leg.& no.ſ.eo.ca.reſpon.j.ver.ex
quibus.ſuper ver.peruenerit.in ver. gl.ſi autem contra religioſū.
& c.ad petitionem.§.fi.& ſ.de regula.c.fi. [Quæ.] ſcilicet regula-
res perſonę. [Facilius.] quia & leuiores cauſæ & leuiores proba-
tiones ſufficiunt.[Et liberius.]quia. nec tot exceptiones recipiun
tur,nec ita ad vnguem cogitur ſuperior ſeruare formam, vt no.
in præced.gl.[Amoueri]ſi.j.de ſimonia.pecunias.in fi.ſ.de appel.
24 quia nos.& c.cum ſpeciali.vbi de hoc.& no.hic ar.† ꝙ dignior eſt
cetus clericorum,quam monachorum.xvi.q.j.legi.

SVMMARIVM.

1 *Monachi debent de triennio in triennium prouincialia capitula celebrare.*
2 *Epiſcopi debent annuatim ſinodos ſuas in ſuis parochijs celebrare.*
3 *Iura habere in ciuitate Parum eſt, niſi ſit qui ea reddat, & regat.*
4 *Viſitatores ſunt quaſi teſtes ſinodales.*
5 *Perſonæ idoneę,quę dicantur.*
6 *Viſitatores vbi procurantur & a quibus.& quibus ſtipendiis.*
7 *Archiepiſcopus poteſt ſi voluerit,annis ſingulis prouinciam ſuam viſitare.*
8 *Viſitatoribus minus creditur,quam alijs officialibus.*
9 *Viſitatores an plures admittuntur in anno.*

CAP. XXV.

1 SIcut olim. Inſtitutum.xviii.diſt. quoniā qui
dē.[Singulis annis.] Sicut & † mo
nachi debent de triennio in triennium prouincialia
capitula celebrare.ſ. de ſtatu monacho. in ſingulis.
& c.ea quæ.hoc tamen pauci Metropolitani ſeruant,quia aliqui
nunquam iſtud concilium celebrant. Alii vix ſemel in vita ſua,
& qui melius faciunt,conſueuerunt hoc de biennio in bienniū
celebrare,quod & comprobatur.xviii.diſt. propter eccleſiaſticas.
ii.& tamen etiam ſecundum. l.ſemel aut ſecundo.alias ſępius eſt
per annos ſingulos conuocandum,vt in Auth.de ſanc. epiſ. §.vt
2 autem omnis eccleſiaſticus ſtatus.coll.ix.ſed & epiſcopi † debent
annuatim ſinodos ſuas in ſuis parochiis celebrare.j.e.§.j.verſic.fi.
[Suffraganeis.]& aliis ad conſilium conuenientibus,vt innuitur
j.e.§.j.ver.quæ per totum.[In quibus.]ver.ſ.conciliis.[Tractatū]
vt in iuribus ſuperius allegatis.& ſ.de præben.graue.[Canonicas
regulas] ver. In hoc generali concilio ſpecialiter promulgatas,
quæ ſparſæ ſub diuerſis titulis huius libri, vt patet.ſ. in primo
libro de ſumma Trini.c.j.& ii.ſ.de reſcrip. nonnulli. ſ.de elec.ne
pro defectu.& c.quia propter.c.quiſquis.& ca.nihil.ſ. de renunt.
quidam cedendi.de ætate & quali.cum ſit.de offi.ord.irrefragabi-
li.& duobus cap.ſequent.de pac.plerique.& de arbit.contingit.Et
ſ.in ſecundo libro.de reſtit.ſpolia.ſæpe. & de dolo & contu.con-
tingit.de proba. quoniam contra falſam.de teſti. licet ex quadā.
de præſcrip.cap. fin.de appel.vt debitus.& duobus cap. ſequenti.
& ſ.in tertio libro de vita & hone.cleri.vt clericorum.& duobus
capit.ſequen. de præben.de multa. & tribus capit.ſequen.de deci-
mis.in aliquibus.& duobus cap.ſequen.de ſtatu monacho.in ſin-
gulis.de relig.do.ca.fin.de cenſibus.procuratores.de celebr.miſſa.
dolentes.de custo.Euchariſtiæ.cap.j.& ii.de immunita. eccle. ad-
uerſus.& cap.ſequen.ne cleri.vel mona.ſententiam.& ſ.in quar-
to libro.de clan.deſpon. cum inhibitio.& de conſan. non debet.
& in hoc quinto.vt hic & ſ.cap.proximo.j.de ſimonia.ſicut pro
certo.& tribus cap.ſequen.& de magiſtris : quia nonnulli.de iu-
dæis.in nonnullis.& duobus cap.ſequen.de hæreticis.excommu
nicamus.de vſuris.quanto amplius.de exceſſ.præl. accedentibus.
de priuil.antiqua.& duobus cap.ſequen.de pœnis.in quibuſdam.
de pœnit.& remiſ.omnis.& duobus capit. ſequen. de ſentent.ex-
communi.ſacro. Hos autem concordantes, vel ſequentes non
reputes ſuperfluas,quia vitæ humanę regulam continent, quæ &
omnes aſtringit.ſ.de conſtitu.cap.primo.& capit.ne innitaris. &
cap. fin. Sed & periculoſum eſt vnicuique regulam, ſecundum
quam tenetur viuere,ignorare,nec ſufficit etiam religioſis ſuam
ſpecialem ſeruare, ſi hanc offendant.Quinimmo & ſi quandoq;
te contingat intereſſe conciliis,& neſcit Metropolitanus quid ꝑ-
ferre debeat,ſicut plerunque vidi:poteris ei per has concordan.ex
quibus ſtatuta ſua eliciat,multipliciter ſubuenire. Alias etiam re
gulas canonicas poteſt addere morales vt vtiles, quas reperies.ſ.
de maio.& obe.ſtatuimus.& de fer.cap.fin.de teſti.teſtimonium.
de tempo. ord.c.fi.de iureiuran. cum contingat.& cap.multi.&
de his quæ fiunt a pręla.nouit.& cap.quanto.& cap.fin. & de his
quæ fiunt a maio.par.ca.c.fi.& de reb.eccl.non alie.ſi quis presbi
terorum.& de ſolu.c.ii.& de dona.apoſtolicæ.& de pecul.clerico.
per totum.& de teſtamentis.cum in officiis.& cap. officii.requiſi
ſti.tua.& c.penult.& fi.& de ſepul.cap.penult.& fi. & de patro.vt
dominicis.& de regularibus.ſtatuimus.& cap.ſequen. & de con.
uer.coniuga.vxoratus.& cap.gaudemus.& de voto.cap.primo.&
de capel.mona.cap.penult.& fin. de iure patro. poſtulaſti. & de
cenſi.cum Apoſtolus.& cap.cum canonicis. & c.olim. & de iu-
reiuran.quanto.& de conſecra.eccle.aqua.& de celebra.miſſa. te
referente.& duobus capit.ſequen.& capit.primo.& de baptiſmo.
c.j.& ij.& de venera. ſanctorum.& de obſeruat.ieiunio.c.ii. & iii.
& cap.ſequen.de eccle ædifi.cap.i.ii.& iii.& iiii.& fi.de immun.ec
cle.inter alia. & cap.penulti.& fi.ne cleri.vel mona. capit.primo.
& fi.& cap.clericis.de ſpon.Gemma.& duob. cap. ſequen. & cap.
tua.de deſponſa.impub.de illis.& cap.atteſtationes.& capit.fin.&
de condi.appo.c.fi.& de eo qui duxit in ma.cap. fin. & de cogna.
ſpiritu.Martinus. & ca.contracto.& de cogna.lega.c.vnico. & de
frigid.laudabilem & de ſecundis nup.cap.i.ii & iii. j.de ſimonia.
Iacobus.& c.fi.& ne præla.vices ſuas.querelam.& de homicidio.
poſtulaſti.ſ.de tempo.ord.ad aures.j.de cleri.vena.capit j. & ii.de
maledicis.cap ii.[Relegentes.] iterationem & attentationem le-
ctionis notare voluit.quando dixit relegētes,ſubaudi ad hoc &c.
3 [Vt eas &c.] quia † parum eſt iura habere in ciuitate, niſi ſit, qui
ea reddat,& regat.ff.de origine iuris.l.ii. § poſt originem. [Debi-
tam.] ſcilicet ſcriptam, ſi reperiatur, alioquin arbitrariam.ſ.de
traniac.cap.fin.& notatur.ſ.cap.proxi.§.fin. verſi.fi. ¶[Vt autem]
ii.pars [Diœceſes.] Hoc ſumi videtur ex eo, quod legitur,& not.
lxxx.diſt.non debere.[Statuant.]ſcilicet concilio præſidentes.ſi.ſ.
de ſta.mona.in ſingulis. §.ordinentur. Alii autem intelligunt, ꝙ
hoc debent facere ſinguli epiſcopi. xxxv. q. vi. epiſcopus in ſino-
do.Vel dic,ꝙ alii ſunt hii,quam illi. & ꝙ primi ſtatui debent, &
ſecundum hoc plures & diuerſę perſonæ ſunt ad idem primi &
ſecundi officium admittendę,ſicut & admittuntur ad viſitandū,
quod dic vt legitur,& no.ſ.de ſtatu mona.in ſingulis. §. corrigi.
& cap.ea quæ.§.ſequentes. & de offic.archid.mandamus.& ſunt
4 iſti † quaſi teſtes ſinodales nullam iuriſdictionem habentes.vt ſe
quitur,ſed circuibunt parochias,& conſilio futuro referent, quæ
viderint,vel audierint corrigenda, & vocantur viſitatores. lxxx.
diſt.non debere.ſ.de teſti.co.præterea.xxxv.q.vi.epiſcopus in ſino
5 do.[idoneas,prouideas]&c. Not.hic † quę dicantur perſonę ido-
neæ.ſi.ſ.cap.proxi.reſpon.primo.ver.ex quibus. Requiritur autē,
ꝙ ſint prouidæ,vt procul videant,& de notoriis & manifeſtis tan
tum de plano interrogando ſeniores & honeſtiores inueſtigēt,
nec in aliquo excedant.vt j.ver.j.Itē requiritur,ꝙ ſint honeſtæ,ne
corruptę aliquem falſo infament, vel deferant.ar. j.de ſimo.ne-
mo.ſed & melius eſt,ꝙ ſint de eadem diœceſi, quā de extranea.
ar.ſ.de elec.quia propter.ibi tres de collegio fidedigni. nam talie
ni regni non conuenit ſcrutari archana. C. de commertiis &
merca.l.iiii.poſt prin.& quia pſumptio eſt ꝙ citius percipiant ve
ritatem.ar ſ.de pręſum.quoſdam.& c.quanto ſ.de teſti.veniens.
ii ad fin.& ideo ſunt aliis præferendi.xxxv.q.vi.capitu.i.& ii.ſ.qui
6 ma. ac. poſſ. videtur. Procurabuntur † autem iſti a parochiis,ad
quos accedent,nec coguntur propriis ſtipendiis militare.ſ.de prę
ſcrip.cum ex officii.xxviii.q.j.iam nunc. nec officium ſuum de-
bet eis eſſe damnoſum.arg.4.q.3.§.venturis arg. contra.quia epi-
ſcopus eos procurare tenetur.ar.xxiij.q.j.militare. ſ.de cenſibus.
procurationes.reſpon.j.& videtur expreſſum.ſ.de offi.ord.inter cę
teras.Sol.Primis concor.ſtandum eſt.ſumptus tamen debent fa-
cere moderatos, quia tales petere poſſunt, & non graues etiam
epiſcopi.ſ.de cenſibus.cum Apoſtolus.§.i.in fi. ſecūdum Io. Nec
obſtant contraria,reſponde enim,& intellige,vt no.ſ.de offi.ord.
inter cætera. Quid ſi eccleſię nolunt talibus prouidere? Reſpon.
non poſſunt tales aliquem coercere cum iuriſdictione careant,
vt ſequitur,ſed debent hoc referre epiſcopo.arg. ſ.de offic. archi-
dia.cap.fin.reſpon.j.ver.j.vt ipſos coerceat,quia ſaltem ad hoſpita
litatem tenentur,vt legitur,& notatur.ſ.de contrahen. emp. c.j.
[Quę]ver.ſcilicet perſonę ſic ſtatutæ & electæ.[Per totum annū]
quia non durat vltra officium,& ideo ſunt aliæ eligendę, vt om-
nis ſuſpitio euitetur. [Simpliciter & de plano.] aliter ſumuntur
hęc verba.j.cap.proximo.reſpon.primo.ver.in negotio. [Iuriſdi-
ctione.]condemnationis,correctionis,coertionis, iudicialis cita
tionis. Alioquin poſſet eis reſponderi ingreſſus vt aduena, nun-
quid vt iudices nos.iii.quęſtione.vj.leges. Sed nunquid debent eſ-
ſe iurati? De hoc nihil dicitur in litera, ſed ſufficit, quòd ſint
prouidi & honeſti, vt prędixit, & tales quibus merito ſit cre-
dendum ſuper his, quę referrent, vt ſequitur; ſed & ſi iura-
mentum exigatur, quando conſtituuntur, non eſt impro-
bandum

bandum,arg.xxxv.q.vj.epiſcopus in ſynodo.& hoc etiam innui-
tur.ſ.de teſti.co.pręterea.[Fideliter]plene & mere ſecundum qđ
inuenerint,arg.ſ c.qualiter. ij. ad ti.[Ad Metropolitanum.]Sed
contra: quia primo denunciandum eſt epiſcopo ab archidiaco
no.xxv.diſt.perlectis.ſ.de offi archi.c.j.in fi. & ſi epiſcopus negli-
gens eſt,tunc deinde ad archiepiſcopum ſpectat correctio,& nō
ante.ix.q.iii.cum ſimus.& c.conqueſtus.& §.fi.& ſic cōfunditur
hic ordo eccleſiaſticus.xj.q.j.peruenit.Sol. Hoc ipſo apparet ne-
gligentia epiſcopi,ꝙ non citius peruenit ad concilium correctio
delinquentium,quam culpa xviii.diſt.peruenit.xxvij.q.j.ſi cuſtos
& c.ſi homo.Præterea iſti ſolam famam referunt, & ad denun-
tiationem ſuam poterit Metropolitanus deſcendere, & viſitare.
in quo ſecundum Io.videtur diminuta iuriſdictio Metropolita-
ni:quia olim poterat deſcendere,& inquirere, an epiſcopi negli-
gentes eſſent,& ſic poteſt intelligi.ſ.de cenſi.ſopitæ.ſ. de pręſcri.
cum ex officij.Hodie vero non poteſt,niſi primo per alios refera
tur,ſecundum quod hic ſtatuitur,alioquin eſſet oneroſum & ſu
perfluum hoc ſtatutum.ſecundum Io.Imo certe vtile & neceſ-
ſarium:quia multa poſſunt iſti perpendere,videre, & ſcire, quæ
archiepiſcopus non perpenderet in tranſcurſu. Sed nec archiepi
ſcopus,ſemper viſitat annuatim, quare non eſt ſentiendum, ꝙ
7 archiepiſcopo,vel alij in aliquo detrahatur.† Poteſt etiam archi-
epiſcopus prouinciam ſuam annis ſingulis, ſi voluerit, viſitare,
ſeruata tamen forma,de qua legitur,& no.extra.d.n.de cenſibus.
Romana.lib.vj.Præterea tota iſta gl.videtur hic ſuperflua, qa hic
non loquitur de archiepiſcopo viſitante, imo nec de ſolo archi-
epiſcopo, ſed de ipſo & alijs in concilio præſentibus, & certum
eſt,ꝙ prouinciale concilium delicta non ſolum ſuffraganeorū,
ſed etiam ſubditorum examinat,& compeſcit, vt hic patet, & ſ.
de præben.graue.& xviii.diſt.propter eccleſiaſticas.& quaſi per to
8 tum.Iſtis autem † viſitatoribus minus creditur, quam alijs offi-
cialibus;nam alijs creditur,quouſque de contrario conſtet.iiii.q.
iiii.§.aliquando.ff.de off.pr.efec.vr.l.j.ante fi.& ver.& ſane.ſ.de ap
pel.cum parati.vbi de hoc,arg.ff.de rebus eorum qui ſub tu.ſunt
magis puto.§.illud.ff.de cuſto.reo. dignus. hoc ideo, quia iſti fa-
mam ſolum referunt,nec ſunt iurati. Alij vero nō ſolum famā,
ſed veritatem facti referunt,& iurati ſunt.ſecundum Io. Quicqd
tamen dicat in notorijs creditur his,& illis in quibus aſſiſtere de-
bent iudici.ff.ad Turpi.ab accuſatione.§.denunciatores.& in qui
bus ſine inſcriptione admittuntur.iiii.q.iiii.§.aliquando. C.e.tit.
ea quidem.Si vero crimina non ſunt notoria, non creditur vni
officiali,niſi probentur.C.e.tit.ſinguli.Iuratis autem, ex quo plu-
res ſunt,creditur,niſi reprobentur.ſ.de teſt.co.præterea. & ab his
poteſt iuramentum exigi,ſicut & ab illis,& ſi iurati ſint,creditur
his,vt & illis,quia eadem ratio eſt.Sed nec iſtorum viſitatio ceſ-
9 ſat propter aliorum viſitationem,nec ipſam impedit, imo † plu
res viſitatores admittuntur in anno,& eſt ratio,vt no.ſ. de offic.
archipresbi.c.fi.reſpon.i.[Et quæ ſtatuerint.]ver.[Obſeruari.]i.ſ.
eo.c.reſpon.j.ad fi.[Publicaturi ea]ſcilicet ſtatuta, ne quis valeat
ignorantiam allegare.j.de iudæis.ita quorundam.§. fi. [Annua-
tim]Debet ergo epiſcopus ſynodum ſuam tenere annis ſingulis.
ſicut & archiepiſcopus conſilium ſ.eo.c.in prin.¶[Quiſquis.]iii.
pars.[Suſpendatur.]Non eſt ergo pœna latæ ſententiæ,ſed feren
dę,quod bene expedit.nam & ſi omnes negligentes ſuſpenderen
tur,pauci poſſent exequi,quod incumbit.

SVMMARIVM.

1 *Negotium inceptum dicitur,quando eſt facta citatio.*
2 *Iudice pro tribunali ſedente inter ſeculares magis de pleno, quam de plano procceditur.*
3 *De plano procedere,eſt ſibi nullam iuriſdictionem vſurpare.*
4 *Inquiſitionem proſequi plures an poſſint.*

CAP. XXVI.

OLim.I.V.& P. [Monachi ordinis Tiro
neñ.] No. ī reſcriptis de
ordine debere fieri mentionem,quod dic,vt nota.ſ.
de reſcr.cum ordinem [Relaxatis.]quia per eos me
lius quam per alios poterit veritas inueniri.& ſic.ſ.de reſt.veniēs.
ij.§.fi.ſ.de excep.apoſtolicę.ad fi.& credetur iſtis relaxatis ſenten-
tijs, niſi poſſint per alias exceptiones remoueri.j.de ſimo. ꝑ tuas.
ſ.de re iudi.cum.I.& A.nec eſt iſtud quod hic dicitur ſecundum.
d.n.gratia,imo ius commune,q.d.hoc poteſt facere delegatus,&
ſi in reſcripto non contineatur : quia cui committitur princi-
pale,& acceſſorium.ſ.de offi.deleg prudentiam.§.pen. & fi.ſerua
ta tamen forma,quæ ibi legitur,& notatur [Suſpēſionum.] No.
ꝙ ſicut excommunicatus non poteſt ferre teſtimonium,ſic nec
ſuſpenſus,vt hic dicit,& in concordan.ſ.ſigna.quod eſt intelligē-
dum de ſuſpenſo ab homine.ſecundum ea quæ no. ſ.de conſue
tudine.cum dilectus.§.quia nobis.j.de cle.excom.mi.ſi celebrar
[Quoſcunque]ſcilicet ordinarios,vel extraordinarios.ſ.de proba
1 tionibus.quoniā contra falſam.[Poſt inceptum.]Et dicitur † hic
inceptum negotium,ex quo citatio facta fuit,vt ſ.de offi.delega.
gratum.& c.licet.Quinimo & ex quo ſciuit abbas inquiſitionem
commiſſam,argu.ſ.de appellationibus. meminimus.& c.ſugge-
ſtum. Imo etiam & poſtquam appellauerunt contra abbatem,
ſi tamen appellaſſent,vel etiam propter inquiſitionem impetrā-
dam iter arripuiſſent ad ſedem apoſtolicam veniendi,vt patet in
eo,quod legitur,& no.ſ.de app.de priore.& c.dilecti.j. & per hoc
patet,ꝙ minus bene ſenſerunt,qui ſcripſerunt,ꝙ non intelligitur
lis pendere,niſi demum ipſa conteſtata,per id quod legitur. j. de
verb.ſignifi.ex parte.ij.quia licet non dicatur lis mota,niſi per li-
tis conteſtationem,vt ibi dicitur,tamen cępta & pendens per ſu
pradictos modos,& ſi conteſtatio non ſit facta, vt præmiſi. Hic
enim non poterat lis conteſtari : quia non erat cum quo, cum
in modum inquiſitionis ageretur vt patet.ſ. vt lite non conteſt.
quoniam. §. ſunt & alij. & tamen dicitur inceptum negotium,
vt hic,quo pendente nihil eſt innouandum prout legitur, & no.
ſ.vt li.pen.c.j.ſ.de iure patro.ex literis.Et eſt arg.ꝙ cauſa cępta in-
ter prælatum & ſubditos intelligitur eſſe ſuſpenſa iuriſdictio prę
lati,ac ſi eſſet appellatum ab eo.ſ.eo.cum dilectus.& totum iudi
cium ad ſuperiorem coram quo litigatur, intelligitur eſſe dela-
tum;vnde ſi procedat inferior pendente tali iudicio, iniuriam vi
detur facere ſuperiori,arg.ij.q.j.nomen. & ideo ſuperior quicqd
per inferiorem,qui ex odio procedere præſumitur,pendente ne-
gotio attentatum fuerit,reuocabit,vt hic dicit.Sed contra, quia
ſubditi nihilominus de iuriſdictione inferioris remanent vſque
ad finem litis.viii.q.iiii.nonne,ar.xviii.q.fi.c.fi.& ſub eius obediē-
tia,quam ſi non exhibent per inquiſitores compelli poſſunt, vt
patet.j.e §.prouiſo.& ſi inquiſitores negligētes eſſent,ipſemet in-
ferior ipſos compellere poſſet,arg.ſ.de offi.ordi.c. ſignificauit. ſ.
de offi.deleg.prudentiam.§.pen.& fi.alias ſolueretur obedientia,
quod eſſe non debet,& pro hoc facit,quod ſequitur. j. verſi.j.ibi
contra iuſtitiam ſpoliauit.Sed breuiter dicendum eſt,ꝙ iudex in
ferior pendente negotio coram ſuperiore ſuper articulo penden
te,vel ex eo ſiue eius occaſione dependente, vel ad impedimen-
tum ipſius nihil debet innouare. vt hic dicit. & ſ. probatum eſt.
ſuper alijs autem indiſtincte procedet, niſi forſan occaſione ſic
pendentis negotij,vel alias legitime fuerit recuſatus,vt patet in eo
quod legitur,& no ſ.eo.cum dilectus.§.vnico.ſ.de appel. ad hæc
ſi in vna cauſa. [Negotium] ſcilicet inquiſitionis contra abbatē
& circa ſtatum monaſterij generaliter per monachos impetratę
vt patet.j.e.reſpon.ver.fi.§.j.in prin. & § fi. [Et adhærentes eiſdē]
ſcilicet monachis,ſic no argu. hic pro appellatione quotidiana,
quæ ſic fieri conſueuit,appello pro me & pro adhærentibus mi-
hi.ꝙ adhærentes ſicut & appellātes per appellationem huiuſmo-
di defenduntur. Et eſt ratio,quia & adhærentes appellantibus in
telligantur appellantes,vt hic innuit.& arg.ff.de rei ven. quæ reli
gioſis.& quia idem iuris eſt in connexis,& acceſſorium ſequitur
principale,& vbi eadem ratio,ibi idem ius,vt legitur, & no. ſ.de
conſtitu.tranſlato.ſi enim ita eſt in pęna.vt ſ.de off.deleg.c.j.mul
to fortius in priuilegio,vt hic, arg. ff.de lib.& poſthu.cum quidā.
[Ac eis.]ver. reſtitutis potius ex officio Papæ prouiſionis, quam
ex vi petitionis & iuris.ſecundum.d.n.Tu dic,ꝙ ex vi iuris, & ſal-
tem denuntiationis,vt patet hic.& in eo,quod legitur,& no.ſ.de
reſcriptis.cum dilecta.§.fi ff.de offi.præfec.vrb.l.i.§. quod autem.
ſalua tamen ordinis diſciplina.ſ. de regula. c. fi. & hoc intelligas
de reſtitutione clauſtri.ſed ꝙ reſtituantur ad prioratus & obediē
tias hoc petere non poſſent,ſecundum.d.n.arg.ſ de ſtatu mo.cū
ad monaſterium.§.tales.Videtur tamen poſſe dici contra,ſi poſt
inceptum negotium hoc fuerit attentatum,vt in glo.ſeq.[Con-
tra iuſtitiam]non potuit eſſe contra iuſtitiam, ſi hoc fecerit oc-
caſione inquiſitionis negotij.& ipſo pendente cum generalis eſ-
ſet inquiſitio.j eo.ver.j.& §.j.in prin.vt patet in eo,quod legitur,&
no.ſ.e.cum dilectus.§.vnico.ad fi.& ſ.e.reſpon.ſuper verbo, poſt
receptum.[In negotio.]ver.[De plano.]vt ſcilicet in nullo ſerue
tur ordo iudiciarius,ſed vt veritas ſimpliciter inquiratur, ſecun-
dum quoſdam.ar.ſ.e.qualiter.j.§.j.cum ſuis concordan. Sed.d.n.
contra,vnde ſcripſit hic de plano,ſeruata tamen forma inquiſi-
tionis.ſ.e.qualiter.ii.§.debet.& dixit ꝙ nihilominus in citationi-
bus,exceptionibus fori,& dilationis,ſpoliationis, excommunica
tionis admittendis,vel non,in litem conteſtando,iurando de ca-
lumnia,teſtium receptionibus, eorumque reprobationibus, ap-
pellationibus,& omnibus alijs,de quibus habes.ſ.de proba.quo-
niam contra falſam.eſt ordo iudiciarius obſeruandus. ſecundū.
d.n.Non eſt tamen pernicioſa ſubtilitas admittenda.ſ.de iudi.di
lecti.Sed & lite non conteſt.poſſunt teſtes recipi contumacia exi
gente.ſ.de teſti.cum olim.vt quidam dicunt.ſecundum.d.n.& ſi
cauſa ſit,quæ ſine litis conteſtatione expediatur, ſicut eſt inquiſi
tio,vt hic,& ſ.vt lit. non conteſta.quoniam. §.ſunt & alij.adhuc
multum operantur hæc verba; nam & ſi inquiſitionem impe-
trans repellatur,tamen in inquiſitione iudex ex officio procedet.
j.de ſimonia.licet Hely.In vtroque etiam caſu poteſt & debet iu
dex magis refrenare multitudinem teſtium & reprobationem,
& in omnibus alijs planius & temperantius procedere, dummo
do non faciat contra iura, & breuiter per hæc verba non debet
omitti ordo iudiciarius,ſed hæc tantum operantur,vt iudex par-
tes & aduocatos magis compeſcat a ſuperfluis & inutilibus pro-
bationi-

bationibus & allegationibus.quæ magis differũt, quam inſtruũt negotium principale. ſecundum.d.n. Alij dicunt, ꝙ ſtrepitum tam partium,quam aduocatorum refrenare,& de plano procedere, & ferias meſſium,dummodo partium non interſit,etiam ipſis contradicentibus poſtponere,& ſine libello procedere, ſine ſcriptis ſententiam ferre,& omnia alia omittere,quæ non pertinent ad rem petitam,nec impediunt veritatem:ea enim quæ ad rem petitam principaliter pertinent,ſicut ſunt teſtes,per quos ꝓbatur negotium principale,vel acceſſorie, ſicut ſunt veritatis, & calumniæ iuramentum,exceptiones fori & ſimilia, omitti non poſſunt,quia per ea peruenitur ad cognitionem veritatis in principali,ſed lite non conteſt.procedere non pertinet ad rem petitã principaliter,vel acceſſorie,cum non intereſt aduerſarij,dummodo ſciat quid petatur.ſecũdum. d.n.cui magis placuit proximus ſuperior intellectus. Tu dicas, ꝙ omnino aliter proceditur inter regulares,& ſi hæc verba appoſita non ſint, ẽt aliter inter ſeculares,vt patet in eo,quod leg.& no.ſ.e.qualiter.j.reſpon.j.ver.ex quibus.ſuper verbo,peruenerit,hæc verba igitur aliquid operari de-
a bent,quod expone,[a] & dic,vt no.ſ.de ſtatu mona. c. fi.§. quod ſi abbas.& in ſequen.glo.[Strepitu]clamoſo,cui non decet tales intereſſe,vt ſequitur,& probatur.ſ.de ſindico.c.vnico.in fi.ſ.de præſcrip.c.ij.& omni ſubtilitate pernicioſa remota.ſ.de iudi. dilecti. & de dolo & contu.c.j.§.j.& ij.vnde expone qđ præcedit & abſq; &c.[Et]pro ideſt. Hic ergo de plano procedere eſt ſecundum veritatem,cauillatione,& ſubtilitatæ,ac clamore aduocatorum exploſis,vti iuriſdictione ſibi commiſſa, & cito iuſte exequi, quod mãdatur,& de plano ſine ſtrepitu.i.rigore iuris ſtricto.ĵ. de ſimo.
2 per tuas.in fi.† Inter ſeculares autem non de plano, ſed magis de pleno proceditur iudice pro tribunali ſedente.ij.q.iij.§.alias.c.præuaricator.iij.q.iij.§.ſpacium.verſi.a iudice. & probationes lucide exiguntur.v.q.vj.Epiphanium.C.de proba.l.fi. tamen inter regulares contrarium fit ſ.eo.qualiter.j.§. fi.& patet in ſeq. glo. Alias
3 autem † de plano procedere eſt ſibi nullam iuriſdictionem vſurpare,vt patet.ſ.c.pxi.§.i.ver.j.Maxime in hoc caſu,vbi agitur nedum contra abbatem, ſed etiam de generali ſtatu eccleſiæ circa perſonas corrigendas,& obſeruantias regulares, vt ſequitur. & ĵ. §.j.in prin. in quo quidem caſu ſubtilitas iuris & aduocatorum, pernicioſa eſt, ſed proclamatio in capitulo & obſeruantia regulæ ſalutaris,vt patet in eo,quod legitur,& no.ſ.de elec.c.ij.reprehẽſibilis.ſ.de reg.c.fi.& in eo quod no.ĵ.e.c.§.ſi vero.¶Corrigẽtes.] ij.pars. [Et reformantes tam in capite.]&c. Erat ergo inquiſitio generalis.ſic.&.ſ.de reiudi.cum I.& A.[Noueritis]ſcilicet per inquiſitionem.[Iuramentis.]ver.[De tacẽda veritate.]Hoc ipſo ſuſpectus erat abbas,nec ſeruanda ſunt talia iuramenta. ſ. de teſti. tam literis.§.j.& c.conſtitutis.j.reſpon.j.& §.j.[Relaxetis]nã ſubueniendum eſt veritati.ſ.de teſti.co.c.ſi.§.vt li.non conteſta.quoniam frequenter.reſpon.j.& merito relaxantur: quia ſine peccato ſeruari non poſſunt,vt patet.xj.q.iij.quiſquis.ĵ.de cri.fal.c.j.peccata etiam nocentium nota eſſe,& expedit,& oportet.ff. de iniu. cum qui.reſpon.j.¶Prouiſo.]iii.pars.[Obediãt] in omnibus.viii. q.iiii.nonne.xvj.q.iiii. volumus. exceptis his quæ inquiſitionem tangunt commiſſam.ſ.e.cum dilectus.§ eidem epiſcopo. vnde & ſequitur ita tamen &c.quod dic,vt plene notatur.ſ.e.reſpon.j. ſuper verbo,poſt inceptum.¶Si vero.]iiii.pars.[Abbatem] & de monachis nihil dicit,cum clauſtrales ſint, & de ipſorum correctione ſimplici ſecundum regulam quæratur hic,vt patet.ſ.e.reſpon.j.ad fi.quo ad illos ergo de plano proceditur, vt ibidem, ſed quantum ad abbatem qui ab adminiſtratione, quam tenet, remoueri poteſt, ordo ſeruari mandatur, qui conſiſtit in veritate non ſubtilitate,vt patet ex ſequentibus, quia non vſquequaque. i.non per omnia in talibus eſt ſeruandus,imo facilius & liberius quam ſeculares,clerici amouentur,vt legitur,& no.ſ.e. qualiter. ij.§.fi.Vnde & ſine infamia fit inqſitio contra tales.ſ.de ſta.mo. in ſingulis.& c.ſeq.Ordo tamen, qui conſiſtit circa veritatem & legitimam defenſionem,in talibus eſt ſeruãdus,vt hic probatur. & ſ.de ſta.mo.c.ij.§.fi.Et eſt ratio,quia nec excommunicatur innocens,nec condemnatur.imo omnis ſibi legitima defenſio reſeruatur,vt patet in eo,quod leg.& no.ſ.de excep.cum inter priorem.§.j.& per hoc euidenter comprobatur quod no.ſ. e,qualiter j,reſpon.j.ver.ex quibus ſuper verbo,peruenerit. [Dictorum] Et non dicit nominatim: quia illud in ſubtilitate conſiſtit. Hoc totum tamen arbitrarium eſt circa tales, nam & conſiderandum eſt,vtrum tales ſuſpecti ſint,vel non,vt patet in eo, quod legitur, & no.ſ.de teſti.præterea.§.fi.& c.in literis.§.fi.[Ei.]ſcilicet abbati. ¶Prædictis.]v.pars.[Monachis]ſcilicet.I.V.& P.qui inquiſitionẽ impetrauerunt,vt ſ.e.c.in prin. Et ſic eſt argu. ꝙ ad petitionem trium monachorum eſt inquiſitio committenda,etiam generalis.Sed forſan hoc ſpeciale eſt,quando agitur de viſitatione regularium,imo & totum pendet ex arbitrio Papæ,& conſtrues ſic ſequentem literam.[Factas & faciendas expenſas] quod eſt.ĵ. &c. vſque de bonis monaſterij faciatis de bonis eiuſdẽ monaſterij miniſtrari,quod eſt in fi.huius.c.[Tribus vel quatuor &c.]vſque, [Aſſumendos cum proprium non habeant. cõtradictores &c.]

vt ĵ.e.c.ad fi.[Iſtis.]ſcilicet qui inquiſitionem impetrauerũt, vel aliis &c.Ex his duo arg.eliciuntur.Primum eſt,ꝙ & ſi is, qui inquiſitionem impetrauit, moriatur, vel repellatur , nihilominus eſt is,cuius intereſt veniens,& ꝓ proſequens admittendus.Quinimo & iudex ex officio ſuo nihilominus poteſt procedere.ad idẽ ſ e.cum oportet.§.fi.ver.j.& ij.& arg.ſ.e.tit.c.veniens.§.fi. & c.licet.§.fi.& c.cum.P.ver.fi.Secundum eſt,ꝙ ſi is,contra quem proceſſum eſt in inquiſitione,in cauſa appellationis, vel alio modo dicatur proceſſum contra ſe habitum nullum,vel reuocandum non eſt neceſſe vocari illum,qui inquiſitionem impetrauit. ſ.de procu.in noſtra.quaſi ſua non interſit, quia ſi intereſſet, mutari non poſſet,quod tamen poteſt,vt hic dicit.Conſilium tamen eſt ꝙ iudex eum vocet, vel mittat ad eum , vt per ipſum inſtruatur, arg.ſ.e.cum dilecti.§.j.ver.j.Poteſt tamen talis appellare,& tenet appellatio,quam idẽ alius de collegio proſequi poteſt, arg.extra. d.n.de elec.ſtatuimus.Sic procurator poteſt appellare,ſed non tenetur cauſam appellationis proſequi. ff. mandati.ſi procuratorẽ. ſ.ſi ignorantes.ſecũdum.d.n quod dic,vt no.ſ.de procu.non in iuſte.§.potuit.& adde quod no.ſ.de app.cum ſpeciali.§. pen. ſup
4 verbo,coram ſuperiore. [Idoneos.] † Poſſunt ergo plures ſimul inquiſitionem proſequi,vt hic,& ĵ.e.c.i.in prin. ſicut & accuſationem.ſ.e.licet.& exceptionem.ſ.de excep.dilecti. Sed contra:quia magis idoneus eligẽndus eſt.ff.de popula.act.l.iii.Sol.dicimus, ꝙ plures poſſunt eſſe accuſatores,& exceptores , & denuntiatores, & inquiſitores,& promotores,vt in primis concord. Sed de illis magis idoneus eligetur,vt in contra.qui quaſi principalis erit, & alij poſſunt aſſiſtere,& iuuare,arg.ſ.de teſti.inſuper.ſecundum.d. n.Et idem videtur eẽ in procuratore a pluribus conſtituto , vt ſ. nomine omnium admittatur.nec cogitur eligere cuius nomine proſequatur:quia ibi ceſſat ratio legis.ff.de exercito.act.ne in plures.ſecundum.d.n.Et patet expreſſe ff.iudi ſol.ſi tamen.§. in hac ſtipulatione.& ſequen.Et eſt hoc verum,vbi ex eadem cauſa,vel ratione eiuſdem criminis plures proſequuntur inquiſitionem, vel exceptionem , ſeu accuſationem. Nam ſi ſint diuerſa crimina,ſiue ex eodem facto.ſiue ex diuerſis deſcendentia plures poſſunt admitti.C.e.tit.qui de crimine.[Expenſas]ſic.ſ.eo.ex parte. quod dic,vt ibi no.[Perceperunt] ſcilicet monachi forſitan ſubtrahendo.ſic.ſ.de reſcrip.cum dilecta.ad ſi.quod dic, vt ibi no. & ſ.de elec. vt prætereà.

A D D I T I O.

a ¶Expone.Adde hodie videndum op.tex.declarantem quid ſignificent hæc verba ſi ꝓ proceditur ſimpliciter, & de plano, ac ſine ſtrepitu, & figura iudicii.in cle. ſæpe.de verbo.ſigni.Et in quibus cauſis ita ſit procedendum,vide per tex. in cle.diſpendioſam.de iudi.

S V M M A R I V M.

1 *Denuntiatores plures admittuntur,& proſequutores inquiſitionis.*
2 *In confirmatione omnia ſupplentur, quando non fuit ſeruata forma canonica in electione.*
3 *Famam ſuam negligens,crudelis eſt.*
4 *Amiſſio famæ,maior eſt,quam rerum.*
5 *Caſte viuere omnes tenentur.*
6 *Fornicatio qualitercunque occulta,bonum conſcientiæ turbat.*
7 *De fornicatione manifeſta gloriari,graue eſt.*
8 *Sigillis iudicum potius credendum,quam inſtrumento tabellionis.*
9 *Vulnera quæ fomentorum non ſentiunt diſciplinam ferro ſunt abſcindenda.*
10 *Suſpectus de dilapidatione,debet ſtatim remoueri,vel ſuſpendi.*

C A P. XXVII.

Prelatorum exceſſus.[Et quatuor alii.] Et ſic
1 plures admittuntur denũtiatores, † & inquiſitionis proſecutores.ſic.ĵ c.proxi.§.fi.dic,vt ibi no.[Quem] ſ.epiſcopatum. [Vt dicunt] quia nec de facili eſt credendum. lxxxvj.diſt.ſi quid de quocunque.Nec ſufficit dicere, niſi & probetur.ſupra de conceſ.præb.cum ſuper.cum ſuis concor.[Minus canonice.]Hoc eſt primum,quod ei opponitur,puta.per violentiam fuit immiſſus, vel authoritate laicali abuſus. ſupra de elec. quiſquis.Vel per ſimoniam ipſum fuit adeptus,vel alias cum peccato mortali.ſupra de elec.c.pen.Quid ſi forſitan forma canoni-
2 ca non fuit ſeruata? Reſpondeo , † omnia ſupplentur in confirmatione.ſecundum.d.n. Sicut & defectus per interlocutoriam. ſupra de elec.cum dilecti.ad fi.Nam & ſententia contra ius litigatoris lata in rem iudicatam tranſit, ſi non fuerit appellatum. ſupra de re iudi.cum inter vos.§.fi. [Dilapidat] Et hoc eſt ſecundum,quod opponitur contra epiſcopum. [Celeriter] ſic. ſupra de loca.& conduc.c.pen.in fi.& c.fi.§.vnico.circa prin.ſic niſi iuſtitia conatus cupiditatis reprimeret , ius litigatoris extingueret, & concordia extra mũdi terminos exularet.ſupra in procemio. §.ſed effrenata.[Opprobrium]De facili enim ſubſtantiam prodigi miniſtrantis longi temporis victum breuis hora conſumit.ſupra de cenſi.cum apoſtolus.reſpon.j.& x.q.iii.inter cætera.¶Nec ſolum modo]ij.pars.[Famæ]Et eſt tertium,quod opponitur cõ-
3 tra epiſcopum. Nam † qui famam ſuam negligit, eſt crudelis.xj. q.iii.non ſunt.C.de his qui potentiorũ nomine prædi. ti.affigũt. l.vnica.

l.vnica.ad fi.Et † amiſſio famæ maior eſt quam rerum.vj.q.j. ex merito & c.deteriores.Vnde & ſolus ictus fuſtium omni damnatione pecuniaria grauior iudicatur.ff.de pen. in ſeruorum. in fi. Non dẽt ergo eſſe aliquis ſui prodigus,vt hic patet,& ſ. in procemio.§.j.in prin.vbi de hoc.[Suæ.]Ex hoc quod hic dicitur, & in fra ſequitur enormiter diſtolutam,poteſt notari illud,quod dici
5 conſueuit.Et ſi non caſte,tamen caute, licet tamen omnes † teneantur caſte viuere,vt ſ.de vita & ho.cle.vt clericorum.in prin.
6 † Et fornicatio qualitercunque occulta bonum recte conſcientiæ turbet.ſ.de temp.ord.c.fi.reſpon.j. Tamen manifeſta manife
7 ſtius reprobatur,vnde & graue † eſt de talibus gloriari.ĵ.de exceſ. præla. quam ſit graue. Ideoque & ſi occulta quantum ad ſolum Deum ſuſpendat hominem.Suſpendit tamen quo ad homines manifeſta.ideſt notoria.ſ.de coha.cle.& mu.c.ſi.[Vitã.] Hoc eſt quartum,quod opponitur ex quo & tertium præcedens ſequitur. [Enormiter.]q.d.indifferenter, non ſolum ſimpliciter fornicando,ſed etiam inceſtus,nedum adulterium palam & publice cõmittendo.¶Diſcretioni veſtræ.]iii.pars.[Perſonaliter] In hoc caſu non poteſt is,cui committitur inquiſitio, alij committere vices ſuas,quod dic,vt legitur,& no.ſ.de offi.deleg.c.ſi.§.ij. [Solicite]primo de fama.Secundo de veritate criminis,quod dic,vt leg. & no.ſ.e.cum oporteat.§.fi.reſpon.j.Item diligenter interrogando,& partes hincinde audiendo,vt patet in eo,quod leg. & no.ſ. e.qualiter.j.§.debet.ver.nec non exceptiones.& reſpon. j.[Et eã] ſcilicet veritatem.[Conſcribentes] ſeu conſcribi facientes.[Sub ſigillis veſtris]Nam ſi per ſolam manum tabellionis ſcriberetur, poſſet negari,ꝙ non eſſet tabellio,& ſic fidem non faceret,vt patet in eo,quod legitur,& no.ſ.de elec.ſcriptum.§.j. Item quia nõ poſſet includi ſine ſigillo,ita commode, ſicut cum ſigillo. Nam ſi ſigillum frangeretur,de facili appareret.ſ.de offi.dele. cũ olim
8 magiſter.reſpon. j.§.j. Vnde arg.eſt hic & ibi ꝙ potius † credendum eſt ſigillis iudicum,quam inſtrumentis tabellionis.ad idem. ĵ.tit.j.c.j.§.j.Licet alij contra no.quod dic, vt plene no. ſ. de proba.quoniam contra falſam.ad fi.& de teſti.cum a nobis.Sed non ne poſſent negari ſigilla,ſicut & tabellio? Vtique,ſed non conſueuit fieri ſic frequenter,ad hoc ff.de leg.nam ad ea.Sed & ſigilla ꝑ compatriotas venientes ad curiam facilius comprobantur,quia pauci inueniuntur teſtes,qui dicerent,ego vidi talem tabellionẽ creari.Sed multi inueniuntur,qui cognoſcunt ſigilla,ſed per cõpoſitionem procuratorum ſigillis ſigillatorem frequentius fides fiet.[Incluſam] Ne quid falſitatis circa hoc committatur.[Eidem epiſcopo.]ver.[Terminum] peremptorium,alioqn citandus eſſet iterum.ff.de iudi.ad peremptorium. & ll.ſequentibus.vſque ad l.de qua re.& accedit.ſ.de offi.delega. conſuluit.§.j. [Aſſignantes]& iniungentes,ꝙ tunc noſtro ſe cõſpectui &c [Recepturus]vt ſi veritas probata fuerit,pœna docente agnoſcat, ꝗ grauiter deliquerit in præmiſſis.xxvij.q.j.ſi homo eſſes. ſ. de offi. lega.niſi ſpecialis.Et vt ſapiens ſit in pœna,qui ſtultus fuit in culpa.xxxviii.diſt.quia ſunt.ad idem.ſ.de elec.cum in cunctis.§.clerici.ſ de vita & ho.cle.vt clericorum.§.j.in prin. Et finaliter † ne
9 ceſſe eſt ferro abſcindi vulnera , quæ fomentorum neſciunt diſciplinam.lxxxij.di plurimos.[Poteſtate.]ver.[Vendendi] ſic ꝑdente inquiſitione poteſt inhiberi prælato,ne bona eccleſiæ alienet,vel aliquem contractum inhiat ipſam eccleſiam obligando qua inhiatione facta non poteſt alienare bona eccleſiæ prælatus contra quem ſit inquiſitio,niſi res,quæ ſeruando ſeruari non poſſunt,quas poteſt alienare,cum adhuc adminiſtret.ſ.c.prox.§.prouiſo.ſ.de offi.dele.venerabili.ſecundum.d.n.ad idem.C.de admi. tu.lex quæ tutores.§.fi. Alij dicunt, ꝙ pendente inquiſitione nihil eſt inhibendum eſt : quia nec debet ſtatim remoueri,vel ſu-
10 ſpendi,† niſi ſit de dilapidatione ſuſpectus. ĵ. de ſimo. licet Hely. §.quia vero,quod dic,vt ibi no.& in ſeq.glo.[Bona] etiam mobilia,arg.in eo quod dicit hic in fi.penitus interdicta. Nam quo ad immobilia ſemper interdictum eſt cuilibet. ſecundum id quod leg.& no.ſ.de rebus eccle.non alie.c.nulli. & c ſi quis presbiterorum.Nec poteſt aliquẽ infeudare de nouo ſine licentia, vt legitur,& no.ſ.de feu.c.ij. & de dona. per tuas. Sed quatenus ſibi neceſſarium erit pro expenſis temperatis,vendere poterit, arg.ſ.ca. proxi.§.fi.& patet in eo,quod no.ſ.de pecul.cleri.c.fi.& ſi pendeat inquiſitio,niſi ſibi fuerit interdictũ.vt hic. Facta vero hac inhibitione per iudicem irritum ſiue irritandum eſt , quicquid contra fuerit attentatum.ſ.de do.& contu.veritatis. ver. fi.& adde quod no.ſ.de teſtamentis.Rainaldus.reſpon.j.& ĵ. de ſimo. licet Hely. §.quia vero.

¶De calumniatoribus. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Iniuria grauior reputatur ex dignitate perſonæ,cui infertur.*
2 *Præpoſito ſuo qui manus infert,capite punitur.*
3 *Crimina publica non ſunt omnia capitalia.*
4 *Iudex qui non punit deficientem in accuſatione peccat.*
5 *Calumniari quis videtur,& an in cauſis ciuilibus,ſicut in criminalibus.*

C A P. P R I M V M.

Cum fortius.[Punienda]quo ad accuſatores calumnioſos.[Inſontibus.]i.non delinquentibus,ſed in culpabilibus,ſeu innocentibus.xxiii.q.v.ſi nõ licet.xvii.q.iiii.ſicut qui eccleſiam.[Sacratis.] i.clericis in ſacris ordinibus conſtitutis, vt in
1 præceden.concor. Et eſt,arg.ꝙ † ex dignitate perſonę iniuria grauior reputatur.Inſti.de iniur.§.atrox.ĵ.de ſen. excom.cum illorum.§.i.ver.nos tamen.& ſequentibus. nam &
2 † qui præpoſito ſuo manus infert,capite punitur, & augetur crimen præpoſiti dignitate.ff.de re mili.oẽ delictũ.§. j. ex hoc ẽt ius publicũ offenditur.j.diſt ius publicũ,qd in ſacris & ſacerdotib.cõſiſtit,vt ibi.& ff.de iuſtitia & iure.l.j.§ publicum.Vnde qui ſacerdotes lædit,tanquam pro publico & capitali crimine punitur.ij.q.j. in primis.ver.de perſona.C.de epi.& cleri.ſi quis in hoc genus.C. de iniur.atrocem. Ideo autem dico publice & capitali: quia nec
3 † omnia publica capitalia ſunt.ff.de pub. iudi.l.ij. [Quam.] i.inquantum.[Sitis.]Subaudi o tu ſubdiacone,cui loquitur.ſ. & con iudices magis,quam tu,vt patet in eo,quod no.ĵ.§.j.ſuper verbo, iubemus. Alioquin niſi ſic ſubaudires,falſa eſſet hæc litera. ſic.ſ. de reſcrip.ex inſinuatione.vbi de hoc.ſ.de teſt.filius.vbi etiam de
4 hoc.[Culpabiles]Ergo iudex,qui† nõ punit deficientem in accuſatione,peccat, & cum accuſatore culpam trahit , cum ipſe deficiens pœna puniri debeat talionis.ij.q.iii.c.j.ij. & iii. & q. viii. quiſquis.[Reſediſtis]tanquam iudices.[Attende]O tu ſubdiacone.[Hilarium]ſubdiaconum.vt ĵ.§.j.[Criminatorem.] i.calumnioſum accuſatorem. [Caſtigaret] Licet in ꝓbatione defeciſſet.
5 ¶Quia ergo.]ij.pars.[Tranſire]Igitur qui† nõ probat,calumniari videtur.ĵ.e.c.i.§.fi.quod dicunt quidam ſpeciale in criminalibus,ſed quicquid dicant, idem eſt & in ciuilibus , vt patet in eo, quod legitur,& no.ĵ.de pœnis.calumniam.ſ.de do & contu. finem.[Iubemus]ex plenitudine poteſtatis.Nam contra ius eſt.ex quo in ſententia non eſt pœna impoſita. C. de calumniatoribus.l.j.Vnde non eſt trahendum ad conſequentiam. Inſti. de iurena.§.plane.ſ.de conceſ.præ.conſtitutus.vbi de hoc. Vel dic, ꝙ fuit de calumnia condemnatus,ſed non erat ibi impoſita pœna. ij.q.iij.§.notandum.ſecundum.d.n.Vel cauſa exempli hoc factũ fuit,vt alij terreantur. Et ne propter negligentiam iudicum calũnia remaneat impunita.ſecundum Ala.ĵ.c.j.in fi.Vel forſan diaconus ad ſe.apo.appellauit pro eo,ꝙ ſubdiaconus iſte & coniudices accuſatori ſuo.ſ.Hilario ſubdiacono, qui intentionem ſuam probare nõ potuit,nullam pœnam infligere voluerũt, licet hoc ſubdiacono,cui ſcribitur,forſitã nõ placuiſſet.Ideoq; ad ipſum ſolum ſubdiaconum,qui in culpa non fuit tanta,ſicut alij,cauſa remittitur de conſenſu ſubdiaconi impetrantis. Alias contra.ſ.de appel. accepta.& c.interpoſita §.denique.quod dic, vt ibi no.[Et verberibus]ſic ita ꝙ in vindictam ſanguinis non tranſeant. ĵ.de rapto.in archiepiſcopatu.[Caſtigatum in exilium]quam pœnam eccleſia imponere poteſt.5 o.diſt.accedens.lxiii.diſt.in.in ſynodo. xvij.q.iiii.attendendũ eſt. Et hæc duæ pœnæ in ſupplementũ addũtur: quia non poteſt ſubdiaconus gradum diaconatus amittere,quem non habet.v.q.vj.quia iuxta.ff.de iniuſ.rup.& ir.tc. nã & ſi ſub conditione.Et arg.ſ.de conſti.cum acceſſiſſent.§.j. ad fi. cum ſuis concordan.

S V M M A R I V M.

1 *Denuntians debet probare monitionem canonicam præceſſiſſe.*
2 *Reſcripti forma eſt conſideranda,antequam iudicetur.*
3 *Iudicis proceſſus remiſſus ad curiam fidem facit.*
4 *Prælatos proprios fruſtratorie infamare,immane crimen iudicatur.*
5 *Pœna vnius,metus eſt multorum.*

C A P. II.

Cum dilectus.[Nuntiaſſet]Cum ad denũtiationem cuiuſquam Papa in inquiſitione committit , non procedet iu-
1 dex,niſi denuntians † probet monitionem canonicam præceſſiſſe.ĵ.de ſimo.licet Hely.reſpon.j.& §.j.ſecundum.B. Hoc verũ eſt, ſi in modum denuntiationis cõmittatur.vt ſ. tit. j.cum dilectus.reſpon.j.ver.vel præfatum. Secus ſi in modum inquiſitionis,vt ſupra tit.j.cum oporteat.reſpon.j.& §.fi.& c.prælatorum.reſpon.j.& §.fi.Item ſecus ſi in modum accuſationis.ſ.ti. j.licet.reſpon.j.& §.fi.& c.veniens.reſpon.j.& § licet. Ergo forma
2 † reſcripti in talibus eſt conſideranda,antequam iudicetur,ar. ff. de tranſac.de his.ſ.de vſu pal.c.fi.§.j.vbi de hoc.Eſt autem accuſator,ſiue denuntiator,ſiue inquiſitionis impetrator,& proſecutor in probatione deficiat,puniendus de calumnia. vt ĵ. legi. & not. [Commiſimus]Non dicit ſub qua forma.Et ideo eſt diſtinguendum,& forma reſcripti conſideranda,vt in preceden.glo. Ex his tamen verbis,niſi aliud non appareat,potius præſumo modum denuntiationis,quam alium quamuis & ad modum inquiſitionis trahi poſſit,& exceptionis & etiam accuſationis. Nam in vtroque iſtorum modorum fit examinatio obiectorum. de his modis le-

dis legitur,& no.ſ.ti.j.ſuper his.in prin.& c.qualiter.j.§.pe.¶Cũ autem.ij.pars.[Sufficienter] Hic innuit,ꝙ quoquo modo probauerat,& hæc eſt ratio.quare non priuatur,ſed ſuſpenditur,& minus agitur cum eodem,vt ſ.§.j.legitur & no. Sic ergo colligitur
3 ex hoc c.ꝙ † proceſſus iudicis remiſſus ad curiam fidem facit,vt patet hic.& ſ.ti.j.c.ſi.§.ſi.& de teſti.ſpo.cum ad ſedem.§. ſi reſpõ.j.vbi de hoc.[Abſoluendum]Nam & in dubio reus eſt abſoluendus,quod dic,vt legitur,& no.ſ.de proba.ex literis.§.ſi. in prin.& de re iud.c.ſi.¶Vobis mandantes]ii.pars.[Innocentiam]Nam calumniari præſumitur eo ipſo.ꝙ in probatione defecit.ij.q.iii. qui non probauerit.C.de aduo.diuerſo iudi.l.j.& no.ſ.c.j. §. vnico.[Non calumniandi.] Sed qualiter probabitur hæc negatiua? Non per teſtes: quia negantis factum &c.ſ.de proba. quoniam contra falſam.quamuis ſit contra.arg.C.de fica. l. j. Sed per proprium iuramentum,vt hic colligitur,& arg.ſ.de teſti. præſentiũ. ſ.de excep.paſtoralis.Quod generale eſt,vbi quæritur de conſcientia hominis,quæ nec aliter probari poteſt.C. de his qui ad eccle. confu.l.ſi.poſt medium.l.ibi.ſic niſi poſita,vel commodata dicatur &c.C.de iu.delib.ſancimus.§.licentia.in Auth.de hær.& Fal. §.ſi vero abſunt.coll.j.& pater in eo.quod no.ſ.de homi.ſignificaſti.& §.ſi. Sed videtur, ꝙ etiam poſt purgationem debet de tergiuerſatione puniri.ij.q.iii.§.notandum.circa ſi.Vel dic,ꝙ tantum in accuſatione dicitur iſte tergiuerſari,non in denuntiatione, et ſi non impetrata abolitione deſiſtat.Vel dic,ꝙ licet hic ſuccubuerit,tamen tergiuerſari non dicitur,quia vſque ad finem perſtitit, & quicquid potuit fecit.ſecundum.d.n.Sed nunquid debet habere compurgatores ſecum ? Dicunt quidam,ꝙ ſic, ad arbitrium tamen iudicis,vt no.ſ.ti.j.ſi conſtiterit.§.ſi.Ex quo hic non determinatur,& quia in tali caſu pœnæ arbitrariæ ſunt,vt patet in eo, quod legitur,& no.ſ.ti.j.ſuper his.§.ſi.Tu dicas,ꝙ in tali caſu nõ requiritur,niſi proprium iuramentum , vnde & hic de compurgatoribus nihil dixit.Et eſt ratio: quia hic(& ſi non ſufficienter) tamen probauit quoquo modo,vt legitur,& no ſ.§.j.Alias autẽ non reciperetur eius purgatio,ſed omnino condemnaretur,arg. in Auth.de iud.§.oportet.colla.vj. Et eadem ratione temperatur pœna,vnde & quod hic dicitur de calumnia improprie ponitur. Nam ſi nihil probaſſet,ſed verus calumniator eſſet,ſimilitudine ſupplicij puniretur.ij.q.viij.quiſquis.& c.qui crimen. Vel ad ſupplementum pœnæ aliæ adderẽtur,vt legitur,& no.ſ.c.j.in ſi.[Suſpendatis]ſicq; temperatur pœna,cum calumniator deponendus fuiſſet,& eſt ratio,vt no.in præceden.glo.[Vt cæteri.] ver.[Si-
4 mili pœna] Ne quis in exemplum aſſumat prælatos † proprios frustratorie infamare,quod immane crimen iudicat.vj q.j.oues & c.præceden.& ſequen.Et ſic habes hic arg. ꝙ quandoque pœ-
5 na infligitur ad terrorem.Nam & † pœna vnius metus eſt multorum.ij.q.vij.quapropter.ff.de pœ.capitalium.§.famoſos.ſ.de of. ord.irrefragabili.§.cæterum.in ſi.

¶De ſimonia. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Simonia committitur quando venditur ſpirituale,uel ſpirituali annexum.*
2 *Epiſcopus poteſt facere notarium.*
3 *Beneficium facere nemo de ſuo compellitur.*
4 *Venditio non eſt contractus gratuitus.*
5 *Interpretatio nimis rigida,& amara reprobatur.*

CAP. PRIMVM.

IN ordinando & inf.[Manũ quã imponit vendere]quod eſt.ſ.Quæ.ſ. manus impoſitio fieri habet in epiſcoporum conſecrationibus.ſ.de ſacra.vnc.c.vnico.rñ.i.& §. j. & in collatione ordinum,quod dic,vt le. vt no. ſ.de ſacra.non ite.c.j.& c.ſi.† Hæc aũt,cum ſpi-
1 ritualia ſint,vendi non debent: quia nec ſpiritualibus annexa.ſ. de iu.pat.c.de iure. Alioquin ſimonia committitur, vt hic. patet & j.q.ij.ſicut epm.Vnde hoc ſumitur,quod hic dicit.nec mirum ſi eps manus ſuas mundas ſeruare debeat,nã ad hoc iudex aſtringitur ſecularis.in Auth.vt iudi.ſine quoquo ſuf.§.hęc oĩa.& §.ſic igitur.coll.ij.[Ita nec miniſter.]j.archidiaconus.ſ.de off.archi. ad hæc.Vel prior diaconorũ[vocem,]quod eſt ſ.quando.ſ.ordinatore interrogante ſcis illos dignos eſſe ipſe rñdet, quantũ humana fragilitas &c.vt ſ.de ſcru.in ordi.faci.c. vnico. [Vel notarius]
2 calamũ.vt ſequitur. Et eſt ar.†ꝙ eps poteſt facere notariũ,de quo dic,vt plene no.ſ.ne cleri.vel mo.ſicut te. Sed nunquid notarius
3 poteſt operas ſuas,vel cartam vendere? Videtur,ꝙ ſic,† cũ de ſuo nemo beneficium facere compellatur. x. q. ij.precariæ.Nec propriis ſtipendiis militare,vt no.ſ.e.cum ſit Romana. Sol.dicunt ꝗdam, ꝙ hoc obtinet , vbi notarius ſalarium percipit de publico. Laurentius dixit,ꝙ etiam ſi nihil percipiat. de publico , nihil tñ debet recipere,& eſt ſpeciale in ſpiritualibus propter timorem & odiũ vitii ſimoniæ vt omnis fraus excludatur ar.ſ.e.c. quæ.D.n. dixit,ꝙ Papa in hoc.c.intendit remouere malam cõſuetudinẽ, quæ in quibuſdam locis inoleuit,in quibus ille,qui legit euangelium,& notarius,qui de ordinatione epi literas cõficit,& alii miniſtri ordinarii pro ſingulis officiis , certum quid conſueuerunt percipere.Et idem in traditione pallei obtinebat , quam cõſuetudinem omnino remouere vult & delere. j. q. j. emendari.ſecundum.d.n.Ad idem.ſ.e.ſicut pro certo.& c.audiuimus.Si aũt alius notarius peteret pro operibus ſuis iuſtum ſalarium,vel etiam aliquantulum plus iuſto propter negotii magnitudinem,non videtur nec prohiberi.Sed etiam & in iſtis eccleſiis,ſi quis aliquid ſpõte offerat,non committitur ſimonia.ſecundum d.n.vt probatur ſ.e dilectus filius.ii.§.ſi.Maxime vbi conſuetudo eſt de aliquibus, quæ pietatem,vel deuotionem innuunt offerendis.ſ.e.ad apoſtolicam.Vel dic,ꝙ loquitur de talibus miniſtris,ad quos ſpectat officium,ita ꝙ ſi alius euangelium dixerit,vel cartam fecerit , non dicitur canonice ordinatus , vel alias aliquam calumniam recipit,vel inſtrumentum nõ valet.ſecundum.d.n. Alias ſi omnino eſſet extraneus notarius,non peccaret,nec etiam talis, ſi ex poſt facto, ſiue pacto præcedente & actione ſequente aliquid offeratur.Et eſt hoc expreſſum.j.q.i.ſicut epm.licet finis huius.c.cõtradicat.Et ſecundum hoc omnino corrigendum eſſet , quod prætextu talium a miniſtris, ſiue officialibus Romanæ curiæ etiam hodie quandoque exigitur violenter,vt patet in eo,quod no. ſ.de re iudi.in cauſis.& de conceſ. præ. propoſuit.& de voto.magnæ. §.j. [In ordinatione eius.] ſ.qui ordinandus eſt.[Vendere]Con-
4 tractus enim vẽditionis† non eſt gratuitus : quia ſine pretio venditio non procedit.ff de contrahen.empti.ij.§.ſine pretio. ¶Pro ordinatione igitur.]ij.pars.[Vel vſu]i.conſuetudine. [Capituli.] Alias pallei.& eſt melior litera.[Seu cartis] propter hæc conſcribendis.[Palleolis]ut ſi dicant canonici. vt clerici pro ordinatione nihil petimus,ſed.ſ.libras conſuetas & debitas pro conuiuio ſeu palleolis.[Omnino]i.quãtumcunque hactenus ſic obtinuerit,prohibetur.prout ſequitur,ne quid in fraudem fiat, vt & probatur.j.q.j.emendari.& q.iii.ſi quis obiecerit.& ſ.e. veniens. & c. intantum.§.j.& ii.& c.ſicut.& c.audiuimus.& c.Iacobus.[Omnino aliquid.]i.nihil omnino , etiam gratis ſine aliqua exactione. Hoc enim velle videtur meus iſtorum verborum & ſequentiũ. Eſt tamen contrarium,vt patet in eo,quod no.ſ.eo. ſuper verbo, vel notarius in ver.gl.alias ſi omnino.& ſ.e.dilectus.ii.§.ſi.Et adde quod no.in ſeq.glo.[Dare]libertatem notat, & non neceſſitatem.vt ff de adi.men.lega.l.rem legatam.& in eo quod legitur,& no.ſ.de dona.c.j. Si ergo dari prohibetur, multo fortius exigi, ſed quia qui nimis emungit,elicit ſanguinem.iiii.diſt.denique. Et ſi exactionem reprobemus omnino gratuitam,oblationem,etiam pro his ſpiritualibus expreſſe factam refutemus. Si tamen non ꝑ his ſpiritualibus,ſed ex charitate ſine pacto expreſſo,vel tacito aliquid etiam ordinatori & ab ordinato gratuitum offeratur , non reprobamus,vt patet in præceden.glo.& ſ.e.& ſi quæſtiones. §.j. & ii.& in ſi. Per hunc igitur intellectum & peſtis damnatur ſi-
5 moniaca , & reprobatur † interpretatio nimis rigida & amara, quod & fieri debet,arg.ff.de dona.inter virum & vxo. ſi id quod. §.ſi quas ſerui operas.ff.ad exhiben.l.pen.j.de verb. ſig.intelligentia.& c.præterea.& in eo,quod legitur,& no.ſ.de offi.cuſto.c.j. §. lampades.

SVMMARIVM.

1 *Pecuniam qui pro ſpirituali adipiſcendo dat,dupliciter peccat.*

CAP. II.

QVi alium. Sic conſtrue.qui expulerit per pecuniam alium in eccleſia ordinatũ, eandemque ſibi &c.]Et dic ordinatum rite & canonicè, alias autem is,qui ius haberet in eccleſia authoritate iudicis eccleſiaſtici,poſſet habere recurſum ad brachiũ ſeculare,ar.in eo,quod legitur,& no.ſ.de offi.ordi.c.j.& ſ.e.dilectus & ſ.de homi.poſtulaſti.[Expulerit.]i.expelli fecerit, ſimilis expoſitio.ff.de his qui no.infa.furti.§.mandati.in ſi.ibi ſi te condemnauero.i.condemnari fecero.Et no ꝙ dupliciter peccat iſte. ſ.dãdo
1 † pecuniam pro ſpirituali adipiſcẽdo vt ſ.e.non ſatis.& c.nemo. Secundo: quia locum viuentis occupat, vt ſequitur. vii. q. j.non furem.ſ.de conceſ.præ.c.j.& ideo & ſi per modum inquiſitionis de hoc conſtiterit,ac ſi accuſatus fuiſſet , omnino eſt deponendus,vt hic dicit in ſi.& in hoc caſu poteſt intelligi,quod legitur.ſ. de accu.inquiſitionis.reſpon.j.vt ibi no.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacum quilibet poteſt accuſare,& contra eum teſtificare,licet ſit ſeruus vel criminoſus.*

CAP. III.

SIdomiuus.[Omnium.] ſ. Ieſus Chriſtus. [Sine peccato.]vt Petr.ii.ſ.Qui peccatũ non fecit,nec inuentus eſt dolus in ore eius. [Accuſandi] ſcilicet ſe ipſum, vel teſtificandi, vt innuit.ſ.§.j.[Licentiam.]Io.viii.Quis ex vobis arguet me de pecca teſtimo-
to.ii.q.vii.§.ecce oſtenſum eſt.& §. ibi ſequenti. Item quis ex vobis. Alii intelligunt hoc de illis,quãdo dixit.Si male locutus ſum teſtimonium perhibe de malo.Ioan.xviii.& ii.q.v.§.ex his omnibus colligitur,ꝙ ſubditi.& male.vt in ſeq.glo.[Vni.]ſ.Iudæ ſceleratiſſimo.ſecundum omnes. Per verba illa, ſi male locutus ſum teſtimonium &c.Sed hoc falſum eſt:quia illa verba non fuerũt dicta Iudæ,immo miniſtro,qui dedit ei alapam dicens.Sic reſpõdes pontifici? & reſpondit dominus,ſi male locutus &c. Hæc et verba innuunt,ꝙ quilibet criminoſus ſit in hoc crimine ad teſtimonium admittendus,vt & innuitur.ſ.e.§.j.& c.per tuas.§. cæteras Vnde dic,vni.ſ.iudæo peccatori, per illa verba. Quis ex vobis arguet me de peccato,vt in præceden.gl. Multo fortius igitur ex hoc ſequitur,ꝙ ad accuſandum admitti debet contra quemlibet ſimoniacum quilibet Chriſtianus,vt ſequitur.¶Non igitur.]ij. pars.& eſt arg.a minori.ſi.ſ.de elec.cum in cunctis.in prin.[Qui-
1 libet]etiam ſeruus † & criminoſus.ſ.eo.tanta. quod dic, vt ſ.no. de accuſa.cum P.Manconella.Et ex hoc, quod hic dicit catholichus,patet a contrario ſenſu, ꝙ non eſt admittendus hæreticus, vel paganus catholicum volẽs ſimoniacum accuſare,vt innuũt verba præcedentia.Vel teſtificari contra ipſum,vt innuunt ſequẽtia.Et vtrunque conſtituitur eſſe verum euangelica veritate, vt patet in eo,quod no.ſ.reſpon.j.ſuper verbo,v ni. [Veritatem aſſerat]Subaudi accuſando.q.d.non calumnioſe,ſed caueat, ꝙ poſſit probare.ſ.tit.j.c.j.& ij. Et ſecundum hoc concordat cauda cũ capite,& loquitur tota litera de accuſatore tantum.Vel dic, aſſerat tanquam teſtis, ad quem ſpectat plenam & meram aſſerere veritatem.ſ.tit.j.qualiter.j.in ſi.Et ſecundum hoc primum.rñ.loquitur in accuſatore.§.vero iſte.in teſte. quod innuitur. ſ. in ſi. vt ibi no [Ad propalandam]per pœnæ inflictionem.ff.de iuſ.& iu. l.j.& iiii.diſt. factæ.[Exhortandus]ſic.lxxix.diſt.ſi quis Papa.ad ſi. & ex mente huius verbi videtur,ꝙ loquatur de teſte, qui conſueuit induci per preces,non de accuſatore,qui non conſueuit induci ad accuſandum.Ex hoc etiam ꝙ dicit exhortandus,& non addit & cogendus,elicitur,arg. ꝙ teſtis in criminalibus non eſt cogendus.Sed poteſt reſponderi, ꝙ hic loquitur de accuſatore , & non de teſte,vt ſ.rñ.j.Vel dic exhortandus, ſubaudi,primo & ſecundo (ſi non acquieuerit) compellendus. Vel exhortandus per partem,& nihilominus,ſi oportuerit,per iudicem monendus,& cogendus,vt patet.ſ.de teſti.co.c.j.& ij.quod dic, vt plene not. de hac materia in eo.tit.dilectorum.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus occultus,per eccleſiam ſuſpendi non poteſt.*
2 *Simoniacus habet characterem vitioſum.*
3 *Electi fama in nullo debet vacillare.*

CAP. IIII.

a ACcuſatum. Et publice infamatum, & de quo aliqua ſigna apparent.ſ.e. ſicut.j.qđ & in aliis criminibus obtinet. a C. de exhi. reis.l.j. Alias non deberet ſuſpendi.ij.q.v. presbiter.ſi. ſ.eo.ſi mala fama. Et eodem modo intelligitur.ſ.e.c.j. Secus ergo in occulto,nam licet talis ſicut & quilibet in mortali conſtitutus ſuſpenſus ſit quo ad ſe,non tamen quo ad alios.ſ.de cohabi. cle.
1 & mu.c.ſi.j.q.j. ſacerdotes.† Sicq; per eccleſiam occultus ſimoniacus ſuſpendi non poteſt,ar.ſ.e.Mattheus.& c.ex tuę.[Celebraret]i.ſ.e.c. j. Sed nonne talis quantumcunque occultus ſuſpenſus eſt? Sic,vt no.in præceden. glo. Sed quo ad ſe tantum , quare ergo ſuſpenditur,cum iam ſuſpenſus ſit.xxxii.diſt.§.verum. j.q.i. quibuſdam.& c.reperiuntur.Maxime ſimoniacus in ordine qui
2 † habet characterem vitioſum,vt in eiſdem ca.& ſ.e. tanta? Rñdeo,hoc ad factum retorquetur,cum ipſo iure iam eſſet ſuſpenſus,& hoc innuunt hæc verba: quia non dicitur, ꝙ ſuſpendatur, ſed ne diuina celebret,prohibetur. Vel ſuſpenditur quo ad alios. Vel ſuſpenditur ab homine etiam , qui iam ſuſpenſus eſt a iure. Nam & excommunicatus excommunicatur,vt legitur, & no.ſ. de ſent.excom.cum pro cauſa.& c. officij. Sic accuſatus propter ſuſpicionem & infamationem ſuſpenditur,vt & no.ſ.de accu.accedens.§.ſi.Sicut & alias prælatus propter ſuſpicionem ab adminiſtratione remouetur.iii.q.ij.qui ea.accuſatus etiam , & de quo ſit inquiſitio,non debet ordinari.lxxxi.diſt.tantis,arg.C. de proc. reum.Sed nonne poteſt eligi? Dicunt quidam, ꝙ ſic, ſed confirmari,vel conſecrari non debet,niſi primo fuerit abſolutus. Alioquin ſi eligi non poſſet, daretur via figmentis : quia & poſſet accuſari is,de cuius electione ſperatur vacante eccleſia ad ipſum impediendum,quod non eſt ſentiendum,arg.ſ.e.ſicut.§. quamuis. ſ.de diuor.quanto.§.pe.cum ſuis concor. Alii contra,nam accuſatus eligi prohibetur , ſed præſigendum eſt accuſatori tempus trium menſium,infra quos probet.in Auth.de ſanctiſ.epi.§.ſi qs autem electum.ii.col.& coll.ix.Ibi tñ non loquitur de eligendo, ſed de electo & confirmato in epm,cui tres menſes dantur ad cõſecrandum.lxxv.diſt.e.j.In aliis autem electis dabitur annus,arg. ff.de mu.& ho.reus.Sed & ſi plus differatur propter accuſationẽ, non imputatur accuſatori,vt ibi.& arg.C.de tem.reſti.in inte.petendæ.Vel iſte dilationes arbitrariæ ſunt. Item pro hac opinione facit.xciii. diſt. miratus. Sed & ibi loquitur de excommunicato. ſecundum.d.n.Prima opinio verior videtur. Vel diſtingue inter accuſatum occultum & accuſatum infamatum.i.qui infamatus erat,antequam accuſaretur.Primus ſcilicet occultus non prohibetur eligi,arg.ſ.e.ſicut.§.ſi.& ſic intelligitur prima opinio. Secũdus vero eligi prohibetur,ſicut & ille,contra quem ſit inquiſitio, quæ non procedit,niſi contra infamatum,vt legitur, & no. ſ. de accu.cum oporteat.§.ſi.reſpon.j.& c.accedens.§.ſi. Talis ergo re-
3 pellitur: quia † fama electi in nullo debet vacillare,vt leg. & no. e.tit.omnipotens.[Verius.]i.verum.ſi.ſ.e.c.j.in ſi.

ADDITIO.

a ¶Obtinet.Faciunt no.per Io.And.(ſecundum do.Abb.hic) in c.inter. inſ.de pur. cano.& in c.i.de accuſ.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Prælatorum eſt,de exceſſibus inquirere ſubditorum.*
2 *Hæreticus eſt,qui credit quòd Spiritus Sancti gratia ſit venalis.*

CAP. V.

QVotiens & inf.[Peruenit] per famã publicam ſicut.ſ.e. proxi.
1 Et ideo voluit inquirere : quia † prælatorum eſt de exceſſibus inquirere ſubditorum. Alioquin eis eſt imputandum,vt ſ.de offi.ord.c.j.& c.irrefragabili.ſ.de collu. deten. crimina.xi.q.iii.præcipue.Laboret ergo ſic,vt ſecure poſſit dicere. Ab omnium veſtrum ſanguine mundæ ſunt manus meæ. xliii. diſt.Epheſiis.[Hæreſim]Non intelligas,ꝙ omnis ſimoniacus hę-
2 reticus ſit † ſed ille tantum,qui credit,ꝙ Spiritus Sancti gratia ſit venalis.i.ꝙ pretio acquiratur in aliquo,& deſcendat.Dicitur etiã hæreſis propter immanitatem ſuam : quia eius comparatione cætera crimina pro nihilo reputantur.ſ.e.c.j.& c.per tuas.§. cæteras.[Verius.]i.verum.ſic.ſ.e.c.proxi. De aliis omnibus dic, vt ibi no.idem enim per omnia videntur dicere hæc duo.c.niſi quia illud loquitur in accuſatione,hoc in inquiſitione. Et quod ibi dictum fuerat obſcure ſimoniacum in genere,hic ſpecificat,& declarat, ꝙ illud intelligendum eſt de ſimoniaco in ordine. Iſtud etiam tangit immanitatem criminis,vt no.ſ.ſuper verbo, hæreſim,quod non fecerat illud.

SVMMARIVM.

1 *Simonia & homicidium an æquiparentur.*
2 *Diſpenſatur an cum homicida .*
3 *Ordinatus per pecuniam ſtatim eſt puniendus.*

CAP. VI.

SIcut ſimoniaca.[Peſtis.] Imo & hæreſis.vt ſ.c.proxi. [Alios morbos.]i.alia vitia,ſeu peccata.ſ.de pœ. cum infirmitas.quæ reſpectu ipſius pro nihilo reputantur. j.q. ii.c.ſi.in ſi.& ſ.e.per tuas.§.cæteras.Sed contra.xxxii.q.vii.quid in omnibus.Sol.quod ibi dicitur,grauius exponitur.ſ.communius
1 † Item cõtra.ſ.de accu.inquiſitionis. vbi æquiparantur ſimonia & homicidium quo ad pœnam,& ſic innuit,ꝙ æqualia ſint.So. maius & fortius eſt crimen ſimoniæ,vt hic.Sed homicidium eſt
2 horribilius,cum quo † nunquam diſpenſatur.50.diſt.miror.Vel dic,vt in ſequenti interliniari.[Vincit]Subaudi quo ad reddendũ characterem ordinis recepti per pecuniam intonſum. Et ſic per omnia verum dicit,nec aliquod ius contradicit,imo & concor-
3 dant ſignata.ſ.in ſeq.glo.[Sine dilatione] Ordinatus † enim per pecuniam intus ortus occidit , qui & ex quo de hoc certa ſigna apparent,ſtatim eſt puniendus,vt ſequitur,& probatur.j.q.j.quicunq;.& c.presbiter.& c.reperiũtur.& c.ſi quis eps.& c.qui ſtudet & c.cito turpem & c.quibuſdam.xxiii.q.iiii.ſi quis.xxxv.q. ix. loci. [Signa.] Aliquam probabilitatem habentia,& eſt hoc in iſto crimine ſpeciale,cum in aliis requirantur probationes luce clariores.C.de probat.l.ſi.v.q.vj.Epiphanium.& ii.q.vii.ſi quis eps & q.
a viii.c.j.ſic & in hæreſi a leue ſufficit, argu.C.de here.l.ii. Sed illud oportet plene probari.ſ.de præſum.a literas.ff.m.d.n.Tu dic,vt ibi no.[Perſonam]quæ de iure ſit admittenda,quod dic, vt no.ſ.e.ſi dñs.& ſ.e.per tuas.& ſ.de accu.c.j.& c.cum P.Manconella.[Claruerint]Imo qualitercunq; dummodo ſufficienter.xxiiii.q.iii.ecce.[Eliminari.]i.extra limen poni is, qui culpabilis reperitur. [Propelli.]i.procul pelli.

ADDITIO.

a ¶In hæreſi.Adde de hoc tex.in c.cum contumacia.de hære.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Simonia quandoque dicitur labis,quandoque peſtis,quandoque hæreſis.*
2 *Simoniacus æquiparatur notorio fornicatori.*
3 *Homicidæ & excommunicati occulti, etiam in diuinis officiis non debent euitari.*

CAP. VII.

1 TAnta eſt.[Labes huius criminis.]ſ.ſimoniæ, quæ dr labes.vt hic.Et hoc † iõ: qa multi labuntur in ea,vt patet.ſ.e.qm ſimoniaca.& ꝑ totũ.Dr & peſtis.ſ.e.c.pxi.Et hæreſis.ſ.e.c.quoties.[Serui]qui vix alias vel nunq admittunt.ff.de iud.vix.[Dños.] i.infamatos.[Ad accuſatione]ꝓ infamatũ,qđ dic,vt no.ſ.e.ſi dñs.& ſ. de

deaccu. cū.P.Manconella.¶Itē oīs.] ii.pars. [Peccator]Subaudi
nō præciſus ab eccleſia,vel ſuſpenſus,ſeu interdictus p ſnīam iu-
dicis,vel canonis.Et ſic tollit obiectio de excōicatis ſuſpenſis, &
interdictis,quibus hoc non licet.j̃.de cle ex.mi.c.ii.iii.& iiii. & c.
poſtulaſtis.§. quæſiuiſtis. Cum a participatione ſacramentorum
excludantur.iii.q.iiii.Engeltrudam.j̃.de cle.ex.mi.ſi celebrat. To-
leratus & pęnitens.Et ſic nō obſtat.s̃.de coha.cle.& mu.c.veſtra.
& c.fi.Cuius executio poſt peractā pęnitentiā nō impedit, & ſic
ſoluitur ꝯ.quod poſſet ſignari ex eo,quod no.s̃.de renun. niſi cū
pridem.§.propter conſcientiam.Vel dic.Itē omnis peccator&c.
i. licet ponamus, & ſupponamus, ꝙ omnis peccator poſſit can-
tare miſſam , tamen ſimoniacus non poteſt conſiderato cha-
ractere vitioſo. Vel poteſt referri ad facilitatem diſpenſandi. q.d.
facilius diſpenſatur in alijs,q̃ in iſto.Vel hoc dictum eſt in detetta
tionem criminis.s̃.c.proxi.[Præter ſimoniacum] In ordine,qui
in ſui initio eſt ſuſpenſus,& intus ortus occidit,& in ipſa, ſui radi
ce vitiatus eſt.j.q.j.reperiuntur.& c.quibuſdā.& no.s̃.ca.proxi.Et
ſic in eo tpe,quo crimen commiſit, damnatus eſt, vndę poſtea
celebrare non potuit,quod in aliis criminibus conſiderato initio
non contingit,quod dic,vt no.j̃.e.tit.ſuper verbo,ab ordine.ſi.C.
ad.l.Iul.maieſt.quiſquis. §. ad filias. ibi,donationes quarumlibet
poſtremo rerum alienationes,quas ex eo tpe &c.Et hoc eſt verū
de ſimoniaco in ordine ſm.d. n. etiā occulto. Et idem intelligit̃
de notorio in beneficio.j.q.j.reperiuntur.xxxii.diſt.§.verum.Niſi
eo ignorante alius pecuniam dediſſet : quia tunc non credit ip-
ſum eſſe ſuſpenſum ab ordine.j.q.v.præſentium. Si vero alius ſit
ſimoniacus in beneficio,puta: quia ipſe emit,vel emi fecit bene
ficium,& hoc manifeſtum eſt,ſuſpenſus eſt quo ad omnes.xxxij.
diſt.§.verū. Occultus autem quo ad ſe tm̄,ſic & quilibet alius cri
minoſus.j.q.j.ſi ſacerdotes.Talis tamen poſt peractam pœniten-
tiam non impeditur: quia nec ſuſpenſus eſt a iure poſt pęniten-
tiam.s̃.de tem.or.ex tenore.§.j.vbi de hoc.Beneficium vero per ſi
moniam adeptum,ſi pœnitens ſit,non retinebit.j̃.eo.de regula-
ribus.Niſi fuerit miſericorditer diſpenſatum,ipſo tñ primo renū
tiante.s̃.de elec.c.pe.Nam poſtea ipſum poteſt licite retinere,arg.
de precario.certe.§.Iulianus: quia iam ex noua cauſa incipit ip-
ſum poſſidere,arg.j̃.e.ex inſinuatione.& ff.de euic.ſi ſeruus.§.j.in
fi.Quis autem in hoc caſu valeat diſpenſare,no.s̃.de renunc.poſt
tranſlationē.& de tem.or.dilectus. Hæc vera ſunt de recipiētibus
ordinē,vel beneficium per ſimoniā.Quid aūt iuris ſit de dātibus
dicetur.j̃.e.dilectus.ii.& c.pe.ſm.d.n.De hac materia dic,vt in Sū
ma.e ti.§.qua pęna.Item nota,ꝙ ſi quis obtinuerit ordinē,vel bñ
ficium dando pecuniam non ordinatori ſed alii,quod obtentu
rus erat,etiam ſi pecuniam non dediſſet,non eſt ſimoniacū,arg.
j.q.vj.§.fi.Sin aūt alias non erat obtenturus,vel etiam obtēturus
erat,ſi ordinatori dedit,ſimoniacum eſt.j.q.ii.quāpio.& c.quæſi-
tum.& q.iii.ſi quis obiecerit & c.fi.& q.vj.c.j.[Ab ordine]Hic pa-
tet,ꝙ loquitur de ſimoniaco in ordine,vt s̃.no. qui licet de facto
conficiat,ſicut quilibet alius.j.q. j.ſi fuerit iuſtus.& capi. ſequenti.
tñ de iure celebrare non poteſt,etiam poſt pęnitentiam peractā,
ſicut nec homicida.s̃.de accu.inquiſitionis.rñ.j. licet ſecus ſit in
aliis criminoſis.Item aliorum peccatorum officiū audire licet,
2 quamdiu ab eccleſia tolerātur,ſed à ſimoniaco nunq̃:† qa æqui-
3 paratur notorio fornicatori.xxxii.di.§.verū.†Cū tñ homicidæ &
excōicati occulti ēt in dininis officiis non debeant euitari, ar.vj.
q.ii.ſi tm̄.de con.diſt.ii.non prohibeat.niſi ad hoc, vt erubeſcen-
tes pęnitentiam agant.s̃.de coha.cle.& mu.veſtra.ſm.d.n. & tūc
tm̄modo in occulto.j̃.de ſen.excō.cum non ab homine.[Vel]p
imo.[Etiam meretrix] quæ alias etiam non admitteretur.C.de
adul.quæ adulterii.ff.de teſti.l.iii.§.l.Iulianus. eadem ratione nec
ad alium legitimum actū.ſm Ala.s̃.de arb.dilectus.§.j. reſpon.j.

S V M M A R I V M.

1 *Temporale omne nomine pecuniæ continetur.*
2 *In ſimonia,& vſura amor lucri potiſſimè prohibetur.*
3 *Cōſuetudo,& taxatio de recipiēdo aliquid ꝓ ingreſſione monaſterii reprobat̃.*
4 *Prioratus ius ſiue capellaniæ ad annum conduci non debet.*
5 *Vſuram dans æque peccat , ſicut recipiens.*
6 *Malum omne a concupiſcentia prodijt.*
7 *Mutuum date,nihil inde ſperantes.*
8 *Neceſſitas excuſat etiam a furto.*
9 *Simoniaci a Simone Mago nominantur.*
10 *Sepultura,quot modis dicatur.*

CAP. VIII.

NOn ſatis & inf. [Trāſire] ſic.s̃. de ſta. mo.
monacho. ī prī.& eſt hoc
ꝯ monachos & moniales ꝑtextu paupertatis intēdē-
tes vitiū ſimoniæ palliare,qđ dic,vt legitur,& no.j̃.e.
qm̄ ſimoniaca.[Pecunia.]i.aliquid tpale,cū.n.omne tpale in pe-
1 cuniam poſſit redigi, omne tale noīe pecuniæ continetur. C.de
cōſti.pe.l.ii.& ar.j.q.iii.c.totum[Requiratur]ex pacto.j̃.e.veniēs.
Nam ſi ſine pacto aliqd offerre voluerit gratis,recipi poterit gra-
tis datū.j.e.dilectus.ii.in fi.& c.tua nos.§.j.Sed & ſi monaſteriū ſit
ita tenue,ꝙ non ſufficiat,ſatis pñt fratres dicere,cariſſime ſcias,ꝙ
tibi non poſſumus prouidere, verū tibi paupertatē noſtrā gratis
offerimus,caute tñ facies,ſi tibi prouideas,& tecum portes,& ha
2 beas vñ viuas.j.q.ii.ſi quis pp hoc.† In ſimonia. n. & vſura amor
lucri potiſſime prohibetur.xiiii.q.iiii.ſi quis oblitus.ſm Vin.D.n.
tñ vr̃ notare ꝯ.j̃.e.tua nos rñ.j.ſuper verbo, conſentiant. Quid ſi
de conſuetudine taxatum ſit,quantum puer,vel puella ingrediēs
3 monaſterium dare debet?Rñdeo,non excuſat†talis conſuetudo
quia & hæc talis taxatio reprobatur.j̃.e.c.§.fi.& c.intm̄.§.fi.[Nec
prioratus]ver.ſic.j.q.i.ſi quis eps.& q.iii.Saluator.s̃.de ſta.mo.c.ij.
[Annua diſtractione.]Hoc verum eſt,ſi ex hoc conſequitur ad-
4 miniſtrationem perpetuam.j̃.e.conſulere.ſiue†ius prioratus,ſiue
capellaniæ,quod ſpirituale eſt,& quod etiam ad annum condu-
ci non debet.xxj.q.ij.c.pe. & fi. Fructus tñ ad tps vendi poſſunt.j̃.
ne prælati vices ſuas.c.fi.s̃.de loca.& conduc.veſtra.vbi de hoc.&
j̃.e.querelā.rñ.j.qđ dic,vt no.j̃.ti.j.c.j.ſed & ſacerdos operas ſuas lo
care pōt,vt no.j̃.e.ſuam.Et ei etiam qui in perpetuum inſtituitur
ad repræſentationem monaſterij , ad quod ius patronatus perti-
net.s̃.de pręb.in Lateranenſi.Et in cuius vſusfructus cōceſſi ſunt.
s̃.de do.conſultationibus.j̃.de priui.paſtoralis.poſſunt hmōi fru-
ctus vendi,non obſtante eo,qđ le.& no. s̃.de cenſi. prohibemus.
& c.ſignificauit: quia aliud eſt de nouo cenſum imponere , vel
antiquum augmentare,qđ prohibetur.vt ibi. Aliud eſt fructus vē
dere,vel locare,qđ conceditur,vt s̃.no.Cauēdum tñ eſt in talibus,
ne ꝯctus ſpiritualis & tpalis ad inuicem miſceantur, quod dic,vt
le.& no.s̃.de rer.permu.ad qōnes.[Nec ab eo.]ver. [Commiſſio
ne]quæ ſpiritualis eſt,& ideo nullo modo vendi debet.j̃.ti.j. c.j.ii.
& iii.¶Vnde.]ii.pars.[Receperit]qa ſi nō eſſet,qui reciperet,non
5 eſſet,qui daret,& econtra.Et eſt arg.ꝙ†æque peccat dans vſuram
ſicut & recipiens,qđ tñ alii non credunt eſſe verum.Ratio diuer-
ſitatis eſt hic & ibi : quia hic donans & etiam offerens nulla ne-
ceſſitate trahitur,& corruptor eſt principalis,vnde magis delinqt
quia & ꝯ Spiritum Sanctum (quod prohibitum eſt)mercatur,&
6 concupiſcit , & a concupiſcentia † omne malum prodijt . s̃. de
conſti.nam concupiſcentiam.In vſura vero is, qui ſe obligat,a ꝓ
7 ximo debitum exigit: quia ſcriptum eſt,†date mutuum nihil in
de ſperantes.j̃.de vſuris conſuluit.§.verum.In qua ergo culpa eſt,
ſi fœnerator non vult hoc debitum reddere, niſi vendatur , ſatis
conſtat, ꝙ non voluntariè ſe obligat debitor ad vſuras ſed impel-
8 lit eum neceſſitas,†quæ excuſat etiam a furto.j̃.de furtis.c. ii. De
hac tñ materia dic,vt no.j̃.de vſur.c.ſuper eo.§.fi.[Vel conſentit]
ſicut mediator,vel tractator,vel etiam quilibet monaſterii frater
hoc ſciens conſentiens &c.vt hic & pate.j̃.e.de hoc.in prin.ſm
ꝙ ibi no.& s̃.de off.dele.c.i.qđ dic, vt ibi no j̃.de ſen.excō. quātæ.
9 [Simone] Mago † a quo ſimoniaci nominantur , ſicut a Giezi
Giezitæ.j.q.j.qui ſtudet.& c.cito turpem.j̃.c.j.in fi.& ca. ſicut pro
10 certo.§.fi. ¶Pro ſepultura quoq;.]iii.pars. Quot modis† dicatur
ſepultura,& quid iuris ſit circa hanc materiam,dic,vt plene no.j̃.
de ſepul.abolendæ cōſuetudinis.[Chriſmatis & olei.] In quo nec
prodeſt mutatio nominis.j̃.c.ea quæ.& c.ad noſtram.& c.intm̄.
rñ.j.¶Nec ſub obtentu.]iiii.pars.[Conſuetudinis] quæ in talibus
non excuſat,vt hic.& j̃.c.j.& c.ea quæ.& c.veniēs & c. ſicut ꝓ cer
to.& c.intm̄.& c.Iacobus.& j̃.de magiſtris.c.i.§.j.Sed ꝯ.j̃.e.ad apo
ſtolicā.So.ibi [quia diuturnitas]&c.ſic.s̃.de ꝯſuc.quāto.& c. fi. qđ
dic,vt ibi no.& s̃.de eo qui dux.in ma.cum haberet. §. pen.in fi.

S V M M A R I V M.

1 *Gratis poteſt recipi gratis datum.*
2 *Pro matrimonio aliquid dare, vel recipere,peccatum non eſt.*
3 *Spiritus ſancti præſentia ſanctis non ſemper adeſt.*
4 *In acceſſorio non idem iuris,quod in principali.*
5 *Impij malam conſuetudinem pro priuilegio aſſumunt.*
6 *Corruptela mortale peccatum inducit.*
7 *Giezi primo ſimoniā commiſit, & fuit lepra percuſſus in veteri teſtamento.*
8 *Simon Magus primus in nouo teſtamento ſimoniam commiſit.*

CAP. IX.

CVm ī eccleſiæ corpore & īſ.
[Venalitas]quo ad ſacra eccleſiaſtica & alia ſpiritua
lia,vt ſequit. [Ponendis] qđ officiū ꝓprie ſpectat ad
archidiaconum.s̃.de offi. archi. vt noſtrum. pro quo nihil acci-
piendum eſt,vt hic.& j. q.iii.ſi quis obiecerit.nec pro inueſtitura.
j̃ e.intm̄.§.fi.nec ꝓ inſtitutione.j̃.e.audiuimus.nec pro aliquibus
aliis ſpiritualibus.j̃.e.ſicut pro certo.Sed contra in Auth. de ſanc.
epi.§.pro cōſuetudinibus.j̃.e.ad apoſtolicam.quod dic,vt ibi no.
1 Quamuis autem ex pacto nihil debeat exigi, gratis † tamen nō
poteſt recipi gratis datum , argu.j. q.ii.ſicut epiſcopum.xviii.diſt.
eulogiis.& no.s̃.c.proxi.in princ. & j̃.e.reſpon.j.in fi. [Nec non.]
ver.[Sepulturis]ſi.s̃.c.proxi.§. pro ſepultura. [Et benedictionibus
nubētium]Ideo de his nihil debet recipi,vt hic.& j̃.e.ſuam: quia
talis benedictio quaſi ſacramentalis eſt,& per eam gratia confer
2 tur,vnde nec eſt iteranda.s̃.de ſecun.nup.c.j.& iii.† Pro matrimo
nio, vero etſi ſacramentum ſit,aliquid dare,vel recipere,non eſt
peccatum.j.q.j.quicquid.xxii.q.ii.honorantur.Et eſt ratio,quia ꝑ
ipſum gratia non confertur,ar.xxvii.q.j. nuptiarū.xxxii.q.ii.ꝯnu-
bia.

bia.quod dic,vt ſequitur.j̃.in hac glo.& no.s̃.de ſacra vnc.ca. vni-
co.§.j.& s̃.qui matri.accu.poſ.ſignificante.Poſſet tñ reſponderi,ꝙ
& ſi in actu ſacramēti mr̃imonialis nō adſit ſpiritusſācti pręſen-
tia,vt in dicto.c.cōnubia,adeſt tamen gratia , quia in illo actu qs
poteſt mereri.xxxii.q.iiij.dixit Sarra.ad fi.& c.quis ignoret.& c. di
3 cat aliquis. ad fin.xxxiij. q. v. cap. j.Nam† nec ſemper adeſt præ-
ſentia Spūſancti quo ad quædam.de pę.diſt.ij. quærendum. & c.
diſcurſus.Ad hoc ſic reſpondit Gof. in alijs ſacramentis non eſt
gratia,& præſentia poteſt adeſſe , ſed in coitu matrimoniali & ſi
gr̃a poſſit adeſſe quo ad meritū,præſentia tamen dedignatur adeſ
ſe propter ſtuporem & pruritum,in quo homo quaſi totus caro
efficitur,& etiam beſtialis,ad quod accedit quod leg.& nota.s̃. de
4 cle.coniug.quod ad te.§.j.Et eſt hic ar.ꝙ † non idem iuris ſemper
in acceſſorio eſt,quod in principali. [Aliquid.]ſ. temporale, ſiue
ſit taxatum & certum,ſiue incertum,vt no.s̃.proxi.[Requiratur]
Non negat,quin oblatū gratis recipiatur ¶Putāt autem.]ij .pars.
5 [Legē.]i.corruptelā † quæ mortem,ſiue mortale peccatum indu-
6 cit,& quā pro lege ſeruant,Nam & impij † ēt malam conſuetu-
dinem pro priuilegio aſſumunt.8.diſt.mala conſuetudo. Et tamē
mala adinuenta,prauæque conſuetudines,nec ex longo tempo-
re,nec ex longa conſuetudine confirmantur.in Auth. vt nulli iu
di.§.ij.col.ix.& hic ſequitur.[Grauiora]ſi.s̃.c.proxi.in fi.cum ſuis
cōcor.¶Ne igitur]3.pars.[Vel.]Repete ne,& eſt primum , quod
prohibetur,[Vel]repete ne pro,& eſt ſecūdum, quod prohibetur.
[Aut]repete ne pro,& eſt tertium,quod prohibetur [Aut.]repete
ne pro,& eſt quartum,quod prohibetur.[Seu]repete ne pro.& eſt
quintum prohibitum,in quo & ponitur clauſula generalis,vt ſic
præmiſſis ſpecialibus omnia includantur.Simile no.s̃.de reſcrip.
ſedes.s̃.de commodato.c.vnico.[Exigatur]violētiam notat, nec
prohibet recipere aliquid gratis oblatum.ſi.arg.s.eo.c.reſpon.j. in
fi.& no j̃.eo.reſpon.ſuper verbo ponēdis.¶Si quis autem.]4.pars.
7 [Giezi] †qui primus in veteri teſtamento ſimoniam commiſit.
8 Vnde fuit lepra percuſſus.j.q.j.cito ob turpem.† Sed Simon Ma-
gus eam primus commiſit in nouo teſtamento, & ab ipſo ſunt ſi
moniaci nominati,& a Giezi giezitæ vt nota.s̃.c.proxi.in fi.& in
Summa.eo.tit.§.& vnde.

S V M M A R I V M.

1 *Procuratio pro labore vie,an exigi poteſt.*

CAP. X.

CVm ſit romana, & infra. Conſe-
cratio-
ne.]i.pro actu conſecrationis. [Præter procurationē.
1 † quæ pro labore vię exigi poteſt.j.q.j.ſtatuimus:non
pro labore,quem patitur conſecrando.Nam qui hunc vēdit,neu
trum inuenditum derelinquit,& ſic obſtat.j.q.iij.ſi quis obiecerit.
ſecundum Gof.Tu dicas,ꝙ nec pro labore ſpirituali,nec corpo
rali exigitur procuratio.Quid enim, ſi non laboraret in via , vel
parum,puta:quia prope domum ſuam epiſcopalem eccleſia ſita
eſt?Vtique ſi hoc eſſet,ceſſante labore viæ debet ceſſare procura-
tio.arg.s̃.de voto magnæ.in fi.Sed non ita eſt,immo exigitur tan
quam cenſus officio conſecrationis annexus,vt patet in eo,quod
leg.& no.s̃.de cenſi.venerabili.& ar.in eo quod legitur,& no. s̃.de
præben.ſignificatum.s̃.de elec.ſignificaſti Eſt ergo annexa procu
ratio conſecrationi,ſicut & viſitationi,ſicut & de præbenda cano
niæ,vel clerico eccleſiæ ſeruienti.Vnde qui facit hoc officium,de
bet percipere hoc annexum beneficium,vt hic.& s̃.de cenſi. pro-
curationes.in prin.Et etiam negligenti officium poteſt hoc bene
ficium denegari,vt ibi,quia regulare eſt,ꝙ qui non facit ſeruitiū ,
non percipiat beneficium,vt patet.s̃.de cle.coniug.ꝙ a te.& c.di-
uerſis.& de cleri.non reſiden.conquerente.Non eſt ergo ſimonia
cum debitum ſuum petere maxime authoritate iuris.Hoc enim
ſine peccato fit 23.q.4.qui peccat.Vnde & de licentia papę poteſt
ſine peccato celebrari in eccleſia interdicta.j.de priuile.priuilegia
quod alias valde eſt puniendum,vt patet in eo,quod leg.& not.j̃.
de cler.excom.mi.poſtulaſtis.§.quæſiuiſtis.[Exigere]moderatam
ſecundum eccleſiæ facultates,quod dic,vt leg.& no.s̃.de cenſi.cū
Apoſtolus.§.j.Et ſi eccleſia non ſufficit , ſtudeat ſibi epiſcopus de
menſæ ſuæ proprio prouidere.j.q.ii.placuit.x.q.iii. cauendum . in
Auth.de man.prin.§.id tamen.col.iij.

S V M M A R I V M.

1 *Confeſſus ſponte æque grauiter punitur,ſicut conuictus.*
2 *Liberalis nemo exiſtit in neceſſitatibus.*
3 *Pecunia ſimoniace data reſtituenda eſt illi eccleſiæ cui iniuria facta fuit.*
4 *Turpia lucra ſunt ab hæredibus extorquenda.*

CAP. XI.

DE hoc autem. [Archidiacono] habēti vo-
cem in electione. [Eidem]
ſcilicet electioni eiuſdem epiſcopi.ſi.s̃.de confeſ.ca j.
§.ii.& s̃.de ele. per inquiſitionem reſpon.i. vbi de hoc
[Manifeſtum.]i.notorium facti:quia in conſpectu populi fuerūt
pacta initia.ſecundum.d.n.argu.s̃.de elect.c.ii. Aliter autem ſumi
tur hoc verbum.j̃.§.i.vt ibi no. Vel hoc erat notorium iuris,vt ſe-
quitur. Alioquin ſi manifeſtum tantum eſſet per famam,nō pu-
nirentur,niſi conuincerentur,vt j̃.§.j.& iii.q.v.quia ſuſpecti.xi. q.
3.eorum qui accuſant̃.[Recepiſſe]Ergo a contrario , ſi non rece-
piſſent,ſola promiſſio non noceret.ar.s̃.de ſponſa.c.fi. quod verū
eſt,ſi conſenſus non interueniſſet.Nam in talibus ſola pactio no
cet.i.q.ii.quam pio.s̃.de pact.c.fi. Aut poteſt legi diſiūctiue , & ſic
loquitur s̃.de notorio facti.Hic autē de notorio iuris.vt & j̃. not
ſuper verbo,manifeſtum.Vel poteſt eſſe expoſitiuum illius verbi
manifeſtum,quod præcedit,vt dicamus,aut pro ideſt . Et ſic loq-
tur hic de notorio iuris tantum , vt hic ſequitur. [In iure] & corā
ſuo iudice. Alioquin non obeſſet confeſſio,quod dic,vt not. s̃.de
confeſ.c.fi.neque probatio.vt legitur,& no.s̃.de iudi. at ſi clerici.
2 Et eſt hic arg ꝙ † æque grauiter punitur ſponte confeſſus,vt con-
uictus ad idem.ii.q.i.nos in quemquā.s̃.de confeſ.c.ii.& ff.de cō-
feſ.l.i.Sed contra,quia mitius eſt agendum cum ſponte confeſ-
ſo.l.di præsbiterum.& c.ſi qua præpoſtera.ii.q.i.in primis.in prin.
xii.q.ii.non dicatis.s̃.de elec.innotuit.§.multa.vbi de hoc,& no. s̃.
de acc.inquiſitionis.reſpon.i.in fi.reſpon.j.ī fi Sol.cū veniēte pro
prio motu & ſponte & liberaliter confitente agitur mitius , vt in
contrariis. Si vero in iure confiteatur,quamuis ſponte,timore ta-
men probationum non eſt ei parcendum,vt hic, & in fi. Nam ſi
coacta voluntas ſit voluntas. xv. q.i.merito , & no.s̃.quod metus
cauſa.cap.i.non tamen eſt libera,vt patet.s̃.de ſpon.cum locum .
2 †Sed & in neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit.ff.de adim.lega.l.rē
legatam.vel beneficus.ff.de ritu nup.proximæ.Si tamen ea , ad q̃
non tenemur,impendimus,illa ſunt noſtris officiis gratiora.xx.8.
q.i.iam nunc.ſecundum. R.Puto tamen,ꝙ in aliquo parcendum
ſit illi,qui nec probationes expectauit.Vnde in talibus eſt ad arbi-
trium iudicis recurrendum.ſecundum id quod leg.& nota. s̃. de
tranſact.cap.fi.[Deponendi]hæc eſt pęna ſimoniacorum , vt hic
& s̃.de confeſ.cum ſuper.Non ſolum cum agitur in modum ac
cuſationis,vt quidam dicunt,immo, & ſi in modum inquiſitio-
nis,vt hic patet,& ibi,quod dic,vt leg.& no.s̃.de accuſa. inquiſitio-
nis.reſpon.i.¶Si vero.]ii.pars.[Manifeſtum]per famam tantum,
vt ſequitur. Et non notorium,& ſic verbum iſtud ponitur hic ꝓ
famoſo tantum,ſupra vero reſpō.i.ponitur pro notorio.vt ibi no.
[Infamia]Subaudi nec poteſt per inquiſitionem veritas reperiri ,
alioquin non eſſet locus purgationi.ſic.j̃.eod.inſinuatum. vbi de
hoc[In qua]ſcilicet purgatione.¶Regem autem.]3.pars.[Et prin
cipes.]Hic Rex habebat ius in electione,tanquam patronus, cuiꝰ
conſenſus requiri debebat.s̃.de elect.ſacroſancta.adeo ꝙ niſi con
ſentiret,non confirmaretur electus,quod dic,vt leg.& not.s̃.de iu
re patro.nobis fuit.§.i.Vnde necante,nec poſt electionem cōſen
ſum illius redimere licitum fuit.8.q.3.talia.i.q.i.cos.& q. 3. ſi quis
præbendas.j̃.eo.Matheus Principes vero,ſiue ſui conſiliarii pecu-
nia recepta ipſum ad conſentiendum induxerunt, vel alias ſimo
niæ conſenſerunt. Vnde & tenetur ſicut is,qui recepit , vt patet. s̃.
eo.nō ſatis.§.i.Ideoque pretium datum ſine peccato retineri nō
poteſt,vt j̃.ſequitur.[Aſſenſum.]Rex principaliter & principes ſe
cundario ipſum Regem ad conſentiendum inducendo,vt no. s̃.
ſuper verbo,principes Vel poteſt intelligi,ꝙ ad Regem & princi-
pes ſimul patronatus ius pertinebat. Et ſic vtrique principaliter ꝯ-
ſenſerunt:nam & plures poſſunt eſſe patroni.s̃.de iure patro.ca.i.
Sed prior intellectus verior eſt,& adaptari poteſt Regi Angliæ , q
ī regno ſuo patronus eſt generalis habitu,licet nō ſemper exerci
tio in ſingulis eccleſiis.ſic.C.de cu.fur.l.pen.ad fi. Hic tamen vide
tur loqui de Rege Hiſpaniæ, vnde & hic ſcribitur archiepiſcopo
Toletano [Reſtituant]Cum pęna dupli.in Auth.de ſanc.epi.co.
ix.§.ſi vero laicus.& §.ſi autem ſecularis.j̃.eo.audiuimus.s̃.de īmu.
3 ec.quia plerique. Et ſic patet hic,ꝙ pecunia † ſimoniace data re-
ſtituenda eſt illi eccleſię cui iniuria facta fuit.ad idem.j̃.eo.conſu
lere.& c.audiuimus in fi.17.q.4.ſi quis in atrio.27.q.i.ſi quis rapue
rit.in Auth.de ſanc.epi.§.ſi quis autem.& §.ſi vero laicus.& §. ſed
neque xenodochium.col.ix. Vbi dicitur,ꝙ illa eccleſia poteſt illā
pecuniam vendicare.Sed contra,quia illi,qui dedit,reſtituēda eſt.
j̃.eo.veniens.Sol.illud intelligitur de gratia ſecundum Ala.& d.n.
qui ſcripſit hoc,ꝙ ſi dās pecuniā vult aliq̃aliā religionem intrare
de licentia,bonum eſt ei reddere j̃.eod.veniens.xvi.q. vj. de lapſis.
xxvii.q.i.ſi quis rapuerit. ne. ſ. ſecundo monaſterio oneroſus exi-
ſtat,vt ibi dicit.Et idem eſt,ſi is,qui dedit,religioſus erat,qui & ne-
ceſſe habet ad aliud monaſterium ſe transferre.s̃.de regu.c.fi. Alii
dicunt,ꝙ non eſt ei reſtituenda,ſed ſecūdo monaſterio , ad quod
tranſit,vt eo viuente habeat eius vſum,vt in contrariis , quo ſini-
to proprietas ad primam eccleſiam reuertatur,vt hic.& in fi.Ter
tii dicunt,ꝙ quando pecunia datur eccleſiæ regulari , ſeu ſeculari
conuentu,ſiue capitulo ſcientibus & conſentientibus,tunc omni
no pecunia reddenda eſt ei,qui dedit,vt in contrariis. Cum enim
ex hoc clerici,vel monachi puniendi ſint,vt patet,s̃.eo.non ſatis.
§.i.& j̃.eod.qm̄ ſimoniaca.patet,ꝙ ex eodē facto pęnā & pręmiū
conſequi non debent.ff.de nego.geſt.ſiue hæreditaria . & legitur ,
& no.s̃.de dona.inter virum & vxo.& ſi neceſſe.§.i.in fi.Nec poſ-
ſent,ēt recipiētes niſi pecuniā reſtituēt,pęnitere,vt hic ſeqtur.ar.j̃.
de vſu.cū tu,§.i.in fi.Cum vero datur pecunia ſoli prælato,vel alii
conuentu penitus ignorante,& ſic eccleſia non eſt in culpa,tunc
iniu-

poteſt pecuniam retinere,cum & ipſi ſit reſtituenda, ſi alii in ſui
iniuriam fuerit numerata,vt hic.& in fi.Poteſt & illud dici, ꝙ ſi
donans errauit in iure,ſubuenitur ei,& reſtituitur.j̄.e. veniēs. Sed
& ſi ſcienter dedit,& vult intrare religionem de benignitate tradi
tur ei,vel monaſterio,ad quod tranſit,ne eidem oneroſus exiſtat.
vt ſ̄.no.Et idem iuris videtur,ſi adeo pauper eſt,ꝙ non habeat vn
de viuat,vt patet in eo,quod legitur,& no.ſ̄.de cler.coniug.& a te
Si autem ſcienter dedit non errādo in iure,nec in facto,nec vult,
nec cogitat intrare religionem.Et alias ſibi ſatis ſufficit, & ſi vni ſo
li perſonæ pecunia data fuit.In hoc caſu, cum eccleſia culpa ca-
reat,in cuius iniuriam data eſt,hanc pecuniam ipſa eccleſia ha-
bere debebit,vt hic,& ī fi.Quod ſi totum capitulum deliquit, nec
dans ipſam recuperabit,nec eccleſia,quæ in culpa eſt, ipſam reti-
nebit.Confiſcetur ergo,arg.ff.de condi.ſine cauſa.auūculo. C.de ī
ceſt.nup.qui contra.C.ſol.ma.ſi ignorans.Et nota.ſ̄.de dona.inter
virum & vxo.& ſi neceſſe.§.j.Nam & turpia lucra ſunt ab hære-
dibus extorquenda.ff.de calumniatoribus.in hæredem.Nec pro-
deſt,ꝙ illi,qui receperunt,defuncti ſunt,ar.ff. de eo per quem fac.
eſt.l.j.in fi.ff.quod metus cau.quod diximus.in fi. Cōfiſcabitur au
tē fiſco ſummi,& non inferioris principis ī hoc caſu,& ſic erit pe-
cunia pauperibus erogāda,ar.j̄.de vſu.cū tu.§.j.cum ſuis concor.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacum non eſt dare beneficium ei,qui collatori temporaliter ſeruiuit.*
2 *Epiſcopatu qui dignus eſt,ſperare poteſt.*
3 *Clericus qui pro ſalario ſeruiuit,& recipiens a magiſtro beneficium ſalarium remittens an ſit ſimonia.*
4 *Tacite multa licent,quæ non licerent expreſſe.*

CAP. XII.

Cvm eſſent. [Clericus.]ſ.actor.Agebat enim
contra nobilem, a quo petebat
per ipſum ad eccleſiā quācito ſe facultas offerret,ſicut
idem miles ei promiſerat præſentari ſecundum teno
rem decre.ſ̄.de conceſ.præben.accedens.Sed ſuccubit:quia inuen
tum eſt,ꝙ promiſſio continebat ſimoniacam prauitatem.j̄. eod.
§.vnico.[Quia idem.V.]ſ.nobilis,q forſan in curia inuentus fuit,
nec ius reuocandi domum habuit,vt ſ̄.de foro compe.c. fin. Vel
poteſt dici,ꝙ ad inſtantiam clerici perſonaliter citatus fuit.Et iō
ſimpliciter comparuit.Et ſecundum hunc intellectum erit exp̄ſ
ſum,ꝙ ſi quis perſonaliter citatus ſit,non habet neceſſe perſonali-
ter perſiſtere vſque ad finem cauſæ, ſed debet ex cauſa licentiari.
Nam & ſufficit,ꝙ ſufficientē conſtituat reſponſalem,vt ſequitur,
ad idem ff.de procu.l.j.§.vſus.Secus ſi illicentiatus recedat,vel mi
nus idoneum procuratorem relinquat.ſ̄.de procu.conſtitutis. Et
quamuis hoc totum pro magna perte arbitrio iudicis committa
tur,tamen cauere debet ne ſine magna cauſa diſtringat principa
lem præciſe ad cauſam principaliter proſequendo, vel præciſe ad
procuratorem cōſtituendum,vt hic,& ſ̄.de procu.querelam . Nā
niſi iuſta cauſa ſubſit,partis principalis eſt electio,& nō ſua. ff. de
procur.l.j.§.vſus.ſ̄.de do.& contu,cum dilecti.§.ſed contra, quod
dic,vt legitur,& no.ibidem.& extra d.n.de iu.iuris eſſe ambiguū .
lib.vj.¶Cumque ab ore.]ii.pars.Hoc confitente in iure,& ſic pro
conuicto habetur,vt ſ̄.c.proxi.reſpon.j.[Miles]Cōtra quem age-
bat.[Ei.]ſ.clerico.[Dare eccleſiam.]i.ipſum ad vnam de eccleſijs,
in quibus ius patronatus habebat,quācito ſe facultas offerret rep̄-
ſentare,vt nota.ſ̄.eo.c.reſpon.j.Aliter enim laicus eccleſiam dare
non poteſt,nec ex vi iuris patronatus habet patronus collationē,
ſed tantum repręſentationem,vt patet in eo,quod legitur, & no.
ſ̄.de iure patro.præterea.& c.j.reſpon.j.verſi.pe.& fi.& c.cum lai-
ci.& c.fi.Nam & eccleſia ſpiritualis eſt,& nihil ſpirituale cadit in
laicum,nec ei dari poteſt,nec ab eo conferri,vt patet in eo, quod
legitur,& no.ſ̄.de decimis.prohibemus.& c.tua & ſ̄.de arbi. con-
tingit.[Si quoddam[Hæc promiſſio & pactio illicita & ſimonia-
ca fuit,vt ſequitur,& probatur.j̄.eod.tua nos.ſ̄.de pactis.c. fin.j.q.
ij.quam pio.Et ideo clerico petenti fuit ſilentium imponēdum ,
vt ſequitur. Si tamen alias ſine aliqua pactione negotium ſuum
1 promouiſſet,vel alias † ſcilicet ei temporaliter ſeruiuiſſet,bn̄ poſ-
ſet eum remunerare etiam ad eccleſiam præſentando, ſicut epi-
ſcopus eccleſiam,vel ordines conferendo.arg. lxi.di. quid prode-
rit.cum & tali ſimus pre cæteris ſaltem naturaliter obligati. ff. de
pet.hære.ſed & ſi lege.§.conſuluit.Et ar.xij.q.ii.hæc huius placiti.
ſ̄.de teſta.cum in officijs.Quod verum eſt ſecundum quoſdā,dū-
modo hac intentione principaliter non ſeruiat,nec epiſcopus di
recte propter hoc ſeruitium eum promouere intendat, alioquin
ab obſeqo munus eſſet.j.q.j.ordinationes.& c.ſunt nonnulli.Ego
autem illa.c.intelligo,quando pactum præceſſit , vt hic,alioquin
ſola mentalis ſimonia per pęnitentiam toleretur.j̄.eo.ca.fi. Quid
ergo,ſi ita dicat epiſcopus,recipio te in meum clericum aſſignās
tibi annuatim.x.marchas de mea camera pro expenſis,quouſque
tibi prouiderim in beneficio competenti,& interim mihi ſerui-
tium temporaliter & ſpiritualiter exhibebis,nūquid eſt ſimonia-
cūm?Non,niſi ex tali pacto obligauerit ſe ad ſpirituale ſeruitium
faciendum,vt hic,& in alijs ſuperioribus.Sola enim ſpes non ob-
2 eſt:nam & † qui dignus eſt epiſcopatu ſperare poteſt.lix.diſtin. ſi
officia.lxxiiii.diſt.cōſuluit.viij.q.i.qui epiſcopatum.& patet in eo,
3 quod legitur,& no.ſ̄.de elec.officij.reſpon.i. Sed nunquid † eſt ſi-
monia,ſi clericus recipit beneficium prædictas.x.marchas remit
tens?Ita videtur.ar.in eo quod leg.& no.ſ̄.de teſti.veniens i.& j̄.e;
querelam.quod verum eſt,ſi debebantur in poſterum , vel fuit in
pacto expreſſum.Secus in præmiſſa quæſtione: quia ibi vſque ad
certum tempus ſine pacto fuit penſio aſſignata.ſ. quouſque aſſi-
gnans recipienti de beneficio eccleſiaſtico prouideret,quo adue-
niente euanuit obligatio penſionis,vt patet Inſti.de verb.ob.§.oīs
ſtipulatio.& ſequen.ff.de procura.l.3.ff.de pactis.in traditionibus.
4 †Sed multa licent tacitæ,quæ non licerent expreſſe.ff. de hære.in-
ſti.ſi quis Sempronium.& l.talem.§.i.& in eo quod legitur,& no.
ſ̄.de relig do.conſtitutis.& de teſtamentis.cum tibi. [Negotium]
ſcilicet temporale.idem ſi ſpirituale.Nam ex quo ſalarium inter
uenit,nō ſolum ipſa negotiatio & negotii quantumcunque ſpi-
ritualis promotio,ſed & labor temporalis iudicabitur & carnalis.
ar.j̄.de verbo.ſign.forus.§.negotium.& Inſti.mandati.§.fin. Et ſic
nō obſtat.ſ̄.de rerum permutatione.ad quæſtioues. [Simoniacā]
Patet ergo,quòd permutare temporale pro ſpirituali ſimoniacū
eſt.[Silentium]Et bene,nam & ſi ex tali pacto eccleſiam recepiſ-
ſet,ea retenta pęnitentiam agere non poſſet.ſ̄.de accu.inquiſitio-
nis.j̄.e.de regularibus.cap. ex inſinuatione : quia teneretur ipſam
renunciare,& in aſpera pęnitentia ſemper eſſe.j.q.i. ſi quis neque.
Merito igitur ei ſilentium imponitur,cum multa impediant pro
mouendum,quæ nō deiiciunt iam promotum.ſ̄.de iureiur.quē-
admodum.§.ꝙ ſi poſt homini.

SVMMARIVM.

1 *Fures ſunt & latrones qui non intrant per hoſtium.*
2 *Notorium tribus modis dicitur.*
3 *Epiſcopus, Presbiter, & diaconus cum quota manu regulariter debeant ſe purgare.*
4 *Compurgatorum numerus arbitrarius eſt .*
5 *Purgatione in qui deficit punitur,vt conuictus.*
6 *Purgatio ex quibus cauſis poteſt indici.*

CAP. XIII.

INſinuatum. [Dicuntur] quia nec omni
ſpiritui eſt credēdum.86.diſ.
1 ſi quid de quocunque.[Ingreſſum] Vnde † qui nō in
trant per hoſtium,fures ſunt,& latrones.ſ̄.de iure pa.
relatum i.q.i.ordinationes.vii.q.i.nō furem.23.q.4.tres perſonas.
Et ideo,ſi de hoc conſtet,ſunt ab eccleſia amouendi , vt ſequitur.
¶Vnde mandamus.]ii.pars.[Si qui] ſcilicet dictorum clericorū.
[Publicum &.]pro.i.notorium facti:quia euidens eſt,cum publi
ce actum fuerit in platea,ſiue iuris,vt quia in iudicio cōfeſſi ſunt,
vel conuicti,vel præſumptione iuris,& de iure , vt quia deficiunt
in purgatione præſtanda.ſicut probantur hæc tria notoria.ſ̄. e. de
2 hoc.§.i & hic.& j̄.eo.c.in fi.† His autem tribus modis dicitur no-
torium,quod dic,vt leg.& no.ſ̄.de coha.cleri.& mu.veſtra.& c.fi.
[Simoniace intraſſe] Vel ſine tua licentia, niſi duxeris diſpenſan
dū,quod dic,vt le.& no.ſ̄.de cleri.peregri.c.fi.Sed de illo caſu quæ-
ſtio hic non mouetur [Amoueas] Vtrum autem cum tali poſſit
diſpenſare epiſcopus,dic,vt legitur,& no.ſ̄.de elect.c.pe.& j̄.e.no-
bis.§.vnico.¶Illis autē.]3.pars.[Si publicam]alias ſi publica. [In-
famia] Subaudi inquiras veritatem,& ſic hoc reperire no potes.
[Cum quinta,vel ſexta manu &c.] Regulare eſt , ꝙ epiſcopus dēt
3 ſe purgare cū † duodena manu ſui ordinis. Presbiter vero cum
quinta.Diaconus autem cum tertia,& idem in nobili.j̄. de purg.
ca.c.i.& ii.q.4.ſi legitimi. Vnde verſus.

Pontificem parium manus expurgat duodena.
Quinta ſacerdotem,leuitam tertia pęna.
Maior maiori,minor eſt adhibenda minori.

Quandoque tamen ſunt pauciores,quandoque plures. Vnde dici
4 mus,ꝙ † numerus compurgatorum arbitrarius eſt,vt patet. ii. q.
4.omnibus j̄.de pur.ca.ex tuarum.& c. inter ſolicitudines . & no.
ſ̄.de accuſa.cum.P.Manconella.ad fi.& c.inquiſitionis.§.fi.verſic.
pe.vbi eſt hoc expreſſum.

Quem plebs infamat purgabitur in manifeſto.
Quem chorus ante chorum ſua ſit purgatio præſto.

Hoc eſt ſi ſit infamatus in populo,coram eodem purgari debet,ſi
in clero tantum,coram ipſo tantum.ar.j̄.eod.ex tuæ.j̄.de pęni. c.
i.& c.quæſitum.§.i.ii.q.iiii.presbiter ſi a plebe.j̄.de pur.ca.ſi quis p̄ſ
biter.Sed & punietur,niſi ſit purgatio præſto.i.ſi defecerit in præ-
ſtanda,vt ſequitur.[In qua.]ver. [Perpetuo] ergo in caſu iſto non
poterit reſtitui per epiſcopum,quia nec ſine ſcandalo hoc poſſet
fieri infamia durante,vt patet.2.q.4.presbiter ſi a plebe.& c.ſi ma
5 la fama.& c.omnibus.ante fi.& j̄.de pur.ca.c.ii.[Priues]quia † defi
ciens in purgatione æque punitur,vt conuictus, vt hic patet. & ſ̄.
e.de hoc.§.i.in fi.j̄.de pur.ca.cum.P.Manconella.§.i.& c. inter ſo-
licitudines.§.fina.quod dic,vt ibi no. Sed purgatio indicitur pro-
pter præſumptionem probabilem ex infamia ortam.Et ſic vide-
tur,ꝙ ex præſumptione probabili poſſit diffinitiua ſententia fer-
ri.quod ſemper eſt verum ſi iſta probabilis præſumptio tranſit in
violentam,ex eo ꝙ non habet teſtes ſuæ honeſtatis, immo trāſit
in no

6 verbo,notorium.Sunt autem tres † cauſæ, propter quarum vnā-
quanque indici poteſt purgatio,vt j̄.de pur. ca.inter ſolicitudines.
§.j.reſpon.j.

SVMMARIVM.

1 *Exennium quid ſit.*
2 *Simoniam committit,qui pro aliquo temporali cęlat peccatum alicuius.*
3 *Peccatum alterius quilibet tenetur ad pęnitentiam indicare.*
4 *Furem,vel ſeruum fugitiuum an teneatur quis indicare.*
5 *Conſanguinitas ſimoniam inducit.*
6 *Familiaritatis ratione aliquid præſumendum.*
7 *Solutio ſpiritualis debiti quatuor modis perturbatur.*
8 *Simoniacus non proprie dicitur,qui cęlat alterius crimen per gratiam.*

CAP. XIIII.

1 NEmo. [Exennium.] † i. donum. [Quodlibet.] i.
aliquod de quibuſlibet.ſi.xv.q.j. mulier. ſ̄.
de condi.appo.verū.i.q.vij.ſi quis oēm.in prin.[Imo]
Bene corrigit ſe.[Publice]Subaudi maxime.Nam &
occultè debet corrigere,& ſi cōuinci pōt,& incorrigibilis eſt, epō
nuntiare, vt in ſeq.gl.& probatur.ij.q.j.ſi peccauerit. ſ̄. de teſti.in
2 omni.ſ̄.de iudi.nouit.rn̄.j.ver.ſed cum dn̄s.[Cęlet.]No.ꝙ † ſimo-
niam committit,vel quaſi,qui pro aliquo temporali cęlat pecca
3 tum alicuius,vt hic patet.& j̄.e.c.in fi.Et eſt ratio : quia † quilibet
tenetur peccatum alterius ad poenitentiam indicare.xxiiij.q.iij.tā
ſacerdotes.Et no.in præced.gl.Vnde cū hoc debitū ſit ſpūale, nō
eſt dandū tpale ꝓ ipſo remittendo,ſicut nec ꝓ ipſo impēdendo,vt
patet.j̄.§.j.Et ex hoc collige,ꝙ ſicut in tpalibus pro ſpūalibus adi-
piſcendis idē eſt remittere,qđ dare,vt le.& no.j̄.e.c.j.rn̄.j.Sic & in
ſpūalibus ꝓ tpalibus adipiſcēdis idē eſt remittere, qđ dare,vt hic.
Vnde & ſimoniacum eſt aliquid recipere,vt ordinandus non or
dinetur,vel vt quis electioni non conſentiat.j.q.j.colum.pe.§.qui
autem.& §.fi.ante fi.Et eſt hic,arg.ꝙ cęlare,ſiue non facere eſt ali
quid facere.ſi.arg.xxxvj.diſt.ſi quis vult.& j̄.e.ſicut nobis. §.j.ver.j.
4 in prin.† Secus autem eſt in indicatione furis, vel ſerui fugitiui,
quem nō tenetur quis ad poenam temporalem, ſeu corporalem
infligendam,vel infamationem indicare,vt patet.xxij. q. ij. ne qs
arbitretur.vj. q.j.deteriores. Et idèo poteſt homo licite mercedē
recipere pro huiuſmodi indicandis,& ſic ſoluitur, quod hic con-
ſueuit aſſignari pro contra.ff.de condi.ob turpem cauſam. l. iiij.
§.fi ff.de præſcr.ver.ſolent.quod dic,vt no.j̄.de fur.c.iij.¶Nec pro
reſpectu.]ij.pars.& ſecundum dictū: & dic reſpectu timoris , vel
amoris,vel odij,vt patet ex ſequentibus.[Cuiuſcunq;] Altæ,me-
5 diæ,vel infimæ.[Conſanguinitatis.]ar.ꝙ † conſanguinitas ſimo-
niam inducit: quia non refert,vtrū iniuſtus cordis amor, an ſor
didæ preces interueniant.j.q.j.ſi quis neq;.& de hoc no. ſ̄. de æta.
6 & qua.tuam.[Familiaritatis]No. † ratione familiaritatis aliquid
præſumendum,vt hic.& ſ̄.de accu.repellantur.ſ̄.de teſtibus in li-
teris.[Alienis cōicans]Hoc ipſo,ꝙ nō detegit, quod reprobandū
eſt,vt hic.& lxxviij.diſt.quid eſt lxxxvi.diſ.c.iii.& ex odio,vel amo
re,ꝓpretio vel timore.xj.q.iii.quatuor.extra.d.n.de re iudi. cū ęter-
7 ni.lib.vj.† Sic iſtis eiſdem quatuor modis ſolutio ſpiritualis debi-
ti perturbatur,vt patet in hoc.c.[Epō.] i.eccleſiæ;& eccleſiæ.ideſt
epō.vt hic patet.& ij.q.j.ſi peccauerit.nam vnū eſt in altero. vii.q.
j.ſcire debes.¶Nec quemquam.]iii.pars.& eſt tertiū dictum. [Pę
nitentem.] i.impęnitentē.vt innuunt ſequentia. Alias peccatorē
& eſt planior litera, quāuis & de digne pęnitēte hoc legi poſſit,vt
in ſeq.interli.[Gratia,vel fauore.] ſ.carnali,qui ſolus etiā ad digne
poenitentē reconciliandū maxime ante tp̄s,vt in ſeq.gl.nō debet
inducere ſacerdotē,ſed potius ſpūalis, & veritatis amor, ac fauor
charitatis.[Ad reconciliationē] ante tp̄s etiam ſi digne pęnitens
ſit,vt no.in præceden.interli.Vel etiam finito tpe, ſi indigne. 50.
diſt.in capite.& c.pęnitens. de qua reconciliatione le. & ſatis no.
ſ̄.de offi.archipreſ.c.ij.§.j.ad fi.Etenim & pro reconciliatione ſpi
rituali facienda,vel abſolutione impartienda,nō eſt p̄tium exigē
dū,vt le.& no.j̄.e.ad aures.[Teſtimoniū] probat ergo peccator ꝑ
presbiterum ſe de crimine emendatū,quod dic , vt no. ſ̄. de teſti.
teſtimoniū.¶Vel quocunque.]iiii.pars.& eſt.iiii.dictum . [Liuo-
re.]Inuidiæ,ſiue priuati odij,quod dic,vt legitur, & no. ſ̄. de teſti.
quoties.§.j. [Simoniacum]Hoc eſt in modum ſimoniæ punien
8 dū,& etenim qui per † gratiam cælat crimen alterius non pro-
prie dicitur ſimoniacus.ſm.d. n. [Vtrunq;] ſcilicet criminoſum
occultare, vel reconciliationis teſtimonium ei ferre , quæ duo ꝓ
vno membro ponit.Vel digne pęnitentem remouere a reconci-
liatione,quod ponit pro alio membro.vtique & reatu plenum.j̄.
de crimine fal.c.j.§.j.

SVMMARIVM.

1 *Congrua pars pro Vicario eſt deducenda.*
2 *Rectoria,vel vicaria non pōt concedi ad vitā alicui ſub annua penſione noua.*
3 *Emere,& redimere idem eſt.*

CAP. XV.

QVerelam. [Quòd cū ipſi.]ſ.monachi đ Acra.
[Maneriū.] Vulgare eſt Gallicorū.
[Et ecclā.]ꝯ.ſ.e.n̄ ſatis.ver.nec priorat⁹. So.ꝙ hic dicit
eccleſiā, expone.i.fructus,ſiue ꝓuētus eccleſiæ. Ipſa.n.
eccleſia,ſiue ius ſpūale ipſius,nec vēdi , nec locari pōt,ſed fructus
poſſunt,vt ibi no.Vel dic,vt in ſe.gl.[Fuiſſent adepti] Tenēdā ꝑpe
tuo,vt innuūt ſequētia.Quāuis.n.eccleſia vēdi nō poſſit ad tp̄s ſub
diſtinctione annua,vel in ꝑpetuū.i.vltra vitā hoīs alicui ꝑſonę ſin
gulari.Pōt tn̄ concedi in ꝑpetuū alicui loco religioſo ,retento ibi
certo cenſu annuo,vt hic.& ſ̄.de relig.do.cōſtitutus. Vel ēt ad tp̄s
alicui perſonæ priuatæ,dū vixerit.ſ̄.de reſti.ſpo.cum veniſſet. ſm
id qđ le.& no.ſ̄.de cēſi.quāto.& ſic ēt ſolui pōt.ſ̄.e.nō ſatis. §. nec
prioratus.Et eſt hoc intelligēdū de eccleſijs illis tm̄. q̄ ſunt de mē
ſa epi,vel abbatis,vel alicuius cōuētus religioſi,in quorū vſus ꝑpe
tuo ſunt cōceſſæ.j̄.de priui.paſtoralis. Et quo ad fructus tm̄ quos
1 faciunt ſuos,† nā ꝓ vicario eſt cōgrua pars deducēda , vt patet in
2 eo,qđ le.& no.ſ̄.de ꝑb.extirpādæ.§.cū ergo.† Nec pōt rectoria, vel
vicaria alicui ꝯcedi ad vitā ſub annua pēſione noua,vel augmēta
ta,vt patet in eo,qđ le.& no.ſ̄.de cēſi.ꝓhibemus.j̄.ti.j.c.j.& ii.Imo
neceſſe eſt,ꝙ ꝑſonis idoneis cōferant,quæ in ꝓpriis ꝑſonis deſer-
uiāt,alioquin elapſis.vj.mēſibus debēt tanquā vacantes ꝑ ſuperio
res ꝯferri,vt patet in eo,qđ legitur,& no.ſ̄.de ꝓęb.de multa. §.his
quoq; & ſeq.& c.extirpādæ.§.qui vero.cōceditur aūt hoc qn̄q; ad
tp̄s triennii,vel quinquēnii,vel alterius certi tpis ex vi priuilegii,vt
patet in eo,qđ le.& no.j̄.de magiſtris ſuꝑ ſpecula.§.fi. Et idē puto
ex alia iuſta cā,& de licētia epi,arg. ſ̄.de cle.nō reſi.c.pe.& fi.& de
ap.ꝓuenit.§.j.& ſic intelligo.j̄.ti.j.querelā.[Prior.]ver.[Eorum.]ſ.
monachorum de Acra.[Capitulo incōſulto.]i.cōuentu, & ideo
non valuit reſignatio,ſicut nec valuiſſet tranſlatio.xii. q.ii.ſine ex
ceptione.ſ̄.de ꝯh.emp.cū dilecti.ad fi.Niſi ratificatio poſtea inter
ueniſſet.ſ̄.de his quæ fi.a præl.c.ij.& iiij.[Reſignauit]nō ſine vitio
ſimoniæ: quia ſicut eccleſia nō potuit emi,ita nec redimi. vt j̄.§.
proxi.in fi.¶Vnde qa.]ij.pars.[Concordia,vel iudicio]ſi.ſ̄.de mu.
pe.c.j.ante fi.v.q.ij.ſi primates.ſ̄.de tranſac.c.fi.in prin.cum ſuis ꝯ-
cor.[Sciturí.]ver.[Emi.]i.ſicut monachi de Acra ipſam eccleſiā
nō potuerunt emere,ita nec ab eis potuit redimi.i.re emi, vel re-
dimendo emi.Hoc eſt nō potuit reſignari,vt ſ̄.e.c.rn̄.j in fi. Nul-
lū enim ſpirituale,vel ſpūali annexū emi pōt,vel vendi.ſ̄. de iure
patro.c.de iure.ſ̄.de pact.cum pridē.& c.fi.ſ̄.de tranſac.ſuꝑ eo.xvj.
q.vij.decimas.Sed ꝯ: quia hic videtur eccleſia Manerio acceſſiſſe,
& ſic potuit cū vniuerſitate tranſire.ſ̄.de iure patro.ex literis. & c.
cū ſeculū.Sol.nō fuit hæc eccleſia acceſſoria , nec cū vniuerſitate
tranſiuit.Alioquin non fuiſſet ſpecificata,ꝑimo vtrūq; fuit princi
pale.ſ.Maneriū cū ꝑtinētijs ꝑ ſe,& ecclīa ꝑ ſe vt patet.ſ̄.e.c.rn̄.j.vbi
vtrūq; ꝑ ſe ſpecificat̄. Hæc tn̄ ratio quo ad Maneriū nō prodeſſet:
qa & vēdi & redimi pōt, imo alia ratio reformat pactū.Hoc.ſ. qa
ſine ꝯſenſu capituli reſignatio facta fuit,vt le.& no.ſ̄.e.c.rn̄.j. ver.
prior.Quæ ratio extēditur & ad eccleſiam,ēt ſi cū Manerio acceſ-
3 ſiſſet.[Redimi]ſic ergo † idē eſt emere & redimere in hoc caſu,vt
hic.& viii.q.iii.talia.ff.de calumniatoribus.l.j.§.fi.& l. ij. & iii.ſ̄.de
teſti.veniens.j.vbi de hoc.& ſ̄.e.c.de hoc.§.Regem.¶Si vero.] iii.
pars.[In poſſeſſionem.] ſ.reſtituendo ipſos, quia forſan poſt reſi-
gnationem nihilominus monachi de Acra poſſiderunt,& ex in
de fuerunt per monachos de ea domo ſpoliati. Et ſecundum hoc
erit caſus , ꝙ quando agitur de ſpoliatione poteſt lite non conte.
procedi,quod dic,vt le.& no.ſ̄.de offi.dele.conſultationibus.& vt
lite non conte.accedens.j.Vel dic in poſſeſſionem cauſa rei ſeruā
dæ.ſ̄.de eo qui mit.in poſ. cauſa rei ſeruan. per totum. quod ve-
rius eſt.[Eorum] ſcilicet Manerij & eccleſiæ cum pertinentijs.Po
teſt enim quis poni in poſſeſſionem eccleſiæ petitæ cauſa rei ſer-
uandæ,quando vt proprietas petitur,vt hic,& ſ̄.de eo qui mit. in
poſ.cauſa rei ſer.ca. ij. Secus ſi petatur vt beneficium,vt ibi no.&
leg.& no.extra.d.n.in c.tit.eum qui.lib.vj. [Nec permittatis] etiā
elapſo anno. Sed contra.ſ̄.de offi.deleg.quærenti.So.ibi.[Eos] ſci-
licet monachos de Acra.[Exinde.]ſcilicet ſuper ipſa poſſeſſione.
[Ordine iudiciario] primo.ſ.ſolutis expenſis,& data cautione de
ſtando iuri , ſi lis non fuerit conte. quando fuerunt poſiti in poſ-
ſeſſionem. Vel ſi lis erat conte. & non liquebat de cauſa libello
oblato ſuꝑ ꝓprietate,ſicut hic ordo colligit, ī eo qđ legit,& no.ſ̄.
vt lite nō conte.qm̄.§.in alijs.& de do.& contu.ꝓut.[Moleſtari.]
i.eos violenter eijci,ſeu inquietari,vel perturbari,alioquin ſeque-
retur,ꝙ poſſent ordine iudiciario moleſtari.Sed quod iure fit, nō
eſt moleſtia: quia nemini facit iniuriam,qui vtitur iure ſuo.ſ̄.de
elec.cum eccleſia Vulterana.§.j.ad fi. & ſ̄.no. de accu. cum dile-
ctus.§.vnico.ad finem.

SVMMARIVM.

1 *Variatio nominis non excuſat.*
2 *Prælatis obediendum non eſt in iniuſtis.*
3 *Simoniacorum pœna.*

CAP. XVI.

LA quæ de auaritiæ & inf. Pars. ſ̄.
de cēſi.
ea quæ.[Prochriſmate]quod non licet,imo ſimonia
cum eſt,vt j̄.eo.c.§.j.in princip.ſ̄.eo.non ſatis.§. ſepul-
tura.j. q.iii. c.fi.j̄.eo. ad noſtram. [Quos.] ſcilicet nummos [Ca-
thedraticum] a cathedra. [Aliquando.] ver. [Paſchalem] qua

in paſchate exigebatur. [Interdũ.] verſ. [Epalem.] quia nomine
1 epi petebatur. [Appellaus.] † Variatio autem nominis non excu ſat in talibus, immo quodcunque nomen imponatur ſimonia eſt, vt ſequitur & probat. j. eo. intiti. Sic & alias quodcunq; nomẽ imponatur vſura eſt. xiiii q. iii. plerique. & c. ſeq. & præced. ¶ Quia vero.] ii. pars. [Simoniacum.] Variatione nominis non obſtãte, vt no. s. in præced. glo. [Conſuetudinis.] quæ quantumcunq; ob tinuerit, non excuſat, ſed magis accuſat, cum ſit ɔ ea, quæ in lege Dei prohibita, & ex ſui natura mala ſunt, vt vendere ſacrm. j. q. i. qui ſtudet. & cap. ſicut Eunuchus. Vnde in hmõi tanto grauiora ſunt crimina & c. & diuturnitas tpis & c. s. eo. cum in eccleſiis. § j. in fi. quod dic, vt plene leg. & not. s. de conſuet. c. fi. [Vel prælatio
2 nis.] i. prælati iniunctionis. † etenim prælatis obediendum nõ eſt in iniuſtis, quod dic, vt plene not. s. de temp. ord. ad aures. § j. & c. dilectus. § cum igitur. ¶ Pro certo.] iii. pars. [Ordinis & dignita-
3 tis.] i. degradationis & depoſitionis. † Hæc enim eſt pœna ſimo niacorum, vt hic, & s. eo. inſinuatum. § j. in fi. & c. de hoc. reſpõ. j. in fi. & not. s. de accuſ. inquiſitionis. reſpon. j.

SVMMARIVM.

1 *Homagium quid ſit.*
2 *Fidelitas quid ſit.*
3 *Clericus fidelitatem præſtat pro beneficio.*
4 *Fidelitatis nomine, quid contineatur.*
5 *Homagium facere, temporale eſt.*
6 *Beneficium eccleſiaſticum dare, ſpirituale eſt.*
7 *Venia non datur, niſi correcto.*
8 *Petitio improuida repellitur.*
9 *Confeſſor diſcretus, quæ habet conſiderare.*
10 *Simoniaci omnes ſunt infames.*
11 *Infamia, quantum ad Deum, tollitur per pœnitentiam.*

CAP. XVII.

EX diligenti. [Hominiũ.] Alias hom agiũ. [Ei faceres, & fidelitatẽ.] Hominium, ſiue homagium † dr̃ qñ aliquis deuenit ho-
1 mo ligius alterius, vel ſaluo primo dño ſit flexis genibus & iunctis manibus, & infra manus dñi poſitis. qđ pſpiritualibus fieri non debet, vt hic, & j. de reg. iur. c. fi. Sed ɔ j. de exceſſ. pl. grauem. Sed qđ ibi dicit, fidem homagii exponi poteſt. i. fidelitatem. Vel ille archidiaconus tenebat ab epo caſtrum, vel aliud tãquã a dño, cuius rõne non ſolum fideli. atem, ſed & homagium
2 facere tenebatur. † Fidelitas vero dr̃, qñ aliquis ſimpliciter iurat, ꝙ alicui fidelis erit. xxii. q. v. de forma. Et ad hanc drĩam denotandã dic hic hominum faceres & fidelitatem præſtaret, † quam ẽt præ
3 ſtat clericus pro beneficio. j. de priui. antiquã. rñ. i. ver. ita ꝙ poſtq̃. j. de verb. ſig. cum clerici. s. de re iud. cum inter vos. rñ. j. ver. videt.
4 † Et quid contineatur fideli atis nomine, no. s. de feu. c. i. Hanc autem fidelitatem nullus clericus debet præſtare alicui laico, niſi ab eo teneat tpalia. Nam tunc tenetur ẽt ſi ſit eps, qui quantum ad hoc inferior eſt Rege, licet Pontifex in ſpiritualibus antecellat. s. de ma. & obe. ſolitæ. § j. ver. ꝙ autẽ. s. de iureiur. nimis. vbi de hoc.
5 & vbi fidelitas forſan pro homagio ſumitur. & ca. veritatis, vbi de
6 vtroque hr̃, ſicut & homagium pro ſola fidelitate forſan ſumitur j. de exceſſ. præl. grauem. quod dic vt ibi no. Qñq; etiam Princeps a clericis ſuſpectis ſub eorundem iuriſdictione de gentibus iurm extorquent, ne ɔ ipſos aliquid moliantur, quod dic, vt leg. & not. s. de iureiur. petitio. annis ſingulis forſan. x. lib. vel alium cenſum nomine beneficii eccleſiaſtici. Et hoc, qđ iungitur eccleſiaſtici to tum vitiat, alias enim cum penſio tpalis ſit, ſi dixiſſet ſimpliciter beneficium hoc liceret, & vocatur feudum de camera, vt in lib. feud. quib. mo. feu. amitt. rñ. j. & § item ſi quis feudum in curte. & de feudo Gradiæ. ſeu Caſtaldiæ. [Vnde qm̃.] verſ. [Obligatio.] i.
5 homagii ſic præſtiti. [Illicita.] quia † facere homagium tpale eſt,
6 † dare vero beneficium eccleſiaſticum ſpirituale eſt, & ideo ſimo niacum eſt, & minus ab obſequio impenſo indebite iudicatur. s. de pact. c. fi. j. q. i. ſunt nonnulli. j. de reg. iur. c. fi. & j. eo. c. § i. [Salutis tuæ.] Ideo non erat cõſeruandum iurm. Quare ergo petitur, & impartitur abſolutio, vt ſequitur? Dic, vt leg. & not. s. de iureiur. ſi vero. & j. eo. c. § i. rñ. j. in fi. [Adiiciens.] verſ. [Nihil omnino.] alias pœnitentiam agere non poſſet, vt patet s. de accu. inquiſitio
7 nis. & in eo. quod leg. & not. j. e. de hoc. § fi. quia † nec datur venia, niſi correcto. xxiiii. q. ii. legatur. xxiii. q. vii. quemadmodum. Tenetur ergo omnino renunciare. & hoc facere expedit ei, ſi de ſalute ſua dubius eſſet. j. eo. Matthæus. § fin. ¶ Quo circa.] ii. pars. [Honeſtam & fauorabilem.] No. qualis ſit petitio admittenda honeſta. ſ. & fauorabilis, vt hic. Talem ergo formate, & tunc merito audiemini, quia & taliter petentibus audire congruit illud. Io. xvi. Petite. & accipietis. Et Math. vii. b. Petite & dabitur vobis. ad idem. s. de reg. ſicut nobis. alioquin dicetur vobis illud Ia. iiii. a. Petitis, & non accipitis, eo ꝙ male petatis, dum in concupiſcẽtiis
8 veſtris in ſumatis. i. non ſumatis. † Petitio ergo veſtra, ſi ſit improuida, repelletur, vt pater j. de purg. can. cum in iuuentute. § j. in fi. [Cum hæc.] ſ. fidelitas homagii tpalis. [Taliter.] ſ. pro beneficio eccleſiaſtico, vel alio ſpirituali obtinẽdo. [Diuinis.] i. canonicis.

iiii. q. v. quia ſuſpecti. j. q. ii. quampio. & q. iii. ſi quis obiecerit. & ca. Saluator. Vel proprie, quia hoc vitium cõmittitur ɔ vetus & nouum teſtm̃. j. q. j. qui ſtudet. ẜm Ber. immo diuinis dixit, vt regulas theologicas & canonicas comprehenderent vno verbo, ſic. s. de iur. cal. c. j. § præterea ver. j. quod dic, vt plene no. s. de eta. & qua. c. pe. in prin. [Et humanis.] C. de epiſc. & cle. ſi quemquã. in Auth. de ſanc. epiſc. ii. col. § præ omnibus. & in ſeq. vſq; ad § pro conſue tudinibus. coll. ix. Patet ergo hoc crimen grauiſſimum eſſe & im maniſſimum, ex quo theologicis & canonicis & humanis legibus condemnatur, vt hic patet j. q. ii. § fi. & in eo, quod leg. & not. s. eo. ſicut. & c. tanta. [Abſoluimus.] i. abſolutũ eſſe oſtendimus, ſeu declaramus, vel ad cautel., ſic. s. de iureiu. & ſi Chriſtus. ver. fi. Nullis enim vinculis poteſt aſtringere tam euidenter illicite præ ſtitum iurm. xxii. q. iiii. ſi aliquid. & præced. & ſeq. per totũ. Vnde & abſolutio potius ad factum, q̃ ius retorquetur. [Ita ꝙ.] ver. [Di ſcreto.] & proprio j. de ſent. excom. nuper. § in ſecundo. Vel de licentia proprii epiſcopi, alioquin, quantumcunque diſcretus eſſet, non poſſet eum ſoluere, vel ligare, quod dic, vt leg. & not. j. de pę. omnis. § ſi quis autem. No. igitur, ꝙ vbi proprius ſacerdos nimis ſimplex eſt, & extraneus diſcretus, faciendum eſt vnum perfectũ de duobus imperfectis, vt fde licentia proprii quæratur, & habea tur diſcretus: quia talis, quærendus eſt, qui videlicet ſciat ſoluere, & ligare, vt ex præmiſſis colligitur. & probatur de pę. diſt. vj. § j. &
9 c. qui vult. Quæ autem ſunt, quæ diſcretus † confeſſor habet conſiderare in pœnitentia, colligitur de pœ. diſt. j. § j. & j. de pœ. Deus qui. & in Sum. de penit. § quæ pœnitentia. & § ſacerdos. & tribus ſeq. & § quæ valet. & § in quo. ¶ Verum.] iii. pars. [Infamia.] De
10 facto quo ad iurm, ſed de iure quo ad ſimoniam. † Nam omnes
11 ſimoniaci ſunt infames, vt hic, & j. q. iii. c. fi. Et quamuis hæc † infamia quantum ad Deum tollatur per pœnitentiam, arg. ii. q. iii. § hinc colligitur. non tñ quantum ad eccleſiam, vnde & ſimoniacus quo ad obtinenda beneficia eccleſiaſtica omnino indignus redditur, niſi cum ipſo per Principem diſpenſetur, ẜm B. Hoc tñ reprobatur, quia & per epm ad idem beneficium ſimplex tñ. de quo hic loquitur, renunciatione recepta prius admittitur, quod dic, vt leg. & not. s. de elect. c. pen. & de re iud. cum te. [Quibus.] ſ. literis. [Contra larantium.] Et de ſola infamia gaudentium, pp quod ſeipſos infamant, & læduntur, dum alios infamare, & lædere intendunt, vt patet vj. q. i. ex merito. & c. deteriores. & in multis aliis cap. ibi præced. & ſeq. Tales etiam ſcenici appellantur, vt no. j. c. j. § j. ſuper verbo, tria ſunt maxime. [Morſum.] Alias morſus. [Et quas.] ſ. literas. [Demonſtrare.] Alias enim non crederetur ei, niſi probaret ſecum per illum, qui potuit fuiſſe legitime diſpẽ ſatum. j. de ſciſma. c. ii.

SVMMARIVM.

1 *Sacramentum qui præſtare renuit hominibus, de fide reddit ſe dubium.*
2 *Cardinales non conſueuerunt mitti in remotis ſine legatione.*
3 *Munus, & donum differunt.*
4 *Scinicus, quis dicatur.*
5 *Inhumanum valde eſt, a nemine accipere.*
6 *Dare non poteſt qui nihil habet.*
7 *Iudices multi parum curantur de paupere.*
8 *Prauum eſt cor hominis inſcrutabile.*
9 *Diuinare homo non tenetur, nec poteſt.*
10 *Per exteriora præſumuntur interiora.*
11 *Munus non gratis accipitur, quod petenti donatur.*
12 *Beatius eſt dare, quam accipere.*
13 *Munus triplex eſt.*
14 *Simonia mentalis per pœnitentiam aboletur.*
15 *Simoniam ſex ſolidi inducunt.*
16 *Pactio ſola, non conſiderata quantitate temporalis muneris, ſimoniam inducunt.*
17 *Iudex, quicunque ſit, nihil debet accipere a ſubditis, neque domeſticus, neque manupalarius eius.*
18 *Iudices qui dona recipiunt qua pœna puniendi.*
19 *Iudices ex publico ſalarium habentes, illo debent eſſe contenti.*
20 *Simonia non committitur, niſi ex pacto.*

CAP. XVIII.

ETſi quæſtiones. Non tamen ſubaudi ſi ne reprehenſione con ſcientiæ ſcrupuloſæ quia. [Nõ tamen tibi eſt in his.] & c. quæ ſcilicet indifferenter, & in omnibus heſitan da occurrunt. [Vltra quam & c.] quod fit quando ſine ratione, & quando in conſcientia ſcrupulus iudicatur, ſuper quo vide, quod not. s. de præſcrip. cap. fin. & de ſeruti. in ord. facien. cap. vnico. & s. de ſumma Trini. cap. j. reſpon. i. ad fin. ſuper verbo, quaſi communem. [Dubitandum.] Hoc enim reprehenſibile eſt ẜm cano. qui magis in ratione conſiſtunt, q̃ leges. [Cum leges.] verſic. ſubaudi etiam humanæ dicant. C. de fide inſtrum. l. fi. [Tenui religione.] immo dicit ſub tali, alias ſubtili riuerentia tracti, alias tenti. nec verum iuramentũ præſtare velint. Et ſic no. hic, ꝙ non eſt mirum, ſi nos alii aliquando verba immutemus, quia omniũ habere memoriam & c. C. de veteri iure enuc. l. ii. § ſi quid autem. Item

Item ar. ꝙ non eſt vis facienda in verbis, ex quo de mente cõſtat ff. de leg. ſcire. j. de ver. ſig. intelligentia. Et nota. ſi. s. de tranſla. epi. ca. ii. § ſed neque. [Tenuem.] ver. [religionem.] Heſitat quod nõ eſt faciendum. xxiiii. q. ii. ſane quod ſuper. in prin. s. de reſcrip. cũ contingat. § pe. Trepidauerunt enim tales vbi non erat timor, vt ait pſal. Sed tamen tenenda eſt conſcientia ſcrupuloſa, niſi primo error ſcrupuli deponatur. j. e. per tuas. ii. ad fi. [Heſitandum.]
1 Ne fiat id quod eſt faciendum. Nam in hoc facto is, qui † præſta re renuit ſacramentum hominibus, de fide reddit ſe dubium. i. de hæreſi Valdentium (qui iurare renuerũt) ſuſpectum. vt j. de hæ reti. excommunicamus. § ſi qui autem. ante fi. c. ¶ In hoc itaq;] ii. pars. Et ex hac ſumes caſum. [Tibi palleum] quantum ad hoc non videtur fuiſſe legatus, ſed nuntius tantum. argu. s. de elec. ſignificaſti. Vnde & minus oportuit dubitare, fuit autẽ ſibi cõmiſ ſa legatio, vt præcedit, licet propter hoc principaliter mitteretur,
2 vt hic dicit. † Nec enim conſueuerunt Cardinales mitti in remo tis de facili ſine legatione. ar. extra. d. n. de offi. lega. officii. vbi de hoc not. s. de reſt. in inte. tum ex literis. reſpon. j. [Et frater tuus.] ſcilicet, Rex Vngarię. vt in regeſto. & innuitur. j. e. § verſi. ſi ergo. [Neceſſitatem.] quoniam per mare & c. [Ignorante] Vnde min' præſumitur contra ipſum. j. e. c. de ſimoniacæ. & c. de regularib'. Idem tamen eſſet, & ſi ſciente, vt patet ex ſequentibus. j. e. § fi. & j ſe. interli. [Nullo modo] q. d. etiam ſi ſciuiſſes cum accipiendis & c. vt ſequitur. [Cum in accipiendis & c.] Subaudi licite, vel illicite. i. ſi de hoc aliquis rationabiliter iudicare voluerit. [Munerì-
3 tibus] † Munus dicitur, quãdo cum cauſa fit, & eſt ſpecies; Donũ quando ſine cauſa, & eſt genus. ff. de ver. ſig. inter doñ. antepenul. carta. Vel donũ dicitur, quando exilet. Eccl. xx. Exigua dabit, & multa improperab:t. Munus quando eſt precioſum, de quibus. j. Reg. viii. Acceperunt munera, & peruerterũt iudicium. Iſa. v. Veh qui iuſtificatis impium pro muneribus, ſi tamen dona frequentia ſint, in munus tranſire poſſunt. ar. s. de dona. apoſtolicæ. § penul. vnde & dicit. l. ꝙ exennia producenda non ſunt ad munerũ qualitatem. ff. de offi. proconſul. ſolẽt. in fi. Ideo dicitur Eccle. xx. g. Exennia & dona excæcant oculos iudicum. [Tria ſunt maxime] Hoc ideo dicit quia ſunt. iiii. & plura. vnde ver.

Muneribus dandis attendas tempus & iſta.
Quis dans, quis ve petens, quæ res, quæ cauſa petendi,

Imo & multa alia. Primo. n. cõſiderari oportet, quid offeratur. xix. di. c. ẜm. Secundo quale. xlix. di. c. pe. & fi. Tertio a quo. arg. iii. q. vii. in grauioribus. Quarto pro quo. j. q. j. dictum eſt. ii. Quinto ad quid offeratur. i. quando. de con. diſtin. ii. & dixit. & hic ſequitur ibi. & donationis tẽpus. Sexto quare. i. qua intentione. viii. q. j. in ſcripturis. s. de ele. offici. j. eo. ver. verum ſi temporis. Septimo quantum, vt hic ſequitur, ibi quantitas muneris. & ver. ſi ergo. ad idem. xvii. q. j. Ananias. vnde ẜm Senec. Quidam, Scinicus petiit talentum a Rege Antigono, qui reſpondit plus eſt, quam Scinico dari deceat, tũc Scinicus petiit denarium. Et reſpondit minus eſſe, quam Regem dare deceat, & ſic eluſit ei, & repulit quo ad vtrunque, tamẽ ei talentum tanquam Rex, & denarium tãquã
4 Scinico dare potuiſſet. ẜm Ala. † Dicitur aũt Scinicus ribaldus reprehẽſor a ſcinos, qđ eſt canis, inde. n. dictus eſt Scinicus, quaſi reprehenſor mordax, ſiue caninus mordens, ſiue latrator. s. c. proxi. § fi. [Perſonæ.] ver. [Qualitas.] Ecce primum, quo conſiderato in hoc caſu dubium non occurrit. j. e. ſi ergo. in prin. [Quãtitas muneris.] Ecce ſecundum, cuius conſideratio dubium non inducit. j. eo. § ſi ergo. ante fi. Hęc enim duo iuncta ſimul ſunt conſiderã da, vt ibi probat. [Et donationis tempus.] verſ. Ecce tertium, ꝑ qđ non eſt corrupta, ſed potius bona intentio præſumenda. vt. j. e. § ver. fi. [Qualitas.] ver. & repetit exponendo, quod tetigit. s. ver. perſonæ. [An a paupere] Vtique & an a ſubdito adminiſtrãti, vt patet in eo, quod no. j. eo. c. in fi. [Diuiti] Subaudi, vel iudici & hoc ſuſpectum. [Vel econtrario] ſcilicet a diuite pauperi, & hoc non ſuſpectum, ſed pium, niſi ex cauſa corrupta aliud iudicetur, vt ſi detur cauſa committendi homicidium, vel corrumpẽdi teſtes. s. de teſt. ſicut. [Siue a diuite locupleti] quod curiale & humanũ eſt, niſi ex cauſa corruptionis aliud dicatur, vt in præcedenti glo. Etenim vetus prouerbium eſt, neque omnia, neque ſemper, ne-
5 que ab omnibus. Nam † valde inhumanum eſt a nemine accipere ſed paſſim, viliſſimum eſt, & per omnia auariſſimum. ff. de offi. proconſu. ſolent. § fi. ver. huius epiſtolæ verba. & patet in eo, quod legitur, & no. s. de dona. c. j. Et quid ſi a paupere pauperi da tum ſit? Idem iudicabitur, hoc tamen quartum membrum nõ tetigit, quia raro accidit, ꝙ ex hoc ſuſpicio oriatur, tum quia q̃
6 † nihil habet, nihil dare poteſt. ff. de fur. itaque fullo. j. q. vii. Dai-
7 bertum. Tum quia † parum currant de paupere multi iudices, dũ enim non habet quid offerat, nec auditur, nec ei hoſtium aperitur, vt de facto videmus in curiis, & probatur. xi. q. iii. pauper. [Extimatio muneris.] ver. hoc reſpicit quod. s. dixerat. verſ. quantitas. [Et an inſtante.] ver. poteſt exponi & pro id eſt, vel poteſt poni copulatiue, & tunc eſt quartum, quod additur, ſecundum quod dices. [Et] ſubaudi donantis intentio, ac donatarii, ad quod comprẽdendum, conſiderandum eſt. [An inſtante neceſſitate & c.]

Hoc ſi pauper egens det diuiti potenti ſuſpectum eſt. Si vero dives det paupe. i. elemoſina eſt, niſi ex cauſa aliud præſumatur, vt s. no. ſuper verbo, vel econtrario. [Seu alio tempore] ſcilicet quã do donans in nullo eget donatario, & tunc non eſt ſuſpectum. [Si ergo] ver. [Et fratris tui] Regis. vt. s. not. [Qualitatem.] Subaudi & quantitatem rei donatæ, vt hic ſequitur. Et ſic cõcludit hic ex præmiſſis duobus ſimul iunctis, vt paret in eo, quod not. s. eo. ver. perſonæ. & ver. quantitas. [Fratre tuo.] qui tantus eſt, vt ſequi tur. [Cardinali] de quo non præſumitur, ꝙ pro aliquo, ſed maxime pro tantillo corrumpi poſſet. argu. s. de app. nouit. § j. & in his quæ ibi no. Et ſit hæc conſideratio ex qualitate pſonarũ. [Equũ vnũ] Nunc tranſit ad conſiderationẽ muneris quãtitatis. [Forte donaret] Non dixit ſimpliciter donaret, vel donare deberet, ſed præmiſit forte loquens ſub dubio & caute, ne videatur dona, quę nobiles & petens faciunt ioculatoribus, ſiue hiſtrionibus, approbare. Hoc. n. immane vitiũ iudicatur, quia ex hoc laudat peccator in deſideriis ſuis, & qui inique egit benedicitur ſecũdũ pſal. & Aug. lxxxvi. diſtin. donare. [Verum] ver. in quo tranſit ad tertiũ, ſcilicet ad cõſiderationem temporis, & neceſſitatis inſtantis, de quo dixit. s. ver. & donationis. & ver. an inſtante. [Non alia in tentione conſtat] i. per exteriora præſumitur, per q̃ de intentione alicuius iudicatur. Veritas enim ſicut eſt in corde comprehendi vel probari non poteſt per teſtes, vel per hominem, niſi præſum
8 ptiue. Vnde Hiere. xvii. † Prauũ eſt cor hominis, & inſcrutabile, quis cognoſcet illud; Vtique ſolus Deus. j. eo. ſicut nobis. in fi. &
9 c. tua nos. in fi. s. de iudi. nouit. † Homo enim nec tenetur, nec po teſt diuinare. s. vt benef. eccle. vt noſtrũ. in § i. ver. quoniam. cum ſuis concor. etiam Paulus ſpiritu Dei plenus. xxii. q. ii. beatus.
10 † Sed per exteriora præſumuntur interiora. s. de præſump. capi. ii. & iii. Vnde elicitur hic, ꝙ ſi alias nõ daturus hunc dediſſet equũ, vt facilius expediretur fratris negotium, licet eo ignoräte præiudicaſſet ei. j. q. v. præſentium. Secus ſi inimicus in ipſius odiũ hoc feciſſet. j. eo. nobis. Vel amicus etiã eo ſciente, ſed penitus prohibente. j. e. ſicut nobis. Recurrendum eſt ergo ad intentionẽ in talibus dubiis, non in his q̃ certa ſunt omnino. ff. loca. & cõduc. ſed addes. § i. Sed in dubiis vel incertis locus eſt cõiecturis. ff. de verb. ob. continuus. § cum ita. in fi. [Cardinali.] non petenti. vt s. dixi.
11 de ioculatore. ver. proxi. Et ideo gratius. vnde Sene. † Nõ gratis ac cipitur munus, quod petenti donatur. Vnde verſus.

Gratius eſt donum, quod venit ante preces.
Si datur ad tempus dat & aufert commoda munus.

12 † Ideo etiam dicitur beatius eſt dare, quam accipere. xvi. q. j. prædicator. qui enim donat donatarium ſibi ad antidora naturaliter obligat. ff. de pe. here. ſed & ſi hac. lege. § conſuluit. Et cogit ipſũ quodammodo ſibi reuerentiam & obedientiam exhibere. viii. q. ii. illud quidem. ſecundum Vin. ¶ Quod autem.] iii. pars. [Scri-
13 ptum eſt] Eſa. xxxiii. c. [Ab omni munere] quod triplex † eſt. ſ. a lingua, a manu ab obſequio. Et ideo dicit ab omni. ſecũdũ Greg. j. q. i. ſunt nonnulli. ſuper quo vide quod not. ſupra e. nemo. § j. & c. cum eſſent. § j. [De illis] ver. [Donis.] i. magnis & pcioſis, vt patet ex ſequen. i. muneribus. ſecundum quod no. s. e. § i. ſuper verbo, muneribus. [Solent] Subaudi ſed & minus timendum eſt in hoc caſu, vbi frater hoc dedit, & non perſona promouenda quæ & ſi tale donum feciſſet, vel aliquid aliud minimum non diceretur committere ſimoniam. Et hoc eſt, quoniam ſi ipſa & c. vt ſequitur. [Quoniam.] ver. [Si ipſa etiam perſona electi.] nedum fratris. [Conſecratori.] Nedum cõfirmatori, vel pallei portitori. [Modici pretii] Idem ſi magni, dummodo pactio non interueniat. vt s. Nam de equo conſtat, quod maioris pretii eſt, quã eleëtuarium, ſiue vinum: ſed mentalis ſimonia per penitentiã aboletur, vt legitur, & no. j. e. c. fi. ad idem. j. e. ver. fi. vbi de hoc. Porro ſi pactum interueniat etiam vj. ſolidorum, ſimoniam inducit. vt j. e. tua. reſpon. j. Et ſic ſolue contra. j. e. ex tuæ. Et qui aliter ſoluit,
15 intelligit ſicut placet † & ſi ſex ſolidi inducunt ſimoniam, vt ibi, multo fortius. xxx. j. e. c. j. Nam & ſola pactio non cõſiderata quã titate temporalis muneris, hanc inducit. j. q. ii. quapio. s. de pact. ca. fi. & s. e. cum eſſent. § vnico. Sed & dici poteſt, ꝙ quaſi pactio quaſi ſimoniam inducit, puta, quando certum quid eſt taxatum j. e. c. j. & c. ſicut pro certo. Vel quando talis eſt conſuetudo monaſterii, vel perſonæ recipientis, ꝙ ſine pretio nihil facit. s. e. ea q̃. j. e. quoniam ſimoniaca. Et argu. j. de vſuris. conſuluit. Sic & põt notari differentia inter ſimoniam, & quaſi, ſicut inter dilapidationem, & quaſi, vt no. j. e. licet Hely. § quia vero. & ſicut iter vſurarium, & quaſi. j. de vſur. conſuluit. [Ex quo voluntatem.] verſi. [Recipientis] ſcilicet iudicis, ſiue ſuperioris, coram quo offerens habet negotiũ q ñ põtrecipere niſi eſculentũ, & poculẽtũ, qđ pt j. triduũ pſumi. ff. de of. pſi. pleblſcito. Hoc aũt omnino cauẽdum eſt, ne pducatur ad munerum qualitatem. ff. de of. pconſu. ſolẽt.
17 in fi. Sed contra, quia iudex † quicunq; ſit, nihil debet accipere a ſubditis neque domeſticus, neque manupalarius eius. i. ſocius vel ſeruiens. C. ad l. Iul. repe. l. j. & iudex ſuper hoc accuſatus, qui talem, vel conſiliarum ſuum (per quẽ conuinci poſſet) ſubtraxit pro confeſſo habetur, & ablata in quadruplum reddere cogitur,

vt duplum fiſcus,& duplum ſpoliatus habeat.C.de aſſeſ.l.iii.& l.
nullus iudicum. Nec durante adminiſtratione debet iudex, ſiue
adminiſtrator ędificare,nec donationes recipere per ſe, vel p p-
ſonam interpoſitam,nec aliquis de ſuis.Alias totum cogitur re-
ſtituere,etiam ſi poſt depoſitam adminiſtrationem is,a quo ac-
ceperat,hoc remiſerit.C.de contrac.iudi.l.j.Nec alias debet ſubdi
tos ſuos grauare faciendo ipſos terras ſuas arare, vel carrucare,
nec aliquo alio modo, vt in Lombarda; ne liberi homines op-
primantur.l.j.& li.iii.Debet autem morari per.l.dies.poſt depoſi-
tam adminiſtrationem ad hoc expediendum.& infra.xx.dies de
18 bet cauſa expediri.C.vt omnes iudi.l.vnica. † Et tales quadruplũ
debent reddere, & indignationem Principis incurrere,& cingu-
lo nudari.in Authen.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.ſic igitur a no-
bis.& §.ſi quis autem.& §.neceſſitate.coll.ij.Et pri⁹ plagis corpo-
reis infligendis in exilium mitti debet.in Auth. ſcriptum exem
plar.col.i.coll.ij.ad idem.in Auth.de admin.col.vii.Sed & hi qui
ſub baiulos,ſiue vicarios quocunque nomine cenſeantur ad gra
uandum ſubditos ſibi ſubſtituerunt,ſiue conſtituunt,pęna.x. lib.
auri mulctantur, & confiſcantur bona , & exulant,in Authen.
de collatoribus.§. iubemus autem omnes iudices. & ſequen.
& in tali caſu videtur eſſe credendum iuramento iniuriam
paſſi, vt eod.titu. §. ſi quis autem ex prouinciarum.vlti. colum.
coll.ix.Et accedit.ſ.de offi. vica. clericos. Sed nec archiepiſcopus
viſitans,nec aliquis de ſuis occaſione alicuius officii, vel conſue-
tudinis aliquam pecuniam recipere debet,nec munus quodcun
que ſit,& qualitercunque offeratur. Alias maledictionem incur
rit.i.peccatum mortale,a quo nunquam,niſi duplum reddat,ab
ſoluitur,tamen victualia & ſibi neceſſaria recipere poteſt , vt ex-
tra.d.n.de cenſi.Romana.§.antep.& pe.lib.vj. So.prima iura poſ-
ſunt intelligi de iudice ſine adminiſtratione , ſecunda de iudice
cum adminiſtratione.ad hoc.ſ.de reſti.in integ.cauſa ff. de cõtra
hen.emp.non licet.Vel prima intelliguntur de non exigentibus
per ſe,vel per alium, q gratis poſſunt recipere gratis oblatum. j.
eo.cum dilectus.ii.in fi.ſecunda de exigentibus. ſ. de cenſi. cum
Apoſtolus.§.inhibemus.vbi de hoc.Et infra.e.ad noſtram. ad fi.
vbi de hoc.maxime per oppreſſionem.C.quod metus cauſa.ſi p
impreſſionem.ff.de concuſſio.l. j. Vel prima intelliguntur de nõ
19 habentibus ſalarium ex publico.†Secunda de habentibus,qui ip
ſo debent eſſe cõtenti.in Authen. de man.prin.§.oportet igitur.
& §.illo tamen.coll.iii.Hæc tamen decreta innuit, ꝙ in foro ca-
nonico arbitrarium debet eſſe. [Non tamen.]ver.[Eccleſia Ro-
mana]quæ & quandoque tolerat ꝙ res etiam maioris pretii.of
feratur.[Interpretari.]Ad Romanam enim eccleſiam pertinet
dubiorum interpretatio,vt not.ſupra qui fil.ſint le.per venerabi-
lem.§.rationibus.[Conſueuit.]Hæc conſuetudo conſiderãda eſt
& ſequẽda,vt le.& no.ſ.de re iudi.in cauſis.[Delĩquere.]No. nõ
20 dicit ſimoniam committere † quę non cõmittitur , niſi ex pa-
cto,vt not.ſ.e.§.ver.quoniam.ſuper verbo,modici pretii. Sed di-
cit delinquere,quia quamuis ſimoniam nõ committat, alias ta-
men propter prauam corruptionis intentionem peccare poteſt
vt patet in eo,quod legitur,& not.ſ. de vita & hone. cleri. cũ ab
omni ſpecie.& ſ.eo.c.j.reſpon.j.vbi de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam inducit conuentio,& ſine ipſa quantumcunque promittatur non in ducitur niſi mentalis.*
2 *Pęna regularium,qui per ſimoniam recipiuntur,& recipiunt.*

CAP. XIX.

VEniens. [Fratres ſancti.R.]A quibus petiit,vt
intuitu.Dei ipſum reciperent in mo-
nachum & in fratrem.[Noluerunt]Sed conuentio
ne recepta liberales fuerũt.vt infra.ver. j. [Cõuenit.]
1 Hæc conũentio † ſimoniam inducit,vt probatur ex ſequẽ.& j.e.
nobis fuit.reſpon.j.Et ſine ipſa non committitur quantumcun
que offeratur, niſi mentalis,quæ per pęnitẽtiam aboletur, vt no.
ſ.eo.c.proxi.§.fi.ver.quoniam.[Conuentione.]verſi.[Facta .]Et
non dicit ſolutione conuentionis ſecuta,quia ſola conuentio ſi-
moniam inducit,vt ſ.no [Sequenti die]Cito acquierũt,& ex ta-
li circumſtantia quandoque præſumitur ſimonia,ſiue ambitio,
vt legitur,& not.ſ.de elec.officii.§.fi.in prin.& præceden.[Indue
runt.]Forſan amore denarii,& non Dei.[Et iidem]ver. [XXX.
ſolidos.]Exceptis his,de quibus conuenerat,nam iſti exiguntur
pro paſtu & obtentu conſuetudinis,vt ſequitur,ſed non proſunt
hæc,quod dic,vt legitur,& not.ſ.e.c.j.& j.e.ſicut pro certo.& c.Ia
cobus.[Poſtularunt] Subaudi & obtinuerunt. Vnde & pecunia
mandatur reſtitui in ſequen.§.¶[Quoniam ergo.]ii.pars.[Perni
cioſum.]quia quantum ad pecuniariam conuentionem ſimo-
niacum eſt, Quantum vero ad aliam conſuetudinariam omni
no iniuſtum,& etiam quaſi ſimoniacum,vt patet in his,q̃ no. ſ.
c.proxi.§.fi.ſuper verbo, modici pretii.& j.e. §. ſuper verbo,indi-
gne.[Abbatem et monachos.]qui in prædictis pariter delique-
runt,& ideo non poſſunt pecuniam retinere. Secus ſi extraneus
circa hoc deliquiſſet,& hic eſt vnus modus ſoluendi. contra. ſ.e.
c.de hoc.§.fi.vt ibi no.Vel dic,vt in ſeq.glo.[Pecuniam]Conſue
tudinariam.de qua dixi.ſ.reſpon.j.ver.fi.Conuentionalis autem
cum ſimoniaca ſit,penes eccleſiam remanebit. Et iſto ſecundo
modo poteſt ſolui contra.ſ.e.de hoc.§.fi.Vel dic vt j.eo.§.j.verſi.
vnico.[Indigne.]i.ſimoniace.j.e.tua.quo ad cõuentionem, vel
iniuſte quo ad conſuetudinem,vt not.ſ.e.§.ſuper verbo, pnicio-
ſum.¶[Et abbatem.]iii.pars.[Et maiores]quorum cõſilio abbas
regitur.ar.x.q.ii.epiſcopus habeat.Vnde tanquã authores, qui tã
tum ſcelus prohibere debuerunt,grauius puniuntur ar. ſ. de cle.
ex.latores.xxiiii.q.iiii.qui aliorum.j.e.dilectus.ij.§.abbatibus.vbi
de hoc.[Prauitatis.]i.ſimoniace quo ad conuentionem pecunia
riam.vt ſ.no.[Suſpendens]contra quia deponendi ſunt.ſ. e. ca q̃
in fi.& c.ſicut.in fi.Sol. illud in ſecularibus , hoc in regularibus.
2 †De pęna autem iſtorum regularium,qui p ſimoniam recipiũt
dic vt legit,& no.j.e.dilectus.ij.§.j.& ij.& c.quoniam.[Præcipias]
ver.[In alio monaſterio.]Et eſt hæc rõ,quare primum monaſte
rium pecuniam non retinet,nec i cilicet ſecundo,ad quod tran
ſit,oneroſus exiſtat.Et iſte eſt tertius modus ſoluendi ꝯtra. ſ.de
hoc §.fi.qđ dic,vt ibi plene no.Alios duos modos no.ſ.c.§.pxi.

SVMMARIVM.

1 *Simonia,& corruptio pro modico committitur.*
2 *Vſura eſt quicquid ſorti accedit.*
3 *Intentio conſideranda eſt in delictis.*
4 *Furtum ſine affectu furandi,non committitur.*

CAP. XX.

EX tuę. [Ex confeſſione.]ſcilicet ſecreta & in fo-
ro penitentiali facta. Alioquin contra. ſ.
e.tanta.& ca.accuſatum.[Non aliter.]Subaudi , niſi
aliquid daret.[Sex ſolidos]No.hic ꝙ quantitas mu-
1 neris non inducit diuerſitatem iuris , vnde † pro modico com-
mittitur ſimonia & corruptio,vt hic.& j.q.j. iudices.& c.placuit.
j.q.iii. ſi quis præbendas.& ſ.e.c.proxi.& c. nemo in prin. ſicut &
furtum.xiiii.q.fi.ca.fi.Inſti.de rerum diui. §. gallinarum. ſicut &
2 vſura.†Nam quicquid ſorti accedit,vſura eſt j.de vſur.conſuluit
xiiii.q.iii.plerique. & ca.ſeq Sed ꝯ quia talia contemni poterunt.
argu.ff.de ventre inſpi.l.j.§.fi.& ſ.de accu. cum dilecti.§.j.in fi.&
3 eſt expreſſum.ſ.e & ſi qõnes.§.fi.So.† intẽtio cõſiderãda eſt in ta
libus,vt patet.j.de ſen.ex.cum voluntate.in prin.cum ſuis cõcor.
4 Vnde & † furtum ſine affectu furandi non committitur , vt pa-
tet.xiiii.q.fi.c.fi.& Inſti.de ob.quæ ex malefi.naſ. §. furtum eſt.ſic
nec ſimonia.vt patet.ſ.e.& ſi quæſtiones.§.j.ver. fi. & §.fi. ſecun-
dum.B.Sed certe intentio ſola non inducit ſimoniam,niſi men
talem.Sed nec excuſat ex quo pactum intercedit . vt patet in eo,
quod no.j.e.Mattheus.ver.j.vnde dic,vt in ſequen.glo.[Soluit ei-
dem.]Subaudi ex pacto,ſiue tractatu inter eos præcedente,vt in
nuit.ſ.e.c.ibi,non aliter &c.vt & ibi no.& ſtatim in ſequentibus
Vnde dicit [Et ſic ordinem]&c.quia ſcilicet aliter nolebat acq-
eſcere,niſi præcedente ſolutione.Adhuc liberaliores fuerũt mo
nachi,qui ſola conuentione contenti fuerunt.ſ.e.c.proxi.reſpõ.
j.vt ibi not.Et ſic ſolutio ex pacto facta ſimoniam inducit. vt &
ſ.e.nemo. Alioquin cõtra ſ.e. & ſi quæſtiones.§. pen. & fi. quod
dic,vt ibi no.ver.quoniam,ſuper verbo, modici pretii. [Accepe-
rit]Subaudi & ideo quæris quid tibi ſit ſuper hoc faciendum , &
huic in ſeq.§.reſpondetur.¶ Vnde tibi.]ii.pars.[Secretũ]In quo
caſu prohiberi non debet ſed vbi tantum publicum eſt, vel pro
bari poteſt.& conuictus eſt.ii.q.j.ſi peccauerit.vj. q. ij. ſi tantum
& c.placuit.ſ.de tempo.ordi.ex tenore.& c.fi.j. e. Mattheus.Sed
contra.ſ.de tempo.ordi.ad aures.So.ibi loquitur de religioſo pro
mouendo,qui titulum non habet.Vnde non debet contra præ
lati proprii obedientiam promoueri. Hic vero loquitur de iam
promoto,cui ſine manifeſta cauſa non eſt interdicenda execu-
tio ordinis iam ſuſcepti,vt patet.ſ.de app.repræhẽſibilis. Et mul-
ta impediunt promouendum &c.ſ.de iure iur.quemadmodum
§.quod ſi poſt homini.Sed adhuc ſigno fortius contra. ſupra de
accuſa.inquiſitionis.reſpon.j.vbi dicitur,ꝙ ſimoniacus etiã poſt
pœnitentiam ab executione officii eſt ſuſpenſus. So. verum eſt
quantum ad ſe,ſed non quantum ad alios,ſicut & quilibet pec-
cator alius.ſ.de coha.cle.& mu.veſtra.& ca. fi. & ſic intelligitur.
ſupra.c.tanta.vt ibi no.Item ſigno aliud contra,quia talẽ neceſ-
ſe eſt ſuſpendi a iudice.vt ſupra.e.quoties. & c. accuſatum. Solu.
verum eſt,ſi hoc ſciat tãquam iudex,vel ratione infamiæ. vt ibi
no.Secus ſi non ſit infamatus,licet hoc ſciat tanquam Deus,vel
etiam tanquam homo,ſed ſecretum eſt omnino,vt hic,& ſupra
de offi,ord.ſi ſacerdos.& vi.q.ii.ſi tãtum.& c.placuit.& j.de ſentẽ.
excõ.cũ nõ ab homine.reſpon.j.[Secreto.]Aliter enim ex quo
ſecretũ eſt,hoc nõ licet j.de ſentẽ.excõ.cũ nõ ab hoĩe.rñ.j.& no.
in p̃cedẽ.glo.[Acquiſiuit]Et ſi vult acquieſcere,bene q̃dem, alio
quin &c.vt in ſeq.§.¶[Alioquin]ii.pars ſubaudi ſi nõ vult acqui-
eſcere monitis.[Nõ erit tutũ &c.]Immo periculoſum,ſi hoc ſcit
tanq̃ Deus.j.de pe.oĩs.§.fi. & iniuſtum ſi hoc ſcit tanq̃ homo , vt
patet.vj.q.ij.ſi tm̃.& c.placuit.& vi. q.j. deteriores.[Coercere]per
ſñiam iudicis,eſt enim iam damnatus a canone,vt j.q.j.reperiun
tur. quod dic,vt legi.& not.ſupra, e. tanta.§.vnico.& c.quoties.&
c.accuſatũ[Cui tamẽ.]ver.[Secretã pœnitentiã.] Subaudi moni-
toriam,conſiliatoriam,& pene releuatoriam, non tñ veram, nõ
perfectam,niſi a celebratione abſtineat, vt patet j.c.Matthæus.&
de pe.quod quidã.de pę.diſt.iij.pęnitentes.& diſt.v.falſas.24.q.2.le
gatur. 3.q.vij.quemadmodum.& in eo quod legitur,& no.ſ. eo.
de hoc.§.fi.Sed ad hoc prodeſt pęnitentia,quia forſan timore ip-
ſius citius renunciabit , vel ex virtute eiuſdem perfectius pœnite-
bit.j.q.j.ſi quis neque.

CAP. XXI.

AD noſtram & infra. Pro miniſterio]
i.officio,ſeu ordi
ne eccleſiaſtico,puta acolitatu, ſubdiaconatu , vel ſi-
milibus.ſm.d.n Vel decanatu,archidiaconatu, & ſi-
milibus.ſ.de ele.cũ ĩ cũctis.§.inferiora.j.ti.j.c.j.& ij.& eſt hoc pri-
mũ,quod hic prohibetur[Siue p vicariis]eccleſiaſticis.ſ.de off.vi
ca.ad hæc.i.c.clericos.ſ.de fil.presb.cõſtitutus.§. fi. Et eſt iſtud ſm
qđ hic prohibetur.[Seu pro chriſmate]Cõcedẽdo,vel vtendo.Et
eſt tertiũ,quod hic prohibetur,& de his oĩbus ſatis legitur, & no.
ſ.e.ea quæ.ſ.e.cũ in eccleſiæ.& c.nõ ſatis.& j.eo.in tm̃. [Exigatis]
Violentiam notat.ſi.ſ.e.non ſatis.§.pro ſepultura. Aliud enim eſ-
ſet, ſi gratis offerretur.j.eo.dilectus.ij. in fi. Et facit ad ſolutionem
no.ſ.eo.& ſi quæſtiones.§.fi.ver.& quæ voluntatem.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus quis ſit,& quis ſimoniacè ordinatus, & cũ quo diſpenſari poteſt.*

CAP. XXII.

DE ſimoniacę. [Niſi plenius]ſi.ſ.de ſpõ.de
muliere. Vbi enim eſt ob-
ſcura quæſtio , nequit de leui fieri certa reſponſio . vt
hic.& ibi & C.de tranſac.vt reſponſum. ¶[Cum qui-
dam.]ij.pars.[ſm quãdam ſpẽm.vt pote &c.[Simoniace ordinẽ
1 tur.]Qui enim promouetur ad ordines † pecunia data ex pacto p
alium ordinando penitus ignorante ſimoniace ordinatur,ſed nõ
eſt ſimoniacus . Ille vero qui dat pecunia in hoc caſu ad hoc. ſ.vt
alius ordinetur eſt ſimoniacus,ſed nõ ſimoniace ordinatus.vt hic
colligitur.& ſ.e.nõ ſatis.§.vnde quiſquis.Si vero is,qui ordinatur,
hoc ſciat,& tacite conſentiat. vel pecuniã det,vel poſtea ſoluat,di
citur ſimoniacus,& ſimoniace ordinatus.i.q.j.qui ſtudet.& c.qui-
buſdam.& c.reperiuntur.quod ſi penitus contradicat, nec poſtea
ſoluat,perinde eſt,ac ſi hoc ignoraret, vt colliguntur hæc in hoc.
c.& j.e.ſicut nobis.§.quiuis autem.[Poſſunt]Ex diſpẽſatione Pa
pę.non alias ex quo in ordine commiſſa eſt ſimonia.j.e. de regu-
laribus.& c.nobis.in fi.& c.per tuas.3.& c.pe.Sed hoc verũ eſt,ſi ſit
publicum,vel manifeſtum , nã ſi occultum , tunc poſſet ẽt epi-
ſcopus diſpenſare,vt hic.ſm Ala.Lau.& T.ar.ſ.e.ex tuæ.[Rema-
nere]Ex diſpenſatione epiſcoporum.j.q.v.præſentium.In aliis au
tem ordinibus,vel beneficiis non ſimoniace habitis ẽt ſine diſpẽ
ſatione remanebit,& noua beneficia alias canonice recipere po-
terit.Nouos aũt ordines non recipit,niſi primo cũ eo in ordine q̃
ſito ſimoniace diſpenſetur,ſicut & ſi eſſet per ſaltum promotus.
liij.di.c.j.Si autem ſciente ordinato aliquid datum fuit,vt ordina
retur per epiſcopum,cum tali non poterit diſpenſari.j.q.j.erga. &
c.ſi qui ex ſimoniacis.& c.ſtatuimus.& c.requiritis . In beneficiis
vero diſtinguitur,quia ſi ignorante aliquo data pecunia obtinue-
rit prælaturam, non diſpenſat epiſcopus , licet in ſimplici benefi-
cio valeat diſpenſare.ſ.de ele.c.pe.j.q.v.c.j. vbi & dicitur , ꝙ ſi ipſo
ſciente,vel pecuniam dante beneficium acquirat,licet non diſpẽ
ſet epiſcopus,vt ad maiores promoueatur ordines, poteſt tamen
cum ipſo,vt in alia,eccleſia beneficium obtineat,diſpẽſare,& tũc
cum nullo ſimoniaco dante pecuniam per ſe , vel per alium po-
teſt diſpenſare epiſcopus in dignitate,etiam ſi pro eo non contra-
xerit ſimoniam.j.q.j.erga. Nec cum illo , cum quo commiſſa eſt
ſimonia.ſecundum.d.n.cuius eſt tota hæc glo.Et de hac materia
no.j.eo.a nobis.& ſ.de elec.c.penul.& ſ.de renun.poſt tranſlatio-
nem.§.rurſus.

SVMMARIVM.

1 *Malorum mores infirmitas animi non excuſat.*
2 *Peccatum occultum non poteſt iudicialiter prohiberi.*
3 *Salus animæ eſt preferenda omnibus.*

CAP. XXIII.

MAttheus Cardinalis. [Maioris par
tis] Vnde va
lere debebat electio ſua non obſtante ꝯdictione pau-
corũ,niſi aliquid rationabile proponerent, & proba-
rent.ſ.de his quæ fi.a ma par.ca.c.j De hoc no.ſ.de ele.ca.coram.
& c.quia pp.& c.eccleſia veſtra.ii.§.fi.& j.eo.reſpon. ſuper verbo ,
contradictio.[Quidam.]ver.[Amicus]Secus ſi inimicus.j.e.ſicut
nobis.§.pe.[Et voluntate turbata]quia forſan cum amicus a te q̃
reret ſuper hoc ꝯſilium iratus,& turbatus reſpondiſti. Male dica-
tur ipſe,da ei pecuniã,quæ ſecum ſit in perditionẽ,quaſi intẽdens
ius tuum redimere j.e.dilectus.i.vbi de hoc.Sed nihilominus fuit
ſimonia: q̃a intentio,ex quo pactũ fuit habitũ non excuſat.j.e.p
tuas.ij. Sicut nec ſola ſine peractione execrabilem ſimoniam in-
ducit,vt patet.j.e.c.fi.& no ſ.e.& ſi quæſtiones.§.fin.verſi.qm̃.Vel
dic.[De voluntate turbata.]i.te ſciente & expreſſe non contradi-
cente,immo diſſimulante , vel quaſi annuente. Et cum quadam
animi perturbatione dicente.Quid ſuper hoc a me quæris conſi-
liũ,dimitte me in pace.Secus ſi expreſſe contradixiſſet: quia tunc
non noceret.Probantur hæc.j.e.ſicut nobis.§.quis autem.[Exſol-
uit]Ex pacto.vt ſequentia innuunt.ſ.e.veniẽs.ſi.j.e.nobis fuit.[Cõ-
tradictio]ſcilicet paucorum.vt ſ.reſpon.j.in fi.ſiue iniuſta fuerit ,
ſiue iuſta,quæ,ẽt,ſi vnicus tm̃ eſſet,admitteretur,puta,ſi diceret ſe
contemptum.ſ.de ele.quod ſicut.reſpon.j.§.ſi autem.in fi.& c. ve-
nerabilẽ.§.obiectioni.ver.& ex eo. Vel ꝙ electus excõicatus erat .
ſ.de excep.dilecti.Vel alias criminoſus , ſiue ante confirmationẽ
hoc opponeretur,ſiue poſt,ante conſecrationem,vel ẽt poſt, put
le.& no.ſ.de accu.ſuper his.& c.accedens.§.fin. ¶[Nunc autem]ij.
pars . [Dubitas.] Sed non oportet te dubitare, immo certus eſto.
[Quòd non ſit &c.]vt patet.j.§.j. [Prorſus] immo nullo modo.
[Remanere]imo neceſſe habes ipſam dimittere,& pęnitere,quia
nõ dimittitur pactũ,niſi reſtituatur,vt patet in eo, quod le. & no.
ſ.e.de hoc.in fi.Nec prodeſt,ꝙ voluntas ſua fuit turbata,vt ſ.e. rñ.
j.ver.vnico:q̃a & ſi turbata fuerit,tñ poteſt dici,ꝙ voluntas fuit,ſi
cut & dicitur,ꝙ coacta volũtas voluntas eſt, xv.q.j.merito. Etenĩ
1 malorum mores infirmitas animi non excuſat.C. ſi aduer.delic.
l.j.¶[Quia igitur]iij.pars. [Multum tibi conſulis] Hoc ideo dicit :
2 quia cũ † peccatũ iſtius occultũ eſſet,ipſum nõ poterat iudicialiter
prohibere.quod dic,vt le.& plene no.ſ.eo.ex tuæ.§.j.Ideo enim p
hibet conſilium dando,cui cũ ſalubre ſit,obediendum eſt, neceſ
ſitatẽ enim importat:quia niſi renuntiet,ſaluari non poteſt,vt ſe-
quitur,& probatur.ſ.e.ex tuæ.§.j.in fi.Et de hoc ſalubri cõſilio le-
gitur,& no.ſ.e de æta.& qua.ad aures.in fi.Secus de conſilio volũ-
tario,ſeu perfectionis,vt ibi no.[Si adminiſtrationẽ:]quia nõ ali-
ter ſaluaberis,vt innuunt ſequentia.[Celeriter.]i.ſtatim, quia ſem
per eſt in mora,ſicut fur.ff.de condi.fur.l.in re furtiua.§.j. Et quan
to rem amplius tractat,tanto grauius peccat.ſ.e.cũ in eccleſiæ.§.
j [Sponte.]i.q.j.ſi quis neque.de ſuperioris tñ licentia,quod dic,vt
no.j.de regularibus.§.j. [Illius verbi] Matth. xv.g. & Lu.ix.d.[Nil
prodeſt hoĩ &c.]Hic ergo probat,ꝙ tenendo adminiſtrationem,
3 nec pęnitere poterit,nec ſaluari. Eſt igitur relinquenda † & ſalus
animæ præferenda,vt hic.& patet.xij. q.j.præcipimus. & C. de ſa-
croſan.eccle.ſancimus.

SVMMARIVM.

1 *Pro beneficio ſpirituali obtinendo , nec pro pœnitentia ſpirituali redimenda aliquid dare non licet.*
2 *Peccatum quis non debet committere,vt maius malum ceſſet.*
3 *Excommunicator, gratis & ſine grauamine iniuſtam debet reuocare ſñiam.*
4 *Abſoluere ab excommunicatione ordinis eſt,& fori pęnitentialis.*
5 *Ordo presbiteratus committi non poteſt,non hab nti.*

CAP. XXIIII.

AD aures. [Debebat] Et ad pręceptũ iudicis ſol-
uere cõtemnebat.[Vinculo &c.] Hęc
enim eſt pęna ꝯtumaciæ , ſicut & miſſio in poſſeſſio-
nẽ,vt ſ.vt lite nõ ꝯte.tuæ.& c.ſi.§ fi.[Satisfecit] Iõ fue
rat abſoluendus.ſ.de iu.c.j. ¶[Sed excõicatoribus]ii.pars.[Quæren
tibus.]Nec aliter abſoluere volẽtibus & ipſo ſoluere nolẽte,vel ẽt
nequeunte.Vñ & ſi dẽret ſoluere,ipſum inopia excuſabat.ſ.de ſol.
Odoardus.ſ.de reſti.ſpo.olĩ.ii.Sed nec obligatus erat, nec ad hoc
tenebatur vt patet in ſeq.§.¶[Qm̃ igitur.]3 pars.[Eccleſiaſticę rõ
ni]Ergo ꝯſuetudo ꝯria iudicatur irrationabilis,vñ nec p̃ſcribi p̃t,
vt patet.ſ.e.nõ ſatis.§.fi.& ſ.de ꝯſue.c.ñ.Hoc tñ non eſt irrationa
bile,ꝙ ꝯtumacia puniatur,vt in ſeq.gl.[Cõtrariũ]Eſt tñ ꝯſonum
vt ꝯtumacia puniatur.ſ.de poſt.præla.c.i.§.pe.j.de pęnis.dilectus.
Quid ergo ſi ſit conſuetudo,vel ſtatutũ,ꝙ excõicatus: quia moni
tus parere noluit,ſed excõicari expectauit? Propter hanc ꝯtuma-
ciã anteq̃ abſoluatur & pro quolibet menſe,quo excõicatus ſtete
rit,certam debeat dare pecuniæ quantitatẽ,puta,tres vel quinque
vel.x.vel plures libras,ſicut eſt in Francia, & in multis aliis regioni
a bus : hanc conſuetudinẽ dicimus rationabilem [a] & ſeruandam.
Et ſic etiam poteſt intelligi,quod legitur de emendis exigendis.ſ.
de off.or.dilectus.& j.de ver.ſig.ex parte ver.pe.& quod legitur de
ſatisfactione ante abſolutionẽ faciẽdã.ſ.de iu.c.i.in fi.Nec obſtat,
quod hic dr̃.non enim in quæſtione prædicta petitur hæc emen-
da.vt abſolutionis beneficium p̃ſtetur,ſed vt de delicto,ſeu contu
macia , antequam fiat abſolutio , ſicut iuſtum & ſtatutum , ſiue
conſuetum eſt ſatisfaciat , quod omnino eſt faciendum , vt in
prædictis iuribus,& patet in eo,quod no.in eis.& ſ.de offic. ordin,
irrefragabili.§.fina.& j.de ſenten.excommu.per tuas.§.fi. Aliqui
tamen dicunt,ꝙ petens debet abſolui gratis , & demum ad ſatiſ-
faciendum ſecundum conſuetudinem, vel ſtatutum compelli. j.
eo.ad apoſtolicam. [Redimatur]Cum enim beneficium abſo-
lutionis ſit eccleſiaſticum , & ſpirituale miniſterium pro ipſo
præſtando nihil eſt exigendum,vt patet.ſ.eod.ad noſtram.& cap.
nemo.& cap.cum in eccleſiæ. Et ideo qui propter hoc pretiũ reci
pit,

ADDITIO.

a ¶Rationabilem. Adde ꝙ hanc approbat hic.do.Ab. poſt iſtum cui apoſtil. addiẽ
Lud.Ro.ſing.ſuis.fo.xiii.

pit ſimoniacus eſt.j.q.iij.non ſolum.et c.quæſitū.Quid de donan
te nunquid eſt ſimoniacus, Dicunt quidam ꝙ nō,in hoc caſu cū
iniuſte abſolutio denegatur. Vnde poteſt redimere vexationem
1 ſuam.j̃.e.dilectus j.D.n. contra. quia nunquam licet † aliquid da
re pro beneficio ſpirituali obtinendo, nec pro pęnitentia ſpiritua
2 li redimenda.j.q.j.nullus eps̄.ſ̄.e.nemo.lxxxiij.diſt.c.j. † Nec debet
quis vnū peccatū ꝯmittere,vt maius malum ceſſet.xxij.q.v.ita ne
ſ̄.quod metus cauſa.ſacris.Vbi vero laicus iniuſte moleſtat cleri-
cum,vel tanq̃ excommunicatum interdicendo aquæ & igni vi-
tari facit,cum laicus nullam iuriſdictionem ſpūalem habeat, ſed
vtitur de facto tm̄ ſua potentia:vel ēt prælatus iniuſte vexat ſub
ditum temporaliter non ſpiritualiter,tunc licet redimere vexatio
nem ſuam.Licet etiā aliquid dare laico, vt bene ſoluat decimas ī
quibus,nec feudi ius ſe habere cōtendit,ſuper quo vide,quod no-
ta.ſ̄.de decimis.prohibemus.& ca.fi.quamuis ēt non debeat dare
pecuniā ſpoliatus,vt eccleſiā,qua ſpoliatus ē,recuperet ſm quoſ-
dā,pōt tn̄ dare,nec expellatur.ſm d.n.j̃.e.dilectus.j.dic, vt ibi not.
[Debitum ſoluit]principale,& idē eſt de acceſſorio, vt ſi aduerſa
pars expenſas fecit.ar.ſ̄.vt lite non conte.c.fin.§.in alijs.& no.ſ̄.de
iu.c.j.in fi.Vel ēt idem iudex,vbi ex officio procedebat.ar.ſ̄.de ap.
cum ſpāli.§.j.Vel ſi petit pęnā conſuetudinariam, vt patet in eo,
quod no.ſ̄. e. ſuper verbo,contrarium. Et hoc vbi iuſta ſententia
3 fuit,nam † iniuſtā debet excōicator gratis & ſine grauamine reuo
care,vt patet.j̃.de ſen.excom.ſacro.§ j.& §.verum.verſi. & ſup eo.
& ſeq.& §.fi.verſi j.& ij.[Gratis]quantum ad abſolutionis benefi-
cium.[Abſolui.]per presbiterum.ſ̄.de ſepul. parochiano. Et hoc
ideo dicit:quia forſan hi,quibus ſcribitur,presbiteri nō erant.Vn
a de nec per ſe abſoluere poterant,q̃uis hoc committere poſſent.[a]
4 Et eſt ratio:† quia abſoluere ab excommunicatione ordinis eſt &
fori pęnitentialis, vnde & manus impoſitionem & reconciliatio
nem requirit,vt patet 24.q.3.notādum.& ſ̄.de vita & ho. cle. qm̄.
5 §.fi.Quare non poteſt † committi presbiteratus ordinem non ha
benti.ar.ſ̄.de conſecra.eccl.vel.alta. aqua. Cōmiſſio vero iuriſdi-
ctionis eſt,vnde & q̃uis ille,qui iuriſdictionem habet,ſed non or-
dinem,hanc abſolutionem per ſe nequeat impartiri.Poteſt tamē
ipſam cōmittere ordinē habenti,vt patet in eo , quod legitur, &
no.ſ̄.de ele.ſuffraganeis.& de offic.dele.quoniam apoſtolica. [Si
excommunicatores id non fecerint]per ſe,ſi presbiteri ſint,vel ſi
non ſunt,per alium presbiterum tamen,vt patet in præceden. gl.
Et hoc intelligitur,quando excommunicatores ordinarij erant
indiſtincte.Nam vbi delegati eſſent,diſtinguitur,vtrum adhuc dif
finitiue pronuntiauerunt.Et vtrum annus lapſus ſit,vel non,vt le
gitur,& no.ſ̄.de off.dele.quærenti.

ADDITIO.

a ¶Committere poſſent.Adde an ſuperior non ſacerdos poſſit ab excommunicatio
nis ſententia abſoluere,uel abſolutionem alteri committere faciendam iſtum. &
Henri.Bo.poſt eum in c.a nobis.ij.j̃.de ſen.excom.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus aliud eſt, aliud ſimoniace promotus.*

CAP. XXV.

DE regularibus. [Ipſis ſcientibus] Et non contradicentibus.Ideoq;
q̃uis alius pecuniā dederit,fuerunt ſimoniaci,& ſimo
niace promoti.Et idem eſſet, ſi voluntas ipſorum tur
1 bata fuiſſet,vt hic,& legitur,& no.ſ̄.e.Mattheus † Secꝰ ſi ipſis igno
rantibus,vel penitus ꝯdicentibus: quia tales non dicuntur ſimo-
niaci,ſed ſimoniace promoti,vt legitur,& no.ſ̄.eo.de ſimoniacę.
¶Vnde cū ſuper hoc.]ij.pars.[Expreſſe]Subaudi & ſufficientes. j.
q.j.ſi quis neque.& c.qui ſtudet.& quaſi per totum.& q.v.ca.i.alio-
quin ſi eſſent minus ſufficientes,vel obſcure ſupplendum,vel de-
clarandū eſſet.ſ̄. qui fil.ſint leg.per venerabilem.§. rationibus. &
ſ̄.de conſti.c.fi.& de offi.del.ſuper quæſtionum.reſpon.i. & eſt. ſi.
ſ̄.e de.peregri.c.i.§.i.vbi de hoc.[Reſpōdemus]ſcilicet. [Vt locū]
&c.vt ſequitur.[Taliter]ſcilicet ſimoniace & ſcienter.[Dimittāt]
De licentia ſuperioris,non aliter.ar.ſ̄.de regularibus.licet.q̃uis ta-
lis furtiuum habuerit introitum.i.q.i. ordinationes.& ſemper ſit
in mora.ar.14.q.6.ſi res.conſulimus tamen,ꝙ a bonis eccleſiæ &
officio omnino abſtineat,a quibus ſuſpenſus eſt ipſo iure, vt pa-
tet in eo,quod legitur,& no.ſ̄.e.tanta.§.vnico.ſecundum.d.n. Tu
dicas ꝙ aut agitur de epiſcopatu ſimoniace adepto,& tunc ſine li
centia papæ non poteſt dimitti,quod dic,vt legitur & plene no.ſ̄.
de renun.niſi cum pridem.§.propter conſcientiam.& c.poſt tran
ſlationem.§.rurſus Et idem eſt de loco inferiori exempto.ar.ſ̄.de
conſue.cū venerabilis.& de renun.c.fi.Aut de alio beneficio infe
riori epiſcopatu & non exempto,& tunc recurrēdum eſt ad pro-
ximum ſuperiorem,vt de ipſius licentia dimittatur. ſ̄. de renun.
admonet.qui ſi ipſam deneget,nihilominus cedat,arg.ſ̄. de regu-
laribus.licet.§.i.quia ſemper eſt in mora,vt no.ſ̄.circa prin.glo.&
arg.ff.de condi.furti.in re furtiua.§.i.& l.fi.ſecūdum.T.Immo ha
beatur recurſus ad ſuperiorem ſuperioris.argu.ſ̄.de regularibus.li-
cet.§.ſi vero.ſ̄.de iure patro.nullus.Interim etiam conſulimus, ꝙ
abſtineat,vt no.ſ̄.ſecundum d.n.& ſecundum hoc intellige.ſ̄. eo.
Mattheus.Quandoque tamen in manibus præpoſiti & capituli
reſignantur,quod dic,vt legitur,& no.j̃.eo.c.i.§.i.Aut de fraterni-
tate alicuius loci adepta,& tunc tenendum eſt, quod hic dicit iā
cta declaratione,& quod ſuppletur.j̃.eod.qm̄ ſimoniaca. Aut de
gradu ordinis,puta ſubdiaconatu,diaconatu,& ſimilib.& tunc te
ne quod no.ſ̄.e.de ſimoniacę.& c.ex tuæ.& c.tanta.§.vnico[Sine
intermiſſione]Horis tamen competentibus.ſi.ſ̄.de frigi.c.fi.§.fin.
de con.diſt.v.nunquam.ſ̄.de vſu pal.c.pen.cum ſuis concor. ¶[Si
autem]3.pars.[Ignorantibus ipſis.]Vnde non ſunt ſimoniaci, q̃-
uis ſimoniace promoti,& ideo ceſſione recepta poſſunt diſpenſa-
tiue reſtitui,vt ſequitur,& legitur,& no.ſ̄.eo.de ſimoniacę.§. vni-
co.[Ad renuntiandum] vt initium vitioſum purgetur.arg. in eo
quod leg.& no.ſ̄.de elec.dudum.§.fi.ſ̄.de præben. dilecto.§.fin.Et
quia aliter penitere non poſſunt,vt patet in eo,quod le.& nota. ſ̄.
eo.Mattheus.§.fin.& ſ̄.de renun.niſi cum pridem.§.propter con-
ſcientiam.[Et poſtmodum.] ſcilicet poſt renuntiationem,repe-
te eos.[In ipſum.]ſ.locum,cui renūtiauerunt.[Reducere poteris]
quod eſt j̃.in fi.ſcilicet diſpenſatiue.[Scandalo]Cum quo nihil fa
ciendum eſt.ſ̄.de præſump.c.ii.in prin.quod dic,vt plene no.ſ̄.de
renun.niſi cum pridem.§.pro graui quoque ſcandalo. [Remane-
re]Vel ſubaudi,ſi non poteſt fieri ſine ſcandalo. [In alio] ſcilicet
loco.ſi.ſ̄.de regularibus.c.fi.[Seruiendum[Et penitentiam peragē
dam,quod dic,vt legitur,& no.j̃.eo.quoniam ſimoniaca.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaci ſi non punirentur nimis crimen illud frequentaretur.*
2 *Vitio qui alieno laborauit,non eſt indignus miſericordia.*
3 *Actio ſemel extincta,amplius non reuiuiſcit.*

CAP. XXVI.

EX inſinuatione. [Pecūia] Ex pacto, alio quin cōtra.j̃. e. dilectus
ii.in fi.qđ dic,vt no.ſ̄.e.& ſi q̃ſtiones.§.fi.ver.qm̄.[Ti-
bi]ī puberi,vt ſeqtur,& ignorāti.j̃.c.j. alioquin ꝯ.ſ̄.c.p
xi.¶[Cūq;]ii.pars.[Diſcretionis]ſ.14.ſ̄.d regul. ad noſtrā. [Signū]
qđ parū ꝓdeſſet,niſi & peniteres,& iō renūciaſti, vt ſequitur.[In
manu p̄poſiti & fratrum]q̃ forte exēpti erāt.Vel nō recipiebāt ꝯ-
firmationē ab aliquo ſuperiore,& iō ſine ipſo reſignabāt.ſ̄. de ap.
qa nos.vbi de hoc.Vel habebāt inſtituere & deſtituere ex priuile-
gio ſpāli.j̃.de exceſ.præla.accedentibus.§.fi. Alioqn ad epm̄ recur
rendum eſſet.ſ̄. de renun. admonet. Vel ad epiſcopum & cano-
nicos ſpectabat electio,& ad epiſcopum cōfirmatio, ſeu īſtitutio.
ar. C. de act.& ob.ſicut.j̃.de reg.iur.c.i.xix.q.iii.ſtatuimus.ſ̄.de of.
arch.ad hæc.§.fi. Vel ſpeciale eſt in vitio ſimoniæ.ſm. d.n.Cōtra
tn̄ no.ſ̄.c.proxi.quod dic, vt ibi no. [Reſignaſti] poſtq̃ intellexiſti
vitiū ſimoniæ,qa ad hoc tenebaris.ſ̄. c. proxi.& c.Mattheus.Et ſic
factū alterius tibi p̄iudicat,& puniris ſine culpa tua. contra illud.
ſ̄.de his quæ fi.a ma.par.c.queſiuit.Sed hoc fit in odiū ſimoniaco
1 rū:qa ſi nō punirentur,nimis frequentaretur crimē illud.ſm.B.
Et vt fraudibus pſonę īterpoſitę occurrat.ar.xlvi. di. ſicut nō ſuo.
Semp enī poſſū ignorātiā p̄tēdere.ff.de ꝓba.verius.Sed & ꝓbatur
ſciētia difficulter,fuit ergo hmōi fraudibus occurrēdū.ar.ſ̄. de di
uor.quanto.§.pe.cū ſuis ꝯcor.Ideoq; & ſi talis puniatur ſine culpa
ſua,nō tn̄ ſine cā euidēter rōnabili & honeſta,qđ ſufficit,vt leg.&
no.ſ̄.vt lite nō ꝯte.c.fi.§.ſi vero aliter.ī fi.[Sed ijdē]ſ.p̄poſitus & fra
tres [In ſuū canonicū elegerūt]Subaudi ex diſpēſatione epi, q di-
ſpēſat de ꝯſilio capituli ī hoc caſu.i.q.v.p̄ſentiū.ar.j̃.c.ꝓxi.ſ̄. de iu.
at ſi clerici.ii.q.fi.c.fi.i.q.i.erga. Et intelligitur hoc(ſicut & loqtur)
de non ſimoniaco, licet ſimoniace promoto.ſ̄.eo. de ſimoniace
2 † Talis.n.non eſt indignus miſericordia,q alieno vitio laborauit.
C.de inof.teſ.ſi qs.C.de naturalibus li.l.lege.Alii notāt ex hac lite
ra,ꝙ capitulū diſpenſat cū ſimoniace ꝓmoto ad ſimplex bn̄ficiū,
qđ p̄t exaudiri,& locū habere,qn̄ eſt exēptū , vel priuilegiatū ꝓut
no.ſm.d.n.ſ̄.ver.ꝓxi.ſup verbo,in manu p̄poſiti & fratrū. [Iſtā.]ſ.
nouā.[Poſtremū]ſi.j̃.e.qm̄ ſimoniaca.§. pe. ¶[Rn̄demus] 3.pars.
[Indulgētia.]i.gratia:qa nō tenebantur eū eligere,niſi vellēt. Alii
intelligūt de īdulgētia diſpēſationis:& dicūt,ꝙ in hoc caſu p̄t ca-
a pitulū diſpēſare,[a]qđ dic,vt ſ̄.no.[Rōne prię]ſi.ff.de pac.dotali.in-
ter ſocerū.in fi.ff.de ſta.ho.liber homo.C.de remiſ.pig.l.fi.ī fi.ſ̄.de
3 renū.cū īter P.Et eſt ar.hic,ꝙ actio † ſemel extincta amplius nō re
uiuiſcit.de con.diſt.4.quæris.ff.de ſol.qui res.§.aream.C.de remiſ.
pig.cum ex cauſa.Arg contra.ſ̄.de app.cum ceſſante.

ADDITIO.

a ¶Diſpensare. Adde de hoc plene per domi. Henrico.Bo. poſt Innocen.& iſtum
hic.

SVMMARIVM.

1 *Simonia an indicatur per ſolam promiſſionem.*
2 *Simoniam intentio eligentis non excuſat.*
3 *Alieno odio prægrauari quis non debet.*

CAP. XXVII.

NObis fuit. Amici eius]Sicut credebatur a mul tis,ſed forſan res ſe alr̄ habebat,vt ī-
nuit.j̃.§.i.[Spes]ne fraudaretur, & vt veniret citius in
effectum.[Vni,vel omnibus]tantum valet vni, quātū omni-
bus quo ad hoc, vt electus ſimoniacè intelligatur promo-
tus,licet non quantum ad tres,ſi non deliquerint, puniendos.ſ̄.
de his quæ fi.a ma.par.c.quæſiuit.ſ̄.e.non ſatis.§.j. [Eligentium.]
ſ.quatuor prędictorum,quibus a capitulo data erat poteſtas,vt p̄-
miſit.Poteſt enim dare pluribus,vt hic.& ſ̄.de elec.cum in iure.
1 & vni.ſ̄.de elec.cauſam quę.[Soluturos] † Et hæc ſola promiſſio
ſimoniam inducit,vt no.ſ̄.e.veniens [Ignorante]Nec poſtea ra-
tum habente,alioquin contra.j̃.e.ſicut nobis.§. quamuis. in quo
caſu per epm̄ diſpenſari nō poteſt,multo minus vbi de ſimonia
eſt per ſententiam condemnatus.j̃.e.§.fi.Tum propter criminis
enormitatem. Tum quia per ſententiam eſt notorium iuris fa-
ctum.50.diſt.vt conſtitueretur.& c.de his.ſm.d.n.[Electus]Et ſic
quamuis non fuerit ſimoniacus,fuit tn̄ ſimoniace promotus,vt
patet in eo,quod le.& no.ſ̄.e.de ſimoniacę. Et innuit ex hac lr̄a,
ꝙ ſi pecunia detur,vel promittatur canonicis,ad hoc vt aliquem
eligant,quē alias electuri erāt,nec pp̄ hoc plus,vel minus fecerūt
non eſt electio vitioſa,ar.ad idem.C.ſi ex falſis inſtr.l.ii.ſ̄. de re iu.
cum.I.& A.Et melius.ſ̄.de æta.& qua.tuam.j̃.de vſu.cōſuluit.Sed
verius eſt ſimoniam eſſe commiſſam:quia conſtat promiſſionē
interueniſſe ante electionem,in qua omnis promiſſio,oīs pactio
2 ceſſare debet.Et ideo † ſimoniam intentio eligentium non excu-
ſat,arg.in illa palea.100.diſt.nouit.j.q.j.placuit.& q. ii. quampio.
ſ̄.e.veniens.& no.ſ̄.c.& ſi quæſtiones.§.fi.ver.qm̄.¶[Quia igitur.]
ii.pars.[Fecerunt]inimicos.ſ.promoti, vt ſic præſumantur. [Per
fraudem]&c.[Eligendus]vt propter hoc ipſius electio caſſaretur
[Erat.]i.de quo vt eligeret,ſpes habebatur, vt ſ̄.dixit.quia forſan
hoc fama publice prædicabat,& ſic iſti erant inimici,licet repu-
tarentur amici,vt no.ſ̄.rn̄.j.[Malitioſe]No.nō eſſe malitiis hoīm
indulgendum.ſi j̃.e.ſicut.§.pen.ſ̄.de reſcrip.ſuper literis. & c.ple-
3 runq;.cum ſuis concor.† Nec debet quis alieno odio pręgrauari.
C.de inof.teſt.ſi quis in ſuo.Et no.ſ̄.de his quæ fi.a ma.par c.quę
ſiuit.In hac tamen materia fallit hęc regula,& eſt ratio, vt no.ſ̄.
e.c.proxi.§.j [Reprobanda.]Et ſic alienum factum alij obeſt, ſi-
cut & impedit vſucapionem bonæ fidei poſſeſſoris.C.de vſuca.p
emp.l.j.licet enim iſte non peccauerit,tamen electio vitioſa red
ditur propter vitium eligentium,ſicut & fit,qn̄ peccāt in forma,
quamuis & ibi electus ſit ſine culpa,vt patet.ſ̄. de ele.Cumana.in
fi.& c.in Geneſi.& c.eccleſia.j.& ii.Nec cum tali poſſet eps̄ diſpē-
ſare,etiam poſt liberam reſignationem ipſius,q̃uis poſſet in ſim
plici beneficio diſpenſare.vt ſ̄.§.j.& ſ̄.de elec.c.pe.ſm.T.Sed Gof.
ꝯ.vt no.j̃.§.j.¶Ad vltimum.]iii.pars.[Electus]Eo ſciente, vel ra-
tum habente. Vnde cum tali eps̄ diſpenſare non poteſt.j.q.j.erga
ſimoniacos.ſ̄.de iudi.at ſi clerici.§.de adulteriis. Nam cum ſcien
tibus ſolus Papa diſpenſat,cum ignorantibus vero eps̄, vt no.ſ̄.e.
de ſimoniacæ. Et ſic differt caſus iſte a præcedenti,vnde quod hic
ſequitur.[Vt dictum &c.]Non referas ad primum caſum proxi
me præcedentem,in quo certum eſt poſſe epm̄ diſpenſare,ſed ad
illum,qui ponebatur in deciſione,in qua quæſitum fuit de vere
ſimoniaco,cum quo eps̄ non diſpenſat.Vnde dic,vt dictum eſt,
& ſubaudi, vt in deciſione proxime præcedente. Et ſic fit relatio
non ad proximum dictum,ſed ad remotum, & hunc intellectū
ſecutus eſt Gof.D.vero.n.intellexit,ꝙ hic reprobatus fuit per ſen
tentiam,vt no.ſ̄.e.c.rn̄.j.ſup verbo,ignorare. Alii intelligunt iſtū
§.in eodem caſu poſito.ſ̄.e.c.in prin.ſuper quo facto fuerunt duę
quæſtiones.Prima fuit,vtrum reprobanda eſſet electio taliter ce-
lebrata,& huic reſponſum eſt.ſ̄.§.j.Secunda fuit, ſi talem electio-
nem contingeret reprobari,vtrum ex diſpenſatione epi poſſet ite
rum eligi ad eandem prælaturam ea vice? Et rn̄detur,ꝙ nō,& ſic
refert ſe ad eundem caſum.Sed quæſtio eſt alia ſuper eodem for-
mata,& hoc videtur velle ſequens litera , & vt dictum eſt &c.Et
hunc intellectum ſecutus eſt.B.quod dic,vt no.ſ̄.de elec.ſi alicu-
ius.[Aliquam]Niſi inſtante neceſſitate eccleſiæ.i.q.v. præſentiū.
Alii dicunt,quod corrigitur.Tu dic,vt no.ſ̄.de elec.c.pen.

SVMMARIVM.

1 *Simonia an, & quando committatur redimendo ius ſuum circa ſpiritualia.*
2 *Concuſſionis crimen quid ſit.*

CAP. XXVIII.

DIlectus filius. [Promiſit]authoritate ſupe rioris amicabiliter compo-
nendo.ſ̄.de tranſa.c.ii.& c.de cætero. & ſic plana eſt
decretalis.[Daturū]redimendo vexationē ſuā inde-
bitā.Et iō per ꝯdictionē ob turpē cām repeti pōt.ff.de ꝯdi.ob tur.
cām l.iiii.§.quoties aūt.¶ Verū.]ii.pars.[Pecuniæ] quā illicite ac
cepit.Vel dic,ꝙ licite,nam cum ſuper quibuſdā iuribus ꝯtende-
ret,& præpoſitus diceret ſe grauari,archidiacono,qui iure ſuo vte
batur econtrario aſſerente,compoſitio interuenit, & fuit contra
ctus,do vt des,vel vt facies,ex quo agitur præſcriptis verbis ad in-
tereſſe.ff.depoſiti.l.j.§.in locatione.ff.de præſcrip.verbis. l. j. Nec
ꝯdicit ſequens.§.vbi innuit,ꝙ reſtituendo rem liberetur:quia in-
telligendum eſt,niſi plus fuerit in intereſſe.ſm.d.n.[Nō quieuit]
Sed moleſtus & importunus fuit, vt prius aliquid vltra intendēs
forſitan extorqueret.Ideo non fuit ei fides ſeruanda.ſ̄.de iureiur.
c.iii.& c.ſicut.iii.§.fi.& j̃.e.c.in fi.¶ Ideoq;.]iii.pars.[Si res ita ſe ha
bet.]Maxime cum crimen cōcuſſionis commiſerit.ſm quoſdā.
Vel intellige,ꝙ amicabiliter compoſitum fuit,vt no.ſ̄.rn̄.j.ſuper
verbo,commiſit.ad idem.ſ̄.de præb.niſi eſſent.de hoc no.j̃.[Reſti
tuere]Cū hoc indebite & iniuſte receperit.ii.q.j. nullus eps̄. & ex
1 eo ꝙ præcipitur ei,q † dedit,reſtituere,quod accepit,innuitur nō
eſſe turpitudinem ex parte dantis,ſi ius ſuum redimat.ad idem.j̃.
de magiſtris.prohibeas.j̃.de vſur.c.j.ſ̄.de feu.c.j.& j.q. iii. quæſitū.
Dicas,ꝙ in re ſpirituali,vbi ille,qui petit, ius habet , non licet ius
ſuum redimere ad hoc,vt ius habeat in re illa. Et ſi hoc facit, ſi-
moniam committit.ſ̄.e.Mattheus.Sed agere debet per ſuperiorē
arg.ſ̄.e.ad aures.ſ̄.de elec.publicato.Quid ergo ſi petens nullū ius
habeat,ſeu ipſum tātum de facto & iniuſte vexat, vt ſe redimat?
Adhuc dicunt quidam, ꝙ nullo modo licet hanc vexationem
redimere,arg.xvj.q.vii.decimas. Alii dicunt verius eſſe.& æquius,
ꝙ talis poteſt ſine peccato vexationem ſuam redimere. Iuxta il-
lud Apoſtoli.Redimentes tp̄s qm̄ dies mali ſunt.& arg.hic. Nec
obſtat.c.decimas.ibi enim prohibetur,ne epiſcopi redimant de-
cimas a ruſticis.Et hoc ne alij inde ſumant exemplum,& ne pro
pterea credāt in decimis ſe ius habere.Propter hęc.n.duo melius
eſt ipſum compellere,quam redimere,ſi tn̄ qn̄q; redimant, non
eſt malum,arg.ſ̄.de rebus eccle.non alie.ad audientiam.§.fi.& ſ̄.
de his quæ fi.a præl.1.cum apoſtolica.rn̄.j.& §.pe.& fi. vbi de hoc.
Idem eſt etiam dicendum de officio, vel beneficio iniuſte inter-
dicto,vel excōicatione iniuſte lata.ſ.ꝙ ille,qui dat, vt reſtituatur,
ſimoniam non committit: quia ex hoc nullum ius acquirit,ſed
ſolū retinet acquiſitū,qđ licet ar.j.q.iii.quæſitū.j̃.de vſur.c.j. licet
ille,qui recipit,ſimoniam committat.Si vero iuſte ſit ſuſpenſus,
vel excōicatus,hinc inde ꝯmittit ſimonia.ſ̄.e.nemo. & c. aures.j.
q.j.nullus eps̄.& §.p̄cedenti.j.q.iii.non ſolum.& de hoc no.ſ̄.e.ad
aures.§.fi.Sed qualiter ſciemus,vtrū petatur iuſte , vel iniuſte, nā
euentus iudicii eſt incertus.ff.de pecu.quod debetur. ſ̄. de re iudi.
cum inter vos.C.de iudi.rem non nouam.Ideo vr̄,ꝙ in hoc caſu
ſit ad conſcientiam recurrendum,ar.ſ̄.de accu.qualiter.j.& j̃.e.p
tuas.ii.[Contra promiſſionem]Subaudi maxime: qa ſi conſtite
rit,ꝙ iniuſte acceperit,& reſtituere compelletur, & concuſſionis
2 crimine punietur.C.de condi.ob tur.cauſam.qđ euitandi. † Cri-
men enim concuſſionis eſt qn̄ iudex per minas ſuas pecuniam
extorquet ſubdito,vel p impreſſionē.xxiii.q.j.militare.ff.de ꝯcuſ.
l.j.& ii.C.quod met.cau.l.pe.& fi.Ideo poteſt repeti,arg.xiiii. q. v.
nō ſane: qa nō dimittit peccatū &c.14.q.vj.ſi res.de pe.di.v.falſas.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis ſumptus recipit.*
2 *Epiſcopus procurationem pro conſecratione,vel viſitatione recipit.*
3 *Iudex aliqua poteſt recipere victualia.*
4 *Clericus operas ſuas locare poteſt.*

CAP. XXIX.

SVam nobis. [Pro exequijs]Sed nonne lici tū eſt ſacerdoti ꝓ his aliqđ re-
cipere? Dicas,ꝙ ſic,ſi ſumptus ei deſunt.j.q.j. iudices.
1 Nec minus gratis dr̄ celebrare,† ſicut & teſtis,q ſum-
2 ptus recipit.iiii.q.iii.§.venturis.† Et eps̄ ꝓcurationē pro cōſecratio
3 ne,vel viſitatiōe.ſ̄.e.cū ſit Romana.vbi de hoc.† Et iudex aliqua
pōt recipere victualia.ff.de offi.pręſi.plebiſcito: vel ꝓ aſſeſſore pe
4 cuniā.ſ̄. de vi.& ho.cle.cū ab oī.Sed nec incōueniens eſt, ꝙ † cleri
cus locet operas ſuas,cum non habeat,vnde viuat,ar.xcj.diſt.c.ii.
& iii.x.q.ii.p̄carie.Sacerdos vero qui hēt,vn̄ viuat,& ad hoc tenet
ex officio,nihil dēt exigere,ſed tenet ſpūalia ſuis ſumptibus mini
ſtrare.de con.di.j.ſufficit.quod dic,vt plene no.j̃.ti.j.c.iii. ſaluo eo
a quod no.ſ̄.de paroch.c.ii.Niſi ꝯſuetudo [a] ſit,ꝙ aliquid certū dēt,
in quo caſu & ſi ſacerdoti actio nō cōpetit ad hoc petēdū,pōt tn̄
cogi populus ex officio epi ad laudabilē cōſuetudinē obſeruādā
ar.j.q.iii.quæſitū.lxiii.di.Agatho.ix.q.iii.ꝯqueſtus.in Auth.de ſan
ctiſ.epi.§.pro cōſuetudinibus.ſm Io. Putamus tn̄, ꝙ actio ꝯpetat
in hoc caſu,vt ſatis innuit.j̃.e.ad apoſtolicā.qđ dic,vt ibi no.[Nu-
bentium]quod dic,vt no.ſ̄.e.cū in eccleſiæ.rn̄.j.ver.fi.¶ Diſcretio
ni veſtræ.]ii.pars.[Satisfaciat]Reſtituendo ablata.xiiii.q.vj. ſi res.
& le.& no.ſ̄.c.proxi.§.fi.[Noluerit]Hic patet,ꝙ ſi obediat, nō pu
nitur.Vnde nec videtur directe ꝯmiſiſſe ſimoniā,qđ ſi eſſet,depo
neretur,vt le.& no.ſ̄.e.c.ii.in fi.Ideo canonica pęna,de qua ſequitur
hic,poterit eſſe,vt ab eccleſia remoueatur.ſm Lau.vel dic.[Pęnā
canonicam.]ſ.depoſitionis.[Inſligentes.]Subaudi,ſi vero obedi-
re voluerit cum ipſo miſericorditer diſpenſetis.

ADDITIO.

a ¶Conſuetudo. Adde omnino videndum d.Abb.hic.in ver.ſed contra primum.

SVMMARIVM.

1 *Gratis omnes recepti,& ſine pretio recipi debuerunt.*
2 *Conuerſio vt fiat duriori penſione poſſumus aliquem onerare.*
3 *Salus non eſt ſine baptiſmo.*
4 *Salus eſt ſine religione.*
5 *Seueritati propter multitudinem eſt detrahendum.*
6 *Sententia lata contra dantem præiudicat recipienti ratione connexitatis.*
7 *Mitius cum religioſis eſt agendum.*
8 *Vniuerſitas,vel collegium,an poſſit accuſari,vel puniri.*

9 *Eccleſiam delinquere poteſt.*
10 *Vniuerſitas ratione metus conuenitur.*
11 *Vniuerſitas non debet excommunicari.*
12 *Vniuerſitas,dolum committere non poteſt.*
13 *Vniuerſitas non poteſt per ſe agere,nec conueniri.*
14 *Taxatio eſt quedam venditio.*

C A P. XXX.

Dilectus filius & infra. Cantuarienſ. diœceſim]quã
nõ ſolũ viſitare põt,ſed & prouinciã,qđ dic,vt leg.&
no.ſ.de cenſi.ſopitę.& c.nup.ſ.de accuſa. ſicut olim.
[Ita φ.]ver.[In eis]ſcilicet monaſterijs,& religioſis locis.[Multi p
tio.]Hoc iõ dicit:qa & multi ſine ptio recepti ſunt.Sed hi oẽs.
[Qui ptio potius gratis]&c.electiue ponitur hoc potius nõ ɔpa-
1 ratiue†Omnes enim recepti gratis ſine ptio recipi debuerunt, vt
patet:ſ.eo,de regularibus.& j.eo.qm̃ ſimoniaca.[Inuitari:] quia
nõ eſt tutũ cuilibet in ſeculo remanere,& pauci ſequuntur mun
dũ,quin per ipſum decipiantur.Ex hoc enim quod dicit inuitari
videtur,φ in talibus poſſet interuenire pecunia, vbi quis nõ eſſet
inuitandus,vbi vero inuitandus eſſet,non poſſet.ſ.de pact.c.fi.j. e.
tua.j.q.ij.qpio.Et tamen ad hoc.vt aliquis ad fidem conuertatur,
bene põt dari pecunia.23.q.4.ca.fin.& q.7.c.quod autem.licet in
uitandus ſit,non cogendus.xlv.di,qui ſincera.23.q.v.ad fidem Nã
ad baptiſmũ recipiẽdũ tenetur quilibet ſaluandus, poteſt ergo ap
poni tale pactum,ſiue conditio.ar.ſ.de elec.ſignificaſti.& de præ-
ben.ſignificatum.Et propter hoc elemoſinam dari,quæ eſt ſpiri-
tualis:quia de ſpirituali ad ſpirituale permutatio fit.ſ.de rerum p
mu.ad quæſtiones.fi.ſ.de ſeruis non ordi.nullus.& j. eo. iacobus.
Sed & tali conditione poſſumus vxorem ducere,vt ſcilicet con-
2 uertatur.28.q.i.caue.†Et duriori pẽſione poſſumus aliquem one-
rare,vt conuertatur.23.q.vj.iam vero:quia talis intentio & condi
tio bona eſt & honeſta.ſecundum Io.Nũquid ergo põt abbas dare
pecuniã alicui ad hoc,vt intret religionem?& quidem,ſi paganus
daret.xij.denarios ſacerdoti,vt ipſum baptizaret,ſimoniacũ eſſet,
vt patet.ſ.eo.ad noſtram.& c.ea quæ.& c.cum in eccleſiæ.reſpon.
j.in fi.Et tñ ſi ſacerdos daret ei pecuniã,vt baptiſmũ reciperet, nõ
eſſet ſimoniacũ,vt probãt iura inducta ſ.ea.glo.ver.& tñ ad hoc.
3 Sed forte aliud in baptiſmo,ſine quo † non eſt ſalus.ſ.de ſumma
4 Tri.c.j,§.pe.Aliud in religione,ſine† qua ſalus eſt.24.q.4.§.fi.[Du-
5 bitas.]ver.[Multitudo]Et videtur,φ ſic:quia † propter multitudi
nem detrahendum eſt ſęueritati.l.di.vt conſtitueretur.44.diſt.co-
meſſatões 23.q.4.non poteſt.ſ.de tẽ.or.c.ij.vbi de hoc.¶[Nos igit]
ij.pars.[Accuſatio]Secus ſi ĩ modum inqſitionis.vt.j.ver.j.& hoc
in religioſis:nã in ſecularib⁹ eſſet aliud ſm quoſdã Alij dicũt, φ
idẽ eſt,quod dic,vt le.& no.ſ.de acc.inqſitionis.reſpon.j. & ver.j.
[Tam in dantes]In hoc ergo caſu puniuntur illi,& hi æqua lãce.
Secus qñ in modũ inqſitionis ɔuincuntur.vt in ſeq.ver.& §.[Qđ
in recipiẽtes[Ar.φ † rõne ɔnexitatis ſñia lata ɔ dãtẽ pĩudicat reci
pienti.ad idẽ lxxxi.di.tãtis.iii.q.vj.hæc quippe.lix.di.ordinatos. ar.
ɔ.j.de adul.ſignificaſti.ii.q.v.interrogatum.Sol.dixit Io.φ tunc p-
iudicat recipiẽtibus,qñ ſunt pſentes,& ſciũt cãm agi,alias non. ff.
de re.iu.ſępe.ſ.de re iu.c.pe.& eſt ar.expſſum ii.q.v.ſtatuit.Vin.ve-
ro.& T.dixerũt,φ tũc demũ pĩudicat,qñ tã dãtes q̃ recipientes de
hoc accuſantur, & ɔuincũtur,vt hic,alias ñ.ff.de adulterijs.denũ
ciaſſe.§.qritur an alius.& ſeq. niſi quo ad pſumptiones. Si tñ ob
hoc eſſet orta infamia,eſſet purgatio indicẽda.j.de adul.ſignifica
ſti.& patet in eo,qđ le.& no.ſ.de accu.cũ P.Mãconella.§.fin.j. de
pur.ca.inter ſolicitudines §.j.[Sęueritatis]vt ſcilicet deponatur.ſ.
e.inſinuatũ eſt.& c.de hoc.& c.ii. Vel amiſſionis honoris, ſi ſint
clerici,vel religioſi.Si vero laici excõicationis.j.q.i.reperiũtur.Sed
quid nocet monachis depoſitio?Reſpondeo,quia non recipient
præbendam de monaſterio,nec habebũt vocẽ in capitulo: ſemp
tñ monachi remanebũt.ſm. d. n. Quod dicit de pbẽda intelligas
de ɔuẽtu,ſicut prius.Nam in ergaſtulis eſt eis prouidẽdũ.j.e. qm̃.
ſ.de reg c.ſi.[Quod ſi de hoc.]ver.[Inqſitionẽ]Hic patet, φ ɔuict⁹
de crimine ſimonię,in modũ inqſitionis nõ deponitur,ſed ab ad
miniſtratione,ſiue bñficio tm̃ remouet,vt hic,& ſ.eo. de regula-
ribus.ſicut & in aliis criminibus obſeruatur.vt ſ.de accu. cũ dile-
cti.& c.qualiter.Sed ɔ.ſ.de accu.inqſitionis.rñ.i.Sol. illud de ſecu-
laribus,hoc de regularibus.vt no.ſ.eo.§.ſuper verbo,accuſatio. In
hoc ergo releuantur regulares:quia & in alio grauãtur, cum for-
ma inquiſitionis,qñ de ipſis agitur,non ita ad vnguẽ obſeruetur,
& facilius reuocãtur.vt le.& no.ſ.de accu.qualiter.§.debet. & §.fi.
iuxta regulã.q in vno grauatur &c.ff.de iureiur.eũ qui.ſ. de paro-
chijs.c.1.ſ.de tranſla.epi.c.ii.§.fi.Et eſt ſi.j.de ſen.exc.cũ illorũ. §. ſi
aũt hos.Eſt & ſcđa rõ:qa regulares hoc potius pſumũtur facere
cã elemoſinę & ſaluãdæ aĩæ arg.ſ.qd metus cã.c.pe.ſ.de ɔuer.cõ
iu.dudũ.& iõ cũ ipſis mitius agitur.Seculares vero cã ambitionis
& auaritiæ.ar.ſ.de decimis.c.j.ad fi.ſ.de cẽſi.ea q̃.Et iõ cũ ipſis du-
7 rius agitur.Eſt & tertia.qa generaliter ſemp cũ religioſis † mitius
eſt agẽdũ,vt le.& no.ſ.de dolo & contu.ca.ii.reſpon.i.verſi.fi. Sed
& poteſt dici,φ hoc locum habet,quando iudex,ex officio inqui
rit generaliter tam in capite q̃ in membris, etiam contra illum,
qui non eſt infamatus, ſed prima & tertia ratio magis placent
[Arctiora]ſi inueniantur, alioquin ad ęqualia mutabũtur.lxxxi
di.valet.j.eo.qm̃.Vel renuntiãbunt, & eligentur de nouo.ſ.eo.de
regularibus.ſecundum.d.n.¶[Abbatibus autem.] i. pars. de quo-
rum delicto,in modum inquiſitionis conſtat vt.ſ.verſi.proxi.Nã
ſi in modum accuſationis de hoc conſtaret,deponendi eſſent. vt
ſ.§ proxi.reſpõ.i.[Et officialibus.]i.maioribus,ſeu conſiliariis ſuis
quorum authoritate delinquunt ſ.eo.de hoc.§.fi.x.q.ii.eps. & ar.
ii.q.vii.qua propter.Sic & puniuntur officiales, qui non reſiſtunt
iudici perperã procedenti C.de ap.qm̃. & l.iudicibus. Et idem eſt
de quibuſcũque aliis ɔſentientibus.ſ.e.veniens.& c.non ſatis. §.i.
Et licet oẽs de capitulo eccleſiæ intelligantur ſcire ea, quæ p ma
iores,vel adminiſtratores ſuos fiũt,ar.ff.ad municipa.qđ maior ii
tñ puniuntur,niſi conſenſiſſe probentur,vt patet in eo,qđ no.ſ.e.
8 veniẽs.§.i.& c.de hoc.§.fi.†Sed nunquid vniuerſitas, [a] ſeu colle-
a gium ipſum poterit accuſari,aut inquiri de crimine ipſius?Videt,
9 φ ſic ar.xii.q.ii.qui manumittitur.ſ.eo.veniens† eccleſia enim de
10 linquere põt.vii.q.j.ſicut vir † Et ratione metus vniuerſitas cõue-
11 nitur.ff.quod metus cauſa.metũ.ii.§.ii.Sed contra:†quia vniuer-
ſitas non debet excommunicari.argu.24.q.3.ſi habes.nec dolum
12 †committere poteſt.ff.de dolo.ſed ex dolo.§.i.Nec dicitur vniuer
13 ſitas aliquid poſſidere. ff. de acq. poſ.l.i.§.pe.Item†vniuerſitas nõ
poteſt per ſe agere,nec conueniri,ſed per ſindicum. vel actorem.
ff.quod cuiuſque vniuer.l.i.& ii.& no.ſ.de ſindico.c. vnico. Et in
crimine non interuenit procuratorẽ,vt le.& no,ſ.de acc.veniẽs.
§.licet.Si ergo per ſe, vel per alium non poteſt conueniri in hoc
caſu,ergo ne puniri.ii.q.i.nos in quemq̃.So.dixit Io.φ vniuerſitas
non poteſt accuſari,vel puniri,ſed maiores de vniuerſitate tñ, vt
hic dr̃ & ſ.eo.veniens.quæ tamen ɔrium probat.Vnde.& ſ.in cõ-
trarium eſt ĩducta.T.vero dixit(& bene)φ licet vniuerſitas & col-
legiũ accuſari nõ poſſit,põt tñ inquiſitio fieri de exceſſibus. Intel-
ligas non ſolũ ɔ collegiũ,ſed & ẽt ɔ ſingulares:& ſi reperiatur tota
vniuerſitas,vel maior pars deliquiſſe,tota vniuerſitas puniri pote-
rit,non capitaliter,corporaliter,vel etiam ſpiritualiter.i.per excõi
cationis ſñiam.cũ nec vnum corpus tm̃ aptum ad hoc habeant,
nec aĩam,ſed alias in pecunia,vel alia tpali pęna apta,vel ſpiritua
li,puta per ſñiam interdicti.Et erit hic caſus ſpecialis, in quo pu-
nietur forſan talis,qui non deliquit,nec delicto conſenſit, contra
id quod le.& no.ſ.de his q̃ fi.a ma.par.ca. quæſiuit.Et poteſt reddi
ſpãlitatis ratio,ne alias propter difficultatem probationis delicta
remaneant impunita.j.de ſen.exc.vt famæ.§.i.Sed de delicto offi
cialium,quos elegit,videtur teneri.ar. ĩ eo quod le.& no.ſ. de off.
archi.ea quę.Maxime quando põt reſiſtere,nec reſiſtit. arg. in eo
quod le.& no.j.de ſen.exc.quantæ.Licet ſit ar.contra. j. de ſen.ex.
grauem.Et ideo ſi qui ſunt ſingulares & innocentes ſoluẽdo vna
cum aliis delinquentibus pro ſolido & libra proportionaliter pu
niuntur ſine culpa ſua qñq;,ſed nõ ſine cauſa,quod eſt & in mul
tis aliis caſibus reperire.vt le.& no.ſ.vt lite non conte.c.fi. §. ſi ve-
ro aliter.ver.fi.& adde qđ no.de hac materia.j.de iniur.in noſtra.
reſpon.i.& de ſen.exc.grauem.§.i.Singuli etiam,contra quos ſin-
gularis proceſſit inquiſitio,capitali pęna corporali & ſpirituali pu
nientur.i.excommunicari poterunt,ſi hoc exigat qualitas & quã
titas criminis,alias autem iſti plus,& illi minus, ſecũdum φ prin
cipales & actores ipſos fuiſſe, vel cauſam delicto dediſſe, ſeu alias
plus,vel minus deliquiſſe conſtiterit,punientur.j.cler.excom.mi.
latores & hic.& ſ.eod.veniens.& ſ.de vita & honeſta.cleri. vt cle-
ricorum.§ i.xliiii.diſt.in,commeſſationes.xxv.q.ii ita nos.ff. de cõ
dict.& demon.municipibus.Et patet expreſſe in eo, quod legi. &
nota.extra dom.noſtr.de ſenten.excom.Romana.§.fina.lib. vj.&
j.de ſen.excom.grauem.§ i.[Suſpendas]ſic.ſ.eo.veniens.in fi.Sed
nonne ſunt ipſo iure ſuſpenſi?Dic,vt no.ſ.eo.accuſatum. Acta ve
ro pęnitentia reſtituũtur ad executionem authoritate iuris & ſen-
tentiæ,quæ nec vlterius ſe extendit,vt patet in eo,quod legi.& no
ta.ſ.de vita & honeſta.cleri.ca.fin.in fi.[Peregerint.]i.perfecte ege
rint,ſiue perfęcerint.ſi.ſ.de ele.cum in cunctis.§. i. Et ſecundum
hoc ſpeciale eſt hoc, φ parte pęnitentiæ peracta nõ diſpenſatur
Alias contra,vt patet in eo,quod legi.& nota.ſ.de cleri.coniuga.
ſane.ii.[Sacrorum]quo ad homines.Mulieres enim ſuſpendi nõ
poſſent, cum nec ordines iſtos recipiant, poſſunt tamen a pro-
nuntiatione euangelii ſuſpendi, ſuper quo vide, quod nota. j. de
pœn.noua quædam.& ſ.de maiorita.& obedient.dilecta. ¶[Iniun
gens]iiii.pars.[Epiſcopis tuis]qui & tibi ſe coaptare debent, vt pa
tet in eo,quod legi.& nota.ſ.de ſpon.du,cap.fina.[Per ſuas diœce-
ſes.]ſi.ſ.de clam.deſpon.ca.iii.reſpon.i.verſic.quare ſpecialem.ex-
tra.d.no.de cẽſi. Romana.li.vj.[Obſeruare] Licet autẽ in talibus
nihil exigi debeat illud tamen &c.vt in ſequen.§.¶[Illud tamen]
v.pars.[Gratanter] quod gratanter recipiant, ſatis eſt mihi cer-
tum.Sed an gratis offerant, non eſt notum. [Sine taxatione.]
Hoc

A D D I T I O.

a ¶Vniuerſitas vel collegium an poſsit accuſari vel puniri. Adde de hoc plene per Bartol. in l. aut facta. ff. de pœnis.& pleniſsime per dominum Abbatem hic poſt illum.

14 Hoc ideo dicit,quia † taxatio eſt quædam venditio.ff.de iure dot.
plerunque.§.ſi autem.& quaſi quædam pactio videtur, quæ in
talibus reprobatur.ſ.de pac.c.fi.ſ. e.veniens. & c. ſicut pro certo.
reſpon.j.& ver.fin.[Gratis] Non per exactionem. ſ.e.ex inſinua-
tione.& c.non ſatis.Sed pure ac ſine pacto, ac qualibet conditio
ne.j.e.tua nos.§.j.ſi.xviij.diſt.de eulogiis ff.de var.& extraor.cog.
l.j.§.eſt quidem res ſanctiſſima.& j.q.ii.ſicut epiſcopum.

S V M M A R I V M.

1 *Bellum habitum a filijs Iſrael cum Philiſteis.*
2 *Subditi eorum Prælato,quid in die iudicij dicent.*
3 *Admonitio in cauſis pecuniarijs non requiritur.*
4 *Differentia inter prælatos & priuatos.*
5 *Epiſcopus vtitur poteſtate,& non libelli oblatione in criminibus puniendis.*
6 *Voluntas Papæ multa ſpecialia continet.*
7 *Differentia inter dilapidationem, quæ reſpicit immobilia, & quæ reſpicit mobilia.*
8 *Prælatus lite pendente non eſt priuandus poſſeßione ſua.*
9 *Inquiſitiones duæ fiunt,cum requiritur de dilapidatione.*
10 *Simoniaco in crimine tria ſpecialia ſunt notanda.*
11 *Simonię,& læſe maieſtatis crimina in quibuſdam parificãtur, & in quibuſdam differunt.*
12 *Damnati crimine perduellionis non ſunt lugendi.*
13 *Exceptio non omnis quæ repellit iudicem, repellit teſtem.*
14 *Litigare coram ſuſpecto periculoſiſſimum eſt.*

C A P. XXXI.

Licet Hely. [Filiorum] ſcilicet Offi, & Phi-
nees.j.Reg.iij.& iiij.vbi dicit glo.
Greg. Nazanzeni Hely propter filiorum iniquitatẽ
damnatus eſt,quia eos minus ſæuera animaduerſio-
ne plectebat,& quidem compeſcuit, & quidem coercuit. Sed le-
nitate patris non authoritate Pontificis. [Excepit].i. recepit, ſic
xxiij.q.v.non eſt noſtrum.ſ.vt lite non conteſta.quoniam.§.pen.
1 [In bello]†quod habuerunt filij Iſrael cum Philiſteis.T.Et tangi-
tur hæc hiſtoria.xxxvij.diſt.legant. ¶[Ad corrigendos] ij.pars. &
eſt ſi.ſ.de accuſa.qualiter.ij. §. ad corrigendos. & reſpon.primo.
[Damnabilius] Eorum enim ſanguis de negligentia prælato-
rum manibus in die iudicij requiretur.ſ.de offi.ord.irrefragabili.
lxxxi.diſt.dictum.xlv. di. §.ſed illud.& dicent tali prælato ſubditi
2 †in extremo examine, φ dum aſperitatem linguarum expauit,
aut falſa bladimenta & periculoſas adulationes libenter audiuit,
ſubditos in peccatis remanere indulſit.l.di.ſi quis diaconus.ad fi.
[Contra quos]ſcilicet ſubditos[De notoriis].ſ.de accuſa.euiden
tia.in quibus eſt ordo non vſquequaque ordinem obſeruare, qđ
dic,vt leg.& no.ſ.de iureiur.ad noſtram.iij.[Taceatur]Tacendo
tamen ipſum exprimit.ſi.ſ.de offi.ordi.inter cętera. [Et ſi tribus]
Immo ſex,quod dic,vt legitur,& notatur.ſ.de accu.ſuper his.& c.
qualiter.ij.§.pe.[Inſcriptio]patet hic,φ vbi agitur in modum ac-
cuſationis,non requiritur præcedens monitio. Ad quid enim ad
moneretur, cum etiam poſt pœnitentiam peractam & corre-
ctionem perfectam poſſet accuſari,& ſi conuinceretur, deponi?
xxxiij.q.ij.admonere.xxv. diſt primum.Niſi probaret diſpenſatũ
fuiſſe,vt no.ſ.de ſciſmaticis.c.ii.ſ.de biga.quia circa. & niſi vbi qs
de adulterio accuſatur.ff.de adul.denuntiaſſe. C.de accuſa.abſen-
tem. Vbi vero agitur de crimine ciuiliter in modum denuntia-
tionis,debet monitio præcedere,& ſic loquuntur illa.c.ii. q.vii. ſi
quis epiſcopus. & c ſeq.ſ.de accuſa.c. ii. & vbi agitur ad pœnam
excommunicationis.j.de ſenten.excommu. ſacro. xii. q. ij.indi-
3 gnè.†In pecuniariis autem cauſis non requiritur admonitio,niſi
ex vrbanitate,& ſic intelligitur.C.de pig.debitores.Sed nec quan-
do agitur in modum inquiſitionis, requiritur monitio,ſed fama
tantum,vt ſequitur.ſecundum Io.[Correctio].i.monitio. ij. q.j.ſi
peccauerit.[Clamoſa]ſcilicet fama publica,aut frequens inſinua
tio.nam hæc duo æquiparantur,vt patet.j.e.ver.tunc enim.[De-
ſcendam]ver.[Inquit Deus] Gen.xviij.quod dic, ſicut ponitur,&
exponitur.ſ.de accu.qualiter. ij. reſpon.primo. ver. & in Geneſi.
[Et videbo].i.mittam,& inquiram,vt exponitur.j. ver.j. ſic.ij.q.j.
Deus omnipotens.[Compleuerint].i.an verum ſit,quod famo-
ſa clamatio ad me pertulit de ſodomitis & gomorreis. Sed nun-
quid eo ipſo,φ prælatus aliquid ſiniſtri ſemel audit de ſubdito,in
telligitur ad ipſum clamor perueniſſe,ita,φ ſtatim debeat inqui-
rere?Reſpondeo non,tunc enim &c.vt in ſeq. ver. [Tunc enim]
&c.& no.φ hæc, quæ ſequuntur vſque ad ea quæ leguntur. j. eo.
ver.non tanquam ipſe.non fuerant ita plene expoſita.ſ.de accu-
ſa.qualiter.ij.ſicut hic[Famam]Talis & tanta, quæ etiam ſcanda
lum generet,quod intelligas,quando agitur de prælatis.ſ.de accu
ſa.qualiter.ii.§.i.reſpon.j.& ver.j.& ii.& ver.ſed cum ſuper exceſſi-
bus.[Inſinuationem frequentem]ſcilicet per clamorem & famã
ſimplicem.& ſi non generet ſcandalum,quando agitur de priua-
4 tis,vt hic.& ſ.de accu.qualiter.ii.reſpon.primo.ver.ex quibus.†&
hęc eſt differẽtia inter prælatos,& priuatos,vt hic patet,& in præ-
ceden.gl.[Et tunc debet]&c.(ſic exponit quod dixerat. ſ.eo.ver.
deſcendam)ſubaudi,& non ante,quantũcunque ſint magni ſin-
gulares,a quibus hoc audit, dummodo non timeatur de ſcanda-
lo.Nam iuxta canonicas &c.vt j.ver.primo.[Nã iuxta]ver.[Ca-
nonicas]lxxxvj.diſt.ſi quid vero ad aures tuas de quocunque. xv.
q.vii.ſi quid.quorum verba ſtatim ſequuntur, ibi ſi quid de quo-
cunque &c.[Credere debet]quod ſequitur, quia nec omni ſpiri-
tui eſt credendum.[Incognita]tanquam iudici,& ſi ſciat tanquã
homo.vi.q.ii.ſi tantum.& cap.placuit.[Senioribus]Expone hoc,
vt no.ſ.de accu.qualiter.ii.reſpon.primo.ver debet.[Non tanq̃]
ver.Et ſunt hæc verba Innocentii,nam vſque huc protenduntur
verba ca.allegati.[Accuſator & iudex.]quia hoc eſſe non poteſt.
a iiii.q.iiii.c.i.& ii.Sicut nec accuſator & teſtis.[a]ii.q.i. in primis & c.
multi. Niſi in cauſa denuntiationis, vbi idem videtur eſſe accu-
ſator teſtis & iudex.xi.q.iii.præcipue.ſ.de teſti.in omni negotio.
& in cauſa matrimoniali.xxxv.q.vi. epiſcopus in ſinodo.ſecun-
dum Io.Sed ille talis accuſator,vel teſtis non ſufficit, niſi denun-
tiatus per alios conuincatur. [Sui officii] Quid ſi aliquis clericus
poſſideat eccleſiam? Dicit diœceſanus, φ minus canonice eam
tenet,idem clericus coram diœceſano vocatus,dicit,domine of-
feratur libellus.iii.q.iii.offeratur.ſ.de libel.ob.c.j. Non dicit epiſco
pus ego volo inquirere: quia & tanto tempore vacauit eccleſia
de iure, φ ad me eſt deuoluta poteſtas. Reſpondet clericus, ideo
magis habeo vos ſuſpectum: quia quaſi cauſam veſtram proſe-
quimini in hoc caſu,nunquid igitur eſt locus recuſationi ex hac
cauſa?Non puto,quia ſicut a correctione non appellatur,ita nec
occaſione correctionis poterit fieri recuſatio.ſic videtur loqui. ſ.
de app.ſuper eo. ii. §. in cauſis. & nunquid eſt offerendus libel-
b lus:[b]Non puto,quia niſi clericus probet ſe canonice inſtitutum,
hoc eſt authoritate diœceſani,vel alterius, ad quem ſpectat,om-
nino remouendus eſt ex officio & ſine libello .ſ. de inſti. ex fre-
quentibus querelis.ſ.de cler.pere.c. fi.& ſi male tenet eccleſiam,
certum eſt,φ animam ſuam damnat, & alias animas parochia-
norum ipſius eccleſiæ decipit. ſ.de elec.dudum.ii. Non eſt ergo
dandus libellus, nec differenda inquiſitio, quia periculum eſt in
mora in talibus.ar in eo quod legitur,& not.j.de pę.c. fi. in prin.
ſ.e.Matthæus. ſ.de elec.cum inter vniuerſas. & c.ne pro defectu.
5 † Et quia poteſtate & non libelli oblatione vtitur epiſcopus in
criminibus puniendis,vt patet in eo,quod legi.& no. j.de priuil.
cum & plantare §.de confratrib.& ideo inquiſitio fit etiam de ta
libus generalis,ſicut dicit expreſſe concilium generale ſ.de pręb.
graue.& φ talia per officium expediantur, ſatis patet. ſ.de æta. &
qual.c.j.ii.iiii.& iiii.& c.cum bonæ in fi.& de ſup.ne.præla.c.ii. &
omnibus ſequentib.& de cler. non reſi. quia nonnulli.& c.rela-
tum.& c.conquerente.c.inter quatuor.& c.fi.de præben.referen-
te.& c.de monachis.x.q.j.regenda & c.ſeq.ſ.de offi.or.c.j.& c.irre
fragabili.& eſt caſus ſ.vt benefi.eccl.c.vnico. j. de exceſ. præla.ad
aures.Nec ob.ſ.de reſt.ſpo.conquerente.quia ibi nullus ordo ſer-
uatus fuit.Sed epiſcopus non citatum,non confeſſum,non con-
uictum,nec aliqua præmiſſa inquiſitione clericum illum volũ-
tate capitanea ſpoliauit.& ideo quia ex hoc merito reddidit ſe ſu-
ſpectum,datur ei iudex. vel dic,vt ibi no. Supradicta intelligas in
facto recenti,in antiquo enim aliud eſſet.Tum quia prælatus tã-
diu tacuiſſet,vnde ei eſt imputandum.ar.ſ.de frigi. c.j.licet ſit ar.
contra.ſ.de teſta.c.j.Tum quia forſan difficulter probaretur. Pro
bationes.n.rerum cito cadunt, & ideo ad delationẽ iuramẽti in
tali caſu eſſet forſitan recurrendum.ar.C.qui teſta.fac.poſ.hac cõ
ſultiſſima.§.at cum humana.C.de reb.cre.l.generaliter. reſpon.j.
quod dic,vt no.ſ.de præſum.illud.§.fi.ſuper ver.debet attendi. &
adde quod no.infra de cle.ex.mi.ppoſuit.§.j.ver.fi.[Eo]ver. [For
mam] Et ſic eo fine debet iudex terminare cauſam, ad quem fi-
nem tendit petitio,vel proceſſus,vt hic.& ſ.de accu.qualiter. ii.§.
corrigendos.in fi.vbi de hoc.cum ſuis concor.ff.de neg.ge.l.Põ-
ponius.ii.in fi. Sed contra, quia interdum agitur quanto mino-
ris.& tamen iudex,quia rem redibendam eſſe inuenit, facit eam
rediberi. & ſic in alio pronuntiare videtur, q̃ exigat petitio & li-
bellus. ff.de ædil. edic.bouẽ. §.aliquando.Sed hoc non eſt contra
naturam illius actionis quãto minoris,licet enim per illam aga-
tur ęſtimatoria actione .ſ. quanto minoris emptor eſſet emptu-
rus: quia tamen iudex inuenit nullam æſtimationem, nullum
pretium, cum emptor pro nullo empturus fuiſſet, ſi vitium ſci-
uiſſet,ex officio ſuo facit rem rediberi.Sed & quanto minoris cõ
tinet in ſe redibitoriam.ff de excep.rei iud.l.ſi is qui hæres.§.j. Sed
nec obſtat.ſ.de decimis.dudum.ſ.de conceſſ. præb. ex parte. ſ.de
re iud.cum Bertholdus.ſ.de conſue.cum dilectus.l.vbi videtur iu
dex pronuntiare ſuper eo,quod in iudicium deductum non ap-
parebat. Reſpondet enim,vt ibi no.¶[Cum igitur]iii,pars,& hinc
ſumes caſum. [Frequenter] Non ſemel tantum,& ideo fuit de-
ſcendendum,& inquirendum,vt ſ.§.primo. ver.tunc enim.[Diſ
ſonabant]

A D D I T I O N E S.

a ¶Et teſtis.Adde an impetrans accuſationem, inquiſitionem,vel denuntiationem admittatur in teſtem per Spe.ti.de teſte.§.j.xv.col.ver.item φ ipſe.& per Inn.hic. ſuper uerbo, contra ipſum.
b ¶Libellus.Adde,ad intellectum huius gl.plene per do.Henri.Bon.hic notata poſt iſtum.

ſonabant]ſubaudi tandem. [Monachis] ver.ſ.ſuis. propter hoc.
[Ad præſentiam]&c.[Inſufficientia.] Quid ſi nihil aliud eſſet ꝓ-
batum contra abbatem iſtum? Dic,ꝙ ſi intolerabilis eſſet inſuf-
ficientia,remoueri deberet.s̄.de æta.& qua.c. fi. alioquin daretur
ei coadiutor.vii.q.j.quia frater.& c.quamuis ſit triſte. & adde qđ
no.j̄.c.i.§.ille quidem. Quid ſi ↄ ipſum ſola dilapidatio probaret,
Dixit Vin.ꝙ daretur ei coadiutor.xii.q.ii.Vulteranę.Vel ſi redde
ret eccleſiam indemnem, poſſet remanere in adminiſtratione.
s̄.de elec.ꝙ ſicut.§.fi.Præſtita cautione in futurum.xxviii. diſt. de
Siracuſanæ.Gof.ↄ.Nec obſtat.c.Vulteranę.quia ibi remotus fuit
ab eccleſia epiſcopus dilapidator,& alij commēdata. Nec obſtat
decre.ꝙ ſicut: quia ibi gratia facta fuit.Sed nec obſtat. c.de Sira-
cuſanæ: quia ibi nō erat electus dilapidator,ſed timebatur de di-
lapidatione propter filios,quos habebat. Et ideo exigitur cautio
ab eodem,alioquin ſi de dilapidatione conſtaret,omnino remo
uendus eſſet,nec reciperetur cautio,quæ craſſandi præſtat licen-
tiam,& malum animum non immutatur.Inſti.de ſuſpec. tu. §.
pe.Et hoc verius puto,etiam ſi epiſcopus eſſet, non ſolum ꝓpter
prædictas rationes,ſed etiam Tum propter dilapidationem.s̄. de
rebus eccle.non ali.ſi quis presbitorum.s̄.de accu.cum dilecti.&
c.dilectus & c.fi.Tum propter periurium,cum teneatur ex ſacra
mento præſtito nihil alienare.s̄.de rebus eccle.non alie.vt ſuper.
rñ.j.& de feu.c.ii.[Detulerunt.]i.denuntiauerunt, vt patet ex ſe-
quentibus. Alibi exponitur delatus.i.accuſatus.s̄.de accu.licet.rñ.
j.[Contra quos.]ver.[Euangelicam.]ii.q.j.ſi peccauerit.s̄.de iudi.
nouit.[Ad probandum hoc.]ſ.ꝙ ipſum correxerant.i.mouerāt.
[Duorum]Et nunquid hi ſufficiebant? Imo videtur, ꝙ vnus dēt
ſufficere cum delatione iuramenti,arg.s̄.de procu. ex inſinuatio
ne.quod verum eſt de ſecunda monitione. In tertia nempe req-
runtur duo,vel tres teſtes.quod dic,vt plene no. s̄. de iudi. nouit.
rñ j.ver.ſed cum dñs.Hic autem & aliud opponebatur,vt in ſeq.
gl.ſuper hoc: quia forſan abbas volebat reprobare perſonas, vel
dicta.Vel quia dicebat,ꝙ quamuis probarent vnam monitionē
non tamen de alijs aliquid dicebant. Monachi vero econtrario
aſſerebant,ꝙ ſufficienter probabatur, vel ꝙ criminatoria erāt in
partibus ſuis. Et ſic oportebat differre negotium in monaſterii
detrimentum.Ideoque omiſimus hunc modum procedendi,&
volumus ex officio noſtro inqrere,vt ſequitur, quod fieri pōt in
talibus,partibus etiam contradicentibus & inuitis,vt patet in eo
qđ le.& no.s̄.de ap.oblatæ.§.pe.s̄.de elec.cum nobis olim. §.pen.
[Nos vt prædiximus.]ver.[Ex officio] quamuis enim inquiſitio
aliqñ fiat aliquo promouente.s̄.de accu.cum oporteat.fieri tñ p̄t
nemine adiuuāte ex puro officio, vt patet hic.& s̄.de accu.c.qua-
liter.j.& ii.& c.cū dilecti.Nā ex officio tenet̄ p̄latus inquirere.s̄.de
of.or.c.j.& xxxv.q.vj.eps in ſynodo.& delicta punire.s̄. de præbē.
graue.s̄.de accu.ſicut olim.Et prouinciā ſibi ↄmiſſam malis hoī-
bus purgare,nec diſtinguitur,vnde ſint.ff.de offi.pręſi.l.iii.& ff.de
ſuſpec.tu.l.iii.§.præterea. Et no.hic arg.ꝙ licet infamia ab inimi-
cis ortum habuerit,nihilominus tamen ex puro & mero & exu
berante iudicis officio inquiri poteſt.ad idem.s̄.de accu. cum. P.
Mancorella.§.fi.vbi de hoc.[Voluimus]Et quis poteſt tantę cō
tradicere voluntati? Nemo,vt patet Inſti.de iure na.§.ſed qđ prin
cipi.& s̄.de dolo & contu.cum olim.§.volentes.in princ. cū ſuis
a concor.[a] Hæc enim voluntas † multa ſpecialia continet. Primū
6 eſt,ꝙ licet ſit habitus proceſſus in inquiſitionē alio proſequente,
Papa tñ omiſſa illa proſecutione ex officio ſuo procedere inci-
pit,vt in præce.gl.& s̄.de accu.cum oporteat contra illud. C.qūo
& qñ.Auth. qui ſemel. Nec punit̄ deſiſtens cū eo etiam inuito
fiat,qui alias puniret̄.s̄.ti.i.c.ii ſ̄m.d.n.Scđm eſt,ꝙ Papa recipit te
ſtes,quoſcūq; vult,ēt illos,qui contra abbatē venerūt, vt ſequit̄.
Secus eſſet,ſi aliquis proſequeretur inquiſitionem: quia tunc ꝓ-
ſequens non admitteretur in teſtem,vt patet in eo,qđ le.& no.s̄.
e.§.j.ver.tanquam.imo incūberet probatio proſequenti.s̄.de do-
lo & contu.veritatis.§.pe.Et ſi non probaret,puniretur.s̄.ti. j.c.ii.
j̄.de collu.dete.c.j.Tertium eſt, ꝙ in hoc caſu impugnat proceſ-
ſum ſuum Papa ex his,quæ probata inueniuntur contra abbatē,
etiam in alio iudicio.Vel ei ſtat omnino ſ̄m qđ vno modo pōt
intelligi.s̄.de accu ad petitionem.§.cū igitur.& §.j. qđ dic, vt ibi
no.Quartū forte eſt,ꝙ impugnato proceſſu proſequentiū ex ꝓ-
ceſſu per officium habito admittuntur iterum proſequentes,vt
innuitur.j̄.e.ver.fi.quod dic vt ibi no.[De præmiſſis.]ſ.criminib.
de quibus clamor ad Papam peruenerat,vt præmiſit.[Oēs mona
chos.] ver. [Contra ipſum.] ſ.abbatē.hoc eſt hi,qui venerant ad
denuntiandum. Et ad hoc ab alijs monachis miſſi erant, & hoc
ideo quia faciunt iuxta mandatum.s̄.de elec.de cauſis.s̄.de renū.
poſt tranſlationem.& ſic etiam non obſtat. s̄. de elec. innotuit.
§.& quamuis.Sed ↄ.s̄.de accu.cū.P.So.inimici non admittuntur
in teſtes,vt ibi,nec ad denuntiandū.Vnde eo ipſo,ꝙ admiſſi fue-
runt ad denuntiandū eſt.ar.ꝙ non ſunt inimici,vt apparet in eo,
qđ le.& no.s̄.de accu.c.j.& c.repelluntur.& c.cū oporteat:qđ ſi eſ
ſent,hæc exceptio abbati inferius reſeruatur,vt patet.j̄.e.c. in fi.&
c.j.§.nos vero.[Plenam]& meram,quod dic,vt le.& no.s̄. de ac-
cu.qualiter.j.in fi.[Quorum.]ver. [Inſcriptis]ſicut fieri dēt. s̄. de
proba.qm̄ ↄ falſam.[Diſputare] Nā facta publicatione locus eſt
diſputationi,& nō ꝓbationi,vt le.& no.s̄.de teſt.fraternitatis. Sed
inter quos erat hæc diſputatio, nonne Papa ex officio ꝓcedebat?
Rñdeo,forſan dedit aduocatos proceſſui,vel admiſit iterū proſe-
quentes,ſed primus iuſtior eſt intellectus,ſatis enim iniquum eſ
ſet,ꝙ ijdem eſſent teſtes & proſequentes, ſiue potius perſequētes.
¶[Quia vero.]iiii.pars.[Ex aſſertione]ſine iuramento, quæ tñ nō
ſufficeret ſine confeſſione,de qua ſequitur, quamuis hic ↄriū in-
nuatur,cū hæc duo videant̄ æquiparari.Sed nō eſt teſtis, niſi iu-
ret,vt patet in eo,qđ le.& no.s̄.de teſti.nuper.[Cōfeſſione]quę ſo
la ſufficit,qđ dic,vt le.& no.s̄.de ↄfeſ.c.fi.[Quia idē.]ſ.abbas. [Re-
lictam]ar.ꝙ relicta prædeceſſoris in bonis eccleſię taliter ↄputan
tur,ꝙ non licet ea alienare,niſi in vtilitatē eccleſiæ,ſicut nec mu
tuū ↄhere.Et idē eſt de his,q̄ vacante eccleſia obuenerūt,ad idē in
eo qđ le.& no.s̄.de of.or.cū vos.s̄.de ele.vt p̄teritæ.Secus de his q̄
tpe adminiſtratis ad manus ſuas ꝑueniuntur,qđ dic,vt le.& no.s̄.
de pecu.cle.c.fi.[Obligarat]Subaudi nec cauſam imminentē &
rōnabilē pp quā hoc ↄtigerat,allegabat,puta:quia debita aliqua
ſoluit,vel poſſeſſiones emit,vel guerram habuit, vel aliud quod-
cūq; rationabile prætendere debuiſſet.s̄.de accu.cum dilecti.§.j.
& ii.Alioquin audiendus fuiſſet.[Nos cū]Subaudi ex hoc.[Qua
ſi de dilapidatione.]i.de quaſi dilapidatione.Et ſ̄m hoc poteſt no
7 tari dr̄ia † inter dilapidationem,quæ reſpicit immobilia,& quaſi,
quæ reſpicit mobilia, vt hic patet. Sicut alias inter poſſeſſionem,
quæ reſpicit corporalia,& quaſi,quæ reſpicit incorporalia,vt no.
s̄.de fo.cōp.ↄqueſtus.rñ.j.Et ſicut inter ſimoniacū & quaſi,vt no.
s̄.c.& ſi qō nes.§.fin. ver.qm̄. [Suſpectū]Hic no.ꝙ rlr lite pendē
8 te † non eſt priuādus prælatus poſſeſſione ſua,vel quaſi. xvj.q.iiii.
volumus.viii.q.iiii.nonne.ii.q.vj.quoties.s̄.vt li.pend.c.i.& per to-
tum.ſi tamen de dilapidatione habeatur ſuſpectus,& ſi ſpolian-
dus non ſit,qđ ſi fuerit, reſtitui debet,tamen dandus eſt coadiu-
tor,& interim ei omnis alienatio prohibetur.s̄.de offi.dele.vene
rabili.s̄.de accu.c.fi.in fi.qđ ſi euidenter de ſuſpectione cōſtet,vel
videatur propè,ab adminiſtratione ſuſpendi pōt,vt hic,nā & ſuf-
ficit leuis ſuſpicio.ſ̄m.d.n.ff.de ſol.qđ ſi forte.§.j.ff.de ſuſpec. tu l.
iii.§.præterea.& idē fit,qñ ipſo adminiſtrante inquiſitio impedi-
tur,in quo caſu alius adminiſtrator ſubrogatur, & ſic intelligas.
iii.q.ii.quia ea.ar.C.de ſuſpec.tu.eum quem.s̄.de accu.olim. l. V.
& P.§.prouiſo.& ſ̄m hoc intellige qđ no.j̄.de off.deleg. venerabi
li.& nihil corrigetur,& iunge qđ no.in ſeq.gl.[Ab adminiſtratio
9 ne.]† Cum inquirendum eſt de dilapidatione,duæ fiunt inquiſi-
b tiones.[b] Prima de dilapidationis ſuſpicione.Secunda de veritate.
De prima fit inquiſitio ſummaria,ideo quia timetur,ne is,cōtra
quem de veritate eſt inquirendum,officiales corrumpat,& inq-
ſitionem veritatis impediat,ſi in adminiſtratione perſeueret: iō-
que ſi ſuſpicione ſummariè inquiſita ſuſpectus appareat, ab ad-
miniſtratione remouetur vt hic.& iii.q.ii.quia ea.ſ̄m Goff. ſicut
alias propter ſuſpicionem fit ſequeſtratio. ff.de appel. Imperato-
res.ii. q.vj.quoties. & ſacerdos ab executione ordinū ſuſpenditur.
s̄.eo.accuſatum.& c quoties.& j̄.de pur.ca. inter ſolicitudines.&
tutor ab adminiſtratione,ſi ipſum ſuſpectum eſſe liqueat apertiſ
ſimis argumentis.ff.de ſuſpec.tu.l.iii.§.præterea.qui, & ſi ob frau-
dē remoueatur,infamis fit.vt C.de tu. & cur. qui non ſatis de.l.ii.
C.de ſuſpec.tu.l.fi.aliter aūt non remouetur,niſi probata ſuſpicio
ne,vt hic dicit,& in Auth.de non ali.rebus eccl.§.quia vero Leo
nis.& ſequentibus.coll.ii.probatur autem ſuſpicio per coniectu
ras,vt ſi eccleſia magnos habet redditus, nec requiruntur multæ
expenſæ,& nihilominus eſt prælatus magnis debitis obligatus,vt
hic patet,nec excuſet ſe obtentu nobilitatis: quia quantūcunq;
nobilis ſit,reſtringere debet ſe,& temperare expenſas.ſ̄m eccleſię
facultates,vt patet in eo,qđ legitur,& no.s̄.de vita & ho. cle. qm̄.
rñ.j.s̄.de inſti.c.j.& c.authoritate. Probata vero ſuſpitione, & ſu-
ſpecto ſuſpenſo inquiretur de veritate dilapidationis,nō ſumma
tim vt prius,ſed plene: & ſi veritas reperiatur,nec poſſit ſe excu-
ſare,omnino deponetur ab adminiſtratione in perpetuū,& dabi
tur non coadiutor,ſed adminiſtrator.C.de ſacroſ.eccl.iubemus.
xii.q.ii.vobis.igitur per ſententiā remouetur ab adminiſtratione
temporaliū tm̄,quæ eſt in actu tm̄,ſiue ſuſpēditur,ne impediatur
inquiſitio veritatis,& ne interim bona eccleſiæ diſſipet,vt hic in
nuit.& iii.q.ii.quia ea.ibi interim &c.nihilominus tñ prælatus re
manet & adminiſtrator in ſpiritualibus.xii.q.ii.vobis.& c. Vulte
ranæ.viii.q.iiii.nonne.xv.q.fi.c.fi.s̄.vt li.pend.per totum.ſ̄m Goſ.
Qđ intelligas,niſi & de ipſius malitia veriſimiliter p̄ſumatur,pu-
ta,aſtringit ſibi illos,q veritatē ſciūt,vel alio mō corrūpit, vel eis
minat̄,ne veritatē dicant.s̄.de teſti.tā literis.§.j. & c. conſtitutis.j.
rñ.j.tunc.n.& a ſpiritualibus ſuſpēdi poſſet.j̄.de exceſ.præla.tanta
eſt clauis.nā & adhuc iuſte timere p̄nt ſubditi, cū ipſius iudicio
nūc poſſint opprimi,nūc erigi ꝓ libito volūtatis.xvj. q.ii.c.j.poſt
mediū,ad idē in eo qđ legit̄ & no.s̄.de accu.oli.l.V.& P. §.ꝓuiſo.
In ſecunda vero ſententia, & quo ad actum & quo ad ius omni-
no remouetur ab adminiſtratione ſpiritualium, & temporaliū.
s̄.de accuſa.qualiter.ii.§.j.in fi. Et licet remotus in ordine ſuo re-
maneat: executionem tamen ordinis non habebit,cū per ſenten
tiam infamatus.C.de ſuſpec.tuto.l.fina.& quia eius delictum fa-
ctum eſt notorium iuris,s̄.de tempor.ordin.cap.fin.s̄.de cohabit.
cler.& mulie.cap.veſtra.& cap.fin. ſecundum Goff. Si vero con-
uinci non poſſit, poterit ſe purgare, vt patet in eo,quod leg.& no
10 ta.s̄.de accuſat.cum P.§.fin.& cap.veniens.in fi. † Et notandum,
ꝙ in hoc crimine tria ſpecialia notari poſſunt. Primum eſt, ꝙ
abſens contumax condemnatur etiam lite non conteſta. Secun-
dum eſt, ꝙ propter ſolam ſuſpitionem per cōiecturas probatam
ſuſpenditur is, contra quem fit inquiſitio ab adminiſtratione, vt
hic,& s̄.not.contra illud.s̄.vt li.pend. Tertium eſt, ꝙ quilibet au-
ditur accuſator, nec enim gaudere debet priuilegio,qui ſuos cō-
tubernales afflixit. C.vbi de ratio.agi opor.l.ii. Primo tamen ſunt
hi,quorum intereſt,admittendi.xvj.q.vii.filiis.ii.quęſt.vii.qua pro
pter.xii.q.ii.non liceat. nam & in popularibus actionibus magis
idonei præferuntur.ff.de popula.actio.l.in popularibus.xxxv.q.vj.
cap.j.s̄.qui matrimo.accuſa.poſſ.videtur.& de hoc not.s̄.de rebus
eccle.non alien.ſi quis presbyterorum.ad fi. ¶ Et quia ſimonia.]
v.pars.[Multas exceptiones.] quibuſdam enim opposuit conſpi
rationem, aliis inimicitias capitales, & admittuntur hæc. tertiis
adulterium,quartis furtum,& hæc non admittuntur, vt patet j̄.
cap.j.§.nos vero.& cap.cœteras.[Aliis.] verſi. [Læſæ maieſtatis.]
11 † Hæc duo crimina quantum ad accuſandum, & teſtificandum
parificantur,vt hic,& xv.q.iii.ſane.nam in vtroque admittitur ad
accuſandum ſocius initæ factionis.lxxix.diſt.ſi quis Papa ſuperſti
te.& vj.q.j.verum. l.ſi quis cum militibus. is autem ad teſtifican-
dum non admittetur.s̄.de teſtibus.veniens.j. ſecundum Goff.niſi
forſan in defectū teſtium,arg.s̄.de teſtib.cogen.cap.fin.quod dic,
vt not.s̄.de confeſſ.cap.j.& j̄.cap.j. Differunt tamen, vt j̄.verſic.j.
quia quantum ad exagerationem crimē ſimoniæ dicitur maius
crimine maieſtatis.j.q.j.eos.& omnibus aliis criminibus.j̄.capi.j.
§.cœteras.j.q.fi.in fi. Secundo in crimine maieſtatis pœna eſt ca-
pitalis & corporalis,vt in d.l.ſi quis cum militibus. In crimine ve
ro ſimoniæ imponitur pœna depoſitionis, ſiue degradationis. j.
q.j.qui per pecuniam.& cap.reperiuntur.& q.iii.cap.fin. C.de epi-
ſco.& cleri.ſi quenquam.s̄.de accuſat.inquiſitionis.reſpon.j. ideo
autem dixi s̄.capitalis & corporalis: quia & pœna degradationis
capitalis eſt, ſed ſpiritualis,vt patet s̄.de accuſat.qualiter.ii.§.j. ver
ſic.videlicet. Tertio in crimine maieſtatis amittuntur iura ſepul-
chrorum paternorum.ff.de ſuis & leg.hære.l.j.§.interdum.Quar
12 to: quia † damnati crimine perduellionis non ſunt lugendi.ff.de
his qui no.infam.l.liberorum.§.non ſolent.quæ duo non reperiū
tur ſcripta in crimine ſimoniæ. Quinto:quia character rei maie
ſtatis non eſt ita vitioſus, ſicut ſimoniaci, vt patet s̄.eod. tanta. §.
vnico. Quid ergo ſi quis accuſatus ſuper maieſtatis crimine pro-
pter hoc ſuſpendatur? Non erit forſitan propter immunitatem
criminis reprobandum,argu.j̄.de purga.cano.inter ſolicitudines.
[Aliis econtrario.] verſic.differunt tamen in multis.quod dic,vt
not.s̄.eod.verſic. proxi. [Et inter perſonas.] verſic. [Diſtinguen-
dum.] Nō enim ita de facili admittendus eſt teſtis, vt accuſator:
quia maius periculum accuſato imminet circa teſtes. [Cū non
per accuſatores.]&c.Non enim qui accuſatur, ſtatim reus eſt,ſed
qui conuincitur criminoſus.xv.quæſt.fin.cap.fin.Sed contra arg.
13 quia non omnis † exceptio,quæ repellit iudicem,repellit teſtem,
vt patet s̄.de offic. deleg. cum R.canonicus. vbi canonicus datus
iudex accuſatur tanquam ſuſpectus, qui tamen in teſtem admit
titur.s̄.de offic.archid.cap.fin.§.fin.in princ.Solu.Diuerſi ſunt ca-
ſus, non contrarij. facilius enim repellitur teſtis,q̄ accuſator: qa
in criminalibus eſt teſtimonium odioſum,& multum lęderetur
accuſatus, ſi non admitteretur exceptio,quæ ſibi competit con-
tra teſtem,vt hic patet, & eodem modo multum læderetur iuſti-
tia, ſi ita de facili repelleretur teſtis, vt iudex, ideoque non ſunt
probationes perimendæ, ſed dilatandæ, vt patet in eo, quod legi.
& no.vt lit.non conteſt.quoniam.reſpon.j. Iudex vero ſuſpectus
14 ideo de facili remouetur: quia † coram ſuſpecto periculoſiſſimū
eſt litigare.iii.quæſt.v. quia ſuſpecti.s̄.de appellat. ſecundo requi-
ris. in fine. Sed nec ita de facili remouendus eſt accuſator ſuſpe-
ctus,vt iudex:quia nec accuſator condemnat, ſed iudex, vnde &
maius periculum vertitur circa iudicem, quàm circa accuſato-
rem, vt ex hac litera, & ex præmiſſis patet, & ideo magis fuit cir-
ca iudicem prouidendum.xlii.diſtin.quieſcamus. cum ſuis con
cordantiis.¶[Ne vero.] vj.pars. [Puritas.] ſimil.s̄.de probationib.
quoniam. alias punitas, ſed prior litera præualet. [Aequitate.]
ſimil. s̄.de offic. delega. querenti. [Oppoſitas.] puta conſpiratio-
nem,& inimicitias capitales.j̄.eo.cap.j.§.nos vero. [Probandas.]
& alias,ſcilicet adulterij, & furti diximus reprobandas.j̄.eo. cap.j.
§. cœtera. [Quæ probatæ.] ideſt quibus probatis, ſubaudi teſtes.
[Non de zelo iuſtitiæ.] &c.Et hoc modo exponit textus hæc ver
ba.j̄.eod.cap.j. §.nos vero. & ſic iſti nominatiui abſolute ponun-
tur, ſicut & iſte nominatiuus compulſi abſolute ponitur. vii. q.j.
qualiter. & numeri. xx. b. vt ſatiati ceſſet murmuratio eorum.
Vel dic. [Quæ probatæ.] ideſt quæ exceptiones ſi eſſent probatæ.
ſubaudi teſtes. [Non de zelo iuſtitiæ.] &c. [Viderentur.] ideſt
euidenter præſumerentur.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio ſpecialis cum fit, tunc ſunt exprimenda crimina, ſuper quibus tantum iurabunt teſtes, in generali vero non exprimuntur, & teſtes iurabunt ſuper omnibus.*
2 *Aequalitas, communiter eſt ſeruanda in iudicio.*
3 *Vilibus perſonis ſine tormentis credi non debet.*
4 *Inimici, & inimicis conſentientes ſunt repellendi a teſtimonio.*
5 *Exceptio de inimicitia, cum non eſt capitalis tempore diſputationis reſeruatur.*
6 *Infamis admittitur contra infamem.*
7 *Periurus, nunquam eſt admittendus in teſtem.*
8 *Infamia per pœnitentiam non aboletur.*
9 *Probatio non admittitur, cum facta probatione nihil releuat.*
10 *Criminoſus, vel non emendatus nunquam ad teſtificandum admittitur, cum caput habeat vulneratum.*
11 *Clericorum cętus non dignior eſt, quàm monachorum.*
12 *Teſtes qui admittuntur, & qui non, tam ciuiliter, quam criminaliter.*
13 *In iudice cadere debent conſiderationes multæ.*
14 *Religioſi non habet ita pingue ius, ſicut ſeculares.*
15 *Probationis cedit qui timore, in nullo releuatur.*
16 *Iudex an debent deſiſtere ab inquiſitione contra prælatum inchoata propter ipſius ceſſionem.*
17 *Prætor eius factum non improbat, qui maluit re carere, quam litigare.*
18 *Prætor nil aliud agit, niſi vt lis finiatur.*

CAP. XXXII.

PEr tuas. Caſus. In præcedenti decret.dicitur,ꝙ
abbas Pompoſianus multas exceptio
nes oppoſuit contra teſtes inductos ad ipſum con-
uincendum de ſimoniaca prauitate. Papa vero quaſ-
dam admiſit,& quaſdam repulit, vt patet s̄.cap.proxi.in fi. vide-
batur tamen, ꝙ ſine diſtinctione aliqua eſſet quilibet admitten-
dus, ſicut expreſſe dicebatur in quadam decre.Clementis.iii.in fi.
quæ incipiebat.quamuis ad abolendam. & ideo dubium ortum
fuit,& quæſitum, vtrum illa corrigeretur, & ſuper hoc dubio re-
quiſitus Inno.reſpondet diſtinguendo, vt ſequitur. [Aſſeris.]Sed
falſum aſſerebat: quia hoc intelligebat de Clementiana,vt ſequi
tur. [Noueris igitur.] verſic. [Illam.] ſ.Clementianam.quamuis
ad abolendam,in qua ſic continebatur in fine, cum ſit tanta la-
bes huius criminis (ſicut in canone continetur) ꝙ ad ferendum
in ea teſtimonium quilibet admittatur, hanc autem hodie non
habemus,erat autem extra.ii.eod.tit.& ipſius mens ſatis innuitur
in canone, de quo mentionem videtur facere.s̄.eo.tanta.ſed nec
iſta,nec illa corrigitur per Innocentianam,ſed potius declaratur,
ſicut & leg.ſimil.s̄.de offic.deleg.ſuper quæſtionum. [Edidimus.]
ſicut tu aſſerebas,vt ſupra.immo Clemens iii.ipſam edidit,vt pa-
tet extra eod.tit. [Licet Hely.] s̄.cap.proxi. [Ad cuius.] verſi.ſub-
audi & omnium iurium, ſi qua videantur contraria. [Diſtinguē
dum.] Primo circa modum agendi. Secundo circa qualitatem
illius,contra quem agitur.Tertio circa qualitatem teſtium.Quar
to circa quantitatem criminum obiectorum. [Vtrum is.] ſub §.
in quo tangitur primum membrum diſtinctionis, in quo tradi-
tur de modo agendi.[Prauitate.] Idem videtur & ſi de alio crimi
ne excepto quæratur: puta de hæreſi.j̄.de purga.cano.inter ſolici-
tudines,& crimine læſæ maieſtatis.s̄.de confeſſ.cap.j.§.j. [Simpli-
citer.] ideſt in modum denuntiationis,vel inquiſitionis. [An cri
minaliter.] &c.ſic.s̄.de accuſat.ſuper his.[Et vtrum.] verſi.& dic.
[Et.]ſi ſimpliciter denuntietur.[Vtrum agatur.]&c.[Rigorem.]
puta aliquo proſequente.s̄.de accuſ.cum oporteat.& cap.ſequen.
[Aequitatis.] puta ex officio nemine proſequente, quandoque
1 enim fit † inquiſitio contra aliquem ſpecialis,& tunc exprimen
da ſunt crimina, & ſuper illis tantum iurabunt teſtes plenam di-
cere veritatem.s̄.de accuſ.qualiter.ii.§.debet.& cap.inquiſitionis.
Quandoque vero fit ſuper ſtatu eccleſiæ generalis, & tunc non
eſt neceſſe exprimi crimina, immo iurant teſtes ſuper omnibus,
de quibus interrogabuntur, exceptis occultis, plenam & meram
dicere veritatem.s̄.de accuſ. qualiter.j. oportet tamen infamiam
præcedere, quæ.ſ.clamet eccleſiam eſſe in malo ſtatu. s̄.de accu-
ſat.qualiter. ii, Aliqui vero dicunt (& forte non male) ꝙ & ſi ſo-
lus prælatus infamatus ſit; fiet inquiſitio de omnibus, vel potius
ſuper ſtatu eccleſiæ: quia cum caput infirmatur, cœtera mem-
bra dolent.s̄.de re iudic.cum l.& A.vj.q.j.§.verum.j.& c.ex meri
to. Viſitare autem poteſt ordinarius,& ſi infamia non præcedat:
quia iſtud competit ei ex officio, non ſolum propter crimina
corrigenda, ſed etiam propter populum inſtruendum.x.q.j. eps.
& cap.placuit. & cap.decernimus. Inquiſitionem vero illam ex-
traordinariam inducit tantum præcedens infamia,aut frequens
inſinua-

ADDITIO.
a ¶Adde hic Hen.Bo.poſt iſtum in iij.diſt.& Io.And.
b ¶Adde do.Henri.Bo.poſt iſtum hic.

inſinuatio ſubditorum.s̄.capit.proxi.§.j. Aliqui etiam dicunt, ꝙ
vbi agitur de certis criminibus,ſatis poteſt teſtis iurare plenam di
cere veritatem. Sed ſi quæritur de ſtatu eccleſiæ generaliter, non
eſt leue,vnde ne cogatur anceps ſubire periurium. ff.de iureiurā.
videamus.in princ.ſufficit,ꝙ iuret reſpondere ad interrogata,ſed
contradicit eis expreſſe.s̄.de accuſat.qualiter.& eſt dicendum, ꝙ
qualitercunque agatur,ſufficit, ꝙ iuretur altero prædictorū duo-
rum modorum, ſecundum dominum noſtrum, cuius eſt mens
tota huius glo.ſed ipſam poſuit.s̄.cap.proxi.quod dic,vt not.s̄.de
accuſat.qualiter.j.& ſequen.cap.cum dilecti.[Item.] ſub §.ſubau
di.ſi ſecundum temperantiam equitatis procedatur, diſtinguen-
dum eſt,qualis ſit ille,contra quem proceditur, & eſt hæc ſecun-
da diſtinctio,& hoc eſt,quod ſequitur. [Vtrum ipſe.] ſcilicet cō-
tra quem proceditur.[Sit regularis.] qui facilius remouetur.j̄.eo.
§.fin.verſic.penult.[An ſecularis.] qui difficilius remouetur.[Et
an inferioris.] verſic. & dic, & ſiue ſit regularis, ſiue ſecularis, di-
ſtinguendum eſt. [An ſit inferioris gradus.] puta,abbas,vel infe-
rior, qui & facilius remouetur,vt not.s̄.de accuſa.ad petitionem.
[An excellentioris] puta epiſcopus eſt, quamuis regularis, con-
tra quem propter maius ſcādalum & maius periculum cautius
eſt agendum,vt patet s̄.de accuſat.qualiter.ij.§.j.verſic. & ideo.&
præced.& arg.xlii.diſt.quieſcamus.vii.quæſt.ii.cap.fin.ff.de Carb.
edict.l.ii.§.ii.& aliter punitur maior,& aliter minor.xxiiii.queſt.j.
quæ ꝯ eccleſiæ pacem.xlv.diſt.cum beatus. Quantum vero ad iu-
ſtitiam faciendam,& ſi quātitates perſonarum adinuicem litigā-
2 tium inæquales ſint, equalitas † tamen communiter eſt ſeruan-
da.iii.quæſt.ix.cap.fin.C.de proxi.ſacro.ſcri.l.in ſacris.lib.xii.quod
dic, vt leg.s̄.de iudic.nouit.§.j.verſic.cœterum.s̄.de offic.deleg.ſa-
ne quia.& cap.paſtoralis. [Ad hæc.] verſic.ſubaudi, & ſi excellen-
tioris ſit dignitatis,diſtinguendum eſt.[Vtrum ante.] &c. [Et bo
næ famæ.] in quo caſu non niſi teſtes honeſti ſunt admittendi.
[Infamatus.] in quo caſu & conſimiles in tanto crimine admit
tuntur.ſimil.ii.quæſt.j.in primis. [Et vtrum.] verſic.& dic [Et.] ſi
fuerit grauiter infamatus conſiderandus eſt.[Vtrū de facili &c.]
vt ſic leuius tranſeatur . [Scandalo.] vt ſic non quilibet admitta-
tur,argu.xxiii.q.iiii.non poteſt. [Præterea.] ſub §.in quo ponitur.
iii.diſtinctio principalis circa teſtium qualitatem attendendam,
vnde dic. Præterea conſiderandum eſt.[Vtrum.] &c.[Honeſti.]
quibus ſemper creditur. [Criminoſi.] quibus ſic perſiſtentibus
non ſemper creditur. [Et an.] verſ.& dic.[Et.] ſi criminoſi ſunt,
conſiderandum eſt. [An ſint emendati.] &c.quibus creditur.arg.
50.diſt.ferrum. [Perſeuerent.] quibus non creditur, de qua ma-
teria dic,vt plene nota.s̄.de teſtib. teſtimonium. [Rurſus.] ſub §.
in quo ponitur quarta diſtinctio principalis, quæ attenditur cir-
ca qualitatem criminum obiectorum teſtibus, & illorum, de
quibus agitur. Vnde dic rurſus,conſiderandum eſt.[Si crimina.]
obiecta teſtibus, [Sint eadem.] &c.reſpectu illorū, de quibus agi-
tur,& hoc ideo dicit: quia & ſi de ſimonia agatur, ſocius non ad
mittitur.s̄.de teſtib.veniens.j.[An paria.] &c.Et hoc ideo forſitan
dicit: quia & ſi emendati omnino non repelluntur,tamen quan
to maiora eis obiiciuntur crimina, tanta eſt eis adhibenda mi-
nor fides,ſecundum T.[Vtrum ve.] verſic.& dicas & ſi paria, vel
maiora, conſiderandum eſt. [Vtrumve teſtes.] &c. [Iuſtitiæ.]
nam & ſi criminoſi eſſent, poſſent tamen ex zelo iuſtitiæ dicere
veritatem. [Fomite.] puta conſpiratores ſunt, vel capitales inimi
ci, primi admittuntur, iſti non admittuntur, vt s̄.c.proxi.in fi. &
j̄.eod.cap.§.nos vero.& ſeq.[Denique.] verſic.ſubaudi & ſi crimi
noſi ſint teſtes, vt s̄.eo.ſub § præterea.adhuc tn̄ conſiderari opor-
3 ret. [Vtrum.] &c. [Sola dicta.] quæ non ſufficiunt: quia † vilib.
ſine tormentis credi non debet.iiii.q.iii. verſic.ſi ea re.v.q.v.iſti q.
in fi.ii.q.j.in primis.& a tormentis non eſt incipiendum,vt leg.&
not.j̄.de reg.iur.cum in contemplatione. [Adminicula.] quibus
ſuffragantibus admittuntur teſtes maxime emendati.j̄.eo.§.cœ-
teras.[Hæc omnia.] verſic. [Illius epiſtolæ.] s̄.eo.licet Helv. ¶Il-
le quidem.] ii.pars. in qua repetit, quæ diſtinxit ſuperius in præ-
miſſis. [Renuntiauit.] Hic tangitur ſecunda diſtinctio principa-
lis poſita.s̄.eo. ſub §.item vtrum. [Inſufficientia.] propter quam
abbas remouendus eſt.s̄.de renunt.cap.fin.xviii.q.ii.ſi quis abbas.
epiſcopus tamen & ſi propter ſimplicitatem impediatur. xxxix.
diſt.Petrus.non tamen remouetur. xj.q.j. fratris. Vel ibi loquitur
de ſimplicitate columbina, in capitulo vero Petrus.de fatua.Qui
nimmo & etiam propter nimiam inſufficientiam epiſcopus re-
mouetur,vt s̄.de ęta.& qualit.cap.fin.[Infamatus.] hic tangitur,
quod dixerat.s̄.eod. ſub §.item vtrum. verſic.ad hæc.[Cumque.]
verſic. [Multis modis.] vt s̄.eod.c.proxi.§.& quia ſimonia.[Con
ſpirationes.]cuius pœna depoſitio eſt:nam in ſubuerſione ſtatus
4 alterius conſpirant,† vnde tanquam inimici & inimicis conſen-
tientes ſunt repellendi xj.q.j.coniurationum,& c.conſpirationū.
s̄.de re iudic.cum I.& A. [Capitales.] De hoc dic,vt not.s̄.de accu
ſat.cum oporteat.§.fin.verſicu.quod ſi.ſuper verbo,inimicos. Vt
tamen ſcias, ꝙ ſi inimicitiæ capitales allegentur, ſtatim auditur
5 excipiens:alioquin teſtis recipitur,† & exceptio tempore diſputa-
tionis reſeruatur.iiii.q.iii.§.itē in criminali. C.de teſtib.auth.ſi di
catur.in Auth.de teſti.§.ſi vero quæſtio dicatur.collat.vii.ſed & ſi
poſt inimicitias reconciliatio facta ſit,exceptio ceſſat, argu.ff.de
adim.leg.l.iii.in fi.& l.ſequen.dummodo reconciliatio non ſit re
cens,arg.iii.q.v.c.ii.& iii.& idem eſt de conſpiratoribus, ita tamē,
ꝙ non in eo negotio,in quo conſpirauerunt admittantur,poteſt
tamen probari conſpiratio per eoſdem,ſecundum id, quod legi
& not.s̄.de teſti.cogen.cap. fin. Et hæc duo genera exceptionum
admittuntur in hoc caſu,vt j̄.§.j.[Furtum & adulterium.] Et ſic
opponebantur minora crimina, in præcedenti vero eadem,vnde
tangitur hic quarta diſtinctio, quam habuiſti.s̄.ſub §.rurſus. Hoc
autem, quod hic dicit, intelligas, quando de furto, vel adulterio
non eſt factus infamis.s̄.de teſtibus. teſtimonium. ſecundum B.
6 Immo in tanto crimine etiam infamis † admittitur contra infa
mem, vt not.s̄.de accuſat.cum P.& ſequitur j̄.§.cœteras.verſic.ta
7 les. † Periurus autem nunquam eſt admittendus.s̄.de teſtibus.te-
ſtimonium. & cap.ex parte Adæ. ¶Nos vero.] iii.pars. [Vt con-
ſpirationes.]&c.In præmiſſis repetitæ & hic exponit,quod obſcu
re dixerat.s̄.cap.proxi.§.fin.dic,vt ibi not.¶Cœteras autem.] iiii.
pars. [Quaſi pro nihilo.] vt j.quæſtio.fina.capit.fina.in fine.ſupra
eod.tanta. & cap.parcendum. quam & perſequi debemus ad in-
ſtar publici criminis,& læſæ maieſtatis,vt s̄.eod.cap.prox. §.quia.
verſic.j.[Quoniam.] verſic. [Et ſi probatæ.] Hic exponit quali-
ter intelligantur illa verba. [Quæ probatæ.] &c. poſita. s̄.c.proxi.
in fi.quod dic,vt ibi notatur. [Debilitarent.] ſ.exceptiones crimi
num furti & adulterij. [Ex toto.] ſimile argu.s̄. de ſucceſſ. ab in-
teſt.cap.fina.[Adminiculis.] & ita teſtis,qui fuit criminoſus,licet
ſit emendatus, non facit plenam probationem, niſi adſint alia
8 adminicula:quia,& ſi pœniteat,quædam tamen irregularitas,† ſi
ue infamia remanet, quæ nec per pœnitentiam aboletur. 50.di-
ſtinct.illud.j.quæſt.vii.ſi quis omnem.ii. quæſt.iii. §.hinc colligi-
tur. ideoque debilitarentur dicta talium teſtium,ſi iſtæ exceptio
nes probarentur, ſed hic non probabantur, & adminicula ade-
rant: quia & ſi probarentur cum ipſis dictis ſufficiebant,dummo
9 do eſſent emendati. Et eſt arg.ꝙ non eſt † aliquis admittendus ad
probandum illud,quo probato non releuatur:ad idem.C.de pro
bat.ad probationem.& s̄.de offic.deleg.cum contingat.§.fin. cir
10 ca prin.vbi de hoc. † criminoſus vero nunquam emendatus nō
admittitur, cum caput ſemper habeat vulneratum.vj.q.j. vētum.
ſecundum B.Hanc glo.intelligas eſſe veram,quando agitur de a-
liis criminibus,vel de hoc contra non infamatum:alioquin talis
admittitur contra talem, vt j̄. §.j. [Præſertim.] ideſt tantum. ſe-
cundum quoſdam.immo maxime ſecundum alios, ex quo alia
adminicula iuuant, nullum enim adminiculum requiritur, ſi
fuerint emendati, quod dic, vt leg.& not.s̄.de teſti.teſtimonium.
¶Tales igitur.] v.pars.ſ.criminoſos:maxime emendatos. quibus
minora crimina obiiciebantur ex zelo iuſtitiæ non malignitatis
fomite teſtificantes,aliis adminiculis ſuffragantibus,vt colligitur
s̄.eod.reſpon.j.ſub §.præterea.& ſub §.rurſus.& s̄.eod. §.proximo.
[Contra talem.] ſ. regularem inferioris gradus grauiter infama-
tum, & qui ſine ſcandalo de facili poterit remoueri, vt colligitur
s̄.eod.cap.reſpon.j. & s̄.eod. ille quidem. [Taliter.] ſ.quando age-
retur ciuiliter, & ſecundum temperantiam equitatis, non vt de-
poneretur ab ordine, ſed vt remoueretur ab adminiſtratione, vt
colligitur s̄.eod.cap. reſpon.j.ſub §.vtrum is. & ſtatim ſequitur j̄.
verſic.j.in quo caſu omnino credendum eſt ſine aliis adminicu-
lis (quicquid dicant ſuperiores glo.) teſtibus emendatis, dummo
do ipſos nulla infamia comitteтur,vt expreſſe probatur.s̄.de te
ſtibus.teſtimonium.§.j. tales igitur contra tales taliter &c.ex qui-
bus colligitur, ꝙ ſi ageretur criminaliter, & ſecundum rigorem
iuris etiam contra regularem infamatum non admittuntur ta-
les teſtes, ſi ſint emendati, etiam cum aliis adminiculis in cri-
mine excepto, multominus in non excepto, & contra non
infamatum, & multominus ſi agatur contra ſecularem etiam
ciuiliter, & ſecundum ęquitatem, & maxime ſi ſine ſcandalo re
moueri non poteſt,tunc enim tales teſtes nullatenus admittun-
tur, vnde in eodem modo agendi tales admitterentur contra re
ligioſos, qui non admitterentur contra clericos ſeculares,dignior
11 † eſt ergo cœtus clericorum,quàm monachorum: ad hoc.xvj.q.
j.legi.& cap.alia eſt cauſa.xciii. diſt.a ſubdiacono. j̄.de ſenten.ex-
comm.cum pro illorum.§.ſi vero clauſtralis.argum.cōtra.ii.q.j.
in primis. vbi non diſtinguit inter ſeculares, & regulares, immo
loquitur indiſtincte. Sed illud intelligitur in accuſatione. Patet
ergo ex præmiſſis,ꝙ ſi agatur criminaliter contra ſecularem, aut
regularem etiam infamatum, & etiam de crimine excepto, ta-
men honeſti teſtes tantum admittuntur, nec ſufficit, ꝙ ſint de
crimine emendati, ſed hoc omnino tollitur.s̄.de teſtib. teſtimo-
12 nium.ſecundum B. † Tu dicas diſtinguendo,ꝙ ſi agatur crimina
liter, non admittuntur niſi honeſti, vnde non admittuntur cri-
minoſi etiam emendati, ſecundum quod determinatur.s̄.de te-
ſtibus.teſtimonium.§.fina. Si vero agatur ciuiliter, admittuntur
emendati, quos tamen non comitatur infamia, non criminoſi
in crimine perſeuerantes,vt s̄.de teſtibus.teſtimonium.j.reſpon.
§.j. Et eſt hoc verum,niſi agatur de ſimonia,vel alio excepto cr-
mine,

mine, tunc enim ēt viles teſtes ꝯ infamatū regularē, maxime
cum aliis adminiculis admittuntur, & ſic tales ꝯ talem & taliter
&c.vt s̄.le.& no. Io.vero ſcripſit,ꝙ ſi agatur criminaliter, tunc te-
ſtes criminoſi ēt in exceptis criminibus ꝯ neminē audiuntur, ēt
ſi accuſatus ſit malæ famæ.Vbi vero agitur ciuiliter, tunc non au
ditur ꝯ ſecularem criminoſus, niſi ſit emendatus, nam tunc ad-
mittitur cum aliis adminiculis de æquitate,non de rigore : non
emendatus autem ſimiliter admittitur contra regularem infe-
rioris gradus,cum ciuiliter agitur de æquitate, non de rigore, &
cum aliis adminiculis, & hæc vera ſunt, quando quæri-
tur, vtrum quis admittendus ſit ad teſtificandum, nam ad
accuſandum admittitur infamis cōtra infamē in crimine ſimo
niæ.s̄.e.tanta. ſm Io.vbi de hoc no.& s̄.e. ſi dominus. Cum autē
multa ſparſerimus, licet per prædicta inſtruantur in multis iudi-
ces, finaliter tamen materia hæc arbitraria iudicatur, vt patet in
eo,quod legitur,& no.s̄.de teſti.pręterea.§.fi.& s̄.de accu.cū opor
teat.& c.inquiſitionis.& c.qualiter.ij. vnde & ſcripſit hic.d.n.ꝙ ſi
agatur in modum denuntiationis,ſicut ad denuntiandum, ſic &
ad teſtificandum infames & ſumme criminoſi,dummodo ſint
emandati,de crimine admittuntur.s̄.de teſti.qm̄. Si vero fiat inq
ſitio,& ſit crimen exceptum,admittuntur criminoſi,& ēt mulie
res, ſed hoc non ſm rigorē iuris ſed ſm temperantiam æquita-
13 tis. quæ temperātia per arbitrium diſcreti iudicis moderatur† nā
multas conſiderationes habebit. Prima vertitur circa modum
procedendi, leuius enim procedat, ſi agatur in modum inquiſi-
tionis,vel denuntiationis, quam ſi agatur in modum accuſatio-
nis.Item leuius ꝯſiderata æquitate, quam ꝯſiderato rigore,q̄uis &
rigor, vbi crīaliter agitur,nō poſſet de facili tēperari.ij.q.vij. ſi qs
ep̄s.j.q.vii.c.j.niſi in crimine excepto.s̄.e.tanta.& hęc cōſideratio
oſtendit.s̄.e.rn̄.j.ſub.§.vtrum is.Sc̄da ꝯſideratio vertitur circa pſo
nam, ꝯ quam proceditur: facilius enim admitteret teſtes, & pro-
cederet contra religioſum,quam contra ſecularem,& facilius cō
tra talem minoris gradus,quā maioris dignitatis, & facilius cō-
tra infamatum,quam bonæ famæ, quia forte contra illum nul-
lo modo,& facilius ſi ſit ortum ſcandalum,quam ſi non ſit ortū,
& facilius ſi poſſit de facili puniri,quam ſi non poſſit ſine ſcanda
lo.s̄.e.c.reſpon.j.ſub.§. item vtrū. Tertia conſideratio vertitur cir-
ca teſtem, facilius enim admittet honeſtum, quā criminoſum,
& emendatum, quam in crimine perſiſtentem, & etiam crimi-
noſum ex zelo iuſtitiæ, quam ex odii fomite teſtificantem. vt.s̄.
e.rn̄.j.ſub.§.præterea.& ſeq.ver.vtrum ne teſtes.Quarta conſidera
tio verſatur circa crimina oppoſita, de quibus agitur,& quædam
alia.facilius enim admittet teſtes, quibus minora,quam quib.ea
dem crīa opponuntur,nā ſi eadē cā, cū ſint ſocij, nō de facili ad-
mittūtur.s̄.de teſti.veniens.j.Itē facilius ſi ſint paria,q̄ ſi ſint maio
ra.Item facilius ſi teſtes criminoſi habeant adminicula, quā ſi nō
habeant vt.s̄.eo. c.rn̄.j.ſub.§.rurſus.rn̄.j. & ver.denique.Item con-
ſiderādum ,eſt vtrum crimen,de quo agitur, ſit exceptum, quod
facilius conuincitur,vel non,quod non ita de facili.vt.s̄. e.tanta.
& ca.ſi dominus.& no.s̄.de accu. cum.P. & de confeſ.c.j.§.fi. ſed
& ſi excipiendo agatur,eadē conſiderari oportet:quia & tunc te-
ſtes non niſi idonei admittuntur.s̄.de teſti.tam literis. Alij dicunt
hæc omnia locum habere in exceptis criminibus tm̄,& quando
ciuiliter agitur,& ꝙ hęc temperantia arbitrio iudicis non comit-
titur,cum in iure ſit ſcripta. ar.s̄. de offi. deleg. de cauſis. ſm. d.n.
Sed hoc nihil eſt , quia ſi ſcripta ſit, generaliter tamen ſcribitur,
nec qualiter ea,vel in quibus p̄ciſe vtendum ſit vel nō,declaratur,
ſeu diffinitur : ideo ipſam inſtructoriam , & arbitrariam iudica-
mus.s̄. de tranſac. c.fi. s̄.de reſcrip. cum contingat.§.penul.& fi.
[Cum ageretur]ver.[Ciuiliter]quo caſu admittuntur etiam mu
lieres.s̄.de teſti.qm̄.& c.tā literis.[Ab adminiſtratione.]ſm euā-
gelicam veritatem.s̄.de accu. qualiter.ij.§. j.in fi.[Et vtique] ver.
14 [Tales.]ſcilicet religioſi.†quia non habent ita pingue ius,ſicut ſe
culares.ar.s̄.de ſta.mona.cum ad monaſteriū. §. tales. nec eſt tm̄
ſcādalum in remotione.ar.j̄.de ſen.excom.cum illorum.§. ſi ve
ro clauſtralis.& quia leuiter remoueri poſſunt ſm quorundam
religioſorum conſuetudinem approbatam. vt ſe.& le.& no. s̄.de
appel.quia nos.[Ex leuioribus]ſi s̄.de accuſa.qualiter.ij.§.fi.vbi de
hoc.[Amoueri.] vbi quis amouetur propter fraudem, infamis
eſt,ſecus ſi propter ſimplicitatem.ff.de ſuſpec.tu.l.iij.§. qui ob ſe-
gnitiem.C. de ſuſpec.tu.l.fi.niſi ſit patronus.Inſti. de ſuſpec.tu.in
prin.ſi vero nulla cauſa exprimatur,non eſt infamis.ff.de ſuſpec.
tu.hę enim cauſę.ſm Vin.Quod verum eſt,niſi exauthorando.i.
degradando ſit amotus,tunc enim infamis eſt,& ſi cā ignominę
non addatur,vt.ff.de his qui no.infa.l.ij.§.ignominiæ cauſa.[Cō-
ſuetudo.]quod dic,vt legitur,& no.s̄.de appel.quia nos.[Vnde p̄.
dictus]ver.[Non expectata]ſi.s̄. de elec.dudū.ij.in fi. [Ceſſit.] qui
15 †timore ꝓbationis cedit,in nullo releuatur. arg. xxxiiij.diſt.c. fi.[a]
a Sed nūquid iudex†debet ab inquiſitione deſiſtere, propter ipſius
16 ceſſionem? Videtur,ꝙ non.ar. ff.de iudi.ſi quis poſtea.Sed cōtra.
ff. de ſuſpec. tu. poſt finitam. & quilibet poteſt liti cedere, & iuri
17 ſuo.C.de pac.poſtquā.s̄.de poſtul. præla. bonæ.ij.† nec enim eius
factum improbat prætor,qui maluit re carere,quam litigare.ff.de
18 ali.mu.iudi.cauſa fac.item ſi.§.j.Quid enim aliud agit† prætor,ni
ſi vt finiatur lis.ff.de no.o.nun.l.j §.& poſt operis.quod verū eſt,ſi
paratus ſit pœnitentiam agere,alioquin contra.ij. q.i. ſi peccaue-
rit.&.j̄.de collu.dete.crimina.& dummodo non interſit alicuius
ratione expēſarum,vel fructuum, vel vt ſciatur,a quo, & de quo
ſit eccleſiæ prouidendum, in quibus caſibus etiam poſt mortē
litigatoris proceditur.vt. C.ſi.pęn.app. mors. interue. per totum.
C.ſi reus vel accu.mor.fu.per totum.& s̄.de arbi.ex parte.§.fi.

ADDITIO.

a ¶Adde Henri.bo.& Io.Andre.hic poſt iſtum.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus etiam Abbas de aliena eccleſia poteſt eligi in Abbatem alterius eccleſiæ,ſicut & in epiſcopum.*
2 *Metropolitanus de ſubditis ſuffraganei ſui, non habet ſe intromittere,niſi in caſibus.*
3 *Abbas vel prior an poſſint excommunicare.*
4 *Pecuniæ,omnia obediunt.*
5 *Conſentire an ſemper videatur,qui tacet.*
6 *Contradicere videtur,qui non conſentit expreſſe.*
7 *Conſentire eſt quandocunque conſentire, ante & poſt.*
8 *Ratihabitio in maleficijs retrotrahitur.*
9 *Ratum habere poſſum quandoque, quod nomine meo non eſt geſtum.*

CAP. XXXIII.

SIcut nobis. [Sublato] i.mortuo.[Ipſa] ſcili-
cet eccleſia Iemblacen.[Filiū.]
quia monachū.vt.s̄.dixit. [In partē] i.abbatem.ſ.ſi. s̄.
de æta.& quali. intelleximus.[Per electionem cano-
1 nicam.]Hic expreſſe probatur, ꝙ religioſus†etiam abbas de alie-
na eccleſia poteſt eligi canonice in abbatem alterius eccleſiæ, ſi-
cut & in ep̄m. s̄. de renunt. poſt tranſlationem. ſed quod hic di-
a cit per electionem,poteſt intelligi in poſtulandum[a] factam,ſicut
ibi no.Vel Florētinum monaſterium ſuberat Iemblacen. de hoc
no.s̄.de renunt. admonet. & de elec.cum inter canonicos.[Leo
dien.eccleſia] de cuius diœc. erat eccleſia Iemblacen.[Ad colo-
nienſem.] Sed contra, quia vacante eccleſia capitulum Leodiē.
eccleſiæ poterat confirmare.s̄.de maio.& obe.ſicut olim.& c.his
2 quæ. † Item non habet ſe intromittere metropolitanus de ſubdi-
tis ſuffraganei ſui,niſi in caſibus,vt le.& no.s̄.de offi.ordi.paſtora-
lis.vnde recurrendū erat ad Papam.lxxj.diſt.fraternitatem. xxiiij.
diſt.c.j.Sol. poteſt intelligi,ꝙ hoc ſpectat ad iſtum archiepiſcopū
de ꝯſuetudine ſpāli.s̄.de offi.ordi.duo ſimul.ſicut & alias. s̄.de p̄b.
referēte.§.j.Vel hoc fecit metropolitanus,tāq̄ patronus eccleſię.s̄.
de off.or.cū nos.ſm.d.n.Tu dicas,vt no.j̄.e.rn̄.ſup verbo, interim.
[Eccleſiā] i.metropolitanā & capitulū,ſine quo ad talia ꝓcedere
nō debet,vt patet in eo,qđ legitur, & no.de his quæ fi.a præla.no-
uit.& c.quanto . Sed & ſi intelliges,quod archiepiſcopus non ſu
pereſſet, non propter hoc mutatur ius iſtud,immo & opponi, &
reſponderi poteſt,vt in pręceden.& ſeq.glo.[Ipſius.]ſcilicet eccle
ſia archiepiſcopi[Interim.] ſ.quouſque futurus epiſcopus confir
maſſet eundem. & ſm hoc caſus eſt, ꝙ ſi metropolitanus talem
confirmare non poſſit,poteſt tamē dare authoritatem miniſtrā-
di ad tempus,forte tanquam procuratori. s̄.de elec. cum nobis
olim.§.fi.vel cuſtodi. s̄.de accu. ſi conſtiterit. & hoc tolerabatur
tempore iſtius decre. quando aliquis electus erat in concordia,
vt neceſſitati,& vtilitati eccleſiæ prouideat, quod hodie redactū
eſt ad ius commune quo ad valde remotos, & eccleſiæ Romanæ
immediate ſubiectos.s̄. de elec. nihil eſt.§. penul. & idem puto,
ꝙ hodie poſſet fieri ex cauſa,authoritate iudicis ſui pendente diſ
cutione electionis etiam in diſcordia factæ.ar.hic.& s̄.de offi.or.
cum vos.quod autem hic recurſus fuit habitus ad metropolita-
num,puto licere de conſuetudine ſpāli, vt in præceden.glo.ſi igi-
tur electus authoritate iudicis ſui,etiam non confirmatus,admi-
niſtret,non eſt ei imputandū,vt hic, alias autem eo ipſo,quòd ſe
ingereret,repellendus eſſet.s̄.de elec.qualiter.& c.quiſquis. s̄.de p̄
ben.cum iam dudum.reſpon.j.§.fi.¶ Cęterum] ij.pars.[Is.] ſcili-
cet epiſcopus.[Requiſitus.] vt confirmaret electionem de te fa-
ctam, & ſic ipſemet electus confirmationem petit de ſe ipſo, nā
& poſſet petere,ꝙ eligeretur ſcrutinio publicato,vt no.s̄. de elec.
publicato.[Verum] ver.[Cum hoc fieri.]ſcilicet denegationem.
confirmationis, & ſic eſt hic expreſſum, ꝙ qui non facit, dicitur
facere.ſi ar.s̄.e.nemo.reſpō.j.in fi.[Sub interminatione.]anatha-
3 matis. ar.ꝙ abbas† cōfirmatus poteſt excōcare ſm.B.Sed de hoc
nulli dubium eſt,nec de priore.s̄.de maio.& obe. cū in eccleſiis.
Iſtud tamen ar.præcedit hic a dæmonio meridiano,quia nō erat
hic abbas confirmatus,immo confirmationem petebat, vt dicit
textus:vnde potius debuit dicere.ar.ꝙ abbas non confirmatus,ex
communicat,quod eſſet monſtruoſum,niſi aliud diceretur, vn-
de dic,ꝙ hoc ideo eſt,quia & ſi non ſit confirmatus,eſt tn̄ admi
niſtrator toleratus,& iudicis habet authoritatem, vt patet in eo,
quòd

ADDITIO.

a ¶In poſtulandum. Adde ꝙ hodie hæc forma ſublata eſt.per tex.in c.j. de poſtu.
præla.li.vj.

quod no.s̄ .reſpon.j.ſuper verbo,interim.vnde & iuſte poſſidet.ff. de acquir. poſ. iuſte. & ſic intelligas, ꝙ hęc authoritas data fuit quouſque eſſet confirmatus,vt no.s̄.vnde intelligo ipſam durare quouſque ſibi eſſet per epiſcopũ interdictum, nam in ipſius epiſcopi præiudicium non poteſt archiepiſcopus hoc modo attentare.ar.s̄.de præcb.c.vnico.& s̄.ne ſede vacan.illa.s̄.de of.ordi.paſtoralis.Eſt tamen ar.contra.s̄.de ſup.neg.præla.c.j. Sed nũquid hæc verba habent vim ſententiæ? Videtur,ꝙ ſic,vt apparet ex ſequentibus,intelligas tamen,ꝙ ſic fuit proceſſum,inhibeo ſub intermi natione anathematis, quòd incurrat qui contrauenerit, ne quid pro facto huiuſmodi offeratur.s̄.de app.præterea.j̄. de ſen.excõ.a nobis. Hodie tamen neceſſe eſt, ꝙ cauſa rationabilis ſubſit, quæ in ſententia exprimatur,verbi gratia.In caſu iſto ſic dicit, quia reperii, ꝙ epiſcopus intendit pecuniam extorquere pro confirmatione mea, quod valde mihi & danti & offerenti periculoſum eſſet,& multi in hoc poſſent delinquere,vnde neſcio quem ſpecialiter moneã,& ſi ſcirem, & vellem monere per interualla canonice,in tali monitione periculum verteretur: ad hoc periculum euitandum prohibeo, ne quis pro hac cauſa aliquid offerat, & ſi aliquis contrafecerit, ſit excõmunicatus. Hæc doctrina tradi videtur,ſi ſane intelligatur.extra.d.n.de ſen.exc.Romana. §.caueãt. li.vi.Tali tamen ſententia non niſi ſubditi ligantur,vt le. & no.j̄. de ſen.excom.a nobis. Quid ſi epiſcopus talem ſententiam reuocauerit? Tenet reuocatio,quamuis iniuſta & indecens s̄.de of.or. cum ab eccleſiarũ.& ca.ad reprimendam. De virtute iſtorũ verborum ſatis no.s̄.de loca.vr̃a.s̄.de iur.pa.relatũ.j̄.de ſagittariis.ca. vnico.[Sed quidam]ver.[Ignorante.]Immo & penitus prohibẽte,vt præcedit, & ſequitur.[Exoluerunt.] forſitan bono zelo, ſed non ſm conſcientiam, & ideo errauerunt.vt.j̄.de pur.ca.cum in iuuentute.§.j.ver.vnde quidam.[Et ſic] ver.ſ.recepta pecunia.[Inuitatus.] ſ.tu qui eras electus,hæc tamen inuitatio neſcio ſi de gratia facta fuit,ſed ad minus gratia pecuniæ interuenit.ſi.s̄.e.ex tuæ. & c.veniens.[Inſtitutionem]ſcilicet authorizabilem confirmatione præcedente,de qua dic,vt no.s̄.de offi.archid. cum ſatis.[Li
4 beris.]ſicut credebas,ſed tamen regina pecunia† (cui omnia obediunt. Eccleſ.xj.G.)interceſſit, vt in præceden.gl.¶ Quamuis autem]iij.pars.[Canonum] j.q.j.præſentiũ.& q.v.c.j.s̄.e.ex inſinuatione.& c.de regularibus.[Quia tamen] ver.[Non præbere.] cũ ſciat committi ſimoniã, in quo caſu & ſi taceat, dicitur hoc fieri de voluntate ſua turbata quod dic,vt legitur,& no.s̄.e. Matthęus.
5 [Conſenſum.]quia† qui tacet ſæpe conſentire[a] videtur.liiij.diſt.ſi
a ſeruus ſciente. C.de nup. ſi vt proponis. vnde & iſte abbas præſumeretur conſenſiſſe, ſi poſtquam veritatem intellexit, non con-
6 tradixiſſet,quandoque tamen qui† expreſſe non conſentit, videtur contradicere,de conſecra.diſt. iij.pro paruulis. ff.de procur.filiusfami.§.mutus.ff.de ſeruit.vrban. prę. inuitum.s̄.de baptiſmo. maiores.§.fi. reſpon.j. Illud autem omnino verum eſt, ꝙ qui tacet.non loquitur,vnde nec fatetur,nec negat.ff.de reg.iur.qui tacet.[Prohibere.] vt hic fuit.talis enim nullo modo conſentit, vt ſequitur.[Quoniam ex eo.]ver.alias ꝙ ex eo.[Et voluntatem]ex ꝓſſam.ſi.j̄.de homic.Petrus.[Penitus.]ſecus ſi te ſciente vel tacente.s̄.e.Mattheus.vel poſtea ratificante.j̄.e.ver.in fi.& hoc intelligitur, quando inuito iam electo datur pecunia,vt confirmetur,nã ſi daretur,vt eligeretur, vitioſa eſſet electio, quamtũcunque hoc ignoraret,niſi hoc fieret malitioſe ab inimico.s̄.eo.nobis fuit.reſpon.j.§.j.ſm d.n.& Vinc.[Præſertim.]ver.j.maxime ſm quoſdã, immo tantum ſm alios.[Conſanguinitate.] de hoc dic,vt no.s̄. de æta.& qua.tuam.[Niſi poſtea.]ver.[Conſenſerit.] ſaltem taci-
7 te ex poſtfacto, vt ſequitur † quia conſentire eſt quandocunque conſentire & ante & poſt,ſicut & accipere eſt qñcunque accipe.
8 j.q.j.eos.in fi.q.iij.ſi quis præbẽdas.& c.ſi quis obiecerit,& † in maleficiis ratihabitio retrotrahitur.ff.de vi & vi arma.l.j.§.quoties.s̄. de reſti.ſpol.cum ad ſedem. §.fi. ij.q.j.notum.& ſic ſm canones,
9 quod nomine meo geſtum non eſt,poſſum habere ratum,quod dic,vt le.& no.s̄.de his quæ fi.a præla.cum nos. in fi.T. tñ dixit, ꝙ quantuncunque in caſu, in quo hic loquitur, ratificetur, non tamen committitur ſymonia quamuis grauiter delinquatur. ar. j̄. c.proxi. & in hoc quod dicit ſoluendo pecuniam poteſt eſſe.ar.ꝙ non ſit quis ſimoniacus per ſolam ratihabitionem.ſm.B.¶Alioquin].iiij.par.ſ.ſi diceremus ꝙ ad pœnam,vel culpam imputaretur tibi.[Inimico parantis.] quod eſſet valde iniquũ. s̄.eo. nobis fuit.§.j.ff.quod vi aut clam.l.ij.ff. ſi quis cau. l.ij.§.fi. s̄.de renunc. lectæ.s̄.de his quæ fi.a maio.par.ca.quæſiuit.[Et ſic.]ver.[Reportaret.] quod eſſe non debet.ff.de dolo. l. j. ſed vnuſquiſque puniendus eſt in quo deliquit.s̄.de immunita. eccle.c. fi.s̄.de iur. patro. paſtoralis.¶Illos autem.]v.pars.[Quæ.]ſcilicet eccleſia.[De occultis.]ſi.xxxij.diſt.erubeſcant.vj.q.j.ſi omnia. xxxij.q. v.chriſtiana.j̄. c.j.in fi.& per hoc euidenter apparet,ꝙ non eſt iudicandum ſm conſciẽtiam,ſed ſm probata.vj.q.ij.c.fi.s̄.de offi.deleg. paſtoralis. §.quia vero.& c.placuit.quod dic,vt legitur,& no.s̄.de offi. ordi.ſi ſacerdos.[Canonica.] i.depoſitionis cum nota infamiæ.j. q.iij.c. fi.s̄.e.c.ij.in fi.& ſi in modum inquiſitionis actum ſit,quod dic,vt le.& no.s̄.de accu.inquiſitionis.reſpon.j.& j̄.e.quoniam,

ADDITIO.

b ¶Qui tacet conſentire videtur. Adde Henri. Bo.in c.nonne.s̄.de præſump.& Dy in reg.is qui tacet.de reg. iur. li.vj.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam an committit dans pecuniam corrumpendo teſtem, vel iudicem.*
2 *Beneficium ſimplex, vt canonia quilibet poteſt rogare, vt habeat.*
3 *Tempore quo aliquis receptus eſt, nihil dare licet.*
4 *Simonia duplex eſt, mentalis & conuentionalis.*
5 *Simonia in genere, quid ſit.*

CAP. XXXIIII.

TVa nos. [Vt]Subaudi,recipiatur propter oblationem,ſiue promiſſionem ex pacto, vel quaſi,quod dic, vt no. s̄.e. §.fi. ver.qm̃.[Illa poſtmodum]&c.[Admittatur] pacto præcedente. vt
1 s̄.& j̄.innuit.[In talibus]ſcilicet ſpiritualibus,vel quaſi.† Quid ergo ſi aliquis det pecuniam corrumpendo teſtem,vel iudicem? poteſt dici, ꝙ & ſi vbi agitur de tẽporalibus non ſit ſimonia, vbi tamen agitur de ſpiritualibus,vt.s̄.de teſti.ſicut nobis.ſimonia erit, vel quaſi.ar.hic.& s̄.e.c.j.& expreſſius.s̄.e.nemo.& c. cum eſſent. & hoc propter connexitatem.ar.s̄.de iure patro.c.de iure.ff.de rei ven.quæ religoſis[Omnis pactio]j.q.ij.quam pio s̄.de pact.ca.fi.s̄. de rerum permu.quæſitũ.ſecus in temporalib. s̄.depoſiti.c.j.[Canonicas.]vt in præmiſſis concor.¶Si vero.] ij.pars.[Qualitercunque.] ſubaudi. recipiatur in canonicũ,& eo recepto aliquid offe-
2 rat,ſubaudi pactione ceſſante.[Rogans.] No.† ꝙ aliquis poteſt rogare pro ſeipſo, vt detur ei ſimplex beneficiũ , ſicut eſt canonia, vel ſimile,vt hic.& j̄.de cleri. excom.mi.propoſuit. reſpon.j. ſecus in aliis maioribus beneficiis, in quibus ſe nemo ingerere debet. s̄.de præben.cum iam dudum.reſpon.j.ante fi.s̄. de elec.qualiter. quod dic,vt no.s̄.de æta.& quali.tuam.[Pure conſentiant.]Dicũt
3 quidam,ꝙ eo tempore,† quo aliquis receptus eſt,nihil dare licet. ar.j.quæſt.j.emendari.& q.ij. quam pio.ibi'ac poſtmodum &c.ne quod gratis fieri debet,pro pretio fieri videatur, & ſic; ſaltem habeat ſpeciem mali,a qua abſtinendum eſt.j̄.eod. audiuimus. s̄.de vita & honeſt.clerico.cum ab omni. Alij dicunt,ꝙ nedum poſt ingreſſum,ſed etiam tempore ingreſſus,& ante poteſt aliquid offerri, & dari,dummodo pactum, vel cõditio non interueniat,vt hic.& j.q.j.eos.s̄.de ſuc.ab inteſ.c.iii.vel modus.s̄.vt benefi. eccle. ca.vnico. nam & gratis poteſt recipi gratis oblatum.s̄.e.dilectus. j.in fi.nec ideo minus receptio gratuita dicitur.ar.ff.mandati.ſi remunerandi.j.q.j.iudices.xviij.diſt.de eulogiis. ff.de offi. procõſul. ſolent.§.fi.alias dare eſt quandocunq; dare,vt no.s̄.ca.prox.§.quãuis.ver.fi.Cauendum eſt tamen, ne fraus ſub ſpecie talium munerum committatur.j.q.j.ſi quis neque.Planum eſt, ꝙ non cõmittitur ſimonia,vel quaſi,niſi pacto interueniente, vel quaſi,vt probatur in hoc ca.niſi mentalis.vt.j̄.e.c.fi.quod dic,vt no.s̄.e.& ſi q̃ſtiones.§.fi.ver.quoniam.& j̄. e.§.fi. Sed & quoniam mentalis, q̃ in talibus de facili interuenire poteſt, vitanda eſt, prima opinio. no.s̄.e.glo. in prin. & honeſtior & tutior eſt. Notauit etiam hic d.n.ꝙ non licet aliquem recipere ſub hac conditione, ſi recipiendus ſecum detulerit, vnde viuat,& ſi iũgatur, ꝙ bona eccleſiæ nõ ſufficiant,niſi receptis his qui iam recepti ſunt.ar.hic,& j̄.e. quoniam.reſpon.j.ſ.quia nec excuſat paupertas, vt ibi dicit,nec valet pactum, ꝙ non petatur, id quod de iure cõmuni eſt.ar.j̄.eo. per tuas.ij.& c.pe.hoc autem de iure communi eſt, ꝙ, ex quo eſt canonicus,habeat ſicut vnus de aliis.s̄.de conſti.cum acceſſiſſent.s̄. de præben.relatum.& c.dilectus.ij.xvj.q.vij.decimas.alii dicunt,ꝙ talis receptio non eſt ſimoniaca.ar.j.q.ij.ſi quis ꝓpter.Tu dicas,ꝙ ſi ex tali conditione,vel pacto recipiatur,ſimoniacum eſt,vt poſitum eſt,& vt dicunt primi.Secus ſi pure & gratis recipiatur,licet addatur,vt ſecum,ſi vult,deferat, vnde viuat,quod dic,vt no.s̄.e. non ſatis.reſpon.j.¶Licet autem.] iij.pars.[Tantum modo.]i.de his quæ notoria ſunt iuris,vel facti,& non de occultis.vt.s̄.c.proxi.in fi.vbi de hoc.[Si tamen.]ver.[Talem.] ſ.puram & liberam. ſm verba.vt.s̄.§.proxi.[Ea intentione] principaliter. Vix enim eſt quin ipſam ſecundariam habeant. viij. q. j. ſunt in eccleſia. lxxxvj.diſt.non ſatis.[Sine dubio.] ver.[Tam ille,quam iſti.]No.
4 hic† ꝙ duplex eſt ſimonia. ſ.mentalis & conuentionalis. Menta-
5 lis ſic deſcribi poteſt,Symonia † eſt ſtudioſa voluntas ſiue cupiditas emendi,vel vendendi ſpiritualia.& adde cum opere ſubſecuto,quæ deſcriptio ſalua additione tam pro mentali,quam conuẽtionali generaliter & indiſtincte conſueuit tradi ſm omnes.Ego tamen traho ipſam ad mentalem.Et addo cum opere ſubſecuto, alias ſola & nuda voluntas interior non induceret ſimoniam.j. q.j.qui ſtudet.& ca.reperiuntur.& c.eos.& c.ſi quis neque.& q.iij. non ſolum.ar.s̄.de biga.nuper.in fi.& c.fi.in fi. Hæc non inducit depoſitionem, nec irregularitatem grauem, quia per ſolam pœnitentiam aboletur.j̄.eo.c. fi. quamuis ſit contra.ar.j̄. e.conſulere, ſed reſponde, vt ibi no. Conuentionalem vero a nullo magiſtrorum deſcriptam inuenio. poteſt tamen probabiliter ſic deſcribi.Simonia eſt ſpiritualium,vel annexorum ſpiritualibus præcedente pacto promiſſionis,conditionis, modi,ſeruitij, precum,

vel

vel cuiuſcunque temporalitatis receptio,ſeu donatio.Comprobatur hęc deſcriptio.i.q.ij. quam pio.& q.j.ſi quis neque.s̄.de rerum permu.quæſitum.s̄.de pact.c.fi.s̄.de æta.& quali. tuam.s̄.vt benefi.eccle.c.vnico.§.penult.& fi.& s̄.e.c.reſpon.j.Poteſt dici & quaſi conuentionalis, vt patet in eo,quod nota.s̄. e.& ſi quæſtiones. §. fi.ver.quoniam.Dicunt etiam quidam,ꝙ in his, quæ ſunt prohi-
a bita, quia ſimoniaca[a], vt eſt vendere ſacramenta, illa ſimonia, quam deſcripſi tantum mentalem habet efficaciam conuentionalis ſimoniæ. In his autem quæ ſunt ſimoniaca,quia prohibita ſicut eſt emere prębendam,vel gaſtaldionatum,licet ſit peccatũ. tamen ſola intentio non inducit ſimoniam niſi mentalem, de qua per pœnitentiam ſuo ſatisfit creatori.j̄.e. c.fi.& de hoc no.j̄. eodem.conſulere.in prin.& s̄.de offi. deleg.ex parte.j.[Iudicem.] i.Deum.ij.q.j.vnus.s̄.de iudic. nouit.non tamen apud eccleſiam,
b q̃ nõ iudicat[b] de occultis, vt.s̄.e.in prin.& c.prox.§.fi.vbi de hoc.

ADDITIONES.

a ¶Simoniaca.Adde do.Ab.hic in glo.fi.& Io.An.poſt iſtum.& Inno.
b ¶Adde plene per do.Henri.Bo.s̄.c.proxi.in vlti.diſtinc.

SVMMARIVM.

1 *Spiritui omni non eſt credendum.*
2 *Scire aliquid dicimur, quod ab alijs audiuimus.*
3 *Ordines ſuſcipere nemo preciſè cogitur.*
4 *Notabilia quinque, notatu digna.*
5 *Ordines ſuſcipere nemo debet contra ſuam conſcientiam.*
6 *Suſpenſus occultus non debet recipere ſacramenta.*
7 *Prohibitio hominis, vel canonis illicitum reddit ſacramentum.*
8 *Simoniacus in ordine ſimoniace recepto executionem perdit.*
9 *Eccleſia non debet laqueum alijs inijcere,*
10 *Conſcientiæ etiam erroneæ eſt conſulendum.*
11 *Recedere ab obedientia ſuperiori non licet, niſi in duobus caſibus.*

CAP. XXXV.

PEr tuas. [A diœceſano.] Ad quem recurrendum eſt in talibus etiam ab exẽptis.ſm id quod le.& notatur s̄. de præſcrip. veniens. §.j.[Epiſcopo.] ſimoniaco ſicut poſtea audiuit,vt ſequitur.¶ Sed poſtmodum.] ij.pars. ſ.ordinibus ſic ſuſceptis.[Didicit.] i.audiuit, vel ſicut credebat, quia euangelium reputabat.
1 [Ex relatione.]cui ſic de facili credere non debuit,quia† nec omni ſpiritui eſt credendum.xxxiij.diſt. habuiſſe. lxxxvj. diſt. ſi quid de quocunque.s̄.eo.licet Helv.§.j.ver.nam iuxta.qđ verũ eſt in infamiam,vel prȩiudicium alterius,vt ff.de act.em.& ven.Iulianus.
2 j.colum.§. quod autem diximus.alias autem hoc† dicimur ſcire quod ab aliis audiuimus.xxij.q.v.hoc videtur.[Multorum.]alias. quorundam ſubaudi vicinorum,ſeu etiam ſibi collateraliũ quantuncunque ſecretorum dumtamen priuatorum . ſi enim ſuperior ſuus ipſum eſſe talem ſolenniter denuntiaret & vitandum mandaret prima facie credendum eſſet ei & parẽdum.s̄.de proba.poſt ceſſionem.s̄.de treuga & pace.c.j.xi.q.iij.curæ.[Quia epiſcopus]qui eum ordinauerat,vt.s̄.reſpon.j.[Symoniæ.]non dicit vtrum in ordinibus vel beneficiis.[Propter quod.] conſcientia remordente.[Formidat.]& fruſtra,vt patet ex ſequentibus.vnde Pſ. Trepidauerunt vbi non erat timor. ſi.s̄.e.& ſi quæſtiones.reſpõ.j. [Nolens.]& bene niſi deponat errorem,vt patet.j̄.§.j. [Et.j̄.] Hoc eſt quæris vtrũ poſſit ſecure miniſtrare in ſuſcepto ordine & aſcẽdere ad maiores,& huic reſpondet in ſeq.§.¶Nos itaque.]iij.pars. [Reſpondemus.]non ergo videtur continere gratiam,ſed ius,ar. s̄.de re iudi. in cauſis. licet ſit ar.contra. j̄.de ſen.excom.ſuper eo. [Miniſtret.] quia in hoc diſpẽſamus cũ eo vel declaramus quod nõ eſt timendum , cui declarationi debet credere,vt hic. & patet in eo,quod leg.& no.s̄.de feud.c.j.ſiue hoc ei conſulimus cui cõſilio eſt credendum,vt patet in eo quod le.& no.s̄.e. Matthæus.s̄. de ęta,& qualita.ad aures.& error conſcientiæ deponendus eſt,& ſi non poteſt deponi conſcientia eſt ſequenda,vt patet in eo quod le.& no.j̄. de ſen. excom. inquiſitioni. & j̄.e.§.in fi. Si quęratur a me quarè non reſpondetur idem de ſuſcipiendis ordinibus,vt ſe-
3 quitur? Reſponſio eſt imprompt u.ſ. quia† nemo præciſe cogitur ordines ſuſcipere,vt patet in eo quod le.& no. s̄.de ęta. & quali. quæris.ſed bene cogitur in ſuſceptis miniſtrare. s̄.de cele.miſ.c.j. & c.dolentes.ſed etiam facilius eſt frangere conſcientiam in ſuſcepto quam in ſuſcipiendo,quia multa impediunt promouendum &c.s̄.de iureiu.quemadmodũ.§.ꝙ ſi poſt huiuſmodi. [Ad ſuperiores.]certe nec in ſuſceptis miniſtraret,vt patet in pręcedẽ. glo.[Ne forte]immo quia forte.i.fortiter ędificaret.ergo.

Sub dubio forſan reſpondent ſæpe periti.

vt hic.& s̄.de de procur.tue. §.j.[Ad gehennam.] xxviij. q.j.§.ex his.s̄.de reſti. ſpol.literas.§.j.& §.prærerea.s̄.de præſcrp.c. fi.[Licet ex eo.] verſi [Scrupuloſam.] i.credulam & de facili præmentẽ.
4 Notabilis ergo hic quinque notabilia digna notatu.† Primo ꝙ ex variis dictis in alterius præiudicium non eſt conſcientia informanda. Secundo ꝙ ſi formata ſit taliter eſt ad prælati conſilium deponenda. Tertio ꝙ ſi deponi non poteſt modis omnibus eſt ſequenda,ſuper quo vide quod no.j̄.de ſen.excom.inquiſitioni. & s̄.de tempo.ordi.ad aures.§.j.Quarto ꝙ virtus animi de ſcrupuloſa conſcientia poteſt bonam facere & in melius reformare,& debilitas animi,ac nimia ſimplicitas econuerſo. Quinto ꝙ in differentibus poteſt vnuſquiſque ſibi prout placuerit conſcientiam informare, vt omnia hęc ex iſto colligi poſſunt. [In difficultatẽ huiuſmodi.] non ſolum quo ad ſuſcipiẽdos ordines, ſed etiam
5 quo ad ſuſceptos.vt.s̄.§.j.[Non euadet]quia nec† ad ſuperiores ordines debet aſcendere contra conſcientiam.nec etiam contra eãdem in ſuſceptis miniſtrare & ſic ſemper ſtabit & viuet.[Niſi deponat errorem,]No. d.n. in hoc cap.ꝙ ſm quoſdam a depoſito
6 excommunicato† ſuſpenſo quantumcunque occulto non ſunt recipienda ſacramenta,ar.in hoc ca.excipiunt baptiſmum & corpus Chriſti,vt no.j̄.de hęreti.ca.ii.ipſius tamen in publico petentibus tenemur dare.de conſe.diſt.ij.non prohibeat.j.q.j.Chriſtus. quia nec in publico ſunt vitandi.vt patet in eo quod le.& no.j̄.de ſen.excom.cum non ab homine.s̄.de offi.ordi.ſi ſacerdos.immo & ſm d.n.occulto peccatori quantumcunque etiam excommunicato tenemur miniſtrare officia ſicut & aliis, ne ſi prælatus tales ſegreget eos prodat contra id quod legitur . s̄. de offic. ordin. ſacerdos.j̄.de pę.omnis.§.caueat.ij q.j.ſi peccauerit.j.q.j.Chriſtus. Quid ſi tales adminiſtrent temporaliter? Valet quamdiu ab eccleſia tolerantur,argu.s̄.de elec. nihil eſt.§. penul.& fi. s̄.de cohabi.cleri.& mulie.veſtra.§.fi.Crimino ſorum & occultorum ſacramẽta non vitabo, licet quo ad ſe ſint ſuſpenſi vt ibi. & in eodem
7 ti.ca.fi.j.q.j.ſacerdotes.nam ſola† prohibitio hominis vel canonis hoc illicitum reddit.xxxij.di.§.verum.& no.j̄. de hęreti.c.iii. Alij contra.vt no.j̄.de ſciſmati.c.j.ſm.d.n.Sed nũquid debuit iſte monachus recipere ordines a ſimoniaco manifeſto in beneficio,vel occulto in ordine? Non quia executionem non haberet ordinis ſic ſuſcepti.s̄.eo.tãta.xxxij.di.§.verum.ſed hic monachus ignorans fuit,vt.s̄.reſpon.j. & ideo Papa cum ignorante diſpẽſat.
8 j.q.j.ſi quis a ſimoniacis.†Hoc enim ſcias,ꝙ ſimoniacus in ordine ſimoniace recepto (& talis ſimoniacus ſolum) executionem perdit,non tantum ordinis ſic ſuſcepti.j.q.j.quibuſdam.s̄.e.tanta. j̄.eo.c.penulti.quinimo & omnium aliorum,& per conſequens adminiſtrationẽ in temporalibus. lxxxj.diſ.eos. Sed hic quęritur nonne habuit executionem aliorum ordinum non ſimoniace ſuſceptorum? Et nonne ex confirmatione conſecutus fuit ius ad miniſtrandi? Sic niſi aliud diceretur.s̄ de elec.tranſmiſſa.ſed hoc ipſo,ꝙ aliquem ordinem ſimoniace ſuſcepit, quamtumcunque occulte a canone eſt ſuſpenſus,vt probatum eſt s̄.& idem dicẽdũ eſt de ſimoniaco notorio in beneficio occultus enim ſuſpendẽdus eſt non ſuſpenſus.j.q.iij.c.j. ij.& iij.tamen ratione illius beneficij ſimoniace ſic quæſiti ſine peccato.nec ſpiritualiter,nec temporaliter miniſtrabit,puta emit epiſcopatum, non ordinem, qa tunc eſſet ſimoniacus in ordine & ſuſpenſus,vt.s̄. c.j.Sed epiſcopatum.i.dignitatem epiſcopalem,& ſic promotus ad dignitatem epiſcopalem confert ordines,vel beneficia, vel alias adminiſtrat. Ordines enim ab eo collati nullum effectum habebunt quo ad executionem.j.q.iij.ſea quæ.quia fur cenſetur.s̄.de elect. dudum. ij. reſpon.j. & ſic rem alienam non eſt licitum contractare.j.quæſtio.prima. ordinationes . Si vero habet alia beneficia non ſimoniace acquiſita,ab illis ſuſpenſus non intelligitur eſſe.Et quod dictum eſt de ſimoniacis ſuſpenſis,idem intelligẽdum eſt ſm quoſdam de omnibus notoriis excommunicatis depoſitis & ſuſpenſis. Suſpenſio vero conferentis ordinem ſimoniace per triẽniũ tantum durat.j̄.e.c.penul.Monachus autem iſte videtur fuiſſe in opinione,ꝙ etiam ſimoniacus in beneficio occultus,& qui recipit pecuniam pro ordine conferendo, perdit executionem omnino,ar.j.q.j.reperiuntur.& c.quibuſdam.& hanc opinionem erroneã ſequendo nolebat ordinari, ſed errabat. vt patet.j̄. eo.c. penult.& colligitur ex dicto.ca.reperiuntur. ibi ex quo confidit &c. ſm.d.n. Sed quare Papa ipſum illaqueat dicendo, ꝙ ad ſuperio-
9 res ordines non aſcendat,non enim debet† eccleſia laqueum alicui iniicere.xxvij.q.j. ca.fi. Quare ergo non dixit, ꝙ poſſet ſecure alios ordines recipere ad ipſius conſcientiam ? Reſpon. Satis poteſt,ſi vult p ea, quæ ſupradicta ſunt, ſuam cõſcientiam ſerenare, ſed ſi non poteſt,& ſemper remorſum habeat, nõ poteſt animo vis inferri.xxxij.q.v.§.j.& c.j.& ij.Conſulitur tamen ei, ꝙ eã depo
10 nat,† quia eſt cõſcientiæ etiam erroneæ couſulendũ, ar.s̄. de ſpõ. cõmiſſum.ff.de rei ven.ex diuerſo. ſm Io. Sed plus placet. d. n.ꝙ monachus iſte non erraret in iure,credens,ꝙ qui confert ordinẽ ſimoniace, ſuſpenſus eſt ipſo iure , nam & hoc verum eſt vſque ad triennium.j̄.e.c.penulti. quod dic vt ibi no. Item grauiter puniendus eſſet,ſi poſtquam de iure edoctus eſſet,credere & obedire contemneret.xix.diſtin.nulli.Dicendum eſt igitur,ꝙ iſte monachus probabilem credendi præſumptionem habeat. hũc diœceſanum ordines ſimoniace contuliſſe, quod forſan non fecerat,& ſic errabat in facto.Cõſulitur ergo ei, ꝙ niſi prius hanc credulitatem deponat ad ſuperiores ordines non aſcendat, quã præſumptionem & crudelitatem ex ea ortam ad conſilium, vel mãdatum prælati deberet deponere . ſi autem hoc ſciret pro certo, nullo modo ab eo infra triennium deberet ordines recipere,immo deberet excommunicationem potius tolerare. j̄.de ſen.ex.in

quiſi-

quiſitioni? Tu dic,vt not.s̄.eo.§. ſuper verbo, miniſtraret. Illud ēt
no. ꝙ qui ſcienter recipit ordinem a ſimoniaco in ordine,dicūt
quidam, ꝙ ſi coactus hoc facit,excommunicationem recipit.j.
q.j.conſtat. Tu dicas ꝙ ibi fuit diſpenſatum,quia & quantūcun
que neceſſitas immineat,executionem ordinis ab ordinatore nō
recipit,quam non habet.s̄.eo.tanta.j.q.j.ventum.& c.reperiūtur.
& q.vii.Daibertū.Idem eſt &,ſi ignorāter recipiat,niſi diſpēſetur.
j.q.j.ſi quis a ſimoniacis.q̄uis quouſq; veritatem repererit,haberi
debeat probabilis ignorantia excuſata, arg.s̄.de conſecr.eccle.vel
alta.aqua.s̄.de ęta.& qualit.intelleximus.§.j.& s̄.de cleri. excom.
11 mini. apoſtolicæ. Hoc etiam teneas,ꝙ non † licet ab obedientia
ſuperioris recedere,& ipſum ſpernere,quantumcunque notorius
ſit,niſi in duobus caſibus.ſ.ſi eſt ſimoniacus in ordine, vel noto-
rius fornicator.xxxii.diſt.§. verum.In omnibus igitur aliis crimi
noſis aliud eſt,quamdiu ab eccleſia tolerantur,argu.xv.q.fi.c.fi.&
in d.§.verum.& ſm̄ hoc poteſt intelligi,quod hic dicit.ſ.ꝙ mona
chus credebat ep̄m eſſe notorium ſimoniacum,& ideo executio
nem ordinis non habere,quare authoritate propria ab eius obe-
dientia potuit recedere,ſed errabat in facto forſitan,vt dictum eſt,
ſecundum dominum noſtrum. Eſt tamē contra, arg.xxiii.q.iiii.
tres perſonas.iii.q.vii.iudicet.s̄.de appel.quia nos.Quid enim ſi ſit
notorius homicida,vel notorius hęreticus,vel alius peccator,qui
tale peccatum commiſit,quod & poſt pœnitentiam executionē
ordinis impedit.de quibus no.s̄.de renunc.niſi cum pridem.§.pp
conſcientiam? Vtique eadem ratio vr̄,ergo idem ius cenſendum
eſt,quod in prædictis,tantum duobus exceptis caſibus, vt patet in
eo,quod leg.& not.s̄.de accuſ.inquiſitionis.ſed & quantūcunque
ſit alias ſine peccato, nunquam eſt obediendum ꝯ conſciētiam,
vt hic patet,& not.s̄.de temp.ord.ad aures.§.j.Illud autem aſſero,
ꝙ vbi quis ſciēter ab excommunicatis hæreticis, & ſuſpenſis ep̄is
recipit ordines,executionem non recipit, nec dignus eſt diſpenſa
tione;vbi vero ignoranter,quandiu durat ignorantia,haberi de-
bet,ſi ſit probabiliter excuſata,vt s̄.no.ſed & ſi ſic ordinatus ex ali
qua relatione remorſum habeat conſcientiæ,ſtatim abſtinere de
bet ab executione,arg.hic.& s̄.de ſec.nup.c.ii.quouſq; fuerit ſecū
p proprium ep̄m diſpenſatum,vt le.& no.s̄.de ord.ab epi.c.j.in fi.
& c.ii. Quid ſi Papa faceret canonē.ꝙ quilibet poſſet recipere or-
dinem ab occulto ſimoniaco? Rn̄.hoc poſſet faceret,ꝙ ſi quis ne
garet,hæreticus eſſet,vel grauiter peccaret.xix.diſt.nulli. ſecus vbi
Papa hoc diceret gloſſando,vel nō intēdendo aliorum opinioni-
bus derogare.s̄.de reſt.ſpol.literas.§.nos autem.ſm̄ d.n.

SVMMARIVM.

1 *Simonia prauitas peſtifera appellatur.*
2 *Rebus, non verbis legem imponitur.*
3 *Legis quicquid fit in fraudem habetur pro infecto.*
4 *Emptor prius tenetur offerre pretium antequam venditor ei tradat rem.*
5 *Gratis poteſt recipi, quod gratis offertur.*
6 *Delictum ſubditorum imputatur negligentiæ prælatorum.*
7 *Correctio peccati, quod communiter committitur per prouinciam ſuam ad metropo. ſpectat.*

CAP. XXXVI.

1 INtantum. [Prauitas.] † peſtifera. s̄.eo. ſicut
ſimoniaca. [Sane.] verſic. [Pro
chriſmate.] Dic vt no.s̄.eo. ad noſtram.j̄.eo. ea quæ.
[Pœnam canonicam.] ſ. depoſitionis cum nota in-
famiæ.j.q.iii. c.fin. [Anticipant.] excogitata fraude de tp̄e ad tp̄s.
quod dic,vt not.s̄.de ꝯhen.emp.ad noſtram. [Et vt cauſam.]ver.
[Nuncupantes.]ſubaudi facto,ſed non mutatur ius,& ſi nomen
2 milleſies variarent,vt patet hic,& in eo,quod no.s̄.eo.ea quæ.† nō
enim verbis,ſed rebus legem imponimus.C.com.de leg.l.iii.in fi.
3 j̄.de verb.ſigni.intelligentia.& pœna appoſita.& † quicquid fit in
fraudem legis,habendum eſt pro infecto,arg.ff.ſi cer.pet.lecta. C.
de lib.cau.iubemus.¶[Cum verſi.] ii.pars. [Exprimat.] i.tacite in-
telligatur exprimere. [Qui prius recipit.] ſubaudi,q̄ ille,qui poſte
rius recipit pretium, & primo tradit rem pretioſam,vel q̄ is, qui
4 nudis verbis vendit,ſed primo rē tradit,q̄ pretium recipiat.† Em-
ptor enim prius tenetur offerre pretium,antequam vēditor ei tra
dat rem.ff.de act.emp.& vēd.Iulianus.§.offerri.Quid ſi neuter ha
beat fidem alteri? Deponatur pretium apud ſequeſtrum,ſi partes
conſentiant.ff.de ſolu.ſi ſoluturus.alioqui cauendum eſt de re tra
denda, ſi infra certum tempus pecunia fuerit numerata. ff.de re-
dhib.act.l.ędiles.§.fin.&l.ſi videamus.[Et gratis ſit gratia.] vt hic.
& j.q.i.j̄.de magi.c.ii.i.ſine pacto,vel quaſi.& praua etiam intētio
5 ne remota.s̄.eo.c.tua.& j̄.c.fi.alias autem gratis † poteſt recipi, qđ
gratis offertur,quod dic,vt leg.& no.s̄.eo.d.lectus.§.j.in fi.& c.& ſi
quæſtiones.§ pen.& fi. [Mandamus.] verſic. [Officiales.] in eo ꝙ
tanquam officiales excedunt,extra d.n.de offi.vic.Romana. li.vj.
Et eſt ratio,quia in illis eādem perſonam intelliguntur hr̄e, cum
ſuffraganeis, vnde in his vnum & idem ipſorum coſiſtoriū eſt
cēſendum,extra d.n.de app.Romana.rn̄.j.lib.vj.Secus in his,quæ
alias committerentur extra officium,nam quantum ad illa non
plus poteſt metropolitanus in officialem, q̄ in alium ſubditum
ſuffraganei ſui,extra d.n.de fo.compet.Romana.§.j.& §.fi.[Com
peſcens.] o Cantuarien.cui loquitur Papa, ſubaudi taliter. [Quia
6 aliorum culpa.] &c. Sic patet,ꝙ delictum † ſubditorum imputa
tur negligentiæ prælatorum.vt hic, & leg.& not.s̄.eo. licet Helv.
reſpon.j.s̄.de off.ord.irrefragabili. Ex hoc etiam ca.patet,ꝙ ad me
7 tropolitanum ſpectat correctio † peccati, quod communiter &
generaliter committitur per prouinciam ſuam, non ſolū quan-
a tum ad ep̄os & officiales a,vt hic.Quinimmo & quo ad omnes in
prouincia delinquentes, vt j̄.§ j.& legi.& not.s̄.de reſcrip. ad hæc
ſumus.§.fi.¶[Prauam.] iii. pars. [Conſuetudinem.] quæ in talib.
non excuſat,vt leg.& not.s̄.eo.cum in eccleſiæ.§.j. & c.non ſatis.
§.fin. [De tua prouincia.] ergo ad omnes ep̄orum ſubditos. hæc
iuriſdictio extenditur,vt not.s̄.§.j.in fi. [Per quam.] ſ.conſuetudi
nem. [Inueſtitura.] pro qua,vel aliquo ſpirituali alio nihil eſt exi
gendum,vt hic patet,& s̄.eo.cum in eccleſiæ, etiam nomine pa-
ſtus, vel alicuius taxationis certæ,vel incertæ, vt patet in eo, quod
leg.& not.s̄.eo.veniens.& c.j. & j̄.eod.Iacobus. [Minores vero.] ſ.
rurales,hoc idem obſeruatur adhuc de corruptela in pleriſque lo
cis de facto, quicquid hic dicatur de iure,& male. ſi.no.s̄.de iudi.
quanto. [Vaccam albam.] ſic forſan etiam cum vitulo & male,
vt hic,& j̄.eo.ſicut.

ADDITIO.

a ¶Officiales. Adde vtrum officiales ſuffraganeorum delinquentes poſſit archiepi-
ſcopus corrigere, & punire per Henr.Bono.in ii.diſt.hic. Monachorum appella-
tione non ſolum priorem, ſed etiam abbates continentur, vide Henric.Bono.in
cap.fin.tit.eo.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus non erit, qui ſtat in finibus nudarum precum.*
2 *Conſenſit qui, de ſe ipſo quæratur.*
3 *Diſpenſari non poteſt cum ſimoniaco in ordine.*
4 *Pactio, & quaſi, ſimoniam inducunt.*

CAP. XXXVII.

1 PEr tuas. [Exorauit.] Si † ſtetiſſet in finibus nu-
darum precum ſimoniacum nō fuiſ
ſet, vt patet in eo,quod leg.& no.s̄.eo.tua nos.§.j.ſed
hic vltra proceſſit,quia pactū interceſſit,vt j̄.§.j. [Ti-
tulum.] arg.eſt hic,ꝙ nedum abbates,quinimmo & incurati poſ
ſunt ordinandis in ſibi commiſſis eccleſiis titulum aſſignare,ſed
per hanc aſſignationem,nec patronis,nec aliis,quorum intereſt,
quominus vacanti eccleſiæ de alia perſona prouideatur,niſi in re
preſentatione conſentiant, præiudicium generatur,quod dic, vt
leg.& not.s̄.de iure patro.c.pen.Circa ꝙ etiam eſt notandum, ꝙ
ſi facultates eccleſiæ non ſufficiunt,vel taliter intitulatus non reſi
deat,tali titulo priuari poteſt.s̄.de cler.non reſid.conquerente.vel
ibi non fuerat intitulatus a presbytero conquerente: nam is, qui
2 † conſenſit, de ſeipſo quæratur,arg.s̄.de cleri.coniug. diuerſis. Ca-
ueat ergo ſibi ep̄s, qualiter talem recipiet præſentatum, nam pa-
ctum interuenire non poteſt ſine vitio ſimoniæ, vt hic ſequitur.
Quid ergo ſi taliter intitulatus & ordinatus egeat? Reſpon.ſi præ-
ſentator habeat de patrimonio, vel alias vnde ſuum, cogatur ip-
ſum epiſcopus ad titulum aſſignandum,alioquin ep̄s ipſe, qui or
dinauit,prouidere tenetur,vt patet in eo,quod leg.& not.s̄.de pre
ben.c.ii.& iiii.& c.cum ſm̄ Apoſtolum.§.inde eſt. ¶[Quod cum
ille.] ii.pars. ſ.presbyter. [Facere.] ſ.ad titulum ſuæ eccleſiæ præ-
ſentare. [Ipſe.] ſ.ſubdiaconus nunc,ſed tunc accolitus. [Illi.] præ
sbytero.[Quòd nunquam in eccleſia ſua.]&c.vt ſequitur. [Si præ
ſentaret eundem.] ſ.ſubdiaconum nūc,ſed tunc accolitum.[Por
tionem.] poteſt ergo intitulatus petere aſſignari ſibi debere de
prouentibus eccleſiæ, ad quam intitulatus eſt, portionem. i.vitæ
ſuſtentationem,quod eſt dignum notatu, ad idem.s̄.de fil.presb.
propoſuit.talem tamen & tam tenuem intelligo poſſe peti,ꝙ nō
videatur fieri ſectio fructuum inter ipſos,alioquin contra, ſupra
de præben.maioribus. & c.niſi eſſent.§.fi. quia vna eccleſia debet
eſſe vnius.s̄.de præben.cum non ignores.in prin. [Et ſic.] ſ.tali re
promiſſione interpoſita. [Ipſius.] ſ. presbyteri. [Illicitum.] pro-
pter hoc non excuſatur, vt probant ſequentia. Et eſt ratio, quia
hoc facile cognoſcere potuiſſet, ſi cum peritioribus cōſilium ha
buiſſet. C.de ingenu.& ma.ſi auiam.ff.de iur.& fac.igno. regula.
§.ſed iuris.xxxvii.diſt.§.fin. ¶[Nos inquiſitioni tuæ.] iii.pars. [Di
ſpenſatum.] per ſedem apoſtolicam, ſecundum dominum no-
ſtrum.j̄.eod.cap.§.penult. vbi etiam imponitur pœna ordinato-
3 ri,præſentatori, & præſentato. Sed contra, † quia non poteſt di-
ſpenſari cum ſimoniaco in ordine.j.q.j. erga ſimoniacos. & ca.ſi
quis neque.So.non negant, quin in ordinibus poſſit cum talibus
diſpenſari, ſed ſi dignitatem per ſimoniam adepti ſunt, non po-
teſt diſpenſari, quin primo renuntient, vt ibi dicitur. Et eſt ratio,
quia pœnitentiam agere non poſſent, ſic retento adepto benefi-
cio, & eadem ratione ſuſpendendi ſunt ab executione ordinis ſic
recepti.j.q.vii.inquiritis.s̄.de accuſat.inquiſitionis.reſpon.j.de di-
ſpenſatione etiam talium,dic,vt not.s̄.eod.de ſimoniacæ.s̄.de re-
nunt.

nun.poſt tranſlationem.[Aſcendere.] triplici de cauſa.tum quia
fuit hoc munus a lingua.j.q.j.ſunt nonnulli. hoc reprobatur in
eo,quod no.s̄.eo.c.reſpon.j. ſuper ver.exorauit. Tum quia nulla
conditio,vel pactum debet interuenire in talibus,vt leg.& not.s̄.
e.tua.& c.ex tuæ.& c. veniens. Tum quia per ſubreptionem vo-
luit ordinem adipiſci.ar.24.diſt.quando.s̄.de elec. cum dilecti.§.
nos vero.ſecundum Io. Contra hoc tamen opponitur,vt in ſeq.
gl.[Miniſtrare]Sed contra,quia hic non interuenit munus a ma
nu,hoc eſt pecunia,non ab obſequio.ſ. ſeruitus indebite impen-
ſa,non a lingua.ſ.fauor humanus, ex quibus inducit̄ ſimonia. j.
q.j.ſunt nonnulli.& c.ſi quis neque ſanctis.Sol.Hic interuenit pa
ctio de remittenda portione beneficij, quæ de iure peti poterat,
vt patet in eo,quod no.s̄.eo.c.reſpon.j. ſuper verbo,titulum. quæ
portio conſideratis fructibus temporalis eſt, vnde & poteſt laico
aſſignari, vt no.j̄.de inſtit. c. ii.& ſic videtur remiſiſſe temporale
pro ſpirituali beneficio conſequendo,ſed idem eſt remittere, qđ
dare,vt no.s̄.c.querelam.§.j.ad fi.& reſpon.j.in fi. Præterea ſubdia-
conatui eſt annexus titulus, vnde debuit ſine diminutione con-
ferri,ſicut & beneficium,ideo cum pactum interuenerit,p quod
ſubdiaconatus cum diminutione iuris ſui fuit collatus, ordina-
tio talis ſaltem quaſi ſimoniaca iudicatur.arg.j.q. iii. ca.fi.& s̄. vt
4 benefi.eccl.c.vnico. §.fi. & breuiter in talibus † pactio & quaſi,ſi-
moniam,& quaſi inducunt,vt patet in eo,quod leg.& not.s̄.eod.
tua nos.reſpon.j.& ca.& ſi quæſtiones.§.fi.ver.quoniam.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus dicebatur in veteri teſtamento, qui donum Dei emebat, & vendebat.*
2 *Prohibitio ſimoniaca in nouo teſtamento extenditur ad ea, quæ non ſunt mere ſpiritualia.*
3 *Nuda voluntas ſimoniam non inducit, niſi mentalem.*
4 *Pecunia ſimoniace data, reſtituenda eſt illi eccleſiæ, in cuius iniuriā data eſt.*

CAP. XXXVIII.

COnſulere,& infra. [Vicedominatū]
quamuis enim in
1 veteri teſtamento ſimoniacus † eſſet is, qui donum
Dei emebat,& vendebat.i. Spiritus Sancti gratiam,
quæ in ſacramentis & mere ſpiritualibus tantum conſiſtit. j. q.j.
quicquid. ad quod etiam deſignandum venditores & emptores
columbarum.i.gratiæ Spiritus Sancti dominus eiecit de templo
j.q.j. qui ſtudet.& de his intelligendum ſit,ꝙ ſunt prohibita,quia
2 ſimoniaca.† In nouo tamen teſtamento extenditur hæc prohi-
bitio etiam ad ea,quæ non ſunt mere ſpiritualia,ſicut eſt præpo
ſitura,œconomatus,vicedominatus,aduocatia, gaſtaldionatus,
iudicatura,& quælibet adminiſtratio eccleſiaſtica, & omnia an-
nexa ſpiritualibus,& talia intelliguntur ſimoniaca, quia prohibi
ta ſunt,& de his loquitur hic.& j.q.j.ſi quis epiſcopus. & q.iii.Sal-
uator. & s̄.eo.t.c.j.& j̄.e.c.fi.nam qui talia vendit,nec ſpiritualia
inuendita derelinquit.j.q.iii.ſi quis obiecerit.[Adminiſtrationē]
perpetuam.aliud eſt enim,ſi ad tempus vendantur fructus,quod
dic,vt no.s̄.eo.non ſatis.reſpon.j.[Obtinere]per pecuniam, vt pa
tet.j̄.& j.q.iii.Saluator.[Voluerint.]pacto interueniēte, ſiue cum
effectu,vnde & ſtatim ſequitur.[Tam ementes]&c.quod ſine pa
cto non fit,& eodem modo expone.j̄.e.c.ad fi.ibi.voluerint.alias
3 autem nuda † voluntas ſuis contenta finibus ſimoniam non in-
ducit,niſi mentalem.vt j̄.e.c.fin.quod dic vt no. s̄.eo.tua nos.re-
4 ſpon.j.ver.fi.[Cōtumeliam] Ar.pecuniam † ſimoniace datam re
ſtituendam eſſe illi eccleſiæ, in cuius iniuriam data eſt.ſi. j̄.eod.
audiuimus.in fi.quod dic,vt plene no.s̄.e.de hoc.§.fi.[Voluerūt]
pacto interueniente & c.vt no.s̄.e. ſuper ver.noluerit.& ſuper ver-
bo,tam ementes.

SVMMARIVM.

1 *Taxatio,ſiue certa,ſiue incerta,non excuſat.*
2 *Giezi ſeruus Hæliſæi fuit lepra percuſſus,quia vendidit gratiam ſanitatis Regi Aſſiriorum.*
3 *Simoniaci qui, & vnde vocantur.*

CAP. XXXIX.

SIcut pro certo. [Perſonis] forſan mini-
ſtris archiepiſcoporum,
& epiſcoporum,ne dicamus archiepiſcopis & epiſco
pis,ſicut alias dicitur.s̄.de offi.ord.inter cætera. §.j.qa
patres ſunt,vnde dilacerari non debent,nec diffamari, quamuis
plerique contrarium præſumant.vj.q.j.ſacerdotes.& c. oues.& c.
ex merito.ſed quicquid dicamus,caueant ipſi ſibi, quia ſi ſit, qui
de facto hoc faciat, inuenietur de facto, qui hoc dicat,vt patet.s̄.
de voto.magnæ.§.j.ver.preterea.& ſequen.[Exactiones & extor-
ſiones.]Violentiam notat.j̄.e.audiuimus. vt & no.s̄.e.cum in ec-
cleſiæ.§.penul.in fi.[Pro conſecrationibus]s̄.de elec.vt præteritæ.
contra. Sol. aliud hic,& aliud ibi.Hic enim loquitur de his, quę
exiguntur pro collatione ordinum, ſiue ſacramentorum conſe-
cratione,vel miniſtris eius,quod omnino illicitum eſt, vt hic.&
s̄.c.veniens.j.c.j.ibi vero loquitur de expenſis,quæ fiunt ab electo,
ſiue ordinato,in quibus debent contribuere hi, quos res tangit,
1 quod dic,vt ibi no. [Eſtque taxatum] ver. ſed hęc taxatio † non
excuſat, ſiue certa ſit,vel incerta,vt patet in eo,quod le.& no.s̄.e.
in tantum.§.fi.& c.veniens.¶[Et ad cumulum]ii.pars.[Dānatio-
nis.]Hoc ideo dicit,quia talis conſuetudo non excuſat, ſed accu-
ſat.s̄.de eo qui duxit in matrimo.cum haberet.§.vlt.in fi.s̄.de trā
ſla.epi.licet. §.j.in princ.qa tanto grauiora &c. & diuturnitas tp̄is
&c.vt s̄.e.cum in eccleſiæ.§.j.in fi.& c.non ſatis.in fi.¶[Tantū igi-
tur]iii.pars.[Corruptela]s̄.de conſuet.cum venerabilis.§.fi. [Fir-
miter.]ver.[Vt pro his].ſ.conſecrationib. epiſcoporum &c.vt s̄.
ſubaudi,vel aliis ſpiritualib.vel ipſis annexis, vt patet in eo,quod
no.s̄.eo.c.prox.[Siue collatis.]Deſtruit hic quorundā fraudem,
& peruerſam opinionem,qui dicunt,ꝙ non licet talia exigere an
te factum,ſed ex poſtfacto hoc licet,hoc tn̄ intelligas,prout no.
j̄.e.ſuper ver.prætextu[Aliquid] ſcilicet temporale, vel quaſi,ſe-
cus de ſpirituali,vel quaſi,vel ab alio onere annexo quod dic, vt
le.& no.s̄.de præb.ſignificatum.s̄.de elec.ſignificaſti.in prin.[Præ-
textu]ſiue ſtatuti,ſiue conſuetudinis.Sed contra.j̄. e. ad apoſtoli-
cam.§.qua propter.& præcedē.Sol.Illud loquitur, qn̄ clerici hoc
exigunt a laicis,hic vero quando a clericis, vt ibi not. Sed & pro
ſpiritualibus conferendis,vel collatis nihil exigi debet, vt hic, qđ
& ibi prohibetur,ſi tn̄ talis ordinandus aliquid debet dare de cō-
ſuetudine laudabili,puta x.libras ad fabricam eccleſiæ, vel aliud,
quod ad diuinum cultum ſpectat,vel ad releuationem,vel ſuſtē
tationē pauperis ſacerdotis,& ſi ordo ſit liberaliter conferendus,
tn̄ eſt ex poſt facto ad hanc laudabilem conſuetudinem obſer-
uandam cogendus,vt ibi dicitur,quod & hic non negatur. Et ad
de hic,quod no.ibi.& j̄.e.Iacobus. [Alioquin] ver. [Dederit]vel
2 conſenſerit.s̄.e.non ſatis.§.j.[Cum Giezi] † ſeruo Heliſęi in vete-
ri teſtamento, qui primo Naaman Principi Aſſiriorum gratiā
vendidit ſanitatis,vnde fuit lepra percuſſus.iiii.Reg.v. & ab eo di-
cti ſunt Giezitæ hi ſimoniaci,qui mere ſpiritualia vendere atten
tant,vt hic,& s̄.e.cum in eccleſiæ.in fi.& j.q.j.cito turpem.[Simo
ne]ſcilicet Mago,qui primus in nouo teſtamento a beato Petro
Apoſtolo voluit emere gratiam,ſed audiuit ab eo,pecunia tua te
cum ſit in perditionem,quia donum Dei &c.& ſtatim mortuus
eſt,vt le.& no. Act. viii. & ab eo ementes gratiam ſimoniaci ſunt
3 vocati,vt hic,& s̄.e.non ſatis. §.j.& j.q.j. qui ſtudet † emptores igi-
tur proprie ſimoniaci ſunt vocati, venditores vero proprie Gie-
zitæ.vt patet ex hac & pręceden.gl.

SVMMARIVM.

1 *Ignoſcendum ei non eſt, qui obtentu paupertatis,vitam turpem elegit.*
2 *Famem,& ſitim et omnia mala pati debemus potius,quam malo conſentire.*
3 *Diſpenſatur difficile cum depoſito.*
4 *Simonia dicitur hæreſis.*
5 *Monachorum appellatione non ſolum Priores, ſed etiam Abbates continentur.*
6 *Mulieribus permiſſum eſt iura ignorare.*

CAP. XL.

QVoniam ſimoniaca. [Moniales]Ne
dū monachos.
[Aliquas].ſ.fęminas,vel puellas [Prętextu pauperta-
1 tis.]ſed † non eſt ignoſcēdum ei qui obtentu pauper-
tatis vitam turpem elegit.ff.de ritu nup.palam. §.non eſt.immo
2 potius † famē & ſitim,& oīa mala debemus pati,q̄ malo cōſenti-
re.32.q.v.ita ne.s̄.quod metus cā.ſacris.[Palliare.]Forſan dicebāt,
pauperes ſumus,non poſſumus te ſuſtinere,niſi tibi tecum defe-
ras,vnde viuas, & ſic nullo modo eas volebāt recipere, niſi facto
foro,vel pacto interueniente,& cū ſuper hoc reprehenderentur,
rn̄debant.Quid vultis,quòd faciamus,nō ducit nos auaritia, pau
peres ſumus,non habet legē neceſſitas, & iō ſumus excuſandi.
ar.s̄.de obſer.ieiu.c.ii.& c.fi.j̄.de reg.iu.qđ nō eſt licitū.cū ſuis cō
cor.Tale igitur palliū hic intēdit reprehendere. Quid ergo ſi ſine
pacto paupertatē ſuā allegant dicentes,ꝙ paratę ſunt volentē in-
trare gratis recipere,ipſa tū caute faciet,ſi ſibi prouideat, & ſic ali
quid offeratur? Dic,ꝙ nō eſt peccatū,dummodo pure fiat, vt no.
s̄.c.non ſatis.reſpon.j.in prin.¶[Statuentes]ii.pars.[Quæcunque]
ſ.monialis.vt s̄.e.c.j.in prin.[Siue prelata]ſic in caſu iſto appella-
tione monialiū continetur Abbatiſſa,& iō ſi talis diſpenſatio cō
mittatur,appellatione monachorū ꝯtinetur & abbas.j̄.e.c.fi.& j̄.
e.§.fi.in prin.[Expellatur]retrudenda.quod eſt in fi.huius.§.[In
locum]&c.vt hic ſequitur,& idem eſt de monachis ſentiendū.j̄.
eo.§.fin.quod eſt intelligendum, quando actum eſt in modum
inquiſitionis,nam ſi in modum accuſationis, tunc pœna depo-
ſitionis imponeretur, & hoc eſt, quod diſtinguitur, ſupra eod.
dilectus.& ita intelligenda eſt hæc cum diſtinctione illius ſecun
dum dominum noſtrum.Alii dicunt,ꝙ illa corrigitur per hāc,
& qualitercunque conſtet de crimine contra monachos regu-
lares,hęc tamen pena eſt imponenda, vt ſcilicet expellantur, &
in arctiori monaſterio ad agendam perpetuam pœnitentiam de
trudantur ſine executione ſui ordinis, cū alias veram pœniten-
tiam agere non poſſent.j.q.vii.requiratis.& ſic non obſtat.s̄.de ac
cu.inquiſitionis.quia ex quo executionem non habent, ſatis in-
telliguntur deponi, ſed nec extra clauſtrum morari debent, ne
damnabiliter euagentur,vt hic ſequitur,& arg.s̄.de regula.ca.fin.

Tu dicas,ꝙ hæc,cum indiſtincte loquatur,intelligenda eſt ſecundū diſtinctionē illius.ſ.e.dilectus.ij.ff. de leg.nō eſt nouū vt pater. ſ.de app.paſtoralis.& c.vt debitus.ergo in modū accuſationis deponit in modū vero inquiſitionis nō deponit,qđ dic,vt le.& no. ſ.e.dilectus.j. Quicquid tñ fiat,in arctius monaſteriū detrudunt, vt ſequit hic , & ibi dr. ne per ſeculū dānabiliter euagentur , vt ſ.no. Nec dicas non eſſe vim faciendam in depoſitione, vel quia per hoc,ꝙ non habet talis executionem,ſatis intelligatur depoſi-
3 tus,hoc enim non eſt verum,quia† cum depoſito non ita de facili diſpenſatur,vt patet in eo,quod legitur,& no.ſ. de cleri. non reſi.ex tuæ.§.fi.[Arctioris.]Et nunquid reddetur ei pecunia,ſi quā dedit,ne inueniatur ſecundo monaſterio oneroſa,dic,vt no. ſ.c. de hoc.& de cleri.coniu.quod a te. Quid ſi non inuenitur.monaſterium arctius?Nihilominus mutabitur.ar.81. diſt. valet. vel,ſi viſum fuerit,renuntiabit loco , & de nouo diſpenſatiue reſtituetur in illo.ar.j.eod.§.quod ſi forte. Vel dic, ꝙ infra tecta eiuſdem monaſterij in aliquo ergaſtulo retrudetur , vbi arctiorem vitam ducet,quam alii.ar.l.diſt.ſtudeat.& ſic ſeruabitur mens huius pene:arctior enim vita arctius reddet monaſterium , nam & ſicut alias legitur,habitus non facit monachum,ſed profeſſio.ſ.de regularibus.porrectum.& patet in ſeq.gl.[Perpetuam.]ſi.j.q.j.reperiuntur.& ca.ſi quis neque.vel in perpetuum carcerem ſicut hæ-
4 retici.vt.j.de hæret.c.penult.† nam & hæreſis dicitur ſimonia. vj. q.i.§.ſed licet.[Retrudenda]Supradicta intelligas de illis, qui poſt hoc ſtatutum taliter ſunt recepti , & ſic continuatur ſequens. §. de his autem. ¶De his autem] iii.pars.ſ.monialib. [Vt remotis] ipſius monialibus.alias remotæ,& de planior litera.[Eiuſdem ordinis]non arctioris ſicut primæ.vt ſ.§.j.Hæc enim eſt differentia inter has & illas , & ſic mitius agitur cum iſtis, quam cum illis , quod & faciendum eſt.ar.ſ.de conſti. cognoſcentes. [Collocentur]ſcilicet eædem moniales,ſi commode fieri poteſt,& ſic continuatur ſequens §. ¶Quod ſi forte] iiii. pars. [Multitudinem.] propter quam ſeueritati detrahitur,vt hic.& ſ.e.dilectus. filius A. reſpon.j.in fi.& j̄.de cleri.excommu.miniſtratores. quod dic, vt legitur,& no.ſ.de tempo.ordi.c.ii. [Commode.] nam illud ſolum poſſumus,quod commode poſſumus, vt hic. & ſ. de elect. quia propter.[Collocari]ſcilicet hæ,quæ receptæ fuerunt ante hoc ſinodale ſtatutum,vt ſ.e.§.proxi.nam illi continuatur.& idem intelligendum,eſt ſi eadem cauſa ſubſit,vel ſimilis de receptis poſt, quia vbi eadem ratio idem ius,vt legitur,& not.ſ.de conſanguinitate.tua.maior tamen pœna imponitur,quod dic,vt not ſ.eo.§.j. [De nouo]ſi.ſ.eo.ex inſinuatione.ca.i.& ij.& ca. de regularibus. quę intelligenda eſt ſecundum hanc.Et no.ꝙ de hoc.§.fit mētio in literis,quæ de hac materia emanant a pœnitentiaria tota die.
5 & j̄.eo.c.fina.¶Hoc etiam]ver.pars. [Monachos.] quorum†appellatione non ſolum priores, ſed abbates etiam continentur,vt patet in eo,quod legitur,& no.ſ.e.§.j.[Verum] ver. [Excuſare].ſ. monachi per ignorantiam,moniales vero non ſolum per igno-
6 tiam,ſed etiam per ſimplicitatem†nam permiſſum eſt mulieribus ignorare iura. ff.de probationibus. cum de indebito.§.finautem.& idem poteſt dici,de monachis rerum forenſium inexpertis,vt ibi,& ſic poteſt intelligi.C.de epi.& de ſindico.& ca. vnico.ſ.de act. olim.reſpon.j.ver. in negotio.quod verum eſt de his, qui nunquam clauſtrum exiuerunt,ſed cum hodie pauca ſint monaſteria,quorum fratres ad iura audienda non exeant,non poterunt de facili iuris ignorantiā allegare.[Singulis anni]ſic.ſ.de locato c.j.82. diſtin.propoſuiſti. ſ.de accu.ſicut olim.§.j.in fi.& j̄.de iudeis ita quorundam.in fi.j̄. de pœ.omnis.reſpon.j.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatorem ſuum corrumpere an licitum ſit.*

CAP. XLI.

AVdiuimus. [Epiſcopis]Multa & alia audiuimus de monachis, vt patet in eo,quod legitur,& no.ſ. de præben. ca.auaritiæ.& c. de monachis.ſ.de ſup.neg.præla. c.ii. [Ipſas.] ſcilicet eccleſias.[Interdicto.]vt abſolutio redimatur , ſicut & ſ.e.ad aures.[In eiſdem.] ſcilicet eccleſiis . [Inſtitui] quod nec ſine ipſis fieri poteſt,vt patet in eo,quod legitur, & notatur.ſ.de cleri. peregri.c.fi.& de offi.archid.cum ſatis.[Donec ipſis]ſcilicet epiſcopis contra id quod legitur.ſ.e.non ſatis.reſpon.j.ver.fi.[Perſoluatur] Et nunquid iſte,qui ſoluit, ſimoniacus eſt? Videtur quòd non ,
1 nam & licitum eſt accuſatorem ſuum corrumpere.ii. q.ii.§.notandum.& iuſtitiam,ac vexationem ſuam redimere, quod dic, vt no.ſ.eo.dilectus.ii.¶Preterea]ii.pars.[Relinquerit].ſ.miles,vel clericus,ſuper quo diſtinguendum eſt,quod dic,vt legitur, & no. ſ.de ſepultu.de his.[Ingerunt] ſcilicet prælati interdicendo , vel excommunicando,vel pignorando,vel alias vexando, ſeu etiam ipſis conquerentibus iuſtitiam negando,ſ.eo.dilectus.ii. j̄.de priuil.ca.iiii.& c.quanto.j̄.de pœ.cap.iii.¶Cum igitur]iii.pars.[Ab omni ſpecie mali.]ſic.j.q.j.emendari.ſ.de vita & hone. cler.cum ab omni [Exactiones.]Super hoc vide quod no. ſ. eo. & ſi quæſtiones.§.fi.ver.penul.[Quod ſi quis]ver.[Duplicata]ſi.ſ.de cenſi. procurationes.in fi.in Auth.de ſanc. epi. ii.colū.§.ſi vero laicus, coll.ix.ſupra de immuni.eccl. quia plerique . vbi de hoc.[Reſtituat.]conuertendo fideliter.quod eſt.j̄. in fi. [In vtilitatem] &c. [Quorum.]ſcilicet locorum.[Diſpendium] ſi.ſ.e.conſulere.

SVMMARIVM.

1 *Exequiis pro mortuorum nihil eſt extorquendum.*
2 *Venetijs decima mobilium mortuorum ſoluitur.*
3 *Sacramentis in ſuſcipiendis aliquid dare ſpecies mali eſt, licet ſit ex conſuetudine,quæ non eſt ſeruanda.*
4 *Pretium,an poſſit dari pro pſalterio legendo iuxta corpus mortui.*
5 *Sacramentis pro eccleſiaſticis aliquid exigere malum eſt.*
6 *Sacramenti in collatione, nec pecunia exigatur,nec actio,nec ſatiſdatio.*
7 *Clerici obtentu alicuius conſuetudinis nihil dabunt pro ſacramentorum collatione.*

CAP. XLII.

a
1 AD apoſtolicam.[a] [Pro exequiis mortuorū] Pro his †enim & ſimilibus nihil eſt extorquendū, vt ſequitur. & patet.ſupra eo.ſuam.& c.cum in eccleſię. [Exigunt.] Violentiam notat.ſi.ſupra eo.ſicut pro certo.reſpon.j.& c. ſuam. & c.ad noſtram.in fi.& c.ea quæ.& c.non ſatis.reſpon. j.ver. fina. [Extorquent]iniuſtitiam ſapit.[Et ſi forte]ver.[Cupiditati] quæ in clericis,& maxime religioſis potiſſime reprobatur. ſupra de cenſibus.ea quę.ſupra,de decimis. ca.j. ad fin. ſupra de præbend auaritiæ.[Impedimenta fictitia] puta infirmitatem grauiſſimā, quare non poſſunt a lecto ſurgere,non eſt præſens ille, qui habet clauem, vel vocatus eſt ad maius tribunal, vel habet maioribus negotiis intendere, vel opponunt excommunicationes, ſuſpenſiones,interdicta,vel conſimilia.ſi.ſupra e.cap.proxi §.j.[Fraudulenta.]ideo non debet eis prodeſſe, ſed potius obeſſe. ſupra qui ma.accu.poſſ.ſignificante.ſupra de reſcrip.ex tenore.in ſi.[Opponunt]quod malum eſt ex parte clericorum, & eſt aliud malum ex parte laicorum,vt in ſeq.§.¶Econtra vero]ii. pars.& econuerſo[Laudabilem conſuetudinem] quæ eſt , vt offeratur candela groſſa cum denariis,vel ꝙ capellanus habeat veſtes mortui, vel a nubētibus caput bouis,vel aliud certum quid,vel aliud quodcūque ſit ſimile, tales enim laudabiles conſuetudines ſunt ſeruandæ,vt hic patet, & in Auth.de ſanc.epi.§. pro conſuetudinibus. coll.ix.& xi.diſt.in his.ar.xvi.q.i.ſtatuimus.xii.q.j. duo. de conſe. diſtin.j. omnis chriſtianus. Cauendum eſt tamen,ne ſacramentum eccleſiaſticum retineatur loco pignoris , ſed gratis & ſine dilatione exhibeatur, & poſtea non pro ſacramento, ſed quia talis eſt conſuetudo , is, qui innititur cam infringere, per cenſurā eccleſiaſticam compellatur.vt j̄ §.j.& no. ſupra eo.ſicut pro certo.§.fi.& j̄.e.Iacobus.ſed do.no.aliter hic intellexit. vt in ſeq. glo. [Infringere] Non dicitur hic, ꝙ aliquid ſoluatur ꝓ eccleſiaſtico ſacramento, illud enim penitus illicitum eſt , vt.ſ. e.c.reſpon.j. cum ſuis cōcor.ſed hoc tantum pertinet ad officium epiſcopi, vt ſi ſuis velit mutare cōſuetudines laudabiles ſolicitando . ſcilicet vel ſtatuendo, ne quid detur ꝓ ſepultura, vel ſimilibus compeſcatur , nemo tamen cogitur ea ſeruare. ſ. eo. non ſatis. in ſi. cum ſuis concordan. ſecundum. d. n.& facit pro ipſo , quod hic dicit, & quod præcedit de hæretica prauitate ,quia & tales ſtatutores ſicut hæretici ſunt excōmunicati. j̄. de ſen.exc.nouit. Quid ergo ſi conſuetudo erat , ꝙ veniens ad pœnitentiam daret vnū denarium, vel ſimile, nunquid eſt cogendus ipſum dare? Non, quia talis aut dedit coactus, & ſic fuit ſimoniacum.ſ.ſ.ſuam.& ca.cum in eccleſiæ,& contra ius naturale, quare præſcribi non potuit, & per conſequens nec conſuetudo erit. ſ. de conſuet.ca. fi.viii. diſti.quæ contra. aut voluntarius,& ſic non eſt cogendus. ſecūdum. d. n. Sed ſalua reuerentia tanti patris contrarium pōt elici in eo, quod legitur,& no.ſ. de cenſi.ex parte.§.j.& j̄.e.§.j.& ipſemet contrarium videtur innuere in ſequen. quæſtione. Quid ſi conſuetudo ſit, quòd non tēpore collationis ſacramen-
2 torum, ſed tēpore mortis aliquid certum detur † ſicut Venetiis ſoluitur decima mobilium, in Britannia vero tertia in opus eccleſiæ,vel pauperum diſpenſanda , vnde cogendi ſunt talē conſuetudinem obſeruare.xj. diſt.in his. xij. diſtin.illud. ridiculum conſuetudo.& ſic intelligitur quod hic dicitur,& ex eo quod tāto ſoluerūt tēpore, ſi ead hoc præſumūtur voluntarie obligaſſe. ſecundum do.no. Quod dicit de conſuetudine Venetiarum, nō eſt omnino ſine ſcrupulo,ſi conſideretur cauſa ſolutionis,ita eſt enim de conſuetudine ibi, ꝙ in vita ibi nihil ſoluitur de decima,in morte vero omnia mobilia decimantur , quod quandoque eſt eccleſiis damnoſum, & quandoque lucroſum , ſecundū ꝙ viuunt homines plus,vel minus, nā ſi viuat centum annis paterfamilias pro decima nihil ſoluit,etiam de fructibus prouenientibus ex immobilibus, licet pauci ſint ibi, ſi vero hodie moritur, & ſuccedat filius omnia mobilia decimantur, ſi cras moriatur filius,

ADDITIO.

a ¶Pro materia huius Decretalis vide notata per Panor. ſupra eo. ſuam. & hic in gl.fi.poſt Inn.& iſtum.

filius,qui ſucceſſit,iterum omnia mobilia,quæ decimata remanſerant,decimantur:ſi interim tertia die moriatur nepos, qui ſucceſſit filio, & iterum eadem mobilia tertio decimantur, & ſic in infinitum,ergo quo ad immobilia, licet pauca ſint, cum nec in illis conſuetudo excuſet.ſicut no. d. n. ſ. de decimis.in ipſa rubrica,nec quo ad mobilia,cum & in vita nihil detur pro decima,& ſic contra quondam patris conſuetudo , quæ nulla eſt,allegari non poſſit,vt patet in eo,quod legitur, & no.ſ. de decimis.in aliquibus.§.fi.excuſationem perfectam non video , niſi forſan talis conſuetudo ſit a ſede apoſtolica approbata , vt patet in eo , quod legitur,& not.ſ. de decimis.a nobis.& ca.tua.& j̄. Quid ſi tempore collationis ſacramentorum conſueuit aliquid dari? Non cogi-
3 tur quis talem conſuetudinem obſeruare,†quia ſpecies mali eſt. ſ.eo.c.proxi.§.fi.& quia nec ante,nec poſt dandum eſt aliquid. j. q.ii.c.ii.ſecundum do.no.& melius.ſ.eo.ſicut pro certo.§. fi. Sed quicquid dicat,dic, vt ibi no.& in præceden.glo.in cuius mente concordauerunt in ſcriptis ſuis.T.lo.Goff. B.& quaſi omnes doctores.Et habet locum hoc, quando eccleſia contra laicum conſuetudinem allegat,ſecus quando contra clericum , qui tunc diſtinguitur,& determinatur,vt no.ſ.e.c.Iacobus. & no. ſ. de decimis.ad apoſtolicam.in fi.Illud tamen in omnibus certum eſt, ꝙ gratis pōt recipi,quod gratis offertur.j. q.ii. quam pio.prout legitur,& no.ſ.e.dilectus.j.in fi.Quid de his,qui habent diuerſa cœmiteria,vnum vocant Paradiſum,in quo non ſepelitur aliquis , niſi prius ſoluantur quinquaginta libræ,aliud vero commune?Quid ſi maior crux non deportetur , niſi pro certo pretio habito ? De his,& decem aliis quæſtionibus inuenies in Summa.eo.tit.§.qualiter committatur. ver. Quid de his, qui habent diuerſa cœmite-
4 ria,& ſequentibus vſque ad.§. lingua. † Et nunquid poteſt dari pretium pro pſalterio legendo iuxta corpus defuncti? Dic, vt no. in eodem.§.ver.quid ſi clericus. [Sub prætextu.] prætextu enim pietatis non eſt impietas committenda. j. q. j. non eſt putanda . xiiii.q.v.neque enim ſi agris.xxx.q.j.noſce.j̄.de vſur.ſuper eo. [Canonice]q.d.ſimoniacum eſt , & contra canones,quare nihil penitus ſolueremus.[Pietatis.]alias prauitatis, & tunc expone canonice,quod præcedit.i.canonicorum.q.d. tanta eſt prauitas canonicorum,ſiue clericorum,ꝙ nihil ſoluemus eis,quæ excuſatio reprobatur. ſ. de decimis.tua nobis.§. prætextu. ¶Quapropter] iii.
5 pars. ſcilicet † quia pro ſacramentis eccleſiaſticis aliquid exigere malum eſt, vt ſ.eo. c.reſpon.j.& econuerſo id , quod conſuetudo laudabilis introduxit eccleſiis ſubtrahere,quaſi hæreticum eſt,vt ſ.§.proxi.& ideo vtrunque corrigendum eſt . [Quare ſuper his] &c.[Prauas.]prauę intelliguntur,quando pro ſacramentis eccleſiaſticis exiguntur ante collationem ipſorum,vel poſt,etiam obtentu conſuetudinis cuiuſque,vt patet.ſ.e.ſicut pro certo. §. fina. vel quando ante ſolutionem , vel ſaltem ſatiſdationem denegāt eccleſiaſtica ſacramenta,vt patet ex frequentibus.[Prohibemus] ſic corrigitur primum malum.[Et pias] ſubaudi pie.i.libere vt ſequitur.[Præcipimus]& ſic corrigitur ſecundum malum.[Obſeruari]cum effectu.argum.ſ. de cleri. non reſi.relatum.ergo is, qui contra conſuetudinem ius introductum eccleſiæ ſubtrahit, ſatiſfacere cogitur, vt ſequitur,alias cum effectu conſuetudo nō obſeruaretur,& hoc euidenter eſt contra id, quod legitur ſecundum dominum noſtrum.ſ.§.proxi.[Statuentes]ver.[Vt libere]
6 q.d.quando petitur ſacramenti † collatio,nec pecunia exigatur, nec ſatiſdatio,vt no.ſ.nec etiam aliqua pactio, quæ in talibus reprobatur,vt legitur,& notatur.ſ.eo. tua nos.reſpon.j. nec dicatur a ſacerdote ego non exhibeo hoc ſacramentum , niſi ſatisdes, quaſi retineatur ſacramentum loco pignoris : ad hoc enim nulla conſuetudo prodeſt,& ſic intellige iura,quæ dicunt, ꝙ conſuetudo non prodeſt in talibus.ſ.e.ſuam. & cap. etiam. & cap.cum in eccleſiæ.§.j.& cap.non ſatis . §. fina. & omnia ſimilia immo omnino libere conſerantur , vt hic dicit,& probatur.j. q. j. quicquid.& ſ.co.in tantum.§.[Sed per epiſcopum] q.d.ſacerdos non erit iudex in re propria , immo recurrendum eſt ad diœceſanum,ad cuius prouidentiam eſt recurrendum . j̄.de ſenten.excomm.monachi.x.q.j.regenda.& cap.decernimus.& ſi videatur ſibi conſuetudo probata,& laudabilis,ad coertionem procedet,alioquin abſtinebit.Vel quaſi diceret,ꝙ presbiter non agat in formam iudicii,ſed hoc tantum epiſcopo denunciet. Vel etiā ſi diceremus,ꝙ presbiter petitionem non habeat,quædam enim ſunt, quæ & ſi honeſte accipiantur, inhoneſte tamen petuntur. ff.de var.& extraor.cog.l.j.§.eſt quidem res ſanctiſſima. & argu.ff. qui & a quibus ma.lib.non ſi.l.ſi.§.ſi.tamen epiſcopus ex officio ſuo de plano & ſine libello facta ſibi fide de conſuetudine ipſam faciet obſeruari. Nos tamen dicimus,ꝙ bene habet presbiter ius petendi ſaltem in modum denuntiationis, de qua notatur,& legitur.ſ.de iud.nouit.§.liceat : ſed de plano, & ex officio expediendus eſt,vt hic innuit,& ibi not.[Compeſcantur.]ſcilicet laici, de quibus fuit querela expoſita.ſ.§.j.& ſic intellige iura illa, quæ in-
7 nuunt conſuetudinem in talibus eſſe ſeruandam. † Nam clerici etiam obtentu alicuius conſuetudinis nihil dabunt.vt ſ. eo.ſicut pro certo.& cap.in tantum.§.fi.& j̄.eo. Iacobus. vbi de hoc.& eſt ſi.ſ.de decimis.c.j.& ii. [Malitioſe] ſub prætextu canonicæ pietatis,vt legitur, & notatur.ſ.eo.§.proxi.ad fi.

SVMMARIVM.

1 *Solennitates eccleſiarum de iure communi ad Archidiaconos ſpectant.*
2 *Pro ſolennitatibus nihil eſt exigendum.*
3 *Inſtituta originalia,omnino ſunt ſeruanda a monachis, & ab aliis.*
4 *Priuilegium habens ipſum allegare,& exibere tenetur,& in quo loco.*
5 *Papa mandando monachis aliquid,quod eſſet peccatum,vel contra ſubſtantiā ordinis,an ei ſit obediendum.*
6 *Dictio,perpetuo,quomodo intelligatur.*

CAP. XLIII.

NE Dei eccleſiam , & infra .
1 Solennitates.] quæ† de iure communi ad archidiaconos ſpectant.ſ.de offi.archid.ad hęc.§.in quendā. & c.vt noſtrum . ſed illa ſolennitas non eſt in abbatibus Ciſter-
2 cien.ordinis requirenda,vt hic dicit, pro †quibus etiam nihil eſt exigendum.ſ.eo.in tantum.§.fin.alias autem de plano inſtallari poterunt per monachos eligentes,ſed caueant, ne præpoſterent , vel offendent,ſuper quo vide,quod legitur,& notatur. ſ.de elect. eccleſia.ſ.j.ante fi.¶ Adiicimus]ii.pars.[Archiepiſcopi.]in quorū diœceſibus veſtra monaſteria ſunt conſtructa.ſ.de relig.do.de xenodochiis,quod ſi tertio requiſiti ipſos benedicere noluerint, licet eiſdem monachos proprios benedicere, & alia,quæ ad hoc officium pertinent,exercere.ſecundum id quod legitur,& notatur.ſ. de ſupplen.negligen.præla.c.j. [Profeſſionis].i.obedientiæ profeſ-
3 ſæ.[Ab origine]Sunt enim †omnino ſeruanda , & a monachis, & ab aliis originalia inſtituta,vt hic patet, & ſ. de ſtatu monach. recolentes.j.¶Quæ talis eſt] iii.par.[Ego] hic incipit forma.[Subiectionem.]Hic recognoſcit dominum.& j̄.eo.tibi domine epiſcope.[Reuerentiam]Hic recognoſcit patrem. [Obedientiam.] Hic recognoſcit iudicem , patet igitur ex his, ꝙ Ciſtercien. non ſunt exempti , immo epiſcopi ſunt domini, & patres, & iudices eorum,ſaluis priuilegiis eorundem, quę ſibi & aliis ſunt ſeruan-
4 da.j̄.de priuil.ca.iiii.ſed qui † priuilegium habet ipſum allegare, & exhibere tenetur.ff.de iudi. ſi quis ex aliena. c.diſt.contra morem.ſ.de offi.& po.iud.deleg.cum in iure,quia aliter de ipſo iudicari non poteſt,niſi inſpiciatur,vt legitur,& notatur.ſ.de vſu pal. ca. fin.& j̄. de priuilegiis. porro. in loco tamen tuto eſt exhibendum,vt patet in eo,quod legitur, & notatur.ſ.de fide inſtrumen. accepimus.[Conſtitutam]q. d.& ſi in omnibus diebus obediendum ſit,non tamen contra Deum quod dic,vt legitur, & notatur.ſ.de temp.ord.ad aures.§.[ſecundum regulam] ſupra de offi.archid.c.ſi.§.j.ver.penult.[Tibi domine.]dominus enim eſt,vt ſupra no.quo ad honorem,dignitatem,& officium,non quo ad proprietatem,& adminiſtrationem rerum eccleſiaſticarum,reſpectu cuius procurator , & non dominus reputatur . ſupra de dona.c.ii.[Succeſſoribus]De hoc dic,vt no.ſupra de iureiur. ego. & c.veritatis.[Apoſtolice] quę licet hic poſterior ponatur in ordine,eſt tamen prior in obedientia,vt patet.xi.q.iii. qui reſiſtit.& 9.q.iii.cuncta.& c.per principalem. Eſt ergo hyſteron proteron . ſi.no.ſupra,de iudi.decernimus.& c.nouit.§.fin.[Canonice.]Nō ergo tenetur intruſo.ſ.2.q.ii.alienationes. ſupra de elec.quiſquis. vel ſindico.79.diſt.c.ii.[Saluo ordine] quia etiam ſi Papa manda-
5 ret eis aliquid, quod eſſet peccatum , vel contra ſubſtantiam †ordinis,non tenerentur obedire. ſ.de ſta. mona. cum ad monaſterium.ad fi.ſecundum do.no.quod dic,vt ibi no.& ſ.de voto.c.j.& de temp.ord.ad aures.§.j.multominus tenentur,ſi epiſcopus hoc mandaret.xi.q.iii.ſi quis epiſcopus.ca.non ſemper. c.ſi dominus. licet propter obedientiam quandoque aliud bonum intermittatur.9.q.iii.quid epiſcopus.quod dic,vt legitur, & not.ſ.de maio.& obe.
6 quod ſuper his.[Perpetuo] i.quādiu†vixero, & abbas permanſero.ar.in eo quod leg.& not.ſ.de elect.venerabilem.§.fin.& ita habes hic formam Abbatum Ciſtercien.ordinis, cui nihil penitus eſt addendum.j̄.de exceſ.præla.ſane.& adde quod no.ſ. de maio. & obe.cap.dilecti.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus abſens an debet percipere diſtributiones quotidianas, vel victualia.*
2 *Canonici aliquem recipiendo in canonicum nihil temporale debent exigere.*
3 *Clerici a laicis poſſunt exigere,quod laudabilis conſuetudo introduxit,et hoc triplici ratione diuerſitatis.*
4 *Laici non poſſunt decimas contra eccleſiam præſcribere.*
5 *Prælatus ſi conſueuit aliquid exigere pro expenſis in conferendis ordinibus, vel aliud miniſtrando,an poſſit iuſte exigere.*
6 *Obedientiæ bona eneruare non debemus.*
7 *Præbendæ debent eſſe æquales.*

CAP. XLIIII.

IAcobus. [In eccleſia].ſ. Eſculana, ſed alii dicunt Apulina, & non habenta pueritia,vt ſeq.[Aprutin.]De hoc dic,vt plene legitur,& no.ſ.de præben. ſuper inordinata. Alii habent Apulina.ſcilicet eccleſia,vt in preceden.interli.[Canonicū]ideo non

debet diu prębenda carere.ſ.de prębẽ.relatum.§.fi.vbi de hoc.
¶[Canonici]ii.pars.[Eiuſdẽ]ſcilicet eccleſiæ Eſculanæ, vel Apu-
linæ ſecundum diuerſas literas,vt no'a.ſ.reſpon.j.[Partem] pro-
uentum.]In commune venientium:& poſtea inter canonicos
cõmuniter diuidendorum.j.de verbo.ſig.olim.in fi.Vel.i.diſtri-
1 butionũ† quotidianarum, vel victualium, quæ non conſueue-
a runt abſentibus[a] exhiberi. ſ.de præben.licet.ſ. de cler.non reſi.de
cætero.in fi.[Ac præbendam]ſcilicet certam etiam ab alijs diui
ſam,quæ vocatur corpus præbendę, & in quibuſdã etiam eccle-
ſijs'percipitur in abſentia.ſ.de conſtit.cum omnes.reſpon.j. [Re
cuſant.]niſi eis primo prandium fecerit ſuper hoc. [Quandam
conſuetudinem.]quæ non excuſat,vbi clerici a clericis.exigunt
2 aliquid † temporale ad repletionem ventris ſpectans, vel aliam
propriam vtilitatem petentium,vt hic.& ſ.e. ſicut pro certo. &
c.in tãtum.§.fi.& c.veniens.j.q.iij. ſi quis p̃bendas.ſi.no.ſ.e.de cõ-
ſtitu.ex parte.Quid ergo ſi petatur capa ex ſtatuto, vel conſuetu-
dine ſpeciali,vel aliud,quod ſpectat ad diuinum cultum,ſiue fa
bricã eccleſiæ? dicimus hoc omnino ſeruandum. arg.ſ. de teſta
mentis.officij.& ca.fi.ſ.de his quæ fi.a maio.par.ca. c.fi.& etiam
in hoc caſu poſſet ante receptionem cautio exigi.arg.ſ.de pręb.
ſignificatum. ſ.de ele. ſignificaſti j.q.iii.quęſitum.xviij.diſtin.de
eulogiis. xviij. q.ij.hoc tantum. & ca.ſeruitiũ,& in eo,quod leg.
& no. ſ.de cenſi.quanto.quaſi Deus cum canonico permutare
videatur ſpirituale cum ſpirituali. arg.ſ.de rerum permu.ad quę
3 ſtiones.†Clerici vero a laicis poſſunt exigere ea,quæ laudabilis ꝯ
ſuetudo hactenus introduxit,& ſi repletione ventris,vel aliã pri-
uatam vtilitatem reſpicere videatur . ſecundum id quod legitur
& no.ſ.ad apoſtolicam.§ fi.& ca.ſicut ꝓ certo.§.fi.Quæ eſt ratio
diuerſitas? Rñ. Triplex poteſt redi.Prima ratio eſt : quia habita
comparatione de clericis ad laicos,& de clericis ad clericos, qđ
iudicatur priuatæ vtilitatis inter clericos & clericos.i. vbi clerici
hoc petũt a clericis, iudicandũ eſt publice inter clricos & laicos.
i.vbi clerici hoc petunt a laicis.argu.ff.de iuſti.& iu.l. j.& diſtin.j.
ius publicum . quæ fortior eſt priuata, vt patet in eo,quod legit,
& no ſ.de regula.licet.§. illa ſemper. ver.j. ſ.de pręb. c.ij. ſ.de fo-
ro competenti.ſi diligenti . Secunda : quia laici nobis opido sũt
infeſti ij. q.vii.laici.& mille modos habent defraudandi nos , &
ſubtrahendi eccleſiæ iura ſua,vt patet.ſ.de decimis.tua nobis . &
& ca.in aliquibus.vnde non eſt mirum, ſi ius inueniat vnũ mo-
dum,per quem aliqua recompenſatio habeatur,ſic enim & ſalu
ti animarum ipſorum , & eccleſiæ neceſſitatibus , & vtilitatibus
prouidetur,quod & faciendum eſt. ſ.de decimis. cum non ſit in
homine.§.j.Tertia,quia clerici magis ſunt ſubditi ſibi, & obediẽ-
tes adinuicem,quam laici clericis.inde eſt, ꝙ ſi conſuetudo in ta
libus rationabilis iudicaretur,daretur pręlatis & ſuperioribus ma
teria opprimendi clericos ſubditos & calumnias ingerendi,vt in
nuitur in iuribus.ſ.in prin.huius gl.inductis.& ſ. eo. audiuimus.
quod non eſt faciendum,vt patet in eo,quod legitur,& not. ſ.de
diuor.quanto.§.penul.quia dum ſumptus quæritur,prædo craſſa
tur.lxxxvi.diſtin.non ſatis.ante fin.& poſt medium ca. & argum.
C.ad l.Iul.repe.l. iii. & ideo patet, quare conſuetudo approbanda
eſt,quando a clericis contra laicos , & non contra clericos alle-
gatur,ſaluo eo quod no.j.§.j.ſic laici difficilius abſoluuntur, quã
clerici,vt patet in eo,quod no j.de ſen.excom.peruenit.Sic & lai-
4 ci†non poſſunt decimas contra eccleſiam præſcribere. ſ.de præ-
ſcrip.cauſam quæ.clerici tamen contra clericos ipſas præſcribũt.
ſ.de deci.cum ſint.& ca.ad apoſtolicæ.nec tunc refert, quæ eccle
ſia habeat,dummodo eccleſia habeat,& non laicus.ſ de his quæ
fi.a pręla.cum apoſtolica. §.authoritate.Quod poteſt pro quarta
ratione aſſignari,& hic iunges quod no.in Summa. eo.ti. §.qua-
liter.ver.ſolutio ex pacto.& ſequentibus. vſque ad verſic.quid de
his.¶[Quo circa]iii.pars.[Vt & tali conſuetudine] quæ.ſ.vtilitatẽ
priuatam continet,& a clericis contra laicum allegatur, ſecus de
illa quæ publicam vtilitatem reſpicit, vel contra laicos eſt indu-
cta,vt no.ſ.eo.§. proxi. ſic non poſſunt clerici contra clericos ta-
lem conſuetudinem allegare,ſiue allegantes ſint æquales, vt hic.
& ſ.eo.veniens.ſiue inferiores,vt ſ.e.ſicut.j.& ca.in tantum.§.fin.
Quid ergo ſi in aliqua prouincia, vel diœceſi ſit conſuetudo , ꝙ
aſſiſtentes epiſcopo conſecranti,vel dedicanti,vel ordinanti par-
tem oblationum habeant ? Seruanda eſt conſuetudo. x.q.iii.nec
numerus.xviii.q.ii.Eleutherius.& ca.ſeruitium. Et idem in mor-
tuariis,ſiue ſepulturis, & in omnibus,quæ inter clericos de iure ,
vel ratione conſuetudinis diuiduntur.ſ.de ſepultur. certificari.ſ.
de teſtamentis.requiſiſti.ſecundum do.no.& cap.fi.j.de verb. ſig.
5 cum inter vos.& ca.antepen. Quid etiam † ſi prelatus talia exer-
cens conſueuit expenſas percipere pro ſe & comitibus ſuis, nun-
quid & poteſt ſtatui , vel ex conſuetudine haberi, ꝙ certum quid
recipiat pro expenſis ? Dicas , ꝙ ſic, quia nec cogitur propriis ſti-
pendiis militare.x.q.fi.relatum.xii. q.ii. charitatem.ſecundum d.
n. Quinimmo & procuratio talibus officiis eſt annexa , vt patet
in eo,quod legitur,& not.ſ.eo.cum ſit Romana.lib. vi.dummo-
do hoc patiantur facultates eccleſię , alioquin prouideat epiſco-
pus ipſe ſibi.x.q.iii.cauendum . Quid ergo ſi quid vltra expenſas
prelatus exigat ? Non eſt ei parendum.x.q.iii.nec numerus. ſecũ
dum do.no.& extra do.no.de cenſi.Romana. §. caueat. lib.vi.&
j.de exceſſ.prelatorum.cum ad quorundam . Vel dic,& melius.
ſecundum do. no. ꝙ aliud eſt petere aliquid ab his , quorum ec-
cleſia conſecratur, vel de bonis eorum, & hoc nullo modo licet
etiam ex conſuetudine.ſ.eod.ſicut pro certo. & ca.in tantum.&
aliud eſt nihil ab eis petere,ſed de oblationibus, quæ in dedicatio
nibus obuenerunt,partem accipere,vel alias diuidere,quod licet,
vt ſupra no. ſecundum do. no. qui & multa alia circa hoc ſcri-
pſit,ſicut placuit.ſ.eod.ad apoſtolicam.tu tamen dic,vt no.ſupra
verſi.quid etiam ſi prelatus & pręced. Sicut enim iuſtum eſt , ꝙ
denegetur beneficium ei, qui non facit ſeruitium , ſic & ęquum
eſt,ꝙ qui facit ſeruitium,beneficium habeat , & qui ſeruit altari,
de altario viuat.ſupra de cleri.coniuga.quod a te.& ca.diuerſis.ſu
pra de præben.cum ſecundum Apoſtolum. quinimmo & cleri-
ci poſſunt epiſcopo denegare ſeruitium ſuum , ſi ab ipſo non re-
cipiunt beneficium conſuetum , & ſic etiam loquitur ſecundũ
do. no.xcv.diſtin.eſto ſubiectus xlv.diſt.cum beatus. Quod non
6 admittimus,ne bonum†obediẽtiæ eneruemus.xxiii.q j.quid cul-
patur.ſupra,de temp.ord.ad aures.§ .j.vbi de hoc. Et ne ipſos in ſi-
moniæ periculum inducamus , libere igitur obſequio ſpirituali
præſtito, agant poſtea de iure ſuo,ſi volunt. argum.ſ.eo.ad apo-
ſtolicam. Alia vero,quę non ſunt annexa officij oneri , ſed reple-
tionem burſę tantum reſpiciũt,ſicut eſt in archa argenti,vel vac-
ca alba,vel paſtus ſpirituali officio non annexus, vel aliud conſi-
mile,peti non poteſt a clericis obtentu conſuetudinis cuiuſcun
que,vt hic,& ſ.eo.ſicut.j.& c.in tantum.§.fina. cum ſuis concor-
7 dantiis.[Vni ex aliis.]arg.ꝙ præbendę†debent eſſe ęquales,quod
dic,vt no.ſ.de conſti.cum omnes. §.fi.

ADDITIO.

a ¶Abſentibus. De his vide bo.tex.in c.vnico.de cleri.non reſi. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio turpis non parit obligationem, & an promittens poteſt agere ad reſcindendam promiſſionem.*
2 *Ordinator,& ordinatus magis puniuntur, quam repræſentator conferendo ordinem indigno.*
3 *Simoniacus quomodo eſt puniendus, & quomodo quaſi ſimoniacus.*
4 *Pactum plus operatur, quam repudiatio, & quomodo conficitur repudiatio, & quomodo pactum.*

CAP. XLV.

SI quis ordinauerit. [Promiſſionem, vel iuramẽtum]
1 cũ hæc promiſſio † principalis turpis ſit,& ideo nec
obligationem inducat,idem & de iuramento acceſ
ſorio eſt cenſendum,quod dic,vt le,& no.ſ.de pac. c. fi.ſ.de iure-
iur.debitores.Sed nunquid promiſſor poteſt agere, vt ſibi remit-
tatur promiſſio? Quidam dicunt,ꝙ ſic.ãr.j.de magiſtris.c.ii. Do-
minus noſter contra,quia obſtat ei propria turpitudo . [Ab illo]
quem vult ordinare,vel repræſentare,quod omnino illicitũ eſt,
& ſimoniacum,vel quaſi,vt patet in eo,quod leg.& no.ſupra eo.
per tuas.j. [Ordinator] ver. [A collatione] ſcilicet ordinum, vt
puniatur,in quo deliquit.ſupra de iure pa.paſtoralis.cũ ſuis ꝯcor.
2 [Ab executione.] Ex hoc.ver.& ſeq.patet, ꝙ † ordinator & ordi-
natus magis puniuntur,quam repræſentator,& eſt ratio, quia in
poteſtate eorum fuit nõ dare ordines, vel non recipere , & ideo
magis deliquerunt.ſ. de tranſl. epi. c.ii. §.fi.Ex hoc etiam patet,ꝙ
hic loquitur de repræſentatore clerico,puta archidiacono , & de
repræſentato ad ordines.ſicut & ſ.de præben. cum ſecundũ apo
ſtolum.§.j.Quid ergo de laico repræſentante ad eccleſiam? Rñ.ta
lem noluit hoc modo puniri,quia nec tantum deliquit , ideo &
de tali etiam clerico noluit facere mentionem.Recurre ergo in
tali caſu ad id,quod le.& no. ſ.e.ſicut pro certo. & ca.conſulere.
[Ordinum]quos.ſ.ſic contulit,vel conferri fecit.ſecundum Goſ.
Vel dic ordinum omnium,& ſic magis puniuntur, vt in præce-
den.gl.& j.no.ver.j.[Per triennium]quo elapſo ipſo iure remitti-
tur pœna iſta,ſicut & ſ.de vi.& ho.cler.ca.fi.ante fi.& ſ.de elc.cũ
in cunctis.§.penul.vbi de hoc.ſecus in ſeq.ver.vt ibi no.[Et ordi-
natus]ver.[Sic ſuſcepto.]ſcilicet ſimpliciter,& non ab aliis,& ſic
minus punitur,q̃ pręcedentes,vt ſ.no. [Donec diſpenſationem]
non ergo remittitur per lapſum temporis , ſed ſ'm voluntatem
ſummi Pontificis.ſi.ſ.de elec.nihil eſt.§.quia ſi ſecus . in ſi. ſupra
de temp.ord.cum quidam.& c.dilectus.in fi. [Per ſedem apoſto-
licam.]non ergo,ex quo ſibi hoc retinet , per inferiorem poterit
diſpẽſari.j.de ſen.excom.nuper.§.in ſecundo.in fi.& ſ.e.de ſimo
3 niacę.vbi de hoc.[Suſpenſos]Sed ꝯ,qa†ſimoniacus deponendus
eſt.i.q j.reperiũtur.& q.iii.c.fi.ſ.de accu.inquiſitionis.ſupra e. c.ii.
Sol.Dicũt quidã,ꝙ hoc verũ eſt de illo, qui vere ſimoniacus eſt,
ſed hic nõ interuenit ſtudioſa voluntas emẽdi,vel vẽdendi, cum
nullũ pretiũ datũ fuerit.ſine quo non cõtrahitur emptio.Inſt.de
contrahen.emp.l.ii.§.ſine.per conſequens nec ſimonia,quæ etiã
ſine tali ſtudioſa voluntate non committitur. j. q. j. qui ſtudet
ſ.eo.conſulere.vbi de hoc. Nec obſtat,ſi dicas,ꝙ iſte renuntiauit ti
tulo,quem ex ordine erãt conſecuturus.ſ.de prębẽ.cum ſecun
dum.& idem eſt remittere,quod dare,vt no.ſ.eo.querelam.§.j.in
fi.& ſ.eo.per tuas.j.quia hic non remittitur ius , quod adhuc de-
beatur,ſed quod poſſet in futurum deberi,cui renuntiari non po
teſt.ar.ff.de leg.ii.ſi ita ſit ſcriptum.§.ſi ſub conditione. ff. de acq.
hęr.is qui hæres . ſicut nec decretalis bonorum poſſeſſio nondũ
delata.ff.de ſucce.edic.l.j. §. decretalis. ſecus autem eſſet ſi renun-
tiaretur iuri iam acquiſito,'& ſic loquuntur iura,quæ volunt , ꝙ
idem ſit remittere,quod dare:ideoque vbi vera ſimonia commit
titur,ſimoniacus deponitur,vt in contrariis, vbi vero non com-
mittitur,proprie ad tempus ſuſpenditur , vt in hoc.c.ſecundum
do.no.& B. Tu dicas, ꝙ hæc decretalis intelligenda eſt in iudicio
animæ.q.d.eo ipſo ꝙ taliter ſuſcepit ordinem,ſciat ſe ipſo iure ſu
ſpenſum,quouſque iſtud Papæ denũtiauerit , & per eum cũ ipſo
fuerit diſpenſatum,pœnam autem ordinariam non patitur , qa
eccleſia non iudicat de occultis.ſ.e.ſicut nobis.in fi.cum ſuis cõ-
cor.Intelligitur ergo hoc ca.de ſimoniaco occulto, ſicut & illud.
ſ.e.ex tuæ.ſi enim eſſet manifeſtus,ſemper eſſet ſuſpẽſus.ar.xxxii.
diſt.§.verum.& ſi hac durante ſuſpenſione ante diſpenſationem
obtentam accuſaretur, vel procederet inquiſitio contra ipſum ,
& conuinceretur,deponeretur.ſecundum id quod le.& no. ſ.eo.
de hoc.& de accuſ.inquiſitionis.quantũ cunque alias pœnitentiã
egiſſet.xxxiii. q.ii.admonere.& no. ſ.de biga. quia circa. Ordina-
tus etiam & repręſentatus ſatis publicabuntur , ſi per triennium
ſtant ſuſpenſi,& ſi interim celebrauerint,irregularitatem incur-
rent , in qua non niſi per ſedem apoſtolicam poterit diſpenſari .
extra d.n.de ſen.exc.cum medicinalis. §.fi.lib.vj. Reſponſio autẽ
aliorum non ſufficit,tamen & ſi ius nondum acquiſitum renun
tiari, vel repudiari non poſſit , vt dicunt iura ſuperiora, per pactũ
tamen remitti poteſt.C. de pac.l.j.& eſt ratio ſ'm d. n. qa in repu
diatione , ſiue renuntiatione ſolus conſenſus, ſiue ſolũ verbum
renuntiantis interuenit,in pacto vero plures conueniunt,vt pro
batur.ſ.de pact.c.j.reſpon.j.& §.j.vnde non eſt mirum,ſi pactum
4 †plus operatur,quam repudiatio.ar.xx. diſt.de quibus. ſ. de offic.
del.prudentiam.reſpon.j.ver.fi.quia & dicit lex,ꝙ idem eſt remit-
tere,quod dare,non ſolum vbi ius acquiſitum remittitur, ſed ẽt
ſi remiſit cõmodum,quod inde poterat ſentire, nam & qui gra-
tuitam pecuniam recepit mutuo , licet ipſam reddere teneatur ,
tamen videtur aliquid recepiſſe.ff.de cal.l.j.§.fi.& l.ii.& iii.& iun
ge quod not.ſ.e.per tuas.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus in quo caſu indiget diſpenſatione.*
2 *Abbas monachus eſt, & ſub conſtitutione pęnali includitur.*
3 *Monachorum nomen extenditur ad Abbates, ſic clericorum & ſubdiaconos, & presbiteros, & præpoſitorum ad epiſcopos.*
4 *Beneficij nomen non extenditur ad dignitates, vel rectorias.*
5 *Extenſio cum ſit in pœnalibus multo fortius in fauorabilibus.*
6 *Reſcripta Papæ vtrum reſtringatur, vel extendantur in beneficijs.*
7 *Offendere plures difficilius eſt, quam vnum.*
8 *Simonia per ſolam pœnitentiam aboletur, & quæ ſit.*
9 *Simonia, & vſura an committantur ex ſola voluntate.*
10 *Papa, in prohibitis lege diuina, & canonica diſpenſare non poteſt.*
11 *Honor non acquiritur ambitione, ſed labore.*
12 *Honor eſt auferendus ambientibus.*
13 *Culpæ leui, leuiter indulgetur.*
14 *Promotio quandoq; fit alicuius, licet ſit in peccato mortali.*
15 *Deus facilius remittit iniuriam ſibi factam, quam homo.*

CAP. XLVI.

MAndato noſtro. [Cum monachis.]quo
rum nomine & abba-
tes continentur.j.e.§.j.[Per ſimoniam]ſcilicet mani
1 feſtam† & expreſſam pacto interueniente. in quo ca-
ſu locus eſt reſignationi & diſpenſationi,vt ſequitur,vel per ſimo
niam tacitam & occultam.ſ.mentalem tantum,in quo caſu nõ
cogitur quis renuntiare,nec eſt neceſſaria diſpenſatio.vt j.eo.c.§.
fi.[Locum]ſubaudi & illorum,qui temporalia receperũt, vt aſſi
gnarent eundem locum,qui & tacite includuntur,vt patet.j.eo.
§.fi.[Conſtitutionem] mutatis.ſ.priorib. locis & inferiorib. aſſi-
gnatis vt ſ.e.quoniã ſimoniaca.§.quod ſi forte.de quo fit hic mẽ-
tio,vt ibi no. [Et.j.]hoc eſt.quæritur, vtrum hoc mandatum gra
tioſum ad abbates extendatur,& vtrum is , qui commiſit ſimo-
niam tantum mentalem, reſignare teneatur,& his duabus tãtũ
quæſtionibus reſpondetur,primæ ꝙ ſic,ſecundæ ꝙ non.j.e.§.j.&
2 ii.¶[Cõſultationi]ii.pars.[Ad abbates] quia † & abbas monachus
eſt,& ſub conſtitutione pęnali includitur,vt patet.ſ.eo.quã ſimo
niaca.reſpon.j.§.j.& §.fi.in prin.vt ibi no.Multo fortius in fauora
3 bili.vt hic dicitur.ar.ff.de lib.& poſth.cum quidam. † ſicque no-
men monachorum extenditur ad abbates vt hic.Sicut & nomẽ
clericorum ad ſubdiaconos & presbiteros.xi. q.j.de perſona. & ad
canonicos.j.de ver.ſig.cum tibi. Sic & nomen prępoſitorum ad
epiſcopos & archiepiſcopos j.de ver.ſig.quamuis.i.q.iii.ſaluator.
4 Sed contra,quia † nomen beneficii non extenditur ad dignitates,
ſiue rectorias.ſ.de præben. c.fi.quamuis extendatur ad præbẽdas.
j.de ver.ſig.tua.Sol.in talib. conſideranda eſt ſcribentis intentio .
ſ.de offi.deleg.ſuper eo.cum ſuis concor.quæ & ſcripturæ, & vo-
ci præualet.j.de ver.ſig.intelligentia.ff.de ſuppellec.leg. Labeo.C.
qui pe.tu.l.fi.j.q.i.Marchio.xxii.q.v.humanæ.Hęc ergo fuit inten
tio,vt tam monachi,quam abbates corrigerentur, & ſaluarẽtur ,
& ideo fit extenſio,quia per hoc prouidetur animabus , & nulli
5 præiudicium præparatur,& quia ex quo † fiebat extenſio in pœ-
nali conſtitutione, multo fortius debuit fieri & in fauorabili , vt
no.ſ.e glo.in prin.In contrario vero fit reſtrictio, quia dignitates
& rectoriæ de clericis proprii gremii conſueuerunt per electio-
nes frequentius ordinari,in quo caſu nemo inuitis dãdus eſt.lxi.
6 diſt.nullus inuitis.†Cum ergo Papa ſcribit pro beneficio maxi-
me perſonæ extraneæ conferendo , veriſimile eſt ipſum ſenſiſſe
de ſimplici,& non de dignitate, vel rectoria , propterea ibi fit re-
ſtrictio,ne alij fiat præiudicium,& ne electiones impediantur. ſ.
de elec.c.j.& c.cum terra . Nec ob. ſi etiam in ſimplici beneficio
dicatur fieri præiudicium,tum quia nõ eſt præiudicium, de quo
quæri poſſit multum. ſ. de offic.lega. dilectus. tum quia collatio
ſimplicis beneficij, vt frequentius , conſueuit ſpectare ad vnum ,
7 electio vero ſemper ad plures.† Et difficilius eſt offendere plures ,
quam vnum.arg.ſ.de temp.ord. cap.ii.tũ quia & ſi tale mandatũ
non ſupponeret ſaltem pro beneficio ſimplici,omnino illuſoriũ
remaneret,cum nec pro alio ſupponere poſſet, quod eſſet abſur-
dum.ff.de iudi.ſi prætor.ſ.de alie.iudi.c.j.in prin.ideoque ſic faciẽ
da eſt interpretatio , vt ſaltem in aliquo valeat, & non vt in totũ
pereat.j.de verb.ſign.abbate.§.contra quod.in fi.[Extendi.]Et ſic
ſoluta eſt prima quæſtio. igitur ſi abbates ſimoniace ſunt creati
& dignitati & adminiſtrationi cædent , in quo caſu locum ſim-
plicem monachi forſan etiam priorem diſpenſatiue poterunt
obtinere, quia in illo nõ fuit ſimonia commiſſa, ſi vero aliquod
monaſterium per ſimoniam receperunt , non propter hoc co-
guntur,ſi diſpẽſatiue agatur,abbatiæ renuntiare,quamuis teneã-
tur pęnitentiam agere, & donec illam peregerint a ſacrorum or
dinum executione ſuſpendi.ſ.eo.dilectus.j.§. abbatibus. & ca.ve-
niens.§.fi.in prin.& male accepta reſignare.vt j.§.i. & ſ.e.veniẽs .
§.j.vbi de hoc. Si vero de rigore ageretur cum eis ſine ſpe reſtitu-
tionis expellerentur de monaſterio,& retruderentur in arctius ad
perpetuam pœnitentiam peragendã, vt ſ.eo.quoniam ſimonia-
ca.§.j.¶[Et ad reſignationem]iii.pars. & repete reſpondentes.[Di
cimus eos.]quod eſt.j.prope finem. [Nõ teneri ad reſignationẽ]
&c.vſque[Acquiruntur pro ſimonia huiuſmodi.]quę eſt.j.ad fi.
[In quo caſu]&c.& ſic ſoluta eſt ſecunda quæſtio,& dic[Spiritua
lium.]reſpectu monachorum, qui dederunt pecuniam poſt re
ceptionem ſuam nullo tamen pacto, ſed ſola intentione præce-
dente,bene enim hi,qui monaſterium ingreſſi fuerunt , gerebãt
in mente ante receptionem,ꝙ monachos ipſos non reciperent,
& ſi reciperent,ipſos deiicerent, niſi darent eis pecuniam ſaltem,
poſt receptionem.Vel etiam ante receptionem hanc pecuniam
obtulerunt monachis,& hanc eandem intentionem habuerũt,
ſed nulla pactio interceſſit. [Et temporalium.] reſpectu abbatũ ,
qui ſub eadem intentione nullo tamen pacto interueniente ean
dem pecuniam , vel alia temporalia receperunt ante receptionẽ
monachorum , vel poſt. Dicitur. ergo hic , ꝙ ex quo ſimonia
8 †mentalis fuit tantum, nec monachi ſpirituali conſortio ſic ac-
quiſito,nec abbates temporalibus ſic receptis renuntiare tenen-
tur,quia talis ſimonia per ſolam pęnitentiam aboletur,vt ſequi-
tur. [Quæ] .ſ.temporalia & ſpiritualia.[Nullo pacto] vel quaſi ,
alioquin reſignare tenerentur,vt patet in eo,quod leg. & no.ſ.eo.
tua nos.reſpon.j.& c.& ſi quæſtiones. §.fi.ver.quoniam.[Sed affe-
ctu]ſcilicet ſolo,eſt enim intentio intrantis & recipientis . ꝙ nõ
reciperetur,niſi aliquid daret,& hoc eſt,quod hic ſequitur.[Vtrin
que]Goff.tamen intellexit,ꝙ & ſi intentio praua præceſſerit,non
tamen temporalium datio , ſiue oblatio , ſiue receptio ſimplici-
ter præceſſit , & poſt receptionem oblatio & donatio tempora-
lium ſecuta fuerit,ſed cõtradicit ſequens litera ibi[Taliter acqui
runtur,]& expreſſius.& ſ.eod.tua nos.§.licet.ver.primo.[In quo
caſu]ſcilicet quando pactum,vel quaſi non pręceſſit,ſed ſola in-
9 tentio corrupta fuit.[Sufficit] &c. ergo ſola †voluntas ſiue affe-
ctus tantum non facit aliquem ſimoniacum verum & deteſta-
bilem,licet faciat mentalem,& grauiter delinquentem, vt patet
hic,& in eo,quod leg.& no.ſ.eod.ſuper eo.& c.conſulere.& cap.
tua.§.fi.& idem eſt in vſura.j.de vſur.in ciuitate.Sed contra,quia
ibi ſola ſpes vſuram inducit.xiiii.q.iii.c.i.j de vſur.conſuluit. ſe-
cundum B.Solutio.Et hic committitur ſimonia mentalis tamẽ
tantum,& quo ad Deum,& ibi vſura , mentalis tamen tantũ &
quo ad Deum, vnde nec etiam ibi in foro contentioſo diſtringi
tur vſuram reſtituere vt j.de vſur.in ciuitate. quia eccleſia nõ iu-
dicat de occultis.ſ.eo.ſicut tuis.in fi.cum ſuis concor.In pęniten-
tiali vero inducitur vſuram reſtituere.j.de vſur.cõſuluit. & tamẽ

in hoc caſu non cogitur pecuniam ſimoniace receptam reddere,vt hic dicit.Quæ eſt diuerſitatis ratio?Reſpon. quia vſura vtraque lege dãnatur indiſtincte,& ſemper reprobata eſt, quia dãnata, vnde non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum.
10 †Nec aliquam diſpenſationem recipit etiam ex diſpenſatione Papæ,vt patet in eo,quod leg.& not. ſ.de vſur.ſuper eo.& c.cum tu. §.j.Hic autem loquitur de acquiſitione beneficij eccleſiaſtici, qđ ſimoniacum eſt,quia prohibitum,in quo caſu Papa poteſt diſpẽſare,& declarare,ſicut placet, conſtitutionem ſuam. & ex ea dependentia.ſ.de ſen.excom.inter alia.Quid ergo de prohibitis, quæ ſimoniaca ſunt,& de dãnata,ſicut eſt vendere ſacramenta? idẽ omnino videtur,quod & in vſura.& de his no.ſ.e.conſulere.& c. tua nos.§.fi.Poteſt & illud dici, q̃ ideo non reſtituuntur hic monacho temporalia ſic recepto,quia proprium nihil habet,nec habere poteſt.xij.q.j.nolo. & c. non dicatis.vnde quantuncunque ei reſtituerentur,ſemper monaſterij permanerent. ſ.de ſta.mon. monachi.§ ij.& c.cum ad monaſterium.ad fi. vſurario vero ideo reſtituitur,quia proprium habet,ſed prior ratio præualet,cum & hoc,quod hic dicit,ad præbendas,& ſeculares clericos,qui habẽt proprium,extendatur.vt ſ.e.tua nos.& quia eadem eſt ratio,vnde & idem ius[Pœnitentiam.] nec eſt neceſſe temporalia, vel ſpiritualia reſignare.vt ſ.[Creatori.] Ex his & pmiſſis patet, q̃ in hoc
11 caſu ſola voluntas,ſiue affectu punitur, & merito, quia †non ambitione, ſed labore ad honorem conuenit peruenire.C.de re mi-
12 ita.contra publicam.lib.xij.l.xi.di.miramur.in fi. & † ambientib. honor eſt auferendus. j. q. vj.ſicut is.viij.q.j.in ſcripturis. ſed hæc
13 ambitio per ſolam pœnitentiam purgatur, quia talis culpa† leuis poteſt leuiter indulgeri.l.viij.diſt.ſicut ſecundum B. & melius.
14 ſ.de accu.cum dilecti.§.j.in fi.Et colligitur hic, q̃ aliquis† promouetur cum mortali peccato,nec deponitur, quia talis affectus ſolus non dicitur proprie ſimonia.ſecundum B.Verum eſt quo ad eccleſiam & pœnam iudicialem infligendam, ſed quo ad Deũ & ſpiritualem pœnitentiam imponendam ſimonia eſt, vt ſequi
15 tur.Et ideo no.hic q̃ †Deus tanquam miſericordiſſimus facilius remittit iniuriam ſibi factam , quam homo, qui vix miſericors inuenitur, ſed & ſolus Deus non eccleſia iudicat de occultis. ſ. e. ſicut tuis.in fi.& c.tua nos.in fi.[Eos.]ſcilicet monachos,vel abbates.[Pro ſimonia huiuſmodi.] ſola.ſ.intentione commiſſa ,ergo ſimonia eſt,ſed mentalis,vt hic aperte dicit contra id quod ſecũdum B. ſupra no.

¶Ne prælati vices ſuas ſub annuo cenſu concedant. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Archipresbiteri,ſpiritualem iurisdictionem habent.*
2 *Emptores ſecularium iurisdictionum,& honorum in legem Iuliam de ambitu incidunt.*
3 *Simonia,an Romæ committatur.*
4 *Conſtitutio non ligat promulgantem.*
5 *Turpe lucrum euitandum eſt.*
6 *Officia temporalia,vtrum licite poſſint emi a clericis.*

CAP. PRIMVM.

1 PRæterea. [Decani.] ſcilicet rurales ſiue archipresbiteri qui† ſpiritualem iurisdictionem habent. ſ.de offi.arc. ad hæc.§.fi.& c.fi.l.diſt.in capite.ſ.de cenſi.c.i Apoſtolus.§.j.ver.decani.[Quantitate.] Cõferenda epiſcopo,p iurisdictione ſpirituali,quã ab eo emunt,in aliquibus parochiis,quod ,p-
2 hibitum eſt,vt hic.& ſ.c.j.& ii.† Tales enim emptores, vbi etiam ſecularem iurisdictionem & honorem emunt,in legem Iuliam de ambitu incidunt.C.ad leg.Iuliam de ambitu.l.vnica.quæ ho-
3 die ceſſat in vrbe,vt hic dicit.in princ.†Et ideo dicunt,q̃ in curia
a Romana a non committitur ſimonia , quod omnino verum videtur in his,quæ ſimoniaca ſunt,quia prohibita.hoc eſt ex conſtitutione canonica,dummodo fiat authore Principe & ſciente,vt patet in eo,quod le.& no.ſ.tit.j.c.fi.ſ.de conſang. non debet.ſ.de deci.a nobis.ſ.de conceſ.præb.propoſuit. Alij contra,quia conſtitutio,quæ hoc prohibet, ex quo facta eſt, ſpiritualis eſt , ad quod
4 reſpondeo,verum eſt,† ſed non ligat promulgantem.ff.de conſtitu.princi.l.Princeps . Quamuis autem in hoc caſu ſimonia non committatur,ad minus tamen infamia non tollitur. C.de gene-
5 rali abol.l.iii.ſed & ſpecies mali & † turpe lucrum eſt,quod eſt ſm Apoſtolum euitandum.ſ.ti.j.audiuimus.ſ.de vi.& hon.cle.cum ab omni.a qua ſaltẽ pp exemplũ deberet curia precaueris abſtinere,vt patet in eo quod le.& no.ſ.de iudi.in cauſis. & de voto.magnæ.§.j.& ſ.ti.j.c.j.reſpon.j.¶Præſenti decreto]ii.pars.[Vt]ſcilicet clericus.[Qui id].ſ.talẽ iurisdictionẽ per pecuniam ab epo emere ſiue recipere.[De cętero præſumpſerit.]econtrario vero epi iu-

riſdictionem talem exercentib. pro ſuſtẽtatione ſua ſalarium dare poſſunt.ar.xii.q.ii.charitatem.& c.quicunq;. ſm do.no.& melius.ſ.de offi.ord.inter cetera.Obuentiones vero temporales non exercenti iurisdictionem vendi poſſunt.ſ.e.querelam.ſm do.no. Quinimmo & exercenti , dum modo iurisdictio non vendatur. Committatur ergo iurisdictio ſimpliciter,& ex altera parte vendantur fructus,ita q̃ contractus adinuicem minime miſceanť, ar.ſ.de rer.permu.ad quæſtiones. Non dico tamen fructus ex iurisdictione prouenientes,nam qui illos emeret,iurisdictionẽ ĩẽptam non relinqueret.ar.j.q.iii.ſi quis obiecerit.quo.j.& prohibetur,ideo ne cõtingat ſubditos grauari.ſ.e.c.j. etiam vbi iurisdictio eſt mere temporalis,vt patet in Auth.vt iudi. ſine quoquo ſuffra. per totum.& duabus conſtitutionibus ſequentib.coll.ij.& de mã. princ. §.j.& §.deinde competens.& ſ.illud tamen.coll.iii.multo minus igitur prælatio,vel aliquod ius ſpirituale vẽdi debet.vt hic patet.& ſ.e.c.pe.& in eo quod leg. & no.ſ.tit.j.non ſatis.reſpon.j.
6 ver.nec prioratus.† Nũquid ergo licet emere officia temporalia, puta miniſtraliam,balliuiam,caſtaldionatum,vel ſimilia,& quidem ſi ſint annexa ſpiritualibus nullo modo licet , immo ſimoniacum eſt, vt patet in eo quod leg.& no.ſ.ti.i.conſulere.alias autem ſalua iurisdictione,& ex ea prouenientibus licet omnia vendere,& in perpetuum & ad tempus: quinimmo & ſi ipſa iurisdictio,ſeu prouentus ex ea vẽdantur,ſpecies mali,& turpe lucrum, & contra leges eſt: tamen non committitur ſimonia, cum non vendantur ſpiritualia, nec ſpiritualibus annexa.vt patet ex prædictis.& in eo quod no.ſ.ti.i.nos in fi.[Officio].i.a clero remoueatur.ſ.c.j.ver.j.¶Et epiſcopus]iii. pars.ſubaudi.qui hoc modo iurisdictionem,ſeu officium,vel miniſterium eccleſiaſticum vẽdit.[Officium.]vt in quo deliquit,puniatur.arg.ſ.ti.j.capi. penul. & expreſſum eſt.ſ.de tranſla.epi. quanto.§.cæterum.cum ſuis cõcor.[Poteſtatẽ.]Nunquid ea vice tantum, vel in ppetuum? Videť q̃ ea vice tantum & ſ.de elec. cum Vintonien. & de ſup.neg.prę la.c.ij.ante fi.& de præb.graue. Vel dic quod in perpetuum.i.quandiu viuit arg.in li.feud. de vaſallo qui contra conſt.Lotha. Reg. feud.alie.ſi clericus veluti epiſcopus.hic enim magis delinquit, quam in prioribus.concordan.ergo magis eſt puniendus. arg.ſ.de vita & hon.cler.vt clericorum. §.j. & pœna perpetua debet eſſe, niſi aliud dicatur,vt patet in eo,quod no. ſupra , de conſti.ex literis.§.fi.ſed textus videtur contradicere.& ſupra ti.j.c.pen. contra. ar.Solue.vt no.ſ.c.i.in fi.[Amittat.]vt & ipſe puniatur,in quo deliquit.ſecundum B.Vel dic,amittat ipſo iure.nihilominus tamẽ a iudice diſtrictione canonica percellatur.ſ.c.i. in fi.

ADDITIO.

a ¶Adde hic do.Henr.Bo.in j.diſt.

SVMMARIVM.

1 *Vices ſuas committere,quomodo intelligendum.*
2 *Prædo craſſatur dum ſumptus quæritur.*
3 *Iudicia ſubuertuntur puniendo res pro delictis.*
4 *Iudicem perpetuum quis poſſit conſtituere.*
5 *Epiſcopus duobus modis ordinarium facit.*
6 *Simoniacus quomodo puniendus.*

CAP. II.

1 QVoniam in quibuſdã. [Ad agẽdas vices ſuas].i. iurisdictionem exercendam.ſ.ti. j.vnde cõſueuit dici,commiſit ei† vices ſuas .i. iurisdictionẽ ſuam. vt ſ. de offi.del.venerabili.in fi.in Auth.de defen. ciui. col. ii.§.ſed neque proprias vices agentes,& pręceden.coll. ii. [Sub annuo pretio] Dicunt enim epiſcopi , iurisdictionem ad nos ſpectantem vẽdimus vobis pro.c.libris vſque ad annum, & totum lucrum erit veſtrum,quod eſt illicitum: ſinautem ſic diceretur, cõmittimus vobis vices noſtras,& pro labore & ſuſtentatione veſtra aſſignamus vobis centum libras,& vos omnia,quæ obuenient, fideliter ſcribetis,& nobis reddetis fidele compotum , & quicquid obueniet,hoc licitum eſſet,vt patet hic,& in eo quod le.& no. ſ.ca.j.in quo quidem caſu ſic omnia ſunt ſcribẽda,vt ſciatur,quis a quo, quare,& quando,quãtum & quale receptum ſit,vel expenſum. in Auth.de manda.princ.§.coges autem.coll.iii.& de collatoribus.§.iubemus.j.coll.ix.& adde quod no. ſ.de obli. ad ratioci.ca. vnico. [Grauamen & ſubuerſionem.] ille enim , qui debet dare centum libras, ipſas per fas & nephas, & forſan aliquid vltra vult omnibus modis extorquere , & ideo de culpa minima magnã
2 facit,vt hic patet.xxiii.q.i.militare.nam &† dum ſumptus quęrit, prædo craſſatur.lxxxvi.diſt.non ſatis.ante finem. & poſt mediũ
3 ca.Subuertuntur etiam iudicia, quia cum† perſonę eſſent puniendæ propter peccata commiſſa, tales reciprocant punientes res,p delictis.in Auth.de man.prin.§.oportet.coll.iii.quod dic , vt no. ſ.de off.or.irrefragabili.§.fi. & vbi ẽt eps aliquid faceret gratis ex officio,iſti vendunt,vnde & ſimonia cõmittunt,cũ iurisdõ vẽdita,ſeu

ta , ſeu commiſſa ſit ſpiritualis,vt patet.i.q.iii.ex multis.& c.vendentes.& ca.non ſolum.quod & de omni venditione videtur.vnde Chriſtus ait Pilato.Non haberes poteſtatem aduerſum me vllam,niſi datum eſſet tibi deſuper,propterea qui me tradidit tibi , maius peccatum habet.Io.xix.b.& ar.xi.q.iii.qui reſiſtit. ſ.de maio.& obe. ſolitæ. reſpon.j.& §. j. ſed tamen aliter iudicatur, quod dic,vt no.in Summa eo.ti. ante fi.ver. in ſumma notandum . & ſeq.[Quod ſi quis]ver. [A clero.] & ſic officio ſuo priuetur.ſ.eo. ca.j.§.j.[Epiſcopus autem]ver.[Suſtinuerit.] ſcilicet talem vendi tionem fieri, etiam per officialem ſuum, vel alium gerentem vices ſuas, non enim licet hoc modo ad tempus conſtituere iudi-
4 cem vt hic.& xxi.q.ii.præcipimus.& ſ.c.j.& ſ.c.j.† Nunquid ergo epiſcopus poteſt iudicem conſtituere perpetuum, & ordinariũ? Non,ſed tantum Princeps,vel lex.arg. ij. q.vj. §.quod de arbitris. ff.de iuriſd.om.iud.& quia.vel vniuerſitas.lxiii.diſtin.ſi in plebib. in Auth.de defen.ciui. §. nos igitur. coll.ij. Vel conſuetudo. ſ.de foro compe.cum contingat . vbi de hoc . vnde & dixit hic. B.q̃ ſi conſuetudo ſit,q̃ epiſcopus ordinarium faciat,eſt ſeruanda,vt tamen perpetuo inſtituatur, & non ſub certo cenſu.arg.C.de emã.
5 l.j.Tu dicas,q̃ † epiſcopus duobus modis ordinarium facit. Vno modo officialem creando, cui committit generaliter vices ſuas , cum epiſcopi & officialis ſui vnum & idem ſit conſiſtorium , quod dic,vt legitur, & no.extra.do.no.de appel. Romana.reſpõ. j.lib.vj.Et adde tex.in c.ii.de conſuetu.eo.li. & idem eſt , & ſi non officialis,ſed alio nomine appelletur, puta vicedominus , vel vicarius,dummodo eandem habeat poteſtatem , quia non eſt vis in nominibus,vt patet in eo,quod legitur,& no.ſ.de proc.petitio. Et poteſt hoc facere ad vnum tantum , vel duos, vel plures annos , ſicut placet , ſed caueat vterque de venditione & cenſu annuo, vt legitur,& no.ſ.e.reſpon.j.& ſ.ti.j.& ſ.eo. querelam.reſpõ. j.& ſ.de pę.omnis.reſpon. j. Secundo modo conſtituit ordinariũ perpetuum confirmando,vel inſtituendo, vel conferendo beneficium,cui iuriſdictio eſt annexa,vel de iure.ſ.de offi.ord.cum ab eccleſiarum,vel de conſuetudine.ſ.de elec. dudum.ii.§.tandem. in quo ſecundo caſu & ſi non debeat concedi ſub nouo cenſu annuo, vel veteri augmentato , poteſt tamen ſub antiquo nullatenus diminuto,vt patet in eo,quod legitur , & no.ſ.de.cenſibus. prohibemus.[Diſſimulatione.] Tacet enim,vt cenſum promiſſum recipere valeat, quantuncunque ſubditorum clamorem audiat grauatorum.Quinimmo & quandoque (quod peius eſt) excuſat ſuum vicarium in delictis,& partem ſuam fouet.contra id. lxxxvi.diſtin. ca.j.& iii.& lxxxiii.diſt.error.& ca. ſequen.& præce-
6 den.[Canonica]vt puniatur† in quo deliquit.ſicut dictum eſt. ſ.ca.j.in fi.Quandoque tamen deponitur.lxxxi.diſt.dictum. Quãdoque ad tempus ſuſpenditur.j.q.j.quicquid. xxi.q.iiii. epiſcopi.& ca.percepimus.ſecundum B.Tu dicas,vt in ſeq. gl.[Percellatur.]
7 ſcilicet pœna depoſitionis cum nota infamiæ.† Hic enim eſt diſtinctio canonica ſimoniaci. j. q.iii. c.fi.ſ.ti.j.c.ii.in fi.& not. ſ. de accu. inquiſitionis. reſpon. j.& ſic amittit poteſtatem officium conferendi.vt ſ.ca.j.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Animarum regimen nullo modo eſt vendendum.*
2 *Vicarius poteſt conſtitui dato ei pretio.*
3 *Intitulatus nullo modo debet vendere parochianis operas ſuas , etiam obtentu ſumptuum.*
4 *Prælatus ſi egeat, an poteſt pretio locare regimen ſuæ eccleſiæ.& nu.7*
5 *Vocationẽ in ea quiſque manere debet,in qua eſt vocatus .*
6 *Beneficiato aduocatio prohibetur .*
8 *Redditus an poſſunt relinqui pro anniuerſario .*
9 *Laico donatori licet rei ſuæ conditionem apponere.*
10 *Simonia committitur,ſi ex ſpeciali pacto dantur certi danarij pro certo numero miſſarum.*
11 *Presbiteri conductitij eſſe non debent.*
12 *Oratio ſpiritualis ſacerdotum,debet eſſe pura.*

CAP. III.

1 QVoniam enormis. [Sub annuo.] nec in perpetuum,nec ad annum,† nec ad momentum eſt vendendum regimen animarum,vt hic patet.& ſ.e.c.j.& ii.& ſ.tit. j. non ſatis . reſpon.j.& c.ad noſtram.& c.conſulere.cum ſuis cõ-
2 cor.Sed ſi contingat prælatum ex iuſta cauſa abeſſe,†bene poteſt, & debet vicarium conſtituere dato pretio eidem.ar.ſ.de offi.ord. inter cætera.ff.de off.eius cui man.eſt iuriſd. l.j.ſ. de appel. peruenit.ij.ſupra,de cleri.non reſid.cum ad hoc.ſ.de cler.ęgro.de recto ribus.Vel etiam ab eodem vicario recepto pretio, dumtamen nõ vendatur iuriſditio,nec fructus ex ea ,puenientes , vt patet in eo, quod legitur,& no.ſ.eo.c.j.& ſ.tit.j.c.fi.ſ.fin. Sed nunquid peccat ſacerdos,qui operas ſuas locat? Dicunt quidam, q̃ non , ſi aliunde non habeat , vnde viuat. j. q. j. duces.alias iudices.alias autem

peccat , & ſimoniacus eſt , & de hoc no.in Summa.eod.ti. §.qua
3 liter.ver.& ſunt hæc in argumento.Tu dicas , q̃ intitolatus† nullo modo debet vendere parochianis operas ſuas etiam obtentu ſumptuum.de conſec.diſt.j.ſufficit.alioquin ſimoniam commit-
4 teret.ſ.ti.j.nemo.& c.ſuam.vbi de hoc.†Quid ergo ſi egeat? Cogẽdi ſunt parochiani offerre,vel alias aſſignare, vnde ſuſtentationẽ ſuam habeat.xvi.q.j.ſtatuimus.xxxij.diſt.præter hoc. in fi.& ar.ſ. de eccl.ædifi.ad audientiam.j.§.j.ad fi.& in eo quod legitur,& no. ſ.de conſecr.eccl. cum ſicut.Vel dic,vt no.ſ.de paroch.c.vt domi nicis.Sinautem extra parochiam ipſas locauerit . ſecundũ.quod no.de omnino paupere.ſ.ea.glo.ver.ſinautem: non eſt ſimoniacum , dummodo caute fiat, eſt tamen ſpecies mali , & turpe lucrum. ſ.titu.j.audiuimus.ſ.ne cleri. vel mo.c.j.ver.j.vnuſquiſque
5 † enim in ea vocatione, in qua vocatus eſt,manere debet.xxj.q.j.
6 ca.j.& contentus eſſe ſtipendis ſuis.xxiij.q.i.militare.†Vnde & be
7 neficiato aduocatio prohibetur. ſ. de poſtulando.c.j.†Sinautem omnino pauper ſit,dicimus,q̃ & ſi nunquam liceat locare diuinas operas,poteſt tamẽ corporales locare,hoc eſt poteſt ſe aſtringere ad morandum cum aliquo domino vſque ad annum,vel vltra ad ſeruiendum ei in licitis , ſicut eſt ſcribere , dictare, pueros informare,dominum,cui ſe aſtringit , aſſociare, & in omnibus aliis licitis,quæ & licite poterit facere,& dicere ſaluo ordine ſuo. arg.ſ.tit.j.ne Dei eccleſiam.in fi.ſic enim multa licent in genere, quæ in ſpecie non licerent.arg.in eo quod legitur & no. ſupra , de iure patro.ex literis.ſupra,de teſtamentis.cum tibi.ſupra, de conceſ.præb.conſtitutus. Vel quod tutius eſt,excipiat ab hac generalitate, non ſolum mente, ſed & verbo ſpirituales operas, quas & ex altera parte ſine pretio gratis vſque ad idem tempus poteſt promittere , ſed caueat , ne contractus adinuicem miſceantur,
8 ſicut no. ſi.ſupra eo.ca.j. †Sed nunquid pro anniuerſario poſſunt relinqui redditus,vt de ipſis fiat anniuerſarium? Do.no. ſcripſit, q̃ non,& fuit motus ex eo, quia officium anniuerſarij ſpirituale eſt , quod non recipit pactum, nec conditionem, nec modum , alioquin ſimonia committitur.i.q.ii.quam pio.& legitur , & no. ſupra ti.i.tua nos.Nec obſtat.ſupra,de præben.ſignificatum . quia illud beneficium fuit quandoque aſtrictum ad illam miſſam celebrandam per illos,qui hoc facere potuerunt, hoc eſt per capitulum,ſed alius donator redditum laicus, ſiue etiam clericus hoc
9 non poſſet.Nec obſtat,q̃ laico† donatori licet rei ſuæ conditionẽ apponere,vt legitur,& no.ſupra,de cond.appo. verum:quia illud verum eſt de conditione temporali,non ſpirituali, excepta redẽptione captiuorum,quæ appo[illegible] poteſt.x.q. ii.hoc ius. xii.q.ii.aurum.Hęc ſententia non placet, quia contradicunt omnia iura, quibus nititur reſpondere,& quia ſi vera eſſet, cum quotidie cõmuniter & generaliter talia relinquantur anniuerſaria , infiniti eſſent ſimoniaci , & infinitæ animæ torquerentur , illud autem
10 fateor, † q̃ ſi ex ſpeciali pacto dentur certi denarij pro certo numero miſſarum dicendarum,committitur ſimonia , aliud autẽ eſt,quando onus rei annectitur temporale,ſiue etiam ſpirituale, vt ſupra de præben.ſignificatum.ſupra de ele.ſignificaſti. in prin. ſupra de ſeruis non ordi.nullus.& c.ſeq.ſupra de teſtam. nos quidem.& c.ſi hæredes.ſupra de dona.cum dilectus. ff.de pac.in traditionib.tunc enim omnino tranſit res cum onere ſuo. ſupra de deci.paſtoralis.§.j.in fi.cum ſuis concordan.& ſ.de iudeis.c.ij.§.j. in fi.cum ſuis concor.& ſ.de iudeis.c.ij.§.i.& ſi non adimpleatur, põt res reuocari,vt in dictis iuribus comprobatur, & ſic multa licent in genere,quę non licerent in ſpecie,vt no.ſupra ea.glo.ver. ſinautem.& ſeq. Tutius tamen eſſet,q̃ ita diceret,relinquo tali eccleſię decem libras annuas ſuper tali domo,vel.cc.libras ad emẽdas decem libras annuas inter illos tantũ,qui anniuerſario meo intererint, & officiauerint ſecundum conſuetudinem eccleſiæ diuidendas,& rogo prælatum,ſiue capitulum,vel conuentũ prædictæ eccleſiæ,vt anniuerſarium meum faciat,ſicut decet.[Regimen.]ſecus eſſet de adminiſtratione temporalium.vt ſ. c. i.quia
11 de illa liceret vt ibi.& ſupra ca.i.notaui. [Prohibemus.]quia† nõ debent eſſe presbiteri conductitii.xxi.q.ii.præcipimus.i.q.iii.ſi quis dator.& eſt ratio.[Quia dum ſacerdotium] & c.i.cura animarũ, ſiue regimen eccleſiarum,vt præmiſit. quod qui habet debet eſſe ſacerdos.ſupra de ętate & quali.præterea. Vel.i.prælatura, ſiue rectoria.ſupra ti.i.audiuimus.[Venale]q.d.ſi ſpiritualis ſit promotio,ſpiritualia quęrit promotus,ſi vero venalis,pecuniam, quod ſi carnalis carnalia.nam ſecundũ d.n.Ieſum Chriſtũ.Io.iii.Quod natum eſt ex ſpiritu ſpiritus eſt,quod natum eſt ex carne caro eſt. ad hoc.ff.de redibito.act.quod ſi nolit.§.qui mancipia.[Ad ęternę.]Imo potius ad pecuniam,quę inde recipitur.[Conſideratio]
12 quaſi dicat,† pura debet eſſe & ſpiritualis oratio ſacerdotum,vt ſolus Deus & ipſius retributio,non ſpes pecunię , vel alicuius tẽporalis præmii prę occulis habeatur . Caueant ergo ſibi, qui citius currunt ad diuitẽ vſurariũ mortuũ & quantũcunque iuſtũ, dũtamen pauperem vilipendunt.[Non habetur.]ſic non dẽt tradi, vel concedi eccleſia ſub annuo cenſu, niſi ſit antiquus, & ab initio cõſtitutus,quod dic, vt le.& no.ſupra de cenſibus. ſcientes.& c. pręcipimus.& c.quanto.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſor an teneatur ſtare contractui locationis.*
2 *Prælatus cruce ſignatus ſi obligauit fructus eccleſiæ per triennium & moritur ante tempus an contractus ſit ratus vſque ad illud tempus.*
3 *Canonicus obligando fructus præbendę per quinquennium, ſi receperit pecuniam Dei quinquennij & moritur an duret contractus.*
4 *Authoritas epiſcopi ſine cauſa rationabili interpoſita, non prodeſt, in contractibus conductionis.*
5 *Religioſis non licet ſuo nomine firmas recipere.*

CAP. IIII.

QVerelam. [Eccleſiam.] i. fructus ſiue temporalẽ adminiſtrationẽ eccleſiæ nõ ip
ſum regimen neq; curam, alioquin ɔ.ſ.c.proxi.ſi.j̃.de
iudæis.ex ſpeciali.qđ dic, vt no.ſ.c.j.& ſ.tit.j.non ſatis.
rñ.j.ver.j.¶Ipſe antequam cam.] ij.pars.ſ.B.perſona. [Tenuiſſet.]
ſ.ipſe.B.cõquerens.[Præſtita fide.]ideo de iure ipſa priuari poteſt,
niſi neceſſitate aliqua a periurio excuſetur.ſ. de fideiuſ. peruenit.
ſ.de iureiur.querelam.& c.breui.¶Ideoq;.]iij.pars [Eum.]ſ.B.per
1 ſonam qui hunc contractum inijt. Et no.† ꝙ ſi noĩe eccleſiæ lo-
cauit,& vtiliter, tenetur ſucceſſor.ſ.de ſol.c.j.xij.q.ij.hæc huius pla
citi.& c.ſine exceptione.& c.non liceat Papæ. xxxv. diſt. eccleſiæ
principes. Si vero inutiliter & ſine ſolennitate, reuocari poteſt a
ſucceſſore.ſ.de his quæ fi.a præl.cum vos.ſ de præca.c.ij.Quòd ſi
ſolennitas adhibita eſt, tenet contractus, ſed locus eſt reſtitutioni.
ſ.de rebus ec.non ali.ad noſtram. Verum ſi non nomine eccleſiæ
ſed perſonarum, vel perſonæ initus eſt contractus, non tenetur ec
cleſia, nec prælatus, neque ſucceſſor, ſicut nec hæres vſufructuarij,
niſi in quantum ad eum peruenit. Imputetur ergo ei, ſi ſibi aliter
non prouidit.ff.locati.l.iiii.§.hic ſubiungi. vbicunque tñ de facto
reuocari non poteſt, niſi reddatur pecunia, minus malum eſt ip
ſam dare q̃ rem amittere, ſic intellige.ſ.de rebus eccle.non ali.ad
2 audientiam.& ſ.tit.j.querelam.†Quid ergo ſi aliquis prælatus cru
ce ſignatus obligauit fructus eccleſiæ ſuæ vſque ad triennium, vel
quinquennium, ſiue viceſimam redditu ũ ſuorum, prout in priui
legio cruce ſignatis dato continetur, vt probatur.j̃.de iudæis.ad li-
berandam.& idem prælatus in via moritur accepto itinere infra
menſem, nec pecunia inuenitur, nunquid vſque ad tempus ratus
erit contractus? Vtique. ſi hoc expreſſe in priuilegio contineatur,
vt & no.j̃.e.gl.ver.j.& ſeq.ar.ſ.de voto.c.fi.nec is, qui contraxit, re-
ſcripto Principis decipiat.C.de his qui ve.æta.impe.l.j.& quia nec
debet eccleſia ſuis contractibus fraudem aliquam adhibere.ſ. de
3 dona.per tuas.§.fi.Quid ſi † canonicus obligauit fructus præben-
dæ ſuæ vſque ad quinquennium pro theologia audienda, & rece
pit totam pecuniam ſimul.& ſtatim moritur, nunquid ratus erit
contractus vſque ad tempus? Rñ.nõ, quia vltra tempus vitæ ſuæ
locare non potuit, vt legitur.& no.ſ.de pecul.cleri. c. fi. quamuis
dum viuit nomine ipſius præbendæ,& agat & excipiat.ſ.de prob.
c.ii.ſm id qđ no.ſ.de reſcrip.edoceri.Et hoc verum eſt, niſi con-
tractus ex ſpeciali conceſſione Principis defendatur, vt no.in præ
ced.quæſtione.& ſm hoc intellige, quod legitur.j̃.tit.j.c.fi.§.fi. Et
nunquid ſufficeret authoritas epi? Videtur, ꝙ ſic in beneficijs ipſo
rum, qui ei ſubſunt, nam ex cauſa hanc poteſt præbere authorita
tem, vt patet in eo, quod legitur,& no.ſ.de cẽſi.præterea.& c.ſigni
4 ficauit.§.j.† Sine cauſa ergo rationabili authoritas epi interpoſita
non prodeſſet, vt in eiſdem iuribus.& arg.ff.de auth.tu.nulla diffe
rentia.& forſan conſenſus capituli requirendus eſt, ar.ſ. de his q̃
fi.a præla.tua.& c.paſtoralis.ſ.de dona. paſtoralis. qđ verum eſt in
perpetuis alienationibus, vt ibi. ſecus temporalibus, niſi vbi agitur
de retentione, quam eps facit ſibi, vt ſ.vt benefi.ecc.ca.vnico.§.fi.
[Inter ſe.]& nihil dicit de authoritate epiſcopi, ſed licet hoc non
dicat, credimus, ꝙ ſi ſine licentia ſua factum ſit, contractum pote
rit reuocare, vt patet in pręce.gl.& in eo quod le.& no.j̃.de exceſ.
præla.ſicut vnire.ſ.de offi.vica.clericos.Hoc vbi agitur de eccleſia
ad firmam tradenda, ſecus vbi agitur de decimis religioſorum, qđ
dic, vt le.& no.de locato.veſtra.& ſ.tit.j.querelam.rñ. j. Sed quare
collocatur hæc litera ſub iſto titulo, nam propter fidem præſtitã
melius collocaretur ſub titulo de iureiu.& conſiderato cõtractu
ſub titulo de locato, ad hoc notandum ꝙ ad primam partem hu
ius ca.pertinet primum & ſecundum capitulum, ad ſecundam
vero partem.c.tertium, a qua prohibitione excipitur materia hu
ius c.& ideo ne qđ in tertio. c. dictũ erat generaliter intelligeres,
fuit iſtud c.ſub iſto ti.collocatum, vnum tñ notabis circa hãc ma
5 teriam, ꝙ † non licet religioſis ſuo noĩe recipere tales firmas, ſed
nec laicis licet eas cõcedere.ſ.ne cle.vel mo.ſm inſtituta, de quo,
& cæteris, quæ hic deficiũt, vide in Summa.e.t.ver.ſed & videtur.
& per totum.[Ipſum.] ſ. Guliermum.[Eandem.]ſ.eccleſiam.

¶De magiſtris, & ne quid exigatur pro licentia docendi. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Magiſter vnde dicatur.*
2 *Scientia gratis eſt docenda.*
3 *Magiſter ſi paupertate prematur poteſt facere collectam.*
4 *Gratia gratis eſt conferenda.*
5 *Magiſter idoneus in docendo quis dicatur.*
6 *Docens alios non debet quærere ab alijs doceri.*
7 *Neophitus, quamuis ingenioſus non eſt aſſumendus in magiſtrum.*
8 *Papinianus excellens fuit ante alios.*
9 *Eccleſiæ expedit bonos clericos habere.*
10 *Detractores non eſſent, ſi non eſſent auditores.*

CAP. PRIMVM.

QVoniam eccleſia Dei. [Parentum opibus.]De hoc dic, vt no.ſ. de reſcript.
poſtulaſti.[Legendi & proficiendi.]Hoc ideo
dicit: quia multi legunt, qui non proficiunt,
hi ergo melius facerent, ſi ſe & parentes ſuos
inanibus ſumptibus non vexarent, argu.ff.de
inoffi.teſt.l.j.nam legere & non intelligere negligere eſt, nec Pa-
riſius fuiſſe ſolum, ſed ibi bene profeciſſe laudandum eſt. xii. q.ii.
gloria epi.in fi.& adde qđ no.ſ.de offi.primi.c.vnico.in fi. [Per v-
namquanque.] ver. [Cathedralem.] xxxvii.diſt. de quibuſdam.
idem in alia quæ ad hoc ſufficiat.vt j̃.e.c.penu.§.j.[Magiſtro.]qui
1 † dicitur a monendo, ſiue monſtrando, ff.de verb.ſign.quibus. qđ
dic, vt no.in Summa.e.ti.§.fi.[Eiuſdem.] ſ.eccleſiæ.ſecus de aliis,
niſi ſint pauperes.j̃.e.quia nonnullis.§.j.in fi.ſm.d. n. ibi tñ dr̃, ꝙ
idem in aliis.qđ dic, vt ibi no.[Pauperes.]Quid ergo de diuitibus?
Rñ.& ſi ab eis inhoneſte petatur, vbi magiſter habet, vnde poteſt
congrue ſuſtentari, tñ honeſte põt recipi gratis oblatũ, ar.ſ.ti.j.di-
2 lectus.ii.in fi.nam † ſi ita eſt in ciuili ſapientia, vt nihil exigendũ
ſit.vt ff.de var.& extraor.cog.l.j.§.eſt quidem res ſanctiſſima.mul
to fortius in diuina, vt hic.& j̃.e.per totum.quod dic, vt plene no.
in Summa.e.ti.§.vtrum a ſcholaribus.& j̃.e.c.pe. §.j.[Beneficiũ.]
3 Si ergo † paupertate prematur, põt facere collectam, ar. ſ. de offi.
ord.cõquerente.§.fi.in quo caſu Sabinus fuit ab auditoribus ſuis
plurimum ſuſtentatus.ff.de orig.iur.l.ii.vlt.col.§. & vt obitus. [Et
j̃.]ſequebatur in hac deciſione.quo & docens &c.vt j̃.eo.quia nõ
nullis.rñ.j.ſed deciſa ſunt vt ibi no. ¶Pro licentia.] ii.pars. [Exi-
4 gat.]quod ſi exactum fuerit, reſtituatur omnino: quia † gratis eſt
gratia conferenda.j̃.c.j.§.j.[Vel ſub obtentu.]ver.[Cõſuetudinis.]
quaſi ſimoniacum reputatur hoc, vnde non excuſat conſuetudo
ſicut nec in eccleſiaſticis ſacramentis.vt ſ. de ſimonia. non ſatis.
§.fi. Sed quicquid dicatur, in multis eccleſiis de corruptela anti-
qua contrarium obſeruatur [Nec docere.]ver.[Idoneus.]nam p
ɔñs doctrinam ignorãtibus denegaret, vt innuitur.j̃.e. c. in fi.quã
tenetur aliis diſpenſare, ar.xvi.q.j.reuertimini.non idoneum autẽ
5 põt repellere.vt hic.& eſt ſi.j̃.e.quanto.§.j. in fi. Dicitur † autem
idoneus is, qui primum moribus demum facundia alios antecel
lit.C.de profeſ.magiſtros.lib.x.Sed & ſcientia debet præcellere, nã
6 qui † alios docet, non debet quærere ab aliis edoceri. in Auth. de
7 ſanctiſ.epi.§.dames.colla.ix.& j.q.vii.conuenientibus.ideo† Neo
phitus quamuis ingenioſus non eſt aſſumendus, ar.xxxvii.diſt.re
latum.ſ.de elec.cum in magiſtrum.alioquin cito ſperni poterit,
& deponi: nam cito deprehenditur inſufficiẽtia, vt patet.ſ.de æta.
& quali.c.pen.& fi.& de facili patebit riſui vſurpans cathedrã ma
theſeos imperitus.xxxvii.diſt.qui de menſa.Sed nec negamus, qn
tanta poſſit eſſe excellentia,& acumen ingenii, ꝙ præponatur iu
nior ſeniori, arg lxxvii.diſt.ſi quis de religioſo. & c. S. monachus
& patet.C.de fideiuſ.cum acutiſſimi ingenii vir, & merito ante
8 alios excellens † Papinianus &c. vnde verſus.

Ingenio pollet, cui vim natura negauit.

Et accedit quod no.ſ.de ſacra vnc.c.vnico.§.pen.[Interdicat.]ni-
ſi forte eſſet ibi nimia multitudo magiſtrorum, vel ex alia iuſta
cauſa.ſm.d.n.cauſa enim ſemper eſt attendenda.vt no.ſ.de accu
ſatio.cum dilecti.§.j.ver.pe.¶Qui autem.]iii.pars.[Præſumpſe-
rit.] ſ.pro licentia docendi aliquid exigendo, vel idoneo petitam
a licentiam denegando,[a] vt in præcedenti.§.[Alienus.]Priuatio er
go beneficii eſt pœna huius vitii, vt hic patet.& j̃.e.quanto.in fine
& merito dignum quippe &c.vt in ſeq.verſi. [Dignum quippe.]
verſi.[Fructus.] i.beneficium, ex quo prouenit fructus, & ꝙ non
debet percipere, qui non laborat circa officium, vt ſtatim innuit.
[Laboris.] ſcriptum eſt nempe, Qui non laborat, non mãducet,
qui vero altario ſeruit, de ipſo viuere debet ſ.de præb.cũ ſm Apo-
ſtolum. Et nota hic ꝙ furorem & pietatem ex eodem facto ven
dicare non licet.xvii.q.iiii.miror.& c.frater coeps.ff.de minor.au
9 xilium.[Profectum.]expedit enim eccleſiis, † vt boni clerici in-
ueniãtur qui ad ipſarum eccleſiarum regimen aſſũmantur. vt ſ.
ne clerici.vel mona.c.fi.§.qui vero.ſ.de æta.& quali.c.penul.ſ.de
elec nihil eſt.ſ.de offi.ordi.inter cætera.Sed qui magiſtrum repel-
lit, hunc profectum impedit, quia ſi non inueniatur magiſter,
1 non inuenietur ſcholaris, ſicut alias dicitur, ſi non eſſent † audito-
res, non eſſent detractores, nemo enim inuito auditore libenter
refert.vj.q.j.ex merito.ante fi.& poſt medium.ca.

ADDITIO.

a ¶Denegando. An volenti & petenti docendi licentiam poſſit denegari. vide per Henri.Bo.hic.

SVMMARIVM.

1 *Potior eſt conditio poßidentis in pari cauſa turpitudinis.*
2 *Promittens turpiter non ſolum habet exceptionem, ſed etiam liberationis condictionem.*
3 *Promißiones turpes, nullæ ſunt.*
4 *Epiſcopus debet ſupplere negligentiam ſubditorum.*

CAP. II.

PRohibeas. [In parochia].i.diœceſi.ſi.ſ.de do
na.apoſtolicæ.j̃.de rapto.c.j.[Pro
mittatur.]ex hoc videtur, ꝙ ex vtraque parte vertitur
turpitudo, tanquam in ſpiritualibus. Quid eſt ergo,
1 quod dicitur.j̃.§.j.ſolutum reſtitui.†nam in pari cauſa turpitudi-
nis potior eſt conditio poſſidentis.ff.de cond.ob tur.cauſam.l.iii.
& l.ſi ob turpem.Dixit Vinc.ꝙ huic ſubuenitur, non in fauorem
ſui, ſed in odium exigentis, ſic.ſ.de ſimonia.veniens.ſed qualiter
illud ca.intelligatur no.ibi.& in eo.ti.c.de hoc.& eſt ſi.ſ.de eo qui
dux.in ma.c.j.ſecundum do.no.Vel poteſt dici, ꝙ licet is, qui ſol-
uit, nihil dare debuerit, tamen ſi dignus erat, cum quaſi coactus
ius ſuum redemerit, non tantum deliquit, quantum recipiens, vt
patet in eo, quod le.& no.ſ.de ſimonia.dilectus.j. vnde potius de-
bet ſibi reſtitui, quam remaneat penes illum, qui plus peccauit.j.
q.iij.ſi quis dator.ad fi.¶Si quid vero] ij.pars.[remitti.] Hic bene
2 notandum eſt, ꝙ authoritate huius canonis† promittens non ſo-
lum habet exceptionem, ſed etiam liberationis condictionem,
ſic.ff.de neg.geſt.ſi quis mandato.ff.de contrahen. emp. pacta. ff.
de libe.lega.ei qui fundum.ff.de cond.cauſa da.qui ſe debere.ff.de
cõd.ſine cauſa.l.qui ſine cauſa. ff.quod me.cauſa.metum. ij.§.ſed
quod prætor.ſ.de iureiur.c.j.j̃.de vſur.tuas. Vel quod hic dicit re-
3 mitti, intelligas de facto, quoniam turpes † promiſſiones nullæ
ſunt de iure.ff.de verb.ob.generaliter.& leg. & no. ſ.de pac.c.fin.
[Scriptum eſt.]Matth.x.[Gratis].j. q.iij. ſi quis epiſcopus. & c. res
eccleſiæ.ſ.de ſimonia.intm̃.§.j.[Accepiſtis]prælaturam. Quid er
go ſi empta fuerit? Reſpon.non eſt hic locus a contrario ſenſu,
ſicut nec.C.de epi.& cleri.conuenticula.Quid ergo? Procede cõ-
tra ipſum, vt no.ſ.ti.j.c.ij.& c.conſulere.& c.ſicut pro certo. Hoc
de iure, nam de facto aliud eſt, vt patet in eo, quod no.ſ.ti.j. ca.pe
nul.ante fi.[Gratis date.]ad quod accedit.quod le.& no. ſ.de don.
c.j. Nunquid ſi prælatus non vult dare alicui licentiam eundi ad
ſcholas, niſi primo propter hoc recepto pretio, erit ſimonia? Qui
dam dicunt, ꝙ ſic, nam ipſa licentia ſpiritualis eſt, & ex ſpirituali
competit poteſtate, ergo eſt ſimonia, vt patet in eo, quod leg. &
no.ſ.de ſimo.tua nos.reſpon.j. & in fi. & pro his facit, quod hic
dicitur.& in pręmiſſis ſuis concor. Verum ſecundum do.no.nõ
eſt ſimonia, ſed turpe lucrum eſt, non induxit tamen ius, quod
forſitan non habebat,& contradicit ei.quod no.j̃.e.c.pe.§.j.ad fi.
¶Sane]iii.pars.[In locis congruis.] hoc eſt in omnib. illis eccle-
ſiis, quarum prouentus ad hoc ſufficere poterunt. j̃. eo. c.pen.§.i.
4 ver.i.[Tibi liceat.]ſic debet † epiſcopus ſupplere negligentiam ſub
ditorum, vt hic.& ſ.de ſup.neg.præla.c.ii.& ix. q.iii.cum ſimus.ſ.
de conceſ.præben.c.ii.[Appellatione poſtpoſita.] niſi forſan ne-
gligentia in dubium reuocetur, & ſuper hoc litigetur.ar. ſ.de re-
ſti.in integ.c.ii.ſ.vt lit.pen.per totum quouſque fuerit per ſenten
tiam diffinitum, quæ non ſit appellatione ſuſpenſa, nec ſuſpendi
poſſit.ar.C.de tranſ.l.poſt rem. ff.de pen. l.ii.§.fi.ff.nihil inno.ap.
pe.l.vnica.reſpon.j.& §.j.Quid ergo ſi hodie ſit lata ſententia pro
prælato, cras prouidet,& decima die fuerit appellatum? Totum
eſt retractandũ, ſicut & ſi poſt appellationem prouiſio facta eſſet,
vt patet in præmiſſis concor.& in eo quod le.& no.ſ.de re iud.qđ
ad conſultationem.§.j.reſpon.j. & ver. j. alias autem ſi deuolutio
poteſtatis non vertatur in dubium, nec aliqua cauſa rationabilis
opponatur, ſine cauſa rationabili facta non obſtabit, vt hic patet.
& ſ.de ſup.negli.præla.c.fi.§. j. & eſt ratio.vt no. ſ.de his quę fi. a
maio.par.ca.ex ore. §. fi.ver.nos attendentes. Appellationes exci
pe circa epiſcopatuum electiones emiſſas, quod dic, vt no.ſ.de ac
cu.cum dilectus.§.vnico.

SVMMARIVM.

1 *Cupiditas omnium malorum radix eſt.*
2 *Mores ſine ſcientia non ſufficiunt, nec econtra.*
3 *Magiſtri amor, multum valet in addiſcendo.*

CAP. III.

QVanto Gallicana eccleſia. & infra. [Non impendunt.]Super hoc conſue
tudinem allegantes, quæ non excuſat.
vt j̃.§.j.¶Cum autem.]ii.pars. [Conſuetudo.]de qua interlinea-
1 ui.ſ.e.reſpon.j.in fi. [Cupiditatis]quæ† omnium malorum ma-
ter eſt & radix.xlvii.di.bonorũ.& no.ſ.de ꝓb.auaritię.ſed ɔ.ſ.de ɔ-
ſti.nã ɔcupiſcentiã.Sol. ibi [Decorem] & profectum.ſ.e.c.j.in fi.
[Mandamus] verſi. [Extirpata.] tanquam abuſiua corruptela
non prodeſt ergo conſuetudo in his, vt patet in eo, qđ leg. & no.
2 ſ.e.c.j.§.j.ver.j.[Diſtricte.]ver. [Viri idonei & literati.] Non † er-
go ſufficiunt mores ſine ſcientia, nec ſcientia ſine moribus, bo-
nam enim conuerſationem debent habere in teſtem doctrinæ.
lxiii.diſt.Valentinianus.de qua idoneitate dic, vt no.ſ.c.j.§.j.verſi.
fi.[Permittantur.]Quid ſi licentiam denegat dicẽs, ꝙ regere vult
in propria perſona, nunquid in hoc caſu cogendus eſt alij idoneo
petenti dare licentiam? Videtur, ꝙ non, arg.xciii.diſt.illud.Credi
mus tamen contrarium: quia aut cupiditas mouet ipſum, arg.ſ.
e.§.rñ.j.aut inuidia, ar.viii.diſt.qui contẽpto.& xci.eſto ſubiectus.
aut forſan odium, vel alia corruptela, ar.xj.q. iii. quatuor modis.
nam & ſi ipſe valde idoneus ſit, expedit tamen, vt collegam hẽat
ar.expreſſum.ſ.de offi.archipreſ.c. fi. Eſt & potiſſima ratio: quia
3 talis cum ipſo non proficeret, qui poſſet cum alio proficere.† Nã
in addiſcendo multum valet amor magiſtri,& acceptabilis mo-
dus legendi, qui iſtud expertus eſt, hoc teſtatur, non debet ergo ta-
li prætextu profectus eccleſiaſticus impediri, vt patet in eo, quod
leg.& no.ſ.eo.c.j.in fi.¶Si vero.] iii.pars.[Prohibitionis.] quo ad
exactionem.[Præcepti.]quo ad moleſtiam, quam quidam inge-
runt inuidi circa fratres.viii.diſt.qui contempta. ſicut & alias fit.
ſi.ſ.de ſimonia.audiuimus.[Officiis & dignitatibus.]qđ dic, vt no.
ſ.c.j.§.fi.[Spolietis.]ſic ponitur hic verbum iſtud in bona ſignifi
catione.ſi.ſ.de pact.cum clerici.ante fi.

SVMMARIVM.

1 *Magiſter indigens collectam leuare poteſt.*
2 *Studium dilatandum eſt propter communem pręfectum.*
3 *Monachus, & religioſus an poſſit in magiſtrum aſſumi.*
4 *Eccleſiaſticis officijs ſimul, & monachali regulæ deſeruire nemo poteſt.*
5 *Monachus, an poteſt aſſumi in magiſtrum. & nu. 7.*
6 *Sęculares, quam regulares ad theologia docendam admittuntur.*
8 *Doctoris inopia, eſt releuaada.*
9 *Theologus canones ignorare non debet.*
10 *Magiſter ex quibus eſt alendus, & quibus fructibus. & a quo eligendus.*
11 *Canonicus ſi quis eligatur hoc pacto, vt teneat ſcholas, an cõmittatur ſimonia.*
12 *Magiſtrorum mutatio quandoque valet, ſicut mutatio loci.*

CAP. IIII.

QVia nonnullis. [Inopiam.] Sic ordina ſe-
quẽtem literam,& ſtudiũ
legendi,& oportunitas &c.[In Lateranñ. concilio.] ſ.
e.c.j.[Cathedralẽ]huic additur.j̃.e.§.j.ver.adiicimus.
[Alioſq;] ſcilicet qui non eſſent eiuſdem eccleſiæ aliunde veniẽ-
tes.[Pauperes.]Quid ergo de diuitibus? Dic, vt no.ſ.e.c.j.ver.j. & j̃.
e.§.j.in fi.[Quo]beneficio. Et no.ꝙ hæc verba deciſa ſunt a c. j. ſ
1 e. rñ.j.vt ibi no. [Neceſſitas.]Hic eſt euidens argumentum, ꝙ † ſi
a magiſter[a] egeat, collectam leuare poteſt.ad idem.ſ.de cenſi.cum
Apoſtolus.§.inhibemus. cum ſuis concor. ¶Verum.] ii.pars, in
qua incipiunt verba concilii generalis.[Minime obſeruatur] vñ
prouidendum eſt, ꝙ obſeruetur, & inſtaurandum, & innouan-
dum.viii.diſt.quæ ɔ.ſ.de treuga & pace. innouamus. [Roboran-
tes]& ipſum per conſequens innouantes, alioquin in deſuetudi-
nem poſſet abire.iiii.diſt.§.leges.[Adiicimus.]ver.[In aliis.] con-
uentualibus & capitulum habentibus, vt ſequentia innuunt, eſt
2 enim † ſtudium dilatandum propter communem profectum,
ar.ſ.eo.c.j.ad fi.& maxime theologiæ.ſ.ne cleri.vel mo.ſuper ſpe
cula.§.quia vero.[Quarum.] i.aliarum eccleſiarum.[Facultates.]
quæ conſiderandæ ſunt in expenſis omnibus faciendis, vt patet
in eo, qđ le.& no.ſ.de vi.& hone.cleri.quoniam.ſ.de inſti.c.j.& c.
authoritate.[Idoneus.] non alius, nec iſte, ſiue talis volens legere
prohibeatur.vt ſ.c.prox.§.j.ver.diſtricte.& c.j.§.j.in fi.qđ dic, vt ibi
3 no.† Sed nunquid religioſus & maxime monachus poteſt,& de
bet in magiſtrum aſſumi? Videtur, ꝙ non: qa non habet officiũ
docentis, ſed plangentis.xvj.q.j.monachus.& c.ſequentibus.Item
4 quia ſm Greg.† Nemo poteſt eccleſiaſticis officiis ſimul & mo-
nachali regulæ deſeruire.xvi.q.j. nemo. multominus monachali
& magiſtrali,& ſicut dicitur in concilio Iſpalenſi, in vno & eodẽ
officio non debet eſſe diſpar profeſſio,& cohærere,& ɔiungi non
poſſunt, quibus vota & ſtudia ſunt diuerſa. xvi. q. vii.in noua.igiẽ
non videtur, ꝙ clerici ſeculares & regulares quo ad officium do-
5 cendi ſimul coniungi poſſint, quia ſm Aug.† bonus monachus
vix bonum clericum faciet.xvi.q.j.legi.ſed ſi nõ facit bonum cle
ricum, ergo nec bonum magiſtrum, tales igitur repelli debẽt ab
officio magiſtrali: quia in talibus male ɔcordaret cithara cũ pſal
terio, ar.ſ.de cle.coniuga.diuerſis. & c.qđ a te. Sed contra: qa ſm
Io.ad ruſticum monachum. multo tempore debet monachus
diſcere, qui poſtea doceat, ſed caueat ne cito vſurpet, & ne prius
ſit magiſter, quam diſcipulus.xvi.q.j.ſic viue.& c. ſi clericatus. Itẽ
ſi monachus idoneus eſt præcæteris: quia eminentis ſcientiæ eſt,
& vitæ ſanctiſſimæ, nunquid melius eſt talem ponere in cathe-
dra, quam inhoneſtum clericum ſecularem? Sic ſm Io. Chriſo.
ar.xl.diſt.multi ſacerdotes.& Ambro.xvi.q.j.doctos.& c. ſeq. ma-
xime

ADDITIO.

a ¶Adde hic plene per do.Hen.Bo.& per do.Abb.ſuper prima glo.

ximecũ gratis doceant. & ſic in hoc eccleſiæ cathedrales valeant
a releuari,vnde[a] non ſunt prohibendi ſm Lateran.concil.ĩ.eo.c.j.
& c.pen.nec enim ſunt idonei prohibendi.s.eo.quanto. Idoneus
autem dr̃,qui moribus, & facundia alios antecellit,ſicut no.s̃.e.
c.j.Sol.aut talis ingerit ſe,& ſic eſt repellendus,vt in primis cõcor.
Aut a ſuperiore ſuo mittitur,& ab illo,ad quem pertinet,licentia
tur,& ſic eſt admittendus,vt xvj.q.j.moderamine.& c.ſunt nõnul
li.& c.ſi clericatus.& c.monachos.& c.nos autẽ.& c.in parochia.
& c.ſeq.& s̃ de off.ord.inter cœtera.dumtamen a ſcientiis prohi
bitis abſtineat,de quo dic,vt no.s̃.de cler.vel mon.non magnope
re.cum enim ſpecialiter prohibeatur religioſis de quibuſdã ſcien
tiis,vt ibidem,de aliis conceſſum vr̃, vt s̃.de præſumpt.nonne. &
6 maxime†de theologia, ad quam indiſtincte admittẽdi ſunt tam
ſeculares,q̃ regulares,quia generaliter indiſtincte hoc dr̃.s̃.de off.
ord.inter cœtera.& Hono.iii.hoc dicit.ĩ.eo.ſuper ſpecula. hoc ẽt
requirit ſalus animarum,& publica vtilitas, vt apparet s̃.ne cleri.
vel mo.ſuper ſpecula. quæ præferenda eſt priuatæ.s̃.de renun.niſi
cũ pridem.§.nec putes. igitur in hoc potiſſime obedire debet ab-
bati monachus,cum non ſolum vtilitas proprij monaſterij, ſed
generalis eccleſię hoc expoſcat,arg.xvj.q.j.monachi.s̃.de poſtulã.
ex parte.& s̃.de poſtul.prælat.bonæ.j.§.nos igitur.& de cleri.non
reſi.ad audientiam.& iunge quod no.s̃.de ſta.mo.quod Dei timo
rem.& ĩ.de hær.cũ ex iniuncto.& c.excõicamus.§.qa vero.Non
7 ob.†ꝙ monachus nõ docẽtis hẽt offĩm, qa illud verũ eſt, niſi ad
aliud officiũ eligatur. Nec illud Greg. Nemo poteſt &c.quia illud
verum eſt ſimul & eodem momento, ſed diuerſis horis poteſt
exercere vtranque vitam,ſicut & plerique clerici faciunt ſecula-
res. Nec Iſpalẽte concilium,quia verum eſt,ꝙ ſub vno & eodem
tecto non debent eſſe diuerſæ profeſſionis homines. i. contrariæ
vt ibi,ſed certum eſt, ꝙ ſub vna & eadem vniuerſitate diuerſorũ
corporum hominum genera ſunt diuerſa. Sed nec quo ad offi-
cium magiſterij pertinet, clericorum ſecularium & regularium
ſtudia ſunt diuerſa,quia vtrique ſtudent, vtrique docent eandem
doctrinam.ſ.grammatici grammaticam,dialectici dialecticã,&
ſic de ſingulis. Porro ſi vniuerſitas magiſtrorum, & ſcholarium
conſideretur,certum eſt,ꝙ ſingularum ſcientiarum modi,& ſtu-
dia ſunt diuerſa,& tamen vnum corpus faciunt,& inſimul cohę
rent,& inſimul coniunguntur. Nec illud Augu.ꝙ bonus mona-
chus vix̃ facit bonum clericum,quia & ſi fiat vix,tamen fit,ſic.ff.
de iudi.vix certis ex cauſis. [A prælato.] ſ.cathedralis,vel conuen
tualis eccleſiæ qui habet omnia communia cum capitulo, alio-
quin,ſi diuiſa eſſent,per ſeipſum hoc poſſet facere,arg.in eo,quod
leg.& not.s̃.de reſcrip.edoceri. Vel dic (quod verius eſt) ꝙ in hoc
caſu magis requirendus eſt conſenſus capituli,q̃ prælati,cum illi
de capitulo inſtruendi ſunt, ipſe vero docere debeat non doceri,
vnde & ipſorum magis intereſt,& magis prouidendum eſt eis,vt
talis eligatur,qui diligatur,& cuius modus acceptabilis habeatur,
vt patet in eo,quod leg.& no.s̃.eo.c.j.§.i.& c.quanto.§.i.& de hac
materia no.s̃.de elect.cum eccleſia Vulterana.& s̃.de cõceſſ.præ-
ben.poſtulaſtis.[Capituli.] & ſi negligẽs fuerit,per epm̃ ſupplea-
tur.s̃.e.prohibeas.§.fi. [Qui clericos.] ver. [Ipſarũ.] ac alios &c.
gratis &c.alioquin niſi ſic literam ordinares,innueret ꝙ ab extra
neis poſſet collecta leuari, & ꝙ clericos ipſarum eccleſiarum nõ
teneretur inſtruere iuxta poſſe,ſed talis intellectus peruerſus eſſet.
[Et alios.] ſ.extraneos. Et no.ꝙ non diſtinguitur inter diuites &
pauperes,ſicut fecerat concil.Laterã.vt patet s̃.eo.reſpon.j.immo
ſimpliciter loquitur & indiſtincte, vnde & ſimpliciter eſt intelli-
gendum,arg.s̃.de teſta.relatum.ii.reſpon.j.ĩ.de priuile.quia circa.
cum ſuis concordã. Alij dicunt,ꝙ hic debet iungi pauperes,vt ſic
intelligatur ſm ius antiquum,arg.ff.de leg.non eſt nouum.quia
niſi expreſſum corrigatur,ſemper in ſuis terminis remanet,vt in
Auth.de non ali.aut permu.reb.eccl.§.fi.ante fi.coll.ii. Tu dicas,
ꝙ vbi magiſter non eget,indiſtincte eſt intelligendum hoc exce-
pto,ꝙ gratis poteſt recipi gratis oblatum,vt patet in eo,quod no.
s̃.eo.c.j.reſpõ.j.ver.j.talis enim magiſter ſimoniacus eſſet,nam in
templo vendentes ſunt, qui, quod quibuſdam de iure competit,
ad præmium largiuntur.j.q.j. in templo. etenim doctrinæ gratia
gratis data.s̃.eo.prohibeas.§.j.in fi.ſimplici intentione non cauſa
retributionis humanæ alicuius eſt liberaliter diſpẽſanda,ar.j.q.iii.
non ſolum.Si vero egeat,diſtinguendum eſt inter pauperes & di
uites,nam ſi a pauperibus nihil haberi poſſit,vel debeat,vt patet in
eo,quod leg.& not.s̃.de ſolu.Odoardus.s̃.de cenſi.licet.a diuitibus
8 tñ†eſt doctoris inopia releuanda,arg.s̃.eo.c.j.ad fi. ff.de admi.tut.
cum plures.§.curator.ff.de var.& extraord.cog.l.j.§.in honorariis.
ff.de do.Aquilius.C.de nego.geſt.ſi paterno.ff.de origi.iur.l.ii. vlt.
col.§.& vt obitum.ſatis credendum eſt illi in hac materia, q pro
ſuſtentatione ſua nunquam fecit collectã,& quæ non pro ſe,ſed
pro aliis iſta ſcripſit,arg.xxxi.diſt.Nicena. ff.de interr.act. de ętate.
§.j.¶[Sane.] iii.pars.quæ & additur concilio Lateranenſi. [Cũ ca-
pitulo.] arg.ꝙ collatio beneficiorum pertinet ad prælatum com
muniter cum capitulo,quod dic,vt not.s̃.de elec.cũ eccleſia Vul
terana. [Qui.] verſic.ſ.theologus. [Sacerdotes,& alios.] maxime
in dignitatibus conſtitutos,prohibitum eſt legum ſtudiũ huma-
narum,quod dic,vt leg.& no.s̃.ne cler.vel mo.ſuper ſpecula.§.fi.
9 [Ad curam.] neceſſe eſt igitur,ꝙ talis† theologus omnino cano-
nes non ignoret,vt patet in eo,quod leg.& not.s̃.de ęta.& qual.c.
pen.s̃.de off.ord.inter cętera. [Aſſignetur.] ver. [A capitulo.]vni
10 uſcuiuſque eccleſię,in qua† magiſter eligitur, quod eſt intelligẽ
dũ,qñ ad capitulum ſolum ſpectat ordinatio prębendarum: vbi
vero ad ſolum prælatum,ipſe ſolus hoc ordinabit, ſi autem ad p̃
latum & capitulum ſimul,& ad eoſdem ſimul hæc ordinatio p̃-
tinebit,& ſic etiam põt intelligi qđ le.s̃.eo.c.§.j. ver. adiicimus.ad
fi.& ĩ.eo.ver.ſuper verbo,metropolitano. De electione tñ magr̃i
dic,vt ibi no.& in ſupradicto.ver.adiicimus. ſuper verbo, a p̃lato,
& facit ad hoc quod leg.& no.s̃.de of.archid.ad hæc. §. fi. [Vnius
præbendæ.]Quid ſi non vacat præbenda aliqua? Expectetur,quo
uſque vacet.arg.s̃.de p̃ben.dilectus.ij. Vel dic,ꝙ quilibet de eccle-
ſia det tm̃ de ſuo, ꝙ vnam p̃bendam faciant.ar.s̃. de his quæ fi.a
ma.par.ca.c.fi.s̃.de ecc.ædifi.c.de his.Sed cõtra.s̃.de præben.c.an-
tepenul.Sol.Ibi loquitur quãdo petitur defalcatio perpetua & ex-
priuata vtilitate,nos vero loquimur,quãdo ad tempus.ſ.q̃diu ma
giſter rexerit,vt patet.ĩ.eo.§.ver.j.Vel quouſque præbenda vacaue
rit,& ex publica vtilitate hoc fit,quæ priuatæ eſt præferenda,s̃.de
poſtul.pręla.bonæ.j.§.j.cũ ſuis concor.quamuis etiam prohibita
ſit perpetua ſectio ſine cauſa,facta tamẽ ex cã valet.s̃. de præben.
vacante.ſed & temporalis toleratur.s̃.de præben.niſi eſſent. Quid
ergo ſi interim præbenda vacauerit? Rñ.recuperet vnuſquiſq; qđ
dedit,& reuertatur res ad naturam ſuam.ff. de pact. ſi vnus.§.pa-
ctus ne peteret.ver.quod ſi nõ vt tolleret. Aſſignetur ergo magr̃o
præbenda vacans,vt hic, nam ceſſante cauſa defalcationis ceſſa-
re debet & effectus.s̃.de appel.cum ceſſante.s̃.de voto. magnæ.in
fi.cum ſuis concor.Et nunquid ſic aſſignata prębenda, cũ ex hoc
magiſter non fiat canonicus,vt ſequitur, curret ei tempus ſeme-
ſtre Lateranen.concilij.s̃.de cõceſ.præben.c.ii.Non,quia authori-
tate huius canonis excuſantur,per qđ patet,ꝙ nulla poteſt eis ma
litia,nulla negligentia imputari,ſine qua nõ currit tempus illud,
vel præſcriptio alia,vt patet in eo quod le.& no.s̃.de conceſ.pręb.
quia diuerſitatem.§.j.s̃.de præſcrip.vigilanti.§. j. ſi quis curreret, ſi
alias fructus ſibi retinuiſſent ad tempus.s̃. vt benefi.eccl.c. vnico,
§.fi.j.q.iii.ſi quis obiecerit.& ca.ſi quis prębendas. & per hoc põt
exponi exemplum bonum de commendatione beneficij ex cau
11 ſa facta.Quid ſi eo pacto†recipiatur qs in canonicum, vt ſcholas
teneat? Dicunt hoc ſimoniacũ,quia in talibus omnis pactio ceſ-
ſare debet.s̃.de ſimo.tua nos.niſi forſan hoc onus eſſet annexum
præbendę vacanti.s̃.de præb.ſignificatũ. Poſſet tñ dici,ꝙ cum re-
ceptio in canonicũ ſpiritualis ſit,ſicut & doctrina, ſatis poſſit ad-
mitti talis pactio,ſicut & alias admittitur permutatio de ſpiritua-
li ad ſpirituale,arg.s̃.de re.permut.ad quæſtiones.Vbi ergo aſſigna
retur prębenda tali pacto, cũ ipſa conſiſtat in fructibus, & tp̃alis
intelligatur,vt patet in eo,quod le.ſup.de inſt.c.ii. ſimoniaca eſſet
pactio,niſi & hoc onus eſſet ei annexum, vt de canonia ſuperius
a eſt notatũ. [Pro theologo.] q.d.in Metropolitana[a] eccleſia pro-
uidendum eſt,nedum grammatico,ſed & theologo, niſi de duo-
bus nimium grauaretur, in quo caſu omiſſo grãmatico tenetur
ſolo theologo prouidere, vt ĩ.eo.§.j. [Metropolitano.] Vel capi-
tulo,vel vtroq;,ſm ꝙ diuiſim ad ipſos,vel ſimiliter pertinet de iu
re,vel conſuetudine,vel priuilegio ſpeciali,vt patet in eo,quod no.
s̃.eo.ſuper verbo,a capitulo.[Non ꝙ pp hoc.] ver.q.d.nõ imponi
mus neceſſitatem,ꝙ magiſter fiat canonicus,ſed ſufficit,ꝙ ei pro-
uideatur ad tempus,vt ſic diuerſis annis eligãtur diuerſi magiſtri,
12 nam & valet†qñq; mutatio magiſtrorum, ſicut & mutatio loci.
lxxxj.diſt.valet. Verum cum magiſter quolibet anno haberi de-
beat,nec ſemper reperiatur ad voluntatem,ſi hoc onus certę præ
bendæ annecteretur,non improbaremus,arg.s̃.de præb.ſignifica
tum.& patet in eo,quod not.s̃.eod.ſuper verbo, vnius præbendæ.
[Prędtiterit.] Qui enim non facit ſeruitium,non debet beneficiũ
habere,arg.hic.& s̃.de cler.coniug.quod a te.& c.diuerſis.s̃.de præ
b ben.cum ſm Apoſtolum[b].& eſt ſi.arg.s̃.de treu.& pa.c.ii.¶[Quia
ſi forte.] iiii.pars. [Eccleſia metropolitana.] immo debuit dicere
metropolitanus,vt pręmiſit.s̃.§.proxi.verſ.aſſignatur,ibi a metro
politano.ſed hoc ideo dicit,quia qñque a metropolitano, qñque
ab eccleſia,vt ibi no.& vt notes, ꝙ nomine epi continetur eccle-
ſia,& eõ,vt patet.vii.q.j.ſcire debes. [Theologo.] ſ.ſoli. grãmatico
vero &c.vt ſequitur. [Iuxta modum.] ſ.Per aſſignationem vnius
præbendę. [Ipſa.] ſ. eccleſia metropolitana. [Grãmatico vero.]
ver.[Valeat.]quid ſi nulla per ſe ſufficiat? Colligat omnes ſimul,
& fiat contributio,arg.in eo,quod leg. & not.s̃.de cenſi. procura-
tiones.§.j.in fi.s̃.de ſta.mo.in ſingulis.§.j.ver.fi. [Faciat.] ſ.archie-
piſcopus.x.q.j.regenda.& c.decernimus.

ADDITIONES.

a ¶In metropolitana. Adde hodie bo.tex.in pragma.ſanctio.tit.de collatio.§.ſe-
quuntur qualificationes.folio mihi lxix.
b ¶Iunge tex.in c.fi.de reſcrip.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Scholares præbendarij cum ſtudent extra eccleſiam debent habere prouentus ſuorum beneficiorum, & ſi non ſufficiunt, eſt eis prouidendum a capitulo.*
2 *Verba fruſtra membranas occupant, cum non obſeruantur.*
3 *Beneficiatus an poſſit diſponere ad eius libitum de prouentu ſui beneficij.*
4 *Scholares ſemper diſcere debent.*
5 *Docentes & ſtudentes, an percipere debent quotidianas diſtributiones.*

CAP. V.

SVper Specu,& infra. Pars s̃.ne cle. vel mo.c.fin.
ĩ.de pri.ſuper ſpecula.[In concilio generali]s̃.e.c. p-
xi.[Obſeruetur.] ſed quicquid velit, quicquid man-
det adhuc non obſeruatur,vnde & adhuc aut nullus aut rarus eſt
fructus ſtatuti ipſius & multorum aliorum.¶[Statuentes]ij. pars.
1 [Propter raritem] quaſi non habeant a quo addiſcant†vnde ha-
bent excuſationem,vt ſequitur,alias non haberent.xxxvij.diſt.§.
fi.ff.de iu.& facti igno.regula.§.j.& ff.de bo.poſ. in bonorum.C.
de ingenu.& manu.ſi auiam.& ne etiam aliqui ex defectu expẽ-
ſarum excuſationem aſſumant,ſtatuitur,vt prouentus beneficio
rum ſuorum percipiant,& ſi illi nõ ſufficiant, alias prouideatur
eiſdem,vt ĩ.e.§.in fi.& §.j.[Docibiles]i.habiles ad diſcendum, vt
2 edocti poſtea alios doceant,vt ſequitur,†ſed fruſtra membranas
occupant verba iſta.xix.di.ſi Romanorum. Cum nec ſeruentur,
nec rerum effectus exinde ſequatur.C.de dona.l.fi.tantum enim
verbis lex imponitur,& non factis.C.communia de le.l.ij. in fin.
Rñdeo,non eſt culpa ſtatuti, quod in ſe rationabile fuit & vtile,
ſed culpa ſubditorum inobedientium,& ſtatuentis, non corrigẽ
tis ac negligentium prælatorum.Caueant ergo ſibi de eo, quod
legitur,& no.s̃.de ſimonia.licet Hely.rñ.j. Nam hoc poſſunt ſu-
periores exequi,vt no.ĩ.e.§.in fi.[Qui cum docti.]ver.[Fuerint.]
Ar.hic neophitum non eſſe admittendum ad docendum,mul-
to enim tempore debet homo addiſcere,ꝙ poſtea doceat nõ ſm
proprium ſenſum,ſed ſecundum veritatem intellectus ſcriptura
rum a maioribus traditam & auditam.xxxvii.di.relatum. quod
dic,vt no.s̃.c.j.§.fi.& de ele.cum in magiſtrum.[Velut ſplẽdor.]
A quo mundus illuminetur. ĩ. de hæreti. cum ex iniuncto. rñ.j.
[Copia]quia multos relinqueret inſtructos diſcipulos,qui & ca
thedram aſcendere merebuntur.[Qui]ſ.doctores.[Quibus]ver.
ſ.doctoribus.[Proprij prouentus]ſ.præbendarum, & beneficiorũ
3 ſuorum,vt ĩ.§.j.Et eſt ar.expreſſum,ꝙ prouentus†beneficiorum
eccleſiaſticorum ſaltem iam collecti & percepti cedunt in pro-
a prietatẽ[a]beneficiati. Vñ de ipſis poteſt diſponere,put placet. Sed
õ.s̃.de præben.ratio.quod dic,vt ibi not.& s̃.de pecul.cler.c.fin.&
de teſtamẽtis.cum in officiis.& c.ad hæc.& c.tua nos.[Prædicti]
ſ.prælati & capitula qui ipſos mittant,vnde & eis tenentur de ex
pẽſis occaſione ſtudij neceſſario, vel vtiliter factis.ar.in eo quod
le.& no.s̃.de procu.cum pro cauſa.[Subminiſtrent.]ad quæ duo
ſ.ad docibiles mittendos,& neceſſaria eis ſubminiſtranda per ſu-
periorem cogi poſſunt,vt patet.s̃.de accu.ſicut olim.rñ.j.ver.fin.
Alioquin iura ſolum condere parum eſſet,vt ff.de orig.iur.l.ii.§.
poſt originem.C.de iudęis.nullus.ff.de vſufruc.ęquiſſimũ.¶[Do-
centes vero]iii.pars.[Dum in ſcholis] ſine præfinitione tempo-
4 ris†ſemper enim expedit,vt doceãt.& eſt ſi.s̃.e.c.prox.§.ſane.in fi.
& s̃.de treuga.& pace.cap.ij.Quod intelligendum eſt, niſi ex cau
ſa a prælato & capitulo reuocentur, & quod extraneis & remotis
partibus erogant cõicent his, a quibus beneficiati exiſtunt, argu.
s̃.de teſtamentis.cum in officiis.cum ſuis concor.Alij dicunt, ꝙ
vſque ad v.annos habent hoc priuilegium,& non vltra, vt ſequi-
tur.Sed prior intellectus magis placet.[In ipſa.].theologia.[Inte
gre.]Hoc reſpicit docentes & ſtudentes.Nam clauſula ſępe reſpi-
cit pręcedentia & ſequentia,quod dic,vt leg.& not.s̃.de appellat.
5 inquiſitionem. Et eſt argum. † ꝙ tales etiam percipere debeant
b quotidianas diſtributiones.[b]ad idem.ĩ.e.ver.fi.quod dic,vt ibi no.
[Per annos v.] ſ.ſtudentes, nam doctores non ſolum per annos
v.percipiunt,ſed dum in ſcholis docuerint ſine præfinitione tẽ
poris,vt præcedit. Licet alij hoc idẽ tp̃s referant ad docentes, ſed
aliud in docentibus,de quibus,cum vtile ſit quod ſemper legãt,
vel ſemper proficiant,concedendum eſt,ꝙ ſemper quandiu vol
uerint,doceant, & beneficia ſua percipiant,ar.in eo,quod legi. &
no.s̃.e.c.j.§.fi. niſi ex cauſa reuocẽtur,vt no.s̃.e.§.ſuper verbo,dũ
in ſcholis. Aliud de audientibus,de quibus non expedit, ꝙ ſemp
audiant. Pręfinitur igitur eis tp̃s quinquennij, vt niſi infra illud
tp̃s profecerint,deſiſtant oĩno, & eccleſiæ inanibus ſumptib.non
vexentur,ar.ff.de inoffi.te.l.j.ad fi.Et in eadem meta poſitum eſt
ſtudium audientium ius ciuile,vt in procemio.ff.l.vnica.§.pro re
ſponſis. ibi & in quinti anni quo coloritate nuncupantur meta
&c.[Percipiant.]Quid ergo ſi vſque ad hoc quinquennium fru
ctus præbendarum ſuarum vendiderint, & interim moriantur?
Et quidem quamuis eis concedatur hic,ꝙ percipiant.non tamẽ
ꝙ obligent,vel ꝙ vendant,de hoc dic,vt no.s̃.ti. j. querelam.& ĩ.
ti.j.ad liberandam.in j.rñ.deciſionis.ver.ipſis deuotis clericis.[De
licentia.] quam habent authoritate huius canonis. Vnde nõ eſt
neceſſe aliam impetrare.ar.ff.de condi.i..ſti.quę ſub conditione.
§.fi.lxxx.di.non debere.xxviii.di.de his.c.di. qm̃.xvi.qõ.j.cunctis.
Sola ergo executio neceſſaria eſt, ſi forſan aliquis ſe opponat, vt
patet in eo,quod no.s̃.e.§.prox.in fi.quia non obſtat etiam con-
ſuetudo õria,vel ſtatutum, vt ſequitur, quæ cũ irrationabilia ſint
nullatenus ſunt ſeruanda. Ar.l.di.conſuetudo. & in eo quod leg.
& no.s̃.de pręſcri.c.fi. Hoc autem intelligi debet de docibilibus,
quibus nec de hoc aliqua refertur qõ.ar.s̃.§.j.Si ergo õdicat pręl-
latus,vel capitulum dicentes, ꝙ non eſt docibilis, ſuperioris eſt
ſnĩa expectanda. Alioquin poſſet ire omnino inhabilis ad diſcen
dum,quod non eſt ſentiendum.ar.in eo quod no.s̃.e.c.j. in prin.
& c.ij.§.fi.Sed & obſtare poteſt nimia multitudo,ar.s̃.de cle. non
reſi.cum ad hoc.[Cum denario.]verſi.i.præmio,quia tm̃ recipit
vltimus quantum primus. Matth.xx.A.& B.& patet in eo quod
le.& no.s̃.de conſti.cum omnes.Et ex eo quod hic dicit, & quod
s̃.dixit.e.§ ibi integre.eſt ar.violentum, ꝙ tales nedum corpus p̃
bendæ debent recipere,ſed etiam denarios,ſiue diſtributiones,q̃
quotidie miniſtrantur. Et ex mente iſtorum verborum ſic tenẽ
dum fuerat,niſi contraria interpretatio facta eſſet, quod dic, vt
le.& no.s̃.de præben.licet.[Operantes]Studens igitur theologiæ
intelligitur operari,& nedum reſidere,ſed deſeruire. Et eſt argu.
c quòd qui non laborat,non manducet[c] ad idem.s̃.de pręb. cum
ſecundum apoſtolum.

ADDITIONES.

a ¶Adde do.in c. præſenti.de off.ordi.lib.vj.
b ¶Adde textum in contrarium in c.vnico.de cle.non reſi.lib.
c ¶Non manducet.Adde an is,quæ eſt in matricula ſcholarium,& non ſtudet,nec
intrat ſcholas,debeat gaudere priuilegis ſcholarium. Bar.in l.qui ſub prætextc.
C.de ſacroſan.eccl.

¶De Iudæis,& ſaracenis,& eorum ſeruis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Chriſtiano nulli licet cum iudæis morari.*
2 *Seruitium cum pretio compenſatur.*
3 *Infideles non poſſunt habere ſub ſuo dominio fideles.*
4 *Iudæi blaſphemi dicuntur,quia de facili Chriſtum blaſphemant.*

CAP PRIMVM.

PRæſenti. In prima & ſecunda parte loquitur
de mancipio chriſtiano.In tertia ve
ro parte loquitur de non baptizato, & baptizari vo-
lente [Seruiat] Neque cauſa ſeruiendi ematur,quod
ſi fiat,hoc de ipſo in libertatem eripitur,vt legitur & notatur ĩ.eo
dem.capitu.j. reſpon.j.Verum & ſi cauſa venalitatis emptum ſit,
& baptiʒari velit,non remanebit penes iudæum. ſed datis &c.vt
ĩ §.j.Et hoc eſt verum,ꝙ non debet ſeruire iudęo,niſi forſan co-
1 lendo agros,ſicut le.& no.ĩ.c.j.§.j.†Cum iudæis autem,vel inter
eos nulli chriſtiano licet aſſidue conuerſando morari, xxviii. q.j.
iudęi.& c.ſępe.& c.nullus.& ĩ.e.ad hęc.¶[Sed datis.]ii.pars.[Man
cipio]Cauſa mercimonij empto,& ĩ.tres menſes venale expoſi-
to.Alioquin in libertatẽ eripitur nullo etiam pretio dato, quod
dic,vt le.& no.ĩ.e.c.fi.[Ipſum]licentiã habeat &c.vt ĩ.ſe.[Ad ſer-
uitium.] Non tamen erit ſeruus illius,ſed reſtituto pretio erit oĩ-
no liber.ar.Inſti.de nox.act.§.dñs. Quòd ſi non hẽt pretium,nec
2 habere poteſt,ſeruiat tanto tempore, ꝙ ſeruitium † cum pretio
compenſetur.ſ.quinquennio,& poſtmodum erit liber.C.de cap.
& poſtli.reue.l.fi.xxxvi.q.j.de raptoribus.Quid ſi plures emptores
ſimul concurrant? Reſpondeo,locus erit gratificationi.ff. ad Sill.
ſi quis in graui.§.ſi cum omnes.s̃.de iure patrona. cum autem.s̃.
de elect.venerabilem.§.obiectionem. ver.quod autem.cum ſuis
concord. Quid ſi nullus emptor inueniatur? Reſpondeo,nihilo-
minus erit liber, & quærat pretium hoſtiatim.ff. de manumiſ.
l.iiii.§.ſuis autẽ nummis. Vel ſeruiat p quinquennium, vt no.s̃.
in princip.huius glo.[Redimendi]Non tamen a baptiſmo pro-
hibendi ſubaudi. Si vero paganus ematur a iudęo cauſa ſeruitij,
& nolit baptizari,eum poterit retinere. [Et ſi chriſtianus &c.]vt
ĩ.§.j.¶[Deſiderat] iii.pars.ſ.ſeruus iudęi forſitan ſaracenus & cau-
ſa ſeruitii emptus.[Et non permittitur]A iudęo domino ipſius.
[Idem fiat.]vt ſ.nullo dato liber ſit.Secus de illo qui cauſa merci
mnoij emptus eſt,quod dic,vt legitur,& diſtinguitur.ĩ.eo.§.fina.
[Nephas eſt]blaſphemum &c.vſque detinere. Et eſt hic expreſ-
3 ſum ius†contra illos,qui dicunt, ꝙ infideles poſſunt habere ſub
dominio ſuo fideles,quod dic,vt plene no. s̃. devoto.quod ſuper
his.& infra.c.j. §. j. ſuper verbo, prædictis viris. [Quem Chriſtus
redemit.] redemit enim omnes baptizari volentes, immo om
4 nes quantum in ipſo fuit.[†Blaſphemum.]i.iudęum, qui de fa-
cili Chriſtum blaſphemat, vt hic patet. et ĩ. eodem. cum ſit ni-
mis abſurdum.

SVMMARIVM.

1 *Originarij,ſiue aſcriptitij liberi ſunt*
2 *Seruitus ex tempore acquiritur, & præſtatur ſeruitiv.*

3 Per-

3 *Perſonæ dominari non poſſunt a iudæis.*
4 *Talliæ exigi non debent vltra id quod iura præcipiunt.*
5 *Ius pedagij quomodo amittatur.*
6 *Iudæi nouas ſinagogas non debent conſtituere, vel erigere.*
7 *Iudæus perſonæ Chriſtianæ non poteſt eſſe dominus.*

CAP. II.

MVltorum ad nos, & inf. [Dominio.] i.
ſuo ſeruitio perſonali. Secus in reali, vt j̃. §.j. [Sed ſi
qui.] verſ.j.ſ.quæ, vel qua.ſ.mancipia, vel dic ſi qui.i.
ſerui. Alioquin falſam grammaticam contineret, nec deberet re
putari decretalis quod dic, vt leg.& not.s̃.de reſcrip.ad audientiã.
[Inueniuntur.] Nõ cauſa mercimonij empti, tales n. in libertatẽ
eripiuntur, nullo pretio dato, vt ſequitur, & probatur. C.de epiſc.
& cler.Deo nobis.§.j.& C.ne Chriſtianum mancipium. l.vnica.
liiii. diſt. mancipia. Secus de illo, qui cauſa mercimonij emptus
infra tres menſes expoſitus eſt venalis, licet pp infirmitatẽ factus
ſit Chriſtianus. Ex hoc enim non debet Iudæus conſequi detri-
mentum.liiii.diſt.fraternitatem.quod dic, vt leg.& not.s̃.eo.c.j.&
j̃.eo.c.fi.¶Hi vero.] ii.pars.ſ.ſerui, quamuis Chriſtiani. [Eorum.]
1 ſ.Iudæorum. [Sint liberi.] No.† originarios, ſiue aſcriptitios libe-
ros eſſe, vt hic, & C.de agric.& cenſi.diffinitiuis.lib.xj. Ergo nõ re-
pelluntur a legitimis actibus, arg.ff.de teſti.l.j.C.de poſtulan.l.fin.
Exceptis ordinibus ad quos non admittuntur, niſi de licentia do-
minorum.liiii.diſtin.ſi quis obligatus. Quid ergo ſi ſine conſenſu
domini fuerint ordinati, dic, vt not.s̃.de ſer.nõ ord.c.ii.in fi.[Diu
tius.] Puta.xxx.annis.C.de agric.& cenſi.cum ſatis.lib.xj. Et eſt ar.
2 † quod ex tpe acquiritur, & præſtantur ſeruitia conſueta.ad idem.
xviii.q.ii.ſeruitium. Sed ꝯ.j q.j.nullus eps.dic vt plene no.s̃.de cen
ſi.peruenit. Hoc autem quod dixi ſufficeret probare, ꝙ p xxx.ann.
adhæſit culturæ, intelligendum eſt, vbi de libertate originali nulla
fides fieri poteſt. Alioquin nunquam præſcriberetur contra liber
tatem, licet contra ſeruitutem præſcribi poſſet, vt C.de præſcrip.
quæ pro libertate.& non aduerſus liberta.oppo.in rubro & in ni-
gro.l.ii.& iii. [Conditioni.] Alias conditione, ideſt per conditio
nem. [Debentes.] Subaudi obligati, & aſtricti eſſe. [Prædictis vi-
ris.] ſ. Iudæis quibus cum terras liceat poſſidere, per conſequens
& aſtrictos, quia quælibet res tranſit cum onere ſuo, vt not.s̃.ne
prælati vices ſuas.capit.iii.& probatur.s̃.de deci.paſtoralis.§.j.in fi.
cum ſuis concordantiis. Patet igitur, ꝙ infideles poſſunt habere
de iure etiã catholicos ſub ſuo dominio, ſiue diſtrictu, quod dic,
3 vt plene not.s̃.de vo.quod ſuper his. Perſonæ † tamen dominari
non poſſunt, vt not.j̃.§.j.ſuper verbo, ius dominii. & s̃.cap.j. ante
finem.[Originariis.] De his diuerſis generibus hominum dic.vt
plene notatur in Summa de natis ex lib.ventre.§.fin. ſub §.ſic fe-
4 cimus. [Iura præcipiunt.] No.hic argum. expreſſum contra † il-
los, qui tallias exigunt, quia etiam a colonis, vel originariis vltra
id, quod iura præcipiunt, nihil eſt exigendum. Sed poteſt reſpon
deri hoc ſpeciale eſſe in Iudæi odium dominantis.ad idem.j̃.eod.
ſicut Iudæi.reſpon.j.in fi. de qua materia no. ſatis.s̃.de immunit.
eccle.non minus.& cap.aduerſus.¶Quod ſi quiſquam.] iii.pars.
[De his.] ſcilicet colonis, vel originariis. [Transferre.] argu. ex-
5 preſſum, ꝙ ſi quis pedagium de loco ad locum transferat, † ius pe
dagij amittere debet, vt in concordan.ſigna.j̃.eod.ſuper verbo, ip
ſe ſibi imputet, de qua materia dic ſatis not.in Summa de cenſib.
§.ex quibus cauſis. [Retinere.] Forte in domo ad ſeruiendum ſi-
bi, quod eſſe non debet, vt s̃.eod.cap.reſpon.j.& j̃.eod.Iudæi, ſiue
6 Saraceni. † Nec etiam nouas ſinagogas debent conſtituere, vel de
nouo erigere, vt j̃.eod.cap.j.& C.de Iudæis & Sarace. nulli liceat.
[Voluerit.] Hoc ipſo dominium amittat.[Et Iudæus ipſe ſibi im
putet &c.] Nec mirum, nam & ſi Chriſtianus dominus velit vni
vendere fundum, & transferre colonum ad alium locum, non
poteſt hoc facere inuito colono. C.de agrico.& cenſi.ſi quis præ-
dium.lib.xj. Sic non poteſt ſeparare colonorum agnationem, vel
affinitatem.C.communia vtriuſque iud.poſſeſſionum.C.de agri.
& cenſi.l.diffinimus.[Ius dominij.] ſ.quod habuit in gleba, a qua
recedere non debuit, quantumcunque præciperet hoc Iudæus,
7 quia † nec perſonæ Chriſtianæ dominus eſſe poteſt, vt patet in eo,
quod leg.& not.s̃.eod.cap.reſpon.j.& cap.j. licet in eo poſſit exer-
cere iuriſdictionem, vt patet in eo, quod not.s̃ de vo. quod ſuper
his.[Seueritate.] arg. contra delinquentes rebelles & inobedien-
tes, ſed odioſos ſeueritatem rigoris iuris ſeruandam eſſe, vt hic, &
s̃.de dolo & contuma.veritatis.§.fin.verſic.in nomine domini.s̃.
de poſtul.præla.cap.j.§.nos. alias autem eſt ſeueritas temperanda.
Vel dic, vt leg.& not.s̃.de tranſact.cap.fina.§.j.in fine. & §.in his.
[Damnauit.] ideſt abſtulit ſibi ius colonarium ipſo facto. Vel.i.
fecit id, propter quod damnatur, hoc eſt ius colonarium ei aufer
tur. Alii exponunt hoc de colono translato dicentes, ꝙ ſibi impu
tet colonus, qui non vult agere contra Iudæum, qui tranſtulit ip
ſum. Sed prima expoſitio magis placet, maxime quantum ad il-
lam partem diſiunctæ.quando ſcilicet Iudæus vult ipſum colonũ
Chriſtianum in ſuo ſeruitio retinere, quod nullo modo licet, vt
s̃.not.& quæ ſit ratio le.j̃.eo.ad hæc omnibus.

CAP. III.

IVdei de ciuitate, & infra. [Legalis
diffinitio. C.eod.tit.l.fina. [Veteres habere.] & ſi cor-
ruerint reædificare, vt legitur, & not.j̃.eod.conſuluit.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi tempore paraſceuen non debent exire in publicum.*
2 *Iudæis non permittitur ritus ſuos obſeruari, cum tendunt contra fidem no-*
ſtram.

CAP. IIII.

1 QVia ſuper his, & infra. [Paraſceuẽ] quo † nec de
bent exire in publicum, quia tunc maxime conſue
uerunt deridere Chriſtianos in contumelia creato-
ris.j̃.eod. in nonnullis. In his autem, in quibus fidem noſtram
2 contemnunt, nec † ritos ſuos ei permittimus obſeruari. C. eod.
titu.iudæos.

SVMMARIVM.

1 *Chriſtiano quando liceat cum iudæo morari.*
2 *Eccleſia an iudicet de his quæ foris ſunt.*
3 *Iudæi quare repelluntur a conſortio Chriſtianorum.*
4 *Iudæus in foro ſeculari capitaliter punitur, ſi crimen expoſcat.*
5 *Iudex ad faciendam iuſtitiam compelli poteſt.*

CAP. V.

1 IVdæi. [Siue ſaraceni.] & j̃. cum ſaraceno mo-
rari † non licet, nec cum iudæo, niſi quis
hoc faciat cauſa prædicandi, & conuertendi, quod
licet, vt leg.& not.j̃.eo.q̃ ſit. [Neque ſub alendorum
puerorum ſuorum obtentu.] quod omnino prohibetur.j̃.eo. ad
hæc omnibus. [Nec pro ſeruitio.] s̃.eo.c.j.reſpon.j. [Vel alia qua
libet cauſa.] quæcunque ſit illa. [Chriſtiana mancipia.] Secus de
paganis nolentibus baptizari, vt no.s̃.eo.c i.§.j.in fi. [In domibus
ſuis permittãtur hr̃e.] Secus in culturis, vt s̃.eod.c.ii.§.j. [Excom-
municentur autem.] verſ. [Qui cum eis præſumpſerint habita-
2 re, & j̃.] Sed † quid ad nos de his, qui foris ſunt? nihil.ii.q.j.multi.
xlv.diſt.qui ſincera.s̃.de diuor.gaudemus.§.j.verſ.& in præmiſſis.
Quid ergo eſt, quod hic dicit? Reſpon.de his, qui foris ſunt, non
iudicat eccleſia ipſos excommunicando, ſeu aliam pœnam ſpi-
ritualem infligendo: ſed nec intromittit ſe de iudæis in his, in qui
bus nobis non præiudicant, nec præiudicare poſſent, alias autem
3 vbi præiudicare poſſent, ipſos compeſcit. Primo † repellendo ipſos
a conſortio Chriſtianorum, ne ipſos corrumpant.xxviii.q.j.ſæpe.
j̃.eo.ad hæc. Secundo a teſtimonio ꝯ chriſtianum, quia cum vi-
les ſint, de facili forſan falſum teſtimonium facerẽt, nec legitimis
actibus ſunt digni.ii.q.vii.alieni.& leg.& not.s̃.de teſti.iudæis. Ter
tio ab officiis publicis, ne per ipſos contingat chriſtianos grauari.
liiii.diſt.nulla officia.j̃.eo.cum ſit nimis.& c.pen. Quarto, ne poſ
ſint emere mancipia chriſtiana, quod dic, vt leg.& not.j̃.eo.c.fin.
Quinto, ne nouas faciant ſinagogas.s̃.eo.iudæi.j̃.eo.conſuluit, Se-
xto, ne in die Paraſceuen exeant in publicum.s̃.c.proxi. Septimo,
vt ſoluãt decimas, & oblationes de terris & domibus, quæ ad eos
peruenerunt, quod dic, vt leg.& not.j̃.de vſu.quanto §.fi. Octauo,
ne chriſtiana mancipia circuncidant.liiii.diſt.nulla. Nono, ne ex
teſtõ chriſtiano aliquid capiant, in quo caſu chriſtianus legãs ex-
communicatur poſt mortem.24.q.2.ſane profertur.C.eod.tit.l.j.
Decimo, vt aliquod ſignum publice deferant, per quod a chriſtia
nis diſcernantur j̃.eo.in nonnullis. Vndecimo, vt quantumcun-
que boni medici ſint, non licet ab eis medicinam recipere, nec
cum ipſis in eiſdem balneis balneare.28.q.1.nullus. & ca.omnes.
Duodecimo, vt vſuras nobis reddant, vel de alio debito ſatisfaciãt
j̃.de vſur. poſt miſerabilem.C.eo.ti.iudæi Romano. In ſupradictis
autem caſibus & cõſimilibus, licet iudæus non poſſit excommu
nicari, poteſt tñ etiam in foro eccleſiaſtico pecuniaria pœna mul
ctari, vel ſi nihil habeat tpale, fuſtigari j̃.eo.poſtulaſti.j̃.de raptor.
4 in archiepatu. † Nam in ſeculari capitaliter punietur, ſi grauitas
criminis hoc expoſcat, vt C.eo.tit.l.3.C.ne chriſtia.mancip.l.vni-
ca. Sed & eccleſia iudæos diſtringit, chriſtianos a participatione ip
ſorum etiam in commerciis arcendo & excommunicando.j̃.eo.
& ſi iudæi.in fi.& c.cum ſit.§.fi.j̃.de vſur.poſt miſerabilẽ. Aliquos
vero ex prædictis caſibus iunge in Summa eo.tit.§.& in quib.gra-
uentur. Alias autem dic de materia iſta, vt ibidem copioſius eſt
notatum.¶Si qui præterea.] ii.pars. [Deo inſpirante.] qa ſemper
præſumitur, etiam ſi dolus adhibeatur, vt patet in eo, quod leg.&
not.s̃.de conuer.coniug.dudum.[Ad fidem ſe conuerterint chri
ſtianam.] quam & ſi ab initio non cogantur recipere, ſemel tñ re
ceptam coguntur tenere.xlv.diſt.de iudæis.23.q.v.ad fidem. Et ad
de quod not.s̃.de conuer.in fide.c.fi. & j̃.eo.ſicut iudæi. [A poſſeſ-
ſionibus ſuis nullatenus excludantur.] Niſi de vſuris fuerint com
paratæ, nam illas tenentur reſtituere.j̃.de vſur.cum tu.§.fi.[Cum
melioris conditionis ad fidem conuerſos eſſe oporteat, quam, an
tequam fidem ſuſceperant, habebantur, arg.s̃.de poſtul.præla.c.j.
§.nos igitur. ſic ſi quis religionem ingrediatur, non pp hoc tanꝗ
ingratus a ſua excluditur hæreditate. in Auth.de ſanct.epiſc.l.an-
tepen.

tepen.in fi.vel pen.col.in princ.§.nullam vero licentiam. & C.de
epiſc.& cler.Deo nobis.§.j. Excepta feudali, vt in lib.feudo.de il-
lo qui arma bellica depo.c.j. & an mutus, vel aliter imperfectus
feudum retinere poſſit.c.mutus. Et ſi de feudo controuerſia fue-
rit.& c.ſi clericus.& de beneficio ſemi.c.ex hoc illud.¶Si autem]
iii. pars. [Secus fuerit factũ.] ſ. vt pp hoc eiſdem ſuæ poſſeſſiones
auferantur. [Principibus, ſeu poteſtatibus.] Sed ſi ipſimet aufe-
runt eodem modo coerceantur, quia ſi ab aliis debent eos defen
dere, multo fortius a ſeipſis.ff.ſi ſer.vend.altius. ff.de condic.inde.
frater a fratre.s̃.de natis ex li.ven.c.vnico.cum ſuis concord.[Eo-
rundem locorum. [In quibus hæc committuntur. [Iniungimus
5 ſub pęna excõicationis]arg.ꝙ† iudex cõpelli põt ad iuſtitiã faciẽ
dã.ad idẽ.xxiii.q.ii.dñs.& q.v.adminiſtratores. Alias aũt non hẽt
eccleſia ſe intromittere de hæreditate ſeculari.s̃.qui fil.ſint le.cau
ſam.niſi ratione fidei, vt hic, & in aliis caſibus no.s̃.de fo.compe.
licet.& c.ex tenore. [Vt portionẽ hęreditatis ſuæ.] paternę, vel aui
tę, ſiue alius ex teſtõ, vel ab inteſtato ab agnatis, vel cognatis de la
tę. [Et bonorum ſuorum.] ſ. quæ poſſidebant tempore conuer-
ſionis. [Ex integro eis faciant exhiberi.] Et etiam vxoris prioris
conuerſę, niſi cum alio contraxerit.s̃.de diuort.gaudemus.§.pen.
Seruos tamen qui eum pręuenerunt in fide non recuperabit. C.
de epiſc.& cler.Deo nobis.§.his ita.

SVMMARIVM.

1 *Arma non ſunt ferenda hoſtibus, & quid veniat appellatione armorum.*
2 *Clericus qui pugnantibus arma miniſtrat homicida cenſetur.*
3 *Cupiditas in omnibus eſt reprobanda.*
4 *Seruitus multiplici iure fuit inducta.*
5 *Confeſſor an teneatur pœnas ſcriptas imponere in pœnitentia.*
6 *Excommunicatus ſemel, an iterum excommunicatur.*
7 *Eccleſiam qui ſemel extra poſitus eſt, non poteſt amplius extra poni.*
8 *Excommunicationis effectus duo ſunt.*
9 *Excommunicatio proprie a Deo non ſeparat, ſed peccatum.*
10 *Abſolutio ab excommunicatione a ſolo Sacerdote fieri poteſt, quia fori pæ*
nitentialis eſt.
11 *Excommunicatum nullus communicare debent, ex quo per eccleſiam eui-*
tatur.
12 *Excommunicato diabolus vtitur, ſicut ruſticus aſino, vel iumento ſuo.*

CAP. VI.

ITa quorundam. [Vt qui glorientur. i.
qui gloriari deberẽt.
ſi.xviii.q.ii.pernitioſam.lxxxvj.diſt.tanta. Sed vñr po-
tius de ſua malitia gloriari.j̃.de exceſſ.prel.q̃ ſit graue.
1 in prin. [Arma ferrum.] Quæ ad hoſtes transferri † non debent,
ꝙ ſi quis ꝯfecerit, capitalis eſt pęna. C.quæ res expor. non debent.
l.ii.C.de commer.& merca.l.mercatores.ff.de publi.& vecti.l.co
tem.Si enim nõ habeant ferrum, nec arma habebunt.vñ verſus.
Cauſatum peribit cauſa perempta ſuum.
Et appellatione armorum intelliguntur fuſtes & lapides.ff.de ver
bor.ſign.l.armorum. Et hęc eadem hñr.j̃.eo.ad liberandam. [Et
pares.] ver. [Fiant eis.] ſ.ſaracenis. [Ad impugnandos.] i.ex qui-
bus impugnari poſſunt, licet hoc in mente non gerant. Alij autẽ
hoc intelligunt, ſicut iacet, ſed eis mens literæ ꝯdicit, & j̃.eo.ſigni
ficauit.reſpon.j.& c.quod olim. Sufficit enim, ꝙ nocere potuerit,
& ſi non nocuerit, vt elicitur ibi.& hoc ſatis poteſt colligi ex legi
2 bus ſupradictis in præced.glo. [Subminiſtrant.] arg.† clericum, q
pugnantibus arma miniſtrat, homicidam cenſeri, dũmodo exin
de homicidia ſequantur.ad idem.l.diſt.ſi quis viduam.lj.di.qui in
aliquo.23.q.fi.c.ſi.j̃.de homic.ſicut dignum.§.illi.& §.hi quoque.
Sed quid ſi neſcit, ad quid petantur, credit tñ, ꝙ tm̃ ad tutelã cor-
poris petentis? Dicas conſiderandam qualitatem perſonarum &
armorum, & an diligenter inquiſiuerit clericus de cã petitionis.
Et ſm̃ hoc arbitrabitur bonus pœnitentiarius, ſiue iudex. Et ha-
bebit accuſatam negligentiam, & diligentiam, ac probabilẽ igno
rantiam excuſatam, vt patet.37.diſt.§.fi.& in eo, qđ leg.& no.s̃.ne
cle.vel mo.clericis.& c.ſententiam.& j̃.de homic. ſicut dignum.
§.fi.& c.ſignificaſti.§.j.& ii.§.qđ ſi diſcerni.& de cler.excom.min.
3 apoſtolicæ.¶Sunt ẽt.] ii.pars. [Cupiditate.] † quæ eſt in omnibus
reprobanda.s̃.tit.j.quãto.§.j. Idem eſt, ſi ex malitia, vel leuitate, vel
qualitercunque eiſdem concilium, vel auxilium impendant in
diſpendium Terræ Sanctæ.j̃.eo. ad liberãdam.¶Tales igitur.] iiii.
pars. [Subiectos.] Et ſic ipſo iure ſunt excommunicati, vt hic, &
j̃.eo. quod olim.ad fi.& c.ad liberandã.in prin. [Priuatione mul
ctari.] No.hic quanta eſt poteſtas eccleſiæ, non ſolum quo ad ſpi
rituales pęnas, ſed ẽt tpales, quod dic, vt leg.& not.extra d.n.de ho-
mic.pro humani.§.ſacri concilij.ver.ſitque cum ſuis bonis.lib.vj.
4 [Seruos.] No.ſeruitutem de iure naturali primo fuiſſe inductam
35.diſt.ſexto die. Secundo de iure gentium.diſt.j.ius gentium. Ter
tio de iure ciuili.Inſtit.de iure perſo.§.pen. Quarto de iure canoni
co, vt hic, & j̃.eo.ad liberãdam.15.q.fi.cum multę. ¶ Pręcipimus
ẽt.] iiii.pars. [Maritimarum.] ſic.j̃.eo.ad liberandam.ſub §.pręci
pientes. [Excommunicatio.] a qua non liberantur, niſi illud to-
tum, quod de commercio tam damnato receperunt, & tñdem
de ſuo tranſmittant in ſubſidium Terrę ſanctę.j̃.eo. ad liberan-
dam.ſub §.pen. Nobis tñ in pęnitentiaria ſufficit, ꝙ illum ſolum
5 reddant. † Hodie nempe non poſſumus pñias ſcriptas imponere,
immo componere nos oportet, tãta eſt multitudo & duritia pec
catorum. Et no. ꝙ quamuis tales excommunicati ſint ipſo facto,
vt leg.& not.s̃.§.proxi.tñ adhuc excommunicari mandantur, vt
6 hic. Et ſic ſemel † excommunicatus iterum excommunicatur.iii.
q.iiii.Engeltrudam & arg.xj.q iii.excellentiſſimus.xii.q.ii.de viro.
87.diſt.eos qui.vt ſic qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc.47.diſtin.
quantumlibet. Sed ꝯ, quia nihil ad nos de his, qui foris ſunt.ii.q.j.
7 multi.24.q.j.c.j.ii.& iii.s̃.de iudi.cum non ab homine. † Qui.n.ſe-
mel extra eccleſiam poſitus eſt, non poteſt amplius extra poni.xi.
q.iii omnis Chriſtianus.ad idem.ff.de verb.obl.qui bis idem.Sol.
Melendus dixit, ꝙ ſemel excommunicatus, amplius excommu-
nicari non poteſt, vt in ꝯriis. Poteſt tñ denuntiari amplius excom
municatus, & ſic intellexit, quod hic dicit, & omnia ſimilia. Tu
8 dicas, ꝙ † duo ſunt effectus excommunicationis. Primus effectus
eſt, vt ſemel eiiciatur de eccleſia. Et quantum ad iſtum ſemel ex
cluſus amplius excludi non poteſt, vt in ꝯriis. Secundus eſt, vt tra-
datur Sathanæ.xj.q.iii.audi. Et amplius ligetur peccato, vel contu
macia exigente.s̃.vt li.non conteſt.c.fi.§.fi. Et quantum ad hunc
effectum ſemel traditus, & ligatus iterũ traditur, & ligatur, ſicut
& per diuerſa peccata hoc idem contingit, quia ſm̃ Greg.cũ pec-
catum per pñiam non diluitur, mox põdere ſuo ad aliud trahit.
Ideoque ſi quis diuerſis ex cauſis, puta 10. ſit excommunicatus, li-
cet a nouẽ ſit abſolutus, adhuc decimo vinculo, quod remanet,
a Deo ligatus eſt Sathanæ & aſtrictus, quod quouſque decimum
vinculum ſolutum fuerit, ingrediendi eccleſiam poteſtatem nõ
habet, quod dic, vt not.s̃.de off.ord.ex parte.j̃.de ſent.excom.cum
pro cauſa.& c.officij. Poſſet & illud dici, ꝙ vbi primo in ſpecie &
nominatim iuſte profertur hęc ſentẽtia, triplex eſt effectus huius
primæ pronuntiationis. Primus eſt, ꝙ excommunicatus quantũ
cunque occulte peccauerit, per eccleſiam oſtẽditur, & publice de
claratur fuiſſe ſeparatus a Deo, & Sathanę traditus, & ab eo vincu
latus, qñ peccatum mortale commiſit, pp quod tm̃ nõ alienum,
ſed propriũ excommunicatio ferri debet.24.q.3.ſi habes. Etenim
9 ſi proprie aduertere volumus, † excommunicatio a Deo nõ ſepa-
rat, ſed peccatum. Iſa.lix.a. Iniquitates veſtræ diuiſerunt inter vos,
& Deum veſtrum. Secundus vero effectus, qui, & ex hoc ſequitur
eſt, vt a communione eccleſię omnino ſepararetur.1.q.4.Engel
trudam.j̃.de ſent.excom.c.pen. Et quantum ad hęc duo, ſiue eo-
rum ſufficientem effectum ſemel excommunicatus, amplius ex-
communicari non poteſt. Tertius eſt, vt ab omnibus catholicis
ſemper ſic excluſus reputetur, & teneatur, donec ſm̃ formam ec
cleſiæ per ſuum presbyterum fuerit abſolutus, vt probatur j̃.in eo
quod leg.& not.j̃.de ſent.excom.cum deſiceres.§.j.ad fi.& c.a no-
bis.ii.§.j.& c.nuper.§.pen.& fi. Effectus vero ſecundę ſententię eſt
vt ex ſecunda cauſa iterum de nouo a Deo ſeparatus, & a diabolo
magis ligatus, ac a fidelibus magis euitandus eſſe ex nouo ſuper-
uenienti vinculo, ſeu delicto oſtendatur, & declaretur. Et idem in
telligas de tertio & de quarto, & ſic de ſingulis, & quantum ad
hanc iterationem iterum & iterum. Et quoties opus eſt, excom-
municatus excommunicari poteſt, arg.ff de edẽ.veluti.& ex hoc
ſequitur, ꝙ aut nunquam vere abſoluitur, aut ab omnibus, ſicut
& in diuerſis peccatis ſine aliqua excommunicatione accidit. Et
10 † ꝙ oportet, ꝙ abſolutio fiat per iudicem ſuum presbyterum nõ
inferiorem. Hęc ẽnim fori pęnitentialis ſunt, vt patet in eo, quod
leg.& not.j̃.de pe.quod quidam.& de ſent.excom. cum pro cau-
ſa.& c.officii.& c.canonica. Qñ vero iniuſte fertur, vnicus tm̃ effe
ctus eſt, quotieſcunq; quis excommunicetur, vt videlicet talis tã
a ſe, q̃ ab aliis tanquam ſeparatus & vere excommunicatus repu-
tetur, donec per ſuum iudicem aliud decernatur. & ſi in veritate
excommunicatus, ſeu a Deo ſeparatus nõ ſit. Alioquin ſi ligatus
hoc contemnat, incipit etiam quo ad Deum ex contemptu liga-
ri.xj.q.iij.§.ſi ergo.§.cum ergo. & ex hoc etiam de nouo magis ex
communicari, & puniri iuſte poteſt. Sed & cum eo communi-
cantes ex hoc, excommunicari & puniri poſſunt.j̃.de cler.iexcõ.
mini.c.fi.§.fi.& hoc totum ſtatutum eſt in reuerentiam cenſurę
eccleſiaſticę, & eccleſiæ poteſtatis, vt patet in eo, quod leg.& no.s̃.
de hære.excommunicamus.j.§.j.& j̃.de pęn.c.fi. Igitur, ſi hoc per
ſpicaciter conſideraueris, inuenies, ꝙ dummodo non contemna
tur cenſura eccleſiaſtica, parum aut nihil operatur, ſicut nec poſt
mortem factam abſolutio quantum ad eccleſiam triumphantẽ.
Quantum vero ad militantem, ſemper & multipliciter operatur
& vt patet in eo, quod legi.& not.j̃.de ſent.excom. a nobis.ii.§.j.&
ꝙ pro peccato occulto non eſt ferenda in ſpecie excommunica-
tionis ſententia.xj.q.iii.audi.& c.ſeq. quamuis in genere ferri poſ-
ſit, vt patet in eo, quod leg.& not.s̃.de ſimo.ſicut nobis.& de offi.
ord.ſi ſacerdos. Sed nec talis euitatur, donec denũciatus ſit, quod
11 dic, vt not.j̃.de cle.excom.min.propoſuit.§.j. arg. ꝙ † nullus debet
com-

communicare cum aliquo,ex quo per eccleſiā euitatur.ſ.de cohab.cler.& mul.c.veſtra.ſm hæc ergo in præceden.& ſeq.no. intellige & expone,quod leg.ſ.de reb.eccl.non alien.ſi quis pbrorū. vbi dicit, percutit.i ab eo percuſſum & ſeparatum, ac a fidelibus euitandum p pronunciatione eccleſiæ eſſe oſtendit, & deſcriptionem poſitam in Sum.de ſent.excom.§.j.& oēs alias authoritates & iura conſimilia,licet ɔ̄rium innuere videantur.Hoc tñ credendum firmiter & tendum,ꝙ excōicatus difficilius reſurgit,& gratiam Dei recipit,q̄ aliquis alius peccator nō excōicatus,& ꝙ orationes ſuæ,& alia opera de genere bonorum,quæ facit, debiliora ſint,q̄ in alio,ſuper quo vide,quod no.in Sum.de pę.§.& an fictæ penitēti. Et ꝙ Angelus ſibi datus ad cuſtodiam minus laborat ꝓ
12 ipſo, † & Angelus malus maiorem ptātem hēt in ipſo.Nā & ſm ſanctos tali homine vtitur,ſicut ruſticus aſino,ſiue iumento ſuo. Sed & ſemper virtus ptātis eccleſiaſticæ etiam quo ad triumphātem eccleſiam aliquid operatur in ligando,ſicut in abſoluēdo, ſuper quo vide,quod no.in Sum.de pę.ſub rub.de remiſſ.§.j.per totum.& §.ad quid valent.Quinimmo & de nouo ligatur etiā ipſa anima quo ad Deum,nam ex quo ponis iuſtam ſnīam, nouam ſupponis inobedientiam,cum nunquam feratur ab homine,niſi monitione pręmiſſa,& alio ſuo ordine obſeruato.j̄.de ſent.excō. ſacro.Nec a canone,niſi rōne facti ab ipſo damnati,& ſic ſiue ab homine,ſiue a canone iuſte excommunicetur quis, ſemper hoc accidit pp nouam inobedientiam,ſiue cōtumaciam,pp quam & ipſa anima de nouo ligatur,vt expreſſe colligitur.24.q.3.de illicita.ad fi.& c.corripiantur.& c.Deus.xj.q.iii.nemo epōrum.& vj.c. ibi ſeq.Ergo quicquid.ſ.dicatur effectus iuſte excommunicationis eſt,vt per ipſam anima ligetur,& a Deo triumphante eccleſia ſepararetur,& tradatur Sathanæ in interitum carnis.xj.q.iii.audi. Vere tñ loquendo non ligat homo,ſed Chriſtus homine mediāte.xj.q.iii.nemo contemnat.& c.ſeq. Vbi autem eſt certum,quòd nulla eſt ſnīa,ita ꝙ nec aliquod exinde occurrat dubium, nullus eſt effectus,vt patet in eo,quod leg.& nor.ſ.de exceſſ.præla.cū ad quorundā.& c.dilectus.& ſ.de app.dilectis.ad fi.& extra do.no.de ſent.excom.ſolet.lib.vj.& ſ.de off.dele.cum contingat.

SVMMARIVM.

1 *Conſtantinus Imperator contulit libertatem eccleſiis, & iudæos ſeruituti ſubiecit.*
2 *Iulianus imperator dedit iudæis licentiam nouas ſinagogas conſtruere.*
4 *Aedificium nouum facere ſi prohibentur, non prohibetur vetus reædificare.*
4 *Epiſcopus ſi rectorem eccleſiæ remouit ſententialiter, an poteſt patrono inuito reſtituere.*
5 *Rem meliorem facere non eſt licitum ſemper.*

CAP. VII.

1 Onſuluit,& infra. [De nouo.]Cōſtantinus Imperator† ɔtulit libertatem eccleſiis, & iudæos ſeruituti ſubiecit, ſm T.de facto.Nā de iure hoc operata eſt mors Chriſti,vt patet in eo,quod leg.& not.j̄.e.& ſi iudæos.rñ.j.& §.fi.Poſtea
2 vero Iulianus Imperator & apoſtata dedit iudæis licētiam nouas conſtruere ſinagogas,vt leg.in cronicis.T.De iſto Cōſtantino loquitur in illa palea.xcvj.diſt.Cōſtantinus.De Iuliano vero.xj.q.iii. Iulianus. [Pati.] quia nec lex humana patitur, vt leg.& not.ſ.eo. c.iii.¶Verum.] ii.pars. [Si antiquæ.] ſ.ſinagogæ. [Reædificēt.]ſic
3 patet,ꝙ aliud † eſt de nouo ędificare,quod prohibetur.ſ.eo. rñ.j. Aliud reędificare,quod conceditur,vt hic,& ff.de no.ope.nun.l.j. §.opus nouum.& §.ſi quis ędificium.ff.de iti.actuq; pri.l.iii.§.reficere. Sed & aliud eſt tueri, qd̄ poſitum eſt,aliud nouum facere. ff.de vſufr.l.vſufructuarius nouum.ſ.de cenſi.cum venerabilis.Eſt
4 tñ ɔ̄rium arg.ff.de mor.infe.l.j.§.ędificare.Et faciunt † hęc ad queſtionem,qua quæritur,vtrum epſ rectorem alicuius eccleſię, quē ab ea ſentētialiter remouit, poſſit ad eā poſtea reſtituere patrono inuito.Et eſt dicendū,ꝙ nō,arg.xxj.q.ii.ſi quis iam tranſlatus.ſ.de off.arch.ad hæc.§.fi.ſ.de iure patr.poſtulaſti.¶Non aūt.] iii.pars.
5 [Precioſiores.] Nō ergo licet†vnicuiq; rem facere meliorem, vt hic,ſicut nec vſufructuario.ff.de vſufr.hactenus.& l.quamuis.& l. ſi cuius.§.ſi ędium. [Qui vtiq;.] ver.[Tolerantur.] Hoc aūt ideo fit,vt ad fidem facilius trahantur.xlv.diſt.qui ſincera. & quia vbique ipſi parati ſunt ſeruire.23.q.8.diſpar.

SVMMARIVM.

1 *Aſſiduitas reprobatur cum iudæis.*
2 *Iudæi in multis ſunt ſuperſtitioſi.*
3 *Iudæi per ſignum certum debent dignoſci.*
4 *Conuerſatio continua, & aſſidua reprobatur cum iudæis.*
5 *Innocens credit omni verbo.*

CAP. VIII.

1 Dhæc omnibus. [Aſſidue.]ſic†aſſiduitas tm̄ reprobatur.ſi. ſ.de vi.& hone.cle.monaſteria.qd̄ eſt intelligendum ſm tenorē illius c.ſ.e.multorū.§.j.Nā in domib.nullo modo licet ſm quoſdā.Tu dicas,ꝙ ſ.c.multorum.§.j.nullo modo aſſiduitas reprobatur, immo & indiſſolubilis aſtrictio cōprobatur.In domibus aūt,& ſi qñq; intret homo,nō obeſt,dūmodo nō frequenter,vel ad morā continuā ſe aſtringat,vt patet ex hoc verbo,& ſeq.& j̄.eo & ſi iudæos.& 38.q.j.iudæorū.& c.ſæpe.[Qd̄.] ſ.ne aſſidue iudæorū ſeruitio ſe exponant. [Etiā obſtetricib.&c.] chriſtianis.ſ. [Curetis.] ſubaudi. [Et ne infantes.] &c. [In eorū.] ſ.iudęorum. [Domibus.] Maxime, nā & extra domos eadē prohibitio ſe extendit,vt & innuitur j̄.eo.& ſi iudæos.§.pe.& fi. [Qm̄
2 iudæorū.] ver. [Mores.] Fides aūt eadem eſt, licet † ipſi in multis ſint ſuperſtitioſi,vt patet ſ.de puri.poſt partū.c.vnico. [In nullo.] i.in paucis,nā & in aliquib.conueniunt.j̄.eo.in nonnullis.reſpō.j
3 [Cōcordant.] xxiii.q.viii.diſpar. Vnde & in habitu p ſignum certum debent dignoſci.j̄.eo.in nonnullis. [Et ipſi de facili.] ecce cā
4 quare prohibetur. [Ob cōtinuā &c.] ecce ꝙ † cōtinua conuerſatio,& aſſidua familiaritas tm̄ hic reprobatur,vt & no.ſ.ſuper verbo,aſſidue.& eſt rō,quia vt dicit Pſal.Cum ſancto ſanctus eris &c. [Ad ſuam ſuperſtitionem.] ſi.xxviii. q.j. ſæpe. [Simplicium.] qa
5 † innocens credit omni verbo.22.q.4.innocens.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia ſaluat corpora ad ſe confugientium.*
2 *Occidere de iure cui ſit permiſſum.*
3 *Pœna non infertur, niſi per iudicem.*
4 *Sepulcra hoſtium religioſa non ſunt.*
5 *Iudæi licet fidei noſtrę, hoſtes ſint, ſerui noſtri ſunt.*
6 *Pecunia in ſepulchris ponenda non eſt.*
7 *Iudex pro quolibet peccato non debet ſemper vnumquemque deponere, vel excommunicare, vel ſententiam fulminare.*

CAP. IX.

1 Icut iudæi, & inf. [Compellat.] Quippe Chriſti fidem &c. vt j̄.eo.rñ.in fi. [Confugerit.] Si † eccleſia ſaluat corpora ad ſe confugientiū,ſm id quod no.ſ.de immu. eccle.inter alia.multo fortius debet ſaluare & animas,vt hic,& ſ. de cōuer.infi.c.ii.cum ipſa anima ſit precioſior corpore.xii.q.j.pcipimus.C.de ſacroſ.eccl.ſancimus.j. [Quippe, Chriſti fidem.] ver. xlv.diſt.quid autē.& c.qui ſincera. [Inuitus.] Hoc ideo dicit, quia nullus ad fidē præciſe cogēdus eſt.23.q.v.ad fidem.Nam ſi ſimpliciter & abſolute cogerentur,etiam characterem nō reciperēt.Secus ſi ɔdōnaliter,quia tunc bene recipiūt & fidem ſuſceptam ſeruare coguntur,vt leg.& not.ſ.de bapti.maiores.§.item quæritur. ver.pp quod.xlv.diſt.de iudæis.& accedit.ff.de ri.nup.ſi patre.C.e. rit.nullus.¶Nullus autem.] ii.pars. [Eorum.] ſ.iudæorum. [Ter
2 renæ poteſtatis.] † Nulli enim permiſſum eſt occidere,vel pœnā infligere,niſi iudici, vel illi,cui hoc ex officio competit. 23.q.v.q
3 malos.& c.miles.& c.cum miniſter. Et†pœna non eſt inferēda, niſi per iudicem.33.q.2.§.in hoc. [Pecunias.] Alias conuicti duplum reddere compelluntur.C.de ſacrifi.paga.l.Chriſtianis. [Aut bonas.] Secus de malis, vt ſi deludantur chriſtianis prætendentibus ſigna lamentationis. Vel prorumpant ad aliquid in contumeliam creatoris.j̄.eod. in nonnullis. Vel ſi annuatim ſimulatā ſpeciem crucis exurant.C.eod.tit.iudæos. Alias autem ſine præiudicio, vel contumelia fidei & chriſtianorum permittitur eis feſtiuitates ſuas more ſolito celebrare,vt hic,& xlv.diſ.q ſincera.& C. eod.tit.nemo. [Præſertim.] ver. [Feſtiuitatum.] quas eis permittitur celebrare,vt in præced.glo. [Neq; aliquis.] verſ. [Ab eis.] ſ.iudæis. [Coacta.] Semper enim gratis poteſt accipi gratis oblatum. ſ.de ſimo.dilectus.ii.in fi. Saluo eo quod not. ſ.de ſimo. & ſi quæſtiones.§.fin. verſic.penult. [Conſueuerunt.] Vel qui iura præcipiunt,& nihil eis extra hoc oneris indictatur,ſic.ſ.eo.multorum. §.j.ad fi.¶Ad hoc.] iii.pars. [Cœmiterium.] arg.contra. ff.de ſe-
4 pulch.vio.l.ſepulchra. Reſpon. † ſepulchra hoſtium religioſa nō
5 ſunt,nec illa infringens incidit in edictum, vt ibi dicitur. † Iudæi vero & ſi ſint fidei noſtræ hoſtes.j̄.eo.& ſi iudæos.ſerui tamen noſtri ſunt, & a nobis tolerantur,& defenduntur, vt hic patet,& 23. queſt.viii.diſpar. [Mutilare.] ideſt diſrumpere, ſeu frangere. [Pe-
6 cuniæ.] quę † in ſepulchris ponenda non eſt, argu. ff.de religi. & ſump.fu.l.ſed & ſi quis impediat.§.funeris cauſa.xiii.q.ii.non ęſtimemus.circa me. [Effodere,] quod qui fecerit actione ſepulchri violati tenetur.ff.de ſepulc.viol.l.iii.§.ſi quis.Et ſm quoſdam hæc actio infamat.ff.de ſepul.vio.l.j. Alij dicunt,ꝙ non infamat,cum ſit actio in factum. Et in l.illa impropriè ponitur actio.Ala.Quinimmo & deponi poteſt,quod dic,vt leg.& nor.j̄.§.j.¶Si quis autē.] iiii.pars. [Honoris.] i.dignitatis. [Patiatur.] ſi ipſum habeat, puta clericus eſt. Aut ſi non habet,puta,quia laicus eſt. [Excommunicationis &c.] ſi.xj.q.j.cōſpirationum.& c.coniurationum. Alij dicunt, ꝙ in optione iudicis eſt, quam iſtarum pœnarum infligat, ſi non vult ſatisfacere. Primam teneas,quamuis & depoſitus incorrigibilis excommunicetur,ſm quod legi.& traditur.ſ. de iud.cum non ab homine.§.j.& ii. [Satisfactione.] Si ergo vult ſatisfacere, non punitur.ſimil.35.diſtin.epiſcopus, aut presbyter.
7 xlvii.diſtin.cap.j.xcii.diſtin.cap.fin. Et eſt hic argu.† ꝙ non debet ſemper iudex pro quolibet peccato vnumquemque deponere, vel excommunicare, vel in ipſum alias ſententiam fulminare, ſecundum B.ad idem.ſ.de elect.ꝙ ſicut.§.fin.

SVMMARIVM.

1 *Calumniatoribus licitum eſt cum iudæis comedere.*
2 *Iudæorum cibis vti non debemus, ne inferiores ipſis videamur.*
2 *Iudæorum conuiuium, quare potius vitatur, quam colloquium.*
4 *Sanctius eſt mori famæ, quam idolaticis veſci.*
5 *Prædicare nullus poteſt, niſi ex officio ſibi commiſſo, vel de prælati ſui licentia.*

CAP. X.

Vam ſit laudabile. & inf. [Tuiſque ſociis.] ſi.& forſan de eodem loquitur.ſ.de vi.& ho.cle. Deus q. [Cōcedimus.] i.hodie omnib.cōceſſum eſſe oſtēdimus.ſm Ia.immo ex priuilegio,vt patet in eo, qd̄ no.j̄.ſup
1 verbo,vti liceat. [Cū modeſtia.] vt ſ.a crapula & ebrietate† caueāt. ſ.de vi.& ho.cle.a crapula. [Et gratiarū actione.] ſi.ſ.de cēſi.cum Apoſtolus.§.j.in fi. [Qualitate.] ſ.ieiuniorū,& abſtinētiæ,quę pp hoc violari nō debēt,niſi inſtante neceſſitate, q̄ legi nō ſubiacet, vt patet ſ.de obſer.ieiu.c.j.& fi.& c.ii.rñ.j.& §.j.& §.fi.de qb.& cōcor.ibi ſig.fit hic mētio. [Canonicas.] 4.diſt.deniq;.& de conſec. diſt.iii.de eſu carniū.& c.ſabbato.& aliis ɔcor.ſig.in præc.gl. [Vti liceat.] A ſr.n.nō poſſet illos lucrari, & ſic liceat eis loqui, & cū eis comedere, dummodo in aliis nō coinquinetur homo exemplo dñi.23.q.4.infideles.xj.q.iii.ad māſam.arg.ɔ̄.xxviii.q.j.nullus.& c. oēs,Sol.ɔ̄ria loquuntur de iudęis,cum quib.non licet comedere. Hic vero & in ſimilib.loquitur de paganis,cum quib.comedere licet.Sed quæ eſt ratio diuerſitatis? Rñ. quia pagani nō diſcernunt inter cibos,at iudæi diſcernunt inter cibos noſtros.Vnde nō de-
2 bemus vti cibis † eorū,ne inferiores ipſis videamur.xxviii.q.j.oēs. Hodie vero & ſi pagani nō ɔtineātur in verbis edicti,vt patet hic. & xj.q.iii.ad menſam.oēs tñ.ſ.non ſolum iudæos,ſed & paganos, cum illi,& hi inter cibos noſtros diſcernant ex mente,vitare debemus,arg.ff.de pet.hær.itē veniunt.§.ait ſenatus.& ff.de excu.tu.
3 in l.gręca.ſcire oportet.§.illud aūt.ante fin.Sed quare† potius vitamus cōuiuium,q̄ colloquium? Rñ.quia conuiuium pp aſſiduam familiaritatem periculoſius eſt,vt patet ſ.e.ad hæc oīb.ad fi. Nec eſt ita neceſſariū,ſicut colloquiū,ſine quo ipſos lucrari nō poſſumus.xxiii.q.iiii.ifideles. Cū excōicatis aūt cā ɔuerſionis ſuæ licet loqui,& eis prędicare,& neceſſaria ab eiſdē recipere.j̄.de ſent.exc. cū voluntate.rñ.j,§.j. [Apponuntur.] Niſi dicatur,ꝙ fuerit idolis
4 immolatū.j.q.4.§.fi.xxvj.q.ii.ſi de area.Tūc enim ſanctius eſt mori famę,q̄ idolaticis veſci.32.q.4.ſicut ſanctius.¶Inſuper.] ii.pars.
5 [Requiſita & habita.] qa † nullus pōt prædicare,niſi ex officio ſibi cōmiſſo,vel niſi de p̄lati ſui licentia.j̄.de hær.cū ex iniuncto.& c. excōicamus.j.§.quia vero. Et nō ſolū petita,ſed ēt obtenta,vt hic. ſi.ſ.de regula.licet.§.illa.de cōſecr.diſt.v.non oportet.xj.q.iii.quid ergo.Quandoq; tamen ſufficit petere,licet non detur.xix.q.ii.duę. ſ.de regu.licet.§.i.& ii.ſ.de arb.cum olim. [Authoritate apoſtolica.] ſi.ſ.tit.j.c.fi.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Arma ferre hoſtibus, vel quæ mercimonia ſit licitum pro captiuorum redemptione.*
2 *Redemptionis inſtans neceſſitas a pœna canonis excuſare debet.*
3 *Prælati eorum ruinę debent occurrere.*
4 *Tregua, non eſt pax.*
5 *Tregua quid ſit.*

CAP. XI.

Ignificauit nobis. [Quomō.] i. vtrū hoc poſſit fieri aliquo modo, vel non. [Dūmodo nihil.] Ex hoc patet,
1 ꝙ quęcunq; ſit intentio, non ſunt tñ † ad eos prohibita deportanda,qd̄ dic,vt no.ſ.e.ita quorundā.rñ.j.ver.& pares.excepto redemptionis articulo,in quo caſu licet ēt arma deferre, ſi captiui aliter haberi nō pñt,ſm quoſdā,vt hic innuit ſatis aperte & facit pro his.C.de ſacroſ.eccl.ſancimus.j.& qd̄ legi.& not.ſ.de pig.c.j. Alij dicunt,ꝙ & ſi liceat in hoc caſu ferre pecuniā,pānos, vel alia mercimonia,ex quib.ſaraceni commodum conſequunt̄ non tñ pñt ferri arma,vel alia prohibita,ſine ſedis apoſtolicę licētia ſpeciali,alioquin excommunicationis ſnīam nō euadēt.ſ.eo. ita quorundam.j̄.e.ad liberandā. Et q̄uis hoc ſm deportantib.tutius ſit,arg.j̄.de cle.exc.mi.illud.§.licet.Primū tñ verius putamus, & ęquius.Nā & ſine hac cā mercimonia ſine metu canonis por-
2 tari pñt,dum tñ nō ſit guerra.j̄.e.c.j.† Inſtans ergo neceſſitas redēptionis a pęna canonis excuſare dēt,vt hic, & arg.ſ.de obſer.ieiū. conſilium.§.fi.cum ſuis ɔcor.xj.q.iii.qm̄ multos.j̄.de ſent.exc.inter alia.§.fi. [Qd̄ ēt.] ſ.ꝙ de prohibitis exceptis neceſſariis ad redēptionem nihil ſecum deferatur,vel ne quid aliud deferant,ſm ꝙ diuerſo modo intelligitur,vt patet in pręce.gl. [Iuro.] Ad maiorem cautelā,vel ſi ſuſpecti ſint,arg.xxviii.diſt.Siracuſanę.x.q.ſi.c.
4 fi. † qm̄ eorum ruinæ debent prelati occurrere.xciii.diſt.diaconi. xxii.q.v.hoc vr̄.Nihilominus tñ,ſi ɔ̄faciant, excōicati erunt.¶Illi quoq;.] ii,pars, [Merces prohibitas.] Hodie tpe guerræ ſunt oēs ꝓhibitę,vt patet j̄.e.c.j.rñ.j.qd̄ dic,vt ibi no. [Excōicationis.] de qua
4 habuiſti.ſ.eod.ita quorundam, Hoc ideo, † quia licet treuga ſit, non tñ eſt pax perpetua,quare prohibitio non intelligitur relaxata,vt j̄.e.§.j. [Per alios.] Feciſſe,ergo vr̄,qui per alium facit,ar.hic. & j̄.c.j.& probatur j̄.de ſent.exc.mulieres.xlvj.diſt.ſicut nō ſuo.ff. de admi.tu.ita tñ.§.geſſiſſe.¶Ad vltimum.] iii.pars. [Cū mercib.] prohibitis,vel aliis quibuſcunq;,ex quo iurauit. [Treugā.] Treu-
5 ga † eſt ſecuritas perſonis & reb.ad tps conceſſa.ſ.de treu.& pa.c.j. Et qui facit treugam,nō facit pacem,nec deſiſtit a guerra, niſi ad tps,vnde non vr̄ deſtitiſſe.ff.de iud.deſtitiſſe.ff.de mino.deſtitiſſe. ii.q.iii. notandum. [Conditio illa, quia aliud eſt treuga, aliud eſt pax,de qua iurauit,vt in pręced.glo.Ergo quouſque firma ſit pax, ſuum iurm ſeruare debet,vt patet in eo,quod leg.& not.ſ.de iure iur.ſi vero.& c.verum. [Non abſoluit.] Nec a periurio,quia aliud eſt treuga,aliud pax,vt ibi not.

ADDITIO.

a ¶Treuga non eſt pax. Adde plene per Felin.hic in iii.no.vbi no.ꝙ in materia etiā pœnali tempus guerræ comprehendit tempus treugæ, quod tamen limitat duobus modis.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus qui tulit arma hoſtibus, a quo eſt abſoluenda.*
2 *Eccleſia quod iuſte agit, Deus ratum habet.*

CAP. XII.

Vod olim præceptum fuit. & infra. [Licet hoc.] ſ.quod ſequitur,ne videlicet aliqs chriſtianus arma,vel alia quęcunque ad impugnationem apta ſaracenis ſubminiſtret. [In concilio Lateran.] ſ.eo.ita quorūdam. [Excommunicationi ſupponimus.] & tñ per Lateran.concilium excommunicati erant, & ſic excommunicatus excommunicatur,quod dic, vt leg.& no.ſ. eo.ita quorundam.in fi. Vnde ɔ̄facientes ſint duplici, vel triplici excommunicatione ligati.ſ.iſta canonis,& illa canonis & homi-
1 nis.Sed quis† abſoluet tales? Quantum ad ſententiam hominis is, q ligauit,vel eius ſuperior,per negligentiam inferioris,vel ſupplet ab eo.ſ.de off.ord.ad reprimendam.Quo vero ad ſnīam canonis proprius diœceſanus,qa,ex quo Papa ſibi non retinuit,ei vr̄ hoc indulſiſſe,vt patet in eo,qd̄ leg.& no.j̄.de ſen.exc.nuper. §.in ſecūdo.j̄.de cri.fal.dira.in fi.ſ.de preb.graue.in fi. [Mercimoniū.] quo ad res prohibitas ſm quoſdam.Alij intelligunt hoc indiſtinctę,q̄ opinio multos ligat.Et ideo Papæ declaratio neceſſaria eſſet, quia pro hac vltima opinione multum faciunt verba iſtius cōſtitutionis,vt j̄.leg.& not. [Vel per alios.] ſi.ſ.c.proxi.§.illi quoque. ad fi. [Eis.] ſ.ſaracenis. [Rerum.] prohibitarum ſm quoſdam, immo quarumcunque ſm alios. [Seu conſilia.] Hoc additur Lateran. concilio, mens cuius verbi multum facit pro opinione illorum, qui generaliter intelligunt hanc ɔſtōnem.ad idem.j̄.eod.c.§.j. in prin.& c.ad liberandas.C.quæ res expor.non poſſ.per totum.& q̄ res vendi non poſſ.per totum. [Guerra.] Ergo nec tpe treugæ, vt patet in eo,quod leg.& not.ſ.c.proxi.§.fi.¶Veſtrę igitur.] ii.pars. [Eis.] ſ.ſaracenis. [Mercimonia ɔſilia,vel alia.] Ergo non ſolum intelligit hoc de armis,vel aliis antiquitus prohibitis, ſed gñaliter de omnib.quod dic,vt not.ſ.eo.c.rñ.j. [Ne ſi aliqui.] ver.ſ.Chriſtiani. [Ipſo iure.] & ipſo facto. [In excōicationem illam.] de qua le-
2 gi.& no.ſ.e.c.rñ.j. [Iram Dei.] quod ab† eccleſia Dei iuſte factum eſt ratum habentis.xxiiii.q.j.quodcunque.Ala.

SVMMARIVM.

2 *Iudæi debent ſubeſſe Chriſtianis, non præeſſe,*
2 *Familiaritas nimia parit contemptum.*
3 *Prouerbia vulgaria poſſunt loco iurium allegari.*
4 *Chriſtianus quilibet in die reſurrectionis adminus dēt recipere corpus Chriſti.*
5 *Corpus Chriſti eſt cibus animæ, non corporis.*
6 *Iudæis Chriſtiani nullo modo perſonaliter ſeruire debentur.*
7 *Agar ſignificat ſinagogam, & liberam eccleſiam.*
8 *Infideles omnes in morte Chriſti omne ius dominij perdiderunt.*
9 *Iudæis non ſolum commercium interdicitur, ſed & quandoque Chriſtianis.*

CAP. XIII.

T ſi iudeos. [Subiecit.] per miſterium Cōſtantini quo ad executionem, vt no.ſ.e.ɔſuluit.Debent† ergo ſubeſſe Chriſtianis,nō
1 pręeſſe.ſ.eo.c.j.in fi.j̄.e.cum ſit nimis abſurdū. & c.ex ſpeciali. [Ingrati tñ.] Ideo priuari pñt non immerito gratia ſibi facta,arg.ſ.de do.c.fi.xii.q.ii.octaua diſcuſſio. C.de reuo.do.l.fi. ſ. de ſer.non ord.c.iii.§.fi. [Pro gratia contumeliā.] ſi.ſ.de fideiuſſ. peruenit.ſ.de renun.ſane. [Et de familiaritate contemptum.] Ni-
2 mia † enim familiaritas parit contemptum.ff.de off.præſid.obſeruandum.ff.de off.procō.necquicquam.§.circa aduocatos.lxxxvj. diſt.qñ neceſſitas. [Qui tanquam.] ver.ſ.iudęi. [Quam.] ſ.retribu-
3 tionē. [Iuxta vulgare prouerbium.] No.vulgaria† prouerbia poſſe loco iuriū allegari,vt hic,& ff.de off.procon.ſolent.§,fi.verſ.cuius epiſtolę verba.ff.de leg.iii.ſi chorus.de cōſec.diſt.v.ne tales.ſ.de iureiur.quemadmodum.§.j.ver.quia turpius. [Mus in petra.] ſ.ſportula.ſic.xiii.q.j.§.j.ante fi.¶Accepimus aūt.] ii.pars. [Nutrices.] qd̄ eſſe non debet,vt ſ.eo.ad hęc omnib.& c.iudæi.j.rñ.j. [Et qd̄ non tan-

4 tantū.]ver.[In die†reſurrectionis.]In quo ad minus qlibet Chri
ſtianus dēt recipere corpus Chriſti,qđ dic,vt leg.& no.j̃.de pę.oīs.
[Anteq̃ eos.] ſ.filios iudæorū.[Lac effundere.]Credebant forte
a corpus Chriſti deſcēdere in ſtomachum[a],& incorporari, quod
5 omnno falſum eſt.Eſt†enim panis iſte cibus animæ nō corporis
de conſecr.diſt.ii.tribus gradibus.& c.credere.ſ̃m Lau.[Alia inſu
per.] ver.[Deteſtabilia.] de quib.no.aliqua.s̃ e.iudæi.j.[Patiunt.]
ar.ꝙ q poteſt prohibere,& nō prohibet,ei eſt imputandū. ad idē.
86.di.c.iii.j̃.ti.j.c.ii.xxiii.q.viii.præterea.j̃.de ſen.exc.quantæ.vbi de
hoc,j̃.de reg.iur.c.pe.Et no.pro hac materia.s̃.de off.dele.c.j.ad fi.
6 [Inhibemus ergo.]iii.pars.[Habeant.] ſ.iudæi,quibus perſonali-
ter chriſtiani nullo mō ſeruire debent,qđ dic,vt leg.& no.s̃.eo.c.
rñ.j.& c.ad hæc omnib.& c.multorum.& c.j.[Ne filii.] ſ.chriſtia
ni.[Liberæ.]i.eccleſiæ.[Filiis.] ſ.iudæis,quia non erit hæres filius
ancillæ cū filio liberæ.32.q.4.dicat aliquis.[Ancillæ.]i.Agar,quæ
7 †ſignificat ſinagogā,& fuit ancilla Saræ,quæ fuit libera,& quæ ſi
gnificat eccleſiam.De Agar aūt ancilla Saræ deſcenderunt iſti q
debent eſſe ſerui illorū,qui deſcenderunt de Sara libera,in quibus
& eccleſia eſt fundata.32.q.4.recurrat.& c.dixit. Et eſt hic euidēs
8 arg.ꝙ† omnes infideles in morte Chriſti omne ius dñij perdide-
b runt[b].ad idem.s̃.e.c.ii.§.fi.& c.j.§.fi.[Sed tanq̃ ſerui.]ver.[In cu-
ius.] ſ.dñi noſtri Ieſu Chriſti.[Coniurarunt.]Collegerunt enim
pontifices,& phariſęi conſilium &c.Io.xj.f.Et ſequitur ibi j̃.ab il-
lo ergo die cogitauerunt,vt interficerent eū.[Per effectū operis.]
ſ.delicti ab eis perpetrati.[Illorū.] ſ.chriſtianorum.[Et illos.] ſ.iu
dæos.¶[Si vero.] iiii.pars.[Nō dimiſerint.] ſ.iudæi. Sed & ſi chri-
ſtiani volētes remaneant,excommunicari debent,vt s̃ eo.iudæi.
j.rñ.j.[Sub excommunicationis pœna.] ſi.s̃.de magiſt.quāto.§.j.
verſ.mandamus.[Commerciū.]ꝙ ſi nō obedierint, Chriſtiani
excommunicentur.ſi.j̃.c.j.in fi.& c.cum ſit.§.fi.j̃.de vſur.poſt mi
ſerabilem. Et ſic indirecte iudicat eccleſia de iudæis,vt not.s̃.eod.
9 iudæi.j.† Nō ſolum autem iudæis interdicitur commercium,ſed
& quandoque chriſtianis.j̃.tit.j.ad abolendam.§.ciuitas.

ADDITIONES.

a ¶In ſtomachum. Adde Guil.de Monte Laudu-& Genze.in cle.ſi dominum.in iii.
col.ver.dedit igitur.ad fi.ſuper verbo,ad ventrē.de reliqui.& vene.ſanc.qui vt hic
eos refert Henr.Bon.videntur tenere contrariam opinionem.

b ¶Perdiderunt.An autem dicantur habere filios in ſua poteſtate,ſicut patres Chri
ſtiani. vide hic plene per Ioā.de Ana.in vlt.col.ver.vlt.quæritur. qui etiam tractat
in j.col.uer.extra glo.nunqnid princeps poſſit expellere iudæos & ſaracenos de
regno ſuo ſine peccato,& accipere bona eorum.

SVMMARIVM.

1 *Pœna iuris ordinaria ſi non poteſt cadere in perſonam pelinquentis, commu
tatur in aliam.*
2 *Eccleſia indirecte iudæos cogit.*

CAP. XIIII.

Poſtulaſti. [Manus iniecit.]Ex quo ſi chriſtia
nus eſſet,in ſententiam canonis in
cidiſſet.xvii.q.iiii.ſi quis ſuadente.j̃.de ſent.excom.pa-
rochianos.& quaſi per totum. Vnde cum iudæus illā
pęnam non timeat,& tm̄ delictum inultum tranſire nō debeat,
merito quæritur,qua pęna afficiatur.¶[Ad qđ.] ii.pars.[Tuæ iuriſ
dictionis.] ſ.tpalis, vt innuunt ſequentia.nam & ſpiritualis non
poteſt eſſe,niſi indirecte,vt j̃.§.j.[Ipſum.] ſ.iudæum.[Pęna pecu
niaria.]& arbitraria,quod dic,vt leg.& no.s̃.de off.dele.de cauſis.
[Vel.] Subaudi,ſi pauper eſt, nec pecuniā habet, vel illa,quā hēt,
nō ſufficit.[Alia.]&c.puta fuſtigatione temperata.j̃.de rapto. in
1 archiepatu.†Et hoc regulare eſt,vt loco pecuniæ pęna alia ſubro
getur,vt 14.q.vi.ſi res.xii.q.j.fraternitas.v.q.vi.quia iuxta.j̃.eo.ad li
berandā.§.fi.& leg.& no.j̃.de maled.ſtatuimus.§.j.ver.pen.[Tpa
li.]Spirituali enim nō,cum ſit extra eccleſiam.ii q.j.multi. quod
dic,vt no.s̃.eo.iudæi.j.[Faciēs læſo.] ver.[Satisfactionē.] pecunia
riam ēt,ſi chriſtianus ſit is, qui iniuriam hanc commiſit, qđ dic,
vt leg.& no.j̃.de ſent.exc.ea noſcitur.rñ.j. ¶[Alioquin.] iii.pars.ſ.
ſi nō eſt tuæ iuriſdictionis tpalis,ſed alterius,nec debes præiudica
re dño tpali.s̃.qui fil.ſint leg.cām quę.ii. [Eius dñm.]&c.[Quia
ſi dñs&c.] vt j̃.ver.j.[Vt paſſo.] ſ.clerico,qđ regulare eſt.j̃.de ſen.
exc.parochianos.& c.ↄqueſti.[Et eccleſię.] cui in perſonā magi-
ſtri intelligitur iniuria irrogata.iii.q.j.nulli.in fi.ii.q.vii.accuſatio.
& leg.& no.s̃.de fo.cōpe.j̃.de ſent.exc.cum deſideres.§.fi.[Quòd
ſi dñs.] ver.[Eius.] ſ.iudæi.[Hoc neglexit.]&c.quod apparebit p
aſſignationem termini iam elapſi.s̃.de off.ord.irrefragabili.§.ex-
2 ceſſis.[Chriſtianis.]ſic indirecte†cogit iudæos eccleſia.ſi.s̃.c.prox.
in fi.vbi de hoc.Et nihilominus pōr dñs excōicari,ex quo iuſtitiā
facere negligit,vt patet in eo,quod leg.& no.s̃.e.iudæi.j.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus & Chriſtiana matrimonialiter iungi non debent.*
2 *Ignorantia probabilis ſemper debet eſſe excuſata.*
3 *Nouitij a profeſſis per habitum diſtinguatur.*
4 *Meretrix per habitum diſcernitur a matrona.*
5 *Maſculus a fœmina diſcernitur per crines, & veſtes.*
6 *Liber a ſeruo per pileum diſcernitur.*
7 *Iudæorum feneſtræ & oſtia in paraſceues debent eſſe clauſa.*
8 *Diuinam maieſtatem grauius longe eſt lædere, quam temporalem.*
9 *Diſſimulatio correctionis omnium peccatorum in prælatis eſt reprobanda.*
10 *Iudæi in morte Chriſti nequiter coniurarunt.*

CAP. XV.

In nonnullis.[Diſtinguit diuerſitas.]quæ
cōſuetudo approbatur.j̃.eo.
§.j.qa laudabilis viſa eſt.ſi.s̃.de cland.deſpō.cum inhi
bitio.[Sed in quibuſdā.]ver.[Diſcernātur.] quod eſt
reprobandū, vt patet ex ſeq.[Vnde ↄtingit.]verſ.[Per errorem.]
Et qñq; ipſum fingunt,vt j̃.§.ſ.Inueniuntur.n qdam ignorantiæ
affectatores,q nullatenus excuſantur.s̃.de clan.deſpon.c.iii.§.j.in
fi.¶[Ne igit.] ii.pars.[Tā damnatę ↄiunctionis.] Alias cōmixtio
1 nis,qa iudęus,†& chriſtiana matrimonialiter iungi non debent.
28.q.j.caue.[Per velamē.]erroris ficti. ſ.ad excuſandas excuſatio
nes in peccatis,cum tñ in illis magis plectibilis ſit offenſa.j̃.de ex-
ceſſ.pl.inter dilectos.§.j.ver.cum in illis. Ergo a ↄrio ſi probabilis
eſſet error,excuſaretur in eo,qđ iudæa,puta,qa de nocte cū exiuiſ
ſet vxor lectum,rediit iudęa loco vxoris.24.q.2.in lectum. Debet
2 †enim ſemper eſſe probabilis ignorantia excuſata.j̃.de cler.excō.
mi.apoſtolicæ.[Statuimus.] ver.[Vtriuſq; ſexus.] ſ.tam maſcu-
li,q̃ mulieres,ſicut fit Marſiliæ,vbi maſculi portant ſtellā ante pe
ctus in publico, mulieres vero orariū in capite. [Prouincia & oī
tpē.]quia vbiq;& ſemper periculū imminet.[Qualitate habitus.]
vt no.s̃.e.ſuper verbo,vtriuſq; ſexus,vel alio mō,ſic per habitū de
3 bēt diſtingui†nouitij a profeſſis,s̃.de regu.ſtatuimus. & extra d.n.
4 j̃.eo.ti.is q monaſteriū.lib.vi.†Sic & p†habitum,meretrix diſcer-
nitur a matrona.ff.de iniur.item apud Labeonē.§.ſi qs virgines.
5 j̃.de ſent.exc.in audiētia.j.†Et maſculi a fęminis p crines & veſtes
6 30.diſt.ſi qua mulier.ii.†Et libera ſeruo per pileum.C.de lati.lib.
toll.l.vnica.§ ſed & qui dñi funus pileati antecedunt in medio.l.
¶[In diebus autem.] iii. pars.[Lamentationis.] ſ. paraſceues.[Et
7 dñicæ.]&c.[In publicum.] immo† debent feneſtræ & hoſtia iu
dęorum eſſe clauſa in die paraſceues.s̃.eo.quia ſuper his.[Eo q.]
ver.in quo cōtinetur prima rō prohibitionis.[Ex ipſis.] ſ.iudęis.]
[Et ornatus.]q̃ aliis diebus in vituperium noſtrum,quaſi de fletu
noſtro ridere videantur.j.de priuil.petiſtis.in fi.& de culpa ſua glo
riari,qđ nō eſt tolerandum,vt patet in eo,quod leg.& no.s̃.eo.ita
quorundam.quaſi in prin.[Chriſtianis.] ver. in quo tangitur rō
ſecunda prohibitionis.[Qui ſanctiſſime.] Alias ſacratiſſime.[Il
ludere.] Et quis omnis illuſio reprobanda ſit,vt patet in eo,quod
leg.& not.s̃.de poſtu.prel.bonę.ii.§.nec nocebat.hæc tamē eſt ſpe
cialiter vindicanda,cum vertatur in contumeliam Creatoris,vt
j̃.§.j.¶[Illud autem.] iiii.pars.[In cōtumeliam Creatoris.] quam
8 diſſimulare nō debemus,vt ſequitur,cū†longe grauius ſit ęternā,
q̃ tpalem lędere maieſtatem.j̃.tit.j.virgines.§.j.in fi.cum ſuis con
cor.[Et qm̄.]ver.[Illius.] ſ.dñi noſtri Ieſu Chriſti.[Diſſimulare.]
9 q̃uis†diſſimulatio correctionis omnium peccatorum reproban-
da & punienda ſit grauiter in prælatis,vt s̃.ne præla.vices ſuas.c.ii.
in fi.& patet in eo,quod leg.& no.s̃.de vi.& ho.cle.vt clericorū.§.
prælati.& s̃.de off.ord.irrefragaqili.rñ.j.Iſta tñ multo magis,vt pa
tet in eo,quod hic dr̄,& leg.& no.s̃.e.§.rñ.j.[Probata.] i.peccata.
[Seculares.] ſic.s̃.e.poſtulaſti.[Animaduerſione.] ſ.pœnę pecu-
niarię,vel alterius tpalis,prout arbitrabitur bonus iudex, vt patet
in eo,quod leg.& no.s̃.eo.poſtnlaſti.[Animaduerſionis.] ſ.pęnę
pecuniarię,vel alterius tpalis,ꝓut arbitrabitur bonus iudex,vt pa-
tet in eo,qđ le.& no.s̃.e.poſtulaſti.§.j.Vel grauiori, nā & ſ̃m ll.ca
pitalis eſt pęna,vt patet in Auth.vt nō luxu.ↄ nat.rñ.j.& §.i. coll.
vi.Relinquendus eſt ergo ſecularis arbitrio poteſtatis, arg.j̃.ti.j.ad
abolendam. §.j.[Compeſci.] Et ſi principes negligentes fuerint
debent excommunicari,vt patet in eo,quod leg.& not.s̃.e.iudęi.
10 §.fi.[Ne crucifixum.] verſi.[Blaſphemare.] In cuius † mortem
nequiter coniurarunt.s̃.e.& ſi iudæus.§.pe.ſi.j̃.c.j.in prin.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus appellatur blaſphemus Chriſti.*
2 *Iudæis quæ officia ſint prohibita,*
4 *Iniuſte quod extortum eſt pauperibus erogatur, quando neſcitur, a quibus ex
tortum ſit.*
4 *Epiſcopus debet facere reſtitutionem ſubtractorum, ſiue alienorum poſt
mortem alicuius.*

CAP. XVI.

Cum ſit nimis abſurdum.[Vt blaſ-
1 phemus Chriſti.] ſ.iudæus†blaſphemans Chriſtū.s̃.
e.c.prox.in fi.& c.j.ad fi.[Toletanū ↄciliū.]liiii.di.nul
la.Pñt tñ ei vēdi redditus,ſicut le.j̃.e.ex ſpāli.[In hoc generali ↄ
cilio.] cuius partes inuenies,not.s̃.de accuſ.ſicut olim.[Innoua-
mus.]ſic innouātur iura male ſeruata,vt hic,& s̃.de treu.& pa.in
nouamus. Alioqn p deſuetudinē inūbrant,vt in proę.Inſtōnū.§.
igitur poſt iibros.in fi.in Auth.de hær.& Fal.§.j.coll.j.& 4.di.§.le
ges.s̃.ti.j.qa nonnullis.§.i.in prin.[Prohibētes.] ver.[Præferant.]
Et eſt rō prohibitionis.[Qm̄ ſub tali prætextu,] Eſt & alia,ne ſ.fi
lij ancillæ filiis liberæ dominentur.ſup.eo.& ſi iudæus.§.inhibe-
2 mus. ¶Si quis autem.] ii.pars.[Eis.] ſ.iudęis.[Officium talem.]
ſ.pu-

ſcilicet publicū,ſicut eſt balliuia,miniſtralia,gaſtaldionatus,vice-
dominatus,vel leuare pedagiū,ſi.j̃.de pę.in quibuſdā.§.ſacri.[Pro
uinciale.] ad qđ ēt ſ̃m.ll.ſpectat generaliter exceſſus prouinciæ,
corrigere.in Auth.de ſanct.epiſ.§.vt aūt oīs ſtatus col.ix.[Præcipi-
mus]In hoc ↄcilio gñali,vt patet.s̃.de acc.ſicut,olim.in prin.[Mo
nitione]quē ſemp debet vindictā p̄cedere.xij.q.ij.indigne.s̃. de vi.
& ho.cle.c.fi.j̃.de ſen.exc.ſacro.¶[Officiali vero]3.pars.[Homini]
ſcilicet iudæo.[In cōmercijs]ſic.s̃.e.poſtulaſti.in fi.[Donec] verſ.
3 [In vſus pauperum]Sic † ergo pauperibus erogatur, quod iniuſte
extortū eſt,vt hic.& s̃.de immu.ec.quia pleriq;.Idē eſt vbi offm̄ li
citū eſt.ſed iniuſte extortū.14.q.v.nō ſane.Et hoc eſt verū, qñ ne-
ſcitur,a quibus extortū eſt Vel.ſ.qñ ſcitur,ſed hi,a quibus extortū
eſt,nō reperiuntur,vel non habent ius repetendi,vel quando acq
ſitū eſt in detrimētū Terræ ſanctę.j̃.e.c.j.ſub §.j.qđ dic, vt ibi no.
Vbi vero haberēt actionē.ſi ſciretur,qui eſſent,nō erogaretur pau
peribus,ſed ipſis,vel eorū hæredibus eſſet oīno reſtitutio faciēda,
vt patet.s̃.de iureiu.ſicut.& j̃.& in eo qđ le.& no.j̃.de homicidio.ſi
cut dignū.§.eos.j̃.de vſu.cū tu.§.j.s̃.de iureiu.eā te.s̃.đ decimis.tua
4 nobis.§.prætextu.[ſ̃m prouidentiā dięceſani.]iſte eſt ergo † vnus
a de caſibus,q epo reſeruantur,[a] ſcilicet reſtitutio ſubtractorū, ſiue
alienorū,vt hic patet.& C.de epi.& cle.nulli licere.C.cōia.de ſuc.
auth.oēs vero peregrini.§.j.quæ ſumūtur ex l.Fędericí hac edicta
li.ad idem.arg.s̃ de teſtamentis.tua nobis.§.j.& in auth.de ec.ti. §.
ſi aūt ꝓ redēptione.col.ix.Et eſt ratio,ne per ſimplices ſacerdotes
inburientur,ſiue ſibi approprientur. Et quia in maioribus & in
dubijs eſt dięceſani ꝓuidentia requirenda,vt patet.s̃.de offi.archi.
ad hæc.§.itē in epiſtola & de off.archipresbiteri.c.fi.ad fi.j̃. de ſen.
exc.monachi.Et quia gñaliter habet eps diſpoſitionē oīm eccle-
ſiarū ſuæ dięceſis.x.q.j.regenda & c.decernimus,vñ & tota dięce-
ſis ſua parochia dr̄. j̃. de rap. c.j. Sed hoc hodie multi ſibi in ani-
marū ſuarū periculū vſurparunt de oībus his,& ↄſimilibus, ac ſi
eſſent epi,diſponentes,& tranſgredientes terminos a ſanctis patri
bus ↄſtitutos ↄ id,qđ le.& no.s̃.de ſepul.c.j.§.fi.Vñ merito eſſet eis
hoc inhibendū.ar.j̃.ver.j.[Et offm̄]ver.Qđ irreuerenter] Sic dēret
fieri de vſurpātibus epale offm̄,vt no.ī pcedē.gl [Hoc idē]ver.[Ad
paganos]ſcilicet ne ipſis officia publica ↄmittantur. Et quicquid
dictū eſt de pœna,& alijs ad hoc pertinentibus a principio hui⁹.
c.vſque hic.Maior aūt pœna īponitur illis, qui ſaracenis prohibi
tas merces ferunt,vt le.& no.j̃.e.c.j.ſub.§.j.qđ dic, vt ibi no.

ADDITIO.

a ¶Reſeruantur.hunc,& alios caſus epiſcopo reſeruatos uide per gl.In c.2.de pen
& re.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentiæ,ſeu priuilegia conceſſa cruce ſignatis.*
2 *Templarij & hoſpitalarij non ſunt exempti.*
3 *Cardinales omnes dicuntur fratres papæ.*
4 *Singularitatis, & vniuerſitatis differentia.*
5 *Collegium Cardinalium dicitur Rom.eccleſiæ gremium.*
6 *Collegarum appellatione continentur hi,qui eiuſdem poteſtatis ſunt.*
7 *Error in inſtrumento propric tollerabilis non eſt.*
8 *Patrimonij ſui nemo præſumitur vires ignorere.*
9 *Euenientes fortunæ contrarios euentus ſæpius operantur.*
20 *Clerici inſiſtentes diuinis obſequijs debent eſſe immunes ab omnibus tallijs.*
11 *Modica læſio de facili toleratur.*
12 *Familia eodem priuilegio cum Domino ſuo gaudet.*
13 *Piratæ generaliter excommunicati ſunt.*
14 *Ecommunicatus,an poſſit contrahere.*
15 *Simoniaca pecunia cui eſt applicanda.*
16 *Delinquentes plus,vel minus puniendi ſunt,prout plus,uel minus deliquerint,*
17 *Pęna vnius metus eſt multorum.*
18 *Violator pacis excommunicandus eſt,& ſecundum leges decapitandus.*
19 *Bellum iuſtum eſt,quod de authoritate eccleſiæ fit.*
20 *Papa ſolus poteſt plenam indulgentiam peccatorum facere.*
21 *Pœna æterna remittitur per cōtritionem,ſed agenda eſt penitentia temporalis.*
22 *Contritione abſque nullus veraciter abſoluitur.*
23 *Pœnitens vere tria facere debet.*
25 *Pauperes facilius ſaluantur,quam diuites.*
25 *Malum nullum impunitum,neque bonum irremuneratum.*

CAP. XVII.

Ad liberandam Terram San
ctam & infra. In hac deciſione ↄtinet pars
q̄dā,in qua ponūtur indulgē
1 tiæ,†ſiue priuilegia cruce ſignatis ↄceſſa,de qua ēt fit mētio quo-
tidie in literis apoſtolicis,ſicut & s̃.de voto.c.fi.& j̃.ti.j.excōicam⁹.
j.§.catholici.vt & ibi no. Et iō cū practicatoria ſit,& vtilis, & ne-
ceſſaria,nullatenus debuit remoueri.ſi.no.s̃.de voto.qđ ſup his. §.
iuſſus.& j̃.e.ad abolēdā.§.illos quoque.s̃.de off.or.dilectus.§.j.ver.
dictus.cū ſuis ↄcor.& j̃.de apoſtatis.c.ij.§.j.Vt ergo qđ textus omi
ſit gl.ſuppleat,qa & ipſā multi quotidie q̃runt,nec inueniūt,eādē,
quatenus tāgit hūc articulū,duximus hic apponendā. Et eſt talis
prīo.in rñ.j.inter cætera ſic ↄtinetur.Ipſis aūt clericis indulgemus
vt bñficia ſua integre pcipiāt p trienniū,ac ſi eſſent in eccleſia re
ſidētes.Et ſi neceſſe fuerit,ea per idē tp̄s pignori valeant obligare,
Poſtea ſeqtur.Cupiētes aūt.eccleſiarū p̄latos, necnō clericos vni-
uerſos & ī merito & in p̄mio habere participes & cōſortes ex cōi
approbatione ↄcilii ſtatuimus,vt oēs oīno clerici tā ſubditi,q̃ præ
lati viceſimā eccleſiaſticorū prouētuū vſque ad trienniū integre
ↄferant in ſubſidiū Terræ ſanctæ p manus eorū,q ad hoc fuerint
apoſtolica ꝓuidentia ordinati,quibuſdā religioſis exceptis ab hac
præſtatione merito eximēdis.Illiſque ſilr̄,q aſſumpto,vel aſſumen
do crucis Chriſti ſigno ſunt perſonaliter profecturi, Nos autē &
fratres nr̄i ſāctę Ro.eccleſię Cardinales plenariā decimā perſolue
m⁹, ſciātq; ſe oēs ad hoc fidelr̄ obſeruādū p excōicationis ſñīam
obligatos,ita ꝙ illi,qui fraudē ſcienter ↄmiſerint, ſñīam excōica-
tionis incurrant. Sane quia in iſto iudicio cœleſtis Imperatoris
obſequij inhærentes,ſpāli decet prærogatiua gaudere,cū tp̄s profi
ciſcendi annū excedat in modico,cruce ſignati a collectis,vel tal-
lijs,alijſque grauaminibus ſint immunes, quorū pſonas & bona
poſt crucē aſſumptā ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipi-
mus,ſtatuentes,vt ſub eporū & archieporum, ac oīm prælatorū
eccleſiæ Dei defenſione ↄſiſtant Proprijs ad hoc nihilominus ꝓ
tectoribus ſpāliter deputandis, & ita vt donec de ipſorū obitu,vel
reditu certiſſime cognoſcāt,integra maneāt & quieta. Et ſi quiſ-
piā ↄ præſumpſerit,cenſura eccleſiaſtica ↄpeſcatur.Si qui vero ꝓfi
ciſcentiū illuc ad præſtandas vſuras iurō tenentur aſtricti,credito
res eorū,vt remittant præſtitum iurm,& ab vſurarū exactione de
ſiſtant,eadē præcipimus diſtrictione ↄpelli.Qđ ſi quiſq̃ creditorū
eos ad ſolutionē coegerit vſurarū,eū ad reſtitutionē earū ſimili
cogi aīaduerſione mandamus. Iudæos vero ad remittendas vſu-
ras per ſecularē ↄpelli pręcipimus ptātē,& donec illas remiſerint,
ab vniuerſis Chriſti fidelibus eis oīno cōio denegetur,His aūt,qui
iudæis debita ſoluere nequeūt in præſenti, ſic principes ſeculares
vtili dilatione prouideant,ꝙ poſt iter arreptū vſque quo de ipſo-
rū obitu,vel reditu certiſſime cognoſcatur, vſurarū īcōmoda nō
incurrāt,ↄpulſis iudæis prouentus pignorū,quos interim ipſi per
ceperint,in ſortē deductis expenſis neceſſarijs ↄputare, cū hmōi
beneficiū nō multū videatur habere diſpendij: quia ſolutionem
ſic prorogat,ꝙ debitū non abſorbet.Porro eccleſiarū prælati, qui
in exhibenda iuſtitia cruce ſignatis, & eorū familiæ negligentes
fuerint,ſciāt ſe grauiter puniendos.Cæterum quia curſarij & py-
ratæ nimis īpediunt ſubſidium Terre ſanctæ capiendo & ſpolian
do trāſeūtes ad illā,& redeūtes ab ipſa Nos ipſos & prīcipales adiu
tores & fautores eorū excōicationis vinculo innodamus, ſub in-
terminatione anathematis inhibentes,ne qs cū eis ſciēter cōicet
in aliquo venditionis, vel emptionis ↄctu: iniungentes rectori-
bus ciuitatum & locorū ſuorum,vt eos ab hac īiquitate reuocēt,
& ↄpeſcant. Alioquin quia nolle perturbare peruerſos nihil aliud
eſt,q̃ fauere:nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ q manifeſto fa
cinori deſinit obuiare,in perſonas & terras eorū per eccleſiarum
prælatos ſæueritatem eccleſiaſticā volumus, & præcipimus exer-
ceri.[Excōicamus præterea]&c.vt hic ſequitur in textu vſque in
fi.& j̃.Quia vero ad hoc negotium exequendum eſt per maxime
neceſſariū,vt prīcipes & populi Chriſtiani ad inuicē pacē obſer-
uēt ſancta,vlī ſynodo ſuadēte ſtatuimus, vt ſaltē p quadrienniū ī
toto orbe chriſtiano pax generaliter obſeruet, ita ꝙ p eccleſiarū
prælatos diſcordantes reducantur ad verā pacē,aut treugā inuiola
biliter obſeruādā,& qui acquieſcere ↄtempſerint, per excōicatio-
nem in perſonas,& interdictum in terras arctiſſime compellan-
tur,niſi forte tanta fuerit inimicorum malitia,ꝙ ipſi tali non de
beant pace gaudere. Quòd ſi forte cenſura eccleſiaſticam vilipē
derint,poterunt non immerito formidare,ne per authoritatem
eccleſiæ ↄ eos tanq̃ ī pturbatores negotij crucifixi ſecularis potē
tia inducatur.Nos ergo de oīpotētis Dei miſericordia,& de apo-
ſtolorū Petri & Pauli authoritate confiſi,& ex illa,quam nobis,li
cet indignis contulit Deus ligandi,atque ſoluēdi poteſtate,oībus,
qui laborē iſtum in perſonis proprijs ſubierint, & expenſis plenā
ſuorum peccaminum,de quibus veraciter fuerint corde ↄtriti,&
ore confeſſi, veniam indulgemus,& in retributionem iuſtorum
ſalutis æternæ pollicemur augmentum. Eis autem, qui non in
perſonis proprijs illuc acceſſerint,ſed in ſuis duntaxat expēſis iux
ta facultatem,& qualitatem ſuam viros idoneos deſtinauerint.
Et illis ſimiliter,qui licet in alienis expenſis in proprijs tamē per
ſonis acceſſerint,plenam ſuorum concedimus veniam peccato-
rum.Huius quoque remiſſionis volumus,& concedimus eſſe par
ticipes iuxta quātitatem ſubſidij & deuotionis affectum omnes,
qui ad ſubuentionem ipſius Terræ de bonis ſuis congrue mini-
ſtrabunt,aut circa prædicta conſilium & auxilium impenderint
oportunum.Omnibus etiam pie proficiſcentibus in hoc opere
ſancta & vniuerſalis ſynodus orationum & beneficiorum ſuo-
rum ſuffragium impartitur, vt eis digne proficiant ad ſalutem.
Datum Lateranenſis, xix. calen. Ianuarij Pontificatus noſtri an
no octauodecimo.[Ipſis autem clericis.] verſicu. ſcilicet ſeculari-
bus Sed & religioſi adminiſtrationem habentes prouentus vice-
ſimæ redditū ſuorum Terræ Sāctæ conceſſæ percipere poſſunt,
qđ dic,vt le.& no.s̃.de voto.c. fin.[Integre &c.]Ergo etiam quo

tidianas diſtributiones, cum & ipſas percipiant reſidentes, licet
eas non habeant in theologia ſtudentes, nec in ſeruitio epiſcopi
exiſtentes, quod dic, vt le.& no.ſ̄.de præben.licet.& de clericis nō
reſiden. de cetero.& infra de verborum ſig.olim. Videtur tamē
contrarium per illud cap.ſ̄.de prębend.licet.Sol.non dicitur ibi,
ac ſi eſſet ī eccleſia reſidens, ſicut hic.Iſta enim verba aliquid ope
rari debent, vt patet in eo, quod le.& no.j̄.de priui.ex ore.§.j. Sed
& maiori priuilegio dignus eſt exponens perſonam tot pericu-
lis & proficiſcens in ſeruitio Ieſu Chriſti.vt j̄.e.§. ſanc. quia inde
eſt, ꝙ ſtudens in thelogia, & ſi habeat priuilegium percipiendi
integre fructus beneficiorum ſuorum per quinquennium .vt ſ̄.
ti.j.c.fi.§.fi.non tamen dicitur ibi, ꝙ ipſos percipiat, ac ſi reſidens
eſſet, nec ꝙ ipſos valeat obligare, vt hic dr̄, & ibi no. Ideo tenendū
eſt vt prædixi.Niſi papa aliud declararet, ad quem & non ad ma-
giſtrum ſpectat declaratio dubiorum, vt patet in eo, quod legi.&
no.ſ̄.qui fil.ſint le. per venerabilem.§.rationibus.Nec inſultes, &
dicas, quare ergo declaras hoc dubium? Reſpondeo etiam, ꝙ ego
nullum declaro dubium.Sed verum eſt, ꝙ in dubio a verbis edi-
cti non recedo, quibus melius eſt deſeruire in tali caſu, quā aliud
fantaſtice diuinare.ff.dele.3.non aliter.ff.de exerci.act.l.j.§.ſi is q
nauē.ver.in re igitur dubia.[Et ſi neceſſe]Puta, quia aliter nō po
teſt ſeparare, & ſic intendit prouidere non vtilitati, ſemper enim
eſſet ei vtile, ꝙ hoc facere poſſet.Sed neceſſitati tantum, quę legē
non habet.ſ̄.de obſer. ieiu.conſilium ante fi.[Per idem tp̄s]ſcili-
cet per triennium, nō ergo vltra.Quid ſi interim moriatur? Dic,
vt plene no.ſ̄.ne præla.vices ſuas.querelam.¶[Cupientes.]j. pars.
[Ad alios eccleſiarum prælatos]Ideo hoc dicit, quia in ſuperiori
bus continetur, ꝙ ipſe, papa Innocentius. 3. de his quæ reſeruare
potuit.xxx.milia librarum in hoc opus concedit.præter nauigiū
quod cruce ſignatis de vrbe atque de vicinis partibus confert.
[Conſortes]quia quo ad tales nullus zelus, nulla inuidia locū ha
bet.[Quā prælati]cuiuſcūque conditionis, vel religionis exiſtāt.
2 [Quibuſdā religioſis]ver.[Eximendis]†Puta hoſpitalarijs, & tem
plarijs, qui huic obſequio continue inſiſtunt, & ad hoc ſunt ſpā-
liter deputari.Vnde & multi ſunt alijs priuilegijs decorati, vt pa-
tet.j.de priui. c.dilecti.& cap.porro.& ſ̄.de decimis.ex parte tua.
§.ſed prædeceſſor.Nō tamen ſunt exempti, licet in proprios Ro-
manæ eccleſiæ filios ſint recepti, vt le.& no.extra.d.n.de verb.ſig.
veniens.li.vj.[Perſonaliter]quia & de his eadem ratio exemptio
nem ſuadet.Et de hoc §.fit mentio.ſ̄.de voto. c. fi. vt & ibi nota.
3 ¶[Nos autem]ij.pars.[Fratres noſtri]Nota. ꝙ in genere† omnes
Cardinales fratres dicuntur papæ, vt hic, & ſ̄ de ele. in Geneſi. in
fi.& c.eccleſia.ij.in fi.In ſpeciali vero presbiteri & diaconi filij ap
pellantur, vt ſ̄.de ele.coram dilecto ſ̄.de ſup.ne.præ. dilecto filio.
ſ̄.de teſta.Rainaldus.§.a cuius.ver.dilectus.& epi fratres, vt ſ̄. de p̄-
ben.venerabilis & de conſue.cum venerabilis.Et hoc generaliter
obtinet, quod epiſcopi ſoli, & ſuperiores quicunque, non ſolum
Cardinales, ſed & alij fratres.Cæteri vero omnes, ſiue clerici, ſiue
laici filij appellantur.vt j̄.de crimine falſi.quam graui pœnæ.[Sā
ctæ Romanæ eccleſiæ]Nota contra illos, qui dicunt, ꝙ Cardina
les non habent ius capituli, ſiue collegij, ſed potius iure ſingulo-
rum cenſentur tanquam homines a diuerſis mūdi partibus ſin-
gulariter vocati, & in ſingulis eccleſijs ſibi commiſſis intitulati,
licet & diaconi n̄ dicātur habere titulū.vt ī p̄ced.gl.Vn̄ nec hēnt
archā cōem, nec ſindicū, nec ſimilia, q̄ vniuerſitas hr̄e ꝯſueuit, ſi-
ue collegium.ff.quod cuiuſque vniuerſitatis nomi. l.j.& no.j̄. de
4 exceſ.præla.dilecta.Et inter hæc duo iura ſcilicet† vniuerſitatis &
ſingularitatis magna differentia eſt, vt patet in eo, quod no. ſ̄. de
conſti.cum omnes.reſpon.j.Sed errant euidenter, qui talia autu-
mant præſumendo.Nam & de facto ita eſt, ꝙ antea fiunt Cardi-
nales, quam eis aliquis titulus aſſignetur. Et hac conſideratione
habita Cardinales dicuntur ſimpliciter nulla alia eccleſia expreſ
ſa.23.di.in nomine domini.& lxxix. diſt. oportebat.& c.ſeq.Cu-
ius ergo eccleſiæ dicent̄ tūc tp̄is Cardinales? Vtique nō alterius, q̄
Romanæ cuiꝰ & ſemper Cardinales ſunt, vt hic expreſſe dicitur,
& extra.do.no.de re iu.ſacro. §. & vt ad præſens.verſ.perpetrauit.
ad idem.lxxix.diſt.ſi quis ex epis.Sed & archam communem ha
bent quo ad ſeruitia communia, & camerarium ſpecialē loco
ſindici, qui & oblata æqualiter diuidit inter eos.Sunt & ſimul cō
gregati, & ad tractatus communes totius mundi expediēdos cōi-
ter conueniunt tota die.Et ſilr̄ ius eligendi habent, quod ex iure
congregationis non ſingularitatis competit, vt patet in eo, quod
le.& no.ſ̄.de elect.ca.j.& c.licet & c.quia propter.Quinimmo &
ſacrum collegium vulgariter, & cōiter noīatur. Vnde & tale ha-
bendum eſt arg.ff.de flu.l.j.rn̄.j.& no.ſ̄.de ſponſa.ex literis. Nā &
noīa debent eſſe conſona rebus, vt patet in eo, qđ le.& no. ſ̄. de p̄-
5 præb.cū p̄m Apoſtolū.Et in iure† dr̄ eccleſiæ Romanæ gremiū.
24.di.in nomine domini.circa medi.ibi eligatur aūt de ipſius ec
cleſiæ gremio Eſtque ſummū & excellens collegiū ſup oīa alia
vnitum adeo cū Papa, quòd cū ipſo vnū & idē eſt, vt patet in eo,
quod le.& no.j̄.de priui.antiqua.reſpon.j.de pœni.cum ex eo. §.
fi.& ſ̄ qui fil.ſint leg.per venerabilē.§.rationibus.ver.ſi[illegible]t autem
Sed & collegarum† appellatione ꝯtinentur hi, qui [illegible]dem pote-
ſtatis ſunt.ff.de ver.ſig.l.collegarum.vj.carta.& accedit, ff.de colle
gi.illicitis.l.vnica.& l.græca ibi poſita. [Per quartam decimam]
Alij vero ſolam viceſimam. vt ſ̄. §. proxi. & fi.hoc cauſa exem-
pli.ar.j.q.j.viliſſimus.xxvj.di.vna.ſ̄.de voto.magnæ.§.j.verſi.quod
enim agitur. cum ſuis concor. [Omnes] ſcilicet Cardinales ad
decimam. Alii inferiores ad viceſimam Vel forſan hic non in-
tendit includere Cardinales, ſed inferiores tantum.[Scienter]De
bet enim eſſe probabilis ignorātia, excuſata. j̄. de cle.exc. mi.apo
7 ſtolicæ. Sed hoc quomodo poteſt eſſe? Nam in facto † proprio
8 non eſt tolerabilis error.ſ̄.de reſcrip.ab excommunicato.Et† ne
mo præſumitur vires patrimonij ſui ignorare.C.de reſcin. ven.
9 quiſquis.Reſpondeo, licet hoc non præſumatur prima facie, † tn̄
euenientes fortunæ cōtrarios euentus ſepius operantur, vt in Au
then.de nup.§.quia vero hactenus colla.4.Vnde & ſæpius† de fa-
cultatibus ſuis amplius, quam in his eſt, ſperant homines, vt Inſt.
qui & ex quibus cauſis manu.non poſ.§.in fraudem.Quia tamē
ſententia talis periculoſa eſt, conſulimus, vt ad ſecuritatem con-
ſciētiæ eccl̄ię antea des plus, quā minus, q̄a tutius eſt de benigni
tate in talibus præmium reportare, quam de auaritia reddere ra-
tionem, ſicut alias dicitur ſimile.xxvj.q.fi.alligāt. Et no. ꝙ liceat
ad fideliter recolligendam hanc partem aliqui deputentur, non
tamen habent poteſtatem aliquid diminuendi, vel remittendi,
niſi hoc expreſſe contineatur in literis eorundem.arg.ff.de proc.
p̄curator totorū. ff.de dona.filiusfa.reſpon.i.Ideo frequenter ſe
ipſos decipiunt, qui cum eis componunt.¶[Sane.]3. pars [Iuſto
iudicio.] Vere iuſto, cum enim inſiſtentes obſequio papæ, vel ēt
epiſcopi priuilegiati ſint, vt patet.ſ̄.de cler.non reſiv.de cætero.&
cap.cum dilectus.iuſtius eſt, ꝙ qui ſeruit Deo, prærogatiua gau-
deat ſpeciali.ideo no. ꝙ qui ꝯ priuilegia & libertatē eccleſiæ de
facili interpræratur, vel iudicat humanis fauendo, & ipſa ampliā
do, poteſt de iniuſtitia merito reprehendi, ſuper quo vide quod
no.ſ̄.de rebus eccle.non alienan.c.fina.[Cęleſtis Imperatoris.]i.
Dei, qui eſt ſuper terram, vt patet.xj.q.3.Iulianus.Et eſt hic euidēs
ar. ꝙ clerici diuinis obſequiis inſiſtentes a tallijs oībus debēt eſſe
immunes, quod & conceditur etiam de vxoribus, & liberis, & fa
milia clericorum.C.de epiſcopis & cleri.l.ii.quod dic, vt no.ſ̄. de
vita & honeſta.cler.c.fi.ſ̄.de immu.eccle.non minus.& c.aduer-
11 ſus.[In modico.] Ideo & modica leſio † quę de facili toleratur,
vt patet in eo, quod leg.& nota.j̄.§.i.verſicu.cum huius.[Graua-
minibus.]i.oneribus, nam & ſi hoc ītelligas de licitis tallijs com-
muniter, tamen graues & onerosę ſunt.Et quo ad ipsos hęc in-
dulgentia non ſolum de facto, ſed etiam de iure locum habet.
Si autē hoc intelligas de iniuſtis, illis tempore nullo ſubiecti ſunt
grauandi, quia nullus vnquam in aliquo grauari debet maxime
a ſuperiore ſuo, vt patet in eo, quod leg.& nota.ſ̄.de reſtit. ſpolia.
conquerente.ſ̄.de appellatio.vt debitus. Hoc autem ſciendum, ꝙ
omnes tallię & collectę non obſtante abuſu contrario hodiege
neraliter ſunt damnatę.vt in Auth.de ec.ti.§.ad hęc ſancimus.&
vt nulli iud.§.nulli vero liceat.§.j.colla.ix.& l.Fęderici.hac edicta
lib.§.illicitas quod dic, vt plene nota.in Summa de immu. ecc.
§.aliquibus.[Quorum perſonas]verſi.[Protectione ſpeciali.] nō
generali, quod dic, vt le.& no.j̄.de priui.ex parte.ij. Vnde & ſi qui
eis iniuriantur per cen.ec.compeſcantur.vt j̄.eo.§.verſic.j. [Spe-
cialiter]Ad maiorem cautelam.ar.j̄.tit.j.ſi aduerſus.in prin.cum
ſuis concor.Et quia epiſcopi ſæpe in talibus negligentes ſunt, &
remiſſi, vt patet.j̄. eodem. §.i. in fine. & de priui.dilecti.ſi.j̄.§.i.in
princ.& §.cæterum.verſi.ſub interminatione.vt & ibi nota. [Ita
vt donec]uerſi.Hoc eſt intantū ſe extendit hæc protectio.[Vt do
nec de ipſorum]& c.ſ.cruce ſignatorum.[Certiſſime]ſi.j̄. eod. §.
i.verſic.his autem Non ergo ſufficit pręſumptio ſola, ſed forſan
ſufficit certus nuntius.arg.in eo quod legi.& nota.ſ̄.de ſponſa.in
præſentia.[Et quieta]ſi.ſ̄.de peregri.c.vnico.[Contra præſumpſe
rit]res ſcilicet ipſorum inuadendo, uel deprędādo, uel diminuē
do, ſeu inquietando.[Eccleſiaſtica cenſura]Eſt ergo hæc prote-
ctio ad tuitionem & ſpecialis, ſit no.ſ̄.eod.uerſicu.proxi.¶[Si qui
vero]4. pars. [Deſiſtant] Super hoc fiat celeris iuſtitia, alioquin
modicą eſſet prærogatiua, cum omnibus competat de iure com
muni, vt patet in eo, quod legi.& nota.ſ̄.de iureiuran.cap.primo.
& cap.debitores.ſi.ſ̄.§.proxi. verſicul. quorum.& j̄.eodem ſuper
verbo, animaaduerſione. & §.cæterum.in fine. [Quod ſi quiſ-
quam]verſi.[Coegerit]Nolens relaxare iuramentum, vel fideiuſ
ſores, & hoſtagia forſitan diſtringendo, vt patet.ſ̄. de fideiuſ. per-
uenit.ſ̄.de iureiur.ex reſcripto.[Animaduerſione] Et hoc etiam
de iure communi eſt, vt ſ̄.de iureiuran.debitores.& j̄. de vſu. tua
nos.[Iudęos vero]verſicu.[Communio denegetur] ſi. j̄. de vſur.
poſt miſerabilem.quod dic, vt ibi no.[His autem] verſicu. [Prin-
cipes ſeculares]Alias iudices, ſubaudi, vel epiſcopi, vbi habent do
minium temporale.vt ſ̄.eodem poſtulaſti. [Certiſſime]ſi. ſ̄. eo-
dem.§.proxi.verſicu.quorum perſonas.[Non incurrant.] Dę fa-
cto, nam de iure nunquā incurrerę debent. [Compulſis iudæis]
verſicu.[Expenſis]De hoc dic, vt le.& no.ſ̄.de pign. cum contra.
G.& de iureiurando ad noſtram.prima [Computare]quod ne-
dum de iudæis creditoribus, ſed etiam de chriſtianis fieri poteſt,
nec

nec poſſunt cōqueri de tali gratia creditores, cū huiuſmodi bene
ficiū &c.vt ſequitur.[Cū huiuſomdi beneficium.]verſic. [Non
multum &c.]q.d.vbi dilatoria aliqua a Principe datur. vel tolli-
tur, tolerari poteſt.Ar.xij.q.ij.terrulas.nam modica læſio & dece.
ptio toleratur, vt patet.ff.de teſti.in inte.ſcio.ff.de mino. in cāæ. j
§.Pomponius.& modica damnificatio.ſ̄.de dona. apoſtolicæ. &
argu.ſ̄.c.§.proxi.reſpon.j.Secus vbi peremptoria datur, vel tolli-
tur, quia nec grauis lęſio toleratur, vt patet.C.de reſcin.ven.l. ij. ſ̄.
de decimis.ſuggeſtum.cum ſuis concor.ff.ne quid in flu.pu.l.j.§.
qui putant.& ne quid in lo.pub.l.i.§.ſi quis a Principe.& §.meri
to.Niſi ex certa & præciſa voluntate Principis aliud dicatur, qđ
dic, vt legitur, & nota.ſ̄.de offi.dele.ex parte.ij.Et ſumitur hæc di
ſtinctio & mens iſtorum verborum ex eo, quod le. C. de preci.
12 Impe.off.quoties.& l.reſcripta [Porro.]verſi.[Familię]Ar. ꝙ† fa-
milia eodem priuilegio cum domino ſuo gaudet, quod dic, vt
no.ſ̄.de offi.archi.c.fi.§.petijt.[Puniendos]Comminatio eſt.ſi.j̄.
de priui.dilecti.¶[Cæterum.]v.pars.[Curſarij & Pyratæ]ſcilicet p̄-
cones, ſiue latrunculi maris.[Et principales adiutores & fauto-
13 res]Hoc additur de nouo in hoc concilio, † nam & Pyratæ per
concilium Lateranenſe ſunt generaliter excommunicati, vt j̄.de
rapto.excommunicamus.Eſt autem hoc potius declaratio, quā
adiectio, nam iſti participāt in damnato crimine Haud ergo du-
bium, quin eadem ſententia inuoluantur, vt legitur & nota.j̄.de
ſent.excommu.nuper a nobis.§.in primo.& ca.ſi concubinæ. Et
ideo dicit principales, quia aliud eſt de fauentibus non principa
liter, ſed per conſequentiam quandam, quia illi no ſunt excom-
municati, ſed excommunicandi, vt patet.j̄.eod.§.verſi. alioquin.
[Sub interminatione.]ver.comminatio eſt.ſic.j̄. de ſagittarijs c.
vnico.& ſ̄.de iure pa.ca.relatum.quod dic, vt ibi no.[Scienter]ſi.
j̄.de ſenten.excom.ſignificauit.in prin. [In aliquo venditionis]
14 Ar.hic† ꝙ excommunicatus poteſt vēdere, & emere, & alios cō-
tractus inire, niſi ſpecialiter prohibeatur, ſicut hic fit, & j̄.de hær.
ſicut ait.§.j.vbi de hoc. & cap. ad abolendam. §. ciuitas.Nos ta-
men ſentimus contrarium, vt patet in eo, quod plene nota.ſ̄. de
dolo & contuma.veritatis.ad fi.Nec obſtat, quod hic dicitur. Re
ſponde enim, vt in ſequen. gloſ. [Contractu] A quo & omnis
excommunicatus arcetur quo ad ea, quæ vtilitatem ſuam reſpi-
ciunt.Sed ad maiorem exaggeratinnem voluit hic iſtud expri-
mere, vt homines magis caueāt ſibi.ar.in eo, quod legitur, & no.
j̄.ti.j.ſed aduerſus.in prin.ſi.ſ̄.eo.§.ſane.verſicu.quorum.& j̄.tit.j.
ſicut.§.j.in quibus & multa ſpecificentur, quæ de iure communi
ſunt, ſicut & ſ̄.de iureiu.& ſi Chriſtus.in fi.& de proc.quia in cau
ſis.[Et iniungentes.]verſic.[Et compeſcant] ſi vnquam poſſunt
in ponendo.& leuando pœnas, vel alio modo quocūque.[Alio
quin.]ver.ſcilicet ſi circa hoc fuerint negligentes fouere. [Nec
caret]Et ſumūtur hæc duo verba ex eo, quod legitur, & no. lxxx.
diſt.error.& c.præceden.& ſeq.ad idem.86.diſt.facientis.j̄.de hæ-
reti.ca.ij.& j̄.de ſenten.excommu.quantæ.vbi de hoc.[Eccleſia-
ſticam]Excommunicando ſcilicet perſonas, & interdicēdo ter
ras.j̄.de verbo.ſignifica.quærenti.& j̄.eo.§.quia vero.verſ.itaque.
in glo.& j̄.titu.j.ad abolendam.§.ſtatuimus.in fi.Quinimmo &
ſuper hoc poſſent impeti.& manu militari diſtringi, vt probatur
23.q.2.dominus.Sed & poteſt notari differentia inter ſæueritatē
eccleſiaſticam & cenſurā, quod dic, vt no.ſ̄.de offi.dele.præterea.
§.j.& extra.do.no.de homi.pro humani.§.cum igitur. verſi. nos.
in tanto.¶[Excommunicamus.]vj.pas.quæ eſt hic in textu. Et p̄-
miſſa omnia fuerunt deciſa, tales tamen & per conſilium Late-
ranen.excommunicati ſunt, vt ſ̄.eod.ita quorundam[Prętererea]
Nam & hæreticos excommunicauerat.vt j̄.ti.i. excommunica-
mus.j.Et ideo dicit excōmunicamus præterea &c. [Et lignaria]
Alias lignamina.[Eos etiam.]verſi.[Eis]ſcilicet ſaracenis[In diſ
pendium]Hoc reſpicit hanc proximam clauſulam, aut quibuſ-
libet alijs &c.vſque hic.vt patet in eo, quod no. ſ̄. eodem. quod
olim.reſpon.i.§.vnico.in prin.& ſ̄.eod. ita quorundam.reſpon.j.
ver.& pares.[Ipſos quoque.]verſi.ſcilicet falſos chriſtianos, qui
talia committunt.[Mulctari]&c.& hoc idem dictum erat.ſ̄. eo.
ita quorundam.§.penul.vſque.j̄.§.j.verſi. & talibus. vt & ibi no.
[Præcipientes]ſub.§.huius partis.[Et talibus.]verſ.Hic incipit ad-
dere in concilio Lateran.ſ̄.eod.ita quorundam.hoc enim ibi di
ctum non fuerat.[Ex commercio.]Totum ergo lucrum, quod
ad eos peruenit ex hoc commercio, debet conuerti in ſubſidiū
Terræ Sanctæ, in cuius detrimētum hoc commiſſum eſt. Sicut
15 † & pecunia ſimoniaca redditur eccleſiæ, in cuius contumeliam
data eſt, vt ſ̄.de ſimo.conſulere.& cap.audiuimus.in fi. Et eſt hic
argu.& ſ̄.eod.cap.proxi.§.fina. ꝙ quicquid lucratur excommuni
catus in mercimonijs, eſt pauperibus errogandum. Nam ſine
communione & participatione chriſtianorum hoc lucrum nō
contingit, quæ eſt ſibi, potius quam alijs interdicta, vt patet. j̄. de
cle.exc.mi.illud.§.illud.ver.& excommunicato.Et de hoc no. in
Summa. de pe.§.fin.ſub.§.quid de his quæ excommunicati.[Et
tantumdem de ſuo]ſicut ergo illud, quod iudæus a chriſtianis ex
torſit occaſione publici officij, ei aufertur.vt ſ̄.cap.proxi.§. fina.
[Ita & hic.]Eſt tamen duplex differentia, quia illud eſt ſimplum,
& pauperibus erogatur, quod & qualiter illud ītelligatur, ibi no-
ta.Hoc autem eſt duplum, & mittitur in ſubſidium Terræ San-
ctæ.Cum igitur illud ſimplum, & hoc duplum ſit, hoc delictum
grauius reputatur. Nemo enim dubitat grauius eſſe delictum,
quod eſt grauius vindicatum.24. quæſtio.i. non afferamus Et in
delicto æquali proximas eis imminere pœnas iuſtum putamus
16 in Authen.vt fratrum filij.collatio.ix.† Sed & ſunt delinquentes
plus, vel minus, prout magis, aut minus peccauerint, puniendi, vt
ſ̄.de vita & honeſta.clerico.cap.vt clericorum.§.j.verſicu.ſtatui-
mus.[In quo deliquerunt]ſic.ſ̄.de immu.eccl.ca.fina.ſ̄.de tranſ-
la.epiſ.quanto.§.cæterum.cum ſuis concordan. [Puniantur] ſic
& ſecundum leges bona talium confiſcantur, & delinquētes ca-
pite puniuntur.C.quæ res expor.non de l. ij. C. de commerc. &
merca.l.mercatores.[Quod ſi forte]ſub.§.huius partis.[Sic alias]
ſi.ſ̄.eod.poſtulaſti.§.j.reſpon.i.vbi de hoc.[Alijs interdicatur[ſic
17 †pœna vnius metus eſt multorum, vt hic patet, & ſ̄. de offic. or-
di.irrefragabili.§.cæterum.in fi.ſ̄.de calumn.capi.ij.ff. de pœnis.
capitalium.§.famoſos.ff.depoſiti.bona fides.j.reſpon.in fi. iunge
in textu.[Et j̄.]In eodem concilio legitur, prout ſequitur in ſeq.
§.quia vero &c. ¶[Quia vero]vij. pars. [Pacem obſeruent] quia
pluribus intentus &c.vt patet.ſ̄.de cle.cōiuga.diuerſis.[Cuius.]ſ.
18 pacis† violator excommunicandus eſt ſecundum canones.ſ̄. de
treuga & pace.c.j.ſecundum leges vero decapitandus eſt.ff. de re
mili.l.fin.in fi.[Vt ſaltem per quadriennium.]Nam ipſam ſem-
per ſeruare deberent.ſi.ſ̄.de treuga & pace.cap.j.quod dic, vt ibi
nota.[Itaque.]verſicu.[Reducantur.]Hoc enim eſt eorum offi-
cium.xc.diſtin. cap.i.vij.q.j.ſi primates.ne debiliores a potentiori
bus opprimantur.ff.de offic.præſid.illicitas.§.ne potentiores. [Pa
cem, aut treugam] Aliud enim eſt treuga, & aliud pax, vt patet
in eo, quod legi.& nota.ſ̄.eod.titu.ſignificauit.ad fi.[In perſonas
& interdictum]ſi.ſ̄.eodem §.cæterum.in fi. [Niſi forte] verſicul.
[Malitia]puta hæretici ſunt, vel in malitia obſtinati.j̄.titu.j.excō
municamus.j.§.moneantur.j̄.de rapto.cap.ij.ſ̄.de iudic.cum nō
ab homine.& j̄.eodem verſicu.j.[Quod ſi forte]verſicu.[Per au-
thoritatem eccleſiæ] quæ quanta ſit, perpendi poteſt ex eo, quod
legi.& nota.extra.domi.no.de homi.pro humani.§. ſacri. verſic.
ſitque cum ſis.lib.vj.& ſ̄.eodem.ita quorundam.§.tales. Et hoc
19 † eſt iuſtum bellum, quod authoritate eccleſiæ fit, de quo dic, vt
nota.ſ̄.de iureiuran.ſicut & j̄.[Secularem potentiam]Hoc enim
regulare eſt, ꝙ ex quo eccleſia non habet, quid faciat, recurrere
debet ad brachium ſeculare, vt patet, ſ̄.de iudic.cum non ab ho-
mine.j̄.de cle.excōmu.min.cap.ij.in fi.cum ſuis concor. ¶[Nos
ergo]8.pars.[Ligandi, atque ſoluendi.]24.q.i.quodcunque.quod
& omnibus ſacerdotibus in parte commune eſt.Vnde Matthę.
18.c.Amen dico vobis, quæcunque ligaueritis ſuper terrā, erunt
ligata & in cœlis, & quęcunque ſolueritis &c.Et Ioan.xx.f.Acci-
pite Spiritum Sanctum, & quorum remiſeritis peccata &c.Quę
verba dicta ſunt non ſolum Petro, ſed & omnibus diſcipulis, q̄-
uis etiam ei ſignanter dicatur.Tu vocaberis Cephas.Ioan.j.eod.i.
corpus eccleſiæ.24. q.i.rogamus. 93.diſt.nulla ratione.Et iterum
quodcunque ligaueris &c.Matthę. xvj. ad deſignandum vnitatē
eccleſiæ & ꝙ habet omnium principatum, nihilominus tamē
tam pro ſe, quam pro alijs hanc poteſtatem intelligitur ſuſcepiſ
ſe.24.q.j.quodcunque.& cap.cum beatiſſimus.& cap.ſequen.Igi-
tur hoc commune eſt eccleſiæ. i. omnibus ſacerdotibus, ligant
enim, vel ſoluunt.Primo.i.ligatum, vel ſolutum oſtendunt, vt pa-
tet.j̄.de ſenten.excommu.a nobis.ij.Secundo excommunican-
do, vel ſententiam relaxando.j̄.de ſenten.excommu. per tuas.&
c.ſacro.Tertio ſatisfactionem pęnitentiæ imponendo, ad quam
faciendā obligant, & ſic ligant, vel parcendo, & indulgēdo, & ſic
ſoluūt, vt patet.j̄.de pę.oīs.& c.cū ex eo.In his aūt oībus Sūmus
Pontifex ſup oēs eſt, ſic præ oībus poteſtatē habet. Vnde & ex cā
plenā indulget veniā peccatorū, prout ſeqtur, quod nulli alij lici
tū eſt, immo limitatur ptās.j̄.de pęn.cū ex iniuncto. Et eſt ratio.
20 quia ipſe Papa vocatus eſt in plenitudinem poteſtatis.† Ideoque
plenā indulgentiam poteſt facere.Alij vero in partem ſolicitu-
dinis, ideoque ad ipſos particularis tantum pertinet & ſemiple-
na.ad hoc.ij.q.vj.decreto.& ſ̄.de vſu pal.ad honorem.De cæteris
dic, vt plene no.in Summa.de pen.ſub rubrica de remiſſionibus.
21 [Veraciter]Non ficte, vt in ſeq.glo.[Corde contriti]† Per contri-
tionem pœna æterna remittitur, ſed agenda eſt pœnitentia tem
poralis, vt colligitur, de pę.diſt.j.multiplex.& c.quem pęnitet.in
fi.& c.verbum.& c.ſi peccatum.& ca.ſi primi hominis.& diſt.v.
conſideret.in fi.& diſt.7.c.fi.Temporalem & ex cauſa ſacerdos al
leuiare poteſt, & papa in totum remittere, vt patet in præceden.
gl.& in eo quod le.& no.j̄.de pę.ſignificauit.& c.Deus qui.† Sine
22 cōtritione autem nullus veraciter abſoluitur, vt patet.xj.q.3.cum
aliquis 24.q.ij.legatur.de conſe.diſtin.4.omnis qui.de pœn.diſt.j.
neminem.C.de hær.l.Manichæos.in Auth.vt non luxu.contra
natu.reſpon.i.col.vj.Ideoque qn̄ quis non ꝯtritus abſoluitur, ſolu
tio eſt ad hominē, nō ad Deū.Hoc eſt quo ad militantē eccleſiā,
& non triumphātem.j̄.de ſen.excom.a nobis.ii.& no. ſ̄. de teſti.
3 veniens.ij.§.fi.[Ore confeſſi.]In vere enim pœnitente requirun-

ſur tria.Oris confeſſio,vt hic.Cordis contritio.de pœn.diſt.j.con-
uertimini.& hoc præcedit.& diſtin.3.ſcindite.& cap.ſane.in fine.
Operis ſatisfactio.de pen.diſtin.3.perfectam.Primum ſcilicet cō
feſſio non eſt res ſigni,ſed ſignum tantum.ſ.contritionis.Secun-
dum vero ſcilicet contritio eſt res ſigni.ſ.cōfeſſionis,& eſt ſignū.ſ.
ſatisfactionis,ſiue mandationis. Tertium ſcilicet ſatisfactio , ſiue
mundatio non eſt ſignū alicuius rei,ſed eſt res ſigni tantum.ſ.cō-
feſſionis & contritionis,ſicut no.ſi.ſ.de cele.miſ.cum Marthæ.§.
diſtinguendum.[Eis autem]ver.[Iuxta facultatem ſuam.]ſm ꝙ
duceret,& expenderet,ſi ipſemet iret.Hoc enim eſt de mente , vt
patet.ſ.de voto.magnæ.§.pe.ver.pro te.& ſequen.[Idoneos.]ſcili-
cet ad pugnandum.ſecundum quod legitur,& diſtinguitur. ſ. de
voto.quod ſuper his.Sed pauci ſunt remanentes , qui hocad im-
pleant,vnde nō credant plenam indulgentiam peccaminum ſe
adeptos.[Et illis ſiſr.]ver.[In alienis]Subaudi cum in ſuis nō poſ-
ſint. [Perſonis] Satis enim expēdit , qui plus non habet,& expo-
nit perſonam & animam.i.vitam quæ omnibus eſt præferenda
temporalibus.C.de ſacroſan.eccl.ſancimus.j.Collige ergo ex hoc
4 ver.& præceden.& his,quæ hic , & ibi nota † ꝙ pauperes facilius
ſaluantur,quam diuites,quia citius faciunt,quod poſſunt.Domi-
nus autem cor interrogat,& non manum. 14.q.v. ſi quid inueni
ſti.& xv.q.vj. cap.j.ad fi.Itē no. ꝙ ſicut ſocij temporales,quorum
vnus ponit pecuniam , & alius laborem , ſiue perſonam,lucrum
ex ſocietate prouenienſ participant temporale, vt Inſt.de ſocie §.
de illa.ſic & ſpirituales ſocij ſpirituale lucrum plene remiſſionis
peccaminum participare poſſunt,vt hic patet,& in præcedē. ver.
[Huius quoque]ver.[Iuxta quantitatem ſubſidij & deuotionis af
fectum] Tales ergo non conſequuntur plenam remiſſionem ex
vi iſtius indulgentiæ,ſed participant tantum.i.partem capiunt.ſe
cundum quod magis, vel minus fecerint , plus vel minus , prout
no.ſi.in delictis & pœnis.ſ.eo.§.præcipientes.& eſt.ſi. j. de priuil.
vt priuilegia.§.j.ver.hæc autem.& ver.pen.& fi.[Conſilium & au
5 xilium]Cum enim ſecundum beatum Greg.& Augu.†Nullum
malum impunitum,nullum bonum irremuneratum,iuſtū eſt,
vt retributionis boni particeps ſit,qui in ipſo faciendo conſilium
& auxilium præbet,ſicut & pęnæ mali particeps eſt , qui ipſis de-
linquentibus fauet,vt patet in eo,quod leg.& no.ſ.eo.§.cæterum.
[Omnibus ēt.]ver.[Proficientibus]al.proficiſcētibus , ſed prima
litera præualet.[Synodus.]ſ.iſta pñs,quæ quandoque vocatur ſy-
nodus vniuerſalis, vt hic.Quandoque ꝯcilium generale,vt ſ.de ac
cu.ſicut olim.ij.& j.e.c.j.[Datum Later.&c. quæ cōſiderantur in
reſcriptis,quod dic,vt le.& no.ſ.de reſcrip.eam te.

S V M M A R I V M.

1 *Iudæi poſſunt redditus,ſeu gabellas a chriſtianis conducere ſed officium exigen di eſt exercendum a chriſtianis,non iudæis.*

C A P. XVIII.

1 EX ſpeciali. [In concilio generali.]ſ. e. cū ſit
nimis abſurdū,quod dic,vt plene
no.ibi.[Vendiderit]venditio ergo † redditnū tolera-
tur,non iuriſdictionis,ſiue executoriæ poteſtatis.ſi. ſ.
ne præla.vices ſu.c.j.& fi.[Deputet]ipſe Rex,& non iudęus,ne fra⁹
aliqua fiat per cuius chriſtiani manus oīa recipiantur , & iudæo
reddantur,vt patet.j.e.ver.per quem.[Clericis & eccleſijs] vtique
nec alijs chriſtianis,vt patet.j.e.c.in fi.& ſ.e.cum ſit nimis abſur-
dum.reſpon.j.in fi.[Non ſuſpectum.]ſ.qui fideliter & ſine fraude
ſuum offm̄ exequatur,qualiter fuit Ioſeph diſpenſator Pharao-
nis,de quo le.xxij.q.ij.quod ait.[Per quem] ver.ſ.chriſtianum ſic
per te deputatum.[Iura.]i.redditus per te venditos.[Cōſequatur]
ſ.Iudæi vel pagani,vt no.ſ.ſuper verbo,deputet.

S V M M A R I V M.

1 *Iudæus cogitur uendere ſeruū baptizandum infra tres menſes,alias erit liber.*
2 *Preſumptio iuris & de iure pleniſſimam inducit probationem.nec datur pro- bationi contrarium.*
3 *Fidei fauor priuat Iudæum ſeruo,vxore,& filio ſuo.*

C A P. XIX.

NVlli iudęo. [Volentē]non cā mercimonij
emendū[Vel]Subaudi emptum
[In ſuo ſeruitio]qđ dic,vt no.ſ.e.c.j.& ij.& c.iudęi,ſiue
Saraceni. ¶Quod ſi quē.]ij.pars. [Cā mercimonij]in
1 quo caſu nō fraudabitur ex toto iudæus,ſi ipſum īfra † tres mēſes
venalē exponat Alioquin in libertatē ꝓrūpatur,q̄cito volūtas ip-
ſius ꝙ baptizari velit,fuerit patefacta,ſic & is,q cā ſeruitij emptus
fuit.54.di.fraternitatis.& hic ſequitur.[Pro eo.]ſ.qui emptus fuit
cā mercimonij.Nā ille,q cā ſeruitij ſtatim,ex quo baptizatus eſt,
vel ex quo ꝯſtat,ꝙ baptizari deſiderat,liber eſt,vt j. ſequitur . [xij.
ſolidis]vſuale monetæ.ff.de ꝯhen.emp.Imperatores.ff.de le.3.nū-
mis.qđ ſi non habet,vnde ſoluat,dic,vt no.ſ.e.c.j.¶Si aūt.]3.pars.
¶Infra tres mēſes] A die ſerui empti & venditi numerandos.arg.
Inſti.de rerū di.per traditionē.C.de pac.traditionibus.[Nō expo-
ſuerit.]Ex hoc enim præſumitur ipſum emiſſe nō cā mercimo-
nij.ſed ſeruitij,quare nullo modo pretio ad pmiū peruenit liber-
2 tatis,vt ſequitur.Et eſt hæc † pſumptio iuris & de iure, q̄ probatio-
nē in ꝯriū non admittit,de qua materia dic , vt no. ſ.de ſpon. is
qui fidem.[Vel ad ſeruiendum.]Et iſte ſtatim liber eſt ſm ꝙ no.
ſ.§.j.Et ſm hoc intellige.54.diſt fraternitatis.quia hoc.ca. eſt glo.
illius.[Nec ipſe] ſcilicet iudæus . [Nec alius] ſcilicet chriſtianus.
Quid ſi quis ipſum emerit?Rn̄deo,talis nullo dato pretio nihilo-
minus liber erit,vt ſeqtur.Ergo ſi emptor erat chriſtianus, & ſciē
ter emit,ſibi īputet.Si vero ignorāter,agat ad pretiū, ſiue ad inter
eſſe ꝯ iudæū,q ipſum decepit.ff.de ꝯhē.emp.liberi hominis.Si au
tē emptor iudæus erat,& emit cā ſeruitij,ſibi imputet.Idē ſi cauſa
mercimonij,& ſciēter.Quod ſi ignorāter, puta , qa credebat iu-
dæus , ꝙ venditor cā mercimonij emiſſet , & ſeruū venditū au-
diebat dicētē,ꝙ nec baptizatus erat,nec baptizari volebat. Vel q̄-
uis hoc diceret iudæus,tn̄ venditor dicebat,ꝙ heri emerat,& ho-
die vēdebat. Vnde adhuc ſatis ſuperat de tpe.Et ſic decepit iudęū
emptorē,agat deceptus ꝯ decipientem,vt ſ.no.[Nullo dato præ-
3 tio]Sic † fauor fidei priuat aliquē ſeruo ſuo,vt hic,quod verum eſt
qn̄ dominus eſt iudæus.Secus quando eſt chriſtianus , vt patet.j.
de ſen.excom.relatum.Item priuat iudæum filio ſuo.ſ.de cōuer.
infi.,c.ij.Itē vxore ſua.ſ.de diuor.gaudemus. Quinimmo & chri-
ſtianum.28.q.2.ſi infidelis.ſ.de conuer.cōiu.c.ij. & c. ex publico

¶De hæreticis. Rubri.

S V M M A R I V M.

1 *Dubius in fide nemo debet eſſe , ſed firmiter credere alioqui non poteſt eſſe ſaluus.*
2 *Fide in titubandum non eſt,*
3 *Fides eſt de re non viſa.*
4 *Veritas eſt colenda per fidem,non per ſigna.*

CAP PRIMVM.

1 DVbius in fide. In † qua nemo de
bet dubitare,ſed fir
miter credere,& ſimpliciter ꝯfiteri,vt ſ. de ſū
ma Tri.c.i.rñ.i. Alioquin ſaluus eſſe nō pt,vt
in ſimbolo Anathaſij . Quicūque vult.& 23.
2 di.qn̄ eps.quia † nec in fide titubandū eſt. 24.
q.j.aperte.[Infidelis eſt] ēt ſi tenui argumēto
reperiatur a fide catholica deuiare.i.articulo quocūque volueris
de his q ꝯtinentur in ſymbolo apoſtolorum.Credo in Deū.& de
qbus nota.ſ.de Summa Tri.firmiter.§.hæc Sancta Trinitas. ſup
verbo,impaſſibilis.& ſup verbo incarnatus,quibus ꝑ fidē ſolā eſt
3 firma credentia adhibenda,† quia fides eſt de re nō viſa. de pe.di.
4 4.in domo.C.de Sum.Tri.l.fi.† Non tn̄ per ſigna,ſed per fidē veri
tas eſt colenda.de con.di.4.venit ſacerdos.Vel dic tenui argumē-
to,vt no.ſ.de preſump.literas.§.ij.in prin.[Nec eis]ver. quicūſcū-
que nō baptizatis,vel baptizatis & hæreticis.[Omnino.]i.aliquo
modo.Hoc eſt nullo modo credēdū eſt,ſi.oīno.ſ.de iura.cal.in p-
tractandis,ergo nec teſtes eſſe poſſunt.23.q.4.ipſa pietas.qđ dic, vt
legitur,& no.ſ.de teſti.iudæi.& c.licitū.j.[Fidem veritatis.]Nego-
tij,de quo q̄ritur.ſ.qui.ma.accu.poſ.videtur.& de iura.cal.in per-
tractandis.Vel dic fidem veritatis.i.veritatem fidei catholicæ Vel
quia talis baptizari renuit . Vel quia in articulis fidei errat , & ſic
eſt hæreticus vt ſ.no.& j.c.firmiſſime.

S V M M A R I V M.

1 *Prælati ſoli tenentur corripere de crimine iam commiſſo circa fidem.*
2 *Peccata a committendo quilibet tenetur auertere,& peccantem impedire.*

C A P. II.

QVi alios. [Non reuocat]ſi ar.ff.ad l. Aqui.ſciē-
tiā.2.q.7.negligere.83.di.error.ſ.ti.j.&
ſi iudæos.§.j.in fi.& c.ad liberandā.in gl.& in deciſio-
ne.§.cęterū.Sed nūqd iſtud ad oēs ptinet?Dicūt qdā,
1 ꝙ † de criē iā ꝯmiſſo ſoli ꝑlati tenētur corripere.23.q.4.duo ita. &
2 c.ita plane A ꝯmittēdo † aūt qlibet tenet̄ aliū auertere,& ipſū īpe-
dire,& occulte corripere.j.e.cū ex iniūcto.§.licet aūt.ver.cū aliud
ſit.& ar.23.q.4.ipſa pietas.22.q.v.hoc vr̄.93.diſt.diaconi.Tu dicas,
ꝙ correctio iudiciaria ad ſolū ꝑlatū ptinet,vt ī pris ꝯcor. Euāgeli-
ca vero ad oēs,vt ī ſcđis ꝯcor.& 2.q.7.quapp.qđ dic, vt no.ſ.de co-
gna.ſpi.tua.& ſ.de teſti.ī oī negotio.Sed & oēs tenent̄ īpedire pec
catū ꝯmittendū,vt hic cū ſuis ſi.& ar.ff.de pact.ſi vnus.§.pacta.

S V M M A R I V M.

1 *Hæreticus multis modis dicitur.*
2 *Paganitatis peccatum,eſt,præceptis apoſtolicis contra ire.*
3 *Ouis morbida ſeparatur ab ouili,ne inficiat ſanas oues.*

C A P. III.

1 FIrmiſsime. Verba ſunt Augu de fide catholi
2 ca.[Omnē hæreticū] † Hæretic⁹
dr̄ multis modis.Primo ille, qui peruertit ſacramēta
ecclę,vt ſimoniac⁹. j.q.j.eoſq ꝑ pecuniā.6.q.j.§.ſed ſz.
Secundo

ADDITIO.

2 ¶Adde de varijs ſectis & nominibus hæreticorum.tex.in c.quidam.33.q.j.

Scđo ſciſmaticus.7.q.i.denique.Tertio excommunicatus. 4. q.i.
quod autem hi.Quarto errans in expoſitione ſacræ ſcripture.24.
q.iii.hæreſis.xxxvii.diſt.relatum.Quinto qui nouam ſectam fin-
git,vel confictam ſequitur.xxiiii.q.iii.hæreticus. Sexto qui priuile
gio Romanæ eccleſiæ,q̄ pręeſt omnibus,detrahit.xxii.di.omnes.
Septimo qui communionem catholicæ eccleſiæ non recipit. in
Auth.de priui.do.hęret.mulieri non præſtan.poſt prin.vel.igitur
ſacram communionem &c.colla. viii. Octauo qui præcepta ſe-
dis apoſtolicæ pertinaciter tranſgreditur.xix.diſt.nulli.Nono qui
decretalibus epiſtolis apoſtolicis contradicit,vel eas non recipit.
xx.di. de libell.ad fin. Eiuſdem enim authoritatis ſunt decreta &
2 epiſtolæ decretales.xix.diſt.ſi romanorum.ad fi.† Nam & pecca-
tum paganitatis eſt præceptis apoſtolicis contraire. lxxxj. diſt. ſi
qui præſbiteri.Decimo ſtricto modo,& ꝓprie dicitur hæreticus ,
qui aliter ſentit de articulis fidei,vel ſacramentis eccleſiæ, quam
Romana eccleſia.xxiiij.q.j.hæc eſt fides.& c.quoniam. j. eod. ad
abolendam.& qui quo ad hoc non recipit quatuor concilia.Sic
intellige.C.e.quicunque.C.de Summa Tri.l.fi.in Auth.de ec. ti.
§.j.col.ix.[Incendio.]Idem videtur Auguſti.dicere de puero,ſiue
infante non baptizato.de con.di.4.firmiſſime.Sed ibi exponitur
igne.i.pœna carentiæ viſionis Dei , quia ſemper erit in tenebris .
vt ea.di.cap.nulli.[Niſi ante finem]ver. [Incorporatus] quandiu
3 enim ſic ſtat,reſecatum eſt membrum corpore eccleſiæ † Separa
tur etiam ouis morbida ab ouili,ne inficiat ſanas oues.ſ.de ſtatu.
mona.ea quæ.§.j.[Reintegratus.]i.reconciliatus per manus im-
poſitionem antequam,ex quo ſemel excommunicatus eſt, non
eſt communicandum eidem.24.q.3.notandum.ſ.de vita & ho.
cle.quoniam.in fi.¶Et poſt pauca]ij.pars.j.vt breuiter me expe-
diam.vel.[Et poſt]&c.ſequuntur.[Pauca]quæ omitto. Et poſt il-
la ſcilicet pauca,quæ omitto, ſequitur .[Omni homini &c.] Et
ſic tantum valet,ac ſi diceret,&c.& j.[Neque mors.] Vnde Apo
ſtolus.Corin.ij.xiii.Et ſi tradidero corpus meum,ita vt ardeam ,
charitatem autem non habeam,nihil mihi prodeſt.de pen.diſt.
iij.c.ſi quis.circa fi.de con.di. 3. ſolet.j.q.j. vide quantum bonum.
[Ad ſalutem]æternam. Valent tamen ad bona temporalia acq-
renda.ar.xxij.q.ij.ſi quęlibet.in fi. Et ad minus ſupplicium ſubeū
dum.de pę.diſt.iij.§.poteſt etiam.ad fi.di.& ad alia de quibus no.
in Summa.de pę.§.& an fictæ pęnitenti.reſpon.j.

S V M M A R I V M.

1 *Author ſi damnatus eſt,& ſcripta eius,damnata ſunt nec aduitti debent.*
2 *Origenis ſcripta,licet damnati,per eccleſiam approbantur.*
3 *Origenem non eſſe damnatum aliqui dicunt.*
4 *Scripta authoris reprobati quando faciunt fidem.*
5 *Legis abrogatæ notitia neceſſaria eſt.*
6 *Inſtrumentum ſi in vno redditur falſum,an in totum.*
7 *Inſtrumentum valet ſi notarius errauit,vel etiam ſcienter ſit mentitus circa accidentalia non ſubſtantialia.*
8 *Sacramenta ab hæreticis collata valent,illi enim,qui a Iuda baptizati fuerūt gratiam receperunt , licet fuerit hæreticus.*
9 *Sacramentum qui recipit ſcienter ab hæretico peccat,nec recipit gratiam, ſe- cus in baptiſmo in caſu neceſsitatis.*
10 *Deus ſolus confert gratiam non miniſter.*
11 *Sacramentum quod non poteſt conferre hæreticus,nec excommunicatus, nec depoſitus,nec ſuſpenſus.*

C A P. IIII.

FRaternitatis tuæ.& infra. Cęle
ſtin⁹ atque Pelagius.ſcilicet hæretici,vt ſequitur,fuerūt. n.
damnati in ſynodo Epheſina de hæreſi.Vnde dubita
uit Patriarcha Antiochenus,an ſcripta ipſorum eſſent recipien-
1 da.Et reſpondetur,ꝙ non,quia ex quo † author damnatus eſt , &
ſcripta illius damnata ſunt,nec admitti debent,vt hic ſequitur ,
& probatur.j.eo.excommunicamus.i.§.credentes.& ar. xxvi. diſ.
bene quidem.ſ.de conſt.eccleſia ſanctæ Mariæ.Et eſt expreſſum
ix.diſt.ſi ad ſcripturas.& xvi.di.canones.quamuis aliqua ſint ibi
vtilia,vt ibi dicitur.& ar.ad idem.ſ. de teſti.licet ex quadam. §.j.
verſi.cum ſatis.Et quia deſtructo principali acceſſorium eſt de-
ſtructum,vt ſ.de fide.inſtrumē.inter dilectos.§.cæterum . Et hoc
eſt verum , ꝙ talia ſcripta non ſunt authorizabilia, niſi forſan
eſſent per Romanam eccleſiā approbata.ar.ſ.de Summa Tri.c.
2 ij.§.ſi.† Sicut patet in ſcriptis Origenis,qui licet poſt mortem dā
natus fuerit.24.q.ij.ſane profertur.tamen propter multa bona ,
quæ dixit, fuerunt ſcripta ſua quantum ad illa bona per eccleſiā
3 approbata.xvj.q.vij.& hæc diximus†.Aliqui tamen dicūt Orige
nē nō eſſe dānatum.vt no.j.de ſen.ex.a nobis.ij.§.j.ver. & incertis
4 caſibus Quāuis † aūt alias talia ſcripta authorizabilia nō ſint,ſi qd
tn̄ ibi boni reperiatur,pōt induci,& allegari,nō tanq̄ authoritas,
ſed tanq̄ ratio natis.Et ſic ſoluitur,nec ꝯdicit.j.q.j.dn̄s declarauit.
5 xxxvij.diſt.ſi quid veri . Et ideo dr̄, ꝙ neceſſaria † eſt legis notitia
abrogatæ.di.vij.Moyſes.Inſti.de teſt.rñ.j. Vnde & Innocentius.3.
argumentatur ex lege Theodoſiana abrogata. ſ. de iudi.nouit.§.
nos igitur.ver.vt illud dimittamus.vbi de hoc.[Illa capitula]quæ
ſcripſerūt[Authores.]q.d.non video.Et hoc eſt verū.ſm. d. n.in
expoſitionibus ſcripturarū.& in omnibus alijs ꝯfectis ab his, qui
publica nō gerunt officia.ix.di.ſi ad ſacras.xvi.di.c.j.37.di. ſi quid.
In ſcripturis aūt tabellionum , & aliorum publicum gerentium
offm̄,ſecus eſt:quia licet vnam cartam falſam fecerint,nihilomi
nus valent aliæ quādiu in officio tolerantur.ar.8.q. fin.nonne. &
melius.ſ.de cohra.cle.& mu.veſtra.Et hoc pp publicā vtilitatē,&
ne veniētes ad eū decipiātur.ar.ff.de off.pto.l.iij.rñ.j. ff.de of.pſi.ſi
forte.C.de lati.li.tol.l.vnica.§.ſed & q dn̄i.& §.ſed & ſi qs hoī libe
6 ro.C.de teſtamētis.l.j.Dicimus tn̄,ꝙ † ſi inſtrm̄ aliqđ in vno pro
betur falsū,nō ſolū in illo,ſed in totū ēt reprobandū eſt. ar. iii. q.
ix.pura.ff.de ædil.edic.cū eiuſdē.de con.di.4. cū nō liceat. & expſ-
ſius.xx.di.ſi ad ſacros.qđ verū eſt,qn̄ mētitur circa ſubſtātialia,vel
circūſtātias negotij,de quo agitur,principaliter,puta,cū ageretur
inter ꝯhentes de boue,tabellio ſcripſit de aſino,vel de pecunia ar
gentea,& ipſe poſuit de aurea,vel agebatur inter Petrū & Marti-
nū,& ipſe ſcripſit inter Robertū & Guliermū. ar. in eo qđ legitur,
& no.ſ.de reſcrip.ſignificante.Et eſt ratio,qa nunq̄ dēt ponere in
inſtrō,vel teſtimonio,niſi qđ in veritate nouit,& vidit,nec poteſt
in hoc ignorantiā allegare.iij.q.ix.teſtes.& c.hortamur.& c.pura.
7 Si aūt errauit,vel ēt ſcienter † mentitus ſit circa acceſſoria,vel cir
cūſtantias negotij,de quo agitur,non ſubſtantiales, nihilominus
valet inſtrm̄ quo ad ſubſtantialia , vt ſi dicat ꝯhentes eſſe de alia
terra,q̄ ſint,vel ꝯſanguineos,vel affines aliorū,q̄ ſint,& ſimilibus.
Et eſt rō,quia nō ꝯſiſtit in his offm̄ tabellionis,vel teſtis,nihil eīn
facit ad ꝯctū,vel teſtimoniū,vñcunque ſint ꝯhentes.ar.ſ.de iu.cū
deputati.Eſt tn̄ euidēs ꝯ.ar.ī eo qđ legit̄,& no.ſ.đ reſcr.ſignificāte
licet aūt dicta alicuius ratione perſonæ (niſi alias falſa probātur)
redargui nō poſſint de falſo,ſi tn̄ publica pe rſona de falſo accuſa
ta & ꝯdemnata fuerit,extunc inſtrumēta , & dicta eius carebunt
robore ratione perſonæ,vt hic & ſ.de teſti.teſtimonium. Alij di-
cunt,ꝙ ſi in vno inſtrumento plura capitula ſint connexa ſibi,&
vnum ſit acceſſorium alteri,vno caſſato cætera connexa & acceſ
ſoria caſſata intelliguntur.Secus ſi ſint diuerſa & ſeparata.ar.ff.de
mino.ēt.ff.de neg.geſt.eum actū.& l.at qui natura.Vel diſtingue,
vt ſ.de fide inſt ru.ex literis.Primū tn̄ dictum magis placet d.n.In
8 ſacramentis vero ſecus † eſt,quia illa ēt ab hęreticis recepta valēt
quo ad eſſentiā.32.di.§.verum.& ēt gratiam conferunt, ſi qui illa
ignoranter ſumunt.De Iuda enim conſtat, ꝙ fuit hæreticus arg.
j.q.j.eos qui.& tamen baptizati ab eo gratiam receperunt , alias
peccaſſet,qui eū cum alijs miſit ad baptizādum,quia ſic baptiza-
ti ab eo deciperentur.j.q.j.Chriſtus.& c.dedit Ad idē eſt , quod dr̄
de infantibus.i.q.4.c. 2.& 3.Idem ēt dicendum eſt,ſi coacte reci-
piat.i.q.i.dn̄s declarauit.circa fi.Coactione tn̄ abſoluta īteruenię-
te.Nā ſi conditionalis eſſet,peccaret,nec gratiā reciperet.l.di.preſ
biteros.Sed & neceſſe eſt,ꝙ voluntatē habeat illud ſacramentum
recipiendi,quod dic,vt legitur,& no.ſ.de bap.maiores.§.pen.& fi.
9 Si ergo aliter accedat quis † ſcienter ad ſacramenta hæreticorum,
peccat,nec recipit gratiam.i.q.i.etiam.& c.ſequentibus.Et hoc ex
ſola conſtitutione eccleſiæ prohibente,quod & ex eo apparet , ꝙ
ipſa conſtitutio excipit baptiſmum in caſu neceſſitatis.32.diſt.§.
10 verum.† Et quia ſolus Deus dat gratiam,non miniſter,nec atten
ditur qualis ſit miniſter, niſi in eo qui ſcienter contra conſtitu-
tionem eccleſiæ recipit.Et hoc non ſolum de hæreticis prohibi-
11 tum eſt, ſed & † de excommunicatis,depoſitis,& ſuſpenſis,quod
dic,vt legitur & nota.ſ.de ordi.ab epiſcopo.cap.i.& ii.Excepto no
torio fornicatore & ſimoniaco,qui licet ſuſpenſi ſint a commu
nione ſacramentorū, tamen in articulo neceſſitatis Corpus Chri
ſti & baptiſma conferunt.32.diſtin.§.verum Vnde & in tali arti-
culo,ex quo licet ab eis ſacramenta recipere, licitum erit eis tan-
gere,non tamen conficere . Nec eſt iſtud ad ſacramenta alia ex-
tendendum,quia cum de his hoc ſpecialiter concedatur , conſe-
quens intellectus patet,ꝙ de cæteris hoc negatur.xxv.diſtin. qua-
lis.ſ.de præſumptio.nōne.cum ſuis concor. Licet plus placeat.d.
no.quod nota.j. de ſciſma.cap. i. Verum contra id,quod dictum
eſt , ignorantes & coactos recipere gratiam eſt aperte,quod legi-
tur.i.q.i.etiam.& tribus.cap.ſequentibus.vbi dicitur , ꝙ ibi gratia
non confertur.Sed illud intelligas,poſtquam hoc ſciunt, & facul
tatem habent per manus impoſitionem reconciliare eccleſiæ,
quam petere tenentur.i.q.4.c.2.& 3.24.q.3.notandum.Et hoc ni
ſi fecerint,peccant,& ſic gratia carebunt.Vel aliter ſi ſacerdus bo
nus eſt,per eius meritum gratia confertur.Si autem fictus eſt , li-
cet fides eccleſiæ & virtus ſacramenti proſit, tamen meritum
eius,quo caret,nō prodeſt.i.q.i.per Eſaiam.ſecundum. d.n.cuius
eſt gl.hæc quaſi tota.

S V M M A R I V M.

1 *Venia pęnitentibus non eſt neganda.*
2 *Crimina & pœna morte extinguntur.*
3 *Quod fallit in pluribus caſibus.*

CAP. V.

SI quis epiſcopus &c. Sic ordina li-
terã.[Si quis
eṗs inſtituit hæreticos hæredes extraneos a conſan-
guinitate ſua,vel ēt hæreticos conſanguineos] Repe
te inſtituerit.[Aut paganos pertulerit]Repete ēt cõſanguineos.
[Saltē poſt mortē &c.] Alij ēt intelligunt,ꝙ nec etiam catholi-
cos extraneos hæredes debet inſtituere omiſſa eccleſia , cui præ-
erat.Nam ex hoc præſumitur,ꝙ eccleſiam non diligebat.arg.xij.
q.ij.epiſcopus qui filios.C.e.tit.cognouimus.& ar.ĩ.de pęnis.ca.ij.
in fi.Sed primus intellectus magis placet.do.n.ſi hoc intelligatur
de rebus,de quibus teſtari poteſt, vt patet in eo, quod legitur , &
no.s̃.de teſta.c.j.& c.cum in officijs.& c.tua nos.[Hæreticos] Ta-
les enim non dicuntur filij,nec conſanguinei,vnde ſi frater tuus
& amicus tuus,& vxor tua de prauare voluerint veritatē, ſit ma
nus tua ſuper illos,& ſi infidelis diſcedit,diſcedat.xxiij.q.viij. legi.
xxviij.q.j.ſi infidelis.& c.vxor.in fi.Quod verum eſt,niſi pęniteāt
1 †pœnitentibus enim veniam non negamus.vt C.e. manicheos
& ar.s̃.e.firmiſſime.§.vnico Et idem dicitur de ſciſmaticis & ex .
communicatis,vt ibidem reſpõ.j.& in Auth. vt cum de ap. cog.
§.generalem.& ſeq.& §.ſi quis de prædictis parentibus. & de pri-
uil.dotis hæreti.mulier.non pręſtan.reſpon.j.& §.j.& ij. col. viij.
[Paganos]Et ĩ.idem iuris eſt de paganis,quod de hæreticis,& oĩ-
bus his,qui catholici non ſunt.Sed & hoc prohibetur non ſolũ
epiſcopo,ſed & pręsbitero,& cuilibet clerico,vt patet.ĩ.eod.cap.i.
& in præceden.glo.[Pertulerit.]Dimiſſa.ſ.eccleſia ſua, alias pertu
lerit.ſ. eccleſiæ ſuæ, immo & talibus nihil conferre debent , vt ĩ.
c.j.[Saltem.] q.d. nedum in vita immo. [Et poſt mortem &c.]
quod ſpeciale eſt in crimine hæreſis in deteſtationem ipſius cri-
minis, vt poſt mortem poſſit quis accuſari, & excommunicari,
& damnari,& ne eccleſia oret pro tali,vt hic.& 24. q.2. ſane pro-
fertur ar.C.e.c.manichæos.& legitur,& no.ĩ.de ſenten. excom.a
2 nobis.ij.Alias autē regulare eſt,ꝙ† crimina morte extinguuntur
& pęna cum ipſis.23.diſt.quorundam.24.q.j.c.j.s̃. qui filij ſint le.
cauſam.ij.§.fi.vbi de hoc.C.ſi reus vel accuſator mor.fu.l.j. Fallit
3 †hoc in caſibus,in quibus etiam poſt mortem quęritur de crimi
ne,& punitur.Primus eſt in crimine læſæ maieſtatis , in quo etiã
poſt mortem inchoari poteſt accuſatio,ſiue inquiſitio, vt conui-
cto mortuo memoria eius damnetur, & bona ipſius ſucceſſori
eius eripiantur vita miſera tantummodo reſeruata.C.ad l.Iu.ma
ie.l.pe.& fi.quod tamen reſtringitur ad crimen perduellionis.i.il
lius qui fuit hoſtili animo aduerſus Rem publicam,vel principē
animatus.ff.ad l.Iul.ma.l.fi.Quidam tamen idem volunt dicere
de illo,qui eccleſiam violauit.C.de his qui ad ec.cõfu.l ij. & in l.
Iul.reper.& quibuſdam alijs,quæ & adæquantur.l.Iul. maie. ff. de
accu.l.antepe.Et idem dicunt in apoſtata.C.de apoſta.l 4.in fine.
Sed expreſſum eſt,ꝙ quinquennio poſt mortem lapſo clauditur
crimen iſtud. C. de apoſta.l. ij. Secundus caſus eſt & in crimine
hæreſis.24.q.2.ſane profertur.ĩ.de ſentē.excom.a nobis.ij.§.j.ver-
ſus finem.Nam ſi ĩ præcedenti primo caſu hoc obſeruatur, mul
to fortius & in hoc ſecundo erit hoc obſeruãdum ar.in eo quod
dicitur,& no.ĩ.eo.vergentis.§.j.ver.fi.Sic enim expreſſe argumen
tatur lex in hoc etiam caſu.C.eod.tit.manichæos. & ita ſeruatur
de conſuetudine in partibus Tholoſanis aliquo caſu fluxu tpis
non obſtante,niſi forſan inſontibus,vel pœnitentibus bona red
dantur de gratia.ĩ.eod.vergentis.reſpon.j.& ſic intellige.C.eo.ma
nichæos.ante fi.Tertius eſt caſus in epiſcopo,qui hæreticos hęre
des inſtituit, vt hic.Et idem videtur dicendum in quocunque cle
rico,vt ĩ.c.j.quinquennio & de quocunque catholico , quia ſic
indiſtincte loquitur.24.q.ij.ſane profertur.circa medium.ibi. Itē
multi epiſcopi congregati &c.ſecundum literam de ipſis ſtatue-
runt , ſed alia litera dicit de epiſcopis ſtatuerunt , & illa omnino
concordat cum iſto capitulo . Quartus eſt generalis in quolibet
notorio peccatore.33.q.v.placuit.88.diſt.c. fi. In his autem duo-
bus caſibus vltimis.non confiſcantur bona,ſed & ad hoc quæri-
tur tantum de crimine,ne pro tali fiat oratio, & ne eccleſiaſticã
recipiat ſepulturam,quod & in quibuſdam alijs caſibus accidit,
de quibus dic,vt no.s̃.de ſepul.ex parte.ver.fi.Et ſecundum cano-
nicam æquitatem etiam poſt mortem agi poteſt de criminibus
ſaltem notorijs per confeſſionem pœnitentis vel alio modo , &
coguntur hæredes ſatisfacere pro defuncto, vt patet in eo , quod
le.& no.s̃. de ſepul. parochiano.in fi.& ĩ.de rap.c.ij.& c.in literis.
& de vſuris.cum tu.§.fi.& c.tua nos.§.vnico.& de hoc notaui in
Summa de accu.ſub eadem rubri.§.quis accuſari.& 24.q.ij.ĩ ſum
ma.[Anathema]Ergo non ſepeliatur,& ſi ſepultus eſt, exhume-
tur.ſecũdum quod legitur,& nota.s̃.de ſepul.ſacris. Et iſte eſt ca-
ſus,in quo denegatur eccleſiaſtica ſepultura , ſicut de hoc & de
alijs ſimilibus no. s̃. de ſepultu. ex parte . in fine. [Nomen tan-
quam infamis, vt & fructu participationis eccleſię careat, ar.C.
de ferijs.a nullo.ĩ fi.nec memoria eius fiat,ar.C.ad l.Iu.Maie.l.fi.
§.poſt dicit Marci.vnde,& ſeqtur.[Inter Dei ſacerdotes.]i. in li-
bro,in quo cõſueuerunt poni nomina eṗorum defunctorũ , &
ꝓnuntiari obitus annuatim.ſi.xxi.q.iii.Ciprianus.ad fi.81.di.c.fi.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici nec ex teſtamento hęditatem adire poſſunt.*
2 *Hæretico poteſt fieri eleemoſina,ne fame pereat pietatis cauſa.*
3 *Deſperandum non eſt de eo qui adhuc viuit.*
4 *Præsbiterorum appellatione continentur clerici, & econtra.*

CAP. VI.

IN eos. [Cõſanguinei]Dic,vt no.s̃.c.proxi.[Ni-
hil conferant]nec diſtinguitur in mor-
te,vel in vita,ergo nec nos diſtinguamus.ar. ff. de of.
1 præſid.l.3.quia † tales nec ex teſtamento capere poſ-
ſunt.ĩ.eo. excommunicamus.j.§.credentes.Et hoc verum eſt de
2 quocunque relicto in morte . † In vita vero poſſet ei forte cauſa
pietatis dari,ne fame pereat.ar.lxxxvj.diſt.paſce.& cap.non ſatis.
3 Nam adhuc poteſt conuerti,quia† de nemine,dum viuit. deſpe-
randum eſt.de pę.di.7.nemo.32.q.2.ancillam.& ar.etiam ad hoc
xlij.diſt.quieſcamus.xj.q.3.quoniam multos.¶ Denique]ii. pars.
[De clericis reliquis.]In hoc ergo pares ſunt.arg.xvj.q.j. prædica-
4 tor.in prin.xxiiij.q.ij.ſane profertur Et ſic † appellatione præsbi-
terorum continentur & clerici , ſicut & econuerſo appellatione
clericorum continentur præsbiteri.xj.q.j. de perſona . ſicut & de
hoc legitur,& no.s̃.de coha.cle.& mu.c.ij.in prin.

SVMMARIVM.

1 *Heretici omnes excommunicati ſunt.*
2 *Clerici magis aſtringuntur.quam laici ſcire articula fidei.*
3 *Laicis ſufficit credere implicite.*

CAP. VII.

CVm Chriſtus. [Sub anathemate] quæ
verba habent hic ſenten
tiam iam lati canonis,ſicut & ĩ.e c.j.§.j.quia hoc di-
1 cere hæreticum eſt,& † omnes hæretici excommu-
nicati ſunt.vt.ĩ.c.ad abolendam reſpon.j.in fi.& c. excommuni-
camus.i.& ij.[Quia ſicut]ver.[Verus eſt homo] quod probatur
per hoc quod ſequitur. Et iſte eſt vnus de articulis,quos quilibet
chriſtianus tenetur ſcire per fidem.argu.de con.diſtin. 4.ante xx.
2 & c.baptizatos.Clerici † tamen magis aſtringuntur,quam laici,
quia tenentur ipſos ſcire explicite,vt patet.38.diſt.omnes pſallen
3 tes 24.diſt.quando epiſcopus.† Laicis autem ſufficit credere im-
plicite.i.ſecundum quod tenet catholica eccleſia , & quod nihil
ſentiant contra fidem.ĩ.eo.ad abolendam.reſpon.j.De his articu
lis tetigi.s̃.eo.cap.j.quod dic,vt no.plene.s̃.de Summa Trini.in ip
ſa rubrica.[Rationabili]aut rationali.& eſt melior litera.[Et hu
mana.]Ergo eſt verus homo.vt s̃.de cele.miſ.ĩ quadã vbi de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici defenſores,receptatores & fautores ſunt excommunicati.*
2 *Hæretico quod prohibetur, & excommunicato.*
3 *Priuilegium generaliter conceſſum non extenditior a l illicita.*

CAP. VIII.

SIcut ait beatus Leo. & ĩfra.
xxiii.q.v.res autem omnes.[In partibus]Ideo canon
iſte videtur fuiſſe localis.ar.in eo quod legitur,& no.
s̃.de locato.c.j.Sed hodie vbique eſt generalis,vt patet.ĩ eod.c.j.re
ſpon.j.& c.excommunicamus.reſpon.j.& ij.[Eos]ſcilicet hæreti
cos.[Et defenſores &c.].ĩ.eod. excommunicamus.j.§.credentes.
1 lxxix.di.ſi quis papa. Et idem † eſt hodie de aſſaſſinis,& de recepto
ribus & defenſoribus,& occultatoribus eorũdē, q non ſolũ ſunt
excõicati,ſed & pluribus alijs pęnis plectũtur.ſicut legitur, & no.
extra.d.n.de homici.ꝑ humani.§.ſacri.li.vj. ¶Sub anathemate]
ij.pars.canon eſt latæ ſñīæ,ſic.s̃.eo.c.proxi. [Aut negotiationem]
2 ſi.ĩ.e.c.j.§. ciuitas † Et licet hoc ſpecificetur in hæretico , tamen
& idem eſt in excommunicato , cum ei in nullo participari de-
beat,ſed in omnibus ſit vitandus.xj.q.iij.ſicut apoſtoli.& c. ſequē
tibus.quod dic,vt no.s̃.ti.i.ad liberandam.in deciſione.§.cæterũ.
ver.ſub interminatione,q̃uis aliud ſit de pagano,vt patet.xi.q. iii.
ad menſam.& in eo quod legitur,& no.s̃.ti.j.ſignificauit.§.pe. &
fi.& c.ꝙ olim.reſpon.i.¶Si aũt]iii.pars.[Deceſſerit]ſcilicet hære-
ticus,vel fautor ipſius priuilegiorũ mortuo ɔceſſorũ, & ſm hoc
ratione delicti hic perditur priuilegiũ.ĩ.c.i.in fi. Vel aliquibus,ꝑ
ſonis,vel locis conceſſorũ, ſicut patet in hoſpitalariis, & quibuſ-
dã aliis,qbus ɔceditur,ꝙ ſalua canonica eccleſiarũ a quibus cor
pora aſſumuntur,poſſint indiſtincte recipere illos, qui apud eos
elegerint ſepeliri,vt s̃.de ſepult. in noſtra .& c.certificari.Sed licet
3 tũ ita generaliter† concedatur,tñ quantũ ad hoc priuilegium re
ſtringendũ,quia non extenditur ad illicita , nec tuetur aliquem
in delicto,vt patet in eo,quod legitur,& no.ĩ.de ſent.excom. nul
li.ĩ.de priuil.tuarum. Et eſt hic ar.ꝙ per generalem mentionem
tolluntur generaliter omnia priuilegia quibuſcunque conceſſa,
& cuiuſcunque tenoris exiſtant.ad idem.ĩ.c.i.in fi. Ar. contra in
eo quod le.& no.s̃.de off.leg.quod tranſlationem.de hoc no.s̃.de
iud.cauſamque.in fi.s̃.de dolo.& contu.c.ii.§.verum.in prin.dic,
vt ibi nota. [Oblatio &c.] ſi.ĩ.de vſur. quia in omnibus . Et hoc
idem obtinet in omnibus,quos cõſtat deceſſiſſe in peccato mor
tali. xxiii. q.v.placuit.& nota.s̃.de ſepultu. ex parte . in fi.

SVM

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia poteſt quærere de iudeis,qui inter chriſtianos morantur & eos in di recte coercere.*
2 *Epiſcopi ſunt iudices ordinarij,vbi agitur de fide,ſed non poſſunt diffinire abſque licentia Rom.eccleſiæ.*
3 *Vacante eccleſia penes quem remanet iuriſdictio.*
4 *Epiſcopus, & capitulum ſunt vnum corpus, & epiſcopus eſt caput.*
5 *Clericus depoſitus ,an & quando retinet priuilegium clericale.*
6 *Clericus abiurato errore.ſtatim debet recipi.*
7 *Hæreticorum pęna.*
8 *Viui crematio vltimum eſt ſupplicium.*
9 *Recidere peius eſt,quam incidere.*
10 *Deus,non vult mortem peccatoris, vt magis ſed conuertatur , & viuat.*
11 *Eccleſia nemini redire volenti gremium claudit.*
12 *Gratia non dat licentiam delinquendi.*
13 *Priuilegium in delictis non defendit.*

CAP. IX.

AD abolendam & infra . Vniuer-
ſos] qui
in poteſtate chriſtianorũ exiſtãt, & eorũ fidē ſeruãt.
Quid.n.ad nos de his,q extra eccleſiã ſunt.2.q.i.mul
1 ti. Exceptis his q inter chriſtianos morãtur,quos & leges impe-
riales aſtringunt.C.de iudęis iudęi.Et licet iſtos nõ poſſit directe
coercere eccleſia,qa non põt ipſos excõicare,indirecte tñ eos co
ercet,& diſtringi facit per dños tples,vt patet in eo,qđ legitur , &
no.s̃.de iudęis.iudæi.ij.§ fi.[Sacramentis]quæ ſeptē ſunt,qđ dic ,
vt legitur,& no.s̃.de ſacra.nõ iteran.c.j.fi. [Prædicat & obſeruat]
Quicũq;.n.hoc facit hæretic⁹ eſt.24.q.3.hæreſis. 17.di.multis. Qđ
enim in talibus Romana eccleſia obſeruat, & mandat,tenendũ
eſt.xj.di.quis neſciat.alioquin hæreticus iudicatur.vt patet in eo ,
qđ no.s̃.e.firmiſſime.reſpon.j.[Et generaliter]ver.[Singuli eṗi]q
ſup hoc tenentur inquirere ex officio,& ſi quis inueniatur negli
gens,vel remiſſus ab officio deponatur.ĩ.e.excõicamus.j.§.fi.Sũt
2 ergo eṗi † ēt vbi de fide agitur,ordinarij,tñ ſi aliquid dubiũ inci-
dat,& ſi illud poſſint examinare,nõ tñ ſine eccleſiæ Romanæ li-
centia diffinire,cuius eſt diffinitio in tali dubio.24.q.j.quotiēs. 12.
diſtinctio.pręceptis ēt quandoque ſi indubitatum vertatur in du
bium.C.de ſumma Trinita.l.fin.& de hac materia no.s̃.de accuſ.
cum dilectus.§.vnico.]Diœceſes[vel ciuitates.ſi.s̃.de off.ordi.ca.j.
[Cum conſilio:]quia hoc de maioribus eſt.ſic. s̃. de his quæ fi.a
præla.nouit.& c.quanto. Sed nunquid tenetur ſequi conſilium ?
Dic,vt ibi no.s̃.de arbi.cum olim.Vel foſan hic ponitur conſiliũ
pro conſenſu.ar.ĩ.de exceſ.præla.ca.j.reſpõ.j.ver.aut ſine iudicio .
Dicas, ꝙ ſi in hoc caſu maior & ſanior pars capituli cõſentit cũ
ipſo,illud exequatur arg.s̃.de his quæ fi.a ma.par.c.ac.j.Alioquin
ad metropolitanum,ſeu concilium referat quæſtionem.xviij.di.
propter eccleſiaſticas.j.& ij.& quaſi per totum.& s̃. de præbend.
graue.xj.q. iij. ſi epiſcopus forte.& ſequentibus . Et ſi omnes , vel
maior pars concordes fuerint cum metropolitano , ei ſtetur , vt
patet in eo,quod legitur,& no.s̃.de temp.ordi.nec epiſcopi.§.fin.
Alioquin ad romanam eccleſiam recurſus habeatur , vt patet in
eo,quod no.s̃.eod.ſuper verbo,prædicat,& obſeruat. [Vt clerici]
3 ver.[Sede vacante]Mortuo aliquo ſi vis ſcire † ad quem transfer-
tur poteſtas faciendi ea,quæ faciebat,antequam conſtituatur ſuc
ceſſor,notabis.ſecundum.do.no. ꝙ ſi ea per ſe ſolum faciebat,ſi-
cut eſt iuriſdictionis exercitium & conſimilia , hoc faciet ille , a
quo illa habebat . Mortuo igitur archidiacono, qui vicem gerit
epiſcopi.s̃.de offi.archidia.c.j.Epiſcopus eo mortuo iuriſdictionē
archidiaconi exercebit.ar.s̃.de maio.& obe.his quę.§.fi.s̃.de inſti
tu.cum veniſſent.reſpon.j.Et ſunt hæc vera etiam in alijs,ſi neceſ
ſe,vel vtile ſit hoc,de quo agitur,expeditur.arg.xij.q.ij. hæc huius
placiti.& c.ſi qua de rebus.Alioquin reſeruabitur ſucceſſori.ff.de
iudi.mortuo.C.de iudi.properandum.§.ſinautem. Maxime ſi in
proximo ſucceſſor ſit futurus.ar.ff.de vaca.mu.l.pen.§.fin. ſecun
dum.d.n.Iu iudicio aũt non proceditur vacante ſede. s̃. ne ſede
vacan.c.fin.niſi neceſſitate inſtante deputetur actor authoritate
ſuperioris ad repoſcenda alienata.xii.q.ij.nobis.ca.Vulteranæ. &
ar.Inſti.de aut.tu.§.fi.& ff.de cura.bonis dan.l.ſi plures.& l.i. & ij.
Si tamen ad capitulum ſpectat electio archidiaconi. ſecundum.
d.n.vel cononicorum vna cum archidiacono,eo mortuo deuol
uetur ad capitulum prædicta poteſtas.ar.s̃.de conceſ.præben .po
ſtulaſti.Sed ſi archidiaconus aliqua fecit etiam ſuo iure, quæ nõ
ab alio ſunt collata,vt ſi fundauit eccleſiam de bonis archidiaco
natus,non capituli,tunc non deuoluitur poteſtas ad capitulum,
ſed ad ſucceſſorem tantum.s̃.ne ſede vacan.illa.s̃.de teſtamentis.
relatum.ij.§.nomine.in fi.De hoc etiam adde,quod le.& no.ĩ.de
offic.dele.quoniam abbas.& de exceſ.præl.c.ij. Quid ſi aliqua ha
beat ab epiſcopo,& aliqua a capitulo? Et ille,& hi in eo,quod ab
eis rem habet,ſuccedunt.ar.s̃.de teſta.relatum.ij.§.fi.xij.q.iii.& 4.
4 per totum†Cum autem epiſcopus & capitulum ſint vnum cor-
pus,cuius caput eſt epiſcopus.ar.ĩ.de verbo.ſignifi.cum clerici. &
expreſſum.s̃.de præſcrip.cum non liceat.s̃. de his quæ fi. a præla.
ca.fin.Et inter eas ſit ſpirituale coniugium.s̃.de teſta.requiſiſti.§.
ſecus.& melius s̃.de tranſla.epi.licet.Dicendum eſt,ꝙ ea, quę ſpe
ctant ad epiſcopum ſuo iure,ſicut eſt iuriſdictio & confirmatio
prælatorum,deuoluuntur vacante ſede ad capitulum ipſo iure .
s̃.de maio. & obe. cum olim Sed ſi cum alijs aliquid exercebat ,
non ad inferiores,nec ad ſuperiores,ſed ad collegas eiuſdem offi
cij deuoluitur hæc poteſtas.lxv.diſ. c.fi.Idem forte dicendum eſt
in abſente,ſiue ex iuſta cauſa abſit,ſiue ex iniuſta . In negligente
autem dic,vt no.s̃.de conceſ.præbend.nulla. & de ſupplen. negli.
præla.per totum.ſecundum.d.n.cuius eſt hæc tota glo.paucis ex
ceptis.Iura tamen per ipſum inducta minus plene probant intē-
tionem ſuam.Tu dic de hac materia,vt no.s̃.de ma. & obed. his
quæ.& ca.cum olim.& ne ſede vacante.illa.& c.fina. per totum.
& de elect.cum in cunctis.[Vicinorũ]ſi.vij.q.j.Pontifices.¶Præ-
ſenti.]ij.pars.[Deprehēſus]Facti euidentia,puta,quia publice hę-
reſim prædicauit.arg.s̃.de ritu.nup.palam.§.fi.& expreſſum.ĩ. de
pur.ca. inter ſolicitudines.Vel ad rationem poſitus confitetur er
rorem ſuum,& pertinax eſt.s̃.de accuſa.ſi cõſtiterit. Vel alias in
iudicio confitetur,ſiue conuincitur.vt s̃.de cohabi. cleri. & mul.
ca.fina. [Obumbratione fuſcatus] Poteſt enim talis habere vm-
bram religionis,ſed non veritatem.ſi. s̃.de conſuet. quanto ad fi.
5 [Prærogatiua nudetur] Argu.ꝙ † clericus depoſitus non retinet
priuilegium clericale.ad idem.54.diſtin.ex antiquis . in fi. quod
concedit Ala.Sed non eſt verum,cum teneatur viuere regulari-
ter.lxxxj.diſtin.dictum.l.diſtin.ſtudeat.ſecundum Hugo.Sol. Re-
gulariter verum eſt,ꝙ clericus quamuis depoſitus , dummodo
corrigibilis ſit,priuilegium retinet clericale,& ſic intelligo opi-
nionem Hug.Ab hac regula excipiuntur caſus in quibus ſtatim
traditur curiæ ſeculari,puta in hæreſi,niſi in continenti pęniteat,
vt hic,in quo caſu ſatisfacere debet,vt & hic ſequitur.Subaudi tu
per pœnitentiam perpetuam in carcere peragendam.ĩ.eo.excõ
municamus.ij.§.damnari . Secundo in falſario domini papæ.ĩ.
de crimine fal.ad falſariorum.Tertio cum quis propter calum-
niam,quam intulit proprio epiſcopo,deponitur.xj.q.j. ſi quis ſa
cerdotum.Si vero depoſitus ſit incorrigibilis , tunc nullo modo
priuilegium retinet. Et ſic intellige opinionem Alani. immo fi-
naliter poteſtati traditur ſeculari , quod dic,vt legitur , & nota.s̃.
de iudic.cum non ab homine. Qualiter autem tradi debeat, ex-
ponitur hic,vbi ſequitur.[Secularis relinquatur]&c. ĩ.de verbo.
ſignificatio. nouimus qualiter autem puniantur hæretici , legi-
tur,& nota.ĩ.eod.excommunicamus.j. & ij. [Sponte recurrere.]
6 poſtquam eſt de hæreſi condemnatus. Et ſi ſponte redeat † de-
bet recipi abiurato errore.xxiiij.q.iii.dixit Apoſtolus . & detrudi
in carcerem ad perpetuam pœnitentiam peragendam.ĩ.eod.ca.
penul.§.damnari. Alias autem ſi non eſſet damnatus de hæreſi ,
non ſolum ſponte rediens admitteretur , ſed etiam ad fidem ſe-
mel ſuſceptam ſeruandam inuitus cogeretur . Et ſic ſoluitur &
nota.contra xlv.diſtin.de iudęis.xxiij. q. v. ad fidem . [Ad arbi-
trium epiſcopi.] Olim tamen non recipiebatur in concilio.j.q.
vij.ſi quis epiſcopus.Sed propter periculum multitudinis,quæ in
ualuit,iſtud hodie ad arbitrium epiſcopi eſt redactum, vt hic di-
cit.ad idem ĩ.de purga.ca.inter ſolicitudines . [Abiurare] Vel ſe
purgare.ĩ.eo.§.illos.¶Laicus autem]iii.pars.]Arbitrio] Et idem
eſt de clerico impœnitente,prius tamen a ſuis ordinibus degra-
dato,vt s̃.§.proxi.& ĩ.cap.penulti.§. damnari . [Debitam] Vltio
7 †debita eſt ignis crematio,ſicut probatur ex verbis domini dicē
tis.Ioan.xv. b. Si quis in me non manſerit per fidem firmam &
ſimplicem.s̃.de ſumma Trini.cap.i.in princ.ſed ab ea exorbita-
uerit,mittetur foras.i. extra communionem eccleſiæ, ſiue cleri-
cus , ſiue laicus ſit per ſententiam excommunicationis,qui ta-
men hodie omnes ſunt excommunicati.ſupra eod.cap. reſpon
ſo.i.& ĩ.eod.excommunicamus.i.& ii.Sicut palmes.i.homo infi
delis,& inutilis,ac mortuus , cum in eo omnino Dei gratia ſit
extincta.s̃.de rebus eccle.non alienan.ſi quis præsbiterorum . Et
niſi pœnituerit,areſcet, ſi laicus ſit per iudicis eccleſiaſtici condē
nationem , & curiæ ſecularis dationem , pœnæ & corporalis
executionem.Si vero clericus ſit,per præmiſſam conſimilem cõ
demnationem,& ſecutam degradationem,& curiæ ſeculari tra
ditionem,& colligent poteſtates ſeculares , eum,ſcilicet laicum
per damnationem corporalis pœnæ & executionem.Clericum
vero in foro ſuo recipient , vt & datam per eos pęnalem contra
eum ſententiam exequantur . Et in ignem mittent miniſtri ſe-
cularium Poteſtatum de mandato eorum. Et ardet.i.ad literam
tradetur ignorantia conburetur.Et ex hac authoritate ſic expoſi
ta ſatis poteſt colligi id,quod legitur,& nota.ĩ.de verbor.ſignific.
nouimus.Lex etiam humana in hac pęna cõcordat, dicit enim
tales vltimo ſupplicio puniendos. C. eodem tit. Arriani . Quod
vltimum ſupplicium alia lex mortem interpretatur.ff.de pœnis
8 vltimum ſupplicium.Et tertia lex expreſſe dicit,ꝙ † viui crema-
tio vltimum ſupplicium eſt.ff.de pœnis.capitulum.Hanc etiam
pęnam ſic interpretata eſt generalis conſuetudo,ſm quam igni
traduntur hæretici vniuerſi.Ergo non ſolum ſm legem euange
licam,ſed & ſecundum humanã.necnon & generalem cõſuetu

dinem omnibus hæreticis debita eſt hæc pœna. Sed & ad hoc pręſtat ar. lex canonica. ſ. eo. firmiſſime. rñ. j. vbi probatur, ꝙ qui diabolo & angelis eius participant, æterni ignis incendio puniendi. Ideo autem dixi condemnationem in perſonam eccleſiæ, & dänationem in perſonam poteſtatis ſecularis, quia ad eccleſiam pertinet condemnatio de crimine, & non damnatio corporis. Ad ſecularem vero ſpectat condemnatio corporis, & non condemnatio de crimine, quæ pœnam corporalem & ipſius ſententiam præcedere debet. ſecundum hoc intellige quod no. in Summa. eod. tit. §. qualiter deuitetur. ver. ergo cognitio [Et j. Continebatur hic. Qui vero inuenti fuerint ſola ſuſpicione notabiles, niſi ad arbitrium epiſcopi propriam innocentiam congrua purgatione monſtrauerint, ſimili ſententiæ ſubiacebunt, quod non debuit remoueri, vt patet in eo, quod legitur, & no. j. c. §. j. Sed & hoc hodie temperatur. j. eod. excommunicamus. j. §. j. quod dic, vt ibi no. ¶ Illos quoque] 4. pars. [Vt diximus] Verum eſt de abiuratione, de purgatione autem nihil dixit in ſuperioribus, ſed dictum fuit hoc in proxima præcedenti deciſione, quæ non debuit remoueri, vt ibi no. aut hæc litera non debuit apponi. Frequenter igitur dum breuis eſſe laboro, obſcurus fio, vt hic patet. & ſ. eodem ad liberandam. in prima deciſione. vt & ibi no. & ſ. de voto. quod ſuper his. §. rurſus. in fine in ipſa deciſione. & cap. ex multa. reſpõ. j. verſicul. ſic ergo. vt & ibi nota. [Recidiſſe] Nam ſecundum. B.

9 † recidere peius, ſiue periculoſius eſt, quam incidere, ſic & deterior dolus eſt illius, qui interruptam iterum litem deſerit, quam qui ſemel cęptam dereliquit. in Auth. de liti. §. ſi vero intra prædictum. in fine. colla. viij. [Sine vlla audientia] quo ad bona, vel quo ad hoc, vt nulla ipſius excuſatio ſuper hæreſi audiatur, quia ſufficit, quòd ſemel fuerit conuictus, & condemnatus, neceſſe eſt tamen, ꝙ condemnetur de recidiua. Sinautem ſtatim ſponte redire voluerit, admittendus eſt, ſecundum quoſdam, ita tamen ꝙ in perpetuum carcerem retrudatur, vt legitur, & nota. ſ. cod. §. præ-

10 ſenti. Et facit pro his, quia Deus † non vult mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat. xxv. q. vj. cognouimus & in Auth. vt non luxuri. contra naturam. reſpon. j. collat. vj. Vnde & eccleſia

11 † nemini volenti redire gremium ſuum claudit, j. q. vij. ſi quis omnem. C. de ſumma Trini. l. fina. ante fi. & ar. C. eod. titu. l. manichæos. & de pen. diſt. 3. adhuc. Alij tamen dicunt, ꝙ iſte eſt caſus ſpecialis in fauorem fidei, & quia omnino reddidit ſe indignum audientia, ex quo abuſus eſt prima gratia ſibi facta. Et hoc credo verius de rigore & ex mente. argu. ſ. de poſtu. prælato. ca. ij. cum ſuis concor. xj. q. 3. priuilegium. xxv. q. ij. ita nos. ff. de ſer. cor. inde Neratius. C. de epi. aud. l. iij. ad fi. Vbi hoc videtur expreſſum, vnde & talē interfi. fecit hic. d. n. [Audientia.] q. d. non prodérit eis, ſi dicant ſe velle hæreſim abiurare, ac ſi diceret, nullo modo amplius reconciliabuntur, audientur tamen defendendo ſe ſup alijs criminibus accuſati, vt no. j. cod. ſi aduerſus. reſpon. j. Prima tamen opinio de vberāti æquitate & benignitate tolerari poteſt, quod totum finaliter dicimus ad arbitrium boni iudicis redigendum. ar. in eo quod legitur & no. ſ. de trāſ. c. fi. ad fi. ¶ [Statuimus] v. pars. [¶ Vt comites] Non potuiſſet hoc papa ſtatuiſſe laycis, niſi ratione inmanitatis criminis. ſic. j. cod. ca. j. ſ. de iudic. nouit. §. j. in fi. ti. ſ. tit. j. ita quorundam. Alij dicunt, ꝙ ideo valuit, quia Imperator præſens fuit, ſiue cōſenſit. ſecundum. d. n. Tu dicas, vt no. extra eiuſdem. d. n. de homi. pro humani. §. ſacri. verſi. ſitque. li. vj. cum ſuis concor. [Iuramento] ſi. j. eo. excommunicamus. j. §. mo neantur. [Si vero] ver. [Noluerunt.] ſi. poteſtates ſeculares. [Honore] quia hoc ipſo contra eccleſiam eſſe videntur, quare dignitate priuari debent. xxxij. q. v. præceptum xxiiij. q. j. qui contra eccleſiæ pacem, quam poteſtatem habet eccleſia etiam quo ad Imperatorem, quod dic, vt legitur, & nota. ſ. de ele. venerabilē. C. e. eos igitur. [Et ad alios] ſcilicet honores, quibus ſe indignos reddunt, ga turpius eijcitur, quam non admittitur hoſpes, & multa impediūt promouenda & c. ſ. de iureiur. quemadmodum. §. j. ver. quia turpius. & §. ij. ver. profecto. [Eis] ſcilicet ſi rebelles fuerint, nec pęnituerint. [Excommunicatione & c.] ſi. ſ. tit. j. ad liberandam, §. cæterum. ¶ Ciuitas autem] vj. pars. [Comercio] ſ. e. c. proxi. §. j. [Priuanda] propter tantum delictum. ſi. xxv. q. ij. ita nos. ¶ [Si vero] vij. pars. [Exempti] vt templarij. ſecundum. d. n. Idem tamen contra diffiniuit. extra eiuſdem. d. n. de verb. ſigni. veniens. lib. vj. Dicas ergo, vt Cluniacen. & multi alij quorum priuilegia vidimus, de his enim aliter iudicari non poteſt, vt patet in eo, quod legitur, & no. ſ. co. de vſu pal. ca. fi. & j. de priui. porro. Et ſi quis ſe exemptū, vel priuilegiatum dicat, cum diœceſanus de iure communi intētionem ſuam fundet, vt ſ. de relig. do. de xenodochijs. cum ſuis concor. Neceſſe eſt, ꝙ de priuilegio fiat fidēs, vt patet. cē. diſt. contra morem. ff. de iudic. ſi quis ex aliena. ſ. de except. cum venerabilis. §. quia vero. & ar. ſ. de offic. dele. cum in iure peritus exiſtas. [Epiſcoporum] qui alias ordinarij ſunt. vt ſ. eod. c. reſpon. j. verſi. & generali. [Et eis] ſcilicet epiſcopis. [Delegatis] generaliter, & vbique authoritate huius concilij. ſi. ſ. de off. ordi. irrefragabili. §. cęte-

12 rum † Gratia enim non dat licentiam delinquendi. j. q. vij. exigit Non tamen propter hoc amittunt in alijs exemptionis priuile-

gium illi, qui ſunt de collegio exemptorum, ſed delinquentes nō

13 obſtante priuilegio puniuntur, quia † non defendit priuilegium in delictis, quod dic, vt legitur, & no. j. de priuileg. tuarum. Puniuntur autem per epiſcopum, qui hoc facit vice papæ, vt hic dicit. Vnde perinde eſt ac ſi papa hoc faceret. argu. j. de ſenten. excom. mulieres. §. ſi. cum ſuis concor. ſecundum. T. Tu dicas, ꝙ omnes perdunt priuilegium in illa diœceſi, in qua hoc eſt commiſſum. j. eod. excommunicamus. j. §. ſane clerici. verſi. ſina. Dicas etiam, ꝙ cum hæc delegatio generaliter ſit conceſſa, & vniuerſaliter, vt no. ſ. ead. glo. in princ. Hæc delegatio hodie in tali caſu ordinaria iuriſdictio eſt cenſenda [a] argum. ff. de iudic. cum prætor. Nec iſto verbo vſus eſt papa, niſi quātum ad placandum exemptos, ac ſi diceret, non moueamini propter hoc vos exempti, quia nō procedit epiſcopus in his iure ſuo, ſed noſtro. Sed quicquid dicant, poſſunt reſpondere exempti, hæc ſatisfactio eſt puerilis. Nam ex quo ita eſt, quantum ad effectum facit hoc epiſcopus iure ſuo, nec in verbis vim facimus, ſed in rebus. C. communia. delega. l. ij. in fine. C. de donati. l. fina. [Non obſtantibus] ſi. ſ. eodem ca. proxi. §. j. vbi de hoc.

ADDITIO.

a ¶ Cenſenda. Adde hodie bo. tex. in c. j. de priuil. l. b. vj.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum bona cum confiſcantur non debet fieri præiudicium ſecularibus.*
2 *Blaſphemantes Deum digni ſunt ſupplicia iuſtiore.*
3 *Iniuria illata religioni diuinę omnibus dicitur illata.*
4 *Papa ſi ſtatuendo dicat ꝙ filij hæreticorum vſque ad quartum gradum non admittantur ad collegium clericorum, an extendatur ad filios filiarum.*
5 *Filium iniquitatem patris portare contra generalia iura eſt.*
6 *Filia quo ad forum, & dignitatem ſequitur virum, & non patrem.*
7 *Filius, & pater idem ſunt.*
8 *Patris affectio in filium ſpecialis eſt ſuper omnes.*
9 *Hæreticorum bona, an ſunt confiſcanda, ſi habeat filios catholicos.*

CAP. X.

Vergentis in ſeniū ſæculi corruptelam. & infra. Subaudi teſtantur non ſolum clementa, ſed & hoc ſicut in integra continetur. [Noſtræ iuriſdictioni] Loquitur prælatis, vt patet ex ſequentibus. ti. ſ. de foro compe. ex trāſmiſſa. & c. verū. & de vi. & ho. cle. qm̄ [Publicari] ēt poſt mortē, qđ dic, vt no. ſ. e. ſi quis eps. [Et in alijs] ver. cæteris quæ non ſub iacēt eccleſijs, vel prælatis. ſed laicis. [Præcipimus.] ſi. bona publicari. [Per poteſtates] ſi. ſ. c. proxi. §. ſtatuimus. quod dic. vt ibi no. [Se-

1 culares.] † quibus non dēt præiudiciū gñari. §. qui fil. ſint le. cām. ij. quādiu obedientes & nō negligentes fuerint. Alioquin j. vt legitur, & no. j. c. excōicamus. j. §. ſi vero diſs tpali. verſi. j. [Cōpelli] qđ pōt fieri. xxiij. q. v. adminiſtratores. & ſ. eo. c. proxi. §. ſtatuimus. ver. j. & ſ. ti. j. poſtulaſti. §. fin. & c. iudęi ſiue ſarraceni. §. ſi. [Necad eos] ver. ſ. hæreticos. [Bona.] ſi. publicata. [Eorū.] ſi. quodā, nōc eſt, ex quo publicata ſunt, dñium amiſerunt. [Miſereri] De ſcl. ergo miſericordia reſtituuntur bona, vt hic patet, & etiā quęque epius. 23. q. 4. ipſa pietas. ver. ſi & inquiunt. in fi. & q. vij. quod aūt. & j. q. vij. puenientibus. Et no. j. eo. §. ſi. ſuper verbo, ex hæredatio. [Diſciplina] ſi. ſ. de elc. cū in cunctis. §. pe. cum ſuis concor. ¶ Cū enim] ij. pars. [Sanctiones] C. ad l. Iul. maieſt. quiſquis. & ct canonizata. vj. q. j. §. verum. ver. ſi quis cum militibus. [Quāto magis] ſi enim contra homines illatę blaſphemiæ impunitæ non tranſeunt, mul

2 to magis qui † ipſum Deum blaſphemat, dignus eſt ſuppliciis ſuſtinere, vt in Auth. vt non luxu. contra naturam. reſpõ. j. & §. j. co. vj. Vnde & j. ſequitur cum longe grauius ſit & c. vt j. cod. §. in fi. & nota. j. de maledicis. ſtatuimus. [Quod eſt Chriſtus] quod dic, vt no. ſ. de elec. ſignificaſti in fi. & de ſacra vnctio. cap. vnico. §. vnde in veteri. ver. j. [Cum longe] verſi. [Sit grauius] ſi. 17. q. 4. ſicut qui

3 eccleſiam. 23. q. v. ſi apud. Quod † enim in religionem diuinam committitur in omnium fertur iniuriam. C. eodem titu. Manichæos. Nec debemus dimittere illius inultum opprobrium, qui probra noſtra deleuit. ſ. titu. j. in nonnullis. §. ſi. ad idem. ſ. de decimis. tua nobis. §. verum. xxiij. q. 4. ſi is qui. & no. ſ. eo. ſuper verbo, quanto magis. & cap. ſi quis epiſcopus. Sed quid ſi ita dicat papa,

4 † ſtatuimus, ꝙ hæretici & filij eorum vſque ad quartum gradum non admittantur ad collegium clericorum. Nunquid eſt hoc intelligendū, tā de filijs filiarum, ꝙ de filijs filiorum? Ita vr. ar. j. de pęnis. in quibuſdam. §. ſacri. vbi de hoc. Nam & tales aſtringunt. ver ba mens: Verba, quia tam hi, quam illi ab hæretico deſcendunt, & differentia agnationis & cognationis hodie eſt ſublata, vt in Authen. de hære. quæ ab inteſt. deſe. colla. ix. ergo a ſignificatione verborum recedi non debet, ſicut dicit lex. ff. de le. iii. non aliter. ff. de exerci. actio. l. j. §. ſi is qui nauem. Sed & de mente idem videtur, voluit enim princeps punire hæreticum, non ſolum, in ſe, ſed & in filiis. arg. ff. quod metus cauſa. iſti quidem. Pone ergo, ꝙ non habet niſi unicā filiā, ſi dicas neporeſ ex filia deſcendentē īmunē, ergo non punietur in filios, cū alios nõn habeat. Item de mente videtur, ꝙ ideo ſit facta prohibitio, ne quis ducat filiam hæretici

hæretici in vxorem. Et merito: quia timeri poteſt de corruptione mariti & filiorum, ſicut enim vir infidelis ſaluatur per mulierem fidelem, ſic & damnari poteſt fidelis per infidelem, ar. ſ. de di uor. quanto. ff. de redhibi. act. l. ꝙ ſi nolit. §. qui per mancipia. Dicendum ergo videtur in fauorem fidei, ꝙ talis filius, & ſi ſit inculpabilis, puniatur: quia & hoc in alis contingit. Et in hoc etiam poſſumus ſequi diuinum iudicium, vt probatur in hoc. c. & in his quæ. ſ. no. Caueat ergo ſibi vnuſquiſque, ne contrahat cum filiabus Canaan. Gen. xxviii. c. Econtra videtur. quia nemo debet puniri ſine culpa & c. C. de pęnis. ſancimus. cum ſuis cōcor. Nec obſtat quod dictum eſt de verbis ſtatuti: quia cū dicat filijs, maſculos complexus eſt, & non fœminas ſecundum verba, & ſecundū mentem, idem eſt, cum agatur de pœna, argu. ff. de ventre in poſ. mit. l. j. §. j. ff. de pęnis. ſi præſes. & l. interpretatione. cum ſuis cōcor. ſ. de teſta. Rainaldus. rñ. j. ſuper verbo, maſculis. Item videtur potius comprehendiſſe agnationem peruenientem extra lineam paternam, quam cognationem maternam. ar. Inſt. de legit. agna. ſuc. § j. & de leg. ag. tu. §. i. Præterea ex quo qs de legitimis nuptiis genitus eſt, ſequitur patrem, & non matrem. ff. de ſta. ho. cum legitime. quod omnino verum eſt, cum agitur de dignitatibus, & honoribus, & pęnarum immunitatibus, vt pater. C. de decur. eos indulſerunt. & l. exemplo. & l. nullus. & l. ſi ille. lib. x. C. de pęnis. decuriones. & l. decurionum filij. & melius & expreſſius quantum ad pœnas. ff. de pœnis. moris. §. ſi ff. de decu. l. ij. §. in filiis. Sol. non

a videtur ꝙ talis filius hoc ſtatuto damnetur, [a] potius enim lineam maſculinam & paternam quam fœmininam & maternam cō prehendit, etiam ſi de immunitate agatur, vt probatur. ff. de mu. & ho. vacatio. ff. de iure immuni. l. j. §. vnico. Et dicit lex ſenatores debere vocari ipſos ſenatores, & eorum filios & nepotes natos ex eis. Nepotes vero nati ex filiabus non ſenatores dicentur, ſed patris ſui conditionem ſequuntur. ff. de ſenato. l. liberos. Si ergo in beneficiis & dignitatibus filius ex matrimonio natus matris conditionem non ſequitur, quanto magis dicendum eſt & in pœnis contra iura maxime a diuentis non debeat ſequi conditionem eiuſdem cum pœnæ legum interpretatione ſint molliendę & nō

5 exaſperandæ. vt ſ. no. Contra vero iura generalia eſt. † vt filius portet iniquitatem patris. ff. de penis. l. crimen. ff. de in ius vo. adoptiuum. §. j. Huic igitur ad hærebo fauori, maxime quantum ad eccleſiam, quę innocentem punire non deſiderat, imo nec nocenti redeunti claudere gremiū conſueuit. Et ſi ſpecialia in priū ſint quædam, metu ipſorum ad conſimilia non tranſcendam. ff. ad mu. l. j. C. de decr. neque Dorotheum. C. de le. leges. vt generales. Inſti. de iu. na. ver. quod Principi. ff. de leg. ius ſingulare. cum ſimilibus. Video inſuper, ꝙ ſi filius habeat patrem & auum ſenatorē, & ſi pater a ſenatu remoueatur turpiter, tamen filius remanebit ſenator. vt plus ei proſit aui dignitas, quam obſit caſus patris. ff. de ſena. emancipatum. §. fi. Sic & debet dici, vt plus proſit filio patris fidelitas, cuius conditionem naturaliter habet ſequi. ff. de ſta. ho. lex naturæ. A contrario, quam mater, & etiam, aui materni infidelitas, quibus quo ad multa dicitur alienus, & quo ad patriam poteſtatem & ſubſtitutionem pupillarem, & bonorum poſſeſſio

6 nem contra ta. & alia multa. † Filia enim etiam quo ad forum & dignitatem ſequitur virum, non patrem. ff. de ſena. fœminæ. Ergo multo fortius filius vir ipſum ſequitur, & ſi vndique inter patrem & matrem ſit parilitas. tamen viri conditio præualet, & eſt

7 ſpectanda. ff. de ſenato. l. j. † Filius enim & pater iuris interpretatione idem ſunt. C. de impu. & aliis ſubſti. l. vlt. Inſti. de inutil. ſti. §. ei qui. quod nunquam in matre, vel auo reperitur materno. Cum ergo ſtatutum dicat & filii eorum lineam paternam non maternam reſpexiſſe videtur. Alias ſequeretur punito filio ipſum patrem puniri quod dici nō debet. Tum ex patris in filium affectio

8 ne † quæ ſpecialis eſt ſuper omnes. C. de cura. furi. l. fi. j. reſpon. cū ſimilibus. Tum ex filij infamia, quam licet patri proſequi etiam inuito filio. Tum quia ſubſtantia filii minor eſſet, quam habet ne ceſſe alere pater, ſi oporteat. Tum quia filium ſaltem de facto infamem. (ff. de obſequiis a liberis & c. l. j.) in domo cogeretur habere, & in familia patriæ poteſtatis tenere, quod dici nō debet. Nec obſtat, quòd de verbis ſtatuti dicitur ſeruandis, quia propter ſententiam ab eis receditur, cum verborum interpretatio nunquam tantum valeat, vt melior ſenſu exiſtat. xxxviii. di. ſedulo. C. de libe. præteri. l. iii. C. de fideiuſ. cum virum. C. de conſti. pec. l. ii. Nec obſtat, ꝙ punire voluit Princeps hæreticum in filiis. Hoc enim eſt dicendum in proprijs filijs, non in alienis, at filius filię non ſuus eſt, ſed alienus. cum non ſit in poteſtate ipſius, vt C. de iu. do. l. fi. §. ſi quoquo modo. & de rei vxo. ac. l. vnica. §. accedit. ver. extraneum. Nec obſtat, ꝙ Princeps arcere voluerit hæreticum, ne quis contrahat cum filia eius: quia hanc pęnam expreſſam non inuenio in ſtatuto ſed ſolum in filijs eius, vt puniantur in cleri promotione. Non ergo eam extendam, ſed reſtringam, vt odioſam: quia cū vir caput ſit vxoris, veriſimilius eſt ipſam trahi ad legē iuri fidelis, ꝙ ipſū ad legē ipſi?. Vñ, ex hoc deterius cingere poſſet, ſi cū catholico filia nubere nō poſſet, ſ. augmentū hrticorū, & diminutio catholicorū. Et quia vir, qui diuinare nō potuit hęreſim alie-

nam, propter iuſtum ſuum errorem puniri nō debet. Si vero ſciē ter talem duceret, ei forſitan eſſet imputandum, vt & no. j. de pœnis. in quibuſdam. §. ſacri. ¶ Nec huiuſmodi.] iii. pars. [Orthodo

9 xorum filiorum] vt ſequitur. [Exhæredatio.] Hic † expreſſe habes, ꝙ bona hæreticorum confiſcantur, [b] ſiue habeant filios catholicos, ſiue non. Sed contra: quia filij catholici propter hoc hęreditate paterna priuari nō debent. C. e. ti. Manichæos, & l. cognouimus. & auth. idem de Neſtorianis. Sol. illa iura hodie per hoc, quod hic dicitur, corriguntur & per. l. Federici hac edictali. quæ hoc idem dicit, & fuit olim poſita in quinta compil. eius. tit. nec debuit ne moueri. & eſt ratio, vt no. ſ. eo. ver. j. vel intelliguntur de gratia ſecundum iſtam. vt ſ. e. c. reſpõ. j. & no. ſ. e. ſi quis epiſcopus. Quia vero ſuper hoc ſunt diſſentiones, ſi vis amplius proſequi hāc materiam, vide in Summa. e. tit. §. qua pœna feriantur. reſpon. j. & ver. i. & ſequen. [Impedire.] i. ſpiritualis pœna, non debet impedire temporalem, nec econuerſo, imo vtraque eſt imponenda, ſicut & j. de maledicis. c. ij. & arg. extra. d. n. de re iudi. cum ęterni. in fi. Nec mireris, ſi in hoc caſu filij propter delictum patris exhæredentur, cum in multis & c. vt j. ver. j. [Cum in multis.] ver. [Caſibus.] Alijs minoribus iſto, & in quibus hoc minus videret. Multo magis ergo & in iſto, de quo magis videtur, arg. ſ. de elec. cum in cunctis. in prin. cum ſuis concor. [Diuinum iudicium] quod nec fallit, nec fallitur. j. q. iiii. §. item pro peccato ciuium. & ſequētibus. quod dic, vt plene no. j. de pœnis. in quibuſdam. §. ſi. [Et iuxta canonicas.] ver. [Sactiones.] xv. q. vlt. cum multæ. ſ. de fil. presbi. per totum. j. de pœnis. in quibuſdam. §. ſi. cum ſuis concor. [In progeniem.] In qua magis punitur pater, quam in ſe ipſum. vt patet. ff. quod metus cauſa. iſti quidem. & in eo quod legitur, & no. j. de fil. presbi. literas.

ADDITIONES.

a ¶ Damnetur. Adde quòd hodie per c. ſtatutum. eo. titu. l. b. vj. deciſum eſt ꝙ filij hęreticorum vſque ad ſecundam lineam paternam, & vſque ad primam lineam materna ſunt inhabiles ad beneficium eccleſiaſticum, vel officium ſeculare, ſi eorum patres ante mortem eccleſiæ reincorporati non fuerint.

b ¶ Confiſcantur. Adde ꝙ hodie per c. cum ſecundum. eo. tit. lib. vj. bona hæreticorum ipſo iure confiſcatur ſed bonorum apprehenſio nō debet fieri per dominum ſecularem, niſi prius pronuntiatum fuerit ſuper crimine per iudicem eccleſiaſticum, qui hoc poſſit, cotes tamen vxorum innocentium propter hæreſim maritorum non confiſcantur. c. de creuit. eo. tit. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Timeri plus ſolet, quòd ſpecialiter iniungitur, quam quòd generaliter imperatur.*
2 *Iudex non dicitur, ſi in eo non eſt iuſtitia.*
3 *Inſtrumenta confecta a notario ſuſpenſo non valent ſtante eius ſuſpenſione.*

CAP. XI.

Si aduerſus nos terra conſurgeret. & infra. [Pl⁹ timeri † ſolet] hoc ſum

1 ptū eſt ex illo canone. xxiii. diſt. quanquam. Sic & dicit lex, ꝙ ea quæ generaliter dicuntur, niſi ſpecialiter notentur, neglecta videntur. ff. de iniu. item apud Labeonem. §. ait prætor. ar. ad hoc. ſ. de conſir. vti. bon. e. §. ſi. ſ. de dolo & contu. c. i. §. ſi in prin. ſ. de offi. lega. quod tranſlationem. cum ſuis concor. [Specialiter.] Ideoque quandoque quod de iure communi competit generaliter ſpeciali priuilegio imperatur, vt patet. ſ. de procur. quia in cauſis. ſ. de iureiur. & ſi Chriſtus. §. ſi. & no ſ. de æta. & quali. accepimus. §. licet igitur. ver. ex ſuper abundanti. & ſ. e. ſicut ait. §. j. [Scriniariis.] i. tabellionibus. ſ. e. §. ſi. ver. ad audientiam. §. ſi. ver. nec credentes. vbi de hoc ſi. xxv. q. ii. ſanci mus. §. vniuerſa. j. e. excommunicamus. j. §. credentes. ver. ſi. j. de ſent. excom. nouit. [Defenſoribus] qui omnes hodie hæretici iudicantur. j. e. excommunicamus. §. credentes. [Auxilium vel fauorem] Cum ſint excommunicati. j. e. excommunicamus. j. §. credentes. & ſ. e. ſicut ait. Sed contra: quia ſi conueniantur, nō eſt eis iuſta exceptio ſine ſententia deneganda, vt patet. ſ. de excep. cū inter priorem. §. j. cum ſuis concor. Sol. illud poteſt habere locū infra annum, poſtquam eos conſtiterit tales eſſe. Nam elapſo anno, niſi interim ſe correxerint, inter hæreticos computantur. j. e. excommunicamus. j. §. credentes. Vnde non admittuntur ad aliquam defenſionem, cum bona ipſorum debeant confiſcari, imo & eis licite auferuntur. xxiii. q. v. non vos & q. vii. c. j. Melius tamē eſt, vt authoritate eccleſiæ, vel iudicis hoc fiat. xxiij. q. iii. ſex differentiæ ſunt. C. de pig. l. iij. ſecundum. B. Non placet hæc glo. & dic de prima parte, vt no. j. e. excommunicamus. §. j. credentes. De ſecunda vero parte dic, ꝙ & ſi non poſſint ſe defendere quo ad bona, poſſent tamen aliter criminaliter accuſari, vnde in illis non eſt in iudicio iuſtitia deneganda. Sed ad defendendum hæreſim nullatenus audirentur, quod per iura inducta ſuperius ſatis patet. Nec obſtat in Auth. de priui. do. poſt medium. j. ver. ſed ſi ſint eis inaggreſſibilia. coll. vj. vbi expreſſe dicit, ꝙ nec beneficijs iuris, nec aliquibus alijs priuilegijs tales poterunt ſe iuuare, quia illud ius & ſimilia intelligi poſſunt quantum ad accuſationem, ſiue imgnationem, vel actionem, & hæreſis defenſionem. ſ. e. ad abolendam

dam.§.illos.vbi de hoc. In alijs autem criminibus quo ad defen-
ſionẽ iuſtitia nõ denegabitur:qa nec in hoc attẽdit fauor hrtici,
ſed æquitas iudicantis,vt legitur,& no.s̃.de excep.cum inter prio
rem.§.j.Et hoc ſatis apparet hic, nam ex eo ꝙ hoc ſolis aduoca-
tis& ſcriniarijs,non tamen iudicibus,de quibus nulla ſit hic mẽ-
tio,prohibetur,ſatis patet,ꝙ de ipſis iudicibus contrarium ſenſit
quantum ad iuſtitiam faciendam,arg.in eo quod legitur , & no.
s̃.de præſcri.nonne.Nec obſtat,ſi dicas,ꝙ talis hæreticus eſt,& ſic
ſtatim eſt puniendus.Nam & poſt depræhenſionem,ſi ſponte re-
dierit,admittitur,& in monaſterium eſt detrudendus.j̃.e.excom
municamus.ij.§.pen.ibidem igitur ſe defendere poſſet ſuper alio
crimine accuſatus,arg.C.de his qui ad eccleſiam confu.l.fi.§.j.&
reſpon.j.Maxime ſi præuentus fuiſſet in alterius criminis accuſa
2 tione.s̃.de fo.comp.propoſuiſti.Tamen excepto iudice qui † nec
iudex eſt,niſi ſit in eo iuſtitia.j̃.de ver.ſigni.forus.§.in omni.nulli
alij perſonę licet talibus conſilium,vel auxilium,vel communio
nem aliquam niſi ad ſalutem animæ, etiam in cauſis , vel factis
aliis impartiri,vt patet.j̃.e.§.j.¶Nec his.]ij.pars.ſ.hęreticis.[In cau
ſis]ſcilicet criminalibus.[Vel factis.]i.quibuſcunque negotiis. q.
d.nec in iudicio,nec extra.j̃.de verb.ſig.forus.§. negotium. [Vel
aliquibus]ſcilicet aliis etiam catholicis.[Sub eorum]ſcilicet hæ-
reticorum,qui nullatenus iudicare poſſunt , nec aliqua publica
officia exercere.j̃.eo. excommunicamus.j.§. credentes.[Patroci-
nium]ſcilicet vos iuris periti etiã magno ſalario dato, quod alias
liceret.xj.q.iii.non licet.quod dic,vt no.s̃.ti.j.cum ſit nimis abſur
dum.§.fi.[Facere] vos tabelliones. Sed nonne iudices tales con-
tra iuſtitiam condemnabunt , ſi fuerint ſuper aliis criminaliter
accuſati? Non,quod dic,vt no.s̃.e.reſpon j.in fi. ¶Quòd ſi cõtra.]
iii.pars.[Præſumpſeritis]vos aduocati.ſeu ſcriniarii , quibus tan-
3 tum ſcribit,vt patet.s̃.e.c.reſpon.j.[Suſpenſos]qua † ſententia du
rante non valebunt confecta inſtrumenta,arg.in eo quod leg. &
no.s̃.de conſue.cum dilectus.§.quia nobis.& x.diſt.vides fili cariſ-
ſime.C.de leg.non dubium.s̃.de elec. qualiter poſt obitum. in fi.
& j̃.e.excommunicamus.j.§.credentes.verſi. quod ſi forte,& ſeq.
Sed quid de patrociniis,nam illa de facto tenent? Reſpõdeo,erũt
forſan ſententiæ irritandæ.vt dicunt quidam. Alii contra. Credi-
mus,ꝙ hoc eſſet per ſummum Pontificem declarandum.s̃.qui
fil.ſint legi.per venerabilem.§.rationibus.s̃.de feudis.c.j.s̃.de con-
ſti.c.fi.cum ſuper hoc nullum ius expreſſum habeatur, niſi ꝙ ad
uocatus per exceptionem poterit remoueri.j̃. e. excommunica-
mus.j.§.credentes.& §.quod ſi forte.in fi.Vel dic lucrum pauperi
bus erogandum,ar.in eo quod legitur,& no.s̃.ti.j.ex ſpeciali. Sed
nunquid,ſi taliter ſuſpenſi officium ſuum exequantur,irregulari
tatem incurrunt? Ita videtur,vt j̃.de cle.exc.mi.c.ij.ver.j.extra. d.
n.de ſen.exc.cum medicinalis.§.fi.ver.quoniam.cum ſuis cõcor.
lib.vj.Sed hoc falſum eſt.Nec obſtant iura inducta:quia loquun
tur,quando aliquis ſuſpẽditur ab officio ſpirituali ordini ſacro an
nexo,vt patet.xj.q.iii.ſi quis epiſcopus dãnatus.& c. ſi quis epiſco-
pus in concilio.Vbi & ſi non fiat mentio niſi de ipſo presbitero
& diacono,tamen idem intelligendum eſt & de ſubdiacono, cũ
hodie ſacer ordo exiſtat,vt patet in eo,quod le.& no.s̃.de ſer. non
ordi.miramur.De ſuſpenſis autem a minoribus hanc pęnam ex
preſſe non inuenio iure cautam,quare non videtur,ꝙ ad ipſos ſit
extendenda,ar.s̃.de tranſla.epi.c.ii.§.ſed neque.ver.fi.cum ſuis cõ
cor.Nam & vbi pęna expreſſa inuenitur,cum ſit odioſa , non eſt
dilatanda,ſed potius reſtringenda.ff.de pęnis ſi pręſes.& l.pe.Mul
to minus ergo dicam irregularitatem incurrere ſuſpenſum ab of
ficio publico temporali,de quo hic loquitur , & ſi propter tranſ-
greſſionem alias ſit puniendus,arg.in eo quod legitur, & no.s̃.de
dolo & contu.veritatis.§.fi.ver.in nomine domini. in princ. Sed
verum eſt,ꝙ clerici etiam inferiorum ordinum irregularitatẽ in
currere poſſunt,qđ dic,vt plene no.j̃.de cle.ex.mi.c.ii. [infamiæ]
Et ita Papa poteſt etiam quo ad forum ciuile infamiam irroga-
re,cum & ipſam poſſit tollere,vt hic.& ar.s̃.qui fil.ſint legi.per ve
nerabilem.Eſt tamen ar.contra.ii.q.iii. §. hinc colligitur. ſecun-
dum.B.quod dic,vt no.s̃.de ſecundis nup.c.penul.& fi. & s̃. de re
iudi.cum te.

S V M M A R I V M.

1 *Conuenticulæ infra,& extra eccleſiam fieri prohibentur.*
2 *De fide diſputandum non eſt turbis coadunatis.*
3 *Conſpiratorum graue eſt peccatum.*
4 *Illuſio omnis generaliter reprobatur,*
5 *Officia,ſingula ſingulis ſunt committenda.*
6 *Prædicare nullus,debe tniſi ſacerdos.*
7 *Miraculis non ſemper credendum.*
8 *Miracula quandoque fiunt per malos peccatores.*
9 *Sacerdotibus pudibundum eſt,ſi neſciunt reſpondere.*
10 *Iudicandum eſt legibus,& non exemplis.*
11 *Argue,increpa,& obſecra,in prædicatione.*
12 *Iniuria non infertur volenti,& ſcienti.*
13 *Ordo iuris eſt ſeruandus.*
14 *Soluere,eius eſt cuius eſt ligare.*

C A P. XII.

CVm ex & iniuncto.& inf. [Studiũ.]
ſubaudi haberent.patet.s̃.de magiſtris.ſuper ſpecula.
& s̃.ne cle.vel mo.ſuper ſpecula.§. quia vero. [In eo
tamen.]ver.[Arguendi.]i.reprehendendi.[Quia occulta] Prima
reprehenſio,quam proſequitur.j̃.e.reſpõ.& §.Deus enim. & ſeq.
1 † [Conuenticula]quæ infra eccleſiam fieri prohibentur.C.de epi
ſcopis & cle.conuenticula.Et etiam extra eccleſiam,vt ibi no. &
probatur.j̃.e.excommunicamus.j.§.adijcimus.verſi. j. C.de ſum-
ma tri.l.ii. Alioquin capitalis eſt pœna.vt patet.C.de his qui ad ec
2 cleſiam confu. denuntiamus.† Sed nec eſt de fide coadunatis tur
bis publice diſputandum.C.de ſumma Tri.l.ii.quamuis & qñq;
expediat reſpondere.xliii.diſt.in mandatis.ante fi.Prohibentur ẽt
conuenticula talium : quia timetur de conſpiratione.xj.q.j. con-
3 ſpirationum.& c.coniurationum.lxxix.di.ſi quis Papa. † Et licet
omnium conſpiratorum graue ſit peccatum , vt patet ex prædi-
ctis iuribus,& in eo,quod no.s̃.de re iudi.cum.I. & A. iſtorum tũ
maius eſt peccatum,& pęna debet etiam maior eſſe , vt patet in
eo,quod legitur,& no.s̃.e.vergentis.§.cum enim.ver.cum longo.
[Et officium]Secunda reprehenſio,& hanc proſequitur.j̃.e. §.ſi-
cut enim per totum.[Pręedicationis]quod priuilegiatum eſt mul
tis modis.vt legitur,& no.s̃.de ſta.mo.quod Dei timorem. & pa
tet.j̃.e.§.ſicut enim.ver.j.Et ſacerdotum]Tertia reprehenſio, quæ
& probatur.j̃.e.§.licet aũt.[Simplicitatem]Et male.xxxviii.di.ſe-
4 dulo.[Illudũt] † Omnis illuſio generaliter reprobatur.s̃.de poſtu.
præla.bonæ.ii.§.nec nocebat.[Et eorum]Quarta reprehẽſio,quæ
omnino eſt deteſtanda,vt patet.j̃.e.§.fi. [Conſortium]Non ſolũ
ſacerdotum,quos propria temeritate euitant,vt patet.j̃.eo.§.fi.ſed
etiam aliorum omnium.[Qui talibus.]ſ.conuenticulis , vſurpa-
tionibus,illuſionibus , & ſacerdotum euitationibus. [Non inhæ-
rent.] q.d.tales volunt omnes eſſe,quales ipſi ſunt,ꝙ ſi aliter ſe ha
buerit,ipſos tanquam excommunicatos euitant. ¶ Deus enim.]
ii.pars.in qua intendit quod.s̃.dixit de occultis conuenticulis im
probare.[Lux vere.] Io.j.[Tenebrarum.]i.s̃.de off.deleg. conſul
uit.§.ne vero.[Omni creaturæ]Matth.c.fi. [Dicens] Matth. x.e.
¶ Sicut enim.]iii.pars.in qua improbat quod.s̃.dixerat de vſurpa
tione officij prædicãdi.Et ſumitur hoc ex eo,quod legitur Ro.xij.
5 [Sed non omnes]Imo † ſingula officia ſunt ſingulis committẽ-
da.lxxxix.diſt.ſingula.& patet in eo,quod leg.& no. j̃.de præb.cũ
non ignores.[Quia ſecundum Apoſtolum]Ephe.iiii. [Alios de-
6 dit &c.]ſi.j̃.e.c.pen.† Nullus enim quantumcunque literatus prę
dicare debet,niſi ſacerdos ſit.xvj.q.j. adijcimus. Vel ſaltem niſi ſit
miſſus.vt j̃.e.§.ver.nam ſecundum Apoſtolum. & c. excommu-
nicamus.j.§.quia vero.vbi de hoc.& argumen. xxiii. q. iiii. diſpli-
cet. ¶Cum igitur.] iiii. pars. [Doctorum.] ideſt prædicatorum.
ſi.infra eod. cap. ſicut in vno. §. vnico. in princip. [Præcipuus.]
Et priuilegiatus,vt no.s̃.e. reſpon. j.ver.j. ſuper ver. prædicationis
[Indifferenter] Imo cum maius periculum immineat , cautius
eſt agendum.xlii.diſt.quieſcamus.xxxii.diſt.§.verum.j.q.j. §.ecce
cum honoris.[Nam ſecundum Apoſtolũ]ad Ro.x.d. [Et etiam
veritas ipſa]ſcilicet Chriſtus præcepit Apoſtolis Lu.x.a. [Mittat]
q.d.nullus ſibi vſurpet,ſed miſſus ſolummodo admittatur, vt hic.
& xxj.diſt.in nouo.[Quam ſi forte]ver.[Argute reſpõdeat].i.ar-
guendo vos ſic opponat.Domine non debetis dicere,ꝙ tales tan
quam non miſſi non admittantur.[Quia tales &c.]Sed huic ſta-
tim reſpondet.j̃.e.ver.j.[Dignior.]Verum dicit, ſi de illa conſta-
ret,vt patet.s̃.de regularib.licet.reſpon.j. ver.talis ergo. & xix.q.ij.
duæ ſunt.Sed non eſt credendum cuilibet,vt patet. s̃.de regulari-
bus licet.§.ſi vero dubitetur. Vnde oportet,ꝙ aliter probetur quã
nudo verbo illius, qui dicit ſe miſſum.vt j̃.e.ver.j.& ver.ſed opor
tet.& ſeq.[Poteſt rationabiliter]ver.[Non ſufficit]Bene dicit, nã
& ſi martires aliqua mandent,non ſtatim ſunt facienda, ſed an-
te eſt,vt ſciamus illos a Deo,quæ poſtulant,impetraſſe.l.diſt.ſi qs
7 præpoſtera.Nec † ſemper eorum miraculis eſt credendum,vt no.
j̃.e.ver.ſi oportet.ad fi.& patet in eo,quod legitur,& no.s̃.de reliq.
& venera.ſanctorum.c.j.in fi ad idem.xlii.di.quieſcamus. [Nudo
tantum].i.ſine ſigno miraculoſo , vel teſtimonio ſcripturæ ſuffi-
cienti,vt no.j̃.ver.j.Nam nec ipſius iuramento crederetur ,tum
quia ſolus eſt.s̃.de teſti.licet.j.in fi.& c.cum a nobis.Tum quia in
re propria generaliter nullus eſt idoneus teſtis iiii.q.iii.ver.itẽ nul-
lus.& ver.item omnibus.& no.de hac materia.s̃.de teſti.in omni
negotio.[Aſſeueret]Nec enim ſufficit dicere,niſi & probetur, vt
hic,& le.& no.s̃.de conceſ.pręben.cum ſuper quęſtione.& s̃.de re
iud.cum ſuper controuerſia.§.j.[Sed oportet]ver.[Aſtruat]Aſſe
rendo ſtruat,ſiue inſtruat,hoc eſt probet,ſiue confirmet.[Miracu
li.]Sed nec miraculo ſtatim credendum eſt,quia † & quandoque
per malos & peccatores miracula fiunt.j.q.i.teneamus.& no. s̃.e,
ver.poteſt rationabiliter.Ideoque antequam fides adhibeatur, de
vita & miraculis diligenter eſt inquirendum . Et poſtea referen-
dum ſedi apoſtolicę,quæ hoc reprobet,vel confirmet, vt legit.&
not.s̃.de reli.& venera.ſanctorum.c.j.ad fi.& s̃.de teſti.venerabili.
Hoc autem,quod dicit de miraculo,ſtatim exẽplificat. j̃.e. ver. j.
[Scriptu-

[Scripturæ]Et hoc exemplificat.j̃.e.ver.Ioannes.[Vnde cum do
minus.]ver. [Vellet.] Exo. iiii.[Ioannes quoque.] ver. [Dicens]
Matth.x.e.¶Licet autem.]iiii.pars.in qua improbat quod.s̃.dixit
de illuſione ſimplicium ſacerdotum.[Scientia] etiam eminens,
licet competens toleretur,vt legitur, & no. s̃.de elec. cum nobis
olim.§.his igitur.ver.illius quoque.& de renun.niſi cum pridem.
§.pro defectu.[Propheticum] Malach.ij.c. [Labia ſacerdotis] ſi.
xliii.diſt.ſit rector.xj.q.j.ſacerdotibus.[Cuſtodiunt.]i.cuſtodire de
9 bent.[Exquirunt.] ſ.ſubditi , † vnde pudibundum eſt,ſi neſciunt
reſpondere.xliii.diſt.in mandatis.ad fi.Quare & talis debet eſſe, q
omni poſcenti ſciat reddere rationem.xxxvj.diſt.§.ecce quod.an
te fi.[Non eſt tamẽ.]ver.[A ſcholaſticis.]xxxviii.diſt.ſedulo.mul-
to minus ab alijs ſubditis.vj.q.j.oues.& c.præced.& ſeq. [Cum in
eis]quãuis ſimplicibus.[Propter quod.] verſi.[Præcepit] Exo.xxii.
[Non detrahes]per hoc,qđ dicit dominus.[Sacerdotes]&c.[Nec
quiſquam]ver.in quo reſpondet oppoſitioni,quæ ſibi fieri poſſet
10 exemplo aſinæ,quod ſtatim ſequitur.[Exemplo]Licet † enim nõ
ſit exemplis,ſed legibus iudicandum.C.de ſent. & interlo. nemo
iudex.quod qualiter intelligatur.no.s̃.de re iudi.in cauſis. Exem-
pla tamen ſacræ ſcripturæ & hiſtoriarum frequenter inducũtur,
& ipsã probationem inducunt,vt hic.& s̃.de elec.venerabilem.§.
obiectionem.ver. quod autem. in fi. Sicut & prouerbia vulgaria
antiquorum,vt patet in eo,quod legitur,& no.s̃.tit.j. & ſi iudęos.
reſpõ.j.in fi.[Quòd aſina.]ij.q.vij.ſecuti ſunt.& c.nos ſi incompe-
tenter.[Legitur]Nu.xxij.f.[Prophetã.]ſ.Balaam.vt j̃.ver.j.[Vel.]ſ.
illo ſcripturæ teſtimonio,ꝙ dominus dixit Io.viij.f. [Quis ex vo-
bis]huic reſpõdet.j̃.e.ver.& aliud.Et ſi male locutus ſum. Io.xviij.
de quibus no.s̃.de ſimo.c.iij.De malo.Subaudi,ſed nõ obſtat exẽ
plum de aſina,& ſic continuatur ſequens.verſi.cum aliud ſit &c.
[Cum aliud.]ver.[Quod quiſque tenetur] ſcilicet occulte repre-
hendere,vt hic.& ar.xxiii.q. v. non putes: non manifeſte vel pu-
blice.Illa enim correctio ad ſuperiorem,vel iudicem tantum ſpe
ctat,arg.xxiii.q.iiii.duo iſta.& c.forte. Prælatus enim ſubditum ſi
cut pater filiũ & publice poteſt corripere & occulte. Vnde Apo-
11 ſtolus ad Titum.iiii.b. Argue, † increpa,& obſecra.xlv.diſt.c.j.viij.
q.j.quid autem.Filius vero patrem , vel prælatum ſubditus publi-
ce reprehendere,ſiue corripere non debet,vt legitur hic,& proba
tur.xxj.di.nolite.& in eo quod le.& no.s̃.de maio.& obe.cum in-
ferior.reſpon.j.Correctio ergo canonica & occulta,de qua hic lo
quitur,ad omnes ſpectat ſecundum euangelicam veritatem.Ma
nifeſta vero ad prælatos,ſiue iudices tantum, vt hic diſtinguitur.
Et ſecũdum hoc poteſt intelligi ij.q.j.ſi peccauerit.& facit ad hoc.
xxij.q.v.hoc videtur. Ad denuntiationem autem euangelicam,
quæ admonitionem & probationem requirit.xlv. diſt. ſi illud.s̃.
de teſtibus. in omni negotio. & quæ fit ad pœnitentiam. ii. q. j.ſi
peccauerit.videtur,ꝙ quilibet ſit admittendus.arg.ij.q.vij.qua pro
pter. Dummodo ſit perſona honeſta. s̃. de ſpon.cum in tua. ſe-
cundũ.B.Tu dic,vt ibi no.& s̃. de cogna. ſpiri.tua nos.& plenius.
s̃.de iudi.nouit.reſpon.j.[Euangelicum]Matth.xviii.c.Si peccaue
rit in te frater tuus &c. [Balaam] per quem ſuperior intelligitur.
[Ab aſina]quæ tenet figuram ſubditorum. Subaudi, ſed nec ob-
ſtat,quod obiectum eſt ex ſcripturæ teſtimonio.s̃.e.ver.nec quiſ-
quam.ibi quis ex vobis &c.Nam & aliud eſt &c. vt ſequitur. [Et
aliud eſt.]ver.[Patrem ſuum]Alias fratrem.[Reprehendere]Cũ
reprehenſus ſe non ſubmittat,alioquin contra.j̃.e. ver. & rurſus.
[Manifeſte]Ad detractionem tantum,quod non licet. j̃.e.ver.&
aliud. [Euangelicam] Supradictam , ex eo enim,ꝙ dicit corripe
eum inter te & ipſum ſolum,& quod ſequitur duos vel tres teſtes
adhibendos,ſubaudi,& non plures,ſequitur, ꝙ hoc intelligendũ
eſt tantum de occulta,& non de publica correctione.ar.in eo qđ
le.& no.s̃.de præſump.nonne.[Nam qui etiam dicit.]ver.[Fratri
fatue]ſicut le.Matth.v.c.& lv.diſt.ſi euangelicam.[Et rurſus.]ver.
[Innocentia]ſicut Chriſtus,qui ſemper innocens eſt,& fuit.j.Pe.
ij.g.Qui peccatum non fecit &c.[Supponit]quod poteſt.ij.q.vij.
nos ſi incompetenter.ff.de iuriſdi.om.iudi.eſt receptum. Et tunc
12 nulla poteſt notari detractio,ſiue iniuria, † quę volenti & ſcienti
non infertur. ff. de iniur.l.j. §.vſque adeo. Hæc autem ſuppoſitio
quantum ad violentiam corpori inferendam a nullo clerico fie-
ri poteſt,quin violentiam inferens excommunicatus ſit.Nam &
ſi manus non ſit violenta reſpectu ſupponentis , tamen propter
iniuriam,quæ fit eccleſiæ,temeraria iudicatur, vt patet in eo, qđ
legitur,& no.j̃.de ſen.excom.cum deſideres.§.fi.& c.contingit in
terdum. j. Sed nec quo ad iuriſdictionem hoc licet ſine ſuperio-
ris licentia.vt j̃.e.& no.s̃.de fo.compe.ſignificaſti. Nec quantum
ad forum pœnitentiale.j̃.de pœ.omnes.§.j.Quid eſt ergo,vel qua
liter eſt hoc intelligendum,quod hic dicit? Reſpondeo indiſtin-
cte hoc intelligi poteſt in Papa ij.q. vij. nos ſi incompetenter. &
ij.q.iiii.auditum eſt. Alias audiſtis quo ad iura poſitiua,quę ipſum
non ligant,nec ligare poſſunt,vt patet in eo, quod legitur, & no.
s̃.de conceſ.præben.propoſuit,Quo ad alios autem omnes intelli
gendum eſt hoc tantum extra iudicium ſecundum ꝙ fit.s̃.de iu-
reiur.veniẽs.& c.Quintauallis.Niſi hoc fieret de licentia ſuperio
ris,& dummodo nulla violentia inferatur, vt patet ex præmiſſis.

[Verbum domini]Quis ex vobis arguet me &c.Et ſi male locu
tus ſum &c.vt s̃.e.ver.nec quiſq;.[Et aliud.]ver. [Quod ſubditus]
ſine aliqua ſubmiſſione ſuperioris.[Reprehendendi.] i.corrigen-
di, non ꝙ hoc liceat in publico.Sed hoc ideo dicit : quia minus
peccaret,vt poteſt colligi in eo,quod le.& no.j̃.de ſen.excom. cũ
non ab homine.reſpon.j.& s̃.de coha.cleri.& mu.veſtra. §. item
aliud eſt.[In prælatũ]quod nulli licet.vt s̃.e.ver.& aliud eſt.[Obſe
quendi.] i.obediendi.ſi.s̃.de rebus eccle.non alie.c.fi.reſpon. j. cũ
ſuis concor. ¶Quòd ſi forte.] v.pars.in qua improbat, ꝙ ſubditi
contemnendo proprios ſacerdotes eoſdem vitant,& faciunt eui
tari,vt no.s̃.e.c.reſpõ.j.& ver.& eorum conſortium &c. [Inutilis]
Nam & propter negligentiam remouetur.j̃.e.c.j.in fi.& lxxxj.diſt.
dictum.C.de offic. præfec.ori.ſi quos.xviij.q.ij.ſi quis abbas. quod
dic,vt legitur,& no.s̃.de offi custo.c.j.§.fi.s̃.de renun.c.fi. reſpon.j.
s̃.de ſimonia licet Hely.§.cum igitur.ver.j.[Remoueri.]Subaudi
temeritate propria minime ſunt vitandi,quamdiu ab eccleſia to
lerantẽ,niſi forſan eſſent notorij fornicatores,vel ſimoniaci.xxxij.
diſt.§.verum.& legitur,& no.s̃.de coha cleri.& mu.veſtra. & s̃.e.
veritatis.[Sed agendum eſt]&c.[Ordinate &c.]Puta per modum
accuſationis,vel denuntiationis,vt legitur,& nota.s̃.de accu. qua
13 liter.ii.§.pen.Et eſt hic arg. † ꝙ ſeruandus eſt ordo iuris.s̃.de accu.
ad petitionem §.fi.ver.j.vbi de hoc.[Apud epiſcopum]quod dic,
vt legitur,& no.s̃.de offi.archidia.cum ſatis.ad idem.xvi.q.vij.nul
lus.j̃.de priui.cum & plantare.§.in eccleſijs.s̃.de capel mo.c.j.[In
14 ſtitutio.]ſ.authorizabilis [Deſtitutio] Nam † eius eius eſt ſolue-
re,cuius eſt ligare regulariter,quod dic,vt no.s̃.de maio. & obed.
cum inferior. Et ſic examinatio perſonæ ad illum pertinet , ad
quem manus impoſitio ſpectat.s̃.de elec.venerabilem.§.j.ver.eſt
enim regulariter &c.Sic omnis res &c.j̃.de reg.iu.c.j.

S V M M A R I V M.

1 *Hæretici omnes iudicantur,licet ſectæ diuerſæ ſint.*
1 *Præſumptio,ſeu ſuſpicio de hæreſi purgationem inducit.*
3 *Excommunicatus pro ſimplici contumacia,ſi per biennium ſteterit eſt ſuſpe-ctus de hæreſi,ſi per triennium omnibus beneficijs eſt priuandus.*
4 *Claues Petri nullus debet contemnete,*
5 *Hæreticus per quos gradus quis iudicatur.*
6 *Hæreticum condemnare quomodo poteſt eccleſia.*
7 *Contumacia annalis quandoque aufert rei poſſeſſionem.*
8 *Hæreſis crimen eſt de foro eccleſiaſtico,*
9 *Hæreſis ſuſpecto ſi aſſignatur terminus ad purgandum,& non venerit,an iu-dicetur,vt hæreticus.& nu.10.*
11 *Poteſtates,conſules,& rectores,ad annum eliguntur.*
12 *Diæceſanus cum concilio clericorum,an poteſt ferre ſententiam hæreſis.*
13 *Eccleſia non ſolum in res ſed etiam contra perſonas poteſt inuocare auxilium brachij ſecularis.*
14 *Puniri alius non debet,propter delictum alterius.*
15 *Bellum authoritate eccleſiæ fieri poteſt.*
16 *Crucis receptæ vinculum nemo poteſt ſoluere,niſi Papa.*
17 *Indulgentia remiſſio eſt omnium peccatorum.*
18 *Hæreticorum receptatores ſunt ſicut hæretici puniendi.*
19 *Pœnæ quibus receptatores,defenſores,& fautores hæreticorum puniuntur.*
20 *Crimen vbi eſt grauius,maior pœna eſt imponenda.*
21 *Delictum ratione dignitatis aggrauatur.*
22 *Maior qui ſine comparatione creatus fuit,ſine venia damnatus eſt.*
23 *Communicans cum excommunicato denuntiato,peccat mortaliter.*
24 *Celebrantes coram excommunicatis,excommunicati ſunt.*
25 *Clerici grauius peccant,quam laici ratione clericatus,cum participant cum excommunicatis.*
26 *Prædicatio priuata magis ſuſpecta eſt.*
27 *Vniuerſitas poteſt præſtare iuramentum calumniæ.*
28 *Iuramentum de calumnia,qui præſtare recuſat pro condemnato habetur.*
29 *Prælatus propter negligentiam remouetur.*

C A P. XIII.

EXcommunicamus itaque.
[Superius].ſ.s̃.de ſumma Trini.c.j.& ii. [Quia de va-
rietate.]alias de vanitate.ſi. j̃.e.excommunicamus.re
1 ſpon.j.[In idipſum.]quantum ad errorem hæreticum, † omnes
enim hæretici iudicantur,licet ſectę diuerſæ ſint.xxiiii.q.fi.§.fi.&
§.ſeq.vſque in fi.[Dãnati vero]ver. [Relinquantur.] qualiter hoc
intelligatur,legitur,& no.j̃.de ver.ſig.nouimus. ſunt & alii caſus,
in quibus degradatus ſtatim ſeculari relinquitur poteſtati,vt no.
s̃.eo.ad abolendam.§.præſenti.[Puniendi.] niſi ſtatim ſponte re
uertantur,in quo caſu ſunt in monaſterium retrudendi. vt j̃.e.c.
pen.§.j.& legitur,& no.s̃.eo.ad abolendam.§.præſenti. [Ita ꝙ bo-
na]ver.[Confiſcentur.] Corrigitur ergo lex, quæ defert bona co-
gnatis hæreticorum.C.eo.tit.auth.idem de Neſtorianis. ſecundũ
do.no.vt patet hic,& s̃.e.ver.gentis.§.i.& ii.vbi de hoc.[Stipẽdia.]
pro rata.ar.s̃.de teſtamentis.relatum.ij.§.fi.& ca. Raynutius. §. a
cuius.ver.pen.¶Qui autem] ii.pars. [Suſpitione ſola].i.præſum-
ptione,intelligas tu probabili,& ſic non obſtat. ii.q.j. primo. Ta-
2 lis enim ſuſpicio , ſiue † præſumptio purgationem inducit,vt ſe-
quitur,vnde quod infra dicit monſtrauerint, expone.i.monſtra-
re ne-

re neglexerint.[Anathematis]&c. nam & ſi deficiat in præſtan-
da is,cui inducitur,tanquam cõuictus punitur, & ſic ſine aliquo
temperamento poteſt intelligi.quod leg.s̄.cod.ad abolendam.§.
laicus.& j̄.eo.§.adiicimus.in fi.j̄.de pur.ca. inter ſolicitudines. §.
fi.s̄.de cohabi.cleri.& mulie.tua.s̄.de ſimonia. de hoc autem.§.j.
& c.inſinuantem.§.fi.& de hoc no.j̄.de pur.ca.cum P.[Qualita-
tem]quia hoc ſemper attendendum eſt,vt conſiderata ſuſpitio-
nis & perſonæ qualitate purgatio indicatur. ij. q.j. omnibus. j̄.de
pur.cano. inter ſolicitudines.[Satisfactionem. ſi. j̄.e.§.credẽs.qđ
dic,vt ibi plene no.[Anathematis] olim vero talis ſtatim relin-
quebatur poteſtati ſeculari,vt s̄.co.ad abolendam.§.laicus in de-
ciſione. ſed hodie per annum expectatur, vt hic ſequitur,& po-
ſtea velut hęreticus condẽnatur,vt in fi.huius.§.& ſic traditur po
teſtati ſeculari.s̄.e.ad abolendam.§.j.[Euitentur]ꝙ ſi poſt purga
tionem præſtitam, vel abiurationem factam in hæreſim eandẽ
reciderint,ſeculari iudicio ſine vlla penitus audientia relinquun
tur.s̄.e.ad abolẽdam.§.illos quoque.[Ita ꝙ ſi per annum.]ſubau-
di hac de cauſa excommunicati, vt pręmiſit.[Ex tunc] ſcilicet
elapſo anno.ſi.j̄.e.§.ſi vero dominus.& §.credẽtes.& accidit hoc
propter contemptum.j̄.de exceſ.præla.c.fi.reſpon.j.Si quis igitur
hac de cauſa excommunicatus per annum in rebellione perſti-
terit,veluti hæreticus condẽnatur, vt ſequitur,ſin autem propter
crimen aliud pro conuicto habetur.xj.q.iii.rurſus. & ca.quicun-
3 que. † Quod ſi pro ſimplici excommunicatus contumacia fue-
rit, non immerito de hęreſi habetur ſuſpectus,maxime ſi per biẽ
nium excommunicationem ſuſtinuerit animo indurato.j̄.de pę
nis.c.fi.vbi de hoc,multofortius ſi per triennium,in quo quidem
caſu beneficijs eccleſiaſticis omnibus eſt priuãdus.s̄.de eta.& qua
li.cum bonæ.Ad idem.s̄.de appel.paſtoralis.in fi.j̄.de cle.excom.
mi.poſtulaſtis.in fi.& c.fi.in fi. & ideo dixi maxime, & multofor-
tius,quia idem eſt,ſi per annum,vt hic & in ſuperioribus iuribus.
Cum ergo excommunicatus pro ſimplici contumacia, ex quo
per annum excommunicatus ſtetit, de hæreſi merito habeatur
a ſuſpectus,[a] vt s̄.no.ſi contra talem aggrauetur manus,hoc modo,
vt quia de hæreſi tali de cauſa ſuſpectus habetur,infra certum tẽ-
pus ſecundum ꝙ indicenti purgationem videbitur,debeat ſe pur
gare,eandem purgationem ſibi indictam præſtare neglexerit,ob
talem negligentiam contumax iterum poterit excommunica-
ri,& ſi poſtea in hac excommunicatione per annum ſteterit,ve-
luti hæreticus debet iudicari,vt hic dicit, per quod euidenter pa-
4 tet,ꝙ maxima eſt poteſtas eccleſiaſtica,& ꝙ † nullus debet con-
temnere Petri claues.j̄.de exceſ.præla.tanta.Quid ergo ſi non fue
rit negligens, ſed ſe purgare tentauit,in purgatione tamen defe-
cit? Reſpon.Tunc non eſt locus excommunicationi, nec per cõ
ſequens annali expectationi,ſed incontinenti poteſt tanquam cõ
uictus de hæreſi condemnari,vt patet in eo,quod no.s̄.eo. §.ſup
verbo,ſuſpicione ſola. Qualiter autem contra contumacem in
criminibus ſit alias procedendũ,dic,vt plene no.s̄.de dolo & con
tu.veritatis.[Velut hæretici.] licet in veritate poſſit eſſe,ꝙ non eſt
hæreticus,tamen ac ſi eſſet propter tantum contemptum eccle-
ſiæ & clauium,ex quo ſic cõdemnatus eſt,pœnas hæretici incur-
rit.ſi.j̄.de ſen.excom.ſi vero aliquis.de quibus legitur, & no.j̄.e.§.
credentes.ar.j̄.de rapto.c.ij.j̄.de exceſ.præla.tanta.in Auth. de pri-
uil.dot. hæreti.muli.non præſtan.quaſi in medio.colla.viii. & ita
& ſi hæreticus non ſit, tamen veluti hæreticus condemnatur, &
eſt ſi.quod dicitur,ſit tibi,ſicut Ethnicus,& publicanus.s̄. de iudi.
nouit.reſpon.j.ver.ſed cum dominus.eſt ergo talis velut.i.pręſum
ptus hæreticus iudicandus. Sed contra: quia etiam pro præſum-
ptione vehementi non eſt quis de tanto crimine condemnãdus.
s̄.de præſum.literas.§.fi.in prin.vbi de hoc.Sol. Illud verum eſt de
præſumptione facti,vel iuris tantum,vt ibi,ſecus de præſumptio-
ne iuris & de iure,vt hic,quæ non admittit probationem in con
trarium,vt patet in eo,quod no.s̄.de ſponſal. is qui fidem. [Con-
demnentur.]ſi moniti competenter redire noluerint, & ſic non
obſtat.j.q.viii.conuenientibus: ſed & tales vitandi ſunt & ante ad
monitionem,ne ſecreta fidei noſtræ,quibus nos impugnent, eis
exponamus,ſiue reuelemus.xliii.diſt.in mandatis.& ſic intellige.
5 xxiiii.q.j.quę dignior domus.† Et nota gradus,per quos in hoc ca
ſu ad condemnationem criminis hæreſis peruenitur.Primus eſt
ſuſpicio notabilis.Secundus,ꝙ propter hanc ſuſpicionem indica
tur purgatio.Tertius,ꝙ ſi negligat ſe purgare,propter hoc feratur
in ipſum excommunicatio.Quartus,ꝙ ſi de hac cauſa ligatus in
ſententia per annum pertinaciter permanſerit,ſequitur hoc con
demnatio. Primus ergo eſt ſuſpicio. Secundus purgatio. Tertius
excommunicatio. Quartus annualis limitatio.Aſcenſis enim &
obſeruatis diligenter per ordinem his quatuor gradibus ſequitur
condemnatio,alias caſum ſententiæ appetit, qui iſtis gradibus in
tali caſu poſtpoſitis. quærit per abrupta aſcenſum, arg. xlviii.diſt.
c.fi.Et no.ꝙ licet alias poſt terminum peremptorium lapſum &
datum ad aliquid faciendum non audiatur quis,nec poſſit mora
purgari regulariter,niſi gratia fiat,vt patet in eo, quod legitur, &
no.extra.d.n.de reſtitu.ſpol.frequens.§.pe. Hic tamen ſpeciale eſt,
ꝙ poſſit purgari mora,& eſt ratio: quia non debet quis de tanto
crimine nimis leuiter condemnari,vt patet.s̄.de pręſump.literas.
6 §.vlt.& † magnum priuilegiũ eſt eccleſiæ,vt ex hac cauſa,& hoc
ſeruato ordine poſſit aliquem tanquam hæreticum condem-
nare.& de hoc no.j̄.de pur.c.cum.P.Manconella.Hic igitur notã-
7 dum,ꝙ annalis † contumacia quandoque aufert rei poſſeſſionẽ,
vt patet.C.vt in rem act.l.ij.s̄.vt li.non conteſt.quoniam frequen
ter.§.in alijs.& §.ſeq. nec mirum: quia & quandoque quod plus
eſt,aufert omnem defenſionem,& inducit ſufficientem pręſum
ptam probationem,& per conſequens iuſtam condemnationẽ,
vt hic.& xj.q.iii.rurſus.& c.quicunque.ex quibus iuribus hoc, qđ
hic dicitur,videtur eſſe ſumptum: hodie vero non eſt neceſſe, ꝙ
tales per eccleſiam condemnentur,ſicut patet per.l.Fęderici poſi
tam.C.de hæreti.in modum.auth. quæ ſic dicit.Gazaros, patare-
nos,leoniſtas,ſperoniſtas,arnaldiſtas,circunciſos,& omnes hęre-
ticos vtriuſque ſexus quocunque nomine cenſeantur, perpetua
damnamus infamia,diffamamus,atque bannimus cenſentes, vt
bona talium confiſcentur, nec ad eos vlterius reuertantur. ita ꝙ
filij ad ſucceſſionem eorum peruenire non poſſint, cum longe
grauius ſit æternam, quam temporalem offendere maieſtatem,
Verum qui inuẽti fuerint ſola ſuſpicione notabiles,niſi ad man-
datum eccleſiæ iuxta conſiderationem ſuſpicionis,qualitatẽque
perſonæ propriam innocentiam congrua purgatione monſtra-
uerint,tanquam infames & banniti ab omnibus habeantur, ita
ꝙ ſi ſic per annum permanſerint,ex tunc eos ſicut hæreticos cõ-
demnamus.Ergo hodie non eſt neceſſe,ꝙ per eccleſiam excom-
municentur,vel condemnentur,ſed ſufficit, ꝙ talibus purgatio-
nem indicat,quam ſi præſtiterit,bene quidem,alioquin ipſo iure
banniti & infames habentur, & ſi ſic per annum permanſerint,
ipſo iure ſine aliqua ſententia velut hæretici ſunt damnati,vt pa-
8 tet per prædictam conſtitutionem.Nec obſtat,ꝙ crimen † hære-
ſis eſt de foro eccleſiæ: quia dicta conſtitutio fuit per Romanam
eccleſiam non ſolum approbata,ſed procurata,& ſic ea vti poſſu
mus.s̄.de conſtitu.eccleſia ſanctæ Mariæ.& patet in eo,quod no.
j̄.de ope.no.nun.c.j.& s̄.de ſolu.c.ii. Sed quid ſi eccleſia ſuſpecto
9 † aſſignet terminum ad purgationem præſtandam, nunquid per
hoc videtur indixiſſe purgationem,ita ꝙ ſi nõ venerit, & hac de
cauſa excommunicetur,& poſtea per annum expectet, & in ea-
dem contumacia permaneat,debet velut hæreticus iudicari? Di
cunt quidam,ꝙ ſic: quia pro eo,ꝙ non venit,patet,ꝙ per eum ſte
tit,quominus purgatio indiceretur,vnde perinde eſt,ac ſi indicta
eſſet,arg.ff.de reg.iu.ad ea.§.ſemper.& l.iure ciuili.ff. de condi. &
demon.l.iure ciuili.& l.qbus diebus:quod non placet: quia aliud
eſt tantum purgationem indicere,& aliud ad purgandum tantũ
terminum aſſignare,aliud vtrunque facere:ita ꝙ ſi tantum alterũ
interueniat,nunquam poteſt dici,ꝙ in non purgando cõtumax
ſit,ſi enim terminus aſſignetur tantum,non poteſt dici,ꝙ aſſigne
tur ad purgationem indictam,ſed indicendam.j̄.de pur.ca.c.fi.in
prin.Si igitur non veniat,& ſi ſit contumax in non veniendo,nõ
tamen eſt contumax in non purgando: quia non poteſt dici cõ-
tumax reſpectu purgationis indicendæ,cum adhuc non ſit in re-
rum natura,argu.ff.de iure codicill.quidam referunt.s̄.de conſti.
cum acceſſiſſent.§.fi.Item ſi purgatio ſit indicta,ſed nõ ſit termi-
nus aſſignatus,de facili non poteſt comprehendi cõtumacia,arg.
in eo quod legitur,& no.j̄.de offi.ord.irrefragabili.§.exceſſus.niſi
dicas intelligendum eſſe,ꝙ ſtatim purget ſe,ar.ff.de verb.obli. eũ
qui kalendis.quod in hac materia durum eſſet ſentire.Igitur vtrũ
que requiritur.ſ. ꝙ purgatio indicatur, vnde & in dicta conſtitu-
tione Gazaros iungitur ad mãdatum eccleſiæ, vel ad arbitrium
epiſcopi.s̄.e.ad abolẽdam.§.ſi laicus.in deciſione vt ibi no.ex qua
& iſte.§.videtur ſumi,& tęmperatur hic pœna illius, & ꝙ ad hoc
faciendum terminus peremptorius aſſignetur,arg. ff. de iudi. ad
peremptorium.& ll.ſequentibus.s̄.de offi.deleg.conſuluit.& pro-
batur.s̄.de re iudi.ꝙ ad conſultationem.s̄.de cohabi.cleri.& mu-
10 li.c.pen.§.pen.& fi.s̄.de ſimo.de hoc & c. inſinuatum. Sed † quid
ſi ita dicat iudex,volumus,decernimus,& mandamus,ꝙ ſuper ta
li ſuſpicione te purges ad arbitrium noſtrum, & ad hanc purga-
tionem præſtandam tibi talem terminum peremptorium aſſi-
gnamus,in quo,niſi veneris,& dictam purgationem præſtiteris,
contra te,quantum de iure poterimus,procedemus, & ipſo non
veniente excommunicatur,pro eo ꝙ non venit,nec dictam pur-
gationem,vt citatus erat,præſtitit? Hic locum poteſt habere iſte.
§.niſi citatus reputans ſe grauatum a tali mandato ex iuſta cau-
ſa expreſſa duxerit appellandum.s̄.de appel. præterea. & extra. d.
n.in eo.tit.cordi.lib.vj.s̄.de re iudi.quod ad conſultationem. quã
tamen ſi eccleſia velit excludere,indicat purgationem declaratã,
& bene formatam,& bonę famę de tali contumaci quamuis ab
ſenti,ad quam pręſtandam iterum aſſignet ei diem peremptoriũ
in quo niſi venerit,excommunicet ipſum:quia purgationem ſi-
bi indictam non præſtitit,& ſic omnino locus eſt huic,nec con-
tumax audietur appellans.ij.q.vj.§.ſunt quorum.Nec mireris,qđ

ADDITIO.

a ¶Suſpectus.Adde tex.in c.cum contumacia.tit,eo.lib.vj,

dixi abſenti & contumaci purgationem determinatam & ſpeci
ficatam indici poſſe,cui tamẽ forſan non indiceretur, ſi præſens
eſſet rationibus ſuis auditis,nam idem eſt & de ſententia diffiniti
ua,quæ plerunq; datur contra abſentem contumacem,& tamẽ
forte non daretur contra preſentem & de iure ſuo docentem, vt
patet.C.de iud.properandum.s̄.de elec.extra.d.n.ſtatuimus.lib.vj.
s̄.de eo qui mit.in poſ.cauſa rei ſer.extra.d.n.eum qui.eo.lib.Hæc
enim contumacia operatur,quæ vt s̄.no.& poſſeſſionem & pro-
prietatem rei aufert,& probationem ſufficientem inducit,ac ex-
ceptionem & defenſionem excludit,& adde quod no.j̄.de pur.c.
nos inter alios.& c.inter ſolicitudines. §.fi.& de pœnis.c.fi.¶Mo
neantur autem.]iii.pars.[Compellantur ſęculi poteſtates.] ſi.s̄.e.
ad abolendam.§.ſtatuimus.dic, vt ibi no. [Fideles igitur.] ſi hoc
iuramentum pręſtare renuunt,reddunt de fide catholica ſe ſuſpe
ctos,vnde ſi propter talem ſuſpicionem indictam ſibi purgatio-
nem non exhibuerint,& propter hoc excommunicati fuerint,&
talem excommunicationem per annum ſuſtinuerint, poterunt
ex tunc tanquam hæretici condemnari,quod dic, vt leg. & no.s̄.
e.§.proxi.[Sacramentum: ꝙ de terris.] Hæc eſt ergo forma, quã
præſtare teneãtur domini temporales ab eccleſia requiſiti,in qua
& aliud debet addi.ſ. ꝙ catholici ſunt. in Auth. de iureiur.quod
præſtatur ab his.§.& æquus ero.colla.ij. Quid eſt ergo, ꝙ hoc ſa-
cramentum de facto hodie non præſtatur? Reſpon. Epiſcoporũ
negligentia eſt in cauſa,quæ eis in hac parte admodum eſt veren
da,ſicut & no.in alio ſimili.s̄.de treuga & pace.c.j.Sed & poteſt di
ci,hæc,quæ hic dicuntur,& no.locum tantum habere in terris,ſi
ue prouincijs,in quibus fama eſt hæreticos habitare,arg.in eo qđ
le.& no.j̄.e.§.adijcimus.[Studebunt]Diligentiam, voluit notare
& fugarę omnem fraudem & negligentiam,ſi vero dominus tẽ-
poralis &c.vt j̄.eod.§.j.[Ita ꝙ.]ver. Amodo.]q.d.quicquid hacte-
nus fuerit.[Siue perpetuam.]Hoc dicit propter comitatus,duca-
tus,& alios principatus,in quibus filij ſuccedunt,vt no.s̄.de voto.
11 licet.[Temporalem.]Hoc dicit propter poteſtates, † conſules &
rectores,qui ad annum eligũtur.s̄.de iudi.c.fi.& de immuni.ecc.
aduerſus.ſicut & hoc de vtriſque exemplificatur.s̄.eo.ad abolen-
dam.§.ſtatuimus.in prin.[Teneatur.]ſi requiratur.vt j̄.eod. §.j.in
prin.quod dic,vt no.s̄.e.§.ſuper verbo.ſacramentum quod de ter
ris.¶Si vero dominus.]iiii.pars.[Et monitus.] Eſt ergo reqrẽdus
& monendus: quia cum excommunicari debeat ex hac cauſa,
vt s̄.e.§.proxi.in prin.aliter excommunicari non debet, niſi mo-
nitus & rebellis,vt hic patet,& ibi & j̄.de ſentẽ.excom.ſacro.[Per
Metropolitanum & cæteros]in concilio.s̄.tit.j. cum ſit nimis. §.
j.de præben.graue.ſi forſan Rex fuerit,vel magnus Princeps,qui ei
æquiparari valeat,vel quaſi,puta: quia habet ſub ditione ſua vnũ
Metropolitanum,& ſuffraganeos.vj.q.iij.ſcitote.iij.q.vj.nõ liceat
& c.vna queq;.& ſeq.In concilio enim talia grauia & ratione per
ſonæ,vel negotij,de quibus agitur,ſunt tractanda.in Auth.de ſan
ctis epi.§.vt autem omnis eccleſiaſticus.colum.v.coll. ix.& xviii.
12 diſt.propter eccleſiaſticas.j.& ij.Sed contra: quia ſolus † diœceſa
nus cum concilio clericorum hanc ſententiam ferre poteſt. s̄.e.
ad abolendam.reſpon.j.Reſpon.Verum eſt,niſi ratione ſcandali,
vel grauitate negotij oporteat cæteros epiſcopus cõuocare,vt ibi
dem patet,& hic & j̄.e.ver.j.alias enim vnuſquiſq; epiſcopus ſub
ditum ſuum excommunicat,quem vicini epiſcopi tenentur de-
nuntiare,& ſententiam approbare ad requiſitionẽ excommuni
cantis,vt patet in eo,quod leg.& no.s̄.de treuga & pace. c. j.§.j.&
j̄.de rapto.c.j.[Et ſi ſatisfacere.]ver.[Summo Pontifici.]Tum ra-
tione grauitatis negotij,vt patet in eo,quod no.in ſeq.gl.Tum ra-
tione grauitatis infligendæ pœnæ,vt ſequitur.[Extunc.] i. elapſo
anno,ſed & ipſe dominus temporalis tanquam propter hoc ſu-
ſpectus de hæreſi per eoſdem Metropolitanum, & ſuffraganeos
poterit excommunicari, ita ꝙ ſi per alium annum hanc ſecun-
dam excommunicationis ſententiam corde ſuſtinuerit indura-
to,extunc velut hæreticus poteſt condemnari,vt patet in eo, qđ
leg.& no.s̄.e.c.§.j.[Fidelitate.] inflictio huius pęnæ ad ſolum ſpe-
ctare Papam videtur,vt hic.& xv.q.vj.alius.& c.nos ſanctorum.&
ſeq.& præced.vel ad illum,cui ſpecialiter hoc committit.j̄.de pœ
nis.c.fi.quantum tamen ad hoc crimen ſpectat, non oportet ho
die ad Papam recurſum habere: quia ipſo facto de iure ſunt ab-
ſoluti vaſalli vt j̄.e.c.fi.[Exponat.]mandando prædicari crucem,
ꝙ nullus inferior Papa poteſt facere,vt le.& no.j̄.e.§.j.alias autem
ſine prædicatione crucis poſſet diœceſanus,vt puto,bona excom
municati ſubditi & rebellis,ac per annum expectati exponere,vt
patet in eo,quod leg.& no.extra.d.n.de homicidio. pro humani.
§.ſacri concilij.ver.ſitque cum ſuis lib.vj.quod ſic probo,poteſt.n.
perſonam exponere etiam clerici incorrigibilis, hoc non poteſt
verti in dubium: quia expreſſum eſt nedum in crimine hæreſis.
s̄.e.c.reſpon.j.ver.j.& c.ad abolẽdam.§ præſenti.ſed etiam in quo
libet crimine & qualibet contumacia,ex quo eccleſia non habet
vltra quid faciat,vt patet in eo,quod le.& no.s̄.de iudi. cum non
ab homine.j̄.de verb.ſigni.nouimus.ſed ſi hoc poteſt de perſona
clerici,multofortius in pſona laici,vt patet in eo,quod leg.& no.
s̄.de fo.compe.ſignificaſti.& ſi hoc poteſt de perſona laici, mul-
tofortius & de rebus,ar.xij.q.ij.præcipimus.C. de ſacroſan. eccle.
ſancimus.j.& in eo quod le.& no.s̄.de dona.inter vi.& vxo.per ve
ſtras.§.fi.s̄.qui fil.ſint leg.per venerabilem.reſpon.j. s̄. de decimis.
13 ex parte.iii.Generaliter enim non ſolum † in res, ſed etiam con-
tra perſonas poteſt eccleſia inuocare auxilium brachij ſecularis,
vt patet in eo,quod legitur,& no.j̄.de homici.poſtulaſti.j̄.de cler.
excom.miniſtran.c.ij.in fi.cũ ſuis concor.& in ſeq.gl.[Poſſideãt.]
& ſic inuadendi ſunt rebelles, & bona ipſorũ occupanda ab alijs
catholicis,eccleſiæ authoritate interueniente,vt hic.& xxiij. q.fi.
§.his ita reſpõdetur.& c.ſequentibus.& j.q.v.§.ipſis autem princi
pibus.& c.ſi apud carnales.& ſequẽtibus.qui enim tales & taliter
impugnant a locis ſuis expellendo,vel eos damnificando,vel pe-
cunias auferendo,diligentiſſimi rectores & pij conſultores intel-
ligunt,vt e.q.ſi vos contra eccleſiam Chriſti.& c.ſequentibus. nã
& necandi ſunt,& ciuitates igni cremandæ,ita ꝙ ſine habitaculo
ſint in æternum.e.q.ſi audieris.& maxime dominus temporalis,
qui iuſtitiam facere negligit,impetendus eſt,vt e.cauſa.q.ij.domi
nus.& q.iiii.c.j.& ſequentibus.& §.breuiter monſtratum eſt.& ca
pitulis præced.& ſequentibus.& iij.q.vij.qui ſine.& ar.in Auth.vt
differen.iudi.§.pen.& fi.coll.iij.& ij.q.vij.ſicut & in fidei.alias fide
14 li.[Saluo iure.]ver.ar.ꝙ propter delictum † vnius,alius puniri nõ
debet,quod regulariter omnino verum eſt,vt patet in eo,quod le
gitur,& no.s̄.de his quæ fi.a maio.par.ca. quæſiuit.quandoque tñ
caſualiter accidit contrarium,vt patet in eo,quod leg.& no. s̄.e.
vergentis.§.j.& j̄.de pęnis.in quibuſdam.[Dominij principalis.]
i. maioris & immediate ſuperioris, nam res immobiles prioris
domini ſunt.ff.de capti.& poſtli.re.l. antepenul.ff.de acquir.rerũ
do.l.& transfugã.C.de capti.ab hoſtibus.Vel dic,ꝙ vbi inter Chri
ſtianos iuſtum eſt bellum ex parte vna, ex altera vero parte iniu-
ſtum,is,qui iuſte pugnat,omnia occupata ſua facit,quæ tamẽ ab
alio in feudum non tenentur.C.de capti.le.v.§.in pace.xxiij.q.v.di
cat quis.& q.vij.ſi de rebus.ff.de acquir. rerum do.naturalem.§.fi.
ſed & feudalia iure occupare poſſunt, ſaluo tamen iure domini
Innocentis,a quo tenentur,vt hic.Vbi vero infideles vel Chriſtia
ni iniuſte pugnantes bona immobilia iuſte pugnantium occu-
pant,& poſtea recuperantur,ad antiquũ dominum reuertuntur,
vt in dicta.l.ff.de capti.l.ſi captiuus.mobilia vero,quę infideles oc
cupant,ſua ſunt,vt ff.de capti. l. antepen. & alijs duabus concor.
s̄. inductis in ver.huius glo. quæ incipit. mobilia. nam ſi fideles
ſunt hi, qui iniuſtum bellum fecerunt, vniuerſa reſtituere cõpel
luntur,vt patet in eo,quod le.& no. s̄.de iureiur.ſicut. & j̄.vbi de
hoc. & ſecundum hoc intellige quod no. extra.d.n. de homici
dio. pro humani.§.fi. ver.penul.ſuper verbo, diffidatus.& in ver.
ipſius glo. quæ incipit ſecundum iudicialem. [Opponat.]nam
ſi hoc facit,nullo modo põt vti priuilegio vt patet. s̄.eo. ad abo-
lendum. in fi.immo & contra ipſum poterit procedere eccleſia
hac de cauſa.vt s̄. e. §. legitur & no.[Eadem].ver.[Lege ſeruata]
vt ſcilicet ſi neglientes fuerint, excõmunicẽtur,vt.s̄.e.§. a princi-
pio.vſque ad ver.ſaluo.omnia enim illa contra tales locum ha-
bent, illud autẽ quod dicit. ver.ſaluo. ex quo non habent dños,
locum habere non poteſt, qa nequit ſaluari ius domini, qui nõ
eſt in rerum natura. ar.s̄. de conſti.cum acceſſiſſent. §.j. ver. per
quod euidenter.cum ſuis concor.¶Catholici].v.pars.[Accinxe
15 rint.]Ar. quod † authoritate eccleſiæ bellum fieri poteſt, ad idẽ.
xxiij.q.fi.igitur.& ca.hortatu.xv q.vj.authoritatem.lxiij.di.Adria
nus. quod verum eſt.cõtra inimicos fidei, vel contra eos,qui ec
cleſiam impugnant. ſecundum. B.vel ei rebelles exiſtunt, quod
dic,vt no. s̄.e. §. Crux tamen prædicari non poteſt niſi de Papæ
licentia ſpeciali, ſicut nec nomen ipſius redimi,vt patet in eo qđ
le.& no.s̄.de voto. quod ſuper his. & ca. ſequentib. & hoc tribus
16 rationibus.Prima eſt, quia † nemo poteſt crucis receptæ vinculũ
ſoluere,niſi Papa,vel is,cui hoc cõmittit,vt dictũ eſt, ergo nec in
ducere, ſeu ligare. ar.in eo qđ le. & no.j̄.de reg.iur. c.j s̄.de maio.
& obe. cum inferior. Secunda, quia ad ſolum Papam pertinet
proprie & principaliter de fide reſpondere, & per conſequẽs eius
acceſſoria expedire 24. q.j. quoties.& no. s̄.c.ad abolendam.reſp.
j.& ar.ff.de reg.iur.cum principales. Tertia eſt quantitas indulgẽ
tiæ,de qua ſequitur,quam nullus poteſt facere niſi Papa.vt j̄.no.
De cęteris hanc materiam tangentibus dic,vt plene no.in Sum
ma.de voto.§.in quo caſu,& a quo crux debeat prædicari.[Indul
17 gentia.]quæ † eſt remiſſio omnium peccatorum, vt patet.s̄.de iu-
dæis.ad liberandam. in textu deciſionis.ibi no.§.nos ergo. quam
nullus poteſt facere niſi Papa,vt ibi no. cum aliis inferioribus ad
xl.dies communiter. & in maiori caſu ad annum hęc poteſtas
ſit limitata,vt leg.& no.j̄.de pę.cum ex eo.§. ad hæc quia per in-
diſcretas.De cæteris priuilegiis cruce ſignatorum.dic, vt plene le.
& no.in textu deciſionis, ſiue dicti ca.ad liberandam. ¶Creden-
tes]vi.pars.[Receptatores] &c. ſine quibus hęretici diu occulta-
ri non poſſunt.ar.ff.de receptato.l.j.ff.de offi.præſi.congruit.vnde
18 ſicut † hæretici puniendi ſunt, immo & grauius, ſi eorum errorẽ
defendant.24.q.iii.qui aliorum. & ideo merito ſunt tales ſaltem
pœna ſimili coercendi.xi.q.iii.qui conſentit. C. de his qui latro.
occul.l.j.etiam ſi conſanguinei ſint.argum.27.q.j. de filia.s̄. eo.ſi
quis

quis epiſcopus.vbi de hoc.quamuis in alijs criminibus receptatorũ pœna ſit rõne ↄſanguinitatis temperãda. ff. de receptatoribus. l.j.puniuntur autem tales,vt ſequitur j.e.§. per totum. credentes vero omnino hæretici iudicantur.j.e.c.penul.in fi.[Firmiter ſtatuentes.]ver.[Talium.] ſ.receptatorum,defenſorum, & fautorũ. Credentes vero hodie oĩno ſunt excõicati & condemnati. j.e.c. ij.in fi.[Notatus.] i.hac de cauſa per epiſcopum denuntiatus.ſ.e. ad abolendam.vel iterum excommunicatus.nam & excommunicatus iterum excommunicatur.ſ.tit.j.in quorundam.§.fi.[Satisfacere]ſi.ſ.e.§.qui autem.& j.e.§.j.ad fi. & conſiſtit hæc ſatisfactio in hoc vt ſ.abiuret hæreſim,vel purget ſe,ſi ſuſpectus ſit tantum.j.e.§.adijcimus.ver.fi.& ſi alia de cauſa notoria excommunicatus ſit,debet reſtituere omnia percepta, & quæ percipi poterunt.ſ.de reſt.ſpol.grauis.& quæ ex occupatione aliqua,ſi forte ipſam fecerint,ad eum peruenerunt.ſ.de iureiu.ſicut.& j.Vel ex officio vſurpato & damnato,vel ei interdicto, vt patet in eo, quod leg.& no.ſ.tit.j.cum ſit nimis abſurdum.§.fi.& c.ſeq.ſub.§.præcipientes.idem ergo eſt de his,quæ occaſione participationis ad eũ peruenerunt,ar.in dictis iuribus.& j.c.§.j.& ſ.e.ad abolendam.§. j.in fi.nã de his omnibus,quæ notoriæ offenſæ accedunt,& ipſius ſequela ſunt,ſicut & de ipſa offenſa notoria,pro qua excommunicatus fuerat,ſatisfacere tenetur,vt patet in eo,quod leg. & no.j. de verb.ſigni.ex parte.j.& c.ſeq.& ſ.de fide inſtru.inter dilectos.§. cæterum.ver.fi.cum ſuis concor.ſed & ſi pro ſuſpectione hæreſis excommunicatus fuerat,lapſo anno tanquam hæreticus condẽnatur,quod dic,vt le.& no.ſ.e.§.qui autem.[Cõtempſerit.]ſubaudi,ſi laicus fuerit,extunc ipſo iure &c.vt j.e. verſi.j.& ſequenti.[Si vero clericus]&c.vt j.e.§.j.[Infra annũ.]ſi.ſ.e.§. ſi vero dominus. & §.qui autem.[Ex tunc.]ver.ſ.elapſo anno [Ipſo iure.]&c.ecce
19 † pœnæ in quibus receptatores, defenſores, & fautores hæreticorum afficiuntur. Primo enim excommunicantur.vt ſ.& ſequuntur aliæ pœnæ.xj.& ſic ſunt.xij.per totum.vt j.no.[Infamis.] Ecce ſecunda pœna.[Nec ad publicas.]Tertia pœna,& habet locũ etiam in excommunicato,vt patet in eo,quod le.& no.ſ.de procur.c.fi.[Nec ad eligendos]verſi. Ecce quarta pœna, idem in excommunicato & ſuſpenſo,vt patet in eo,quod le.& no.ſ.de conſuetu.cum dilectus.§.quia nobis. ſ. de elec.illa.[Nec ad teſtimonium.]Ecce quinta pœna, idem in excommunicato. ſ. de teſti. veniens.ij.§.fi.[Sit etiam inteſtabilis.]ver.Ecce ſexta pœna,& idẽ videtur in excommunicato,ar.in Auth.de priuileg.do.hæret.muli. non. ver.ſed ſint eis inagreſſibilia.coll.viij.& de hoc no. extra. d.n.de excep.pia.ſed nec tales vendere,nec donare poſſunt,ne aliquo modo contrahere.C.e. tit. Manichæos. [Nec ad hereditatis ſucceſſionẽ.]ver.Ecce.vij.pœna.[Accedat.] ex teſtamento vel ab inteſtato,& idem videtur in excommunicato,licet aliud innuatur in partẽ.in Auth.vt cum de app.cog.§.generalem.& ſeq.coll. viij.ſed corrigitur in parte illa.ſ.e.vergentis.§.j.[Nullus præterea.] ver.Ecce octaua pœna , quæ & in excommunicato quolibet locum habet.ſ.de iud.intelleximus.ſ.de excep.cum inter priorem. §.j.& ij.in prin. [Quòd ſi forte.]ver.Ecce.ix.pęna, & idẽ eſt in excommunicato notorio.ſ.de re iud.ad probandum.[Nec cauſæ.] ver.Ecce decima pœna , quæ ſequitur ex proxima ſuperiori. [Si fuerit.]ver.Ecce.xj.pęna,quę & ex ꝓxima decima ſuperiori ſequitur.[Si tabellio.[Ecce.xij.pœna,quæ & in excommunicato vendicat ſibi locum.iij.q.iiij.nullus.De cæteris pœnis contra hæreticos promulgatis dic,vt plene no.ſecundum.ll.& canones.in Summa.e.tit.§.vna pœna.[Damnato]ſi.ſ.e.fraternitatis. quod dic, vt ibi plene no.[Et in ſimilibus.]verſic.hoc verbum duobus modis poteſt intelligi.Primo,vt fiat comparatio de his, quæ hic interdicuntur ad alia conſimilia,puta ad publica officia, quæcunq; ſint illa,& quocunque nomine cenſeantur: quia nec omnia de facili nominari ſpecialiter poſſent,arg.ff.de præſcrip.ver.l.iiij.& quia ſecundum diuerſas prouincias ipſorum nomina variãtur, ſed nec eſt vis in nominibus facienda,vt patet in eo,qđ le.& no.ſ.de procura.petitio.Item ſicut ſunt actus oẽs legitimi.ff.de reg.iur. actus. qui omnes ſunt talibus interdicti: quia & omnibus infamibus.ſ. de teſti.licet ex quadam.§.j.in fi.Secundo poteſt fieri comparatio de perſonis hęreticorum ad alias ſimiles,ſicut ſunt ſciſmatici, & etiam notorij excommunicati,qui & a prędictis omnibus repelluntur,vt patet in concor.ſ.ſigna.in ſingulis.ver.& ſecũdum hoc excommunicati notorij inteſtabiles ſunt,nec aliquem ibi obligare poſſunt,in quo tamen aliqui contradicunt, ſuper quo vide qđ no.extra.d.n.de excep.pia.reſpon.j.ver.& excommunicati. lib. vj. & ſ.de dolo & contu.veritatis.in fi.& in Summa de pœnitentijs. §. fi. ſub. §. quid de his qui excommunicati. ¶[Si vero clericus.] vij.pars.[Fuerit]receptator,defenſor,vel fautor hæreticorum.[Deponatur.]exceptis pœnis ſupradictis contra laicos promulgatis, quæ & in ſimili tantum locum habent,quibus & hæc additur ꝓ
20 pter rationem,quæ ſequitur.[Vt in quo maior]&c.nam † vbi crimen eſt grauius,maior pœna eſt imponenda, vt hic, & 50. diſt. quia tua.& patet in eo,quod leg.& no.j.e.§.j.ver.ſimiliter.& ſ.de vita & ho.cleri.vt clericorum.§.j.ſ.de tranſla.epi.c.ii.§.j.Habes ẽt
21 hic ar.ꝙ † ratione dignitatis aggrauatur delictum.ff.de re mili.oẽ delictum.§.j.& per conſequens pœna,ar.ad idem.xxxij.q.j.qui viderit.xxv.q.j.nulli fas.xix.diſt.nulli.xl.diſt.homo Chriſtianus. vn
22 de & qui † magnus ſine comparatione creatus fuit,ſine venia dãnatus eſt.de pe.diſt.ij.§.principium enim.de hoc no.ſ. de iureiur. cum quidam.[Si qui autem.]ver.[Tales.] ſ.credentes, receptatores,& fautores hęreticorum.vt ſ.e.§.proxi.in prin.[Denotati.]ar.
23 † ꝙ ſi quis communicat excommunicato non denuntiato , licet peccet venialiter,non tamen mortaliter, poſt denuntiationẽ vero ab eccleſia ſolenniter factam peccat mortaliter. ad idem.ſ. de poſtul.præla.c.j.§.j.& ij.& ſecundum hoc intelligi poteſt. ſ.qđ metus cauſa.ſacris.vt & probatur extra.d.n.de ſen.excom.ſtatuimus.§.fi.lib.vj.quod dic,vt ibi no.& j.de cleri.excom.mini. ſi celebrat.§.pen.& fi.[Satisfactionem.]De hoc dic,vt plene no.ſ.e.§. credentes.ver.j.[Percellantur]qui enim participat excommunicato ſcienter,& monitus ſe non corrigit,eſt excommunicandus. j.de ſen.excom.quod in dubijs.xj.q.iij.qui communicat.ſecundũ B.& extra.d.n.de ſen.excom.ſtatuimus.lib.vj.¶[Sane clerici.] viij. pars.[Peſtilentibus] a peſte, quæ prouenit a participatione eorũ. ſi.ſ.de ſimonia.ſicut ſimoniaca.[Sepulturæ.] de hoc caſu & alijs dic,vt no.ſ.de ſepultu.ex parte.§.fi.[Alioquin.]ver. ſubaudi excõmunicati ſunt clerici ipſo iure,cum cenſeantur fautores.ſ.e.§.credentes.& cum ab ore Papæ tales ter excommunicentur in anno
24 † celebrantes autẽ diuina coram excõicatis a Papa excommunicati ſunt.j.de ſenten.excom.ſignificauit.reſtat,ꝙ ſi ſic excommunicati celebrent,ac ſacramenta interdicta miniſtrent,irregularitatem incurrunt.j.de cleri.excom.miniſtran.c.j.& c.ij.& c.poſtulaſtis.Præterea dicimus,ꝙ ſuo priuentur officio.&c.xj.q.iij.ſi quis epiſcopus damnatus.& c. ſi quis epiſcopus in concilio. [Abſque indulto]ſi.j.de cler.excom.mini.c.j.ij.& iij.& iiij.j.de rapto.c.ii.in fi.vbi de hoc.Cum ergo hanc reſtitutionem ſibi ſpecialiter retineat Papa,alijs inferioribus hoc ꝓhibuiſſe videtur, vt patet in eo, quod le.& no.ſ.de præben. graue.§.fi.ſic econuerſo abſolutionẽ, quam ſibi non retinet,alijs cõceſſiſſe videtur.j.de ſen.excom.nuper.§.in ſecundo.ver.fi.quamuis autem hæc reſtitutio prohibeatur epiſcopo,ipſum tamen reuertentem poterit ab excommunicatione abſoluere,& eccleſiæ reconciliare.ſ.e. ad abolendam. §.j. ad fi.Quod verum eſt quo ad ſententiam canonis,ſecus de ſententia oris Papæ quã ter in anno ꝓfert.vt ſ.e.§. ver.alioquin.in prin. ab illa enim nullus inferior Papa abſoluere poterit.ſ. de maio. & obe.cum inferior.ex quo & ſequitur,ꝙ nullus poteſt ad plenum reconciliare hæreticum ſine domini Papæ licentia ſpeciali,quod eſt dignum no.niſi dicas,ꝙ hæc ſententia lata ab ore Papæ canõ eſt generalis,a quo & inferior poteſt abſoluere,ex quo Papa non retinet ſibi abſolutionem.j.de ſen.excom.nuper.§.in ſecundo.& adde quod no.j.de priuil.cum hoc.in prin.& de ſen.excom.a nobis.ij.§.vt autem.ver.fi.[Similiter.]verſi.[Regulares.] ſubaudi. caueant,ne talibus exhibeant eccleſiaſtica ſacramẽta,alioquin ſuo priuentur officio &c. vt ſ.eo.§.reſpon.j.ver.i. [Quibus etiam.] ſcilicet regularibus circa prædicta delinquentibus.[Hoc.] i.hęc pęna ad ipſos magis aggrauãdos,ſicut ergo clerici ſeculares grauius
25 puniuntur,quam laici: quia ratione clericatus † grauius peccant, vt legitur,& notatur.ſ.eo.§.proxi.ſic & religioſi plus peccant ratione religionis,quam clerici ſeculares,& ideo grauius puniũtur, vt hic.[Vt illorum.]ſi omnes,vel maior pars delinquant.hoc planum eſt,alioquin contra.ſ.de his quæ fi.a ma.par.c.quæſiuit.Vel dic,ꝙ hoc eſt ſpeciale ratione immanitatis criminis cõtra illam regulam,ſicut & alias no.ſi.ſ.e.vergentis.§.j.& ii.& ar.in eo quod le.& no.ſ.de offi.archid.ea quæ.§.vnico.[Priuilegia.] quod dic,vt plene no.ſ.ad abolendam.§.fi. & eſt ſi. j. de priuileg tuarum. §.j. ver.j.¶[Quia vero.]ix.pars.[Apoſtolus dicat.]Ro.x.c.[Omnesq.] ver.[Prohibiti,vel non miſſi.]hoc ideo dicit: qa aliqui ſunt miſſi ordinarij per vniuerſum mundum,& omni creaturæ.vt probatur Mat.vlt.xxi.di.in nouo.Vnde & dicit decretum,ꝙ nullus audeat prædicare præterquam domini ſacerdotes.xvj.q.j.adijcimus quod de ſacerdotibus.i.epiſcopis Anthonomaſice eſt intelligendum,non ergo refert quis epiſcoporum prædicet,ſed quid prędicet,& ſic poteſt intelligi.xix.diſt.ſecundum.quod verum eſt, niſi ab illo,cuius eſt diœc.prohibeatur,arg.vj.q.iij.ſcriptum.Vel illud intelligatur non de falce prædicationis,ſed iuriſdictionis,cum.n. epiſcopi miſſio tãta authoritate roboretur,vt patet.ſ.e.gl.in prin. non poteſt prohiberi,imo ab omnibus debet recipi , & admitti, vt patet.ſ.eo.cum ex iniuncto.§.ij.ver.ſed oportet.& ver.Ioannes. Dummodo caueat ab errore,alioquin contra. j. de purga.cano. inter ſolicitudines.& xl.diſt.ſi Papa.maxime quia verbum domini non eſt alligatum.ij.Thim.ij.b.Sed verius eſt,vt epiſcopus ſemper admittatur,& vbique,niſi ab illo,cuius diœc.intrat, prohibeatur,nam ex quo eſt prohibitus , alligatur verbo, prohibito, vnde & debet omnino abſtinere,vt hic,& probatur.ix.q.ij.c.j.& ij. & c. epiſcopi.& in eo quod le.& no.ſ.de vſu pal.c.antepen.ad fi.quamuis autem non prohibitus poſſit epiſcopus prædicare in aliena diœc.non tamen indulgentiam dare,niſi hoc faciat authoritate ſedis Apoſtolicæ ſibi commiſſa,vel de expreſſa licentia epiſcopi. vt j.de pe.quod autem.Ratio diuerſitatis hæc eſt : quia per prędicationem

cationem non intelliguntur multum iniurioſe alieni limites vſurpari,nec aliquod paratur præiudicium graue, imo fit melior conditio epiſcopi,cuius eſt diœc.& animarum ſibi commiſſarũ, vt probatur.xcv.diſt.ecce.vnde & videtur, ꝙ eo inuito hoc exerceri poſſet,arg.ff.de neg.geſt.ſoluendo.ff.de ſol.ſi pro me. & l.ſoluere.& l.ſi debitor. Sed non obſtat : quia & ſi non fiat ei graue ꝑiudicium,vt dictum eſt, tamen aliquatenus intereſt ſua, ne ipſo inuito fiat,ne vtiq;.ſ.videant ſui termini vſurpari, ar.ff.de neg.ge. cum pecuniam.in fi. Alij autem exceptis epiſcopis, & ſaluo. qđ no.j.e.ſuper verſi. non miſſi præter authoritatem.& ſuper verbo, epiſcopo loci non debent prędicare populo,cuius curam non habent,niſi a ſede apoſtolica, vel catholico loci epiſcopo hanc expreſſe obtinuerint poteſtatem,vt ſequitur hic, qui,& ſi ipſam obtinuerint,reuocari poſſunt,quandocunque placuerit concedenti,ar.ff.de iudi.iudicium ſoluitur. ſecundum hoc ergo expone qđ dic dicit.[Omnes.] ſubaudi epiſcopi.[Qui] ſubaudi,ab illo cuius eſt diœc.[Prohibiti.]vel alij quicunq;.[Non miſſi præter authoritatem]&c.ſicut hoc conceſſit prædicatoribus, & minoribus,& alijs quibuſdam religioſis,vnde non ſunt prohibẽdi, vt hic patet, & j.de exceſ.prælato.nimis praua.& ſ.de cleri.non reſi.fraternitati.cum ſuis concor.Sed caueant ipſi,ꝙ ſuis terminis ſint contenti.ſ.de ſepultu.c.j.§.fi.alioquin poterit eis prædicatio interdici, vt patet in eo,quod le.& no.j.de priuil.tuarum.§.j. [Epiſcopo loci.] ſi.j.de pœ.cum ex eo.reſpon. j. vbi de hoc. non ergo licet abbati hanc authoritatem dare.ſecundum.d.n.arg.ſ.de præſump. nonne.& expreſſius.j.de exceſ.præla.accedentibus.Secus ſi miſſam velit quis celebrare: quia illud poteſt concedere quilibet incuratus, dummodo conſtet eſſe presbiterum celebrare volentem.ſ.de cleri.peregri.c.iii.ſecundum.d.n.quod dic,vt ibi no. Ratio diuerſitatis eſt: quia in primo magis imminet periculum,quam in ſecundo,vt patet.ſ.e.cum ex iniuncto.j.e.c.j.ſecundum.d.n. cum his q̃ ibi no. Vel dicas,ꝙ ſi perſona nota ſit volens prædicare,ſicut magiſter in theologia,vel alius competens idoneus prædicator, etiã quilibet incuratus hanc authoritatem dare poterit. ſecundum.d. n.arg.ſ.de offi.ord.ab eccleſiarum.quod intelligo caſualiter,& in tranſitu,ſed epiſcopus hoc generaliter concedere poteſt per totã ſuam diœc.ſ.de offi.ordi.inter cætera, quod inferior non poteſt,
26 vt hic.[Publice,vel priuatim.]Priuata † enim magis ſuſpecta eſt, arg.j.e.§.j.ver.j.& in eo quod le.& no.ſ.e.cum ex iniuncto.reſpõ. j.ver.j.in prin [Vſurpare.]Vſurpare intelligitur, qui miſſus nõ ꝓbatur,vel per literas Papæ,vel epiſcopi,vt ſ.vel qui miſſionem nõ probat per operationem miraculoſam,vel ſcripturæ teſtimoniũ ſpeciale quod dic,vt plene le.& no.ſ.e.cum ex iniuncto. §.ij.& q etiam probat miſſionem.ſi ab illo,cuius eſt populus,prohibeatur niſi ipſa miſſio ſuperioris authoritate roboretur,vt patet ex eo,qđ ſ.legit,& no.[Præſumpſerint.]ſubaudi,ſi moniti non deſtiterint. [Excommunicationis]&c.aliter enim non eſt quis excommunicandus,niſi monitione præmiſſa,vt patet in eo, quod le.& no. ſ.e.§.ſi vero dominus.& §.moneatur.[Et niſi.]ver.[Quod citius] ad arbitrium ſuperioris.[Reſipuerint.] ſint excõmunicati.[Alia competenti.]arbitraria.vt patet in eo,quod legitur,& no.ſ.de offi.leg.de cauſis.§.vnico.[Plectantur.] quia creſcente contumacia debet augmentari & pœna, vt hic, & le.& no.ſ.vt li. non conte. c.fi.§.fi.¶[Adijcimus.]x.pars [Honeſtas.]ſi.ſ de offi.archi.c.j.ſ. de offi.ord.inter cætera.[Bis aut ſaltem ſemel.]ſi.ſ.de offi.arch.mandamus.[Fama fuerit.]alias enim niſi ex cauſa tali, vel conſimili non eſt prouincia (etiam occaſione religionum , vel hæreſum) commouenda.vt in Auth.de mandatis prin.§.neque occaſione. colla.iii.Ex cauſa autem hoc poteſt facere iudex eccleſiaſticus,vt hic,& contra rebelles procedere quantumcunque dignitatis exiſtant,vt patet ſ.e.§.ſi vero dominus.& præce.& ſeq.& in eo quod plene no.in Summa eo.tit.§.qualiter deuitetur.maxime in verſi. ergo cognitio.& ver.& hoc intelligas.[Et ibi.]ver. [Viros]ſi.ſ.de
27 accuſ.ſicut olim.§.j.in prin.[Totam viciniam.]ar.ꝙ† vniuerſitas poteſt præſtare iuramentum calumnię.ſic.xxxv.q.vj.epiſcopus in ſynodo.ſecundum.B.hoc multum remotum eſt arg. & planum eſt,ꝙ vniuerſitas,vel collegium nec conueniri,nec agere,nec iurare poteſt,niſi per ſindicum, vel prælatum, vt patet in eo, quod le.& no.ſ.de ſindico.c.vnico.extra.d.n.de teſti. ad hæc præſentiũ. reſpon.j.ver.ab eiſdem.lib.vj. Eſt tamen hic ar. ꝙ vniuerſitas delinquere poteſt & ꝙ contra ipſam & ſingulos de vniuerſitate poteſt fieri inquiſitio.& ꝙ ſinguli iurabũt & pro delicto proprio punientur,vt le.& no.ſ.e.ad abolendam.§ ciuitas.& de ſimonia.dilectus.ii.§ abbatibus. Excommunicari autem non poteſt ipſa vniuerſitas,quod dic,vt le.& no.extra.d.n.de ſenten.excom.Romena.§.fi.lib.vj [Occulta conuenticula.]ſi.ſ.e.cum ex iniuncto. reſpon.j.ver.j.in prin.vbi de hoc.[Diſſidentes.]propter quod merito ſuſpecti habentur,vt hic.& ſ.de elec in cauſis.§.j.& ar.xli.diſ. quiſquis.lxxxvi.diſt.inferiorum.xxiii.q.viii.præterea.ff.ad l.Aqui. ſcientiam.ff.de his qui no.infa.quid ergo.§ j.[Indicare.]ſi.xxxv.q. vi.epiſcopus in ſynodo.ſ.de teſti.cogen. præterea. ii.qõne.vii.quapropter.xxii.q.j.ſi quis per capillum.[Ipſe autem epiſcopus.] ver. [Purgauerint.] immo in purgatione defecerint , vel quia iurare nolunt, vt.j. §.j.vel alio modo, tunc enim puniuntur tanquam conuicti, vt ſequitur, ſecus de illis, qui negligunt ſe purgare,quia illi excõmunicatur, & hæc eſt differentia quantum ad illum articulum inter hunc & illum , quem habuiſti.ſ. e. §. i. vbi de hoc. Vel dic, vt no.j. de pur.ca.inter ſolicitudines.§.fi.quod verius eſt. [Canonice.] vt ſcilicet,tanquam hæretici condemnentur hi,qui in purgatione deficiunt.ſ.e.§.j. Hi vero,qui lapſi ſunt ſine vlla audientia, ſeculari iudicio relinquantur. ſ e. ad abolendam. §.illos quoque. ¶[Si qui autem]xj.pars.[Obſtinatione damnabili.]Hoc ideo dicit,quia & quandoque religioſi nõ rebelliter,ſed ex quadã honeſtate iurare renuunt,vt patet in eo,quod leg.& not.ſ. de teſti.nuper.ſ.de iureiur.& ſi Chriſtus.§.fi. Sin autem hoc aliqs omnino renueret dicens, ꝙ crederet peccare mortaliter,quia nullo modo eſt iurandum hoc ipſo hæreticus reputatur, hic, & habet̃
28 pro conuicto,ſicut & pro condemnato habetur † is. qui renuit iurare de calumnia, vt le.& no.ſ.de iura.calum.c.fi.§. pęna.ſicut & is,qui neque defendit, neque exhibet, vt contumax condemnetur.ff.de nox. quoties.§.in poteſtate.ideoque tenetur quis per iuramentum purgare de hęreſi conſcientiam de conſecra. d. ij. ego Berengarius. j. q. vij.quoties.maxime quando circa hũc articulũ errare pręſumitur. Quòd ſi omnino iurare renuat,de ſecta Valdentium, qui omnino iurare renuunt,præſumitur,& hoc ſolo hæreticus reputatur , vt ſequitur, & hoc argumento leui a fide deuians hæreticus cenſetur,& ſic poteſt intelligi. C. e. ti.l.ij.alias autem propter ſolam ſuſpitionem q̃uis vehementem de tanto crimine non condemnatur, quod dic vt no. ſ.e. c. §. qui autem. in fi.& de præſump.literas.§.fi.in prin. ſecundum hoc duob. modis poteſt intelligi, quod legitur.C.de fide inſtru.l. j. & ſ. de ſimo. & ſi quęſtiones. reſpon. j. ver. j.& ij. vt ſcilicet quod ibi dicit de tali,ſiue tenui religione intelligatur de obſtinata & damnabili,& ſic hæretica,de vel ſimplici & honeſta,qui intellect⁹ vltimus magis congruit menti , vt patet in dicto ca. & ſi quæſtiones.reſpon. j.in fi. ¶[Volumus igitur.]xij. pars. [Inuigilent.]Erant enim paſtores ſuper gregem ſuum vigilantes . Luc. ij. quod dic, vt plene no.ſ.de offi.archipreſ.ca. fi.in prin.[Canonicam.]de qua ſequit̃. j.e. §.j. ¶[Si quis enim]xiij. pars.[Super expurgando.] nam & ſi generaliter ſit epiſcopi negligentia reprobanda . vt patet in eo , quod le.& no.ſ.de offi.ord. irrefragabili.reſpon.j.hęc tamẽ eſt in hoc caſu propter periculum fidei. ſpecialiter deteſtanda.[Negli
29 gens.]† Remouetur ergo prælatus propter negligentiam . vt hic, & j.q.j.§.ecce cum honoris.& no.ſ.e.c.prox.§.fi.[Inditijs]inditia igitur probant crimen,vt hic.& ſ.e.§.adiicimus.ver. j.& ii. q. viii. ſciant.xxxii.q.j.dixit dominus.j. de priuil. cum olim. & C. de rei ven.indicia.ſ.de cleri.peregri.c.ii.§.vnico. cum ſuis concor. ſ. de præſump.c.illud.& c.literis.& c.tertio [Deponatur.]tanquam negligens & remiſſus,vt ſ.[Et in locum.]verſi.[Qui velit & poſſit.] ſi. ſ. de cleri. non reſi. quia nonnulli. §. j. & c. relatum. reſpon.1. & §. 1.

SVMMARIVM.

1 *Vitia non ſunt committenda prætextu pietatis.*
2 *Laicus nullus eſt admittendus ad prædicandum.*

CAP. XIIII.

SIcut in vno corpore, & infra. Quod deeſt,in hac deciſione legitur.ſ.e. cum ex iniũcto.§.ſicut enim.[Sub ſpecie virtutum.]ſic.ſ.e.c. pro-
1 xi.§.quia vero.xli.diſt. ſæpe vitia. † etenim prętextu pietatis non ſunt vitia committenda. 30.q.1.noſſe.& eſt hæc cauſa,quare nullus prædicator admittendus eſt niſi miſſus,periculoſum eſt enim cũ ſub ſpecie huius boni hæreticus aculeus poſſit latere,vt hic,& in prædictis iuribus.& j.q.j.§.ecce cum honoris.32.diſt.§. verum. & xlii.diſt.quieſcamus.quamuis idoneus poſſit ſe vltro offerre ad mittendum,vnde Eſa.vj.Eccè ego,mitte me.viii.q.j. in ſcripturis. xvi.q.1.§.hoc idem,ar.ff.de tu.& cu.da.ab.l.vbi.& l.prætor. ¶[Nos attendentes.]ii.pars.[Præcipuus.]ſic.ſ.eo.cum ex iniũcto. §.ſicut enim.ver.1.[Dominus Apoſtolos.]nec vniuerſitas aliqua poſſet ſubſiſtere ratione,niſi hmõi magnus eã dñię ordo ſeruaret.89.di.
2 ad hoc.ideoque † nullus laicus eſt admittendus,cuiuſcunque meriti,vel ordinis exiſtat,vt hic ſequitur,& patet.ſ. e. cum ex iniuncto.reſpon.1.ver.1.& §.ſicut enim.ver.cum igitur.& ſequen. & §. licet autem.

SVMMARIVM.

1 *Hæreſim docentes,vel addiſcentes qualiter puniuntur.*
2 *Simoniacus hæreticus reputatur.*

CAP. XV.

EXcommunicamus. [Diuerſas.] 24.q.fi.§.fi.[Conueniunt.]quia ad eũdẽ finem.ſ.deceptionis & erroris tẽdunt.ſi.ſ.eod. excommunicamus.reſpon.j.quod dic vt ibi no.¶[Damnati vero.] ii.pars.[Puniendi.] ſic.ſ.eod.excommunicamus.rñ.1.ver.damnati.& c.ad abolendam.§.præſenti.ſed
1 quæ eſt debita animaduerſio? Rñ.vt docentes † vltimo ſupplicio affligantur,addiſcentes vero.10.librarum auri pœna mulctetur.

C.e.tit.quicunque ad fi.& hoc intelligitur de addiſcentibus, qui nondum didicerunt, ſed cauſa addiſcendi ad hæreticos acceſſerunt,nam ſi incępiſſent diſcere,& ſic ad actum perueniſſent, eadem pœna punirentur,qua & docentes,& ſic ſoluitur,nec contra dicit.C.de Mathematicis.l.culpa.ſimilis eſt tam prohibita diſcere,quam docere.De cæteris dic,vt plene no.ſecundum.ll.s̃.eo. ad abolendam.& ſecundum eaſdem.ll.& can.in Sũma.eo.tit.§.qua pœna.[Degradatis.]s̃.c.ad abolendam.§.j.[Si qui autem.]ver.ab hoc loco vſque ad fi.additur declarando quod deeſt.s̃.eo.excommunicamus.reſpon.j.ver.damnati.& c.ad abolendam.§.j.& ii.nã alia quæ hic præmittuntur,dicuntur ibi,& quædam alia,vt ibi patet.[Deprehenſi.]publice.ita ꝙ notorium ſit,vt in eo quod legitur & no.j̃.e.c.j qui ſi ſtatim ſponte redire voluerint, admittendi ſunt.vt s̃ eo. ad abolendam.§.præſenti.ita tamen ꝙ in carcerem ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudantur,vt hic ſequitur, & hoc non fuerat ibi dictum,quod hic declaratur, vt ibi no. [In perpetuo carcere.] ſicut & ſimoniacus eſt in monaſterio detrudendus.j.q.j.reperiantur.s̃.de ſimonia.quanta.& eſt bona ſimi
2 litudo,† nam ſimoniacus hæreticus reputatur.j.q.j.eos qui. vj.q.j. §.ſed licet.s̃.de ſimonia. quoties. vbi de hoc.& idem iuris eſt hodie decredentibus.vt j̃.§.j.¶Credentes autem.]iii.pars. [Eorum.] ſcilicet hæreticorum. [Similiter.] damnati ergo de credentia per eccleſiam ſeculari iudicio eꝯ vt leg. & no.s̃.e.§. damnati. Hodie ergo non excommunicantur,nec ſuſpenduntur,ſicut receptatores & defenſores,licet olim ſecus eſſet,etiam tempore concilij generalis,quod dic,vt legitur,& no.s̃.eo.excommunicamus.§.credentes.

SVMMARIVM.

1 *Vaſalli ſunt abſoluti a iuramento fidelitatis ſi dominus eſt effectus hęreticus, & quid ſi reconciliatus eſt.*

CAP. XVI.

1 ABſolutos. Ipſo iure hodie,vt hic,olim non ſic erat † expreſſe dictum,imo ꝙ deberent abſolui,quod dic,vt le.& no.s̃.e.excommunicamus.§.ſi vero dominus.ver. j. Sed nunquid ſi talis reconcilietur fidelitates iſtas ipſo iure recuperabit? Videtur,ꝙ ſic.C. de ſent.paſ.l.j.& l.fi.Tu vero dicas,ꝙ non,ſicut nec faceret,ſi fuiſſent vaſalli ab hac fidelitate ſimpliciter abſoluti,arg.s̃. de diuo.de illa,Secus ſi ad tempus lata eſſet ſententia. ſ. quamdiu in excommunicatione perſtiterint.j̃.de pœnis.c.fi.in fi. quia tunc ceſſante tempore erroris ceſſaret & talis ſententia,vt patet in eo, quod leg. & no.s̃.de vita & hone.cleri.c.fi.ad fi.& ſecundum hoc intellige. xv.q.vj.iuratos.& c.nos ſanctorum.[Manifeſte.]Secus ergo ſi occultè,arg.s̃.de ſimonia.ex tuæ.& c.ſicut nobis.in fi.cum ſuis concor.& c.fi.& no.s̃.e.c.proxi.§.j.ver.ſi qui autẽ.[Aliquo pacto]&c. ergo ſi ſub certa pœna aliquid ei ſoluere tenebatur,pęna non cõmittitur,cum enim talium bona poſſint occupari,multofortius retineri,vt patet in eo,quod leg.& no.s̃.e.excommunicamus.§.ſi vero dominus.ver.j.Eodem modo non intelligitur is,qui iurauerat deierare,quaſi iuramentum habeat in ſe tacitam conditionẽ. ſ.ſi in tali ſtatu permanſerit,ꝙ ei communicandum ſit, arg.s̃.de iureiur.quemadmodum.reſpon.j.ver. quia in illo. cum ſuis concor.& s̃.e.excommunicamus.ii.§.credentes.& idem ſi alias excõmunicatus eſſet,vt in dictis c.xv.q.vj.nos ſanctorum.& c.iuratos. quod dic,vt no.in Summa.de ſen.excom.§.fi.ſub. §. quid ſi tenor ſacramenti. niſi forſan neceſſitas immineat, vel ex indulgentia aliud contingat,quod dic,vt le.& no.j̃.de ſen.excom.ſi vere.

¶De ſciſmaticis.i.ab vnitate eccleſiæ decedentibus.xxiiii.q.j. ſciſma.& ordinatis ab eis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Sciſmaticorum varia genera.*
2 *Prælatus ſciſmaticus ſi aliquid acquiſiuit,vel cum aliquibus contraxit, quod agendum.*
3 *Simoniaci etiam in beneficio ſunt infames.*
4 *Ordinator nihil confert in ordinatione,ſed ſolus Deus.*

CAP. PRIMVM.

QVod a prædeceſſore noſtro.& inf. [Ab Octauiano & Guidone]qui papatũ tenuerunt. Et nota ꝙ iſte Octauianus, antequam papatũ adeptus eſſet,appellabatur Octauianus filius Ioãnis Maledicti, poſt papatum vero adeptũ vocatus fuit victor,& vixit annis.viii.& menſibus. vii. eo mortuo ſucceſſit ei in ſciſmate Guido Cremoñ.de quo hic loquitur, qui & poſt papatum adeptum vocatus eſt Paſchalis,& vixit annis tribus,& menſibus quatuor, & diebus. xxiiii. Quo mortuo ſucceſſit in locum eius Ioannes de Struma,qui & Calixtus vocatus eſt. His autem ſucceſſit Lando,qui & Innocentius vocatus fuit,& hi omnes ab Alexand.iii. excommunicati fuerunt, & mala morte perierunt,quorum tres fuerunt presbiteri Cardinales,quod patet ex cronicis,licet hic fiat tantum mentio de duobus,de quibus & dicitur hic,ꝙ non ſolum ſciſmatici fuerunt.vt j̃.eo.§.alienationes. ſed etiam hæreſiarchę,vt hic ſeq.Alij vero exponunt id,quod hic ſequitur.[Hæreſiarchis.] i.ſciſmaticis.De ſimilibus ſciſmaticis dicitur.s̃.de ſacra.non iteran.c.ii.reſpon.j.horum facta damnantur hic,vt ſequitur.[Irritas]quantum ad executionem,vt hic,& ix.q. j.ordinationes.niſi probabilis ignorantia excuſaret,vt ibi. & j.q.j. ſi qui a ſimoniacis.vel niſi cum eis fuerit diſpenſatum.j̃. eo.c.j.s̃. de or.ab epiſcopo.c.j.§.fi.& c.ii.vbi de hoc.& no.plenius.j̃.e.c.j.in fi.Licet enim tales ſeruata forma eccleſiæ vera conferant ſacramenta s̃.de hæreticis.c.ii.executionem tamen quam non habẽt conferre non poſſunt.j.q.vij.Daibertum. ¶Adijcientes.] ii. pars.
1 [Sciſmaticos.] † Largo modo dicitur ſciſmaticus quilibet criminoſus.j.q.j.ſacerdotes.xxiiii.q.iii.reſecandæ.itaque & tales non tenentur his pęnis.Dicuntur etiam aliquantulum minus large ſciſmaticis omnes excõmunicati & maiori.xxiiii.q.iii. Apoſtolicæ. tam ſacerdotes. de excommunicati. Ex quibus aliqui ſunt, qui non peccant,imo potius merentur in excommunicatione manentes,& ſententiam ſeruantes,vt patet.j̃.de ſen.excom. inquiſitionem.de his no.s̃.de excep.exceptionem.ſecũdum.d.n. Stricto vero modo dicitur ſciſmaticus ab vnitate eccleſię Romanæ diuiſus ſuos epiſcopos & presbiteros creans, & ſuas conſtitutiones faciens.vii.q.j.factus eſt.& c. Nouatianus.& c.denique & contẽnit conſtitutiones eccleſiæ.xix.diſt.nullis.Idem eſt ſi contra archiepiſcopum ſuum inſurgat,& epatũ teneat,& ſuos ſacerdotes faciat. vii.q.j.ſcire.xxiiii.q.iii.inter ſciſma & in his habet locum hæc decre.nam excommunicati ſunt vt hæretici,vt hic innuit ſm quoſdam.Alij dicunt ꝯ in hoc vltimo caſu, dummodo recognoſcat Romanam eccleſiam: quia talis non dicitur diuiſus ab vnitate, ſed magis proprie dicitur inobediens,& id puto verius, vt ex præmiſſis iuribus colligi poteſt,ꝙ ſi nullum caput ſuper ſe recognoſcat,non tamen epiſcopatum teneat,vel epiſcopalia exerceat,talis non ſciſmaticus,ſed acephalus dicitur,& indubitanter reus & improbus eſt.xciii.diſt.nulla ratione.xviii.q.ii.abbatibus. Dicuntur etiam ſciſmatici,qui coniurant contra ſuum epm, vel prælatum,quorum ordinationes non ſunt irritæ: quia non ſunt ſuſpẽſi ipſo iure,ſed ſuſpendendi & etiam deponendi.xj.q.j.coniurationem.& quatuor c.ſequentibus.& quamuis ſemper præſumatur ꝯ coniuratores,maxime quando cõiurant in perpetuum,vel generaliter.xj.q.j.ſi qui clerici: tñ ſi aliqui boni viri ſimul iurarent de non obediendo alicui hęretico,vel intruſo,vt melius adinuicem ſe iuuarent,& talem repellent,non eſſet improbandum,ſed.tolerandum.xvi.q vii.ſane.ſm.d.n.Sed cum iſti Octauianus & Guido eccleſiam Romanam rexerint,quomodo poſſunt dici ſciſmatici,imo poſſunt dici ſciſmatici auertentes ab eis, vt ex præmiſſis patet? Rñ.Iſti tempore Alexan.iii.qui canonicè electus fuit,intruſerunt ſe,& ideo ipſo facto fuerunt excommunicati cum omnibus fautoribus ſuis.s̃.de electio.licet.xxiii.diſt.in nomine Domini.& non ſolum ſciſmatici,imo & apoſtatatici dici debent.lxxix. diſt.ſi quis pecunia.& per totum.& etiam hæretici,vt patet in eo quod no.s̃.e.c.reſpon.j.in prin.& tempore talium dicitur eccleſia vacare reſpectu ipſorum,vt patet in eo,quod no.j̃.eo.c. §. j. ſuper verbo,firmitate.& §.ſi quis autem.ſuper verbo,excommunicationi. ¶Alienationes.] iii.pars.ſi.xii.q.ii.alienationes.[Siue p laicos.] authoritate ipſorum ſciſmaticorum, alioquin emens non eſſet excommunicatus,ar.s̃.tit.j.excommunicamus.j.§.j. ſed potius excommunicandus,vt patet in eo,quod leg.& no.s̃.de foro compe. conqueſtus.[Firmitate.]quia,dum eccleſia paſtorem habet hęreticum,vel ſciſmaticum,vacare intelligitur.s̃.de præſcrip.c. j. s̃. de tranſla.epi.c.ii.§.ſed neque.ver.ſicut iuxta.vnde non valent quæ a tali pręlato fiunt in eccleſię præiudicium.xii.q.ii.ſi qua de rebus s̃.de elec.nihil eſt.§.pen.in fi.vbi de hoc.Quid ſi talis prælatus ali-
2 quid eccleſiæ acquiſiuit? Videtur ſimiliter, ꝙ non teneat, † debet enim commodum cum incommodo compenſari.ff.de neg.geſ. ſi negotia.dicas contra,ar.C.de leg.quod fauore.ff.de minori.ſi iudex.ſm Vin.hoc exaudias, ſi cum diuerſis perſonis contractum ſit,& in contractu vnius eſt lucrum,& in alio damnum, ſi autẽ cum eadem perſona diuerſos contractus inijt,talem inconſtantiam merito recuſaret iudex,ar.ff.de procu. in cauſæ. debet enim commodum tunc cum incommodo compenſari.ff.de neg. geſ. ſi negotia,ar.C.de reputa.l.vnica.ff.pro ſocio.ſi non fuerint.§.fi.& l.ſeq.Et hoc verum eſt,vbi contractus ſunt connexi,ſecus ſi ſeparati.ff de mino.etiam ſi.§.j.& l.ꝙ ſi minor.§.reſtitutio.[Reuertantur.]Quid ſi rehaberi non poſſunt,niſi pecunia data? Dic,vt le.& no.s̃.de rebus eccl.non ali.ad audientiam.s̃.vt li.pen.eccleſia. ii.§. fi.¶Si quis autem.] iiii.pars.[Contraire.]ſ.exequendo ordines,beneficia retinendo,vel bona alienata,vt s̃.e reſpon.j.& §.j.& ii.[Excommunicationis]&c.Eſt ergo iſte canon latę ſententię,de quo nihil per alios eſt gloſſatum,ſed forſan fui local is,vel forſan hęc ſententia reſpicit illos,qui ſciſmaticis adhærebant, & ipſos fouebant,tales enim excommunicati ſunt,ſicut & hæretici, & fauto-

res ipſorum.s̃.ti.j.excõicatus.j.§. credentes.24.q.j.c.ij. vnde & tales ſciſmatici hæretici appellantur.s̃.eo.c.rñ.j. & 24.q.j.alienus.& q.iij.innter ſciſma Alij dicunt,ꝙ tales non ſunt excõicati,ſed excõicandi tantum,vt patet.23.diſt.in nomine.in fi.ubi dicitur dãnetur.Nec obſt.quod hic dicitur,quia iſti a Papa Alexandro excõicati fuerunt localiter,& ad tempus, illi autem ſciſmatici, qui ab vnitate eccleſiæ recedunt,vt græci, excõicati ſunt ipſo iure, vt in prædictis iurib.& xix.diſt.nulli. Nos dicimus, ꝙ illi ſciſmatici tantum,qui extollunt ſe contra Romanã eccleſiã,& ab ipſa ſe ſeparant,& eis adhærẽtes excõicati ſunt ipſo iure,vt hic,& tales hæretici dicuntur & hi,qui principales ſunt,hæreſiarchæ vt s̃.e. c. in prin.Talis etiam ſentẽtia fertur, ſeu potius innouatur a quolibet epo de nouo conſecrato,quẽ conſecrator interrogat dicẽs. Anathematizas omnem hæreſim, ſubaudi non ſolum errantem in fide,ſed etiam extollentem ſe aduerſus hanc.ſ.Romanam ſanctã catholicã eccleſiam,& is,qui conſecratur,rñdet. Anathematizo, ſicut in libro pontificali poteſt videri.& s̃.titu.j. excõicamus.j. in prin.Alij autem ſciſmatici non ſunt excõicati,ſed excõicandi,ut in dicto c.in noĩe domini.& qui ſint hi & alij.not.s̃.eo.§.j.& hoc iuncto.in Summa.eo.ti.de cæteris? Dic circa hunc articulum,ut ibi plene not.¶Illos vero] v.pars. [Sponte] ſecus autem ſi coacte coactione abſoluta.l.diſt.presbiteros.quod dic,ut no.quod metus cau.ſacris.tales tamen ſuſpenſi manent,vt ſequitur,licet iurm,cũ temerariũ fuerit,ipſos non aſtrinxerint xxij.q.4.per totum. [De tenendo ſciſmate.]Hic no.ſm d.n.ex eo quod hic ſequitur,& legitur.s̃.eo.c.rñ.j.ꝙ nullum peccatum quantumcunq; graue, vel enorme ſit in ordinatore,uel ordinato impedire poteſt, quominus ordinatus characterẽ recipiat & excutionem in habitu,licet non in actu : quia ligata eſt executio in aliquib. caſib. ſicut patet in homicida,qui & ſi ordinet,& ordinetur,tñ executionem non habet,quia per conſtitutionem eccleſiæ irregularis cẽſetur, vnde nunquam ſine peccato celebrare poteſt, niſi ſecum per Papã diſpenſetur,ut patet.s̃.de temp.ord.c.fi. quantãcunq; pñiam egerit. s̃.de accuſ.inquiſitionis.Alij autem criminoſi,vt adulteri, fures, periuri,&c.licet quandiu ſunt in peccato celebrare non debeant s̃.de cohabi.cleri.& mulie.c.fi. nexibus tamen conſtitutionũ nõ habent ligatam executionẽ ſui ordinis,quin qñcũq; egerint pęnitentiã,ſine aliqua reconciliatione liceat eis ſuũ ordinẽ exequi ſalua diſtinctione no.s̃.de temp.ord.ex tenore.Idem uidetur dicẽdum & de irregularitate ordinatoris,uel ordinati,quæ tñ talis eſt, ꝙ non impedit executionem, quin conferatur habitu & exercitio ſiue actu,puta,quia defectum patitur in natalibus. ar. lvj.diſt. apoſtolica & ca.Cenomanenſem.& c.fi.s̃.de renun.niſi cum pridem.§.perſonæ:idem uidetur dicendum, & de infamia,nã ſimo
3 niaci † etiam in beneficio ſunt infames.C.de epi.& cleri.ſi quęq. §.fin.& tamen executionem conferant.s̃.de ſimo.per tuas.ij.Hoc idẽ vr̃ dicendum de excõicatis occultis,& oĩbus aliis ſupradictis. ſ.ꝙ executionem conferunt,quandiu ab eccleſia tolerantur,arg. j.q.j. Chriſtus. & etiam tales recipiunt executionem,licet ligatã, vt dictum eſt de homicida,& tamen ſunt indigni.de conſec.diſt. ij.non prohibeat.Nec obſt.ix.q.j.c.j.& iij.s̃. de ord. ab epiſcopo.c. j.& ij.quia ibi loquitur de illo,qui nõ tolerabatur ab eccleſia, ſed per ſententiam,uel denunciationem erat iam ei executio interdicta:vnde nec ipſam alij dare poteſt,ſaluo excõicato,de quo dici poteſt,ꝙ quamuis toleretur,dummodo probari poſſit excõicatio,poſſum prohibere volenti ordinari,ne ab eo recipiat ordines quia excõicatus eſt,uel poſſum ei dicere, non recipiam a te ordines,cum ſis excõicatus,nec debeo tecum participare,& ex cauſa poſſit legitime appellari:ſecus eſt in infamibus irregularibus, & alijs ſupradictis,in quibus non eſt admittenda talis exceptio: ſufficit enim,ꝙ ab eccleſia tolerentur.8.q.4. nonne. Ratio diuerſitatis hæc eſt,quia cum excõicato cõicari nõ põt ſine periculo, in aliis ſecus.Quod autem dictum eſt de excõicato, idẽ intelligas de notorio fornicatore,& ſimoniaco,quia a talis obediẽtia propria authoritate recedi poteſt.32.diſt.§.verum.Item ſuſpenſi ab officio, & a collatione ſacrorũ per ſententiam hominis depoſiti pp crimen,quod ab officio remouet, ſine quo ordines non cõferunt. 81.diſt. Maximilianus.& ca.ſi quis clericum.& c.ſi quis presbyter. Itẽ eps,qui renunciauit loco,& ordini,iſti oẽs non conferũt executionem.s̃.de ord.ab epo.ca.j.& ij.Idem de remotis ab eccleſia, uel adminiſtratione ſm quoſdã.ſed melius dr̃, ꝙ licet remoueatur ab eccleſia,non tñ intelligatur ſuſpẽſus ab ordine,vel officio, & ideo bene confert executionẽ,licet peccet conferendo,ſicut vidimus de illo epo, qui renunciauit loco non tñ ordini, talis eñ executionem retinet, & ideo de mandato alterius poteſt ordines celebrare,ut patet.s̃.de ord.ab epi.c.ij.Item oẽs illi, qui ordinãtur a ſuſpenſis,per ſñiam hoĩs,uel cæteris, qui executionẽ non hñt, vel in infinitũ ab ordinatis ab eis,executionẽ non recipiunt ut s̃. eo.c.rñ.j.niſi per manus impoſitionẽ,uel diſpẽſationẽ fuerint reconciliati.24.q.3.notandũ.in hoc tñ nõ uidemus aliam rõnem, niſi quia ſic eſt ab eccleſia cõſtitutũ.32.di.§.verũ.quæ ſuper charactere,uel gratia Dei non conferendis:cũ hæc non ſint in poteſtate Papæ,ſed Chriſti,nihil ſtatuere potuit ſuper non peccantes.32. diſt.§.verum.Excõicati autem minori excõicatione, & ſi ſint ſuſpenſi a participatione,non tñ a collatione ſacrorũ,& iõ ipſa cõferunt,& executionem transferunt,quod dic,ut le.& no.j̃.de cle. excõ.mini.ſi celebrat.§.fi.Quid de intruſis? Rñ. Quamuis ſint intelligibiles & ſuſpendendi,non tñ ſuſpenſi ipſo iure, & ideo executionem trãsferunt.Nec obſt.lxii.diſt.c.j.& ij.quia licet intruſus illis,quibus per intruſionẽ datus eſt,non conferat executionẽ,vt ibi,hoc non eſt ideo, quòd ſit ſuſpenſus, ſed quia non ſubditis, non poteſt executionẽ conferre.ſm.d.n.Tu dic,ut not.s̃.de tem. ord.ꝙ tranſlationẽ.Hæc tamen,quæ præmiſſa ſunt, plus placent d.n.q̃ quæ no.s̃.de ſimonia.per tuas.ij.& c.tanta.s̃.eo.ti.j.fraternitatis.Sed ꝯ ipſum eſt.j.q.j.ſi qui a ſimoniacis.vbi dicit,ꝙ ſi quis eſt ordinatus a ſimoniaco non ſimoniace de mĩa toleratur. Sol.ibi loquitur de notorio ſimoniaco,& hoc apparet per id, quod ſeqtur in eodẽ ca.vbi niſi probauerint ſe ignoraſſe eos ſimoniacos, quia nullo modo cogerentur probare ignorantiã, niſi præſumptio eſſet ꝯtra eos,ex eo ꝙ non licebat eis ignorare, ꝙ alii ſciebãt, vt patet in eo,quod le.& no.s̃.de poſtul.præla.c.j.§.quod non ſufficit.& de elect.innotuit.§.parcentes.ff.de verb.ſign.latæ culpæ. Sed & contra hoc eſt,qd̃ in eodẽ c.ſequitur, quia tunc pro catholicis habeantur,ex quo apparet,ꝙ eorum ſimonia non erat notoria. Sol.non dicit,ꝙ non haberentur pro ſimoniacis,ſed pro hæreticis,& vult hoc dicere illud,c.ꝙ ſiue eẽnt notorij ſimoniaci, ſiue damnati hęretici,non eſt diſpenſandũ cũ ordinatis ab eis, niſi ꝓbent ſe ignoraſſe eos ſimoniacos eſſe.ſm d.n.ſed & bene poſſet eſſe probabilis ignorantia in partibus alienis: quia bene põt eſſe in vna regione notorium,quod in alia eſt occultũ,ut no.s̃.de elect. bonæ.j.§.licet aũt.Illud autem ſcitote. ſm d.n.ꝙ ſi diceremus cõtrariũ.ſ.ꝙ nullus ſuſpenſus ab hoĩe,vel a iure executionẽ ſui ordinis hẽt,nec eã põt alijs dare,nec ordinatus ab eo ex hoc in infinitum infinita & intolerabilis abſurditas ſequeretur, tot enim ſunt vincula,ꝙ vix,aut nunq̃ haberet aliquis ordinis executionẽ. Sed huic rñdeo,ꝙ q̃uis durante ignorãtia præferat̃ opinio veritati in omnib.& oĩa in fide Chriſti purgent̃.s̃.de cohabi.cler.& mul. veſtra.ueritate tamen cõperta erit modis oĩbus abſtinẽdũ,ut patet. s̃.de eo qui dux.in matri.veniens.s̃.de ſecundis nup.c.ij.s̃.de preſbyt.non bap.c.j.ij.& iij.ſicut & no.s̃.de excep. cum uenerabilis.§. intelleximus.ver.fi.probabilis. n.ignorantia,& maxime multitudo,ſi in cã ſit, eſto ꝙ totus mundus ſit inuolutus, præſtabit ſaltẽ Papa cãm legitimam diſpenſandi.s̃.de ord.ab epo.c.j.& ij.s̃. de tẽpo.ord.c.ij.j̃.de cle.excõ.mini.latores.Quid ergo ſi prælatus meus eſt homicida,uel excõicatus,& nullus ſcit,niſi ego : nunquid recuſabo à tali ordines recipere? Abſit.vj.q.ij.c.ij.& 3.alioquin non miſiſſet Chriſtus Iudam una cũ aliis,ſi intelligeret ꝙ ſuſpenſi occulti ſui executionem ordinis non hẽrẽt.j.q.j.Chriſtus, & in hac opinione fuit Hugo & Mar.Hiſpa.vt no.1.q.j. ſi qui a ſimoniacis. & c.reperiuntur.Immo & plus dicunt quidam,ꝙ ẽt noĩatim excõicatus,vel dãnatus hęreticus,vel depoſitus, dummodo ordinatus ab eo hoc ignoret,confert non ſolum ordinẽ, ſed ẽt executionẽ,& hoc expreſſe innuitur.ix.q.j.ordinationes. qd̃ ẽt ex eo pro-
4 batur,quia † ordinator nihil ꝯfert in ordinatione,ſed ſolus Deus 32.di.§.verũ.qui cor interrogat,& non manũ.14.q.v.ſi quid inueniſti.xv.q.6.alias 7.c.j.& fi.non eſt ergo dubiũ, ꝙ ſi ordinatus recipit ordinẽ,per ꝯñs & poteſtatem faciendi ea, quæ pertinent ad illum ordinẽ,quia ordo eſt ſacrum ſignaculũ, quo confert̃ ſpiritualis poteſtas,& officium,faciendi illa,quę pertinent ad illũ ordinem,ergo ordinatus hanc ptãtem habet,niſi pp aliam cãm impediatur,& etiã hoc ex eo apparet:quia ſm oẽs ſi hęreticus excõicatus,vel depoſitus quantumcunque notorius conficiat Corpus Chriſti,confectum eſt,ſi ordinauit,ordinatum eſt.Fatemur tñ,ꝙ peccat ordinẽ exequendo,nec inuenies capitula antiqua, quæ pęnam imponant ordinatis a talib.niſi illis,q ordines a talib. ſciẽter recipiunt,ſic.n.loquitur.j.q.j.qui perfectionem.& ca.ventum eſt. 32.diſt.§.porro.Præterea cũ hæc pœna non ſit impoſita a iure naturali,ſed potius ꝯ, quia vult,ꝙ ſolus Deus in collatione ordinis operetur, quare uicarius Chriſti ignorantib. pœnam indebitam iungeret, hoc eſſet ꝯ ca.26.q.fi.alligant. licet enim eccleſia ex cã ſcientibus pp cõtemptum decreuerit penitentiam imponendã, tñ iniuſtum eſſet ipſam ignorantibus imponere ſine cauſa. Nec obſtat.s̃.de ord.ab epo.cap.ij.quia intelligendum eſt illud,qñ illa ignorantia erat ſupina, ſed nec huic ſolutioni contradicit. s̃.de ord.ab epo.c.j.ad fi.ubi dr̃,ꝙ ſi non ſit ſupina ignorantia, põt eps diſpenſare,illud enim ideo eſt, quia non põt eſſe ſine ſuſpicione ſcientiæ, poſtquam eps renunciauerat manifeſte, nec ignorãtia probabilis probabatur,quam ſi probaſſet, diſpenſatio neceſſaria non fuiſſet.ix.q.j.ordinationes.alioquin niſi ſic intelligas, per illa iura vno verbo tolluntur multa alia, quod non eſt ſentiendum de elect. eccleſia.ij.§.deniq;.ſm.domin.noſtr. cuius eſt hæc tota glo.paucis exceptis.Poſtea correxit ſe, & ſcripſit ſic. Vel poteſt dici,quòd iuſta cauſa fuit ſtatuendi nouum ius contra naturalem æquitatem in notorijs factis,ſicut eſt contra renunciantes, & nominatim excommunicatos, & præciſos ab eccleſia,ut nullus ordinatus a talibus admittatur ad executionem ſine diſpenſatione.

Tu veto dicas de hac materia,vt no.ſ̄.de ordi.ab ep̄o.c.j.&.ij.& in
Summa.e.t.§. quid iuris.&.j̄.c.j.in fi.hac incerta cōfuſione explo
ſa,quam nec appoſuiſſem hic , ſicut nec in multis aliis locis,niſi
ad quorundam precū inſtantiam importunam , qui niſi habeāt
omnia dicta . d.n.nihil reputant ſe habere.Illud tamē certum eſt
non videri ęquū,ꝙ poteſtas exequēdi tollatur ordinatis omnibus
ab eis in infinitum: quia non extenditur,niſi ad ordinatos a no-
minatim pręciſis,vt patet.ſ̄.e.c.rñ.j.ſm.d.n.q.d.non trāſit hęc pę-
na ad tertiā perſonam,ſicut nec excōmunicatio,contradicit tñ.l.
dicēs,ꝙ ſi per plures manus ambulauerit,idem iuris erit.ff.de mi-
no.in cauſæ.j.§.fi.&.l.ſequen.& l.ſed vbi.& qđ dicit.can.ꝙ de radi
ce infecta bonus fructus exire non poteſt.j.q.j.fertur.H.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio poteſt probari per teſtes & per literas.*
2 *Diſpenſatio ſi facta fuit occulte,an poteſt accuſari pęnitętid peracta.*
3 *Epiſcopus an diſpenſat cum ſciſmatico.*
4 *Eqiſcopus ad reliuquens,diſpenſare non poteſt.*

CAP. II.

FRaternitati tuæ & inf. [Ordinatū] etiam igno
ranter,alias enim non eſt locus diſpenſationi ep̄ali,vt
patet.ſ̄.de or.ab ep̄o.c.j.&.ij.licet.d.n.cōtra.no.ſ̄.e.c.j.
[Incunctanter].i.ſtatim ſine mora,indubitanter quantum ad fa-
ctum:nam de iure repulſus erat.[Probauerit]ſi.ſ̄.de ſymo.ex dili
genti.§.fi.vbi de hoc.[Diſpenſatum]ex eo quod hic dicit,& quod
præcedit miſericorditer,& qđ ſequitur, & ab ea perſona &c.nota
bis,ꝙ non ſufficit probare diſpēſatum fuiſſe,niſi probetur, ꝙ ille,
qui diſpenſauit ſciebat defectum,ſeu vitium,& diſpenſare inten-
debat,& poteſtatem habebat diſpenſandi.ad idem .ſ̄. de præben.
cum iam dudū.in fi.vbi de hoc.ſ̄.de cleri.cōiug. diuerſis fallaciis.
lj.diſt.qui in aliquo.in fi.81.diſt.quicunq;. vbi deponitur concubi
narius ordinatus ab eo, qui ſecum poterat diſpenſare : non ergo
eoipſo.ꝙ ep̄s ordinat,diſpenſat,ſed requiritur, ꝙ diſpenſare inten
dat,quæ tñ intentio ex expreſſione cauſę diſpenſationis,& ex ipſa
diſpenſatione expreſſa præſumitur.l.diſt.clerico iacente.16.q.j.cū
pro vtilitate.55.diſt.priſcis . & de hoc no.ſ̄.de ſup.neg.præla.c.pe-
1 nul.† Pōt autem diſpenſatio probari per teſtes , vel ſi occultū eſt
peccatum,qđ confitetur ep̄o inſecreto,& petat diſpenſationem ip
ſius per literas ſuper hoc obtentas.ſ̄.de ſimo.ex diligēti.§.fi.Si ve-
ro publicum fuerit crimen,& publice fuerit diſpenſatum,poſtea
accuſari non poterit.ſ̄.de fil.presbi.ex tua.ſ̄.de accu. de his.ſinau-
2 tem diſpenſetur in occulto:adhuc poterit accuſari, quia † & poſt
pœnitentiam accuſatur.33.q.ii.admonere.ſm.B.hoc puto verū
ab illo,qui priuatū intereſſe proſequeretur.arg.iiii.q.fi. omnibus.
ij.q.j.prohibentur.alioquin contra. de pœ.diſt.iiij.diuina clemen
tia.ff.de ſol.ſi res.§.aream. & ſm hoc intellige,quod no.ſ̄.de biga.
quia circa.[Poteſtatem.]vt patet in eo,quod le.& no.ſ̄.de iudi.at ſi
clerici.§.de adulteriis. & hoc forte ideo dicit,quia ipſe idem ſciſ-
maticus ēt conuerſus,& ad vnitatem eccleſiæ reconciliatus,& in
ordine ſuo receptus cū tali.ſ.ordinato a ſe diſpenſare non poſſet,ſi
cut nec cū illo,quem extra quatuor tpa ordinauit,qđ dic,vt le.&
no.ſ̄.de tempo.ordi.cum quidā:vel cum illo,quē ſimoniace pro-
mouit.j.q.v.præſentiū. ibi,non epiſcopo.q.d.ſi pecunia data eſſet
ep̄o,ipſe non poſſet diſpenſare cū eo,qui dedit,ſucceſſor ergo poſ
ſet diſpenſare.ar.ſ̄.de tēpo.ordi.cōſultationi. Ex eo.n.ꝙ Papa hāc
diſpenſationem expreſſe hic ſibi non retinet , vr̄ ipſam alijs con-
ceſſiſſe,vt apparet in eo,qđ le.& no.ſ̄.t.j. excommunicamus . §.j.
3 §.ſane.verſi.alioquin.Et hoc conceſſit Io.dicens,ꝙ † ep̄s diſpenſat
cum ſciſmatico.l.diſt.vt conſtitueretur.Alii dicunt,ꝙ illud ca.nō
probat hic,aſſerētes , ꝙ in tali caſu ſolus Papa diſpenſat.ſ̄.de elec.
quia diligētia.ſicut & cum illo,qui in apoſtaſia ordinem. recepit.
vt.j̄.ti.j.c.fi.Tu diſtinguas,vtrum quæratur de ep̄atu adipiſcēdo,&
tunc ſolus Papa diſpenſat.ſ̄.de elec.quia diligentia. vel de mona-
ſterio exēpto,& tunc idē eſt.ar.ſ̄.de conſue.cū venerabilis.ſ̄.de re
nunc.ca.penul.& fi.vel de alio beneficio,& tunc ſi is, de cuius di-
ſpensatione agitur , ſcienter vel ſupina ignorantia ductus recepit
ordines,nullus citra Papam poterit diſpenſare.Si vero ignorāter,
& ignorantia fuerat probabilis,diſpenſare pōt proprius ep̄s nō de
linquens,vt probat.ſ̄.de ordi.ab ep̄o.c.j.§.fi.&.c.ij.cū ſuis concor.
delinquēs autē non poterit diſpenſare, vt no.ſ̄.in prin.huius glo.

De Apoſtatis,& reiterantibus baptiſma.Rub.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtaſia triplex.*
2 *Apoſtata perfidiæ punitur,vt hæreticus.*
3 *Apoſtata inobedientiæ ab accuſatione, & teſtimonio repellitur,excommuni-
catur;& etiam deponitur.*
4 *Apoſtata irregularitatis eaſdem pęnas patitur.*
5 *Clericus monitus per ſe corrigat ab apoſtaſia ſi eſt incorrigibilis priuatur om
ni priuilegio clericali.*

CAP. PRIMVM.

PRæterea.]Sic cōſtrue.[Præterea ſi cle
rici in criminibus compre
henſi teneantur].i.violenter retineantur,cle-
rici dico tales.[Qui relicto]vſq;. [Cōuerſan-
tur præcipimus.]ſubaudi tales nō liberari per
1 cenſuram eccleſiaſticā.[In apoſtaſia]. † quæ
triplex eſt.Prima eſt perfidiæ,quādo.ſ.quis re-
cedit a fide.ij.q.vij. non pōt . Secunda inobedientiæ qñ. ſ.aliquis
transgreditur,præceptum prælati, vel ſacris canonibus non obe-
dit.iii.q.iiij.alieni.ſ̄.de maio. & obe.ſi quis.& ca. illud qđ verū eſt,
quando credit obediendū eſſe, ſed rebellat per ſuperbiā , ſi enim
credit non eſſe obediendum prelato in aliquo ēt licito,hæreticus
& ſciſmaticus eſt.xix.diſt.nulli.ſinautem ideo quia credit, ꝙ præ-
ceptum ſit ꝯ Deū,neceſſe habet conſcientiam ſuam ſequi, quod
dic,vt plene no.ſ̄.de tempo.ordi.ad aures.§.j. Tertia irregularita-
tis.ſ.cū qs ab ordine ſuo , ſiue ſtatu ſūptę religionis, cui profeſſus
eſt,recedit , vt hic.&.j̄.e.c.fi.l.di.c.fi.& no.ſ̄.de tēpo.ordi.ex parte.
ideo ſi dimittat tōſuram,vel veſtem clericalē,ſiue religionis , cui
profeſſus eſt,& reuertat̄ ad ſęculū,apoſtata ē.xx.q.iij.c.j.ij.&.iij.27.
q.j.omnes & hic.vnde dr̄ apoſtata,quaſi retro ſtans 26.q.fi.nō ob
2 ſeruetis.Apoſtata † perfidiæ punitur,& reſtituitur vt hæreticus,qa
in veritate,hereticus & per cōſequēs excōicatus eſt.vt.ſ̄.de hæret.
3 c.j.&.c.firmiſſimę.&.c.excōicamus.j.&.ij. † Apoſtata vero inobe
dientiæ ab accuſatione & teſtimonio repellitur, excommunica-
tur,& etiam deponitur , & qñq; etiam iudici ſeculari traditur.iij.
q.iiii.ſi qs vero a ſuo.&.ca.beatus. ij.q.iii. ſi quis prohibet vobis.ſ̄.
4 de iudi.cū non ab homine . † Apoſtata etiam irregularitatis eaſ-
dē pœnas patit̄.xvj.q.j.legi.l.diſtin.ca.fi.xxi.q.iiii.c.ep̄i. &.c.ſine or
natu.&.c.fi. & ſi monitus ſe non emendauerit caret omnino pri
uilegio clericali , & ſic intelligitur hoc ca. per iura infra inducta.
Notandū eſt tamen,ꝙ ſm Hug.nedū conſtitutus in ſacris, ſed ēt
pſalmiſta & lector cogendus eſt deferre tōſuram , & ſemper dēt
gaudere priuilegio clericali, nec decętero pōt fieri miles,nec ſecu
culariter viuere.xx.q.iii.c.iii.qđ dic , vt no.ſ̄.de cleri.coniuga.c.ſi.
Alii contra aſſerentes , ꝙ ſi in minoribus ordinibus conſtitutus
fecit aliquid penitus contrariū ordini,vt ſi duxit corruptā, vel fe-
cit ſe militē,& ſæua exercuit , nudatur omni priuilegio clericali.
84.pi.quiſquis.alioquin poterit viuere clericaliter, & ſi hoc facit,
gaudebit omni priuilegio clericali.32.diſt.ſeriatim.& ca.ſi qui ve
ro.pōt etiam viuere ſeculariter tenendo tabernā , vel tonſura di-
miſſa vxorē ducere,militiā exercere, & tūc nullo gaudebit priui-
legio.ſ̄.de cleri.cōiuga.Ioannes.& ca.ex parte.&.c.fi.Tertij dicūt,
qđ & nos ſentimus , ꝙ ſi talis etiā in ſacris cōſtitutus moneatur,
5 ꝙ ſe † corrigat, & ab apoſtaſia recedat , & monitus incorrigibilis
appareat , omni priuilegio priuabitur clericali.j̄.de ſenten.excō.
in audientia.&.c.contingit.ii.Et idem vr̄,ſi in maleficiis enormi-
bus & ſęuis fuerit deprehenſus,qđ dic,vt legitur,& no.j̄.de ſen.ex
cō.perpēdimus.Alioquin ſi non ſit monitus , ēt ſi in minoribus
ordinibus conſtitutus viduam ducat, ſemper gaudebit priuilegio
clericali illius canonis.17.q.iiii.ſi quis ſuadente. cui cum in fauo-
rem ordinis introductus ſit, renuntiare non pōt.ſ̄. de foro cōpe.ſi
diligenti.& patet.j̄.de ſenten.excō.cū deſideres. §.fi.& ca.contin-
git.j.Quod eſt verum de conſtituto in minoribus tonſuram de-
ferēte,alioquin cōtra.vt.ſ̄.e.glo.ver.alii contra.Idem eſt & de con
ſtituto in ſacris,etiam ſi tonſuram abiecerit,& ſic loquitur.20.q.
iii.c.iii.qđ ex eo apparet,ꝙ dicit, q̄ ſemel taxati. i.aſtricti fuerint in
clero,nam ante ſacrum ordinem,hæc taxatio fieri nō pōt. Itē ex
eo qđ dicit,ſiue in monaſterio deputati: nam hi duo æquiparan-
tur.ſ.conſtitutus in ſacris , & religioſus,vt ibi,& patet in eo,qđ le.
& not.ſ̄.de vi.& hone.cleri.c.clericus ſi tonſura.& in eo quod ſe-
quitur in eo.ca.ibi reuertantur.nam ſi eſſet in minoribus,reuerti
non cogeretur,ſed ille ſolus cogitur , qui in ſacris eſt cōſtitutus,
vt patet in eo , quod le.& no.ſ̄.de cleri. cōiuga.c.j. In aliis autem
immunitatibus cōceſſis clerico , in minoribus ordinibus cōſtitu
tus & cū vidua contrahens non gaudet priuilegio clericali, & ſic
intellige.84.diſ.quiſquis.& ſm pręmiſſam diſtinctionē erit de fo
ro ſeculari,vel clericali.Niſi ꝯdicat cōſuetudo , quę iuriſdictionē
tribuit.C.de eman.l.fi.ſm.d.n.& not.ſ̄.de foro cōpe.cū cōtingat.
Qđ & tu exaudias, ſi ſit cōſuetudo, quæ faciat pro foro eccleſiaſti
co,puta,vult,ꝙ ēt ducens viduā omni priuilegio gaudeat clerica
li tam perſonali,q̄ reali:ſecus dicerem,ſi eſſet ꝯ eccleſiam, vt ſi ēt
conſtitutū in ſacris, vel minoribus clericaliter viuentē & obediē
tē poteſtati ſubiaceret ſeculari,hāc.n.dicerē non valere. Ratio di-
uerſitatis hæc eſt,quia talis conſuetudo irrationabilis & odioſa eſ
ſet.Prima vero , quæ pro eccleſia facit,fauorabilis & rationabilis
iudicatur,vt colligitur in eo quod leg.& no.ſ̄. de conſue.c.j.& ca.
cum inter vos.ſ̄.de iudi.clerici.rñ.j.ver.fi.ſ̄.de fo. compe. cum ſit
generale.

generale.& c.ſi diligenti.& c.ſignificaſti.ꝯſuetudo aūt rationabi-
lis approbatur,& irrationabilis reprobatur,vt leg.& not.ſ̄.de con
ſuet.c.fi.fauores ēt ampliantur,& odia reſtringuntur, vt not.ſ̄.de
ꝯceſſ præb.conſtitutus.§.fi.Hoc autem ca.intelligas,vel de religio
ſis,vel de clericis conſtitutis in ſacris.ſm d.n.ex quo tñ incorrigi-
biles ſunt,& de hac materia no.ſ̄.de cle.coniu.Ioānes.[Liberari.]
arg.ꝯ.j̄.de ſen.exc.ſi vero aliquis.Sol.illud intelligitur,qñ clericus
licet tonſuram dimiſerit,alias tñ clericaliter ſe habebat . hic vero
loquitur,qñ per omnia vt laicus ſe gerebat,& comprobat hæc ſo
lutio.ſm d.n.j̄.de priu.l.ex parte.iii Vel illud,quod ibi dr̄.ſ.ꝙ ille,
qui talem violentiam infert,ſit excommunicatus, hic non nega
tur,ſed dr̄,ꝙ tali per eccleſiam non ſubueniatur,ſicut alias in caſu
conſimili.ſ̄.ne cle.vel mo.c.ii.Vel illud intelligitur,qñ nō eſt mo
nitus,iſtud autem,qñ monitus eſt,vt no.in præced.glo.Vel intel-
lige hanc ſm id,quod no.j̄.de ſent.excom.perpendimus.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegis nullo modo credendum eſt.*
2 *Baptiſma,d lo, & ſcienter iterantes, qualiter veniant puniendi.*
3 *Sacramenti reiteratio quare prohibetur.*
4 *Minori ętati ſubuenitur.*
5 *Culpa facile abſtergitur propter fraternam pietatem.*
6 *Ingreſſus religionis, quam i regularitatem tollat.*
7 *Pœnitentia agi non poteſt de publico exceſſu.*

CAP. II.

EX literarum. [In ſano.] & malo, & male,
de ꝯſec.di.4.qui bis li.diſ.qui
in aliquo. 4.q.j.§.his authoritatibus.[Sortilegarum.]
1 quibus † nullo modo credēdum eſt,vt patet in eo,qđ
2 leg.& no.j̄.de ſortile.c.j.& ii. [Per iterationem.] † qđ nullo modo
fieri debet,alioquin,ſi dolo malo fiat hoc eſt ſcienter (qa nec aliter
intelligitur fieri dolus.C.eo.ti.l.ii.) ſm leges vltimo ſupplitio affi-
citur.C.ne ſanc.bapt.reite.l.j.& ii.ſm canones vero clericus depo
nitur,laicus vero excōicatur,& pęna grauiori plectitur. de conſe.
diſt.4.eos quos.& c.q bis.nec de cętero ordinatur.li.diſt.qui in ali-
quo.j.q.vii.qui in qualibet.hoc verum eſt,qñ certum eſt aliquem
baptizatum fuiſſe.vt patet in eo,qđ leg.& not.ſ̄.de baptiſ.c.i.& de
hoc no ſpacioſius in Sum.e.ti.§.ſi. [Iniuriam.] Nā per baptiſmū
quædā imago ſpiritualis,ſiue quaſi pictus quidam character ani-
mæ imprimitur,vnde ſicut vbi ſuper imaginem iam pictam alia
ſuperpingitur,prima deletur,ſiue obfuſcatur,quaſi male fuerit pi
cta (quod non vr̄ fieri ſine iniuria primi pictoris.) ſic per reitera-
tionē baptiſmi ſecundi imago,ſiue character,primi nō ſine iniu
ria ſacri & illius,qui primo baptizauerat,intelligitur iam recepta
imago, ſiue character deleri, ſiue obfuſcari.& hæc eſt iniuria , de
3 qua hic tangitur ſm Vinc.† quare ſacri reiteratio prohibet̄,vt hic.
& j.q.i.qđ quidam.de conſe.di.iiii.oſtenditur.24.q.i.§ his authori
tatibus. ¶Quia ergo.] ii.pars. [Acolitus.] ſubaudi frater carnalis
baptizati,q miniſterium præbuit pb̄ro rebaptizāti in rñdendo &
ſic cooperator extitit,& adiutor,vt in antiqua ꝯtinetur,quod non
debuit hic decidi,cum plenus non habeatur aliter intellectus vn
de & aliqui hic errauerūt intelligentes,ꝙ iſte acolitus rebaptizaſ-
ſet,ſicut no.ſi.ſ̄.de hæret.ad abolendā. §.illo quoq;. [Minor ętas.]
4 arg.ꝙ † minori ętati ſubuenitur,vt hic,& de ꝯſec.diſt.4.eos.& c.qui
bis.xv.q.i.§.vt itaq;.in fi.ff.de mino.auxilium.§.in delictis.in fi.ibi,
niſi quatenus miſeratio.& l.ſi ex cā.§.nunc videndum.qđ verum
eſt quantum ad quantitatē non quotitatem,hoc eſt pp minorē
ętatem pęna mitigatur,& diminuitur,non tñ in totum tollitur.
ff.de min.auxilium.§.in delictis.j̄.de delic.pue.c.j.vbi de hoc.ſicut
5 & alias) no.ſi.ſ̄.qđ me.cau.ſacris. [Et intentio.] vnde † facile hæc
culpa abſtergitur pp fraternam pietatem.xx.q.ii.ſi in qualibet.ſed
non eſt ita,vt ſequitur. ¶Diſcretioni tuæ.] iii. pars. [Ad ſuperio-
res.] q.d.ſed iam receptos non amittit , & ſic pęna non in totum
abſtergitur,ſed diminuitur.vt no.in præced.glo.pp illa,quæ & no.
ſ̄.e.rñ.j.ſuper verbo,minor ętas.& quia multa impediunt promo
uendum,quæ non deiiciunt iam promotū.ſ̄.de iureiur.quemad
modum.§.ꝙ ſi poſt hmōi. [Publicum.] ſi vero occultum &c.vt
j̄.eo.c.ver.fi.[Non valebit.] nam delicti manifeſtatio diſpenſatio
nem prohibet,ſaltem pp ſcandalum,quod nō eſt in occulto,im
mo poſt actam pnīam (præter reos homicidij) peccatores in ſu-
ſceptis remanent ordinibus,& pñt ad alios promoueri,quod dic,
vt leg.& no.ſ̄.de temp.ord.c.fi.j̄.e.ver.fi.& ſ̄.ti.j.c.i.§.fi.[niſi ad reli
gionem] fauore religionis.ſi j̄.de homi.ſignificaſti.ii.§.j.ver.fi.&
6 ex hoc vr̄,ꝙ † ingreſſus religionis non tollat irregularitatem ex to
to,ex quo ſine diſpenſatione promoueri non poteſt,vt hic ſequi-
tur,arg.ꝯ.ſ̄.de fil.presb.c.j.lvi.diſt.c.j.in Auth.de mo.rñ.i.coll.j vbi
dr̄,ꝙ omnē tollit irregularitatem, tollit etiam ingratitudinē. xix.
q.fi.non liceat.Sol.irregularitas illa, quæ ex delicto proprio inſur-
git,per ingreſſum religionis non tollit̄,ſed fauore ipſius facilius di
ſpenſatur,vt hic,& j̄.de eo qui fur.or.ſuſ.c.j.qñ vero nō ex delicto
proprio,ſed ex paterno inſurgit,vt j̄.de purg.can.accedens.j.lvj.di.
naſci.vel alieno.j̄.de pę.in quibuſdam.vbi de hoc.tunc per ingreſ
ſum religionis tollitur,q̄tum ad promotionem ordinum,vt in ꝯ.
non tñ quantum ad dignitates, quas ſine diſpenſatione obtinere
non poteſt.ſ̄.de fil.presb.c.pen.& fi.immo nec qñq; ſimplicia be
neficia,vt patet j̄.de pę.in quibuſdam.aliqui tñ voluerunt dicere,
ꝙ in neutro caſu tollitur, ſed refertur tm̄ ad facilitatem diſpēſan
di,quia ſ.facilius diſpenſatur,ſm Lau. [Si vero.] ver. [Occultū.]
ſi.ſ̄.de temp.ord.ex tenore.§.j.ſ̄.de ſimo.c.ex tuæ. [Promoueri po
terit.] pnīa tñ peracta,vt ſequitur,& de hoc no.ſ̄.e.c.rñ.j.ſuper ver
bo,non valebit.alioquin niſi ſic intelligeres,innuunt verba ſequē
7 tia,ꝙ † de publico exceſſu pnīa agi non poſſit,qđ omnino clarum
eſt,vt patet in eo,quod leg.& no.ſ̄.de hæret.ad abolendam.§.pñi-
ti. vel dic,vt in ſeq.glo. [Pnīæ.] occultæ,ex quo peccatum occul-
tum eſt,nam ſi publicum eſſet,tunc & publica pœnitentia neceſ
ſaria eſſet,vt j̄.de pœn.quæſitum.§.j.vbi de hoc. alias vacaret hic.
arg.a contrario ſenſu,& eſſet hic ſubaudiendum maxime.ſicut &
C.de epiſc.& cler.conuenticula.quia non ſolum peccatum occul-
tum,ſed etiam publicum, & quantumcunque . & quotieſcunq;
committatur per pœnitentiam aboletur,vt not.in præced.glo.&
probatur.l.diſt.ferrum.& ſ̄.de Sum.Trin.c.j.§.pen.

SVMMARIVM.

1 *Clericus priuari debet priuilegio clericali, ſi terminatus non ſumpſerit ha-
bitum clericale.*
2 *Apoſtare non dicuntur, qui dimittum habitum in minoribus conſtituti.*

CAP. III.

QVæ fraternitatis,& inf. [Apoſtaſię religionis.]
1 qa habitum † poſtpoſuerat religionis aſſūmptæ, vel
clericatus,vt ſequitur,in quo caſu præmiſſa trina mo
nitione niſi pęniteat,clericali priuilegio denudatur. j̄.de ſent,exc.
in audientia.qđ dic,vt plene no.De iſta materia &. de diuerſis ſpe
ciebus apoſtaſiæ.ſ̄.e.c.i. [Qui videlicet.] ver. [Clericalem.] vel re
ligionis,vt no.in præced.glo. [Tolerandi.] & eſt rō,vt leg.& no.j̄.
e.c.j.in fi.& de hoc no.ſ̄.de vi.& ho.cle.clericus ſi tonſura.[Sed p
diſtrictionem.] ver. [Coercendi.] i.excōicandi.non ergo ſunt ex
cōicati ipſo iure,& eſt hoc intelligendum de profeſſis,vel cōſtitu
tis in ſacris ordinibus,vt patet in eo quod no.ſ̄.e.c.j.qui cōpellan
tur,niſi authoritate deficiente ſe purgauerint,vt ſequitur, habitū
male depoſitum reaſſumēdo ar.ſ̄.de regu.c.pe & fi.xx.q.iii.eos.ſ̄.
de off.ord.q̄to.& ēt ſi neceſſe fuerit incarcerant̄,j̄.e.a nobis.ne dā
nabiliter euagent̄.ſ̄.de regu.c.fi.& dicas coercēdi,ſubaudi,& oīno
diſtringendi p̄ciſè & indiſtincte,ſi de ipſa apoſtaſia ꝯſtiterit,vt in
2 prædictis iurib.Hi vero q in minoribus ſunt,non † dñr apoſtatæ,
ſed potius clericatum dimittere ſ̄.de vi.& ho.cle.c.fi. ſ̄.de cler.ꝯ-
iug.Ioannes.84.diſt.quiſquis.ſm d.n. Hi igitur,qui profeſſi,vel in
ſacris ſunt,coercentur præciſè,ſi de hoc conſtat.Sed & ſi dubium
ſit.cum laborant infamia,adhuc ſunt coercendi.[donec deficien
te] &c. alias enim non indiceretur purgatio.ſ̄.de ſimo.de hoc.§.i.
[Purgationem.] in qua ſi deficiant poſtea diſtringentur præciſè,
vt patet in eo,quod leg.& not.ſ̄ de ſimo.inſinuatum.§.fi. [Exhi-
bere] poteſt ergo aliquis ſe purgare de infamia apoſtaſiæ, vt hic,
ſicut & de infamia natalium.j̄.de purg.can.accedens.

SVMMARIVM.

1 *Sabbati in die potius debemus operari quā alijs dieb. ne iudaizare videamur.*
2 *Nemo debet claudicare in duas partes.*
3 *Filius Dei, & diaboli quis eſſe non poteſt.*
4 *Malis de duobus, minus eſt tolerandum.*
4 *Nemo mittens manum ad aratrum,& inſpiciens retro, aptus eſt regno Dei.*

CAP. IIII.

QVidā ſicut accepimus. [Volunta rie.] Nec
.n.ab initio ad hoc aliqs præciſè eſt cogēdus.xlv.di.de
iudæis.23.q.v.ad fidē . [Cū prioris.] ver. [Retinentes.]
qa licet quondā iudęus factus ſit chriſtianus,adhuc tñ vult ſabba
tū & alias cerimonias obſeruare,ꝯ id,qđ le.ſ̄.de ꝯſt.trāſlato.ſ̄.de pu
1 rifi.poſt partū.c.vnico.† die tñ ſabbati potius debemus operari, q̄
in aliis,ne iudaizare videamur.de ꝯſe.di.j.c.j.& di.iii.pœnit.¶Cū
aūt.] ii.pars. [Duabus viis.] vt leg.Eccle.ii.e.niſi qñq; rōne officij
hoc pmittat.iii.q.vii.§.tria.in fi.ſ̄.de p̄ſump.literas.ff.de rei vendi.
inter officiū.ſed ibi ignorabat, ꝙ p̄ſtaret patrociniū in re ſua. [Et
indui.] ver.vt leg.Deut.32.c.& xvj.q.vii.in noua.ſ̄.de elec.cū cām
2 quæ.§ qa igitur.& † nemo dēt claudicare in duas partes.xlix.diſt.
c.fi.vel duob.dñis ſeruire pōt.xxvj.diſ.acutius. nec diuerſis officiis
ꝯriis ſimul intendere,vt le.& no.ſup.de cle.ꝯiug.diuerſis.ſicut nec
3 † aliqs filius Dei & diaboli ſimul eſſe poteſt.de pę.diſt.j.§.vt Chri
ſtus ait.¶Statuimus.] iii.pars.[Per prelatos.] ad quos hoc ſpectat
ex officio inquirere,& punire,ſiue corrigere,ſup.de off.ordi.c.i.&
c.quanto.& c.irrefragabili.& ſup.de regu.c.fi.[Vt quos.]ver.iſtud
vt non tenetur conſecutiue,ſiue cauſatiue,ſed ironice hoc dr̄, qa
nū induerunt omnino nouum hominem,ex quo reliquias prio
ris hominis retinent,ſm B.[Liberæ voluntatis.] ſicut.n.libero ar
bitrio homo ſerpenti obediens periit,ſic ſe gratia Dei vacāte pro
prie mentis conuerſione ſaluatur:veruntamen ſi cauſatiue quis
baptizari cogatur , nihilominus poſtea diſtringitur fidem ſemel
ſuſceptam ſeruare.xlv.diſtin.de iudæis.& capi.j.& ii. [Salutifere.]
ſupra de iudæis. ſicut iudęi.contra. Solut.ibi loquitur de illo, qui

conuerti renuit, hic de iam conuerſo & peruerſo. Primus.n.non cogitur, vt ibi, ſed ſecundus eſt cogendus, vt hic, & no.in præce.gl.
4 [Cũ minus.] ver.[Malũ.] &c.No.arg.ꝙ de duobus malis minus malũ eligendum eſt, vel tolerandum, vt hic, & xiii.di.nerui. [Re
5 troire.] nemo† enim mittens manum ad aratrum & reſpiciẽs retro aptus eſt regno Dei.ſ.de vo.magnæ.§.j.verſ.ſed nec decens.ſi. xii.q.j.ſcimus.in fi.de pę.diſt viii.ſi refugientes.ver.ſi.

SVMMARIVM.

1 *Ad fidem aliquis eſt inuitandus blanditijs non aſperitatibus.*
2 *Subditi per præcepta nunc aſpera, nunc leuia corrigendi ſunt.*
3 *Carcetis effractoris pœna eſt capitalis.*
4 *Clericus poteſt vxorem ſuam ligare.*
5 *Filijs committentium crimen læſæ maieſtatis ſola vita reſeruatur.*
6 *Eccleſia non claudit gremium redeunti.*

CAP. V.

A Nobis expetiit. [Cum in cuſtodia.] al's qui in cuſtodia, ſed prima præualet. [Qui nimis.] diuini iuditij.ii.q.j.ſi peccauerit.xiiii.q.vj.ſi res.xxvii.q.j.§.ſi.ſ.de tẽp.ordi.c.ſi. ſ. de app.cum ſpeciali.rñ.j.vel etiam corporalibus, vel etiam quibuſcunque, vt innuunt ſequentia. [Blanditiis.] non ſolum ſpiritualibus, ſed etiam tꝑalibus, vt no.de minis in præced.glo. Blanditiis
1 autem & non aſperitatibus eſt ad fidẽ† aliquis imitandus.xlv.diſt. qui ſincera.immo & qñq; præmiis.xiiii.q.iiii. debet homo. Sunt
2 etiam ſubditi† per præcepta & monita nunc aſpera, nũc leuia corrigendi, vt extra d.n.de celſi.Romana.§.ſane.ꝙ ſi nec omnia hæc proſunt, prout ſequitur, procedatur. [Habitum] ad quẽ reſumendum omnino præciſe cogendi ſunt, ſi in ſacris ſint, vel profeſſi, & ſic de talibus eſt intelligendum hoc c.ſicut.& de hoc plene no.ſ. e.tue.¶ Ad quod.] ii.pars. [Volueris.] nec enim quicquid iudicis voluntati permittitur, hoc ſubiicitur iuris neceſſitati, vt patet in eo, quod leg.& no.ſ.de vi.& ho.cle.qm. hoc tñ velle debet iudex, ex quo aliter nõ põt corrigi, vt hic dicit. [Carcerare.] ſi.j.de pen. tuæ.& ſi nec iſtud prodeſt, quia carcerem frangit, & quotidie peiora committit, procedendum eſt ꝯ ipſum, vt leg.& no.ſ.de iudi.
3 cum nõ ab homine. Sed & ſm ll.effractoris carceris pęna eſt capitalis.ff.de effract.l.j.& ſi alias innocens ſit.ff.de cuſt.reo.l.pen. & adde qđ no.de hac materia in Sum.de accuſ.§.qualiter procedat
4 in accuſatione ſub §.reo exhibito.Sic† & clericus põt vxorem ſuã ligare.2.q.ii.placuit. [Ita ꝙ ſolummodo.] ver. [Reſeruetur.] ſic
5 ſola† vita filiis læſæ maieſtatis crimen committentium reſeruat. vj.q.j.§.verum.& in illa l.ſi quis cum militib.ſ.de hære.vergentis. §.j.vt & vitam æſtiment ſibi penam.74.diſt.quorundam.& pęna vnius metus ſit multorũ.ſ.de ele.cũ in cunctis.§.pe.[Reſipiſcãt.]
6 & tunc cũ venia recipi poterunt, qa finaliter† eccleſia nõ claudit gremiũ reuertenti.C.de Sum.Tri.l.ſi.j.q.7.ſi quis omnem.& patet in eo, quod leg.& not.ſ.de hæret.ad abolendam.§.præſenti.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio in quibuſdam caſibus a ſolo Papa fieri poteſt.*

CAP. VI.

C Onſultationi. [Apoſtaſia.] Hoc iõ dicit, qa ſi primo reconciliatus fuiſſet, & poſtea a ſuo epõ catholico ordinem canonice ſuſcepiſſet, ſine diſpenſatione aliqua remaneret in ordine ſic ſuſcepto, ſm d.n.ideo & dicit ſacrum, quia in nõ ſacro, ex quo ſibi non retinet, proprius eps diſpenſaret, arg.j.de ſen. exc.nuper.§.in ſecundo.ſ.de præſump.nonne.ſi.ar.ſ.de biga.c.j.&
1 ii. [Abſq; diſpenſatione ſua.] Hic† eſt ergo vnus caſus, in quo nõ poteſt diſpenſare, niſi Summus Pontifex, cum ſibi retineat diſpẽſationem, vt in præce.gl.& no.ſi.ſ.de hære.excõicamus.§.ſane. & ſic ſ.de fil presb.c.pe.& fi.Secundus, vbi quis iterata vnctione.i.ordinatione fuerit maculatus.j.q.vii.ſalubrerrimum.in fi.Tertius in rebaptizato.de conſecr.diſt.4.qui his.& c.nos quos. Quartus, qñ quis ab hæreticis in ſubuerſionem fidei ordinem recipit.j.q.vii.quenientibus.in fi.Quintus, ſi ſimoniace & a ſimoniacos fuerit ordinatus.j.q.j.ſi quis a ſimoniacis. Sextus, ſi quis ab excõicato, vel ſuſpenſo ab homine ſcienter fecerit ſe ordinari.ix.q.j.ab excõmunicatis.ſ.de or.ab epi.c.ii.De quatuor mediis dñr verſus.

Siue bis ordo datur, baptiſmus, ſeu repetatur.
Aut vt vertatur fidei ſtatus, ordo petatur.
Vel ſi præſtetur, vt vtrunque ſimon operetur.
Vt diſpenſetur, ſpes irrita prorſus habetur.

ſcitra ſedem apoſtolicam, vt patet ex præmiſſis, tamen ſi ad aliã religionem transfert, & ibi ordinẽ ſuſcepiſſet, cum talis non dicatur apoſtatare, ſine diſpẽſatione aliqua poſſet in ſuſcepto ordine ſic permanere, quod dic, vt leg.& no.ſ.de temp.ord.ex parte.

¶De his qui filios occiderunt. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Crimen graue, grauiter puniri debet.*
2 *Parricidæ qualiter ſint iure ciuili puniendi, & qualiter de iure canonico.*
3 *Deus non vult mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat.*

CAP. PRIMVM.

1 V Eniens ad nos. [Lachrimabili.] & merito, qa grauiſſimum eſt crimen, vnde ſm ll.grauiter puniri debet, vt j.ipſa† mulier inſuta cculeo.i.corio coſto cũ gallo gallinacio, vipera & ſimia in mare, vel in amne proiiceretur, & ſic celũ ſuperſti ti, & terra mortuæ inſerret.C.de his qui parẽ.l.j. ſm canones vero no.qa† Deus nõ vult mortẽ peccatoris, ſed vt ꝯuertat, & viuat.xxvj.q.vj.cognouimus.xxiii.q.ſi.his a quib.ſecus eſt, vt j.ſequitur, & le.& no.ſ.e.c.ſi.[Et ille.] ſ.ex quo filiũ genuerat.[Sibi.] mulieri. [Turgido vultu.] i.ſuperbo, feroce, rigido, & dire. [Improperaſſet.] i.improperiũ eiuſdẽ mulieris dixiſſet.[Eius.] i.q ei hoc improperauerat. [Iracũdiæ.] q ſæpe facit prorumpere ad cõuitia, & illicita, vt hic patet, & xi.q.iii. ira & ſæpe.& c.cum apud.i.¶Mãdamus.] ii.pars. [Indecere.] nõ perꝯe, vt ſequitur, ſed oſtẽdendo grauitatẽ peccati.de.pe.di.ii.inter hæc.& diſt.j.§.qđ aũt. & c.voluiſſent iniq.& diſt.vii.§.ſi.ad fi. [Monaſt.rii.] ſi.ſ.de ſimo.qm ſimoniaca.xvj.q.vj.de lapſis.xxvii.q.j.ſi qs rapuerit.¶Si aũt.] iii.pars. [Fragilitate.] ſi.ſ.de eo q cog.ꝯſan.vxo.ſuæ.Iordanæ.alioqn ſi nõ timeretur de incontinentia, pp enormitatem criminis non daretur ſi licentia ꝯhendi, ſed ex quo timetur, nõ denegatur, vt hic, & 33.q. ii.in adoleſcentia.ſic & no.ſi.ſ.de diuor.c.j. [In dño.] i.ſm canones. ſic ſ.de ſec.nup.c.fi. [Quia nobis.] verſ. [Tutius.] Hic hẽs notabile ſciſſum, & concordat.31.q.j.quomodo virginibus.ſ.qui cle. vel vo.ſuper eo.ſ.de conuer.coniug.veniens.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum non ſeparatur ex quocunque delicto, niſi cauſa fornicationis.*
2 *Matrimonium impeditur ex quibuſdam criminibus.*
3 *Pœna mitigatur propter pietatem filiorum, & neceſſitatem nutrimenti.*

CAP. II.

I Ntelleximus. [Iugulauit.] ſi.ſ.e.c.j. [ſpõſ.] ver. [Dñs.] [illegible] & male, vt patet j.e.§.ſi.quos.n.Deus ꝯiunxit, hõ nõ ſeparet.33.q.ii.c.ii. vnde nec pp hoc delictũ, nec pp aliud quodcunque maritus vxorem ipſam dimittere poteſt,
1 quia† nullum delictũ matrimonium ſeparat iam ꝯſũm.32.q. v.quicquid.& q.7.dñs.& c.oẽs cauſationes.excepta cã fornicationis.32.q.j.dixit.qđ dic, vt no.ſ.de dona inter vi.& vxo.plerique.&
2 de diuor.quæſiuit.Sunt tñ aliqua† crimina, q impediũt matrimoniũ ꝯhẽdum, vt patet.ſ.de diuor.c.j.in fi.& alia inuenies in Summa deſpõſal.ſub rubrica de matrimoniis.§.qualiter impediatur. ¶Quia vero] ii.pars. [Filios.] hoc ideo dicit, quia ſi forte lateat ipſos, vel prægnans eſt, non eſt pnĩa abſtinentiæ.vel alia, per quam impediatur filiorum educatio, iniungenda, vt & innuit in ſeque. [Pœnam.] per eleemoſinarum largitionem, ſi diues ſit, vel deuotã orationem, ſi pauper. [Ac filiorũ.] Vitabis ergo ieiuniũ, ac peregrinationis longę iniunctionem, vt patet in eo, quod no.ſ.e.§ ſuper verbo, filios.& j.e.ver.ſi.¶Et non obſtante.] iii.pars.[Iuſo.] quod temerarium & illicitum fuit, & ideo nec obligatorium, vt hic patet, & ſ.de iureiur.tua nos. [Extorſiſſe.] vt ſ.eo.reſpon.j.verſi.j.ſed potius debet omnia mala pati, q̃ malo conſentire, cum ſine peccato ſeruari non poſſet.32.q.v.ita ne.tñ† pp pietatem filiorum &
3 neceſſitatem nutrimenti mitigatur pęna, vt ſequitur, facit etiam ad diminutionẽ, quia coacta iurauit, vt patet in eo, quod le.& no. ſ.qđ met.cau.ſacris. [Ita ꝙ.] ver. [Libere.] quantum ad pniam, vt no.ſ.e.§.j. [Pacifice.] quantũ ad maritum & dñm terræ, vt ſ.e. §.& rñ.j.ad fi.qm poteſt diſtringere eccleſia rõne peccati, vt patet in eo, quod leg.& no.ſ.de iudæ.iudei ſiue ſaraceni.§.ſi.

SVMMARIVM.

1 *Caſus fortuitus non imputatur in homicidio.*
2 *Homicidium grauius eſt propter attinentiam proximę parentelæ.*

CAP. III.

D E infantibus. [Vtrum.] ſubaudi is, qui mortuus reperitur. [Oppreſſus.] & c. alias cum plurale præmiſerit, & hic in ſingulari loquitur, incongrua eſſet relatio & locutio, & ſic falſa eſſet hæc decretalis, quod dic, vt not.ſ.de reſcrip.ad audientiam. [Vel propria morte.] qua teſtes deficiunt, & parentes dormiebant, nec aliquis liuor, vel aliud ſignum mortis accidentalis apparet, arg.j.de homic.ex literis.reſpon.j. Circa cuius articuli inquiſitionem confeſſorem oportet habere diſcretum, & cautum, j.de pœnit.omnis. §.ſacerdotes.¶Non debent.] ii.pars. [Parentes.] quia bonorum mentium eſt & c.v.diſtinct.ad eius vero concubitum.ſ.de obſeruat.ieiun.cap.conſilium. §. cum ſatis. verſic.fin.& ſi iuxta ipſos ipſi infantes reperti fuerint ſuffocati, facile eſt culpam agnoſcere, quia vel non debebant dormire, vel ipſos tenere in cunis propter maiorem ſecuritatem, & qui non adhibet omnem diligentiam, quam poteſt, in leui ſaltem culpa eſt.ff.ad legem Aquiliam.l.ſi putator. quinquageſima diſtinctio. hi qui arborem. cum enim nullo modo potuit preuideri, tunc non imputatur culpæ alicui, ſed caſus fortuitus iudicatur, infra de

de homi.Ioannes.ad fi & c.fi.ad fi.[Sed tñ.] ver. [Non voluntas.] expreſſa, & ex iracundia inſana procedens, attñ voluntaria.ſ.eo. cap.j.& ii.nam ſi omnino furioſa eſſet, ſatis eſſet puniri, parentes ipſo furore.ff.de off.præ diuus.§.j.& l.ꝯgruit.§ ſi.ff.ad l.Ro.de iac. nauis.§.ſi.iii.q.ix.indicas.ſ.de regu.ſicut tenor. [Sed eũ quanto.] cul
2 pa aliqua præcedente, alioquin† caſus fortuitus nõ imputaretur, vt patet in eo, quod no.ſ.eo.§.ſuper verbo, ſecuri parentes, & in iuribus ibidem inductis, & ſemper in dubio tutum eſt aliquã pœnitentiam imponere, quia bonarum mentium eſt & c.vt ibi dixi & arg.23.q.v.excommunicatorum.14.q.ii.in lectum.& j.de homic.c.ii.de conſecr.diſt.v.conſideret.j.diſt.ſtudeat.j.de pen. Deus qui.& in eo, quod leg.& no.ſ.de ſponſa.iuuenis.¶Si autem.] iii. pars. [Eos.] ſ.parentes. [Non later.] quia ipſi bene ſciunt, ꝙ interfecerunt, ſicut patet exemplũ.ſ.e.c.j.& ii. [Ipſos.] ſ.parentes. [Gra
2 uius† enim eſt homicidium pp attinentiam tam proximæ parẽtelæ, arg.j.de homic.cum iuo.& de pę.di.j.§.aut facta. vnde ſm ll.ſatis grauis & extranea pęna imponitur, vt no.ſ.e.c.j. [Quidam aũt.] ver. [Trium annorum.] in caſu.l.in quo hæc intelligĩt decret.puta, qñ aliqua culpa ſaltẽ leuiſſima caſum præcedit, vt patet ex his, quæ ſ.no.Sinautẽ culpa eſſet lata, ſiue grauis, quam.ſ.oẽs intelligere poterunt.ff.de ver.ſig.latæ.tunc eſt vii.ann.penitentia imponenda, arg.l.diſt.miror.& c.ſi qua fœmina.& c.ſi quis ſpõte.vbi vero leuis, pnĩa.v.annorum.vt in eiſdem iuribus.& c.eos.Vel dic, ꝙ vbi ſponte grauior.q̃ extraneis eſt pœnitentia imponenda, occulta tamen, non publica, niſi in publicum veniat, vel hoc petat. In aliis autem caſibus arbitraria eſt, quod dic, vt legi.& nota.j.de pœn. quæſitum. [Vnum.] i. vnius anni quadrageſimam. quod dic, vt leg.& not.de accu.accuſaſti.

De infantibus, vel languidis expoſitis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Furi non datur alimentorum ſatisfacio infantis furati.*
2 *Affectus nullus vincit paternum.*
3 *Pater filium infantem exponendo pœna capitali eſt puniendus.*
4 *Filij ſanguinolenti qui dicantur.*
5 *Filius expoſitus a patre poteſt agere omnia, ſicut paterfamilias.*
6 *Pater auditur poſt decem dies conteſtationis factæ in eccleſia ad recuperandum filium.*
7 *Hæreditatem nutriti, an quis poteſt vendicare ratione nutrimenti.*
8 *Poteſtas paterna per expoſitionem filiorum ſoluitur.*
9 *Iura ſanguinis non poteſt perimere ciuilis ratio, cum ſint naturalia.*
10 *Poteſtas dominica ſoluitur ob negationem alimentorum ſeruo, niſi paupertas excuſet dominum.*
11 *Iura patronatus in libertis, quando ſoluantur.*
12 *Dominus negando alimenta ſeruis ſanis, pro derelicto videtur eos habere*

CAP. PRIMVM.

S I a patre. [Sciente.] ſi.liiii.diſt.ſi ſeruus ſciente.ſ.de his quæ fi.a præl. c.ii.& ita eſt hic arg.ꝙ qui tacet cõſentire vr. lxv.diſ.ſi forte.xxvii.diſt.diaconus.vbi de hoc. [Aut ratum.] omnis enim ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur.C.ad Macedo.ſi filiusfam.quod dic, vt plene not.ſ.de his quæ fi.a præl.c.iii.in fi.[Habente.] nam ſi ipſo ignorante, vel inuito ipſum recuperare poteſt, ſatisfactione alimentorum præmiſſa,
1 quæ† tñ ſatisfactio furi denegatur.C.eo.ti.l.ii. [Relegato.] i.explo
2 ſo officio. [Pietatis.] ſ.paternę, †quam nulla alia vincere poteſt, q̃ diu habitat infra limites regni ſui.C.de cur.furi.l.ſi.ff.de adul.nec in ea lege.ſ.de præſump.afferte. [Infans.] ſ.ſeptennis, vel minor. C.de iu.deli.ſi infanti.ſ.de deſpon.impu.acceſſit.& c.literas. [Expoſitus.] hic merito poteſt dubitari, niſi aliquod certum ſignum appareat, vtrum talis ſit baptizatus, ideo adhibe remedium, prout leg.& no.ſ.de bapt.c.j. [Exiterit.] alias extitit, vt alij pietate mo
2 ti ipſum recolligant, & educent.lxxxvii.diſt.ſi expoſitus [a], vnde ſi
3 pater† hoc fecit, vr, ꝙ capitalem penam pati debeat, ar.expreſſum
4 ibidem.& ff.de libe.agnoſ.vetare.86.diſt.in paſce.ideo † & dñr filij ſanguinolenti.in rub.e.& C.de pat.qui fil.diſtr.l.ii.quia & hoc crimen pęna ſanguinis eſt luendum.Et ad hoc deſignandum collocatur iſte tractatus inter præceden.titu.& ſeq. [Hoc ipſo.] ſ.ꝙ ſic exponitur. [A poteſtate.] ſ.paterna. [Sit.] alias fuit. [Liberatus.]
5 vnde liberet† ꝯhere, ſibi acquirere teſtari, & omnia ſicut paterfami
6 lias plene agere poteſt.C.eo.ti.l.vlt.Si vero patre ignorante† exponatur conteſtatione publice facta in eccleſia auditur pater infra decem dies, quibus elapſis ſi ipſum repetat, non audietur, ſed tanquam homicida tenetur, & deſtringitur.87.diſt.c.ſi.ſm Hug.Poteſt & fieri, & poni hæc conteſtatio in loco publico, arg.v.q.j.quidam.in fi.ſm Goff.de inſtit.act.ſed & ſi pupillus.§.de quo palam. & ſeq.Quod autem dixi patrem elapſis decem diebus non eſſe audiendum, intelligi poteſt, niſi & iuſta cauſa abſentiæ, vel ignoran

tiæ excuſetur, arg.ſ.qui matr.accu.poſſ.c.fi.nam & ſi iuſto impedimento detineretur, reſtituendus videretur ex clauſula generali ff. ex quib.cau.maior.l.j. & ſm hoc currunt decem dies a tpe ſcientiæ, & continui ſunt poſtea arg.ſ.de conceſſ.præben. quia diuerſitatem. Alij dicunt, ꝙ non currunt, niſi pater copiam experiendi habeat, & ſm hoc vtiles ſunt.ff.de diuer.& tempo præſcrip.l.j. ff.de ędil.edicto. cum ſex.Verius tamen vr, ꝙ primi dicunt, ꝙ ſ.a tpe ſcientiæ currant, & poſtmodum ſint cõtinui, & hoc eſt quod innuit.ca.87.diſt.c.ſi.ibi, calumniator. [Extiterit.] ſ.pater, & ſic, ſi conteſtatio ad eum peruenit, & ſciebat vxorem enixam, debuit infantem infra decem dies petere, & ſi non habet copiam iudicis, hoc proteſtetur.ſ.de off.ord.paſtoralis.in fi.alias expoſitionem ipſam vr ratam habere: quare amplius non auditur, vt patet ex pmiſſis, vbi vero nulla conteſtatio facta fuit, vel facta ad patrem non peruenit, ſemper auditur filium repetens expenſis tamen reſtitutis, vt no.ſ.ſuper verbo, habente.quæ factę circa eruditionem indiſtincte repetentur.C.eo.tit.l.j.circa alimenta vero exhibeta, ſi de ſuo voluit tantum expendere, non repetuntur, ſinautem hoc fecit animo humanitatis & pietatis, ne ſ.periret, repetuntur, argu. ff.de relig.& ſump.fu.l.& ſi quis.§.interdum. ſed nec pp nutrimẽ
7 tum aliquis† ſibi hæreditatem nutriti vendicabit. C.commu.de ſucceſſ.nutritoribus.¶Nam & in hoc.] ii.pars. [Caſu.] ſ.quando domino hoc ſciente, aut ratum habẽte libertus, vel ſeruus infans exponitur. [In ingenuitatem.] ac ſi ſtatim liber natus fuiſſet. Inſtit.de ingen.in princ. [In libertatem.] i. in libertinitatem, ac ſi manumiſſus fuiſſet a domino. Inſtit.de libe.in princ.ſicut & hæc probantur.C.eo.l.j.ii.& iii.¶Quod & de prædictis.] iii.pars.ſ.libertis & ſeruis. dicendum eſt, quod eſt in fi.non tamen idem dicendum eſt de filiis, quamuis Iac.contrarium notauit, licet enim per
8 †expoſitionem ſoluatur poteſtas patria, vt leg.& not.ſ.eo.reſpon. j.non tamen idem eſt, ſi denegat alimenta, & eſt ratio, quia aliud
9 ſit in filiis: quia iura ſanguinis, † quæ ſunt inter patrem & filium, cum naturalia ſint ciuilis ratio perimere non poteſt.ff.de capi.dimi.tutelas.Inſtit.de legit.agna.tute.§.fin.Inſtit.de hæred.quæ ab inteſt.deſe §.minus ergo.& ſeque.& quia aliis remediis locus eſt ad cogendum patrem, quod dic, vt plene nor.ſ.de conuer.infid. c.ii.
10 §.fina.verſic.& per hanc glo.corrige quo ad filium, quod no.in Sum.eo.tit.§.quid iuris. dominica† autem poteſtas in hoc caſu ſoluitur, vt hic dicit, & j.not.niſi & dominum nota paupertas excuſet, arg.ff.de lib.agnoſc.l.pen.& l.ſi quis a liberis.§.alimenta.dummodo dñs faciat, qđ poteſt, vt ſ.in aliquo Zenone ipſum faciat deportari, vt C.de lati.lib.l.vnica.§.ſed ſcimus. alioquin vr ipſum velle necare, arg.ff.de lib.agnoſ.l.necare.86.diſt.paſce. & c. non ſatis.quare liber efficitur, vt hic.cum ſuis concord.j.ſigna. & ff.de his quæ ſine manum.ad libe.peruenuint.l.ſeruo.& idem eſt
11 vbi patronus liberto denegat alimenta, quia † ſoluuntur iura patronatus, vt hic, cum ipſum alere teneatur & C.de bo.lib.l.ſi.§.fi. & ff.de bon.lib.ſi patronus non aluerit.ff.de iure patro. diuus.j.§. fin. [Aetatis.] etiam ſi fuerint.xxv.anno.& languidi exponatur. C.de lati.lib.toll.l.vnica.§.ſed ſcimus. [Vel ſi alicui.] ver. [Eorũ.] ſ.libertorum & ſeruorum languidorum.in Auth.de nupt.§.ſi vero ab initio putabat.verſic.& multo potius.collat.iiii.nam ſi ſanis
12 † alimenta deneget, pro derelicto eos vr habere, & ideo occupanti conceduntur.ff.pro derelicto.l.ſi.ſm Ala. ſm hoc dictum Authẽ.de nup.§.ſi vero ab initio.& ſeq.ver.& multo potius.ſic ordinabis literam, & expones ibi, vbi dicit. Illi namque.ſ.languentes derelicti, ſiue expoſiti, vel quibus alimenta ſunt denegata, abſoluti intelliguntur a patria poteſtate, vt potẽ iam conſtituti liberi, ſubaudi eo ipſo, ꝙ tam dure cum eis actum eſt, arg.ſ.eo.rñ.j.& ſubaudi non eſt mirum, ſi in hoc caſu liberi ſint, nam & ſi non languidis ſeruis, ſed ſanis alimenta denegentur. [Pro derelicto titulum.] i.ſm quod leg.in eo.titu.ff.l.ſi.tales ſerui.ſ.non languidi, ſed ſani ſunt. [Sui exiſtentes.] ſ.occupantium. [Non aliorum.] dñorum antiquorum. [Et non in poſterum inquietabuntur.] ſ. occupantes. [Ab his.] & c.ſ.antiquis dñis, qui eos negligerunt, niſi forſan & ab illis, anteq̃uam ab aliis occupentur, vt patet ff. de ſtipu.ſeruo.quod ſeruus.& ff.pro derelicto.l.ſi prędicta.Si vero intelligas hanc literam, quæ hic ponitur. [Eorum.] ſ.tam languidorum, q̃ ſanorum, tunc corrigitur lex antiqua per hoc, quod hic dr, & in Auth.ſupradicto.& ſic intellexit Roge.quod dic, vt plene not.in Sum.eo.tit.§.quid iuris.ver.de languidis tamen.& ſe.prior tñ intellectus magis placet, quia promptum eſt iura iuribus concordare. C.de inoff.dot.l.vnica. [Dicendum eſt.] ſ.ꝙ filij liberantur a patria poteſtate.vt ſ.eo.reſpon.j.& liberti ingenui, & ſerui liberi, ſiue liberti fiũt, vt ſ.eo.§.j.¶Sanc.] iii.pars.ſubaudi illi. [Qui hos.] ſcilicet languidos expoſitos, quibus alimenta negantur. [Suſcipiunt.] ſubaudi & alimẽta præbent, propter hoc, ſcilicet quod eis vitæ neceſſaria præbent. [Ius aliquod.] ſeruitutis, vt hic, & C.eo. l.fin.C.de epiſco.audien.l.nemini.& idem eſt de colonis, vt in eiſdem iuribus.acquirit enim in caſu aliquod ius: nam ſi is, qui aluit filium

ADDITIO.

a ¶Vide ibi ad hanc materiam bonam glo.

filiam ipsam.filio ſuo matrimonialiter copulare voluerit, & pa-
ter ꝯdixerit,pr̄ in expenſis alimentorum factis condemnatur , vt
C.de nup.patrem.& dummodo filia ꝯſentiat, matrimoniū nihi
lominus pficitur,vt patet in eo,quod no.ſ̄.de despon.impub.c.j.

De homicidio voluntario, vel casuali. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Homicida non eſt tutus in eccleſia , ſi ex propoſito iuxta eccleſiam , vel in cœmiterium commiſit delictum.*
2 *Homicida incorrigibilis quomodo puniendus.*

CAP. PRIMVM.

SI quis. Exo.xxj.d. [Per induſtriā.] ſecus ſi
casu,arg.xv.q.j.ſi quis non iratus.
& ĩ.eo.Ioannes.& c.fi. [Occiderit.] nulla ne-
ceſſitate cōpulſus,alioquin ꝯ,vt patet in eo,qđ
leg.& no.ĩ.e.c.j. & ii. [Et p inſidias.] ſicut pu-
blicus latro.24.diſt.§.de his. [Ab altari meo.]
ſubaudi ſi ad ipſum ꝯfugerit,talis.n.immuni-
tatem nō hēt.xvii,q.iiii.ſicut antiqtus.& ſm hoc pōt intelligi &
ſeruari lex.in Auth.de mā.prin.§.neq; aūt homicidis.colla.iii.vel
1 qn̄ in cœmiterio,vel prope†eccleſiam committit qs homicidiū,
vt ſic cito intret eccleſiā,& ab ea ſaluetur,quod dic,vt le.& no.ple
ne.ſ̄.de immu.eccl.inter alia.& c.fi.Vel dic,vt in ſeq.gl.[Euelles.]
2 ſ.ab officio,†& beneficio altaris ipsum deponēdo,& tradendo po
teſtati ſeculari. [Vt moriatur.] intelligas tu,ſi ſit incorrigibilis,nō
alias,vt patet in eo,qđ le.& no.ſ̄.de iud.cum non ab homine.Tra
ditionem aūt hac intelligas debere fieri,prout leg.& no. ĩ.de ver.
ſig.nouimus expedire.§.j. D.n.etiam intellexit,quod pōt intelligi
de altari veteris teſtī, quod non erat eius authoritatis, cuius ſunt
noſtra altaria,ſed magis placent priores intellectus.

SVMMARIVM.

1 *Latro publicus ſine pœna aliqua occidi poteſt.*
2 *Facies cuiuſcunque hominis non eſt maculanda.*
3 *Laici debent vti cilicio, ſolenniter pœnitentes.*
4 *Militare, peccatum non eſt.*
5 *Pœnitentia ſine humilitate agi non poteſt.*
6 *Gladius prohibetur omni pœnitenti.*
7 *Dies Dominicus, non eſt dies abſtinentiæ.*
8 *Defenſio eſt permiſſa, non ſolum ratione perſonæ, ſed & ratione rerum.*
9 *Largum, & hylarem datorem, diligit Deus.*
10 *Lex promotionis in facto conſiſtit.*
11 *Pœnitentiam agere bonum eſt.*

CAP. II.

1 INterfeciſti. [Latronem.] priuatū non pu-
blicum †publicus,enim ſine pę
na aliqua occidi pōt.ſm ll.C.quā.licet vnicuique ſine
iud.l.j.& ii.& patet ĩ.e.§.j.vel canones q benignius agi
voluerunt. [Cōprehendi.] puta de die,qđ dic,vt leg.& no.ĩ.eo.c.j.
2 [Ad imaginē.] 33.q.v.hæc imago.†ideo nō eſt facies cuiusq; ho-
minis maculāda.C.de pę.l.ſi qs ĩ metallū.niſi forsan ex cā autho
ritate iudiciali character aliquis imprimatur.ĩ.de cri.fal.c.iii.§.fi.
3 [[Lanea veſte.] i.cilicio,† quo debēt vti laici ſolēniter pęnitētes.
l.diſt.in capite. [Ab eſcis.] ver.ſ.carniū,lacte,caseo,& ouis,& om
nibus aliis,q̄ carnis trahunt originem ſementinam. 4.diſt.deniq;.
ante fi. [Et potibus.] ſ.vini, & ceruiſiæ, & cuiuscunq; potus alte-
rius generis,qđ inebriat,vt patet ĩ.verſ.j.in fi.& 4.diſt.deniq;.in fi.
[Et a thoro.] ſ.vxoris propriæ , multofortius alienæ, & intelligas
vxoris quantū in te eſt.ſ.vt nō exigas,exactus tn̄ reddas. 33.q.4.c.
fi,& q.v.ſi dicat.fr.ĩ.de ſen.exc.inquiſitioni.ſ̄.de eo q cogn.ꝯsang.
vxo.ſuæ.transmiſſæ.& c.tuæ.& c.Iordanæ.& p hoc & verbum ſe-
quēs apparet,ꝙ loquitur hic in laici,& ex eo qđ leg.& no.ĩ.e.§.fi.
4 [Gladio.] q non competit clerico.lj.diſt.qui in aliquo.nō ꝙ † mi-
litare ſit peccatū.xxiii.q.j. militare. Sed qa arma clericorum ſunt
orationes & lachrimæ.xxiii.q.vlt.§.j. eodē mō nō decet pęnitētē
portare gladiū,nec ēt ei expedit pp pranitatē peccādi,& qa ſignū
5 eſt ſuperbiæ,nō humilitatis,ſine†qua pnīa agi nō pōt. l.diſt.in ca
6 pite.& c.pęnitētes.iō qa & oī pęnitēti gladius†prohibetur,vt hic.
& 33.q.ii.admonere.de pę.di.v.falſas.& c.dolēdū. [Supradictos.]
ſ.xl.vt ſ̄.e. rn̄.j. [Abſtineas.] feria ii.iiii.& vj. In aliis.n.tēperatur,
vt ſeqtur. [In tertia.] verſ. [Quinta feria & ſabbato.] de die vero
7 dn̄ico nihil dicit,& hoc iō,†qa nō eſt dies abſtinentiæ.de cōſecr.
diſ.4.ne qs.Quòd ſi aliqs ſtudioſe ꝯtrium aſſerat? Suſpectus eſt de fi
de.xxvj.q.fi.ſacerdos.& ſi pro pnīa a ſacerdote accepta ſine aliqua
neceſſitate pro quadā religione hoc fecerit,ſicut manicheus,ana
thema ſit.30.di.c.fi. [Mediocri.] q.d.tēperata & debili,vt ebrietas
euitet.[Ceruiſia.] De Anglia forſan erat,ſm T.intelligas quo ad
potus qualitatē,ſed nō quantitatē,ſm Iac.vt patet in eo,qđ leg,&
no.ſ̄.de vi.& ho.cle. a crapula.[T pate.] i.nō vltra tertiā vicē.ſicut
leg.in illa palea.44.diſt.qn̄ pbr̄i.¶[Si aūt.] ii.pars. [Meditatione.]
Sed ex improuiso neceſſitate vrgēte,vt ſeqtur, vel caſu, qui nullo
mō potuit p̄uideri.33.q.v.de occidēdis.ĩ.e.Ioānes.in fi. [Te tuaq;
8 liberādo.] hic patet,ꝙ nō rōne†perſonæ,ſed ēt rerum,eſt pmiſſa
a defenſio [a].Sed ꝯ.ĩ.e.ſuſcepimus.§.fi.in prin.vbi de hoc.[ſm indul
gentiā.] i.vt cito tibi hoc indulgeat. [Dico.] bonū eſt tibi, vt ſeq
tur. [pp imaginē.] i.pp ꝯtritionem,quā dēs hr̄e aliquā ob reuerē-
tiā imaginis Dei,ad quā creatus eſt hō.ſ̄.e.c.in prin.[Volueris.]q.
d.qa nec teneris. [Bonū eſt tibi.] verū eſt,qa ſm B.Aug. nullum
bonū irremuneratum,vel bonū eſt ad cautelam,qa bonarū mē-
tium &c.vt no.ſ̄.de his q filios occi.de infantib.§.j. [Largiter.]qa
9 largū†& hilarē datorem diligit Deus.xvj.q.j.p̄dicator. & iūge qđ
no.ſ̄.de do.c.j.¶[Si pbr̄.] iii.pars.q.d. a principio vſq; hic loquitur
de laico homicida.In hoc aūt.§.incipit loqui de pbr̄o,& quolibet
clerico,vnde dicas. [Pbr̄.] i.ſacerdos diaconus,& ſubdiaconus.ſi.
ſ̄.de cohab.cler.& mu.c.ii.in prin. [Eadē.] q̄ dicta ſunt ſ̄.§.proxi.
& not.nec refetas hoc ad j.rn̄.huius c.nā ille homicida cū volun
tarius ſit,pnīam agere dēt,vt ibi leg.& no.nec cū ipso eſt diſpen-
ſandū.l.diſt.miror. [Fecerit.] caſu fortuito,alias hic loqtur diſpē-
ſatiue,ſm d.n. Alij hoc aliter intelligunt,vt in p̄ce.gl.& ſeq.& not.
ĩ.e.ſicut dignum.§.fi.in diſt.& plene in Sum.e.ti.§.qua pęna.ver.
ſi neceſſitas.& ſeq. vſq; ad ver.ſi vero facto. [Non deponatur.] a
ſuſcepto ordine,tn̄ ad ſuperiores ſine diſpenſatione nō aſcendet,
ſm Io.Alij intelligunt,ꝙ nec in ſuſceptis miniſtrat,ſed tm̄,vt be-
neficiū percipiat,ex miſericordia diſpensatur,arg.xxviii.di.pbr̄m.
10 nec prodeſt in hoc neceſſitas,qa†lex promotionis in facto conſi
ſtit.xv.q.j.c.fi.Nos intelligimus,ꝙ in nullo imputat̄, ex quo aliud
b facere nō potuit [b], vt patet ĩ.eo.ſignificaſti.ii.§.fi. nā tale homici-
diū ſimile eſt caſuali,qđ nō impedit ēt promouendum.ĩ.e. lator.
ēt ſm illos qui ꝯtrium aſſerunt, quantumcunque lex promotio-
nis in facto conſiſtat,& hoc tenebat dn̄s Clemens Papa 4.qui tn̄
11 erat alias in hac materia ſatis durus. [Pœnitentiam agat.] i.†age
re bonum eſt,vt patet in eo,quod leg.& not.ſ̄.eo.§.proxi.ſm quē
intelligitur iſte,vt not.ſ̄.eo.§.in princ.immo de neceſſitate ſm a-
lios,vt patet in præced.glo.

ADDITIONES.

a ¶Defenſio. Adde ſi bona aliter ſaluari non poſſunt, an ſit licitum pro eorum ſal-
uatione furem occidere.pulchre per do.Abb.hic in iiii.not.cui apoſtillator addit
Alex.conſ.cxxxviii.ii.lib.
b ¶Non potuit. Adde pro hac opin.bo.tex.in clem.j.de homic.

SVMMARIVM.

1 *Furtum vnde dicatur.*
2 *Fur nocturnus impune occidi poteſt, quocunque modo, diurnus non,niſi ſe defendat telo.*
3 *Vim vi repellere non licet, niſi incontinenti.*
4 *Vindicare ſe, non licet.*
5 *Scientia omnis a diuina ſumpſit exordium.*
6 *Fur diurnus ſi telo ſe defenderit , quare licet occidere.*

CAP. III.

SI perfodiens. Verba ſunt Exo. xxii.a.forsā
parietē. [Fur.ſ.de nocte,vt ſe
1 qtur.hoc ēt notat ſignificatio huius verbi fur.† Furtū
.n.a furno.i.nigro dr̄,ex eo ꝙ clā & obſcure fit, & ple-
runq; de nocte.Inſt.de ob.q̄ ex malefi.naſ.§.ii. [Nō eſt illi.] ſ.per-
cuſſori.[Homicidiū.] q̄tum ad peccatū,eſt tn̄ homicidiū q̄tū ad
irregularitatē,qa talis fugere poterat,& in tali caſu q̄tū ad irregu-
laritatē vitandā expediebant potius clerico poſt tunicā palliū re-
linquere.ĩ.eo.ſuſcepimus.§.fi.ſecus ſi neceſſitas ineuitabilis immi
neret,vt le.& no.ſ̄.e.c.prox.§.fi. [Oriatur ſol.] ita ꝙ dies ſit.ĩ.e.§.j.
ver.j.¶[Intelligit̄.] ii.pars. Ab hinc vſq; in finē ſunt verba Augu-
ſtini exponētis verba Exodi. [Ad homicidiū.] expone,vt no.ſ̄.e.
rn̄.j.ſuper verbo,homicidiū, [Quia poterat.] ver.ergo dies erat,vt
no.ſ̄.e.rn̄.j. [Nō occidendum.] iō debuit fugere potius,q̄ occide-
re,vt ſeqtur,& patet in eo,qđ no.ſ̄.e.rn̄.j.ſup verbo, homicidium.
[Occidi.] nā ſi ad occidēdū veniſſet,& neceſſitas ineuitabilis im
mineret,occidi potuit,vt leg.& not.ſ̄.c.proxi. ſic ꝯtinuatur ſeq.§.
2 ¶[Hoc ēt.] iii.pars. ſ.ꝙ † nocturnus fur quocunq; modo impune
occidi pōt,diurnus aūt nō,niſi telo ſe defendat,vt ſeqtur. [In an
tiqs.] &c.ff.ad l.Cor.de ſic.furē.ff.ad l.Aql.itaq;.§.lex.& l.ſeq Sed
pone,ꝙ vult me interficere,nunqđ poſſum eum præuenire? Dixe
runt quidam,ꝙ non. Alij ꝯ,qđ vltimū tutius eſt,& forſan iuſtius,
vt patet ff.ad l.Aquil.itaque.j.reſpon.ff.de iuſt.& iu.l.vt vi. C.ad l.
Cor.de ſic.l.ii.iii.& iiii. Quid ſi percuſſit,& ſtatim receſſit, nunqđ
3 poſſum eum inſequi,vt percutiam? Non, quia † non licet vim vi
repellere, niſi incontinenti, ita ꝙ cenſeatur potius propulſatio.i.
procul repulſio, q̄ vindicta.ĩ.eod. ſignificaſti.ii.§.fin..ĩ. de ſenten.
excommun.ſi vero. §.ſi vero. ſed talis.ſ.qui inſequitur, non dici-
4 tur propulſare, ſed ſe velle potius vindicare, † quod non licet.xl-
vj.diſtin. ſeditionarios. [Secularibus.] ſcilicet ciuilibus . [Quibus
5 iſta.] ſcilicet diuina. [Eſt antiquior.] Ab hac enim †omnis ſcien
tia ſumpſit exordium.xxxvii.diſtinct.legimus.§.huic etiam filius,
& omnis lex ciuilis, vt hic, & patet.xvj.quæſtio.iii. capitu.finali.
Secus de lege naturali communi , & naturali rationali , & iuris
gentium.Ille enim præceſſerunt legem Moſaicam,vt patet in eo,
quod

quod not.ſ̄.de Sum.Trin.c.j.§.j.circa prin.ſuper verbo,diſpoſitio-
nem.verſi.ſic tpe ante legem.& ſeq.& præced.& ſ̄.de accuſ.quali
ter.ii.reſpon.j. [Impune.] ver.ſ. [Nocturnum.] quia præſumi po
teſt,ꝙ ad occidendum venerit,vt patet ſ̄.eo.§.j.in prin.ſiue ſe de-
fendat,ſiue non,ad quod accedit, quod leg.& no.ĩ.eo. tua nos.§.
vlt. [Diurnum autem.] vēr. [Telo.] vel aliis armis,quorum no-
mine fuſtes,& lapides cōtinentur.ff.de furt.ſi pignore.§.furem.ff.
de verb.ſign.armorum.necnon & ferrum,& omne,quod arcu &
manu mittitur.Inſtit.de publ.iud.§.itē lex Cornelia.de ſica. [Iam
enim.] ſ.ex quo ſe telo defendit. [Plus eſt q̄ tur.] i. plus præſumit
6 †de ipſius malitia, q̄ de iure.ſ.ꝙ nō ſolum ad furandum venerit,
ſed ad occidendum,& ideo de tali licet ſe vindicare.C.qn̄ licet ſi-
ne iudi.ſe vin.l.j.& l.diſt.ius naturale.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſione generaliter facta non intelliguntur promiſſa illicita.*
2 *Sæuitia, quæ in proprijs culpanda eſt, in alienis eſt cohercenda.*
3 *Res alienas magis quis tenetur cuſtodire, quam ſuas.*

CAP. IIII.

CVm iuramento. Mar.vj.d. [Quodcun
que.] etiam ſi petiiſſet
dimidium regni ſui,vt in eo.c. [Ab eo.] & ſic ad pe
titionem ſaltatricis fecit amputari caput prophetæ .
ſ.beati Ioannis Baptiſtæ pp iuſiurandum , & circunſtantes ne ip-
ſum reputarent periurium,vt in d.c.quaſi tali iurō aſtrictus eſſet,
ſed non eſt hæc excuſatio rationabilis , vt probat Hieronimus in
ſeq.¶[Si ob iuſiurandum.] ii.pars.& ſunt verba Hiero.exponentis
prædicta verba euangeliſtæ. [Dicat.] ad excuſationem ſui & ho-
micidii,vt not.ſ̄.eo. rn̄.j. reſpondeat mihi dicit Hiero. [Nunquid
1 ſi patris.] &c.q.d.vtique nō feciſſet,nec facere debuiſſet,quia † in
generali promiſſione nō ſolum illicita intelliguntur excepta,arg.
ſ̄.de iureiur.quemadmodum.cum ſuis concord.& ff.de pact. iu-
riſgē.§.ait pretor.quinimmo & ea,q̄ promittens generaliter non
eſſet ſpecialiter conceſſurus.ff.de pign.obligatione.ſ̄.de offi.leg.ꝙ
translationem.cum ſuis concord.Patet ergo, ꝙ per illa verba ge-
neralia quodcunq; poſtulaſſet,non fuit obligatus Herodes ad de
capitandum Ioannem Baptiſtam cum non hoc fuiſſet Herodes
ſpecialiter ꝯceſſurus,& quia qđ dixerat, quodcunq; intelligebat̄
licitum.ſuper quo vide,quod no.ſ̄.de his quæ fi.a maio.par.ca.c.j.
§.pen.& fi.[Quod ergo.] ver. [In ſuis.] ſ.patre & matre,vt pręmi
ſit,immo & ſi hoc feciſſet in ſuis,debuit tn̄ ab extraneis abſtine-
2 re, † nam ſæuitia,quæ in propriis culpanda eſt,in alienis eſt coer-
cenda.ff.ſol.matr.ſi conſtante.§.ſi maritus. ſed nec ad minorem
3 diligētiam tenetur,†quis in rebus alienis,q̄ in ſuis. C.mand.in re
mandata.Inſtitu.quib.mod.re contrahitur ob.§.at is qui. ff.com-
mo.ſi vt certo. §.commodatum.& §.quinimmo. & ſeq.& bona
fides abeſſe præſumitur,ſi rebus tuis ſaluis depoſitas amiſiſti. ſ̄.de
depo.c.ii.in prin.

SVMMARIVM.

1 *Poculum amatorium, quod dicatur,*
2 *Homicida reputatur qui eſt cauſa abortionis,& num.4.*
3 *Sortilegium quod dicatur.*
5 *Percutiens mulierem , ſi puerperium non eſt formatum , an teneatur de occiſo , & an efficitur irregularis.*

CAP. V.

1 SI quis. [Libidinis.] dando.ſ. † poculum , quod
amatorium vocant.ff.de pœn.ſi quis ali-
quem.§.qui abortionis.ff.de ſica.ſi mulierem.talis.n.
2 homicida†reputatur,vt ſequitur in fi.& ff.eod. l.iii.§.
alio ſenatuſconſulto . [Meditatione.] ſicut fit qn̄q; inter virum,
3 & vxorem †ſortilegium,quo carnalis copula impeditur. xxiii.q.j.
ſi per ſortiarias.& leg.& not.ſ̄.de frigi.laudabilem.[Fecerit vel ad
potandum] qn̄q; enim fit ſortilegium ſine potu, qn̄q; cum po-
tu,vt probant iura præcedentia. [Aut concipere.] repere nō poſ-
ſit. [Vel.] iam concepta.[Naſci.] & ſic procurat abortum.vnde
4 homicida reputatur, † vt ſequitur,eſt tn̄ diſtinguendum, vtrum
puerperium iam formatum eſſet,vel non,nam in primo caſu ve
rus reputatur homicida, vnde nec talis de cœtero promoueri po
teſt tanquam irregularis.xxxii.q.ii. quod vero non formatum. &
c.ſeq.Moyſes.& ĩ.eo.ſicut ex literarum. In ſecundo vero caſu vbi
ſ.informatum non erat. i. anima non erat infuſa in corpore. lvj.
diſt.naſci. non eſt irregularis, vt in eiſdem iuribus, nec reputatur
homicida verus,ſed interpretatiuus, ſicut alias. lxxxvj.diſt. paſce.
ff.de lib.agnoſ.nec are.lv.diſt.ſi quis abſciderit.ſ̄.tit.j.§.vnico. ideo
5 dicit lex,ꝙ † ſi puerperium informatum erat,tenetur percutiens
lege Aquil.tanquam de rupto,non tanquam de occiſo.ff.ad l.A-
quil.ſi ſeruus ſeruum.§.ſi fr.& l.Quintus Mutius.ſicut dr̄ de oliua
immatura collecta,vt prædicta l.ſi ſeruus ſeruum.§.ſi oliuā.ideo
in hoc caſu ſi mulier, quæ ſibi vim intulit,vt abortiret, non affi-
citur vltimo ſupplitio, ſed in exilium ponitur.ff.de ſica.ſi mulie-
rem. Si autem formatum eſſet, vltimo ſupplitio afficeretur,& ſic
intellige.ff.de pœn.ſi quis aliquid.§.qui abortionis. [Homicida.]
verus ſi iam puerperium formatum erat, alioquin interpretati-
uus, vt in præced.glo. ;

SVMMARIVM.

1 *Delictis in quæ ſunt conſideranda.*
2 *Voluntas quandoque in delictis punitur, licet non fuit proceſſum ad actum corporalem.*
3 *Mulcta arbitrio iudicis committitur.*
4 *Perſuaſione quandoque quis tenetur.*
5 *Sicarius, quis dicatur.*
6 *Actio inanis excuſat, quamdiu paupertas durat.*
7 *Eleemoſina de alieno fieri non poteſt.*
8 *Affectio neceſſaria excuſat quaſdam perſonas in delictis.*
9 *Conſilium præbentes in delictis, quando & quomodo teneantur.*
10 *Comitantes malefactorem ne lædatur , tamen eum diſſuadebant a maleficio, ad quid, & quando teneantur,& num.11.*
12 *Delinquentibus ex pluribus ſi unus commiſit damnum, quomodo punientur in foro iudiciali.*
13 *Irregularis efficitur non ſolum qui commiſit homicidium , ſed qui conſilium præbuit accidend .*
14 *Homicidium quot modis committitur.*
15 *Homicidium quando eſt neceſſarium ob defenſionem quando inducat irregularitatem, ita ut egeat diſpenſatione.*
16 *Homicidium caſu commiſſum quando eget diſpenſatione.*
17 *Delictum, & peccatum differunt.*

CAP. VI.

SIcut dignum,& infra. [Diſcretus]
in iure.Ta-
lis non erat eps Exonien.ſ̄.de temp.ordin. vel non eſt
compo. [Noſti.] i.noſſe præſumeris.ſi.xj.diſt.c.fi.ſ̄.de
conſang.& affin.c.j.§.fi.ſ̄.de offi.deleg.cum in iure peritus exiſtas.
[Quantitas.] an ſ.enorme, vel mediocre ipſum delictum , quod
dic,vt leg.& not.ſ̄.de temp.ord.c.fi.& c.ex tenore.& ſeq. [Et qua-
litas.] vtrum ſ.publicum ſit,vel occultum.ſ̄.de cohab.cler.& mu
1 lie.veſtra. [Sed ętas.] ſ.†delinquentis,vtrum ſ.ſit maior,vel minor
annis.xv.q.j.illud.ff.de mino.auxilium.§.in delictis. ĩ.de delic.pu.
c.i.& ii. [Scientia.] Vtrum.ſ.ſit diſcretus, vel ſimplex,vel furioſus,
vel ſanæ mentis.xxxix.diſt.Petrus.xxii.q.iiii.innocens.iii.q.ix.indi
cas.& ff.de off præſid.congruit §.fi.& l.diuus.[Sexus.] i.homo,vel
mulier.xxxii.q.vj.indignanter.[Conditio.] ſit ſeruus,vel liber,ſub
ditus,vel alius religioſus, vel ſecularis,nobilis,vel plebeius. xxii.q.
v.qui compulſus.Sed & locum & tempus conſiderari oportet,vt
ſequitur, & quædam alia, ſicut de his & aliis expreſſe legitur.ff.de
pœn.aut facta.de pœnit.diſt.j. aut facta. & diſt.v. conſideret.ĩ.de
pęnit.Deus qui. [Pœnitentia.] ſequitur ergo ipſa vi, ꝙ arbitraria
ſit, vt patet ex præced.& ſeq.& ĩ eo.§.illi etiam.reſpon.j.in fi. & §.
eos inſuper.ver.j.in fi.& §.illis præterea.in fi.& ĩ.de pœnit. ſignifi-
cauit.§.fi.vbi de hoc. [In vno.] ſ.loco cōmiſſus,vt patet ĩ.de ſent.
excom cum pro causa.xvii.q.iiii.ſi quis in atrio.& c.ſicut antiqui
tus.vel in vno.ſ.homine excedente,vt patet ſ̄.de hęret.excommu
nicamus.j.§.ſi vero clericus. ſed & in diuerſis plus,vel minus, ſm
ꝙ plus,vel minus peccauerint,punientur.ſ̄.de vi.& honeſt.cleric.
vt clericorum.§.j.ver.j & patet in eo,quod leg.& not.ĩ.eo.§.j.ii.&
iii.& §.illis præterea.in fi.& ſ̄.de tranſact.c.fi.¶[Illi autem.] ii.pars.
in qua continetur pœnitentia illorum, qui animum habuerunt
occidendi, feriendi , capiendi , ſecundum dominum noſtrum .
[Animo.] ex illo enim procedunt homicidia, adulteria, & om-
nia cœtera mala.xv.q.j cap.j.ad fin. 22.q.v. qui periurare. 23.q.8.
occidit. [Sanctum virum.] ſ.beatum Thomam tempore Henri
ci Regis maioris Angliæ. [Cantuarienſem archiepiſcopū.] mar
tirizatum. [Manuum.] i.licet manus in eum non iniecerunt,&
ſic animus non omnino completus fuerit per eos, ſed per ſocios
ſuos tantum [Fatentur.] in pœnitentia,in qua ſine aliis teſtibus
2 vnicuique eſt credendum,vt not.ſ̄.de ſponsa. tua nos.& ſic † vo-
luntas punitur , licet ad actum non proceſſerit corporalem pro-
pter malum propoſitum,& quia cooperantes cenſentur,vnde &
eadem pœna tenētur vel quaſi, vt ſequitur,& probatur.xvii.q.iiii.
omnes. & ideo expone, quod ſequitur. [Captione.] ſ. ſacta forte
ipſis venientibus cum animo occidendi, feriendi, capiendi, vt ſ̄.
& ad iuuandum paratis, & delinquentibus ſecuritatem præſtan-
tibus. [Secuta.] nam qui occaſionem damni dat , damnum de-
diſſe videtur, vnde & de ſequela tenetur,vt hic, & 50.diſtinc.ſtu-
deat.& ĩ.eod.de cœtero.cum ſuis concordan. [Pœnitentia.] con
tra interfectores, vel fere, vt patet in eo quod not.ſ̄.eod.ſuper ver
bo, fatentur.¶[Illi etiam.] iii.pars. in qua ponitur pœnitentia pro
hibētium vim fieri occiſoribus,ſecundum dominum noſtrum.
[Opem.] ſimil.23.quæſt.fin.ſi quatuor. [Ferrent.] non tamen ha
bebant animum occidendi &c. vt ſ̄.eod.§.proxi. & hæc eſt diffe-
rentia inter iſtos duos §. [Paulo minori.] quàm ſuperiores , qui
venerunt,non ſolum , vt talibus opem ferrent , ſed etiam vt ip-
ſum Sanctum occiderent , vt ſ̄. §. proximo. Iſti autem nec ani-
mum habuerunt tangendi Sanctum,& ideo minus deliquerunt,
quàm illi, quare minus ſunt puniendi,vt not.ſ̄.eod.cap.reſpon.j.
3 in fine. [Pœnitentia.] alias pœna. [Mulctari.] Mulcta † arbitrio
iudicis committitur.ff.de verborum ſignificatio.ſi qua pœna. &
not.ſ̄.de conſtitu.cognoſcentes . ideo ergo hoc verbo vſus eſt, vt

det intelligere. quod pœnitentię arbitrarię ſint, vt & not. ſ̃.eod.
reſpon.j.ſuper verbo,pœnitantia. [Quia cum ſcriptum ſit.] non
quo ad verbum,ſed quantum ad mentem.Prouer.xxiiii.b. Erue
eos,qui ducuntur ad mortem. Eccl.iii.c.Si dicente me ad impiũ,
morte morieris, non annunciaueris ei , ſanguis ipſius de manib.
tuis requiretur.lxxxvj.diſt.non ſatis.ad fin, ff.de libe.agno.vetare.
xxiii.q.iii.non in inferenda.& in concordan.ſequentib.[Qui po-
tuit.] vnde tenetur,ſi non prohibuit,vt ſequitur,& probatur. lxxx
iii.diſtin.§.j.& c.error.& patet in eo, quod leg.& not.ſ̃. de hereti.
cap.ii. alioquin ſi prohibere non potuit, culpa caret.ff.de reg.iur.
culpa caret. alias incipit caret culpa. [Non eſſe] ſubaudi illos.
[Nec caret] verſic. [Occulte.] vt lxxxvj.diſtin. facientis. alias in-
cipit culpam. C.de commerci. & merca.l.ii.in fi.ii. quæſt.vii. ne-
gligere. ¶[Qui vero.] iiii.pars.in qua ponitur pœnitentia incitan
tium Regem ad odium. ſecundum do.no. [Inflammaſſe.] nam
4 † & de perſuaſu tenetur quis ff.de ſeruo corrup.l.j.§.fin. ff.ad leg.
Aquil.item ſi obſtetrix.§.j.lxxxvi.diſtin.tanta.ante fin,& eſt hic &
ibi arg.ꝙ nedum verberans clericum,ſed & conſulens eſt excom
municatus, nam talis conſentire videtur in delicto, ergo ligatur.
xvii.queſt.iiii.omnes.j̃.de ſenten.excommu.quantę, ff. de furt. ſi
quis ſeruo,ff.de adult.is qui opem.ff.de verborum ſignificat.ſæpe.
ad fin.Inſti.de iniur.§.pen.tales etiam clerici homicida cenſetur,
vt patet hic,& in eo, quod leg.& not.j̃.eod.§.fi.& ca.ſignificaſti.ii.
§.i.verſic.& ſi percuſſor.ergo pro abſolutione eſt ad ſedem apoſto
licam tranſmittendus.j̃.de ſen.ex.perpendimus.& eſt hoc intelli-
gendum,qñ iniectio ex conſilio eſt bene ſecuta, vt bene probant
prædicta iura,quod dic,vt no.ſ̃.de offic.deleg.c.j. vel qñ participat
crimini etiam præcedenti.j̃.de ſent.excom.nuper. §.in ſecunda.
[Sed non ita ſæuere.] ſicut & illi,qui iuerunt, vt percuſſoribus o-
pem ferrent,vt ſ̃.eo.§.prox.vnde & iſti quia minus peccauerunt,
minus ſunt puniendi. [Niſi forte.] ver. [Prouocaſſent.] forſan a-
lias non facturum,in quo caſu tenentur,ſicut & ipſe Rex homi
cida.ſi.ff.de dolo.& eleganter.¶[Hi quoque.] v. pars. in qua ponit̃
pœnitentia cuſtodientium ſarcinas occiſorum,ſ̃m do.no.[Non
ſiunt.] alias non ſunt,& eſt melior litera. [Immunes.] immo ex
quo in culpa ſunt,puniri debent:quia nõ debent delicta remane-
5 re impunita.j̃.de ſent.excom. vt famæ. §.j. [†Sicarios.] i.homici-
das.ſic dictos a ſica.i.ferro, ſiue cultello ex vtraque parte ſcinden-
ti.Inſt.de pub.iud.§.item lex Cornelia.de ſica.vnde verſus.

Sica eſt mucro latens, ſicarius inde vocatur,

Sed & ſicarij põt dici,qui vitæ alicuius armis inſidiantur.de pœn.
diſt.j.§.ſi quis cum telo.vnde & tales tenentur.l.Cornelia.de ſica.
ff.ad l.Corn.de ſic.l.j. [Sciebant.] nouerant enim ꝙ ad interficien
dum prædictum ſanctum mittebantur, quamuis eorum cõſilio
non fuiſſet hoc machinatum,alioquin ſi neſcirent,quo ibãt, vel
quid facere debebant,ab homicidio omnino fuiſſent immunes.
[Miniſterium.] vnde quodammodo conſentire vñr,ſicut & Sau
lus eadem cauſa in lapidatione beati Stephani. Act.viii.G. ¶[Eos
inſuper.] vj.pars. [Eius.] ſ.viri S.Thomæ,non tamen a ſpoliis, vt
ſequitur. [Immunes.] quia pœna ſuos tñ debet tenere authores
ſ̃.de his quæ fiunt a maio.par.cap.quæſiuit.[Sed quæ occuparãt.]
verſ. [Fuerunt.] j̃.eo.§.ad fi. Vel eorum hæredibus,ſi reperiantur,
alioquin pauperibus erogetur,quod dic,vt leg.& no.j̃.de vſur.cũ
tu.§.j. nec enim remittitur peccatum, niſi reſtituant ablatum, vt
ibi,& 14.q.vi.ſi res.xii.q.ii.in legibus.de pen.diſt.v.falſas. [Si habẽt
in facultatibus.] not.enim paupertas euidenter excuſat.j̃.de vſur.
cum tu.§.illi autem.quia inanis eſt actio.ſ̃.de reſti.ſpol.olim no-
bis.cum ſuis concord.Sed ꝯ.xii.q.ii.fraternitas.C.de ceſſ.bo.l.j.ff.q
6 bo.cede.poſſ.per totum.Sol.inanis † actio excuſat,quamdiu pau-
pertas durat,non tñ ex toto tollitur actio,immo pinguiori fortu
na veniente ętate tenetur ſoluere.ſ̃.de ſol.Odoardus.ff.de ceſſ.bo.
is qui bonis.& arg.xxvj.q.vj.is qui.j̃.de ſent.excom.de cętero.in fi.
& c.quamuis . in fi. Niſi & pp inopiam pęnas ſuſtineat corpora-
les,ſiquidem tunc in totum tollitur,vt in ꝯrio.xii.q.ii.fraternitas.
xiiii.q.vi.ſi res.j̃.de maled.ſtatuimus.§.j.ver.pen.non enim bis pu
niri debet ex eodem,vel duplex tribulatio inſurgere.xxiii.q.v.quid
ergo.ff.de in ius voc.l.fi.ſ̃.de iud.at ſi clerici.in fi. [Reddere,quod
licet.] &c.vt j̃.eo.ver.j.ſed nec iſtud ſufficit,immo pp peccatum,
quod commiſerunt,eſt. [Et ipſis.] &c.& per hoc euidenter com
probatur,quod no.in Sum.de pę.§.fi.ſub §.fi.ver.ſed nunquid ſuf
ficit hæc ceſſio.& ſeq. [Moderata.] quia arbitraria eſt, vt no.ſ̃.eo.
c.rñ.j.ſuper verbo. [Pęnitentia iniungenda.] nec excuſat ſe a reſti
tutione facienda prætextu elemoſinę inde factæ,& hoc eſt, quod
ſequitur quodlibet &c. [Quia licet.] ver.& dic quia pro ſed. [Qui
dam.] alias quædam . [Erogaſſe.] ideo a reſtitutione facienda ſe
excuſare nitantur. [Non tñ.] ſubaudi eſt a confeſſore talis excu-
ſatio admittenda.qm̃. [Aliena.] &c. [Potuiſſent.] alioquin ſi nõ
inueniuntur, vel neſcitur, qui ſint, poſſet pauperibus erogari, vt
no.ſ̃.ver.proxi.ſuper verbo, fuerunt. [Pauperibus.] quia non re-
mittitur debitum,ſed augetur,ſi vni ſoluatur, quod alij ex debito
7 eſt ſoluendum.ſ̃.de iureiur.eam te.nec † de alieno poteſt fieri ele-
moſina,etiam ſi peccator ſit is,cui debetur.ſ̃.de deci.tua nobis.§.
j ver.fi.& j.q.j.non eſt putanda.xc.diſt.oblationes.xiiii.q.v.c.j.ii. &
iii.& c.elemoſina.& c.neq;.& C.de ſol.ſuito.ſ̃m B.niſi forſan exi-
gente enormitate delicti, authoritate eccleſiæ aliud fiat, quæ &
qñque omnia etiam bona exponit,vt patet in eo,quod leg.& no.
ſ̃.de hæret.excommunicamus.j.§.ſi vero dñs tp̃alis.extra do.n. de
homic.pro humani.§.ſacri.ante fi.lib.vj.¶[Illis pręterea.] vii.pars,
in qua imponitur pœnitentia illis,qui participauerunt ſicariis ex
communicatis.[Mora.] quia in hoc magis grauantur,ꝙ talibus
diutius participauerũt,vt patet ſ̃.de ſimo.nõ ſatis.in fi.& c.ſeq.§.j.
ſ̃m B. quinimmo & quia ex quo aliquis per annum ſtetiſſet pp
hoc excommunicatus,ſuſpectus eſſet de hæreſis,quod dic,vt not.
ſ̃.de hæret.excommunicamus.j.§.j. [Et inquiſito.] ver.ſubaudi &
inuento.[Timore.] in quo caſu minus peccauerunt,quod dic,vt
plene no.ſ̃.quod met.cau.ſacris. [Affectione.] damnabili.xj.q.iii.
quatuor.ſ̃.de præb.graue.reſpon.j. in quo quidem caſu magis pu-
8 niũtur,ſecus ſi affectione neceſſaria,quę † quaſdam perſonas om-
nino excuſat,vt patet xj.q.iii.qm̃ multos & in eo,quod leg.& no.
j̃.de ſent.excom.ſignificauit. [Ignorenter.] in quo caſu,ſi ignorã
tia ſit probabilis, in nullo tenentur, ſi autem ſic ſupina,tunc pec
cant, ſed minus q̃ hij, qui ſcienter, quod dic, vt plene leg.& not.
j̃.de cler.excom.miniſtr.apoſtolicæ. [Pœnitentia.] patet ergo ex
prædictis,ꝙ arbitraria eſt,vt not.ſ̃.eo.c.reſpon.j.ſuper verbo, pœ-
nitentia. & no. ꝙ in ſuperioribus.ſ.a.§.i. vſque hic ſex gradus po-
ſuit. In primo maius peccatum notatur. In ſecundo minus. In
tertio minus.in quarto minus. In quinto,& in hoc ſexto minus,
vnde & ſicut deſcendit notando diminutionem quantitatis pec-
cati, ſic & notat pœnitentiam minuendam, nam & ſic debet eſ-
ſe,vt not.ſ̃.eo.c.reſpon.j.ad fin.ſuper verbo,innuc.¶[Clericos au-
tem.] viii.pars. in qua dicit,quid iuris ſit de clericis qui armati in
terfuerunt tanto facinori committendo, & conſilium dederent
vt ſanctus vir caperetur. [Interfuiſſe.] nec mirum, ſi tales acriter
puniantur , nam vindictæ ſanguinis quantumcunque iuſtæ non
debent aliquatenus ſui præſentiam exhibere, vt patet in eo, quod
leg.& not.ſ̃.ne cler.vel mona.ſententiam ſanguinis.j̃.de conceſſ.
præb.ex literis.§.fi.reſpon.j.verſic.j.[Conſilium.] hi qui bona ſan
cti occupauerunt, licet in occupatione facienda cum aliis ſimul
cõcurrerent,nõ tenentur,niſi de eo,qđ ad ipſos peruenerit,vt pa-
tet ſ̃.eo.§.eos inſuper. Si autem in illa occupatione fuiſſent alias
9 culpabiles, puta, quia † conſuluerunt aliis,vt caperent, tunc inſo
lidum tenerentur, quia dolo & conſilio ſuo hoc damnum datũ
fuiſſet, vnde quamuis tales non tenerentur interdicto vnde vi,&
vi bonorum raptorum , de dolo tamen competit actio: ſicut &
quando.vnde vi & vi bonorum raptorum competit, ſed ignora-
tur ꝯ quem agatur,vel deficit probatio,vel quia perſona, ꝯ quam
agi debet,terribilis eſt , vel ꝓpter quamcunque aliam cauſam in
defectum dabitur de dolo actio.arg.ff.de do.l.j.& l.ii.§.fin.& ll.ſe-
quen.& l.& eleganter.per totum.& ſeq.quinimmo quo ad conſi
lium animę omnino tenetur talis conſiliarius;etiam ſi ſpoliatus
poſſet agere ꝯ alium,niſi forte liberaliter raptus dimitteret rapto
ri, tunc enim liberatus eſſet conſiliarius,arg.ſ̃.de conſtit.tranſla-
to.ff.de reg.iur. cum principale. ſaluo eo quod ad eum peruenit,
illud.n.non remitteret in conſilio animæ, niſi redderet , vel alius
pro eo ſatisfaciſſet, in quo quidem caſu, & illi, qui ſatisfecit,con-
ſiliarius hoc, quod ad ipſum peruenit , in eodem iudicio animę
reſtituere teneretur, licet in contentioſo iudicio ſecus eſſet.Si ve
ro non dedit conſilium de rapina, iuit tamen cum raptore,non
vt iuuaret ad rapinam,quam diſſuadebat,ſed vt iuuaret eum , ne
ab aliquo lędi poſſet, tunc ſi raptor inuentus eſt in rapina,non te
netur conſiliarius, ſinautem tali auxilio fretus res aſportauit , te-
netur talis auxiliator: quia ad rapinam committendam,& ſi nõ
conſilium, tamen opem dedit,dummodo ſine eo non potuiſſet
res aſportaſſe,nam ſi ſine eo aſportare potuiſſet , in nullo tenere-
tur is,qui diſſuaſit,quamuis iuerit ad hoc ſolum,vt perſonam li-
beraret,cum forſan raptor nullatenus iuiſſet, niſi alterius comi-
tatum habuiſſet nam iſto caſu ſemper tenetur, quia & ſi non ꝑ-
ſuaſerit ope, tamen vel facto iuit. ff.ad l. Aquil. item Mela. §.j. ii.
10 & iii.& §.ſi plures trabem.& §.item cum eo.Quid ſi multi † comi
tati ſunt malefactorem , qui ibat ad rapinam, vel deuaſtationem
aliquarum rerum faciendam, diſſuadebant tamen maleficium,
ſed iuerunt, ne malefactor lędi poſſet, & etiam vt impedirent ad
uerſarios, ſi vellent prohibere rapinam,uel deuaſtationẽ? Reſpõ.
Non tenentur in iudicio animæ, niſi de eo quod commiſerunt ,
vel quod eorum auxilio commiſſum fuit , etiam ſi ad hoc fuiſ-
ſent,vt violentiam committerent, eo ſaluo ꝙ vnuſquiſque ipſo-
rum de vaſtis,quę facta non fuiſſent, ſi ipſe cum aliis ibi nõ inter
fuiſſent, in virilẽ portionẽ tenetur,ſi eius & aliorum talij timore
vaſtũ fecerunt,alias aũt non tenetur aliquis ipſorum, qui nec fa-
cto,nec conſilio rapinam commiſit.Aliud eſt ergo in illo,qui va
dit,vt auxilium prębeat,qui non tenetur niſi de illis,in quibus au
xilium pręſtitit , vt in hac quęſtione : quia talis non tenetur,niſi
de damno, quod dedit: quia conſilium ad omnia damna euaga-
tur , vt nota. in ſuperiori, verſicu.iſtius gloſſ. Sinautem nullius ti-
more ſpecialiter , ſed omnium ſimul hi , qui damnum recipie-
bant non fuerunt auſi iniuriam propulſare , & ſic damnum
datum

datum fuit,tunc ſinguli pro ſingulis dãnis tenentur inſolidum ,
quia vnuſquiſque in quolibet dãno opem dedit. Quod verũ eſt
in iudicio contentioſo.ff.ad l. Aquil. item Mela.§.j.ſed ſi plures.
In iudicio vero animæ proportionaliter tantum vnuſquiſque
tenetur,ita tamen ꝙ habeatur æſtimatio eorum, qui magis ſtre-
nui erant,& qui magis timebantur,nam & illi in plus tenentur.
Sed ſi aliquis iuit,vt delinquentes tantum defenderet , non rapi-
nam,in nullo tenetur,dũmodo hoc certum ſit aduerſariis, alio-
quin tenetur, ſi propter eius præſentiam aduerſarii non fuerunt
auſi exire,quia præſumptionem probabilem habuerunt . Et idẽ
eſt de illis,qui vadunt cauſa pacificandi,ſi aduerſarii probabiliter
dimittant timore eorum , ꝙ ſuas res non defendant, ſignificent
11 ergo iſtud aduerſariis,ſi volunt eſſe ſecuri. Ille vero, qui † vadit, vt
raptorem defendat in maleficio,tenetur inſolidum,ſicut raptor,
vt ſ̃.e.c.§.illi etiam.& de hoc no.j̃.petitio.§.vnico.Sinautem cul
pa,vel negligentia alicuius datum ſit dãnum,vt ſi non bene cohi
buit ignem,ne ad domos aliorum vagaretur, lege Aquilia tene-
tur.ff.ad l.Aquil.ſi ſeruus ſeruum ab illo.§.item ſi arbuſtum.vſq;
ad §.ſi cum apes.& l.qui occiderit.§.pen.quod verum eſt in foro
contentioſo.In ſpirituali vero non videtur teneri ad emendam ,
ſed eſt tantum de negligentia pœnitentia imponẽda. ar. xv.q.ii.
inebriauerunt:niſi & is,qui ignem appoſuit, damnum dare intẽ
deret,vel in lata culpa eſſet,vt ſi in domum plenam ſtipula ignẽ
proiiceret.Hoc etiã generaliter teneas in foro animæ , ꝙ ex quo
per quemcunque ad plenum ſatisfactum eſt lęſo alterutrius ſatiſ
facere non tenetur.Ei tamen compenſare debet, qui pro omni-
bus ſatisfecit,ſed nec ſufficit delinquenti , ꝙ læſo ſatisfecerit , im-
mo eſt ei alias pro peccato,quod commiſit,ſpiritualis pęnitẽtia
iniungenda,vt patet.ſ̃.eo.ca.§.eos inſuper.ver.j.in fi.In foro vero
12 iudiciali,ſi † poteſt diſcerni, cuius culpa damnum datum ſit, ille
ſolus tenetur,alioquin omnes tenerentur inſolidum.vt.ff.ad leg.
Aquil.item Mela.§.ſed ſi plures & tribus. §. ſequentibus. & l. ita
vulneratus.§.fi.ff.de fur.vulgaris.reſpon.j.§.fi.ff.arbo. fur.ce.ſi plu
res.ff.depoſiti.l.j.§.ſi apud.& l.in depoſiti.xxiii.q.fi.c.fi. Sed cõtra,
quia & vbi diſcerni non poteſt,vnuſquiſque tantum pro parte te
netur.ff.depoſiti.ſi duo.Sol. Illud verum eſt , ſi agatur condictio-
ne furtiua,vel depoſiti actione,nam ſi pro vaſis cõfractis agatur .
l.Aquil tunc vnuſquiſque inſolidum condemnatur, vt innuitur
in eadem.l.ibi.nam certe verum eſt inſolidum vnumquẽque do
lo feciſſe, & vbi pro ſolido res non poteſt reſtitui, ſubaudi tu , le-
ge Aquilia agatur ſecundum d.n.cuius eſt quaſi tota hæc gl.[De
13 derunt.] Non ſolum ergo qui † hominem occidit,ſed & qui con-
ſilium præſtat,vt occidatur,irregularis efficitur, vt patet hic,& in
his,quæ ſequuntur,ſed diſtinctione opus eſt , vnde verſus

Lingua,conſilio,præcepto perdis,& actu.
Velle,neces.caſu,duo bis diſtingue ſuprema.

14 Ad quorum euidentiam notandum,ꝙ homicidium † duob.mo
dis committitur lingua.ſ.& actu. Lingua duobus modis.ſ. conſi-
lio,vt poteſt videri in aſſeſſore,& quouis exhortatore,ſiue incita-
tore. Pręcepto vt in iudice,in vtroque enim iſtorum caſuum ir-
regularis fit homicida.vt hic patet.& ſ̃.e.c.§.qui vero.& l.diſtin.ſi
quis viduam.j̃.de pœnis.quod in dubiis.& hoc eſt quod dicit pri
mus verſus.Lingua,conſilio,præcepto, perdis. hoc eſt ſi tu com-
mittas homicidium.Lingua.i.conſilio,vel præcepto. Perdis.ſ.exe
cutionem ordinis iam ſuſcepti , & quia non potes ad ſuperiores
promoueri.ſ̃.de temp.ord.c.fi. Actu vero committitur trib.mo-
dis.ſ.voluntate,neceſſitate,& caſu, & hoc eſt, quod dicit finis pri-
mi.ver.& principium ſecundi,ibi & actu.Velle,neces,caſu.i.actu
committitur volũtate,vel neceſſitate,vel caſu,& ſubaudi in vtro
que perdis,ſed cum diſtinctione, quia in neceſſario & caſuali di-
ſtinguitur,in caſuali vero ſubdiſtinguitur , & hoc eſt, quod dicit
finis ſecundi verſi.ibi.Duo bis diſtingue ſuprema. Duo enim ſu-
prema ſunt neceſſitas,& caſus,qui diſtinguitur, ſed ſupremum.ſ.
caſus bis diſtinguitur.i.ſubdiſtinguitur. vt ex ſequentibus appare-
bit.Hi omnes modi tanguntur j̃.de cleri.pug.in du.c.ii.Si actu vo
luntario committas homicidium,indiſtincte irregularis fies. j̃.e.
c.penul.etiam ſi paganum interfeceris.l.diſt. clericum qui paga-
num.& c.de his.& omnino es indignus diſpenſatione.l.diſtin.mi
ror.quantamcunque pœnitentiam egeris. ſ̃. de accu.inquiſitio-
nis.reſpon.j.Idem eſt,ſi ſtudio tuo,vel conſenſu,vel ope,vt no.j̃.e.
ſignificaſti.ii. §.j. ver. & ſi percuſſor . & hoc ſiue ex ipſo actu tuo
mors contingat,ſiue ſequatur.j̃.e.c.j.Secus ſi ex alia ſuperueniẽ-
te infirmitate percuſſus moriatur.j̃.eod.ad audientiam.in fi.hoc
etiam intelligas,vbi de facto tuo certus es,nam in dubio tuæ cõ-
ſcientiæ te relinquo.j̃.eo.exhibita. & c.petitio. Vt tamen ſcias, ꝙ
in dubio tutius eſt abſtinere.j̃.eo.ad audientiam. §.quia vero . &
15 c.ſignificaſti.ij.§.ꝙ ſi diſcerni. Si vero homicidium † neceſſarium
fuit,& neceſſitas euitabilis erat , & ſic defenſione cõmittitur ho-
micidium.j̃.de cleric.purg. induel. Henricus. ante fi.ad maiores
ordines non aſcendis,nec in ſuſceptis tolleraris,niſi diſpenſatiue
ſecundum quoſdam . Alii dicunt, ꝙ poſt peractam pœnitentiã
habes executionem ordinum ſuſceptorum,ſed ad ſuperiores nõ
aſcendis , niſi diſpenſatiuẽ , & ſic intelligunt diuerſimode . l. di-
ſtin.de his clericis.j.& ii.Quod primi dicunt, verius puto,argum.
ſ̃. de clericis coniuga. ſane . ii. & quia hoc crimen abhomina-
bile eſt.l.diſt. minor. Si vero neceſſitas fuit ineuitabilis, in nullo
a imputatur ſecundum quoſdam[a].l.diſt.quia te.& j̃.eo.lator.ſ̃.e.c.
ij. & iij. Alij dicunt , quod & ſi in ſuſceptis ordinibus tolleret ad
ſuperiores , tamen ſine diſpenſatione non aſcendit . Hugo vero
cum rigore ſuo etiã talem repellit , dicens ꝙ homicida in nullo
caſu promouetur , quia lex promotionis in facto conſiſtit, non
in animo, vel voluntate. xv. q. j. c.fin. & potius debet ſuſtinere
homo,quod interficiatur, q̃ quod interficiat.ar.xxxij. q.v.ita ne.
& verbum conſulit,quod ponitur. l. diſt.de his & ſumitur ꝓ præ
cepto. xxviij.q.j. ſic enim neque. Nos primam opinionem tene
mus,vbi nihil omnino imputari poteſt, vt patet in eo, quod no.
ſ̃.e.c.ij.& etiã curia Romana hodie ipſam tenet . Sinautem caſu
16 † committas homicidium, & dabas operam rei licitæ,& adhibui
ſti diligentiam,quam potuiſti,in nullo imputatur ſecũdum om
nes.j̃.eo.ex literis.ij. & c.ſignificaſti.j.& ca.Ioannes.& c.fi. niſi ob
graue ſcandalum aliud dicatur , vel propter grauem infamiam
purgatio iudicatur. j̃.eo. ex literis. j. quod ſi dabas operam rei lici
tæ, ſed non adhibuiſti diligentiam, quam potuiſti , imputatur ti
bi,& quo ad ordines ſuſcipiendos , & quo ad iam ſuſceptos. j̃. e.
c.ad audientiam.niſi per Papam tecum diſpenſetur. l.diſtin.cleri
co iacente. & ca. tua nos . Illud enim notandum eſt , quod q̃uis
Papa non de facili diſpenſet cum homicida voluntario, vnde &
ad difficultatem hanc referendũ eſt, quod legitur. l. diſt. minor.
tamen diſpẽſare poſſet , ſi vellet. cum & lex diuina hanc ſibi non
prohibeat diſpenſationem,vt patet in eo, quod no.ſ̃.de conceſ. p̃
ben. propoſuit. immo potius conceditur , ſicut patet in Phinees
nepote Aaron ſacerdotis,cui poſt commiſſum ab eo ex zelo Dei
duplex homicidium , mandauit ei dici dominus. Numeri. xxv.
Ecce do ei pacem fęderis mei, & erit tam ipſi, quam ſemini eius
pactum ſacerdotii ſempiternum: quamuis illud & ſpirituale fue
rit & ſpeciale,ſicut & quędam alia.vt.xxiii.q.viii.occidit ſed idem
Papa poſſet facere arg.ſ̃.de tranſla.epi. c.ii.& ad idem facit exem
plum Pauli.de quo no.ſ̃.e.§.hi quoque.in fi.& quæ no.j̃.e.poſtu-
laſti.§.item.ſuper verbo,ſimpliciter.ad fi.ipſius gl.Nec obſtat.ſ̃.e.
c.j.cum ſim.quia illa loquuntur de rigore.Verũ & vbi dabas ope
ram rei illicitæ,ſiue adhibeas diligentiam, quam potes,ſiue non,
ſemper imputatur.j.e.continebatur.& c.dilectus.in fi.& ar.xv.q.j.
§.vt itaque & iunge quod no.j̃.eo.ad audientiam.in fi.Si vis am-
plius proſequi hanc materiam,vide in Summa.e.ti.§.qua pœna.
vbi hæc materia copioſiſſime expeditur.[Deponendos] ſi.j̃.e.c.j.
[Sed etiam] ver.[Separatim] q.d.non dicunt verſum reſponſorij
per ſe,nam vna cum aliis,quando omnes cantant , & ipſi canta-
re poſſunt.ſecundum do. no. ſed nec ipſum reſponſorium cum
verſu dicẽt per ſe in tertia & aliis horis canonicis , quod alias poſ
ſent ex diſpenſatione epiſcopi,vt no.j̃.e.ad audientiam . §.j.in fi.
quicquid tamen dicatur hic,præter pſalmodiam tacitam, nõ vi
detur eis aliud reſeruari.[Sed in pſalmis] ver.& dicas, ſed in pſal-
mis.q.d.nedum reſponſoria cum aliis cantare poſſunt,vt præmi
ſit,ſed etiam pſalmos,vt hic. [De commiſſis] .ſ.prædicto facino-
re,& aliis necnon & omiſſis quæ dilecta .i. derelicta dicuntur , &
de quibus pauci confitentur, quia ipſa non intelligunt. Pſ. Deli-
cta quis intelligit,& tamen qui prohibuit peccatum, quod eſt fa-
17 cere malum,prohibuit † & delictum, quod eſt omittere bonum.
Pſ.Declina a malo,& fac bonum.[Inſuper] ver.[Monachorum,
vel canonicorum] qui idem ſunt quo ad ſubſtantialia,licet cano
nici vitæ inſeruiant laxiori. ſ̃. de ſta.mona. quod Dei timorem ,
[Si fieri poteſt] hoc ideo dicit,quia & quandoque non inuenitur,
vel propter nimiam multitudinem . ſ̃. de ſimo. quoniam ſimo-
niaca.§.quod ſi forte. vel quia ſine graui ſcandalo fieri non põt.
ſ̃.de regul.c.fi.§.j.[Recludendi] alias retrudendi,nõ in perpetuũ,
ſed ad tempus,vt ſequitur, quandoque tamen peccatores perpe-
tuo retruduntur.vt ſ̃.de hæret.c.pen.§.pen.[Ita ꝙ] ver.[Vel quin
quennium . Hæc eſt amplectenda tanquam benignior, in qua
maior pars conuenit,vt ff.de arb.diem proferre.§.ſi plures.& no.
ſi.ſ̃.de ſepult.certificari.

ADDITIO.

a ¶Secundum quoſdam. Adde ꝙ hodie approbatur hæc opin. per cle. ſi furioſus.
eod.tit.

SVMMARIVM.

1 *Magiſtro leuis caſtigatio eſt conceſſa,& nimia ſæuitia eſt in culpa.*
2 *Vulneratus ſi conualuit , & poſtea recidiuauit & mortuus , eſt an teneatur vulnerans de occiſo.*

CAP. VII.

PResbiterum. [Expiraſſet] predicta per-
cuſſione , vel ex alia infir-
mitate & ipſa percuſſione ſecuta, vt dicit in fi. [Re-
mouere] degradando ipſum ab omni ordine , ita ꝙ
nec in ſubdiaconatu diſpenſetur per minorem Papa.j̃.e.c. j. §.fi.
[Deponere] ecce pęna homicidæ. iſte.n. homicida eſt. ff.de ſica.
l.iiij.

1 l.iiij.ſi.ſ.c.proxi.§.fi.[Percuſſione.] Magiſtro † enim leuis caſtiga-
tio eſt conceſſa,& nimia ſęuitia eſt in culpa.ff.ad l. Aqui.ſed & ſi
quemcunque.§.fi.& l.ſeq.xxiii.q.v. c. j. ĵ.de ſen. exc.c.j. & c. cum
voluntate.Sed contra.xv.q.j.ſi quis non iratus. Sol. quantum ad
legem promotionis nocens eſt, vt hic & in ſimilib. nam illa in
facto conſiſtit,quantum vero ad gratiam innocens eſt, vt ibi di-
cit,quod & hic non negatur. [Vel aliam infirmitatem] ſubaudi
tu ex eadē percuſſione ſecutam.l.di. ſtudeat. Et eſt ratio, quia qui
occaſionem damni dat,& damnum dediſſe videtur. Et ita eſt
ar.ꝙ qui cauſam cauſæ præſtat,& ipſam cauſam proximā præſta
re videtur.ad idem.ĵ.eo.de cętero.cum ſuis concor.arg.contra.ff.
ſi qua.pau.fe.diſt.l fi.Sol.Illud locum habet,quando non ego fui
in culpa,ſed animal,cui inſedebam,quia & cōtra naturam mo-
2 tum fuit.Sed nunquid,ſi poſtquam † conualuit,recidiuauit,& ex
illo recidiuo mortuus fuit,tenetur magiſter? Ita,nam recidiuum
ex dicta percuſſione ſecutum fuit.de pœn.diſt.ij.ſi quis ſemel.&
in dubio tutius eſt abſtinere. Sinautem ex alia infirmitate, quæ
non ex percuſſione ipſa,ſed aliūde ex humoribus forte alias cor-
ruptis prouenit,mortuus fuit,& hoc certum ſit,tunc in nullo te-
netur magiſter,vt patet in eo,quod leg.& no.ĵ.eo.ad audientiam.
reſpon.j.ver.j.§.quia vero.& §.fin. [Expiraſſe]Sic ergo homicida
voluntarius,vel etiam caſualis,vbi culpa pręcedit caſum, irregu-
laris eſt,& deponendus,vt hic patet.& ĵ.e.c.j.& c. ſuſcepimus. &
c.de cętero.Quod verum eſt de commiſſo homicidio poſt baptiſ
mum l.di.ſi quis poſt remiſſionem.lj.di.aliquantos. & ca. ſi quis
poſt acceptum.& ſeq.ſecus de commiſſo ante baptiſmum, quia
in baptiſmo non ſolum peccatum,ſed omnis ſequela peccati de
letur.xxvi.diſt.deinde. Alii contra,quod dic,vt no.in Summa.e.t.
§.qua pœna.ver.lingua.& ſi opponas.& ſequen.

SVMMARIVM.

1 *Commonouolon eſt alearum ludus.*
2 *Ludus pernitioſus,non debet eſſe impunitus.*

CAP. VIII.

CONtinebatur. [Ludum] Iſte ludus cleri-
cis non congruebat, & iō
ſic ludendo diaconus in aliquantula culpa fuit.ff.ad
l. Aqui.nam ludus.ſecundum B.Tu dicas,ꝙ ludus ſa
tis congruebat eo modo,quo contenti clerici erant. vt ĵ.§.j.ver.j.
maxime gratia laboris leuiandi,vt præcedit, ſed conſuetudo ludi
hanc culpam induxit,vt ſequitur.[Viatorum] .i.quem viatores
1 exercere ſolent,& dicitur † commonouolon,vt in lege græca alea
rum ludus,quam quidam habent ſignatam in modum.auth.in
C.de relig.& ſum.fun & aleæ luſu.De hoc autem ludo,& quibuſ
dam aliis a dicta l.permiſſis.no.ĵ.de exceſſ.præla.inter dilectos. §.
fi.[Iacere].i.proiicere[In directum]q.d.non ex tranſuerſo. ſed in
longum ad modum paleti,vnde percuſſio baculi difficilior erat.
¶[Cuius ludi]ii.pars. [Solet] ob hoc fuit aliquantiſper culpabilis
iſte diaconus.ſecundum do.no.quia potuit,& debuit hoc, quod
(prout ſequitur)poſtea accidit,ſuſpicari euenire poſſe, & ideo de-
buit præcauere,quod quia non fecit,in aliqua culpa, fuit.ar.ff.de
loca.& conduc.l.iiii.§.hic ſubiungi.& ſ.de ſeruis non ordi. c.j.cū
ſuis concor.[Sed præfati]ver. [Non vtentes.] Hoc videtur diaco-
num releuare,ſed nihilominus in culpa eſt, quia licet ſic inter ſe
vterentur, non tamen hoc expreſſe prohibuerant, quod & ſi fe-
ciſſent,nihilominus tamen debuit cogitare,hoc euenire poſſe,&
ſic præcauere,vt in præceden.gl. [Quidam autem]ver. [Laicus.]
& in hoc erant inculpa clerici, nam & ſi inter ſe poſſint ludere.
vt ĵ.eo.c.i. cum ſuis concordan. non tamen debent laicos ſecum
admittere,vel ſe cum laico immiſcere.ar.hic.& ii.q.vii.laicos.23.
2 diſt.his igitur.in prin.& ludus † pernitioſus non debet eſſe impu-
nitus.ff.de fur.in furti actione.§.cum eo.ff.ad l.Aqui. nam ludus.
[In eum]ſcilicet diaconum. [Qua] .ſ.falce [Accintus] .ſ. diaco-
nus,ita ꝙ in publico non patebat, immo inſiliens iuſte excuſari
potuit, ſi eam non vidit. ſecundum d.n. quod & exaggerationē
culpæ diaconi facit. Fuit ergo in culpa diaconus. Primo quia ex
conſuetudine ludi hoc euenire poſſe non præuidit, ſicut debuit,
& pręcauit.Secūdo,quia laicum ad ludum admiſit. Tertio,quia
falce ſe incaute præcinxit, cum ipſam cooperuerit, & ſciret ludi
conſuetudinem alii poſſe periculoſam eſſe. Quarto, quia ipſam
in publico non portauit, & ideo omnino irregularis iudicatur.
vt ĵ.eo. §. j. [De quo]ſcilicet vulnere ſiue occaſione ipſius, quod
perinde eſt,vt ſ.c.proxi.¶[Ideoque]iii.pars. [Romani Pontificis]
Sed contra, quia talis etiam ad ſuperiores ordines libere promo-
uetur.vt ĵ.e.c.j.Sol.Ibi dabat operam rei licitæ,& adhibuit omnē
diligentiam,quam potuit,vnde in nulla culpa fuit,ſed potius ille
qui ipſum proiecit.ar.22.q.4.inter cætera.in fi.ff. ſi quadr. pau.fe.
di.l.j.§.cum arietes. hic vero loquitur de illo, qui dabat operam
rei illicitæ,quia ludebat cum laico,& qui non adhibuit omnem
diligentiam,quam debuit,immo in multiplici culpa fuit, vt no.
ſ.§ proxi.ad fi.ſuper ver.accinctus.Patet ergo euidens ratio, qua-
re aliud hic & aliud ibi.licet Io.illud intellexerit ex diſpēſatione,
& male,vt ibi no.[Sed eum] ver.[Diſpenſatiue] authoritate no-
ſtra. vt ſ. ex quo de ſacris agitur. nam in minoribus ſuo iure
poteſt epiſcopus diſpenſare.vt no. ĵ. eo. ad audientiam.§.primo,
in fine.

SVMMARIVM.

1 *Clericis quandoque inter ſe,ludere licet.*
2 *Clericis magis conſuetum eſt portare cultellum,quam falcem.*
3 *Homicidium caſu committens dando tamen operam rei licitæ promoueri po-
teſt abſque aliqua diſpenſatione.*

CAP. IX.

1 LAtor præſentium. [Luderet] Licet
† enim clericis q̃n
que ludere inter ſe,ſicut Iſaac.32.q.iiii. recurrat. ſicut
& Ioſeph ludebat cum fratrib. ſuis.22.q.ii. q̃d ait.nō
tamen cum laicis.& ſic poteſt ſolui.ſ.e.c.proxi.[Contingit]caſu
fortuito.vt ĵ.ſequitur quem dictus. P. clericus præuidere non po-
tuit,& ideo in culpa non fuit,vt patet.ĵ.Ioannes.& c.fi.in fi.Secus
ſi potuiſſet præuideri,& quod potuiſſet,non feciſſet, & ſic etiam
ſoluitur,nec contradicit.ſ.c.proxi. Sed nonne imputandum eſt,
ꝙ cultellum portabat, nec remouit, ſicut & ibi de falce dicitur?
2 Non,quia † magis conſuetum eſt portare cultellum,quam falcē,
& quia ludus iſte non fiebat ex condicto.vt ibi. & adde quod no.
in ſeq.gl Sed contra.ĵ.e.ad audientiā.reſpon.j.ver.j.Sol.ibi.[Quod
ille].ſ.alius clericus cum quo ludebat.[Proiecit] illum.ſ.Petrum
clericum,ſic ergo dictus. P.nihil egit, ſed paſſus fuit,nec inueni-
tur in culpa, vnde propter delictum alterius puniri non debuit.
ff.de dolo.l.j.ſ de his quæ fi.a ma.par.ca.quæſiuit.ſ. de conſtit.co
gnoſcentes.& ſic etiam ſolui poteſt.ſ.c.prox [Ad latus.] Hoc nō
eſt inſolitum, neque nouum, & ideo non eſt ſibi imputandum,
ſed potius ſocio, qui hoc ſcire debuit,& cauere, & ſic etiam pōt
ſolui.ſ.c.proxi.[In alterum] ſcilicet cum quo ludebat ipſe.P.& q
eundem.P.ad terram proiecerat,vt pręmiſit.[Fortuito caſu] vt ſ.
e.c.circa prin. & ſic duplex caſus fortuitus poteſt hic notari.ſ.lu-
di,vt ibi,& mortis,vt hic.[Occubuit].ſ.cum quo ludebat.¶[Ideo-
que]ii.pars. [Si ita[&c.[Et alia iuſta] &c.[Libere permittas] &c.
Ex mente iſtorum trium verborum ſimul iunctorum euiden-
3 ter colligi poteſt,ꝙ iſte.P.in nullo tenetur † de homicidio,nec ali
qua diſpenſatione indiget, cum enim libere poſſit promoueri,
multo fortius poteſt exequi ordines iam ſuſceptos.ar.ſ. de iureiu.
quemadmodum.§. ſi poſt huiuſmodi.non ergo loquitur diſpen
ſatiue,vt Ioannes intellexit. Nec obſtat.ſ.c.prox. quia multis aliis
modis iuſte & probabiliter ſolui poteſt, vt patet in eo, quod ibi
no.& ſ.e.c.reſpon.j.per totum.& eſt ſi.ĵ.e.ex literis.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Defenſio perſonarum,& rerum cuique licita eſt.*
2 *Ligat qui bene,bene deligat.*
3 *Tutius eſt ante tempus occurrere.*
4 *Laico,& clerico ſua cum armis licet defendere.*
5 *Vindicta effuſionis grauis ſanguinis exercenda nulla eſt.*
6 *Eccleſia defendit reos ſanguinis.*
7 *Homicida voluntarius omnino irregularis eſt,nec cum eo diſpenſatur.*

CAP. X.

SVſcepimus. [Lator.] ſcilicet monachus
tuus. [Fratre] ſcilicet mona-
cho[Ingredientes]ver.[De nocte] hoc facit pro mo
nacho,vt patet.ſ.e.ſi perfodiens.ĵ.e.tua nos.§.ad vlti-
mum.[Ad eos.]ſcilicet monachos latorem pręſentium,& con-
fratrem ſuum,qui & erant cuſtodes domus vt ſ.[Ipſos].ſ.mona-
1 chos.[In perſonis]quas vnicuiq; † licet defendere, vt patet in eo,
quod leg.& no.ſ.e.c.ii. [Veſtimentis.] hęc debuerunt potius di-
mittere,quam occidere,vt patet.ĵ.eo.§.fi.[In quos]ver.ſ.latrones
[Iſti].ſ.monachi[Ligauerunt ipſos].ſ.fures, in hoc exceſſerunt,
cum poſſent alias euadere,vnde eis imputatur homicidium ſub
ſecutum ſecundum quoſdam, tu dic,vt in ſequenti glo.[Volue-
runt]& licite.ſecundū d.n.ipſa enim captio & ligatio, dummo-
do poſſet fieri, ſicut & potuit, ſine homicidio & graui effuſione
ſanguinis,ſatis licita fuit.ar.ſ.depoſiti.c.j.xiiii.q.vi.ſi res.ſ.eo.c.ii.ĵ.
de raptori.in archiepiſcopatu.§.j.& expreſſum.ĵ.e.tua nos.§.ad vl
timum.Nec ob.infra e.§.fi.ſolue enim vt ibi no. ¶[Cum autem]
ii.pars.[Iſte]ſcilicet lator præſentium. [Ligatos] minus bene.in
hoc fuit in culpa.quia non bene ligauerat,quod ſi feciſſet, vincu
2 la non fuiſſent ſoluta,quia † conſueuit dici vulgariter,qui bene li
gat,benę deligat.ſecundum Iac. Hic autem non dicit,ꝙ latrones
ſoluiſſent vincula.ſed quòd ſoluere videbantur,vnde dic,vt in ſe-
quen.gl.[Dimiſiſſet]In hoc fuit in culpa,quia duos ſic ligatos in
vnius poteſtate dimiſit. ſecundum d.n. q.d.hoc enim potuit co-
gitare euenire poſſe, ꝙ ex hoc homicidium ſequeretur, & ideo
imputatur,vt & probatur infra eo.c.in fi.ſicut & no. ſi. ſ.e.conti-
nebatur,§.j.[Niterentur]ſed monachus, qui remanſerat,non ex-
pectauit diſſolutionem,ſed ſtatim eos,interfecit, vt ſequitur,nec
fugit,cum fugere potius potuiſſet,& hoc eſt, quod ei imputatur.
vt ĵ.

vt ĵ.§.j.in prin. [Frater] in cuius ſcilicet cuſtodia fures remanſe-
rant.[Ab eis].ſ.furibus.bona fuiſſet ratio,ſi alias nō potuiſſet eua
3 dere,vt patet in eo,quod legi.& not.ſ.e.c.ii.& quia † tutius eſt ante
tempus occurrere &c.C.in quib.c.in integ.reſt.non eſt ne.l.fin.C.
quando licet vnicuique ſine iudi. l.j. ſed hic poterat fugere,& iō
ei imputatur, vt ſequitur.¶[Verum]iii.pars [Pallium] Matth.v.f.
[Iacturam] nec mortis periculum immineret, quia dum fures
nitebantur vincula ſoluere,fugere potuiſſet,vt no.ſ.e.§.proxi.ſi-
cut dominus fugit in Egiptum,dum ipſum Herodes quæreret ad
interficiendum.23.q.iii.§.j.& dicit Apoſtolus. Non vos defendē
tes,ſed date locum irę,& magis fraudem patimini.23.q.j §.j.& c.
niſi bella.[Tam acriter] ſed contra,quia non ſolum perſonam,
ſed etiam res licet vnicuique defendere,vt ſ.eo.c.ii.§.j.in prin.Sol.
Ibi non dicit te vel tua, immo dicit te tuaque, & ſic ſunt diuerſi
caſus,non contrarii, licet enim non liceat ſua tantum tam acri-
ter defendere,vt hic,licet tamen ſe ſuaque,vt ibi.Sed contra,quia
4 & † ſua ſola licet defendere cum armis, & etiam clerico,nedum
laico,vt extra.d.n.de ſen.excom.dilecto.§.& quidem.& ſeq.Solu.
Verum eſt inuocando brachium ſeculare, vt ibi.& ĵ.eo.poſtula-
ſti.non tamen in propria perſona,maxime tam acriter,vt hic,&
patet.23.q.viii.§.j.& c.i.& c.conuenior.& ar.36.diſt.ſi quis vult.&
ſ.de voto.ex multa.§.de clericis.vbi de hoc,& iunge quod no.ĵ.e.
petitio.§. vnico. De aliis autem die circa hanc materiam, vt no.
plene.ĵ.e.ſignificaſti.§.fina.& extra do.no.de ſent.excom.dilecto.
reſpon.j.lib.vj.[Abſtineat]ver.[Iſte] ſcilicet lator præſentium, &
alter multo fortius,qui fures manu propria interfecit, vt patet.ĵ.
e.ca.in fi.[Miniſterio.]propter irregularitatem.ſic.ſ.c.presbiterū.
[Ad arbitrium tuum.] Arbitrariæ enim ſunt pœnitentiæ, vt hic
patet,& in eo,quod legitur,& no.ſ.e.ſicut dignum.reſpon.j.[Cō-
5 ſtat enim]ver[Eos.ſ.fures.[Māſuetudinem]ſecundum quā † nul-
la eſt vindicta effuſionis grauis ſanguinis exercenda.ſ.ne cler.vel
6 mo.ſententiam.immo & res † ſanguinis defendit eccleſia.23.q.v.
reos. vnde nec vnquam ex manſuetudine cum homicida cleri-
co violento,ſeu voluntario diſpenſat.l.diſt.miror. quinimmo &
ipſum deponit,etiam ſi epiſcopus ſit,vt patet.ĵ.de exceſ. præla.ex
literis.§.fi.[Ex vtriuſque opere]alterius.ſ.facto, qui interfecit, &
iſtius ope,qui ad ligandum iuuit, & ideo vterque homicida fuit,
vt patet.ff.ad l. Aquil. item Mela. §.ſi alius tenuit. & ſ.eo.ſicut di-
gnum.§.illi etiam.nam qui occaſionem damni dat &c.vt ĵ.e.c.j.
7 & ſ.eo.presbiterum.& ſic homicida † voluntarius omnino irregu
laris eſt,nec cum eo diſpenſatur,quod dic,vt plene no.ſ.eo. ſicut
dignum.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa remota non nocet,in homicidijs.*

CAP. XI.

DE cætero. [Cauſam dediſſe.]forte cōſilium,
vel præceptum,vel opem dedit, vt
aliquis occideretur.l.diſtin.ſi quis viduam.ĵ.de cleri.
pug.in duello.Henricus.ad fi.ſ.e.ſicut.§.illicitam.ſ.c.
prox.in fi.vel hoc ſuggeſſit.ſ.e.ſicut dignum.§.qui vero.quod dic,
vt plene no.ſ.e.ſicut dignum.§.fi.[Videtur] proximam. vt patet
in præceden.gl.vnde & damnum dediſſe videtur. ar.hic & l.diſt.
ſtudeat.& eſt expreſſum.ĵ.de iniur.c.fi.in fi.ff.de ſica. nihil. ff.ad l.
1 Aquil.qui occidit.§.fi. ſecus eſt de † cauſa remota. nec enim fa-
ber,qui fecit cultellum,ex eo ſolo ꝙ fecit eum, eſt in culpa, ſi cū
ipſo homicidium committatur, & ſic non nocet cauſa remota.
ff.loca.& condu.qui domum habebat.in fi.ĵ.e.exhibita.idem ta
men videtur & in remota, vbi is,qui cauſam præſtitit, animum
nocendi habuit, vel minorem diligentiam adhibuit, quam de-
buit,& potuit.C.de ſica.l.ſi quis necandi.ſ.e.presbiterum.in fi. ſe-
cundum.B.ibi tamē non eſt omnino cauſa remota, immo pro-
pinqua,& cohærens,vnde idem iuris eſt.argu. ff. de rei vend.quæ
religioſis.

SVMMARIVM.

1 *Corrigens,iure ſuo immoderate vti non debet.*
2 *Virgis,& loris verberari quis poteſt.*
3 *Irregularis an efficiatur quis,cum eſt dubium,an ex vulnere ſit mortuus,vul
neratus,an ex recidiuatione.*
4 *Pœnitentia eſt imponenda pro delictis,quando ſumus in dubio delinquentis.*
5 *Irregularis an efficitur quis,cum indirectè conſentit homicidio.*
6 *Irregularis an efficiatur conſulens,vt capiatur maleficus.*
7 *Irregularis an efficiatur ſi quis mandauit fieri homicidium ,& poſt reuoca-
uit,tamen homicidium fuit patratum.*
*Et quid ſi homicida iuratus, dixerit non eius conſilio, nec præcepto feciſſe.
nume.8.*
9 *Irregularis in quibus caſibus quis efficiatur pro conſilio præſtito.& nu.10.*
11 *Irregularis an efficiatur accuſans aliquem ad mortem, & quid de iudice,de
teſte,& aduocato.& nu.13.*
12 *Irregularitas ex ſolo facto naſcitur,*
14 *Socium meum etiam cum armis defendere poſſum.*
15 *Irregularitatem circa duæ ſunt regulæ.*

CAP. XII.

ADaudientiam. [Corrigere.] quod bene
licet leuiter,& modo tē-
1 perato ſeruato,caueat ergo † corrigens,ne immodera
te iure ſuo vtatur. C.de emenda.ſeruo. l.vnica.alias in
corrigendis minoribus ſenioribus propinquis tribuimus poteſta
tem.C de emenda.propin.l. vnica. etiam ſi minores clerici ſint,
quod dic,vt legitur,& no.ĵ.de ſen.excom.cum voluntate. §. fi.iō
& iſti imputatur,quia indiſcrete correxit,nec adhibuit diligētiā,
q̃ debuit,& potuit,vt ſequitur.[Cingulo]& hoc bene licuiſſet,dū
2 modo cultellus remotus fuiſſet, nam † & virgis & loris verberari
quis poteſt,& cauſa cuſtodiæ in vinculis poni.C.de emenda.ſer-
uo.l.vnica.in prin.[Ipſum]ſcilicet famulum.[Cōtigit]ver.[Cul-
tellus.[In hoc fuit in culpa presbiter,quia cultellū non remouit.
ar.in eo quod le.& no.ſ.e.continebatur.§.j.Sed contra. ſ.e. lator.
Sol.Ibi non fuit in culpa,nec in mora.qa nec aliquid egit,ſed ſo-
cius ſuus caſu in ipſum minus caute inſiliit, & ſic paſſus fuit, vn-
de non imputatur,cum in culpa non ſit,vt ibi leg.& not.hic aūt
iſte presbiter agebat,nec debuit ita prorumpere in correctione,ꝙ
cultellum non remoueret,nam vera iuſta & per conſequens di-
ſcreta correctio cum paſſione habet falſam dedignationem.xlvi.
diſt.vera iuſtitia.& ideo presbitero imputatur, qui cultellum nō
remouit,cum potuit, & per conſequens homicidio cauſam pro
pinquam dedit,vt patet in eo quod le.& no.ſ e.c.proxi.& c.ſuſce.
pimus.§.fi.[Poſtmodum vero]ver[Cum ille] famulus [Conua-
luiſſet.]non dicit ad plenum. [Infirmitate] Non dicit vtrum ex
vulnere fuerit ſubſecuta,vel non,ideo ſoluit Papa,ꝙ in dubio eſt
3 abſtinendum,vt ĵ.eo.§.j.Si vero certum ſit,ꝙ nō † ex vulnere,nec
infirmitate ex eo ſecuta,ſed omnino alia & remota mortuus fue
rit famulus,in nullo imputatur.vt ĵ.e.§. fi.Igitur & ſi ad plenum
conualuiſſet famulus, ſed poſtea recidiuaſſet, & ex illo recidiuo
mortuus eſſet,cū recidiuum fuiſſet ſecutum ex vulnere,patet, ꝙ
eſſet presbitero imputandum, vt & not. ſ. eod. presbiterum.
¶[Quia vero].ij.pars.[Occaſione vulneris]ſi enim hoc certum eſ
ſet, ꝙ ex vulnere, vel occaſione ipſius, puta, ex infirmitate ex eo
ſecuta mortuus fuiſſet, haud dubium, quin presbiter irregularis
eſſet, vt patet in eo, quod no. in præceden. glo. Nam & vbi hoc
dubium eſt,reſponderet Papa ꝙ abſtinendum eſt,vt patet hic,&
ſequentibus.[Veſtrę diſcretioni]ver.[Tutiorem]Maxime reſpe
ctu animę. vt hic.& ĵ.eo.ſignificaſti ii.§.ꝙ ſi diſcerni. ĵ. de cle. ex
mi.illud. §. licet autem.vt hic. & legitur & no.ſ. de ſpon.iuuenis.
4 Vnde & propter † dubiū duplicitatis eſt pęnitētia imponenda.ſ.
de his qui fil occi.de infantib.§.j.vbi de hoc. Tene ergo certū &
tutius,& dimitte incertum, de pę. di. vij.§. j. alias eſt.c.& incipit
ſi quis poſitus. in fi [Non miniſtret]ſi. ſ. e. presbiterum. [Iniun
cta tamen].ver.[Congruenti]pro arbitrio imponentis.ar.hic.&
in eo quod le. & no. ſ.e.ſicut dignum.reſpon. j.ad fi.ſuper verbo,
pœnitentia. ſubaudi tu & ipſa peracta, vel ſaltem parte ipſius.
ſ.de tempo.or. ex tenore.§.j. [Concedere]iure tuo,ex quo de mi-
noribus agitur,nam in ſacris non poſſet, niſi Papa.ſ.e.contineba
tur.§.fina. in prin.& in fi.ſi.no. ſ.de bigamis.cap.ii.[Minoribus]
ita ꝙ ēt lectionem legat per ſe,& reſponſoria, niſi ob enormita-
tem delicti hoc interdicatur a Papa. ſ. e. ſicut dignum.§.fi.¶[Si
vero].iij pars. [Ex alia] omnino extranea & remota, vt no. ſ.
e.reſpon. j. ver.fi.ſuper verbo,infirmitate. [Ille] ſcilicet famulus.
[Obierit]& hoc certum ſit, vnde non eſt locus de cætero conie-
cturis. ff. de ver.ob.continuus.§.j.in fi.& ar.in eo quod legitur, &
not.ſ.de elec. cum inter vniuerſas. §.j. ad fi.In dubio enim abſti
nendum eſſet.vt.ſ. c. §. proxi.nec poſſet dari incerta ſententia ſi-
ne periculo animæ.xj.q.iii.graue.30. q.fi.§.fi.[Poterit]Et debebit
ſine diſpenſatione aliqua,cum in nulla culpa reperiatur. [Sicut
erat &c.] quod dic, vt plene not.ſupra eod. presbiterum. [Mi-
niſtrare] quia non reperitur,ꝙ homicidium ↄmiſerit facto, vel
operę,& ſic non obſtat.ſ. e.ſuſcepimus. in fi. Vel defenſione,ſiue
conſilio,vel præcepto,vel ſuggeſtione, & ſic in nullo tenetur,nec
irregularis eſt,vt patet.l.di.ſi quis viduam.ĵ.de cle.pug.in duel.c.ij.
5 ante fi.& legitur & plene no.ſ.e.ſicut dignū.§.fi. Quid ſi quis † nō
conſuluit directe homicidium,conſuluit tamen, vel ſuaſit quod
ammodo indirecte,puta,ſuaſit iactum machinæ, vel baliſtæ, vel
ꝙ inſultus fiat ad caſtrum capiendum, & exinde aliquis interfi-
ciatur,nonne conſulens,vel ſuadens erit irregularis? Reſpondeo,
ſic, quia occaſionem veriſimilē & nimis propinquā homicidio
dedit, non.n.ↄſueuit inuaſio caſtri,iactus machinæ, vel baliſtę,ex
q̃ in hominē iacitur,de facili fieri ſine occiſione, eſt ergo impu-
tandum,vt patet in eo,quod le.& no.ſ.e. de cætero.& c. contine-
batur.§.j.ſecundum do. no. Maxime quia non eſt hoc officium
clerici, & potiſſime ſacerdotis, vel volentis in presbiterum ꝓmo
ueri,vt patet in eo,quod le.& no.ſ.e.ſuſcepimus.§. fi.ſ.de poſtu.c.
fi. in prin.Saluo eo quod no.ĵ. eod.ver. quid ergo ſi ſubito. & ſe-
quentibus. Quid ſi conſulat, ꝙ caſtrum furtiue,vel proditiona-
liter capiatur? Reſpondeo,& ſi aliquis ibi occidatur, non tamen
propter hoc conſulens erit irregularis,niſi eſſet veriſimile,ꝙ hoc
non poſſet fieri ſine morte hominis.ſecundum quoſdā. Alii di-
cunt

cunt (& forte melius)ꝙ cum illicitum opus conſulat irregularis
erit,etiam ſi caſu ſequatur inde mors, vt in prædictis iuribus. Et
idem ſi mandauit aliquem verberari, quia ſatis credibile eſt, ꝙ
verberatus ſe defendat. ſecundum. d.n.s̄.e.ca.ii.Et quia ex plagis
6 verberum poſſet mori.j̄.e. Petrus. Quid †ergo,ſi conſulat,ꝙ ma
leficus capiatur,vel aľs det conſilium in opere licito.Reſpondeo,
tunc non eſt conſulens irregularis, ſi preter conſcientiam ſuam
etiam maleficus occidatur. ar. j̄. e. c.fi.Secus ſi directe in mortē
alicuius conſilium dediſſet, tunc enim ſemper eſſet irregularis
morte exinde ſecuta.s̄.ne cle.vel mo. ſententiam.ſecundum.d.
n.Idem eſt, ſi de voluntate ſua turbata proceſſit, puta parentes
clerici verberati conueniunt,& dicunt, ꝙ volunt hoc vindicare,
nec clericus contradicit expreſſe. ar. in eo quod le. & no. s̄.de ſi
monia. Mattheus. Quid ergo ſi hoc expreſſe prohibeat? Securus
eſt.ar.s̄.de ſimo.ſicut nobis.§. j. & eſt expreſſum.j̄.e.§.Petrus.dū-
modo hoc ex corde faciat. Alioquin in conſpectu Dei cadit, cū
tacite ꝯſentiat homicidio, & ſic lex promotionis non ſemper in
ſolo facto conſiſtit, ſed in facto & animo,probantur hæc.xv. q. j.
c.fi.& q.vj.c.j.ante fi.Quid ſi alicui læſo,vel alij,cuius intereſt,cō-
ſulo homicidium fieri,ille tamen,cui conſulitur,nō ſtatim, ſed
poſtea etiam interpoſito longo tempore perpetret homicidium?
Reſpondeo, Irregularis eſt conſulens, niſi antea conſilium datū
reuocauerit. Et niſi etiam illi,qui occidi debebat,ꝙ ſibi caueat,
denuntiauerit. Veruntamen ad hanc denuntiationem faciendā
non aſtringitur, ſi firmiter & probabiliter credat conſiliarius, ꝙ
is,cui hoc ſuggeſſerit,reuocationi conſilij acquieſcat. ſecundum
d.n.Hoc verum eſt,ſi homicida ex illo conſilio motus fuit. ar. s̄.
e.ſicut dignum.§.qui vero.& §.fi.& s̄.e.c.prox.Alias autem ſi ho
micida ex illo conſilio in nullo motus fuit, non erit conſulens
irregularis.ar.in eo quod leg.& no. s̄.eo. de re iud. cum I.& A.§.
quia vero.& §.ſi vero. Maxime ſi ſuaſit. ꝙ infra certum tempus
occideretur,& lapſo tempore hoc commiſit.ar. in eo quod le.&
no.s̄.de ſponſa.de illis.& c.ſicut ex literis.§.j.Quid ſi mandaui ali-
7 cui, ꝙ † inimicum meum interficiat, & poſtea hoc reuoco,ipſe
tamen nihilominus ipſum occidit? Videtur,ꝙ non ſim irregula
ris,quinimmo videtur,ꝙ etiam ſufficiat,ſi is,cui hoc mandaue-
ram, ſciuit, ꝙ mihi reconciliatus eſſet, vel mecum parentelam
contraxiſſet.ar.ff.de admi.le.l.iii.§.fi.& l.ſequen.Et eſt ratio diuer
ſitatis inter hunc caſum & ſuperiorem : quia quando hoc mādo
cauſa mei, probabiliter præſumi poteſt, ꝙ reuocationi acquie-
ſcat, ſecus quando hoc mando cauſa ſui, quia magis conſueue-
runt homines ſe ipſos diligere, quam alios. ſecundum do. no.
Diſtingue tamen, vt in præcedenti quæſtione diximus.ſ. vtrum
ex illo mandato quamuis reuocato ſit ſecutum homicidium,&
tunc eſt irregularis, vel non,& tunc non eſt irregularis.Quia ve-
ro hæc probatio difficilis eſt,talia non ſine periculo ſuggerūtur,
nam & in dubio tutius eſt abſtinere,vt patet in eo,quod le.& no.
8 s̄.e.ca.§.prox. Quid †ergo ſi homicida iuratus & interrogatus di-
cat,ꝙ in nullo motus fuit propter conſilium,vel præceptum prę
dictum? Reſpondeo, ſi hoc famoſum ſit, vel ex inde ſcandalum
ſuſcitatum,non eſt ei ſoli credendum,vt patet.j̄.e.c.ii.§.fi.Si vero
occultum ſit,tunc ſequatur conſulens conſcientiam ſuam.ar.j̄.e.
exhibita.§.j.& c.petitio.§.fi.vt tamen in dubio abſtineat. vt.s̄.no.
9 Quid ſi aliquis† conſulat alicui, ꝙ proiiciat ſe in mari. Vel ꝙ de
monte ſe præcipitet,& ille,cui hoc ſuggerit, acquieſcit, nunquid
eſt ſuggerens irregularis? Reſpondeo,ſic, vt patet ex præmiſſis. &
ar.l.diſt.ſi quis viduam. ſecundum do. no. & in aliis iuribus alle-
gatis.s̄.e.gl.in prin.Quid ſi conſulat,ꝙ alium occidat, & ille, cui
hoc ſuggeritur,inuadit illum,quem debet occidere,ſed alius reſū
ptis viribus aggredientem ſe,occidit, vt s̄.e.ſuſcepimus? Dicunt
quidam, ꝙ irregularis eſt conſulens, quia conſilio illiciti operis
operam dedit. Vnde quicquid mali inde ſequatur, etiam ſi caſu
hoc contingat,ſibi eſt imputandum.ar.s̄.e.ſuſcepimus.& c.conti
nebatur.Maxime quia non plene examinauit conſilium,debuit
enim apud ſe conſiderare, ꝙ non ſolum poterat occidere aduer
ſarium,ſed ab ipſo occidi.ar.in eo quod leg.& no.s̄.eo. c.ii.& ideo
eſt irregularis.ar.l.diſt.hi qui arborem.& c.ſepe.Alij contra,quia
nec actu,nec conſilio &c.vt s̄.e.in prin.huius gl.homicidium cō-
miſit, niſi hoc feciſſet in fraudem, vt ſcilicet is, cui hoc ſuggere-
bat,ab aduerſario occideretur.ar.dictorum. c.hi qui arborem. &
c.ſæpe.& j̄.e.ſignificaſti.j.Nec ob.ꝙ cōſilium malum fuit,& ma-
gnæ negligentiæ, quia non fuit ad mortem eius, & bene debuit
ſibi cauere ille,cui hoc ſuggerebatur,ꝙ captaret locum & tēpus,
vbi ſine periculo hoc perficere poſſet. Nam ſi incitaret aliquem
ad occidendum alium,vbi periculum eſſet, bene eſſet conſulens
irregularis,etiam ſi ille ab aduerſario occideretur.Nec ob.ſi dicas,
ꝙ non fuit bonum conſilium,vt ex euentu apparet, quia non de
buit transgredi fines mandati.ff.man. diligenter. Et ideo ſi bene
ſibi non cauit,non videtur conſilio eius hoc feciſſe, nec eſt irre-
gularis.ſecundum do.no.Quid ſi aliquis ſuadeat alteri, ꝙ pro pa-
tria ſua,vel iure ſuo defendendo,vel proximo ſuo ſumat arma,&
ſe exponat periculo,& in illo conflictu aliquis moriatur? Nō eſt
conſulens irregularis etiam,ſi ibi moriatur ille, cui hoc conſuli-
tur.ar. 23.q.iii.pro membris.& c.ſeq.ſecundum do.no.Quid ergo
ſi ſubito fiat inſultus contra hoſpitium alicuius epiſcopi in ciui
tate,& idem epiſcopus,qui intus eſt, & de morte ſua, & ſuorum
timet,dicat ſuis aſſumatis baliſtas, & omnia arma,& defendatis
nos & vos.Et familia hoc faciat, & multa homicidia hinc inde
committantur? Reſpondeo,ſi timebat de perſona ſua, vel ſuorū,
licite facit,vt in prædictis iuribus. & extra do.no. de ſen.exc.deli-
cto.§.& quidem.s̄.e.c.ii.§.fi.& eſt hoc inſultantium duritiæ impu
tandum.j̄.e.poſtulaſti.Si vero de rebus tantum debuit ipſas expo
nere.s̄.e.ſuſcepimus.§.fi.Tutius tamen eſt, vt de baliſtis nō faciat
mentionem expreſſam.ar.in eo quod no.s̄.e.gl.quaſi in prin.ver.
quid ſi quis non conſulit directe.j̄.de ſagitta. c.vnico. Tūc enim
non imputabitur,quamuis hi,quibus in genere dictum eſt,aſſu-
matis arma,ipſas baliſtas aſſumant,& ſic multa licent in genere,
quæ non licent in ſpecie,vt patet in eo,quod legitur,& no. j̄.e.po
ſtulaſti.§.vnico.in prin.& quod no.s̄.de iure patro.ex literis.& ad
de quod no.s̄.ne cleri.vel mo.ſententiam. §.j. Caueat autem qui-
10 libet† clericus, ne in propria perſona ad conflictum vadat. Alio-
quin ſi hoc fecerit,& alios percuſſerit interfectos,de quibus ipſū
ſua remordeat conſcientia,abſtineat reuerenter.j̄.e.petitio. Notā
dum eſt etiam, ꝙ in omnibus his conſilium eſt cautum, vt ſua-
dens,vel conſulens aperte exprimat,ꝙ omnino abſtineant ab ho
micidiis.ar.j̄.e.Petrus.& c.ſignificaſti.ii.§.ad vltimum. & de hoc
no.s̄.ne cle.vel mo.ſentētiā.§.fi. & in reſpon.j.vbi no.quædā alię
vtiles quæſtiones.Quid ſi alicui conſulatur,ꝙ ſe indubitāte mor
ti exponat pro amore Chriſti,vel pro fide, vel pro libertate eccle-
ſiæ? Reſpondeo,non eſt irregularis, etiam ſi mors inde ſequatur,
cum Chriſtus primo pro nobis mortuus ſit,& ei teneamur repē
dere vicem. Vnde & ſancti martires pro Chriſto ſanguinem ſuū
funderunt,& aliis verbo & exemplo,vt funderent, ſuggeſſerunt.
11 ſecundum d.n.vt patet in vitis eorundem. Quid ſi alium† quis ac
cuſauit ad mortem,vel in illa cauſa iudex,vel aduocatus,vel teſtis
fuit,& mors exinde ſecuta ſit? Irregularis eſt.lj.diſt.qui in aliquo.
l.diſt.ſi quis viduam.s̄.ne cleri.vel mo. ſententiam. ſecundū d.n.
s̄.eo.de cętero.Quid ſi aliquis accuſat ad mortem fratrē alicuius
clerici periti iuris, iuriſperitus defendit fratrem,& obtinet,ipſum
abſolui, qui alias fuiſſet forſitā condemnatus, & ideo contingit
accuſatorem decapitari, qui obligauerat ſe ad pœnam talionis,
nunquid iuriſperitus cenſetur irregularis? Non videtur,ipſe enim
non intendebat ad pœnam talionis infligendam, ſed ad germa-
ni ſui liberationem & abſolutionem, quod licuit. Nam & reos
ſanguinis quantuncunque extraneos defendit eccleſia. 23. q.v.
reos.C.de epi.& cle.ad dictos. multo fortius debet eſſe excuſatus,
qui germanum defendit.ar.s̄.de poſtula. c.fi.s̄.de iureiur. petitio.
C.de adulteriis Graccus.s̄.de præſump.afferte.& c.literas. §.j.ver.
penul.Nec obſtat, ꝙ accuſator pœnam patitur talionis: quia il-
lud fit ex vi iuſtitiæ.Et eſt potius fatuitati,ſeu malitiæ,vel duritiæ
accuſatoris ipſius,quam alterius imputandum.arg. j̄.e.tua nos.§.
ad vltimum.& ſequen.& c.poſtulaſti.Maxime cum ipſemet ſci-
ret hoc euenire poſſe.Vnde & recedendo ab accuſatione debuit
ſibi cauere ab initio.arg. ff.loca. & conduc. ſi quis domum.§.hic
ſubiungi.Quinimmo nec ſequitur ſemper de facto, ꝙ accuſatus
conuictus decapitetur, vel ꝙ accuſator deficiens in probatione
pœnam talionis patiatur: immo quandoque precibus,vel pretio,
vel alio modo parcitur, vel mors in pœnam aliam cōmutatur.
ff.de his qui not.infa.quid ergo.§.pœna grauior. C.ex quib. cau.
infa.irro.l.& ſi ſeuerior.s̄.de tranſac.c fi.ff.de adul. denuntiaſſe.&
patet in eo quod no.in Summa. de pę.§.fi. Item non intendit ad
hoc aduocatus,ſed vt reus abſoluatur. Item quia de pœna talio-
nis in alio iudicio eſt agendum. ſecūdum Baz. Et multum facit
pro hac via ſolutio quæſtionis, quę no. s̄.ea.gl.ver.quid ſi conſu-
lat,ꝙ aliud occidat pro & contra in eo quod no.j̄.e. ſignificaſti.
ii. §.j. Sed contra,quia clericus exercendo officium aduocationis
in cauſa,in qua agitur de pœna ſanguinis, aggreditur rem ſibi il-
licitam,& canonibus interdictam,vt patet in eo,quod legitur,&
no.s̄.ne cler.vel mo.ſententiam ſanguinis, vbi de hoc.Item accu
ſator præbet proximam cauſam mortis, ergo quicquid intēdat,
irregularis eſt,vt patet in eo,quod legitur,& no.s̄.c.prox.quia lex
promotionis non in voluntate,ſed in facto conſiſtit.xv. q.j.ca.fi.
Item ſecundum ꝙ poſitum eſt,licet ſub dubio non ſolum ex cō
ſilio, ſed ex officij ſui exercitio & defenſione fratris ſecutum eſt
homicidium: ergo vt s̄.l.diſt.ſi quis viduam.j̄.de cler. pug. in du.
Henricus.§.fin. Nec ob.ꝙ eccleſia defendit reos ſanguinis, quia
ipſos ſic defendit,ꝙ exinde homicidium non ſequatur.ſ. ipſos in
eccleſia receptando. s̄. de immu.eccle.inter alia. Vel precibus &
exhortationibus.j̄.de verb.ſig.nouimus. Nec obſtat. s̄. de poſtul.
c.fi.vel de iureiur.petitio. quia illud intelligi debet in ciuilibus tā
tum,& non in criminalibus.Nec excuſat,immo accuſat,ꝙ accu
ſator debuit cogitare hoc euenire poſſe,quia non debuit propter
hoc deſiſtere,nec ius ſuum, imo rei publicæ dimittere indiſcuſ-
ſum,vt ar.ff.de pe.hær.illud.& j̄.de ſent.ex. cum voluntate. §.j.&
12 multo fortius hoc ſciebat aduocatus euenire debere. † Vnde ſub
prætextu pietatis non debuit alienum officium vſurpare,& ideo
ſibi

ſibi eſt imputandum.ar.in eo quod legitur,& no. j̄.e.ſignificaſti.
j.§.j.& de vſur.ſuper eo. Nec obſtat, ꝙ quandoque parcitur,quia
illud eſt extraordinarium & rarum.arg.ff.de legibus nam ad ea.
Solutio dicit Ba.ꝙ talis non eſt irregularis. Non obſtat. lj.diſt.ali-
quantos vbi not.hæc quæſtio non in ſpetie mota,vt hic,ſed in ge
nere ſecundum H.& Ioan. quia loquitur in aduocato accuſato-
ris,vt patet ibi,& obtinendi pertinantiam ſuſceperat, quod ēt ſe-
cundum Hug.ſonat in vitium. Et exponitur.i.probandi obiectū
crimen reo.Idem vero Hug. quem & ſecutus eſt Io. & quaſi oēs
moderni,ſcripſit,ꝙ in cauſa ſanguinis non debet eſſe clericus ad
uocatus etiam pro reo,& ſic intellexit dictum. c. lj. diſt.aliquan-
tos. Nec obſtat,quod ibi dicit obtinēdi pertinatia, quia ita poteſt
intelligi ex parte rei,ſicut ex parte actoris, nēpe aduocatus vtriuſ-
que in cauſa clientuli ſui nititur obtinere. Sed ex quo agitur de
ſanguine, pertinax dicitur clericus,qui ex parte etiam rei in ea aſ
ſumit officium aduocati,quia hoc prohibetur clerico,vt dictum
eſt,& ꝙ non ſit in ea aſſeſſor, vel iudex.23.q.vlt. ſepe.& c.is a qui-
bus.Nec teſtis.11.q.j.clericus nullius.& c.teſtimonium. Nec no-
tarius.23.q.iiii.illud.alioquin quicunque ſit,qui poſt baptiſmum
hoc exercuerit,promoueri non poteſt.l.diſtin.ſi quis viduam. &
lj.diſt.aliquantos.& c.ſi quis poſt acceptam.Et hanc opinionem
ſecuti ſuimus in Summa,vt patet in ti.de obl.ad ratioci.§.ſi quis
obligatus.ver.quid de curialibus.& de poſtu. §. quid pertinet.ver.
illud tamen & de homicidio. § qua pœna.ver.illud autem cer-
tum eſt.Et pro hac opinione optime facit.14.q v.denique. Si nō
poteſt alteri ſubueniri,niſi alter lædatur,commodius eſt neutrū
iuuari,quam grauari alterum. Et loquitur quando agitur ciuili-
ter,ſed nemini dubium,ꝙ in criminalibus illud multo fortius lo
cum habet.Veruntamen hæc omnia intelligenda ſunt, quando
ex aduocatione,vel ſententia, vel teſtimonio,vel ſcriptura nota-
12 rij homicidium eſt ſecutum. Sicut enim eſt ſolo† facto naſcitur
irregularitas,vt no.s̄.e.gl.ver.item accuſator prębet, ſic ſine facto
oriri non poteſt,quia antea quærendum eſt factum,quam ius.ff.
ad l.Aquil.ſi ex plagis §. in diuo.ff.de cura. furi conſilio & de co-
dicill.quidā referunt.Patet igitur,ꝙ ſi ex facto,vel verbo aduoca-
13 ti† non eſt mors ſubſecuta,non erit irregularis.Ad quod proban-
dum,& ne fiat irregularis quatuor conſilia ſibi damus. Primum
& pręcipuum eſt, ꝙ quantūcunque fingat & comminetur ſe vel
le defendere reum, vt ſic ab accuſatione accuſator forſitan retra-
hatur. Nullatenus tamen hoc officium ſibi aſſumat a prædictis
canonibus interdictum,propter quod ſi contrafaciat, fatemur,
ꝙ puniri poteſt.s̄.de maio.& obe.c.ii.cum propter hoc ſolum ꝙ
officium aggrediatur,non eſt dicendus irregularis, dummodo in
alia culpa non reperiatur, vt patet in eo, quod no. j̄.e.tua nos.re-
ſpon.j.& §.j. Secundum eſt, vt ſi nullatenus abſtinere velit a tali
patrocinio,primo laboret, & per amicos & parētes accuſatoris,
& per viros religioſos offerendo etiam purgationem,& oſtendē-
do rei innocentiam & timorem pœnæ talionis,& modis omni-
bus licitis, quib.poterit,ꝙ accuſator,citra vinculum inſcriptionis
deſiſtat,quod poteſt facere,vt s̄.de accuſa.licet.§.fi.ver.j.Si hæc nō
proſunt,damus ei tertium conſilium, vt ſcilicet quando primo
veniet coram iudice proteſtetur, ꝙ non intendit aliquid dicere,
vel proponere, vel facere per quod accuſator periculum mortis,
vel detruncationem membrorum incurrat, ſed innocentiam tā
tum rei oſtendere, & ꝙ eſt abſoluendus. Vnde & ſi libellus offe-
ratur ſine inſcriptione,non petat,ꝙ inſcribatur, licet forſan poſ-
ſet excipiendo proponere,ꝙ tali libello non eſt reſpondendum.
Sed & ſi iudex ex officio hoc ſuppleat,vel aliter corrigatur, vel of
feratur libellus aptus,poteſt dicere aduocatus,ego de pœna talio-
nis,vel inſcriptionis non intromitto,alias autem dico narrata in
libello non eſſe vera,& condemnationem fieri non debere. Su-
pradictam proteſtationem ſæpe repetat,& caueat,ne contra ipsā
aliquid dicat,vel faciat,ne videatur ei renuntiare. arg.in eo quod
legitur,& no.s̄.de conſtitu.cum M. Ferrar. §.j. & ne in aliquo ar-
guat calumniam accuſatoris, in quantum ſalua defenſione rei
poterit abſtinere.Et ſi hęc ſic obſeruauerit,taliter ꝙ non videatur
directe tendere ad mortem accuſatoris, eſto ꝙ indirecte ad hoc
perueniatur,ſiue per quandam conſequentiam, quo ad irregula-
ritatem tutus videtur.ar.in eo quod le.& no.j̄.e.tua nos.§.ad vlti-
mum.& c.poſtulaſti.j̄.de ver.ſig.nouimus. In quibus conqueren
tes & iudicantes indirecte, ſiue per quandam conſequentiam fa
ciunt id,ex quo mors ſequitur, & tamen eis quantum ad irregu-
laritatem non imputatur.Fateor tamen, ꝙ hoc periculoſum eſt
nimis,vt patet in eo,quod no.s̄.de poſtu. c.j. j.reſpon.Sed ſi nihil
poteſt aduocato directo imputari,nō eſt irregularis, vt & ibi no.
Vel ad minus caſus diſpenſabilis eſt. ar. in eo quod legit.& nota-
tur.j̄.e.tua nos.§ j.Vnde & ſi contingat abſolui reum,quia accu-
ſator nihil penitus probauit,omnino ſecurus videtur aduocatus,
quia conſtat,ꝙ propter allegationes ſuas non eſt ſecuta mors ac-
cuſatoris,ſed propter calumniam eiuſdem, & propter defectum
probationis.argum.s̄.de re iudi.cum I.& A.§.penult.Et idem vi-
detur, ſi accuſator conuincatur falſos teſtes produxiſſe. Vel alias
euidenter ipſius malitia, & calumnia detegatur. Si ergo contin-
gat reum abſolui,adhuc reſtat quartum conſilium.ſ.quòd aduo-
catus & per ſe,& per amicos,& etiam per clientulū laboret,ꝙ pę
na sāguinis remittatur,vel in exilium,ſeu carcerem perpetuum,
vel pœnā aliquā cōmutentur, ſuper quo ēt ſibi ab initio ꝓuideat,
ſi vnquam poteſt ita ꝙ ei per clientulū & per iudicem caueatur,
& ſic etiam ſecurus vr̄, quamuis poſtea frangatur cautio. arg. in
eo quod legitur,& no.j̄.e.Petrus &.s̄.de immuni.eccle.inter alia.
§.j. Sed & vbi ab initio ſibi non cauit, vel cauere non potuit, lata
tamen ſententia hoc obtinuit, ſecurus eſt omnino cum mors
ex facto, vel verbo ſuo nullo modo ſecuta ſit. Sicut & ſecurus
eſſet, vbi iudex in criminalibus ex officio inquirendo ꝓcederet
contra aliquem infamatum, quem ſtudio ſuæ aduocationis ab
ſolui obtineret, qui tamen alias decapitatus fuiſſet. Hic enim nō
poteſt dici aduocatum irregularem eſſe, cum nemo ad pœnam
ſe obligauerit talionis, immo & tali caſu appellare poſſet etiam
clericus a tali ſententia, etiam inuito reo. ff. de ap. non tantum
& per conſequens appellationem proſequi. arg.s̄.de excep.c.fi.Et
14 in his caſibus poteſt ſaluari opinio Baz.pro qua & facit,ꝙ† etiam
cum armis poſſum ſocium meum defendere, vt patet in eo,qđ
le.& no.extra.d.n.de ſen.ex.dilecto.§.& quidem.in prin.li.vj.Mul
to fortius ergo verbo, quia plus eſt factus, quam verbo. s̄. de ap.
dilecti.j. §. j. Et quia ſi pro bono aliquid facimus. non debet no
bis ſi exinde præter voluntatem noſtram, cuiquam aliquid mali
acciderit,imputari. 23.q. v. de occidendis.Porro ſi conſtet,ꝙ reus
erat culpabilis, & aduocatus per falſas probationes, ſeu allegatio-
nes ſuas ipſum abſolui obtinuit, vel alias directe & ſine proteſta
tione,vel contra proteſtationem factam veniendo calumniam
accuſatoris arguit,propter quod decapitatus fuit,hic eſt omnino
irregularis,& ſic poteſt intelligi ſententia Hug.& Modernorum.
In dubio vero videretur talis aduocatus ſuæ conſcientiæ relin-
quendus j̄.e. petitio. Denique licet hæc ſcripſerimus magiſtrali-
ter & ad ſcholarium exercitium,& aliqua de prædictis putemus
eſſe vera. Finalem tamen diffinitionem huius quæſtionis relin-
quimus ſummo patri,ad quem ſpectat ſolutio, & declaratio du-
biorum.s̄.qui fil.ſint le.per venerabilem. §.rationibus.Quid ſi qs
tenet vrſum,vel leonem,vel ceruum,& hic occidit aliquem,nū-
quid eſt tenens ipſum irregularis? Quidam dicunt,ꝙ ſic, quia eſt,
quod ei poteſt imputari hoc ipſo,ꝙ tale animal tenet. ar.l.diſt.hi
qui arborem.& c.ſæpe. Alii cōtra,dummodo malitiam nō adhi-
buerit,vel in lata culpa nō ſit.Et hoc verius putamus.ar.ff.ſi qua-
15 dru.pau.fe.di.l.j.& l.fi. Nam † circa hanc materiam duas regulas
trado.Prima eſt,ꝙ in dubio,nec magiſter,nec iudex debet aliquē
iudicare irregularem.ar.de pę.di.j.§.pœnę. ff.de pę. interpretatio
ne.& l.ſi præſes.Secunda eſt, ꝙ in dubio vnuſquiſque debet ſe ir-
regularem reputare, vt patet in eo quod le.& no.s̄.e.c.§.prox.Er-
go quamuis ipſum irregularem non iudicem, vel determinē, ſi
tamen petat a me conſilium,in dubio conſulam, ꝙ ſe irregula-
rem debeat reputare,vt patet.s̄.de ſimo.Matthæus. Vel ad minus
vbi non eſt infamatus eſt ſuæ conſcientiæ relinquendus,vt patet
in eo,quod le.& no j̄.c.ii.& c.petitio.ante fin.

S V M M A R I V M.

1 *Homicidium committitur ſola voluntate, & ſi alius committat.*
2 *Maleficia diſtinguuntur voluntate, & propoſito.*

C A P. XIII.

Dilectus filius, [Excitaret] Hæc cauſa hone
ſta,& licita fuit. [Qui] ver.ſ.
ęquus.[Cum non pareret]ſi.j̄.e. ſignificaſti.j. [Ipſe].ſ.
capellanus [Vt eius] ſcilicet equi. [Intulit] ſicut de-
buit.ſecundum do.no.[Stimulauit]ſicut debuit. ſecundū d. n. q.
d. nullo modum exceſſit. Vnde non eſt, quod & ſibi imputari
poſſit,quare non cenſetur irregularis,vt ſequitur. ¶[Cumq;]ii.ps.
[Fracto freno] quod frangibile non apparebat. ſecundū do.no.
Siue de leui poſſe frangere non credebat, alioquin in culpa eſſet.
j̄.e.ſignificaſti.j.& ff.ad l.Aquil.idem iuris.§.j.Vel ſi propter impe
ritiam,vel imbecillitatem ſuam equus taliter laſciuiſſet.Inſti.ad
l.Aquil.§.in petu quoq; [Obuiauit] equo currenti [In quam] ver.
ſ.mulierem cum infantulo [Seſſore].ſ.capellano ſupradicto,quia
forſan minus bene ſciebat equitare,vel nimis debilis erat.¶ Ideo
que mandamus]iii.pars.[Nec voluntate &c.] Hic eſt expreſſum.
1 ar.ꝙ† voluntate ſola,& ſi alius occidat,committitur homicidiū,
2 dic,vt no.s̄.e.c.prox.in fi.& c.ſicut dignum.§.fi.Voluntate† enim
& propoſito maleficia diſtinguuntur. j̄.de ſen. ex. cū voluntate.
cū ſuis concor.xv.q.vi.c.j.ante fi.[Nec actu] qui ſolus ſufficit,& ſi
volūtas non adſit quo ad irregularitatem. xv.q.j.c.fi.niſi neceſſi-
tas excuſet.s̄.e.c.ii.§.pen.& fi.Vel caſus fortuitus.j̄. e. ſignificaſti.j.
& c.Ioannes.& c.fi.[Illicite] immo licite,vt patet in eo, quod no.
s̄.e.c.reſpon.j.Nam ſi res fuiſſet illicita, imputaretur, vt patet in
eo,quod leg.& no.s̄.e.continebatur.& c. ſicut dignum.§.fi.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex ſiue confeſſor debet eſſe diſcretus.*
2 *Presbiter propter graue ſcandalum repellitur ab executione ordinum, &*
irre-

irregularis non eſt.

3 *Innocens punitur propter ſolum ſcandalum.*

4 *Scandalum, & infamia differunt.*

CAP. XIIII.

EX literis. [Fenum]Et ſic dabat operam rei licitæ.ſi.j̃.e.c.j in prin.[Et cum fœno] ver.[Inſiſteret]ſcilicet presbiter.[In quo].ſ.puero.[Liuoris]Vnde ſatis veriſimile eſt,ꝙ ex ictu perticæ hoc acciderit.ar.in eo quod no.s̃.de his qui fil. occid. de infantibus.j.reſpon.¶[Nos autem]ii pars.[Quæſiuimus]No.ꝙ in talibus † iu-
1 dex,ſiue confeſſor debet eſſe diſcretus, vt quamuis nihil opponatur, nihilominus tamen inquirat de ſingulis circunſtantiis diligenter,vt hic patet.& j̃.eod.c.i.§.j.in prin.& s̃. de elec.cum nobis olim.§.nos igitur.j̃.de pœnitentiis.omnis. §.ſacerdos.[Solicite] non ſuperficialiter.[Qui] ver.ſ.ſacerdos[Diligenter]Et ſic ſolicite,ſicut quæſitum fuit [Inſpexiſſet]alias circunſpexiſſet,& eſt melior litera.Et per hoc apparet,ꝙ adhibuit diligentiam, quam potuit.Vnde cum daret operam rei licitæ ſine culpa,fuit, vt patet.l.di.hi qui arborem.& c.ſæpe.& c.ſi duo.j̃.e.Ioannes.ff.ad l.Aqu. ſi putator.¶Ad te igitur]iii.pars.[Eundem].ſ.presbiterum [Si res ita ſe habet] ipſum libere &c.vt j̃.e.c in fi.niſi contra eundẽ &c. vt hic ſequitur. [Graue ſcandalum] Non ſufficit ergo quodlibet ſcandalum,ſed requiritur,ꝙ ſit graue, forſan puer erat de magno genere,& habebat multos parentes, qui oẽs erant contra presbi-
2 terum concitati communiter. Et ſic† propter graue ſcandalum repellitur presbiter ab executione ordinum,& tamen irregularis
3 non eſt,vt patet in eo quod no.in præceden.gl.Sic punitur†innocens propter ſolum ſcandalum,vt hic.& s̃.de cleri ęgro.tua. s̃.de præben.cum teneamur.de qua materia dic,vt plene notaui s̃.de renun.niſi cum pridem.§.pro graui quoque ſcandalo. [Vel tãta] ver.[Laboret] ſuper homicidio, quia dicunt omnes communiter, ꝙ ipſemet presbiter ipſum puerum interfecit[Accuſatore] ſic.s̃.de accu.cum P.Manconella.§.fi.[Canonicam]arbitrariam, in cuius præſtatione ſi defecerit, tanquam homicida punietur, quod dic,vt le.& no.s̃.de ſimo.inſinuatum.§.fi. Et no.ꝙ licet hęc duo impedimenta .ſ. ſcandalum & infamia hic videantur æqui-
4 parari tamen†multum ſunt diuerſa, quia impedimentum infamiæ non obeſt,ex quo eſt purgatum,& purgari poteſt,vt hic. In ſcandalo autem nec purgatio indicitur, nec per ipſam remouetur.Si tamen alias propter antiquitatem temporis, vel quia pacificatum eſt, vel alio modo ceſſaret ſcandalum, ceſſare poſſet & effectus.ar.s̃.de voto.magnæ.ad fi.ff.de adim.leg.l.iii.§.fin.& l.ſeq. [Ipſum]ſcilicet presbiterum[Libere].i. ſine aliquo impedimento, quia nec eget diſpenſatione,cum in culpa non ſit,vt patet in eo,quod no.s̃.e.§.j.ſi.s̃.e.lator.§.fi.j̃.e.Petrus.§.fin.

SVMMARIVM.

1 *Pęnitentia indicatur propter defectum plenæ probationis.*

2 *Expenſæ vtiles, & neceßariæ diſtinguuntur.*

3 *Caſus fortuitos,ſi omnes quis non præuidit,non eſt ei imputandum.*

CAP. XV.

EX literis. [Ad deponendam]ꝙ ſi ex cauſa fiebat,licitum erat,vt ſequitur.ſi.s̃.eo.c.prox.in prin.[Deſeruiens]Alias ſubſeruiens. [Quendam oppreſſit &c.]vt ſequitur[Quia lignũ]&c.[Ipſo] ſcilicet monacho [Oppreſſit puerum,& occidit]ipſum lignum, vel ipſe presbiter oppreſſiſſe & occidiſſe videtur, qui ipſum lignũ mouit,& ſic irregularis præſumitur.Vnde ſigno contra.s̃.e.de cętero.Sol.illud intelligitur, quando dabat operam rei illicitæ.Itẽ contra.s̃.e.ad audientiam.& c.ſuſcepimus Sol. ibi non adhibuit diligentiam,quam potuit, & debuit, & ideo in culpa reperitur, quare imputatur,vt ibi no. Hic autem in nulla culpa reperitur, vt ſequitur,& ideo non imputatur. ar. s̃. de conſt.cognoſcentes. Niſi propter graue ſcandalum , vel infamiam ortam,aliud dica-
1 tur,& ſic ſoluitur.s̃.e.c.prox.§.fi.Vel niſi ad cautelam†propter defectum plenæ probationis pœnitentia indicatur, vt patet in eo, quod le.& no.j̃.e.c.j.§.fi.¶Quo circa] ii.pars. [Si monachus] ſi.i. quia[Rem].ſ.neceſſariam & vtilem agebat,vt patet. j̃.e.c.fi.ſecũdum B.Immo hoc ideo dicit quia ſi campana non indigebat depoſitione, in culpa eſſet,vt patet in eo, quod no.in ſequentibus. [Neceſſariam] puta,quia propter nimiam vetuſtatem minabatruinam,& ideo celeritatem remedij requirebat. ff.de dam.inf.l j. [Et vtilem]& pro aut.ff de ver.ſig.ſępe.puta, quia campana non erat vtiliter collocata,vel vtilius poterat collocari,& ſic cauſæ neceſſitatis,vel vtilitatis reddunt opus licitum.Si autem ſola volũtas in cã erat,non eſſet ſine culpa . Et eſt ſimile,qđ alias diſtingui-
2 tur†inter expẽſas,neceſſarias,vtiles & volũtarias.ff.de impẽ.& iure do.fac.l.j.& l.qđ dicitur.j.§.fi.& ſequentibus.& l.impenſæ.ff. de ver.ſig impenſæ[Et in loco]ver. [Non crederet] vel ſi credebat, clamauit ante caſum.Caue caue,fuge fuge.& j̃.e.c.fi.l.diſt.hi qui arborẽ.& duob.c.ſequentib.& ff.ad l. Aqui.ſi putator. Inſti.de lege Aqui.§.ſi putator.vnde & hæc verba ſumi videntur.[De conſuetudine]ſi.ff.ad l.Aqui.item ſi obſtetrix.§.fi.& l.ſe.& l.item Mela.reſpõ.j.[Quando lignum]ver.[Satis]philoſophicum eſt, quia libere hoc poteſt fieri,ex quo in nullo culpa eſt,& rei licitæ operã dabat.vt s̃.e.lator.in fi. Et eadem ratione expone, quod ſequitur
3 [Præſertim].i.maxime,†nec enim imputandum eſt,ſi omnes caſus fortuitos non præuidit.j̃.e.Ioannes.in fi.& c.ſi.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Homines qui dicantur bucca duri.*

2 *Intromittere quis non debet ſe de miniſterio gazalino.*

3 *Clauſula,ſi ita eſt,omnia præcedentia reſpicit ſi poſita eſt in fine.*

4 *Iuramento ſtatur ei,de cuius conſcientia quæritur.*

5 *Abſolutio quandoque ad cautelam petitur.*

CAP. XVI.

SIgnificaſti. [Equitaret]quod licitum eſt,maxime ex cauſa.s̃.e.dilectus filius. [Proiecit] quia quantum ad hoc vitioſus erat, vt patet.j̃.e.§.j.[Vnde clericus]ver. [Ipſum].ſ.equũ. [Grauiter]ad correctionem ipſius.[Stimulauit]ſicut debuit. ſecundũ do.no.[Equus vero]ver.[Bucca durus] Et ſic equus duplici vitio laborabat,quia proiiciebat ſe in aquam.vt s̃.e.c.in prin.Nec bene
1 parabat habenis, quia erat bucca durus,vt hic.†Sic & inueniuntur quidam homines bucca duri.i. ceruicoſi , incorrigibiles, qui nullo modo regi poſſunt.s̃.de iud.cum non ab homine.Vel bucca dicitur quo ad curialitatem,benignitatem pietatem, de quorum ore nullus bonus ſermo exire poteſt,ſed maledictione plenum eſt ipſorum os & detractione.vj.q.j.ex merito. & c.deteriores. [Præter voluntatem.] Ergo ſi voluntarie curſitaret , in culpa eſſet,& diſpenſatione egeret.[Ex improuiſo.] Et ſic non adfuit voluntas occidendi,ſed potius caſus fortuitus fuit.s̃.e.lator. ¶Cũque nos]ii.pars.[Inquiri].i.s̃.e.ex literis.ii.§ i.in prin. [Vitium].ſ. vltimum,quia bucca durus eſſet. De primo enim.ſ.quia proiiciebat ſe in aquam,quantum ad hunc caſum,de quo hic quæritur, vis non eſſet.[Prius ſciſſet].i.ſciuiſſet.Nam ſi hoc eſſet,abſque culpa non foret , ſi ſentiret ſe inſufficientem ad eius retentionem
2 ar.ff.ad l.Aqui.idem iuris.§.j. Nec enim debet † quis ſe intromittere de miniſterio gazalino, nec affectare exequi officiũ , in quo ſcit infirmitatem ſuam aliis periculoſam eſſe , vt ibi . & Inſti.de lege Aquil.§. imperitia.& §.impetum.& ſequentibus.Nã & culpa leuiſſima reddit hominem irregularem. s̃. co. continebatur. [Ignoraſſe]ſi equus non erat ſuus, ſed alterius, ſatis erat ignorantia probabilis.Idem ſi ſuus,ſed paucis diebus tenuerat . Idem etiã multo fortius ſi multis annis. dũmodo hoc vitium in equo nullo vnquam tempore percepiſſet.ar.in eo quod le.& no.s̃.de reſcr.
3 ab excommunicato.¶[Ideoq;]iii.pars.[Si ita†] omnia ſuperiora reſpicit.s̃ de reſcrip.olim ex literis. §.fi. Sed qualiter probabit, ꝙ præter voluntatem ſuam equus incurſum raptus fuit, & mulierem interfecit,vt s̃.e.c.i.reſpon.j.ver equus vero. Et ꝙ vitium equi ignoraret.vt s̃.e.§.j.cum hic non quæratur,niſi de cõſcientia ſua, nam illam ſolus Deus nouit.vt s̃.de ſimo. ſicut nobis.in fi.& ca.tua nos.in fi? Reſpondeo, per proprium iuramentum. j̃. de ſent. exc.ſi vero.s̃.qui ma.accu poſſ.cum in tua.s̃.de excep. paſtoralis. s̃.de teſti.præſentium.C.de iu.delib.ſancimus.§.licentia.31.q.ii.c. j.& patet in eo quod no.s̃.de calum.c.ii.§ fin. & ſi ſolum Deum habet vltorem.C.de re.cre.l.ii.tamen propter defectum probatio-
4 nis defertur.s̃.de iureiur.c.fi.s̃.de procu.ex inſinuatione. † Faciet
a ergo fidem de his[a] iſte clericus per proprium iuramentum,pręcipue ſi bonæ famæ ſit.ff.de re mili.non omnis.§.a barbaris. Et potuerunt ei adiungi compurgatores propter excellentiam ordinis. j̃.de pur ca.ex tuarum . quia circa maiora cautius eſt agendum. 42.di.quieſcamus.vii.q.ſi.c.fi.ff.de Car. edic.l.j.§.ij.ſm B.Sed hoc non puto neceſſarium,niſi infamia laboraret.s̃.e.ex literis.j.§.fi. ver.vel tanta.& j̃.e.ſignificaſti.§.j.ver.cum de cæteris.[Ad caute-
5 lam]propter † ambiguum duplicitatis.xxiij.q.v.excommunicatorum.&.j̃.e.ſignificaſti.§.j.ver.cum cæteris.& no.s̃.de his qui fili.occi.de infantibus.§.j. Vel iniungitur hęc pœnitentia , quia de prædictis nõ poteſt per teſtes fidem facere, vt patet in præceden. glo.Sic & quandoq; aliquis abſoluitur ad cautelam.j̃.de ſen.ex. venerabili.s̃.de ap.ad præſentiam.[Ei]ſcilicet clerico.[Competẽtem] Arbitrio ſuperioris,vt no.s̃.e.ſicut dignum.rñ.j.ad fi.Et quia in nulla culpa reperitur,valde leuis debet eſſe,cum & leuis culpa leuiter valeat indulgeri,vt &.s̃.de accu.cum dilecti.§.j.in fi.[Qua peracta].ver.ſ.pęnitentiam , vel parte ipſius . s̃.de tem.ordi.ex tenore §.j.Hoc autem totum fit ad cautelam, vt præmiſit, nam de rigore iuris, & ſi nullam egiſſet pęnitentiam cũ in nulla culpa reperiatur,& daret operam rei licitæ, non deberet aliquatenus impediri,quod dic,vt no.s̃.e.c.proxi.reſpon.j.

ADDITIO.

a ¶Adde Feli.hic quæ affert multas concor. & limitationes oportunas.

SVMMARIVM.

1 *Ebrietas contumelioſa res eſt.*

2 *Irregularis an quis efficiatur ſi mandauit aliquem tãtũ verberari,prohibendo expreſſe ne occidat vel mutilet tamen mandatarius excedens fines mandati,eum occidit.*

3 *Infamatus cogitur ſe purgare.*

4 *Clericus litigioſus eſſe non debet.*

CAP. XVII.

PEtrus. [Monachus]nunc,ſed olim ſimplex clericus erat,quando caſus accidit infra ſcriptus,vt ſequitur[Ipſum]ſcilicet Petrum[Quondam] Nũc enim monachus eſt effectus,vt s̃.e.c. in prin. [In eccleſia]ſcilicet ſeculari.[Abbas]ſcilicet ſecularis,ſicut no.s̃.de renun.ex transmiſſa[Cognati]ver.[Eius]ſcilicet Petri. [Conuenerunt].ſ.per ſe,non vocati ab ipſo Petro, vel vocati propter aliam cauſam,non propter iſtam [Et poſt cœnam] non defuit potus,
1 vt puto,†nam contumelioſa res eſt ębrietas.35.diſt.luxurioſa. Et plenus venter facile diſputat de ieiunis . 12. q. ij. gloria epiſcopi. ad fi.¶Inhibiti autem]ii.pars.[Expreſſe]ſi.s̃.de ſimo.ſicut tuis. §. j. Secus ſi voluntas turbata eſſet , quod dic,vt leg.& no.s̃.de ſimo. Matthæus.& j̃.e.§.fi.[Vnde incurreret].ſ.dictus.P.i.incurrere poſſet, ſi quoquo modo conſentiret. [Et animæ].ſ.ſuæ [Nihilominus]ver [Irruerunt].ſ.cognati & amici.[In eum].ſ.abbatem.[Relicto.]abbate ipſo.[Expirauit.]ex plagis ſibi factis, vnde etiam illi,qui conſenſerunt irregulares fuerunt.s̃.e.ſicut dignum.§.illi ẽt.
2 Quid ergo † ſi quis præcipiat aliquem theutonice verberari , licet expreſſe prohibeat,ne interficiatur,ſed omnino caueatur a morte,& membrorum debilitatione, & mandatarius fines mandati excedens ipſum occidat,vel ex plagis impoſitis poſtea moriatur? Reſpondeo,proculdubio præcipiẽs irregularis erit, vt patet in eo quod le.& no. s̃.e.ad audientiam.& c.de cætero.& c.ſuſcepimus. & c.continebatur. Periculoſum eſt ergo talia præcipere, cum ex plagis mors ſequi poſſit, vt hic.& s̃.eod. presbiterum. ¶Quo circa]iii.pars.[Noueris]per proprium iuramentum,vt no.s̃.e.c.proxi.§.j.ſecundum B.Immo & per teſtes circunſtantes,ſi qui pręſentes fuerint , hæc inhibitio facta expreſſe probari poterit. Et ſi alii non erant ſaltem per illos,quibus hæc inhibitio facta fuit.ar.s̃.de teſti.co.§.fi.[Liberam]ſine diſpenſatione aliqua,qua non eget.ſi. s̃.e.ex literis.ii.in fi. [Authoritate apoſtolica] ad cautelam , quia hoc petierat habens conſcientiam nimium ſcrupuloſam.ſi.s̃.de ſimo.per tuas.ii.Non tamen egebat, vt patet in ſeq. [Præſertim]
3 ver.i.tantum.†Nã & ſi infamatus eſſet, cogeretur ſe purgare , vt patet.s̃.e.ex literis.ii.§.fi.ver vel tãta.[Cũ ei]ver.[Imputari]in aliquo[Expreſſam]dic,vt no.s̃.e.§.j.ſuper ver.expreſſe . Quinimmo & ſi non prohibuiſſet,dũ tñ hoc ignoraſſet,nõ teneretur.j. q.iiii. qa præſulatus. vbi eſt ſimilis caſus, qa nec de volũtate dẽt aliquis ſe purgare,ſecus ſi hoc ſciret,& ſi nõ ꝓhiberet. ar. in dicto. c. qa p̃ſulatus.ibi,abſque ſua voluntate.& j̃.e.c.j.§.j.ver.& ſi ꝑcuſſor.C. de ſi.in.l.fi.C.de his qui ad ec. confu. pñti . circa prin.j̃.de ſen.ex. quãrę.s̃.de hæret.c.ii.[Occaſionẽ]qa iniuriã receperat,nõ intulerat.Hoc ergo iõ dicit,vt notet,ꝙ ſi qs rixã incipiat , & in ipſa percutiatur,vel vulneretur,vel alias male tractetur,pp qđ amici ipſi⁹ & ꝯſanguinei indignati & ꝯmoti aliquẽ ẽt p̃ter ꝯſcientiã ſuã pp
a hoc occidant,vel debilitent, irregularis erit,[a] qa culpa ſua p̃cedit caſũ,vt patet in eo,qđ no.s̃.c.ꝓ.tñ.i.ad idẽ.ff.ſi quad. pa.fe.di.l.j.§. cũ arietes.C.de adul.qm̃ Alexandrũ.& ad l.Iul. de vi pu.qm̃ mul-
4 ta facinora.& s̃.e.de cætero.& c. p̃sbiterum. † Caueat ergo clericus,ne litigioſus ſit.xlvi.di.§.j.& §.ecce.& c.ſeq.& ꝑ totum. Alias autem ſi occaſio eſſet remota , vel etiam propinqua & iuſta, ac præter conſcientiam iuſte occideretur, non eſſet irregularis . 23. q.v.cum homo.& c.de occidendis.& no.s̃.e.de cætero.

ADDITIO.

a ¶Irregularis erit.Adde an & quando delictum factum per famulos, amicos , vel conſanguineos alicuius,imputetur ſibi.plene per Fel.hic.

SVMMARIVM.

1 *Sacramenta eccleſiaſtica debent fideliter cuſtodiri,& eorum ornamenta munda teneri.*

2 *Irregularis an efficiatur quis , ſi aliquem percuſſit lethaliter, tamen ab alijs fuit occiſus,& quid ſi neſcitur,an lethaliter eum percuſſerit.& nu.10*

3 *Irregularis an quis ſit eo quòd latronem detinuit, vel contra eum clamauit. & num.5. 7.9.*

4 *Promotionis lex,non in voluntate,ſed in facto conſiſtit.*

6 *Iuſte feciſſe videtur, quod quis ob tutelam ſui corporis fecit .*

8 *Irregularis an ſit quis,ſi agit contra furem,& fur ſuſpenſus fuit.*

11 *Experto vnicuique in ſua arte,credendum eſt.*

12 *In iuditio animæ cuilibet credendum eſt,& quid in contentioſo.*

13 *Teſti illi credendum eſt,qui melius veritatem nouit.*

14 *Religio fauorabilis eſt.*

15 *Viam tutam in dubijs debemus eligere.*

16 *Defenſio eſt conceſſa,& vindicta prohibita.*

17 *Dictio, mox, quomodo intelligat, tam circa perſonas,quam circa res.*

18 *Poſſeßio naturalis amittitur per violentiam rerum.*

19 *Homicidium quando poteſt committi pro defenſione.*

20 *Pœna canonica conſiſtit in quatuor.*

21 *Omnia plerunque ponderari non poſſunt.*

CAP. XVIII.

SIgnificaſti. [Ingreſſus] Alias regreſſus, ſed prima præualet.[Euchariſtiã] q̃
1 det fideliter cuſtodiri,& ornamẽta mũda teneri:†abſurdũ eſt.n.in ſacris ſordes negligere,q̃ decederent ẽt in prophanis.s̃.de cuſt.euch.c.j.& ii.in fi.[Ornamentis] q̃ ex quo benedicta ſunt, ſeu veſtimẽta tãgere nõ debẽt homines inſacrati.de cõ.di.j.veſtimẽta.& di.ii.ſacerdotũ.& di.v.in ſancta[Ecclæ] ſ.ſpoliatæ.[Percuſſit]nõ dicit in quo loco,vl'qualr.[Sed ſi ad mortẽ]ver.vel nõ[Ipſe].ſ.p̃sbiter[Ignoratis]Vñ ſuꝑ hoc mãdat inquiri,& oñdit,qualiter põt ſciri,ſiue ꝯiecturari, ꝙ nõ ad mortẽ.j̃.e.§. j.ver.& qdẽ[Quẽ]ver.ſ.maleficũ[In eodẽ loco]in quo a p̃sbitero canonico percuſſus fuit.Quid ergo ſi pp ictũ fugere non potuit, quo nõ facto oĩno fugiſſet libere,& manus parochianorũ euaſiſſet?De hoc nihil cauet lr̃a ſequens,imo innuit cũ diſtinctione, q̃ facit,ꝙ nõ ſit irregularis.vt j̃.§.j.ver.pe.& fi.Et tñ ꝯ̃riũ dicendũ eſt,nã ſm ꝙ in qõne poſitũ eſt , ꝯſtat ipſũ canonicũ & p̃sbiterũ homicidio cãm ꝓpinquã dediſſe, & tã ex ſua ꝑcuſſione q̃ aliorũ hũc maleficũ interẽptũ,vt patet in eo,qđ le.& no.s̃. e.de cętero. & c.ſuſcepimus.in fi.& adde qđ no.j̃.e.§.j.ſuꝑ ver.volũtatẽ[Et j̃.] Hoc eſt,q̃ris,vtrũ ſit irregularis,vel nõ,& huic rñdetur in ſequentib.diſtinguẽdo.¶Nos in p̃miſſo caſu]ii.pars.[Lethalẽ].i.morta-
2 lẽ.[Interiiſſet]Et ſi de hoc ꝯſtare poſſit nõ † cenſetur irregularis, vt probatur.j̃.e.§.ꝑ totũ.Subaudi, vel nõ poſſit ꝯſtare,& tũc cẽſetur irregularis,vt j̃.e.§.ꝙ ſi diſcerni[Et ſi ꝑcuſſor]ver.& expone ſi pro an.[Voluntatẽ nõ habuerit] Ergo a ꝯ̃rio ſi hãc volũtatẽ habuerit,& ꝑcuſſit,q̃uis nõ lethaliter, ſed tñ ex aliorũ ictib.mortu⁹ eſt,irregularis cenſetur.ſm d.n.ar.j.q.iiii.qa p̃ſulatus. quod intelligi dẽt,qñ potuit ipſũ liberare,& non liberauit, vt ibi arg.& in eo qđ le.& no.s̃.e.ꝑ tuas §.j.& ii.& c.ſicut dignũ.§.illi ẽt. Quid ſi nõ
3 percuſſit,†ſed tñ latronẽ detinuit,vel ꝯ̃ eũ clamauit , qđ ſi nõ feciſſet,latro libere fugiſſet,& euaſiſſet?Diſtinguendũ vr̃ , vtrũ hoc fecerit in mortẽ ſuã,& tũc eſt irregularis.Vel ad hoc,vt tm̃ caperetur,& nõ occideret, & tũc nõ eſt irregularis.ſm d.n.Sed cũ lex
4 †promotionis nõ in voluntate,ſed in facto ꝯſiſtat.xv.q.j.c.fi.Talẽ indiſtincte putamus irregularẽ,vt patet in eo quod no.s̃. e.c.reſpon.j.ver.fi.ſuper ver.in eodẽ loco.Et hoc idem no.hic.d.n. qua
5 ſi ſibi ipſi ꝯ̃rius in hac ꝑte dicẽs,ꝙ ſiue† clamauerit latrones , ſiue capite latrones , vel quocunque alio mõ intelligere poſſit dicto , vel facto ſuo,vel etiam ex neglectu homicidiũ ꝑpetratũ , irregularis eſt,nã ex negligentia comitante homicidiũ hoc ꝯtingit.l.di. hi qui arborem . Niſi hoc faceret pp timorem periculi corporis ſui.Nã ſi tunc clamaret ſuccurrite,licet ſuccurrentes illum occiderent,non eſſet irregularis. Et eſt ratione , quia non intendit alterius mortem, ſed ſuam liberationem. ſecũdum.d.n.Immo qa
6 ꝙ † quiſque ob tutelam corporis ſui fecerit , iuſte feciſſe videtur.ff.de iuſti.& iur.l.iij.s̃.e.c.ij.& quia ex interpretatione eccleſię patet, ꝙ non eſt talis irregularis,vt ibi no.& j̃. e.poſtulaſti.§.vnico. ver. j. Intentio enim non tantum conſideratur , quòd & fa-
7 ctum, vt probatur. xv. q.j.c.fi. Alij dicunt, ꝙ hoc eſt,quia†ſic clamando liberat animam volentis ipſum occidere a peccato , qđ vtilius eſt , q̃ ſi ipſum a morte corporali liberaret , quæ nec placet : quia ſecundum ipſam ſequeretur , quòd ſi aliquis clamaret poſt furem cum rebus furtiuis fugientem , & ad clamorem ſuum alij ipſum inſequerentur, & caperent , quamuis poſtea ex illa captione occideretur, nõ eſſet irregularis:quia ſic clamando ſi capiatur, liberabit eius animam a morte, nam reddet ablatũ, & ſic remittet peccatum. 14. q .vj.ſi res.ſecundũ.d.n.quod tamẽ cõſtat falſum eſſe, vt patet in eo, qđ le.& not.s̃.e.de cętero.Quid
8 ſi † agatur contra furem ad reſtitutionem furti , & iudex ꝯuictũ ſuſpendit, nunquid agens eſt irregularis? Non , vt patet in eo,qđ
9 le.& no.j̃.e.c.§.ad vltimum. Quid ſi ita clamauerit intendes†tm̃ res ſuas recuperare. Latro vero ad hunc clamorem capitur,& occiditur ? patet ex p̃miſſis,ꝙ irregularis eſt, quia hoc frequenter (quod vitare debuit) accidere conſueuit.ar.s̃.de ſeruis non or.c.j. cum ſuis concor.Nec excuſat recuperatio rerum, vt patet in eo, qđ le.& no.s̃. e. ſuſcepimus.nec ob.j̃.e.§.ad vltimum quia ibi nihil eſt, ꝙ conquerenti poſſit imputari , ſi iudex exceſſit in iuſtitia,vt ibi no.[Ipſius] ſcilicet ꝑcuſſoris.[Studio] .i.ſuggeſtione,vel exhortatione. s̃. e.ſicut dignum , §. qui vero.j̃. de exceſ.præla.ex literis. [Conſilio , vel mandato] De hoc dictum eſt.s̃.e.ſicut dignum. §.fi. Subaudi tu,vel conſenſu tacito, vel expreſſo,vt patet in eo,quod legitur,& no.s̃.e.c.proxi.& j.q.iiij. quia præſulatus. vel ope.s̃.e.ſuſcepimus.in fi.[Contra ipſum]Subaudi, vel in contrarium res ſe habeat,& ſic continuatur ſequẽs. ver. [Et quidẽ].ver. [Ita ſe habet] ſcilicet quia conſtat percuſſionem non fuiſſe lethalem,& ꝙ voluntatem non habuit &c.vt præmiſit.[Quia forſan] &c.ꝙ percuſſio nõ fuit lethalis.Nam de cęteris &c.vt.j̃.eo.ver.cũ de cęteris. [Certa]ſi.ff.ad.l.Aqui.item Mela.§.ſed ſi plures.In hoc
10 autem eſt†diuerſitas, quia ſecundum.l. ſi vnus percuſſit.& incertum ſit,an ex illius vulnere mortuus fuerit,alius autem poſtea exanimauit . Primus de percuſſo , ſiue vulnerato tantum tenetur. Secundus vero de occiſo. ff.ad.l.Aquil.item Mela. §. Celſus . & l.

huic

huic ſcripturæ. §. j. Sed ſecundum canones quo ad pœnam ꝓmo
tionis vterque tenetur.ſecundum.d.n.Et eſt ratio de primo,quia
quantum ad animam tutius eſt, vt patet. j̃. e. §. j. & adde quod
nota.s̃.de tempo.ord.extra nullum.[Modica] Si autem ſecunda
percuſſio non fuiſſet lethalis per ſe, neque prima per ſe. Ambæ
tamen ſimul iunctę lethales ſunt,tunc vterque irregularis eſt.23.
q.fi.c.fi.Intelligendum eſt quod dicitur hic,quãdo conſtat,ꝙ pri-
ma percuſſio non eſt lethalis, & conſtat,ꝙ ſecunda eſt mortalis.
Et quando primus non fecit hoc animo occidendi,nec præſtitit
morti auxilium, quia tunc, quantuncunque leuiter percuteret,
irregularis eſſet.ſecundum d.n. Quod dicit de voluntate, intelli-
gas,quando ipſum potuit liberare,vt no.s̃.ver.prox.ſuper ver.vo-
luntatem non habuit.[Peritorum iuditio] Hic bene notandum
eſt, ꝙ in talib.iuditium talium poteſt quandoque in dubio con
ſcientiam ſerenare.ad idem.s̃.de corpo.vitia.ex parte.ij. s̃.de frig.
& malefi.ex literis.ff.de offi.præſi.illicitas.§. ſicuti. Et eſt locus ab
11 authoritate ſecundum quam † cuilibet doctori[a] in ſua facultate
a credendum eſt,etiam ſi agatur de fabrica.Tractant.n.fabrilia fa-
bri.Sic & de aliis,nam & quando de metis agitur, ad agrimenſo
res eſt recurrendum.vt s̃.de præſcr.quia indicante. Sed nec caret
miſterio,ꝙ dicit peritorum, ad tales enim eſt recurrendum non
ad indiſcretos,vt patet in eo,quod leg.& no.s̃.de æta. & quali. ad
aures.j̃.e.c.j. §.j.ver.j.& argu.j̃.de pœnitentiis.omnis. §.ſacerdos.
[Cum de cæteris] ver.ſcilicet ꝙ voluntatem non habuit occidẽ
di &c.vt s̃.e.ver.& ſi percuſſor . Sola tamen voluntas non redde-
ret ipſum irregularem,niſi & conſilio, vel auxilio eſſet reus mor
tis ipſius.ſecundum d.n.Vel ſtudio,vel conſenſu,vel ope, vel alio
modo,vt patet in eo,quod no.s̃.e.ver.& ſi percuſſor.[Credendũ]
12 ar.ꝙ†in iuditio animæ cuilibet eſt credendum.ſm B.j̃.e.exhibi-
ta.§.quia vero. ver. j. Immo & in iuditio contentioſo ſuper his
quæ aliter probari non poſſunt,vt patet in his quæ no.s̃.e.ſignifi-
caſti.§.fi.Et eſt ratio,quia non eſt veriſimile,ꝙ ſit immemor ſuæ
ſalutis.j.q.vii.ſancimus.& quia,cum aliter probari non poſſit, eſt
probationibus ſuccurrendus. s̃. de teſti.cogen.c.fi.& quia illi teſti
13 †magis credendum eſt,qui melius veritatem nouit. s̃.qui ma.ac
cuſa.poſ.videtur . Nullus autem poſt Deum nouit ita conſcien-
tiam hominis,ſicut ipſe,de cuius conſcientia agitur. Faciat ergo
homo,quod poteſt.xcii.q.ii. faciat. quia impoſſibilium nulla eſt
obligatio.ff.de reg.iu.impoſſibilium.s̃.de pac. c. fin.[Accuſatur]
Maxime:nam idem eſſet,ſi accuſaretur, ſalua purgatione , quæ
indiceretur propter infamiam. s̃.de accuſa. cum P.§.fi.& eſt rõ ,
quare idem eſt,& ſi accuſaretur,quia negantis factum &c.vj.q.v.
actor ſm d.n.Sed hic eſt ꝯrium,quia is, qui negat, probat per iu-
ramentum ſuum.Dic ergo, ꝙ ratio poteſt colligi ex præced. glo.
[Per ſe ipſum]ſi.s̃.de præſump.literas.rñ.j.§.j.Sed in.§.fi.cõtra.ibi
tamen alia rõ reformat pactũ,quod dic,vt ibi no.[Appetit]ideo
& conſcientiæ ſuæ ſtandum eſt in hac parte,vt patet. j̃.e. petitio .
§.quia vero.ver.j.& c.exhibita.§.fi. [Poſt pœnitentiam]ver. [Ad
cautelam]ſi.s̃.e.ſignificaſti.§.fi.dic,vt ibi no.[Maxime] ver.bene
maximat,nam idem eſſet, & extra religionem, ex quo in culpa
14 non eſt,vt patet in eo,qđ no.s̃.eo.ex literis.ii.§.j.[Fauore]No.† re
ligionem fauorabilem eſſe.ſi.s̃.de apoſta.c.ii.§.fi.ver.j.[Scandalo]
Nec eſt infamatus,alioquin contra.s̃.e.ex literis.ii.§. fi. ¶[Quod ſi
diſcerni]iii.pars.[Non poſſit]ſi.ff.ad l. Aquil. item Mela.§.ſed ſi
plures.Vnde hoc vr̃ ſumptum fuiſſe, tamen circa iſtud eſt diuer-
ſitas inter leges & canones,vt no.s̃.e.§.prox.ver.& quidem.ſuper
ver.circa.[Etſi].i.quamuis[Non ſit]Subaudi tñ dẽt [Abſtinere]
Et eſt rõ,vt ſequitur.[Cum in hoc]ver. [Caſu].ſ.dubio [Tutius]
15 i.tutum,nã celebrare eſt periculoſum , vt ſequitur.†In dubiis er-
go debemus eligere viam tutam,vt hic.& j̃.e.c.pe.j̃.de reg.iu.c.ii.
s̃.e.ad audientiam.§.j.ver.j.vbi de hoc[In altero]ſcilicet in ceſſa-
tione. [Nullum] periculum quod ſequitur . Ergo ceſſare tutum
eſt,tene ergo certum,& dimitte incertum.de pœn.diſt.vii.§.j.per
vnam columnam.[In reliquo vero].ſ.in celebratione[Magnum
periculum]Cũ igitur celebrare periculoſum ſit,vt hic , patet , ꝙ
ceſſare non eſt tutius, immo tutum.vt s̃.not. ¶[Si vero]iiii. pars.
[Mox]Hoc ideo dicit,quia ex interuallo non liceret,vt in cõcor.
ſig.j̃.e.ver.j.in prima gl.[Percuſſit]ad vindictam non ad defenſio
nem,vt ſequentia innuunt.[Quamuis]ver.Omnes leges &c.] q.
d.omnia iura tam naturalia,quam ciuilia, tam diuina q̃ canoni-
ca.vim vi repellere permittunt,vt hic patet.& j.diſt.ius naturale .
ff.de iuſt.& iu.l.iii.ff.de vi & vi ar. l.j. §.vim vi.ff.ad l. Aquil.ſcien-
tiam.§.qui cum aliter.j̃.de ſen.excom.ſi vero.j.§. pe. Hoc tamen
debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ,vt ſequitur, & ꝓ-
batur.C.vnde vi.l.j.& j̃.de ſen.exc.vt famæ.§.fi.Hoc eſt,ꝙ hoc tan
b tum[b] fiat, quo omiſſo perſona interficeretur.ff. ad l. Aqu.l.iiii. C.
16 de ſicar.l.ii.& iii.& s̃.e.c.ii. † Nam defenſio eſt conceſſa,& vindi-
cta prohibita,vt hic dicit.& j̃.ſequitur. Sed & ſi defendendo ſe ex
propoſito non excedat,non tenetur.arg.23.q. iii.non in inferen-
da.ff.ad l.Aquil.ſi ex plagis.§.tabernarius.& ar.s̃.de reſt.ſpo.olim.
j.in fi.vbi de hoc.& j̃.de ſenten. exc. perpendimus. Item ſi rebus
17 vis inferatur, licet vim vi repellere,non ex interuallo, ſed†mox.i.
ſtatim.vt s̃.e.§.rñ.j.& ff.de vi & vi ar.l.iii.§.eum igitur . Hoc eſt q̃-
citius ſcit,& poteſt,collectis etiam amicis ſuis. ar. ff.de acq.poſſ.l.
quod meo.§.fin.& l.clam poſſidere.§.qui ad nundinas.s̃.de reſti.
ſpo.olim.j.§.fi.& pręced.Secus vbi vis infertur perſonæ, ibi enim
licet vim vi repellere incontinenti,ideſt in ipſo facto,nam ſi col
lectis amicis,vel alias ex interuallo hoc fieret,non eſſet defenſio,
ſed vindicta,quæ prohibetur , vt j̃.ſequitur . Quinimmo & ſi in
ipſo facto aliquid ex propoſito fiat,quo omiſſo perſona omnino
ſalua erat,illicite fit,& vindicta cenſetur,vt patet ex his, quæ not.
s̃.Quod autem dixi,ꝙ quando vis infertur rebus, liceat ipſam re-
pellere collectis amicis , intelligendum eſt incontinenti.i. anteq̃
ad alia negotia diuertatur,ſicut no.ſi.s̃.de cle. quia propter.in pri
ma forma.ſuper verbo,mox. Alias enim eſſet hoc guerra & vin
dicta,quæ non propria temeritate eſt mouenda,ſeu committen
da,immo authoritate iudicis,vt patet.C de iudæis.nullus.C.vnde
vi.ſi quis in tantam.ff.de vi.priua.l.pen.& patet in eo,quod no.s̃.
de iureiur.ſicut.& j̃.hoc ſaluo ꝙ prælatus quantum ad recuperã
das res eccleſiæ,ſi habeat iuriſdictionem temporalem, poteſt in-
uocare eius auxilium authoritate propria , excommunicatione
tamen præmiſſa,ſicut & poſſet inuocare auxilium extranei bra-
chii ſecularis.j̃.e.poſtulaſti.Probatur hoc aperte extra d.n.de ſen-
ten.excomm.dilecto.§.& quidem.lib.vj.Patet ex pręmiſſis,ꝙ ex-
poſitio iſtius verbi mox , ſiue incontinenti magis dilatatur in re
pulſione violentiæ rerum,q̃ perſonæ,quod patet ex eo, quia quã-
do infertur perſonæ, exponitur incontinenti.i.in ipſo actu, quã-
do vero infertur rebus,exponitur mox , ideſt antequam ad con-
trarium actum diuertatur.& ſic videtur, ꝙ repulſio violentiæ re-
rum præponatur repulſioni violentiæ perſonarum.contra id qđ
le.12.q.j.pręcipimus.C.de ſacroſ.eccl.ſancimus.j. Sed alia ratio re
18 format pactum,quia per† violentiam rerum amittitur poſſeſſio
naturalis,tamen ciuilis animo retinetur,quam licet defendere et
collectis amicis,vt probant dicta iura ff.de acq.poſſ.quod meo.
§.fi.& l.clam poſſidere.§.qui ad nundinas. Alioquin,ſi hoc non
concederetur, poſſidens commodum poſſeſſionis amitteret, qđ
non minimum eſt,vt patet Inſt.de interd.§.cõmodum. ff.de rei
ven.is qui deſtinauerit.Hoc autem periculum non habet locum
in violentia perſonæ illata:quia nemo ſeipſum poſſidere poteſt,
nec eſt dominus membrorum ſuorum.ff.ad l. Aqui.lib.homo.j.
reſpon.j.Nec agitur de perſonæ occupatione, ſed occiſione. Vn-
19 de & in repulſione † huius violentiæ permittitur occidere vim
inferentem ſine aliqua pœna,vt probant iura prædicta.& C.quã
do licet vnicuique ſe ſine iudi. l. j. quod non adeo efficaciter &
expreſſe permittitur in repulſione violentię rerum,vt patet in eo,
quod le.& no.s̃.de reſt.ſpo.olim.j. in fi. Nam & clerico ſeipſum
defendenti permittitur interficere vim inferentem.s̃.e.c.ii.§.fi.qđ
non permittitur,quando infertur violentia ſolis rebus. s̃.e.ſuſce-
pimus. Quod verum eſt , ſcilicet ꝙ quando violentia infertur re-
bus,non licet clerico violentum interficere , ita ꝙ ipſemet cleri-
cus ipſum interficiat, nam quandoque ab alio interficitur : po-
teſt tamen clericus inuocare brachium ſeculare , vt not. s̃.& ſi
eo inuocato contingat aliquẽ violentorum occidi , erit iſtud ip-
ſorum violentiæ imputandum,ar.j̃.e. poſtulaſti . Sed nec licet ei
clamare,vt capiatur,quod dic,vt no.s̃.e.c.j.ver.j.De cæteris dic,vt
plene no.extra dominum noſtrum.de ſenten.excom.dilecto.re-
ſpon.j.& in Summa.de reſt.ſpo.§.j.ſub.§.intelligendum. & s̃.de
reſti.ſpo.olim.j.§.fi.& ꝙ ibi minus dicitur, ſupple per hanc glo.
[Vindictam]quæ prohibetur.46.diſt.ſeditionarios.23.q.j. §.j.&
q.iiii.inter querelas.& maxime clericis.C.de epi. & cle.ſi quis in
hoc genus.s̃.e.ſuſcepimus.[Propulſandam] Defenſio enim per-
mittitur,vt pręmiſit,& probatur.23.q.j.quid culpatur.ff.ad l.Aq.
ſcientiam.§.pen.ff.de vi & vi ar.l.iii.§.eum igitur.[Non videtur]
ver. ergo a contrario, ſi propulſando perſonalem iniuriam violẽ
ter interfeciſſet,excuſatus eſſet a pœna homicidij . Sed dominus
noſter contra,& multi alij,vt no.j̃.ſuper ver.excuſari.[A pœna]
20 Non ſolum ciuilis,ſed & canonica.Quæ†in quatuor conſiſtit,ſci
licet in penitentia.s̃.e.§.j.ver.pen.Excommunicatione,ſiue cen-
ſura eccleſiaſtica,quæ exercetur contra quemlibet peccatorem.
s̃. vt lite non conteſt.quoniam.§.j.s̃.de iud.nouit.§.j.ver.cum.n.
11.q.3.nemo in depoſitione . & etiam irregularitate . vt patet.s̃.
de accuſa.inquiſitionis.& de pœna irregularitatis hic ſpecialiter
videtur loqui,vt patet.s̃.e.§.j.ver.fin. [Excuſari.] verum etiam &
ſi defendendo ſe alium occidiſſet, irregularis eſt, niſi diſpenſetur
cum eo.ſecundum do. no. Sed hæc litera aperte contradicit, &
quod leg.& no.s̃.e.c.ij.& in pręced.gl.[Tum ratione]ver.[Inſtru
menti] ſcilicet foſſorij,ſeu ligonis.[Graue],ſcilicet inſtrumentũ.
[Leuem]ſcilicet quę non imputaretur,ſed lethalem, quæ impu
tatur,vt patet in eo,quod le.& no.s̃.e.§.j.ver. & quidem.Et eſt hic
arg.ꝙ cum qualibus armis aliquis impetitur , cum talibus ſe de-
21 fendere debet,ſicut notat Doctores.† Sed plerunque nõ poſſunt

ADDITIONES.

a ¶Adde hic per Fel.de hac materia quatuor pulchras concluſiones.
b ¶Quomodo autem ſit conſiderandum moderamen inculpatæ tutelæ. vide plenẽ per gl.& Bar.in l.j.C.vnde vi.

omnia ponderari.vt ff.de exerci.act.l.j.reſpon.j.in fi.& ff.de dam
infec.l.j.Vnde hæc arbitrabitur bonus iudex,arg.ff.ad.l.Aquil.ſed
& ſi quantuncunq;.& ff.de vi & vi ar.l.iij.§.armis deiectum.[Tũ
ratione.] verſi.[Partis] forte in capite.[In qua.] ſ.parte.[Lethali-
ter.] i.mortaliter.

SVMMARIVM.

1 *Culpa eſt ſe immiſcere rei ad ſe non pertinenti.*
2 *Clericis omnino eſt interdictum officium chirurgiæ.*
3 *Mortalitatis euentus medico non imputatur.*
4 *Tutior via in dubijs eſt eligenda.*
5 *Medicus an ſit culpabilis ſi ordinauit bonam medicinam,ſed materia erat mala propter vetuſtatem.*
6 *Infirmus non obediens medico an peccet.*
7 *Sanus an teneatur viuere medicinaliter.*
8 *Delictum quandoque alicui imputatur,tamen ea,quæ ſequuntur non.*
9 *Fur quanto occultius poteſt furtum committit.*
10 *Promouendus abſtinere debet ab omni eo per quòd poſſit ad effuſionem ſanguinis peruenire.*
11 *Euentus dicitur quando aliquis iniuſte occiditur.*
12 *Fur non eſt qui animo furandi domum intrat.*
13 *Conuictus de furto non debet occidi,nec membris mutilari.*
14 *Fures quomodo hodie puniuntur.*

CAP. XIX.

TVanos duxit.[Sentiendum] Alias cẽſen
dum.Vtrum videlicet &c.
vt j̃.e.ver.reſpõ.j.[Qui.]ſ.monachus.[Aperuit] mo-
nacho dictante,vel qui monachus.[Chirurgicus.] i.
quia chirurgicus erat,& tunc ipſemet monachus apperuit, vt in-
nuit.j̃.§.i.Sed ſiue ipſe met hoc fecerit,ſiue alius ipſo dictante, ad
idem ius redit,arg.ff.ad l.Aquil.item Mela.§.ſi alius.& s̃.e.c. pro-
xi.§.j.ver.& ſi ꝑcuſſor.& c.ſuſcepimus.in fi.[Reſediſſet] ideſt me-
lioratus eſſet.[Ipſe.] i.monachus.[Præcepit]Sed mulier hoc con
tempſit,vt j̃.ver.j.[Sed mulier.]ver.[Cõtempſit]Hoc non dẽt ob-
eſſe monacho , dummodo alias in culpa non fuerit, vt patet.j.e.
§.j.ver.j.& 2.& ſic ſubaudi per incautam expoſitionem.[Apertio
nem &c.] In hoc de ſe ipſa queratur,non de monacho . argu. ff.
de regu.iu.quod quis culpa ſua. [Finiuit.]Ex iſto igitur themate
dubitatum fuit, vt nota.s̃.e.in prin.ſuper verbo,ſentiendum.vtrũ
videlicet &c.vt ſequitur.[Vtrum videlicet.] ver. [Exercere]Et di-
cas,ꝙ non,ſi in culpa ſit.Si vero non ſit in culpa, tunc licet ex di-
ſpenſatione,vt diſtinguitur in ſequen.§ ¶[Nos igitur]2.pars[Deli
querit] Et propter hoc delictum eſt ei pœnitentia iniungenda,
1 & diſpenſatione eget,vt ſequitur. j̃.e. ver.non eſt alienum.Et†ſic
in omni caſu in culpa eſt ante factum, quia culpa eſt immiſcere
ſe rei ad ſe non pertinenti , hoc enim eſt intromittere ſe de mini
ſterio alieno.Sed cõtra,quia quando eſt in culpa ante factum irre
gularis eſt,vt elicitur.s̃.de æta.& qual.ad aures.Sol.hoc idẽ proba-
tur hic,ſed diſpenſari poteſt,vt ſequitur,quod & ibi non negatur.
Vel dic,ꝙ in hoc articulo poteſt notari duplex culpa ante factũ.
Vna quando vſurpat alienum officium , ſed tamen in arte peri
tus eſt , & omnem diligentiam adhibet ita , ꝙ quantum ad mor
tem in nullo culpabilis reperitur,vt hic.&.j̃.Et in hoc caſu diſpẽ-
ſatur,vt j̃.ver.non eſt. Alia quando & ſi ſpectẽt ad eius officium ,
puta clericus & medicus eſt,quod officium non eſt clerico inter-
dictum, tamen peritus non eſt . Et tunc,ſi ex medicina ſua mors
ſequitur,irregularis eſt,nec diſpenſatur,vt in contra. Et idẽ innui-
tur a contrario ſenſu.j̃.e.ver.j.vt ibi nota. Dominus tamen noſter
dixit , ꝙ nullo mõ erat irregularis . Sed ideo diſpenſatione eget ,
quia officium interdictum publice vſurpauit , & hoc ſatis idem
2 ſapit.[Congruebat] Officium † enim chirurgiæ omnino eſt cleri
cis interdictum, vt patet. s̃. ne cleri. vel mo. ſententiam.§.nullus
quoque clericus. [Si tamen.] ver. [Pietatis]Subaudi maxime,idẽ
enim eſſet,& ſi pecuniam recepiſſet , quia illud nihil facit quan-
tum ad irregularitatem , ſed magis diſpenſabile eſt , ſi cauſa pie-
tatis hoc fecit.Alij contra,vt no. j̃.e.ver.alioquin.[Et peritus]Sic
quantum ad artem non fuit in culpa ante factum . [Omnem-
que]tam in ipſo facto ſequendo traditiones artis, q̃ ex poſt facto
diligentem & congruam cuſtodiam exhibendo . Alioquin,ſi an-
te factum,vel in facto,vel ex poſtfacto reperirietur de morte cul-
pabilis,irregularis eſſet,quod dic,vt legitur,& no.s̃. e.§.reſpon.j.&
s̃.de æta.& quali.ad aures.Ex hoc etiam,& ex hoc , quod habui-
ſti.s̃.e.j.reſpon.notabis.ꝙ ad hoc,vt medicus,vel chirurgicus dica
tur ex poſtfacto congruam diligentiam adhibere , ſufficit ,ꝙ in-
firmum viſitet perſonaliter , & dietam ſuam , ac regimen dictet
ei,nec tenetur ad cuſtodiam continuam perſonalem. argumen.
in eo quod legitur, & not. s̃.de frigidis & ma. ca.fi.§.fina.s̃.de vſu
pall.c.fi.de con.diſt.v.nunquam.quod eſt valde dignum notatu,
& multum declarat illud,quod legitur,& no.s̃.de æta.& qual. ad
aures.[Studuit]Caueat ergo,ꝙ non ſit negligens, nec imperitus,
3 licet enim euentus † mortalitatis non imputetur medico.[a] ff.de
a offi.præſi.illicitas.§.ſicuti medico.imperitia tamen & negligentia
imputatur,vt ibi.& Inſti.de lege Aquil. §. impetu.& §.imperitia.
Caueat ergo,ꝙ faciat illas medicinas,quas ſcit ſm artem debere
proficere conſideratis circumſtantijs vniuerſis.Peccat enim,ſi ꝓ-
pinet ſcienter medicinam nocituram.Et etiam ſi dubitet,vtrum
debeat proficere,vel nocere, etiam ſi magis credat ipſam debere
4 proficere: quia in † dubijs tutior via eligenda eſt.s̃.e.ad audientiã
§.j.Sed ſecurius eſt hominem relinquere in manus creatoris ſui,
quam ipſum exponere quocunque modo dubitabili medicinæ.
Quid ſi omittat ſcienter medicinam debitam ? Delinquit , ſicut
& peccat indebitam propinando.ſm.d.n. Quam ſi malitioſè ꝓ-
pinet ad infirmitatem aggrauãdum,vt infirmum faciat redimi,
extraordinarie eſt puniendus.ff.de var.& extraor.cog.l. medicus.
Quid ſi ſe dicat peritum,cum nõ ſit,& faciat,vel omittat aliquid,
propter quod infirmus periculum mortis incurrat ? Peccat & ir-
regularis fit,arg.ff.quod quiſque iuris hoc edicto.ff.de act, emp.&
vend. Iulianus.§ ꝙ autem diximus.& ſequenti.ſecundum.d.n.Et
eſt expreſſum ſatis hic.& s̃.de æta.& quali.ad aures.Quid ſi medi
5 cus † bene peritus bonam medicinam propinauit quantum ad
artem, ſed quantum ad materiam mala erat , propter nimiam
vetuſtatem ſpecierum,vel falſam ſimilitudinem , quam gerebat
variarum ſpecierum , vel aliam quancunque cauſam ? Reſpon-
deo,ſi omnem diligentiam, quam potuit , adhibuit in ſpeciebus
eligendis,inculpabilis eſt: quia ſemper eſt probabilis ignorantia
excuſata.ſecundum dominum noſtrum. j̃. de cleri. excom. mi.
apoſtolicæ. Immo & ſolicita diligentia eum excuſat. Sed & ſi ſe-
cundum artem vtile eſt aliquem incidi , ſecure hoc faciat fieri,
dummodo peritum & diſcretum inueniat inciſorem.Quid ſi in
ciſor erret in incidendo, non ex imperitia vel ex diſſuetudine,ſed
quia infirmus non habet membrorum,vel venarum diſpoſitio-
nem debitam , vel conſuetam, ſiue quia ſubditus & inſolitus ti-
mor, vel tremor irruit ſuper eum? Videtur eſſe chirurgicus.excu-
ſatus ſm dñm noſtrum, argu. s̃. de frigidis ex literis. Quid ſi chi-
rurgicus dubitat de inciſore? Abſtineat tam ipſe , quam inciſor,
niſi ſit talis,de quo non dubitatur communiter , quin bene ſciat
incidere.ſecundum dominum noſtrum.argumen.ff. de flu.l.j.in
princip. ff. de fundo inſtruc.l.cum delanionis. §. aſinam. & quia
in dubijs & c.vt nota.s̃.verſicu.peccat.n.Quid ſi infirmus non obe
dit medico? Non propter hoc committit peccatum inobedien-
tiæ: quia nec prælatus eius eſt.Incaute tamen facit: quia non cre
dit perito in arte ſua,vt patet in eo,quod legitur,& nota.s̃.eod.ca.
6 proxi.§.j.verſicu.& quidem. † Quid ſi infirmus ex certa ſcientia,
ſeu affectata,vel improbabili ignorantia ſumit potum , vel aliud
quicquam ſibi contrarium? Reſpondeo,peccat. Facit enim con-
tra charitatem : quia debet corpus ſuum diligere & cuſtodire, vt
in eo ſeruiat Deo.ſecundum. do. noſt. Ideo non licet in ſeipſum
ſęuire,vt patet in eo,quod legitur,& nota.s̃.de corpo.vitia. ſigni-
ficauit.& cap.præcedenti.§.vnico.& j̃. ea.gl.ſtatim ſequitur. Nec
debet ire poſt concupiſcentias ſuas.Eccleſiaſti.xviij.g.Nec in car-
nis deſiderijs ambulare. Roma. viij. a. b. Nec manus tibi inijce-
re.ff.de ædil.edi.cum autem.§.excipitur : quia nemo eſt dominus
membrorum ſuorum.ff.ad l. Aquil.liber homo.j.Item quia cum
medicus peccet contra traditiones artis dando talia.vt no.s̃. e. gl.
poſt prin.& s̃.e.§.reſponſo.j.Multo fortius infirmus accipiendo,
ſicut & peccaret,ſi ſcienter venenum ſumeret. Secus ſi non cre-
deret mortiferum,licet crederet ex illo potu infirmitatem magis
roborari, ſiue prolongari: quia hic nec peccaret mortaliter , vel
ad minus non ita grauiter,ſicut prior.Nam & grauior poteſt eſſe
7 afflictio ſitis.q̃ febris.Sed nunquid ſanus † tenetur viuere medici-
naliter? Reſpondeo non, quia omnia ſana ſanis . Si tamen ſcien-
ter ſine cauſa aliquid nociuum reciperet , vnde mors vel infir-
mitas ſequeretur,quæ ipſum a ſeruitio Dei ſubtraheret, peccaret,
quia faceret contra charitatem.vt.ſupra nota. Quid de ſeruienti-
bus & miniſtris infirmis propinantibus quicquid petunt;Dicen
dum eſt,ꝙ ſi ex certa ſcientia.vel ex improbabili ignorantia , ſeu
affectata aliquid nociuum infirmo propinauerint quantumcun
que petenti,peccant grauiter.ſecundum dominum noſtrum, cu
ius eſt quaſi hæc tota glo. Idem eſt ſi contra præceptum medici
hoc faciant , quia in talibus credendum eſt medico , non infir-
mo.vt patet.v.q.ca.j.ij.& iij. Auguſti.Quod enim proſit , vel obſit,
nouit medicus,non ægrotus,vt patet in eo,quod nota . ſupra ca.
proxi.§.i.verſi.& quidem . ſuper verbo , petitorum iudicio.[Non
poſt] .ver.[Satiſfactionẽ] Ex hoc.quod hic dicit,& quod ſequitur
8 miſericorditer.patet,quod fuit in culpa.Et ſic quandoque† impu-
tatur alicui aliquod delictum,ea tamẽ, quæ ſequuntur ex illo.nõ
imputantur, vt hic. & xv. quæſtione. j. inebriauerunt. ff. de offic.
præſid. illicitas. §. ſicuti. Culpa enim mulieris non debet huic
imputari,

ADDITIO.

a ¶Medico. Adde an & quando medicus teneatur. Innocen. & Feli. & poſt eum hic.

imputari,quæ contra conſilium ipſius contingit,vt præmiſit.&
eſt.ii.50.diſt.ſępe.[Condignam]pœnitentiam.ſ.agendo.s̃.e.c.pro
xi.§.j.ver.penul. Ibi tamen fit ad cautelam,ſed hic neceſſaria eſt.
[Alioquin.]ver.ſcilicet ſi non erat peritus,vel in aliqua culpa , ex
qua mors ſecuta eſt, inuenitur , vel ſi cauſa cupiditatis hoc fecit
ſecundum quoſdam.Nos contra.vt no.s̃.e.§.ver.j.ſuper verbo,pie
tatis.Tu dicas,vt præmiſi vſque ad verſicu. huius glo. vel ſi cauſa.
Sed & ideo dicit alioquin : quia aliud eſt de rigore , vt ſequitur.
Vnde dic alioquin, ideſt ſi non agatur miſericorditer, vt præmi-
ſit.[Interdicenda eſt ei]de rigore , quod ſequitur.[Sacerdotalis.]
&c.¶[Ad vltimũ] iii.pars[Metuens]Forte somniando. Vel qa
vigilabat,& audiuit aliquē ſtrepitum,ſiue motum ipſorum,vt ſe
quitur.[De ſtrato]ideſt lecto.[Conſurgens]Et diligenter inueſti-
gans, & quærens. [Reperit ibi] ſcilicet in ipſo hoſpitio, ſicut me
tuerat,vel ſuſpicatus fuerat.ſi.s̃.de offi.deleg.cum olim.ij.§.j.in fi.
[Qui] ſcilicet fur.[Eundem] Vnde & ſcholaris ex hoc cōſcitatus,
arg.ff.de bo.lib.qui cum maior.§.j.vires reſumpſit , & eidem furi
cultellum ſuum abſtulit,cum quo & ipſum vulnerauit.vt j̃.ſequi
tur.ſi.s̃.e.ſuſcepimus.rñ.j.in fi.[Mane itaque.] ver.[Latronē] quē
ſcholaris vulnerauerat.vt s̃.nota.& ſtatim ſeqtur.[Tradiderunt]
Et nōne in hoc peccauerunt? Nō,quia nihil commiſerat dignũ
morte.ſecundum Lau.quod dic,vt no.j̃.e.c.verſi.fi.& accedit.j̃.de
verb.ſig.nouimus.[Coram quo] ſcilicet poteſtate.[Negauit]Vn-
de conuincendus fuit.vt C.de eden.q accuſare.vj.q.vlt.actor.[Vn
de præfatus.]ver.vel præfata.vtrunque enim dicimus,vt hic patet
s̃.de iudicijs.c.fi.[Interſignia.] Cum enim fur non adducat ſecũ
9 teſtes ad ſe ipſum conuincendum,ſed † quanto occultius poteſt,
furtum committat,vt patet.j̃.e.ver.j. Aliter nequit cōuinci de fa-
cili,niſi per interſignia,vel aliqua alia probabilia argumenta. Et
iō in tali caſu & conſimili probant indicia,& argumenta,vel in-
terſignia,vt hic.& ff.de re mili.non omnes.§. a barbaris. & patet
in eo,qđ legitur,& plene no.s̃.de cleri.peregri.c.ii.§.vinco.[Qui]
ſcilicet ſcholaris.[Cultrum.]Cum quo & ipſum latronem vulne
rauerat,vt præmiſit.s̃.e.ver.mane.& no.in præced.verbo. eundẽ.
[Ipſius] ſcilicet ſcholaris.[Strepitus.] Aliquis tamen auditus fue-
rat per ſcholarem,vt no.s̃. eo.§.reſponſo.j. ſuper verbo,metuens.
[Tradidit]Sed videtur,ꝙ ſcholaris iſte potius tacere debuit. xxii.
q.ii.ne quis. Item nonne dictum eius occaſio mortis illius fuit?
Non eſt dubium, ergo irregularitatem incurrit. xxiii.q. v. vnum
10 ſolum.in fi.s̃.e.de cætero.j̃.de exceſ.præla.ex literis.† Promouen-
dus enim abſtinere debet ab omni eo,per quod poſſit ad effuſio-
nem ſanguinis peruenire. 50.diſt.clericum qui s̃.ne cleri.vel mo
na.ſententiam.Sed nec in cauſa ſanguinis debet eſſe aduocatus,
quod dic,vt plene no.s̃.e.ad audientiam.§.fi. Nec in eadem teſti-
monium ferre debet.xj.q.j.teſtimonium.Sol.ad hoc vltimum re
ſpondeo ꝙ ſcholaris teſtimonium non tulit: quia nec ad pręſen
tiam iudicis acceſſit,quod requiritur in criminalibus,in Auth.de
teſti.§.quoniam.in fi.coll.vij.Sed tradidit interſignia, quod licuit
Quinimo & ſi ciuiliter ageretur de crimine ad pecuniariam pœ
nam,vel ad perpetuum carcerem,ſicut legitur.xxiii.q.j.c.j.s̃.de iu
dęis.ita.Vel etiam ſi ipſo petente iuſtitiam ſimpliciter,vel propo
nendo accuſationem ipſius de crimine cuius pœna ad effuſio-
nem ſanguinis de iure non extenditur.Iudex accuſatum grauius
quam debeat,puniat etiam occidendo, non eſt propter hoc cleri
cus irregularis,vt patet hic.& j̃.e.c.ver.fi.& c.poſtulaſti. & argu.ff.
de euic.ſi per imprudentiam.s̃.de contrahen.emp.c.fi.ad fi.cum
ſuis concor.& xxiii.q.v.vnum ſolum. in fin. & c.non vos.& q.iii.
Maximilianus.ff.de bo.libe.qui cum maior.§.j. Ad alia vero om
nia ſuperiora,reſpondeo,ꝙ iſte ſcholaris nec de facto, nec defen-
ſione,nec conſenſu,nec ope,nec præcepto,nec conſilio, nec ſug-
geſtione commiſit homicidium,ergo non eſt factus irregularis,
cum his tātum modis homicidium committatur,vt patet in eo,
quod legitur,& nota.s̃.e.c.proxi.§.j.ver.& ſi percuſſor.& c.ſicut di
gnum.§.fi.Sed nec obſtat,ꝙ dicatur dictum ſuum fuiſſe cauſam
mortis furis: quia nimis fuit remota , nec intendebat,ꝙ propter
hoc mori deberet,ſuper quo vide quod nota.s̃.e.c.proxi.§.j.ver.&
ſi percuſſor.& c.de cætero.Excuſat enim in talibus interpretatio
iuris canonici,vt no.j̃.e.poſtulaſti.§.vnico.ſuper verbo, ſimplici-
ter.Non cenſetur ergo talis irregularis, & hoc notat verbum hic
ſequens.[Se nihil amplius &c.] q.d.nihil aliud commiſit, niſi ꝙ
tradidit interſignia.¶[Poteſtas igitur.] iiij.pars.[Puniendum] Cor
poraliter,vt ſequit̃,ſed non debuit hoc fieri.vt no.j̃.e.ver.fi.[Qui]
ſcilicet apparitores.[Sibi]ideſt latroni [Nec cibum]Cum ipſum
ſumere poſſet,ergo quantum ad mortem de ſe queratur, non de
alio,arg.in eo quod legitur,& no.s̃.e.ad audientiam. §.fi. [Vnde
per noſtrum]ver.[Valeat] ſic vt dicit in fi.[Nos igitur.]ver.[Ad-
11 iuuatur.] ſ.alias.[Euentum]Euentus dicitur,† quando aliquis in
iuſte occiditur,ſiue a mente compote. vt hic. Vel a furioſo. ff. de
pœnis.aut facta.§.euentus.[Nullatenus]Et eſt duplex ratio.Vna,
quia nec per traditionem interſigniorum ſufficienter conuictus
12 fuit,† non enim in eo ipſo fur eſt,ꝙ animo furandi domum in-
trat.ff.de fur.vulgaris.§ qui furti.ſecundum. B. Sed hoc non pla-
cet: quia non ſolum domum intrauerat,ſed proceſſerat ad lucrã
dum,& ad occidendum,vt patet.s̃.e.§ proxi. reſponſo. j. Et quia
de nocte intrauerat,ſecus enim eſſet ſi de die.vt l.vulgaris pręalle
gata.Sic & hoc diſtinguitur.s̃.e.c.iij. Et quia fidem faciunt in tali-
bus talia interſignia,vt nota.s̃.e.§.proxi. ver.fina. Alia vero ratio
13 eſt,vt dicunt quidam,† quia homo quantuncunque de furto eſ-
ſet conuictus ſimplici,nec occidi debuit,nec membris mutilari,
vt in Auth.vt nulli iudi.§.quia vero nos.colla.ix.poſita.C. de ſer.
fug.l.iij.ĩ auth.ſ.d nouo iure.Vnde nō eſt imputandũ ſcholari,ſi
iudex,vel miniſtri proceſſerunt vltra,quam debuerunt , vt patet
s̃.e.§.reſpon.j.& patet.s̃.de contrahen.emp.c. fi. ad fi. Sed nec iſta
placet: quia,ex quo cum armis,& maxime de nocte hoſpitium
intrauerat,fuit pœnis legitimis puniendus, vt in dicto Authē.vt
nulli iu.§.quia vero nos.& arg s̃.e.c. iij. Sunt autem pœnæ legiti-
mæ,ꝙ talis capite puniatur,vel ſuſpendatur,ſeruato tamen eo qđ
legitur.ff.de pœnis.capitalium.§.famoſos.& §.craſſatores. Quin-
imo & hodie ẜm.l.Fęderici.ii.ſi quis.v.ſolidos, vel amplius furatus
fuerit,laqueo ſuſpenditur , ſi minus ſcopis & forcipe excorietur,
& tondatur,vt in li.feudorum de pace tuenda.l.j.§.ſi duo hoïes.§.
ſi quis.v.ſolidos.Quòd dicit ſcopis.i. virgis ſcoparum ponit reſpe-
14 ctu flagellorum.† Quod autem dicit forcipe reſpectu ſigni cor-
poralis,quo inter alios diſtinguatur , puta ſcindatur auricula, vel
naſus,vel fiat character ĩ frōte.q.d.ſignetur,& flagelletur. ad hoc.
j̃.de rapto.in archiepiſcopatu.§.j.& de crimine fal.c.iij. Vel forci
pe decaluabitur. i. veſtes & capilli ante & retro ſcindentur. Et ſic
decaluatus & turpiter dehoneſtatus de loco,in quo furtum com
miſit,cum re furtiua ligata in collo,ſicut in aliquibus regionibus
conſuetum eſt ſcopis flagellatus eijcietur.arg.xxvj.q.v.epiſcopi.&
xxxii.q.i.de benedicto.Dic ergo ſcopis tondatur,forcipe excorie-
tur.ſed & ẜm diuerſas conſuetudines in multis regionibus fures,
quantuncunque furtum modicum fuerit,ſuſpenduntur de gene
rali conſuetudine,quam nec ſcholari licuit ignorare.Dicas ergo,
ꝙ hæc eſt ſola ſumma & vera ratio:quia iſte ſcholaris quantum
a ad homicidium in nullo culpabilis reperitur , [a] & quia Papa ſic
interpretatur,vt patet in eo,quod no.s̃.§.proxi. verſi.fi. ſuper ver-
bo,tradidit.

ADDITIO.

a ¶Reperitur.Adde ꝙ ſecundum Fel.hic in fi.iſte clericus agebat ciuiliter ad recu-
perationem rerum non intendens ꝙ ille moretur, vt ſonat tex. ibi. nihil amplius
intromittens & hoc eſt licitum.j̃.e.poſtulaſti.& j̃.e.c.ij.lib.vj.Et iſte intellectus ſa
tis concor.cum intellectu Hoſt.

SVMMARIVM.

1 *Abortionis cauſam qui dedit, quãdo teneatur de homicidio,& qualiter eſt pu
niendus,tam per legem canonicam,quam ciuilem.*

CAP. XX.

SIcut ex literarum. [Conſuetudinem] quia ipſam ſæpe co
gnouerat carnaliter,forſan tpe illo,quo fuerat mona
chus niger,vt præmiſit.Et forſan recenter ad idē pec
catũ redierit,vt ſtatĩ innuit in ſequētibus.[Et quæ.]ſ.mulier.[Cō
cepiſſe]De partu,quē habebat in vētre,vt ſequit̃. Ergo ñ erat diu,
ꝙ ipſam cognouerat [Ex eo.] ſ.p̄sbitero. Et nunqd ei in hoc cre-
dēdũ erat? Nō,ipso p̄sbitero hoc negãte,ſecus ſi & ipse hoc ꝯfite-
ret̃,ſup quo vide,qđ no.s̃.de ꝓb.p tuas.s̃.de fil.p̄sb.Michael.s̃.q fil.
ſint le.trãsmiſſæ.[Ludēs]Ludus iſte illicitus,& noxius erat,vt pa-
tet ĩ eo,qđ no.s̃.e.ꝯtinebat̃.§.j.ver.qdã.ergo culpabilis erat, nec ex
cuſabat.ff.ad l.Aqui.itē ſi obſtetrix.§.fi.& l.ſeq.s̃.de p̄ſum.c.j.[Pro
pter qđ.]ver.ſ.pp abortũ,quē fecit mulier ex tractu p̄sbiteri.[Cōſi
lio]Tali.n.ꝯſilio eſt credēdũ.C.de inge.& manu.ſi auiã.& patet ĩ
eo qđ no.s̃.de ſimo.Matthæus. [Seipsũ] Et ſic a ſeipso ēt ſuspēſus
fuit.[Et j̃.] i.q̃ritis,vtrũ poſſit executionē ordinis p̄sbiteratus hr̃e,
& huic rñdet in ſe.§.¶[Nos vero.] ii.ps.[Rñdemus] diſtinguēdo,
vt ſequit̃.[Quòd ſi nōdũ.] ſ qñ ipsã mulierē traxit.vt s̃.dixit.[Vi-
uificatus]ſic.xxxii.q.ii.qđ vero nō formatũ.& c.Moiſes.vbi vtrũq;
mēbrũ huius di.ꝓbat̃,ar.tñ ꝯ.ij.q.v.ꝯſuluiſti.& s̃.e.ſi aliquis. Sol.il
lud.c.cōſuluiſti intelligit̃ ẜm hanc diſtinctionē. ſ.qñ partus erat
iã aĩat9,ſicut & illud.c.Moyſes.Qualr intelligat̃.s̃.e.ſi aliqs.ibi no.
1 † Vbi vero partus nondũ eſt aĩatus,nō tenet̃ lædēs.l.canonica.vt
hic.Neq; Moſayca.vt in dicto.c.Moyſes.Tenet̃ tñ.l.Aquil.ff.ad l.
Aql.ſi ſeruus ſeruũ.§.ſi mulier.Tenet̃ ēt lege Cor.de ſic.ẜm quoſ
dã.& ſic intelligũt.ff.de ſica.ſi mulierē.Tu tñ hãc intelligas cũ p̄di
cta diſtinctione.Nã ex l.Cor.de ſicar.dãnat̃ mulier, q̃ procurauit
abortũ in exiliũ,vt ibi.qđ eſt intelligendũ,qñ puerperiũ formatũ
nō erat.Nã ſi formatũ,ſiue viuificatũ eēt ex eadē.l.vltimo ſuppli-
cio dãnaret̃,ſicut & ꝓbat̃.ff.de pœnis.ſi qs aliqd.§.qui abortionis.
Sed & ẜm c.ēt vbi puerperiũ formatũ nō eſt,nō dēt impunitũ re
linq,imo ĩponēda eſt pnĩa de peccato,nō tñ tãta, quãta ꝓ homi-
cidio,ar.s̃.de his q fi.occi.de infantibus.Et ſic tã.ll. q̃ canones cō-
cordant,vt aliqua pęna talibus imponat̃. De illa vero,q̃ procurat
poculo ſterilitatem,& de poculo amatorio no.s̃.e.ſi aliquis.

SVMMARIVM.

1 *Clerico an licet pro decimis implorare Regiam poteſtatem.& nu.2.*
3 *Generaliter multa licent,quæ non licent ſpecialiter.*
4 *Deſtitutio ſpectat ad quem & inſtitutio.*

CAP.

CAP. XXI.

POſtulaſti.& infra. [Quæſiuiſti]Sic cō
ſtrue literã ſequētē.
1 [Vtrũ liceat tibi † implorare regiã poteſtatem cōtra
quoſdã ſubtrahētes decimas debitas eccleſijs cōtēpta
ſententia excōmunicationis.]Et dic debitas eccleſijs.ſ.parochia-
libus infra cuius limites ſita ſunt prædia prædiales integraliter. s̃.
de trãſa.veniēs.§.fi.niſi aliud obtineat de ꝯſuetudine,vt ſ.illi eccłię
reddat,ĩ qua excolēs p̄dia eccłiaſtica ꝑcipit ſacr̃a,qđ dic, vt legit̃,
& no.s̃.de deci.cũ ſint hoïes & c.apoſtolicæ.De realibus ēt & pſo
nalibus dic,vt no s̃.de deci.in aliquibus.§.fi.[Regiam]Ad quam
hoc ſpectat ex officio.xxiii.q.v.Regum.& capit. adminiſtratores.
Poteſt etiam implorare auxilium brachij ſecularis, vt legitur,&
no.s̃. de iudęis.ita quorundam.§. pe.&. c. iudęi ſiue ſaraceni.§.fi.
s̃.de offi.ordi.c.j.[Cum ad ſolutionem.]ver. [Ipſarum]ſcilicet de
cimarum. [Vix]tamē fieri poteſt. ff. de iudi.vix.[Effuſione]ſcili-
cet graui , puta homicidiorũ multorum , quod tu non ignoras,
immo hoc bene noſti,ideo videbatur, ꝙ hoc penitus non liceret
arg s̃.e.de cętero.s̃. ne cleri.vel mo. ſententiam. j̃. de exceſ.præla.
ex literis.Tamen contra. reſpondetur in ſequen. §. & eſt ſi quod
legitur, & no.s̃. e.tua nos. §.ad vltimum. & ſequen. ¶Ad quod
reſpondemus]ij. pars. [Te hmōi] ſcilicet decimas debitas eccle-
ſijs ſubtrahentibus , & excōmunicationem propter hoc in ipſos
latam contemnentibus. Sed quando poteſt dici, ꝙ ipſam contē-
nant? Reſpondeo, ex quo non ſatisfaciunt infra diem ſibi per
hominem aſſignatam. argu.s̃. de conuer. coniuga.ex publico.s̃.
de do.& contu.cum dilecti.§.preterea.& §.fi.& de proba.licet.re-
ſpon.j.ver.ſuper quo.& ſequen. Quid ſi per annum ipſum ſuſti-
nuerint animo indurato,reddũt de hęreſi ſe ſuſpectos,quod dic ,
vt legitur,& no.s̃.de hær.excommunicamus. §.j.[Querimoniã]
2 Satis poteſt dici, ꝙ nec† criminaliter,nec ciuiliter poteſt clericus
b agere ſine metu irregularitatis, vbi ſcit , [b] ꝙ iudex in tali modo
agendi conſueuit infligere pęnam ſanguinis de conſuetudine,
vel de iure. Hęc autem decre. loquitur, quando iudex eccleſiaſti
cus canonice procedit contra aliquē ipſum excommunicando
propter decimas. Et quia non proficit,recurrit ad poteſtatem,vt
ipſum diſtringat ad decimas perſoluendas , quæ poteſtas ex
officio ſuo ad pęnas corporales ꝓcedit,quod clerico petenti non
eſt aliquatenus imputandum.Et repete quod no. s̃. e.ſignificaſti.
§.j.ver.ſi percuſſor . & c.tua nos.§.ad vltimum.ver.fina. ſecundũ
d.n.Tu dic,vt not.in ſeq. glo.[Simpliciter.]q.d.non debet petere
clericus ſpecaliter, interficiatis tales , ſed ſimplciter & in genere
poteſt dicere, tales parochiani mei ſunt mihi rebelles , excom-
municaui eos, ſententiam contemnũt,non habeo vltra quid fa
ciam, recurro ad vos,& ipſos diſtringatis , vt mihi ſatifacere cō
pellatis,vel vt exinde iuſtitiam , quę ad vos pertinet,faciatis.Hic
enim & ſi poteſtas tales contemptores aggrediatur hoſtiliter, &
cum armis, ipſoſque vaſtet,capiat,trucidet, & occidat, in nullo
tenetur clericus,ſed eſt potius hoc totum ipſorum duritię impu
tandum , vt.j̃.ſequitur & patet in eo, quod legitur, & no.s̃. e.tua
nos.§.pe.& fi.ſi.s̃.de iureiur.ſicut.& s̃.de iudi. cum non ab homi
3 ne. Et ſic † multa licent in genere, quæ nō licent in ſpecie, vt &
not.s̃.e.ad audientiam.in fi.in magna glo. quæ incipit.quia non
reperitur.ver.quid ergo ſi ſubdito.& ſequentib9.& tamen veritate
conſiderata talis clericus poteſt dici homicida,ſaltem tacita ex-
hortatione,& quia dat cauſam propinquam homicidijs,arg.s̃.e.
ſignificaſti.§.j.ver.& ſi percuſſor.& c.de cætero.& c.ſicut dignum
§.qui vero.& §.fi.Sed per interpretationem iuris canonici,a quo
hoc impedimentum & irregularitas procedit,non cenſetur talis
irregularis,ſicut nec homicida caſualis.j̃.e.Ioannes.& c.fi. s̃. e. ſi-
gnificaſti.ii.& c.ex literis.j.& ij.& c.lator. Sic & in dubio occulto
relinquit hominem conſcientiæ ſuæ.vt patet.j̃.e.c.j.§.fi.quamuis
conſulat.vt ſequitur quod tutius eſt.j̃.e.petitio.ad fi. cuius declara
tioni ſtandum eſt,vt patet in eo,quod le.& no.s̃.de vſur.c. j. & s̃.
4 de decimis.a nobis.j̃.de ſen.excom.inter alia.† Nam & ad quem
ſpectat inſtitutio,ad eundem & deſtitutio,vt patet.s̃.de pręben.in
Lateranenſi.§.j.& ii.Et eius eſt interpretari,cuius eſt condere.j̃.de
ſent. excom.inter alia.& adde quod no.de hac materia.s̃.e.ſicut
dignum.§.fi.ſuper verbo,dederunt.ante fi.ipſius glo. & j̃. de verb.
ſig.nouimus.§.j.ver.eius eſt.[Rex cui.]ver.[Ad bonorum laudē]
ſic.s̃.de ma.& obe.ſolitę.§.j.ver.fi.[Eorum.]ſ.rebellium.xxiii.q.iii.
Maximilianus.& q.v.non vos.Et non imputetur ep̄o,vel clerico,
qui quod bonum ſummum,& licitum eſt,petit.xii.q.ii.cum de-
uotiſſimam.abſit enim,vt ea,quæ propter bonum & licitum fa-
cimus,ſi exinde præter voluntatem noſtram quicquam mali cō
tingat nobis,debeat imputari.Alioquin Paulus in multorum ef
fuſione ſanguinis agnoſceret crimen ſuum,quod non eſt ſentiē
dum.xxiii.q.v.de occidendis.

ADDITIO.

a ¶Vbi ſcis.Adde ꝙ contrarium tenent hic Io.And.& Feli. qui ampliant hũc tex.
& illum.in c.prælatis.lib.vj.etiam ſi clericus certiſsime viderit reum moriturum,
dummodo ſecundum formam illius.c.prælatis.faciat proteſtationem,ꝙ non ten
dit ad cauſam ſanguinis,quod dicit hic do.Abb.ſatis æquum.Nam alioquin dare
tur materia cruciandi clericos & eos bonis ſuis ſpoliandi,vt ibi dicit tex. Limitã
tamen hunc & illum tex. primo,dummodo clericus prætendat proprium inter-
eſſe,nam ſi alienum,eum non excuſaret proteſtatio.Limita ſecundo,niſi proteſtãs
haberet in corde deſiderium pœnæ criminalis: quia verba non ſaluant eum in fo
ro conſcientiæ.ſecundum Feli.hic.

SVMMARIVM.

1 *Pueris ludere licet.*
2 *Aetas puerilis quicquid videt,ignorat.*
3 *Doli capax dicitur pubertati proximus.*
4 *Voluntas,non exitus in maleficijs ſpectatur.*
5 *Culpabilis,an quis videatur ex quo veniam petit.*
6 *Papa quicquid facit miſericordia,& gratia intelligitur.*
7 *Miſericordia exhibetur vbi iuſtitia ſeruatur.*

CAP. XXII.

EXhibita. [In puerili.] Hoc eſt ãn annos. xiiii.
j̃.de delic.puc.c.j.xxii.q.v.pueri.s̃. de
deſpon.impu.impuberes.[Conſtitutus]ſ.ipſe Ioãnes.
[Cogtaneis]Hoc ſatis licitum erat, vt patet in eo, qđ
1 le.& no.s̃.e.lator.†Nam & pueris ludere licet.j.q.j.§.ecce quando
Sed & ætatis tenerę beneficio excuſatur.j̃.de con.diſt.iiii.eos. j̃.de
2 ſen.excom.c.j.quia † illa ætas quid videat ignorat.C.de fal.mo.l.j.
ad fi.ff.qui & a qui.ma.libe.non fi. pupillus. Intelligas tamen , ꝙ
iſte erat doli capax,quod patet ex eo,quod hic ſequitur, non ani-
mo lædendi.vt ibi nota. Alioquin talis furioſo comparetur. xv.
3 q.j.illud.ff.de acqui.poſ.l.j.§.j.& dicitur † doli capax proximus pu-
bertati.ff.de reg.iuris.pupillum.ſecundum.B.de quo no. s̃. de de-
ſpon.impube.c.fi.vel dicitur doli capax,quando iam diſcernit in
ter bonum & malum,vt ſequitur,& leg.& no.j̃.de delic. puc. c.j.
quod verius eſt quantum ad delicta.[Ex illis.] i. cogtaneis. [Poſt
eũ.]quē inſequebatur.[Non aĩo.] ex quo probatur,ꝙ doli capax
erat,vt nota,in præcedenti gloſſa,& tamen inculpabilis iudicat̃:
quia nec voluntate,nec actu,nec verbo,homicidium perpetrauit
s̃.eo.ſignificaſti.j.& ii.& c.dilectus.& patet in eo quod no.s̃.e.c.ii.
Et quamuis quo ad legem promotionis opus ſpectetur , & non
4 animus.xv.q.vj.ſi quis non iratus.alias tñ in maleficijs † non ſpe-
ctatur exitus,ſed voluntas.ff.de ſicar.diuus.C. de ſicar. l.j. & patet
in eo,quod le.& no. j̃. de ſen.excom. cum voluntate. hic autem
neutrum ſpectatur: quia nec voluntas interuenit,neque actus.vt
s̃.no.ſecundum.B.[Incutiendi] in hoc videtur eſſe in culpa,nam
hoc noxium erat.ff.ad l.Aquil.nam ludus.& ar.s̃.de præſump. c.j.
ſecundum.B.verum eſſet inter maiores,ſed inter pueros non de-
bet talis ludus noxius iudicari.[Qui,]ver.ſ.puer cui timorem in-
cuſſit.[Corruens.] ſ.ipſe puer,qui fugiebat: quia forſitan ceſpita-
uit,nec propter timorem lapidis proiecti cecidit:alioquin ſi huic
ruinæ,vel offenſioni lapis iactus cauſam præſtitiſſet : quia, dum
ipſius percuſſionem timens,vt ipſam euaderet,fugiſſet,& propter
hoc in alium lapidem corruiſſet, lapidem proiiciens irregularis
eſſet.ſecundum.d.n.ar.s̃.e.de cætero.& c. presbiterum. Satis tamē
poteſt dici,ꝙ ex declaratione iuris canonici talis ſit ſuæ conſcien-
tiæ relinquendus,vt j̃.ſequitur & no.nam excuſatur propter me-
dicantis imperitiam,ac patris incuriam,vt ſequitur,necnon ęta-
tē tenerã,vt præcedit.[Medicantis] hæc non eſt clerico imputan-
da,ar.ff.de euic.ſi per imprudentiam.& in eo quod le.& no. s̃.eo.
tua nos.§.j.[Qui laboribus] nec eſt iſtud clerico imputãdũ,ar.j̃.e.
tua nos.rñ.j.ver.j.& §.j.ver. non ex eo. ¶[Quia vero.] ii. pars. [Ve-
5 niam] per hoc videbatur † culpabilis,ar.expreſſum.s̃.de elec. ve-
nerabilem.§.eos igitur.ver.fuit quoque. So.ibi petebatur abſolu-
tio excommunicationis, & fiebat in iudicio, vel quaſi atque ſo-
lemniter & publice petebatur,& ideo obeſt,vt ibi,alias autem ex-
tra iudicium etiam ſententiæ obſeruatio non obeſſet , vt patet.s̃
de reſti.ſpo.olim.iii.alias.ij.nec etiam in iudicio ſi talis petitio fie
a ret ad cautelam, [a] ſicut & legitur.j̃.de ſent.excom.venerabili.Hic
vero non nocet venię poſtulatio,quia & ad cautelam & extra iu
dicium,& ex cauſa benignitatis & compaſſionis, & humilis libe
ralitatis,vt.ſ.mitigaretur dolor patris,ſicut præcedit, hæc poſtula-
tio proceſſit,vñ epiſcopus non debuit iſtum clericũ propter hãc
cauſam repellere,quia ea ſunt in noſtris officiis gratiora, quæ cũ
licet nobis non impendere,cauſa tñ dilectionis impēdimus. 28.
q.j.iam nunc. maxime ex quo pater defuncti ipſum purgauerat.
vt.j̃.e.ver.j [Ab eo]ſcilicet patre.[Repellis]ſubaudi & male,vt pa
tet in præcedenti glo.& his, quæ ſubſequuntur[Quamq̃.]verſicu
lo.[In extremis .]quando non creditur mentitus fuiſſe. arg.s̃.de
præſump.literas.§.j.verſicu.q̃q̃.ſed & ex quo hic iurauit , oĩno ei
b credendũ fuit [b].ar.C.de proba. rationes . & auth. qđ obtinet.ff.de
leg.iij.cum quis decedens.§.codicillis.j.q.vij. ſancimus . s̃.de præ-
ſump.afferte [Conſcientiam.]quæ nō pōt probari de facili, niſi
p illum,de cuius cōſcientia q̃ritur,vñ vt ei credendũ eſt, vt patet
in eo,qđ no.s̃.e.ſignificaſti.ij.§.fi.in princ.ad idem . j̃.e. §.j.[Con-
ſtiterint.]

ADDITIONES.

a ¶Adde textum.in c.ſolet de ſen.exc.lib.vj. Et vide hic do.Abba.& eius apoſtil. in
verbo,ligatum.
b ¶Credendum fuit.Adde an confeſsioni morientis ſit ſtandum.plene per Feli. hic.

ſtiterint.] per eos,qui præſentes fuerant,& ex ea,quæ exinde audi-
uit ſuam conſcientiam informando,aliter autem,qualiter hoc ſi
bi conſtiterit,nõ videmus,ſicut & alias legitur.ſ.de ſpon.tua nos.
§.j.in fi.¶Quare idem clericus.] iii.pars.[De illius.] ſ. pueri mor
tui.[Conſcientiam.] de qua ſibi credendum eſt melius,quã alij,
vt patet in eo,quod no.ſ.e.§.proxi.ver.quanquam.& le.& no.ſ.e.
ſignificaſti.j.§.j.verſi. cum de cæteris.Sed in talibus dubitabilibus
ſuæ relinquitur conſcientiæ vnuſqſq;,vt patet.j.e.petitio.§.vnico.
ſ.de æta.& qua.ad aures.& ſi in nullo ſe ſentiat culpabilem, ſecu-
re recipiat ordines,vt hic dicit,& ſequi.j.ver.j.nec repellat ipſum
epiſcopus,niſi ratione ſcandali vel infamiæ,vt patet in eo , quod
leg.& no.ſ.de tempo.ordi.ꝙ tenore.§.fi.& ſ.e.ex literis.ii.§.fi. quã
uis promouendo,vbi ſibi occurrit dubium,tutius ſit abſtinere,vt
patet in eo,quod legitur,& notatur.ſ.e.ſignificaſti.j.§. ꝙ ſi diſcer-
ni.& c.ad autentiam.§.j.verſi.j.[Miſericorditer.]Et hoc notant q-
a dam,ꝙ hæc decre.loquitur diſpenſatiue.[a] Alij contra.dicentes,ꝙ
de iure communi intelligitur,vt patet ex reſponſione.j.e. verſi. j.
Nec obſtat,quod hic dicitur: quia quantũcunque aliquis petat
iuſtitiam a ſummo Pontifice non improprie loquitur,ſi dicat a-
6 gatis mecum miſericorditer.† Nam quicquid facit,miſericordia
& gratia intelligitur,vt no.ſ.de reſcrip.ſedes.& eſt ratio:quia non
ſubiacet legibus,vt patet.ff.de leg.Princeps.& in eo quod le.& no.
7 ſ.de conceſ.præben.propoſuit.§.fi. † Quinimo & vbi iuſtitia ob-
ſeruatur,miſericordia exhibetur.xlv.diſt.diſciplina.D.n.dixit,ꝙ ſi
occaſione iactus lapidis læſus fuit,diſpenſatio eſt,& ſm hoc bene
dicunt primi.Si autem propter hoc læſus non fuit,ſed alias per ſe
corruit,non miſericordia,ſed iuſtitia eſt,& ſic bene dicunt ſecun
di.Putamus indiſtincte,ꝙ iuſtitia eſt in hoc caſu,vt dicunt ſecun
di,vt patet in eo,quod notatur.ſ.e.§.ſuper verbo,conſcientiam.&
ſ.e.c.j.reſpon.j.ver.j.ſuper verbo,corruens.& j.e.ſuper verbo,non
repellas.[Quo circa.]ver.[Ita eſſe.] omnia ſuperiora reſpicit.ſ.de
reſcrip.olim.§.fi.[Non repellas.]quia iniuſte hoc faceres,vt patet
in eo,qđ no.ſ.e.c.§ j.reſpon.j.& ver.vnico. indiſtincte enim hoc
ſoluit,nec aliquod ius contradicit,& ideo hoc intelligo indiſtin-
cte,ar.ff.de offi.præſi.l.iii.& ii.q.v.conſuluiſti.ſ. de tranſla. epi.c.ii.
§.ſed neque.ver.fi.

ADDITIO.

a ¶Diſpenſatiue. Adde an hæc decre. diſpenſatiue , an de iure communi loquatur
plene per do.Henri.Bo.hic.

SVMMARIVM.

1 *Campanæ pulſatio eſt ſignum,vt populus ad eccleſiam conueniat.*

CAP. XXIII.

1 IOannes.[Campanas] eſt † ergo ſignum pulſa
tio campanę,vt populus ad eccleſiam
conueniat,vt hic,& ſ.de offi.cuſto.c.j.& ii.vbi de hoc.
ſunt & alia ſigna ipſius.vt le. & notatur ibidem. & ſ.
de elec.in cauſis.§.j.ver.fi.ibi.ſed alij tres. &c. [Coram eo] ſcilicet
ſacerdote [Deceſſit] vnde dubitatum fuit,vtrum ſacerdos execu
tionem ſui ordinis haberet,& reſpondetur,ꝙ ſic,vt in ſequenti.§.
¶Nos igitur.] ii.pars.[Rei licitæ.]omnem diligentiam, quam po
tuit,adhibendo & ſic per omnia verum dicit, quod dic, vt legit,
& notatur.ſ.e.ex literis.ii.§.j.[Caſus fortuitos] ſic.j.eo.c. fi.ad finẽ
[Diſcretioni veſtræ.] ver.[Exequi] libere & ſine diſpenſatione,vt
patet in eo,quod legitur,& no.ſ.e.lator.ad fi.abſit enim vt ea quę
pro bono & licito facimus &c.vt no.ſ.e.poſtulaſti.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Clericus aliquem percutiens in bello iuſto non efficitur irregularis, ſecus in iniuſto.*
2 *Clericis an liceat pugnare in perſona propria.*
3 *Sanctius eſt in hac vita ſub inferiori habitu domino famulari,quam in altiori damnabiliter miniſtrare.*

CAP. XXIIII.

PEtitio.[Blaſphemi] puta iudæi , vel ſaraceni.ſ.
de iudæis,ita quorundã.& c.& ſi iudæos.
§.pen.& c.cum ſit nimis.in prin. [Morabaris.] vnde
videtur,ꝙ potuiſti exire ad defenſionem,arg.ff.de iu-
ſti.& iu.l.ii.& iii.quod dic,vt notatur. j. [Contra eos.] ſcilicet ini-
micos & blaſphemos. [Hinc inde] ſcilicet ex parte Chriſtiano-
rum, & ex parte inimicorum. ¶ Vnde cum pro eo.] ii. pars. [Si
1 de interfectione] per te facta,† & notandum,ꝙ non dicit de per-
cuſſione,licet de illa quæſitum fuerit,ſed de interfectione per hoc
ſupponens,ꝙ licet aliquos percuſſerit , dummodo ex illa percuſ-
ſione nullus mortuus fuerit,non eſt irregularis. Eſt tamen argu-
men.contra.j.de clerico percuſſ.præſentium.Solutio ibi.& habet
locum hoc in iuſto bello,de quo hic loquitur,& de hoc notatur.
ſ.ne cle.vel mo.ſententiam.vt ſ.de iureiuran.ſicut.& j.Si autem
in bello iniuſto quodcunque conſilium,vel auxilium dediſſet in
mortem alterius, vel ſi ex culpa , vel negligentia ſua mors ſecuta
fuiſſet,irregularis eſſet.5o.diſt.quantum dicit: & tribus capitulis.
hi qui.ſæpe.ſi duo.ibi,ſequentibus. Et ex hoc videtur , ꝙ ſi euntes
ad bellum iniuſtum,vt fauorem ſuis præſtent , puta , ꝙ ſecurius
oſtendunt,vel quia aduerſarios terrent,vt fugiant,vel ꝙ ſe defen-
dere non audeant.vel ꝙ amici,qui in eorum auxilium venerant
ipſos deſerant,& ex his mors ſecuta eſt , irregulares ſunt.Quod ſi
cauſa pacificandi,vel ex alia iuſta aliquis iuerit , quamuis ex eius
præſentia aliquod robur accreſcat ſuis,vel timor aduerſarijs,dum
modo dolus & lata negligentia abſint,nihil eſt imputandum, &
hoc ſatis probatur a contrario ſenſu.5o.diſtin.quantum.& ſ.eo.
c. presbiterum. ſecundum dominum noſtrum. Sed nunquid
tales tenentur de damnis ibi datis? & de hoc dic , vt plene nota-
2 tur.ſ.eod.ſicut dignum.§.finali.Alij dicunt, † ꝙ clericis [a] non li-
a cet pugnare in perſona propria,vt in ſequenti gloſſa.[In illo con
flictu] in quo perſonaliter interfuiſti, & in hoc exceſſiſti, licet
enim clerici in bello iuſto,quale fuit illud, ad pugnam ſuos hor-
tari valeant contra hoſtes.vt xxiii. q. finali. igitur. hortatu.omni
tempore.capitu.vt pridem.& q.ii.dominus. & lxiii. diſtinctio. A-
drianus.in propria tamen perſona pugnare non debent. xxiii.q.
finali.quicunque.& capitu.clerici.5o.diſtin.clericum qui.& c.de
his clericis: quia eorum officium eos reddit inhabiles ad pugnã-
dum,vt legi.& no.ſ.de voto.ex multa.§.fina.ſecundum. B. Si ta-
men in propria perſona pugnauerint,quamuis aliquos percuſſe-
rint, dummodo de morte alicuius conſcientiæ remorſum non
habeant,non cenſentur irregulares,vt hic aperte probatur.& no.
in præceden.glo.[Te remordet] ergo a contrario,ſi de morte ali-
cuius non eſt læſa conſcientia, ſecure poſt pœnitentiam poteris
celebrare,vt patet in eo quod leg.& no.ſ.eo.exhibita.§.j. & ii. Sed
& in dubio relinquitur ſuæ conſcientiæ vnuſquiſque , dummo-
do occultum ſit,vt patet in eo,quod leg.& no.ſ.de iureiuran.mu-
lier.& ſ.de ſimo.ex tuæ.niſi ſcandalum,vel fama publica aliud in
ducat,vt patet in eo,quod legi.& notat.ſ.eo.ex literis.ii.licet quod
tutius eſt, ſit tenendum. vt ſequitur. j. [Conſultius] ideſt conſul-
tum. non enim eſt aliqua comparatio de periculo ad ſecurita-
tem,de temeritate ad conſilium,vt patet hic, & in eo, quod legi-
tur.& notatur.ſ.eo.ſignificaſti.j.§.ꝙ ſi diſcerni.ver.j.[In huiuſmo
di dubio] ſcilicet probabili quamuis occulto,vt patet in eo,quod
legitur,& notatur.ſ.de ſimo.Matthæus.& ſ.eo. ad audientiam.§.
j.verſi.j.dubium enim erroneum eſt ad prælati conſilium remit-
tendum , vt patet in eo,quod legitur, & notatur. j. de ſenten. ex-
commu. inquiſitioni. Quod ſi deponi non poteſt, vnuſquiſque
conſcientiã ſuã quamuis erroneã ſequi debet,vt patet in eo quod
3 legitur,& notatur.ſ.de ſimo.per tuas.ii.§.fina. [Celebrare] † San-
ctius enim eſt in hac vita ſub inferiori habitu domino famulari,
quam in altiori damnabiliter miniſtrare.5o.diſt. de his clericis.j.
in fine.ſ.de tempor. ordin. ad aures. in fin. cum ſuis concordan-
tijs.

ADDITIO.

a ¶Adde de hoc plene per Feli. hic in ver.vltimo.

SVMMARIVM.

1 *Diligentia circunſpecta in quibus caſibus debet adhiberi.*
2 *Caſus fortuitus dicitur is,qui præuideri non poteſt.*
3 *Paulus quamuis ſpiritu Dei plenus non potuit diuinare.*

CAP. XXV.

QVidam.[Ad ædificationem eccleſiæ.] & ſic
dabat operam rei licitæ, vt ſequitur.
[Aduocatus.] alias euocatus. [Cum laqueari.] cum
quo lapides trahebantur. ¶ Attendens.] ſecunda
pars.[Rei licitæ.] &c. cum opus ædificationis eccleſiæ de quo. ſ.
loquitur , ſemper neceſſarium ſit,vel vtile , non eſt hic neceſſaria
diſtinctio,quam de campanili fecimus.ſ.eod.ex literis. j.]In alijs
autem ſimilis eſt huic , & ſimile.ſ.eod. Ioannes. [Diligentiam.]
1 Nota,quæ,ſiue qualis in tali † caſu debeat diligentia adhiberi cir
cunſpecta . ſcilicet vt ſ.eo. ex literis. ii. §.j. & clamoſa ac feſtina,
necnon & monitoria atque poſſibilis,vt patet in eo, quod ſequi-
tur,& notatur.[Curcunſtantibus] verſicu. [Tempeſtiue.] ſi ergo
tardaret,in culpa eſſet. [Alta voce.] igitur ſi ſummiſſa,ita ꝙ non
potuiſſet audiri,eſſet in culpa. [Præmonitis.] dicendo caue caue,
fuge fuge.5o.diſtin. ſi duo.& cap.ſæpe. & cap. hi qui arborem. ff.
ad l. Aquilia. ſi putator. [Intelligere.] Hoc reſpicit , quod ſtatim
dixit alta voce. [Et fugere.] Hoc reſpicit illud,quod dixerat tem-
peſtiue.[Potuerunt.] vnde,ſi hoc non fecerunt,ſibi imputent,&
non operanti,qui dabat operam rei licitæ.vt ſ. Quid ſi ita repenti
nus fuit caſus,ꝙ alij nullo modo fugere potuerunt? Reſpon.non
imputatur,ex quo operans in nulla culpa reperitur,ſed iſte eſt ca-
ſus,quem habuiſti.ſ.e.Ioannes.& c.ſignificaſti.ii. & c. dilectus.&
c.lator.hoc eſt quod notatur.j.eod.§.j.ibi præuideri non poſſunt,
& ibi non præuidit. & ſ. eod. §. vbi dicit,quam debuit diligen-
tiam , intelligendum eſt nempe , & quam potuerit , impoſſibi-
lis enim diligentia non eſt debita , vt patet. ff. de regu. iuris. im-
poſſibilium. ſupra de pac. capitu. fina. ¶Inquiſitioni tuæ.] tertia
pars. [Omnes caſus fortuitos.] qui tot ſunt , qui nec numerari
poſſunt. vt C. de vſufru. l. penul. in medio. C. de præſcrip. xxx.
an.l.

an.l.fi.poſt prin.ff.ſi quis cau.l.ii.§.ii.& iii.& quaſi per totũ.[Præ-
2 uideri non poſſunt] No.quis † dicatur caſus fortuitus. is ſcilicet
qui præuideri nõ poteſt.vt hic.& ff.de admi.re.ad ciui.perti.l.ij.§.
ſi in eo tempore,quare nemini eſt imputandus,vt hic.& ſ.e.Ioã-
nes.§.nos igitur.ff.qui & a quibus ma. liber. non fi. Iulianus. niſi
culpa,vel pactum,aut mora præcedat caſum,vt leg.& no. ſ.de cõ
moda.c.vnico.& ſ.depo.bona fides.Non præuidit] quia non te-
netur ad impoſſibile,vt no.ſ.§.proxi.in fi.Nec tenetur aliquis diui
nare.ſ.vt benefi.ec.vt noſtrũ.cum ſuis cõcordantib.ff. ad l.Aqui.
ſi putator.ff.man.ſi fideiuſſor. §.ſi cum debitor : quia nec beatus
3 †Paulus quãuis ſpiritu Dei plenus potuit diuinare.xxii.q.ii.beatus.

¶De torneamentis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Vulgaria vocabula attendenda ſunt atque prouerbia.*
2 *Milites de familia principis,qui appellantur.*
3 *Torneamenta,etiam ſecundum. ll.reprobata ſunt & quare.nu.6.*
4 *Mortes,& pericula animarum ex torneamentis proueniunt.*
5 *Ludus noxius eſt in culpa.*
7 *Prohibetur aliquid propter malum conſequens.*
8 *Regula ſi de quo magis quandoque fallit.*
9 *Sepultura pretioſa,vel uilis non prodeſt defunctis.*

CAP. PRIMVM.

FAelicis memoriæ.[Inhęren-
tes.] ſi.ſ. de
iura.calum.c.j. in prin. [Vulgo] ſic vulgaria
1 † vocabula attendenda ſunt,vt hic atque pro
uerbia.ſ.de iudæis.& ſi iudæos.reſpon. i. ad fi.
vocat autem hęc torneamenta nundinas.vel
ferias deteſtabiles ad differentiam licitarum
commendabilium & neceſſariarum,de quibus legitur,& notat.
ſ.de fer.c.j.& c.fi.[In quibus.]ver.[Ex condicto] quia ita cõdicũt,
& conueniunt inter ſe,ꝙ ad certum locum & ad certum diẽ con
uenient.j.e.c.j.in princ.alias ex edicto : quia & quandoque vnus
Princeps contra alium edit , ideſt mandat torneamentum. alias
ex conducta: quia & ibi conueniunt milites quaſi cõductitij ma
2 iorum Principum † qui vulgariter milites de familia appellãtur.
[Oſtentationem.] Gallici autem hoc vocant experientiam ar-
morum.Licet autem ſecũdum. L.ad oſtentationem virium ſua
rum pugnare,vel ſpõſionem facere,nec talis tenetur.l. Aquil.ſed
cauſa cupiditatis,vel alia illicita non licet.ff.ad l.Aquil. qua actio
ne.§.ſi quis in colluctatione.ff.de aleatoribus.ſolent.ad finẽ.& l.ſe
quen.& ff.de poſtu.l.j.§.beſtias.ff.quarum rerum. actio. non da.l.
fi.§.j.Sed nec fortitudinem armorum,quæ non eſt cum iuſtitia,
laudabimus.in Auth.vt omnes obe.iudi.j.reſpon.colla.v.ideoq;.
3 † & ſecundum legem illam hæc torneamenta reprobanda ſunt
4 quia nec cum iuſtitia fiunt,imo† mortes & pericula animarum
inde proueniunt,vt j.ſequitur.Nec propter hoc corriguntur leges
antiquæ præmiſſæ,quæ loquuntur de oſtentatione uirium extra
torneamenta,ſine pugna,ſicut eſt luctari,ſaltare,lapidem,vel pa-
lum,vel haſtam proijcere,vt in ipſis patet, ſaluo eo quod legitur.
ff.de poſtula.l.j.§.beſtias.qui ſatis corrigitur ex mente eorum,quę
5 hic dicuntur.& j.e.c.j.& de pur.vulga.per totum.nam † & ludus
quidem noxius eſt in culpa.ff.ad l.Aquil. nam ludus. & notatur.
ſ.tit.j.continebatur.[Temere] propter mala,quæ inde proueniũt
vt ſequitur,& quia ludus noxius &c.vt in præced. glo.in fi.[Vnde
6 mortes.] ver.optima † & iuſtiſſima eſt hæc cauſa prohibitionis,
vt patet.ſ.de decimis.cum non ſit.§.j.& ſ.de elec. ne pro defectu.
xii.q.i.præcipimus.C.de ſacroſan.eccl.ſancimus.j. [Proueniunt]
7 arg.† aliquod propter malum cõſequens prohiberi.ad idem.xxii.
q.j.in nouo.de con.diſt.ii.peruenit.ſ de iureiur. & ſi Chriſtus. §.
quædam.Quicquid hic prohibeatur de iure,tamẽ milites adhuc
de facto contrarium ſeruant.Sed conſuetudo in talibus non ex-
cuſat.ſ.de conſue.c.fi.rñ.j.Nec eſt attẽdendũ,quid fit, ſed quid ſit
faciẽdũ.ſ.de ele.cũ cauſam quæ.§.qa igit.¶Quod ſi quis.] ii.pars.
[Eorum.] qui ſcilicet ibi cauſa pugnãdi accedunt , ſecus de illo,
qui ibi veniſſet cauſa recuperandi ſua debita vel ex alia iuſta cau
ſa.vt.j.e.c.j.[Mortuus fuerit.]ideſt mortale vulnus recipit,de quo
confeſſione facta, vt ſequitur,poſtea obit,male enim confiteretur,
ex quo mortuus eſſet[Ei poſcenti]dum viuit,vt in pręcedenti in
terlinea. [Pęnitentia non negetur] neque viaticum.xxxvj. q.vj.
ſi quis de corpore.l.di. pœnitentes.quod etiam eſt per quandam
conſequentiam . nam per pęnitentiam & viaticum intelligitur
quod decendentibus,& vere pęnitentibus non negetur. j. de pœ
ni.quod in te.reſpon.i.& j. de ſenten.excommunicatio.permitti
mus in fi. [Sepultura] ſi.j.de rapto. capit.ii. Sunt & alii caſus, in
quibus negatur eccleſiaſtica ſepultura,vt notat.ſ.de.ſepul.ex par-
te . in fi. & ſic conceditur , quod maius ſcilicet Corpus Chriſti ,
vt præcedit,ſepultura vero, quod minus eſt, prohibetur, vt hic.ſi.
ar.88. diſtin. epiſcopus gubernationem.ff.de ritu nup.oratione.j.
q.j.ſi qui epiſcopi.33. q.i.latorem.C.quando Imperator inter pu.
& vidu.iudi.l. vnica.80. diſtinc. epiſcopi non in caſtellis.ar. con-
tra.xliiij.diſt. nulli clerico liceat.13.q.fi.cap.fin.ff.de ſenatoribus.
qui indignus.ff. de ſer. expor.cui pacto.32.q.vij.Apoſtolus.in fi.24.
q.j.miramur.in fine. ſ. de decimis. ex parte.iij.Solutio.Generale
eſt,ꝙ cui licet maius, licet & maius, vt in contra.In caſibus autẽ
prohibetur minus ex cauſa , ne vilipendatur honor perſonæ , vt
patet in præmiſſis concordantiis. Hic etiam quod minus eſt pro-
hibetur ex cauſa , vt ſcilicet viuis conſulatur potius , quam mor
tuis , id eſt vt viui terreantur , & a talibus prohibitis abſtineant ,
cum viderint in campis ibidem mortuos ſepeliri , & hac eadem
ratione infligitur hæc pęna. j.de rap.capitu.ij.mortuis enim non
9 obſt.vilis nec prodeſt † pretioſa ſepultura.13. q. ij. animæ defun-
ctorum. & legitur, & notatur. ſ.de ſepulturis.ſacris.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas & propoſitum diſtinguunt maleficia.*
2 *Sepultura in campis olim omnibus erat.*

CAP. II.

AD audientiam.[Ad locum] ſcilicet cer
tum , & dic inter mili-
tes condictum,vt no.ſ.c.j.verſi.in quibus. [Requiren
di debita]non ludendi , & exercendi torneamenta .
vt j.§. fi. ¶Nos attendentes]ij.pars.[Animo]vt patet ex mente.
ſ.eo. c. j. reſpon. i.ver.j.& ii.[Id faciendi]ergo ad animum.recur
1 rendum eſt,vt hic.& 22.q.ii.is autem.& c.homines.in fi.quia † vo
luntas & propoſitum diſtinguunt maleficia. ff. de furt. qui iniu-
rię.j.de ſenten.excom.cum voluntate.cum ſuis concor.¶Frater-
nitati tuæ]iii.pars.[Non animo ludendi]ſic.C.de ſicar.l.j.canoni
zata.5o.diſt.§.contra animum.& l.ſequenti.cum qui. ſed hæc ne
gatiua maxime tam occulta quomodo poterit probari ? Poteſt
dici,ꝙ probatur eo ipſo ꝙ non probatur contrarium. ſic. C. qui.
mili.non poſ.ſuper ſeruis lib.xii.ſi.notatur.ſ.de his quæ fi.a præla.
ea noſcitur.Vel potuit probari per iuramentum illius, qui noue-
rat,antequam moreretur,vt patet in eo,quod notatur.ſ.eo.titu.j.
ſignificaſti.j.§ fi.in princi.Vel probabitur per alia certa inditia,ſi-
cut notatur.ſi.ſ.tit.j.tua nos.§.ad vltimum.ver. fin. puta non erat
homo militaris,ſed mercator,non venerat cum armis , ſed ſine,
nunquam tentauit pugnare,nec arma ſumpſit,ſicut teſtantur il-
li,cum quibus hoſpitabatur,comedebat,& bibebat.ibat,ſtabat,&
conuerſabatur,arg.ſ.de teſti.præterea §.j. & ii. [Credita.] hoc be-
ne poteſt ꝓbari per teſtes. [Caſu fortuito.] puta de equo cecidit,
& inter preſſuram mortuus fuit,qui cum repentinus eſſet præui
deri non potuit,ideo nec imputatur, vt patet in eo, quod legitur,
& notatur.ſ.titu.j.c.j.§.j.in fi.& §.fi.[Obijſſet] alias obierit.[Diſpẽ
ſatione]illa.ſ.generali,qua conceditur omnium Chriſtianorum
2 corpora in cœmiterijs ſepeliri:olim † enim omnes in campis ſe-
peliebantur.ff.de ſepul.vio.l.iii.§.diuus. Alia autem ſpeciali diſpẽ
ſatione non indiget, cum cauſa pugnandi ibidem non veniſſet,
& tali tãtum denegetur eccleſiaſtica ſepultura.vt ſ.§.j.[Maxime.]
ver.bene dicit.nam idem eſſet,& ſi hæc duo ſacramenta, de qbus
hic ſequitur , ſcilicet euchariſtiam & ſacram , ſiue vltimam
vnctionem non recepiſſet,dummodo confeſſus fuiſſet,quinimo
& ſi non conſtat de mortali peccato,cui communicabatur viuo
in ſacramentis,communicandum eſt & mortuo in ſepultura.ſ.
de ſepul.ex parte.in fi.& etiam ſi de peccato conſtaret, contritio-
nis & pœnitentiæ ſufficerent certa ſigna.j. de ſenten, excommu-
nicatio.a nobis.ij.& homo iſte, de quo hic agitur, hæc tria ſacra-
menta,ſcilicet pęnitentiam,euchariſtiam,& ſacram vnctionem
receperat,ſicut in regiſtro dicitur contineri.

¶De clericis pugnantibus in duello. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ſuſcipiens duellum ex neceſſitate excuſatur.*
2 *Clericus tam offerens,quam recipiens duellum damnatur.*
3 *Attentare non debemus illud,quod de iure non poteſt fieri.*
4 *Pugiles homicidæ cenſentur.*
5 *Epiſcopus cum irregulari non diſpenſat.*
6 *Irregularitas contrahitur non ſolum propter homicidium ſed etiam propter membri mutilationem.*

CAP. PRIMVM.

1 POrro.[Sponte.] hoc ideo dicit : quia
neceſſitas † ineuitabilis ipſum
redderet excuſatum. vt ſ.de homicidio. ca.ii.
& iii.quod dic,vt ibi notatur.& in eo.tit.ſicut
dignum.§.fi.dummodo.& c.quod dic,vt legi-
tur,& no.j.eo.c.fi.[Suſceperit.] vtrunq; † ergo
dãnatur.& duellũ offerre,& oblatũ ſuſcipere,

vt hic.& ij.q.iiij.monomachiam.j̄.de pur.vulg. per totum. Non
6 debemus † igiť attentare illud,quod de iure fieri non debet. xxij.
q.ij.faciat homo.quia nec illud facere nos poſſe credendum eſt,
vt legitur,& notatur.s̄. de reſcriptis. ſciciratus. imo potius debe-
mus omnia mala mundi ſuſtinere,quam malo mortali conſen
tire.xxxij.q.v.ita ne.& s̄.quod me.cauſa.ſacris.[De rigore] eo ipſo,
ꝙ ſuſcepit,ſubaudi tu cum effectu,ita ꝙ & pugnauit,arg.s̄.de cle.
non reſi.relatum.§ j.in prin.& innuitur.j̄.eo.§ j. & fi. ſecus ex di-
ſpenſatione.vt j̄.eo.§.j.[Deponendus] & eſt ratio: quia huiuſmo
4 di † pugiles homicidæ cenſentur.vt j̄.eo. c. j. vnde ex quo aliquis
hoc officium attentauit,promoueri nō poteſt.5o.diſt.ſi quis poſt
acceptum.& c.j.¶Sed quantumcunque.] ij. pars. [Eius] ſcilicet
clerici,qui in duello ſponte pugnauit.[Enormis] etiam ſi ad gra
uem ſanguinis effuſionem peruenerit.j̄.de ſenten. excommuni.
cum illorum.§.j.ver.nos tamen.& ſequentibus.vſque in fi. dum-
modo.&c.vt j̄.eod.§.j.[Sententiam] & executionem ſui ordinis
poſt pœnitentiam habere,ex quo irregularis non eſt ,vt patet in
eo,quod notatur.s̄.de homicidio.tua nos §.j.verſic.non eſt.ſuper
5 verbo,condignam.[Suus epiſcopus] ſecus † ſi irregularis [a] eſſet.s̄.
a de homicidio.continebatur.§.fi.¶Dummodo.]iij.pars.[Duello]
per hoc quod hic ſequitur,& quod dicit.s̄.e.§.in prin. & apparet,
ꝙ hoc,quod dicitur.s̄.eo.cap.reſpon. j. intelligendum eſt de illo,
qui non ſtetit in terminis ſimplicis oblationis, vel ſuſceptionis,
ſed proceſſit ad actum , vt ibi notat, alioquin nec grauis eſſet ex-
ceſſus, quantumcunque poſſet exinde ſequi homicidium. Sed
nec ex duello,ꝙ ad actum non proceſſit, ſed tantum ſimpliciter
oblato,vel ſuſcepto,homicidium,vel mutilatio ſequi poſſet.[Ho
micidium.] hic etiam Papa diſpenſare non conſueuit, poſſet ta-
men,ſi vellet,quod dic,vt notatur.s̄.de homi.ſicut dignum. §.fi.
ſuper verbo,dederunt.circa finem gloſſæ. ver. illud enim notan-
dum.[Diminutio] aduerſarij,cum quo pugnauit clericus, cum
tali enim diſpenſandum non eſt.lj.diſt.qui in aliquo. multomi-
nus ſi ipſemet clericus fuerit mutilatus,in vtroque tamen caſu di
ſtinguendum eſt: quia & cum clerico mutilato diſpenſari poteſt
etiam quo ad ordinem,ſi non nimis ſit grauis mutilatio, vel de-
formis,vt s̄.de cor.viti.c.j.in enormi vero vel deformi. & ſi quan
tum ad minores ordines diſpenſetur,non tamen quantum ad ſa
cros,ſed vbi in culpa,non eſt in minoribus ordinibus toleratur,
nec a beneficio eccleſiaſtico remouetur, etiam ſine diſpenſatio-
ne aliqua,vt patet in eo,quod legitur,& notatur.s̄. de cle. ergo.c.
ii.& cap. penul.in fi.nam & vbi in culpa eſt,hoc idem poteſt fieri
ſed tamen ex diſpenſatione,vt patet.s̄.de cor.viti.ſignificauit.& j̄.
6 e.c.j.§.j.ver.vnico.& §.fi.& ſic patet ꝙ irregularitas † contrahiť [b]
b non ſolum propter homicidium,ſed etiam propter mutilationē
vt s̄.ne cle.vel mo.ſententiam.lv.diſt.ſi euangelica. j̄. de rapto.in
archiepiſcopatu ſecundum.d.n.& melius.s̄. ne cle. vel mo. cleri-
cus.reſpon.j.& lj.diſt.aliquantos. & c. ſi quis poſt acceptum. & c.
qui in aliquo.& lv.diſt.qui partem.

ADDITIONES.

a ¶Adde hic do.Abba.in vlt.no .circa fi.
b ¶Adde bo.tex.in c.fi.de homici.lib.vj.& in cle.ſi furioſus.e.ti.in ver.mutilet.

SVMMARIVM.

1 *Duellum,multis rationibus reprobatur.*
2 *Iniquitas,& inæqualitas in iudicijs reprobatur.*
3 *Iniquitas inuenta eſt diabolo fabricante.*
4 *Fortitudo nulla ſine iuſtitia eſt laudanda.*
5 *Homicidarum tria ſunt genera.*
6 *Homicidium multis modis committitur.*

CAP. II.

HEnricus presbiter. [Inſinuauit.] alias intimauit. [Con-
ueniſſet.] quod licuit,& fieri debuit ciuiliter agendo:
quia de rigore iuris actor ſequitur forum rei.vt s̄. de
foro compe.c.cum ſit generale.[Pugilem.]ver.hoc autem non li
cuit,nec excuſat conſuetudo, vt ſequitur. [Prauam.] & reproba-
1 tam.j̄.de purga.vulga. per totum. † Reprobatur autem duellum
multis rationibus.Primo: quia per talem probationem Deus tē-
tari videtur.ii.q.iiii.monomachiam. Secundo: quia mortes ho-
minum & pericula animarum inde proueniunt.s̄.tit.j. c.j. ver.fi.
vnde & homicidæ veri exiſtunt.j̄.e.§.j.Tertio: quia non eſt veri-
ſimilis probatio,imo veriſimile eſt,ꝙ fortior & potentior debilio
rem conculcet,arg.s̄.tit.j.c.j.ver.j.Etenim potentioribus pares eſ-
ſe non poſſumus.ff.de ali.iudi.mu.cauſa fac.l.iii.reſpon.j. Quar-
to,quod ex tertio procedit,vix enim, aut nunquam poſſunt eligi
2 pugiles pares in omnibus hinc & inde.† In iudicijs autem iniqui
tas & inæqualitas reprobatur , & parilitas approbatur , vt patet in
eo,quod legitur,& notatur.s̄.de exceptio.cum inter priorem. §.j.
3 & s̄.de mu.peti.c.ii.§.j.Quinto: † quia inuenta eſt diabolo fabri-
cante.ii.q.iiii.Mēnam.& c,conſuluiſti.Sexto:quia falſa probatio
eſt , vnde nec ſententia hac occaſione lata in rem iudicatam
tranſit.vt j̄.de purga.vulg.c.ii.Septimo per conſequens: quia nul
4 la fortitudo ſine iuſtitia eſt laudanda.in Auth.vt omnes obe.iud.
reſpon.j. colla. v. & iunge quantum ad duelli probationem ſiue
purgationem quatuor de prædictis rationibus, quæ deſunt in Sū
ma.de purga.vulg.§.quare.¶Quia igitur.] ii.pars.[Homicidæ ve-
ri.] quandoque ipſo facto,quando.ſ.aliquem occidunt.Quando-
que per interpretationem,quando ſcilicet non committunt ho
micidium,ſed perueniunt ad membrorum mutilationem. vt s̄.
c.j in fi.Quandoque etiam eo ipſo , ꝙ gladium aſſumunt , & pu-
gnant.lj.diſt.qui in aliquo.[Exiſtunt.] ſaltem occaſionaliter,vel
quantum ad propoſitum & conſenſum, ar.s̄.de homi. ſignifica-
5 ſti.ii.§.j.ver.ſi percuſſor.vbi de hoc. † nam & homicidarum tria
ſunt genera de pę.diſt.j.homicidarum.[Nec prædictus.]ver.[Sed
alius.] nam & feciſſe videtur,qui per alium fecit. j̄.de ſenten. ex-
com.mulieres.in fi.[Pro eo] ſubaudi & eo cōſentiente.alioquin
a contra s̄.de homi.Petrus.[In ſacris] ſecus de minoribus,[a] vt no.s̄.
e.c.j.§.fi.& arg.in eo quod legitur,& notatur.s̄.de biga.c.ii.tamen
de rigore iuris,ex quo in culpa eſt,idem eſt in non ſacris.5o. diſt.ſi
quis viduam.s̄.de homi.ſicut dignum.§.fi.[Inſtituta.] 5o. diſt. ſi
quis viduam.& c.miror.lj.diſt.qui in aliquo.& per totum.¶Ho-
micidium etiam.] iii. pars.[Tam facto] &c.Hic habes quatuor
6 modos,quibus homicidium committitur † ſunt & alij ſex,vnde
iunge hic,vel voluntate,ſiue conſenſu,vel ſtudio,exhortatione,ſi
ue inſtigatione,vel opere,vt colligitur,& notatur.s̄. de homici.ſi-
cut dignum.§.illi etiam.& §.qui vero.& §.hi quoque.& §.fi.& c.
ſuſcepimus.in fi.& c.ſignificaſti.ii.§.j.ver.& ſi percuſſor.& etiam
diſſimulatione,quæ dicitur turbata voluntas,vt patet in eo,quod
legitur,& notatur.s̄.de ſimo. Matthæus. s̄. de homicidio. Petrus.
Hi enim homicidæ omnes irregulares ſunt, niſi declaratio eccle-
ſiæ,vel diſpenſatio ipſos ex cauſa excuſabiles reddat,vt patet in eo,
quod legitur,& notatur.s̄.de homicidio.ſicut dignum.§.fi. ſuper
verbo,dederunt in ver.glo.illud enim notandum.& c.poſtulaſti.
§.vnico.ſuper verbo, ſimpliciter. [Defenſione] euitabili.Alii idē
dicunt etiam de ineuitabili.quod dic,vt legitur, & notatur. s̄. de
homicidio.cap.ii.[Poterit tamen.] verſic.& debebit. dumtamen
corrigibilis ſit.5o.diſt.ſtudeat.xxviii.diſt presbiterum. ne cogatur
in clerici opprobrium mendicare.xciii.diſt.diaconi. s̄. de renun-
tia.ad ſupplicationem.§.j.in prin.vbi de hoc. De incorrigibili ve-
ro dic,vt legitur,& notatur.s̄.de iudi. cum non ab homine. [Be-
neficium] & executionem minorum ordinum,non ſacrorum,
vt leg.& no.s̄.§.j.verſi. vnico. [Miſericorditer] quamuis in culpa
ſit,ſi enim in culpa non eſſet , non deberet priuari beneficio ſuo
ſine culpa.lvi.diſt.ſatis peruerſum.s̄.de conſtit. cognoſcentes. vbi
de hoc.quod dic,vt notatur.s̄.e.c j.§ fi.[Diſpenſari] per epiſcopū
in ſimplici & minoribus ordinibus,per Papam vero in beneficio
cum cura.ar.in eo quod legitur,& notatur.s̄.de fil. presbi. literas.
s̄.de præben.c.fi.

ADDITIO.

a ¶Secus de minoribus.Adde ꝙ do.Abb.hic.ver. vlt.poteſt quæri.dubitat an hoc di
ctum ſit verum vide eum.

¶De ſagittarijs. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Pugnare licitum eſt in bello iuſto,nulla diſtinctione armorum habita.*
2 *Papa canonicam irregularitatem incurrere non poteſt.*
3 *Comminatio eſt quando ponuntur hæc verba,ſub anathemate.*
4 *Interpretari eius eſt,cuius condere.*

CAP. PRIMVM.

ARtem illam. [Odibilem.] propter homicidia inde pro-
uenientia , vt præcedit,& animarum pericu-
la,arg.in eo quod legitur,& notatur.s̄.de tor-
neamen.c.j.reſpon.j. in fi. [Chriſtianos & ca-
tholicos.] ergo a contrario ſenſu. ſecus eſt de
ſaracenis. Hoc etiam intelligendum eſt de
bello iniuſto , argu.s̄.de iureiurand.ſicut.& j̄. nam in iuſto nulla
1 † diſtinctione armorum habita licitum eſt purgare , vt ibi. &
xxiii.q.ii.dominus.ſecundum.B.Sed ſecundum hanc gloſſam vi
detur,ꝙ Papa ſit homicida, vel ſaltem magiſter, & qui ſecundū
ipſam legit,argu.s̄.de præſump.nonne. 5o. diſt. clericum qui pa-
ganum.s̄.de homicidio.petitio.& patet in eo quod legitur,& no-
2 tatur.s̄.titu.j.capit.ii.§.fi.reſpon.1. Solutio. † Papa non poteſt ca-
nonicam irregularitatem incurrere,arg.in eo quod legitur,& no
tatur.s̄.de conceſ.præben.propoſuit.qui & aliis ſuper hoc mede-
tur,vt patet in eo,quod notatur.s̄.de homici. ſicut dignum. §. fi-
na.ſuper verbo,dederunt.& capitu.poſtulaſti. §.vnico. ſuper ver-
bo, ſimpliciter. Magiſter etiam non tenetur : quia multa licent
in glo.in genere,quæ in ſpecie non licent,vt notatur in proxime
præallega. glo. vel lege ſic. [Et catholicos] ergo ſi contra hæreti-
cos,vel paganos exerceatur, non fit contra præceptum Papæ, vt
ſic

ſic nec prohibere, nec concedere videatur.ff.de reg.iu.qui tacet.
Vel dic,vt in ſequenti gloſſa.[Exerceri] &c.ſubaudi. ſed aduerſus
non baptizatos,vel infideles,ſeu ſciſmaticos chriſtianos hoc nul
lo modo prohibemus,immo hortamur,ꝙ expugnentur,vt legi-
tur,& not.s̄.de homici.poſtulaſti.& etiam indulgentiam damus.
vt s̄.de hær.excommunicamus.j.§. ſi vero dominus temporalis .
& §.catholici vero.vbi de hoc.[Sub anathemate] hæc verba , vel
3 conſimilia,quando fit prohibitio a lege † cōminatio eſt.xxx.diſt.
per totum.quando vero a iudice , tunc eſt canon latæ ſententię .
Et eſt ratio,quia mitius agitur cum lege.quam cum miniſtro.l.
&c.ff.de arbitris.Celſus.ſecundum quoſdam.Vel dic,ꝙ ſi fiat a iu
dice,qui primo fecit canonem latæ ſententiæ dicens, quicunque
furtum fecerit,ſit excommunicatus.j̄.de ſenten. excommunica-
tio.a nobis.j.& poſtea dicat,ne quis furtum faciat,ſub anathema
te prohibemus . tunc contraueniens eſt excommunicatus. s̄. de
loca.c.j.j̄.de eo qui fur.or.ſulce.cap.j.Idem quando dixit,excom-
municationi ſubiaceat. j̄. de crimi. fal. dura. §.j.alias autem hoc
verbum ſub anathemate, vel conſimile vim comminationis ha
bet.C.comminationes epiſtolas. in rubro & in nigro . niſi & per
hæc verba proferens intendat,ꝙ vim habeat iam lati canonis,qđ
& per circumſtantes,coram quibus intentionem ſuam expreſſit,
probari poteſt,& ſic poteſt intelligi. lxiii diſtin. Salonitanæ.Sed
nunquid credendum eſt ſuper hoc iudici ? Non videtur. argum.
vj.q.ii.ſi tantum.& cap.placuit.& s̄.de probatio.quoniam contra
falſam.s̄.de teſti. cum a nobis . Sed contra , quia ex quo de con-
ſcientia ſua quæritur,magis eſt credendum ei,quam alii, vt patet
in eo,quod notatur.s̄.de homicidio.ſignificaſti.j.§.finali.in prin.
4 & eius † eſt interpretari, cuius eſt condere.j̄.de ſent.excommuni-
catio.inter alia.maxime in ſententia excommunicationis. argu
men.xi.q.iii.curę.s̄.de treu.& pace.cap.j.extra dominum noſtrū .
de ſenten.excommunicatio.cum medicinalis.in prin.lib. vj.j̄.de
ſenten.excommunicatio.cap.penult.Solutio. Puto,ꝙ ei creden-
dum ſit,vt in contra.ſed antequam hoc declarauerit, puto excu-
ſatum illum , qui non ſeruauerit ſententiam , cum probabiliter
credere potuerit,ꝙ comminatio tātum eſſet per iura ad hoc pro
bandum ſuperius allegata,& alia ſimilia.Debet ergo eſſe proba-
bilis ignorantia excuſata.j̄.de cler.excommuni.ca.mi.apoſtolicę.
Nec obſtant iura in contrarium inducta,quæ in aliis caſibus tal-
ua excommunicationis ſententia lata a iudice locum habent,vt
ex ipſorum lectione patet,& de hac materia.not.s̄. de ſimo. ſicut
nobis.& s̄.de iure patr.relatum.

¶De adulterijs & ſtupro. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta in domo ſponſæ tenet,in domo ſponſi non tenet.*
2 *Matrimonium contrahere quandoque quis cogitur.*
3 *Dos debet eſſe iuxta facultates corruptoris,& dignitatem puellæ.*

CAP. PRIMVM.

SI ſeduxerit. Hæc lex data eſt a domi-
no.Exo.xxij.C.[Dormie
rit.] i.vigilando corruperit.ſi.s̄.eo.ſignificaſti.
in prin [Dotabit eam.] i.donabit mulieri ali-
qua, quæ poſtea in dote recipiet , quod ante
matrimonium fieri poteſt. ff. de Publiciana.
in rem actio. cum ſponſus. & ſic loquitur. C.
de dona.inter virum & vxorem.ſi quid ante.C.de dote cau.non.
nu l.ij.& ſi etiam cum ea non contrahat,nihilominus eam mu
lier retinebit,nam & pecuniam dare debet.vt j̄.§.j.Si vero tempo
re matrimonij porrigatur donatio.non tenet.C. de do. antenup.
l.j.& l.quod ſponſę.& s̄.de don.inter virum & vxo.c.fi.vbi de hoc.
1 In dubio vero diſtinguitur: † quia ſi in domo ſponſæ facta eſt,te
net donatio,ſi in domo ſponſi,non tenet. C.de dona. ante nupt.
cum in te.[Vxorem.] cum nondum eſſet alij deſponſata,vt s̄. qđ
intelligas per verba de præſenti.in quo quidem caſu adulterium
committitur.j̄.e.c.pen.Sinautem eſſet ſponſa de futuro, tantum
teneret matrimonium ſuperueniens,quod dic, vt le.& no.s̄. de-
ſpon.ſi inter virum.¶Si vero.] ij.pars.[Noluerit.] vt ſi puella,ſiue
corruptor conſentire noluerit,quorum conſenſus potiſſime attē
duntur,vt patet in eo quod legi.& no. s̄. deſpon. cum locum. re-
ſpon.j.§.j.s̄.de deſpon.impu.c.j.reſpon.j §. vnico. Do. autem no.
2 notauit,ꝙ hic eſt ſpecialis caſus , † in quo quis cogitur ad matri-
monium contrahendum,contra illud.xxx.q.ii.c.j.§.i.& ij.& hoc
propter delictum viri,ſicut & alias ipſam inuitus cogitur retine-
re.s̄.de eo q dux.in ma.c.j.in fi.Sed ſi intelligas ipſum præciſe co-
gendum,expreſſe ꝯtradicit.j̄.e.c.j.§.fi.& ibi no.[Iuxta modū] qui
3 æſtimabitur non ſolū ſm conſuetudinē patriæ,vt ſeqniť,† ſed &
iuxta facultates corruptoris,& dignitatē puellę.C.de epi.aud.l.pe.
C.de rei vxo.act.authen.ſed quamuis.ff.de iure do.ſiue generalis.
xxx.q.v.nullum.Sed & præter hanc pœnam. Exo. vbi corruptor
cum ipſa contrahere renuit,additur hodie pœna alia.j̄.e.c.j. §. fi.
[Conſueuerunt.] in illa patria.in qua hoc eſt commiſſum : quia
maior datur in vna.quam in alia.& eſt,arg.ꝙ attendi debet con-
ſuetudo ſpecialis cuiuſlibet regionis.ad idem.ff.de contrah.emp.
Imperatores.ff.de fluminibus.l.j.in prin.s̄.de ſepul.certificari.

SVMMARIVM.

1 *Stuprum proprie quid ſit.& vnde dicatur.*
2 *Virgines deceptorię vel adulatoriæ conſueuerunt appellari.*
3 *Virginem qui violenter defloraūit capitali pœna punietur.*
4 *Pœna alia eſt canonica,& alia ciuilis pro defloratoribus.*
5 *Corruptor ſi non vult contrahere,nec dotare,habet locum pœna.*

CAP. II.

1 PEruenit ad nos. [Fęlix] nōie ſed infęlix reatu.[Stupro] id.n.† p-
prie dr̄ ſtuprum, qđ in virginē committitur , vt hic.
xxxvj.q.j.§ j.Lex tñ dicit,ꝙ adulteriū in nuptā,ſtuprū
in viduā cōmittitur.ff.de ver.ſig.inter ſtuprū.§.virginē. ff.de adul.
2 inter liberas.§.lex Iulia.Et dr̄ ſtuprū,quaſi prauū ſtudiū:† quia de
ceptoriæ,vel adulatorię conſueuerunt virgines appellari.ff.de in-
iurijs.item apud Labeonē.§.ſi quis virgines.& ſequentibus.¶Qđ
ſi verū.] ii.pars.[De lege.] i.ſm legē humanā.[Pœna.] ſ.dimidiæ
partis bonorum,ſi honeſtus eſt,ſi vero humilis,corpore coercetˀ
3 & hoc,qn̄ nullam commiſit violentiam,nam ſi † violenter deflo
rauit,capitalis eſt pœna.Inſt.de pub.iudi.§ item lex Iulia.de adul.
& §.ſinautem.ſed hæc pœna hic temperatur,vt ſequitur.[Mollie-
tes.] i.temperantes,hoc enim ſemper faciendum eſt.cum odioſę
ſint.ff.de pœnis.interpretatione.& l.ii preſes.Hoc in foro eccleſia
ſtico.In ſeculari autem iudex. ſm legem illam iudicabit ipſum.
4 † Alia eſt ergo pœna in talibus canonica alia ciuilis,vt hic.& leg.
& no.s̄.de procu.tuæ.¶Vt aut quam.] iij.pars.[Vxorem habeat]
ſi pater conſenſerit,& ipſa potiſſime,nec non corruptor, vt no.s̄.
e.c.j.§.vnico.in prin.[Putauerit] ſubaudi corruptor dotet eam vt
no.s̄.eo.c.j §.vnico.nihilominus.[Corporaliter] & ſic pœna Exo
di non tollitur,& hoc additur.Vel poteſt intelligi,ꝙ quando po-
teſt,& vult ipſam dotare.locum habet pœna.Exodi.s̄.e.c.j.& hic
5 ceſſat.idem ſi cum ea ꝯhere noluerit,vt ibidem.Sinaūt nec † con-
trahere vult,nec dotare poteſt,habet locum hæc pœna,quę loco
illius pecuniariæ ſuccedit,ſicut & alias.j̄.de maledi.c.ij.§.j.ver.pe.
cum ſuis concor.ar.s̄.de calum.c.ij.§.j.ad finem.[Caſtigatus] put
iudici videbitur.[Excōicatus] quo ad cōionem ſacramentorum.
iij.q.iiij.Engeltrudam.j̄.de cle.excom.mi.ſi celebrat. quouſque ſu
periori videbitur reuocandum.vt hic innuit.[Pœnitentiam] nō
perpetuam.ſicut.s̄.de hæreti.c.pe.§.pe.ſed ad tempus,vt ſequitur.
[De quo.] ver.ſ.monaſterio.[Sub pręceptione] alias pręcepto.i.re
uocatione quia ad tempus hanc pœnitentiam agit, vt s̄. no.vel
poteſt intelligi,ꝙ perpetuo poteſt in monaſterio pœnitentiā age
re,de quo non exhibit ſine pręceptione. i.ſuperioris ſui licentia:
quia nec aliter exire debet religioſus.s̄.de reg.non eſt vobis.& c.fi.
Sed prima magis placet.

SVMMARIVM.

1 *Ignorans excuſatur a participatione adulterij.ſed non a bigamia.*
2 *Patronus eſt turpitudinis,qui cęlat crimen vxoris.*
3 *Suum dare,ſiue remittere,nemo cogitur,niſi velit.*
4 *Delicta ſæpius commiſſa grauius punienda ſunt.*

CAP. III.

1 SI vir. [Sciens.] ignorans † enim excuſatur a partici
patione adulterij, non tamen a bigamia, vt
patet.xxxiiii.diſt.ſicut.& c.præcipimus.& c.curandū.
a qua nec recōciliatio,de qua ſequitur,excuſabit, &
ſic priuatur iure ſuo ſine culpa ſua,ſed non ſine cauſa. vt s̄. vt lite
non conteſt.quoniam.§.ſi vero aliter.in fi.Sed nonne talis autho
ritate iuris decipitur? Ita videtur,& ideo contra.xxxii.q.j.quod au
tem.& c.non erit.ſolutio,de ſe tantum quæratur,& non de iure:
quia per ipſum ad eam reconciliandam non cogitur,vt notatur.
j̄.eod.c.ad fi.Nec obſtat.s̄.de bigamis. c. pen. quia ibi non cogno-
uit aliquam maritali affectu,& ideo non poteſt ibi defectus ſacra
menti notari. [Deliquiſſe] adulterando cum alio.[Pœnitentiā]
nam ſi pœnitentiam egiſſet,reconciliari poſſet.vt j̄.§.vnico.[Vi-
xit cum illa.] in lecto ipſam cognoſcendo. poſſet enim ei,ſi vel-
let,cauſa pietatis neceſſaria miniſtrare,& tenere ſicut ſororem ſi
2 cut alias legitur.s̄.de frigid.conſultationi.in fi.[Reus erit] quia † pa
tronus eſt turpitudinis,qui cęlat crimen vxoris.xxxii.q.j.c.j.& c.ſi
quis vxorem.C.de adul.l.ii.vel criminis lenocinii, & niſi eam ad
pœnitentiam denuntiet,mortaliter peccat.ii. q. j. ſi peccauerit.s̄.
de iureiuran.quemadmodum.§.fi.ver.ꝙ ſi expreſſe.& ſeq. & ver.
fi.vbi de hoc.¶Quod ſi mulier.] ij.pars.[Dimiſſa] quod poteſt au
thoritate propria.xxxii.q.j.dixit dominus.& j̄.eo.intelleximus. in
fi.Alij contra,quod dic,vt notatur.s̄.de do.inter virum & vxorē.
plerunq;.& de diuortis. porro.§ j.[Egerit.] ſ.ipſa mulier dimiſſa.
[Pœnitentiam] aliter enim audienda non eſt vt s̄.eo.ca. reſpon-
ſo.j.[Debet] ideſt poteſt,nec enim cogitur,niſi velit.s̄.de conuer-
ſio.

ſio. coniuga. gaudemus. & ſic loquitur hic de debito honeſtatis,
non neceſſitatis,nam & poſt pœnitentiam.poſſet ipſam de adul-
terio accuſare.xxxiij.q.ij.admonere. [Sed non ſæpe]imo ſeptua-
geſieſſepties.s̃.de iureiuran.quemadmodum.§.fi.ver.ſed nūquid.
de pœ.diſt.j.ad huc inſtante.Solutio,illud verum eſt quātū ad rā-
corem,vel odium,ſecus quantum ad ſatisfactionē.xiiii.q.vj.ſi res.
3 vel exceptionis,ſeu alterius iuris acquiſiti remiſſionē,vt hic,† ne-
mo enim cogitur ſuum dare,ſiue remittere,niſi velit.x.q.ij. preca
rie.Nec facit aliquam iniuriam,qui vtitur iure ſuo.s̃.de elec.cum
eccleſia Vulterana.§.j.ver.quia non videtur. poteſt ergo ei parce-
re,ſi vult,& quotieſcunq; vult ſ̃m euangelicam veritatem,ſed nō
cogitur,ſed & ex quo ei pepercit,aliquoties eccleſia pro ipſa non
intercedet,& ideo etiam hic dicit,non ſæpe, vt inde terreatur, &
4 ne eccleſia ei dare peccandi licentiam videatur.Et eſt ar.† delicta
ſæpius commiſſa grauius punienda.ad idem.ff.de pęnis.l.iiii.ff.de
re mili.l.iij.§.ſi tironibus.C.de epi.aud.l.ij.xxv.q.iij.ita nos.xxxv.q.
iij.extraordinaria.s̃.de hære.ad abolendam.§.illos.

S V M M A R I V M.

1 *Vxori non licet ex ſuſpicione maritum accuſare.*
2 *Maritus infra.lx.dies iure mariti poteſt accuſare vxorē ſine metu calumniæ.*
3 *Thori ſeparatio a nullo peti poteſt,niſi a marito.*

C A P. IIII.

MAritis. [Suſpicione]nō temeraria.ij.q.j. §. j. ſed
violenta ſiue probabili.xxxij.q.j.dixit.C.
1 eo.tit.quamuis.Econtra tamen † non licet vxori ex
ſuſpicione maritum accuſare.C.eo.ti.l.j. & xxxij.q.i.
publico.& §.hoc in mulieribus.[Et ipſi.]ver.ſ.mariti. [Plus cæte-
2 ris]maritus † enim infra ſexaginta dies poteſt accuſare vxorem
iure mariti ſine metu calumniæ,poſtea vero non auditur niſi tā-
quam extraneus.C.e.tit.l.iure mariti.Iſtud vero hodie non videt̃
habere locum.vt s̃.de procu.tuę.ſecūdum.B. quod dic,vt ibi no.
3 † Item nullus poteſt agere ad thori ſeparationem, niſi ipſe mari-
tus,cum nec alterius intereſt,vt ſatis collitur in eo, quod legitur,
& notatur.s̃.c.proximo.

S V M M A R I V M.

1 *Dormire dicitur is qui mortaliter peccat.*
2 *Dormitare dicitur is qui venialiter.*
3 *Adulter an quis poſſit dici ex dicto ſolius mulieris ita vt puniatur.*
4 *Infamia oritur clerico ex confeſſione mulieris de adulterio commiſſo, ita vt egeat purgatione.*
5 *Clericus ſi defecerit in purgatione adulterij punitur,vt conuictus.*

C A P. V.

1 SIgnificaſti. [Dormiuiſſe] ideſt vigilando co-
gnouiſſe.ſi.s̃.eo.c.j.in prin.†Dici-
tur autem dormire is,qui mortaliter peccat, vt hic,il
2 le vero qui venialiter † dormitare.vnde Matth.xxv.a.
dormitauerunt omnes,& dormierūt.[Quæ.]ver. ſcilicet mulier.
[Et illum]ſcilicet presbiterum adulterum.[Publice]ideo eget ec-
cleſia reconciliatione propter infamiam.j̃.e.§.j. [Et hoc ipſum.]
ver.ſ.mulierem ipſam & presbiterū infra dictam eccleſiam adul
terium commiſiſſe. [Idem ſacerdos.]forſan a muliere pro teſte
inductus,arg.s̃.de ſimo.nemo.vel ex officio epiſcopi vocatus. nā
ex quo ipſa ſe prodiderat,eandem cęlare non tenebatur,ar.hic.&
s̃.de diuor.ex literis.§.j.& ij.tutius tamen eſt ei,ꝙ taceat omnino,
niſi ad inſtantiam eius dicat.j̃.de pœnitentijs.omnis.§.caueat.qđ
dic,vt ibi notatur.[Adulteri] ſcilicet presbiteri,qui ſe non prodi-
derat,& ideo quicquid diceret,mulier ipſum cęlare debebat.s̃.de
offi.ord.ſi ſacerdos.j̃.de exceſ.præla.dilectus.j̃.de pœnitentijs. om
nis.§.caueat autem.¶[Super quo.] ij.pars.[Debeat]vtrum ſcilicet
3 presbiter,qui adulter † dicitur,ex hoc ſit puniendus,& huic rñde
tur.j̃.§.j.& vtrum mulieri ſit pœnitentia imponenda,& an eccle
ſia ſit raconcilianda,& reſpondetur his duabus quæſtionibus, ꝙ
ſic.j̃.eo.ver.j.& ij.[Negante adultero.] ſ.presbitero,cum quo mu-
lier ſe aſſerit dormiuiſſe,ſed non eſt ei credendum contra presbi-
terū,licet præſumptionē inducat,tū quia mulier, tū qa ſola tū qa
delicti particeps eſſe ex confeſſione ſua apparet,quod dic,vt leg.&
no.s̃.de teſti.qm̃.& c.veniens.eſt tñ ei propter infamiam purga-
tio indicenda.j̃.e.§.j.[Ideoque.]ver.in quo ſoluitur ſecunda quæ-
ſtio ſupra interlineata.[Pœnitentiam]prout tibi videbitur,vt pa-
tet in eo,quod le.& no.s̃.de homici.ſicut digum. rñ. j. [Præfatæ]
cui creditur contra ſe,non cōtra alium.ff.de interroga.act. de ęta
te.§.j.xiiii.q.ij.§.j.[Adulteræ.]arg.ꝙ quamuis aliqua duo conne-
xa ſint,bene tamen poteſt fides fieri de vno, non tamen propter
hoc conſtabit de altero. Vnde & ſi duo de eodem crimine fue-
rint accuſati,vnus condemnabitur,& alius abſoluetur, vt hic pa-
tet,& ij.q.iiii.interrogatum.ff.c.denuntiaſſe.§. quare autem alius.
& ſeq.ff.de liber.cauſa.duobus.& l.liberis.§.ſi duo.Eſt tamen, ar.
contra.s̃.de offi.deleg.præterea.& c.prudentiam.§.pen. & fi.quod
dic,vt ibi notatur.s̃.de præbē.dilecto.§.fi.[Eccleſiam.]ver. in quo
ſoluitur tertia quæſtio.s̃.interlineata.[Aquæ benedictæ.] per epi-
ſcopum ſolenniter cum ſale,& vino,& cinere.s̃.de cōſecra.eccle.
propoſuiſti. in fi. [Reconciliare.] quia mulier hoc publicauerat,
4 vt patet.s̃.e.c.reſpon.j.verſi.j.& exinde † infamia orta erat, vt pa-
tet.j̃.e.§.j.nam ſi omnino occultum eſſet,non putaremus recon
ciliationem præciſe eſſe neceſſariam,arg.xxxij.q.v. Chriſtiana.&
s̃.de ſimo.ſicut nobis.in fi.cum ſuis concordantijs. Ad cautelam
tamen hoc poſſet fieri, ſed occulte, & ſic intellige quod no.s̃. de
conſecra.eccle.c.fi.de alijs dic,vt ibi notatur. ¶[Prædicto autem.]
iii.pars.in qua ſoluitur prima quæſtio interlineata.s̃.e.§.j.in prin.
[Contra apoſtolum.]j.Corinth.viij.g.& contra canonē.s̃. de co-
habi.cleri.& mulie. veſtra. cum ſuis concordan. [Infirmorum.]
Prima ratio,ita tamen iacent hæc verba in Apoſtolo, ſic autem
peccantes in fratres & percutientes conſcientiam eorum infir-
mam in Chriſtum peccatis,vnde non inducuntur hic verba,ſed
mens.ſi.s̃.de maio.& obed.c.ij.& de homici. ſicut dignum.§. illi
etiam ver.j.[Et ne vituperetur.]ver.ij.Corinth.vj b.Secūda ratio.
ſic.ij.q.iiii.ſi mala fama.s̃.de cleri.coniuga.Ioannes.in fi. [Neque
ſecuriores.]ver.Tertia ratio.ſi.s̃.de fil.presb.literas.s̃.de tranſla.epi
ſco.c.j.§.fi.[Cum vicinis.]ver.hoc ideo dicit:quia tales debent eſ-
ſe,qui vitam & conuerſationem ipſius agnoſcant,vt leg. & no.j̃.
d purga.ca.cum P.Mãconella.[Peierare.]qui.ſ.ſine crimine ſint,
quod dic,vt leg.& no.j̃.de purga.c. conſtitutus. ad fi. [Iuxta arbi-
trium.]quod dic,vt le.& no.s̃.de ſimo.inſinuatum.§.fi.[Indicas]
ſed quare compellitur iſte ad purgationem propter confeſſionē
mulieris,contra illud.C.e.ti. & ſi crimine.nam ad dictum vnius
de facili ſequitur multitudo , nec propter hoc purgatio eſt indi-
cenda.j̃.de purga.ca.cum in iuuentute. §. j. ſed & multi ſunt qui
mala credunt,quæ probari nō poſſunt.xj.q.iii.in cunctis.Sol. Ad
hoc dicendum eſt,ꝙ iſte presbiter erat apud bonos, & graues cō
muniter,& grauiter infamatus,& ideo a quocunque infamia ori
ginem habuit,fuit purgatio indicēda.Secus ſi apud paucos,vel in
famia grauis non eſſet,vt in contrariis,quod dic,vt plene no.s̃.de
accu.veniens.in fi.& c.inquiſitionis.in fi.[Quam ſi præſtare.]ver.
5 alias quem ſe purgare.[Alioquin]No. † deficientem in purgatio
ne puniri tanquam conuictum,vt hic.& s̃.de ſimonia. de hoc.§.
j.& c.inſinuatum.in fi.j̃.de pur.c.cum.P.Manconella.[Suſpende
re.]molliendo pœnam.nam & grauius poſſet punire, vt patet in
eo,quod leg.& no.s̃. de coha. cle. & mu. ſi autem clerici. & c. tua
nos.§.fina.

S V M M A R I V M.

1 *Abſolutio pœnitenti non eſt deneganda,*
2 *Exceptio fornicationis vnius,tollitur replicatione alterius.*
3 *Confeſſioni mulieris ſtatur quando agitur ad thori ſeparationem.*
4 *Adultera mulier multis modis iuuari poteſt.*

C A P. VI.

INtelleximus. [Helionoram]vxorem ſuā
non dicit ex qua cauſa, for
ſan quia ipſam ſuſpectam habebat de adulterio.s̃.
de diuo.ſignificaſti.quod tamen eiecta dicitur com
miſiſſe,vt ſequitur.[Diœceſanus]ver.ſ.epiſcopus.[Audiens.]ſub
audi & certificatus,alioquin contra.lxxxvj.diſt.ſi quid de quocū-
que.nec ſufficiat audire, vel dicere, niſi & probetur. s̃. de conceſ.
præb.cum ſuper.nec eſt aliquis excommunicandus,niſi ex cauſa
legitima & probata,vt patet in eo,quod leg.& no.j̃.de ſent. excō.
ſacro.vel dic,vt in ſequen.glo.in fi.[Eam & illum.]ſ.mulierem &
adulterum,cum crimen notorium eſſet,nec moniti deſiſtere vel
lent.[Vinculo]&c.aliter ſine monitione non eſſent excommu-
nicandi.xij.q.ij.indigne.s̃.de ap.reprehenſibilis.& c.cum ſpeciali.
in prin. vel hic non quæritur , an in hoc iudex iuſte proceſſerit,
vel iniuſte,ſed factum tantummodo recitatur,alias videtur con-
tradicere.j̃.eo.§.fi.in prin.vel reſponde,vt ibi no.¶[Quæ tandē]ij.
pars.ſ.mulier ad cor rediens.[Abiurans.]xxxv.q.vj. ab iſta dic. &
adde quod no.ſuper hoc.s̃.de coha.cleri.& mu.clericos.[Abſolu
tione.] quæ non eſt deneganda pœnitenti.j.q.vii.ſi quis omnem.
xj.q.iij.debent.[Reſtitui.]tanquam ſpoliata.vt s̃.e.c.in prin.[At il
le.]ver.[Adulterium] poſtquam a viro receſſit commiſſum , vt
præmiſit,quod dic,vt no.s̃.de diuor.ſignificaſti.& capit.ex literis.
[Spontanea.]eſto ꝙ ita eſſet,nihilominus tamen ſi volens redire
admiſſa non fuerit,intelligitur ſpoliata.ff.de acquiren. poſ. clam
poſſidere.§.qui ad nūdinas.Inſti.de interdic.§.quinetiam.& ideo
eſt audienda,vt ſequitur.[Quod mulier.]ver.[Inficians.] ideſt ne
gans.ſ.ſe ſpontaneam receſſiſſe,quæ negatiua probari poteſt , qđ
dic,vt legitur,& notatur.s̃.de renuntiato.ſuper hoc quod ſciſcita
ris.Adulterium autem negare non poterat, ſi ipſum publice cō-
miſerat.vt s̃.præmittitur,& notatur,ſed contra ipſum replicatio-
2 ne vtitur,vt ſequitur.[Replicauit] ſic ergo † exceptio fornicatio-
nis vnius,tollitur replicatione alterius.vt hic.& j̃.e.§.j.ver. penul.
[Et j̃.] hoc eſt ꝙ hanc replicationē nō probauit per teſtes,ſed ta-
men maritus ipſos reprobare intendebat,vt patet.j̃.eo.§.j.verſi. ꝙ
ſi prædicto.¶[Quo circa mandamus.] iij.pars. [Vel per confeſſio
nem.] in hoc iudicio factam,etenim ſuperior confeſſio,vel pro-
batio coram diœceſano facta ſibi non videt̃ obeſſe, quaſi in alio
judicio
judicio facta.ar.s̃.de off.ordi.dilectus.§.j. ad fi. & de teſti.veniens.
ii.§.j.[Legitimam]id eſt ſpontaneam. xxxj. q.ii. Lotharius. & in
iure factam.s̃.de cohabi.cle.& mu.c.fi.& coram ſuo iudice, quod
dic,vt legitur,& nota.s̃.de confeſ.c.fi.& ſic ſtatur confeſſioni mu-
3 lieris† quando agitur ad thori ſeparationem,vt hic,& s̃.de diuor.
ex literis.[Adulterij etiam]ver. [Ceſſante] non obſtante hoc qđ
dicebat,ꝙ ab eo ſpontanea receſſerat,nam eo ipſo,ꝙ redeuntem
non admiſit,ipsam ſpoliauit,vt notatur.s̃.eo.§.j.ſuper verbo, ſpō
tanea.[Quod ſi prædicto modo]ſcilicet per euidentiam,vel con-
feſſionem.s̃.eo.reſpon.i.ſed & multis alijs modis fit probatio,vt le
gitur,& nota.s̃.de reſti.ſpo.cum ad ſedem.§.quia.in prin.[Repro
bati]quod licet,vt patet.s̃.de proba licet cauſam.§.j.ver. fi. [Cum
matrimonij]ver.[In vtroque.]ſcilicet tam viro quam vxore,quia
non ad imparia iudicantur,vt legitur,& notatur. s̃. de diuor. gau-
demus.§.ſane.[Mutua compēſatione]ſicut adulterium cū adul-
terio,vt hic.& j̃.eo.c.j.§.vnico.ff.ſolu.ma. viro atque vxore. culpa
cum culpa.ff.de compenſ.ſi ambo.dolus cum dolo. ff.de dolo. ſi
duo.& ſic de alijs.vt patet.s̃.de exceptio.cum eccleſiaſticæ. 32. q.
vj.nihil iniquius.Ar.tamen contra.ff.de doli.exce.apud Celſum.
§.Marcellus.Sed hoc contra.no.& ſoluitur.s̃.de except.dilecti. in
4 fi.[Eum.]ſ.maritum.[Eam]ſcilicet mulierem.iuuatur†ergo mu
lier adultera multis modis.Primo replicatione adulterij a marito
commiſſi,vt hic.& 32.q.6.per totum.Secundo, ſi eam adulteran-
dam tradiderit s̃.de eo qui cog.con.vxo.ſuæ.diſcretionem. §.j. in
fi. Tertio,ſi violenter fuit oppreſſa.ff.e.tit.vim paſſa.Quarto,ſi fue-
rit reconciliata.s̃.eo.ſi vir ſciens.23.q.4.ſi illic.Quinto obſtat viro
proprium iuramentum.s̃.de iureiuran.quemadmodum. §. fina.
ver.ꝙ ſi expreſſe.& verſi.tutius ergo.Sexto excuſatur mulier,ſi vir
ipſam cognouit poſt adulterium commiſſum.vt no.j̃.eo.c.j. Se-
ptimo,ſi dolo caret , puta, quia ignoranter fuit ab alio cognita.
exemplum.34.q.2.in lectum Aliud.xv.q.j.inebriauerūt. Octauo
quia putabat maritum mortuum,& de licentia eccleſiæ alij nup
ſit.34.q. 2. cum per bellicam.ſecundum do.no.quod dic,vt legi-
tur,& notatur.s̃.de ſecundis nup.dominus.[Alioquin.]verſic.ſ.ſi
conſtiterit de adulterio mulieris,& non de adulterio viri.[Mulie-
ri.]&c.non obſtante eo,quod dicebat ſe ſpoliatam Præiudicat er
go exceptio fornicationis petitioni ſpoliationis , vt hic euidenter
probatur,quod dic,vt no.s̃.de diuo.ſignificaſti.§.fin. & probatur
ex hoc , quod ſequitur euidenter, ꝙ vir ob cauſam fornicationis
propria authoritate poteſt vxorem relinquere,& ſe abijcere.licet
aliqui contradicant,vt & no.s̃.eo.c.j.§.vnico.in prin.& de diuor.
porro.§.j.& de dona.inter virum & vxo.pletumque.

S V M M A R I V M.

1 *Inficiationi locus non eſt,quando eſt notorium facti.*
2 *Compenſatio fit de notorio adulterio,ad notorium.*
3 *Notorium adulterium quod dicatur.*
4 *Petitio,vbi nulla,nulla mora.*
5 *Ordinatus non debet in miniſterij noſtri vituperium mendicare.*
6 *Compenſatio criminum quomodo,& in quibus eſt facienda.*
7 *Vſurarius ab alio vſuras repetere non poteſt.*
8 *Adulter non eſt audiendus ſi accuſat mulierem ad thori ſeparationem.*
9 *Peccatum vnius,alterum a pęna non releuat.*

C A P. VII.

TVa fraternitas. [Denegante.] quod pōt
facere.32.q.j dixit Dñs.&
no.s̃.de diuor.porro. §. j. [Deprehenſæ] in quo caſu
teſtes neceſſarij non ſunt, niſi per quos deprehenſio
1 ꝓprobetur,quia nec† inficiationi locus eſt,cum ſit notorium fa-
cti,vt hic.& s̃.de cohabi.cle.& mu.c.fina.s̃. de accu euidentia.[Si
poſtmodum]ver.[Ipſe]qui vxorem in adulterio deprehenderat.
2 [Cum alia.]ſcilicet muliere.[Manifeſte.]i.notorie, vt ſic † de no-
3 torio adulterio ad notorium fiat ꝯpenſatio,vt j̃.§.j.& dr̃ †notoriū
ſi infra octo dies de ipſo poſſit fieri plena fides.extra do.no. de ex-
cep.pia.§.ſi quis igitur.lib.vj.& de ſen.exc.ſolet.§.in prima.eo. lib.
vel infra duos menſes,vt ſequitur in glo.vel in eadem inſtantia ,
vt patet.s̃.eo.c.proxi.A contrario ergo de dubio adulterio nō ad-
mitteretur compenſatio,ſic & de liquido debito ad liquidum ad
mittitur compenſatio,& dicitur liquidum , ſi infra duos menſes
probari poteſt,vt legitur,& notatur.s̃.depo.bona fides.§ fi. [Cogi
debeat]in hoc fuit dubitatio,an delictum ſuperueniens rei iudi-
catæ,vel exceptioni acquiſitæ de iure,vel de facto afferat p̃iudiciū,
& videtur,ꝙ ſic,vt patet ex eo, quod hic dicitur , & quod infra re
ſpondetur. Et ex hac decre.vr̃,ꝙ eo ipſo ꝙ alter coniugum forni-
catur,poteſt ei alius debitum denegare.quod verum eſt,ſi publice
fornicetur.Et ſi poſtmodum alter fornicetur publice,primus ex
delicto ſecundi amiſſam recuperat ſeruitutem , & ſic paria deli-
cta &c.vt j̃.ſequitur.& s̃.eod.cap.proxi.verſi pe.s̃.de diuor.ex lite-
ris.quod dic,vt ibi no.ſ̃m quoſdam. ſed idem credimus etiam ſi
occulte , ne ſibi paretur præiudicium . vt j̃. nota , Et ita ſolo fa-
cto adulterium priuat iure petendi debitum ipſo facto,& ſi ſen-
tentia lata non ſit,quia is,qui fidem ſeruauit, non tenetur alteri
4 reddere debitum,nam † vbi nulla petitio nulla mora ff. de verbo-
obl.ſi pupillus.Quod ſi debitum reddiderit, ſibi præiudicat,vt eā
poſtea accuſare non poſſit.xxxij q.j.c.j.iij.& iiij.ff.e.tit.ſi vxor.§.fi.
Niſi forſan ad mandatum eccleſiæ & diſtrictus per eam hoc fe-
cerit,tunc enim non videtur ꝙ ſibi præiudicet.ar.s̃.de reſti.ſpol.li-
teras.§.pe.quod dic,vt ibi notatur.& s̃.vt lite penden.laudabilem.
Super his tamen eſt diuerſitas,ſed tu dic,vt no in iuribus ſupradi-
ctis.& in Sū.de bigamis.§.j.quare bigamus.ſub.§.fi. verſi.nono.&
s̃.de conuer.coniu.c.fi.& j̃.de ſen. exc.inquiſitioni. §.j. ¶ Super.]
ij.pars.[Paria crimina]in quantitate & qualitate,vt patet in eo.qđ
no.s̃.eod.reſpon.j.ſuper verbo,manifeſte.s̃.de diuor. ſignificaſti.s̃.
de ap.an ſit deferendum.s̃.c.proxi.ver.pen.cum ſuis concor.ff.de
regu.iur.cum par. Quid ſi ordinatus ſine titulo petat titulum ab
ordinatore,nunquid poteſt ordinator excipere,& dicere , non es
audiendus,quia deliquiſti,quando feciſti,vel paſſus es te ſine titu
lo ordinari? Non cum effectu,quia talis exceptio per hanc replica
tionem tolli poteſt, vt dicat ordinatus,non poteſt de hoc contra
me excipere,quia & tu ordinando ſine titulo me, magis deliqui-
5 ſti.ar.hic cum ſuis concor.Vel quia non debet†ordinatus in mi-
niſterij noſtri vituperium mendicare.xciij.di.diaconi.s̃. de renū.
ad ſupplicationem. & ar.s̃.eod.ſignificaſti.§.j.verſi.j.Item quia ex
hoc iure nullo modo poteſt excipere ordinator,cū in ipſius odiū
ſit inductum.vt patet lxx.diſt.neminem.s̃.de præben.cum ſecun-
dum Apoſtolum. §.j. Quid ſi minor petat reſtitutionem in inte-
grum,excipitur contra ipſum,ꝙ doloſe probauit ſe maiorem, re
plicat minor circunuentus a te,hoc probaui quid erit? Reſponſ.
admittitur replicatio contra exceptionem.C.ſi minor ſe ma.di.l.
pe.ff.de min.minor.xxv.an.in Auth.de,non ali.re.ec.§.quia vero
6 Leonis.xij.q.ij.Vulteranæ.Hoc autem†quod hic dr̃ de cōpenſatio
ne criminum,intelligitur,vbi agitur,vel excipitur de criminibus
contra eandem rem commiſſis:hic enim contra fidem eiuſdem
thori committitur adulterium hinc & inde,nam ſi circa alia,ſe-
cus eſt.Agenti enim de crimine,puta furti,vel iniurię,vel homi-
cidij,non obſtat exceptio,ꝙ non ſit audiendus actor , vel etiam ,
ꝙ reus ſit abſoluendus,ſi ſic dicat,non es audiendus, quia tu ſimi
liter es fur,vel iniuriatus es alij,vel alium occidiſti.Niſi in caſibus
in quibus periura datur exceptio,ſicut ſecundum canones quan
do quis accuſatur de crimine,datur exceptio contra accuſantem
de quolibet crimine.3.q.4.conſanguineorum.& cap.nulli.& etiā
ſecundū leges admittitur exceptio quorundā criminū.ij.q.j.,phi-
bentur.Nec datur actori replicatio contra reum,vt patet.s̃.de ex-
ceptio.dilecti.nam cum hæ exceptiones non ſint ſpecialiter indu
ctæ in odium alicuius,ſed generaliter contra omnes,& de rigore
iuris ex certis cauſis introductæ ſint , non euitabit eas actor præ-
textu criminis,vt patet.ij.q.j.prohibentur.Idem eſt in criminibus.
obiectis teſtibus,vt a teſtimonio repellantur.s̃.de probatio. licet
.§.j.Sunt tamen quædam,quæ non ſunt crimina,ſi fiant,vel petan
tur tamen propter hoc ꝙ etiam petens alias conſimile crimē pę
titioni ſuę commiſit,vel fecit contra legem,ex qua petit ,a peti-
7 tione ſua repellitur, vt patet in vſurario†vſuras ab alio repetente.
j.de vſuris.quia fruſtra.vbi de hoc:nec admittitur replicatio,cum
petitio principalis manifeſtum errorem contineat,& peccatum
argumentū.s̃.de præſcriptionibus c.finali.ff.ſi quis omiſſ cauſa te
ſta.l j.§.toties. & l. quia autem.C.de inoffic. teſta.in arenam. Alij
dicunt,ꝙ tunc fruſtra inuocatur legis auxilium,quando quis cir
ca idem in legem commiſit.vt in prædictis iuribus, ſecus ſi circa
diuerſa:ſtulte enim diceretur filiumfamilias contra creditorem
non habere exceptionem Macedoniani , ex eo quòd in eandem
legem commiſit filiofamil.mutuado , & multa ſimilia exempla
reperiri poſſunt . Quod autem dictum eſt de vſuris, conſtitutum
eſt in odium vſurarum, eſſet enim de iure, ꝙ vnuſquisque poſſet
repetere vſuras a Ioanne non obſtante ꝙ recepit vſuras a Petro ,
nec obſtat.C.de inoff.teſtamen.in arenam.nam aliud eſt de pri-
uata perſona,quæ officium,quod approbauit,damnare non po-
teſt,quia primo debet eijcere trabē de oculo ſuo & c.3.q.7. §. tria.
in fine.& capitulo ſeq.& maxime in teſtatore,qui cauſam exhæ-
redationis in teſtamento tenetur exprimere, in Auth.vt cū de ap
pella.cogn.§.cauſas.collatio.8. Aliud in iudice,qui non niſi ſecū-
dum iuſtitiam iudicare debet,& exceptiones admittere , quæ de
iure admittendæ ſunt.s̃.de except.cum inter priorem. §.j. Si autē
ex vna parte ſit lata culpa,vel dolus,ex altera vero leuis culpa,lata
præponderat.ff.ſi mēſor.fal.mo.di.l.j.§.lata.& dolus.ff.ad l. Aqui.
item ſi obſtetrix.§.fi.& l. ſi procurator. Quinimmo ſi vnus ſit in
leui,alius in leuiſſima culpa,ſemper potior eſt,qui minus deliqt.
ff.de ver.ob.ſi ſeruum ſtipulatus §.ſequitur videre.Et ſemper quā
do de damno quæritur,& par vtriuſque cauſa eſt,potior eſt,qui tę
net,quam qui perſequitur,vt ibi.& ff ne quis eum qui in ius voc.
vi.exi.l.ij.& in turpi cauſa.ff.de condict.ob tur.cau.l.pen.[Vir hu-
iuſmodi]ver.[Fornicationis.]ab vxore commiſſæ,& hoc propter
adulteriū ſuperueniens a marito commiſſum,alias aūt per exce
ptionem fornicationis tollitur accuſatio matrimonii,quæ fit ad
ſeparationem thori,vt poteſt colligi in hoc c.& in proximo ſupę
riori.

riori.ſinautem in modum accuſationis directe proponatur,non
tollitur.3.q.xj.alias.3.q.ix.c.j.& 2.ſi.s̃.de ord.cog.cap.fina.Et nota.
ꝙ hæc exceptio adulterij,quæ proponitur contra accuſantem de
alio adulterio ad ſeparationem thori, eſt peremptoria, & poteſt
proponi ante litis conteſta.& poſt quod ex hoc & ſuperiori.c.ſa-
8 tis colligi poteſt.Videtur etiam,ꝙ ſit declinatoria iudicij, vt † ac-
cuſans ad thori ſeparationem audiendus nõ ſit,cum & ipſe adul
terium commiſerit argu.32.q.vj.capitu.j.& fi. Vbi vero agitur ad
pœnam infligendam,tunc agenti de adulterio non obſtat exce-
9 ptio alterius adulterij,ſicut nec lenocinij, quia † peccatum vnius
alterum a pœna non releuat.ff.eo.tit.l.j.§.ſi publico. & tunc etiã
nulla exceptio proponitur contra accuſantem poſt litis conteſt.
ff.eo.tit.l.ſi maritus.§.præſcriptiones.Illud etiam no.ꝙ hæc exce-
ptio competit contra agẽtem ad ſeparationem thori etiam poſt
pęnitentiam peractam.s̃.de diuor.gaudemus ad fi.ſed contra de-
nunciantem ad pœnitentiam non admitteretur.s̃. de iureiuran.
quemadmodum. in fi. ſecundum do.no. cuius eſt tota hæc glo.
& ſuperior,vt notatur.s̃.eod.c.proxi.Dixit etiam, ꝙ quandocun-
que reddat debitum maritus vxori adulteræ,vel ab ea exigat,non
præiudicat ſibi, niſi hoc faciat ſententia diuortij ad inſtantiam
eius lata,ſed tu dic,vt s̃.notatur.

¶De raptoribus,incendiarijs,& violatoribus
eccleſiarum. Rubri.

SVMMARIVM.

1 *Profugi,& uagabundi qui dicantur,& ubi ſunt puniendi ex delictis.*
2 *Delinquens extra unum territorium,ubi eſt puniendus.*
3 *Delictum graue ubi quis commiſit ibi eſt remittendus.*
4 *Epiſcopus ubicunque crimen committat non poteſt deponi,niſi a papa.*
5 *Ambroſius puniuit Imperatorem in ſua parochia delinquentem.*
6 *Parochia una dicitur tota diœceſis cum ciuitate reſpectu epiſcopi.*

CAP. PRIMVM.

1 DE illis autem. De loco ad locũ] profugi† ergo & va
bũdi ſunt.quare coguntur redire ad locu,vbi
deliquerunt.s̃.de foro compe.poſtulaſti.ſecũ
dum.d. n. Immo hoc regulare eſt ĩ quolibet
delinquente.vt j̃.notatur.[Et ibi.]ſcilicet vbi-
cunque veniunt. [Rapinas] reſpectu rerum
mobilium.[Deprædationes] reſpectu ſe mouentium,ſicut ſunt
animalia.[Peragunt] id eſt valde, ſiue violenter, ſiue frequenter
agunt,& ſic præpoſitio auget,quod dic,vt notatur.s̃.de conſuetu.
ca.3.reſpon.j.[Loci prælato] in quo & ſub quo deliquit, ab illo
enim excommunicari debet,vt ſequitur, quia ratione delicti fa-
ctus eſt de foro ſuo.C.vbi de crimine agi oportet.authen. qua in
prouincia.3.q.6 c.1.s̃.de fo.compe.c.fi.Dixerunt tamen quidam,
2 ꝙ † vbi aliquis crimen commiſit,poteſt conueniri,debet tamen
cauſa per iudicem,ſub quo habet domicilium terminari. arg.ff.
de custo. & exhib. re.de militibus. Quod non eſt verum.immo
terminatur per iudicem ſub quo deliquit. per illum tamen, ſub
quo habet domicilium,executioni mandatur, quod dic, vt legi-
tur,& notatur de fo.compe.poſtulaſti.niſi forſan iudex, ſub quo
deliquit,illi,ſub quo domicilium habet,deferre velit,ſicut dicitur
de metropolitano ꝙ poteſt abſoluere ſubditum ſuffraganei, niſi
ei deferre velit,vt j̃.de ſen.excom.per tuas.vel niſi crimẽ ſit leue,
de quo & cognoſcere poteſt is,ſub quo delinquens domiciliũ ha
bet,nec tunc habet neceſſe ipſum remittere ad iudicem,ſub quo
3 deliquit,ſed † vbi graue eſt omnino remittendus eſt,vt j̃.ſequitur,
& in Auth.vt nulli.iu.§.ſi quis vero comprehenſorum.coll.ix.&
ſecundum hoc intellige.ff.de custo.re.ſolent.ff.de re mili.deſerto
rem.in prin. Ab hac tamẽ generalitate excipitur quilibet epiſco-
4 pus,qui † vbicunque crimen committat, non poteſt deponi, niſi
a papa.3.q.vj.accuſatus.& capitu.multũ ſtupeo.& c.dudum. Sin-
autem tale crimen committat,quod non inducit depoſitionem
dixit Hugo, ꝙ poteſt iudicari a ſuo maiore,vel pari,puta epiſco-
pus ab archiepiſcopo, vel epiſcopo, in cuius parochia deliquit.
Quod ſi archiepiſcopus delinquat ĩ parochia proprij ſuffraganei,
a ab ipſo puniri poteſt,[a] ſicut Ambroſius † puniuit Imperatorẽ in
5 ſua parochia delinquentem.xcvj.diſt.duo ſunt.quod dic,vt plene
no.in Summa.de ſen.ex.§.quis valeat excommunicari.ver.quid
ergo ſi metropolitanus. & ſequentibus. [Excommunicentur]vt
ſic diſtringantur & cogantur reuerti ad eundem locum,& ſatisfa
cere.vt j̃.co.§.fi.¶[Nec ante.]ij.pars.& dic,nec,pro & non, & ſub-
audi ex quo diſtricti per excommunicationem ad eundem locũ
b reuerſi fuerunt,non ante.[Ex parochia]&c.i.dięceſi[b] ſi.s̃. de hæ-
reti.excommunicamus.j.§.adijcimus.s̃.de magiſtris.ca.ij.s̃.de pe-
cu.cle.c.ij.& xxvj.q.v.epiſco.s̃.de dona.apoſtolicæ.in prin. dicitur
6 ergo tota dięceſis ſimul cum ciuitate vna parochia † reſpectu epi,
cuius animæ eiuſdem epiſcopatus immediate ſubiectæ ſunt. vt
no.s̃.de off.archiepiſcopi.cap.3.§.confeſſiones. & quia ad ipſum
omnium eccleſiarum eiuſdem pertinet diſpoſitio, gubernatio,
& ordinatio generalis.x.q.j.regenda.& ca.decernimus. & per to-
tum.vnde & nomine eccleſiæ parochialis agit ipſa vacãte, quod
dic,vt legitur,& no.s̃.de ſuc.ab inteſta.ca.fi.[Illa.]i.in qua delique-
runt,melius tamen dixiſſem, a ſententia epiſcopi illius parochię
non exeant.i.non abſoluantur,eſt enim liber de facto exitus cor
poralis,ſed ſententia eſt in poteſtate epiſcopi, quam relaxare nõ
debet,niſi prius præcedat emenda,vt ſequitur.[Digne.]i.ſufficien
ter,& plene.vt j̃.eo.c.in fi.ad arbitrium illius,qui ſententiam tulit
cum notoria ſit offenſa.j̃.de verbo.ſign.ex parte.j.& c.cum olim.
¶[Quorum]3.pars.ſ.raptorum, ſiue pradonum ſic excommuni
catorum. [Proprio epiſcopo] ſub quo domicilium habent.[Ne
eos recipiat]immo ſententiam prædictam ſibi denuntiatam ap-
probet,denuntiet,ſeruet, & ſubditis diſtricte faciat obſeruari, ita
ꝙ nullo modo ad participationem admittantur.[Antequam il-
luc]&c.ad hoc.xi.q.3.curæ.s̃.de treuga.& pace.c.j.§.j.& ij. & iun-
ge hic quod ibi no.[Redeant]vt ibi dicentur,& ſatisfaciant,vt ſe-
quitur,& no.s̃.e.c.reſpon.j.

ADDITIONES.

a ¶Puniri poteſt.Adde hic plene do.Henri.Bo. in ij diſt.
b ¶Diœceſi.Adde hic per domi.Henri.Bo.an parochia pro diœceſi ſumatur in vl
ti.diſtin.

SVMMARIVM.

1 *Penitentia datur de peccatis de quibus peccator pęnitet.*
2 *Abſolui quis non poteſt,niſi de omnibus peccatis conteratur.*
3 *Humilitas requiritur in omni petente abſolutionem.*
4 *Abſolutio occulta parum prodeſſe videtur.*
5 *Eterna abſolutio ſola cordis contritione remittitur.*
6 *Indulgentia,& remiſſio prodeſt.*
7 *Sepultura eccleſiaſtica cui denegetur.*
8 *Sepultura quandoque alicui denegetur,cui non denegatur Euchariſtia, quod maius eſt.*]

CAP. II.

SVper eo vero & infra. Manifeſte] ſecus ſi non
eſſet manifeſta.j̃.eod.ex literis.ſecundum.d.no. [De-
prehenſus]ita ꝙ inficiationi locus non eſt.s̃.de coha.
cle.& mu.c.i.[Niſi prius]verſi.[Si poterit]alioqn inanis eſt actio,
vt no.s̃.de homi.ſicut dignum.§.eos inſuper.verſi.j.& de reſti.ſpo.
olim.ij.& impoſſibilium nulla eſt obligatio. ff.de regu. iuris. im-
poſſibilium.23.q.4.Nabugodono ſor.[Denegetur]ſed contra,quia
1 bene datur pœnitentia de peccatis his,de quibus peccator pęni-
tet,licet aliquod ſit,de quo non pęniteat.j̃. de pęnitentiis. ꝙ quæ-
dam.26 q.vi.cognouimus.Solutio, dicunt quidam,ꝙ hoc ſtatu-
tum eſt ad terrorem,vt de omnibus denegetur pęnitentia, niſi &
de iſto ſatisfaciat.Tu dicas, ꝙ denegatur quantum ad hoc deli-
ctum,quantum vero ad alia datur pœnitentia.i.conſilium, nec
2 † enim abſolui poteſt,niſi de omnibus conteratur,vt patet. 24.q.
ii.legatur,& de poe. di. 3. ſunt quidam. Licet autem talis pęniten-
tia,ſiue conſilium quantum ad vitam æternam conſequendam
fructuoſum non ſit, valet tamen ad minus ſupplicium toleran-
dum,vt in contra.& de pœn.di.3.§.fina.ſecũdum dominum no-
ſtrum. Puto, ꝙ in hoc caſu propter pertinaciam & deteſtationẽ
criminis & in morte & in vita de omnibus ſolennis pęnitentia
denegatur,vt hic,patet,& in eo,quod notatur.j̃.eo.§.fi.in aliis au-
tẽ generaliter obtinet quod.s̃.notatur. [¶Si vero] ſecunda pars.
[Humiliter]humilitas enim † requiritur in omni pęnitente.l. di.
3 in capite.& c.pęnitentes.[Si emendationem.]ver.14.q.6.ſi res.17.
q.4.ſi quis clericus.23.q.fi.ſi quis membrorum. & capitulo. peſſi-
mã.& de pęn.di.v.falſas.[¶Qui autem][tertia pars. [Obſtinata.]
quia multotiens oportunitatem & facultatem habuit reſtituen-
di,ac admonitus & etiam excommunicatus.vt s̃.eodem ca.i. ſa-
tisfacere cõtempſit.[Securitatem]& multo minus ſatisfactionẽ.
[Solennitas]verſiculo. [Pęnitentiæ]id eſt licet ſolenniter & pu-
blice abſolueretur, tamẽ denegabitur in opprobrium hæredum
hæc ſolennis reconciliatio.ſecundum. do. no.ſed occulte abſol-
4 uetur & tamen etiam occulta abſolutio † parum prodeſſe vide-
tur quantum ad pœnam purgatorii,ſiue temporalis, de qua ſeq-
5 tur † nam ęterna ſola cordis contritione remittitur de pęn. diſt.
i.in prin.xvi.q.vi.cognouimus.temporalis vero in exteriori ſatiſfa
ctione corporali,id eſt qua corpus affligitur,quę ſi ad plenum nõ
completur,in purgatorio ſuppletur.23. q. v. quid ergo & quoad
illam parum prodeſt hæc abſolutio, prodeſt tamen indulgentia
6 † atque remiſſio,vt legitur,& no.j̃.de pœniten.quod autem.[Cõ-
trito.]ſ. peccatori.i.illi,qui de peccato conteritur.[Viaticum]quod
nulli pœnitenti denegatur.j̃.de pœniten.quod in te.xxvi. q. vi.ſi
quis de corpore.l.diſt.pœnitentes.[Denegetur] nec abſolutio oc
culta,ſed ſolennis tantum,vt s̃.no.[Ita tamen]verſi.[Interſit] ſed
contra.s̃.de ſepulturis parochiano. j̃. eod.in literis.ſolutio. ibi lo-
quitur de occulto,& qui toties admonitus non fuit,nec ita obſti-
natus inuenitur,hic autem loquitur de publico.vt s̃.eo.c.in prin.
7 & qui obſtinatus fuit.s̃.eod.§.i. & is.Et ſic eſt hic vnus † caſus, in
quo

quo denegatur eccleſiaſtica ſepultura. alij no.s̃.de paroch.ex par
te n.¶[Quod ſi qui]4.pars. [Pęnitentias.]ſ. his qui nec in vita,
nec in morte pęnituerunt.vt s̃.e.reſpon.j.& reſpicit hoc quod di-
xit presbiterorum,quia ad ipſos ſpectat pęnitentias dare.j̃. de pę.
omnis.Poteſt etiam hoc intelligi de his,qui in vita obſtinati per
manſerunt,& in extremis contriti ſatisfacere nequeunt quantũ
ad ſolemnem reconciliationẽ,quæ talibus denegatur, licet occul
ta concedatur,vt no.s̃.e.§ proxi.& ideo dicit hic non pœnitẽtia,
ſed pęnitentias.ſ.etiam occultam primis & ſolemnem ſecundis.
[Aut ſepulturæ.]hoc in totum refertur ad illos,qui obſtinati fue
runt in vita,& in morte ſatisfacere nequeunt, quamuis conſtri-
ti ſint, & reſpicit hoc,quod præmiſit clericorum.vt patet.s̃.§.pro
xi.[Eleemoſinas]ſi.j̃. de vſuris.quia in omnibus.xvii.q.iiij.miror.
8 33.q.2.latorem.xc.di.c.j.& ii.Et eſt hic. ar. ꝙ † alicui quandoque
conceditur,quod maius eſt.ſ.Corpus Chriſti vt s̃.§.prox.& tamẽ
ſepultura,quod minus eſt denegatur.ſi.s̃.de torneamentis.c.j.vbi
de hoc[Seu hmõi] verſ. [Participes]No.ꝙ presbiteri dantes tali-
bus pęnitentias,& clerici,qui ipſorum ſepulturæ interſunt, vel ip
ſorum eleemoſinas recipiũt,æquiparantur illis,qui participãt in
rapina, vnde & eadem pęna infligitur his & illis, vt ſequitur.
[Irrecuperabiliter] quãtum ad ordinarium ſuum,qui ipſos ſuo
priuabit officio,ad quod nunquam reſtituentur abſque indulto.
ſe.app.ſpeciali.ſicut & alias.s̃.de hæreticis. excommunicamus. j.
§.ſane clerici.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati non ſunt ipſo iure qui depredantur mercatores,non nauigantes,ſed ſunt excommunicandi.*
2 *Piratę ab ore ſummi Pontificis ſolemniter excommunicantur ter in anno.*

CAP. III.

EXcommunicationi [Subdantur] credit.do. n.ꝙ
ſit canon ferendæ ſententiæ non iam latæ, ſed in fine
huius c.omnino probatur contrarium.[Honeſtis] ſi
enim eſſent piratæ,ſicut & iſti,paria delicta mutua compenſatio
ne tollerentur.vt s̃.ti.j.c.pen. §.fin.verſ.pe.& c.fi.§.vnico.qui vero
1 † Mercatores,ſeu peregrinos non nauigantes, ſed alias itinerãtes
deprædatur,non eſt excommunicatus ipſo iure,ſed excommuni
candus.24.q.3.ſi quis romipetas.& c.paternarũ.& legitur & not.
s̃.de treu.& pa.c.ij.[Nauigio]maris de illo enim puto,ꝙ hic intẽ-
dat.& vr̃.pars illius de iudæis. ita quorundam.Quare hoc autem
hoc ſpeciale ſit in piratis marinis. ſ. ꝙ excommunicati ſint ipſo
iure,ratio eſt ſpecialitatis,quia ibi nimis frequentatur hoc crimẽ
ideo exemplo multis craſſantibus opus fuit.ff.de pęnis aut facta.
de pęn.di.j.aut facta.¶[Illi etiã.]ij.pars. ſ. chriſtiani.[Naufragiũ.]
marinum.vt s̃.expoſui d̃ nauigio.[Quibus.]ſ.alijs chriſtianis. [Re
gulam fidei.]Math.xxij.ſ.Diliges proximum tuum ſicut te ipſũ.
de pęn.di.ij.charitas.& legis naturalis.qua dicitur.

Quod tibi vis fieri mihi fac,quod non tibi,noli.
Sic potes in terris viuere iure poli.

prima.di.humanum.l.di.ponderet.[Reddiderint]moniti infra ta
le tempus a iudice ſtatuendum.ar.in eo quod legi.& no.s̃. de offi.
dele.de cauſis.§.vnico.ff.de iure.deli.l.j.§.ait prætor. & ſic nõ ſunt
excõmunicati ipſo iure,niſi reperiantur contumaces.ſi. s̃. de im-
mu.eccl.aduerſus.ver.pe.[Subiacere] eſt ergo canon latæ ſenten-
tiæ.ar.j̃.de cri.fal.dura.§.j.ſed neceſſe eſt,ꝙ monitio præcedat, vt
in præced.gl.& tenentur. j̃. annum in quadruplum. C. de fur.in
eum.& ff.de incen.ru.nau.l.j. nam & furtum committunt. ff.de
acqui.re.do.qua ratione.§.fi.non ſolum autem priuatus a tali lu-
cro arcetur,quinimmo & fiſcus,qui nõ debet aliquid in calami-
tatem alterius vendicare.C.de naufra.l.j,li.xi.damnum tamẽ na
uis onuſtæ communiter eſt reſarciendum.ff.de incen. rui. nau.l.
ratis.ff.ad l.Ro.de iac.l.nauis onuſtæ.& l.qui leuandæ.& per totũ,
non tamen eſt excommunicatus raptor iſte,ſi hanc pœnam nõ
ſoluit, ſed ſi ablata non reddat infra tempus ſtatutum a iudice,
vt in præceden.glo.No.etiam ꝙ † piratæ excommunicantur ſo-
lenniter ab ore ſummi Pontificis ter in anno.

SVMMARIVM.

1 *Iudici licet vnam pœnam in aliam commutare,quando ſcandalum non imminet & nu.3.*
2 *Eccleſia habet poteſtatem imponendi pœnam flagellorum.*
4 *Cauſa criminalis,quæ clericis poteſt delegari.*

CAP. IIII.

IN archiepiſcopatu. [Abuti]pp quod vitium venit ĩ dif
fidentiæ filios ira Dei,j̃.de exceſ.præla.clerici. nec enĩ
ſic Deus fecit homines, vt ſe illo abuterentur modo.
32.q.7.flagitia.ſi.l vi.diſt.ſi gẽs Anglorum.[Occidere.]ſpecialiter
in die paraſceues,& multa alia nephanda cõmittunt.s̃. de iudæis.
& ſi iudæos.¶[Cum autem.] ij.pars [Commiſerit]intelligunt qui
dam generaliter cum vniuerſitate locorum,qui a Rege tenẽtur.
ar.in eo quod le.& no.s̃.de iure.patro.ex literis.nec enim officia-
les ſpeciales Regis in talibus eſſe debent,vt patet.s̃.ne cler.vel mo.
ſed nec procurationes,& ca.clericis.& ca.ſententiam. Vel dic ex
ſpeciali cõceſſione, omnibus tamen prælatis generaliter conceſ
ſa,vt ſatis innuit.j̃.eodem. §.j. Et poteſt fieri etiam de vna cauſa,
dum tamen pœnam grauem ſanguinis non expoſcat,vt j.proba
tur,& 23.q.8.ſepe.nam & ab alio ſeculari iudice poſſunt laico prę
ter vltimum ſupplicium & membri abſciſionem omnia alia de
mandari, in Auth.de colla.§.prohibemus ad hoc, & in prouin
ciis,colla.ix.[Conſultationi tuę]verſic.ſ. ſpirituali.& j̃.diœceſim
tuam. In iuriſdictione tua.]ex commiſſione Regis tibi facta, &
hoc idem innuitur.j̃.eo.c.in fi.nam ſi haberet temporalem iuriſ
dictionem, hoc poſſet facere iure ſuo,ſed & ad hoc faciendum
poſſet compellere temporalem poteſtatem.per cen.ec. quod dic
vt legitur,& notatur.s̃.de iudæis.poſtulaſti.[Pecuniaria]commu
tando pœnam ſtatutam,quæ eſt capitale.ff.de ſicar.l.3.§.fin.C.de
adulr.cum vir.C.de rap.vir.l.vnica.in Authen.vt non luxu. con-
tra na.reſpon.j.& §,j.col.vj,licet † enim iudici ex cauſa vnam pœ
nam in alteram commutare,quando ſcandalum non imminet,
& vbi procedit ex officio.ff.de his qui nota.infa,quid ergo §.pœ-
na grauior,C.qui.ex ca.infa.& irro.& ſi ſæuerior. Secus quando
cauſa non ſubeſt,vel vbi ab alio accuſatur,quia tũc nec mollior,
nec durior infligi debet.vt C.ne ſanctum baptiſma reite.l. 3. in fi.
C.de vi pu.ſeruos qui.in fi.& patet in eo,quod notatur.j̃. eod. §.j.
in prin.quamuis plerumque de facto contrarium fiat,vt patet in
eo,quod notatur.j̃.de homicidio.ad audientiam. ad fi. [Mulcta-
re]ſubaudi,ſi habeant vnde ſuum.[Et]ſubaudi,[ſi non habent vn
de ſuum. Vel expone,& pro aut.ff.de verb.ſig.ſæpe.Vel dic,ꝙ vtra-
que pœna infligi poteſt.ſ.pecuniaria & corporalis flagellorum,
& hoc eſt,quod notat mens iſtorum verborum.[Et etiam flagel
lis.]q.d.nedum in hoc caſu mulctare poterit delinquentem, ſed
etiã & flagellis afficere.ſic.j̃.de maledi.c.ij.§. j. quod puto verius,
& dicitur hoc ad ſupplementum pœnæ capitalis, argu.in eo quod
2 legitur,& notatur.s̃.de cal.c.j.ad fi.[Flagellis]No. † eccleſiam ha-
bere poteſtatem imponendi flagellorum pœnam,vt hic,& s̃. de
cal.c.j.14.q.6.ſi res.12.q.2.fraternitas.s̃.depoſiti.ca.j.§.nam & iudi
cibus.cum ſuis concordantijs.Et carceris.s̃.de hæreticis.c. pen.§.
pen.quod dic,vt plene notatur extra dominum noſtrum. de ho-
mici.pro humani.§.fina.verſi.ſitque.cum ſuis concordantijs.lib.
vj.[In vindictam ſanguinis]crudelem,vel grauem,vt innuit. j̃. §.
j.& probatur.j̃.de cle.percuſſ.c.ij.licet ſit.ar.cõtra.23.q. fi.peſſimã
in fi.ſed illud ſoluitur in eo,quod notatur.s̃.ne cle.vel.mona.cle-
3 ricis nam leuis conceſſa eſt,vt j̃.de crimi.fal.ca.3.ad fi. ¶Si vero]
3.pars.[Grauis.[puta, quia ſcandalum generat, vel delinquentes
ad pęnam legis criminaliter accuſantur in quo quidem caſu pę
na legis temperari non debet,vt no.s̃.verſicul.proxi.ſuper verbo,
pecuniaria.alias ſemper regularis eſt pęna dictorum exceſſuum
capitalis,vt ibi notatur.]Detruncationem]ſi.xxiij.q.fi. his a quibus.
& c.ſeq.s̃.de cle.pug.in duel.c.j.in fine.[Vindictam.]& examina-
tionem,vt in prædictis iuribus.& s̃.ne cle. vel mona.ſententiam.
ſic enim a delegato ad delegantem recurrendum eſt, vbi delega-
tus non poteſt expedire id,de quo agitur,vt patet in eo,quod legi
tur,& notatur.s̃.de accuſ.qualiter.j.s̃.de re.iudicata.c. fi. Et ex hoc
4 habes,ꝙ loquitur † hic de ſpeciali delegatione,vt notatur.s̃.reſpõ
ſo.j.& vbi prælatus habet iuriſdictionem temporalem, licet hoc
inſolidum alicui laico ſecundum canones delegare.xxiij.q.iiij.il
lud.ſecundum leges vero antiquas non licet hoc,niſi quãdo pro-
ficiſcitur.ff.de officio procon.ſolent. ff.de officio eius cui mand.
eſt iuriſd.l.j.ſed hodie poſſunt omnes committi præter vltimum
ſupplicium,vt notatur. s̃.eo.§.j.ſuper verbo,commiſerit.[Poteſta
ti.]ad quam recurſus habetur quandoque, ne in electione ſum-
mi Pontificis violentia inferatur,aliter autem nõ debet ſe intro-
mittere,niſi per eccleſiam inuitatus.lxiii.di.Adrianus.ad fi.quod
dic,vt plene no.s̃.de elec.licet,& accedit.s̃.de homici.poſtulaſti.&
de offic.ordi.cap.i..

SVMMARIVM.

1 *Hæres an teneatur de delicto defuncti.*
2 *Hæres dummodo inuentarium faciat,non tenetur vltra vires hæreditatis.*

CAP. V.

IN literis. [Criminibus.]puta homicidio, per-
iurio,& aliis varijs.s̃.de tempo. or. c.
fi.[Eccleſiarum incendium.]vnde erat excommuni-
catus ipſo iure, quod dic, vt legitur,& no.j̃.de ſenten.
excommunica.conqueſti.[Inſtigante.]ſi.xvii.q.iiii.ſi quis ſuadẽ-
te.¶[Tandem.]ii. pars.[Capellani ſui.] ab extraneo nempe non
poſſet ſolui ſine licẽtia proprii,vel ligari,j̃.de pœnitentiis,omnis.
§.i.vel ĩ neceſſitate.vt ſequitur,ſed nec a minori presbitero,quod
dic,vt legitur,& no.j̃.de ſen,excommunica.cum deſideres. & c.a
nobis.ii.[Anathematis.]cuiuſcunque,quod licet in extrema ne-
ceſſitate.xvii,q.iiii.ſi quis ſuadente.xxvi.q.vi.presbiter inconſulto.
ii.de cõſecra.di.iiii.ſanctum eſt.quod dic,vt plene notaui.s̃. de of
fic.ordi.paſtoralis.§.præterea.verſicu.ad quod dicimus. alias autẽ
incendiarius eccleſiarum,ex quo denunciatus eſſet,citra authori
tatem ſedis apoſtolicæ abſolui non poſſet,vt legitur,& nota. j̃.de
ſent.excommunica.tua nos.&.c.conqueſti.[Sed moriens.] verſi.
[Nequiuit.]ii.s̃.de ſepul.parochiano. Sed contra.s̃.eo. ſuper eod.
Sol.

Solu.ibi loquitur de notorio, hic de occulto, vt ibi no. Vel quod
melius eſt. ibi loquitur de illo, qui admonitus fuit ſæpe & ſæpius,
& licet potuiſſet ſatiſfacere, ſemper tamen in pertinacia ſua vſque
ad mortem perſeuerauit, vt in eo.c.§.qui autem. Hic vero loqui-
tur de eo, qui non fuit ita diligenter monitus, vel qui nunquam
inuita ſatisfacere potuit, vel ſi potuit, non ad plenum, vt innuitur.
& no.ĩ.eo.c.ad finem.ibi, iuxta facultates ſuas &c.¶[Quapropter]
3.pars.[Se habet.] ſcilicet ꝙ ſic fuerit abſolutus, & idem eſſet, ſi
fuiſſet præuentus, dummodo certa ſigna pœnitentiæ apparerent,
quod dic, vt legitur, & no.ĩ.de ſenten.excommunica.a nobis.ij.
1 [Et hęredes eius.]ver.ſic.ſecundum canones† tenetur hæres ex de
licto defuncti, etiam ſi cum ipſo lis non fuerit conteſtata, quod
dic, vt no.ſ.de ſepultu.c.fi.[Quibus.] ſi reperiantur, & ſcitur qui
ſint, alioquin pauperibus erogetur, vt ĩ.de vſur.cum tu.§.j.qđ dic,
vt no.ſ.de homici.ſicut dignum.§ eos inſuper. [Contra iuſtitiã.]
nam ſi fuiſſet iuſtum bellum, ex parte mortui non tenerentur hę
redes, quod dic, vt plene no.ſ.de iureiuran.ſicut & ĩ. [Iuxta facul-
tates.]ſ.defuncti.nam vltra vires hæreditatis† non tenentur hære-
des, dummodo inuentarium fecerint.C.de iure delibe.ſancimus.
§.ſinautem dubius eſt.& ſequen.& innuitur hic, ꝙ defunctus pau-
per erat, & ꝙ non potuit ſatisfacere ſaltem ad plenum in vita ſua
vt & no ſ.eo.§.i.in fi.[Condigne.]i.plene.ſ.eod.c.j.in fi.[A pecca
to.]i.a pœna temporali ex peccato proueniente, nam ab æterna
liberari non poſſet, niſi in hoc ſeculo contritus fuiſſet, & ſic non
obſtat.xxv.di.qualis.quod dic, vt nota.ſ.eodem ſuper eo.§.qui au
tem verſicu.j.

SVMMARIVM.

1 *Raptus committitur in ſponſa propria.*
2 *Rapta ſi contrahit cum raptore ſine conſenſu parentum, quod ius amittat.*
3 *Rapta ſi conſenſum ſuum præbuit ceſſat crimen raptus,*
4 *Confeſſio coniugum quando poteſt matrimonio carnali, & quando ſpirituali præiudicare & nu.6*
5 *Tutior ſemita in dubio eſt eligenda.*

CAP. VI.

Cum cauſam. Caſus iſte & intellectus hu-
ius literæ conſueuit difficilis
reputari, & multi circa hanc errauerunt, quibus veri-
tas patuiſſet, ſi recurſum ad integram habuiſſent.lo-
co ergo caſus apponimus id, quod in deciſione continetur in in
tegra.extra vbi ſic legitur.cum cauſam, quæ inter. A militem la-
torem præſentium, & vxorem eius vertitur, tuæ commiſerimus
experientię terminandam. Et miles repetens mulierem legitime
ſibi nupſiſſe per probationes canonicas ſe conſtanter aſſeruit pro
baturum. Fęmina quoque propoſuit, ꝙ dominorum & parentũ
ſuorũ ſuggeſtione alteri viro tradita ab illo militis amore diuer-
tit, qui a parentibus prius rapuit eam, illa tamen volente, vt dici-
tur, & poſtmodum, priuſquam eam cognoſceret, deſponſauit, de
mum incluſa eſt in monaſterio monalium, vbi etiam detinetur:
vnde quoniam ſuper his prudentia tua ſedem apoſtolicam duxit
conſulendam, ſignificatione tibi præſentium reſpondemus, ꝙ cũ
ibi raptus &c. vt hic ſequitur ĩ litera.[Militem.]ex parte vna agẽ-
tem contra mulierem & ipſam in vxorem petentem. [Et vxorẽ
eius.] ſicut dicitur ex altera.i.quam in vxorem ſuam petebat, vt
in præmiſſa interlineari, ſed ipſa eius conſortium declinabat. vt
1 ĩ.eo.c.ver.penul.[Dicatur admitti.]ſecundum.ll.etiam † in ſpon
ſa propria raptus committitur.C.de rap.vir.l.vnica.§.nec ſit facul
2 tas.† Nec poteſt mulier contrahere cum raptore, vt ibi, alioquin,
ſi ſine conſenſu parentum hoc fecerit, in hæreditatem raptoris
nullo modo ſuccedit.immo ius, quod alias haberet, deuoluitur
ad parentes, vt in Auth.de mulieri.quæ raptoribus nubunt.col.ix.
& idem eſt ſecundum canones antiquos, vt no.ĩ.eo ca. j. Verum
3 ſecundum nouos, ſiue ab initio, ſiue ex poſt facto† is, qui mulie-
rem rapuit, conſenſum ipſius habuit, ceſſat crimen raptus, vt pa
tet hic.& 36.q.j.§.j.& c.lex illa.& q.ij.tria.& ĩ.eo.cap.i.per quos di
ctæ leges corriguntur.ſecundum omnes. Tamẽ quo ad hæredita
tem poſſet fieri eadem obiectio, & reſponſio in hoc caſu, quæ fit
in alio.ſ.de ſecun.nup.c.penul & fi.[Cum habuerit.]ſicut dicitur
cum tamen de hoc non conſtiterit, quia nec adhuc eſt probatũ,
vt patet.ſ.in deciſione.[Deſpõſauerit]&c. ſicut & hic dicitur, ſed
adhuc non eſt probatum hic ſaluo, ꝙ mulier confeſſa eſt ſe a vi-
ro, cui a parentibus tradita fuerat, amore iſtius militis diuertiſſe.
vt ſ.in deciſione.[Reclamarẽt.]talis reclamatio nõ impedit ma-
trimonium: quia ſecundum canones ſolus conſenſus contrahẽ-
tium exigitur, & ſpectatur.27.q.ij.ſufficiat.ſ.de ſpon.cum locum.
[Rapuiſſe.]& ſecundario de monaſterio, vt ĩ.eod.c.ver.penul. ſed
& ſi de prędictis ꝯſtiterit, locum huiuſmodi raptus obiectio non
habebit, vt patet ĩ eo quod.ſ.no.¶Præterea.]ij.pars.[Perfectum.]
ꝙ matrimonium proponitur hic carnis copulam præceſſiſſe, &
etiam religionis ingreſſum, vt patet.ſ.in deciſione.[Teſte apoſto-
lo.]j.Chorin.vij.a.[Sed maritus.]ſic.ſ.de conuer. coniu. quidam
intrauit.[Si præceſſiſſe matrimonium]ſubaudi tu carnis copulã
& ipſam ſecutam fuiſſe, ſicut proponitur.ſ. in deciſione.] Vel ex
probationibus.]prout aſſeruit ſe poſſe probare, ſicut in deciſione,
vel exponi poteſt, vel, pro & ff.de verbo.ſignifi.ſæpe. vel ſubaudi, ſi
in probatione deficiat vir.[Saltem ex mulieris.]ſubaudi, quæ oĩ-
no renuit cum iſto milite habitare, vt innuit.ſ.eo.ca. in prin. &
4 ĩ.e.ver.non ergo.[Confeſſione.] Hic no.ꝙ vbi alter † coniugum
confitetur contra matrimonium carnale, ſiue ſpirituale, religio-
nis vinculum, aut cõſtat, ꝙ omnino tendit ad ſeparationem ma-
trimonij, contra quod confitetur & ſic nõ ſtatur confeſſioni ſuę
vt ſ.de eo qui cogno.conſangui.vxo.ſuæ.ſuper eo. aut conſtat, ꝙ
nullo modo vellet ſeparari matrimonium, contra quod confite-
tur, & ſic ſtatur confeſſioni ſuæ, vt hic.& ſ.de deſponſa. impuber.
atteſtationes.vbi de hoc, & eſt ratio in vtroque caſu, quia cuilibet
creditur contra ſe, & non pro ſe.i.ſi confiteatur contra id, quod
intendit, & non pro.14.q.ij.§.j.ff.de interro.actio.de ætate.§.j.& ar
gu.optimum in eo quod legitur, & no.ſ.de conuer.coniu. ex par
te.ij.reſpon.j.in fi.& §, fi.aut dubitatur.& tũc ſi fama, & alia admi
nicula ſufficientia confeſſionem adiuuant, ei ſtatur. xxxv. q. vj. ſi
duo.ſ.de pręſump.3.alias autem ſi hæc deficiunt, & ſi ſimpliciter
dubium ſit, videtur pro matrimonio carnali etiam contra ſpiri-
tuale religionis vinculum iudicandum, vt hic, & argu.expreſſum
in eo, quod legitur, & nota.ſ.de conuer.coniug.ea parte ij.§.j. ſal-
tem iuramento delato.vnde dixit.d.n. ꝙ † aliud eſt in matrimo-
nio contractum cum homine, vbi non ſtatur confeſſioni, aliud
in matrimonio contracto cum Deo, vbi ſtatur, nulli enim ſit ibi
præiudicium, niſi confitenti, de quo non eſt credendum, ꝙ ſit im
memor ſuæ ſalutis, igitur ſtandum eſt delationi iuramenti, vt pa
tet.j.q.7. ſancimus.& in eo, quod legitur, & nota.ſ.de iureiuran.c.
fi.& c.mulieri.& eſt multiplex ratio. Prima, quia ſic ſcriptum eſt
ſ.de re iudi.c.fi.reſpon.j.verſic.niſi & in cauſa. Secunda, quia quo-
dam reſpectu vinculum ipſius fortius eſt licet hoc ſimpliciter nõ
ſit verum, vt patet in eo, quod legitur, & nota.ſ.de tranſla.epiſco.
inter corporalia.reſpon.j. Tertia, quia in ea verſatur vtilitas rei pu-
blicæ.in qua includitur vtilitas rei priuatæ.vt patet in eo, quod le
giiur, & no.ff. ſolu.matrimo.l.j.ſ.de frigi.ca.fi.in vinculo vero reli
gionis vtilitas rei priuatæ tantum, cui eſt publica præferenda.ſ.de
regular.licet.§ illa ſemper regulari.ſ.de renuntia.niſi cum pridẽ.
§.nec putes. Quid ergo ſi factus eſſet epiſcopus is, qui petitur ĩ ma
ritum? Tunc videretur in dubio contra mulierem iudicandum
eſſe, vt in eiſdem iuribus. Quarta, quia melius eſt ambos ſic expe-
dire, quam ipſos, vel ſaltem alterum remanere aliter impeditos.
argu.ſ.de reſti.ſpol.literas.§.præterea.in fi. Quinta, quia in dubio
5 ſemita eſt tutior eligenda.ſ.de ſponſa.iuuenis.ſ.de homici.ad au-
dientiam.§.quia vero. Alij vero contra ſentiunt dicentes, ꝙ in du
bio pro ſpirituali religionis vinculo iudicarent, quibus ſatis euidẽ
ter hæc litera contradicit, & quod no.in Summa de conuer.con
iu.§.& vtrum.ver.quid ſi maritus.& ſequẽtibus.& in Summa de
eo qui cogno.conſan.vxo.ſuæ.§.& quid iuris.ver.illud notandũ.
& ſequentibus ibi.ſed quod ſupra no.iunge ibi. Vbi vero non cõ-
tra matrimonium, ſed contra mutuam ſeruitutem alter eorum
confitetur, ſtatur confeſſioni, vt legitur, & no.ſ.de diuor.ex literis.
& ſ.ti.j.intelleximus.§.pen.reſpon.j.poſtmodum. id eſt poſt ma-
trimonium conſummatum.[Sine aſſenſu viri].ſ.de regular. ve-
niens.[Aut aliter.]puta ĩ domo propria.33.q.v.ꝙ Deo.quod dic,
vt no.ſ.de conuerſi.coniu.ex parte.ii.§.fi.[Profiteri.)]i. promitte-
re.[Non ergo]verſi.[Poſt matrimonium conſummatum.]ſi de
prædictis fides fiat, ſicut præmiſſum eſt. [Rapta.]i.a marito ſecun
dario, primo enim rapta fuit de domo parentum.vt ſ.eo.i. reſpõ.
in fi.ſecundario vero de monaſterio, vt dicitur hic, ſed poſtea ite-
rum ad monaſterium eſt reuerſa, vbi nunc etiam detinetur. vt ſ.
6 in deciſa parte.intelligas† ſi uolens, & non inuita, vel licet inuita
eſſet, tamen in dubio ſtatur confeſſioni[a] vltimæ, alias ſuæ, vt ſ.no
[Declinare.]Hic innuitur, ꝙ matrimonium carnale diſplicebat
mulieri, & ideo ipſius confeſſioni omnino ſtatur, vt ſ.nota. [Ma-
xime]ver.bene dicit maxime, nam & idem eſſet, & ſi conſenſiſ-
ſet ſecũdum diſtinctionem traditam.ſ.de conuerſi.coniuga.qui-
dam intrauit.& c.cum ſis prædi[t]us.& c.vxoratus. [Profiteretur.]
Hoc ideo dicit, quia & ante profeſſionem, quamuis maritus con-
ſenſiſſet, poſſet exire, & habitare cum eo, vt patet in eo, quod legi-
tur, & no.ſ.de regular.ſtatuimus.ſupra de conuerſi.coniug.ex pu-
blico. Vel hoc intelligitur de profeſſione non in monaſterio, ſed
in domo facta, vt ſupra nota.uerſi.proxi.ſuper uerbo.uel aliter. &
ſuper verbo.profiteri.

ADDITIO.

a ¶Confeſſioni. Adde an ſit ſtandum confeſſioni coniugum pro vel contra matri-
monium Do.Hen.Bo.ſupra de eo qui cog.conſan.vxo.ſuæ ſuper eo.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium raptæ cum raptore ſecundum leges & canones prohibebatur hodie ſecus.*

CAP. VII.

Accedens. [Rapta,] inuita etiam & renitens
in ipſo raptu, quamuis poſtea cõ-
ſenſerit, ut ſequitur.[Cum raptore.] ſecundum leges
1 † & antiquos canones tale matrimonium prohibe-
batur.xxxvi.q.ii.de puellis.& c.ſi autem.& c.placuii.C.de rap.vir.
l.vnica. ſed hodie illa iura corriguntur, & ſimilia, per id, quod hic
dicitur.& 36.q.ij.denique & c.tria.& ſ.cap.proxi.reſpon.j.vt & ibi
no.[In cõſenſum.]expreſſum, vel tacitum.ſ. de ſpon. ad id quod
ſ.de deſpon.impube.de illis.ſ.qui ma.accu.poſ.inſuper. quaſi pro
xima cauſa turpitudinis ſublata.C.quod me.cau.l.ij.ff. de condic.
ob tur.cau.ſi ob turpem, [Legitimę.]quo ad ætatem.ſ. de ſponſ.
tuæ.& ꝙ nullum alias ſit impedimentum canonicum inter ip-
ſos.ſ.de clandeſti, deſpon.cum inhibitio.

¶De furtis. Rubri.

SVMARIVM.

1 *Furtum qui facit liberi hominis incidit in pœnã l.flauię de plagiarijs, & quid in furante ſeruum*

CAP. PRIMVM.

Qui furatur. Exo.xxj.b.[Hominem] li
1 berum † vnde incidit ĩ pœ
nam.l.fauiæ de plagiarijs, ſed qui furatur ſer-
uum hac pęna nõ tenetur, cuius tamen legis
fauiæ pęna antiqua pecuniaria in deſuetudi-
nem abijt, nam hodie talis pro modo delicti
coercetur, & plerumque in metallum damna
tur, vt ff.ad legem Fau.de pla.lege fauia.& l.penul.reſpon.j.& §. le-
ge fauia.& l.fi. Verum ſecundum canones alia pœna imponitur,
vt patet.ſ.ti.j.in archiepiſcopatu.& 33.q. 2.inter hæc.

SVMMARIVM.

1 *Fures deponendi ſunt.*
2 *Fures quandoque impune occiduntur.*
3 *Fure occiſo in actu furandi non eſt pro eo orandum.*
4 *Layco, in neceſſitate poteſt quis confiteri peccata ſua in ſignũ pœnitentiæ.*
5 *Abſolutionem a nemine poſſumus accipere, præter a ſacerdote canonice, ordinato & proprio, non alieno abſque licentia.*

CAP. II.

1 Fures. †Qui deponendi ſunt.vt ĩ.de pœnis. tuæ.
2 & quandoque occiduntur† impune ſecũ-
dum quod legitur, & no.ſ.de homici.c.3.[Occidun
tur.] ſine pœnitentia & ſignis ipſius, alias contra, vt
3 in ſequenti.§.[Orandum.]quod & † ſeruãdũ eſt de quolibet, quẽ
conſtat in mortali peccato ſine penitentia vita finiſſe.vt no.ĩ. eo.
quia in omnibus.§.j.ver.nec ſepulturam.probatur.23.q.v.placuit
vnde nec talis ad ſepulturam admittitur chriſtianam, quod dic,
vt nota.ſ.de ſepultu.ex parte.in fi.¶Sed ſi comprehenſi.]ij. pars.
[Aut vulnerati.]ipſis fures, ſiue latrones, & non occiſi.vt ſ.reſpõ.
4 j.[Vel diacono.]in neceſſitate† & etiam laico, ſi alius non habe-
tur.de conſecra.diſtin.4. ſanctum.de pœniten.di.j.quem pęnitet.
ver.fi.& diſt.v.c.j.circa prin.& diſt.vj.c.j.ſecundum B.Sed iſte in-
5 tellectus erroneus eſt: quia nullus poteſt abſoluere a peccato† niſi
is, qui claues habet.i.ſacerdos canonice ordinatus, ſed nec ſacer-
dos alienus ſine licentia.ĩ.de pęniten.omnis.reſpon.j.§.ſi quis au
tem. Nec miſſam celebrare, ſiue corpus Chriſti conficere. ſ. de
Summa Trini.c.j.§.vna eſt. Quod ergo hic dicitur de diacono in
gl.de laico intelligas, vt per hoc de contritione & fide catholica
euidens ſignum appareat, & ſic poſt mortem per eccleſiam abſol
uatur.ĩ.de ſenten.excommunica.a nobis.ij.quod dic, vt plene no.
ſ.de offic.ordi.paſtoralis.§.præterea.ver.ad quod dicimus. [Com
munionem.].euchariſtiam.l.diſt. pœnitentes. & ſepulturam ex
quo confeſſi ſunt.13.q.fi.c.fi.

SVMMARIVM.

1 *Neceſſitatis tempore oĩa ſunt communia.*
2 *Fur excuſatur a furto propter nimiam paupertatem.*
3 *Mulier a fornicatione non excuſatur prætextu neceſſitatis.*
5 *Omnia ad ſeruitium hominis facta ſunt.*
4 *Homo factus eſt ad ſimilitudinem & imaginem Dei.*
6 *Facies hominis non eſt maculanda.*
7 *Anima damnatur per actum carnale non permiſſum.*
8 *Fornicationem nemo committit abſque voluntate.*
9 *Mulier improba non defendit ſe, ſed potius impugnatur.*
10 *Pœnitentia plerunque imponitur vbi nullum eſt peccatum.*

CAP. III.

Si quis. [Neceſſitatem.] aliquam ſed modicam,
nam ſi grauis eſſet, ita ꝙ mortis periculũ
immineret, nullo modo peccaret, nec eſſet aliqua pę
nitentia imponenda.argu.de conſecra.diſt.v.diſcipu
1 los.quia† tempore tantæ neceſſitatis omnia ſunt communia. ar-
gu.lxxxvj.diſt.non ſatis.& c.paſce.de conſecra.diſt.j.ſicut.ſ.de ob-
ſer.ieiu.conſilium.§.fi.verſi.fina.xlij.diſt.§.j.& c.j.& xlvij.diſt.ſicut
hi.12.q.j.c.j.23.q.7.ſicut hi.12.q.j.c.j.23.q.vij.ꝙ autem.debet enim
& poteſt credere hoc dominum permiſſurum, & ſic omnino ex
cuſatur a furto.Inſti.de ob.quæ ex malefi.naſ.§. placuit. Conſue-
2 uit autem quæri, quæ ſit ratio, ꝙ † homo excuſatur a furto pro-
pter nimiam paupertatem & neceſſitatem, vt dictum eſt. Sed
3 † mulier non excuſatur a fornicatione, vt ff.de ri.nup.palam.§.nõ
eſt? Reſpon. de iure naturali & etiam de iure ciuili tpe neceſſita-
a tis omnia ſunt communia,[a] vt dictum eſt.& probatur.Inſti.de re
4 rum di.§.j.& ij, & † omnia ad ſeruitium hominis facta ſunt.ff. de
vſur.in pecudum.vnde potius videtur is, qui neceſſitatem famis
patitur, vti iure ſuo, quam furti conſilium inire.argu.ff.pro ſocio
merito.& in prædictis iuribus.ab hac vero communione excipi-
tur mulier, quæ quantum ad actum carnalem non eſt commu-
nicanda, quia nõ eſt virorum, ſed debet eſſe vna vnius, ſ.de diuor.
gaudemus.33.q.v.hæc Imago.Ideo mulier, quæcũque dicatur in-
ſtare neceſſitas, a nullo põt cognoſci carnaliter ſine peccato mor
5 tali, niſi a viro ſuo† Factus eſt etiã homo ad ſeruitium & imagi-
nem Dei, vt in prædicto.c.hæc imago.vnde nec in fructu venit,
vt Inſti.de rerum di.§.in pecudum. vnde & attendenda eſt in eo
reuerentia diuinæ pulchritudinis. C. de pęnis.ſi quis in metallũ.
ĩ fi.propter quod† nec facies ipſius hominis etiam corporalis eſt
6 aliquatenus maculanda, vt ibi, multo minus ſpiritualis, per quã
ipſe Deus recedit ab homine, per quam & ſi etiam propter veniẽ
tem infirmitatem periculum mortis immineat, non eſt conſulẽ
7 dum homini, ꝙ ad non ſuam accedat: nam† per hunc actũ vter
que damnat animam ſuam.ĩ.de pęni.cum infirmitas.§.fi. Patet
ergo euidẽs ratio diuerſitatis, quare aliud eſt in carnali commix-
tione mulieris, quæ nullo caſu ſine peccato plurium communi-
cari poteſt, & aliud in vſu aliarum rerum, quæ nõ ſolum ſine pec
cato communicari poſſunt, quinimmo & qui ipſas nõ commu-
nicat ſupremam neceſſitatem patienti, mortaliter peccat, vt 87.
di.paſce. & aliis iuribus ſupra inductis. Cum autem mulier non
excuſetur prætextu neceſſitatis a fornicatione, vt dictum eſt, quæ
ritur quare excuſatur in tali caſu ab homicidio vnuſquiſque.vt ſ.
8 de homici.c.ij.Reſpon. † nemo accedit ad fornicationem com-
mittendam, niſi voluntarius, nec poteſt fieri, vt dictũ eſt, ſine pec
cato, ſed potius debet homo omnia mala de mundo tolerare, q̃
mortali conſentire.32.q. v. ita ne. Quando vero interficio aggre-
dientem me, cum aliter non poſſum euadere, non interficio ip-
ſum voluntarie, ſed ipſe potius videtur interfici a ſeipſo.argu. ff.ſi
9 quadru.pau.fe.di.l.j.§.cum arietes.† Mulier vero improba non de
fendit ſe, ſed potius impugnat, vt patet.ſ.de eo qui cogno.conſan.
vxo.ſuæ iordanę.& in Authen.de reſti.& ea quę pa.in xj.menſe.§.
vnum ſi quidem.col.4. Patet ergo, quare aliud in interficiente ag
gredientem ſe, quem excuſat neceſſitas, aliud in muliere, quæ vo-
luntarie peccat, & quam accuſat oſtentatio corporalis Quid er-
go ſi præciſe inuita cognoſcatur? Reſpon.non ſolum excuſatur,
quinimmo & corona, ſi virgo fuerit, duplicatur.32.q.v.c.j.ij.& 3.
& ſequentibus.& de hoc no.in Summa.eo.tit.§.j.ver.ſed quęritur.
& ſequen.[Hebdomadas tres.]modica pœnitentia imponitur, qa
modicum, aut nihil peccauit, vt patet in eo, quod no. in præced.
10 gl.in prin.nam & † vbi nullum peccatum eſt, imponitur plerũ-
que pœnitentia ad cautelam.ſ.de homici.ſignificaſti.j.§.fin.quia
bonarum mentium eſt &c. v. diſ. ad eius vero concubitum.ſ.de
obſer.ieiu.conſilium.§.cum autem.ver.fi.[Si reddiderit]verſi.[le-
uiare.]debet tamen confiteri, quod dic, vt no.in Summa de pęni
ten.§.fina.ſub.§.fina.& ĩ.eodem cum tu.reſpon.j.ſuper verbo, do-
nec reddiderit.

SVMMARIVM.

1 *Conſentiens vel occultans furtum tenetur de furto.*
2 *Furtiuam rem qui ſcienter emit, ſine pretio eam reſtituere tenetur.*
3 *Ignorantia probabilis excuſat.*
4 *Furem indicare, an quis teneatur.*
5 *Iudex ex officio compellit indicare furem.*
6 *Recipiens aliquid cogitur indicare ſecundum leges, ſecundum canones vero non, ſi mortis periculum imminet.*

CAP. IIII.

Qui cum fure. prouer.xxix.ſ.[Partitur.] per
conſenſum partem accipiẽ
1 do † vel alias conſentiendo, vel occultando, nam &
tales tenentur de furto, vt Inſti.de obli.quæ ex delict,
naſ.§.ſi vero ope. Quid ergo ſi fur furtiuã rem alienauit? Reſpõ.ſi
habet vnde, tenetur reſtituere.vt patet in eo, quod legitur, & nota
tur.ĩ.titu.j.cum tu.§.i.in fine.ſ.de homici.ſicut dignum.§. eos in-
ſuper.ſi vero non habet vnde, & poteſt recuperare rem, etiam do
lo bono, ſiue mendacio, vel violentia, vel alio mortali peccato de
bet eam recuperare, & domino reſtituere, quod verum eſt ſecun
2 dum quoſdam, ſi ille † qui emit, ſciebat rem eſſe furtiuam, cum
talis teneatut ad reſtitutionem ſine recuperatione pretij. C. eod.
titu.l.ii.vnde fur recuperando ipſam rem & vero domino reddẽ
do vtiliter geſſit negotium ſuum ad hoc.ff.de nego.geſt.ſed an vl
tro.§.i.& l.at ſi natura.§.cum me abſente.& l. ſoluendo. ff. de rei
ven, officium.ff.depoſiti.bona fides.nam & multa bona talia prę
ſtantur inuitis.xlv.diſt.de iudæis.xxiii.q.iiii.ipſa pietas. hic autem
ſubaudiunt quidam, niſi timent probabiliter ſibi, vel ſociis graue
mortis periculum imminere, quia ſi forſan hoc attentaret ille, a
quo rem acciperet, ipſum occideret, hic enim tutius eſt eam ſibi
dimitte-

dimittere,vel etiam ei reſtituere,ſi haberet,potius quam vero do-
mino.ar.C. depoſiti.auth. ſed iam.nec peccat, quia nihil iuris ei
tribuit,ſed poſſeſſionem tantum,quam abſtulerat,reddit. Alij di-
cunt,ꝙ ex quo eam habet,omnino debet eam reſtituere vero do
mino.argu.ff.depoſiti.bona fides.aliter peccat,quod non eſt præ-
textu alicuius ſcandali faciendum,vt legitur,& no.s̃.de renun.ni-
ſi cum pridem. §. pro graui vero ſcandalo. Si vero non haberet
eam,tunc tutius eſt ipſam dimittere,quam cum tali ſcandalo re
cuperare,quinimmo & ſi eam inueniret in via, poteſt in tali ca-
ſu eam ibi relinquere,cum in veritate ſua non ſit.arg. C. vnde vi.
conquerebatur.Tertij dicunt,& melius ſecundnm do.no. ꝙ ſi eã
habet,in tali caſu nec vni,nec alij reſtituat, ſed ſuum peccatum
defleat,& occupanti dimittat:quia nihil ad eum de ipſa,quod vi-
2 detur exaudiendum,quando non tenebatur ad reſtitutionem,pu
ta,quia ad ipſum peruenerat ſine datione alicuius,& ſine ablatio
ne,alioquin teneretur eam reddere ei,a quo data eſſet,vel cui ab-
ſtuliſſet:vbi autem timeretur inde graue periculum prouenturũ,
ſatis poteſt dici,ꝙ nec domino eam reſtituat.ſecundum.d.n. ſin-
autem ille,in quem alienata eſt res,ignorabat ipſam eſſe furtiuã,
tunc non ſolum debet ei ſubtrahere poſſeſſionem,immo & ſi ad
eum quocunque modo perueniat poſſeſſio,nomine eius,in quē
alienauit,eam ſibi reſtituet.argu.C.depoſiti.auth. ſed iam cautũ
eſt.quia nihil cum ſcandalo &c.j̃.de no.oper.no.nunt.c.ij.& idē
eſt in ſimilibus iudicandum.s̃.de reſcrip.inter cæteras. Hæc autē
intelligas in conſilio animæ:nam in iudicio ſecus fieret in pluri-
bus propter ignorantiam facti.ſm do.no.cuius eſt quaſi hæc tota
3 glo.quæ facti ignorantia † ſi probabilis ſit, debet eſſe excuſata.j̃.de
cleri.excommunica.mi.apoſtolicę.¶[Non fur].ij.pars.Et ſunt ver
ba Hieronimi exponētis prædicta verba Salomonis. [Poſſeſſore].
i.domino,vel quocunque alio,cuius intereſt. ff.de verbo.ſignifi.in
4 terdum.[Non indicat] & ita habes † hic,ꝙ aliquis tenetur indica
re furē.ad idem.ff.de receptato.l.j.&.ij.C. c.ti.l.ij.ff.de iu.fiſ.ex qui-
buſdam.§.diuus.C.de fal.maiorem.C.de his qui ad eccle. ꝯfu.præ
ſenti.Eſt tamen argu.contra.quia propter hoc poteſt conſtitui,ſi
ue recipi merces.vt patet. ff.de præſcrip.ver.ſolent. ff.de condi.ob
tur.cau.l.iiij.§.fi.Sol.illud verum eſt ſm leges. Aliud enim eſt ſm
canones,quia ſi non indicat,reus iudicatur, vt hic ſm magiſtros
communiter. Quinimmo ēt ſm leges & ſi poſſit merces recipi,
5 vt dictum eſt, nihilominus tamen † iudex ex officio & ex bono
regimine compellit indicare furem.argu.ff.de offi.præſi.l.iij.in fi.
&.l.congruit.ff.de ſer.fugitiuis.l.j.ij.&.iij. ſed nec licet ēt ſm leges
aliquid recipi, ne indicetur. vt. ff. de condi. ob tur. cau. ſi a ſeruo
6 meo. Poteſt ergo † dici ꝙ & ſi is qui ſcit teneatur indicare, & ad
hoc compellendus ſit ſm vtrũque ius, dũmodo ſm canones pe-
riculũ mortis nō immineat,alioquin melius eſſet tacere.xxij.q.ij.
ne quis.tamē & ſm vtrũque ius ad hoc vt etiã indicetur ſine exa-
ctione aliqua,gratis poterit recipi ſpōte oblatum.argu.s̃.de ſimo-
nia.dilectus.ij.in fi.ff.de vari.& extraor.cog.l.j.§.eſt quidem res ſan
ctiſſima.in fi.& ſm hoc intellige contraria ſupradicta, vel dic,vt
not.in Summa.e.ti.ſub rubrica.de condic.fur.§.fi.ver.illud ſcien-
dum.& ſequentibus.& quod hic dicitur iunge ibi.

SVMMARIVM.

1 *Fur ſemper eſt in mora.*
2 *Infamia facti, opinionem grauati.*

CAP. V.

EX literis. [Minus caute]. ideo tenetur cuſtos.s̃.
de offi.archid.ea quæ.§.vnico.dic, vt
ibi not.[Longo tempore].hoc non excuſat,ſed accu-
ſat.vt patet.s̃.de eo qui du.in ma. cũ haberet.§.penult.
s̃.de ſimo.nō ſatis.in fi.&.c.cum in eccleſiæ.§.j.[Detinere.]& ma
1 le,immo ſtatim debuit eum reſtituere. † fur enim ſemper eſt in
mora.ff.de condic.fur.in refurtiua.§.j.in fi.&.l.fi.in fi.vnde & ſi qs
rem aliquam inueniat, & neſcit quis ſcit dominus, ſtatim debet
facere præconizari,ſi vult a furti crimine excuſari,vt.ff. eodem ti-
tu.falſus.§.ſolent plerique. ¶[Mandamus].ij.pars. [Sponte].argu.
ꝙ mitius agitur cum ſponte confeſſo,q̃ cum conuicto.arg.hic.&
l.di.preſbiterum.xij.q.j.non dicatis.&.s̃.de elect.innotuit. §.j.ver.
& humilis deuotio.vbi de hoc.[Satisfecerit]. alias pœnitere non
poteſt dũmō habeat.vnde ſuũ,vt patet in eo,quod legitur,& not.
2 j.titu.j.cum tu.§.j.[Nec eſt].ver.[Infamia].facti,quæ † grauat opi
nionem.ff.de obſe.a liberis & lib.præſtan.l.ij.Et a promotione re-
pellit.33.di.laici.&.s̃.de accuſa.omnipotens. cum ſuis concordan
tijs.[Poſt peractam].ver.[Pęnitentiam].quia iam incępit eſſe, qđ
non fuit.l.di.ferrum.&.c.cum exaudiero. [Partem]. ſi.s̃.de tēpo.
or.ex tenore.§.j.[Promouere].diſpenſatiue ſm illos, qui dicunt,
ꝙ peccatum occultũ reddit hominem irregularem. tu dicas de
iure communi ſine diſpenſatione aliqua ex quo peccatum occul
tum eſt,vt patet in eo, quod legitur,& not.s̃.de tēpo. ordi.c.fina.
& de biga.quia circa.

¶De Vſuris. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Concilium generale non poteſt fieri ab inferiore Papæ.*
2 *Conſilij generalis ſimpliciter prolati appellatione intelligitur de lateranenſi*
3 *Mutuum datur in his quæ conſiſtunt in pondere, numero vel menſura.*
4 *Dubii ratione quis excuſatur, quando vltra ſortem recipitur.*
5 *Vſura quandoq; non committitur, licet vltra ſortem aliquid recipiatur.*
6 *Fructus debent ſortem attenuare.*
7 *Fructus intelligitur id quod ſupereſt.*
8 *Pignus ipſo iure liberatur per fructus perceptos.*
9 *Fructus quando non computantur in ſortem.*

CAP. PRIMVM.

PLures clericorum. Et.j̃.[Generalis cō
cilii.]iſtius præſentis.ſ.Turonen̄.cuius eſt hoc
1 ca.generale † tamē appellatur qa Papa Ale-
xander tertius celebrauit, & generaliter con-
uocauit.alius enim inferior non poteſt face-
re concilium generale.ii.q. vi.ideo. 17.diſ.per
2 totum Aliter autem accipitur † concilium generale generaliter
in hoc libro:quia ſemper ſupponit pro lateranen. cōcilio.quod
celebrauit Innoc.Papa.iii.cuius partes no.s̃.de accuſa.ſicut olim.
ver.canonicas regulas.[In clero]. maxime. nam idē & de laycis,
vt patet.j̃.eo.c.i.ii.&.c.pręterea.&.c.cum in dięceſi.& quaſi per to
tum.[Vel hoc].quod ſubiicitur de fructibus.ſ.non computandis.
in ſortem. hoc enim quoddam genus vſurę eſt,vt hic probatur,
cum ſuis concor.no.j̃.e.ver.j.[Vel aliud genus] quia multa ſunt:
quicquid enim ſorti accedit,vſura eſt,quocunque noīe cēſeatur,
vt patet 14.q. iii.c.i.& ii.& iii. & q.iiii.nullus. date ergo mutuũ
3 nihil inde ſperantes.j̃.e.conſuluit.§.verum. quod † mutuum da-
tur in his,quæ conſiſtunt pondere,numero,& menſura.ff.ſi cert.
pet.l.ii.& xiiii.q.iii.vſura.& q.iiii.nullus.j̃.e.in ciuitate. Quandoq;
4 † tamē ratione dubii is,qui vltra ſortem recipit,excuſatur.j̃.e.na-
uiganti.fideiuſſor etiam vſuras,quas ſoluit,repetit. & eſt ratio, vt
legitur & no.s̃.de fideiuſ.c.peruenit.& c.conſtitutus. Sunt & alii
5 multi caſus, † in quibus aliquid ſorti accedit. quod dic vt plene
no.in Summa.eo.tit.§ in aliquo caſu.& j̃.eo.ſalubriter.[Et ſi qs]
ver.[Sub hac ſpecie]ꝙ fructus in ſortem nō computet. eſt enim
hoc vnum genus vſuræ,vt patet s̃.eo.c.reſpon.j.ibi.vel hoc. nam
6 † fructus debent ſortem attenuare,vt hic ſequitur, & probatur j̃.
eo.conqueſtus.& s̃.de pig.cum contra. s̃.de iureiu. ad noſtram.j.
[Deductis expenſis] quæ fuerit cauſa quærendorum & colligen-
7 dorum fructuum.C.de pigno.in ſumma.quia & † id tantũ quod
ſupereſt fructus intelligitur.ff.ſol.mat.fructus.ff.de peti. hære. ſi a
domino.in fi.xii.q.ii.vobis.C.de fruct.& lit. expen. l.i. per fructus
8 autem † perceptos ipſo iure liberatur pignus.C.de pigno. act.l.i.
& ii.C.de diſtrac.pig.l.i.nam ſemper ſortem extenuant.vt in con
cor.ſigna.in præced.glo.Iſtę vero expenſæ non debent eſſe ſuper
fluæ,vt ff.de rei vend.in fundo.& in eo,quod legitur,& no.s̃.de do
lo,& contu.finem.s̃.de procur.cum pro cauſa.& c.auditis. §.cæte
rum.Quid ſi creditor reſtituit rem non deductis expenſis? Reſpō.
poteſt ipſas repetere per condictionē indebiti.ff.de impen.in reb.
dota.fac.l.quod dicitur.§.ſi dos. vel per actionem pignoratitiam
contrariam.ff.de pig.ac.ſi neceſſarias.& adde circa hoc,quod no.
s̃.de pigno.cum contra.& in Summa ipſius titu.§.quando effica-
citer.ver.ſed nũquid creditor.¶[Si autem] ii.pars. [Minus habet]
i.minus percepit.de fructibus ita, ꝙ non æquiparatur ſorti. [Eo
recepto] ſ.quod minus percepit.[Libere] niſi obſtet proprium iu
ramentum.quod dic,vt legitur,& no.s̃.de iureiurã.ad noſtram,j.
¶[Quod ſi poſt] iii.pars.[Conſtitutum] maxime, quia idem erat
& ante,vt patet xiiii.q.iiii.ſi quis oblitus.& j̃. eo.cum tu.reſpon.j.
§.j.[In clero] maxime,vt no.s̃.eo.c.reſpon.i.[Periculum] ſuſpen
ſionis.quod dic vt not.j̃.eo.præterea.§.i.[Niſi forte] ver. [Benefi-
9 cium eccleſiæ] hoc poteſt intelligi quando laicus iniuſte † deti-
net aliquam poſſeſſionem,quæ eſt clerico in beneficium aſſigna
ta,a quo nec aliter recuperari poteſt.argu.s̃.de reb.eccl.non ali.ad
audientiam. in hoc enim caſu licet clerico ipſam poſſeſſionem
obligatam recipere a laico, nec fructus computabuntur in ſor-
tem,nec eſt vſura,quia quod ſuum eſt,percipit.& per hanc viam
forſan ipſa poſſeſſio ad eandem eccleſiam citius,& facilius reuer
tetur. Idem eſſet in decimarum fructibus de licentia eccleſiæ ad
quam ſpectant.s̃.de deci.c.fi.quod dic, vt ibi not. Et idem eſſet in
laico ſi vellet poſſeſſionem redimere propriam de manu iniuſti
detentoris.cũ fructus illius rei ſui ſint.Secus ſi eſſet poſſeſſio alie-
na,quia tunc fructus eſſent computandi in ſortem,ſicut & cleri-
cus computare deberet,ſi nō eſſet ſibi poſſeſſio pro beneficio aſſi
gnata.Quid ergo,ſi laico daretur poſſeſſio alterius laici ſic detenta
ab illo cuius eſt res in feudum, vel beneficium ad vitã ſuam? Pu
to,ꝙ dummodo in fraudem non fieret, hoc liceret,nam & tunc
perciperet fructus ſuos,& ſic eſſet eadem ratio,ergo idem ius.s̃.de
conſan.tua.Vel intelligitur hoc de beneficio.i.de feudo,quod te-
netur ab eccleſia,quod ſi ipſa recipiat obligatum, non computat
fructus

ADDITIO.

2 ¶Adde bo.glo.in ſum.xiiij.q.iij.

fructus in ſortem,vt hic.&.j̃.e.conqueſtus.in fi.& ſm.d n.hoc in
ductum eſt in odium feudorum eccleſiaſticorum, cum non li-
ceat res eccleſiæ alienare ſine neceſſitate. xij.q.ij ſine exceptione.
& feuda gratioſe dentur.s̃.de feudis. c.ij.& vt talis alienatio faci-
lius reuocetur. argu.s̃.de his quæ fi.a præla.ſine conſen. capi.cum
apoſtolica.§.auctoritates.Vel intelligitur,quando ſeruitiũ, quod
ratione feudi facit,quaſi æquiparatur valori fructuum,vel quan-
do feudum datum eſt in caſu illicito, alioquin eſſet contra illud
euangelicum mutuum dantes &c.j̃.e.cōſuluit.§.verum.ſm.d.n.
Tu dic,vt plene no.de hac materia.s̃.de feudis.c.j.nam & do. no.
in hoc.c.quod ibi dixerat,reuocauit.

SVMMARIVM.

1 *Mutuum date nihil inde ſperantes.*
2 *Idolatria vix euitatur in diligendo pecuniam.*
3 *Vſura eſt contra charitatem.& pietatem.*
4 *Perceptio fructuum,ſorti ęquiparatur.*

CAP. II.

QVoniam. [Quibuslibet aliis]. vt no.s̃.ca.j.rñ.j.
[Periculoſum]. prohibita eſt enim
vſura in nouo & in veteri teſtamento. j̃.eo.ca.i.&.c.
1 ſuper eo.† date ergo mutuum nihil inde ſperantes.j̃.
eo.conſuluit.§.verum.quod omnibus dictum eſt, & illud qui pe
cuniam ſuam non dedit ad vſuram. xiiij.q.iiij. quoniam multi.
& ideo & ita generaliter omnibus prohibetur:quia,ſi liceret eam
accipere,omnia mala inde ſequerentur, nec intenderent homi-
nes poſſeſſionum culturæ,niſi quando aliud facere non poſſent,
nam ſi haberentur terræ,non haberentur animalia, vel inſtrumē
ta,quia pauperes non poſſent emere, diuites nollent,ſed potius fę
nerare,tum propter ſecuritatem,tum propter maius lucrum, &
ſic tanta eſſet cariſtia ꝙ homines famę perirent:hoc videtur tan
gi.j̃.e.c.j.rñ.j.& hoc eſſet fidelibus ſummum periculum,ideo Da-
uid potius elegit peſtem,quę cōmunis eſt omnibus pauperibus.ſ.
& diuitibus,quam famen, vel inimicorum perſecutionem, qui-
bus tm̄ pauperes premerētur,nam diuites poſſent habere victua-
lia,vnde non timerent paupertatem,& fortalicia,vnde non time
rent inimicorum perſecutionem.ij.Regum. 24. c.Itē alia cauſa
eſt, quia obligatos ad vſuras vix euadit. quin incidat in nimiam
paupertatem,quia nimis periculoſa eſt, niſi paupertatis deſideriũ
ex ſpeciali dono alicui concedatur,vnde Salomon Prouer.30.a.
Diuitias & paupertates ne dederis mihi &c. Item & alia mala
2 ſequuntur, quia † in diligendo pecuniam vix idolatria euitatur,
3 vt patet.s̃.de præben.auaritiæ.47.diſt.omnis.&.c. ſicut hi.† Prohi
betur etiam,quia eſt contra charitatem & pietatem, qua teneor
proximo ſubuenire. iuxta illud Matth.xix.d. Diliges proximum
tuum ſicut teipſum.¶[Authoritate pręſentium].ij.pars.[Vel arbo
ribus].ſic.s̃.ca.proxi.cum ſuis concordantib. C. de pac.pigno.l.j.
& fi.ff.de pigno.act.ſi conuenerit. s̃.de cōtrahen.empt.ad noſtrã.
4 [Ad eadem].ver.[Reſtituenda]. ſi perceptio † fructuum æquipa-
ratur ſorti,alioquin ſoluto ei quod vnus perceperit.s̃.eo.c.j.§.j.

SVMMARIVM.

1 *Vſuræ omni iure prohibitæ ſunt.*
2 *Vſurarij publicati, notorij reputantur.*
3 *Vſurarij quibus pęnis afficiantur.*
4 *Vſurarius citius facit eleemoſinam in animæ ſuæ detrimentum, quam reſti-
tuat vſuram in animæ ſuæ ſalutem.*

CAP. III.

QVia in omnibus. [Multi]. propter hoc
nō excuſantur,nec mi
nus ardebũt.32.q.7.flagitia.ij.q.j.multi.in fi.quod dic,
vt not.s̃.de tem.ord.c.ij.[Prætermiſſis]. tam cultura,
quã aliis quod valde periculoſum eſt,vt legitur,& not.s̃.eo.c.pro-
xi.rñ.j.[Et qualiter].ver.[Vtriuſque teſtamenti].ſic.j̃.eo.ca.proxi.
In nouo enim dicitur, mutuum dantes nihil inde ſperantes.j̃.e.
1 conſuluit.§.verum.† In veteri vero,qui pecuniam ſuam non de-
dit ad vſuram. xiiij.q.iiij.qm̄ multi. Quinimmo & iure ciuili in-
telliguntur prohibitę,nam Iuſtinianus dicit quatuor generales ſy
nodos,ſicut leges ſeruãdas.in Auth.de eccle.ti.rñ.j.coll.9.Nicena
vero eſt vna de quatuor.xv.diſt.ſicut.in qua prohibentur vſurę ēt
laicis.xlvii.diſtin.qm̄ multi.& clericis multo fortius. vt.xiiij.q.iiii.
quoniam multi.in talibus etiam non dedignantur ſacræ leges ſa
cros canones imitari.in Auth.de eccle.tit. §.ſi vero eccleſiaſticũ.
coll.vj.& in Auth.quomodo opor.epi. §.j.in prin.Certum eſt.n.
ꝙ iure canonico prohibentur.vt.xiiij.q.iiij. &.v.& hic.per totum.
¶[Ideoque conſtituimus].ij.pars.[Manifeſti].i.notorii iuris,vel fa
cti.s̃.de cohabi.cleri.& muli.c.fi.vel per famam cum aliis augmē
tis,quæ ſufficiunt ad hanc pœnam infligendam,& publicationē
2 per eccleſiam faciendam, & ex quo ſic † publicati erunt, noto
rii reputantur.j̃.eo.cum in diœceſi.[Ad communionem]. ideſt
3 ad recipiendum corpus Chriſti. ſic.s̃.titu.j.capi.j.in fi.Et † eſt pri-
ma pœna.[Nec chriſtianam].ver.Et eſt ſecunda pœna.[Deceſſe
rint].ſine pœnitentia,vel ſignis ipſius, vt no.s̃.titu.j.ca.i.§.vnico.
[Sepulturam].idem eſt in quolibet,quem conſtat in mortali pec
cato deceſſiſſe.23.q.v.placuit.xiii.q.ii.pro obeuntibus. xxi q.iii.Cy
prianus.s̃.de ſta.mona.ſuper quodam. & hoc eſt verum, ex quo
ſunt per ſententiam publicati, vel per eccleſiam eſt pęna huiuſ-
modi irrogata,nec enim eſt canon iſte latæ ſententiæ,ſed ferēdę.
vt patet.j.e.cum tu.& c.cum in dięceſi.[Sed nec oblationes].ver.
Et eſt hæc tertia pœna. ſi. xc.diſ.oblationes.xvii.q.iiii. miror.s̃.de
rapto.ſuper eo.§.fi.Imponitur & quarta pœna, quia & ſi ſic non
deſtiterint,ſunt excommunicandi. j̃.eo.præterea.s̃.de iureiuran.
debitores.&.c.ſeq.& ſi talis vſque ad mortē in pertinacia ſua præ-
ſtiterit forſan idē iuris eſt quod in raptore, ſuper quo vide,quod
legitur,& not.s̃.de rapto.ca.ii.[Quiſquã].clericorum. s̃.de rapto.
ca.ii.§.penulti.in fi.& §.fi.¶[Qui autem].iii.pars.[Acceperit].qui
cunque clericus fuerit. [Tradiderit]. quicunque fuerit presbiter.
[Reddere].ſed cui nonne danti? Dixit Ala.ꝙ non.argumen.xvii.
quæſtione.iiii.ſunt qui.xii.q.ii.nulli liceat ſed epiſcopo. Alii dicũt
ꝙ ei,qui dedit,credendum eſt,vt poſtea reſtituat ei, a quo recepit
argu.j̃.e.cum tu.§.i.s̃.de homici.ſicut dignum. §.eos inſuper. &
hoc magis approbat.B.Tu teneas opinionē Alani. vt ſcilicet epiſ
copo reddatur,per cuius prouidentiam ei,a quo extortum eſt, ſi
reperitur,reſtituatur,alioquin pauperibus erogetur.arg.xx.q.iii.cō
ſtituit.& in eo quod le.& not.s̃. de iudi.cum ſit nimis abſurdum.
4 §.officiali.ver.donec. Vſurarius † enim ſuſpectus eſt mihi,non er
go reddam ei, nam citius facit elemoſinam in animæ ſuæ detri-
mentum,q̃ reſtituat vſuram in animæ ſuæ ſalutem,ſicut aliquo-
ties ſum expertus. [Suſpenſus].videtur, ꝙ canon iſte ſit latę ſen-
tentię.quod ſi verum ſit,& ſic ſuſpenſus celebrat,irregularitatem
incurrit,& ideo eſt deponendus.j̃ de cle.excom.mini. c.i.ii. &.iij.
s̃.de rapto.ca.ii.in fine.s̃.de hære.excōmunicamus.§. ſane clerici.
ſed hanc pœnam non incurrit, niſi quando vſurario eſt per ec-
cleſiã s̃.dicta pnīa inflicta,vt no.s̃.eo.§.i.verſi.nec chriſtianã.Alii
intelligũt, ꝙ nō ſit canon latæ ſentētiæ,ſed ferendę qđ benignius
eſt,& ſatis poteſt colligi per ſupradicta iura.&.xxx.diſtin.per totũ
& patet in eo,quod no.s̃.eo.ca.§.i.ver.nec chriſtianã.nam ſi prin
cipalis.ſ.vſurarius non incurrit ſupradictas pœnas ipſo iure,vt ibi
not.multo minus talis clericus.arg.ff.de regu.iur. cum principa-
le.&.s̃.de conſti.translato.

SVMMARIVM.

1 *Vſura prohibetur non tantum in exercente,ſed etiam in recipiente.*
2 *Prætextu boni non eſt malum committendum.*
3 *Peccatum quod in ſe eſt, nullam compenſationem admittit.*
4 *Mendacium minus crimen eſt,quam vſuræ.*
5 *Vſuras tam qui recipit,quam qui concedit mortaliter peccat.*

CAP. IIII.

SVper eo vero. Et.j̃.]Hoc eſt, quod a nobis
tua diſcretio poſtulauit,vtrũ
poſſit in recipienda pecunia ad vſuras fieri diſpenſa-
tio,vt pauperes, qui in ſaracenorũ captiuitate tenen
tur,per eandem poſſint pecuniam liberari, tibi reſpondemus, ꝙ
cum vſurarum &c.vt ſequitur.ſic enim in integra continetur.ex
tra.e.titu.& ita non fuit hic quęſtio,vtrum liceat dare pecuniam
ſuam ad vſuram huiuſmodi pietatis prætextu,ſed an liceat recipe
re alienam,& rñdetur,ꝙ non,[Vtriuſque].ſcilicet teſtamenti no
ui & veteris,vel vtriuſque iuris naturalis canonici & ciuilis,vt po
teſt intelligi in eo,quod no.s̃.ca.proxi. rñ.i. ca. quoniam non ſo-
1 lum.rñ.i.[Diſpenſationem]. non ſolum † quantum ad exercen-
tem,ſed etiam q̃tum ad recipientem,vt eſt quęſitum.& no.j̃.quia
2 † prætextu boni non eſt malum committendum.i.q.i.nō eſt pu-
tanda.xxxiii.q.v.ſi dicat.xiiii.q.v.c.i.&.iii.&.c.neque.ſed potius de-
bet homo omnia mala mundana tolerare,q̃ peccato mortali cō
ſentire.xxxii.q.v.ita ne.s̃.quod metus cau.ſacris.Niſi quando duo
occurrunt,quorum alterum ineuitabile eſt,tunc enim eligendũ
3 eſt minus malum.xiii.di. nerui. id ergo quod † in ſe peccatũ eſt,
nullam compenſationem admittit,vt hic.s̃.de tranſac.c.fi.§.i.Si-
gnatur tamen contra.xxviii. q. i.non oportet.Sed illud ſolue, &
dic,vt plene no.s̃.ne cleri.vel mona.non magnopere. ¶[Quia cũ
ſcriptura].ii.pars.[Sacra].i.canonica.vt patet,22.q.ii.ne quis arbi-
tretur.& ca.primum.[Vita] imminente.ſ. morte propinqua.i.ſe-
paratione corporis & animæ:quia is, qui eum quærit, ad ſtatim
occidendum quærit illum, vt in præmiſſis concor.aliter ergo ſu-
mitur hic vita.& aliter.j̃.§.i.vt ibi not.[Mentiri].quod dic,vt ple-
ne not.in Summa de pœni. §.quæ interrogationes, ſub. §.dixiſti
nunquam mendacium. ¶[Multo magis].iii.pars. [Quis]. ideſt
quilibet.ſiue vnuſquisque.vt.s̃.eo.quoniam.in princ. [Redimen-
da].quia maius periculum apparet in morte imminenti, quam
in redemptione captiui,& minus crimen eſt mendatium quam
4 † vſura, ideoque ſi pro liberatione mortis imminentis non licet
mentiri,quod minus eſt,vt.s̃.§.proxi.multo minus pro redimen
do

ADDITIO.

2 ¶Adde Henri.Bo.s̃.ne cle.vel mo.non magnopere.

do captiuo non licet fœnerari, quod maius eſt peccatum. ar-
gu. a minori. vt ſupra. de elec,cum in cunctis.in prin. [Vita].i.li
bertate vitę. nam licet captiuus ſit,viuit,nec imminet mors pro-
pinqua,ergo aliter ſumitur hic in vita,aliter ſupra. §. proxi. vt ibi
not.[Inuoluatur.] ipſas vſuras exercendo, vel pecuniam ad vſurā
5 recipiendo,ſicut quęritur in deciſione.vt.ſ̃.no.†Peccat ergo mor-
taliter non ſolum qui vſuras recipit,ſed etiam is,qui ipſas ſoluere
promittit. Sed quid ſi vſurarius paratus eſt pecuniā ſuam alij tra-
dere ad vſuram,qui ipſam luxurioſe expēdet, & ille alius paratus
eſt eam recipere, ego vero hoc videns recipio eandem pecuniā
ad vſuram,vt inde paſcam pauperes famę morientes,vel eccleſiā
ædificem, vel emam calicem miniſterio domini perpetuo de-
putandum? Hic videtur, quòd licitum ſit vſuram recipere pro-
pter maius bonum, quod ſequitur ex opere virtutis,quod factu-
rus ſum ex mutuo vſurario.Quinimo in tali caſu poſſum rogare
vſurarium, vt mihi mutuet ſub vſuris dicendo, ꝙ licet ſemper ſit
peccatum dare mutuum ad vſuras,minus tamen peccat,ſi dat ad
opus bonum exercendum,quam malum:ſi vero viderem vſura-
rium paratum ad pęnitētiam, vel,ꝙ non inueniret aliquem,qui
ab eo reciperet ſub vſuris,tunc, quamtumcumque intendam de
tali pecunia bonum facere, debeo modis omnib.abſtinere a tali
mutuo contrahendo. Quidam vero ſtant huic literę indiſtincte
dicentes,ꝙ in nullo caſu poſſunt recipi ſine peccato. ſed hęc opi-
nio nimis rigida eſt, quinimmo & ſi vera eſſet indiſtincte, certū
eſt,ꝙ iuramentum non obligaret iurantem.22.q.4.ſi ad peccatū.
& c.ſequētibus. & tamen obligat, vt legitur & no.ſ̃.de iureiuran.
c.j.&.c.debitores.In hac ergo materia conſideranda ſunt tempo-
ra,loca, perſonę,& cauſę,quia inter duo peccata ſemper, qđ ma-
ius eſt,ſi vtrumque vitari nequeat,eſt vitandum.ad hoc 29.diſt.c.
j.&.2.ſ̃.de tranſac.c. fi.13.diſ.nerui.Pauci tamen ſunt,qui auertāt
hoc eſſe peccatum recipienti ad vſuram, ſed danti tātum,& ideo
pauci eorum,qui mutuum ad vſuram recipiunt hoc peccatum
confitentur. Certum eſt tamen,ꝙ non ſolum ille,qui dat, ſed &
qui recipit, participat in peccato, vt hic probatur expreſſe, ad
hoc enim notandum dicit hic inuoluatur. ſcilicet vna cum vſu-
rario, qui pecuniam dat, & argu. ſ̃.de homici. ſicut dignum.§.il-
li etiam. ſ̃.de ſimonia.non ſatis. §.j.& c. quoniam ſimoniaca.§.j.
etenim ſi non eſſet, qui reciperet, non eſſet,qui daret, tenetur er-
go recipiens mutuum ad vſurā, ſicut & dans.ar. ff. de receptato.
6 l. j.& 2. & C. de his qui latro.vel alios reos occul.l.j.& ij.nam†&
qui occaſionem peccati dat, peccatum comittit.argu,j̃.de iniu.c.
fi.§.fi.& tamē is,qui recipit,non intendit participare in crimine,
ſed tantum neceſſitati ſuę prouidere, vnde & videtur, qđ non
7 peccet.argu.15.q.6.c.j.ad fi.†ſed non propter hoc excuſatur a to-
to,& ſi excuſetur a tanto,quod dic,vt legitur,& not.ſ̃.quod metus
cau.ſacris.

SVMMARIVM.

1 *Vſurarij qua pœna puniendi ſunt.*
2 *Vſura ſi neſcitur cui reſtituatur, quid agendum eſt.*
3 *Vſura per prouiſionem Diœceſani pauptribus erogatur.*
4 *Vſurarius an teneatur mittere vſuras abſenti a quo recepit,et cuius expreſis.*
5 *Vſuraria pecunia ſi quod fuit emptum reſtituendum eſt.*
6 *Res ſuccedit loco precij, & econtra.*

CAP. V.

Cvm tu manifeſtos. Ideſt notorios. [Decretum]. ſ̃.
eo.in omnib. [Priuandos.] ſic ergo non patiūtur hāc
1 pęnam †ipſo iure vſurarij, & ſi notorii ſint,immo eſt
per eccleſiam infligenda, vt patet hic.&. j̃.eo. cum in diœceſi,in
fi.& ſic iſtud decretum non eſt canon latę ſententiæ,ſed ferendæ,
vt no.in ipſo.ſ̃.eo.quia in omnibus.§.j.ver.nec chriſtianam. [Do
nec reddiderint.] non eſt de verbis ſententiæ. nam ſi ſic lata eſſet,
quācito reddidiſſent ipſo iure, eſſent primo ſtatim reſtituti.lxxxj.
diſt.ſi qui præsbiteri ſunt. & patet in eo, quod legitur, & not.ſ̃.de
vita & honeſta.cle.c.fi.ſed eſt de efficacia ſententiæ. q.d. ſeruanda
eſt ſententia vſque ad condignam ſatisfactionem.vt.j̃.e.præterea.
§.fi.ſ̃.de rapto.ca.j.j̃.de verbo.ſignifica.ex parte.j.& c.cum olim.&
etiam poſtquam ſatisfecerint,quouſque ſententia fuerit relaxata,
vt ibi. & j̃. de ſentē.excom.cum deſideres. §.j.nam præter hoc eſt
ei pęnitentia imponenda, vt patet in eo, quod not. ſ̃.de homici.
ſicut dignum. §.eos inſuper.ver.j.ad fi.[Quidam.] ver. [Eorum.]
ſcilicet,fœneratorum.[Excuſandas].ſi.j̃.de exceſ. præla.inter dile-
ctos.§.j.16.q.j. prædicator. ſ̃.de conſue. quanto.[Imprudenter.]id
eſt inſipienter & iniuſte,alias impudenter.i.inuerecūde.q.d.erube-
ſcere deberent de tali excuſatione. [Affirmant.] & male quantū
ad mentem, vt patet.j̃.§.fi.in princi. & ſ̃.de conſti.cognoſcentes.
nos tamen non verbis,ſed rebus legem imponimus. C. commu-
nia.de leg.l.ij.in fi.¶[Super his].ij.pars. [Siue ante.] trahitur enim
retro conſtitutio in hoc caſu, quia & ante ipſam hoc damnatū
erat vtriuſque iuris pagina, vt patet. ſ̃.eo.ca. proxi. reſpō.j.& c.qa
in omnibus.rū.j. 14.q.iiij.quā multi. De qua materia dic, vt plenę
no.ſ̃.de conſti.c.fi.[Per pęnā]hęc eſt illa pęna & illa clauſula,quę
quotidie apponitur in reſcriptis apoſtolicis contra vſurarios im-
petratis,& annectitur nihilominus alia attentius prouiſurus &c.
quæ habetur j̃.eo.Michael.& elicit ex eo,qđ legi.j̃.eo. quia fruſtra.
Notandū ergo,ꝙ eccleſia hac pęna ab initio eſt cōtēta,& ſi non ꝓ
deſt,ad excōmunicationē ꝓcedit. j̃. e.ꝑterea.in fi.ſ̃. de iureiurā.ad
noſtram. j.& ſic creſcente contumacia, creſcere debet & pena
ſ̃.vt lit.non conteſta. quoniam.§. fina.vbi de hoc.[Hæredibus] ſi.
reperiantur, & ſic continuatur ſequens ver. [Vel his]. ver.[Non
2 ſuperſtitibus],ſed neſcitur † qui ſunt.puta pręda magna facta eſt,
vt aliqua ciuitas vaſtata iniuſte:is,qui damnum dedit,bene ſcit ſe
damnum dediſſe,& æſtimationem damni,quod dedit ſed neſcit
cui,vel partis prædæ,quę ad ipſum peruenit,ſed neſcit,cuius eſſet.
In his enim caſibus debet æſtimationem congruam ſ̃m ſanam
conſcientiam & ante plus quam minus,epiſcopo reddere, & ſic
3 poteſt abſolui.[Pauperibus erogare]. ſubaudi † per prouiſionem
a diœceſani [a] iſte enim caſus ei reſeruatur.vt.ſ̃.de iudæis.cum ſit ni
mis abſurdum.§.fi.ver.donec.vbi de hoc. & in concor.ibi ſigna.
& ſ̃.de teſtamen.tua.&.ſ̃.eo.quia in omnibus. §.fi.C.de epiſco.&
cleri.nulli licere. &.l.ſi quis ad declinandam. hoc ideo ne hanc
pecuniam imburſent,vel alias male erogarent ſimplices ſacerdo-
tes.Nec prodeſt,ſi dicas,ꝙ aliquis ſacerdos inuenitur, qui melius
ſibi cauebit,q̃ multi epiſcopi,ſufficit enim, ꝙ aliquis inueniatur,
qui minus caueret,vel nō ita bene.arg.opti.Inſti.de autho.tu.rū.j.
§.j.ibi,neque tamē hæreditatem &c.alioquin eadem ratione poſ
ſes auferre generalem prouiſionem & ordinationem totius diœ-
ceſis alicui epiſcopo, & ipſam concedere aliis ſacerdotibus infe-
rioribus,qui melius prouidebunt,quod nō eſt ſentiendum. x.q.j.
regenda.&.c. decernimus. & ſi hoc non eſt ſentiendum de toto,
ergo nec de parte.argu.ff.de rei vendi. quæ de tota. &.ſ̃.de offi.de-
le.paſtoralis.§.j.Illud autem notandum,ꝙ hæc erogatio potius de
bet fieri pauperibus illius loci,in quo datum eſt damnum,vel cu
ius habitator erat is,cui facienda eſſet reſtitutio,q̃ extraneis. tum
quia melius eſt, ꝙ vicini vtilitatem exinde ſentiant, q̃ extranei,
arg.C.de ſerui.l.ij.in fi.&.l. præſes prouinciæ. tū quia veriſimilius
eſt,ꝙ inter illos inuenietur is,cui damnum datum eſt, vel hęres
eius,q̃ inter extraneos.& illis.ſ.hæredibus,ſi vnquam reperiri poſ
ſunt,eſt reſtitutio facienda, vt præmiſit.& probatur.ſ̃.de homici.
ſicut dignum.§.eos inſuper.[In facultatibus].alioquin in pęnam
aliam commutetur.j̃.de maledi.ſtatuimus.§.j.ver.penult. Sed cō
tra.j̃.e.§.j.quod dic,vt ibi not.&.ſ̃.de homici.ſicut dignum. §.eos
inſuper.[Beati auguſtini].xiiij.q.vj.c.j. & eſt ſi.arg.ſ̃. de iureiuran
ſicut.&.j̃.quod dic,vt not.ſ̃.de iudæis.cum ſit nimis abſurdum.§.
4 fi.[Reſtituatur].Hic habes notabile ſciſſum.Sed pone,ꝙ ille †cui
facienda eſt reſtitutio abſens eſt, & longe diſtat ab vſurario,nun-
b quid tenetur vſurarius [b] mittere pecuniam reſtituendam? Sic,ſed
ſumptibus abſentis.ar.ff.de op.liber.opere enim. ſi autem ſum-
ptus itineris rei ſummam excedat det pauperibus. arg.eius quod
præcedit.&.ii.q.vj.anteriorum.ſed ſi abſens vagatur, non tenetur
eum ſequi.arg.ff.de oper.liber.ꝙ niſi.in fi.ſ̃m.B.Tu dicas, ꝙ cum
vſurarius malefidei poſſeſſor ſit refert, vtrum ſe transferat alibi,q̃
vbi vſuras exercuit, & tunc propriis ſumptibus tenetur mittere.
An is,a quo extorſit,ſe alibi tranſtulerit,& tunc expenſis ipſius ab
ſentis mittetur nuntius, prout diſ.lex de rei vendica. ſi res. &.l. ſi
vero.&.l.ſeq.ff.de lega.j.cum res.§.j.ff.de eden. prætor ait. §.fi.&.l.
ſeq.& adde quod not.ſ̃.de teſtamen. iudicante. ¶[Ili. autęm].iii.
pars.[In facultatibus].licet autem amiſerint vſuras,nihilominus
tamen tenentur propter moram,quæ illis nocere debet.vnde oīa
reſtituere debent,dummodo alias habeant, vnde poſſint. ff.de vi
& vi arma l.i.§.rectiſſime.ff.de leg.j.cum res legata. Vbi autem ni
hil habent,liberantur ex toto,vt hic, dummodo cedant bonis,in
quo caſu,ſi ad pinguiorem fortunā peruenerint,tenētur,vt prius.
ff.de ceſ.bo.debitoris.& argu. 26.q.6.ſi quis de corpore. & c.de his
vero.ſ̃.de ſolu.Odoardus.& inſolidum.nec enim habebitur ratio
ne egeāt, licet ex quo ceſſit quis alias haberetur.ff.de ceſ.bo.is qui
ſ̃m Ala.[Vlla pœna].ſ.excommunicationis, vel ſupradicta, vel
alia ſpirituali,nam temporali.vel corporali poſſet puniri,& ſic in
tellige qđ no.ſ̃.§.proxi.ver.fina.ſuper verbo.in facultatibus.[No-
ta paupertas].ex quo ceſſerit.arg.ſ̃.de ſolu. Odoardus. ff.de dolo.
nam is.ſ̃.de reſtitu.ſpolia.olim.ii.nam alias vix nota eſt,ꝙ ſi nolit
cedere,forſan verberibus poterit veritas extorqueri. v.q.v.illi qui.
xiiii.q.vj.c.i.ſ̃.depoſiti.c.i.§.penulti.vbi de hoc. ¶[Poſſeſſiones ve-
ro].iiii.pars.[Et ipſarum precia].Ex hoc videtur, ꝙ ad quemcun
5 que perueniat † res empta de pecunia vſuraria tenetur eam reſti
tuere,vnde & hic dicitur,ꝙ hæredes talem rem vendant, & pre-
6 tium reſtituant, quia & res † ſuccedit loco pretii, & pretium lo-
co rei.ff.de lega.ii.imperatores.in fi.ff.de lega.iii.fideicommiſſa.§.
ſi rem ſuam.ſ̃.vt lit.pen.eccleſia.i.&.ii.vbi de hoc.Et hoc quidam
intelligunt indiſtincte.Alii,vt Ala.dicunt hoc eſſe verum, vbi ex
cauſa

ADDITIONES.

a ¶Diœceſani.Adde an vſuræ, vel alia quæ ſunt eroganda pauperibus debeant per manus epiſcopi vel alterius erogari.per do.Henri.Bo.hic in.iij.diſtin.

b Vſurarius an teneatur mittere vſuras abſenti,a quo recepit, & cuius expen. vide hic Henri.Bo.in ſecunda diſt.

cauſa lucratiua res peruenit ad aliquem, puta, quia ſibi data eſt,
vel inſtitutus eſt hæres.arg.ff.de his quæ in frau.credi.ꝙ autem.§.
ſed ꝙ cum pupillo.& j̃.e.tua nos.§.vnico.& in fi.Si autem ex one
roſa,puta,quia emit,vel permutauit,tunc non tenetur.arg. C.de
in deli.ſancimus.§.ſed ſi legatarij.C.de codi.l.fi.§.pen.in fi.niſi di-
cas hic eſſe ſpeciale,ꝙ res empta ex pecunia fœnebri ex hoc affi
ciatur,vel illi,qui dedit pecuniam, acquiratur, ſicut & pecunia
militis.C.de rei ven.ſi vt proponis.& pupilli. C.de arbi.tut. l.iii.&
eccleſiæ.ſ̃.de pecul.clericorum.inquirendum.vbi de hoc.alias.n.
regulare eſt,ꝙ res,& ſi ex pecunia tua ematur, tibi non acquirit,
niſi & tuo nomine empta eſſet.C. de rei vend.ſi ea pecunia.C. de
proba.ad probationem.ff.de fur.qui vas.& iunge. j̃.eo. tua nos.§.
vnico.[A pœna illa]ſ̃.eo.quia in omnibus. [A peccato].i.a pœ-
na temporali, quam patitur pro peccato, æterna enim nunquā
ſine contritione,& per illam ſolam aboletur. quod dic, vt not.ſ̃.
de rapto.c.ii.§.pen. ver.j.

SVMMARIVM.

1 *Vſura committitur in his quæ conſiſtunt in pondere,numero vel menſura.*
2 *Contrahentibus vſque ad dimidiam iuſti pretii licet ſe decipere.*
3 *Res tantum valet, quantum vendi poteſt.*
4 *Pretia rerum non ex affectu ſingulorum,ſed communiter extimantur.*
5 *Vſura eſt,ſi quinque pro ſex quis recipit.*
6 *Vſura vera conſiſtit in mutuo.*
7 *Vſuram an committit vendens rem plus,quam valuit ratione temporis.*
8 *Animæ quod eſt tutius in dubio eſt ſequendum.*

CAP. VI.

1 IN ciuitate. [Piper,ſeu cinnamomū]in ta-
libus enim committitur †vſu-
ra, quæ conſiſtunt pondere, numero, & menſura,
vt no.ſ̃.e. c.j. j. reſpon. [Quæ tunc] ſcilicet tempo-
re contractus,qui ſpectandus eſt, quando quæritur de æſtimatio
ne rei emptæ, vt le.& no.ſ̃.de contrah.emp.cū cauſa.in fi.[Quin-
que libras]non decepti iniuſto pretio, ſed ſcienter plus emit pro-
pter dilationem ſolutionis, ſi enim decepti eſſent dando vltra iu-
2 ſtum pretium,non haberet ſpeciem vſuræ,quia †vſque ad dimi-
diam iuſti pretii licet contrahentibus ſe ad inuicem decipere. ff.
de mino.in cauſæ.ij.§.penul.Vbi vero vltra dimidiam iuſti pretij
quis decipitur,eſt in voluntate decipientis rem reddere, vel iuſtū
pretium ſupplere.C.de reſcin.ven.l.ij.quod dic,vt plene not. ſ̃.de
contrahen.emp cum dilecti.& c.pen. [Non valent]immo vide-
3 tur,†ꝙ tantum valet,quantum vendi poteſt.ff.ad Treb.l.j.§. ſi hę
res.ff.ad legem Fal.quærebatur.ff.de fur.ſi quis vxori.§.fi. ff.de do-
na.cau mor.l.mortis cauſa.§.fi.ff.ad leg.Rho.de iac.l.ii. §. portio.
quod & verum eſt communi pretio conſiderato non affectu
4 ementis,quia † pretia rerum non ex affectu ſingulorum, immo
communiter æſtimantur.ff.ad legem Falc.pretia.ff.manda.cum
ſeruus.intelligas ergo, ꝙ hic dicit non valet, ſubaudi communi
pretio æſtimato.[Et promittunt]ver.[Accipiunt ſex libras] & ſic
5 videtur eſſe vſura.†ſicut ſi quinque pro ſex recepiſſet.xiiii. q.iii. ꝑ
totum.¶[Licet autē]ii.pars.[Ex tali forma] ſi.ſ̃.de pig. illo vos.&
ſic forma contractus conſideranda eſt, quia omne eſſe creatum
habet recipere ſuum eſſe ex forma, ſed hoc non eſt ſemper verū
in caſu iſto,vt hic dicitur. ſecundum B. [Nomine vſurarum].i.
6 vſurarius,quia venditio eſt & non mutuum, †in quo tātum vſu-
ra vera conſiſtit.ar.xiiii.q.iii.c.j.& ii.& j̃.e.conſuluit. §. verum.vel
7 ideo non cenſetur† vſurarius, quia is, qui vendidit,dubitare po-
tuit,vtrum merces eſſent plus,vel minus ſolutionis tempore vali
turæ.vt j̃.eo.§. ver.fi.& ſic excuſatur.j̃.eo.nauiganti.ſi tamen cre-
debat,ꝙ minus valebant,mentaliter vſurarius eſt. ſ̃. de ſimo.tua
nos.& c.fi.j.q.j.qui ſtudet.xiiii. q.iii.per totum.Item ſi dubitabat,
& tamen ſtatim communi pretio volebat vendere, ſed propter
prorogationem ſolutionis vendidit carius, vſurarius eſt menta-
lis.j̃.eo c.fi §.fi.vbi de hoc.Ideoque & ſi talis in iudicio contentio
ſo non cogatur,vt hic,in iudicio tamen animæ ad hoc reſtituen
dum eſt efficaciter inducendus,vt patet ex ſequentib.& j̃. eo.con
ſuluit.§.& an negotiator.& §.fi.[Vſurarū] Ex his verbis ſatis col-
ligitur,ꝙ ſi quis emat redditus alicuius caſtri ad vitam ſuam tenē
dum,vel ad certum tempus,vel etiam ſibi & hæredibus ſuis,dum
modo redditus annuus communi æſtimatione non excedat red
ditum,quem habere poſſet,ſed tātum de tanta pecunia emiſſet,
licitus eſt contractus;ſi vero excedat communiter, illicitus eſt.&
ar.j̃.e.conſuluit.Alii dicunt, ꝙ quando in perpetuū emit,ſemper
licitus eſt contractus,quia licitum eſt contrahentibus decipere ſe
in pretio.ff.de mino.in cauſæ.ii.§.pen.ſecūdum do.no.qui & plu
ra alia hic notauit de hac materia.Tu vero breuiter dicas,ꝙ tales
contractus ſiue in perpetuum, ſiue ad tempus ad certum cenſū,
vel ſine,regulariter liciti ſunt & cōceſſi.C.de ſacroſ. eccl. iubem⁹.
C.de hær.vel act.ven.per totum.C.de vſur.ſi ea. ff. de hær.vel act.
ven.cum hæreditatem.& l.ſeq.ſ̃.de precar.c.i.& ii.ſ̃. de locato.ca.
penul.& ſi. ſ̃.de ſimo. querelam. cum ſuis concord. Dummodo
neuter decipiatur vltra dimidiam iuſti pretii,vt no. ſ̃.reſpon.j.&
dummodo in fraudem vſurarum nihil fiat,alioquin contra.ſ̃.de
contrahen.emp.ad noſtram.ff.de act.emp.& ven.Iulianus.vlt.co
lum.§.idem Papinianus.C.de vſur.eos qui. & no.j̃.e.tuas.in fi.ad
quod accedit.C.de pac.inter emp. & ven. l.ii.& l.cum te fundū.
[Peccatum].i.in conſpectu Dei, & ideo inducendi ſunt in foro
pœnitentiali,vt exinde ſatisfaciant,vt innuit.j̃.e.§.fi.& no.ſ̃.eo.§.
ſuper verbo,nomine[Niſi dubium ſit]ver.Veriſimiliter & is,qui
vendit,non erat tunc temporis venditurus.vt j̃.e.c.fin.§.j.& §.fin.
quorum mentem pauci obſeruant,& ideo tales contractus peri-
culoſi ſunt,vt innuit.j̃.§.j.¶[Et ideo]iii. pars.ſ. quia tales vendito-
res de facili peccatum incurrunt.vt ſ̃.e.§.prox.reſpon.j.in fi. [Ci-
ues tui]&c.quod facere debent,vt patet in eo,quod le. & no.ſ̃.de
8 ſimo.Matthæus.§.fin. [Ceſſarent] quia in†dubio quod tutius eſt
animæ eſt ſequendum,quod dic,vt leg. & not.ſ̃.de homi. ad au-
dientiam.§.j.ver.j.cum mens corrumpatur de facili. [Et cogita-
tiones]&c.quia Deus eſt cognitor ſecretorum.32.di.erubeſcant.
ii.q.iiii.conſuluiſti.ſ̃.de iud.nouit.ſ̃.de ſimo.tua nos.in fi.cui non
latet peccati qualitas,nec peccantis affectus.24.q.iii.Deus.ideoq;
ſi tales in pœnitentia veritatem mentis corruptæ detegant, ad ſa-
tisfaciendum ſunt efficaciter inducendi.j̃.e.conſuluit. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Clericus vſurarius qualiter puniendus eſt,& qualiter laicus.nu.3*
2 *Epiſcopus cum vſurario diſpenſat poſt ſatisfactionem, & pęnitentiam,*
4 *Vſurarius excommunicari poteſt.*

CAP. VII.

PRæterea. [Interdicas] non ſolum clericis, vt
xiiii.q.iiii.per totum.ſed etiam laicis
xlvii.diſt.quoniam multi.& no.ſ̃.eo.c.j.ii.& iii.¶[Qui
ſi parere]ii.pars.ſ.parochiani. [Suſpendas] ſi ergo ſu-
1 ſpenditur†ab obtento,vt hic.& xiiii.q.iiii.ſi quis oblitus. & c. qm̄
multi.multo fortius expellitur ab obtinendo. j̃. de exceſſ. prælat.
inter dilectos.vt & patet.ſ̃.de iureiur.quemadmodum.§.ꝙ ſi poſt
huiuſmodi. Sed nunquid epiſcopus cum tali poterit diſpenſare?
Videtur ꝙ non,quia in antiqua dicebatur, ꝙ tales ad Papæ præ-
2 ſentiam mitterentur,ſed illud ideo deciſum eſt,† vt ex hoc colli-
gas,ꝙ poſt ſatisfactionem & pœnitentiam non prohibentur epi
ſcopi cum talibus diſpenſare,de qua materia dic, vt plene not.ſ̃.
de iud.at ſi clerici.¶[Si laici]iii.pars.[Vſque ad condignam]ſi.ſ̃.e.
3 cum tu.reſpon.j.ibi donec†reddiderint,& repete hic, ꝙ ibi not.
[Excommunicationis] inflicta eis pœna Lateranen. concilii.ſ̃.
eo.quia in omnibus.quod dic, vt no.ſ̃.e.cum tu. §.j.ſuper verbo,
4 per pęnam [Aſtringas]vſurarius ergo excommunicari poteſt,vt
hic.& ſ̃.eo.quoniam non ſolum.in fi.j̃.e.tua nos. ſ̃.de iureiuran.
ad noſtram.j.

SVMMARIVM.

1 *Fructus quando computantur in ſortem, & quando non.*

CAP. VIII.

COnqueſtus. [De fructibus] deductis expē
ſis.vt ſ̃.e.c.j.reſpon.j.& c.ii.§.i.
vbi de hoc[Recepiſtis]aliter.n.non tenemini, ſi ali-
quid deſit de ſorte, quouſque vobis fuerit ſatisfactū.
1 vt ſ̃.e.c.i.§.i.fructus†autem tenemini computare in ſortem, niſi
terra &c.vt j̃.e.c.ver.fi.[Clerico].ſ.G.in prin.huius c.nominato.
qui terram obligauerat,ſicut continetur in deciſione [Niſi terra
ipſa]ver.[De feudo]tunc enim non tenemini fructus computa
re in ſortem,quod dic,vt plene no.ſ̃. c.j.ver.fi.& ſ̃.de feud.c. j.No
tantur & alii caſus.j̃. e.ſalubriter.

SVMMARIVM.

1 *Filij tenentur reſtituere vſuras patris,& ſi eam non exerceat.*
2 *Ignorantia hæredis,non excuſat defuncti vitium.*
3 *Hæres poteſt vſuras repetere ab eo cuius ſuccedit extortas.*
4 *Hæres inſolidum aſtringitur ſi inuentarium non fecit.*

CAP. IX.

TVa nos. [Vſurariorum] abſolutorum in extre
mis.ſecundum quod leg.ſ̃.de ſepul.pa
rochiano.tunc.n.tantum tenentur ex perſona parē-
tum filii,ſed & ſi impęnitentes deceſſerint, tenentur
ex ſua perſona de eo,quod ad ipſos peruenit, ēt ſi poſſeſſiones de
vſura fęnebri emptæ eſſent.quod dic,vt le.& no.ſ̃.e.cū tu.§.fin.&
ſ̃m hoc poteſt intelligi,quod no.j̃.e.§.j.ſuper ver.cogendi. quod
dic,vt ibi no.[Eis].ſ.vſurariis[In crimine].i.in vſuris,quæ ad ipſos
peruenerunt.i.quæ parentes acquiſierunt ex crimine vſurarū,vn
1 de tenentur ad reſtitutionem, †& ſi nunquam exercuerint vſu-
ras,vel in poſterum exercerent.ar.ff.ſi cer.pet.ſi & me & Titiū. in
fi.& ff.de cōd ind.nā hoc natura.[Aut de extraneis]ver.hæredib.
inſtitutis.vt patet.j̃.e.ver.fi.qđ dic, vt ibi no. ¶[Tuæ igitur] ii.pars.
[Quòd filij]nomine ſuo indiſtincte, quia in peccatum ſucceſſe-
runt,& non nomine parentum,niſi in fi.fuerint abſoluti.qđ dic.
vt no.ſ̃.e.c.rū.j.ſuper ver.vſurariorum. [Cogendi] tenentur ergo

filii pro parentibus,& pro hereditaria portione,& illi,ad quos bo
na vſurariorum peruenerunt,vt hic dicitur.& ff.de reg.iu.ex qua
perſona.Sed pone, ꝙ vnus hæredum efficitur non ſoluendo, an-
tequam partem eum contingentem reſtituerit,nunquid alter in
ſolidum conuenietur? Non videtur.ff.de fideiuſſ.inter eos.§.cum
inter.arg.contra.ff.commodati.ſed mihi. §. hæres. ff. de fideiuſſ.
inter fideiuſſores.& ff.de fideiuſſ.tut.fideiuſſores.Sol.poteſt dici,ꝙ
inſolidum conueniatur,quia omnia bona defuncti,illi,cui debet
fieri reſtitutio,videntur obligata.ar.ſ.eo.cum tu. §.fi.& præcipue
cum ſuccedit in crimine , hæredis enim ſuccedentis in vitiũ par
fortuna habenda eſt. C.de fruc. & li. expen.l.ii. & etiam hæredis
2 ignorantia†defuncti vitium non excuſat.ff.de diuer.& temp.prę
ſcrip.cum hæres.reſpon.j. Quicunque ergo ſuccedit in bonis de-
functi,ſiue idem crimen committat,ſiue non,ſemper tenetur re
ſtituere vſuras,quas defunctus extorſit,inquantum ſe extendunt
3 bona defuncti,quæ ad ipſum peruenerunt,ſicut & ecõuerſo.†hę
res pōt vſuras repetere ab illo,cui ſuccedit,extortas. j.c. Michael .
ſecundum Vin. Quia vera opinio hæc in conſpectu multorum
fauorabilis eſt quantum ad animas,& ſatis æqua ac ab omnibus
approbata,non audeo contradicere.ar.in eo quod leg.& no.ſ.de
homic.ad audientiam.§.j.ver.j.ſ.de tranſac.c. fi. ff de legib.mini-
me.Conſiderata tamen veritate & ſubtilitate iuris, cum certum
ſit multos poſſidere aliqua,quæ notum eſt fuiſſe vſurariorum , q
nunquam de vſuris ſatisfecerunt,durum eſt ſentire,ꝙ omnes ta-
les poſſeſſores ad reſtitutionem eorum, quæ poſſident, taliter te-
neantur,maxime cum forſan.xl.anni vel plures lapſi ſint, ꝙ vſu-
rarii mortui fuerunt,& grauius eſt tot animas cõdemnare. Ideo
videtur,ꝙ diſtinguendum eſſet inter hæredem & non hæredem,
4 †hæres.n.inſolidum aſtringitur,ſi non fecerit inuentarium,alio
quin contra.C.de iu.deli.ſancimus.§.ii.iii.& ſequen.ſicut & inſoli
dũ acquirit oẽs actiones.j.eo.Michael.C.vt actio.ab hærede,& cõ
tra hæredem inci.l.vnica.Is autem qui hæres nõ eſt, & ad quem
alias peruenit , non videtur teneri, etiam ſi ex cauſa lucratiua ad
ipſum perueniſſet res defuncti,vt patet.C.de dona.eris alienis. &
l.ſi patri tuo.C.de act.hær.l.fi.ff.ad Treb.l.j.§.ſi hæres. niſi eſſet ſal-
tem res ex pecunia fœnebri empta,quod dic,vt le.& no.ſ.e.cum
tu.§.fi.nec aliquo iure cauetur , ꝙ poſſeſſor non hæres de alia re
teneat,& iunge hæc his,quæ no.ſ.de ſepul.parochiano.[Id ipſũ]
ver.[Contra hæredes] ſuccedit enim in onere, qui ſubſtituitur in
honore,vt ſ.de offi.ord.paſtoralis.§. præterea.ad fi.cum ſuis con-
cordan.ſ.de æta.& quali.accepimus. §.j. ver. cum & ſi tecum . &
præceden.ſed & idem eſt, & ſi non eſſent hæredes,dummodo ad
ipſos bona vſurarii perueniſſent,quod dic,vt no.ſ.in præd.gl.

SVMMARIVM.

1 *Vſura eſt quodcunque ſit ſupra ſortem, & quocunque nomine cenſeatur.*
2 *Vſura an ſit,aliquid ex mutuo ſperare.*
3 *Obligatio naturalis ad anti dora naſcitur ex beneficijs receptis.*
4 *Vſura in aliud determinatur,& in aliud ſimonia.*

CAP. X.

Conſuluit. [An ille]Prima quæſtio.[Anima
rum] & dicas, ꝙ ſic, ſecus in foro
contentioſo,& vbi quęritur,vtrum ex forma contra-
ctus non quaſi ſed vere vſurarius cenſeatur, & ſic nõ
obſtat.ſ.eo.in ciuitate.§.j.in prin.quod dic, vt ibi no. [Quaſi vſu-
rarius] bene quærit,nam vere vſurarius non eſt, vt in præced.gl.
¶[Et vtrum]ii.pars.Et formatur hic ſecunda quæſtio. [Eodẽ rea-
tu].ſ.quaſi vſurarij.& dicas ꝙ ſic.j.e.§.fi.[Inuoluatur]ſi.ſ. c. ſuper
eo.in fi.[Vulgo dicitur[No.pro vulgaribus prouerbiis,quod dic,
vt le.& no.ſ.de iudæis.& ſi iudæos.reſpon.j.ad fi.[Parabolam] Lõ
bardus fuit.[Concedit].i.concedere conſueuit,non enim hoc in
pactum deducitur, prout ſequitur , ſed homines hac intentione
conſueuerunt ei gratis offerre,ſcientes , ꝙ alias fruſtratorie labo-
rarent,ſic ergo ſpectatur conſuetudo patrisfamilias , vt hic. & ff.
de vſur.qui ſemiſſes.ff.de pig. act.l.vniuerſorum. 47. diſt. quoniã
multi.& accedit ad hoc.ff.quod me.cau.l.fi.§.ſi fœnerator. [Ali
1 quod]quodcunque ſit illud, † & quocunque nomine cenſeatur.
xiiii.q.iii.alias.iiii.per totum.¶Et an negotiator]iii. pars.& eſt ter
tia quæſtio.[Conſimili].ſ.quaſi vſuraria,& dicas,ꝙ ſic,vt j. eo. §.
fin.[Pretio]cum incontinenti eſſet venditurus,& ſic non ob. j.e.
nauiganti.in fi.nec aliquod dubium occurrit,vtrum plus,vel mi
nus ſint ſolutionis tempore valituræ,alioquin contra.ſ.e.in ciui-
tate.§. j.ver.ſi dubium.¶[Verum quia] iiii.pars. in qua vno & eo-
dem modo & iure ſoluuntur præmiſſæ queſtiones tres , & hoc
eſt , quod ſequitur.[In his caſibus].ſ.factis.ſ.tribus quæſtionibus
& conſimilibus , quia in talibus eadem ratio,ergo idem ius. ſ.de
conſan.tua.ſ de conſti.tranſl.& idem eſt in ſimilibus iudicandũ.
ſ.de reſcri.inter cæteras. [Ex euangelio] Luc.j. quod Lucas ſcri-
pſit.Luc,vi.e. [Sperantes] ſupple cauſa mutui in ſpe lucri princi-
2 paliter poſita.† Secundario enim aliquid ſperare nõ omnino eſt
reprobandum , nam ſi tibi ſeruio , ſperare poſſum,ꝙ & tu mihi
ſeruias,vel me remuneres.ar.61.diſt.quid proderit. 59.diſt.ſi offi-
cia.nec etiam recipere ex tali ſpe vſurarium vel quaſi cenſebitur.
3 ar.j.q.ij.ꝙpio.†quinimmo & naturaliter eſt debitor illi ad antido
ra obligatus.ff.de pet.hær.ſed & ſi lege. §.conſuluit. ſ. de teſta.cũ
in officiis. ſecundum Ala. Hoc igitur, quod hic ſequitur,intelli-
gendum eſt,quando tali ſpe principaliter mouetur,alias non fa-
cturus,ſicut & quæſitum eſt.ſ.e.c.reſpon.j.& §.j. Sed quamuis ta-
lis poſſit hominem fallere,& iudicem humanum,non tamen il
lum,cui omnia nuda ſunt & aperta,quod dic,vt le.& no.ſ.e.in ci
uitate.§.fi.[Pro intentione]Quid ſi principalem intentionem ad
vſuram habuit?Dicunt quidam,ꝙ licet talis vſurarius ſit, non tñ
tenetur reſtituere,niſi forte aliquid faceret,quare debitor & ſi nõ
ſponte tamen neceſſario ei det,puta , quia negat terminum , niſi
plus vendat,vel aliquid vltra donet, quia tunc tenetur reſtituere,
vt patet ex præmiſſis.& 24.q.v.non ſane.in fine . ſecundum iſtos
igitur non nocet mentalis vſura,ſicut nec ſimonia,quantum ad
reſtitutionem ſic receptorum, ſed alias per ſolam pœnitentiam
aboletur,vt ſ.de ſimo.c.fi. Alii dicunt,ꝙ ſemper tenetur reſtitue-
re,ex quo hac intentione ducitur principali,quod tutius eſt ſecũ-
dum d.n.Immo hoc vltimum veriſſimũ eſt,& aliud falſiſſimũ ,
vt patet in præce. gl.& j.eo.c.in fi.Nec ob.ſ.de ſimonia.c.fi.aliud
4 enim eſt in vſura,vt hic,& aliud in ſimo.vt ibi.& quæ†ſit diuerſi-
tatis ratio.ibi.no. [In lege].ſ. diuina & canonica. vt patet.xiiii.q.
iii.cap.j. ii.& iii.[Male agere]ex eo ꝙ contra legem faciunt. x.di.
vides.C.de legib.non dubium.[Et ad ea]ver.[Taliter].i.tali intẽ-
tione [Iudicio]ergo talis in iudicio animæ tenetur ad reſtitutio-
nem,quod dic,vt no.ſ.eo.§.ſuper ver.pro intentione. ſecus in cõ
tentioſo.vt no.ſupra eo.c.reſpon.j.& c.in ciuitate.§ j.& fi. Quid ſi
in iuditio contentioſo is,contra quem agitur,confiteatur publi-
ce prauam intentionem,quam habuit?Reſpon.ſi petierat hoc,tã
quam quaſi vſurarium iniuſte & contra ſalutem animæ ſuæ re-
ceptum ſequetur condemnatio , ſi vero tanquam vere vſurariũ
propter ineptam petitionem abſoluetur reus , vt patet in hoc §.
& in eo quod le.& no.ſupra eo.c.reſpon.j.& ſupra de iud.exami-
nata. niſi forſan ratione periculi animarum dicas hic aliquid ſpe
ciale.arg.in eo,quod legitur,& no.ſupra de iudi.dilecti. & de co-
gna.ſpiri.tua nos.in fi.& de offi.vica.c.j.

SVMMARIVM.

1 *Vſurarij conuicti,vel confeſſi,notorij cenſentur.*
2 *Appellatio in notorijs non eſt admittenda .*

CAP. XI.

Qvam periculoſum. Alias[pernitio-
ſum. & j.]Ma-
nifeſtos].i.notorios . ſupra eo. quia in omnibus.§.j.
1 [Renuntiaſſe] Ex hoc elicitur,†ꝙ conuicti, vel con-
feſſi fuerunt,& ſic notorij iuris cenſentur.ſupra de cohab.cler.&
mul.veſtra.& c.fi.[Conſtiterit]& ipſos poſtmodum recidiuaſſe,
vnde nullatenus ſunt audiendi.ar.ſupra de hær.ad abolendam.§.
illos quoque.& c.excommunicamus.j.§.adiicimus. ver.fi. [Eos]
vſurarios[Conuenerit]ſubaudi . & conuicerit . nec enim ſufficit
conuenire,vel dicere,niſi & probetur,vt legitur, & not. ſupra de
conceſſ.præb.cum ſuper.[Appellationis] .ſ. irrationabilis . Quid
enim ſi vellet reprobare teſtes aduerſę partis,& non admittetur?
Vtique eſſet appellatio admittenda,vt patet.ſupra de proba.licet.
§.j.ſupra de teſti.licet dilectus.ſupra de app.vt debitus. Sin autem
vellet appellare ex eo, ꝙ vellet dicere ſe non eſſe vſurariũ , vel ne
2 corrigeretur †talis appellatio,cum notorius ſit.vt ſupra leg.& no.
non eſſet admittenda,vt patet.ſupra de app. cum ſit Romana.§.
fi.cum ſuis concor. Maxime cum ipſum ſemel crimen abiura-
uerit,vt ſupra no.& ar.ſupra de appel.quæſtioni.

SVMMARIVM.

1 *Vſura prohibita eſt in veteri teſtamento .*
2 *Iudæi excommunicari non poſſunt.*
3 *Iudæi per eccleſiam puniuntur pœna corporali.*
4 *Iudæi ratione rei fiunt de foro noſtro.*

CAP. XII.

Poſt miſerabilem . & infra.
[Per Principes]quorum legibus in temporalib.ſubii
ciuntur iudæi.viii.di.quo iure.C.de iudæis.iudæi.qui-
bus etiam,ſi ad nos veniunt,proteguntur.C.de iudæis.nullus.a no
bis ẽt defenduntur.ſupra de iudæis.ſicut iudæi.pari ratione ꝯ ipos
alios protegemus. ar. ſupra de mu.pę.c.j.& ii.Maxime in his qb.
1 legẽ ſuã offendũt,vſura.n.†prohibita eſt ẽt in veteri teſtõ. ſ.eod.
quia in omnibus.xiiii.q.iiii.quoniã multi.ſm Vin.[Seculares]&
ſi non obediunt,contra ipſos poteſtates procedi poteſt,vt no.ſ.de
iudæis.iudæi,ſiue ſaraceni §.fi. & c.poſtulaſti. ſed & ipſi iudæi in-
directe per eccleſiam coercentur, vt ibi , vnde & hic ſequitur. &
donec eis & c.[Et donec] ver. [Eis] ſcilicet chriſtianis. [Remiſe-
rint].ſ.iudæi vſuras,quas nondum receperũt, & de iam receptis ,
ſi quæ ſunt,ſatisfecerint.j.eo.quanto. [In mercimoniis]quia ipſi
2 †iudæi excommunicari non poſſunt,vt patet in eo,quod legi. &
no.ſ.eo.de iureiur.ſicut.& j. §.j. cum enim non ſint de commu-
nione eccleſiæ, extra ipſius communionem poni non poſſunt ,
& quantum ad hoc & directam & indirectam compulſionem
parum,aut nihil ad nos de his, qui foris ſunt. vt. ſ.de diuor.gau-
demus.§.j.ii.q.i.multi. multum autem ad nos , ſi nos offendunt ,
vt ſaltem indirecte compellamus eos,vnde & contra eos procedi
mus,ſicut poſſumus.ſ.per Principes,vt præmiſit, & per nos indi-
recte prohibendo communionem chriſtianorum in mercimo
niis,& aliis quibus egent,vt hic,& le.& no.ſ.de iudæis. & ſi iudęis.
3 §.fi.& c.cum ſit.§.j.& ij.& c.ex ſpeciali.Puniuntur †etiam per ec
cleſiam quandoque directe .ſ. inflicta eiſdem corporali pœna
28.q.j.ſępe.in fi.17.q iiii.conſtituit.ita tamen ꝙ ad enormem vin
dictam ſanguinis non procedat.ſ. de raptoribus. in archiepiſco-
4 patu.necnon & pecuniaria, vt ibi.& ſ.de iudæis. poſtulaſti. † Sed
& ratione rei fiunt de foro noſtro, vt ſ. de deci. de terris. & j. eo.
quanto.§.fi.& ratione delicti,vt hic,& in ſuperioribus iuribus . &
ſ.de iudæis.ita quorundam . ſicut & quilibet, alias non ſubditus,
vt leg.& no.ſ.de rapto.c.j.vel ratione contractus, aut domicilii ,
his enim quatuor modis ſortitur forum generaliter vnusquisq; ,
vt legitur,& no.ſ.de foro comp.c.fi.in prin.

SVMMARIVM.

1 *Debitor poteſt petere relaxationem vſurarum,non obſtante iuramento de non repetendis .*
2 V*ſurarius quicquid agit ne repetantur vſuræ in fraudem facere videtur.*

CAP. XIII.

Tvas dudum. [Præſtare faciunt] vt ſic ob-
ſtante iuramento nõ poſſit
vſura repeti ab eisdem.[Quod vſuras].i.vſurarũ non
dum ſolutarum cautionem . [Non repetant].i.non
contradicant,& ꝙ ſic debeant exponi hæc verba,innuitur per ſe-
quentia euidenter.[Et ſuper his] ſcilicet vſuris. [Quas ſoluerunt]
ergo in præcedentibus loquitur de non ſolutis,vt ibi no.& patet.
j.§.j.alioquin inculcatio verborum eſſet.vt ſ.eo.c.prox. ¶[Nos igi
tur]ii.pars [Per cenſuram eccleſi.] ergo per interdictum, ſuſpen-
ſionem, & excommunicationem.j.de ver.ſig.quęrenti.Et ſic no.
ꝙ excommunicari poſſint vſurarii,vt le.& no.ſ.e.pręterea.ii.§.fi.
[Ab earum].ſ.vſurarum.[Exactione] & ſic loquitur in non ſolu
tis,vt & no.ſ.reſpon.j.ſi.ſ.de iureiur.c.j.[Deſiſtere] & ſi volunt ac-
quieſcere,& iuramentum relaxare,bene quidem. ſ.de iureiu.c.j.
[Vel reſtituere]ver.expone,vel pro &,ff.de verb.ſign.ſæpe.& dic ,
& ſi nolunt acquieſcere, ſoluant eis debitores , & ſic reddant do-
mino iuramentum,ac ipſi vſurarii cogantur.[Reſtituere ipſas].ſ.
vſuras.[Poſtquam]&c.ſic.ſ.de iureiur.debitores,vbi de hoc:patet
1 igitur,ꝙ non obſtante prædicto iuramento poteſt petere relaxa-
tionem ipſius,is,qui iurauit,quia huic petitioni non renũtiauit .
ſ.de renun.cum inter.P.ſ.quod me.cau.ad audientiam.Quinim
mo & ſi iurauit abſolutionem, ſiue relaxationem non petere,ni
hilominus poteſt hoc eccleſiæ denuntiare. & quamuis ad priua-
tum commodum denuntiet,nõ repellitur, maxime cum in hoc
ſalus animæ vſurarii,cum pœnituerit,procuretur.ar.viii. q.j.ſunt
in eccleſia.quod dic,vt no.ſ.de iureiuran.ad noſtram.ii. & c.quẽ
2 admodum.§.fi.[Ne de dolo &c.]No.ꝙ quicquid† vſurarij excogi
tare poſſunt in fraudem vſurarum,& ne poſſint ab eis repeti , in
nullo prodeſt eis,ex quo de fraude conſtat, de qua & conſtare po
teſt per probabiles coniecturas. argu. hic. & in eo quod legitur ,
& no.ſ.de contrahen.emp.ad noſtram.ſ.de pigno.illo.§.fi.& ſ.e.
in ciuitate.§.j.& in Summa.eo.tit.§. qualiter contractus.& j. eo.
cum in tua.[Commodum]ſubaudi,quod eſſe non debet, vt ſ.de
reſcrip.ſedes.in fi.cum ſuis concordantib. immo potius incom-
modum.j.de collu.detegen.c.pen.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Legem viuam contra qui uenit beneficium alterius an amittit .*
2 V*ſurarius non eſt audiendus pro repetitione ſuæ vſuræ , niſi ipſe reſtituat , ſed nunquid ſufficit cautio de reſtituendo .*
3 *Iudex poteſt repellere ex officio vſurarium repetentem vſuras , ſi notorius eſt vſurarius.*
4 *Iudex quem neſcit vſurarium debet præſumere non vſurarium.*

CAP. XIIII.

Qvia fruſtra. [In legem]eandem.ſ.ff. quod
met.cau.iſti quidem.ſ.de app.
an ſit deferendum.& c.conſtitutis.j.C. de iu.deli.ſan-
cimus.§.ſi vero poſtquam.ſ.de elec.bonæ.i .reſpon.j.
ſ.de immu.eccl.c.fi.j.de ſenten.excomm. in audientia. ſ.ne cler.
vel mona.c.ii.ſic.ff.de min.auxilium.Sed contra. ſ. de appel.dile-
ctis.vbi decanus , qui non detulit appellationi auditur appellans
& ſuper eodem negotio.Item contra.ff.de ritu nup.filio patroni.
1 §.j.vbi patronus.qui†contra legem viuam venit,beneficium alte
rius amittit . & ff.de mino.auxilium. in fi.vbi minor delinquens
beneficium reſtitutionis amittit . Vincen. & Io. reliquerunt hoc
diſputationi,vtrum.ſ. ſi delinquat quis contra vnam legem,per-
dat beneficium aliarum.Tu teneas regulariter verum eſſe,ꝙ pro
pter offenſionem vnius non perditur beneficium alterius , quia
ſic puniretur quis in eo,in quo non deliquit. ſecundum B. Ergo
ſicut delictum vnius perſonæ alij non nocet , ſic nec commiſſio
vnius delicti eidem perſonæ in aliis,in quibus non deliquit,noce
re debet.ar. in eo quod legitur, & notat.ſ. de his quæ fiunt a ma.
par.c.quæſiuit.ſ.de offi.ordi.dilectus.§.pe.& fi.ſ.de re iud.c.pen.&
ar.ff.de pac.ſi vnus.§.ante omnia.vbi offendit quis in fide catholi-
ca j.de reg.iur.defleat.quod dic, vt ibi no. vbi quidem in aggreſſi-
bilia redduntur omnia iuris priuilegia & beneficia , vt in Auth.
de priuile.do.hæreti.muli.non præſtan.circa medium.l.coll.viii.
Non obſtat.ſ.de appel.dilectis . quia ibi delatum fuit appellatio-
ni,vt dicit litera.Non obſtat. ff.de mino.auxilium . quia ſpeciale
eſt, ꝙ delinquenti beneficium reſtitutionis in integrum denege-
tur,& redditur ratio.C.ſi aduer.de ſic.l. j. Nec obſt.ff.de ritu nup.
filio. §.j.quia illud ſpetiale eſt in odium patroni,qui ignominio-
ſam vxorem duxit,ſed & ratione connexitatis illud contingit,ſi-
cut alias.ſ.de ſta.mona.recolentes.§.j.in fi.quinimmo & quia de
liquit,priuilegium,quod alias haberet,amittit , quia hoc regula-
re eſt.vt.xi.q.iii.priuilegium.& ſ. de poſtul. præla.ca.ii.§.j.& adde
quod no.de hac materia.ſ.de adulr.c.fi.reſpon.j. ¶[Statuimus] ii.
pars.[Reſtituendis]ſibi,ſcilicet vſurario impetrati. [Vſuris] quos
ab eo alii vſurarii extorſerunt.[Vel fructibus] nam & ipſos lucri-
facere vſurarium appareret,cum deductis expenſis in ſortem de-
2 beant computari,vt le.& no ſ.e.c.j.reſpon.j.ad fi. Talis †ergo Im-
perator non auditur , niſi prius ipſe &c.vt in ſeq.§.Sed nunquid
ſufficit cautio de reſtituendo?Reſpon.Dicunt quidam,ꝙ ſic.ar.ff.
de iudi.in omnibus.C.de compenſa.l.fi.Tu dicas,ꝙ non.arg.ſ.de
re iudi.cum aliquibus.ff.de pigno.actio. l. ꝙ ſi non ſoluit . & ff.de
conſti.pecu.promiſſor.§.conſtituto.niſi conſentiente illo,cui eſt
reſtitutio facienda,ſufficit enim , qualitercunque ei fuerit ſatisfa-
ctum . ff.de pig. act.ſi rem.§.omnis.& argu.Inſti.de re.di.§.vendi-
tę.ſ.de re iud.ꝙ ad conſultationem.vel niſi forte magna cauſa in
teruenerit.ar.ff.de re iud.l.iiii.§.ait pretor.puta,quia ſoluendo nõ
eſt , tunc enim ſufficit cautionem pręſtare,ꝙ reſtituat , & audiri
debet,vt ſic habeat,quod poſtea alii reddat.ar.ſ.de reſt.ſpo. olim.
ii.ſ.de ſol.Odoardus.ff.de ceſſ.bon.ſi debitoris.& ſic intellige.ſ.de
rap.c.ii.& ſimilia.vnde & ſi is,cui obligatus eſt ꝯtradiceret,nõ vi-
deretur audiendus,cum ex prædictis pateat,ꝙ per hoc ſit melior
conditio ſua.ar.ff.de neg.ge.ſoluendo.& l.ſed an vltro.in fi.& pa-
tet in eo quod no.in Summa.de pęn.§.fi.ſub.§. fin.ver.ſed quid ſi
non immineat.& ſeq. ¶[Niſi prius] iii.pars. [Reſtituerit] Quid ſi
nullus agat contra iſtum pro vſuris?Dixit Io.& T.ꝙ ſi facta denũ
tiatione publica nullus apparet,qui petat,audiendus eſt iſte.ar.ff.
de fur.falſus.§.qui alienum.ſ.qui ma.accu.poſt. cap.fina. Alii di-
3 cunt,ꝙ hoc † non ſufficit,immo & ſi nullus appareat , nec ſe op-
ponat,iudex tamen ex officio ipſum repellet.ar.j.c.j. ff.de poſtul.
quos prætor. ſ.de excep. exceptionem. & hoc,ſicut dicunt,ſonat
hæc litera,quando dicit, niſi reſtituerit , quæ cum effectu intelli-
genda eſt.argum.ſ.de cleri.non reſi.relatum.& ſupra eo.cum tu.
in fi.non enim eſt audiendus, ex quo in crimine perſeuerat , im-
mo pōt ei dicere iudex, eiice primum trabem de oculo tuo &c.j.
q.j.multi.iii.q.vii.§.porro.& exemplo domini ipſum repellere.iii.
q.vii.qui ſine.& c.poſtulatus. Do. no. ſcripſit talem impetratorẽ
non eſſe repellendum,niſi quis ſe opponat,hoc enim nullo iure
cauetur , ꝙ iudex ex officio talem repellat. Tu dicas referre, vtrũ
notorium ſit, quod vſurarius eſt,& tunc omnino repellit ipſum
iudex, vt præmiſſum eſt.& argum.ſupra eo.quam pernitioſum.
& ſupra eo.cum tu.& hoc no.hic quando dicit, noſcitur recepiſ
ſe:aut dubium adeo , ꝙ nec infamia aliqua eſt reperlus, & tunc
non habet neceſſe iudex aliquid facere pręconizari. licet hoc di-
xerit Io.& T.vt ſ.Nec iſtud iure cauetur,nec ſeruatur de facto in
cauſis,niſi inquantum no.j.procedet ergo iudex authoritate lite-
4 rarum,quia,†quem neſcit vſurarium, debet præſumere non vſu
rarium , argumen. ſupra , de præſumpt. capitu. fina. nec eccle-
ſia iudicat de occultis . ſupra de ſimo. ſicut tuis . in fine. Aut
eſt de hoc vitio infamatus , & tunc non poteſt habere lo-
cum quod not.Ioan. & T. non quantum ad pręconizationem ,
ſed quantum ad denuntiationem in eccleſia publice faciendã.
vt ſ.de iureiur.ad noſtram.ii.& arg.ſ.qui fil.ſint legiti.perlatum .
§.j.Quod ſi nullus appareat,pōt iudex purgationem infamati re
cipere,vt j.de pur.can.per totũ.& ſ de ſimo.de hoc.j.e.inſinuatũ
vel procedat iudex,vt legitur,& no.j. c. j. Si tamen aliquis appa
reat, qui de impetrante conqueratur ſuper vſuris , & impetrans
hoc confiteatur ad rationem poſitus.vt ſ.de accuſa.ſi conſtiterit.

repellet eum iudex, alioquin ſi hoc negat, & infra octo dies po-
teſt conuinci de plano, idem erit. arg. extra do. no. de excep. pia. §.
ſi quis. & de ſenten. excom. §. ſolet. in prima. lib. vj. Quibus elapſis
iudex libere procedet per literas impetratas. & hoc intelligo, quã
do hoc apponitur ab illo, contra quem vſurarius impetrauit, nõ
ab alio extraneo, cum nec ad alium beneficium literæ extenda-
tur, vt patet in eo, quod legitur, & notat. ſ. de offic. deleg. P. & G.
Et quando hoc opponitur ante litis conteſta. Poſtmodum enim
exceptio hæc, cum dilatoria ſit, non eſſet admittenda, vt patet in
eo, quod legitur, & nota. ſ. de re iudi. inter monaſterium. reſpon-
ſo. j. Antea ergo oppoſita in modum exceptionis per. viii. dies pro
ceſſum iudicis poterit retardare, & non vltra. Si vult igitur po-
ſtea audiri excipiens, recurrat ad beneficium reconuentionis. ſ.
de mutu. pe. c. j. & ij Quid ſi iſte Imperator cum aduerſario ſuo li
tigans coram ordinario ſuper conſimili cauſa ſcilicet vſuraria
duxerit appellandum, cum vſura peteretur ab ipſo impetrante,
& fuiſſet per ordinarium condemnatus? Videtur, ꝙ interim pen
dente appellatione officium illius iudicis ſuſpendatur. arg. in eo
quod hic dicitur, niſi prius reſtituerit. Sed contra, quia, ex quo ap-
pellatum eſt, dubium eſt, & ſic non impeditur proceſſus, vt patet
ex præmiſſis. Sed nec poſſunt ab eodem ſuper pluribus actioni-
bus perſonalibus vno & eodem tempore diuerſi iudices impetra
ri, quod dic, vt legitur, & not. ſ. de reſcriptis. c. fin. & j. e. ti. extra do-
minum noſtrum diſpendia. lib. vj. Et ſecundum hanc glo. intelli
ge, & determina quicquid no. in Summa. e. ti. §. fi. ſub. §. fi. [Noſci
tur] vel pater eius. j. e. Michael.

SVMMARIVM.

1 *Vſurarios defendens in iudicio, excommunicari poteſt.*
2 *Vſurarij licet ſint famoſi, puniri non poſſunt, niſi conuincantur.*
3 *Fama vocatur argumenta.*
3 *Vſurarius quibus argumentis conuincatur.*

CAP. XV.

CVm in diœceſi. [Non dubitatur] ſecũ-
dum communem fa-
mam, non tamen notorii ſunt, vt patet. j. §. j. [Con-
tra quos] ver. [Qui] ſcilicet potentes [Tuentur eoſdẽ]
ideſt extra iudicium eos fouent, & eis fauent, non tamen in iu-
1 dicio violenter defendunt. † Alioquin excommunicari poſſent.
ſ. de offic. deleg cap primo. & 11. q. iii. iniuſtum. Sed quicquid di-
catur, tales quandoque per aliquos officiales etiam Romanæ cu
riæ defenduntur. [Nec iidem] ſcilicet vſurarii quamuis manife-
ſti. [Condemnati] Nec alias habent euidentiam facit, hoc eſt q̃-
2 uis ſint † famoſi, non tamen ſunt notorii iuris, vel facti. Vnde nõ
poſſunt puniri, niſi conuincantur, vt ſequitur. Alioquin contra
in eo, quod legitur, & not. ſ. eo. quam periculoſum. j. de verb. ſig.
nouimus. reſpon. primo. ¶ [Fraternitati tuæ] ii. pars. [Accuſator]
& ſic videretur, ꝙ non deberent damnari. vt ſ. vt beneſi. eccleſia-
ſti. cap. vnico. in prin. Tamen, ex quo famoſi, ſunt procedi poteſt
ad inquiſitionem. vt ſ. de accuſa. qualiter ii. & ſ. de offi. ord. c. pri-
mo. quamuis ergo non accuſentur. [Si tamen] Subaudi iudici ex
officio ſuper hoc inquirenti. [Aliis argumentis] ſic ergo non ſo-
lum teſtes, ſed argumenta probant. Et alias quandoque in aliqui
bus, quod dic, vt legitur, & nota. ſ. de cleri. peregri. cap. ii. §. vnico.
3 Vocat † autem hic certa argumenta famam cum aliis admini-
culis, vt patet in eo, quod legitur, & no. ſ. de teſti. præterea. §. j. & fi.
4 Vel quia † ſemper vendit ad terminum plusquam in præſenti. ſ.
e. conſuluit. §. & an negotiator. & c. in ciuitate. Vel ſi facit emptio
nes ſub ea conditione, ꝙ res emptas teneatur reſtituere aucto pre
tio, vel fructibus ſibi retentis. ſ. de contrahen. emp. ad noſtram. ſ.
de pigno. illo. Vel quia apparent inſtrumenta vſurarum. Vel qa
menſam tenet paratam ad pecuniam fœnerandam. ſecundum
dominum noſtrum. Vel quia conſtat, ꝙ alias publice renuntia-
uit vſuris, vnde nunc facilius conuincetur. ſ. e. quam pernitioſũ.
& iunge quod nota. in Summa. eo. ti. §. qualiter contractus. Si igi
tur tibi per ſufficientia argumenta [Illos] &c. [Manifeſtos]. i. ma-
nifeſtandos, ipſos poteris manifeſtare & publicare. & ſic. [In eos]
manifeſtatos & publicatos. [Pœnam in Lateranenſi] ſ. e. quia in
omnibus [Libere] ideſt nulla appellatione obſtante, quod dic, vt
no. ſ. e. quam pernitioſum. [Poteris]. i. debebis. ſ. de ſimo. licet He
ly. reſpon. j. & §. j. Alias non ſemper, quicquid poteſtati iudicis cõ
mittitur, hoc iuris neceſſitati ſubiicitur. vt ff. de iudi. l. quicquid. &
no. ſ. de vita & honeſta. cleri. quoniam. reſpon. primo [Exercere]
i. eis infligere, nec enim eſt ipſo iure inflicta, vt hic, & legitur, &
no. ſ. e. cum tu. reſpon. j.

SVMMARIVM.

1 *Gener dicitur maritus filiæ meæ, & ego ſocer ſuus.*
2 *Vſura in quibus caſibus non committitur, licet aliquod capiatur vltra ſor-
tem. & numero 4.*
3 *Vſura a nullo eſt exigenda.*
5 *Fructus dotis ſunt viri, ſic & rei obligatæ pro dote, nec computantur in ſor-
tem, & quare.*
6 *Fructus dotis non fiunt mariti, niſi ſuſtineat onera matrimonij.*
7 *Dotalis rei periculum quando ſpectat ad virum, & quando non.*

CAP. XVI.

SAlubriter. & infra. Sic conſtrue. [Sane nõ cre-
dimus compellendum] quod eſt in fi. huius reſpon.
[Generum ad computandos in ſortem] quod eſt. j.
1 in tertia linea] Fructus poſſeſſionum] &c. [Generum] † Gener di-
citur maritus filiæ meæ, & ego ſocer ſuus, vt ff. de ritu nup. adopti
uus. §. nunc videamus. Inſti. de nup. §. affinitate [Quæ] ſcilicet poſ
ſeſſiones. [Sibi] ſcilicet genero. [A ſocero] cuius filiã habet. [Pro
numerata]. i. numeranda. Si enim iam numerata eſſet, pignore
non eget, de qua materia dic, vt no. ſ de do. inter vir. & vxor. per
2 veſtras. §. fi. [Computandos in ſortem] † Hic notabis caſus, in q-
bus poteſt peti aliquid vltra ſortem, vnde verſus.

Feuda, fideiuſſor. pro dote, ſtipendia cleri.
Venditio fructus cui velles iure nocere.
Vendens ſub dubio. pretium poſt tempora ſoluens.
Pœna nec in fraudem, lex commiſſoria gratis.
Dans ſocij pompa, plus ſorte modis datur iſtis.

Feuda. Primus caſus eſt, quando vaſallus domino obligat feudũ,
quod ab ipſo tenet, vt tamen interim vaſallus ad ſeruiẽdum feu-
dum ipſum non remaneat obligatus, quod dic, vt le. & no. ſ. de
feu. cap. j. ſ. e. conqueſtus. in fi. Fideiuſſor. Secundus in fideiuſſo-
re vſuras & acceſſiones quas creditori neceſſe habuit ſoluere re-
petente, quod dic, vt le. & no. ſ. de fideiuſſ. peruenit. & c. conſtitu-
tus. Pro dote. Tertius caſus in dote, ſiue poſſeſſione pro ipſa dote
pecuniaria obligata, vt hic, & eſt ratio, vt le. & no. j. e. §. vnico. Sti-
pendia cleri. Quartus, quando clericus redimit a laico poſſeſſio-
nẽ temporalem, quam eccleſia, cuius eſt res, ſibi pro beneficio
aſſignauit, ſiue feudum eccleſiaſticum, quod alias vix, aut nullo
modo recuperari poteſt, nomine eccleſiæ ipſius, cuius eſt feudũ,
recipit obligatum, & ſic poteſt intelligi. ſ. e. c. j. §. fi. vbi de hoc. Vẽ
ditio fructus. Quintus, quando emo fructus alicuius caſtri ad tẽ-
pus, quod dic, vt no. ſ. e. in ciuitate. §. j. Cui velles iure nocere. Se-
xtus. ſm Io. & iudæos ſecundum quos potes petere vſuram ab il-
lo, cui merito nocere deſideras. 14. q. 4. ab illo. Hoc eſt ab hoſte Ro
mani imperii, ſiue fidei. C. de commerciis & mercato. non ſolũ.
Vnde Deut. 23. Non fęnerabis fratri tuo pecuniam, vel aliam rẽ
ad vſurã, ſed alieno. & ideo iudæi, ſicut dicunt, vſuras licite a chri
ſtianis recipiunt, quod tamen falſum eſt, vt patet in eo, quod le.
& no. ſ. e. poſt miſerabilem. & j. e. quanto. Vnde Deut. 28. b. Fęne-
rabis gentib. multis, & ipſe a nullo fœnus accipies. & ſi aduena
fœnerabit tibi, & tu non fęnerabis ei. Ideo dicunt alii, & verius, ꝙ
3 vſura † a nullo eſt exigenda, nec ob. 14. q. iiii. ab illo. quia ſic eſt ex-
ponendum ab illo & c. i. ſicut nulli nocere debes chriſtiano, ſic a
nullo chriſtiano, vel alio vſuram petas. Vel dic, ꝙ quamuis licite
petantur ab hoſte fidei, non tñ ideo iudæi a chriſtianis ipſis pete-
re poſſunt licite. Ratio diuerſitatis hæc erit, quia hoſtes fidei, & bo
na ipſorũ exponuntur. Vnde qualitercunque habeantur ea, quæ
ab ipſis iniuſte detinentur, non eſt vis facienda. ar. in eo qđ leg. &
no. ſ. de hær. excõicamus. j. §. ſi vero dñs. Iudæi vero vel alii infide-
les hoc priuilegio contra nos vti non poſſunt, vt patet in eo, qđ
le. & no. ſ. de iudæis. & ſi iudæos. in prin. & C. de legib. quod fauo-
4 re. Vẽdens ſub dubio. Septimus, † cum quis plus vendit ad tẽpus,
quod ſtatim venditurus non erat, & probabiliter dubitabatur,
vtrum plus vel minus ſit ſolutionis tempore valiturum. j. eod.
cap. fin. §. j. & ii. vbi de hoc. Pretium poſt tempora ſoluens. Octa-
uus, quando vſuræ loco intereſſe ſuccedunt. ſecundum Lauren-
ti. Puta, vendo, & ſtatim trado tibi fundum certo pretio vſque ad
menſem ſoluendo, non ſoluis ad terminum, in hoc caſu lapſo
menſe poſſum a te vſuras petere, quia nihil ſoluiſti mihi, & ta-
men fructus fundi venditi tuos facis. vt C. eo. tit. l. ii. Alii dicunt,
ꝙ in tali caſu & conſimili competit actio ex contractu, vel offi-
cium iudicis non ad vſuras, ſed ad intereſſe, vt poteſt colligi. ff. pro
ſoc. l. ſocium. ff. de ac. emp. & ven. ſi ſterilis. §. ſi per venditorem. &
hoc verius puto. ad quod facit. C. de act. empt. & ven. l. ii. & iiii. &
ff. de act. emp. & ven. l. j. ff. de dolo eleganter. §. non ſolum. In eo
enim quod ſorti accedit, non prohibetur petitio intereſſe, ſed tan
tum turpis lucri, vel alterius illiciti incrementi, vt patet. 14. q. iiii.
ſi quis obli. us. Ideo puto ex mente præmiſſorum iurium, quòd
ſi aliquis ſit mercator, qui conſueuit ſequi mercata & nundi-
nas, & ibi multa lucrari, mihi multum indigenti, ex charita-
te mutuaret pecuniam, cum qua negotiaturus erat, quòd ego
exinde ſibi ad ſuum intereſſe remaneo obligatus, dũmmo-
do nihil fiat hic in fraudem vſurarum, vt patet in eo, quod
notatur. ſupra eo. tuas. in fin. Et dummodo dictus mercator
non

non conſueuerit pecuniam ſuam taliter tradere ad vſuram. ar-
gu. in eo quod legitur, & no. ſ. e. cõſuluit. §. j. D. tamen noſter ſcri
pſit contrarium, vt no. j. eod. ca. fina. reſpon. primo. Pœna nec in
fraudem. Nonus, quando nomine pœnæ aliquid promittitur,
ſi ad terminum non ſoluatur. argu. 12. q. ii. fraternitas. & cap. in
legibus. & in eo quod legitur, & notatur. ſ. de arbit. dilecti. in fin.
dummodo nihil fiat in fraudem, vt & nota. in proximo caſu prę
cedente. Lex commiſſoria. Decimus, quando vendo tibi fundũ
ſub pacto. l. commiſſoriæ. C. de pact. inter empt. & ven. l. commiſ
ſoriæ. & l. fundum. Dummodo tñ nihil fiat in fraudem vſura-
rum. Alioquin contra. ſ. de contrahen. emp. ad noſtram. Gratis
dans. Vndecimus, quando ſine omni pacto datur. Alias accipi-
tur, & melius gratis oblatum. arg. ſ. de ſimo. dilectus. ii. in fi. cum
ſuis concord. Caueat tamen de corrupta intentione recipiens in
hoc caſu, vt patet in eo quod legitur, & notatur. ſ. eod. conſuluit.
Socii pompa. Duodecimo qñ pecunia ꝯmodatur ad pompam.
ff. commodati. l. iii. §. penul. Plus ſorte modis datur iſtis, ſiue fru-
ctus non computantur in ſortem. & forſan & tertiusdecimus,
vbi ſcilicet creditor occaſione mutui, quod dedit, laborem ſubiit,
in cuius compenſationem fructus ex re ſibi obligata perceptos
ſuos facit, quod dic, vt legitur, & notatur. ſ. de reb. eccl. non alie.
ad noſtram. & hoc plenius no. in Summa. eo. tit. §. in aliquo ca-
ſu. Alias autem regulare eſt, ꝙ nihil accedit ſorti, vt ſupra eod.
conſuluit. §. fina. Sed fructus ſunt computandi in ſortem ſecun-
dum quod legitur, & notatur. ſupra eo. c. reſpon. primo. & no. iſti
iidem verſus. ſ. de pigno. cum contra. §. nos igitur. Nec mireris
de hoc, quia & alias etiam in textu idem contingit, vt patet. ſ. de
libel. ob. ſignificantibus. Sed & vna expoſitio per aliam in aliqui-
bus eſt ſupplenda. [Compellendum.] Et eſt ratio, quæ ſtatim red
ditur in ſequen. §. ¶ [Cum frequenter] ii. pars. & dic. cum ſubaudi,
5 dos detur. pro oneribus matrimonii ſupportandis, quia † fructus
rei obligatæ pro dote debent cedere lucro viri, qui & dotis domi
nus eſt. C. de rei ven. dote. [Cum frequenter dotis fructus &c.] q.
d. fructus rei obligatæ ſuccedunt loco fructuum dotis, & ſic ean
dem naturam habent. Vnde ſicut maritus fructus dotis, ſi nu-
merata eſſet, ſuos faceret prouenientes forte ex mercimoniis. vt
ſupra de donatione. inter virum & vxorem. per veſtras. §. finali.
Sic & fructus rei obligatæ pro dote ſuos facere debet. argum. in
eo quod legitur, & notatur. ſ. de cenſibus. ſignificauit. §. j. & de vo
to. magnæ. §. cum igitur. & ſ. vt lite pend. eccleſia. j. & ii. Eſt ergo
duplex ratio. Prima, quæ hic redditur. Secunda, ex qua hæc elici-
tur. ſcilicet quia res ſuccedit loco rei, vnde & eandem naturam
debet habere. Tertia etiam poteſt reddi, vt ſcilicet dos ſalua re-
maneat mulieri, quam alias conſumi contingeret, & ſic vtilitas
rei publicæ læderetur. ff. ſolu. matrim. l. j. [Ad onera] Hoc ideo di-
cit, quia fructus dotis cedunt lucro mariti propter onera matri-
6 monii. C. de iure do. pro oneribus. Aliter autem non facit † ma-
ritus fructus ſuos, niſi onera matrimonii ſuſtineat. ff. de do. ex-
cep. pater. in princ. & niſi poſſeſſio rei dotalis tradita ſit. ff. ſoluto
matrimonio. de diuiſione. In fructu autem intelliguntur fœtus
pecudum dotalium, non ancillarum. ff. de iure dot. plerumque.
§. ſi de ſerui. Item in fructu ſunt cretifodinæ, & argentifodinæ.
ff. ſol. matrimonio. diuortio. §. ſi vir in fundo. Secus in lapidifodi-
nis, vbi lapis non renaſcitur, & arboribus non ceduis, vt ff. ſoluto
matrimonio. diuortio. §. ſi fundus. & duobus. §. ſequentibus. Hi
enim fructus non cedunt lucro viri, neque ſuperiores ante ma-
trimonium percepti, immo ſunt mulieri reſtituendi, vt ff. de vſu-
ris. videamus. reſpon. primo. & §. primo. Item notandum, quòd
illa regula, cuius eſt emolumentum, eius debet eſſe periculum,
7 fallit in hoc † caſu, ſpectat enim ad virum emolumentum rei do
talis, ſed non periculum euictionis, amiſſionis, ſeu deteriorario-
nis, niſi rem receperit æſtimatam, ſicut diſtinguitur. C. de iure
do. l. j. ff. de iure do. plerunque. reſpon. primo. Vel niſi cum res do-
talis conſiſtat in numero, pondere, vel menſura. ff. de iure doti.
res in dotem. [Supportanda.] Et extenditur hoc priuilegium
ad maritum, quamdiu tenetur vxorem alere, non poſtea. ſecun-
dum dominum noſtrum. Ergo & ad hæredes mariti, quamdiu
tenẽtur vxorem quõdam mariti alere, hoc eſt, vſque ad annum
poſt mortem mariti, quia interim non coguntur dotem trade
re. C. de rei vxo. act. l. vnica. In hoc enim caſu eadem ratio rema-
net, ergo idem ius. argumen. ſ. de conſti. translato. Vel dic, ꝙ di-
uerſa ratio eſt, quia hæredes poſſunt ſe ſtatim expedire. de mulie-
re reddendo ei rem obligatam, quod non poteſt maritus. ſ. de iu-
reiuran. tua. & quia ſoluto matrimonio deſinit eſſe dos. Quid er
go in conuerſo caſu, puta ſoluto matrimonio, & lapſo annali tẽ-
pore hæredes mariti obligãt mulieri poſſeſſionem aliquam pro
dote ſua, quia non habent alias, vnde ſoluant. Nunquid mulier
computabit fructus in ſortem? Sic, ſecundum dominum no-
ſtrum. ad hoc. ff. de ſol. Titia. ff. quibus ex cau. in poſſ. ea. Fulcinius.
reſpon. primo. ff. de ven. in poſſ. mit. l. j. §. fin. ff. vt in poſſ. leg. is cui.
§. quæri. ff. de legat. primo. filius. §. apud Marcellum. Sit diſcreta
ergo mulier, ne recipiat rem obligatam, ſed potius faciat ipſã
diſtrahi, vel recipiat in ſolutum. ff. de re iud. a diuo Pio. Alioquin
fructus extenuabunt ſortem, vt patet in eo, quod legitur, & nota-
tur. ſupra eod. cap. primo.

SVMMARIVM.

1 *Vſurarum cognitio ſpectat ad eccleſiam.*
2 *Filius ratione vſuræ tenetur ex delicto patris, & cum agit ex perſona patris
ipſum tenetur defendere.*
3 *Vſuræ repetuntur a quocunque hærede, etiam extraneo.*

CAP. XVII.

MIchael laicus. Et nihilominus poteſt im
petrare contra laicum in
1 hoc caſu, vt ſequitur. quia † cognitio huius criminis
ad eccleſiam ſpectat. Sunt & alii multi caſus, vt ſ. de
foro compet. cum ſit generale. & c. licet. & c. ex tenore. [Cuius]
ſcilicet patris. [Hæres exiſtit] Alias non tenerentur ei reſpondere,
vt patet in eo, quod not. ſ. e. tua nos. & c. cum tu. §. primo. [Nomi
ne vſurarum] ideſt per vſurariam prauitatem. [Et j.] Contine-
tur hic, ꝙ iſti vſurarii, ſi ita per pœnam Lateranen. concilii. ſ. eo.
quia in omnibus huic Michaeli ſatisfacere compellantur, ſed
cum determinatione quæ ſequitur. ¶ [Attentius] ii. pars. Hæc eſt
clauſula, quę quotidie apponitur in literis apoſtolicis contra vſu
rarios impetratis, quod dic, vt no. ſ. e. cum tu. §. j. [Authoritate no
ſtra] Subaudi neque tua, vel maxime, ſemper enim eſt hæc exce-
ptio legitima, ſiue agatur coram delegato, ſiue coram ordina-
rio. Vel ideo hoc dicit, quia ſi lis conteſtata eſſet coram delega-
to, non poſſet poſtea proponi hoc in modum exceptionis, cũ
ſit dilatorium. ſ. de re iudic. inter monaſterium. Sed nec in mo-
dum reconuentionis, cui non eſt locus poſt litem conteſta. ſe-
cundum nos. vt nota. ſupra, de mutu. pe. cap. j. & ij. Pro qua opi-
nione hęc litera euidenter facit. & ca. extra dominum noſtrum
de reſcriptis. ſtipendia. §. fina. lib. vi. vbi de hoc. Si ergo delegatus
ſit ordinarius, & ſi lite conte. coram ipſo tanquam coram dele-
gato nequeat hoc expedire ope exceptionis, vel beneficio recon-
uentionis tanquam delegatus, poterit tamen hoc audire, & diſ-
finire iure conuentionis tanquam ordinarius, cum non ſit alter
iudex, ſed idem. & ſic non obſtat dictum extrau. diſpendia, nec. ſ.
de reſcriptis. cap. fina. & ſic patet, quòd non ſine miniſterio dixit
authoritate noſtra. [Reſtituat] antequam procedatur in cauſa,
ſed dic, vt plene not. ſ. eod. quia fruſtra. [Vel pater eius] Hic ha-
2 bes, quòd † filius tenetur ex delicto patris, & etiam agit ex facto
ſuo, ſic. ſ. eod. tua nos. Cum enim agat ex perſona patris, ipſum
tenetur defendere. ff. de regul. iur. ex qua perſona. Alioquin dene-
gantur ei actiones. argumen. ff. de procurat. ſeruum quoque. §.
penult. ſecundum B. Et melius in eo. tit. l. omnium. & l. mutus.
§. pœna. Sed pone, quòd iſte non agat ex perſona patris, ſed ex
ſuo proprio contractu, vel ex perſona alterius, cui ſucceſſit, vel
qui ſibi actionem ceſſit. Nunquid poteſt repelli, ſi excipiatur
contra ipſum, ex eo ꝙ pater, vel auus receperunt vſuras iſtas?
3 Videtur, quòd ſic, quia † vſuræ repetuntur ab hærede quocunque
etiam extraneo. ſ. eo. tua nos. Quinimmo & ſecundum canones
quandoque tenetur hęres ex delicto patris, & ſi nihil ad ipſum
peruenerit. vt ſ. de rapto. in literis. & ſ. de ſepulturis. capi. fin. quod
dic, vt ibi nota. & ſ. c. tua nos. ad idem. 16. q. vj. ſi epiſcopum. 12. q.
ii. epiſcopus. qui filios. & ſi agi poteſt, multo fortius excipi. argum.
ſ. de iureiuran. quemadmodum. §. quòd ſi poſt huiuſmodi. &
hoc concedit Ioan. quia hęres non conuenitur hic ex maleficio,
ſed potius ex quaſi contractu ratione indebiti ſoluti. Inſti. de obl.
quæ ex quaſi contrac. naſ. §. is cui quis per errorem. & hoc ſatis
probatur per hanc literam. ſecundum B. Quid ſi non feciſſet de
patre mentionem in literis, nunquid tunc eo agente ex facto
ſuo proprio poſſet excipi contra ipſum, ex eo, quòd pater fuit
vſurarius? Non videtur, quia cum per tales literas non poſſet
agi ex facto patris, ergo nec excipi, alioquin iniquum videretur.
Eſt tamen arg. contra. ſ. eo. tua nos. Licet illa loquatur in ordina
rio, quia talis in vitium patris ſuccedit, vt legitur, & not. ibi. & ſic
alienam culpam, ſuam facit retinendo ſcienter alienum. ergo
antequam alium impetrat, tenetur ſatisfacere. argum. ſ. eod. quia
fruſtra. Solutio, ſatis videtur, ꝙ non poſſit excipi, vt dictum eſt.
Nunquam enim hæc clauſula apponitur in literis, niſi & quan-
do nomine patris agitur, ſicut hic factum fuit. ſecundum B. Vel
dic, ꝙ ſi ſit hæres, vel bona empta de vſura ad ipſum peruenerũt,
locus eſt exceptioni. arg. ſ. eo. tua nos. & capi. cum tu §. fina. ff. de
calumniatoribus. in hæredem. ff. de diuer. & temp. pręſc. cum hæ
res. Alioquin contra. vt C. de don. ſi patri tuo. & patet in eo quod
no. ſ. e. tua nos. Sed nunquid poteſt repelli ab agendo, qui vſuras
recipit nomine alieno? Videtur, ꝙ ſic. ar. 46. diſtin. ſicut non ſuo.
ſ. de pecu. cleri. c. pe. Sed contra, quia nihil in ſuam vtilitatem ver
ſum eſt, nec a tali poſſunt vſuræ repeti, ſed ab illo, qui habuit. ſe-
cundum B. Tamen arg. contra. ff. de vi & vi ar. l. j. §. cum procura
tor. & j. de ſent. excom. mulieres.

SVMMARIVM.

1 *Victum breuis hora conſumit.*
2 *Vſura quare eſt prohibita.*
3 *Vſuram a proximo exigere inhumanum eſt,& contra naturam.*
4 *Vſuræ omnes ſunt immoderatæ,& graues, quia reprobatæ.*
5 *Vſuræ quæ dicuntur immoderatæ.*
6 *Iudæus ſi acquiſiuit domum aliquam,a qua eccleſia habebat aliquod tributū, an illud tenetur ſoluere.*

CAP. XVIII.

QVanto. [Compeſcitur]per iura canonica & iudices eccleſiaſticos,vt patet in eo,quod
leg.& no.s̄.e.c.prox.& c.cum in diœceſi.& c. ſuper eo.
& per totum.[Super his].ſ.vſuris[Inſoleſcit].i.ſuper-
be inualeſcit,ſiue incaleſcit. [Breui tempore] ſicut & alias longi
1 temporis†victum breuis hora conſumit.s̄.de cenſib. cum Apo-
2 ſtolus.rñ.j.in fi.& tangitur hic vna rō,quare†vſura eſt prohibita,
quod dic,vt no.s̄.e.qm̃ non ſolum.rñ.j.¶[Volentes igitur.]ii.pars.
3 [Immaniter].i.nimium vt ſequitur.Alias inhumaniter,quia†in
humanum eſt & contra naturam, vt proximus a proximo vſu-
ram exigat.Non.n.conſueuit ad vſuras recipere,niſi indigens, q
potius naturaliter iuuandus eſt,q̃ grauandus, vel decipiendus,vt
patet di.j.c.j.& in eo,quod le.& no.s̄.de cenſi.licet.& s̄. de cōmo.
c.vnico in fi.cum ſuis concor.quod dic,vt no.s̄.e.ſalubriter.in gl.
quæ incipit.Hic notabis.ver.cum velles iure nocere. [Immodera
4 tas]Maxime idem.n.eſt & de minimis. † Omnes.n.ſunt immo-
deratæ & graues,ideo & reprobatæ,vt patet in eo, quod le.& not.
s̄.e.poſt miſerabilem.& c.ſuper eo. & ſic vacat hic ar.a ɔ̄rio ſen-
a ſu[a] ſicut & C.de epi.& cle.conuenticula. Hoc aūt verbo vſus eſt,
5 vt ſcias,quę dicantur immoderatæ vſuræ ſecundum leges†quod
his verſib.comprehendes.

Illuſtris trinam beſſem mercator habebit.
Omnes ſemiſſem centeſima ſit tibi iuncta.

Illuſtris trinā. i.pſo 30.libris x. Beſſem mercator habebit.i .p 30.
libris 20.Omnes.ſ.cōiter ſemiſſem.i.pro 30.libris.15. Centeſima
ſit tibi iuncta,quæ æquiparatur ſorti in anno,vt quando recipiū-
tur pro 30.alia 30.& eius reſpectu dicitur triens bes & ſemis.&
hoc eſt, qđ dicit,ſit tibi iuncta.q.d.quādo computabis trientem,
vel beſſem,vel ſemiſſem,in ipſa computatione centeſimam cō-
ſiderabis,quia reſpectu ipſius eſt computatio facienda. Sed anti-
qui.ver.dicunt.

Diſcant illuſtres ſtipulari poſſe trientes.
Et mercatores poſſe ſibi quærere beſſes.
Quærere ſemiſſes poſſunt communiter omnes.

In traiectitia autem pecunia licet ſtipulari vſque ad centeſimam præmiſſam,qua nulla maior reperitur, & hæc æquiparatur ſorti in anno,ſtipulabūtur ergo vſurarii pro 30.libris.alias 30.libras vt præmiſi in expoſitione verſuum,& vt probatur.C.eo.ti. eos qui. De triente ēt & beſſe & ſemiſſe,vt no.s̄.de teſtamentis.c.j.De traiectitia vero pecunia.j̄.c.j.& de hoc no.latius in Summa.eo.ti.§. qualiter petantur.[Immoderato]Alias ēt de minimo. Sed ideo hoc dicit,quia hodie quælibet vſura cenſetur immoderata & grauis,vt ibi no.s̄.ſuper ver.immoderatas[Vnde chriſtiani]ver.[Ab eorum].ſ.iudæorum[Commertiis]ſic.s̄.e.poſt miſerabilem: qđ dic,vt ibi no.[Principib.autem]ver.[Iniungimus]ſi ergo nō obediunt,poterunt excommunicari.s̄.de ma.& obe.ca.ii.& iiii. & s̄. de iudæis.poſtulaſti.[Infeſti]Nec in iudicio,nec extra, quod dic, vt no.s̄.e.poſt miſerabilem.¶[Ac eadem]iii.pars. Alias hac eadē, & eſt idem ſenſus[Pœna].ſ.interdicti commertiorum chriſtianorum,ſiue ſubtractionis.& coercendi chriſtianos inobedientes per cenſuram eccleſiaſticam.vt s̄.c.prox.[Pro decimis]ſic s̄.de decimis.de terris.[Et oblationib.debitis]Subaudi pro anniuerſario a chriſtianis dimiſſo,ſiue viceſimo, vel triceſimo j̄.de ver. ſig. cū inter vos.§.pe.& c.ex parte.ii.ibi.ſeq.§.j.ſuper domib.& poſſeſſiobus,de quibus ſtatim ſequitur.Quæ cum ſic obligatæ eſſent,ad iudæos cum ſuo onere tranſierunt, quia ſemper res tranſit cū ſuo onere.vt s̄.de decimis.c.antep.§.fi.cum ſuis concor. Alias.n.nihil ad nos de oblationibus iudęorum,vel aliorum,qui foris ſunt.& ſic non obſtat.j.q.j.multi. & s̄.de diuor. gaudemus.§.j.& xc. diſt. oblationes.vel dic,vt in ſeq.gl.[Conſueuerant]No.optimum ius
6 †& eccleſię fauorabile.ſ.ꝙ ſi†iudæus acquirat domum parochiani mei,ęſtimari debet quantum a parochiano & familia ibi morante conſueueram percipere annuatim, & in tantum iudæus, ad quem domus peruenit, mihi tacite obligatur, vt hic & j̄. de exceſſ.præl.nimis praua.§.ab eis.& s̄.de decimis commiſſum.§.j. & ſic plerumq; extra id, quod agitur,tacita obligatio naſcitur.ff. commo.ſi is qui.ad fi.Sicut Arelaten. archiepiſcopus & quidam alii prælati de conſuetudine ſeruant.& iſte intellectus magis placet,q̃ ille,qui no.in præc.gl.Hunc.n.intellectū de plano innuit,& nō illū vera ſignificatio iſtius verbi conſueuerant.& ſequentiū.j̄. in fi.huius c.vt ibi no.Hoc aūt intelligendū eſt de oblationib.debitis,vt præmiſit.& quæ ſint hę no.s̄.de parochiis.vt dominicis, [Indemnes] Quid.n.ſi iudæi acquirerēt domus totius parochię. vel maiorē partem,quas expulſis parochianis inhabitarent? Vtique eccleſiis fuit ſubueniendum,cum & ex cā iuſta religioſis ſuū priuilegium ſubtrahatur,vt s̄.de decimis.ſuggeſtum. in fi.cū ſuis concor.q̃uis.n.magnus ſit fauor religionis, vt le. & no.s̄.de dolo & cont.c.ii.rñ.j.ver.intuitu.ſumma tñ debet eſſe cauſa incuratorum,vt patet in eo,quod le.& no.s̄.de præb.extirpandæ. §.cū igi̅. Quib.ſi neceſſitatem patiantur, tenetur & eṗs prouidere, vt ibi & 93.di.diaconi. poſt medium. Ibi,mendicat infęlix in plateis&c. & quib.de iure parochiali nihil eſt minuendū,niſi ex magna cauſa.s̄.de his quæ fi.a præla.paſtoralis.vbi de hoc.

ADDITIO.

a ¶Senſu.Adde an & quando valeat ar.a contrario ſenſu. per do.Abb.& eius apoſt hic & per do.Henr.Bo. hic.

SVMMARIVM.

1 *Traiectitia pecunia,quæ dicatur & quæ quaſi.*
2 *Vſura centeſima.quæ dicatur.*
3 *Fœnus nauticum reprobatur.*
4 *Mutuum cum contrahitur periculum pertinet ad debitorem.*
5 *Vſura an ſit cū recipitur pecunia reddenda vltra mare certo pretio conſtituto.*
6 *Vſura an committatur ſi quis dederit pretium pro tot menſuris frumenti tēpore meſſium.& quid ſi tempore meſſium,vt reddat tempore paſchali.*
7 *Clericis non licet vilius emere,vt carius vendant.*
8 *Dubium excuſat ab vſura,cum dubia ſint interpretanda in meliorem partem.*
9 *Iudex non debet ſe certum reddere, vbi certus non eſt, nec dubitare ſi dubitatum non eſt,in iudicio contentioſo.*
10 *Iudicio in animæ quilibet eſt relinquendus ſuæ conſcientiæ.& nu. 14*
11 *Dubij aliquid ratione permittitur ꝙ alias non liceret.*
12 *Vſurarius an cenſetur ſi quis vendiderit in litore maris mercem transferēdā in ciuitatem tanti,quanti vendiderit in ciuitate.*
13 *Expenſæ itineris,& laboris ratio habenda in vendendis mercibus.*

CAP. XIX.

NAuiganti. Sic conſtrue[Mutuans certā quātitatē pecuniæ nauiganti]&c [Recepturus aliquid vltra ſortem pro eo,ꝙ ſuſcepit] &c. [Vſurarius eſt cēſendus [pecuniæ] Hæc pecunia tra-
1 iectitia appellatur.ff. de naut.fœn.periculi. §.in his. Dicitur†aūt
traiectitia pecunia,ſiue nautica,quę nauigio ſuſcepta datur traiicięda periculo creditoris,vt hic ſequitur. Quaſi vero nautica eſt, quando conditio apponitur in ſuſceptione periculi,puta,ſi piſcator nō cępit piſces, vel ſimile.& tunc exiſtente ɔditione id ipſū, quod creditum eſt,recipitur cum centeſima vſura.ff.de nau.fœn.
2 l.periculi.†& de hac vſura centeſima no.s̄.c.j.ſuper ver.immode
ratas.& in Sum.e.ti.§.ex qb.ver.itē in traiectitia.& ſe.Hui⁹ tñ res.
3 breuis eſt ſententia.Hic.n.ſolū fœnus†nauticum reprobatur,qđ
alias nō inueniebatur iure expreſſum.Faciebat aūt dubitationē,
qa pecunia ſic tradita excedit naturam mutui. Mutuū.n. eſt qđ
4 de meo fit tuum.vt.ff.ſi cer.pe. l.ii. Vñ & periculū†de natura ſui
ad debitorem pertinet,vt patet.C.ſi cer.pe.incendium.Nihilominus tñ talis cenſetur vſurarius, quia mutuū eſt,cui nihil accedere dēt,vt patet in eo,qđ le.& no.s̄.e.ɔſuluit.& c. conqueſtus. Imputet ergo ſibi creditor,qui in ſe periculū recipit, qa pactū iſtud pōt ipſum onerare,& non releuare,vt patet ex p̄miſſis.& de hoc no.ſpatioſius in Sum.e.ti.§.an aliquo caſu.ſub.§.in aliis aūt.ver.j.
5 [Periculū]Quid ſi aliquis†recipiat pecuniā vltra mare reddendā
certo ſibi pretio conſtituto? Rñ. ſiue recipiat periculū in ſe, ſiue non,nō eſt vſura, ſed locatio operarū,vel inuectionis, ſeu cuſtodiæ,q̃ licita eſt.vt.ff.ff.nau.cau.ſta.l.& ita de facto vector. & p totum.& ff.locati in naue.& l,qui operas.& l.qui mercedē. & l.ſeq. Vbi vero mutuo traditur,ſemper vſura eſt,qa pecuniæ nullus eſt vſus,vel vtilitas,ſi ſēper in archa teneatur, nec vtendo deterioratur,vt in illa palea.88. di.eiiciens. Quid ergo ſi qs paratus erat ire ad nundinas cum pecunia, q̃ indigens recepit mutuo ꝓmittens certū quid reddere pro lucro ſperato? Scripſit dñs nr̄,ꝙ vſura eſt, nec ſcit talē excuſare,licet alii ɔ̄dicant.Tu vero talē excuſa.ſm̄ id qđ no.s̄.e.ſalubriter.in gl.quæ incipit.ſic notabis. ver. vendēs ſub dubio.¶[Ille quoque]ii.pars.[Menſuræ].ſ.x.[Quæ]ſcilicet menſu-
6 ræ.[Tunc.]ſcilicet tempore†contractus & pretii ſoluti.vt s̄. [Veri
ſimiliter]Ergo ſi certum eſſet,ꝙ tempore ſolutionis plus valerēt, vſurarius eſt cenſendus.vt s̄.e.in ciuitate. §.j.ver. vnico. Quid ergo ſi tempore meſſium dat pretium, vt menſuræ tempore paſchali ſibi reddantur? Vtique patet ex mente iſtius verbi,ꝙ vſurarius eſt cenſendus. ſecundum communem curſum ſolitum omnium regionum,& communem opinionem, quæ ſeruanda eſt, vel ſpectanda,vt ff.de flu.l.j.in prin.ff.de fundo inſtruc.leg. l.cum de lanionis.§.aſinā & s̄.de ſepult. certificari, & ſi dicatur mihi, ꝙ quandoque contingit contrarium,reſpondebo, ꝙ ad ea, quæ raro ɔtingunt, iura non adaptantur.vt.ff.de legib. nam ad ea. Sed qđ fit plerūq;.i.frequenter,& reſpiciunt,& medentur.in Auth.vt ſine prohi.matres fil.tu.gerant.§.qa vero.coll.vii.& ar.iiii. di.erit autem lex. Si vult ergo eſſe ſine periculo taliter contrahens, caueat, ne mentem huius verbi offendat, emat ergo de tempore ad tempus. Idem in qualitate, puta de æſtate ad æſtatem de vere ad ver.de autumno ad autumnum,de hyeme ad hyemē, vel aliud tempus,de quo conſcientia non cancellet. Alioquin ſi conſcientia accuſat,quod in paucis eſt reperire quo ad.cōfeſſionem, vt exinde ſatisfaciat, erit in animarum iudicio efficaciter inducendus,vt patet in eo.quod le.& no.s̄.e.conſuluit.§ fi.& c.in
7 ciuitate.§.j.Clericis aūt tales ɔ̄ctus omnino illiciti ſūt.† Eis enim
vilius emere,& carius vendere peccatum eſt,vt patet in eo, quod legitur,& no.s̄.ne cler.vel mona.c.j.s̄.de vi.& ho. cle. cum ab oī. 88.diſt.per totum.& de hac materia no.plenius in Summa.e.tit. §.an aliquo caſu.ver.4.& ſeq.& ſub.§.in aliis.ver.j.& ſeq. vſque in fi.vbi inuenies multas practicatorias & vtiles qōnes. [Dubitat̄.]
8 excuſatur†ergo pp dubium,quia tam emptor,q̃ venditor cōmo-
dū & incōmodū æqualiter ex dilatione ſpectat.ſi.C.de ſol.l.pe.& eſt ar.ꝙ dubia in meliorem partē interpretari debemus.ad idē.j̄. de reg.iu.c.ii.& j̄.§.j.& ꝙ promptiores debemus eſſe ad abſoluendū,ꝙ ad condemnandū.s̄.de prob.ex literis quod verū eſt in iudi
9 cio contentioſo,vt hic,& ibi,in quo non†dēt iudex aliquis ſe cer-
tum reddere,vbi certus non eſt,nec dubitare, niſi dubitatum nō eſt.s̄.de reſcr.cum contingat.§. pe & in quo ēt relinquitur aliqs q̄nque conſcientiæ ſuæ.s̄.de iureiu.mulieri. Secus in foro aīæ,& ſic non obſtat,quod le.& no.s̄.de homic.ad audientiam. §.j ver. j.& c.ſignificaſti.§.fi.& s̄.e.in ciuitate.§. fi. Licet & in iudicio aīæ
10 ſit†quilibet ſuæ conſcientiæ relinquendus.vt patet in eo,qđ no.s̄.
11 de homi.petitio.§.fi.¶[Rōne]iiii.pars.[Dubii] ſic rōne†dubij ali-
quid permittitur,quod alias non liceret,vt hic.& 13.q.ii.nō extimemus.ff.de ventre inſpi.l j.§.j.ff.de iudi.ſi quis ex aliena. C. e. ſi ea lege.s̄.e.§.prox.vbi de hoc.[Tūc].ſ.tpe venditionis.[Termino] ſ.ſolutionis,& ſic eſt conuerſus caſus proximus ſuperioris.§.[Pro eiſdem].ſ.mercib.[Tempore cōtractus]Et mens iſtius verbi caute notanda eſt,nam ſi ſtatim venditurus erat pro minori pretio, dūmodo & ſtatim ſolueretur pretium. Aut ſi rōne dilationis lōgæ maiori pretio vendat,vſurarius eſt mentalis.vt s̄. e.ɔſuluit.§.j. & §.fin.& c.in ciuitate. §.j. Quid ſi non erat hic venditurus mala
12 †granata,ſ.in ripa maris, vbi magna copia habetur, ſed Pariſiis,
vbi ſatis carius venduntur,& inueniat aliquem, qui ſtatim dat ei tm̄,quantum poſſet habere Pariſiis,nunquid eſt vſura? Dixit.d.n. ꝙ non,nam quo iure pōt carius vendere rōne dubii temporis, vt hic,eodem iure,& rōne dubii loci.Sed non eſt bonū ſimile,ſalua ſua reuerentia.Tum quia nō eſt veriſimile ꝙ aliquis talē emptionem faceret,niſi multum egeret. & ſic per hanc opinionem daretur via figmenti, vt viderentur approbari vſurariorum baratæ, quod non eſt ſentiendum,vt patet in eo,quod le.& no.s̄.eo. tuas.
13 & s̄.de diuor.quanto.§.pe. †Tum quia & laboris & expenſarū iti-
neris rō eſt habenda,vt patet in eo,qđ le.& no.s̄.e. magnæ. §.pen. ver.fi.& timeo,ne verba iſtorum.§.trahant ad inferos multa milia animarum. Sed quandoque bonus dormitat Homerus, ego vero maxime in iuditio contentioſo neminem accuſo,ſed in pę
14 nitentiali†ɔueniat propria conſcientia vnumquemque. 13.diſt.
habuiſſe. viii.q.j.quid autē.11.q. iii. ſenti. ſuper quo vide quod no. s̄.de ſimo.per tuas.ii.§.fin.

¶De crimine falſi. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Deus in omnibus præſens eſt.*
2 *Sententia per falſos teſtes lata retractari debet falſitate reperta.*
3 *Iudex non ſecundum conſcientiam ſed ſecundum probata iudicare debet.*
4 *Falſus teſtis in tribus peccans in tribus punitur.*
5 *Infamis dicitur, qui deierat extra iuditium.*
6 *Teſtis ex quo officium teſtificandi aſſumpſit eſt compellendus, veritatem dicere,aliter,vt falſus punietur.*

CAP. PRIMVM.

FAlſidicus. [Obnoxius].i.obligatus. [Primum]ver.[Deo]qa
1 †in omnibus præſens eſt,vt ſtatim innuit, &
omnia nouit.s̄.de ſimo.tua nos.in fi.s̄.de iudiciis.nouit.[Deinde] ver. [Iudici] qui eum extraordinarie punire poteſt cauſa durante. C.de teſti.nullum. Cauſa vero finita accuſari poteſt.l.Cor.de fal.ff de fal.l.j.& ēt.l. Corn.de ſica.ff. de ſica. l. j. reſpon.j.& §.j.Punitur etiam falſus teſtis,& ſi conatus non habuerit effectum, vt ibi.quod eſt contra id,quod leg.& no.s̄.de ſpon.c.
2 fi.† Et ſententia [a] per falſos teſtes lata retractari debet falſitate re-
a perta vſque ad 20. an quod dic,vt leg.& no.s̄.de excep. cū venera-
bilis.§.intelleximus.ver.fi.& de re iud.inter monaſterium.& c.cū I.& A.& de fide inſtru.accepimus.[Poſtremo]ver.[Innocenti]ɔ̄
3 quem falſum teſtimonium profert [Lędit]quia†iudex non ſm̄
conſcientiam,ſed ſecundum probata iudicat,quod dic,vt not. s̄.
4 de off.ord.ſi ſacerdos.s̄.de poſtu præla.bonæ.j.§.j.& quia †in trib.
peccat,in tribus punitur, nam propter offenſionem Dei iniungitur ei pœnitentia.vj.q.j.quicunque.Propter deceptionem iudicis infamis redditur.22.q.v.ſi quis conuictus. & verberib. caſtigatur.v.q.v.illi qui.Quinimmo & extraordinarie punitur, vt not. s̄.
5 ver.deinde.ſuper verbo,iudici.quod melius eſt.† Nam & ſi extra
iuditium deieret,infamis fit, vt patet in eo,quod no.s̄.de teſti. c. fi. Sed & propter læſionem proximi iuxta modum læſionis punietur.ar.iii.q.9.nihilominus.j̄.de iniur.c.fi.§.fi.C.de teſti.nullū. ff.de ſica.l.j. Quandoque tamen vix poteſt ſatisfacere, vt patet.s̄. de teſti.ſicut nobis.¶[Vterque reus eſt] ii.pars. idem legitur.11.q.
6 iii.quiſquis.[Occultat]Ex quo † officium teſtificandi aſſumpſit,
vel ſi aliter de veritate liquere non poteſt. ſecundum d. n. & hæc eſt vna rō,quare ēt in criminalib. teſtis eſt compellendus, quod dic,vt no.s̄.de teſti.cogen.dilectorū[Dicit &c.]& eſt rō in vtroq;, vt ſequitur.[Quia]ver. [Ille].ſ.qui veritatē occultat[Et iſte].ſ.qui mendatium dicit.[Nocere]quorum vtrunque eſt contra officiū ſacerdotum,vt leg.& no.s̄.de poſt.c.fi.in prin.

ADDITIO.

a ¶Adde Henr.Bo.in c.licet.in ii.diſt.s̄.de proba.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata per falſas literas cum deficit in iuriſdictione abſque temporis præfinitione retractatur.*
2 *Executor debet ſubſiſtere in executione, ſi ei obiicitur de falſitate literarum, ex quibus fuit lata ſententia.*
3 *Iudex poteſt carcerare præſentantem literas ſuſpectas de falſo.*

CAP. II.

SVper eo. [Falſarum literarum] per quas credebat ſe iudicem, cum non eſſet.
1 Vnde dixit Laur.ꝙ in hoc caſu†ſententia ſine præfi-
nitione temporis retractatur.Nulla.n.omnino eſt ſententia, ex quo defectus eſt in iuriſdictione. Vbi vero iuriſdictionem habet, ſed per falſos teſtes, vel per falſa inſtrumenta fertur ſententia,habet locum,quod le.& no. s̄.de excep. cum venerabilis.§.intelleximus.ver.fi.ſecundum.B.Et adde hic quod not. s̄.de
2 offi.dele.cum in iure.[Executioni.]Et ita patet, ꝙ executor † dēt
ſubſiſtere,ſi obiiciatur,ꝙ ſententia ſit lata per falſas literas.ff.de iudi.ſi prætor.ar.contra.s̄.de offi.del. paſtoralis.§.quia vero.ver.j.qđ dic,vt ibi no.& s̄.de re iud.de cætero.& c.ad conſultationem.§.fi. ¶[Mandantes]ii.pars.[Videris]probabiliter & ex iuſta cā,de qua no.j̄.e.licet. Alioquin contra,in eo quod le.& no.s̄.de reſcr.cū cōtingat.§.pe.[Eis].ſ.ſcriptis.¶[Et quod]iii.pars[Ipſa].ſ.ſcripta,nam & ſi omnino vera eſſent,& difficultatem impoſſibilem continerent,vel prauam ſuggeſtionem, poſſet ſe recipiens,ſi non obediret,rationabiliter excuſare,quod dic,vt le.& no.s̄.de reſcr. ſi quando[Non obſerues] Nam & ſi per errorem authoritate talis ſententiæ aliquid ſolutum,vel executum fuerit,poterit retractari.C. ſi ex fal.inſtr.l.j.& ii.[Retineri] Niſi ſit clericus. ſecundum quoſdam.ar.j̄.de ſen.excom.nuper.Immo & ſi clericus eſt, ex quo de falſo eſt ſuſpectus,quod verius puto.ar.in eo quod legi. & no.s̄.de reſcr.c.ii.quia non fit hoc temerarie,ſiue diabolo inſtigante, ſed ad correctionem.ar.j̄.e.c.j.& c.ad falſariorū.& de pœnis.tuæ.j̄.de
3 ſen.exc.perpendimus.Ideoque†ordinarius, ſi ſibi repræſententur
literæ,ipſum poterit retinere. Et idem dēt facere ad mandatū de legati ſm̄ d.n.ar.s̄.de off.del.c.j.& de reſcr.c.ii.ad fi.& c.iii.& c.fin. Vbi & is,qui per falſi ſuggeſtionē impetratus eſt,in expenſis condemnatur,vt ibi no.Supradicta intelligas de iudice eccleſiaſtico. Laico nempe hæc authoritas nunquā datur.j̄.de ſen.exc.c.iii. §.j.

SVMMARIVM.

1 *Clericus incorrigibilis traditur poteſtati ſeculari.*
2 *Lex noua Fœderici dicitur furem forcipe debere excoriari.*
3 *Facies hominis fœdanda non eſt.*

CAP. III.

ADaudientiam. [Carcerali]Nec propter hoc iudicatur excōicatus,vt patet ex ſequentib.& ſic eſt ar.ad id quod no.s̄. e.c.prox.in fi.ſi.19.di.in memoriam.j̄.de pe.tuæ. s̄.de hær.c.pe.in fi.Sed & hoc licuit,vt in eiſdem peius forſitan vitaretur.ar.j̄.de pœ.tuæ,& de ſentē.excom. cum voluntate.§.i.[Et.j̄.] Hoc eſt conſulis nos,qua pœna affici debeāt tales,& huic ſtatim reſpondetur.¶[Fraternitati]ii.pars[Vt eis].ſ.clericis ex prædicta cā incarceratis.[Periculum]Bene dicit, nā aliam leuem licet. vt j̄. §.j.quod dic,vt le.& no.s̄.de rapto.in archiepiſcopatu.s̄.ne cle.vel mona.ſententiam. [Mortis] vel detruncationem membri. s̄. de rapto.in archiepiſcopatu.§.fi. ¶[Sed eis]iii.pars [Degradatis] & ſi
1 fieret † incorrigibilis,traderetur poteſtati ſeculari,vt s̄.de iud.cum
nō ab homine.Idem in falſario Papæ,& ſi incorrigibilis nō ſit.j̄. e. ad falſariorū. [Characterem] ita tñ ꝙ non perueniatur ad grauē effuſionē ſanguinis, ſed cutis tm̄ ſuperficies deſecabitur in ſi-
2 gnū maleficii. Ad hoc ſpectat, qđ dicit † noua lex Fœderici furē
debere forcipe excoriari,qđ dic,vt no.s̄.de homi. tua nos.ad fi. & ſic eſt hoc intelligendum non de graui læſione,ſed de leui.Alio-

quin contra.ſ.ne cleri.vel mona.ſententiam.ſ.de rapto.in archiepiſcopatu. & hoc ēt fit in odium criminis, & quia ei in maiori
3 pœna corporali parcitur,alias.n. † facies hominis ad inſtar celeſtis pulchritudinis formata fœdanda nō eſt. C.de pœnis.ſi quis in metallum.Sed contra.ſ.ne clerici.vel mon.ſententiam.Sol.ibi loquitur de adaptatione chirurgiæ, in qua periculum mortis imminet,& aliena eſt ab officio clericorum,vt no.ſ. de homic. tua nos.§.j.reſpon.j.Hic vero loquitur in leui & iuditiali,quæ ad correctionem fit, & vt in ſignum maleficii ab aliis diſcernatur, vt ſequitur.Sed non minus commederet,& biberet,niſi forſan hoc dimitteret ex indignatione,ſicut latro.ſ.de homic.tua nos. §.pe. & tunc non corrigenti.ſed ſuæ duritiæ erit hoc imputandum.ar. ſ.de homic.poſtulaſti.[Quo].ſ.charactere impreſſo & apparēte. [Alios]qui & ex hoc terreantur.ff de pœ.aut facta.iiii.di. factæ.ſ. de tranſla.epi c.j.§.fi.[Prouinciam]& ita exulabit. ſi.ſ.de calumniato.c.j.in fine.

SVMMARIVM.

1 *Papa vbi, ibi Roma.*
2 *Conſtitutio c.dura.de cri.fal.qualiter intelligenda.*
3 *Inſtrumentum quandoque ſuſpectum redditur ex perſona.*
4 *Excommunicatus a canone,iterum excommunicatur ab homine.*
5 *Ignorans non ligatur.*
6 *Papa reſeruando ſibi abſolutionem, & diſpenſationem aliis videtur denegaſſe.*
7 *Papæ interdictum contra,qui contrafacit,nihil agit.*

CAP. IIII.

Dura ſæpe mandata. & infra.

Alias incipit cum ſæpe, alias quia ſæpe[Pœna] quo ad laicos,qui & ſi contrauenerint.excōicati ſunt ipſo iure,vt patet.j.e.§.j.& ita hæc verba habēt vim iam lati canonis, quod dic.vt no.ſ.de ſagitta.c.vnico ſ.de iure patro.relatum. [Ordinis & beneficii]quo ad clericos.j.e. §.j. ſim lis differentia not. ſ.de vſur.præterea [Ne quis]ver.[Apud ſe.ap.]Subaudi conſtitu
1 tus,hoc eſt in curia Romana vbicunq; ſit, quia † vbi Papa ,ibi Roma. Alibi .n. conſtitutus hac conſtitutione non ligatur. ſm d.n.quod eſt verum ſecundum verba,ſecus ſecundum mentem, vt patet in eo,quod no.j.e.ver.j.ſuper ver.nuntii[Illorū].ſ.honeſtorum,probatorum,& expertorū,vt no.ſ.de confir. vti.vel inut. cum dilecta.§.nos igitur.ſicut ſunt notarii,& alii officiales cancellariæ.Puto.n.hanc literam intelligendā eſſe, qñ aliquis cōſtitutus apud ſe.ap.vitat officiales ad hoc officium deputatos,& hēt recurſum ad alios,per quorum manus literam recipit, & neſcit qualr ſit habita,forſan fuit proiecta vna cum aliis.j.e.c.j. §. illos quoq;. Qualitercunque.n.ſine conſcientia Principis,vel vicecancellarii bulletur litera,etiam vera bulla hæc pœna vendicat ſibi locum . Talis.n. excōicatus eſt,& eſt rō huius canonis,quia tales cōſueuerunt eſſe falſarii,qui & ſunt euitandi.[Noſtras] etiam veras, ſiue vera bulla bullatas quo ad verba, immo intelligitur hoc de falſis quo ad mētem,vt patet in eo,quod no.j.e.ver.j.[Deputati] ſicut eſt vicecancellarius, vel alius de expreſſo mandato Papæ ad hoc ſpetialiter deputatus,vt ſunt bullatores,vel officiales extraordinarii,puta de camera,vel extraordinarii, ſicut erat Robertus de Baro tempore dominorum Alex.& Vrbani quarti.[Si vero perſona] ver. [Authoritatis]puta eps, vel abbas magnus.ſed hodie in hoc omnes pares ſunt, quia oēs poſſunt per nuntium impetrare,vt in ſeq.gl.[Per nuntium]habentem ſpeciale mandatum,qđ quidem cōe eſt omnib.ſ.de reſcrip.nonnulli.§.fi.ſm B.quod verum eſt quantum ad imp.trationem ab illis, qui a curia abſentes ſunt.Secus quo ad receptionem ab illis,qui in curia præſentes ſunt,vt hic.Sed illud hodie non ſeruatur,immo & vnuſquiſque, etiam ſi in curia præſens ſit , mittit ad bullatorem pro litera ſua
2 recipienda,& poſtea recipit ab eodem.† Ideo intelligenda eſt hęc conſtitutio de illo,qui per ſe,vel per alium ab aliquo falſario,vel ſuſpecto , vel qui ad hoc non recepit mandatum,nec notus eſt, nec de officialib.curiæ ad hoc deputatis (vt leg.& no.ſ.ver. prox.) ſcienter literas falſas,vel ſuſpectas recipit.j. e.ca.j.§.cos ēt. Talis.n. falſarius iudicatur,vt ibi,& excōmunicatus eſt,vt ſequitur,& probatur.j.e.ad falſariorum.quamuis igitur verba alios cōprehēdāt. vt ſ.no.non tamen mens, quia hoc approbat conſuetudo , quæ eſt optima legum interpres.ſ.de conſuetud.cum dilectus. §.dicto vero.in fi.[Idoneum]q.d.non hereticum.C.de Summa Trin.l.ii. Vel excommunicatum:talis.n.impetrare nō pōt.ſ. de .pba.poſt ceſſionē.Sed ſ.C.de preci.Impe.off.vniuerſis.Sol.illud pōt intelligi.qñ Princeps ex certa ſcientia literā ꝓcedit, quis ſciat talē eſſe
3 impetrantē.ar.ff.de bo poſſ.ſeruus. Sic patet,ꝙ † inſtrumentū qñque ſuſpectū redditur ex pſona.ad idē. ſ.de reſcr.ad audientiam.ff. de eden.ſi qs.ſ.de pſump.illud.in fi.vbi de hoc.¶[Si quis aūt]ii.ps. [Tranſgreſſor]ſcienter,ſeu malitioſe.j.e.c.j.§.cos ēt [Excōicatio

ni ſubiaceat]per ſententiam,& ſic non eſt canon latæ ſententię.
a Vel ip.o facto,quod magis placet,igitur ꝫ hoc veniens eſt excōmunicatus ipſo iure.ſecundum id quod no.ſ.e. c.ñ.j.[Damnetur]quantum ad hoc ergo non eſt canon latæ ſententiæ , ſed ferendæ.Pōt tñ intelligi,ꝙ clericus excōicatus eſt,ſicut & laicus.Et quia ēt clericus magis peccat,quantū ad ipſum additur & hęc pęna,ſicut & no.ſi.ſ.de hær.ex com.ſ.§.ſi vero clericus. mandantur nihilominus & tales excommunicari per hominem,vt le.& nota.j.e.§.j.¶[Adiicientes]iii.pars.[Promulgantes] aľ promulgetis,
4 & † ſic excommunicatus a canone,vt ſ.§.prox.iterum mandatur excōicari ab homine.ſ.de iudæis.ita quorundam.§ pen.& fin. Vel dic,ꝙ ſ loquitur de illis qui literas nō de manu Papę,vel bullatoris recipiunt , qui ſunt excōicati ipſo iure . Hic vero loquitur de illis,ad quos quocunque caſu falſe literę perueneruut,vt j.ver. j. Et ſic adiiciiur iſte caſus omnino alius a primo præcedente.[Innouari]ſic.ſ.de iudeis.ita quorundā.in fi.cum ſuis cōcor. [Quod
5 ſi quis]ver.[Cognoſcit] Ignorans ergo non ligatur.niſi forſan eſſet craſſa ignorantia.j.de cler.excō.mi.apoſtolicæ.[Infra.xx.dies] in qb.deliberet ſuper literis.ſi.iii.q.iii.offeratur.j. de cle.exc.illud. rñ.j.ver.j.ff.qui.ex cau.maio.l.ab hoſtib.§.fi [Deſtruat]ii.v.q.j.quidam.& l.ſi quis famoſum.[Reſigner] coram iudice, ſi corā ipſo fuerunt exhibitæ,alias coram tali,qui poſſit prodeſſe,& non obeſſe.ar.2 .q.v.hoc vſ[Euadere] Hoc intelligas de ſententia lata per diœceſanum,de qua hic loquitur. Latam.n.a ſummo Pontifice incurrit ipſo iure.j.e.ad falſariorum. §. j. ſm B. Tu dic con ra.vt no.j e.ti ad falſariorum.rñ.j.Quid ſi quis ſimpliciter vtitur talib. literis ignoranter? Rñ.non excuſatur, quia per alios hoc inquirere debuit.ar.37.diſt.§.ſi. Quid ſi falſitas erat ita latens, ꝙ de facili non poterat percipi in aperto? Rñ.cum quædā ſint patentia,quędam occulta,ſi per ſe & alios adhibuit diligētiam, quam potuit, & nihil percepit,excuſatus eſt. Alioquin contra.ſ. de homic. Ioannes.& c.ſi.l.di.ſæpe.& c.ſi duo.ſm B.Et melius.ff.de reditu.act. l.j.§.cauſa.& l.ob vitia.& l.quæritur.§ fi.& l.cum ſex.ff.de ad.em. & ven.tenetur.§.fi.& l.Iulianus.rñ.j & iunge quod no.ſ. e.c.j.§.fi. & c.ad falſariorum. rñ.j. [Quam] ver. ſ. excommunicationem. [Articulo]Caſus iſte ſemper excipitur,quod dic.vt plene no ſ.de offi.or.paſtoralis.§.præterea.ver.ad quod dicimus. [Mandato no
6 ſtro.]Vbi ergo Papa † ſibi ad ſolutionem,vel diſpenſationem reſeruat,vr hanc aliis denegaſſe.j.de ſen.excō.nuper. §.in ſecundo. & ſi ab inferiore ſententia lata fuerit,vt hic.& ſ.de preb.grauc.§. fi.vbi de hoc.& ſ.de temp.or.cum quidam.[Nec ēt] ver.[Firmitatis]quod ergo † contra interdictum Papę fit, nullus eſt momen
7 ti,quod verum eſt,quando hoc expreſſit,vt hic.& ſ.de pben.inter cetera. Alioquin contra.ſ.de præben.dilectus.ii.& x.diitto. vides. quod dic,vt legitur,& not.extra do. no. de conceſſ. præben.quia in cunctis.§.ex parte vero.lib.vi.

ADDITIO.

a ¶Ipſo facto.Adde an hæc decretalis ſit canon latæ ſententiæ , an ferendæ.per Henr.Bo.hic.

SVMMARIVM.

1 *Falſæ literæ quando dicantur.& nu.3.& 5*
2 *Falſis literis qui vſus fuit excommunicatus eſt ipſo iure , & priuatur beneficiis.*
4 *Falſitas , quid ſit .*
6 *Bullari cum ſigillo.& cum bulla ſigillari idem eſt .*
7 *Comparatio literarum an admittitur in bullis.ſicut in inſtrumentis.*
8 *Raſura literarum dupliciter fit .*

CAP. V.

Licet ad regimen.& inf. [Falſitatis] Not. ꝙ præter hos modos , qui hic exprimuntur , ſunt & alii caſus falſitatis procedentes ex ſuggeſtione falſitatis,vel ſuppreſſione veritatis.vt ff. de fal.ſi quis obrepſerit.quod
1 dic,vt le.& diſt.& plene no.ſ.de reſcri. ſuper literis.† Item dicitur carta falſa ſcripto. vt quando in ea ſcribitur abſens, velut præſens. vt ſ.de his quę fi.a præla. quanto.§ abſentium .& talis ab officio ſuſpenditur.ſ.de teſtib.tam literis.§.fi.Vel quando preter cōſcientiam iudicum in actis,vel in literis ipſorū aliquid ſcribitur . j. de exceſſ.præla.inter dilectos.§.præterea. Maxime quando id , quod ibi eſt,raditur,& aliud loco illius ſcribitur.ſ.de reſcr. olim ex literis.§.j.quia nec litera eorum clauſa aperienda eſt. ſ. de offi. dele. cum olim magiſter.Sed & carta falſa dicitur,ſi appareat raſa,vel immutata,maxime in loco ſuſpecto.j.e.c.§.quinta.Item ſi inſtrumentum productum ſuſpectum habetur,& non probatur,falſum reputatur.C.de proba.iubemus. Item litera apoſtolica falſa dicitur,ſi in ſe vitium latinitatis contineat,quod dic. vt le.& no.ſ.de reſcriptis.ad audientiam. Vel ſi Papa ibi epiſcopum filium appellet.Vel in ſingulari loquatur.j.e.o.ca.j. Vel ſi impetretur ſine ſpeciali mandato, niſi impetrans ſit perſona coniuncta.ſupra de reſcriptis. nonnulli . §. fina. Alii etiam modi falſitatis inferius & in hoc cap.exprimuntur. Et ſciendum , ꝙ quicunque aliquo talium

talium modorum,qui exprimuntur inferius,vel alio quocunq; voluerit literam apoſtolicam falſauerit,† vel ſcienter vſus fuerit ſic falſata,excommunicatus eſt ipſo iure,& priuatus omnib.officiis & beneficiis eccleſiaſticis , ac degradatus tradendus eſt curiæ ſæculari.vt j.eod.ad falſariorum.§.j. Alii autem falſarii non ſunt excommunicati ipſo iure per aliquod ius cōe in corpore iuris clauſo. Quandoque tamen ligantur ex canone epiſcopali, ſicut Bononiæ epiſcopus fecit canonem , per quem excommunicati ſunt oēs illi,qui inſtrumentum falſant,vel faciunt falſari,vel qui falſum teſtimonium ferunt,vel qui ignem apponūt,vel ferri,ſeu apponi procurant,ſicut & de ſimili canone legitur.ſ.de locato c.
3 j.de ſent.excō.a nobis.j.¶ † Prima ſpecies]ii.pars,& prima ſpecies falſitatis loquens de illis, qui falſant modulum bullę facientes alium eiuſdem formæ,& cum illo bullant.[Falſa bulla] Idem eſt vbi vera falſis literis apponitur,vt patet.j.eod.§.illos quoq;. Et idē eſt,vbi falſa bulla veris literis apponitur. Et ſic tangūtur hic duæ, ſpecies falſitatis.Sed hæc vltima ſpecies non ſpecificatur expreſſe in hoc.c.quia raro aut nunquam accidit.ff.de legibus. nam ad ea. [Falſis]falſæ ſunt etiam,ſi per manus notarii tranſeant, ut not.j. eo.§.illos quoque.qualitercunque ſine conſcientia Papę,vel vice cancellarii bullentur.Sed & falſæ ſunt qualitercunque præter cōſcientiam officialium ad hoc deputatorum formentur , vt patet in eo,quod no.ſ.c.prox.rñ.j.ver.j.ſuper verbo,apud ſe.app.& ſup verbo,deputati.Niſi ex certa ſcientia Principis hoc fiat, vt ibi. & ſ.de reſcrip.cum dilecta.rñ.j.ante fin. quod plerumq; contingit. [Apponatur]apponenti interdicitur aquæ & igni.ar.ff.ad legem Corn.de fal.l.fi.¶[Secunda] 3.pars,& eſt ſecunda ſpecies falſitatis. [Ex toto]Subleuatur enim foramen bullæ ex ſuperiori,& inferiori parte cum aliquo ſubtili inſtrō. Et ſic extrahitur verum filum de vera bulla,quæ remanet integra foramine vacuo, & tñmodo ſubleuato,per quod foramen falſum filum falſarum literarum immittitur,& partes foraminis ſubleuatę,quanto cautius poteſt fieri,ad hoc vt falſitas lateat,cum paruo malleunculo ſuauiter pertunduntur.Hæc tamē falſitas vix poteſt fieri bulla remanente æquali,vt patet.j.eo.c.fi.[Inſeratur] ſ.vera bulla. ¶Tertia.]
4.pars.& tertia ſpecies falſitatis.[Inciſum] ſic conſtrue.[Reſtaurato tamen filo ſimilis canapis ſub eadem plicatura [cum vera bulla &c.]quæ ſpecies committitur taliter. Sciinditur enim verū filum ſub plicatura veræ literæ, & ſic abſtrahitur filum de litera , quo facto ipſum filum & carpitur,& poſtea in litera falſa ad modum literæ veræ plicata immittitur,& iuncto filo conſimilis canapis reſarcitur ſciſſura antiqui & veri fili ſub plicatura falſæ literæ,vt minus valeat hæc falſitas comprænendi.Sed qui hanc plicaturā diligenter palpauerit,& inſpexerit,ſatis cito hęc falſitas detegetur.¶[Quarta] v.pars,& quarta ſpecies falſitatis, quæ quaſi ſimilis eſt ſecundæ,ſubleuatur enim foramen veræ bullæ ex ſuperiori parte tantum,ſed in inferiori non tangitur,& ipſa ſic ſubleuata ſcinditur altera pars fili pēdentis,quaſi in medio bullæ, quo facto pars ſciſſa de bulla extrahitur bulla ipſa ſuſtētata cum alia parte fili & integra remanente. Et immiſſa ſummitate ipſius par tis fili inciſſi per foramina plicaturę falſæ literę ad locum bullę, a quo abſtracta fuerat,reducitur,& demum foramen bullę cum malleunculo ſuauiter tunditur,ſicut & no.ſ.e.§.ſecunda. Et hæc conſiderata ſuperiori parte bullæ eodem modo percipitur ſicut illa,ſed & alio modo.Nā ſi vtraq; pars fili trahatur per ſe aliquan tulum,vix erit,quin pars ſciſſa ſequatur de facili ſubtrahentem . ¶Quinta] 6.pars,& quinta ſpecies falſitatis. [Cum literis,] ſ.veris . [Et redditis] per illos, qui ſunt ad hoc officium deputati.vt ſ. eo.c.prox.rñ.j.[In eis aliquid]Subaudi ſubſtantiæ,vel forſan vna vel duæ lineæ,alioquin contra.j.eo.c.fi.[Raſuram.]Quicunq;.n. radit,vel immutat reſcriptum domini Papæ, ſibi aſſignatum, & ſi vnā literam corrigat,& pūctum ibi apponat ſm interpretationem & conſuetudinem curiæ, & ſententias in ea latas cenſet falſarius & excommunicatus eſt,vt patet in eo, quod no.ſ.eo.ca.rñ. j.ſuper verbo falſitatis.Eſt tñ arg.contra.j.eo.c.fi.& ſ.de fide inſt. ex literis So.illud intellige,quādo is,qui ſcripſit literas,raſit, & reſcripſit,vel alius de mandato illorum,ad quos ſpectat.Illud vero, quando hoc fit per illum,qui impetrat,vel alium ſine conſcientia illorū,ad quos ſpectat.Et hoc eſt verum, qñ literæ apertæ ſunt ſecus in clauſis,de qua materia dic,vt plene no.in d.c.ex literis.& ſ.de relig.do.cum venerabilis.§.j.ſ.de fide inſtrum.inter dilectos. §.ꝓ priuilegium.j.eo.c.fi.[Tenuē] maxime, multo enim fortius, ſi per groſſam,ſed & hoc ideo dicit,quia,quando tenuis eſt, difficilius perpendi poteſt.[Immutatur] ſ.veritas,& ſic committitur
4 falſitas † quæ nihil aliud eſt,quam immutatio veritatis,in Auth. de inſtru.caute.in prin.col.vj.Alia litera habet imitatio veritatis. Mendaces enim & falſarii,vt veraces apparent, veritatē fingunt
5 ſe imitari.¶[Sexta] 7 pars,& eſt 6.ſpes † falſitatis.[Cum aqua vel vino.] Hęc falſitas & ſequens nō poſſent in papiro committi de facili,& iō ſecurius ibi ſcribitur,quam in pergameno, quod dic, vt no.ſ.de confir.vtili.cum dilecta.§.nos igitur.[Eadem] ſablata,ſiue abolita.[Cum calce & aliis] puta ſulphure, alias ſurfure, & ſimilibus,quæ ſpecies ſatis periculoſa eſt. Et ideo tangūtur hic

groſſi modi circa hoc conſueti,& ſupprimuntur ſubtiles,ne praua doctrina ſimplices inſtruantur In talibus enim interrogationibus peccatorum plerunque nimis expreſſa nocent. Ideoque & nomen herbę ſupprimimus, cum qua talis abolitio , ſiue raſura aliqua fieri poteſt,ne demus materiam malignādi . Culpa enim ſimilis eſt in talibus,tam prohibita dicere,quam docere.vt,C.de malefi.& Mathe.culpa.¶[Septima.] 8.pars.& ſeptima pars falſitatis.[Abraſæ] Et ſubtilizatæ vſq;ad ſupplicaturam[Tenaciſſimo.] ſicut ſcriptores quidam emendant foramina librorum & partes filorum ſciſſas,ita ꝙ quaſi non apparet, immo idem folium , & eadem carta videtur. [Counitur.] Et ſuper counito ſcribitur. Et hæc eſt differentia inter hanc & ſuperiorem ſextam proximam ſpeciem:quia ibi nulla pars pergameni counitur,ſed ſcribitur ſu per raſo.¶[Eos etiam] ix.pars.& octaua ſpecies falſitatis.[Immunes.]Tales igitur falſarii cenſentur , & per conſequens excōicati ſunt.j.eo.ad falſariorum.§.j.[Noſtram] ſ.e.dura. quod dic, vt ibi plene nota.[Scienter.]Hoc ideo dicit, quia ſi miſit idoneum nūtium ad literam procurandam, & idem ſine conſcientia ſua falſitatem commiſit,non eſt ei imputandum.arg. in eo quod legiť & no.ſ.de pign.ſignificante.§.igitur.ver.cum per eum. Ex quo.n. ei nihil imputari poteſt,in tuto eſt,vt patet in eo,quod not.ſ.e.c. proxi.§.fi.¶Illos quoque] x.pars.& nona ſpecies falſitatis , & dic illos quoque,repere a crimine falſitatis , non reputamus immunes,vt ſ.§.proxi.in princi.[Falſas.]Falſas vocat hic illas, quę quis pmanus notarii tranſierint,tamen ſine ſcientia principis , & vicecancellarii bullantur,vt ſequitur. Et quæ dicantur falſæ not.ſ. eo.c.§.prima ſpecies.[Literas] in groſſa litera redactas. [Caute.] Ita ꝙ ab illis,qui habent hoc officium.perpendi nō poteſt.[Proiiciunt] inter alias literas abſolutas atque bullandas.Et not.ſimile vitium.j.de eo qui fur.ord.ſuſce.c.ij.§.j.[Cum aliis]Cum quibus proiectę ſunt.[Sigillentur] Melius dixiſſet bullentur, ſed idem eſt ſenſus.Sicut ergo literę dicuntur hic † cum bulla ſigillari, pari ratione conuerſa poterunt dici cum ſigillo bullari. [Sed hę duę] ver.ſ.proxime præmiſſæ.ſ.§.ſexta.& §.ſeptima. Sub qua comprehendit octauam,& forſan nonam . Vnde nec ipſas certo expreſſit nomine quotitatis, volens ipſas ſub ſpecie ſeptima includi,quamuis nos in ipſis.§. appoſuerimus ad ipſas ſpecificādas & numerandas. [Dictaminis.] Vix enim pōt dictari,vel ſcribi ſm ſtilum conſuetum curiæ,niſi ab expertis dictentur,& ſcribantur [Forma] Et ſic hic comparatio literarum & dictaminis,quod
7 in aliis inſtrumentis non attēditur quàm ad dictamen,† licet ad mittatur comparatio literarum.ſ.de fide inſtru.comparationis.
8 [Qualitate]quia alterius † qualitatis eſt raſa,& nō raſa, & alterius raſa ſimplex,& alterius raſa & coniuncta,alias counita.vt ſ.eo.§. ſexta.& §.ſeptima.Et no.ꝙ quantumcunq; ſubtiliter raſa ſit carta,ſi aliter diſcerni non poteſt,eleuari debet ad Solem. Et inter ipſum Solē & oculos interponi,vix enim erit, quin tunc appareat raſura.Quando vero cum herba abolerur,hæc inſtructio nō vēdicat ſibi locum.¶In cæteris autē] xi.pars,ſ.in v.primis, ſiue quatuor ſpeciebus.[Diligens indagator.] Inſtruimus hic,& j.e.c.j.in prin.ꝙ in talibus non ſuperficialiter tranſeamus,ſed ſubtiliter indagando,& inſpiciendo,atque palpando veritatē examinemus , vt legitur,& not.j.c.j.§.fin.ad quod facit,quod legitur,& not.ſ.de proba.cum matrimonium .[In adiunctione filiorum] vt in tertia & quarta ſpecie.[In collatione]vt in prima ſpecie,in qua ſi pſeratur de ſuſpecta bulla ad veram & nō ſuſpectam, vix erit, qn vera bulla a falſa diſcrepet,vel in forma,vel in filiis,vel in pūctis, vel in alio aliquo.[Vel motione]quia facilius mouetur filum foraminis ſubleuati , quam non ſubleuati, vt patet in ſecunda, & quarta ſpecie.[Obtuſione.] Alias obtūſione,quia forſan apparet ictus malleunculi, quantumcunque bulla ſuauiter tunderetur. Et habet locum hoc in ſecunda & quarta ſpecie. [Equalis] propter percuſſionem mallei.[Tumida] in loco in quo non percuſſit.[Depreſſa] in loco in quo percuſſit.

SVMMARIVM.

1 *Stilus conſuetus, & conſuetudo Romanæ curiæ eſt ſpectanda.*
2 *Papa quandoque ſcribit uni in plurali, & ſe ponit in ſingulari.*
3 *Vitium quandoque latet profunde .*

CAP. VI.

Quam graui. Alias quamuis graui.[Diligētius]ſi.ſ.e.c.proxi.§.fin. in prin. & j.eo.c.§.n.& ſ.eo.c.2.§.j.[In eis] ſ.literis.[Incontinentia] i.in forma ſtili conſueti.vt j.eo.§.j. in princ. & ver.vnico.[Dictamine] ſi.ſ.c.proxi.§.pe.[Ac in hoc]ver.[Crediderastes] quia debes eſſe peritus & expertus, ſuper quo vide quod no.ſ.de conſan.c.j.§.fi.ſ.de temp.ord.vel non eſt compos [Emanaſſe.] vel a cancellaria noſtra.ſ.de reſcrip.ad hęc ſumus. reſpō. j.¶[Cum ſcire]ii.pars.[Conſuetudinem.]ideſt conſuetum ſtilū.
1 Et ſic patet,ꝙ † conſuetus ſtilus & conſuetudo Romanæ Curiæ eſt ſpectanda,vt hic.& j.de ſenten.excommu.ad hęc.& ſ.de con ſtit.ex literis.quod dic,vt legitur & nota.ſ.de tempo.ord.c.j. & de re iud.in cauſis.[Fratres] Tu vero vocaberis filius,vt j.eo.§.j.[Cæteros [Tam clericos,quam laicos omnes quicunque ſint , vt ſequitur,

quitur,exceptis epiſcopis & ſuperioribus. [Cuiuſcunq; ordinis.]
vel dignitatis,vel conditionis,dummodo chriſtiani ſint.Nec enī
Iudæum,vel alias non baptizatum filiū appellaret.[Filios] Hæc
tamen eſt differentia,quia Reges vocat chariſſimos. Cæteros ve-
ro dilectos filios.[Appellamus] alias appellemus. [Et cum vni.]
verſi.[In plurali]In his ergo de facili poteſt falſitas deprehendi,
dummodo litera videatur,& legatur, quia facile eſt perpendere,
an appellet epiſcopum filium,vel alium inferiorem fratrem, &
2 loquatur in ſingulari,vel plurali.Sed contra,quia† quandoq; ſcri
bit vni in plurali,& ſe ponit in ſingulari.23.diſt.cōis filius.99.diſ.
ecce.s̄.de teſtamentis.filius.s̄.de præſcri.nihil. Sed illud accidit ex
nimia humilitate,& hodie eſt immutatum, vt & ibi not.ſicut &
illud.C.de ſumma Trinit.l.fi.vbi Imperator præponit ſe Papæ in
ſalutatione.Hodie vero ſiue ipſe Papa ſcribat aliis, ſiue ſcribatur
ei,omnibus eſt præponendus,& hoc ſeruatur de cōſuetudine ge
nerali.¶[In falſis]3.pars.[Videre poteris] de quibus tibi cōſtabat,
ꝙ erant veræ. Et ſtilus iſte notus & antiquus eſt,nec mutatus. Vn
ſte non debuſti eis fidem aliquam adhibere.s̄.eo.c.ii.[Propter ꝙ]
verſi.[Studeas intueri]quia ſtudioſe eſt diligenter,non ſuperficia
liter ſunt intuendæ,vt patet hic.& s̄.eo.c.in prin.& j̄.de cleri.exc.
mi.Apoſtolicæ.[Bulla filo & carta] vt patet s̄.c.proxi.§. illos quo
que.& §.fin.[Pro veris] ſi.s̄.de reſcrip.cum contingat.§.pe. [Mo-
do aliquo] inquantum perpendere poteris.nam † & quandoque
vitium latet profunde,vt no.s̄.eo.dura.§.fi.ver. ꝙ ſi quis. Et adde
quod not.de inſpectione diligenter facienda.s̄.de probat. c.pe.&
de inquiſitione.s̄.de elec.cum terra.§.finali.

SVMMARIVM.

1 *Literis apoſtolicis qui vult vti,prius debet examinare an ſint veræ,uel falſæ,*
& an ſuſpectæ.
2 *Affectatores ignorantiæ, qui dicantur.*
3 *Falſis literis qui vtitur eſt excommunicandus,qui uero falſificauit eſt excom-*
municatus ipſo iure.& num.4.
5 *Falſarij ſunt etiam ſi vnam literam corrigant.vel punctum apponant.*
6 *Indagatio acerrima debet fieri,vbi eſt pœna grauiſſima infligenda.*
7 *Diſpenſatur facilius cum priuato,non degradato,quam cum degradato.*
8 *Falſarius ſi liber eſt deportatur,ſi ſeruus vltimo ſupplicio afficitur.*
9 *Capitale ſupplicium eſt in falſario reſcripti principis.*
10 *Verbum ſpolientur,quandoque in bonam ſignificationem accipitur.*
11 *Exceſſus idem,magis in uno,quam in alio puniendus.*
12 *Falſarius dicitur,qui impetrat literas nomine alterius abſque mandato.*

CAP. VII.

AD falſariorum. [Diligenter] ſic.s̄.eo.ca.
proxim.in prin. & in fi.
& c.licet.§.fi.in prin.quod dic,vt ibi no.[Examinēt]
1 vtrum† ſ.ſint veræ,& tunc utantur ipſis, ſi voluerint.
Aut falſæ,& tunc nullo modo vtantur.Aut ſuſpectæ,& tunc etiā
abſtineant.j̄.de conceſſ.præben.inter dilectos.§. verum. & argu.
s̄.de homicidio.ad audientiam.§.j.verſi.j.& s̄.de app.cum ſpecia-
li.§.exceſſu.Niſi poſtea certificentur,ꝙ vere ſint.j̄.eo.c.fi.Quod ſi
hanc diligentiam non adhibuerint,in dolo eſſe vident, ſine quo
non committitur falſum.C.eo.ti.nec exemplum.ff.eod.ti.diuus.
2 Vel ſaltem † affectatores ignorantiæ dici poſſunt, qui tanquā nō
inexpertes ſcientiæ puniuntur.s̄.de clandeſti.deſpon.cum inhibi
tio.§.j.ad fi.Craſſa enim & ſupina talis ignorantia merito reputa
tur,quæ non excuſat,vt patet in eo,quod legitur,& not.s̄.de ordi.
ab epi.c.j.§.fi.& j̄.de cler.excom.mi.apoſtolicæ.[Dixerint]poteſt
ſuppleri,& non probauerint.Nam qui ignorantiam allegant,ip-
ſam probare debent,quod dic,vt legitur,& nota.s̄. de elect.inno-
tuit.§.parcentes.maxime cum teneatur inquirere,& examinare,
ut præmiſit.Sed ſi fecit,quod potuit,examinando. & peritos con
ſulendo non eſt ei poſtea imputandum.arg.37.diſt.§.fi.ff.de iure.
& fac.ign.regula.§.j.in fi.fecit enim quod potuit.43.di. Epheſijs.
47.diſtin.c.fi.nec diuinare tenetur.s̄.vt bene.eccl. c.vnico.§.j.ver.
quoniam.& patēt in eo,quod no.s̄,eo.dura.§.fi.verſi.j.ſm B. Idē
tamen notauit quaſi in ſimili materia contra.s̄.de exce.apoſtoli-
cæ.[Sera] ideſt tarda,nam infra 20.dies ſibi prouidere poteſt is,q
non falſauit.Sed tantum vti intendit.vt s̄.eo.dura.§.fi.verſi.j.Qui
3 bus elapſis ſera eſt pœnitentia,vt hic dicit,& ſic vtens † omnino
eſt excommunicatus, credo, ꝙ debeat eſſe excommunicandus.
Ille vero,qui per ſe,vel per alium falſitatem commiſit,eſt excōi-
catus ipſo iure. Et hæc eſt vna differentia inter vtētes & falſantes,
& inter hoc reſpon.& ſeq.§.Eſt & ſecunda differentia,quia falſa
rij ipſo iure priuati ſunt oībus beneficiis eccleſiaſticis & officijs.
4 Eſt & tertia,quia† degradandi ſunt,ſi clerici ſint.vt j̄.§.j.verſi.j.&
ij.Hi vero,qui vtuntur,non ſunt priuati ipſo iure, ſed priuandi,
nec ſunt degradati,nec etiam degragandi.vt j̄.eo.§.quia vero Sed
attendendum eſt,vtrum litera,contra quam falſitas obijcitur,ſit
de gratia,vel de ſimplici iuſtitia,vt patet.j̄.eo.c.j. Eſt & conſiderā
dum,vtrum ex malitia,vel negligentia quis delinquat.vt j̄.eo.ca.
ver.pen.[Pœnas] omnes,ſi & falſarii ſint.Nam ſi vtentes tantum
non omnes,ſed aliquas de ipſis incurrunt,vt patet in eo, quod le
gitur,& no.j̄.eo.& hæ pœnæ ſtatim incipiunt.j̄.e.§.j.¶ Nos enī]
ii.pars.[Qui] ſ.aduerſarii.[Per alios.]Nam videtur feciſſe,qui per
alium facit.arg.hic.& s̄.de offi.deleg.paſtoralis.§. præterea.in fin.
vbi de hoc.& j̄.de ſenten.excommu.mulieres.in fi.[Falſitatis] ēt
5 ſi† vnam literam corrigant,vel punctum apponant,vt not.s̄.eo.
licet.§.quinta [Defenſoribus] ſi.s̄. de hęre. excommunicamus.j.
§.credentes. [Innodatos] Eſt ergo canon latæ ſententiæ quantū
ad excommunicationis ſententiam,qui extenditur ad dictantes.
vt s̄.eo.c.rñ.j.a fi.& c.dura.§.j.[Statuentes] ver.[Deprenēſi]& cri-
6 minaliter accuſati atque conuicti,ibi enim acerrima† indagatio
debet fieri,vbi eſt pœna grauiſſima infligenda.C.eo.tit.vbi. Si ve-
ro ciuiliter conuinceretur,mitius ageretur.C.eo.l.pen.ſm.B.Vel
forſan ſpeciale eſt in falſario Papæ,vt & ſi notorius ſit,per euidē-
tiam facti degradetur,quod no.mens iſtius verbi deprehenſi. vt
patet.s̄.de coha.cler.& mul.c.fi.Et idem videtur,ſi in modum in-
quiſitionis conuincatur,ſicut & no.ſimile.s̄. de accu. inquiſitio-
nis.rñ.j.Alii autem falſarii non adeo acriter puniuntur, vt patet
in eo,quod leg.& no.s̄.eo.ad audientiam.[Priuati]Sed vtētes pri-
uari iubentur.vt j̄.eo.§.i.[Ita ꝙ] verſi.[Per ſe] vel per alios vt s̄.e.
§.in prin.[Per eccleſiaſticum] quia nec per alium fieri poteſt, vt
patet in eo,quod legitur,& no.s̄.de iud.at ſi clerici.reſpon.j.& ca.
clerici. [Fuerint.] Sed nonne ſunt ſatis degradati,cum officiis &
7 beneficiis eccleſiaſticis priuati ſint ipſo iure, vt præmiſit.Nō †qa
facilius diſpenſatur cum priuato ſed non degradato, quam cum
degradato,vt patet.s̄.de cler.non reſid.ex tuæ.§.pen.& fi. [Degra-
dati.] Vtentes vero non degradātur,licet officiis & beneficiis ſpo
lientur,vt j̄.§.j.[Tradantur] Eo modo quo iubent canonicæ ſan
ctiones.vt s̄.de iud.cum non ab homine.ad fi.s̄.de hære.ad abolē
dam.§.præſenti.Vbi & no.alios caſus, in quibus quis degradatus
ſtatim traditur ſeculari poteſtati,quod qualiter fieri debeat, legi.
& no.j̄.de verb.ſigni.nouimus.Et dicas,tradantur puniēdi:quod
8 ſtatim ſequitur.[ſm conſtitutiones] &c.quæ dicunt,ꝙ ſi † falſa-
rius liber eſt,deportatur,& bona omnia publicantur. Si vero ſer-
uus,vltimo ſupplicio afficitur.ff.eo.ti.l.j.§.fi.Inſtit. de pub.iud.§.
item lex Cornelia de falſis.In falſario uero reſcripti Principis ma
9 gnitudo criminis videtur exigere ſupplicium † capitale,vt hic in-
nuitur.& C.eo.ti.maiorem.& l.iij.[Per quam] verſi.ſcilicet ſecu-
larem poteſtatem.[Conuicti] quod dic,vt nota.s̄.eo.§. verſi. ſta-
tuentes.ſuper uerbo,de pręſenti.[Legitime]quod dic,vt no.s̄.ver
ſi.proxi.ſuper verbo,ſm conſtitutiones.¶ Qui vero]iij.pars.[No
mine noſtro] i.qui falſis literis vtūtur per alios impetratis ſub no
mine noſtro.i.a nobis,quia in ipſis ponitur nomen noſtrum. Et
iſti minus delinquunt,quam illi,qui per ſe, vel per alios falſitatē
committunt.Et ideo minus puniuntur, vt patet ex hoc & ſupe-
riori.§.& ex eo quod no.s̄.eo.c. rñ.j.ad idem.C.eod.tit.maiorem
[Officiis] ideſt.dignitatibus.s̄.de conſtit.cum acceſſiſſent. Vel qđ
verius & melius eſt,dic officiis quo ad executionem ordinum,ꝗ
eſt interdicenda non tamen degradantur. Et hęc eſt vna differē
tia inter vtentes,& falſarios,vt hic patet.& s̄.§.proxi.alias no.s̄.e.
c.rñ ſo.j.[Beneficiis]quibuſcunque: exceptis epiſcopis & prælatis
exemptis,qui priuandi non ſunt ſine ſpeciali mandato Papę,vt
iij.quæſt.vj.multum,& ca.dudum.& s̄.de conſue. cum venerabi
lis [Spolientur] id eſt priuentur,& ſic aſſumitur hoc uerbum in
10 bona ſignificatione † quandoque,vt hic patet.& j̄.de collu.dete-
gen.c.penul.§.j.in fi.& s̄.de pact.cum clerici.verſi.penul.& de po-
ſtula.c.fi.in fi.& de ęta.& quali.cum bonæ.in fi.vbi de hoc. Alias
autem generaliter ſonat in vitium,& violentiam notat.Vnde &
reſtituendi ſunt ſpoliati.s̄.de reſtit.ſpolia.in literis.& c.item cum
quis.& quaſi per totum.[Si laici] ver.[Excommunicationi] ſi.s̄.
de vſuris.pręterea.Hoc ſaluo,ꝙ hic ſunt excommunicati laici ip
ſo iure,& idem eſt intelligendum etiam de clericis,licet ipſi tan-
quam plus delinquentes amplius puniantur,vt præmiſit, & etiā
no.s̄.eo.dura.§.j.& ij.[Donec] ſi.s̄.de rapto.c.j.ad fi.[Ita tamen]
ver.[In iſtis] ſ.vtentibus tantum,ſiue ſint clerici,vel laici[Et in il
lis] ſ.clericis,vel laicis,qui per ſe,vel per alios falſitatem commit
tunt.vt s̄.§.j.[Malitia] ſi.s̄.de tranſla.epi.c.ij.§.fi. [Grauius] Nam
11 & idem exceſſus † magis eſt in vno,quam in alio puniendus. vt
legitur & no.s̄.de homicidio.ſicut dignum.reſpon.j.in fi.[Negli-
gentia.]Niſi ſit craſſa & ſupina,quæ non excuſat.ff.mand.ſi fide-
iuſſor.ſicut & no.de ignorantia.s̄.eo.c.rñ.j.[Quod & de his]verſi.
12 [Impetrant]nomine alterius† ſine mandato.Nam & talis eſt tan
quam falſarius puniendus,vt s̄.de reſcriptis non nulli.§.fin.[Ob-
ſeruandum] vt ſcilicet & in iſtis malitia grauius,quam negligē-
tia puniantur.Non tamen intelligo,ꝙ omnes tales ipſo iure ſint
excommunicati,vel ſupradictas pœnas patiantur, immo in qui
buſdam ſufficit,ꝙ condemnentur in expenſis, & careant impe-
tratis,vt patet ſupra de reſcriptis.ſuper literis.& c.fin.

SVMMARIVM.

1 *Litera gratioſa dicitur,quæ pœnas, remittit.*
2 *Literæ de ſimplici iuſtitiam non præſumuntur falſæ,quia de facili obtineri poſ*
ſunt.
3 *Symonia modicum non inducit.*
4 *Dolum ex perſpicuis indicijs probari conuenit.*
5 *Præſumptio vna,aliam elidit,circa idem factum.*

CAP.

CAP. VII.

ACcedens & infra. Mandamus]Non
dicit rñdemus Nā
1 & gratioſa † eſt litera hæc,cum pœnas remittat, vt j̄.
eo.ca.ad fi.vel dic vt ibi no.[Falſitas] quam iſte nec ꝑ
ſe,nec per alium commiſerat. Sed tamen literis vtebatur: Alias
contra.s̄.eo.c.proxi.§.j. veruntamen propter hoc fuerat officio,
beneficioque priuatus ſm ꝙ legitur.s̄.c.proxi.§.fi.ad quę manda
tur reſtitui.j̄.eo c.in fi.[Cum præſumi]ver.]Non debeat]No.igi-
2 tur,ꝙ non ſtatim † præſumuntur literæ falſæ quæ de ſimplici iu-
ſtitia ſunt,cū de facili poſſunt haberi, ſicut nec pro modico præ-
ſumitur quis dolum committere,vnde nec de ipſo agitur. ff. de
3 dolo.ſi oleum.§.fina.† Nec modicum ſimoniam inducit.s̄.de ſi-
mo.& ſi quæſtiones.§.fi.vbi & de hoc multas concor.poteris in-
uenire.Requiritur ergo,vt conuincatur, ꝙ ſcienter falſum com-
miſit.ſiue ſuggeſſit.vt s̄.de reſcriptis.ſuper literis.Si vero litera gra
tioſa eſſet,attendenda eſt qualitas,& quantitas gratiæ,& perſonæ
impetrantis.Et ſm hoc contra ipſum præſumendum eſt plus,vel
4 minus,† dolum enim ex perſpicuis inſidiis,vel indiciis probari ꝯ
uenit.C.de dolo dolum.Sed quid ſi circa factum proprium aſſe-
rat ſe erraſſe? Præſumendum eſt contra ipſum,vt patet. C. de re-
ſcin.vend.quiſquis.& in eo quod legitur, & not.s̄.de reſcriptis. ab
excommunicato.Sed quando litera eſt de ſimplici iuſtitia, præ-
ſumitur,ꝙ non fecerit hoc doloſè,vt hic.Et ita hæc ſecunda præ
5 ſumptio tollit primam,nam †vna præſumptio aliam elidit,circa
idem factum.ff.de reſti.in integ.diuus.s̄.de præſum.literas.§.j. Et
circa diuerſa quandoque,vt s̄.de elect.cum inter.R.§.ſanè [Nec
literis] ver.[Vſus eſt] ſi.j̄.de exceſſ.præla.inter dilectos.§. verum.
arg.contra.s̄.ca.proxi.rñ.j.vbi ignorantia non excuſat. Solutio,il
lud intelligas de literis gratioſis,quæ non poſſunt haberi de facili
ſm Ioan. Vel quando vitium patens eſt hoc vero,quod hic dici
tur in literis,de ſimplici iuſtitia loquitur ſm Ioan. vel quando vi-
tium latens eſt,vt patet in eo,quod no.s̄.eo.dura.§.fi.vel dic,vt in
ſeq.glo.[Eas] ſcilicet literas.[Cognouit.]Si hoc fuit infra 20.dies
non continet gratiam.Si vero poſt.xx.dies gratioſa eſt, quia ipſis
elapſis excommunicatus fuit,& ſic non contradicit.s̄.c.proxi.re
ſpon.j.Immo & intelligitur hoc,ſm ꝙ ibi ſequitur & not.[Offi-
cium beneficiumque] quibus parte priuatus fuerat hac de cau-
ſa,vt no.s̄.eo.ca.in prin.ſuper verbo,falſitas.[Reſtituens] De iure
communi.ſi j̄.xx.dies ſibi prouidit,alioquin de gratia,quia excō
municatus eſt,& indiget abſolutione, vt patet ex præcedenti gl.

SVMMARIVM.

1 *Raſura vnius litteræ an.& quando falſitatem inducit.*
2 *Suſpitio modica non debet ſapientis animum immutare.*
3 *Obligari quis poteſt coram ſuo iudice ſub pœna ordinis.& beneficij.*
4 *Appellatione facta coram Papa,an ipſa ſpreta poteſt haberi recurſus ad infe*
riorem iudicem.& nu.8.9.
5 *Iura inuenta ſunt,ut homines quietè viuant.*
6 *Renunciatio per iura,vel per iudicem impediri non debet.*
7 *Iudicibus debitus honor eſt deferendus.*
10 *Pacto priuatorum iuriſditioni Epiſcopi non præiudicatur.*
11 *Cognitionum numerus quatuor modis diuiditur.*
12 *Cauſarum genera tria ſunt*
13 *Cauſæ ſpirituales,omnes mediæ ſunt,etiam eccleſiaſticæ.*
14 *Cauſæ,minores quæ dicantur.*
15 *Cauſæ maiores ſunt proprie & ſpecialiter ſedis apoſtolicæ.*
16 *Appellatio etiam friuola ualet in maioribus cauſis.*
17 *Cauſarum diſſimilitudo.*

CAP. VIII.

EX conſcientia.& infra. Redargu
tæ] Ex ꝑ-
te.R.a quo petebatur eccleſia infra ſcripta authorita
te huiuſmodi literarum. Ipſe vero obligauit ſe ſub pę
na cauſæ,ꝙ probaret ipſas literas eſſe falſas. Vnde & ei imponi-
tur ſilentium ſuper ipſa.vt j̄.eo.c.ver.fi.Et hoc ſufficit ꝓ caſu.[Di
ligentius] ſi.s̄.eo.ad falſariorum.in prin.[In eis] ſ.literis.[Suſpicio
nis]Nam & vbi reſcriptum probabiliter ſuſpectum eſt, non eſt
vtendum ipſo,quod dic,vt no.s̄.eod.ad falſariorum.rñ.j.[Pauca-
rum] Secus ſi multarum.s̄.de relig. domi.dum venerabilis.§.j.s̄.
eo.licet.§ quinta.vbi de hoc.[Raſuras] In narratione facti,nō in
narratione iuris,nec annotatione, nec propriis nominibus per-
ſonarum,vel rerum,nec alio loco ſuſpecto. Alioquin cōtra s̄. de
fide.inſtru.inter dilectos.§.ſed priuilegium.ver.j.& §.eadem. ver.
nec plus de nomine.& ver.tum quia.s̄. de reſcrip.ſignificante.qđ
1 dic,vt ibi no.[Quæ] ſ.raſuræ.Sed contra quia etiā raſura† vnius
literæ falſitatem inducit.vt no.s̄.eo.licet.§. quinta.Sol. verum eſt
illud,quando hoc fit de aliena manu,cui hoc commiſſum non
eſt,iſtud autem,quando de eadem manu, vel illius, cui tale offi-
cium eſt commiſſum De hac materia no.plenius.s̄ de fi. inſtru.
2 ex literis [Sapientis.]† Modica enim ſuſpicio non debet ſapiētis
animum immutare.arg.hic.& j.q.j.iudices.s̄.de ſimon.& ſi quę-
ſtiones.§.fi.cum ſuis concor.ſm Io.Probabilis vero nō debet ip-
ſum aſſecurare,vt patet.s̄.eo.ca.ij.vbi de hoc. ¶ Vnde ſi vobis]ij.
3 pars.[Sub periculo cauſæ]Poteſt † aliquis ſub pœna ordinis & be
neficij ſe coram ſuo iudice obligare.j.q.vii.quoties. de conſt.diſt.
ij.ego Berengarius.Et ſub pœna cauſæ de qua agitur, vt hic.& s̄.
de elect.cum dilecti.§.fi.vbi de hoc. Coram non ſuo autem iu di
ce hoc non poſſet,niſi de licentia proprii epiſcopi,quod dic,vt le
gitur,& no.s̄.de foro compe.ſignificaſti.[Cum quilibet]uerſicu.
[Ad renunciandum iuri ſuo] ſi.s̄.de regula. ad apoſtolicam.§.j.
ver.penul.in fi.vbi de hoc.Sed contra s̄.de foro compe.ſi diligen
ti.§.penul.& in fin. Sol ibi,& dic,vt ibidem plene not. Quid ergo
4 † ſi aliquis appellauit ad ſe.app. nunquid poteſt tali appellationi
renuntiare,& ad inferiorem iudicem ipſa ſpreta recurſum habe
re? Et quidem probo,ꝙ ſic,multis rationibus. Prima, quia quili-
bet poteſt renuntiare his,quæ pro ſe &c. Sed appellatio introdu-
cta eſt in fauorem appellantis,ergo &c.vt hic.& s̄.de regu.ſtatui-
mus.cum ſuis concor.Secunda,quia expreſſum eſt, ꝙ appellans
pęnitere poteſt,& appellationi ſuæ renuntiare.ii. q.vj.ſi quis libel-
5 los.s̄.de app.directe. Tertia, quia ad hoc inuenta ſunt iura,†vt ho
mines quiete viuant.4.diſ.factæ.Vnde & iudices ad concordiam
faciendam debent interponere partes ſuas.s̄.de tranſact.ca.fi.Nō
6 ergo debet † renunciatio per iura,vel iudicem impediri. arg.ff.ſi
ſerui.vend.altius.s̄.de natis ex libe.uen.ca.vnico. Igitur de hoc ni
hil ad ſe ap.vel ad iudicem,qui nec aliud curare debet,niſi vt a li-
tigio recedatur.ff.de no.oper.nun.l.j.§.& poſt operis.& §.ſequen.
ff.de re iud ſi conuenerit.ff.communi.diui.iudicem. Quarta,qa
inuitus agere,vel litigare nemo cogitur.C.vt nemo innuit.in ru
bro & in nigro.Saltem dummodo liti in totum renuntietur. C.
de pact.poſtquam.ff.de mino.deſtitiſſe. quia nec eius factum im
probat prætor &c.ff.de alien.iudi.mutan.cauſa facta.l.4.§.poteſt
7 Quinta,quia† debitus honor eſt iudicibus deferendus, vnde nec
ab eis recedi debet,niſi ex magna cauſa & rationabili. in Auth.
de man.prin §.ſed etiam ſuſcipientes.coll 3. & de quæſtore.reſp.
j.& §.i.& ii.coll.vj.Et ſi ex hac etiam receſſum ſit eſt pœnitentia
& renuntiatio admittenda. Primo,vt iudicibus deferatur.Secun-
do ut laboribus & expenſis partium occuratur, vt in dictis con-
cor.& s̄.de app.vt debitus.Tertio, vt res ad naturam ſuam reuer-
tatur.ff.de pact.ſi vnus.§.pactus ne peteret.& ver. ꝙ ſi non ut tol-
leret.s̄.de cenſibus.cum venerabilis.§.j.ad fi.Quarto, ne ordo ec-
cleſiaſticus confundatur.xj.q.i.peruenit.Quinto, quia in hoc ca-
ſu eſt expreſſum,ꝙ ſi coram metropolitano querela exponatur,
appellationi factæ tacite renunciatur.s̄.de app. ſolicitudinem.§.
8 §.fin.vbi de hoc.In contrarium † probo multis rationibus.Prima
eſt,quia omnis oppreſſus ad ſe app.qualitercunque appellare po
teſt.ii.q.vj.ca.j.& ii.& per totum. Appellatione autem facta nihil
eſt innouandum.ii.q.vj.appellatione. Alioquin irritum eſt & in
ane,vt ibi,etiam ſi authoritate inferioris iudicis fiat.s̄.de ap.dile-
ctis.§.quia vero.in fi.Patet igitur. ꝙ appellatio eximit negotium
a iuriſdictione iudicis inferioris, & ſi ſuperiori porrecta non ſit.
Inde eſt,ꝙ ſi poſt appellationem is,a quo appellatum eſt, appel-
lantem excommunicauerit,excommunicatio nulla erit.s̄.de of
fi.deleg.cum olim.j.in fi.& c.cum contingat.§.j. Inde etiam eſt,
ꝙ & ſi inferior ſciat ad ſe.ap.appellatum non debet procedere,
& ſi procedat,nihil agit.s̄.de ap.ſi duobus. Et poteſt dici aliquid
eſſe peculiare in appellationibus factis ad ſe.ap. propter eiuſdem
ſedis reuerentiam,quæ in hoc conſiſtit.iii.q.vj.non liceat. & §.re
uerentia.& c.dudum.ad fi.& arg.in eo,quod legitur,& nota.s̄.de
9 ap.ſolicitudinem.§.j.Secunda eſt,quia † appellatio ad ſe.ap.facta
vim citatorii habet.extra.do.n.de elect.ſtatuimus. Sed contra ci-
tatum ab ea, vel etiam ad ipſam uenientem non poteſt inferior
procedere.ff.de re iud.contra pupillum.s̄.de peregri.cap.vnico.§.
nec contra appellātem.Tertia eſt,quia per appellationem defer-
tur iuriſdictio ad ſe.ap.ſicut per relationem, remiſſionē,& reuo-
cationem,quibus pendentibus non poteſt inferior ſe intromitte
re.s̄.de offi.leg.licet.s̄.de ap.vt noſtrum.& c.intimaſti.Quarta,qa
10 pacto † priuatorum iuriſdictioni epiſcopi nō præiudicatur. s̄.de
foro comp.ſignificaſti.multo minus iuriſdictioni apoſtolicæ ſe-
dis.arg.a maiori.Quinta,quia in ſimili caſu etiam arbiter contē
ni vt.ff.de ar.litigatores.multo fortius ſedes apoſtolica arg. a mi-
11 nori.Sol. Licet dicat lex,quòd† cognitionum numerus quatuor
modis diuiditur.ff.de var.& extraordina.cog.l.cognitionum nu-
merus.nos tamen ad euidentiam ſolutionis dictæ quæſtionis di-
12 cimus,ꝙ † tria ſunt genera cauſarum.ſ.maiorum,mediarum,&
inferiorum:in maioribus cauſis,quæ notæ ſunt.& no.s̄.de offi.le
ga. ꝙ tranſlationem ſpecialia notaria. Primum eſt,ꝙ nulla pa-
ctio,ordinatio vel renunciatio partium ſine authoritate ſed.apo
ſtoli.ſuper his facta valet.s̄ de renun.c.penul.& fi. alioquin in po
teſtate partium eſſet de ipſis diffinire quod etiam in poteſtate le-
gati non cadit.ut s̄.de tranſla.epi.c.j.s̄.de offic.lega. niſi ſpecialis
& c.ꝙ tranſlationem.Secundum eſt, ꝙ maiores cauſæ naturali-
ter & proprie ſunt de iuriſdictione ſe.apoſt.arg.s̄. de offi. archi.c
j.25.diſtin.c.i.vnde in ipſis appellatio quantumcunque fruſtrato
rie facta tenet.ii.q.vj.ad Romanam.j.& iij.q.vj.dudum.ad fi.Ter
tium,quia ex duobus primis ſequitur,ꝙ appellatio in eis facta ne
gotium ad ſed.apoſto.examen irreuocabiliter ſiue incommuta-
biliter

biliter transfert,vt ſi appellatum fuerit, quando agitur de electio
ne epiſcopali.extra.Alex.4.de ele.dilecti,quod intelligo quãdo ap
pellatum eſt poſt electionem.ad hoc.ſ.vt examinatio, confirma
tio,& conſecratio ad ſed.apoſt.deferatur, vt in dicto c.ad Roma-
nam.& arg.8.q.3.Artaldus,nam antea non valet appellatio,niſi
canonica.arg.ff.de noui ope.nun.de pupillo.§.ſi quis riuos, & le-
gitur & not.s̄.de elec.cum nobis olim.§.j.ſed poſtquam appella-
tum eſt poſt electionem,non licet renũtiare in præiudicium ec-
cleſiæ Romanæ,vel rei publicæ, vt argu.expreſſum.ff.de pact. iu-
riſgentium.§.ſi paciſcar.& l.ſi vnus.§.pact.& ſe.§. & in Summa.
& patet in eo,quod legitur,& no.s̄.de elec.cum nobis olim.§.his
igitur.& s̄.de for.compe.ſi diligenti,& in his caſibus intelligũtur
iura.s̄.eo.verſi.ſed contra.& ſeq.vſque.ad verſ.Solu.licet quatenus
tangit priuatam vtilitatem partium,hoc fieri poſſit, vt in proxi.
s̄.inductis.ll.& ſic intelliguntur iura pro prima parte huius quæ
ſtionis inducta.harum autem cauſarum tria genera ſunt,vt not.
13 s̄.de accu.cum dilectus.§.vnico.† Medias cauſas voco omnes ſpi
rituales & eccleſiaſticas exceptis maioribus,& in his mediis non
valet appellatio,niſi legitima.s̄.de app.cum in eccleſia.& de reſc.
edoceri.& quamuis appellatio iuſta a iuriſdictione inferioris exi
mat,vt patet in eo,quod no.s̄.verſi.ſed contra.& ſequentibus : tñ
non impeditur proceſſus ſuus;vbi non detulit, quouſq; per ſupe-
riorem recepta ſit.s̄.de offic.ord.paſtoralis.§.præterea.ver.nos au-
tem,ſed ſi inueniatur appellatio legitima,vel etiam æquitate ſub
nixa,irritum nuntiabitur,ſiue in irritum reuocabitur quicquid
ipſa pendente fuerit attentatum,vt patet in eo,quod legit.& not.
s̄.de appel.paſtoralis.ex quo autem legitime appellatum eſt, &
appellatio recepta eſt, & ſi liceat partibus renuntiare quo ad pri-
uatum intereſſe,non tamen licet componere.nec de his ordina
re ſine authoritate iudicis ſui,nec ad alium iudicem recurrere,
quod totum intelligas ſm id.quod legitur.& nota.& diſting.s̄.de
pac.cum pridem.& de tranſact.de cætero,& c.ſuper eo. & de præ
ben.niſi eſſent.s̄.de for.compet.ſignificaſti.& appello hic iudicē
ſuum ordinarium,vel illum,cui commiſſum eſt, & nõ eſt appel
latum,vel illum,ad quem eſt appellatum , ex quo appellatio eſt
recepta,vt in prædictis iuribus.& extra d n.de cenſibus.Romana.
§.ij.& 3.Ergo antea licet pœnitere, & ad alium iudicem recurre
re,dum modo ambæ partes conſentiant.s̄.de appell.ſolicitudinē.
§.fi.ſed vna contradicente non licet,vt e.ti.ſi duobus.& ſic etiam
intelligo iura.s̄.in contrarium allegata.extra.dom.n.de ele.ſtatui
14 mus.† Minores cauſas ſiue inferiores appello,quando agitur de tē
poralibus,in quibus ſaluis feudalibus poſſunt partes, antequã ap
pellatio recepta ſit,ad inferiorem iudicem,a quo appellatum eſt
recurrere,& etiam pars appellans appellata inuita,dummõ non
interſit appellatæ,vel ei de intereſſe ſatisfiat,vt not.s̄.de appell.cũ
ceſſante.poſtea vero.ſ.poſtquam appellatio per ſuperiorem rece-
pta eſt,non poſſunt ad inferiorem iudicem recurſum habere ſi-
ne licentia illius,ad quem eſt appellatum.arg.s̄.de foro compet.
ca.antepen.& vlti.ff.de iud.vbi.ſed antequam ſit recepta poſſunt
hoc facere non ſolum expreſſe,ſed & tacite,vt s̄.de app. ſolicitu-
dinem.§.fi.ſicut & dixi.s̄.in ſuperiori membro proxi. vbi tracta-
tur de mediis,quod dic quo ad hoc membrum,vt ibi no.Per cõ-
poſitionem vero poſſunt ab appellatione recedere,& ante appel-
lationem receptam,& poſt,& quandocunque volunt etiam in-
uito iudice,& ſic intelliguntur ſine calumnia prima iura.s̄.verſi.
j.& ver.3.& ver.4.& ver.v.& adde quod not.in criminalibus.ĩ.de
collu.detegen.c.j.§.j. In ſumma igitur maiores cauſæ & infimæ,
quaſi nullam habent conſonantiam,diſſonantiam vero multã.
Maiores autem & mediæ in hoc habent conſonantiam,quia in
neutris admittitur compoſitio ſine authoritate iudicis inter par
tes.Hic autem diſtinguitur,vtrum agatur de eccleſia, vel de alio
ſpirituali tanquam de proprietate,vel tanquam de beneficio, qđ
dic,vt no.s̄.de tranſac.ſtatuimus.& c.ſuper eo.In his autem diſſo
15 nant,quia † maiores cauſæ ſunt proprie & ſpecialiter iuriſdictio
nis ſedis apoſtolicæ,ideo in caſibus illis,in quibus iure permittē-
te inferior poteſt cognoſcere de maioribus,ſi qualitercunque cõ
tingat ad ſedem apoſtolicam appellari,non eſt locus pœnitentiæ
poſtea,vt recurſus ad inferiorem iudicem habeatur, nec vnquã
poteſt eſſe res integra,& ſic incommutabiliter.
Euolat emiſſum ſemel,irreuocabile uerbum.
Et ſic loquitur expreſſe.3.q.vj.dudum.ad fi.& ca. non liceat.& §.
reuerentia.Et bene dixi.s̄.proxime iure permittente.nam quicqd
agunt metropolitani circa maiores cauſas in confirmando ele-
ctos in epiſcopos,permiſſum poteſt dici,quia.ex quo cõfirmatus
eſt electus in ep̄m,non poteſt ſolui vinculũ,niſi authoritate Pa-
pæ,ſic enim declaratum fuit per Innocent.3.s̄.de tranſlat.epi. in-
ter corporalia.§.j.& regula eſt,ꝙ qui non poteſt ſoluere,nec liga
re,vt no.s̄.de maio.& obe.cum inferior. Igitur ſm hanc regulã
cum metropolitanus non poſſit vinculum ſoluere,ergo nec liga
re,ſed hoc modo ſ.quando in hoc permittit ſoluitur,quia nõ in-
telligitur metropolitanus hoc facere,ſed potius ſedes apoſtolica,
quæ hoc permiſit ei,vt faceret,vt probatur.s̄.de tranſla. epi.c.2.§.
ſed neq; ſic patet manifeſte, ꝙ maiores cauſæ in omnibus & per
omnia immediate ſunt iuriſdictionis ſedis apoſtolicæ, & ad ip-
ſam ſpectant,vnde incommutabiliter per ſolam vocem appella
tionis emiſſam ad ſedem apoſtolicam deferuntur,vt s̄.dixi.dum
tñ de appellatione facta aduerſarius, vel iudex certificatus fuerit.
quod dic,vt no.s̄.de appel.ſi duobus.verſi.niſi iudex.& adde quod
no.s̄.de accuſ.cum dilectus.§.vnico. Secus in mediis & infimis,
16 vt patet ex ſuperioribus.Item in maioribus† valet appellatio etiã
friuola,nec requiritur forma.Secus in mediis & infimis, in qui-
bus non valet,niſi rationabilis ſit,& forma ſeruetur.extra.do.no.
de appell.cordi.Mediæ vero & infimæ ſimiles ſunt in hoc , quia
in neutris valet appellatio,niſi ſit rationabilis,& forma ſeruetur,
vt no.s̄.proxi.Item in hoc ꝙ re integra.i.appellatione per ſuperio
rem non recepta locus eſt pœnitentiæ, & poteſt recurſus haberi
17 ad inferiorem iudicem,ſed appellatione recepta non poteſt.† In
hoc autem diſſimiles ſunt,quia in mediis non poteſt quandoq;
fieri compoſitio ſine authoritate iudicis ſui, in infimis uero hoc
poteſt ſemper fieri regulariter,etiam iudice contradicēte,vt ex ſu
pradictis hæc omnia poteſt colligere diligens ſtudioſus. [Eccle-
ſia.] ſuper qua fuerunt huiuſmodi literæ impetratæ.vt no.s̄.eo.c.
in princ.[Silentium.]Sed nunquid propterea eſt iſta eccleſia ad-
uerſario aſſignanda?Reſpon.non.niſi primo probet ſe ius habe-
re in illa.s̄.de reſcrip.olim.§.fina.B.quod non placet.T.tum,quia
cum aduerſarius ipſam poſſideat,nõ eget aſſignatione aliqua,ſed
ſufficit,ꝙ huic ſilentium imponatur.C.de rei vend.l.fi.& patet in
eo quod leg.& no.s̄.de iudiciis.examinata.tum quia,etiam ſi ip-
ſam poſſideret,eſſet ei ad iudicanda & huic aſſignanda , quia ille
obligauerat ſe ſub cauſæ periculo, vt præmiſit, & intelligo, ꝙ ita
conuenerant coram iudice.ſ. epiſcopo ordinario loci ipſo con-
ſentiente & authoritatem præbente,& ſic valuit conuentio,& ſe
quenda fuit.argumen.s̄. de tranſact. capitu.fina.& de pact. cum
pridem.& in his quæ not.ſupra in magna gl.præceden.uerſic.ter-
tio.& verſi.medias.

¶De Sortilegijs. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Sors in ſui natura mala non eſt.*
2 *Sors prohibetur propter ſequelam mali.*
3 *Peccatum minus eſt ad ſortes recurrere,quam ad Demones.*
4 *Sors aliqua,in aliquibus eſt permiſſa.*
5 *Chriſtianus ſine ſaluatore ſalutem querendo in egritudine aſſidua laborat.*
6 *Breuia quæ ad collum portantur,& characteres ſcripti , quæ ſunt prohibita, & quæ non.*
7 *Lapides præcioſos & herbas licet habere ſine incantatione.*
8 *Sortilegus clericus qualiter puniendus,& qualiter laicus.*

C A P. P R I M V M.

IN tabulis vel codicibus.
Sicut faciunt quidã presbyteri ,qui ligant pſal
terium in baculo,& faciunt ipſum volui.[Sor
te.] quæ damnata eſt.ut s̄.de apoſtatis.c.ij.& c.
fi.Sed contra.26.q.ii.ſors.& c.hi qui.Solu.licet
1 † ſors in ſui natura mala non ſit , vel quo ad
ſcientiam.ĩ.eo.c.fin.& vt in contra,prohibetur tamen propter ſe
2 quelam † mali,ne.ſ.propter aſſiduitatem ipſius labãtur homines
in idolatriam.26.q.ii.ſors.§.his ita reſpondetur:& c.ſequentibus.
& q.v.ſortes.& per totum.ſicut etiam iuramentum prohibetur,
non ꝙ in ſe ſit malum,ſed propter ſequelam mali. 22.q.j. conſi-
deraſ.s̄.de iureiur.& ſi Chriſtus.§.quædam.Illud vero.c. hi qui.lo-
quitur de comparatiua permiſſione. quamuis enim exercitium
3 cuiuſlibet ſortis malum ſit,tamen minus † peccatum eſt ad ſor-
4 tes recurrere,quam dęmones conſulere. Aliqua etiam ſors† & in
aliquibus eſt permiſſa,vt no.ĩ.eo.c.fi.¶ Nec diuinationes] ii.pars.
5 [Quis] i.aliquis † Chriſtianus nam qui ſine ſaluatore ſalutem q̃-
rit in ægritudine aſſidua laborabit. 26.q.ii.qui ſine. unde nec dies
egyptiaci,vel alii,nec Kalendæ,nec menſes,nec anni, nec curſus
lunæ vel ſolis,vel ſiderum,nec ſortes apoſtolorum ſunt obſeruã-
6 dæ,nec carmina † herbarum,nec pictaciolæ.i.characteres ſcripti,
quos pendent ad collum,& vulgariter vocant breuia,credi debēt
immo omnia hęc & ſimilia preter ſymbolum & orationem do
minicam,ſubaudi & alias ſacras orationes, de quibus idem iuris
eſt,condemnantur.26.q.fi.ſi quis Kalendas.& ca.præcedentibus.
7 & c.ſequentib.& q.v.non licet. Veruntamen licet† demoniaco la
pides precioſos,vel herbas habere ſine incantatione.e.q.cap.fi.&
de hoc no. plenius in Summa.eo.tit.§.in quo caſu.[Qui autem]
8 ver.[Quadraginta dies] Si laicus fuerit,† & eccleſiæ communio-
ne priuetur,ſi vero clericus officio & beneficio priuari poteſt.26.
q.v.non oportet,& duobus c.ſequen.& ar.ĩ.e.c.j.Sed contra,quia
in nullo punitur.ĩ.eo.c.fi.ſed ibi loquitur de gratia,vt patet ibi.§.
fi. Laicus etiam & potiſſime mulier turpiter dehoneſtari poteſt
ab epi-

ab epiſcopo loci,puta tonſorari in capite ad modum ſtulti,decal
uari enim poteſt,& veſtes & capilli ante & retro ſcindi. argu. 32.
q.j.de benedicto,& ſic de tota parochia eijci.ut probatur.26.q.v.
epiſcopi.ſed & talis infamis eſt.ii.q.viij.quiſquis. & de hoc not.in
Summa.eo.ti.§.fin.

S V M M A R I V M.

1 *Sortilegus,& diuinus infamis eſt.*
2 *Intentio bona a peccato non excuſat in ſortilegijs.*
3 *Geometria,& arithmetica,licet habeant in ſua ſcientia veritatem,non habent pietatem.*
4 *Aſtronomia diuinare docet,ſed diuinatio in vitium ſonat.*
5 *Auguſtinus & alii ſancti Aſtrologiam damnant.*
6 *Sortilegi qui ſint ſecundum Iſidorum.*
7 *Superſtitioſa tantum prohibita ſunt.*
8 *Diſpenſare cum ſortilegis Epiſcopus, an poteſt.*

C A P. I I.

1 EX tuarum. Infami] i.diuino † & ſortilego q
infamis eſt.vt no.s̄.ca.j. in fine.
Intentione.] & tamen adhuc non excuſatur,† nam
nec bona intentio a peccato excuſat, ut patet in eo,
quod legitur,& no.s̄.de vſur.ſuper eo. [Aſtrolabii] quod non li-
3 cuit,nam licet, † geometria & arithmetica in ſua ſciẽtia habeãt
veritatem,non tamen ſunt ſcientiæ pietatis.37.diſt. ſi quis gram-
4 maticam.quinimmo † & aſtronomia diuinare docet, ſed diui-
natio in vitium ſonat.vt.j.q.j.nunquam,& per ꝯñs peccatum in-
ducit non minimum,ſed graue.ĩ.eo.§.j.quamuis plerumq; tales
veritatem dicant.26.q.v.nec mirum.§.fi.Item aſtronomi,ſiue a-
ſtrologi conſiderant diem & horam & punctum natiuitatis ho
minis,& ſub quo ſigno natus eſt, & pũctum arreptionis itineris,
ſiue viæ,& introitus in aliquem locum,& pũctum in quo inter-
rogantur,& per hæc,& ſimilia conãtur dicere quicquid accidet
5 homini in poſterum,quæ omnia expreſſe reprobantur † per Au
gu.Io.& alios ſanctos.26.q.ij.illud.verſ.neque ab hoc genere.& c.
illos.& c.ſed illud.& q.3.& 4.c.j.ver.genethliaci.& q.v.nõ liceat.
& q.7.c.antepen.& pe.ideo & dicit Gratianus,ꝙ hæc apud catho
licos in deſuetudinem abierunt.ea.cau.q.ij.§.his ita reſpondetur
6 ante fi.& merito,nam ſm Iſidorum † ſortilegi ſunt,qui quarum
cumq; ſcripturarum inſpectione futura promittant eadem cã.
q.j.c.vnico.ergo tales illicite agũt,hoc enim eſt, quod proprium
a Dei eſt [a] vſurpare.ſ.notitiam futurorum, vt patet 26.q.v.§.j.ff. de
iud.ſed & ſi reſtituatur.§.fi.vnde Actu.j. B.Non eſt veſtrum noſ-
ſe tempora,vel momenta & c.& Eſa.41.f.Annuntiate quæ ventu
ra ſunt in futurum,& ſciemus,quia Dii eſtis vos.Sed nunquid in
colligendis lignis,terris colendis,ac petitionibus dandis & ſimi-
libus conſiderare licet lunam & temporis qualitatem?Reſp. nõ,
ſi fiat ſuperſtitioſe,vel ſi credatur neceſſitatem ineſſe ſuperiorib.
ſuperiora enim nõ ſunt cauſæ,quamuis ſint ſigna rerum,ſic in-
tellige.26.q.v.c.3.alias autem hoc licet,ſicut docet Aſtronomia,
& ſeruant nedum medici,ſed & coloni experti,nam hæc ex arte
procedunt,non ex ſorte,& naturaliter conſiderantur,non ſupſti
7 tioſe,nec talia medicorum diſciplina condemnat † ſed illa,q̃ ſunt
ſuperſtitioſa tantum,vt patet xxvj.q.ii.illud.& c.ſed & illud. & q.
v.§.j.& per totum.¶ Verum] ii.pars.[Zelo & ſimplicitate.] quia
zelum habuit,& pietate mouebatur ad eccleſiam,cuius res erãt,
vt præmiſit,aliquantulum excuſatur.argu.s̄.de apoſtatis.c.ij.quia
& ſimplex erat mĩa dignus fuit,vt patet in eo,quod legit.& no.s̄.
de rerum permut.cum vniuerſorum.§.i.[Peccati.]vt patet in eo
quod no.s̄.eo.c.rñ.j.¶ Mandamus] iiij.pars.[Si tibi viſum fuerit]
& ita tempus pñiæ arbitrarium eſt.xxvj.q.7.t.pa.ſicut & ipſa pñia
ut patet in eo,quod legitur & not.s̄.de homicidio.ſicut dignum.
reſpon.j.[Liberum.]hoc intellige dictum eſſe ex diſpenſatione ,
nam de iure debuit remanere priuatus,& epiſcopus iuſte proceſ-
ſerat contra ipſum.xxvj.q.v.non oportet.& ca. ſi quis epiſcopus.
& c.aliquanti.ſed diſpenſatur cum eo propter zelum,& ſimplici
8 tatem,quam habuit.vt s̄.§.j.Sed nunquid cum tali† poſſet epiſco
pus diſpenſare?Vtique,cum non ſit ei prohibitum. argu.ĩ.de ſen.
excom.nuper.§.in ſecundo. & etiam diſpenſat in maiori crimi-
ne.l.di.presbyteros.de qua materia dic, vt plene not.s̄.de iudiciis.
at ſi clerici.§.de adulteriis.

A D D I T I O.

a ¶ Quod proprium Dei eſt.Sed nunquid archimia ſit prohibita,videtur,quòd ſic,
quia per eam uſurpatur id,quod ſolus Dei eſt,cum per eam vna ſpecies mutetur
in aliam,puta plumbum in argentum,uel æs in aurum,ſed citra Deum nemo po
teſt vnam ſpeciem in aliam tranſmutare.26.quæſt.v.§.quiſquis ergo credit.in fi.
c.epiſcopi.vide d.Abb.hic in fi.& eius apoſtill.

S V M M A R I V M.

1 *Eligendi poteſtate tribus data de eligendo prælatum,an vnum ex ipſis eligere poſſunt.*
2 *Sors quandoque admittitur.*
3 *Electio,an ſit caſſanda,vel probanda,vel quid agendum,cum duo fuerunt electi paribus uocibus.*
4 *Excommunicatus ſi elegit an vitietur electio, & quid ſi fuit admiſſus cum proteſtatione.*
5 *Sors non eſt aliquid mali,ſed uſus,& exercitium.*

C A P. I I I.

ECcleſia. Vnum elegiſtis]Non ad hoc vt ep̄m
eligeret,ſed electores tm̄, vt ſequitur.
[Per ſortem.] qđ oĩno illicitũ fuit.vt ĩ.e.§.j. [Qui]
ver.ſ.vnus taliter per ſortē electus.[Elegit.] quia & ad
hoc electus fuerat,vt s̄.no.[Per quos.] ſ.tres,ſubaudi,vel ipſorum
duos,& ſic licuit duobus ex forma eligere,vt ſequitur,ſed nõ vni,
quod dic,vt le.& no.s̄.de ele.quia pp.§.vel ſaltem. [Quorũ duo]
ver.quod expreſſe & c.vt ſequitur.& s̄.no.[Tertiũ] ex ſeipſis. [Qđ
expreſſe.] ſ.ꝙ duo poſſent eligere,vt nota.s̄.Alii hoc referunt ad
1 hoc,qđ dixit tertium,dicentes , ꝙ † quando talis poteſtas data eſt
aliquibus,non pñt aliquem de ſe ipſis eligere, niſi ex forma hãc
habeant ptãtem,vt hic,quod oĩno falſum putamus, de quo dic,
vt plene no.s̄.de elec.cum in iure.Nec ob.quod hic dicitur mul-
tis rationibus.Prima eſt,quia,ſicut dixi,non refertur hoc ad hoc
quod dixit tertium,ſed ad hoc,quod dixit duo,qui aliter non po-
tuiſſent eligere,cum tres eſſent,niſi hoc dictum fuiſſet, vt patet.
s̄.de offi.del.cauſam mr̄imonii.& c.pen.Secũda eſt,quia, ſi dicas,
ꝙ hoc referatur ad tertium,rñdebo,ꝙ factum narrat, nec dicit ,
ꝙ aliter non liceret.Tertia,quia per aliquod,quod in hac electio
ne factum fuerit,nullum ius conſtituitur,nec ex ipſa poteſt elici
cum fuerit vitioſa,vt patet.ĩ.e.c.§.j.& ij. Quarta eſt, q̃ elicitur ex
ſeq.interli.[Eiſdem] ſubaudi nedum ſm ius.ut arg.ff.quod cuiuſ
que vniuerſita.l nulli.& ſeq.& no.s̄.de elec.cũ in iure. Sed & ſm
traditam & .¶ Procuratoribus] ij. pars.[Examinato.] & merito,
nam ad illum ſpectat examinatio,ad quem & cõfirmatio, vt pa
tet.s̄.de elec.cum nobis olim.§.his igitur.& ca.cum dilecti.§.nos
vero.& c.venerabilem.§.j.ver.eſt em̄ rñr.& c.nihil eſt.& de trãſla.
epiſco.ca.fi.[Nota] i.reprehenſione,vt ſequitur,de cuius verbi ſi-
gnificatione dic,vt no.s̄.de of.del.cum olim magiſter.§.ſane.Vel
not.i.infamia quantum ad delinquentes, quia ſortilegi infames
ſunt,vt s̄.eo.c.j.in fi.[In talibus.] ſ.electionibus & aliis ſpũalibus ,
Hoc autem ideo dicit,quia in dubiis , quæ occurrunt in induciis
2 circa temporalia, † ſors ſine incantatione admitti poteſt,puta fa
ciendo locos iuxta vulgare Gallicorum,vel feſtucas breues & lõ
gas,vel ſcribendo partes in diuerſis cedulis interuacuas,& ſic ap-
pareat,cui fortuna arridet, & hæc ſeruant Italici pro maiori par
te,potiſſime quando ſibi volunt eligere poteſtatē , & has cedulas
vulgariter appellant breuia,vel etiam iaciendo taxillos, vt ille ob
tineat,qui faciat plura puncta,ſic intellige.ff.de iud. ſed cum am
bo.ff.fam.erciſ.ſi quæ ſunt.ff.de fideic.liber.generaliter.§.quid er-
go.C.communia de le.ſi duobus.qđ & inter clericos admitti põt
vbi de temporalib.agitur.ar.xxi.di.cleros.s̄.de pręb.cum ſm Apo
ſtolum.rñ.j.ver.j.Dicunt ēt multi,ꝙ eadem ſors non improbatˀ,
3 ſed admittitur,ex quo facta eſt electio ad dubium,quod occurrit
in iudiciis dirimendum,vt ſi duo † electi ſint in diſcordia , & in
oĩbus occurrit parilitas vtrobiq; arg. 26.q.ii. non exemplo.& q.v.
non licet.Sed his aperte contradicit.ĩ.eod.ti.in fi.Quid ergo fiet?
Dico ꝙ vterq; caſſandus eſt,ex quo non liquet,nec liquere põt,ꝙ
alter eorum electus ſit a maiori & ſaniori parte capituli, vt patet
s̄.de elec.quia pp.& ca.eccleſia.ii.§.fi.& alius eligatur,vel detur.ut
patet.79 diſt.ſi duo. Alii dicunt, ꝙ in hoc caſu locus eſt gratifi-
cationi,vt leg.& no.s̄.de elec.venerabilem.§. obiectioni verſi.ꝙ
autem.& in Summa iſtius tit.§. qualiter facienda ſit electio.rñ.j.
ver.fi.Sed verius eſt,ꝙ caſſetur,niſi a Papa fieret gratia,vt patet in
eo,quod ibi no.& s̄.de ele.eccleſia.ij.§.fi.Quid eſt autem hoc, qđ
hic dicitur?Iſte enim nõ fuit electus per ſortem,ſed electores ſui
tm̄,vt patet ex ſuperioribus Rñ.per hoc apparet, ꝙ electio electo
rum vitioſa fuit,& per ꝯñs electio ep̄i,quæ ab illa proceſſit.arg.s̄.
de elect.qualiter.ad fi.cum ſuis concord.& hoc eſt,quod no.lite-
ra iſta,quando dixit in talibus.q.d.ſiue principaliter,ſiue acceſſo-
rie hoc contingat,nam & idem iuris eſt in connexis , vt patet in
eo,ꝙ leg.& no.s̄.de ap.c.antep.& s̄. de conſtitutionib. tranſlato,
4 Quid ergo † ſi vnius ſcrutatorum,vel ille,qui eos elegit, vel vnus
de canonicis,qui in tractatu electionis, ex quo ſecuta eſt electio,
admiſſus fuit,erat publice excõicatus? Totum vitiatur , argu.s̄.de
elect.illa.s̄.de procur.c.fi.Quid ſi admiſſus fuit cum proteſtatio-
ne.ſm decret.s̄.de ele. Cumana? Dicunt quidam, ꝙ tunc non vi
tiatur,& admittatur talis proteſtatio, vt rixæ, & violentiæ vitent
cum non ſit in capitulo,qui hoc diiudicet. Et quamuis hæc opi-
nio ſit æqua,vellem tamen habere ſuper hoc ius expreſſum , qa
ſolus Papa hanc authoritatem præbere põt.ĩ.de ſen.excõ. ſi vero
11.q.3.qm̄ multos.Quod ergo remedium ſm iura currẽtia ſi ta-
liter excõicatus non vult exire capitulum? Rñ.captent alii horã ,
ſi poſſunt,qua ſine ipſo intrent capſm.& eligant clauſis etiã fori-
bus ſi oportet,quia , ex quo publicus eſt, non oportet,ꝙ timeant
de contemptu alias proceſſu.s̄.de accu.euidentia.alioquin appel
let qui putauerit appellandum.extra.do.n.de elec. ſtatuimus.vel
dic,vt no.s̄.de elec.illa quotidiana.¶ Electionē] iij.pars.[Ad gra-
tiam] vere gratia fuit,& non ius,nam totum fuerat irritum nũ-
tiandum,& ſic nec ex proceſſu , nec ex confirmatione iſtius ele-
ctionis

ctionis aliquod ius pōt elici,vt not.ſ.e.c.rū.j.ver.fi.[Sortis vſum.]
5 q.d.ſcientiam non damnamus. & ſic intellige.26.q.ij. † ſors non
eſt aliquid mali,ſed vſus & exercitium,& eſt ratio,vt no. ſ.eo.ca.
j.[In electionibus.] & aliis ſpiritualibus,quod dic,vt no.ſ.§.prox.
in fi.Sed ꝯ,quia Matthias ſorte electus fuit.21.diſt.cleros.in prin.
nec ſors eſt aliquid mali.26.q.ii.ſors.Reſpō. Licet Matthias & Io
nas per ſortem electi fuerint,non eſt tamen trahēdum in exem-
plum.vt e.q.non ſtatim. & ca. non exemplo.nam iſtud proceſſit
ex inſpiratione diuina.ſicut 14.q.v.dixit.& quando mos erat, fas
erat,ſicut & alias dicitur.ſ.de diuort. gaudemus §.quia vero.nec
nullus.Sed hodie,quicquid dicant quidam,ſortis vſus in electio-
nibus omnino illicitus eſt,& perpetua prohibitione damnatur,
vt hic expreſſe dicit,nec obſtat dictum ca.ſors. quia & ſi non ſit
mala ſors,vt ibi dicit, hoc eſt intelligendum quantum ad ſcien-
tiam,eſt tamen mala & prohibita quo ad vſum, vt not.in præce-
denti gloſſ.

¶De Colluſione detegenda. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatores plures an admitti poſſunt contra unum ſuper eodem crimine.*
2 *Inquiſitio fit quando is qui denuntiauit deſiſtat.*
3 *A lite diſcedere duplici modo quis poteſt.*
4 *A lite deſiſtens incidit in turpillianum,ſi crimen eſt publicum.*
5 *Iudex ex iuſta cauſa abolitionem debet indulgere.*

CAP. PRIMVM.

1 SCripta. Quia hi qui] Ar.eſt hic † ꝙ plu
res accuſatores admitti pnt ꝯ
vnum ſuper eodem crimine.ad idem.ſ.de ac-
a cu.licet ij.q.j.in primis [a] ſicut & plures procu-
res admittuntur.ſ.de teſtibus.inſuper. qđ non
eſt verū,immo vbi plures accuſatores occur-
runt iudex magis Idoneum eligere debet.vt ff.
de popul.act.l.ij.& ff.de accu.ſi plures. [Dixerant] i. detulerant ſ.
denunciando nō accuſando.vt & no.ĵ.eo.c.§.j.ad fi.& ſic ceſſat.
arg.quod no.in præceden.gl.¶[Quia vero] ij.pars.[Impellit.] Sic
2 ergo † fit inquiſitio,ſi is qui denuntiauit, deſiſtat.vt hic.& ſ.de ſi-
mo.licet.§.cum igitur verſi.nos vt prędiximus.& ĵ.c.j.& c.fi.[Diſ
ſimulare.]In talibus enim prælatus,qui tacet,vel negligēs eſt cir-
ca correctionem,conſentire videtur,& ſibi mortale eſt, ſi ſubdi-
tus ſit notorius,vel famoſus,vt patet.ſ.de offi.ordi.irrefragabili.ſ.
de hæreti.c.ij.43.diſt.ſi rector.& c.Epheſiis.83.diſt.error. [Accu-
ſatores & accuſatum] i.denuntiatores & denunciatum.ĵ. eo.c.fi.
[Gratiam] Ar.ꝙ non licet recedere a lite. Vnde not.ꝙ tria ſunt
genera cauſarum.ſ.ciuilis,criminalis,& ſpiritualis. Item duobus
3 modis pōt † quis a lite diſcedere.ſ.per gratiam, vel per tranſactio-
nem.In cauſa ciuili,quandoque receditur a lite per gratiam, vel
per tranſactionem ſine aliqua pœna,vel nota, niſi in actione fa-
moſa,in qua tranſigens per ſe fit infamis,ſecus ſi iuſſu iudicis fiat
tranſactio,quia tunc ab infamia releuatur,vt ff.de his,qui no.in-
fa.athletas.§.fi.& l.qm̄.& l.furti.rū.j.& §.pactus.& §.qui iuſſu. In
criminali vero cauſa ante inchoatam litem licitum eſt deſiſtere
per gratiam.ff.ad Turpi.mulier.& l.quæſitum.ſed & poſt inchoa
tam litem non licet ſine iudicis authoritate, nec ſine conſenſu
rei.ſi tamen fuit ſuppoſitus tormentis.C.de abol.l.3.vel ſi ex hoc
4 remaneat infamatus.arg.v.q.j.quidam.& ſi aliter deſtiterit † inci-
dit in Turpillianum,ſi publicum crimen erat, quod intendebat.
C.ad Turpillianum.l.j.alias.3. & fideiuſſor punitur in quantitate
promiſſa,ac notatus infamia accuſator extraordinem pro motu
iudicis punietur.C.ad Turpil.l.ij.ff.de cuſt.reorum.l.4.ff.de pręua
ricatoribus.l.3.in fi.& l.ſi is. Sin autem crimen priuatum erat,ex
traordinarie punitur pro motu iudicis.ff.ad Turpi.ſi quis repetere
in fi.adde tamen hic quod no.ſ.de tranſa.§.j.ſed ſm canones oē
crimen quaſi publicum cenſetur,vnde per tranſactionē,ſeu gra-
tiam a lite recedere non licet.arg.hic,& ĵ.c.j.& c.fi. Iudex tn̄,ſi ta
le ſit crimen,in quo poſſit diſpenſare,poteſt, ſi vult, authoritatē
præſtare,ꝙ inter ſe gratiam faciant, & componant amicabiliter.
arg.v.q.ij.ſi primates.90.diſt.c.j.& c.ſtudendum.ſ. de tranſac.c.fi.
Verum in cauſa ſpirituali bene licet a lite recedere per gratiam,
ſed non per tranſactionem,vt patet.ſ.de rerum permu.c. fin.ſ. de
tranſac.c.ſuper eo.ſalua cauſa matrimoniali. & quibuſdam aliis,
q̄ nullam compoſitionem, nullam compenſationem admittūt,
vt patet in eo,quod leg.& no.ſ.de tranſact.c.fi.ſ.de vſur.ſuper eo.
& adde circa hanc materiam quod no.ſ.de crimine falſi.c. fi.ad
finem.ergo ſi aliqui gratiam faciant inter ſe modo indebito, iu-
dex nihilominus inquirere poteſt,& debet,vt hic patet & ĵ.eo. p
totum.& arg.C.de generali aboli.l.ii. & l.indulgentia.ubi autem
5 † ex iuſta cauſa vult diſcedere,iudex abolitionem debet indulge
re.ii.q.3. ſi quem pœnituerit. & §. pręuaricator.C.de aboli.l.j.&
ij.Quandoq; vero eſt cauſa mixta talis, ꝙ ab ea, quandocunque
vult,poteſt diſcedere vnuſquiſq;,puta, quando quis agit ad ꝑpetuā
thori ſeparationem,in quo quidem caſu poteſt gratiā facere ma
ritus,ſicut vult,& quandocunq; vult,quod dic,vt leg.& no.ſ.de a-
dulteriis.c.iij.ſm Ala.¶[Hoc neceſſe eſt] iij.pars. Et dicas hoc.ſ.fa
cimus nuntiatum.ĵ.eo.c.j.& c.fi.vel cauſam,quare ſunt reconci-
liati,vt innuit ſequens litera.[Subtilius.] ſit ſubtilitas approbatur,
quod dic,vt leg.& no.ſ.de feriis.capellanus.§.fin.ver.quia tamen,
in fi.c.& diligens examinatio.vt & no.ſ.ti.j.licet.§.fi. [Ex charita
te.] puta,quia eps ſe correxit,& tunc non eſt reprehēſibile.de pę-
ni.diſt.ij.§.charitas.[Ex præmio.] corruptionis. & hoc eſt repre-
henſibile.ĵ.eo.c.j.& c.fi.

ADDITIO.

a De hoc videas,ibi per glo.

SVMMARIVM.

1 *Crimina probata non debēt remanere impunita.*
2 *Pœna non eſt differenda quando conſtat de crimine.*
3 *Crimina ſunt punienda undecunque claruerint.*

CAP. II.

CRimina. Hæc litera duobus modis legi poteſt
Primæ lectionis hic eſt ſenſus, ꝙ ex
1 quo crimina ſemel probata ſunt † non debent rema-
nere impunita.ſm hoc ſic expone.[Audita.] ſubau
2 di & probata.[Indiſcuſſa.] i.impunita,nec † eſt pœna differenda,
ex quo conſtat de crimine.ĵ.eo.c.j.§.j.in fi. hoc enim reipublicæ
intereſt.ĵ.de ſent.excom.vt famæ.§.j.verſi.j. Secundæ vero lectio-
nis ſenſus eſt,ꝙ ex quo iudex audit alicuius crimina per accuſa-
tionem, vel delationem alicuius,& ſi accuſator, ſiue delator illi
quem deferebat,reconciliatus fuerit:non ideo minus debet inq
rere veritatem,& iſte intellectus magis congruit literæ. ſm hoc
expone.[Audita.] ſubaudi in modum accuſationis, ſiue delatio
nis.i.denuntiationis. [Gregorius] ſ.primus, de quo & Gregorius
iſte,qui hanc decretalem fecit,mētionem fecit. Gregorius ergo
author huius decret.fuit ſecundus,vel tertius,vel forſan octauus,
qui & fecit illam decre.ſ.de vita & hone.cle.quoniam nam vſq;
ad hæc tpa nouē Gregorij præceſſerunt. [Indiſcuſſa.] ſubaudi,
quin veritatem inquireret,quod intelligendum eſt de infamato
vt patet in eo,quod leg.& no.ſ.de accuſa.cum.P. Manconella.in
fi.& c.licet.ver.fi.& c.veniens.§.fi.& c.cum oporteat.§.fi.& c.qua
liter & quando.[Præteribat] q.d.ergo,nec nos præterire debemus
vt patet in eo,quod leg.& no.ſ.de re iud.in cauſis.[Etiam ſi accu
ſatus.] vel denuntiatus.[Cum accuſatore.] vel denūtiatore.quod
dic,vt leg.& no.ſ.eo.ca.j.rū.j.& §.j.ĵ.eo.c.fi.[Rediſſet.] & ſi de ve-
3 ritate liquere poterat,puniebat † ſunt enim crimina, vndecunq;
claruerint,punienda.24.q.3.ecce.86.diſtin.ſi quid vero.ad aures.
tuas.de quocunque.ij.q.iij.§. notandum. dummodo ad ipſa pu-
nienda actum ſit.alioquin contra in eo quod leg.& no.ſ.de ord.
cog.cum dilectus.§.fi.Sed & quandoque condemnatur quis,& ſi
ad hoc actum non fuerit,vt patet in eo quod ibi no.& ſ.de con-
feſſ.cum ſuper.& ĵ.c.j.§.j.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Colluſio quid ſit.*
2 *Tranſactio in ſpiritualibus interuenire non poteſt.*
3 *Abſens & non contumax conuinci non poteſt.*
4 *Fraus & dolus nemini debent patronari.*
5 *Malitia ſua non debet alicui prodeſſe.*

CAP. III.

1 AVdiuimus. Colluſione.] Colluſio † eſt in-
ter actorem & reum latens &
fraudulenta conuentio,quæ nō debet remanere im-
punita,vt ĵ.ſequitur.ad idem.ij.q.3. ſi quem pęnitue
rit.[Facta] cum illis,a quibus permittūt ſe moleſtari,vt ſequitur.
[Et poſt ea] ver.[Cedant.] ſ.poſſidentes.q.d.recognoſcunt, ꝙ pe-
tentes habent ius in ipſis beneficiis,tamen pro bono pacis conue
niunt,ꝙ ipſi poſſidentes teneant ipſa in vita ſua,& in ſignum iu-
ris petentium ſoluant eis annuam penſionē,vt ſic poſt mortē eo
rum &c.vt ĵ.eo.uer.j.[Et iidem] ſ.poſſidentes.[Tranſactionis.] q
2 in ſpiritualibus † interuenire non poteſt,vt patet in eo,quod leg.
& no.ſ.de tranſact.ſuper eo.[Aliis.] ſ.petentibus, ſiue moleſtan-
tibus.[Penſionem.] quæ ſine authoritate epi conſtitui non pōt,
& ſi conſtituta ſit etiam licite,vitam eius,qui ſoluit, non excedit,
quod dic,vt leg.& no.ſ.de tranſac.de cætero.& eſt ſi.ſ. de cenſib.
cum clerici.[Vt poſt mortem] verſic.[Eorum.] ſ.poſſidentium.
[Valeant.] ſ.moleſtantes.[Vendicare.] & poſſeſſionem ipſorum
beneficiorum intrare.arg.ſ.de reſt.ſpol.cum veniſſet.¶[Vnde tibi
mandamus] ij.pars.[Tuæ iuriſdictionis.] ſic ſ.de pact.cum cleri-
ci.in prin.[Legitime.] ipſis uocatis & ad rationem poſitis, atque
confeſſis,ſiue conuictis.ſ.de accuſa.ſi conſtiterit. aliter enim ab-
3 ſens,† & non contumax conuinci non poteſt.ſ.de accuſa. quaſi.
2.§.debet igitur.& ii.q.j.nos in quemquam.ſ.de conſtit. eccleſia.
in fi.[Eos.] verſi.ſ.poſſidentes.[Colluſum.] per talem colluſionē
epo diœceſano fit præiudicium,vt dicitur.ĵ.eo.§.j.quia ſic præclu
ditur ei via ſuper ordinatione eccleſiæ,quæ ad ipſum ſpectat,vt ſ.
de relig.do.de xenodochiis.cum ſuis concordan.vnde non tenet
co

eo abſente facta.& ſi ſentētia lata fuiſſet.ff.de re iu.de vno quoq;
ff.eo.titu.cum non iuſto.& l.fi.ideo tales colluſores ſunt eccleſiis
merito ſpoliandi,vt ſequitur.[Non differas.] ex officio tuo, & ſi
nullus agat contra ipſos, vt hic,& ſ.de pac.accepimus. & c.ſequ.
& ſ.de offi.ord.c.j.& patet in eo quod legitur,& not.ſ.de ſimo.li-
cet Hely.§.j.ver.non tanquam. quia, ex quo de crimine conſtat,
puniri debet,vt probatur ſm primam lecturam.ſ.e.c.prox.[Spo-
liare] i.priuare.in bona enim ſignificatione accipitur.ſic.ſ.de cri
mine falſi.ad falſariorum.§.fin.rū.j.ſubaudi nec mireris,ſi ita ip-
ſos puniri mandamus ex officio,q̄uis ad hoc actum nō ſit ſicut,
& in aliis quibuſdam ſpecialibus caſibus,vt patet in eo,quod no.
ſ.c.prox.in fi.& ſ.vt benefi.eccl.c.vnico.in princ.& ſic continuat
ſequens.§.qa ſatis &c. ¶ Quia ſatis [iij.pars. [Fraus & dolus.] † q̄
4 nemini debent patrocinari.vt ſ.de reſcr.ſedes in fi.ſed potius ob-
eſſe.vt ſequitur.[Tui iuris,] quia ſic præcluditur ei via ordinandi
eccleſiam,cum alii ſuccedere debeant.vt no.ſ.§.proxi.ver. eos.ſu
per verbo,colluſum,& per conſequens aliis, vt ſequitur.ſ.patro-
nis,ſi qui ſint,ad quos pertinet præſentatio,ſed inſtitutio ad diœ-
ceſanum.ſ.de præb.in Lateranen.§.j.& de iure patro.per totum
vel aliis qui.ſ.repreſentarentur, vel quibus beneficia conferentur
quod liberaliter fieri debet.ſ.de pręb.relatum.§.j.in fin.[Non re-
5 dundarent.] nec enim malitia † ſua debet eis prodeſſe,vel aliis eſ-
ſe lucroſa.ff.de dolo.l.j.in princ.& l.ne ex dolo,nec eſt æquum,ꝙ
per dolum ſuum aliquis commodum ſentiat.ſ.de vſu.tuas.in fi.
vel alias in aliquo releuetur.ff.pro ſocio.verū.§.tps.ff.de regu.iur.
non fraudantur.in fi.nec debet eſſe melior conditio delinquētis
q̄ non delinquentis.ff.de don.inter vir.& vxo.l.3.§.fi.ff.de fur.ita
que fullo.§.ſed nemo.ff.quod vi aut clā Seruius.16.q.j.legi. & pa-
tet in eo,quod le.& no.ſ.de don.inter vir.& vxor.& ſi neceſſe.§.j.
in fi.Priuantur ergo talibus beneficiis,ne huiuſmodi fraus rema
neat impunita,& vt puniantur,in quo deliquerunt.ſ. de tranſla.
epi.quanto.§.cæterum cum ſuis concord.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio non debet fieri,vel committi ad primum ſonitum.*
2 *Tergiuerſator,Calumniator, & præuaricator qui dicantur.*
3 *Colluſor qualiter puniendus.*
4 *Calumnioſi pro qualitate admiſſi criminis extra ordinem puniuntur.*

CAP. IIII.

INtantum. De eodem.ſ.de teſtibus cum cla
mor.[Diſſimulare] ſic.ſ.eo.c.j.§.
j.[Scandalo] ideo oīno deſcendendum eſt ad inquiſi
tionem,quod dic,vt plene leg.& not.ſ.de accu.quali-
ter.ii.rū.j.ver.ex quibus.& §.j.ver.ſed cum ſuper exceſſibus. [Sine
periculo.] dilapidationis,ſi forſan hoc crimine laborabat.ſ.de ex
ceſſ.præl.uel exempli,quia quod agitur a prælatis,de facili trahiē
a ſubditis in exemplum.ſ.de voto.magnæ.§.j.xj.q.3.præcipue. vł
peccatorum accumulationis.vt ĵ.eo.§.j.verſi.fi. ¶ Licet autem]
1 ij.pars.[Excitata.] † non enim ad primum ſonitum debet fieri in
quiſitio,vel committi.86.di.ſi quid de quoque.ſ.de ſimonia.licet
Hely.§.fi.quinimmo & quamuis æmuli frequenter pulſent,non
debet ex hoc ſuperior cōmoueri.ĵ.de purg.can. cum in iuuentu-
te.§.j.in princ.ſed tunc demum fit inquiſitio cum ſine ſcandalo
&c.vt legi.& not.ſ.eo.c.rū.j.[Propter tergiuerſationes.] ver.j. ver-
ſutas calliditates,quibus induxit inquiſitores, ne in inquiſitione
2 procederent Tergiuerſari † enim proprie eſt in vniuerſum ab ac-
cuſatione deſiſtere terga vertendo. Calumniari vero falſa crimi-
na ſcienter intendere.Præuaricari autem vera crimina abſconde
re iam prodita,& dicitur præuaricator quaſi varicator, nam qui
præuaricatur,ex vtraque parte conſiſtit,quinimmo ex aduerſa.2.
q.3.§.notandum.ff.de calumniatoribus.l.j.§.tergiuerſari.& §.ca-
lumniari.ff.de præuaric.l.j.ff.de his qui no.infa.athletas.§.penul.
3 [Colludente] † de colludio puniri debet pœna legibus conſtitu-
ta.ij.q.3.ſi quē pœnituerit.& nihilominus de criminibus illis ite-
4 rum inquiretur.vt ĵ.eo.§.j.& ſ.eod.c.j.omnes enim calūnioſi † ꝓ
qualitate admiſſi criminis extra ordinem puniuntur. ff.ad Turp.
& imputatis,vt ſi priuatum ſit crimen coherceatur officio iudi-
cis culpa eius.ff.ad Turpi.ſi quis repetere.§.fi.ff.de præuarica.l.2.ſi
vero publicum ſit crimen,tunc infamis efficitur. ff. de præuaric.
ſi is.C.ad Turp.l.ii.vnde ad ſimilitudinem iſtorum videretur, ꝙ
iſte archieps eſſet puniendus,licet expreſſe iſtud hic non dicatur
nec præuaricator,ſeu calumniator loquendo proprie dici poſſit,
veruntamen non licuit ei taliter teſtes corrumpere, vel iudices.
ſ.eo.c.j.ideo ſi de hoc conſtare poſſet tam archiepiſcopus iſte, q̄
inquiſitores,ſiue examinatores,& teſtes puniri poſſent extraordi
naria pœna officio iudicis,vt eſt dictum.arg.ſ.c.prox.§. fi.hoc ta
men non exprimitur,hic ſed dicitur tantum,ꝙ de his & aliis ite
rum inquiratur.vt ĵ.§.j.& ſic ſi veritas criminum reperta fuerit,
puniatur.vt ſ.c.prox.§.j.[Necnon corruptis] ver.[Teſtibus] quod
non licet,ut patet in eo,quod legi.& no.ſ.de proba.licet.§ iidem
quoque.ſ.de teſtib.conſtitutis.j.reſpon.j.& §.j.& eſt ſi ĵ. de exceſſ.
pręla.c.fi.rū.j.[Inquiſitoribus] quod eis hodie valde periculoſum
eſt,vt patet in eo,quod leg.& no.extra.d.n.de re iud.cum eterni.
[Non ſolum] ver.[Incorrecti.] quod malum eſt.[Committere]
quod peius eſt.[Non expauit.] Immo facilitas veniæ incentiuū
tribuit delinquendi.ſ.de vita & hon.cleri.vt clericorum.ſ.de ele.
cum in cunctis.§.j.cū ſuis concord. ¶ Diſcretioni veſtræ.] iij.ps.
[Super præmiſſis] ſ.antiquis,nec poterit obiicere, ꝙ teſtes fuerint
publicati,ſicut legitur,& not.ſ.de teſti.fraternitatis, tum quia iu
dex hic ex officio ſuo procedit.arg.in eo quod legitur,& not.ſ.de
teſti.per tuas,& c.cum clamor.§.j. tum quia propter colluſionē
ſuam adeo ſe indignum reddidit,ꝙ non mereretur audiri,argu.
ſ.c.proxi.§.fi.ſ.de elect.bonæ.j.§.fi.ver.quinetiam.[Et aliis] ſ.no-
uis.[Alioquin] ver.ſ.ſi colluſio,aut corruptio non probetur. [Su
per nouis.] & non ſuper antiquis, ſuper quibus inquiſitio iam ꝓ
ceſſit,quia de delicto vnius hominis ſepius q̄ri non debet.ff. nau.
cau.ſta.licet.in fi.ſ.de accuſation.de his,vbi de hoc.ij.q.j.prohibē
tur.§.ab alio delatum.

¶De delictis puerorum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Pueri vii.annorum peccare poſſunt.*
2 *Puer v.annorum iurans,& deteſtans a diabolo rapitur.*
3 *Delictum omne cadit in impuberem,præter delictum carnis.*
4 *Pupilli iuramentum non ualet.*
5 *Impuberes irregularitatem poſſunt incurrere.*
6 *Pœna mitigatur propter ætatem teneram.*

CAP. PRIMVM.

PVeris grandiuſculis. Ideſt
doli
1 capacibus. videlicet.7. annorum † tales enim
peccare poſſūnt,vt ſequitur,vnde ſicut no. in
gl.de conſecra.diſt.4.paruuli.Dicit Aug.ad re
natum epm ſeptennis ætatis pueri,& mentiri
& verum loqui,& confiteri,& negare iā poſ-
ſunt,& ideo cum baptizantur,iam ſymbolum reddunt & ipſi ꝓ
ſe ad interrogationem rn̄dent.Et in dialogo legitur, ꝙ quidam
2 † puer.v.annorum iurans,& deteſtans,ſeu blaſphemans a diabo
lo raptus fuit,de iure tamen ſcripto tales ad iurandum admitti
non debent,quod dic,vt no.ĵ.§.fin.[Pubeſcere.] antea enim non
præſumitur de quoquam, ꝙ malitia ſuppleat ætatem. ſm. B. Qđ
verum eſt quantum ad potentiam coeundi,de quo dic,vt legi.&
no.ſ.de deſpon.impub.c.puberes.& c.de illis.& ca.fi.ſ.qui matri.
accuſ.poſ.inſuper.ſeus quo ad alia peccata, vt ſequitur,& ſ.notat.
¶[Quod merito] ij.pars.[Crederemus.] ſ. ꝙ talibus nullum pec-
catum attribuendum eſt.[Si nulla] &c. ſed multa alia ſunt quib.
pleni ſunt.vt ĵ.§.j.[Membris genitalibus.] Hoc enim peccatū,qđ
ex membris iſtis prouenit,talem committere poſſe non pręſumi-
tur prima facie,vnde nec minor, 14.annis accuſari poteſt lege Iu
3 lia de adulteriis.vt ff.de adult.ſi minor. ideo & dicitur,ꝙ † omne
delictum cadit in impuberem præter delictum carnis.ff.ad ſe.Sil
leianum.l.ii.§.impubes.Sed & hæc præſumptio quandoque ipſo
facto tollitur,vt legitur,& not.ſ.de deſpon.impub.puberes.§.fin.
& legitur in dialogo,ꝙ quidam puer ix.ann.nutricem ſuam im
pręgnauit,vt & no.ſ.de deſpon.impub.puberes.ad fi.ſed hoc raro
contingit,vnde non eſt multum curandum.argu.ff.de leg.nā ād
4 ea.¶[Quis vero] 3.pars.[Peccata] q. d. † nullius valet iuramentū
pupilli.ff.de libe.cauſa.l.fi.§.in eum poteſt ergo deierare, & furta
committere ff.de furtis.impuberem.& alias delinquere. C. ſi ad-
uerſus delic.l.j.C.de pœnis.impunitas.Sed contra. ff. de iureiur.q
iuraſſe.de conſecra.diſt.4.eos.C.de falſa moneta.l.j.in fi.ff. de arb.
diem proferre.§.ſi quis litigatorum.verſic.coram ff.de iniuriis.il-
lud.ff.de ædil.edic.cum autem.§.excipitur Sol.Impuberes nō de
bent admitti ad iurandum.22.q.v.pueri.& c.paruuli.Si vero iura
uerint,& poſtea contraueniunt,& erant doli capaces,deierant,ta
les enim & deierare, & furtum committere, & alias delinquere
poſſunt,vt hic.ſ.eo.c.in primis concordan. Minus tamen puniū
tur quam alii maiores,vt ſtatim ſequitur.ĵ.eo.c.ver.j. ſi vero non
erāt doli capaces,nec deierare,nec alias delinquere poſſunt, vt in
5 contra. Poſſunt tamen irregularitatem † contrahere [a]. puta lu-
a dunt,lapidem vel cultellum proiiciunt,& ſic aliquem occidunt
ex hoc enim fiunt irregulares,& ſi non habuerint animum oc-
cidendi in lege nempe promotionis factum attenditur non vo-
luntas.xv.q.j.c.fi.tale tamen homicidium diſpenſatione eſt indi
gnum,cum cēſeri debeat quaſi caſuale,nec poteſt diſtingui,vtrū
daret operam rei licitæ,& vtrum diligentiam adhibuerit, qa de-
buit,quia non diſcernit.ad hoc.ſ.de homicidio.§.Ioan.& ca.fin.
& ĵ.e.c.j.& in concordan.ſigna.ſ.ca.gl.ver.ſed contra.[at his].ver
ſi.ſ.peccatis.[Plena eſt] dummodo ſit doli capax,alioquin cōtra.
vt no.in præceden.glo.[Non ita] ideſt non intantum,vel ita acri
ter.

ADDITIO.

a ¶Contrahere.Vide contrarium in cle.ſi furioſus.de homici.

6 ter † immo pp ætatem teneram mitigatur pœna. ff. de minori.
auxilium.§.in delictis.& l.ſi ex cauſa iudicati.§.nunc videndum.
Sed contra.j̃.eo.§.fi.in princ.Sol.ibi Hoſtienſis.

SVMMARIVM.

1 *Sagittatio quamuis ſit odibilis eſt periculoſa permittitur.*
2 *Puero licet,cum coętaneis ludere.*
3 *A puero qui nihil habet nihil exigi poteſt.*
4 *Pater pro filio non eſt puniendus.*
5 *Puer pœna ſpirituali puniri debet.*

CAP. II.

1 REferente. Sagittaret.] quæ ſagittatio † q̃uis
ſit odibilis & periculoſa.vt s̃.de ſa
2 gitta.c.vnico.licebat tamen alias puero†cum coęta-
neis ludere.s̃.de homicidio.lator.& c.exhibita.[Caſu
fortuito] q.d.non ex animo.ſi.s̃.de homicidio. lator. ſed & caſus
eſſet oĩno fortuitus,ſi non fuiſſet doli capax,vt patet in eo, quod
legitur,& not.s̃.eo.c.j.§.fi.ſuper verbo,pœna.in fin.¶[Propter ꝙ]
ij.pars.[Conſuetudinem,]vel ſtatutum,quod eſt in aliquibus re
gionibus,vt ſi quis furtum,vel homicidium,vel aliud crimen cõ
miſerit,certam pecuniam ſoluat, quæ conſuetudines,ſiue ſtatu-
a ta omnino irrationabilia ſunt [a], hoc enim nihil aliud eſt,quam
homines venales exponere certo pretio, & ad peccata commit-
tenda homines inuitare,talis enim non timet pęnam pecuniæ,
ne dicam centum ſolidorum,vt hic ſequitur, ſed quantamcũq;,
qui ſuſpendio terreretur:non ſunt igitur hęc ſeruãda, vt patet. ff.
de pactis.ſi vnus.§.pacta.in Auth.de manda.prin.§.oportet. coll.
iij.Inſtitu.vi bon.rap.§.ſed nedum talia.ff.de pœnis.in ſeruorum.
in fi.& l.aut facta.§.fi.s̃.de conſuetu.ex parte.s̃. de diuor.quanto.
§.pen.& no.de hoc.s̃.de offi.ord.irrefragabili.§.fi.& c. dilectus.§.
fi.Sed contra.j̃.eo.c.ad fi.vbi innuit a contrario ſenſu, ꝙ talis con
ſuetudo ſeruanda eſt.Solu.ibi.[Requirebat & j̃.] hoc eſt ideo di-
ctus H.ad ſedem apoſtolicam appellauit.¶[Vnde quoniã]3.pars.
[Inultum] omnino quando pueri non ſunt doli capaces. xv.q.j.
illud.Vel inultum. ideſt nõ perfectè vltum,quando doli capaces
ſunt,& ſic intelligitur hoc verbum.ſm quod no.& diſting.s̃.c.p-
xi.§.fi quod dic,vt ibi plene no.[Leges] ff.de minoribus. auxiliũ.
§.j.& l.ſi ex cauſa.§.ii.C.de pœnis.impunitas.ff.de damno infect.
damni.§.ſi pupillus.21.q.v.ſi quis cuiuſliber.[Mandamus] verſic.
[Intra quartũdecimũ annũ]ſubaudi maxime,nam talis punien-
dus eſt,licet non ita ſicut maior.vt s̃.c.j.verſi.fi.ſed hic voluit Pa-
pa ex toto gratiam facere,maxime quia non decet abbatem ta-
lia tunc exigere.argu.j̃. de pœnis.conſtitutus.Vel verius puer iſte
quamuis doli capax eſſet,quia decennis erat,vt s̃.eo.c.in princip.
quantum ad pecuniam,quæ exigebatur,neceſſe eſt,ꝙ peccatum
3 ſuum omnino inultum tranſeat,†a puero enim,qui nihil habet
nihil exigi poteſt.ff.de furtis.itaque fullo.s̃.de ſolu.Odoardus.cũ
4 ſuis concordan.†Sed nec pro filio pater eſt puniẽdus.C.ne filius
pro patre.l.j.ſicut nec dominus pro ſeruo.ff.de peculio.licet.§.ex
furti.nec aliquis alius pro aliquo alio generaliter,vt legitur,& no
tat.s̃.de his,quæ fiunt a maio.par.ca.quæſiuit,& maxime parcẽ-
dum eſt ratione ætatis, & quia licet in culpa fuerit, delictum ta-
men extra venit non ex animo,& ideo noxam non commiſit,
& ſi etiam in aliquo obligatus eſſet, poſſet petere reſtitutionem
in integrum.C.ſi aduer.delic.l.j.& pater eius nomine.ff. de min.
b pater pro filio.rñ.j.irregularis tamen effectus eſt [b], vt patet in eo,
4 quod no.s̃.eo.c.j.§.j.& † ſpirituali pœna puniri debet.arg.s̃.eo.ca.
in fi.vt ibi not.[Annum] ergo,ſi maior erat.14.annis,innuit hic
a contrario ſenſu,ꝙ abbas hanc pœnam leuare poſſet,ſed ſubau
diendum eſt maxime,vt in præceden.gl.[Memoratum abbatẽ]
verſi.[Abbatem.] qui hanc pœnam petebat ratione forſan rega
lium,quæ tenebat a Rege,vel ab alio Principe.arg.s̃.de iureiurã.
petitio. vel quia hanc iuriſdictionem habebat de conſuetudine
pręſcripta.vt j̃.innuit.ſm Ala.quinimmo etiam ratione ſpiritua
lis iuriſdictionis tales emendæ leuari poſſunt.vt s̃.de offi.ord.dile
ctus.vbi de hoc.& no.s̃.de ſimonia.ad aures. [Conſuetudinem.]
ab aliis ergo maioribus & patribus familias hæc pęna leuari poſ
ſet,quod puto uerum ex poſtfacto non ratione conſuetudinis,q̃
iniqua eſt.vt no.s̃.§.j.ſuper verbo,conſuetudinem.& argu.j̃.de pę
nis.licet.ſed ex officio ſm id quod no.s̃.de offic.ord.irrefragabili.
§.fi.Nec obſtat,quod hic innuitur a contrario ſenſu, quia quan-
tum ad hoc ſubaudiendum eſt hic maxime,quid autem quantũ
ad alia tenendum ſit,no.in præcedẽtibus,ſed nec dicit hic exp̃ſſe
Papa,ꝙ conſuetudo valeat,& quod hic a contrario ſenſu innuit
ideo facit,vt etiam ex poſtfacto innuat,ꝙ eccleſia non debet pœ
nam grauem infligere corporalem,ſed potius pecuniariam. arg.
23.q.v.reos,& patet in eo,quod legitur,& no.s̃.de rapto.in archie
piſcopatu.[Pro temporali] q.d. ſed non negamus, quin ſit ſpiri-
tualis pœnitentia imponenda, quamuis propter ætatem tenerã
temperanda.ut s̃.eodem c.j.§.fi.

ADDITIONES.

a ¶Adde Fely.in rubrica de conſti.s̃.
b ¶Intellige,ſi erat doli capax,alias contra per cle.ſi furioſus. de homicidio.

De clerico venatore. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Venatio multiplex eſt.*
2 *Venatio quæ clericis ſit interdicta.*
3 *Piſcatio monacho eſt conceſſa.*

CAP. PRIMVM.

EPiſcopum. Sed nec aliquem ſeruũ
Dei.j̃.ti.j.[Non licet]ſi.
s̃.ne cle.vel mo.c.j.§.fi.reſpon.j.34.di. quorũ-
dam.86.di.quæ venatoribus. ver. amputatis.
s̃.de cenſi.cum Apoſtolus.§.j.ver.penul.j̃.c.j.
1 ¶[Quod ſi quis] ii.pars.[Voluptate]† Hic no-
tandum,ꝙ multiplex eſt venatio. Prima dici
tur oppreſſiua,ſiue violenta.vnde Gen.x.B.Cœpit Nembroth ro
buſtus eſſe venator coram domino . ideſt hominum oppreſſor
dño permittente.vj.di.§.his itaque.hęc licita eſt in bello iuſto.vt
ibi.& s̃.de hæreti.excommunicamus.j. §. ſi vero dñs temporalis,
interdicta tamen & illicita in iniuſto,quod dic,vt leg.& not.s̃.de
iureiuran.ſicut & j̃.Secunda dicitur adulatoria,quæ fit ab hiſtrio
nibus & ſimilibus,& hæc ſemper & omnibus illicita eſt, & infa-
mat.86.diſt.qui venatoribus.46.diſt.ſunt nonnulli.vj.q.j.ſunt plu
rimi.Tertia dicitur arenatoria.3.q.7.§.tria.& ca.ſeq.verſic.vel qui
operas.ff.de poſtulando.l.j.§.item ſenatus.& §.beſtias. Hæc laicis
permittitur,ſed ſi perinde pecuniam recipiant,infames ſunt,ſi cã
virtutis probandę,non ſunt infames,vt ibidem,ſaluis torneamẽ-
2 tis quæ prohibentur.s̃.de tornea.c.j.†Clericis autem omnino in-
terdicta eſt,vt patet in eo,quod legitur,& notat.s̃.de cleri. pug.in
duel.c.j.& ii.Quarta dicitur occupatiua ſaltuoſa ſeu clamoſa,&
hæc tempore quadrageſimæ,& ieiuniorum,nec nõ & præcipua
rum feſtiuitatum.s̃.de feriis.c.j.& cap.fi. quibus homines debent
conuenire in eccleſia,& orare, omnibus eſt interdicta 86.diſtin.
qui venatoribus.verſi.item amputatis.de conſecra.diſt.3. religio-
ſum.& diſt.v.ieiunia.In aliis autem ferialibus diebus laicis eſt cõ
ceſſa.argu.ff.de vi publ.l.j.Inſti.de rerum di.§.feræ igitur beſtiæ.ff.
de aquiren.rerum dom.naturalem.& l.Pomponius. Clericis ve-
ro eſt omnino interdicta,vt in concordan.ſigna.in præceden.gl.
Quinta dicitur quieta,ſiue recreatiua, & ſi cauſa voluptatis fiat,
vel nimis frequenter,clericis eſt interdicta,vt hic,ſi vero quando-
que neceſſitatis cauſa,vel vtilitatis,licita eſt,vt hic innuitur a con
trario ſenſu,vt ſi fiat forſan ad excitandum calorem naturalem,
vel etiam appetitum.arg.s̃.de homicidio.dilectus.s̃.de iureiur.&
ſi Chriſtus.§.pen.& de conſecra.di.v. ſint tibi ieiunia.j. & ij. ſaluo
eo ꝙ ſm D.& T.& quaſi omnes, epõ eſt interdicta omnino.34.
diſt.c.j.hic tamen innuitur contrarium,quod dic,vt no.in Sum-
ma eod.ti.§.quæ & quibus.ver.item cauſa vtilitatis.& præceden-
3 tibus.vbi & no.†ꝙ piſcatio etiam monacho eſt conceſſa.de con-
ſecra.diſt.v.minor.ſed venatio eſt interdicta,& ibi redditur ratio
diuerſitatis.[Sæpius] ſi.s̃.de vi.& honeſta.clerico.monaſteria.rñ.
j.[Si epiſcopus] verſi.[Tribus menſibus.] & ſic plus punitur quã
presbyter,ſed minus,quàm diaconus,vt ſequitur. [Si presbyter.]
ver.[Duobus.] & ſic minus punitur, quam epiſcopus, vt præce-
dit,& minus quam diaconus,vt ſequitur.[Si diaconus.]verſicu.
[Ab omni officio.] ſic videtur, quòd magis punitur quã maior,
contra illud.s̃.de iureiuran.cum quidam.40.diſtin.homo Chri-
ſtianus.19.diſtin.nulli.Solu. Dicunt magiſtri communiter non
eſt verũ,immo maior intelligitur pœna,quæ hic imponitur epi-
ſcopo,vel presbytero,vt pręcedit propter maius ſcandalum:nam
ſicut ex perſona iniuria conſideratur,& iudicatur magna,vel par
ua,ſic & pœna.argu.Inſtitu.de iniuriis.§.atrox.ſed hæc ſolutio fit
ad hominem.nam ſecundum ipſam deberet epiſcopus ſuſpendi
duobus menſibus,& presbyter tribus,ſed tamen econuerſo eſt,vt
præcedit. Dicas igitur,ꝙ minus punitur diaconus, quam prædi-
cti veritate conſiderata, nam in epiſcopo & presbytero certum
tempus trium & duorum menſium apponitur,vnde & cum ip-
ſis citra tempus non diſpenſabitur,cum diacono autem,cũ nul-
lum tempus præfigatur infra duos menſes, vel tres, vel quando
placuerit, poterit epiſcopus cum ipſo communioni reſtituto, ſi-
cut ei videbitur,miſericorditer diſpenſare. argu.ff. de iur.deliber.
l.j.§.ait prætor,& in eo,quod legitur,& notatur.s̃.de offic.delega.
de cauſis.reſpon.j.Quid de ſubdiacono? idem quod de diacono.
arg.in eo quod legitur,& notatur.s̃.de ſeruis non ordi. miramur.
Quid de alijs clericis inferioribus? Reſpon. cum nulla certa pęna
apponatur,arbitrarie punientur.s̃.de offic.deleg.de cauſis.reſpõ.
j. vt tamen in omnibus trina monitio præcedat vindictam . xii.
quæſtio.ij.indigne.

SVM·

SVMMARIVM.

1 *Clerici & laici ſunt omnes ſerui Dei.*
2 *Clerici peculiariter appellantur ſerui Dei.*
3 *Clerici milites Dei appellantur.*
4 *Venatio clericis generaliter prohibetur.*

CAP. II.

OMnibus. [Seruis Dei.]Omnes† ſunt ſerui Dei
1 tam clerici, q̃ laici chriſtiani, qui-
nimo & omnis homo.vnde Eccl.vlti.Deum time,&
mandata eius obſerua,hoc eſt omnis homo.ideſt. ad
2 hoc factus eſt omnis homo,clerici† tamẽ appellantur hic pecu-
liariter ſerui Dei, quia in ſortem domini & eius obſequium ſpe-
cialiter ſunt aſſumpti.xxi.diſt.clericos.& legitur, no.ſupra,de prę-
3 ben.cũ ſecũdum Apl'm . qui & alias Dei milites appellantur, †vt
patet in eo, quod legitur ,& notatur . ſupra de ſeruis non ordi. eo
4 libentius.poſt prin.omnibus ergo ſeruis Dei.ideſt.clericis.† vena-
tio generaliter prohibetur.quod dic,vt no.ſupra capitulo primo.
[Siluaticas vagationes]non caret hoc,ꝙ dicit,hic vagationes,mi
ſterio.Quid enim ſi redditus nedum laicorum, ſed clericorum
etiam religioſorum in venatione cyrogrillorum , ſiue cuniculo-
rum,ſicut eſt in partibus Prouincię, vel aliarum ferarum inclu-
ſarum in parcis, ſicut in partibus Franciæ & Angliæ pro magna
parte conſiſtunt,nunquid liceret eis etiam in propriis perſonis,ſi
familia ſaltem deficiat, venationem ſuam recolligere, & vende-
re,dumtamen hoc faciant tempore competenti ? Vtique.ar. hic
a contrario ſenſu.hoc enim non eſt vagari,ſed neceſſitati,vel ſal-
tem vtilitatem eccleſiæ prouidere,ad quod vnuſquisque clericus
eſt aſtrictus,vt patet vii.q.i.præſentium.& c.placuit vt nemini.xvi.
q.qui vere . ibi & neque communicare eccleſiaſtcas &c. &.ca.
nos autem.ibi ac ſi qua opera. & ibi nec ueſtrum ocium & c.&
poteſt colligi in eo quod not.ſupra.c.j.& j.t.i.c.i

¶De clerico percuſſore. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Clericus nullus debet eſſe percuſſor.*
2 *Sacerdoti extraneum eſt percutere.*
3 *Peccatum quodlibet mortale ſemel commiſſum,ſufficit ad damnationem.*

CAP. PRIMVM.

1 SIquis. [Gradu ſacro] maxime † qa nec
aliquem clericum decet eſſe per-
cuſſorem,vt patet.j̃.eo.ca.fi.ſed potiſſime hoc
cauere debet conſtitutus in ſacris,alioquin or
dinari prohibetur.vt.xlv. diſtin. ca.j.& ca.epi-
ſcopum. ſed ſuper omnes epiſcopus abſtinere
debet , & cauere , ne quem percutiat propriis
2 manibus,hoc † enim eſt extraneum ſacerdoti, vt in Auth.de ſan
ctiſ.epiſ.§.ſed neque.lxxxj.diſt.non liceat.quod dic , vt plene no.
in Summa de tempo.ordi.§.& cui.ſub.§.decima regula. [Et ſi nõ
emendauerit.]ergo ſi emendauerit.non deponitur.ſi.35.diſ.c.j.&
3 fi.& eſt ar.ꝙ non quodlibet peccatum † mortale ſemel commiſ
ſum ſufficit ad dãnationem,hoc autem,qđ hic dicitur,intelligen
dum eſt de eo,qui vſum habet percutere in ludo noxio,quod nõ
caret culpa.ff.ad.l. Aquil.nam ludus.s̃.t.j.c.j.§.vnico.in prin.ſed &
talis monendus eſt,antequam puniatur , vt hic dicit , niſi forſan
hominem ad mortem percuſſiſſet, quia tunc ſine monitione ali
qua deponeretur.lv.di.ſi euãgelica.&.j̃.c.j. dũmodo de hoc cõſta
ret.ſupra de collu.detegen.c.penul.§.fi.&.cap.fi.§.fi. idem eſſet in
duello percuſſiſſet.quod dic,vt legitur.& notatur . ſupra. de cleri.
pug.in duello.c.j.

SVMMARIVM.

1 *Præſumptio quandoque ſumitur ex tempore.*
1 *Occaſionem proximam mortis quicunque dat, debet in perpetuum abſtinere*
3 *Ordo nullam crudelitatem admittit.*

CAP. II.

PRæterea. [Crudeliter.]hoc eſt, quod imputa
tur , nam moderate hoc potuiſſet.
ar.xlv.diſt.cum beatus.xxiii.q.v.c.j.ver.fi.j̃.de ſenten.
excom.cum voluntate.ff.ad.l. Aquil.pręceptoris . s̃.
de crimine fal.ad audientiam.quod dic,vt ibi no.&.s̃. de rapto.in
archiepiſcopatu.& de homicidio.ad audientiam. [Quam].ver.ſ.
mulierem.[Exinde minime arbitramur.]&c.vt ſequitur . [Cum
1 poſt octo]&c.ex temporis † igitur prolixitate præſumitur, ꝙ non
ex illa percuſſione mortua ſit,ſicut & contrarium pręſumitur ex
2 temporis breuitate.l.diſt.ſi qua fœmina. quicunque † autem oc-
caſionem mortis proximam dat,debet in perpetuum abſtinere.l.
diſtin.ſtudeat. Et eſt hic ar.pro Ba.qui dixit in dicto ca. ſtudeat.il-
lum presbiterum non teneri de occiſo, ſed de vulnerato , ſi caſu
interiit,& ſi caſus ex percuſſione proceſſerit. ff.ad.l.Aqui.qui occi
dit.§.fi.Tu dic,vt no.s̃.de homicidio.de cætero. & ca.tua nos.rñ.j.
&.§.j.[Defunctam.]ſubaudi tamen,& ſic continuatur ſequens.§.

3 ¶[Quia].ii.pars.[Ad ordinem.]qui † nullam crudelitatem admit
tit,vt patet in eo,quod legitur,& no.s̃.de poſtulãdo.ca. fi.in prin.
s̃.ne cleri.vel monã.ſententiam.s̃.de ſimonia.ne Dei eccleſiam.
ad fi.j̃.de exceſ.prælа.ex literis . §.fi.[Reſpectum].i. conſideratio-
nem reuerendam.[Duobus menſibus.]ſi.s̃.ti.j.ca.i.verſi.ſi presbi
ter.Si vero percuſſiſſet,vt per hoc timeri vellet, deberet ab officio
ſuo pelli.45.diſt.epiſcopum.

SVMMARIVM.

1 *Defenſio propria cuilibet licita eſt.*
2 *Clerico alium defendere non licet.*
3 *Clerico licet pugnare pro republica.*

CAP. III.

PRæſentium. [Repellebant.]& ideo rei lici-
tę operam dediſſe videntur,
1 quia † licitum eſt ſe defendere infra.de ſenten.excom
mu.ſi vero. j.§. ſi vero.& ca.ex tenore . §.fi. 24. quæſt.
iii.fortitudo.ca.ſi quis . & cap.non in inferenda. ſed vlciſci non li-
cet.xlvj. diſt.ſedicionarios. Quare ergo punitur iſte,qui ſe defen-
2 dentes iuuabat? Reſpon.quia alienum officium vſurpabat, † nec
enim licet clerico arma ſumere,vel etiam in propria perſona pu
gnare ad alterius defenſionem, quia nec ad ſuimet, ſi fugere,vel
aliud facere poſſit,quod dic, vt no. s̃. de homicidio. ſuſcepimus.
& ca.ſignificaſti.ij.§.j.ſecus vbi aliud facere non poteſt , tunc . n.
poteſt,nõ dico alium, ſed tantum ſeipſum defendere,etiam aliũ
aggredientem ſe occidẽdo ſine metu irregularitatis. quod dic,vt
no.s̃.de homicidio.c.ij.§.fi.Vel dic, ꝙ hic non deliquit,quia nec
aliquem percuſſit, ſed ad terrorem aliorum ſiue cautelam tantũ
punitur,vt no.j̃. e.§.j. in fi. [In quo]ver. [Proiecit.]vnde dubium
videri poterat, an fuiſſet in culpa,& ideo contra.ar.xxiij.q.fi.ca.fi.
l.di.ſi quis viduam.& s̃.de cleri.pug. in duello.c.fi.ſed iſte aliquem
non percuſſit, vt ſequitur, & de hoc alias conſtabat,alias,ſi dubi-
um eſſet,repelletur,vt in contrarijs. & ar.ff. de teſta.tute.duo ſunt
Titij.ff.de manu.teſt. cum ex pluribus, 24.diſt. quando.& ca.nul-
lus.2.q.iiij. omnibus. ſecundum B. quod dic , vt plene not. ſupra,
de tempo.ordi.extra.Grego. nullum. Sed ſigno aliud contra.s̃.de
3 homicidio.petitio.Sol. † Ibi pugnauit defendendo rem publicã ,
quod licuit.ar.ff.de iuſtitia & iure,vt vim.hic vero rem priuatam,
quod non licuit,& ſic eſt hic ar.ꝙ non licet clerico ſociorum in-
iuriam in perſona propria propulſare,vt in eo,quod nota.in præ-
ceden.gl.& de hoc no.xxii.q.iij.in ſumma.& extra.d.n.de ſenten.
excom.dilecto.§.& quidam.li.vj. vnde quod ibi no.ꝙ cuilibet li-
cet ſociorum iniuriam propulſare,per hoc ꝙ hic dicitur,videtur
eſſe ad laicum reſtringendum , quod tamen falſum eſt.j̃. eo.c.j.
Item licet presbiter hic certus ſit, neminem percuſſerit , tamen
per bienium ſuſpenditur ab officio , quia in culpa fuit , in dicto
vero ca.petitio.relinquitur in dubio cõſcientię ſuę, & ſic patet,ꝙ
aliud iuris eſt,quando clericus pugnat perſonaliter in iuſto bello,
vt ibi.Aliud quando in conflictum,vt hic, cui non debet clericus
ſe vllatenus immiſcere.ſecundum Iac.Tu dicas,ꝙ iſte clericus in
nullo fuit culpabilis, nec punitur,niſi ad cautelam , & terrorem,
vt no.j̃.eo.§.j.in fi.¶[Quem]2. pars.ſcilicet,presbyterũ.[Per alios]
ſubaudi,quorum fautor & adiutor fuit,alioquin enim eſſet ma-
la ratio,quia culpa ſuos debet tenere authores , vt s̃. de his quę fi-
unt a maio.par.ca.quęſiuit. vel dic, vt in ſequen.glo.[Abſtinere.]
ſubaudi ad cautelam & terrorem aliorum propter exempli per-
niciem.ſi.s̃.de homicidio. ſignificaſti.§.fi.j̃.ti.j.c.j.in fi.Vel forſan
4 hic erat grauiter infamatus, vel ſcandalum imminebat.s̃.de ho-
micidio.ex literis.¶[Mandamus] iij.pars. [Spacio] infra quod ſu-
ſpenditur ad cautelam &c.vt in præceden.gl. [Amittas]quod de
iure communi eſt, cum in nullo culpabilis reperiatur.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis an efficiatur quis ſi cum armis contra prædones iuerit, vbi aliqui mortui fuerunt,& ad quos ordines promoueri poteſt,& nu.2.*

CAP. IIII.

COtinentia. [Ad reſtiuendum]quod licet. vt
s̃. c.proxi . cum ſuis concordan.
[Tres.] ſcilicet de prædonibus , [Ab aliis] ſocijs aco-
litis reſiſtentibus [Ad mortem.] cum effectum,quia
mortui fuerunt,vt ſequitur, ipſo tamen acolito nec percutiente,
nec conſentiente tacite vel expreſſe, & hoc eſt, quod ſequitur. ita
tamen &c.[Ita tamen] ver.[Neque facto]&c.l.diſt.ſi quis viduã.
quod dic,vt legitur, & notatur ſupra,de cleri.pug.in duel.c.2. §.fi.
& ſic nullã irregularitatẽ incurrit, quia nec homicidij reus fuit .
1 ¶[Conſultationi.] ſecunda pars . Et intelligitur † hæc litera duo-
bus modis.Aliqui enim dicunt, ꝙ diſpenſationem gratioſam cõ
tinet. Alii intelligunt, ꝙ loquitur de iure communi,vt no.j̃.[Præ-
dictum acolitum]alias prædictus acolitus [Ad frugẽ.] maxime,
2 dũmodo† conſcientia eum non remordeat. ſupra c. proxi. & de
homicidio.petitio.& ſic loquitur de iure communi. Alii contra,
vt in ſequen.glo. [Subdiaconatus]& non vltra,quia in culpa fuit
aſſumẽdo arma.xvj.q.iij.porro.& patet ĩ eo,qđ le.& no.s̃.de hom.
ſuſcepimus.ideo irregularis cenſetur.lj.diſt qui in.aliquo. ſed diſpẽ
ſatur cum eo in ſubdiaconatu,& non vltra,vt hic dicit, & hoc fa-

uore religionis,vt præcedit.& ar.ſupra.de apoſtatis.c.ij.§.fi.ſecun-
dum.B.Alij.contra,vt in præceden. glo. & ſequen. [Promoreri.]
2 ſubaudi & etiam vltra, puta diaconatum. & præsbiteratum†vt
ſic valeat etiam tanquam ſacerdos altaris miniſterium &c. vt
ſequitur.& ſic nulla indiget diſpensatione ſecundum quoſdam,
pro quibus facit, quia conſultationi reſpondet. vt ſupra.e.§. in
princi.& quia dicit poteris,quod intelligitur non ſolum de facto
ſed de iure ſupra de reſcriptis. ſciſcitatus.& ſic reſpondet ad con-
ſultationē, quid iuris ſit.item quia in nulla culpa reperitur.ſupra.
ver.proxi.nam & ſufficit, ꝙ conſcientia ſua ipſum non remor-
deat, vnde etiam in dubio eſt ſuæ conſcientiæ relinquendus,licet,
ſi dubitet,tutius ſit abſtinere, vt legitur,& no.ſ̄.de homicidio. ſi-
gnificaſti.ij.§.ꝙ ſi diſcerni.&.ca.exhibita.&.c.petitio. Et hanc am
plector.alias hoc quod dicit. [Et altaris]&c. nil adderet. Niſi in-
telligas, ꝙ hoc poſſit exercere etiam in presbiterum promotus,
ſufficiebat enim, quod dixerat, ꝙ poterat in ſubdiaconum pro-
moueri,nam & ſubdiaconus miniſter eſt altaris. de conſecra. di-
ſtin.ij.tribus.hæc ergo verba addita debent aliquid operari. arg.ȷ̄.
de eo quod legitur,& notatur.ȷ̄.de priuilegiis.ex ore.

¶De Maledictis. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Principi nemo maledicere debet.*
2 *veniam meretur, quod fit calore iracundiæ.*

CAP. PRIMVM.

INnouit nobis & inf. Quia nobis
alias ꝙ vobis.[Multis coram.]ideo eſt in ma-
iori culpa, quàm ſi in priuato loco hoc feciſ-
ſet ſi.ȷ̄.eo.c.j.circa prin.ȷ̄.de exceſ.præla.quàm
ſit graue. C.de ſumma trini.l.fi [In depreſſio-
1 nem.]& male, quia † principi nemo maledi-
cere debet.xxiij.q.j.paratus.immo nec fratrib.vj.q.j. Summa.Pſal.
Detrahentem proximo ſuo hunc proſequebar. xxiij. q.iiij.nimi-
rum.& ca.qui peccat.de pœni.diſt.j.homicidarum. [Officii & be
neficii].i.poteſtatis. cuius officium ad beneficia conferenda indi-
ſtincte,& diſpenſationes & gratias faciendas, & indulgentiasq; ac
priuilegia concedenda generaliter extenditur,& vbique,puta,dice
bat,ꝙ Papa multa faciebat, de quibus nullam poteſtatem habe-
bat,vel quia priuilegia & beneficia Romanę eccleſię minuerat,&
dedecorauerat eccleſiam Romanam, nō erat dignus papatu,non
bene diſpenſabat.ſecundū.d.n.gratias vendebat,ſimoniacus erat,
& multa alia exempla poni poſſunt. [Ipſum]. ver.ſ.maledicum.
[A temeritate].i.pertinentia.xj.q.iij.ſi quis ſacerdotum. Sed con-
2 tra,quia,quod ex temeritate,ſiue † iracundiæ calore fit,veniā me
retur.ij.q.iij.§.notandum.& ca.ſi quis iratus. C.de rebus cre.l.ij.&
dicit Imperator, ſi quis putauerit noſtra nomina lateſcenda, &
hoc ex leuitate acciderit, contemnendus eſt.Si ob inſaniam,miſe
ratione dignum. Si ob iniuriam remittendum.C.ſi quis impera.
maledi.l.vnica.xxiij.q.iiij.inter querelas.Quare ergo mandat Papa
talem propter iniuriam propriam puniri,vt ſequitur, cum omni
bus epiſcopis, & ſibi præ cæteris vitæ ſanctitas reliquerit gloriam
ignoſcendi.C.de epiſco.& cleri. ſi quis in hoc genus.Reſpon.Hæc
iniuria non ſolum Papæ perſonam tangit, ſed Romanam eccle-
ſiam, vt patet.ȷ̄.de ſenten.excom. cum deſideres. §. fi.ver.penul.ſ̄.
de foro compe.ca.ij.§. vnico. Intelligas ergo, ꝙ non mandat hic
Papa puniri iniuriam,quatenus tangit perſonā ſuam,ſed in quan
tum eccleſiam Romanam, quam non debet remittere.lxiij. diſt.
Salonitanæ.xxiii.q.iiij.Guiliſarius, & ca.ſi is qui.ſecundum quoſ-
dam. Alii dicunt, ꝙ bene pōt quis punire iniuriam propriam a
ſubdito ſibi illatam maxime quando nullum habet ſuperiorem,
vel nimis remotus eſt, vt hic.& xlv.diſt.eſt qui emendat, & hoc
hodie videtur expreſſum extra.d.n.de pœnis. Romana.quod dic,
vt ibi no.Nec obſtant iura præmiſſa,quæ videntur contraria,quia
habent intellectum ſuum,nam quod dicit lex, ſi quis in hoc ge-
nus,intelligi debet quo ad pęnam capitalem, quam nullus cleri-
cus debet petere, nec etiam vbi exercetur intereſſe ſupra ne cleri.
vel mona.ſententiam.quod autem dicit lex,ſi quis Impera.male-
di.ſic exponitur. Si ex leuitate proceſſerit, contemnendum eſt.i.
pro contemptu puniendum. Si ob iniuriam remittendum. i.re-
mittendus eſt is,qui dicitur deliquiſſe ad Imperatorem,qui ex per
ſona dicta penſet,vt ibi ſequitur. Vel ſi vis dicta iura intelligere ad
literam,ſicut videntur ſonare,dic, ꝙ loquuntur de benignitate,ſi-
ue manſuetudine, alias enim nullus tenetur remittere iniuriam
ſibi factam ſine ſatisfactione, niſi velit,ſed rancorem tantum.de
pœni.diſt.v.ca.fi.xxiij.q.iiij.ſi illic.xc.diſt.ſi quis contriſtatus. C.de
iniuriis.atrocen.& de hoc not.plenius infra de iniuriis.olim.& in
Summa.e.ti.§.j.ſub.§.alii maledicunt principem,& de ſen.& re iu
di.ſub rubrica de ſententia.§.quis debet.ſub.§.propriis.ver.item ra
tione rei.& ſequentibus.[Vt pœna] verſi.[Terrorem.]ſic.ij.q.vij.
qua propter.ſ̄.de calumniatoribus.c.ij.ſ̄.de iudeis.ad liberandam.
ſub.§.fi.vbi de hoc.[Incutiat.]ſubaudi tātum. [Ne de cętero]&c.
Timentes eandem pœnam ſibi inferri,ſi conſimilia attentarent.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus non debet publice pęnitere.*
2 *Peccata occulta uindictam non habent.*
3 *Publice,quod dicatur fieri, & palam.*
4 *Blaſphemans Deum,eſt pro pœnitentia ad epiſcopum remittendus.*
5 *Delinquens contra temporalem poteſtatem puniendus eſt.*
6 *Blaſphemo qualis ſit pęnitentia iniungenda.*
7 *Peccans in Deum,peccat in eius eccleſiam.*
8 *Qui nō habet in ęre,liceat in corpore.*
9 *Iuriſdictio vna per alia iuuatur.*
10 *Blaſphemās pœna temporali punitur.*
11 *Moneta magis uſitata,intelligitur,ſi plures monetæ currant.*
12 *Pœna duplex debetur pro quolibet peccato.*

CAP. II.

1 STatuimus. [Vt ſi quis laicus]Clericus †.n.
non debet publice pœnitere.vt,
ſupra de bigamis.c.j.& ar.ȷ̄.e.§.per temporalem.alias
igitur ad arbitrium epiſcopi pœnitentiam agat. [Et
maxime.]mentem huius verbi ſatis late videtur conſideraſſe qui
dam,qui dum confiteretur peccata ſua,ſic dixit inter cætera con-
feſſori.Domine confiteor,Deo & vobis quoddam peccatum im
maniſſimū,quia cum blaſphemando crediſiſſem iurare de Deo,
accidit mihi miſero, ꝙ iuraui de beata virgine,habebat enim iſte
tantam deuotionem ad noſtram dominam,ꝙ plus credebat pec
care in offenſione eius.q̄ in offenſione Dei. [In blaſphemiam]di
cendo,ꝙ Deus non eſt potens,maledicendo ei,vel vituperando ſi
cut ribaldum,vel iurando in ipſius vituperium per caput vel ven
trem.xxij.q.j.ſi quis per capillum. in Auth.vt nō luxurientur con
tra naturā.coll.6.vbi & punitur talis vltimo ſupplicio. [Publice.]
2 Secus ergo ſi occulte,illa enim peccata, quæ † occulta ſunt,vindi
ctam non habent.32.q.5.chriſtiana,& patet in eo, quod legitur,
3 & no.ſ̄.de ſimo.ſicut nobis † in fi.Sed qualiter intelligis hoc publi
4 ce fieri?Reſpon.Non ſolum. † in platea hoc fiat, ſed etiā ſi in ca-
mera multis aſtantibus & audientibus,& ad epiſcopum hoc defe
rentibus.ar.ſ̄.ti.j.& .C.de fide catho.l.iii.in prin.&.ȷ̄.de exceſ.præla.
q̄ graue.&.ca.inter dilectos.§.j.ver.j.dummodo ex hoc,ſi negaue-
rit,cōuincatur,vt ibi.vel ad rationem poſitus hoc confiteatur.ſ̄.de
accuſa.ſi conſtiterit.Secus ſi hoc neget,quamuis dicatur iſtud co
ram multis dixiſſe, ſed non probatur.ſ̄.de teſtibus. co.peruenit.ii.
Vel tales ſunt aſtantes.ꝙ nec per ipſos conuinci poteſt,puta, quia
furioſi ſunt,vel pupilli.ff.de arbi.diem proferre.§. ſi qui litigatorū.
ver.coram.ſ̄.qui matri.accu.poſſunt.ca.fi.Vel publicus poteſt dici
talis,quando & vulgatiſſimus eſt, & ex hoc peccato multos ſcan-
dalizat.xxvj.q.vj.ca.fi.puta,quia frequenter hoc committit,& eſt
notorius iuris,vel facti,ſuper quo vide,quod legitur, & no.ſ̄. de co
habi.cleri.& muli.veſtra. Conſulo igitur epiſcopo, ꝙ negantem
non cogat inuitum hanc pœnitentiam agere, niſi conuincatur
licet ipſum inducere poſſit ad ipſam faciendam,& etiam ei inno
teſcere debeat,ꝙ ſi coram multis hoc dixit,non eſt vere pœnitēs,
niſi hanc pœnitentiam agat.ergo ſi non accuſatur.nec denuncia
tur,credendum eſt ei.& ſecundum confeſſionem ſuam pęnitētia
occulta,vel publica imponenda. arg.ſ̄.de homicidio.ſignificaſti.
ij.§.j.ver.cum de cęteris.Sit etiam inſtructus presbiter.vt ſi dicat ſe
5 occulte blaſphemaſſe,pęnitentiam ei arbitrariam iniungat† ſiue
ro dicat,ꝙ publice, non intromittat ſe, ſed ad ipſum epiſcopum
mittat,ſine cuius licentia non eſt per inferiorem reconciliandus,
vt patet in eo,quod legitur,& no.ȷ̄.e.verſi.j.[Relaxare.]q blaſphe-
miā dicit in Deum ſiue in Spiritum ſanctū,neque in hoc ſeculo.
neque in futuro remittetur ei.xxv.di.qualis.intelligas tu,niſi peni-
teat,& magna debet eſſe pęna blaſphemi, quia longe grauius eſt
æternam,q̄ temporalem lędere maieſtatem.ſ̄.de hæreti. vergētis.
6 §.j.in fi.ſ̄.de iudęis. in nonnullis. §.fi.† Sed qui contra temporalē
poteſtatem delinquit,punitur.vt.ſ̄.ca.proxi.vj.q.j.§.verum. & l.ſi
quis cum militibus. ergo multofortius & grauius iſti puniendi
ſunt,quia maiora delicta pęnis maioribus ſunt fluēda, & in ęqua
li dicendum eſt proximas eſſe pęnas.in Auth.vt frater.in fi.ver.fi.
coll.ix.ex quo igitur grauius hic punitur q̄.ſ̄.c. ꝑxi.grauius cōmiſ
ſum intelligitur.24.q.j.non afferamus.in fi.[Per epiſcopum].ver.
ſi.l.diſt.in capite.intelligas tu,vel per alium de mādato ſuo,& nō
aliter in hoc caſu.arg.expreſſum.26.q.vj.ca.fi. & no. de hac mate-
ria.ſ̄.de offi.archiprei.ca.ij.§.penulti.[Pęnę].i. pęnitētię ſpirituali,
ꝑter temporalē,quā adhuc pati debet.ȷ̄.eo.§.per temporalē. iuſtū
eſt.n.vt qui in pluribus deliquit in pluribus puniatur.extra.d.n.de
re iudi.cum æterni. §.fi.li.vj. Olim autem laicus excommunica-
batur,clericus deponebatur.22.q.i.ſi quis per capillum. & ſecūdū.
Lau.vltimo ſupplicio afficitur. in Auth. vt nō luxu.cōtra natu-
ram. coll.vj. ¶[Vt. vij. diebus]. ij. pars. in qua continetur, quæ
6 & qualis ſit blaſphemo pęnitentia iniungenda[In manifeſto]cū
enim loquatur hic de illo,qui publice peccauit,vt ſ̄.j.reſpon.me-
rito

rito ſtatuitur hic, ꝙ publice debeat pœnitere.ȷ̄. de pœnitentijs.
quęſitum. [Vltimo]ver.non ergo alijs diebus præcedentibus te-
netur ad hanc ſolemnitatē. [Non habeat] in ſignum maioris
humilitatis atque contritionis. l. diſtin. pęnitentes.[Ligatus.]ad
modum latronis.[Septemque]verſi.[Præcedentibus] dictos dies
7.dominicos.[Nullatenus]donec pœnitentia ſit completa.[In-
7 greſſurus.]quia†qui peccat in Deum, peccat in eius eccleſiam &
econuerſo. & ideo debet tali ingreſſus eccleſię interdici. ſic.12.q.
2.de viro.17.q. 4. frater.nec debet ei pęna remittit, qui in Deum
peccat.63. diſtin. Salonitanę. 24. q. iiij. ſi is qui.[Quolibet quo
que]ver.[Dierum]ſcilicet dominicorum.non ſextarum feriarū,
quia & in dominicis melius refici poſſunt,& aptiores ſunt dies
ad reficiendum cum nec tunc ieiunandum ſit, de conſecra.diſt.
iij.ne quis. & ca. ieiunia.in fi.& vt cibaria pauperū & pęnitentiū
conformentur.xlj. diſ.quiſquis[Si poterit]Impoſſibilium enim
nulla eſt obligatio. 22. q.ij.faciat. & legitur & no. ſ̄. de pact. c.fi.
[Et ſi nec ad hoc]ver.ſcilicet ſaltem a d vnum pauperem reficiē-
8 dum. [Commutetur]Hoc enim regulare eſt, ꝙ quando† delin-
quens non poteſt ſoluere pecuniariam pęnam, eſt in corpora-
lem,vel aliam commutanda,vt hic.& 14.q.vj.ſi res.ff.de iuriſdi.
om. iudi.ſi quis id quod. §. in ſeruos.ff. de pęnis.l.j.ff.de minori.
ſi minor.§.ſed & ſi ſeruus.ff.de his qui deie. vel eff.l.j.§.cū ſeruus.
82.diſtinc.presbiter. 22. q.4.innocens.ſ̄. de dolo & contu.finem.
ſ̄.de voto.c.j.vbi de hoc[Cum etiam]ver.[Ingreſſus]non ſolum
per vij.ebdomadas. vt ſ̄.ſed quouſque pęniteat. Et no.hic ꝙ non
eſt canon latę ſententię, ſed ferendæ. ſi. ſ̄. de vſur.cū tu. [Sepul-
tura] habes hic caſum,in quo denegatur eccleſiaſtica ſepultura,
ſunt & multi alij,vt no.ſ̄.de ſepulturis.ex parte. in fi. ¶ Per tem-
9 poralem]3.pars ar ꝙ†vna iuriſdictio per aliam iuuatur,vt hic.&
x.diſtin.quoniā idem. xcvj.diſt.cum ad verum.17.diſt.nec licuit.
ſ̄.de.offi.ordi.ca.j.& c.quoniam. in fi.ȷ̄.ti.j.c.ij.in fi.cum ſuis con-
cordan.[Præterea]q. d.præter pęnam ſuperiorem,quę ſpiritualis
eſt, patietur adhuc aliam temporalem, vt ſequitur, nec vna ex-
cuſat aliam, hoc aūt ideo fit,vt ſcias,ꝙ quicumque Deum blaſ-
phemat,vtrunque genus hominum offendit, genus, ſcilicet cle-
ricorum, & ideo imponitur ei pęnitentia ſpiritualis, necnon &
genus laicorum, & ideo imponitur ei pęna temporalis. Hæc
enim ſunt duo genera hominum. ſ̄m Hieron.xij. q.j. duo ſunt.
quāuis & genus clericorum ſubdiuidatur, quia alia eſt vita reli-
gioſorum,alia ſecularīū clericorum no. de hoc. ſ̄. de renun. niſi
cū pridem.§.nec putes.Et eſt ſecunda ratio,vt not. ȷ̄.ver.nullam.
Eſt & tertia, quia qui in pluribus delinquerit &c. vt no. ſ̄.e. c. re-
ſpon.j.ver.per epiſcopum.Et quarta .vt no.ȷ̄. e.verſi.j. & conſtrue
10 ſic hanc literam[Per temporalem†præterea poteſtatem mulcte-
tur blaſphem⁹ pęna.xl.ſolidorū, ſi diues fuerit]alioquin triginta
&c. [Coactione diæceſani adhibita, ſi neceſſe fuerit contra eam
nullam] &c. & dic coactione, ſcilicet excommunicationis. [Si
neceſſe fuerit.] puta,quia nec blaſphemus vult ſoluere,nec pote-
ſtas pęnam leuiare. [Contra eam]ſcilicet poteſtatem negligētē,
& ſic habes hic, ꝙ iudex ſecularis negligens cogitur per eccleſiā
iuſtitiam facere,non ſolum ſecundum canones,vt hic.& 23.q.v.
adminiſtratores.ſed etiā ſecundum.ll.vt in Aut. vt differen. iudi.
§.j.& ij.coll.9.& de hoc no.ſ̄. de iudæis. iudæi ſiue ſaraceni.§. fi.&
ca.poſtulaſti[Blaſphemus]ver. [Alioquin] ſcilicet non eſt tantū
diues[Et ſi ad id] ſcilicet ad 20.ſoluenda[Quinque ſolidorum]&
nō minus.vt.ȷ̄.e.ver.j.ergo inter. xl. & v.conſideratis facultatibus
hæc pœna arbitraria erit.ſi.ſ̄.de dec.c.j.§.vnico.ver.j.Quid ergo ſi
nec.v.ſolidos poteſt ſoluere?Reſpon.In pęnam aliam commute-
tur.vt ſupra.§.proxi.ver. pen.[Vſualis]idem eſſet intelligendum,
& ſi hoc non fuiſſet adiectū, nam ſi vendo tibi rem meam Pari-
ſiis, & non definio qualitatem monetæ pretij de Pariſinis intel
ligendum erit, ſi in Anglia de ſterlingis, & ſic de ſingulis regio-
nibus.ff. de contrahen.em. Imperatores.ff.de le.iij.nummis.ar.ff.
de le.j.ſi ſeruus.§.ſi numerus.ff.de fundo inſtru.leg.cum de lanio-
nis.§.aſinam.ff.de fluminibus. lege.j.in princi. & ſ̄. de ſpōſa.ex li-
12 teris.prima.§.fina.cum ſuis concordan. †Quid ſi diuerſa mone-
ta in terra currit? Reſpon. de vſitatiori eſt hoc intelligendum, ſi
ergo in vrbe initur cōtractus, non eſt hoc intelligendū de bran-
calonibus, ſed de ꝓmiſſiuis.ſenatus arg. hic & in iuribus ſupradi
ctis[.Nullā]ver.[In hoc]. ſ. quin temporali pęna puniatur ad mi
nus quinque ſolidorum. & quin dictam pœnitentiam ſpirituale
13 agere compellatur. Et eſt ratio, † quia pro quolibet peccato du-
plex pœna deberetur ſpiritualis. ſ. & temporalis.de pœnit.diſt.j.§.
j.xxvj.q.vj.cognouimus.eſt & alia,vt no.ſ̄.e.§.in prin.ſuper verbo
præterea.[Miſericordiam[niſi forſan ex magna causa, puta per-
ſona nobis eſt, & in magna dignitate conſtituta, quam non de-
cet publice pœnitentiam agere, & quæ parata eſt ipsam magno
pretio redimere. arg.ȷ̄ de ſenten.excom.mulieres.§.de his vero.
& de pœni. Dani. iiij. quam ob rem Rex conſilium meum pla-
ceat tibi,& peccata tua eleemoſinis redime.Et quia ex cauſa om
nes pœnitentiæ arbitariæ ſūt,vt patet in eo, qđ legitur & notatur
ſupra de homicidio. ſicut dignum.reſpon. j. alias autem ſi iuſta
cauſa non ſubeſt, hanc pœnitentiam omnino agere compelle-
tur,vt hic dicit.&.xxvij.q.vij.ſacerdor.[Statuta]ne quis poſſit igno
rantiam allegare.ſi.ſ̄.de iudæis.ita quorundam.in fine. & vt cum
poteſtates iurare conſueuerint ſtatuta ciuitatum ſeruare, firmius
obſeruentur.ſupra de iureiuran.veniētes.reſpon.i. §.j.[Ponatur.]
Quid ſi communitas non vult ponere?Per epiſcopum compella
tur.vt ſupra.eo.in principio.Hæc tamen litera tota ſpacioſius cō-
mentatur in Summa.e.ti.§.fi.ſub.§.j.& in aliquibus vna gloſa per
aliam eſt ſupplenda.

¶De clerico excommunicato,depoſito,vel interdicto
miniſtrante. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus depoſitus,ſiue iuſte, ſiue iniuſte ſi miniſtrat excommunicatus eſt.*

CAP. PRIMVM.

SI quis. [Diaconus]idem eſt de aliis om
nibus.xj.q.iij.epiſcopus.&.§.ſeq.ſi
ergo iniuſte.& infra.c.j.ſecundum. B.Tu dic,
1 vt no.infra.e.ca.j.[Iuſte.]idem eſt † ſi iniuſte,
niſi prius fuerit reſtitutus.xj.q.iij.epiſcopus dū
modo ſententia non ſit lata contra ordinem
iuris,tunc enim nulla eſſet, vt legitur,& no.ſu
pra de re iudi.c.j.[Attentare]alias attrectare.[Commiſſum.]an-
tequam deponeretur. [Abſcindatur]ideſt excommunicetur in-
fra.c.j.Sed contra.ij.q.v.que de cauſa.Sol.Ibi diſpenſatum fuit.&.
lxiij.diſt.Salonitanæ.

S V M M A R I V M.

1 *Clericorum appe.inferiores continentur.*
2 *Pœnam inuenire,noſtrum non eſt.*
3 *Accoliti & inferiores,quaſi laici cenſentur.*
4 *Monialis irregularitatem non incurrit.*
5 *Irregularitas,quid ſit.*
6 *Irregularitatē incurrit clericus cuiuſcūque gradus, cēſurā eccleſiaſticā violās.*
7 *Irregularis cenſetur clericus, vel laycus bigamiam contrahens ex defectu ſacramenti.*
8 *Irregularis omnis homo eſt reſpectu homicidij*
9 *Diſpenſare quis poſſit cauſa irregularitatis.*
10 *Eccleſia recurrit ad bracchium ſeculare tanquam ad malleum ſuum.*
11 *Conſilium proprium eſt ſpiritualium,auxilium uero temporalium.*
12 *Pręlatorum vecordia omnino obmuteſcit.*

CAP. II.

SI quis preſbiter. [Clericus]. in ſacris cō
ſtitutus.vt ſupra. ca.j.&
eodem modo expoſitione.ȷ̄.e.c.j.quamuis alias appel
1 latione † clericorum etiam inferiores contineantur.
xj.q.j.de perſona.in fi.& no.ſupra de hæreticis.in eos. Alii dicunt,
ꝙ idem eſt de quolibet clerico.vt hic.&.ȷ̄.ca.j.& ca.fraternitati.&
ca.poſtulaſtis.§.quæſiuiſtis.& ſupra de iudiciis.cum non ab homi
ne.§.j.&.ȷ̄.de purga.cano.ſi quis de gradu. vbi de hoc.Pōt tn̄ in cō
trarium allegari & dici,ꝙ omnia illa iura reſtringenda videntur,
quantum ad irregularitatem pertinet, ad clericos conſtitutos in
ſacris,licet & minores alias coercendi ſint de peccato, vt ibi dici-
tur,& no.Inducunt etiam pro ſe.xj.q.iij.epiſcopus.& præceden.§.
ex his datur intelligi.Sed poteſt reſponderi,ꝙ ibi non agitur de ir-
regularitate contrahenda, ſed potius de recōciliatione facienda,
& cum nullum ius expreſſe dicat clericum inferioris gradus ci-
tra ſacros excommunicatum, vel ſuſpenſum, vel depoſitum in
ordine ſuo miniſtrantem irregularitatem incurrere, nec nos ex
capite noſtro hanc pœnam debemus inducere. Primo quia vbi
2 pœna ſtatuta non eſt, non † eſt noſtrum ipſam inuenire.vt.ff.de
relig.& ſump.fu.l.& ſi quis.§.& generaliter.ff.de ſepul. viola.l.ii.§.
non perpetue.Secundo, quia cum irregularitas odioſa ſit & pœ-
nalis,reſtringenda eſt non laxanda. de pœ diſtin.j.pęnę. & no.ſ̄.
de teſtamentis.Rainutius.reſpō.j.ſuper verbo ſine liberis.& de cō
3 ceſ.præbend.cōſtitutus.§.fi.Tertio,quia † acoliti & inferiores qua
ſi laici cenſentur,vt patet in eo,quod legitur, & notatur.ſ̄.de cleri.
coniuga.ca.j.&.ij.nec in degradatione ipſorum adhibetur illa ſo-
a lennitas,[a] quæ adhibetur in degradatione cōſtitutorum in ſacris.
vt no.ȷ̄ in ſequen.glo.ideoque ſi eccleſiaſticā cēſuram contēnāt,
non pōt adeo affici ordo ipſorum,ſicut ordo ſacer. punitur tamē
4 ſicut & monialis,de qua conſtat ꝙ † non pōt irregularitatem in
currere.ȷ̄.eo.poſtulaſtis.§.q̄ſiuiſtis.& ſicut laici & fęminę.ȷ̄.eo.ca.
§.j.ver.ſimiliter.Igitur aut tales nullā irregularitatē incurrūt, aut
ſi incurrant aliquam,epi poterunt diſpenſare.arg. in eo quod legi
tur,& notatur.ſ̄.de bigamis.ca.ij.Sed quicquid ſubtilizetur, verū
eſt,ꝙ irregularitatem incurrunt,vt probatur hic. & infra.eo. ca.j.
& ca.fraternitati.& ca.poſtulaſtis.§.quæſiuiſtis. & extra.d.n.de re.
iudi.

ADDITIO.

a ¶Quæ autem ſit illa ſolennitas vide in c.degradatio.de pen.li.vj.

indi.cum æterni.§.ſciturus & de ſentent.excom. cum medicina-
lis.§.caueant.li.vj.quæ indiſtincte loquuntur. & in aliis iuribus.s̃.
inductis.poſſunt enim tales,ſi excommunicati ſint,officium ſibi
commiſſum ſolenniter gerere ſicut prius, vt patet in eo,quod no
tatur.j.de exceſ.præla.ca.fi.reſpon.j.verſ.cum non ſolum.vnde &
irregularitatem incurrunt,maxime quia & hanc incurrunt cleri
ci.qui ingerunt ſe diuinis.j̃.eo.illud.§.fi.& regulariter obtinet, ꝙ
ius generaliter & indiſtincte loquens,generaliter & indiſtincte in
telligitur,niſi & per aliud diſtinguatur.ff.de offi.præſid.l.iii.j̃.de pri
uilegiis. quia circa. Qui ergo dixerit conſtitutum in minoribus
irregularitatem non contrahere ſicut & alios,non credam ei,niſi
oſtendat ius,quod ipſos expreſſe eximat,quod,vt puto,nunquam
eſt reperire.& de hoc no.s̃.de hęreticis.ſi aduerſus.§.fi. & infra.ca.
j.&.§.j.per quod & patet, ꝙ ſi presbiter excommunicatus, vel ab
ordinibus ſuis ſimpliciter ſuſpenſus,& in officio tm̃ acolitatus ad
miniſtrauit, irregularis fit, ſecus ſi a celebratione miſſarum tan-
tum ſuſpenſus eſſet.ſuper quo vide,quod no.in Summa.de ſentē.
excom. §.fi. ſub. §.fi. Poteſt autem irregularitas magiſtraliter ſic
5 deſcribi.Irregularitas † eſt quoddam impedimentum canonicū
proueniens in clerico ex violatione cenſuræ eccleſiaſticæ vel ex
alia notabili inobedientia,& in omni homine ex defectu ſeu cri
mine caſualiter, quo clericus quandoque cum pœna degrada-
tionis, & ſemper regulariter omnino indignus redditur ordines
ſuſceptos exequi,& omnis homo ad ſuperiores prouehi,niſi pri⁹
fuerit cum eo per ſedem apoſtolicam miſericorditer diſpenſatū.
Bene dico impedimentum ſiue nota.vt not.j̃,de pur.ca. accedēs.
§.fina. Et bene dico canonicum, nam a iure canonico irregula-
ritas eſt inuēta.per quod patet, ꝙ qui dicit aliquem irregularem,
hoc probare tenetur iure expreſſum.argu.ff.de proba.ab ea parte.
& not.j̃.eo.ca. fina. rn̄. j. Et bene dico proueniens in clerico &c.
6 † Quicunque enim ſit clericus, & in quocunque gradu irregula-
ritatem incurrit,cum pœna degradationis,ſi cenſuram eccleſia-
ſticam violet,vt in præmiſſis iuribus. & extra do.no.de re iudica.
cum æterni.§.ſciturus.& de ſenten. excommunica.cum medici-
nalis.§ caueant.lib.vj.Incurrit etiam & eam clericus non ex qua
libet inobedientia,ſed caſualiter ex notabili,potiſſime cōtra apo-
ſtolicam ſedem commiſſa, vt patet exemplum in eo, quod legi-
tur,& not.ſupra ne cler. vel mon. magnopere. in fi. & de hæret.
excommunicamus.§.ſane.j̃.eo.cap.fina.ver.penulti. infra de ſen-
ten.excom.ſignificauit.s̃.de maio.& obe.illud.Bene dico quo cle-
ricus qn̄que &c.quia nec omnis irregularis degradandus eſt,nul-
lus tamen regulariter executionem ordinis habet, vel promoue-
ri poteſt ſine diſpenſatione ſedis apoſtolicæ.s̃.de homicidio.ſigni
ficaſti.j.in fine.j̃.de eo qui fur.or.ſuſce.cap.fina. §. fina. & in aliis
concordantib.j̃.&.s̃.ſignatis. Et bene dico. Et in omni homine
7 &c.† Quicunque enim clericus, vel laicus bigamiam contrahit
ex defectu ſacramenti irregularis cenſetur.vt.s̃.de biga.per totum
& 26.diſtinctio.vna tantum.&.c.acutius.Item & ex defectu cenſe
tur irregularis corpore vitiatus,licet & in eo diſtinguatur, vt legi-
tur,& not.s̃.de corpo.vitia.ca.fina. & per totum. Et patiens defe-
ctum natalium.j̃.de pur.cano. accedens. vbi de hoc. Et idem eſt
8 in quibuſdam aliis caſibus.† Inſurgit etiam in omni homine ir-
regularitas ex crimine homicidii.l.aiſtinc.miror. & ex quibuſdā
aliis criminibus,ſicut & ex inferioribus colligi poteſt, hæc tamē
ſunt caſualia, quia nec omnis defectus nec omne crimen hanc
irregularitatem inducit.Et bene dico.Quo clericus &c.vt patet in
clerico violatore cenſuræ eccleſiaſticæ,ſicut legitur, & not.j̃.eo.il
lud.ad fi.& in ſimoniaco in ordine.ſicut legitur,& not.s̃.de ſimo
nia.tanta.&.c.de ſimoniacę.& in clerico non ordinato miniſtrā-
te.vel per ſaltum,vel furtiue promoto,vt patet in ſuis titulis.j̃.eo.
9 per totum.cum his quæ ibidem notantur.†Non poteſt etiam re-
gulariter cum irregulari citra ſedem apoſtolicam diſpenſari, vt
patet in prædictis extrauagantibus,& aliis iuribus, & in eo,quod
legitur,& no.j̃.de ſen.excommu.cum illorum. &.xi. quęſtione.
iii.de illis presbiteris.vlti.colum.[Degradatus]ab epiſcopo ſuo ad
iūctis ſibi alijs epiſcopis in degradatione presbiteri,diaconi & ſub
diaconi.xv.q. vij.fœlix.&.c.ſi autem.Sed nunquid presbiter degra
datus & celebrans conficit?Videtur, quòd ſic,quia ordinem non
amiſit.xx. quæſtione.iij.eos qui.j. quæſtione. j. quòd quidam. de
conſecra.diſtin.iiij.oſtenditur.32.quæſtione. vij.licet. Eſt tamen
argu.contra.l.diſtin.accedens. liiij. diſtin. cap.ij.lxxxj.diſtinct. di-
ctum.xi.quæſtione.iii.epiſcopus.xxiij.quæſt. fina.clerici. Solu.di-
xit.V.alias.R.quòd talis non conficit, potuit enim eccleſia ei au-
ferre illam poteſtatem,quam contulit, quamuis nō characterē,
ſicut nec inſignia militi.Lau. Ala.&.T.Dicunt, quòd conficit,ſi-
cut & hæreticus celebrans, dumtamen formam eccleſiæ ſeruet.
ar.j.quæſtione.j.neque.& cap. quòd quidam.quia nec Papa, nec
eccleſia potuit ei auferre illam virtuoſam poteſtatem, verum,
quia fecit rem ſibi prohibitam, excommunicatur, vt infra dici-
tur. & hæc opinio eſt tenenda. vt patet in eo quod not.ſupra de
ſchiſmati.cap.j.[Aut ab officio].ver.[Suſpenſus].& poſtea ab epi
ſcopo ſuo &c.vt infra. eo.ver. & poſtea.[Et ipſe]. ver.[Contem-
ptum]. hic enim eſt qui irregularitatem inducit. [Præſumpſe-
rit.]quaſi in ſuo Officio ſicut prius.xj.quæſt.iij.ſi quis epiſcopus in
concilio.28.diſtin.presbiterum.in modum enim ſuffragij priua-
tim poteſt dicere horas ſuas,ſicut & laicus.argu.infra de pœniten.
quòd in te.[Et poſtea]. ver.[Ab epiſcopo ſuo].ſubaudi. propter
hoc degradatus & nihilominus officiet. [Et correctus]&c. Cle-
ricus autem non degradabitur, ſed ſi correctus &c. vel lege ſim-
pliciter,ſicut iacet hic.[Omnibus modis].ver. alias omnimodis.
[Excommunicetur].cum participibus ſuis, & ſic quicūque &c.
[Excommunicatum]. ipſo iure & maiori excommunicatione,
ex quo eum participibus ſuis eſt excommunicatus infra.de ſen-
ten.excommu.quòd in dubijs. alioquin intelligendum eſt, hoc
de minori excommunicatione. 11. quæſt.iij.cum excommuni-
cato.[Similiter].ver. [De clericis]ſcilicet inferioris gradus. ergo
ſupra locutus eſt de clericis, qui erant in ſacris, hic autem loqui-
tur de minoribus, qui æquiparantur laicis, vt ſequitur,& not.
ſupra. eod. cap.in princip.[Fœminis]. obſeruandum eſt, vt ſe-
quitur, & dic fęminis propter aliquam culpam interdictis, vt
ſcilicet, ſi contemnatur ſententiam excommunicetur, & ſi qui
participauerint cum talibus ſic excommunicatis ſciāt ſe excom
municatos minori excommunicatione.vt.s̃. ad idem.xj.q.iij.ex-
communicatos & niſi deſtiterint,maiori excōmunicandi ſunt,
j̃.de ſent.exc.ꝙ in dubiis.§.ij.j̃.eo.ſi celebrat.§.fi. ſed & participan
tes in crimine maiori excommunicatione ligantur. j̃. de ſentē.
excom.ſi concubinæ.¶Quod ſi aliquis.] ij.pars. [Potuerit]de fa-
10 cto.[Ad requiſitionem.]Patet hic,ꝙ,ex quo †eccleſia non habet
vltra quid faciat,finaliter tanq̃ ad malleum ſuum recurrit ad bra
chium ſeculare,vt hic.& xvij.di.nec licuit.xj.q.j. petimus. xxiij.q.
v.de liguribus.s̃.de of.or.ca.j.in fi.& c.quantum.in fi.s̃. de iudi.cū
non ab homine.in fi.s̃.de iudæis.poſtulaſti.s̃.de hęreti.ad abolen
dam.§.j.j̃.de exceſ.præl.ca.fi.in fi. vtraque enim poteſtas tenetur
ſe adinuicem adiuuare.xcvj.diſt.cum ad verum.in Lombarda.vt
ep̄i & comites inuicem ſibi conſilium & auxilium dent in ru-
11 bro in nigro.Et nota,ꝙ conſilium† proprie ſpectat ad ſpiritualē,
auxilium vero ad temporalem.ad idem extra.d.n.de ſen.excom.
dilecto. §.& quidem.vbi de hoc.Hæc tamen eſt differentia, quia
ſpiritualis,cum maior ſit & ſuperior,debet cogere temporalem,
& defectum ipſius ſupplere tāquam minoris & inferioris. vt.s̃.ti.
j.c.ij.§.per temporalem.non econuerſo,vt patet in eo,quod legi.
& not.s̃.de iudi.nouit.§.j.& c.qualiter.s̃.de maio. & obe. ſolitę.§.
potuiſſet.& c.cum inferior.ſed nec habet ſe intromittere ſecula-
ris poteſtas de ſpiritualibus,ſiue eccleſiaſticis, niſi prius ab eccle-
ſia requiratur,vt hic patet in eo quod le.& no. s̃.de of.or.c.j.& de
elec.literis.§.penult. & de rebus eccle. non ali.c. fi. quamuis autē
ita ſit de iure,frequentius tamen de facto accidit, ꝙ temporalis
diſtringit ſpiritualem, q̃ econtra, quod ex eo ſolo procedit,quia
potentioribus non poſſumus eſſe pares. ff.de ali.iudi.mutan.cau.
12 fac.l.iiij.reſpon.j.& quia † omnino obmuteſcit vecordia prælato
rum.contra illud. xliij.di.ſit rector. & quia ipſos indignos efficit
turpis vita.iij.q.vij.iudicet.

SVMMARIVM.

1 *Papa ſupra omnes & vniuſcuiuſque immediate iudex eſt.*
2 *Clericus excōmunicatus celebrans antequam ſit monitus, qualiter punietur.*
3 *Clericus excommunicatus celebrans ſi monitus fuit, & non abſtinet nemo diſpenſare poteſt quominus deponatur pręter ſedem apoſtolicam & nunquid legatus a latere hoc poſſit facere uu.4.*
5 *Degradatus ab epiſcopo,an poſſit ab eodem reſtitui.*

CAP. III.

CLerici. &c. Dic,vt no. s̃. e.c. ꝓxi.in prin.[Suis]
epiſcopis, vt ſequitur, vel prælatis alijs
iuridictionem habentibus.ſupra,de of. or.cum ab ec
cleſiarum.& de maio.& obe.cum eccleſijs[Romani
1 pontificis] †nam & ille ſuper omnes & vniuſcuiuſque immedia
te iudex eſt,vt patet in eo,quod not.s̃. de offi.archipresby.ca.iij.§.
confeſſiones.& eſt ſi.s̃.de cle.non reſi.fraternitati. s̃. de hęreti.ex-
communicamus.j.§. quia verò nonnulli. [Officia]ſi dicat etiam
matutinum,vel veſperas in officio ſuo ſicut prius, quod extendi
non videtur,niſi ad illos,qui in ſacris ſunt.xj.quæſt. 3. ſi quis epi-
ſcopus in concilio.ſed tamen negari non poteſt, quando & mi-
nores ob contemptum ſententiæ, & propter quamlibet ꝓteruā
inobedientiam valeant degradari,& ſic intelligimus.xj.q.iij.§.his
ita reſpondetur.& ſequen. c.epiſcopus. Illud etiam certum eſt,
ꝙ excomunicati recipiendo ſcienter ordines, licet inferiores,
irregularitatem incurrunt quod dic, vt le.& no.j̃.de ſen.excom.
cum illorū. vbi de hoc. ¶ Niſi moniti]ij.pars. ſubaudi,maxime.
2 ſecundum omnes. poſſet† tamen dici, ꝙ & ſi talis incurrat irre-
gularitatem.infra eodem.ſi celebrat. & de ſententia excommu.
cum illorum.& de rigore iuris debeat degradari. xj.quæſtio.iij. ſi
quis epiſcopus in concilio.ſi tamen monitus paratus ſit corrigi,
diſpenſare poteſt epiſcopus cum tali.argumen.hic,& infra eodē.
fraternitati.& hoc videtur ſapere ſtilus cancellariæ,ſiue pœniten
tiarię Romanæ curiæ.ſecundum quam talis apponitur clauſula,
ſi per ſimplicitatē,vel ignorantiā, & non contēptum clauiū &c.
quæ probatur s̃.eo.c.ij.ver.& ipſe.j̃.eo.illud.§.pe. & fi. & c. poſtu-
laſtis.

laſtis. §.fin. verum & antequam dispensatum ſit poterit accu-
sari,& pendente hac accusatione dispensatio impeditur.ar.infra
de priuilegiis. dudum. supra vt lite penden. cap. fina. præue-
niat ergo accusationem, & ſic tutus erit, vt not. supra de biga-
3 mis.quia circa. supra de schismaticis.fraternitatis † Sin autē mo-
nitus non abſtinet,cum tali, quo minus deponatur citra sedem
apoſtolicam non poterit dispensari, & ſic poteſt intelligi quod
hic dicitur. & supra.c.proxi. & infra. cap.j.&.ca.fraternitati. xi.
quæſt.iii.ſi quis episcopus in concilio.infra de exces.præla. c.fi.In
diſtincte tamen tenet curia, quòd nec cum tali poteſt episcopus
dispensare, & ſic de facto etiam obseruatur & eadem iura con-
cordant.& infra de senten.excommuni.cum illorum. Sed nun-
4 quid † legatus de latere Papæ miſſus cum tali poterit dispensare?
Breuiter dicas,quòd non, niſi super hoc speciale mandatum ha-
beat supra de of.le.quòd translationem.extra.d.n.de re iudi.cum
æterni.§.sciturus.li.vj.& de senten.excommuni. cum medicina-
lis, §.fi.eo.lib.vi.quæ & innuunt,quòd nulla monitio requiratur.
5 Quid ſi episcopus aliquem † degradauerit, nunquid poteſt eum
reſtituere? Dicit Hugo,quòd ſi depoſitus ſit a sacerdotio,poteſt eū
recipere in inferioribus ordinibus,& ſic de aliis.argu.xv.quæſtio-
ne.viii.qui admiſit.c.ſi quis presbyte.supra de corpo. vitia.ſignifi-
cauit.& de cleri.egro.c.ii. Ad illum vero ordinem, a quo depoſi-
tus eſt,non poteſt reſtitui,niſi per Papam.vij.quæſt.j.ſi quis presbi
ter.Sed contra.xi.q.iii.epiſcopus. vbi dicitur, quòd ſi in ſecūda ſy-
nodo innocens inueniatur,non poteſt eſſe quod fuerat,niſi gra-
dus amiſſos recipiat de manu epiſcoporum.Sol.illud intelligitur
cum ſententia iniuſta,vel nulla fuit,puta quia lata exritit per fal-
ſos teſtes,vel falſa inſtrumenta,vnde ibi dicitur,ſi innocens inue-
niatur &c.vel quia legitimus numerus epiſcoporum non adfue
rat.xv.q.vii.fœlix.&.c.ſi autem.tunc ego poſſunt epiſcopi eum re
ſtituere.cum ſint iudices ordinarii, nam & ordinarius poteſt ſuā
ſententiam.quæ nulla eſt emendare,vt not.ſupra de accuſa.qua-
liter.j.§.j.vbi vero iuſte depoſitus eſt,ſolus Papa reſtituit licet dif-
ficulter, vt patet ſupra de cleri.non reſi. ex tuę. ver.fi. & hæc vera
ſunt,quando quis degradatus eſt à ſacris ordinibus:nam circa de
gradatum a minoribus poteſt epiſcopus diſpenſare ſecundum
quoſdam. Alii contra.ſuper quo vide quod no.ſupra. eo.ca.pro
xi.in prin.

SVMMARIVM.

1 *Numerus qui excedit quadragenarium dicitur effrenatus.*
2 *Duo plures dicuntur & 23.milia pauci.*
3 *Excōmunicati,interdicti,uel ſuſpenſi celebrātes diuina officia,ſunt deponendi.*
4 *Suſpenſus ab officio cenſetur per conſequens ſuſpenſus a beneficio nō econtra.*
5 *Virtus non ex verbis,ſed ex proferentis intentione dependet.*

CAP. IIII.

LAtores. [Pręſumpſerint].poteſt ſubaudiri nec
moniti deſtiterint.ſupra. cap.proxi.§.
vnico.vbi de hoc.¶[Fraternitati tuę] ii.pars.]Quadra
ginta ſolummodo].idcirco preficitur hic iſte nume-
rus,quia ſi plures eſſent & omnes deponerentur, forſan eccleſiæ
nimiam preſbiterorum penuriam paterentur. Et ex hoc quòd
1 hic dicit.& infra.§.j.no.† quòd numerus, qui excedit quadrage-
rium,dicitur effrenatus. & ex eo quod le.& not.ſupra de teſti.cū
cauſam quæ.§.fi.non eſt tamen in hoc pes figendus, immo hoc
dicimus eſſe arbitrariū, conſideratis qualitatibus diuerſarum ec-
cleſiarum,quid enim ſi in tota diœceſi non ſunt niſi. xxx.presbi-
teri,& omnes ſunt excommunicati? Vtique ſi hoc ſignificetur Pa
pę numerum hunc temperabit,& ſic de minori numero vel ma
2 iori,nam & quandoque † duo plures dicuntur, Inſti.de iur.perſo
rum.§.fi.& quandoque.xxiii.milia pauci.xlv.diſ.diſciplina.igitur
hoc arbitrarium eſt,quod dic, vt ibi no. & ſupra de reſcrip.ſedes.
§.ſed nec liceat. Quinimmo & vni ſoli dummodo contemptus
non obſit,parcit domini Papæ pœnitentiaria tota die.[Sacerdo-
tali] erant ergo omnes iſti ſacerdotes forſan diuerſarum paro-
chiarum, & ideo quantum ad animas ſi deponerentur omnes,
maius periculum imminebat.arg.ſupra de elect.ne pro defectu.
3 [Deponas].ecce pœna illorum, qui excommunicati † ſuſpenſi,
vel interdicti diuina officia celebrant:vt hic. & ſupra.ca.proxi.xi.
quęſt.iii.ſi quis epiſcopus.in concilio.& infra.eo.§.j.¶[Si vero].iii.
pars.[Multitudinem]. Hic ergo non parcit multitudini. ſecun-
dum.B.Tu dicas hic,ergo parcitur multitudini, quia non depo-
nuntur,niſi hi,qui cauſam delicti præſtiterunt. vt. infra ſequitur.
& no.De qua materia dic,vt plene not. ſupra de tempo. or.c.ii.§.
& niſi multitudo.[Quos magis].hi enim magis peccant, & ideo
diſtricte ſunt puniendi,vt ſequitur.86.diſt.tanta.24 q.iii.qui alio-
rum.& in quo maior eſt culpa, maior debet exerceri vindicta.ſu
pra de hęreti.excommunicamus.j.§.credentes.cum ſuis concor.
& patet in eo,quod legitur, & not.ſupra de homici.ſicut dignū.
reſpon.primo.[Depoſitione.]ergo iſtis non parcitur, immo eis
infligitur pœna ſcripta, quia hæc eſt pœna in hoc caſu ſtatuta,
vt legitur,& notatur ſupra,§.j.in fine. Aliis autem non infligitur
hæc pœna,ſed temperatur,vt infra ſequitur.[Et alios.]verſi.[Ab
4 officio.] ſubaudi. † & etiam a beneficio, quia vbi vnum propter
alterum vtrobique tantum. 81.diſtinct. eos. nec debet percipere
beneficium,qui non facit officium.ſupra,de appellationibus. pa
ſtoralis.verſic.fina.ſupra,de cleric.coniuga.diuerſis. ſupra,de præ-
ben.cum ſecundum Apoſtolum.Sed quid ſi epiſcopus dicit, ſu-
ſpendo te a beneficio,nunquid poteſt vti officio? Reſpon. ſic,ar
gumen.ſupra,de offi.ordina.dilectus.§.penult. cum ſuis concor.
Sed nunquid tālis poterit beneficium acquirere? Reſpon.ſic,quia
non intelligitur illum a beneficio ſuſpendiſſe, niſi quo ad ſe, &
hoc verum eſt,præterquam ſi ſpecialiter feratur ſententia, vt re-
moueatur aliquis ab officio, tunc enim beneficium ſequela eſt,
& ideo remouetur ab illo.argumen.81.diſtinct.eos. & ca.præce-
den.niſi ſpecialiter ei reſeruaretur. 28.diſtinct.presbyterum.50.di
ſtinct.ſtudeat.& c.accedens.Quid ſi epiſcopus ita dicat, ſuſpendo
te ab officio,vel beneficio, nunquid taliter ſuſpenſus debet abſti-
nere ab vtroque,vel ab altero? Videtur,quòd a neutro.argumen.
ff.de teſtamen.tu.duo ſunt.ff.de manumiſſ.teſtamen.cum ex plu
ribus.ſupra,de offic.delega.c.ij.cum ſuis cōcordantijs.Talis enim
ſententiā incerta eſt,vt patet ff.de iniur. prætor edixit.§.quòd prę
tor ait.& per conſequens nulla eſt.C.quæ ſenten.ſine certa quan
titate.per totum.Sed contra, debet enim ab vtroque ſaltem pro-
pter dubium abſtinere.argumen.C.de verborum ſignifica. cum
quidem.ff.de rebus dub.ſi is qui ducenta.§.cum ita. de conſecra.
diſtinct.ij.in calice.hoc enim propter dubium tutius eſt, & ideo
abſtinendum eſt,vt patet infra eo.c.j.§.licet autem. cum ſuis cō-
cordan.Nec obſtant iura pro prima parte inducta,quia loquun-
tur in temporalibus, ſed nos loquimur in cenſura eccleſiaſtica,
5 cuius ſententiæ † virtus non ex verbis, ſed potius ex intentione
proferentis dependet,vt patet in eo,quod notatur ſupra,de ſagit-
tariis.c.vnico.& de raptoribus.c.primo.& j̃.de ſenten.excommu
nica.c.penult.Nec mirum,nam qui alijs ſententijs,& ſi verba cō
ſiderentur,tamen intentio verbis eſt præferenda.quod dic, vt le-
gitur,& notatur j̃.de verborum ſignifica.in his. nec adeo pendēt
ex voluntate iudicis,vt patet ff.ad municip.ordine. §. primo. ſi-
cut excommunicationis ſententia, vt patet xj.q.iij.c.j. [Suſpen-
das.] licet enim omnes deponendi eſſent,tamen propter multi-
tudinem iſtis parcitur, quare non deponuntur, ſed ad tempus
ſuſpenduntur, & ita parcitur hic multitudini, contra id, quod
notatur ſecundum B.ſupra eod.§.in principio.Tales etiam ſem
per ſuſpenduntur ad tempus, antequam diſpenſetur, vt hic. &
infra titu.j.c.ij.§.j.verſi.j [Ex omnibus.] verſic. [Diſcretionem.]
& ita pœnitentia arbitraria eſt,vt hic.& 26.quæſt.7. tempora.&
patet in eo,quod legitur, & notatur ſupra, de homicid. ſicut di-
gnum.reſpon.j. [Iniungas.] qua peracta, vel parte ipſius ad exe-
cutionem ordinis ſui ipſos reſtituas, & hoc authoritate noſtra
per has literas tibi ſpecialiter conceſſa, alioquin contra. in eo,
quod notatur ſupra c.proxi.

SVMMARIVM.

1 *Sententia in notorijs delictis poteſt ferri, licet non fuerit aſſignata dies.*
2 *Papa debet eſſe certus de delicto delinquentis.*
3 *Delegatus non debet excommunicare,niſi monitione præmiſſa.*
4 *Craſſa,& ſupina credulitas non excuſatur.*
5 *Excommunicato nen licet aliqua hora eccleſiam ingredi, niſi ad audiendū verbum Dei.*
6 *Verbum pertractare in vitium ſonat.*
7 *Peccare nemo debet ſub ſpe ueniæ.*
8 *Excommunicatus tenetur alio excommunicatos euitare.*
9 *Sententiæ excommunicationis effectus unus eſt.*
10 *Voluntas turbata, quæ dicatur.*
11 *Clerici inferioris ordinis irregularitatem incurrunt.*

CAP. V.

ILlud cominus in beato Pe-
tro.& infra.]De eodem facto loquitur.s̃.de
tranſla.epiſco.quāto. &.c.licet.
& eſt pars.s̃.de maio.& obedi.illud.[Poſtulata]. vnde maior fuit
transgreſſio,cum non ſufficeret poſtulare, vt patet.s̃.de regulari.
licet.§ illa ſemper regula.Sed quid de abbate,vel alio prælato in-
feriori exempto, nunquid ſufficit ei saltē religionem arctiorem
ingredi cupienti petere licētiā? Videtur,ꝙ ſic,cum.n.de episcopis
specialiter caueatur,ꝙ non ſufficit petere licentiam, vt præmiſi,
ꝙ in aliis hoc ſufficiat,conſequens intellectus patet.argu.ff.de te
ſti.ex eo.s̃.de præſumpt.nonne.cum ſuis concordantiis.Sed con
tra.s̃.de conſuetu.cum venerabilis. s̃.de renuntia. ca.penul.& fi.
Sol.huius dubii Papæ interpretatio eſt infra.de ſenten. excom.in
ter alia. videtur tamē prima facie,ꝙ ſicut ſubdiaconus ſuus pro-
pter excellentiam manus,non poteſt ab alio ordinari, niſi petita
licentia & obtenta,vt legitur,& no.s̃.de tempo. or.cum in diſtri-
buendis. ſic & in hoc caſu propter iuriſditionis & vinculi ſub-
iectionis reuerentiam, non ſufficiat petere licentiam, niſi con-

cedatur, ad quod etiam facit quod not.ſupra de foro compe.
ſignificaſti. & de maior. & obed. per tuas. & ſic per dominum
Clementem Papam .iiii. fuit determinatum. [Vnde]. verſic.
[In partibus illis]. in quibus hæc transgreſſio facta fuit, vt pa-
tet in eo, quod legitur, & no.ſupra de tranſla.epiſco.quanto. § ne
1 autem.ſupra de præſumpt.c.j.[Notoriū]. hoc eſt euidens † argu.
quòd in delictis notoriis poteſt ferri ſententia, & ſi ad hoc dies
non fuerit aſſignata, ſemper tamen monitio neceſſaria eſt, quod
dic, vt legitur, & no.ſupra de iureiuran. ad noſtram.iii.ſupra de
appel. cum ſit romana. §.fi. licet autem tranſitus notorius ſit,
non tamen delictum ex hoc inſurgens, ſaltem quo ad uicinos,
poſſet enim habere licentiam tranſeundi.argu.66.diſ.dilectionis.
ſecundum. B.Immo & expreſſum etiam in iſto epiſcopo. ſupra
de tranſla.epiſco.c.fi. Et hoc etiam pręſumi debuit in dubio.argu.
2 infra de regu.iur.c.ij.Nec obſtat ſi dicatur ꝙ † Papa debet eſſe cer
tus de facto ſuo.ſupra de reſcrip.ab excommunicato. quia tot ei
incurrunt negotia, ꝙ non eſt, mirum ſi ipſum plerunque fallat
obliuio.xxiii.diſ.præterea. Quinimmo omnium habere memo-
riam &c.vt.C.de veteri iure enu.l.ij.§.ſi quid autem in tanta.Sol.
ideo datur ei ſequens dilatio, vt ſi quid habet rationabile, interim
hoc proponat, & in defectum iudicis ſaltem coram perſonis ho-
neſtis.s̃.de appella.ſi iuſtus metus.ei enim incumbit probatio, ex
quo contra ius ſcriptum fecit.c.diſt.contra morem.93. diſt.illud.
Quòd ſi iuſtam exceptionem & excuſationem proponat, iudices
abſtinere debent ab executione mandati quantumcunque præ-
ciſe ſcribatur eis, vt patet in eo, quod legitur, & no.s̃.de reſcrip.ſi
quando.ſupra de offi. dele. ex parte.ij.s̃. de re iudi.ꝙ ad conſulta-
tionem.in fi.hic autem non ceſſauit executor, immo mandatū
adimpleuit, vt ſequitur, ſed poſtmodum coram Papa epiſcopus
iſte veniens niſus eſt ſe multipliciter excuſare, vt ſequitur, & inter
alia oſtendit licentiam ſibi datam, ſed minus ſufficientem, quare
non profuit, vt patet. s̃.de tranſla. epi. c.fina. &.§.præterea.[Infra
xx.dies].ſibi aſſignatos a Papa, vt ab adminiſtratione ceſſaret, vt ſe
quitur, quod ſi non faceret, mandauit ipſum per archiepiſcopū
excommunicari, vt innuit.j̃.§.i.ver.i.& excommunicatum publi
ce nunciari, vt ſequitur.Similis dilatio.ſ.xx.dierum datur.s̃.de cri.
fal.dura.§.fi.ver.j.[Adimplere].ipſo hyldeſemen. epiſcopo obedi
re nolente.¶[Ipſe vero].ii.pars.[Recognoſceret]. & quamuis tar-
de hoc fecerit, tamen propter hoc actum eſt miſericordius. cum
eodem, vt patet.j̃.§.fina.nam & ſic fieri debet, vt.s̃.de elect.inno-
tuit.§.multa.ver.& humilis.& patet in eo quod not.ſupra de ſimo
nia.de hoc.reſpon.j.[Non iudicium].ſic.s̃.de tranſla.epiſco.inter
corporalia.§.penulti.[Hoc tamen].ver.[Ordinarius]. ſed nec or-
3 dinarius, neque † delegatus debet excommunicare, niſi monitio-
ne præmiſſa.xii.quæſtione.ii.indigne.xxiiii.quæſtione.iii.de illici-
ta.s̃.de appella.reprehenſibilis.lata tamen ſententia tenet.xi.quæ-
ſtione.iii.c.j.ſecundum do.no.ſed pœnam habet. j̃.de ſenten.ex-
communica.ſacro.& extra do.no.in eo.tit.cum medicinalis. lib.
6.Vel hoc forſan ideo dicit, quia ſi delegatus ſententiam excom-
municationis ferret nulla monitioue præmiſſa, niſi hoc haberet
ex forma literæ, ſicut forſan hic erat, nulla eſſet ſententia quaſi
contra intentionem delegantis lata, vt argu.s̃.de præben. ca.fi.ſu-
pra de reſcrip.ſuper literis.§.fina.[Vnde]. ver.[Factum] ideſt latā
ſententiam.[Monitorias].receperat tamen mandatum Papæ, in
quo continebatur, qualiter erat commiſſum archiepiſcopo, &
ideo non potuit ignorantiam allegare. [Ab eo].ſ.archiepiſcopo.
ſuper hoc executore cōceſſo, vt patet hic, & in eo, quod legitur, &
not.s̃.de doſo & contuma.c.fina.ſecus ſi mandatur de beneficio
prouideri.s̃.de reſcriptis.ex inſinuatione.[Non credidit].ſed erra-
4 nit, & ideo talis † craſſa & ſupina credulitas non excuſat.j̃.eo.apo
ſtolicæ.ſaltem in totum, vt innuit.j̃.eo.§.j. & maxime cum ad ip-
ſum per famam peruenerit.j̃.eo.ver.j.cum enim literas apoſtoli-
cas ſuper hoc receperit, quæ de literis archiepiſcopi & ipſarum te
nore mentionem faciebant, vt no.s̃.eo.ſuper verbo.monitorias.
non debuit talem credulitatem habere, ſed potius pro certo ſup-
ponere, ꝙ archiepiſcopus exequeretur mandatum, niſi aliquid ra
tionabile proponeret coram ipſo, vt patet in eo, quod legitur, &
no.s̃.de reſcript.ſi quando.[Diuina officia].in hoc deliquit, quia
nec excommunicatus, nec ſuſpenſus celebrare debet, vel alia ſa-
cramenta conferre publice, vel priuatim.28.diſtinc.presbiterum.
infra.eo.ſi celebrat.Alia tamen officia præter miſſam poteſt, &
debet occultè dicere non officiando. ſed quaſi priuata perſona.ſe
cundum Io.ſiue in modum priuatæ orationis. argu.j̃.de pœnitē.
quòd in te.xi.quæſtione.iii. ſi quis epiſcopus damnatus. & ca.ſe-
5 quen. & extra eccleſiam non infra. quia licet † excommunicato
eccleſiam ingredi aliqua hora ſecundum domi. Egidi, Cardi.25.
diſt.ca.j.poſt prin.xiii.q.ii.clerici.j.q.j.non liceat. niſi cauſa audien
di verbum Dei.infra de ſenten.excommunica, reſponſo.de con-
ſecra.diſtin.j.epiſcopus.35.quæſtione.iii.de his. & de hoc no.ſpa-
cioſius in Summa.eo.titu.§.j.[Præſertim].ver.[Per famam].hoc
erat contra ipſum, quia & ſine fama debuit credere, quòd execu-
tor non eſſet negligens, nec remiſſus, vt patet in eo, quod not.ſu-
pra eo.ſuper verbo.non credidit, & ſufficit etiam, quòd ſententia

publice fuerit promulgata, vt patet in eo, quod legitur, & no.ſu-
pra de poſtula.præla.ca.j.&.§.ij.¶[Licet autem].iii.pars.[In hoc].
ſcilicet quod ſic excommunicatus diuina celebrauit.[Omni-
no culpabilis]. quia vtcumque alleuiatur, propter ea quæ alle-
gauit, ſed parum, nam de rigore iuris nec ſufficit. vt patet. ſu-
pra de poſtula.præla.ca.j. §. nec ſufficit. & in eo quod no.ſupra.
eo. ver. proxi. vel poſſunt ſic exponi hæc verba. [Non videatur
omnino culpabilis extitiſſe] ideſt videatur omnino non cul-
culpabilis.i.inculpabilis, hoc eſt valde culpabilis, ſiue inexcuſabi-
lis extitiſſe, auget enim quandoque præpoſitio.vt no.s̃.de conſue
tu.c.iij.quamuis autem ſupradicta prætendat, per quę videtur ali-
quod dubium allegare. [Quia tamen in dubijs] &c. Hic habes
ſciſſum notabile.ſcilicet ꝙ in dubijs via eſt tutior eligēda, vt hic.
& s̃.de ſpon.iuuenis.s̃.de homic ad audientiam.§.i.& c.ſignifica-
ſti.ij.§.ꝙ ſi diſcerni.& ar. 23.q.j. quid culpatur.in hoc autē dubio
abſtinere, certū eſt animę nō obeſſe, celebrare vero de facili poſ-
ſet obeſſe.argu.s̃. de tempo.ordi.ad aures. §. fi. & expreſſum. s̃.de
homici. petitio.in fi. Tene ergo certū, & dimitte incertum. de
peniten.diſtinc.vij.in fi.j.colum.Et de hac materia plenius not.s̃.
6 de homici.ad audiētiam.§.j.ver.j.†[Pertractare]in vitium ſonat.
q.d.talis celebratio poteſt dici furtiua.i.quia pertractatur, ſiue cō-
tractatur, offenſo domino inuito.arg.Inſtitu. de obli.quę ex ma-
lefi.naſ.§.j.s̃.de elect.dudum.ij.reſpon.j.ver.& retinendo.vnde ta-
lis potius dicitur execrare, quam celebrare, vt no.j̃.§.j.ſuper verbo,
celebrari.¶[Illud autem]iiij. pars.[Venię]ſed nec iſtud excuſat, vt
7 ſequitur, quia ſub ſpecie venię † nullus debet peccare.j̃.eo.ver.i.de
conſecra.diſtinct.iiij.quando quis.ſed contra. j̃.de ſenten excom
munic.ſi verę. Sol.ibi.[A nobis]ideſt authoritate noſtra, vt patet
s̃.§.j.ver.j.in fi.ſic.s̃.de dolo & contuma. veritatis.reſpon.j. ver. fi-
na. & §.j.ver.j.[Celebrari]immo potius prophanari, ſiue execra-
ri.argu.i.q.4.eccleſia.24.quęſtione.j.audiuimus. & §.ſequen.circa
medium.ver.quicumque ergo.& expreſſum j. quęſtio.iiij. eccle-
ſia.§.item pro peccato ciuium. in princi.ij.colum. ver.in deteſta-
tione quoque eiuſdem criminis.[Ingeſſit]ideo ſuſpectus eſt.ff.de
procura.quę omnia. §.j.s̃. de præben. cum iamdudum. reſpon.j.
ver.contra diffinitionis.&c. [Contra eum]& ſic non excuſat, ſed
potius accuſat, vt s̃. de trāſla. epiſco.ca.fina.§.j. & argu.s̃.de ſimo-
nia.non ſatis.in fine.[Cum ſub fiducia]ver.[Pœnitētię] per quā
datur venia.& per cōſequēs nec ſub ſpe venię, vt legitur, & not.s̃.
eo.§.in princ.[Et excōmunicato] ver.[Non vitare]ſcilicet alios.
vt patet.j̃. ver.j. [Magis piculoſum]&c. vt ſequitur[Non vitare]
ab alijs. vt patet.j̃. ver.ij.[Periculosū]Habes ergo hic & in ſequē-
8 tibus euidenter diffinitum, ꝙ † excommunicatus tenetur alios
euitare, & ſi hoc non facit, ſed ſe ingerit, videtur grauiter & peri-
culoſe peccare, vt hic dicit. Quid enim hoc aliud eſt, quam Petri
claues & ſentētiam contemnere, & ipſam violare.j̃.de exceſ.præ-
9 la.c.fina.reſpon.j.† Effectus enim ſententię excommunicationis
vnus eſt, vt excommunicatus cum chriſtianis nullā habeat com
munionem.iij. quęſtione.iiij.Engeltrudam.igitur ſi communio-
ni ſe ingerit, ipſam ſententiam violat, & cōtemnit.j̃.de exceſ.præ-
la. tanta eſt clauis. ſaltem poſt admonitionem, ſicut dicitur in
participatione cum excommunicatis. j̃. e. ſi celebrat. §. fina.ver.
penulti. & fina. excommunicatus enim ingerens ſe, & cum eo
participans paribus paſſibus ambulant in hac parte, vt patet in
eo, quod legitur, & not.j̃.eo. §.fina.& s̃.de ſimonia. non ſatis.§.j.
& de vſur.ſuper eo. Tenetur igitur excommunicatus vitare non
excommunicatos, ſicut & non excommunicati ipſum, ſaluo eo
quod legitur, & not.j.de ſenten.excommunic.quod in dubiis.&c.
ſententię.alioquin ſi ſententiam cōtempſerit excōmunicatus, &
per annum in hac contumatia, alias pertinatia permanſit, reddit
de hereſi ſe ſuſpectum, quod dic, vt not.s̃.de hærẹti.excommuni
camus.§.j.Sed nunquid excommunicatus tenetur vitare excom-
municatum? Videtur, ꝙ non. argu. 22. quæſtione. 6. nihil ini-
quius.C.de inoffi.teſtamen. in arenam. s̃.de adulteriis.ca.penulti.
& fi.Putamus tamen contra.ar.in eo quod legi. & not.s̃.de exce-
ptio.dilecti.extra do.no.de excep.pia.lib.6. Cum enim nullus chri
ſtianus poſſit ſe in hoc excuſare prætextu priuilegij. vt not.j̃.e.po-
ſtulaſtis.in princi.j̃.de ſenten.excom.nulli. bene ſequitur, ꝙ nec
prætextu delicti, patet in eo, quod legitur, & not. s̃. de dona.inter
vir.& vxo.& ſi neceſſe.§. j.in fi. alioquin ſi aliud diceremus, nihil
aliud eſſet, quā contra eccleſiā & catholicos approbare, & ama-
re collegium excommunicatorum, quod nō eſt ſentiendū, patet
C. de ſacroſan.eccl.qui ſub prætextu. ſupra de hæret. excommu-
nicamus.primo.§.quia vero.& §.ſequen. Dicimus igitur, quòd
& ſi moniti nō abſtineat, ex hac cauſa poſſunt excōmunicari, ſi
cut & alii.& j̃.eodem.ſi celebrat.§.fina.nam & excommunicatus
iterum excommunicatur. vt nota. ſupra de iudæis. ita quorun
dam.§.finali. [Non vitare]ver.ſcilicet alios. [Si quidem] excom
municatus &cætera.vt ſequitur. [Cum in eo] ideſt in eius pote-
ſtate[Sit]ſcilicet euitare.ſi ergo ſe ingerit, agit, non patitur, & hoc
eſt, quod ei imputatur[Sed cum] verſicu.[Ex alijs]ſubaudi inge-
rentibus ſe cōmunioni ipſius inuiti & renitentis, & tunc in nullo
delinquit, vt ſequitur.[Delicto].ſi enim ſe ingerunt, quæ culpa ip
ſius?

ſius? nihil enim agit, ſed patitur, & ideo excuſatur.arg.ſupra de ho
10 micidio.c.ii.† Quādoque tamen nō multū intereſt agere, vel pa-
ti.vt. 16.q.j. ſi cupis. [Poterit]hoc ideo dicit, quia & cum delicto
ſuo cum eo poſſet participari, ſi enim inferatur ei.vis abſoluta, ſi-
ne peccato eſt, ſecus ſi cōditionalis, tunc enim peccat, ſed vis pec-
catum attenuat, ſicut in participante diſtinguitur. s̃. quod metus
cauſa. ſacris. ſed & magis delinqueret, ſi voluntas ſua quaſi diſ-
11 ſimulata, vel turbata deprehendi, poſſet.Quæ vero dicatur † volun
tas turbata, legitur, & no. s̃.de ſimonia. Matthæus.reſpon.i.ver.j.
¶[Cum eo.]v.pars.[Miſericordiam.]quia ipſam petijt, & errorem
ſuum recognouit, vnde & ipſam imperrarę meruit, vt patet in
eo, quod legitur, & not.ſupra.eo.§.j.in princi.[Canon]. 11. q.iij.
ſi quis epiſcopus damnatur.& c.ſequen.quę eſt depoſitio.vt ibi.&
12 s̃.eo.latores.§.fi. in fi.Et eſt hic expreſſum argu.ꝙ clerici † inferio
ris ordinis irregularitatem incurunt, quod dic, vt not.s̃.eo.ca.ij.&
iij. in princi.[Vel ſe celebrationi.]non eſt trāſeundum hoc verbū
perfunctorie, per quod euidenter probatur, ꝙ non ſolum excom
municatus celebrans deponēdus eſt, & irregularis fit, quinimmo
& qui celebrationi ſe ingerit diuinorum, vt hic, & expreſſum eſt
hoc extra domi. no. de re iudica. cum æterni. §.ſciturus. libro.vj.
ad idem.j̃.de exceſſi.præla.ca.finali.quod dic, vt ibi no.[Infligēdā]
i.inflictam declarandam, & executioni mandādam, ſed ipſam ſi
bi duximus remittēdam, ad quem ſolum ſpectat hāc gratiam fa
cere, vt.j̃.de ſenten.excommu. cum illorum. reſpon.j. & no.s̃.eo.
cleric.ſimilis expoſitio fit.s̃.de elec.innotuit.§.parcentes.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatio quandoque rationabilis eſt.*

CAP. VI.

FRaternitati tuæ & inf. Racionabi-
liter ſpolia-
1 re.vt. j̃.in.fi i.priuare. & ſic.no.ꝙ† quandoque ſpolia-
tio rationabilis eſt, & ideo non poteſt reſtitutionem
petere ſpoliatus, nec cōtradicit, ſed concordat.s̃. de reſtitu.ſpolia.
cōquerente.quod dic, vt no.s̃.de eta.& qualita.cum bonę.in fine.
[Poteris]& teneris, ſi exinde accuſetur, & conuincatur, alias au-
tem non ſemper hæc pœna imponitur, immo & locum habet
quòd non quicquid poteſtati iudicis committitur, hoc iuris ne-
ceſſitati ſubiicitur. ff. de iudi.non quicquid. & patet in eo, quod
not.ſupra de vi.& honeſt.cleri.quantum. reſpon.j [Spoliare].qui
nimmo & deponere, vt patet.ſupra c.latores.§.j.in fine. & c.cleri-
ci.§.vnico.ſed quandoque nō poteſt fieri de facili depoſitio quia
nec habetur numerus epiſcoporum, qui in ipſa requiruntur, vt
patet.xv.q vij.fęlix.&.c.ſi autem.ſed in priuatione beneficiorum
non habet neceſſe requirere epiſcopos, conſilium tamen capitu
li requirendum videtur.quod dic, vt legitur, & not.infra de exceſ.
præla.c.j.ver.aut ſine iudicio. ideo hanc pœnam tanquam faci-
liorem expreſſit.& eſt.ſi.infra.eo.c.j.§.fi. ver.j.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati an poſſint contrahere.*
2 *Excommunicati non poſſunt eligere, nec eligi.*

CAP. VII.

POſtulaſtis. [Quia cum].ſubaudi. aliquis ca-
tholicus.[Non debeat].xj.q.iij.cū
excommunicato etiam obtentu priuilegii, niſi in ca
ſibus a iure expreſſis.quod dic, vt legitur, & no infra de
ſenten.excommu.nulli.[Conferri]. ſubaudi.cum hoc fieri non
1 poſſit ſine communione † eadem ratione nullus catholicus de-
bet cum excommunicatis contrahere, nec excōmunicati quod
lucrum in talibus contractibus fecerint, licite retinere, vt patet in
eo, quod not.ſupra de dolo & contuma. veritatis.§.fina.& de iu-
deis.cum ſit.& extra do.no.de excep.pia.lib.vi.[Nec illi].ver.ſcili-
cet clerici excommunicati [Ea].ſcilicet beneficia ſic adepta.[Re
tinere].immo ſi primo habebant àlia, eis ſunt ſuſpendēdi. ſupra
de appel paſtoralis. §. fi.& ſi longo tempore ſic ſteterunt contu-
maciter, & antiquis & nouis ſunt priuandi. quod dic vt legitur, &
not.ſupra de æta.& quali. cum bonæ.§.penulti. & fi. [Diſpenſa-
tum].non dicit a nobis, vnde cum ſibi non retineat videtur hāc
diſpenſationem epiſcopis conceſſiſſe.arg.j̃.de ſenten. excommu.
nuper.§.in ſecundo. Alii contra.quia in talibus ſolus Papa diſpē-
ſat, vt no.ſupra.e. illud. in fi. &.c. clerici. Poſſet tamen diſtingui,
vtrum ſit tale genus excommunicationis, in qua poſſet abſolui
per epiſcopum, & tunc per eundem diſpenſari poteſt. Vel tale, a
quo abſolui nō poſſet, niſi per Papam, & tunc ſolus Papa diſpen
ſabit.arg.ſupra de offi.ordina.paſtoralis.§.præterea.j̃. de ſenten ex
com.a nobis.ij.§.ij.&.c.cum illorum.reſpon.j.&.§.penulti. In lu-
cro autem cōtractus poteſt epiſcopus diſpenſare.argu.in eo quod
no.ſupra de vſur.cum tu.§.j.[Cum ipſa].No.expreſſum ius, quòd
ſi non eſt canonica inſtitutio, non prodeſt in beneficio longi tē-
poris ſine diſpenſatione detentio, vt patet hic, & in eo quod legi-
tur.s̃.de præben, dilecto.s̃.de æta.& qualita.cum bonæ. [Canoni-
2 ce] † excommunicati enim & ſuſpenſi inhabiles ſunt ad benefi-
cia eccleſiaſtica recipienda & cōferenda, nec eligere poſſunt nec
eligi s̃.de conſue.cum dilectus.§.quia nobis.quod dic, vt ibi not.
¶[Illi vero] ii.pars.[Scienter]ſi enim ignoranter, & ſi collatio nō
teneat, quia ille qui recipit, inhabilis eſt, vt præmiſi: tamen confe
rens pœnam vitabit. debet enim eſſe probabilis ignorantia excu
ſata.j̃.eo.apoſtolicæ.[Talibus].ſcilicet excommunicatis. [Suſpen
di].ſcilicet in concilio prouinciali.ſupra de præben. graue. [Me-
reantur].per nos, vel proprium Patriarcham, vt legitur, & not.s̃.
de pręben.graue.§.fi.[In quo delinquere].ſi.ſupra de tranſla.epiſ-
co.quanto §.cæterum.cum ſuis concordātiis. quinimmo & qui
indigno ſcienter confert beneficium a perceptione beneficii pro
prii ſuſpenditur.ſupra de elec.nihil eſt.ſecundum.B.Tu dic, vt ibi
not.¶[Quæſiuiſtis].iii.pars [Innodati].ergo moniti fuerunt, vt ab
ſtinerent, alias enim non eſſent excommunicandi.j̃.de ſenten.ex
com.ſacro.& facit ad hoc quod not.ſupra. eo.clerici. §. vnico.in
princi.[Ad hoc breuiter].ver.[Clerici].ſeculares etiam inferiorū
ordinum, vt bene innuit hæc litera, quod dic, vt not.ſupra.eo.ca.
ij.&.iij.in prin.[Spoliandi].immo & degradandi.tum quia cuili-
bet interdicitur eccleſia interdicta, & ſic ibi celebrans eccleſiaſti
cam cenſuram contemnit, & violat, tum quia iſti, de quibus quæ-
rit, excommunicati erant.vt.s̃.eo.§.reſpon.j.in fi.de quibus dubiū
non eſt, quin degradandi ſint, vt.s̃.eo.clerici.in fi.&.c.latores. Sed
hoc ideo dicit, quia nec de facili poteſt haberi epiſcoporum nu-
merus & eſt ſi.s̃.e.ca.proxi. in fi. quod dic, vt ibi no. Nec auditur
appellans, quia a correctione non appellatur.quod dic, vt legitur.
ſupra de appellationibus.ca.iii.& argu.ff. de no. ope.nuncia.l. j.§.
in operis.[Monachi vero]&c.ſi.s̃.de ſimonia.dilectus.§.j.

SVMMARIVM.

1 *Petitio iuſta admittenda eſt.*
2 *Reſponſio nunquam eſt præcipitanda.*
3 *Hæres ſemper remanebit, qui ſemel extitit.*
4 *Aduocatus qualiter poteſt communicare clientulis ſuis excommunicatis.*
5 *Aduocatis officium iuſtum eſt, & ad defenſionem non conceditur.*
6 *Forma in abſolutione eſt ſeruanda.*
7 *Negligentia propria cuilibet eſt imputanda.*

CAP. VIII.

PRopoſuit. [In partibus illis]ſcilicet gallica-
nis. & Albigēſibus[Quidā] ſcili
cet clerici.[Ei]ſcilicet Cardinali legato, qui & bene-
ficia conferre poteſt vacantia, ex quo de latere eſt q̄d
dic, vt legitur & not.extra do. no.de offi. lega.officii.[Eorum ec-
cleſiam] ſcilicet Lemonicen. non tamen erat eorum quantum
ad dominium, vel prælationem aliquam, immo nec canonici
ipſius erant, vt patet infra, ibi pro ſe ac magiſtro, &c. ſed forſan
erant clerici, vel alias beneficiati, vel ſaltem parochiani ipſius. &
eſt iſte modus loquendi ciuium Lombardiæ, quorum vnuſquiſ-
que dicit ciuitatem ſuam, poteſtatem ſuam, caſtra, & omnia ad
ciuitatem pertinentia ſua fore.[Fraudabatur] quia forſan plures
abſentes erant, qui nec reſidere volebant, quod dic, vt legitur, &
no.s̃.de cleri.non reſiden.cum ad hoc. vel alias defectum mini-
ſtrorum patiebatur, quia multi mortui erant, nec aliqui ſubro-
gati, vt innuit j̃.verſi.primo.quod dic, vt legitur, & notatur ſupra
de electio.cum eccleſia Vulterana.[Pro ſe.]No.expreſſum argu.
quod cum agitur de prouiſione præbendæ, vel alterius ſimplicis
beneficij, vnuſquiſque (dum tamen ſit idoneus) ſine vitio ſimo-
niæ poteſt rogare pro ſeipſo, vt hic, & ſupra de ſimonia.tua nos.
§.primo.ſecus quando agitur de epiſcopatibus, vt ſupra de elect.
qualiter.quod dic, vt plene notatur ſupra de ætate, & quali.tuam.
[Preces]vt ſcilicet ipſos, cum non eſſent canonici, facerent ibi-
dem recipi in canonicos & in fratres, vt ſequitur. [Ipſe vero] ver.
ſcilicet Cardinalis legatus. [Vt illos]ſcilicet clericos, & magiſtrū
P.ſicut rogatus fuerat, vt præmiſit.[Ab vltima]in qua forſan nu-
merum ſtatuerunt reſtringentes antiquum. ſicut & ſupra de cō-
ſtitutio.c.penul.vel etiam ſi non erat certus numerus, tamen ve-
riſimile erat, ꝙ tot poſſent nunc ſuſtentari de facultatibus, quot
ſuſtentabantur tempore vltimæ ordinationis, vnde cum quinq;,
vel quatuor mortui eſſent, & ſi ad ſuperiorem non deuolueretur
poteſtas, vt ſupra de conceſ.præben.ex parte Aſtenſis. tum æquū
erat, vt in locum mortuorum alii ſubrogarentur, argumen.s̃.de
inſtit.c.j.ſupra de vita, & honeſta.cleri.quoniam.[Ordinatione]
& canonicorum creatione, & innuit hic, ꝙ non eſſet ibi certus
numerus, in talibus enim eccleſiis mos eſt, quod vno & eodem
die faciant ordinationem generalem creando ſimul decem,

uel uiginti, uel plures canonicos, poſtea ſtant per quinque uel
decem, vel plures annos, ꝙ nullum recipiunt, & tunc iterum ge-
neralem ordinationem faciunt aliam, ſic in Lugdunẽ. &
Viennẽ. eccleſiis, vbi non eſt certus numerus obſeruatur. [Va-
caſſent]. Hic ergo innuit, quòd in hac eccleſia eſſet certus canoni
corum numerus, alioquin præbendæ non dicerentur uacare, vt
patet in eo, quod legitur, & not. ſupra de prębẽ. dilecto. §. p̄terea.
& de conceſ. præben. ex parte Aſtẽ. §. i. uer. nos igitur. [Quibus].
ver. ſ. canonicis monitis, ut prædictos clericos reciperent in ſocios
& in fratres, ut præmiſit. [Petitas & conceſſas]. No. † iuſtam peti-
tionem admittendam eſſe, ut hic, & legitur, ut no. ſupra de ſimo
nia. ex diligenti. §. j. & s̄. de regulari. ſicut nobis. poſt prin. Nota ẽt
generaliter in omni negotio dilationem deliberatoriam, ex quo
petitur, eſſe dandam, non ſolum quando libellus offertur, vt. s̄. de
2 libel. obla. ca. i. ſed etiã alias vt hic: hæc enim ſententia, vel † reſpõ
ſio nunquam eſt præcipitanda, vt patet vj. quæſtione. j. quæro. xi.
quæſtione. iii. ſummopere. & ii. quæſtione. j. Deus omnipotens. in
princi. & in medio, & ante finem. [De præbenda]. i. præbendis,
vel vnumquemque de vna præbenda. ita ꝙ fuerunt ſingulę ſingu
lis aſſignatæ, alioquin contra. s̄. de præben. maioribus. & c. cum
non ignores. & c. tuæ. & c. vacante. [Clericos]. qui. ſ. preces pro ſe
obtulerũt & magiſtro, vt s̄. eo. ver. j. in fi. [Inueſtiuit] de hoc dic, vt
no. s̄. de his q̃ fiũt a maio. par. capi. ex ore. ¶ [Cũ aũt]. ij. pars. [Di-
ctus magiſter]. s̄. eo. c. in prin. pro parte ſua, qui de p̄benda agebat
ꝯ canonicos ſupradictos. [Et Lemonicẽ. pñiarius]. pro parte ca
nonicorũ, q dicto magiſtro ſe opponebant. [Acta iudicii]. qa cã
fuerat commiſſa, & proceſſum in ea, & poſtea ad apoſtol: cã ſedẽ
remiſſa, ſicut continetur in præmiſſa deciſione. [Inſpici]. quia fi-
dem faciunt. & ſm ipſa iudicandum eſt, ſi nihil aliud oppona-
tur vt hic, & legitur, & notatur, s̄. de reſtitu. ſpo. cum ad ſedem. §. fi
na. in princi. & j̄. de purga. cano. cum dilectis. §. j. ver. quia tamen.
[Per pœnitentiarii]. ver. & per conſequens partis canonicorum
opponẽtium ſe magiſtro. pro quibus. erat in iudicio. vt. s̄. not [In
telleximus]. ſubaudi eſſe probatum. [Inueſtitus]. per hoc inten-
dit arguere, ꝙ inueſtituræ ſuæ tempore fuerit excommunicatus,
niſi ſe probauerit abſolutum, quia quod ſemel verum ſemper ve
3 rum, niſi probetur contrarium, vnde † ſemper remanebit hæres,
qui ſemel extitit. ff. de minoribus. ait prætor. alias & ſi ſine. §. reſti-
tutus. & ſequenti. in fine. Sed huic obſtat datus articulus & proba
tio abſolutionis & communionis. vt. j̄. e. § i. alias autem ſtaretur
huic probationi & allegationi. [Nominatim]. habes hic expreſ-
ſum. arg. ꝙ & ſi generalis ſententia omnes legat, tamen ſi quis de
incluſis in ipſa lateat, non imputatur participatio, ſiue commu-
nio, quouſque fuerit ſuper hoc conuictus. j̄. de ſententia excõmu.
cum non ab homine. rñ. i. & s̄. de offi. ordi. ſi ſacerdos. vel donec
ſit in eccleſia ſpecialiter nominatus. ſi. j̄. de priuileg is cum & plã-
tare. §. excommunicatos. ad idem. s̄. eo. c. i. rñ. i. vbi de hoc. s̄. de ac-
cuſa. olim. I. V. & P. rñ. i. & eſt ratio, quia eccleſia non iudicat de
occultis. ſupra de ſimonia. ſicut nobis. in fine. Tales autem par-
ticipantes ſeu fauentes hodie excommunicandi non ſunt, niſi
canonica monitione pręmiſſa. quod dic, vt legitur, & not. extra
domi. no. de ſenten. excommunica. ſtatuimus. lib. 6. [Eorum].
ſcilicet clericorum & burgenſium. [Fautorem]. & in tales gene-
ralis & ſententia lata erat, vt in præmiſſa. glo. & j. ver. i. Vel poteſt
intelligi, ꝙ tunc in crimine damnato prębebat ei conſilium & fa
uorem, & ſic eadem fuit ſententia inuolutus. j̄. de ſenten. excom-
munica. nuper. §. i. quod omnino in his, quæ extra iudicium agũ-
4 tur, intelligendum eſt. † Quid ergo ſi quis in iudicio pro talibus,
ſcilicet excommunicatus fuerit aduocatus? Rñ. ſi officium ſuum
exequatur, vt debet, petẽdo. ſ. abſolutionem, ſicut debet, vel defen
dendo ipſos, & oſtendendo, ꝙ iniuſte ligati ſunt, ſicut & verum
eſt, vel ſaltem verum putat, non accuſo ipſum: nam & excommu
nicato legitima defenſio reſeruatur, vt legitur, & notatur. s̄. de ex-
5 ceptionibus. cum inter priorem. §. i. & officium † aduocati iuſtũ
eſt, & ad defenſionem conceditur. ff. de poſtulãdo. l. i. §. ait pretor.
i. & s̄. vt lite non conteſta. ca. i. vnde & aduocatus in his, quæ ad of
ficium ſuum ſpectant, & ſine quibus expediri non poteſt, dũmo-
do alias non excedat, talibus, quorum eſt aduocatus, communi-
care poteſt. argumen. s̄. de iudiciis. intelleximus. 11. quæſtione. iii.
non licet. & c. quoniam multos. j̄. de ſententia excommu. cum
voluntate. & in eo quod le. & no. j̄. de ſententia excommunica. in
ter alia. Si vero contra iuſtitiam & conſcientiam fouet ipſum in
damnato crimine, haud dubium, quin eadem ſententia inuolua-
tur. vt. s̄. in primis concordantib. huius gloſſæ. & argu. in aliis præ-
miſſis. & C. de iudi. rem non nonam. §. patroni. per quam. l. dici-
mus. ꝙ etiam ſi ab initio credebat excommunicatum iuſtã cau-
ſam habere, & poſtea in proceſſu contrarium reperit, omnino te-
netur ipſum relinquere, ſi ſententiam excommunicationis om
nino vitare, & conſcientiam ſuam ſaluare velit: quæ etiam con-
ſcientia, & ſi erronea ſit, eſt ſequenda, vt legitur, & not. s̄. de ſimo-
nia. per tuas. ii. s̄. de præſcriptionibus. ca. fi. Maxime autem debet
ſe retrahere aduocatus, quando tale patrocinium in alterius ver-
titur læſionem, in quo caſu etiam ad reſtitutionem tenetur. argu.
in eo quod legitur, & not. extra do. no. de re iudi. cum æterni. & s̄.
de homici. ſicut dignum. §. illi etiam. & §. fina. & j̄. de iniuriis. ca.
fina. §. fina. [Teſtes vero]. ver. Not. ſimul ab vtraque parte teſtes
produci poſſe, vt hic. & s̄. de teſtibus. cum tu fili. Maxime in hoc
caſu. s̄. de offi. delega. cum contingat. j̄. de ſen. excommu. per tuas.
s̄. de præſcrip. illud. ſm d. no. [Eos]. ſcilicet Burgenſes & eorum
fautores. & eſt argu. quòd ſicut generalis ſententia ligat nudo ver-
bo, ſic & generalis abſolutio ſoluit nudo verbo, maxime, quando
ſinguli de vniuerſitate ſunt ligati. quod poteſt exaudiri quantum
ad illos, qui omnino latent, & qui nec vitandi ſunt, niſi ſpeciali-
ter nominentur, vt not. s̄. e. ver. proxi. ſuper verbo. nominatim. il-
li enim quantum ad Deum ſolum ligati ſunt, qui nec requirit
formæ ſolennitatem, ſed contritionis veritatem, cum publicatis
vero ſeu ſpecialiter nominatis nunquam communicari poteſt
ſine peccato quantum ad eccleſiam militantem, niſi fuerint ſe-
cundum formam eccleſiæ abſoluti, vt patet in eo, quod legitur, &
not. j̄. de ſenten. excommunica. cum deſideres. §. i. ver. fina. & pa-
tet huius diuerſitatis ratio, j̄. de ſenten. excommu. a nobis. ii [In-
ueſtitus]. & ſic apparet, ꝙ non obeſt probatio teſtium aduerſę par
tis, vt patet in eo, quod legitur & not. s̄. eo. ver. proxi. & quod non
fuit tempore inueſtiturę excommunicatus. vt. j̄. §. i. [Et quod idẽ]
ver. [Cõicauit]. inſufficiẽs fuit hæc exceptio, ſed eſt p̄ſumptio. 41.
diſt. ſi inimicus. 11. quæſtio. iii. quibus epiſcopi. eſt enim ſeruanda
1 † forma in abſolutione, alias epiſcopi communio non excuſat. j̄.
de ſenten. excommu. dum deſideres. §. j. Alij dicunt, ꝙ ex quo quis
habetur pro abſoluto cõmuniter, & maxime ab excommunica
tore, ſufficit, & licet communicamus cum tali, licet conſtet ipſũ
aliquando excommunicatum fuiſſe, niſi adhuc probetur excom
municatus eſſe, ſecundum. d. n. Quod autem proxime iungit, niſi
adhuc & c. videtur ſuperfluum, quia nec alia ſpecies probationis
cõtinuæ excommunicationis occurrit, niſi quia ex quo probatur
ſemel excommunicatus fuiſſe, adhuc hodie. niſi aliud probetur,
præſumitur illud idem, vt not. s̄. eo. ver. per pęnitentiarii. vnde de
rigore iuris omnino ſto primę opinioni. Hic autem aliud proba
tur. ſcilicet, abſolutio & communio, vt hic dicit. & j̄. §. i. Verum
quoniam homines negligentes ſunt circa petitionem literarum
abſolutionis ſuę, & ipſę literæ ſi habitę fuerint, de facili amittun-
tur: de æquitate poſſet dici, ꝙ hoc verum eſt in facto recenti, in
antiquo vero poſſet habere locum opinio ſecundorum. arg. in eo
quod no. extra do. no. de conceſ. præben. quia in cunctis. §. i. in fin.
ſuper verbo. præceſſiſſet. in glo. quę incipit. hic fecit dominus. ver.
ipſius gl. ſi contra alios. & ſequen. & in eo quod not. s̄. de præſum
ptio. illud. §. fina. ſuper verbo, debet attendi. ver. ideoque in tali-
bus. & ſequen. Vel dic, ꝙ licet ratio, quæ hic allegatur, excuſet
participantes. vt. ff. de offi. præto. Barbarius. ff. ad Maced. l. iij. reſpõ.
j. ipſum tamen excommunicatum non excuſabit, ſi aliquid pe-
tat, vel lucrari intẽdat, immo omnino ſibi obſtabit exceptio, niſi
aliud probet, vt dictum eſt, quantumcunque, ſit factũ antiquũ, &
imputet ſibi, ſi de abſolutione ſuas literas, vel inſtrumentum nõ
habuerit, vel habitum amiſit. argu. in eo, quod legitur & no. s̄. de
2 of. dele. cum in iure. generaliter enim eſt † vnicuique ſua propria
negligentia imputanda, vt patet in eo, quod legitur, & not. s̄. de
homici. ca. fi. §. j. s̄. de comoda. c. vnico. in prin. Hæc vltima opinio
rigidior, & iuſtior videtur, prima tamen ęquior & benignior eſt,
& ideo prout bonus iudex arbitrabitur præferenda, vt patet in eo,
quod le. & no. s̄. de trãſa. c. fi. §. fi. & adde quod no. j̄. de eo q fur. or.
ſuſce. ca. fi. reſpon. j. [Poſtea] ſcilicet poſt excommunicationem
& abſolutionem, ſed & ante inueſtituram. [In eccleſia.] & in mẽ-
ſa. ſi. j̄. de ſenten. excommun. in præſentia. in fi. ¶ [Quia vero]. iii.
pars. [Inueſtituræ]. tempus ergo inueſtituræ conſiderari debet,
vtrũ. ſ. tunc fuerit excõmunicatus inueſtitus, vel non, vt hic. & s̄.
e. c. proxi. reſpon. j. in fi. s̄. de æta. & quali. cum bonæ. Sic & tempus
impetrati reſcripti conſideratur. quia ſi tunc impetrans fuerit ex
a communicatus, non valet [a]. s̄. de reſcrip. eam te. & c. dilectus. i. ſu-
pra de procura. c. fina. s̄. de proba. poſt ceſſionem. Sic & tempus
electionis ſpectatur. s̄. de elect. cum inter. R. & c. dudum. i. & ii. s̄.
de conſuetu. cum dilectus. §. nobis. [Sicut obtulerat]. imputet er-
go ſibi, quòd ad hoc ſe aſtrinxit. ſi. ſupra de proba. licet. §. iidẽ quo
que teſtes, quod dic, vt ibi not. & ſupra de crimi. fal. ca. fina. §. vni-
co. Idem tamen eſſet in hoc caſu, & ſi ad hoc ſe non aſtrinxiſſet,
ex quo de abſolutione, & excommunicatione, & ſequentibus fi-
des facta fuit, vt ſequitur. [Cum ex aduerſo]. ver. [De abſolutio-
ne]. ſcilicet Burgenſiũ, & fautorum, vt & ſupra. §. i. ver. per teſtes.
Sic no. ꝙ non ſufficit probare aliquem excommunicatum fuiſ-
ſe, & poſtea electum, niſi probetur, ꝙ tempore electionis excom-
municatus erat, ſed iſtud ea ratione contingit, qa ſic dederat arti-
culũ, & ſe aſtrinxerat ad ꝓbãdũ, Super hoc autem non depoſue-
rũt teſtes ſed ſup eo tm̃, ꝙ fuerat excõicatus, iõ non valuerũt de-
poſitiones eorum tãꝗ nõ iuratorũ. s̄. de teſti. de teſtibus. ſm d. n.
Verius

ADDITIO.

a ¶ Non valet. Adde an reſcriptum impetratum per excommunicatum valeat, vel non. tex. & Docto. in c. j. de reſcrip. lib. 6.

Verius poteſt dici, ꝙ ideo non valuerunt: quia ipſum articulum
plene non probauerunt, licet partem ipſius probare videantur, ſu
per qua & iurauerunt, qui enim voluit probare, ꝙ tempore inue-
ſtituræ excommunicatus erat, duo intendebat probare. ſ. excom-
mucationem, & tempus: teſtes autem de tempore inueſtituræ ni
hil dixerunt, ſed de excommunicatione tantum, quam nec ple-
ne probauerunt iuſtam fuiſſe, vt patet. s̄. §. j. ver. j. ibi. quem eorum
dicebat. Sed propter hoc non erat conuictus, vt patet. vj. q. ij. ſi tan
tum. & c. placuit. Sed nec obſtat probatio teſtium magiſtri, nam
& licet dicant, ꝙ in Burgenſes & fautores eorum excommuni-
catio lata fuerit, non tamen dicunt, ꝙ magiſter fuerit fautor eo-
rum. Si autem probatus fuiſſet excommunicatus quocunq; tẽ-
pore, ſemper obſtaret ei exceptio, niſi probaret ſe abſolutum fuiſ
ſe. Et hoc verum eſt, quando ſententia pure lata fuit. Secus ſi ſub
conditione, vt puta, ſi quis, niſi infra menſem. x. libras alicui ſolue
rit, excommunicatus ſit, tunc enim non ſufficit probare ſenten-
tiam ſic latam fuiſſe, niſi & probetur ipſum ad diem non ſoluiſ-
ſe. ſecundum. d. n. de quo dic, vt no. s̄. de appella. præterea. Alij cõ-
tra: quia difficulter probaretur hæc negatiua. s̄. de proba. quoniã
contra falſam. & quia ei qui dicit & c. ff. de prob. ei qui dicit. nam
ſi is, contra quem talis ſententia lata eſt, tutus eſſe voluerit, ſoluat
ad terminum, & de ſolutione facta habeat inſtrumentũ, vel alios
teſtes adhibeat, per quos hoc probet, quod tutius eſt, argu. extra.
d. n. de ſent. excom. cum medicinalis. §. exemplum. lib. vj. Et j̄. de
ſen. excom. ſacro. de hac tamen materia dic, vt plene no. s̄. de acc.
ſuper his. §. cum autem. ſuper verbo, diſtinguendum. [Quod per
dictum.] ver. [Factum eſt.] & ſic adiudicatur ei præbenda, de qua
per legatum fuerat inueſtitus. vt s̄. e. c. reſpon. j. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia probabilis miſericordiam meretur.*
2 *Excommunicatio etiam occulta nocet in actibus, qui in excommunicatum nõ cadunt, ſecus in alijs.*
3 *Iudicialia quandoque denegantur & extraiudicialia conceduntur.*
4 *Conſtitutio, nulla ſententia, vel decretum ligat efficaciter ignorantem.*

CAP. IX.

APoſtolicæ ſedis & inf.] Pars. s̄. de
except. apo
ſtolicæ. & hic continuatur cum illa. [Ignari]. ſicut di
citis. & qui allegauerit ſcientiam ipſam probet. ff. de
proba. verius. Eſt tamen argu. contra. s̄. de elect. innotuit. §. paren
tes. quod dic, vt ibi not. [Probabilis]. puta, quia ſententia publice
lata non fuerat, nec ad ipſos peruenerat, tunc enim habet locum
allegatio, quã facit Hildeſemẽ. epiſcopus. s̄. eo. illud. §. j. ver. vnde
cum. vel quia generalis fuit ſententia, licet publice lata, & ipſi la-
tebant, nec denuntiati erant, & ideo excuſati ſunt, vt patet in eo,
quod legitur, & no. s̄. eo. c. proxi. §. j. ver. j. & s̄. de appel. dilectis. §. j.
ver. non obſtante. [Excuſatos.] ſic ergo probabilis tantum igno-
rantia excuſat, vt hic, non craſſa & ſupina. vt ſequitur. ad idem. s̄.
1 de cogna. ſpi. ſi vir † probabilis enim ignorantia miſericordiam
meretur. viij. diſt. conſuetudo. & diſpenſationem inducit. s̄. de or.
ab epiſcopis. c. j. & ij. vbi de hoc. j. q. j. ſi qui a ſimoniacis. & quando
que in totum excuſat, vt hic, & no. j̄. Item habes hic, ꝙ abſens &
ignorans excommunicatur, & ſuſpenditur. ad idem. ij. q. i. de ma-
nifeſta. s̄. eo. illud. §. j. ver. fi. in fi. s̄. de appell. cum ſit Romana. §. fi.
vbi de hoc. & quandiu ſe ligatum ignorat, celebrando non pec-
a cat. Valet etiam reſcriptum [a] per ipſum impetratum interim, &
proceſſus habitus authoritate ipſius, vt patet in eo, quod legitur,
& no. extra. d. n. de excep. pia. lib. vj. Sed & vbi poſt impetratum re
ſcriptum excommunicatur impetrans, effectus reſcripti ſuſpen-
ditur, quod dic, vt legitur, & no. s̄. de offi. dele. prudentiam. §. ſexta.
Poteſt etiam excommunicatus occultus interim eligi ab igno-
rantibus, & ſic in caſu iſto ſuſpenditur etiam effectus excommu-
nicationis, arg. op. de conſe. diſt. iiij. c. ij. Inſti. de excep. §. præterea.
Sic & effectus interdicti ſuſpenditur. s̄. de ap. paſtoralis. §. j. vbi dici
tur, ꝙ excommunicatio ſtatim trahit ſecum executionem. & ff.
ſi certum peta. eius qui. vbi dicit ſtatus ſui ignarus. Sol. dicunt qui-
dam, ꝙ quicquid facit, antequam ſciat ſe excommunicatum, nõ
eſt ei imputandum, & mero iure tenet, ſed poſtquam nouerit ſe
eſſe excommunicatum, debet abſtinere a diuinis, nec audietur p
2 tales literas, niſi poſt abſolutionem. † Tu diſtinguas, vtrum om-
nino occultus ſit, vel non ſit omnino occultus, ſi omnino occul
tus ſit, ita ꝙ nec conuinci poteſt, nec conſcientia ipſum remor-
det, nec alios: quia de ſententia nihil eſt auditum, tunc quãtum
ad ea, quæ facit, vel de ipſo fiunt, eſt omnino excuſatus, tam in
iudicio, quam extra. vt s̄. in primis concordantib. & idem eſt etiã
ſi conuinci poſſit, ſed tamen non fuit publicè lata ſententia, nec
ipſe denũtiatus, niſi forte ſit talis actus, qui nullo mõ cadit in ex-
communicatum, vel ſuſpẽſum, ſicut eſt eligere, vel eligi, ſup quo
vide quod no. j̄. c. j. rñ. j. ver. nec eligere. ſacramenta eccleſiaſtica cõ
ferre, vel recipere, vel alia ſpiritualia pertractare, & ſic intellige ꝯ,
nam veritate comperta apparet retro electionem nullam fuiſſe,
vt patet in eo, quod legitur, & no. s̄. c. proxi. §. j. in princi. De ſacra-
mentis vero intelligas, ꝙ nulla ſunt quantum ad executionem,
niſi diſpenſetur, vt patet in eo, quod legitur, & no. s̄. de ord. ab epi
ſcopo. c. j. §. fi. & c. ij. alias autem vera ſunt ſacramenta, vt patet in
3 eo, quod legitur no. s̄. de ſciſmaticis. c. j. & ij. Quandoq; † etiam iu
dicialia denegantur, & extraiudicialia conceduntur, quod dic, vt
legitur, & no. extra. d. n. de ſen. excom. ſolet. §. fi. lib. vj. Si vero non
ſit omnino occultus, puta: quia conuinci poteſt ſm ea quæ no. s̄.
de cohabi. cleri. & muli. veſtra. ſententia tamen non fuerit publi-
ce lata, nec ipſe denuntiatus (vnde & probabiliter poteſt ignoran
tia allegari. ſecundum id quod legitur, & no. s̄. de poſtul. præla. c. j.
§. ꝙ nec ſufficit) tunc ſimiliter eſt excuſatus, vt patet in eo, quod
no. s̄. eo. c. ver. & idem eſt. & ſequentibus. & in præce. gl. Niſi forte
& ipſe hoc ſciat, quantuncunque enim occultus ſit, ſi veritatem
nouit excommunicatus, & rem pertractat ſibi prohibitam, reus
eſt quo ad Deum, vt patet in eo, quod legitur, & no. s̄. de cohabi.
cleri. & mulie. c. fi. s̄. eo. illud. §. licet. in fi. j̄. de ſen. excom. a nobis.
ij. ex quo elicitur, ꝙ ſi ignorabat ſententiam, liber eſt quo ad Deũ
& excommunicator debet eum poſt mortem abſoluere, dum
modo ſigna pœnitentiæ appareant de peccato mortali, pro quo
excommunicatus fuit: quia nec pro alio eſt ferenda. xj. q. iij. ne-
mo. Quid ſi quis cum tali ſcienter participat? Scripſit hic. B. ꝙ ex-
communicatus eſt. Tu vero dic, vt legitur, & no. j̄. de ſen. excom.
cum non ab homine. rñ. j. Sed quid vbi quis abſens excommuni
catur per epiſtolam, nunquid ſtatim eſt excommunicatus, vel de
mum epiſtola recepta? Hic poteſt diſtingui, vtrum intentio excõ
municatoris fuerit, ꝙ ſtatim ligaretur, & ſic ſtatim eſt excommu
nicatus, ſed nec obeſt illi, donec ad ipſum perueniat, vt dictũ eſt,
& arg. iiij. q. v. c. j. ibi. ex quo literas accepiſſe conſtiterit. & ff. man-
dati. ſi mandaſſem. Vel nõ fuerit talis intentio, & in hoc caſu tũc
demum, cum literas receperit, eſt ligatus, ſicut diſtinguit lex in
ſeruo manumiſſo per literas. ff. de acq. poſſ. qui abſenti. & l. ſi quis
vi. §. differentia. & extra. d. n. de conceſ. præb. quia in cunctis. §. ex
parte. & §. ſeq. lib. vj. & adde hic, ꝙ ibi no. Ideo autem non impu-
4 tatur ſententia ignoranti, quia † nulla ſententia, nulla conſtitu-
tio generaliter, nullum etiam decretum ignorantem efficaciter
aſtringit. ij. q. vj. §. biduum. lxxxij. diſt. propoſuiſti. ff. de decre. ab or.
faci. l. fi. Sed & quod dicitur, ꝙ ſententia excommunicationis ſe-
cum trahit executionem, non eſt verum quantum ad illos, quos
vt dictum eſt, reddit probabilis ignorantia excuſatos, ſed hoc tan
tum exaudiri debet, & verum eſt, quantum in ſe, quia ab ipſa ap-
pellari non poteſt, & hoc quando pura eſt. ſecus in conditionali.
s̄. de appella. præterea. ¶ [Cæterum.] ij. pars. [Craſſa.] quæ non ex-
cuſat, vt hic. & j̄. de cle. per ſal. promo. c. vnico. §. fi. in prin. s̄. eo. il-
lud. §. j. & ij. ff. de iu. & fac. igno. l. regula. & l. nec ſupina. & l. pluri-
mum. ff. de ver. ſigni. late. [Eam.] ſ. diſpenſationis gratiam. [Indul
gemus.] quam nullus alius indulgere poteſt, vt no. s̄. eo. illud. §. fi.
& c. clerici.

ADDITIO.

a ¶ Reſcriptum. Adde ꝙ licet glo. Ber. hic idem dicat tamen do. Abba. hic tenet contrarium per tex. nouum. in c. j. de reſcrip. lib. vj. qui indiſtincte loquitur.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicato qui communicant a iure ſunt ſuſpenſi.*
2 *Suſpenſi ab homine celebrantes irregulares fiunt, ſecus ſi a canone.*
3 *Vox viua efficatior eſt mortua.*
4 *Suſpenſi ad tempus an fiant irregulares, ſi celebrant.*
5 *Irregularitas a iure canonico inſurgit.*
6 *Prohibitus vna via, non eſt alia admittendus.*
7 *Excommunicatio ad tertiam perſonam non tranſit.*

CAP. X.

SI celebrat. [Grauiter peccet.] cũ ſit in mor-
tali peccato. s̄. quod metus cauſa.
ſacris. & ita ſuſpenſus ſit quo ad ſe. i. q. j. ſacerdotes. s̄. de
cohabi. cleri. & mulie. c. fi. & de hoc punietur ad arbi
trium ſui pręlati, cum certa pœna non ſtatuatur hic. ſi. s̄. de offic.
deleg. de cauſis. reſpon. j. [Irregularitatis.] vt ſcilicet medio tempo
re, licet excommunicato communicauerit, non poſſit vlterius
celebrare, quouſq; per Papam ſecum fuerit diſpenſatum, ſicut
obſeruatur in maiori excommunicatione. vt xj. q. iij. ſi quis pres-
biter. & c. ſeq. circa quod olim fuerat dubitatum, & diuerſæ erant
ſuper hoc opiniones: ſed hic determinatur, ꝙ non. & per conſe-
quens non timet talis pœnam depoſitionis, quæ talem irregula-
rem concomitatur, vt legitur, & no. s̄. eo. clerici. §. vnico. & idẽ vi-
detur dicendum de notorio fornicatore & de ſimoniaco, & alijs
1 omnibus a iure ſuſpenſis, † nam & hi, qui cum excommunica-
to communicant, a iure ſuſpenſi ſunt. xj. q. iij. cum excommuni-
cato. & c. ſeq. & vbi eſt eadem ratio, idem ius debet eſſe. s̄. de con-
2 ſan. tua. † Secus in ſuſpenſis ab homine, [a] quia tales irregulares
a fiunt, vt hic. & s̄. e. c. ij. & c. latores. & c. poſtulaſtis. Tales etiam nec
eligere

ADDITIO.

a ¶ Suſpenſis ab homine. No. hic ꝙ ſuſpenſus a canone celebrans non incurrit irregularitatem, ſecus in ſuſpenſo ab homine. Adde Do. de Ro. deci. cclxiij. in antiquis.

eligere poſſunt,nec eligi.s̄.de conſuetu.cum dilectus. quia nobis.
Ratio diuerſitatis hæc eſt:quia plus videtur contennere, qui facit
contra legem animatam,quam contra mortuam, nam venien-
do contra præceptum iudicis,& legem & iudicem offendit, qũ
vero facit contra præceptum legis tantum, ipſam legem ſolam
offendit,vnde non eſt mirũ,ſi plus punitur, vbi magis delinquit,
arg.in eo quod legitur,& no.s̄.de maledi.c.ij.s̄.de cleri.vena.c. j.s̄.
de homici.ſicut dignum.reſpon.j.ideo & dicitur, ꝙ mitius agitur
cum lege,quam cum miniſtro legis.ff.de arbi.Celſus.ff. de cõpẽ.
3 ſi cum militi.& ꝙ viua † vox efficatior eſt mortua.in Auth.de in
ſtrumentorum cautela.§.ſi vero tale qđ quale in Armenia. coll.
vj.& in Auth.de conſulibus.in fi.coll.iiij.Alij dicũt, ꝙ cõicantes,
cũ excõicatis & hi,qui per ſaltum promouentur.lij.diſt.ca.j.non
ſunt ſuſpenſi ipſo iure, ſed ſuſpendendi, & ꝙ tales a ſolo Deo &
quantum ad ſe tantum vti ſuo officio principaliter prohibentur
& ab ipſo tantum ſuſpenſi intelliguntur,& non a canone, niſi p
quandam approbationem,quod & ex eo apparet : quia quamci-
to volunt pœnitere abſoluuntur a proprio ſacerdote , & ſtatim
celebrare poſſunt.j̄.de ſen.excom.nuper.§.in ſecundo.& c.ſi duo
bus.Tales igitur quantum ad Deum tantum propter ſolum pec-
catum prohibentur a ſacris & promotione.Et hoc vr̄ verius ſ̄m.
d.n.nã ſi a iure eſſent ſuſpẽſi celebrãdo fierent irregulares,vt patet
extra eiuſdem d.n.de re iudic.cum æterni.§.ſi quis.ver.ab execu-
tione.& §.ſcimus.lib.vi.& de ſent.excom. cum medicinalis. §. ſi
quis.& §.ſi.eo.lib.& hoc verius puto. & breuiter dicendum eſt ꝙ
quicunque excommunicatus ſit maiori excommunicatione,
ſiue ab homine,ſiue a canone ſemper eſt irregularis , ſi celebret,
4 vt s̄.in primis concordantib.huius gl. † In ſuſpenſis aũt ad tp̃s di-
cunt quidam,ꝙ ſi celebrent, non fiunt irregulares. Alii indiſtin-
cte dicunt,ꝙ irregulares ſunt,quod verius videtur.ſecundum do.
no.ar.ii.q.v.presbiter.s̄.de reſcrip.dilectus.& s̄.de excep. apoſtoli-
cæ.hoc autem exaudias in ſuſpenſis ob crimen aliquod,ſecus.n.
ſi propter defectum,vel infamiam , vt no.j̄.ea.gl. §.hi vero.Item
hoc intelligas in ſuſpenſis ab officio quantum ad ſe & quantum
ad alios.Secus dicerem in ſuſpenſis a beneficio.s̄.de elec. cum in
cunctis.§.clerici.ſupra de conceſſ. præb. quia diuerſitatem. & de
ſuſpenſis ab officio hoc intelligo,ſiue a iudice,ſiue a canone ſint
ſuſpenſi,vt patet in eo,quod le.& no.in dictis.c.extra do.no.cum
ęterni.& cum medicinalis,Cum igitur ſimoniaci, & notorii for
nicatores,ẽt quantum ad alios ſuſpenſi ſint propter crimen & ab
officio quamuis a canone.vt 32.diſt.§.verum.patet,ꝙ ſi celebrẽt,
irregularitatem incurrunt,quia quantumcunque pœnitentiam
agant,nunquam celebrare debent,quouſque cum eis per ſedem
apoſtolicam fuerit diſpenſatum.ſupra de ſimo. tanta. Nec ob.s̄.
de cleri.coniuga.ſane.ſacerdotes.quia intelligi dẽt de illo,qui clã
contrahit.Vel ibi diſpenſatur in ordine ſuſcepto, non ſuſcipien-
do,quod poteſt facere epiſcopus.j̄.ti.j.c.ii.§.j.De ſuſpenſis autem
quantum ad Deum tantum ſicut ſunt omnes in mortali pecca
to conſtituti,vt no.in pręceden. gl.dicendum eſt, ꝙ & ſi peccent
grauiter celebrando,irregulares tamen non fiunt , niſi in illis ca
ſibus,in quibus poſt pœnitentiam executio impeditur , de quib.
plene no.s̄.de renun.niſi cum pridem. §. propter conſcientiam .
Hi vero,qui non ſunt ſuſpenſi a canone propter crimẽ aliquod,
ſed propter defectum aliquem,vtputa illegitimi, vel corpore vi-
tiati,& ſi ante diſpenſationem celebrent ,nullam irregularitatẽ
incurrunt,& hoc apparet per ſtilum Romanæ curię.quia quan
do diſpenſat cum talibus,ſimpliciter diſpenſat ſuper defectu,nõ
ſuper irregularitate,de qua nullam mẽtionem facit, vt patet.56.
di.apoſtolica.& c.Cenomanenſem.& s̄.de fil.presb veniens.& c.
peruenit.& quaſi per totum.& idem eſt,quando non propter cri
men,ſed propter infamiam a canone ſũt ſuſpenſi,ſicut illi, quo-
rum crimina notoria ſũt,qui etiam poſt pęnitentiam prohibẽ-
tur celebrare propter ſcandalum & infamiam.s̄.de cohabi. cler.
& mulie.quęſitum.ſ̄m d.n.& melius.s̄.de homic.ex lr̄is. §. ſi.ta-
les enim irregularitatem non incurrunt. Sed nec ſuſpenſi a con-
feſſoribus: quia nec iſtud iure cauetur , argu.xj.q.iij.euidenter.de
5 hac ſuſpenſione legitur.xxvj.q.v.& q.vj.per totum. † Et cum irre-
gularitas a iure canonico inſurgat,cauendum eſt,ne aliquem ir
regularem iudices,niſi vbi in iure hoc inuenitur expreſſum. ſecũ
dum.d.n.arg.in eo quod no.s̄.eo.c.ij.[Incurrit.] s̄.de homici. pe-
titio.[Nec eligere.] verſi. patet igitur,ꝙ non ſunt ſuſpenſi a iure,
alioquin contra.s̄.de conſue.cum dilectus.§.quia nobis. Alij con
tra,quod dic,vt in præced.gl.& eſt ſi.de elec. illa. [Iuriſdictionis.]
non repellerentur ergo ab agendo,nec a iudicando , ſed tantum
ea,quæ officij ſunt,ſibi interdicuntur,ſi tamen contra faciant,nõ
caret effectu.vt j̄.§.j.& idem videtur in ſuſpenſo ab homine , niſi
ſit ſuſpenſus tam ab officio quam a iuriſdictione,tunc enim vtra
que iuriſdictione.ſ.ſpirituali & temporali ſuſpenſus eſſet,alias au
tem ſuſpendi poſſet ab officio tantum,& non a iuriſdictione, ar.
s̄.de elec.tranſmiſſa.vbi electus poteſt ea,quæ ſunt iuriſdictionis,
& non ordinis exercere.ſi.j̄.de ſen. excom. duobus. Idem tamen
videtur,ſi ſuſpenſus ſit ab officio, vel beneficio tantum, quando
iuriſdictio tẽporalis,vel ſpiritualis ſequela ẽ dignitatis uel ordinis,
arg.in eo qnod no.s̄.eo.c.latores.& c.clerici.& c. ij. & de ſortileg
c.ſi.§.j.in fi.[Si tamen.]ver.[Scienter.]ſ.ꝙ ſciat talem excommu
nicatum minori,puta: quia ſcienter participauit excommunica
tis.Quid ergo,ſi eligat ignoranter excommunicatus minori? Hic
videtur,ꝙ valeat electio a contrario ſenſu. Aliqui tamen contra
dicunt,quia ignorantia eligentium non facit eum habilem.s̄.de
elec.innotuit.& cauſa prohibitionis hic ſignata nihilominus re-
manet,vnde ſubaudiunt hic maxime. Alij dicunt,ꝙ ideo hoc di-
cit , quia ſi tam excommunicatus minori , quam eligentes hoc
ignorarent,non eſſet electio irritanda,& ſi maiori excommuni
catione ligatus eſſet,arg.s̄.c.proxi. vel ſaltem in poteſtate eligen-
tium eſt ipſum retinere,ex quo hoc ignorabant,arg.s̄. de re iudi.
ad probandum.s̄.de excep.exceptionem.s̄.de procu.c.ſi.s̄.de eo q
dux.in ma. ca. j.§.ſi.Verius tamen eſt,quod primi dicunt , dum-
modo de excommunicatione fieri poſſit fides , alioquin con-
tra. s̄. de ſimonia. ſicut tuis. in fine. hoc ſaluo quod non puto
hic de neceſſitate ſubaudiendum maxime,ſed ideo dicit,vt ſciat,
ꝙ ſi electores hoc ignorarent,non eſſent priuati iure eligẽdi , vbi
vero hoc ſciunt,priuati ſunt.vt s̄.de elec.cum in cunctis.§.clerici.
& c.ſcriptum.§.ſi. De hac tamen materia dic,vt plene no.s̄.c.apo
ſtolicæ.reſpon.j.ſuper verbo,excuſatos.& de elec.illa.[Irritanda.]
imo & irrita nuntianda,ex quo perſona minus idonea eſt electa,
vt in præmiſſis proximis iuribus.[Pro eo.] ver.in quo reddit ratio
nem,quare talis eligi prohibetur.[Ad ſuſceptionem.] ſ. corporis
& ſanguinis Domini & aliorum ſacramentorum,ad quæ ſuſci-
pienda non ſolum quilibet clericus , ſed & quilibet Chriſtianus
tenetur ſaltem ſemel in anno.j̄.de pœniten.omnis.Cum ergo li-
gatus minori a ſuſceptione talium prohibeatur, patet,ꝙ non po
teſt eligi,ſed nec etiam ad ſimplicem clericatum.ſecundum.d.n.
Sic ille,qui non eſt capax,non poteſt ex teſtamento aliquid cape-
re,arg.ff.de proba.qui teſtamentum.ff.de iure fiſci.non intelligit.
§.ſi quis palam.& l.ita fidei.hoc enim eſſet legem circunuenire,
6 vt ibi dicitur.Sic & qui † prohibetur vna via,non eſt alia admit-
tendus.s̄.de procura.tuę.cum ſuis concor.[A ſanctis patribus.]xj.
q.iij.excommunicatos.&·c.cum excommunicato. iij.q. iiij. En-
geltrudam.¶[Peccat autem.] ij.pars.ſ.ligatus minori excommu-
nicatione.[Virtutis.] i.gratiæ.habebit enim ordinatus ab eo exe-
cutionem : quia & ſacramenta habent ſuum effectum , & valent
a quocunque criminoſo collata,dummodo ipſe cõferens & cri-
minoſus ab eccleſia toleretur.vt xv.q.ſi.c.ſi. xxviij. diſt. conſulen-
dum.& forma eccleſiæ obſeruetur.quod dic,vt legitur,& no.s̄.de
cohabi.cleri.& muli.veſtra.& de ſciſmaticis.c.j. nam & licet talis
non debeat ſacramenta percipere,non tamen eſt ſuſpenſus a col
latione,vt ſequitur.j̄.ver. j. & ſic videtur ſuſpenſus quo ad ſe tan-
tum,non quo ad alios.ſi.s̄.de cohabi. cleri. & mu. c. ſi. [Effectu.]
dummodo &c.vt ſequitur.[Cum non videatur.]ver.[A collatio
ne.]Sed contra,quia ſuſpenſi videntur a participatione ſacramen
torum ſaltem propter peccatum.xj.q.iij. cum excommunicato.
videtur etiam eis hæc collatio prohiberi,cum non liceat eis ſacra
contingere.arg.lxxxj.diſt.eos etiam.& c.miniſtri.& c. oportet.&
maxime collatio ordinum,qui ſine miſſa conferri non debent.
lxxv.diſt.c.j.& iij.& iiij. Reſpon. peccat ſacramenta eccleſiaſtica
conferendo,vt hic.& j.q.j.omnia.lxxxj.diſt.ſi qui presbiteri ſunt.
& c.ſeq.& melius.xcv.diſt.illud.exceptis his,de quibus expreſſum
habetur in iure,ſicut eſt baptiſmus.vt xxxij.diſt.§.verum.& no.j.
tit.j.c.j.in prin.tamen non prohibentur ſubditi illa ab eo recipe-
re,& ſic non prohibetur a collatione quantum ad ſubditos, ſed a
participatione & perceptione tantum,quæ eum tangit & com-
maculat,vt ſequitur. Alij dixerunt,ꝙ licet talis peccet miſſam ce
lebrando,non tamen ſacramenta eccleſiaſtica conferendo.ſecũ
dum.d.n.Tu vero expone,vt in ſeq.glo. [Quæ.] ſ.participatio.[In
ſola perceptione] &c.Conferens ergo non participat , quia non
confert ad vtilitatem ſuam principaliter,imo ad vtilitatem reci-
pientium,participans vero principaliter ad vtilitatem ſuam per
cipit.& ideo dicitur participare.i.partem capere.ideoque a perce-
ptione,ſiue a participatione,quam principaliter propter vtilitatẽ
ſuam facit,prohibetur,& non a collatione,quæ principaliter vti-
litatem reſpicit aliorum,arg.ff.de dolo.l.j.s̄.de collu.dete.c.j.ad fi.
s̄.de his quæ fiunt a maio.par.c. quæſiuit. [Dummodo.] ver. [In
contemptum]&c.in quo caſu &c.vt j̄.ver.ſi. [Pertinaciter.]& ta
7 men excommunicatio † ad tertiam perſonam non tranſit.xj.q.
iij.quoniam multos.[In quo caſu.]ver. ſubaudi tantum. vt patet
extra.d.n.de ſen.excommu.ſtatuimus. lib. vj. Tamen mortaliter
peccat propter contemptum pertinacem,arg.s̄.c.ij.reſpon. j. ver.
& ipſe. [Anathemate.] quo facto ſacramenta ab eo collata ef-
fectu carent quo ad executionem , & ſic intellige contrarium
ſenſum.verſicu.præcedentis. Et ſic patet, ꝙ in hoc caſu tantum
communicans cum excommunicato intelligitur peccare mor-
taliter,aliter enim nõ eſſet excommunicandus.vt xj.q.iij. nemo.
quod dic,vt plene no.s̄.quod me.cau.ſacris.& extra.d. n. de ſent.
excommu.ſtatuimus,

¶De

¶De clerico non ordinato miniſtrante. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Clericus miniſtrans ordines,quos non habet qualiter puniendus.& nu.4.*
2 *Officia non ſunt perturbanda.*
3 *Inſignijs illicitis,qui vtitur,vt falſarius punitur.*

CAP. PRIMVM.

1 SI quis. ſ.clericus. [Baptizauerit.] non or-
dinatus † quod ſequitur , ſubaudi
in presbiterum,ac ſi ordinatus eſſet , & quaſi
ex officio ei liceret,vt hic dicitur.& j̄.c.j.ſecus
ſi inſtante neceſſitate hoc faceret , cum alius
non adeſſet , tunc enim licitum eſt cuilibet
baptizare.xxx.q.j.ad limina.xciij.di. diaconus.
etiam hæretico.de con.diſt.iiij.a quodam.& tenet baptiſmus qua
liſcunque ſit baptizans,dummodo formam eccleſię ſeruet.xxiiij.
q.j.ſi quem forte.& le.& no.de Summa Trini.c.j.§.pen.[Diuinũ
officium.] vt ſi acolitus vſurpet officium diaconi , vel diaconus
officium presbiteri,vel presbiter officium epiſcopi, ac ſi talis eẽt,
2 cum non ſit † non enim ſunt officia perturbanda , ſed ſingulis
ſingula committenda.C.de aſſeſ.nemo.xvj.q.j.presbiteros. 89.di.
ſingula.xciii.diſt.a ſubdiacono.Secus ſi quis acolitus , vel etiam
tantum clericus dicat epiſtolam : quia alius non adeſt,vel quiuis
alius non ſolenni apparatu ſubdiaconali, ſicut fit tota die. quod
dic,vt legitur,& no.s̄.de vi.& hone. clerico. vt quiſque presbiter-
[Propter temeritatem.] quinimo & falſitatem.j̄.de exceſ.pręla.
3 illud.ver.j.Nam & ſi quis ſe pro milite gerat,cum non ſit, vel † il-
licitis inſignijs,vel inſignibus vtatur, lege Cornelia de falſis tene-
tur,eſtque pro admiſſi qualitate grauiſſime puniendus.ff. ad legẽ
Cornel.de fal.eos qui.§.ſi.Et licet conſuetudo contraria ſit, tamẽ
ſeruanda non eſt: quia non excuſat in peccatis.s̄.de conſue.quan
4 to.[Abijciatur.] per excommunicationem,niſi † ſe correxerit,vel
per beneficii priuationem,ſeu depoſitionem,arg.s̄.tit.j.c. iii. & c.
illud.in ſi.& c.fraternitati.niſi cum tali per Papam fuerit diſpen-
ſatum.quod dic,vt no.j̄.eo.c.j.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus qui non eſt miniſtrans , magis delinquit, quam depoſitus , vel ſu-ſpenſus.*
2 *Epiſcopus in ſuſcepto,& in beneficio poteſt diſpenſare.*
3 *Venia non datur,niſi correcto.*

CAP. II.

EX literis. [Manum.] i.eum in presbiterũ nõ
ordinas.Sed cui imponenda eſt ma-
nus,non ſolum epiſcopi ordinantis,quinimo & aſſi
ſtentium presbiterorum quod dic,vt plene no. s̄. de
ſacra.non iteran.c.j.& c.ſi.ſic & is qui ab excommunicatione ab
ſoluitur,reconciliatione & manus impoſitione indiget. xxiiii.q.
iii.notandum.quod dic,vt legitur,& no.s̄.de vita & honeſta. cle.
quoniam.§..ſi. ante quam non eſt communicandum eidem. j̄.
de ſent.excom.cũ deſideres.§.j.[Vſurpare.] vere vſurpatio eſt, hic
enim non conficit.lxviii.diſt.presbiteri.j. q. vij. Daibertum. s̄. de
Summa Trini.c.j.§.vna vero eſt.ad ſi.Secus in depoſito,ille enim
bene conficit,vt no.s̄.tit.j.c.ij.¶[Conſultationem.] ii. pars. [Pro-
moueri.] ſine diſpenſatione.& ſic punitur in eo,in quo deliquit.
s̄.de tranſla.epiſco.quanto.§.cæterum.cum ſuis concor.ff.de fur.
qui vas.§.qui furem.Sed quis poterit cum tali diſpenſare in ordi-
1 ne? Reſpon.ſolus Papa,magis enim † videtur delinquere, qui nõ
ordinatus miniſtrat,quam qui ordinatus, licet depoſitus , vel ſu-
ſpenſus,cum quo tamen ſolus Papa diſpenſat,vt no.s̄.tit.j.clerici.
2 & hoc verum eſt de ordine ſuſcipiendo,vt hic,† nam in ſuſcepto
& in beneficio poteſt epiſcopus diſpenſare,vt ſequitur,& no. ſi.j̄.
tit.ii.c.ii.§.ſi.[A diaconatu.]ver. [Vel triennio.] vel plus, vel mi-
nus,vnde & communis ſtilus curiæ habet.cum eo ad tempus iu-
xta arbitrium tuum ſuſpenſo diſpenſes &c.quo elapſo circa exe-
cutionem ordinis ipſius diaconatus iam ſuſcepti poteris diſpen-
ſare,hoc enim prouiſioni tuæ commiſſum eſt,vt ſequitur, pœni
tentia tamen iniuncta.vt j̄.§.j.& ipſa vel parte ipſius peracta,arg.
s̄.de temp.ord.ex tenore.§.j.j̄.de eo qui fur.or.ſuſce.c.ſi. §. ſi. [Su-
ſpenſus.] ſi.s̄.tit.j.latores.ver.pen.[De beneficio.] verſi.quod obti-
net.vt ſequentia innuunt.[Agatur.] per te.hanc enim diſpenſa-
tionem in talibus & conſimilibus facit epiſcopus iure ſuo,vt hic.
& 50.diſt.ſtudeat.28.diſt.presbiterum.81.diſt.dictum.s̄.de cle.pu-
gnan.in duel.c.ii.in ſi.[Ad ſeculi &c.] in opprobrium cleri.s̄. de
cleri.coniuga.diuerſis.§.ſi.s̄.de rerum permu. c. ſi.in ſi.& legitur
& no.s̄.de renun.ad ſupplicationem.§.j.in prin. ¶[Vt autem.] iii,
pars.[Hanc miſericordiam.] vt ſcilicet habebat executionem or
dinis diaconatus & beneficium eccleſiaſticum.[Pęnitentia.] quia
3 † non datur venia correcto,24.q.ii.legatur.nec eſt diſpenſandum,
niſi ipſa peracta,vel parte ipſius.vt no.s̄.§.proxi.ver. a diaconatu.
[Coram.] No. ꝙ medicus ſpiritualis non ſolum tenetur ad curã,
exhibendum infirmo ſuo ſubdito , ſed ad diligentem curam, vt
præcedit,& aſſiduam,vt ſequitur,& ad idem.j̄.de pœni.omnis.§.
ſacerdos.& c.cum infirmitas.reſpon.j.& §.ſi.Nec mirum: quia &
ad hanc tenetur medicus corporalis,caueat ergo ſibi, ꝙ terribile
eſt cogitatu,terribilius dictu , terribilius facto, ſiue omiſſione, &
negligentia,& pœna infligenda, ne moriatur aliquis impœnitẽs
culpa ſua.ſuper quo vide,quod legitur,& no.s̄.de homi. tua nos.
§.j.& s̄.de æta.& quali.ad aures.s̄.de offi.ord.irrefragabili. reſpon.
j.in ſi.[Exhibere.] qui ſi obedire voluerit,ei ſalubre erit,& ſic cõ-
tinuatur ſequens ver.[Salubrius.] ſi.s̄.de ſimonia.Matthæus.in ſi.
[Religionem.] ſi.s̄.de apoſtatis.c.ii.§.ſi.ver.j.& j̄. de eo qui fur. or.
ſuſce.c.j.§.ſi.& c.ii.§.ſi.& c.ſi.§.ſi.

¶De clerico per ſaltum promoto. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Similitudo ſemper non eſt,inter carnale & ſpirituale matrimonium.*
2 *Ordo plus operatur,quam votum.*
3 *Ordinatus eſt aliquis in quacunque ætate ſi ordinem ſuſcipit.*
4 *Promotus per ſaltum in epiſcopum,vel presbiterum,an habeat executionem.*
5 *Clericus non rite ordinatus,non conficit corpus Chriſti.*

CAP. PRIMVM.

TVæ literæ. [Prætermiſſo.] ideo execu-
tionem non habet,quouſ-
que hunc ordinem ſuſceperit , vt innuitur.j̄.
eo.§.ſi.lii.diſt.ſolicitudo.quod dic,vt no. s̄. de
ſacra.non iteran.c.j.[Fecit.] ignoranter,vt ſe-
quẽtia innuunt,ſi enim hoc ſcienter feciſſet,
difficulter diſpenſaretur,argu.s̄.tit.j.c.ii.§.j.in
prin.nam & in mentem ipſius tit.incideret , & ſic non poſſet di-
ſpenſari,niſi per Papam.vt ibi no.¶[Ipſe quoque.] ii.pars.ſ.presbi-
ter.[Secreto.] tanquam iudici,non tanquam confeſſori,alioquin
contra.j̄.de pœni.omnis §.caueat.Niſi forſan & ipſe peccator ſe
publicaret,vel confeſſorem in teſtem produceret,quod dic,vt le-
gitur,& no.s̄.de adult.ſignificaſti.s̄.de ſimo.nemo. [Sed ex quo.]
ver.[Boni viri.] talibus etiam credendum eſt.s̄.de procur. in no-
ſtra.§.ſi.ver.quia tamen.[Conuerſatus.] ſi.s̄.de elec.poſtquam is.
[Credebat.] innocens videbatur homo iſte,qui omni verbo, cre
dit.22.q.4.innocens.& ductibilem conſcientiam videbatur habe
re,non ceruicoſam.ad quod facit quod legitur, & no.s̄.de ſimo.
per tuas.ii.j̄.de ſen.excom.inquiſitioni.ſi.s̄.de presbitero nõ bapt.
c.ii.in prin [Eo ꝙ.] verſi.reddit rationem quomodo hoc eſſe po-
tuit.[Inferiores.] ſacerdotio.vel i.minores.ſi.j̄.de ſen.excommu.
cum illorum.§ pen. [Diſcretionis.] ſi hoc intelligatur de annis
puerilibus,& infra illos ſacros ſuſcepit ordines alia diſpẽſatione
indiget,præterquam iſta,& ſic duplici,vt patet hic.& s̄.de tempo.
ordina.vel non eſt compos.Si autem hoc intelligatur de minori-
bus,ordinibus,nihil facit ad excuſationem,quam reddere inten
dit.Porro ſi hoc intelligatur de annis puerilibus,& ſi aliqua poſſit
ignorantia allegari,non tamen omnino probabilis iudicatur,&
ideo diſpenſatione eget,vt ſequitur. Hęc autem verba his duobus
modis intelligi poſſunt,vt patet in eo,quod legitur,& no.s̄.de pro
bationibus.in præſentia.§.verum.ver.præterea. Proprie tamen lo
quendo hoc intelligitur de annis puerilibus,vt patet.s̄.de regula.
cum ſcimus. & eſt ſi.ar.j̄.de ſen.excom.cum illorum.§.pen.ad ſi.
vbi de hoc.[Conſtitutus.] & ideo dicebat ſe ad plenum recorda-
ri non poſſe,quare credebat alijs, vt præmiſit. ¶[Mandamus.] iii.
pars.[Negligentia.] quæ ſi maior erat.xiiii.annis.vel ſaltem. xviii.
annis (arg s̄.de offi.deleg. cum viceſimum) quando recepit ordi-
nes,omnino craſſa reputanda eſt,& ſupina, quæ non excuſat , vt
legitur & no.s̄.tit.ii.apoſtolicæ.§.vnico.& in hoc caſu non poteſt
diſpenſare niſi Papa.Si vero erat minor.xiiii. annis, quamuis nõ
deberet ordinari,tamen ſi ordinetur,ordinatus eſt,licet executio
ſuſpendatur.s̄.de tempo.ord.vel non eſt compos.Et hic poteſt e-
piſcopus diſpenſare,ſecus eſt in matrimonio carnali contracto,
quod nullum eſt,niſi malitia ætatem ſuppleat.vt s̄.de deſpon.im
1 puberum.de illis.& c. ſi. & ſic non † ſemper eſt ſimilitudo inter
carnale & ſpirituale matrimonium.quod dic,vt no.s̄.de ſpõ.tuæ.
Sed nunquid taliter ordinatus,cum venerit ad ætatem legitimã
continere tenetur? Videtur,ꝙ non : quia hæc res voti eſt non præ
cepti.32.q.1.integritas. Alij dicunt, ꝙ ſic.licet enim votum in tali
ætate emiſſum non teneret.s̄.de regula.ad noſtram.& c.ſignifica
tum,cum ſuis concordantis.ordo tamen confertur , vt dictũ eſt.
2 & ſic † plus operabitur ordo quam votum. Tu dicas, ꝙ & ſi etiã
puer,ex quo baptizatus eſt,in cunis ordinetur , ad quemcunque
ordinem character imprimitur,vt no.Hug lxxvii. diſt. ſubdiaco-
nus,ſi tamẽ cõdicat,quando ad ætatẽ legitimã peruenerit,non co
gitur continere,alioquin,ſi non contradixerit, videtur hoc tacite
ratificaſſe,& ideo de cætero continere cogitur,argu.s̄.de deſpon.
impube.de illis.j.& ij.s̄.qui ma.accu.poſ.inſuper.s̄.de regula.cum
virum.

virum.& c.cum ſimus.& c.noſtram.ſed & ſi coactione abſoluta
ordinatus eēt,nihil reciperet,ꝓprobātur hæc.s̄.de baptiſ.maiores.
§.pe.& fi.in fi.& ꝑ totū.[Qua pacta.]ver.ſ.pnīa. vel parte ipſius. vt
no.s̄.ti.j.c.ij §.j.ver.diaconatu.[Iteratū.]ſed qualr ſe habebit eps in
hoc ordine,de quo dubitat, an collatus ſit conferendo? Reſpō.
præmittat hæc verba, ſi tu es ordinatus in diaconum, non te or-
dino,ſi vero non es ordinatus,ordino te, & in mente gerat,& ſu-
per eodem inſtruat ordinandum. Vel alias,ꝙ ſi alia vice recepit
rite eundem ordinem dicendo ordinationes nihil intendat da-
re,nec ordinandus recipere,ſed in eo caſu tantum ſi alias rite nō
fuerit ordinatus.De ſimili cautela le.& no.s̄.de baptiſ.c.ii.s̄.de ſa-
cra.non iteran.c.fi.[Ipſum] .ſ.presbiterum [Et ſic] ver. ſ. ex quo
ſuppletus erit ordo,qui deficit.[De miſericordia]& iure tuo.vt ſa
tis innuitur hic.& 5 2. di.ſolicitudo.s̄.de ſacra. non iteran. c.j. q̄d
intellige.ſecundum quod nota.s̄.e.§.in prin.& reſpon. j. in prin.
Sed quid ſi quis omiſſis ordinibus inferioribus promoueatur in
ſacerdotem,vel ſubdiaconum,nunquid recipit ordinem? Dicūt
quidam,ꝙ non,quia ſicut viri & mulieris coniunctio vnum fa-
cit corpus, ita clericatus & ſacerdotium vnum faciunt epiſco-
pum.40.diſtin.ſicut. ſi tamen aliquem de minoribus recepiſſet,
tunc reciperet ſacrum. Vincen.vero dixit,ꝙ ad quemcunque or
dinem promoueatur quis,ordinatus eſt,excepto epiſcopali, quē
nemo recipit,niſi prius ſacerdos fuerit ordinatus.arg.j̄.de exceſſ.
præl.ex literis.§.cum igitur.hunc autem recipit,ſi ſacerdos eſt, li-
cet alios ordines non habeat,ſed,antequam exequatur, ſupplen-
dum eſt id,quod deeſt,vt hic præcedit,vnde ſi talis epiſcopus da-
ret ordinem,quem non ſuſcepit,nihil conferret.ar.j.q.j.gratia.&
c.ventura.& q.vii. Daibertum.de con.di.iiii.quomodo.Tu dicas,
ꝙ in hoc caſu,vbi ſine dolo promotus eſt per ſaltum,diſpenſare
poteſt epiſcopus iure ſuo,vbi autem ſcienter hoc feciſſet, non di
3 ſpenſaret niſi Papa.vt s̄.not. reſpon.j.in prin. †In quacunque etiā
ætate aliquis ordinem recipiat,ordinatus eſt,vt no.s̄.e.§.in princ.
ex quo baptiſmus præceſſit. quia eſt ſacramentum omnium ſa-
cramentorum.vbi vero deeſſet,nihil agi poſſet, quia vbi funda-
mentum non eſt ædificari non poteſt.ad hoc.3 .di.§. verum. s̄.
de presbitero.non bapti.c.veniens.reſpon.j.& j. q.j. cum Paulus.
4 Sed nec puto†ꝙ per ſaltum promotus in epiſcopum,ſiue etiam
presbiterum executionem habeat,etiam quo ad illum ordinem,
quem ſuſcepit,quia nihil intereſt, vtrum non ſit ordinatus, vel
non ſit rite ordinatus.ar.s̄.de tranſla.epi.c.ii.§.ſed neque.ver.ſicut
iuxta.cum ſuis concor hoc eſt ſecundum formam eccleſiæ,ſecū
dum quam,nullus per ſaltum ex certa ſcientia promouetur, ſi
ergo ſacerdos non rite ordinatus.i.non ſeruata forma eccleſiæ
5 attentet celebrare, non † conficit corpus Chriſti.vt expreſſe in-
nuitur. s̄. de ſumma Trin.c.j.§.vna vero eſt.

¶De eo qui furtiue ſuſcepit ordinem. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Furtiue promotus,quis dicatur.*
2 *Ingreſſus religionis,an tollit irregularitatem.*

CAP. PRIMVM.

1 VEniens. [Furtiue]Furtiue † promoue-
tur qui contra,vel citra cōſciē
tia ſui epiſcopi,& ſine examinatione promo
uetur.lxiiij.diſt.extra conſcientiam.xxiiij. diſ.
quando.[Diaconatus] & nunc volebat in ꝑ-
sbiterum promoueri.j̄.e c.§.j.Quærebatur, v-
trum hoc fieri poſſet ſaltem ex diſpenſatione
epiſcopi,& huic reſpondet in ſequentibus.¶Vnde reſpōdemus.]
ij.pars.[Archidiaconorum] plures ergo erant in eccleſia iſta ar-
chidiaconi,ſicut eſt in eccleſia Pariſieñ.& Carnoteñ.vt no. s̄. de
iudicijs.cauſam quæ.& de offi.delega.ex parte.j.Et eſt hic,ar.ꝙ ar-
chidiaconus habet iuriſdictionem ordinariam, & excommuni-
care poteſt,necnon & quilibet prælatus eccleſiæ,quod dic,vt leg.
& no.s̄.de elec.dudum.§.tandem.s̄.de offi.archidi.c.fi.s̄.de offi.or
di.cum ab eccleſiarum.[Ad ſacerdotale] ſicut fuit quæſitum. vt
& no.s̄.reſpon.j.[Prælatorum tuorum]alias ſine tuorum.[Pro ar
bitrio tuo] quia non fuit promotus excommunicatus, alioquin
diſpenſare non poſſet pro ſuo arbitrio,arg.a contrario ſenſu. xxv.
diſt.qualis.& j̄.e.c.fi.§.j.& ij.de ſen.excom.cum illorum.§.j. & de
hoc no.s̄.de cleri.excom.mi.clerici. Eſt & hic euidens,arg.ꝙ & ſi
aliquis a non ſuo epiſcopo ſine ſcientia proprii ordinetur non
eſt ipſo iure ſuſpenſus,licet ſuſpendi poſſit,quod dic,vt plene no.
s̄.de tempore.ord.quod tranſlationem. quicquid tamen dicatur
hic cum furtiue ordinato,niſi aliquam religionem de approba-
tis ingrediatur,Romana eccleſia de facili non diſpenſat. vt & no.
j̄.§.j.ſuper verbo,interminatio anathematis.in fi.gl. ¶ Si vero.]
iij.pars.[Interminatio anathematis] intranſitiue intelligi.i.inter-
minatio,quæ fuit anathema,alias autem hæc verba neminem li
gant ex vera ſui ſignificatione. quod dic, vt plene no. s̄. de ſagitt.
capitu. vnico. s̄. de ſimonia. ſicut tuis.§. j. s̄. de iure patro. rela-
tum.§.fi.& ſic contraueniens fuit excommunicatus ordinatus,
vnde in hoc caſu non poteſt epiſcopus cum tali pro ſuo arbitrio
diſpenſare,vt j̄.no.& hæc eſt differentia inter hunc caſum & ſu-
periorem:quia ibi fuit promotus non excommunicatus,hic ve-
ro excommunicatus,ſed Romana eccleſia non diſpenſat, etiam
vbi non excommunicatus furtiue tamen eſt ordinatus,niſi ſecū
dum quod no.s̄.e.§.j.in fi.quod & j̄.c.j. comprobatur. [Moneas]
ſicut enim nemo præciſe cogitur ad fidem noſtram ſuſcipiendā.
xlv.diſt.qui ſincera.& c.de iudæis.licet ſuſceptam cogatur ſeruare
vt ibi.& xxiij.q.v.ad fidem: ſic nullus pręciſe cogitur religionem
intrare, nec ad ſacros ordines promoueri: quia hæc res voti eſt
non præcepti.3 2.q.i.integritas.ſemel autem factam profeſſionē,
vel ſuſceptum ſacrum ordinem cogitur quis ſeruare,vt patet.s̄.de
regula.c.fi.& s̄.de cleri.coniu.c.j.& ij.ſic & nemo pręciſè cogitur
in ſe ſuſcipere arbitrium,ſed ſemel ſuſceptum cogitur termina-
re.ff.de arbi.l.iii.§.tam & ſi neminem.& ſic non cogitur quis cō-
trahere,ſed ex quo ſemel contraxit,tenetur contractum ſeruare
C.de acti.& ob.ſicut in initio.[Cui.]ver.ſ.P.ſic ordinato.[Lauda-
biliter] & pœnitentia iniuncta peracta,vel parte ipſius quod dic,
vt no.s̄.tit.ij.ex literis.§.j.ver.j.[Poteris] de noſtra licentia nō tuo
arbitrio,vt innuitur.j̄.ver.j.& no.s̄.c.j.in fi.[Alioquin.]ver.ſ. ſi nō
vult intrare religionem.[Concedimus.] q.d.quia ex quo excom
municatus ordinatus eſt, nullus inferior nobis ſine licentia no-
ſtra cum tali poterit diſpenſare,vt no.in præced.gl.ad idem.j̄. eo.
2 c.fi.§.fi.Et eſt,arg.† ꝙ ingreſſus religionis non tollit irregularita-
tem.quod dic,vt no.s̄.de apoſtatis.c.ij.§.fi.verſi.j.[Promoueri.]q.
d.ſed quo ad ordines iam ſuſceptos poteſt epiſcopus diſpenſare.
ſi.s̄.tit.ij.ex literis.§.j.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo in ſacris ſuſcipiendis non excuſat.*
2 *Ordines quatuor minores conferri poſſunt ſimul.*
4 *Epiſcopus diſpenſat cum non rite ordinato in minoribus ordinibus.*

CAP. II.

CVm.H. [Ad tuam præſentiam.] quod ſequit.
[Ordinationis cauſa.] i.vt a te ordina
retur.[Acceſſiſſet] de mandato prælati ſui: alioquin
interdicenda eſſet ei executio ordinis,ſic ſuſcepti. q̄d
dic,vt legi.& no.s̄.de tempo.ordi.quod tranſlationem.[Iuxta cō
ſuetudinem]ver quæ in hoc non reprobatur,imo & generaliter
obſeruatur,& per Romanam eccleſiam ſaltem tacite approbat.
1 ſi.s̄.de cog.ſpiritu.ſuper eo.alias autem † in ſacris non excuſaret
conſuetudo.quod dic vt plene le.& no.s̄.de temp.ord.c.ij. & s̄.de
hæreticis.ad abolendam.reſpon.j.[Quatuor minores ordines]ſi-
mul & eadem die quod fieri potuit,vt in præce.gl.& in ſeq.[Qui
bus.] ver.ſ.quatuor minoribus ordinibus. [Non contentus.]q.d.
ſi contentus fuiſſet,non peccaſſet: quia bene poſſunt ſimul reci-
pi,vt no.s̄.& arg.s̄.de temp.ord.c.j.§.j.& c.iij §.j.vbi de hoc.[Sub-
diaconatum.] hic fuit exceſſus.nam ſubdiaconatum per ſe ſolū,
vel ſolum quatuor ordines per ſe recipere potuiſſet, & ſic vnū eſt
impedimentum alterius.quod dic,vt no.s̄.de tem. ordi. literas.§.
fi.¶Quia vero.] ii.pars.[In hoc facto.] ſ. recipiendo ſubdiacona-
2 tum.cum † quatuor ordinibus ſimul & eadem die. Quid ſi rece
piſſet acolitatum tantum & ſubdiaconatum ſimul? eodem mo-
do excederet,licet non intantum:quia receptio plurium ordinū
ſemper intelligitur prohibita,niſi vbi inuenitur conceſſa,arg.hic.
& j̄.e.c.j.& s̄.de tempo.ord.dilectus.& in eo quod legi.& no. s̄.de
tranſla.epi.c.ii.§.ſed neque.ver.fi. [Exceſſit] ſed nonne magis ex-
ceſſit qui contulit? Ita videtur,cum ipſe ſit maior,vt le.& no.s̄.de
tempo.ord.dilectus.& s̄.de clerico vena.c.j.Rñ.hoc omnino ve-
rum eſt,ſi ſcienter hoc feciſſet,ſed intelligas,ꝙ cum ipſe promo-
tus eſſet ad minores ordines,potuit ſe ſtatim inter acolitos, q erāt
in ſubdiaconos promouēdi,& epiſcopus forſan præ nimia mul-
titudine non aduertit,& ideo hoc.c.ſub hoc ti. collocatur: quia
furtiue ſe fecit ordinari,vt patet in eo quod no.s̄.e.c.i.in prin.& po
teſt notari ſimile vitium.s̄.de cri.fal.licet.§. illos quoque. [In mi-
noribus] & a ſubdiaconatu ſuſpēdatur,vt in eo puniatur, in quo
deliquit.s̄.de temp.ord.literas.§.fi.[Permittas.] arbitrio tuo, ſi nō
excommunicatus promotus fuit,vel authoritate noſtra ſi excō-
municatus promotus fuit.ſicut & diſ.s̄.ca.j.& j̄. c. j. ſecundum.B.
3 Poteſt tamen dici,ꝙ quantum † ad minores ordines non eſt epi
ſcopis diſpenſatio interdicta,vt patet in eo,quod leg.& no.s̄ de bi
gamis.c.ii.in ſacris vero interdicta eſt, ita ꝙ nec Papa diſpenſat,
& hoc intelligas,niſi forſan religionē ingrediatur.vt j̄. §. j. & no.
s̄.tit.j.§.j.& ii.¶Si vero.] iii.pars.[Intrauerit] ſic.s̄.c.proxi.§.fi.& j̄.
c.j.§.fi.[Abbas] ſic ergo abbas diſpenſare poteſt,vt hic.& no.s̄.de
ſta.mo.cum ad monaſterium.§.in refectorio.ver.quanquam. &
j̄.de ſen.excom.cum illorum.§.fi.Et capitulum diſpenſat,argu.s̄.
de præbend.cum non ignores.s̄.de ſimo.ex inſinuatione.xvi.q.j.
alia. Sed. d. n. dicit, ꝙ exceptis caſibus, in quibus hoc inue-
nitur expreſſum, eſt abbatibus, archidiaconis, & omnibus aliis
nam

nam maiora & grauiora tenentur referre. s̄. de officio archidia.
c.j.in fi.& c.ad hęc.§.item in epiſtola.& de offi.archipreſ.c.fi.in fi.
Quod verius puto,arg.in eo quod legi. & no.j̄.tit.j.accedentibus.
& s̄.de iudi.at ſi clerici.§.de adulterijs.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus a non ſuo epiſcopo ſuſpenſus eſt.*
2 *Clericus ſi miniſtrauit longo tempore,& fuit ei obiectum ordines non recepi-
ſce a ſuo epiſcopo,quid ſumendum.*
3 *Interſticia ſunt ſeruanda.*

CAP. III.

INnotuit. [Ab eo.]ſ.epiſcopo Saguntino.[Ac
ceſſerunt] de tua licentia.vt & no.s̄.
1 c.j.& ij.aliter † ordinatus a non ſuo epiſcopo ſuſpen-
ſus eſt,vt hic habes ſecundum.d. n. Non habes, quia
hic loquitur de illis,qui non ſolum a non ſuo epiſcopo, imo &
excommunicati ordinati ſunt, vt patet ex ſequentibus. Quid er-
go ſi non excommunicati promoti eſſent,nunquid hoc ipſo ſu-
ſpenſi ſunt?nunquid iſtud probat hæc litera? quinimo contrariū
eſt,quod dic,vt no.s̄.de tem.ord.quod tranſlationem. Quid ſi ali-
2 quis longo † tempore habitus eſt pro rite ordinato, nunc vero
obijcitur,ꝙ fuit ordinatus a non ſuo epiſcopo,vel extra tempora
vel alias minus canonicè? Rñ. dicunt quidam, ꝙ niſi aliud pro-
betur,rite ordinatus præſumitur,arg.in eo quod leg.& no.s̄.de ꝑ-
sbitero non bap.c.j.s̄.de præſum.c.fi.s̄.de iudi.cum deputati.s̄. de
cleri.peregri.inter quatuor.hæc enim ſunt probabilia argumēta,
de quibus ibi loquitur,ſufficit enim,ꝙ ſic agit,ſic contrahit, & ta
lis eſt,& fuit ab epiſcopo & vicinis communiter reputatus, arg.ff.
ad Maced.l.iii.rñ.j.j̄.de ſen.excom.in præſentia. Aliqui tamen di
cunt,ꝙ ſi epiſcopus proprius exinde referat quæſtionem,neceſſe
habet ipſum certificare,arg.in eo quod leg.& no.s̄.de cleri.excō.
mi.propoſuit.§.pen.& fi.& s̄.de ſimo.licet Hely.§.j. ver. pen.in fi.
& videtur expreſſum.s̄.tit.j.c.vnico.alioquin poteſt ſibi interdice
re executionem ordinis in poſterum,quamuis quo ad præteritū
debeat ſub diſſimulatione tranſire,arg.s̄.de conſecra.ec.aqua.So.
ſi factum recens eſt,ſtandum eſt ſecundæ opinioni: in antiquo
vero ſtandum eſt primæ,& hoc de æquitate licet. nam de rigore
iuris omnino ſtandum eſt ſecundæ opinioni,vt & no.s̄. de cleri.
excom.mi.propoſuit.§ pen.verſi. fi.In electione,autem,vbi facta
eſt per eos,ad quos non ſpectat de iure communi,oportet, ꝙ ele-
ctus probet poteſtatem datam fuiſſe electoribus,ſiue hoc obijcia
tur ante confirmationem,vel poſt.s̄.de appel.conſtitutis.& c.cō-
ſtitutus.Et idem eſt,quando dicitur,ꝙ is,qui tulit ſententiam,iu-
dex non fuit.ſecundum.d.n.de qua materia dic,vt plene no.s̄.de
offi.deleg cum in iure.& extra eiuſdem.d.n.de conceſ.præb.quia
in cunctis.§.fi.in fi.¶Cumque.] ij.pars. [Sententia.] ita ꝙ cui cō
traueniret, excommunicatus eſſet, hoc enim notat mens iſtius
verbi ſententia.Secus ſi dixiſſet pœna: quia tunc comminatio eſ
ſet,vt no.s̄.de iure patro.relatum.§.fi.& s̄.e.c.j.§.fi.[Ordines.]ſ.ſa-
cros.vt j̄.ſequitur.vel vnum ſacrum,vel vnum de minoribus, nā
quatuor minores tantum liceret recipere vna & eadem die.quod
dic,vt no.s̄.c.proxi.& s̄.de tem.ordi.literas. §. fi. & c. dilectus.Sed
nec cogitur quis quatuor minores ſimul recipere, vel conferre,
3 imo † interſticia ſunt ſeruanda.lxxvii.diſt.in ſingulis quæ tamen
hodie de conſuetudine non ſeruantur.¶Conſultationi.] iii.pars.
[De rigore] ſecus de miſericordia & benigna diſpenſatione,vt ſe
quitur & leg.& no.s̄.c.j. §. j. [Miniſtrare.] imo ſunt deponendi:
quia excommunicati ordines receperunt,arg.s̄. de cleri. excom.
mi.latores.[Verumtamen.] ver. [Pœnitentia] vel parte ipſius. vt
no.s̄.c.j.[Pro arbitrio] quia pœnitentiæ arbitrariæ ſunt.vt no.s̄.e.
de homicidio.ſicut dignum.reſpon.j.[Conuerſati]ſi.s̄.c.j.§.fi.ver.
j.[Proceſſu.]ver.q.d.non ſtatim quia ſemper ad tempus tales ſunt
ſuſpendendi.vt s̄.ti.ii.c.ii.§.j.ver.j.[De noſtra licentia]aliter enim
cum excommunicati promoti ſint, eſt epiſcopis diſpenſatio in-
terdicta,vt & no s̄.e.c.j.§. fi. [Suſceptorum.]in hac ordinatione,
nam in ſuſceptis ante poteſt epiſcopus diſpenſare,arg.s̄.tit. ii.c.ii.
§.j.Vel iſtud locum habet, quando non fuit promotus excom-
municatus, & ideo nec irregularitatem incurrit, hic vero loqui-
tur,quando excommunicatus promotus fuit,& irregularitatem
incurrit.

¶De exceſſibus prælatorum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Papa ſolos epiſcopos fratres vocat,cæteros vero filios.*
2 *Epiſcopus manus innoxias,Deo,legi,& Principi ſeruare debet.*
3 *Superior ab omni grauamine debet ſe abſtinere.*
4 *Conſilium capituli requirendum eſt in grauibus.*
5 *Epiſcopus quando habet vocem in capitulo tanquam prælatus, & quando ha
bet tanquam canonicus differentia eſt.*
6 *Sana pars,maior dicitur.*
7 *Delegatus,& ſubdelegatus an excommnnicare poſſunt.*
8 *Iudiciarius ordo ſeruandus in excommunicationis ſententia.*
9 *Pœna vni infligitur vt cæteri teneantur.*

CAP. PRIMVM.

PEruenit ad audientiam
noſtram, & inf. [Filios & fratres]
poteſt ergo epi-
ſcop⁹ presbiteros, & ſubditos filios & fratres,
1 appellare † Papa vero ſolos epiſcopos fratres
cæteros vero omnes filios appellat.s̄.de crimi
ne fal.quam graui.[Fraterna charitate.] xvj.q.j. prædicator. s̄. de
cenſibus.cum apoſtolus.§.prohibemus.xviii.q.ii. hoc tantum. s̄.
de reſtituti.ſpo.conquerente.[Mandamus.]ver.[In eos.] ſ. presbi
teros.[Talias]quæ omnes ſunt illicitæ,niſi a iure,vel pacto,vel ſta
tuto facto ab illo,qui potuit,probentur conceſſæ.x.q.ii. quia co-
gnouimus.& in præced.concor.& leg.& no.s̄. de immu. ec. non
minus.& c.aduerſus.non ergo debent fieri,niſi ex magna cauſa.
xvi.q.j.§.nouarum.s̄.de cēſi.cum Apoſtolus.§.prohibemus. imo
2 dēt iudex,& maxime † epiſcopus manus ſeruare innoxias Deo,
legi,& Principi,nullumq; pertingere lucrum.in Auth. de man.
Prin.§.j.& ii.colla.iii.C.de ſuperindicto.l.vnica.lib.x.& argu.ff.de
dam.infec.ex damni.reſpon.j.& expreſſius.in Auth. de collatori
bus.§.hoc quoque.col.ix.[Nec de cætero.]ver.ꝙ nec olim facere
3 debuiſtis.[Grauetis] ab omni † enim grauamine debet ſuperior
abſtinere.s̄.de ap.vt debitus.& patet in eo,quod no.s̄.de ſimo.& ſi
quæſtiones.§.fi.ver.pen.[Eoſdem] quos tenemini.potius deſcen-
dere.s̄.de reſt.ſpoli.conquerente.& no.s̄.de natis.ex libero ventre.
c.vnico.cum ſuis concor.[Aut ſine iudicio.]ver.de hoc no. s̄. de
hæreticis.ab abolendam.[Capituli] hoc intelligitur. ſecundum.
d.n.de ſuſpenſione perpetua,prout leg.& no.s̄.de accuſa.qualiter.
ii.reſpon.j.& §.j.in fi.xxxiiii.diſt.quorundam.5 0.diſt. ſtudeat. & c.
nullus.& maxime debet hoc intelligi,quando procedit cōtra ab-
4 ſentem.s̄.de accuſa.qualiter.ii.§.debet igitur.ſecundum.d.n. † Nā
& in grauibus eſt conſilium capituli requirendum. s̄. de his quæ
fi.a præla.nouit.& c.quanto.excommunicatio autem eſt maior
pœna in eccleſia Dei.xxiiii.q.iii.corripiantur.ideo non eſt mirū,
ſi iudicium capituli requiratur. Vel poteſt intelligi, quādo agitur
de correctione canonicorum.vnde & s̄.vocantur fratres, vel pre
sbiterorum,vel aliorum clericorum iuriſdictioni capituli ſubia-
centium de conſuetudine vel priuilegio ſpeciali.ſecundum id q̄d
le.& no.s̄.de fo.compe.cum contingat.& s̄.de offi. ord. irrefraga-
bili.§.exceſſus.vel quando prælatus & capitulum habent omnia
communia,& communiter inſtituunt,& deſtituunt.s̄.de his quę
fi.a præla.ſine conſenſu.c.ea noſcitur.ſupra de offi.archid. ad hęc
§.fi.ſupra de reſcrip.edoceri. Vel cum clericus criminaliter accu-
ſatur.xv.q.vii.epiſcopus nullius.In hoc autem caſu & præced. &
5 conſimilibus patet,quid ſit dictu, ꝙ † epiſcopus habeat vocem tā
quam prælatus,vel tanquam canonicus. ad quod notandum, ꝙ
epiſcopus & canonici vnum corpus faciunt,cuius ipſe epiſcopus
caput eſt,canonici vero membra,vnde in his,in quibus epiſcopus
habet vocem tanquam prælatus,requiritur tam cōſenſus epiſco-
pi,quam capituli,ita ꝙ vnus ſine reliquo nihil poteſt, verum ſi ſi-
mul congregati diſcordent,epiſcopi eſt diffinitio,cui ſtabitur,ni-
ſi rationabile quid obſiſtat.Comprobantur.hæc. xii.diſt. non de-
cet.& c.de his.ſupra de præſcrip.cum non liceat.ſupra de his quæ
fi.a præla.nouit.& c.quanto & præcedētibus.& c.fi. & de his quæ
fi.a ma.par.ca.c.ii.& c.fi.& de magiſtris: quia non multis.§.j.Vbi
vero habet vocem tanquam canonicus,non epiſcopi, ſed capitu
li eſt diffinitio,& ſtabitur maiori & ſaniori parti capituli, niſi ali-
quid rationabile obijciatur,& probetur.ſupra de his quæ fi.a ma.
par.ca.c.j.& de elect.coram.cum ſuis concor.Secunda differentia
eſt: quia in ipſo caſu non deuoluitur poteſtas de vno ad reliquū
in ſecundo ſic.ſupra de conceſ.præben.poſtulaſtis.Tertia differen
tia eſt: quia ſi a diffinitiua ſententia appelletur, in ſecundo caſu
appellabitur ad epiſcopum, tanquam ad ſuperiorem, cum ipſe
non diffiniat,ſed capitulum, quamuis ipſe interſit tanquam ca-
nonicus.ff.quando app.ſit.l.j.§.ſolent.& quia gradatim eſt appel-
latio facienda.ſupra de app.dilecti.ii.in primo vero caſu non, ne
appellaretur ab epiſcopo ad ſe ipſum.extra.d.n.de app. Romana.
lib.vj.Quarta eſt differentia: quia quando habet vocem tanquā
canonicus,conſideratur vox ſua ſingularis, tanquam canonici,
quando vero vt prælatus,conſideratur vt ꝑgnans & authorizabi-
lis,vt prælati, vnde & tunc nihil poteſt expedire capitulum ſine
conſenſu ſuo,vel econuerſo,& prælati eſt diffinitio.ſupra de tem.
ord.ſi archiepiſcopus.& c.ſeq.& vt no.ſupra e.gl.ver.verum in hi.
Sicut enim corpus non habet vitam ſine capite, ſic in hoc caſu
nihil poteſt capitulum ſine prælato ſede inſtituta, nam ipſa va-
cante ſuccedit inſolidum capitulum,quo ad quædam.quod dic,
vt le.& no.ſupra de ma.& ob.his quæ.& c.cum olim.& ne ſe. va.
illa & de hæreticis. ad abolendam. & ſicut caput non habet vitā
ſine corpore,ſic in hoc caſu prælatus nihil poteſt ſine capitulo.Ca-
pitulum

pitulum autem intelligitur,ex quo omnes conſentiunt, ſiue maior pars capituli , quamuis & aliqui canonici contradicant. vt s̃. de his quæ fi.a ma.par.ca.c.j.& ii. & fi.& de magiſtris: quia nonnullis.§.j.Sicut ergo caput vitam habet cum corpore,etſi aliqua membra abſciſſa fuerint,puta aures,naſus,manus,& pedes,ſic & in hoc caſu valet quod a prælato & a maiori parte capituli fit alijs cõtradicentibus,etiam inuitis,vnde cum author appoſuiſſet. s̃.de his quæ fiunt a prælato ſine conſenſu.ca.ſtatim exponendo, quod intelligitur capitulum,ſubiecit rubricã de his,quæ fi. a ma. par.ca.Prima ſpectat ad vocem prælati,ſecunda ad vocem cano-
6 ci.Hoc etiam ſcias ꝙ ſanior pars.i. † ſana pars maior dicitur,nec vnquam maior cenſebitur minus ſana,vt patet in eo quod le. & no.s̃.de his q̃ fi.a ma.par.ca.c.j.In ſupradictis ergo caſibus nõ debet ep̃s ſine cõſenſu capituli ſententiam ferre,al's autẽ regulariter de generali conſuetudine & de iure ſententia proprij paſtoris & ſolius timẽda eſt,& tremenda.xj.q.iii.c.j.xvi.q.ii.viſis.extra. d.n.de ſen.excom.cum medicinalis.lib.vi.s̃.de maio. & obe.cum in eccleſiis s̃.de offi.ord.cum ab eccleſiarum . & c.ad reprimendam . Mirum enim eſſet, ꝙ hoc.ſ.ꝙ epiſcopus, non poſſet ſine iudicio capituli ſuſpendere,vel eccleſias interdicere , generaliter deberet
7 intelligi,ſicut ſonat, † cum non ſolum delegatus,ſed etiam ſubdelegatus ſolus per ſe valeat excommunicare.vt s̃.de offi. delega..ex literis.& ſatis innuitur contrarium.j̃.e.ver.nec aliquem.vt ibi no. Et ſecundum hoc poteſt intelligi,quod leg.& no. s̃.de his quæ fi. a ma.par.c,quæſiuit.& de app.reprehenſibilis.§.ſi. [Neque duas] ver.[Eccleſias]quarum vna non dependeat ex altera, vel niſi ſint ita tenues,ꝙ proprium nequeant ſuſtentare rectorem. s̃. de æta. & qua.eam te.& x.q.iii.vnio.[Videbitis.] vos & capitula.q.d. nec etiam ex cauſa vnionem ſine iudicio(repete capituli)faciatis.j̃.e. ſicut vnire. s̃. de his quæ fi.a præla.paſtoralis.& de donatio.paſtoralis.[Tenere]nec in alio manifeſto peccato dormire. s̃. de offic. ord.irrefragabili[Nec aliquem] ver.ſcilicet presbiterorũ. [Excõmunicare.]nec dicit,ꝙ hoc debeat fieri iudicio capituli,per quod innuit , ꝙ per ſe ſolum excommunicare poteſt, quod verum eſt regulariter,licet tamen caſualiter ſecus contingat , & ſecundum hoc intellige.s̃.e.ver.aut ſine.quod dic, vt ibi no. [Sine ordine iu-
8 ditiario]ita habes hic, † ꝙ etiam in excommunicationis ſententia ordo iudiciarius eſt ſeruandus.ad idem.ii.q.j.nemo. & c.Deus omnipotens.& s̃.de ap.reprehenſibilis ..Iſte autẽ ordo iuditiarius non requirit libellum , nec litis conteſtationem , ſed in quatuor tantum conſiſtit.Primum eſt,ꝙ cauſa vera & rationabilis ſubſit. Secundum,ꝙ monitio competens procedat. Tertium, ꝙ proferens non ex odii fomite , ſed ex charitate correctionis procedat , vt patet in eo quod le.& no.j̃.de ſent.ex.ſacro.& plenius. extra d. n.in e ti.cum medicinalis.li.vj. ſed etſi ordo iſte non ſeruetur,tenet ſententia,ſed pœnam habet,vt ibi no.& probatur.xi. q.iii.c.j. & c.iiii.¶[Scituri] ii.pars.[Peruenerint.]&: nobis exĩde fides facta fuerit alioquin contra.86.diſt.ſi quid de quocunque. s̃.de ſimo.licet Hely.§.j.ver.nam iuxta. [Puniemus]extraordinarie.in Auth. de ſanct.epi.§.omnib.autem.coll.9.[Timore pœnæ.]

Oderunt peccare mali formidine pœnæ .
Oderunt peccare boni virtutis amore .

9 ff.de iuſt.& iure.l.j.ideo & pœna † vni infligitur, vt cæteri terreantur,vt hic.& s̃.de maledicis c.j.s̃.de iudæis.ad liberandam. in fi. s̃ de offi.or.irrefragabili.§.cæterum.in fi.ij.q.ii.qua propter. C.ad l' Iulia.repe.l.j.& s̃.de tranſl.epi.c.j.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi non debent alicui ius ſuum diminuere.*
2 *Epiſcopus non poteſt concedere priuilegium in alterius præiudicium.*
3 *Seruitium ex conſuetudine debitum peti poteſt.*

CAP. II.

AD hæc quoniam epiſcopus. Pars.s̃.de app.ad hæc. & j̃. de priuile. ad hęc.[Dimi-
1 nuit] & male † quia non debent epiſcopi alicui ius ſuum diminuere ſine conſenſu ſuo,maxime quia nec Princeps, qui ſuper omnes eſt,hoc de facili facere conſueuit.C.de emanci. nec auus.C.de iure reipu.l.j.lib.xi.C.de communi agro deſer.quicunque.in fi.lib.xj.s̃.de ex.ædifi.ad audientiam.j s̃.de offi.deleg.ſu
2 per eo.s̃.de reſcrip.ad aures.Et eſt,arg.ꝙ † epiſcopus non poteſt ↄcedere priuilegium in alterius præiudicium , hoc enim ſpeciale priuilegium Principis eſt.ix.q.iii.conqueſtus.& c.per principalẽ. & capi.cuncta & c.nunc vero.ſecundum Lauren. Sed quid ſi archidiaconus mortuus eſt , nunquid epiſcopus cum capitulo poteſt præiudicare futuro archidiacono in aliquibus obſequijs liberando clericos,vel archidiaconatus ſubtrahendo iuri? Dixit Vincen.ꝙ ſic,arg.xii.q.iii.c.fi.quod parum facit.xvi.q.i.§.ſicut duo. & c.ſtatuimus.de con.diſt.j.omnis.j̃.e.ſicut vnire.quinimo & ex toto poſſunt dignitatem deſtruere.s̃.de conſti.cum acceſſiſſent.Qđ vltimum verum eſt.ſecundum ꝙ ibi no. Sed ipſa dignitate remanente nunquam quamdiu vacat,poſſunt ei præiudicium generare,arg.s̃.ne ſede vacante.per totum.s̃.de conſt. c. pe.& hoc hodie expreſſum eſt etiam in parochiali eccleſia.extra.d. n. de rebus ec. non ali.dudum.§.quia vero. quod dic, vt ibi plene nõ. Quamuis redditus ipſius ex cauſa poſſent ſibi ad tempus retinere,quod dic vt leg.& no.s̃.vt benefi.ec.c.vnico.§. ſi. & de hereticis.ad abolendam.reſpon.j.ver.vel clerici.& de conſt.cum acceſſiſſent.§.fi.[Eorundem.] ſ.archidiaconorum.¶[Mandamus.] ii.pars.[Corrigas] loquitur Cantuarieñ.archiepiſcopo Metropolitano epiſcopi, ad quem ſpectat hæc correctio.s̃.de inſti.c.iii.extra.d.n.de cenſi.Romana.[Et ita prouideas]ver.ſic conſtrue.[Quòd conſuetudines] &c.vſque.[Debent præfatis archidiaconis plenarie conſeruẽtur] & eſt ar.ꝙ iuriſdictio ſpectat ad archiaconum potius de conſuetudine,quam de iure.quod dic,vt plene no.s̃. de offi. archidi. c.ii.
3 & c.cum ſatis.& c.fi.Item eſt arg.ꝙ † ſeruitium ex conſuetudine debitum peti poteſt.ad idem.xi diſt.catholica.xviii.q.ii.ſeruitium quod dic,vt plene no.s̃.de cenſibus.peruenit.& de iudæis. multorũ.§.j.[Et illis.]ver.ſ.archidiaconis.Vel illis.ſ. epiſcopis quod melius eſt.q.d.ita prouideas,ꝙ vtriſque.ſ.tam epiſcopo, ꝙ archidiaconis iura conſueta,& debita reſeruẽtur.[Archidiaconis.]ſ.conſueta.vt s̃. Epiſcopo vero debita,vt hic,& hoc eſt,quod ſequitur.[Debitam.] hæc enim epiſcopo de iure communi debebantur. s̃. de maio.& obe. quod ſuper his in fi. niſi ſe reddat indignum gratia ſedis apoſtolicæ.s̃.de inſti.ad decorem.§.j.in fi.s̃.de offi.ord. quod ſedem.ad fi.s̃. de elect.quia diligentia.

SVMMARIVM.

1 *Vnus, omnibus ſufficere non poteſt.*
2 *Epiſcopus ex officio vbi procedit,non eſt neceſſe libellum offerre.*

CAP. III.

AD aures.[Intrudere]vt ad opus ſuum illa retineant,quod facere non debent: quia
1 † nec poſſet vnus omnibus ſufficere.s̃.de of.archipre. c.fi.& inter dantem & accipientem debet eſſe differẽtia.s̃.de inſti.c.fi.Sed ſi cauſa cuſtodiæ iſtud facerent, hoc liceret. lxiii.diſt.ſi in plebibus.ſupra de ap.bonæ.ſupra de inſti.cum veniſſent.ſed & tũc requiritur licentia ſuperioris.quod dic,vt no.ſupra de ſimo.ſiut tuis.¶[Mandamus.]ii.pars.[Ad cas.] ſ.eccleſias.[Dimittendas] niſi forſan ſufficientem diſpenſationem oſtendant.
2 s̃.de fil.preſ.ex tua.Et eſt , arg. ꝙ in talibus,in quibus † epiſcopus ex officio procedit,non eſt neceſſe libellum offerre. quod dic, vt plene no.s̃.de ſimo.licet Hely.§.j.ver.pen. in fi. ¶[Et eaſdem.] iii. pars.[Ordinare.] eſt enim congruum,vt caſſata mala ordinatione ſuperior ordinet eccleſiam,& non ille,cuius ordinatio eſt caſſata,vt hic & j̃.e.inter dilectos.in fi.& le.& no.s̃.de ſupplen. negli. præl.c.ii.§.fi.& probatur.in Auth.de ſanctiſ.epi.§.ſi quis autẽ oratorij domum.colla.ix.ſaluo tamen iure aliorum quorum intereſt,& qui non deliquerunt,vt patet.ſupra de offi.archid.ad hęc.§. fi.D.n.tamen non putat, ꝙ hoc liceat, niſi in caſibus a iure conceſſis.quod dic,vt le.& no.extra.d.n.de ſupplen.negl.præla.Romana.§.j.ſupra de elec.cum in cunctis.in fi. [Punire] hoc enim publice intereſt.s̃.de ſen.exc.vt famæ.§.j.in prin.

SVMMARIVM.

1 *Sex ciuitates propter peccatum contra naturam ſubmerſæ, & combuſtę fuerunt.*
2 *Sodomita qua pœna plectendus.*

CAP. IIII.

CLerici.& infra.[Ira Dei.] ſupra de vita & ho.cle. vt clericorum mores.xxxii.q.vii.flagitia. C.de adul.cum vir.[Diffidentiæ.] i.de quorum ſalute de facili diffidẽdum eſt pro eo:quia nec de facili conuertuntur.[Quinque ciuitates] mo
1 † ſex.ſ.Sodoma,Gomorra,Adama, Seboym, Segor, & Eſcale.vt no.ſupra de pœ.diſt.j. §. ſed & continuo quarum duæ. ſ. Adama & Seboym. propter vicinitatem , aliæ propter delictum propriũ perierunt:veruntamen Eſcale non inuenitur in hiſtoria , ſed Segor plura nomina eſt ſortita,quorum forte vnum eſt Eſcale, vnde dic Segor,& Eſcale.& pro vel.vel i.& ſic quinque tantum ſunt ciuitates,vt hic dicit. ¶[Si clerici.] ii. pars. [Fuerint.] ſ. ſeculares. [Deijciantur.] i.degradentur,ſeu beneficijs ſuis priuentur, vel ſubaudi,ſi fuerint religioſi. [Ad agendam pœnitentiam]&c. ſupra de ſimo.de regularibus.Similis diſtinctio traditur inter ſeculares & regulares.ſupra de cleri.excom.mi.poſtulaſtis.& §.quæſiuiſtis. ver.ad hæc.ſecundum leges vero capitalis eſt pœna.C.de adulterijs.cum vir.in Auth.vt non luxu.contra naturam.§.j.col.vj. vbi etiam facit de illis ciuitatibus mentionẽ.¶[Si laici.] iii.pars.[Subdantur] vt pœnitentiam agere compellantur. alias autem reſeruatur vindicta regiæ poteſtati.ſupra de rapto.in archiepiſcopatu.
2 in fi. qui ſecundum legem ſuam iudicabit eos. & ſic † ſubibunt ſententiam capitalem,vt no.ſupra c.j.[Penitus] quouſque reſipiſcant,vel penitus per ſententiam capitalem, ſi ad manus Regias perueniat,vt præmiſi: quia mors omnia ſoluit.in Auth.de nup. §.deinceps.coll.iiij.

SVMMARIVM.

1 *Abbates etiam in epiſcoporum poteſtate conſiſtunt.*

CAP.

CAP. V.

SAne ſi epiſcopi.[Obedientiam] & ſic non loquitur hic de exemptis.omnis enim cura totius diœ.tam in monaſterijs,quam in alijs eccleſijs omnibus,pertinet ad epiſcopum,niſi exempti ſint.x.q.j.per totum.ix.q.iii.c.ij.xciij.di. nul
1 la.nam & † in epiſcoporum poteſtate etiam Abbates conſiſtunt xviij.q.ij.abbates.& ad ſynodos ſuas venire coguntur.quod dic, vt legit.& notatur.s̃.de maio.& obedien.ꝙ ſuper his.Loquitur ergo hic non de libertate exemptionis plenę,ſed de alia conceſſa huic ordini , ꝙ epiſcopi nihil ab eis exigant. præter debitam obedientiam,in qua tamen intelligendum eſt , ꝙ epiſcopus poteſt ipſos viſitare,& corrigere,& abbatem confirmare,ſed nullum aliud tẽporale debet percipere ab eiſdem.ſecũdũ.T.Puto,ꝙ hic loquatur de Ciſtercienſibus,vt & no.j̃.eo.c.in fi.ſicut & illa.s̃.de ſimon. ne Dei eccleſiam.vbi ponitur forma obedientiæ,quam præſtare tenentur,de quorum libertate iudicare non poſſumus,niſi viſis priuilegijs eorundem,vt patet in eo,quod legitur,& no.s̃. de vſu pal. c.fi.j̃.de priuile.porro.ſed & canones aliquas libertates concedũt, vt patet.x.q.iij.quia cognouimus. necnõ & legitima præſcriptio. quod dic,vt legitur,& no.s̃.de excep.cum venerabilis.§.pen. s̃.de præſcrip.cum olim.§.quia prædictus.[Quod petitur.] ſic.j̃.eo.cũ ad quorundam.reſpon.j.in fi.[Authoritate.] ex hac litera ſibi cõceſſa.ſic.j̃.c.j.reſpon.j.[Denegare.] ſtatuimus præterea &c.vt s̃.de ſup.negligen.præla.c. j. quam puto eſſe partem iſtius , & huic ſic continuari debere.

SVMMARIVM.

1 *Dictio &,pro ideſt,vel pro vel,exponi poteſt.*
2 *Beneficia vilibus, & indignis deneganda ſunt.*
3 *Periuri, eccleſias regere non merentur.*

CAP. VI.

1 ILlud etiam.[Qui.] ſ.vicarij.[Fide & ſacramento] † poteſt exponi.& ,p.i. vel pro vel.nam hæc duo æquiparantur.s̃. quod metus cã.ad aures.§.vnico.s̃.de arbitris.peruenit.[Quòd ſi.]ver.[Falſo] talis enim falſitatem committit, vt patet in eo,qđ no.s̃.de clerico non ordi.mi.c.j.[Contra perſonas] ſi,j̃.e.grauem. s̃.de offi.vica.c.ij. [Super hoc iure] ordinario , vel extraordinario ad rationem poſiti.s̃.de accu.ſi conſtiterit.[Confeſſi.]& c.alias puniri non debent.ij.q.j.nos in quenquam.& c.iudex.s̃. de maio. & obe.inter quatuor.s̃.de conſti.eccleſia.in fi.[De cætero.] ver.[In eodem epiſcopatu] quinimo videtur, ꝙ nec in tota eadem prouincia,ar.s̃.de crimine fal.c.iij.& j̃.de priuilegijs.tuarum.§.j.[Executionem] ecce pœna illorum,qui cauſam poſſeſſionis in beneficijs ſibi mutant.ſecundum.d.n.tales tamen vicarij,cum periuri & ſuperbi ſint,vt ex prædictis patet,non ſolum poſſunt repelli a beneficijs adipiſcendis , quinimo & eis iam adeptis ſunt priuan-
2 di: † quia deneganda ſunt vilibus & indignis.j̃.e. inter dilectos. §.
3 j.nec † merentur eccleſias regere crimine periurij irretiti.s̃.de iureiuran.querelam.& qui erigit ſe contra epiſcopum , eſt tanquã membrum putridum ab eccleſia abſcindendus.j̃.eo.grauem.§.j. vel contra prælatum ſuum,vt hic.& s̃.de maio. & obed. cum in eccleſijs.

SVMMARIVM.

1 *Euhectio quæ dicatur.*
2 *Conſuetudo patris familias eſt attendenda*
3 *Epiſcopus prouidere debet,quòd vltra vires eccleſia non grauetur.*
4 *Via media commendatur.*
5 *Vis magna non eſt fienda in exceſſum vnius,vel duarum perſonarum.*

CAP. VII.

CVm ad quorundam. & inf. [Concedimus] i. conceſſum eſſe oſtendimus ſi. j̃.de ſen.excom.a nobis.ij.§.vt autem.prope.fi. & c. nuper. §.fi.s̃. de iureiu.& ſi Chriſtus.§.fi. Alij contra,& dicunt,ꝙ ſententia teneret,niſi indulgentia ſpecialis obſtaret.[In Lateraneñ concilio]s̃.de cenſibus. cum Apoſtolus.§.j.ſed certe & ſi ibi euhectionum numerus exprimatur,non tamen perſonarum,& ſic litera hæc videtur falſa , & concilio imponere quod non dicit. ſi.s̃.de tranſl.epi.c.ij.§.ſed neque.ideo dicunt aliqui, ꝙ quamuis ibidem exprimatur euhectionum numerus tantus , intelligendus eſt & numerus perſonarum ipſarum euhectionum ſeſſoribus mini-
1 me computatis,† vt ſic vnaqueque euhectio habeat vnum peditem cuſtodem ſuum:abſurdum enim eſſet,ꝙ ſeſſores, ſiue ęquites & maxime prælatorum ſocij ſternerent equos ſuos: & hunc intellectum videtur ſtilus curiæ comprobare : quia quandoque mittuntur nuntij ſedis Apoſtolicæ , de quibus mandatur, vt eis prouideatur cum quatuor euhectionibus iungitur,& octo perſonis. Alij dicunt,ꝙ numero euhectionum iungẽda eſt quarta pars perſonarum,vt ſi quis mittitur cum ſex euhectionibus habeat octo perſonas.& ſi cum.xij.habeat.xvj. & ſi cum. xxiiii. habeat.xxxii.& hæc opinio expreſſe comprobari videtur in concilio generali.s̃.de ſtatu mo.in ſingulis.reſpon.j.ver.ad quod vniuerſi. Veruntamen prima opinio videtur nimis laxa. Secunda vero nimis arcta,ideo videtur potius hoc boni viri arbitrio relinquendum,diuerſas conſuetudines religionum , & qualitates perſonarum conſideraret,& ſecundum hoc plures conceduntur , vel ẽt pauciores:in aliquibus enim regionibus quælibet euhectio ad minus habet vnum cuſtodem , ꝙ quando eques ſolus eſt, omnino neceſſarium videtur.ve enim ſoli.s̃.de ſtatu mo.monachi.reſpõ. j.ver.nec ſoli.In alijs vero duæ euhectiones habent vnum cuſtodem,& hoc ſatis æquum videtur eſſe & ſufficiens in illis, qui plures euhectiones ducunt,& ideo hæc conſuetudo potius videtur conſideranda: quia quaſi vbicunque ita communiter obſeruatẽ, arg.iiij.diſt.erit autem lex.ad idem præſtat,arg.x.q.iij. nec numerus in e.c.s̃.de cenſi.cum Apoſtolus.§.fi.& ff.de fluminibus. l.j.& ff.de fundo.inſtruc. lege. cum delanionibus.§.aſinam. Sed & eſt
2 † conſuetudo patris familias attendenda.ff.de pigno.acti.l.vniuerſorum.ff.de vſu.qui ſemiſſes.His ergo penſatis arbitrabitur bonus iudex, argu.in eo quod leg.& no.s̃.de tranſac.c.fi.Sed & quia nec omnia ad vnguem ſeruari poſſunt,ſi plures,aut pautiores forte vnus,aut duo ducantur,quam determinatum ſit,vel etiam arbitratum,non eſt magna vis facienda , arg.in eo quod no. s̃.in procemio.ad fi.Quid ſi hoſpites ſuperueniant? Reſpon. ſi eccleſia ſufficit,tenetur ad hoſpitalitatem,vt patet in eo,quod l.e& no.s̃.de cõtrahen.emp.c.j.& s̃.de ſupplen.neg.præl.c.ij.rñ.j.ad fi.alioquin ſic
3 debet † epiſcopus prouidere , ꝙ vltra vires eccleſia non grauetur, vt patet.x.q.iij.cauendum.& c.ſequen.& in eo quod le.& no.s̃.de cenſi.cum Apoſtolus.rñ.j.ad fi.& §.fi.ver.in pauperibus.& in Sũma.de offi.archidi.§.quod ſit eius officium. ver. quæritur autem. & de cenſibus.§.& qualiter.per totum. Secundum hoc igitur expone,quod hic ſequitur.[Conſtitutum]ſubaudi quo ad euhectiones expreſſim,ſed quantum ad perſonas tacite, at earum numerus,eſt ibi boni viri arbitrio derelictus. Et ſecundum hãc expoſitionem non poteſt dici , ꝙ hæc litera falſum dicat, vel imponat concilio memorato. Nec videatur tibi extranea hæc expoſitio: quia quaſi omnino conſimilis fit in textu.s̃.de decimis.c.j.§ at vero primitiæ. per hoc etiam patet, ꝙ ad numerum tantum euhectionum eſt reſtringendum quod j̃.de obſeruatione. vel nullitate ſententiæ ſequitur,& no & non ad numerum perſonarum, q, cum arbitrarius ſit,ſi occaſione illa,ꝙ omnes perſonæ,quas ſecũ ducit epiſcopus,non procurantur,feratur ab epiſcopo excommunicationis ſententia,tutius eſt ipſam ſeruare , quam contẽnere, & ſi iniuſtam.vt no.ſm.B.j̃.e.c.§.j.niſi earundem perſonarum numerus intantum excederet , ꝙ euidenter de grauamine notorio appareret,arg.ff.qui ſatiſda.cog.ſi vero. §. qui pro rei qualitate. & in eo quod le.& no.s̃.de fi.presbi.quoniam. Vel vt ſuper hoc doctrina magiſtralis aliqua certa detur,ſalua interpretatione apoſtolicæ ſedis? Ad pręſens poſſumus dicere,ꝙ computato ſimul euhectionum & perſonarum numero poteſt in quartam partem numerum euectionum excedere numerus perſonarum, & tot perſonas poteſt deducere ille,qui minus,alias nimis ducet,ſicut concedit ſecunda opinio vt no.s̃.e.glo. ver.alij dicunt.& ſeq.Si autẽ computato ſimul euhectionum & pſonarum numero excedat numerus perſonarum , in partem tantum tertiam & non vltra, & hoc tollerabile videtur,& ille,qui plus ducet , tot, & non vltra poteſt ſine iuſta querela ducere,vt patet in eo quod no.s̃.e.gl.ver. in aliquibus & ſequentibus.inter iſtos autem duos limites.ſ.inter quartam & tertiam partem prędictas poteſt epiſcopus ducere, quot perſonas voluerit,& in his tribus caſibus.ſ.quando iuxta pręmiſſam computationem numerus perſonarum in quartam partem excedit numerum euhectionum , vel quando excedit & in tertiam partem tantum,vel quando.j̃.iſtos limites ducit.quodcũque vult,omnino tenet ſententia contra non procurantem lata, arg.in dicto.c.de decimis.c.j.§.at vero primitię. Etenim non hẽt vnde iſte quæratur: quia primum concedit ius ſcriptum,s̃.de ſta. mo.in ſingulis.rñ.j.ver.ad quod vniuerſi.Secundum vero concedit quaſi generalis conſuetudo,vt patet in eo quod no.s̃.e.glo.ver. in alijs & ſequentibus.quę conſuetudo pro iure ſeruanda eſt. Inſti.de iure na.§.ex non ſcripto. & diſt. j.conſuetudo, & le.& no.s̃. de cele.miſ.pernicioſus.& de ſepulturis.certificari.& de conſue.c. fi.§.vnico.Tertium vero firmatur duplici ęquitate. Prima eſt: qa
4 via † media commendatur.s̃.de offi.cuſto.c.ii. §. lampades & de offi.deleg.quęrenti.§. nos tamen. Secunda: quia ex quo licet, qđ maius eſt,debet eſſe licitum id,quod minus.s̃.de decimis,ex parte.iij.qui vero plures perſonas ducet, caueat, vt ſaltem euhectionum taxatum numerum non excedat,alioquin, cum nulla opinio concedat,vltra hunc numerum poſſe perſonas ducere,poteſt exceſſus nimis grauis & notorius reputari , & huic poteſt prima opinio adaptari.notat.s̃.ea.gl.in prin.vſque ad verſi.alij dicunt.&
5 ſequentibus.In tanto ergo exceſſu lata ſententia nõ tenebit.† Sed ſi numerus perſonarum tertiam partem euhectionum excedit ſimul vtroque numero computato , ſed vſque ad ęqualem tantũ numerum euhectionum, vel citra ducitur, & exinde coram ſuperiore querela proponatur,tunc locus erit arbitrio,& in hoc caſu ſententia lata tenenda eſt & tremenda, quouſque per ſuperio-

rem

rem fuerit ſuper hoc arbitrium,qui tamen ſuperior audita quere
la ſuper hoc,& ſufficienti cautione recepta ab excommunicato,
vt arbitrio ſuo pareat , ſententiam latam in conquerentem ſine
difficultate faciat relaxari,& poſtea procedet in arbitrio.prout le.
& no.j̃.de ſen.excom.ſacro §.j.& pen.& fi.& extra.d.n. in c.ti.ſo-
let.§.in prima.ſed in exceſſu vnius,vel duarum perſonarum non
eſt magna vis facienda,vt patet in eo,quod no.s̃.e.gl.ver.ſed quia
nec omnia.[Liberum.] ver.ſi.s̃.c.proxi.in fi.[Authoritate apoſto
lica.] iſta.ſ.ſpeciali.idem tamen poſſent , vt videtur de iure com-
muni,ar.optimum.ff.de aqua quo.& æſti.l.j.§. Trebatius.& §. itē
quæritur.xj.q.iij.quia cognouimus.s̃.c.proxi. ſicut & ſigna rebus
meis impreſſa authoritate propria poſſum deponere.C.vt nemo
priuatus ti.rebus ſu.impo.l.j. & ij. imo & ſi epiſcopus pp hoc ali-
quid iniuſte extorſit,illud in quadruplum reſtituere cogetur, arg.
xviij.diſt.quoniam.C.ad legem Iulia.repe.l.j. in Auth. vt litig. iu-
rent.§.& hoc quoque.colla.ix.¶[Et ſi propter hoc.] ij.pars. [Non
tenere]priuilegio obſtante.quandoque enim prælatus excommu
nicat ſubditum,contra tenorem priuilegij ſibi conceſſi nulla eſt
ſententia.j̃.de priuile.ſententia. j̃.de priuile.cum appella.& c.quā
to.extra.d.n.de ver.ſig.veniens.rn̄.j. & de priui. volentes. §. in eos
autem.& de conceſſi.præbē.quia in cunctis. §.ex parte.quod dic,
vt ibi no.Si autem ſic priuilegiati non eſſent,& epiſcopus peteret
vltra prædictum numerum licite poſſet hoc ſubditus denegare,
vt in concor.ſigna.in præced.gl. Si tamen epiſcopus talem ſubdi
tum,qui hoc denegat,excommunicaret,ſententia ipſum ligaret
& ſi iniuſta eſſet.xj.q.iij.c.j. & c. iiij. Hoc tamen intelligas ſm de-
terminationem gl.poſitæ.s̃.eo.c.rn̄.j.ſuper verbo, in Lateranenſi
cōcilio.ſed epiſcopus propter hoc deberet condemnari ad inter-
eſſe ſubditi,& alias puniri,vt le.& no.j̃.de ſen.excom.ſacro.ſm.B.
Et poteſt hoc intelligi,ſi epiſcopus hoc modo ferret ſententiam,
excommunico te: quia procurationem mihi debitam denegas.
s̃.de præſcri.cum ex officij.Sinautem diceret, excommunico te:
quia non vis procurare me cum centum equitaturis,puto,ꝙ ta-
lis ſententia non ligaret:tum quia non eſt rite lata , vnde non eſt
ſeruanda.& in hoc caſu poteſt intelligi , quod innuitur a contra-
rio ſenſu.s̃.de cenſibus.cum nuper.ad fi.tum quia continet ſe in
tollerabilem errorem in ipſa ſententia patenter expreſſum. s̃. de
offi.deleg.cum contingat.§.in eo vero caſu.ver.j.s̃.de re iudi. c.j.
tum quia ex ſecundo ſequitur,ꝙ notorium eſt talem ſententiam
eſſe iniuſtam,vt s̃.de appel.ſolicitudinem.§.ſi vero notorium.ſed
nec in hac decre.exprimitur, ꝙ aliquod priuilegium ſpecialiter
ſit cōceſſum.excepto eo quod.s̃.dicit in prin.concedimus. quod
expone,vt ibi no.

SVMMARIVM.

1 *Vnio & ſubiectio epiſcopatuum ad ſolum Papam ſpectat.& nu.2.*

CAP. VIII.

SIcut vnire. [Subijcere.]xvj.q.j.c.præcipimus
§.ſicut.ſi.in Authen. vt iudi.ſine
quoquo ſuffra.§.illud tamen decernimus.& ſeq.col-
1 la.ij.† Vnio ergo & ſubiectio epiſcopatuum ad ſolū
Papam ſpectat,& multa alia,de quibus conſueuit hic no.Tu dic,
vt de hoc no.s̃.de offi.lega.quod tranſlationem. & plenius extra.
d.n.eo.tit.officij.& pleniſſime in Sum.de offi.leg.§.quid pertinet.
ver.illud quidem.& ſeq.& continentur caſus his verſibus.

Si ſit catholicus Papam non iudicat vllus.
Erigit & ſubijcit cathedras,& diuidit,vnit.
Mutat vota crucis,reſtaurat,& eximit ad ſe.
Maiores cauſæ referuntur legitimatque.
Promouet,appellare vetat,prohibet profiteri.
Deponit,transfert,ſuppletque,renuntiat illi.
Præſul.& exemptus,Simon,iurans,anathema.
Vel proprium,vel legati,vel lex vtriuſque.
Nequam participans,vel ſi quem ſponte ſalutat.
Quem canon damnat ſibi ſoli,quando reſeruat.
Soluitur a Papa necnon quem regula damnat.
Addas ſuſpenſum cauſam,cum fertur ad ipſum.
Reſcriptum fidei dubium confert bona plura.
Irritat infectum,legem condit generalem.
Approbat imperium,confert,deponit,& vngit.
Concilium generale facit,ſanctit quoque ſanctos,
Ens non eſſe facit,non ens fore pallea ſemper.
Portat,concedit legi,nec ſubditur vlli.
Appellatur ad hunc medio ſine,iudiciumque.
Eſt pro lege ſuum monachum reuocat renuentem.
Maius adulterio ſoluit generaliter arctat.
Et laxat quicquid ſponſis nocet,ordinat extra.
Tempora.dando ſacrum promotum,promouet idem.
Ordinat atque die qua conſecratur & ipſe.
Viuentiſque locum concedit iureque priuat.
Inſignit laico ſacra donat chriſma miniſtro.
Summa ſede ſedet,plenuſque vicarius extat.

[Ita.]ſed non eodē modo: quia Papa hoc poteſt facere ſine ꝯcilio
eccleſiarū.ix.q.iij.cuncta per mundū.& c.per principalē.& ar.j̃.e.
c.fi.ſed epiſcopus hoc non poteſt abſque laudatione clericorum
ſuorum,& conſenſu ambarum eccleſiarum.s̃.de his quæ fi.a præ
la.c.j.s̃.de reb.ec.non ali.c.j.& no.s̃.e.c.reſpon. j.ver. neque duas.
Sed nec Papa hæc , vel alios caſus ſibi ſpecialiter reſeruatos , vt
in præmiſſis verſibus , conſueuit expedire ſine conſilio fra-
trum ſuorum.i.Cardinalium.nec iſtud poteſt facere de poteſtate
ordinaria.ar.s̃.de his quæ fi.a præla.nouit.licet ſecus ſit de abſolu
ta. ſupra de conceſſio. præben. propoſuit.[Epiſcoporum]vel epi-
ſcopi.[Suæ diœceſis]vnde ipſo iure ad curam & poteſtatem ipſius
pertinet,vt j̃.§.i.& s̃.de relig.domi.de xenodochiis.cum ſuis con
cordan.niſi exemptio,vel aliud priuilegium obſtet.xvi. q.ii.c.ii.c.
di.contra morem.s̃.e.ſane.[Earundem]ſcilicet eccleſiarū . ¶[Cū
itaque]ii.pars. [In tua diœceſi] & ideo ſine te de ipſa nihil potuit
2 †ordinari,vt le.& no.s̃.reſpon.j.ad fi.[Irrequiſito] quod fieri non
debuit, nam & alienationibus poſſeſſionum monaſteriorum re
quiritur conſenſus diœceſani.xvii.q.iiii.in venditionibus.xii.q.ij.
abbatibus.quæ nedum ad inferioribus, quinimmo & a Papa fie-
ri prohibentur,quantacunque neceſſitas immineat,niſi ſecundū
quod leg.& no.xii.q.ii.non liceat Papæ.& c.ſine exceptione.& ſe-
quētib.[Authoritate noſtra] nam authoritate ſua hoc facere nō
poſſet,vt hic innuitur,quod verum eſt.ſi illud monaſterium,cui
ſubmiſſum fuit,exemptum ſit.xvi.q.ii.viſis.vel ſi ſit alterius diœ-
ceſis.ar.s̃.de foro compe.ſane.& C.ne quis in cauſa ſua iud.in ru
bro & in nigro.Si autem vtrunque monaſterium eſſet ſibi ſubie
ctum,ſatis poſſet hoc authoritate propria.arg. s̃.de reb.eccle.non
alie.epiſcopi.s̃.de preca.c.ii.in fi. s̃.de dona. c.ii.in fi.quinimmo
nec videtur, ꝙ per hæc verba aliquid ſpeciale concedatur , quod
dic vt in ſeq.gl.Sed & de hac materia no.plenius. s̃.de reſtitu.ſpo
olim.j.& de ſucceſ.ab inteſta.ca.fi.§.fi.[Sicut iuſtum] Quid ergo
conceditur,nam & hoc.quod iuſtum eſt,ſemper licet ? Poteſt di-
ci,ꝙ nihil conceditur ſpeciale,& eſt ſi.quod leg. & not. s̃.de offi.
ord.licet.& c.graue. Vel dic , ꝙ vbi ſunt monaſteria diuerſarum
diœceſum,aliquid ſpeciale conceditur,vt no.in præced.glo. Nec
obſtat,quod hic dicit: quia hæc verba non ſūt intelligenda con-
ditionaliter.ſ.ſi iuſtum fuerit , ſed cauſatiue & affirmatiue, hoc
eſt,quia iuſtum eſt.ſic.j̃.e.c.j.ad fi. nam & hæc verba hunc habēt
duplicem intellectum,vt no.s̃.de confir.vtili.examinata.& c.ve-
nientes. Vel dic,ſicut iuſtum fuerit , vt.ſ.quod ſuum erat mona-
ſterium recipiat vnumquodque. C. de repu. l. vnica.ff.de mino.
ꝙ ſi minor.§.reſtitutio.¶[Nō obſtante]iii.pars[Metropolitanus]
tanquam ſuperior., ſed non eſt hoc de iuriſdictione ſua imme-
diate,vt ſequitur [Cum in diœceſi]ver. [Ipſius].ſ.ſuffragii [Non
debeat]ſcilicet Metropolitanus[Aliquid]ſcilicet regulariter.ſiue
exceptis caſibus.de quibus dic,vt plene no.s̃.de offi.or.paſtoralis.
rn̄.j.ver.fi.[Canonicas.] ix.q.iij.c.j.& ij.& c.archiepiſcopus.& ſeq.
s̃.de offi.ord.duo ſimul.[Nos quoque.]ver.[Id.] ſ. dictam confir-
mationem: vel id.i.non tantum confirmationem , ſed & ſubie-
ctionem,ſed prima expoſitio magis placet: quia minus eſt iniu-
rioſa,ar.s̃.quod me.cauſa.c.pen.s̃.de dona.inter dilectos. & tamē
niſi intelligas,ꝙ Metropolitanus citatus fuerit,etiam prima iniu
rioſa eſt iure poſitiuo conſiderato,vt patet.s̃.de ma. & obed.inter
quatuor.nam & factum ſuum poſſet defendere conſuetudo , vel
priuilegium ſpeciale.s̃.de off.or.duo ſimul.ſed ad hoc non aſtrin
gitur is,qui de iure poteſt,quicquid vult ſupra ius, vt patet hic , &
in eo quod leg.& no.s̃.de conceſſi.præb.propoſuit.s̃.de accuſa. ad
petitionem.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Vim facere,& vi rapere differunt.*
2 *Confeſſio,extra ius facta an præiudicat.*
3 *Accuſatore abſque nemo damnatur.*
4 *Gloriatio ſola criminis,graue crimen eſt.*
5 *Notorium crimen tranſire non debet impunitum.*
6 *Clericus debet potius coniungere,quam diſiungere matrimonium.*

CAP. IX.

QVam ſit graue. Ergo de hoc inquiri pōt,
argu.s̃.de off.ord.c.j. s̃.de
accu.qualiter.ij.[In clericis] maxime,nam & in om-
nibus graue ē.pſal.Quid gloriaris in malitia &c. Hie.
1 ix.non glorietur. &c. [Gloriari] ideo dicit lex, ꝙ † differentia eſt
inter eum,qui vim facit,& eum,qui rapit vi , cum ille delictum
ſuum cęlet,hic publicet,vt ff.vi bo.ra.l.ij.iij.colum.§.in hac actio
ne non vtique.& ſeq.in fi.prope.§.ante pen.ad idem.de pœ.diſt.j.
non tibi dico.& s̃.de diuor.ex literis.¶[Accepimus.] ij. pars. [Pu-
2 blice confiteri] arg.ꝙ † confeſſio extra ius facta præiudicat: quia
& vndecunque crimina claruerint,punienda ſunt.xxiiij.q. iij.ec-
ce.s̃.de collu.detegen.c.ij.ſic & qualitercunque innotuerit tutori
ꝙ tutor ſit,periculum ad ipſum pertinet.ff. de admi. tut.quidam
decedens.§.fi.alias eſt lex.& incipit Papinianus.ad idem.xxij. q.v.
3 hoc videtur.Sed contra.s̃. de iudi.at ſi clerici. † nemo etiam ſine
accuſatore damnatur.xxiij.q.iiij.ſi quis poteſtatem. ff. de mu.&
ho.reſcripto.§.ſi quis.s̃.vt benefi.ecc.c.vnico.in prin.quod verum
eſt regulariter,vt ibi notatur.Sol.Iſte non deponitur , ſed ſuſpen
ditur,

non ex illa confeſſione,ſed occaſionaliter propter ſcanda-
lum & infamiam atq; diſcordiam ortā inter mulierē & virum
qui propter hoc eam expulit.alias non fuiſſet ſuſpēſus pp talem
confeſſionem.ſm Io.Vel dic,ꝙ hoc ſpeciale eſt in clerico de deli
cto ſuo publice gloriante:nam & ipſa ſola gloriatio graue crimē
eſt.vt dixit.s̃.eo.c.rn̄.j. cum ergo hoc crimen notorium ſit. non
debet tranſire impunitum.j̃.de ſent.excom.vt famæ.§.j.in prin.
nec eget accuſatore.s̃.de accuſa.euidentia. Et maxime puniēdus
eſt quando alius occaſione iſta damnum incurrit.arg.s̃. de poſt.
c.fi.in prin.& præcipue qn̄ agitur de ſcandalo matrimonii,ꝙ cle
ricus potius debet coniungere,quam diſiungere.s̃. de teſtibus.li-
cet ex quadam.in fi. Vnde dixit hic d.n.ꝙ ideo punitur ex tali cō-
feſſione,quia apparet eum eſſe maledicum detractorem & leuē:
quorum quodlibet ſufficit ad pœnam infligendam , qn̄ autem
aliquis ſine accuſatore damnari poſſit.dic vt no.s̃. vt benefi.eccl.
c.vnico.in prin.quando vero confeſſio præiudicet, vel non,dic ,
vt no.s̃.de confeſſis.c.fi.[Vn̄] ver.[Quod vir,cui fuerat.]&c.vt ſe-
quitur.[Ad propria] forſan ad domum patris. [Remitteret.]de
facto,quia de iure non debuit.vt patet.j̃.§.j.¶[Ideoq;] 3.pars.[Cō
ſtiterit.]& per inquiſitionem in odium clerici de peccato publi-
ce gloriantis.vt s̃.rn̄.j.§.j.Vnde de hac confeſſione de facili cōſta
re poterit,ex quo publice ſe iactabat.cito etiam conſtare potitur
per eoſdem teſtes,ꝙ maritus qui præſens erat exinde motus fuit,
& dixit,ꝙ dicta mulier nunquam magis ad latus ſuum iaceret ,
& ſtatim iuit ad domum,& ipſam expulit. [Suſpendere.] etiam
ſi falſum dicebat,eo ipſo ꝙ de hoc publice ſe iactauit quaſi in vin
dictam mariti.q.d.eccleſia marito.non credas verbis ſtulti,quia
ſi de veritate mihi conſtaret,ipſum deponerem. nunc autem qa
de hoc non conſtat,nec de eo quod non eſt conſtare poteſt,ipm
propter ſolam iactantiam in vindictam tui & vxoris ſuſpendo ,
& moneo te,ꝙ vxorem tuam recuperes , quam ꝓpter hoc eieci
ſti.Qui ſi monitis acquieſcere nolit, eſt ſicut ſequitur compellē
dus.[Recipiat] hoc enim fieri debet.vt s̃.de reſti. ſpol.ex transmiſ
ſa.& c.ex conqueſtione.& s̃.de diuortiis.porro.§.j.& ca.ex literis.
in fi.[Sicut iuſtum eſt] ideſt,quia iuſtum eſt.ſi.s̃.c. proxi.§.j.in fi.
& no.s̃.de confirm.vtil.examinata.§.fi. niſi aliud obſiſtat.s̃.de di
uortiis.ſignifi.Et no.de exce.quæ competunt.s̃.de reſtitu.ſpol.ex
tranſmiſſa.[Maritale.]& alia neceſſaria ſubminiſtret.hoceſt ipm
maritali affectione pertractet.s̃.de ſpon. ex par.& c. venien.§.fin.

SVMMARIVM.

1 *Teſtimonio,& literis delegatorum ſtandum eſt .*
2 *Epiſcopi poſſunt dare Principibus conſilium in criminib.puniendis.*
3 *Clerici an poſſint conqueri de furibus,vel ſibi iniuriantibus.*
4 *Contumax ſtatim non videtur,qui vocem præconis non exaudit .*
5 *Epiſcopus eſſe non poteſt,niſi ſit ſacerdos.*

CAP. X.

1 EX literis. Accepimus.Ar.ꝙ† teſtimonio & li
teris delegatorum ſtandū eſt.vt hic
& j̃.eo.§.j.verſi.ſed idem.&,§.ii.reſpon.j.& c.j.§ præte
rea.¶[Albeganenſis epiſcopus.] 2. pars. [In villa qua-
dam.]Albeganen.[Iuriſdictionem.] ſ.temporalem.alioquin ſu-
per hoc non ad curiam ſuam,ſed domini tēporalis recurſus ha-
beretur.s̃.de maledicis.ſtatuimus.§.per temporalem.s̃.de raptori
bus.in archiepiſcopatu.s̃.de Iudæis.poſtulaſti.s̃.de homici.poſtu-
laſti.[Candentis ferri.] hæc purgatio prohibita eſt.j̃.de purg.can.
ex tuarum.j̃.de purga.vulga.per totum. vnde hoc ſolo ꝙ in hoc
conſenſit,puniendus fuit.s̃.ne cleri.vel mona. ſententiam. [Pu-
niretur] & ſic iudicabat ſeipſum. [Dictus epiſcopus.] ver.coram
quo iſta proponebantur ſed non debuit hoc audire,immo ad iu
dicem ſuum temporalem remittere, quia periculoſum eſt ſacer
doti ſe talibus immiſcere.vt patet ex ſeq. [Eidem.] ſ.iudici. [Præ-
ſentia epiſcopi.]& in hoc ſimiliter deliquit epiſcopus.vt j̃.eod.§.
j.reſpon.i.ver.j.[Combuſtus eſt.] nec mirum ſi feruens erat.[Vn
de iudex] ver.[Paucfactus] forſan plus propter epiſcopum ne ir
regularitatem incurreret,quam propter ſeipſum . [Quid ſibi.] ſ.
epiſcopo.forte ſperabat,ꝙ ei iniungeret vt ipſum liberaret.[Con
ſuluit.] non prohibetur hic quin epiſcopi † poſſint dare conſiliū
principibus in criminibus puniendis.23.quæſt.fi.peſſimam.in fi.
poteſt enim clericus in genere dicere , in lege ſcriptum eſt,ꝙ fu-
res taliter puniantur.arg.v.q.v.delatoris. dum tn̄ opera conſulen
tis non ſuggerentis fungatur arg.ff.de quæſt.l.j.§.qui quæſtionē .
ſm Io.Hoc poteſt intelligi quando crimen non imminet puniē
dum,alioquin ſi ex conſilio ſuo, ſiue generali,ſiue ſpeciali ſequa
tur propinquum homicidium,irregularis eſſet , vt apparet ex ſe.
& in eo,quod leg.& no.s̃.de homicid.ſicut dignum.§.fi.& c.ſigni
ficaſti.ij.§.j ver.j.& de cleri.pug.in duel.c.2.§.fi. quod dic,vt no.s̃.
3 ne cleri.vel mona.clericis.† Poſſunt etiam clerici de iniuriantib.
ſibi,ſiue furibus,ſiue prędonibus,ſiue aliis, conqueri iudici tēpo-
rali.vt patet.s̃.de foro comp.cum ſit generale.in fi. 23.q.v.nō vos
& ſi etiam ex hoc ſequatur ſanguinis effuſio, dum tn̄ clerici ip-
ſam non petant ſpecialiter fieri,non erit hoc ipſis clericis impu-
tandum.quod dic,vt leg.& not.s̃.de homici.poſtulaſti. Quid eſt
ergo,quod huic epo imputatur? Vtique reſponſum quod fecit,vt
ſequitur,& quia conſenſit in iudicio ferri cādentis,& quia in eius
præſentia idem fur ſe purgauit,& etiam ſuſpenſus fuit.vt j̃.eo.§.j.
[Qui] ver.ſ.eps.[Rn̄dit.] ſm quod per teſtes probatum fuit, q̄q̄.
&c.vt ſequitur.[Euaderet.] q.d.tacite puniatur & ſuſpendatur, ſi-
cut ſeipſum idem fur iudicauit.vt s̃.eo.§.j. in fin. Et ſic ſaltem ex
quadam voluntate turbata,huic videtur homicidio conſenſiſſe.
arg.in eo,quod leg.& no.s̃.de ſimo.Matthęus.rn̄.j.verſic.j.Caueat
ergo eps ne dicat iudici,vel officialibus,qn̄ agit de ſuſpendio hoīs
ad mortem iam adiudicati,eatis & iuſtitiā faciatis.Sicut de quo-
dam epo accidit,qui cum intraſſet palatium nicie vna cum aliis
duobus epiſcopis,& alii duo inſtanter intercederēt erga Romeū
de villa noua pro quodam homine qui ducebatur ad ſuſpendiū
liberando,& idem Romeus ſe ſuper hoc difficilem redderet.ter-
tius eps dixit,eatis in nomine domini, & veſtram iuſtitiam facia
tis,& ſtatim idem Romeus fecit hos duos verſus.Pręſulis hic mo

Præſulis hic motus,non eſt ſine crimine totus.
Aut eſt ignotus,aut eſt pietaae remotus.

Cum tamen debeat pro tali eccleſia efficaciter intercedere, vt ci
tra mortis periculum circa eum ſententia temperetur . infra de
verb.ſign.nouimus.§.j.in fi.[Quamquam.] verſi.[Affirmet.] idē
epiſcopus.[Se.]non ſic rn̄diſſe.[Sed verbis talibus]&c.Quicquid
tn̄ velare conetur ſatis equipollent,nec ex quo de mente conſtat
facienda eſt vis in verbis.j̃.de verbo.ſign.intelligentia.& c.ſeq. &
c.in his.[Clamor populi.] qui tamen non eſſet exaudiendus . vt
leg.& no.s̃.de elect.Oſius.[Euaſerit.] ſ.fur.[Et ſic.]ver.q.d.ſiue pri
mo,ſiue ſecundo modo rn̄derit,quia non eſt vis in verbis. tn̄ tali
vel conſimili rn̄ſo dato.[Epiſcopus & iudex.] &c.Et ſic etiam ip
ſo facto videbatur eps ſententiam approbare.l.di.ſi quis viduam.
quod plus fuit quam verbis.ff.de legibus.de quibus s̃. de appel.di-
lecti.j.§.vnico.in prin.[In quorum.] ſ.epiſcopi & iudicis.[Præſen
tia.] & hoc eſt quod epo imputatur.vt not.s̃. ſuper verbo,conſu-
luit.[Ipſum] ſ.epiſcopum. [Literis.] quæ hæc oīa continebant.
vt s̃.eo.c.in prin.[Sed idem.]ver.ſ.eps.[Vidimus] quia forſan ip-
ſas ſibi retinuit tanquam ſuſpectas , alius autē ex hac cauſa ipſas
aperuit.s̃.de offi.deleg.cum olim magiſter.[Aſſerat.] ſ.obliuioni
tradideramus præ nimia occupatione,arg.23.diſt.præterea.Quā-
do enim homo eſt circa multa alia occupatus, non pōt conſide
rare ſingula.vnde qn̄ aliquis venit ad curiā, cui multi occurrunt
quaſi amittitur ſalutatio generalis,niſi perſona ſit valde nota. &
ideo nunquā talem ſalutauerat Dardanellus. Si tn̄ ſuper hoc re-
dargueretur a veniente,rn̄debat.dn̄e ego occurri vobis & ſaluta-
ui,ſ.vos mihi nullum dediſtis rn̄ſum.& tunc veniens dicebat.par
catis mihi,quia multitudo occurrentiū tanta fuit, ꝙ ego nō ad-
uerti.ad hæc.16.q.j.presbyteros.C.de offic.aſſeſſ. nemo.s̃.de cleri.
coniu.diuerſis.[Archiepiſcopus]nunc Piſanus,ſed tpe inquiſitio
nis epiſcopus Vercellen.vt s̃.eo.c.rn̄.j.[Qui] ſ.archiepiſcopus.[In
dicauit.] cui magis credendum fuit.vt & no.s̃.eo.c.in princ.[Idē
epiſcopus.] ſ. Albegan.ꝯ quem inquiſitio facta erat. [Diſceſſit.]
vnde perinde eſt,ac ſi non veniſſet.s̃.de iud.c.i.& xj.quæſtio.3.cer
tum eſt.idem eſt & ſi latitet poſt calumnas.ff. ex quibus cauſ.in
poſſ.ea.Fulcinius.§.illud ſciendum.s̃.vt lite non conteſt. quoniā
§.j.[Perquiſitus.] i.valde quæſitus,& in audientia , ſicut moris eſt
proclamatus.[Non potuit inueniri]Not.quod ſufficit abſentem
requiri.licet peremptorium ad eius notitiam non perueniat. ar.
s̃.de cleri.non reſi.tuæ.s̃.de dolo,& contu.cauſam quæ. & c.fi.C.
de iudi.properandum.§.& ſi quidem.ff.de euict.ſi vero. & l.ſi di-
ctum.§.ſi præſente.ff.locati.item quæritur.§.exercitui. Ar.contra.
s̃.vt lit.non conteſt.quoniam §.ij.ff.quæ ſententię ſine ap.reſcin.
4 l.j.§.item cum ex edicto.non.n. ſtatim † contumax videtur q vo
cem præconis non audit.ff.de reſtit in integ l. pen.C. quomodo
& quando iudex.ea quæſt.3.q.ix.caueant. Solutio,ibi non tenuit
ſententia,quia reus non fuit citatus.hic autem citatus fuit,venit
& comparuit, & contumaciter receſſit , & iterum mandat Papa
ipſum moneri.vt j̃.§.j.verſi.cum igitur.Vel dic.vt not.s̃. de do.&
contu.c.fi.¶[Nos autem.] 3.pars. [In iudicio.] cui conſenſiſſe vi-
detur.vt patet.s̃.eo.§.in princ.& ver.j.[Suſpendio,cum is.] &c.vt
ſequitur . [Noſcitur.] relatione iudicum quibus creditur.18.diſt.
de eulogiis & de conſiliis.& no.s̃.eo.c.in prin.donec probetur cō
trarium.s̃.de teſtibus.cum a nobis.[Cum is]ver.ſ.epiſcopus.[Au
thoritatem.] vt patet in reſponſo ſuo.s̃.eo.§.j. ver.vnde iudex.&
ſeq.[Præſentiam.] ver.& quæ non obſunt ſingula multa nocēt.
[Corporalem] vt patet.s̃.§.j.ver.& ſicut eps. vnde authoritatem,
& præſentiam præſtando incidit in illas conſtitutiones.s̃.ne cle.
vel mon.clericis.& c.ſententiam.ideo & merito deponitur, vt ſe
quitur,quia homicida fuit,nec enim refert quantū ad irregulari
tatem pertinet,vtrum facto,vel conſenſu , authoritate, vel cōſilio
homicidium committatur.vt patet.l.di.ſi quis viduā.& in eo qđ
leg.& no.s̃.de cler.pug.in duel.cap.ii.§.fi. [Miniſterio.] tanquam
irregularem. [Cum igitur]verſic.[Pontificale.]Hic adde & repe-

requod no.ſ.de cleri.per ſal.promo.c.vnico.& ſ.de dol.& contu.
veritatis.§.fi.[Miniſterio.] Hic habes expreſſum argu.ꝙ non pōt
eſſe epiſcopus niſi ſit ſacerdos.& ꝙ ep̄s ſuſpenſus a ſacerdotalib.
non poteſt pontificalia exercere.quod dic vt no.in præced.con-
cor.[Adimpleri.] q. d.non negamus quin recipiat characterem
ſi quis in ep̄m conſecretur licet ſacerdos nō fuerit,nec negamus
quin character remaneat ſi ordinatus fuerit, quamuis ſuſpēſus.
hoc tamen dicimus,ꝙ executionem non habebit.[Moneatis]&
ſic patet ꝙ non procedimus hic contra non citatum: ſicut qui-
dam intelligere voluerunt: immo apparuerat,& illicentiatus re-
ceſſerat,& etiam adhuc mandat eum moneri: quia inuentus nō
fuerat perquiſitus.vt legitur,& no.ſ.§.proxi.in fi. Tenetur autem
cedere,quia propter culpam ſuam factus eſt irregularis. alias ve-
ro ſi ſine culpa ſua factus eſt impotens,daretur ei coadiutor.7.q.
j.quamuis triſte.ſ.de cleri.debili.vel egro.miniſt.ex parte.& c.fin.
[Alioquin.]ver.ſ.ſi monitus cedere noluerit.[Amouentes.] ſi.ſ.
de accuſa.cum dilecti.Et habent hæc verba vim ſententiæ depo-
ſitionis.ſ.de do.& contu.veritatis.§.fi.ſm do.n. [Eidem.] ſ.eccle-
ſiæ.[Canonicam.] ſ.de elec.quia propter.[Idonea.] ſ.de elect.cū
in cunctis.[Prouideri.] ſ.quicquid dicat,& epiſcopus remāſit, &
epiſcopus mortuus fuit. ſecundum Iaco.

SVMMARIVM.

1 *Verbum pertinere,licet late pateat,admittitur in libello,& ſi non exprimatur quo iure.*
2 *Crimina,quæ prodeant ex ludo.*
3 *Leges quos ludos concedunt.*
4 *Rei Puſara,Rempon,& Regindalia,qui ludus dicantur.*
5 *Vſurarius,& Aleator repelluntur a beneficio obtinendo.*
6 *Actio,cui datur multo magis exceptio.*
7 *Vſura maior,quæ in iure reperiatur eſt centeſima.*
8 *Ludus noxius,in culpa eſt.*
9 *Excuſare excuſationes in peccatis quid ſit.*
10 *Excuſatores peccatorum magis ſunt puniendi,quam alii delinquentes.*
11 *Negatiua pura ſimplex & indeterminata per teſtes non poteſt probari.*
12 *Proceſſus probatur per iudices habitus coram eis,ſi plures ſunt.*
13 *Deiectum ſi quis probauerit,non præſumitur deiectum a poſſeſſore.*
14 *Confirmato qui iuſte poſſidet obediendum eſt.*
15 *Inſtantia a iure reprobatur.*

CAP. XI.

INter dilectos. B. & P quibus ſuccento-
ria ipſa collata fuerat a cā
tore.vt ſequitur.Primo,Petro,cuius collatio caſſatur.
j.eo.§.fi.in fi.ſecundo,Bernardo.j.eo.§ verum. ver.fi.
cuius collatio caſſatur.j.eo.§.fi.[Vtroque] ver.ſ.tam Bern.quam
Pe.[Ad quem.] ſ.cantorem pictauien.[Pertinebat] de conſuetu
dine longa,vel priuilegio ſpeciali.ſ.e.ad aures & c.ad hæc. Aliud
enim eſt de iure cōi.vt patet in eo,quod leg.& no.ſ.de offi.arch.
cum ſatis.ſ.de elect.cum eccleſia Vulterana.Et nota ꝙ licet ver-
1 bum † pertinere late pateat,tamen admittitur in libello, & ſi nō
exprimatur quo iure,vt hic & ſ.de fide inſtru.inter dilectos. rñ j.
verſi.j.quod dic vt ibi no.& ſ.de reſtitu.ſpol. cum ad ſedem.rñ.j.
verſi.coram quo.[Canonice.] hoc eſt falſum,quia collatio facta
Petro minus canonica fuit propter indignitatem perſonæ. vt j.
§.j.ſed nec ſecunda facta.B.fuit canonica, quia facta fuit prima
non caſſata.vt j.eo.§.fin. ¶ Nos igitur] ij.pars.[Atteſtationibus.]
remiſſis per iudices,quibus cauſa ſecundo fuerat commiſſa,vt in
nuitur.j.eo.§.præterea.& in præmiſſa deciſione plenius contine-
tur.[Inuenimus.] verſi. [Probatum.] acta igitur fidem faciunt,
vt hic,& ſ.de reſtitu.ſpol.cum ad ſedem.§.fin.in prin. & j.de pur
ga.cano.cum dilectus.§.j.[Publicum.] i.notorium.ſ.de accu.eui
dentia.[Aleatorem] quod hodie prohibetur.ſ.de vita & honeſt.
2 cleri.c.penul.verſic.ad aleas.vbi de hoc,& eſt ratio,† quia ex ludo
multa crimina oriuntur,vnde verſus.

Hæc cum taxillis ludendo crimina fiunt.
Eccleſiæ ſpretus,vſuraque,ſiue rapina.
Scandala uel linguę blaſphemia ſeu faciendi.
Furti doctrina,violentia,crimina falſi.
Et mortis cauſa,deceptio perditioque.
Temporis,& deſiderium,corruptio iunges.
Iſtis prædictis applauſus,vitaque turpis.

3 Ludus † tamen ſecundum leges licitus eſt aliquibus,& in caſibus
vnde verſus.

Ludere veſcendi cauſa permittitur atque,
Haſtam uel pilum iaciendo,uel ſaliendo.
Curſum,uel bellum,necnon luctam faciendo.

Cauſa etiam virtutis ſpondere licebit,ſ.ex lege Titia,& Publicia,
& Cornelia.ff.de aleato.ſolent.§.ſenatus.& duabus.l.ſeq.Lex etiā
Græca alearū ludus quinque ludos admittit.ſ.commononolon:
ludus eſt vbi iactus in longum protrahitur,ſicut forte eſt ſagitta-
re, vel ludere ad mecellam,vel paletum,de hoc vel conſimili vī
loqui.ſ.de homici.continebatur.vt ibi no.comodalomnolo,lu-
dus.eſt,vbi iactus in breue ſpatium retrahitur, ſicut eſt ludus bil-
4 larum.† Reipuſara.ludus eſt,vbi pondus cum dentibus eleuatur.
Nempon.ludus eſt quo equo currente eques cum lancea eleuat
poſitam rem in ſignum,puta cirothecam,vel aliud ſim le.Regi-
dalia ludus eſt,vbi cum pede, vel ligno ſeu alia materia ob frau-
dis ſuſpitionem tali iactantur.Sed ſecundum Catonem ſapiētē.
Troco lude,aleas fuge.Omnes prędicti uerſus ponuntur,& ple-
nius exponuntur,in Sum.eo.ti.ſub.§.clericus.verſi.vero.& ſeq.Vi
detur tamen,ꝙ iſte Petrus propter hunc ludum non debuit pri-
uari iure ſuo,dum tamen ſe vellet corrigere.35.di.c.j. Sol. Aliud
5 in beneficio tam obtento,vt ibi,aliud in obtinendo,vt hic.† Pro
pter vſuram etiam repellitur ab obtinendo.47.diſt.de Petro. ſed
in obtento poteſt facere gratiam iudex,ſi vult, & ſic intellige.47.
diſt.c.j.nam & de rigore iuris eſt vſurarius deponendus. 14. q.4.ſi
quis oblitus.& c.quoniam multi.[Ac vſurariū.] Hic patet, ꝙ nō
ſolum ante confirmationē poteſt opponi electo crimen in mo
dum exceptionis.ſ.de elect.dudum.j.& 2.vel ante conſecrationē
ſ.de accu.ſuper his.quinimmo & antequam adipiſcatur poſſeſ-
ſionem,dummodo ſit infamatus.ſ.de accu.accedens.ſm do.no.
quod dic,vt ibi no.Sed quid ſi agat poſſeſſorio,cum fuerit ſpolia-
tus? Rñ.non eſt talis exceptio admittenda.ſ.de reſt.ſpol. in literis.
& c.cum quis. Quid ſi talis agit petitorio amiſſum beneficium
repetendo? Rñ.ſi obiicitur tale crimen, quod inducit priuationē
illius bñficii,puta,quia hæreticus eſt , vel ſimiliter propter crimē
beneficio,quod petit,priuatur,admittenda eſt exceptio. ar.8.diſt.
quo iure.23.q.vi.c.j.& ij.Sinautem aliud crimen opponitur, pu-
ta,ꝙ ſit adulter,vel periurus,aut ſimoniacus,de alio beneficio nō
eſt talis exceptio admittenda,cum etſi probaretur, non releuare
tur excipiens.arg.ſ.de offic.deleg.cum contingat.§.fi.Sed contra
6 quia iſte qui excipit poſſet cōtra ipſum agere de crimine, † & cui
damus actionem,multo fortius exceptionem.ff.de ſuperfi.l.j.§.ꝙ
ait prætor.in fi.Sol.illa regula locum habet, qñ ab eodem & ad
idem agitur,& excipitur, & actio competit ad tuitionem rei fa-
miliaris,& exceptio ſimiliter,ſed nos loquimur, quando vnus ꝓ-
ponit actionem ad recuperationem rei familiaris, etiam alius,
vult excipere ex actione,quæ competit ad vindictam , vbi quidē
regula illa fallit.[xj.pro xii.] hæc vſura non ludit,licet in ludo fiat
oēm enim vſuram excedit,cum poſſet ſortem excedere vna die
7 & † tñ maior vſura,quæ reperiatur in iure,eſt centeſima,quæ tā-
tum ſorti æquiparatur in anno.C.de vſur.eos.ff.de condi. indeb.ſi
non ſortem.& de hoc no.ſ.de vſur.quanto.§.j.& c.fi.rñ.j. [Vnde
licet.] ver.[Qua.] ſ.conſuetudine,ideſt cuius obtentu. [Mutuāt]
propter hoc non excuſantur,vt patet.j.ver.penitus. & verſi. cum
in illis.[Nos tamen] ver.quod circa eundem &c.vt j.eo.verſi. ꝙ
circa.[Quorum.] ſ.ludorum [Imagine.] i.vmbra ſiue velamine.
ſi.ſ.de conſuetu.quanto.ad fin. [Penitus.] verſi. [Improbamus.]
8 † ludus ergo noxius in culpa eſt.ff.ad leg. Aquil.nam ludus.quis
enim ludos appellet,ex quibus crimina oriuntur? q.d.nullus ſa-
næ mentis, vt in procemio.ff. §.illud vero. ideo dicit & alia lex,
ꝙ quidam,nec videntes, nec ſcientes ludum, ſed nominationes
tm̄ proprias ſubſtantias perdiderūt,vt in lege Græca alearum lu-
dus, quam quidam habent poſitam.C.de reli.& ſump.fu.& alea
& luſu.[Quæ] ſ.excuſatio.[Reputantes.] ſubaudi.& cum in illis.
&c.vt ſequitur.Sed ſi continuaueris.verſi.j.eo. Quod circa.verſi.
nos tamen.vt ibi no.iſto non indiget ſubauditu. [Cum in illis.]
9 ver.[Excuſandas.] Ille excuſat † excuſationes in culpis.ſiue pecca
tis,qui ex vi exceptionis propoſitæ nititur hoc, quod peccatum
eſt,excuſare,& oſtendere ꝙ peccatum non ſit, licet euidenter ap
pareat peccatum eſſe.ſic.ſ.de vſur.cum tu.rñ.j.verſi.j.ſ.de cōſue.
quanto.reſpon.j.ad fi.xvi.quæſt.j.prædicator. quæ verba malitio-
ſa ſunt vnde pſ.Non declines cor meum in verba malitiæ ad ex
cuſandas excuſationes in peccatis,ex quo ſumpta ſunt verba iſta
10 qui † excuſatores magis puniendi ſunt, quam alii delinquentes,
cum eis præſtent materiam delinquendi,vt hic præcedit, & ſeq-
tur.& 24.quæſt.iii.qui aliorum.xi.q.iij.qui conſentit.32.quæſt.4.
nemo.ſ.de clerico excom.mi.latores.§.fi.reſpon.j. [Quod circa]
verſi. [Indignitatem.] verſi. hæc verba infamiam irrogant,cum
cauſa cognita proferantur,alias contra.C.quibus ex cauſis infa.
irrog.verbum. & l.interlocutio. [Irritandum] Immo debuit di-
cere irritum nunciandum,vt patet.ſ.de elect.cum in cunctis. §.
pen.& fin.[Cum perſonis] ver.[Portæ] & omnes actus legitimi.
vt ſ.de teſti.licet ex quadam.reſpon.j.in fi.ſi.C.de dign.neque fa-
moſis.li.xii.C.de infamibus.l.vnica.lib.x.Sed neque periuris.ſ.de
iureiuran.querelam.§.j.[Legitimas] vt in præcedenti gloſſ. ¶ Prę
terea] tertia pars.[Probatum.] mira probatio. ſed hoc probatur
per ipſos iudices,de quorum conſciētia,quæritur, vt ſequitur,vn
de eis credendum eſt,vt patet in eo,qđ no.ſ.de homi.ſignificaſti.
11 j.§.fi.in prin.alias autem † negatiua pura & ſimplex,& indetermi
nata per teſtes probari non pōt,quod dic,vt plene no.ſ.de ele.bo-
næ.j.§.ꝯ legati [Vltima clauſula] quæ fuerit iſta clauſula nos ne-
ſcimus,poteſt tñ exemplificari per id,quod le.ſ.de reſcr. olim ex
literis.

12 literis.[Ipſorum.] ſ.iudicū. ſic ergo † per ipſos iudices probatur
proceſſus,quando plures ſunt,vt hic,& no.ſ c.proxim. in prin.ſ.
de accuſa.cum dilecti.§.j.ver.j.& ii.& ſ.de proba. quoniam con-
tra falſam.in fin.[Depoſitionibus] priorum iudicum coram ſe-
cundis iudicibus factis, qui atteſtationes iſtas vna cum aliis re-
miſerunt vt nor.ſ.e.§.j.in prin.[Vnde pars] verſi [Altera] ſ.P.[V-
ſus fuerit] hoc non probatur,immo contrarium potius, vt ſequi
tur.j.eo §.j.ſi enim hoc probatum fuiſſet,bona eſſet allegatio. vt
ſ.de reſcrip.olim.§.fi.[Verum nos] 4.pars. [Conſtaret] quod tñ
non conſtabat,quia non pōt fieri fides per iudices ſm quoſdam
ſed hoc eſt contra textum.vt ſ § proxi.[Quòd tamen] verſi.[Vel
procurauerit] &c.ſimile.ſ.de reſti.ſpol.cum ad ſedem.§.fi. Quā-
uis enim iſte obtinuit literas & eis vſus fuerit,non tamen præſu-
13 mitur,ꝙ ipſas falſauerit,ſicut nec † aliquis præſumitur vi deieciſ-
ſe,eo ꝙ poſſidet,licet alius probauerit ſe vi deiectum, dolum em̄
non ex præſumptionibus,ſed ex perſpicuis indiciis probari con-
uenit.C.de dolo.l.dolum Eſt tamen arg.contra.ſ.de cri.fal.ad fal
ſariorum.reſpon.j.vbi dicitur,quod ex quo quis literis falſis vſus
eſt,non poteſt ſe prætextu ignorantiæ excuſare immo eſt puniē
dus.Sed illud ſpeciale eſt in literis domini Papæ, quæ prius diligē
ter examinatæ ſunt.vt ibi legitur, & no. ſicut & aliud eſt ibi ſi-
mile ſpeciale.vt ibidem ſequitur.j. quia degradatus ſtatim tradi-
tur curiæ ſeculari.In literis enim aliorum non ſic eſt,vt hic patet
& ſ.de crim.fal.c.3.& ſ.de teſti.tam literis.§.fin.& de prob.c.3.&
de reſcrip.olim.ex literis.[Scienter] hoc intelligi poteſt, ſi literæ
eſſent apoſtolicæ.ſm quod legitur,& no.ſ.de crim.fal.dura.§.fin.
[Abſoluendum] de plenitudine poteſtatis. cum hoc ſuper exce-
ptione propoſita (maxime cum nec ſuper ipſa facta fuerit litis
conteſtatio) alii iudici non liceret.ſecundum dominum noſtrū
quia non agebatur ad pœnam aliquam infligendam,& vbi nul-
la petitio,nulla condemnatio vel abſolutio ſequi poteſt.ſ. de or.
cogn.cum dilectus.§.fin.[Maxime] verſi.[Prætermiſerit.] ſim.ſ.
de crimine fal.ca.pen.[Cum igitur] verſic.duorum teſtium] qui
ſufficiunt.4.quæſt.3.verſi.item vbi numerus.ſ.de teſtibus.licet an
te finem.& verſi.fi.[Prçceſſerit.] vnde ipſa non caſſata,nō debuit
alia attentari,vt ſequitur,quod intelligit.domi.noſt. ſiue ex inter-
uallo,ſiue incontinenti ab eadem parte ſecunda collatio,ſiue e-
lectio attentetur.ſ.de poſtula.prela.gratum.& ca bonæ.ii.§.cęte-
rum.ibi temere recedentes.& hoc etiam intelligendum,quando
ſecunda acceptatur,prima electione,vel prouiſione iam publica
ta.ſ.de elect.cum terra.& ca publicato. alias autem ſi prima nul-
la eſt,ipſo iure etiam is, qui eam fecit ſecure poteſt procedere ad
ſecundam.argu.ſ.de elect.cum in cunctis.§.pe.& fin.& de re iud.
cum olim.§.nos igitur.Secus autem ſi prima, quæ etiā nulla eſt,
confirmata eſſet,tunc enim non valeret ſecunda, quia iam non
14 vacat eccleſia,immo † obediendū eſt confirmato, qui iuſte poſ-
ſidet.argum.8.quæſt.4.nonne.ff.de acquiren. poſſ.iuſte.ſecundū
dominum noſtrum , quaſi valeat tuitione iudicis & ſi non ipſo
iure.ff.quod cum falſo tu.l.j.§.pen.in fi.& argu.ſ.de elect. cum di
lecti.§.fi.& ſi dicis, ꝙ cum nulla ſit electio in rem non tranſeat
iudicatam,ad minus vocandus eſt is,qui poſſidet.ff. quæ ſenten-
tiæ ſine app.reſcin.l.j.§.item cum ex edicto.ſ.de maio.& obed.in
ter quatuor vt ſicut adminiſtratio ſibi conceſſa eſt per confirma
tionem,eadem ſibi auferatur per infirmationem.j. de regu. iur.
c.j.& de hoc no.ſ.de reſtituti.ſpol.in literis.§. reſpondemus ſuper
verbo prius.& adde quod no.j.eodem.ſuper verbo,poſtmodum.
Quod autem dictum eſt de confirmatione, idem dicendum eſt,
& ſi aliud interuenerit,quod vicem obtineat confirmationis, vt
ſi alicui aſſignatum ſit beneficium per eum,ad quem ſpectat, &
inductus ſit in poſſeſſionem,cum debita & conſueta ſolennitate
argumen.ſ.de conceſſio.prębendæ.cap.j.& cap. qui a diuerſitatē.
& cap.cum noſtris.& c.ſequen.& cap.literas, niſi forſan conſta-
ret electionem,ſeu prouiſionem factam eo tempore, quo ad a-
lium eſſet ius electionis,ſeu prouiſionis per lapſum temporis de-
uolutum,quia tunc non obſtante tali electione,ſeu cōfirmatio-
ne poteſt,ad quem deuolutum eſt ius per lapſum temporis,pro-
cedere ad electionem,ſiue collationem.ſ. de ſupplen.negl.prçla.
c.fin.Et idem eſt,ſi conſtat ipſam factam ab illo,qui nullum ius
habebat.ſ.de re iudi.cum Bertoldus.niſi & confirmatio facta eſ-
ſet vocato eo ad quem pertinet electio,ſiue prouiſio,ſiue eo ſciē-
te & non contradicente,quia tunc bene noceret. ſ. de re iudi.q̃-
uis.ff.de minoribus etiam.in fine.Nec obſtat.ſ. de conceſſ.præb.
poſt electionem. quia ibi non dicitur, ꝙ deuoluta eſſet poteſtas
eligendi ab archiepiſcopo ad capitulum ex aliquo, quod proui-
ſionem archiepiſcopi pręceſſiſſet, ſed ex eis, quæ poſtea contige-
runt,ſcilicet, quia electus non erat debito modo repræſentatus
capitulo,& propter renuntiationem & abiurationem poſtea ſub
ſecutas,& ideo non valuit electio facta a capitulo prima non caſ
ſata.Obſtat tamen quandoque exceptio etiam poſt confirmatio
nem,vt nota.ſ.eod.cap.reſpon.j.§.j.ſuper verbo, ac vſurarium.in
principio ipſius gloſſæ.Sed pone, ꝙ aliquis prouidit authoritate
Papæ alicui notorio indigno,vel contra tenorem mandati,nun
quid ille,ad quem ſpectat electio,poſſit aliū eligere non obſtan-
te tali prouiſione? Videtur,ꝙ ſic.argu.ſ. de elect. cum in cunctis.
in fi.& capit.auditis.& ſ.de reſcrip.cum dilecta.in fi. quia electio
de facili debet reuerti ad naturam ſuam.ff.de pactis.ſi vnus.§.pa-
ctus.verſi.quod ſi non vt tolleret.Contrarium tamen eſt dicen-
dum,quia nūquam a Papa,vel delegato ſuo deuoluitur poteſtas
ad inferiorem,hoc enim non inuenitur ſcriptum,ergo eſt dene
gandum.ſ.de conceſſ.præben.quia diuerſitatem extra domi.no.
de ſupplen.negli.prçla.Romana.Item indignum eſſet, ꝙ ex quo
Papa ad ſe reuocauit prouiſionem,vel alii delegauit,ad inferiorē
reuertatur ſine Papę licentia.argum.ſupra de poſtula. prælat.bo-
næ.ij.§.nec nocebat.ſ.de offic.lega. quod tranſlationem.ſ. vt lite
pen.eccleſia.ij.& 3.quæſt.vj.multum ſtupeo.ſ.de iud. cum veniſ-
ſent.& tamē verum eſt,ꝙ non valet id quod delegatus fecit, nec
impedit,quin ipſe,ad quem ſpectat,eligat,ſed ſola delegatio ſupe
rioris impedimentum pręſtat.arg.ſ.de præben.inter cętera.nam
ad locum vnde exiuerunt flumina reuertuntur Eccleſia j. ſic &
iuriſdictio delegati debet redire ad delegantem.ſ. de officio dele.
ſuper quæſtionum. §.porro. ſic enim redit electio ad naturam
ſuam,& delegans facta caſſatione prouidebit. Alii dicunt, & for-
te melius ꝙ vbi mandatum nullum eſt,puta, quia impetratum
eſt per veri ſuppreſſionem,vt prouideatur indigno,tunc non im
peditur electio.Secus ſi ſcriberetur pro illo,cui non poſſet proui-
deri ſine diſpenſatione, tunc enim prouiſio intacta reuerteretur
ad delegantem.Ratio diuerſitatis eſt , quia in primo caſu omni-
no eſt mandatum ſubreptitium nec diſpenſari poteſt, in ſecun-
do veriſimile eſt ꝙ is qui conceſſit principale ſcilicet prouiſio-
nem,concedere debeat & acceſſorium, ſcilicet diſpenſationem.
argum.ſ.de re iud.cum olim.§.nos igitur.ff.de offic.pręto. Barba
rius.in fin.Et not.quod & quando prouiſio non debet reuerti ad
delegantem,potius deuoluitur poteſtas prouidendi ad alium de-
legatum,quam ad illos,ad quos pertinet de iure communi,dum
modo literæ fuerint præſentatæ.ſ.de reſcript. capitulum. Alii di-
cunt,ꝙ ex quo prouiſio a delegato facta nulla eſt , non impedit
quominus alii delegati prouidere poſſint,vel hi , ad quos ſpectat
de iure communi.ſ.de præben.de multa. Si tamen delegatus im
petretur,poſtquam per ordinarium vel alium,ad quem ſpectat,
alicui prouiſum eſt,& poſſeſſionē adeptus eſt,nō valet reſcriptū,
niſi ibi de poſſeſſione & de proceſſu mentio habeat.ſ.de conceſ.
p̄b.cū noſtris.& c.literas.ſm d.n.cuius eſt quaſi hęc tota glo. Pōt
dici,ꝙ nunq̃ impediunt hi ad quos ſpectat de iure cōi eligere,ex
quo vacat eccleſia per commiſſionē ſuper prouiſione faciēda e-
miſſam,vbi hi,quibus cōmiſſum eſt,nihil egerunt, vel cōmiſſio
ſubreptitia eſt.niſi per interdictū eis factū , vel alio mō appareat,
ꝙ ſuperior hac uice prouiſionē ſibi voluerit retinere. ar.ſ. de ele.
innotuit.§.fi.& c.fi.& de p̄b.inter cętera.Nec enim eſt veriſimile
prima facie, ꝙ ſuperior ꝓuiſionem eccleſię in ꝑpetuū voluerit
impedire,immo intentio ſua eſt,vt cito prouideant,& eccleſiarū
periculis occurrāt.ſ.de elect.ne ꝓ defectu.& ca. qa pp.De hac tñ
mā no plenius.ſ.de ele.dudū.ij.§.nos igitur. ſup verbo,diſpēſatū.
dic,vt ibi. Quid ſi cōpromiſſarii ſcienter indignū elegerunt? Tūc
non redit electio ad cap.ſed ad Papā,qa ꝯſtitutio.ſ.de ele.ne ꝓ de
fecta.indiſtincte loqt̄,vñ ſiue ꝑ cap.ſiue per cōpromiſſarios ſtete
rit,quominus ſ.ep̄s canonicū ꝓuideatur, ad ſuperiorē ptās deuo-
luitur ꝓuidendi.& qa qđ cōpromiſſarii faciunt, q vicē oīum ge-
runt,totū capitulū feciſſe vr̄.ſ.de ele.quia pp.§.vel ſaltē. ſm d.n.
Qñ cōpromiſſarii negligentes ſunt.hoc admitto qñ vero delin-
a quunt,ꝯ dico,a vt patet in eo,qđ no.ſ.de ele.ne ꝓ defectu.§.j.& dic
vt no.ſ.de ele.cām q̃.[Reprobari] .i.reprobata nuntiari.vt nor. ſi.
ſ.eo §.j.ver.qđ circa.in fi [Poſtmodū] ſ.prima non caſſata,vñ nō
valuit ſecunda.ſ.de ele.ꝯſiderauimus.ſ de re iud.cū olim.ſ.de cō
ceſ.p̄b.poſt electionē.§.fi.Sed ꝯ,qa hic j.collatio nulla fuit ipſo iu
re & notorie nulla,qa facta fuit de pſona notorie indigna,vt pa-
tet.ſ.eo.§.j.in quo caſu nulla eſt conceſſio.ſ.de ele.cum in cūctis
& ſic patet,ꝙ non impedit ſecunda,vt ſ.de appel.cōſtitutus,ſ. de
ſuppl.negl.prçla.c.fi.Solutio,pōt dici ꝙ illud,quod dr̄.ſ.eo.§.j.al-
legatio eſt partis aduerſę,quę dicit iſtum.P.publicū aleatorem &
vſurarium fuiſſe,non tñ erat publicus,nec ab eccleſia publicatus
immo tolerabat,ad quod facit quod le.& no.ſ.de vſur. cū in diœ
ceſi tua.& ideo non pronuntiatur conceſſio ei facta irrita , ſed ir
ritatur,& reprobatur,vt pręmiſit hic,& ſic impeditur ſecunda,vt
patet in eo,quod no.ſ.de elec.conſiderauimus. & ca. auditis. Vel
dic,ꝙ quamuis liceat alii ſecundo eligere,vel prouidere,vbi appa
ret notorie,ꝙ prima electio, ſiue prouiſio nulla eſt , non tñ licet
hoc illi eidem,qui primā fecit,vt hic,quia aſcribitur hoc incon-
ſtantiæ,vt innuitur.j.eo.§.j.& quia non pōt venire ꝯ factum ſuū
ſ.de ele.coniug.diuerſis.nec de ipſo iudicare poteſt. C. nequis in
ſua cauſa iud.in rubro & in nigro. ideoque debuit expectare, ꝙ
per ſuum iudicem caſſaretur,vt innuitur.j.§.j.licet.do.no. videa-
tur

ADDITIO.

a ¶ Contradico. Adde quòd hodie approbatur hæc opi.Hoſt.per tex.in ca.ſi compromiſſarius.de elect,lib.6.

tur innuere contrarium in eo,quod no.ſm ipſum.ſ.eo. verſi.ſuper verbo,præceſſerit.Vel melius,ſi ponis,ꝙ prima conceſſio nulla fuit,& notorie nulla,ergo cantor,qui ipſam fecit,hac vice priuatus fuit iure prouidendi,& ſic ſecunda prouiſio facta fuit ab illo,qui nullam poteſtatẽ habebat,vnde merito reprobatur,vt hic,& ſ.de ſupplen.negl.præl.c.fi.quare & iterum priuatur hac vice.vt legitur,& no.ȷ.e.§.j.Vtraque ſolutio bona eſt,& approbari poteſt,ſed vltima magis placet.De hac tamen materia notat.copioſe.ſ.de elect.auditis.Si vis ſcire,vtrum patronus priuetur iure præſentandi,ſi ſcięter repræſentat indignum,vide quod no.ſ.de ſupplen.negl.præla.c.ii.§.fi.[Inanem]Arg contra.ff.de uerb.oblig.ſi dari ſtipuler.vbi pendente prima ſtipulatione,quæ elidi poterat,tenet ſecunda ſtipulatio.Sed valde ſunt diſſimilia hæc & illa,ſtipulatio enim ex voluntate partium omnino pendet,electio vero & prouiſio,ex quo ſemel facta eſt ex iuris authoritate,& iudicis poteſtate.ad hoc.ff.de pact.ab emptione.ff.ad munici.ordine.ff.ad Turpil.l.j.§.3.ſ.de electi.publicato.¶Quia vero] v.pars.[Inconſtantiam]Inconſtantia enim reprobatur a iure,vt hic.& ȷ.e.verſi.& ff.de procura.in cauſæ.ff.j.ff.de admi.tut.cum quæritur.ff.de neg.geſto.ſi nego.ff.de ſeruit.ſi cui Simplicius.ff.de interro.acti.ſed & ſi pupillus.§.ſed & ſi alias.& facit hoc pro ſecunda ſolutione,quam no.ſ.prox.ſuper verbo.poſtmodum.[Et dignum ſit] ver.[Puniatur] ſi.ſ.de transl.epi.quanto.§.cæterum.cum ſuis concord.[In hoc]ver.[Inconſtantiam] &c.& ſic.ſ.eo.§.in prin.vbi de hoc.[Hac vice]quæ ſ.primum occurrit. Sed nonne priuatus erat,ex quo indignæ perſonæ ipſam contulerat?Reſpon.videbatur purgatum vitium per ſecundam conceſſionem ab eodem cantore factam,quæ non punitur,niſi in prima electione,quæ poſt primam vitioſam occurrit.ſ.de elec.cum Vintonien.& arg.ſ.de fi.presby.ex tranſmiſſa.vbi perſona intermedia purgat vitiũ ideoque,ne ex delicto ſuo ius conferendi recuperare videatur,ẽt hac vice,quæ primo occurrit,expreſſe priuatur Vel dic,vt not.ſ.eo.§.proxi.ſuper verbo.poſtmodũ.[Præſentium vobis authoritate]ver.[Authoritate noſtra.] quia ad nos eſt poteſtas deuoluta,qui & ſine delicto,vel negligentia poſſumus,quando volumus,conferre beneficia.ſ.de conceſſ.præbẽ.quia diuerſitatem.§.ſi tamen ad fi.extra.dom.noſt.de ſup.negl.præla.Romana.ix.q.3.per principalem.& c.cuncta per mundum.

SVMMARIVM.

1 *Abbates,& Religioſi ſæpe conqueruntur de epiſcopis.*
2 *Epiſcopalis dignitatis quæ ſunt,& quæ ſunt epiſcopalis ordinis.*
3 *Præſcriptio nõ datur in his,quæ ſunt epiſcopalis ordinis ſecus in his, quæ ſunt epiſcopalis dignitatis.*
4 *Pœnitentias publicas iniungere eſt epiſcopalis dignitatis, & etiam ordinis.*
5 *Epiſcopus electus confirmatus non ſacerdos,an poſſit indulgentias concedere.*
6 *Epiſcopus qui renunciauit oneri,iuriſdictione caret.*
7 *Epiſcopalis authoritas ne vileſcat multa ſunt concedenda,uel prohibenda.*

CAP. XII.

1 **ACcidentibus.** [Abbatum.]& abbates † & religioſi ſæpe cõqueruntur de epis.vt.ſ.e.ſane.& ȷ.de priuile. dilecti. §.quanto.& frequenter epi de religioſis,vt hic,& ȷ.de priuileg.cũ & plantare.& c.tuarum.& c.paſtoralis. & c. petiſtis.& ſ.de decimis.ſuggeſtum.[Qui.] ver.[abbates.[Finibus.]ſiue terminis,qui bus vnuſquiſque debet eſſe contentus, vt hic.& ix.q. ii.c.j. & ſeq. ar.xiii.q.j.c.j.ſ.de ſta.mo.recolentes.& le.& no.ſ. de ſepul.capit.j.§.fina.[Quæ ſunt epalis.] & quæ ſint,ſtatim ſubiũgit ibi de cau-
2 ſis matrimonialibus &c.[Dignitatis.] no.†ꝙ quædam ſunt epalis dignitatis,vt hic,quædam vero epalis ordinis, ſicut conſecrare virgines altaria & eccleſias dedicare,ſacros ordines cõferre, & ſimilia,quæ numerantur.lxviii.diſt.quamuis coreps.& c.corepi.
3 & no.ſ.de conſecra.eccle.aqua.& de elec.ꝙ ſicut.§. præterea.†Et eſt differentia inter hæc. ſ.quia ea, quæ ſunt epalis ordinis, alicui minori epo nec ex præſcriptione nec ex conſuetudine competere poſſunt, ſed nec per ſpeciale priuilegium de facili conceduntur.Secus in his quæ epalis dignitatis ſunt. de quibus hic ſequr, & no.ȷ.e.§.fi. Alij vero non faciunt differentiam inter hæc, immo promiſcue his vtuntur,ſed eis mens verborum , & officiorum diuerſitatis,ac generalis ratio cõdicit.[De cãis.] ver. primum exẽplũ.[Matrimonialibus.]de iure ergo cõi cognitiones cãrum matrimonialium epiſcopalis dignitatis ſunt, vt hic patet.& xxxv.q.vj.multorum.Sed cõ.ſ.de reſt.ſpol.lĩas.Sol.quod hic dicitur,verũ eſt regulariter,& de iuri cõi.Quod vero in 3, cauſalẽ eſt,& ex ſpeciali conceſſione, vel conſuetudine.vt.ȷ.§.fi.& le.& no.ȷ.de conſanguinitate.c.j.§.fi. [Iniungendo.] ver.ſm exemplum.[Publi-
4 cas]iniungere † publicas pœnitentias non ſolum eſt epiſcopalis dignitatis, ſed ẽt & epalis ordinis, vel ſaltem ſacerdotalis,minor enim ſacerdote in foro pœnitentiali , vel de his, quæ ad ipſum ſpectant,abſoluere non põt,vt patet in eo quod legit.& not.ȷ.de penit.oĩs.& ſ.de off.archipre.c.3.§.confeſſiones.cũ ſuis remiſſionibus:commiſſio vero iniunctionis epalis dignitatis eſt. vnde & per epm ſacerdoti committi põt.26.q.fi.presb.alias ſacerdos. Ali qua vero ſolẽnitas,ꝗ circa hoc adhibetur,epalis ordinis eſt,vt pa ter.l.diſt.in capite.& ideo minori epo cõmitti non poſſet. vt ſ.de conſecr.eccl.aqua.quod dic,vt no.ſ.de off.archipresb.c.ii §.ſi eps.[Concedendo] ver.tertium exemplum.[Indulgentias.]Conceſſio indulgentiarũ epalis dignitatis eſt, vt hic. & ȷ. de pœnitentiis.
5 cum ex eo.†Sed nunquid electus confirmatus & ſi ſacerdos nõ ſit,has ſolennes indulgentias, ſiue remiſſiones facere poteſt? Ita videtur,quia iuriſdictionis ſunt.vt infra.de peniten. quod autem,& talis iuriſdictionem habet,ſupra.de elect.transmiſſa. Sed contra,quia epiſcopalis dignitatis,idẽſt ordinis ſecundum quoſdam ſunt, vt hic, ſed & ratione poteſtatis clauium competunt , vnde & per ipſas pœnitentiæ enerũantur infra.de pœnitẽ. cum ex eo.§.ad hæc.Solut.Poteſt dici,quod talis non poteſt indulgentias facere cum ordine, nedum epiſcopali,ſed & ſacerdotali careat, vt
6 in contra.Quia † nec epiſcopus, qui renuntiauit oneri,non honori,quia iuriſdictione caret,vt in præmiſſis iuribus. & ſupra.de ordin.ab epiſcopo.capitu.primo. Duo autem imperfecta vnum perfectum facere poterunt: quia ſi talis epiſcopus ad eccleſiam talis confirmati deſcendat de licentia ipſius electi, poterit ſubditis eiuſdem indulgentias dare,ſicut & ipſos poſſet ordinare,vt ibi legitur, & notatur. ſupra de elect.ſuffraganeis. patet ergo ſecundum hoc,quòd indulgentia mixtæ poteſtatis cenſebitur,nã partim accedit ad dignitatem,ſiue iuriſdictionem epiſcopalem,partim ad ordinem.Aliter autem hoc interpretata eſt conſuetudo, ſecundum quam & electi non presbyteri has indulgentias faciunt.Et epiſcopi etiam non presbyteris (maxime quando prædicant) hoc committunt.Sed poſſet reſponderi, quod rationabilis eſt hæc conſuetudo. argumen. ſupra de conſecratione eccleſ. aqua.Ego enim proprietate & veritate rei cõſiderata puto,quòd indulgentias dare in ſecreto ſacerdotalis ordinis eſt, vnde & pœnitentiæ dicuntur arbitrariæ , quia ſacerdos ipſas ex cauſa diminuere & moderari poteſt,vt nota ſupra.de homic.ſicut dignum reſpon.primo.quod nihil aliud eſt in effectu,quam indulgentiã dare . Ipſas uero publicè facere,vel literas ſuper hoc concedere, epiſcopalis dignitatis eſt,quam electus cõfirmatus iam adeptus videtur,qui locum epiſcopi tenet,vnde & ipſas facere poteſt etiã publice,ſi ſacerdos ſit,vel committere ſacerdoti,vt dictum eſt de publicis pœnitentiis in præcedenti verſi.Quando autem aliquis accedit ad extraneam eccleſiam,& publice prædicat, & de licentia epiſcopi , ad curas animarũ deſcendit,publice indulgentiam dat,& celebrat, poteſt ſic dicere : authoritate Dei omnipotentis & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli , & authoritate eccleſiæ,ac nobis commiſſa.de licentia talis epiſcopi veſtri damus tantam indulgentiam vobis vere confeſſis,& contritis , quibus poſſumus , & debemus.Quando vero hoc committitur presbytero his verbis vtetur.ſecundum illos, qui dicunt, quòd hæc ei committi poſſunt . ſecundum alios vero qui hanc commiſſionem ei fieri poſſe negant,qui quamuis concedat, quòd epiſcopus per eundem ipſas facere poteſt,poteſt dicere presbyter: ex parte talis epiſcopi denunciamus uobis . quòd ipſe tantam indulgentiam vobis facit.& ſic eſt tantum denunciator . argumento. ſupra.de electio.venerabilem.verſicu.obiectioni.[Et ſimilia]verſicu.ſicut eſt inſtituere,& deſtituere,quod dic,vt notatur. ſupra de offic. archidiaconi. cum ſatis.& de cleric.peregrina.capitulo finali.Clericos ad ordines extraneo epiſcopo præſentare, vt patet in eo,quod legitur,& notatur,ſupra de officio archidiaconi.ſignificaſti. Vel maiora & grauiora ſine conſcientia epiſcopi examinare,& diffinire.80.diſtinctione capitulo ſecundo, & capi.non debere.ſupra de offic.archipresby.cap.fina.verſi. fin. Item epiſcopalia inſignia deferre,ſicut eſt infula epiſcopalis,ſandalia,& anulus, & ſimilia, quæ quandoque etiam non epiſcopi portant, vt nota. ſupra. de æta.& qualita.cum contingat.talia enim præciſe non requirunt ordinem epiſcopalem,ſed ſunt dignitate contenta,vt præcedit, ſiue authoritate vt ſequitur.[Vnde contingit] verſicu.[Vileſcit.]
7 †Not.multa concedenda,vel prohibenda,ne vileſcat authoritas epiſcopalis,vt hic patet.80.diſtin.ct.epiſcopi.& capitu.illud[Authoritas] ſiue dignitas,vt præcedit,& ſequitur.¶[Volentes]ſecunda pars.[Dignitati.] uel authoritati,vt præcedit.[Saluti.]No.igitur,quod ſi abbas, uel quiuis alius religioſus, quæ epiſcopalis dignitatis ſunt vſurpare conetur,grauiter peccat,vt hic, & ſequen. verſicu.in fin.[Præſenti] verſicu.[Abbatum] multo minus aliorum inferiorum religioſorum.[Præſumat] Præſumptio eſt,quã do talia,ſcilicet,quæ epiſcopalis dignitatis,ſiue ſacerdotalis ſunt, de nouo præſumit,niſi ex ſpeciali conceſſione , vt ſequitur. [Periculum.] non ſolum animæ, ſed & remotionis ab abbatia, vt puniatur,in quo deliquit.ſupra.de tranſla.epi.quanto.§.cæterum.& argu.xi.quæſt.3.priuilegium.¶[Niſi forſan.] tertia pars.[Conceſſione.]non ſolum papali, ſed epiſcopali cũ præſcriptione cõpleta.ſm quod legit.& nota.ſ.de religio.do.conſtitutus.ſ. de iure patro.cura.ſaluis inſignijs,quæ nullus minor Principe concedere poteſt.quod dic,vt plene no.in Summa de vſu pall §. de quib. diebus.verſi.& notandum.[Vel alia legitima cauſa.]puta præſcriptione cum titulo,vel conſuetudine,vt patet in eo,quod legit.& no.ſ.de excep.cum venerabilis.§.quia vero.& de præſcr.cũ olim.§.quia prædictus.vel ſcriptis antiquis per quæ apparet, ꝙ ab initio ſic fuit monaſterium fundatum arg.in eo,quod legi.& no.ſ.de relig.do.cum venerabilis.§ quia igitur.ver.illis.ſ.de cenſibus. quanto.Tu tamen ſcias,ꝙ illa,quę epiſcopalis ordinis ſunt,nulla præſcriptione,nulla cõſuetudine acquiri,vel potius vſurpari põt ſ.de conſecra.eccle.aqua.ſed nec de facili per ſpeciale priuilegiũ conceduntur,abſurdum enim eſſet ea,quæ ordinis ſunt, illi, qui ordinem non habet,committere,quamuis plerunque cõ factum reperiatur,vt patet.94.diſ.olim.ſ.de conſue.quanto.Ea vero,quæ epiſcopalis iuriſdictionis ſunt,per conſuetudinem acquiruntur. Quinimmo & quæ dignitatis,ſiue authoritatis epiſcopalis ſunt, exceptis quibuſdam ſolennibus,quæ non cadunt in minori epo vel ſaltem ſacerdote,vt patet in eo,quod legitur,& no.ſ.eo.c.rñ.j.& excepta inſtitutione authorizabili,quam nulla conſuetudine puto poſſe acquiri,vt patet in eo,quod legitur,& no.ſ.de offic. ar chid.cum ſatis.& cap.fi.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Rectores fraternitatis,qui dicantur.*
2 *Reuelare furem,utrum quis teneatur*
3 *Sacerdos peccatorem etiam occultum prodere non debet , nec eius peccatum reuelare etiam coactus,& quare nu.4.*

CAP. XIII.

1 **DIlectus filius.** Fraternitatis.] † Rectores fraternitatis vocantur hic, qui præſunt clero in vrbe in quibuſdam.& ſunt.xij.vł 14.per quos vniuerſitas cleri Regi conſeuerit,& in eo iuriſdictionem habent,vt hic patet.[Ipſum.]ſ.presbyterum. [Re-
2 uelandum fures.]Vtrũ quis † teneatur reuelare furem dic,vt plene not.ſ.de fur.qui cum fure.in fine. [Tanquam ſacerdoti.] hoc omnino iniuſtum erat, vt ſacerdos proderet peccatores . vt patet.ȷ.eo.c.§.j.& ij.& in eo quod leg.& no.ȷ.de pœnitentiis.omnis
3 §.caueat.ſ.de offi.ord.ſi ſacerdos.† Quinimmo & ſi omnino occultum erat,non debebat prodere peccatorem.vj.q.ij. ſi tantũ.& c.placuit.[Vel ad ſatisfaciendum.]ver.iuxta illud Pſ. Quę non rapui,tunc exſoluebam , ſed ad hoc nemo cogi debet,quia pœna ſuos debet tenere authores &c.vt patet in eo,quod leg.& no.ſ.de his quæ fiunt a maio.par.ca.quæſiuit.& ſic vtraque pars diſſicte iniuſta erat,vt patet.ȷ.§.j.[In eum] verſi.[Sententiam]Et nunqd tenuit hæc ſententia? Videtur,ꝙ ſic.arg.xj.q.3.c.j.Sed cõ: quia hoc neſciebat ſacerdos tanquam homo,ſed tanquam Deus.ſ.de offi.ord.ſi ſacerdos.in hoc ergo maior erat Papa.arg.ſ.de offi.dele. ſane quia.93.diſt.c.ſi.94.diſt.c.j. nam & ſi Papa generalis Vicarius ſit,iſte tamen in hoc ſpecialis eſt.ſ.de offi.del. ſtuduiſti.non ergo poſſet Papa talem excommunicare,vt patet.ſ.de maio.& obed. cum inferior.Item nulla eſt talis ſententia , quia intolerabilẽ errorem continere videtur.ȷ.de ſen.excõ.per tuas.ſ.de offi.dele.cũ contingat.§.in eo.vnde nec Papa mandat ipſum abſolui,ſed mã dat tantum compeſci Rectores, vt ab huius presbyteri grauami ne deſiſtant,ſic leg.ſ.eo.verſi.fi. Alij dicunt, ꝙ cum ſententia ſub hac alternatione lata fuiſſet,quaſi conditionalis videtur fuiſſe,& pendente termino iſte presbyter conqueſtus fuit, vnde quaſi appellaſſe videtur,& ſic ſententia ſuſpenſa fuit,vt patet in eo, quod leg.& no.ſ.de appel.præterea.& ca.dilecti. Sed quod præmiſſum eſt magis placet.¶Quia igitur] ii.pars. [Pernicioſum]exemplo ,
4 quia†alij a confeſſione peccatorum retraherentur,ſi iſte ſic proderetur.[Taliter.] hoc ideo dicit,quia ipſis peccatoribus volentibus,& factum ſuum publicantibus poſſet hoc reuelare, vt patet in eo,quod legitur,& no.ſ.de adulteriis.ſignificaſti. & ſ.de ſimo. nemo.[Non rapuit] hoc enim eſſet iniuſtum. poſſet tamen eſſe voluntarium,& gratioſum,ac miſericordia plenum, vnde & in perſona Chriſti dicit Pſal. Quæ non rapui &c. [Exſoluendum.] niſi illud a raptore ſcienter recepiſſet, tunc enim compelleretur ad reſtitutionem,cum ſuccedat in vitium.ſ.de iudi. quia V.ſ.de reſtit.ſpol.ſæpe.ff.de iureiuran.ſi duo.§.idem Iulianus.ff.de cond. furt.l.ij.& l.ex furtiua. C.de far.l.2.& l.ſi ciuile eſt.¶ Diſcretioni tuæ.] 3.pars.[Conueniens.] quaſi ad rationem ponens.ſ.de acc. ſi conſtiterit.[Eiſdem.] ſ. Rectoribus.[Grauamine.] facti non iuris,quia de iure ab hoc abſtinere debent [Conquieſcant.]& non cicit,ꝙ abſoluatur , per quod innuit,ꝙ ſententia nulla fuit.quod dic,vt no.ſ.reſpon.j.verſi.fina.

SVMMARIVM.

1 *Corpus unum quando dicitur.*
2 *Corpus unum multis modis dicitur,& nu.4.*
3 *Exceptio rei iudicatæ quando obſtat petendo partem,ſi prius petiſti corpus.*

CAP. XIIII.

1 **DIlecta in Chriſto filia.** Non conſueuerint] ſi.ſ.de conſue.c.cum conſuetudinis. [Nec ſint.] ver. [Vnum corpus]Not.ꝙ † qui non ſunt de vno collegio,& etiam de vna ſocietate non dicuntur vnum corpus,vt hic patet,quia iſti clerici erant de diuerſis eccleſiis,licet oẽs ſubeẽnt abbatiſſæ,vnde cum non ſint vnum collegiũ,ſiue vnũ corpus,tñ quotcunq; ſint,non põt conſtituere vnum actorem pro aliqua cã alicuius eccleſiæ illorum.ff.quod cuiuſq; vniuer. l.j.§.j. Illi ergo ſolũ faciunt vnũ corpus,qui ſunt in vno collegio,vel ſocieta-
2 te,vt in l.prædicta. Vnde no.ꝙ † corpus multis modis dicitur, oẽs enim fideles põt appellari vnum corpus, ſiue vna eccleſia per fidem & charitatẽ,ſiue perfectionem gratiæ.ſ.de ſum.Trin.c.2.cuius caput eſt Chriſtus,nos membra.3.q.4.Engeltrudã. ita ꝙ alter alterius onera portet.l.diſt.ponderet.Itẽ collegium, ſiue vniuerſitas dicitur vnus corpus, cuius prælatus dr̃ caput,& collegiũ membra.ſ.de præſcr.cũ non liceat.ſ.de his,ꝙ fi.a prel.nouit.& tale corpus poteſt hẽre ſigillum.ſ.de app.ſignificauit.& 73.di.in noĩe domini.in fi.& actorem & archã cõem.ff. quod cuiuſq; vniuer.l.j.ſed & cũ iſti clerici taliter non fuerunt vnũ corpus,ſigillũ cõe nõ debebant habere,vt hic patet.Item dr̃ corpus , quod vno conſtat ſpiritu,vt hõ,lignum. Alias dr̃ corpus,quod habet partes in ſe cohærentes,vt domus.Vel quod habet partes diſtantes, vt Grex populus,collegium.ff.de vſuca.rerum mixtura.Not.igitur,ꝙ ſi peti-
3 ſti in † iudicio corpus,quod habet partes cohærentes,vt dictũ eſt,& ſuccubuiſti,ſi poſtea petis aliquid de domo,puta cæmenta, vel tignum,non obſt.exceptio rei iudicatæ.vt ff.de excep.rei iud.ſi qs cum totũ.§.item ſi quis fundũ.ſi vero petas corpus,quod hẽt partes diſtantes,puta gregem,& ſuccubuiſti , ſi poſtea petas aliquod caput,quod erat de grege, obſt. exceptio.Si vero non erat ibi,nõ
4 obſtat.ff.de excep.rei iud.ſi quis argentum.§.j.Item epſ† cũ capitulo ſuo facit vnum corpus,cuius ipſe eſt caput,vt dictũ eſt . Sed cum clero ciuitatis, vel diœceſis non dicitur facere vnũ corpus. ſ.de teſti.requiſiſti.§.ſecus.& ȷ.de verb.ſign.cum clerici. Sic abbatiſſa iſta cum clericis ſuæ diœceſis.loſren.licet ipſa ſit caput,non facit vnum corpus,ſiue collegiũ cum ipſis,quia ſubditi ſui ſunt: & per hoc,ꝙ ſigillum habere volebãt,videbatur fieri præiudiciũ etiam abbatiſſę,cui ſuberant, quia ſi hoc concederetur eis, per ſe expedirent forte negotia,quæ ſub ipſa , vel authoritate ipſius tractari debent,& hoc ẽt permiſſo aliud attentarẽt in præiudicium monaſterij.Sed quilibet Rector,ſi per ſe vult habere ſigillum,nõ prohibetur.Itẽ vir & vxor faciunt vnum corpus.ſ.de conuer.cõiuga.ad apoſtolica.De hac tñ materia dic,vt plenius no.in Summa de ſinodo.[Capl̃m] q.d.non põt facere vnum corpus , ita ꝙ capl̃m cenſeatur.ſed bene poſſunt conſtitui vnum corpus cauſa religionis,vt ſ.miſſas celebrent,tã pro viuis,quam pro defunctis, vel faciendo inter ſe confratriã.ff.de colleg.illici.l.i.& l.fi.§ Græca eſt.[Nihilominus.] ver.[Ipſius.] ſ.abbatiſſæ.Et no. hic expreſſum ar.cõ vniuerſitates,ciuitates,villas,caſtra,& alia loca aliqb.dominis taliter ſubdita , ꝙ de nouo cõ voluntatem dñorum non poſſunt ſe in vniuerſitatem erigere,nec ſigillum,nec archã , nec aliquid cõe hẽre,ſed & ſi iam crexerint,præſumitur cõ ipſas. ar.ff. de coll.illicitis.l.j.& l.3.ad id ar.ſ.de iure patro. poſtulaſti.ſ.de off. archi.§.fi.ſ.eo.illud.c.2.niſi forſan ſic pacifice vixerint, a tpe cuius non extitit memoria.arg.ȷ.de verb.ſig.ſuper quibuſdã.§.præterea.quod dic,vt plene nota.ſ.de iur.patr.nobis fuit.§.i.& ſ.de off.ord. cũ ab eccliatũ.rñ.j.in prin.ver.quicquid.n.ſcribat. ¶ Diſcretioni veſtræ] 2.pars.[De nouo.]Sunt.n.gñaliter,& vbiq; oẽs nouitates ſuſpectæ,& ẽt reprobandæ,ut hic,& ẽt patet in eo,qd leg. & not ſ.e.c.2 ſ.de cenſi.ſcientes.ſ.de conſuet.c.antep.cũ ſuis ꝯcor.[Vel' uti eo] ſ.ſigillo.arg.ꝙ ſi abbas impetrauerit,vt ȷ. monaſterių ſuũ inſignijs epalib.liceat ei vti,non licet ei hoc in ſinodis, vel aĩs extra monaſteriũ,immo pta diœceſano epo ꝓhiberi.ar.ad idẽ in eo qd le.& no.ȷ.de priui.paſt.qd dic,vt no.ſ.de ęta.& qual.cũ pſigat.

SVMMARIVM.

1 *Homagium non licet exigere a uiris eccleſiaſticis.*
2 *Veritatem qui dicit non offendit,ideo non tenetur actione iniuriarum.*
3 *Clericum qui trahit coram iudice ſeculari propter ſolam cõuentionem punit.*
4 *Contumacia omnis commiſſa aduerſus præſidem eſt punienda.*
5 *Obligati magis ſumus parentibus ſpiritualibus,quam carnalibus.*
6 *Delictum commiſſum cauſa alicuius quãdo ille teneatur,ita vt poſſit puniri.*
7 *Vaſallus qui conſilium præbuit contra dominum cui iurauit fidelitatem priuatur beneficio,quod habet ab eo.*
8 *Donatio propter ingratitudinem reuocatur.*
9 *Clericus ex quibus cauſis priuatur beneficio,agendo contra ſuum prælatum.*

CAP. XV.

GRaue & dolore Non vacuã & ȷ.] [Cõſtiterit.]forſan quia contra ipſis,quibus loquit a ſe.apoſto.delegatis in iudicio litigado hoc accidit ar.C.de teſt.nullũ.aĩs aut libello oblato hoc conſtare debet.ſ.de reſtit.ſpol.conquerente.[Archidiaconum] ſ.Ambianen.[Semel & ſecundo.] per qd magis præſumitur de ipſius contumacia & irreuerentia.ar.C. de plus pet.l. vnica.ad fin.C.ad Vell. ſi mulier ad fin.25.q.1. ita nos,ſ.de elect. venerabilem.§.fin.[Contra fidem homagij.] ideſt fidelitatem,& obedientiam, quam ratione archidiaconatus præſtitit epiſcopo ſicut fieri debet.vt xxiii.diſtin.quamquam.ſ. de iureiurand. nullus. & quam multipliciter uiolauit,& ideo merito punitur,vt ſe
1 quitur† alias autem homagiũ proprie ſumpto uocabulo non li-

cet exigere a viris eccleſiaſticis,vt patet.j̃.de reg.iur. indignum.ni
ſi forſan ratione feudi temporalis,quod dic,vt no.s̃. de ſimonia.
ex diligenti.ſi autem hoc homagium non præſtitiſſet, non pec
caret,ſi non negaret eum dominum,ſed epiſcopum,vel prælatū
2 arg.x.q.3.cauendum.ſm dominum no.† nam qui veritatem di
cit,non offendit,vnde non tenetur iniuriarum. ff.de iniur. eum
qui.ſed certum eſt,ꝙ epiſcopus procurator eſt, & non dñs.s̃. de
dona.c.ij.quod verum eſt quantum ad alienationem rerum ec
cleſiæ faciendam,vt ibi.Eſt tamen dominus quantū ad obedien
tiam,vel reuerentiam,ſibi a ſubditis exhibendam, vnde & ei præ
ſtatur fidelitas tanquam domino,quam qui violat, merito puni
tur,vt ſequitur.& ad idem.22.q.v.de forma. de hoc not.s̃. de feu.
c.j.& s̃.de iureiuran.veritatis.ad fin.s̃. de ſimo. ne Dei eccleſiam.
[Denegaſſe.] verbo.quia cū forſan loqueretur de epiſcopo ſuo,
ſicut de extraneo,fuit ei dictum,bene poſſetis eum vocare domi
num,ſi placeret,& ipſe forſan reſpondit, ꝙ nunquam vocaret,
quia nec dominus ſuus erat,& hoc dixit ſemel & ſecundo. [Vel
denegaſſe.] ipſo facto veniendo contra debitam fidelitatem, &
obedientiam,dando conſilium inuaſori epiſcopi,& fratri eiuſdē
archidiaconi contra ipſum epiſcopum,& trahendo eundem ad
iudicem ſecularem,coram quo forte ſecundo eundem eſſe ſuū
dominum denegauit,vt hic dicit.[Vel in foro] ver.& dic, vel re-
pete,ſi conſtiterit archidiaconum ipſum. [In foro.] &c. [Depo-
ſuiſſe] Arg.hic expreſſum, ꝙ †qui trahit clericum coram iudi-
ce ſeculari,propter ſolam conuentionem punitur. quod dic, vt
plene notatur s̃.de foro compet.ſi diligenti. Sed poteſt rñderi,ꝙ
hoc ſpeciale eſt in illo,qui trahit non ſolum clericum,ſed etiam
epm,& dominum ſuum,vnde & iſte ba Ambianen.eccleſia per
4 petuo abſcinditur,vt j̃.ſequitur. nam & † omis contumacia cō-
miſſa aduerſus præſidem eſt capite punienda ff. de re mi. omne
delictum.rñ.j.& §.j [Aut] ver. repete ſi conſtiterit ipſum archi-
diaconum [Tam inuaſori] &c.[Quam fratri eius.] ſ. archidia-
coni,qui inimicus erat epiſcopi,& ipſum pſequebatur. Et ſic eſt
5 argu.ꝙ† magis aſtricti ſumus ſpiritualibus parentibus,quam car
nalibus,nec mirum,quia fortius eſt ſpirituale vinculum, quam
carnale.s̃.de tranſla.epiſco.inter corporalia. Arg. tamen contra.
in eo,quod legitur,& not.s̃.de poſtulan.c.fi.§. clericus.s̃. de iure-
iur.petitio.Sed hanc contrarietatem inducit iniuſtitia,quam ſol
uit defenſio iuſtæ cauſæ.[Cauſam.] puta ideo, quia archidiaco-
6 nus habuit† verba cum epiſcopo,frater archidiaconi.& alii ami-
ci ſui,ipſo archidiacono ſciente,& non ꝯdicente, voluerunt hoc
in epiſcopum vindicare, alioquin ſi hoc ignoraſſet archidiaco-
nus,vel ſciens expreſſe ſine fictione hoc prohibuiſſet,non videre
tur ex hoc puniendus,vt patet in eo,quod leg.& not.s̃. de homi-
cid.Petrus.s̃.de ſimo.ſicut nobis fuit.Niſi forſan ob reuerentiam
epalem aliquid ſpeciale dicatur.arg.93.diſt.nulla ratione. & c.ſe.
xj.qu.j.ſi quis ſacerdotum.vt ſic archidiaconus propter delictum
parentum ſuorum puniatur,ſicut alias legitur.j̃.de pœnis.in qui
buſdam.§.ſacri.maxime ipſo cauſam præbente,vt hic.& alias.&
7 arg.s̃.de homici.de cætero.[Conſilium.] contra †dominum ſuū
cui fidelitatem fecerat,ipſam & iurm præſtitum violando,vnde
indignus eſt beneficio.s̃.de iureiuran.ego. & c.querelam.96.diſt.
ſi Imperator.s̃.de poſtulan.c.fi.s̃.eo. illud. ideoque punitur, tanq̃
ille,qui ingratus fuit epiſcopo,a quo beneficium habuit,nam &
8 propter† ingratitudinem donatio reuocatur. quod dic,vt legit.&
no.s̃.de don.c.fi.¶ Ipſum] ij.pars.ſ.archidiaconum. [Putridum]
ne inficiat ſanas oues.s̃.de ſta.mona.ea quæ.rū.j.45.diſt.ſed illud.
24.q.3.reſecandę.& ad hoc,vt hæc feratur ſententia,ſufficit, ꝙ v-
9 num de tribus prædictis probetur.Primum † eſt,ꝙ epiſcopū ſuū
dominum denegauerit. Secundum eſt,ꝙ ſuper ſpiritualibus ip-
ſum ad ſecularem iudicem traxerit, & ideo dicit ſpiritualibus,
quia ſecus eſſet de temporalibus,vt patet in eo,quod leg.& not.s̃.
de foro comp.ex tranſmiſſa.§.fi.Tertium eſt,ſi eis, qui damnum
dederunt epō,cauſam,vel conſilium præbuerit, ſicut hæc ſub di-
ſiunctione recitata ſunt in præmiſſis,vnde ſufficit,ꝙ alterum ip-
ſorum probetur,vt patet in eo,quod legitur,& no.s̃.de reſcrip.in-
ter cæteras.§.fi.[Abſcindatis.] ipſum degradando,& ſecular iudi
ci tradendo.quod ſpeciale eſt in hoc caſu.xj.q.j. ſi quis ſacerdotū.
facientes] 3.pars.[Beneficia ſua.] Arg.ꝙ quis poteſt habere plu-
a ra beneficia,[a] & ſtatim ſequitur.argu.ꝙ non poteſt,quod vltimū
verum eſt regulariter,vt patet in eo,quod legitur,& notatur.s̃.de
præb.de multa.[Perſonis] ſingula ſingulis: quia vnū bñficiū dēt
eſſe vnius,quod dic,vt le.& no.s̃.de p̃b. cum nō ignores.& ſic eſt
hic ar.ꝙ nullus poteſt habere plura beneficia.præcedit tñ ar. ꝯ,vt
not.in præceden.glo.[Idoneis] hoc ſemper intelligitur.s̃. de elec.
cauſam quæ.[Per illos] Argu.quòd Papa non intendit per com-
miſſionem ſuam,niſi hoc exprimat,iuri alieno præiudicium ge-
nerare.quod dic,vt legitur, & notatur. ſupra de offic. delegat. ſu-
per eo.§.primo,& ſecundo.

ADDITIO.

a Plura beneficia an poſſit quis habere.Adde tex.in argu.& ibi Io. & Docto.de re
ſcrip.c.gratia.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Cupiditas & mater litium,eſt materia iurgiorum.*
2 *Pietas ad iram vtilis eſt.*
3 *Religio non cenſetur niſi ſit a ſede apoſtolica.*
4 *Monachi poſſunt unus alteri peccata confiteri.*
5 *Religioſi omnes in cœmiterijs propriorum monaſteriorum ſepeliendi ſunt.*
6 *Religioſi profeſſi,an poſſunt eligere ſepulturam*
7 *Profeſſus non habet proprium velle in vita ſua.*
8 *Religioſi omnes poſſunt habere campanam ad fratres conuocandos.*
9 *Auaritia clericorum magna eſt,& ſubtilis.*
10 *Ius vniuerſitatis aliud eſt,& aliud ſingulorum.*

CAP. XVI.

NImis. Iniqua & j̃.][Cū religioſi.] cuiuſq; religio
nis exiſtant ſm quoſdam.Tu dicas, ꝙ & ſi
quo ad quædam de ſequentibus oēs religioſi priuile
giati exiſtant,tñ non in oib. niſi hi, qui ſup hoc hñt
priuilegium ſpeciale,ſicut fratres prædicatores,& minores, & q-
dam alii,vt patet.j̃.e.§.j.in prin.ſm.d.n.[Abnegantes.] Iuxta il-
lud Luc.ix.e.[In paupertate.] ſi.j̃.ti.j.c.ij.§.ſuper eo. hæc enim eſt
via arcta,quę ducit ad cęlum.Matth. vii.e. & de qua diues ſcādali
zatus eſt.Matth.xix.e.[Ad placitum] illius,q conuertitur, hoc.n.
voluntatis eſt,& ꝯſiliis,vel ad placitū xpi. [Tanq̃ nihil].ver.ſic.s̃.
de ſta.mo.recolentes.in fi.[Poſſidentes].xxxv.diſt.eccleſiæ.[Non
de ſunt].ver.[Pręlati.] non ſolum epi,ſed & rectores.s̃.de offi.or-
di.cum ab eccleſiarum.[Quā alii] puta, canonici, & clerici ca-
thedralium eccleſiarum,& aliarum.[Qui cęca.] ab effectu,quia
cęcum reddit hominem, & fantaſmata repræſentat. xlvij.diſ.ſi-
cut hi.[Cupiditate.] quæ radix eſt omnium malorum. xlvij.di.
1 bonorum.& Idolorum ſeruitus.s̃.de pręben. auaritię † mater li-
tium,materia iurgiorū. vt.s̃. in proœmio.§. ſed effrenata.[Subtra
hi.] ſicut & plerūq; fit.s̃.de decimis.cōmiſſum. & ca.ſuggeſtum.
2 [Pietas] quę † ad omnia vtilis eſt.j.Thim.iiij.d.&.e.[Et largitur.]
qđ fieri nō debet,dūmodo nihil in fraudē fiat.qđ dic,vt le.& no.
s̃.de ſepul.de his.ſupra de teſtamentis.officii.& ca.fi. [Multiplici-
ter.] & de hiis ſpecificat. xv.grauamina in ſequentibus. [Inquie-
tant.] De quo qñque ſcandalū ſuſcitatur.vt.j̃.ti.j.ca.ij.§.ſuper eo.
¶ Volunt namque.] ij.pars.[A ſede apoſtolica] loquitur igitur de
illis,qui talem habent regulam a ſede apoſtolica approbatam.ſi
cut &.j̃.eo.c.j.in prin.quod dic,vt ibi no.& per cōſequens de ſpe-
cialiter priuilegiatis,in aliis ergo ſecus,vt no.s̃.c.c.ĩ prin.[Appro-
3 batam.] aliter.n.nec religio † cenſeri debet, niſi ſit a ſede apoſto-
lica approbata.s̃.de relig.do.c.fi. nec ſanctitas. s̃.de reliqui.& ve.
ſanctorum.c.j.§ fi.[Inſtituta.] quę ſi reliquerint, & ad cōia loca di
uerterint,ipſos iure cōmuni cenſeri poſtmodū oportebit.s̃.de ſta
tu mo.recolentes. §.i. ver. j.[Ipſis].ver.ecce primum grauamen.
[Inuitis].voluntarie ergo venientes audire poſſunt, dummodo
exēpti non ſint.ar.s̃.de offi.archipreſ.c.iij.ver. confeſſiones. & de
ſup.neg prela.c.ij § j.ad fi. [Confeſſiones] quas monachi adinui-
4 cem audire debent,quia † vnus pōt alteri cōfiteri.xvj.q.j.c.j.ſi aūt
ſic priuilegiatus non eſſet ſatis credir.d.n.ꝙ de iure communi de
bent parochiali ſacerdoti confiteri.j̃.de pœnit.omnis.[Et eucha
riſtiam].ver.ſecudum grauamen, qđ & ſequitur ex primo, nam
in pœnitentia intelligitur viaticū. j̃. de pœ. ꝙ in te rñ.[Nec vo
lunt].ver.tertium grauamē quod & ex ſecundo efficit.[Reſerue-
tur.] hac de cauſa permittitur ſemel celebrare in ebdomada,etiā
tēpore interdicit.j̃.de ſent.excom.permittimus. quia reſeruandū
eſt pro infirmis.quod dic, vt le.& no.ſupra de offi.archipreſ.c.iij.
§.debet.de conſe. di.ij.§. presbiter euchariſtiā. Reſeruatur etiam
in alio caſu.de conſecra.diſt.iij.ſabbato. aliter autem regulariter
nihil eſt reſeruandū.de conſecra.diſt.ij.tribus.[Oratoriis.] quę &
ſi non ad communicandos generaliter infirmos, ipſa tamen ad
cōicandos ſeipſos, & cauſa deuotionis habere licet. xvi.q.j.alia.
quarū ratione non ſunt procurationes exigendę.quod dic, vt le-
gitur,& no.ſupra de cenſi.c. fi. & hoc eſt cōmune omnibus reli
gioſis.[Et fratres.] quartum grauamen. [Defunctos] qui ſepul-
turam non elegerunt,& ſic differt a ſequenti grauamine. [Sepe
5 lire.] cum tamen † omnes religioſi in cęmiterijs propriorum
monaſteriorum ſepeliendi ſint, & etiam extranei,qui mortui
ſunt,dum ibi hoſpitio ſint recepti.xvi.q.j.ca.j. ad fi. [Et ſi quis.]
ver.quintum grauamen.[Quia in ſuis]. ſcilicet religioſorum.ſe-
cundum quoſdam.immo & pręlatorū poteſt intelligi. [Eligat].
Ex hoc notauerunt quidam, ꝙ non loquitur de profeſſis, ſed de
confratribus templariorum, & ſimilibus in ſeculo remanenti-
6 bus infra de priuileg.c.iij.§.de confratribus. religioſi † enim pro-
feſſi,cum nec velle proprium habeant, nō poſſunt eligere ſepul-
7 turam.ar.xii.q.j.nō dicatis.Tu dicas, ꝙ † profeſſus nō habet pro-
priū velle in vita ſua,vt ibi,in morte vero vniuſcuiuſque adulti li
berum eſt,ꝙ amplius nō redit arbitriū.vt.C.de ſacroſan.ec.l.j.vn
de & vnuſquiſque talis pōt eligere ſepulturā,vt patet. ſupra de ſe-
pul.ca.j.& ca. de muliere.& ca.in noſtra.vbi de hoc.etiam ſi religioſus profeſſus ſit, vt hic habetur.& infra de priuileg. vt priuile-
gia.§ j.ver.hoc autem. & ſequen. [Vt oblatio.] quę ſi fiat mona-
ſterio nihil eſt exigendum.xvj.q.j.cum pro vtilitate. ſupra de ſta-
tu mona. ca. j. vbi de hoc cuius etiam vocabulum generale eſt
intra

j̃.de verb.ſign.cum inter vos.[Cedat.] omnes enim prouētus ſin
gularum parochiarum vndecunque infra limites ſpiritualiter ꝑ-
uenientes cedunt in vſus neceſſarios miniſtrorum.xiii.q.j.eccle-
ſias.s̃.de his quæ fi.a præla.paſtoralis.in prin.ſed excipiuntur reli-
gioſi in caſu iſto,vt hic.[Nec ſuſtinentes] ver.ſextum grauamen.
[Campanam] hoc intellexit Goff.de monaſteriis, in quibus pro
hiberi non poteſt,in oratoriis vero poteſt, & ſic ſoluit contra.j̃.
8 de priuilegiis.patentibus. Vel dic,ꝙ † omnes religioſi de iure com
muni poſſunt habere campanam ad fratres proprios conuocā-
dos,vt ad horas conueniant,ſicut & ſeruat conſuetudo,vt hic,nō
tamen campanas ad publice claſſicum faciendum,ſiue populū,
cuius curam non habent congregandum,vt in contra. [Vel cę-
miterium] ver.ſeptimum grauamen,quod tamē omnes religio
ſi pro ſe habere poſſunt,& pro confratribus ſuis.j̃.de priuil.vt pri
uilegia.§.j.ex quo ipſum habent apud ipſos poteſt eligi ſepultu-
ra,vt patet.16.q.j.§.ex his.& ca.præced.s̃.de ſepul.ca.3.niſi contra
pactum,vel conſuetudo obſtet.argu.in eo,quod legitur,& nota.
s̃.de cenſi.quanto.s̃.de ſepul. certificari. menti tamen iuris con-
grueret, ꝙ religioſi populum non habentes nullum corpus ex-
traneum admitterent,niſi forſan apud eos decederet hoſpitatus,
& inteſtatus.vt xvj.q.j.c.j.ad fi.& c.alia cauſa.Illi vero qui populū
habent,hoc admittere poſſent 16.quæſt.i.§. his omnibus autho-
ritatibus.j.& ij.& c.intermediis.& no.ſi.j̃.eo.penul.De his autem
qui populum habent,loquuntur c.s̃.de ſepul.c.3.v.vj.& ca.in no
ſtra.[Benedictum.] alias enim nō dicitur cęmiterium,ſed locus
religioſus,quem vnuſquiſq; ſua voluntate facit, dum mortuum
infert.Inſtitu.de rerum diui.§.religioſum.[Certis] verſi.octauum
grauamen.[Tantum.] cum tamen nec alicui ſacerdoti quotidie
ſit prohibendum ſemel celebrare.de conſe.diſtin.ij.quotidie.niſi
ex magna cauſa.j̃ de priuileg.peſtis.quod dic,vt ibi no.s̃.de celeb.
miſſ.conſuluiſti.¶ Volunt quoque] 3.pars.& eſt nonum graua-
men.[Certum numerum] quod vtique de iure communi ad e-
piſcopum ſpectat.quod dic,vt no.s̃.de vi.& honeſt.cleri. quoniā.
non obſtat priuilegium religionis,vt hic.& s̃. de Inſtitu.ca.j.& ij.
[Et laicorum] ſ.conuerſorum.& j̃.de priuile.vt priuilegia.§.j. qui
nec in numero canonicorum ſunt computandi.s̃. de inſtitu.ca.
ij.ſed nec clerici ſeculares ſunt in monaſteriis tanquam præben-
darii admittendi.quod dic,vt legitur,& no.s̃.de ſta. mona.c.fina.
§.pręcipimus.[Necnon] ver.decimum grauamen. [Cęreorum]
hoc eſt omnibus religioſis cōmune, quo enim iure hoc poſſunt
epiſcopi non videmus,cum non poſſint vltra facere,ꝙ in cano-
nibus habeatur expreſſum. 18.quæſtio.ij.hoc tantum.ſm domi.
noſt.[Taxare.] quæ ſic taxanda ſunt,vt nec lumen in eccleſia de
ficiat,vt s̃.modum lucendo oleum depereat.s̃.de offic.cuſto.cap.
j.[Ac reſiduum] verſi.vndecimum grauamen.[Cęreorum.] ſci-
licet antiquorum,quando ſ.alii noui cęrei. [Nouiter.] &c.Hæc
erat noua cupiditas,& ideo merito nouiter refrenatur.argum.ff.
de legibus.in rebus.s̃.de conſuetu.ca.ante penul.quæ & quando-
que quamuis ſero,tandem eſt refrenanda. in Auth. de conſang.
& affin.§.quia vero.colla.vj.[Nec permittunt] verſi. duodecimū
9 grauamen.[Suis.] ſ.clericorum ſecularium oblationis cauſa† ma
gna enim & ſubtilis eſt auaritia clericorum,vt patet in eo, quod
legitur,& not.s̃.de decimis.c.j.in fi.s̃.de cenſibus.ea quæ. & capi.
ex parte.¶ Eos] 4.pars.& tertiumdecimum grauamē.[Quotidia-
nis.] Sed contra.s̃.eo.§.j.in fi.Sol.Illud intelligendum eſt de miſ
ſis ſolemnibus,hæc vero de familiaribus ſine nota.[Oblationes]
gratuitæ,& feriales,quas religioſi recipere poſſunt, debitæ enim
& ſolemnes eccleſiis ſecularibus debentur. 16.q.j. ſtatuimus.xiii.
quæſt.ij.quæ oblationes.ſecus in donationibus,quæ fiunt mona-
ſteriis inter viuos,vel cauſa mortis,illæ enim ſpectant ad mona-
ſteria,& ſic intellige.xiij.quæſt.ij.clerici.quod dic,vt no.s̃.de ſepul
tu.de his.Sed nunquid religioſi decimas percipere poſſunt? Hāc
quæſtionem mouet Gratianus,ſed non determinat.16.quæſtio.j.
§.de his.Breuiter dicas,ꝙ ſi non habent populum,de iure cōmu
ni non licet eis decimas percipere,immo omnes,quantumcun-
que religioſi exiſtant,ipſas tenentur dare,niſi ſint priuilegiati, ut
patet in eo,quod legitur,& no.s̃.de decimis.ex parte.j.& c.nuper.
vel niſi de conſenſu epiſcopi ipſas acquiſierint,vt legitur,& no.s̃.
de his quæ fiunt a præla.cum apoſtolica. vel ex conſuetudine.s̃.
de decimis.cum ſint.& ca.ad apoſtolicæ.Vbi vero populum non
habent,ipſas licite exigunt ratione curæ & iuris parochialis, qđ
habent.10.q.j.ſi monachus.& c.ſequen.s̃. de relig.do.c.j. & no.ſi.
s̃.eod.§.j.verſi.cum cęmiterium.[Recipiant,& reſeruent.] quaſi
ſeruis eorum,cum tamen nec ab omnibus,nec omnes oblatio-
nes recipiendæ ſint,vt legitur,& no.s̃.de vſuris.quia in omnibus.
§.fi.in princ.[Quicquid etiam] verſi. & quartumdecimum gra-
uamen.[Ambitum.] Sed contra.j̃.de verbo.ſigni. cum inter vos.
§.j.Solu.Illud in partiario eccleſiæ hoc in prælato eſt.ſi.j̃.de verb.
ſign.ex parte.ij.vel ſolue,vt ibi no.[Quod eiſdem.] quintumdeci
mum grauamen.[Abſolute] i.per ſe & ſine fraude. quod dic,vt
legitur,& not.s̃.de teſtamentis.officii.& c.fi.¶ Quo circa] v.pars.
[Singuli] pręlati,quibus ſcribit.ſi.j̃.c.j.§.fi.Sed nonne ſufficiebat
dixiſſe vniuerſi? Vtique quantum ad mentem,ſed hoc iungit ad
cautelam,vt occurrat malitiis illorum,qui ad detractandum bo
num obedientiæ friuolas,licet ſubtiles,occaſiones prętendūt qñ-
que,vt patet.s̃.de reſcri.eam te.ideo ſi non diceret ſinguli, forſan
aliquis aſſereret,ꝙ non comprehēditur ſub hoc nomine vniuer-
10 ſi,ſcriptum eſt enim,ꝙ aliud † eſt ius vniuerſitatis, aliud ſingulo-
rum,vt patet.ff.de in ius vocan.ſed & ſi hac lege.§.qui manumit-
titur.1.q.2.qui manumittitur.No.igitur, ꝙ in literis,inſtrumen
tis,& priuilegiis non poſſunt nimis ſpecificari ſpecificāda ad ma
lignorum ſophiſticam interpretationem tollēdam, vt hic.patet.
s̃.de decimis.ad audientiam.& j̃.de priuilegiis.in his.[Deſiſtatis]
Quid ſi non deſiſtant,quinimmo & in rebelles ſibi exercent cē-
ſuram eccleſiaſticam? Rñ.tenet ſententia.ſm.do.no.xj.q.3.c.i. ni
ſi priuilegium obſtet extra.do.n.de ſent.excomm.volentes.lib.6.
ſed & prælati ex hoc ſunt puniendi.j̃.de priuilegiis.dilecti.& cap.
quanto.j̃.de ſent.excom.ſacro.& no.j̃.c.j.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Ordo fratrum prædicatorum prior eſt ordine fratrum minorum.*
2 *Fratres Prædicatores poſſunt cum excommunicatis conuerſare,& eorū peccata confiteri.*
3 *Paupertatis ſtatus,damnandus non eſt.*
4 *Religioſi dummodo populum habeant ad ſynodum ire compelluntur.*
5 *Sententia excommunicationis quando dicatur fulminare.*
6 *Prælatum eligere debet qualibet congregatio.*

CAP. XVII.

1 NImis praua.& infra. Prędicatores.] Nota ex ordi-
ne ſcripturæ,ꝙ† ordo Fratrum Prædicatorum prior
eſt tempore,& ideo præponitur,vt hic.& j̃.de priuile
giis.in his.& ar.in eo,quod legitur,& not.s̃.de maio. & obed.cap.
j.[Et minores.] cum ergo iſtorum regula,& religio a ſede apoſto
lica ſint approbatæ,vt ſequitur, quicunque religionem iſtorum
reprobare voluerit pertinaciter,etiam obtentu mēdicitatis (quā
ſedes apoſtolica non ſolum ſcit, & tolerat, ſed etiam approbat)
non tantum maliuolum,aut etiam non catholicum, ſed hæreti
cum ſe comprobabit.24.q.j.hæc eſt fides.& ca.rogamus.& c.alie
nus.22.diſt.omnes.s̃.de hęreticis.quicunque.C.de ſumma.Trini.
l.fi.Sunt ergo admittendi ad prædicandum, cum & ipſorum re-
gula hoc requirat, & a Papa authoritatem habeant, & etiam ſi
diocœſani contradicant,vt patet in eo,quod legitur,& notat.s̃.de
hæret.excommunicamus.j.§.quia vero.s̃.de cleric.non reſid.fra-
2 ternitati. propter quod † etiam licet eis inter excommunicatos
conuerſari,& eorum confeſſiones audire, qui ad eorum prædica
tionem conteruntur,& ab eis eleemoſinas accipere,quod dic,vt
legitur,& not.j̃.de ſent.excommu.cum voluntate. §.j. alias autē
caueant,ne ius parochiarum vſurpent, vel eis in aliquo iniurioſi
exiſtant,vt patet in eo,quod legitur,& not.j̃.de priuilegiis. in his.
§.j.s̃.de ſepulturis.§.i.s̃.de ſepul.ca.j.§.fi.s̃.de pac.plerique. & j̃.eo.
§.penul.alioquin de iure communi priuilegium &c.11.q.3. priui
legium.& a diocœſanis prohiberi poterunt,& puniri.& j̃.de pri-
uileg.tuarum.vbi de hoc.[Sedes apoſtolica.] ſim.s̃.ca.proxi.§.j.in
prin.vbi de hoc,& adde quod no.in ſeq.gl.[In altiſſima] verſicu.
3 [Paupertate] Eant † ergo illi,qui ſtatum paupertatis damnare vo
lunt,vt hic patet.& s̃.c.proxi.rñ.j.quia ex quo ſedes apoſto. hunc
approbat,non licet hoc alicui reprobare,vt patet in eo,quod no.
s̃.ſuper verbo.p̃dicatores & minores,etiam obtētu mendicitatis,
vt no.ibidē,hic enim vr̃ appellare paupertatem talium altiſſimā.
qui.ſ.nec poſſeſſiones,nec redditus hñt,ſed ex ſolis eleemoſinis ſu
ſtentantur,quorum ſtatū perfectum credimus,dummō caueāt,
ne furentur.i.ius parochiale,vel alias alienū publice, vel latenter
non vſurpent,alioquin non dimittitur peccatū &c.s̃. de vſur. cū
tu.§.j.in fi.[Plerique pręlati] ver.[Et alii] ſubaudi eis multa graua
mina inferunt,de quib.ponit.13.exempla in ſequ. [Ad ſinodos.]
4 Hoc eſt ſpeciale in his duobus ordinibus,nam alii † religioſi tenē
tur venire,dummodo populum habeant.j̃.de priuil.ex ore.§.fin.
18.q.ii.§.fi.& in illa palea.18.di.c.fi.quod dic,vt no.s̃.de ma.& o-
bed.ꝙ ſuper his.& eſt primū exemplum de grauaminibus. [Co-
gunt] admittendi ergo ſunt oēs ſine delectu voluntarie venien-
tes.ſi.s̃.de his quæ fi.a præl.c.fi.[Ac ſuis] ver. [Cōſtitutionib.] ſuis
ꝯriir.quod non licet,ex quo ſunt per ſed.apoſtolic.confirmatæ.s̃.
de maio.& obe.cum inferior.In aliis ergo ſubiacent, niſi priuile
gium obſtet,nec exempti ſint,ſed priuilegiati tm̃,vt hic, & maxi
me tenentur prelatorū ſententias obſeruare,vt patet in eo,quod
legitur,& no.s̃.de conſuetudi.cum inter vos. & breuiter in oībus
ſubiacēt omnibus epiſcoporum ſtatutis,ſicut & alii, exceptis his,
in quibus priuilegiati ſunt.c.diſt.contra morem.s̃. de relig.dom.
de xenodochiis.cum ſuis concordan.de quibus nec poteſt,niſi vi
ſo tenore priuilegii,iudicari,vt patet in eo, quod legitur, & nota-
tur.j̃.de priuilegiis.porro.[Subiacere.] & eſt hoc ſecundum gra-
uamen.[Nec his] ver.in quo continetur tertium grauamen.[Ca
pitula.] loquitur ſecundum morem Angliæ, & quarundam alia
rum prouinciarum, in quibus curia ſpūalis aſſignat certū diem

 & lo-

& locum ad audiendos & ſedandos clamores,de quibus & ibi fit
inquiſitio,talis enim conuocatio & congregatio vocatur capitu
lum apud eos, & quantum ad tpalẽ iuriſdiction ẽaſſiſia. [Scru-
tinia] ideſt,inquiſitiones.vt in præmiſſa interli vel expone,vt le-
gitur,& not.ſ.de maior.& obed.his,quæ.reſpon.j [Corrigendis.]
Hoc ſpeciale eſt in his duobus ordinibus, in aliis enim licet cor-
rigere.ſ.de ſta.mona.in ſingulis.§.porro.ſm do.noſtr.18.q.ij.hoc
tantum.ſ.de præſcrip.cum ex officii.Prima tamen correctio pti
net ad abbatem,quod dic,vt ibi not.ſ.de offi.ord.dilecto.§.j.verſ.
& eius.[Fidelitatem]ver.& eſt quartum grauamen.[Iuramẽto,]
quod omnes rectores præſtare debent,quod dic,vt no.ſ. de iure-
iuran.nullus.ſed in hoc iſti duo ordines priuilegiati exiſtunt, vt
hic dicit.[Firmatam] manualem igitur exigere poſſunt ſine iu-
ramento.arg.25.diſt.qualis.ſ.de prẹſumpt.nonne.cum ſuis con-
cordan.Ad illam enim tenentur omnes,niſi exempti ſint,vt pa
tet in eo.quod legitur,& notatur.ſ.de maior.& obe.legebatur. &
ca.cum in eccleſiis,nec prodeſt in talibus præſcriptionem,vel cõ
ſuetudinem contrariam allegare,vt patet in eo,quod legitur, &
notatur ſ.de præſcrip.cum non liceat.[Miniſtris,& cuſtodibus.]
Hic tangit ordinem minorum,qui tales: prædicatores vero tan
tum priores conuentuales, vel prouinciales habet.[Exigentes.]
Eſt et hic quædam abſurditas,quia cum officium miniſtrorum
ad plures & diuerſas diœceſes extendatur,cogetur vnus miniſter
pluribus epiſcopis obedientiam facere, niſi dicas, ꝙ ſibi impu-
tent,qui ita limitant venientes,& diuidẽtes ad lineas & antiquas
diœceſes:quia omnibus epiſcopis facient obedientiam,& nihi-
lominus quo ad ea quæ in diœceſibus ſuis agent,ſuper quibus vi
de quod no.ſ.de his,quæ fiunt a præla.paſtoralis.& de ſepulturis.
c.j.§.fin. & de iure patrona.querimoniam.¶[Eis quoque] ij.pars.
[Proceſſionaliter.] quintum grauamen, & eſt ſpeciale in his or-
dinibus.ſm do.noſtrum,quia alii tenentur ire, vt arg.j.de priuil.
cum olim.ij.§.fin.reſpon.j.ſm vnam literam.[Ex leui cauſa.]er-
go a contrario ex magna cauſa tenentur ire,puta in nouo introi
tu epiſcopi,vel legati,vel peſte,ſiue flagello imminente,vel ad le-
tanias generales.argu.23.q.4.non poteſt 16.q.j.reuertimini.de cõ
ſe.diſt.3.rogationes.[Excommunicationis] verſi. ſextum graua-
5 men.[Fulminant] Fulminare ergo dicitur† ſententiam excom-
municationis,qui ipſam profert ſine cauſa,vel ex iniuſta cauſa,
vt hic,vel ſuo ordine non ſeruato.quod dic,vt legitur, & notat.ſ.
de clerico excommu.mini.illud.§.illud autem.extra. dom.noſt.
de ſent.excommunic.cum medicinalis.§.ſuperior,in fin.& ſ.de
exceſſ.præla.c.j.reſpon.j.in fi.[Benefactores] vt ſic cogantur, vel
propter penuriam domos deſerere,& exire,vel prælatorum mã-
datis obedire,& etiam ipſis fratribus inde minantur idem. vt j.
ver.j.ſimilis fraus.j.de priuilegiis.quanto.& ſic nituntur ipſos cõ-
pellere,ſicut diſtinguuntur Iudæi.ſ.de vſu.poſt miſerabilem.ſ.de
Iudæis.poſtulaſti.[Et id ipſum]ver.ſeptimum grauamen. [Com
minantes] ſ. excommunicationem. bene enim poſſent excom-
municari a prælatis,ſi alias delinquerent,cum nec exempti ſint,
ſed contra indulgentias ſuas non debent,vt hic.ſm do.n. [Amo
uere.] de facto,& violenter,quod non licet.ſ.de reſtitu.ſpo. con-
querente.¶[Ad hoc] iij.pars.[Ne fratres.] Octauum grauamen.
[Honorabiliores.] in quibus propter multitudinem populi ma-
gis poſſunt proficere,vnde nec prohibendi ſunt, cum officium
prædicationis habeant.argu.ſ.de magiſtris.c.j.§.fi. & eſt ſi.80.di.
epiſcopi.& c.ſeq.& extra.do.n.de reſcript.prẹſenti. reſpon.j.ſecus
in religioſis non prẹdicatoribus.quibus magis competunt ſolita
ria loca,vt patet.xvj.q.j.ſi cupis.de conſe.diſtin.v.nunquam.[Re-
ligioſe,ac honeſte] q.d.ſine prẹiudicio iuris parochialis, vel alie-
ni.nam cum grauamine alterius hoc non licet, quia nec religio
ſum,nec honeſtum eſſet,vt patet.j.ti.j.c.j.j.de priuilegiis.in his.&
argu.ſ.eodem dilecti.& ca.ij.& ſ.de conſuetudi.cum olim.§.fin.
& no.ſ.eo.ca.in prin.& in prooemio. §.ideoque lex.[Tam in ac
cedentes] ver.nonum grauamen [Receptatores.]qui puniendi
eſſent,ſicut fratres,quos receptarent.ff.de recepta.l.j.& vt patet in
eo,quod legitur,& notatur.j. de ſimonia. non ſatis.§. primo, ſed
hic non delinquunt,cum in omnibus his ſint priuilegiati, & iõ
non obſtat. ¶[Ab eis etiam] 4.pars. [De hortorum.] decimum
grauamen. Has enim decimas nullus religioſus ſoluere tenetur.
ſ.de decimis.ex parte.j.nec etiam leproſi.ſupra de eccle.ẹdific.ca
pi.ij.§.fina.[Necnon] verſi.[De habitaculis] vndecimum graua
men.[De Iudæorum]ſimilis comparatio fit.j.de priuilegiis.quã-
to.§.primo verſi.ex quo.[Redditus.]loco oblationum æſtimata-
rum,quas facerent Chriſtiani, ſi ibi inhabitarent, quod in ſolis
Iudẹis ſpeciale eſt,quantum ad perſonales oblationes,vt hic prẹ-
cedit.quod dic,vt plene notatur ſupra de vſuris.quanto.§. fin. In
realibus autem eſt hoc ſpeciale priuilegium iſtorum duorum
ordinum quoad domos,& habitacula eorundem, vt hic patet,
in aliis enim religioſis ſecus, vt patet.ſ. de decmis.commiſſum.
quamuis dom.no.hic aliter not.ſed forſitan non aduertit.[Et vt
ipſos.] verſi.[Totaliter,] q.d.& male,quia quamuis exempti non
ſint,in multis tamen ſunt priuilegiati,vt patet.ſ.eod.capit.per to-
tum.& ca.proxi.ſm dominum noſtrum,& poteſt hoc dici duo-
decimum grauamen.[Miniſtros.] 13.grauamen. [Præficere.] &
6 male,quia de iure communi † debet prælatum eligere congrega
tio vnaquæque.xvj.q.ſi.c.ſi.xviij.q.ij.abbas,& ca.abbatem. & legi-
tur,& notatur.ſ.de elect.c.j.ſ.de iure patron.nobis fuit.§.j.¶[Quo
circa] v.pars.[Deſiſtatis.]Quid ſi non deſiſtant, ſed contra prẹdi
cta excommunicent? Scripſerunt quidam,ꝙ non tenent ſenten
tiæ reputantes prædictos fratres exemptos in totum, ſed errauc-
runt,quia licet ſint priuilegiati, non tamen exempti, ſecundum
dominum noſtrum,ideo dic,ꝙ tenet ſententia,vt not.ſ.c.proxi.
§.fi.niſi obſtet priuilegium,quod ſuper hoc habeant ſpeciale, vt
extra.eiuſdem.d.n.de priuilegiis.volentes.§.in eos. & de verb. ſig.
veniens.vbi de hoc no.

SUMMARIUM.

1 *Claues Petri quis dicatur contemnere.*
2 *Irregularitatem quando incurrit, qui violat interdictum Roman. eccleſiæ,& numero 7.*
3 *Prælatus interdictus ſi excommunicat, vel abſoluit aliquem, an incurrat irregularitatem.*
4 *Irregularitatem an incurrat diaconus,vel acolitus, ſi dixerit epiſtolã ſine apparatu.*
5 *Sententia generalis an ferri poſſit.*
6 *Suſpenſus ab homine non poteſt dare beneficia,nec ſpiritualia exercere.*
8 *Perſona præcioſior eſt,quam locus.*
9 *Celebrans excommunicato non eſt ſuſpenſus, vel irregularis, qui vero uiolat interdictum ſecus,& quare.*
10 *Sententia excommunicationis in tertiam perſonam non tranſit.*
11 *Interdicere eccleſiæ quid ſignificat.*
12 *Interdicta eccleſia, an extranei ſacerdotes poſſunt ibi celebrare, & ibi extranei audire miſſam.*
13 *Interdicta eccleſia vbi ſepeliendum,& ſiquis violenter ibi fuerit ſepultus, an eſt exhumandus.*
14 *Interdictum eſt nomen iuris.*

CAP. XVIII.

TAnta eſt clauis petri.& infr.

Quondam.]Ceſſit enim vt j.e.c.§.j.[In nos, & eccle-
ſiam Romanam.] vnde magis puniendus fuit,eo ꝙ
plus deliquit,vt leg.& no.ſ.de clerico vena.c.j.& de maledi.c.j. &
ii.qui enim delinquit in Principem, ſine reſtitutione damnatur.
xxj.diſt.intantum.& offenſa in eccleſiam Romanam commiſſa
remitti non poteſt. 23.q.4.ſi is qui.63.diſt.Salonitanæ.[Deſpexe-
1 tit Petri claues] &c.† Patet hic,ꝙ Petri claues contemnit,& pote
ſtatem eccleſiaſticam lædit,qui ſpũalem ſententiam,& maxime
eccõicationis,vel interdicti in ſe,vel in aliquem locum latã non
ſeruat,ſed violat.Item qui alios ad violandum compellit,vt patet
in ſequentibus.Item is,qui ſe cõioni fidelium ingerit, vt legitur,
& not.ſ. de cleri.excõ.mi.illud.§.illud.maxime contra præceptũ
ſuperioris,in quo caſu & is,qui cum excõicato communicat,cõ
temnit.ſ.de clerico excom.mini.ſi celebrat.§.fi.Item is,qui pan-
num ſtat excõicatus in ſua pertinacia induratus.arg.ſ.de raptor.
ſuper eo.quod non caret ſcrupulo hæreticæ prauitatis.quod dic,
vt leg.& not.j.de pœnis.cap.fi.& ſ.de hẹreticis.excõicamus.j.§.j.
[Cum non ſolum]ver.[Ab initio.]Per hoc enim poteſt reprehẽ
di de inconſtantia. ff.de procurato.in cauſæ,ſed ſufficeret,ſi ſciret
viciños ſuos,& maxime ſuam metropolim hanc recepiſſe ſen-
tentiam,& ſeruare.ſ.de poſtul.præla.ca.j.§. quod nec ſufficit & §.
2 ſed in delinquendo.[Violauit]in ſuo officio,ſicut prius,vnde† &
irregularitatem incurrit,etiam ſi ſit in minoribus ordinibus cõ-
ſtitutus,puta offerendo in miſſa calicem,vel vrceolum, vel aliud
quod ad officium ſuum ſpectet,ſiue dicendo matutinum, vel ve
ſperas,ſicut prius.xj.q.3.ſi quis eps in concilio. & c.eps presbyter.
in fi.Quid ſi intereſt diuinis officiis,nunquid hanc irregularitatẽ
incurrit? Reſpon.non, quia nõ inuenio hoc iure cautum. ſm d.
no.vnde poteſt legere pſalterium,vel dicere euangelium,vel etiã
nouum & vetus teſtm̃ in terra interdicta, ſicut & prædicare.j. de
ſent.excõm̃. ſm do.no.Sed contra,quia qui diuina officia cele-
brat,vel ſe celebrationi ingerit diuinorum irregularitatem incur
rit,vt hic innuit.& eſt expreſſum.ſ.de clerico excom.mi.illud.§.
fi.Sol. Illud poteſt intelligi,qñ minor presbytero ingerit ſe diui-
nis in ſuo officio,ſicut prius,vt præmiſit,vel refert,vtrum ingerat
ſe audiendo diuina officia ex quadam ſimplici deuotione, vel a-
lias non contẽnendo,& tunc non eſt irregularis,& ſic intelligas,
quod prædixit d.n.Aut cõtemnendo, & faciendo celebrari diui-
na,ſiue authoritatẽ præbendo, & tunc irregularitatem incurrit,
vt hic,& in d.c.illud.§ fi.ipſe enim contemptus maxime autho-
rizabilis hanc irregularitatem inducit,vt argu.ſ. de clerico excõ.
mini.ca.j.rñ.j.verſi.& ipſe.& §.vnico.& hoc etiam notat mens il-
lius verbi,nam quandam violentiam innuit.argum.ff.de procu-
rator. quæ omnia. Quid de officiis,vel miniſteriis,puta,magiſter
ſcholarium exercet officium ſuum:,& ſic de aliis? Non fit irregu-
laris, quia non competit hoc ratione officii ordinis, vt patet in
eo,quod legitur,& notatur,ſupra de hæreticis. ſi aduerſus.§.fina.
Peccat

Peccat tamen grauiter,& puniendus eſt, ſicut laicus excommu-
nicationem contemnens.ſ.de clerico excomm.mini. c.ii.reſpõ.
j.ver.fi.ſecundum dominum noſtrum.immo & plus,quia ratio-
ne gradus & dignitatis eccleſiaſticæ certum eſt ipſum plus pecca
re.xl.diſt.homo chriſtianus. & patet in eo, quod legitur,& nota-
tur.ſ.de vita & honeſt. cleri. vt clericorum.§.j. Quid ſi benedicat
menſam? Non eſt irregularis, cum hoc nulli ordini deputatum
ſit.ar.xliiii.diſt.c. fi. Secus videtur in benedictione aquæ, nam &
quia illa fit cum ſolennitate, ordini eſt annexa. ſecundum d.n.
de conſecra.diſtin.iiii.aqua.Quid ſi abſoluit excommunicatum
3 vel aliquem excommunicat? Non eſt irregularis, quia hoc non
ex ordine,ſed ex iuriſdictione competit.ii. q.j.nemo. & melius.
ſ.de elect.tranſmiſſa.ſ.de maio.& obe.cum inferior.Secus eſt, ſi
ſolẽnia abſolutionis exhibet,puta,dicit pſalmum pœnitentialẽ,
& orationem,cum ſtola introducens excommunicatum in ec-
cleſiam,& ipſum ſolẽniter reconciliat.ar.j.de ſenten.excom.nu-
per.in fi.xi.q.iii.debent.& c.ſeq. ſecundum dominum noſtrum.
ante tamẽ reconciliationem non eſt communicandum taliter
abſoluto, nec per minorem presbitero poteſt fieri reconciliatio
ipſa,& hoc ſequitur ex prædictis verbis. d.n.ex quibus elicere po-
tes,ꝙ hæc abſolutio ordinis eſt,ideo irregularitatem inducit, vn-
de patet,ꝙ quicunque excommunicatus presbiter hanc recon-
ciliationem facit,irregularitatem incurrit, cum & ordini ſit an-
nexa.Comprobantur hæc in eo,quod legitur,& notatur. ſ. de vi.
& hon.cle.quoniam.§.fi.j.de ſenten.excomm. cum deſideres.§.
fi.& c.a nobis.ij §. penul.& hoc etiam expreſſe patet. ſecundum
4 do.no.ſ.de conſue.quanto.reſpon.j.ante fi.Quid ſi diaconus,† vel
acolitus dicat epiſtolam ſine apparatu, ſicut eſt in aliquibus ec-
cleſiis conſuetum? Reſpon.nõ eſt irregularis, quia non facit hoc
tanquam officians in ſuo ordine,ſecus ſi etiam,quod minus eſt,
faceret tanquam acolitus,vel exorciſta,lector,vel hoſtiarius tanq̃
in officio ſuo.23.diſt.acolitus.& tribus c.ſeq.Quid de clerico ſim
plici.ſecundum illos,qui dicunt,ꝙ non eſt ordo? Nullam irregu
laritatem incurrit.ſecundum illos vero qui contrarium aſſerũt,
contrarium dices,etiam ſi in officio ſuo cantet. xxiii.diſt.pſalmi-
ſta.quam vltimam opinionem amplector, vt patet in eo, quod
legitur, & no.ſ.de æta.& quali.cum contingat.& ſic etiam poteſt
intelligi,ꝙ clericus homicida non legat lectionem, nec reſpon-
ſoria in choro ſeparatim cantet, licet alii dicant propter horro-
rem criminis hoc iniunctum fuiſſe,vt ſ.de homici.ſicut dignũ.
§.fi.[Verum etiam]ver.[Compulit]propter hoc tamen nõ excu
ſatur compulſus a toto.ar.32.q.v.ita ne.& leg.& no. ſ.quod met
cau.ſacris.[Et ꝙ]ver.[Minis ac terroribus]his modis peruertitur
iudicium.xi.q.iii.quatuor.& ex his & ſequentibus ſatis apparet,&
Petri claues & poteſtatem eccleſiaſticam contẽnebat. vt.ſ.e.c.in
prin.[Poſt atroces]ver.Inſti.de iniur.§.atrox.j.de ſenten. excom.
cum illorum.§.j.ver.nos tamen[Parentum] ſuper quibus mouẽ
tur viſcera,ſicut & econuerſo,vt patet in eo,quod leg.& not.ſ.de
prẹſump.afferte[Ea]ver.ſ.bona & beneficia ſic ablata. [Fautori-
bus]ſic corrumpebat bonos metu pœnarum,& confortabat ma
los exhortatione præmiorum, cum tamen fieri debeat econuer
ſo.ff.de iuſt.& iu.l. j. vnde & ſequitur. [Non abſque præſumptio-
ne]&c.Hic enim eſt præſumptio temeraria,quia ſic naturam iu
ris peruertit,& ſententiam eccleſiæ vilipendit,vt ſ.[Recognouit]
ſi.ſ.de clerico excom.mini.illud.§.j.in princ.& idem eſſet,ſi pro-
curator ſuus hoc non negaret.ſ.de poſtul.præla.c.j.¶[Licet autẽ]
ii.pars.in qua ponitur renuntiatio ſpontanea, & quid iuris ſit de
collationibus beneficiorum per hunc epiſcopum factis, & ſen-
tentiis per eum prolatis.[Spontanea]vt peius vitaret.quod dic,vt
no.ſ.de elect.cum inter R.iuniorem.reſpon.j.& c.dudum.ii.in fi.
[Nolentes tamen]ver.[Temeritate]licet compulſi.vt ſ.reſpon.j.
ver.verum etiam.& ſeq.quia nec debebant in talibus obedire.ſ.de
temp.ord.dilectus.xi.q.iii.non ſemper.& c.Iulianus. quod dic, vt
plene no.ſ.de temp.ord.ad aures.§.j.Vel hic loquitur de his, qui
non fuerunt compulſi, ſed ſola libidine malefaciendi peccarũt,
& hoc quantum ad priuationem beneficiorum iam obtentorũ,
vt j.§.j.nam quantum ad ea,quæ ſunt per epiſcopum attentata,
irrita nunciãda,vt ſequitur,omnes aſtringit.ſecũdus benignior,
ſed primus ſecundum literam verior eſt intellectus.[Abſque cul
pa]& ſine cauſa.q.d. ꝙ quandoque contingit,ꝙ ex cauſa punitur
aliquis ſine culpa.ſ.vt lit.non cont.quoniam.§.ſi vero.ver.fi.hoc
autem nunquam eſt reperire,vt ſine culpa,& ſine cauſa rationa-
bili debeat quis puniri,vt hic & ſ.de reſt. ſpo.conquerente [Facti
peruerſitas]ver.[In exemplum]ſ.de maledic.c.j. ſ.de iudæis.ad li-
berandam.ſub.§. fi.ſ.eo.c.j.in fi.facilitas autem veniæ incentiuũ
tribuit delinquendi,vt le.& no.ſ.de vi.& ho.cle.vt clericorum.§.
j.in prin.[Authoritate Dei]ver. ſi.ſupra de dolo & contu.verita-
tis.§ fin.ver.in nomine domini [Omnem inſtitutionem]Nota
5 generalem ſententiam † ferri poſſe,ſicut eſt videre hic,& ſupra de
dolo & ↄtum.veritatis.§.fi.ſic quicquid actum eſt ↄ̃ formam, ꝓ-
nuntiatur irritum & inane.ſupra de reſcrip.cum dilecta. §.fin. &
quicquid ſequitur ex eo,vel ob id.ſ.de elect.qualiter.ſupra de pro
cura.auditis. ſic omnia reducuntur in ſtatum temporis appella-
tionis emiſſæ.ſupra de appel.bonæ.§.fi.& ſic iura epiſcopalia epi-
ſcopo adiudicantur.ſupra de offi. or.ↄquerente. ſupra de excepti.
cum venerabilis.§.quia vero.& ex his poteſt colligi, ꝙ quandoq;
petitio generalis admittitur, nam petitioni debet ſententia reſpõ
dere. ſupra de ſimo.licet Heli.§.j.& hoc etiam euidenter probat.
ſ.de reſti.ſpo.cum ad ſedem.ſupra de ord.cog.cum dilectus.quod
poteſt intelligi generaliter, vbi generalis petitio formatur,& ad-
mittitur,vel vbi nihil poteſt ſpecificari.vt Inſti.de offi. iudi. & de
act.§.prẹterea.& ar.C.de ſen.quæ ſine certa quant. l.ii.dummodo
poſtea hoc exprimatur in proceſſu,vt ar. ff. de rei ven.quædam,
ff.quorum leg.l.j.§.ꝙ autem.Inſti.de act.§.curare, ſecundum do.
no.de qua materia dic,vt plene no.ſupra de elect.querelam.§.j.&
de libelli.obla.ca.ij.& iii. [Collationem]&c.Nota hic,ꝙ ex quo
6 quis † ſuſpenſus eſt ab homine,non poteſt dare beneficia, nec ali
qua ſpiritualia exercere,nec etiam recipere, vt patet hic, & ſupra
de cleri.excomm.mini.poſtulaſtis. § quæſiuiſtis. ſupra de æta. &
quali.cum bonæ. ſecundum do. no. quantuncunque etiam oc-
culta ſit ſententia,quia talis capax non eſt ſupra de ord. ab epi.c.
j.§.fi.& c.ii.& de hoc no.ibi.& ſupra de cler.excommu. mini.pro
poſuit. Secus eſt in aliis non ſpiritualibus. ſecundum do. no. vt
no.ſupra de elect.nihil.ſed tamen idem videtur. vt ſupra de dolo
& contu.veritatis.ver.fi.[Et excommunicationis]ver.[Hac occa
ſione]maxime,nam idem eſſet ex quacunque alia, cum poſtea
non fuerit habilis ad ferendum,vt in ſeq.gl. [Poſt interdicti vio-
6 lationem]videtur igitur,ꝙ† qui violat interdictũ, ipſo iure ſuſpẽ
ſus eſt & irregularis,vnde nec cum tali poteſt citra ſedem apoſto
licam diſpenſari,vt patet in eo,quod no.ſupra de cleri.excomm.
mini.clerici.& ideo,ex quo violauit interdictum.tanquam ſuſpẽ
ſus non poteſt beneficia ↄferre.ſupra de ↄceſſ.præben.quia diuer-
ſitatem.24.q.j.audiuimus.vbi no. Io.ꝙ ſuſpenſus tantum ab offi-
cio poteſt excommunicare,ſed hic innuit ↄtrarium.j.vbi dicit ir
ritas & inanes.Sed ↄ̃,quia talis ſuſpenditur, & ideo non videtur
ſuſpenſus.j.e.§.fi.ver.tam præſumptores.Sol.ibi.Item ↄtra. ſupra
de cle.excomm.mini.ſi celebrat.vbi, ſi aliquis participet, & etiã
celebret excommunicato,non eſt ſuſpenſus ipſo iure,nec fit irre
gularis,multominus ergo videtur has pœnas debere incurrere, ſi
in loco celebret interdicto,magis enim videtur delinquere ratio
ne perſonæ excommunicatæ,cui celebrat, vt in ↄtra. quam loci
8 interdicti,in quo celebrat,vt hic,quia† pretioſior eſt perſona,q̃ lo
cus,vt patet.ff.de redibit.act.iuſtiſſime.xii.q.j.prẹcipimus.& no.ſ.
de pig.c.j.ideo dixerunt quidam,ꝙ executores,qui poſuerunt in-
terdictum,excommunicauerunt violatores interdicti.Sed hæc di
9 uinatio eſt,nec ex litera hoc habetur.Tu dicas,ꝙ† celebrans excõ
municato.non eſt ſuſpenſus,vel irregularis, vt in ↄtra.violans ve-
ro interdictum eſt ſuſpenſus & irregularis, vt hic. Ratio diuerſi-
tatis eſt triplex,vel quadruplex.Prima, quia cum celebrat quis in
loco interdicto,non delinquit locus interdictus,ſed perſona tan
tum celebrans,non enim res ſunt,quæ delinquunt, ſed ipſæ per-
ſonæ.in Auth.de man.prin.§.oportet.coll.iii.Quando vero aliqs
celebrat coram excommunicato,potius,vel magis videtur delin
quere perſona excommunicata,quam celebrans,vt patet in eo,
quod leg.& no.ſupra de cler.excommu.mini.illud. §.penul. Nõ
eſt ergo mirum,ſi vbi ſolus celebrans delinquit,incurrit irregula
ritatem,vbi vero non ſolus,ſed cum alio,minus tamen, quã ali9
delinquit,non incurrit irregularitatem.Secunda eſt,quia ſenten
tia excommunicationis in perſonam tantum delinquentem fe
renda eſt.xi.q.iii.nemo.ſupra de reb.eccl.non alie. ſi quis presbite
rorum. nec in tertiam perſonam tranſit, vt j.no.Sententia vero
interdicti pro alieno peccato fertur, & ad alios extenditur. vt j.
no.& probatur.ſupra de ſpon.non eſt vobis. Non eſt ergo mirũ,
ſi extraneus celebrando excommunicato, & ſic violans ſenten-
tiam excommunicationis non fit irregularis, violans vero ſentẽ
tiam interdicti ſit irregularis.Tertia eſt,quia interdictum violans
agit,non patitur, & ſcienter ac malitioſe delinquit, non eſt ergo
mirum,ſi fiat irregularis,vt hic,celebrans vero coram excommu
nicato plus videtur pati,quam agere,vt ſupra de cler. excom. mi.
illud.§.pe.& quandoque ignorat,vnde & excuſatur.ſupra de cler.
excommu.mini.apoſtolicæ. Quarta eſt ſecundum do. no. quia
is,qui excommunicato celebrat, vel etiam participat, alias & ſi
peccet grauiter,non tamen eſt ſuſpenſus, vt leg.& no.in contra-
rio. Nec ideo,quia alius eſt excommunicatus,videtur excommu
10 nicatus & participans eodem vinculo, † quia ſententia in tertiã
perſonam non tranſit.xi.q.iii.quoniam multos. vnde & abſolui
poteſt a ſimplici ſacerdote.j.de ſent.exc.nuper.verum quando lo
11 cus † interdicitur,nihil aliud eſt dictũ, quam interdicere habita-
toribus loci,ne ibi recipiant ſacramenta,nec audiant clericos ce-
lebrantes:quinimmo & ipſis clericis interdictum videtur, ne ibi
celebrẽt,vel ſacramenta conferant: potius enim videtur interdi-
ctum factum hominibus,quam loco, locus enim tanquam res
inanimata,nec officiorum,nec ſacramentorum eſt capax, cum
ratione & intellectu careat,nec poteſt delinquere,nec obediens,
vel inobediens riputari:quia nec res animata etiam ſenſu carẽs.
ff.ſi quad.pau.fe.di.l.j. §.j.vnde ratione delicti ſui. nec ſuſpendi,
nec

nec interdici poteſt,cum igitur dico interdico talem locum,hoc
eſt dictu,interdico,ne quis in tali loco celebret.ideo, ſi quis con
trauenerit, ex vi prolationis huius ſententiæ eſt ſuſpenſus & irre-
gularis,quare de cætero ſic exiſtẽs, nec eligere poteſt,nec eligi,vt
leg.& no.s̄.de conſue.cum dilectus.§.quia nobis. Et per hoc etiã
12 apparet,ꝙ non ſolum habitatores † prohibentur ibi audire diui-
na,vel celebrare,ſed etiam aliũde venientes,niſi ſint priuilegiati.
j̄.de priuile.vt priuilegia.& c.ꝙ nonnullis.cum quibus & nõ pri-
a uilegiati aliunde venientes poſſunt audire diuina ſecundũ quoſ-
dam,quod dic,vt no.in dicto ca.ꝙ nonnullis.reſpon j.ver.conce
dimus.ſed nec ibi aliquis ſepeliendus eſt,niſi priuilegiatus ſit.j̄.de
priuileg.vt priuilegia.j̄.de pœnit.ꝙ in te.Aliqui tamen dicunt,ꝙ
illud intelligitur,ſicut & loquitur,quando aliquis locus eſt gene-
raliter interdictus,ſi enim eccleſia,vel cæmiterium eſſent ſpetia-
liter interdicta,tunc etiam clerici ipſius eccleſiæ quantuncunq;
inculpabiles non eſſent ibi ſepeliendi , nam & bene interdicitur
locus pro alieno peccato.24.q.iii.ſi habes.xvii.q.iiii. miror. & ca.
fœlix. Sed contra , quia tantum facit generale interdictum quo
ad omnia, quantum ſpetiale quo ad quædam.ar. ff.pro ſoc.actio
ne.§.renuntiare.ff de admi.tu.ſi duo.in fi.quod verius puto.Ideo
13 dic,in vtroque caſu,ꝙ nullus ibi ſepeliri† debet,niſi ſit priuilegia-
tus,& adde quod no.j̄.de priuileg.ex parte.i.§.i.& s̄.de cleri.excõ.
min.c.fi.§.fi.Quid ergo de his,quæ interim mortui ſunt? Reſpõ.
Si pœnituerint,vel certa ſigna pœnitentiæ appareant , poterit eis
mederi etiam poſt mortem , & relaxato interdicto in eodem lo
co poterunt ſepeliri,vt patet in eo,quod leg.j̄.de ſen excom.a no-
bis.ii.Quid ſi quis durante interdicto ibidem ſepultus fuerit etiã
violenter, nunquid relaxato interdicto corpus eſt exhumanan-
dum?Reſpon.non,cum res peruenerit ad eum caſum, a quo in-
cipere potuit,nam & ab interdictis poſt pœnitentiam poſſumus
mortuaria recipere,& pro ipſis orare.ix.q.iii.quicunque . ſecus ſi
impenitentes deceſſiſſent.88.di.c.fi.ſecundum do.no. Tu dic, vt
no.de hac materia.s̄.de conſecr.eccl.ꝯſuluiſtis. s̄.de ſepulturis.ſa-
cris.Supradicta autem intelliguntur, quãdo locus ſiue parochia
eſt ab homine interdicta , ſecus vbi violata eſt eccleſia ſanguinis
effuſione , vel alio modo,quia tunc potius dicuntur ſuſpenſa or-
gana,q̃ eccleſia interdicta,ſuper quo vide quod not. s̄.de his quæ
fi.a ma.par.ca.quæſiuit.& de offi.or.irrefragabili.§.cæterũ. & j̄.de
14 priu.tuarum.rñ.j.ver.j.& s̄.de adult.ſignaſti.†Interdictũ.n.nomẽ
iuris eſt,& plus importat,q̃ verbi ꝓprietas ſonet, & ſic intellige.s̄.
de conſecr.eccl.vel alta.c.fi.& s̄.de immu.eccl.c.pe. ſed idem in-
telligas in aliis caſib.conſimilib.ſicut eſt.s̄.de iure patr. c.j.& ii.ſe-
cundum do.no. Si quis igitur in eccleſia interdicta ſcienter cele-
brat,& ſuſpenſionem & irregularitatem incurrit.vndecũque ſit,
niſi priuilegio excuſetur,vt no.s̄. Clerici autem & laici loci inter
dicti in alio loco non interdicto & celebrare poterunt, & audire
diuina,niſi aliud in ſententia exprimatur.ſecundum do.no.& ad
de hic,quod no.de hac materia.j̄.de priuil.vt priuilegia.§.j.& ca.
ꝙ nonnullis.reſpon.j.& §.vnico ¶Quia vero] ii.pars.In qua po-
nitur pœna illorum,qui epiſcopo obedientes fuerũt.[Seuerius]
ſi.s̄.de hær.excommunicamus.i.§.credentes. cũ ſuis concordan.
& s̄.de æta.& quali.cum bonæ.[Non ſolum]ver.[Dignitatibus]
ſcilicet per epiſcopum adeptis. [Obtinent]vel antea obtinebant,
vndecunque ipſa habuerint,ſic s̄.de æta.& qualit. cum bonæ . &
poſſet hoc intelligi de his,qui voluntarie obedierunt non de his,
qui coacti fuerunt,vt ſic primi omnibus beneficiis priuentur.vn
decunque adeptis,tanquam hi,qui magis deliquerint,ſecundi ve
ro beneficiis tantum quæ per epiſcopum ſunt aſſecuti, non anti
quis,vel illis,quæ alias ſunt adepti.ar.in eo,quod le.& no. s̄.e.§.in
prin.quod dic,vt no.s̄ §.j.ver.j ſuper ver.temeritate propria[Tam
præſumptores]ver.[Suſpendas]licet & iam ſuſpenſi intelligantẽ,
vt patet in eo,quod no.s̄.§.j. in fi.ſi.s̄.de cle.excom. miniſtran.po
ſtulaſtis.§.fi.ſic enim ſuſpenſus ſuſpenditur , ſicut & excommu-
nicatus excommunicatur,vt le.& not.s̄.de iudæis.ita quorundã .
§.fi. [Officio & beneficio]ecce pœnæ violantium interdictũ , vt
hic,& s̄.de cler.excom.min.poſtulaſtis.§ quæſiuiſtis.¶Illos quo-
que]v.pars.[Et res]bene dicit et . & non vel. nam ratione rerum
tantum non eſſet aliquis excommunicatus,vt patet in eo , quod
le.& no.s̄.de fo.comp.conqueſtus.vel forſan ratione exceſſus in-
tendit Papa,ꝙ etiam occupatores rerum tantum ad ſedem apo-
ſtolicam tranſmittantur. [Temerarias] & ſi non violentas.j̄.de
ſen.excom.contingit. §.j.vnde nec citra ſedem apoſtolicam ab-
ſolui poſſunt,vt 17.q.iiii.ſi quis ſuadente.[Inuocato]ver [Brachii
ſecularis]ſi.s̄.de male.c.ii.§.per temporalem. s̄.de cler.excomm.
min.c.ii.in fi. cum ſuis concord.

ADDITIO.

a ¶Diuina.Adde hodie videndum tex in c.alma.de ſenten.excom. lib.vi.

¶De nouis ope.nuntiatione. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Leges non dedignantur ſacros canones imitari.*
2 *Leges tanquam inferiores,canonibus præiudicare non poſſunt.*
3 *Leges,aut ſtatuta laicorum eccleſias, vel perſonas eccleſiaſticas non aſtrin-
gunt.*
4 *Denuntiationis vis,quæ ſit.*
5 *Denuntiatio noui operis eſt in rem,non in perſonam.*
6 *Denuntiationes,& remiſſiones tot debẽt eſſe,quot loca, in quibus ædificatur.*
7 *Denuntiatio fit ad futura ędificia.*
7 *Denuntiare quis poſſit nouum opus,& ad quæ opera ſpectat, & quid ſit, &
quando fiat.*

CAP. PRIMVM.

INtelleximus. [Sancti Cipriani]ex
parte vna [De Rodi
gio]ex altera. [Et eccleſiæ] dicto priori ſubie-
ctæ.[Clericis].ſ. de Rodigio poſt nuntiationẽ
noui operis ſibi factam, vt ſequitur in deciſio
ne proxima,& tangitur.j̄. e. §.j. ¶Quia vero]
1 ii.pars.[†Non dedignantur]vt in Auth.vt cle
rici apud proprios epiſcopos ꝯue.§.ſi vero eccleſiaſticũ.coll.vj.&
ii.q.iii.§.hinc colligitur.s̄.de ſecundis nup.ca.fin.s̄.de iud.clerici,
vbi de hoc.[Imitari]vbicunque agitur de peccato mortali. s̄.de
præſcrip.c.fi.Vel de interpretatione fidei,vel legis diuinæ,vel etiã
diuerſarum opinionum,vt C.de Summa Trin.l.fi.& patet in eo,
quod le.& no s̄.qui fil.ſint leg.per venerabilem.§.rationibus.s̄.de
reſt.ſpo.ſæpe.s̄.de reſcri. ſuper literis.etiam vbicunque deficit ius
ciuile.C.de no.cod.ꝯpo.l.vnica.ibi,præterquam ſi iuris diuiſione
&c.& de Iuſt.Co.cõfir.l.vnica.§.ſi quę vero. ibi, ſi vero pro certis
capitulis &c.cum & tunc ſecundum ipſum ius ciuile ſit ad con-
ſimilia,vel conſuetudinem recurrendum. ff. de legibus.non poſ-
ſũt.& l.ſeq.& l.de quibus.reſpon.j. & l.ſi de interpretatione. nam
& authorizabilius eſt ius canonicum , q̃ conſuetudo , vt patet.xi.
diſt.quis neſciat.& c.eccleſiaſticarum. & per totum.& ſeq.omni-
bus diſtinctionib.vſque ad viceſimam.[Principium].j̄.tit.j. ſuper
ſpecula.j̄.de ſen.excom.in audientia . [Adiuuantur] quaſi ſacris
canonibus inſeruientes. j̄. de priuileg. ſuper ſpecula.in prin. ſi.j̄.
ti.j.c.ii. ideo & ad leges recurrimus tanquam ad ancillas noſtras
in materiis ciuilibus , & ex eis ſumendo argumenta.vbi ius non
habemus expreſſum canonicum,vel diuinum.x.diſt.c.i.ii.& per
totum.33.q.ii.hiſtoria & j̄.ti.j.c.ii. in fi.& c. ſuper ſpec.in prin.ſic
& ad miniſtros ipſarum recurrimus, etiam imperando,& coer-
cendo,quando ipſorum auxilio indigemus,vt s̄.tit.j.c. fi. s̄ de iu-
dæis.poſtulaſtis.& c.iudæi, ſiue ſaraceni.in fi.§.fi.vbi de hoc.non
2 ſic econuerſo,quia†nec leges poſſunt præiudicare canonibus tan
quam inferiores.x.diſt.c.j.in fi.s̄.de conſti.c.j.32. q.iiii.nemo.33.
q.ii.inter hęc.nec miniſtri ipſarum tanquam inferiores poſſunt,
vel debent miniſtros canonum coercere,vt patet in eo,quod no.
s̄.de iud.clerici.& c.qualiter.niſi ratione tẽporalium quo ad ipſas
res temporales , non quantum ad perſonas aliud dicatur. quod
dic,vt le.& no.s̄.de ma. & obe. ſolitæ. §.j.ver ꝙ autem ſequitur.&
§.præterea.ver.ſed illa,quæ præeſt. ideo etiam legib. vtimur impe
rialib.quæ ſunt per eccleſiam approbatæ in talib.alias autem le-
3 ges,†vel ſtatuta laicorum eccleſias,vel perſonas eccleſiaſticas nõ
aſtringunt,vt patet.xcvi.di.bene quidem.& in eo quod leg.& no.
s̄.de conſtitu.quæ in eccleſiarum.& c.eccleſia. s̄.de reb.eccl.non
alie.§.fi.s̄.de ſol.c.fi.& j̄.qui fil.ſint leg.per venerabilem.§.rõnib.
¶Fraternitati tuæ]iii.pars.[Conſiderans]ſubaudi hoc,quod ſeq-
tur.ſ.[Quod poſt denuntiationem]&c.poſt quam rite factã nihil
ædificari debet,quod ſiue iure , ſiue iniuria ædificatum fuerit,to-
tum eſt demoliendum,niſi per remiſſionem , vel ſatiſdationem,
vel temporis curſum aliud contingat , vt patet in his, quæ not.j̄.
[Siue iure ſiue iniuria]hoc ſumptum eſt ex lege.ff.e.ti.prætor ait.
§.ait prætor.& eſt ſi.in ſententia excommunicationis,quæ ligat,
4 & ſi iniuſta ſit.xi.q.iii.c.j.†Tanta eſt.n.vis denũtiationis,ꝙ ſi poſt
ipſam ante remiſſionẽ , vel ſatiſdationem de opere demoliendo
aliquid ædificetur,q̃uis ædificans ius ædificandi habeat,totum ta
men demolietur,vt ff.e.prætor ait.§.j.& hic. & j̄.c.j.& hæc denũ-
tiatio facienda eſt in re præſenti,& in ipſo opere, non tantum do
mino,ſed operariis.ff.e.ti.de pupillo.§.nuntiare. j̄. ti.j. vbi de hoc.
5 & hoc ideo,quia denuntiatio†iſta in rem eſt,& non in perſonã.
ff.e.operis noui.vnde,cuicunque fiat,tenet.ff.e.ti.cuilibet . ſed ali-
bi facta,q̃ in re non tenet.ff.e.de pupillo.§.ſi quis forte. quod põt
intelligi quo ad hoc , vt non teneatur opus demoliri ſuis ſumpti-
bus,quod ſi eſſet facta in re,facere teneretur,vt hic dicit.& no.ꝙ
6 †tot debent eſſe denuntiationes,& tot remiſſiones,quot ſunt lo-
ca,in quibus ædificatur.ff.e.de pupillo.§.ſi plurib.ſecũdum Laur.
De hac autem materia dic,vt no.plene in Sũma.eo.ti. §. cui fiat.
& §.pen.& fi.[Debet].i.iubetur.[Conſtitutionibus] de quib. ha-
bes in præced.gl.quod verum eſt. niſi forte nuntians nolit de ca-
lumnia iurare,vel niſi appareat illum,qui nomine alieno denũ-
tiauit,non eſſe verum procuratorem,vel alias etiam ſufficientẽ,
7 tunc.n.non fieret demolitio.ff.de remiſſio.l.j.§.j. † Fit autem de-
nuntiatio etiam ad futura ædificia,dummodo quis ad ædificadũ
ſe pararet,

ſe pararet,& appareat,de quo & in quo loco ædificare velit,& ſic
intellige.ff.eo.ti.l.j.in prin.§.poteſt. ſecus ſi parat materiam non
pro nouo ædificio faciendo,ſed pro veteri fulciendo.ff.e.l.j.§.ſi qs
ędificium,vel ſi parat,ſed neſcitur,nec apparet in quo loco,vel de
quo ædificare velit.& ſic intellige.ff.eo.ſtipulatio.§.opus.ſecundũ
8 d.n. † Quis autem poſſit nouum opus denuntiare , ne fiat , & ad
quæ opera ſpectat,& quid ſit,& quare fiat, dic, vt no. in Summa
e.ti.§.j.ii.& iii.[Et quia]ver.ſubaudi ſecundum canones. [Et nul-
la eccleſia]&c.Et hæc eſt ſecunda cauſa, quare ædificium eſt de-
moliendum,quia etiam in antiquæ eccleſiæ parochialis præiu-
dicium non eſt de nouo alia conſtruenda,vt patet hic .& 16.q.j.
eccleſiæ.& c.quicunque.& s̄.de offi.delega.coram. niſi authorita-
te epiſcopi,& ex cauſa fiat,quod dic,vt le.& no.s̄. de eccl.ædifi.ad
audientiam.[Negotium]ver.i.cauſam ſiue iurgium litis.j̄.de ver
bo.ſig.forus.§.negotium. [Ipſum].ſ.quod inter priorem & cleri-
cos ſupradictos vertitur.vt s̄.eo.c.reſpon. j. [Legum] allegatarũ .
s̄.e.§.reſpon.j.[Et canonum]inductorum.s̄.e.ver. & quia.ſecun-
dum quæ iura ſi poſt nuntiationem noui operis capella hæc ędi
ficata fuerit,erit demolienda,quamuis eccleſię parochiali nullũ
præiudicium pararetur,quia hoc volunt leges ſuperius allegatæ.
Item & ſi nuntiatio ceſſet,& apparet,ꝙ in præiuditium eccleſiæ
parochialis erecta fuerit , erit hoc ſecundum prædictos cano-
nes in melius reformandum,& ad idem.arg.s̄.de conſuetu.cum
olim.in fi.& s̄.de maio.& obe.cum inferior.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Edictum noui operis datur hæredi,& in hæredem,etiam poſt annum.*
2 *Nuntiatio noui operis,ad quæ pertineat.*
3 *Nouum opus,quis quomodo faciat.*
4 *Nuntians prius de calumnia iurare debet.*
5 *Nuntiare per lapilli iactum,tutius eſt.*
6 *Nuntiare nouum opus qui poſſint.*
7 *Nuntiationis remiſſio quandoque fit expreſſe,quandoque tacite.*
8 *Interdictum noui operis poſt annum non habet locum.*
9 *Eccleſia deſtructa priuilegia ei conceſſa detruuntur , & quid ſi alibi tranſ-
fertur.*
10 *Abſentes in arduis negotiis quomodo vocandi.*
11 *Maiores annis xiiij.an & quando debeant vocari in vniuerſitate ſeculari.*
12 *Sanctiones canonicę a quo initium habuerunt.*
13 *Matrimonium carnale, vel ſpirituale quandoque propter ſcandalum impedi-
tur,vel ſoluitur.*
14 *Omiſſio,ſicut commiſſio peccatum mortale inducit.*
15 *Salus eſſe poteſt tam eſu carnium,quam ſine.*
16 *Finis potius,quam principium operis attenditur.*
17 *Finis, non pugna coronat.*

CAP. II.

CVm ex iniuncto & inf. [In eccle-
ſia de Le-
mech.]alias de Lemeis, & hæc capella apud Londo
nias eſt, & eſt ibi manerium archiepiſcopi Cantua-
rien.cui ſcribitur hic.[Nũtiationem] factam tibi o archiepiſco-
pe,cui ſcribit,& monachis Cantuarien.eccleſiæ. [Expenſis tuis.]
Sed contra :quia quando denuntiatio facta fuit , archiepiſcopus
abſens erat,vt hic ſequitur in litera.in quo caſu non tenetur pro
priis expenſis opus deſtruere , immo ſufficit,ꝙ patiẽtiam prę ſtet,
vt monachi deſtruant.argu.ff.de ali.iudi.mutan. cauſa fac.l.iii.§.
item ſi.Præterea iſte archiepiſcopus , cui loquitur Papa , erat ſuc-
ceſſor illius,qui opus incępit , hęres autem non ſuccedit in pœ-
nam,vnde & ſufficit,ꝙ patientiam præſtet demoliendi opus.ff.e.
l.penul.Sol.Illud intellige verum eſſe,niſi vbi hæres cęptum ędifi
cium ratum habet,vel niſi ædificet . ff.e.prætor. §.ſi interdictum.
& l.fi.al.pe. Alii dicũt,ꝙ denuntiatio fuit facta prædeceſſori , vn-
de iſte tenetur,ſicut ille,cum & ei ſucceſſerit in vitium.ar.s̄ de iu
1 di.quia V.s̄.de reſtitu.ſpol.ſępe. ſed & hoc † edictum datur hære
di,& in hæredem etiam poſt annum.ff.eo.prætor.§.pe. alias fi.ſi.
s̄.de teſti.ſignificauerunt.& ſic ſuis expenſis debet opus demoliri,
vt hic dicit.&.C.e.l.vnica.vbi vero ædificatum fuit inuito domi-
no,vel vbi ſeruus ſine iuſſu domini hoc fecit,tunc ſufficit præſta
re patientiam . ff.quod vi aut clam.ſi alius.reſpon.j.&.l.denique.
§.fi.& l.ſequen.Vel poteſt dici,ꝙ prædeceſſor nihil ædificauit.ſed
canonicos tantum,& alia quædam ibi inſtituit , ſed & quamuis
hæres non ſuccedat in pœnam,ſuccedit tamen in nuntiatione.
Dominus tamen noſter ſic expediuit ſc.[Nuntiationem .]ſub-
audi & poſt reuerſionem de loco,vbi erat,quia tunc aberat.[Ex-
penſis.]ſi abſenti notum eſſet, ꝙ ædificatum erat ante eius reuer
ſionem demoliri debet expenſis nuntiantis,& ea,quæ poſt reuer
ſionem ædificata fuerunt,expenſis nuntiari.ff.e.de pupillo.§.ſi qs
forte.[Demoliri[reducens prorſus &c.vt j̄.e.ver.reducens.vel cõ-
tinua.vt ibi no.[Eo non obſtante]ver. [Abſens] quia nec adhuc
erat archiepiſcopus,quando nuntiatio facta fuit prædeceſſori , vt

patet.j̄.ver.j. Sed& intelligi poteſt , ꝙ huic ſucceſſori facta fuit ,
alioquin contra.ff.e.l. pen. ideo non valet nuntiatio facta perſo-
næ extra opus,quia in rem fit,non in perſonam. ff. eo. operis.vel
2 dic,vt no.s̄.[Sanctione].ff.e.l.j.§.in operis.[Nuntiatum]†nuntia-
tio noui operis ad ea tantum pertinet,quæ ſolo coniuncta ſunt ,
3 vel in ſolo fiunt,& non ad alia.ff.e.l.j.§.hoc autem edictũ.†opus
autem nouum facit, qui ædificando , aut detrahendo priſtinam
faciem operis immutat,ſecus ſi reficiat.ff. e.l.j. §.ſi quis ædificiũ .
4 & ar.s̄.de iudæis.conſuluit.Illud præterea ſcias ꝙ is, qui nuntiat ,
primo iurare debet de calumnia,ſi exigatur. ff e.de pupillo. §.cui
opus.& hoc iuramentum authore prætore exigitur , antequam
iuret,vt ibi dicitur.ſecundum Io.Sed contra. ff.e.l.j.§.nuntiatio ,
Sol.Ibi loquitur de nuntiatione, quæ fit extra iudicium per lapil
li iactum,vel nudo verbo,& alius non contradicit,nec dicit ſe pa
ratum ſuſcipere iudicium : ſed . §. qui opus loquitur quando fit
per prætorem , vel quando is,cui extra iudicium nuntiatum eſt ,
venit coram prætore,& faciat vocari nuntiatorem dicens,ꝙ nõ
habet iuſtam cauſam nuntiandi, ad quod probandum exigit ca
lumniæ iuramentum,& ideo iuratur,ſi exigitur,vt ibi dicitur. Fit
ergo nuntiatio per lapilli iactum.vt j̄.de ver.ſign.ex parte.ii.fit &
ſimplici verbo extra iudicium,in quo quidem caſu.ſ.quãdo ver-
bo ſimplici denuntiat,hoc ipſo conſtituit illum,qui ædificat poſ
ſeſſorem,quando vero per lapilli iactum poſſeſſorem non facit ,
5 & ideo†tutius eſt nuntiare per lapilli iactum.ff.e.l.j.§.in operis. &
l.de pupillo.§.meminiſſe.quod dic,vt no.in Summa.eo.ti. §.quis
ſit effectus.habet autem locum hæc nuntiatio, ſiue fiat domino
operis,ſiue procuratori ſuo,ſeruo,vel puero, vel etiam ipſi opera-
rio.ff.e.de pupillo §.nuntiare.dummodo fiat in ipſo opere,vt ibi,
6 & no.s̄.c.i.Nuntiare†vero poteſt non tantum dominus, ſed etiã
emphiteuta,& creditor.ff.e.in prouinciali.§.ſi ego.& l.creditori .
vnde & clericus admittitur,vt hic. & s̄.c.i.& j̄.e.c.j.& ſi ędificetur
in publico,quilibet ciuis admittitur.ff.eo.in prouinciali.§.fi.Item
competit vſufructuario,nõ tamen contra dominum,dummo-
do vſusfructus deterior non fiat.ff.de remiſſi. l.j. §.ii. quod dic,vt
no.in Summa.eo.ti.§ quis poſſit.ver. quicquid tamen.& ſequen-
tibus.Seruo autem nuntiari poteſt,ſed ipſe non denuntiat. ff. eo.
de pupillo.§.j.niſi nomine alterius nuntiet. ff. quod vi aut clam .
l.iii .§.ꝙ quis antequam ædificatum ſit agat ꝯ vicinũ,ne tollat al
tius ædes ſuas,nec res defenditur, hoc facere debet prætor , vt ille
præſtet cautionem,ne prius ædificet,quam vltra agat ius ſibi eſſe
7 ædificandi.ff.e.ſi prius.[Remiſſionem] i quę quãdoq; fit expreſſe,
q̃nque tacite,puta morte nuntiatoris interueniente,non tamen
morte illius,cui nuntiatum eſt.ff.de remiſſio l j.in prin.ff.e.ti. nõ
ſolum.§.ſciendum.& §.morte. & eſt quaſi conuerſus caſus.s̄.de
preca. c.iii.§.j.Fit & tacite tranſactione.ff.e.l.j.§.& poſt operis . &
ſeq.§.inde quæritur.Fit etiam tacite, vbi ſatiſdatur infra annũ de
opere demoliendo,ſi apparuerit iniuria ædificatum,vel ſi per nũ
8 tiatorem factum ſit,quominus ſatiſdetur. †Cæterum poſt annũ
hoc interdictum locum non habet. ff. eo.ait prætor. §.deinde ait
prætor.& §.hoc interdictum.& §.hoc autem.& §.ſi aliquando.&
§.fi.Quid ergo ſi nuntians renuit recipere cautionem offerendo,
ꝙ ſtatim paratus eſt probare de iure ſuo? Reſpõ.datur ei tempus
trium menſium ad probandum,quibus elapſis & dicta cautione
præſtita , vel recuſata ædificare poteſt is,cui nuntiatio facta erat .
vt j̄.eo.c.fi.quod eſt ſumptum ex l.C.e.ti.l.vnica. aliqui tamen li-
bri non habent hunc ti.ſed eſt quædam lex ſub ti. de ædificiis pri
uatis.& incipit.l.de operis.& ſecundum hoc intelligitur. j̄.e.ca.j.
[Denegari]tu dic reducens &c.vt ſequitur,vel continua.vt no.s̄.
ſuper ver.demoliri[Inſtituendis]Ordinauerat enim archiepiſco-
pus ponere ibi certum numerum canonicorum,& iam quoſdã
inſtituerat,a quibus & iuramentum receperat,vt j̄.eo.ver.quos.&
etiam quaſdam eccleſias deputauerat ſuſtentationi eorum . vt j̄.
ver.j.[Ibi].ſ.in dicta eccleſia. [Vel a prædeceſſore tuo] Patet igitẽ ,
ꝙ prædeceſſor illius archiepiſcopi,cui nunc loquitur Papa , hoc
opus incœpit,vt no.s̄.[Eorum]ver.ſ.canonicorum[Redditibus]
Hoc dicit propter eccleſias,quas deputauerat vſibus eorundem ,
quod fieri poteſt,non ſolum per apoſtolicam ſedem.vt j̄.tit.j.pa-
ſtoralis.ſed etiam per diœceſanum de conſenſu capituli inſtituẽ
do in eccleſia dignitates,& præbendas,& eis redditus aſſignando,
quod dic,vt leg.& no.s̄.de dona.conſultationibus.& c.paſtoralis.
& de conſti.cum acceſſiſſent.& de ꝯſue.cum olim.& de eccl.ædi
fi.cum ad audientiam.j.& ii.[Quos]ver.ſ.canonicos [Iuramẽti]
forſan fidelitatis.j̄.de ver.ſig.cum clerici. vel de reſidentia facien-
da.s̄.de cler.non reſi.ex parte tua[Inſtituti]nam ex quo deſtituũ-
tur a iuramento,quod fecerant ratione inſtitutionis,abſoluti ſũt
ipſo iure.vt j̄.ſequitur.& no.s̄.de ele.venerabilem. §.fi.vbi de hoc
[Authoritate noſtra]forſan hoc ideo dicit, ne archiepiſcopus vi
deatur venire ꝯ factum ſuum.s̄.de cle.coniuga. diuerſis.vel vt in-
nuat,ꝙ cognitio & declaratio iuramenti , vtrum.ſ.ſit ſeruandũ ,
vel non,ad ſolum Papam ſpectat.quod dic,vt leg.& no.s̄.de elec.
venerabilem.§.eos igitur.ver.idem etiam contra proprium iura-
mentũ[Abſoluros]ſubaudi,& merito hęc fieri debent.cũ.n. &c.
[Cum enim]ver.[Non teneat principale]&c.ſic.s̄.de elect.quali-
ter.

ter.in fi.cum ſuis ↄcor. & ex his habes, ꝙ deſtructo monaſterio,
9 ſiue deſtructa re,per conſequens † & ei cōceſſa priuilegia deſtruū-
tur.ad idem.ǰ.de verb.ſig.abbate.§.fi.ſ̃.de fide inſtr. inter dilectos.
§.cęterum.ver.fi.ff.de colle.i licit.l.iii.xviii.q.ii.in nullo. ff.de reg.
iur.nihil dolo.in fi.ff.de fideiuſſ.fideiuſſor obligari. per quæ patet
etiam, ꝙ quando eccleſiæ,vel ciuitates, vel alia loca publica, vel
priuata cum authoritate ſuperioris propter peccata forſan ibi
inhabitantium deſtruuntur, nullus decætero debet vocari cleri-
cus illius eccleſiæ, vel municeps illius loci.xvi. q.vii. & hæc dixi-
mus.de ↄſe.di.j.placuit.ff.quando dies leg.cedit.ſi vſusfructus.§.fi.
Vbi vero authoritate ſuperioris ad alium locum transfertur, vel
vnitur,non admittuntur hæc.quod dic,vt no.ſ̃.ne ſede va.c.j.ſ̃.de
ſta.mona.recolentes.ſ̃.de reli.do.quia monaſterium. Quòd ſi ab
hoſtibus deſtruatur,& priuilegia retinet,& antiqui clerici nomē
ſuum.vii.q.j.paſtoralis.xix.q.iii.quæ ſemel.& idem intelligitur de
ciuitatibus,vel aliis locis prophanis.ar.ff.de contrah.emp.domū
& l.ęde ſacra.ff.de relig.& ſump.fu.l.penult.ff.de rerum di. intan-
tum.§.ſemel autem.ff.loc.& conduc.l. ſi vis.& §. ſed & ſi. & ſeq.
In hoc etiā caſu prælato eccleſiæ, vel canonicis mortuis poſſunt
aliis ſubrogari,& alia,quæ ad vtilitatem eccleſiæ pertinent, ordi-
nari.ar.ſ̃.de elec.ꝙ ſicut.xxiii.diſt.in nomine domini.Quid ſi ho-
ſtes,vel tiranni,qui eccleſiam detinent occupatam, reuocant ad
eccleſiam etiam maiorem partē canonicorum, alia vero pars
non audet ire,nunquid,ſi agatur de communibus contractibus,
debent intrinſeci cum forinſecis ad locum tutum & congruum
conuenire?Puto,ꝙ ſic,dummodo extra eccleſiam vtilius fieri poſ
ſit,quod agitur, alioquin committant extrinſeci intrinſecis vices
ſuas.ar.in eo quod leg.& no.ſ̃.de elec.ratione. reſpon.j.& c.qa pp.
§.illud.& de renun.ad ſupplicationem.ꝙ ſi aliquis canonicorum
commiſerit aliquid, pp quod non audet illuc accedere, vel alias
habeat ibi priuatas inimicitias,nihilominus requirendus videt̃.
ar.ſ̃.qui ma.accu.poſſ.c.j.In hoc tñ caſu non coguntur intrinſeci
exire ad eum,ſed ipſe conſtituat procuratorem, ſi de ſua volun-
10 tate fuerit,vt.ſ̃.& ar.ff.de procurato.l.i.† Quando autem canoni-
ci ſunt abſentes, & diſperſi, & agitur de aliquo magno & arduo
negotio,tunc qui maior eſt in capitulo, vel ille,ad quem de con-
ſuetudine pertinet,abſentes canonicos conuocabit.ar.ſ̃.de maio.
& obe.c.j.ſ̃.de cle. non reſi. c.j. dummodo ſint in loco,vnde ſint
vocādi.quod dic,vt no.ſ̃.de elec.c. coram.nimis autem remotos
vocare non cogitur,nec vocati ire coguntur.Quid.n.ſi canonici
in Lombardia pro maiori parte,morantes ad remotas partes Frā
ciæ,vel Angliæ vocarentur?Non cogeretur vocatus obedire.ar.ſ̃.
de ele.cum inter vniuerſas.ſm d.n. Verūtamen ſi eccleſia reſidē-
tia ipſius indigeat,venire tenet̃,ad minus ſi iurauit,eccl̃iæ qđ qua
ſi vbique fit de cōſuetudine generali ſ̃.de iureiu.breui.ǰ.de ver.ſi.
cum clerici.& c.veniens.& ſi vocatus non veniat, priuari poterit
per prælatum.ſ̃.de cle.non reſi.inter quatuor.& c.ſeq.& c.fi.Si ve-
ro vocati non veniunt,procedant præſentes.ſ̃.de cle.ꝙ ſicut.& c.
quia pp. Vbi vero nullus inter eos eſt,ad quem hęc ſpectet con-
uocatio,oportet,ꝙ ad minus conueniant duæ partes illorum, ad
quos ſpectat eligere,vel contractum,de quo quæritur.inire.& illi
vocabunt abſentes,quibus vocatis,ſiue venerint,ſiue non, proce-
dent ad eligendum,ſiue ad perficiendum ↄtūm, de quo agitur.
Quod ſi diſcordia oriatur,ſuperioris iudicio ſopietur.ſ̃.de elec.li-
cet.§.fi.Præſentes autem & reſidentes ea,quæ minima ſunt,vel de
qb.ↄſuetum eſt,per ſe expedire poterunt abſentibus non vocatis.
x.q.ii.hoc ius porrectum.ſ̃.de elec.in Geneſi.§.pe.ad fi.& c.bonæ.
11 j.reſpon.j.ſuper ver.de vi.vbi de hoc.†Sed et ſi ſit vniuerſitas ſecula
ris,debent vocari omnes maiores annis.xiiii.ſm d.n.Sed ↄ̃ in eo,
quod le.ſ̃.de præb.ſuper inordinata.ſ̃.de offi.del.cum viceſimum.
Vocandi ēt ſunt oēs mares & fœminæ,virgines & coniugatæ,ſi-
ue viduæ,& minorum tutores,ita ꝙ ad minus duæ partes vniuer-
ſitatis adſint,ad hoc vt actus,de quo agitur,teneat.C.de decur. no
minationum.li.x.ff.quod cuiuſque vniuer.l.nulli permittitur. &
tribus.ll.ſeq.& l.ſicut municipium.§.in decurionib.ff.ad munici.
filii.§. vidua.& l.ea quæ deſponſata.& l.fi. §.idem ſcripſerunt mu
lierem.Item filiifam.ſi alibi,quam cum patre habitēt, nam ſi cū
patre,tantum vocandus eſt ipſe pater.ff.ad municipa.l.iii.& l.iiii.
Hæc tamen,& ſi in iure ſic ſcripta ſint,de ↄſuetudine non ſeruan
tur,quia nunquam vocantur mulieres,nec numerum ↄſtituūt.
Quinimmo & in multis locis vocantur hi tantum,per quos vni
uerſitas regitur,quod & comprobatur. ff. quod cuiuſque vniuer.
ciuitates.C.de iuramento calum.l.ii.§.hoc etiam. ff. de condi.&
dem.municipib.ff.ad munici.municeps. Quod ſi agatur de iure
ſingulorum, idem qui pro vniuerſitate conſtituitur, vt expenſis
parcatur,poteſt ſingulorum conſtitui procurator. Alias autē nec
ſindicus, ſiue procurator vniuerſitatis audietur pro ſingulis, nec
ſingulorum pro vniuerſitate.Sed ad nuntiationem noui operis,
& ſtipulationes interponendas poteſt conſtitui procurator. ff. qđ
cuiuſque vniuer.l.ii.& l.ſicut municipium.§.ſi quid vniuerſitati.
& l.fi.Nec eſt vis,vtrum voces talem procuratorem ſindicum,vel
actorem,vt patet in eo,quod le.& no. ſ̃.de procur.petitio. & q̃uis
ille, qui timore hoſtium exit domicilium proprium, & dimittit
res ſuas,adhuc animo poſſeſſionem retineat.C.de acq. poſſ. licet.
Is tamen,qui ab hoſtib.capitur,vel cuius res occupātur, poſſeſſio
nem amittit.ff.ex quib.ca.ma.l.denique. & l.ait prætor. §. is autē.
¶[Super eo].i.pars.[Monachi Cantuarienſes] Hæc.n.eccleſia per
monachos regitur, vt hic patet.& ſ̃.de ap.dilecti [Qui] .ſ. mona-
chi.[Omnia] Verum eſt ſinguli, quia ex quo monachi ſunt,de-
bent carere proprio,xii.q.j.nolo.& c.non dicatis.ſ̃.de ſta.mon.cū
ad monaſterium.§.fi.Iſtum tamen collegium valde pingue eſt, &
abundans,vnde de ipſis quaſi vere poteſt dici,ꝙ ſunt tanquam ni
hil habentes,& omnia poſſidentes.ii.Cor.vi.d.[Pro Chriſto]ſi.ſ̃.
ti.j.nimis iniqua.in prin.& c.nimis praua.in prin.[Laborib.] qa
forte veniebant armati,vt opus prohiberent, quod non fiebat ſi-
ne ſcandalo,vt ſequitur[Quod].i.denuntiationē,& laborū,& pe-
riculorum expoſitionem[Non feciſſent].i.feciſſe non præſumū
tur.q.d.cū ſint viri religioſi, non eſt veriſimile, ꝙ iniuſtam cām
fouerent.ſi.ar.ſ̃.de procu.in noſtra. §.fi.in prin. & ver.quia tñ. &
de præſump.ex ſtudiis.& §.illud.in fi.cum ſuis ↄcor.[In graue] qa
nec pro modico eſſet tanta vis facienda,vt patet in eo,quod le.&
no.ſ̃.de reſti.in inte.c.j.reſpon.j.[Tu ſaltem]ver.[Scandalo]quia
ↄ̃ te præſumitur,ex quo non acquieuiſti denuntiationi[Prohibi-
tis]vtroque iure tam canonico quam ciuili,vt patet in eo, quod
12 le.ſ̃.eo.§.i.[Cum ſacrę]ver.a qua initium habuerunt † canonicæ
ſanctiones.ſ̃.de accu.qualiter.i. rñ. j. & ver.i. [Teſtimonio]Quas
ſcripturas inducit.ǰ.e.ver.vnde.& ſequen. [Quòd licet opera] Ex
hoc verbo.& ſequentib.apparet vera ſolutio ↄ̃riorum, quæ ↄſue-
uerunt induci pro ſcandalo vitando, vel non, quod dic,vt plene
no.ſ̃.de renun.niſi cum pridem. §.pro graui quoque ſcandalo.ſ̃.
13 de temp.or.c.ii.Illud aūt notandū,ꝙ † pp ſcandalum qñque ma-
trimonium nō ſolum ſpirituale,ſed & carnale impeditur, vel ſol
uitur,quod dic,vt le. & no.ſ̃.de cler.coniug.cum olim. ſ̃.de ſpon.
cum in tua.ſ̃.de cog.ſpi.ſuper eo.[Mortali]Hic eſt expreſſum, ꝙ
14 † omiſſio ſicut & ↄmiſſio peccatum mortale inducit, quod verū
eſt in aliquibus & quandoque[Dimittenda]ſicut eſt ſeruare mā
data,de adorando Deo,de patre honorando,de ſabbatho ſancti-
ficando,& ſimilib.ǰ.de reg.iur.qui ſcandalizauerit. ſ̃.de voto.ma
gnæ.§.cum igitur.ver.de illius[Committi]ſicut eſt adulterari,for
nicari,furtum,vel aliud mortale committere xxii.q.v.ita ne.puta
vſuram,vt patet in eo,quod le.& no.ſ̃.de vſur.ſuper eo.Vel etiam
excommunicatis communicare ↄ̃ inhibitionē a ſuperiore expſ-
ſe factam,ſic intellige.ſ̃.quod me.cau.ſacris.ar.ſ̃.de cle.excomm.
mi.ſi celebrat.ver.pe.& fi.[Ab his tñ]ver.[Cōmitti poſſunt &c.]
vt ſ̃.de renun.niſi cum pridem.§.pro graui. ſ̃. de temp.or.ca.ii.&
ſtatim ponit exempla in ſequentib. ver. [Vnde] ver. Subaudi ad
probandum,ꝙ in indifferentib.debemus vitare ſcandalū. Debes
ſcire,ꝙ dicit Apoſtolus.j.Cor.viij.g.[Nō ↄmedā] Hoc ergo omit
15 titur pp ſcandalum.[Carnes]quod in ſe indifferens eſt,† nam &
cum eſu,& ſine eſu carnium ſalus eſt. vt.xli.di. ca.j. ii.iiii.& iiii.
Niſi pp votum,vel obſeruantiam regularem, vel ſtatutum eccle
ſiæ aliud cenſeatur,in quo etiam caſu inſtante neceſſitate diſpen
ſatur,vt patet.ſ̃.de obſerua.ieiu.c.fi.& c.præced.§.fin.[Et dñs] ver.
[In euangelio]Matth.xviii.b.[Per quē]quia committit aliquid,
ex quo ſcandalum oritur.[Et licet]ver.[Puſillorum]ar.ſ̃.de præ-
ben.maiorib.ſ̃.de app.c.de appellationib.[Veritatis] Matth.xviij.
16 ¶[Finis ergo]iii.pars.No.hic potius finem, quam principiū ope-
ris attendendum. Vnde dicit maxima dialeticorum, cuius finis
17 bonus eſt,ipſum quoque bonum eſt.& ethicus.Finis,nō † pugna
coronat.Ad hoc.ſ̃.de renun.c.j.in fi. cum ſuis concor. [Sequen-
tis obedientiæ]ſi.ǰ.de pur.ca.inter ſolicitudines.§. pen.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio ab interlocutoria an valeat.*
2 *Appellatio facta ab interlocutoria ſecundum leges,in quibuſdam caſibus te-
net,& in quibus ab interlocutoria appellatur.*

CAP. III.

SIgnificantibus. [Sanctæ oportunæ]Pa-
riſien.[Eccleſiæ ſuæ].ſ.
Sanctæ Oportunę[Eis].ſ.canonicis[Prohibentibus]
forſan & nouum opus denuntiantib.ſicut &.ſ̃.e. §.j.
Non tamen per iactum lapilli,ſed per prætorem, ſiue iudicem,
vt ſequitur.quod dic,vt no.ſ̃.c.proxi.reſpon.j. ver.eo non obſtan-
te.ſuper ver.nuntiatum[Officiali Pariſien.archidiaconi]& tamē
ab eo fuit ad Senonen.eccleſiam prouocatum:quod dic, vt ǰ.ſe-
quitur.& no.[Eis] ſ.canonicis[Offerentib.]ſi.ſ̃.de ord.cog.cum
dilectus.reſpon.j.ver.fi.Vnde pro ipſis præſumendum eſt, qui nō
quærunt diffugia.ſ̃.de præſump.nullus dubitat. Sed in continen-
ti offerunt probationes paratas.vt ſ̃.de reſt.ſpol.literas.§.prętere a.
cum ſuis concor.[Incontinenti]Subaudi maxime, nam idem eſ
ſet, ſi infra.iii.menſes.ǰ.c.j.Sed & ex hoc. pro ipſis magis eſt præ-
ſumendum,vt in præced gl.ſi.no.ſ̃.de depoſito. c.ii.§.fi. [Petenti-
bus]ver.& bene,vt patet in eo,quod no.ſ̃.c.prox.reſpon.j. ver.eo
non

non obſtante.ſuper verbo,remiſſionem.[Quòd]ver.j.quia alia li
tera dicit quia[Eorum].i.canonicorum[Admittendas eſſe]Sub
audi & bene, quia non obſtante cautione tenebatur expectare
vſque ad tres menſes,vt patet.ǰ.c.j [Idem. N.].ſ.ciuis Pariſien. qui
ædificabat[Ad Senonen.eccleſiam] .ſ.Metropolitanam omiſſo
epiſcopo medio vt patet.ſ̃.reſpon.j.ibi,officiali Pariſien.archidia
coni.vt ibi no.ſi.ſ̃.de præben.te referente.vbi de hoc.& fit hoc ex
priuilegio,vel cōſuetudine ſpeciali.ar.ſ̃.ti.j.accedentib.in fi. Alio-
quin contra.ſ̃.de ap.dilecti.vbi de hoc[Prouocauit]Sed q̃ cām p̄-
tendere potuit,non video,quia interlocutoria omnino iuſta exti
tit,quare ergo appellatio admiſſa fuit? Reſpon.forſan propter re-
1 uerentiam,vel quia ita placuit,vt patet extra d.n.de ap.cordi.†Ho
die.n.non valet appellatio facta ab interlocutoria,niſi in appella-
ne cauſa exprimatur,vt ibi.& cā rōnabilis,alioquin ↄ̃ in eo,quod
le.& no.ſ̃.de app.vt debitus.¶Sed cum Senonenſis]ii.pars[Decre
uerit]& male,vt patet in eo,quod no.ſ̃.e.rñ.j.[Ad opus] procedē
dum,quod ſequitur.ǰ.& ſic decreuit, ꝙ ciuis poſſet ædificare præ
ſtita cautione[Appellarunt]Et bene,ſuberat.n.cā rōnabilis, q̃ ex-
primere potuerunt. Hæc.ſ.quia vos dñe officialis interlocutoriā
per officialem Pariſien. archidiaconi rite latam reuocaſtis iniu-
ſte,& decreuiſtis ciuē poſſe ædificare præſtita cautione de demo
liendo opere,cum tamen nos parati eſſemus de iure, & præiudi-
cio noſtro docere ↄ̃ iura. ſecundum quæ eſſet vſque ad tres men-
ſes noſtra probatio expectanda, ab hac veſtra interlocutoria ad
ſedem apoſtolicam appellamus. Nam & ſm canones poteſt ab
interlocutoria appellari.ſ̃.de teſtib.ſignificauerunt.Maxime ſi ap
pellans adiiciat,ꝙ eſt iniuſta,& ſi non exprimat,in quo, vel qua-
liter,vt ibi. Sicut & quando appellatur, quia locus tutus non eſt,
ſufficit dicere,appello,quia locus,quem mihi aſſignaſtis,non eſt
mihi tutus,licet non dicat,quare non eſt tutus.ſ̃.de app. ex parte.
Iudex tamen,qui de appellatione cognoſcit, iudicabit ipsam iu-
ſtam,vel iniuſtam.ſm acta prioris proceſſus,nec licebit nouas in
ducere probationes.ſm d.n.Quod non concedo,immo oporte-
ret exprimere cām quare,quod dic,vt ibi no.& ſ̃.vt li.non ↄte.ac-
cedens.ii.reſpon.j.ver.& magiſter. ſuper ver. nimis fauens. Maxi-
me hodie,vt extra.d.n.de ap.cordi.li.vj.Sed & hoc, quod dicit, ꝙ
nouæ probationes non admittantur in cā ap. non admitto. quia
iura ↄ̃dicunt expreſſe,vt patet in eo,quod le.& no.ſ̃.de fi.inſtr.cū
Ioannes. & de teſtib.fraternitatis. Verum ſm leges non appellat̃
ab interlocutoria, nec a grauamine ante diffinitiuam ſententiā,
2 †niſi in caſib.ſ̃.de app.ſuper eo.ii.ver.j. Puta, ſi iudex interloquat̃
in ciuili negotio qōnem habendam, vel in criminali ēt ↄ leges.
ff.de app.recipi.l.ii. Item vbi fideiuſſores iuditio ſiſti dati approbā
tur a delegato tanquam idonei,cum non ſint.ff.qui ſatiſd. cog.ar
bitro.ff.a quib.appellari non licet.l.ii Sed & in hoc caſu pōt dele
gans ſententiam delegati corrigere, & ſi non fuerit appellatum,
vt ibi.& ar.ſ̃.de re iudi.c.fi.§ ſi vero. & hoc poteſt intelligi, qñ iu
dex hanc correctionem facit non ad inſtantiam partis,ſed ex of-
ficio,ſicut & no.ſi.ſ̃.de appel.cum ceſſante.ſ̃.de teſtib.per tuas. &
c.cum clamor.Item & ſm.ll.ab iniuria iudicis appellatur. C. de
app.ſi quis prouocatione.Quod Pia.intellexit de iniuria facti, pu-
ta ſi iudex verberauit litigantem poſt latam ſententiam.ff.de ap.
illud.C.de appel.& in maioribus. Az.vero intellexit de iniurioſa
executione, puta quia citra quadrimeſtre tempus vult ſententiā
exequi ſine cā:quod dic,vt le.& no.ſ̃.de offi.del. quærenti. Fuerūt
& aliqui domini,ſicut Ioannes Aſten.& quidam alii,qui hoc in-
tellerunt de quolibet grauamine iniurioſo. ſm quos nō eſt diffe-
rentia inter leges & canones.Sed hoc non congruit menti iuris,
ideo de hac materia dic,vt le.& no.ſupra,de appel.ſuper eo.ii.& c.
vt debitus.¶Ideoque] iii. pars [Reuocare]& non dicit reuocato
& c.ſi.ſupra,de excep.c.olim.alias cum olim.in fi.vbi de hoc. Sed
ↄ̃ in e.ti.c.dilecti.in fi.& c.dilectę.in fi.[Poſt appellationē hmōi]
ſ.ab officiali Senonen.ad ſedem apoſtolicam interiectam, q̃ con
ſtat eſſe rōnabilem,vt patet ex præmiſſis.& ideo partes ad officia-
lis.Pariſien.archidiaconi examen remittendæ ſunt, cum ab ipſo
iniuſtè fuerit appellatum.vt ſupra,de app.dilectæ.in fi.

CAP. IIII.

IS cui. [Non obſtante]ver.[Ab ipſo].ſ.ædifican-
tæ[Tenetur]ver.Sed ↄ̃, quia ſi ille,cui de-
nūtiatur nouum opus,hanc ſatiſfactionem præſtet,
vel per eum non ſtet,quominus ſatiſdet, licite poteſt
ædificare.ff.e.non ſolum.§.ſi cum poſſem.& §.ſciendū.& l. p̄tor.
§.ſi quis paratus.& §.hoc interdictum.& §.deinde.& l.ſtipulatio.
§.j.Sol illa intelligenda ſunt,quando is,qui nuntiat, nullas offert
probationes,nec incontinenti,nec infra tres menſes.Si.n.hoc fa
ciat,vſque ad tres menſes expectabitur. vt ǰ.ſequitur. & ſumitur
hoc ex eo,quod legitur.C.e.ti.al.de æ difi pr.e. l. de operis.Sicut &
de hoc no.in Summa.e.ti.§.qualiter tollatur.ver.quid ergo. & ſ̃.
e.c.ii.reſpon.j.ver. j. ſuper ver.remiſſionem [Te volentem] quod
eſt in fi.[Expectare]Ex hoc patet ꝙ interlocutoria officialis Pari
ſien.archidiaconi fuit iuſta,& officialis Senonen.iniuſta,vt le. &
no.ſupra ca.prox.[Volentem]q.d.ſi vero nihil opponas, vel lon-
giores dilationes expectas, nō eris audiendus,vt ff.e.ti.prætor ait.
§.ſi quis paratus.& in aliis concor.ſig.ſupra e.ver. in prin.

¶De priuilegiis & exceſſib.priuilegiatorum. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Rarum omne pretioſum.*
2 *Epiſcopus vbicunque ſit,eiuſdem eſt meriti, & ſacerdotij.*
3 *Diuitię non faciunt epiſcopum maiorem,uel minorem, licet plus honorentur
de facto.*
4 *Honor exhibitus cappæ ſuæ.*
5 *Iuſtior in honore maior eſt,non maior iuſtior.*

CAP. PRIMVM.

EPiſcopalia. .i.dignitatem epiſcopa-
lem ad populum regē-
dum[Ciuitatib.] Non indifferēter in caſtris,
& villis.[Oportet]& ē ratio [Ne honor &c.]
i.dignitas honorabilis.[Excellentiora]& gra-
uiora,quæ ei ſunt referenda,vt le.& no.ſupra,
de offi.arch.c.j.in fi.& c.ad hæc.§.item in epi
ſtola.ad fi.& de offi.archipreſ.c. fi.ver.fi. & accedit extraua.d.n.de
reſcrip.diſpendia.§.j.li.vj.[Committi]per totam ſuam diœce.x.
q.j.decreuimus.& c.regenda.ſupra.de reli.dom. de xenodochiis.
cum ſuis concor. [Numeroſitate] Vix.n.poſſent numerari,ſi in
1 in omni loco eṗs poneretur.No.ergo † oē rarum pretioſum.arg.
hic.& plus appetitur. Vnde ad diaconos paucitas honorabiles
presbiteros vero cōtemptibiles turba facit.xciii.di. legimus ſatis.
ante fi.ver.quid paucitatem.De qua &c.[Vileſcat]ſi.lxxx. di. epi.
2 & c.ſequenti.Sed ↄ̃, † quia vbicunque ſit epiſcopus, eiuſdem eſt
meriti & ſacerdotii,potentia enim diuitiarum,& paupertatis hu
3 militas,† vel ſublimiorem,vel inferiorem non facit. xciii.di.legi-
mus.poſt medium.ibi. Si authoritas quęritur orbis maior eſt vr-
be &c.& in paucis,& in multis quæ ſecundum ſeruitutem eſt,vi-
ta ſaluatur,vt in Auth.de referenda.§.pe.coll.ii.Ideo ꝙ dr̃ in con-
tra.verum eſt,& de iure quod autem hic dicitur, in fi. ad factum
eſt referendū.De facto.n.eſt, ꝙ ditiores & potentiores magis ho-
norantur.q̃ virtuoſiores.Vnde magiſter quidam theologiæ, qui
in quodam monaſterio humiliter indutus veniens male fuit re
ceptus, & poſtmodū cū pretioſa cappa rediens ſplēdide fuit exhi
bitus,& honorifice tractatus, cum deberet prædicare in capitulo
4 ipſam pretioſam cappam exuit,& dixit cappæ ſuæ, † de honori-
bus hac vice mihi in monaſterio iſto multipliciter exhibitis gra
tias tibi ago. Semper etiam eſt de facto,ꝙ potentiorib. nō poſſu-
5 mus eſſe pares.ff.de ali.iudi.mu.cauſa fac.l.iii.reſpon. j. † De iure
vero non qui maior in honore fuerit, ille iuſtior eſt, ſed qui iu-
ſtior eſt ille maior.xl.di.mul.i. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Acceptio perſonarum in iuditijs non eſt habenda.*
2 *Laici non ſunt facti ad impugnandum,ſed ad iuuandum eccleſias.*
3 *Eccleſia non debet iura laicorum vſurpare.*
4 *Eccleſia debet iura ſua defendere.*
5 *Sententia eccleſiaſtica non eſt fulminanda.*
6 *Miniſter Dei,& legis omnes cohercere debet.*
7 *Nemo per legem bene facere compellitur,ſed male facere prohibetur.*
8 *Canon ſi contradicat legi,cuilibet ſtatur in foro ſuo.*
9 *Lege deficiente in foro ciuili canonico ſtandum.*
10 *Lex canonica non ſubeſt humanæ legi ſed econtra.*

CAP. II.

1 SIcut in iuditijs. In quibus non † eſt ha-
benda acceptio perſo-
narum,vt patet in eo,quod le.& no.ſupra de iuditijs,
nouit.§.j.ver.cæterum. ſupra de excep.cū inter prio-
rem.§.j.[Ita].ver.[Eis].ſ.priuilegiis a laicis conceſſis. ſupra de de-
cimis.tua.& infra.§.j.Vel eis ſcilicet laicis[Præiudicantibus]ſcili
cet in præiudicium eccleſiarum,vel perſonarum eccleſiaſticarū
aliquid attentantibus, quod non eſt eis datum, ſed omnino
prohibitum,vt patet in eo,quod le.& not.ſupra de conſti.quæ in
eccleſiarum.& c eccleſia. ſupra de rebus eccle.non ali.c.fi.ſupra
2 de immu.ec.non minus.& c.aduerſus.† Non enim facti ſunt ad
impugnandum, ſed ad iuuandum. ſupra de cle.ex. mi.c.ij.in fi.
cum ſuis concor. Vnde & ſi quandoque vocentur ad auxilian-
dum eccleſiæ non propter hoc debet ei in poſterum præiudiciū
generari.ſupra de of.or.c.j.Et ſic habes hic duo arg. Primum eſt,
3 ꝙ † eccleſia non debet ſibi iura laicorum vſurpare, vt ſupra. e.c.
in prin.ſ̃.qui fil.ſint le. cauſam quæ. ij.ſ̃.de iudi. nouit. reſpon.j.
4 ver.non enim cum ſuis concor. Secundum eſt, ꝙ † eccleſia de-
bet iura ſua defendere.vt hic.& ſ̃.de ſupplen. negli.pręla. licet.§.j.
5 in prin.cum ſuis concor.& aliis ſig.ǰ.ver.j. [Moderata]† Nec.n.
eſt ſententia eccleſiaſtica fulminanda, vt patet.ſ̃.ti.ij. nimis pra-
ua.

na.§.j.ver.j.nec præcipitanda.ij.q.j.Deus omnipotens.xj.q.iij.ſum
mo opere.[Violentos] ſ.i.eccleſiis violentiam inferentes,vel p̄-
6 iudicium afferẽtes[Coercere.] Hoc enim debet facere miniſter
Dei & legis.xxiii.q.v.qui mal. c.homicidas. Nam & ad hoc
7 ſunt factæ leges,vt mali puniantur.iiii.c.ſ. factæ.† Et per legem ne
mo benefacere cogitur,ſed male agere prohibetur.xxiii.q.v.ad fi-
dem.Ideoq; & eccleſia det maleſactores ſuos tanquã ſacrilegos
coercere,vt patet in eo,quod leg.& no.s̄. de fo.ↄpet.conqueſtus.
Hoc enim non eſt ↄ̄ legem agere vt ſequitur, immo ſ̄m legem,
vt in Auth.quomodo opor epiſcopos.i.reſpon.coll.i.[Legi]ſi.ar.
8 s̄.ti.j.c.i.§.j.Et eſt ar.ꝙ † ſi canon contradicat legi, cuilibet ſtatur
in foro ſuo.vt C.de iuſt.co.confir.l.vnica.§ fi. ibi ſi vero pro cer-
tis capitulis&c.& x.di.c.lege.quod verum eſt in temporalib. Sal-
9 uis interpretationib.dubiorum,in quib.†deficiente lege etiam in
foro ciuili iuri canonico dico ſtandum. Optimũ ar. hic.& not.
10 s̄.ti.i.& §.i.[Subſidium]Non dicit ſeruitium.†Non.n.ſubeſt legi
humanæ lex canonica, ſed econtra vnum tñ ius ſemper altero
adiuuatur,vt hic,& s̄.ti.j.c.j.& xcvi.di. cum ad verum.

SVMMARIVM.

1 *Religio aliqua non eſt plantanda ſine authoritate ſedis apoſtolicæ.*
2 *Regula,vnde dicta ſit.*
3 *Papa in aliquibus ſe collegam appellat.*
4 *Differentia magna inter poteſtatem epiſcoporum,& Papæ.*
5 *Excommunicatus in genere non eſt vitandus.*
6 *Abbas poteſt clericos priuare officio & beneficio abbatiſſa non.*
7 *Priuilegij tenor exemptorum conſiderandus eſt.*
8 *Poteſtas patronorum ex vi patronatus, quæſit.*
9 *Portio congrua,vicario perpetuo eſt aſſignanda.*
10 *Poteſtate,& non libelli oblatione vtitur eps in exceſſibus corrigendis.*

CAP. III.

1 CVm & plantare. Immo† nec aliqua ſi-
ne authoritate ſedis
apoſtolicæ eſt plantanda.s̄.de reli.do.c.fi.quod dic.vt
ibi plene no.& s̄.ti.ii.nimis praua.in prin.[Fouere]ſi
ar.s̄.de natis ex libero ventre.c.vnico.quod dic, vt ibi no.[Nusq]
ver [Nutrire] Simile dixit cadanetus in copula ſua hoc modo,
nec nutriat, quod deberet delere, nec deleat,ꝙ deberet nutrire.
2 [Recta] ex eo enim dicta eſt regula, † ꝙ recte ducit,nec aliquãdo
aliorſum trahit.vt di.iii.regula.[Fratrum autem] ver.[Coepiſco-
3 porum]hic ergo cognoſcit † Papa ſe collegam eſſe non dominũ.
ſi.s̄.de ma.& obe.dilecti.xcv.di.eſto.Hoc autem ex humilitate ac
cidit, ex qua & ſe ſeruum ſeruorũ Dei vocat, vt s̄. in proœmio.
4 in prin.ſalutationis. quod dic,vt ibi no.† Etenim magna eſt dr̃ia
inter poteſtatem ipſius & aliorum epiſcoporũ,vt patet in eo,qđ
le.& no.s̄.de vſu pallei.ad honorem.& de conceſ.præben.propo
ſuit.& de voto magnæ.§.i.[Excedentes] Vnde illa perdere debẽt.
xi.q.iii.priuilegiũ.74.di.vbi iſta.s̄.de poſtula.prela.c.ii.quod dic,vt
leg.& no. ĩ.e.tuarũ.[Contra epiſcopalem] ver.[Authoritatem]
quæ magna eſt,& honorabilis.s̄.c.i.& quæ nõ eſt ab aliquo vſur
panda,vt patet in eo,quod le.& no.s̄.ti.ii.accedentib.[Scandalũ]
quod vitandum eſt.s̄.titu.j.c.ii.§ ſuper eo.[Animarum]eſt igitur
obuiandum.s̄.de decimis cum nõ ſit in homine.§.j.s̄.de ap.obla-
tæ.§.pe.vbi de hoc.¶[Eccleſias]ii.pars[Et decimas] ſi.xvj.q.vii.de-
cimas.s̄.de iure patro.ꝙ autem decimas tñ quas ab antiquo ha-
buerunt laici in feudum poſſunt recipere a laico de cõſenſu diœ
ceſani,quod dic,vt le.& no s̄.de his quæ fi.a præla. cum apoſtoli
ca.§.pe.& fi.Item & eccleſias.ſecundum ꝙ le.& no.s̄.de do.paſto
ralis. Sed & de laboribus ſuis decimas ſoluere non tenentur : qđ
dic, vt le.& no s̄.de decimis ex parte j.[Aliquo tempore]n.ſi pr̨e
ſcripſerint.quod dic.vt le.& no.s̄.de iure pat.cura.¶Excommuni
catos]iii.pars quos vitare tenetur quilibet.xi.q.iii.excõicatos.& c.
cum excommunicato.aliquo priuilegio non obſtante. ĩ. de ſen.
ex.nulli.quod dic.vt ibi no.alioquin excommunicari poteſt.s̄.de
cle.exc.min.ſi celebrat.§.fi.& dic.[Excõicatos quoque nomina-
tim]& repete nominatim [Interdictos]ita ꝙ illud aduerbiu no-
minatim vtrunque determinet,ſic.n.dẽt intelligi,vt patet in ſeq.
gl.[Nominatim].i.proprio nomine expreſſo.vel aliis circunſtan
tiis indubitabilibus.Inſti de exhær.lib.§. nominatim. s̄. de teſtib.
5 licet.ii.§.fi.ver.perſonas.cum ſuis ↄcor. † Hoc autem ideo dicit,
quia ſi in genere excommunicatus,vel interdictus ſit aliquis,pu-
ta,excõico omnes illos,qui furtum commiſerint.ĩ.de ſent.exc.a
nobis.i.Vel excõico Petrum cum fautorib.ſuis. ĩ. de ſent.exc.ſa-
cro.In hoc caſu non teneor vitare furem, vel fautorem,q̃diu ne
ſcio pro certo ipſum incidiſſe in canonem,quouſque denuntia-
tus expreſſõ noĩe,vel alias notorius ſit,vt ar.hic.& patet in eo,qđ
le.& no.s̄.de cle.ex.mi.propoſuit.§.j.ver.j.& ĩ.de ſent. ex.quod in
dubiis.§.fi.ĩ.e.vt priuilegia.§.j.ver.j.[Interdictos]Subaudi & denũ
tiatos alioquin,ſi occulti eſſent,non tenerentur.ĩ.de ſen. ex.cum
non ab hoĩe.rñ.j.Immo eſſet probabilis ignorantia excuſata.s̄.de
cle.exc.mi.apoſtolicæ[Omnib]nulla ↄſuetudine obſtãte: quod
dic,vt le.& no s̄.de ↄue.cũ inter vos.Obſtat tñ q̃nq; priuilegiũ.
ĩ.e.s̄.ꝙ ſi templarii.vbi de hoc. ¶In eccleſiis]iiii pars. [Pleno iu-
re].i.quo ad oĩa tam ſpũalia q̃ tpalia.ĩ.e.qm̃ p confeſſionẽ. Ergo
a ↄ̄rio,ſi pleno iure ad ipſos pertineat, vr̃, ꝙ eps ibi nihil debeat
attentare, quod & verum eſt.& ita inſtitutio & deſtitutio quo ad
ſpũalia & tpalia ad ipſos pertinet.xvi.q ii.viſis.ĩ.e.qm̃.s̄.de ſup.ne
gli.præla.c.ii §.j. ad fi.& ſic iſtæ eccleſiæ eodem gaudent priuile-
gio.quo & priuilegiati.Quis ergo deponet presbiteros in hoc ca-
ſu? Abbas non,quia nec electus ↄfirmatus hoc põt,quouſque ſit
ↄſecratus,vt patet in eo,quod le.& no.s̄.de elec.trãſmiſſa.quis poſ
6 ſit ipſos † priuare officio & beneficio licet abbatiſſa hoc nõ poſſit.
7 s̄.de ma.& obe.dilecta.Quid ergo fiet? Rñdeo, † ↄſiderandus eſt te
nor priuilegii iſtorum exemptorũ.ĩ.e.porro.Si.n.ↄtineatur ibi,ꝙ
poſſint recipere ſacrã eccleſiaſtica a quocunque maluerint epo,
poterit abbas vocare quoſcunq; voluerit ad deponendum presbi
terum ſuum.ar.vii.q.j.Pontifices. Si vero contineatur in priuile-
gio ſuo, ꝙ in ſacr̃is recipiendis primo recurrant ad diœceſanũ,
& in depoſitione ad ipſum primo erit recurrendum, ſic.s̄.de re-
ſcr.veniens.§.j. In aliis vero eccleſiis,quæ ad religioſos non perti-
nent,pleno iure,quod hic dicitur,eſt ſeruandum.p out le.& no.
s̄.de præ. in Lateranenſi.Idem eſt, ſi epiſcopi aliquod ius epiſco-
pale ibi percipiant.per hoc enim præſumitur eccleſia non exem
pta.niſi illud probetur,vt patet in eo,quod le.& no.ĩ.e.qm̃ per cõ
feſſionem.[Repræſentent] Vbicunque ergo religioſi ad eccleſias
ſuas vacantes presbiteros repræſentant epo,ſequitur ex mente h'
lr̃æ,ꝙ ad ipſos non pertinet pleno iure,ad idem.s̄.de ſup.negl.pr̨e
la.c.ii.s̄.de præb.de monachis. & c. in Lateranenſi [Vt eis].ſ.epis
[Reſpondeant].ſ.presbiteri [Ipſis vero] ſ.religioſis[Pro reb. tpali-
bus] Non ſolum quas ipſi exempti dederint eccleſiis, ſed ẽt & de
relictis ab aliis. Quinimmo & ſ̄m quoſdam de prouentib. deci-
marum, & aliarum rerum ſpũalium tenentur eis reddere rõnẽ.
Nam ex quo eccleſia ſua eſt, per ↄñs & oĩa ei annexa, ſicut ſunt
poſſeſſiones,decimæ,mortuaria.oblationes,& omnia alia.ar.s̄.de
ↄſtitutio.ab.tranſlato.s̄.de iud.quanto.& ẽt feudalia.extra.d.n.de
ap.Romana §.dẽr.lib.vj.Gñaliter.n loquitur hoc.c.& xvi. q. ii.ſa-
ne.Vnde & gñaliter eſt intelligendum.ĩ.e.quia circa. 19. diſtiu.ſi
Romanorum. Quid ergo ſi religioſi tales presbiteros ſuſpectos
8 habeant? Cogãt eos reddere rõnem.ar.s̄.de accu.qualiter.† Quid
ſi presbiteri ↄueniantur ſuper poſſeſſionib? Vr̃,ꝙ ſub patronis exẽ
ptis debeant rñdere,vt no.ĩ.eo.recepimus.Nec poſſunt presbiteri
aliquid alienare,nec maximas cãs agere ſine conſenſu patrono-
rum exemptorum,quia tales exempti vices eporum gerunt.ar.
xii.q.ii.ſi qua.& c.placuit.s̄.de voto magnæ.§.cum igitur. cũ ſuis
ↄcor.& no.de hoc.s̄.de reſcr.edoceri.ſ̄m d.n.& plenius.s̄.de reſti.
ſpo.olim.i. In exemptis ſupradicta admitto. In non exẽptis vero
aliud ſentio,nam & patroni ex iure p̃ronatus nullam iuriſdictio
nem habent,ſuper quo vide quod no.s̄.de offi.or.quanto.Nec ẽt
beneficiorũ collationẽ,ſed tm̃ repræſentationẽ.s̄.de iure pat.c.fi.
Nec habent ſe intromittere de ſpũalib.ſicut expreſſe probatur in
hoc.§.j.Quod autem hic dr̃ intellig ↄ de cẽſu,vel portione,ſi q̃ re
ligioſi forſan in eccleſiis percipiant ab antiquo. De nouo.n.non
poſſunt imponere,nec quod antiquũ eſt,augmentare: quod dic,
vt plene le.& no.s̄.de cẽſib.prohibemus.& c.ſignificauit.& c.gra-
uis. Secus tñ de plano poſſunt inquirere ſine iuramento de vita
clericorũ,& ſtatu eccleſiarũ,vtrũ ſint obligatæ,vel non,& qualr
poſſeſſiones gubernentur. & ſi reperiant aliquid corrigendũ diœ
ceſano denuntient.16.q.vii.filiis.s̄.de ſta.mo.c.pen.§.ordinentur.
& c.fi.§.ꝙ ſi abbas.Manum tñ correctionis non apponant,nã &
Metropolitanus non dẽt hoc facere niſi primo diœceſano denũ
tiet.extra.d.n.de cenſib.Romana.§ ſane.li.vj. Quid de cuſtodia ta
lium eccleſiarum vacantium? Dicunt quidam, ꝙ ad patronũ ec
cleſiaſticum pertinet.ar.hic.& s̄.de ap.bonæ.j.§.i.vbi de hoc.& s̄.
de inſti.cum veniſſent.quod nos non admittimus,ſi fructus ſuos
facere intendant: quod dic.vt ibi no.s̄.de offi. or.cum inter vos.
Quid ſi religioſi in eiſdem eccleſiis morantes delinquant? Nõ pu
tamus,ꝙ extra monaſteriũ poſſit in parochiis abbas ſedere p tri
bunali epo prohibente.ff.de iur.om.iud.l.fi. & patet in eo, quod
le.& no.s̄.de vſu pallei.ex tuarum.§.fi.s̄.de off.or.quanto.Niſi pri
uilegio,vel ↄſuetudine adiuuante.s̄.ti.ii.accedentib.s̄.de fo.ↄp.cũ
ↄtingat.Immo diœceſanus tales corriget.extra.d.n.e. ti.volentes.
§.in eos.& adde qđ no.s̄.de off.arch.c.fi.§.i.Quid ſi p̃roni egeant?
Satis puto,ꝙ de ↄſenſu & authoritate epi. nec aliter eius debeant
presbiteri ſubuenire,vt patet in eo,quod le & no.ſupra.de iu.pat.
nobis fuit.§.fi.s̄.de cenſib.cum apoſtolus.§.inhibemus.& c.quã
to.Vbi vero eccleſia eſt religioſorũ vſib.deputata,tunc de oĩb.tpa-
9 lib.eſt eis reddenda rõ,ad quos ſpectant.ſic.ĩ.e.paſtoralis.† Salua
tñ portione ↄgrua,quæ eſt vicario perpetuo aſſignanda ↄſuetudi
ne,vel priuilegio ↄ̄rio non obſtante,vt patet in eo,quod le.& no.
s̄.de præb.extirpandæ.§.cum igitur. [Inſtitutos] ver.nam ad quẽ
pertinet inſtitutio,& deſtitutio,vt hic. & xvi.q.ii. viſis.ar.ĩ.de reg.
iur.c.j.[Inconſultis]neque conſultis tm̃,niſi ipſorũ ſnĩa p̃cedẽte,
ſic patet in eo,qđ no.s̄.ſuper ver. pro reb. tpalib. [Remouere] Si
vero

vero ↄ̄uenerit, talis eſt eccleſia interdicta, & irritum eſt,quod at
tentant,vt.ĩ.e. c.in fi.quod dic,vt ibi no.ſ̄m hoc ergo vacat eccle
ſia,& elapſo ſemeſtri tpe ad ſuperiorẽ poteſtas deuoluitur confe-
rendi.s̄.de conceſ.præb.c.ij.& de ſuppl.ne.præl. c. ij. ¶Quòd ſi tẽ-
plarij]v.pars[Niſi ſemel]ſemel ergo in anno admittunt in eccle
ſia interdicta ad celebrandum, ſed ſi ſint plures eccleſiæ in ciuita
te,vel caſtro,ad quod declinant,vna tm̃ eſt aperienda.ĩ.e.vt priui
legia.§.illud etiam.Et ſic ex priuilegio ſiue indulgentia ſpãli põt
celebrari in eccleſia interdicta ſine peccato, & ẽt participari ex-
cõicato.ĩ.de ſen.ex.ſi vere.& c.ꝙ in dubiis.& c.inter alia.Quod ve
rum eſt, qñ indulgentia ſpãlis & caſualis eſt nec ſuſpecta. Secus
aũt ſi generalis ſit,vel ſuſpecta,& ſic non obſtat.ĩ.de ſen.ex.nulli.
[Nec tũc]ver.[Sepeliant]ſ.templarij vel hoſpitalarij alias ſepeliã-
tur.[Defunctorum]niſi fratres ſint,tales enim ibi ſepeliri poſſunt
niſi interdicti,vel excõicati fuerint nominatim,quod dic,vt le.&
no.ĩ.e.vt priuilegia.§.j.ver.j.& ſequen.¶De confratribus]vj.pars.
[Omnino]ſi.ĩ.e.tuarum.§.fi.& c.quidã.Et hoc ideo,quia per talẽ
confraternitatẽ non ſunt conuerſi nec ablati, licet aliquã remiſ-
ſionem conſequantur.Alioquin pro duobus, aut tribus denarijs
annuis poſſet hoc priuilegium conſequi vnuſquiſque,quod eſſet
iniquum,vt patet.ĩ.e.vt priuilegia.§.fi.[Sẽtentia].ſ.excõicationis,
vel alterius cenſur̨e eccleſiaſticæ,in qua tales priuilegiati ſunt,qđ
dic,vt le.& no.ex̃.d.n.de verb.ſig.veniens.rñ.j.Alias.n.ſubſunt ge-
neraliter iuriſdictioni ordinarįe poteſtatis,vnde ſic expone,quod
ſequitur[Eximantur]Subaudi illi vero fratres,qui omnino ad re
ligionem ipſorum tranſeunt,ab hac ſnĩa eximuntur.Sed ſubau-
di,nos volumus, ꝙ hac exceptione non obſtante in delictis ipſo-
rum puniendis procedant epi,quod dic,vt no.ĩ.e.quidam.§.i.[Et
10 poteſtatem ſuam &c.]Sic no.ꝙ†poteſtate & non libelli oblatio-
ne vtitur eps in exceſſib.corrigendis:quod dic,vt le. & no.s̄.de ſi-
mo.licet Heli.§.j.ver.pe.[In eos].ſ.fratres [Parochianos] quod nõ
poſſunt facere exemptis oĩno,niſi delinquant ex̃ rẽ priuilegiatã,
vel in præiudicium aliorum.ĩ.e.patentib.& c.tuarum.¶Quod au
tẽ]vii.pars.[Fratrib.]ſ.tẽplariis,& hoſpitalariis.vt s̄.e.c.rñ.j.ver.fra
trũ aũt[Religioſis]præcipimus obſeruari,quod ſequitur.ĩ.e.rñ.in
fi.Eadẽ.n.eſt cã,eadem rõ,ergo idẽ ius eſt cẽſendũ, vt s̄.de ↄſang.
tua.cũ ſuis ↄcor.[Priuilegiorũ]ſi.ĩ.e.porro.in fi. & c.patẽtib.in fi.
Alioquin nõ debẽt fructũ ex eis ↄſequi,ex quo ea nõ ſeruant,ſed
abutuntur ipſis.ĩ.e.tuarũ.§.verũ.in prin.& c.petiſtis.§.j.& ii.ſi.s̄.de
hær.ad abolẽdã.§.fi.vbi de hoc.[Si.n.]ver.[Contra inſtitutum]In
aliquo de prædictis[Subiaceant]lata ſnĩa p epm̃.ĩ.co.tuarũ. §.eos
vero.Alioquin cum religioſi tota die inſtituãt,& deſtituant pres-
biteros,& in multis aliis ↄ̄ hoc ſtatutum veniant,ſi intelligeres,ꝙ
eſſet canon latæ ſnĩæ,nimis eſſet periculoſus intellectus.ſi.xxx.di.
per totum.ſ̄m quoſdã.Alii vero intelligunt,ꝙ in hoc caſu eſt ca-
non latæ ſnĩæ,& ꝙ ipſo iure,ſiue ſnĩa hominis hanc pœnã incur
runt,ſicut & in ſequenti mẽbro.ar.in eo,qđ le.& no.s̄.e.§ in eccle
ſiis.ver.inſtitutos.Sol.prima opinio benignior eſt,& iõ p̃ferenda.
ar.s̄.de tranſac.c.fi.& eſt.ſi.ĩ.e.c.j.rñ.j.vt ibi no.ſuper ver.non vul-
tis[Irritum]ipſo iure,ſed de facto eſt corrigẽdũ.ar. s̄.de re iudi.cũ
aliquib.Ergo ſi ſine authoritate diœceſani inſtituant,nulla eſt in
ſtitutio:quod dic,vt no.s̄.e.§.in eccleſiis.ver.inſtitutos.

SVMMARIVM.

1 *Prælati qui iuſtitiam facere nolunt,poſſunt conueniri.*
2 *Iudices vniuerſa rimari debent.*
3 *Iura ſua ei ſeruanda non ſunt,qui violare non metuit aliena.*
4 *Priuilegia tranſcripta fidem non faciunt.*

CAP. IIII.

DIlecti filii. [Quòd vos]Subaudi o prælati qb.
generaliter loquitur.[Non vultis]
1 †Vnde poſſunt ↄueniri, ex quo iuſtitiam facere no-
lunt.ar.23.q.ii.dñs.& q.v.adminiſtratores. in Auth.
vt diffe.iud.§.pe.& fi.coll.ix.Quinimmo & vñr facere litẽ ſuã. ff.
de iud.filiusfam Sed nunquid talis hodie per annũ ab officio eſt
ſuſpenſus,& tenetur ad extimationem litis? Ita vr̃, vt extra.d.n.de
re iud.cũ æterni.§.j. Nec ob.ſi dicas,ꝙ iſte nihil facit,q̃a & nõ fa-
ciendo vr̃ q̃s facere,vt patet in eo,qđ le.& no.s̄.de ſim.nemo.rñ.
j.in fi.Sed ↄ̄,quia verba illius ↄſtitutionis nõ ligant negligẽtẽ, ſed
abutẽtẽ,illũ.ſ.qui aliquid facit in iudicio per gratiã, vel p ſordes,
vt ex dictæ ↄſtitutionis lectione patet. Iſte aũt nihil facit, immo
deſiſtit.& iſte intellectus ſecurior eſt.alius .n. infinitos aſtringeret
negligentes.& no.ſi.s̄.c.prox.in fi.ſuper ver. ſubiaceant. [Priuile-
gia]ver. [Reſpicere] Forſan in cã eſt,q̃a & ipſa alias ipſi iura epã-
lia & parochialia vſurpãt,vt põt colligi.s̄.c. prox.& s̄.de decimis.
2 nuper.§.fi.vbi de hoc[Contemnentes]ar.ↄ̄ iudices,† q̃ p̃bationes
diligenter non attẽdunt,cũ vniuerſa rimari debeant.30.q.v.iudi-
cantem.nõ perfunctorie,ſed diligenter,vt patet in eo,qđ le.& no.
s̄.de crimine fal.licet.§.fi.& ĩ.e.recepimus.§.inſpiciẽda. ¶Pro cer
3 to]ii.pars[Decurtabimus]Non sũt.n.illi iura ſua ſeruanda,q̃ vio
lare non metuit aliena.74.di.vbi.25.q.ii.ſic decet.ar.25. di.eſto ſu
biectus.s̄.de mutu.pe.c.j.& ꝙ quiſque iuris in aliũ ſtatuerit, eodẽ
vti dẽt.s̄.de conſti. cum oẽs.& ſi vnicuique iura ſua nõ ſeruant,
nihil aliud eſt,q̃ ꝙ ordo eccleſiaſticus ↄfundatur.xi.q.j. puenit.&
ſicut ſuperior ſua ſibi vult iura ſeruare, ita dẽt inferiorũ iura ſer-
uare,vt patet in eo,qđ le.& no.s̄.de off.or. cũ ab eccleſiarum.& c.
ad reprimendã.Inſpicienda ergo sũt priuilegia, & ea,quæ ↄtinẽt
obſeruãda.ĩ.e.porro.Alioquin puniẽdi sũt ↄtẽnẽtes, vt hic dicit.
4 & ĩ.e.quanto.[Authenticis] Etenim † transcripta fidẽ nõ faciũt,
quod dic,vt le.& no.s̄.de fide inſtr.c.j.& ii.& c.ꝙ ſuper his[Obuia
re]niſi ſuſpecta merito habeantur: quod dic,vt leg. & no.s̄.de cri.
fal.c.ii.& c.dura. §.adiicientes.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicato mortuo communicans an incidat in excommunicationem.*

CAP. V.

AD hæc.& infra. Pars.ſupra,de exceſ.pr̨el.
ad hæc[In excommuni
catione]& ita cõicando cũ eis in morte inciderũt in
excõicationem,quia cui non cõicamus viuo,nec cõ
municare debemus mortuo.24.q.ii.c.j.& iii.& ſupra de ſepult.ſa-
1 cris.ſ̄m B.Sed hoc non vr̃ verũ, † quia cõicare [a] mortuis non eſt
a cõicare hominib. delinquentib. Homo.n.mortuus non eſt ho-
mo,nec aliquo iure cauetur,q̃a talr̃ cõicans excõicationẽ incur-
rat,niſi in caſu prout no.ſupra,de hær.excõicamus.ii.§.ſane.Poſ-
ſet tñ talib.imponi pœna per hominẽ,quæ ex illo textu elici põt
[Eiiciant]ſi oſſa diſcerni poſſint,alioquin ↄ̄.ſupra,de ſepul.ſacris.
quod dic,vt ibi no.Sed hoc intelligendũ eſt,niſi in morte fuerint
abſoluti.vel certa ſigna pœnitẽtiæ in morte apparuerint. In quo
q̃dẽ caſu põt eis ẽt poſt mortẽ p eccleſiã ſubueniri: qđ dic, vt leg.
& no.ĩ.de ſen.ex.a nobis.ii.¶ Quod ſi facere]ii.pars[In excõmu-
nicatione]ſine ſignis pœnitentiæ,quod dic,vt in præced. gl.,p qb.
& iſti q ſepelierũt,ſatisfacere debẽt.ſi.lv.di.pœnitẽtes[Exequaris]
p te,vel p aliũ authoritate tua ſaltẽ in diœceſi tua.ĩ.e.patentib.ſu-
pra,de offi.del.præterea.& c.paſtoralis.§.præterea.rñ.j.in fi.ĩ.de ſẽ
ten.excom.mulieres.in fine.

ADDITIO.

a ¶Excommunicato mortuo communicans an incidat in excommunicationem.vi
de hic do.Ab.& eius apoſtil.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio minor centenaria non currit contra Ro.eccleſiam.*
2 *Leges per deſuetudinem abrogantur.*
3 *Res de facili ad ſuam naturam reuertitur.*
4 *Actiones ſuas remittentibus,non datur ad ea regreſſus.*

CAP. VI.

SI de terra. [Per triginta]ar.ↄ̄.ſupra, de præſcr.
de quarta.xvi.q iii.§.quas actiones.
Sol.illud generaliter obtinet,ꝙ nulla præſcriptio mi-
nor quadragenaria ↄ̄ eccleſiã, currit, vt ibi, q̃uis ipſa
ſpatio.30.an.præſcribat ↄ̄ laicum: quod dic,vt le.& no. ſupra, de
præſcri. c.iii. Sed & priuilegiũ eccleſiæ ↄceſſum ſup immunitate
aliqua ſpatio.30.ann.amittitur,vt hic multo fortius ſpatio.42.an
norũ,& ſic ſoluitur.ĩ.e.accedentib.vbi de hoc.[Perſoluiſtis]Sub-
audi ſpontanea voluntate.ĩ.e.accedentibus.Secus ſi pignorati,&
inuiti,quia illud non poteſt nobis imputari,vt patet. ff. commo.
ad eos.Nec deberent tunc canonici de illa violentia, ob q̃ puniri
deberent,præmium reportare. s̄. de dona. inter virum & vxo. &
ſi neceſſe.cum ſuis concor.quod dic,vt plene no.in Summa.e.t.
§.qualiter amittatur.ſub.§.vlti.amittatur.& ĩ de re iu.quod laten
ter.¶ Licet enim].ij.pars.[Fratribus Ciſtercienſibus] Hic poteſt
repeti,quod no.s̄.de reſcrip.cum ordinẽ.[De laboribus]De hoc
dic,vt plene no.de decimis.ex parte.j.& c.nup.¶ De priuilegio.]
iii.pars.[Indulto]Subaudi ↄ̄ ipſum priuilegium ſcienter & ſpon
tanee venientes.[Tempore tanto]ſ.per 30.an.vt.s̄.rñ.j.Sed ↄ̄.s̄.de
confir.vti.cum dilecta.§.quia vero. So. ibi.[agitur de iure Roma-
1 næ eccleſiæ,ↄ̄ quã præſcriptio minor † centenaria non currit, vt
2 ibi no.[Detrahere] ipſo facto, quod plus eſt,quã verbis. † Sed &
leges per deſuetudines abrogantur. ff. de leg. de quibus. multo
3 fortius priuilegiũ,quod eſt ↄ̄ ius cõe.di.iii. priuilegia † Res enim
de facili ad ſuam naturã reuertitur. ff. de pact. ſi vnus.§. pactus.
ver.ꝙ ſi non vt tollere,& no. s̄.de cenſibus. cum venerabilis. §.j.
ver.j.[Voluiſti]libere.vt ſequitur. Alioquin ↄ̄.s̄.de procu.accedẽs.
eoque modo &c.vt.ĩ.e. ver.j.[Cum liberum ſit &c.] vt ſequitur
hic [Cum liberum]ver.Ex mẽte iſtius verbi patet,ꝙ illud, quod
dr̃ hic venientẽ, vel facientem ↄ̄ priuilegiũ ſibi conceſſum ipm̃
priuilegium debere,amittere,intelligi debet de illo, qui venit ↄ̄
priuilegiũ libere,& propria voluntate,vt & no.s̄.rñ.j.& in præce
denti gl.[Suo iuri] ſic.s̄.de regularibus. ſtatuimus.ĩ. c.accedenti-
4 bus.vii. q. j.q̃ periculoſum † Et remittentibus actiones ſuas non
datur regreſſus ad eas.ff.de redi.act.quæritur.§.ſi vẽditor.s̄.de cri-
mine falſi c.i.in ſi.Sed contra.s̄.de foro compe.ſi diligẽti.in fi.So.
ibi.vbi & hæc materia copioſiſſime expeditur.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium,qui aſſerit habere non creditur,niſi oſtendat.*
2 *Mandati fines diligenter ſunt obſeruandi.*
3 *A forma verborum recedendum non eſt.*

CAP.

CAP. VII.

PORRO. [Quin aliam].i.ꝙ non aliam,ſed illam tã
tũ,quam habent in alijs poſſeſſionib.ſuis,
quæ poteſt ex ipſorum priuilegijs comprehendi. vt
j̃.dicit.& ſm hunc intellectum ſi res non priuilegia-
ta perueniat ad priuilegiatum,in rebus ſuis eodem priuilegio gau
det,quo & ipſe,& aliæ ſuæ res.ſi.ff.de vſuris.cũ quidam. §.ſi debi-
tores.ff.de iu.fiſci. fiſcus. Vel dic quin aliam &c.ſ.q̃ habitatores
haberent.& ſm hunc intellectum natura rei, ad quemcunque
perueniat,non mutatur.ſic.ſ̃.de decimis.commiſſum.prior ĩñ
expoſitio præualet.ar.ſ̃.de ſta.mo.recolentes.§ fi.& ſ̃.de decimis.
dilecti.& c.licet.& c.paſtoralis.ſ̃.de cenſib. c.j.xii.q.ii.eccleſiarum
ſeruos.ſ̃.de offi.arch.c.fi.§.j.in fi.vbi de hoc. Saluis onerib. rei an-
nexis,quæ ſemper tranſit cum onere ſuo,vt in dicto c. paſtoralis.
& ſ̃.de decimis.commiſſum.Sed & habitatores poſſent eſſe priui
legiati,ſicut & epiſcopi. ¶[Quod totum] ii.pars.ſ.quam libertatẽ
habere debent,vel quam non. [Ex inſpectione] & ſic inſpicien-
da ſũt priuilegia ad hoc,vt ſciatur,quid cõtinetur in eis, quia nec
aliter de ipſis iudicari poteſt.ar.ff.de tranſ.de his ad idem. j̃.e. ca.j.
ſ̃.de fi.inſtr.accepimus.in Auth.de man.prin.§.ſi quis aũt.coll.3.
ſ̃.de vſu pallei.c.fi.vbi de hoc plene no.& eſt ar. ꝙ iudex debet fa-
cere copiam reſcripti,& priuilegii,ac inſtrumenti partib.ad inſpi
ciendum.quod & probatur,& no.ſ̃.de offi.del.cum in iure.& de
dilationib.c.ii.& de fi.inſtr. V.perpetuus. Nec ſufficit ſola reſcri-
pti recitatio,quia falſitas poſſet ibi eſſe,quæ non ex ſola lectione,
ſed ex diligenti indagatione deprehenditur, vt patet in eo, quod
le.& no.ſ̃.de crimine fal.licet.§.fi.& c.ad falſariorum. circa prin.
1 eſt etiam ar.ꝙ†nulli aſſerenti ſe habere priuilegiũ,niſi illud oſten
derit,credi dẽt.ad idem.C.de man.prin.l.vnica.xlii.di.quieſcam⁹.
j̃.e.cum appella. Excipe legatum miſſum de latere : quod dic, vt
no.extra d.n.de offi.le.officii.li.vj.§.fi.[Habitatores].ſ.alii.Sed nũc
de nouo ad ipſa loca peruenerunt.[Et ſm]ver.[Ita obſerues] ar.
2 ꝙ†fines mandati diligenter ſũt obſeruandi.ſ̃.de reſcr.cũ dilecta.
3 §.fi.vbi de hoc.Item ar.ꝙ†a forma verborum recedendum non
eſt,niſi de mente conſtet.ff.de le.iii.non aliter.ff.de exerci. act.l.j.
§.ſi is qui nauem.ver.in re igitur dubia.ſ̃.de tranſla.epi.inter cor-
poralia.§.ſed neque.ver. fi.ſ̃.de decimis.ad audientiã.vbi de hoc.
¶[Sic enim]iii.pars.[Seruare tenorem]ſic ſ̃.e.cum & plantare.in
fi.vbi de hoc.& j̃.e petiſtis.alias conſeruare,ſubaudi tu,& ꝯſeruari
a prælatis omnib. Alioquin prælatorum ſunt priuilegia decurtã-
da,vt ſ̃.e.dilecti.ad fi.[Transgredi] quod ſi fecerint, priuilegium
merentur amittere,vt j̃.e.tuarum.§.j.in prin. Dicitur ergo termi
nos transgredi,qui priuilegio ſibi conceſſo abutitur,vt hic,& j̃.e.
petiſtis.§.fi.quod dic,vt no.ſ̃.de ſepul.c.j.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Ciſtercienſes,templarij,& hoſpitalarij,& ſi cenſum non ſoluant,exempti ſũt.*
2 *Cenſus non probat dominium.*
3 *Edere quid ſit.*
4 *Priuilegium,vel exemptio ex quibus verbis cognoſcitur, vel ex qua clauſu-
la appoſita in priuilegio.& nu. 5.*
6 *Clerici ſub nomine eccleſiæ continentur.*
7 *Papa licet aliquos ſub protectione ſua recipiat,non propter hoc ſunt a iuriſdi-
ctione epiſcoporum exempti.*
8 *Aſſecuramentum ſedis apoſtolicæ quid operatur.*
9 *Fides etiam hoſti ſeruanda eſt.*

CAP. VIII.

RECEPIMUS. [Alias accepimus]&c.[Direxi
ſti] per quas & petiiſti certifica
ri,vtrum hoc ipſo,ꝙ eccleſia cenſum facit Romanę
eccleſiæ præſumatur exempta,& ei in omnib. imme
diate ſubeſſe? Reſpondetur,ꝙ non,niſi aliud probetur.¶[Cęterũ]
1 ii.pars.[Spetialiter]i.in omnib.& per omnia exempti ſunt tẽpla-
rij,& hoſpitalarij,& Ciſtercienſes,qui & ſi cenſum non ſoluant,
exempti tñ ſũt.ſm B.Tu dicas,ꝙ prædicti non ſũt exẽpti, & ſi in
multis ſint priuilegiati,vt patet de Ciſtercienſib. ſ̃.de ſim. ne Dei
eccleſiam.& no.ſ̃.de ſup.negl.præla.c.j. & de templariis & hoſpi
talariis.extra d.n.de ver.ſig.veniẽs.li.vj.& no.ſ̃.de exceſſ.præ.nimis
2 iniqua.& c.nimis praua.[Ita non oẽs]ver.& ſic patet, ꝙ † cenſus
non probat dñium:quod dic,vt le.& no. ſ̃. de cã poſſ.& proprie.
c.fi.¶[Inſpicienda]iii.pars[Et ipſorum].ſ.priuilegiorum[Tenor]
Subaudi & bulla,& filis, & omnes circunſtantiæ, ne qua falſitas
ibi latere poſſit,quia multæ ſunt falſitatis ſpẽs.ſ̃. de crimine fal.li
cet[Diligentius]Non ergo in tranſcurſu, vt & no. ſ̃.e.dilecti. §.j.
3 in fi. & ex hoc patet, ꝙ non ſufficit priuilegia exhibere, † immo
edenda ſunt,quod eſt deſcribendi copiam facere. ff.de eden.l.j.§.
edere.& diligenter ſunt inſpicienda,vt hic dicit,quia nec aliter de
ipſis iudicari poteſt,vt no.ſ̃.c.prox.§.j.& j̃.e.ex ore.§.j.in prin. [Vt
ſi fuerit]ver.[Deprehenſum]priuilegio inſpecto;in quo eſt appo
ſita hæc clauſula,ꝙ eccleſia &c.vt ſequitur[Prærogatiua].ſ.exem
4 ptionis.†Vbicunque ergo hæc clauſula reperitur in priuilegio ali
cuius eccleſiæ,ſequitur,ꝙ eſt exempta,niſi forte ex tenore priui-
legij aliud conuincatur.Quid.n.ſi narretur hoc ſolum, ꝙ in ſpã-
les filios aſſumuntur,& ꝙ non poſſint ab aliquo prælato excõica
ri,vel interdici,& in fine ponatur hæc clauſula, ad iudicium aũt
huius datæ libertatis,vel etiam ſimpliciter datæ libertatis &c.Vi
que non dicam tales exemptos, nam per illa verba in ſpetiales fi-
lios non intelliguntur exempti.extra.d.n.de ver.ſig. veniens.li.vi.
Nec per illa,ꝙ non poſſint excommunicari, &c. licet in his pri-
uilegiati ſint,vt patet.j̃.e.cum capella.& extra.d.n.e.tit.volentes.
§.in eos.li.vj.Non ergo poſſumus dicere, ꝙ per hanc clauſulam
ad iudicium &c.quæ in fine narrationis ponitur,ſint exempti,qa
refertur ad præmiſſam libertatem prerogatiue priuilegii ſic ꝯceſ
ſi.Nec.n.pot referri,niſi ad illam,quæ reperitur conceſſa.ar.in eo
quod le.& no.ſ̃.de ſpon.de illa.& de ſimo.licet Heli.§ j.in fi.& ſ̃.
de reſcr.olim.§.fi.& de ap.ſecundo requiris.§.j.ad fi.& c. inquiſi-
tionem.Secus ſi ad iudicium protectionis prætexatur.vt j̃.ver.j.[Si
vero]ver.[Ad iudiciũ &c.] Quid ſi nec hoc,nec illud ibi ſcribit,
ſed ſimpliciter dicitur,ꝙ cenſum facit? Reſpondeo,non probatur
exempta,vt patet in eo,quod le.& no.ſ̃.e.§.j.Quid ſi in priuilegio
ſic continetur,quæ ſpetialiter iuris beati Petri exiſtit? Reſpõdeo,
ſi non narrando,ſed aſſerendo hoc dicit,exempta probatur,ſicut
& ſi ibidem contineatur,ꝙ immediate ad Papam pertinet.j̃.e.cũ
olim.j.§.nos.vero.Vel ſi dicatur, ꝙ ſit libera , vel ꝙ potiatur Ro.
manæ eccleſiæ libertate.j̃ e.cum olim. ii. §.nos igitur.& §. qa ve-
ro.& §.fi.Idem ſi non dicat ſpetialiter,ſed dicat,ꝙ ad ius,& ꝓprie
tatem Romanæ eccleſiæ ſpectat ar.ſ̃.de reſt.in inte.c.ii.ſ̃.de arbi.
cum tempore. Si vero hæc dicantur non aſſerendo, ſed narrãdo
non eſt exempta.nec præiudicat diœceſano.iii.q.vi.hæc quippe.
Niſi oſtendatur priuilegium , per quod appareat , ꝙ illa eccleſia
ſpetialiter eſt facta iuris beati Petri. Vel niſi alia verba ibi ponan-
5 tur, quæ expreſſam ſapiant exemptionem. Dicunt ẽt† aliqui,ꝙ ꝑ
prædictam clauſulam,& ad iudicium perfectæ libertatis &c. nõ
probatur exemptio,niſi & oſtendatur priuilegium libertatis con
ceſſæ.ar.C.de eden.auth.ſi quis. Alij diſtinguunt, vtrum hæc ver-
ba ponantur indiffinite,in priuilegio,& tunc eccleſia intelligitur
exẽpta in omnibus.ar.j̃.e.quia circa.exceptis caſib.in iure expreſ-
ſis,ſicut eſt illud.ſ̃.de hær.ad abolendam.in fi.& j̃.ca.patentib.&
c.tuarum.Nec oneratur eccleſia ꝓbatione aliqua, ſi ſit in poſſeſ-
ſione libertatis.arg.C.de pet.hær.cogi.C.de rei ven.l.fi. An illa li-
bertas ſpecificetur in priuilegio, & tunc in nullo alio erit exẽpta.
ar.ſ̃.c.prox.ſecundum dominum noſtrum.& melius. C. de pro-
cur.maritus.& C.de pactis conuen.ſuper dote.l.fi.§.& ſi quidem.
Vbi vero eccleſia exempta probatur,non ſolum parietes, ſed &
clerici intelliguntur exempti.arg.j̃ eo.ex ore.ſ̃.de capel. mon.c.j.
Vnde eſt,ꝙ nec per epiſcopum excommunicari poſſunt.ar.ſ̃.de
reſt.in inte.c.ii.j̃.eo.ex parte.j. & idem intelligendum eſt de per-
petuo oblatis eccleſiæ & conuerſis.12.q.ij.ſi quos de ſeruis.j̃.eod.
priuilegia.§.j.Laici autem parochiani eiuſdem eccleſiæ in nullo
ſubtracti intelligantur,niſi aliud in priuilegio exprimatur.j̃.eod.
cum olim.ii.§.j.& §.fi.in fi.ſ̃.de ſepul.in noſtra. Quis ergo perci-
piet decimas? Reſpondeo,ille,qui primo percipiebat.arg.16. q.j.ſi
quis laicus. Niſi & contrarium priuilegium obſtet. j̃.e. ex parte.j.
Et hoc hodie expreſſe comprobatur.extra do.no.de verb.ſign.ad
perpetua lib.vj.vbi de hoc. Sed dices, cum epiſcopo petenti iura
epiſcopalia in aliqua eccleſia adiudicentur ei, non ſolum quan-
tum ad clericos, ſed & quantum ad laicos,niſi priuilegium ob-
ſtet,vt ſ̃.de offi.ordin. conquerẽte. quare non ſimiliter contraria
ratione conſiderata conceſſo priuilegio exemptionis, non ſolũ
clerici,ſed etiam laici videntur exempti? Reſpondeo,quia in iudi
cio omnia veniunt,niſi expreſſe in contrarium agatur.ff.de iudi-
ciis.ſolemus.ſ̃.de cauſa poſſ.& propr.cum eccleſia. §.vtrum.ver.
primo.In priuilegio vero ſecus,vt patet.ſ̃.c.proxi. ſecundum do.
no.Sed hæc ratio videtur reprobari.ſ̃.de dona. cum dilectus.in fi.
cum ſuis concor.Dicas ergo,ꝙ hoc ideo eſt,quia ius commune,
quo epiſcopus fundat intentionem ſuam,fauorabilis eſt, quam
priuilegium. Vnde & ſecundum ius cõmune,ſi fieri poteſt,eſt in
telligendum.ſupra,de conſuetu.cum dilectus.§.fina. ver.manda-
mus.Maxime quando conceditur in alterius præiudicium. C.de
emanci.nec auus.quia tunc reſtringitur,vt notatur.ſupra,de præ-
ben.ca.fina.Et potiſſime, quando præiudicat diœceſano. ſupra,
de confir.vtili.§.fin.§.cum ergo. & legitur, & notatur. ſupra, de
offi.deleg.ſuper eo. & j̃.eod.patentibus.in fi. Si quæras, quare in
priuilegio magis includuntur clerici,quam laici? Reſpondeo,ra-
tio eſt in promptu, quia magis eccleſiæ, quam laici ſunt conne-
6 xi.†Vnde & clerici,nomine eccleſiæ continentur, vt probatur.j̃.
eo.cum olim.j.§.i.ver.& quòd non liceret.ad idem.ſ̃. de præben.
cum ſecundum Apoſtolum.21.diſt.cleros.vii.q.i.ſcire. ſ̃. de iudi.
quanto.Si quæras, vtrum exempti poſſint ab ordinario excom-
municari,vel puniri:dic,vt notatur.infra eo.tuarum. & extra do.
no.eo. tit.volentes.lib. vi. Licet autem per prædicta bonus iudex
in multis inſtrui valeat,non tamen in talibus poteſt de facili,niſi
inſpecto priuilegio, ex quo pendet, finaliter iudicari, vt patet
ſ̃.eo.

7 ſ̃.e.§.rñ.j.& c.proxi.vt & ibi no.[Protectionis]† Licet.n.Papa ali-
quos ſub protectione ſua recipiat,non propter hoc ſunt a iuriſdi
ctione epõrum exempti.j̃.e.ex parte.ij.ſicut nec ꝓpter hoc, ꝙ ab
eo ordinantẽ.ſ̃.de maio.& obe.per tuas.Vnde & ſi aliquos in epõs
conſecret,non propter hoc intelliguntur a iuriſdictione Metro-
politani ſubtracti,ſicut nec propter hoc,ꝙ qñq; aliquos recipit in
ſpãles & ꝓprios eccleſiæ Romanæ filios,licet tales interdici,vel ex
cõicari non poſſint,niſi a Papa,vel legato de latere eius miſſo.ex
tra.d.n.de ver.ſig.veniens.rñ.j.lib.vj. Parũ ergo aut nihil operatur
talis protectio,niſi forſan.quia aliqui magis verẽtur tales offende
re,ar.xj.di.qs neſciat.& xxiij.diſt.q̃q̃.ſ̃.de hære.ſi aduerſus.in prin.
Et quia forſan tales citius in curia literas,& fauorabiliores, q̃ alij
impetrabunt.Sic & confirmatio in forma communi obtẽta pa-
rũ,aut nihil prodeſt,vt patet in eo,quod le.& no.ſ̃.ne ſede vacan.
8 illa.ſ̃.de confir.vti.§.fi.ſ̃.de conſti. c.pe. ſm.B † Imo & operatur,
vt ſi tali per violentiam aliquid ſubtractum ſit,vel ablatum,vel ĩ
perſona, ſeu rebus indebite moleſtetur,ex quo de hoc conſtiterit,
ad reſtitutionem & ſatiſfactionem,plenariam faciendam autho
ritate ſedis apoſtolicę monitione præmiſſa ſit violentus ꝑ eccleſia
ſticã cenſurã coercendus,ar.ſ̃.de pergrinan.c.vnico.ſ̃. de treu.&
pa. c.j.& ij.xxiiij.q.iij ſi qs de potẽtioribus.& trib.c.ſeq.Nec mirũ,
ſi Romana eccleſia pro talibus gladium ſuum vibret,cum & dñi
tpales pro illis,quos ſub protectione ſuſcipiunt,guerram faciant,
niſi eis congrue ſatisfiat,non.n.debet eccleſia alicui laqueum in-
ijcere.xxvij.q.j.de viduis.ij.nec fraudem ſuis contractibus adhibe
re.ſ̃.de dona.per tuas.Vnde cauere debet, ꝙ aut neminem aſſe-
curet,aut aſſecuratum defendat.Nam tale videtur ſub fide ſua ſu
ſcipere,& aſſecurare,& nimis graue eſt,etiam priuato fidem fal-
9 lere.ff.de conſti.pec.l.j.in prin.† quæ etiã hoſti ſeruanda eſt. xxiii.
q.j.noli.Conſulimus ergo Romanæ eccleſiæ, ꝙ aliquem ſub pro
tectione & aſſecuratione ſua non niſi ex magna cauſa recipiat, &
per raro.Et tunc modis omnibus,quibus licet,& decet ipſum de
fendat ab incurſibus malignorum,non ſolum quo ad perſonas,
ſed etiam quo ad bona: quod dic.vt no.ſ̃.de iudæis.ad liberandã.
in parte deciſa.§.ſane.ver.quorum perſonis.in prin.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia communem legem non faciunt.*
2 *Ius commune quod vni conceditur,omnibus licet.*
3 *Prohibita quæ non ſunt,intelliguntur conceſſa.*
4 *Priuilegia quomodo concedenda.*
5 *Diſpenſatio ſine cauſa non eſt facienda.*
6 *Priuilegium non eſt,niſi ſingulariter aliquid concedatur.*

CAP. IX.

SANE.& inf. [Præſumere]ſubaudi priuilegiũ
[Quod Romana eccleſia &c.]
Ea enim,quæ per priuilegium conceduntur aliquib⁹,
non debent trahi ab alijs authoritate, imo potius te-
1 meritate propria,in exemplum,vt hic.& xvj.q.j.hinc eſt etiã.†Pri
uilegia communem legem non faciunt,vt patet.xxvj.q.ij.nõ exẽ
plo.ſ̃.de conceſ.præben.conſtitutus.in fi.ff.de conſti.prin.l.j. C.de
legi.l.leges.in fi.vij.q.j.petiſti.c. diſt.contra morem. Vnde nec ex
priuilegio alicui ſpecialiter conceſſo poteſt ſic argui. Petrus hoc
poteſt,ergo & Gulielmus hoc poteſt, vt ex præmiſſis iuribus pa-
tet,ſiue illud,qđ Petrus põt,eidẽ cõpetat ex ſpãli priuilegio, non
clauſo iuris corpore.ſ̃.de conceſ.præ. conſtitutus.ſiue corpore iu-
ris clauſo.ſ̃.de exceſ.præla.nimis iniqua & c.nimis praua. & adde
quod no.ſ̃.de deci.ex parte.j.§.cæteris.& de celeb.miſſ.ſane.§.j. ſup
verbo,apud omnes.Vbi vero hoc poteſt non ex ſpãli priuilegio,
2 ſed ex iure cõi,in tali caſu hoc ſequitur ar.tũc.n.quod † vni licet,
omnibus licet,& ſic intelligitur,nec contradicit.iiij.diſt.deniq;.&
v.di.ad eius.Niſi & aliud per aliquod aliud ius prohibeatur,vt pa-
tet.ff.de eden.l.j.in prin.§.ſecundo loco.& §.ait prætor qui lege.&
3 ſ̃.de excep.exceptioni.Nam & regulariter† omnia,quæ non inue
niuntur prohibita,ſunt conceſſa,qđ dic,vt le.& plene no.ſ̃.de trã
4 ſla.epi.c.ij.§.ſed neq; in fi [Certa ratione]No.ꝙ † priuilegium nõ
ſubito,ſed cum magna deliberatione,nec ſine cã,imo ex certa rõ
ne eſt ꝓcedendũ,vt hic.& vij.q.j.petiſti.xvj.q.j.in parochiali. xxiij.
5 di.cõis filius.Ex quo ſequitur,ꝙ † non eſt facienda diſpenſatio [a]
a ſine cã,vt & no.ſ̃.de ele.dudũ.ij.§ inſuper.Ex hoc etiam ſequitur,
ꝙ nec Papam decet id,qđ ſemel conceſſit,ſubito,& ſine cauſa re-
uocare.xxv.q.ij.per totum.ſ̃.de don.c.ij.Nec etiam decet ipſum
a iure cõi recedere ſine cã: quod dic,vt no.ſ̃.de voto.magnæ.§. &
6 quidẽ.[Singularibus]No.ꝙ†nõ eſt priuilegiũ,niſi ſingulariter qđ
cõcedat.vt hic.& di.iij.priuilegia.C.de inof.te.l.fi.quaſi in medio.
l.ibi.Sed prior quæſtio erat &c.No.etiam ꝙ verba aliquid debent
operari.ad idem.j̃.e.ex ore.§ j.vbi de hoc.

ADDITIO.

a ¶Adde do.Abba.in c.de multa.ſ̃.de præben.

SVMMARIVM.

1 *Literæ clauſæ in iudicijs fidem non faciunt.*
2 *Templarijs qualiter intelligatur campanas prohiberi.*
3 *Papa quando indulget priuilegium,non intendit alij graue præiudicium ge-
nerare.*

CAP. X.

1 PATENTIBUS. Ar.ꝙ† in iudicijs fidem non fa
ciunt clauſæ literæ,ſed patentes,
qđ verũ eſt,vbi nõ apparẽt authenticæ : forſan qa ſi-
gillũ remotũ eſt,ſiue fractũ,niſi & iudici dirigãtur, q
ipſas clauſas recepit,& tenorẽ ipſarũ in actis redigi fecit,tũc.n.eis,
ſicut & actis alijs,eſt credendũ,ar.ſ̃ de exceſ.præ.inter dilectos. §.
ꝑterea.ſ̃.de reſti.ſpo.cũ ad ſedẽ.§.fi.ſ̃.de of.dele.cũ olim.ij. Si aũt
ſic aperirent,ꝙ ſigillũ integrũ appẽderet,vel remanerẽt,& tã ĩtus
q̃ ex̃ apparerẽt nõ vitiatæ,nõ cãcellatæ,nõ abolitæ,quare fidẽ nõ
facerẽt (niſi rõne ꝑſonarũ,vel cãrũ diceret aliud) nõ videm⁹, ar.
C.de edic.diui Adri.toll.l.fi.Nã & minus ſuſpectæ videntur clauſæ
q̃ patẽtes.Iõ.n.& teſtm̃ ſolẽne claudit,& ſignat,vt ei magis creda
tur,& minus ſuſpectũ habeat,vt Inſt.de teſtamẽtis.§.ſed & his oĩ-
bus & ſeq.C.de teſta.ſi vnus.C.de fideicom.l.fi. [Oratoria] Rõne
quorũ non eſt procuratorio exigenda.ſ̃.de cenſi.c.fi.[Cãpanas.]ſ.
2 pl̃es.ff.de teſti.ibi numerus.Plur. litas† ergo,& pulſatio publica re
probantur hic,vt ſequit. Alias aũt licet eis hr̃e campanam , & ſic
ſoluitur,& non ꝯdicit.ſ̃.de exce.ꝑla.nimis iniqua.§ j.ver.nec ſuſti
nentes.qđ dic,vt ibi plene no.¶[Rñdemus aũt.] ij. pars.[Nõ licet
eis hoc.] ſ.campanas pl̃es hr̃e publiceq; pulſare, vt præmiſſum ẽ.
Nec ẽt ibi miſſas publicè celebrare,licet priuatas poſſint. de con.
di.j.vnicuiq;.& c.clericos.& c.ſi quis.& no.ſ̃.de cle.pereg.tuæ.in fi.
ſ̃.de exce.præ.nimis iniqua.§.eos.[Quin] pro imo.[Per te]ar.ꝙ ſi
exempti excedãt priuilegiorũ metas,ſiue alias. publicè đliquũt,
& in præiudiciũ alicuius,pñt ab epĩs coerceri,ad idẽ j̃.e.c.j. vbi de
hoc.[Appellatiõe remota]quia a correctione nõ appellat, vt no.
j̃.e c.j.§.j.in fi.Et eſt ſi.ſ̃.e.ad hæc.ſ̃.de app.ad nr̃am.[Cenſurã] qđ
ſpãle eſt in hoc caſu conceſſo a iure. Alias aũt nõ poſſunt. extra.
3 d.n.de ver.ſig.veniẽs.rñ.j.Nõ impediant]ar.ꝙ †qñ Papa indulget
priuilegium non intendit alij graue præiudicium generare, ſiue
iuſtitiã alterius generaliter impedire.ad idem.xj.q.iij.ſi qs nõ obe
diat.xxij.q.ij.primũ.ff.de condi.inde.nã hoc natura.ſ̃. de conſuet.
cũ olim.ad fi.ſ̃.de ec.ędifi.ad audiẽtiã.& ſ̃.de ſta.mo.ĩ ſingu.§.por
ro.cũ ſuis ꝯcor.& no.ſ̃.e.§.inſpiciẽda.ver.ſi vero.ĩ prĩ. añ fi. ipſius
gl.qđ dic,vt plene no.j̃.e.cũ oli eſſem⁹. §.nos vero.ver. & ꝙ nulla.

SVMMARIVM.

1 *Irregulares fiunt violantes hominis interdictum.*
2 *Priuilegium meretur amittere qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate.*
3 *Falſam crucem aſſumens animo decipiendi, punitur tanquam falſarius.*
4 *Ordinarius poteſt punire exemptos delinquentes.*
5 *Priuilegium perditur ratione delicti.*
6 *Beatus omnem honorem excludit.*
7 *Priuilegij authoritas non creſcit prætextu flagitiorum.*
8 *Remiſſio peccatorum non dat licentiam delinquendi.*
9 *Delinquentes nullo priuilegio vti poſſunt.*
10 *Proconſul non poteſt ſe intromittere de cauſis fiſcalibus.*
11 *Appellari non poteſt a correctione.*
12 *Appellatio irrationabilis non excuſat,nec proceſſum ordinarij impedit.*

CAP. XI.

IVARUM. In hoc primo rñſo ponit quatuor de
licta fratrũ,quibus ſatiſfaciẽdo rñdet
ꝑ ordinẽ,j̃.e.§.ſequẽtibus.[Laicos.]Primũ,in quo de
linquũt,& huic rñdet.j̃.e.§.j.[Illiteratos]& cruce fal-
ſa ſignatos:qa nõ ſunt fratres,vt j̃.e.§.j.rñ.j.[Cũ in quadã eccl̃ia.]
ver.in quo ponitur ſm delictum fratrum,& huic rñdet.j̃.e.§. eos
vero.[Eis.]ſ.hoſpitalarijs.[Eorũ.]ſ.hoſpitalariorũ.[Recõciliatio-
nẽ] ꝑ aquam benedictã cũ vino & cinere, & ꝑ epm̃ tm̃,nõ ꝑ ſim
plicẽ ſacerdotẽ.ſ̃.de ꝯſe.ec.ꝓpoſuiſti.& c.aqua.Sed nõne ex priui-
legio ſaltẽ ſemel in anno poſſunt ibi celebrare ante recõciliatio
a nẽ,ita vr̃,[a] ar.ſ̃ e.cũ & plãtare.§.ꝙ & ſi tẽplarij.j̃.e.vt priuilegia. §.
illud.Sed nõ eſt verũ : qa priuilegiũ nõ extendit ad hunc caſum,
imo oĩno abſtinẽdũ eſt,q̃diu ſic fuerit execrata,vt patet.j̃.e. §.eos
vero.ante fi.Ibi donec recõciliata fuerit,& qa hoc eſt ĩterdictũ iu
ris,& nõ hoĩs. ſm. B.Sic eſt ꝯ id, qđ dici conſueuit,mitius agit cũ
lege,q̃ cũ miniſtro.ff.de arb,Celſus.Vñ dic,qđ aliud eſt in interdi-
cto hoĩs,aliud in hoc caſu.In interdicto.n.non eſt pctm̃ ex parte
defectus loci,ſed ex parte rigoris interdicti, qui relaxat æquitate
pẽſata,vt in contra.Hic aũt res,ſiue eccleſia prophanata intelligit
vt ꝑcedit ibi fędaſſet.Vñ nõ eſt apta ad celebrãdũ , quouſq; fuerit
recõciliata,vt ſequitur.j̃.e.§.eos vero.Tñ.ſm.d.n. talis nõ incurrit
irregularitatẽ,vt no.ſm ipſum,ſ̃.de exce.prę la.tanta.§.j.in fi.& añ
fi.gl.ver.ſupradicta aũt intelliguntur,& ſequentibus.[Interdixiſti]
Et tñ interdicta intelligebatur a iure.ſ̃.de conſecra.ec.aqua.ſi.ſ̃.de
1 iudæis.ita quorundam.§.fi.[Ipſi] hoſpitalarij ſacerdotes. † Vnde
fuerunt irregulares violantes hominis interdictum, vt patet in
eo,quod le.& no.ſ̃.de cle.excom.mi.poſtulaſtis.& c. ſi celebrat.ſ̃.
de exce.præla.ſicut.§.fi. [Alios vero.] ver.Et eſt tertium delictum
ipſorum fratrum,cui reſpondet.j̃. e.§.preſbiteros. [Preſbiteros.]
non fratres ſuos. Illi enim interdici non poſſunt ab ordinarijs
extra.

ADDITIO.

a ¶Vide.c.alma.de ſenten.excom.lib.vj.

extra d.n.de ver.ſig.veniens.li.vi.Sed extraneos,ꝗ quos tenebãt for
ſan ꝯ ius,ꝯductitios.xxi.q.ii.c.pe.& fi.Vel dic, ꝙ ibi prohibetur,
ne cura ꝯducatur,non opera,illud videtur enim licitum,qđ dic,
vt no.ſ̄.ne prælati vices ſuas.ca.iii. [Laici]Subaudi maxime quia
ne clerici hoc poſſent,cum non ſint iudices.arg.ſupra,de iud.at ſi
clerici[Quoſdã]ver.& eſt quartũ delictũ fratrũ,cui rñdet.j̃.eo.§.
fi.[In domib.propriis]Tales.n.libertatẽ nõ habẽt,vt patet. ſ̄. e.cũ
& plantare.§.de ꝯfratribus.& j̃.e. vt priuilegia.§.j. [Emãcipare].i.
emancipatos,ſiue exemptos,ſiue liberos tenere, ſicut ſe ipſos,qui
tñ nec exẽpti sũt,vt no.ſ̄.e.porro[Legẽ terræ]q̃ ſeruãda ẽ,q̃tũ ad
laicos.ſ̃m ꝙ ꝑ ipſos eſt approbata.arg.ſ̄. de ſepul. certificari. licet
clericos nõ aſtringat,& eſt.ſi.ſ̄.de vi.& ho.cle.c.pen.§.j.& ii.& de
hoc no.ſ̄.de re iu.cũ cã.ſ̄.de eo qui mit.in poſ.cã rei ſeruã.c.iii.rñ.
2 j.& §.j.¶[Verũ]ii.pars.[Amittere]†ſic.xi.q.iii.priuilegiũ.j̃.e.vt pri
uilegia.rñ.j.in fi.& ar.ſ̄.de poſtu.p̃la.c.ii.§.j.[Si quos]Rñſio ad pri
mum delictũ poſitũ.ſ̄.e.c.in prin.[Cruce falſa]quia non sũt veri
fratres,ſed ficti[Signatos]Per hoc patet,ꝙ licet aliquis portet ha-
bitũ regularẽ,non tñ obligatur,dũmodo ꝯſtet, ꝙ ipsũ portet nõ
aĩo obligandi,ſicut hic erat. Nam in hoc caſu habitus non facit
monachum.ſ̄.de reg.porrectũ. Secus ſi aĩo nouandi recipiat. qs
habitũ ꝓfeſſorũ,qa tũc obligatur,& ſic ſoluitur,nec ꝯ. ſ̄.de regu.
3 ſtatuimus.Vbi vero aĩo†decipiendi falsã crucẽ aſſumit, põt dici,
ꝙ tanq̃ falſari⁹ puniatur.ar.in eo,qđ le.& no.ſ̄.de exceſſ.p̃la.illud.
Quòd ſi cã laſciuiæ,vel nimiæ honeſtatis hoc fiat,cogẽdus eſt, q
hoc facit,aut habitũ deponere,aut ordinẽ ꝓfiteri,qđ dic, vt le. &
no.ſ̄.de regu.c.iii. Verũ ſi inter religioſos moretur viuendo ſicut
alii,& hoc ꝯtinuando ꝑ annũ,p̃ſumitur tacite ꝓfiteri.27.di.ꝙ in-
terrogaſti.20. q.j.quẽ ꝓgenitores.qđ dic, vt le. & no.ſ̄.de regul.vi-
dua.& ꝑ hoc vr̃ ſolui qõ de illo, q ſimulãdo ſe monialẽ intrauit
quoddã monaſteriũ mulierũ, & ibi quãdã ſanctimonialẽ corru
pit,qa nõ vr̃ eſſe ꝯpellẽdus ad monachatũ,licet ſit alias exilio, vł
alia ꝯpetenti pœna tanq̃ falſarius puniendus.ar.ſ̄.de crimine fal.
c.iii.ſupra,de raptorib.in archiep̃atu. ẽt ſi iocoſe vſus ſit ſcemate
monachali.in Auth.de ſanc.epi.vlt.col.§.ſi qs rapuerit.& §.pe. &
fi.coll.ix.Hæc aũt qõ vr̃ alr̃ ſolui.ſupra,de regu. c. iii. ſed iſta ſolo
præualet.¶[His]ver.ſ.hoſpitalariis[Ipſos].ſ.falſos fratres. [Per totã
prouinciã]ſi.ſ̄.de crim.fal.c.iii.& ſ̄.de hær.excõicamus.j.§.ſane.
[Exhortationis offm̃] .ſ.quæſtus ſimpłr ꝓponendi ſine alia ſolẽ-
ni p̃dicatione.j̃.de pę.cũ ex eo.rñ.j.[Miſſos]ver.[Si laici &c.Simi
lis dr̃ia.ſupra,de vſuris p̃terea[Si clerici] verſi. [Ab officio bñfi-
cioq;]Puniuntur ergo iſti tanq̃ falſarij,vt ſupra no.& laici excõi-
cantur,vt ſupra de crimine fal.ad falſariorũ.ſ̃m B. [Priuilegii].ſ.
exẽptionis.Aliud.n.ſpãle obſtare poſſet.ex̃.d.n.de ver. ſig. veniẽs.
rñ.j.li.vi.Vel dic,ꝙ intẽtio hic Papæ eſt,vt in hoc casu nullũ pri-
uilegiũ obſtet.ex̃.d.n.de priuileg.volentes.§.in eos.li.vj.ſ̄.e.paren-
tib.Quinimmo priuilegiũ ꝯceſſum fratrib.iſtis,de quib.hic loq̃t,
qui.ſ.fratres non ſunt,ſed tm̃ cruce falſa ſignati,prodeſſe nõ põt,
vt patet in eo,quod leg.& not.ſ̄.eo. ſane.& iſte vltimus eſt verior
intellectus huius.§.Sed nec ipſos fratres delinquentes iuuare põt,
vt patet.j̃.e.§.j.& in ſequen.gl.[Beneficio]Sic ergo videtur, quòd
4 †ordinarius poteſt punire exemptos delinquentes, quia ratione
delicti ſortitur quis forum,vt hic,& melius.j̃.eo. §.j.vt & patet in
præced.gl.& vi.q.iii.placuit.iii.q.vj.c.j.& legitur,& not.ſ̄.de fo. cõ
5 pe.c.fin.ſ̄.c.prox.& c.cum & plantare. in fi. † Nam ratione deli-
6 cti priuilegium perditur,vt leg.& no.ſ̄.e.c.in prin.†Et reatus†om-
nem honorem excludit.C.vbi ſena.vel clari.l.j.& priuilegium.C.
7 vbi de crimini. agi opor.auth.qua in prouincia. † Neque.n.præ-
textu priuilegij flagitiorum creſcit authoritas.C.de priui.ſchola.
8 l.ii.li.xii.† & remiſſio peccatorum non dat licentiam delinquen-
9 di.j.q.vii.exigunt.de pœ.di.iii.ſane.†& delinquentes nullo priuile
gio vti poſſunt.in Auth.de man.prin.§.quod ſi delinquentes.col
la.iii.Sed contra, quia ordinarius non poteſt exemptos corrige-
re.16.q.j.frater noſter.ſ̄.de ſup.negl.præla.c ii.§.j.in fi. Niſi in gra-
uib.hoc concedatur a Principe,in quo etiam caſu non facit hoc
tanquam ordinarius,ſed tanquam delegatus.ſ̄.de hær.ad abolen-
dam.§.fi.Si.n.tales poſſent puniri, ſicut & alii, ipsorum priuile-
gium inutile videretur,quod tamen aliquid operari debet. j̃.e. ex
10 ore.§.j.vbi de hoc.†Item proconſul non poteſt ſe intromittere
de cauſis fiſcalib.qui tamen eſt maior omnibus poſt Principem.
ff.de offi.proconſ.ſi in aliquam.§.ii.Alias eſt lex,& incipit,nec qc
quam.Vinc.dixit, ꝙ ordinarius non poteſt interdicere iſtorum
eccleſias,quando totam terram generaliter ſubiicit interdicto. j̃.
de verb.ſignific.cum in partibus.ſ̄.de conſuetud.cum inter vos.
Sed tamen ipsum ſeruare tenetur,ſicut & alii.vt ibi.Quicquid ta-
men dicat, etiam ipſorum eccleſias ex cauſa interdicere poteſt.
ſupra eo.cum & plantare.in fi. Nec curo ad præsens hic amplius
proſequi hanc materiam,quia hodie expreſſe declaratum eſt, ꝙ
ratione delicti commiſſi, ſiue contractus initi, aut rei ſitæ extra
locũ exẽptũ ſubsunt ordinariis diœcesanis:nõ extrane⁹.qđ dic,vt
plene legitur,& notatur.extra.dominum noſtrum. de priuilegiis
volentes.a prin.vsque ad §.in eos.li.vj. Sed & quantuncũque ſint
priuilegiati,ne valeant excommunicari, ſi tamen morentur in
eccleſiis & prioratibus ordinariis ſubiectis,quãdiu ibi morantur,
ratione prædictorum poſſunt animaduertere ordinarij in eoſdẽ
quod dic,vt legitur,& no.in dicto.§.in eos.Si vero hanc materiã
vlterius proſequi volueris,dic,vt plene no.ibidem & in præceden
11 tibus.§.& in Summa.e.tit. §.fi. [Remedio] † quia a correctione
appellari non poteſt,vt no.ſ̄.c.proxi.§.reſpondemus.& ſ̄. de app.
peruenit.j.& c.conſuluit.j.& ſ̄.de offic. ordi. licet.¶[Eos vero.] iij.
pars.in qua reſpondetur ſecundo delicto poſito.ſ̄.e.c.reſpon.j.ver
ſicu.cum in quadam. Et loquitur hic de fratribus presbiteris, vt
ibi patet.Vnde & hic melius ſederet præcedens glo. [Cognoue-
ris.]Subaudi quãuis hoſpitalarij ſint, vel fratres. Et eſt hic expreſ-
ſum,ꝙ ordinarius punit exemptos ratione delicti. Sed poteſt re-
ſponderi,ꝙ hoc facit authoritate mandati iſtius apoſtolici ſibi fa
cti.[Suſpenſionis]officij ſcilicet & beneficij appellatione, vel pri-
uilegio non obſtãte.vt ſ̄.§.proxi.in fi.[In ea] ſcilicet eccleſia.[Per
mittas] etiam obtentu priuilegij generalis dictorum fratrum.[Et
eſt ratio,vt no.ſ̄.e.c.reſpon.j.verſic.j.quod dic,vt ibi no.¶[Presbite-
ros.] iiij.pars.in qua reſpondet tertio delicto fratrum, de quo ha-
buiſti.ſ̄.e.c.j.reſpon.j.ver.alios vero.[Temere]Cum non ſint iudi
ces,ſeruus autem ſuo domino ſtat,aut cadit. ſ̄. de iureiur. nimis.
§.quia vero.[Reducas]De facto hoc eſt,ſicut de facto fuerunt ab
ſoluti,ita de facto in eandem ſententiam ipſos reducas: quia de
iure non poterunt hoſpitalarij,& maxime laici talem ſententiã
relaxare.¶[Illos vero.] v.pars.in qua reſpondet quarto delicto fra-
trum poſito.ſ̄.e.c.reſpon.j.ver.fi.[Pro prẹmiſſa cauſa] quia.ſ.dant
eis aliquid de ſuo annuatim,nec tamen propter hoc fratres iudi-
12 cantur.j̃.e.vt priuilegia.§.j.[Impedimento.] Sic ergo † appellatio
irrationabilis non excuſat, nec proceſſum ordinarij impedit, vt
hic,& ſ̄.de app.vt debitus.& c.cum in eccleſia.vbi de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegij vel inſtrumenti tenorem probare non ſufficit,niſi probetur amiſſio caſualis,& non voluntaria.*
2 *Amiſſio caſualis per iuramentum probatur.*
3 *Conuentio partium eſt ſeruanda.*
4 *Aſſertioni ſoli Cardinalis creditur ſine iuramento.*
5 *Differentia inter confirmationes,& exemptiones.*
6 *Exemptio perſonarum,ad loca non extendimus nec econtra.*
7 *Papa,non præſumendum eſt,quòd eccleſia ſola participatione velit tollere totam obſeruantiam iuris.*
8 *Amiſsio inſtrumenti quomodo eſt probanda.*
9 *Legatus an poteſt probare amiſſionem inſtrumenti ſuæ legationis per teſtes.*
10 *Contractus celebratus in ſcriptis ſi fuit amiſſius,an poteſt probari per teſtes.*

CAP. XII.

CVm olim eſſemus. [Priuilegiũ Lu-
cij] quod poſtea
fuit amiſſum,vt j̃.ſequitur.[Propter cõtradictionẽ.]
ver.ſic & aliter.propter contradictionem impeditur
in poſſeſſionem miſſio,vt non fiat ſine cauſæ cognitione,quæ a-
lias plano expediri poſſet,vt patet.C.de edic.diui Adri.toll.l.fi.§.j.
& §.ſi vero.& ff.de ventre in poſ.mit.l.j.§.ſi ea quæ.& l.vbicunque
§.interdum.de quo dic,vt plene no.j̃.de ver.ſig.dilecto.§.fi.Impe-
ditur etiam & ſententiæ executio propter contradictionem. ſ̄.de
reſti.in integ.ſuſcitata.ſ̄.de re iudi.cũ ſuper controuerſia & c.ſub-
orta.§.iudicibus.Et eſt,ar.ꝙ omnis ille,cuius intereſt,ad contradi
cendum eſt admittendus.ad idem.ſ̄.ti.j.c.j.& per totum.[In ſuũ]
quia dicebat monaſterium ſibi ſubiectum eſſe. ſic. ſ̄. de re iudic.
cum ſuper controuerſia.ſupra de confir.vti.cum dilecta.¶[Te igi-
tur.] ij.pars. o abbas, cui loquitur. Sed contra: quia loquitur ne-
dum abbati,ſed conuentui,& ſic deberet loqui in plurali.Solutio
quandoque refert ſe ad abbatem tantum, & ideo loquitur ei in
ſingulari,vt hic.& infra.eod.§.fina.verſicu.illud etiam & ſequen.
Quandoque vero vtrunque reſpicit, & ideo loquitur in plurali,
vt patet.infra eo.§.fina.reſpon.j. & verſicu. ipſe inſpectis: quia &
ſic debet fieri,vt patet.ſupra de crimine fal.quam graui. [Conſti-
tutis] Subaudi fuit ex parte epiſcopi petita copia priuilegii, ſed
quia ipſum amiſeras,ipſam copiam facere non potuiſti. Obtuli-
ſti tamen te paratum probare in curia tenorem, ſiue intentio-
nem ipſius. Et nos per baſilicæ &c. vt ſequitur.[Baſilicę. xij. Apo
ſtolorum] Cum omnes presbiteri Cardinales ſcribantur cum
titulo, iſte ſolus ſine titulo ſcribitur. [Amiſſione] quia amiſſum
1 fuerat, vt no. ſupra. Et not. hic quòd † non ſufficit probare te-
norem priuilegij, ſiue inſtrumenti, niſi probetur & amiſſio ca-
ſualis, & non voluntaria, vt hic, & C. de fide inſtrumen. l. fin.
ſecundum quoſdam. Tu dicas, quòd tenor probari debet per
2 teſtes, vt hic. † Sed amiſſio caſualis cum aliqua ſummaria co-
gnitione præmiſſa probari poteſt proprio iuramento,vt ibi.& ar-
gumen.ſupra quod me.cauſa.capitu.fina. & de hoc no. plenius.
j̃.eo.capitu.verſi.fin.[Teſtes] qui recepti fuerint,vt ſequitur. Poſ-
ſet & tenor probari per regiſtrum,ſi regiſtratum fuit,& hæc pro-
batio facilior eſſet,& efficacior, vt patet. ſupra de reſtitutio.in in-
tegr.

tegr.Tum ex literis.§.j.verſic.illa.ſ̄. de præſcrip. ad audientiam.§.
nos igitur.vbi de hoc no.& no.de hac materia.ſ̄.de cõuer.coniug.
dudum.§.verum.in prin.[Qui.]ver.ſ.Cardinalis.[Iuratorum]ali-
ter non valerent.ſ̄.de teſti.nuper.[Procuratores]ep̃i prędicti.[Ad
uerſa.]i.tua.[Repellerent]quod oĩno denegandum non fuit.ſ̄.de
prob.licet.§.j.ver.fi.Vnde & iſtorum poſtulatio admittitur, vt ſe-
quitur.[Quas.]ver.ſ.inducias.[Vbi onus]vt ita hincinde ſeruetur
æqualitas.ſ̄.de iudi.nouit.§.j.ver.cæterum.ſ̄.de mutuis peti.c.ij.§.
nos vero.ſ̄.de excep.cum inter priorem. §. j. Hæc tamen æquitas
quædam videtur iniquitas,ſi enim pars abbatis voluit ſubire onus
probandi in curia,mos ei gerendus fuit,vt patet in eo,quod le.&
no.ſ̄.de reſti.ſpo.c.j.Propter hoc tamen non ſequitur, ꝙ pars ep̃i,
cui forſan hoc eſt difficile, cogenda ſit ad idem faciendum, niſi
3 intelligas,ꝙ ita conuentum fuerit inter partes,nam ꝯuentio † par
tium eſt ſeruanda.ff.communi di.iudicem.ff.de no.ope. nun.l.j.
§. & poſt operis. ff. de re iudi.ſi cõuenerit.Vel forſan pars ep̃i has
inducias ſub hoc tenore recepit,& nihil obiecit, ſicut conſueuit.
no.ſi.C.de anna.excep.l.fi.§.fi.Alias autem de rigore iuris non eſ-
ſet quis cogendus ad curiam adducere teſtes ſuos,vt patet in eo,
quod le.& no.ſ̄.de fideiuſ.cõſtitutus.§.fi.[Altera.] i.veſtra. [Et j̃.]
hoc eſt, ſed teſtes productos non potuit reprobare. ¶[Nos vero.]
4 iij.pars.[Aſſertiones quorundam fratrum noſtrorum]No. † ſoli
aſſertioni Cardinalis credi ſine iuramento.ſ̃m.d.n.ſi.ſ̄.de app.cũ
parati.ſ̄.de elec.innotuit.§.multa.Alij dicũt,ꝙ non creditur iſtis
tãquam teſtibus cum iurati non ſint,vt ſ̄.de teſti.tuis. & c. nuper.
Sed quia viderunt priuilegium, credit eis Papa tãquam honeſtis,
ar.ſ̄.de procu.in noſtra.§.fi.nec per ſe probant,ſed alijs teſtibus ad
miniculum præſtant.ſicut alias.ſ̄.de ſucceſ.ab inteſt.c.fi. §.j.in fi.
& de hac materia no.ſ̄.de teſti.a nobis.in fi.ſ̄.de fi.inſtru. ꝙ ſuper
his.§.fi.[Tenorem &c.] q.d.intentionem.Et ſ̃m hoc ſufficit ꝓba
re mentem,& ſi non probentur verba priuilegij,& de hoc no.ſ̄.de
confir.vti.cum dilecta rñ.j.[Nullo mediante &c.] Per hæc ergo
verba probatur exemptio,quod dic,vt no.ſ̄.eo.recepimus.[Quod
non liceret.]ver.[Excommunicationem]quo ad perſonas,& ſic
nomine eccleſiæ clerici continentur,vt no.ſ̄.e.recepimus. Subau
di quantum ad monaſterium, & eccleſias, vel interdictum. Nec
enim eccleſia excommunicatur,ſed ĩterdicitur,vt patet.ſ̄. de cle.
exc.mi.poſtulaſtis.§.fi.ſ̄.de ſpon.non eſt vobis.quod dic, vt no.ex
tra.d.n.de ſen.excom.cum medicinalis.§.& hæc eadem.[Liberta
tis gratia.] i.exemptionis.ſi.j̃.e.cum olim.§.nos igitur.[Et ꝙ nul-
la.]ver.[In eis.] ſ.priuilegijs. [Diœceſani.]Et ideo nullum ius re-
ſeruauit ipſi ep̃o in monaſterio illo,ex quo verba plenę exẽptio-
nis continebantur in priuilegio,vt patet ex prædictis.& arg.ſ̄.e.re-
cepimus.ſecundum.B.Sed contra: quia ex quo de diœceſano nul
la habetur mentio,nullum debet diœceſano præiudicium gene-
rari.vt patet.ſ̄.de deci.dudum.§.fi.ſ̄.de confir.vti.c.fi.§.fi. Sol. ſi in
confirmationibus non fiat mentio de iure diœceſani, non fit ei
præiudicium,vt in dictis contra.Idem dicendum eſt in indulgen
tijs,ſiue priuilegijs,per quæ quid ſpeciale conceditur, dummodo
alias conſequatur exinde aliquod commodum priuilegiatus. ff.
ne quid in loco publico.l.j.§.ſi quis a Principe & §.merito. & pa-
ter in eo,quod legitur,& no.j̃.e.paſtoralis & c.in his.Niſi ex quali
tate conceſſionis,vel ex intentione concedentis aliud perpendere
tur,vt patet in eo,quod legi.& no.extra.d.n.de cõceſ.præben.quia
in cunctis.§.nec etiam. & §. ex parte. Sed & idem intelligitur in
commiſſionibus factis,vt legi.& no.ſ̄.de offi.dele.ſuper eo.§.j.Per
priuilegia vero exemptionis, ex quo de diœceſano nulla fit ibi
mentio,quo ad omnia præiudicium fit, vt hic. Quòd ſi de ipſo
ibi mentio habeatur,ita ꝙ ei ius aliquod reſeruetur, illud ſolum,
quod reſeruatum eſt,poteſt exigere,& non vltra.ſ̄.de prẹſcrip.ve-
5 niens.§.j.† Si quẹras,quare aliud in confirmationibus,& aliud in
priuilegijs exemptionis? Rñ.quia in confirmationibus non intẽ-
dit confirmans præiudicare,nec aliquod ius de nouo dare,ſed an
tiquum tantum conſeruare,vt patet in contra.ſ̄. ſigna. & j̃.e.c.j.
ad fi.cum ſuis concor.Per priuilegia vero exemptionis intendit
concedens præiudicare in omnibus,& ius ſuum diœceſano ſub-
trahere ĩſolidum,niſi aliud dicatur,vt patet hic.& ſ̄.e.recepimus.
& c porro.& c.dilecti.Quicquid ergo dicant verba,ex quo de in-
tentione apparet,omnino eſt ſequenda.j̃.de ver.ſig.intelligentia.
& c.in his.Alias autem exemptionem ipſam,quãto ſtrictius poſ-
6 ſumus,interpretamur.Vnde nec † exemptionem perſonarum ad
loca extendimus,nec econtra,quod dic,vt no.j̃.e.cum appell.rñ.
j.& §.ij.& c.dudum §.j. [Illud etiam.] ver.[Acceſſiſſes] cauſa for-
ſan viſitationis.[Ipſe.]ver.ſ.Cęleſtinus. [Inſpectis] quia nec aliter
de ipſis iudicari poteſt,vt no.ſ̄.e.c.porro.§.quod totum.Et ex hoc
apparet,ꝙ ex certa ſcientia admiſit ad oſculum hunc abbatem.
[Tanquam non ligatum]Ex certa ſcientia.vt in præceden.inter-
a li.Vnde & ſi excommunicatus eſſet,videtur ipſum abſoluiſſe,[a] ſe
cus ſi ignoranter hoc faceret.j̃.de ſenten.excom ſi aliquando.Et
merito hoc fecit:quia cum non eſſet iudex ſuus epiſcopus,ipſum
ligare non potuit.ſupra de conſue.c.iij.& ij.q.j.in primis.arg.con-
tra.j̃.de ſenten.excom.ſi aliquando.vbi de hoc & ca.cum deſide-
res.[Ad oſculum]No.aliquem reputari abſolutum hoc ipſo, ꝙ
Papa ipſi communicat,quod eſt intelligendum,quando hoc fa-
cit alio contradicente,& cauſa cognita,vt hic.Secus ſi ſine cauſæ
cognitione hoc faceret: quia tunc præſumendum eſt, ꝙ hoc fa-
ciat per ignorantiam,vel occupationem nimiam,hoc etiam ve-
rum eſt,quando ſententia dicitur nulla.Nam ſi iniuſta,quantun-
cunque communicaret,non intelligeretur abſolutus, niſi formã
7 ſeruaret.j̃.de ſen.excom.cum deſideres.§.j. & §. fi. quia † non eſt
præſumendum,ꝙ vna ſola participatione velit tollere totam ob-
ſeruantiam iuris,ar.ſ̄.de elec.eccleſia.ij.§.denique. cum ſuis con-
cor.Niſi & appareat,ꝙ communicando eum intendat abſoluere
quod & in ſolo Papa locum habet,non in alijs prælatis. ſecundũ.
d.n. Alij dicunt,ꝙ ex quo ſcienter participat, abſoluere videtur,
vt in præceden.glo.& no.ſ̄.in prooemio.ſuper verbo,ſalutẽ. Nec
propter hoc videtur tollere formam,vel obſeruantiam iuris in a-
lijs, ſi vni faciat hanc gratiam,vt patet Inſti.de iure natu.§. ſed &
quod Principi & §.plane.& in eo,quod legitur,& no.ſ̄.de conceſ.
præben.conſtitutus.in fi.ſ̄.e.ſane.Quid ſi Papa vitat aliquem,nun
quid communicantes cum tali minorem excommunicationẽ
incurrunt? Reſpondeo,non,quia neceſſe eſt,ꝙ excommunicatus
a ſuperiore nominetur,& denuntietur,ar.ij.q.j.multi.quod eſt ve
rum,quando occultus eſt,vt patet in eo,quod no.ſ̄.e.cum & plan
tare.§.excommunicatos.Niſi forſan ipſum vitaret non ſimplici-
ter, ſed tanquam excommunicatum. Et de hoc conſtaret & ſic
ſoluitur,nec contradicit.xciij.diſt.ſi inimicus.ſecundum. d. n. &
ſ̄.de poſtu.præla.c.i.§.ſed inde liquido.Fatemur tamen,ꝙ ille pec
cat,qui familiarem habet illum,quem ſicut videt pro peccatis
ſuis,ſuperior ſuus vitat.ſecundum Dominum noſtrum,arg. ſ̄. de
exceſ.præ.grauem.& adde quod no.in ſequen.glo. [Quod præſu-
mitur.]ver. Et eſt euidens ar.ꝙ ex quo Papa ex certa ſcientia cum
excommunicato participat,ipſum videtur abſoluere velle: quia
nec eſt veriſimile,ꝙ cum excommunicato participare velit.Præ-
ſumitur tamen excommunicationem ignorare, niſi hoc probe-
tur,vt hic innuit.[Decernimus.] ver. [Sine reprehenſione] Hoc
8 eſt dignum no.ꝙ ſi † aliquis vult probare amiſſionem inſtrumẽ-
ti,oportet,ꝙ plura probet.Primo amiſſionem.Secundo tenorem
quod dic,vt le.& no.ſ̄.e.§.j.reſpon.j.Tertio,ꝙ irreprehenſibile ap-
parebat quo ad bullam,cartam,& literam,vt hic,& ar.C.de edic.
diui Adri.toll.l.fi.ad fi.Sed & poſt talem probationem licet oppo
nere de falſitate præſtito iuramento,ꝙ hoc malitioſe non oppo-
natur.C.de fi.inſtr.l.fi.Quandoque tamen ſufficit probare ſolam
amiſſionem inſtrumenti,& ſi non probetur tenor,vel ꝙ nõ fue-
rit vitioſum,& hoc in odium illius qui ſubripuit. C. de pro. ſi de
poſſeſſione.Alias enim non ſufficit,vt hic patet.& C. de teſtibus.
9 teſtium.in fi.Quid de legato: nunquid † amiſſo inſtrumento le-
gationis ſuæ poteſt eam probare per teſtes? Repondeo,non vide-
tur.C.de man.prin.l.vnica. Et quia nec eſt ibi ſuperior corã quo
probatio fiat,niſi alias notus & honeſtus eſſet in quo caſu videre-
tur credendum etiam verbo,ſuo,ar.xcvij.diſt.nobiliſſimus. Quid
de delegato,nunquid poteſt probare iuriſdictionem per teſtes? Vi
detur,ꝙ ſic eo modo,quo & amiſſio priuilegij hic probatur, dũ-
modo teſtes diſcreti eſſent,& honeſti.Et tales,qui ſcirent cogno-
ſcere,& legere literas,nec ignorarent decr.ſ̄.de crimi.fal.licet.Sed
& omnia,quæ ad hoc pertinent,diligenter vidiſſent,palpaſſent,&
examinaſſent.Nam & per teſtes probat quis ſe priuilegiatum eſ-
ſe,& generaliter non refert,vtrum quis probet per inſtrumentũ,
b vel per teſtes.[b] C.de fide inſtru. ſi ſolennibus & l. in exercendis.ſ̄.
de fide inſtru.cum Ioannes.§.porro.ſ̄.de cleri.peregri.tuæ.Sed cõ-
tra.ſ̄.de off.deleg.cum in iure & de reſcrip.cum contingat.§.j. &
ij.ſ̄.de fide inſtru.c.j.& hoc ſatis credit.d.n. ante præſentationem
literarum.ſ. ꝙ per teſtes non poſſit probari iuriſdictio: quia nec
eſt coram quo hoc poſſet probari,vt dixi.ſ̄.ea. glo. in præceden.
quæſtione.Poſtea vero ſecus.ſ̄.de app.vt debitus. maxime ſenten
tia lata,& ſi agatur coram alio iudice,vt patet in eo, quod no.ſ̄.
de offi.delega.cum in iure.in quo quidem caſu videtur, ꝙ & idẽ
iudex,qui fuit,poſſet eſſe teſtis, ar.in eo quod le.& no. ſ̄. de exceſ.
10 præla.inter dilectos.§.præterea.Quid de contractu † celebrato in
ſcriptis,vel in quo ſcriptura deſideratur, nunquid poteſt probari
per teſtes,dummodo dicant,ꝙ & ſcriptura fuit completa? Dicũt
quidam,ꝙ ſic, arg.hic. Alij contra: quia ſcriptura eſt de ſubſtan-
tia.C.de fide inſtru.contractus.C.de teſtibus.teſtium.C.de bo.poſ.
ſecundum ta.l.fi.C.de fideicommiſ.l.fi.quod puto verius. [Oſten
ſum] licet nunc ſit amiſſum.[Noſtrorum]vt ſ̄.e.§.j.reſpon.j. Sic
ergo depoſitio teſtium iuratorum, & aſſertio Cardinalium ſim-
plex æquiparari videntur, vt hic ſequitur, & ibi dicitur, vbi de
hoc.

ADDITIONES.

a ¶Abſoluiſſe.Vide bo.textum in cle.fi.j̃.de ſen.excom.
b ¶Adde de his omnibus per Fel.in rub.de conſti.

SVMMARIVM.

1 *Falſa cauſa non vitiat quando de re conſtat.*

2 *Fragilitati,compatiendum eſt.*
3 *Populi appellatione vniuerſi ciues cū patritijs,& ſenatoribus connumerātur.*
4 *Dignitas maior eſt cętus cleri,quam populi.*
5 *Reſcriptū contra reſcriptū,& priuilegiū contra priuilegium impetrari poteſt.*

CAP. XIII.

EX parte abbatiſſæ. Conqueritur hic abbatiſſa Iotren.
de Melden. epiſcopo, qui occaſione quarundam li-
terarum ab eo impetratarum in quibus, nec de
priuilegiis Iotren.moneſterii fiebat mentio, grauabat eam. Ali-
bi conquerūtur priuilegiati de prælatis, qui cum non poſſunt ip-
ſos excommunicare, molentes in molēdinis ſuis excommuni-
cant.j̄.e.quanto.Alibi legitur, ꝙ abbas conqueritur,de epiſcopo,
qui occaſione quarundam literarum quaſdam ſuas, licet exem-
ptas eccleſias interdixit. s̄.de offi.dele.graue.Alibi habes,ꝙ aliqui
exercent cenſurā eccleſiaſticam in alios occaſione indulgentiæ
ſibi conceſſæ.s̄.de reſcrip.ex parte decani.j̄. de. ver. ſig.ex parte.j.
de omnibus iſtis quæritur, an debeant probare indulgentias, &
literas, & alia,de quibus faciunt mentionem in literis, quas im-
petrant,vel in libello ſuper hoc oblato.Et dicendum eſt , ꝙ cau-
ſam,vel demonſtationem in literis appoſitam non tenetur pro-
bare impetrans,dummodo conſtet de re, cuius cauſa vel demō-
ſtratio detur,niſi ſit talis,qua omiſſa literas nō habuiſſet,nec libel
1 lus eſſet receptus† ex quo enim de re conſtat, falſa cauſa non vi-
tiat.ff.de condi.& demon.cum ita eſſet legatum. §. legato. & §.
falſam cauſam. Inſt.de leg.§.huic proxime. Secus autem in con-
ditione,vt in eiſdē.ll.probatur.Hoc ſaluo ꝙ qñcūq; tale qd ponit̄,
in libello pro cā, ex qua petitio orit̄:& ſine qua petitio nō proce-
dit,tūc neceſſe eſt probare hanc cām,aut ſucūb.t.vj. q.fin. actor.
Nec etiam eſt recipiendus libellus, niſi in eo cauſa ſufficiens ex-
primatur,vt le.& not.s̄.de libell.ob.dilecti.ſecundū.d.n.De cauſa
vero expreſſa.in lr̄is:dic vt no.s̄.de reſcr.ſuper lr̄is [Cōmiſſionis]
obtentæ, vt ſequitur[In qua] ver. ſ. cōmiſſione[Nulla mentio]
Nec neceſſe erat, quia non ideo minus valent.literæ. arg. ſupra,
de of.or.ex parte.ſecundū.d.n.Poſſet tamen dici,ꝙ non valent li
teræ conſiderato ſtilo Romanæ curię ſecundum quem ſemper
de exēptione fit mentio in reſcripto,qui & conſiderādus eſt.s̄.de
crimine fal.quam graui.Et poteſt reddi ratio, quia talem iudicē
concederet Papa contra non exemptum,quem non daret con-
tra exemptum.Nam & diœceſanus non datur iudex de conſue-
tudine curię contra ipſum.Sed.d.n.ſcripſit, ꝙ non , ideo minus
valent literæ,vt præmiſi, & ſatis innuitur hic in ſequentib.Obſtat
tamen exceptio ex priuilegiis ipſis naſcens, qua non admiſſa ap
pellationi locus eſt,vt innuit.j̄.§.j. quæ tamen tolleretur,ſi de ip-
ſa alias ipſis in literis mentio haberetur.ar. ſupra,de præſcrip. ve-
niēs.§.j.ver.nō obſtāte.ſupra,de excep.cæterum. & c. cōſtitutus.
[De ipſarū.]ſ.monialiū.[Quæ.] ſ.priuilegia.[Nullo mediāte]ſi.s̄
c.ꝓxi.§.nos vero.rñ.j.[Quorū.] ſ.priuilegiorū.[Ignatus]Subaudi
iō videbat̄ malitioſius ꝓcedere,ſed idē eēt,& ſi ignoraret,& ſic ñ
obſtat s̄.de reſc.ſup lr̄is.Quinimo & ſi hoc ēt ſciēter taceat,nihilo
minus valēt lr̄ę impetratę,vt patet ī eo,qd̄ no.s̄.e.ſup verbo.nulla
mētio. Nec dēt occaſione huius exceptionis ꝑemptoriæ litis ꝯte-
ſtatio differri,vt patet in eo,qd̄ le.& no.extra.d.n.de litis ꝯte. exce
ptionis.li.vj.Illud tñ obſtare poſſet,ſi de ordine ipſarum nō fieret
mētio:qd̄ dic,vt le.& no.s̄.de reſcr.cū ordinē.Alij dicūt ꝙ nō va-
lēt lr̄ę cū ex certa ſciētia veritas ſit ſuppreſſa. s̄. de reſcri.ſup lr̄is.s̄.
vt li.pē.dilectus.s̄.de p̄ſcri.veniens.s̄.de re iud.cū olim. & hoc no.
Vin.Sed primū verius.ꝭm.d.n.[Eas.]ver.ſ.abbatiſſam & monia-
les.[Moleſtare]Citari faciēdo,& vexādo laboribus,& expēſis, ar.
s̄.de ap.vt debitus.s̄.de reſcr.nōnulli.[Ab ipſis.] ſ.abbatiſſa & mo-
nialibus.[Subiectionē]Fūdādo intētionē ſuā de iure cōi.s̄.de reli.
do.de Xenodochijs.cū ſuis ꝯcor.[Oīmodā]ſpūalē intelligas. s̄.de
of.or.ꝯquerēte.nō tꝑalē.viij.di.quo iure.¶[Vñ.]ij.pars.[Grauarēt]
Nō dicit in quo,ꝑt tñ intelligi,ꝙ ſuꝑ eo: qa lite nō ꝯte.nō admit
tebāt exceptionē exēptionis.Ipſa forſan priuilegia, q̄ bona erant
friuola reputantes,quare locus fuit appellationi,vt patet in eo,qd̄
le.& no.j̄.§.j.& s̄.de re iudi.ſuborta.ver. pe.& fi. Sed & a quocūq;
iuſto grauamine appellare potuerūt.s̄.de ap.vt debitus.[Sed iudi-
2 ces.]v̄.[Nō deferētes]& male,ſi rōnabilis erat.[Fragilitati,] † cui
ꝯpatiēdū erat,vt C.q po.ī pig.ha.aſſiduis.ſed & religioni.s̄. de do.
& contu.c.ij.[Earū.]ſ.abbatiſſæ & ſororū.[Et in clerū]Alˀs eccle-
ſiā,in quo tñ dr̄ia eſt.Vbi.n.eccleſia īterdicit̄,& nō clerus, pñt cle
rici alibi celebrare.Vbi vero clerus interdicit̄ , & nō eccleſia,poſ-
ſet alius clerus ibidē veniēs celebrare diuina , de qua materia no.
s̄.de exceſ.ꝑla.c.fi.s̄.de cle.exc mi.ſi celebrat.§.fi.[Populū]Sed nū
qd interdicto populo intelligit̄ interdictus & clerus? Vr̄,ꝙ ſic.Nā
3 † appellatione populi vniuerſi ciues ſignificātur cōnumeratis ēt
patricijs & ſenatoribus,vt Inſt.de iure na.§.plebiſcitū,Sed ꝯ: quia
4 † maior & dignior eſt cętus cleri,q̄ populi,ergo nō includitur, vt
patet in eo,qd̄ le.& no.s̄.de reſcr.ſedes apoſtolica.So.nō putamus
ꝙ in hoc caſu, vel ꝯſimili appellatione populi ꝯtineat̄ clerus, vel
econuerſo,niſi aliud exprimatur,vt patet in eo,qd̄ le.& no.s̄.de re
ſcri.cū ordinē. & c.ſignificauit.[Protulerunt]& male, vt patet in
eo,qd̄ no.j̄.§.j.rñ.j.in fi.¶[Sane.]iij.pars.[Retuliſſent.] ſubaudi, &
petijſſent,ꝙ in cā appellationis ꝓcederemus,tñ ꝑꝑ abſentiā partis
aduerſæ ꝓcedere nō potuimus: quia nec abbatiſſa hoc petierat,
extra.d.n.de ap.cordi.li.vj.vel qa iudices appellationi nō detulerūt
vt patet. s̄. proxi.§.ver.fi.& ideo locus erat impetrationi,non ꝓſe-
cutioni.qd̄ dic,vt le.& no.s̄.de ap.interpoſita.§.j.cū igitur pars ab-
batiſſæ videret,ꝙ appellationē ſuā ꝓſequi nō poterat,ad aliud ge
nus remedij ſe ꝯuertit,& priuilegia ſua petijt innouari , vt innuit
in ſequentibus.[Oſtenderunt]qd̄ & forſan corā iudicibus oſtenſū
fuerat,ſed friuolū reputatū,& iō potuit ab eis rōnabiliter appella
ri,vt hic,& no.s̄.§.proxi.in prin.[Per qd̄.]ſ.priuilegiū.[Cōſtabat.]
ergo bonū,& verū erat priuilegiū.[Spālr̄]ꝑ hæc ergo verba ꝓbat̄
exēptio.qd̄ dic,vt no.s̄.e.recepimus.[Pertinere] quare ſn̄iæ excōis
& interdicti latæ ꝑ iudices poſt appellationē legitimā nullæ fue-
rūt,tū qa poſt appellationē.s̄.de off.dele.cū olim abbas. in fi.s̄.de
ap.bonę.tū qa a nō ſuo iudice,qd patet ex eo,ꝙ ſpecialr̄ ſedi apo-
ſtolicæ erāt moniales ſubiectæ,de quo nō habebat̄ mentio in re-
ſcripto,vñ ñ poterāt excōicari ſine ſpāli mādato Papæ ꝭm quoſ-
dā.Qd̄ verū eſt,ab ordinario,vt s̄.c.ꝓxi.s̄.de reli.do.cū dilectus.Se
cus aūt in delegato,q vices Papæ gerit,ar.s̄.de off.dele.ſane qa. cū
nec ſit neceſſe quātū ad cōmiſſionē iuriſdōnis de exēptione in re
ſcripto fieri mētionē,vt no.s̄.e.c.rñ.j.ver.j.iō tene primā rōnē,nā
& poſſet eſſe,ꝙ priuilegiū nō eſſet validū,vt patet in eo,qd̄ no.j̄.e.
c.in fi.[Nos aūt]ver.[Nuntios.]ſ.abbatiſſæ & monialiū. [Propter
appellationē]Sed hoc quare,cū nec locus eſſet ꝓſecutioni appel
lationis,vt patet in eo,qd̄ no.s̄.e.§.j.rñ.j.ſuꝑ verbo,retuliſſent? Rñ.
ꝑꝑ duo.Primo qa poſſet venire ꝓcurator ſufficiēter īſtructus, cui
placet ꝓſeq appellationē in curia,vel litē ꝯteſtaret̄ nihil obijciēs,
& ſic teneret ꝓceſſus.iij.q.vj.pulſatus.Secūdo:qa cū pars abbatiſ-
ſæ petijſſet priuilegiū innouari,vt s̄.no.ęquū erat expectare aduer
ſam partē,quis ſuꝑ hoc citata nō eſſet,qa poſſet cōtingere,ꝙ tale
qd obijceret,ꝑꝑ qd̄ innouatio impedita fuiſſet, vt patet in eo, qd̄
le.& no.s̄.c.prox.in prin.[Quia tādē.]ver.alˀs.qa eū.[Apparuit.]ſi.
s̄.de do.& ꝯtu.cū dilecti.§.expectātibus.& §.qua ꝑꝑ.[Idoneus]qd̄
dic,vt le.& no.s̄.de do.& cōtu.c.fi.rñ.i.ver.j.[Defenſaret]vel aliqd
opponeret.[Innouādū]ſicut fuerat petitū,vt no.s̄.c.§.rñ.j.ſuꝑ ver
bo,retuliſſent.verūtñ hoc nō licuiſſet,niſi eēt ꝯtumax pars aduer
ſa,ar.s̄.de ꝯfir.vti.cū dilecta.ꝭm quoſdā,qd̄ nō placet,quia nec eꝑs
ſuꝑ hoc citatus erat,nec forſan de priuilegij iuribus cōtēdebat,qd̄
ēt ſi faceret,nihilominus poſſet innouari priuilegiū,ſi de ipſius ꝯ-
ſumptione timeret̄,ar.in eo qd̄ le.& no.s̄.vt lite nō cōte.qm̄ fre-
quēter.rñ.j.& eſt expreſſum.s̄.de ꝯfir.vti.cū dilecta. §. nos igit̄. cū
ꝑ talē innouationē nihil noui iuris ꝯcedat̄ , ſed antiquū ſolūmō
ꝯſeruetur,vt ſequitur,& hoc eſt ita tñ &c.[Ita tñ]ver.q. d. nō pōt
de nobis cōqueri eꝑs,nā & ſi pn̄s eſſet,& ꝯdiceret,nō obſtāte ꝯdi-
ctione ſua,vbi timeretur de defectu ꝓbationis,in poſterū,hāc in-
a nouationē poſſemus facere,cū nullū ius de nouo tribuamus [a] &
eſt hoc.[Vt ꝑ innouationē] &c.vt ſequitur nouū ius,qd̄ ſequitur.
ſi.xij.di.p̄ceptis.j̄.e.quia ītētionis.s̄.de ꝯfir.vti.cū dilecta. §.nos igi-
tur.& ē.ſi.ar.s̄.de ele.dūdū.ij.ī fi.s̄.de ꝯce.p̄b.qa diuerſitatē.§.j. ver.
nō obſtāte.& ꝑ hoc patet rō diuerſitatis reddita.s̄.c.ꝓx.§.fi. ver.&
ꝙ nulla.[Velimˀ]mādāres,vt de cā appl̄onis &c.ar. s̄.de exce.olī.
alˀs cū olī.§.fi.& c.dilecti.ī fi.adhuc.n.ñ ꝯſtat,an vires hēat priuile
giū,qd̄ & p̄ſcriptione tollit̄.s̄.e.de terra.j̄.e.accedētibˀ.& multis a-
lijs modis amittit̄,vt patet in Sum.e.ti.§.qualiter amittit̄.Quid.n.
ſi Papa exemptionē reuocaſſet , & monaſteriū ſub iuriſdictione
5 ep̄i redegiſſet,† pōt enim reſcriptū ꝯtra reſcriptū, & priuilegium
ꝯ priuilegiū impetrari,vt s̄.de reſcri.cæterū.& de pręſcrip.veniēs

ADDITIO.

a ¶Tribuamus.Adde an priuilegiorum confirmatio aliquid operetur.Bar.in l.priui
legia.C.de ſacroſan.eccle.

SVMMARIVM.

1 *Legitimæ quod actum eſt irritari non debet.*
2 *Papa nedum,ſed epiſcopus priuilegium libertatis concedere poteſt.*
3 *Cauſa monacho delegari poteſt.*
4 *Monachi a ſtrepitu cauſarum debent eſſe ſemoti.*
5 *Regiſtro ſtandum eſt quando de ipſo conſtat.*
6 *Bona fides non patitur,quòd bis idem exigatur.*
7 *Condemnatio fieri non debet,niſi de his,quæ occaſione litis expenſæ ſunt.*
8 *Probatio expenſarum debet fieri per proprium iuramentum.*
9 *Portarius quis dicatur.*
10 *Canonicus regularis quicquid acquirit poſt conſecrationem in epiſcopum acquirit eccleſiæ.*
11 *Dominium quòd quis non habet transferre non poteſt.*
12 *Promotus ad epiſcopatum,a regula eſt abſolutus.*
13 *Monacho prohibentur omnes contractus a iure.*
14 *Seruus omnia quæ detinet præſumitur poſſidere.*
15 *Donatio cauſa eleemoſinæ,licita eſt.*
16 *Eccleſia nulla ſine authoritate diœceſani ædificari debet.*
17 *Officium Ro.Pontificis pro omnibus alijs exuberat.*
18 *Sententia lata prætextu falſorum inſtrumentorum nulla eſt.*
19 *Libertas capitis non extenditur ad capellas.*
20 *Sententia lata per errorem eſt retractanda veritate comperta.*

CAP.

CAP. XIIII.

CVm olim. [Pro quibus.]ſ.qōnibus.[Appella-
tū]ex parte prioris & canonicorū,
ſicut ſequentia innuunt , & a iudicibus infra ſcriptis,
ad quos fit remiſſio: quia pars appellans ſuam appel-
lationem non fuerat proſecuta,hoc.n.fieri debet,vt extra.d.n. de
ap.ord.§.ꝙ ſi appellator.lib.vj.[Quia pro parte]ver. alias ex parte.
[Altera.]ſ.prioris & canonicorum ſanctæ Crucis.[Rñſalis]idem.
eſſet,ſi apparuiſſet non idoneus.s̄.c.proxi.ver.pe.& ar.in eo qd̄ leg
& no.s̄.de tranſla.epi.c.ij.§.ſed neq;.ver.ſicut iuxta. [Præfigendū]
procedi tñ poterat ſuper cauſa appellationis, ſi ante diffinitiuam
ſententiam fuerat appellatum,& etiam ſuper principali , ſi poſt
ſententiam.s̄.de ap.ſæpe.ſed hic forſan noluit appellatus proce-
dere: quia poterant eſſe,ꝙ parum prodeſſet ei cauſam appellatio-
nis terminari,& non principalem. Vel dic,vt no.s̄.de ap.per tuas.
ꝭm.d.n.Sed dices,qūo ergo proceſſerunt iudices primi, vt ſeq. j̄.e.
§.j.in prin.cum per hunc terminum & literas ſuper hoc miſſas
videatur negotium ad ſedem apoſtolicam reuocatum contra id
qd̄ le.s̄.de off.lega.licet.iij.q.vj.multum.C.de rela.l.j.alias. ij.Rñ.ꝑ
literas iſtas non fuit reuocata iuriſdictio priorum iudicum,ante
quam literæ eis præſentarentur,ar.s̄.de app.ſuper eo.ij.in fi.hic au
1 tem proceſſum fuit ante præſentatione,† vnde quod legitimè a-
ctum eſt,irritati nō debet,vt patet in eo,quod leg.& no.s̄.de reſti.
ſpo.audita.§.j.ar.s̄.de ap.vt debitus.ſed & eꝑs,in cuius fauorē hoc
concedebatur,renuntiare potuit.C.de legibus.qd̄ fauore.s̄.e. ſi de
terra.in fi.ſed nec appellatio ſemper impedit proceſſum iudicū:
quia etſi non proſequatur eam infra terminum,ei renuntiaſſe vr̄
appellans.s̄.de ap.perſonas.& c.cum ſit Romana.& c.reprehenſi
bilis.§.j.ꝭm.d.n.[In quo.] ſ.certo termino aſſignato.[tēpo] ſic er-
2 go nedum Papa,† ſed & eꝑs priuilegium libertatis concedere po
teſt vt hic,& s̄ de cenſi.cum venerabilis.[Et ſuper alijs]ver.[Dif-
finitiuam ſententiam]Hoc ideo dicit,quia iam proceſſum fuerat
in cauſa ad plenum per iudices,a quibus fuerat appellatum,alias
hoc non liceret,arg.xj.q. iij. graue. & niſi etiam concluſum eſſet
in iudicio,ar.s̄.de fi.inſtr.cum dilectus ꝭm quoſdam.Vel dic,ꝙ aſ-
ſignatio huius termini ciuiliter eſt intelligenda , vt ſ. diffiniatur,
quando de iure poterit diffiniri,illud enim certum eſt, ꝙ nec ad-
huc ad plenum conſtabat de cauſa,vnde & vtraque pars admit-
titur ad probandum,vt ſequitur.j̄.e.ver.j. non ſunt ergo hæc ver-
ba captanda,ſiue calumnianda.ff.ad exhiben.l.pen. [Recepturi.]
ſubaudi.niſi antea fuiſſet per iudices terminatum , & ſic nullum
recipit contra.[Interim autem]ver.ſ.pendente termino ſupradi-
cto.[Vtriq; parti] intelligas tñ,ꝙ authoritate huius delegationis
non proceſſerunt,ſed primæ.ꝭm.d.n.Vel dic,vt in ſeq.interli.[Di
lectis filijs] ſubaudi quibus mandamus , ꝙ cauſam diffinirent,ſi
de partium procederet voluntate,ſic.s̄.de reſcr.ex parte decani.§.
petente.vel ſi de cauſa eis liqueret,vt innuit.j̄.eo.§.j.[Monacho.]
3 Habes ergo hic,ꝙ † cauſa poteſt [a] monacho delegari, quod verū
a eſt a Papa,& expreſſo nomine monachatus,alias non valerent li
4 teræ,quaſi per ſubreptionem obtentę: quia † monachi a ſtrepitu
cauſarum debent eſſe ſemoti.s̄.de ſindico.§.vnico.nec eſt eis dā-
da vagandi materia,vt patet.s̄.de off.ord.quanto.& in eo quod le.
& no.s̄.de poſtulando.c.ij.ideo mentio ordinis,ſiue religionis eſt
neceſſaria,ar.s̄.de reſcri.cum ordinem.s̄.de cōfir.vti.porrecta.Sed
nec procurator eſſe poteſt,niſi de licentia abbatis, vbi tamen mo
naſterij vtilitas hoc expoſcit.xvj.q.j. monachi. & c.de præſentiū.
Abbas vero poteſt eſſe procurator.s̄.de cenſi.ſopitæ.s̄. de tranſac.
contingit.quinimo & abbatiſſa.s̄.de cōfir.vti.cum dilecta.§.quia
vero.quod dic,vt plene no.s̄.de re iudi.cum I.& A.rñ.j. [Delega-
ta.] quod dic,vt no.s̄.e.ſuper verbo,appellatum.[Et j̄.] hoc eſt,&
ſi eis cōſtaret de cauſa,ipſam diffinirent.¶[Iudices autem.]ij.pars.
ſubaudi,non illi, quibus erat remiſſum negotium : quia illi non
habebant poteſtatem diffiniendi aliquid,ſicut hic apparet , & ſic
eſt in regiſtro.ſecundum.d.n.Vel dic, ꝙ ijdem erant iudices , ſed
partes prorogauerunt eorum iuriſdictionem,vel plus contineba
tur in literis per quas erat remiſſum negotium, quam hic conti-
nebatur.ꝭm.d.n.quod videtur verius,vt patet in eo,qd̄.j̄.& e.qd̄ s̄.
5 no.& tamen intellectus iſte contrarius eſt primo: † nam regiſtro
eſſet ſtandum,ſi de ipſo conſtaret,vt patet in eo,quod no.s̄. e. cū
olim.§.j.reſpon.j.Sed quicquid dicat.d. n. de regiſtro non cōſtat,
vnde dic,iudices autem,ſubaudi habito conſenſu vtriuſque ꝑtis,
vt ſuper his diffinitiue pronuntiarent.[Sufficienter.]&c.[Creden
tes] ſubaudi non tñ ita erat: quia canonici priuilegia ſua non ex
hibuerunt,vt patet.j̄.e.§.pen.& fi. Vel forſan proceſſerunt hic iu-
dices parte canonicorum abſente,& contumace,nihilominus tñ
audiuntur canonici,ne ipſorum negligentia, ſeu contumacia in
Romanæ cedat eccleſiæ detrimentum,vt innuitur.j̄.e.§.nos igit̄.
[Sanctæ Crucis] ſubaudi,in quinque condemnauerunt. Primo
in expenſis, vt ſequitur. Secundo libertatem datam ab epiſcopo
per ſententiam infirmando.vt j̄.e.ver. infirmantes. Tertio ſubie-
ctionem monaſterij ep̄o adiudicando,vt & ibi no. Quarto in re-
ſtitutionem duorum milium Marabutinorum.vt j̄.e.ver. præte-
rea.Quinto quaſdam eccleſias cum fructibus medij temporis Co
lubrieñ.ep̄o adiudicando.j̄.e.§.ver.fi.quorum ſententia quātum
ad ſubiectionem monaſterij infirmatur.j̄.e.§.pen.& fi.in prin.in
alijs autem quatuor cōfirmatur,vt j̄.e.c.in fi.[In expenſis.]& bñ.
quia cum pars monaſterij appellationem ſuam nō fuit proſecu-
ta,in expenſis debuit condemnari.s̄.de ap.reprehenſibilis.& c.ſæ-
pe.qualiter autem fiat condemnatio expēſarum.dic,vt plene no.
s̄.de dolo & contu.finem. [Quas per quadriennium occaſione.]
&c.No.ꝙ victus victori condemnatur in expenſis factis a victo-
re,a tempore illo,quo cœpit litigare,vſque ad prolationem ſentē
tiæ,vt hic.quod intelligas deductis expenſis,vel in quibus,alias ꝓ-
pter contumaciam,vel defectum probationis fuit alias facta cō-
demnatio.& executio,exemplum.s̄.de procu.auditis.s̄.de dolo &
6 contu.finem.vbi de hoc plene no.nec enim † bona fides patitur,
ꝙ bis idem exigatur.ff.de reg.iuris.bona fides.Sed & hoc notādū,
7 ꝙ non † debet fieri condemnatio,niſi de his, quæ occaſione litis
expenſa ſunt,vt hic dicit,& patet in eo,quod leg.& no.s̄. de proc.
8 cum pro cauſa. [Iuraueras] hęc enim probatio † habet fieri per
proprium iuramentum.C.de iud.ſancimus.iij.q.iij.offeratur.taxa
tione tamen præhabita,vt leg.& no.s̄.de procu.conſtitutis.s̄.quod
me.cau.c.fi.alias.ij [Damnauerunt] & bene. vnde & confirmat̄.
j̄.e.c.in fi.[Infirmantes.]ver.& ſubiectionem monaſterij ep̄o ad-
iudicantes,& in hoc ſolo ſn̄ia iudicum infirmatur,vt patet. j̄.e.§.
pe.& fi.in prin.vel dic,vt no.j̄.e.c.ver.fi.[Canonicorum.]i.capitu
9 li Columbrieñ.& bñ.[Per portarium]† alias portanarium.i.cur
ſorem,ſiue viatorem regium & publicum: talem tamen vocant
portarium in partibus illis iuxta vulgare ſuum,iſte tamen porta
rius , ſiue executor deputatus a Rege nullam poteſtatem habuit
cogendi canonicos ad aliquid faciendum.s̄.de ꝯſti.eccleſia. imo
plus videtur,ꝙ ſi eſſet etiam executor Papæ merus,non poſſet ali-
cui partium vim inferre,nec de poſſeſſione ipſam expellere , niſi
hoc eſſet ſibi expreſſe commiſſum.C.de iure fiſci.prohibitum eſt
lib.x.quod tamen perraro,& non ſine cauſa committendum eſt.
ff.de iudi.l.fi.s̄.de conceſ.pręben.quia diuerſitatem. cum noſtris.
literas.Nec eſt contra.ff.de re iudi.a diuo.§.ſi ſuper.& §.ſeq.vbi di
citur,ꝙ executor habet cauſę cognitionē: quia ibi loquitur de exe
cutore iudiciali,non de viatore,cuius modicum eſt officium, &
vertitur in adimplendo mandato iudicis,& in renuntiando,quid
inueniat.ff.de rebus eorū qui ſub tu.ſunt.magis puto.§.ne tamen
imo plus videtur,ꝙ etiam ſi inueniat rem vel eccleſiā, cuius poſ-
ſeſſionem dare debet,ſine vllo pręſente poſſeſſore, ita ꝙ etiam ſi-
ne violentia poſſit procedere,tamen non debet aſſignare eam, ni
ſi ille,qui ipſam tenet,de facto,prius eam reſignet , vel verbo, vel
authoritate iudicis exinde expellatur,& ſic intelliguntur a quibuſ
dam dictæ decre.quia diuerſitatem.cum noſtris.literas. niſi forte
partibus præſentibus lata eſſet ſententia contra poſſeſſorem: tūc
enim ſatis videtur,ꝙ viator poſſet dare poſſeſſionem,quam alius
poſſidet,maxime vbi poteſt fieri ſine violentia. C. ſi per vim vel
alio modo.l.fi.Nec obſtant prædictæ decretales,quæ dicunt,ꝙ pri
mo debet reſignari de facto,loquuntur enim,qñ præceſſit tacita
tantum renuntiatio,quæ tamen poterat habere excuſationes: in
præmiſſo igitur caſu poſſet viator poſſeſſionem dare,ſicut & qñ
ſententia lata eſt,poſtquam nulla executio admittitur.C.ſenten-
tiam reſcin.non poſ.l.j.imo & plus videtur, ꝙ ſi pars per violētiā
eijciat eam,contra quam lata eſt ſententia,& poſtea poſſeſſio va
cantis rectoriæ ſpoliatori aſſignetur,ꝙ bene tenet ſpoliator inter
dicto vnde vi.ad intereſſe.ff.vnde vi.l.j.§. ex die. tñ ſi confiteatur
ſe nihil iuris acquiſiuiſſe,tunc cogitur rem iudicatam reſtituere.
s̄.de cau.poſ.cum ſuper.& quia ſine peccato tenere non pōt. Alij
ꝯ : quia bene poteſt tenere ſine peccato , ſi per errorem iudicatū
eſt.ff.de condi.inde.Iulianus.ſuper quo vide quod no.in Sum. de
re iudi.ſub rubrica de ſententia.§.quot ſint eius ſpecies.ſub. §.ſed
nunquid eſt hoc ſimpliciter verum. & j̄.de purga.vulga.c.ij. nec
obſtat decre.cum ſuper.quæ loquitur,quando ſimul ſuper petito
rio & poſſeſſorio ſententia lata eſt, hic vero quando diuiſim, ſed
difficile eſt videre,quæ ſit differentia,vtrum ſimul, vel diuiſim fe-
rantur ſententiæ,dummodo executores eorum in idem tempus
concurrant.Hoc de iudice,qui mandat fieri executionem, ſi au
tem mandetur alicui,ꝙ det alteri poſſeſſionem alicuius rei amo
to quolibet illicito poſſeſſore,non extenditur hæc poteſtas , niſi
ad notorie illicitos,argu.extra.d.n.de offi.delega.ſtatuimus.lib.vj.
Alij dicunt,& forte melius, ꝙ talis procedere poteſt etiam cōtra
occultum,ſed iuris ordine obſeruato,arg.s̄.de reſti.ſpol.conque-
rente.& vt no.s̄.de rebus ec.non alie.epiſcopi.ſecundum.d.n. cu-
ius eſt quaſi hæc tota gloſſa. [Extorto] per metum , vnde non
obeſt.xv.q.vj.c.j.& ij.xxxj.q.ij.Lotharius.s̄.quod me. cauſa. c. j.C.
quod metus cauſa.l.iij.& eſt.ſi.ſupra qui cleri. vel vo. inſinuante.
[Præterea] verſicu. [Canonicus regularis] ideo cum promo-
10 tus fuerit ad epiſcopatum , quicquid † poſt conſecrationem ac-
quiſiuit,eccleſię debetur.xviij.q.j.ſtatuimus.ſupra de teſtamentis.
c.j.

ADDITIO.

a ¶Adde hodie bo.textum.& ibi no.in cle.& ſi principalis.de reſcrip.

c.j.& ij.ſ.de peculijs cleri.per totum.liiii.diſt.abbati. quare domi-
11 num,† quod non habebat,transferre non potuit.ſ.de iure pa.qđ
autem in fi.cum ſuis concordantijs.niſi in caſibus a iure conceſ
ſis.ſicut eſt videre.ſ.de teſta.relatum.ij.§.licet.ſ.de dona. apoſtoli-
cæ.in hoc tamen,ꝙ fuerat canonicus regularis. ſm quoſdam nō
12 eſt vis facienda: quia ex quo † fuit ad epiſcopatum promotus,fuit
a regula abſolutus,quod dic,vt legitur,& no.ſ. de vita & ho.cleri.
clerici.ij.§. pen. [Marabatinorum] alias morabutinorum,& eſt
melior litera. [Iam promotus] ideo epiſcopatui acquiſiuit, vt in
præced.gl.ſinautem ſimplex eſſet canonicus regularis,vel mona-
chus,monaſterio ſuo acquireret,etiam ſi fugitiuus eſſet. ſ.de off.
ordi.quanto.& ſiue ſibi ſtipularetur,vel monaſterio ſuo,ſiue im-
perſonaliter & quocunque alio modo cōtrahat,monaſterio ſuo
acquirit,ar.ff.de ſtipu.ſeruorum.ſiue mihi. Secus ſi ſtipuletur alij,
tunc enim nec illi acquirit: quia non poteſt, nec domino: quia
non vult.ff.de ſtipul.ſer. ſeruus meus. Quinimo alias & ſi mona-
ſterio vetante aliquid acquirat,monaſterio acquirit.ff. de acquir.
rer.do.etiam.futuro autem prælato ſtipulari non poteſt,arg.ff.de
ſtipu.ſer.l.ſeruus hæreditarius. Quid ſi tanquam incorrigibilis de
monaſterio expellatur,ſecundum id quod legitur,& no.ſ. de reg.
c.fi? Rñ.poteſt dici,ꝙ nulli acquirit,nec valet contractus,cum ſit
a monaſterio abſolutus. Alij dicunt,ꝙ acquirit epiſcopo, a cuius
iuriſdictione adhuc non intelligitur abſolutus, niſi & epiſcopus
contra ipſum proceſſiſſet,& tandem ipſum expoſuiſſet curiæ ſe-
culari,ſecundum quod legitur,& no.ſ. de iudi. cum non ab ho-
mine.Quid de abbate obligante ſe,nonne & monaſteriū ex hoc
obligatur? Dicunt aliqui,ꝙ ex omnibus contractibus obligatur,
ſed non in plus, quam extendat ſe adminiſtratio ſibi commiſſa,
arg.ſ.de fideiuſ.quod quibuſdam.ꝙ ſi non habeat adminiſtratio
nem,adhuc obligatur,ſed non cogitur ſoluere,cum non habeat,
vnde ſoluat.ſ.de ſol. Odoardus. Quid de maleficijs per abbatem,
vel monachum commiſſis? Rñ.non tenetur monaſterium: quia
delictum perſonæ &c.vt ĩ.eo.§.j.xvj.q.vj.ſi epiſcopum.& legitur,
& no.ſ.de excep.cum venerabilis.§.intelleximus. Niſi inquātum
ad monaſterium perueniſſet,& in eiuſdem vtilitatem verſum eſ-
ſet,arg.x.q.ij.hoc ius.ſ.de ſol.ꝙ quibuſdam.§.pen.ff.ſi cer. pe.ſi &
me & Titium.in fi.ff.de condi.inde.nam hoc natura. Et idem di-
cimus de obligationibus contractis cum monacho, licet enim
poſſit actionem monaſterio acquirere,non poteſt tamen ipſum
alij obligare,arg.Inſti.de authoritate tu. rñ.j. Quamuis igitur ab-
bas ex contractu monachi poſſit agere,non tamen tenetur reſpō-
dere,niſi de eo,quod ad ipſum peruenit,vt no. ſ. ſed contra quia
13 † omnes contractus a iure monacho prohibentur, niſi abbate
imperante.xij.q.j.non dicatis.xvj.q.j.ſunt nonnulli.& c.de pręſen
tium.ergo contractus per monachum initus nullus eſt, cum fa-
ctus ſit lege prohibente,argu.C.de legibus.non dubium.x.diſt.vi-
des.Sol.hoc verum eſt,ſi quæritur,vtrum poſſit monaſteriū obli-
gare,quando vero quæritur,vtrum poſſit ei acquirere,ſecus eſt,vt
ſ.no.nam & poſſeſſio acquiritur per monachum etiam fugitiuū
domino ignoranti,dummodo iuſta ſit,arg.ff.de acqui.poſſ.l. j. §.
per ſeruum.ſinautem eſſet iniuſta,non acquireretur,ar. ff.de acq.
poſſ.quod meo.§.fi.& l.ꝙ ſeruus.niſi forſan dominus hoc ratum
haberet.ff.de vi.& vi.ar.idem.§.cum procurator.poſſeſſionem ēt
ſerui,ſi turbata fuerit, poteſt petere ſeruus, & dominus in melius
14 reformari.C.ſi per vim vel alio modo.l.j. & ideo † ſeruus omnia,
quæ detinet,niſi probetur contrarium,præſumitur poſſidere,arg.
xviii.q.j.c.j.Quid de rebus ablatis monacho? Rñ. ſi erant mona-
ſterij,vel etiam alterius,ſed tñ monaſterium ad reſtitutionem ip
ſarum obligatum erat,tunc agit monaſterium,ſi vero nec mona
ſterij erant,nec reſtituere tenebatur, tunc aget ille, qui dominus
erat rerum. Quid ſi abbas res depoſitas penes monachum videt
rapi,vel ſubtrahi,vel alias perire,& facile eſt abbati ipſas liberare?
Satis credit.d.n.ꝙ teneatur depoſiti propter dolum,arg.ſ.depoſi-
ti.c.ij.Credo,ꝙ peccat,ſed non puto,ꝙ propter hoc ipſe, vel mo-
naſterium obligetur,ex quo fuerunt penes perſonam tantū mo-
nachi,& non penes monaſterium commendatæ.ſ. depoſiti.ca.j.
[Dederat] Huic literę ſic obijcio,certum eſt,ꝙ quamuis epiſcopꝰ
non dicatur dominus,ſed procurator,tamen loco domini eſt,vt
patet.ſ.de elec.cum nobis olim. §. fi. ergo tenuit donatio ab ipſo
facta,vt probatur.ff.de procura. procurator cui libera. Sol. poteſt
ĩtelligi qđ hic dicit. [Dederat.] ſubaudi in ĩfirmitate,de qua obijt,
& ſic non tenuit donatio,vt patet in eo,quod legitur,& not. ſ. de
15 pecu.cleri.c.fi.Nec obſtat,ſi dicas,ꝙ talis † donatio cauſa eleemo
ſinæ licita fuit.ſ.de teſtibus.relatum.ii.§.licet: quia quamuis in ta
li caſu poſſit dare aliqua,vt ibi.non tamen tantam ſummam.ſ.
duo milia marabutinorum.vt ſ.arg.ſ.de dona.cæterum. vel dic.
[Dederat.] ſicut ipſi dicebant,ſed non probabant. Vel quamuis ↄ̃
ius litigatoris lata fuerit ſententia,tranſiuit tñ in rem iudicatā,cū
non fuerit appellatum.ſ.de re iud.qđ ad conſultationē.Sed prior
ſolutio magis placet.[Ipſum.] ſ.monaſtrium.[Eorum.] ſ.duorū
milium marabutinorum.[Cōdemnarunt] & bene,vnde in hoc
tertio capitulo ſententia cōfirmatur.ĩ.e.c.in fi.[Inſuper]ver.[Pro
16 pria authoritate] hoc eſt valde.no.dignū.Ex quo elicit,ꝙ † nulla
eccleſia ſine authoritate diœceſani ædificari debet,ēt & ſi ędificās
ſit exemptus,vt hic patet,& ſ.de iure patro.nobis fuit.de con.di.j.
nemo.j.q.ij.placuit.in Auth.de eccl.ti.§.ſi quis autē.coll.ix.Quod
ſi propria authoritate ædificata fuerit, eps ipſam ad ius ſuum &
dominium reuocabit,vt hic dicit, niſi præſcriptione legitima ſe
defendat,vt ſequitur.ſm.B.qđ dic,vt le.& no.ſ.de excep. cum ve-
nerabilis.§.quia vero.& de præſcrip.cum olim.§. quia prædictus.
Non tamen intelligas,ꝙ eps & ſi eam ſibi adiudicari obtineat,iō
ipſam ſibi retineat,ſed de ipſa ſicut & de alijs ſuæ diœce. ordina-
bit.x.q.j.regenda,ar.ſ.de cenſi.eccleſijs.[Pręſcriptione.] ſubaudi ca
nonica: quia licet probaret tempus,non tamen titulum, qđ dic,
vt legitur,& no.ſ.de pręſcri.ſi diligenti. [Alia.] puta rei iudicatæ,
vel confirmationis,prout legitur,& no.ſ.de relig.do.conſtitutus.
& eſt hic expreſſum,ꝙ ex quo eps petit eccleſiam in diœceſi ſua
ſitam ſibi adiudicari,cum de iure communi ſua ſit fundata inten
tio.ſ.de reli.do.de Xenodochijs.ſententialiter obtinebit,niſi poſſi
dens aliqua defenſione legitima ſit munitus,ad idem.100.diſt.cō-
tra morem.& C.de proba. ſiue poſſidetis. [Factis] de facto. nā &
ius commune ſufficit,vt in præced.gl.[Iudicarunt] & bene.vnde
& in hoc quarto.c.ſententia confirmatur.ĩ.e.c.in fi. [Cum fructi
bus.] cum eſſent malę fidei poſſeſſores.ſ.de reſti.ſpo. grauis. alias
autem non ſolum non reſtituerent fructus,ſed & de ipſis rationē
exigere poſſent.qđ dic,vt le.& no.ſ.e.cum & plantare.§. in eccle-
ſijs.Nec intelligas,ꝙ iſti fructus lucro epi cedere debeant, ſed de-
bent in vtilitatem eccleſiarum ædificatarum conuerti,vt patet in
eo,qđ le.& no.ſ.de ſucceſ.ab inteſt.c.fi.ſ.de offi. ordi. cum vos.ſed
& quicquid canonici ibidem ædificauerunt,totum ſolo cedit.In
ſtit.de rer.di.§.cum in ſuo ſolo.& §. ex diuerſo.C.de rei vendi.l.ij.
¶Tandem.] iij.pars. [Non tenere.] forte: quia contra abſentem
non contumacem ipſam latam eſſe dicebat,vnde nulla erat. iij.
q.ix.omnia.ff.de re iudi. contra pupillum. ſed hoc ſtare non po-
teſt,cum ſententia iudicū excepto vno articulo in omnibus alijs
confirmetur,vt no.ſ.§.proxi.rñ.j.quod non fieret,ſi nulla eēt. Di
cas ergo,ꝙ hoc propoſuit allegando, cui allegationi non multū
inſiſtit,cum bene videat,ꝙ parum valet,vnde & ſtatim ſubiūgit
aliam rationem.ĩ.e.§.j.[Quod ſi alias.]ver.[Teneret.] ſ. mero iu-
re,ſicut & tenebat.[Quia tñ.]&c.Hęc ratio bona erat,& ideo fuit
exaudita,vt ĩ.§.j.[Delictum perſonę.] ſi.ar.ff.quando ex facto tu-
to.l.j.C.vnde vi meminerint.ſic.ſ.de excep.cum venerabilis.§.in-
telleximus.ꝙ dic,vt ibi notatur.[Redundaret.] ſubaudi,vel negli-
gentia circa iudicium habita, imo nihilominus. [Debebat.] &c.
ſubaudi ſaltem per reſtitutionem in integrum,& hoc eſt, quod
ſequitur ſtatim ibi.[Quod ſibi concedi] &c.vt ſcilicet admittere-
tur ad probādum benignitatem iuris.q.d. de gratia per beneficiū
reſtitutionis, nam de rigore iuris non eſſet poſt ſententiam hęc
petitio admittenda,vt patet.C.de tranſac.ſub pretextu.ſ.de re iud.
inter monaſterium,ſed per beneficium reſti.in inte.admittitur,vt
hic patet,& ĩ.§.j.& ſ.de reſti.in integrum.c. ij. & fit hęc expoſitio,
ſecundum communem intellectum.Vel dic, quod ſibi concedi
de ſolita benignitate,&c.implorando. ſcilicet de plano ſine libel-
17 lo † officium Romani Pontificis,quod præ omnibus alijs exube-
rat,vt patet in eo,quod legi.& no.ſ.de accu.ad petitionem.§.fi.et-
enim niſi ſubaudiatur,vt præmiſi non inuenies,ꝙ reſtitutio in in
tegrum fuerit hic petita.quod dic,vt no.ĩ.e.§.j.ver.j.¶Nos igitur]
iiij.pars.[Ius noſtrum] hęc eſt nimis fortis allegatio, vt patet.& ſ.
de reſti.in integrum.c.ij.§.nos igitur.& in eo quod leg.& no.ſ.de
ſupplen.negl.præla.licet.§.vnico.& ſ.de confir.vti.cum dilecta.§.
quia prio.[Ne in nos.]ver. quod eſſe non debet: quia nec in ali-
quem alium,qui ſine culpa ſit.ſ.de his quæ fi.a ma.par.ca. quæſi-
uit.[Partem eius.] ſ.monaſterij.[De gratia] quantum ad ius mo-
naſterij, nam ius Romanæ eccleſiæ debet omnino eſſe ſaluum,
vt in præce.glo.& de gratia intelligas per beneficium reſtitutiōis.
in integr.ſ.de reſtit.in integ.auditis. alioquin contra. ſ.de re iudi.
ſuborta.§. fi. ſecundum omnes. Imo & poteſt intelligi de gratia
mera & pura ſine libelli oblatione, & ſine petitione reſtitutionis
in integ.quia nec in aliquo loco huius.c.legitur, ꝙ hęc reſtitutio
fuerit petita,niſi ſubaudiaт̃,imo fuit benignitas ſedis apoſtolicę
implorata de plano,vt patet.ſ.pxi.§.in fi.& fit hęc gratia rōne cō
nexitatis conſiderato potius iure Romanę eccleſię,quam mona-
ſterij,de illo enim,ſcilicet de iure monaſterij,quęri non poſſet,ni
ſi per reſtitutionis beneficium,cum non fuerit appellatum,vt in
pręmiſſis iuribus, nam ſi fuiſſet appellatum in cauſa appellatio-
nis bene admitteretur noua probatio, vt C. ſententiam reſcin.
non poſſ. l. ij. C. de tempori. app. per hanc.ſ.de fide.inſtrumen.
cum Ioannes.§.verum.& §.j.verſi.ꝙ etſi nouum.quod dic, vt ibi
no. & ſ. de reſtitu. ſpolia. fraternitatis. Nec eſſet tunc recurren-
dum ad extraordinarium beneficij reſtitutionis auxilium: quia
ſufficeret ordinarium. ff.de mino. in cauſę. ij. in princip. [Di-
ſtinguentes] verſicu. [Inter libertatem] quę non valet. [Conceſ-
ſam.] quia nobis conſtitit &c.vt ĩ.ver.j.[Et libertatem] quę valet,
de qua iudices non cognouerunt,vt patet.ĩ.§.fi.ver.pen. quia nec
priuilegia eis exhibita fuerant,vt patet.ſ.e.§.tandē. [Ante tēpus]
hoc ideo dicit: quia ſecutæ,ex ea confirmationes non prodeſſet
vt

vt patet in eo,quod le.& no.ſ.e.de fide inſtru.inter dilectos.§.cæ-
terū.ſ.de deci.dudum.§.pe.in fi.[Quia nobis.]ver.[Extortū] hoc
aūt non conſtitit Papæ,etiam per originale: quia ipſum non vi-
dit Papa,ſed per teſtes,vel confeſſiones.ſm.d. n. vel per acta corā
iudicibus habita,vt poteſt elici ex eo,quod legi.ſ.eo.§.j. ver. infir-
mantes: ſed & vnum ſcriptum vidit Papa. vt ĩ.ver. ſcriptum.[Et
conceſſionis.]ver.[Paginam.] ſ.originalem,in qua continebatur
libertas per epiſcopum monaſterio conceſſa. [Raſuras.] in loco
ſuſpectu,alias non obeſſet.quod dic,vt legitur,& no.ſ.de cri.ſal.c.
fi.ſ.de fi.inſtr.ex literis.ſm B.ſed idem eſſet in hoc caſu,& ſi in lo
co non ſuſpecto apparerent propter varietatem,ſiue contrarieta-
tem,vt ſequitur,& apparet in ſeq.gl.[Singulas fuiſſe ſingulis.] hoc
eſt reprobandum,imo ſic fieri debet.C.qui teſta.fa. poſ. hac con-
ſultiſſima.quinimo nec varietas etiam eiuſdem manus obeſſe vi
detur: nam aliter ſcribit iuuenis, aliter ſenex, licet idem ſcriptor
ſit,& aliter etiam ſcribitur,cum vno atramento & calamo,quā
cum alio,vt patet in Auth.de inſtru.caute.in prin.coll.vj.ff.de cō
di.inde.ſi non ſortem.§.libertus.Nec propter hoc reprobatur: ſed
propter varietatem,ſiue contrarietatem ab eadem parte, & con-
tra eandem in iudicio exhibitam,vt ĩ.e.ver.j.[Scriptum autem]
ver.ſiue intelligas,ꝙ hæc ſcriptura eſſet originalis,ſicut prima, ſi-
ue ſumpta ex illa (quod magis placet) ſemper tamen remanet
varietas,ſiue contrarietas,de qua no.ĩ.[Manibus.] & idcirco non
præſumebatur originale,ſed ſumptum.ſm.d.n.quod fidem nō fa
cit per ſe,niſi ipſum originale appareat.ſ.de fi.inſt.c.j. vel niſi fue-
rit publicatum.quod dic,vt le.& no.ſ.de fi.inſtru.c.pe.& fi.Et no.
hic euidens,arg. ꝙ quicunq; inſtrumentum,vel priuilegium,vel
aliud ſcriptum tranſcribit ad ſigillādum,vel in publicam formā
redigit,debet attendere diligenter qualitatem originalis,& in ſcri
ptura,& in ſubſcriptiōibus,& in ſignis,& in alijs omnibus,& oīa,
ſicut ibi iacent,pro poſſe ſequi,& recitare,ita ꝙ de raſura,ſiue litu
ra,ſi ibi ſit,& de diuerſa ſubſcriptione,& de alijs ĩ ſumpto expreſ-
ſam faciat mentionem: alioquin ſi hoc omittit,& dicat,ꝙ de ver
bo,ad verbum ipſum tranſcripſit nullo dempto,addito,vel minu
to,ſicut plerumque fit,de facili poterit incurrere vitium falſitatis
ar.in eo quod le.& no.ſ.de his quæ fi.a præla.quanto.§.abſentiū.
& in Auth.de inſtru.cau.rñ.j.coll.vj.niſi forſan & hoc tempera-
mentum adijciat,ſicut & quandoq; faciunt cauti tabelliones,vt
ſ.dicat,ꝙ ipſum de verbo,ad verbum tranſcripſit nullo quātum
ad ſubſtantialia,ſiue mentem quicquid ſit de punctis, figuris, vel
literis dempto,addito,vel mutato.[Eadem manu conſcriptum]
cum tamen totum contrarium eſſet in primo,vt patet.ſ.ver.pro
xi.imputandum ergo eſt ei,qui hæc duo ſcripta tam varia,ſiue ↄ̃-
ria in iudicio voluit exhibere.quod dic,vt le.& no. ſ. de fi.inſtru.
imputari.[Libertatem.]ver.i.exemptionem.libertatem. n.nec ſi-
bi præſcribit monaſterium, nec ipſam habet: qa etſi diœceſano
non præſtet iura epiſcopalia,præſtabit tamen abbati, vel alii, vel
ad minus Papæ.ſ.de præſcri.cum non liceat. & c.cum ex officij.
18 ſm.d.n.xciii.diſt.nulla ratione.[Et inanem] arg. hic ꝙ † ſentētia
lata authoritate falſorum inſtrumentorum nulla eſt,ei tñ ſtatur
quouſque de falſitate conſtet.quod dic,vt le.& no.ſ.de fi.inſtr.ac-
cepimus.ſ.de exce.cum venerabilis.§.intelleximus.ver.fi. ¶Quia
vero.] v.pars.[Ante dictis] alias antedictos.ſ. §. proxi. & præced.
[Libertatis.] i.exemptionis.qđ dic,vt no.ſ.§.proxi. ver.fi. in prin.
[Et ꝙ ea.] verſi.ſ.eccleſia ſanctæ Crucis.[Tam diu.] ſubaudi poſt
dictum priuilegium conceſſum,quod titulum canonicum indu
cit,vt patet in eo,quod le.& no.ſ.de deci.dudum.§.pe.& fi.ſ.de re-
ligio.domi.conſtitutus.ſ.de iure patron. cura. alioquin contra.ſ.
de præſcri.cum ex officij.& c.ſi diligenti.& iunge, quod notatur.
ſ.de excep.cum venerabilis.§.quia vero.ver.fi.& ſ.de capellis mo.
c.ij.vel dic,vt no.ĩ.ſuper verbo,præſcripſiſſet.[Alijs ceſſantibus.] ĩ.
priuilegijs apoſtolicis.q. d. & ſi non eſſent omnino efficacia per
ſe,tamē cum tempore ſufficiunt: quia dant iuſtum titulum pręs-
ſcribendi,vt in præcedenti gl.[Præſcripſiſſet] intelligas,non nomi
ne ſuo,ſed nomine Romanæ eccleſiæ,cui continue tanq̃ exem-
pta rñdit,& non epiſcopo,quod dic,vt legitur, & no. ſ.de pręſcri.
19 cum ex officij.† libertas autem iſta capitis non extenditur ad ca-
pellas,vt patet.ſ.e.c.ver.fi.niſi & in eis præſcriptum ſit. quod dic,
vt legitur,& no.ſ.de præſcri.cum olim.§.fi. [Imponentes] Mirū
videtur,quod hic dicitur: quia ſi monaſterium prouocauit in li-
bertatem adiecta expreſſa cauſa,puta: quia munitum erat priui-
legio epiſcopi Colibrieñ.& nunc proponatur alia cauſa,puta, qa
munitum eſt priuilegio Romanæ eccleſiæ, non obſtat exceptio
rei iudicatæ,vt patet.ff.de excep.rei iudi.cum quæritur. & ſ. de li-
belli obla.c.fi.ſ.de off.ord.dilectus.§.pe.& fi.ſi vero nullā cauſam
expreſſit,nullo modo eſt audiendus,cum totum ius ſuum videaт̃
in iudicium deduxiſſe.ff.de iudi.ſolemus.C.de anna. excep. l.fi.ſ.
de cauſa.poſ.cum eccleſia.§.verum.Sol.verum eſt de iure com-
muni,hic autem de ſola gratia eſt auditum.ſm. d. n. vt patet in
eo,quod legi.& no.ſ.e.§.tandem & §.nos igitur.quinimo nec op
poſitio iſta hic vendicat ſibi locum,quia non agebat hic eccleſia
contra epiſcopum,ſed epiſcopus contra eccleſiam,vt patet.ſ.e.c.
§.j.& ideo etiam epiſcopo,cui & loquitur Papa ſilentium impo-
nitur tanquam actori,vt hic.Iſtud autem hic potius eſt notandū
ꝙ nulla iuris ſubtilitas poteſt obſtare ſummi Pontificis poteſta-
ti,ſiue officio, ſiue proceſſui, ex quo veritas coram eo probatur,
arg. hic expreſſum.& in eo quod le.& no.ſ.de accu.ad petitionē.
20 §.fi.& ſ.de voto.magnæ.§.j.Eſt etiam hic,ar.ꝙ † veritate comper
ta,eſt per errorem lata ſententia retractanda.ĩ.de purga.vulg. c.ij.
[Super hoc autem]ver.[Cum ipſi] ſ.deleganti. [De hac.] ſ. con-
ceſſa a ſede apoſtolica.ſed ſolum de illa,quam epiſcopus conceſ-
ſerat.Et eſt hic,arg.ꝙ licet ſententia iudicis retractetur,non eſt p̃-
ſumendum propterea contra ipſum,ꝙ per iniuriam,vel in frau-
dem aliquid fecerit,niſi aliter conuincatur.ij.q.vj. hoc etiam pla
cuit.& eſt.ſi.ſ.de fide inſtru.cum Ioannes.§.fi.& ĩ.e.§.j.ver.j.¶Cū-
que libertatem.]vj.pars.[Ad ius profeſſionis.] ideſt fidelitatis,ſiue
obedientiæ,quam iudices epiſcopo adiudicauerunt,& in hoc ſo-
lo corrigitur eorum ſententia,vt no.ſ.e.§.j.ver. infirmantes, alias
ius profeſſionis,ad quod tamen non tanentur priuilegiati,niſi ex
magna cauſa.quod dic,vt le.& no.ſ.de exceſ. præla. nimis praua.
§.j. [Non derogantes.] ver. [Iudicibus] ideſt famæ iudicum, qui
ſecundum probata iuſte pronuntiauerunt.ſi.ſ.§.proxi.ver.fi.[Pre
ſentata] nec poterant diuinare.ſ.vt benefi.ec.c.vnico.§.j.ver.quo
niam [In cæteris] ver.ſ.in condemnatione expenſarum marabu
tinorum & eccleſiarum de nouo fundatarum cum fructuum re
ſtitutione,vt ſ.e.c.§.j.reſpon.j.& ver.præterea.& verſicu. inſuper.
Vtique & in quarto confirmauit in eo.ſ. ꝙ libertatem datam ab
epiſcopo infirmauerunt.ſ.e.c.§.j.ver.infirmantes.hoc enim con
firmatur,& idem pronuntiatur per Papam,vt ſ.e.c. §. nos igitur.
ver.fi.Cum ergo iudices ſuper his tantum quatuor pronuntiaſſe
videantur,vt ſ.e.c.§.j.in nullo videtur eorum ſententia retracta-
ri,ſed non eſt ita,latet enim quintum.ſ.quia adiudicauerunt ſub
iectionem eccleſiæ ipſi epiſcopo,vt no.ſ.e.c.§.ij.ver. infirmantes.
Vel poteſt dici, ꝙ eo ipſo, ꝙ infirmauerunt libertatem epiſcopo
datam,vt ibi ſequebatur, ꝙ omnino debebant eſſe ſubiecti Coli-
brienſi diœceſano ſuo,niſi aliud probaretur,vt patet in eo, quod
legitur,& no.ſ.e.c.§.j.ver.fi.ſed quia contrarium fuit probatum,
de nouo fuit poſtea contrarium iudicatum,hoc tamen non po-
teſt iudicibus, coram quibus hęc probatio non fuerat exhibita,
imputari,vt pręcedit,& patet.ſ.e.§.& præcedenti.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiū an,& quale perdatur ſpacio xxx.anno & quale xl.& nu.2.& 4.*
3 *Dominia rerum certis modis,& cum magna difficultate acquiruntur.*
5 *Ius acquiſitum ex conſuetudine,an tollitur minori ſpacio xl.annor.*

CAP. XV.

ACcedētibus. [Abbatis, & conuentus] cōuentorum a templarijs,
vt patet. ĩ. e.c.verſi.fi.& agentium contra eoſdem,vt
innuitur.ĩ.§.fi. reſpon.j.& ver.fi.[Et templariorum]
agentium, & defendentium ſe contra abbatem & conuentum.
vt patet in præceden.glo.& ſic fuit hic conuentio & reconuentio
ſupra,de mut. peti.ca.primo.& ſecundo. ¶Procurator] ſecunda
pars. [Diu] quaſi dicat per tempus ſufficiens [Quiete] hoc eſt,
ſine iterruptione. ſupra de præſcrip. illud.ſi. ĩ. e.§.j.[Poſſederint]
ſcilicet monachi, videntur ius acquiſiuiſſe in ipſis decimis iure
conſuetudinario. ſupra de decimis. cum ſint. & c. ad apoſtolicę
[Dominium] earundem terrarum.q.d.vnde non potuerunt trā-
ſire,niſi cum onore ſuo. ſ. de decimis. commiſſum. §.primo.ca.
paſtoralis.§.j ver.ſi.[Et etiam]ver.[Earundem] ſcilicet terrarum.
[Pacifice] ſi. ſ. eodem.§.repon.j. [Poſſediſſent] .i.quaſi poſſidēdo
percepiſſent [Eis] ſcilicet monachis [Subtrahere] de nouo, vnde
videntur eos ſpoliare. ſupra de elec. querelam [Non verentur] .ſ.
templarii.¶Diſcretioni] iii.pars[Oſtenderit] ſicut ſe offerūt,vnde
eis mos gerendus eſt,vt patet in eo,quod leg.& no.ſ. de reſti.ſpo.
ca.primo.& imputent ſibi: quia ad hoc ſe aſtringunt, ſi in proba-
tione deficiant.ſupra de proba. licet. §. iidem quoque teſtes. nam
1 in hoc caſu.xxx.anni † ſufficerent,cum per hoc præiudicetur priui
legio, quod tanto tempore clauditur, vt leg. & not.ſ. e.ſi de terra.
Excepto priuilegio exemptionis ſedis apoſtolicę, quia non mi-
nori tempore centum annorum clauditur conſiderato iure Ro-
manæ eccleſiæ,vt ſupra de confir.vti.cū dilecta.§. quia vero.ſecus
quantum ad ius eccleſiæ exemptę, vt patet. ſupra de capel. mo-
na.c.ſecūdo.§.fi.& ar.in eo,quod not. ſupra eodem.cum olim.j.§.
nos igitur.quod dic,vt plene no.ſupra de præſcrip. ad audientiam.
§.fi.[Per xl.annos] & ſic patet,quòd priuilegium pręſcribitur.arg.
contra.xxv.q.ſecunda. capitu. j. & ij. & ſequentibus. vbi dicitur,ꝙ
priuilegia, eccleſiarum & monaſteriorum cunctis temporibus
inuiolata permanēt.So.illa iura loquūtur de priuilegijs generalib.
ad libertatem,& immunitatem eccleſiarū, & perſonarum eccle-
ſiaſticarum pertinentibus, & quibus eccleſia regitur,atque corpo-
re iuris clauſis,quibus nec expreſſe renuntiari poteſt, quale eſt il-
lud.ſupra, de fo. compet. ſi diligenti.& illa ſupra, de immu.ecc.
non minus.& c. aduerſus.& illam.xxv.q.prima.ſunt quidam.xv.
di.ſicut.quæ etiam Papa ſicut euāgelia ſeruare debet vt & xxv.q.ii.
2 ſi ea deſtruerem.Hic vero loquitur de † priuilegio ſingulari,ſiue par
ticulari,nō corpore iuris clauſo ĩ fauorē loci,vel pſonarū ↄceſſo.ↄ

tra

tra quod præſcribi poteſt ſpacio.xl.annorum,vt hic dicit. Sed ꝯ:
quia.xxx.anni ſufficiunt,vt s̃.c. ſi de terra. Sol. ibi in præced.glo.
hic enim narrat factum: quia ſic de facto accidit, ꝙ ad tempus
tantum probandum ſe obrulit.ſi.ff.de peti.hære. item veniunt.§.
aptanda.& hanc ſolutionem teneas.D.tamen.n. multas alias ſo-
lutiones dedit hic.Primo dixit, ꝙ idcirco requiritur hic tempus
prolixius: quia conuentus templariorum, de quibus hic loquit̃,
eſt vltra mare,& poſſeſſiones citra quas habent multas, & in di-
uerſis locis,vbi vero tam conuentus,quam poſſeſſiones eſſent vl-
tra mare,vel citra,tunc ſufficerent.xxx.anni,vt in contrario. Sed
hac ratione conſiderata videtur, ꝙ in præſcriptione poſſeſſionũ
ſuarum debet requiri maius tempus.xl.annorum.cum tamen tē
pus illud omnibus ſit commune.xvi.q.iij.§.quas actiones. Secun
do dixit,ꝙ hic conuentus non iuuabat ſe ex tacita renuntiatione
vt in contra.ſed ex præſcriptione,in qua requiruntur. xl. anni. vt
hic.& s̃.de præſcrip.de quarta.Sed hoc tollitur.j̃. ver. ſeq. Tertio
dixit,ꝙ illa corrigitur per hanc.Sed hoc non placet,quamdiu ali-
ter ſolui poteſt.C.de inoff.do.l.vnica.Quarto dixit,ꝙ vbi ex priui
legio ſtatim quæritur ius dominii,non amittitur,niſi legitimo tē
pore præſcribatur,vt hic.Nec obſtat.C.de iure do.impe. l. ij. quia
ibi non habent dominium,ſed poteſtatem rem pignoratam ac-
cipiendi in dominium : vbi vero dominium non acquiritur ex
priuilegio,ſed datur potius poteſtas aliquid faciendi,vel non, tūc
minori tempore clauditur, vt in contra. imo & quandoque vni-
cus actus contrarius ſufficit.s̃.de conſti.cum acceſſiſſent,& eſt ra
3 tio diuerſitatis: quia † dominia rerum certis modis, & cum ma-
gna difficultate acquiruntur,vt patet Inſti. de rerum di. per totũ.
vnde non eſt mirum,ſi nec de facili amittuntur, priuilegium ve
ro ſola petitione acquiritur,& in fauorem petentis datur,vnde &
quando per ipſum nullum dominium transfertur,de facili amit
titur.Hæc etiam ſolutio tollitur,nam ſi quis conſideret verba, &
mentem huius literæ,& contra eiuſdem naturæ, hic & ibi priui-
legium inuenitur.Dic ergo,vt in præced.glo. Et ſi quæras,quare.
4 xxx.anni † requiruntur ad hoc,vt tale priuilegium tollatur,cum
ſufficere deberet vnicus actus contrarius,vt s̃.de præben.pro illo-
rum.R̃n.ibi ille,cui conceſſum eſt,& qui facit contra priuilegiũ,
directe & ſcienter venit contra ipſum, & ideo per contrarium a-
ctum tollitur,vt ibi,hic vero ſecus eſt,licet enim monachus, vel
conuerſus agris colendis præpoſitus vno anno, vel duobus ſol-
uat decimas,non eſt imputandum conuentui,qui poteſt ignorā
tiam allegare,quinimo & ſi hoc ſciat,adhuc non præſumitur re-
nuntiare voluntarie,ſed potius ius ſuum redimere, quod licitum
eſt,vt no.s̃.de ſimo.dilectus.i.& lites execrati,quod nec vituperan
dum eſt.ff.de alie.iudi.mu.cauſa.fac.item ſi res.§.j.Vbi autē. xxx.
annis continue ſoluitur decima,tunc non videtur ignorans.imo
ſciens præſumitur præſumptione iuris & de iure,& per cōſequēs
omnino præſumitur priuilegio velle renuntiare.hoc eſt,quod vo
luit notare contra.s̃.e.ſi de terra.§.fi.ibi tanto tempore &c.& j̃.e.
5 ver.j.Quid de iure † acquiſito per conſuetudinem? R̃n.breuiter di
cas,ꝙ non tollitur minori ſpacio.xl.annorum.ſicut enim cōſue-
tudo non inducitur minori ſpacio,vt patet in eo,quod leg.& no.
s̃.de elec.Cumana.§.fi. ſic nec deſuetudo : quia eadem ratio eſt,
arg.s̃.de conſanguini.tua.ad hoc.ff.de legibus.de quibus.ff. de ſe-
pul.vio.l.ii.§.diuus.s̃.de ele.cum eccleſia vulterana §.j. [Vos ad p̃-
ſtationem.]verſi.[Ipſarum.] ſ. decimarum. [Compellatis.] & ſic
ſuccumbunt templarij in petitione ab abbate & conuentu porre
cta,ſubaudi nec obſtant priuilegia conceſſa templarijs,ne de ter-
ris ſuis decimas ſoluere teneantur. [Cum enim tanto.] &c. bene
dicit tanto,nam & xxx.anni ſufficerent.s̃.e.ſi de terra.[Eis.] ſ. pri-
uilegijs.[Renuntiaſſe.] de hac materia dic,vt plene no.s̃. de con-
ſuet.cum acceſſiſſent. [Quòd ſi] ver.[Defecerint.]ſ.monachi.ſub
audi imputent ſibi: quia aſtrinxerunt ſe ad tantum tempus pro-
bandum,nam ex quo intentionem ſuam non probant,ſuccum
bere debent.s̃.de proba.licet.§.ijdemquoque teſtes.s̃.de cri.fal.c.j.
[Impetitione] ſic ergo agebant templarij contra monachos. [Ip
ſis] ſcilicet monachis. [Silentium] ergo monachi agebant con-
tra templarios,& ſic erat hic conuentio,& reconuentio,vt nota
tur.s̃.e.c.reſpon.j.

SVMMARIVM.

1 *Clericorum appellatione canonici continentur,non econtra.*
2 *Priuilegiati conſueuerunt abuti priuilegijs.*
3 *Subdiaconus Papæ ordinatur in honorem,non in exemptionem.*
4 *Excommunicari aliquis,licet ex indulto,non poſſit,poteſt tamen alias puniri.*
5 *Delinquens in grauioribus omnino puniendus eſt ab illo ſub quo deliquit.*
6 *Appellari non poteſt a correctione.*

CAP. XVI.

CVm capella. [Priuilegio,ꝙ nullus archie-
piſcopus.]hoc priuilegium
intuitu eccleſiæ conceſſum eſt perſonis,vel potius in
perſonis,vt innuit.j̃.e.§.fi.pp hoc tñ nec capella,nec
clerici,ſiue canonici exēpti intelligunt̃,ſed priuilegiati tm̃ ſunt ca
nonici,nec excōicentur,vel ſuſpendētur,vel interdicant̃,vt ſequit̃
ſm̃.d.n.ſicut & ipſum priuilegiũ ſonat.s̃.e.porro. Quid ſi priuile-
giũ ita dicat,eximimus canonicos talis eccl̃iæ ab ep̃o ſuo, & qdē
1 canonici tm̃ exempti erũt,nō clerici, nec eccl̃ia, † ſecus ſi dicat
clericos,tūc.n.& canonici exempti vident̃.xj.q.i.de perſona.in fi.
ſed ſiue dicas clericos, ſiue canonicos, ex quo nihil ibi dicitur de
eccleſia,in omnibus remanet ſubiecta ep̃o ſalua iuriſdictione per
ſonarum exemptarũ.Sic ergo circa exemptiones ſtricte interpre
tamur,& eſt ratio : quia fiunt in ordinariorum poteſtatis & iu-
riſdictionis præiudicium,qui valde fauorabiles ſunt,vt patet.xj.q.
j.peruenit.& q.iij.qui reſiſtit.& in eo,quod legi.& no.s̃.de ap.vt de
2 bitus.& quia † priuilegiati conſueuerunt abuti priuilegijs.s̃.e. tua
rum.§.j.in prin. & occaſione ipſorum multas inſolentias com-
mittere.s̃.e.cũ & plantare.ideoq; tales gratię tanq̃ odioſę ſunt me
rito reſtringendæ,vt patet in eo,quod leg.& no.s̃.de conceſ.pręb.
conſtitutus.in fi.s̃.de tranſla.epi.c.ſi.§.j.hoc excepto,ꝙ ſi in articu
lo exēptionis nihil reſeruat̃ ep̃o,oĩa vident̃ ſubtracta q̃tũ ad illũ
articulũ.qđ dic,vt no.s̃.e.cum olim.ij.§.nos vero.ver. & ꝙ nulla.
Quid ſi Papa dicat in priuilegio,recipimus vos in filios proprios
& ſpeciales,nunquid tales videntur exempti? Videt̃,ꝙ ſic,ar.C.vñ
vi.conquerebatur.ſicut.n.Princeps illos,quos in patres eligit, nō
vult alijs ſubijci,vt in Auth. cōſtitutio quę de big.coll.vj.ſic & de
filijs vr̃ dicendum.Contrarium tñ eſt verũ,vt extra. d. n.de verb.
ſig.veniēs.rñ.j.li.vj.is.n.eſt ſenſus,recipimus vos in filios.i.in amo
3 rem filialem,ſicut & † ſubdiaconus Papæ ordinatur in honorem
non in exemptionē.s̃.de maio.& obe.per tuas.Sed & nota,ꝙ quã
4 uis † tales excōicari nō poſſint priuilegio obſtante, poſſunt tamē
iudicari,& alia pœna puniri,vt no.j̃.e.c. ver. fi. quia nec iſtud tale
priuilegium prohibet,imo potius hoc concedit,ar.s̃.de præſum.
nonne.cum ſuis concor.& ſufficit, ꝙ priuilegium non offendat̃.
s̃.e.porro.¶[Quidã.] ij.pars.[Canonici] quod ſequitur.[Qui paro
chiales] arg. ꝙ canonicus vna cũ præbenda ſua poteſt tenere pa-
rochialē eccleſia,etiam non annexam.vel dic,vt in ſeq.glo.[A te
tenent.]in hoc ꝙ dicit a te,poteſt notari ius,& ſic eſt,ar.ꝙ autho
ritate & ex diſpenſatione ep̃i pōt aliquis tenere vnã præbendã, &
vnam eccleſiam parochialem.in hoc vero,ꝙ dicit tenent,poteſt
notari factum.q.d.ita eſt de facto,ꝙ tenent,tñ de iure ꝯrium dēt
eſſe,cum ipſas a te.i.authoritate tua non teneant,& ſic eſt hic,ar.
ꝙ ſine diſpenſatione epiſcopi hoc non licet.qđ dic,vt leg.& no.s̃.
de pręb extirpandæ.§.qui vero.[In his etiam quarum]&c.verſi.ſ.
eccleſiarum alias quorum & tenetur neutraliter.q.d.eorum oĩm
quorum &c. [Vt quantumcunque] vercu. [Grauiter] hoc ideo
5 dicit, † quia in grauioribus omnino puniendus eſt delinquens
ab illo, ſub quo delinquit, & etiam facienda eſt remiſſio, ſecus
in leuioribus, vt patet. ff. de accuſa. l. fi.& l.leuia. & ff. de cuſto-
dia reorum deſertorem. & l. de militibus. [Recuſant] ſubaudi &
male,vt ſequitur.¶[Quo circa.] iij.pars.[Inquantum.]q.d.quantũ
ad delicta in capella commiſſa,cuius ratione priuilegiati ſunt,nō
potes ipſos excommunicare: quia hoc prohibent priuilegia,licet
alias ipſos poſſis condemnare,atque punire: quia hoc non prohi
bent.j̃.e.ver.vel alias,& patet in eo,quod no.s̃.e.rñ.j. quod totum.
ex inſpectione priuilegiorum colligi poteſt.s̃.eo. [illegible]epimus.&c.
porro.Sed pone,ꝙ monaſterium cum capellis ſuis exemptũ eſt,
& poſt hoc priuilegium impetratum acquirit alias capellas de no-
uo,nũquid iſtę de nouo acquiſitæ gaudebunt eodem priuilegio?
Videtur,ꝙ ſic,ar.j̃.e.quia circa.s̃.de cenſibus.eccleſijs.ff. de verbo.
obl.cum ſtipulati.Sed contra.ff.de verb.obl.cum ſtipulamur.s̃.de
cenſi.ſciētes.Sol.ſi capellæ acquiſitæ de nouo ſint antiquis acceſ-
ſorię,tunc eodem priuilegio gaudent,ſi vero ſunt omnino ſepa-
ratæ,nō gaudēt,ar.hic.& ff.de libera.lega.l.fi.§.Gaio.ff.de le.iij.vxo
ri.§.j.& l.cũ quis.in fi.ſm̃ quoſdam. Alij indiſtincte dicunt,ꝙ hęc
exemptio nunq̃ extenditur ad futura,ar.s̃.de reſcrip.c.fi.& c.eam
te.quod puto verius,ar.ff.de au.& ar.le.ſi ita eſſet legatum. Et eſt ra
tio,vt no.s̃.e.c.rñ.j.Nec obſtat.s̃.de cenſi.eccleſijs. quia verum eſt,
ꝙ de nouo acquiſitum cenſetur cum antiquo eodem iure. ſ. cōi,
vt ibi,non tñ ſpeciali: qa hoc nō extenditur,vt patet in eo, quod
legitur,& notatur.s̃.eo.ſane.Et eodē modo poteſt rñderi ad illa
iura,quæ dicunt,ꝙ non debet vna & eadem eccleſia diuerſo iure
cenſeri,quæ ſignant̃ hic pro ꝯ.xvj.q.j.frater noſter.xij.q.ij.cogno
uimus.s̃.de deci.cum in tua.Hoc.n.verũ eſt de iure cōi. Vel non
debet eodem iure cenſeri quo ad idem,ſicut nō poteſt aliquis eē
partim liber,partim ſeruus.ff.de ſta.libe.ſi duobus. Secus quo ad di
uerſa,nam pōt vna & eadē eccleſia,vel ēt perſona in vno eſſe pri-
uilegiata,& nō ĩ alio,vt hic & s̃.e.ſane.& c.recepimus.& c.porro.
ſic & aliquis hēt plura domicilia,quorũ ratione poteſt ſubeſſe di
uerſis.s̃.de fo.cōp.ex parte.j̃.de ſen.exc.officij.& ĩ vnius foro cēſe-
bit̃ vno iure,& in alterius alio.ſi.j̃.c.j.in fi.s̃.de ma. & obe. ꝑ tuas.
[Sed inquãtũ.]ver.[Parochialiũ.]q̃tũ.n.ad illas oĩno tibi ſubſunt
vnde & q̃diu morant̃ in illis,ipſos potes excōicare,& oēm iuriſdi
ctionē exercere,vt hodie eſt expreſſum.ex̃.d.n.de priui.volētes.§.
in eos autē.li.vj.[Vel al̃s]ver.puta,ſi delĩquãt infra tuã diœceſim,
nã occaſione capellę tm̃,& q̃diu in ipſa morant̃,ſunt priuilegia-
ti,ĩ quo caſu ratione delicti extra cōmiſſi forũ tuũ in oĩbus ſortiũ
tur.s̃.e.tuarũ.ſed & ſi in capella delinquãt,vel ēt in diœceſi extra p̃-
dictas eccleſias,quãuis tunc nō poſſis ipſos ꝑ eccleſiaſticã cenſurã
diſtrin-

diſtringere,potes tñ al̃s cauſam examinare,& ipſos cōdēnare, &
aliter punire,ſicut innuunt verba iſta,& no.s̃.e.§.reſpon.j.&.s̃.e.c.
reſpon.j.& probatur in dicto extra volentes.§.in eos autem.li.vj.
[Dinoſcuntur].ſcilicet canonici.[In eoſdem].ſ.canonicos.[Libe
6 re]q.d.non obſtante contradictione, vel appellatione, nam † a
correctione appellari non poteſt ſupra.de ap.c.iij.

SVMMARIVM.

1 *Seueritati eſt detrahendum.*
2 *Iniuria,à iure emanari non debet.*
3 *Vis magna facienda eſt in ſignificatione verborum.*
4 *Maiores,& antiquiores pręcedunt alijs.*
5 *Synodalia ſtatuta tenentur ſeruare nedum clerici ſeculares,ſed etiã Abbates.*
6 *Dictio quæ vel quia,vel quòd,vel ſicut ſi ponetur in literis,ſeu priuilegijs,aliquid conceditur.*
7 *Fratrum appe. Abbates continentur.*
8 *Conſuetudo Anglicana quæ dicatur.*
9 *Totum & pars eodem iure cenſeri debent.*
10 *Clericatus quis ratione ſortitur forum.*
11 *Vaſallus duorum dominorum aliquis non poteſt eſſe diuerſis reſpectibus.*

CAP. XVII.

EX ore. [Sedentis].ſ.Dei,cuius locum Papa in ter
ris obtinet. [Procedit]quantum ad iuſti-
tiam ſine perſonarum acceptione faciendam.ſupra
de iud.nouit.§.j.ver.cæterum. [Bis acutus].i. ex vtra-
que parte ſcindens ad modum enſis.[Qm̃.]& dic qm̃ ex ore ſedē
tis &c.ideo.[Ex ore Romani Pontificis]&c.qui, cum ſit eius vica
rius generalis,tenetur exemplum ſuum ſequi præ cæteris,& ſe in
tentioni ſuæ coaptare modis omnibus,quibus poteſt. ar.s̃. de re-
ſcrip.ſuper literis.in fi.[Rectiſſima]cum ius faciat quo ad omnes
& ideo cum multa prouidentia & deliberatione eſt promulgan-
da.35.q.9.apoſtolicæ.&.c.ſententiam. in fi.quod dic,vt plene no.
s̃.de re iudi.in cauſis.[Nulli pareat.]niſi ex cauſa. xxix. di.c.j.&.ij.
1 vel vbi ſcandalum non timetur, alioquin † ſeueritati eſt detrahē
dum.quod dic,vt plene not.ſupra de tempo. ord. c.ij.eſt enim vi-
tandum ſcandalum etiam puſillorum. s̃.de noui oper. nun. c.ij.
§.j.[Quod ſuum eſt] ſic. s̃.in proœmio. §.ideoque lex proditur,
cum enim hoc ſummum bonum ſit.xii.q. ii. cum deuotiſſimã:
2 ſumme debet hoc ſummus Pontifex operari,ſatis enim † abſur-
dum eſt,ſi poſſit dici veraciter a fonte iuris iniuriam,ſiue iniurię
riuulum emanare.s̃.de accuſationibus qualiter.j.reſpon.j.C.vnde
vi.meminerint.[Cum igitur]ver.[Ac libertate[ſi.s̃.e.cum olim.
& de hac eadem controuerſia loquitur. s̃.de reſti.in integr.audi-
tis.&.s̃.de præſcrip.auditis. quæ & ſi ibi examinetur hic, tamen
determinatur,vt ſequitur.[Monaſterii]ver.ſ.procurator, vt ſequi
tur.[Fundatione.] ſatis ergo fluxerat de tempore, & non tamen
ſufficit,niſi aliud probetur,vt innuitur.j̃.ver j. [Ad hoc probãdũ]
ver.q.d.non ſufficit allegare tempus,niſi aliud probetur,quia talia
non præſcribuntur.s̃.de cenſibus. venerabilis.s̃.de præſcrip.cum
non liceat.niſi titulo interueniente.Sed contra.s̃.e.cũ olim apud.
§.pen.dic,vt ibi no.[Necnon]ver.[Quarum].ſ.indulgentiarum.
[Continuum]q.d.ita fuerat monaſterium continue liberum per
longum tempus,ſicut in indulgentiis cōtinetur. [Temporibus.]
non tamen longiſſimis,cum neutra pars pręſcripſiſſet.ſecũdum,
do.no.ſed nec poſſet præſcribi, niſi cum titulo, quantumcunque
tempus fluxiſſet,vt.ſupra no.¶[Porro]ij.pars. [Contineri proſpici
tur]No. verba priuilegiorum & inſtrumentorum attente ſigilla-
tim & diligenter eſſe conſideranda,vt patet hic.&.j̃.e.ver. in priui
legio vero.&.c.quantum per confeſſionem. & in eo, quod le.&
3 no.s̃.e.recepimus.&.c.porro.s̃.de crimine falſi.licet.§.fina. † nam
& in ſignificatione verborum eſt magna vis facienda,vnde & de
hac ſpecialis traditur titulus.in.ff.&.C.& in hoc libro.j̃. de ver.ſig.
per totum.nec ab ipſis eſt recedendum, niſi de contraria mente
conſtet ff.de exerci.acti.l.j.§.ſi is qui nauem.ver.in re igitur dubia
ff.de l.iij.non aliter.& ſemper aliquid operari debēt, vt legi.& no.
infra.eo.ver.relinquitur.[Videlicet] ver. [Primum locum]& nō
dicit quando,vel vbi,vt patet ex ſequentibus. [In generali conci-
lio]quod non poteſt fieri, niſi per Papam, neque in prouinciali
de quibus habes. 18.di.per totum. [Quantum]ſubaudi Vigorien
epiſcopus non eſt vltimus in ordine epiſcoporum in prouincia
ſua,per conſequens, nec in generali concilio ſedebit vltimus,ſi er
go intelligeretur, ꝙ in huiuſmodi conciliis abbas iſte poſt ipſum
primum locum teneret, præcederet in ſede illos epiſcopos, qui
poſt Vigorien.epiſcopum ſederent,ſed hoc.[Abſonum eſſet.[qui
4 nimmo & aliqui ſunt abbates,qui hunc abbatem præcedere † de
bent tanquam maiores & antiquiores, hoc enim eſt in talibus
obſeruandum,vt patet in eo,quod le.& no.s̃. de maio. & obe.c.j.
& ca.ſtatuimus.[Relinquitur.]verſi. [Synodo]de qua habuiſti.s̃.
de accuſa.ſicut olim.§.j.ver.fi.[Intelligitur.]alioquin pro nihilo
fuiſſet in priuilegio poſitum dictum verbum, nam ſi neque in
generali,neque in prouinciali concilio, neque in ſynodo epiſco-
pali huiuſmodi locum teneret,non occurrit,vbi alias ipſam poſ-
ſet tenere ſaltem ſedendo.Ne obiicias de proceſſione,de qua le.s̃.
de exceſſ.pręla.nimis praua.§.j.& ſic ſupradictum verbum ſuper
fluum remaneret,& ideo reſecandum,s̃. in proœmio.§.ſane.an-
te fi.& nihil operaretur hoc verbũ,quod non eſt dicendum, quia
verba ſemper aliquid operari debent,vt hoc expſſe colligitur.&.
C,de theſauri.l.vnica.li.x.ff. de leg.j.ſi quando, ff.ad munici.l.j.ad
fi.&.s̃.de reſcrip.paſtoralis. §.pe. &.s̃. de eta. & quali.accepimus.
§.i.&.j̃.eo.quia circa.&.c.in his §.fi.ff.de vſu & habi.diuus.ff.de vſu
ris.ſi ſtipulatus.[Quare ſubaudi ex vi prędicti verbi.patet ꝙ.[Tene
tur ad ſynodum]&c.ſ.Vigorien.ep̃i.[Ac per hoc.]ſcilicet quia ad
ſynodum Rigorien.epſcopi venire tenetur idem abbas,ſequitur,
5 ꝙ debet.[Ipſius ſtatuta]&c.No.hic expreſſum,ꝙ † nedum ſecula
res clerici, ſed & abbates tenentur ſtatuta ſynodalia recipere, &
ſeruare,nam venire tenentur,vt xviii.q.ij.abbates. & ex hoc ſequi
tur,ꝙ ipſa ſtatuta tenentur recipere,& ſeruare,vt hic,quod dic, vt
le.& ple.no.s̃.de maio.& obe.quod ſuper his.[In priuilegio vero]
ver.[Cōtinetur]in quo & vis eſt faciēda.quod dic,vt.s̃.eo. in prin.
[Cum in illo]ver.ſ.priuilegio Alexandri.[Dicatur]ſubaudi præ-
cipimus. [Quia Vigorien.]&c. [Eiuſdem loci].ſ.monaſterii de
Eueſchan.[Aliud]alias aliquid.[Sed hic]alias illis.[Quæ præde-
6 ceſſores eorum]No.quod † quãdo hæc dictio quæ,vel quia,vel ꝙ
vel ſicut ponuntur in literis, ſiue priuilegiis per hæc aliquid appo
ni videtur,ſiue concedi,& videtur, ꝙ caſualiter ſint intelligenda,
alioquin nihil eſſet.ad idem.j̃.de ver.ſig.abbate.§.j.ij.&.iij.&.ff.de
condi.& demon.quibus.§.dominus.ff.de le.j.ſi ſeruus. §.ſi ſeruus.
& §.qui quinque.&.l.ſi ſic.§.j.C.de falſa cauſa.l ij. Ar.cōtra.ꝙ po
tius intelligitur conditionaliter,quàm caſualiter.ff.de contrahen.
emp.ſi quis fundum.&.l.ſi debitorem.in fi. & de conſimili mate
ria no.s̃.de confir.vti.examinata.&.c.venerabiles.dic, vt ibi.[Vn-
de conſtat]ver.[Quia abbates]& tamen in priuilegio nihil conti
netur de abbate,ſed de fratribus tantum,vt patet in præcedē. ver.
7 Ex hoc ergo ſequitur † ꝙ appellatione fratrum continentur ab-
bates,vt hic,&.s̃.de ſimo.c.fi.vbi de hoc.[Aliqua]quibus conten-
ti eſſe debēt,vt in præced.ver.alioquin verba illa ſuperflua eſſent,
& nihil operarentur.quod non eſt dicendum, vt no.s̃.e.ver.relin-
quitur.¶Nos igitur.[tertia pars.[Sit probata præſcriptio.]in his.ſ.
quæ per priuilegium non erant exempta,non probauit abbas prę
ſcriptionem,vnde & in illos obtinet epiſcopus.j̃. e.verſi.in mem-
bris. & ſequen.Et ſic eſt,ar.ꝙ abbas quantum ad ea, quæ poſſide-
re poteſt, præſcribit contra epiſcopum iura epiſcopalia in capel-
lis.quod dic,vt le.& notatur.s̃.de præſcript.auditis. &.c. cũ olim.
Sed nec epiſcopus probauit præſcriptionem quo ad ea, in quibus
monaſterium exemptũ erat,& ideo in illis obtinet abbas, & ſuc
cumbit epiſcopus.infra.e.ver.j.& per hoc patet, ꝙ contra priuile-
gium etiam exemptionis pręſcribi poteſt,vt.s̃.e.accedentibus. &
adde quod no.s̃.de except.cum venerabitis §.pe & fi.[Sententiali
ter]ver.[In capite]ſecus in membris. vt.j̃.ver.j.[Exemptum]ſub-
audi ſicut continetur in priuilegiis ſupradictis [Tutela]ſi forſan
ab aliquibus opprimatur.[Ipſius].ſ.monaſterii. [Cantuarien. ar-
8 chiepiſcopo]ad cuius tuitionē ēt appellãdo ad Papã de ſpãli † cō
ſuetudine Anglicana gñaliter appellat̃, q̃ ꝯſuetudo cōprobat̃ hic
qđ dic,vt plene no.s̃.de appel.cũ teneamur.&.c.cōſtitutus.§.j.[In
mēbris] ver.]Nō ꝓbantur[ergo licet qs probet exēptionē capitis,
nō propter hoc probatur,ꝙ mēbra ſint exēpta,vt colligitur hic,&
in eo quod le.& no.s̃.e.ca.proxi.j. & cum olim.j.§.j.ver.fi.Sed cō-
9 tra,quia † totum & pars eodem iure cenſeri debent.xij. di.c.j.& ij.
ff.pro derelicto.an pars.j̃.e.quia circa.ij.q.vij.ſi quis epiſcopus.nec
debet vna & eadem eccleſia diuerſo iure cenſeri. xij.q.ij.cognoui
mus.Solue.hoc, vt no.s̃.c. prox.§.fi. [Propter quod]ver.i.propter
quæ membra quæ non ſunt exempta .[Ad ſynodum eius]ſ.Vi-
gorienſis epiſcopi. Sic ergo not.hic expreſſum, ꝙ quamuis caput
abbatię exemptum ſit, ſi tamē menbra habeat nō exempta,ratio
ne illorum tenetur abbas ire ad ſynodum, vt hic,& arg.extra,do
n.eo.ti.volentes.§.in eos.ſupra.ca.prox. §. j.& ij.& s̃.de foro com-
pe.poſtulaſti.vt & no. s̃. de maior. & obe. quod ſuper his.[Obti-
nere]ſcilicet in ſynodo.& hoc innuit priuilegium Conſtantini.
vt.s̃.e.§. j. per totum. vſque ad. ver. in priuilegio[Pro ipſius quo-
que]ver.[Non exemptis]in quibus ſi delinquerunt,poterunt pu-
niri ab epiſcopo, vt in concord. ſigna. s̃. prox.& extra.d.n.de fo.
compe.Romana.li.vj.quod verum eſt,ſi delinquunt in locis, nō
in perſonis, etiam non exemptis, puta, ſi abbas negligens eſt
in regimine earundem,vel etiam ſi iniuriatur eiſdem, nō enim
ſunt iſti modi quos diœceſanus ſortiatur forum in perſonis exē-
ptis, immo plus dicendum eſt, ꝙ & ſi exemptus in perſonam
delinquat non exemptam, non propter hoc poteſt diocęſanus
exemptum priuare in eccleſia non exempta, vel ipſum ſuſpēde-
re:quia non poteſt hoc facere diœceſanus,niſi cum cauſę cogni
tione,ſed ipſe non poteſt cognoſcere de delictis perſonæ exemp-
tæ,ergo nec contra eum poteſt procedere.ſecundum. do.n.Item
in hoc caſu quando mēbra non ſunt exempta, habet iuriſdicio
nem abbas ſuper eccleſias, vt no. s̃. de of. or. quãto. &.c.cum ab
eccleſiarum.& in hoc caſu præſentabit clericos prælatis,& reſpō-
debitur ei de temporalibus,vt.s̃.e. cum & plantare.§.in eccleſiis.s̃
de capel.mo.c. j.ſupra.de præben.in Lateranenſi.vbi de hoc.Niſi
&

& eccleſiæ eſſent pleno iure conceſſæ monaſterio, quo ad vtram-
que legem.ſ.diœceſanã & iuriſdictionis, quia tunc abbas inſtitue-
ret.xvj.q.ij.c.j.ſecundũ.d.n.Item in hoc caſu nunquam appellabi-
tur ab abbate exẽpto,etiã a ſubditis nõ exẽptis ad epiſcopũ, qa nõ
eſt eis ſuperior.Melius tamen dicitur contrarium,ar.hic.& ſupra
de ma.& obe.ſolitæ.circa prin.ſecundum.d.n.tamen ratione poſ-
ſeſſionis,vel contractus conuenietur abbas coram epiſcopo.extra
d.n.de fo.compe.Romana.& de priuil. volentes.§. in eos.li.vj.nõ
ratione domicilij, quia ipſum non poteſt habere extra monaſte-
rium ſuum. Alij autem clerici ſeculares poſſunt habere plura
domicilia, & in eccleſiis ſuis, & extra.locus tamen in quo tenẽ-
tur ad reſidentiam,debet domicilium proprium reputari. ſupra,
de fo.compe. poſtulaſti.licet aliqui contradicant. ſecundum.d.n.
Quid ſi clericus duorum epiſcoporum delinquat, & iniuriam fa-
ciat clerico alterius epiſcopi extra expiſcopatum, in quo habet
domicilium,nunquid tenetur reſpondere coram illo ſub quo do
10 micilium habet? Sic etiam ſi tãtum clericus ſit,† quia ratione cle
ricatus ſortitur quis forum.C.de epi.& cle.auth.clericus.ſecus aũt
eſt in abbate exẽpto, qui licet delinquat in clericos diœceſani, tñ
coram eo conueniri non debet, quia nõ eſt eius clericus immo
exemptus,licet in aliquo ſibi debeat reuerentiã.Si autem mem-
bra ſunt exempta,& non populus,tunc etiam ſi delinquat abbas
in membris exemptis non habet ſe intromittere diœceſanus ex-
tra d.n.e.ti.volentes.li.vj. De populo autem idem eſt dicendum,
quod dictum eſt, quando membra non ſunt exempta. extra.d.n.
de ver.ſig.veniens.li.vj. de hoc not.ſupra eo.recipimus. & in hoc
caſu inſtituet abbas clericos in eccleſijs ſine epiſcopo, ſed ſi depo-
nẽdi fuerint,ad Papam referẽtur. arg.ſupra, de of.archi.ad hæc.§.
item in epiſtola.& melius.s̄.de ſta. mo.in ſingulis. §. ordinentur.
ver.ꝙ ſi nõ fecerit.§.eadem.ver.illorum.vbi vero populus eſt exẽ-
ptus, tunc in nullo tenetur diœceſano. ſecundũ n.d.n. cuius eſt
quaſi hæc tota gloſ. quam fateor me per omnia capere non poſ-
ſe, ſed dic de hac materia,vt not.in iuribus quæ inducit.[Exhibe-
re reuerentiam]&c.& hoc innuit priuilegium Alexandri.s̄.e.§.j.
11 ver.in priuilegio. Et ſic eſt hic ꝙ † aliquis poteſt eſſe vaſallus duo-
rum dominorum pro diuerſis rebus ſicut abbas iſte ſubeſt Papę
quantum ad caput, & nihilominus epiſcopo quantum ad ca-
pellas.ſi.ar.s̄.c.prox.ff.de oper.lib.duorum.[Quibus].ſ.reuerentia,
obſequio, & honore,[Vigorieñ]vt no.s̄.prox.§.ver.pe.

S V M M A R I V M.

1 *Protectio papæ an eximat clericum a iuriſdictione ſui ordinarij. & quid ope
retur,nume. 2.*

CAP. XVIII.

Ex parte.[In quibus].ſ.literis.[Perſonę ſuæ] ſu-
baudi,quod patet [Expreſſo nomine]
ſ.proprio ibi ſcripto.& idem eſſet,ſi indubitatæ circũ-
ſtantię apponerentur. s̄. de conſang. tua.[Exempti]
1 occaſione † taliũ literarum. & reſpondetur ꝙ non, vt ſequitur.
¶[Nos autẽ]ij.pars. [Per literas hmõdi]ſ.generalis protectionis a
Papa conceſſæ.Secus de protectione ſpeciali, in qua quis & ſe sũ-
mittit,hoc enim loco appellatiõis habetur. quod dic,vt le.& no.
s̄. de ap.ad audientiam. & c. dilectis j. reſpon.ver.epiſcopus me-
2 tuens. [Subtrahuntur]ſic ergo † talis protectio parum, aut nihil
operatur ſecundum.B.immo non parum operatur. quod dic,vt
le.& plene no.s̄.e.recipimus.in fine.

S V M M A R I V M.

1 *Domino an liceat intrare propria authoritate poſſeſſione quam amiſſit.*
2 *Condictio triticaria in quibus rebus habeat locum.*
3 *Priuilegium non eſt concedendum in alterius graue præiudicium.*

CAP. XIX.

Paſtoralis officij & inf.[Vt eccl'ias
ſuas] quã-
tũ ad iuſpatronatus.ſupra eodẽ.cum & plantare.§.in
eccleſiis[In proprios vſus]forte propter indigentiam
monaſterij.quod ex donatione epiſcopi fieri poteſt.ſupra, de dõ.
conſultationibus. portione tamen congrua in vtroque caſu vica
rio inſtituendo ibidem perpetuo reſeruata. ſupra de præben.extir
pandæ. reſpon.primo. §.j.& ſecundo. [Poſſint.] quod alias non
poſſent,nec etiam cenſum de nouo imponere, nec veterem aug
mentare.ſupra,de cenſi.prohibemus.& c.ſignificauit.& c.grauis.
nec etiam fructus vacantis eccleſiæ occupare, vel ſibi retinere.s̄.
de of.ordi.cum vos. niſi ex cauſa,prout le.& no. ſupra, vt benefi-
cia ecc.c.vnico.§.fi. [Decedentibus] ver.nam in vita hoc non li-
ceret ſine conſenſu ipſarum perſonarum.ſupra,de dona.conſul-
tationibus.in fi.[Earũ] ſcilicet eccleſiarum[Authoritate propria
poſſeſſionem]de nouo, quam nunquam habuerunt,ſecus ſi ha-
buiſſent,& nomine ipſarum poſſideretur,& ſic loquitur,nec con-
tradicit ſupra,de reſti.ſpo. cum veniſſet.[Earundem]nõ vt ſequi-
tur,niſi hoc in litera Papæ contineatur expreſſe, & idem intelli-
gas,ſi decimæ eiſdem, vel etiam poſſeſſiones aliquę conferantur,
& tamẽ eccleſia intelligitur habere dominium,vel quaſi,vt patet
C.de ſacroſanct. eccl.l. fi,ſupra,de conſue.c.ſecundo.Sed nec do-
1 mino conceditur intrare † poſſeſſionem, quam nunquam ade-
ptus eſt,vel amiſit authoritate propria maxime violẽter, alioquĩ
quãdoq; a iure ſuo cadit.C. vnde vi. ſi quis in tantam. xvj.q.vj.
placuit.C.de acquiren.poſ.improba.ff.de acquiren.po.ſi ex ſtipu-
latione.Quãdoque vero ab eo auocatur poſſeſſio ſic adepta per in-
terdictum,vnde vi,vtile,vel directum.ff.de vi & vi arma.per totũ.
2 †Quãdoq; per condictionẽ triticariã,quæ in omnbus rebus præ-
ter pecuiam numeratam,ſiue mobiles ſint,ſiue ſoli, generaliter
vendicat ſibi locum, niſi propria ſit petentis, cuius tamen & poſ-
ſeſſio, ſi non dominus de fundo violenter eiiciatur,condici po-
teſt,& ſi dominus ſit,quando res.ff. de condict.triti.l.j.& ſecunda.
Quandoque per condictionẽ ex canone,vel officio iudicis. quod
dic,vt le.& no. ſupra, de reſti. ſpo.ſæpe. & accedit. C. pro quibus
cau.ſer.pro præ.libe. effi.l. prima. in fine. [Vel per diœceſanum]
ver.[Potius]reſpondeo ſic, vt ſequitur,& de hoc not.ſupra,de of.
del.ſuper eo.¶[Ad quod] ſecunda pars. [Indulgentia]eſt ergo in-
ſpiciẽda.ſupra.e.porro.vbi de hoc.[Id contineatur] ſcilicet,quòd
poſſeſſionem propria authoritate valeãt intrare,in quo etiam ca-
ſu curialius facient,ſi authoritate diœce. ipſam adipiſcãtur. ar.C.
de pig.l.iij.[Expreſſum]non ergo ſufficeret. ar. [Inconſulto] vel
contradicente.Sed contra.infra eodem.c.in his. Sol. aliud ibi, &
aliud hic,ibi enim de tali actu agitur,ſcilicet,de celebratione miſ-
ſę.quòd ſi neceſſe eſſet licentiam petere, nullum cenſeretur pri-
uilegium,vt ibi dicit, & bene,nam cũ licentia licet celebrare etiã
publice,etiam ſine licentia in eccleſia in ſecreto.ſupra,de cleri.nõ
re.tuę. Nec per illum actum præiudicatur prælatis,quia indulgẽ-
tia conceditur ibi ſine præiudicio iuris parochialis: ſed & in cele-
bratione miſſæ, procuratur ſalus animarum, atque ſeruitium
Dei.& honor ſine offenſione iuris temporalis, & ſi differretur li-
centia,impediretur actus plerunque, quia certas horas habet, &
celeritatem deſiderat, vnde nec imponeda fuit neceſitas petendi
licentiam.ar.ff.de dam.infec.l.prima.ff.de exerci.acti. l.prima.re-
ſpon.primo.ad fi. Hic autẽ & ſi petatur licẽtia,nihilominus vtile
eſt priuilegium,nam & ſi epiſcopus ipſam malitioſe, vel negligẽ-
ter dare renuat,vel differat,poteſt haberi recurſus ad ſuperiorem.
ar.s̄.de iure patro.nullus. Eſt etiam talis actus,per quem præiudi-
caretur authoritati epiſcopi,niſi requireretur,& etiam reipublicę,
quantum ad hoſpitalitatem, & eleemoſiam, & iura etiam epi-
ſcopalia perſoluenda.ar.in eo quod legi.& not.s̄.de ſupplen.negl.
præ.c. ij.s̄. de of.archid.cum ſatis.In hoc ergo caſu requirenda eſt
licentia ne diœceſanus contemni videatur.& vt ſi iuſtam cauſã
contradicendi habuerit,audiatur,quid enim ſi per falſi ſuggeſtio
nem, vel veri ſupreſſionem eſſet talis indulgentia impetrata;
Vtique diſcutiendum eſſet.s̄.ne ſe.va.c.j.s̄.de reſcrip. ſuper literis.
In contrario vero non petitur licentia, ne cultus Dei,& expiatio
peccatorum impediatur,vt patet in his, quæ notantur.s̄. de con
ſuet.ex parte.& xiii.q.ii.animę defunctorum. & de hoc notatur
in ſumma.e.ti. §. quid operetur ſub. §. regulariter. Et ex hoc etiã
3 notatur, ꝙ † in alterius graue præiudicium non eſt priuilegium
concedendum. ad idem. s̄. de vſu pal.ex tuarum. s̄.de eccl.ædifi.
cum dicat.& c.ad audientiam.& ſupra, de ſta.monach. in ſingu-
lis,§.porro.quod dic, vt plene nota.s̄.e. cum olim.ij.§. nos vero.
ver.& nulla. s̄.de offi.dele. ſuper eo. quod huic iuri bene concor-
dat. [Non eſt licitum]nam per hæc verba concedimus tibi talẽ
eccleſiam in vſus proprios,intendit concedere, ꝙ is,cui talis con
ceſſio fit,habeat adminiſtrationem eccleſiæ, & ꝙ ſibi de tempo-
ralibus reſpõdeatur,& ꝙ conſeruato antiquo & bono ſtatu eccle
ſiæ quicquid ſuperfluum fuerit, in vſus conuertat proprios Sed
nunquid liceat antiquum ſtatum eccleſiæ immutare? Non vide-
tur.s̄.de conſti.cum omnes.& expreſſius. s̄.de ſupplen.negli.præ.
c.ij.§.volentes.in prin.So.ex cauſa interueniente authoritate epiſ-
copi hoc poteſt fieri,aliter non debet, vt patet in eo,quod legi.&
no.s̄.de conſuetu.c.antepenul.&.s̄.de conſtitu. cum omnes.inf.
& de cen.prohibemus vt cum epiſcopus ſibi prouideat, & id eli-
gat,quod magis crediderit placere Deo, & rei publicæ expedire:
nam propter hoc priuilegium non eximitur a iuriſdictione ſua
taliter conceſſa eccleſia,nec poteſt ille,cui ſic conceſſa eſt, poſſeſ-
ſiones,vel res ipſius vendere, vel pignorare pro alterius eccleſiæ,
cui donata eſt debitis perſoluendis: quinimmo & quæ hic eccle-
ſiæ relinquuntur in vtilitatem ipſius conuerti debent,& idem de
mutuo nomine eius contracto,alioquin prælatus,cui hæc eſt cõ-
ceſſa eccleſia,de facili crimine ſacrilegii inuoluetur,& per diœce-
ſanum puniri poterit.ar.x.q.ij.c.fi.xvij.q.iiij.per totum.s̄.de excep.
cum venerabilis.s̄.de reſti.ſpo.olim cauſam.s̄.de of.ord.cum vos.
vbi de hoc Videtur etiam, ꝙ creditores huius eccleſiæ poſſunt pe-
tere per interdictum de ſeparationibus, vt ſeparentur bona vtri-
uſque.ff.de ſeparatio.per totum.Quid ſi eccleſia donata ſit in vna
diœce.& illa,cui donatur,in alia? Rñ.non propter hoc confundun-
tur iuriſdictiones diœceſum,vt.s̄.de reli.do.c.ij.vbi de hoc. immo
ſi agatur de alienatione poſſeſſionum vnius eccleſiæ illius diœce-
ſani,cui ſubeſt,& non illius,ſub quo poſſeſſiones ſitæ ſunt,eſt au-
thoritas requirenda.xvij.q.iiij.in venditionibus.xij.q.ij.abbatibus.
&.c.ſi qua.&.c.ſine exceptione. x.q.ij.caſellas. Eſt tamen contra-
rium.ar.s̄.de foro competen, ſane. & in his quæ no.s̄.de ſepultu.
in noſtra. Quid ſi alicui monaſterio concedatur aliqua eccleſia
pleno iure? Rñ.regimen ſpiritualium & temporalium eſt conceſ
ſum.xvj.q.ij.viſis.non tamẽ ꝙ fructus ſibi retineat,vel ſuos faciat
niſi ad tempus cum ſolemnitate,& ex magna cauſa, vt patet in
eo,quod legitur,& notatur.s̄.vt eccle.benefi.capit. vnico. §.final.
niſi forſan & hæc eadem eccleſia,quæ conceditur ab alio poſſide
retur antea pleno iure, & in proprios vſus,vt ſic in hoc caſu talis
tranſeat,qualis erat.arg.ff.de acquiren.re.do. traditio.ff.de contra-
hend.emp.& vendi.alienatio.s̄.de dona.cum dilecti.in fi.& idem
intelligendum eſt,vbi vniuntur duæ eccleſiæ quocunque genere
vnionis. ſecundum. d.n.intelligas per quod alienatio fiat. quod
dic,vt notatur.s̄.ne.ſe.va.ca.j.[Quia per indulgentiam]verſic.ſic ſi
de duabus ſeruitutib.remittatur vna, remanet altera in ſtatu ſuo.
ff.de ſer. vr.præ. ſi domus tua.nec in huiuſmodi generali conceſ-
ſione videtur conceſſiſſe, quod ſpecialiter non erat conceſſurus.
ff.de peculiis.qui peculii.ff.de pigno.denique. &.l.obligatione. &
le.& no. ſupra de offi. leg. quod tranſlationem[Epiſcopalii iuri]
Hic poteſt repeti,quod no.ſupra eod.cum olim eſſemus.§. fi.ver.
quod nulla,

S V M M A R I V M.

1 *Ardebunt non minus qui cum multis ardebunt.*
2 *Mala non aſſumuntur,niſi ab impijs in exemplum.*
3 *Celebrari poteſt ſine peccato in eccleſia interdicta de licentia Papæ.*
4 *Legem imponere non debent,qui ipſam negligunt obſeruare.*
5 *Maritus non poteſt exigere ab vxore capitalem,quam ipſe non ſeruat.*

CAP. XX.

Petiſtis.[Propter hoſpitalarios]ideſt occaſione
ipſorum.puta,quia grauantur a domi-
no,vel vniuerſitate,& opprimuntur contra eccleſia-
ſticam libertatem.[Eiſdem].ſ. hoſpitalariis pro qui-
aus lata eſt hęc ſententia.¶[Ad quod duximus]ſecunda pars.[Li-
1 centiam]non † enim minus ardebunt,qui cum multis ardebũt.
2 ij.q.j.c.multi.† nec aſſumuntur mala, niſi ad impiis in exemplũ.
viij.di.mala conſuetudo.¶[Sed ſi prefati].iij.pars.[Fines]tranſgre
ditur ergo terminos priuilegio ſibi conceſſo abutens, vt hic,&.s̄.
e.porro.ad finem.[Exceſſerint].vnde ſunt puniendi,& priuilegia
amittere debent.s̄.e.cum & plantare.§.fi.&.c.tuarum. §.j.[Ne vi
deantur]ver.[Ridere]ſi.arg.j̄.e.quod nonnullis.j̄.de ſenten.excõ.
ſi vere.[Quia diu]ſic.vj.q.ij.ſi tantum.& capitu. placuit. [De no-
ſtra licentia]aliter enim celebrans irregularitatem incurreret. s̄.
3 de cleri.exo.mi.poſtulaſtis.§.quæſiuiſtis. Sic nota, ꝙ † de licentia
Papæ poteſt celebrari ſine peccato in eccleſia interdicta,vt hic.&
s̄.e.cum & plantate.§.ꝙ ſi templarii.j.e.vt priuilegia.§.illud etiã.
Et cum exẽommunicato communicari.j̄.de ſenten. excom.ꝙ
in dubiis.&.c.inter alia.&.c.ſi vere,& de hoc notatur.j̄.e.vt priui
legia.§.fi.ſuper verbo,celebrentur. &.§.j. circa prin. [Celebretis]
4 non † enim debent aliis legem imponere, quam ipſi negligunt
obſeruare!. s̄.de conſtitu.cum omnes. s̄.de præben.pro illorum.
nec tenentur alij ſeruare priuilegium eis conceſſum, ex quo ipſi
non ſeruant.j̄.de ſen.excom.in audientia.s̄.eod.accedentibus. s̄.
de appellatio.an ſit deferendum.& quod quis ab aliis exigit, mul-
to fortius a ſe ipſo. ff.de nego.geſt.ſi pupilli. §.fina.ff. de admini-
ſtra.tu.quoties. §.item ſi temporali.&.ff.ſi ſeruitus. vend l.altius.
5 s̄.de natis.ex li.ven.c.vnico.vbi de hoc † Nec maritus poteſt exi-
gere ab vxore caſtitatem,quam ipſe non ſeruat.ff.ſo.ma.viro.ff.de
adulte.ſi vxor.§.iudex.s̄.de adulte.capit.penul. & fina. & breuiter
fruſtra legem inuocat, qui committit in legem .s̄.de vſur. quia
fruſtra.Sed omnia hæc,cum locus interdictus ſit,ſine licentia Pa
pæ non prodeſſent.vt s̄.

S V M M A R I V M.

1 *Monachus an poteſt habere curam animarum.*
2 *Perſona exempta, poteſt eſſe ſubiecta ratione rei quam poſſidet, vel ratione
loci in quo delinquit.*

CAP. XXI.

Qvoniam.[Percipit]. hoc ipſo patet, ꝙ exem-
ptum non eſt,vt patet in eo,quod le-
gi.& nota.s̄.e.cum & plantare. §.in eccleſiis. Secus ſi
non perciperet ibi aliquod ius, ſed cenſum aliquem.
s̄.de cen.cum venerabilis.ſed & poſſet eſſe,ꝙ nihil ibi perciperet,
excepto aliquo iure temporali,vt ibi in fi.& s̄.de relig. do. conſti-
tutus.& nihilominus in aliis eccleſia intelligeretur eſſe exempta,
vt ibi.& ſupra.e.ex ore.§.fi.in fi.vbi vero aliquod ius epiſcopale ibi
percipit epiſcopus,ſemper præſumptio eſt pro ipſo, adeo ꝙ obti-
uet,niſi aliud probet, vt poteſt colligi ex præmiſſis. [Credimus.]
ver.[Quia].ſ.priuilegium indultum. præfatus epiſcopus &c.vt.j̄.
e.præfatus.[Vt nullus epiſcopus]ver.[Vtroque iure].i.pleno,puta
quo ad vtranque legem in ſpiritualibus & temporalibus omni-
bus,de quibus no.s̄.de of.ordi.conquerente.& capt.dilectos.[Sup
ponere]&c.hæc omnia continebantur in priuilegio.[Synodare]
i.ad ſynodum vocare.s̄.e.ex ore.§.fi.ver.propter quod. s̄.de maio.
& obed.quod ſuper his.vel nomine ſynodatici aliquid exigere. x.
q.iti.placuit.s̄.de offi.ordi.conquerente.§.j.ver.ſynodum. [Præfa-
tus epiſcopus.]ver.[Eccleſiam.]cum in ipſa ius epiſcopale perci-
piat,& ſic patet, ꝙ non vtroque iure monaſterio eſt ſubiecta, vt
1 hic probat,& notatur.s̄.rñ.j.[Ad eius.]ſcilicet eccleſiæ,ergo † mo
nachus poteſt habere regimen animarum. quod dic,vt notatur.
s̄.de ſta.mo.ꝙ Dei timorem[Cum alterutrum]ſcilicet interdice
re,vel excommunicare.[Quoniam illud.]ver.[Capitulum]ſcili-
cet vt nullus epiſcopus.vt.s̄.e.ver.vt nullus. [In ipſo monaſterio]
ſcilicet exempto.ſimile interpretatio.xvj. q.j.generaliter. vbi ha-
bent priuilegium morantes in monaſterio,& diuinis officiis va-
cantes.Simile.ar.j̄.de verb.ſig.abbate.ad fi.s̄.de treu. & pa.innoua
2 mus.cum ſuis concor.Et ita licet † perſona ſit exempta, ratione
tamen rei nõ exemptæ quam poſſidet,vel loci, in quo delinquit,
vel contrahit,põteſt eſſe ſubiecta,vt hic.& ſupra.eo,ex ore. §.fi,&
c.cum capella.§.j.& ij.ſicut & hodie hic expreſſe pſobatur, quod
& ex his iuribus ſumi videtur,extra.d.n.eo.c.volentes. §.in eos.li.
vj.[Vel ad eccleſias[Vel ad eccleſias]ver.[Vtroque iure.]vt patet
ex verbis priuilegii ſupra poſitis, ex quibus argumentatur, quia
in eis eſt vis faciẽda.quod dic,vt no.s̄.eo.ex ore.§.j in prin. [Subie
ctas]ſic intelligitur.16.q.ij.c.j.

S V M M A R I V M.

1 *Ius decimarum non cadit in laicum,quia ſpirituale eſt.*
2 *Epiſcopalis decima eſt quarta canonica.*
3 *Indefinita equipollet vniuerſali.*
4 *Priuilegium Papæ reſtringitur & epiſcopi ampliatur.*
5 *Princeps non conſueuit præiudicare.*
6 *Verbum generale in priuilegijs ad futurum tempus extenditur indefinite pro
latum.*
7 *Verbum dubium poteſt inferri ad ius commune.*
8 *Conſuetudo interpretatur vocem.*
9 *Interpretatio aſtuta & malitioſa eſt uitanda.*

CAP. XXII.

Qvia circa. Et infra Pars.s̄.de biga.quia circa
Omnium ſanctorum.]proprium
nomen eſt monaſterii.[Priuilegilegium.]in quo cõ
tinebatur,ꝙ epiſcopus omnes decimas, quæ ſibi cõ-
petebant, vel competere poterant. de poſſeſſionibus monaſterii
1 eidem monaſterio remittebat.[Super ſpiritualibus]Ius † decima
rum ſpirituale eſt, ideoque non cadit in laicum. s̄. de præſcrip.
cauſa quæ.fructus vero temporales ſunt, ideoque etiam laicis &
vendi,& locari poſſunt.s̄.de loca.veſtra. & ſecundum hoc poteſt
intelligi.quod le.s̄.de his quæ fi.a præla.cum apoſtolica.§.pe ,& fi
na.s̄.de decimis.quamuis.& c.prohibemus.vbi de hoc.Alias epiſ
copalibus & eſt litera melior, vt patet.s̄.§.j.Eſt autem epiſcopalis
2 † decima ad literam quarta canonica.s̄.de decimis.qm̃. ſupra de
cen.cũ olim.xij.q.ij.vobis.& c.conceſſo.[valeat]ſubaudi nõ ſolũ.
[Ad poſſeſſiones antiquas]vel acquiſitas, de quibus non videtur
dubium.ſubaudi. [Sed etiam poſtmodum acquirendas]de qui-
bus videtur ,ꝙ non,ar.s̄.de conſti.cognoſcentes. ſupra de reſcrip.
ca.fi.tamen contrarium reſpondetur,dũmodo conceſſio canoni
ce facta fuerit,vt ſe.¶[Super quo]ij.pars.[Reſponſum]ſic cõſtrue
[Quia ſi remiſſio illarum decimarum facta extiterit]&c.[Cano
nicas]puta,de conſenſu capituli.12.q.ij.ſine exceptione. ſupra de
his quæ fi.a p̄la.cum vos.& c.tua.& c.paſtoralis ſupra de dona.pa
ſtoralis.§.fi.& ex cauſa neceſſitatis,vel vtilitatis, vel pietatis, & ꝙ
non ſit in menſa,ita ꝙ eccleſia cathedralis, ſiue menſa epiſcopa-
lis enorme detrimentum propter hoc nõ incurrat, alioquin poſ
ſet reuocare. s̄. de dona.c.ij.& c.apoſtolicę.s̄. de rebus ec.non ali.
ad noſtram.s̄. de præcar.c.ij.[Prædeceſſor tuus]ver. [Indiffinite.]
3 Ar.ꝙ † indiffinita æquipollet vniuerſali, vt hic,& 19.di.ſi Roma-
norum.ff.de of.præfec.vr.l.j.§. in initio. ver.cum vrbem.ff.dele.
præſtandis. peti. bo. poſ. contra.ta.l.i. §. & generaliter s̄.de teſta.
relatum.ij.reſpon. j.in fi. vbi de hoc.[Remittendo]intellexiſſe vi-
detur,& c.vt.j̄.e.c.ver.fi.¶[Cum nihil[iij.pars. in qua ponit tres ra-
tiones determinationis,quam facit.j̄.e.c.ve.fi.[Exceperit.]prima
ratio, ex hoc enim videtur omnia tranſtuliſſe.ar. s̄. de iure pa.ex
literis.vbi.de hoc.[Et potuerit]alias non eſſet ei imputandum. ff.
de regul.iur. impoſſibilium . xxij.q.ij.faciat etiam homo.s̄.de pac.
c.fi.[Ac in beneficijs]ver.ſecunda ratio.[Pleniſſima]vt ff.de con-
ſti.prin.l.fi.j̄.de.ver.ſig.olim. s̄. de dona. cum dilecti. in fi. vbi.de
hoc[Adhibẽda]alias faciẽda. [Nec debeat]ver.tertia ratio.[Vna
& eadem ſubſtantia]Sed nunquid eſt alia ſubſtantia aquirenda,
quam aquiſita? Reſpon. ꝙ non, quia eadem eccleſia vtramque
poſſidet,non enim coſideratur hic rei diuerſitas rei,ſed eccleſię,iõ
expone,ſubſtantia.i.eccleſia.xij.q.ij.cognouimus.Sed contra.s̄.eo.
4 cum capella.& de decimis. nuper.So. † ſi Papa concedat priuile-
gium,& infligat enorme grauamen,reſtringitur.s̄. de deci.ſugge-
ſtũ.ſi vero episcopus dilaratur vt hic Ratio.eſt,quia Papa dat pri-
5 uilegium generalius,quã epiſcopus, † & Princeps non conſueuit
præiudicare.C.de emanci.nec auus. ſed epiſcopus poteſt iuri ſuo
renunciare,& ideo imputet ſibi,ſi non excepit,vt hic dicitur.[In-
tellexiſſe]ver.[Videtur].i præſumitur[Sed futuri]Ar.ꝙ in priuile-
6 gijs † verbum generale & indiffinite prolatum ad futurum tem-
pus extenditur.ſi xij.q.ij.cognouimus.s̄. de deci.ex parte.& c.tua.
& j̄.C.quæ res pig.ob.poſſ.l.vlti.ff.de ſeruituti.vr.predi.ſi ſeruitius

Ar.contra,ſupra,de cen.quarto.ſ.de deci.cum in tua. ſ.e.cum ca
pella.ff.de contrahē.emp.l.in lege.& l.Rutilia Polla.ff.de dam.in
fec. damni. §. ſi is,qui. ſed hic ideo contra dātem fit interpreta-
tio,ne excogitata fraude ſuæ obuiet liberalitati.xvij. q. ij.c.j.C.de
dona.ſi quis argentum.§.fi.Secus vbi verba certa ponuntur,& in-
dubitata,illa enim non extenduntur ad alia,ſed ſeruanda ſunt ſi-
cut iacent.ſupra e.recipimus.& c.porro.Vbi vero generale verbū
ponitur ad omnia appellatiua extenditur, vt patet. ſ. de deci.ex
7 multiplici.Quod ſi verbum † dubiū ſit& poteſt retorqueri ad ius
commune,ſicut & ad gratiam, facienda eſt interpretatio.ſecun-
dum ius commne.ſ. de conſue. cum dilectus.§. fi.vbi de hoc &
vt nemini ſit oneroſa, nec infamet.ſupra, de teſti. cum tu.& ꝙ
nō ſit captioſa.ff.de regu.iuris. quoties. & cōtra illum qui potuit
legem aptius dicere.ff.de pac.veteribus.ff.de contrahen.emp.La-
beo. & ſecundum cōmunem vſum loquendi. ſupra,de ſpon. ex
8 literis.j.vbi de hoc.nam & † cōſuetudo interpretatur vocem.j̃.de
verb.ſig.abbate.ſed & quod tutius eſt interpretandum eſt.ſupra,
de ſpon.iuuenis.ſupra.de homi.ad audientiam. §.j.Et ſi non ap-
paret quid tutius, tunc fit interpretatio in benigniorem partem.
j̃.de regu.iuris.c.ii.& ix. di.c.fi.ff.de rebus dubi.quoties.& l.cum in
9 teſtamēto.& in ſumma aſtuta † & malitioſa interpretatio eſt vitā
da,& ſic facienda,ꝙ res potius valeat,quam pereat,vt patet ſupra,
de deci.ad audientiam.j̃.e.in his.j̃. de ver.ſig.abbate. §.contra qđ
fuerat.verſi.hic autem ſenſus.& adde quod not. j̃.eo.dudum. §.j.

S V M M A R I V M.

1 *Patriarchalis ſedes quæ fuit prima.*
2 *Epiſcopus Hoſtienſis in conciliis poſt papam primus ſedet.*
3 *Priuilegia ſunt ſeruanda omnibus eccleſiis.*
4 *Anima omnis domino papæ immediate ſubeſt.*
5 *Homagium facere nullus tenetur pro ſpiritualibus.*
6 *Papam non decet parum,aut nihil facere ſine conſilio fratrum ſuorum.*
7 *Canonici non coguntur præſtare fidelitatem, vel obedientiam ſuis epiſcopis, niſi de conſuetudine.*
8 *Religioſus tenetur ſeruare regulam poſt profeſſionem ab eo emiſſam.*
9 *Obedire nemo tenetur contra canones.*
10 *Eccleſiæ Romanæ,& papæ,ſemper præ cæteris obediendum eſt.*
11 *Appellare quilibet,omiſſo medio poteſt ad papam.*
12 *Minor non debet iuriſdictionem ſuam exercere,maiore præſente.*
13 *Appellatio facta ad Imperatorem,omiſſo medio,ualet.*

C A P. XXIII.

ANtiqua.[Patriarchalium]. ſ. quatuor princi-
palium.vt.j̃. ſe.[Renouantes]quod &
alias renouatum fuit.xxii.di.renouantes.& de his ſe-
dibus patriarchalibus le.ſupra de pręben.graue. §.fi.
Si queras,vtrum condenda ſint noua iura, an antiqua ſufficiant
vel renouanda ſint,vide quod no.ſupra de ap. vt debitus. reſpon.
j.[Approbante]eo ipſo ꝙ nullus contradicit, approbare videtur
xxxi.di. Nicena.ff.mādā.ſi remunerādi.§.ij.[Sancimus]ver [Poſt
Romanam eccleſiā]illa enim mater eſt omniū domina & magi
ſtra,vt ſequitur,& probatur ſ.de ſum.Tri.c.fi.§.pe.in fi.C.de ſum.
tri. l.fi.ſupra,de ele.licet.in fi.in Authē.de ec.ti.§.ij.coll.ix.[Con-
1 ſtātinopolitana]ver.ecce.† prima patriarchalis ſedes poſt Roma
nam.olim enim Alexandrina fuit prima, vt xxii.di.renouantes.
fuit autem priuata iure ſuo propter fauorem Conſtantinopoli-
tanæ eccleſiæ,& ſic cæpit tenere ſecundum locum, vt ſequitur.
Hodie etiam in cōciliis hæc prioritas debetur eccleſiæ Hoſtien.
quæ & fauorabilior viſa eſt,vt in ſeq.glo. Sed contra,quia nemo
debet priuari iure ſuo ſine culpa ſua.lvj. di.ſatis peruerſum.xvj.q.
fi.inuentum.ſupra,de eo qui cog.conſan.vx.ſuæ.diſcretionem.&
c.fi.So. hæc regula eſt, ꝙ nemo priuatur iure ſuo ſine culpa ſua
Fallit autem in caſibus.quod dic,vt no. ſ.de conſti. cognoſentes.
vnde ſubaudiendū eſt in regula,vel ſine cauſa. quod dic, vt le. ſ.
vt lite nō conteſt.quoniam.§. ſi vero aliter.in fi.[Primum]in cō
ſiſtorio Papæ ſi ſuperueniat. vel inter ſedes patriarchales, vel vbi
2 Hoſtien.epiſcopus abeſt in conciliis,ipſe enim, ex quo † præſens
eſt, in conciliis poſt Papā primus ſedet ex ſpeciali priuilegio cō-
ceſſo eccleſiæ Hoſtien.& ſic fauorabilior viſa eſt,ꝓ eo,quia Papā
habet ſuus epiſcopus cōſecrare, & inungere Imperatorem,pro-
pter quod eſt etiā palleatus, hæ ſunt prærogatiuæ Hoſtien.eccle-
ſiæ quæ nolui prætermittere, ne tacitus viderer ei velle præiudi-
care.ar ſupra e.accedentib.& c.ſi de terra.de præſump. nonne.&
ff.de teſt.Domicius. [Alexandrina] Ecce ſecunda patriarchalis
ſedes, quę tamen conſueuit eſſe prima poſt Romanam. quod
dic,vt in præceden.glo.[Antiochena] verſicu. Ecce.iii. patriar-
chalis.ſedes[Hieroſolymitana]Ecce.iiii.patriarchalis ſedes.[Lo-
cum]prioritas ergo ſedis, ſiue loci prioritatem dignitatis decla-
rat,vt hic.& ſ.eo.ex ore.§.i.ſupra de maio.& obedien.c.j.& c.ſta-
tuimus. Et ideo etiam dicebat Alexan. Papa IIII. ꝙ poſt Roma-
nam nulla erat maior eccleſia Hoſtien. [Seruata]ver.[Cuilibet]
earūdem patriarchalium ſedium,quia forſan vna in vno,& alia
3 in alio magis priuilegiata eſt. & ſecundū Nicenas regulas † om-
nibus eccleſiis ſunt ſua priuilegia ſeruanda,ſ.de offi.ordi. duo ſi-
mul.ver. ita vt ſecundum. xxv.q.ij.ca.j.2. & 3.de quibus iudicari
non poteſt,niſi ipſis inſpectis. ſupra e. recepimus.& c.porro.[Ita
ꝙ poſtquam]ver.ergo.non ante.ſic ſ.de ele.quod ſicut. §. præte-
rea[Inſigne].i. ſignum, ſiue priuilegium.quod dic, vt legitur, &
not.ſupra, de vſu pal.niſi ſpecialis.& c.ad honorem. [Præſtito ſi-
bi]ſcilicet,Romano Pontifici[Fidelitatis,& obedientiæ]ergo pa-
triarchæ & alii,qui nullo medio ſubſunt domino Papæ præſtāt
ei,& iurant fidelitatem,& obedientiam, vt hic dicit. & ſupra,de
iureiuran.ego. Secus de illis, qui ei ſubſunt, non tantum imme-
diate, ſed & mediate.illi enim hoc præſtant ſuperioribus ſuis im-
4 mediatis, vt ſequitur. Hoc ideo dixeram,quia & † omnis anima
domino Papæ immediate ſubeſt,vt not. ſupra, de offi.ordina.ca.
3. §. confeſſiones. Faciunt ergo patriarchæ fidelitatem domino
Papæ, quia & ei ſine alio medio immediate ſubſunt,& eandem
tenentur præſtare ſuffraganei ſuperioribus ſuis,vt legitur, & pro-
5 batur ſupra,de maio.& obedien.dilecti.Sed contra,quia † pro ſpi-
ritualibus nullus tenetur homagium facere. j̃. de regu. iur. ca.
fina.quod dic,vt ibi no.& ſ.de ſimo.ex diligenti. ſupra de exceſ.
præla.grauem. A prima ergo etiam regula excipe presbiteros,&
diaconos,cardinales, qui & ſi immediate papæ ſubſint, nullam
tamen obedientiam præſtant ei. A ſecunda vero ꝑ Papam con-
ſecratos,qui & ei iurant fidelitatē,& obedientiam, & ſi mediate
ſubſint.Sed quæ poteſt eſſe ratio,ꝙ Papæ non faciunt obedientiā
presbiteri, vel diaconi Cardinales? Reſpon.vt oſtendatur,ꝙ licet
papa ſit caput vniuerſalis eccleſiæ & ſinguli fideles membra ge-
neralia, eſt tamen ſpeciale caput Cardinalium, & ipſi membra
eius ſpecialia reſpectu aliorum:quod corpus adeo debet eſſe vni
tum,ꝙ Papa ab his membris ſpecialibus non debet fidelitatem,
vel obedientiam exigere,ſicut nec a ſeipſo,oportet enim,ꝙ inter
præſtantem & recipientem ſit differentia.arg.ſ.de inſti.c.fina.cū
ſuis concordantijs. ad hoc.ſ. de his quæ fiunt a præla.nouit.& de
præſcrip.cum non liceat. cum his quæ ibi no. Ab aliis ergó reci-
piat Papa iuramentum tanquam ab extraneis, & ſuſpectis reſpe
ctu Cardinalium.ſ,de elect.ſignificaſti. A Cardinalibus vero nō
recipit tanquam ſibi inuiſceratis, vnde & dicuntur de latere eius
mitti.ſ. de offi. lega.excōmunicatis. Igitur ſi hoc velint attēdere
Cardinales ad ſeruandam Papæ fidelitatem & obedientiam, re-
putare debent præcedentibus terminis ſe aſtrictos, & ſe peccare
grauius, ſi huius confidentiæ(quod abſit)fuerint transgreſſores
ſed & ſi Papa hoc conſiderare velit, debet Cardinalem diligere,
vt ſeipſum,& ei in omnibus ſuis neceſſitatibus boni viri arbitrio
ſubuenire,ſi tangerētur hincinde pręcordialiter,niſi & ipſos quā-
doque tangeret,vtinam non lethaliter tangillus,alias titigillus.ac
cuſo neminem ſed ſua cōueniat conſcientia vnumquēque. Sed
quid eſt,ꝙ epiſcopi Cardinales iurant, nunquid ab hac caritate,
& vnitate intelliguntur excluſi? Reſpon.non. Quare ergo iurant?
Reſpon.iurant tanquam epiſcopi,ſicut & cæteri,& non tāquam
6 Cardinales. Et ſunt hæc in efficax.argu.ꝙ parum † aut nihil decet
Papam facere ſine conſilio fratrum ſuorum.j̃.titu.j. quoties. §.j.
in princi.& ſupra de exceſ.præla.c.j.& ſupra.de elec.in Geneſi.in
7 fi.Poteſt & ex præmiſſis ſumi arg.ꝙ † canonici non coguntur prę
ſtare fidelitatem, vel obedientiam epiſcopis ſuis, niſi vbi talis eſt
conſuetudo & ſic poteſt intelligi j̃.de ver. ſignifi. cum clerici.qđ
dic,vt ibi not.[Licentur.& ipſi]. ſcilicet patriarchæ. q.d.non eſt
neceſſe ꝙ ſuper hoc petant licentjam,ſufficit enim,ꝙ ſemel a iu
re iſto hæc licentia data ſit.ff.de condi.inſti.l.ſub conditione.§.fi
na.in prin.xxviij.diſtinct.de his.ante finem.& eſt hoc ſpeciale pri
uilegium iſtarum quatuor ſedium patriarchalium,vt archiepiſ-
copis ſuffraganeis ſuis palleum concedant,alias autē nullus alius
concedere poteſt.niſi Papa.c.di.priſca.& c.quoniam.Nec præſta
tur,niſi primo iuranti.c.di.optatum. ſupra de elect.ſignificaſti.in
prin.& in fi.Sūt & in alio caſu ſpecialiter priuilegiatę, quod dic,
vt legitur,& not.ſupra de præben. graue. §.fina.Et in tertio.j̃.eo.
§.j.Et in quarto.j̃.eo.§.fina.[Recipientes].verſi. [Proſe].q.d.non
pro Romana eccleſia.Quod ergo faciunt hi,qui immediate ſub-
ſunt Romanæ eccleſiæ,ſiue ſummo Pontifici, & hoc idem tenē-
tur facere alii,eccleſiæ metropolitanæ proprię,ſiue ſuo metropo
litano,vt hic patet,& in eo,quod legitur,& no.ſupra.eo ver.prox
[Profeſſionem].ſcilicet iuratam. ſ.de iureiuran.ego. & ſupra de
maio.& obedieo.dilecti. [Canonicam].ideſt fidelitatem & obe-
dientiam profeſſam ſecundum Deum & canones, ad quam nō
tenentur exempti diœceſano epiſcopo cum ſint contraria liber-
tati,vt ſupra.e.cum olim apud.§.fi.Et no.ꝙ dicit profeſſionem.q.
8 d.ſicut † religioſus tenetur ſeruare regulam poſt profeſſionem ab
eo emiſſam.ſ.de regularibus.ſtatuimus.ſic & hi,qui ſemel fideli-
tatem & obedientiam iurant, ipſas ſeruare tenentur, quaſi hæc
profeſſio ſit,vnde & ſi ipsam violent,ſunt tāquam membra putri
da a corpore eccleſiæ abſcindenda vt ſupra de exceſ.præla.grauē.
Ideo etiam dicit canonicam, quia ſicut fit ſecundum Deum &
9 canones,ſic & ſeruanda eſt, vnde & † nemo tenetur contra ca-
nones obedire,vt patet in eo, quod legitur, & not.ſupra de tem-
po.or.ad aures.§.j.& c.dilectus.§.j.[Sponſionem]. nudam ſine iu
ramento,forſan in ſcriptis receptam.ſupra de maio.& obedien.
ca.iij.hoc tamen de conſuetudine vix ſeruatur,ſed ſiue exigatur,
&

10 & præſtetur,ſiue non ſemper † eccleſiæ Romanæ & Papæ præ cę
teris obediendum eſt,vt patet. xj.q.iij.qui reſiſtit. cum principa-
tum habeat inter omnes, vt ſupra.eo. verſi.j.& quia immediatę
præeſt omnibus vt no.ſ.eo.ſuper verbo. fidelitatis & obedientiæ,
11 vnde & † ad eum poteſt omiſſo medio quilibet appellare, vt pa-
tet in eo,quod legitur, & not.infra.eo.§. fi.¶[Dominicæ].ij.pars.
[Niſi in vrbe].in qua non debent hæc facere etiam abſente Ro-
mano Pontifice,ſed ſubaudi abſtinere debent.[Vbicunque ſum-
mus Pontifex, aut eius legatus vtens inſignijs], puta veſtibus ru-
beis,palefredo albo freno & calcaribus deauratis,& ſimilibus,qđ
facit legatus miſſus de latere,ex quo tranſit mare,non aliter,nec
alius,niſi ſit priuilegio ſpeciali decoratus. ſic.ſ.de offi.lega.excō-
12 municatis.[Præſens extiterit].& ſic eſt argu. ꝙ † minor non de-
bet exercere iuriſdictionem ſuam maiore præſente,vt dic. & xxj.
diſt.denique.xcv.diſt.presbyter.ff.de offi.proconſul.l.fina.Sed cō-
tra.xcv.diſtin.ecce.& c.eſto.xj.q.j.peruenit. C.de dona. in hac ſa-
cratiſſima.quod dic,vt no.ſ.de offi.lega.volentes.¶[In omnibus].
iij.pars.[Ad eos].ſ.Patriarchas.[Fuerit prouocetur]. hoc eſt ſi qs.
grauetur,non aliter.ſ. de appel. vt debitus. etiam omiſſo medio
arg.ſ.de offi.lega.c.j.& eſt vnum eorum priuilegium ſpeciale.De
aliis not.ſ.eo.reſpon.j.ver.fina. & eis in talibus omnes obediant.
[Saluis]&c. quod dic,vt legitur,& not.ſ.de appel.l. ſi duobus.[Ad
ſedem apoſtolicam] &c. Eſt ergo priuilegium ſpecialiſſimum
apoſtolicę ſedis,vt omiſſi qbuslibet mediis poſſit appellari adipſā
vt hic innuitur.& ij.q.vj.ad Romanam.ſ. de elect.licet.§.fina.iij.
q.vj.non liceat.& ca reuerentia.ſuper quo vide,quod no.ſ.de cri.
fal.c.fina.in fi.ſic etiam poteſt intelligi quo ad temporalia,quod
dicit imperator, ꝙ habet ſimilia priuilegia.cum eccleſia Roma
na.in Auth.de ec.ti.in princi.coll.ix.& lxv.diſtin. mos antiquus.
T.& in Auth.de rebus eccle.non ali.j.§.ſi vnus.coll.ij.vbi dicit, ꝙ
non multum differant ſacerdotium, & imperium. dicit tamen
13 [illegible] antiqua, ꝙ non † valet appellatio facta ad imperatorē omiſ
[illegible] ff.de appel.ad imperatores,ſic non valet facta ad archie
[illegible] omiſſo epiſcopo.ſ de appellationibus.dilecti.in legato
[illegible] in ſibi commiſſa prouincia, quod in Papa.argu.ſ.
eo.c.§.dominicæ. & ſupra de offi.lega.c.j. & idem in patriarcha,
vt præmiſit,ſaluo eo,ꝙ appellatio ad Romanam eccleſiam facta,
factæ ad patriarcham præiudicat,vt hic dicit,& eſt vna ratio, qa
& ei eſt quilibet immediate ſubiectus,vt no.ſ.eo.rñ.j. in fi.

S V M M A R I V M.

1 *Infamis eſt,qui malitioſe priuilegium principis interpretatur.*
2 *Pœna abuſus priuilegij eſt reuocatio ipſius.*
3 *Interdicta eccleſia poteſt tamen de licentia iuris ibi quis ſepeliri.*
4 *Sacramenta eccleſiaſtica contractari non debent.*
5 *Interdicta eccleſia homines tantum ſunt interdicti.*
6 *Perſonæ quando eccleſiaſticæ cenſeantur.*
7 *Religioſi poſſunt vbi volunt eligere ſepulturam dummodo non ſit interdicta.*
8 *Statuta multa ſunt ne vileſcat eccleſiaſtica cenſura.*
9 *Populus in officijs fratrum,debet iocundari.*
10 *Interdicta eccleſia canonice ex ui priuilegij celebratur.*
11 *Pluralitas quandoque reſoluitur in ſingularitatem.*
12 *Curandum non eſt de verbis,quando de mente conſtat.*

C A P. XXIIII.

1 VT priuilegia.[Intellecta] † qui malitioſe
priuilegium Principis inter-
pretatur,infamis eſt.C.de le.& conſt.l.ij.[Abuſum].
2 Nota,ꝙ † pęna abuſus priuilegij eſt reuocatio ipſius,
vt hic,& ſupra eo.tuarum.§.j.& abutentes puniri poſſunt, vt ibi,
& legitur,& no.ſ.e.cum & plantare.§.fi. [Meretur amittere].ſic.
infra de ſenten.excommu.contingit.ij.& c.cum illorum. in fi.&
ſupra.eo.tuarum.§.j.in fi.cum ſuis concordātiis. ¶[Sane].ii.pars.
[Ad quos pertinent].i.quorum parochiani ſunt hi qui fraternita
tem dictorum religioſorum aſſumpſerunt.[Interdictæ]. No.ꝙ li
3 cet † locus ſit interdictus,de licentia tamen iuris poteſt ibi quis ſe
peliri,vt ſequitur,& celebrari,vt.j̃.e.§.illud.& c.j.& no.ſ.c.poſtula
ſtii.§.fi.& infra.eo.§.ſuper verbo. negetur. & §.fina.ſuper verbo.
celebrentur.& etiam de licentia hominis, quia & talis ſententia
ſuſpendi poteſt.ſ.de appel.dilectis.§.quia vero.ver.non obſtante.ſe
cus vbi perſona eſt interdicta,vel ſuſpenſa pro ſuo delicto,talis.n.
non poteſt de licentia alicuius celebrare,vel ſuſpendi interdictū,
vel ſuſpenſio in perſona ſuſpenſa.& eſt ratio,quia aut pęnitet, &
ſatisfacit de eo,pro quo interdictus eſt,& ſic relaxatur ipſa ſenten
tia,in qua poſtea non recidit ſine culpa ſua, & ſine monitione.ſ.
de conſti.cognoſcentes.ſ.de appellationibus.reprehenſibilis. aut
4 nec pœnitet, nec ſatisfacit,& ſic non debet † ſacramenta eccle-
ſiaſtica contractare.81.diſt.ſi diaconus.& c.ſi qui ſunt.& c.mini-
ſtri.& c.oportet.ſecundum do.no. Hoc autem quandoque fallit,
vt patet in eo,quod legitur,& not.ſ.de teſti.c.veniens. ij.§. fi.Vbi
autem locus vel eccleſia interdicitur,talis ſententia ſuſpendi po-
5 teſt,& ibi celebrari authoritate epiſcopi, quia † quando locus in-
terdicitur,potius interdicti videntur homines,quam locus. vnde
quando dicitur interdico talem eccleſiam is eſt ſenſus.i.interdi
cto celebrantes in tali eccleſia, & ab hac ſententia poteſt iudex
excipere,& ſubiicere quos vult,ꝙ etiam certa officia ibi celebran
tes ſint excommunicati,& non alii,vel certo tempore,puta,quā
do dominus terrę pręſens erit, & non alio.argu.ſ.de offi. delega.
ſane. & ſupra de ſpon.non eſt vobis. vel & ſi proprie dicatur lo-
cus ſuſpensus, quia tamen hæc ſuſpenſio non fit propter delictū
loci.poteſt ibi celebrari,vt hic, ceſſat enim obiectio, quam faci-
mus in perſona ſuſpensa. Quid ergo ſi aliqua perſona ſuſpensa
ſit pro delicto alterius ſicut fit, xvij.q.iiij.miror. & ca.fęlix.24.q.
iij.ſi habes.ibi, pręedicta ratione cōſiderata? Poteſt dici,ꝙ talis ſen
tentia ſuſpendi poteſt.ſecundum.do.no.& de hoc not.ſ.de appe.
ad hæc.qm̃ ſub interdicto.& supra de exces.præla. ca. fi.rñ.j.& j̃.
eo.quod nonnullis.[Ipſoſque] ſ.fratres.[Non negetur].non in il
la eccleſia interdicta,ſed in alia eccleſia non interdicta.ſecūdum
do. no. Quinimmo & in eccleſia interdicta authoritate iuris, vel
priuilegii apoſtolici poſſunt mortui,dummodo excommunica
ti,vel nominatim interdicti non fuerint, ſepeliri,vt ſequitur, &
probatur.j̃.de pœ.quod in te.§.j eligi tamen non debet ſepultura
in eccleſia interdicta.j̃.e.ver.qui tamen. [Nominatim]. ſic.ſ.eo.
cum & plantare.§.excōmunicatos[Suos quoque].ver.[Apud ec
cleſias ſuas].ſ.prælatorum. [Ipſi]. ſic priuilegiati.ſ. [Apud eccle-
cas ſuas]ſcilicet religioſorum ipſorum & priuilegiatorum, ſed
nonne debent ſemper religioſi in propriis eccleſiis ſepeliri? Non.
immo & alibi ſepeliuntur,ſi alibi moriuntur,vt præcedit,& pro
batur.xvj.q.j.c.j.in fi.poſſunt etiam in aliis eccleſis eligere ſepultu
a ram[a],vt hic innuitur,& legitur, & not.j̃.e.ver.qui tamen. [Hoc
autem].ver.vſque hic verba priuilegiorum extenduntur, verba
ſunt Papæ dicta verba priuilegiorum interpretantis.[Mutato ha
bitu].ita ꝙ habitus illos diſtinguat ab habitu ſeculari,licet ex to
to non habeant habitum illius religionis.argu.xxxiij.q.v.ꝙ Deo
pari.& talis largo modo eccleſieſtica perſona cenſetur. xxvij.q.i
vt lex.xii.quæſtione. j. duo poſſunt etiam habitum templariorū
ſine profeſſione aſſumere,argu.ſ.de regularibus. conſuliti.& ſi ta-
les contraxerint,matrimonium tenet. ſecundum do.no. argu.ſ.
qui cle.vel vo.conſuluit.c.veniens & c.rurſus. ex quo tamen ha-
bitum mutant,& recipiunt, priuilegiati intelliguntur,& eſt arg.
6 ꝙ † ubi aliqui,vel aliquæ offerūt se & ſua eccleſiis cathedralibus,
vel etiam conuentualibus,vel aliis ſecularibus, & certum ſignū
accipiunt eccleſiaſticæ perſonæ cenſentur.& argu.xii.q.ij.eccleſia
rum ſeruos.ſ.de religio.domi.de xenodochiis. ſ.de offi.archidia.
c.fi.§.j.in fi.& de hoc not.in Summa.de regulari. §.i.ver.qđ de ru
ſticis.quod dic,vt no.j̃.e.quidam.§.vnico.[Sua bona]omnia. ſe-
cundum quoſdam. Alii dicunt idem,ſi maiorem partem dona-
uerint.argu.ff.de excuſ.tut.propter litem. extra do.no. de reſtitu.
ſpolia.frequens.§.illum autem.& ſecundum hoc intellige,quod
legitur,& not.ſupra.eo.cum & plantare.§.de confratribus.& ad
de,quod not.j̃.eo.ver.penul.[Qui tamen.]ver.[Sepeliantur]ſcili-
cet confratres tempore etiam interdicti.[Regularium].ſed non-
ne etiam idem eſt,in oībus aliis? Ita videtur, nam ſi eccleſiæ ſint
interdictæ nihilominus poſſunt.parochiani in aliis non inter-
dictis eccleſiis eligere ſepulturam. Reſpon.hæc decret. intelligē-
da eſt,quando .in pænam populi forſan propter delictum domi-
ni vel vniuerſitatis eſt eccleſia interdicta ubi nullus parochiano-
rum poſſet alibi etiam in eccleſia non interdicta eligere ſepultu
ram,niſi ratione priuilegii,vt dicit hic:vbi vero propter delictum
clericorum tantum vel propter violationē eſſet eccleſia interdi-
cta,tunc poſſunt parochiani alibi, vbi volunt, dummodo non
in eccleſia interdicta,eligere ſepulturam.ſecundum. d.n.[In qui-
bus] ſcilicet. aliis non interdictis eccleſijs. [Elegerint]argu. eſt
7 hic ꝙ religioſi † poſſunt,vbi volunt, dummodo eccleſia interdi-
cta non ſit eligere ſepulturam, & legitur expreſſius. supra. de
exceſ.præla.nimis iniqua.§.j. ver.& ſi quis decedentium fratrum.
quod dic, vt ibi notatur.[Ne ſi de quibuslibet]. verſic.[Pro duo
bus]&c.Quid ſi medietatem bonorum darent? Dicunt quidam,
ꝙ non dicūtur fratres,niſi maiorem partem dent.argu.ff.de con
trahen.empt.in modicis.alij dicunt,ꝙ non ſunt fratres,& ſi totū
dent,niſi ſe reddant religioni,quia res & perſonæ ſunt acceſſoriæ,
ff. de redhibi.actio.iuſtiſſime. ſed hoc eſt contra mentem eius,
quod hic dicitur,& contra verba. ſ.e.ver.proxi.vbi hæc duo.ſ.ha-
bitum mutare, vel bona dare ſub diſiūctione ponuntur, ergo al
terum per ſe ſufficit. ſ.de reſcript.inter cæteras.cum ſuis concor-
dantib. [Diſſolatur] vnuſquiſque enim libenter daret, & tres, &
quatuor, & ſex denarios annuatim, ſi ſciret ſe poſſe hoc priuile-
gio vti,& ſic contingeret diſſolui cenſuram eccleſiaſticam,vt hic
dicit, quod non eſt ſentiendum.arg. ſ.de conſue.cum inter vos.
8 Vileſcat]Nota,† multa eſſe ſtatuta,ne vileſcat cenſura eccleſiaſti-
ca,ſed timeatur,& in reuerentia habeatur, vt hic. & j̃.e.c.§.j.ver.
penulti.&.j̃.de pe.cum ex eo.§.ad hæc.& legitur,& not.extra.do.
no.de except. pia lib.vj. & ſ. de conſuetu. cum inter vos. §. fina.
[Certam tamen]ver. Et ipſi[. ſ. qui de ſuo aliquam faciunt. ele-
moſinam

ADDITIO.

a ¶Sepulturam. Adde hoc verum eſſe,ſi ſint multum remoti a ſuis eccleſiis. alias
cus per tex.in ca.vlti.de ſepul.li.vj.

moſinam[Remiſſionem]puta centum dierum, vel vnius anni, vel alias, ſecundum ꝙ indulgentia continetur. ſ. de pœni. cum ex eo.& eſt fi.ſ de iudæis.ad liberandam.in deciſione glo. §.nos. ergo. verſicu.huius quoque remiſſionis. ¶Illud etitam]iiij.pars. [Indultum] ſicut in ipſorum priuilegijs continetur, & tangitur ſupra, eo. cum & plantare.§.ꝙ ſi templarijs[Si forte]ver.[Locus ille]ad quem adueniunt.[Interdictus]etiam ad homine.[In eorum] ſcilicet fratrum miſſorum ad fraternitates, ſiue collectas recolligendas.[Iocundo aduentu]cantabunt ergo ſolenniter diuina, vt ſequitur.Pulſabunt campanas,& ianuas tenebunt aptas, cum † populus in corū officiis debeat iocundari:quod aliter ad-
9 impleri nō poteſt,niſi & alte clamarent,& pulſarent campanas, vt ſic omnes ad eccleſiam conueniant. ſ. de offi. cuſto. ca.ij. reſpon.i.ver.j.Alias autem hoc non licet.vt ſ.ca. j.Sed contra.ſ.de conſuetu. cum inter vos. Sol. non dicitur ibi,ꝙ priuilegiati non poſſint celebrare alta voce,ſed ex ſola conſuetudine non poſſūt venire contra interdictum etiā ſubmiſſa voce celebrando. Vel melius dic, ꝙ non ſolum ex priuilegi,ſed etiā ex cōſuetudine, poteſt aliquis habere,ꝙ celebret tēpore interdicti,ſubmiſſa voce tamē, ſed ꝙ alta voce celebret, campanas pulſet,ianuas aperiat, hoc non poteſt habere ex conſuetudine, vt in contra. quia hoc verteretur in grauamen eccleſiæ generalis.ſ.de conſuetud.c.j. ſecundum do.no.Tu dicas, ꝙ obtentu alicuius conſuetudinis ne-
a mo poteſt habere,ꝙa celebret,etiam ſubmiſſa voce,vt patet in eo quod legitur,& nota. in d.contra. ſ. de conſuetu.cum inter vos, Ex priuilegio autem Papæ hoc competere poteſt,quia ſeruandū eſt id,quod conceditur,ſicut in priuilegio continetur.ſ.e.porro. habet enim Papa plenitudinē poteſtatis.ſ.de vſu pal.ad honorē. de qua diſputare ſacrilegium eſt. ſecundum d.n.arg.xvij.q. iiij.§. qui autē.C.de crimine ſacrile.diſputari.in Auth. vt iud. ſine quo quo ſuffra.§.eos autem.ibi,quis enim non diligat &c.coll.ij.Qui tamen & ſi ſubmiſſa voce hoc concedat multis.vt.ſ.ca.j.ſ.de pę. quod in te.§.j.ſ. de ſenten. excom. permittimus. perraro tamē hoc concedit, ꝙ alta voce pulſatis campanis, & apertis ianuis hoc fieri poſſit,vnde nec iſtis conceditur, niſi ſemel in anno,& in vna tantum eccleſiarum loci interdicti, in quo caſu etiam excommunicati mandantur excludi,vt ſequitur. & eſt ratio,ne, ſi paſſim cōcederetur,diſſolueretur pariter,& vileſceret eccleſiaſtica diſciplina.vt ſ.eo. ver.penult. cū ſuis concordantijs. [Vt excluſis excommunicatis]ergo a contrario interdicti poſſunt admitti.quod tamen debet intelligi, dummodo cām nō dederint interdicto.arg.ſ.c.i.§. verum.& dummodo non ſint nominatim interdicti.argu.ſ.eo.cum & plantare.§.excommunicatos. ſupra, de præben.in Lateranenſi.reſpon. i. [Diuina ibidem] alias ſibi.i. ad vtilitatem ſuam, quia ibi recipiunt oblationes, & collectas, vnde & alii nihilominus admittuntur,præmiſit, ſed prior litera
10 præualet [Celebrentur]ſic ergo patet, ꝙ † in eccleſia interdicta canonice celebratur ex vi priuilegij, vt hic, & intelligitur interdictum relaxatum non ſublatum, vnde idem remanet interdictum argu.ff.de precar.ſed & ſi maneat. xxiiij.q.j.acutius. xij. diſt. præceptis. Quinimo,ſecūdum Vincen. nullo modo intelligitur interdictum etiam relaxatum,ſed de licentia Papæ celebratur in eccleſia interdicta,ſicut & de his, quæ ad correctionē pertinent, ſ.de ſenten.excommu.reſponſo. & c. cum voluntate.& ſ.eo.peſtiſtis. §.j.ver.j.vbi de hoc. quod puto verius, vt patet in eo, quod no. ſupra eo. §. j. reſpon.j. ſuper verbo, interdictæ. quod dic, vt ibi no. Sed quia ſi iſti priuilegiati ſteterint per centum annos, ꝙ non venerint ad aliquem locum, qui ſæpe infra hoc tempus fuit interdictus, nunc veniunt tempore interdicti,& petunt admitti,nunquid ſunt admittendi? Dicit hic communis glo.ꝙ ſic. Nec nocet eis lapſus temporis in hoc caſu, quod puto verum, ſi in aliis locis, vel ſaltem in aliquo loco hoc priuilegio vſi ſunt. argu.ff.de ſerui.ius cloacæ.alias vt pomum. ad fi. & ff. de ſer.ruſt. præ.certo generi.ſi vero in nullo loco priuilegio iſto vſi ſunt, bene præſcribitur contra ipſum.ff.de nundinis.l.j. & legitur,& no. ſupra eo. accedentibus.& ca. ſi de terra. [Sic intelligi] ver. vſque huc protenduntur verba priuilegii a principio huius.§.ibi.ſi quis fratrum &c.citra. hic autem incipit verba ipſius priuilegii declarare. [Eccleſia] ſi ergo nuntij mittantur ſine fratribus, hoc priuilegio vti non poſſunt,qui & præter id, quod in ipſorum literis cōtinetur,nihil proponere populo permittuntur. quod dic,vt legi.& not.ſ.de pęni. cum ex eo.circa prin. [Quia licet pluraliter.]
11 ver. [Prædictorum locorum coniunctim]. q. d. † pluralitas reſoluenda in ſingularitatem.ff.de donatioues leges. ſupra de appel.ſignificauit.§.fina.ſ.de præben. cum iam dudum. §. fina. ij. q.j.in primis.ibi,accuſatores.& melius ſupra, de capel. mona.c.fi.ff.de cond.i.& de.falſa. ff.de ſta.ho.ſum.ma. Arg.contra.ſupra,de reſcri. olim.§.fina.de hoc no plura ar.ſupra,de reſcrip. c. ij.[Intellectū] nam & quidam inueniuntur, qui peruerſe interpretantur. ſ.eo.
12 in his.Et no.† ꝙ non eſt curandum de verbis, ex quo de mente conſtat,vt hic, & infra.de ver.ſigni.intelligentia.& c.in his. [Ne ſi hoc]. ver. [Vilipendi]. ſic ſupra. e.§.j.ver.penul. [Qui vero].

ver.[Præſumpſerint].ſic ſupra.eo.cum & plantare.§.fi.

S V M M A R I V M.

1 *Priuilegium unius alij non prodeſt.*
2 *Priuilegium templariorum latius eſt alijs.*
3 *Differentia inter priuilegium conceſſum ſingulari perſonæ & loco.*
4 *Epiſcopus quòd tranſeat diem ſine miſſa valde inconueniens eſt.*
5 *Priuilegium late eſt interpretandam.*
6 *Occaſio iuris ad iniquum diſpendium non extendere.*

C A P. XXV.

a QVod nonnullis. [Pōtificalis[.quod multum fauoris habere debet.vt patet in eo quod legitur & no.ſ.de accuſa.qualiter.ij.§.j.ver.& quia non poſſunt.& ſequē.extra.d.n. de ſenten.excom.quia periculoſum. lib.vj.[Concedimus]. ver.[ipſis epiſcopis.[Vt cum commune]Ac.i.generale.quod eſt communiter ab omnibus obſeruandum. Qualiter autem hoc intelligatur,dic,vt legitur,& plene not.ſ.de conſuetu. cum inter vos.ſ. de ver.ſigni.cum in partibus.[Excommunicatis]. hi & nominatim interdicti.& qui interdicto cauſam dederunt,ſemper ſunt excludendi.quod dic,vt no.ſupra.c proxi.§.illud.ver. j.[Interdictis]. Nunquid ergo ſi aliqui non interdicti ſuperueniant illiterati, vel illiterati admittendi ſunt,& poſſunt cum eis,ſi clerici ſint, in ſuo ordine celebrare diuina?Dicas,ꝙ non,niſi ſint priuilegiati,vt patet in eo,quod not.ſ.de exceſſi.præla.tanta. Sed nunquid & ſi nō poſſint.ibi in ſuo ordine celebrare,ſaltem poſſint ibidem audire diuina?Sic.etiam & dicere horas cum aliis,cum & ſine ipſis poſſint in eccleſia orare,& hoc etiam patet hic a contrario,nam in eo,ꝙ dicit ꝙ excommunicati & interdicti excludantur, videtur concedere,ꝙ non excommunicati & nō interdicti admitti poſſunt.ar.ſ.de præſump.nonne cum ſuis concordantib.ſed ſi aliqui non ſic priuilegiati ibidem celebrarent,in hoc caſu non deberet etiam aliunde venientes audire diuina, & ſic poteſt intelligi,quod no.ſ.de exceſ.præla.c.fina.§.j.ver.& excommunicationis.Sed miſſam priuilegiatorum audire poſſunt,vt præmiſi.Alii contra.pro quibus facit,quod legitur,& no.ſ.e.ſanc.Dici poteſt, ꝙ tales poſſunt admitti ad audiendum : vt hic innuitur a contrario ſenſu, non ad cantandum,& ad dicendum etiam horas cum aliis, niſi & in hoc eſſent priuilegiati.Et hoc intelligas, quando quæritur, vtrum aliquis non excommunicatus,vel interdictus poſſit audire diuina cum taliter priuilegiatis.ſ. vt tempore generalis interdicti poſſint celebrare diuina, vt hic ſequitur. Sed quicquid alias notatum inueneris,verius eſt,ꝙ nullus debet audire diuina, ſicut nec celebrare in loco interdicto,niſi in hoc priuilegiatus ſit.Nec obſtat,quod hic dicitur a contrario ſenſu, quia ex quo locus interdictus eſt, interdicti videntur vndecunque venientes ideſt eis intelligitur eſſe interdictum,ne ibidem diuina audiant,niſi ſuper hoc ſint priuilegiati,vt patet in eo,quod no.ſ.de exceſ.præla.tanta.§.j.ver. & excommunicationis.ergo omnes ſunt excludendi,
1 vt hic dicit,† nec priuilegium vnius alii prodeſt,vt patet in eo,quod legitur,& not.ſ. eo. ſane. ſed hoc ſentire proculdubio tutius eſt animabus,ergo & ſic tenendum eſt, vt patet in eo,quod legitur,
2 &no.ſ.de homici.ad audientiam.§.j.Priuilegium † vero templariorum latius eſt,quia ipſi admittūt ad diuina etiam interdictos, vt not.ſ.c.proxi.§. fi.ver. j. Ratio autem diuerſitatis per ſe multiplex patet,ſcilicet quia iſti frequenter celebrant, illi ſemel in anno,cauſa cuius priuilegii eſt fauor libertatis,vel religionis, vel perſonæ,& ſpiritualis non temporalis vtilitatis, ibi vero eſt cauſa et temporalis vtilitatis,vnde & ibi omnia publice fiunt, & vniuerſaliter iocundantur,hic vero in occulto celebrantur diuina.Illud
3 autem not.† circa hanc materiam, ꝙ vbi tale priuilegium ſingulari perſonæ,puta epiſcopo,vel Regi,vel comiti, vel alii conceditur,videtur conceſſum familiaribus preſbiteris & clericis, & commenſalibus perſonę priuilegiatæ, ꝙ non ſolum audire cum ea, ſed etiam ei in ordine ſuo diuina valeant celebrare. ſecundum. d.no.ar.in l.dicenti.ꝙ ſi quis rogauit precario,vt in fundo morari liceat,de ſuis quoque hoc idem conceſſum videtur.ff.de precariis.l.cum precario.ij.ad idem.ff.de vſu.& habi.l.ij.§.j.& l.ſequenti . & ff. de verborum obligatio. ſi ſtipulatus fuerim illud aut illud.ad idem inuenies multas cōcordan.in eo quod no. in Summa.de teſtibus.§.quis poſſit.ſub.§.ſed & perſonæ ad perſonā. ver. item & iure ciuili.& ſequenti.argu.in eo,quod legitur, & no.ſ.de offi.archidia.c.fi.§.j.ver.fi.& ff.de precari.cum precario.Vbi vero alicui loco religioſo hoc conceditur, non videtur ipſius loci familiaribus hoc conceſſum.Ratio diuerſitatis hæc eſt,quia in primo caſu inutile redderetur priuilegium, niſi hoc diceremus, & iō eſt dilatādum.arg.ſ.e.in his.c.proxi.§.j.In ſecūdo vero caſu poteſt conuentus per ſe ſine familiaribus diuina officia celebrare, & ideo eſt reſtringendum.argu.ſ.ca.proxi.ver.penult.ſecundum do.no.Quid ergo ſi in conuentu non ſunt,niſi tres. vt ſ.de elec.c. j.& duo infirmentur?Tunc videtur,ꝙ tertius,qui ſanus eſt, poſſit vnum

A D D I T I O.

a Adde ad materiam huius.c.vide bo.tex.in c.fi.de ſenten.excom.li.vj.

vnum de familiaribus & commēſalibus ſibi aſſociare, alioquin priuilegium inutile redderetur, vt dictum eſt. & arg.ad hoc. ff. de his qui not.infami.l.ij.§.exercitum.& adde quod no.ſ.e.ſuper verbo,celebrare.in talibus tamen cum non ſint expreſſa in iure, tutius eſt recurrere ad declarationem Papæ.vt.ſ.c.prox. [Quandoque].i.ſemel in hebdomada.ſ. de ſenten.excommu. permittimus. Immo. i. quandocunque ſemel in die hora congrua. nam & hoc quibuſdam religioſis conceditur,ergo eſt ad epiſcopos extendendum,vt hic dicitur. [Suppreſſa voce]ita ꝙ exterius audiri non poſſint.ſ.de pę.quod in te.§.j.quod dic,vt ibi no .[Celebrare]vel facere celebrari vt patet in eo, quod not.ſ.ſuper verbo, interdictis. ver. illud autem notandum.nam nec epiſcopus
4 ſemper paratus eſt, & indecens valde eſt, ꝙ†epiſcopus diem trāſeat ſine miſſa.argu. ſupra, de celebra. miſ. dolentes. ſed & celebraſſe videtur, qui nedum per alium, ſed vna cū aliis celebrauit. argu.ſ.de ſenten.excommu.mulieres.§.fi.ſ.de vita & honeſt.cle.
5 vt quiſque preſbiter. †& priuilegium late eſt interpretādum.ſ.de priuile. olim. §.j. [Eis]ſcilicet epiſcopis.[Expreſſe]ſic ergo in generali ſententia epiſcopi non cōprehēduntur, ſed ex quo eis ſpecialiter prohibetur,non eſt locus incertis decætero coniecturis, vt patet hic, & extra do. no.de ſenten. excommu. quia periculoſum.lib.vj.ff.de ver.oblig.continuus.§.j.vnde & ſi poſt expreſſam inhibitionem ſibi factam hoc præſumeret epiſcopus ,non euaderet irregularitatem, vt patet in eo,quod not.ſupra de exceſ.pla. tanta.ſ.de cleri. ex.mi. ſi celebrat.§. fina.& c.ij. ¶Verum]ii.pars. [Qui cauſam] tunc enim ex delicto ſuo hoc priuilegium non haberent.argu.ſupra, de dona.inter vi.& vx.& ſi neceſſe.§.j. cum ſuis concordan. & idem eſt de ſingulis laicis, vt ſcilicet,ſi fraude vel dolum commiſerint,quare interdictum latum eſt,tali indulgentia ſibi,alias generaliter conceſſa gaudere nō poſſunt, idem ſi propter aliquem, vel aliquos in eos punitum, puta,dominum terræ, vel vniuerſitatem poſitum ſit interdictum, in quo caſu etiam in non interdicta terra non poſſent audire diuina, vbi vero nec propter ipſos, nec propter alios in eos puniendos latum eſt interdictum, ſecus eſt,quia tunc extra terram poſſunt audire diuina in loco non interdicto,& etiam infra terram cum priuilegiatis,ꝙ poſſint celebrare diuina.argu.hic.& ſupra,c.proxi.& ſ. de pœniten.quod in te. in fi.vbi dicitur,ꝙ poſſunt peregrinari & in peregrinationibus plus conſueuerūt homines intendere diuinis officiis,quam alijs pijs operibus. ſecundum do. no. ſed ibi loquitur de recipientibus ſignum crucis, de quibus conſtat, ꝙ in hoc & in multis aliis priuilegiati exiſtunt, vt patet in eo, quod legitur,& no.ſupra,de iudæis.ad liberandam. facit tamē pro hac opinione,quia iure non eſt prohibitum, ꝙ tales non poſſint audire diuina, & pęnæ ſunt moliendę.de pœ.di. j.pęnæ.ſecundum do.no.& melius.ff.de reli.& ſump.fu.l. & ſi quis.§.ſ. generaliter. ff.de ſepul.vio.l.ij.§.non perpetuę.ſ.de tranſla.epiſco.c.ij. §.ſed neque.ver.ſi.Quod non placet.& dic, vt no. ſupra,eo.reſpon.j.ſuper verbo,interdictis.ver.ſed quicquid alias notatum inueneris. Vbi autem non locus,ſed aliqua domus.i.dominus cum familia,vel ēt populus alicuius villæ interdicitur , tūc cū perſonę interdictę ſint,nō licet alicui ex eis in aliquo loco audire diuina. argu.xvij. q.iiij. miror.xxiij.q.iiij.ſi habes.ſ.de ſenten.excomm.quod in dubijs[Aliquam].i.qualemcunque.q.d. etiam ſi modicam cauſam præſtiterit interdicto, puta auxilium vel conſilium , vel etiam ſi occaſione ipſius interdictum poſitum fuerat , quamuis exinde doluerit. ſecundum do. no. Quinimmo & ſi in fauorem ſuum poſitum fuit,ipſum interdictum ſeruare tenetur. quod dic,vt legitur,& no.ſ.e.petiſtis.[Tale compendium]ſubaudi tales, tale dico compendium &c. ſcilicet ꝙ poſſint celebrare ex vi indulgentię.[Ad iniquum diſpendium]puta,ipſi ponunt, vel procurāt poni interdictum, vt poſtea ipſi ſoli celebrent, & ad ipſos populus concurrat,a quibus & oblationes recipiant in ſecreto, & aliæ ec-
6 cleſiæ defraudantur.Sic no.†occaſionem iuris ad iniquum diſpēdium non extendi,vt hic,& C.de vſucap.pro emp.eum qui.xlv. diſt.licet.ſupra, de tranſla.epiſco. ca.ij.§.ſed neque.ver.nec quod de ceſſione.

S V M M A R I V M.

1 *Intentio legis potior,quam uox.*
2 *Excommunicatio quando ſit.*
3 *Diſſimulatio in prælato,mortalis eſt.*

C A P. XXVI.

QVanto amplius. [Monachos] iniuriātes ciuiliter, vel delinquentes infra locū priuilegiatum , ſecus ſi extra , vel monachos ſic priuilegiatos vt ab aliquo ordinario puniri non poſſint, in quocunque loco quantumcunque delinquant,vt ſequitur.quod dic , vt le.& not.ſ.eo.quoniam per confeſſionem.& c.tuarum.§.j.& extra.do.no.eo.ti.volentes.§. j. & ij. & §.in eo. lib. vj. [Muniti] vt ſic licet q̄tūcunque delinquant, & vbicūque ſe transferant,a nullo ēt epiſcoporū, vel ſuperiorū valeāt excōicari,& ſic verba priuilegiorū ipſos oīo defendūt, ſed & mens plus importat, & ex quo de ipſo conſtat oīo ſeruanda eſt.

vt patet in eo,quo legitur,& no.ſ.e.ver. & ſic.[In eos]. ver.[Qui molunt in molēdinis &c.]hoc eodem modo vindicant, ſe mulctoties laici de clericis faciendo ſimilia ſtatuta contra eccleſiaſticam libertatem.Quinimmo & quandoque ſtatuunt, & preconizari faciunt ſub certa pœna, ꝙ nullus minus offerat. xx.ſolid. quod perinde eſt, ac ſi ſimpliciter dixiſſent, ꝙ nullus offerat aliquid,cum pauci ſint, qui nedum.xx.ſolid.ſed etiam duos ſimul denarios velint offerre,vnde & ſunt excommunicati.ſ.de ſenten. excommunica.nouerit.ſ.de immunita. eccle. non minus. & c. aduerſus. & exinde præmiſſa taxatione poſſunt puniri in pecunia.ſ.de iniur.olim.[Sententias proferunt].ſed nō videtur, quòd Cluniacenſes ex hoc contra epiſcopos habeant actionem, nec enim iſti, in quos ſententiam proferunt epiſcopi, ſunt ſerui ipſorum,vel filii,vel vxores,ex quorum perſonis actio acquiratur.Inſti.de iniur.§.patitur.& ſequentibus. Sed & quid ad monachos, ſi epiſcopi male tractent ſubditos ſuos?Rñ.verum eſt, ꝙ non poſſunt agere actione iniuriarum ſubditis epiſcopi illatarum,de dolo tamen poſſunt agere, ne damnum incurrant,& cum alias ex dolo epiſcoporum damnum conſequerentur, & alia actio deficiat, vt patet. ff.de do.l.j.vel etiam poſſunt accuſare epiſcopos de crimine ſtellionatus. vt.ff.de crimi,ſtel.l.penulti.ſed epiſcopi. & alii præla ti bene agunt contra epiſcopos, & alios ſuperiores , ſi exceptis caſibus,in quibus iuriſdictionem habent, contra ipſos procedant, petendo quòd exinde ſatisfaciant, & de cetero a ſimilibus abſtineant,vt patet in eo,quod no.ſ.de offi.archidia.c.fi.§.j.& ſupra.de exceſ. præla. ca.ij.extra do.no. de cenſibus.Romana.libro.vj.In quo & venit intereſſe, quod ante litem conteſt.accidit dummodo expreſſe peratur,vt no.ſ. de reſtit.ſpolia.grauis.& de dolo & contuma.finem.[Et ſic]. ver.in quo ponitur primus exceſſus epiſcoporum.[Sola verba].& male.quia potius ſeruanda eſt mens,ex quo de ipſa cōſtat.infra de ver. ſigni.in
1 telligentia.& c.in his.j.q.j.marchion.ff.de legi.ſcire leges.nā†potior eſt intentio, quam vox.38.di.ſedulo. ff.de ſup.le.Labeo.in fi. ff.de ſun.inſtruc.le.cum delanionis. §. a ſinam.in fi.quod locum habet & in teſtamentis.ff.de lega.j.l.penul.ff.de lega.iij.non aliter & in contractibus.C.quæ res pig.ob.poſ.l.fi.& in reſcriptis. ſupra de reſcrip.c.ij.& c.ad aures.& in priuilegiis,vt hic,& in iudiciis.vt infra de ver.ſigni.in his.& in matrimoniis.vt patet in eo , quod legitur,& not.ſ.de ſpon.ex literis . j.& c.tua.& generaliter in quibuſcunque verbis,quia nec propter aliud facta ſunt verba,niſi ad hoc,vt vnuſquiſque,quod intendit,in aures alterius transferat,vt xxij.q.v.humanæ aures.& non tantum verba edicti ſeruāda ſunt, immo potius & mens , vt patet.ff.de legi.contra legem.ideo ergo reprehenduntur hic epiſcopi,qui ſola verba ſeruabant, & nō vim & poteſtatem verborum,nam indirecte videntur monachos excommunicare,ex quo eis communionem ſubtrahunt aliorū, ſic enim excommunicantur iudæi. vt infra ſequitur.[Dicti ordinis].ver.in quo & ponitur ſecūdus exceſſus epiſcoporum.[Quo-
2 dammodo].ſcilicet indirecte,vt in præceden.glo.† Excommunicatio enim nihil aliud eſt,quam a communi participatione,ſiue fraterna ſocietate ſeparatio.iij.q.iiij.Engeltrudam. [Ex quo].ver. in quo ponitur & tertius exceſſus epiſcoporū. Et nota , ꝙ tertius & ſecundus ſequuntur ex primo,& quartus ſimiliter, de quo ſequitur.ſ.ver.j.[Iudæorum].in hoc.ſ.quia cum eccleſia iudæos excommunicare non poſſit,quid enim ad nos de his,qui foris ſunt ſupra de diuor. gaudemus ? quando iudæi delinquunt, diſtringit eos eccleſia ſubtrahendo communionem chriſtianorum, vt hic dicit,& probatur.ſ.de vſur.poſt miſerabilem.& c.quanto. & ſ.de iudæis.& ſi iudæos.§.fina.& ca.poſtulaſti.[Et qui eis].ver.ſ.monachis.& eſt iſte quartus exceſſus epiſcoporum.[Maiorem &c.]qui enim communicat excommunicatis,excommunicatus eſt, ſed minori excommunicatione tantum.ıı.q.iij.cum excommunicato.iſti vero , qui participant monachis, excommuicati ſunt maiori,& ſic grauius puniuntur iſti participantes, quam primi.
3 ¶Nolētes igitur].ij.pars.[Diſſimulatione]† & quæ prælato mortalis eſt,vbi videt ſubditos delinquentes,vt patet.xliij.diſtin. Epheſiis.ſupra de offi.ordina.irrefragabili.[In fraudem]. ſecus ergo videtur,ſi bona fide,& cauſa iuſtitiæ faciendæ,puta,quando monachi delinquunt inſolenter,& ipſos aliter diſtringere nequeunt.ſecundum quoſdam.ſed non poteſt eſſe bona fides, ex quo priuilegia non ſeruantur,vt hic patet.& ſupra.eo.c.iiij.& hoc patet, ꝙ ex quo non poſſunt monachos excommunicare,nec attentare debent aliquod æquipollens, quia, ex quo denegatur vna via, denegatur & omnis alia, per quam ad idem peruenire poteſt, vt legitur,& no.ſupra de procura.tuæ. Nec eſt aliquid in fraude priuilegii attendantum , vt hic , ſicut nec in fraudem canonis. ſupra de conceſ. præbend. conſtitutus. in fi. nec in fraudem legis. ff.de legibus. contra legem . & ſequen. ff. ad Macedon. l.iij. vel. iiij. §.is autem. [Quia ſi ſuperhoc] ver. [Conniuētibus oculis] .i.tacite conſentientibus. argu.in eo, quod legitur, & not.ſupra, de hæret.ca.ij.vel.i.clauſis.ſic.ſ.de ſenten. excōmunica. cū queſti. §.i.[Sæueritate debita]id eſt decurtatione priuilegiorum. ſupra, eo. dilecti.in fi.& finaliter eos ſi proteruitas contumacię hoc exigat

gat degradando. ſupra, de cler.non reſi.ex tuæ. & de iudi.cum
non abhomine.

SVMMARIVM.

1 *Regina Anglorum deſiit eſſe Regina,ex quo nupſit inferiori ſe.*
2 *Vxores coruſcant radijs maritorum.*
3 *Clericatui renunciantes,priuilegio canonis ſunt indigni.*

CAP. XXVII.

EXparte. Pars.ſupra,de cleri.coniunga.exparte.
[Nec habitus &c.]ſi.ſupra,de electio.
trāſmiſſa.& accedit.ſ̃. de vita & hone.cler.clericus. ſi
tonſuram.& c. clericus neque comam [Deprehen-
dunt.]ita ꝙ non eſt locus inficiationi, & ſic notorium facti eſt.
ſ̃.de cohabi.cleri.& mulie.ca.finali.ſ̃.de accuſa. euidentia.[Foris
factis].alludit vulgari Vltramontaneorum .i.aliter quam debet,
& ſiue foras,vel extra ius factis,hoc eſt exceſſibus, ſeu delictis, vt
ſequitur.ſi ſupra de præſcrip.ad audientiam. ¶Vt tuam].ij.pars
[Aſſumunt. vbi nunquam fuerunt clerici forſan a barbitonſore
tantum. [Seu etiam reſumunt]. vbi alias habuerunt tonſuram
abiectam.ſic ſudra de cleri.coniu.c.penul.quæ & pars iſtius vide-
tur.[Haberentur].ideo manus iniicientes excuſati videntur.ſecū-
dum quod legitur,& not.j̃.de ſenten. excommunica. ca.iiij.& c.
in audiētia.¶Ne igitur].iij.pars.[Reſumpto]. vel de nouo aſſum
pto,vt ſ̃.§.proxi.[Malitia foueatur]. alias in malitiam foueantur
ſcilicet ſuam.[Tuam]. loquitur quondam Reginæ Anglorum
1 relictæ Regis Iohannis, quæ † poſt mortem Regis nupſit comiti
Marchiæ,vnde deſiit eſſe Regina,quam cito nupſit inferiori.ff.de
2 ſenatoribus.l.fœminæ.& ideo dicit quondam Reginæ,nam †vxo
res coruſcant radiis maritorum.in Auth.de conſulibus. coll.iiij.
de eadem Regina loquitur,ſ̃.de foro competē.ex parte. [Fuerint
deprehenſi].Sed contra videtur,quia licet clerici in delictis depre
henſi fuerint, non tamen capi, vel retineri poſſunt ſine licentia
prælatorum ſuorum, niſi clericos eſſe probabiliter ignoretur.j̃.
de ſenten.excommunica.ſi vero aliquis.& c. in audientia.& c.vt
famę.§.fina.ſ̃.de vita & honeſta.cleri. ca.fina.Solu.dic, ꝙ ibi cer-
tum erat illos eſſe clericos,ſed cauſa laſciuiæ,vel leuitatis,ſeu ne-
gligentię habitum depoſuerant clericalem,qui priuilegium ſem
per retinent,quouſque incorrigibiles appareant trina monitione
præcedente,vt ibi.& j̃.de ſenten.excommu.in audientia.Hic au-
3 tem loquitur de his, qui omnino † clericatui renuntiauerunt,
ſeu facientibus publice, quòd dimiſerant clericatum & tonſu-
ram,& habitum depoſuerant, & omnino tanquam laici incede-
bant.vt ſupra.§.proxi.qui priuilegio canonis ſunt indigni,vt hic,
& j̃.de ſentent.excommunica.contingit.ij.idem videtur, ſi arma
ti incedant,& enormia committant. quod dic, vt legitur,& no.
infra de ſenten.excommu.perpendimus.[Tolerandum].quę to-
lerantia excuſat a pœna canonis, ex quo ex certa ſcientia fit, ſe-
cus de diſſimulata,& ſic non obſtat.ſ̃.de præben.cum iam dudū.
in fi.quod dic,vt no.ſ̃.de ſupplen.ne.præla.c.penulti.[Cum mali
tijs].vt ff.de rei vendica.in fundo.ſupra qui ma.accuſa.poſ.ſignifi
cante.ſ̃.de reſcrip.plerunque.

SVMMARIVM.

1 *Leges ſunt ancillæ iuris canonici.*
2 *Laici ſubſunt miniſtris iuris canonici.*
3 *Leges ſacratiſſimę de iure ab omnibus ſciri debent.*
4 *Imperator Mundi dominus eſt.*
5 *Leges non debent allegari in quæſtionibus eccleſiaſticis,vbi iura canonica ſufficiunt.*
6 *Lex canonica quaſi in omnibus negotijs eccleſiaſticis eſt ſufficiens.*
7 *Commodum & incommodum quis ſentit ratione vicinitatis.*
8 *Octauianus Auguſtus dedit militibus Cremonam, & etiam,Mantuam ratione vicinitatis.*
9 *Lupanaria non infamant vicinos.*

CAP. XXVII.

SVper ſpecula & inf. Pars.ſ̃.de magi.
ſuper ſpecula.
1 [Famulatum].ſic patet,ꝙ † lex eſt ancilla iuris cano
nici,vt hic,& x.diſt.lege.quod dic,vt no.ſ̃.de no.ope.
nuntia. cap.j. & de ſolu.cap.fi. miniſtri etiam legis ciuilis. ſ.laici
2 † ſubſunt miniſtris iuris canonici. ſ.clericis. ſ̃.de conſti.eccleſia
Romana.ſ̃.de ma.& obe.ſolitæ.ſ̃.de rebus eccle.non ali.c.fi.vnde
& ipſos vocant ad iuuandum.ſ̃.de offi.ordina.capitu.j.& ipſos di
ſtringunt iuſtitiam facere.xxiij.q.v.adminiſtratores. & legitur,&
no.ſ̃.de maledic.c.ij.§.fi.reſpon.j.& de iudæis poſtulaſti.[Imitan-
tur].q.d.non omnes acceptamus,ſed rationabiles tantum,& quę
nobis contrariæ non ſunt,vt patet.ſ̃.de reſtitu. ſpolia.ſæpe.ſ̃.de iu
ramen.calum.literas.Vel.q.d.ſatis poſſumus leges recipere, quia
& de mente ipſarum eſt,quæ nullum peccatum mortale appro
bent, vnde & in his ſacrorum canon. æquitate & iuſtitia fultorū
veſtigia imitantur.in Auth. quomodo op. e.§.ſi vero eccleſiaſti-
cū.coll.vj.& de ec.ti.rñ.j.& §.j.& ij.coll.ix.ſ̃.de iudi.clerici. vbi de
hoc.¶Quia tamen]. ſecunda pars. [Nonnullis prouinciis].aliis
quam in Frācia iacet.melius dixiſſet magiſter,quaſi in omnibus
aliis,ſicut eſt Hiſpania tota Anglia Scotia, Vuallia, Hybernia,
Alamannia,Datia,Suetia,Norueia,Hungaria Boemia,Polonia,
Bulgaria, & breuiter excepta Italia,& Regno Arelaten.nullæ aut
paucæ prouinciæ ſunt,quæ iure ciuili regantur, licet vtantur ar-
gumentis ipſarum proprijs deficientibus conſuetudinibus & ſta-
tutis,quamuis lex dicat hoc econtrario obſeruandum,vt.ff.de le-
gibus.de quibus. ad idem ſupra, de ſepul. certificari. vbi de hoc.
[Non vtunt]non dicit vti non debent,ſed non vtuntur,quaſi fa-
3 ctum notando. †de iure enim leges ſacratiſſimę ab omnibus ſci
ri debent,& in his,quæ cōtra Deum non ſunt,plenius obſeruari.
ut.C.de leg.leges vt generales.& l.leges ſacratiſſimæ.Nam etiam
4 Imperator† mundi dominus eſt. ff. ad legem Rho. de iac.depre-
catio.C.de quadri.præſcrip. bene a Zenone.vij.q.j.in apibus.& de
iure omnes ſunt ipſius iuriſdictioni ſubditi,ſcilicet, tā Romani,
quā Franci,Alamanni,Saxones,Iothoringi,Frixones,Galli,Bur-
gūdiones,Britones,Lōbardi,Maſcones, Beneuētani,Gothi, Hiſ
pani, & cęteri oēs, vt patet.xj.q.j.volumus.& C. de offic.præfec.
præt.Afr.l.j.& ij.& ff.de cenſi.l.fi. ſed de facto multi ex prædictis
hoc dominum minime recognoſcunt,poſſumus ergo dicere,ꝙ
non quod fit,ſed quod fieri debeat,eſt ſpectādum.ff.de offi.pręſi.
l.ſed licet.ſupra,de elec.cum cauſam quæ.§.quia igitur.& de hoc
no.ſ̃.de maio.& obedien.ſolitæ. ſupra,qui fil.ſint legiti.per vene-
rabilem.§.j. ver.fi. [Et occurrunt]ver. [Raro] tamen occurrunt.
vt ſupra,de no.ope. nuntia.c.j & in materia teſtamentorum tu-
torum,ſeruitutum,& in multis aliis,de quibus etiam non habe-
mus ſpeciales rubricas, & hæ, quas habemus, non ſufficiunt ad
omnia, quæ occurrunt. & de hoc no. plene ſupra, ne cleri. vel
mona.ſuper ſpecula.§. fi.[Quæ non poſſunt ſtatutis] cum gloſ.
5 ſuis.[Canonicis]Ex hoc elicies tria notabilia.†Primum eſt,ꝙ in
cauſis eccleſiaſticis, in quibus ſufficiunt iura canonica, ex quo
inueniuntur expreſſa,non eſt ad leges, vel alia mendicata ſuffra-
gia recurrendum.ad hoc.ſ̃.de conſti.c.j.& c.ne innitaris. & hoc
eſt contra quoſdam, qui inducunt argumenta legum,& per ip-
ſas cauſas diffiniunt, expreſſa iura canonica contemnentes, vel
potius ignorantes, ſicut patet exemplum in multis glo. d.n. in
varijs locis huius commēti ſparſis.Secundum eſt, quia vbi defi-
ciunt,eſt recurrendum ad leges,& conſuetudines,& naturales ra
tiones,& exempla,vt patet in eo,quod legitur,& no.ſ̃.de no.ope.
nuncia.c.j.ſupra,de ſepultur. certificari. ſ̃.de elec.venerabilem.§.
obiectioni. ver. quod autem.& ſequen.& tandem ad prouerbia
vulgaria, & philoſoporum, & Ethicorum rationabilia, vt pa-
tet ſupra de iudæis. & ſi iudæos. reſpon. j. in fi. ſupra de iureiu-
raud. quemadmodum. §.fina. ver. quia turpius.xxxvij.diſtin.ſi
quid veri de Deo ſibilla.de conſecra.diſt.ij.ne tales. Tertium eſt,
6 ꝙ †lex canonica quaſi in omnibus negotiis eccleſiaſticis eſt ſuf-
ficiens,ad quod accedit quod not.ſ̃.de æta.& qualitate. c.penult.
¶Vt plenius]iij.pars. [Sacræ paginæ]ideſt diuinæ,ſiue theologi-
cæ,vt patet in parte iſtius.ſ̃.ne cleri. vel monac. ſuper ſpecula.a
quo tamen nec legem canonicam excludo,vt no. ſupra, de æta.
& qua.cum ſit ars artium. [Vicinis locis] & ita ratione vicinita-
7 tis ſentit † quis quandoque commodum, vel incommodum.de
pœni.di.j.ſed & continuo. 44.di.§ j.17.q.iiij.ſi quis contumax.ff.
de cōtrahen.emp.qđ ſæpe.§.fi.& legitur,& no.ſupra de precar.in
ter ſolicitudines.§.ipſum igitur.ver.ī pęnā aūt.vnde illud. Mātuę
Ve miſerere nimium vicina Cremonæ.
8 † Octauianus enim Auguſtus militibus,qui ipſum iuuerant cō-
tra Antonium tēpore ſchiſmatis, dedit pro remuneratione Cre
monam.quæ & ei rebellauerat, &,quia non videbatur ſufficiens
remuneratio,iunxit Mantuam, illa ſola ratione quia vicina erat.
9 Argu.contra.quia † lupanaria non infamant vicinos.32.q.v.to-
lerabilius.]Docere, vel audire].ergo ſimilis culpa tam prohibita
diſcere,quam docere,vt C.de maleſi.& Mathæ.l.penul.quod dic,
vt plene not.ſ̃.ne cleri.vel mona.ſuper ſpecula.§. quia vero.[Et
qui contra fecerit].ver.[Excludatur].Hæc eſt prima pęna,quæ ip
ſo iure infligitur,non ſolum in foro ciuili, ſed etiam in canoni-
co,& de hac materia not.ſ̃.de poſtul.ca.j.[Per epiſcopū loci]. de
cuius foro factus eſt ratione delicti.ſ̃.de rap.c.j.[Excommunica-
tionis].hæc eſt ſecunda pœna,quam non ipſo iure incurrit,vt ſe-
quitur.[Innodetur].ergo præmiſſa monitione.j̃.de ſenten. excō-
mu. ſacro.ſi igitur pęnitere voluerit,hanc vitabit.

SVMMARIVM.

1 *Innouatio priuilegij nihil noui confert.*
2 *Confirmatio quandoque tranſactionem perſonalem reddit realem.*
3 *Papa iuri alieno non intendit præiuditium generare.*

CAP. XXIX.

QVia intentionis noſtrę. Et infra,
[Innoua-
1 tio].ſ.priuilegiorum. [Ius nouum].Hic patet,ꝙ † in-
nouatio priuilegii nihil noui cōfert, ad idem.24.q.j.
Achatius.quod dic,vt legitur,& not.ſ̃.co.ex parte abbatiſſæ. in fi.
Sic per protectionem generalē nō diminuitur ius epiſcopi. ſ̃.co.
ex parte.ij.Sic p confirmationē in forma cōi obtenta nihil iuris
acquiritur.ſ̃.de conceſ.præben.quia diuerſitatem.Quandoque ta
2 men † cōfirmatio tranſactionē perſonalē reddit realē.qđ dic, vt
[Statu].
legitur,& no.ſ̃.de tranſact.c j.& c.veniēs.[Te in eo] ver. [Statu]
qui ſine cauſæ cognitione non eſt immutandus, maxime lite pē
dente.C.de li.cau.ſi is quē.& l.lite ordinata.& l.principaliter. & p
totū.& ſ̃.vt li.pen.per totum.[Tpe]ſic tp̄s datæ conſideratur. ſ̃.de
reſcr,eā te[Cæterū]ver.[Iuri]alieno.ex hoc patet prima facie, ꝙ
3 non†intendit Papa iuri alieno præiudicium generare, vt hic. &
j̃.eo.c.§.j.& ſ̃.eo.paſtoralis.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Cultus diuinus potius augmentandus,quam diminuendus.*
2 *Cultus diuinus multum fauoris habet.*
3 *Interpretatio maligna vel aſtuta non approbatur.*
4 *Ordo predicatorum fuit primus per ſedem apoſtolicam approbatus quam ordo minorum.*
5 *Parochialis iuris quæ dicantur.*
6 *Priuilegium non datur in graue damnum alterius.*
7 *Viaticum peregrinis tempore neceſſitatis concedendum eſt.*
8 *Priuilegium Principis latiſſime eſt interpretandum.*
9 *Authoritas apoſtolicæ ſedis vbi interuenit, non eſt recurrendum ad diœceſani ſuffragium.*
10 *Priuilegium ſemper aliquid afferre debet.*
11 *Interpretatio fieri debet, vt res potius valeat, quam pereat.*

CAP. XXX.

1 INhis, [Cultum diuinū]q potius†eſt augmētā-
dus,q̃ diminuendus,vt ſ̃.de ꝯſt.c.pe.vbi de
2 hoc,& q†multū fauoris hēt,vt patet.ſ̃.de teſt.c.fi.[Di-
3 gnoſcūtur]ſubaudi maxime, nunq̃.n.†approbat ma
ligna interpretatio,vł aſtuta,vt le.& no.ſ̃.de decimis.ad audiētiā.
vel nimis ſtricta.j̃.e.§.j.vbi de hoc.¶Vñ mirari]ii.pars. [Prædica
torib.& minorib.] quorū ordinē & regulā ſedes apł̄ica approba-
uit.qđ dic,vt le.& no.ſ̃.de exceſ.præla.nimis praua.in prin.& no.
4 ex ordine ſcripturæ,ꝙ † ordo p̄dicatorū primo fuit p ſedē apł̄icā
approbatus,iō & prior & maior ordine minorū reputatur, vt &
ibi no.[Vbicūq;]in tota chriſtianitate,alibi vero reſtringitur hoc
5 verbū,qđ dic,vt le.& no.ſ̃.de vſu pal.c.pen.[Parochialis iuris]†ſi-
cut ſunt decimæ parochiales,oblationes,primitiæ, mortuaria,vt
patet.xxxii.di.p̄ter hoc.ſ̃.de teſta.c.fi.ſ̃.de ſepul.c.j.j̃.de ver. ſig.cū
6 inter vos[Præiudicio]& ita in p̄iudicium †alterius nō datur pri-
uilegiū graue.ſic.C.de prec.Imp.of.quoties. C.de eman. nec au⁹.
ff.de adm.tu.l.impuberū.ſ̃.c.ꝓx.& le.& no.ſ̃.de vſu pal. c.antepe.
7 ad fi.[Viatico] i.portatili.qđ†& omnib.peregrinis, & ēt aliis tpe
neceſſitatis vr̄ eſſe ꝯceſſum.de ꝯſe.di.j.ꝯcedim⁹. Sed quicquid di-
cat illud.c.poſſet hoc a diœceſano epō prohiberi,niſi obſtaret pri
uilegiū,vt hic[Quidā]ver. [Nimis ſtricte] qđ eſſe nō dēt,immo
8 †latiſſime eſt interpretandū beneficiū Principis ab alio,q̃ a Prin
cipe.ff.de ꝯſt.prin.l.fi.ij.q.iiii §.notādū.in fi.j̃.de ver.ſi. olim.Prin
ceps vero ipſe q̃nq; ipſum ſtricte interpretatur.ſ̃.e.vt priuilegia.§.
fi.ver.ſic intelligi.& ſeq.c.qđ dic,vt no.ſ̃.e.qa circa.in fi. [Per eā].ſ.
indulgentiā.& male hoc aſſerunt,vt patet.j̃.§.j.[Prælatorū]loco
rū illorū,ſiue ſint epi,ſiue minores prælati.d.n.[Propter qđ]ver.ſ.
quia non probant ſe hr̄e lnīam prælatorū[Iuxta indulgentiā]&
9 male,vt patet ī eo,qđ le.& no.ſ̃.e.porro.& c.dilecti.†vbi.n.autho-
ritas apł̄icæ ſedis interuenit,nō eſt neceſſarium recurrere ad diœ
ceſani ſuffragiū mendicatū in hac parte.ar.ſ̃.de ma.& obe.cū in-
ferior.& patet in eo,qđ le.& no.ſ̃.de cle.non reſiden. fraternita-
tis.ſ̃.de hær.excōicamus.i.§.quia vero.ver.j.¶Cū aūt]iii.ps [Con
10 ferret]qđ dicendū non eſt,nā † priuilegiū ſemper aliquid afferre
dēt.ar.di.iii.priuilegia.C.de inof.teſta.l.fi.quaſi in medio legis.j̃.e.
in fi. Nec ſunt verba ipſius perfunctorie tranſeunda, nā & debēt
aliquid operari.qđ dic,vt plene no.ſ̃.e.ex ore.§.j.in prin.& ver.re-
linquitur.& ver.in priuilegio.Sed ꝯ.ſ̃.de vſu pal.c.antep.ad fi.ſ̃.de
of.deleg.ſuper eo.ſ̃.de ꝯfir,vti.c.fi.ſ̃.e.paſtoralis.Sol.iō nō requirit
hic ꝯſenſus diœceſani,qa nō fit ei p̄iudiciū, immo excipitur ius
parochiale,vt ſequit.In ꝯriis vero,niſi requiritur ei p̄iudiciū,pare-
tur,vt & no.ſ̃.e.paſtoralis.& de vſu pal.c.antep [Indulgētia] ſi ita
ſtricte interpretaret[Sine qua]&c.[Eiſdē]ſi.ar.ſ̃.e.ex ore. § j. ver.
pe.& fi.[Fraternitati]ver.[Reprobata]eſt.n.reprobanda, vt patet
ex eo,qđ no.ſ̃.§.ꝓx.ver.qdā[Datā eis &c.]vt ſequitur [Dūtñ &c.]
& ſic volue hic,& ꝯtinua ſequentē.ver.[Dūtñ]ver [Proueniunt]
& quæ ſunt hæc no.ſ̃.§.j.ſup ver.parochialis iuris[Prorſus]caueāt
ergo,ne de his aliquid ſibi appropriando vſurpent publice, vel la
tenter,vt & no.ſ̃.de exceſſ.præla. nimis praua. non.n.caret mini-
ſterio iſtud prorſus,& adde qđ no.ſ̃.de pac.plerique.ſ̃.de ſepul.c.j.
in fi.[Abſtineant]ergo ſi nō abſtinent,nullū fructū ex indulgen
tia ꝯſequi debent.ar.ſ̃.e.tuarū.§.j.in prin.& c.cū & plantare. §. fi.
[Datam]ver.[Publicare] vt nullius poſſit cauſari ignorantiam.
ſ̃.de iudæis.ita quorūdā.§.fi.ſ̃.de accu.ſicut olim. ſ̃.de poſtul. p̄la.
c.j.& xvi.di.quod dicitis.xii.q.ii.qui diuinis & humanis.ff.de inſti.
act.ſed ſi pupillus.§.præſcribere.ver.de quo pal.i ſubaudi,& vt ip̄a
vti poſſint,rebelles p cenſurā ecclaſticā ꝯpeſcēdo ipſos defendere,
& ſic bene ꝯtinuat ita,ꝙ p̄dicti &c.vt ſequit[Ita ꝙ]ver.[Videātur]
cū effectu,qa ſic ſunt verba intelligenda. ſ̃.de cle.nō reſi. relatū.q̃
p ſolā publicationē eorū vix ꝯſequerent, niſi & eis ꝯſeruator da-
retur,vnde patet,quare feci ſubauditū.ſ̃.ver.prox.in fi.[Gratiā]in-
dulgentia.n.ſemper dēt aliquid ꝯferre,vt hic.& ſ̃.e.§.in prin. vbi
11 de hoc.& ſic†ſemper dēt fieri interpretatio,vt res potius valeat,q̃
pereat.ff.de reb.dub.quoties.ff.de act.& ob.quoties.ff.de reg.iur.in
ꝯhendo.j̃.de ver.ſig.abbate.§.ꝯ quod fuerat.ver. hic aūt ſenſus.in
fi.[Conſecuti]hac aūt gratia vtebātur fratres in nouitate ſua, qñ
carebant propriis eccleſiis,& habebant oratoria ſimplicia,hodie
vero & cęmiteria habēt,& ēt eorū eccleſię ꝯſecrantur,vnde & in
locis ſuis nec priuilegio iſto egent,ex quo habent alia altaria ꝯſe-
crata,alienos tamen parochianos ad ſepulturam admittere non
deberent.xvi.q.j.c.j.niſi forſan ſuper hoc ſint priuilegiati.arg.ſ̃.de
ſepultu.in noſtra.

SVMMARIVM.

1 *Mentio de poſſeſſione, quando eſt neceſſario facienda in priuilegio.*
2 *Priuilegia ſubreptitia non valent, & ad ius commune ſi poteſt fieri, ſunt reducenda.*
3 *Priuilegij interpretatio per Papam fieri debet.*
4 *Eccleſia ędificata ſine licentia epiſcopi, ab eo poteſt vendicari.*
5 *Gratia vbi de alieno fit reſtringitur ſi de ſuo laxatur.*
6 *Exemptio non fit,niſi cum magna deliberatione.*
7 *Poſſeſſio eſt facti.*
8 *Poſſeſſio alicuius rei,vel iunctis,nunquam acquiritur ex condemnatione.*
9 *Ius rei cuius poſſeſſio non habetur facilius tollitur per priuilegium, quam ipſa poſſeſſio.*

CAP. XXXI.

DVdum. Vt patet.ſ̃.de exce.dilectę.q̃ & de eodē
facto loquitur [Super decimis]quas
moniales de quibuſdā noualib.ipſis monachis ſolue
re denegabant occaſione cuiuſdā priuilegii ab ipſis
monialib.lite pendente de non ſoluendis decimis noualium im
petrati,licet ipſi monachi in pacifica poſſeſſione ꝑcipiēdi hmōi
decimas hucuſq; fuiſſent, ſed non ꝓdeſt tale priuilegiū monialı-
bus,tum quia in priuilegio nō fiebat mentio, qđ lis penderet, &
ſic non valebat,vt hic,& ſ̃.vt li.pend.c.fi.& ſ̃.de teſti.cām quæ. in
Auth. in medio lit.nō fieri ſa.iuſſi.§.ſi vero.coll.viii.tū qa nec de
poſſeſſione,in qua monachi erant,vnde nec eſt p̄ſumendū,ꝙ Pa
pa ipſis voluerit p̄iudicare.ar.ſ̃.c.prox.§.j.C.vnde vi.meminerint.
C.ſi per vim.vel alio modo.l.j.cū aliis rōnib.vt patet & no.j̃.e.§ j.
¶De ꝯſilio]ii.pars[Iuri nō debere &c.]vt j̃.e.ver.ſi.[Erant].ſ.prior
& ꝯuentus[Poſſeſſione]ſi.n.poſſidebant illas decimas iure ſuo tā
q̃ ſibi debitas,non dēt eis obeſſe priuilegiū hoc tacitē impetratū,
tū qa abſorbet ius alterius.C.de preci.Imp.of.quoties. tū qa eſt ꝯ
ius.C.de preci.Imp.of.reſcripta. tū qa lite pendente fuit impetra-
tū,vt no.ſ̃.rñ.j.tū qa de poſſeſſione,in qua erāt monachi, mētio
1 nō fiebat,†de quo facienda eſt mentio, ad hoc vt priuilegiū va-
leat,vt hic,vel reſcriptū.ſ̃.de ꝯceſſ.p̄ben.cū noſtris.& c.lr̄as.alioqn
2 ſubreptitiū p̄ſumitur,vt innuitur,& no.j̃.e.ver.fi. † Priuilegia ergo
ſubreptitia nō valent,& ēt,cū alicui graue p̄iudiciū afferant,ſunt
reſtringēda,& ſtricte interpretanda,& ad ius cōe,ſi pōt fieri,redu
cenda.ar.ff.de vul.& pu.ſubſt.ex facto.j̃.de ver.ſig.qđ p nouale. &
ſ̃.de decimis.ſuggeſtū.& c.cū ꝯtingat.& c.ex parte.& no. ſ̃.e.quia
3 circa.in fi.Sed†per Papā debet fieri talis interpretatio, vt no.ſ̃.ca.
ꝓx.qa ad aliū hoc nō ſpectat,vt patet in eo,qđ le.& not.ſ̃.de iudi.
cū veniſſet.& idē dicēdū eſt ſm d.n.qñ dr̄, eximimus tale mona
ſteriū cū ſuis capellis, vt.ſ.hoc intelligatur ēt de capellis quas alii
poſſident,dūmō p hanc exceptionē graue dānū priorib. dñis nō
paretur.ar.iuriū p̄dictorū.Vñ & ſi tali monaſterio dentur poſſeſ-
ſiones in aliqua diœceſi in qb. monaſteriū aliquā ecclam ædifi-
cet,illa eccla erit exēpta,vbi tñ de illis poſſeſſionib.ante illā ædifi-
cationē epſ modicū emolumētū ꝯſequabatur.ſm d.n.Tu dicas
ꝙ aut eſt ædificata eccleſia cū lnīa epi. & ſic vbi non ignorabat
exceptionem,vr̄ cū nihil retinuerit,ibi ius ſuū remiſiſſe. ar.ſ̃.e.qa
4 circa.§.fi.in prin.†aut ſine lnīa,& ſic pōt eccleſia ab epō vendica
ri,vt patet.ſ̃.e.cū olim.j.§.j.ver.fi.Si vero ignorabat exēptionē, &
certificari potuit:igitur imputet ſibi.ar.37.di.§.fi. ff.ad Mace.l.pe.
alioquin ſi hoc inquiſiuit,& monaſteriū exēptū hoc in fraudē ta
cuit:vr̄ epō ſubueniendū eſſe,ar.ff.de redhibi.ac.l.j.§.j.& ii.& l.cū
ſex mēſes.ar.ſ̃.de cl̄i.ex.mini.apł̄icę.& ſ̃.de reſcrip.ex parte.S.§.I.
Sed & hoc notandum, ꝙ vbi de alieno fit gratia, reſtringitur in-
6 terpretatio.†Vbi vero de ſuo proprio ꝯ facientē ipſā gratiā: tunc
laxatur.ſ̃.de don.cū dilectus.in fi.Itē ſm d.n.aliud eſt qñ dr̄, ꝯfe-
rimus tibi tales ecclias,vel tales decimas. vbi qdē non vr̄ donatū
qđ ab alio iuſte detinetur.ar.ſ̃.de feu. c.ii. vbi qdē & decimæ q̃ ad
ecclias ptinēt,peti pñt.ar.C.de bo.va.l.ii.aliud qñ dr̄ eximimus ta
le monaſteriū cū capellis ſuis,qa tunc vñr exemptæ capellæ,& ſi
alius ipſas poſſideat,niſi priuilegiū ꝓbēt p obreptionē obtētū.Rō
7 diuerſitatis hæc eſt,quia†exemptio nō fit, niſi cum magna deli-
beratiōe.Vnde præſumitur,ꝙ Papa oīa ſciuerit, & de alterius poſ
ſeſſione,& de aliis,niſi ꝯriū probetur.ar.xxxv. q.ix.apł̄icæ.& c.ſen-
tentiam,Collatio vero,maxime noualium,& laborum proprio-
rum, ſiue priuilegii conceſſio cum minori difficultate concedi-
tur,nec ita diſtricte examinatur,& ideo non videtur Papa hæc ex
certa ſcientia conceſſiſſe,ſi ab alio poſſidebantur, & de hoc nihil
fecerint mentionem,vt hic,in hoc tamen caſu poſſet diſtingui,

vtrum priuilegiatus,tpe quo agitur,reperiatur in poſſeſſione deci
marũ bona fide,& tunc primo domino incũbit probatio,ꝙ ipſe
tpe impetrationis priuilegij poſſideret. Aut dñs, tpe quo agit̃,repe
riatur in poſſeſſione, & tunc priuilegiato incumbit probatio, ꝙ
dñs tpe impetrati priuilegij nõ poſſidebat.ar.ff.ſi vſuſf.pe. vti frui.
in prin.ff.ſi ſer.ven.l.ſicuti.§.ſed ſi quæritur ꝑm d. n. & C. de libe.
cau.lite.ff.de lib.cau.ordinata.ſi vero neuter poſſidet, prima facie
priuilegio vr̃ eſſe ſtãdũ.ſ̃m d.n.ar.s̃.e.porro.& c.dilecti. Sed & in
exemptione monaſterij cum capellis diſtinguunt aliqui , vtrum
capellæ ſint nominatim expreſſæ,aut non.Si nominatim expreſ
ſæ ſint,vt ſi dicatur eximimus tale monaſterium cum omnibus
capellis ſuis.ſ.tali & tali.& ſic de ſingulis . tunc videntur exẽptæ.
ar.ff.ſi quis cautio.ſed & ſi quis.§.quæſitum.ff.communia prædi.
in tradendis.Si autem ſpecialiter non ſint exemptæ,ſed in gene
re,ſic dicitur eximimus tale monaſterium cum capellis,ſuis,tũc
non videntur exemptæ illæ,quæ ab aliis poſſidẽtur,vel quas Prin
ceps ex aliqua cauſa latenti nõ eſſet de facili exempturus. argu.
in eo,quod legitur,& not.s̃.de offi.lega.quod tranſlationem . qa
nec veriſimile eſt,ꝙ Papa velit alicui graue præiudicium afferre.
Quid ergo ſi ita dicatur,eximimus tale moñ.cum talibus, & tali-
bus eccleſiis ſuis? Reſpon.intelligendum eſt,ſi ſunt ſuæ . quia per
hęc verba non intelligitur dare proprietatem.Item intelligendũ
eſt,ſi alius non ſit in poſſeſſione earum bona fide.ar.hic.Itẽ intel-
ligẽdum eſt,ſi alii non fit inde graue præiudicium , vt in iuribus
ſupradictis. hoc ideo , quia in hoc caſu eccleſiæ ponuntur quaſi
acceſſorię,in anteceſſoriis nõ fit tanta examinatio,quãta in prin
cipali.ſ̃m.d.n.Aliqui tamen dicunt,ꝙ ſola profeſſio nõ impedit
priuilegium,immo requiritur,ꝙ is,qui poſſidet,habeat proprie-
tatẽ iuris.Nec obſtat,qđ hic dicitur , ideo enim de ſola poſſeſſio-
ne fecit mentionem,& non de proprietate, qa de ipſa certũ erat,
ꝙ ad aliquem pertinebat,ſiue ꝑ priuilegium,ſiue per præſcriptio
nẽ,ſiue per ius cõmune . Alii vero dicunt , ꝙ ſola poſſeſſio bonæ
fidei impedit vires priuilegii.ſ̃m.d.n.qđ puto verius, vt no.s̃.e.rñ.
j.& s̃.ea.gl.in prin.& j̃.ver.j.De poſſeſſione aũt malæfidei certum
eſt,ꝙ non impediret.ꝑm.d.n.arg.s̃.de reſti.ſpo.grauis. s̃.de p̃ſcrip.
c.fi.s̃.de dona.inter vir.& vxo.& ſi neceſſe.cũ ſuis concor. & adde
qđ no.de hac materia.s̃.eo.cum olim. ij.§.ij.ver.& ꝙ nulla.[Fue-
runt a parte altera].ſ.monialium. [Non debere].ver.[Per eas].ſ.
indulgentias.[De hoc].ſcilicet ꝙ lis penderet,& prior & conuẽ-
tus dictas decimas poſſiderent.[Mentionẽ]. vnde nec valuerunt
tanq̃ per ſubreptionẽ obtẽtæ.ff.de nata.reſti.l.ij.s̃.de reſcrip. ſuper
lr̃is.Sic nec valet ſcđm priuilegiũ , niſi de primo faciat mẽtionẽ.
s̃.de p̃ſcrip.veniens.D.tñ.n.dicit hoc priuilegium valere, etiam ſi
decimæ aliis debeantur de iure, dũmodo eis ſolutæ nõ fuerint,
nec ipſarum poſſeſſionẽ habuerint,& tñ credit,ꝙ moniales ma-
le detinebãt decimas iſtas,cũ & eſſent aliis debitæ,& ꝙ monachi
ad fructus decimarũ ꝓ tpe p̃cedente priuilegiũ habeãt actionẽ,
quas & ſi moniales condẽnatę ſoluerent, non propter hoc mo-
7 nachi aliquã poſſeſſionẽ acquirerent,qa † nunq̃ per id,qđ ſequit̃,
& ſoluitur,ex condẽnatione acquiritur poſſeſſio alicuius rei , vel
iuris,niſi is,qui obtinuit,in poſſeſſionẽ alias inducat̃.ꝑm.d.n.Vel
lem videre ius,quod nõ inducit,nec ſuppleo aliqđ, nec occurrit,
8 cum.n.† poſſeſſio facti ſit.ff.de acq.poſ.l.j.in prin.& ꝑ violentiam
acqrat̃,vnde & prædo reſtituit̃.s̃.de reſti ſpo.in literis. in fi.licet ꝯ
ius.& ſpreto iudice poſſeſſionẽ ipſam acquiſierit , non video ra-
tionem,quare ille, cui ex vi ſniæ aliquid traditur , non acquirat
poſſeſſionem,immo potius contrarium eſt exp̃ſſum.ff.de acqui-
ren.poſ.iuſte poſſidet.& s̃.de re iudi.cum aliquibus.Sed & ſecun-
9 dũ.d.n.illud teneas,† ꝙ per priuilegium facilius tollitur ius,cuius
poſſeſſio non habetur,q̃ ipſa poſſeſſio.ꝑm.d.n.

S V M M A R I V M.

1 *Receptio ſola non ſufficit,niſi ſequatur plena translatio .*
2 *Militum ex numero quis non dicitur eſſe,priusquam fuerit receptus.*
3 *Poſſeſsio ſola non facit incolam .*

CAP. XXXII.

Q Vidam. [Recepti].noo tñ tranſlati, immo in
propriis domibus remanẽt,vt.j̃. ſequi
tur.[De iuribus ep̃alibus].puta, vt citati corã ep̃o ve-
niãt,& iuri ſtẽt.s̃.e.cũ & plãtare.§. de ꝯfratribus.cano
nicã portionẽ decimarũ, & mortuariorũ reddãt.s̃.de of.or.con-
querẽte.§.j.vbi & multa alia exẽpla poteris reperire. ¶[Verum].
1 ij.pars.[Morã in domibus]. & ita non † ſufficit ſola receptio,niſi
ſequat̃ plena translatio.arg.xxj.q.ij.ſi quis iam translatus . Sic nõ
2 dicitur quis † eſſe de numero militum,priuſq̃ receptus fuerit in-
3 ter eos.ff.de teſta.mili.ex eo tpe.Sic ſola poſſeſſio nõ facit incolã.
ff.ad municip.libertus.§.ſola.Sic miles cõmeatu accepto,q̃diu in
domo ſua remanet priuilegiũ nõ hẽt.ff.qbus ex cau. maio.l.mi-
les.Argu.ꝯ.quia priuilegiũ militis hẽt ẽt is,q nõdũ ꝑuenit ad mi
lites.vt.ff.de bo.poſ.ex teſta.mili.l.vnica.in fi.[Suis].nec habitum
mutuauerũt ,nec bona ſua monaſterio cõtulerũt,al's ꝯ.s̃.e.vt pri
uilegia.§.i.ver.hoc aũt.Vel illud locũ hẽt quo ad q̃dã priuilegia,
de qbus ibi loquit̃,ſed nunq̃ ꝑꝑ hoc,niſi oĩno trãſeãt a iuriſditio-
ne ep̃i eximũtur,vt hic,& s̃.eo.cũ & plãtare.§.de ꝯfratrib.& hoc
vltimũ teneas.[Fecerint].ergo a ꝯrio hoc nõ põt , poſtq̃ trãſiti
fuerint,ſicut nec alios ꝯfratres ſuos , q de noualibus hãc canoni-
cã p̃ſtare nõ debẽt.extra.d.n.de ver.ſigni.veniẽs.§.penul.qa poſtea
eodẽ priuilegio gaudẽt, dũmodo & eãdẽ vitã ducãt , alioqn ꝯ.s̃.
de ſta.mona.recolentes.j.& ij.qđ dic,vt ibi no.[Perſoluenda.]ſic.
s̃.e.vt priuilegia.§.j.& c.ex parte.ij.& c.tuarum.in fi.& ca. cum &
plantare.§.penul.

S V M M A R I V M.

1 *Nouale ex quo ſemel fiat,ſemper erit nouale .*
2 *Principium conſiderandum eſt.*
3 *Priuilegia perpetua ſunt.*
4 *Indulgentia non debet afferre diſpendium,ſed compendium .*

CAP. XXXIII.

C Onſultationi veſtræ. [Memoria].
ſic.j̃.de ver.ſi-
gni.qd ꝑ nouale.extra.d.no.de ver.ſig.veniẽs.§.j.& ſe-
quẽtibus.lib.vj.[Perpetuo].videbat̃,ꝙ vltra.xl.annos
non debẽt cẽſeri iure noualiũ,cũ tãto tpe,tã priuilegiũ, q̃ ipſa res
eccleſiaſtica p̃ſcribat̃,vt patet in eo,qđ le.& not.s̃.e.accedẽtibus.s̃.
de p̃ſcrip.c.de quarta.ſed ꝯtrariũ rñdet̃. Et eſt ratio , vt le.& not.j̃.
1 co.§.vnico.& ſic † ex quo ſemel fuit nouale,ſemꝑ erit nouale,qa
qđ ſemel verũ,ſemꝑ verũ.ff.de min.ait prętor.alias & ſi ſine.§.pe.
2 in fi.C.de proba.ſiue poſſidetis.& eſt ar. ꝙ † principiũ ꝯſiderandũ
eſt,ſic.s̃.de cen.ſcientes.s̃.de ele.dudũ.j.& ii.vbi de hoc.Itẽ ar. ꝙ ex
3 quo ſemel res eſt priuilegiata, ſemper eſt priuilegiata,† priuilegia
enim perpetua ſunt.xxv.q.ii.c.i.& ii.niſi perdantur ꝑꝑ culpã, vel
negligentiam non vtentis,vt no.s̃.e.accedentib.vel niſi ab illo,q ꝯ
ceſſit,reuocentur,& maxime ex cã.s̃.de deci.ſuggeſtum. lxiiii di.§.
verũ.ſed & mutato dñio mutatur q̃nq; natura rei. qđ dic , vt no.
s̃.e.porro.[Noualis]alias noualium. [Cenſeri] dũmodo de iure
primitiuo poſſit liquere,alioquin nõ deficit ius, ſed probatio.ar.
ff.de teſt.tu.duo.ideo conſiliũ eſt,ꝙ hoc publicetur.ſ̃m id qđ le.&
no.s̃.de teſti.ſignificauit.& c.Albericus . & põt hoc probari. ꝑm
quod le.& no.j̃.de ver.ſig.quid per nouale.§.j. ¶[Cum alias] ii.ps.
ſubaudi niſi ſic intelligeretur.[Nonnunq̃]quia nõ ſemꝑ, vel dic
immo ſemper[Contingeret].i.ꝯtingere poſſet [Diſpendii] puta
iſti priuilegiati fecerunt graues expenſas,vt terrã poſſent redigere
ad culturã,ſperãtes,ꝙ ſemꝑ deberent cenſeri iure noualiũ, & ſic
exinde perpetuo vtilitatem ſentirent,& adeo graues, ꝙ excedunt
valorẽ oĩm fructuum infra quinquaginta annos percipiẽdorũ.
Verbi gratia,expenderunt mille marchas , oẽs fructus non vale-
bant quingentas ſi ergo diceremus,ꝙ hæc indulgentia nõ dura-
ret,niſi vſque ad xl.annos reperiretur vltra dimidiã iuſti pretij ſe
deceptos,qđ nõ eſt ſentiendũ,tñ ne doleant ſe operã dediſſe agri-
colturæ in detrimentũ ſuũ.ar.C.de allu.& palu.l.fi.s̃.de reb.eccle.
4 non alie.ad aures.s̃.de in integ.reſt.c.j.tum quia † indulgentia nõ
debet afferre diſpendium,ſed compẽdium,vt hic, & patet in eo,
quod le.& no.s̃.eo.in his.ver. fi.

De purgatione canonica . Rubr.

S V M M A R I V M.

1 *Ingenuus quis proprie dicatur.*
2 *Infamis,& vilis quis præſumitur ex vita antecedenti .*
3 *Infamis eſt qui condemnatur de furto .*
4 *Periurus ad iurandum non admittitur.*
5 *Nobilitas propter monachatum amittitur.*
6 *Ingenui priuilegio gaudere non debet, qui ingenui mores abiicit .*
7 *Purgatio vulgaris abrogata eſt .*

CAP. PRIMVM.

N Obilis homo. [Ingenuus]. i.nobi
lis.ſic.n.accipit̃ hic
argu.s̃.de p̃bẽ.venerabilis.§.j.al's autẽ proprie
1 † ingenuus eſt , qui ſtatim, vt naſcit̃,liber eſt.
Inſtit.de ingenu.in prin.s̃.de ſer.nõ or.c.i.s̃.de
elect.innotuit . rñ.j.ver. qdã autẽ. & ſ̃m hoc.
hæc noĩa nobilis & ingenuꝰ ſinonima ſunt,&
dẽt exponi,vel pro.i.ſiue pro &,ff.de ver.ſign.ſæpe.& hic eſt verus
intellectus. Alii dicunt, ꝙ diuerſa ſignificãt , & eſt ſenſus nobilis
homo nobilitate .ſ.ſ'gnis.vel ingenuus. i.liber a natiuitate & ſi no
bilis nõ ſit. & ꝑm hũc intellectũ tot cõpurgatores reqrũtur in li-
bero ruſtico,quot & in libero nobili,qđ non placet,qa in maiori
& nobiliori ſemꝑ eſt maior numerꝰ reqrẽdus, licet finaliter hoc
torũ arbitrariũ ſit,vt patet in eo,qđ legit̃,& no.j̃.e.ſuꝑ verbo.duo
decim.& c.ex tuarũ.s̃.de ſimo.inſinuatũ.[Accuſatus].ſubaudi,&
infamatus hoc enim purgationem inducit,vt patet in eo , quod
legit̃,& no.j̃.eo.cũ.P.Manconella.in fi.s̃. de homici. ex literis . j.
§.fi.[Negauerit].nec conuinci potuerit , alioquin non indicere-
tur purgatio.j̃.e.moniales. immo confeſſus , vel conuictus puni-
retur.ſupra de ſimo. de hoc . reſpon.i.& c.inſinuatum. §.i.[Si fi-
delem]ideſt fide dignum,veracem,iuſtum, famæ bonæ . j̃.e.nos
inter alios,qui de facili non deieraret,alioquin contra.j̃. e.§.vni-
co[Sciuerit].ſ.ſinodus,vel ſinodo præſidens.s̃.de iud.ca.i.s̃.de lib.
ob.c.i.& dic ſciuerit,vel crediderit,qđ tñ credere dẽt,niſi ꝯriũ pro
betur.s̃.de præſump c.fi. [Duodecim] vel plurib.vel pauciorib.ſi-
cut iudici videbitur,hoc.n.arbitrariũ eſt,vt no.s̃.e. c.in prin. & s̃.
de accuſa.inquiſitionis.§.pen.in fi.[Expurget] quod qualiter fieri
debeat,& quales debeant eſſe ꝯpurgatores,dic,vt le.& no.j̃.e.quo
ties.§.fi.& c.ꝯſtitutus.¶[Si aũt]ii.pars[Antea]per quod præſumit̃,
2 ꝙ adhuc † vilis ſit,& infamis ex mala vita antecedenti.ar.ii. q.j.in
primis.in fi.ff.de re mili.non oĩs.§ a barbaris.s̃.de præſump.man
data.cũ ſuis ꝯcordantiis.& ff.de eden.ſi quis ex argentariis. §.j. &
3 ii.& ff.de accu.ſi cui.§.j.ver.ſi tñ aliquo crimine[In furto]qui† ꝯ-
dẽnatus de furto infamis eſt.ff.de his qui no.infa.athletas.§. fi.&
l.qm̃.& l.furti.§.j.rñ.j. & §. pactus. quare vlterius non admittitur
ad iurandũ ꝑꝑ timorẽ periurij.ar.in eo.quod le.& no.s̃.de cohab.
cle.& mu.clericos.& idẽ vr̃ , ſi notorius ſit de facto,vt hic p̃cedit ,
ibi deprehenſus,quod no.notoriũ facti.s̃.de coha.cler.& mu.c.fi.
4 Periurio] † Periurus.n.non admittitur ad iurandũ.xxii.q.v.paruu
li.s̃.de teſti.ex ꝑte Adæ.& c. fi. [Falſo teſtimonio]nam & iſte piu
rus eſt,& fortiꝰ repelli dẽt,q̃ periurus ſimplr̃,cũ in trib. delinquat.
s̃.de cri.fal.c.j.[Ingenuus non eſt] arg.ꝙ ꝑꝑ crimen perditur no-
5 mẽ dignitatis,& priuilegium,ſic † ꝑꝑ monachatum amittit qs no
6 bilitatẽ. 7.q.ii.ſcripſit.vnde † nec priuilegio ingenui gaudere dẽt ,
qui ingenui mores abiicit,vt patet hic,& in eo,quod le.& no.s̃.ti.
j.ex parte.iii.s̃.de apoſtati.c.j.s̃.ne cle.vel mo.c.ii.Expurgabit ergo
ſe non quaſi nobilis,ſed ſicut ſeruus,ſiue libertinus,vel infamis,&
vilis ad arbitriũ iudicis,& alr̃ , q̃ ingenuus. ſ̃m B. Sed d.n.ſcripſit
hic, ꝙ talis purgari non debebat purgatione vulgari ,ideo q̃tum
7 ad partem iſtam non tenet hoc.c.vel ſimilia,quia † abrogata eſt
vulgaris purgatio,vt patet.j̃.e.ex tuarum.j̃.ca.j.per totum.ii. q.iiii.
ꝯſuluiſti.& c.monomachiam. Vel forte eſt ſenſus ꝙ talis purget
ſe,ſicut ſeruus,vel liber homo ſuſpectus,qui in q̃onib.eſt ponen-
dus,nec aliter ei creditur.ff.de quæſtionib.ex libero . & per totũ .
C.de q̃onib.per totum.& ſi clericus ſit,dũmodo caueat iudex, ꝙ
religioſe torqueatur.i.ꝙ vitet periculum mortis,vel debilitationẽ
corporis,& membrorum.xlv.di.cũ beatus.vj.q.j.§.porro.v.q.v.illi
qui xiiii.q.vj.ſi res.& le.& no.s̃.de depoſiti.c.j.§.fi.ſicut & no. ſimi
le de flagellis,& charactere.s̃.de rap.i archiepiſcopatu. s̃.de cri.fal.
c.iii.Si vero exinde moreretur,vel membrũ amitteret,ẽt mandã
tes,& exequentes, & ꝯſentientes irregularitatẽ incurrerent, vt pa-
tet in eo,quod le.& no.s̃.de cler.pugnan.in duello. c. ii.in fi. s̃.ne
cle.vel mona.clerici.& c.ſententiam .

S V M M A R I V M.

1 *Famam qui ſuam negligit crudelis eſt .*
2 *Purgatio quando infamato indicitur.*
3 *Ordine quo ſit procedendum contra infamatam.*
4 *Scandalum etiam puſillorum vitandum eſt.*

CAP. II.

S I quis presbiter. [Vitæ ſuæ] .i. famæ.s̃.
de exceſ.prælatorum.
1 Vnde † crudelis eſt,ex quo famam ſuã negligit.xii.q.j.
nolo.xi.q.iii.non ſunt[Permiſerit].i.talia fecerit,qua
re aliqui ſecus poſſint de ipſo merito ſuſpicari[Iuramento]ſic.s̃.
de ap.ꝯſtitutis.ii.in prin.s̃.de teſti.cog.præterea. 5.q.vj.ep̃s.in ſino
do[Seu bãno chriſtianitatis].i.ſub pœna fidei,& animæ ſuæ. ꝑm
T.Vel.i.ſub pœna excõicationis,& ſic põt intelligi.xv.q.iiii.placi
ta[Defuerint]nam ſi apparẽt,audirent̃, & probationes reciperẽ-
2 tur,nec indiceretur purgatio,quib.deficientib.ipſa purgatio † indi
citur infamato,vt hic.& j̃.c.j.& c.nos inter alios.& c.inter ſolici
tudines.rñ.j.& c.cũ dilectis.§.fi.¶[Admoneatur]ii.pars. ad hoc.ii.
q.j.ſi peccauerit.quod dic,vt no.s̃.de iud.nouit.rñ.j [Emendaue-
rit].i.non vitauerit ea,vnde infamia oritur.ꝑm d.n.Vel dic,emẽ
dauerit.ſ.negligentiam ſe in operib. bonorũ actuum exercendo,
vt ſic primam ſuſpicionem expellat.ſ̃m Laur.j̃.e.inter ſolicitudi
nes.§.pe.s̃ de pręſump.ex ſtudiis.& c.literas.§.fi.ver.diſcretam[Pu
blica].i.coram omnib.¶[Si vero]iii.pars[Suſpendatur]Hic eſt.n.
3 † ordo qualiter ſit procedendũ ꝯ infamatum, non.n.incipiendũ
eſt a q̃onib.nec a ſuſpenſione.ff.de q̃onib.l.j.in prin.ſicut quidam
faciunt ſuam ſtatim ſententiam fulminantes.quod prohibetur.
s̃.de exceſſ.præla.nimis praua.§ j.ver.j. Immo ordo iſtius capitu-
li eſt ſeruandus,vt primo admoneatur ſeorſum ab ep̃o.Secundo
ſub duob.vel trib.teſtib.Tertio ei publice cõminetur, & ſi in pri-
ma,ſecunda,vel tertia admonitione ſe emẽdauerit, bene quidẽ ,
alioquin ſuſpenditur,vt hic dicit.ad idẽ. 74. di.honoratus. ii. q. j.
nomen.23.q.iiii.forte.& no.j̃.e.inter ſolicitudines.rñ.j. & plenius
no.s̃.de iudi. cum non ab homine [Congruã ſatisfactionem].i.
quouſque purgauerit ſe ad arbitrium iudicis,ex quo crimen pro
bari non põt,alioquin ꝯ s̃.de proba.ad noſtram.& no. s̃. rñ j. ſuꝑ
4 ver.defecerunt[Scandalum]quod † ſemper vitandũ eſt ẽt puſillo
rum.s̃.de no.ope.nun.c.ii.§.pen.ver.fi.quod dic, vt no.s̃.de renũ.
niſi cum pridem.§ pro graui quoque ſcandalo.& eſt ſi.ar.j̃.eo.in-
ter ſolicitudines.§.pen.

S V M M A R I V M.

1 *Purgationi locus non eſt,quando quis conuinci poteſt .*

CAP. III.

M Oniales. [Libidinib.]quib.& multæ mulieres
inſeruiunt.27.q.j.c.j.ad fi. & c.nuptia-
rum.s̃.de eo qui cogno.conſanguineam vxo.ſuæ.Ior
danæ.in Auth.de reſti. & ea quæ parit. in xi.menſe.§.
vnum ſi quidem.coll.iiii.[Accuſentur]vel alias fuerint infama-
tæ.s̃.de vi.& ho.cle.monaſteria[Detegi]per teſtes,vel ẽt per aſpe-
ctum corporis.27.q.j.nec aliqua.s̃.de proba.cãm [Nõ valuerint]
1 hoc ideo dicit,† quia ſi poſſent ꝯuinci,non eſſet locus purgationi,
vt no.s̃.c.prox.rñ.j.ſuper ver.defuerint [Erga] .i.iuxta [Tenorem
regulæ]hoc eſt pro quantitate infamiæ.ii.q.v.oĩb.ſ̃m d. n. Vel.i.
iuxta regulam.ſ.ꝑm quod cõtinetur in regula.quod dic, vt plene
no.s̃.de regularib.c.fi.reſpon.j.in fi.[Purgare]vt ſic.de infamia cõ
grue ſatisfiat.s̃.c.prox.§.fi.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus in minoribus ordinibus conſtitutus irregularis fit , & degradari põt.*
2 *Conſentiens quandoque punitur ut faciens.*
3 *Crimina qui corrigere poteſt,& non corrigit, ipſe committit .*
4 *Infamatus poteſt poni ad rationem , & cogi vt veritatem dicat de quo eſt in
famatus .*
5 *Delictum occulte ſacerdoti confitens in iudicio non punitur .*
6 *Degradatur facilius,qui in ſacris non eſt.*
7 *Suſpicio temeraria repellitur.*

CAP. IIII

S I quis de gradu. Ideſt in gradu ſubau-
di conſtitutus.[Eccle
1 ſiaſtico].quocunque ſiue maiori, ſiue minori . Et eſt
argu. ꝙ † clericus in minoribus ordinibus cõſtitutus
irregularis fit,vnde & degradari põt,vt hic,& s̃.de iudi.cum non
ab hoĩe.§.j.vbi de hoc.& xj.q.iij.presbiter vel diaconus.quod dic,
vt not.s̃.de cler.ex.mi.c.ij.& adde qđ not.s̃.e.ſuꝑ verbo, a proprio
gradu.[Sponſarum].vel aliarum rerum . nam q̃nque rapiuntur
res,q̃nque corpora , vt patet.s̃.de rap.c j.iij. & iiij.& c.penul.& fi.
2 [Conſenſorem.]qui † enim conſentit,q̃nque punitur , vt faciẽs.
j̃.de ſen.ex.quanto.xvij.q.iiij.oẽs eccleſiæ.lxxxvi.diſt.facientis . Et
3 qui † crimina,quæ corrigere põt,nõ corrigit,ipſe committit.23.
q.viii.præterea.qđ dic, vt not.s̃.de hæreti.c.ij.s̃.de offi.dele.c.j.[Ma
4 nifeſte]. Argu.hic ꝙ † infamatus põt poni ad rõnem,& cogi , vt
veritatẽ dicat de crimine,de quo eſt infamatus.qđ dic,vt no.s̃ de
accuſa.ſi cõſtiterit.§.j.[Prodiderit]ẽt extra iudicium publice glo-
riando.s̃.de exceſſ.pręla.q̃ ſit graue . ſ̃m d. n. Vel dic,prodiderit.i.
in iudicio timore probationis confeſſus fuerit,nam ſi ſponte,mi
tius ageretur,vt patet in eo,qđ le.& no.ſupra,de cle.ex.mi.illud.§.
5 j.in prin.& §.fi.item ſi occulte † hoc ſacerdoti ꝯfiteretur,ꝑꝑ talẽ ꝯ-
feſſionẽ in iudicio non puniretur,vt patet in eo,qđ le.& no.ſupra
de exceſſ.pręla.dilectus.s̃.de ſimo.ex tuæ[A proprio gradu] .ſ.ſa-
cro.de illo.n.vr̃ hic loqui.ſicut & s̃.de vi.& hon.cle.clericus ſi ton
ſura.ſed idem multo fortius,& ſi in inferiori gradu ſit,nam & ta-
6 lis † degradatur ẽt facilius,q̃ is,qui in ſacris eſt,vt patet.xi.q.iii§.ex.
his datur intelligi & c. ep̃s.& xv.q.vii.fęlix.& c.ſi aũt.& ſeq.& no.
7 ſupra eo.c.in prin.[Veriſimilib.]qa † ſuſpicio temeraria repellit̃ .
ii.q.i.primo.vi.q.j.oues.veriſimilis vero purgationem inducit,vt
hic,ſed violenta ad ſententiam ſufficit.32.q.j.dixit.[Propulſatus]
i.infamatus]Canonice]non vulgariter.j̃.e.ex tuarum[Expurget]
ne populus &c.s̃.e.c.ii.in fi.

S V M M A R I V M.

1 *Accuſare plures an ſimul poſſunt de eodem crimine .*
2 *Accuſator non admittitur ſine inſcriptione .*
3 *Denuntians ſi non probat extraordinarie puniendus eſt .*
4 *Accuſator licet in probatione deficiat, eſt tamẽ infamato purgatio indicenda.*
5 *Epiſcopatus eſt ordo.*
6 *Licitum quod non eſt per ſe,nec per alium.*
7 *Epiſcopi quomodo iurant.*

CAP. V.

Q Voties. [Impetitus ſit].i.accuſatus,ſiue denun-
tiatus,vt ſequitur,eo ꝙ eccleſiam beati
Petri &c.j̃.e.reſpon.in fi.[Vos]ar.s̃.de præſump.quoſ
dam.& c.quanto[Sed accuſatores]& ſic vr̃, ꝙ plures
1 † accuſare ſimul poſſunt de eodẽ crimine, vt hic,& ſupra de col-
lu.dete.c.j.quod verum eſt,non tamen proſequi.immo iudex eli
get magis idoneum.ff.de accuſa.ſi plures.& no. ſupra, de accuſa.
licet.Vel expone accuſatores.i.delatores,ſiue denuntiatores.ſupra
de accuſa.cum oporteat.& c.olim.I.V.& P.§.j. nam ſi eſſent veri
accuſatores,punirentur pœna talionis, ex quo in probatione de
2 ficiunt.ſupra,de calum.c.j.ſupra,de ſimo. licet Heli. nec ſine † in-
ſcriptione admittitur accuſator,vt ibi.& ſupra,de accuſa. inquiſi
3 tionis.ſed & † denuntians,ſi non probat,eſt extraordinarie puniẽ
dus.ſupra,de calum.c.ii.[ꝑm formam canonum] quia forte, vel
ꝑꝑ ætatem,vel crimen,ſeu infamiam,ſeu aliam iuſtam cãm ꝑm
canones repelli poterãt.ſupra,de teſti.ex parte Adæ.& c.fi. Vel nõ

ſufficienter probabant,ſiue ſufficientem cauſam teſtimonij non
reddebant.s̄.de teſti.c. de teſtib.& c.cū cām quæ.rñ.j.& c.pſētata.
4 §.fi.& no.ꝙ licet accuſator † in probatione deficiat, eſt tñ infama
to purgatio indicenda,vt hic ſequitur,& probatur.s̄.eo.c.monia-
les.& le.& no.s̄.de accuſa.cū P.Manconella.in fi.[Nequiuerunt]
ſuper hoc videlicet,ꝙ eccleſiā & c.vt ſequitur[Quod eccleſiā]ver.
[Pro quatuor modiis]idē eſſet,ſi pro vno,qa nullū tpale dandum
eſt pro aliquo ſpūali adipiſcendo,vel remittendo,alioquin ſimo
nia cōmitteretur,vt hic patet,& in eo,qd̄ le.& no.s̄.de ſim.q̄relā.
¶Cōi fratrū nr̄orum]ii. pars.ſine quib. non debent talia expedi-
ri.ar.s̄.de his quę fi.a præla.nouit.& in eo,qd̄ no.s̄.ti.j.antiqua.rñ.
j.ver.ita ꝙ.ſuper ver.fidelitatis & obedientiæ[Cōſilio] .ſ.cōicato.
s̄.de arb.cū olim[Tertia manu]ergo hoc arbitrariū eſt, alioquin
purgaret ſe cū duodena,vt no.s̄.de ſim.inſinuatū.ar. s̄.e.c.j.vbi de
5 hoc[Sui ordinis.ſ.epiſcopoſū,ſicut & ipſe eps̄ eſt,ergo † ordo epi-
ſcopalis ordo eſt.xxi.di.cleros.89 di.ad hoc.quod dic,vt no.s̄.de ꝯ
ſecra.eccle.aqua.s̄.de æta.& qual.cū ꝯtingat [Religioſorū]i.bo-
næ opinionis,& honeſtorū.tales.n.debēt eſſe ꝯpurgatores, vt nō
ſit veriſimile illos velle ꝓ aliquo peierare,& ꝙ ab eccleſia tolerēt,
& q ꝯuerſationē purgādi agnoſcāt.vt.j̄.e.cū P.& c.ꝯſtitutus.& c.
inter ſolicitudines.§.ipſū igit.¶ Porro]iii.pars[Sup ſancta]ꝙ ſpā-
6 le eſt hic,vt eps̄ euangelia tangat.j.q.vii.quoties.alias n.† iurat eps̄
propoſitis corā eo ſacroſāctis euangeliis,ſed non tactis. C. de epi.
& cle.auth.ſed iudex.xi.q.j.Imperator.alias incipit.nec honore. ii.
q.iiii.quæ de cā.xiiii.q.ii.q̄q̄.[Quòd pro eccleſia] ver. Hic incipit
forma,ſub qua dēt aliquis ſe purgare,& de eadē legitur.ii.q.iiii.au
7 ditū eſt[Submiſſam]non.n.licet † mihi per aliū , qd̄ ꝑ me non li-
cet.46.di.ſicut non ſuo.j.q.vii.ſancimus.ff.de adm. re. ad ciui. per.
l.ii. ff.ad Macedo.filium habeo.nā & facere vr̄,q ꝑ aliū facit.j̄.de
ſent.ex.mulieres.in fi.cū ſuis ꝯcordantiis[Sciente]nā ſi eo ignorā
te de hoc non tenetur p̄ciſe iurare,cū alienū factū ſit,& ſic poſſet
incurrere anceps periurium,vt no.j̄.e.ſuper ver credunt. iurat er-
go in hoc caſu de ſua conſcientia tm̄ , & eadē rōne admittenda
eſt ſimilis purgatio qñcunq;,non de ꝓprio facto purgādo, ſed de
alieno quæritur,vt patet in eo, qd̄ le.& no.j̄.e.accedens.Sed ſi ipſo
ignorante aliquid datū fuit,non punitur tanq̄ ſimoniacus , q̄uis
renuntiare teneatur is , pro quo data eſt pecunia,tanq̄ ſimoniace
ꝓmotus,vt patet in eo,qd̄ le.& no.s̄.de ſimo.de ſimoniacę.& c.de
regularib.& ſeq.ſubaudi.nec poſtea ratificante,vt patet.s̄.de ſimo
nia.ſicut nobis.alias ſicut tuis.§.q̄uis.aūt[Pretium]vel aliud qd̄ lo
co pretij haberetur.ar.C.de ꝯſt.pec.receptitia.ante fi.& xiiii. q.iii.
c.j.ii.& iii.& q.iiii.ſi quis oblitus.& j.q.iii.per totum. Vbi nomen
pecuniæ omnia temporalia comprehendit[Deinde] ver.in quo
ponitur forma iuramenti compurgatoris , & de hac le.& no.j̄.e.
ꝯſtitutus.§.j.[Credunt]ſic.j̄.e.de teſtib.& c.fi.in fi.vbi de hoc.s̄.de
teſtib.quoties.Alias.n.ſi præciſe de alieno facto iurarent,periuriū
anceps ſubirent.ff.rerum amo.Marcellus.§.iurare. ff.de in lit. iur.
videamus.poſt principium.

SVMMARIVM.

1 *Purgatio etiam laico per epiſcopum indici poteſt.*
2 *Eccleſia de quibus criminibus habeat cognitionem.*
3 *Cognitio, examinatio,& correctio,de quolibet peccato mortali ad epiſcopum ſpectat.*
4 *Purgatio publice indicenda eſt,quando quis apud bonos & graues diffamatus eſt.*

CAP. VI.

NOs inter alios & infra. Sicut & debuit. s̄. q fil.
ſint le.per venerabilem.§.rationib.[Parochianū ſuū]
1 No.non ſolum clerico,† ſed laico per epm̄ purgatio-
nem poſſe indici,vt hic.& s̄.e.c.j. qd̄ eſt intelligendū de crimine ,
cuius cognitio ad eccleſiā pertinet,qd̄ patet ex eo,qa purgatio nū
q̄ indicitur,niſi deficiente ꝓbatione,vt no.s̄.e.ſi qs p̄sbiter.rñ.j.ī fi.
Si ergo ad epm̄ nō ſpectat cognitio,ꝑ ꝯñs nec coram eo fiet pro
batio,nec ꝑ ipſū indicetur purgatio.ſm̄ d.n.ar.s̄.de iud. at ſi cleri-
2 ci.Spectat † autem ad eccleſiā cognoſcere , & purgationē indice-
re,qñ q̄ritur de certis criminib.puta de hæreſi. s̄.de hær.excōic. §.
adiicimus.de adulterio,de inceſtu,& de aliis,de quib. no. s̄.de fo.
ꝯpe.cū ſit gñale.& vbi tpalē iuriſdōnem hēt de oīb. Alias ꝯ̄.s̄.de
iudæis.poſtulaſti.s̄.de ap.ſi duob.s̄.de fi.inſtr.cum Ioānes. s̄.de fo.
ꝯpe.licet.ſm̄ oēs.s̄.q fil.ſint le.cām quæ.ii. §.nos attendentes . qd̄
& intelligas quantū ad tpalē pœnā imponendā . Nā gñaliter † de
quolibet mortali peccato ſpectat cognitio,& examinatio,& cor-
rectio ad epm̄.Vnde & ſi quis infamatus ſit,inquiret.s̄. de offi.or.
c.j.& per ꝯñs ſi probari non poſſit,purgationē indicet,vt hic ſeq̄t,
& s̄.c.j.Nempe & in ipſo laico locū hēt illa rō , ne populus fide-
liū &c.vt s̄.eo. c.ii.in fi.& de quolibet peccato mortali ſpectat ad
eccleſiam corrigere peccatorem.s̄.de iud.nouit.§.j.¶Cōſultatio-
ni]ii.pars.[Deficientib.] Alias non apparentib.in hoc enim , ex
4 quo † aliquis diffamatus eſt apud bonos & graues,eſt publice pur-
gatio indicenda.ii.q.v.ſi mala.& no.s̄.e.ſi quis presbiter. rñ.j. in fi.

[Eſt].ſ.ipſe parochianus infamatus[Niſi forte]ver. [Appellādū]
Ex cā rōnabili,puta,quia dicit ſe non eſſe infamatum.Vel qa eps̄
non vult recipere teſtes,inter quos ꝯuerſatus eſt,vt patet in eo, qd̄
le.& no.s̄.de elec.poſtq̄ is.quos offert ad probādum famā ſuā bo-
nam,quod pōt facere,& in hoc audiendus eſt, vt patet in eo , qd̄
no.s̄.de accu.cū oporteat.§.fi. Eps̄ vero non admittit , ſed recipit
alios extraneos & ignotos . Vel forte inimicos ſuos , vel viles &
abiectos,vnde grauat ipſū,vt patet in eo,quod leg.& no.j̄.c.j.& in
prædicto.c.cum oporteat.Vel quia nimiam inquiſitionē facit cir
ca qualitatē ꝯpurgatorū,vel nimis immoderatam purgationem
indicit.j̄.e.ꝯſtitutus.Vel alias grauat ipſum, alioquin a correctio-
ne appellari non poſſet.s̄.de offi.or.licet in corrigendis. s̄. de app.
ad noſtram.& c.peruenit.j.& c.conſuluit.j.¶ Sane]iii. pars [Pare-
bit]Hoc enim regulare eſt.s̄.de app.vt debitus.Niſi & iterum ap-
pelletur ad aliū ſuperiorem prox.qd̄ tamen tertio non licebit ap
pellare ſuper eodem articulo,vt patet in eo,quod le.& no.s̄.de ap
pel.directe.§.fi.& c.ſua nobis. §.finali.

SVMMARIVM.

1 *Purgatio quæ datur militib.noſtri temporis, cum inquiſiti ſunt de homicidio.*
2 *Purgatio quando,& propter quæ ſit indicenda.*

CAP. VII.

CVm P. Manconella presbiter.& infra. Pars.s̄. de accu.cum P. Manconella.& hæc ꝯtinuatur illi.ibi.n.
dicitur in fi.ꝙ dēt ſe purgare,hic aūt dr̄ quales debent eſſe ꝯpurga
1 tores,vt ſequitur.& no.ꝙ hanc purgationem frequenter † p̄ſtant
milites noſtri tpis edicendo ſe de crimine ſibi impoſito,& maxi-
me de homicidio tota die[Opinionis]ſic.s̄.e.quoties.j̄.e.conſtitu
tus[Conuerſationem]tam præteritā,q̄ modernam. j̄.e.inter ſoli
citudines.§.ipſum igitur.[Deficiētem]ii.pars.in qua ponitur pœ-
na deficientis in purgatione[Priuare]Hoc teneas pro conſtanti,
2 ꝙ ſuperior ſemper poteſt † purgationē indicere ſubdito,qñ eſt de
aliquo crimine publice infamatus.Vel rōne ſcādali,vel pp vehe-
mentē ſuſpitionem,quorū per ſe ſufficit vnumquodque,vt appa
ret in eo,quod le.& no.j̄.e.inter ſolicitudines. §. j. rñ.j. Et ſi nulla
inquiſitio p̄mittatur,vt no.j̄.e.dilectis.rñ.j.ver.maxime cū de ince
ſtu.Sed ſi purgationem præſtare renuit, vel negligit,nō priuatur,
ſed ab officio tm̄,& non a beneficio ſuſpenditur vſque ad condi-
gnam ſatisfactionem.i.quouſque ſe purgauerit.s̄.e.c.ii.§.fin.s̄.de
hær.excōicamus.i.§.j.j̄.e.c.j. Sinautem ipſā p̄ſtare attentet , & in
ipſa præſtanda deficiat,tunc punitur,ac ſi ꝯuictus eſſet.s̄.de ſimo.
de hoc & c.inſinuatū.& ſic qñq; officio & beneficio,qñ.ſ.crimē,
de quo infamatus erat,hoc exigit,priuatur perpetuo,vt hic & j̄.e.
inter ſolicitudines. §.fi. vbi de hoc.Idem eſt ſm̄ quoſdā ſi nō pur-
get ſe infra terminū ſibi perēptorie aſſignatū ad purgandū,niſi in
terim appelletur.s̄.de re iud.quod ad ꝯſultationē.ar.s̄. q fil.ſint le.
lator.& qui ma.accu.poſſ.c.fi. Alii ꝯ̄,ſed dicūt,ꝙ dēt excōicari,vt
s̄.de hær.excōic j.§.j.Vel illud ſpāle eſt in illo caſu,ne qs de tanto
crimine ex tali p̄ſūptione ꝯdēnetur.ar.s̄.de p̄ſum. lr̄as. §.fi.qd̄ ve-
rius eſt,vt patet in eo,qd̄ no.j̄.e.inter.§.fi.[Probato aūt criminē in
modū inquiſitionis punitur , non tñ pœna ſemper ordinaria, ſi-
cut ſi directe accuſaretur:quod dic,vt no.s̄.de accu.inquiſitionis.
Qñq; ēt pendente purgatione,non ſolum ab officio,ſed ēt bene-
ficio ſuſpenditur pp immanitatem criminis. j̄.e.inter ſolicitudi-
nes.rñ.j.vbi de hoc.¶ Præcauens]iii.pars. [Purgando].i. ei qui ſe
vult,& intendit purgare[Maliuolētiam]ar.xcv.di. eſto ſubiectus.
lxxxvi.diſt.quanto.ff.de offi.præſi.obſeruandum.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenditur quis ſtatim a beneficio propter immanitatem delicti.*
2 *Clericus non debet in quibuſdam purgationibus ritū benedictionis impendere.*
3 *Purgatio reprobata fidem non facit.*
4 *Sententia quę nulla eſt,non lædit aliquem.*
5 *Compurgatorum numerus arbitrarius eſt.*
6 *Infamiam facti omnino remouere,ſolius Dei eſt.*
7 *Abſolutus quia ſe purgauit,an poſſit iterum de eodem crimine accuſari.*
8 *Iuſiurando idem conſequitur , quod ſententia.*
9 *Prætor iuſiurandum tuetur.*
10 *Iuſiurandum,ſolum Deum habet vltorem.*
11 *Malam fidem qui allegat ipſam probare debet.*

CAP. VIII.

EX tuarum. [Officio ſuſpendiſſes] quia nole
bat ſe purgare:quod dic,vt no. s̄.
1 c.prox.Vel propter immanitatem criminis,† in quo
caſu etiam a beneficio ſuſpendi poteſt.j̄.eo. inter ſo-
licitudines.reſpon.i.ſupra de ſimo.accuſatum.& cap.quoties. vbi
de hoc[Prædeceſſoris tui]ver.[Quibus]ſcilicet literis [Aquæ frigi
dæ]Hæc purgatio & ferri candentis , ſiue aquæ feruentis,& panis,
& caſei,& quælibet alia popularis,ſeu vulgaris inhibita eſt, & re-
probata.vt j̄.§.primo.in prin.[Abſoluiſſe] Hæc abſolutio non te-
nuit,cum expreſſum errorem ꝯtineret in ſe,& facta fuerit ꝯ̄ legē:
quod dic,vt le.& no.s̄.de re iud.c.j.¶Quia vero] ii.pars.[Peregri-
na].i.extranea reprobata,ſeu inhibita,vt ſequitur. Al.i.vulgaria,&
popularia.ii.q.iiii.Mennam. Alibi dicitur iudicium peregrinum
i.non ſui iudicis.iii.q.vi.peregrina.& c.ſeq. [Inhibita] & reproba-
ta,vt no.s̄.ſuper ver.aquæ frigidæ,& probatur.ii q.iiii. Mennam .
& c.conſuluiſti.quia tales Deum tentare vidētur.j̄.ti.i. c.j.ii. & iii.
2 Nec † debet clericus talibus purgationibus ritum benedictionis
impendere.s̄.ne cle.vel mo.ſententiam.§.pe.[Sufficere non purā
tes]Idem eſſet, ſi coram non ſuo iudice ſe purgaſſet.j̄.e.c. pen.in
3 fi.Vnde non † purgationem reprobatam fidem non facere.ſi.arg.
ff.de pig.ac eleganter.§ qui reprobos. C.ne de ſta. defun.ſi pater
tuus.Sic qui iurat aliter,q̄ debeat,iterum ex integro iurare debet .
ff.de iureiu.non erit.§.diuus.ſi.ar.s̄.de tranſla.epi.c.ii.§.ſed neque .
ver.ſicut iuxta.cum ſuis concor.quæ multæ ſunt,vt ibi no.& præ
ſtant hæc ar.ꝙ ſi quis vocetur ad extraordinarium iudicem , per
id quod ibi fit,non intelligitur præſcriptio interrupta.De hoc no.
4 s̄.de app.vt debitus.Item ar.ꝙ † ſententia,quæ nulla eſt , non lædit
aliquem[Mandamus]ver.[Non apparuerint]ſic.s̄.e.ſi quis presbi
ter.reſpō.j.in fi.quod dic,vt ibi no.[Septima aut quinta] Per hoc
5 apparet,ꝙ † numerus compurgatorum arbitrarius eſt. & ii. q.iiii.
omnibus,vt & no s̄.e.quoties.§.j.& c.j.¶[Quam] iii. pars. ſ.purga-
tionem[Suſpenſionem]a te factam,vt s̄.e.c.in prin.[Sine difficul
tate]ſic.s̄.de reſcr.ab excōmunicato.vbi de hoc[Annunciās] ſic.
ij.q.iiii.habet hoc.de con.di. ii. ego Berengarius.in fi. [Abſoluas]
6 quantum in te eſt,quia † infamiam facti omnino remouere ſo-
7 lius Dei eſt . Sed nunquid † poteſt accuſari purgatione præſtita?
Dicunt quidam,ꝙ ſi accuſatore præſente ſe purgauerit, nō accu-
ſabitur poſtea,ſicut in abolitione obſeruatur, niſi in caſibus.ii.q.
iii.§.notandum.& §.præuaricator.ver.abolitio. ff. de præuarica.l.
iii.ff.de accuſa.l.ſi cui. Secus ſi accuſatore abſente , & ignorante.
Vel ſi non accuſatus ſe purget,niſi publice dictum eſſet,ꝙ quicū
que vellet ipſum accuſare infra certum terminum , hoc faceret,
alioquin poſtea non audiretur.ar.s̄.qui ma.accuſa.poſſ.c.fi.Lau-
ren.vero dixit indiſtincte , ꝙ poſt purgationem præſtitam ſuper
8 eodem crimine accuſari non poteſt. † Idem.n.per iuſiurandum
conſequitur quis,quod per ſententiam.ff.de iureiur. ſed & ſi poſ-
ſeſſor.§.ſi cum de hæreditate. Quinimmo & maiorem authori-
9 tatem habet iuſiurandum, q̄ ſententia, † & prætor iuſiurandum
10 tuetur.ff.de iureiur.l.ii.& l.iii.§.j.& ſolum † Deum habet vltorem.
C.de reb.cred.l.ii.C.de arb.auth.decreuit.Tu dicas, ꝙ ex infamia
poſt iuſiurandum exorta iterum poterit accuſari,& ſe iterū pur-
gare debebit probatione deficiente.arg s̄.de iuram.calum. cæte-
rum.s̄.de teſti.cog.præterea.s̄.de excep.paſtoralis.j̄.eo. cum in iu-
uentute.reſpon.j.§.j.& fi.Ex præterita vero infamia purgationē ,
ſcilicet præcedente,nec accuſabitur,nec ſe purgare cogetur.Si ad
accuſandum fuit terminus aſſignatus,vt no.s̄.& arg.s̄.de clam.de
ſpon.cum inhibitio.Si vero terminus aſſignatus non fuit, & bo-
na fide fuit indicta purgatio,idem eſt.Si vero mala fide, puta hac
intentione, vt is , qui paratus erat ad accuſandum impediretur ,
tunc non obſtante tali purgatione poterit accuſari,ſicut eſt eui-
dens.ar.ff.de iureiur.eum qui.§.in popularibus.& l.ſi duo. §.fina.
11 Sed qui † malam fidem allegat,ipſam probare debet. ff. de proba.
quoties.§.qui dolo.& ar.s̄.de præſump.c.fi.Vel dic,vt no.in Sum
ma.e.ti.§.pe.& j̄.e.cum dilecti.reſpon.j.ver.maxime.

SVMMARIVM.

1 *Compurgatorum fama ſubtiliter eſt examinanda.*
2 *Nomen habere quis dicitur ex re.*
3 *Indagatio nimia quandoque vitanda,& reprobanda eſt.*
4 *Ordinandi qualiter ſunt examinandi.*
5 *Opinio promouendi in nullo debet vacillare.*
6 *Compurgatores ne repellantur quinque requiruntur.*
7 *Purgatores vbi infames ſunt repelluntur.*

CAP. IX.

COnſtitutus. [Commendaſſes].i.examinaſ
ſes,& approbaſſes perſonas, &
famam ipſorum compurgatorum.arg.ii.q.j.multi .
1 Sed † hæc eſt nimia ſubtilitas,vt ſequitur [Nomina]
i.cuius nominis, ſiue famæ eſſent, ſicut & dicitur vulgariter , iſte
eſt homo boni nominis.i.famæ,ſiue teſtimonij.s̄.c.prox.in fi.Et
2 iterum † ex re nomen habet , de quo & not.s̄.de præben.cum ſm̄
Apoſtolum[Et de nationibus]ver.ſic.ff.de redi.act.l.ꝙ ſi nolit.§.
qui mancipia.& ar.s̄.de cle.peregri.c.j.Sed contra. s̄.de iudi.cum
deputati.s̄.de inſti.ad decorem.quod dic,vt ibi no.[Prius inquire
3 res] † Nimia tamen indagatio,ſiue examinatio quandoque vitan
da,& reprobanda eſt, quando.ſ. eſt pernitioſa , vel aſtuta & dece-
ptatoria,ſuperflua & inutilis,vt hic.& ff.de noua.l.doli mali.in fi.
ff.man.§.ſi fideiuſſor.§.i.& j̄.e.c.in fi.ff.quib.mod.pig.vel hipoth.
ſol.ſicut re corporali §.ſi debitori.34.diſt.fraternitatis. xlv.di. ſunt
namque.ſupra de iudi.dilecti.s̄.de do.& contu.c.j.& le.& no. s̄.ti.
j.in his.Rationabilis vero,& vtilis , & quæ verū intellectum dat ,
eſt approbanda,& ſic ſoluitur.ff.ad l. Aquil.ita vulneratus.§.fina.
s̄.de tranſla.epi.ca.ſecundo.§.j.ad fi.s̄.de fer.capellanus. §.fin.ver.
quia tamen vt & ibi no.[Ordinationes]Hæc ordinatio ante & re
tro reſpiciens ianuaria poteſt dici.Si retro reſpicit, tunc facies pū
ctum ſuſpenſiuum,ſiue remiſſiuum in verbo,quod præcedit,eſ
ſes,& in eo,quod ſequitur, facturus, facies punctum planum . Si
vero reſpicit ante ſe, tunc dices.[Tanquam eſſes] .i.quando eſſes.
[Quia ordinationes facturus vtinam & c.]ſed prior lectio præua-
4 let[Ordinandos]Ergo diligenter † ordinādi,& ſubtiliter ſunt exa-
minandi,vtrum.ſ.ſint de eadem diœceſi,vel de extranea. ſupra ,
de cler.peregr.ca.fina. quia non eſt aliquis extraneus ſine proprii
diœceſani licentia ordinandus.s̄.de temp.ord. ꝙ tranſlationem .
ſupra,de offic.archid.ſignificaſti.& de natalibus.s̄.de fil.presbi.ca-
pit.j.& per totum.j̄.eo.accedens.& de ætate & qualitate. s̄.de ęta.
& qual.per totum.& de conditione.s̄.de ſer.non ord.per totum.
& an ſint obligati,vel corpore vitiati.Quod diligenter examinā-
dum eſt,alioquin promoueri poſſet etiam pede mutilatus,ſuper
quo vide quod no.ſupra de cor.viti.expoſuiſti.Vel irregulares , vt
ſupra,de oblig.ad ratioci.& de cor.viti.& de big per totum. Vtrū
ſint baptizati , vel per ſaltum promoti , ſupra de presbitero. non
bap.cap.primo & ſecundo.& ſupra,de cler.per ſal.pro.cap.vnico.
Et vtrum ordinandus venator,vel percuſſor , vel maledicus , ſeu
detractor ſit.Et vtrum excommunicatus,vel ſuſpenſus,ſeu inter-
dictus , vel non ordinatus miniſtrauerit,vt s̄. de cle. vena.& qua-
tuor tit. ſequentibus. Et generaliter vtrum alias ſit criminoſus.
24.diſtin. ca.fin.& 25.diſtin.§.nunc autē.& §.criminis. & §. alias.
5 Vel infamis,nam in nullo debet vacillare † opinio promouendi.
31.diſtin.laici.ſupra,de accu.omnipotens.Et vt diligentius de his
circunſtantiis,& de ſingulis,quæ præmiſſa ſunt, vel alias occurre-
re poſſunt,inquiratur , feria quarta ante ordinationem debent ſe
ordinandi epiſcopo præſentare,vt de vita, genere,patria,ætate,in-
ſtitutione,& loco,vbi educati ſunt,necnon & ſcientia,plena exa-
minatio habeatur.24.diſtin.quādo epiſcopus. ¶Sane]ii.pars[Cū
ſatis ſit] Ergo quod amplius eſt,a malo eſt, hoc ideo dicit , quia
epiſcopus iſte in duobus grauabat purgandum . Primo in nimia
examinatione compurgatorum, vt præmiſit,& huic ſatisfacit. j̄.
eod.§.j.Secundo in forma iuramenti eorundem, exigebat enim
ab eis , ꝙ pręciſe iurarent ipſum purgandum a crimine eſſe im-
munem , & huic ſatisfacit in iſto.§.Iſtud autem ſecundum gra-
uamē primo proponitur in querela.s̄.in deciſione.Secundo vero
ſequitur primum,vnde dicitur.s̄.eo.j.in princ. præterea illud & c.
quaſi dicat de præmiſſo grauamine in deciſione cogimur admi-
rari.præterea illud & c.[ſecundum propriam conſcientiam] ver.
[Et opinionem] quam habet compurgator ex vita ipſius , vnde
& ipſum cognoſcere debet,vt leg.& no.s̄.e. cum P.reſpon.j. Ex fa
ma enim non poteſt ſuam conſcientiam informare , cum talis
publica laboret infamia , alioquin non indiceretur purgatio , vt
patet in eo quod leg.& no.s̄.eo.nos inter alios. §.j. & c.moniales.
& c.ſi quis presbiter[Vel ꝙ]ver.[Exhibuit]ſcilicet purgatus.ſecū-
dum propriam conſcientiam compurgatoris,vt præmiſit, vel ſi-
cut credit.j̄.eod.de teſtibus.& non pręciſe:ſicut exigebatur . Hoc
enim eſſet incurrere anceps periurium:quod dic, vt leg. & notat.
s̄.eo.quoties.in fi. Sic ergo hæc forma poteſt eſſe duplex, ſcilicet
ſecundum hunc modum, vel primum , ſed æquipollet.& in idē
redit,aliter ponitur duplex forma diuerſa,vt s̄. de accu,cum dile-
6 cti.§.j.¶Si compurgatores]iii.pars.[Tollerentur] † Hæc ergo qua
tuor ſufficiunt ad hoc, vt compurgatores non repellantur . Pri-
mum eſt,ꝙ tolerentur ab eccleſia.Secundum,quòd ſint bonę fa
mæ & honeſtæ.j̄.eo.cum dilec.vbi de hoc. Tertium,quòd in ſuis
miniſtrent ordinibus. Quartum,quòd non ſint de crimine con-
demnati,vt colligitur hic,& ſequentibus.& adde Quintum . ſcili-
cet,quòd purgandi vitam , & conuerſationem cognoſcant , non
tam moderno tempore,quam tranſacto.ſupra eo. cum P.reſpō.
primo.& j̄.cap.primo.§.ipſum igitur quod dic,vt ibi no.Vbi igi-
tur hæc quinque concurrunt,omnino admittendi ſunt alicuius
criminis exceptione oppoſita non obſtante, quod ſpeciale eſt in
iſtis teſtibus. Alii enim teſtes prætextu obiectionis probati crimi
nis repelluntur,vt legitur,& notatur.s̄.de teſtibus. ex parte adę. &
c.ex literis . cum ſuis concor. [Condemnati] ſiue in alio ſaltem
iudicio accuſati, ex quo enim condemnati ſunt , factum eſt cri-
men notorium , nec ab eccleſia tolerantur. ſupra,de coha. cler.
& mu.veſtra.& cap.fin.Vnde tanquam ſuſpecti & infames non
debent ad iuramentum admitti,vt legitur, & notatur . ſupra e. c.
primo . Quid ſi in modum exceptionis crimen fuit probatum
compurgatoribus,nunquid poſſunt eo prętextu repelli? Reſpon.
non.arg.hic a contrario ſenſu.& s̄.de ord.cog.cum dilectus. §.fi.
Niſi ex eo infamata remaneat eorum opinio,& grauata, vbi qui
dam non tantum repelluntur propter hanc ſpeciem probatio-
nis,quantū propter infamiam:quod dic,vt leg.& no. s̄.de excep.
7 cap.j.s̄.de teſti.teſtimonium. in fi. Nam & † vbi purgatores infa-
mes ſunt,repelluntur,vt patet in eo,quod s̄.eo.§.leg.& not.[Inda
gine].i.inquiſitione , ſeu examinatione , contra id, quod epiſco-
pus faciebat.vt s̄.e. c.reſpon.j.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum diuerſæ ſpecies habent ad inuicem caudas colligatas.*
2 *Purgatio qualiter facienda eſt. & nu.5*
3 *Accuſator quando pœnam talionis patiatur.*
4 *Ordo in monitione ſeruandus.*
6 *Suſpectus de dilapidatione omnino ſuſpendi debet.*
7 *Reſcripti forma exacta diligentia ſeruanda eſt.*
8 *Purgatio ex quibus cauſis inducitur.*
9 *Compurgatores quot eſſe debent.*
10 *Præſumptio eſt pro aliquo, vel contra aliquem, ex ſocietate bona vel mala.*
11 *Purgans ſe in omnibus eſt abſoluendus, & reſtituendus.*
12 *Accuſatus in quibus caſibus abiurare teneatur.*
13 *Mucro duplex eſt in eccleſia Dei.*
14 *Mucro eccleſiaſticus multiplex.*

CAP. X.

INter ſolicitudines. [Vulpeculas] .i. hereticos ad mo
1 dum vulpecularum latentes,& doloſos,quorum & ſi
†diuerſæ ſunt ſpecies,habent tamen caudas adinuicē
colligatas,vt s̃.de hær.excōmunicamus.j.& ii.,rñ.j. [Licet ergo]
ver.[Conſtitutio]s̃.e.c.ii.quæ dicit,ꝙ deficiente accuſatore,ſi infa
matus & monitus,ſe non correxit,ab officio ſuſpenditur,vt hic,
2 & ibi.Vnde not.hic, † quis ſit modus procedendi in purgatione
indicenda. Primo enim debet iudex attendere famam , eccleſia
enim non iudicat de occultis. s̃. de ſimo. ſicut tuis.in fi. cum ſuis
concor. Si igitur per famam ad aures prælati nihil perueniat , ſi-
leat prælatus,& ſi ipſe ſolus tanquam homo veritatem ſciat.vj.q.
ii.ſi tm̄.& c.placuit.Alioquin non eſt corrector,ſed detractor , &
peior raptore.vi.q.j.deteriores.& c.ex merito.Nam licet ibi loqua
tur econuerſo.ſ.quando ſubditus prælatum ſuum infamat,tamē
vicem debet prælatus ſubdito.22.q.v.de forma.s̃.de offi. or. cū ab
eccleſiarum.& c.ad reprimendam.s̃.de reſt.ſpo.conquerente. Eſt
etiam talis prælatus diuini iudicij vſurpator,vt patet. vi.q.i.ſi oīa .
Si vero fama ſubditi ad prælatum perueniat, non debet moueri
ſubito,nec accendi de facili,vt patet.j̃.e.cum in iuuentute.§.j.86.
di.ſi quid de quocunque.& le.& no.s̃.de ſimo.licet Heli. ver.nam
iuxta.Ex quo tamen frequens & clamoſa eſt. Secundo debet aſſi-
gnare terminum accuſare volentibus,& ſi quis apparuerit,audia
tur,ſic intellige.s̃.c.ii.de proba.ad noſtram.ii.q.iiii.omnibus.xii.q.
v.c.j.Et ſi conuincatur,canonicè puniatur,vt ibi, alioquin abſol-
3 uatur,†& accuſator pœnam talionis patiatur.s̃.de cal.c.j. Si vero
non apparet accuſator.Tertio moneat infamatum prælatus,vt ſe
corrigat.& ſi ſe non correxerit,ab officio ipſum ſuſpendat.& etiā
a beneficio propter immanitatem criminis,ſi occurrat,vt hic di
cit,& ſequitur.& ii.q.iiii.ſuper cā.& leg.& no. s̃.e. ex tuarum.rñ.j.
4 †& eſt ſeruandus ordo in monitione,qui le.& no.s̃.e.c.ii.& ſic ēt
intelligitur ſecundū Io.ii.q.iiii.presbiter ſi a plebe.& ſi nec adhuc
ceſſat infamia, ſed creſcat potius , vel ad hoc videatur ſuperiori .
5 Quarto†poteſt deſcendere,& ex officio ſuo non dico de fama,qa
iam de illa debent eſſe aures ſuæ repletæ, ſed de veritate criminis
inquirere,& procedere.ſecundum ꝙ le.& no.s̃. de accu.qualiter.
ii.Et ſi ipſam inuenerit,puniet eundem , quandoque ſecundū ri-
gorem,quandoque ſecundum æquitatem,vt le.& no.in eo.c.§.j.
ver.fi. Si autem non poſſit liquere de crimine , tunc demum eſt
purgatio indicenda,vt patet in eo,quod le.& no.s̃.eo.ca.nos.inter
alios.§.j.quam ſi præſtare noluerit, vbi defecerit in præſtanda,ca-
nonice punietur.Sed nec iudici debet , niſi infamia ſcandalū ge-
neret.ar.s̃.e.c.ii.in fi.ſecundum quoſdam. Sed hoc eſt falſum , vt
patet.j̃.§.j.s̃.de coha.cle.& mu.tua nos.§.pe.& fi.Hunc tamen or
dinem non ſemper ſeruant iudices,immo ſtatim infamato pur-
gationem indicunt.& tunc ſi ipſam præſtare renuit, ab officio ſu
ſpendi poteſt,& proceditur contra ipſum, & ſeruatur alius ordo,
quod dic,vt plene no.s̃.e.cum P.Manconella. §.j.Et ſeruantur hi
ordines,quando ſuperior incipit procedere a contumacia.Quan
do vero incipit a crimine , tunc ſeruatur alius ordo:quod dic , vt
le.& no.s̃.de iud.cum non ab homine[Tales].ſ.infamatos de cri
mine.s̃.e.cum P.[Ab officio tantum] quia tamen &c.vt j̃. ver.j.
[Ad purgationem]Hæc eſt ergo ſatisfactio,de qua loquitur.s̃.e.ſi
quis presbiter.§.fi.vt hic exponitur[Quia tamen]ver.[Eum].ſ.de
canum de hæreſi infamatum, vt j̃. ſequitur [Etiam a beneficio]
Non tantum ab officio,vt præmiſit [Propter immanitatem] .ſ.
hæreſeos:ſic ergo propter immanitatem criminis poteſt infama
tus ſtatim ſuſpendi, nedum ab officio, ſed etiam a beneficio , vt
hic,& ſupra de ſimo.c.iiii.& v.& ſic intelligit Hug.ii.q.iiii.presbi-
ter ſi.& c.ſuper cauſa . Quod tamen hic approbari non videtur ,
ſed caute tranſiuit Papa dicens,ꝙ non vult improbare,vt ſequit̄.
Alij dicunt,ꝙ ex quo deductum eſt in iudicium,eo ipſo ꝙ nō im
probat,approbare videtur.ar.s̃.de præben.cum iam dudum.in fi.
Tu dicas,ꝙ ſi Papa hoc faciat,non eſt,cui conqueramur.s̃.de ele.
licet.§.fi.qui tamen & hoc poteſt ex cauſa. s̃.de accu.ad petitionē
Galteri.§.fi.& ſic etiam loquuntur illa.c.s̃.de ſimo.c.iiii.& v.& iii.
q.ii.c.fi.Si vero inferior hoc faciat , & querela ad Papam perue-
niat,in voluntate ſua erit improbare , vel approbare,vt hic dicit.

6 Vbi autem aliquis†eſt de dilapidatione merito ſuſpectus, oīno
ſuſpendi poteſt.ſecundum ea quæ no.s̃.de ſimo.licet Heli. §.quia
vero[Nec illud]ver.[Improbamus]Immo & approbamus,nam
& ordinarius hoc poteſt facere,vt j̃. ſequitur & no. Vel ideo hoc
dicit,quia ex quo non ſeruatur forma,de qua no.s̃. e.ver. licet.ſu-
per verbo , conſtitutio.in voluntate Papæ eſt approbare , vel im-
probare,ſicut no.in præced.gl.[Deferēte]ſine inquiſitione famę,
cum ordinarius ſis,vt hic,& s̃.de accu. qualiter. reſpon.j.Secus in
delegato, quia ille non debet procedere fama non probata , vt s̃.
de accu.cum oporteat.§.fi.in prin.quod dic, vt ibi plene not. Niſi
7 forſan & † forma reſcripti hoc habeat , quæ exacta diligentia eſt
ſeruanda.s̃.de reſcrip.cum dilecta. §.fi. Hæc tamen eſt,quantun-
cunque poteſt,cum ſana conſcientia iuri communi aptanda. ar.
s̃.de reſcrip.ſi quando.& de conſue.cum dilectus.§.fi.s̃. de offi.de
leg.ex parte.ii.Vel ſi expreſſe contra ius commune ſcribatur, ſal-
tem ſecunda eſt iuſſio expectanda,vt in Auth.de man.prin.§.de-
inde.coll.viii.& vt nulli iudi.§.& hoc vero iubemus. coll. ix. Pōt
& hoc intelligi,vt no.j̃.e. §.ipſum igitur.ver. in pœnam.¶[Atten-
dentes autem]ii.pars[Ex teſtium dictis]ar.ꝙ ille,cui probatur cri
men in modum exceptionis debet ſe purgare,ſi ex inde remanet
infamatus,vnde ante purgationem non poterit promoueri. ar.s̃.
de teſti.teſtimonium.in fi.s̃. de accu. omnipotentes . Licet enim
ſit probata exceptio,non infamat.s̃.de ordi.cog. cum dilectus.§.
fi.Suggillat tamen opinionem infamati.ff.de do.excep.apud Cel
ſum.§.aduerſus.Nec debet vacillare opinio ordinandi. 33. di.lai-
ci.& ar.s̃.de excep.c.j.s̃.de accu.omnipotens.vbi de hoc[Quæ].ſ.
8 vulgata infamia,†graue ſcandalum,vehemens ſuſpicio.No.ergo
hic tres cauſas indicendi purgationem , quarum vnaquæque per
ſe ſufficit,vt ſequitur.Sic & certæ cauſæ reddunt hominem de di-
lapidatione ſuſpectum.s̃.de ſimo.licet Heli.§.quia vero [Cū pro
pter eorum quodlibet]per ſe,vt in præced.gl. Multo fortius ergo
propter hæc tria ſimul iuncta,nam & quæ non proſunt ſingula,
multa iuuant.ar.s̃.de cle.peregri.c.ii.§.inquiſitioni.s̃.de pręſump.
c.iii.& c ſeq.& propter hoc augmentatur numerus compurgato-
rum,vt ſequitur [Et ſeruantes] ver. in numero decimæ quartæ
manus [Et mollientes] .i. temperantes in hoc, ꝙ propter vnum
quodque prędictorum trium purgationem non indicimus,quia
ſic poſſemus conſiderare,pro quolibet ſeptimam manum.ar.s̃.e.
9 ex tuarum.§.j.ver.j.& c.quoties.§.j. & ſic deberēt† eſſe compurga
tores viginti & vnus[Rigorem]ſic.j̃.de ſen.ex.a nobis.ii. §.vt aūt.
xlv.di.diſciplina.& c.ſunt nāq;. & c. vera [Quartadecima manu]
Hic exceditur numerus compurgatorum propter immanitatem
criminis.Alias enim quinta & ſeptima, vel ad plus duodena ma
nus requiritur.ii.q.iiii.presbiter ſi a plebe.s̃.e.c.j.qui numerus con
ſueuit notari his verſibus.Pontificem &c,quod dic , vt no. s̃.de ſi-
mo.inſinuatum.§.fi.Sed & quandoque diminuitur.j̃.eo.cum in
iuuentute.§.fi.& ſic ex cauſa,vel augmentatur,vel diminuitur.ſe-
cundum ꝙ videtur iudici,nam hoc arbitrarium eſt,vt no.s̃. e. ex
tuarum.§.j.& c.quoties.§.j.ſecundum omnes. Poteſt etiam dici,
ꝙ in hoc non tantū conſideratur immanitas criminis, quinim-
mo & tres cāæ præmiſſæ,vnde & in hoc ſeruat rigorem , & tpat,
quod dic,vt in præced.gl.¶[Ipſum igitur]iii.pars .ſ.decanum , qui
forſan ad Papam appellauerat propter cās ſupradictas, quas Pa-
pa noluit improbare.Nam & in hac materia appellari poteſt.ſm
id quod le.& no.s̃.e.ti.nos inter alios.§.j.in fi. [Vbi noſcitur infa-
matus]ſi.ar.C.vbi de crimi.agi opor.auth.qua in prouincia.s̃.de
rap.c.j.& xv.q.v.de crimine.ii.q.j.ſi peccauerit.& ii. q.iiii.Mennā.
xxiii.di.illud.s̃.de elec.poſtquam.vbi de hoc.[Mandamus]verſic.
[Accitis].i.vocatis [Epiſcopis] propter maiorem ſolennitatem.
[Indictam purgationem]a nobis manus quartæ decimæ . vt s̃.§.
prox.ver.fi.[Accipias]ſi ipſam præſtare voluerit,& potuerit,alio-
quin condemnetur tanquam conuictus.j̃.e.§.fi.[Ita tamen]ver.
[Vt]Subaudi hi,qui ad eius purgationem &c.in quibus requirū-
tur quinque,quorum ſi vnum deficiat,repelli poſſunt:quod dic,
vt leg.& no.s̃.e.c.prox.§.fi.& in ſequenti gl.[Nouerint]Quid ſi ta
les non reperiantur? Rñ.ſi deficiunt ꝑꝑ malā ɔſcientiā, q̃ habent
de ipſo,puniēdus eſt,tanq̃ ɔuictus.& ſic pōt intelligi,qđ le.& no.
j̃.e.§.fi.Si vero extraneus,aut pauper & indigēs eſt, & ꝑ ɔñs ami-
cis caret.xi.q.iii.paup.Vel qa hēt in terra inimicitias.j̃.e.cū in iu-
uentute.§.fi.Conſiderata fama & qualitate perſonæ,necnō & cri
minis,inſuper & ſcandalo.erit ei arbitrio iudicis ſubueniendū in
numeri purgatorū moderatione , & vt admittant alii ɔpurgato-
res,q̃uis ɔuerſationē ipſius nullo mō præterito tpe,vel moderno
multū notā habeāt,vt patet in eo,qđ le.& no.j̃.e.cū in iuuentute.
§.fi.dummodo alia quatuor ɔcurrant,de quib.leg. s̃.e.ɔſtitutus.§.
fi.& ar.ii.q.iiii.omnibus.& ar.expreſſum.in eo,quod le.& no.s̃.de
frigi.laudabilem.§.pe.& in eo quod no.j̃.e.accedens.§.j.ſuper ver
bo,non potuerit.ad finem ipſius gl.[Purgatione]ver.[Beneficiū]
Non tamen officium.vt j̃.e.ver.proxi.[Reſtituere]quia & in eo vi
detur grauatus fuiſſe , niſi propter immanitatem criminis aliud
cenſeatur,qđ dic,vt le.& no.s̃.e.rñ.j.ver.quia tamen[In pœna au-
tem]ver.[Familiaritatis]Ex quo orta fuit infamia ɔtra eum.ſic.
10 xxiiii.di.quorundā.j̃.e.cum in iuuentute.reſpon.j.& eſt ar.†ꝙ pſu
mitur pro aliquo,vel ↄ̃ aliquem ex ſocietate bona , vel mala . ad
idem.j̃.e.cum in iuuentute.rñ.j.vbi de hoc.& s̃.de accu. nulli. vbi
de hoc.Et legitur,& no.ſupra de priui.ſuper Specul.§.fi.[Suſpen-
11 ſum]Sed contra † quia ex quo purgauit ſe,in omnibus eſt abſol-
uendus,& reſtituendus.s̃.e.ex tuarum.§.fi.j̃.eo. ca. accedens.ij.q.
iiij.ſuper cā. in fi. & c.persbiter ſi a plebe . in fi.Sol.illud regulare
eſt,hoc aūt ſpeciale propter immanitatem criminis, & vt punia
tur in hoc familiaritas , quam habuit cum hæreticis , quia idem
pōt dici in omnibus aliis grauibus.ar.ff.de leg.non poſſunt.ſm.d.
n.xij.q.ij. de viro. Sed & ſpāle eſt iſtud proponitur ortum ſcanda-
lum ↄ̃ ipſum,vt hic dicit.Secundum ſpāle hic no.poteſt,videlicet
ꝙ ſuſpenſus fuit a beneficio.s̃.rñ.j.ver.quia tñ.Tertium,quia cum
nullus accuſator appareret,forſan nullo termino præfixo,nec ex
pectato frequenti clamore ad primum ſonitum famæ publicę
voluit archieps ↄ̃ ipſum inquirere veritatem, & ſic pōt intelligi.
ſupra.e.rñ.j.ver.fi.Quartum,ꝙ cū manu quartadecima fuit indi-
cta purgatio.s̃.e.§.j.ver.j. Quintū , ꝙ duo epi ad purgationē indi-
ctā recipiendam mandantur acciſci.s̃.e.§.ver.mandamus.Sextū.
quia requiritur, ꝙ ɔpurgatores ɔuerſationē ipſius ēt præteritam
notā habeant.s̃.e.§.ver.ita tñ.cū aſ.videatur ſufficere,ꝙ modernā
agnoſcant.s̃.e.cum.P.rñ.j.in fi.[Ita tñ]ver. [Vt publice] cū & pu-
blice ſit infamatus.j̃.de pe.quæſitū.j̃.e.ſi quis presbiter.ī fi.[Abiu
ret]qui.n.infamatus eſt de hoc crimine,purgare ſe debet inde ad
12 arbitriū epi ſui.s̃.de hær.excommunicamus. j. §. j. Sed &†merito
tenetur abiurare familiaritatem,ex qua fuit infamatus,ſicut & in
quibuſdam caſib.tenetur quis iurare ſe de cætero ſimilia non fa-
cturum,quod obtinet ſpetialiter in hæretico,vt hic.& j.q.vii.quo-
ties.de con.di.ii.ego Berengarius.& in incendiario.xxiii.q.fi.peſſi-
mam.& in quolibet nephando crimine.xii.q.ii.de viro.& in quo
libet pro offenſa excōicato.xi.q.iii.cum aliquis.j̃.de ſen.exc.ex te-
nore.§.fi.¶[Præcipias inſuper]iiii.pars[Profiteatur,& prædicet]ſi-
cut]de ↄ̃rio ſuſpectus habebatur[Sic deinceps] ver. [Conuertat]
ſic.s̃.de præſump.literas.§.fi.s̃.de no.ope.nun.c.ii.in fi.j̃.e.c.ii.rñ.j.
[Eccleſiæ ſcandalū &c.]ſi.s̃.e.ſi quis presbiter.in fi.¶[Quòd ſi for
ſan]v.ps[Defecerit]Rſr verū eſt,ꝙ qui purgationem ſibi indictā
pſtare non vult,vel deficit in præſtanda,puniendus eſt,ac ſi ɔuict⁹
eſſet.ſm ꝙ delicti qualitas,de quo infamatus erat, requirit,vt j̃.e.
cum dilectis.rñ.j.ver.qui cum ſeq.s̃.e.cū P.§.j.30.di.c.fi. s̃.de accu.
acceden.s̃.de coha.cle.& mu.tua nos.§.fi.s̃.de ſi.de hoc.§.j.& c.in
ſinuatum in fi.In crimine aūt hæreſis diſtinguendū vr̄,vtrum qs
de hæreſi ſit publice infamatus pro eo,ꝙ familiaritatē hēt cū hę
reticis,ſeu ad occulta ɔuenticula vna cū aliis ɔuenit, ſiue a cōi ɔ-
uerſatione fideliū vita,& morib.diſſidet . Et tunc idem eſt , qđ in
aliis criminib.quia ſi talis ſe ad arbitriū epi nō purgauerit,ſiue qa
iurare non vult,ſiue qa in purgatione deficit,canonice eſt puniē
dus.i.vere hr̄ticus eſt cenſendus,vt s̃.de hær.excōicamus.j.§.adiici
mus.& §. ſe. Vñ & hic officio & beneficio deponitur, & in arctū
monaſteriū detruditur,vt hic ſequitur. Si naūt ſup his infamatus
non ſit,ſed ſola ſuſpicione hr̄ notabilis. Puta,qa ꝑ annū ſtetit ex-
cōicatus,vt patet in eo,qđ le.& no.j̃.de pe.c.fi.Vel alia de cā ꝓba-
bili,tūc ſi ad arbitriū epi ſe non purgauerit,non ɔdēnatur ſtatim,
ac ſi ɔuictus eſſet,ſed ſolūmō eſt excōicandus,in qua ſnīa ſi ꝑ an
nū ſteterit,& ſi in veritate hr̄ticus non ſit,pōt tñ ab eccleſia velut
hr̄ticus ɔdēnari,& ſic loquitur.s̃.de hær. excōicamus. §.j.qđ dic,
vt ibi plene no.& hoc teneas,licet ꝑ alios ↄ̃riū fuerit hic no.vt pa
tet in eo,qđ no.j̃.e. ſuper ver.in arctū monaſteriū. [Mucrone] .i.
13 degradatione,& † ſic eſt duplex mucro in eccleſia Dei , quidam
ſ.ſpūalis,& alius tꝑalis,de quib.dic,vt le.& no.extra.d.n.de ſen.ex.
dilecto.§.& qdē.Sed & adhuc magr̄aliter pōt dici, ꝙ ſpūalis ſub-
diuiditur.& eſt duplex.Vnus eradicans & mortalis.ſ.degradatio ,
vt hic,& extra.d.n.de homi.pro humani.§.cū igitur. ver.nos tan
to.li.vi.Alius diſciplinans,ſeu medicinalis.ſ.excōicatio, q̃ & mu-
cro dr̄ xvi.q.ii.viſis.s̃.de ec.nō alie.ſi quis presbiterorū. De hoc du
plici mucrone vr̄ loqui lr̄a.extra.d.n.de ſen.ex.cum medicinalis.
14 li.vj.†Primus dr̄ mucro eradicans,ſiue mortalis,qa nō tm̄ ad cor
rectionē,immo ad punitionem infligitur.& quia quantū ad offi
ciēdū in eccleſia Dei eradicat hominē,& reddit mortuū.i.inhabi
lē ad ɔficiēdū,q̃uis,ſi celebraret,ɔficeret,vt not.s̃.de ſchiſ.c.j.Nec
cū tali de facili diſpenſatur.s̃.de ele.non reſi.ex tuæ.& eſt iſte mu
cro epis ſpāliſſimus,vnde nullus nō ordinatus in epm ipſū vibrare
pōt,vt le.& no.s̃.de ele.ex traſmiſſa,Secundus vero dr̄ mucro, qa
hominē a Deo ſeparat.i.ſeparatū declarat,& ea cōione hominū.
iii.q.iiii.Engeltrudā.xi.q.iii.cū excōicato.s̃.de cl.ex.mi.ſi celebrat.
Dr̄ aūt diſciplinans,& nō mortalis, qa non ad punitionē,ſed ad
correctionē tm̄ vibratur.ii.q.j.multi.23.q.4.notādū.qđ dic,vt ple
ne no.in dicto.ex̃.cū medicinalis. Alii vero hoc intelligūt de mu
crone excōicationis.Sed non video,ex quo pœnitet,quare debeat
excōicari,cū & excōicatus pœnitēs debeat abſolui.xi.q.iii.debēt .
Niſi dicas,ꝙ in pęnam, & ad tp̄s hoc fiat,ſicut & in qbuſdā caſib.
aliis reperitur,ſed non placet,dic ergo,vt p̄miſi[Et ab officio]ver.
& dic,& ſic ꝑ ɔñs [Ab officio & beneficio] & ſi ꝑ modū inquiſi-
tionis,& ex ſolo officio,de hoc ɔſtiterit.& eſt rō, qa iſtud crimen
ēt poſt peractā pnīam executionē ordinis impediret:quod dic,vt
le.& no.s̃.đ accu.inquiſitionis.rñ.j.[In arctū monaſteriū]Subau
di,ſi pœnitere voluerit,alioquin relinquendus eſt curiæ ſeculari.
vt s̃.de hær.ad abolendam.§.j.& c.excōicamus.j.rñ.j.& c.excōica
mus.ij.§.dānati.vbi de hoc.Alii notauerunt hic,ꝙ ↄ̃ria loquunt̄,
qñ quis de hæreſi vere condemnatus eſt & ɔuictus.Hic aūt loqt̄,
qñ ɔdēnatur p̄ſūptiue, in quo caſu non eſt ↄ̃ ipſū ita atrociter ꝓ-
cedendū.ar.s̃.de p̄ſump.lr̄as.§. fi.Ideoq; ꝓtāti ſeculari non tradit̄,
ſed in monaſteriū detruditur ad pnīam peragendā,vt hic dr̄.Mi-
ror tñ quō is,q pœnitere renuit,pęnitebit? Dic ergo, ꝙ hoc locū
hēt,qñ vult pęnitere,alioquin ſi renuit,& incorrigibilis ſit , oīno
poteſtati tradendus eſt ſeculari,vt in ↄ̃.& s̃.de iudi.cū non ab ho-
mine.qualitercunque ēt aliquis de crimine ɔuincatur , ſiue ꝑ te-
ſtes, ſiue ꝑ p̄ſūptiones violentas , ex quo tñ ɔdēnatio eſt ſecuta ,
ſuū dēt hr̄e effectū,ex quo non eſt appellatū,vt patet.s̃.de re iudi.
cū aliquib.& c.ꝙ ad ɔſultationē.& xi.q.iii.rurſus.& c.quicunque.
Sed verū eſt , ꝙ in ɔdemnatione ſeruatur modus in hoc caſu:qđ
dic,vt plene no.s̃.e.ſuper ver.defecerit.

SVMMARIVM.

1 *Procurator idoneus non eſt, qui factum ignorat.*

CAP. XI.

CVm dilectus.& infra. [Vicinæ] Ex hoc.n.p̄ſumi
tur,ꝙ eius vitam & ɔuerſationē agnoſcāt.ar.s̃.de præ
ſump.quoſdam.& c.quanto.quod requiritur,vt s̃.eo.
1 cum P.rñ.j.in fi.†Nec eſt idoneus ꝓcurator,q factū ignorat. s̃.de
iur.cal.in ptractandis.[Honeſte]Ex hoc.n.p̄ſumitur ipſas peiera-
re nolle.ar.hic.& s̃.de procu.in noſtra.§.fi qđ requiritur.ii.q.iiii.ſi
mala fama.in fi.Præſumuntur aūt honeſte, niſi ↄ̃rium probēt .
s̃.de præſump.c.fi. In iſtis tamen compurgatoribus requiruntur
quinque,quod dic,vt le.& no.s̃.e.conſtitutus. §.fin.

SVMMARIVM.

2 *Familiaritas mulierum tuta non eſt volenti caſtitatem ſeruare.*
2 *Preſumptio ex familiaritate naſcitur.*
3 *Diabolus multa mala committit, & multas diſcordias ſuſcitat.*
4 *Purgatio non eſt indicenda vbi conſtat, ꝙ infamia ab inimicis oriatur.*
5 *Aetas omnis ab adoleſcentia pronior eſt ad malum.*
6 *Humana natura facile prolabitur ad delicta.*
7 *Voces vanę populi non ſunt audiendæ.*
8 *Epiſcopos in promoueri ignorantes iura periculoſum eſt.*
9 *Iudicium rationis non eſt deſerendum,ſed in omnibus ſequendum.*
10 *Voluntas propria & capitanea non eſt iuribus præfereda.*
11 *Legis authoritate qui peccat, non peccat.*
12 *Procurator non poteſt iuramentum deferre, niſi ei ſit ſpetialiter iniunctum.*
13 *Petitio rationalis admittenda, & iniuſta repellenda.*
14 *Poſtulatio prouida a iudice eſt amplectenda, & minus prouida repellenda.*
15 *Iudex ſemper poteſt minus prouidam poſtulationem repellere.*
16 *Iudex petitionem iniuſtam poteſt dentibus dilacerare.*
17 *Dominus non tenetur habere ratum factum procuratoris, quod fecit abſque mandato.*
18 *Purgatio quando poteſt peti a procuratore, & quando a Papa eſt cōcedenda.*
19 *Princeps propter importunitatem nimiam quandoque concedit nō cōcedēda.*
20 *Iudici debet eſſe pudibundum contra iura facere.*
21 *Iuſta cauſa recuſandi iudicem quæ ſit.*
22 Metropoles *duæ tantum ſunt in regno Hungariæ.*
23 *Compurgatores debent eſſe vicini & honeſti.*
24 *Compurgatoribus ſui ordinis deficientibus, quid ſit agendum.*

CAP. XII.

CVm in iuuentute ſua. & inf.
Pars.s̃.de præſump.cū in iuuentute[Corripit] vt v.q.
v.non oſculatur.21.q.v.non putes[Per literas]Ex his
orta fuit infamia contra ipſum.ſecundum do.no.vt j̃.no.[Ab il
lius].ſ.neptis ſuæ,cum qua dicebatur turpiter conuerſari,vt patet.
1 s̃.de præſump.cum in iuuentute[Familiaritate] quia†nec volen
ti caſtitatem ſeruare tuta eſt familiaritas mulierū, vt patet in eo,
quod leg.& no.s̃.de vita & hone.cler.monaſteria.s̃.de coha.cler.
2 & mu.c.j.& ſic†ex familiaritate naſcitur præſumptio,vt no.s̃.eo.
inter ſolicitudines.§.ipſum igitur.ver.fin.[Suſpicio]ſi. ar.s̃.eo.in-
3 ter ſolicitudines.§.pe.[Sed inimicus]ver.†qui multa mala com-
mittit,& multas diſcordias ſuſcitat.[Homo].i.homini.ſ.diabol⁹.
s̃.de cle.licet.Vel aliquis homo,qui erat inimicus epiſcopi, qui &
multos habebat,vt patet.j̃.e.§.fi. [Subripiens] Subaudi & ipſū tā
Regi,quam aliis magnatibus publicans, & oſtendens,vt ſequit̄ .
[Ipſum]ſcilicet epiſcopum[Amplius]Ex oſtenſione prædicti re
ſcripti,licet & antea infamatus eſſet,ſed non intm̄, qa magis vi-
debatur eſſe credendum literis apoſtolicis,q̃ aliorū verbis ſimpli-
cibus & nudis.& ſic patet hic euidenter, ꝙ fama iſta non habuit
ortum a literis,ſicut do. no. intellexit,vt notatur.j̃. ¶[Vnde nos]
4 ii.pars.[Aemulorum]argu.†quòd vbi conſtat, quòd infamia ab
inimicis,& ęmulis oriatur,non eſt propter hoc purgatio indicen
da , niſi ad importunitatem petentis hoc concedatur . vt j̃. §. j.in
prin. Vel niſi ſcandalum immineat.s̃.e. inter ſolicitudines. §.j.re

ſpon.j.c.accedens.vbi de hoc.quod dic,vt no.ſ̃.de accu.veniens.in
fi.[Nunquam tamen]ver. quia certum erat infamiam ſine cau-
ſa,vel iniuſta cauſa ortam.ſ. ex literis monitoriis Papæ. Vbi aũt
hoc certum non eſt,bene indiceretur purgatio.ſ̃.c. inter ſolicitu-
dines.ſ̃.de ſimo.licet.xi.q.iii.in cunctis.ſecundum do.no.Hoc aũt
verum non eſt, ꝙ ex literis habuit ortum infamia, ſed hoc con-
ſtat,ꝙ ex ipſis creuit,erat enim antea infamatus,vt le.& no. ſ̃.eo.
c.reſpon.j.in fi.dic ergo,vt no.in præced.gl. [Scientes]ver.[Quod
5 dictum].ſ.vnius,quia†pronior eſt ad malum,q̃ ad bonũ ab ado-
6 leſcentia omnis ætas xii.q.j.omnis ætas.† Et humana natura fa-
cile prolabitur ad delicta. in Authen. de monachis. §. memini.
7 colla.j.[Multitudo]Vnde & †vanæ voces populi non ſunt audiẽ-
dæ.C.de pœ.decurionum.& patet in eo,quod le.& no.ſ̃.de poſtu.
præ.bonæ.ii.[Reaccendere]quod faciendum non eſſet,vt patet.ſ̃.
de reſcrip.nonnulli.§.ſunt & alij.vi.q.j.deteriores. & c.ex merito.
[Vnde quidam]ver.[Procurator ipſius].ſ.epiſcopi,qui erat in cu
ria[Qui].ſ.amici[Bonum zelum habebãt &c.]q.d.ſine felle erãt,
ſed idiotæ. & ex hoc zelo moti peccant frequenter multi religio-
ſi,qui tantum zelum videntur habere circa correctionem pecca
torum,ꝙ nullum ordinem volunt ſeruare, adeo ꝙ nõ ſolum de
famoſis,ſed & de quantumcunque occultis pro libito volunt in-
quirere,& ipſa punire,ꝯ id,quod no.ſ̃.e.inter ſolicitudines. reſpõ.
8 j.in prin.& ſ̃.de acc.qualiter.j.§.fi.Ideoque†periculoſum eſt igno
rantes iura in epiſcopos promouere,vt patet in eo,quod le.& no.
ſ̃.de conſang.c.j.§.fi.ſ̃.de offi.del.ſi pro debilitate.ſ̃.de temp.or.vel
9 non eſt compos.ſ̃.de æta.& qua.c.pe.†Nam & in omnib. ſequen
dum eſt,& non deſerendum iudicium rationis.ſ̃.de præb.graue.
eſt etiam ſecundum allegata,non ſecundum conſcientiam iudi-
candum,vt patet in eo,quod le.& no. ſ̃.de offi.or. ſi ſacerdos.ſ̃.de
10 poſtu.præ.bonæ.j. §. j. † Nec eſt iurib.maxime canonicis capita-
nea voluntas,& propria præferenda.ſ̃.de conſt. c.j.& c.ne innita-
ris.Nec oportet,ꝙ ſeruando ipſa iura canonica, quæ nullum pec
catum mortale admittunt,vel nutriunt, timeat de peccato,quia
11 ſecundum Aug.†Qui peccat, non peccat legis authoritate. q. d.
ſeruando legem non peccas,ſed trãsgrediendo,vt 23.q.4.qui pec-
cat.ad idem.14.q.j.quiſquis præceptis.& c.quod precipitur. [Po-
12 ſtulare]Sed contra,†quia procurator non poteſt iuramẽtum de-
ferre,niſi ei ſpetialiter ſit iniunctum.ff.de iureiur.iuſiurandum.§.
ſi procurator.dic,vt no.j̃.e.§.j.[Nos autem]ver.[Minus prouidã]
Non ex defectu mandati,ſed quia videbatur ꝯ dominum ſuum
13 petere,vt & no.j̃.e.§.j.ver.quamuis.Sic no.hic ꝙ†ſicut rationabi-
lis petitio eſt admittenda,ſic & iniuſta eſt repellenda.quod dic,vt
14 no.ſ̃.de ſimo.ex multiplici.Sicut etiam † prouida poſtulatio eſt a
iudice amplectenda,ſic & minus prouida refrenanda, vt hic. &
ar.ad idem.ſ̃.de diuor.ex literis. §.cũque diligentius. & iunge qđ
no.in ſe.gl.[Ab ea].ſ.poſtulatione[Reuocare] Subaudi ad partẽ,
nec enim in iudicio debet iudex ſupplere de facto,niſi de eo,ꝙ tã
quam iudici ſibi conſtat:quod dic,vt no.ſ̃.de poſtu.præ.bonæ.j.§.
15 j.Vel dic,† ꝙ ſemper poteſt minus prouidam poſtulationem re-
16 pellere,vt hic.& j̃.eo.§.j.ver.quamuis.† Sicut & petitionem iniu-
ſtam dentib.dilacerare,vt le.& no.ff.de offi. aſſeſſ.l.j. ¶ Ceterum]
iii.pars [Quia procurator]Supradicti epiſcopi, vt ſ̃.§.prox.[Non
iuris neceſſitate]quia non habebat mandatum.ſecundum quos
17 dam.Vnde dominus†nõ tenebatur hoc habere ratum, quia nec
iuramentum deferre poterat procurator,vt no.ſ̃.§.prox.ver.pen.
ſuper ver.poſtulare. Alii dicunt, ꝙ hoc poterat petere,quia & ſi
mandatum non habebat,petebat tamen id, quod erat vicinum
mandato.ar.ſ̃.de elec.in cauſis.ff.iudi.ſol.iam tamen.§.fi. Sed cõ
tra.ſupra,de elec.innotuit.§.fi.Ideo poteſt dici,ꝙ procurator erat
generalis,cui hoc licet petere.ſ̃.de accu.veniens.Vel poteſt intelli
gi,ꝙ habebat ſpetiale mandatum,vel ꝙ epiſcopus hoc ratum ha
18 buit.ſecundum do.no. Tu dicas,ꝙ ſiue†mandatum haberet,ſiue
non, nulla iuris neceſſitas cogebat Papam hanc poſtulationem
admittere triplici ratione. Prima eſt,quia hæc poſtulatio erat im-
prouida,vnde poterat ipſam repellere,vt innuitur.j̃.e.quamuis.&
no.ſ̃.§.prox. in fi.Secunda,quia Papa nulli iuri ſubiectus eſt, im-
mo ei omnia iura ſubiiciuntur, vt patet.ff.de legib.Princeps. ſ̃.de
elec.ſignificaſti.§.aiunt.ver.fi.ſ̃.de conceſſ.præb. propoſuit.§. fin.
& gratia eſt, quicquid facit,vt no.ſ̃.de reſcr.ſedes. Tertia eſt me-
lior, & efficacior, videlicet quia indictio purgationis & modus
ipſius non pendet ex voluntate, ſiue petitione partis, ſed ex arbi-
trio iudicis,vt patet in eo,quod le.& no.ſ̃.de hær.excommu.j. §.j.
& §.adiicimus.& ſ̃ e.ex tuarum.§.j. & c. quoties. §. j. & cap. j. &
ideo etiam epiſcopus præſens eſſet,& hãc poſtulationem faceret
non tenebatur Papa ipſam admittere de neceſſitate iurs.[Sed in
19 portunitate]No.†ꝙ ꝑꝑ importunitatẽ petẽtiũ nimia ꝯcedit Prin
ceps quandoque non concedenda, vt hic patet, & de pœ.diſt.j.
importuna.& C.de peti.bo.ſubla.l.j.li.x.ſ̃.de cõfir. vti.porrecta. j̃.
de ſen.ex.ſi aliqñ.ſ̃.de re iud.cum olim. §. nos igitur.vbi de hoc.
[Abbatibus]& quare non epiſcopis.vt ſ̃ e.§. quoties. Rñ. qa Stri-
gonien.eccleſiæ.&c.vſque in fi.vt j̃.e.ver.quia Strigonien. qđ dic,
20 vt no.j̃.e.c.in fi.[Quamuis]ver.[Proteſtati]No. ar. †ꝙ pudibũdũ
dẽt eſſe iudici improuidam poſtulationem admittere, vel ꝯ iura
facere in aliquo,niſi hoc proteſtetur: At.enim videtur ipſum ius
ignorare.ſ̃.de tem.or.vel nõ eſt ꝯpos.[Ex illa cã] At.alia cã.i.alia
rõne,ſed prima præualet, qa ex cã dictæ infamiæ non erat de ne
ceſſitate iuris talis purgatio etiam indicenda, vt patet in eo,quod
no.ſ̃ §. prox.in prin. [Minus prouide] Nam & poſſet deficere in
præſtanda,ſed & ex iſta purgatione,quam offert,cum nulla inqui
ſitio præceſſerit,non fit præiudicium Metropolitano, quin poſſit
procedere ad inquiſitionem.& ſic grauatur,& non alleuiatur,ſe-
cus ſi inquiſitio præceſſiſſet.ſ̃.de collu.detegen.in tantum. ſecun-
dũ do.no.[Quia Strigonien.] ver.[Eo tempore]Eſt ergo tempus
conſiderandũ.29.di.c.j.& ii.& le.& no.ſ̃.de tranſ.c.fi. [Poſtulatio-
nis]Ad Strigonien.Metropolitanam.vt ſ̃.e.ver.ibi vero[Et ſuffra
21 ganei]ver.ar.hic ꝙ†iuſta cauſa recuſandi iudicẽ delegatũ,eſt iſta,
quia ſuffraganeus eſt impetrantis, & hoc expreſſum eſt. ſ̃. vt lite
non ꝯteſt.accedens.j.quod dic,vt ibi no.[Colocen.eccleſiæ]Nec
22 plures Metropoles† ſunt in Regno Hungariæ,niſi iſtæ duæ.ſ.Stri-
gonien.& Colocen. vt j̃.e.ver.fi. [Purgarent].i.purgare velle præ-
ſumuntur pro eo[Quia inter eũ].ſ.Quincleſien. eccleſiæ epm̃,ꝙ
purgandus erat[Et Colocen.archiepm̃] Ob cuius reuerentiã ſui
ſuffraganei præſumũtur ipm̃ epm̃ nolle purgare,& ſic eſt ar.&c.
vt no.ſ̃.e.ver.in prin.[De Strigon.Metropoli]ad q̃ vterq; poſtula
tus erat,ſuccubuit aũt eps̃,& obtinuit archieps̃,vt ſ̃.de poſtu. præ.
bonæ.ii.§.fin.Præceſſit ergo illam ſniã hæc epiſtola decretalis
[Vñ]ver.Subaudi,ꝑ ꝓdicta patet,quare dictũ eſt, ꝙ ſe purgare de-
beat cum abbatib.tantum,& nõ cũ epis,ne.ſ.ipſũ ad impoſſibile
obligaremus.[Quia cum non ſit]&c.[Pontifices] preterquam
ſuffraganei Strigon.& Colocen.eccleſiarum,de qb. ꝓſumitur,ꝙ
ipſi nõ fauerẽt epo,nec ipſũ purgare vellẽt,vt ſ̃.& de archiepo Co
locen.hoc minus præſumendum eſt, qui principalis aduerſarius
erat,& Strigon.eccleſia vacabat. [Et in Hungaria] Subaudi non
ſunt,niſi duæ eccleſię Metropoles.[Merito videbatur]&c.[Regni
23 ſui]Sed non de alieno eſſent compurgatores idonei,†quia debẽt
eẽ vicini & honeſti.& ſ̃.c.prox. [Se purgare]Notabile eſt valde,
24 ꝙ vbi †ꝯpurgatores ſui ordinis deficiũt, eſt purgando arbitrio iu-
dicis ſubueniẽdũ, vt purget ſe cũ aliis ẽt inferioris ordinis: quod
dic,vt plene no.ſ̃.e.inter ſolicitudines.§ ipſũ igitur. ver.ita tñ vt
qui ad eius purgationem.ad idem.ii.q.iiii.ſi legitimi.Quinimmo
& ſi clerici oẽs deficiant,vñr ex eadẽ cauſa laici admittendi.arg.
ii.q.iiii.omnibus.Et tandem fœminæ ſi homines deficiant.arg.
xviii.q ii.in decima. ſecundum Io. & xvii.q.iiii.ſi quis ſuadente.
26.q.vj.c.fi.xciii.diſt.diacones.

SVMMARIVM.

1 *Iurantes de calumnia non tenentur de veritate,ſed de credulitate reſpondere.*
2 *Teſtis de au itu,& de credulitate vbi profertur.*

CAP. XIII.

DE teſtibus.& infra. Pars.ſ̃. de teſtib.
c.de teſtib.[Cre-
dãt]ſic.j̃.e.c.fi.ad fi.ſ̃.de teſtib.quoties.Eſt aũt duplex
forma:qđ dic,vt no.ſ̃.e.ꝯſtitutus.§.j.Pręciſe aũt nõ te
nent̃ iurare illũ,quẽ purgãt,a peccato eſſe immunẽ,qa hoc eſſet
incurrere anceps periuriũ,vt no.ſupra e. quoties. in fi. vbi dr̃ idẽ.
1 Sic &†q iurant de calũnia,non de veritate, ſed de credulitate rñ-
dere tenentur.C.de iura.cal.l.ii.§.qđ obſeruari. De hoc tñ dic,vt
2 no.ſ̃.de iureiu.& ſi Chriſtus.rñ.j.Sic † & vbi fertur teſtimonium
de auditu,non de veritate, ſed potius de credulitate profertur,vt
in aqua pluuia arcenda.ff.de proba.ſi arbiter. & in matrimonio
ſ̃.de teſtibus.licet ex quadam. in prin.

SVMMARIVM.

1 *Purgatio non eſt indicenda ſi a ſolis ęmulis infametur.*
2 *Iudex habẽs conſcientiam lęſam per ſe ipſum,nec per alium debet procedere.*
3 *Iudex quando poteſt per alium pronuntiare eius conſcientia contradicente.*
4 *Nota apud ęmulos non inducit purgationem,ſed communiter apud bonos,& graues.*
5 *Purgatio non indicitur quando conſtat de veritate.*
6 *Laici,& fœminæ coguntur ſe purgare teſtibus deficientibus.*
7 *Purgatio qualiter fienda a filio ſacerdotis.& nu.8.& 9.*

CAP. XIIII.

ACcedens. [A ſuis ęmulis] & tñ indr̃ purga-
tio,vt ſeq̃t.Sed ꝯ.ſ̃.e.cũ in iuuẽtu-
1 te.§.j.in prin.†So.ſi a ſolis æmulis ſuis, & inter ipſos
ſolos infamet̃ qs,nõ eſt indicẽda purgatio de neceſſi
tate iuris,vt ibi.& j̃.e.c.§.cæterũ.in prin. Si vero cõiter ſit infama
tus,tũc & ſi ęmuli inde loquant̃ ꝑ cæteris,nihilominus indicitur
2 purgatio.vt j̃.§.j.in prin.vbi de hoc[Ab alio] ar.ꝙ†vbi iudex ha-
bet conſcientiam læſam de aliquo, ſed ipſum non poteſt cõuin-
cere:vel quem ſcit falſo ꝯuictum,ſicut ꝑ ſe ipſum non dẽt proce
dere,ſic nec ꝑ aliũ.ad idẽ.xlvi.di.ſicut non ſuo.ſ̃.de pecu.cle.c.pe.
3 vbi de hoc.†& hoc eſt ꝯ ꝯſilium,quod dari conſueuit.ſ. ꝙ vbi iu-
dex per ſe non vult ferre ſniam conſcientia remordente.ſ. quia
bene ſcit,ꝙ aliter ſe habet rei veritas,quam probatum ſit,per aliũ
poteſt pronuntiare,argu.ff.de iuriſd.omn.iudi.prætor.ff.de nego.
geſt.

geſt.at qui natura.§.ꝙ cum me abſente.cum ſuis concor.Sed di-
cas breuiter,ꝙ & ſi nullus debeat venire ꝯ conſcientiam ẽt ſcru-
puloſam.ſ̃m id quod legitur,& no. ſ̃.de ſimo.per tuas.ij.ego tñ ſi
ne ſcrupulo conſcientiæ non ſ̃m veritatem,quam ſcio occultã,
vt homo,non vt iudex,ſed ſ̃m probata & allegata in iudicio nõ
ſolum per alium,ſed & per me iudicabo,vt & probatur in ſequ.
§.& in eo,quod legitur,& no.ſ̃.de off.ord.ſi ſacerdos.Et eſt ratio,
vt no.ſ̃ eo.cum in iuuentute § j.verſi.vnde quidam. [Nec permi
ſiſti] quod non aliter fieri debebat.ſ̃.de temp.ord.ꝙ tranſlationẽ
[Promoueri] Et bene,quia & ſi &c.vt j̃.eo.§.fi. ¶[Quo circa] ii.
4 pars.[Publice.] q.d.non ſolum†apud æmulos, quia illa infamia
non indiceret purgationem,ſed communiter apud bonos & gra
ues.ſ̃.de accu.inquiſitionis.in fi.quod dic,vt ibi no.[Nota] i.infa
mia filialis ſacerdotalis.Habet & hæc dictio,nota, quaſdam alias
ſignificationes.quod dic,vt no.ſ̃.de off.delega. cum olim.§.ſane.
[Et de ipſa] ſ.filiatione,ſiue notæ veritate,nam de nota,ſiue infa
mia de facili conſtare poteſt. [Legitime.] Et quomodo de hoc
conſtare poteſt legitime? Reſponde,vt plene no.ſ̃.de fil. presbyt.
Michael.[Non poterit.] Hoc ideo dicit,quia vbi de veritate con
5 ſtare poteſt,non † eſt locus purgationi,ſed tunc demum,quãdo
accuſatores & teſtes deficiunt,vt hic dicit,& ſequitur, & patet in
eo,quod legitur,& no.ſ̃.eo.ſi quis presbyter.reſpon.j.in fi. [Rece-
pta.]ſic ergo purgat ſe quis non ſolum a crimine,ſed etiam a no
ta defectus.i.irregularitate,vt ſequitur,vnde & in apoſtaſia locus
eſt purgationi,vt ſ̃.de apoſtatis.c.3.vbi de hoc. Et ab infamia po-
teſt ſe quis purgare,vt hic,& ſ̃.eo.ex tuarum. Laici etiam cogun
6 tur † ſe purgare deficientibus teſtibus,& etiam fœminæ. vt ſ̃.e.
nos inter alios.& c.moniales.ad quod accedit.ſ̃.de teſti.ſuper eo.
ij.ſ̃.de ſponſalibus.pręterea.ff.de ritu nup.adoptiuus.§.ſeruiles.in
7 fi.Sed qualiter præſtabitur hæc†purgatio, ſi enim iuret præciſe,
ꝙ non ſit filius ſacerdotis,de alieno facto iurat, & ſic anceps per-
iurium incurrit ꝯ iura.ff.de in li.iuran.videamus.ff.rerum amo.
Marcellus.Iterum is,qui purgat ſe,neceſſe habet iurare de uerita
te,non de credulitate,vt patet. 2.quæſt.4.auditum eſt.ſ̃.eod. quo-
ties.verſi.pen.Sic ergo videtur fieri inſolubile purgando, quia de
veritate iurare debet,vt probatum eſt, & in hoc caſu de veritate
iurare non poteſt.Solu.dicunt communiter, ꝙ iurabit ſe filium
eſſe talis mulieris vxoris talis,& ſe conceptum & natum ab ea tẽ
pore,quo morabatur cum viro ſuo,tãquam cum marito. Et ſic
per conſequens probatur legitimus.ff. de in ius voc. quia mater.
ff.de his quiſui iuris ſunt.filium.Ego tamen non video,quomo-
do de hac veritate poſſit iſte purgandus iurare,niſi ſ̃m ꝙ ab aliis
audiuit Quomodo enim poteſt iurare de tempore natiuitatis,vl̃
conceptionis ſuę,& maxime de tempore matrimonii,quod pręceſ-
ſit.Ideo dicas,ꝙ ſufficit,ꝙ iuret ſ̃m conſcientiam, cum hic iu
ret de alieno facto.Vnde eadem ratio eſt in purgando,quæ & in
purgatore,ergo idem ius,vt patet in eo,quod leg.& no.ſ̃.de con-
ſangu.tua.Nec obſtant iura contraria præallegata,quæ volunt,ꝙ
purgandus iuret de veritate,quia loquuntur,quando quæritur de
facto ſuo proprio de quo vnuſquiſque certus poteſt eſſe, & dẽt,
vt ſ̃.de reſcrip.ab excommunicato.cum ſuis concor. Et hoc ſa-
tis euidenter probatur.ſ̃.eo.quoties.ver.pen. quando dicit, pro eo
8 ſe ſciente,vt ibi no.Alii dicunt,ꝙ per † talem purgationem non
deletur infamia,quia bene poteſt eſſe,ꝙ non credit ſe eſſe filium
ſacerdotis,& tamen eſt,ideo ſicut aſſerunt,forma iuramenti pur
gãdi,& compurgatorum voluenda eſt in hoc caſu,vt ſ. compur-
gatores iurent præciſe,ꝙ fuit filius talis mulieris,vxoris talis &c.
vt ſupra.Hoc enim expreſſe & ſecure poſſunt iurare, ſi viderunt
matrimonium contrahi,& matrem morari cum marito ſuo,&
illum,de quo agitur,ibi naſci.Ipſe vero iurabit, ꝙ credit ipſos ve-
rum iuraſſe.Sed certe in caſu iſto non eſt locus purgationi, cum
per teſtes de veritate conſtet,vt ſ̃.eo.§.legitur, & no.ſuper verbo,
non poterit.Ideo dicendum eſt, ꝙ ipſe iurabit in hoc caſu ſe cre
dere,ꝙ fuit filius talis mulieris vxoris talis.vt ſ̃.&c.Et compurga
tores iurabunt ſe credere,ꝙ verum iurauit.vt ſ̃.eo.c.proxi.& cap.
9 conſtitutus.§.fi.& c.quoties.§.fi.In hoc enim caſu†ſubueniendũ
eſt purgando,& recedendum a forma conſueta, cum nec eam
præſtare poſſit ſ̃m ſanam conſcientiam, quia & hoc ſolum poſ-
ſumus,quod commode,& rationabiliter, & honeſte, vt patet in
eo,quod leg.& no.ſ̃.de reſcrip.ſciſcitatus.§.nos vero. Sicut & eadẽ
ratione ſubuenitur eidem,& compurgatoribus ſui ordinis, quã-
do ipſos habere non poteſt,vt no.ſ̃.e.inter ſolicitudines.§. ipſum
igitur verſi.ita tamen vt qui ad eius purgationem.Sed & ſi diu ha
bitus,& reputatus fuerit tanquam legitimus,non eſſet ſubſequẽs
infamia attendenda,arg.in eo quod leg.& no.ſ̃.qui fil.ſunt legit.
peruenit.& de presbytero non bap.c.fi.in ſi.[Nõ differas] Remo
ta ſcrupuloſa conſcientia,vel etiam occulta ſcientia,ſi quam ha
bes,& nolit ad partem monitus abſtinere,vt patet in eo,qđ not.
ſ̃.eo.c.rñ.j.ante fi.& de tem.ord.ex tenore.§.fi.[Promouere] Sub
audi alias autem ipſum non promoueas infamia ipſa durãte,nõ
obſtante ꝙ aliquis poſſet allegare, ꝙ iſte ex proprio delicto non
eſt notatus.Et ſic continuatur ſeq.§.quia etſi non ſit &c. ¶ Quia
& ſi] 3.pars.[Delicti] ſ.proprii,quia certum eſt, ꝙ non eſt culpa
illius,qui generat,vt patet.lvj.diſt.naſci.Et ſic videtur,ꝙ non eſſet
puniendus ſine culpa ſua.56.diſt.ſatis peruerſum.[Et tamen no-
ta defectus impedientis] id eſt qui ipſum impedit ad ſacros ordi
nes &c.vt ſupra de fil.presb.per totum.quod dic,vt plene not.ſu-
pra de cle.exc.mi.c.ij.& ſic,& ſi puniatur ſine culpa ſua, non ta-
men eſt ſine cauſa,quod & in multis aliis caſibus accidit, prout
leg.& not.ſ̃.vt lite conte.c.fi.§.ſi vero aliter.in fine.

SVMMARIVM.

1 *Theutonici,electum uocant Epiſcopum.*
1 *In purgatione,deficiens punitur tanquam conuictus.*
3 *Aſſerere nullus debet illud quod neſcit.*
4 *Paciſci non licet extra iudicium in populari actione.*
5 *Mentio fieri non poteſt de eo quod non eſt.*
6 *Infamibus portæ dignitatum clauſæ ſunt.*
7 *Dinuntiatio poſt inquiſitionem,& accuſationem admittitur.*
8 *Relatio iudicum miſſa ad curiam an fidem faciat.*
9 *Acta plenam fidem faciunt.*
10 *Eulogia plerumque ex mala fide fiunt.*
11 *Relationi vnius Iudicis non creditur.*
12 *Conceſſio contra ſe faciliter acquiritur.*
13 *Ordo iuris etiam in inquiſitione ſeruandus eſt.*
14 *Notorium multiplex eſt.*
15 *Purgatio eſt indicenda ex quo orta eſt infamia apud bonos, & graues.*
16 *Purgatio cum nulla præſtita eſt,uel non legitime præſtita idem eſt.*

CAP. XV.

CVm dilectis. Presbytero] Tenẽte eccleſias
infra ſcriptas, quas ab eo re-
petebat procurator O clerici.vt j̃.ſequitur.[O clerici.]
Cuius nomine dictus procurator eccleſias,de quibus
agebatur repetebat aſſerens,ꝙ dictus.O.ipſas fuerat canonice aſ-
ſecutus.vt j̃.eo.rñ.in fi.[Idem procurator] verſi.ad declarandum
ius dicti.O.domini ſui.[Inceſtus] de quo ſequitur.j̃.eod.rñ.verſi.
cumque idem presbyter.[Conſtantien. epiſcopus] ſ.nũc,ſed tũc
electus,vt patet.j̃.eo.§.j.ad fi.ſi.ſ̃.de elec.bonæ.j.Vel alludit vulga-
1 ri Theutonicorum,† qui electum vocant epm̃,quod & ſatis iuri
congruit,vt patet ex eo.quod ibi not. ſed prima expoſitio magis
placet.[Ei] ſ.presbytero. [Indixit.] Cauſa iam commiſſa & pen-
dente coram iudicibus delegatis. Et ideo taliter indicta & præſti
ta purgatio reprobatur.j̃.eo.§.ver.fi.[Quod cum ſe] verſi.alias q.
& eſt melior litera.[Nequiſſet] Alias nequiuiſſet.ſ.presbyter:ſub-
audi ſ̃m ꝙ dictus aſſerit procurator. Contrarium tñ verum eſt,
quia de facto,alias de iure bene purgauit ſe;licet purgatio repro-
betur,vt j̃.eo.§.his igitur.& §.fi.Vel dic nequiuiſſet de iure,vt j̃.e.
c.in fi.ſed prior intellectus verior eſt.[Ab ipſo] ſ.epiſcopo.[Sen-
tentialiter] quod verum eſt,vt j̃.eo.ver. qui cum conſtitiſſet. Ta-
cet tñ,ꝙ pendebat lis coram delegatis,vt j̃.eo.c.in fi.[Deſtitutus]
2 Nam deficiens† in purgatione punitur tanquam conuictus.30.
diſt.ſi quis presbyter publica pœnitentia accepta.quod dic,vt ple
ne not.ſ̃.eo.inter ſolicitudines.§.fi.[Occupatas] ideſt retentas, vt
innuit verbum,præcedens detinuit.Et ſic no.hic, ꝙ nihil refert,
vtrum quis propria temeritate intret eccleſiam,vel contra ſentẽ
tiam iudicis ipſam retineat:quia vterque intelligitur violentiam
committere.Vel cum epiſcopus ſententiam ſuã executioni mã-
daſſet,& ipſum ab eccleſiis corporaliter expelli feciſſet. Nihilo-
minus tñ idẽ ipſas eccleſias poſtea occupauit, & ſic eas detinuit
per violentiam occupatas,ſed prior expoſitio magis placet. [Cũ-
que.]verſi.hic incipe cauſam.[Conſanguinei] Ecce quare dixit.
ſ̃.inceſtus.[Vxorẽ] Ecce quare dicit.j̃.adulterii. [Publice]Si hoc
verum erat,non erant teſtes neceſſarii.ſ̃.de accu.euidentia.[Cle-
ricorum Conſtantien.diœce.]quorum intererat ſaltem ratione
correctionis euangelicæ.ii.q.j.ſi peccauerit. Et ſic impetrauerunt
iſti in modum denuntiationis.ſ̃.de accu.c.non oporteat. & c.cũ
dilectus.Vel dic,ꝙ directe impetrauerunt contra ipſum agendo
ſiue accuſando,vnde fuit lis conteſtanda,vt innuit.j̃.eod.§.j. Nec
opponas de eo,qđ dicebatur in literis, ꝙ ſe purgaret. Nam illud
intelligi debet,ſi ſit infamatus apud bonos,& graues,& impetran
tes in probatione deficiant,vt patet in eo,quod legitur, & not.j̃.
eo.§.fi.& ſ̃.de accuſ.cum P.Manconella.§.fi.[Literas] quibus re-
ceptis iudices proceſſerunt,& ordinarius poſtea purgationem in
dixit,quare non valuit,vt j̃.eo.c.in fi. Secus ſi ordinarius ipſos de-
legatos præueniſſet,quod dic,vt leg.& not.ſ̃. de app. vt debitus.&
ſ̃.de foro compe.c.pe.[Dicimur.]Hoc eſt ſ̃m ſtilum, nam de fa-
cili non dat Papa tales literas, vel tale priuilegium conceſſionis,
niſi ipſe literæ appareant, & exhibeantur. Sed ita ponitur in lite-
ra,dicimur conceſſiſſe,vel deſtinaſſe,vt hic dicitur.Hoc ideo, qa
3 †nullus debet aſſerere id,quod neſcit, & ipſe Papa minus aliquo
alio,quem & plerunque fallit obliuio propter occupationem ni
miam.23.diſtin.præterea. Et arg.in Auth.de hære.& Fal.in prin.
colla. j.& ff.de offic.aſſeſſ.liberti.Et ideo magis ſibi cauere debet.
[Non

[Non poſſet] præmiſſa inquiſitione,vt innuitur.j̃.verſi.j.& §.his
igitur.[Defecerat] vt s̃.eo.ver.ꝙ cum ſe.[Condemnatus] pendē-
te iudicio coram ipſis,quare non tenuit condemnatio, vt not.s̃.
[Ipſum] ſ.presbyterum de crimine condemnatum. [Contuma-
cem.] prout iudicibus videbatur, pro eo forſan ꝙ ſententiæ epi-
ſcopi non parebat.Quod tamen eis commiſſum non erat.ſm d.
n. Vel quia terminum nimis breuem & vnicum peremptoriū
ei aſſignauerant,& ex his ſequitur,ꝙ non erat ita,vt no.j̃.eod.§.ij.
ver.& tamen.[Priuauerunt]Et ſic exemplo iudicauerunt. ſi.s̃. de
re iud.cum inter vos.§.adiecit.uerſic.tandem.vbi de hoc.[Maxi-
me] ver.[De inceſtu] & adulterii.[Forſan alterius, quam illius ,
de quo coram epō actum fuit, quia de eodem ſæpe inquirēdum
non eſſet.s̃.de collu.dete.c.fi.Vel dic,ꝙ loquitur de eodem, nam
bene inquiritur pluries,quando primo fuit condemnatus , ſecus
ſi fuiſſet abſolutus.s̃.de accu.de his.Vel dic, ꝙ epſ proceſſerat nō
inquirēdo,ſed audita infamia ſtatim indixit purgationem preſ-
bytero,quam,quia non præſtitit, ſententialiter eum ſuis eccleſijs
priuauit,& male,quia ipſum ab officio tm̃ ſuſpendere debuit , &
etiam beneficio,ſi maiora crimina eſſent. 2.q.4. presbyter ſi a ple-
be.s̃.eo.inter ſolicitudines.reſpon.j.Si autem præceſſiſſet inqui-
ſitio , tunc ipſo deficiente in purgatione ſententia amotionis in
eum ferri poſſet,vt s̃.eo.inter ſolicitudines.§.fi. & c.cum.P.§.j.&
s̃.de re iud.ꝙ ad conſultationem . Et ſimiliter male proceſſerunt
ſuper eodem iſti iudices,quia non præmiſſa inquiſitione de veri-
tate terminum ipſum per ſententiam priuauerunt,& ideo repro
batur ipſorum proceſſus,quia hunc iuris ordinem non ſeruarūt.
Et ſic poteſt intelligi.j̃.eo.§.his igitur.Item ſi non præceſſit inqui
tio,ſed tantum indicta fuit purgatio,ſiue præſtita fuerit,ſiue non
tamen alius admittetur ad inquirendum ar.eius quod dicitur in
4 populari actione† in qua extra iudicium non licet paciſci. ff. de
pact.iuriſgentium.§.fi.Nec ad arbitrarium ire.ff.de arb. nō diſtin
guemus.§.de liberali. A ſimili,nec iuſiurandum deferre, & idem
argumentandum videtur in inquiſitione. Tamen.d.n.videt̃ ſen-
ſiſſe,ꝙ ſi ſcādalum,ſiue periculum,ſiue infamia,ſiue ſuſpitio gra-
uis ſit contra aliquem,poteſt prælatus ſuus procedere ad inquiſi
tionem.Vel ſi non inueniat probationes,indicet purgationem ,
quam ſi præſtiterit,denuntiabitur per ſententiam boni teſtimo-
nij,& ab infamia abſoluetur.s̃.eo.accedens.& c.inter. & c.ex tua
tum.& c.cum P.§.j.Sed & deponitur propter maiora crimina.s̃.
eo.inter.§.Nec fiat de cætero inquiſitio contra eundem de eiſdē
criminibus,vt no.s̃.de collu.dete.c.fi.s̃.de accu.de his. Dicūt etiā
quidam,ꝙ ſi poſt abſolutionem,vel condemnationem alius,vel
idem velit accuſare de eodem crimine , etiam ſi ſciuit priorem
egiſſe,hoc poteſt facere,nec obſt.exceptio rei iudicatæ,cum ad a-
liud agatur per modum inquiſitionis.ſ. ad abſoluendum de infa
mia,vel ad priuandum beneficiis.Et ad aliud per modum accu-
ſationis.ſ.ad condemnandum de crimine,& pœnam corporalē
infligendam,arg.ff.de except.rei iud.cum quæritur.& l. & an ea-
dem.§.fi.ff.de vi pub.qui cetu.§.ſi de vi.C.de falſis.damus.s̃.de cā
poſſ.paſtoralis.Licet in ciuilibus actionibus,& diuerſis iterū non
poſſit agi ad idem,ſed in eo tantum quod plus eſt. ff. pro ſocio. ſi
quis pęna.& l.ſeq.ff.de pact.reſcrip.§.ſi pacto.Nec eſt contra.s̃. de
elect.cum dilecti.in fi. quia ibi ad idem prohibet agere directo ,
vel excipiendo. Vel ratione eius,de quo conſtabat , inquirendo
non caſſaretur electio,ſiue non repelleretur electus ab epiſcopa-
tu.Item ſi oppoſuit aliquis exceptiones dilatorias ad elidendum
reſcriptum,& feratur ſententia contra eum,quem acceptet taci-
te,vel expreſſe.Et poſtea eaſdē velit opponere contra aliud in ea-
dem cauſa non admittitur , quia qui ſemel calumniatus eſt &c.
ff.de accu.ſi cui.& argu.ff.de excep.rei iud.cum quæritur.& l.ſeq.
ſm d.n.cuius eſt hæc tota gl.Sed ↄ.s̃.de teſtibus.veniens.ii.Quin-
immo & eadem exceptio in eodem iudicio ad eundem effectū
ſæpius proponitur.extra.do.n.de excep.pia.Sed & ſm d.n. ex hac
decre.non colligitur, ꝙ ſæpius fuerit inquiſitum ſuper crimine
ipſius ſacerdotis de cōſcientia Papæ, quia in commiſſione ipſius
non fuit facta mentio de inquiſitione,Conſtantiēſis,& forte nō
erat verum quod ex parte.O.clerici proponebatur.ſm d.n. Hæc
glo.intellectum deſtruit decretalis,quomodo enim potuiſſet fie
ri mentio,cum adhuc nec proceſſiſſet conſtantien.vt s̃.not.& j̃.
5 patet.Nam de eo,†quod non eſt,mentio fieri non poteſt.s̃.de cō
ſti.cum acceſſiſſent.§.j.in fi.cum ſuis concor.Item. ſm d.no.co-
ram capellano auditore dato non agebatur per modum inquiſi
tionis,ſed de iure agebatur inter partes.Quidam tñ dixerunt , &
bene,ꝙ ſi aliquis obtinuit primo inquiſitionem,ↄ aliquē,& reus
eſt abſolutus,poſtea idem actor non audietur ↄ eundem in mo-
dum accuſationis.ar.ff.nau.cau.ſta.l.& ita §.fi.& l.licet.§.fi.de ſe-
parationibus.l.ij.§.illud.quod ex eo patet,quia vbi alicui compe-
tunt duæ actiones ad vindictam tantum,licet vna maiorem pœ
nam requirat,quam alia,tñ poſtquam actum fuerit de vna,nun
quam agitur de alia,vt eſt videre in actione iniuriarū,& leg. Cor
neliæ quæ ambæ competunt pro homine verberato.Nam ſi pri-
mo actum ſit iniuriarum,non ageretur poſtea.le. Cornelia.ff.de
iniuriis prætor.§.j.& l.ꝙ ſenatus.Et ſic eſt in inquiſitione,& accu
ſatione,quia vtraque eſt ad vindictam tantum. Sed contra, quia
ſi cui competunt duæ actiones,vna ciuilis,& alia criminalis,ſiue
pro publico,ſiue pro priuato crimine, neutra earum aliam im-
pedit.vt C.quando ciuili act.preiudi.crimi.l.vnica. Sol.illud intel
ligitur,qn̄ ciuilis actio competit propter rem familiarem. Puta,
quia petitur,quod ſibi abeſt,vel abſuit de patrimonio ſuo. Et in
illa.l.multa exempla inuenies de primo dicto, ſed & tunc quan-
diu proponens proſequitur actionem ciuilem, ſuperſedendū eſt
criminali.ff.vi bo.rap.l.ij.§.j.ff.de pub.iud.l.4.Quinimmo & ſi ali
quis conuentus ciuiliter ſatisfecerit,poſtea criminaliter de priua
to crimine ſuper eodem non poterit accuſari.C.de crimine ſtel.
l.j.ff.de crimine expil.hære.l.diuus . Et idem videtur in publico.
C.ne tut.vel cur.l.j.ff.de adul.ſi adulterium.§.j.ſm dominum no
ſtrum,& adde,quod no.s̃.eo.ex tuarum.in fin. Et iam conſueuit
dubitari,& quæri,vtrum poſtquam exceptio fuit propoſita de ali
quo crimine,& iudicatum in quęſtione,ex qua excipiebatur,an
vlterius de eodem crimine poſſit accuſari,vel inquiri. Et videtur
ꝙ non.arg.s̃.de elect.cum dilecti.§.fin.& facit ad hoc,quia exce-
ptio,quæ fit contra electos,eſt quaſi quædam accuſatio, vnde &
ipſam vindictā ſequitur,vt patet in eo,ꝙ legitur, & no.s̃.de accu.
ſuper his.& c.accedens.§.fi.s̃.de elect.ſuper eo. Sed dicendum eſt
ↄ,quia qui excipit,non agit . Vnde cum de hoc crimine primo
actum non ſit,nulla cauſa eſt, quare mō agi non poſſit.Et maxi
me,quia de crimine excepto non iudicatur , licet propter crimē
exceptum a dignitate repellatur.ſm do.n.s̃.de ord.cogn.cum di-
lectus.§.fi.Item quia ſm d. n. exceptionem nō ſequitur vindicta
ex ſui natura,cum ad vindictam actum non ſit,vt ibi.Sed ex ac-
cidenti eſt,ꝙ propter infamiam remouetur a dignitatibus obti-
6 nendis,†quia infamibus portæ &c.C.de digni.l.j.li.xij.ſm do.no.
Quid ergo,ſi priuetur etiam obtentis.ſm id quod legi.& no.s̃.de
accu.accedens.§.fi.Vtique in illo caſu videtur aliter ſentiendum
vt patet in ſeq.ver. iſtius gl. Idem etiam dicendum eſt.ſm d.n.in
denuntiatione.ſ.ꝙ non impedit accuſationem, quia non eſt ad
vindictam ,ſed ad pœnitentiam.s̃.de accuſa.qualiter ii. & ij.q.j.ſi
peccauerit.Veruntamen ſi per denuntiationem ſatisfaciat de cri
mine,poſtea non poterit inde criminaliter accuſari. arg. in iuri-
bus inductis.s̃.ea. glo.verſi.quinimmo. Alii tamen contradicūt,
7 ſed & †denuntiatio poſt accuſationem & inquiſitionem admit
titur.arg.s̃.de iureiu.quemadmodum.§.fi.ſm dominum no.[Li
queret] ſicut dicebant,ſed ſibi ipſis contradicebant,vt j̃.eod.§ hi
igitur.[Abbati] ver.[Concedentes] i.conceſſam eſſe oſtendentes
arg.s̃.de offi.del.ſuper eo.ſi.s̃.de iureiur.& ſi Chriſtus.§.fi.[Aliis]
ſ.idoneis.s̃.de elec.cauſam quæ.Et mandantes, ꝙ ipſas conferret,
vt j̃.eo.§.his igitur.verſi.quia tamen.in fi.[Qui]ver.ſ.abbas ſancti
Galli [Eas] ſ.eccleſias , quarum vna ex altera dependebat . Alias
non deberent ambæ eidem perſonæ conferri,quod dic, vt legi.&
not.s̃.de preben.cum non ignores.ſupra de ęta.& qual.eam te.§.
ſed etiam plures.[Aſſignauit.& j̃.]Hoc eſt,cum igitur per ordina
rium,& delegatos fuerit priuatus presbyter dictis eccleſiis . Et ſic
vacantes ſupradicto O. clerico canonicè collatæ,& aſſignatę fue
rint , petiit dictus ꝓcurator ipſum presbyterum a dictis eccleſijs
amoueri,& eaſdem ſibi nomine dicti O.clerici debere adiudica
ri.¶ Dictus vero] ij.pars.reſpondit,& bene,cum non procedere-
tur in modum inquiſitionis,ſed accuſationis.ſm do.noſt.Si vero
velis intelligere, ꝙ in modum inquiſitionis procederetur , potes
dicere,ꝙ non erat inquiſitio , quæ fieret ex puro & mero officio
iudicis,ſed alio procurante,& ipſam proſequente . Et ideo fuit li-
bellus offerendus,& lis conteſtanda:quod dic,vt plene no.s̃.de te
ſti.cum olim.reſpon.j.in fi.& ante fi.ipſius glo.s̃.de re iudic. cum
I.& A.§.j.verſi.tum quia iudices.[Lite non conteſtata] Et de hac
conſtitit Papæ,vt patet.j̃.§.j.[Ab electo] confirmato , cui epiſco
palis dignitas parum,aut nihil addit,quod dic,vt legitur, & no.s̃.
de tranſlat.epi.c.ij.§.j.Vnde & merito ſupra epiſcopus appellatur.
Vel dic electo,tunc vt hic.& j̃.eo.c.ver.fina. Nunc autem epiſco
po,vt legitur & no.ſupra.eo.c.reſpon.j.verſi.j. [Curauerit exhibe-
re.]Et de hoc conſtitit Papæ.vt j̃.eo.ver.fi. & ſic patet,ꝙ procura-
tor O.clerici falſum de facto allegauerat,quod dic,vt leg.& no.s̃.
eo.c.rñ.j.ver.ꝙ cum ſe.[Et j̃.] hoc eſt, propter quæ , & quædam
alia dicebat ſe eſſe abſoluendum,& parti aduerſæ ſilentium im-
ponendum.¶His igitur]iii.pars.[Vel ipſarum] ſ.literarum[Trā
ſcriptum]Solenniter publicatum.ſm id quod leg.& no.s̃.de offi.
deleg.cum in iure.ſupra de fide inſtrum.c.j.& fi.Continebatur ta
men in relatione,vt ſequitur.[Quia tamen] ver. [Ipſorum] ſ.iu-
dicum,qui retulerant totum proceſſum domino Papę per lite-
ras ſuas.Liquet ergo ex hoc & ſequētibus, quòd iudicum relatio
8 †miſſa ad curiam fidem facit,vt hic,& argum.s̃.de exceſſ.prælat.
inter dilectos.§.præterea.& c.ex literis.§.j.verſi.fi.s̃.de accuſ. cum
dilecti.§.j.verſic.mandamus.ſupra de dolo & contuma. veritatis.
9 §.nos igitur.s̃.de offic.deleg.cum olim.§.præterea.†Nam & acta
plenam fidem faciunt,ut legitur,& no.ſupra.de proba. quoniam
10 contra falſam.Sed contra,quia plerunque† eulogia ex mala fide
fiunt.ff.de cuſto.reorum.diuus. Nec etiam literis Cardinalium ,
ſiue Papæ ſemper creditur,quod dic,vt legi.& no.s̃.de fide inſtru.
quod

11 quod ſuper his §.fi.Sol.†relationi vnius iudicis non creditur s̃.de
proba.quoniam ↄ falſam.Relationi vero plurium iudicum cre
ditur.vt hic,& in ſimilibus.Et hoc videtur curia de conſuetudine
approbare.Vel dic,ꝙ relationi etiā vnius iudicis exhibitæ ab vna
parte,& in eo,ꝙ pars aduerſa non contradicit,ſed potius confite-
tur,& in his,quæ ſunt contra ipſam partem exhibentem , quia
12 † cuilibet conceditur contra ſe.ff.de interro.act.de æta.§.j.14. q. 2.
§.j.Omnino ſtatur prima facie,donec probetur contrarium , ac
ſi authenticum appareret,vt hic . Vbi vero non eſt pars,nec hēt
ſigillum notum,& authenticum non eſt ei credendum.arg.s̃.de
cle.peregri.ca.j.Si autem habet ſigillum authenticum & notum
prima facie ſtatur ei,ſicut & authentico publico. Audiendus eſt
tamen,qui contra vult obijcere,& probare,vt in contra.ſuperius
allegatis.Comprobatur hæc in eo,quod legitur,& no.s̃.de ele.cū
inter.R.iuniorem.& c.ſcriptum.§.fi.s̃.de fide inſtru.c.ij,& s̃.de te
ſtibus.cum a nobis.[Exhibuit]Vnde & in his,quę contra ipſum
erant in ipſa relatione credendum fuit,vt in præceden. gl. [Iuris
ordine] quia lite non conte.ſicut & pars aduerſa per ſe allegauit,
vt s̃.§.proxi.Et ſic in eo,in quo concordant partes,omnino rela-
tioni credi debuit,vt no.in præced.gl.Et ſm hoc prædictæ literę
non in modum inquiſitionis,ſed accuſationis impetratæ fuerūt.
Vel dic,ꝙ in hoc fuit iuris ordo prætermiſſus,quia presbyter nō
fuit citatus,nec conuictus legitimè.Sed iudices reputauerunt no
torium,quod non erat,vt patet ex ſequentibus, quamuis per par
tem aduerſam fuerit ↄtrarium allegatum,vt s̃.eo.ca.rñ.j.ver.qui
13 cum conſtitiſſet.† Ordo autem iuris etiam in inquiſitione ſeruā
dus eſt,vt patet.s̃.de accu.qualiter j.& ij.& c.ad petitionem.§.fin.
& in eo,quod ibi no.& s̃.c.proxi.in prin.Alii dicunt, ꝙ non fuit
ſeruatus ordo hic pro eo,ꝙ nulla præmiſſa inquiſitione fuit indi
cta purgatio per ipſos iudices.j̃.eo.ver.& tamen.[Quam conceſ-
ſionem] ex eo proceſſu ſecutam per quandam conſequentiam.
ſi.s̃.de acc.ad petitionem.§.fi.ver.ſupradictam & ſeq. vbi de hoc.
[Retractamus.]ideſt,retractata & nulla pronunciamus,vel de fa
cto,cum de iure nulla ſint.arg. s̃.de litis conteſt.c.vnico.[Præſer-
tim.]verſi.i.maxime.coadiuuat enim ſed non ſufficeret per ſe,vt
patet.j̃.[Repugnantia] In hoc ergo non eſt ei credendum. arg.s̃.
de app.ſolicitudinem.§.fi.cum ſuis concordan. ſupra de fide in-
ſtru.imputari.vbi de hoc.[Dicitur enim]ver.[Inficiationi.] Loq
14 tur ergo hic de notorio facti.† Eſt enim notorium multiplex, qđ
dic,vt legitur,& nota.s̃.de cohabi.cleric. & mulierum veſtra. &
c.tua.& c.fi.[Populus teſtis erat] q.d.a quocunq; hoc quæſierit ſi
ue iuuene, ſiue ſene,ſiue paruo,ſiue magno, dummodo rationē
habeat,reſpondebit tibi,ꝙ ita eſt.Eſt ergo hic arg.ꝙ iſto modo ꝓ
batur notorium facti,& ſi de viſu nihil dicatur. Hoc modo nem
pe notorium facti dicitur,vt nunc eſt in curia.Illis etiam,qui nū
quam fuerunt vltra mare,ꝙ ibi eſt in Hieruſalem. Et ꝙ Manfre
dus Regnum Ceciliæ detinet occupatum , ꝙ & barones contra
Regem Anglię inſurrexerunt.ꝙ dominus Ricardus comes Cor
nubiæ,& frater Regis Anglię inunctus fuit in Regem Romano
rum Aquiſgrani,quia tartari inſurrexerūt, & multas prouincias
vaſtauerunt.Hoc enim vnuſquiſque interrogatus in curia aſſere
ret eſſe verum.Et tamen,ſi quæratur qualiter hoc ſcit.Reſponde-
bit,quia hoc audiui,& talis eſt fama communis,& hoc aſſerit q-
libet eſſe verum nemine refragante.Nihilominus tamē, ex quo
omnes acclamant vnanimiter, & vna voce notorium facti re-
putatur,ad idem.s̃.de dolo & contum.cum olim.§.j. in prin. vbi
de hoc.ſupra de accu.euidentia.cum ſuis concor.Sed quantum-
cunque dicatur notorium aliquid,ſemper poteſt dubitationem
aliquam recipere,quod dic,vt plene nota. ſupra de elect. bonæ.j.
§.licet autem.& j̃.verſi j.ſuper verbo,indicenda.[Et tamen] ver.
[Peremptorium.]Ergo videtur,ꝙ legitime citatus fuit,ſed reſpō-
de vt in ſeq.gl.[Præfixerunt .] ſcilicet iudices nulla alia præmiſſa
citatione,& nimis breuem,nec cauſam, quare hoc facerent , ex-
preſſerunt,& ſic iuris ordinem peruerterunt,vt patet in eo, quod
legitur,& no.s̃.de dila.c.j.§.j.& ii.Et ita non debuerunt iudices ip
ſum reputare contumacem,vt no.ſupra.eodem c.j. ver. qui cum
conſtitiſſet.[Purgaret]Hoc ergo repugnabat ei,quod dictum eſt
s̃.proxi.ſ.ꝙ notorium erat,cum nimirum &c.vt ſequitur.[Cum
nimirum] ver.[Non erat]de neceſſitate,vt in ſequen.gl. Poterāt
tamen hoc facere ad cautelam.ſm quoſdam.arg. ſupra de elect.
bonæ.j.§.licet . Et ideo dixit.s̃.præſertim &c. tu dic,vt in ſequen.
glo.[Indicenda] quia nec probatione opus eſt.ij. q.j. de manife-
ſta.Nec iuramentum deferendum, nec ad ipſum recurrendum,
ex quo de veritate conſtat.ſupra de fil.presby.quoniam.ſupra.de
proba.ad noſtram.Citatio tamen facienda eſt.24.quæſt.3.de illi-
cita.ij.quæſt.j.Deus omnipotens.Et ſententia proferenda.s̃.de di
uor.porro.quod dic,vt legitur,& notatur. ſupra de appel.cum ſit
Romana.§.fi.Purgatio vero nullo modo erat indicenda, cui tūc
demum locus eſt,quando de infamia cōſtat,& de veritate lique
re non poteſt,vt patet in eo,quod legitur,& nota.s̃.eod.nos inter
alios.§.j.& c.ij.Quandoque tamen recipiuntur teſtes ex abundā-
ti ſuper notorio,vt 24.quæſt.j.pudenda.in fi.ff. de manumiſſ.cau
ſam.in prin.& legi.& nota.ſupra de elect. bonæ j.§.licet.Sed nec
aliquid adeo indubitatum eſt,quin quandam dubitationem ſo-
licitam recipere poſſit,vt in Auth.de Tabel.circa medium.colla.
4.Debet autem iudex cauere,ne dubium pro notorio recipiat,vel
econtra,vt patet in eo,quod legitur & no.ſupra de app. cōſuluit.
j.verſi.j.[Et j̃.] Hoc eſt mandamus, ꝙ ſi prædictus clericus,vel a-
lius ipſum de prædictis criminibus accuſare, & conuincere vo-
luerit,& poterit,eundem presbyterum priuetis eccleſijs ſupradi-
ctis.s̃.de accu.accedens.& ſic continuatur ſequens. §. ſi vero &c.
¶Si vero] 4.pars.[Bonos & graues]Not.argu.quòd vndecunque
15 †orta ſit infamia,ex quo tamen apud bonos & graues eſt aliquis
infamatus eſt ei purgatio indicenda quod dic,vt no.s̃.eo.cum in
iuuentute.§.j.in prin.[Criminibus] ſ.inceſtu,& adulterio. [Indi-
catis.] quam ſi præſtiterit,abſoluatis eundem ſupra c. ex tuarum
in fi. Alioquin ipſum priuetis eccleſiis ſupradictis.s̃.eo.cum. P.§.
j.non obſtante &c.vt ſequitur.[Non obſtanre] ver.Per hoc autē
videbatur,ꝙ non eſſet amplius quærendum de hoc crimine. ar.
ff.nau.cau.ſta.licet.§.fi.& s̃.de offi.leg.licet ſupra.de collu.detegē.
capit.fina.Sed illa locum habent , quando proceſſus habitus eſt
a ſuo iudice,ſecus ſi non a ſuo iudice, vt j̃.not.[Electo.] conſtan
tiēſi.s̃. c.§.dictus vero.in fi.quod dic,vt ibi no.[Purgaſſe.]Reſcri-
pto apoſtolico iam exhibito iudicibus delegatis, vnde poſtea nō
potuit haberi recurſus ad ordinarium,niſi ſaltem re integra con
ſentiente illo,qui reſcriptum impetrauerat,vt patet in eo , quod
no.j̃.eo.c.in fi.Vel re non integra conſentientibus partibus,vt pa
tet in eo,quod legitur & no.s̃.de app.vt debitus.[Pendente] Qua
liter dicatur iudicium,ſiue lis pendere,dic,vt legitur,& not.ſupra
vt lite pen.c.j.[Ordinarius]tanquam inferior.s̃.de offi.deleg.ſane
quia.Nam in cauſa delegata alii ipſius ordinarii iuriſdictio eſt ſu
ſpenſa,vt ibi.& in eo.tit.paſtoralis.§.præterea. Vnde non valet ꝓ
ceſſus per ipſum habitus tanquam a non ſuo iudice factus,s̃. de
iud.at ſi clerici.ſupra de offi.leg.licet & de offi.deleg. paſtoralis.§.
pen.Sic nulla † differentia eſt,vtrum nulla purgatio præſtita ſit,
vel minus legitime.Et ideo ex integro eſt præſtanda, vt hic patet
& in eo,quod legitur,& no.s̃.eo. ex tuarum.§.j. Nec intelligas,ſi-
cut quidam intellexerunt,ꝙ hi, qui reſcriptum impetrauerant ,
ad ordinarium recurſum habuerunt, quare poſtea non deberēt
delegati ipſos audire.argu.ff.de arbitris.ſed & ſi.§.fi. & l.ſequ.cum
hoc ipſo videantur renuntiare literis impetratis.arg.C.de app.ſo
licitudinem.§.fi.Quinimmo & ſi in duobus iudiciis,ſiue coram
diuerſis iudicibus ius ſuum contra eundem contendat quaſi ꝓ-
ſequi,cauſam perdere debet.C.de aſſer.Tol.l.vnica.§.fina. de quo
dic,vt plene nota.ſupra de reſcriptis.ex tenore.in fin. & capi.fina.
verſicu.ſeu quemquam.

SVMMARIVM.

1 *Continere difficile eſt uitio carnis.*
2 *Vitio abſque carnis pauci inueniuntur.*
3 *Præſumptio non debet eſſe,quòd quis faciat contra iura .*
4 *Dubia quæ ſunt quo ad omnino fiant in tutiorem partem interpretamur .*
5 *Iudex non debet aliquid admittere in periculum animarum.*
6 *Innocentiam baptiſmalem plures ſeruant,quam ueram agant pœnitentiam.*
7 *Iurare,quod ignorat quis non debet aſſerendo.*
8 *Odio vel amore an dignus ſit nemo ſcit.*
9 *Bonarum mentium eſt ibi culpam timere,vbi etiam culpa minime reperitur.*
10 *Voluntas & poteſtas quandoque ad inuicem ſe impediunt.*
11 *Simonia homicidio quandoque comparatur.*
12 *Iuſtitia uendi non debet.*
13 *Sententia venalis,nulla eſt,nec eſt, neceſſe appellare.*
14 *Incontinentia inter grauiora crimina computatur.*
15 *Incontinentia ſine pauci ſunt .*
16 *Inquiſitio ſuper occultis fieri non debet.*
17 *Infamia per pœnitentiam non tollitur.*
18 *Purgatio eſt neceſſaria ad purgandam infamiam.*
19 *Inquiſitio non fit de præterito,ſcilicet ante tempus promotionis.*
20 *Promouentes aliquem non debent uenire contra eorum factum .*
21 *Occulta,ſoli Deo ſunt relinquenda.*
22 *Inquiſitio an poſſit fieri in genere,ſine qualitate & deſignatione criminis.*
23 *Infamia generalis tantum facit quo ad omnia , quantum ſpiritualis , quo ad quædam .*

CAP. XVI.

ACcepimus & infra . De eodem.s̃.de
accu.licet.[Im-
munis] quod ſatis periculoſum erat,ſi aliquando cri
mina,de quibus infamatus erat,commiſerat.vt j̃.eo.
§.porro.[Et j̃.]hoc eſt,& tñ ipſe obtulit,ꝙ paratus erat iurare a p̃
dictis criminibus ſe eſſe immunem,vt patet.j̃.eod.§.porro vt ibi
no.¶Ipſe vero] ij.pars [Non deberet] ideſt ſibi durum, & pericu
loſum eſſet.[A natiuitate] Immo ſufficeret,quòd poſt baptiſma
hoc peccatum non commiſiſſet, etiam ſi deberet taliter ſe pur-
gare.25.diſt. c.fin.Sed defectus noſtri temporis non patitur illius
rigoris

2 rigoris manere cenſuram.34.diſt.fraternitatis.†Nam difficile eſt
2 continere.33.q.v.qui ſiti. Vnde † & ſine carnis vitio pauci inueniuntur.l.di.quia tua.Ideo & dicit Papa.j.§.j.ꝙ non credit, ꝙ ab ipſo tale exactum fuerit iuramentum,quia nec iſtud fieri debuit vt ſatis patet per iura prædicta,quare & hæc forma temperatur, ſicut hic petiit.j.eo §.fi.veri.videlicet.& ſequen.¶ Porro] 3.pars [Non credatur] quia nec fieri debuit,vt probatur in præcedenti. gl.Nota.ergo hic arg. ꝙ prima facie præſumendum eſt de iudice,ꝙ non grauet,nec faciat contra iura,maxime ſi ſit religioſus, & honeſtus.s̃.de noui oper.nun.c.2.§.ſuper eo.s̃.de procu. in noſtra.§.fi.s̃.de elec.cum inter.R.ſeniorem.§.ſane. Et eſt hoc cõtra id,quod dici conſueuit,ꝙ licet præſumatur pro ſententia iudicis non tamen præſumitur pro proceſſu,quod dic,vt legitur & not. s̃.de renun.in præſentia.s̃.de probat. quoniam contra falſam in
3 fi.quæ huic contradicit.Sol.prima facie non præſumitur,ꝙ†aliquis faciat contra iura,vt hic.& arg.ſupra de præſum.c.fi.s̃.de tẽpo.ord.vel non eſt compos,vbi de hoc. Si tamen quæratur de iudiciali actu,& aliqua partium dicat non fuiſſe proceſſum taliter & iudex contrarium aſſerat,ſolius verbis iudicis non creditur,Et eſt ratio,quæ redditur in princ.illius conſtitutionis.s̃.de probat. quoniam contra falſam.Ex quo tamẽ per acta, vel alia legitima documenta proteruitatem partis negantis poteſt iudex conuincere,ſtandum eſt probationi legitimæ,vt legitur, & no.in fi.eod. tit.quoniã contra falſam. Et eſt ipſa pars in animaduerſione condigna ſuperioris arbitrio punienda,vt j.de pęnis.dilectus.[Potius forte]verſi.ſic volue,& ordina literã.[Potius præſumimus ꝙ for
4 te alia de cauſa &c.]Et eſt arg.ꝙ ea†quæ dubia ſunt, quo animo fiant,in tutiorem partem interpretamur.j.de reg. iur. ſemper in dubiis.& l.ea quæ.s̃.de homi.ad audientiam.§.j.ver.j. Nam iſtud verbum immunis dubium erat.Et ideo Papa illud interpretatur in ſecuriorem partem, quia ſic iurare,ſicut archiepiſcopus offerebat,fatuum eſſet,vt ſequitur.Qualiter autem debeat fieri interpretatio in dubiis,nota.s̃.de priui quia circa.in fi.ſm B.Tu dicas
5 ar.ꝙ † iudex diſcretus ſibi cauere debet,ne per poſitionem,vel reſponſionem,ſeu proteſtationem,vel oblationem,vel quantamcunque aliam propoſitionem cauilloſam, ſeu dubiã aliquid admittat in periculum animarum,vt hic,& s̃.de app.oblatę.§.pen. in prin.Vel ꝙ improuidum eſt,vel iniuſtum.s̃.eo.cum in iuuentute.§.j.ver.fi.Vel per quod veritas obfuſcetur, vel ipſe,vel pars decipiatur,ſeu ſuo proceſſui eludatur,vt hic,& patet in eo, quod legitur,& not.s̃.vt lite non conteſt.quoniam frequenter.reſpon.j. s̃.de ali.iu.mu.cauſa fac.ca.j.reſpon.j.[Volebat.]Hanc enim formam obtulit in ſupra præmiſſa deciſione,vt ibi not.& probatur j.eo.§.j.in prin.[Per pœnitentiam] per quam homo prolapſus ſemper reperiatur.s̃.de ſumma Trin.c.j.§.pen.in fi.Nec debet deſpici in eo,quod fuit,quia iam incipit eſſe,quod non fuit. l. diſt. ferrum.Sed hoc verum eſt,quando pœnitentia eſt perfecta, quã pauci agunt,& potiſſime clerici.Vnde & de ipſis ait Ambroſius.
6 †Plures inueni innocentiam baptiſmalem ſeruaſſe , quam verã pœnitentiam egiſſe.de pœn.diſt.3.reperiuntur & diſt.j. ſunt qui arbitrãtur.Ideoque vix eſt,quin ſemper aliquid remaneat ad purgãdum.quare hoc iurare periculoſum eſſet,vt ſequitur [Sed hoc
7 iurare] verſi.[Temeritatis]quia† non debet quis aſſerendo iurare id,quod ignorat,vt patet in eo,quod legit.& no.s̃.eo.accedens. §.j.& c.conſtitutus.§.j & c.quoties.§.fin [Iob dicat]Iob ix.diſt.&
8 Eccle.x.a.† Nemo ſcit vtrum odio,vel amore dignus ſit.Et ſic dicit beatus Io.in canonica.Si dixerimus , ꝙ peccatum non habemus,noſiipſos ſeducimus,& veritas in nobis non eſt.de pęn.diſt. ij.ſi enim inqt.Et ſæpe dimiſſo peccato alicuius punitur ille poſt peccatum dimiſſum.de pę.diſt.j.ſi peccatum. & iunge quod no.
9 in præceden.glo.Nemo igitur aſſecuret ſe,quia ſm Greg.†Bonarum mentium eſt ibi culpam timere , vbi etiam culpa minime reperitur,vt diſt.v.ad eius vero concubitum s̃.de obſer.ieiu.conſilium.§.2.Vnde patet,ꝙ iſte archiepiſcopus purgationem temerariam & dubiam offerebat,& quaſi anceps periurium ſubire volebat,quod non eſt faciendum,vt no.s̃.e.accedens.& ideo reprobatur,vt hic.¶[Ideoque] 4.pars.[Obtulit] vt s̃.eo.§.proxi.& ſupra eo.c.reſpon.j.in fin.in ipſa ſcilicet deciſione [Prohibemus] alias reprobamus.[Idiſcretam &c.]vt patet in eo,quod legitur, & not.
10 s̃.eo.§ proxi [Iniungentes.] verſi.[Voluerit,& potuerit.]† Quandoque enim voluntas,& poteſtas ad inuicem ſe impediunt,vt le & no.s̃.de offi.deleg.cum ſuper abbatia.ante fin.ibi voluntate ac poteſtate &c.Et no.ex his verbis,ꝙ ex quo per ſuperiorem purgatio eſt indicta,hæc duo æquipollent.ſ.nolle,& non poſſe. Igitur ſi infra terminum competentem præfixum ſe non purgauerit infamatus,puniendus eſt tanquam conuictus,ſiue hoc accidat,q̃a non vult,ſiue quia non poteſt,vt hic,& s̃.de cohab.cler.& mulie. tua.§.fi.vbi de hoc.quod dic,vt no.ſupra eod.inter.§.fi. & c. cum P.Manconella.[ſm ſanum] videlicet &c.vt ſequitur. Nã in hac forma nulla duplicitas,nulla cauillatio reperitur,ſecus in illa , q̃ offerebat,vt patet in eo,quod no.& leg.ſupra eo.§.porro.ver.j.& iunge quod no.j.eo.ver.proxi.ſuper verbo,commiſſę.[Videlicet] ver.[Simoniam.]Cuius comparatione cętera crimina pro nihilo reputantur,vt legitur,& not.ſupra de ſimo.per tuas.§. cæteras
11 †Quæ & homicidio quandoque comparatur.ſupra de accuſ. inquiſitionis.reſpon. primo vbi de hoc. [Venditionem iuſtitiæ,]
12 †quæ vendi non debet.14.queſt.v.non ſane.xj.q.iij.non licet.Nec iuriſdictio.ſupra ne præla.vj.ſuas.c.j.& ij. Et hoc adeo inhibetur,
13 ꝙ ſi †ſententia venalis ſit,nulla eſt,nec eſt neceſſe appellare ab ipſa.ii.q.vj.§.venales.C.quando prouo.non eſt neceſſe.l.venales.& patet in eo,quod legitur,& no.s̃.de vita & honeſt. cleri. cum ab omni.Et hodie contra tales ſpecialis conſtitutio emanauit,vt extra do.no.de re iud.cum æterni.lib.vj.[Atque incontinentiam.] Sic ergo videtur ꝙ nedum ſimonia , & venalis iuſtitia,ſed etiam
14 & † incontinentia inter grauiora crimina computẽtur, ſed incõtinentia poteſt dici grauior.i.communior,ſicut exponitur.32.q.
15 7.quid in omnibus.†Pauci enim ſunt ſine ipſa,vt patet in eo , qđ no.ſupra.eo.§.j.Multa tamen grauiora reperiuntur. Vel dicitur grauius, quia & per ipſum bonum recte conſcientiæ perditur: quod dic,vt legitur,& no.s̃.de tempo.ord.c.fi.reſpon.j.[De quib. infamatus extitit] Subaudi tantum , vnde & ſuper his tenetur ſe
16 purgare,& non ſuper occultis,†de quibus nec inquiſitio fieri debet,vt legitur,& no.s̃ de accu.inquiſitionis.§.j.ver.ad hoc reſpondemus.& c.qualiter.j.§.fi.[Commiſiſſe.]Hæc eſt ergo debita forma purgandi ſine aliquo duplicitatis ſcrupulo,& non illa,quam offerebat.Nam & ſi egiſſet pœnitẽtiam de his criminibus,adhuc tamen accuſari poſſet,niſi diſpenſatum fuiſſet,quod dic,vt legit.
17 & not.s̃.de ſchiſmaticis.c.ij.adhuc etiã de facto infamia,† quæ p pœnitentiam non tollitur , remaneret.2.quæſt.3.§. hinc autem
18 colligitur.†ad quam tollendam neceſſaria eſt purgatio , vt patet in eo,quod leg.& not.s̃.eo.accedens.& c.ex tuarum. Debet ergo ſe ſic directe purgare,vt leg.& not.s̃.eo.quoties.§.fi. [Poſtquam.]
19 Ergo de pręteritis non cogitur ſe purgare,& eſt hoc bonum verbum pro prælatis,& aliis in officiis conſtitutis,vt de tempore promotionem ipſorum præcedente non teneãtur ſe purgare,vt hic. & s̃.de teſtibus cogen.præterea.§.j.cum ſuis concord.vbi de hoc. Et eſt ratio,quia ab illis,qui ipſos promouerunt, approbari videtur.Vnde amodo ipſos nequeunt reprobare 8. q.ii. dilectiſſimi.s̃ de accu.nulli.32.q.v.horrendus.ff.de adulte.ſi vxor in fi.s̃.de iureiur.quemadmodum.reſpon j.& §.j.vbi de hoc. & quia non videtur tunc temporis infamati fuiſſe, alioquin non fuiſſent promoti.lxxxi.diſt in.tantis.& le.& no.s̃.de accuſa.omnipotens. & quia
20 hi qui† talem promonerunt,non debent venire contra factum ſuum.s̃.de cleri.coniug.diuerſis.§.fi.cum ſuis concordan.& quia
21 †ſoli Deo occulta ſunt relinquenda.s̃. de ſimon. ſicut tuis.in fin. & c.tua nos.in fi.Nec obſtat,ſi dicatur,ꝙ hoc ignorauerunt,quia aut non inquiſierunt de fama ipſorum diligenter , & ſic ſunt in culpa.arg.37.diſt.§.fi.& s̃.de elect.cum terra.§.fi.vbi de hoc. Aut inquiſierunt,& ſic,cum nihil inuenerint, præſumitur occultum fuiſſe,quod ſoli Deo relinquitur,vt præmiſi. Eſt tamen arg. contra.s̃.de præben.cum non ignores.§.fi.[Promotus eſt dignitatẽ] adhuc tamen obiicitur,ꝙ non debuit ei indici purgatio tam generalis,immo ſpecificandũ eſt,crimẽ vt dicat,iuro,ꝙ non ꝯmiſi fornicationem cum tali muliere ſpecialiter nominata , nam ſi dicatur in genere,& non certa perſona vilipendenda eſt talis infamia,nec debet propter ipſam indici purgatio infamato.arg.de accu.l.libellorum.& in eo,quod legit.& no.s̃.de procura.tuæ.§.j. nec enim in tali crimine in diſcrimen alterius vagari oportet, immo neceſſe eſt,ꝙ certum quid proponatur.vt ff.de iniuriis.prętor edixit.reſpon.j.& §.ꝙ autem prætor.ff.de verbo.oblig.ubi autem.§.qui illud.ff.de iure fiſc.ita fidei.Item expreſſum eſt,ꝙ in inquiſitione capitula ſunt exprimenda, & ſpecificanda.s̃. de accuſ. qualiter.ij.§.debet.Sed contra,quia inquiſitio fit in genere, vt patet.s̃.de ſimo.licet Heli.s̃.de accu.licet.& c.veniens. & c. qualiter. & c.cum dilecti.& c.olim.I.V.& P.& c.antep.pe. & fi.& s̃.de offi. ord.c.j.& c.irrefragabili.s̃.de ſta.mon.in ſingulis.& c.ea quæ.ff.de offi.præſid.l.3.& l.congruit.C.de accu.ea quidem.in Auth.de colla.§.iubemus.coll.ix.in quibus non habetur , ꝙ aliquod crimen fuerit ſpecificatum, & in genere indicitur purgatio,vt hic, & s̃.e. accedens.& c.conſtitutus.& c.ex tuarum.& c.nos inter alios.& c. ſi quis de graui.& c.moniales.& c.ii.& j.vbi & ſi in aliquibus exprimantur crimina in genere.ſ.furto,periurio, falſo teſtimonio, libidine,ſicut & hic,non tamẽ deſcendit ad ſpecialem expreſſionem,ſicut nec hic,nec aliter eſſe poteſt,nam propter infamiam
22 fit inquiſitio,& indicitur purgatio,vt in dictis iuribus,†quę tamẽ quandoque ex incerto authore procedit. de conſecra. diſt.4. ſanctum eſt.qualiter ergo id,quod omnino incertum eſt, poterit declarari?Sol.In accuſationibus,actionibus,& libellis,& vbicunque inter partes iure ordinario agitur poſitionibus, reſponſionibus, exceptionibus,& ſimilibus ordinariis,non debet ſtari in genere, ſed ſunt omnia ſpecificanda,& declaranda,quando quis accuſatur criminaliter indiſtincte,vt patet in eo,quod legitur, & notat. s̃.de procu.tuæ.Et in ciuilibus perſonalibus actionibus ſi hoc petatur,alioquin contra.C.de ann.except.l.fin.in fi.licet ſecus ſit in generalibus,& in vniuerſalibus.Sed & in ſpãlibus, ſiue in perſonalibus admittitur incerta petitio,quandocunq; petens non ex ſuo facto,ſed ex alieno incertus eſt,dummodo poſtea in proceſſu negotii declaretur.ff.quorum leg.l.j.§.ꝙ autem nonnunquam. qđ dic,vt legitur,& plene no.s̃.de libe.ob.c.ii.& 3.& idem eſt in exceptionibus criminum propoſitis,vt quis repellatur a teſtimonio, vel ordine,vel beneficio.s̃.de accu.ſuper his.vt ſ.omnia ſpecificẽtur,ſicut expreſſum eſt extra.do.noſtrum.de teſtibus. ad hæc præſentium.§.teſtes.ver.primo tamen.vbi de hoc & §.ſi vero.verſic. ſimili ſpecificatione.quod etiam in exceptione excommunicationis ſpecialiter obtinet.extra domin.noſt.de exce.pia.§. ſi quis igitur.vbi de hoc,& ſic loquuntur,& intelliguntur iura inducta. s̃.ea. gl.in prin.Vbi vero aliquis iudex ex officio procedit generaliter inquirendo,non habet neceſſe aliquid ſpecificare illis,cõtra quos procedit,licet poſtea in proceſſu teſtes debeant interrogari de ſpecialibus,vt iudex certam poſſit ferre ſententiam.arg. Inſti. de actio.§.curare.30.q.v.iudicantem,& in eo quod legit.& not. s̃.de teſtib.cum clamor.& ſic ſpecialiter loquuntur iura.s̃. de accu.qualiter.j.& ſeq.s̃.de offi.ord.c.j.& c.irrefragabili.s̃. de ſta.mo. in ſingulis.& ca.ea quæ.Quod ſi quis contra aliquem ſpecialiter inquirat,& generaliter ſit infamatus, ita ꝙ non appareat per famam de circunſtantiis ſpecialibus,idem iuris eſt,vt in contrariis s̃.ea.glo.inductis.Nec obſtat.s̃.de accu.qualiter.ii.§.debet.intelligendum eſt enim,ꝙ ſm ꝙ fama eſt generalis,vel ſpecialis, capitula generaliter,vel ſpecialiter tradi debent,ſicut not. ſi. extra.do. noſt.de ſent.excomm.ſtatuimus.§.ꝙ ſi ex locutione.libr.vj.& ſic
23 locum habet regula,ꝙ † tantum facit generalis infamia quo ad omnia,quantum ſpecialis quo ad quædam.ff.pro ſocio.actione. §.renuntiare.ff.de admi.tut.ſi duo.in fin.& eodem modo dicendum eſt,ꝙ vbi quis eſt generaliter infamatus, nec apparet de ſpecialitate,indicenda eſt purgatio in genere , & ſic intellige , quod hic dicitur,& in contrariis ſuperius ſignatis.Verum ſi de ſpecialitate conſtet,exprimenda eſt in purgatione,quatenus de ipſa conſtat,& hoc fieri poteſt,vt s̃.c.proxi.reſpon.j.ver.cumque idem.in prin.s̃.de pręſumpt.cum in iuuentute.s̃.de accu.cum.P.Manconella.s̃.eo.quoties.& ſic etiam loquuntur prima iura inducta.in princ.huius gl.& ſm hoc in traditione capitulorum non eſt aliquis ſpecialiter infamandus,niſi quatenus eſt ſpecialiter infamatus,hoc enim ſemper eſt diligenter obſeruandum,ne cogatur qs ad alicuius maxime occultam infamiam denudandam,vt patet in eo,quod legitur,& no.s̃.de teſti. cogen.dilectorum. alioquin. ſi dicens de neceſſitate omnes circunſtantias eſſe denudandas,& ꝙ aliter non poſſet procedere inquiſitio, quandoque cõtingeret multa occulta publicari , & plerunque correctiones peccatorũ impediri contra verba,& mentem iurium prædictarum.[Et purgatores]ver.[Credunt.] quod dic,vt leg.& no.s̃.de teſtibus. conſtitutus.§.j.& ca.quoties.§.fin.[Alioquin &c.]Hoc eſt contra ipſum procedatis,ac ſi conuictus eſſet,quod dic,vt plene not.s̃. eo. inter ſolicitudines.§.fin.& ca.cum P.§.j.

¶De purgatione vulgari. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Purgationes vulgares generaliter ſunt reprobandæ.*
2 *Duella reprobata ſunt etiam ſecundum leges antiquas.*
3 *Petrus a gemino homicidio excuſatur.*

CAP. PRIMVM.

1 Cura ſuſcepti regiminis & infra. Non debes.] Vulgares † ergo purgationes ſunt generaliter reprobandæ,vt hic.3.q.4. Mennã.& c. conſuluiſti.j.eo.c.fi.s̃.tit.j.ex tuarum.§.quia vero.in prin.Et eſt multiplex ratio, quod dic,vt plene no.s̃.de cleri.pug.in duel.c.2.rñ.j.ver.j.Duella†vero etiam ſecundum.ll.antiquas reprobata intelliguntur.C.de gladiato.l.vnica.li. xj.C.de act.& oblig.negantes.& ſi quæ nouę leges, vel conſuetudines,vel ſtatuta municipalia contraria reperiãtur,illicita ſunt, nec ſeruanda,quia ſine mortali peccato ſeruari non poſſunt , vt patet in eo,quod no.s̃.de cleri.pug.in duel.c.ij.reſpon.j.ver.j. ergo homines non aſtringunt,vt patet in eo,quod leg.& no.s̃. de conſue.c.fi.s̃.de præſcrip.ca.fi.s̃.de no.ope.nun.cap.j.§.j.Nec obſtat,ꝙ Dauid pugnauit cum Golia, quia illud fuit reuelatione diuina ,
3 & ideo excuſatur,ſicut & †Petrus a gemino homicidio. 23.q.fi. occidit.& Patriarchæ ab adulterio,vt legit.& not.s̃. de diuor.gaudemus.§.quia vero pagani.verſ.nec vlli vnquam licuit.

SVMMARIVM.

1 *Accuſare vnus poteſt plures de eodem crimine.*
2 *Accuſare plures an quis poſſit in eodem libello.*
3 *Peccatum vetus adducit nouum dedecus.*
4 *Probatio vulgaris eſt,falſa & non tenenda.*
5 *Sententia aqua appellatum non eſt, an poſſit retractari.*

CAP. II.

Significantibus. Accuſaret.] quem non oportebat armata vi terreri.C.de act.& obl.negantes.Et no.ꝙ† vnus accuſare
1 poteſt plures de eodem crimine,vt hic.& C.ſi reus vł
2 accu.mor.fu.l.j.ff.de adult.vim paſſam.§.inceſt.†ex diuerſis autẽ factis non poteſt accuſare duos eodem libello,ſed diuerſis libellis poteſt accuſare,duos non tamen tres.C.qui accu.non poſſ. cũ rationibus.ſm quoſdam. Alii dicunt,ꝙ nec duos poteſt, cũ una accuſatio per alteram impediatur,niſi ſuam,vel ſuorum iniuriã proſequatur,vt hic erat.ff.de accu.l.hos.§.lege.ff.de adult. inter liberas.§.fin.Nec obſtat lex cum rationibus,narrat enim factum, nam ſi de duobus quęſitum fuiſſet,ita negaſſet de duobus , ſicut de tribus.ſm dominum noſtr.de qua materia dic,vt plene nota. in Summa de ordi.cog.[Cum eo]verſi.[Duellum,] quod reprobatum eſt,vt leg.& no.s̃.eod.c.j. [Aliis]ab iſto furto,quia ipſum non commiſerat,vt ſequitur.[Peccatis] vel forſan ex defectu uirium,vel ingenii,vel alia de cauſa.[Impedientibus.]alias præpedientibus.Peccatum ergo impedit hominem , & proceſſum ipſius,vt hic,ſic & infirmitatem inducit.j.de pœnitentiis.cum in-
3 firmitas.& ſm vulgare prouerbium†peccatum vetus adducit nouum dedecuſ.¶Propter quod]2.pars.[Per conſules.] iuriſdictionem temporalem habentes.[Spoletanos.] q̧ de iure ſicut & multi alii ſunt,de dominio Romanæ eccleſiæ, ſed hoc de facto non bene recognoſcunt,nec plene. Et no.ꝙ hęc ciuitas, & aliæ de patrimonio beati Petri conſules ſibi in Principem conſtituerunt, & nomen vniuerſitatis ſibi aſſumpſerunt , qui de humilioribus cognoſcebant,vt hic patet , & ſupra . de iureiuran. venientes. §.j. in princi.demum paulatim quaſi omnia iura Roma.eccle.eligẽdo poteſtates capitaneos ſpretis etiam ſententiis,& pœnis eiuſdẽ eccleſię ſibi vſurpauerunt,ſicut & lupus paulatim agnum comedit.13.q.j.§.j.contra illud quod ibi le.& no.s̃.de exceſ.præl. dilecta rñ.j.in fi.cum ſuis remiſſionibus. & ideo nec eorum præſcriptio poteſt de iure eidẽ eccleſiæ præiudicium generare.ar. expreſſum. 93.di.illud.& Inſti.de vſuca.ꝙ omnibus.§.ꝙ autem. & §.res fiſci. & in eo quod leg.& no.s̃.de præſcrip.c.fi.[Spoliati] i. priuati tanquam conuicti,& male,vt patet ex ſeq.ſi.expoſitio.s̃.de ętate. & qua.cum bonæ.in fi.[Nunc vero] ver.[Apud alios.] q.d.repertũ eſt,ꝙ furtum commiſerunt alii,& non ipſi,& ex hoc ſatis patet,
4 ꝙ† vulgaris probatio eſt falſa,deceptoria non tenenda.ergo ſi iudex ipſam ſolam ſententiando ſecutus fuerit,ſentẽtia nulla erit. s̃.de re iud.cum I.& A.§.quia vero.& patet ex ſeq.§.¶Vnde con ſulibus] 3.pars.[Reſtituat]Sed contra,quia ex quo † ſententia lata fuit,a qua appellatum non extitit, in rem tranſiit iudicatam. s̃.de re iud.cum inter vos.& c.ꝙ ad conſultationem . Nec per ꝓbationes poſtea repertas reuocatur.s̃.de re iud.inter monaſteriũ & c.ſeq.etiam ſi error poſtea detegatur.ff.fam.ercis. cum putarẽ. C.de condic.inde.l.j.Sol.ad hoc dicas,ꝙ propter probabilem errorem bene retractatur ſententia.C.de frigi.fraternitatis.34.q.j.c. 2.ff.quando acti.de pecul.eſt anna.l.j.§.fi.al,l.ii.& plerunque contraria veritate reperta retractatur.ff.de condit. ſine cauſa. ſi fullo. C.de tranſact.ſi ex falſis.ſm Ioã.Et quid habeo ex hac ſolutione, niſi ꝙ non retractatur,vt in primis concord.& ꝙ retractatur , vt in ſecundis:ideo dicas,ꝙ ſnĩa quandoque eſt anullanda , qñque nulla.Qñ igitur eſt anullanda,licet iniuſta ſit,puta,quia ꝯ ius litigatoris lata eſt,non retractatur ex ſuperuenienti euentu,ſiue probatione,niſi fuerit appellatũ,vt in contrariis s̃. ſignatis, vel niſi ꝓpter periculum animæ aliud contingat,ſicut eſt in caſu mr̃imoniali.s̃.de frigid.fraternitatis.& ideo non in rem tranſit iudicatã quod dic,vt le.& not.s̃.de re iud.lator.teneor.conſanguinei. Vbi vero ſnĩa nulla eſt,puta,quia lata eſt per falſos teſtes, vel per falſa inſtrumenta,ſp ꝯria veritate reperta retractari debet.qđ dic,vt.le. & no.s̃.de excep.cum venerabilis.§.intelleximus.ver. ac non ſolũ.Vel ſi obtentu reprobatę ꝓbationis feratur,vt hic,& in fi.& patet in pręced.gl.in quo caſu etiam is, qui tulit ſnĩam,ipſam retractare põt,ſi ordinarius ſit,vt hic.& s̃.de accu.qualiter.j.quod dic, vt ibi no.Sed & vbi proceſſum fuit ex officio vr̃,ꝙ ex cauſa ex eodem officio retractari poſſit,non ad requiſitionẽ partis, ſicut no. ſi.de ap.cum ceſſante.& s̃.de teſti.per tuas.& c.cũ clamor.& arg. j.de reg.iur.c.j.maxime, & æquitate,& veritate penſatis. ar.s̃. de tranſa.c.fi.ſed & forſan vbi error probabilis reperitur,& ſi ſnĩa in rem iudicatam trãſierit,poterit tamen læſo ex illa generali clauſula,ſi qua mihi iuſta cauſa videbitur,ſubueniri.arg.s̃. de reſtit.in integ.ex literis.ff.ex quibus ca.ma.l.j.§.fi.& l. ſed & ſi per prętorẽ. §.fi.& l.nec non.§.ꝙ eis.& ſic poteſt intelligi.C. de rebus credi.l. fi.ff.de iureiur.admonendi.& ff.quando act.de pec.eſt anna. l.j.§. fi.alias.l.ii.Hæc tamen materia ſpacioſius traditur in Summa de ſen.& re iud.ſub rubrica de ſententia.§.quot ſint eius ſpecies.ſub §.diffinitiua.& ſub.§.ſed nunquid eſt.

SVM

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia etiam de temporali iuriſdictione habet ſe intromittere.*
2 *Tentare Deum non licet.*

CAP. III.

Dilecti filii nouiter. Propter quod mitius cum eis eſt agẽdum, ſicut patet in iuribus de eiſdem nouitiis, ſeu neophitis loquentib. s̃. de diuor. Deus qui. alias is qui. & c. fi. j̃. de pœn. Deus qui, quod & de omnibus aliis faciendum eſt, quouſque magis & firmius in fide fuerint radicati. 33. q. v. qđ ſcripſi. & c. quædam lex. [Quod fratres.] ver. [Temporalem] &c.
1 Ex his verbis & ſeq. ſatis patet, ꝙ † eccleſia etiam de tẽporali iuriſdictione ſe habet intromittere, quandocũque ipſa abutitur is, ad quem ſpectat. quod dic, vt legi. & no. s̃. qui fil. ſint leg. per venerabilem. §. rationibus. [Quibus.] ver. ſ. Neophitis quibus talis purgatio eſt indicta. [Ciuilem.] ergo non occiditur, nec membrum abſcinditur, ſed al. caſtigatur, vt in Auth. ut nulli iud. §. quia vero nos. coll. ix. C. de ſeruis fug. autch. ſed nouo iure. ſed vt plurimum quicquid dicat lex illa noua pœna infligitur corporalis, & hanc forſan eis pœnam ciuilem, ſed non ciuiliter infligebant, ſicut & de hoc nota. s̃. de homi. tua nos. §. poteſtas. ¶ Cum igitur] ij. pars. [Interdictum.] vt patet in eo, quod leg. & no. s̃. eo. c. j. s̃. ne cler. vel mo. ſententiam. §. fi. [Tentari] quod fieri non debet, quandiu a-
2 liud habet homo, quid faciat. iuxta illud † Non tentabis dominũ Deum tuum 22. q. 2. quæritur cur Patriarcha. 23. q. fi. ſi nulla.

¶ De iniuriis & damno dato. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Corpus liberum extimationem non recipit.*

CAP. PRIMVM.

Si rixati. Hanc l. & quatuor ſequentes inuenies Exodo xxii. [Et ille] ſ. percuſſus. [Si iacuerit] alias ſ. iacuis, ſed quicquid habeas, ſubaudi maxime, nam ſiue iacuerit, ſiue non, id, quod ſequitur, locum habet. [Operas eius, & impenſas.] Operas enim, quas potuiſſet feciſſe, & non fecit, nec facere potuit ꝓpter impedimentum vulneris, ſiue percuſſionis, nec non & id, ꝙ dedit in medicinis, vel medicis, & eadem ratione omne aliud intereſſe ſuum æſtimabit bonus iudex, & faciet reſarciri, & probabuntur hæc per iuramentum præmiſſa taxatione. j̃. eo. olim. § fi. Deformitatis autem, vel debilitatis corporis, ſicut & mortis, non
1 habetur ratio, quia liberum † corpus æſtimationem non recipit, & hoc eſt, quod probant leges. ff. ad l. Aqui. qua actione. reſpon. j. ff. de his qui deie. vel effu. l. fi. & l. j. §. hæc in factum actio. verſi. ſed & cum homo. ff. ſi qua pau. fe. di. ex hac. ff. ad l. Rhodi. de iac. l. ij. §. corpore. Licet autem non æſtimetur corpus liberum, tamen ꝓ pœna quinquaginta aureorum condemnatio fit, vt in dicta l. ff. de his qui deie. vel effu. l. j. §. hęc in factum. ver. ſed cum homo. ff. de redhibi. act. l. quem vulgo. & no. j̃. tit. j. c. ij.

SVMMARIVM.

1 *Puniri non debet quis ex aliena culpa.*
2 *Occaſionem damni qui dat, de damno tenetur.*
3 *Extimatio certa datur in clericis ſecundum l. lombardam.*

CAP. II.

Si quis aperuerit. Subaudi in publico, ſecus ſi in priuato, vbi fieri conſueuit, quia tunc non tenetur. ff. ad l. Aquil. qui foueas. [Et non operuerit.] ideſt hoc non publicauerit, ſubaudi, ſed potius cooperuerit, alias & nõ operuerit, ſubaudi ſic, vt nihil poſſet ibi cadere, & ſic ex culpa ſua obligatur, q a non fecit, quod potuit. ar. l. di. §. contra animum. & ibi ſeq. c. hi q arbores. & ſeq. s̃. de homici. ad audiẽtiam. [Ciſternę.] ſ. qui ipſam
1 fodit, ex aliena † enim culpa non deberet puniri. C. de his, quæ fi. a ma. par. ca. c. quæſiuit. [Reddet pretium.] quia in culpa eſt, nam
2 & qui † occaſionem damni dat, de dãno tenetur, quia ipſum dediſſe videtur, vt ff. ad l. Cor. de ſic. nihil intereſt. j̃. eo. c. fi. in fi. & le.
3 & no. s̃. de homi. de cętero. ſed & ſ̃m leg. Lombardam † certa ęſtimatio datur in clericis. quod dic, vt le. & no. j̃. ti. j. c. j. [Ipſius.] dñi. ſ. Sic non habet neceſſe mittere ad Macellum. ſi. j̃. ti. j. in fin.

SVMMARIVM.

1 *Dominus quando tenetur de damno dato ab animali ſi non adhibuit diligentiã quam potuit.*
2 *Animal quod fuerit aggreſſor ſi neſcitur quid agendum.*

CAP. III.

Si bos. Nudius tertius] q. d. ſufficit, ꝙ tres, vel duo dies ſint, ꝙ vitiũ bouis ſciuit, ſubaudi maxime, nam & idem eſt, ſi ignorauit, in vtroque eñ caſu ſtatur diſtinctioni infra ſcriptæ de aggreſſione. [Et
1 non cuſtodierit.] ideo † tenetur de damno quia non adhibuit diligentiam, quam potuit. j̃. eo. c. fi. rñ. j. verſi. fi. [Eum.] & ſic alienũ bouem cum cornu ſuo interfecit. [Reddet] ſ. dñs, [Bouem] ſ. equalentem. quod verum eſt, quando illum bouem, quem interfecit. primo aggreſſus fuit, nam ſi primo ab alio aggreſſus fuiſſet, tunc non teneretur dominus. vt ff. ſi qua. pau. feu. di. l. j. §. cum a-
2 rietes. ff. ad l. Aq. itaque † ſed & cum dubium eſt, quis quem aggreſſus fuerit, non tenetur. ff. ad l. Aquil. ſcientiam. §. cum ſtramenta.

SVMMARIVM.

1 *Animal pro nox a quando dati poteſt.*

CAP. IIII.

Si læſerit. Et dimiſerit] Et pro aut. ff. de verb. ſi. ſæpe. Si enim tenetur de damno a iumento ſuo dato, multofortius quod ipſemet dedit, cum de illo inſolidum obligetur. s̃. eo. ca. proximi. de
1 dato vero ab animali ſuo non tenetur præciſe, † ſed poteſt ipſum pro noxa dedere, vt no. j̃. ſuper verbo æſtimationem. [Depaſcat] Hoc ſaluo ꝙ licet tranſeundo herba, & viridi ſilua pro ſua commoditate, & vſu neceſſario ſine vaſtatione æquum proprium pabulando reficere, & noualibus vti. vt in li. feud. de pace tenenda. l. quoniam diuina fauente gratia. §. fin. qui incipit quicunque per terram tranſiens [Aeſtimationem] niſi dando animal ſeipſum liberare velit. j̃. eo. c. fi. §. ꝙ ſi animalia. tenetur autem talis actione in factum, nec vltra æſtimationem damni conueniri poteſt. ff. de præſcri. ver. qui ſeruandarum. §. ſi glans. & quamuis poſſit is, cuius eſt ager, animal expellere, non tamen debet ipſum includere, cum dominus de dãno teneatur. ff. ad l. Aquil. Quintus Mutius. §. Pomponius. vbi de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Noxali actione quando tenetur dominus, ſi de contingentibus nihil omiſerit.*

CAP. V.

Si egreſſus. Reddet damnum] ſi fuerit in culpa, puta, quia ignẽ appoſui in ſtipulam ſuam tempore ventoſo, vel non adhibuit diligentiam, quam potuit. ff. ad l. Aquil. qui occidit. §. in hac. & l. ſi ſeruus ſeruum. §. ſi fornicarius. i. fornarius, ſiue furnũ
1 faciens, alias non tenetur, † ſi de contingentibus nil omiſit. j̃. eo. c. fi. rñ. j. verſi. fi. Quid enim ſi ventus repente inſurrexit, & vſq; ad aceruum vicini Deus, vel diabolus ducat ignem. j̃. c. j.

SVMMARIVM.

1 *Culpabilis ubi reperitur quis obligatur.*
2 *Comburens aceruum frumenti vel ædes igne crematur.*
3 *Aedium appellatione omnes ſpecies ædificij continentur.*

CAP. VI.

1 Si quis. Voluntarie.] In hoc enim caſu merito obligatur, † & vbi culpabilis reperitur, vt leg. & no. s̃. c. proxi. ſecus ſi in nulla culpa reperiatur, vt hic innuitur a ꝯrio ſenſu. [Sublata, vel incenſa omnia.] alias damna, vel incendia omnino. [Reſtituat.] in quadruplum, ſi doloſe hoc fecit, & infa annum. ff. de incẽdio. l. j. lapſo vero anno. & ſi ex negligentia apponentis ignem hoc acciderit in
2 ſimplum, qui † vero ſcienter iuxta alienas ædes aceruum frumen
3 ti, vel ipſas ædes comburit, igne cremabitur. appellatione † enim ædium omnes ſpecies ædificij continentur. vt ff. de incendio. l. qui ędes.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus lite non conteſtata habitus nullus eſt.*
2 *Bannum a non ſuo Iudice habitum, nullum eſt.*
3 *Laicus nullus poteſt habere iuriſdictionem in perſonam clerici.*
4 *Iudex offendens libertatem eccleſiaſticam punitur.*
5 *Epiſcopus poteſt agere ad ſatisfactionem iniuriæ ſibi illatæ.*
6 *Actio iniuriarum diſſimulatione tollitur.*
7 *Reconciliatio indignantis fit per ſalutem.*
8 *Epiſcopus omnem odium & rancorem remittere debet.*
9 *Iniuria an remittatur diſſimulatione.*
10 *Prælatus, ſiue priuatus iniuriã paſſus non cogitur ſatisfactionem remittere.*
11 *Odium nemo debet animo retinere.*
12 *Læſus etſi teneatur parcere quãtum ad odium, lædens tñ tenetur ſatisfacere.*

CAP. VII.

Olim. De damnis & iniuriis.] ſi. j̃. de ſent. excommu. nouerit. & c. grauem. [Idem.] verſic. ſ. Mutinen. epiſcopus. [Lite non conteſtata.] & male. ut ſequitur. ¶ Quare nos.] ij. pars. [Reuocato.] quia
1 † proceſſus lite non conteſtata habitus regulariter nullus eſt. s̃. vt lite non conteſt. accedens. s̃. de lit. conteſt. c. vnico. s̃. de elec. dudũ ij. §. licet. Non enim in modum inquiſitionis, ſicut forſan putabat Mutinen. eps̃. ſed in modum commiſſionis fuit ei negotium delegatum. ſicut alias. s̃. de iud. exhibita. §. j. & §. fi. & tamẽ in hoc caſu conteſtatur quandoque, vt patet in eo, quod legi. & not. s̃. de purg. can. cum dilectus. §. dictus vero. [Commune] ver. [Florentin.] taxatione iurõ &c. vt j̃. eod. §. taxatione. [Quia banniuerat]
2 &c. vt hic ſequitur, & † bannum de iure nullum fuit tanquam a non ſuo iudice habitum. 96. diſt. bene quidem. xvj. q. vij. non placuit
3 † nullus enim laicus poteſt habere iuriſdictionem in perſonam clerici, vt ibi leg. & no. s̃. de maio. & obe. ſolitæ. § j. s̃. de iudi. at ſi clerici. & c. clerici. vnde & ſi talia attentet, eſt ſicut ſacrilegus puniendus. xvj. q. vii. ſi quis Principum. & leg. & not. s̃. de foro cõ-
4 pe. conqueſtus. & quia talis † iudex, immo non iudex offendit eccleſiaſticam libertatem, punitur, vt ſequitur. [Propter iniuriam] ver. [Expenſas, & damna.] ſic. s̃. e. c. j. ¶ Taxatione] 3. pars. [Iurõ.] interueniente: cum nec aliter de facili poſſet fieri probatio, vt patet in eo, quod leg. & no. s̃. de homi. ſignificaſti. j. §. fi. in prin. [Præmiſſo] Debet ergo iudex primo taxare expenſas, & damna in iutio petita, & poſtea ſequitur iur̃m, vt hic & 3. q. 3. offeratur. verſic. quod fieri. C. vnde vi. ſi quando. ii. q. j. in primis. s̃. de procur. conſtitutis. quod dic, vt plene no. s̃. quod me. cauſa. c. fi. [Vſualis monetæ.] hoc intelligebatur dictum, & ſi non fuiſſet expreſſum. ff. de ꝯh. empt. Imperatores. & arg. ff. de leg. j. ſi ſeruus plurium. §. fin. s̃. de maledictiis. cap. ij. §. per temporalem. vbi de hoc. Et ſi diuerſæ ſunt, de minori intelligitur. ff. de le. 3. nummis. ff. de reg. iur. ſemper. s̃. de cenſi. ex parte. vbi de hoc. [Condemnandum.] Poteſt er-
5 go † eps̃ agere ad ſatisfactionem iniuriæ ſibi illatæ, vt hic. & 17. q. 4. ſi quis deinceps. C. de iniuriis. atrocem. quod verum eſt quo ad pœnam ciuilem, ſiue pecuniariam, capitalem enim remittere ei ſanctitatis gloria dereliquit, & ſic etiã non contradicit. C. de epiſ. & cleri. ſi quis in hoc genus. Sed quid, ſi iniuriantem ſibi viua voce per literas ſalutauerit, nunquid videtur in totum iniuriam re-
6 miſiſſe? Ita videtur, nam hæc † actio diſſimulatione tollitur. Inſti. de iniur. §. fi. ff. e. tit. l. non ſolum. §. j. & per ſalutem fit indignantis
7 † reconciliatio. 63. diſt. cum Adrianus. Sed ꝯ, quia etiam expreſſe ſibi factam remittere non poteſt. 63. diſt. Salonitanę, j̃. de ſen. ex-
8 com. cum non ab homine. in fi. † Item eps̃ tenetus rancorẽ omnem, & odium remittere, ita ꝙ nec ſignum rancoris retineat, nõ eſt ergo ei imputandum, ſi ſalutauerit iniuriantem, vel etiam cũ eo comederit, vel celebrauerit, cum ad hoc ex officio aſtringatur quod nemini debet eſſe damnoſum, vt no. s̃. de renun. ſane. §. fin.
9 Sol. Actio iniuriarum † ab initio diſſimulatione aboletur. i. ſi is, qui iniuriam recepit. non iraſcatur, nec moueatur, porro ſi exinde ſemel motus & turbatus fuerit, & ſic iniuriam ſtatim ad animum reuocauerit, & iniuriantem citari fecerit, non tollitur, niſi expreſſe renuntietur, vel tranſigatur, vel paciſcatur, & ſic intellige ff. eo. non ſolum. §. j. & ff. de pactis. ſi tibi. §. quędam. & l. ſi vnus. §. pactus. verſi. ſed ſi pactum. Cæterum iniuria prælato, vel clerico irrogata quãtum ad perſonam tolli poteſt tacite, & expreſſe, ſed quantum ad eccleſiam nullo modo, & ſic intellige dicta ca. Salonitanæ. & cum non ab homine. in fi. & 23. q. 4. ſi is qui pręlatus
10 eſt. † Siue autem prælatus, ſiue priuatus ſit is, cui iniuria eſt irrogata, nunquam cogitur ſatisfactionem remittere. xc. diſt. ſi quis cõtriſtatus. 23. q. 4. ſi illic. 45. diſt. & qui emendat. 93. q. v. de occidendis. Sed & ex quo litis conteſtatio facta eſt, nec per ſalutationem dicam ipſam remitti, nec per pacis oſculum in eccleſia datũ, ſed
11 ſolum odium, quod nemo † debet animo retinere, vt patet. 23. q. 4. cum in lege. & xi. q. 3. inter verba. & ſic intellige. 63. diſt. cum Adrianus. de conſecra. diſt. ij. pacem. & idem videtur ſ̃m ca. & ſi ſola citatio facta ſit. arg. in eo quod legitur, & no. s̃. de offi. del. relatum. & c. gratum. hæc autem non de facili concederent oẽs doctores legum. † Læſus igitur, & ſi teneatur parcere q̃tum ad odiũ, lædens tamen tenetur ſatisfacere, vt expreſſe probatur. de pœ. di. v. c. fi. ad fi. niſi enim ſic intelligeres illam literam, ꝯdiceret ſibi ipſi hic, & ſi nouus videatur in aliquibus, eſt tñ rationabilis intellectus. & adde quod no j̃. de ſent. excom. ea noſcitur. & c. conqueſti. §. vnico. & s̃. de arbitris. dilecti. ad finem.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas non tenetur de delicto ſingulorum ſicut non econtra.*
2 *Incolæ noui non tenentur de antiquis debitis aliorum.*
3 *Damna data, & expenſæ factæ differunt.*
4 *Damnum quoddam, eſt circa rem, & quoddam extra rem.*
5 *Epenſæ, quæ dicantur.*
6 *Contributio fit pro communi ſtatu, vel communi negotio.*
7 *Multa pro bono pacis fiunt, quæ alias fieri non deberent.*
8 *Verbum moderandum, potius diminutionem ſignificat quam exceſſum.*

CAP. VIII.

In noſtra. Brixienſes.] Forte ita erat. cũ olim eſſet diſcordia inter populũ & milites Brixienſes, multa ſibi damna adinuicem intulerunt, multi etiam ex ipſis multas expenſas pro partib. ſuis fecerũt, tandem facta pace, cum damnificati ex vtraq; parte ſibi peterent ab altera damna reſtitui. cõmune videns ex hoc periculum imminere, vel hoc nimis ſibi periculoſum eſſe, ſtatuit, ꝙ nullus ſuper damnis agere poſſet, & hoc ſinguli iurauerunt: verum, cum poſtea peterent expenſas, obiiciebatur eis huiuſmodi iuramentum, ſed hic ſequitur, ꝙ non poteſt. ſ̃m d. n. [Reſtitutionibus.] alias reſtaurationibus, & eſt melior litera, vt patet j̃. verſi. j. [Statutum] alias editum, & eſt melior litera. [Reſtaurationes.] Per hoc apparet, ꝙ. s̃. debet habere reſtaurationibus, & non reſtitutionibus. [A cõi.] hoc non determinat gerundiuum recipiendo, ſed participium editum. Vel dic, ꝙ determinat gerundium: commune enim in pace, quæ facta fuit Ad dãna & expenſas ſe obligaret, ſed propter periculum, quod inde eueniebat, vel quia communi nimis oneroſum erat, idem commune contrarium ſtatuit ſuper damnis. Si quæras, qũo hoc fieri potuit in præiudicium ſingulorum? Reſpon. quia in hoc ſinguli ſingulariter conſenſerunt. Vel hoc potuerunt ſtatuere in eorum præiudicium, vt no. s̃. de conſti. q̃ in eccleſiarum. nam cum commune Brixię tã populi, quam militum ſimul iunctum ad damna reſarcienda, q̃ nec dederat, nec dari mandauerat, nec eſſet etiam naturaliter obligatum, licet pars militum per ſe, & pars populi per ſe poſſet de aliquibus conueniri, in quibus ex ſuis culpis, vel negligentiis erãt naturaliter obligati, ſicut ſuo ſtatuto generali ſe obligauerant ad damna reſarcienda, ita ſtatuto generali contrario per illos tantum, per quos regitur ciuitas, obligationem tollere potuerunt in-
1 fra de reg. iur. c. j. ſ̃m. d. n. alias autem † vniuerſitas non tenetur de delicto ſingulorum, ſicut nec econtra. ar. ff. quod cuiuſque vni-
2 uer. l. ſicut municipium. §. j. nec † noui incolæ tenentur de antiquis debitis aliorum. C. de decur. prouidendum. li. x. nec abſentes de obligatione præſentium. ff. de magiſtris conuen. l. j. reſpon. j. & eſt hoc verum quo ad priuatum, & proprium intereſſe, nam inquantum aliquis eſt de vniuerſitate, & quo ad executionem in rebus vniuerſitatis faciendam, præiudicat eis. ar. ff. ad municip. quòd maior pars. ff quòd cuiuſque vniuer. l. nulli. & l. ſeq. & adde quod not. infra de ſenten. excom. grauem. §. j. ver. j. & ſupra de ſimo. dilectus. ij. §. abbatibus. & de elec. ſcriptum. §. fi. ſuper verbo, omnes aut maior. in fi. ¶ Cum igitur]. ij. pars. [Aliud ſit damno-
3 rum reſtauratio. [Eſt † ergo differentia inter damna data, & expenſas factas, vt hic colligitur. & ar. ſupra c. proxi. ſupra de of. deleg. cum olim abbas. ſicut & inter ſatisfactionem iniuriæ & damnorum, vt colligitur. infra de ſenten. excom. conqueſti. §. vnico. Ad dãna pertinet, ſi forſan proponitur diſcordiam domus aliqua deſtructa fuit, vel poſſeſſio aliqua inculta remanſit, vel quia aliquis ciuium mercatorum negotiari non potuit hæc damna
4 & ſimilia remiſſa ſunt, & iuramento firmata. Circa quod † notandum, quòd quoddam dãnũ, ſiue intereſſe dicitur circa rem, quoddam extra rem. Circa rem dicitur, quando ſubtraxiſti mihi inſtrumenta. per quæ poteram probare, qualiter poſſeſſio aliqua fuerat acquiſita per me vel predeceſſores meos, ſi ergo tractus in cauſam non potui probare defenſionem meam propter ſubtractionem inſtrumentorum, & iam ſuccubui, teneris mihi de intereſſe illo. ff. de act. emp. & ven. Iulianus. reſpon. j. xij. q. ij. ſi quis de clericis. Intereſſe vero extra rem, vbi debes mihi frumentum, & non reddis tempore ſuo, & ideo familia mea famę periit, iſtud intereſſe non ſemper poteſt peti. ſed prętium frumenti tantum. ff. de act. empt. & vend. ſi ſterilis. §. cum per venditorem. Ideo autem dixi non ſemper, quia in arbitraria actione venit, puta, quãdo certa die & certo loco promiſiſti ipſum mihi reddere, vt no. ſupra de fo. cõpe. dilecti. ſupra de plus peti. c. vnico. In hoc enim caſu nedum damni, ſed etiam lucri habetur ratio. ff. de eo quod
5 cer. lo. da. opor. l. ſi vt certo. §. fi. Expenſæ † vero dicuntur, quas qs facit in lite, vel circa aduocatos. C. de iudi. ſancimus. in medicinis, vel circa medicos ſupra. e. c. j. in eundo & redeundo, ſeu nuntios mittendo ſupra de procur. cum pro cauſa. de quibus ſatis no. ſupra de dolo. finem. ſupra vt lit. non conteſt. qm̃. §. in aliis. [Non. debet.] ex vi ſignificationis verborum, vt patet ex præcedentibus
6 Igitur † verbis ſtandum eſt, niſi aliud conſtet. ff. de le. iij. non aliter. ff. de exerci. act. l. j. §. ſi is qui nauem. ver. in re igitur dubia. ¶ Mandamus]. iij. pars. [Iuramento non obſtante.] quod non extenditur ad illa, de quibus non probatur actum, vel cogitatum. ſupra de iureiur. veniens. & ca. Quintauallis. & ca. clericus. ſicut nec trãſactio. ff. de pact. tres fratres. ff. de tranſact. qui cum tutoribus. in fi. [Pro bono.] ſi ſupra de præbend. niſi eſſent. [Concordię.] Sicut er-
7 go † pro communi ſtatu vel communi negotio fit contributio. s̃. de ſta. mo. in ſingulis. §. j. ver. fi. ſupra de cenſibus. procurationes. §. j. & le. & no. s̃. de elec. vt præteritæ. & pro imminenti communi periculo euadendo. ff. ad. l. Rodi. de iac. l. j. & l. ij. §. cum in eod. & l. amiſſæ. † ſic & in caſu iſto æquum eſt fieri contributionem propter bonum pacis & concordiæ, vt maiora pericula euitentur.
8 † Pro bono ergo pacis multa fiunt, quæ alias fieri non deberent, vt hic patet, & in eo, quod le. & no. s̃. de deſpon. impub. c. ij. in fi. [Ad expenſarum.] quia aliud cenſentur eſſe dãna, aliud expenſę, vt dictum eſt. s̃. proxim. §. ſicut & aliud pœna, & aliud mulcta. ff. de verbo. ſig. aliud fraus & l. ſi qua pœna. & no. s̃. de conſti. cognoſcentes. [Arbitrium] Talia enim arbitraria ſunt, vt patet in eo,
9 quod le. & no. s̃. e. c. proxi. §. fi. [Moderandum.] hoc † potius diminutionem ſignificat, quam exceſſum. j̃. de verbo. ſig. c. ſi.

SVMMARIVM.

1 *Iniurians vt teneatur quæ requiruntur & in quid nõ tenetur mõ dãnũ dedit.*

2 *Imperi-*

2 *Imperitia culpæ annumeratur.*
3 *Error tollerabilis non eſt,in facto proprio.*
4 *iniuria fit aut re,aut verbis.*
5 *Iniuriarū actione qn̄ quis tenetur ſi aliquē uocauerit, uel ꝓbauerit baſtardū.*
6 *Actio l.Aquiliæ habet locum quando homo liber dat damnum.*
7 *Actio de pauperie habet locum quando animaldamnum dat.*

C A P. IX.

1 SI culpa. No.ad hoc vt teneatur is,†qui damnū
dedit,ſeu iniuriā irrogauit, neceſſe eſt
culpam interuenire,ideo ſi infantes,vel amentes dā-
num dederint,non tenentur:impubes tn̄ doli capax
tenetur.ff.ad l.Aquil.ſed & ſi.§.iniuriarū.& §.igitur. xv. q.j.illa.ſ̄.
ne delic.pue.c.j.vbi de hoc.Sed nec tenetur is, qui defendendo ſe
incontinenti,& eodem modo damnum dedit.vt ff.ad l.Aq. ſcie-
tiam.§.qui cum aliter.ſ̄.de homici.ſignificaſti.ii.§.fi. ver.j.Excu-
ſatur & ille,qui alterius impulſu,vel ventorum violentia damnū
dedit.ff.ad l.Aq.quemadmodum.§.ſi nauis.niſi in culpa reperia
tur ſaltem leuiſſima,quæ in hac lege venit.ff.ad l. Aquil. in lege.
Qualiter autem quis deprehendatur in culpa.dic,vt no.ſ̄.de æta.
& qual.ad aures.[Damnum,vel iniuria]ff.ad l.Aqu.ſed & ſi.§.in-
iuriam.& ſ̄.eo.c.ſi quis aperuerit.[Seu aliis] ff.ad l.Aquil.itē me
la.§.ſi alius tenuit.[Opem.]vel operam,cōſilium,ſiue auxilium,
nam ſi vnus tenuit,& alius interemit,etiam is, qui tenuit,l.Aqu.
tenetur,quaſi cauſam mortis præbuerit.ff.ad l.Aqui. item Mela.
§.ſi alius.& §.item cum eo.ff.de iniuriis.non ſolum. rn̄.j.§. cum
mandato.Sic ope,& conſilio furtum committitur.Inſti.de obli.
quæ ex delicto naſ.§.ope.& homicidium.ſ̄.de homicid.ſicut di-
gnum.§.illi etiam qui.& §.hi qui.& adulterium.ff.de adul. ſi cu-
2 ius.rn̄.j.& §.fin.[Imperitia.] †quæ annumeratur culpæ.Inſti.de l.
Aquil.§.imperitia.ff.de reg.iur.imperitia.ff.locati. ſi quis domū.
alias ſi quis fundum.§.Celſus.[Negligentia.]ergo ſiue culpa,ſiue
imperitia,vel negligentia damnum dederis, vel iniuriā irrogaue
ris,teneris,puta,ſi omiſeris aliquid,quo facto damnum non fuiſ
ſet datum,vt probant præmiſſa iura.& ff.ad l.Aquil.ſi ſeruus ſer-
uum.§.ſi ex plauſtro.& §.ſi calicē.& l.qui occiderit.§.in hac & l.
idem iuris eſt.Negligentia igitur imputatur.j̄.de pœnit.quæſitū.
vbi de hoc. ¶ Nec ignorantia.] ii.pars.[Excuſat.] ex quo culpa
tua datum eſt damnum.[Sed ſcire.]alias ſi ſcite, ſed prima lite-
ra melior eſt,& comprobatur.ff.ad l.Aqui.ſcientiam.§.pen.[Ex
3 facto tuo.] †in quo non eſt tolerabilis error. quod dic,vt legitur
& no.ſ̄.de reſcrip.ab excommunicato. [Poſſe contingere.] Hic
ergo non excuſatur ignorantia,puta,ſi cum vellem percutere ꝑ
cutientem me,quod licebat percuſſi alium, imputatur mihi. ff.
de iniur.eum qui.§.qui iniuriam.ff.ad l.Aqu.ſcientiam. §. penul.
Eſt tamen ar.contra.ff.de iniuriis.ſi cum ſeruo Sed eſt.ſi.ſ̄.de præ
ſump.c.j.Illud autem certum eſt,ꝙ is,qui nihil omiſit de cōtin-
4 gentibus,non tenetur.vt j̄.eo.c.in fin.Et not.ꝙ† iniuria fit,aut re,
aut verbis.Re, quoties manus infertur.Verbis,quoties conuitiū
dicitur.ff.de iniur.l.j.ſ̄.de re iud.cum te. Actio vero iniuriarum
per diſſimulationem aboletur & anno tollitur.ff.de iniur.non ſo
lum.§.j.C.de iniurijs.ſi non conuitij.quod dic,vt no.ſ̄.eod.olim.
§.fi.Quid ſi aliquis vocat alium latronem,periurum, vel adulte
rum,& verum dicit,nunquid eſt condemnandus?Reſpon.ſi hoc
facit accuſando, vel denuntiando ad puniendum delictum , &
hoc probauerit,nō tenetur,& ſic intellige.ff.de iniuriis.eum qui
nocentem.C.de iniuriis.ſi quidem auiam. ver.ſi. idem eſt ſi hoc
faciat excipiendo,vt repellat eum a teſtimonio.ſ̄. de teſti.ex par-
te Ade.vel ordine,vel beneficio.ſ̄.de accuſ.ſuper his.Hoc enim a
iure conceditur,vt in prædictis iuribus, nec videtur iniuriam fa-
cere,qui vtitur iure ſuo.ff.de iniuriis.iniuriarum.§.j.ff.de reg. iur.
nemo damnum.col.pen.ſ̄.de ele.cum eccleſia Vulterana.§.j. ad
fi.Sinautem hoc dicit ad infamandum tātum,quod patet ex eo,
quia nec dicendi iuſtam cauſam habet, tunc omnino condem-
nandus eſt,& ſic intellige.C.de iniuriis.l.3.& l. ſi quidem auiam
5 rn̄.j.vj.q.j.ex merito.& c. deteriores. Quid ergo †ſi vocet aliquē
cucurbitam,vel baſtardum?Vtique de cucurbita nō occurrit iu-
ſta cauſa,quare hoc dici poſſit, nullus enim plus eo dolet,ſi veri-
tas ſit.vnde Virgilius. Coniuge pro rata non ſolum tangit Atri-
des.Iſte dolor ſoluſque &c. hoc eſt, quod dicit lex, ꝙ non ſolum
Atrides coniuges ſuas amant.ff.de adul.ſi vxor.rn̄.j.& §.j.ſed nec
culpa baſtardi eſt,ꝙ ita fuerit generatus.66.diſt.naſci.Si ergo hoc
dicatur ad infamandum tantum,tenetur dicens, vt ſ̄. ſi vero ad
hoc,vt ipſum ab hæreditate repellat,hoc licet,vt ſ̄.qui fil. ſint le.
cauſam.& c.lator.ergo nō tenetur,dummodo hoc probet,vt di-
ctum eſt.Illud etiam ſcias,ꝙ ſi is,qui damnum dedit, conuenia-
tur,& ipſum damnum neget,& conuincatur,in duplum condē
natur.ff.ad l.Aqui.l.2.& C.eo.ti.ꝯ negantē.¶ Quod ſi animalia.]
3.pars. Et ſumitur hoc ex eo,quod leg.& not.Inſti.de l.Aquil.rn̄.
j.ſ̄.eo.ſi læſerit.& c.ſi bos.[Niſi ea] ſ.animalia.nam ipſa pro dam
no poteſt dare.ff.ſi qua.pau.fe.di.l.j.rn̄.j.& nota.ſ̄.eod. ſi læſerit.&
habet locum hoc in his animalibus, quæ contra naturā mouen
tur,vt puta in boue,ſi cornupeta ſit,vel equo recalcitroſo. vt ff.ſi
qua.pau.fe.di.l.j.& l.Agaſo.ſ̄.eo.ſi bos.Inſti.de l.Aquil.rn̄.j. Sinau
tem feram teneas,quamuis domeſticā,& damnum det, ad æſti-
mationem damni teneris,nec liberaris ipſam dando pro noxa,
ex quo talis eſt,quæ primitiua naturali ſua ferocitate conſidera-
ta damnum committit,quia debuiſti ipſam ſic cuſtodire,ne dā-
num daret,& ideo,quia nō adhibuiſti ipſam ſic cuſtodire,ne dā
num daret,& ideo,quia non adhibuiſti,quam potuiſti.diligentiā
6 obligaris.vt j̄.§.j.cum ſuis concor. Et illud ſcias,ꝙ quando † liber
homo damnum dat, locum habet actio legis Aquil. Vbi vero
7 † quadrupes, ſiue animal, tunc actio de pauperie locum habet.
¶[Quod tamen] 4.pars.ſ.propter ipſa animalia pro noxa tradere.
[Non proficit] ſubaudi,immo inſolidum obligaris. [Si fera ani-
malia.] vt canis,vrſus,& ceruus,panthera, & ſimilia, vt ff. ſi qua.
pau.fe.di.l.j.§.ſed & ſi canis.& §.generaliter.& §.beſtiis.Inſti.de l.
Aqu.§.j.Inſti.de rerum di.§.feræ.¶[Sane] v.pars. [Occaſionem.]
propinquam,non remotam,ſic intellige,quod hic dicit. & ff.ad
l.Aqui. qui occidit.§.in hac actione.ſ̄.eo.ſi quis aperuerit.vbi de
hoc.quod dic,vt leg.& no.ſ̄.de homicid.de cetero.[Dicendum]
vt no.ſ̄.e.ſi egreſſus.[Nil omiſit.] Hic habes ſciſſum notabile,nō
enim ei aliquid imputandum eſt, qui de contingentibus &c. ut
hic,& ff.ad l.Aquil.qui occidit.§.in hac.& l.qui foueas.& l.ſi ob-
ſtetrix.§.fi.& l.diſtin.ſi putator.& legitur,& notatur.ſ̄.de homic.
cap.antepenul.& fin.

¶ De pœnis. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Delinquens toties debet puniri,quoties delinquit.*
2 *Pœna ſoluta arbitrio ſtare quis non cogit.*
3 *Clericus quoties in delicto repertus fuerit,toties exigatur ab eo pœna.*

C A P. PRIMVM.

LA quæ. Frequenti ſn̄ia condemnētur]
ſic.vj.q.j. imitare. & de pœ.di.j.
1 menſuram.& ita † quoties quis delinquit,to-
ties puniri debet,ſic & in contractibus cōſue-
uit dici,vt pœna ſoluta cōtractus maneat in
ſua firmitate.ff.de tranſac.qui fidem, ſed & ar
2 bitrio ſtare quis non cogitur pęna † ſoluta,ni
3 ſi id expreſſe dicatur.ff.de arbi.ſi duo.in fi.Et ſic eſt hic ar.ꝙ†quo
ties clericus in delicto repertus fuerit,toties exigatur ab eo pœna.
& arg.23.diſt.quamquam.in fi.& ff.de verb.obli. ſi ſic ſtipulatus.
B.& etiam ſi ſemel repertus fuerit gloriari.ſ̄.de exceſſ.prælat.quā
ſit graue.quod dic,vt ibi no.

S V M M A R I V M.

1 *Lex lombarda pœnalis canonizata.*
2 *Diocœſis tota,parochia dicitur epiſcopi.*
3 *Epiſcopus ſi aliquas pœnas pecuniarias recipiat,non eas lucri facit.*
4 *Epiſcopus eſt in eccleſia,& eccleſia in Epiſcopo.*

C A P. II.

PResbyteri. Compoſitio] i.pœna,ad quā
tenetur homicida.ſm̄ legem
1 lombardam†& eſt ſexcentorum ſol. vbi interficit pſ̄
byterum,vt hic,ſi vero diaconum quadringentorū,
ſi ſubdiaconum trecentorum,ſi epiſcopum nōgentorum, ſi mo
nachum quadrigentorum,& eſt hæc lex canonizata.17.q. 4. qui
ſubdiaconum. & ca.ſeq.præter pœnitentiam,vt ibi,de qua legit.
& no.j̄.ti.j.c.ij.ſed & maiori pœna ſunt tales plectendi, vt patet.
2 j̄.eo.ad aures.vbi de hoc.[Parochiam.] i.de cuius diœc.eſt †tota
enim diocœſis parochia epiſcopi intelligitur eſſe, vt hic, & ſ̄.de
rapto.c.j.cum ſuis concor.[Soluatur]non vt imburſet,ſed vt par
tiatur.vt j̄.leg.& no.ſi.xij.q.j.præcipimus.& c.ſeq.ſ̄.de ſuc.ab inte
ſta.c.ij.ſ̄.de offi.ord.cum uos.[Ita] ver.[Vt medietatem] ſ.prædi
ctæ cōpoſitionis,ſiue pœnæ.[Eccleſiæ,] Et eſt duplex ratio. Vna,
quia nullus eius hæres &c.vt j̄.eo.ver.quia nullus. Secunda, quia
& ei in perſonam presbyteri intelligitur iniuria irrogata.ſ̄. de ſo.
compe.c.2.ſ̄.de Iudæis.poſtulaſti.j̄.de ſenten.excom.cum deſide
res.in fi.ii.q.7.accuſatio in fi.[Præfuit] ſ.presbyter interfectus.[Di
ſpartiat] i.diſpartiēdam iuſte retineat.ſ.ipſe epiſcopus. vel [Eius]
ſ.presbyteri.hoc eſt pro anima ſua.[Iuſte diſpartiat] ſ.magis egē-
3 ti conferendo.86.di.non ſatis.Et ſic eſt ar.†ꝙ ſi eps̄ aliquas pœnas
pecuniarias recipiat, non ipſas lucri facit, ſed ſunt in vtilitatem
eccleſiæ conuertendæ,vel alias pauperibus erogādæ,vt hic,& di.
j.ius militare.& 6.q.j.c.j.23.q.v.dicat.& not.ſ̄.ſuper verbo,ſoluat.
Prior tamen expoſitio magis placet,nam & de redditibus ꝓpriæ
menſæ verum eſt,ꝙ ſunt in vtilitatem eccleſiæ conuertendi, vel
alias pauperibus erogandi,vt patet.16.q.j.c.fi. & in eo quod legit.
& not.ſ̄.de præben.ratio. & tamen horum diſpoſitionem habet
epiſco-

epiſcopus,& inde viuit,vt patet in eo, quod le.& not. ſ̄. de elec.cū
nobis olim.§ fi.ſ̄.de pecul.cleri. ca.fi.[Quia nullus.]ver.[Eius].ſ.
præſbiteri interfecti.[Quā]ſubaudi ipſa eccleſia.[Qui].ſ.eps̄. [So
ciauit]baptizādo,& ordinando illum. T.vnde non eſt mirum,ſi
inde ſuam habet portionem Vel dic,quā,ſubaudi eccleſia & epiſ
4 copus.[Qui].ſ.†epiſcopus & eccleſia nā eccleſia eſt in epiſcopo,
& eps̄ in eccleſia.vij.q.j.ſcire. [Sociauit].i. ſociarū eccleſia bapti-
ʒādo,epiſcopus ordinādo,& ideo debent hoc inter ſe diuidere.ar.
ſ̄.de ſuc.ab inteſ.c.ij.& iij.

S V M M A R I V M.

1 *Iuſtitiam vendere inter grauiora crimina numeratur.*
2 *Mulctam non infligit,niſi maior iudex.*
3 *Monitio debet præcedere eccleſiaſticam cenſuram.*

C A P. III.

LIcet iuxta Apoſtolū & infr.
[Pro corrigēdis].i.ſub ſpecie correctionis exceſſuum
& criminum omittendo pęnam certā ſtatutā a ca
none,puta depoſitionem. vel perpetuam ſuſpenſionem,vel aliā,
quod fieri nō debet,vt patet in eo, qđ le.& not.ſ̄. de offi. deleg. de
cauſis.§.illis.& de trānſact.c.fi.§.fi.vel forte hanc pecuniam reci-
piebāt vt criminoſos in ſuis criminibus ſuſtinerent, & ſic vende
1 bant† iuſtitiam,quod inter grauiora crimina numeratur, vt.ſ̄.de
pur. ca. c. fina. §.fi. ver. videlicet . [A clericis & laicis] quia forte
de ſua iuriſdictione temporali erant ſecundū quoſdā. Alioquin
contra.ſ̄.de maledicis.c.ij.§. per temporalem.ſ̄. de iudæis.poſtu-
laſti.ſ̄.de appel.ſi duobus.Tu dicas,ꝙ hoc poteſt intelligi ſecundū
qđ le. & no..ſ̄.de off.ordi.dilectus.ſ̄. de ſimo.nemo.& c.ad aures.
[Pœnā.]de radice cupiditatis,vt ſeqt̄.cū aliter meliꝰ poſſent cori
gi,ſecus ſi hoc facerēt ex ʒelo correctiōis,& hāc pęnā nō imbur
ſarēt, ſed pauperibus erogarēt.ar.ſ̄.e.c.ij.quoniā illa pœna,q̄ ma-
gis timetur, & ꝑ quā aliquis melius,& citius corrigitur, ſemper eſt
infligēda.ſecūdū Hug.ar.xxiiij.q.4.ca.vindicta.& q.v.prodeſt.& ſ̄.
vt lit.non cōteſt.c. ſi.§.fi.ſed hāc pęnam nō pōt infligere,niſi is,q
poteſt diſpēſare.ſecūdū Ala.ſicut eſt epiſcopus. ſ̄.de iudicijs. at ſi
2 clerici.§.de adulteriis.Quia nec† mulctā poteſt infligere niſi ma
ior iudex.ff.de iudi.l.ij.§.fi.ſ̄. de rapto.in archiepiſcopatū.niſi vbi
inuenitur in iure expreſſum.ſ̄. de maledicis. c.ij. §. per tēporalē.
vel ratione ſtatuti, ſeu conſuetudinis. quod dic, vt le. & no. ſ̄. de
maledicis.c.ij.& ſ̄.de of.del.de cauſis. & c.præterea.Hæc vero ma-
teria plenius expeditur.ſ̄.de offi.ordi.irrefragabili. §.fi. & ca.cum
dilectus dic,vt ibi no.[Exactione]indebita. alioquin contra.ſ̄.de
his quæ fi.a maio.par.ca.quæſiuit.& eſt hoc primū delictū.quod
committūt.[Perſonas]ver.ſubaudi ſine cauſa.& eſt hoc ſecundū
delictum.[Eccl̄as]ver.tertiū delictū . [Interdicunt] ſolū ad pecu-
niā extorquēdā , vt ſequitur, & probatur. ſ̄.de.ſimo. audiuimus.
[A vicarijs ver. & eſt quartū delictū,nā ſi ꝓ vicaria, cui ordo an-
nexus eſt pecuniam recipiunt, neutrum inemptū delinquūt , &
ſic ſimoniam committūt,j.q. iij.ſi quis obiecerit. & c.ſaluator.ſ̄.
de ſimo.non ſatis.reſpon. j. verſi. nec prioratu. & c. querelā.[Et
alia] verſi. ſubijcit clauſulā generalē præmiſſis ſpecialibus,vt oīa
includat.ſi.ſ̄.de reſcrip.ſedes.& no.ſ̄.de commodato.c.vnico.[Ob
uiant.]ideo ſunt grauiter puniendi, vt patet in eo,quod le.& no.
ſ̄.de maio.& obe.c.ij.& c.illud[Cupiditatis] ecce quare reprobat
factū iſtorū,vt & no.ſ̄.e.ſuper verbo.pęnā.ſic.ſ̄.de præbē.auaritię.
ſ̄.de decimis.c.j.ad fi.ſ̄.de cenſibus. ea quæ.¶[Mandamus] ij.pars.
[Interdictas]ſic.ſ̄.de æta.& qua.c.ij.§.fi.¶[Si autē].iij.pars.[Eccl̄a-
3 ſtica cenſura.] † quam monitio debet præcedere . j̄. de ſen.ex-
com.ſacro.

S V M M A R I V M.

1 *Audacia litigandi refrenanda eſt.*
2 *Litigioſus ordinari prohibetur.*
3 *Ius in facto poſitum eſt.*
4 *Aduocatus an & quando teneatur parti quæ ſuccubuit.*
5 *Calumniantes multis modis puniuntur.*
6 *Calumniari videtur.qui non probat quòd intendit.*
7 *Victus uictori condemnari debet in expenſis.*

C A P. IIII.

CAlumniam. [Temere] quod apparet eo ip
ſo,ꝙ ſuccūbit,vt patet.j̄.§.j.&
ar. optimum.C.de iudi.rem non nouam. & ſic intel
lige.ff.de iudi.eum quē temere.Caueat ergo ſibi vnuſ
quiſque,qualiter faciet vocari aduerſarium ad iudicium , quia
1 refrenāda † eſt audacia litigandi,vt hic & ſ̄.de reſcrip.nonnulli. §.
cum autem.maxime ſi clericus ſit litigator, qui † ſi litigioſus ſit,
2 ordinari prohibetur. xlvj.diſt. §.j.& per totum.exprimat ergo ve
3 ritatem,quia † in facto ius poſitū.eſt.ff.ad.l. Aquil.ſi ex plagis.§.in
cliuo.conſulat peritos.C. de inge. & manu.ſi auiam.alioquin me
lius faceret ſi ſe inanibus ſumptibus non vexaret.arg. ff. de in
off.te.l.j.ad fi.nam eo ipſo,quòd ſuccumbit,in expenſis condem-
nabitur,cum calumnia præſumatur vt dictum eſt, niſi iudex re-
periat,ꝙ probabilem cām habuit litigandi.qđ quidem ſua tene-
tur iudex ſententia promere,vt ſic appareat,quare nō condēnat,
vt in Authen.de iudicibus.§.oportet.coll.6.Alii dicunt,ꝙ quan-
do agitur ciuiliter,non punitur, niſi calūnia probetur, ſed hæc
opinio hic reprobatur expreſſe, vt & j̄.ſequitur, & not. ſ̄.de do-
4 lo & contu.finem.vbi hæc materia copioſe no.† Quid ſi peritos
conſuluit,& reſponderunt ei,ꝙ iuſtam cām habebat, & nihilo-
minus ſuccubuit?Rn̄. Si veritatē facti ſcienter tacuit,de ſe quæra-
tur,ar.ff.de reg.iu.qđ quis culpa ſua dānum patit : ſinaūt ipſam
ignorauit,q̄a latebat,puta,quia alii ſucceſſerat. ff.de reg. iur.qui
in alterius.tunc nec aduocatus,qui al̄s in culpa nō eſt , in aliquo
obligatur.ar.ſ̄.de conſtitu.cognoſcentes.cū ſuis cōcordā.& prin-
cipalis abſoluitur a condēnatione expenſarum ,ex quo reperit
habuiſſe cām probabilē litigandi,vt dictū eſt. Quia ſi totā verita
tē expreſſit,& aduocatus,vt ſalarium habere poſſet, ipſum ſcien-
ter decepit,qđ finis cauſæ manifeſtat.C.de iudi.rem non nouam.
obligatur inſolidum aduocatus,nedū ad dānum,ſed ēt ad intereſ
ſe.ar.C.de admini.tu.ſi bonā.& l.non eſt ignotum.ff.de admi.tu.
quoties . §. ſicut.Idem eſt,ſi bonam cām habebat clientulus,ſed
ꝓp imperitiam , vel negligentiā aduocati ipſam amiſit. arg.ſ̄ de
contra.emp.c.fi.cū ſuis cōcor.ff.de offi.pręſi.illicitas.§.ſicuti.ff.ad
l.Aquil.idē iuris eſt.ff.locati & conduc.cum in plures.§.locator.
ſ̄.de æta. & quali.ad aures . [Et alio .]modo mulcta pecuniaria,
modo iureiurando mō metu infamię,modo pęna talionis in cri
5 minalibus : † ſed & multis aliis modis de calūnia punitur,vt In-
ſti.de pę.te.liti.rn̄.j.& §.j.C.de calūnia.l.iij.& not.ſ̄.de accu.ſuper
his.rn̄.j.& de calū.ca.j.¶[Quoniam igitur]ii.pars. [Sacris inſtitu-
tis].ſ̄ de calū.ca.i.& ij.ſ̄.de dolo & contu.c.ij.& c. finem ſupra de
reſcriptis c.cæterū.& c.fi.& ij.q.iij. qui non probauerit . & q.viij.
quiſquis.& ca.qui crimen.[Conſonare.]ideo eſt amplexanda ,&
ea vtēdū,ſecus ſi ꝯria eſſet. qđ dic , vt le.& no. ſupra de no.op.nu.
c,j.& de ſol.c.fi.[Præcipimus,vt de cætero]&c. Ex his verbis,& ex
illis,quæ habuiſti ſupra.e.ca.in prin. & mente ipſorum euidenter
6 reprobatur opinio illorum,qui dicebant,ꝙ illa regula † qui non
probat , quod intendit ,calūniari videtur . vt.C.de calum. l.fi.&
C.de accuſa.l.fi.& in concor.ſigna ſupra ſup verbo,ſacris inſtitu-
tis.non habet locum,quando ciuiliter, ſed criminaliter tm̄ agit̄.
q.d.hoc ſcimus,ꝙ olim fuerunt opiniones ſup hac regula, quic-
quid aūt hactenus dictum fuerit,vel ēt obſeruatum,nos tn̄ ꝑcipi-
mus,ergo neceſſitatem importat.xiiij.q.j.quod præcipitur. ſuper
quo vide,quod no.ſupra de treuga & pace.c.j.rn̄ j.in fi.& ca.fi.in
prin.[Vt de cætero]q.d.quod hactenus factū eſt , in ꝯriū medio-
criter toleramus.ar.ſupra de conſecra. ecc.aqua. §.fi.[In cauſis.]
ſubaudi ēt.[Pecuniariis.]de quibus aliqui ꝯriū ſentiebant,licet in
7 criminalibus cōiter cōſentirent [Victus victori.]eo ipſo † ꝙ ſuc-
cumbit.vt.C.de iudi.properandū.§.ſinautem alterutra.& l.ſanci-
mus.Niſi probet ſe habuiſſe cām probabilem litigandi,vt no.ſu-
pra.e.c.in prin [Condemnetur.[taxatione præmiſſā,& iuro ſecu
to,vt le.& no.ſupra.ti.j.olim.§.fi.& hæc condemnatio modis oī-
bus fiat,alioquin iudex tenet̄ expenſas de burſa propria reſarcire.
C.de iudi.properandum.§.ſinautem alterutra . & l.ſancimus . Et
eſt hoc intelligendum de expēſis oībus,niſi ſn̄ia & c.vt.j̄.§.j.¶Ni-
ſi ſn̄ia]iij.pars.[Pro abſente]ſubaudi,& cōtumacc,in quo quidē
caſu expenſę,quas præſens iurat ſe feciſſe, de condemnatione de
ducūtur.C.dę iudi.properandū.§.& ſi quidē.& § ſinaūt ex geſtis.

S V M M A R I V M.

1 *Incitantes iniuſte ad pugnandum deponendi ſunt.*

C A P. V.

QVod in dubijs & inf. Pars, ſupra de
conſecra. ecc.
ꝙ in dubiis.[Sacerdotes].i.clerici.ſi.ſ̄.de cohabi.cleri.
& muli.c.ij.ſupra de hæreti.in eos.§.denique. Alii ve-
ro hoc intelligunt de p̄latis tm̄.ſed tu teneas , ꝙ in oībus locum
hēt.[Gubernant.]ſi hoc intelligatur de nauibus ſaracenorū, pla-
num eſt,ꝙ illud prohibitū eſt oībus chriſtianis .ſupra de iudęis.
ita quorundā.& c.ad liberandam.[Naues.]primus caſus. [Exer-
cent.]ſecundus caſus.[Incitant.]Tertius caſus.[Ad pugnādum.]
iniuſte.arg. ſupra de homicid. ſicut dignum. §.qui vero . ff. ad.l.
Aquil.Item Mela.§.item cum eo.ſupra de iureiur.ſicut.& j̄.rn̄.j.
1 tales enim peccant † & ſunt deponendi de rigore iuris.vt j̄.ſequi
tur.& j̄.no.Secus ſi bellum iuſtum ſit, nam illud poſſunt clerici
indicere & perſonaliter, dummō a ſeuis abſtineant ꝓ defenden
dis ſuis , & eccl̄iæ ſibi cōmiſſæ iuribus exercere , & hortari alios
ad pugnandum.xxiij.q.iij.Maximianus . & q.ſi.igitur . & c. ſcire
nos oportet.& c.hortatu & c.vt pridem . & not.extra.d.n.de ſen.
excom.dilecto.§.& quidem. Sed nunquid tales irregulares ſunt?
Rn̄.non.ſi ſe defendendo hoc faciunt,ſuper quo tamen diſſen-
tio eſt,qđ dic,vt le.& no.ſupra de homicid.c.ij. & de cleri. pcuſ.
ca.penul.& fi.alias aūt quantūcūque ſit bellū iuſtum, & ſi liceat
clericis temporalē iuriſdictionē habentibus pro defenſione , vel
recuperatione iurium eccl̄iæ ſuæ bellum indicere, & hortari ad
pugnam,anteq̄ perueniatur ad ipſam,ſi tn̄ clericus , ex quo per-
uenitur

uenitur ad pugnam,ad impugnandũ alios pſonā ſuā exhibeat,&
ex facto,vel verbo ſuo cõtingat homicidiũ,ſeu mutilationē mē-
brorũ ſequi,& ſi nõ deponat,vt ſequit̃,tñ irregularitatē incurret,
vt patet ĩ eo,qđ le.& no.ſ.de homi.ſuſcepimus.& ſ. de cleri.pug.
in duel.ca.ij.§.fi.& de cleri.excõ.mi.c.ij.verũ cũ tali qñq; poterit
diſpēſari.ꝑm ea q̃ no.ſ.de hom.ſicut dignũ.§.fi.&ar.ĩ.t.j.c.iij.§.fi.

S V M M A R I V M.

1 *Latro plus eſt quam fur.*
2 *Clericus propter furtum deponendus eſt.*

CAP. VI.

QVæ diſcretionis prudētiam & infra. Latrociniis]Latro† plus,eſt,q̃ fur.ſ.de
homi.c.iij.in fi. Videtur ergo loq hæc
litera de his,q de nocte vadũt, & enormibus ſe ĩmiſcēt.ĩ.de ſent.
excõ.ꝑpēdimus.vñ & ſequit̃.[Vel aliis magnis ſceleribus].q.d.nõ
de furibus ſimplicibus,q nõ ſunt corporaliter coercēdi. vt no.ſ.
de purg.vulg.c.fi.rñ.j.ver.ſed de magnis & inſignibus latronibus
loq intēdimus.ad hoc.ff.e ti.capitaliũ.§.famoſos.& §.craſſatores.
2 & l.aut facta.§.locus.& §.tp̃s . & §.qualitate.† Sed tñ & ꝑp furtũ
eſt clericus deponēdus.ſ.de iudeis.cũ nõ ab homine. [Depħēſi.]
publice in ipſo facto.ita ꝙ nulla tergiuerſatione cælari põt , ta-
lis,n.ſtatim poterit cõdēnari.C.de defen.ciui.l.defenſores.ſ.de co
habi.cleri.& mu.c.fi.& patet in eo,qđ le.& no.ſ.de purg.ca.cum
dilectis.§.his igitur . ver.dr̃.n.ſ. de iureiur.ad noſtrā.iij.ſ.de accu.
euidētia.cũ ſuis cõcor.dũ tñ authoritate iudicis ſui deprehenſio
facta ſit qđ dic,vt le.& no.ĩ.de ſen.excõ.vt famæ.§.laici.aliter aũt
deprehēdētes maxime laici eſſent excõicati,niſi in caſu.ĩ.de ſen.
excõ.c.iij.§.penul.& fi.nec ex tali deprehēſione cõdēnaret̃ cleri-
cus,niſi & aliter cõuinceret̃.qđ dic,vt le.& no.ſ.de iudi.at ſi cleri
ci.& c.cũ nõ ab hoĩe.¶Rñdemus].ij.pars. [Detrudi]& ibi ſuſtē-
tari,ſi obedire voluerũt.l.diſ.ſtudeat.& ca.ſi ille.xvj.q.vj.de lapſis.
alioqn ſi obedire noluerint,ſuſpēduntur , excõicant̃, & tandem
ꝑtāti ſeculari tradunt̃.qđ dic,vt le.& no.ſ.de iudi.cũ non ab hoĩe.

S V M M A R I V M.

1 *Confeſſio in iure facta præiudicat.*
2 *Mora vltima ſemper nocet.*
3 *Pœna compenſatur,ſicut delictum cum delicto.*

CAP. VII.

COnſtitutus in præſentia noſtra & infra. Pars.ſ.de relig.do.conſtitutus.
[In inſtrõ.]continente cõpoſi
tionē inter partes factam, ꝙ monaſteriũ noĩe ꝓcurationis face-
ret quādā penſionē epõ annuatim ,& ꝙ ep̃s occaſione ꝓcuratio
nis nihil vltra deberet exigere, & fuit hinc & inde pœna ꝓmiſſa,
ſicut innuũt ſequētia . [Solueret obſeruātj.]ſed hic vtraque pars
cõtrauenerat,vt ſequitur.[Cũ tñ].ver [Vtraque pars]&c.vt.ĩ.ver.
1 j.[Contra illũ].ſ.ↄ̃ctũ.[Ex confeſſione. † quæ in iure facta ꝑiudi-
cat.ſ.de trāſact.ꝑterea.ſ.de cõfeſſis.cũ ſup,& c. fi. qđ dic,vt ibi no.
[Cũ & pars veſtra].ver.[Penſionē.[ſicut ęconomus &c.[Et ep̃s.]
ſicut & œconomus ſuus confeſſus fuit.[Procurationē.]rõne cõ-
ſuetudinis,vel priuilegii,vel pacti cõpetentē.de quo dic, vt no.ſ.
de cenſibus.procurationes , nā ſup illa,q̃ rõne viſitationis debet̃,
non poſſet fieri cõpoſitio.ꝑm quoſdā.ar.ſ.de cenſibus.cũ venera-
bilis.ſ.de dona.paſtoralis.Tu dicas,ꝙ ēt & de illa,q̃ rõne viſitatio
nis debet̃,loquit̃ hic,vt patet.ſ.de relig do. cõſtitutus . [Vtranque
partē].ſ.veſtrā & epĩ.ſed videt̃,ꝙ ep̃s non inciderit in pœnā,cum
enim pars monachorũ ei ſubtraheret penſionē , recte potuit ab
eis petere procurationē,qa nõ ſeruāti fidē &c.ſ. de iureiurā. ꝑue-
nit.ij.& licitũ eſt ad priorē actionē redire,qñ pacto ex parte alte
ra nõ paretur,vt le.& no.ſ.de pactis.cum pridē.ſ.de elec.cũ inter.
R.ſeniorē.Sed ↄ̃,qa potius dēt illi præiudicare,qui vltimo in pœ-
2 nā incidit,† nā ſemp vltima mora nocet.ff.de pericu.& cõ.rei vē.
3 illud.Rñ.Hic pœna † cõpenſat̃ cũ pęna , ſicut & delictũ cũ deli-
cto.ff.de reg.iur. cũ par.ſ. de adulte.c. pe. & fi.xxxij.q.vj.nihil ini-
quius.ff.ſo.ma.viro.& dolus cũ dolo.ff.de dolo.ſi duo.& culpa cũ
culpa.ff.de cõpen.ſi ambo.ſed nec ep̃s debebat exigere ꝓcuratio-
nē,& ſi monachi ceſſaſſent ſoluere penſionē, immo ad pęnā ꝓ-
miſſam,vel ceſſante pęnę ſtipulatione ad intereſſe poterat agere.
ſine dolo,ſi ſub hac cõuentione fuerat remiſſa procuratio,vt da-
retur cenſus.ff.de præſcrip.ver.naturalis.§.ꝙ ſi faciā.verũ ſi ep̃s ꝓ-
miſit ſub pęna ſe nõ exacturũ procurationē, & ipſam nihilomi
nus exegit,violēter in optione abbatis eſt,vel procurationē remiſ
ſam reddere,vel ab epõ pęnā exigere,vt tñ altero ſit contentus.ff.
de pact.reſcriptum.§.ſi pacto. Sed qd ſi abbas procurationē ſim-
pliciter pet itā extra iudicium ſine cõpulſione aliqua gratis & li-
beraliter ſoluit?Tunc non vr̃,ꝙ ep̃s in pęnā inciderit. ar.ff.ſi quis
cau.l.ij.circa prin.ſinautē ipſam exegiſſet,& recepiſſet , & abbas
ſoluiſſet vt debitā,nec reddidit penſionē,quid erit?Hæc quæſiuit
d.n.nec reſpondit,vr̃ tñ,ꝙ vterque in pęnam inciderit ep̃s. ſ.quia
procurationē exegit.Itē & abbas,qa penſionē non ſoluit,licet ꝓ-
curationem fecerit,fiat igit̃ cõpenſatio hinc & inde.ar.ff.de pac.
reſcriptum.§.ſi pacto.& adde qđ no.ĩ.e.ſuā. ſup verbo.perſolutis

S V M M A R I V M.

1 *Pœnæ genus per ſe non infamat,niſi ſententia præcedat.*
2 *Detentio pœna non eſt,ſed cuſtodia.*

CAP. VIII.

SVper his. Pars.ſ.de accuſ.ſup his.[Pro eo,ꝙ va
riauerat.]iõ non fuit ei credendum,
iiij.q.iij.itē qui falſo.ſ.vt benefi. ecc.c. vnico. §.oĩbus.
al.iurauerat,[Et vacillauerat]ꝑp qđ , & dictum teſtis
reprobat̃.ſ.de cā.poſ.cum eccl̃ia.§.nos igit̃ vbi de hoc.[Infamiā.]
1 qa genus † pęnę per ſe non infamat , niſi ſententia ꝓcedat. C.ex
qui.cau. infa.irro. l.j. & l. nullam ff.de his qui no.infa.actus. nec
2 † detentio pęna eſt,ſed cuſtodia.ff.e.aut damnum. §.ſolent.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus cum ſortem accepit pœnam remiſiſſe videtur.*
2 *Vſuras futuri temporis qui accepit,videtur terminum prorogaſſe.*
3 *Ditari quis non debet cum aliena iactura.*
4 *Eccleſiaſticus homo nemini debet nocere.*
5 *Factum duplex.*
6 *Promittentes plures aliquid quando quilibet pro rata ſoluendo liberatur.*
7 *Aequitas eſt rigori ſcripto præferenda.*
8 *Anima omnibus eſt præferenda.*

CAP. IX.

SVam. [Quia cum tibi.] Loquit̃ epõ Spoletano.
[Eſſet].ver. [Trigintatribus in termino.]
cũ nec plus tunc poſſent ſoluere.vnde videntur excu
ſati.ar.ſupra de ſol.Odoardus.ſupra de iureiur.breui.
alioquin ſi plus poſſent ſoluere,& non ſoluerent,in pęnam inci-
derent,& ſic põt ſolui.ſ,de arbitris.dilecti.qđ dic,vt ibi no.[Perſo
1 lutis.]vnde eoipſo,† ꝙ ſortē accepit ep̃s,pęnā remiſiſſe vr̃.ff.de eo
2 qđ certo lo.l.fi.in fi.ff.de lege cõmis.poſt diē.ſicut & ſi vſuras † fu
turi tēporis accipias,videris terminũ prorogaſſe. ff.de excep.doli
palā.§.non male.& ita videtur,ꝙ per hoc,qđ hic dic iur,ꝙ pęnā
vlterius nõ poſſit petere,niſi aliter ↄuenerit inter eos,puta,qa for
te ſoluta pęna nihilominus peti poſſit.ar.ff.de trāſac. qui fidem
C.de tranſac.cũ ꝓponas.ff.ſi qs.cau.l.ii.Sic & videt̃ hic,ꝙ nõ ↄmi.
tatur pęna cũ effectu in totũ,licet ſors in totũ ſoluta nõ ſit.ſed ↄ̃
ff.de uerbo.ob. ſtipulationũ.§.ſi ſortē.Sol. Sup hoc diſtinguit̃ ſic.
Aut enim illud,qđ ꝓmititur, ſub pęna cõſiſtit, in dādo,aut in fa
ciēdo.Si cõſiſtit in dādo,licet in partē ſatisfactũ ſit , pęna tamen
in totũ cõmittit̃,vt in ↄ̃.ff.de verbo.ob. ſtipulationũ. §. ſi ſortē.&
l.in executionibus. §.itē.ſi ita.ff.fam̃.herc. hęredes.§.in illa.& ar.
ff.de pig.ſed an viæ.ꝑm Io. ſed ſecundũ.M.oppoſita exceptiõe do
li repellit pœnā petēs ꝓ rata ſolutæ partis.ar.ff.de ſolu.ſi ſeruus.§.j.
ff.de verbo.ob.l.ij.§.fi.ad fi.& l.in excepitionibus. §.in ſolidũ.ff.de
poſiti.ſi duo hæredes.& hāc opinionē videt̃ hic Inno. apꝓbare ex
3 illa æquitate naturali,qua nõ debet quis† cũ aliena iactura ditari.
xxij. q.ij.primũ. ff.de cõdi.inde. nā hoc natura. vnde Ezech.xxij.
c.Vſurā & abũdantiā accepiſti, & auare ꝓximos tuos calũniaris.
ad idē.ſ. de decimis . c.j. in fi. cũ ſui cõcor. Debet ergo ſufficere
4 hoĩ eccl̃iaſtico , qui † nemini dēt nocere.ſ. de poſtul.c. fi.in prin.
vt intereſſe ſuum ↄſequatur,& lucrum amarum vitet in proximi
detrimentum , vt patet in eo, quod le.& no. ſ. de dolo & contu.
c.j.& hoc eſt, quod tāgit̃.ĩ. eo.§.j.vbi de hoc. Si vero id quod pro
5 miſſum eſt ſub pęna,ↄſiſtit in facto† Aut factũ eſt,indiuiduũ.aut
diuiduũ.Si ſit ĩdiuiduũ,tũc idē eſt,quod in primo caſu.ſ.ꝙ in totũ
committitur pęna.ff.fam̃.her.hæredes.§.an ea ſtipulatio.ff.de ver
bo.ob.eadem.§.Cato.reſpõ.j.ibi,ab omnibus factũ &c.& l.in exe
cutionibꝰ.§.ij.Quod ſi factũ ſit diuiduũ, ꝓ parte tātũ commit.ff.
rē ra.ha.ſi ꝓcurator.& ar.ff.de ver.ob.eadē.§.Cato.ibi ſi de eo cau
tũ &c.ſed ↄ̃.ff.ſi quis caut.ſi ſeruus.vbi factũ videt̃ diuiduũ , & tñ
pęna in totũ committitur,licet ꝓ alia parte detur exceptio:ſed con
ſueuit dici, ꝙ illud ſpeciale eſt in iudicio,in quo mora purgatur.
ff.ſi quis cau. & ſi poſt tres.ſed in pęna ſtipulationis dies interpel-
lat ꝓ homine nec purgatur . C. de ↄtrahen.ſtip. magnā.ſ. de lo-
6 cato.c.fi. Vbi† vero plures aliqd ꝓmittũt,aut ꝓmiſerũt pecuniā,&
tũc vnusquiſque ſoluendo partē ſuam liberatur.ff.de cõdi.indeb.
cum duo. Aut ſpeciem:& tunc non liberatur.ff.de verbo.ob.l.ij.
§.quędā.& .l.in executionibus.§.ꝓ parte. Aut factũ,& tũc ab om-
nibus cõpleri dēt.ff.de manu.teſ.ſi ita fuit ſeruus. Sed & iniuriarũ
poteſt prælatus agere.quod dic,vt le.& no.ſ.de iniurijs.olim.& c.
in noſtra. [Veritate]quia tacuit ſolutionē,maxime in tanta quā
titate factā. [Condemnari]cum ergo non inueniam ab hac ſen-
tentia appellatum , tranſiuit in rem iudicatam , & ſi contra ius
litigatoris lata fuerit. ſupra , de re iudi. cum inter vos.§.fina. & c.
ꝙ ad cõſultationē.§. j. Quomodo ergo audiũt monachi?Reſpõ.
Quia deficit iuriſdictio cum literę , vt præmiſit , veritate tacita
fuerint impetratę.& ſecundum hoc eſt hic caſus expreſſus,ꝙ per
tales literas non tribuitur iuriſdictio,qđ dic , vt plene not. ſ.de re-
ſcrip.dilectus.j.in fi. Alii tamen conſentiunt , ad quorum opinio
nem ſoluendam potes reſpondere,ꝙ hic puro & mero Papę of-
ficio ſubuenitur ex mente illius clauſulæ, ſi qua iuſta mihi cā vi-
debitur,ſicut no.ſi.ſ.de reſti.in integ.ex literis.Vel dic, vt no.ĩ.c.c.
in fi.

in fi.¶Quia igitur].ii.pars.[Non decet]. q.d. quamuis ſecundum
rigorem iuris hoc tibi liceat,& forſan burſæ tuæ expediat, tamen
non expedit animæ,vt innuunt ſequentia, & no.ĩ.e. ſuper verbo,
aliena iactura,nec decet te vt hic , hoc prætextu monaſteriũ ag-
grauare,hæc.n. tria ſemper ſunt attedenda.quod dic,vt le.& no.ſ.
de voto.magnę.§.j.ſecundũ hoc etiam poteſt ſolui . ſupra.de arbi.
dilecti.[Intantum]ſicut laicum,vel alium in feriorem clericum,
multa enim eos decerent, quæ te non decent. [Pontificalis in-
duſtrię]alias modeſtię. & eſt melior litera, ſic videtur eſſe in epiſ-
copo ſpeciale , ſed idem eſt & in alijs. ar. ſupra, de dolo & cõtu.
c.j.[Inhoneſtis] inhoneſti sunt, ex quo in grauamen alterius, nā
& ſi dicamus, ꝙ malum non ſit , ad minus eſt ſpecies mali:ergo
ſecundum Apoſtolum abſtinendum eſt.ſupra, de vita & honeſt.
cleri.cum ab omni.cum ſuis concor. [Anhelando] ſubaudi cũ
monachi contumaces,nec culpabiles valeant iudicari, alioquin
contra.ſ.de arbi.dilecti.Vel illud de rigore,hoc honeſtate,vt.ſ.&
de æquitate.vt ſequitur[Aliena iactura]quod naturali non cõue
7 nit æquitati,vt hic,& ff.de condict.inde.nam hoc natura † quę eq
tas eſt rigori ſcripto in hoc caſu merito (maxime ſecundum ius
canonicum)præferenda.C.de iudi.placuit.ſupra, de tranſac.ca.fi.
[Ditari] in quo caſu & ſi repleatur , burſa de facili tamen poteſt
8 euacuari.& lędi anima,quæ† omnibus eſt pręferenda.C.de ſacro
ſan. ec.ſancimus.& xij. q.j. præcipimus [Mandamus]& non dicit
præcipimus. quod dic , vt in ſe.glo. [Non moleſtes]ad quod mo
netur,& hortatur epiſcopus,vnde & ſi ei ſimpliciter hoc mande
tur,nihil tamē ei præcipitur.Si ergo ei acquieſcere voluerit , bene
erit,alioquin non punietur per iudicem, minus tamen boni adi
piſcetur.xiiii.q. j.quiſquis.& c.ſeq quod præcipitur. & ſecundum
hoc non cõtradicit.ſupra, de arbi.dilecti.Nec etiam obſtat,quod
dicatur ſupradicta ſententia in rem iudicatam tranſiuiſſe, vt no.
ſupra,e.c.reſpon.j.in fi.quia hoc mandatum nullam neceſſitatē
iuris importat,ſed forſan,ſi nõ acquieſceret,poſtea compelli poſ
ſet ad minus de plenitudine poteſtatis

S V M M A R I V M.

1 *Delinquens contra eccleſiam eius bona ſunt applicanda ei eccleſiæ contra quam deliquit.*
2 *Pœna in ſucceſſores ampliatur.*

CAP. X.

a ADaures. [a][ſublata]& merito vt patet.ĩ.e.in
quibuſdam.§.ſacri. ¶Qui igitur]ij.
pars.[Maiori]Sed contra,quia ſufficit, ꝙ nongentos
ſolidos ſoluant,vt patet in eo,quod no. ſupra,eo.c.ij.
in prin.Sol.Illud eſt ſecundum. I lombardam. ſed nec prohibet,
quin grauiori pęna puniātur vt hic , & quandoque ex eodem fa-
cto pęnis diuerſis & pluribus quis punitur , vt patet in eo , quod
le.& not.ſupra,de maledici.ca.ij.extra.do.no.de re iudi.cũ æterni.
§.j.li.vj. vnde & iſti maiori pęna ſunt percellendi , vt hic dicit. quia
1 omnia † bona ſua debent eccleſię cui facta eſt iniuria , perpetuo.
applicari , & anathematizari debent xvij .q. iiij. ſi quis deinceps.
licet iam excommunicati ſint,vt.e.q.ſuadente.ſed & ſi qui ciues
ſuum epiſcopum interficiāt,dignitate epiſcopali priuari poſſunt
2 xxv.q.ii.ita nos† Ampliatur etiam pęna in ſucceſſores, vt ſeq.glo
in quibus magis puniuntur quandoque,quam in ſeipſis.ff.quod
metus cauſa.iſti quidem. [Hæredibus] immo nec vſque ad quar-
tam generationem eſt poſteritas talium in clericorum collegiũ
admittenda.ĩ.eo.in quibuſdam. §.ſacri.[De nouo.] hoc nunquā
licet ſine licentia,licet aliud ſit in antiquo.quod dic, vt leg.& no.
ſ.de feudis.c.ij.

S V M M A R I V M.

1 *Iudices ſunt honorandi.*
2 *Relationi iudicium creditur.*
3 *Iudex in cauſa propria nemo idoneus eſt.*
4 *Iniuria delegati eſt potius delegantis quam ſua.*
5 *Litigans ſi iniurietur iudici,non ab ipſo iudice ſed a ſuperiore punitur.*
6 *Archiepiſcopi & epiſcopi hodie puniunt iniurias ſibi illatas.*
7 *Calumniator punitur in expenſis.*

CAP. XI.

DIlectus filius. [Euaneſcat.]ſic.ſ. de of.del.
conſuluit.§.i.ver.fi.No.ergo
contra dilationes petentes & fugientes.vt hic,& ſ.de
præſump.nullus dubitat.cũ ſuis concor. & contra iu
1 dices contēnentes, qui † tñ sunt potius honorandi.ſ.de appel.vt
debitus.& ↄ̃ eludentes iudici,& edictis ipſius,de quo legit,& no.ſ.
de poſtul ꝓla.bonæ.ij.§.nec nocebat.ſ.de ali.iu.mu.cā fac.c.i.[Cõ
ſtiterit.]cõuinci ergo dēt . [Temere prorũpentis.]qa iudex verũ
aſſerit,& litigator falſum qđ probatur per acta , vel alia legitima
documēta nā & ſolis verbis iudicis nõ crederetur,vt hic patet,qa
litigator conuicendus eſt,vt præmiſit.quod dic,vt le.& plene no.
ſ.de proba.quoniam.contra falſam.ſupra, de teſtibus.cum a no-
2 bis.Relationi † etiam iudicum creditur,quod dic,vt le. not.ſ. de
purg.ca.cum dilectis.§. his[Superioris]ad quem eſt forſitā appel
latũ.ſupra,de pur.ca.nos inter alios.in fi. Sic prorumpit quando-
que aliquis in verba, vt hic.& §. de appel. ſuper eo.j.in fi. vbi de
hoc.quandoque in facta,quod peius eſt vt.ĩ.ca.i.reſpon.i.in fi.vbi
hoc.Et eſt no.ꝙ ſi litigator iniuriam dicat iudici , nõ puniet ipſe,
3 ſed ſuperior,vt hic dicit.Et eſt ratio,quia † nemo idoneus iudex eſt
in cauſa propia.C.ne quis in ſua cauſa iudi.l.vnica. niſi inquan-
tum iniuria tangit eccleſiam.ij.q.vij.ſi quis ab epiſcopo. xxiii. q.
iiji.ſi illic.de hoc no.ĩ.de verbo.ſig.ex parte & hoc in ordinario.de
legatus enim neque partem , neque extraneum puniet propter
iniuriam ſibi factam , & hoc eadem ratione,quia nõ debet eſſe
4 iudex in cauſa ſua.ſecundum. d.n.Vel alia.ſ. quia † iniuria potius
eſt delegantis,qua ſua.ſ.de offi.deleg.cum olim magiſter.niſi tur
baret quis iuriſdictionem ſuā,quia tunc poteſt.ſ.de offi.deleg.c.i.
ad fi.ſecundum. do.no. Sic etiam ſi pedaneus iudex ſit.C.de peda.
iudi.l.penul.ad fi.Poteſt etiam ordinarius punire delinquentes in
ſibi commiſſo officio coram ipſo , puta aduocatos , ſcriptores,
bidellos,& teſtes.quinimo & partes , ſi ſibi ad inuicem conuitia
dicāt,vel ſe percutiant.ar.ff de off.proconſul. nec quicquam . §.j.
& ſequentibus.ff.de of.præſi.obſeruandum.Inſti.de iniur.§. atrox.
& de oblig.quæ ex quaſi maleficio naſcuntur . reſpon. i. ff. ſi.quis
ius di.non obtempe.l.vnica.C.de poſtul.quiſquis.ff.de pęnis. mor
5 tis.C.de teſti.nullum.ff.de teſtibus.quæſitum ſcio. † Delegatus ve
ro hoc faciet puniri per ordinarium.in Aut.de teſtribus.§.ſi vero
ignoranti.coll.vij.Sed quid,ſi aliquis extraneus poſſeſſiõe, de qua
agitur , citatũ & conuentũ ſuper ea ſpoliauerit?Reſpon. Si com-
miſſo ſpecialis erat,nihil de hoc ad delegatum.ar.ſ.de of.del.P.&
G. Ordinarius vero hoc poſſet in melius reformare , vt patet in
eo,quod le.& no.ſ.de apel.cum teneamur Si vero delegatio gene
ralis erat, & perpetua,puta,quando mandatur ſic, facias tali epi-
ſcopo a ſuis ſubditis reuerentiam exhiberi,vel inducas in poſſeſ-
ſionē talis rei,& in ductum defendas, tunc poſſet ſe intromittere
delegatus.ar. ſ.de fil.pręſbi. veniens. ſ.de maio. & obe.inter qua-
tuor.ſecundum.do.no.ĩ.de ſimo.querelam.quia,ex quo commi
titur iuriſdictio commiſſa intelliguntur,& omnia,ſine quibus ex
pediri nõ poteſt.ff.de iuris. om. iudi. l. ij. ſecundum.do.no.cuius
eſt quaſi hæc tota glo. & le.& no.ſ. de of.del.præterea.Hodie† ve-
ro & archiepiſcopi & epiſcopi puniunt iniurias ſibi , & ſuæ fa-
miliæ irrogatas.ſecundum.quod le.& no.extra.do. no.eo.tit. Ro-
mana li.vj.[Digna]puta mulcta pecuniaria , ſi proprium habeat
xvi.q.vj.§ fi.ſupra,de appel.reprehenſibilis.§ ſi autē. ſ.de of. ordi.
dilectus.ſupra, de rapto. in archiepiſcopatum. vel alia arbitraria,
ex quo certa non exprimatur . ſupra, de of. del. cauſis. §. vnico
6 Item.& punitur calũniator in expenſis.ĩ. de ſen. excom.ſacro.&
ar.ſupra.e.calũniam . Sicut ergo illa conſtitutio. ſacro.ĩ. de ſent.
excom.inter.alia.ſ.de prob.quoniam. refrenat prælatos,& defen
dit ſubditos, ſic & iſta & illa ſupra, de app. cum ſpeciali. refrenat
ſubditos,& defendit prælatos , vt ibi no. Caueat ergo ſibi vnuſqſ-
que , ne contra veram aſſertionem iudicis prorumpat temere,
alioquin pęnā huius ↄſtitutionis poterit nõ inmerito formidare.

S V M M A R I V M.

1 *Laici potius deberēt viris eccleſiaſticis obedire,quam præcipere.*
2 *Verbum prorumpere,in vitium ſonat.*
3 *Patroni dati eccleſiis ad defendendum,non debent eas impugnare.*
4 *Epiſcopus non debet a ſubditis plus exigere,quam a iure permiſſum ſit.*
5 *Varia nomina pœnarum eccleſiaſticarum*
6 *Bona damnatorum regulariter deuoluuntur ad hęredes.*
7 *Vaſallus feudum amittit propter feloniam.*
8 *Donatio propter ingratitudinem reuocatur.*
9 *Filij & nepotes ex filio & filia pęnę huic ſubijciuntur.*
10 *Appellatione filiorum quando continentur nepotes.*
11 *Filiorum nomine nepotes continentur quando agitur de fauore.*
12 *Natus de legitimis nuptijs ſequitur patrem,& non matrem.*
13 *Filij ſequuntur agnationem patris,& non matris.*
14 *Filius quando punitur pro delicto patris.*
15 *Pœna eſt duplex temporalis,& æterna.*
16 *Pœna corporali non punitur vnus pro alio.*
17 *Villa communis comburitur, & arbuſta ſucciduntur pro contumacia ſocij, et parciarij.*
18 *Bona omnia fiſco principis applicantur in crimine læſæ maieſtatis.*
19 *Confiſcare alicui non licet ſine licentia ſpeciali principis.*
20 *Princeps in omni fidelitate excipitur.*
21 *Ingreſſus religionis irregularitatem tollit.*

CAP. XII.

INquibuſdam. [Inſolentiam]. i. inſo-
litam ſuperbiam.[Inge-
rũt]vt prouideatur ad voluntatem ſuam in eccleſijs
collegiatis, quod eſſe non debet, vt patet in eo, quod
leg.& no.ſ.de elec.ſacro ſancta . [Et malitias]ſi.ſ.de ſimo.audiui
1 mus.[Verũ ēt]verſi. [Præſumũt]potius † .n.deberēt laici obedire
viris eccl̃iaſticis, quā præcipere.ſ.de rebus ec.nõ alie.cũ laicis.vbi
de hoc.[Et qđ horrēdũ eſt]ver. [Dicere]Horribiliꝰ ergo eſt com
mittere

ADDITIO.

a ¶Adde textum in cle.ſi quis.eo.ti.vbi in occidente bannitum , vel capiente epiſcopum ſunt pœnæ augmentatæ.

2 mittere hoc,ſiue facere. [Prorumpere] †in vitium. ſonat, ſic.s̃.c.
proxi.vbi de hoc.¶[Cum igitur]ij.pars.[Defenſionis].q. d.cum
3 patroni † dati ſint eccleſijs ad defendendum non debent eas im
pugnare.ſi.s̃.de appel.c.iij.& c. cum ſpeciali. §.porro.s̃.de iureiu.
quanto. xxij. q.iiij. inter cętera. s̃.de reſti.ſpol.conquerente. s̃. de
natis ex libero ven.c.vnico.cum ſuis concor. vbi de hoc.[Prohi-
bemus] ver.[Super præmiſſis].ſ. eccleſijs vel bonis earum. [Quã
reperiatur.]quod dic, vt leg. & no. s̃. de iure patro. p̃terea. & c.
4 quanto.& c. nobis. fuit.[Iure permiſſum]ſic nec †epiſcopus plus
debet a ſubditis exigere,quam a iure permiſſum ſit.xviij.q.ij.hoc
tantum.x.q. iij.quia cognouimus.s̃.de cenſi.cum Apoſtolis.alio-
quin duplum reſtituet.quod dic, vt le.& no. ſupra,de cenſi.procu
rationes.§.fi.& de immu.ec.quia plerique.de hac.tamen materia
copioſe no. s̃. de tranſla. epi.c. j.§. ſed neque. ver. fi.[Et qui]ver.
alias & ſi. [Sæueritatem.] de qua ſequitur.j̃.§.j. & not.ſupra, e.ad
5 aures.Et no.† ꝙ aliud eſt cenſura eccleſiaſtica,quæ conſiſtit circa
ſpiritualem pęnam.j̃. de verbo. ſignifi. quærenti. Aliud ſęueritas
canonica,quæ conſiſtit circa pęnam temporalem,vt hic & j̃.ſe-
quitur. Aliud eccleſiaſtica animaduerſio, quæ conſiſtit circa de-
gradationẽ, & curiæ ſeculari traditionẽ. j̃.de verbo.ſig.nouimus.
quod dic,vt not.extra.d.n.de homicid.pro humani.§.nos igitur.
li.6.¶[Sacri]3. pars. [Vel aduocati] diuerſa nomina ſunt hęc,ſed
idẽ ſignificãtia.ſic.s̃.de iure patro. præterea.& no.s̃. de ſimo.con-
ſulere. [Rectorem] talis homicida debet eſſe ſine armis. & p. 7.
annos publicam pęnitẽtiam agere,deinde tenetur monaſterium
ĩgredi nunquam ad ſeculum reuerſurus. xvij. q. iiij. qui ſubdia-
conum occidit.xxiii.q.v.ſunt quędam enormia.s̃.de accu,inqui-
ſitionis[Auſu nefando]niſi forte in caſu. j̃. de ſen. excom.c.iij.§.
ſi vero.ver.nec ille.quod.dic,vt ibi no. [Patroni]verſi.amittant.qđ
eſt.j̃.[Aduocati]ver.amittant.quod eſt.j̃. [Feudarij] ver. amittãt
[Vicedñi.ver.amittãt.[Et beneficiati]verſi. [Prorſus].q. d.ipſo fa-
cto ſine alia ſententia, de quo no.s̃.de.fo.compe.ſi diligenti.& ſi-
ne ſpe reſtitutionis in perpetuum.s̃.e. ad aures.§.vnico.quamuis
alij hoc aliter intelligant, vt no.in fi.ſeq. gl. [Amittant]& deuol-
uantur ad eccleſiam,cui facta eſt iniuria. xvij. q.iiij. ſi quis dein-
cepſ.& c.quiſquis.& ar. xxvij.q.j.ſi quis rapuerit.alias autem bona
6 damnatorum deuoluũtur regulariter ad hęredes. C.de bonis dã.
autem. bona Sic ergo eccleſia patrono carebit, quia patronus
7 propter tãtũ ſcelus ius patronatus amittit,ſicut & vaſallus† feudũ
propter feloniam. xxii.q.v.de forma & in li.feudorum.quem ad-
modum fe. amit per totum. xcvj.di.ſi Imperator.Sic & donatio
8 propter ingratitudinem reuocatur,vt le. & no.s̃. de dona.c.fi. Sic
& priuatur clericus beneficio, ſi contra eccleſiam, in qua bene-
ficiatus eſt, aſſumat officium aduocati. quod dic, vt le.& no.s̃.de
poſtul.c. fi.Et no.ꝙ ſecundum quoſdam tales non ſunt priuati
ipſo iure,ſed priuandi, vt hic innuit, eſt tamen ar.contra.j̃.de ſen.
excõ.grauem.ad fi. vbi de hoc quod dic,vt not. in præceden.glo.
[Ad hæredes] decendentes per lineam directã vſque ad quartã
generationem , vt ſequitur, quia & tantum extenditur conſan-
guinitatis.s̃. de conſang. non debet . [Vſque ad quartam cogna-
tionem] alias generationem , & ex mente horum verborum &
illius, quod ſequitur.poſteritates. & ex eo , quod præcedit, & ne
9 minus vindictæ &c. ſatis patet,ꝙ†filij, & nepotes , & vlteriores tã
ex filio, quam ex filia deſcendentes huic pęnę ſubijciunt. Quid
10 ergo ſi dixiſſet, ſed etiam filij vſque ad quartum gradum &c? Re-
ſpon. vbi pater filium nominat, ſemper regulariter nomine filij
continetur & nepos, ſiue de odio agatur,ſiue de fauore,& ſic in-
tellige.ff.de verbo.ſig.l.filij.& l.iuſta.& l.liberorum.§. fi. Fallit hoc
in tutele datione, vbi nomine filiorum, non continentur ne-
potes,& ſi contineãtur nomine liberorum, vt Inſti.qui poſ.tu.da.
in teſta.§. fi. ff. de teſta. tut. quòd ſi nepotes . & eſt ratio ſpeciali-
tatis diuerſa verborum ſignificatio, vt ibi, & onus tutelę, quia
nimis grauaretur tutor datus filiis, ſi intelligeretur & nepotibus
datus. Vbi vero extraneus nominat,puta,quia dicit filijs Titij do,
lego centum,non continentur nepotes,ſed hi tantum , qui no-
minati ſunt. ff. de verbo.ſig. liberorum. reſpon.j.Fallit in eadem.
l. §. i. Et eſt ratio ſpecialitatis,ne agnatio diuidatur. C.cõmunia
vtriuſque iudi. poſſeſſionum Quando vero lex facit mentionẽ
11 de filiis,& † agitur de fauore,puta, ſucceſſione , tunc noĩe filiorũ
& nepotes ↄtinenĩ.Inſti.de hære.q̃ ab inteſ.§.inteſtatorũ.C.de fi-
deicõ.cũ acutiſſimi.C.de libe.præteri.vel exhære.maximũ.Vel de
priuilegio conceſſo.ff.de iur.immu.le.immunitates. Si vero aga-
tur de odio,puta,de pœna infligenda, non continentur . ar.ff.de
libe.& poſthu.cum quidam.ff de pœnis.interpretatione.Ideo cũ
Macedonianum odioſum ſit.ff.ad Maced.l.j.iuris conſultus dixit
declarãdo , ꝙ idẽ intelligi debet de nepote , qđ & filio. q. d.ꝙ nõ
intelligeretur,niſi iſtud expreſſiſſet. ff.ad Macedo.filius.quãdo er-
go lex punit patrẽ,& filios ex eo decẽdẽtes,nõ videtur nepotes in
cluſiſſe,niſi aliud dicatur,ſed neque filias.ar.ff.de ven.in poſ.mit.
l. j.§. j. nec decendentes ex filia , vtendo enim genere maſculino
potius videtur velle comprehendiſſe agnationem. ar. Inſti.de le-
git.ag.ſuc.& de legit.ag.tu quia etiam inmunitas alicui conceſſa,
& poſteris ſuis,ſiue liberis,fęminas non conprehendit. ff.de mu.
12 & ho.vacatio.ff.de iur.immu.l.j. §.j.Itẽ qa†natus de legitimis nu-
ptijs ſequit̃ patrẽ,& nõ matrẽ.ff.de ſta.ho.cũ legitime. & l.lex.qđ
eſt intelligendũ quo ad dignitates,& honores,& pęnas euitãdas.
C.de decur.eos indulſerũt.& l.exẽplo.& l.nullus.& l.ſi ille.li.x.ff.
de pœnis.moris.§.penult.& fi.C.de pęnis.decurionẽ.& l.decurio
13 nũ filii.ff.de decur.l.ij.§.in filiis. Et eſt rõ,qa † filii ſequũtur agna
tionẽ patris,& nõ matris,& ideo nobilitantur radiis patrũ, ſicut
& vxores radiis maritorũ . in Auth.de conſulibus. circa mediũ.
coll.iiij.ff.de ſena.l.j.& l.fęminæ.& l.liberos. & adde quod not.de
hac materia.s̃.de teſta.Rainaldus.rñ.j.ſup verbo.maſculis. Quid
ſi lex dãnauit vtrãq; lineã.ſ.maſculinã,& fęmininã , & alius non
dãnatus ducit filiã dãnati,nũquid filii ſuſcepti de tali mr̃imonio
ſũt dãnati? Põt diſtingui,vtrũ talis mulier ſciẽter ducta ſit, & tũc
dãnati ſunt filii , vel ignoranter , & tunc non ſunt dãnati.ar.s̃.de
clã.deſpõ.cũ inhibitio.§.pari modo.ff.de ritu nup.l.lege.& l.ſena
tus.& s̃.qui fil. ſint leg.ex tenore.ff.qđ me.cã.iſti quidẽ. & ſic etiã
põt intelligi.xxxii.q.iiij.liberi. Vel loquitur ſm legem lõbardorũ.
fallit hoc forte in dãnato ob crimẽ hæreſeos , tũ in fauorẽ fidei.
ar.s̃.de hęreticis.vergentis . s̃.de cõuerſione infideli. c.ij. tũ qa ti-
mendũ eſt,ne filia hæretici catholicũ maritũ , & filios corrũpat.
Cauendũ eſt ergo, ne quis ↄhat cũ filiabus Belial , ſiue Chanaã.
Gen.xxviii.c.qđ dic,vt plene not.s̃.de hæreti.vergẽtis . §.cũ.n.ver.
14 cum lõge.[Poſteritates taliũ.]ſic ergo † punit̃ hic filius ꝓ delicto
pr̃is,& alius pro alio,licet nõ peccauerit . Sed ↄ.s̃.de his q̃ fi.a ma.
par.ca.q̃ſiuit.Sol.Dicũt quidã, ꝙ nõ punit̃ vnus pro alio pęna no
cẽte,vt ibi,ſed bene punit̃ pœna conferente,qđ nõ placet, vt hic.
15 Dic ergo,ꝙ † pœna eſt duplex,æterna.ſ.& temporalis.Eterna pœ
na nõ punit̃ vnus ꝓ alio,niſi in crimine participet,vel ſuccedat.j.
q.iiij.†.itẽ Moiſes . & ſeq. Tẽporalis vero pœna , alia corporalis,
alia realis,alia eccl̃iaſtica,alia ſpũalis , alia læſæ opinionis, ſeu fa-
16 moſa † Corporali pœna non punitur vnus pro alio.C.e.t.l.ſanci
mus. Reali pœna punitur q̃nque . j.q.iiij.§.itẽ pro peccato ciuiũ.
C.ad l.Iul.maie,qſquis.vj.q.j.§.verũ . & l.ſi quis cũ militibus,s̃.de
17 hæreti.vergentis.s.e.ad aures.vnde & † pro contumacia ſocii,ſeu
parciarii villa cõis cõburitur,& arbuſta ſucciduntur . ff.cõi di.ſi
is cũ quo fundũ cõem habes.Eccl̃iaſtica ẽt pęna punitur q̃nque
vt hic,Sed & ſpũali pęna punit̃.s̃.de off.del.P.& B.s̃.de ſpon.non
eſt vobis.xxviiii.diſt.ſi cuius.Excipitur ſentẽtia excõicationis,qua
nõ punit̃ vnus pro alio,niſi iudex grauiter cõmoueat̃.i.extra mẽ
tẽ ſuã ſit.ar.xxiii.q.v.c.ii.& ſm hoc intellige.xxiiii.q.iii.ſi habes.&
vide in Summa.e.t.Pęna etiã famoſa, ſiue læſæ opinionis punit̃.
C.ad.l.Iul.maieſ.quisquis.s̃.de pur.ca.accedens.Et notandum, ꝙ
18 † in crimine læſæ maieſtatis oĩa bona fiſco principis applicant̃
C.ad.l.Iul.maieſ.qſquis.ff.ad.l.Iul.maieſ.l.fi.& hę leges veteres ſer-
uari iubent̃.in Auth. vt nulli iudi.§.fi. coll.ix. nec prodeſt ↄ hoc
aliqđ priuilegiũ ad importunã inſtantiã ciuitatis,vel alterius im
19 petratũ.C.de bonis vacã.l.j & l.iij.& de peti.bo.ſubla.l.j.li.x.† Nec
licet alicui cõfiſcare ſine licẽtia prĩcipis ſpãli,& ex certa ſciẽtia da
ta.C.de iure fiſci.ꝓhibitũ.li.x.C.ne ſine iuſſu Prin. certis iudi.lice.
confi.l.vnica.li.x.Feudalia tñ dño immediate feudi cõmittũtur,
ſed & ſi maiori dño ſatisfieri nõ fecerit, feudo priuabitur. ſm qđ
le.in libro feudorũ.de ꝓhi.feu.ali.Imperialẽ.§.pe.C.de his qui la-
tro.occul.l.ij.§.penul.Alii dicũt , ꝙ in crimine læſæ maieſtatis ẽt
feudalia cõfiſcantur.Nec obſtat dicta lex imperialẽ,qa intelligen
da eſt offenſa ↄ aliũ dñm, q̃ Principẽ cõmiſſa.qđ patet ex eo,qa
innuit,ꝙ põt iuuare inferiorẽ dñm ↄ maiorẽ ſine pœna,hoc aũt
20 nõ põt intelligi † de Principe, cũ ipſe in oĩ fidelitate excipiat̃ , vt
dr̃ in eadẽ.l.in fi.Verũ tñ ſi dñs,a quo tenet̃ res,ſine culpa ſit,eſt ei
pretiũ reſtituẽdũ . ar.ff.de rei vẽ.itẽ ſi verberatũ . §.itẽ ſi forte.ff.
loc.ſi fundus.ff.de euic.Lucius.& p̃t fiſcus rẽ,q̃ cũ alio cõem hẽt
vẽdere,parte p̃tii reſtituẽda ꝓ rata illi , cũ quo rẽ hẽt cõem,C.de
cõiũ re.ali.l.ij.C.de vẽdi.rerũ fiſca.cũ priuatis cõmuniũ.l.vnica.
li.x.maxime vbi cõmode diuidi nõ põt.C.cõi di.l. ad officiũ.In-
ſti.de of.iudi.§.ꝙ ſi cõmode.[Neq; in domib⁹].ver.[Prælatiõis.]
21 Sed ↄ.cũ ingreſſus † religionis tollat irregularitatẽ.s̃.de fil.preſ.c.j.
& in Auth.de mona.reſpon.i.in prin.coll.i.ſm.B.immo ſilẽ.pro
pter hoc enim hic excepit,qa alias videbat̃ cõceſſum , cũ religio
irregularitatẽ tollat,vt & ar.s̃.de p̃ſump.nonne.cum ſuis concor.
qđ dic,vt no.s̃.de apoſta.c.ii.[Diſpenſatum.]per epiſcopũ,ex quo
hoc ſibi non retinet.j̃.de ſen.excom.nuper.§.in ſecundo.ſecũdũ
Io.Sed.B.notauit,ꝙ ſatis honeſtũ eſſet , vtique & tutum,ac eccle-
ſiis expediens,ne diſpenſare poſſet aliquis citra Papam,vt alii ter
rerentur.ar.pro ipſo.s̃.de iure immu.aduerſus.

S V M M A R I V M.

1 *Claues eccleſiæ in Petro datę ſunt,& eius cuilibet ſucceſſori.*
2 *Claues eccleſiæ contemnere , quis dicat.*
3 *Chriſtianus omnis ſaltem ſemel in anno debet confiteri proprio ſacerdoti,& re*
cipere euchariſtiæ ſacramentum.
4 *Excommunicatus & impœnitens a ſacramentis eccleſiæ eſt excluſus.*
5 *Excommunicatus ſi per annum deſterit in pertinacia infidelis præſumitur.*
6 *Eccleſia nemini claudit gremium reuertenti.*
7 *Dignitati ſæpe parcendum eſt,& perſonis,in coactionibus inferendis.*
8 *Contumacia creſcente , debet augmentari pœna.*

CAP.

CAP. V.

GRauem. [Comes Regiſtren.] quaſi Regis te-
ſtis infra cui⁹ comitatũ eccleſia Lau
dunen. habet duas villas, quarũ occaſione ortę fue-
rũt diſcordię infraſcriptę [Pro multis iniurijs] non
vt de ipſis ſatisfaceret,ſed propter ipſius comitis ↄtumaciã,quia
nolebat iuri parere,vt ſequitur[Idem.]ver. ſ. comes. [Per duos
annos & amplius.]factum narrat,ſicut & s̃.de æta.& qua. cũ bo
nę.vbi & triennium fluxerat, nam & idem eſſet, ſi per annum.
arg.xi.q.iii.rurſus.& c.quicunq;.& s̃.de hæreti.excõmunicamus.
j.§.j.& §.credentes.Et eſt ratio,vt no.j̃.e.§.j.[Claues eccleſię]da-
tas Petro & ap̃lis.xxii.di.c.j.xxj.di.in nouo.j̃.tit. j.noua quædam.
1 &†in Petro claues eccleſiæ datæ ſunt.xxiiii. q. j. quodcũq;.& eius
cuilibet ſucceſſori.ar.ſupra,de tranſl.epi. quanto.quamuis & om
nibus apoſtolis datę fuerunt expreſſe.Matt.xviij.ſ.ibi. Amen dico
vobis,quodcumque ligaueritis ſuper terram &c. & Io. vlt. Acci-
pite Spiritum Sanctũ &c.& j̃.t.j.noua.§.vnico.[Contemnendo]
2 expreſſum eſt hic. ꝙ†claues eccleſiæ dicitur contẽnere non ſolũ
is,qui excommunicatus diuina celebrat , vel audit, vel celebrari
facit,vel qui ſe cõmunioni hominum ingerit . quod dic, vt le.&
no.s̃.de cleri. exc.mi. illud.§. illud.ſiue is, qui nõ ſeruat ſentẽtiã,
ſed violat. quod dic , vt le. & no. ſupra , de exceſ.præla.tanta eſt
clauis. ſed etiam is, qui ſeruat ipſam ſententiam , & tamen iuri
parere contemnit per duos annos ,& amplius, ſiue ſuper eo non
obedit,ꝓ quo ſentẽtia lata fuit,& idem eſt,ſi per annum,vt no.in
pręceden gl.& in §. j. quinimo & contemnere videtur eo ipſo ,
ꝙ abſolutionem nõ petit.j̃.de ſen.exc.per tuas.§.verum. ¶ Licet
igitur].ii.pars. [Huiuſmodi pertinacia] . ſ. biennalis.& idem eſt
3 ſi annalis,vt no.ſupra,ver.proxi.Et eſt ratio,quia†omnis Chriſtia
nus ſaltem ſemel in anno debet confiteri proprio ſacerdoti,& ad
minus in paſcha reuerenter ſuſcipere euchariſtię ſacramentum
4 j̃. tit. proxi.omnis.† excommunicatus autẽ & impęnitens ab
his excluſus eſt , vt patet in eo, quod le.& not. s̃. de cler. excom.
5 mini. ſi celebrat.igitur †ſi per annum excommunicatus in perti
natia ſua perſtiterit , præſumitur eſſe infidelis. ar. j̃. ti.j. omnis.
in prin.nec non eccleſiaſtica cõtemnere ſacramenta, aliter ſen-
tire de ipſis,quam Romana eccleſia ſentiat, vnde præſumptio iu
ris eſt,ꝙ ſit hęreticus.ar. in eo quod le.& no. s̃. de hæreti.ad abo-
lendam. reſpon.j. nec mirum , nam qui omnipotentem Deum
metuit,nec cõtra euangelium,nec cõtra apoſtolos , vel prophe-
tas , vel ſanctorũ patrum inſtituta agere aliquid vllo modo cõ-
ſentit.xj. q.iij. qui omnipotẽtem . Sed & qui ſeparant ſe a ſancta
eccleſia, & ſacroſanctam cõmunionem in ea non percipiunt,a
Dei amabilibus ſacerdotibus prohibiti, oĩ iuris priuilegio ſunt
indigni,quinimo & tales iuſte hæreticos appellamus , vt expreſſe
le.in Aut.de priuil.do.hære. muli.non præſtan.reſpon. j. §. igitur
ſacram communionem. & ſequentibus. Et breuiter vnum de
duobus infallibiliter inferri poteſt . ſ. ꝙ talis aut eſt de fide mala
ſentiẽs,aut inſanus: nam ſi de fide ſẽtit, quod ſacroſancta Roma
na tenet, & docet eccleſia,cũ de vita ſua fideiuſſores non habeat,
vere inſania eſt in tãta pertinatia perdurare. Si vero ſic non ſẽtit,
hæreticus eſt omnino.s̃. de hær. ad abolendam . arg. ad hoc.s̃.de
temp.or.vel non eſt compos. Si igitur pro certo appareat,ꝙ talis
alias ſanę mentis eſt,nunquid ipſum hæreticum iudicabis? Vtiq;
ſm p̃dicta.talis nempe nõ ex infirmitate nec ignorãtia,ſed ſcien
ter, & ex ſola malitioſa ſuperbia ſicut diabolus peccare videtur,
quæ cum iam publicata ſit per ſententiam, & cõtemnit,videtur
reſpuere eccleſiaſticam medicinam.extra.d.no.de ſen.ex.cũ me-
dicinalis.li.vj. Eſt ẽt in exẽplum ſcandali & peccãdi aliis, vñ ec-
cleſia tanq̃ deſperãs de ſalute ipſius dẽt ipſum a ſe oĩno reſecare.
24.q.iii.reſecãdæ.qa & male p̃ſumit̃ ſentire de illo articulo. ſacro
ſanctã eccl̃iam.quaſi nõ hẽat eccl̃ia clauiũ poteſtatẽ:nã ſi hoc fi
deliter & firmiter crederet,obediret,vt innuitur.s̃.rñ.j.vñ his oĩb.
cõſideratis poſſet eccl̃a ẽt de rigore iuris ipſum tãq̃ hæreticũ & in
corrigibilẽ,ex quo tãdiu ipſum expectauit, de hæreſi ↄdẽnare,&
p̃tãti tradere ſeculari.ar.s̃.de iu.cũ nõ ab hoĩe.ipſa tñ maternũ af
fectũ attẽdẽs.ij.q.vj.ad Romanã.ij.& ęq̃tatẽ rigori p̃ferẽs.s̃. de trã
6 ſac.c.fi.quæ† ẽt nemini claudit gremiũ reuertẽti.j.q.vij.ſi qs oẽm.
C de ſum.Trin. l.fin.humanã fatuitatẽ ↄſiderans ſeq noluit hũc
rigorẽ,ſed nec ipſum oĩno ſub diſſimulatiõe trãſire,ne correctio
nẽ peccatorũ negligere videretur.ar. xlij. di.Epheſiis. s̃.de priuil.
quãto.ĩ fi.s̃.de of.or.irrefragabili.Incedẽs igit̃ ꝑ quãdã viã mediã.
s̃.de of.dele.q̃rẽti. dicit,ꝙ talis ſuſpitiõe nõ caret hæreticæ praui-
tatis,vt ſtatim ſequit̃,& no.[Scrupulo].i. dubio. de quo ſi ↄſtaret,
ĩfidelis eſſet. s̃. de hæreti.c.j. talis tamen non caret ſcrupulo hære
ticæ prauitatis, vt hic dicit i.ſuſpectus eſt ſuſpitione ꝓbabili,licet
nõ violẽta.ſecũdũ d.n.ſiue p̃ſumptione iuris tantũ, ꝓpter quã põt
ei indici purgatio, quã niſi p̃ſtiterit , anathematis gladio feriat̃
vſque ad ſatisfactionẽ ↄdignã : ſi vſque ad annũ in excõicatione
ꝑſtiterit,prima p̃ſumptio, q̃ tm̃ iuris erat,trãſit in p̃ſumptiõe iur.
& de iure,& ſic velut hæreticus cõdẽnat̃. quod dic, vt le.& plene
no.s̃.de hæreti. excõicamus.i.§.j.& §.accedẽtes.vñ & ſeq̃tur.[Vo
lẽtes tñ].ſubaudi.in eo,ꝙ pp hãc ſuſpitionẽ nec purgationẽ ei in
dicim⁹,nec ipsũ excõicam⁹,vt ſic ad ipſum ↄdẽnãdũ de hæreſi ꝑ
ueniam⁹ diſcretioni vr̃ę &c.vt ſeq̃tur.j̃.§.j.Põt ergo eccl̃ia.ſi vult
ꝑ hãc viã ꝓcedere,& ſi maluerit,qđ & ex cã dẽt fieri, ſicut hic eſt
7 abſtinere,vt in ſequẽ.gl.[Nobilitati].nã dignitati † ſæpe parcẽdũ
eſt,& ꝑſonis in coactionibus inferẽdis,vt patet ĩ eo, qđ le.& no.s̃.
de of.dele.paſtoralis.rñ.j.in fi Sed & hoc iõ dicit, qa ſi eccl̃ia ſine
delectu ꝑſonarũ ſꝑ & indifferẽter ꝑ hãc viã vellet ꝓcedere,forſan
nõ oẽs recipent verbũ iſtud,maxime laici q nobis opido ſunt in
feſti.ij.q.vij.laici.& potiſſime nobiles & potẽtes qbus nõ poſſum⁹
eẽ pares.ff.de ali.iu.mu.cau.fac.l.iij.rñ. j. vñ nõ expedit ꝑ hãc viã
ꝓcedere,niſi praro,& ↄ publicũ & famoſum pctõrẽ & aliis diuer
ſis criminib⁹ irretitũ,ꝑ quẽ in eccl̃ia Dei ſcãdalizant̃ oẽs,vel qua
ſi.ar.xxvj.q.vj.c.fi.& 14.q.3.ſi habes.poſt prin.ver.audiſtis fortaſſis
&c.& ſeq.xxiij.q.v.c.ij.alioqn ſi indifferẽter ꝓcederet̃ hac via , vt
dictũ eſt,poſſet ĩde graue ſchiſma,& graue ſcãdalũ ſuſcitari,qđ vi
tãdũ eſt,vt patet in eo qđ le.& no.s̃.de renũ.niſi cũ pridẽ.§.ꝓ gra-
ui quoq; ſcãdalo.rigor tñ iuris oĩno apꝓbat hũc ꝓceſſum , vt ex
ſuperioribus patet.¶[Diſcretiõi].iii.pars.[Cõmonitionẽ]. ſaltem
vnicã.ſi.s̃.de of.or.irrefragabili.§.exceſſus . [Vos eccl̃ias]. ver.[Ius
aliqđ].puta patronatus, vel aliud.s̃.e.in qbuſdã. [Abſoluẽtes].in
ꝑpetuũ,& in pęnã ſine ſpe reſtitutionis. ii.s̃.e.ad aures.ad fi.& ſic
8 † creſcẽte ↄtumacia dẽt augmẽtari & pęna.s̃.vt lite nõ ↄte.qm̃.§.
fi.Et nunqd idẽ poſſet facere eccl̃ia de debitis ẽt pecuniariis,in q
bus ſunt ei alii ẽt laici obligati? Puto,ꝙ ſic, vt patet in eo,qđ le.&
no.s̃.de iudæis.ita quorũdã.§.pe.& de hæreticis.vergẽtis. §.j.& ex
tra.d.n.de homicidio.ꝓ hũani.§.ſacri.li.vj.[Fideles]. ver.[Ipſius].
ſ.comitis.[Quãdiu].ipſo ergo abſoluto recupabit iura fidelitatis.
qđ dic,vt le.& no.s̃.de hæreti.c.fi.[Denũtietis].& nõ dicit abſolea
tis, vt.s̃.ver.ꝓxi.vbi abſolutio fit ꝑpetua . vt ibi no.ſed denũtietis.
[Penitus].i.ipſo facto,& ipſo iure.[Abſolutos].q̃diu.n.aliqs excõi
catus exiſtit,vel a Rege bãnitus,vaſallus ipſius nõ eſt ei obligatus
ad iuuãdũ,vel ſeruitiũ ei p̃ſtãdũ , immo a ſacro fidelitatis ẽ ſolu-
tus,quouſque ab eccleſia,vel a Rege fuerit reſtitutus , vt in libro
feudorum hic finitur lex conſuetudinis regni . c. j. quod incipit
domino guerram.ad idem.xv. qõ. 6.alius. & c. nos ſanctorum.
s̃.de hæreti.excommunicamus.§.j.accedentes.& c.fi.

¶De Pœnitentiis,& remiſſionibus. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Delicta publicè commiſſa,publicè ſunt corripienda.*
2 *Clerico non debet imponi pœnitentia publica.*

C A P. P R I M V M.

MAnifeſta. Ideſt publica.exẽplũ.j̃.e.q̃-
ſitum.§.j.ibi nõ tã publica
&c.s̃.de maledic. ſtatuimus . rñ.j. §.j. vbi de
1 hoc.[Occulta].immo † q̃ publicè cõmittun
tur,publice corripiant̃.xxiiij.q.iij.corripiant̃.
ij.q.j.ſi peccauerit.de ↄſe.diſt.ii.ego Berenga-
rius.in ſi.& hoc ſiue ſint grauia , ſiue leuia, vt
2 ſedetur ſcãdalũ.ar.s̃.de pur.ca.ſiqs,pręsbyter.in fi.Clerico tñ non
dẽt imponi pnĩa publica, nec ſolẽnis , niſi depoſito.ar.l.diſt.ↄfir-
mãdum.& c.alienum.xxvj.q.vj.c.fi.j̃.e.quæſitum.ſm Lauren.&
de hoc no ibi.& s̃.de maledic. ſtatuimus

S V M M A R I V M.

1 *Pœnitentia ſeptennis ordinarie pro mortali peccato imponenda eſſet.*
2 *Pœnitentia xij.annorum imponitur ſacerdoti qui cognouit eã,quã baptizauit.*
3 *Epiſcopo pœnitentia eſt xv.annorum,& mulier religioni traditur rebus ſuis*
pauperibus erogatis.
4 *Militia appellatur quodlibet negocium ſeculare.*
5 *Matrimonium contrahendum quæ crimina impediant,& quæ dirimunt.*

C A P. II.

QVi presbyterum. XII. annorũ .]Ar.
cõtra.xxxiii.q.ii. hoc
1 ipſum.& c.admonere.Sol.Ordinariũ eſt,ꝙ † pro pec
cato mortali ſeptẽnis pœnitẽtia iniũgat̃ , vt ibi. & vi.
q.j.qcũq;.ſed q̃nque imponitur maior propter enormitatẽ crimi
2 nis,vt hic,& eſt ſi.de ſacerdote † q cognoſcit illã, quã baptizauit,
cui imponitur pęnitẽtia.xii.annorũ.& ſi in publicũ prodierit,de
3 ponitur.† Epiſcopus autẽ.xv.annis pœnitet , & mulier religioni
tradit̃ rebus ſuis pauperibus erogatis.xxx. q.i. ſi quis ſacerdotum.
alias ſacerdos.& c.nõ debet.[Ei].ſ.confitẽti in pœnitẽtia,nõ con
uicto,cõuictus aũt &c.vt.j̃.ver.j.ſed & alia pœna pecuniaria mul
ctat̃ in iudicio , vt legitur & no.s̃.ti.j.c.ii.[Canones].ſ.pnĩales. de
quibus no.xlvj.caſus. in Summa . e.ti.§ q̃ pęnitẽtia.ſub.§.autem
ſacerdos.[Conuictus].ver.ſ.in iudicio. [Militiæ cingulo].hic ap-
4 pellat militiã † quodlibet negotium ſeculare . ſm.d.no.Vel dic,
ꝙ deponitur iſte a dignitate ſua,ſicut clericus a gradu ſuo , vt ſic
de cætero nec arma ferat vlterius.de pœ.di. v.falſas. xxxiij.q.ii.ad-

monére.ner inter milites numeretur,tanquam exauctorizatus,
propter quod & infamis fit.ff.de his qui not.infami.l.ij.§.igno-
miniç.Alii intelligunt hoc capitulum de illis tantum,qui ſecula
ria negotia reliquerunt,& poſtea ad alia redeunt ,& ſic loquitur
5 de pœni.diſt.v.qualitas.[Et abſque ſpe].ver. † quædam crimina
ſunt,quæ impediunt matrimonium contrahēdum, vt inceſtus.
s̃.de eo qui cogno.conſan.vxo. ſuæ. c.j.& ij.& c.tranſmiſſę. & fi.
32.q.vij.c.ſiquis viduā.Idē raptus ſponsę alterius. 37.q.ij.ſtatū.s̃.
de purg.ca.ſi qs de gradu eccl'iaſtico.Itē ſi qs vxorē ſuā interficiat
xxxiii.quæſtione. ii. admonere. Item ſi quis baptizauerit filiam.
ſuam,vt ſic ab vxore ſepararetur.xxx.quæſt.j.de eo.item qui mo-
nialem ſcienter in matrimonio accipit.xxvii.quæſtione.j.hi qui.
& in caſu præſenti.hæc impediunt,ſed non dirimunt.quod dic,
vt no.s̃.de ſpon.duo.c.penulti.Alia ſunt,quæ impediunt, & diri-
munt,de quibus habuiſti.s̃.de eo qui dux.in ma.quam pollu.per
adulte.cum haberet.& in aliis pluribus.c.ibidem.

SVMMARIVM.

1 *Roma dicitur vrbs per excellentiam.*
2 *Roma,noſtra dicitur,quia patria eſt communis.*
3 *Romana eccleſia eſt omnium mater,& magiſtra.*
4 *Verborum prolixitas eſt vitanda.*
5 *Delinquens ex quibus cauſis obligatur.*
6 *Militis officium eſt defendere eccleſiam.*
7 *Imperator eccleſiæ Romanę dicitur aduocatus,atque defenſor.*
8 *Imperatori non eſt obediendum contra eccleſiam,ſed eccleſiæ contra ipſum.*
9 *Imperator propter rebellionem per eccleſiam deponi poteſt.*
10 *Deus ſolus peccata dimittit,ſed ſacerdos non iudex eſt.*
11 *Pœnitentiæ arbitrariæ ſunt.*
12 *Dilationes arbitrariæ ſunt.*
13 *Libertas propria defendi poteſt.*
14 *Mitius eſt agendum cum aliquibus,ne a ſeruitio eccleſiæ retrahantur.*

CAP. III.

SIgnificauit. [Nobilis vir. P.]ſic conſtrue.
[Quia negauit Fęderico Im-
peratori]. & auo illius Fęderici , qui a domino In-
nocentio quarto Lugduni depoſitus fuit in conci-
lio generali.[Rediret]. tempore quo inter ipſum Fędericum &
hunc Alexandrum tertium ſchiſma fuit.[Ab vrbe]. ſcilicet Ro
1 ma.† quæ dicitur vrbs per excellentiam,vt hic.& s̃. de voto.ma-
gnæ.reſpon.j.ad fi.ff.de ver.ſignifica.vrbs. & l. qui in continenti-
bus.ſic & cum dicimus ius noſtræ ciuitatis,de Roma hoc intel-
2 ligimus.Inſtitu. de iure naturali.§.j. quæ & ideo,†noſtra dicitur,
3 quia patria eſt communis.ff.ad municip. Roma. ſed & † Roma
na eccleſia omnium mater eſt,& magiſtra.s̃.de foro cōpetēn.c.
fina.§.j.[Caſtrum veruice].quod eſt fortiſſimum , & pertinet ad
epiſcopū Vercellē. ſed nunqd Papa hic ſuſpectus eſt. s̃.de elect.
licet.§.fina.¶[Vnde contingit].ii.pars.[Deſtructis]. ſcilicet occa-
ſione illa.[Interfecti].cum potuiſſent capi , & ideo homicidæ in
culpa fuerunt,& exinde pœnitentiam agere debent ,vt not.j̃.§.j.
[Et alia mala].propter guerram , quam fecit Imperator & pars
ſua.& hæc damna ab iſto nobili & ſuis data fuerunt illis,qui Im-
peratori adhærebant. [Longum eſſet]. ſic no.ꝙ cauſa breuitatis
4 multa ſunt omittenda,& gaudent breuitate moderni, & ꝙ † ver-
borum prolixitas eſt vitanda , & ſuperflua reſecanda,vt hic.& ff.
dę offi.præfec.præto.breuiter.s̃.in proęmio . §. penulti. Sed con-
tra quia dū breuis eſſe cupio obſcurus fio.s̃.de voto . ꝙ ſuper his.
c.ea quæ.reſpon.j.ver.ſic ergo . vbi de hoc. ¶[Qm̄ igitur].iij.pars.
[Exinde].ſ.quia dicta damna dedit,vel auxilium præbuit,vel oc-
5 caſio fuit,in his enim caſibus & conſimilibus obligatur † quis ex
delicto,vt patet in eo,quod legitur, & notatur ſupra , de homici.
ſicut dignum. & c.de cætero. ſed nonne hoc bellum ex parte mi
6 litis, qui defendebat eccleſiam,iuſtum erat? Vtique † hoc enim
eſt officiū militis,vt patet.xxiij.q.v.cū hō.& c.Principes. & c.Re-
gū.& c.non ſolū.Nec obſtat , ꝙ Imperator erat pars principalis,
cui principaliter in oībus talibus vr̄ eſſe obediendū.ar.s̃.de homi
ci.poſtulaſti.s̃.de maio.& obe.ſolitæ.& viij.diſt.quo iure. nā verū
eſt præterquam ꝯ eccl'iam,quā tenetur defendere,vt in p̄dictis c.
7 vnde & eccl'ię Romanę † dr̄ aduocatus atq; defenſor, vt s̃.de ele.
venerabilē.§.obiectionē.ver. nunquid.n.propter qđ ēt hēt pote-
ſtatis ſuæ & dominii prerogatiuā,igitur ipſam amittere meretur,
vbi permiſſa ſibi abutitur poteſtate . vt.s̃. de priuile. tuarum.§.in
prin.cū ſuis concordantiis.nec debet impugnare, quam tenetur
8 defendere.arg.s̃.de na.ex li.ven.c.vnico.cū ſuis cōcor.† non eſt er
go ei obediēdū ꝯ eccl'iam,ſed potius eccl'ię ꝯ ipſū,vt patet.xi.q.iii.
Iulianꝰ.& c.q reſiſtit.& 96.di.ſi Imperator.& patet in eo,qđ no.s̃.
de vo.ꝙ ſup his.§.rurſus.& exp̄ſſius.s̃.de reſt.ſpo.olim cām.§.fi.in
9 de eſt ꝙ propter rebellionē ſuam deponi poteſt finaliter p eccl'iā
Imperator,vt patet in eo,qđ le.& no. s̃. de elec. venerabilē. Pa tet
igitur, ꝙ miles iſte impugnabat , & p cōſequens nec pœnitere
nec ſatisfacere cogitur,vt patet in eo,quod,le.& not.ſupra,de iu-
reiuran.ſicut & infra.Quid eſt ergo,quod hic dicit?Reſpon.intel-
ligas, ꝙ miles iſte etiam defendēdo ſe modum exceſſerat,forſan
interficiendo homines , quos viuos poterat retinere vel deſtruē
do domos,quę ſibi non poterant eſſe nociuę,vel dānificādo illos
qui in nullo culpabiles erant,ideoque tenetur ſatisfacere vt pa
tet in eo,quod le.& no. ſupra , de ſymo.per tuas.§.ij.Sed ſi pona-
mus,ꝙ in nullo deliquerit,tamē bonorum mentium eſt &c.qđ
dic, vt legitur , & not. s̃.de obſer.ieiu. conſilium. §. cum autem
quæſieris.Quod & ſi dicamus , ꝙ ex certa ſcientia deliquerit , tn̄
propter deuotionem , quam habeat,& iuſtitiam eccleſiæ,quam
fouebat, cum ipſo miſericordius eſt agendum,vt ſequitur. [Re-
conciliari]. i.abſolui in forma pęnitentiali. Sed quid eſt dictum
in pęnitentia,abſoluo te? Reſpon.i. denuntio te abſolutum,quod
non eſſet, niſi abſolutionem peteres, vt no. j̃. e. omnis.vel abſol
uo te a pęna ęterna.in temporalem tamen mutata. ſecundum.
d.no. de pę. di. j. ſi peccatū.& c.ſi primi hominis. di.vij.c. fi. licet
10 enim Deus ſolus peccatam dimittat , ſacerdos tamen iudex eſt.
de pę.di. j.verbū Dei.quod dic,vt no.in Summa.e.ti.ſub rubrica.
11 de remiſſionibus.§.j.ſecundum ꝙ viſum fuerit]ſic ergo†pœnitē-
tię arbitrarię.ſunt,vt hic,& j̃.e.quęſitū.& c.Deus qui.& c.omnis.
§.ſacerdos.xxvj.q.7.tempora.de pę.di.j. menſuram.& le.& no.s̃.
de homici. ſicut dignum. reſpon. j. Et eſt hoc intelligendum,
quādo agitur de occultis criminibus,ſecus in publicis.ar.ſupra.c.
12 proxi. & c. j. ſic &†dilationes arbitrarię. ſunt,vt apparet in eo,qđ
le.& no.s̃.de procu.dilectus. s̃.de re iud.quod ad cōſulationē.s̃.de
ap.cū ſit Romana.s̃.de eo q cogno.ꝯſan.vxo.trāſmiſſę.in fi.[Attē
13 dentes]ver.[Pro libertate]Ar.ꝙ†libertas propria defendi poteſt,&
qui pro ipſam pugnat,iuſte pugnat.xxiiij.q.fi.omni timore.& c.
hortatu.& ꝙ non licet Imperatori ſine cauſa ipſam auferre , qđ
eſt contra idquod dici conſueuit ipſum dominum eſſe mundi.
C.de quadri. pres.bene a Zenone. ff.ad.l.Rho.de iac.l. depræca-
tio.alias incipit dominus Imperator.& quod principi placuit, le
gis habet vigorem.Inſti.de iur. na. §. ſed & quod principi.Poteſt
reſponderi , ꝙ miles iſte non ſolum pro libertate ſua, ſed & pro
eccleſię deuotione pugnabat,vt ſequitur, quod omnino iuſtum
fuit,vt patet in eo,quod no.ſupra,e.§. in prin.& plenius.s̃.de vo-
to.ꝙ ſuper his.nam & que non poſſunt ſingula multa iuuant,vt
no.s̃.de præſup.tertio.& c.in literis.[Eccleſiæ deuotionem]exceſ-
ſit tamen modum,alioquin non peccaſſet.xxiij.q.iiij.qui peccat.
quod dic,vt no.ſupra,e. ſuper verbo. exinde. [Non retardentur]
14 Ar.ꝙ †mititus eſt agendum cum aliquibs , ne a ſeruitio eccle-
ſię retrahātur,vt hic.& ar.xij.q.j.certę. C.de pę.honor.Itē eſt ar.ꝙ
hęc eſt iuſta cauſa diſpenſandi,vt & no.ſupra,tit.j.ꝙ in dubijs[Sa
lutis]ſpiritualis,vel temporalis.xxij.q.iiij.§.illicitum.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentiæ ad quid ualeant.*
2 *Pœna æterna per contritionem dimittitur.*
3 *Dolere vnnusquisque ſemper debet de peccato.*
4 *Clericus ſine licentia ſui epiſcopi,alium iudicē,ēt eccleſiaſticū,eligere non pōt.*

CAP. IIII

QVod autem. [In dedicatiōibus] hodie in-
dulgentia quę fit in cōſecra
tione eccleſię non debet excedere annum , ſiue fiat
ab vno, ſiue a pluribus epiſcopis: in anniuerſario ve
ro conſecrationis,& in alijs caſibus vltra xl.dies . vt.j̃.e.cum exe.
§.fi.quod dic,ibi.no. ¶[Hoc volumus]ij pars. [A non ſuo iudice].
j̃.e.omnis . §.j. ſupra, de iudi.at ſi clerici.ſupra, de conſue. ad no-
ſtrā. C. ſi a non compe. iu. l. j. [Vt proſint] alias vt prodeſſent,
1 †Sed quia valeant tales remiſſiones,vetus eſt quæſtio,adhuc tamē
ſatis dubia. Quidam enim dicūt, ꝙ valent tantum quo ad Deū,
non quo ad eccleſiam,quo ad Deum , quoniā ſi quis ſine mor-
tali decedat,non tamen acta condigna pęnitentia , de peccatis,
pœnam purgatorij ſentiet minus pro modo remiſſionis ſibi fa-
ctæ in vita iſta , eccleſia tamen ob hoc viuenti debitam ſatiſfa-
ctionem non relaxat. Alij. dicunt , ꝙ valent non ſolum quo ad
Deum, ſed etiam quod ad eccleſiam , ſed tunc tantum qn̄ pec-
catū,vel per cōtritionē , vel per ſatisfactionē ſufficiēter punitū eſt
tunc enim quod ex ſuperabundanti eccleſia impoſuit ,& quo
ad Deū & quo ad eccleſiā oīo, per tales remiſſiones relaxatur,&
remittitur. Tertii dixerūt ꝙ oīo,prout dantur, proficiūt,& quo
ad Deum ,& quo, ad eccleſiam , ſed qui eas faciunt,ſe onerant,
vnde tenetur eleemoſinis ſuis ,& orationibus ipſas ſuplere, alias
grauiter inde in purgatorio punientur Quarti dicunt , ꝙ valent
tantum quantum ad remiſſionem illius pœnitentię quę negligē
ter eſt omiſſa.Sed quicquid dicant p̄dicti,vel alij,ex hoc capitulo
veritas colligitur:quia qui iniungit pœnitentiam,ipſam arbitra-
rie,ſicut videtur,īponit. ſupra,ca. proxi.& concedit quandoque
vt eam per has remiſſiones, vel totum, vel in partē redimat,ſi fe
cerit(vt hic dicitur) valent remſſiones ad relaxactionem iniūctę
pnīę,alioqn nō.Hoc tn̄ certū eſt,ꝙ licet nō valeāt quo ad relaxa-
tionē iniūctæ pnīæ q̄tū ad eccleſiā,valēt tn̄ q̄tū ad Deū , quo ad
minorē peccati pœnā, ſicut & alia bona : ſi ergo iudex iniungit
alicui pœnitētiā ſeptēnē,& nō concedit, vt poſſit redimere,licet
ipſe,vel aliꝰ pro eo gn̄alē faciat remiſſionē ad pōtē,vel ad aliū lo-
cū,qui pōti cōfert de ſuo q̄titatē pnīæ ſibi iniūctæ, quo ad eccle-
ſiā nō diminuit.ſm̄ Ala.Et hoc qđ dr̄ in hac litera,itellige,verū,
cum

cū peccatū oīno per contritionē dimiſſum eſt, nā pro oī pecca-
to duplex pęna debetur tpalis,& æterna.de pœ.diſt.j.ſi peccatum
2 Dauid.& c.ſicut primi.† ſed p cōtritionē pœna æterna dimittit,
ſiue in tpalem cōmutatur.de pę.di.j.verbū Dei. Tēporalis vero p
ſatisfactionem remittitur,vt in præallegato.c.ſi peccatum.& pro
iſta pęna qualitercunque ſatisfaciat eccleſiæ, dūmō non decipia
tur,ſufficit,& abſolutus eſt , quē abſoluit, & ligatus eſt,quē ligat.
xxiiij.q.j.quodcunque.Sed pone, ꝙ eſt impoſita alicui ſeptennis
pęnitētia,datis ſeptē denariis habet ſeptem annos remiſſionis va
lituros ſibi præcepto imponentis ſibi pęnitentiā , nunquid vltra
ieiunare tenetur?Reſpon.ſi in veritate ſatisfecit eccleſiæ nō tenet
ex neceſſitate ieiunare,hoc bene probatur.j̃.e.c. cum ex eo.§.vlti.
vbi dicitur,ꝙ per tales remiſſiones eneruatur ſatisfactio pœnitē
tialis.ſed ex honeſtate tenetur.ar.xxv.diſt.§.alias.prope fi.& ſi con
tēnit peccat mortaliter pro contemptu.s̃.de maio.& obe.ſi quis.
3 † debet enim ſemper dolere de peccato. de pę.diſ. iij. productio.
quia neſcit an ſit ei dimiſſa pœna. ar.ſupra de pur.ca.c.fi.§.j.in fi.
cum ſuis concordan.& ſi commode poteſt,adęquari ſaltem de-
bet pœna cum præcedenti culpa.de pę.diſt.j.vide benignum,Vn
de Apl's Roma . vj.f.Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſeruire im-
munditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita tunc exhibete mēbra
veſtra ſeruire iuſtitiæ ad ſanctificationem.xlvii.di. omnes huius
ſeculi,& punire in ſe qđ deliquit.de pœ.diſ.j.ſi peccatū.& di.iii.pę
nitentia eſt.ſm̄.T.Hæc tamen materia plenius expeditur in Sum
ma.e.ti.ſub rubrica.de remiſ.§.ad q d valēt. & adde ſm̄ d.n.j̃.e.cū
4 ex eo.rn̄.j.[Indulſerunt]. Ar. ꝙ † clericus ſine licentia ſui epiſco-
pi alium iudicem etiam eccleſiaſticum eligere non pōt. vt.j̃.eo.
omnis.§.j.& s̃.de fo.compe.ſignificaſti.vbi hoc expreſſum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Peccatum,niſi ſit voluntarium peccatum non eſt.*
2 *Pœnitens vere,nihil ſibi retinet, ſed cor ſuum totum dat ſacerdoti.*
3 *Pœnitentia extra ſtatum gratię ad quid prodeſt.*
4 *Crucis ſigno ſe munire bonum eſt.*
5 *Deus numquam ſaluat aliquem,quin omnino ex toto liberet.*
6 *Pœnitens ad contritionem inducitur ex uerbis confeßoris.*

CAP. V

a QVod quidam. ² [Non poſſe].ſ.a peccato
qđ falſum eſt. Nā ſm̄ bea
1 tum Augu. adeo voluntariū eſt peccatū , † ꝙ niſi ſit
voluntarium , peccatū non eſt.ad hoc.xlv.diſt.de iu-
dæis.xv.q.vj.c.j. & quod le. & no.s̃. quod metus cau.ſacris. & s̃.de
conuer.coniu.dudum.§.verum.ver.præfato.[Cōſultationi.]ver.
[Debes].non tamen eos potes abſoluere, vt ſequitur.Sed contra.
j̃.e.officii.§.j.Sol.ibi pœnitebat,ſed forſan ſatisfacere non poterat
in totum,vt ibi no.hic autem non pœnitet . quod patet ex eo ꝙ
dicit ſe non poſſe abſtinere a peccato. Nam ſm̄ beatum Aug.ve
2 re † pęnitens nihil ſibi retinet,ſed cor ſuū totum dat ſacerdoti, vt
patet de conſe.di.v.conſideret.[Quia licet].ver.]Non ſit vera hu-
iuſmodi pœnitentia].i.perfecta , fructuoſa,& efficax quantū ad
vitam æternam,cum tn̄ de alio peccato pœnitentiam egerit, ſen
tiet fructum eius. de pœ. di.iii.§.fi.in fi.& ar.in eo,quod le.& no.
j̃.de ſen.ex.officii.& ideo talis confeſſio admitti debet, & eſt dan
dum conſilium peccatori,vt præmiſit,& ſtatim ſequitur. Sed po
ne,ꝙ nullo modo,vel ficte pęnitet,nunquid prodeſt ei in aliquo
ſi adimpleat ea,quæ ſibi in pęnitētia iniuncta fuerunt, & alia bo
na,quæ facit?Rn̄.non:quantū ad vitā æternam,vt dictum eſt, pro
3 deſt tn̄ ei ad quinque alia.† Primo ad minus ſupplicium toleran
dum.de pœ.diſ.iii.c. fi.& incipit ſi quis aūt nō habens charitatē.
& ar.lxxxix.diſt.ad hoc.xiii.q.ii.tempus . Secundo ad bonū tpale
obtinēdū,ſicut corporis ſanitatē,rerū abūdātia,& fertilitatem.de
pę.diſ.iij,cauēdū.xxii.q.iii.ſi quælibet culpa.xvi.q.i.reuertimini.&
c.decimæ.Tertio ad aſſuefactionem & habilitatem bonorū ope
rū.ſicut dicit̄ de baptiſmi beati Io.Bap.de conſe. diſ.v.nō regene-
rantur.Quarto,quia in tali homine non habet diabolus, tantam
4 poteſtatem,quantam alias haberet,† ſicut patet in dialogo de iu
dæo,qui muniuerat ſe ſigno crucis , & iō dęmon non potuit ſibi
nocere,& excuſauit ſe maiori ſuo dęmoni & cęteris in hæc ver-
ba.Inueni vas vacuū,ſed ſignatū.Quinto ad hoc vt Deus cor eius
illuſtret citius ad pœnitētiā verā peragendam.de pœ.di.v.falſas.in
fi.ꝙ innuitur in verbis ſequen.[Admittēdā eſt].vt p hoc ad perfe
ctam veram & fructuoſam pœnitentiā pducatur. vt.j̃.ſequitur.
Eſt tamen ar.contra.24.q.ij.legatur . & certe ſi adhuc facis , non
5 pęnites.de pę.di.iii.pœnitentes.& † Deus nūquam ſaluat aliquē,
qn̄ ipſum ex toto liberet,vt.e.diſt.ſunt plures.Sol.illa iura intelli-
guntur de vera & fructuoſa pœnitentia , ſicut & illud.s̃.de ſimo.
ex tuę.Item contra.xc.di. ſi quis contriſtatus . ſed ibi de inuito fit
volens , & ſic cogitur ad ſatisfactionē recipiendam , ſicut & s̃.de
ſpon.ad audientiam.in fi.xlv.di.qui ſincera.& c.ſequentibus . Itē
contra.xxvii.q.i.quæ Chriſto.& c.ductā. ſed illa intelliguntur nō
de pęnitentia,ſed de fructu pęnitētię.i.euchariſtia , ſm̄.T.Vel ibi
de nolente redditur volens,vt s̃.no.[Eorum].ſ.dicentium ſe abſti
nere nō poſſe,vt.s̃.rn̄.i.[Et crebris]&c.q.d.ſi frequenter confitea
tur,ſi ſacerdotis diſcreti monitis , & conſilio acquieſcat , per hoc
6 paulatim † ad contritionem inducetur , nam & Deus iuuabit
ipſum , vt s̃.not.& ſic finaliter contrito.[Eſt pœnitētia].ſ.vera &
fructuoſa.ſup quo vide , qđ no.in Sūma.e.ti. §.q̄ inducūt hoīem.

SVMMARIVM.

1 *Ieiunare qui debet in pane,& aqua,nihil aliud debet ſumere.*
2 *Forma exacta diligentia eſt ſeruanda.*
3 *Diſcretio eſt,mater,virtutum.*
4 *Cibus non ſæpe prohibetur ſed abuſus.*

CAP. VI.

1 LIcet. Pars.ſupra de feriis.licet.[Si autem].ver.[In
pane & aqua] . Argu. quòd † alicui eſt in-
iunctum,quòd in pane ieiunet & aqua , nihil aliud
debet ſumere,quia iam non ſtaret in finibus pœni-
2 tentiæ.& argu.de pęni.di.v. conſideret.nam &†forma exacta di-
ligentia eſt ſeruanda, vt s̃. de reſcrip.cum dilecta. in fi. cum ſuis
concor. excipitur neceſſitas , quæ non habet legem, vt ſequitur.
[Panem] vel ſi alias debiles ſint,& infirmi.ar. s̃. de ſta. mona.cū
ad monaſterium.§.porro.ad fi. [Leguminibus &c.]Quinimo &
carnibus neceſſitate penurię alterius cibi,vel infirmitatis inſtāte,
quæ legem non habet , vt patet ſupra, de obſer. ieiu.conſilium.§.
cum autem.& §.penulti.& fi.[Neceſſitas]quæ legem non habet
vt in præceden.glo.& de conſue.di.j.ſicut.j̃.de regu.iur.quod non
eſt.ſupra,de conſue.quanto.§.fi.& ar.lxxxij.diſ.presbiter.xvij.q.4.
ſiquis ſuadēte.& hoc authoritate ſuperioris,ſi haberi poteſt,alio-
quin neceſſitati inſtanti ſatisfiat, vt patet ſupra, de obſer.ieiu.cō-
ſilium. ver. fi. & poſtea ad ſuperiorem q̄cito commode fieri po-
teſt,habeatur recurſus. j̃.tit.j. ca. noſcitur.[Diſcretione tamen,]
3 †quæ virtutum mater eſt.s̃.de off.cuſt.c.j.§.j.ad fi.[Quod his]ſci
4 licet leguminibus &c.vt ſupra proxi.[Non ad delicias]†prohibe
tur enim ſæpe nō cibꝰ,ſed abuſus, vt patet xlj.diſ.c.j.ij.& iij.& iiij.
diſtinct.denique.

SVMMARIVM.

1 *Lata culpa reddit hominem homicidam.*
2 *Lata culpa habetur pro ignorantia iudeorum.*
3 *Graduatus grauius peccat, quam non graduatus.*
4 *Peccata occulta occulte expiantur,publica uero publicę.*
5 *Clericus quam pœnitentiam agere debeat.*
6 *Iniquitas repentini caſus per coniecturam maternæ pietatis emendanda eſt.*

CAP. VII.

QVæſitum eſt. [Legitimatio]in minoribus
ordinibus, vel ante tōſuram
receptam contracto.quod dic vt legitut , & not.s̃.de
vi.& hone.cleri.vt clericorum.§.fi.& de cler. coniu.
cum olim.[Poſtulent]hic ergo eſt arg.ꝙ propter hanc cauſam,
niſi poſtuletur,non eſt talis pœnitentia iniungenda , vel niſi cri-
men ſit publicum , vt j̃.§.j.de qua materia dic, vt plene not. s̃.de
his,qui filios occide.c.fi.¶[Huic igitur]ij.pars.[Studioſe negligē-
tibus.] id eſt ſtudioſam cuſtodiam non adhibentibus , ita ꝙ ſint
in lata culpa,quæ prope dolum eſt.ff.man.ſi fideiuſſor . reſpon.j.
1 Et ſic patet,ꝙ † lata culpa reddit hominem homicidam,ſecun-
dum canones,vt hic,& s̃.de homici.ſicut.& c.tua nos.§.nos igi-
tur.l.diſt.ſæpe.Secus ſecundum leges ff.ad leg.Corne.de ſica.in le
2 ge.†Lata etiam culpa habetur pro ignorātia iudæorum,qui no
luerunt intelligere,vt bene agant.j.q.iij.alias iiij.§.fi. & affectato-
rum ignorantiæ,qui potuerunt certiorari,ſed noluerūt.s̃.de clā-
deſti.deſpon.cum inhibitio.§.ſi quis vero.xxxvij.diſt. §. fina. Sed
& ſi quid omiſit de contingentibus, aliquantulum imputatur,
vt patet j̃.eo.§.j.& s̃.de iniur.c.j.reſpon.j.§.fin.[Perpetuo]tanquā
3 homicidæ,ſiue irregulares,vt in præceden.gl.[Grauior]†quia ra-
tione gradus grauius peccat.xl.diſt.homo. [Niſi in publicum.]
4 Sic no.ꝙ † occulta peccata occulte expiantur , publica vero pu-
5 blice,vt hic,& legitur,& no.s̃.c.j. Sed contra, † quia clericus non
debet agere talem pœnitentiam.l.diſt.confirmandum.Sol.ſolē-
nem pœnitentiam agere non debet,vt ibi, ſed tamen publicam
poteſt, vt hic, ſecundum quoſdā. Sed hæc ſolutio nulla eſt,quia
idem iudicium eſt de publica & ſolenni.l.diſt.alienum.Ideo di-
cas,ꝙ hic loquitur de illo,qui factus eſt notorius, nec eſt ſpes re-
ſtitutionis ipſius.arg.s̃.de accuſa.inquiſitionis.reſpon.j.s̃.de tem-
por.ordinan.c.fina.Contrarium vero loquitur de illo , qui ſpem
habet,vt reſtituatur.arg.lxxxij.diſt.presbyter.ſi.ſecundum Ala.&
de hoc no.s̃.de maledic.ſtatuimus.¶[Verum] iij.pars. [Ex incu-
ria].i.culpa leuiſſima.quod eſt prima facie præſumendum . arg.
6 s̃.de præſump.afferte.cū ſuis concor.vnde & †repentini caſus ini
quitas p coniecturā maternæ pietatis emendanda eſt.C.de inof.

teſta.ſi virum.[Occultum] idem ſi publicum, dūmodo ſcanda-
lum non immineret,nec ſuper hoc ſit infamatus. ar.ſ̃.de homi
ci.ex literis. j. [Pro arbitrio] pęnitentię enim arbitrariæ ſunt. qđ
dic,vt no.ſupra eo.ſignificauit. §.fina. [Et in terrorem aliorum]
ſubaudi hoc ſcientium,alioquin contradiceret. quod prætermi-
ſit ibi, & illud occultum fuerit. [Ad tempus] non in perpetu ū,
quia nec homicidæ reputantur, ſicut illi, qui in lata culpa ſunt,
vt.ſ̃.§.proxi.& hæc eſt differētia inter hos duos.§.quia hic loqui-
tur de leuiſſima,ibi vero de lata culpa.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos debet eſſe talis vt poſſit,& ſciat ſoluere,& ligare.*
2 *Seueritati detrahendum eſt.*
3 *Pœnitentia grauis non eſt imponenda per quam quis cadant in deſperantiā.*
4 *Melius eſt dicere.v.pſalmos cum animi puritate,q̄ pſalteriū cū modulatione.*
5 *Liquidum citius transglutitur quam aſperum.*
6 *Melius paulatim, & blande attrahitur & inſtituitur homo rigidus neophi-*
tus,quam repente cum rigore.
7 *Confeſſionis forma qualis ſit.*
8 *Corpus chriſti nemini pœnitenti in articulo mortis denegatur.*

CAP. VIII.

DEus qui eccleſiā ſuā. & inf.
Pars.ſ̃.de diuor.Deus qui, alias incipit qui,hic,& ibi,
ſed error fuit ſcriptoris,vt patet.ſ̃.de vi. & hone.cler.
Deus qui.quæ eſt pars iſtarum.[Contritionem] nam & tanta
poſſet eſſe ꝙ nulla impoſitione pœnitentiæ indigeret . vt no. j̃.
eo.cum ex eo.reſpon.j.& de hac materia no.copioſe in ſumma.
e.ti.§. quibus & quot dictis. [Diſcreti]talis enim debet eſſe ſacer-
1 dos, † cui quis confiteri deſiderat, qui non ſolum poſſit ſed etiā
ſciat ſoluere,& ligare, vt hic patet. & ſ̃. de ſimo.ex diligenti.& j̃.
e.officij.in fi. & c.omnis. §.ſacerdos.vbi de hoc.[Moderanda]di-
minutionem notat. j̃.de ver.ſig.c.fi.& no.j̃.eo. reſpon.in fi.[Ar-
bitrium]quia arbitrarium eſt hoc, vt hic, & de pę.di.j.menſurā.
& ſupra e.ca.iij.§.fi.quod dic, vt ibi no.[Perſonarum]vt patet.ſ̃.
c.proxi.§ .j.& le.& no.ſ̃.de homici.ſicut dignū.reſpon.j.[Conſi-
deratis] ver.[Circunſtantiis omnibus].ſcilicet perſonæ, mentis,
tentationis,temporis,locis,& criminis,atque cōtritionis,& mul
tarum aliarum , de quibus le.de pę. di.v. c. j. & hic præcedit. ad
idem.xxiiij.q.iij.occidit.xl.di. homo chriſtianus. j̃. eo. omnis.§.
ſacerdos.ver.diligenter.iſtę enim circunſtantię dicūtur aggraua-
re peccatum,vel alleuiare,hoc eſt ipſis cōſideratis eſt maior, vel
minor pęnitenta imponēda , vt in prædictis iuribus ; & patet in
eo, quod legitur, & no.ſupra,de homici.ſicut dignum. reſpon.j.
& de hoc no.in ſumma.eo.titu.§.quæ interrogationes.ſub.§.cir
2 cūſtantiæ[Et prætertim]ver.[Nouitate]propter quam † detrahē
dum eſt ſæueritati.xij.diſtin.nouit.xxxv.q.iij.§.quod ſcripſi. ſ̃.de
3 diuor. Deus qui [Prout ſaluti]Ar. ꝙ † non eſt nimis grauis pęni-
tentia imponenda , per quam quis cadat in deſperantiam . ad
idem xxvj. q. vij. alligant. & ꝙ potius iniungendum eſt vnum
Pater noſter,quod dicatur cum deuotione,quam vnus pſalmus
4 cum anxietate, quia & melius eſt dicere v. pſalmos cum animi
puritate, quam pſalterium cum triſti modulatione, vt probat
Hiero.de conſe.diſ. v.non mediocriter. Componat ergo diſcre-
tus ſacerdos cum peccatore confitēte, prout melius poterit,an-
tequam ipſum a ſe permittat recedere deſperatū.ar.ſ̃.e.c.iij.in fi.
& in eo,quod no.j̃.e.§.j. & ſupra eo.ſuper verbo, moderanda.ar.
nam ſiue plectendo, ſiue ignoſcendo hoc ſolum bene agitur,vt
animarum ſaluti prouideatur,vt hic,& vt vita hominum corri-
gatur,ſicut dicit beatus Augu. xxiij. q. v. prodeſt. ¶[Apoſtoli.]ij.
5 pars.[Dicentis].j.Corinth.iij.a.[Lac dedit vobis]q.d.† liquidum
citius tranſglutitur , quam aſperum, ideo dandū eſt lac.i.ſuauis
pænitentia. [Non eſca] .i. non aſpera, vt no. in præceden. glo.&
ſequen.[Paulatim blande attrahitur,& inſtruitur homo rigidus,
neophitus,quam repente, & cum rigore & terrore, vt hic patet,
& xlv.di.c.licet.& c.de iudæis.& c.cum beatus.Et eſt ſi quod dicit
lex, ꝙ neophitis primo leui via ac ſimplici , deinde exactiſſima
interpretatione ſingula ſunt tradenda. alioquin ſi nimis ab ini-
tio operentur , aut , diffidentia, quæ plerunque iuuenes auertit,
ipſos omnino retrahet, aut laborioſius & ſeruus perducentur ad
quod leuiori via ducti ſine magno labore ac diffidentia perduci
maturius potuiſſent,vt Inſti. de iuſti.iure.§. ij.& de legatis. §. ſed
nec in primis. Nec eſt mirum , ſi ſacerdos ſeruare debeat hanc
cautelam,quia & lupus non ſed paulatim agnum comedit.xiij.
6 q.j.§.his ita.circa prin. ij. col.[Confeſſionis formam] † vt ipſum
peccatorem inſtruat, qualiter debet genua flectere, manus iun-
gere , caput demittere,& ſe humiliare . Primo confiteri ſeptem
peccata mortalia principalia. Secundo ſi decalogum tranſgreſ-
ſus eſt interrogando caute, & diſcrete de ſingulis, prout expedit,
& nō vltra.quod dic,vt plene not.in ſumma.e.ti.§.qualiter ſacer-
dos.& ſequen. [Orationem dominicam] ſcilicet Pater noſter.
j̃.ti.j.a nobis.ij.§.penult. [Simbolum]apoſtolorum, ſcilicet,Cre
do in Deum.& dicitur ſymbolum,quaſi ſingulorum bolus,quia
vnuſquiſque appoſuit bolum ſuum, vt not.in ſumma.de tri.ſub
rubrica de fide catholica. §. quot& qui articuli . [Solicite] Pi-
gritiæ,torporem,& negligentiam incuratorum damnat,qui nec
de talibus inſtructionibus curāt , & tamē ad hoc obligantur, vt
hic patet.& de cōſe.di.4.ante xx.dies.& c.ſimbolū.& ſequētib.&
not.ſ̃.de vi.& ho.cle.vt quiſque presbiter.ad fi.& j̃.e.oīs.rñ.j.ſuper
verbo proprio.[Interim tñ].ver.ſubaudi. licet nondum ſint in fi.
de plene firmati,& radicati [Corporis]&c.[Conſuetis feſtiuitati-
bus].ſ.paſchale,Penthecoſtes,natiuitate dñi.ſed ad minus in paſ-
7 cha.de conſe.diſ.ij.ſeculares . j̃.e.oīs.rñ.j [Articulo].in quo † ne-
mini pęnitēti denegatur.ſ̃.de ele.Oſius.in fi.& c.licet.§.ſi quis au
tem.l.di.ex pœnitentibus.ſ̃.de ſpon. non eſt vobis.j̃.eo.quod in
te.reſpon.j.vbi de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatio criminis ſuppoſiti partus,propinquis tātum quorū intereſt cōpetit.*
2 *Accuſatio ſuppoſiti partus.non clauditur tempore licet omnia delicta morte*
finiantur.
3 *Prolis credulitate decipiuntur multi.*
4 *Filius natus ex partu ſuppoſito an debet credere mulieri circa legitimitatem,*
ſi vult promoueri ad ſacros ordines.
5 *Suppoſitionem detegere non poteſt mulier,quia ei non creditur.*
7 *Partus duobus dari non poteſt.*
8 *Contritio cum pœnitentia ſufficit.ſi non habet vnde ſatisfaciat.*
9 *Scandalum naſci vtilius promittitur.*

CAP. IX.

OFficij & infra. Pars.ſ̃.de teſtamen.officij.j̃.
de ſen.excōmu.officii.[Ad
alios].non dicit,verum propinquos ad quos hæredi-
tas eſſet deuoluenda ab inteſtato , in quo caſu magis
peccaret,vel extraneos,vbi minus peccaret,vt patet . j̃.e.§.j.ver.ſi.
[Quarundam herbarum] ver.[Venter eius].ſ.mulieris.[Oſten-
dens].ſ.fictitie cum non eſſet . [Partum ſuppoſuit] . aduenien-
te tempore , quo , ſi vere prægnans fuiſſet,parere debuiſſet , ideo
quando habetur talis ſuſpicio,diligenter inſpiciendus eſt venter,
& partus cuſtodiendus , vt patet.ff.de ven. inſpi. l.j. & per totum.
1 [Alienum].† criminis ſuppoſiti alieni partus accuſatio , non ex-
traneis,ſed propinquis tantum,quorum intereſt , competit.vt.ff.
2 ad.l.Cor.de fal.l.lex cornelia.ij.§.j.quamuis † aūt alia crimina tē-
pore claudantur,vt.C.de falſis quærelam . & patet in eo quod le.
3 & not.ſ̃ de excep.cum venerabilis.§.intelleximus.etiā † oīa mor-
te delinquentis regulariter finiantur . C. ſi reus vel accu.mor.l.ij.
xxiij.di.quorundam.xxxiij.q.ij.admonere. quia mors oīa claudit.
in Auth.de nup.§.deinceps.coll.iiij.hæc tñ accuſatio non claudi-
tur,ſed poſt mortē etiā intentatur.vt ff.de falſis.qui falſam.§.j.ſm
Vin.[Timenſque].ſ.mulier. [Ipſi].ſcilicet marito.[Qui prolem
4 credit]† hac credulitate decipiuntur multi,vt hic patet.& j̃.§.j.vn
de & in hac materia vere dici poteſt illud.
In medio rendi non eſt vola plena ſciendi.
¶[Qm̄ igitur].ii.pars.[Hac fraude durante].ſubaudi.cum nec ip
ſam audeat detegere,vel non poſſit ipſam probare , neque plene
ſatisfacere,& cum hac breui interli.habes quaſi totam mentem
iſtius decret.vt patet in his,quę no.in ſequētibus. [Reſpōdemus].
ver.[Suſcepit].qđ non raro,ſed frequenter accidit,in quo caſu cō
ſulendum eſt mulieri,vt quanto cautius poterit, tam prolem, q̄
virum inducat,ꝙ ipſa proles religionē ingrediatur,vt ſic ſi maſcu
lus ſit, tute valeat ad ſacros ordines promoueri , vt ſupra de fil.
4 presbyte.c.j.Sed quid ſi filius † non vult credere mulieri, nūquid
tute poſt etiam morans in ſeculo ad ſacros ordines,& dignitates
eccleſiaſticas promoueri?Reſpon.ſi non habet exinde lęſam con
ſcientiam,omnino ſecurus eſt.argu.ff. de his qui ſui iuris ſunt.fi-
lium.alioquin ſi veniat contra conſcientiam, ædificat ad g ehen-
nam.ſ̃.de præſcrip.c.fi,ſed vere,niſi acquieſcat in hac parte verbis
maternis, quæ melius alio veritatem nouit . argu.ſ̃.d reſcript. ab
excommunicato.& de qua non eſt veriſimile, ꝙ falſum dicat.ar
gu.ſ̃.de præſump.afferte.& c.literas.§.i.ver.quamquam . vnde&
ei omnino credēdum videtur.vt.ſ̃.qui ma.accuſa. poſ.c.iij. §.qui
enim melius.ſatis poteſt dici,ꝙ talis eſt in cōſcientia nimis fortis
quod dic,vt legitur,& not.ſ̃.de ſimo.per tuas. ij. [Denegari].hoc
mirum eſt, ꝙ durāte ſuppoſitione per quā fraudantur conſangui
nei debita ſucceſſione hæc mulier pœnitere poteſt.contra illud
Auguſt.non dimittitur peccatum.&c.xiiii.q.vi.ſi res . de pę.diſt.
iij.pœnitentes.ſed ipſa non poteſt detegere ſuppoſitionem , quia
5 ei non crederetur obſtante præſumptione † quæ habetur pro
matrimonio.ff.de in ius vocan.quia mater.ſ̃.qui fil.ſint legiti.per
7 tuas † nam & ſi ex concubinatu concepiſſet, & vni dediſſet,non
poſtea dare alteri.ſ̃.de proba.per tuas . ſed nec iſta pœnitentia eſt
ei fructuoſa quo ad vitam æternam, vt patet in eo,quod legitur,
8 & not.ſ̃.co.ꝙ quidam.ſm Io.Vel dic,ꝙ in caſu iſto † ſufficit cō-
tritio cum pęnitentia,ſi non habet,vnde ſatisfaciat.quod dic , vt
no.j̃.co.§.fi.[Maxime].ver. ergo idem qualitercunque intelliga-
tur,ſed maius eſt peccatum in vno , q̄ in reliquo.vt patet , in eo,
quod no.ſ̃.eo.ca.rñ.j.ſuper verbo.ad alios. [Alienos].ad quos ab
inteſtato non deuolueret hæreditas,ſi.n.aliqui tales ſint,puta,alii
filii legitimi,vel nepotes ex filio,vel alii vlteriores,qui tñ ꝓximio
res

res ſunt,exhęredari nō debēt,ſiue ſucceſſione ab inteſtato ſibi cō
petēti fruſtrari.vt.C.de ſuis & le.hæredi.auth in ſucceſſione.& ad.
ſenatuſcōſul.tertul.Auth.defuncto.& de legiti.hære.auth.ceſſan-
te.& auth.poſt fratres . ſed & ſi tales nō ſupſint , adhuc tñ peccat
impediēdo liberā teſtīfactionē.C.ſi quis aliquā teſta.prohi.l.j.& ij
vnde & hic dicit maxime.ſecundum Vin.¶[Sed competens.]iij.
pars.ſecundum quod poteſt & cauta,ne denudet ſe. de pœniten.
diſt. j. non tibi dico. [Satisfactio.] debet enim tantum dare ſuo,
quantum valet id,quod habuiſſent venientes ab inteſtato, vel ex
teſtamento,ſi habet vnde ſuum , & veriſimiliter opinari poteſt,
quos inſtituiſſet,ſi hoc non fuiſſet,ar.xiiij.q.vj.ſi res. & ſi non po-
teſt hoc probabiliter opinari,det pauperibus. ſecundum id quod
legitur,& no.ſ̃.de vſur.cum tu.§.j.& illud etiam, quod eſt alij re-
ſtituendum,tradat epiſcopo in pœnitentia,qui exinde ſatisfaciat
ita ꝙ neſciatur,vnde veniat. Quid ſi non habet , vnde ſatisfaciat?
Tenetur,ſi poteſt,ſine periculo fraudem huiuſmodi reuelare, ita
ꝙ & de ipſa fidem faciat,alioquin conteratur,& pœniteat. Quid
ergo ſi non poteſt hoc reuelare ſine graui periculo homicidiorū
indubitanter,vel veriſimiliter imminenti? Reſpon.conteratur,&
tacet,arg.xxij.q.ij. ne quis. nam in hoc caſu cum ex vna parte ſit
damnum tantum rerum,ſi taceat, ex altera vero periculum ani-
marum,& corporum,ſi probationes inducat,cum vtrunque vita
re nō poſſit,inter hæc duo mala tenetur eligere,quod minus ma
lum eſt,vt patet in eo,quod legitur,& no.ſ̃.de pigno.c.i.Sed con-
9 tra.quia † vtilius ſcandalum naſci permittitur &c.j̃.de regu.iu.c.
iij.Sol.in hac taciturnitate non perit veritas iuſtitiæ: quia hęc mu
lier nec iudex eſt,nec teſtis eſſe poteſt, in quibus & ſimilibus illa
authoritas locum habet,ſed eſt tantum accuſatrix,vel denuntia-
trix,quę ſi probationes paratas non habet,ſilere debet.ij.q.vij.ple
runque.ſecundum.d.n.quinimo & ſi probationes habeat inuita
accuſare &c.C.vt nemo inuitus in rubro,& in nigro.maxime cū
ſcandalo.ſ̃.de præſumptionibus.nihil. & de hac materia plenius
no.in Summa.eo.tit.§. quibus & qualiter.ſub.§. quid de muliere.
[Diſcretum.]ſi.ſ̃ e.c.proxi.reſpon.j.cum ſuis concor.

SVMMARIVM.

1 *Diaconiſſę in matutinis forte legere poſſunt.*
2 *Mulier nec prædicare,nec docere debet,nec ſacra vaſa contingere.*
3 *Nec etiam laici maſculi hoc officium poſſunt exercere.*
4 *Mulieres ab officijs virilibus ſunt excluſæ.*

CAP. X.

NOua quædam. [Moniales.]ver.[Bñdicūt]
ecce prima abuſio. [Ipſa-
rum.]ver.i.monialium.[Audiunt.] ecce ſecunda abu
ſio.[Et legentes.]ver.ſubaudi. in miſſarum ſolennijs,
1 in matutinis enim ipſum forte regere poſſunt. vnde & † diaco-
niſſę appellātur.xxvij.q.j.diaconiſſam.[Euangelium.] ecce tertia
abuſio.& ſequitur.ſtatim quarta.alias legem euangelij.& ſic non
ſunt,niſi tres abuſiones.nec debet ſignari.ver.vſque ad §.j. & ſecū
dum hanc literam eſt arg. ꝙ etiam is ad quem ſpectat ex officio
debet tantum de lege euangelij prædicare: quod intelligas largo
modo hoc eſt de his quæ continentur in nouo vel veteri teſta-
mento.xxxvij.diſt.relatum.non ergo de grammatica.vel fabulis.
xxxvij.diſt.ſi quis grammaticam.lxxxvj.diſt. cum multa. [Præſu-
mūt.]ver.[Puplice.]q.d.ſi priuatim in capitulo ſolis monialibus.
ſuis regulam exponeret,vel ad inſtructionem morum aliqua exē
pla bona vel alia ſimplicia verba proponeret hoc non reprobare
tur. [Prædicare.] & hæc eſt quarta abuſio ſecundum vnam lite-
2 ram.vt no. in præceden.ver.mulier † enim nec prædicare,nec do
cere debet,nec etiam ſacra vaſa contingere.xxiij.diſt.ſacratas.& c.
3 mulier.xxxiij.q.v.mulierem.quia nec etiam † maſculi laici hoc
poſſunt officium exercere.ſ̃.de hæreti.cum ex iniuncto.& c.ſicut
in vno.& patet in eo quod no.j̃.e.in ſeq.gl.¶[Cum igitur.] ij.pars.
[Id abſonum ſit.] imo hæc quæ præmiſſa ſunt,& quæ officia vi
4 rilia cenſentur a quibus † mulieres regulariter ſunt excluſę.vt pa-
tet.ff.de reg.iur.l.ij.& legitur & no.ſ̃.de arbi.dilecti.§.j.in prin.vn-
de nec poſſunt etiam proprias moniales velare.xx.q ij.ſtatuim9.
nec abſoluere.j̃.titu. j. de monialibus.nec iudicare.nec arbitrium
ſuſcipere. niſi forte aliqua nobilis hoc habeat ex ſucceſſione vel
conſuetudine.quod dic,vt plene no.ſ̃.de arbi.dilecti.ſed nec poſ-
ſunt inſtituere vel ſuſpendere.quod dic,vt plene no.ſ̃.de maio. &
obedien. dilecta. [Inhibere.] ſubaudi. Nec obſtat ꝙ poſſet obijci
ipſas mulieres potius debere hanc poteſtatem habere quam ho-
mines cum beata Maria dignior fuerit apoſtolis. & ſic continua
tur ſequens ver.[Quia licet.]ver.[Non tamen illi.] ſ.beatæ Marię.
[Sed iſtis.] ſ.apoſtolis. [Claues.] vnam.ſ.fori contentioſi iudicia-
lis.ſ̃.de exceſ.præla.tanta.ſ̃.tit.j.c.fi.ſ̃.qui fil.ſint legi.per venerabi-
lem.§.rationibus. Aliam fori voluntarij pęnitentialis. j̃.e.omnis.
j̃.titu.j. a nobis. ij. & ſic poteſt intelligi quod de clauibus hic dici-
tur in plurali.& xxj.diſt.c.j.ad fi.& c.in nouo.& de hoc no.ſpacio
ſius in Summa.eo.titu.ſub rubrica.de remiſſionibus.§. j. [Com-
miſit.]vniuerſis.vt p̄miſit.non ergo ſoli Petro.vt & no.ſ̃.de pęnis.
c.fi.reſpon.j.ſuper verbo,claues eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentia morientium tempore interdicti non eſt prohibita.*
2 *Corpus Chriſti quare viaticum appellatur.*
3 *Pro ſepultura nihil eſt exigendum.*
4 *Campanæ tempore interdicti pulſari non debent.*
5 *Horæ canonicæ ſeptem ſunt.*
6 *Cruce ſignati ſine neceſſitatis periculo ad pœnitentiam admittuntur.*
7 *Eccleſia nemini claudit gremium.*
8 *Officia aliqua alicui contra formam non ſunt celebranda.*
9 *Pœnitentia nemini deneganda eſt.*

CAP. XI.

a QVod in te.[a] & infra. [Morientibus] tē-
pore generalis in-
terdicti ſunt prohibita omnia ſacramenta eccleſiaſti
1 ca excepta † pœnitentia morientium.j̃.de ſenten.ex-
com.permittimus.ſub qua comprehenditur viaticum,vt dicitur
hic,& ibi.& excepto baptiſmate paruulorum ſub quo compre-
henditur & confirmatio.vt j̃.e.tit.j.reſpon. ſicut hoc totum legit̃
& no.ſ̃.de ſpon.non eſt vobis.quod dic,vt ibi plene no.[Viaticū]
3 ideſt corpus Chriſti † quod dicitur viaticum quaſi a via quia illis
qui ſunt in via recedendi de hac vita datur.vel quia ſi digne ſumi
tur per viam ſalutis ducit ad vitam.¶[Licet autem.] ij. pars. [Ge-
nerale interdictum.] quod nedum Papa quando pronuntiat ſed
etiam quando villa vel caſtrum interdicitur locum habet. j̃. de
ver.ſigni.cum in partibus.[Vnctio.] ſ.extrema.[Sepultura.]pro
3 † qua nihil eſt exigendum.quod dic,vt legitur & no. ſ̃.de ſepult.
abolendę.& de priuilegijs.vt priuilegia.§.j.ver. qui tamen ſepeliā-
tur.& c.ꝙ nonnullis.[Concedimus.]ver.[Ex gratia.] ergo nullus
alius hoc propria temeritate vſurpare præſumat, niſi ſibi per con
ſimile priuilegium concedatur,vt patet in eo,quod legitur,& no.
ſ̃.de priuile.ſane.& c.ꝙ nonnullis.ſecūdum Io.[Seruauerint.]nec
ei cauſam dederint,nec fraudem adhibuerint.ſ̃.de priuilegijs. qđ
4 nonnullis.§.vnico.[Pulſatione.]No.ꝙ tempore interdicti † non
debent pulſari campanæ,vt hic.& j̃ eo.ver.cum & regularibus. ſ̃.
de priuile.ꝙ nonnullis.& arg.ſ̃.de conſue.cum inter vos.§.j.[So-
lennitatibus.]q.d.ſine miſſa ſolenni vel alia quaſi occulte nō pu-
blicę.[Et in conuentualibus.]ver.non ergo in capellis licet recto
ri dicere horas canonicas cum ſocio infra eccleſiam tempore
generalis interdicti.ergo a contrario extra in camera ſua poterit
ipſas dicere cum ſocio,& infra eccleſiam ſolus,arg.ſ̃. de præſum.
nonne.cum ſuis concordantiis.& ſ̃.de his quæ fi.a præl. cum apo
ſtolica.§.penul.cum ſuis concordantijs. [Horas canonicas.] quæ
5 † ſeptem ſunt.ſ.prima & ſexta & tertia &c vt ſ̃.de cele.mi.c.j.[Et
voce ita demiſſa ꝙ exterius &c.]Hic habes expreſſum ꝙ excom-
municatis & interdictis etiam extra eccleſiam ſtantibus non li-
cet miſſam audire.nec clericis celebrare,ita ꝙ ab eis de foris audi
re poſſint.alioquin laici ligati non ſeruant ſententiam ſed contē
nunt cum ſe ingerant.quod dic,vt legitur,& no.ſ̃.de cle. excom.
mi.c.illud.§.illud.& clerici vident interdictū ecclīaſticū violare:
vnde,& pœnas pñt metuere de quibus leg.& no.ſ̃.de cle.exc. mi.
c.ij. & ca.poſtulaſtis.§.quæſiuiſtis.& de exceſ.præla. tanta eſt cla-
uis.reſpon.j.in quibus de hac materia plene no. [Cum & regula
ribus.]ver.q.d.ſatis poſſumus hanc gratiam facere clericis de ſe-
pultura,& legendis a binis ſimul,vel trinis in eccleſijs conuentua
libus horis canonicis,vt pręmiſſum eſt: quia & regularibus indul
getur eodem modo,ꝙ poſſint etiam diuina celebrare,vt ſequitur
& probatur. ſ̃. de priuile. ꝙ nonnullis. Quinimo & a quibus hoc
conceditur generalius,vt ibi no.ſ̃. de priuile. cum & plantare. §.
excommunicatos.[Suppreſſa voce.] & ita demiſſa,ꝙ audiri non
poſſint.quod dic,vt le.& no.ſ̃.ver.proxi.¶[Recipientibus.]iij.pars.
qui interdictum ſeruauerunt,nec ei cauſam dederunt.ſ̃.e.c. pe.§.
proxi.ver. j.[Signum Crucis.] hoc eſt vnum de priuilegijs cruce
ſignatorum terræ Sanctæ.ſunt & quædam alia.quod dic,vt leg.&
no.ſ̃.de iudæis.ad liberandam.in gl.deciſionis.[Pœnitentia.]hoc
6 eſt ſpeciale in iſtis perſonis,vt † ſine neceſſitatis periculo ad pœ-
nitentiam admittantur,ſunt tamē quaſi in via periculi: quia hoc
eis non conceditur,niſi proficiſcantur ſecundum quoſdam.con
tradicit tamen hæc litera ſequens. [Cum poſtulauerint.] nam ſe
cundum ꝙ alij intelligunt hoc priuilegium nullum aut modicū
redderetur.contra id,quod leg.& no.ſ̃.de priuile.in his.vnde ſuffi-
cit,ꝙ ſignum crucis receperint,dummodo in mora non ſint.De
peregrinis autem poteſt intelligi, ꝙ dixerunt, de quibus ſequitur.
j̃.vt ſ.tranſeuntibus pœnitentia non negetur. ſicut nec negatur
his,qui ſunt in neceſſitatis articulo conſtituti.quod dic, vt leg.&
plene no.ſ̃.de offi.ord.paſtoralis.§.pręterea. Vel dic hoc eſſe intel-
ligendum de parochianis loci interdicti,qui beati Iacobi,aut San
ctorum Apoſtolorum Petri & Pauli,aut aliorum,a quibus mul-
tum diſtant, habent limina viſitare, nam & iſtis periculum im-
minet,& eorum deuotioni debet miſericorditer condeſcendi,qđ
magis placet. Sed quid ſi tempore generalis interdicti aliqui vo-
lunt

ADDITIO.

a ¶Pro materia & intellectu huius.c.vide bo.tex.in c.alma.de ſen.excom.lib.vj.

ſunt redire ad eccleſiam,nunquid ſunt admittendi? T.dixit,ꝙ ſic
7 & facit pro ipſo,ꝙ † eccleſia nemini claudit gremium.j.q.vii.quo
ties. C.d e ſumma Trin.l.fi.in Auth.vt non luxuri. contra natu.
reſpon.j.colla.vj.Io.contra dicit, & bene, ne rigor eccleſiæ diſſol-
uatur,arg.ſ̃.de priuile.vt priuilegia.§.j.ver.pen.& §.fi.& ſ̃.de con-
8 ſue.cum inter vos.& quia † contra formam non ſunt alicui ali-
qua officia celebranda,vt ĩ.titu. j.reſponſo.j.& quia iſtæ perſonæ
ſpecialiter priuilegiantur,& clerici, qui non deliquerunt, vt hic,
& ſ̃.e.§.j.reſtat ergo,ꝙ laici non priuilegiati quantuncunque ſint
inculpabiles,neceſſe habent interdictum ſeruare: quia quod de
iſtis conceditur,de alijs prohiberi videtur.ſ̃. de præſump. nonne.
cum ſuis concor.Nec ob.ſi dicas,ꝙ ſine culpa ſunt.ſ̃. de conſtit.
cognoſcentes.nam & hæc pœna propter delictum alterius infli-
gitur.vt xxiiij.q.iij.ſi habes.& no.ſ̃.titu.1.in quibuſdam.§.fi. verſi.
pen. Aliqui tamen indiſtincte ſenſerunt,ꝙ † pœnitentia nemini
neganda eſt,cõtra hoc,& omnia alia iura.quod dic, vt plene no.
ſ̃.de ſpon.non eſt vobis.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Infans quicquid videt ignorat.*
2 *Annorum diſcretionis ſunt tria genera.*
3 *Dictio Saligia dat ſeptem vitia.*
4 *Venialia peccata an ſint de neceſsitate confitenda.*
5 *Venialia multis modis delentur.*
6 *Peccatũ nullũ eſt celandũ de ſuis peccatis,alias nõ eſſet pœnitentia fructuoſa.*
7 *Peccator ſolus ſoli presbitero debet peccata ſua confiteri.*
8 *Pœnitentia publica eſt agenda de peccatis publicis.*
9 *Peccator occultus non debet prodere ſe.*
10 *Confitendum ſępius eſt,cum ſępius cadat homo.*
11 *Sacerdos proprius, quis dicatur.*
12 *Confiteri ſe debet quilibet ſemel in anno.*
13 *Animarum cura, quid ſit.*
14 *Animarum malam curam habentes Deo obligantur.*
15 *Non dormit,neque dormitat qui impugnat Iſrael.*
16 *Seculare brachium quandoque eſt inuocandum.*
17 *Parochiarum limites extendi, & reſtringi ex cauſa poſſunt ex diſpoſitione epiſcoporum.*
17 *Cura poteſt per conſuetudinem,& per præſcriptionem acquiri.*
19 *Conſuetudo non proficit,niſi ſit præſcripta,& rationabilss.*
20 *Excommunicatus per annum ſi ſteterit,reddit ſe ſuſpectum de hæreſi.*
21 *Animarum inductum pro ſalute non eſt negligendum,nec præſcribi poteſt contra ipſum.*
22 *Papa,& epiſcopus eſt proprius ſacerdos immediate.*
23 *Scolares,& mercenarij cui confiteri debeant.*
24 *Confeſſor deberet potius de miſericordia,quam de crudelitate rõnem reddere.*
25 *In peccato luxuriæ valde caute ambulandum eſt.*
26 *Medicus imperitus vno collirio omnium oculos vult curare.*
27 *Sacerdos vtrum poſſit reuelare confeſsionem, vt mors hominis euitetur.*
28 *Confeſſorem oportet eſſe diſcretum,& cautum.*
29 *Contritio quanta eſſe debeat.*
30 *Suſtinere,quilibet tenetur potius omnia mala quam malo conſentire.*
31 *Quid in contritione requiratur.*
32 *Confeſſio qualis eſſe debeat.*
33 *Confeſſio frequens valet ad multa.*
34 *Contritio ſine confeſsione nihil prodeſt.*
35 *Satisfactio eſt arbitrio ſacerdotis imponenda.*
36 *Doloris miſura plus valet apud Deum quam temporis.*
37 *Et mortificatio vitiorum,quam abſtinentia ciborum.*
38 *Sacerdos in pœnitentia imponenda debet eſſe miſericors & beniuolos.*
39 *Deus facit omnia in pondere,numero,& menſura.*
40 *Deus non ſoluit illos de quibus putamus, ſed illos in quibus opus miſericordiæ, & iuſtitiæ exercamus.*
41 *Laicus in confeſſione iudex eſſe non poteſt.*
42 *Sacerdos extra iudicium pœnitentiale iudex eſſe non poteſt.*
43 *Sacerdotis eſt nemini nocere.*
44 *Vnum ius ſuppletur per aliud.*

CAP. XII.

OMnis cuiuſque. Alias vtriuſque.& eſt
communior litera.[Sexus.] ſ.tam maſculus,quam fœmina.[Fidelis.]igitur
ſi quis hoc ſalubre ſtatutum non adimpleat, ſed cõ-
temnat,ſe imperitum,& maliuolum,ſeu etiam infidelem,vel nõ
catholicum,ſed hæreticum comprobabit,ar.hic.& xxiiij.q.j. hęc
eſt fides quod dic,vt no.ſ̃.tit.1.c.fi.§.1.[Ad annos diſcretionis.] ſ.
minoris.nedum maioris.i. cum eſt doli capax, ex quo videlicet
ſcit diſcernere inter bonum & malum, vnde & iam peccare po-
teſt.C.ſi aduer.delic.l.1.C.ſi minor ſe. ma. diſt. 50. iij. ſecus de in-
1 fante,qui non diſcernit,& † cuius ætas quid videat ignorat.C.de
falſa mo.l.1.de conſe.diſt.iiij.eos.quod dic vt le.& no.ſ̃. de delic.
pu.c.j.Multo fortius ſi ſit mediæ diſcretionis,vt quia iam pro par-
te perfectæ ætatis eſt,& per ſe poteſt adminiſtrare,contrahere, di-
2 ſponere iuxta votum,puta.xxv.annorum eſt.ff.de minori.l.1.† An
norum igitur diſcretionis ſunt tria genera.Primum quoad con-
feſſionem faciendam,& pœnitentiam recipiendam,vt hic.Secũ
dum,quo ad votum emittendum,vel matrimonium contrahẽ-
dum,vt ſ̃.e.gl.ver.multo fortius.Tertium,quo ad adminiſtrandũ
vt ſ̃.e.gl.ver.ſed & fortius.ad idem.ſ̃.de æta.& quali.c.ij.& iij. ſ̃.de
elect.cum in cunctis.§. inferiora. [Omnia.] non originale: quia
illud in baptiſmo deletur, ſi infans ſit indiſtincte, ſi adultus cum
contritione.de pœ.diſt.1.tres actiones.ſ̃.de baptiſmo. maiores.§.
caute.& §.cæterum.& §.verum.ver.hic vero dicimus. ſed morta-
3 lia confitenda ſunt omnia.De quibus. ver. † Dat ſeptem vitia di-
ctio ſaligia.i.dictio ſaligia habet ſeptem literas,quarum vnum vi
tium exprimitur vnaqueque,videlicet.S.i.ſuperbiam. A.i.accidiã.
L.i.luxuriam.I.i.inuidiam.B.i.gulam.I.i.iram. A.i.auariciam. ad
hoc.xxxij.q.vij.non ſolum.& de pę.diſt.iij.inter hæc hyrcum.Sed
& alia plura enumerat Aug.xxv.diſt.§.alias.ver.& quamuis Apo
4 ſtolus &c.† Necnon & venialia ſaltem conſuetudinaria,vel inue
terata confiteri oportet,ſi ſacerdotis copia habeatur.de pœni. di.
iij.de quotidianis.& ar.ſ̃.de iureiuran.& ſi Chriſtus.§.quædam.&
xxv.diſt.§.criminis.& ſeq.vbi dicit beatus Aug.Nullum peccatũ
adeo eſt veniale,quod non fiat criminale,dum placet.Idem quid
intereſt ad naufragium,vtrum vno grãdi fluctu nauis operiatur,
an paulatim ſubrepens aqua in ſentinã per negligentiam dereli-
cta impleat nauem,atque ſubmergat.De his dicitur,vitaſti gran-
dia,vide ne obruaris arena,ad hoc.de con.diſt.iiij.agat.& c.ne q̃d
5 abſit.& c.ſine pœnitentia.† Alia vero minuta [a] venialia,atque re
a centia multis modis delentur.Primo modo per generalem con-
feſſionem.vt de pœ.diſt.iij. de quotidianis. Secundo per dignam
euchariſtiæ ſumptionem.de con.diſt.ii.cum omne crimen. & c.
ſi quocunque.Tertio per aquæ benedictæ aſperſionem,quæ coin
quinatos ſanctificat,& purgat,& cuncta bona multiplicat,& in-
ſidias diaboli auertit,& a fantaſmatis verſutijs homines defendit.
de conſe.diſt.iij.aquam.Quarto per ieiunia & eleemoſinas.lxxxij.
diſt.presbiter.de pœ.diſ.ij. medicina.& c.quamobrem.& diſt.ij.ſa-
ne cauendum.Quinto per orationem dominicam.de pœ.diſt.iij.
de quotidianis. Sexto per deuotam pectoris tonſionem. de pœ.
diſt.j.tres actiones. & diſt. ij. ſicut inquit. Septimo per extremam
vnctionem.ſ̃.de ſacra vnc.c.vnico.§.j.de prima.Octauo per ſuſce
ptam cum deuotione epiſcopalem benedictionem.vnde Nume.
vj.g.Dixit dominus ad Moyſen, loquere Aaron & filijs eius: ſic
benedicetis filijs Iſrael,benedicat tibi dominus,& cuſtodiat te, o-
ſtendat tibi dominus faciem ſuam, & miſereatur tui. Conuertat
dominus vultum ſuum ad te,& det tibi pacem. Inuocabunt no-
men meum ſuper filios Iſrael,& ego benedicam eis.j.q.j.dictum.
& arg.j.q.j.maledicam.& §.& c.ſequentibus.ad hoc.de pœ. diſt.j.
quamobrem,xij.q.ij.gloria.de pœ.diſt.vj.§.1. hæc tamen materia
copioſius diffinitur in Summa.eo.tit.§.de quibus peccatis.[Sua.]
q.d.ſeipſum accuſet,non alium.de pœ.diſt.j.quamuis. niſi forſan
in hęreſi.vel vbi quis cognouit matrem ſuam filiam, vel etiam
vxorem propriam contra naturam,vel aliud quodcunque pec-
catum commiſit,propter cuius circunſtantias neceſſe ſit alium
nominare,nam & circunſtantiæ conſiderantur,vt ĩ.eo. §. ſacer-
dos.& de hoc no. in Summa. eod. titu.§.qualis.& ſub.§.diſcreta.
& §. in quo tenetur. verſicu. caueat autem. & ſequen. De ſuis
6 † autem peccatis nullum eſt cęlandum,alioquin non eſſet pœni
tentia fructuoſa.quod dic,vt no.ſ̃.e.ꝙ quidam.[Solus.] q.d. ſolus
7 † peccator ſoli presbitero debet peccata ſua confiteri, quod ideo
dicitur,vt liberius confiteatur.ſi.ſ̃.de elec. quia propter. ibi qui ſe-
creto & ſigillatim &c.ſ̃.de accuſa.inquiſitionis.§.j.ver.& an fides.
vbi de hoc.Quod eſt intelligendum de peccatis occultis,& etiam
8 manifeſtis,quamuis † de publicis publica pœnitentia ſit agenda,
9 vt le.& no.ſ̃.e.c.j.Sed & quamuis occultus † peccator non tenea-
tur prodere ſe.de pœni.diſt.j.non tibi dico.niſi vbi periculum im
minet,puta in hæreſi.læſæ maieſtatis crimine, proditione patrię,
homicidio perpetrando,& ſimilibus,in quibus,& ſi non cogatur
inducendus tamen eſt,ꝙ reuelet,ad hoc vt ipſum periculum eui
tetur,tamen & ſi ſe prodere voluerit,hoc poteſt facere, vt patet.ſ̃.
de diuor.ex literis. Sed & ſacerdotem poteſt, ſi voluerit in teſtem
inducere,cui ſoli creditur,cum & ei ſoli confiteatur, vt hic, qui
& cauere debet omnino,ꝙ verum teſtimonium ferat. quod dic,
vt le.& no.ſ̃.de exceſ.pręla.dilectus.ſ̃.de ſimo.nemo. Sed & in iu-
dicio interrogatus tenetur de manifeſtis dicere veritatem, vt no.
ſ̃.de accuſa.ſi conſtiterit.verum nemo debet ſe prodere, maxime
ſi clericus ſit,gloriando.vt ſ̃.de exceſ.pręla.quam ſit graue.[Saltẽ
10 ſemel.]hoc ideo dicit: † quia cum ſępius cadat homo,eſſet ſępius
cõfitendũ. de pę.diſt.iij.§.ꝙ autem.& c. ſepties.& ſequentibus.ſed
11 ad minus † ſemel in anno hoc debet facere quilibet Chriſtianus.
niſi de hęreſi velit reddere ſe ſuſpectum,vt patet in eo,quod no.ſ̃.
eo.ſuper verbo,fidelis.vnde & ſequitur pœna contra talem. ĩ. eo.
verſi.alioquin.[Fideliter.] quod dic,vt no.in Summa.eo.tit.§.qua
lis.quod intelligitur de eo,qui loqui poteſt.quod dic,vt no. in Sũ-
ma.

ADDITIO.

a ¶Adde gl.in ſalutatione libro.vj.

ma.e.tit.§.quando confitendum.ver. fi. [Proprio.] † Proprius ſa-
12 cerdos dr̃ ille.cui cura parochialis ecclia͠e eſt cõmiſſa,ſit perſona,
ſiue vicarius,qui tenetur reſidentiam facere,& ad illum,quem cu
ra requirit ordinem ſe facere promoueri, vt probatur. ſ̃. de offi.
vica.c.j.& fi.& de cleri.non reſi.quia nonnulli.§.cum igitur.& de
13 præben.extirpandæ.§.qui vero.& ſeq. † Sed quid eſt cura? Et qui-
dem poteſt magiſtraliter ſic deſcribi.Cura eſt vigil & oneroſa ac
ſolicita cuſtodia animarum commiſſa alicui,vt curet,ne pereãt,
ſed ſaluentur,quæ competit ex lege, vel commiſſione canonica,
aut conſuetudine,ſeu præſcriptione per ſedem apoſtolicam non
improbata,hæc autem ex diuerſis iuribus colliguntur. vnde. Cu-
ra eſt vigil & oneroſa ac ſolicita cuſtodia animarum,vt colligitur
in eo,quod legitur,& no.ſ̃.de æta.& quali.intelleximus.§.fi.& ex-
tra.d.n.de homici.pro humani.§.j.ſ̃.de offi.archi.cap.j. & de offi.
archipresbi.c.fi.& de offi.primice.c.vnico.viij.q.j. qui epiſcopatũ.
& in ſequenti expoſitione.Commiſſa alicui, vt curet, ne pereant
&c.inſtruendo ſibi commiſſos in fide,& moribus, necnon & vi-
tijs fugiendis,ac virtutibus,& bonis operibus exercendis, vt patet.
x.q.j.placuit.& in eo,quod le.& no.ſ̃.de vi.& ho.cle. vt quiſque p̃-
sbiter.& c.vt clericorũ mores.& ſ̃.e.Deus qui.§. apoſtoli. Ex quo
14 ſequitur,ꝙ ſi male,† vel negligenter curet,obligatur Deo,arg. In-
ſti.de inuti. ſtipu. §. ſi quis alium. cui & exinde tenetur rationem
reddere.ſ̃.de offi.ord.irrefragabili.reſpon.j. & de ſta. mo. cum ad
monaſterium.§.abbas.Hoc autem debet curare prædictis modis,
necnon viſitando,corrigendo,puniendo,ſacramenta eccleſiaſti-
ca exhibendo.ſ̃.de elec.dudum.ij.§.tandem.& de tranſac.veniẽs.
reſpon.j.& ĩ.eo.c.§.ſacerdos.& c.cum infirmitas.Caueat igitur,ꝙ
ſemper obligationem hanc præoculis habeat, ne reperiatur ne-
gligens dormiens,vel dormitans.pſal.Non dormitabit, neq; dor
miet, qui cuſtodit Iſrael. Nec mirum: q̃a ſicut dicit beatus Berñ.
15 † Non dormit,neque dormitat,qui impugnat Iſrael.Ideo & incu
rato dicitur Prouer.vj.a.Defixiſti apud extraneum manum tuã,
& illaqueatus es verbo oris tui,& ſequitur te ipſum libera,diſcur-
re,feſtina,ſuſcita amicum tuum.Ne dederis ſomnum oculis tuis,
nec dormitent palpebræ tuæ.Quòd ſi hæc deligenter ſeruauerit,
eſto ꝙ propter duritiam plebis non proficiat,tutus erit, vt proba-
16 tur.xliij. diſt. ſit rector. & c. Epheſijs. † Sed non omittat ſeculare
brachium inuocare, eſto ꝙ peccatores ſine effuſione ſanguinis
nequeant coarctari.ſ̃.de homici.poſtulaſti. Quæ comperit ex le-
ge ſcripta,ſiue iure communi,ſicut patet in epiſcopis.ſ̃.de offi.or.
conquerente.& prælatis qui per electionem creantur,& etiam re
ctoribus eccleſiarum parochialium,ex quo ſunt authoritate ſui
iudicis inſtituti,vt hic patet,& in eo,quod le.& no.ſ̃.de cle. pere-
gri.c.fi.& de offi.archi.cum ſatis.ſ̃.de off.ord.ſi ſacerdos.& c.cum
ad eccleſiarum.& c.ad reprimendam.& ĩ.tit.j.nuper. §. in ſecun-
do.& §.fi.in fi.& in Summa.e.tit.§.cui confitendum ſit.reſpon.j.
& de ſen.excom.§.quis poſſit excommunicare.ſub.§. fi. qui inci-
pit nedum autem. Et notandum,ꝙ hæc cura extenditur ad om-
nes habitantes infra limites prædictorum,qua ratione & prouen
tus ſpirituales exinde prouenientes percipiunt in vſus neceſſarios
conuertendos.ſ̃.de his quæ fiunt a præla. paſtoralis. ſ̃. de paroch.
ſuper eo.Niſi in aliquibus conſuetudo obſtet.ſ̃. de deci. cum ſint
17 homines.& c.ad apoſtolicæ.† Hi autem limites quantum ad pa-
rochias per diſpoſitionem epiſcoporum extendi poſſunt ex cau
ſa,& reſtringi,prout legitur,& no.ſ̃.de exceſ.præla. ſicut vnire. &
de eccleſijs edi.ad audientiam.j.quibus de hac cura tenentur incu
rati reddere rationem,ſicut le.& no.ſ̃.de priuile.c.iij.§.in eccleſijs
& de præben.in Lateranenſi.Vel commiſſione canonica ab epi-
ſcopo generaliter, vel ſpecialiter facta, ſicut patet in archidiaco-
no.ſ̃.de offi.archid.c.j.& in archipresbitero.ſ̃. de off. archipresbi.
c.fi.& per totum.& in officiali ſuo.vt patet in eo,quod le.& no. ſ̃.
de inſti.c.iij.& extra.d.n.de ap.Romana.reſpon.j. & in vicarijs ec-
cleſiarum perpetuis.ſ̃.de off.vica.ad hęc.& etiam ex cauſa ad tem
pus conſtitutis.ſ̃.de ap.peruenit.ſ̃.de offi.ord.cum vos. vel a Papa
per priuilegium generale,vel ſpeciale,vt patet.xxij.diſt.c.j.& xxvj.
q.ij.c.j.& ſequentibus.& in eo,quod legitur,& no.ſ̃.de tranſla.epi.
c.ij.§.ſed neque.ver.præſertim.& de hæreti.excommunicamus.j.
§.quia vero.& de exceſ.præla.accedentibus.ad fi.vel per compoſi
tionem ex certa ſcientia confirmatam.ſ̃.de tranſac.veniens.§.fi.
18 Aut † conſuetudine,ſeu præſcriptione.nam & Metropolitani in
ſua & etiam aliena prouincia,& epiſcopi in alienis diœceſibus,
& etiam abbates archidiaconi,& capitula,& ſimiles, iura epiſco-
palia,& parochialia, curam, & ad hæc pertinentia, inquantum
iſta poſſunt in eos cadere,& per cõſuetudinem,& per præſcriptio
nem acquirunt,ſicut de conſuetudine probatur in eo,quod le.&
no.ſ̃.de elec.dudum.ij.§.tandem.ſ̃.de off.ord.quanto.& c. duo ſi
mul.& c.irrefragabili.§.exceſſus.& de fo.comp.licet.§.j.& c. cum
contingat.& extra.d.n.de off.ordi.Romana.& de ap.Romana.Et
de præſcriptione probatur in eo,quod le.& no. ſ̃. de præſcrip. ex
trãſmiſſa.& c.auditis.& c.cum olim.& c.veniens.& de reli.domi.
conſtitutus.& c.cum venerabilis.& c.cum dilectus. Aliqui tamẽ
dicunt,ꝙ per conſuetudinem non acquiritur cura,niſi ſit per ſe-
dem apoſtolicam approbata, quibus non aſſentimus: quia ex-
preſſe contradicunt iura.ſ̃.de elec.dudum.ij.§.tandem.& alia pręallegata,arg.tamen pro ipſis.xciij.diſt.illud.& ix.q.ij.§.j.& ſequen-
tibus.& q.iij.antiquis regulis.Per ſedem apoſtolicam non impro
19 bata.hoc ideo dicitur: quia † conſuetudo non proficit,niſi ſit prę
ſcripta,& rationabilis.ſ̃.de conſue.c.fi.Irrationabilis autem iudi-
catur per ſedem apoſtolicam,ſi ex ea limites confundantur.ſ̃.de
deci.cum ſint homines.in fi.vel ſi exinde alij graue præiudicium
paretur,arg.in eo quod le.& no.ſ̃.de deci.ſuggeſtum. & de maio.
& obe.cum inferior.& de conſue.cum olim.ſed quantum ad per
ſonam priuatam reprobatur,vt nec curam acquirat ex conſuetu
dine,nec ſibi eligat confeſſorem, vt colligitur in eo, quod no.in
Summa.e.tit.§.cui confitendum ſit.ſub.§.cui Imperator.reſpon.
j.In præſcriptione vero talium bona fides, & iuſtus titulus requi-
runtur,alioquin expreſſe per ſedem apoſtolicam reprobatur. q̃d
dic,vt le.& no.ſ̃.de deci.dudum.& de præſcrip.ſi diligenti.& adde,
quod no.ſ̃.de off.or.conquerente.§.j.& de maio.& obe.inter qua
tuor.& de off.archid.c.fi.& de reſti.ſpo.olim.j.& iij.& ſ̃.de cle. nõ
reſi.quia nonnulli.reſpon.j.& ne prelati vices ſuas.c.ij.ver.ꝙ ſi q̃s.
[Sacerdoti.]vel ſi ſit minus ſufficiẽs,vel ex alia iuſta cauſa alij de li
centia ſua,vt ĩ.e.§.j.vbi de hoc.Quis autem dicatur ſacerdos pro-
prius,dic,vt plene no.in Summa.eo.tit.§.cui confitendum ſit. &
in præced.glo.& ĩ.§.j. ſuper verbo.a proprio ſacerdote. [Et iniun-
ctam.]ver.ſiue conſiſtat in eleemoſinis,ſiue in diſciplinis,oratio-
nibus, ieiunijs, vigilijs, vel alijs quibuſcunque. quod dic,vt no.in
Summa.e.tit.§. quis ſit effectus. [Viribus.] nam vltra poſſe nihil.
ſ̃.de pac.c.fi.ff.de re.iur.impoſſibilium.[Studeat.] ergo non negli
gat.[Adimplere.] ad quod,ſi neceſſe fuerit, eſt per cenſuram ec-
cleſiaſticam compellendus,vt patet in eo,quod le.& no.ſ̃. de ſpõ.
ad audientiam.in fi.& tandem ad requiſitionem eccleſiæ per bra
chium ſeculare,vt patet in eo,quod le.& no. ſ̃. de iudæis. ita quo-
rundam.§.pen. & de hæreticis.excommunicamus.§. ſi vero do-
minus temporalis.Quod intelligas,quando peccatum publicum
eſt,vt ibi,ſecus in occulto.vj.q̃. j. ſi omnia. ſ̃. de ſimo. ſicut nobis.
alias ſicut tuis.in fi.[Suſcipiẽs.]ver.[Ad minus in Paſcha.] & hoc
ideo dicit: quia & in alijs feſtiuitatibus conſuetis hoc fieri debet,
vt ſ̃.e.Deus qui.ver.fi.Sed ad minus in Paſcha hoc neceſſe eſt, vt
hic.& de conſe.diſt.ij.& ſi non frequentius.Quod ſi contempſe-
rit,fidelem ſe non oſtendit,vt patet in eo,quod no.ſ̃.e.in prin.ſup
verbo.fidelis.& pœnam ſequitur.ĩ. ver.j. [De proprij ſacerdotis.]
non ergo extranei,& in hoc plerique frequentius ſe ſeducunt: q̃a
extraneus non habet ſe de his,vel ſimilibus intromittere,vt patet
in eo,quod le.& no.ſ̃.eo.ꝙ autem.§.vnico.& ĩ.eo.§.j.[Cauſam.]
puta: quia non vere pœnitet dicens, ꝙ a peccatis abſtinere non
poteſt.ſ̃.e.ꝙ quidam [Alioquin.]ver.ſ.ſi ſaltem ſemel in anno nõ
confiteatur peccata ſua, vel confitetur, ſed euchariſtiam non re-
cipit,nec de licentia proprij ſacerdotis abſtinet.[Ab ingreſſu.] ip-
ſo facto & ipſo iure ſecundum quoſdam,qui & contrarium ſcri-
pſerunt quaſi in conſimili caſu.ĩ.eo.c.j.quod eſt contra id, quod
le.ſ̃.de ſepul.ex parte.in fi.vbi de hoc.ſed iſtud nec veritatem con
tinet,nec ſeruatur,vnde dic.[Arceatur.] ſubaudi per ſententiam,
ſi monitus ſe non correxerit,& ſi hac pœna inflicta ſe adhuc nõ
emendauerit,poterit excommunicari,ſicut & no ſi.ſ̃.de vſur. cũ
20 tu.reſpon.j.& c.prætereà.§.fi. & ſi ſic excommunicatus † per an
num in contumacia ſua permãſerit,omnino reddet ſe ſuſpectũ
de hęreſi in hoc caſu.quod dic,vt plene no.ſ̃.ti.j.c.fi.[Vnde hoc.]
21 ver [Salutare.] i.† pro ſalute animarum inductum, ergo non eſt
negligendum,nec contra ipſum præſcribi poteſt,arg. ſ̃. de cõſue.
c.fi.ſic & no.ſi.ĩ.c.j.reſpon.j.ver.j. [Publicetur, ne quiſquam.] &c.
ſi.ĩ.c.proxi.ſ̃.de ſimo.quoniam.§.fi. ſ̃. de iudęis. ita quorundam.
§.fi.cum ſuis concor.¶[Si quis autem.] ii.pars.[Iuſta de cauſa.]pu
ta: quia ſacerdos proprius particeps eſt delicti:exemplum.ĩ.tit.p-
xi.ſi concubinæ.& arg. C.ne quis in ſua cauſa iud. in rubro & in
nigro.ſ̃.de teſti.veniens.j. §. fi.vel quia aliqua latens ſimulatio eſt,
inter ipſos & parentes ipſorum,arg.ſ̃.de accu.repellantur.& ſ̃.de
off.dele. ſuſpitionis. vel quia eſt nimis ſimplex, nam diſcretum
oportet querere confeſſorem,vt ſ̃.e.officij.in fi.& c.Deus qui.rñ.j.
& de pœ.diſt.vj.§.j.& c.placuit.ſ̃.de ſimo.ex diligenti.§.j.ver.fi.q̃d
dic,vt ibi no.[Prius poſtulet.] niſi ſit priuilegiatus a ſede apoſtoli-
ca,vel a iure.ĩ.eo.c.fi.vel dic,vt no ĩ. ſuper verbo, a proprio ſacer-
dote.in prin.[Obtineat.] non ſufficit ergo licentiam petere, imo
ipſam neceſſe eſt obtinere.ſi.ſ̃.de regula.licet. §. illa. Quid ergo ſi
non vult dare licentiam,& omnino expedit peccatori, ꝙ confi-
teatur alij? Rñ. habeatur recurſus ad ſuperiorem. ſ̃. de iure patro.
nulli.ſ̃.de offi.or.duo ſimul.ix.q.iij. conqueſtus. Quid ſi periculũ
neceſſitatis inſtet,quare non poteſt haberi recurſus ad ſuperiorẽ?
Rñ.confiteatur alij ſacerdoti,arg.xvij.q.iiij.ſi quis ſuadente. Quid
ſi non inueniatur alius ſacerdos? Rñ.ſi aliquo modo poteſt inue
niri in conſcientia,ꝙ proprio confiteatur ſacerdoti,tunc tenetur
ei confiteri non obſtante inſufficientia,dummodo ab eccleſia to
leretur,arg.ſ̃.de cohabi.cle.& mu. veſtra. Si vero conſcientia ſibi
dictat contrarium,puta: quia probabiliter ſentit,ꝙ ex hoc poſſet
graue peccatum,ſcandalum, & periculum prouenire, confiteat̃
ei generaliter peccatum,& circunſtantias, quibus expreſſis ceſſat
periculum,

periculum, periculoſas vero omnino riticeat, alioquin confitea-
tur cuicunque poterit,arg.j.eo.c.fi. ſecundum id, quod no.ſ. de
offi.ord.paſtoralis.§.præterea.ver.ad quod dicimus. Et ſi finaliter
nullum poteſt inuenire alium,ſoli Deo,arg.ſ.de ſup. ne præla.c.
j.& j.tit.j.a nobis.ij.ſecundum.d.n.cuius eſt mens totius huius gl.
[A proprio ſacerdote.] non ſolum eſt ergo intelligendum hoc
22 de parochiali & incurato,ſed ēt de Papa & epiſcopo,nam † vnuſ-
quiſque iſtorum ſacerdos proprius immediate dicitur,vt no.ſ.de
offi.archidia.c. iij. §. confeſſiones. ergo ſi ab altero iſtorum obti-
neat quis licentiam,ſufficit,arg.op.in eo quod leg.& no.j.e.c.j.rñ.
j.& ſ.de hæreti.excommunicamus.j.§.quia vero nonnulli.Et idē
eſt de legato ſedis apoſtolicæ generali, & eorum pœnitentiarijs,
argumen.ſ.de offi.lega.capit. j. Et idem videtur de generali vica-
rio epiſcopi,argumen.ff.de iudi.cum prætor.ſupra,de offi ord.in-
ter cætera.extra do.noſt.de appel.Romana.& no.ſ.eo.c. reſpon j.
ſuper verbo,proprio.& ſuper verbo,ſacerdote. Quid ergo,ſi aliqs
confiteatur alicui iſtorum,vel de licentia eorum alii abſque cō-
ſcientia parochialis proprii ſacerdotis? & quidem tenet cōfeſſio,
& abſolutio,tanquam ſuo, & a ſuo iudice facta, vt patet ex præ-
miſſis. Verūtñ ſacerdoti parochiali, ꝗ ſpecialiter habet oues ſuas
cognoſcere,facienda eſt inde fides, alioquin poterit non confitē
ti ſibi,nec de ſua licentia pœnam infligere ſupradictā, nec enim
ſufficit dicere,niſi & probetur,vt le.& no.ſ.de conceſſ.preben.cū
ſuper & maxime in hoc caſu.ar.ſ.de ſchiſmati.c.ii.alioquin da-
retur via figmentis.contra id quod le.& no.ſ.de diuor.quanto.§.
pe.& redderetur illuſorium hoc edictum.contra id quod legi. &
no.ſ.de ali.iu.mu.cau.fac.c.j.reſpon.j.Sed nec putamus, ꝙ quan-
tūcunque ex generali licentia confitenti, vel ſacerdoti data con-
fiteatur,ꝙ præter parochialis proprii ſacerdotis licentiam,ſaltem
quantum ad confeſſionem ſibi ſemel in anno faciendā huic ſta
tuto præiudicari debeat,immo adhuc requirenda eſt licentia ſa-
cerdotis parochialis, niſi hoc exprimatur, ꝙ iſtud liceat ſine ſua
licentia.j.e.c. fi.quod dic,vt ibi not. & eſt multiplex ratio. Prima
quia valde æquum,& rationabile eſt, ꝙ ſacerdos parochialis co-
gnoſcat vultum pecoris ſui non tantum exterius,ſed etiam inte-
rius,cum ei habeat euchariſtiam miniſtrare,vt patet. e.c. reſpon.
j.& per conſequens valde periculoſum eius contrarium. Secun-
da,quia ſi ſentiamus contrarium tali prætextu, poterunt omnes
ſibi ſubtrahi,quod non debet velle ſuperior,ſicut nec vellet,ꝙ idē
ſibi fieret.arg.ſ.de offi. or.cum ab eccleſiarum. cum ſuis concor.
Ex hoc contingeret ɔfundi ordinem eccleſiaſticum,& diſciplinā
eccleſiaſticam vilipendi contra id quod le.xi.q.j.peruenit.ſ.de pri
uile.vt priuilegia.§.j.ver.pe.& §.illud.ver pen.Eſt ergo interpreta-
tio talis licentiæ reſtringenda,vt patet in eo,quod leg.& not. ſ.de
vſu pal.c.antepen.in fi.ſ.de offi.dele.ſuper eo.& ſ.de priuile.paſto
ralis.§.j.Tertia,quia in generali licentia non pſumitur aliquis cō
cedere.quod non eſſet ſpecialiter cōceſſurus,vt patet in e o.quod
le.& no.ſ.de offi.lega.ꝙ tranſlationem. & idem videtur hic ſcri-
pſiſſe.B.dicens, ꝙ per talem indulgentiam non videtur tolli ſpe-
cialis, immo nihilominus reſtat petenda, ſicut & vna ſeruitute
ſublata remanet altera.ff.de ſer.vr.præ.ſi domus tua.& ar. ſ.de re-
ſcrip.c.j.ad fi.cum ſuis concor. Aliud tamen eſt in prædicatione,
23 & dic,vt no.j.c.j.reſpon.j. † Quid de ſcholaribus, & mercenariis?
Reſpon.ex quo per annum ſteterunt in aliqua parochia, illi ſa-
cerdoti cōfiteri debent.ar.xvi.q.j.queſti. Alii dicunt,ꝙ idē,eſt eo-
ipſo ꝙ ſe transferunt,& ſi per annum moram non traxerint.ar.
ſ.de deci.ad apoſtolicæ.ſecundum.d.n.& melius.ſ.de parochi. c.
fi.Et idem eſt de peregrinis & viatoribus,& alijs,qui certam man
ſionem non habent.arg.ſ.e.quod in te.in fi.Idem arg.pro & con
tra.ff.de iudi.hæres abſens.Tutius tamē eſt,vt omnes hi a proprio
ſacerdote licentiam obtineant ſpecialem.ſecundum.d. no.& de
hoc no.in Summa.e.tit.§.cui confitendum ſit.ſub.§. fi. & de pa-
rochi.§.quis intelligatur parochianus.quod dic, vt ibi no. [Cum
aliter.]ver. [Ipſe.] i.ſacerdos alienus.[Soluere,vel ligare.]cum nō
ſit iudex ſuus.j.tit.j.a nobis.j.& le.& no. ſ.eod. ꝙ autem.§.vnico.
¶[Sacerdos autem.] iii.pars.ſubaudi confeſſiones audiens,quicū-
que ſit ille proprius,vel alienus.[Diſcretus.] qui ſciat ſoluere,& li
gare.de pœ.diſt.vj.§.j.ſic.ſ.e.officij.in fi.& ne indifferenter admit
tat ouem alienam ſine licentia,vt patet in eo,quod le. & no. ſ.e.
§.proxi.ſed vires peccatoris attendat, qualiter pœnitentiam poſ-
24 ſit portare,ſic procedens,† vt potius de miſericordia,quam de cru
delitate teneatur reddere rationem,vt xxvj.q.fi.allegant.lxxxvj.di.
non ſatis vltra.medium.xj.q.iij.nemo peritorum.[Et cautus.]ma
xime in interrogationibus faciendis.quod dic,vt plene no. in Sū
ma.eod.tit.§.quæ interrogationes.per totum. & ſpecialiter ſub.
25 §.de luxuria.nam in illo peccato † valde caute ambulandum eſt
vt patet in eo,quod ibi no.[Periti medici.] medicus enim eſt ſpi-
ritualis,vnde & infirmitates ſpirituales ſeruare habet, & traditio-
nes artis canonicæ ſequi,vt hic patet.& j.e.c.j.& le.& no.extra. d.
n.de ſen.excom.cum medicinalis.lib.vj.Caueat ergo,ne deprehē
datur in culpa ante factum,vel in facto,vel poſt factum,ſup quo
vide,quod le.& no.ſ.de æta.& quali.ad aures. ſ. de homici.tua. §.
nos igitur.[Vinum & oleum.] i.rigorem & miſericordiam. q. d.
nec ex toto rigidus ſit,ne peccator terreatur,vel a pęnitentia auer
tatur,nec ex toto miſericors, ne iuſtitia diſſoluatur, ſed vtrunque
miſcendo emplaſtrum ſalubre apponat, vt hic patet. & xlv. diſt.
diſciplina.j.tit.j.a nobis.ij §.vt autem vbi de hoc.[Sauciati.] i.vul
nerati,ſicut fecit pius Samaritanus.Luc.x.f.[Diligenter.]ver.ſub-
audi,& caute,vt no.ſ.e.§.ſuper verbo,& cautus.& in Summa.e.ti.
§.qui interrogationes.rñ.j.ver.ſacerdos autem.& verſi.no.ꝙ dicit
diſcretus,vbi hæc verba ponuntur.[Circunſtantias.] ſic.ſ.e. Deus
qui.rñ.j.vbi de hoc.[Conſilium.] ſ.quando fideliter non confite
tur,vt ſ.e.ſignificauit.[Diuerſis.] verſi [Experimentis.] non ſicut
26 † imperitus medicus, qui vno collirio omnium oculos vult cu-
rare.xxix.diſt.neceſſe.ſed ſicut peritus vtatur. Primo lenitiuis. Se-
cundo attractiuis.Tertio purgatiuis,vt patet in eo,quod le.& no.
j.e.tit.§.fi.ver.ſed & prudentiori.in prin.in ver.gl.ſacerdos autem
in pœnitentia.& ſ.e.c.& c. Deus qui.§.apoſtoli. ſed & nunc blan-
diatur,nunc terreat,nunc conſoletur,nunc comminetur, nunc
arguat,nunc corrigat,nunc condemnet,vt patet.xxiij.q.iiij.forte,
& ca.præceden. & ſequentibus.& in eo,quod leg. & no.ſ.de iudi.
cum non ab homine. & ſ. de ſta. mo. cum ad monaſterium.§.
prior.& c.ea quę.& ſ.de offi.or.licet.& c.irrefragabili.& extra.d.n.
de cenſi.Romana.§ ſane.¶[Caueat autem.] iiij.pars.[Verbo,vel ſi
gno.] quia nihil intereſt, vtrum res certo,& vero vocabulo nun-
cupetur,an digito oſtendatur,aut certa circunſtantia declaretur.
ff.ſi cer.pet.certum eſt,& arg ſ.de conſangui.tua §.j.ad fi. ſ. de te-
ſti.licet ex quadam.§.fi.[Prodat.] i.manifeſtet: quia quaſi quædā
proditio eſt nam in confeſſione peccator omnino ſacerdotis fi-
dei ſe committit multoties, quod nec patri,nec matri aliquādo
reuelaret.vnde ſi ſacerdos ipſum publicet,infideliter agit,& eum
quodāmodo prodit.[Aliquatenus.] nec ſerioſè,nec ludendo,ni-
ſi forſan & ipſe peccator eundem ſacerdotem inducat in teſtem
ſ.de ſimo.nemo vbi de hoc.in quo quidem caſu ſi plures ei con-
feſſi fuerint,idem crimen, quamuis poſſit exprimere illum, qui
ipſum inducit,alios tamen omnino cęlare debet, & ſic loquitur
de adulte.ſignificaſti.Quid ſi confiteatur ſe velle aliquem occide-
re,vel aliud maleficium committere petens conſilium, & dicēs,
ꝙ nō poteſt tentationi reſiſtere? Dicunt quidam,ꝙ ſacerdos hoc
poteſt reuelare illis,qui poſſunt prodeſſe,& non obeſſe,arg.xxij.q.
v.hoc videtur.& q.iiij.ſi aliquid.& c.non ſolum.& c. ſequentibus.
& ij.q.j.ſi peccauerit. Alii dicunt,ꝙ omnino hoc cęlare debet,vt
27 ſ.de off.or.ſi ſacerdos.& ſ.de exce.præla.dilectus.& hic.† Nos autē
concedimus,ꝙ quicquid poterit bono modo circa hoc facere,vt
peccatū impediat ſine expreſſione,pſone,& ſiue pditione ɔfiten-
tis hoc faciat,vt in primis concor.proditionem autem confiten
tis, quantuncunque malum exinde ſequi poſſit, eidem omnino
denegamus,vt in vltimis concor.& arg.j.ver. j. & ſequen. poſſet
tamen dici in prædicto caſu contrarium, nec enim eſt vera con-
feſſio,vbi non confitetur peccatum commiſſum,ſed committē-
dum,de quo nec pœnitentia dari poteſt,& quod quilibet impedi
re tenetur,vt no.ſ.de iureiuran.quemadmodum.§.fi.j. de ſen ex-
com.ſi vere.& c.quātę.ff.de pac.ſi vnus.§.pacta. & adde quod no.
a in ſequen.quæſtione.& dic,vt ibi. Quid ſi aliquis reuelat [a] ſecretū
ſuum amico ſuo dicens,ꝙ hoc dicit ei in confeſſione,vel pœnitē
tia,nonne talis teſtificari cogitur? Sic,quia licet hoc modo dicat,
tamen non poteſt hoc dici tanquam ſacerdoti illi, qui non eſt:
ſed & quamuis hoc ſacerdoti dicatur,non tamen hoc ſemper vi-
detur dicere tanquam ſacerdoti,ſed tanquam amico, vt dictum
eſt,nec talis petit ſibi iniungi pœnitentiam,vel ſe abſolui,ſed alia
intentione hoc refert,cui ſtandum eſt contra verba.j.de verb.ſi-
gni.intelligentia.Veruntamen ſi ſacerdos ſit,hoc omnino celare
expedit,atque decet,ne huic edicto fraus fiat, alioquin quilibet ſa
cerdos hoc reuelans poſſet dicere,ꝙ nihil ſibi in foro pœnitentię
ſed alio modo confeſſus fuit,vt patet in eo,quod leg.& no.ſ.de di
uor.quanto.§.pen.& j.e.c.ver.fi.ſuper verbo, reuelare. Quid ſi ali-
quis in neceſſitate conſtitutus hoc confiteatur laico in pœniten-
tiali foro,vt de con.diſt.iiij.factum eſt.& no.ſ.de offi.ord.paſtora-
lis.§.præterea.ver.ad quod dicimus? Dicas,ꝙ quamuis talis laicus
clauem non habeat,tamen in hoc Dei miniſter eſt, & omnino
debet cęlare peccatorem, ſicut & ſacerdos. nec ad teſtificandum
debet cogi: quia quaſi eadem ratio eſt,quæ in ſacerdote,arg.ſ.de
conſti.tranſlato.Quid ſi talis peccatorem prodat? Rñ.non poteſt
habere locum pœna ſequēs,cum nec ſacerdos ſit,cum igitur cer
ta pœna ſcripta non ſit contra talem,arbitrarie punietur.ſ.de of.
dele.de cauſis.§.vnico.Quid ſi ſubditus percipit,ꝙ epiſcopus ſuus
de facto ſuo certus eſt,& venit ad ipſum peccata ſua confitens, vt
ipſius correctionem eludat? Rñ. cautus epiſcopus ei reſpondeat,
hoc peccatum non recipio in pœnitentia,nec illud, cum de ip-
ſis ſis publice infamatus, non tamen debet abſolutionem dene-
gare: quia ipſa non obſtante poterit contra ipſum inquirere, &
eundem punire,dūmō non diſpenſet.qđ dic,vt no.ſ.de ſchiſma-
ti.c.ij.& de big.quia circa.Si autem hoc omnino occultum eēt,
hoc

ADDITIO.

a ¶Adde Pano.in c.ſi ſacerdos.ſ.de offi.ord.

hoc omnino in pęnitentia accipere deberet,eſto, ꝙ ipſe ſciret.vj.
q.ij.ſi tantum.& c.placuit.& hoc iungas in Summa.eod. tit.§.in
quo tenetur ſacerdos.reſpon.j.de cæteris dic,vt ibi no.[Sed ſi pru
28 dentiori.]ver.nam † confeſſorem oportet eſſe diſcretum,& cau
tum,vt leg.& no.ſ.e.§.ſacerdos.vnde & ſecundum contritionem
maiorem,vel minorem debet pœnitentia moderari, quæ contri
tio cuilibet peccatori,& adulto,vel doli capaci neceſſaria eſt,quā
tum ad peccata actualia,etiam in baptiſmo.de pœ.diſt.j. tres. de
con.diſt.iiij.omnes qui.& patet in eo,quod no.ſ.e.c.circa prin.ſu
per verbo,ad annos diſcretionis.Sed quanta debet eſſe contritio?
29 † Dicunt quidam,ꝙ tāta requiritur,ꝙ peccator potius vellet om
nem pœnam ſubire,quam peccaſſe,arg.xxxij.q.v.ita ne.Tu dicas
ꝙ ſufficit,ſi doleat: quia Deum offendit, nam ſi doleret, non de
offenſione Dei,ſed forte de infamia,quam incurrit,vel quia pro-
pter hoc honorem ſuum amiſit,talis pœnitentia non eſſet ſuffi-
30 ciens,neque digna.50.diſt.vt conſtitueretur.Sed & quamuis † qui
libet teneatur potius omnia mala ſuſtinere,quam malo conſen-
tire.vt xxxij.q.v.ita ne.nullum tamen obligamus ad hoc, vt tan-
tam contritionem debeat habere,ꝙ potius vellet omnem pœnā
ſuſtinere,quam peccaſſe in præterito, vel peccare in futuro, nam
peccatum commiſſum iam præterijt, vnde contritio tanta præ
ſens cum eo,quod iam factum eſt,veraciter adaptari non poteſt.
Sed nec tenetur homo illius eſſe conſtantiæ, vt credere teneatur,
ꝙ potius ſuſtineret mortem,quam peccaret in futurum,ſi neceſ-
ſitas alterius ſibi incumberet, quamuis, ſi præſens eſſet neceſſitas,
tunc deberet eligere,nec peccare.Quantum etiam ad futurum tē
pus ſperare debet,ꝙ aut illa neceſſitas non veniet,aut ꝙ dominus
dabit cum tentatione prouentum.j.Cor. x. c. Et ſicut humiliatis
eſt timere in talibus,ſic veræ fidei,& ſpei eſt nunquam de Dei po
tentia,vel miſericordia deſperare, vnde & in oratione dominica
petimus,& ne nos inducas in tentationem. Auguſtinus.Proijce
te in Deum,nec enim ita crudelis eſt,vt ſe ſubtrahat, & te cadere
permittat: ſed & diſcretionis eſt,tales tētationes fugere, ſicut Chri
ſtus nos docuit fugiens in Egiptum.Mat.ij.d.viij.q.j.§. cum ergo.
Nec ob.de pœ.diſt.j.nunquid.vbi dicitur,ꝙ Cayn punitus fuit,an
teqnam opus peccati patraret: quia & ſi opus non patrarat,tamē
31 iam cogitatu peccauerat,& conſenſu.Item in † contritione req-
ritur,ꝙ ſit in propoſito vlterius non peccandi.de pę.diſt.j.non po
teſt veram pœnitentiam.& diſt.iij.pœnitentiam agere. & ca. ille
pœnitentiam.& c.pœnitens.& ſeq.& arg.j.c.j.in prin.vbi de hoc.
Poſt contritionem vero ſequitur confeſſio, quam & ſacerdos di-
32 ſcretus debet attendere,qualis eſt,† dēt enim eſſe pura & ſimplex,
diſcreta,& integra.quod dic,vt no.in Summa.e.tit.§,qualis.ſed &
debet eſſe pudibunda,vt ibi no.& probatur de pœ.diſt.j.quam pę-
33 nitet.§.fi.& † frequens: quia ad multa confert,& frequenter cadit,
quare & neceſſe eſt,ꝙ per pœnitentiam frequenter reſurgat: vnde
& ſi poſt pœnitentiam relabatur aliquis in peccatum, iterum cō
fiteri oportet,vt ſ.de ſumma Tri.c.j.§. pen. in quo & attendenda
eſt ipſius ingratitudo.de pœ.diſt.iij.in prin.& per totum.Non pro
34 deſt autem † contritio ſine confeſſione,ſi peccator tempus & co
piam habeat confitendi,arg.de leproſis & de Lazaro.de pœ. di.j.
in quacunque hora.valet enim confeſſio propter erubeſcētiam,
& propter fidem,quam peccator in confeſſione exercet: quia p
hoc oſtendit ſe credere abſoluēdi, & ligandi datam ſacerdotibus
poteſtatem.xxiiij.q.j.quodcunque.Valet & propter humilitatem
& obedientiam,quam exhibet mandatis Dei,dum flectendo ge-
nua,& iungendo manus humiliat ſe peccator coram ſacerdote.
Valet & propter gratiam, quæ ei confertur, maxime per manus
impoſitionem. xxiiij. q. iij. notandum. & quia quaſi impoſſibile
eſt,quin Deus reſpiciat frequenter confitentem. Valet & propter
interdictorum,& amiſſorum recuperationem: quia ſacerdos re-
conciliat diuinæ gratiæ, & reſtituit peccatorem ad ſacramento-
rum participationem.de pœ.diſt.j.multiplex.& c. nonnulli. ſ.de
35 vi.& ho.cle.quoniam.§.fi.Sequitur ſatisfactio, † quæ eſt ſacerdo-
tis arbitrio imponenda.vt le.& no.ſ.e.ſignificauit. Hæc quando-
que conſiſtit in pecunia,quandoque in alijs,vt le.& no.j. e. cū ex
eo.& ſ.e.c.reſpon.j.ver.& iniūctam. Tu tamen ſcias, ꝙ reſtitutio
male acquiſitorum,vel damnorum datorum,ſiue iniuriarum ir
rogatarum omnino facienda eſt lęſis,ſi reperiantur,de quo ſacer
dotes non poſſunt gratiam facere: quia nec dimittitur peccatū
&c.quod dic,vt le.& no.ſ.de vſur.cum tu.§.j.In alijs vero arbitra-
36 ri poteſt ſacerdos contritione conſiderata: quia plus † valet apud
37 Deum menſura doloris, quam temporis, & † mortificatio vitio-
rum,quam abſtinentia ciborum.de pœ.diſt.j.menſuram. Sacer-
38 dos † autem in pœnitentia imponenda debet eſſe miſericors at-
que beniuolus,vt patet.de pœ.diſt.j.ſit ſacerdos.& c. nullus dubi-
tet.& c.non ſufficit.& c.quem pœnitet.& no.ſ.eo.§.ſacerdos.De
bet tamen ei exponere quantum deliquit,& quantam pœniten
tiam deberet agere,& ſi dicat peccator,ꝙ paratus ſit ipſam facere
debet ei iniungere,remittendo tamen de gratia duos,aut tres,aut
plures annos, conſiderata multitudine peccatorum, & numero
annorum iniungendorum,arg.in dictis iuribus.& xxvj. q. fi.alli-
gant.vt poſſit dicere,ſicut Deus,libenter ignoſco,prompte indul-
geo,malo miſericordiam quam ſacrificium.de pœ.diſt.j.ſerpens.
ſicut autem ſacerdos debet eſſe benignus, ſic & peccator ad obe-
diendum ei debet eſſe voluntarius & paratus: quia de nullo pec
cato,ſiue paruo, ſiue magno poteſt plene ſine pœnitentia quis
purgari.de pœ.diſt. iij. productior. ideo debet ſe omnino ponere
iudicio ſacerdotis,nihil ſibi reſeruans ſui,vt omnia eo iubente pa
ratus ſit facere pro recuperanda vita animæ, quecunque faceret,
pro euitanda corporis morte,& hoc cum deſiderio: quia vitam
recuperat infinitam.de pœ.diſt.v.conſideret. ſi vero peccator nō
ſit ita paratus,nihilominus imponat ei ſacerdos pœnitentiā ſal-
tem quantuncunque leuiſſimam,& iniungat,ꝙ omnia bona, q̄
faciet,& mala,quæ tolerabit propter Deum,ſint ei pro pœniten-
tia,& proficiant ad ſalutem,& ſic abſoluat ipſum,inquantum po
teſt,non ſimpliciter,ſicut quidam ſimplices faciunt, ne indiſcre-
te abſoluendo ſeipſum obliget pro eodem: nec eſt multum que-
rendum quantum poſſit ſacerdos dimittere, ſed firmiter creden-
39 dum,ꝙ † Deus facit omnia in numero,pondere,& mēſura. Sap.
xj.f.In multis ſequitur arbitrium ſacerdotis. Nec ob. de pe. diſt.j.
40 quem pęnitet.vbi dicitur,ꝙ † Deus non ſoluit illos,de quibus pu
tamus, ſed illos, in quibus opus miſericordiæ, & iuſtitiæ exerce-
mus,ibi enim loquitur de illis, qui errant in facto, vel in iure di-
uino.In facto: quia nō credunt aliquos eſſe peccatores, qui ſunt.
In iure: quia aliquod peccatum modicum,& leue reputauit, qđ
tamen magnum & graue eſt,tunc ei non ſufficit pœnitentia in-
iuncta: illud autem,ꝙ ſacerdos moderate remittit,dominus ratū
habet.Item non ob.de pœ.diſt.v.fratres: quia ibi loquitur de illis,
qui agunt pœnitentiam.de vno,& non de alio,ſicut & ſ.eo. ꝙ q-
dam.Sed nec ob.de pœ.diſt.v.falſas: quia illud intelligitur de illis,
qui non reſtituunt aliena.ſecundum.d.n.cuius eſt quaſi tota hęc
gl.quo ad mentem.de cæteris dic,vt plene no.in Summa. e.tit.§.
quibus & quot dictis.& §.quæ pœnitentia.& per totum.[Abſque
vlla expreſſione.]vt ſ.e.officij.& ſ.de ſpon.tua.quod dic, vt no.ſ.e.
§.j.reſpon.j.[Quoniam.]ver.[Iudicio.] patet ergo,ꝙ hoc non ha
41 bet locum,vbi quis confitetur laico,quia † iudex eſſe non poteſt,
42 nec † etiam ſacerdoti extra iudicium pœnitentiale. quod dic, vt
no.ſ.eo.reſpon.j.[Reuelare.]qualitercunque.vt ſ.e.§.in prin. Sed
qualiter conuincetur de hoc? Reſpon.per confeſſionem in iudi-
cio factam.ſ.de confeſ.c.fi.Vel per teſtes, qui audierunt ab eo pu
blice dicente & aſſerente,ꝙ talis tale peccatum in pœnitentia ſi-
bi confeſſus fuerat, argu.ſ.de exceſ.præla. quam ſit graue.Quid ſi
confiteatur,ꝙ bene dixit,ꝙ talis parochianus ſuus tale peccatum
commiſerat,ꝙ tamen diceret,ꝙ iſtud ſibi in confeſſione reuelaſ-
ſet, hoc penitus negat. Et quidem videtur, ꝙ niſi aliter conuinci
poſſit per teſtes,ſacerdos ſit abſoluendus: nam ſolus ſoli confitet̃,
vt patet.ſ.e.c.in prin.nec magis credendum eſt parochiano accu
ſanti,quam ſacerdoti neganti,imo eſt reus in dubio abſoluēdus.
vj.q.fi.actor.ſ.vt benefi.eccle.ca. vnico.§. j.econtra videtur.ſ.ꝙ in
hoc caſu ſtandum eſt verbo accuſatoris,niſi ſacerdos probare va-
leat,ꝙ ad ipſum aliunde peruenit,arg.op.vj.q.ij.ſi tantum.& c.pla
cuit.Caueat ergo ſibi ſacerdos,ꝙ nec parochiano ſuo,nec alij de
trahat,ſicut nec vult,ꝙ ſibi ab alio detrahat̃.vj.q.j.deteriores.& c.
43 ſequen.nam † & ſacerdotis eſt nemini nocere.ſ.de poſtul.c.fi.Tu
dicas,ꝙ ex quo non conuincitur, hanc pœnam ordinariam nō
patiet̃,vt ĩ primis iuribus,ſed niſi pbet,ꝙ aliūde ad ipsū puenerit,
ſiue ipsū parochianū de crimine ɔuĩcere nō poſſit,arbitrarie pu
nietur,vt in ſecundis iuribus, arg.ff.de iniur. eum qui nocentem.
[Deponendum.] olim alia pœna imponebatur.de pœ.diſt.vj.ſa-
cerdos. ſed hodie huic ſtandum eſt. ſecundum. B. & ſic illud per
iſtud corrigitur.Vel poteſt dici,ꝙ omnibus diebus vitæ ſuæ pere-
grinando pergit,vt ibi dicitur,intelligas tu, quandiu eſt in pœni-
tentia temporali,puta, vſque ad ſeptennium, vel decennium, vel
plus,vel minus ſecundum ꝙ eſt pœnitentia limitata.xxx. q. j. ſi
quis ſacerdos.quo elapſo eſt in monaſterium detrudendus,vt ibi
perpetuam pœnitentiam agat,ſiue perpetuam pœnam ſuſtineat
44 vt hic dicit, & ſic † vnum ius ſuppletur per aliud. ff. de legibus.
non eſt nouum.& ll.ſequentibus.ſic igitur finaliter eſt talis ſacer-
dos ad exemplum pœnitentis ſimoniaci, & hæretici punien-
dus, vt ſupra, de hæreti.c. penul.§.penul.ſ.de ſimonia.quoniam.
§.j.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Verbum pręcipio,neceſſitatem importat.*
2 *Decretum pro ſalute animarum inductum præſcribi non poteſt.*
3 *Canonum transgreſſores mortaliter peccant,& infames ſunt.*
4 *Omnia incipienda ſunt in nomine domini.*
5 *Medicis qui ſe dederit ſine Deo,ipſum ſibi abnegat.*
6 *Animæ prius eſt,quam corpori conſulendum.*
7 *Periculum vbi maius imminet,fortius & cautius eſt agendum.*
8 *Continere impoſſibile non eſt.*
9 *Homini obediendum non eſt nulla ratione contra Deum.*
10 *Medicis imperitis credendum non eſt.*

CAP.

C A P. XIII.

Vm infirmitas. [Proueniat.] ſ̃.de renũ.
niſi cum pridem.§.alia.
vij.q.j.cum percuſſio.& c.ſciſcitaris. lvj. diſt. ſi gens.j.
q j.fertur.quod dic,vt le.& no.ſ̃.de pur.vulga.c.ij.rñ.j.
ad fi.[Dicente domino languido &c.] Io.viij.b. [Noli.] No.non
dixit,ne pecces,ſed noli peccare.q.d.animum peccandi omnino
deponas.alioquin ſi pœniteas,& id agis,vnde pœnites,non es pę-
nitens,ſed irriſor,vt de pœ.diſt.iij.irriſor.[Ne deterius.] i.ne in de
teriorem infirmitatem recidas corporalem,& ſic facit ad propo-
1 ſitum.[Præſenti decreto.]ver. [Præcipimus] † ergo neceſſitatem
importat.quod dic,vt plene no.ſ̃.de treug.& pace.c.j.reſpon.j.vn-
de & ſequitur pœna.j̃.e.§.ſi quis autem medicorum.& hoc ſcias,
2 ꝙ † cum pro ſalute animarum inductum ſit hoc decretum,con
tra ipſum præſcribi non poteſt, nec aliqua conſuetudine tolli, ſi-
3 cut & no.ſi.ſ̃.c.proxi.rñ.j.ver.ſi.in talibus etiam tranſgreſſores † ca
nonum mortaliter peccant,& infames fiunt,ſicut legitur, & no.
ſ̃.de ma.& obe.illud. [Medici corporum.] hoc dicit ad differen-
tiam animarum,de quibus ſequitur.j̃.eo.ver.in fi.quod dic,vt no.
ſ̃.c.proxi.§.ſacerdos.[Vt cum eos.] ſ.medicos corporum.[Ipſos.]
ſ.infirmos.[Ante omnia.] i. antequam manum imponant, vel
de ſalario conueniant,vel aliquid aliud dicant, vel faciant. Quid
ergo ſi hoc præcepto neglecto , vel omiſſo de ſalario conueniat?
Videtur,ꝙ petenti medico obſtet exceptio , & ſolutum poſſit re-
peti,cum contra legem & illicite ſit mercatus,arg.x.diſt. vides. C.
de legibus.non dubium.ad fi.ſ̃.de pac.c.fi.C.de agri.& cen.quem
admodum.lib.xj.ff.de var.& extraor.cog.l.j. §. ſi Iulius maternus.
& §.ſi cui cautum eſt.& l.medicus.ſed quia hanc pęnam non in
uenio iure cautã,nõ audeo hoc aſſerere,tñ piũ & bonũ eẽt hoc ĩ
iure exprimere qa forsã nõ ĩuenirent poſtea circa hoc medici ne
gligẽtes. Alia ẽt pęna imponitur.qđ dic,vt legitur,& no.j̃.e. §.pe.
[Inducant]cum effectu,alioquin ſe non intromittant,vt ſequen
tia innuunt,& ar.ſupra de cleri.non reſi.relatum.[Vt poſtq̃]ver.
ergo non ante ſe intromittant,vt no.in pręce.ver.[Spirituali]quę
tanquam maior,& dignior dẽt p̃cedere corporalem. ar. ſupra,de
ma.& obe.c.j.& j̃.e.§.fi.Sed contra. ſupra, de temp.or.cum in di-
ſtribuendis.de con.di.ii.c.fi.vbi præmiſſa manu ſuperioris nõ dẽt
apponere manum inferior ſine licentia. Sol.illud prohibetur ob
reuerentiam,iſtud vero non ſolum ob reuerentiam ſtatuitur,ſed
vt prouideatur periculis infirmorũ,vt ſequitur, pp quod, ex quo
hic ſuperior manum appoſuit,licentiatus eſt inferior ipſo iure,
vt hic patet,vnde nec neceſſe eſt recurrere ad prætorem.ff.de cõdi.
inſti.q̃ ſub cõdictione.§ fi.[Procedatur,]ſi neceſſe fuerit . nã & ſi
propter peccatum prouenerat infirmitas, dummodo vere confi
teatur peccator,debet ab infirmitate rationabiliter liberari,vt pa-
tet.ſupra de ſacra.vn.c.vnico.§.j.ver.de prima.& in eo, qđ legi.&
no.extra d.n.de ſen.ex.cum medicinalis. lib. vi.& ſic cõtinuatur.
ver.ſequens[Cam cauſa]ver.i. peccato.vbi tamen eſt cauſa fina-
lis infirmitas,vt ſupra eo.c.in prin.[Ceſſet].i.ceſſare debeat,vt pa
tet in eo,quod no.ſupra in præce. ver.& probatur.ſupra,de voto.
magnæ.ad fi.Secus de cauſa impulſiua,ſiue inductiua,vt j̃. §.j.in
prin.quod dic,vt leg.& no.ſupra,de ap.cum ceſſante.& j̃.§.i.[Effe
ctus].i.infirmitas proueniens ex peccato. ¶[Hoc quidem] ii. pars
[Inter alia].ſ.motiua[Cauſam]compulſiuam ſicut le.de Calphu
rina.ff.de poſtu.l.j.§.ſexum.& §.origo. vnde & ſi hodie inueniret
aliquis,qui verba huius non timeret,nihilominus tamen ſeruan
dum eſt hoc edictum,& ſic no. ꝙ cauſa compulſiua ceſſante nõ
ceſſat effectus,vt hic,ſed finali ceſſante ceſſat,vt in præced. ver.ca
ue tamen tibi,quia peccatum & ſi ſit cauſa finalis,quandoque q̃-
tum ad infirmitatem,vt ibi,quantum tamen ad hanc cõſtitutio-
nem fuit cauſa motiua,vnde & ſi hodie conſtare poſſet, ꝙ nõ ex
peccato,ſed aliunde infirmitas perueniſſet , nihilominus tamen
4 hæc conſtitutio ſeruanda eſſet, quia † omnia incipienda ſunt in
nomine domini.j.Cor.x.g.& coll.iii.f.& ar.ſupra,de dolo & cõtu.
veritatis.§.fi.ver.in nomine domini . vbi de hoc, & vt infirmus
oſtendat ſe catholicum & fidelem, & ꝙ potius confidit de Deo,
5 q̃ de homine,nam & qui † ſe medicis dederit ſine Deo ipſum ſibi
abnegat.de con.di.v.cõtraria.26.q.ii.qui ſine Saluatore[Incidũt]
vnde facilius &c.ſubaudi ſed ex quo ſcient,ꝙ hoc ius eſt, non ha-
bent cauſam timendi,ſed potius conſolandi,ideoque & hæc cõ-
ſtitutio eſſet frequenter in eccleſiis publicanda,ſicut & legitur de
ſua ſorore.ſ̃.c.proxi.reſpon.j.in fi.¶[Si quis autem]iii.pars[Arcea
tur] per ſententiam.nõ ipſo iure,quod male,vel nullo modo ſer-
uatur.B.qui in caſu quaſi conſimili exponit contrarium.ſ̃.c.pro-
xi.reſpon.j.ver.alioquin.ſuper verbo,ingreſſu. ſed huic expoſitio-
ni,quam hic facit,ſtandum eſt hic,& ibi no.ſuper verbo , arceat̃.
Etſi nec ſic acquieſcere voluerit, poterit excommunicari : quia
creſcente contumacia.&c.ſ̃.vt lite non conte.c. fi. ab hac tamen
pœna incipiendum eſt,ſi.le.& no.ſ̃.de vſuris ꝙ in omnibus.& c.
cum tu.§.j.hæc autem ſententia in tranſgreſſorem lata ſeruari de
bet.[Donec]&c.[Satisfecerit.] erogando. ſ. pauperibus quicquid
inde emolumenti habuit,arg.in eo,quod le.& no.ſ̃. de iudæis.cũ
ſit.§.fi.vel alias ad arbitrium iudicis cum certa ſatisfactio non ex
primatur,vt hic,arg.ſ̃.de offi.deleg.de cauſis.§.vnico. ¶[Cæterũ.]
iiij.pars.[Pretioſior] ſi.xij.q.j.præcipimus.xxiiij.q.iij.ſi habes.C.de
ſacroſan.eccle.ſancimus.j.ad fi.ſ̃.de ma.& ob.ſolitæ.§. j.ver.quod
6 autem.& ex hoc ſequitur.quod potius,† & prius eſt animæ,quam
corpori conſulendum,vt patet in eo,quod le.& no.ſ̃.e.c. reſpon.j.
ver.j.& quia quanto pretioſior eſt, tanto maius eſt ipſius pericu-
7 lum,& vbi † maius periculum imminet,eſt fortius,& cautius p̃-
uidendum.xlij.diſt.quieſcamus.lxj.diſt.miramur.vij.q.ij.c.fi.ff.ad
Carbo.l.i.§.ij.[Sub interminatione] ſi ſ̃.de ſagitta.c.vnico. vbi de
hoc.[Suadeat] puta,ꝙ habeat rem cum aliqua aliena muliere,ſi
cut quidam faciunt dicentes,ꝙ non eſt de facili, vel nullo modo
poteſt aliter liberari,ſed ſi eſſent periti medici,ſcirent ſine offen-
8 ſione Dei humorem nociuum aliter vacuare,† ſed nec eſt impoſ
ſibile continere,vt patet in eo,quod no.ſ̃.de conuer.coniu. dudũ.
§.verum.quicquid ergo dicant, nulla neceſſitas imminens hanc
compenſationem admittit,vt patet in eo,quod le.& no.ſ̃.de fur.
ſi quis propter neceſſitatem & de vſur. ſuper eo. & certum eſt, ꝙ
9 nulla ratione credendum, ſiue † obediendum eſt homini cõtra
10 Deum.xj.q.iij.Iulianus.ſed † nec credendum eſt medicis imperi-
tis.xxix.diſt.c.fi.& de conſe.diſt.v.contraria. ſ̃. de æta. & quali. ad
aures.

S V M M A R I V M.

1 *Quęſtores vnde dicantur.*
2 *Species duæ crucis aßumendæ.*
3 *Dies lxv.pœnitentiales faciunt vnum annum.*
4 *Papa,& epiſcopi vnde habeant, quòd indulgentias facere poſſunt.*
5 *Indulgentiæ conceſſæ a prælatis ad hoc,vt valeant ſeptem requiruntur.*
6 *Commißa videntur quæ iuxta mandatum ſunt.*
7 *Turpis eſt pars quæ ſuo non conuenit vniuerſo.*
8 *Futura ſunt præcauenda, & pręmunienda.*
9 *Eleemoſina largiter,& liberaliter eſt facienda.*
10 *Qui non laborat non manducet.*
11 *Indefinita quandoque non ęquipollet vniuerſali.*
12 *Quæſtores qualiter debent eſſe ordinati.*
13 *Genus mulieris beguinarum pernicioſum eſt a quibus cauendum.*
14 *Quæſtores plures ſi in vno loco conueniunt , honeſtum eſt vt ſimul hoſpitentur.*
15 *Cauſa ſemper eſt conſideranda.*
16 *Prælati quomodo ligant,vel ſoluant.*
17 *Multa fieri prohibentur,quæ cauſa facta tenent.*
18 *Dies pœnitentiarum non ſunt continui, ſed vtiles.*
19 *Verba indulgentiæ aliquid operare debent.*
20 *Dies dominici,& feſtiui ſemper excepti intelliguntur.*
21 *Papa mortuo eius poteſtas apud quem reſideat.*
22 *Romana eccleſia mori non poteſt.*
23 *Nec vnquam poteſt eſſe nulla.*
24 *Collegium cardinalium,ſede vacante,an habeat iuriſdictionem Papæ.*
25 *Quatuor ſede vacante requiruntur fieri ad officium cardinalium ſpectant duo, & ad poteſtates duo.*
26 *Anathema eſt maior pœna,quæ ſit in eccleſia.*
27 *Cardinales vices Metropolitani obtinent.*
28 *Iuriſdictio legati apoſtolici mortuo Papa non expirat.*
29 *Dignitas vnius cardinalis tantum eſt præexcellens.*

C A P. XIIII.

a Vm ex eo.[a] & infra. [Quæſtores] † a
1 quæſtu. vt ſequit.
ſed alibi dicuntur, a quærendo, ſiue interrogando.j.
de verb.ſigni.forus.reſpon.j. in fi. [Se alias]alias non
ſunt hæc duo verba in textu.ſubaudi,quam ſint,vt patet. ſ̃.de pri-
uileg.tuarum. [Abuſiones nonnullas] imo multas. quod dic, vt
no.ſ̃.de venera.ſanctorum.c.ij.in fi.[Prædicatione] ad quam ad-
mitti non debent,ſed ad exponendum tantum ſimpliciter neceſ
ſitatem loci,cuius ſunt quęſtores,vt ſeq.j̃.e.ver.j.[Niſi apoſtolicas
vel diœceſani] poſtea ergo,ex quo tales literæ apparent, neceſſe
habet eos admittere parochialis ſacerdos , & incuratus , & altera
iſtarum literarum ſufficit,vt innuit hæc diſiunctiua, argu.ſ̃.de re-
ſcrip.inter cæteras.cum ſuis concor.& eſt.ſi.ſ̃.de hære.excommu
nicamus.j.§.quia vero nonnulli.vbi de hoc.quod verum eſt, ſi li-
teræ appareant non ſuſpectæ,alioquin contra,vt ſtatim ſequitur,
& patet.ſ̃.de crimi.falſi.c.ij.ſ̃.de fide inſtru.ꝙ ſuper his.in quo ca-
ſu ſacerdos conſulere debet epiſcopum, antequam talem admit-
tat,arg.in eo,quod leg.& no.ſ̃.de offi.archipreſ.c.fi.in fi.& ſub hoc
prætextu multi dięceſani faciunt ſtatutum, ꝙ nulla litera apoſto
lica recipiatur,vel approbetur in ſua diœceſi,niſi ipſi primitus cõ
ſulantur:ſunt autem ex hoc,ſi fiat in fraudem poteſtatis apoſtoli
cæ ſedis,grauiter puniendi,arg.ſ̃.de priuil.dilecti.& c.quanto. §.ſi.
vbi de hoc.ſed & vbi liquet de indulgentia,& perſona nota eſt.li-
teram

A D D I T I O.

a ¶Vide ad materiam huius.c,clemen.abuſionibus.eo.tit.

teram non requiro , ſicut patet in prædicatoribus, & minoribus.
quod dic,vt le.& no.ſ̃.de exce.pręl.nimis praua. nec habent hi ne
ceſſe requirere licẽtiam epiſcopi,niſi forſan & eis interdiceretur
ex cauſa,puta,ſi iura parochialia vſurparent,vel etiam impedirẽt
vt patet in eo,quod leg.& no.ſ̃.de priuile.tuarum. & c.in his.Sed
contra in eo,quod leg.& no.ſ̃.c.proxi. §. ſi quis autem. Sol. aliud
in prædicatione,vt hic,aliud in audienda peccatorum confeſſio
ne,vt ibi.Ratio diuerſitatis eſt hæc : quia per prædicationem nõ
præiudicatur alicui,ſed potius releuatur onus prælati,& prouide
tur animarum ſaluti,& ideo in hoc caſu non dico licentiam re-
quirendam.xcv.diſt.ecce.& arg.ff.de neg.geſt.ſoluendo:cum ſuis
concor.In audienda vero peccatorum confeſſionẽ requiritur li-
centia,alioquin poſſet ei,& ſpiritualiter,& temporaliter graue pręe
iudicium generari,vt patet in eo,quod leg.& no. in dicto contra
rio & ſ̃.de decimis.extra.Greg.dilecti. Vel aliter dic, ꝙ & ſi iſti pri
uilegiati ſint,ꝙ poſſint prædicare indiſtincte, non tamen priuile-
giati ſunt,ꝙ confeſſiones audire valeãt indiſtincte, imo illorum
tantum,qui ad ipſorum prædicationem contriti ſunt, & ſtatim,
non ex interuallo,vt in eorũdem priuil.legi poteſt, ſed forſan nõ
generaliter,ſed de his tantum,de quibus contriti ſunt,per hos er-
go non tollitur,quin vnuſquiſque confiteri teneatur ſemel in an
no generaliter proprio ſacerdoti,quinimo & quantuncunq; con
cederetur generaliter,niſi aliud expreſſe cõtineatur in priuilegio,
ſemper videtur excepta illa confeſſio generalis,vt in dicto cõtra,
& eſt ratio,vt ibi no.De his igitur ad plenum iudicari non poteſt,
niſi priuilegium exhibeatur.quod dic,vt leg.& no. ſ̃. de priuileg.
porro.[Literas] indulgentiarum,quæ quandoque requirunt pri-
mo pecuniæ erogationem,vt hic,quandoque perſonæ laborem,
vt quando crux ſumitur ad peregrinandum. ſ̃. de voto. magnæ.
quandoque periculi corporis expoſitionem,vt quando crux aſſu
mitur ad pugnandum.ſ̃.de hæreticis. excommunicamus.j.§.ca-
2 tholici.† & de his duabus ſpeciebus leg.ſ̃.de voto.ꝙ ſuper his.& c.
ſeq. quãdoque vero ad fidei, & morũ inſtructiones,vel ſanctorũ,
vel verbi Dei reuerentiam,& honorem, vt quando dantur con-
uenientibus ad prædicationem,vel ad feſtum alicuius ſancti,ſiue
ad miſſarum celebrationem,in quibus,& aliquis labor notari po
teſt,& hæc vltima ſpecies magis conſiſtit in libertate,quam in iu
ſtitia,in tribus vero primis ſpeciebus poteſt notari magna largi-
tas,& benignitas Dei ex parte concedentis , & magna iuſtitia ex
parte recipientis: magna enim largitas eſt,ꝙ pœna temporalis &
ſpiritualis debita pro peccato poſſit in temporalẽ non in ſpiritua
lem commutari.Sed & iuſtitia eſt ex parte recipientis : quia.nec
ſine pœna eſt ſoluere pecuniam,vel ſubire periculum,vel laborẽ
vnde ſecundum quoſdam ad hoc,vt quis ſoluendo pecuniã ple-
nam indulgentiam habeat,non ſufficit , ꝙ det vnum denarium
pro habenda indulgentia quadraginta dierum,imo oportet, ꝙ p̃
vna quaque die ſoluat tantum , quantum conſueuit pœnitentiã
vniuſcuiuſque diei redimere ſecundum arbitrium confeſſoris,
arg.ad hoc op.ſ̃.de voto.magnæ.§.pen.ver.fi. Alij contradicẽtes,
ꝙ ſuper hoc non erat neceſſe recurrere ad indulgentiam Papæ,
vel epiſcopi,cum & idem poſſet de confeſſoris ſui licentia obtine
re.Dicas,ꝙ vltima opinio æquior,& benignior eſt,& facit pro ip-
ſa.j̃.e.c.§.ad hæc.prima vero iuſtior & ſecurior , vt patet in eo,qđ
leg.& no.ſ̃.de iudæis.ad liberandam.in parte deciſa in gl.poſt tex-
tum libri.§.fi. Papæ tamen hanc interpretationem relinquo , ſi
non eſt in litera certum quid limitatum. Illud tamen concedo,
ꝙ ſecundum quod plus,vel minus dabit,& deuotionem habebit,
in hoc caſu habebit de indulgentia plus,vel minus,vt patet in eo
quod ibidem le.& no.nam & tanta poſſet eſſe cõtritio,ꝙ ſine alia
indulgentia euolaret,ſicut patet in latrone.de pœ.diſt.j.importu-
na. Sed quid ſi accidenti in feſto ad talem eccleſiam remittatur
annus,nunquid eſt in hoc intelligendum de anno vtili,vt ſic ha-
3 beat trecentos.lxv.dies † pœnitentiales,qui faciunt vnum annũ,
vt ff.de ſta.liber.l.iiij.§.Ariſto.vel cõtinuo, vt ſic computatio fiat
continue,tam ex diebus pœnitentialibus,quam non pœnitentia
libus? Rñ.diſſentio eſt. Alij enim hoc intelligunt de vtili , alij de
continuo,tertij dicunt,ꝙ is eſt ſenſus horum verborum,remitto
tibi vnum annum de pœnitentia. i. tantum minus punieris in
purgatorio,quantum eſſet,ſi vno anno communi egiſſes pœnitẽ
tiam in hac vita.Nec credas,ꝙ propter has indulgentias genera-
les minus vnquam teneatur agere pœnitentiam in hac vita , &
hoc ſatis æquum eſt.ſecundum.d.n.eſt tamen credendũ,ꝙ Deus,
qui omnia moderatur in numero,pondere,ac menſura. Sapi.xj.
ſ.iuxta metam a prælato impoſitam dabit antea plus, quam mi-
nus,licet alteri plus,alteri minus , nec de hoc poteſt conqueri , is
qui minus habet (ex quo ſuum recipit) ꝙ alteri plus dat,niſi hoc
aliquis malus reprehendat.vt patet Matth.xx.c.ſecũdum.d.n. Tu
dicas,ꝙ hoc expreſſe terminari videtur.j̃.e.c.§. pen. quod dic, vt
4 ibi nota.Si quæras,vnde † Papa,vel prælatus habuit,ꝙ has indul-
gentias poſſit facere? Reſpon.ex illo priuilegio ſpeciali beati Petri
apoſtoli.xxiiij.q.j.quodcunque.ſicut enim Papa poteſt facere cõ-
ſtitutiones ligantes , & ſoluentes , prout patet in ſacris ordinibus
conſtitutis,qui ligantur,ne matrimonium cõtrahant quod alias
ſine peccato facere poſſent,& in illis,qui portant ligna ſaracenis.
ſ̃.de iudæis.ſignificauit.& c.ſeq. ſic multo fortius poteſt facere, &
indulgentias ſoluentes,arg.xxj.diſt.inferior.ff.de acti.& ob. Arria
nus. Nec obſtat, ꝙ in veteri teſtamento non fiebant huiuſmodi
indulgentiæ, ipſas enim facere non poterant ſacerdotes illius tẽ-
poris,cum nec poteſtatem clauium haberent.Sed & ſufficit,ꝙ ec
cleſia ſic conſueuit,arg.ſ̃.de trãſl.epi.quanto.Sed nec obſtat,ꝙ nõ
habemus teſtimonia manifeſta,ꝙ epiſcopi ante tempus Gre. has
indulgentias facerent,credendum eſt enim,ꝙ has faciebant,licet
non ita frequenter: quia & ante tempora ſua non poterant fide
les conuenire ita ſolenniter,& publice,ſicut modo, & adeo erant
perfecti omnes Chriſtiani,ꝙ iſtis indulgentijs non indigebãt, &
maiora conferebant his apoſtoli temporibus ſuis:quia infirmos
ſanabant,cęcos illuminabant,& mortuos ſuſcitabant,prælati ta-
men multum debent cauere , ꝙ ab eis datæ indulgentiæ ſint di-
ſcretæ.j̃.eo.§.ad hoc. Verum ſecundum magiſtrum Gulielmũ
5 Altiſiodorenſen.ad hoc vt † iſtæ indulgentiæ valeant , requirun-
tur.vij.Primum eſt poteſtas ligandi,atque ſoluendi,quæ eſt apud
prælatum,& non alium.Secundum,neceſſitas loci,& pœnitẽtis;
puta: quia locus indiget,& pœnitens nõ poteſt ieiunare, vel aliã
pœnitentiam agere.Tertium,deuotio fidei : quia credit tantam
eſſe apud eccleſiam poteſtatem.Quartum,ſtatus pęnitentis. ſ.ꝙ
ſit contritus.Quintum,diſcretio eiuſdem,vt ſ.tanto ſe redimat,p̃
quanto nollet ſibi iniunctam pęnitentiam ſuſtinere.Sextũ, iuſta
eiuſdem æſtimatio.vt ſ.ſecundum quod ei dimittitur,recõpẽſet.
Septimum,ꝙ ſit ſubditus illius,qui indulgentiam facit, vt ſ̃.e.qđ
autem.vbi tota mens huius glo.no.ſecundum.d.n.de cæteris dic,
vt plene no.in Sum.e.ti.ſub rubrica.de remiſſionibus.vbi hæc ma
teria copioſiſſime explicatur.[Veras]& ſigillo vero ſigillatas,& in
dubitatas omnino,non in aliquo ſuſpectas,alioquin contra.C.de
veteri iure enu.l.fi.ſ̃.de fi.inſtru.inter dilectos.& patet in eo,quod
no ſ̃.in præced.verb.apoſtolicas vel dięceſani.[Et tunc.] ver.ſ.qñ
literas apoſtolicas, vel dięceſani veras exhibent. [In ipſis.] ſ.literis
quarum forma traditur ſtatim.j̃.§.j.repete, vel præter id,ſubaudi,
quod ad ipſarum expoſitionem faciat,factum ſimpliciter decla-
6 rando,nam & ea,quæ † iuxta mandatum ſunt,commiſſa vident̃,
arg.ff.de rebus eo.qui ſub.tu.magis puto.§.cuius officio.& l.ſi pu-
pillorum.§.ſi prætor.ff.iudi.ſol.iam tamen. §.in hac. Hoc autem
caueant,ꝙ non perueniant ad prædicationem, hoc enim ſolum
prohibere intendit,& eſt ratio: quia multi talium ſunt laici,qui-
bus eſt prædicatio interdicta, vt ſ̃.de hæreti. cum ex iniuncto. &
c. ſicut in vno corpore , tales etiam conſueuerunt eſſe inhoneſti
tabernarij & luſores,vt patet.j̃.e.§.j.& multas abuſiones propone
re,vt præmiſit, vnde circa iſtos admittendos eſt magna cautela,
& diligens adhibenda,arg.xlij.diſt.quieſcamus.xxxij.diſt.§. verũ.
ſi tamen eſſet perſona approbata,& expreſſe contineretur in lite
ra papali,vel epiſcopali, ꝙ prædicare poſſet, admittenda eſſet , vt
patet in eo,quod no.ſ̃.ſuper verbo,niſi apoſtolicas , vel dięceſani.
[Continebitur.] q.d.neque plus,quam ſcriptum ſit,hunc autem
modum legendi quidam magiſtri & ſpecialiter canoniſtę appro
bare videntur legentes apparatum,ſicut & textum,nihil addẽtes,
nihil diminuentes,& pauca,aut nulla exponẽtes , vnde tales ſatis
poſſunt laudabiles quæſtuarij appellari.¶[Formam vero.] ij.pars.
[Secundum eam] ſequendum eſt ergo exemplum ſedis apoſto-
licæ in huius formę obſeruatione,vt hic,& j̃.e.§.fi.in ſacramento
rum exhibitione.ſ̃.de hęre.ad abolendam.ſ̃.de tem.or.c.ij.In fide
litatis ſuffraganeorum iuramenti receptione.ſ̃.de ma.& obe.dile
cti.In cauſarum & negotiorum diffinitione.ſ̃.de re iudi.in cauſis.
In morum obſeruatione, vt leg & no.ſ̃.de conſti.ex literis.§.fi.&
breuiter ac generaliter debent ſe membra capiti coaptare.xj.diſt.
7 quis neſciat.ſ̃.de pręſcri.cum nõ liceat.† turpis enim eſt pars quę
ſuo non congruit vniuerſo.viii.diſt.quę contra mores.& le.& no.
ſ̃.de ſpon.duo.c.fi.§.ne vero. Salua tamen ipſius ſedis pręrogati-
uę vſurpatione,vt patet in eo,quod le.& no.ſ̃.de tranſl.epi.c.j.ſ̃.de
temp.ord.c.j.[Quoniam vt ait.]ver.ecce narratio formę. [Geſſi-
mus]conſiderato mortis tempore,nam ſiue ad Auſtrum,ſiue ad
Aquilonẽ arbor ceciderit,ibi erit. Eccl̃i.xj.a.& qualis quiſq; &c.
xxv.diſt.qualis.[Oportet nos.]ver.[Pręuenire.]No.ergo ꝙ futura
8 † ſunt pręcauenda & pręmunienda.quod dic,vt le.& no.ſ̃.de ſer
uis non ordi.c.j.[Firmam ſpem]ve.[Parce,& metet]ideo libera-
9 liter,† & largiter eſt eleemoſina facienda,vt patet.lxxxvj. diſt. nõ
10 ſatis.& xlv.diſt.duę.ſ̃.de dona.c.j.ſic † qui non laborat,non man-
ducet.ſ̃.de pręben.cum ſecundum apoſtolum.[Cum igitur.]ver.
vſque hic protenditur narratio formę, hic vero incipit eiuſdem
concluſio. [Proprię non ſuppetant facultates] vtilius , & cautius
dixiſſet.[Sint fidelium ſubſidia oportuna]vt omnis falſitas cauea-
tur: multoties enim licet contrarium dicatur in litera ſuppetũt
facultates,& ſic videntur ſubreptitię,nec valere.ſ̃.de reſcrip. ſuper
literis.pro & contra in eo,quod leg.& no.ſ̃.de conſan. quia circa.
ſed hoc nunquam accidet de facili,quin ſint ſubſidia oportuna.
[Atque in remiſſionem]&c.ideſt, vt vobis proficiat ad remiſſio-
nem,non tamen intelligas,quia propter hoc ſine contritione re
mittuntur peccata, nec cum contritione tota ſatisfactio debita,
licet

11 licet aliquid diminuatur,& ſic no.ꝙ † indefinita quandoque nõ
æquipollet vniuerſali, vt hic, de quo nota ſ̃. de priuil.quia circa.
[Vt per ſubuentionem]ver.[Conſulatur.]ſed & ita temperate,ꝙ
per hoc ſuſtentatio vitæ nobis non ſubtrahatur,arg.xij.q.ij. bonæ
rei.ſ̃.de don.apoſtolicæ.vt patet in eo,quod no.ſ̃.de ecc.ędi.de his.
[Ad æterna]quod nobis, & vobis præſtare dignetur, & ſic finit
hic concluſio literæ.¶[Qui autem.] iij.pars. Et no. ꝙ hic traditur
12 qualiter iſti † quæſtores debent eſſe ordinati,primo quo ad ſe,ſe-
cundo quo ad hoſpitia,tertio quo ad expenſas,quarto quo ad ha
bitum.[Modeſti.]ver.ecce primum,quod tangit honeſtatem per
ſonarum.[Nec in tabernis]ver.ecce ſecundum, quod tangit ho-
neſtatem hoſpitiorum,& eſt,ſi.ſ̃.de vi.& ho.cler.ver. & tabernas.
[Incongruis] parcit, ꝙ non dicit proſtibulis, quæ omnino prohi
bentur,ſed & cauendum eſt,a quaſi proſtibulis, ſicut ſunt hoſpi-
13 tia quorundam begninarum fictarum † quod perniciosum ge-
nus eſt mulierum,nec de facili alios,quam religioſos admitũt,
a quibus modis omnibus eſt cauendum. xviij.q.ij.perniciosam.&
c.diffinimus.[Nec inutiles.]ver.ecce tertium,quod tangit mode-
rationem expenſarum.[Sumptuoſas] ſic.ſ̃.de cenſibus. cum apo
14 ſtolus.§.j.ſed & ſi plures † quæſtores in vno loco conueniunt,ho
neſtum eſt,ꝙ ſimul hoſpitẽtur,ſimul comedant,& ſimul iaceãt,
arg.in eo quod le.& no.ſ̃.de vi.& ho.cleri.quoniam.ac ſimul con
tribuant in expenſis,arg.ſ̃.de ſta.mo.in ſingulis.§.j.ver.fi.[Cauen-
tes]ver.ecce quartum,quod tangit habitus honeſtatem. [Ne fal-
ſæ]ſic.ſ̃.de priuile.tuarum.§.verũ.quod dic,vt ibi no.¶[Ad hæc.]
iiij.pars.[Indiſcretas] non cõſiderata quantitate & qualitate cãę,
quæ ſubeſt,nam ſecũdum ꝙ eſt parua,vel magna maior,vel mi-
15 nor indulgentia debet dari. Sic no. ꝙ † cauſa ſemper eſt conſide-
randa.quod dic,vt le.& no.ſ̃.de accu.cum dilecti.§.j.ver.pen. [Et
ſuperfluas.] i.ſine aliqua causa,vel ideſt nimis largas,vnde & infe
rius limitantur.[Nõ verentur]indifferenter, & in infinitum,nã
ante hanc conſtitutionem dabant annum,& annos, & quãtum
ad hoc vnuſquiſque epiſcoporum in ſua diœceſi Papa erat. [Et
16 claues.]ver.ex quarum poteſtate † prælati ligant,vel ſoluunt. Pri-
mo excommunicando,vel ſententiam relaxando,vt leg.& no.ſ̃.
tit.j.c.fi.Secundo ligatum,vel ſolutum oſtendendo,vt patet in exẽ
plo leproſorum,& Lazari.de pœ.diſt.j.quantuſlibet.ĩ.ti.j.a nobis.
ij.Tertio ligant pœnitentiam imponendo,ſoluunt ipſam relaxã-
do,vel indulgentiam concedendo, vt hic, & in his tribus modis
exponit illa authoritas. xxiiij. q.j. quodcũq;.& de hoc no.plenius
in Sum.e.ti.ſub rubrica de remiſſionibus.§.j.ſub.§. dicuntur aũt.
[Cõtẽnunt] ſubaudi ideo: qa per iſtas indulgẽtias.[Et pœnitẽtia
lis ſatisfactio]&c.quia tãto minus abſtinẽt,& ex mẽte iſtorũ ver-
borum & ex illis quæ ſequuntur.ĩ.e.ver. ac deinde.ſatis põt colli-
gi ad quid,& inquantum huiusmodi remiſſiones, ſiue indulgen
tiæ proſint,nam vt ex his aperte poteſt colligi, quot dies remittũ
tur,tot dies de iniunctis pœnitentiis ſubtrahuntur, licet opinio-
nes ſuper hoc ſint diuerſæ,vt patet in eo,qđ no.ſ̃.e.c.reſpon.j.& c.
quod autem[Decernimus]ver.[Dedicatur] i.conſecratur.[Baſi-
lica].i.eccleſia[Vltra annum]non dicit, vtrum continuum, vel
vtilem,dic,vt no.ĩ.ver.j.[Siue a plurib.] q. d.tantum poteſt vnus
quantum centum,diuidant ergo inter ſe,ſicut placuerit, vel dica
tur,ꝙ ex parte epiſcoporum,qui cõuenerunt,datur annus. Quid
ergo,ſi vnuſquiſque plurium epiſcoporum, qui ad dedicationẽ
conuenerunt,annum dederit? Reſpon. ad idem computum re-
dit,nullus enim ipſorum poteſt dare indulgentiam,niſi ſubdito,
vnde indulgentia illius,qui non habet ibi ſubditum,nihil opera-
tur,ſubditus vero vniuſcuiuſque annum habet, nec plus, vt pa-
tet in eo,quod le.& no.ſ̃.e.quod autem.& idẽ eſt,ſi ex parte oĩm
ſimul pronuncietur: quia non niſi ſubditus participat indulgen-
tiæ ab vnoquoque datæ, vt dictum eſt.Sed quid ſi Metropolitanꝰ
& diœceſanus epiſcopus ſimul conueniant, & vterque ipſorum
annum dederit: nam Metropolitanus per totam prouĩnciam in
dulgentiam dare poteſt,vt ĩ.e.c.j. nunquid ergo vnuſquiſque ſub
ditorum biennium reportabit? Videtur,ꝙ non. ar.ſ̃.de exceſ.præ-
la.cum ad quorundam.& c.ſane.C.de legib.non dubium. Io. tñ
ſcripſit contra,valet enim,quod fit contra legem, ſiue mandatũ.
vt ſ̃.de præben.dilectus.ii. Niſi ibidem decernatur illud non vale-
re,vt patet.ſ̃.de præben inter cætera.& dicto.c.cum ad quorũdã.
17 vnde & dicitur,ꝙ† multa fieri prohibentur, quæ tamen facta te-
nent.ſ̃.de iureiur.quemadmodum.§.ꝙ ſi poſt huiusmodi. Eſt ta-
men pro prima opinione.ĩ.c.j.in fi.Tu dicas,ꝙ vnuſquiſque ſub
ditorum epiſcopi biennium, & tantum annum ſinguli de pro-
uincia reportabunt,vt patet hic,& in eo,quod le & no.ſ̃.e.qđ aũt.
& ĩ.c.j.& hoc iunge in Sum.co.ti.ſub rubr.de remiſſionib. §.quis
poſſit facere remiſſiones[Ac deinde]ver. [Quadraginta dies de
18 iniunctis pœnitentiis]Hic notabis duo.Primum eſt, ꝙ†dies in-
dulgentiarum non ſunt continui,ſed vtiles,computantur enim
dies pœnitentiales tantum,vt hic probatur, quamuis ſuper hoc
diſſentio fuerit,vt patet in eo quod no.ſ̃.e.c.reſpon.j.ſuper ver. li
teras.ver.ſed quid ſi accedant in feſto. Vel dic, ꝙ ibi quæritur de
annis.& ĩ.e.gl.in fi.hic autem de diebus,qui omnino vtiles ſunt,
vt hic patet,& miror,quomodo potuit aliquis contrarium ſom-
niare: quid enim eſſet dictu.ego facio tibi indulgentiam, vt non
ieiunes diebus,quibus ieiunare non teneris? vnde reſpondere poſ-
ſes.Domine de nihilo largus eris.intelligitur ergo,ꝙ dies de iniun
ctis pęnitentijs remittuntur,vt hic dicit.aperte. Secundum igitur
notabis per conſequens,ꝙ ſi.xl.dies iniuncti ſunt alicui pro pęni
tentia vt ſ̃.de ſpon.du.c.ij.in prin.hoc operatur indulgentia,vt il-
19 lis diebus agere pœnitentiam non cogatur, nam etiam † verba
indulgentiæ aliquid debent operari,vt patet in eo, quod le. & no.
ſ̃.de priui.ex ore.§.j.in prin.& ver.in priuilegio.quod & ex his ver-
bis colligitur euidenter,quibus communiter vtuntur hodie indul
gentias facientes.& hoc eſt etiam quod dixi.ſ̃.e.§.ver.j.ibi, & pœ-
nitentialis ſatisfactio eneruatur,vt ibi no.& de hoc no. plenius in
Sum.e.ti.ſub rubrica.de remiſſionibus. §. ad quid valent, hoc de
diebus indulgentiarum,vt patet.ſ̃.e.glo.in prin.Quid igitur de an
nis,nunquid ſunt cõtinui,vel vtiles? Rñ.intelligas,ꝙ ſicut & qua-
les iniuncti ſunt tales, & ſic remittuntur, & hoc poteſt hic colli-
gi.& ſ̃.de homi.c.ij.ſ̃.de ſpon.du.c.ij.& lxxxij.diſt.c.j.alias fi. Cum
20 igitur nunquam iniungantur continui: quia & † dies dominici,
& alij feſtiui ſemper intelliguntur excepti,vt patet de con.diſt.iij.
ne quis.& c.ieiunia ad fi.xxvj.q.fi.ſacerdos.& in eo,quod le.& no.
ſ̃.de obſer.ieiu.conſilium.relinquitur,ꝙ nunquam continui: ſed
tantum vtiles.i.illi dies tantum, de annis, qui in ipſis occurrunt,
ieiunabiles,remittuntur. Ex his igitur,& ex alijs no.ſ̃.e. gl.in prin.
conuinci poteſt,ꝙ productior eſt dierum indulgentia, quam an-
norum.¶[Hunc quoque.] v.pars.alias hoc quoque. [Dierum.] ſ.
quadraginta. [Numerum] alias numero. [Literis] alias literas.
[Pro quibuſlibet caſibus.] i. pijs cauſis, ſicut eſt pro ædificatione,
vel reparatione eccleſiarum,vel pontium,vel villarum,vel ſuſten
tatione hoſpitalium,vel aliis ſimilibus,vt ſ̃.e.§. j. [Aliquoties] q.
d.non indifferenter,ſed perraro hoc concedendum eſt, & ex cau
ſa,vt patet in eo,quod leg.& no.ſ̃.§.proxi.[Conceduntur] ſubau-
di,nec moueantur prælati, ſi circa hanc materiam ſic arceantur,
cum Romanus Pontifex &c.vt ſequitur.[Cum Romanus] verſi.
[Poteſtatis.] alij vero vocati ſunt in partem ſolicitudinis.ſ̃.de viu
21 pal.ad honorem.Sed pone † Papam mortuum,quęro penes quẽ
reſideret hęc poteſtas? Rñ. vtique penes Romanam eccleſiam,
22 quę † mori non poteſt. xii. q. ii. liberti.† nec vnquam poteſt eſſe
23 nulla.xxiiij.q.j.pudenda.ad fi.dormitat tamen exercitium donec
caput creetur cui competit,arg op.C.de cura.fur.l.pen.ad fi.ſic &
multoties habet quis iuriſdictionem,ſed non exercitium, vt pa-
24 tet.ſ̃.de reſcrip.paſtoralis.§.fi.† Sed nunquid collegium Cardina
lium habet iuriſdictionem Papæ,& etiam exercitium ipſius? Hu-
go & Io.no.de hoc.lxxix.diſt.nullus.ij. ſicut placet. Sed tu teneas,
ꝙ ſic,ſaltem in his,in quibus de grandi neceſſitate euidenti & im
minenti prouideri oportet tum quia alia inferiora collegia hoc
habent vt patet in eo,quod le.& no. ſ̃. de ma. & obedi. his quę &
c.cum olim.tum & quia ſic vtuntur Cardinales, arg.ſ̃.de elec.ve
nerabilem.§.obiectioni.ver.quod autem.& ſeq. & de tranſl. epiſ.
quanto.reſpon.j.ad fi.& in eo,quod le.& no.ſ̃.de offi.ord. irrefra-
gabili.§.exceſſus.& de fo. compet. cum contingat. nam & beata
conſuetudo eſt attendenda in talibus. xvii. diſt. multis. ad fi.tum
& quia alius iudex non ſupereſt.ſ̃.de elec.licet.& xxiij.diſt. in no-
mine domini.ibi,quia ſedes apoſtolica.in quo caſu multa conce
duntur,quę alias non concederentur,vt patet.ſ̃.e. c. in prin. & C.
de decur.l.generaliter lib.x.ff.de his quæ in frau. cre. an pretor.§.
nec debitorem.ff.de off.proconſul.meminiſſe.in Auth de admi-
niſtra.§.illud autem.coll.vij.& vt diff.iudi.§.in ciuitatibus.coll.ix.
tum quia neceſſitas legem non habet ĩ. de reg. iur. quod non eſt
licitum,tũ quia veriſimile eſt,ꝙ filio Dei placeat hic intellectus,
ne eccleſiam videatur reliquiſſe ſine paſtore.extra.d. n. de homi-
ci.pro humani.lib.vj.non obſtat, ꝙ alicui dicunt, ꝙ Cardinales
ſunt ſine capite: quia hoc non eſt verum, imo habent caput ec-
cleſię proprium & generale.ſ.Chriſtum. Co. ĩ. e. & ipſe eſt caput
corporis eccleſię,qui eſt prin.primogeniti ex mort.vt ſit in omni
bus ipſe primatum tenens. Ephe. j. g. & ipſum dedit caput ſupra
omnem eccleſiam,quę eſt corpus ipſius,vnde & Cardinalibus ſa
tis proprię congruit illud Ephe.iiij.d.creſcamus in illum per om
nia,qui eſt caput noſtrum Chriſtus dicens eis Matth.vlt.g. Ecce
ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationẽ
ſeculi.q.d.non ſolum inſtituta eccleſia, ſed etiam & vacante: ſed
& valde eſt abſurdum ſentire,ꝙ illa eccleſia capite careat,quę ca-
put eſt aliarum.ij.q.vij.beati.immo etiam nec eſt longe ab hęre-
ſi.xxij.diſt.c.j.& ij.ſuper quo vide,quod leg.& no.ſ̃.de ſacra vnc. c.
vnico.§ hoc vnguento.verſicu.caput. & de elec. ſignificaſti.in fi.
alioquin eſſet res monſtruoſa,ſuper quo vide, quod leg. & no.ſ̃.
de offi.ordi.quoniam.in pleriſque.nec obſtat, ꝙ hoc non ſit ſpe-
cialiter iure expreſſum,vt patet.ff. de legibus. non poſſunt. & xx.
diſt.de quibus.& ſ̃.de ſepulturis.certificari.& in eo,quod no.ĩ.ca.
gloſſa.verſic.ſed & in iure. & ſequen. Sed nec obſtat,ꝙ non ſit ſe-
des apoſtolica ſine Papa,vt patet in eo,quod leg.& no.ĩ.tit.j.quod
de his.in fi.& argu.vij.q.j.ſcire debes.Item non obſtat, quod dicũt
aliqui ex hoc poſſe ſchiſma, & ſcandalum, & vacationem ſedis
diutinam ſuſcitari: quia hoc poſſet eſſe verum, ſi indiſtincte cõ-
cederetur

cederetur. Sed poteſt reſtringi hoc ad neceſſaria, vel vtilia eccle-
ſiæ,ſeu rei publicæ,quibus oĩno eſt prouidendum, vt patet.7.q.j.
ſcias.& ſ̃.de elec.in cauſis.in fi.cum ſuis concordã.caueant ergo,
ne nimis laxent habenas.arg.in eo,quod leg.& not.ff.de offic.pro
conſul.nec quicquam.§.vbi de certo.& §.vbi de plano.& ſequ.&
adde quod no.ſ̃.de priui.antiqua.rñ.i.Sed & in iure expreſſe lego
25 quatuor,quorum duo vacãte ſede ad officium Cardinalium ſpe-
ctant,duo vero ad poteſtatem eorũdem. Ad officium ſpectat pri
mo,vt corpus mortui ſepeliant,antequam de electione tractent.
89.diſt.nullas.ij.Secundo.ꝙ canonice futurum eligant.ſ̃.de elec.
licet. Ad poteſtates vero,vt delinquentes anathematizent. 79.di.
ſi quis pecunia.per quod patet,ꝙ poteſtas ipſorum eminens eſt,
& excellens,tum quia anathema mucro eſt epiſcopalis. xvi.q.2.
26 viſis.tum quia † maior eſt pęna,quæ ſit in eccleſia Dei. 14.q.3.cor
ripiantur.in prin.vnde & ſi maiorem pœnam poſſunt ex pote-
ſtate ordinaria infligere,ergo & minorem.ar.ſ̃.qui filii ſint leg.p
venerabilem.rñ.j.& de decimis.ex parte.3.Spectaret ad ptãtẽ ꝑm
27 ſ.ꝙ epi Cardinales† proculdubio vicem metropolitani obtinẽt.
23.di.in nomine dñi,nec poteſt hoc reſtringi ad conſecrationẽ,
de qua ibi ſequitur,immo generaliter loquitur, & ex genere ſpe-
ciem infert,vt ibi probatur ex vi literæ,& exponi oportet metro-
politani.i.Papæ.quia nec alius poſſet eſſe metropolitanus Roma
næ eccleſiæ.vt & ibi colligi poteſt,ergo illam poteſtatẽ, illam iu-
riſdictionem habere videntur per totam chriſtianitatem,quam
& Papa,nam & ipſe metropolitanus eſt,vt patet in eo,quod leg.
& no.ſ̃.de offi. uicar.tuã.nec quæras in omnibus ius expreſſum,
quia multa ſupplentur,quod dic,vt leg.& no.ſ̃.de celeb.miſ.cum
Marthæ.§.j.Sed poteſt dici,ꝙ poteſtatis plenitudinem habitu tm̃
habent,in quantum.ſ.Romana cenſentur eccleſia,quæ nunquã
moritur,etiam ſi vnus tm̃ Cardinalis ſit ſuperſtes.lxv. diſt.ſi forte
& non vſu.ſic.ſ̃.de baptiſmo.maiores.§.j.verſi.fi.Iuriſdictionis ve
ro poteſtatem habent in exercitio,ſicut eſt ſuperius prælibatum,
ſaluis forſan his,quæ ratione excellentiæ,dignitatis,& eminẽtiæ,
ac prærogatiuæ ſummi Pontificis ſedi tantum apoſtolicæ reſer-
uantur.ſ̃.de tranſla.epiſ.c.j.& de off.lega. quod tranſlationem.de
quibus no.ſ̃.de exceſſ.præla.ſicut venire.Finaliter te concedere o-
portet,ꝙ ad minus illam iuriſdõnem habet collegium,quam &
28 † legatus apoſtolicæ ſedis,quæ nec mortuo Papa expirat. qđ dic,
vt no.ſ̃.de reſt.in inte.tum ex literis.rñ.j.quia nec duraret niſi col
legium ſed. apoſt.cenſeretur.non enim gerit vices parietum, ſed
potius perſonarum,vt patet.93.di.c.fi.& 94.di.c.fi.& ſ̃.de offi.del.
ſane quia.& extra.d.n.de offi.vica.Romana.§.fi.lib.vi. & adde.qđ
no.ſ̃.qui filii ſint leg.per venerabilem.§.rationibus.ver.ſunt autẽ
ſacerdotes.& ver.fi.Hæc ſcribo ad confutandos illos,qui poteſta-
tem Cardinalium quaſi omnino adnihilare videntur,non vt eo
rum authoritatem excellentem intendam præciſe limitare, vel
aliquibus certis regulis alligare,nam & vnius tantum Cardinalis
dignitas eſt præcellens extra.d.n.de offi.lega.officii.§.fi.li.vj.eſt tñ
ꝯ Cardinales id,quod no.ſ̃.ne ſed.vac.c.j.§.attendentes.ſuper ver
bo,exaudire.[In talibus]ſ.literis ſuis.nam quando prædicat nun-
quam dat minus anno.& xl.diebus,ſed nec ſemper in ſuis literis
ſeruat hoc moderamen.[Obſeruare.] ſi.argu.ſ̃. de maior.& obe.
dilecti.& ſ̃.eodem.§.j.reſpon.j.vbi de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopus poteſt per totam ſuam prouinciam dare indulgentias,& Epi ſcopus in ſua diœceſi.*
2 *Proconſul cum urbem egreſſus fuerit habet iuriſdictionem uoluntariam, non contentioſam.*
3 *Priuilegia poſſunt concedere Archiepiſcopi,& Epiſcopi.*

CAP. XV.

NOſtro poſtulaſti.& infra. Gene rales.]
& videbatur,ꝙ non.arg.ſ̃.de off.ord.paſtoralis.§.j.ſed
ꝯrium reſpõdetur. ¶[Nos igitur] ij pars.[Quod per ꝓ
1 uinciam tuam] Nota.† ꝙ archieps̃ per totam ſuam prouinciam
poteſt facere remiſſiones,prout hic colligitur, & eps̃ in ſua diœ-
ce.licet ipſe archiepiſcopus non ſit iudex ordinarius oĩm de pro-
uincia ſua.ſ̃.de offi.ordi.paſtoralis.& ſic iuriſdictionem conten-
tioſam non habet in prouincia ſua.niſi in certis caſib.vt no.in de
2 cre.paſtoralis.ſed voluntariam habet,ſicut† proconſul, cum vr-
bem egreſſus fuerit,iuriſdictionem habet voluntariam, non cõ
tentioſam.ff.de off.proconſul.l.2. & legatus poteſt in ſua prouin-
tia facere remiſſiones,quia & eis ſtatuta perpetua facere poteſt.ſ̃.
de offi. leg.ca.vlt.& eſt hoc epõrum & archiepõrum.ſ. facere re-
miſſiones,niſi ex ſpeciali cõceſſione, vel alia cauſa lĩma cõpetat
inferioribus prælatis ſ̃.de exceſſ.præla.accedentibus.& priuilegia
3 †concedere poſſunt archiepi & epi.ſ̃.de his quæ fi.a præla.ſine cõ
ſen.ca.q̃to.ſ̃.de iure pa.nullus.& de rel.dom.conſtitutus. [Ita tñ]
ver.q.d.ita habet homo poteſtatem ſi non abutatur, quod facit,
ſi excedat moderamen.[Concilii]ſ̃.eo.c.pe.ſi extra.de.no.eo.tit.
Romana.lib.vj. vbi de hoc.& ſic eſt argu. ꝙ ſi prælati concedunt
vltra illum numerũ indulgentias,nihil agunt.& ar.ſ̃. de priuileg.
tuarum.§.j.cum ſuis concord.quod dic,vt no.ſ̃.eo.c.prox. §.pen.

SVMMARIVM.

1 *Animarum periculis ſemper eſt prouidendum.*
2 *Abſolui poteſt quis ſtatim,quando periculum eſt in mora.*
3 *Infans ſtatim baptizari poteſt propter periculum animæ.*
4 *Dilatio omnis vitanda eſt,vbicunque in mora periculum vertitur.*
5 *Vitam adimit quiſquis morienti pœnitentiam denegauit.*
6 *Laicus non poteſt animam ſuam alij ſubijcere,ſine licentia ſui ſacerdotis.*
7 *Archiepiſcopus maior eſt omni epiſcopo exempto in ſede & in loco.*
8 *Periculis viarum,& expenſarum oneribus occurrendum eſt.*

CAP. XVI.

1 NE pro dilatione. Periculũ immineat.]
ſic no.ꝙ ſemper† pro-
uidendum eſt periculis animarum.vt hic.& ſ̃.eod.cũ
2 infirmitas.in fin.vnde & † qñ periculum eſt in mora,
poteſt quis abſolui ſtatim,quod alias non fieret,vt patet.ĩ.ti.j. nu
per.in fi.& c.ſacro.§.j.ver.qui ſi abſque periculo.ſ̃.eod.quod in te.
3 in fi.ſ̃.de off.ord.ad reprimendam. Sic & propter † periculũ ani-
mæ infans ſtatim baptizari poteſt.v.di.baptizari. de conſ.di.4.ne
4 quod abſit.& Iudæi.de con.di.4.Iudæi in neceſſitate.† Sic etiã vbi
cunque in mora vertitur periculum, omnis dilatio eſt vitanda.
ar.28.diſt.de Siracuſanæ.& patet in eo,quod leg.& no.ſ̃. de elect.
quia pp.in prima forma ſuper verbo,commode.& ſ̃.de ſimo. li-
cet Hely.§.j.ver non tanquam.ideo ſacerdos ſtatim, ex quo voca
tus eſt,debet currere ad infirmum, alioquin ſi ſine pœnitentia
5 moriatur,reus erit animæ morientis,quia† vitam adimit,quiſqs
morienti pñiam denegauit.26.q.vj. ſi presbyter. [Permittimus]
ver.ſic ergo videtur,ꝙ ante iſtam permiſſionẽ epi, & ſuperiores,
vel alii inferiores prælati exempti ſine ſui ſuperioris licentia,non
poterant ſibi eligere confeſſorem,ſicut nec aliquis hodie poteſt,
niſi priuilegiũ hoc concedat,vt hic patet,& in eo,quod le.& no.
ſ̃.eo.oĩs.quod de clericis planum eſt,cum enim non poſſint con
ſentire,quantum ad forum contentioſum,ſine iudicis ſui licen-
tia in aliquem non ſuum iudicẽ,vt leg.& no.ſ̃.de fo.comp.ſigni
ficaſti.multominus quantum ad iudiciũ aĩæ,quod maius eſt, vt
6 patet.ſ̃.eo cum infirmitas.§.fi.vnde nec etiam laicus† poteſt ani
mam ſuam alii ſubiicere ſine licentia ſui proprii ſacerdotis, vt ſ̃.
eo.oĩs.quod dic,vt ibi no.Sed nunquid hæc decre. intelligitur de
clericus epis etiam non exemptis? Videtur,ꝙ ſic.per hoc,qđ dicit ſu
perioribus,nam archiepi ſunt ſuperiores non exempti, ſed exẽ-
pti nõ ſubſunt,nec dñr inferiores.Immo certè maior eſt archie-
7 piſcopus † omni epo exempto in ſede,& in loco.arg.ſ̃.de mai. &
obe.ſtatuimus.ſ̃.de priuil.antiqua.& c.ex ore.ideo vr̃, ꝙ illud ver
bum exemptis eſt adiectiuum iſtius ſubſtantiui epis, quia in nõ
exemptis mens rõnis,quæ redditur in princ. decre.non uendicat
ſibi locum,ſed ꝯdicit.ĩ.ibi,ſuperioris. quia ſi intelligeretur tantũ
de exemptis,dixiſſet præter ap.ſe.licentiam.ar.ſ̃.de ſim.ca.pe.& ĩ.
ti.j.non dubium.& c.nuper.ſed dixit pręter ſuperioris per qđ in-
cludit & ſe & alios,ſic ſ̃.de elec.ne pro defectu. ergo epi ſuperio-
res habent hoc priuilegium,ſicut & illud.ſ̃.de priui.ꝙ ſi non nul-
lis.ĩ.eo.permittimus.& ratio principii decre.reſpicit tantum exẽ
ptos,& etiam alios tangere poteſt. Vel dic,ꝙ dilatio pnĩę,de qua
loquitur.ſ̃.fuit cauſa compulſiua,non finalis.ſicut.& ſ̃.eod. cum
infirmitas.§.j.etenim ſi de ſe tantum intellexiſſet, non dixiſſet ſu
perioris,ſed ſerui ſeruorum Dei.ĩ.de ſenten.exc.relatum.in fi.ar.
ſ̃.de ſchiſmati.c.2.& ſ̃.de transla.epis.quanto.ĩ.ti.j.c.fi.& ideo dic.
[Epiſcopis] etiam non exemptis.[Superioribus] puta archiepis,
primatibus,patriarchis.ſ̃.de offi.ord.duo ſimul.ſ̃.de priuile.anti-
qua.[Necnon] uer.[Minoribus] puta abbatibus,præpoſitis,prio-
ribus.ſ̃.de ſta.mon.in ſingulis.& c.ea quæ.exemptis tñ,ut ſequit̃.
& ſic epi,& ſuperiores etiam non exempti in hoc ſunt priuilegia
ti,non ſolum propter periculum dilationis, ſed propter honorẽ
epãlis dignitatis,ſicut & alias leg.extra.d.n.de ſent.exc. quia peri-
culoſum.li.vj. inferiores vero epis neceſſe habent ſeruare conſti-
tutionem illam.ſ̃.eo.omnis.niſi exempti ſint,quibus hoc conce
ditur propter dilationis periculum, & labores,pericula viarum,
8 † & onera expenſarum,quibus eſt occurrendum,vt patet in eo,
quod legitur,& notatur.ſ̃.de ap.ut debitus. & graue eſſet propter
hoc ſolum ad ſed.apoſt. quolibet anno nuntium mittere ſpecia
lem,vel niſi alias priuilegiati exiſtant,vt no.ſ̃.eo. omnis. ſed ſi ar-
chiepiſcopus velit audire confeſſionem ſuffraganei, & ſuffraga-
neus denegat hoc dicens,ꝙ ſuo quem elegit,confeſſus eſt confeſ
ſori,diſtingue inter publica crimina & occulta,& dic,vt nota. in
Sum.eo.tit.§.cui confitendum ſit.ſub.§.cui patriarcha.[Vt etiã]
ver.[Superioris.] ergo epiſcopus ſine licentia ſui archiepiſcopi,
archiepiſcopus ſine licentia primatis, primas ſine licentia patri-
archæ, exemptus,ſine licentia Papæ, poteſt ſibi eligere confeſſo-
rem,quo electo,ſi uterque ſit presbyter,& electus, & ſubditus eli-
gens,& contingit ambos participãdo cum excommunicato mi-

nori excommunicatione ligari, ad inuicem poterit vnus alteri
abſolutionis beneficium impartiri.ĩ.titu.j.permittimus.[Prouidum & diſcretum] qui,ſcilicet ſciat ſoluere, & ligare.de pœn.di.
vi.§.qui vult,& diligenter omnes circumſtantias inueſtiget,vt legitur,& no.ſ.eo.omnis.§.ſacerdos.

¶De ſententia excommunicationis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Puberes anni qui dicantur.*
2 *Excõicatum,quando non oportet pro abſolutione ire ad ſedem apoſtol.*
3 *Aetas plena eſt xxv. annorum.*
4 *Excommunicatus nunquam eſt manus inijciens,niſi ſint violentæ, vel temerarie.*
5 *Excommunicatus quando non eſt,qui percuſſit clericum.*

CAP. PRIMVM.

1 SVper eo. Puberes annos.] Qui dicantur† puberes anni dic,vt leg.
& no.ſ.de deſpon.impu.c.puberes. [Ad inuicem.] ſ.hinc & inde ex interuallo.& ad vindictam.ſecus ſi ſecundus incontinenti, & ad ipſam vim repellendam hoc faciat.vt ĩ.eo.ca.3.
§.ſi vero.[Aut vnus alterum] ſ.tantum.q.d.vnus percuſſit,alius nõ percuſſit.[Percuſſerit] ſ.irato animo. ſecus
ſi leuitate iocoſa,etiam ſi plenę ætatis ſunt vt ĩ.§.j.[Ad apoſtolicam ſedẽ] ad quam oẽs iniicientes manus violentas in clericos,
vel conuerſos regulariter ſunt mittendi,vt 17.q.4. ſi quis ſuadẽte.
Sunt & multi alii canones latæ ſententiæ,de quibus not.hic d.n.
14.tu vero.30.& tres potes colligere,vel etiam plures.in Sum.eo.
ti.§.ſed quis poſſit excõicare.rñ.j.[Mittendi] immo a diocœſano
epõ abſoluendi.ĩ.eo.c.fi.[Quia eos.] ſ.impuberes.[Excuſat] non
ab excõicatione,ſed ne mittantur ad ſed.apoſto.pro abſolutione
obtinenda.ĩ.eo.quamuis.& c.fi.ſm.B.Tu dicas, excuſat qñq; in
totum,puta,qñ non ſunt doli capaces,talis enim ætas qd videat,
ignorat.C.de falſa mo.l.j in fi.de con.di.4.eos.qñque vero nõ excuſat a ſñia,ſed a miſſione tantum,qñ.ſ.ſunt doli capaces, & ſic
intellige,quod dixit.B.ſicut plene poteſt colligi ex eo,quod le. &
2 no.ſ.de delic.pue.c.j.Et no.hic d.n.aliquos caſus.in quibus is, †ꝗ
incidit in hunc canonem,non mittitur ad ſed.apoſto. de quibus
potes colligere.xvii.& plures in Sum.eo.ti.§.quis poſſit excõicare
ſub.§.ſecunda regula.& ĩ.eo. cum illorum.rñ.j.¶Nec clerici] ij.
pars.quam ſic continuabis Impuberes,infantes,nec doli capaces
& ſi clericum percutiant,pro abſolutione obtinenda ad ſed.apoſto.mittendi non ſunt,cum nec excõicati ſint, quia tales infantia,vel ætas in totum excuſat.[Sed nec clerici] repete ſunt mittẽdi,cum nec excõicati ſint.[Etſi ſint] i.quamuis ſint. [Plene ætatis.] hoc eſt non ſolum doli capaces,vel etiam annorum.xv. ſed
3 etiam.25.annorum † quæ plena ætas eſt,vt patet.ff.de mino.l.j.&
in eo quod le.& no.ſ.de prob.in pręſentia.§.verum ſindicus.ver.
4 præterea.[Odio] &c.nunquam †enim manus iniiciens eſt excõicatus,niſi ſint violentæ,vel temerariæ:dñr autem violentæ,quando hoc accidit ex odio quod habet ꝯ illum,quem percutit,vł ex
inuidia,quaſi retrahendo ipſum a bono, quod facit, ne maior,
vel melior appareat percutiente,qui in bono quod facit,vel dicit
timet detrahi famę ſuæ.ad hoc.95.diſt.ęſto ſubiectus,vel ex indignatione,ſicut plerunque faciunt etiam epi clericos ſibi ſeruientes percutientes non cauſa correctionis, ſed cuiuſdam indignationis.tales igitur oẽs ſunt excõicati, vt hic probatur, quæ verba
non fuerunt ab aliis perfunctorie tranſeunda,eſt enim vis in verbis,vt patet in eo,quod no.ſ.de priuil.ex ore.§.j.in prin. Quod tñ
intelligi debet,ſi vehementer irati ſint,ſecus ſi aliquantulũ commoti,quod dic,vt no.ĩ.eo.veniens.j. Temerarię vero dñr manus
ſm quod le.& no.ĩ.eo.contingit.j.Vbi vero,nec violentia,nec temeritas notari poteſt,nullam percutiẽs incurrit ſñiam,vt hic ſequitur,quia non fit hoc diabolo ſuadente.& ſm hoc intelligendus eſt canon.xvii.q.4 ſi quis ſuadente.[Leuitate] vbi vero leuitas non eſt iocoſa,ſed violenta,incurrunt ſñiam,ſed citra ſe. apoſto.abſoluuntur.quod dic,vt le.& no.ĩ.eo.peruenit.[Iocoſa] licet
enim clericis adinuicẽ ludere, & ſolatiari etiam manualiter temperate,vt patet in eo,quod le.& no.ſ.de homic.lator.ſed quia ſæpe de tali ludo peruenitur ad iram & rixam, tutius eſt abſtinere.
5 Sunt & alii caſus,† in quibus clericum percutiens non eſt excõicatus.de quibus no.21.in Sum.eo.ti.§.quis poſſit excõicare.ſub.§.
ſuper illo autem canone.& ĩ.eo.cum voluntate.§.fi.¶Neq; magiſter] 3.pars [Clericum] etiam in ſacris conſtitutum. quod &
prælato conceditur.vt ĩ.eo.ex tenore.§.fi.& c.cum voluntate.§.ſi
qui vero.ver.& hi qui.[Diſciplinæ] ſecus ſi ex indignatione,vt le.
& no.ſ.§.prox.[Vel correctionis]temperatæ tantum,alioquin ꝯ.
ſ.de homici.presbyterum.in prin.& c.ad audientiam.Hoc idem
conceditur ſenioribus,& dñis,& parentibus de clericis in minoribus ordinibus conſtitutis,vt ĩ.eod.cum voluntate.§.ſi qui vero,
rñ.j.ver.fi.[Percuſſerit] ſubaudi mittendus eſt, cum nec tales excõicati ſint. [Quia non poteſt.] &c reddit rationem, quare non
ſint excõicati.[In ipſis] ſ.qui percutiunt clericos iocoſa leuitate,
vt ſ.§.prox.vel intuitu diſciplinę &c.vt præcedit.[Violenta] nec
temeraria,vt no.ſ.§.prox.¶Cæterum] 4.pars.[Si ex odio,] vel inuidia,vel indignatione.[Iidem ſcholares] niſi quis in ſtudio priuilegium habeat,ꝙ tales abſoluat,vel alii a ſed.apoſto.ſpecialiter
committatur,alias ſeculares,& hęc litera eſt plana.[Venire] vel
legatum ipſius.ĩ.eod.ea noſcitur.§.primo.

SVMMARIVM.

1 *Prelato religioſorum deficiente,eſt ad diocœſanum epiſcopum recurrendum.*

CAP. II.

MOnachi vero. Etiam ſi ſint in probatione.ſm.do.no.Alii ꝯ,quia
non ſunt religioſi.Sed primum verius vr̃, vt patet in
eo,quod le.& no.ĩ.eo.cum illorum.§.j.verſi.& alibi.
& ſeq.Hæc qñ plenius not.in Sum.eo.ti.§.quis poſſit ſub.§.fi. ante fi.ver.ſed nunquid prelatus.cum ſeq.& ſ.de regularibus.ſtatuimus.rñ.j.ver.vel ante.ſuper verbo.poſſe.[Regulares.] & idem eſt
de fratribus hoſpitalis Hieroſolimitani.ĩ.eo.canonica.[Quocunque modo] niſi læſio ſit enormis.ĩ.eo.c.j.rñ.j.& c. cum illorum.
§.j.ver.niſi exceſſus.[Sed ſm] ver.vel prioris, ſiue prelati alterius.
ſed ſi monachus vnius percutiat monachũ alterius, per ambos
prælatos abſolui debet,ſi autem clericum ſecularem ad ſed.apo.
eſt mittendus.ĩ.eo.cum illorum.§.j.verſi.nos autem.& §.ſi vero.
Quod ſi talis religioſus prælato ſacerdote careat in caſu, in quo
poſſet abſolui a prelato proprio,ſi ipſum haberet, eſt ad diocœſanum epm recurrendum,ſicut & in monialibus obſeruatur.ĩ.eo.
de monialibus.& ar.ĩ.eo.ver.i.[Et ſi diſcretio] ver. [Non ſufficit]
vel deficit,quia non ſupereſt.Sic notabis duo.Primum eſt, ꝙ in
1 grauioribus.Scdm ꝙ deficiente† prelato religioſorum eſt ad diocœſanum epm recurrendum. Ad primum accedit quod legi.&
no.ſ.de offi.ord.quanto & de offi.archid.c.fi.[Diocœſani] ſi.ĩ.eo.
cum illorum.§.j.& c.de monialibus,& c.canonica.

SVMMARIVM.

1 *Indiſtincte loquens,indiſtincte eſt intelligendum.*
2 *Læſio enormis ſemper excipitur.*
3 *Læſio quantumcunque ſit grauis,ſemper citra ſed.apoſtol.abſoluitur in mortis articulo conſtitutus.*
4 *Excommunicatus non eſt,qui ſe defendendo percutit clericum.*
5 *Pluralis quandoque in ſingularem reſoluitur.*
6 *Excommunicatus an ſit,qui percuſſit clericum pro defenſione alterius.*
7 *Socij iniuria pro pulſanda eſt,non inferenda.*
8 *Occidere licet adulterum incontinenti ſine aliqua pœna.*
9 *Culpa eſt immiſcere ſe rei ad ſe non pertinenti.*

CAP. III.

SI vero alicuius poteſtatis. Siue
eccleſiaſticæ,ſiue ſecularis,ex quo enim † indiſtincte
1 loquitur indiſtincte eſt intelligendum.arg.ff. de offi.
pręſi.l.3.& ſ de maio.& obe.ſolitæ.[Malignatus] q.d.maligno animo.vel excedendo modum,alias non eſſet excõicatus. quod
2 dic,vt le.& no.ſ.eo.c.j.& ĩ.§.j.ver.fi.[Grauiter] enormis†enim læſio ſemper excipitur,vt no.ĩ.eo.peruenit.& ca. cum illorum.§.j.
3 ver.niſi exceſſus.ſed & † quantumcunque ſit grauis læſio,ſemper
citra ſed.apoſt.abſoluitur in mortis articulo conſtitutus.ĩ.eo. nõ
dubiũ.¶Officialis uero] ii.pars.i.iudex vel apparitor alicuius Principis,vel alius quiuis laicus,vt ſequitur.[Iniectione] vel detentione.ĩ.eo.nuper. quod dic,vt ibi no.[Quia nulli] ver.[Laico] etiã ſi
de mandato prælatorum fiat,vbi clerici aliter comprehendi poſſunt.ĩ.eod.vniuerſitatis.vbi vero prælatis rebellant,nec aliter cõmode comprehendi poſſunt, licet laicis de mandato prælatorũ
ſuorum hoc facere.quod dic,vt legitur,& notatur.ĩ.eodem.vt famæ.§.laici.[Tanta] ut ſ.clericum poſſit capere, vel percutere,vel
aliquam violentiam ſibi inferre:quia nec in perſonam ſuam aliquam iuriſdictionem poteſt habere, quantumcunq; etiam epiſcopus conſentiat,vt patet in eo,quod legitur,& not.ſ.de iud.at ſi
clerici.& c.clerici.& de fo.comp.ſignificaſti.& ſ. de arbi.contingit.Quid igitur ſi clericus venit loricatus,in bello,vel inſultum facit,& is,contra quem venit,ipſum capit.vel lędit,nunquid eſt excõicatus? Dixit d.n.ꝙ ſic,ſi ſcienter hoc fit. Tu dicas, ꝙ ſi hoc fit
ad defenſionem,non eſt excommunicatus,dum tamen ceſſante cauſa defenſionis ipſum libere abire permittat, nã ipſa ceſſante detentio non cenſeretur defenſio,ſed uindicta ad hoc.ĩ.eo.§.
j.quod dic,vt ibi no.Quid ſi officialis talem capiat,& liget authoritate propria,cum periculum inſtet, nec aliter poſſit compeſci
ab iniuria alterius? Non eſt excommunicatus, immo meretur.
23.q.3.fortitudo.& c.ſequentibus.1.q.vii.negligere. v. quæſt.v.ca.
j.ij.

j.ij.& iij.ĩ.eo.quantę.ſm d.n arg.ff.de vſufru.æquiſſimum.ff.de exerci.act.l.j.rñ.j.& in concor.ſigna.ſ.de elec.licet.§ præterea dummodo quam cito poteſt ipſum prælato reſtituat, alioquin cõtra.
ĩ.eo.vt famæ.§.laici.ſ.de ma.& ob.ſolitæ.§.j.ver.fi.vbi de hoc.[Niſi forte] verſi.[Turbam] in qua clericus eſt.[Irruentẽ] in quo caſu idem eſt,quod in hoſtiario.quod dic,vt leg.& no.ſ.e.c.rñ.j.[Ex
deliberatione] hoc eſt ſcienter,vel maligno animo.Quid ſi clericus de tali conqueritur dicens,ꝙ maligne hoc fecit, & alius hoc
negat? Reſpon.clerico incumbit probatio,tum quia actor eſt. vj.
q.ſi.actor.tum quia quilibet præſumitur bonus,niſi probetur malus.ſ de præſũmp.c.ſi. Niſi forſan iudex ex veriſimilib. coniecturis aĩum ſuum aliter informaret ſm d.n.ar.in eo quod le.& no.
ſ.de præſump.tertio.& ca.literis ſ.de reſtib.literas.§.fi.De hoc tñ
dic,vt no.ĩ.eo.cum deſideres.§.ſecundæ.[Fortuito] hoc enim in
aliquo imputari non debet,niſi culpa præcedat caſum,quia nec
præuideri poteſt,vt patet in eo,quod leg.& no ſ. de homi.Ioann.
§.fi.& c.fi.§.fi.ad idem.ff.de admi.rerum.ad ciui.per l.ii.§.ex tempore.ff.de cuſto.reor.l.non eſt.& l. milites. hic ergo tum ratione
caſus fortuiti,tum ratione officii excuſatur, ex quo in nulla culpa reperitur.ſecus ſi in culpa eſſet,vt patet in eo,quod leg. & not.
ſ.de iniur.c.fi.reſpon.j.& §.j.& § fin.¶Si vero clericum] 3 pars.
[Tranſmitti] quia nec j excõicatus eſt,qui ſe defendendo hoc facit,vt patet ex ſeq.& ĩ.e.ex tenore.§.fi.ibi,niſi ſe defendendo. Sed
qualiter eſt hoc intelligendum? Reſpon.ſi clericus percuſſit laicũ
ſemel non intendens amplius percutere, & de hoc ſit certus laicus non debet percutere clericum,alioquin excõmunicatus eſt.
Si vero clericus venit ad percutiendum, vel parat ſe ad repercutiendum.& de hoc laicus probabiliter dubitet, tunc licet laico ꝑcutere clericum ad imminentem violentiã repellendam.arg.ff.
ad l.Aquil.ſcientiam.§.qui cum aliter.& l. ſed & ſi quæcunq;. &
C.qñ licet vnicuiq; ſine iudi.ſe vindi.l.j.C.ad l.Cor.de ſic.l.2. ſm
d.n.23.q.3.non inferenda,& adde quod no.ſ.§.prox.ver.j. [Vim
vi repellat.]ff.de iuſtit.& iur.vt vim.quod dic,vt leg. & plene not.
ſ.de homici.ſignificaſti.ij.§.fi.ver.j.& de reſt.ſpol.olim.§.j. in fi.&
ĩ.eo.perpendimus.[Omnes leges] de hac materia loquentes, ſi-
5 milis expoſitio.ff.qui ſatiſda.cog.inter omnes.ſic & † quandoque
pluralis in ſingularem reſoluitur.vt j.di.omnes leges.ſ.de priuile.
6 vt priuilegia.§.fi.ver.quia licet & ſequ.[Permittat.]† Quid ſi non
ob ſui tuitionem hoc faciat,ſed ob tuitionem patris, vel matris,
vel vxoris,vel filii? Non eſt excommunicatus.ſm d.n.arg.ff.quod
7 met.cau.iſti quidem.§.fi.ff ad Trebel.l.j.§.ſi vir.† nam & ſocii iniuria propulſanda eſt.23.q.3.fortitudo.& c.non inferenda.ſ.de reſti.ſpol.olim.j.ad fi.ĩ.eo.quantæ.Alii dicunt, ꝙ hoc verum eſt de
defenſione illarum perſonarum tantum,per quas intelligitur nobis fieri iniuria,ſicut ſunt vxor filii,& ſerui,vt Inſti.de iniur.§. patitur.de hoc no.extra.d.no.eo.ti.dilecto.§.& quidem.li.vj.ſ.de homi.ſuſcepimus.dic vt ibi no.¶Nec ille].4.pars. [Præuenire] immo omnino immunis eſt.arg.a ꝯrio ſenſu.ĩ.§.j.in fi. [Cum vxo
8 re] nam & lex † permittit talem incontinenti tñ, non ex interuallo occidere ſine pœna.ff.de adul.quod ait lex.§.quod ait.vnde
etiam huic parcit canon in iſto caſu,de quo hic loqtur, qui nec
iuſtum dolorem compeſcere poteſt.C.de adul.Graccus. & idem
videtur in ſponſa de præſenti, nam & talis vice mariti accuſari
põt.ff.de adul.ſi vxor.§.j.[propria] aliud ergo de aliena vt ĩ.§.j. ſed
& hic tantum quatuor perſonæ excipiuntur,vt præcedit. [Turpiter inuentum] ſecus ergo ſi inueniat etiam ſolum cum ſola ſedentem non turpiter conuerſantẽ,niſi forſitan ter monuiſſet eũ
vt in Auth.vt li.ma.& a.§.is quoque.coll.viij.C. de adulte.auth.ſi
quis ei. Vbi vero in ipſo opere reperitur,& monitus,vel ſuſpectus
in domo,vel popina,vel ſuburbanis,& ſi non turpiter conuerſantem,ſedentem tñ,vel confabulãtem cum vxore inuenerit, licet
eum ſm leges perimere,multofortius capere,vel detinere,& cõuocatis teſtibus iudici tradere ſine alia audientia puniendum,ut
ibi.Et poteſt ipſum detinere per xx.horas.& teſtes conuocare, vt
non ſit locus inficiationi,vbi non vult, vel non licet ipſum perimere.ff.de adul.capite.ergo ſp detineat ipſum, quia non licet eũ
perimere in aliquo caſu,ſi aliud fieri poteſt ſm canones.ſ.de pœnis.c.ij.ſ.ti.j.c.ij.ſ.ne cler.vel mon.c.clerici.& c.ſententiam.¶Cæterum] quinta pars.[Proxima] ſicut eſt ſoror ad minus, vt ſ.§.proximo.[Non contingit] quaſi ſua non interſit,vnde† culpa eſt im-
9 miſcere ſe rei ad ſe non pertinenti.ff.de regulis iuris.culpa.Quid
de auia,vel ſuperioribus,vel nepte,& inferioribus? Quidam dicũt
quòd idem quod de matre,vel filia vſque in infinitum.argu.ff.de
in ius vocan.l.4.§.j.verſi.parentem.ff.de verborum ſigni.appellatione.Alii non recedunt a prædictis verbis, nec ipſa extendunt,
quod tutius eſt.Lex tamen addit excipiendo neptem & ſpõſam
in Authen.vt liceat ma.& a.§. quia vero ita comperiuntur. coll.
ix.Quid de matre,vel filia,vel ſorore naturali, & ſi non legitima?
Puto,ꝙ idem ſit omnino,ſecus de adoptiua.arg.ff.de in ius vocã.
l.4.§.parentes.& l.ſequenti.[Immunis] ergo a contrario in tam
proxima linea eſt immunis.quod argum.fortiſſimum eſt, vt patet in eo,quod legitur,& notatur.ſ.de his quæ fiunt.a præla.cum
apoſtolica.§.pen.

SVMMARIVM.

1 *Comam clerico nutrire non licet.*
2 *Iniuriarum actio non competit patri,ſi quis percuſſerit filiumfa.credens percutere patrem familias.*
3 *Reo ſemper in dubio deferendum eſt iuramentum.*

CAP. IIII.

1 SI vero aliquis. Nutriẽtem comam] † qđ
non licet,& ideo vr̃ in culpa.quod dic,vt legi.& no.ſ.de vi.& hon.cleri.c.4.& ſequen.ſemper tamen tales quouſq; ter moniti per prę
latum ſe corrigere neglexerint,hoc priuilegium retinent clericale.quod dic,vt le.& no.ĩ.eo.in audientia.[Eſſe clericum] probabiliter.alias ꝯ.ſ.de cleri.excom.mi.apoſtolicæ. cum ſuis concor.
Quid ſi videt tonſuram,ſed nõ credit eum eſſe clericum? Incidit
in ſententiam,dummodo clericus ſit.ff.de iniuriis. eum qui.§. ſi
iniuria.Quid ſi in veritate non erat clericus,tamen percutiẽs credebat ipſum eſſe clericum? Rñ.tenetur propter conſcientiã, niſi
poſtea certificetur de veritate.arg.xj.q.3.qm̃ multos.ſm vnam lecturam.& ſ.de purga.vulg.c.ij.Quid ſi intendit percutere clericũ
& percutit laicum? Dic,vt no.ĩ.eo.in audientia.§.j. Quid ſi credit
percutere Titium laicum,& percutit Martinum clericum errãs
in perſona? Dixit.T.ꝙ non eſt excõicatus.arg.huius literæ. ſola.n.
temeritas & violentia in hoc conſideratur.arg.ſ.eo.c.j. §.pen.ĩ. c.
veniens.ff.de iniuriis.illud.§.fi.& l.ſeq. Ala.vero dixit,ꝙ talis eſt excommunicatus.arg ĩ.eo.ca.pe.ff.de iniur.eum qui.§.ſi iniuria.&
ſ.de iniur.c.fi.Dictum Ala.verius videtur.nam & percutiens iniuriarum tenetur,vt probant iura pro Ala.inducta.& conſtat, ꝙ
manus & violenta eſt & temeraria.Eſt tamen in l.arg.contra. nã
2 & ſi puto † percutere patrem familias.qui filius eſt,patri non cõpetit actio.ff.de iniur.cum qui.§.fin. [Ignorauerit] ſubaudi.ſed ſi
hoc ſciebat,excommunicatus eſt, vt ĩ.§.j. niſi & ipſum ſciret incorrigibilem.ĩ.eo.in audientia.§.fi.[Vel ſi hoc] ver. [Dubiũ fuerit] per negationem,nec percuſſor conuinci poteſt de ſcientia,
C.quibus.ad li.procla.non licet.l.3.& no.ſ. de reſtitu. ſpo.piſanis.
rñ.j.ver.ſuper ea.[Propria manu] cum de ipſius tantum conſciẽtia quæratur,ſi.ar.34.q.3.in lectum.31.q.ii.ſi verum.35.q.3.extraordinaria.xvj.q.3.dilectio.ſ.de excep.paſtoralis.ff.de re mili. non
omnis.§.a Barbaris.ſ.quod met.cau.c.fi.cum ſuis concor. & no.
ſ.de homic.ſignificaſti.j.§.fi.in princi.[Dumtaxat] hoc quando
3 impetitur,nec laborat infamia.& eſt. argu. ꝙ † in dubio ſemper
Reo deferendum eſt iuramẽtum,quod verum intelligas,niſi iudici aliud videretur ex probabilibus coniecturis,quod dic,vt le.&
no.ſ.de iureiur.c.fi.Hic autem defertur iur̃m in dubio,& qñ nullæ aliæ circunſtantiæ occurrunt,alioquin ſi infamia ſuper hoc laboraret,requirentur compurgatores.ar.ſ.de purg. ca.ex tuarum.
& c.accedens,& per totum.& eſt expreſſum.ĩ.eo. cum deſideres.
§.ſecundæ.¶Ab illo autem] ij.pars.de quo ſ.dubium eſt.[Noluerit.] hoc ipſo enim eſt præſumptio contra ipſum,vnde tanquam
excõicatus vitatur, vt ſequitur.ſi.ar.ſ.de hęret.excõicamus.§.qui
autem.& §.adiicimus.ver.fi.ſ.de ſimo.de hoc,& ca.inſinuatum.
[Iur̃m] ſicut ab excommunicato &c. ut ĩ. ſequitur.& eſt ratio.
[Quia violentas] &c.& ſubaudi.& quia conſtat ipſum abſolutũ
non eſſe.ĩ.eo.cum deſideres.rñ.j.ver.& conſtat eum & ſeq.[Conſtat] eo ipſo,ꝙ iurare noluit,vt ſ.no.[Ab excõicato] & ſi in veritate excõicatus non ſit in pœnam contumaciæ ſuæ, & ꝑꝑ ꝓſumptionẽ,q eſt ꝯ ipſum,vt ſ.no.ſi.ſ.de hære.excõicamus. j.§.j. ver.fi.

SVMMARIVM.

1 *Conuerſi ſecularium eccleſiarum non habent priuilegium canonis c. non dubium.de ſenten.excommu.*
2 *Hominum genera duo tantum ſunt.*
3 *Religioſus priuatus,an poſſit agere pro iniuria ſibi facta.*
4 *Monaſterium iniuriam factam monacho remittere poteſt.*
5 *Eccleſia non poteſt remittere iniuriam factam clerico ſeculari.*
6 *Excommunicatus in articulo mortis abſolui poteſt a quolibet ſacerdote.*

CAP. V.

NOn dubium. Religionis conuerſos.] ſi.ĩ.
eo.parochianos.& ca.ex tenore.§.fin.rñ.j.& ex hoc,ꝙ dicit,religionis eſt,argu.ꝙ
1 † conuerſi ſecularium eccleſiarum non habent hoc
priuilegium.ad idem.27.q.j.vt lex continentiæ.Sed contra.xii.q.
ij.eccleſiarum ſeruos.& ſ.de offic.archid.c.j.§.j.verſi.fin.cum ſuis
concord.item iſte non cenſetur omnino laicus,ergo cenſetur cle-
2 ticus,quia † duo ſunt tantum hominum genera, ſcilicet laicorũ
& clericorum.xii.quæſtio.prima duo. Sol. Aut eſt conuerſus remanens in domo propria, & tanquam laicus viuens, & tunc
non gaudet hoc priuilegio,vt in primis concordanti, & argum.
ſ.de priuileg.ca.tertio.§.de confratribus.& c.quidam. Aut eſt cõuerſus, qui tradidit ſe & ſua, & eſt tonſuratus, & vadit ad horas
ſuas audiendas,& uiuit honeſte,ſicut & clericus viuere debet, &
talis ex toto in forũ eccleſiæ intelligitur eſſe tranſlatus, & immunitate eccleſiaſtica gaudere debet,& ſic intellige contraria. argu,

17.q.4.quiſquis.& in libro feud.de pri.ſcholarium.l.vnica.& hæc ſo
lutio comprobatur expreſſe.ſ.de priui.vt priuilegia.§.j. verſi. hoc
3 autem.† Et quis religioſus priuatus non poſſit agere ex iniuria ſi
bi facta aget tñ ſindicus monaſterii.ſicut dominus de iniuria ſer
ui.Inſti.de iniu.§.ſeruus.& ſeq.Non obſtante remiſſione mona-
4 chi.ſicut nec patri obſtat remiſſio filii ff.de pact.in perſona.† Mo
naſterium tñ iniuriam factam monacho poteſt remittere. arg.
5 xii.q.i.c.nolo.& c.non dicatis † eccleſia vero non poteſt remitte
re iniuriam factam clerico ſeculari.xvi.qu.4.quiſquis.ſicut nec
clericus iniuriam factam eccleſiæ in perſona ſua.ſ.eo.cum deſi-
deres.§.fi.quod intelligit.do.n.ſ.ꝙ clericus non poteſt remittere
iniuriam,quam etiam in perſona ſua intelligitur percutiens irro
gare eccleſiæ,quo ad hoc quo minus incidat in canonem,ſed a-
ctionem iniuriæ remittere poteſt Tu dicas,verum eſt,ſuam,ſed
competentem eccleſiæ non poteſt,vt ibi no.[Ex conſtitutione]
per interpretationem.nam verba non loquuntur,niſi de clerico
& monacho tantum,vt patet.xvii.q.4.ſi quis ſuadente . ſic quod
dictum erat de monachis,ad canonicos extenditur regulares. ſ.
6 de poſt.ex parte.[Nec niſi] verſi.[In articulo mortis] † in hoc nē
pe caſu quicunque,& ex quacunque cauſa excommunicatus ſit
abſolui poteſt a quolibet ſacerdote,vt hic patet.& ſ.eod.non du
bium.& c.ea noſcitur.§.fi.& c.quod de his.& c. quamuis.ſ.titu.j.
quod in te.in fi.& c.fi.de pœn.diſt.j.quem pœnitet quod dic, vt
legitur,& notatur.ſ.de offi.ord.paſtoralis.§.præterea.Notantur &
quidam alii caſus.ſ.eo.quamuis.

SVMMARIVM.

1 *Mulieribus non currit præſcriptio,donec agere poſſint.*
2 *Mulierum vagatio non eſt ſecura,nec decens,*
3 *Dictio vel.pro & ponitur.*
4 *Excõicatus an ſit,qui clericum percuſſerit de alterius mandato, cuius ſubditus erat.*
5 *Excommunicatus an ſit,qui mandauit clericum percuti ſed poſtea reuocauit mandatum.*
6 *Excommunicatus an ſit,qui mãdauit ſed ante manus iniectionem moriatur*
7 *Ratihabitio in maleficijs retrotrahitur.*

CAP. VI.

Mulieres. Vxoratæ, quæ ſub iugo mariti ſunt
conſtitutæ.33.q.v.eſt ordo.& ca.hæc
1 imago.& c.mulierem.vnde nec eis† currit præſcri-
ptio,donec agere poſſint.C. de iure dot. in fi.ſ.oīs.
C.de an.excep.l.j.in fi.Hoc aūt non extenditur ad res paraferna-
les,in quib.ēt actiones mouere poſſunt per ſe,vel per maritos, vt
patet.C.de pac conuen.l.fi.& C.de procu.maritus.& ſm hanc ex
poſitionem vidua,vel virgo patre carens.tenetur adire ſed.apoſt.
pro abſolutione ſua,de conſuetudine tñ abſoluūtur oēs ,q̃ oino
2 amplectanda eſt.Vtinam enim nunq̃ peregrinarent,† quia nec
vagatio mulierum ſecura eſt,ſed nec decens,vt patet.18.q.ii.pnici-
oſam.C.de proc.maritus.& in eo,quod leg.& no.ſ.de vi.& ho.
cle.c.monaſteria.& de cohab.cler.& mul.c.j.Sed & conſuetudo
hanc ptātem dare pōt ſaltem generalis,& per Papā tacite appro-
bata,vt ſ.de offi.leg.quod tranſlationem.Nec obſt. quod hic dr̄,
quia hæc diſiunctio ſequens,vel non diſiungit hāc dictione mu
lieres,nec illa verba ſui iuris non ſunt,eam determinat.ſed ſeque
tia tm̄.q.d.mulieres & ſi ſui iuris ſunt,necnon & maſculi,qui ſui
iuris non ſunt,& c.et hic ſubaudiendum,necnon & exponendū
3 † vel pro & ,quod & ſæpe accidit in iure.vt ff.de verb.ſig.ſæpe.[Sui
iuris] ſicut ſunt monachi.ſ.eo.monachi.vel ſerui, habita tamē
diſtinctione prout leg.& no.ſ.e.relatum. Quid de filiis familias?
Dicunt,ꝙ tales ad curiā ſunt mittendi.niſi impuberes ſint.ſ. eo.
quis.& c.fi.& hoc tñ ibi expreſſe nō dr̄.ſ.ꝙ filiusfamilias quis pu
beres ſint,illuc mittantur,& non ſolum per ſeruos, ſed ēt per fi-
lios familias nobis acquirit,vt patet Inſti.per quas per.no. ac.rñ.j.
§.j.& ideo eadem rō vr̄ in his,quæ & in ſeruis eſt,vt no.ſ.eo.rela
tum.§.j.nam & hi ſui iuris non ſunt.ſ.de conuer. in fidelium.c.
fi.& tales excipiuntur,vt hic dicit.[Deiecerunt] i.valde iecerunt,
& ſic præpoſitio auget,vt no.ſ.de conſue.c.3. Quicquid tñ expo-
nas,atrox iniuria eſt excipienda,vt patet in eo,quod leg.& not.ſ.
eo.ſi vero alicuius.rñ.j.in fi.& ſ.eo.relatum.in fi.alias iniecerunt,
& eſt melior litera.¶ De his vero.] ii.pars.[Potentię & ita delica
ti] Not.duo iungit copulatiue,ergo alterum per ſe non excuſat,
vt patet in eo,quod no.ſ.de reſcrip.inter cæteras, ſed dic hoc eſſe
ad arbitrium epi redigendum ar.ff.de verb.obl.continuus.§.cum
ita,qui & pp periculū moræ ipſum abſoluere poterit recepta ſuf-
ficienti cautione ꝙ rñſo,ſiue conſilio Papæ parebit.ar.ſ.tit.j.c. fi.
& ſ.eo.de cætero.& c.ſacro. ſm B. verum eſt in mortis periculo
tm̄,vt ſ.c.prox.cum ſuis concor. alioquin euidenter ſequens lite
ra ꝯdicit,vt ibi no.[Rñdemus] ver.[Prius] ſ.quam abſoluatur,&
eſt hoc expreſſe ꝯ id,quod no.B.in præc.glo.[Romano.] ſi.ſ.eo.
cum illorum.rñ.j.verſic.ſi.[Pontifici] non ergo ſtabitur arbitrio
diocœſani quantum ad abſolutionem faciendam,vt no.B.in p̄.
cedenti glo.maxime ex quo Papa ſibi reſeruat.ſ.eo.nuper.§.in ſe
cundo.& patet in eo,quod legitur,& no.ſ.eo.c.j.[Eius] ſ. Romani
Pontificis.[Corrigendi] & abſoluendi per diocœſanum vel a-
lium cui hoc voluerit delegare.ſua eſt enim iuriſdictio & iō po-
teſt hoc cuicunque vult ſine omni iniuria de mandare.arg.ſ.de
elec.cum eccleſia Vulterana.§.j.[Conſilium] qui forſan reſpon-
debit vt laborem redimat & expenſas.ſicut in caſu ſimili leg.&
no.ſ.de voto.magnæ.§.pe.ver.pen.& fin.¶ Illi vero] 3.pars.[Sed]
alii quod ſequitur.[Eorum authoritate vel mandato] & nihilo
4 minus is † qui tali mandato paret.ſ.eo.vniuerſitatis.Sed ꝯ nam ſi
is,qui mandat ſuperior ſit videtur ſubditus excuſatus , qui enim
iuſſu iudicis aliquid facit nō videtur dolo facere, quia neceſſe ha
bet parere.ff.de reg.iur.non videtur.§.qui iuſſu.pe.chatta.ff.ad le.
Aquil.liber homo.ii.reſpon.j.Sed ꝯrium verum eſt, quia ex quo
certum eſt,ꝙ præceptum iniuſtum eſt potius Deo quam homi-
ni debuit obedire,vt patet.xj.q.3. Iulianus.& c.non ſemper.23.q.
j.quid culpatur.in fi.ſ.eo.vniuerſitatis.ſ.de temp.ordi. dilectus.ff.
de vi & vi arm.l.j.§.quoties.maxime quādo laicus, hoc præcipit:
quia nulli laico & c.vt legitur,& no.ſ.eo.c.iii §.officialis.verſicu.j.
vnde & excommunicatus eſt vterque,vt patet in eo, quod legit,
& no.ſ.e. quantæ.Quid ſi mandauit,ſed† poſtea pœnituit & mā-
5 datum reuocauit?Reſpon.nihilominus tenetur.niſi reuocauerit
mandatum: & reuocatio re integra ad procuratorem peruene-
rit.arg.ff.mand.ſi mandaſſem.ff.ad Macedo.ſi tamen.& l.ſi filius.
ff.quod iuſſu.l.j.rñ.j.ſ.de reſcrip.ex parte decani.ſ.de procurat.ex
inſinuatione.& c.auditis.& c.mandato.vbi de hoc.eſt tamen ar.
contra.ff.de acquir.here.ſi quis bona.ad fi.vnde & dom.noſt.hic
ſcripſit,ꝙ talis non incidit in canonem , & ſi teneatur de culpa,
& ex hac alias puniri poſſit,ius tamen aliquod nō induxit.Quid
6 ſi is,qui † mādauit ante manus iniectionem moriatur,nunquid
eſt excommunicatus? Non quia morte mandatoris ſoluitur.ff.
man.inter cæteras.§.j.ſ.de offi.leg.relatum.& c.licet, & quia iam
non eſt de foro eccleſiæ.vnde nec vinculo ipſius ligari poteſt. ve
runtamen ſi non pœnituerit ſatis eſt excommunicatus cum cō
ſtet ꝙ deceſſerit in mortali,vt patet.ſ.eod.a nobis. 2.24.q ij.legat.
25.diſt.qualis.Quid ſi non mandat, ſed ex poſtfacto ratum hēt?
7 Dicunt quidam ꝙ excommunicatus eſt † quia in maleficiis rati
habitio retrotrahitur & mandato comparatur.ff.de vi & viar.l.
j.§.quoties.ff.de his,qui not.infa.quid ergo.ſ.de reſti.ſpo.cum ad
ſedem.§.fi.C.de inceſtis nup.l.1.Alii ꝯ ſentiunt.arg.ff.mandati.ſi
vero.§.ſi poſt.D.n.approbat primam opinionem.ar.ff.de off.pro
con.obſeruare.§.fi.& facit pro hac via:quia qui ratū habet quaſi
participare videtur in crimine.ergo ligatur,vt patet.ſ.e. nuper.
§.ii.& c.ſi concubinę.& ad hoc facit,quod de ratihabitione no.ſ.
de his,quæ fi.a præl.c.3.in fi. Veruntamen ſi hanc ratihabitionē
in corde retinuit ita,ꝙ non poſſit de ipſa fides fieri,& ſi talis quo
ad Deum ligatus ſit non tñ quo ad militantem eccleſiam , quæ
non iudicat de occultis.vt patet in eo,quod leg.& no.ſ.de ſimon.
ſicut tuis.in fi.infra eodem.a nobis ii.§ primo.[Cum is]ver.[Ve
re commiſerat] & c.ſic ergo commiſiſſe vr̄,qui per alium cōmit-
tit.vt hic.& ſ.eo.vt famæ.§.fi.ver.pe.& ſ.de reſt.ſpol.cum ad ſedē.
ad fi.ſ.de off.del.paſtoralis.§.præterea.rñ.j.in fi.ff.de admin.tu.ta
autem.§.geſſiſſe.ff.de vi & ar.l.j.§.deiecille.16.q.v.conſuetudo.
in fi.ſ.eo.vt famæ.§.fi.C.de accu.non ideo.ff.de iur.om.iudi.ſi qs
id quod §.fi.ſed & qui cām vel opē præbet,tenet.ff.de vi bo.rapt.l.
4.§.ſi cum ſeruū.ſ.de iniu.c.ſi.§.fi.in prin.& leg.& no.ſ.de homi.
ſicut dignum.§.ij.& c.presbyterum.& c.de cætero.quinimmo &
qui cum poteſt non impedit,quod dic vt leg.& no.ſ. eo. quantę.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus ſi percutit religioſum quid iuris.*
2 *Iudex non ſuus non poteſt ſoluere,vel ligare.*

CAP. VII.

Porro. In fratres ſuos] i. proximos quo ad Deū
clericos tamen & conuerſos.& ſic loqui
tur generaliter de omnibus perſonis eccleſiaſticis,&
quando iniectores ſunt laici,vel clerici ſeculares ſic.
ſ.eo.parochianos.ſ.eo.non dubium. Quid autem iuris ſit quādo
1 religioſus † religioſum percutit dic,vt legitur,& notatur.ſ.e.mo-
nachi.& ſic loquitur hic de generali fraternitate qua omnes ſu-
mus fratres in Deo.ii.q.j.ſi peccauerit.Sed & poteſt hoc intelligi
de fratribus carnalibus, & clericis,quos non licet percutere, niſi
ſm quod legitur,& notat.ſ.eodem . cum voluntate.§. ſi qui vero
alia tamen litera habet tuos,& eſt planior & melior litera, & ſic
eſt in antiqua.[Priuatim] in quo caſu publicandi non ſunt, ſed
tantum monendi vt ſequitur.[Poſtulant] tanquam ab epiſcopo
iudice,vt ipſos abſoluas,quod tñ nō poteſt facere, vt ſequitur nō
tanquam a ſacerdote confeſſore.tunc enim nullo modo eſſet vi
tandus,vt no.ſ.eo.cum non ab homine.reſpon.j.ver.j. [Eos] ver.
ſ.priuatim veniam poſtulantes.[Et inducere] non tamen com-
pellere,nec vitare publice,ſed priuatim tantum.ſ.eod.cum nō ab
homine.rñ.j.vbi de hoc.ſi uero hoc eſſet publicum tunc deberēt
compelli.ſ.eo.parochianos.[Satisfaciant] aliter non valeret pœ-
nitentia.arg.hic,& ſ.eod.parochianos. xiiii. quæſtio.vj.ſi res 24.q.
ij.legatur.de pœ.diſt,vj.neminem.& patet in eo,quod legi.& no.
ſ.de

ſ.de viſu.cum tu.§.i.[Repræſentent] pro ſua abſolutione obtinē-
da.tu tamen caueas ne abſoluas.cum a te & c. vt ſequitur. [Cum
a te] ver.loquitur.diocœſano.[Speciali mandato] ſi ſit atrox in-
iuria alioquin ſufficit generale.ſ.eo.monachi.& vt probatur.ſ.e.
cum illorum.§.j.verſi.& alibi.& no.ſ.eo.c.prox.§.j. Sed contra.ſ.
eo.peruenit ſolutio ibi.[Nō poſſint] ſi.ſ.eo.c.3.§.officialis. caueat
ergo diocœſanus ꝙ nullo modo abſoluat, niſi certum ſit ſibi, ꝙ
hoc faciat in caſu conceſſo. alioquin ſeipſum ſeducit & ſubditū
2 quia † iudex non ſuus non poteſt ſoluere vel ligare.vt ſ.ti.j.quod
autem.§.vnico.& ca.omnis.& §.ſi qui autem. & in dubio tutius
eſt abſtinere.ar.in eo,quod leg.& no.ſ.de app.cum ſpeciali.§. ex-
ceſſu.ſ.de homi.ad audientiam.§.j.verſi.j.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegio quo quis poſſit ſe tueri.*
2 *Excommunicato,nec aue dicendum eſt.*
3 *Cibum ſumere cum excommunicato non debemus.*
4 *Papa participando cum excommunicato an peccet.*

CAP. VIII.

Nulli. Priuilegio] generali alias ſpeciali , vel ſuſpe-
cto non corpore iuris clauſo.ſi.ar.ſ.de ætate.&
qua.eam te.ſ.de cōfir.vti.porrecta.priuilegio vero cor
1 pore iuris clauſo poteſt ſe quis tueri † in caſibus vt pa
tet in eo quod legit.& no.ſ.eo. quod in dubiis.& c.inter alia.& c.
cum voluntate.reſpon.j.& §.j.item priuilegio ſpeciali & ex cau
ſa conceſſo poteſt quis ſe tueri.vt patet in eo,quod leg.& no.ſ. de
priuile.c.ij.§.ꝙ ſi templarii.& ſ.eo.ſi vere. Secus ſi ſine cauſa con
2 cederetur.nam ſm Io.Apoſtolum excommunicato † nec aue di
cendum.eſt ij.Io.ca.vnico.& 24.q.j.omnis qui.xj.q.3.excommu-
3 nicatos.† Nec cum eo debemus cibum ſumere.ij. q.j. multi.xj.q.
3.ad menſam,& ſm Chriſtum.Matth.18.e.ſi non audierit eccle
ſiam ſit tibi,ſicut ethnicus,& publicanus.de quo no.ſ.de iud.no-
uit.reſpon.j.ver.j.hoc ergo ius non poteſt Papa deſtruere.licet ip-
ſum ex cauſſa poſſit modificare & declarare.arg. 25.q.2.ſi ea de-
ſtruerem.xv.di.ſicut ſancti Euangelii, ſed nec prodeſt appellatio
contraria.ſ.eo.ca.j.nec conſuetudo.ſ.de conſue.cum inter vos.&
c.fi.ſ.de præſcrip.c.fi.& eſt ratio.vt ibi not.& ſ.de præben.extirpā
4 dæ.§.cum igitur.† Nunquid igitur Papa peccat participādo cum
excommunicato?Non,quia ſi ignorat hoc excuſatur.ſ.de cle.ex-
a cō. mi. apoſtolicę.ſi vero hoc ſcit videtur talem abſoluere a.arg.
ſ.eo.ſi aliquando.& no.ſ.de priuile.cum olim.j.§.fi.ver.ipſe in ſpe
ctis.Alii dicunt ꝙ ideo non peccat,quia ſolutus eſt legibus. ff.de
leg.Princeps.C.de legi.digna.quod non placet:nam & ſi excom
municationes canonum non incurrat, quia ſolutus eſt legibus,
vt no.ſ.c.j.tamen ex quo quis excommunicatus eſt ipſum vitare
debet,quia non ſolum dictum Apoſtoli , ſed & Chriſti hoc in-
nuunt.& certum eſt ꝙ lege euangelii alligatus eſt ipſe. vt no.ſ.de
conceſſ.præben.quia diuerſitatem.[Et pro violenta] verſi & c.&
dic.nulli ſe poſſunt & c.vt ſ.quominus debeant. [Pro violenta.]
& c.hoc tamen priuilegium in ſcriptis nuſquam vidi, vel audiui
conceſſum.hoc tamen priuilegium poſſet Papa cōcedere ex cer
ta ſcientia.quia qui potuit canonem condere,poſſet ipſum tolle
re,necnon & ſucceſſor ſuus,vt patet in eo , quod legitur, & not.ſ.
de elec.ſignificaſti.§.aiunt.ver.fina.& ca.innotuit reſpon.j.in fin.
tale tamen priuilegium prima facie ſuſpectum eſſet. ſuper quo
vide quod notatur.ſupra de ætate,& qualit.eam te.reſpon.j. & de
confirma.vti.ad audientiam.& c.porrecta.

ADDITIO.

a Abſoluere. Adde quod verum eſt ſi hoc exprimat.alias ſecus,vt in cle. ſi ſummus. eodem titu.

SVMMARIVM.

1 *Papa omni lege poſitiua ſolutus eſt.*
2 *Læſis ſatisfaciendum eſt.*
3 *Satisfactio iniuriæ factæ ſeruo,Domino applicatur.*
4 *Læſus de foro habet optionem.*

CAP. IX.

Parochianos. Vel conuerſos] de hoc dic,
vt no.ſ.eo.nō dubiū.[Ap
pellationis remedio] & conſuetudine & priuilegio.
quod dic,vt no.ſ.c.prox.[ſm tenorem]ſubaudi & te
noris mentem vt no.ſ.eo.non dubium.[Generalis decreti] xvii.
q.4.ſi quis ſuadente,quod ideo dicitur generale,qa omnes aſtrin
1 git Chriſtianos.ſ.de conſtitu.c.ſi.excepto † papa , qui omni lege
poſitiua ſolutus eſt,vt patet in eo,quod legitur,& no.ſ.de conceſ.
præben.quia diuerſitatem.§.fi.Caueat ergo eps, & quiuis Patriar
cha,ne in caſu non cōceſſo vel per ſe, vel per alium clericum ca
piat,vel diſtringat.alioquin tam faciens,ſeu præcipiens,quam o-
bediens ligabuntur,vt patet in eo,quod leg.& no.ſ.eod.mulieres.
§.fi.& ſ.eo.vniuerſitatis.verſi.fi. [Publice] ſi iniectio ipſa publica
ſit,vel de ipſa conſtare poſſit.ſecus ſi occulta ſit vt no.ſ. eo.porro.
verſi.j [Ipſoque] verſi.ſ.manuum iniectores.[Sicut.] non intel-
ligitur hoc cōditionaliter,ſed cauſatiue,nec ſimilitudinarie, ſed
vere.ſi.ſ.de confir.vti.venerabilis.§.j.ver.fi. [Congrue ſatisfaciāt]
iuxta facultates ſuas,quod dic,vt leg.& not.ſ.eo.ca noſcitur.rñ.j.
ſi.ſ.eo.porro.ver.j.Sed quis aget de iniuria facta monacho,vel cō
uerſo?Dic vt no.ſ.eo.non dubiū.Sed cui dabitur hæc ſatisfactio?
2 Videtur ꝙ ipſi religioſo † quia læſis ſatisfaciendum eſt,vt hic dīcit.& ſ.eo.porro.Sed contra.xii.q.j.non dicatis.& ar.ff.pro ſocio.
3 cum duobus.alias incipit ſi fratres.§.fi.Sol.ſicut† ſatisfactio iniu
riæ factæ ſeruo dño applicatur.Inſt. de iniur.§.ſeruus autem.& §.
ſeq.vel illi,cui bona fide ſeruit.ſm quod ibi leg.& no. ſic & mo-
naſterio,cuius eſt monachus eſt ſatisfactio applicāda.& ſic intel-
ligitur læſo ſatisfieri,quia quecunque acquirit monaſterio acqui
runtur.vt patet in eo,quod le.& no.ſ.de ſta.mo. cum ad mona-
ſterium.§.j.in fi.Vbi vero clericus ſecularis læſus eſt ei ſatisfacien
dum eſt dum viuit de ſua iniuria perſonali.ꝙ ſi mortuus ſit dic,
vt leg.& no.ſ.de pœnis.c.ii.De iniuria vero quæ eccleſiæ facta eſt
in perſona ſua erit eccleſiæ ſatisfaciendum.ſ.eo.cum deſideres.§.
j.& c.contingit.j.nec per remiſſionem vnius ſit præiudiciū alteri
vt ibi patet.& ar.ff.de pac.& hæredi.§.filia.& l. in perſona.& ff.de
iniur.l.j.§.vſque adeo.Nec mireris ſi ex eadem cā dicam compe-
tere hanc duplicem actionem.nam & q̃nque ex a triplex actio
oritur,vt puta ſi filiæfamilias vxori iniuria irrogetur.nam ex hac
non ſolum ipſa,ſed vir & pater eius agūt.ff.de iniur.l.j.§.ſi. Quid
ergo in canonico, ſiue beneficiato diuerſarū eccleſiarum? Diſtin
guendum videtur vtrum habeat vtramque intitulatam ex diſpē
ſatione Papæ,vel vnam intitulatam,& aliā commēdatam, & in
cuius contumelia fuit iniuria irrogata per l.ff. de iniu.item apud
Labeonem.§.prætor ait qui ſeruum alienum.& ſe.& §.pretor.ait
ſi quid aliud.& §.ſi vſumfructū.& §.ſi.& l.ſeq.& Inſtit.de iniur.§.
ſi cōi ſeruo.& ſ.de teſtam.relatum.ij.§.fi.vbi de hoc. Sed coram
quo æſtimabitur hæc iniuria?Dicunt quidam ꝙ corā iudice per-
cuſſoris.& ſic interdum in foro ſeculari.Inſtit.de iniur.§. ſed po-
ſtea.Alii dicūt ꝙ ſemper corā iudice eccleſiaſtico ratione acceſ-
ſionis.ar.ſ.de coniug.ſeruo.propoſuit.ſ.de dona.inter virum & v-
xo.c.j.ii.& iii.Sol.aut agitur coram ſeculari iudice ad ſatisfactio-
nem iniuriæ.& tūc habet locum,qd primi dñt,aut coram eccle-
ſiaſtico a quo & petitur ꝙ talem excōicatum denuntiet,& tunc
habet locum,qd ſecundi:quia nec aliter abſoluitur,niſi ſa
4 tisfaciat,vt hic dicit,& † de foro habet læſus optionem,vt patet ſ.
de fo.cōp.cum ſit generale.ſ.de ali.iu.mu. cauſa.fac.c.fin.Aliqui
tamen dicunt,ꝙ ex violentia,ſiue iniuria irrogata clerico nō cō
petit eccleſiæ actio iniuriarū.quod dic,vt ibi no.ſ.eo. contingit.j.
reſpon.j.[Et cum literis.] hoc ideo dicit,quia literis epi creditur,
vt leg.& no.ſ.de prob.poſt ceſſionem . maxime in ſnīa excōica-
tionis.ſ.de treuga & pace.c.j.§.j.xj.q.3.curæ.licet & q̃nque occur
rat ꝯra præſumptio.ſ.de ele.cum inter.R.iuniorem. §.ſi.ſemper
tamen ſecurius eſt & clarius,ꝙ cum literis veniat.ſed & ſi ſine li
teris veniat nihilominus abſoluitur.ſ.eo.cum pro cauſa.& ca.ſa-
cro.§.j.Semper tamen pro maiori parte cōſueuit remitti ad dio-
cœſanum abſoluturus & etiam abſoluendus, vt ſciatur an aliquid
ſuppreſſit.ſ.de offi.or.ex parte.niſi ex iuſta cauſa ſuſpitionis aliud
fiat.arg.ſ.de app.ſecundo requiris.§.3.& debent hæ literæ ſeriem
negotii continere.ſ.eo.conqueſti.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum eſt de ſubſtantia formæ abſolutionis.*

CAP. X.

Ex tenore. Iniecit] & ſi non enormem ſaltē
leuem iniuriā irrogādo.nam ſi le-
uiſſima eſſet a diocœſano poſſet abſolui.vt ſ.eod.per-
uenit.¶ Mandamus] ii.pars.[Recepto] ergo non ali
1 ter,& eſt arg.ꝙ iurm̄t eſt de ſubſtantia formæ abſolutionis. arg.
ſ.eo.mulieres.§.j.& ſ.c.j.§.j.quod dic vt legi.& no.ſ.eo. cum deſi-
deres.§.j.ver.pe.[Ab eo] ſ.canonico.[Tuo mandato]vel eccleſię
quod iuſtius eſt.ſ. eo.ad hec.ſ.de app.ad hæc & ſ.ſed perinde eſt,
quia ſiue ſic iuretur,ſiue illo modo ſemper intelligitur hoc tan-
tum de mandato iuſto rationabili,poſſibili & honeſto.arg. ff.pro
ſocio.ſi ſocietatem.§.arbitrorum.ff.de ope.lib.ſi repertus.& patet
in eo quod leg.& no.ſ.de elec.cauſam quæ.ſ.de arb.c.ij.ſ.de iure-
iur.veniens.& c.quintauallis.Sed ex virtute ſic præſtiti iuramen-
ti non poſſunt præcipi,niſi duo.Primum id quod ſequitur. ſ. eo.
§.j.Secundum eſt ꝙ ſatisfaciat læſo.vt ſ.c.proxi.& ſ.eo.ea noſcit.
¶ Sibique] 3.pars.[Ne de cætero] ſi.ſ.eo.grauem.hoc tamen iniū
gere in hoc caſu ſatis periculoſum eſt, cum patenter videamus
ibi per ea,quæ exprimūtur quotidie periurium imminere, ergo
iniungendum non eſſet hoc ſub virtute pręſtiti iuramenti.vt pa
tet in eo,quod legitur,& notatur.ſupra de cohabit.clericorum.&
mul.clericos.ſupra de præſumpt.literas.& ſ.eo.ca.verſi.fi.[Niſi ſe]
ver.& eſt primus caſus qui excipitur. [Defendendo] quod dic,vt
legitur.& notatur.ſ.eod.c.3.§. ſi vero clericum.[Aut de manda-
to] ver.ſubaudi licito.alioquin contra in eo,quod legitur & not.
ſ.eo.mulieres.§.fi.& ſ.eo.vniuerſitatis.§.vnico. & eſt ſecundus ca
ſus qui excipitur.[Vel niſi] verſi.& eſt tertius caſus qui excipitur.
[Prelationis,] vel officii. infra eod. cum uoluntate.§.ſi qui vero.
Aut magiſteriū] ver.& eſt quartus caſus,qui excipitur. de quo &

præced.dic vt no.s̃.eo.c.j.§.neq; magiſter. Caueat tamen talis ne
modum excedat.vt patet in eo quod leg.& no.s̃.de homici. preſ-
byterum.[Aut] ver.repete.[Niſi cum ipſo.] &c.non ꝙ tunc ſit li
citum ſocium ꝓcurere:ſed ideo excipitur: quia alias poſſet de fa-
cili is qui abſoluitur periurium incurrere, & ideo fuit excipien-
dum.vt patet in eo quod no.s̃.eo.§.in princi.& quia talis non eſt
mittendus ad ſedem apoſtolicam. immo a diocęſano poteſt ab
ſolui.ꝑut legitur,& notatur.s̃.de vi. & honeſt. cleri. quoniam.§.
fin.& j̃.eodem peruenit.

SVMMARIVM.

1 *Omnis iuſta excuſatio intelligitur excepta in omni edicto.*
2 *Actio ſemel extincta, iterum non reuiuiſcit.*
3 *Abſolutio ſemel facta retractanda non eſt.*
4 *Libertas ſemel obtenta, quamuis indebite, non retractatur.*

CAP. XI.

DE cætero. In clericum] vel quemcunque re
ligioſum.s̃.c.prox.& præce.[Si ha
bens] verſi.[Capitales] in quo caſu non ſufficiunt li
teræ de conductu.s̃.vt lite non conteſta.accedens.ij.
[Vel alias] verſi.puta infirmitatem.j̃.eo.ea noſcitur.§.ſi vero.[Iu-
1 ſtas] Not.ꝙ † in omni ædicto intelligitur excepta omnis iuſta ex-
cuſatio,vt hic.& s̃.de cleri.non reſid.inter quatuor.& c.fina.& in
omni mandato.s̃.de reſcrip.ſi quando.quantumcunque præciſe
ſcribatur.s̃.de offi.deleg.ex parte.ii. & in omni iuramento.ff.qui
ſatiſda.cog.l.fi.s̃.de iureiur.quemadmodum.& ca. breui. In qui-
bus autem caſibus ſic excommunicatus citra ſedem apoſtol. ab
ſolui valeat.& ab itinere excuſetur.le. & no.j̃.eo.quamuis.[Excu
ſationes] temporales.vt patet in eo quod le.& no.j̃.eo.§.fin. [Ita
ꝙ] ver.[Sine periculo] ſ.corporali.vel alio graui incommodo vt
patet in ſuis caſibus.¶ Licet diocœſano] ii.pars.epiſcopo vel preſ
bytero de mandato ſuo.26.q.vj.c.fi.s̃.de offi.ord.c.fi.& quandoq;
de licentia ſummi Epiſcopi.ſ.Dei in mortis videlicet articulo. vt
s̃.eo.non dubium.verſi.fi.cum ſuis concor.[Recepto iuramẽto.]
ergo a contrario aliter,non licet.ſi.arg.s̃.c.prox.§.j.vt ibi no.[Mo
rem] Mos iſte ad ius commune hodie eſt redactus.j̃.eo. cum de
ſideres.§.j.& uer.pen.& c.per tuas.§.j.& c.quamuis.§.fi.ſi.s̃.de clã.
deſpon.c.3.rñ.j.ver.quare ſpecialem.¶ Sed eſt illi] iij.pars.intelli-
gas tu temporaliter impedito, ſecus ſi perpetuum haberet impe
dimentum.vt patet in eo quod legitur,& no.j̃.eo.ea noſcitur.rñ.
j.§.fi.& ca.quamuis.§.fi.[Quam citius] hoc eſt quam cito impe-
dimentum temporale ceſſauerit.& aliquo indulto tempore mo
dico quo ſibi de viatico & aliis neceſſariis valeat prouidere. argu.
ff.ex quibus ca.ma.ab hoſtibus.§.fi.[Romanum pontificem] vel
eius legatum.j̃.eo.ea noſcitur.ad finem.Et idem dicẽdum eſt de
abſoluto ex quacunq; cauſa in mortis articulo,vt ei videlicet in-
iungatur,ꝙ recuperata ſanitate excommunicatoris ſe cõſpectui
repræſentet mandatum ipſius impleturus.arg.j̃.eod.a nobis. ii §.
vt autem.niſi rationabiliter fuerit appellatũ:quia tunc ſtabit mã
datis illius,qui de appellatione cognoſcet.j̃.eod.ſacro.§.pe.& fi.s̃.
de off.ord.ad reprimendam.s̃.de purg.ca.nos inter alios.§.fi.[Su
2 ſcepturus] non dicit abſoluẽdus.quia iam eſt abſolutus.& † actio
ſemel extincta iterum non reuiuiſcit.ff.de ſolu.qui res.§. aream.
3 C.de remiſ.pig.cũ ex cauſa.ſic & remiſſio ſiue abſolutio † ſemel.
facta retractanda non eſt.arg. 3.q.4.ſi illic.de conſe. di.4.quæris.
de pœn.di.4.diuina clementia.Quidam vero dixerunt,ꝙ niſi o-
portunitate recepta hoc adimpleant,in eandem ſententiam reci
dunt.26.q.vj.qui recedunt.& c.de his vero. C. qui bo.ce.poſſ.l.pe.
4 s̃.de ſolu.c.pen.Quod omnino falſum eſt.libertas † enim ſemel
obtenta quamuis indebite,non retractatur.C.ſi aduerſus.liber.l.j.
& ij.Quid ergo?Reſp.poteſt puniri tanquam periurus. & ſic pri
uari beneficio ſi quod habet.s̃.de iureiur.querelam.Poteſt etiam
cogi per eccleſiam vt iuramentum ſeruet.s̃.de iureiur. ex reſcr.s̃.
de iud.nouit.§.fi.poteſt & in priſtinam reduci ſñiam.ſicut exp̃ſſe
legi.j̃.eo.ſacro.§.pe.in fi.vbi de hoc. verum cum multi hoc præ-
textu cenſuræ eludant eccleſiaſticę eſſet circa hoc alr ꝓuidẽdũ.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum contra ſtilum curiæ impetratum ſuſpectum habetur.*
2 *Attendendum eſt, quod fieri conſueuit.*
3 *Conſuetudo Ro.Eccleſiæ eſt ſpecialiter attendenda.*
4 *Satisfactio in offenſa notoria præcedere debet.*

CAP. XII.

AD hæc. Sententiæ delegatorum] ideſt, ſenten-
tiæ excommunicationis latæ a iudici-
1 bus delegatis.[Conſueuit] Arg.hic ꝙ ſi † reſcriptum
appareat contra ſtilum & conſuetudinem curiæ im-
petratum,hoc ipſo merito ſuſpectum habetur, & poteſt excipi ꝯ
ipſum.quod dic,vt legi.& no.s̃.de crimi.fal.quam graui.Item ar
2 gu.† attendendum eſſe,quod fieri conſueuit.ad idem 28.di. de Si-
raculanæ.s̃.de cle.coniu.diuerſis.ff.ad Maced.l.3.& l.item ſi filius
3 §.ꝙ dicitur.Sed & † conſuetudo Roma.Eccleſiæ eſt ſpecialiter at-
tendenda,vt hic.& leg.& no.s̃.de conſti.ex literis.§.fi.s̃. de temp.
ord.c.j.& ij.s̃.de re iud.in cauſis.[Aliis] quinimmo & ſ̃m formã
concilii. j̃. e.ſacro. eſt excõicatus remittẽdus primo illi q ipſum
excõicauit,vt ab eo(ſi ita eſt)abſoluat.s̃.de reſcri.ab excõicato.ad
idẽ in eo qđ le.& no.s̃.de of.dele.prudentiã. §.pe.& fi.s̃. de of.or.
ad reprimẽdã. [Niſi in lr̃is.] Arg.ergo ꝙ ſi hæc deſit clauſula lr̃a
nõ valebit.[De ſufficiẽti]. cũ q̃s eſt excõicatus ꝑ iniectione ma-
nuũ in clericos ſufficit iuratoria cautio.s̃.e.de cętero. & c.pręter.
& j̃.eo.cũ deſideres.ſ̃m.B.Cũ vero pro ſimplici contumacia:tũc
nuda cautio. vbi vero pro offenſa dubia, ſufficiens dẽt cautio da-
4 ri.ꝙ † ſi notoria ſit offenſa ſatisfactio p̃cedere dẽt. qđ dic. vt le.&
not.j̃.de verb.ſig.ex parte.& c.cu olim. ergo quicq̃d dicat B.ſi cõ
ſtet de iniectione manuum non ſufficit iuratoria cautio, niſi ex
forma mandati aliud contingat,vt in concor. ſigna. in prin.hu-
ius glo.immo requiritur,ꝙ primitus ſatisfaciat, ſicut expreſſe le-
gitur.j̃.c.j.vbi de hoc.[Iudicio].i.qui iuret ſtare eccleſiæ mãdatis,
hæc eſt enim in hoc caſu quoad obſeruationem formæ ſuffi-
ciens cautio.s̃.e.ex tenore.§.j.ꝯ.ſol.ibi.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus in quibus caſibus poteſt abſolui a proprio epiſcopo, & non a Papa.*
2 *Excommunicato non ſufficit flectere genua coram læſo & miſericordiam petere tantum.*
3 *Sacerdotibus ſanctitas ignoſcendi gloriam derelinquit.*
4 *Conſilium non aſtringit.*
5 *Temporalia quæ ſunt ad agendum perpetua ſunt ad excipiendum.*
6 *Impedimentum anormalum quandoque perpetuum, eſt, quandoque tẽporale.*

CAP. XIII.

1 EA noſcitur & infra. [Mulieres.] Pri-
m⁹ † caſus. [Se-
nes.] Secũdus caſus.[Valitudinarii] tertius caſus.[Seu
membrorum.]&c.quartus caſus.Et no.ꝙ in iſtis qua
tuor caſibus non eſt iniungendum abſoluto,ꝙ Romanum Pon
tificem adeat,cum hęc impidmenta perpetua ſint, ſecus in tem-
porali,ut.s̃.eo.de cętero.rñ.j.§.ſi. vbi de hoc.[Impediti.] ſubaudi,
vel infirmi,vt.j̃.eo.§.ſi vero.Sunt & alii caſus,vt le. & no.s̃.e.mu-
lieres.rñ.j.& j̃.e.q̃uis.[Non veniant.] quia non poſſunt, & ſic vi-
detur,ꝙ nequirent abſolui. [Cum ab ipſis[&c.[Diocęſanus.] qđ
dic,vt le.& no.s̃.e.de cętero.§.j.[Reſtitui] Abſolutione præmiſſa
ſ̃m formam eccleſiæ. Alioquin contra in eo, quod le.& no.j̃.eo.
cum deſideres.rñ.j.& §.i.[Satisfactio.] primo anteq̃ abſoluatur,
cum notoria ſit offenſa,vt patet in eo , quod le.& no.j̃.de verbo.
ſig.ex parte.j.& c. ſeq.iuramẽtoque præſtito de parendo manda-
tis eccleſiæ.& ſic patet,ꝙ hæc duo de forma ſunt,aliter tamen &
aliter quamuis enim ſatisfactio ſit de forma eccleſiæ ideſt de for
ma iuris,ſiue iuſtitiæ,quia non debet quis abſolui, niſi præmiſſa
ſatisfactione, non tamen eſt de ſubſtantia formæ abſolutionis:
quia ipſa omiſſa abſolutio facta tenet.Iuramentum vero nõ ſo-
lum eſt de forma,ſed de ſubſtantia formæ, ita ꝙ eo omiſſo nul-
la debet cenſeri abſolutio,quantum ad eccleſiam militantem,vt
patet in eo,qđ le.& no.j̃.eo.cũ deſideres.§.j.ver.fi.& ſecundũ hoc
poteſt intelligi,quod not.s̃. c. ꝓxi. [Iuxta facultates.] quæ omnes
committuntur,ſi epiſcopus lædatur,ſi vero alius inferior,arbitra
riæ punitur.vt xvij.q.iiij.ſi quis deinceps.& ca.ſeq.& §.ſacrilegiũ.
2 & hic . Patet ergo ex his, quòd non ſufficit † excommunicato
flectere genua coram læſo, & miſericordiam petere, ſicut quidã
intelligunt,immo qualitate,& quantitate, ac dignitate perſonæ,
& iniuriæ atque facultatum, & cęteris penſatis circunſtantiis de-
bet ei condemnari in pecunia numerata, vt hic patet,& in præ-
miſſis iuribus.ff & C.de iuſti. & iure.per totum . & ſupra de iniu-
riis.olim.& expreſſum.ſupra de iudæis.poſtulaſti . & ar.infra.eo.a
nobis.ij.in fi.& ca.quamuis. Alii dicunt hoc eſſe verum quo ad
expenſas,& damna data,& intereſſe tantum.arg.infra.eo.cum de
ſideres.§.iij.& ca.conqueſti.ad fi.& ſupra.eo. parochianos.& ca.
porto.vbi dicit,congrue ſatisfaciant.& ſupra de dolo & contu.c.
j.& de pœnis.ſuam.vbi de hoc.& facit pro hac opinione,quia cu
ria non conſueuit de facili literam concedere ſuper ſatisfactione
iniurię irrogatæ,quę conſuetudo eſt attendenda,vt legitur,& no.
3 ſupra.ca.proxi.nec mirum, quia † ſacerdotibus ſanctitas ignoſcẽ
di gloriam derelinquit.C. de epiſco. & cleri.ſi quis in hoc genus.
& hoc natura æquum & c.ff.de condic.inde.nam hoc natura.So
lutio. Quod dicunt prima iura iuſtitiam continet, & rigorem,
quod vero dicunt,& ſecunda conſilium,& æquitatem,non ergo
4 ipſa ſequi teneris,niſi velis:quia † conſilium non aſtringit.xiiij.q.
j.c.fi.& q.ii.quod præcipitur. vnde nec epiſcopus, nec alius iniu-
riam ſibi factam tenetur remittere, niſi velit, vt patet . C.de in-
iur.atrocem . & in eo quod not. ſupra de iniur. olim . Sed quic-
quid ſeruet Romana curia, in iure tamen ſuo expreſſe legitur,
quòd de iniuria eſt ſatisfaciendum,vt ibi,& hic.& infra.eo.cum
deſideres. §. fi. & infra. eo.conqueſti.vbi de hoc. Poſſet & illud
dici,

dici,ꝙ infra annum poteſt peti iure actionis ſatisfactio pecunia
ria,vt in primis iuribus,elapſo vero anno non poteſt,vt in ſecun
dis iuribus.& C. de iniuriis.l.4. Iure vero exceptionis etiam poſt
annum ſatisfieri oportebit, vnde quandocunque excommuni-
catus ex hac cauſa petet ſe abſolui, poteſt læſus excipere,& dice-
re,domine ſupplico ne ipſum abſoluatis, niſi mihi primitus ſa-
tiſfaciat,ſicut debet,vt hic.& arg.j̃.eo.cum pro cauſa.in fin.& ex-
tra.dom.noſt.eo.tit.ſolet.§.in prima.j̃. de verborum ſignificat.ex
parte.j.verum ex vi ſolius exceptionis nulla ſequitur condemna
tio,ſed ſi excommunicatus vult obtinere abſolutionem,neceſſe
habebit proprio motu ſatisfacere læſo, alioquin non abſoluetur
exceptione obſtante,vt patet in eo,quod legitur, & notatur.s̃.de
5 ord.cog.cum dilectus.§.fi.& ſic quę † temporalia ſunt ad agendũ
perpetua ſunt ad excipiendum.ff.de exce.doli.pure.§.fi. Eſt tamẽ
contra.arg.s̃.de reſcrip.ſi autem.& ca.plerumque.ſed ſolue,vt ibi
not.Quòd ſi non habet,vnde ſatisfaciat,expectet petens pinguio-
rem fortunam.quod dic,vt legitur,& notatur.s̃.de ſol.Odoardus
vel in aliam pœnam commutetur.s̃.de dolo & contu.finem.in
fi.s̃.de maledi.ca.ij.¶ Alios autem] ij.pars.[Pauperes.] qui venire
poſſunt commode. Alioquin ꝯ.j̃.eo.quod de his.quod dic,vt ibi
not. [Diuites.] Niſi ſint potentes & nimis delicati,de quibus dic
vt legitur,& no.s̃.eo.mulieres.§.j. [Vel legato eius] ſi ſit de latere
etiam tranſeunti.j̃.eo.ad eminentiam.& c.quod de his.& c. quã
uis.de quo genere,& aliis dic,vt plene no.s̃.de offic.lega. excom-
municatis.¶[Si vero] 3.pars.[Infirmitatis] ſ.temporalis, ſecus ſi
perpetua eſſet,vt patet in eo,quod legitur,& notatur s̃. eod.c.rñ.j.
& c.de cætero.§.fi. quandoque tamen poteſt eſſe impedimentũ
6 † anomalum,quia quandoque perpetuum eſt, quandoque tem-
porale,vt patet in eo,quod legitur,& not.j̃.eod.ꝑ de his.§.fi [Iu-
ramentum] ideſt, per iuramentum quod præſtiterint iuxta for-
mam eccleſiæ.ſupra eod.ex tenore.§.j.alias iuramento. ideſt ſub
iuramenti debito.s̃.eod.de cætero.§.fi. [Receptum] ſi.s̃.eo.de cæ
tero.in fi.quod dic,vt ibi nota.

SVMMARIVM.

1 *Denuntiatio excommunicationis non fit, niſi propter ignorantes.*
2 *Qui non ignorat certiorandus non eſt.*
3 *Sciens quem excommunicatum, etiam ſi denuntiatus non ſit, eum vitare debet.*
4 *Facilis nemo eſſe debet ad credendum.*
5 *Homo quando peccat debet verecundari.*
6 *Crimen augetur perſonæ dignitate.*

CAP. XIIII.

CVm nõ ab homine & infra.
Pars.s̃.de iudiciis. cum non ab homine.[Denuntia-
tus non ſit,debes abſtinere .] Dummodo in iudicio
ſit conuictus,vel hoc ſcias,quia vidiſti,quando clericum percuſ-
ſit,& publica ſuper hoc laborat infamia,donec ſe purgauerit.qđ
dic,vt leg.& no.j̃.c.proxi.§.ſecundæ quæſtioni.& eſt hæc litera ꝯ
Io.Fauentinum,qui dixit,ꝙ excõicatus non eſt uitandus, quouſ-
que denuntiatus ſit.quod omnino falſum eſt.vt hic patet.denũ-
1 tiatio † enim non fit,niſi propter ignorantes.argu.s̃.de Iudæis.ita
quorundam.in fi.& s̃.de ſimo.quoniam ſimoniaca. in fin. cum
2 ſuis concord.† ſed non eſt certiorandus, qui non ignorauit.ff.de
act.emp.& vend.l.j.in fin.s̃.de elec. cum inter vniuerſas.93.diſt.ſi
inimicus. Deus enim ligat, & non homo in hac ſententia. xi.q.
3.nemo contemnat.vnde & ſecum trahit executionem,nec am
plius ligatur per denuntiationem.quod dic, vt legitur,& no.s̃.de
3 appel.paſtoralis.§.fi.† Debet igitur vnuſquiſque vitare excommu
nicatum,& ſi denuntiatus non ſit,dummodo hoc ſciat taliter,ꝙ
ipſum cõuincere poſſit.Vel etiam ſi famoſum ſit,vt dictum eſt.
Secus vbi omnino occultum eſt,vt ſequitur,& eſt hoc verum ẽt
regulariter de excõicato in ſpecie, excommunicatus autẽ in ge-
nere,donec denuntiatus ſit,non vitatur.quod dic,vt no.s̃.de cle.
excom.mi.propoſuit.§.j.verſic.j. ſuper verbo, nominatim.[Niſi
forte] ver.[Tibi ſoli.] tanquam homini.6.q.ii.ſi tantum.& c.pla
cuit.& arg. 2.q.vij.plerique. ſecus ſi tanquam Deo, vt not.in ſeq.
gl.vel ſi ſit de hoc publice infamatus,vt in præceden.glo. in prin.
[In quo caſu] ſ.quando hoc ſcis ſolus, tanquam homo, vt in p̃-
ceden.gl.nam ſi tanquam Deus,puta quia in confeſſione hoc ti
bi reuelauit,tunc nec in publico,nec in priuato ipſum vitare dẽs,
quia nec verbo,nec ſigno ipſum debes prodere,vt patet in eo, qđ
legitur,& not.s̃ ti.j.omnis.§.fi.s̃.de exceſſ.præla.dilectus.s̃.de offi.
ord.ſi ſacerdos.nec enim hoc proprie ſcire diceris, quod tanquã
Deus ſcis,& ſ̃m hoc intellige,quod habuiſti.s̃.eo.porro . Quid ſi
4 hoc audis ab aliis?Non † debes eſſe facilis ad credendum. vt patet
in eo,quod legitur,& no s̃.de ſimo.licet Hely.§.j.ver.nam iuxta.
& c.per tuas.ij.niſi & publica fama hoc habeat.j̃.ca.j.§.ſecundæ.
Vel niſi prælatus excommunicati hoc nuntiet tibi, nam illi om
nino credendum eſt,& parendum.xj.q 3. curę.s̃. de treuga & pa-
ce.c.j.de iudice vero delegato an ei credendum ſit,dic,vt legitur,
& no.s̃.de reſcr.cum contingat.[Priuatim] inter te & ipſum ſo-
lum,quando conuinci nõ poteſt, nec enim debes talem aliquo
modo publicare,vt in iuribus inductis.s̃.eo.ſuper verbo. tibi ſoli
& vi.q.j.deteriores.& c.ex merito.& no.s̃.de offi.ord. ſi ſacerdos.
[Vt ſaltem.] ver.q.d.non debes eum vitare hac intentione,vt ip-
ſum infames.vj.q.j.ex merito.& ca.deteriores.immo hac intẽtio
ne ipſum in occulto vitare debes,vt ſaltem &c. [Suffuſus.] alias
confuſus.[Compellatur] ſic.s̃.de cohabi.cleri.& mulie.veſtra.§.
pen.¶ In articulo] ij.pars.[Qui] ſ.clerici & presbyteri.[Tirannidi]
i.crudelitati.ſimile verbum.s̃.quod metus cau.c.j.§.j. verſi. ſed al-
5 ter.[Inuerecunde.] Nota, † ꝙ quando hõ peccat, deberet verecũ-
dari.[Immiſcent.] ſubaudi,& moniti nolunt deſiſtere, & ſic nul
lum recipit ꝯ,tunc enim omnino immunitatis efficiũtur extor-
res.j̃.eo.contingit.ij.§.fi.[In odium] verſi.[Clericalis exceſſus.] i.
clericorum excedentium , & poteſt hoc intelligi etiam ſi nulla
monitio præceſſerit, vbi in ipſo maleficio comprehenduntur,
ita ꝙ ſine periculo non poſſet haberi recurſus ad iudicem,neque
monitio expectari.quod dic,vt legitur,& no.j̃.eo. perpendimus.
& c.in audientia.s̃.de priuileg.ex parte.3.s̃.de apoſta.c.j.s̃. de vita
& hone.cleri.c.fi.[Et terrorem] ſi s̃.de maledi.c.j.s̃.de pœnis . in
quibuſdam.§.fi. [Coercentur.] & ſi tales clericos eſſe ſciant, ſi.n
hoc ignorarent,vt quia forte ipſos de nocte occiderunt , non eſ-
ſent excommunicati.ad hoc enim vt aliquis incurrat hanc ſen-
tentiam,requiritur,ꝙ dolus interueniat,& ꝙ illum, quem percu
tit,clericum eſſe ſciat.s̃.e.ſi vero aliquis.ſ̃m.d.no.quod dic, vt ibi
6 no.& j̃.c.j.§.ſecundæ.[Iniungatur.] ver.[Aſperior] No. † ꝙ ex per
ſonæ dignitate,vel gradu augetur crimen,vt hic.& xl.diſt. homo
Chriſtianus.ff.de reg.iur.omne delictum.§.j.de pœni.diſtin.j.aut
facta ſupra de homicid.ſicut dignum.ſupra de cleri.percuſſ.cap.
primo.& eſt ſi.j̃.eodem.perpendimus ver.fi. ubi de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Prohibere, qui debet alios ipſe facere non debet.*
2 *Quod ad cautelam fit non importat neceſſitatem.*
3 *Aliquid faciendum eſt ad cautelam futurorum.*
4 *Exempla preſentia, nos præcauere inſtruunt in futurum.*
5 *Semel uerum ſemper verum, niſi contrarium probetur.*
6 *Excommunicatus debet cauere ne ſe ingerat cum alijs.*
7 *Maior pœna excommunione in eccleſia Dei non inuenitur.*
8 *Iuramentum eſt de ſubſtantia formæ in abſolutione petenda.*
9 *Cum excommunicato participare quando licitum eſt.*
10 *Vitare quis debet propter publicam famam licet excommunicatus non ſit.*
11 *Fama impedit matrimonium contrahendum.*
12 *Quæ ad cautelam fiunt quandoque neceſſitatem important.*
13 *Compoſitio amicabilis non eſt improbanda.*
14 *Iudex ante ſententiam attendere debet ad amicabilem compoſitionem faciendam.*
15 *Vſurario poteſt remitti uſura, quamuis eam ipſe non reddat.*
16 *Membra a capite non licet recedere, nec contra.*
17 *Libertas vndecunque obtenta non reuocatur.*
18 *Abſolutio tenet dummodo ſolennitas obſeruetur.*
19 *Peccata confiteri nemo poteſt per procuratorem.*

CAP. XV.

CVm deſideres & infra. Cõionẽ]
ſ. nudo
verbo abſolutione non præmiſſa,ſicut quidam mi-
lites fiunt in Italia nulla ſolennitate ſeruata,ſed ſicut
tales non reputantur veri milites, ſic nec iſte vere abſolutus eſt :
in quo nec formæ ſolennitas eſt ſeruata,vt j̃.§.j.& §.fi. Sed cõtra
quia ſi reſtituatur cõioni fidelium,hoc videtur ſufficere, vt s̃.eo.
ea noſcitur.rñ.j.Sol.Quod ibi deeſt,ſuppletur per hoc , quod hic
1 ſequitur, vt ibi not.[Reddidit] & male,quia cum ipſe † debeat a-
lios prohibere, ipſe non debet hoc facere.ar.ff.ſi ſeruitus ven.al-
tiuſ.in Auth.vt differen.iudi.§.hæc autem oĩa.in fi.coll.ix. 16.q.j.
in canonibus.& patet in eo,quod leg.& nota.s̃.de natis ex libero
ven.c.vnico.[Ab aliis.] Prima queſt.& dicas, ꝙ non. [Et an ep̃s.]
2.quæſtio.& dicas,ꝙ non , ſic enim vtrique quæſtioni rñdetur. j̃.
§.j.ver.nec ep̃s.¶ Tuæ quæſtioni.] 2.pars. Immo quæſtionib. ſed
ideo hoc dicit,quia non maius priuilegium quãtum ad hoc ha-
bet ep̃s,quam alius,vt patet in eo,quod leg.& no.in ſequentib.&
s̃.eo.nulli.& ideo hac ratione conſiderata vna tãtum quæſtio re-
putatur.ſi.s̃.de reſcrip.paſtoralis.§.pen.& fi. & de ſacra.non iterã.
c.ii.§.vnico.in prin.[Præſtant] ideſt præſtare tenentur.j̃.eo.q̃uis.
ante fi.& patet in eo,quod no.j̃.eo.§.uer.nec ep̃s.[Ad cautelam]
vt alii terreantur , & ut poſt abſolutionem timore iuramenti ſi-
milia pertimeſcant.23.q.fi.peſſimam. & ſic iuramentum nõ eſt
2 de ſubſtantia abſolutionis ſ̃m quoſdam, quia † quod ad cautelã
fit,non importat neceſſitatem.arg.ff.man.quia de mutua.Sed tu
dicas,ꝙ hæc conſuetudo, atque cautela hodie ad ius commune
& neceſſitatem redacta ſunt,vt patet in præcedenti gloſſa. ſi.s̃. de
offi.lega.ꝙ tranſlationem.s̃.de clan.deſpon.cum inhibitio . reſp.
j.verſi.quia ſpecialem.ſed & plerunque quod ad cautelam fit, ne
ceſſitatem importat,vnde & petitio eſt admittẽda,vt patet in eo,
quod le.& no.extra.do.no.eo.ti.ſolet.rñ.j.§.in prima.li.vj.& j̃.eo.

3 §.j.vt ibi not. Nota hic argu †aliquid eſſe faciendum ad cautelã
futurorum.ſic 23.diſt.in nomine domini.63.di.cum Adrianus.
4 nam & exempla † præſentia nos præcauere inſtruunt in futurũ.
82.diſt.plurimos.ad ff.ff.locati.ſi quis domum.§.hic ſubiungi. &
legit.& no.s̃.de ſeruis non ord.c.j.s̃.de elec.licet.[Neque momen
ti] verſi.[Beneficium.] ſcd̃m formam eccleſiæ.vt patet.j̃. eo.§.ver.
nec ep̃s.& j̃.eo.c.in fi.[Reſtitui]nec ep̃s & c.vt j̃.eo.verſi.nec ep̃s.
præſertim &c.vt ſequitur.[Præſertim] ver.[Iuramento.] vt patet
j̃.eo.a nobis.ii.§.i.& c.quod in dubiis.j.reſpon.[Et conſtet]verſic.
5 [Fuiſſe.]q.d.quod ſemel †verum ſemper verum, niſi c̃trium pro-
betur.ſi.ar.s̃.eo.ſi vero aliquis.§.vnico.C.de proba.ſiue poſſidetis
ff.de minori.ait prætor.alias incipit.& ſi ſic.§.vlti. [Et verum ſit]
ver.[Non eſſe]vt patet.s̃.eo.ver.neq; momenti.[Nec epiſcopus]
ver.qui ei cõionem reddidit,vt s̃.reſpon.j.Et no. ꝙ hic rñdet ſecũ
dæ quæſtioni.[Nec alij.] hic rñdet primæ quæſtioni,quæ per rñ-
ſionem ſecundæ ſatis ſoluta erat,quia ſi hoc non licet ep̃o , ſatis
ſequitur,ꝙ non alii licet,& eſt ſi.j̃.§ j.[Communicare.]indefini-
te ponitur hoc verbum,vnde & ipſum indefinite intelligo. ar.in
eo,quod le.& no.s̃.de priuil.quia circa.igitur cum excõicato,nec
in domo,nec extra,nec ſpiritualiter,nec temporaliter,nec in ora
tione,vel potu,vel cibo,vel oſculo,vel ſalutatione,vel aliquo alio
modo,quia & rr̃ & generaliter ei omnia prohibita ſunt,ſicut e-
mere,vel vendere,vel aliquem alium contractum inire.& quic-
quid aliud excogitari poteſt,nec publice,nec abſconſe cõicare,li
cet,niſi in caſibus a iure permiſſis,vt patet in eo quod leg.& not.
s̃.eo.nulli.j̃.eo.nuper.§.in ſecunda.& in c.inter alia.& s̃. de dolo.
& contu.veritatis.in fi.vnde verſus.

Si pro delictis anathema quis efficiatur.
Os,orare,vale,communio,menſa negatur.

Et quod dicit oĩno,indefinite intelligas,& generaliter, quia bre-
uiter oĩs cõio rr̃,vt s̃. not.denegatur,ſicut hoc totum probatur.
xj.q.3.ſicut.apoſtoli.& tribus ca.ſequentibus.& c.ad menſam.&
c.quibus ep̃i.& ſequentibus.& c.omnis Chriſtianus.& c. nihil.ſi-
cut dicit̃ & in Auth. de priuil.dotis.colla.viij.in quo nec prodeſt
priuilegium participanti,vel excommunicato conceſſum.quod
6 dic,vt s̃.c.nulli.ipſe enim excõicatus†debet cauere,ne ſe ingerat,
alioquin videtur contemnere claues eccleſiæ.ar.xj.q.3.nemo cõ-
temnat.& patet in eo,quod leg.& no.s̃.de cleri.excom.min.illud
§.illud.& de exceſſ.præla.tanta. & de pen.c.fi. ſi igitur vult videri
catholicus,peccatum corrigat,& emendet,vt patet in eo, qđ no.
s̃.ti.j.omnis.reſpon.j.& quouſque abſolutus fuerit.& ſi conuerſe-
tur inter homines,hominum tamen ſuffragium non requiret ,
quæ pœna maior eſt,quam ſi in exilium poneretur, vt patet. C.
7 de apoſta.hi qui ſanctam.ideo & dicitur,ꝙ in† eccleſia Dei ma-
ior pęna non reperitur. 24.q.3.corripiantur.Quid ergo ſi interim
contrahendo,vel alio modo aliquid acquirat, vel aliquod lucrũ
aliud capiat?Videtur,ꝙ totum hoc teneatur pauperibus erogare.
ar.in eo,quod le & not.s̃.de Iudæis.cum ſit.§ fi.& j̃.ver.i. & extra
do.noſt.de excep.pia.rñ.j.li.vj.Excipiuntur autem quidam caſus,
vt no.j̃.eo.ver.j.[Niſi fuerit ſcd̃m formam eccleſiæ poſt iuramen-
tum præſtitum.]ergo ſi ante iur̃m,vel ſi ſine iuramento abſolua
tur,non eſt communicandum eidem,quia forma eccleſiæ non
ſeruatur,vt hic patenter probatur.& j̃.eo.c.ver.fi.vbi de hoc.Re-
8 ſtat igitur,ꝙ†iuramentum de ſubſtantia formæ eſt.vt & no.s̃.eo.
§.rñ.j.ſuper verbo,ad cautelam.& c.de cætero.§.j.& c.ex tenore.
§.j.& j̃.eo.nuper.§.pen.& fi.s̃.de offi.ord.ad reprimendam.§.fina.
Forma enim hæc exacta diligentia eſt ſeruanda , alioquin nihil
agitur,vt patet in eo,quod le.& no.j̃.eo.a nobis.ij.§.abſolutionis.
& §.j.& c.j.& c.cum illorum.§.fi.& s̃.de reſcrip.cum dilecta.§.fi.
excipe tamen,quando aliqui generali ſententia ſunt ligati,vel al̃s
ſunt occulti,vt no.s̃.de cleri.excõ.mi. propoſuit.§.j.ver.pe.[Quia
qui cum excommunicato]verſi.[Scienter] ſi.j̃.eod. ſignificauit.
& c.de his.reſpon.j.quod dic,vt leg.& no.s̃.de cleri.excom.min.
9 Apoſtolicæ.[Communicauerit.] qualitercunque.† vt not.s̃.ver.
proxi.niſi vbi expreſſum a iure conceditur,vnde verſus.

Hæc anathema quidem ſoluunt,ne poſſit obeſſe.
Vtile,lex,humile,res ignorata,neceſſe.

Vtile.i.ne quis grauamen , vel damnum incurrat, & excõicatus
commodum,vt patet.j̃.eo.ſi vere. ſed & licet ab eo depoſitũ exi-
geres,& per conſequens in illo iudicio ei communicare,vt patet
in eo,quod leg.& no.s̃.de iud.intelleximus.s̃.de excep. cum inter
priorem.§.j.Quinimmo & propter ſpiritualem vtilitatem excõ
municati hoc licet,vt ſ.conuertatur.j̃.eo.reſponſo.& c. cum vo-
luntate.rñ.j.§.j.Lex i.propter eandem legem , quæ eſt inter virũ
& vxorem.Humile.ſicut eſt videre in filiis,ſeruis,ancillis, merce-
nariis.prout hi duo caſus probantur.& replicantur.xj.qu.3. quo-
niam multos.j̃.eo.inter alia.Res ignorata,vt patet in eo, quod p̃-
cedit in verbo.ſcienter.Neceſſe,ſicut patet in peregrinis , merca-
toribus,& ſimilibus per terram excõicatorum trãſeuntibus , qui
habent neceſſe victualia emere ab eiſdem.xi.q.3.quoniam mul-
tos.j̃.eo.inter alia.§.fi.Et ex hoc,ꝙ iſti in talibus taliter priuilegiã
tur,ſatis euidenter apparet,ꝙ alias non licet contrahere cum eiſ-
dem.hæc tamen materia diffuſius terminatur in Summa.eo.tit.

§.fi.rñ.j.& ſub.§.vtile.& ſeq.& s̃.de do.& cont.veritatis.in fi.[Pœ
nam.]maioris excõmunicationis,ſi in crimine participat, alio-
quin minoris,vt leg.& no.j̃.eo.nuper.ſaluo eo quod leg. & no.j̃.
eo.ſignificauit.¶[Secundæ quæſtioni] 2.pars. cuius ſolutio ex re-
ſpõſione.quam facit hic,& ſequitur.elici poteſt. [Publica fama]
10 No.ꝙ propter† publicam famam aliquis vitatur tanquam excõ
municatus non ſit.ad idem.s̃.de cleri.excom.mi.illud.§.j. in fi.&
facit hominem reputari homicidam,vel filium presbyteri,vel a-
lias criminoſum,vnde in talibus purgationem indicit,vt ſequit.
& probatur.s̃.de purg.cano c.j.& ij.& c.ex tuarum. & c.accedẽs.
11 nec mirum.nam & fama† impedit matrimonium contrahen-
dum.s̃ de conſang.ſuper eo.[Aliquem verberaſſe clericum]i.vt
aliquis clericum verberauerit.[Nec epiſcopus,nec alius,] ſic.s̃.§.
proxi.ver.nec epiſcopus.dic,vt ibi no.[Niſi ad arbitrium] ver.qđ
hic dicit arbitrium,terminat non ſolum membrum, primũ diſ-
iunctionis ſequẽtis.ſ.purgationem:de qua certum eſt,ꝙ arbitra-
ria eſt,quinimmo & ipſam totam diſiunctionem,nam & in ar-
bitrio epiſcopi puto eſſe,vtrum ſe purget,vel abſoluatur ad caute
lam,quia & ſic expedit animæ infamati.ar.in eo,quod leg.& no.
s̃.de homicid.ad audientiam.§.j.ver.j.Eſt ergo hoc ſpeciale in fa
uorem animæ.alias contra in eo,quod leg.& no.s̃. de reſcrip.in-
ter cæteras.& j̃.e.ſuper verbo,conſequatur.[Purgauerit] cum ter
tia,vel quinta manu,hoc enim arbitrarium eſt,vt no.s̃. de ſimo.
inſinuatum.§.fi.Ar.contra.s̃.eo.ſi vero aliquis . vbi ſufficit iur̃m
illius,qui impetitur.Sol.ibi.[Ad cautelam.] vt ſic infamia tolla-
tur.ſi.j̃.eo.venerabili.s̃.de appel.ad præſentiam.arg.de conſe. diſt.
12 4.ſi nulla.& ex hoc ſatis patet,ꝙ quandoque ea,† quæ ad cautelã
fiunt,neceſſitatem important,vt & no.s̃.eo.§.j.reſpon.j.ſuper ver
bo.ad cautelam.[Conſequatur] per eundem epiſcopum diocœ
ſanum.arg.s̃.eo.ea noſcitur.& c.de cætero j̃.eod.peruenit.Et not.
hic ar.ꝙ ſi laicus dicat,ꝙ ignorabat percuſſum eſſe clericum, vel
ſi dicat,ꝙ hoc fecit ad defenſionem ſuam , vel non animo iniu-
riandi,nec de contrario conuinci poteſt.Et generaliter vbicunq;
an aliquis excommunicatus ſit, probabiliter dubitatur , arbitrio
diocœſani relinquitur, vt vel purgationem ei indicat , qua rece-
pta ipſum denuntiet Innocentem.s̃.de pur.ca.ex tuarum.§.fi.uel
talem ad cautelam abſoluat,& ſi vtrunque quandoque faceret,
non eſſet forſitan reprobandum.arg.in eo,quod legitur, & no.s̃.
de homi.ad audientiam.§.i.verſi.j.ad idem.j̃.eo.peruenit.& c.ſa-
cro.§.fi.ver.niſi talis.& ſeq.§.s̃.de procur.ex inſinuatione.s̃.de p-
ba.c.ij.& c.ad noſtram.s̃.de iureiuran.c.fin.22.quæſt.prima capi.
j.in fi.& ſicut ipſum abſoluit ad cautelam , ſic & pœnitentiam
debet iniungere ad cautelam.argu.in eo.quod legitur,& notatur
s̃.de homicidio.ſignificaſti.ii.§.fin.verſicu.cum de cæteris . & ſe-
quen.Quid ſi excommunicatus vtrunque renuit?Debet vitari tã
quam excommunicatus,vt præcedit, & probatur , & nota.ſupra
eod.ſi uero aliquis.¶Tertio loco] quarta pars . [Compoſuerit.]
petendo miſericordiam,& humiliando ſe forſitan flexis genibus
iunctis manibus , & forte de ſuo aliquid dando , minus tamen
quam eſſet condemnatio facienda , quæ fieri deberet conſidera-
tis facultatibus percuſſoris.quod dic,vt legitur. & notatur plene.
ſupra eodem.ea noſcitur. reſpon. primo, nec enim eſt amicabi-
13 lis † compoſitio improbanda , immo † ad ipſam debet tendere
14 iudex ante ſententiam,vt patet in eo,quod legitur. & notatur.ſu
pra.de tranſact.cap.fi.[Et ille] ſcilicet verberator.[Reconciliatus
fuerit] ſibi,ſcilicet clerico verberato.[An per hoc] ſcilicet, quòd
taliter reconciliatus eſt.[Is] ſcilicet,verberator.[Admitti]non,vt
ſequitur.[Super quo.] ver.præſentibus. [Breuiter reſpondemus.]
ſi.ſupra de ſacra.non iteran.cap.j.§.primo,alias fin.[Satisfeciſſe.]
quia non eſt curandum de modo,ſed de remiſſione tantum,ſuf-
ficit enim qualitercunque ſatisfaciat,vt hic.& ff.de pigno.actio.ſi
rem alienam.§.omnes.& ff.de noui oper.nuntia.l.j.§.& poſt ope
15 ris.ff.de re iudi.ſi conuenerit.Et eſt argum.quòd † vſurario poſſit
remitti vſura,quamuis ipſe eam non reddat,vel offerat,licet ali-
qui contradicant.quod dic,vt nota.in Summa de vſur.§. quæ pę
na.ſub.§.eſt autem vſura.verſi.quid ſi fœnerator. & ſequen. [Ec
cleſiæ tamen] verſi.ſcilicet generali, quæ pro ſatisfactione obſer
uationem tantum formæ requirit,vt ſequitur, vel ſpeciali, vt pa-
tet in eo,quod legitur, & notatur. ſupra de foro competen.c.ij.§.
vnico.quæ nõ ſolum formam requirit,ſed etiam ſatisfactionem
pecuniariam de iniuria,vt patet in eo,quod legitur, & notatur.s̃.
eodem.parochianos.niſi quãdo propter impoſſibilitatem aliud
dicatur,vt patet in eo,quod legitur,& notatur infra eodem.cum
illorum.§.ſi vero clauſtralis. ſuper verbo, qui paſſus eſt iniuriam.
[Ex hoc] ſcilicet,quòd clerico læſo ſatisfecit,& ſic patet,quòd ex
hac eadem iniuria duplex actio naſcitur,nec vna tollitur per re-
liquam,vt nota.ſupra eodem.parochianos.Iniuriam enim , quę
intelligitur facta eccleſiæ,nec lęſus dimittere potuit, nec epiſco-
pus ſolus, nec ambo ſimul ,vt vigeſimatertia quęſtione quarta.
is qui.ſexageſimatertia.diſtin.Salonitanę.immo requiritur con-
ſenſus capituli , cum & ipſum lęſum intelligatur , vnde nec prę-
latus ſine capitulo,nec econtra,hanc iniuriam remittere poteſt,
16 †nec licet a capite membra recedere, nec econtra.xii.diſtinctio.
ca.j.

c.i.s̃.de præſcrip.cum non liceat.s̃ de his quæ fiunt a præla.ca.j. &
c.ii.& c.fi.& de his quæ fi.a maio.par.capi.c.i.& ii.& no. j̃.e. con-
tingit.i.§.i.j.reſpon.quare nec obſtat hic, ꝙ læſus cõpoſuerit epi-
ſcopo mediante,vt hic patet.& s̃ e.§.reſpon.i.[Et niſi forma]ver.
& dic,& ſubaudi licet etiam ſpeciali eccleſiæ ſatisfeciſſet ſoluen-
do pecuniam,vt deberet.tamen[Niſi forma eccleſiæ]&c.quaſi di
cat hæc eſt ſatisfactio generalis eccleſiæ militantis,vt forma,quę
in tali caſu introducta eſt,obſeruetur, aliter non ſatisfit ei , & per
conſequens non patitur ꝙ aliquis cum illo communicet,qui nõ
eſt canonice.i.ſecũdum formam eccleſiæ abſolutus, nulla enim
differentia eſt,vtrum nihil,vel minus canonice fiat.ar.in eo , qđ
lẽ.& no.s̃.de tranſla.epi.c.ii.§.ſed neque.ver.ſicut iuxta . Quid er-
go ſi quis iuramento non præſtito abſoluatur?Dicut quidam , ꝙ
17 abſolutio tenet,†quia libertas vndecunque obtenta non reuoca-
tur.C.ſi aduerſus lib.l.i.& ii.ſed illa iura potius contradicunt,cum
dicant decretum & ſolennitatem interueniſſe , vnde potius pro-
bant,ꝙ ſi abſolutio indebita ſit , puta quia ſine ſatisfactione quis
18 abſoluitur,quæ debet præcedere,tenet†tamen abſolutio , dũmo-
do ſolennitas obſeruetur.quod & verum eſt,vt j̃.eo. ſacro. & no.
s̃.e.ea noſcitur.Inducunt etiam pro ſe expreſſum.j̃.e. a nobis.ii.§.
pe.cui reſponde,vt ibi no.& j̃.eo.ſuper eo.quod omnino contra-
rium probat,vt ibi no.Dicas igitur , ꝙ ſi talis abſolutus ſit quo ad
Deum & eccleſiam triunphantem , qui non niſi contritionem
requirunt,non tamen quo ad eccleſiam militantem,quæ & for
mam & ſolennitatem eius requirit, vt probatur expreſſe. j̃. eo. a
nobis.ii.§.j ver.ſi tamen morte.& ſeq.Iuramentum vero ad ſolẽ-
nitatem & ſecuritatem pertinet,nec obſtat, quod olim ad caute-
lam introductum fuit , quia illa cautela hodie neceſſitatem im-
portat.quod dic,vt le.& no.s̃.e.§.j. rñ.j.& ver. nec epiſcopus. [In-
troducta]partim de conſuetudine.ſ.quantum ad exactionem iu-
ramenti vt s̃.e.§.j.in prin.Partim de iure,vt.ſ.is,qui abſoluitur,nõ
ſolum nudo verbo abſoluatur,vel communioni reddatur, vt s̃.e.
c.reſpon.j.vbi de hoc.ſed vt verberetur,& tunc orationes dicant̃ ,
& ſic reconcilietur,vt patet.j̃.e.a nobis ii.§.pe.vbi de hoc ad idẽ.j̃.
e.nuper.§.pen.& fi.s̃.de presbitero non bap.c. fi.de hoc autẽ not.
copioſius in Summa e.ti.§.& qualiter hęc abſolutio.ſub.§.in ma
iori autem.Sed nunquid excommunicatus poteſt abſolui per p-
curatorem?D.n.no.hic finaliter,ꝙ ſic,ſi iuſta cauſa ſubſit. ar.ij.q.
iiii.quanto.& de ſententiis ſuſpenſionis & interdicti non dubito,
quæ nec ſolennitatem formæ,nec reconciliationem requirunt ,
in excommunicatione vero puto contrarium,cum & confeſſio
nem,& contritionem excommunicati requirat,vt xi. q.iii. cum
aliquis.& certam formam ac ſolennitatem ipſius in eccleſia in-
troductam,vt ibi,& hic,& manus impoſitionem , & reconcilia-
tionem,vt s̃.de vi.& ho.cle.quoniam.§.fin.ante quam non eſt ei
communicandum,vt expreſſe legitur.24.q.iii.notandum.in me
dio ibi quare ipſos donatiſtas&c. & ibi. & niſi pœnituiſſent &c.
quæ nec per minorem presbitero poterunt expediri , vt patet in
eo,quod legitur,& notatur.j̃.e.nuper.§.j.& fin.vnde ſicut per pro-
19 curatorem†nemo poteſt peccata confiteri , immo præſentia re-
quiritur confitentis,ita nec poteſt per alium , quam per ſacerdo-
tem abſolui,vt patet.s̃.ti prox.omnis. ſic dicendum eſt de excõi-
cati abſolutione,vt hic euidenter patet , & in iuribus ſupradictis,
& hoc defendas vſque ad ſanguinem,quicquid alii notent.

SVMMARIVM.

1 *Monialis potius debet flere, quam ludere.*
2 *Commotus cauſa correctionis poteſt percutere clericum.*
3 *Temeritas violenta reprobatur.*
4 *Subditi vitare debent,quem diœceſanus vitat.*

CAP. XVI.

VEniens. [Ludendo.] inhoneſte & illi-
cite.

Religio ſexus probat hoc,tempusq; locuſq;.

1 Religio.cum enim eſſet monialis, potius decebat eã
flere,q ludere.xvi.q.j.placuit.ad fin.Sexus ſ.muliebris, quem non
decet virorum cętui immiſcere.C.de iura.cal.l.ii. §.ſin autem. vel
dignitas.Probat hoc.ſ.ꝙ inhoneſte,& illicite ludebat.Tempusq;,
quia ſacerdos dicebat diurnum officium.j̃.e.cum voluntate. §.ſi
quis vero.in Auth.de ſanc.epi.§.ſi quis vero.in Auth.de ſanc.epi.
§.ſi quis cum ſacra miniſteria celebrantur.col.xii. vel circa. coll.
ix.& C.de his qui ad eccl.confug.damnamus.Locuſque. quia in
eccleſia.s̃.de vita & honeſta.cleri.cum decorem.¶Vnde memo-
ratus]ii.pars[Commotus]hoc accuſat presbiterum.ar.xvii.q.iiii.
ſi quis ſuadente.& s̃.e.c.j.§.i.ſed quod ſequitur ipſum excuſat, vt
ibi no.[Vt liberius]hæc intentio excuſat presbiterum , quamuis
commotus eſſet,quia

Quicquid agant homines,intentio iudicat omnes.

2 Et eſt valde dignum no.†ꝙ licet aliquis commotus ſit, poteſt ta-
men clericum percutere cauſa correctionis,quod tamen eſt intel
ligendum,quando & ſi aliquantulum commotus ſit, non eſt ta-
men vehementer iratus.Alioquin contra.xi. q.iii.illa præpoſito-
rum.& c.ira.& c.cum apud.& c.ſummopere.& patet in eo,quod
no.s̃.e.c.i.§.i.ſuper ver.odio[Officiorum celebrationem] alias of
ficia celebrationi]quod idem eſt ex hoc enim præſumitur,ꝙ bo
no zelo,& non animo iniuriandi manus iniecit,ſola enim vio-
3 lentia temeraria,ſeu temeritas†violenta in talibus reprobatur, vt
patet in eo,quod no.s̃.e.c.i.§.ſed neque magiſter.& quamuis ali-
qui intelligant,ꝙ ſacerdos iſte in hac moniali habebat magiſte-
rium,vt ibi.tu tamen cum.d.n.dicas,ꝙ iſti duo caſus diuerſi sũt ,
nam & magiſtro cauſa inſtructionis licet in tales manus iniicere
moderate,vt ibi, & ſacerdoti curato in turbantes diuina officia ,
vt ipſis liberius poſſit vacare,vt hic,quod & ſenioribus eccleſiæ eſt
conceſſum,tales nempe iniectores zelus deuotionis excuſat. Pro
bantur hi duo caſus.j̃.e.cum volũtate.§.ſi qui vero.vbi & alii ca-
ſus no.[In eam].ſ.monialem zelo deuotionis,& ideo excuſatur ,
vt in præced.gl.[Sed tu]ver.[Illum].ſ.ſacerdotem[Vitaſti]& ma-
4 le,vt ſequitur[Ab aliis]hoc rationabile,†vt ſubditi vitẽt,quæ dię-
ceſanus vitat,& cõmunicent cum illo , cum quo communicat ,
niſi aliquid rationabile prætendatur.ar.hic & j̃.e.in præſentia. in
fi.& s̃.c.prox.§.j.ver.nec epiſcopus.& §.ſecundæ.s̃.de cler.excom.
propoſuit.§.ii.ver.fi s̃.de voto.magnæ.§.i.s̃.de poſtula.præla.c.i. §.
ſed inde.¶Ideoque]iii.pars[Cum ex hoc].ſ.ex tali leui caſtigatio
ne,ſiue impulſione,maxime quia ipſam voluit in propriam per-
ſonam exercere.ar.j̃.e.vniuerſitatis.ff.loc. item quæritur . §. item
Iulianus.ff.ad l.Aquil.ſed & ſi quęcunque.§.fi.& l. ſeq. ſecundum
Ala.Ex hoc tamen contra epiſcopum potius præſumeretur , cũ
non deceat ipſum in aliquem cauſa verberum , ſiue malitię inii-
cere manus ſuas.86.di.non liceat.C.de epi.& cle.authẽ. ſed neq;.

SVMMARIVM.

1 *Iniuria leuis a diœceſano abſoluitur.*
2 *Diſtinctiones approbandæ,per quas,& iura ſoluuntur,& opiniones ſaluãtur.*

CAP. XVII.

PEruenit ad nos & infra. Vt hæc decre. ſa-
tis intelligatur,puto inter perſonarum cõditionem ,
iniuriamq; grauem , leuem & leuiſſimã arbitrio bo-
ni viri fore perſpicaciter diſtinguendum . Bene dico ſane intelli-
gatur Sic enim intelligenda ſunt iura , & interpretanda , vt patet
in eo,quod legitur,& no.s̃.de priuil in his. Bene dico puto Qui-
dam enim vt Ala.& d n.ſcripſerunt, ꝙ hæc litera gratiam conti-
net ſpecialem.ar.j̃.e.c.ibi,tuæ fraternitatis.q.d.non alterius.niſi &
ſpecialiter ei committeretur, ſicut & tibi &c. & ibi committen-
dum.ex quo elici & concludi poteſt , ꝙ in modum commiſſio-
nis, & non reſponſionis emanauit , & ſic non continet ius cõe ,
ego vero nec ſic,nec ſic indiſtincte,ſed dico ꝙ cum diſtinctione
vera eſt opinio vtrorumque,vt ſequitur , ideo & bene dico. inter
perſonarum conditionem.ſunt enim aliquæ priuilegiatæ,quan-
1 do†iniuria leuis eſt,& ideo a diœceſano abſolui poſſunt,vt patet.
s̃.e.ea noſcitur.& c.de rebus.& c.mulieres.de quibus plene no. j̃.
e.cum illorum.in prin.Si ergo intelligas,ꝙ de his tantum hæc de
cretalis loquatur indiſtincte continet ius commune , vt dixit.T.
Si vero intelligas , ꝙ loquatur de perſonis etiam non priuilegia-
tis,adhuc eſt diſtinguendum , quare & bene dico iniuriamque
grauem,ſiue enormem,quæ autem dicatur hæc iniuria, legitur,
& no.j̃.eo.cum illorum.§.j.ver.niſi exceſſus.& ſeq.Ab iſta nullus
abſolui poteſt,niſi per Papam,vel per alium de ſpeciali commiſ-
ſione ſua,vt ibi patet,& hic a contrario ſenſu.& j̃.e.relatum.pro
pe finem.& c.canonica.& s̃.e.ſi vero alicuius.reſpon.j.in fin.& s̃.
de vi.& hone.cle.quoniam.§.fi. De hac ergo nullo modo poteſt
intelligi hæc litera,immo ipſam excludit tacite,vt dictum eſt.lõ
caute,& bene dico,leuem,& leuiſſimam.Si enim intelligas,ꝙ lo
quatur de leni iniuria tantum, & non de priuilegiatis , ipſa vi ſe-
quitur,ꝙ ſicut dixit Ala.gratiam contineat ſpecialem , alioquin
per hoc quaſi alia omnia iura corrigerentur,quæ dicunt , ꝙ tales
ad ſedem apoſtolicam,vel eius legatum ſunt mittendi.& citra ab
ſolui non poſſunt,vt patet.s̃.e.ea noſcitur.§.j.& c.parochianos.in
fi & s̃.e.porro.ver.fi.& c.mulieres.§.fi.& c.non dubium.& c. i. §.
fi.& xvii.q.iiii.ſi quis ſuadente.& alia infinita , quod non eſt ſen-
tiendum,vt patet in eo,quod legitur,& no.s̃.de elec.eccleſia. ii.§.
denique.Sin autem intelligas,ꝙ loquatur de leuiſſima, tunc om-
nino continet ius commune , ſicut ſcripſit.T.& puto hoc ſum-
ptum.ex lege dicẽte,ꝙ ſi quis ſeruum leuiter percuſſerit,vel male
dixerit,non tenetur iniuriam.ff.de iniur. l. item apud Labeonẽ.
§.prætor ait.ſi quid aliud & ar.in eo,quod le.& no.s̃.de re iud.cũ
te.s̃.de accu.cum dilecti.§.j.& fi.& de pę.di.i.aut facta. §.ſed hęc.
Satis enim durum,& graue eſſet,ꝙ quilibet clericus(ad quem tã-
tum quandoque hanc extendi literam) pro iniectione leuiſſima
adire ſedem apoſtolicam cogeretur.ar.in eo,quod leg. & not.s̃.de
appel.

appel.vt debitus.reſpon.j.ſed & clericis percuſſis periculoſum eſ-
ſet,vnde cum quidam laicus non percutiendo, ſed leuiſſime ma
num ſuper ſpatulam cuiuſdam clerici irato animo poſuiſſet, &
propter hoc cogeretur ſe Papæ repræſentare,dixit,ego nolo ire ad
Papam pro nihilo,& ſic reuertens ad clericum ipſum theutoni-
ce verberauit. Ego tamen in principio ſtudii mei, hoc contēpto
periculo,hanc literam ad laicum non fui auſus extendere, ne vi
derer omnino reprehendere tantos viros.ar.j̃.e.contingit.ii.in fi.
Sed quæ pręmiſſa ſunt,ratio,& exemplum multū mouēt me ad
hoc, vt extendatur, vnde quicquid in Summa, vel alibi ſcripſe-
rim,videtur,ꝙ hoc totum ſit arbitrio epiſcopi committendum ,
vt ſequitur,& ſic ſeruatur hodie de facto,ipſe tamen caueat de ar
bitrio temperato,vt patet in eo,quod no. in ſeq. Vnde & bene di-
co arbitrio boni viri,tale enim debet eſſe arbitrium iudicis,& ma
xime epiſcopi,vt patet.ff.de iniur.ſed ſi vnus.§.ait.&.ff.de verb.ſig.
illa verba.& in eo,quod le.& no.s̃.de arb.c.ii.Ideo &.j̃.e. c.dicitur
[Tuæ fraternitatis arbitrio]Caueat igitur , ne in fauorem abſol-
uendi reputet leuiſſimam illam iniuriā, quæ leuis eſt,vel in odiū
reputet leuem illam,quæ debet leuiſſima iudicari.ar.s̃.de app.cō-
ſuluit.j.reſpon.j.in fi.& de reſcr.cum contingat.§.pe.& extra.d.n.
de re iudi.cum æterni. Si vero dubitat, ſemper abſtineat,vt patet
in eo,quod no.s̃.e.porro.ver.fi.Quare & bene dico, fore perſpica-
citer.i.ſubtiliter omnibus circunſtantiis conſideratis,& taliter nę
intellectus rationalis fallatur.Talis.n.ſubtilitas approbatur,vt pa
tet in eo,quod le.& no.s̃.de frigid.fraternitatis.§.j.ver.nos tamen.
s̃.de fer.capellanus.ante fi.& bene dico diſtinguendum, nam cū
2 prædicta diſtinctione omnia plana,& omnia ſana.† Approban-
dæ ſunt ergo diſtinctiones,per quas,& iura ſoluuntur, & opinio-
nes ſaluantur,vt patet.j̃.e.inter alia.& s̃.de ſimo. per tuas.s̃ de re-
ſcrip.ſuper literis.ideo & dicitur.j̃.e.c.[Committēdum]vt.ſ.ſcias
perſpicaciter diſtinguere inter prædicta.ar.s̃.qui fil.ſint leg.per ve
nerabilem.§.rationib.ver.ſi difficile.& ſeq.& vt conſiliū habeas.
s̃.de corpore viti.c.j.C.de inge. & ma. ſi auiam. s̃.de his quæ fi. a
pręla.nouit.& c.quanto.ſupradicta æqua & rationabilia ſunt,quę
& comprobantur in quodam ca. extra.e. quod incipit perlectis ,
quo aliqui vtuntur ſcholaſtici , ego tamen quæſiui a domino
meo,vtrum ab eo emanaſſet,& reſpondit mihi , ꝙ non, cætera ,
quæ hic deſunt,vide in Summa.eo.tit.§. ſi quis poſſit ab hac ſen-
tentia abſoluere. ſub. §. ſed & dicunt. vbi hæc omnia plenius ,
hic tamen verius,& vtilius exponuntur,

SVMMARIVM.

1 *Clericus excommunicatum in diuinis recipiens , eadem ſententia excommu-nis inuoluitur.*
2 *Clerici ſunt magis aſtricti ad intrandum excommunicatos , quam laici.*
3 *Participans cum excommunicato,ligatus eſt minori excommunicatione.*
4 *Vbi Pomponius non dubitat,nec nos dubitamus.*

CAP. XVIII.

SIgnificauit nobis. & infra.
[Clericos]Non ergo laici aſtringuntur.arg.s̃.de præ-
ſump.nonne[Scienter]ſi.s̃.e.cum deſideres.§.j.ver.fi.
ſecus ergo ſi ignoranter, dummodo ignorantia eſſet probabilis ,
non ſupina.quod dic,vt le.& no.s̃.de cler.excom.mi. apoſtolicæ.
[Et ſponte]ſic videtur excuſatus,ſi coactus hoc fecit.ar. hic & j̃.
e.ſacris . quod verum eſt a tanto,ſed non a toto,& ſic ſoluitur. s̃.
quod me.cauſa.ſacris.quod dic,vt ibi no.[A nobis.& ipſos in offi
1 ciis]ſpeciale eſt hoc in excommunicatis a Papa,† ꝙ clericus,qui
ipſos ſcienter & ſponte recipit in diuinis officiis eadem excom-
municationis ſententia inuoluatur, & hoc propter iuriſdictionis
excellentiam.ar.in eo quod le.& no.s̃.de ma.& obed.per tuas.&
2 quia† clerici magis ſunt aſtricti ad tales vitandos, q̃ laici , ſic & ꝑ
clericos hæretici non ſunt admittendi ad eccleſiaſtica ſacramē-
ta.s̃.de hær.excom.j.§.ſane clerici.alias autem regulariter mino-
rem excōicationem incurrit participans etiam in diuinis . quod
dic,vt no.s̃.e.cum deſideres.§.j.in fi.& hoc teneas quicquid. j̃.no.
[Eadem excōicationis]ver.non intelligas eadem in quantitate ,
ſed in qualitate ligaminis,quia vterque ligatur,ſed exicōicatus li-
3 gatus eſt maiori,participans† autem ligatus eſt minori excōica-
tione.& eſt.ſi.s̃.e.cum deſideres.§.j.in fin.xi.q.iii.excōicatos.in fi.
ſm quoſdam.ſed huic intellectui aperte ꝯdicit.j̃.e.ver.j.ideo alii
intelligunt hoc de excommunicatis cum participib. ſuis.xi.q.iii.
excellentiſſimus.j̃.e.ꝙ in dubiis.ad fi.vbi de hoc . Alii vero quan-
do cōicantes in eodem crimine participant,nam & tunc maio-
rem excōicationem incurrunt,vt patet in eo, quod le.& no.j̃.eo.
nuper.& c.ſi concubinæ . Sed hæ opiniones diuinationes ſunt ꝯ
textū,ſi.n.hoc verum eſſet,facile erat ſupprimere illa verba, quæ
præmiſit[Et ipſos in officiis recipiūt] & loco ipſorum poſuiſſet,,
cum participibus ſuis.ſm primum intellectum. Vel in crimine
criminoſis iuxta ſecundam opinionem.ar.in eo.quod le.& not.
s̃.de deci.ad audientiam. Reſtat igitur ipſa vi,ꝙ hoc ſpeciale eſt,
vt no.in præced.gl.[Non dubitamus]ſubaudi per nos,nec nos du
4 bitare debemus,nam & † vbi Pomponius non dubitat, nec nos
dubitamus.ff.de tributo.act.procuratoris.reſpon.j.Fallitur ergo ,
qui alium vult apponere intellectum[Quos etiam]ver.tales vide
licet clericos participātes cum talib. ſ.excōicatis a nobis hoc eſt
a Papa.& taliter.ſ.ſcienter & ſponte ipſos in diuinis officiis reci-
piendo[Ad nos]ergo intelligitur,ꝙ tales participantes non ſolū
minoris,ſed maioris excōicationis vinculo ſūt aſtricti,vnde nec
a minori Papa , vel in hoc vices ſuas ſpecialiter gerente abſolui
poſſunt,vt patet.j̃.e.a nobis.ii.§.vt autem.& c.nuper. §. in ſecun-
do.[Literarum]ſi.j̃.e.conqueſti.ver.fi.

SVMMARIVM.

1 *Incendiarij qualiter veniant puniendi de iure canonico & ciuili.*
2 *Sepultura eccleſiaſtica aliqui ad terrorem aliorum priuantur.*
3 *Epiſcopi poſſunt abſoluere omnes incendiarios.*

CAP. XIX.

TVanos duxit fraternitatis cō
ſulendos & infra. [Temerarias] Lar-
gius eſt hoc intelli-
gendum,q̃ ſi dixiſſet violentas,nam quædam manus dicuntur te
1 merariæ,& ſi non violentæ.vt j̃.e. contingit.j. [Incendiarii] †ec-
cleſiarum j̃.e.conqueſti.alii autem non ſunt excōicati.ſed excōi-
candi.23.q.fi.peſſimam.Sed ſm leges igni traduntur. ff.de incen.
rui.nau.qui ędes.vel capite puniuntur.vt.ff.de pœ.capitalium.§.
nonnunquam.cum diſtinctione tñ illius.§.nonnunquam.[Pu-
blicati]ergo vr̃ ex hoc,ꝙ ipſo facto ſūt excōicati.alias non vr̃,ꝙ
locum haberet publicatio,& ſic eſt ꝯ.23.q.vlt.peſſimam.vbi præ-
cipiuntur excōicari, vnde quidam reſtringunt hoc ad incendia-
rios eccleſiarum,& religioſorum locorum:j̃.e.conqueſti.& xi.q.
iii.canonica.xvii.q.iiii.omnes eccleſiæ.ideoque & tales poſt publi
cationem a Papa tantum ſūt abſoluendi,& hoc in odium eorū
ſtatutum fuit,& ad terrorem aliorum.s̃. e.cū non ab hoīe.§.vni-
2 co.Sic & quandoque aliqui† priuantur eccleſiaſtica ſepultura ad
terrorem aliorum.s̃.de torneamentis.c.i.s̃.de rapto. ſuper eo.ſed
quia hic non diſtinguitur.de omnibus intelligas hoc ſm Io.Nō
tamen credo, ꝙ omnes incendiarii ipſo iure ſint excōicati , niſi
ſint incendiarij eccleſiarum , cum de aliis non inueniam hoc
expreſſum,& per hoc etiam quod dicit,non probatur, ꝙ ipſo iu-
re ſint excōicati , ſed illis primo excōicatis ab epis ſubſecuta pu-
blicatione , ac denuntiatione Papa per hanc decre. ſibi reſeruat
3 abſolutionem ad terrorem aliorum , vt dixi.alias † epiſcopi pñt
abſoluere omnes incendiarios.ar.j̃.e.nuper.§.in ſecundo.B.Item
in articulo mortis talis abſolui poteſt.s̃.de rapto.in literis. & s̃.e.
non dubium.De hoc tamen dic,vt no.in Summa . de rapto. ſub
rubrica.de incendiariis.§.& qua pœna.

SVMMARIVM.

1 *Legati a latere miſſi,qui dicantur.*
2 *Legati a latere poſſunt vbique voluntariā iuriſditionem exercere,contentio-ſam non niſi in prouincia.*
3 *Viuæ voci magis quam mortuę,credendum eſt.*

CAP. XX.

ADeminentiam ſedis apoſto
licæ.& infra. [Aſſequantur] ſubaudi hi
[Qui]a legatis &c.vt j̃.ſequi
tur,vel ſubaudi[In alias]ſicut ſūt moniales,conuerſi , & ſimiles.
s̃.e.veniens.& c.parochianos [A legatis Cardinalib. qui a latere]
1 Hic habes expreſſum,†q legati dñr a latere Papæ miſſi .ſ. Cardi-
nales de quib.& aliis dic,vt plene no.s̃.de offi.leg.excōicatis.& eſt
d.n.in e.t.officij.li.vj.[Deſtinantur pro tpe]q.d.itinerantes in trā-
ſitu.ſm tp̄s ſuū,ex quo egreſſi ſūt cēteſimū lapidē vrbis, quouſq;
2 reuertantur . interim.n. vbiq;† voluntariam poſſunt iuriſditionē
exercere,ſed ꝯtentioſam non poſſunt,niſi in prouincia ſibi com
miſſa.ar.ff.de offi.ꝓconſ.l.j & l.fi.& ff.de offi. præfec. vrb. l. j. §.in
initio.ibi.ſed & ſi quid intra centeſimum &c.ff.de ſuſpec.tu.ꝑ li
tem.§.j.qđ dic,vt plene no.s̃.de offi.dele.qm̄ abbas[Cum iidem]
ver.[Super hoc]ꝙ poſſint abſoluere, vnde nō vr̃ eis credendū,ni
ſi aſr̃ de hoc ꝯſtet.ar.s̃.de off.del.cū in iure.s̃.de fi.inſtru.ꝙ ſuper
his.j̃.e.c.j.s̃.ti.j.ꝙ aūt.§.vnico.Sed ꝯ rñdetur,& eſt rō , vt j̃. ſequit
& no.¶[Super quo]ii.pars[Vt eos]alias vt omnes,& eſt idem ſen
ſus,nā & indefinita æquipollet vniuerſali.s̃. de priuil.qa circa.cū
ſuis ꝯcor.ergo oēs debent haberi pro abſolutis , niſi forſan rōne
grauedinis,vel enormitatis aliud dicatur,vt patet in eo,qđ no.s̃.e.
peruenit.Vel dic, ꝙ ēt tales debent haberi pro abſolutis cum ſm
vtraq; literā hic oēs includat [A talibus] .ſ. legatis a latere Papæ
miſſis.& eſt rō,quia eorum verbo , ſiue facto omnino credendū
eſt,maxime in hoc caſu,vt patet in eo,quod le.& no.s̃.de teſti.cū
a nobis.s̃.de fi.inſtr.ꝙ ſup his.quamuis.n. non credatur ipſorum
literis dubiis,vel ſuſpectis,vt ibi,creditur tñ viuæ voci ipſorum,tū
quia de ipſorum facto,vel dicto non poteſt occurrere illa dubita
tio,ſiue ſuſpicio,quæ de lr̃is,tum qa noti ſunt,& indubitatę fidei.
arg.

3 ar.xcvii.di.nobiliſſimus. Tum quia† magis credendum eſt viuæ
voci q̃ mortuæ.in Auth.de fi.inſtr.§.ſi vero quid tale ꝯtingit qua
le in Armenia.coll.vi.Non ob.j̃.e.c.j.vel.s̃.ti.j.ꝙ autem. §. vnico.
quia certum eſt,ꝙ tales iudices ſunt in hoc caſu,vt hic dicit. Nec
ob.s̃.de offi.deleg.cum in iure. Illud.n.in aliis obtinet , in iſtis au-
tem ſpeciale eſt,ꝙ eis credatur,vt dictum eſt . & ar. extra.d.n. de
offi.deleg.officii.ad fi.

SVMMARIVM.

1 *Subditus quis efficitur ratione delicti.*
2 *Secreta alieni Regni rimari non conuenit.*
3 *Indulgentiam epiſcopi,non ſubditi non participant.*

CAP. XXI.

ANobis. [Si quis].ſ.delegatus , vel legatus,vt in-
nuit.j̃.e.c.in fi.vel dic,vt ibi, quod me-
lius eſt[Pronuntiauerit quiſquis,furtum fecerit]&c.
Nunquid talis ſententia eſſet iniuſta? Reſpon. ſi hæc
pronuntiatio fiat a Metropolitano in concilio , vel ab epiſcopo
a in ſinodo,ſiue capitulo in modum canonis,iuſta eſt, vt hic. & s̃.
de loca.c.j.& ii.Si vero in modum ſententiæ a quocunque iudi-
ce proferatur,iniuſta cenſetur,niſi cauſa propter quam promul-
gatur in ipſa ſententia exprimatur, poterit ergo ſic dicere. Cum
in diœceſi noſtra oēs, vel quaſi ſint fures incorrigibiles , nec de-
precatio proſit,& ideo multis craſſantib. neceſſe habemus aliud
remedium adhibere.ar.ff.de pœ. aut facta. in fi. ideo quiſquis de
cætero furtum fecerit &c.vt ſequitur.& ſic intellige extra.d.n.e.t.
Romana.§.caueāt.lib.vi.[Hæc generalis] .ſ.quiſquis furtum &c.
Hæc.n.eſt generalis,vt hic.& ff.de hęr.inſt.hoc articulo quiſquis.
& ſub hac forma verborum intelliguntur oēs excōicati, qui fur-
tum committunt,tanquam ſi hoc expreſſis nominib. dictum eſ
ſet,vt patet.ff.de cond.& de.nominatim.ff.de teſta.tut.ſi quis ita .
reſpon.i.pro & contra.ff.de lib.præter.l.ii.& Inſti.de exhære. libe.
§.maſculos.hoc excepto,ꝙ nullus vitabitur,donec conuictus ſit,
vel denuntiatus.s̃.de cler.exc.min.propoſuit.§.j.ver.j.quod dic,vt
ibi no.pro & contra.ff.de lib.præt.l.ii.& Inſt.de exhær.li.§.maſcu
los[Subditos] .ſ. tantum ratione iuriſdictionis ſuæ , vt ſequitur.
[Ad omnes]ſubaudi[Illius].ſ.excommunicatoris.¶[Ad quod di-
cimus]ii.pars.non niſi ſubditi ratione domicilii, perſonæ,vel de-
licti.Quid ergo ſi ſubditus extra territorium ipſius iudicis furtum
committat?Vtique non ligatur.ar.ff.de iur.om.iud.l.fi.ſi vero nō
ſubditus infra territorium ſuum hanc ſententiam ſciens & con-
tēnens furtum committat,ligatur.ar.s̃.de fo.comp.poſtulaſti. &
1 c.fi.s̃.de rapt.c.j.quia ratione† delicti factus eſt ſubditus,vt in eiſdē
iurib.cum ſuis concor.nec diſtinguitur,vnde ſint.ff.de offi.præſi.
l.iii.ar.ad vtrunque membrum.s̃.de offi.lega. excommunicatis.
ꝙ ſi hanc ſententiam ignoraret, redderet ipſum probabilis igno-
rantia excuſatum.ar.s̃.de cle.excom.mi.apoſtolicæ.ſuper quo vi-
de,quod no.in Summa de conſtitutionib.§.quando ꝯſtitutio.alii
dicunt,ꝙ etiam ignorans ligatur, quia facit rem illicitam,& pro
hibitam,& incidit in factum damnatum,vnde ſtatim ligatur.ar.
30,di.c.j.ii.iii.& iiii.24.q.j.c.j.ii.& iii. & eſt ei imputandum , quia
de hoc non quæſiuit.ar.37.di.§.fi.Tu autem dicas,ꝙ hoc arbitra-
bitur bonus iudex ex nouitate aduentus,vel ex mora,quam quæ
rit in terra,nec enim intrantem de nouo , & ſi obligetur ad cul-
pam,quia rem facit illicitam,dicam obligatum ad pœnam. ar.s̃.
qui ma.accu.poſſunt.c.fi.C.de adul.ſi ea quia ad ipſam nō aſtrin
gitur,niſi ſciens.s̃.e.ſignificauit nec eſt imputandum,ſi ſtatim nō
2 quæſiuit,† quia non conuenit alieni regni ſecreta rimari.C.de cō
mer.& merca.l.mercatores.Si vero magnam moram contraxe-
rit,præſumendum eſt contra ipſum.ar.ff.de ver.ſig.latæ. ff.de iur.
& fac.ig.l.regula.xvi.di.ꝙ dicitis.Sed in dubio vr̃,ꝙ ipſius iuramē
to credendum ſit.quod dic,vt no.s̃.e.cum deſideres.§.ſecundæ.&
c.ſi vero aliquis.& de ſimili materia no.j̃.eo. in audientia . Vr̃ ta-
3 men,ꝙ non ſubditi nullo modo aſtringantur ſi.n.epiſcopus † fa
ciat indulgentiam,non participant ei non ſubditi,vt s̃.ti.j. ꝙ aūt.
Sed ſi non participant in gratia , quæ fauorabilis eſt , vt ibi, mul-
to minus in pœna,quæ eſt odioſa vt hic.ar.ff.de lib. & poſth.cum
quidam.& in eo,quod le.& no.s̃.de conceſſ. præb. conſtitutus. in
fi.Solutio.Hæc eadem ratio diuerſum pactum reformat , vtrūq;
enim diuerſum verum eſt .ſ. ꝙ indulgentiæ non participat non
ſubditus,vt in contrario , & ꝙ ſententiam excommunicationis
incurrit,vt hic,& eſt eadem ratio vtriuſque ſalus .ſ.animarum,iō
enim indulgentiæ non participat,ne pœnitentiæ eneruentur.qđ
& expedit animabus,vt patet in eo,quod leg.& no s̃.tit.j. cum ex
eo.§.ad hæc. ideo etiam hanc ſententiam incurrit , vt medicina
percepta de delicto,quod commiſit,citius pœnitentiam agat , ꝙ
& ſentire expedit animabus,vt patet in eo,quod le. & no. extra.d.
n.e.ti.cum medicinalis.inde eſt etiam, ꝙ hanc pęnam dilatamꝰ,
quia ipſam non odioſam,ſed fauorabilem iudicamus,vt patet in
eo,quod le.& no.j̃.e.ſi quem.hæc tamen quæſtio plenius no. j̃. e.
nuper.§ in ſecundo.ſuper ver.tunc erit abſolutio.Sed nunquid ta
lis ſententia ligat poſt mortem proferentis ? Reſpon. Si in modū
ſententiæ pronuntiatum fuit,non niſi & a ſucceſſore cōfirmetur.
vt ff.de pę.l.fi.ſi vero in modum canonis,ligat.ar.iii. q.iiii.nullus .
s̃.de ma.& obe.c.ii.& eſt expreſſum.s̃.de offi.leg.c.fi.niſi ꝑ ſucceſ
ſorem expreſſe reuocetur.ff.de offi.præf.vrb.l.j.§.fi.Vel dic,vt no.
s̃.de of.leg.c.j.alias fi.Si vis ſcire, vtrum epiſcopus ligetur ſua ſen
tentia,vel Metropolitanus ſententia ſui ſuffraganei, & hanc ma
teriam plenius proſequi.vide quod no.in Summa. e.ti. §.quis va-
leat excommunicari.reſpon.j.& §.fin.ſub.§.quid ſi epiſcopus ali-
quem excommunicauerit.Tamen.d. n. no. hic ꝙ ratione futuri
delicti non poteſt ligare non ſubditum,ſed ratione præteriti tan
tum.C.vbi de crimin. agi oportet.auth. qua in prouincia:quę po
tius facit contra,quia non diſtinguitur,vnde ſint,& ideo nec nos
diſtinguere debemus.Item no.ꝙ ſi ſic dicat, quicūque infra meā
diœc.furtum fecerit,ſit excommunicatus, tunc ligatur non ſub-
ditus infra eandem diœc. furans . ſubditus vero ſi furetur extra
ipſam diœc.non ligatur.Quando vero dicit, quiſquis furtum fe-
cerit,vt hic fuit,tunc ligatur ſubditus vbicunque , ſed infra ſuam
diœc.tantum furans,non ſubditus vero infra ſuam diœceſim fu
rans non ligatur.ſecundum T. quod non placet , ſemper enim
intelligo,niſi dicatur, ꝙ ſententia ad proferentis diœc. ſiue terri-
torium reſtringatur quantum ad locum , & quantum ad delin-
quentes ibidem,vndecunque ſint.ar. ff. de of. præſi. l.iii.& l.con-
gruit.in Auth.de coll.§.iubemus.iii.coll.ix.Quid ſi archiepiſcopꝰ
excommunicet omnes ferētes crucem ante ſe in prouincia ſua ,
& alius archiepiſcopus fert ibi crucem , nunquid eſt excommu-
nicatus?Dixit.d.n.ꝙ non,cum hanc legem facere nequeat , quia
non habet ſuffraganeos archiepiſcopos , ſi vero patriarcha hanc
legem faceret,tunc ligaretur.ar. viii.di.quæ contra mores. Quòd
autem archiepiſcopus hanc legem facere poſſet,efficax eſt. ar.in
eo quod le.& no.s̃.de vſu pal.c.antepe.in fi. [Obligantur]ſubau-
di,nec extenditur hæc ſententia etiam ab epiſcopo lata extra ſuā
diœceſim[Niſi forte]&c.vt ſequitur.ſi.s̃.de offi.leg.excommuni-
catis.ad fi.[Delegantis].i.Papæ, qui etiam totam prouinciam cō
mittere poteſt,vt s̃.de præſump.mandata.vel etiam ratificare ſen
tentiam in non ſubditos latam,& ſi aliter nulla ſit.ar.ij.q.j.in pri-
mis.iii.q.vi.hæc quippe.s̃.de tranſ.c.j.s̃.de accu.ad petitionem.ix.
q.ii.c.fi.quod tamen non eſt ſimpliciter admittendum ,,vt patet
in eo,quod leg.& no.s̃.de fo.comp. ſignificaſti.

ADDITIO.

a ¶Iuſta eſt.Adde tex.in c.ii.§.j.de conſti.l.b.vi.

SVMMARIVM.

1 *Satisfactio duplex requiritur in incendiarijs.*

CAP. XXII.

COnqueſti ſunt. [Quaſdam eccleſias]qua
rum incendiarii & fra-
ctores ſunt excommunicati ipſo iure,vt hic. & xi.q.
iii.canonica.xvii.q.iiii.omnes eccleſiæ.alii autem nō
ſunt excommunicati.ſed excommunicandi,vt leg.& no.s̃.e.tua
nos[Eas].ſ.eccleſias.¶[Quoniam igitur]ii.pars.ſubaudi hic[Clau
ſis]ſiue conniuentib.ſic.s̃.de priuil.quanto.ver.fi.vbi de hoc.[Nū
tieris]cum ipſo iure ſint excommunicati,vt not. s̃. j. reſpon. [Et
1 damna]Duplex† ergo ſatiſfactio requiritur.ſ. de iniuria vt præce-
dit.& de damnis datis,vt hic.ſi.s̃.de pę.olim. & c. in noſtra. [Do-
nec paſſis]ver.[Satisfaciant]ſi.s̃.eo.ea noſcitur.reſpō.j.quod dic ,
vt ibi no.[Et cum literis]ſi.s̃.e.ſignificauit.in fi.[Apoſtolico] cui
omnes incendiarij ſe repræſentare tenentur pro abſolutione ob-
tinenda,ex quo ſunt in eccleſia publicati,vt hic.& s̃. e.tua nos.

SVMMARIVM.

1 *Clerici goliardi an gaudeant priuilegio clericali.*
2 *Vilitas vitę tales non patitur gaudere priuilegio clericali.*
3 *Prælatus debet diligenter agnoſcere vultum pecoris ſui.*

CAP. XXIII.

PErpendimus. [Qui].ſ.ſacerdos[Eius] .ſ.
comitis[Patibulo] nō er
go vim inferendo fuit occiſus,vt j̃.innuit : ſed rñde,
vt ibi no.[Et.j̃.]Hoc eſt quæritur,vtrum comes iſte ,
& ſui complices in hoc homicidio ſint ad ſedem apoſtolicam
tranſmittendi?Et huic reſpondetur.j̃.§.i.& ii. ¶[Fraternitati tuæ]
ii.pars.[Exceſſit]& ſubaudi in ipſo exceſſu. [Non propulſando]
&c.eſt igitur hic expreſſum,ꝙ ſi quis clericum impetentem ſe de
fendendo occiderit,non eſt excommunicatus.vt & le.& no. s̃.e.
c.iii.§.ſi vero clericum.alias autem innuit , ꝙ ſi viuus ſeruari po-
tuit,non debet occidi.Sed contra,quia non fuit occiſus in bello,
immo captus,& poſtea patibulo traditus.vt s̃.reſpon.i.Rñ. Dicit
d.n.ꝙ diuerſimode narrabatur factum.Quidam.n.dicebāt, ꝙ in
bello fuit occiſus,vt hic. Quidam, ꝙ in patibulo.vt s̃. ſed propter
hoc non plene ſatiſfit oppoſitioni factæ.neque,s̃.in deciſione ꝓ-
poſitæ quæſtioni.ideo dic,vt in ſeq.glo. [Fuit]ſubaudi captus,ex
qua captione fuit poſtea occiſus in patibulo , vt s̃. rñ. j, & quod
præcedit[Non propulſando,ſed inferendo iniuriam] ſubaudien
dum eſt maxime, vel hoc dicit ad notandum, ꝙ idem ſacerdo
iniuſtum

iniuſtum bellum mouerat,vt dixi.s̄.reſpon.j.& ideo quicquid ex
illo bello ex parte ſua ſecutum eſt, videtur feciſſe non propulſan
do,ſed iniuriam inferendo.ar.ad idem.ff.ſi quadr.pau.fe. di.l.j. §.
arietes.& §.j.ver.ſed & ſi inſtigatus.ff.ad l.Aqu.ſi ex plagis. §. j. ad
fi.ver.culpam enim. Vel.q.d.ſi dum ſic impugnabat captus fuit,
& poſtea occiſus.quod licuit. Nec ob. j̄. e. in audientia. quia hoc
ſpeciale eſt in illis clericis,qui non ex vanitate, vel negligentia,vt
ibi.& ſimilib. ſed ex iniquitate, & malitia habitum clericalem
dimittunt,& contra Deum,& iuſtitiam, & honeſtatem cleri in-
uerecunde tirannidi & enormitati ſcelerum ſe immiſcent,& de-
prehenduntur,vt ibidem. & ſic ipſo facto priuilegium abiiciunt
clericale,vt hic,& leg.& no.s̄.e.cum non ab homine.§.in articu-
lo.s̄.de priuil.ex parte.ii.s̄.ne cle.vel mo.c.ii.Nec ob. ꝙ talib. pnīa
imponitur,vt j̄ §.j.Reſponde.n.vt ibi no.[Interfectores vocat nō
ſolum comitem,qui mandauit,ſed etiam illos, qui ipſum presbi
terum duxerunt ad ſuſpendiēdū,& qui ſuſpenderunt,& qui con-
ſilium & auxilium præbuerunt,vt paret in eo,quod le.& no. s̄.de
homici.ſicut dignum.§.j.ii.& iii.& §.fi. vt aūt ceſſet omne ↄriū,
hanc literam ſic expone[Exceſſit]ſubaudi, & cum eſſet incorri-
gibilis[Non propulſandi]ſubaudi maxime. [Sed inferendo iniu
riam fuit,ſupple captus[Et occiſus]poſt ea.[Non videtur nobis]
1 &c.[Abſolutionem]Quid† de goliardis, nunquid qui tales per-
cutit,eſt excommunicatus? Vr̄,ꝙ ſic,nam clerici ſunt,& tonſurā
deferunt patentem,& latam,vnde non licet ignorantiam allega-
re.ar.s̄.e.ſi vero aliquis.ff.fin.reg.ſi irruptione.s̄.de proba. ca. P.cū
ſuis concor.Nec ob.laſciuia,ſiue vanitas,quia etiam tales ſemper
priuilegium retinent,niſi trina monitione præmiſſa incorrigibi
les ſint.j̄.e.in audientia.j̄.e.contingit.ij.s̄.de vi.& ho.cle.c.fi.Sed ↄ,
2 quia† vtilitas vitæ tales gaudere non patitur priuilegio clericali.
ar.C.de adul.quæ adulterium.in fi.s̄.de apoſtatis.c.j. s̄.ne cler. vel
mo.c.ii.cum ſuis concor.& c.j.ver.turpis.xlvi.di.clericum ſcurri-
lem.s̄.de cler.coniuga.Ioannes.84.di.quiſquis.81.di.dictum.s̄.de
elec.tranſmiſſa.& ff.de ſena. l.ſenatoris filius. & j̄.e.in audientia.
§.j.cum ſuis concor.& expreſſius.C.de epi.& cle.generaliter.s̄.de
treu.& pa.c.ii.cum ſuis ↄcor.Sol.Si de nouo incipiant,& ſpes cor
rectionis ſit,quouſque trina monitio præceſſerit, priuilegium re-
tinent,vt in primis concor.Si vero notorii ſunt, puta, nudi ince-
dunt,in furnis iacent,tabernas,ludos,& meretrices frequentant,
& in hoc errore iam inueterati ſunt, ita quòd nec ſpes correctio
nis eſt,reatus huiuſmodi omne priuilegium excludit.C. de ſena.
& cla.l.j.C.de epi.& cle.generaliter.& in contra.s̄.ſigna.ex quo.n.
habent rei euidentiam,non ob. ꝙ ab eccleſia tolerantur,vt patet
in eo,quod le.& no.s̄.de coha.cle.& mu.veſtra.& c. fi. Sed qñ di-
centur inueterati? Hoc arbitrabitur bonus iudex, cum non ſit iu-
re cautum.ar.s̄.de offi.dele.de cauſis.§.vnico.cum ſuis concor. &
in eo quod le.& no.s̄.vt lit.non cont.qm̄.§.ſi vero aliter. ver.ꝙ ſi
forſan.Tutius tñ eſſet,ſi Papa illud determinaret,& tp̄s hoc limi-
taret,& videretur annus ſufficere.ar.s̄.de regula. ſtatuimus. & in
Auth.de ſanc.epi.§.interdicimus.coll.ix.¶[Tu vero]iii. pars[Per-
ſonarum]& ideo tu magis ſcire potes &c.ff.de teſtib.l. iii. §.j. ver.
verba epiſtolę[Noſti].i.noſcere præſumeris.ar.j̄.de reg.iur.c.pen.
Multi tñ ſunt paſtores,qui nec nomina ſciunt.Vel.i.noſcere po-
tes melius,q̃ nos, & ideo negotium tibi duximus remittendum,
quæ clauſula apponitur in literis pęnitētiariis tota die. Et eſt hic
3 ar.ꝙ†prælatus diligenter debet agnoſcere vultum pecoris ſui, &
ꝙ ipſum ignorantia non excuſat.s̄.de temp. or.vel non eſt com-
pos[Pœnitentiam] Sed ↄ.q̃a tales in nullo deliquerant, vt patet
in eo,quod le.& no.s̄.c.prox.& s̄.de homic.c.ii.Sol.Hæc pnīa im
ponitur ad cautelam,vt ibi no.& s̄.de homic.ſignificaſti.j.§.fina.
Vel dic,ꝙ iſti exceſſerunt;quia nulla cōdēnatione præmiſſa hūc
presbiterum ſuſpenderunt[Competentem]paulo maiorem,q̃ ſi
laicum interfeciſſent.s̄.e.cum non ab homine. ver.fi.vbi de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Executor exequi debet,quod ſibi præcipitur,ſiue iuſtum ſit,ſiue iniuſtum.*
2 *Abbati eſt permiſſa tantum leuis,& moderata caſtigatio contra monachum, alias incideret in excommunicationem.*
3 *Abbas iubendo monachum verberari,ſi facit aliter, quam debeat non excuſatur ab excommunicatione,cum in facto, & in modo faciendi committatur peccatum.*
4 *Crimina vndecunque claruerint corrigenda ſunt.*
5 *Epiſcopus nullum debet percutere proprijs manibus.*
6 *Laico an liceat capere, vel verberare clericum conſentientem abſque timore excommunicationis.*

CAP. XXIIII.

VNiuerſitatis. [Qui].ſ.laicus[Iniicere] ver-
berādo,vt ſequitur[Maxime,
vbi cā non ſubeſt]iō dicit maxime,q̃a idem ēt ſi ſub-
eſſet,vt j̄.ſequitur.ſed hoc executor non conſiderat,q
1 qđ ſibi præcipitur,†exequi dēt,ſiue ſit iuſtum, ſiue iniuſtum.s̄.de
offi.del.paſtoralis,§.quia vero[Debeat]moderate, ita ꝙ nō tran-
ſeat in flagella.s̄.de rapt.in archiepiſcopatu.vbi de hoc.i.nō exce
dat debitam correctionem.alias pōt appellari ab ep̄o.s̄.de app.de
2 priore.& incideret in canonē latæ ſnīæ, quia leuis† & moderata
tm̄ caſtigatio eſt permiſſa.j̄.e.cū voluntate.§.ii.vbi de hoc.¶No
3 bis aūt]ii.pars[Etiam ſi cā ſubeſſet]& ſic licet iuſta cā † ſubſit,q tñ
alr̄,q̃ debeat,facit,non excuſatur.ſi.j̄.e.ſacro.& ſic neque in facto,
neque in modo facti dēt eſſe peccatū.ſi.s̄.de reſt.ſpo.Piſanis.ar.ↄ.
ſ.ꝙ potius cā facti,q̃ ipſum factum ↄſiderari dēt.23.q.vlt. occidit.
4 & s̄.de accu.cū dilecti.§.j.ad fi.ff.de fur.verum,nec refert, †vnde-
cunque crimina clauerint,quæ corriguntur.24.q.iii.ecce[In pro
pria perſona]ſic.v.q.v.illi qui.ar.contra.86.di.non liceat.C.de epi.
5 & cle.autē.ſed neque.Sol.Illud eſt in ep̄o ſp̄āle,qui†ꝓpriis manib.
nullū percutere dēt quia ei ſanctitas ignoſcendi gloriā dereliq̄t.
C.de epi.& cle.ſi quis in hoc.ſed abbas hoc facere pōt, vt hic, &
45.di.cū beatus[Tā qui tales]ver.[Præcepit]No. ꝙ per illū cano-
nē.xvii.q.iiii.ſi quis ſuadente.punitur, non niſi manus violenta,
vt ibi,& in hoc.c.quaſi per totū.Temeraria.j̄.e.ↄtingit.j.quaſi ma
nus.j̄.e.nuper.§.j.Vox vt hic. Animus,vt patet in eo, qđ not.s̄.eo.
mulieres.§.fi.& de homic.ſicut dignū.§.qui vero.ſed negligentia
6 non.vt in eo,qđ le.& no.j̄.e.quantæ.[Nequaq̃ euadunt]ēt†ſi mo
nachus ↄſentiret.j̄.e.ↄtingit.j.ar.ↄ.j̄.e.vt famæ.§.laici vbi clerici ꝑ
laicos capiuntur.Non eſt ↄ.q̃a hic loquitur de eo,qui corrigibilis
eſt,ſed ibi in alio caſu,& diuerſo loquitur.ſ.de clericis, q alr̄ capi,
& corrigi nō p̄nt,niſi de mandato p̄latorū capiantur, & ad iudiciū
adducantur:immo pōt dici,ꝙ ibi loquitur de capiente, hic de di-
ſciplinante,quod nullo modo laico licet, ſed prior ſolutio præ-
ualet,vt patet in eo,quod ibi no.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonio non iniuriatur,qui ipſum ignorat.*
2 *Excommunicatus an ſit,qui percuſſit laicum,credens percutere clericum.*
3 *Clericus,vt laicus incedens ſi ter monitus non dimiſerit habitum ſecularem priuatur priuilegio clericali,& an talem quis verberando incidat in excō municationem.*

CAP. XXV.

IN audientiam.& inf. [Erubeſcūt] Nō tñ alr̄ de
linquunt,& ſic ſolue ↄ.s̄.e.perpēdimus.& c.cū nō ab
hoīe.§.in articulo[Debeant] ſ.tales clerici arma geſtā
tes[Qua].ſ.immunitate.¶[Ad hæc tibi]ii.pars[Reſpondemus]ꝙ
hmōi clerici &c.vt j̄.e.ver.fi.[Fruſtra eccleſiæ].s̄.de immu.ecc.c.
vlt.& s̄.ne cler.vel mo.c.ii.& xvii.q.iiii.frater.s̄.de vſur.q̃a fruſtra.
ff.de min.auxilium.in fi.ff.quod me.cā.iſti q̃dē. [Et lex]ver.ff.de
iniur.item apud Labeonem.§.ſi quis virgines[Efficax] & ſufficit
vnū.ff.de falſis.ſi quis obrepſerit.ff.ad l.Aqui. ita vulneratus.ad fi.
1 [Iniuriarum]nō.n.iniuriatur matrimonio,q ipſum ignorauit.
C.de adul.ſi ea.Sed nec militiæ,qui militē ignorat.ff.loca.ſi igno-
2 rans.Quid † ſi percuſſit laicum credens, & volens percutere cleri-
cū,nunquid incidit in canonē? ar.ꝙ ſic.s̄.de bigamis. nuper. & c.
vlt.ff.ad l.Aqui.ſcientiam.§.ii.ar.ↄ.ff.ad l.Corn.de ſic.l.ii §.diuus.
vbi iudicatur ƀm ꝙ fit.& non ƀm ꝙ faciens intendit.ff.de iniur.l.
ſi cum ſeruo.& l.pe.in fi.ff.de iur.& fac.ign.regula. §. q ignorauit
dñm.Sed in veritate non eſt excōicatus,licet de iniuria teneatur,
& de hoc no.s̄.e.ſi vero aliqui.j.rñ.j.[Hmōi clerici]ver. [Meretri-
3 cali]& ſic†perdit priuilegium.ar.ff.de ri.nup.l.ſenatoris filius[Ter
tio]ii.s̄.de vi.& ho.cle.c.vl.& j̄.e.ↄtingit.ii.ar.ↄ.s̄.de apoſta.c.j.& s̄.
e.perpendimus.& s̄.e.cum non ab homine.Sed ibi ſoluitur.Item
ar.ↄ.s̄.ne cle.vel mo.c.ii.Sol.Ibi non loquitur de tali captione,ſed
de deprehenſo in mala adminiſtratione,nec fit ibi mētio de ma
nu iniurioſa,& eccleſia non defendit illos, qui in fraude depre-
henduntur,quominus teneantur, & ſic nō tangit hoc capitulū,
ſed & ibi ſoluitur.& s̄.e.c.in prin. [Clericorum] non delinquen-
tium,vel arma geſtantium.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ob manus iniectionem in clericum,quando & in quib.caſib. poteſt abſolui a quocunque clerico,vel ſuo ordinario.& nu.2.& 3.*
4 *Papa vbi,ibi Roma.*
5 *Cardinales non debent ſe intromittere de cauſis, quæ ſunt ſpecialiter ſummo Pontifici reſeruatæ.*

CAP. XXVI.

QVod de his.& infra. [Quòd is] ſiue
laic⁹ ſit,ſiue cle-
ricus,habita tamen diſtinctione inter grauē, leuē,&
leuiſſimam iniuriam.quod dic,vt no.s̄.e.peruenit[In
cidiſſe]grauem,vel leuem iniuriam irrogando[Legatum]ſic.s̄.
e.ad eminentiam.& c.ea noſcitur [Obtinere] rlr̄.fallit.n.in caſib.
vt ſequitur.¶[Niſi forte] ij.pars [Mortis periculo] ↄſtitutus.nedū
1 ex infirmitate†proueniente,q̃a illa ſpecialiter excipitur,vt ſequit̄,
ſed & ſi hoſtem timeat capitalē,vel ſit obſeſſus,vel obſideat in lo
co,in quo frequenter machinæ iaciuntur,& baliſtæ, vel ſi ſit na-
uigaturus longo,& periculoſo nauigio,intelligas,vel per loca in-
ſidioſa,in q̃b.euidentia pericula imminent,trāſiturus.vt.ff.de do.
cā mor.l.iii.& ſeq.ƀm d.n.& Inſti. de teſta.§.antep.& pen.ſic.s̄.e.
nō dubiū.cū ſuis ↄcor.Caueat tñ abſoluēs,ꝙ nō nimis laxet ha-
benas in hoc caſu, alioquin ſub hoc p̄textu poſſent quaſi oēs ab-
ſolui,& ſic eluderetur edicto, ↄ id qđ no.s̄.de ali.iud.mu.cau.fac.
c.j.& daretur via figmentis,ↄ id qđ le.s̄.de diuor.quanto.§.pen.&
de

de hoc plenius no.s̄.de off.or.paſtoralis.§.præterea. ver ad qđ dici
mus,vel repete niſi[Paupertate]tanta grauetur &c.vt ſequitur.ſi.
j̄.e.q̃uis.§.j.alioquin ſi commode ire poſſet,mittēdus eſſet ad ſedē
apoſtolicā,vel eius legatū,& ſic ſoluitur ↄriū.s̄.e.ea noſcitur.§.j.vt
& ibi no.Sed q̃uo por tanta paupertate laborare, nā quātūcūque
pauper dummodo robuſtus ſit poteſt ſaltem hoſtiatim quæren
do eleemoſinas perficere iter iſtud. Rñ.In hoc articulo ↄſiderādi
ſunt tres ſtatus perſonarū diuerſi. Si.n.ſint tāta paupertate depreſ
ſæ,humiles tñ,& robuſtæ, quib. non imminet periculum in la-
bore,nec eis eſt pudibundum eleemoſinā petere, & pedes ire,ta-
les oīno mittendæ ſunt,& ſic intelligas.s̄.e.ea noſcitur.§.j.Si vero
ſint pauperes nobiles delicatæ,quas nō deceret ire pedes, nec poſ
ſent commode ſine periculo tm̄ laborē ſubire,& quib.ēt pudibū
dū eſſet mendicare,tales abſolui poſſunt per diœceſanum,vt hic,
2 & s̄.e.de cętero.& j̄.e.quamuis. §. j. Quòd ſi ſint nobiles†delica-
tæ perſonæ,diuites & potentes, qui nec commode poſſunt relin-
quere terras ſuas,ſiue hoc de leui non facerent,ſignificanda eſt ve
ritas Romano Pontifici,vt ſic tales de ipſius conſilio corrigātur,
& ſic loquitur.s̄.e.mulieres.§.j.ad quod accedit quod leg. & no.s̄.
de voto.ꝙ ſuper his.§.rurſus.& c.ſeq.§.fi.alias.j.[Infirmitate]gra-
ui periculoſa,ſiue cronica & longa & tanta &c.vt ſequitur[Tan-
ta]iſtud adiectiuum præmiſſa tria determinat ſubſtantiua, & de
his caſib.plene no.j̄.e.cum illorum.in prin. [Alio] quodcunque
ſit illud.s̄.e.de cætero.& j̄.eo.q̃uis.¶[Cæterum]iii.pars[Ab his].ſ.
3 tp̄aliter impeditis,†vel oīb.ſupradictis,vt patet de his quæ no.in ſe
quentib.quod dic,vt no.s̄.e.ea noſcitur.rñ.j.& §.fi.[Reſumptis vi
rib.]hoc referas ad infirmos[Et oportunitate]hoc referas ad cō-
ſtitutos in mortis periculo,& pauperes,& ſenes [Conceſſa] puta,
ceſſat periculū mortis,qđ imminebat,vnde ceſſare debet effectus.
s̄.de voto.magnæ.§.fi.Pauper ad pinguiorē fortunam peruenit.s̄.
de ſol.Odoardus.Senex inueñit legatum per locū ſuū tranſeuntē
s̄.e.ad eminentiam.vel Papa & fratres tranſtulerunt ſe ad locum
ſuum,& ſic impedimentum anomalum eſt, cū.n.ſenectus non
curetur,ſed quotidie aggrauetur,ſi talis caſus accidat,tp̄ale impe
dimentum,alioquin ſi non accidat,perpetuum iudicatur, & ſic
eſt de multis aliis, ſicut ſunt debilitati membris, & validitudina-
rii.vt s̄.e.ea noſcitur.& pauperes nobiles,de quibus no. s̄.§.j.ſuper
4 ver.paupertate[Romanam eccleſiā].i.Papam.†vbi Papa,ibi Ro-
ma,& Romana eccleſia.vii.q.j.ſcire.vel ideo hoc dicit, vt det in-
telligere,ꝙ per mortem Papæ non vacat officium pœnitētiarię,
nec iuriſdictio Romanæ eccleſiæ.ar.in eo quod le.& no.s̄.de hæ-
ret.ad abolendam.§.j.& de maio.& obed.cum olim.& extra.d.n.
5 de homi.pro humani.§.j.li.vj.q̃uis putē, ꝙ † Cardinales non ha-
beant ſe intromittere de caſib.qui Romano Pontifici ſp̄āliter re-
ſeruantur,de quib.no.s̄.de exceſſ.præla ſicut vnire.ſed nec expedit,
ꝙ iuriſditionis exercitium nimis diu occupādo detineāt,vel extē
dant,& ↄcordat huic.s̄.e.vniuerſitatis.in fi.& c.perpendimus.§.j.
in fi.& c.tua nos.in fi.& c.ea noſcitur.rñ.j.in fi.& § fi.in fi.& c.mu
lieres.§ fi.& c.monachi.& c.j.& j̄.e.cū illorū.in prin.& in multis
aliis ca.j̄.e.ti.collocatis.& adde quod no.s̄.ti.j.cum ex eo. §. fin.&
ſupple hic,vel eius legatum,vt s̄.ea noſcitur.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Violator immunitatis eccleſiæ, eſt ipſo iure excommunicatus.*
2 *Priuilegium immunitatis eccleſiæ vbi reſtrigatur.*
3 *Violentia maior eſt corporum,quam rerum.*
4 *Eccleſia indiget reconciliatione,cœmiterio violato*
5 *Excommunicationes quot ſunt,tot debent eſſe abſolutiones.*
6 *Peccata omnia ſunt confitenda.*
7 *Liberatus per dolum tenet liberatio.*
8 *Ciuiliter agi poteſt de crimine ſacrilegij.*
9 *Eccleſia quando nomine fiſci intelligitur.*

CAP. XXVII.

CVm pro cauſa. Pars. s̄.de procur. cū pro
cā[Inter F.] defendentē
ſe[Et G.]impugnantem.F. vt ſequitur [Archidiaco-
nos] quia plures ſunt archidiaconi in eccleſia Cabi-
lon.ſicut & s̄.de off.del.ex parte.j.¶ Procurator]ii.pars. [G.archi-
diaconi]non ergo agebatur criminaliter,ſed ciuiliter. Alioquin
ↄ.s̄.de accu.veniens.§.licet autem.quod dic, vt ibi no.& s̄.de pro-
cur.tuæ[Allegauit]ↄ F.archidiaconū.vt ſequitur [Manus iniecif
ſet]Hæc eſt prima cā excōicationis[Et cū] ver.ſ.ſuccentorem. &
iſte fuit alius actus,q̃ primus,licet ponatur pro eadē cā[Per clau-
ſtrum]& hæc eſt ſecunda cā excōicationis,vt patet.j̄.e.ver.i. [Tu
frater]ver.[Ob violentam]duplicem, quia primo iniecit manus
in dormitorio,& ſecundo in clauſtro,vt patet.s̄.ver. prox.& præ-
1 ced.[Et violationem]&c.ergo†violator immunitatis eccleſiaſti-
cæ.ipſo iure excōicatus vr̄.& ƀm hoc idē eſſet,ſi in clauſtro laicū
verberaſſet.ar.xvii.q.iiii.oēs.Sed ↄ.j̄.e.§.j.ibi,excōicatū fuiſſe. Sol.
Dicas,ꝙ talis excōicatus eſt minori excōicatione,ſed ſi tertio mo
nitus non ſatisfecerit,maiori excōicatione eſt excōicandus. xvii.
q.iiii.ſi quis deinceps,& ita fuit hic.cū.n.non ſatisfaceret, intelli-
gas,ꝙ a ſuo prælato fuit excōicatus,& ſic ob duplicē cām notat⁹.
vt j̄.§.j.Nō ſunt ergo oēs ſacrilegi excōicati, ſed excōicandi. Nec
ob.xvii.q.iiii.omnes.quia reſtringitur ad ſuū caſum.ſ.ad violato-
res,& effractores eccleſiarum tm̄,vt & no.s̄.e.conqueſti.& c.tua.
2 ſecundum B.Iſte intellectus non placet, quia † priuilegiū immu
nitatis eccleſiæ non reſtringitur ad portas,vel parietes eccleſiæ tā
tum,ſed per.xl.vel ſaltē per xxx. paſſus extenditur circūquaque.
xvii.q.4.ſicut antiquit⁹.& c. frater.& c.miror. ſicut ergo violator
eccleſiæ excōicatus eſt, ſic & violator clauſtri eccleſiæ adhæren-
tis.ar.ff.de rei ven.quæ religioſis.s̄.de iud. quanto. cum ſuis ↄcor.
ſic ēt inferentes vim in eccleſia, & res, qui intus ſunt ſpoliantes
3 ſunt excōicati,multofortius in ipſa hoīes verberantes, q̃a† maior
eſt violentia corporum,q̃ rerum.ar.xii.q.i.præcipimus. s̄. de pœ,
cum infirmitas.§.fi.C.de ſacroſ.eccl. ſancimus.j.& hunc intelle-
ctū innuit hæc litera manifeſte[Feciſti] loquatur archiep̄o Lug-
dun. Metropolitano eccleſiæ Cabilonen. Sed quid ad ipſum de
ſubditis ſuffraganei ſui? Vere nihil rlr̄, quia de ipſis non hēt ſe in-
tromittere,niſi in caſib.& ideo ſignatur ↄ.s̄.de exce.præ.ſicut vni
re.s̄ de offi.or.paſtoralis.rñ.i.ad fi.Solu. Hoc ↄrium multipliciter
4 pōt ſolui,vt in ſeq.gl.& eſt hic efficax ar.ꝙ †cœmiterio violato in-
diget eccleſia reconciliatione.qđ dic,vt no.s̄.de ↄſecra.ec.c.j.& fi.
& de immu.ecc.cum eccleſia.& c.fi.[Publice nuntiari]q̃a exceſ-
ſus publicus & notorius erat, in quo caſu hoc pōt facere Metro-
politanus,vt s̄.de app. ſolicitudinem. §.ſi vero notoriū. Vel hoc
fecit de ſp̄āli mandato Papæ.s̄.eo. conqueſti.Vel ad requiſitionē
ep̄i Cabilonen.ordinarii loci.s̄.de treu.& pace.c.j.§.j. Vel quia ad
archiep̄m ipſum extitit appellatum.s̄.de offi.ord.ad reprimendā.
Vel de conſuetudine ſp̄āli,alioquin ↄ.ex̄.d.n de offi. or.Romana.
li.vi.¶[Diſcretioni veſtrę]iii.pars[Conſtiterit]qđ ↄſtat eo ipſo,ꝙ ↄ
ſtiterit de præmiſſis, & ſi a iudice non fuerit excommunicatus,
alioquin ſequeretur.ꝙ niſi iudex excōicaſſet, ſatisfacere nō coge
retur,qđ falſum eſt,vt j̄.ver.fi.& xvii.q.iiii. quiſquis[Excommu-
nicatum]a canone quo ad iniectionem manuum, & ab homi-
ne quo ad violationem immunitatis ƀm quoſdam. Tu dicas a
canone quo ad vtrūq;,vt patet ex his, quæ.s̄.not.nam ſaltem ob
duplicem iniectionem conſtat ipſum excommunicatum eſſe,
dummodo conſtet de facti narratione,vt patet.s̄.e.§ j. [Et expreſ
ſiſſe]ver.[Alteram in literis]ideo nec abſolutio,nec literæ valere
vnr̄.quod dic,vt in ſe.gl.[Ipſum]ver. [Tanquā excōicatū] iſtud
tanq̃ expreſſiuum eſt veritatis, vt dictum eſt. & ex hoc patet, ꝙ ſi
quis plurib.de cauſis fuerit excommunicatus, & vnā expreſſit in
abſolutione,& aliam tacuit, adhuc remanet excōicatus.arg.s̄.de
offi.or.ex parte.vbi ēt tangitur de hoc, & eſt rō, q̃a per ſubreptio-
5 nem abſolutio eſt obtēta.j̄.e.officij.†Quot.n.ſunt excōicationes,
tot debēt eſſe abſolutiones.ſicut quot ſunt accuſationes,tot opor
tet eſſe abolitiones.ii.q.iii.§.notandum.ver.ſi plura.& de pœ.diſt.
v.c.j.vbi dicitur, ꝙ de omnibus eſt indulgentia petenda, ſicut &
6 omnia†peccata confitenda.s̄.de pœn. oīs. ſic & in denuntiatio-
ne noui operis,quot ſunt denuntiationes,tot erunt remiſſiones.
ff.de no.ope.nun.de pupillo.§.ſi ex plurib.ſic & in libertate,ſi per
obreptionem obtenta fuerit, non valet,licet ſit fauorabilis. ff.de
fideic.lib.cum vero §.ſubuentum eſt.Econtra vr̄,ꝙ non ſit excō-
municatus,quia libertas ſemel data competit,ſiue ex iuſta cā, ſi-
ue ex iniuſta data ſit.Inſti.qui.ex cau.ma.non poſſ. §.ſemel. ſic.s̄.
de conſang.quia circa.ar.s̄.de ↄuer.ↄiuga.ex parte.ff.de ma.vind.
ſi pater.§.j.& l.iuſta dolo.ff.de dolo ſi ſeruus.& l.ſeq.Item pignus
liberat̄ non obſtante dolo ff.de pig.act.ſi rem.§.omnis.Sol.Si dica
tur,ꝙ ſemel excommunicatus amplius excommunicatione du-
rante excommunicari non poſſit,tunc tenet abſolutio, licet cās
alias non expreſſerit,ſi expreſſit illam cauſā, pro qua primo fuit
excommunicatus.ſed non eſt verum.ſin autem dicatur, ꝙ excō-
municatus iterum poſſit excommunicari,quod & verum eſt,vt
& no.s̄.de iudæis.ita quorundam. §.fi.refert an expreſſa ſit cā ab-
ſolutionis,an non.Si non eſt expreſſa,ſed indeterminate abſolui-
tur,tunc ab omnib.eſt abſolutus,ſed ſi vna cauſa tm̄ fuerit exp̄ſ-
ſa,tunc abſolutio non extendit ad ea,quæ non fuerunt expreſſa,
ar.ff.de accep.plurib.C.de proc.l.maritus.C.de iud.licet.etiam in
eo,quod no.s̄.de tranſ.c.j. Vel diſtingue,an per ignorantiam ob-
miſerit cām exprimere,an ſcienter.ar.s̄.de reſcr.ſuper literis.ita di
xit Io.Sed ego in caſu iſto non admitto iſtam diſtinctionē. Alii
dicunt illum abſolutum indiſtincte, ſed cogitur redire ad curiā,
& ſatisfacere iniuriato.T.dixit, ꝙ ſi aliquis eſt excommunicatus
propter plures cauſas,ſed vnica tm̄ ſnīa, quamuis aliquas cās ta-
ceat,dummodo abſoluatur,abſolutus eſt, ſed dēt ↄpelli ſatisface
re pro alio iniuriam paſſo.& ƀm hoc iſtud tanquam eſt ſimilitu
dinarium.Si vero plurib.& diuerſis excommunicationib.ſit liga
tus ex cauſis diuerſis,& aliquas ſupprimit,non abſolutus eſt, ſed
remanet excōicatus pro aliis.& ƀm hoc iſtud tanq̃ eſt expreſſiuū
veritatis.Ego credo,ꝙ qualitercunque aliquis ſit excōicatus, ſiue
vna ſententia,ſiue plurib.ſententiis ex plurib. & diuerſis cauſis, q
vere vult abſolui oēm cauſam,pro qua,vel pro quib.fuit excom-
municatus,debet exprimere in abſolutione ſua. quia ꝓ vna qua-
que ſola fuit excommunicatus,& vnaqueque ſufficit ad excom-
municationem,alias non tenet abſolutio per ſubreptionem ob-
tenta,vt bene colligitur.j̄.e.officij.vbi de hoc. Licet quidā dicāt,
ꝙ Inn.

ꝙ Inn.non reſponderit.ad hoc in illo ca.officij.& præmiſſas ſolu
tiones non multum approbat B.cuius eſt mens totius iſtius glo.
ar.ſ̃.de pœ.ꝙ quidam.D.n.dixit. ꝙ ſi vna tantum ſentẽtia ligatus
ſit.ex plurib. cauſis ſimul ita ꝙ proferens ex nulla per ſe ligare in-
telligeret,tunc tenet abſolutio, niſi ſit talis cauſa ſuppreſſa, qua
expreſſa abſolutionem non obtinuiſſet.ſ̃.de offi. ord. ex parte.q̃-
uis quidam intelligant.ꝙ ibi eſt abſolutus,ſed in pœnam menda
cij mittitur ad Papam.Si vero pluribus excõicationib. aliquis excõ
municatus ſit,vel plurib. de cauſis vna ſententia, ita ꝙ pro vna
quaque per ſe intendit proferens excommunicatum ligare,tunc
neceſſe eſt,ꝙ ab omnib. abſoluatur & ſic loquitur hic & ĩ. c.offi-
cij[Satisfacere]ẽt in pecunia,quia actio fuit perpetuata. qđ dic,
vt no.ſ̃.e.ca.noſcitur.rñ.j.& c.cum deſideres. §. fi. No. tñ ſm d.n.
8 ꝙ†licitum eſt de crimine ſacrilegij agere ciuiliter,ſicut & de aliis
criminib.ad ſuum intereſſe. Item licet augeatur iniuria pp ſacri-
legium,non tñ introducitur actio iniuriarũ ex legib.vel ex cano
nib.qui induxerunt accuſationem de crimine ſacrilegij, immo
oĩa iura,quæ de ſacrilegio loquuntur, ſemper imponunt pœnas
ſpirituales,vel corporales,vel pecuniarias, & pecuniariæ fiſco ap-
plicantur.xvii.q.iiii.quiſquis.& c.ſeq.ſ̃.de pe.c.ii.& hic. & ff.ad l.
9 Iul.peculatus.l.iiii.§.j.& l.ſacrilegii.j.& ii.ſecundum do.no. †No-
mine autem fiſci quandoque intelligitur eccleſia, vt patet in eo,
qđ le.& no.in c.præmiſſis[Pro alia].ſ.cauſa excõmunicationis.

S V M M A R I V M.

1 *Excommunicatus ſi tempore mortis facit aliqua ſigna pœnitentię, an præſumitur contritus ita vt poſſit abſolui.*
2 *Tolerandi ſunt qui multa effundunt,dummodo vtilia dicant.*
3 *Eccleſia generalis ſimul congregata errare non poteſt.*
4 *Ligare qui poteſt,poteſt & ſoluere.*
5 *Abſoluere aliquis non poteſt,niſi ad minus ſit ſacerdos.*
6 *Eccleſiaſticum tanquam dignius trahit ad ſe ſeculare.*
7 *Eccleſia non iudicat de occultis,ſed ſoli Deo ipſa reliquit.*
8 *Viuo fortius eſt credendum.*
9 *Origenes poſt mortem anathematizatus fuit.*
10 *Conſiderandum eſt non quid ſit,ſed quid fieri debeat.*
11 *Legibus & non exemplis eſt iudicandum.*
12 *Papa non poteſt ſibi vſurpare religionem,quam non habet.*
13 *Crimina morte extinguuntur.*
14 *Hęretici etiã poſt mortẽ reconciliari poſſunt,ſi in eis ſigna pniæ apparuerint.*
15 *Corpus nunquam ligatur in ſententia excommunicationis,ſed anima.*
16 *Mortuus quare non baptizatur.*
17 *Impoſſibilium nulla eſt obligatio.*
18 *Abſolutio excommunicationis eſt fori pœnitentialis.*
19 *Oratio dicenda quando quis ab excommunicatione abſoluitur poſt mortem.*
20 *Abſolutionis forma ab excommunicatione.*
21 *Hæredes an teneatur ex delicto defuncti.*
22 *Hæredes tenetur votum defuncti adimplere.*

C A P. XXVIII.

a A Nobis eſt. [In quo iudicia[a]] ver. puta, pe-
tiit ſe abſolui,iurauit ſtare man
1 datis eccleſiæ,†leuabat manus,& oculos ad cęlum,
percutiebat pectus,& ſimilia: quia forte loqui non
poterat.ar.ſ̃.de ſponſ.tuæ.& expreſſum.xxvi.q.vi.qui recedunt.&
c.præced.& trib.c.ſeq.[Nec per eum ſteterit] vnde non videtur
in culpa[Pro abſoluto]ver.j.q.[Sit]& dicas, ꝙ non quantũcũq;
contritus fuerit,quantumcunque ſe humiliauerit,vt ĩ.eo.§.j.ver.
vnde quantũcũque.& ver.ſi tamen[Et vtrum]ver.& eſt ſecunda
qõ[Recipienda]Huic qõni non reſpondet expreſſe, tu tñ dicas,
ꝙ non,niſi primo ab eccleſia fuerit abſolutus.ar.ſ̃.e.cũ deſideres.
ver.fi.& eſt expreſſum.ĩ.e.ſacris[Et a fidelib.]ver.hęc eſt tertia qõ.
cui non reſpondet,ſed tu reſponde,vt no.ſ̃.e.ver. proxi.& p eadẽ,
iura.¶[Nos igitur]ii.pars[Breuiter reſpondemus]immo ſatis pro
lixe,cum reſponſio duret ab hoc loco vſque in fi.capituli. ſed qa
vtiliter reſpondetur,ideo breuis reſponſio reputatur,& eſt ar.pro
2 illis,†qui multa effundunt, ꝙ tolerandum ſit, dummodo vtilia
dicant.ſimile.C.de vſufr.cum antiquitas. in fi.[Quòd iudicium
Dei veritati]quæ.ſ.veritas[Non fallit,nec fallitur] non eſt ergo vi
tioſum.xvi.q.j.ſi cupis[Innititur]quia oĩa nouit, anteq̃ fiant, &
nihil ei occultari poteſt.ſ̃.de ſimo.tua.in fi. cum ſuis concor. 24.
q.iii.Deus.de conſe.di.ii.plane[Iudicium autem]ver.[Eccleſiæ]i.
3 militantis.intelligas tu,ſpecialis,vel etiam Romanæ†generalis.n.
ſimul congregata nunquam errare poteſt.24.q.j. a recta fide. ſed
pro ſpeciali fide præſumitur, quouſque de errore probetur. ſ̃. de
frig.fraternitatis. §.nos tñ.& fi.& potiſſime pro Romana, vt pa-
tet in eo,quod no.ſ̃.de reliq.& vene.ſanctorum.c.j. dẽt aũt eccľia
inquantum põt diuinum iudicium imitari.xi.q.iii.reuera.& ar.ſ̃.
de priuil.ex ore.ſi tñ de errore poſſit fides fieri, non negatur etiã
apoſtolicæ ſedis ſententiam in melius poſſe commutari, vt pa-
tet in eo,quod le.& no.ſ̃.de re iud.cum olim.§.nos igitur.ſ̃.de re
ſti.in integ.tũ ex literis.§.j.ver. præſertim [Quam].ſ.opinionem.
eccleſia nempe quantum in ipſa eſt,nequaquã fallere dẽt, vt pa-
tet in eo,quod le.& no.ſ̃.de dona.per tuas.§.fi.in prin. ſed credu-
litas ſæpe fallit. Nam

In medio vendi non eſt vola plena ſciendi.

Ideoque opinio debet cedere veritati.vt ſ̃.qui fil.ſint leg.per tuas,
§.nos igitur[Propter quod]ver.ſ.quia eccleſia militans opinionẽ
ſequitur[Contingit interdum]& c.vt 24.q.iii.ſi quis non recto.j.
c.ii inquiſitioni.ſ̃.de purga.vulga.c.ii.vnde & ſæpe fallitur, vt ibi,
& ſ̃.de re iud.lator.& c.conſanguinei.35.q.ix.§.his ita[Innodat[9]]
eſt tñ ſemper rĩr tenenda ſententia eccleſiæ & tremẽda,alioquin
ꝯtẽnens ẽt ſm Deum ligatur.xi q.iii.c.j.& §.ſi ergo.& §.cũ ergo.
& no.ĩ.e.ſacro[Vinculum ergo]ver.[Ligatus eſt] .i.obligatus ad
faciendum,vel.i.quo Deus ligat peccatorem[Remiſſione]quod
per contritionem fit.de pœ.di.j.quantuſlibet.& c.pęnitet [Diſſol
uitur]ſed hoc non ſufficit eccleſiæ militanti, vt patet in eo,quod
no.ĩ.e.ver.ſi tñ[Illud autem]ver.ſ.vinculũ[Quo ligatus eſt].ſ.pec
cator[Apud eccleſiam].ſ.per peccatum mortale ſententia diffi-
nitiua dãnationis ſecuta,& hoc dupliciter videtur .ſ. vnum iudi-
4 ciale,& ab hoc regulariter†qui poteſt ligare, & abſoluere.xxi.di.
5 inferior.Aliud pœnitentiale,& ab hoc non põt aliquis†abſolue
re,niſi ſit ſacerdos ad minus,vt hic ſequitur,& probatur.ſ̃.ti.j.oĩs.
ĩ.c.nuper.& c.ꝙ in dubiis.& c.canonica. quantumcunque neceſ
ſitas immineat.ſ̃.de ſepul.c.fi.& no.ſ̃.e.non dubiũ. & de off.ord.
paſtoralis.§.j.ver.adiicimus.& hæc duo in ſententia excommu-
nicationis concurrunt,vt hic patet; hic tñ eſt ſubtiliter aduerten
dum,ꝙ quicunque iudex eſt,poteſt rĩr excõicando vtrũq; firma-
re vinculum,adeo ꝙ de cætero non erit communicandum, ſic
ligato,donec per ſacerdotem eundem,vel alium presbiterum de
mandato eiuſdem iudicis, vel ſuperioris ſui ſm formã eccleſiæ
fuerit abſolutus, quantũcũque igitur idem iudex extra forũ pœ-
nitentiale ſic excommunicatum abſoluat,a iudiciali tm̃ & nõ a
pnĩali vinculo intelligitur abſolutus. Eſt & alia rõ, quia non hõ
hanc ſententiam profert,ſed potius Deus per hominem,cui hãc
poteſtatem dedit. xi.q.iii.nemo.j.Iuſtum ergo dignum, & æquũ
eſt,ꝙ a tali nemo poſſit abſoluere,niſi Deus,vel eius vicarius.i.ſa-
cerdos,qui ſolus,& non inferior habet clauium poteſtatem.arg.
in eo,quod le.& no.ſ̃.de ſum.Tri.c.j.§.vna vero eſt.& ſ̃.ti.j.noua
quædam.Sicut & Papa ſolus, vel is, cui ſpecialiter hoc cõmitit,
habet cognoſcere de ſententiis ab eo ex certa ſcientia confirma
tis,vt patet in eo,quod le.& no.ſ̃.de confir.vti.ca.j.& ii.& de iudi.
cum veniſſent. Hoc igitur teneas ꝙ poſtquam aliquis excõicat[9]
eſt,abſolui non poteſt,niſi per iudicem ſuum in eo in quo excõi
catus eſt,qui & ſacerdos ſit,vel per alium ſacerdotem de manda-
to ipſius.& ſic intelligatur.ſ̃.de ſimo.ad aures.vt & ibi no.& ar.j.
e.cum illorum.§.ſi vero clauſtralis.in prin.& adde quod no. ſ̃.de
iudæis.ita quorundã.in fi.His tñ vĩr obſtare tria iura.ſ.ſ̃.de reſcr.
ab exc.& de ele.dudum.ii.§.tandem.& de offi.dele.c.fi.§.fi.Sed re
ſponde.prout in ſingulis eorum no.& in hanc ſententiam vĩ de-
clinare.d.n.vt patet in eo,quod no.ſ̃.de conſuetu.quanto. rñ.j.ſu-
per ver.confirmationis.cum ſuis remiſſionib. pœnitentiali vero
per presbiterũ,vt dixi,relaxato,canonice intelligitur.relaxatum,
& iudiciale,non ſic econuerſo,& ſic in hoc caſu iudiciale pœni-
tentiali ſubeſt.non econuerſo,ſubeſt inquam intantum, ꝙ quã-
tũcũque iudiciale ſoluatur,nunq̃ tñ eſt cõicandum ligato,donec
a pœnitentiali canonice fuerit abſolutus, ratio eſt euidens. cer-
tum eſt.n.ꝙ a peccato mortali. propter quod ſolum hæc ſenten
tia ferri dẽt.xi.q.iii.nemo epiſcoporũ,nullus poteſt abſoluere,ni
ſi ſacerdos ſit.ſ̃.ti.j.oĩs.Cum igitur excõicatur quis,iudicialis ſen-
tentia a peccato cauſatur, & ideo non eſt mirum,ſi tm̃ a ſua cã
efficitur, & eius naturam ſapiat, cui & quodammodo ſuccedit.
ar.ſ̃.de voto.magnæ.§ cum igitur. ſed & vtrunque forum ſimul
6 miſcetur,in quo caſu ſicut † eccleſiaſticũ tanq̃ dignius trahit ad
ſe ſeculare.ſ̃.de or.cog.tuam.ſic & pœnitentiale contentioſum.
ar.ſ̃.de ꝯſecr.eccl.ꝙ in dubiis: non tñ adeo quin & pœnitentiale
iudicem ſuũ requirat,nam & hoc vtrique naturaliter ineſt. vt ĩ.
Probantur hæc in eo,quod le.& no.ſ̃.e.cum deſideres. §.j.& §.fi.
Quantũcũque igitur reconcilietur quis.per ſacerdotem in pnĩa,
non ideo minus põt in iudicio iuſtitiam ſuã proſequi, vt patet.
ii.q.iii.§.hinc autem colligitur.33.q.ii.admonere.& in eo qđ no.
ſ̃.de ſchiſma.c.ii.[Remittitur]i.abſoluitur per ſacerdotem in cõ-
feſſione[Relaxatur].i.diſſoluitur[Quod in ſuſcitatione]ver.[La
zari]xi.q.iii.tunc vera.[Euangelicus]Io.xi.c.[Quem].ſ.Lazarũ.
[Suſcitauit]& ſic abſoluit eum a vinculo, quo ligatus erat apud
Deum.vel a vinculo iudiciali non pęnitẽtiali[Et apoſtolis] ver.
tanq̃ ſacerdotib.[Soluere]a pœnitentiali.ſ.vinculo. innuens per
hoc,ꝙ antea non ſit cõicandũ peccatori excõicato, quantũcũ-
que per iudicem non ſacerdotem fuit abſolutus,ſic & dẽt facere
officialis,ſiue alius iudex,qui claues non habet pœnitentiales, vt
ſ.dicat abſoluto per ipſum, vade, & oſtende te ſacerdoti. nam &
anteq̃ per ipſum abſolutus fuerit,non eſt communicandũ eidẽ,
vt ſequitur[Vnde]ver.ſubaudi ex præmiſſis ſequitur[Quod quã-
tũcũque ſe quis]ſubaudi excommunicatus [Sacramento] alias
iura-

A D D I T I O.

a ¶Iudicia.Adde ꝙ ad probandum ſigna,de quib. in hoc tex.ſufficit vnus teſtis, vt hic dicit apoſt. ad Pan.poſt Ray.in Sum.de ſepul.prope prin.

iuramento[Præceſſerint]q.d.quantũcũque contritus fuerit[Si ta
men]ver.[Non potuerit]a ſacerdote ſuo proprio, vel etiã a quo-
cunque alio,ſi erat in mortis articulo conſtitutus.ſ̃.e.non dubiũ.
cum ſuis ꝯcor.quinimmo & a laico ſm quoſdã.ar.de pœ. diſt.j.
quẽ pęnitet.de conſe.di.iiii.ſanctũ eſt. vbi laicus abſoluit in extre
ma neceſſitate ꝯſtitutum: quem ep̃s abſoluere debuit viuũ & ſa-
nũ.l.di.in capite.Nobis tñ vĩ,ꝙ nulla neceſſitas põt minori ſacer
doti dare poteſtatẽ clauiũ ordinis,quẽ non hẽt.ar.ſ̃.de ꝯſec. eccl.
aqua.ſ̃.de ꝯſuet.quanto.§.fi.ſ̃.de ſum.Tri.c.j. §.vna eſt.ad fi.valet
tñ abſolutio talis ad euidentia ſigna pœnitentiæ oſtendenda, qa
veriſimile eſt,ꝙ ille,qui a laico abſolutionẽ recipit,libentius reci-
peret ipſam a ſacerdote,ſi ipſũ poſſet hr̃e,iõ ẽt dẽt ei eccleſia ſub-
uenire poſt mortẽ,vt ſequitur,& ar.ſ̃.de off.ord. paſtoralis.§.præ-
terea.ver.ad quod dicimus [Credatur] xxvi.q.vj.ſi qs.alias ſi aliqs
7 fuerit mortuus [Nondum tamen &c.]†Eccleſia nempe non iu-
dicat de occultis, ſed ſoli Deo ipſa relinquit. ſ̃. de ſimo. alias ſi-
cut tuis.in fi.& c.tua.in fi.Sed & quantumcunque peccator ſe hu
miliauerit,quantũcunque contritus fuerit,adhuc requirit eccľa,
ꝙ ex quo peccator eſt excommunicatus, nunquam admittatur
ad communionem,quouſq; fuerit ſecundum formam ſolẽnẽ,
q̃ ſtatuit,abſolutus,ſiue agatur de viuo,quod patet in eo, qđ leg.&
no.ſ̃.e.cũ deſideres.§.nec ep̃s.& §.fi.ver.fin.ſiue de mortuo.vt hic.
& ĩ.e.c.§.pe.& adde quod no.ſ̃.de reſt.ſpo.literas. §. pe.& eſt rõ,vt
cenſura eccleſiaſtica magis timeatur,& in maiori reuerentia ha
beatur.ar.extra d.n.de exce.pia.li.vi.ſ̃.de priui.vt priuilegia.§.i.ver.
pe.& vt ſicut culpa per ſententiam publicata eſt ſolẽniter,ſic & p
ſolẽnẽ abſolutionem reconciliatio publicetur.ſ̃.eo.c.j.& c.q̃ſitũ.
xi.q.iii.debent.& vt oſtendat eccleſia ſe in offenſionem ſpõſi ſui.
ſ.Chriſti grauiter fuiſſe læſam. Nec mireris,ſi maior ſolẽnitas re
quiratur in abſolutione,q̃ in ligatione.Nam & homo ligatur in
momento,& ſic de facili per peccatũ,non tñ ſic de facili ſatisfa-
cit,immo longa pœnitentia requiritur, antequam ad plenũ re-
concilietur,vt patet.lxxxii.di.presbiter. Igitur cum excõicatio pp
mortale peccatum tm̃ ferenda ſit.xj.q.iii.nemo epiſcoporum.Si-
cut eccleſia requirit confeſſionem peccatoris quantũcunque oc
culti,ſaltem occultam & ſacerdotis reconciliationẽ pp peccatũ,
quod ꝯmiſit ante excommunicationem latam,vt patet in eo,qđ
le.& no.ſ̃.ti.j.oẽs.Sic multo fortius, ex quo peccator pp peccatũ
ſuum excõicatus eſt, publicam ꝯfeſſionẽ, & ſolẽnẽ ſacerdotalẽ
reconciliationem requirit,anteq̃ cõicetur eidẽ. 26.q.vi. his qui in
tpe.& c.præced.ſiue mortuo,ſiue viuo,prout hic probatur, & ſe-
quitur,& ĩ.e.c.j.§.pe.vbi de hoc.ac ſuperi[9] eſt notatũ Per hęc ẽt,
& per illa, quæ ſuperius, & inferius no. elici põt, ꝙ hic fallit rľa
illa,qua dici ꝯſueuit,qui põt ligare,poteſt & ſoluere.ſ̃.de maio.&
obe.cum inferior. Officialis nẽpe ep̃i nõ ſacerdos põt excõicare,
& tñ non põt abſoluere ſm prædicta,& eſt rõ, vt colligitur ex p̃-
miſſis,ex qb.& conuinci põt & alia rõ hæc,qa excõicare iuriſdi-
ctionis ſolius eſt,abſoluere vero non ſolũ iuriſdictionis, ſed & fo
ri pœnitentialis, vt & no.ĩ.e.§.pe.& ſic mixtæ naturæ ſunt, vnde
ipſa vi relinquitur,ꝙ aliud iuris eſt in vno, q̃ in alio, vt & probãt
in Summa. e.ti.§. quis poſſit ab hac ſnĩa.ſub.§.ſed quis abſoluet
regulares.ver.ſed nunquid ſi clericus.& ſeq. & in hac eadem opi
nione fuit.d.n.vt no.ĩ.e.cũ illorũ.§.j.ver.eorum.in prin.[Põt tñ]
ver.[Ipſius].ſ.mortui excõicati,ſed pœnitentis, & ꝯtriti [Per eui-
a dentia ſigna]qđ dic,vt no.ſ̃.e.c.in prin.[Conſtiterit] per teſtes[a] q
interfuerunt,qui & poſt mortem excõicati, de hoc teſtificantur.
8 Defuncto &c.]Hoc iõ dicit,qa†viuo multo fortius eſt medẽdũ.
vt 26.q.vi.ſi qs de corpore. & quatuor c. ſe. [Nec ob.] ver.in quo
facit antipophoram[Legitur attributa]24.q.j.quodcunque.ſ̃.de
ma.& obe.ſolitæ.§.pe.in fi. [Super terra &c.]qa illud locũ habet
quo ad eccleſiam triũphantem,& ſi de vera abſolutione q̃ratur.
Porro hoc põt quo ad eccleſiam militantem & declarantem,aľs
declarandam abſolutionem a ſummo ſacerdote in contritione
factum fuiſſe,antequam declarationẽ per iudicẽ ſuũ factã diſtri-
cte eſt ſeruanda ſententia ab eccleſia militante.xi.q.iii. c.j.& ar.ſ̃.
de ap.ſolicitudinem.§.ſi vero notorium.& eſt expreſſum.ĩ.eo.ſa-
cris.vbi de hoc.& hæc eſt ſola,& vera ſolutio huius antipophorę
ſm d.H.Card.Quicquid.d. Inn. dicat infra poſt mortẽ ẽt quantũ
ad veritatem abſolutionis,vel ligationis perfectæ,abſolutio, vel li
gatio eccleſiæ nihil penitus operatur,vt patet.xxv.di.quaľ.[Et qđ
legitur]ver.[Et]repete non obſtat[Quod legitur]24.q.ii. c.j. & c.
ſane.ſ̃.de ſepul.ſacris in prin.[Non eſt cõicatum]quia ſic eſt in
telligendũ,& ſupplendum,ſubaudi nec cõicari debuit,vt ſequitur
[Cum & ſi]ver.[Non contemptus]de con.di.iiii. baptiſmi vicẽ.
ex quo canone ſumũtur hæc verba[Neceſſitatis]ſi.ſ̃.de ꝯſue.quã-
to.§.fi.& ſic ſoluit obiectionem proxime præmiſſam [In certis]
ver.& ſic ſoluit oppoſitionẽ ſupra factam.ver.nec ob. [Denota-
tis]Soluit.n.poſt mortem Ioannem & Flanianum epiſcopos Cõ
ſtãtinopolitanos,qui fuerant de hæreſi ꝯdẽnati.Et ꝯdẽnauit poſt
mortem Cecilianum,& ſequaces ſuos, & multos alios, qa iudi-
9 cium non tm̃ de viuis,ſed ẽt de mortuis fieri ſolet. Vñ &†Orige
nes poſt mortem anathematizatus fuit, ſicut hæc & multa alia
exempla placent.24.q.ii.ſane profertur.Quidam tñ doctores Ori
genem excuſant dicentes, ꝙ hr̃tici ad obfuſcandũ præclarũ no
men ſuum interſeruerunt hr̃tica libris ſuis. Poſt mortem igitur
10 legitur ligaſſe eccleſia,& ſoluiſſe.Sed ꝯ.qa †non qd fit,ſed qd fieri
11 debeat ꝯſiderandũ eſt.ſ̃.de ele.cũ cãm quæ.§.qa igitur. Nec† eſt
exemplis,ſed legib.iudicandũ.C.de ſen.& inter.om. iudi. nemo.
12 †Nec Papa põt ſibi vſurpare iuriſdictionem,q̃ non hẽt.ar. ſ̃.e.a
nobis.So.hæc authoritas ſic eſt intelligenda. Quicquid ſolueris
ſuper terrã.i.q̃diu fueris ſup terrã.& te mortuo ad ſucceſſores de-
uoluitur hęc poteſtas.xxj.di.in nouo.22.di.c.j.vel qđ hic dicit[Li
gaſſe,& ſoluiſſe]Expone.i.ligatos,& ſolutos denuntiaſſe.ſm d.n.
& hic eſt verus intellectus,vt patet in eo,quod no.ſ̃.e.ver.nec ob.
Hoc tñ notandũ,ꝙ rĩr ſi agatur ꝯ perſonam, vel de perſona tm̃
13 perimenda,poſt mortẽ de hoc q̃rit non dẽt, qa † crimina mor-
te extinguuntur 23.di.quorũdã.C.ſi reus vel accu.mor.fu.l.j.& ii.
Fallit hoc in hr̃ſi,vt hic,& in d.c.ſanæ.Si vero agitur pp bona, ẽt
poſt mortem de hoc quæri põt.C.ſi.pen.ap.mors interue.l.q̃uis.
& ſ̃.de arb.ex parte.§.fi.Vbi q̃ritur de electione poſt mortẽ vnius
electorũ,vt ſciatur,an ſuperſtes ius habeat,vel non. Sic & de mr̃i
monio poſt mortẽ q̃ritur pp bona,vt le.& no.ſ̃.q fil.ſint le. cãm
q̃.& c.peruenit.ſ̃ de clãdeſti.deſpon.cũ inhibitio.§.ſi qs vero.¶Ve
aũt]iii.pars[Et ſeruemus &c.]ſi.ſ̃.de pur. ca. inter ſolicitudines.
§.j.& ver.& ſeruantes.& ſ̃.ti.j.oĩs.§. ſacerdos[Rigorẽ] In hoc ſer-
uatur rigor,ꝙ a ſuo iudice & non ab alio eſt abſolutio facienda,
vt ſequitur.In hoc aũt manſuetudo oſtẽditur,qa nedũ viuus, ſed
ẽt mortuus per aliũ q̃ per ſedem apoſtolicam reconciliatur.vt ĩ.
ver.aliorum.Contra illũ rigorem,de quo le.& no.ſ̃.de rap.c.ii.qđ
dic,vt ibi no.[Statuimus]ver.[Requiratur]Et nõ ab alio, & hoc
eſt ſeruare rigorẽ,vt præmiſit[Ab ea].ſ.ſede ap̃lica qa excõicatus
fuerat ab eadẽ,vel excõicatũ ab ea ſcienter receperat ad diuina.ſ̃.
e.ſignificauit.Vel quia in clericum,vel aliquã perſonam religio-
ſam manus iniecerat violentas.ſ̃.e.parochianos.& c.porro. Sed
quare non abſoluitur a quolibet ſacerdote,ſicut & in mortis arti
culo conceditur,vt ſ̃ e.non dubium?Rñ.qa poſt mortẽ nõ eſt in
mora periculũ,ſicut qñ quis infirmatur.ſm d.n.Et qa poſt mor
tem quantum ad veritatem abſolutionis talis recõciliatio nihil
operatur.Nec ex vi clauiũ aliquid de pęna remittitur, ſicut & qñ
quis infirmatur[Aliorũ aũt]ver.[Ex p̃miſſa cã].ſ.qa iudicia ma-
nifeſta apparent[Cæteris]ep̃is tm̃.ar.in ſe.gl.& xxvi. q.vi.c.presbi
teri.& c.Aurelius.& c.fi.& ſ̃.de of.archipresbiteri.c.fi.§.fi.[Indul-
gemus].i.indultũ eſſe oñdimus.ſm quoſdã. ſi. ſ̃. de iureiur. & ſi
Chriſtus.§.fi.Vel ideo hoc dicit,vt innuat,ꝙ iſte caſus tanq̃ ſolẽ-
nis & de cauſis maiorib.fuerat ſedi apoſtolicæ retinẽdus. ar.ſ̃.de
tranſla.epi.c.j.in prin.& eſt rõ, qa cũ magna cautela & diſcretio-
ne eſt de talib.inquirendũ.& qa hoc eſt quaſi hominẽ ſanctifica
re,nã ſi vere abſolutus eſt,ſanctus eſt. Talia aũt ad ſedẽ ap̃licam
tm̃ ſpectant,vt patet.ſ̃.de vener.ſanc.c.j. in fi. & his ꝯſideratis dic
proprie indulgemus,& hæc eſt manſuetudo,de qua tetigit. ſ̃.e.§.
in prin.[Abſoluendi]Et non ab alio,& in hoc ſiľr rigor ꝯſiderat̃,
ꝙ nõ ab alio,ſed nec idẽ hr̃ticos abſoluere poſt mortẽ ſm quoſ-
dã quantũcũque pœnitentiam petierint.ar.25.q.vi. his q in tpe.
14 Sed d.n.ꝯdicit, ꝙ ſi in eis ſigna pœnitentiæ apparuerint.† ẽt poſt
mortem reconciliari poſſunt,& debent.xxvi.q.vi.q recedunt.& c.
ſe.de cõ.di.iiii.ægrotantes.& de hoc not.ſ̃.de hære.excõ.j. §.ſane.
Nec ob.c.his q pro aliis allegatum: qa finis ipſius nõ reſpicit pro
xime poſitũ,ſed principium.c. vbi dr̃,ꝙ ſi ẽt aliqui in mortis arti
culo conſtituti velint ꝯfiteri,recipienda eſt eorum ꝯfeſſio.Tũc.n.
eſt dr̃ia inter hr̃ticos & alios,qa ẽt tunc hæretici non reconcilia-
buntur,niſi cum ſolennitate illa,de qua legit̃.j.q.vij. quoties.& c.
ſaluberrimũ.& c.ꝯuenientib. Vbi vero iam mortui ſunt, non eſt
differentia,qa vtriq; recipiuntur,dummodo certa ſigna pnĩæ ap-
pareãt.Lex.n.quæ ẽt in hæreticis aliud ſtatueret,inhumana eẽt.
ſm d.n.& ꝙ hæretici recõcilientur poſt mortẽ, legitur expreſſe.
24.q.ii.ſane profertur.¶Abſolutionis]iiii.pars.ſubaudi in hoc ca
ſu[Forma]Aliter non eſt communicandum eidem,vt no. ĩ.eo.
§.j.ver.ſi tamen.& probatur.ĩ.e.per tuas.rñ.j.vbi de hoc.Sed nun
quid baptizabitur mortuus,ſi hoc q̃ſiuit viuus?Rñ.non,& eſt rõ,
qa p baptiſmũ character ĩfigitur aĩæ, quæ ſeparata eſt a corpore,
& quæ baptiſmũ ſuũ habuit flaminis.ſ̃.de baptiſmo debitũ. Per
abſolutionẽ vero excõicationis nullus character aĩæ infigitur,
immo & poteſt eſſe, ꝙ non erat excommunicatus quantum ad
Deum & animam,ſed tm̃ quantum ad eccleſiam & corpus, vt
patet in eo,quod le.& no.ſ̃.c.§.j.ver.j.ſecundum do.no. Tu dicas,
15 ꝙ † corpus nunq̃ ita ligatur excõicationis ſnĩa, ſed aĩa tm̃,vt pa-
tet in eo,quod le.& no.ſ̃.e.de reb.eccl.non alie.ſi qs presbiterorũ
16 Rõ vero diuerſitatis,quare† mortuus non baptizatur,& tñ abſol
uitur,in prõptu eſt hæc.ſ.qa ſi non baptizatur, nullum periculũ,
nullum ſcandalum imminet,cũ iam baptizatus ſit apud Deũ,vt
patet in eo,quod le. & no.ſ̃.de bap. debitũ . & de presbitero non
bap.c.ii.Immo ſi baptizaretur, horrorem induceret, ac ſcandalũ
& errorem poſſet inducere, quod per abſolutionem, in qua nec
horror

A D D I T I O.

a ¶Adde hic videndum apoſt.ad Pan.in prin.vbi dicit,ꝙ ſufficit vnus teſtis.

horror imminet,remouetur. Sed & hæc forma ſeruanda eſt, vt
cenſura eccleſiaſtica magis timeatur:quod dic,vt not.ſ.e.§.j.ver.
ſi tamen.Sed qualiter poteſt ſeruari forma,mortuus.n.iurare nõ
põt,& tñ nos dicimus,ꝙ de ſubſtantia formæ eſt iurm,vt no.ſ.e.
cum deſideres.§ j.ver.nec eps.& j.e.ca.pen.& fi. vbi eſt hoc quaſi
expreſſum. ꝯ q̃ opinionem hæc lr̃a expreſſa vr̃. Ad quod rñdeo
multis modis. Primo põt dici, ꝙ hic non traditur gñalis forma
abſolutionis viuorũ,ſed mortuorũ tñ, de quib. in præcedentib.
eſt locutus,& ꝙ in tali caſu ſpãle eſt, vt valeat abſolutio ſine iu-
17 ramento facta.& eſt rõ ſpãlitatis, qa † impoſſibiliũ nulla obliga-
tio.ff.de reg.iu.l.impoſſibilium.22.q.ii.faciat.ſ. de pac.ca. fi.Scđo
põt dici,ꝙ ſicut hæres ſatisfacere cogitur, vt j. §. j. ſic & nomine
mortui iurare cogetur,& loco ipſius verberabitur. ar.ff.de proc.
ſed hæ perſonæ.§.defendere.& l.non ſolũ.rñ.j. ff.de interro.act.ſi
defenſor. Quòd ſi iurare non vult,admitti poſſet quicunque de-
uotus,& pius chriſtianus.ar.ſ.de frig laudabilem.ſ.qui ma.accu.
poſſ.vr̃.Sed & ſi nullus talis inueniatur,non pp hoc dẽt abſolutio
impediri,ex quo nec aliud põt fieri,vt ſ.no.[Tertio, quod melius
& verius eſt,dico,ꝙ hæc abſolutio quãtum ad veritatẽ nihil ope
ratur,vt no.ſ.e.§.j.ver.nec ob.vnde non eſt mirũ, ſi non iuretur.
Si quæras,quare ergo in aliis forma ſeruatur?Rñ.vt ſemper cenſu
ra eccleſiaſtica in maiori reuerentia habeatur. Fit ẽt hæc abſolu
tio,de qua hic loquitur,ad conſolationem viuorum potius, q̃ ad
expiationem defunctorũ.xiii.q.j.tps.& c.pro obeũtib.& le.& no.
ſ.de cele.miſſ.cum Marthæ.§.fi.& pp hoc non eſt vis,vtrũ iuret,
vel non,in hoc caſu.Sed nunquid exhumabitur corpus, ſi in cę-
miterio eccleſiæ ſit ſepultũ?Dicas, ꝙ non.ar.ff.de rei ven.quædã.
Niſi forſan & alia rõ ſubſit,licet ſit ar.ꝯ.ſ.de ſepul. ſacris. §.j.Sed
ſi alibi ſepultum eſſet,tunc deberet exhumari,& abſolui ab eccle
ſia,cum iam quantum ad Deum abſolutus intelligatur.arg.xj.q.
iii.tunc vera.& poſtea in cęmiterio ſepeliri.ar.in præalle.c.ſacris.
& j.e.ſacris.ad fi.[Pęnitentiali pſalmo].ſ.Miſerere mei Deus. Pa-
18 tet igitur,ꝙ†abſolutio excõicationis fori pœnitentialis eſt:quod
dic,vt no.ſ.e.§.j.ver.ſi tñ.ad fin.[Oratione dominica] .ſ.pater nr̃.
19 [Quam alia conſueta] † .ſ. Deus cui proprium eſt miſereri ſem-
per & parcere,ſuſcipe deprecationẽ noſtrã, & hunc famulũ,quẽ
excõicationis cathena conſtringit, miſeratio tuæ pietatis abſol-
uat.Vel Præſta quæſumus dñe huic famulo &c. ſicut hæc oratio
ponitur de verbo ad verbũ.xi.q.iii.cũ aliquis.Si vero quæras, quæ
20 †forma circa viuorum abſolutionẽ generaliter ſit ſeruanda? Rñ.
primo dẽt ſacerdos ſacramentũ exigere de ſtando mandatis ec-
cleſiæ.ſ.e.ex tenore.§.j.& c.de cætero.§.j.Niſi qñ excõicatus mor
tuus eſt,vt hic.Vel hæres iurat in hoc caſu.vt ſ.& j.no. Secundo
ſequitur pſalmo & kyrie eleyſon,& pater noſter, & ſaluũ fac do-
mine,& prædicta oratio. Tertio dicat ſacerdos. Authoritate Dei
& beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli,& eccleſiæ, nobis
commiſſę abſoluimus te a vinculo excõicationis,ſi quo teneba-
ris aſtrictus,& reſtituimus te cõioni hominũ & eccleſiæ ſacris.
& ſic ſeruata hac forma,ſaltẽ qñ ſeruari põt,puta,qñ excõicatus
viuit,dẽt ipſum apprehenſa manu dextera in eccleſiam introdu
cere.& hæc reconciliatio non per minorem preſbitero.tñ p vni-
cũ & ſimplicem ſacerdotem fieri põt, qñ non eſt anathema ſo-
lẽne. Alioquin vbi quis anathematizatus eſt, certo preſbiterorũ
numero ſimul iuncto,puta.xii.:cum eadẽ ſolẽnitate eſt abſoluẽ-
dus,& vii.pęnitentiales pſalmi sũt dicendi. & ſicut ſolẽniter fuit
ligatus,ſic & ſolenniter abſoluatur.ar.in eo quod le.& no.ſ.ti.j.qſi
tũ.quod dic,vt le.xi.q.iii.debent.& c.cũ aliquis. Hoc tñ qđ dixi de
apprehenſione manus,& introductione in eccleſiam, hodie de
generali conſuetudine vix ſeruatur. Patet ergo, ꝙ talis a minori
preſbitero abſolui non poteſt,& ꝙ forma ſeruanda eſt in abſolu
tione.ar.j.e.c.cum illorum.§.fi.quod dic,vt no.ſ.e.cum deſideres.
§.j.in fi.& j.c.j.§.in ſecundo.& §.pe.Sed & notandũ,ꝙ talis verbe
rari conſueuit,dum dr̃ pſalmus,& preces,& orõ, quod & ſeruan-
dum eſt.ar.ibi & hic.& ẽt oſſa,& corpus defuncti,ſi ſint ſuper ter
ram,vel ſepulchrũ, ſi ſepultum ſit poterit verberari,ſicut & aſper
gitur aqua ſacra. & hoc de conſuetudine qdã ſeruant,& ex præ-
miſſis ſatis patet,ꝙ in precib.quas fecit ſacerdos,anteq̃ excõicatũ
abſoluat,vt no.ſ.e.gl.ver.ſecundo quæritur.Nõ intelligitur ei par
ticipare in oratione ꝯ iura,ẽt ſi ipſe excommunicatus rñdeat, qa
non fiunt hæc in fauorem carnalẽ,ſiue tpalem excõicati,vt in ſe
cib.ſuis remaneat,ſed potius in fauorẽ aïæ, & ſpiritualis reconci-
liationis, vt ad eccleſiam redeat, ergo talis ſacerdos in hoc non
peccat.ar.j.e.cum volũtate.xxiii.q.iii.qui peccat.¶[Hæredes] v.ps.
[Ad ſatisfactionem].ſ.perficiendam,& per conſequens ad ſacra
mentum præbendum,& etiam verbera toleranda, vt no. ſ.§.p-
xi.cum & hęc pars ſatisfactionis ſit. Nam hoc ſpectat ad ſatisfa-
ctionem eccleſiæ generalis, cui ſatisfaciendum eſt, vt le.& not.ſ.
e.cum deſideres.§.fi.[Compellantur]Hic habes expreſſum,quòd
21 †hæredes tenentur ex delicto defuncti, & ſi nihil ad eos peruene
rit.ad idem.ſ.de rapt.in literis.ſ.de ſepul.c.fi.quod dic,vt ibi no.&
hoc eſt verum,qñ defunctus pœnituit,vel ꝯtritus fuit,vt hic. &
ibi dr̃.Quid ſi non pœnituit?Nihilominus tenetur hæres reſtitue
re rẽ illicite acquiſitã,quia res tranſiuit cum onere ſuo. ſ.de ꝯhẽ.
emp.ex lr̃is.ſ.de reſt.ſpo.ſæpe.& ego ſum Deus zeloſes &c.j.q.4.
22 §.e contra dñs ad Moiſen.& ſeq.†Sed & tenetur hæres votum de-
functi adimplere,vt le.& no.ſ.de voto.licet.§.j. & ij.

SVMMARIVM.

1 *Laicus in quo caſu non abſoluitur citra ſedem apoſtolicam.*
2 *Non refert an de bono malum,an de malo deteriorem feceris.*
3 *De conſilio fraudulento quis tenetur.*
4 *Cum excommunicato nemo debet orare.*
5 *Iure qui vtitur ſuo non dicitur iniuriam committere.*
6 *Lauare non licet in balneis cum excommunicato.*
7 *Excommunicatio non tranſit in tertiam perſonam.*
8 *Excommunicato non eſt mortalis,ſed medicinalis.*
9 *Ad pœnam quod prouiſum eſt,non debet trahi ad gratiam.*
10 *Remiſsiones fauorabiles quare reſtringuntur.*
11 *Indulgentiæ indiſcretæ plerunque ſunt ideo reſtringuntur.*
12 *Obligatio ex poſt facto augeri non poteſt.*
13 *Excommunicatur nemo qui non ſit monitus, nec citatus.*
14 *Sententiæ excommunicationis forma.*
15 *Excommunicatus tam minori,quam maiori excommunicatione poteſt abſolui a proprio epiſcopo.*
16 *Papa in quibus caſibus retinet ſibi abſolutiones.*
17 *Epiſcopi vbi diſpenſatio non eſt inhibita poſſunt diſpenſare.*
18 *Prohibitum quod non eſt, videtur conceſsum.*
19 *Iuramentum eſt de ſubſtantia formæ abſolutionis.*
20 *Excommunicatus minori tantum,non reſtituitur ſine ſolenni reconciliatione.*
21 *Sacerdos ſimplex poteſt abſoluere,ſic & ligare.*

CAP. XXIX.

NVper a nobis. [Faciendum] Huic qõni
reſpondetur.j.e.§.nos igit.
[Detrudunt]etiam ſine iniectione manuum vibran
tes forſan gladium ſuper caput ꝯminantes mortem,
niſi intrauerint carcerem,vel turrim, vel aliam domum carceri
ſpãliter deputatam,ad hoc.ſ.quod me.cau.c.j.& c. ſacris. & hoc
intelligendum,qñ fit iniuria clericis. Alioquin ſi forſan inimici
clerici tiranni & potentes ſuperuenirent, & ab aliquo probo vi
ro vno,vel plurib. intruderetur, & violenter, ad hoc ne inimici
ipſius eum interficerent,non eſſent hi qui hoc facerent,excom-
municati,quia non iniuria irrogatur,ſed ſalus potius procuratur
ſecundum d.n.ar.xlv.di.cum beatus.ff.de lib.ho.exhi. l.iii. §.ſi qs
eũ.& §.ſi quis volentem.ff.de neg.geſt.ſoluendo.[Et vtrum]ver.ſe
cunda qõ cui reſpondetur.j.e.§.in ſecunda[A ſimplici] Rñ.nõ,
niſi proprio,nec ab illo indiſtincte,ſed cum diſtinctione,vt ſequi
tur.j.e.§.in primo.& §.in ſecundo.& ſe.Hinc arguo,ꝙ ſi a ꝓprio
ſacerdote indiſtincte abſolui non põt, multo minus ab aliquo
nõ ſacerdote[Vel epi]ver.ſic poſt mortem vt patet in eo,qđ not.
ſ.c.prox.§.vt aũt.ver.fi.¶[Nos igitur]ii.pars[In primo] propoſito.
ſ.e.c.in prin.[Eorum].ſ.laicorum[Corporalis læſio].i.ſi quis p ipos
laicos clerici non fuerint corporaliter læſi,quia nec in ipſos ma-
nus aliquatenus iniecerunt.In talib.n.iniuria potiſſime attẽdit.j.
e.contingit.j.& animus potius,q̃ factum,vt patet in eo, qđ leg.&
no.ſ.e.c.j § j.Sed nec refert,an aliquis in compedib. ſeu parietib.
teneatur inuitus.ff.quib.ex cau.ma. ſuccurritur. Nec multũ dif-
fert a ſpecie ſeruitutis,cui libertas recedendi non datur. ff.de lib.
ho.exhi.l.iii.Quòd ſi quis ſpuat in faciem clerici,non tamẽ alias
manus iniecit,nunquid eſt excõicatus?Dicas,ꝙ ſic.ar.hic & in p-
dictis iurib.& de hoc no.plenius in Summa.e.ti.§.qualiter proſe
ratur.ſub.§.quid ſi aliquis ſpuit.& ſeq.[Subſecuta]Et idem eſt ex
1 quantacunque leui manuum iniectione.Et eſt ar. † ꝙ laicus ci-
tra ſedem apoſtolicã nullo modo abſoluatur in eo,quod ſequit.
quod dic,vt plene no.ſ.e.peruenit[Citra quam.]ſ.corporalem lę
ſionẽ[Sępius].i.ſæpe,ſiue frequenter,vel ſæpius q̃ alio mõ. Si er-
go frequenter hoc faciunt,non ſunt digni miſericordia, ſed po-
tius pœna.ar.in eo,qđ le.& no.ſ.de vi.& ho. cle. monaſteria.& j.
e.ꝯtingit.ij.in fi.[Nequiter]Non tñ ſemper ſola voluntas,vel in-
tentio requiritur,ſed ipſum factũ. Quid.n.ſi quis citra manuum
iniectionẽ,vel detẽtionem corporalẽ p metũ cogit clericũ, ꝙ ſe
redimat,vel ꝙ domũ ſuã exeat,& ipſã poſtea occupat? Nõ eſt ex-
cõicatus,qa hoc potius fit cã lucrandi,q̃ iniuriandi,nec in pſonã
manus iniicit,vel quaſi iniicit violentas. Secus ſi rẽ de manu ſua
violenter rapiat,vel quæ alias perſonæ ſuæ adhærent, tunc.n. eſt
excõicatus,vt hic colligitur.& xvii.q.iiii.ſi qs ſuadente.& ſ.e. ca.j.
Item dicimus,ꝙ non incidit quis in canonẽ, in caſib.in quib. li-
cet authoritate propria rem inuadere,vel vim vi repellere,vt ſ.de
locato.propter.ſ.de preca.c.fi.ſ.de reſt.ſpo. cum olim.j.in fi.ſ.e.c.
iii.§.ſi vero clericum. ſm d.n. [Perpetratur] .ſ.ab ipſis laicis.¶[In
ſecunda quæſtione] iii.pars. [Is] Iſte eſt primus articulus, quem
proſequitur.j.eo.§.in primo. [Conſilium] extra iudicium,quod
dic,vt no.ſ.de cle.excom.mi.propoſuit. §.j. [Impedendo] quod
aliter non erat facturus.arg.ff.de his qui no.inſa.l.j. in fi.ſ.de ho-
2 mi.ſicut dignum.§.qui vero.†Non enim refert, an de bono ma-
lum,an de malo deteriorem feceris.ff.de ſeruo cor. l. j. §.qui igit
mihi incipit.§.ſed vtrum.in fi.alias non tenetur quis de ꝯſilio, ni
ſi ille alr̃ nõ fuiſſet facturus.ff.man.ſi remunerandi. §.ſi tibi.in fi.
Vel

3 Vel niſi † ſit fraudulentum.ff.de reg.iu.conſilium. ſecundũ Lau.
Et de hoc no.ſ.de renun.lectæ.[Aut alias.] ver. puta in oratione
&c.Et eſt iſte ſecundus caſus,quem proſequitur.j.e.§.in ſecundo
4 Et no.ꝙ † ſimul cum excommunicato nullus debet orare,vnde
& ſi ſit extra eccleſiam,& inde audiat miſſam,ſtatim debet ſacer
dos ceſſare,& alij orantes exinde recedere,vt patet in eo,quod no.
ſ.ti.j.ꝙ in te.§.j.ver.& in conuẽtualibus.Si tñ ſacerdos incępiſſet
canonem miſſæ,poſſet ipſam perficere,quia non recipit diuiſio-
nem.vij.q j.nihil.Et per conſequens ſcholaris,qui ipſum iuuat cũ
ipſo.ſm.d.n.ar.ſ.de vi.& ho.cle.c.iij.Et tutius ẽ,ꝙ ſocius ſit ſacer-
dos,vt patet in dicto.c.nihil.Sin autem incępiſſet veſperas, vel aľs
horas,ſtatim exeat:quia ipſas alius finire poteſt.Quid ſi excõmu
nicatus ſit in eccleſia,non cã orandi,ſed pro alio negotio ſuo? Di
xit.d.n.ꝙ non videtur,quare alius in eadem eccleſia orare nõ poſ
ſet,cum tunc ſibi in oratione non communicet,quia nec ad orã
dum venit. Alij contra,pro quibus faciunt hæc verba.[In oratio-
ne]& quod ſequitur.[Aut orando ſecum.]q.d.non eſt orandum
in loco,in quo ipſe hæc poſſit audire,vt hic.Nec ipſo reſpondẽte
vt ſequitur. Aliter non diuerſificantur hæc verba Quinimo nec
eccleſiam debet excommunicatus ingredi,etiam ſi ibi non cele-
brentur diuina.xxv.diſt.c.j.circa princi.& xxiiij.q.iij clericus. j.q.j.
non liceat.Niſi cauſa audiendi verbũ Dei.j.e.rñſo.§.j.vbi de hoc.
[Comedendo]Et breuiter veniendo,eundo,redeundo,conſeden
do,loquendo,& in omnibus alijs communio denegatur. xi.q.iii.
excommunicatos.& no.ſ.e.cum deſideres.§.j.ver.fi.Si tamen ego
pro meis negotiis,& excommunicatus pro ſuis, ſimus in eadem
domo propter hoc tñ,niſi aliud interueniat,nõ videor cõicare:
quinimo & ſi habemus vnam cõem cameram, bene poſſimus ĩ
ea viuere,comedere,& iacere diuiſi tñ,ita ꝙ non in eadem mẽſa,
in eodem lecto.Et ꝙ caueam,ꝙ nec in colloquio, nec in aliquo
5 ei communicem.ar.j.e.ſi vere.in fi.vbi de hoc. quia † non dr̃ in-
iuriam committere qui vtitur iure ſuo.ſ.de ele.cum eccleſia Vul
terana.§.j.Sed contra,quia non ſolum ei aue dicendum non eſt,
6 ſed nec in eiſdem balneis † licitum eſt cum ipſo lauare. xxiij.q.i.
omnis qui.So.illud fuit de ſuperabundanti iuſtitia. Vel aliud eſt
dimittere delitias propter præſentiam excommunicati,quod cõ-
mendabile eſt,vt ibi.Aliud eſt ius ſuum dimittere,ad quod nemo
tenetur,vt in caſu noſtro.Vel poteſt diſtingui inter illum, qui in
communionem loci incidit ante excommunicationem, & ta-
lis non ligatur,vt in caſu noſtro.Et illum, qui poſt excommuni-
cationem incidit in communionem.Et tunc ſubdiſtingue, vtrũ
ex alieno facto iſtud accidat,ſ.puta, quia ſucceſſit alicui, qui loci
communis dominus erat ex teſtamento,vel ab inteſtato,& tunc
ſimiliter excommunicatus non eſt,cum ſibi nihil valeat imputa
ri,& iure ſibi acquiſito ſine iniuria vti poſſit,vt dictum eſt. An ex
proprio facto ſcienter & gratis in hanc communionem incide-
rit,& tunc delinquit,vnde & imputatur,vt in contra.Comproba
tur hæc diſt.ff.de arb.non diſtinguemus.§.ſacerdotio. & in eo,qđ
le.& no.j.e.ſi vere.& j.§.i.ſuper verbo,criminis.& ſuper verbo,tũc
erit abſolõ Vr̃ tñ hæc diſtinctio puerilis,nã & vbi ab aliquo inſti-
tuitur heres aliquis,in voluntate ſua eſt adire hæreditatem, vel re
pudiare,vt patet in eo,quod no.ſ.de præben. accedens. Ergo talis
voluntarius immiſcet ſe communioni excommunicati, cũ quo
res eſt communis, ergo ſm prædicta eſt ei imputandum. Ad qđ
dicendum eſt,ꝙ ſatis diuerſum eſt vnum ab alio : nam qñ emit,
ipſemet procurat communionẽ, & ideo ſibi merito imputatur,
qñ vero ſuccedit non a ſe ipſo, ſed ab alio habet originem, quare
nõ imputatur,ſicut alias no.ſimile.ſ.de elec. cum in iure peritus.
Sed non obſtat,ſi dicas,ꝙ ſuam emendo poſſit magnam vtilitatẽ
facere, quia nedum tale lucrum debet contemnere in hoc caſu.
Quinimo & omnia mala tolerare, antequam cõicet cum excõ-
municato,vt patet in eo,quod le.& no.ſ.quod me.cau.ſacris.& ſ.
de do.& contu.veritatis.§.fi.& j.e.c.j.§.j.& c.inter alia.§. illud aũt.
¶[In primo.]iiii.pars.[Et participet] qui tamen cum tali commu
7 nicat,excommunicatus non eſt. Et hoc eſt,quod dicimus,ꝙ † ex
communicatio non trãſit in tertiam perſonam.xj.q.iij.qm̃ mul-
tos.[Criminis] ſic.j.e.ſi concubinæ.& eodem modo intelligunt
quidam.ſ.e.ſignificauit.quod dic, vt ibi no. Quid ſi quis ſit excõ-
municatus propter guerram,quam facit eccleſiæ, vel alij. Et ego
& alius habemus guerram ad inuicem,nonne mihi licet inuoca
re auxilium excommunicati, vt fortior ſim, & ei ſimiliter auxi-
lium præbere.D.n.videtur hic notaſſe,ꝙ ſic,quod nõ placet. Hoc
tamen concedimus,ꝙ dominus vaſallos ſuos etiam excommu-
nicatos vocare poſſit, cum ad hoc ex debito fidelitatis ei tenean-
tur aſtricti,arg.xj.q.iii.quoniam multos.& in eo,quod legitur, &
no.ſ.de iudi.intelleximus & j.e.inter alia.& c.ſi vere.& ſ.§. proxi.
in fi.[Damnauit.] i.excommunicauit.[Ab eo.] ſ. qui damnauit,
ſacerdotali tamen reconciliatione interueniente.j.e.c.§.fi.[Tunc
erit abſolutio] Colligitur hic, ꝙ ſi ego excommunico paro-
chianum meum propter crimen,& parochianus alterius eidem
communicat fauorem impartiendo in delicto ſuo, in me videt
delinquere,& ideo eadem ſententia ligatur, & non ſententia ca-
nonis,quia tunc a ſuo epiſcopo,vel etiam a proprio ſacerdote ab-
ſolueretur,vt j.ſequitur.Et ſic iſte propter delictum ligatur ſenten
tia mea,& a me debet abſolui,& cum iuramento,vt j.dicit. & eſt
ſimile.ſ.e.a nobis.ij.vbi large appellatur ſubditus ratione delicti.
ſecundum.B.Intelligo tamen,ꝙ hoc verum eſt, ſi alienus paro-
chianus participat ſcienter:nam ſi ignoranter, non tenetur, vt ſ.
proxi.& c.ſignificauit.& c.cum deſideres.in fi.j.rñ.Ergo dic,vt no.
in illa,a nobis fuit.Item non dico,ꝙ ſententia lata ligetur, imo a
canone,vt expreſſe probatur.j.e.§.j.ver.quamuis.ij. quaſi in prin.
Sed quæri poteſt, cum excommunicationis ſententia extẽdatur
ad alienum parochianum,quare ſimiliter indulgentia,vel remiſ-
ſio non extenditur,vt ſ.de pœnitentiis.ꝙ aũt? Vin.dixit, ꝙ vtrobi
que conſulitur animæ,& ideo in indulgentiis illud obtinet,vt diu
tius affligatur quis pro peccatis. Et ſimiliter in excommunica-
8 tione, vt diutius affligatur † nec excommunicatio eſt mortalis,
ſed medicinalis.ij. quęſt. j.multi.xxiiii. q.iii.corripiantur.Vel dic
aliam rationem, indulgentia non tranſit ad alienum parochia-
nũ,quia epiſcopus in eum nullam habet iuriſdictionẽ.Vnde ſua
indulgentia,vel remiſſio ipſum non poteſt abſoluere, quia ipſũ
non ligauit.Qui.n.non põt ligare,nõ põt abſoluere, & econuer-
ſo.21.di.inferior.& ix.q.ii.c.j.& ſ.de pœnitentiis. oïs. Sed in ſnĩa
excõicationis ſecus eſt,qa ille pp delictũ, ſiue rõne delicti efficit
de foro excõicantis.ſ.de fo.comp. c. vlt. Vnde pp hoc põt illum
ligare,& abſoluere.& ille incidit pp delictum in ſuam ſententiã,
9 & ſic ligatus eſt ab eo.Vnde & ab eo dẽt abſolui.& ꝙ†prouiſum
fuit ad pœnam trahi non debet ad gratiam.ſ.de tranſla.epi.inter
corporalia.§.ſed neque.ſm B.Reſponſio hæc non valet, quia in
ea ipſum quare implicatur.Hoc eſt.n.quod quæro .ſ. quæ ſit rõ,
quare rõne delicti ſortitur quis forum, & non ratione beneficij,
quia & ſi in indulgentia non habet iuriſdictionem, multo mi-
nus in pœna.Nam odia ſunt reſtringenda,& pœnæ,fauores vero
ampliandi.ff.de lib.& poſth.cum quidam.de pœ.di.j.pœnæ. ſ.de
dona.cum dilectus.in fi.& de conceſſ.præb.non vacan. ꝯſtitutus.
a in fi.[a]Dicas igitur,ꝙ hæc eſt ratio,†quare remiſſiones reſtringun-
10 tur,q̃uis fauorabiles,ne videlicet vileſcat eccleſiaſtica iuriſdictio,
& ſatisfactio pœnitentiæ eneruetur.vt ſ.de pœn.cum ex eo.§.pe.
in prin.quod dic vt no.ſ.e.a nobis.ii. §.vnico. in prin.vbi hæc ea-
dem dubitatio mouetur,& ſoluitur.Propter hanc rationem etiã
priuilegium ſtricte interpretatur.j.ti.j.cum in partib.& plerum-
11 que fiunt indiſcretæ†indulgentiæ,& ideo reſtringuntur.In excõi
catione vero delinquit,qui ſcienter participat. & ideo non debet
remanere eius maleficium impunitum, immo puniri debet, q
deliquit.vt j.e.vt famę. Sed mirum videtur, ꝙ in hoc caſu ſnĩa
excommunicationis ligat illos,de quibus non fuit dictum, nec
cogitatum,cum & res iudicata illis ſolis regulariter noceat,cõtra
quos iudicatur,vt ſ.de fi.inſtr.inter dilectos.& de ſen. & re iudi.c.
12 c.pe.& ff.de excep.rei iud.cum quæritur.& l.rei iudicatæ.Nec†ex
poſtfacto poteſt augeri obligatio.ff.de dam.inf.damni.§.ſi is qui.
& ex quo poſt ſententiam aliquid accidit, noua interpellatione
13 opus eſt.ff.de iud.non poteſt. † Item inconueniens eſt, ꝙ aliquis
excommunicetur,qui non eſt monitus,nec citatus j.e.ſacro.Itẽ
ſecundum hoc talis ſententia non differt a canone latæ ſenten-
tiæ,cum tamen hæc ſententia nõ ſit generalis.ſed tñ vnã pſonã
comprehendit.Io.dixit,ꝙ hæc diſtinctio,quæ hic fit in litera, ha
14 bet locum in eo caſu, cum ſub hac forma fit excõicatio. †Ex-
communico te cũ oïb.cõicantib,alias participantib.tibi,vt tunc
ſ.diſtinguatur,qualiter quis ei cõicet.vt j.c.px.ad fi. & ſic nõ ob-
ſtant præmiſſa.Sed hoc nõ credo, immo credo illũ eſſe excõica-
tũ eadẽ ſnĩa,ex eo ꝙ in crimine inuoluitur : qa incidit in factũ
quaſi dãnatũ,& ſnĩa trãſit ad eũ p talẽ participationẽ , vt j.eo. ſi
cõcubinæ.Et eſt ſimile.ſ.de immu.ec.aduerſus.vbi ſuccedit in vi-
tiũ,& hic ſuccedit in crimen,vel accedit ad crimen, ergo eadem
lepra,qua ille percutitur,& iſte accedẽs percuti debet,ar.j.q.j. cito
turpẽ.vnde ſicut p participationẽ ſolã in locutione ꝯhitur excõi-
catio minor,ita per cõionẽ ẽt criminis(quia plus delinquit) ꝯhi-
tur maior excõicatio,qua ille,cũ quo participat,pp eãdẽ cauſam
eſt excõicatus.Vnde non eſt neceſſe,ꝙ noua cõtra tales ſnĩa pro
cedat, qui alieno facinori ſuam cõionẽ immiſcent.xxiiii. q.j.c.j.
ii.& ii.[Requirenda] verum ſi difficile &c.vt j.e.§.fi. [Cũ facien
tem &c.]Hæc eſt probatio,ꝙ eadem ſententia inuoluat.ad idem
j.eo.quantæ.vbi de hoc & ſ. de of.dele.c.j.vbi de hoc. ¶[In ſecũdo
vero.]v.pars.[Caſu.] ſ.quando nõ in crimine, ſed alias in oratio-
ne,vel oſculo.vt ſ.e.§.in ſecunda.ver.aut alias ſubaudi tu,excom-
municationem incurrit,ſed minorem.[Vnde a ſuo epõ &c.]Nõ
ergo quilibet ſacerdos poteſt abſoluere a minori, multo minus
non ſacerdos a maiori,vt no ſ.e.c.reſpon.j.& j.e.§.j.ver.fi.[Quam
uis enim]ver.& eſt antipophora. [Et tunc.] ſ. qñ nõ in crimine,
ſed alias excõicato cõicat, ſicut & quãdo in crimine.[Nõ iudicis
&c.]Hic eſt ergo expreſſum,ꝙ ſiue in crimine, ſiue alias partici-
pet,non ligatur ſentẽtia iudicis, ſed authoritate iuris & canonis.
Hoc enim expreſſe innuit mens,& virtus ſignificationis iſtius ad
uerbii,

ADDITIO.

a ¶Adde textum in reg.odia.de reg.iur.lib.vj.

uerbii, tunc,quicquid alii dicant,& de hoc no.s̃.e. §.proxi.ſuper
ver.tũc erit abſolutio[Ligatus]Et ſic videretur, ꝙ ſicut in primo
caſu,ita & in iſto deberet abſolui ab illo, qui excommunicauit,
vel a ſuperiore ſuo [Quia tamen &c.] Eſt & alia rõ, qa nec vr̃ in
eum delinquere,q̃ damnauit,ſicut in primo caſu[Conditor ca-
15 nonis].i.Papa.Et hoc regulare eſt tam † in maiori, q̃ in minori
excommunicatione,ꝙ in omnib. canonib. latæ ſententiæ abſol
ui poteſt excommunicatus ab epiſcopo proprio.s̃.de præben.gra
16 ue.§.fi.Niſi vbi Papa ſibi retinuit,vt eſt videre † primo in eo, q in
perſonam religioſam manus iniecit violentas.s̃.e. porro. xvii.q.
iiii.ſi qs ſuadente.Secundo in fractore eccleſiæ.s̃.e.ꝯqueſti.Tertio
in incendiario,quod dic, vt ibi no.& s̃. e. tua. Quarto in falſario
Papæ.s̃.de crimine falſi.ad falſariorum. Quinto in clerico,q ex-
communicatum a Papa ſcienter recipit ad diuina. s̃.e.ſignifica-
uit.& in qbuſdam aliis caſib. quos per ſe poterit recolligere dili-
gens ſtudioſus. Vel niſi abſolutionem alii reſeruauerit, ſicut eſt
videre in præmiſſo caſu, qñ.ſ.aliquis in crimine communicat
crimino ſo.vt s̃.§.prox.& in alio.s̃.de præb.graue.§.fin. & eſt hic
17 ar.†epiſcopos poſſe, vbicunque diſpenſatio nõ eſt ſpecialiter in-
a hibita,[a]diſpenſare.ad idem.s̃.de ſpon.cum apud.xvi.q.j.ſunt non
18 nulli.qa quod†non eſt prohibitum,videtur eſſe conceſſum,vt le.
& no.s̃.de tranſla.epi.c.ii.§.ſed neque.ver.ſi.quod dic, vt not.s̃.de
iud.at ſi clerici.§.de adulteriis[Non retinuit]Similiter prætor cõ
mittit magiſtratib.quædam.ſ.cautionem,& in poſſeſſionem miſ
ſionem,ex primo decreto,ex cauſa dãni infecti.Miſſionem vero
ex ſecundo decreto ſibi retinuit.ff.de dam.infec.dies cautioni.§.
duas.ff.de iur.om.iud.iubere[Aliis].ſ.propriis ordinariis, vt tamẽ
ſemper maiora epiſcopis reſeruentur.s̃.de offi.archipreſ. c.fi.§.fi.
¶[Is autẽ] vj.pars.[Cõicat] ſ. in crimine, quia ligatus eſt maiori
19 vinculo [Cum iuramento &c.]Hic ergo eſt expreſſum,ꝙ†iura-
mentum eſt de ſubſtantia formæ abſolutionis.& j̃.eo.ver.j. & §.
j.& c.quamuis.§.fi.quod dic,vt no.s̃.eo.cum deſideres.ver.fi. & §.
j.ver.nec eps̃.[Qui vero]ver.[Iuxta modum] ſ. non in crimine,
ſed alias in oratione &c.vt s̃.eo.§.in ſecunda. ver.fi. quia minori
vinculo tantum ligatus eſt.[Reconciliari &c.] Cum pſalmo pę
nitentiali per authoritatem epi̅, vel proprii ſacerdotis, qui dabit
ei licentiam vtendi ſacris eccleſiæ.Non tamen neceſſe eſt ipſum
induci in eccleſia, cum non ſit extra.& per hoc apparet differen
tia inter excommunicatum minore excommunicatione, &
quemlibet alium crimino ſum, licet enim vterque quantum ad
ſe perceptione ſacramentorum eccleſiæ ſit ſuſpenſus.j.q.j. ſacer-
dotes.tñ crimino ſus ſine vlla ſolenni reconciliatione per ſolam
pœnitentiam reſtituitur ſacramentis eccleſiæ.ſm̃.d.n. vt patet.s̃.
de tem.or.c.fi.Exceptis ẽt his,quæ poſt pœnitentiam executionẽ
20 impediunt,vt ibi,& s̃.de accu.inquiſitionis.rñ. j. † Excommuni-
catus vero etiam tm̃ minori excommunicatione non reſtituit̃
ſine ſolenni reconciliatione,vt hic.Et idem eſt in pœnitentibus
ſolenniter.xxvj.q.vj.c.fi.s̃.de of.archipreſ.c.ij.§ pe.ſm̃.d.n.qui nec
credit hanc reconciliationem diſpenſationem dici. Cum igitur
ſm̃ hoc minor excommunicatio ſolennem reconciliationẽ &
ſacerdotalem requirat,multo fortius in maiori excommunica-
tione erit hæc requirenda,in qua & requiritur,ꝙ eccleſia ei ſolen
niter reddatur,prout no.s̃.e.c.prox.§.pe.Ratio eſt in vtroque:quia
non ſolum ſententiæ ſed & delicti propter qđ ſententia lata fuit,
eſt abſolutio requirenda,vt expreſſe legitur.s̃.e.§.in primo.ad finẽ
Et in hac ſnĩa videtur fuiſſe.d.n.vt no.ſm̃ ipſum.s̃.de conſue.quã
to.rñ.j.& j̃.e.cum illorum.§.j.ver.eorum. in prin.[Poterit.]Ergo
a contrario primus non poterit,vt præmiſit.Et ſic tam ex his ver
bis q̃ ex illis probatur inconuincibiliter,ꝙ iuramẽtum eſt de ſub-
ſtantia formæ,vt & ibi no.ad idem.j̃.c.j.rñ.j.Hoc autem fallit,qñ
excommunicator cognoſcit ſe erraſſe,prout le.& no.j̃.e. ſacro.§.
j.ſuper verbo,abſq; grauamine.¶[Verum.] vij.pars. [Iuſta cauſa]
puta: quia nimis diſtat.j̃.e.relatum.§.pe.& c.ſacro.§.pe.ver.qui ſi
abſq; periculo moræ.s̃.ti.j.c.fi. Multo fortius propter mortis peri-
culum,&c.vt le.& no.s̃.e.qđ de his.§.j.in prin.[Excommunicato
rem]vel ſuperiorem ſuum,vt s̃.e.§.in primo. Hoc autem intelli-
gas,quando excommunicator eandem incurrit ſnĩam: quia cũ
ipſo participauit in crimine.Et hoc ſenſit.d.n.vt notatur.j̃.c.j.Vel
quamuis difficulter poſſit accedere,ſi appelletur ad ipſum.Vel in
alijs caſibus,in quibus adiri põt,quod dic,vt le.& no.s̃. de offi. or.
paſtoralis.rñ.j.ver.fi.Et ſm̃ hoc intellige,quod no.in Summa.eo.
ti.§.fi.ſub.§.ꝙ ſi eps̃.ver.mihi vr̃.[Accedat.] ſ.is qui communica-
uit in crimine.[Indulgendo.] i.conceſſum eſſe oſtendimus. ſic.s̃.
de exce.præla.cũ ad quorundam.Vel ideo hoc dicit, quia de rigo
re iuris aliud eſſet,niſi vbi mortis periculum immineret.ſi.no.s̃.c.
prox.§.vt aũt.ad fi.[Cautione.]ſ.iuramenti,alr̃ ergo præſtita abſo
lutio non valebit,ar.s̃.de reſcri.cum dilecta.in fi.vt & no.s̃.§.ꝓxi.
[Excõicatoris]ad quẽ poſtea remittatur,& ſi ſatisfacere renuerit,
in eandem ſententiam reducatur.j̃.e.ſacro.§.verum.s̃.de offi.ord.
ad reprimendam.§.fi.[Mandatis] ſi.s̃.e.de cætero.§.j.& j̃.e.quam-
uis.[Proprio]Non ergo extraneo,nec minore ipſo.ſic.s̃.e.§.in ſe-
21 cundo [Sacerdote] Sic ergo † ſimplex ſacerdos poteſt abſoluere,
vt hic.& xxvj.q.vj.capit.fina.ſic & ligare.ij.quæſtione.j.nemo.

ADDITIO.

a ¶Adde gl.& do.Abb.in c.at ſi clerici.§.de adulter.s̃.de iud.& gl.hic.

SVMMARIVM.

1 *Sacra, alicui permittitur tangere cui non permittitur ingredi.*
2 *Verbum tenetur, exponitur pro debet.*
3 *Præſumptuoſè participare cum exeommunicatis, quando quis dicitur.*

CAP. XXX.

QVod in dubijs.& inf. Pars.s̃.de pœn. qđ in dubijs.
[Donec per eccleſiam] ſi. s̃.e.a nobis.§.j.ver. ſi tamẽ
morte.& c.cũ deſideres.§.fi.alias.j.Nec ẽt ꝓlatus ſuus,
qui alios debet prohibere,eidẽ dẽt cõicare,vt ibi no.Et eſt hic, ar.
ꝙ iur̃m eſt de ſubſtãtia formæ.[Alioquin.] ſ. ſi ꝯrium diceremus
1 [Poſt iur̃m] præſtitum.Et ſic habes, ꝙ † alicui ꝑmittitur tangere
ſacra,cui non permittitur ingredi ipſa. Sed contra.v.di.ad eius ve
ro.nam cui reliqua ſacramenta negantur,q̃o vnum genus ſacra
menti conceditur.Hoc eſt contra id,qđ le.xxv.di.illud.hoc ſolui-
mus in eo,qđ no.s̃.de iud.intelleximus.[Neceſſaria]quod falſum
eſt,vt s̃.e.cũ deſideres.§.j.¶[Nullus aũt.]ij.pars.[Sciẽter]ſi.s̃.e.ſigni
ficauit.& j̃.§.fi.[Tenetur] imo nec debet,vt patet in inferioribus.
2 Expõe †ergo tenet.i.dẽt.[Qm̃ multos.]xi.q.iij.qm̃ multos. ſi.j̃.e.
c.j.rñ.j.Et enumerantur illæ perſonæ.j̃.c.j.§.j.& ij.quod dic, vt ibi
no.Errant ergo,qui dicũt,ꝙ cum excõicatis ꝯhere licet,niſi neceſ
ſitate inſtante,vt hic patet.& j̃.c.j.§.illud.quod dic,vt no.s̃.de do.
& contu.veritatis.§.fi.ad fi.magnæ gloſſæ.ver.verumtamen quic-
qd dicat.d.n.& ſequentibus.¶[Illi aũt.]iii.pars.[Nõiatim]De hoc
dic,vt no.s̃.de cle.exc.mi.propoſuit.§.j.ver.per pęnitentiarij.[Præ
ſumptuoſe.] i.in crimine.ſm̃ Io.Imo & ſi in oratiõe, vel locutio
ne.ſm̃.T.Sed Io.hoc intelligit de alio crimine,quam de damna-
to,bene dicit.Si vero de damnato minus bene ſenſit.j̃.e. c. j.in fi.
& c.ſi concubinæ.vbi de hoc.hanc autem diſſentionem colliges,
& intelliges per id,quod no.in Summa.e.tit.§.fi.ſub.§.quid ſi eps̃.
3 ver.ſed pone,ꝙ eps̃.& ſe.Præſumptuoſam† aũt participationem
intelligo,ex quo monitus non deſiſtit,vt ſequitur, & probatur in
eo,quod le.& no.s̃.de cle.exc.mi.ſi celebrat.ver.pe.& fi.[Præter ꝑ-
ſonas]Nũquid iſtis ꝑſonis licitum eſt in delicto participare? Nõ,
vt j̃.c.j.in fi.& ar.xj.q.iij.Iulianus.& c.nõ.n.ſemper.& patet in eo,
qđ no.s̃.de præſcr.c.fi.& s̃.de tem.or.ad aures.§.j.Sed ſi hoc faciũt
minus peccant,q̃ aliæ perſonæ,vt hic,& j̃.c.j.& in eo,quod leg. &
no.s̃.qđ me.cau.ſacris.[Innodandi]Maiori excõicatione, vt hic.
& xj.q.iij.qui cõicauerit.cũ eccl̃iæ claues ꝯtẽnãt.s̃.de pœ.c.fi. Al̃s
innodati,& tũc in eo qđ ꝑmiſi ꝯmoniti.ſubaudiẽdũ eſt maxime.
Alioquin falſa eſt litera,qa ſi hoc intelligatur de minori excõica
tione,vel de maiori, qñ participat cũ eo in dãnato crimine ſnĩis
illis ligatur,ſine monitione aliqua,vt patet.s̃.c.proxi.§.in primo.
& §.in ſcđo.Si vero hoc intelligas de maiori,& vbi nõ participat
cum damnato in crimine,nõ eſt participans excõicatus maiori,
niſi forſan excõicatus,cui participat eſſet excõicatus cũ partici-
bus ſuis.vt j̃.§.j.Sed nec per ſolã monitionẽ intelligeretur excõica
tus,ſicut nec per ſolam iuramẽti pręſtationẽ quis intelligit̃ abſo
lutus.vt s̃.e.c.rñ.j.¶[Secus aũt eſt.]iiij.pars. [Cõicant] in crimine.
ſm̃ Io.imo ẽt in locutione.ſm̃.T.dic,vt no.j̃.& s̃.[Et ipſi.]ſ.parti
cipãtes.[Snĩam.]ſ.eãdẽ,hoc eſt maioris excõicationis,& ſi moni
ti nõ ſint.xj.q.iij.excellẽtiſſimus.Et hi nõiatim intelligunt̃ excõi-
cati,ar.ff.de cõdi.& de.nõiatim.ff.ſi cer.pe.certũ eſt. ſm̃. B. Verũ
eſt de iure,ſed non teneor tales vitare,niſi conſtet mihi de partici
patione publica,vel alias fuerint denuntiati,vt patet in eo,qđ leg.
& no.s̃.e.cũ non ab hoĩe.rñ.j.& de cle.ex.mi.ꝓpoſuit.§.j. ver. per
pęnitẽtiarij.Hic tñ notandũ,ꝙ ſi qs excõicatus ſit cũ participibus
& fautoribus ſuis,tũc participãs cũ tali excõicato,ſiue in crimine
ſiue in oratione põt intelligi eſſe excommunicatus maiori, arg.
hic.& j̃.e.ſacris. Vbi vero excommunicatus eſt quis cum partici-
pibus ſuis tantum,& non cum fautoribus,aliquis cum tali parti-
cipans in quouis crimine maiori excommunicatione ligatur.Si
vero in oratione,tunc minori.Porro vbi aliquis excommunica-
tus eſt,ſed non participes,& aliquis cum tali participat in damna
to crimine,tunc etiam eadem ſententia inuoluitur.Si in alio cri
mine excommunicandus eſt.vt s̃.§.proxi.Si in oratione non ex-
communicatur,niſi contempſerit,& ſic poteſt intelligi,quod ibi
dicit,& hic,& ſupra.c.proxi.& j̃.e.c.j.ad fi.& c.ſi concubinæ. xj.q.
iij.qui communicauerit.ſupra,de cle.excom.mi.ſi celebrat.§.fin.
Dę hoc tamẽ plenius no.in Summa.vt & dixi.ſupra.§.proxi. Sed
qualiter intelligis,ꝙ aliquis poſſit excommunicari cum partici-
pibus ſuis.Nam hodie nulla talis generalis ſententia ferenda eſt,
vt extra.do.noſt.eo.titu.Romana.§. caueant.& præced. Reſpon.
præmiſſa generali prohibitione monitoria hęc generalis ſenten-
tia ſequi poteſt,vt hic,& j̃.eo.ſacris.quod dic,vt plene no.extra.d.
n.eod.titu.ſtatuimus.§.penul.& finali.

SVMMARIVM.

1 *Allegare ſufficit.c.vel l.& ſi non dicatur locus vbi ſit.*
2 *Interpretari eius eſt, cuius eſt condere.*
3 *Conceſſo vno videtur conceßum & omne id per quòd peruenitur ad illud.*
4 *Iudex, vel arbiter nemo in re propria eſſe poteſt.*

CAP.

CAP. XXXI.

1 INter alia. [Qm̃ multos.]xj.q.iij.qm̃ multos. Et no.ꝙ† ſufficit allegare.c. vel l.&
ſi nõ dicatur locus vbi ſit.vt hic.& s̃.c.ꝓxi.s̃. de ſimo.
licet Hely.s̃.de of.dele.ſuper qõnũ.[Verũ.]ver.[Occa
ſio diſputandi]ſi.s̃.de ſimo.licet Hely.& c.ꝑ tuas. & s̃. de voto.ex
multa.j̃.ti.j.ex parte.j.& c.cũ olim.[Alijs.]ver. [Concedentibus]
alias contendentibus.[Præſertim.] i.tm̃:& ſi ſic intelligunt, bene
dicunt,vt patet.j̃.§.j.& ij.[Aliis.]ver.[Si velint] Et ſi iſti hoc intel-
ligant de aliis perſonis,quæ ex debito ad cõicãdum nõ ſunt aſtri-
2 ctæ,bene dicũt.vt j̃.§.fi.¶[Vt igitur.]ii.pars.[Interpretatio.] †Eius
enim eſt interpretari.cuius eſt condere,vt hic,& C.de leg.l.fi.ff.de
præto.ſti.in prætoriis.j̃.ti.j.olim.§.fi.ff.de reg.iu.Neratius.xj. q. j.§.
ex his oĩbus.s̃.de conſti.c.fi.Qñq; tñ interpretat̃ & alius:qđ dic,vt
ple.no.s̃.de poſtu.præ.c.j.§.nec valet.[Quòd cũ quædã perſonæ.]
ver.[Ipſius.]ſ.ſnĩæ.[Adhærere]ſicut ſunt vxores,& filij,ſerui,& an
cillæ.[Neq; poſtmodum.]ver.ſ.poſt latam excõicationis ſnĩam.
[Adꝯrium.] ſ.a dño exequendũ.[Duret]Ex ſui natura, vt in ꝑſo
nis enumeratis.s̃.ſuꝑ verbo,adhęrere,ſubaudi, vel [Beneficio.]vt
eſt videre in quibuſdam ꝑſonis, puta ruſticis, & mercenariis. Et
eſt hoc ius nouũ:qa per priora iura antiqua tenebãtur ẽt tales ex
cõicatos vitare.xv.q.vj.nos ſanctorũ.& c.iuratos.x..q. iij. excõica-
tos.ſm̃.T.Verum eſt,ſi ſpecialiter prohibeãtur,vt in dictis.c. nos
ſanctorum & iuratos.Sed hodie idem eſt,ar.s̃.de pę.c.fi.& de pri.
ꝙ nonnullis.rñ.j.ver.fi. Alias autem nõ eſt hoc ius nouũ, imo &
in antiquo dicto.c.qm̃ multos & ruſtici & ſeruientes ſpãliter ex-
primuntur,quicqd dicat.T.[A priore.]ver.[Obnoxietate.] i.aſtri
cta,& debita obligatiõe.[Solutæ]Hac rõne pater & mater, dñs &
patronus nõ debẽt cõicare filio,ſeruo,ſeu liberto,cũ non ſint ip-
ſorum obnoxietati ſubiecti.Imo ecõuerſo & ipſi ſunt ſoluti,& po
teſtatem habẽt in eos,ideo præ aliis eos vitare tenent̃ excõicatos,
& peccant grauius,q̃ alii,ſi eis cõicant̃ in fauorem ipſorũ excõi-
catorũ,cũ a ſua cõione eos repellere poſſint,& debeant.xxxvij.di.
c.legimus.§.hinc ẽt filius.& c.præce.xcvii.di.§.neceſſe.xxvii.q.j.de
filia.Poſſunt tñ ab eis debitũ obſequiũ exigere,ar.j̃.e.ſi vere.& c.re
latũ.§.j.ver.aut ipſi.ſm̃.d.n.Et de hoc plenius in Summa.e.ti.§ fi.
ſub.§.humile.[Sine qua.] ſ.ſinẽ cõione.[Illud.] ſ.obſequiũ: & ſic
3 eſt,ar.ꝙ†vno conceſſo vr̃ conceſſum & oẽ id,ꝑ qđ peruenitur ad
illud,& de hoc no.s̃.de procu.tuæ.s̃.de of.dele.ꝑterea.¶[Illud aũt]
iii.pars.[Cũ viatores] & cæteri,qui oẽs expreſſe in dicto.c.ſpecifi
cantur.[Perſonarũ.] ſ.excõicatarũ. [Neceſſitatis] Nõ cuiuſlibet,
ſed magnæ,vel vtilitatis euidentis,ſiue cauſa vitandi damni gran
dis.j̃.e.ſi vere.xj.q.iii.ſi prædeceſſor.ſm̃.d.Sed de vtilitate nullo iu-
re ꝓbatur.Nos vero dicimus,ꝙ in nullo caſu licet participare ex-
cõicato,niſi vbi in iure eſt hoc expreſſum,vt patet.s̃.c.proxi.rñ.j.
& §.j.& ij.& s̃.qđ metus cã ſacris.Vel niſi excuſet priuilegium ſe-
dis apoſtolicæ ſpeciale,qđ qui allegat,ꝓbare debet.s̃.e. nulli. s̃. de
ſchiſma.c.ij.Nec obſtat qđ ex hoc fideles lędantur in tꝑalibus,vt
patet in eo,qđ no.s̃.e.nuper.§.in ſecunda.in fi.Nã aliqua ſuſtinen
da eſt incommoditas,vt cenſura eccleſiaſtica obſeruet̃, ar.xix.di
in memoriam.s̃.de of.leg.dilectus.j̃.e.regulatũ.§.j.ver.aut ipſius.
s̃.de priui.vt priuilegia.§.fi.ver.pe.Sed cuius ſpectabitur arbitriũ?
Rñdeo,vr̃,ꝙ ſuperioris,ar.s̃.de voto.ꝙ ſuper his.& c.ex multa.Sed
ꝯ,qa anteq̃ poſſet adiri ſuperior,poſſet plerunq; magnũ periculũ
imminere,ar.s̃.ti.j.c.fi.cum ſuis concor.& ff.de dam.infec.l. j. ff.
de exer.act.l.j.Sol.in tranſeuntibus res iſta dilationem non capit,
igit̃ vnuſquiſque ſuo arbitrio relinquat̃,ar.ff.de iudi.hæres abſens
xj.q.iii.quod prædeceſſor.In peregrinis autem, qui vltra mare ali-
quãdiu,vel Romę per quadrageſimam morari conſueuerunt,eſt
4 ſuperioris arbitrium requirendum,quia regulariter nemo † in re
propria iudex,vel arbiter eſſe poteſt.ff.de iudi. Iulianus ſi aliter. ff.
de arb.l.pen.& ar.s̃.de elec.venerabilẽ.ſm̃.B.Vel poteſt dici, ꝙ ab
initio vnuſquiſque ſuæ conſcientiæ relinquatur,ar.xxxiij.diſt.ha-
bũiſſe.s̃.de iureiu.mulieri.s̃. de ſimo. ſicut tuis. in fi. In dubio tñ
diœceſanum conſulat. s̃.e.monachi.j̃.e. inquiſitioni. Per quẽ, ſi
in his excedat,publice,ſiue manifeſte moneri poterit, & puniri,
ar.s̃.c.proxi.§.illi aũt.s̃.de of.or.c.j.& c.irrefragabili.Et de hoc ple
nius no.s̃.de do.& contu.veritatis.§.fi.& j̃.e.ſi vere.rñ.j.& in Sum
ma.e.ti.§.fi.ſub.§.neceſſe.Vna tñ gl.per aliam eſt ſupplẽda.[Vt ẽt
in fine capituli.]ſ.illi⁹.xj.q.iii.qm̃ multos.[Sed ad illas.]ver.ſubau
di perſonas hoc credimus referendũ.[Quæ talibus &c.]de quibus
no.s̃.§.proxi.ver.ꝙ cũ quædam.in fi. & ver.neque poſtmodum.
Quid de prædicatoribus,nunquid & ipſi in his, quæ ad officium
ſuum ſpectant,excommunicatis tenentur aſtricti? Rñdeo. ſic.ſi
curam eorum habeant,vt patet in eo,quod leg.& no.s̃.de of.ord.
irrefragabili.Sed & alijs,qui mittuntur a Papa,vel diœceſano epõ.
s̃.de hære.excommunicamus.j.§.j.& de off.or.inter cætera.Neceſ
ſe enim habent,ex quo eis præcipitur,obedire, ſpreta etiam tꝑali
damnificatiõe, vt patet in eo,quod le.& no.s̃.de maio.& obe.c.ij.
& c.illud.de tpe or.ad aures.§.j.Et de talibus intellige, qđ le.j̃.e.cũ
voluntate.§.j.[Quibus.]ver.ſ.omnibus perſonis in dicto.c. deno-
tatis.quamuis etiam obnoxietati aſtrictæ ſint.[In criminibus]qđ
dic,vt no.s̃.e.c.proxi.§,illi autem.ſuper verbo, præter perſonas. Et
hoc intelligas,nedum de damnatis criminibus, ſed etiam de alijs
quibuſcunque,ar.in eo quod ibi no.& s̃.de vſu.ſuper eo.& patet.
xxij.q.iiij.c.ij.& per totum.In quo caſu etiam poteſt intelligi,ꝙ ſi
quis participat cum illo,qui eſt excommunicatus,cum ſuis par-
ticipibus eandem ſententiam incurrit,vt no.s̃.e. ꝙ in dubijs. §. fi.
[Non debent] vt etiam patet in dicto.c.quoniam multos.ibi,nec
non & alios &c.Sed & ibi excipiuntur hi,qui participãt cum cõ-
municantibus excommunicatis,in quorum forſan poteſtate eſt,
vtrum communicare velint.C.de act.& obli.ſicut in initio.

SVMMARIVM.

1 *Regula.c.ſi quis ſuadente.xvij.q.iiij.in quibus caſibus fallit.*
2 *Cenſura excommunicationis, contemnenda non eſt.*
3 *Delictum aliter fit ſtudio aliter ignorantia.*
4 *Error tolerabilis non eſt in facto ſuo.*
5 *Maius cui conceditur & minus conceſſum videtur.*
6 *Abſoluere cui prohibetur prohibetur & diſpenſare.*
7 *Aequitas iuris relaxatio, intelligitur, quæ rigori præfertur.*
8 *Decretalis Alexandrina eſt omnino reſcindenda, quia ſufficit eam ſemel poſuiße.*
9 *Correctio iurium eſt vitanda.*
20 *Exceſſus enormis, quid ſit.*
11 *Laicus delinquens omnia bona ſua, committuntur clericus vero beneficijs priuatur.*
12 *Subditus ſi iniecerit manus in maiorem qualiter eſt puniendus.*
13 *Multa permittuntur in homine religionis noſtræ, quæ in alijs non ꝑmittuntur.*
14 *Prelato deficiente recurritur ad diœceſanum.*
15 *Sacramenta eccleſiaſtica vnitatis ſunt.*
16 *Crimen augetur ex perſona, & qualitate ipſius.*
17 *Monachus bonus vix facit bonum clericum.*
18 *Monialibus propter ſexum ſubueniendum eſt.*
19 *Clerici cum monachis ſimul morari non debent.*
20 *Pœnitentiaria neminem decipit.*
21 *Mitius agitur cum ignorante ius poſitiuum, quam cum ignorante ius naturale.*
22 *Diſpenſandum nunquam eſt ſine cauſa.*
23 *Iniuriam facere non poteſt, indiſcretus pati vero poteſt.*
24 *Immemor quòd aliquis ſit ſuæ ſalutis, non eſt veriſimile.*
25 *Terminis ſuis vnuſquiſque debet eſſe contentus.*

CAP. XXXII.

CVm illorum. [Quibuſdam caſibus]Eſt er-
go regula, ꝙ iniectores violẽ
tarum,ſeu iniurioſarum manuum in perſonas eccle
ſiaſticas abſolui non poſſunt,niſi per Papam, vel aliũ
de ſpeciali mandato ſuo,vt xvij.q.iiij.ſi quis ſuadẽte.s̃.e.parochia
1 nos.& c.porro in fi.Hæc aũt fallit in caſibus.† vt hic.[a] quos com-
a prehende his verſibus.

Regula, mors, ſexus, hoſtis, puer, officialis.
Delicioſus, inopſque, ſenex, ægerque, ſodalis.
Ianitor aſtrictus, dubius cauſę, leuis ictus.
Debilis, abſolui ſine ſumma ſede merentur.

[Regula.]Hic comprehẽduntur omnes religioſi,qui abſolui poſ-
ſunt per proprium prælatum,ſi ipſum habeant.j̃.e.c.§.nos tamẽ.
dummodo ſacerdos ſit.j̃.e.canonica.s̃.e.nuper.§.pen.vbi de hoc.
Alioquin per diœceſanum.j̃.eo. de monialibus. s̃. eo. monachi.
[Mors.] s̃.e.non dubium.[Sexus.] s̃.e.mulieres.[Hoſtis.] s̃. eo.de
cætero.[Puer.] j̃.e.quamuis.& c.fi.& s̃.e.c.j.[Officialis.] s̃. e. c.iii.
§.j.[Delicioſus]Sed primo conſulitur Romanus Pontifex. s̃.eo.
mulieres. [Inopſque] & nobilis cui ire hoſtiatim verecundum
eſt: quod dic,vt plene no.ſupra.e.ꝙ de his[Senex] ſupra. eo.ꝙ de
his.& cap.ea noſcitur.[Aegerque] incurabilis, vel de cuius mor-
te dubitat̃,vel morbus cronicus eſt & longus eſt: quod dic,vt leg.
& no.ſupra. e. ꝙ de his. & c. ea. noſcitur. [Sodalis] ſupra de vita
& honeſt.cleri.quoniam.§.fi.s̃.e.ex tenore.in fi. [Ianitor] ſupra.c.
c.iii.reſpon.j.[Aſtrictus] patriæ poteſtati,vel dominicę. ſupra.eo.
mulieres.j̃.eod. relatum. [Dubius] quod dic, vt legitur, & plene
notatur ſupra.eo.cum deſideres.§.ſecundæ.& cap. ſi vero aliquis.
[Cauſæ] ſcilicet iuſtæ quæcunque præſtent impedimentum ſe-
dem apoſtolicam non adeundi. ſupra. eod. quòd de his. vbi de
hoc.& cap.de cætero.& j̃.eod. quamuis. [Leuis ictus.] ideſt leuiſ-
ſimus: quod dic,vt leg.& no.ſupra. eo. peruenit. [Debilis] ſupra.
eo.ea noſcitur. [Abſolui ſine ſumma ſede merentur.] Atroces
vero ſoli Papæ retinentur.Iacobus Serena Ebredunenſis, vt j̃. eo.
§.nos tamen.& capit. relatum.in fi.& capit.canonica.[A præde-
ceſſoribus noſtris] vt in iuribus ſigna. in præceden. gloſ.Necnon
& ſucceſſore.infra.eo.quamuis.& cap.fina. [Nonnulli.] verſicu.
Non dicit contemnentes, tales enim omnino diſpenſatione in-
digni eſſent,& deponendi. j̃. eod. verſicu.primo. Vnde & in literis
pœnitentiaris ſemper in tali caſu conſueuit apponi hæc clau-
ſula, dummodo nõ in contemptu clauium &c.Et no.quòd illi,
qui ſe ſciunt excommunicatos,quando ordinantur, cõtempto-
res

ADDITIO.

a ¶No.caſus in quibus fallit regula illius ſi quis ſuadente.xvij.q.iiij.

res iudicantur,niſi iuris ignorãtia releuentur.ĩ.eo.§.ſi autem.qđ
2 dic,vt ibi no.& no.hic,ꝙ nec† cõtemnenda eſt hæc cenſura.ſ.de
exceſſ.præla.tanta eſt clauis.nec vilipendenda.ſ.de priu.vt priuile
gia.§.j.ver.pe.& §.fi.nec frangenda.ſ.de cõſue.cum inter vos.Nec
negligenda,vt hic,ſed ſeruãda,& in magna reuerentia habenda,
vt patet in eo,quod le.& no.ſupra,de cler.ex.mi.c.illud. §.illud.ſ.
de pœ.c.fi.extra.d.n.de excep.pia.& libenter amplectenda eſt tã-
quam animæ medicina.extra. d. n.e. ti.cum medicinalis. [Quid
autem]ver.[Apoſtolicum]ad quod ſpectat dubia declarare.ſ. q
fil.ſint le.per venerabilem.§.rationib.[Circa quos]ver. [Sciunt]
3 quia aliud† eſt,quando ſtudio delinquitur,aliud quando ignoran
tia.xi.q.iii.excellentiſſimus.& eſt hoc primum membrum diſtin
ctionis,& tales indigni ſunt dispensatione,vt ĩ.e.ver.primos[Vel
non recolunt] ver. & eſt hoc ſecũdum membrum diſtinctionis
4 [Factum]Sed in facto† ſuo non eſt tolerabilis error,vt le.& no.ſ.
de reſcr.ab excommunicato. Si vero ignoraret ſententiam in ſe
latam,non eſſet irregularis.ſ.de cle.ex.mi.poſtulaſtis. §.quæſiui-
ſtis.ſecundum do.no.& ar.ſ.e.ſignificauit[Vel factum]ver.& eſt
tertium membrum diſtinctionis, & hæc duo membra dispenſa
tionem recipiunt,vt ĩ.e. ver.in reliquis & ſeq. vſque in fi.iſtius c.
[Neſciunt].i.non credunt[Exinde]ſ.e.nuper.rñ.j.& §. j.& c.mu
lieres.§.fi.[Primos]ver.qui ſciunt ſe excommunicatos, vt ſupra
e.ver.circa quos.[Seculares]qui ſi clauſtrales &c.vt ĩ.e.§.j.[Ordi-
nib.]& beneficiis.ſ.de cle.ex.mi.poſtulaſtis. quod per conſequẽs
eſt,vt patet.ſ.de ap.paſtoralis.§.fi.ſ.de cle.ꝯiu.quod a te.& c.diuer
ſis[Deponendos]niſi forſan multitudo grauis in cauſa ſit:quod
dic,vt plene no.ſ.de cle.ex.mi.c.iii.[In reliquis]ver.[Caſib.]duo-
bus.ſ.quando videlicet ignorant factum,vel ignorãt ius, vt ſupra
e.ver.vel non recolunt.& ſeq. [Abſque mandato] ſicut nec pñt
abſoluere ſine ſpeciali mandato,vt ſequitur, & probatur ſupra e.
porro.in fi.[Dispenſandi] Sed hi, qui ſciunt ſe ligatos, omnino
ſunt deponendi,vt ſupra.ver.prox.& hæc eſt differẽtia inter iſtos
[Quib.].ſ.epis & archiepiſcopis[Interdicta] non ſpãli mandato,
vt ſupra no. Sed nunquid poterunt dispenſare,ſi ponamus,ꝙ im
petrauerint,vt abſoluere poſſint?Non,vt hic & in eo,quod præce
dit,ſatis innuitur.& ĩ.e.ver.poterunt. Si vero non eſſet eis interdi-
cta dispenſatio,tunc videtur,ꝙ dispenſare poſſent ſine aliqua im
petratione.ar.ſupra e.nuper.§.in ſecundo.quia ea, quæ non ſunt
prohibita,videntur eſſe conceſſa.ff.quib.ex cau.ma.necnon.§. ꝙ
eis.quod dic,vt not. ſupra de iudi. at ſi clerici. §. de adulteriis [Et
5 maiora]ver.[Prohibita]Et econuerſo† cui maius conceditur, &
minus conceſſum videtur: quod dic,vt le.& no.ſ. de decimis. ex
parte.iij.[Minora]Minora vocat abſolutionem,maiora diſpẽſa-
6 tionem.Vnde † cui prohibetur abſoluere,quod minus eſt,prohi
bẽtur & diſpẽſare quod maius eſt,vt hic,& lxxiiij.di.geſta. xcv. di.
illud.ff.de ſenato.qui indignus.Quid ergo,vbi epi excommunicãt
clericos ſuos, & ipſi excommunicati hoc negligentes ſe faciunt
ordinari? In hoc enim caſu per epos ab excommunicationis ſñia
abſolui poſſunt: quia regulariter eius eſt ſoluere,cuius eſt & liga-
re,vt no.ſ.de ma.& obe. cum inferior. Nũquid ergo cum talibus
poterunt diſpenſare? Dic,vt no.ſ.de cle.exc.mi.c.ij.& iij [Poterũt
tñ.]ver.[Intimari.] ſimile.ſ.eod.mulieres.§.j.[Ab eo.]ſ.Romano
Pontifice.[Secundum rigorem.] ſ.vt deponantur,vt ſ.e.verſi.pri-
mo.[Vel æquitatem.] i.iuris relaxationem,vt ſic cum talibus di-
ſpẽſet.Subaudi tu,vel ſm vtrũq;,vt patet ĩ eo,qđ le.& no.ſ.e. a no
7 bis.j §.vt aũt.Et no.ꝙ † æqtas rigorẽ mitigat,vñ ęqtas intelligit̃ iu
ris relaxatio, quæ & rigori præfertur.C.de iu.placuit.xxxiiij.di.fra
ternitatis.ſ.de tranſac.c.fi.vbi de hoc.[Diſcretio] quæ ſibi ſufficit,
vt patet in eo,quod leg.& no.ſ.de app.ſæpe.C.de teſtamentis.om
nium.Et eſt,ar.ad id,quod no.extra.d.n.de excep.pia.§.ſi quis igi-
tur lib.vj.¶[Qui ſi clauſtrales.] ii. pars.Hoc reſpicit, quod dixerat
ſeculares.ſ.e.§.j.ver.j.vt ibi no. [Fuerint.] ſ. qui ſcientes ſe eſſe ex-
communicatos ordines ſuſcipiunt.Subaudi videtur, ꝙ cum tali-
bus per abbatem ſuum indiſtincte dispenſari poſſet,cum & tales
abſoluere poſſit,ſicut ab Alexãdro Papa eſt ſtatutum. Hoc tñ nõ
eſt verum,nam licet ab Alexandro &c.vt hic ſequitur. quod pro-
bat.ĩ.e.§.ſi autem.Interim vero interſerit,quid iuris ſit de abſolu
tione talium, vt congruentius deſcendere poſſit ad reſponſionẽ,
quam facere intendit, & vt quid circa abſolutionem talium te-
nere debeamus, plenius inſtruamur. [Conſtitutum.] ſ.e.mona-
8 chi.[Monachi.]Hic incipit tenor decretalis Alexandrinæ q̃† om
nino eſſet reſcindẽda: quia ſufficit eam ſemel poſuiſſe.ſ.e.mona
chi.[Se in clauſtro]Secus ergo ſi alium monachum extraneum
vel ſi alibi extra clauſtrũ,vt no.ĩ.e.§.ſi vero clauſtralis.[Adhiben-
da] vſq; hic durat tenor illius decre. monachi.[Et alibi.] ver.Hãc
hodie non habemus,erat autem extra.ĩ.e.tit.ꝯſuluit. cuius tenor
ſtatim incipit.ibi.de ſęculo fugientes &c.& eſt ſi.ſ.de off.dele.ſup
quæſtionum.rñ.j.§.j.[Fugientes.]per hoc qđ hic dicit,& qđ.ĩ.ver.
j.ſequitur,patet,ꝙ tales etiam tpe nouitiatus abſolui poſſunt.& de
hoc no.ſ.e.monachi.reſpon.j.& ĩ.e.ver. eorum. ſuper verbo, tali-
bus.[Commiſiſſe]antequam religionis habitum reciperent.Nec
contradicit.ſupra. e. monachi.quia illa loquitur de delicto com-
miſſo poſt ingreſſum : iſta vero loquitur de delicto commiſſo

ante ingreſſum, quod eſt intelligendũm de atroce iniuria, ſicut
determinatur.ĩ.e.ver.nos tñ. Et ex hoc patet exemplum euidens,
9 ꝙ † non debemus eſſe prompti ad iura corrigenda.C.de inof.do.
l.vnica.ſ.de elec.eccleſia.ii.§.deniq;.Imo ſm priora & poſteriora
ſi vnquam fieri poteſt,determinãt noua,& ſupplent̃,vt hic patet.
& ff.de leg.nõ eſt nouũ.& legibus ſequẽtibus,& in eo,qđ le.& no.
ſ.de ap.vt debitus.[Ipſo actu]Puta manus violẽtas in pſonã eccle
ſiaſticã iniecerunt.xvii.q.iiii.ſi quis ſuadente.& ſ.e.c.j. & quaſi per
totum.[Sine licentia] ſic.ſ.e.porro.in fi.[Nos tñ.] ver. [Fauorẽ.]
Imo videtur,ꝙ de iure communi,nõ enim eſt illis neceſſaria cer
ta delicti ſatisfactio,cuius totum viræ tps obedientiæ ſui impendi
tur conditoris.de pe.diſt j.poſt.c.menſuram.§.his authoritatibus.
& arg.ſ.de voto.ſcripturæ.xxxiii.q. ii. admonere. Lau. Nihilomi-
nus tamen eſt fauor,ꝯſiderato, ꝙ hęc abſolutio ſedi tantum apo
ſtolicæ reſeruatur,& tenore proxime præmiſſę Alexandrinę,quæ
indiſtincte loquebatur.Item quia premiſſa Alexandrina hoc pri
uilegium tantum abbatibus concedebat,& ſolum de monachis
& canonicis regularibus,vt patet.ſ.e.§.reſpon.j.Hæc autem cõce-
dit hoc nedum abbatibus:ſed omnibus prelatis.Et non ſolum de
monachis & canonicis,ſed de omnibus religioſis, vt ĩ. ſequitur.
[Maiorem]vt in præced.gl.[Eis] qui videlicet de ſeculo fugientes
religionis habitum in monaſterio receperunt,vt ſ.e.ver.proxi. in
prin.Et cum dicat religionis & monaſterio, indiſtincte patet, ꝙ
non ſolum de monachis & canonicis regularibus, ſed de omni-
bus religioſis,cuiuſcunque religionis exiſtant,loqui intendit, arg.
ff.de offi.præſi.l.iii.& ſ. de priuil. quia circa. Nunquid ergo ſuper-
flua eſt decretalis.ĩ.eo.canonica? Non,quia hic loquitur de deli-
cto commiſſo ante ingreſſum,ibi vero de delicto commiſſo poſt
ingreſſum.Et patet,ꝙ iſtorum non ęqua parq; conditio erit,quin
imo & neceſſaria fuit,vt in ſeq.gl.[Eorum.]ver. ſcilicet religioſo-
rum.[Prælatis]Non ſolũ ergo abbatibus,ſed & prioribus, & alijs
quibuſcunque religioſorum prælatis hoc conceditur. Exceptis tẽ
plariis,& hoſpitalariis,quia magiſtros laicos habent.ſm.d.n. Vn-
de poſtea facta eſt decretalis, ꝙ per priorem ſuum, qui ſacerdos
eſſe dicitur,hoſpitalarii abſoluantur,vt ĩ.e.canonica. Et ex hac gl.
ſatis patet,ꝙ d.n.ſenſerit,ne quis a tali vinculo abſolui valeat,niſi
ab illo,qui ordinẽ presbiteratus habet.Et hoc notat expreſſe.d.n.
ſ.de conſue.quanto.rñ.j.ſuper verbo,ſacramentum confirmatio
nis,quod dic,vt no.ſ.e.nuper.§ pen.& c.a nobis.j.§.j.& pen.& fin.
& ĩ.e.§.j.[Talibus.] ſcilicet religioſis quibuſcunque, qui poſtquã
intrauerunt,religionem,confitentur ſe ante ingreſſum commi-
ſiſſe tale delictum, propter quod ipſo actu excommunicationis
ſententiam incurrerunt,vt ſ.e.§.proxi.ver.fi.Et eſt notandum.ſe-
cundum.d.n.ꝙ monachatus excõicati tenet,ſed melius facit ab-
bas,qui hoc ſcit,ſi ipſum nõ recipit,nec receptum in probatione
abſoluere põt.ſm.d.n.qđ non placet,qa hæc litera,& ipſius mens
contradicit.Et ideo dic,vt no.de hoc.ſ.de regularibus.ſtatuimus.
reſpon.j.ver.vel ante.ſuper verbo,poſſe.& in Summa.eo. tit.§.ſed
quis poſſit.ſub.§.fi.ver.quid ſi fugiens.& ſequentibus. [Niſi exceſ-
ſus.]ver.Hoc habet locum & in his,qui ante ingreſſum in cano-
nem inciderunt,& in his,qui poſt,vt patet hic,& ſ.e.monachi.&
ĩ.e.canonica.[Difficilis & enormis.]Caſus iſte ſemper reſeruatur
ãpoſtolicæ ſedi,vt hic.& ĩ.e.§.pen.ver.fi.& nota.ſ.e.peruenit.Dici
10 tur autem exceſſus † difficilis,& enormis, ſi oculus effodatur. lv.
diſt.ſi euangelica.ſi quis vulneretur,ſi fuſtibus cedatur, ſi in thea-
tro, vel in foro, vel in conſpectu iudicis quis percutiatur, vt hæc
omnia probantur.Inſti.de iniur.§.atrox.Multo fortius ſi in eccle
ſia,vel cœmiterio,ſeu dormitorio verberetur.ſ.e.cum pro cauſa.
xvii.q.iiii.quiſquis.& §.qui autem.Si quocunque membro muti-
letur,ſi ad grauem effuſionem ſanguinis, & ex graui ictu proce-
dentem perueniatur.Si in episcopum,vel abbatem, vel clericum
ſecularem,& religioſum manus inijciatur,ſi ex manus iniectio-
ne ſcandalum oriatur,vt patet in ſequentibus.Et ex his circunſtã-
tiis iniuria aggrauatur,vt no.ĩ.eo.§.j.ver.ꝙ ſi clericum.[Vtpote.]
ver.in quo incipit exponere quis exceſſus dicatur difficilis & enor
mis,quod dic,vt in præceden.glo.[Mutilationem] primum exẽ-
plum.[Membri] cuiuſlibet magni,vel parui.Nõ enim hic diſtin
guitur inter hæc,ſicut alias.ſ.de corpo.viti.c.pen ſ.de cle. egro. c.
ii.ſecundum.B. Ideo hoc eſt intelligendum indiſtincte. ſ. de cle-
ri.pu.in duel.c.j.in fi.Quid ergo ſi vngula lędatur.Forſan abſolui
poterit,arg.ibi.& ſ.de cor.viti.c.fi.Vel aliud eſt in abſolutione ta-
lium, de qua hic loquitur, aliud in dispenſatione irregularitatis,
de qua ibi.Verumtamen vbi dispenſatio conceditur, multo for-
tius abſolutio conceſſa videtur,arg.ſ.e.reſpon.j.ver.in reliquis.&
ſeq.Puto ſm.d.n.ꝙ talia arbitraria ſunt.Vt tñ ſcias, ꝙ magis põt
laxari arbitrium circa laicum, q̃ circa clericum delinquentem.
ſm ea quæ no.ĩ.e.ver.ii.& ſ.e.peruenit.[Vel effuſionem.] ver.ſm
exemplum.Et dicas effuſionem,ſubaudi grauem,arg.in eo,quod
le.& no.ſ.de rapto.ĩ archiepiſcopatu.& de crimine fal.c.iii.Quid
enim ſi ꝓpter leuem tactũ exiret ſanguis de naſo,maxime in ęſta
te? ideo dic,ꝙ hoc arbitrarium eſt,vt in preced.ver.[Aut in epm]
ver.tertium exemplum.Et no.ꝙ hic exceſſus ſemper grauis eſt,&
11 enormis,vt patet.xciii.diſt.ille proculdubio.† Vnde ſi delinquens
ſit

laicus, omnia bona ſua committuntur.xvij. q.iiij.ſi quis dein-
ceps.Et ſi ſit clericus.beneficijs priuatur,etiam ſi in ipſum man⁹
non iniecerit,ſed tñ conſiliũ,vel auxiliũ dederit ꝯ ipſum,qđ dic,
vt le.& no.ſ.de exce.præ.c.grauẽ.Quid ergo ſi manus iniecerit? Vr̃
degradandus,& ſtatim tradendus curiæ ſeculari,cum & pro mi-
nori delicto hoc fiat,puta,ſi ei inobediens fuerit,aut inſidias para
uerit,aut contumeliã,aut calũniã,aut conuitiũ intulerit, vt xj.q.j.
ſi quis ſacerdotũ.[Aut abbatẽ.]ver.quartũ exẽplũ.Et idẽ eſt, ſi in
priorẽ ſuũ locum abbatis tenentẽ,ar.ſ.de ma.& obe.cũ in eccle-
ſijs.& ſ.e.ver.eorũ p̃latis.Et idẽ intelligas, qñ inferior, & ſubditus
in ſuperiorẽ ſuũ manus inijcit violẽtas,ar.ĩ.ver j. Nam & ſm le-
12 ges tale † delictũ capite eſt luendũ.ff.de re mili.oẽ delictũ. rñ. j. §.
j.ij.& iij.& l.iij.in fi.[Cum exceſſus.] ver.[Et cõſimiles.] ſ.vbicũq;
ſubditus ſuperiorẽ ſuũ aggredit̃,vt no.in præce.gl. [Sine ſcãdalo]
quintũ exẽplũ.Vbicũq;.ſ.ſcandalũ imminet.ad idẽ.ĩ.eo.ver.j.§ j.
quia nihil eſt cũ ſcandalo faciẽdũ,vt patet in eo,qđ le.& no ſ.de
p̃ſcri.nihil.ſ.de renũ.niſi cũ pridẽ §.ꝓ graui quoq; ſcãdalo.¶[Si ve
ro clauſtralis.] iij.pars.Audiuiſti qđ iuris ſit,qñ religioſus religio-
ſum ſociũ ſuũ percutit,vt ſ e.§ j rñ.j.Nunc explicat qđ tenere de-
beas,qñ ꝑcutit religioſum nõ ſociũ,vel clericũ ſecularem alteri⁹
clauſtri,& ſic nõ ſociũ.[Iniecerit] in clauſtro ꝓprio hoc planũ ẽ,
vel infra ſepta domus,vt no.ĩ.e.canonica § j.Imo dicũt quidam,
vel vbicũq;.cũ indiſtincte loquatur,Vr̃ tñ,ꝙ prior intellectus ve-
rior ſit,ar.lxix.di qm̃ videmus.ſ.de æta.& qua.cũ ꝯtingat.§.j.& le.
& no.ſ.de priui.cũ capella.Et ꝙ in hoc caſu ſit ad diocœſanũ ꝓ-
prium recurrendũ,ar.expſſum.ſ.e.§.j.rñ.j.vt ibi no.& c peruenit.&
c.monachi.& hoc vbi eiuſdẽ diocœſis ſunt tã percutiens,q ꝑcuſ-
ſus.Alioquin ad amborũ diœcœſanorũ arbitrium recurratur, ar.
13 in eo,qđ ſequit̃[Per abbatẽ ꝓpriũ]Multa.n. permittũtur † nobis
in hoĩe religionis noſtrę,quę nõ permittunt̃ in alijs.xvj.q.j.c.j.ad
idem.ij.q.vij.ſi hæreticus.Quid ſi abbatẽ nõ habet̃, ſed priorẽ, aut
p̃latum alio noĩe ſignatũ Rñdeo.ad oẽs religioſos extendit hoc
priuilegiũ,vt le.& no.ſ.e.§.j.ver.nos tamẽ. etiam ad hoſpitalarios
Hieroſolimitanos,qui per priorẽ ſuũ abſoluunt̃.ĩ.e.canonica.Idẽ
ꝯcedũt qdã de templarijs,dũmodo ꝯſimilẽ priorẽ habeant: quia
vbi eadẽ rõ,idẽ ius.ſ.de cõſang.tua. Videtur tñ ꝯ niſi & conſimi-
le priuilegiũ habeãt.Et eſt ratio,quia hoc priuilegium cõiter ꝯce
ditur ſuperiori prælato religioſorũ,ſiue abbas, ſiue prior,ſiue præ-
ceptor,ſiue quocunque alio vocetur noĩe. Etenim in hoc nõ eſt
vis,vt patet in eo,qđ le.& no.ſ.de procu.p̃titio.dum tamen ſit ſa
cerdos. Alioquin contra,vt patet in eo,qđ no.ſ.e.§.j.ver.eorũ p̃la
tis.& c.nuper.§.pe.& fi.Cum igitur ſuperior pręlatus hoſpitalario
rum Hieroſolimitanorum,qui & magiſter vocatur laicus ſit ſub
cuius regimine & prior conſiſtit, patet, ꝙ hanc poteſtatem non
poteſt hr̃e prior niſi & hoc de nouo ſtatutũ fuiſſet,qđ dic,vt no.ĩ.
e.canonica.Quòd aũt dictũ eſt,ꝙ eadẽ ratio idem ius inducit,ve
rũ eſt,qñ agitur de extenſione iuris communis.Secus vbi agit̃ de
prorogatione iuris ſpecialis,ſiue priuilegij,vt patet in eo qđ le. &
no.ſ.de conceſ.præb.conſtitutus.ad fi.& ſ.de priui.ſane.Quid er-
go fiet,vbi ſuperior pręlatus non eſt ſacerdos,vel eſt excommuni
catus,vel mortuus,vel alias qualitercũq; deficit? Rñdeo,illud no.
14 † dignum ꝙ in defectu ipſius ſemper eſt ad diocœſanum propriũ
recurrendum,vt patet in eo,qđ le.& no.ſ.e.§.j.rñ.j.& c.monachi.
& ĩ.e.c.j.& c.canonica.Et ſic religioſorum priuilegium, ne ipſos
euagari oporteat,remanet ſemper ſaluum,& repete abbatẽ.[Ei⁹]
ſ.religioſi.[Qui paſſus eſt iniuriam] Et per conſequens ſuperior
ſuus in perſona ipſius,ſicut eſt videre ĩ patrono domino,& patre-
familias quo ad iniuriam illatam filio vel ſeruo.Inſti. de iniu.§.
patitur.& §.ſeruis.ff.de iniu.ſed ſi vnus.§.filiofamilias.Videtur tñ,
ꝙ ſm forum loci,vbi delictum commiſſum eſt hoc deberet me
tiri,ar.ii.q.vj.c.j.& vj.q.iij.placuit.ſ.de rapto.c.j.ſ.de fo.comp.po-
ſtulaſti.Sed non eſt ita in caſu iſto,imo ſic tenendum eſt, ex quo
ſic eſt.vj.q.iii.ſcriptum eſt. Et ſi per quam durum ſit.ff.qui & a q-
bus ma.lib.non fi.proſpexit.ſecundum.T.& xix.diſt.in memoriã
Scimus.ꝙ ita eſt,ſed quare ſic ſcriptum,& ſeruandum ſit,non in
ſtruimur,vt patet in ſeq.gl [Abſoluatur]Sed qualiter fiet hoc,nõ
ne ambo iuramentum recipient? Nonne ambo ſimul verbera-
bunt? Nonne ambo ſimul abſoluent? Non puto,nam ſimul ver
berantes viderentur bladi excuſſores,ſed & ſimul abſoluentes vi-
derentur repræſentare duos Deos cum tamen vnus tantum ſit,vt
ſ.de ſumma Tri.c.j.quem repræſentat ſacerdos.vnde & vnicus de
bet eſſe,ſiue baptizet,vt patet.ſ.de baptiſmo.c.j.& c.debitum. ſiue
ordinet. xxiii. diſt.quorundam.ſ.de elec.ꝙ ſicut.§. ſuper eo. verſi.
cæteri vero.ſiue celebret.vii.q.j.illud.& c.nihil ſine confeſſionem
audiat,& abſoluat.ſ.tit.j.omnis.Et eſt horum omnium ratio:qa
15 ſacramenta † eccleſiaſtica vnitatis ſunt,nec debẽt diuidi,ſiue ſcin
di.xxiiij.q.j.loquitur.de con.diſt.ij.qui paſſus.Intelligas ergo,ꝙ ab-
bas percutientis iuramẽtum recipiet,& abſoluetet, & ſaltã ſemel
percutiet,vt ſeruetur forma conſueta.ſ.e.a nobis.j. §. pen. Abbas
vero percuſſi,ſiue læſi ipſum percuſſorem verberabit. Nec ſine ra
tione hoc ſcribo,quia nec ſine ratione hoc ſtatuitur. Cum enim
abbati ipſius percuſſi de iniuria monacho irrogata ſatisfaciendũ
eſſet,etiam in pecunia,vt patet in eo,quod no.ſ.e.ea noſcitur. rñ.

j.& c.parochianos.Et percuſſor,cum religioſus ſit,proprio careat
xij.q. j.nolo. & c.non dicatis.Nec ſuum monaſterium teneatur
ſatisfacere,quia delictum perſonæ non debet in detrimentũ mo
naſterij redundare.xvj.q.vj.ſi epiſcopum.ſ.de excep.cum venera-
bilis.§.intelleximus.Et de hac iniuria ſatisfieri oporteat, vt patet
in eo,quod le.& no.ſ.e.cum deſideres.§.fi.ver. eccleſiæ tamen. in
prin.Ideo Papa in caſu iſto ad ſatisfactionem exhibendam fecit
ius,quod potuit,vnde intelligas,ꝙ ictus iſtorum verborum loco
ſatisfactionis ſuccedunt,arg.ff.de pœ.in ſeruorum.in fi & ſ.de ma
ledi.c.ij. §.j. ver. pen. Ideoque ſic expone verba præcedentia.[Per
abbatem proprium.] ſubaudi abſoluentem. [Et eius, qui paſſus
eſt iniuriam] Subaudi verberantem. [Abſoluatur] vt hic dicit.
Sed & ſi vnus hoc alij committere vellet,hoc facere poſſet,& cõ-
gruentius fieret abſolutio.ſupra.de reſcrip.paſtoralis.§. j. ſupra.de
offi.ord.c.fi.ſupra,de offi.archidia.ad hęc.§.fi.Et eſt hic, arg.ꝙ vbi
vnus ſubditorum duorum legatorum,qui non emanant de late
re,ſubditum alterius percutit,hoc modo ab vtroque eſt abſoluen
dus,vt no.ſupra,de offi.leg. excommunicatis. Et idem videtur in
duobus clericis duorum epiſcoporum in illis caſibus, in quibus
abſolutio eſt eis commiſſa,de quo leg.& no.ſupra.e. peruenit & ſ.
c.ſup verbo,iniecerit.ad fi.ipſius gl.Vel dic, ꝙ aliud eſt ĩ hoc caſu,
cum nec proprio careat clericus ſecularis,& ſic deficit in eo ratio
præfata.[Quod ſi clericum.] ver.ſextum exemplum. [Percuſſe-
rit] ſcilicet ex quo religionem intrauerit, & religioſus factus eſt,
vt præmiſi. Nam ſi ante ingreſſum hoc accidiſſet, per prælatum
ſuu abſolui poſſet.vt ſupra.§.j.ver. nos tamen.& ſeq.[Secularẽ]Et
16 ſic no.† ꝙ ex pſona. & ipſi⁹ qualitate auget̃ crimẽ,vt hic. patet, &
ſ.e.§.j.ver.niſi exceſſus.& ſe.de pę.di.j.aut facta.Inſt.de iiu.§.atrox.
ff.de iniur.apud Labeonem.§.atrox.ff.de re mili.omne delictũ.§.
qui manus. Et ex pſona enim qui fecit,creſcit iniuria,vt hic.& ff.
de iniur.ſed ſi vnus.§.quædam. xl.diſt.homo Chriſtianus.Sicut &
ex atrocitate facti.xvij.q.iiii.qui ſubdiaconum.& patet in eo,quod
leg.& no.ſupra.e.§.j.ver.niſi exceſſus.& de homi.ſicut dignum.re
ſpon j.[Promereri]Sed nonne dat hic materiam euagandi? Vti-
que,quare ergo non abſoluit talem abbas,ſicut & illum,qui ante
monachatum deliquit,vt ſupra.§.j.ver.nos tamen.& ſequen? Re
ſpondeo,ante ingreſſum erat eiuſdem conditionis,quia ſecula-
ris erat,ſicut & alius,quem percuſſit,& facile tollitur obligatio per
ingreſſum.xix.q.iij.nõ liceat.j.q.ij.duæ ſunt.ſm Io.Et patet in eo,
quod le.& no.ſ.de apoſta.c.ij.ver. pe. Sed & vera ratio redditur in
litera.[Scandalum.] ſ.quod inſurgit ex eo, ꝙ monachus manus
17 inijcit in maiorem: quia † vix bonus monachus facit bonũ cle-
ricu.xvj.q.j.legi.ſm.T.Et clericus maior eſt monacho, quinimo
maxime in hoc caſu & abbate.xciij.di.a ſubdiacono Vel illud lo
quitur ſecundum tempus primitiuæ eccleſiæ, in quo etiã laicus
fiebat abbas. .o.diſt.ſtudeat.Hodie autem ſecus, & ideo abbas ho-
die maior eſt clerico,quem & facere poteſt, vt patet in eo, quod
leg.& no.ſ.de æta.& qual.c.j.& c.tuam.& c.cum contingat.Quid
a ſi monachus in clericum ſecularem [a] eiuſdem monaſterij ma-
nus inijciat violentas? Adhuc idem videtur,arg ſ.de ſta.mona. c.
fi.§ pen quod enim in hoc caſu moniales abſolui valeant,ſpecia
liter indulgetur.ĩ.e.c.j.vnde & de monachis hoc tacite prohibet̃,
vt ibi no.Eſt tamen,ar contra.ſ.e.ex tenore.in fi.Sol. illud intelli-
gitur de illis,qui ſimul viuunt,& ſub eodem tecto iacent. ſecun-
dum ꝙ legitur.ſ.de vita & hone.cle.quoniam.Conſtat autem, ꝙ
moniales & clerici non ſub eodem tecto dormire debent : quia
talis mixtura ſuſpecta & periculoſa eſſet.xviij.diſt. in nullo loco.
18 & c.ſequentibus. Et ideo fuit † monialibus ſpecialiter ſubuenien
19 dum propter ſexum.ĩ.c.j.Sed nec † clerici cum monachis debẽt
ſimul morari,vt ſ.de ſta. mona. c. fi.§.pen.& cum homines ſint
monachi, noluit Papa ipſos priuilegiare in hoc caſu in ſcanda-
lum clericorum.Et ſic patet,quòd ratio eſt diuerſa.ad hoc.C. qui
po.in pig ha.l.fi.¶[Si autem.] iiij. pars. in qua redit ad materiam
ſuam.ſupra.eo.cap.reſpon.j. Mouit quæſtionem de promotis ad
ordines tempore, quo erant excommunicati, & diffiniuit, quid
iuris ſit,quando tales ſunt clerici ſeculares. Poſtea incępit tange-
re quid iuris erat de clauſtralibus,vt ſ.eo.§.j.in princip. Et ſuſpen-
ſa reſponſione cępit tractare de abſolutione religioſorum,& du-
rauit tractatus vſq; hic.Nunc incipit deffinire quid iuris ſit de di-
ſpenſatione talium,ſcilicet clauſtralium, & excommunicatorũ
ad ordines promotorum, & ſic redit ad materiam ſuam, vt &
no.ſupra.eo.§.j.in princip. vnde dic.[Hos] ſcilicet clauſtrales, ſi-
ue religioſos excommunicatos.[Præmiſſam.] ſupra.eod. cap.re-
ſpon. j. verſicu. circa quos.& ſequen. [Qui ſcienter.] verſicu. [In
contemptum] quod ſemper præſumitur,nec admitti debet pro-
batio in contrariũ.ſi.liiij.diſtin.fraternitatem.ſupra,de iudi. cap.
fina. & cum iſtis non diſpenſabit abbas. [Suſpenſos.] Sed ſecu-
lares dixit deponendos,vt ſ.eo.cap reſpon.j.verſicu. primo. Et eſt
hæc differentia inter iſtos.ſuper quo vide,quod legi. & nota.ſ.de
ſimo.dilectus.ij.§.j.verſicu.:quòd ſi de hoc. Quid ergo ſi clerici ſe-
culares

ADDITIO.

a ¶Vide tex.in c.religioſo.tit. eo.lib.vj.

culares ſcientes ſe eſſe excommunicatos ordines recipiunt,nun-
quid ſi iuris allegant ignorãtiam,diſpenſabitur cum eiſdem? Vti-
que vr̃.dicendũ,ꝙ non: quia tales iudicantur contẽptores, vt hic
colligitur,cum quibus non diſpenſatur,vt legitur,& no.ſ̃.e.c.rñ.j.
ver.nonnulli.& ver.primos.Sed contra,quia talibus in pœniten-
tiaria dantur literę indiſtincte,quod non fieret,niſi valerent,vt pa
tet in eo,quod le.& no.ſ̃.de do.per tuas.§.fi.in prin.Sol. hoc arbi-
trabitur bonus iudex,ar.ff.de proba.cum de indebito.§.ſin autẽ.&
ſ̃.de tranſa.c.fi.Qui potius debet manum reſtringere, q̃ laxare, vt
patet in eo,quod le.& no.j̃.e.§.fi.Nam ſi contra religioſum p̄ſu-
mitur,ex quo adultus eſt,vt ſequitur.j̃. multo fortius. ꝯ clericum
20 ſecularem.† Pœnitentiaria autem neminem decipit,ſed iudicat,
ſicut audit,vt patet in eo,quod no.j̃.e.§.in fi.& probatur.ſ̃.e. a no
bis.ij.§.j.Vereor tñ admodum, ne ipſimet ſeducant ſe impetran
tes.[Circa reliquos.] ver.[Facit memoriam] de ignorantibus fa-
ctum videtur,ꝙ & ſi non peccent,tñ non recipiunt ordinis exe-
cutionem.ſ̃m.d.n.xxxiiij.diſt. ſi cuius : quia non ſunt ſuſceptibi-
les tales executiones.ſ̃m.d.n.ar.ſ̃.de exceſ.præla.c.fi.ſ̃.de cle.excõ.
mi.ſi celebrat.ſ̃.de æta.& qua.cum bonæ.Et tñ ignorãter recipiẽ
do,non fiunt irregulares.ſ̃.de cle.exc.mi.apoſtolicæ.ſecundum.d.
n.quod dic,vt le.& no.ſ̃.de ord. ab epiſcopo.c.j.& §.fi.& c.ij.[Vel
21 iuris peritiam]No.ꝙ † mitius agitur cum ignorante ius poſitiuũ,
vt hic,quam cum ignorante ius naturale, vbi nec ruſticitati etiã
parcitur.C.de in ius vocan.l.ij.§.mulieri.C.de iu.& fac.ig.l.fi. Vñ
nec ei parcitur,quando deliquit in matrimonium,qđ eſt de iure
naturali,vt ſ̃.de diuor.gaudemus.§.quia vero pagani.& ſeq.[Vti
22 litate.]No.† ſine cauſa nunquam eſſe diſpenſandũ,[a] vt ar.hic.&
a expreſſum.vij.q.j.ſcias.j.q.vij.§.vtilitatis.& c.tali & ſ̃.de elec.in cau
ſis.in fi.cum ſuis concor.quod dic,vt no.ſ̃.de ſchiſma.c.ij.& ſ̃. de
elec.dudum.ij.§.inſuper.[Poſt iniunctam & peractam]vel partẽ
ipſius.ſ̃.de tem.ordi.c.iiij.[Abbates]Poteſt ergo abbas diſpenſare
cum monacho circa ordines,vt hic,quod intelligunt quidã,ẽt ſi
poſt ingreſſum monaſterij irregularitatem incurrant. Alij vero
hoc intelligunt de irregularitate tantum ante monachatum cõ-
tracta,& hanc opinionem approbat.d.n. Quicquid tamen dicat
hic expreſſe loquitur de contracta,etiam poſt ingreſſum, vt ꝓbat
continuatio,quam no.ſ̃.e.§.in prin.Hanc tamen gratiam ad ca-
ſus alios non extendo,ar.in eo,quod le.& no.ſ̃.de priui.ſane.[Ni-
ſi graue.]ver.[Et notabile factum] propter qđ fuerat excõicatus,
tunc enim cum abbatibus ſit abſolutio inhibita,vt patet.ſ̃.eo.§.j.
ver.niſi exceſſus.& §.ſeq.& §.ſi vero clauſtralis.ver.ꝙ ſi clericum
patet,ꝙ multo fortius eſt eis diſpenſatio interdicta,vt patet in eo,
quod le.& no.ſ̃.e.c.j.rñ.j.ver.in reliquis.& ſeq.[Et diſcretus] & ita
non ſufficit,ꝙ ſit adultus,niſi ſit & diſcretus,ſed contra diſcretum
de facili præſumitur in hoc caſu.Et ar.C.qui & aduerſus quos.l.j.
ff.de proba.cum de indebito.§.j.ſ̃. de præſump. cum in iuuentu-
23 te.† Indiſcretus enim iniuriam facere non poteſt, pati vero põt.
xv.q.j.illud.ff.de iniu.illud.ff.de ſica.infans.ſecundum omnes. Tu
tñ hoc intelligas de diſcretione rationis,ſicut prædicta iura decla
rant.Alioquin ex quo non peccat ratio: ſufficit,ꝙ adultus ſit,quã
uis non habeat ſapiẽtiam Salomonis.Nam eo ipſo ꝙ adultus eſt,
præſumitur eſſe diſcretus.i.ſanæ mentis,niſi aliud dicatur, & pro-
betur,vt patet in eo,quod le.& no.ſ̃.de ſucceſ.c.fi. §.qa vero pars.
Nec mirum,ſi contra talem præſumatur,nam ex quo excedit in
fantiam,peccare poteſt, quamuis propter ætatis fragilitatem cũ
eo mitius ſit agẽdum,vt patet in eo,quod le.& no.ſ̃.de delic.pue.
c.j.& ij.Quare ex quo adultus eſt,omnino præſumitur contra ip-
ſum,vt hic & ſ̃.de cle.per ſal.promo.c.vnico.§.j.ad fi. [Præſuma-
tur] ar.ꝙ non ſemper credendum eſt confitenti peccatum in pę
nitentia.Sed contra.ſ̃.de renun.ſignificaſti.ij.§.j.ver. cum de deci-
24 mis.Et quia non eſt † veriſimile,ꝙ aliquis ſit immemor ſuæ ſalu
tis.j.q.fi.ſancimus.ſ̃m.B.So.hic non venit ad pęnitentiam , imo
hoc repertum eſt in iudicio inquiſitionis,& ideo ei nõ creditur.
Secus vbi per ſe veniret ad pęnitentiam , & remedium expeteret
ſalutare.Tunc.n.oĩno ei credi deberet,& ſ̃m conſcientiam q̃ hẽt
& confeſſionem ſuam eſſet ei pęnitẽtia iniungenda,vel aliud dã-
dum conſilium ſalutare,vt in contrario.& j̃.e.inquiſitioni.& ſ̃.de
ſimo.per tuas.ij.ſ̃.de ſpon.tua.ſ̃.de præſum.literas.§.j.ver.quãquã.
¶[Præcipimus.] v.pars.[Diligenter]alioquin nihil ageretur,vt pa
tet in eo,quod le.& no.ſ̃.de reſcrip.cum dilecta.in fi.ſ̃. de offi. de-
leg.prudentiam.reſpon.j.ver.fi.& c.venerabili.§.ſi.& ſ̃.e.a nobis.j.
§.pen.& c.cum deſideres.§.j.ver.nec epiſcopus.ſup verbo,niſi fue
rit ſecundum formam eccleſię poſt iuramentum præſtitum.Nõ
ſit ergo prælatus pronus ad abſoluendum,vel diſpenſandũ,vt hic
patet,& in eo,quod le.& no.ſ̃.e.peruenit.§.porro ver.fi.& ſ̃.eod.§.
ver.qui ſcienter.ſuper verbo,ſuſpenſos.[Obſeruent] tam in abſol
uendo,vt ſ̃.eo.§.j.& ij.quam in diſpenſando,vt ſupra.eo.§. proxi.
Et de hac materia no.copioſe in Summa.e.tit.§. quis poſſit. ſub.
§.fi. [Ne] Subaudi abbas non contentus ſuis terminis. [Priuile-
25 gium &c.] † Vnuſquiſque enim terminis ſuis debet eſſe conten-
tus: quod dic,vt no.& le.ſ̃.de ſepul.c.j.§.fi.[Videatur]Imo merea
tur.xj.q.iij.priuilegium.ſ̃.de priuil.tuarum.§.j.in prin.cum ſuis cõ
cor.& j̃.e.contingit.ij.§.j.

ADDITIO.

a ¶Adde do.Abb.in c.de multa.ſ̃.de præben.

SVMMARIVM.

1 *Abbatiſſa claues non habet,vnde abſoluere non poteſt.*

CAP. XXXIII.

1 DE monialibus.[Impendendum.]Et me rito etenim abbatiſſa † cla
ues non habet,vnde nec abſoluere põt.ſ̃.ti.proxi.no-
ua.quædam.vbi de hoc.Videbatur ergo,ꝙ tales eẽnt
in periculo conſtitutæ,quia a prælato ſacerdote,quem non habe
bant,abſolui non poterant,& ſic non proderat eis,qđ dictũ eſt,&
no.ſ̃.c.proxi.§.j.ver.non tñ.& ſeq.Et ideo remedium adhibet,vt j̃.
§.vnico.[Aut clericos ẽt]Subaudi extraneos,nedum ſuos,qui cũ
eis morantur.Et ex hoc ꝙ ſpãliter ꝯceditur monialibus, ꝙ a tali
vinculo abſoluantur,vr̃ hoc monachis denegatũ,ar.in eo, qđ le.
& no.ſ̃.de priui.ſane.& ſ̃.de præſum.nonne.cum ſuis concor. qđ
dic,vt le.& no.ſ̃.e.cum illorum.§.ſi vero clauſtralis.ver.ꝙ ſi cleri-
cũ.¶[Sup hoc igitur.]ij.pars.[Vt per epm] In antiqua erat autho
ritate noſtra,quod hodie remotum eſt,nec immerito,nã deficiẽ-
te abbate,ſiue p̄lato religioſorũ eſt ad epi prouidentiam recurren
dum,quod dic,vt no.ſ̃.c.px.§.ſi vero clauſtralis.Et quia innuebat,
ꝙ quaſi delegatus eſſet a Papa: ſicut & ſ̃.de hære. ad abolendam.
§.fi.ſ̃.de off.or.irrefragabili.§. exceſſus. Cũ tñ hoc faciat iure ſuo,
qđ & patet ex eo,ꝙ hic ad conſultationem reſpondetur : vnde &
ſequitur,ꝙ cõtinet ius commune,prout no.ſ̃.de feu.c.j. Magiſter
vero.B.hoc non aduertens appoſuit hic gloſſam antiquam, & iõ
errorem antiquę literę eſt ſecutus.ſi.no.j̃.e.contingit.j.§ fi.Sed qđ
ſi monaſteria eſſent in diuerſis epatibus,& vna monacha percu-
tit monacham,vel conuerſam,vel clericum alterius epatus? Rñ-
deo,conueniant ambo ſimul,vel vnus deleget alteri vices ſuas.ar.
ſ̃.c.proxi.§.ſi vero clauſtralis ſecũdum.B.quod dic,vt ibi no.Hæc
tamen litera vr̃ ꝯdicere,vt in ſeq.gl.[Monaſteria]Non ergo req-
ritur,ꝙ recurſus habeatur ad diuerſos epos,ſed ad illum tm̃,in cu
ius diocęſi ſitũ eſt monaſteriũ monialis,quæ deliquit,vt hic exp̄ſ-
ſe dicit.Sed dic,ꝙ hoc eſt intelligẽdum,qñ percuſſus,vel percuſſa
eſt eiuſdẽ diocœ.Nec intendit dicere, quid iuris ſit, quando lędẽs
& lęſus ſunt diocœſum diuerſarum,dic ergo,vt in præceden.gl.

SVMMARIVM.

1 *Catholici non excommunicati ad vtilitatem ſuam poſſunt contrahere cum ex communicatis.*
2 *Cum fornicarijs non miſceamini.*
3 *Mandatum Dei fortius eſt,quam hominis.*
4 *Excommunicati temporalia poſſunt acquirere,ſpiritualia non poſſunt.*
5 *Temporalia non ſunt iudicanda iure poli,ſed iure fori.*
6 *Excommunicatus contrahendo grauiter peccat.*
7 *Actionem damus ex ſola naturali obligatione.*
8 *Peccare nemo debet ſub ſpe venię.*
9 *Contumacia omnino vitanda eſt.*
10 *Excommunicatus contrahendo cum non excommunicato efficaciter obligatur non econuerſo.*
11 *Nemo de corum fletibus alij debet ridere.*
12 *Stulti eſſe non debent melioris conditionis,quam periti,nec delinquentes, quã non delinquentes.*
13 *Cum excommunicatis quando licet participare.*
14 *Dux Venetorum omnibus Venetis præeſt,tanquam rector,& dominus.*
15 *Remittimus quod remiſſum eſt.*
16 *Si ſocius meus excommunicationem incidat,non ſtatim teneor ſocietatem diuidere.*

CAP. XXXIIII.

SI vere.& inf. Nec ſatisfacere forte voluerit, nec abſolui]Eo ipſo, ꝙ nolũt
ſatisfacere,ex quo iniuria notoria eſt , nolũt abſolui,
vt patet in eo,qđ le.& no.ſ̃.e.ea noſcit.rñ.j.& j̃.ti.j. ex
parte.j.[Permittimus.]ver.i.permiſſum eſſe oſtendimus. Si tñ añ
excõicationis ſñiam in eos latam cũ eis ꝯueniſtis. Si vero poſt &
ſcienter proprie ponit ꝑmittimus: qa & indulgẽtia eſt. [Inter vos
1 ꝯuenit & ipſos, vel honeſte ꝯuenerit] Hic colligit, ꝙ † catholicis
nõ excõicatis ad vtilitatẽ ſuã licet ꝯhere cũ excõicatis. Quidã tñ
intelligũt,ꝙ hic iã erãt ꝯductę naues,& arrę datę,quinimo & ma
ior pars nauli iã data erat vt ſequit.Sed nondũ terminatũ erat,ad
quẽ portũ deberent applicari.De excõicato tñ vr̃, ꝙ nullus ꝯctus
2 cũ eo initus valet,qa fit ꝯ Apl̃m dicẽtẽ.† Nõ miſceamini cũ for-
nicarijs.i.noĩatim ꝑ fornicationẽ excõicatis.ij.q.j.multi. Nec in
domo recipiendi ſunt,nec eis aue dicendũ eſt.24.q.1.oĩs.Nec ver-
bo,vel facto aliquo alio mõ cõicandũ.xj.q.iij. cum excõicato. &
c.placuit.& legitur,& no.ſ̃.e.cũ deſideres.§.j.ver.fi.ſed cõio ꝓhibi-
ta eſt,ꝑ ꝯñs & ꝯctus,ſine qua expediri nõ pñt,ar.ſ̃.e. inter alia.§.j.
in fi.ergo qđ ꝯ legẽ Apoſtoli,ſiue Dei fit , vel irritũ eſt,vel irritari
dẽt,qa(qđ minus eſt)idẽ eſt,ſi ꝯ legẽ humanã aliqd fiat.x.diſt.vi-
des.C.de leg.nõ dubiũ.& expreſſius.ff.de ꝯh.empt.ſed Celſus.rñ.j.
3 & efficati⁹.C.đ ag.& cẽ.queadmodũ.li.xj.forti⁹.† n.ẽ Dei mãdatũ
q̃ hoĩs.j̃.e.relatũ.§.j.& xj.q.iii.q reſiſtit.& lex nãlis,q̃ poſitiua,vt pa
tet ĩ eo,qđ le.& no.ſ̃.đ ꝯſue.c.fi.Sꝫ ꝯ.ſ̃.de exce.cũ ĩter.c.dilecti.c.di
lectę.

lectę.c.exceptionem.c.fi.ſ̃.de iud.intelleximus.ſ̃.de re iudi.ad pro
bandum.xi.q.iii.Iulianus.& c.quoniam multos. Sol. omnia quæ
agunt excommunicati in iudicio & extra , circa temporalia va-
lent,tenent etiam ſpiritualia quantum ad ius,licet quo ad fruct⁹
4 cis ſubtrahantur.† Spiritualia tamen de nouo acquirere nõ pñt .
ſ̃.de excep.c.fi.ſ̃.de ap.paſtoralis.in fi.xi.q.iii.Iulianus.& c. quoniã
multos.ſ̃.de æta.& qua.cum bonæ.ſ̃.de reſcri.cum dilectus. Nec
ob.præceptum Apoſtoli.quia licet prohibeat contrahere,non ta
men contractum ſeruare , maxime tempore quo poterit ſeruari
ſine peccato.ſ.ſi fuerit abſolutus.Nec eſt naturalis pœna contra-
hentium contra ius , vel contra mandatum Principis , ꝙ irritet
ꝯctus, immo eſſet hæc pœna , ſi intelligeretur contra ius dicens
pacta ſeruabo.ff.de pac.iuriſgentium . § ait prætor.Naturalis aũt
pœna pecuniaria eſt, ſiue corporalis,quæ ipſis inobedientib. dẽt
infligi,prout in lege certa inuenitur , vel prout iudici videbitur ,
vbi non eſt certa pœna ſtatuta.ſ̃.de offi.dele.de cauſis. §.vnico.ſe-
cundum d.n.cuius eſt mens totius huius gloſſæ , & facit pro hac
5 opinione,quia † temporalia non ſunt iudicanda iure poli, ſed iu-
re fori.viii.di.quo iure. Miror tamen,quomodo aliquis iuriſperi-
tus hanc opinionem amplecti potuerit,quæ nullo iure approba-
tur, nam & iura,quę pro hac via. ſ̃.inducta ſunt,ſi bene conſide-
rentur,potius contradicunt.Fateor ergo,ꝙ vbi contraho cum ex
communicato ſcienter,pecco regulariter,ſed & obligor ei natu-
raliter tantum. Vel ſi dicas,ꝙ naturaliter & ciuiliter ad minus ci-
uilis adeo læditur , ſiue inficitur, ꝙ ex ea agere cum effectu non
poteſt,hoc enim debet cadere in mentem cuiuslibet chriſtiani ,
ꝙ adeo effectuoſa debet eſſe prohibitio ex cauſa excommunica-
tionis facta, ſicut pactum de non petendo , vel acceptilatio , vel
aliud quodcunque adminiculum per quod ſecundũ leges actio
in totum tollatur,vel ledatur ad hoc.ff.de ſolu.Stichum. §.natu-
ralis.ff.de iur.dotium.ſi pater.§.j.ff.de iureiur.l.fi.ff.de noua.l.j.In-
ſti.quibus mod.tol.ob.§.item per acceptilationem. & §.nouatio.
6 ff.de pac.ſi vnus.§.pactus.Etenim † excommunicatus contrahen
do grauiter peccat,quia ingerit ſe communioni hominum con
tra iura,vt patet in eo,quod le.& no.ſ̃.de cle.excom.mi.illud.§.il
lud.ergo ex hoc non debet commodum reportare,vt patet in eo,
quod no.j̃.e.reſpon.ver.cum enim.in fi.Sed dices,vtique,nec dã-
num.ar.ff.de dolo.l.j.ff.de cond.inde.l.nam hoc natura? Reſpon.
hoc verum eſt de iure naturali,vt dicit prox.lex,& ego ei natura-
lem obligationem reſeruo,vt patet ex præmiſſis. Porro de iure ci
uili ſecus eſt : ſed & commodum ſentiret excommunicatus, ſi
pretium rei venditæ recuperare poſſet,ideo enim rem ſuam ven
didit: quia magis expediebat ei habere pretium,quam rem,vt pa
tet.ff.de cõtrahen.emp.l.j.Dicas igitur, ꝙ & ſi excommunicatus
nõ excommunicato poſſit efficaciter obligari.vt j̃.legitur & no.
ſuper quo poteſt etiam conueniri , & admittitur quælibet ipſius
legitima defenſio,vt ſ̃.de iudi.intelleximus.& ſ̃.de excep.cum in-
ter.cum ſuis concor.econuerſo tamen non ita ſentimus.ſ. ꝙ nõ
excommunicatus excommunicato efficaciter obligetur, imo ei
agenti obſtabit exceptio,arg.optimum.in eadem decre.cum in-
7 ter.ver.fi.& in alijs concor.ſigna.ſ̃.e.gl.in prin.Nec obſtat,ꝙ † ex ſo
la naturali obligatione actionem damus,vt patet in eo,quod leg.
& no.ſ̃.de pac.c.j.& iij.Reſpõde enim,vt no. ſ̃. de dolo & contu.
veritatis.ad fi.ſuper verbo,excommunicationem. verſi. hoc non
admitto.quod eſt intelligendum de excommunicato notorio, ſi
ue publice nuntiato,ſecus de occulto,arg.ff.de offi.præto. Barba-
rius.ſ̃.de re iudi. ad probandum. executionem tamen ordinum,
vel beneficia conferre,vel acquirere non poſſunt excommunica
ti etiam occulti,quia non ſunt ad hoc habiles,ſeu capaces , vt pa-
tet in eo,quod legitur,& no.ſ̃.de ordi.ab epiſcopo.c.j.§ fi.c.ij.ſ̃.de
cleri.excom.mi.ſi celebrat.ſ̃.de æta.& qua.cum bonæ. licet de fa-
cto teneat,quouſque eccleſiæ exinde fuerit facta fides : quia non
iudicat de occultis. ſupra , de ſimonia. ſicut tuis. in fi. & de hoc
plenius notatur.extra.do.no.de excep.pia.reſpon. j. lib. vj.& ſ̃.eo.
inter alia.§.fi.& ſ̃.de dolo.& contu.veritatis.in fi.Nec obſtat quod
hic dicitur: quia iſtud fit authoritate Papæ,ſiue iuris,& ex cauſa,
vt patet in eo,quod leg. & no.j̃.ver.j.& ij.& §. j. & ij. ſicut & illud.
xj.q.iij.quoniam multos.& ſ̃.e. inter alia. hi enim ſunt ſpeciales
caſus contra regulam ſupradictam , quæ ſemper niſi in caſu ex-
preſſo a iure ſtricte & diligenter ſeruanda eſt. nec eſt reperire ca-
ſum ſpecialem in iure contra hãc regulam,quin & ex textu poſ-
ſit elici ratio ſpecialitatis ipſius.[Quanto minus]ver.[Cum dolo
rem] ſi.ſ̃.de eo qui cog.conſan.vxo. ſuæ. tranſmiſſæ. §.j. [Sub ſpe
veniæ.] a nobis conceſſæ ex cauſa,quæ ſequitur, & eodem modo
intelligas.j̃.e.§.fi.ver.& excuſabiles: vbi idem repetit,& ſic nõ ob-
ſtat.ſ̃.de clerico excom.mi.illud.§.illud.hoc enim certum eſt, ꝙ
8 ſub ſpe † veniæ nemo peccare debet,vt ibi,& de con.diſt.iiij.quã-
do quis.hic autem non peccant contrahendo,vel communican
do,ex quo Papa hoc concedit,nec neceſſe habet exinde agere pę-
nitentiam communicans.niſi forſan quia bonarum mentium
eſt.&c.ſ̃.de obſer.ieiu.conſilium.§.cum autem. & ex his ſatis pa-
tet,ꝙ ſi quis cum excommunicato alias contrahat (niſi in caſu
conceſſo a iure)grauiter peccat,& ꝙ ex parte excõmunicati actio
efficax acquiri non poteſt.quod dic,vt no.ĩn præced.ver. [Eiſdẽ.]
ſubaudi,nec obſtat,ꝙ cum excommunicatis participatis,cum.n.
&c.vt ſequitur.[Cum enim]ver.[Induci] quia non inclinantur
monitis,vel precibus.[Coarctari] quia non timent cenſuram ec
cleſiaſticam,& ſemper deficit brachiũ ſeculare. [Si aliter fieret]
vt ſ.ipſos vitaretis.& quod dediſtis eis,iam admitteretis. [Videre-
mini]&c.hęc eſt ergo ratio vna,quare Papa concedit,ꝙ cum ip-
ſis poſſint participare.Eſt & ſecunda: quia forſan ita commode
non poterant iſti cruce ſignati aliunde nauigiũ habere,vt innuit.
j̃.e.§.j. alias igitur ſatis dat intelligere , ꝙ regulariter inhibitus eſt
contractus,vt & ſ̃.no.& in ſeq.gl.Hoc etiam notandum,ꝙ de dã-
no excommunicatorum non facit hic vim,nec eis intendit pro-
uidere,ſed eis tantum,qui cum eis contraxerunt. [Ex contuma-
9 cia.] quod omnino vitandum † eſt,imo econtrario debet eſſe,vt
patet.ſ̃.de poſtu.præl.c.j.§.nos igitur.Ex his,& ex eo, quod ſtatim
10 ſequitur,& no.colligitur euidens,arg. ꝙ † excommunicatus con
trahendo cum non excommunicato efficaciter obligatur , non
econuerſo,vt & no.ſ̃.ſuper verbo,inter vos conuenit.&c. [Repor
tare] quod eſſe non debet.xvj.q.j.legis.ſ̃.de do.inter virum & vxo.
11 & ſi neceſſe.cum ſuis concor.nec enim † debent de fletibus alio-
rum ridere.ſ̃.de priui.petiſtis.nec de improbitate ſua conſequi a-
12 ctionem.ff.de furt.itaque fullo.§.ſed nemo.nec † ſtulti debent eſ-
ſe melioris conditionis,quam periti.ff.quod vi aut clam Seruius.
nec delinquentes,quam non delinquentes.ff. de dona. inter virũ
& vxo.l.iij.§.i.[Cum ad hoc]ver.[Obligati] cum effectu. q.d.vos
autem non ipſis.vt no.ſ̃.ver.proxi.ſuper verbo,contumacia.[Exi-
gi.] ſ̃.de iudic.intelleximus.ſ̃.de hæreti.excommunicamus.§.cre
dentes.ipſi tamen non poſſunt exigere.ſ̃.de excep.cum inter.§.fi.
quamuis ſe poſſint defendere.vt ibi ¶[Eſt autem.] ij.pars. ſubaudi
& alia ratio,quare etiam ſine peccato poteſtis conuenire cum eis,
atque participare,videlicet ſi ſine graui & enormi veſtro incom
modo,& terræ forſan ſanctæ periculo non poteſtis aliunde vobis
de nauigio prouidere.in hoc enim caſu neceſſitas vos excuſat,ar.
ſ̃.de voto.ex multa.§.quod autem.ver.j.quia & reperitur.[Cautũ
in iure]&c.xj.q.iij.quoniam multos.[Neceſſaria] Hic habes vnũ
13 caſum,& ſtatim ſequitur alius, † in quibus licet participare cum
excommunicatis,de quibus,& alijs dic,vt no.ſ̃.e.inter alia.§.fi.ſu
per verbo,neceſſitatis.& c.cum deſideres §.j.in fi.[Præterea]verſi.
[Illius.]ſ.patriſf.excommunicati.[Familia]quod dic,vt le. & no.
14 ſ̃.e.inter alia.§. j. ¶[Licet ergo.] iij.pars.[Dux Venetorum] † qui
omnibus Venetis preeſt tanquam rector & dominus. [Vos tñ]
ver.[Non continget]dum tamen in criminibus non participetis
eidem.ſ̃.e.inter alia.in fi.[Excuſabiles.]ver.[Apud Deum] vtique
& apud eccleſiam,& homines,quamuis quandoque iſtorum iu-
dicia ſint diuerſa,vt patet in eo,qđ le.& no.ſ̃.e.a nobis.j.§. j. [Sub
ſpe veniæ] alias pœnitentiæ.ſi.ſ̃.e.rñ.j.ver.quanto minus. qđ dic,
15 vt ibi no.[Coicaueritis.] quia † qđ remittimus,remiſſum eſt. ſ̃.e.
a nobis.j.§.j.in fi.[Non poteritis.]comode: quia inde graue dãnũ
reportaretis,& ipſi lucrum.quod dic,vt le.& no.ſ̃.e.rñ.j.ver. pe.&
16 fi.[Euitare]arg.eſt hic ꝙ † ſi ſocius meus in excommunicationẽ
incidat,non ſtatim teneor ſocietatem diuidere, & ipſum deſere
re.quod intelligas,quãdo de facto,& ſine graui incommodo hoc
facere nequeo,vt hic.& arg.xj.q.iij. quoniam multos.& duobus.
c.ibi ſequentibus.anteceſſor.& c.ꝙ prædeceſſor.xxiij.q.iiij.c. j. xlj.
diſt.quiſquis.xij.diſt.illa.viii.diſt.quæ contra mores. alioquin con
tra.ſ̃.de maio.& obed.illud.xxiiij.q.j.omnis qui.ſecundum Io. qđ
dic,vt no.ſ̃.e.c.nuper.§.in ſecunda.in fi.No.ergo hic , ꝙ illud ſolũ
poſſumus,quod commode.ff.de ver.ſigni.nepos.in fi.ff. de condi.
inſti.filius.q in fi.ſ̃.de elec. quia ꝑ in prima forma.vbi de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Intereſt rei publicę,ne delicta remaneant impunita.*
2 *Facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi.*
3 *Laici quando habent iuriſdictionem in perſonis eccleſiaſticis.*
4 *Clerici quando traduntur curiæ ſeculari.*
5 *Iudex eccleſiaſticus vel ordinarius clericũ ex iuſta cã p̄t capere,& detinere.*
6 *Manus violentas in clericum inijcere nemini licet.*

CAP. XXXV.

VT famæ tuæ.& inf.[Pęnitẽtiã]qñ cõ-mittũt crimẽ, ꝑ
qđ hoc fieri dẽt.ſ̃.de pę.tuæ.[Deputari] ſubaudi ideo.
[Qm̃]ver.[Oportunitate.]i.qñ vident locũ fugiẽdi. ſi
cut,& ſ̃.de deſpon.impu.ex literis.§.j.ad finẽ.[Charcerẽ.] i.ipſum
clauſtrũ,qđ eſt eis carcer Lau.ſed hoc ipſo puniẽdi ſunt,ꝙ carce-
rem fugiũt, q̃uis als non deliquiſſent.ff.de cuſt.reorũ in eos.& de
effrac.l.j.& hoc intelligitur de carcerę publico,ſecus de priuato.ff.
quibus ex cau.ma.ſuccurritur.[Scelestius] i.ſceleratus,

Vt ſis cœleſtis non aſſimilare ſceleſtis.

i.ſceleratis,ſiue excõicatis.in Auth.de lenonibus.poſt mediũ pri-
mæ colũnæ ibi, alios aũt ſic ſceleſtos exiſtere,vt puellas.&c. [Mã
cipari]ſine pęna excõicatiõis.¶[Rñdem⁹]ii.ps.[Corrigere dẽant]
ſ̃.de of.or.c.j.ſ̃.đ ſta.mo.cũ ad monaſteriũ.& c.ĩ ſingulis.& c.ea q̃.
ſ̃.de acc.quaſr.alioqn ſubditorũ ſanguis de p̄latorũ manibus req
reret,vt le.& no.ſ̃.de offi.ord irrefragabili.[Et publice] verſi. [Vtili-

tatis interſit]Hic habes notabile ſciſſum, quo frequenter vtimur
1 dicentes,rei,vel vtilitatis publice † intereſt,ne crimina remaneāt
impunita,vt hic dicit & ff.ad l.Aquil.ita vulneratus. reſpon. j. in
fi.ff.de ſolu.Stichum.§.j.ff.de iudi.ſi longius.§.j.magna.n.ratio pę
nas ſuadet ſoluere.ff.de fideiuſ.ſi a reo.§.id quod. ne ad maleficia
temere quiſquam proſiliat.C.de pœnis.ſi operis.ad idē.xxiij.q.iiij.
eſt iniuſta.ff.de pœnis.capitalium.§.famoſos.[Vt] ſubaudi.ſi re-
maneant impunita.[Per impunitatis.]&c. alias & per impunita
2 tis,nam facilitas † venię incentiuum tribuit delinquendi.s̃.de vi.
& ho.cleri.vt clericorum.§.j.in prin.cum ſuis concor.& pęnæ in
flictio terrorem incutit,& retrahit alios a peccatis.vt s̃.de male.c.
j.in fi.[Nequiores] quod vitandū eſt,& ideo publice intereſt.&c.
vt s̃.melius tamen dixiſſet,ne per impunitatis &c.[Non ſolum]
verſi.[Poſſunt] ſcilicet prælati [Poſtquam fuerint]ergo non an-
te,niſi notorij ſint.s̃.de accuſa.euidentia.cum ſuis concordan.ſed
nec notorijs debent regulariter inferre violentiam, dummodo
parati ſint corrigi,& obedire velint,arg.j̃.eo.c.in fi.& in eo, quod
legitur,& no.s̃.de iudi.cum non ab homine.Niſi & ſuſpecti ſint,
ꝙ obedire nolint,puta: quia alias eluſerunt,arg.s̃.de app. quæſtio
ni.& ſic intellige,quod ſequitur.[Detinere]ſi ſuſpecti ſint,vel obe
dire nolint,vt in præcedenti gl.& ſtatim ſequitur.[Qui]verſi.ſcili
cet ſubditi [Cum ſint incorrigibiles] hi deponi poſſunt, & tradi
curiæ ſeculari.s̃.de iudi.cum non ab homine.xvij.diſt.nec licuit,
non tamen ad ſanguinis effuſionem,ſeu pœnam corporalem in
fligendam,vt patet.j̃.ti.j.nouimus expedire.¶[Laici vero.] iij.pars.
ſic conſtrue.[Poſſunt citra excommunicationis ſententiam &c.
capere.]Quid ſi laicus iudex capit malefactorem, qui dicit ſe cle
ricum,& vertitur in dubium,vtrum ſit clericus? Rñ. ſi epiſcopus
pro certo habeat,ꝙ clericus eſt, vel etiam fama habet hoc com-
munis & publica.maxime quia ſic agebat &c.nec mora, reſtituē
dus eſt ei ipſum petenti,arg.s̃.de app.dilectis.C.de epiſcopis.& cle
ricis.ſi quis in hoc genus.s̃.eo.ſi vero aliquis. Si vero omnino du-
bium eſt,nec epiſcopus petat ipſum, etiam in hoc caſu differēda
eſt accuſatio,vel inquiſitio,& multo fortius pęnę impoſitio,quo-
uſque per epiſcopum,vtrum clericus ſit,vel non, fuerit diffinitū,
vt patet in eo,quod legitur,& notat.s̃.de ordi.cog.tuam.s̃.qui filii
ſint legi.lator. & c. cauſam. interim tamen poterit ipſum laicus
cuſtodire ad hoc. C.vbi de cā ſta.a.debet.l.j.ij.& iij. & per totum.
ſecundum.d.n.[Clericos ad iudicium]&c.ſi.C.de his qui ad eccl.
confu.l.iij.Sed contra.s̃.e.vniuerſitatis Sol. Hoc intelligitur de va-
gabundo,qui alias detineri non poteſt,& incorrigibilis eſt, vt s̃.§.
proxi.illud vero de corrigibili,& qui alias detineri poteſt, vel dic,
3 vt ibi notat.[De mandato] † Sed nonne ſufficit generale manda
tum,quo tales compeſci poſſunt per Principes ſeculares, de quo
legitur.xxiij.q.v.Principes.& c.Regum.Reſpon.Io. videtur notaſ-
ſe ibi,ꝙ ſic,nam ſicut notat.in dicto.c.Principes.quandoque ha-
bent laici iuriſdictionem in perſonis eccleſiaſticis. Puta primo,
quando ſunt incorrigibiles.xxxij.diſt.eos qui.xxiij. q. v. de liguri-
bus.Secundo in illo,qui violenter, vel ambitioſe occupat cathe-
dram ſedis apoſtolicæ.lxxix.diſt.ſi quis pecunia.Tertio,vbi fidem
vult ſubuertere.viij.di.quo iure.xxiij.q.v.c.j.& xvij.diſt. nec licuit.
Quarto in falſario Papæ.s̃.de crimine fal.ad falſariorum.Quinto
cum ſchiſma faciunt,& excommunicationem contemnunt, vt
in dicto.c.de liguribus.s̃.de cler.excom.mi.c.ij.in fi. Sexto genera
liter,vbicunque eccleſiaſtica poteſtas deficit.xxiij.q. v. Principes.
& c.Regum.ſecundum Io.& iunge,quod no.s̃.de elec.licet.§. pe.
Tu vero dicas,ꝙ ſaluo ſexto,& vltimo caſu generali,alij ſunt ca-
ſus,in quibus eccleſia poteſt inuocare contra clericum brachiū
ſeculare,etiam & contra quemlibet inobedientem, vbi aliter di-
4 ſtringi non poteſt,vt hic.† Sunt & caſus,in quibus traduntur cu-
riæ ſeculari,vt legitur,& notat.s̃.de cri.fal.ad abolendam.§.j. Si
autem quæras,vtrum alias per ſe poſſint laici ſuam iuriſdictionē
in clericos exercere? Reſpon.non: quia non ſunt de iuriſdictio-
ne ipſorum laicorum,vt patet in eo,quod legitur, & notatur. s̃.
de iudi.atſi clerici.& c.clerici.Imo & ſi depoſiti ſint,adhuc tamen
defenduntur ab eccleſia,& tuentur ſub regula clericali.lxxxj.diſt.
dictum.50.diſt.ſtudeat.in memoriā præteriti ordinis,arg.ff.de de-
curi.l.fi. C. de quæſtionibus. ſeruos non ſolum.niſi incorrigibiles
ſint,& expoſiti priuilegio clericali nudati.j̃.eo.contingit.ij.& legi
tur,& no.s̃.de iudi.cum nō ab homine.vel niſi ſe enormitatibus
immiſceant loricati,vt legitur,& no.s̃.e.perpendimus.niſi ex cau
ſa de mādato prælatorum hoc fiat,vt hic.[Prælatorum] ſ.epiſco
porum,qui quaſi merum imperium habent,& aliorum, qui or-
dinariam poteſtatem habent ſuper iſtos,& ipſos corrigere pn̄t,ſi
cut ſunt abbates reſpectu monachorum, alij autem prælati non
habent poteſtatem capiendi,nec alij demandandi ſecundū quoſ-
5 dam. Alij dicunt, ꝙ quilibet † iudex eccleſiaſticus, ſiue ordina-
rius,ſiue delegatus clericum ex iuſta cauſa poteſt capere, & deti-
nere,arg.C.de ſportulis.a iudicibus.& in Auth. vt litig.iurent.§.&
hoc quoque iubemus.colla.ix.ſecundum.d.n.Poſſet dici,ꝙ illi iu
dices, & prælati tantum, qui habent poteſtatem abſoluendi ab
iſto canone, habent hanc poteſtatem, & non alii. & qui ſint hi,
patet ex eo,quod legitur,& no.s̃.e.cum illorum.videtur etiam ſe-
cundum.d.n.ꝙ iudex laicus, & etiam ſocius, & vicinus poſſit ca-
pere clericum delinquentem,ad hoc vt fugiat, & vt ipſum epiſco
po repræſentet,arg.ff.de his quæ in frau.cre.ait prætor.§. ſi debito
rem.in Auth.de defen.ci.§.nos igitur.& §.& interim col.iij. & in
Auth.vt iudices ſine quoquo ſuf.§.neceſſitatem. coll.ij.C. de dec.
generali.lib.x.& xxiij.q.v.Principes. & c. Regum. item videtur,ꝙ
cuilibet clerico liceat ſeruientem ſuum clericum,ſi ipſum de fur
to probabiliter ſuſpectum habeat modico tempore detinere, ar.
ff.de pœnis.reſpiciendum.§.furta.alias autem nō licet alicui,ma
xime laico in clericum manus inijcere,& ſi renuntietur priuile-
gio clericali,vt patet in eo,quod legitur,& notatur.j̃.e.c.j.s̃.de fo.
6 compe.ſi diligenti.ſecundum.d.n.Tu dicas,ꝙ † nemini licet ma-
nus violentas,vel temerarias in clericum inijcere,vel ipſum inui-
tum detinere,vt patet.xvij.q.iiij.ſi quis ſuadente.& in eo,quod le.
& no.s̃.e.c.j.& c.nuper.cum enim hæc iura prohibitoria regula-
riter,& generaliter emanauerint,quicunque dicit iſtud ſibi lice-
re,hoc probare tenetur,alioquin non teneor ei credere, arg.ff.de
proba.ab ea parte.& patet in eo,quod ple.no.s̃.de tranſl. epiſ. c.ij.
§.ſed neque.verſic.fi.ſed nec caſus tales, vel ſimiles cum omnino
ſint canonici, per ſolas leges, & gloſſas magiſtr. cum ſecuritate
animæ deciduntur,vt patet in eo,quod no.s̃.de ſolu. c. fi. & adde
quod no.j̃.e.c.in fi.[Quorum]ſ.prælatorum.[Illi.]ſ.clerici.[Cum
hoc]ver.[Non ipſi.] ſ.laici.[Quorum authoritate]& ſic ille facit,
cuius authoritate fit,vt s̃.e.mulieres.in fi.cum ſuis concor.[Dum
tamen]ver.[Eorum.] ſ.laicorum. [Se extendat] alioquin ſi mo-
dum excederent,tenerentur exinde.ſi.arg.ff.ad l.Aqui.ſi ex plagis
§.tabernarius.s̃.de reſt.ſpo.olim.j.in fi.talia enim fieri debent cū
moderamine,vt le.& no.ibidem.& s̃.de homi. ſignificaſti.§.fin.
ver.quamuis.[Vel rebellio] ex mente iſtorum verborum colligi-
tur euidenter,& ex eo,quod leg.& no.s̃.e.c.§.j.ver.non ſolum. &
c.vniuerſitatis.ꝙ ſiue prælatus,ſiue alius de mandato ſuo,vel cleri
co parato corrigi,& volenti obedire violentiam inferat, excom-
municatus eſt ipſo facto,ideo ſuper hoc conſcientiam ſuam con
ſulat vnuſquiſque, & adde quod no.s̃.eo. §.ſuper verbo, prælato-
rum.ad fi.

SVMMARIVM.

1 *Percuſſio fuſtium pœna eſt grauior qualibet pecuniaria condemnatione.*
2 *Scienti & volenti non infertur vis,nec iniuria,neque dolus.*
3 *Actio iniuriarum non eſt in bonis noſtris*
4 *Iniuriam pater poteſt remittere filio irrogatam.*
5 *Percutiens ioco excuſatur.*
6 *Ratio damni habetur in actione iniuriarum.*
7 *Excommunicatus clericum ſi quis verberet, an ſit excommunicatus. & nu.11.*
8 *Depoſitus,etiam priuilegium retinet.*
9 *Excommunicatus nullo gaudet priuilegio.*
10 *Excommunicari nemo poteſt,niſi præmiſſa trina monitione.*
12 *Excommunicatus excommunicatur.*

CAP. XXXVI.

Ontingit interdum. [Supponūt.] ſ.clerici. [Per-
1 cuſſionibus fuſtium] quæ pœna † grauior eſt quali-
bet pecuniaria condemnatione.ff.de pœnis. in ſeruo
2 rū.in fi.¶Nos aūt.]ij.pars.[Violēta]qa ſciēti † & volēti nō infert
vis,nec iiuria,neq; dolus.xxxiij.q.v.noluit.ff.de iiu.l.j.§. vſq; adeo.
C.de trāſa.cū donationis.ff.de reg.iu.nemo.[Vr̄ tñ iniurioſa.]nō
tñ reſpectu pſonæ clerici,vt in præce.gl.ſed reſpectu ordinis cleri-
calis,vt ſequit̄ cui nec pt̄ renūtiare q̄tū ad eccl̄iā,vt patet in eo, qđ
le.& no.s̃.de fo.cōp. ſi diligēti.s̃.e.parochianos.& c.cū deſideres.
§.fi.Sed nunquid ep̄s ſolus ſine capitulo iniuriā factā eccl̄ię in p-
3 ſonā clerici remittere pōt? Vr̄,ꝙ ſic: qa † actio iniuriarū nō eſt ī
bonis noſtris.an̄ li.ꝯte.ff.de iniu.iniuriarū. iij. vnde ſatis pōt eā re-
mittere,ar.s̃.de his quæ fi.a pla.cū ap̄lica.ſicut & pater pōt remit-
4 tere iniuriā filio † irrogatā.ff.de iniu.ſed ſi vnius.§.filiofa.nā & ep̄s
pater eſt.xcv.diſt.eſto ſubiectus.Sed ꝯ,qa ep̄s procurator eſt,& nō
dn̄s.xij.q.j.c.fi.ideo conditionē eccleſiæ etſi poſſit facere meliorē,
non tñ deteriorē.s̃.de do.c.ij.So.non pōt ipſam remittere. lxiij.di.
Salonitanæ.xxiij.q.iiij.ſi is q.& c.ſi illic.ſine capitulo,ar.s̃.de his q̄
fi.a prela.nouit.& c.q̄to.& s̃.de offi.archi.ad hæc.§.fi.vt & no. s̃. e.
5 cū deſideres.§.fi.Sed quare excuſat̄ † ioco ꝑcutiēs,licet inuitū.s̃.e.
c.§.j.in fi.& non iſte,qui percutit volentē? Rñ.quia ibi nec violē-
tia,nec temeritas,nec iniuria pōt notari,ſine qua nō incidit aliq̄s
in hūc canonē,vt ibi no.& ar.s̃.e.cum volūtate.in prin.xv.q.vj.c.
j.an̄ fi.hic vero pōt notari iniuria reſpectu eccl̄iæ,vt dictū eſt,& ſę
uitia reſpectu verborū,ar.xiiij.q.vj.ſi res.ff.de pen.in ſeruorū. in fi.
necnon & temeritas.s̃.e.tua nos. nulli.n.laico ſup clericū ꝯcedit̄
hæc ptāſ.s̃.e.nup.& c.vniuerſitatis.& c.iij. §. officialis. Aliq tñ di-
cūt,q̄bus & d.n.ꝯſentit,ꝙ p violētia facta clerico nō ꝯpetit eccl̄ię
actio iiuriarū,cū libera ſit pſona,niſi forte fieret in iiuriā eccl̄iæ,ſi
cut dr̄ ī mercēnario,aut libero hoīe,ſiue ſeruo bona fide ſeruiēte.
vt ff.de iiu.l.itē apud Labeonē.an̄ fi.l.ab illo.§.īterdū iiuria ſeruo
facta.

facta.vſq; ad.§.vltimū.vl̄ niſi adducat̄ ab officiis.vel niſi irrogat̄ ī
conſiſtorio epiſcopi:tunc enim competit actio iniuriarum,quia
per hoc videtur diminui dignitas eccleſiæ & iudicis,in quo caſu
& actio iniuriarum datur.ad hoc.ff.de iniur.l.j.§.j.& l.item apud
Labeonem.§.ſi quis virgines.& §.committere. & §. ſequen.s̃.de
pœnis.c.dilectus. Licet autem non competat actio iniuriarum
eccleſiæ,poteſt tamen agi ad ſatisfactionem, vel publicis actio-
nibus,vel authoritate canonum,qui hoc volunt.s̃.de pœnis.c.ij.
& xvij.q.iiij.ſi quis deinceps.& c.ſequentibus.ij.q.j.in primis.rñ.j.
Nos tamen in his ſubtilitatibus non facimus vim,quia nec ver-
bis,ſed rebus legem imponimus.C.communia. deleg.l.ii.in fi.&
ar.s̃.de procura.petitio. cum ſuis concor.quocunque enim iure
hoc fiat,ſufficit nobis,ex quo condemnatio ſequi debet, nec cu-
ramus exprimere actionem.s̃.de iudi.dilecti.dic ergo de hac ma
teria,vt plene notatur.s̃.e.cum deſideres.§.fina. & capi. parochia
nos.& de foro compe.c.ij.in quibus expreſſe probatur,ꝙ eccleſię
debēt fieri ſatisfactio,ſiue emenda etiam in pecunia. Dicunt ēt
6 quidam,ꝙ in actione † iniuriarum habetur ratio damni.C.de in
iur.dominum. Alii hoc dicunt verum eſſe,ſed per actionem. l.
Aquiliæ.ff.ad.l.Aquil.ſed & ſi quemcunque.§.iniuriam.Nos ve-
ro dicimus,ꝙ nec in actione,nec in verbis vim facimus,ſed vtrū
que ſimul comprehendimus ſine expreſſione alicuius actionis,
vt patet in eo,quod le.& no.s̃.e.conqueſti.& s̃.de iniur.olim.j̃.Cū
ille]ver.[Non tam in fauorem]& dic non tam.i.non ſolum.j̃.e.
contingit.ad fi.vel.i.non tantum.s̃.de fo. compe. ſi diligenti.s̃.e.
cum deſideres.§.fi.ſimile tam.s̃.de poſtu.præla.bonæ.j.§.fi.ver.cū
etiam. & hæc vltima expoſitio magis placet [Ordinati]in quo-
cunque vis ordine. xxj.di.cleros.etiam ſi ſit clericus coniugatus,
niſi contrahat cum vidua, vel corrupta, vel ſecundas nuptias.
a lxxxiiij.diſt. quiſquis.ſecundum quoſdam Nos contra [a] qđ dic,
vt nota.s̃.de vita & ho.cleri. clericus ſi tonſura.s̃.de clericis con-
iug.diuerſis.ſed & ſufficit,ꝙ ſit pſona eccleſiaſtica. s̃.e.parochia-
7 nos.cum ſuis concor.Quid de clerico † excōmunicato verbera
to,nunquid verberans eſt excommunicatus? Videtur ꝙ non,qa
nihil ad nos de his,quæ foris ſunt. ij.qō.j.multi.& excommuni-
catus extra eccleſiam eſt membrum diaboli.xj.q.iij.omnis chri
ſtianus.& c.ſequen.nec poteſt alium excommunicare.24.q.j.au-
diuimus.Eadem ratione poteſt dici, ꝙ nec occaſione ipſius pōt
8 quis excommunicari Sed contra quia † etiam depoſitus priuile
gium retinet,vt 71.di.dictum.& no.s̃.c.prox.præterea nō eſt hic
conſiderandus fauor excommunicati,ſed Dei & eccleſiæ cui re
nunciari non poteſt, vt hoc patet. & s̃.no.So.diſtinxit Vincen.
vtrum talis ſit excommunicatus & depoſitus, an excommuni-
catus tantum.In primo caſu ſi primo fuit depoſitus,& poſtea ex
communicatus priuilegium perdit.s̃.de iudi.cum non ab homi
ne.& in primis concor.s̃.ſigna.Si vero primo fuit excommuni-
catus,& poſtea depoſitus,vel excommunicatus tantum,priuile-
9 gium retinet.71.di.dictum.& in contra.s̃.ſig. Alii dicunt, ꝙ † ex-
communicatus nullo gaudet priuilegio ar. s̃.de of.or. c qđ ſedē.
s̃.præſcrip.veniens.§.j.ergo nec iſto. ar.s̃.de priui.quia circa.nam
ex quo in vno,vel ſimpliciter extra eccleſiā poſitus eſt, ergo quo
ad omnia.ar.xcv.di.illud.& videtur expreſſum in Authen.de pri
uile.dotis.circa medium legis.colla.viij.Nec obſtant iura contra
ria, cedit enim ad honorem & reuerentiam Dei & eccleſiæ, ꝙ
excommunicato omne priuilegium denegetur.ar.in eo, quod
leg.& no.extra.d.n.de excep.pia.reſpon.j.li.vj.nec obſtat, quod di
ctum eſt de depoſito quia illud verum eſt,quando eſt incorrigi-
bilis,alioquin contra.s̃.de iudi. cum non ab homine. Porro ex-
communicatus ſaltem ab homine poteſt incorrigibilis iudicari
10 cum † nemo excommunicetur,niſi præmiſſa trina monitione,
vel alia competenti,vt le.& no.j̃.e.ſacro. hoc autem probat ipſū
incorrigilem,vt patet.s̃.e.in audientia.§.j.in fi. cum ſuis concor.
ſed & ſi in canonem incidat,priuilegium meretur amittere,qui
permiſſa ſibi abutitur poteſtate.s̃.e.cum illorū.in fi. Solu. Primo
membro diſtinctionis factæ, per Vincen.omnino ſtandum eſt,
quantum vero ad ſecundum membrum de veritate iuris hæc vl
tima opinio verior eſt,ſed alia magis ſecura, quouſque p Papā,
ad quem ſpectat alia interpretatio facta ſit, & ſic videtur tenen-
da.ar.in eo,quod le.& not.s̃.de homici.ād audientiam. §.j.ver.j
Vel dic ad ſaluādas opiniones,ꝙ prima opinio vera eſt.j̃.annū.
Secunda vero poſt annum,nam ex quo aliquis per annum ſtetit
excōicatus oē priuilegiū perdere dēt.ar.in eo quod le. & not.s̃.de
pœnis.c.fi.s̃.de hæret.excōicamus.ij.§.j.[Quā].i. quantū. ſiue ſed
etiam ſm̄ ꝙ diuerſimode exponitur illud non tam quod præce
dit,vt ibi no. [Clericalis]cui renūtiari non poteſt. ſupra de fo.cō-
pe.ſi diligenti.quod dic,vt ibi no. [Et ideo]ver. [De cætero]q.d.
quod actum eſt hactenus, mediocriter toleramus. ſi. ſupra de
conſecra.eccle.aqua.Sed nunquid talis verberator eſt excōmuni
catus?Huic quæſtioni reſpondere non videt̄ expreſſe, tu tamen
11 dicas,† ꝙ excōmunicatus eſt, vt patet in eo, quod no.j̃.e.§.ſuper
verbo excommunicetur.& innuunt verba præcedentia ibi iniu
rioſa,& ibi non tā in fauorē,& ibi non tā clericalis.& probat̄,per
ea quæ ibi no.& j̃.e.§.j,ibi ſi iniuria clerici. & ar.ſupra,c.tua nos.
¶Si quis autem] iij. pars. [Excommunicetur] in antiqua ſeque
batur.[Et vterque] quem textum etiam B. hic ſecutus eſt dicens
æquiuoce tenetur iſtud verbum excommunicetur. ſ. quantum
ad clericum proprie,quantum.ad laicum vero improprie,vnde
debet exponi ideſt denuntietur,vel excommunicetur laicus, qa
contra prohibitionem eccleſię fecit, ſic erit duplici de cauſa ex-
communicatus.ſi.ſupra.e.cum pro cā. Tu vero dicas,ꝙ hoc ver-
bum vterque,ſerio eſt remotum,quia innuebat,ꝙ laicus non eſ
ſet excommunicatus.dic ergo.[Excōicetur].ſ.clericus:laicum āt
nō eſt neceſſe excommunicari, cum iam ſit excommunicatus.
ſed potius debet denunciari, quamuis & ex hac cauſa poſſet ex-
12 communicari.ar.ſupra de ma.& obe.ſi quis.& quia † excommu
nicatus excommunicatur,vt patet in eo, quod le.& no.ſupra de
iudæis.ita quorundam.§.fi.eodem errore fuit deceptus. B.ſupra.
e.de monialibus.§.vnico. vt & ibi no. & in multis aliis locis pōt
idem notari, ſed forſitan cum hac compilatione renouata alios
in apparatu præuenire voluerit,plus currebat forſan in aliquibus
quam decebat,redditur tamen excuſabilis,quia plerumque tem
pus & locus plenius deliberandi conſilium non concedunt.ff.de
exerci.acti.l.j.rñ.i.in fi.[Prouiſo]ver.hæc prouiſio ſatis eſt neceſſa
ria,vt patet in eo,qđ legitur,& notat.ſupra de iudi.qualiter. [Cō-
petenter]data pecunia,vel petendo miſericordiam, non tamen
decet, ꝙ genu flectet coram eo, vel ei reuerentiam faciat,argu.
86.di.quando.hoc enim non fieret ſina iniuria clericali, niſi for
ſan eſſet laicus in dignitate conſtitutus,vt patet in eo, quod legi-
tur,& notatur ſupra de maio.& obe.ſolitæ.§.i.ver.quod autem ſe
quitur,vel dic,ꝙ competens eſt ſatisfactio, dummodo nec ma-
nus iniiciat,nec in capite laici ponatur.[Rationabiliter]quaſi di
cat ad arbitrium boni viri.ar.ff.de pig.act.ſi ſeruos. ad finē ſupra
eod.peruenit.ſupra de tranſact.capitu.fina.

ADDITIO.

a ¶Adde hodie tex.in c.j.de biga.li.vj.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa & occaſio differunt.*
2 *Fraus nemini debet patrocinari.*

CAP. XXXVII.

Elatum. [In canonē]xvij.q.iiii. ſi quis ſuadē
te. [Allegantibus] ver. [Eorum [ſ.
ſeruorum [Nolunt] & bene dicunt in duobus ca-
ſibus,vt.j̃. e.§.j. [Venire].ſ. ſerui. [Per occaſionem.]
1 ver. in vitium ſonat † Cauſa vero ius tangit, vnde eſt cōſiderāda
s̃.de accuſa.cū dilecti.§.j.ver.penul. [Eludētes] omnis aūt eluſio
reprobatur.ar.hic.& s̃.de ap.ſuggeſtum.§.j.in fi.cum ſuis cōcor.
¶Quo circa]ii.pars.[Eos].ſ.ſeruos.[Deo quam homini.] vt xi.q.
iiij.Iulianus.& ca.dominus. & c.ſi quis meu.s̃.de voto.ex multa.
§.quod autem.ver.in tanta.xxij.q.v.c.j. ii.& iij.Aggrauatur etiam
culpa ex perſona iniuriati,vt no.s̃.e.cum illorum. §.ſi vero clau-
ſtralis.verſi.ꝙ ſi clericum. [Niſi fecerint hoc.]verſic.ſcilicet ſerui
2 [In fraudem]quæ † nemini debet patrocinari. s̃. de reſcriptis. ex
tenore.in fine.cū ſuis ꝯcordatib. [Vt ſubtrahāt ſe]& hæc eſt opti
ma rōne,ne ī poteſtate ſeruorū ſit verberādo clericū ſe a poteſta-
te ſubtrahere dominorū,vt.ff.de pub.& vecti.l. finali. §.ſerui qui
in fuga ſunt.Obſequio] primus caſus. [Aut ipſi] verſicu. ſecundus
caſus,quorum duorū caſuum ratio & in filijs familias vendicat ſi
bi locū.qđ dic,vt no.s̃.e.mulieres. reſpō.j.[Propter hoc]. ſ.ſi tales
ſerui cogerētur præciſe adire ſedem apoſtolicam[Sine culpa ſua]
&c.quod eſſe non debet.s̃.de eo qui cog.conſan. vxo. ſuę.diſcre-
tioni.& cap.fi.niſi alia iuſta cauſa ſubſit,quod dic, vt leg. & not.
ſupra, de conſti. cognoſcētes.& vt lite non conte.quoniam.§.ſi
vero aliter.in fine. Si vero dominus in culpa ſit.puta, quia hoc
mandauit, tam mandans, quam mandatarius eſt excommuni-
catus, & ideo vterque ad ſedem apoſtolicam eſt mittendus, vt
patet in eo,qđ le.& no. ſupra, e. vniuerſitatis. ver. fi.& c.mulieres
verſi.fi.[Graue]modicum ergo ferre debet.ar.ſupra,de reſt.in inte.
c.j.& patet in eo,quod not.ſupra.c.inter alia. §. illud autem. [In-
currant]cum nimis&c.vt j̃.e.ver.cum nimis &c. [Tunc]ver.ſub
audi enim[In vtrolibet]ſcilicet.cum ſerui hoc faciant fraudulen
ter, vel cum dominus in culpa non eſt. Quid ſi vir hoc facit in
fraudē vxoris, vel libertus in fraudem operarum patroni? Idem
videtur,quia eadem ratio eſt.arg.xxix.q. fi.prælatum. Sed cōtra,
quia omnes mittendi ſunt,niſi excipiantur vt ſupra, e.cum illo
rum.reſpō.j.& j̃.e.quamuis.So.poteſt dici, ꝙ hoc ſatis expreſſum
eſt in iure:quia tales perſonę ſui iuris non ſunt, & de talibus ex-
preſſum eſt, ꝙ citra ſedem apoſtolicam abſoluūtur.ſupra,e.mu-
lieres.ī prin.[Poteris [hoc ergo arbitrio relinquitur.ſupra.e.perue
uenit[Eos]ſcilicet ſeruos.[Indulgentia]ex hoc verbo,& ex eo,qđ
ſtatim ſequitur,ibi remoti,colligitur, ꝙ ab initio indulgētia fuit,
hodie verò ius cummune facit. ſi. ſupra,de hæreti. ad abolendā.
in fi.ſupra. de of.ordi.irrefragabili.§.ex ceſſius.quod dic, vt ibi no.
[Abſoluere]dummodo &c. vt. j̃. e. §.fina.[Cum nimis]ver.q.d.
ex hoc colliget bonus iudex graue damnum,vel modicum,& ſic
nimis remotum abſoluat, alium nō abſoluat. [Rēoti] ſed quo
intelligi

intelligis nimis remotos nunquid illos,qui diſtant p duas dietas?
Ita vr̃,ar.s̃.de reſcri.nõnulli §.j.immo ſi ſunt vltra Italiā conſtitu
ti.s̃.de ele.nihil eſt.§.pe.& ꝓ hac expoſitione facit q̃ loq̃tur Lō-
dēſi archiepō,q̃ eſt in Dacia, & ſic patet ꝙ ſerui illiꝰ terræ ſunt vl-
tra Italiā,& nimis remoti.Sed neque hoc,neque illud,nā ita pau
per poſſet eſſe dominus, ꝙ ſeruo non poſſet carere commode
per momentum,& illud ſolū poſſumus,quod commode,vt no.
s̃.e.ſi vere. in fine. Quid enī ſi dominus grauiſſima infirmitate
laboraret,nec inueniret alium,qui ipſum cuſtodiret?Vtique tali
eſt ex officio prouidendum.ar.ff.ad Sill.ſiquis in graui.reſp.j.§.ſi
cum omnes.ergo hoc arbitrabitur bonus iudex cum non ſit ex
preſſe iure diffinitum.vt patet in eo,quod le.& no.ſupra,de offi.
deleg.de cauſis.s̃.de trāſac.c.fi. Et puto,ꝙ hoc caute omiſſum ſit,
quia nec poterat commode diffiniri.ar. iiij.di.erit.ſi.ſupra,e.per
ueni:[Alia eis ſatisfactio]non ꝙ in pecunia ſatisfaciant,vel ꝙ fa
ciant eleemoſinam cum proprio careat.Inſti. per quas perſonas
no.acquiritur.§.item nobis.ſed ꝙ orent,vel ieiunent, vel recipiāt
pęnitentiam, vel diſciplinam,& accedit quod legi,& no.ſupra c.
prox.& de voto.magnę.§.pe.& c.ſuper his.§.vnde credimus.& §.
rurſus.¶Dūmodo]iii.pars.[Et enormis exceſſus] in oī caſu hoc
excipitur,vt le.& no.s̃.e.peruenit.& dicitur enormis ex qualitate
ipſius exceſſus,vel perſonę,vel loci,vt le.& no.ſupra, e. cū illorū.
§.j.ver.niſi exceſſus,& ſequen. [Scādalum]ſupra,e.cum illorū.§.
ſi vero clauſtralis.[Exemplum]ſic. s̃.de cleri.coniuga.vel de cleri.
nō reſi.cum decorem. & ideo ſic allego,quia ſecundū diuerſos
libros quandoque ſub vno, quandoque ſub alterio titulo collo-
catur. [Ad ſeruū].i.ad dominum Papam.quod dic,vt no.ſupra e.
in procemio, in principio.

SVMMARIVM.

1 *Contraria contrarijs purgantur.*
2 *Excommunicatus poteſt pugnare in bello iuſto.*
3 *Abſolutionis mortui quis ſit effectus.*

CAP. XXXVIII.

Sacris. Pars.de ſepulturis ſacris[Voluntarius]ſe-
cus ſi vi abſoluta fuit attractus. l. di. p̄sbi-
teros.ſupra,de baptiſmo.maiores.§. ꝓpter quod. & §.
ille vero.quod dic,vt not.ſupra,quod me.cauſa.ſacris.
[Qui].ſ.excōmunicati. [Fautoribus & participibus] de hoc dic,
vt no.ſupra,e.c. quod in dubijs.§.fi. [Ad cor rediens] ver.[Expu-
gnauerit]in tali enim caſu tale debet fieri mandatum vt cōtraria
1 † contrarijs purgentur. ſi. s̃.de purga. cano. inter ſolicitudines. §.
præcipias [Nō tamen]ver [Abſolutionis gratiam] forma eccle-
ſiæ obſeruata alias enim non ſufficit ſatisfactio, nec pars ipſius,
vt hic,nec pęnitentia,ſiue ꝯtritio. ſupra,e.a nobis. j. §. j. nec iura-
menti præſtatio, nec epiſcopalis reſtitutio. s̃.e. cum deſideres.re-
ſpō.j.& §.j.¶Nec ſi occumbat]alias ſuccūbat.ij.pars.i.moriatur.
2 [Bello]quod iuſtum eſt,& ſic no. †excommunicatum poſſe pu
gnare in bello iuſto, fuiſſet tamen abſoluendus, ſi hoc petijſſet,
antequam bellum intraſſet propter inſtans mortis periculum,
vt patet in eo,quod le.& not.s̃.e. quod de his.§.j.in prin.[Niſi cū
de ipſius]ver. xxiiij.q.ij.c.j.ij.& iij.[Viuētis]vel morientis [Signa]
Nunqnid ſunt euidentiæ ſigna,quia ad mandatum eccleſiæ quos
primo fouerat,īpugnabat?Ita videretur, hic autē innuit, ꝙ & alia
requirantur,quod dic, vt notatur.s̃.eo.a nobis. reſpō.j.[Et iuxta.]
ver.[Conſtitutionis]. ſupra, eo.a nobis.j. §.abſolutionis. & ſolui-
tur hic,quod quæſitum fuit ibi.reſpō j. vt ibi notatur [Abſolutio
3 nis]No.igiī, quis † ſit effectus iſtius abſolutionis, in veritate enim
eccleſia militans nec ligare poteſt mortuum, nec ſoluere quātū
ad eccleſiam triūphantem,ſoluit tamen i.ſolutum per contritio
nem in morte fuiſſe declarat, & vt pro tali anima orent fideles,
& offerant ſicut ꝓ alijs nō communicatis,vt hic patet, & no. s̃.
eo.a nobis.j.§.j.ver.nec obſtat.& ſequen.

SVMMARIVM.

1 *Teſti ſingulari non creditur.*
2 *Nemo præſumitur quòd ſit immemor ſuæ ſalutis.*
3 *Peccatum remittitur per ſolam contritionem.*

CAP. XXXIX.

Sicut nobis. [Abſolutionem]quam dicit ſe
in romana curia aſſecutū. [Vel
illius].ſ.pœnitentiarij noſtri, ſiue legati. s̃. e. ad emi-
nentiam. de quarum literarum fide non dubitetur.
s̃.de fide inſt.quod ſuper his.[Vel alio modo]. ſ.per teſtes idoneos
non vnum tātum,ne fiat præiudicium illi, cui ſatisfieri debet,q̃a
1 nec vni † teſti creditur.ſupra,de teſti. licet.j.ad fi.& c.cum a nobis.
nec ſufficiunt hic illa indicia,quæ ſufficiunt ſupra,de cleri.pere.
c.ij.§.vnico.& c.tuę. ſed nec ſufficit honeſtas perſonæ. 9. di. ego
ſol.Sed ar.contra.xcvij.di.nobiliſſimus.Sol.Illud locum habet cū
nulli ſit præiudicium ſecundum Io. poſſet tamē cōſtare de hoc,
prout le.& no. ſupra,de priu.cum olim. j. ver.pen. [De illorum]
ſcilicet excommunicatorum. [Pro excommunicatis]ſi.ſupra,e.
cum pro cauſa.ſupra,de offi.ordi.ex parte.videtur tamen, ꝙ tali-
2 bus ſit credendum,quia de nemine præſumendum eſt,† ꝙ ſit im
memor ſuæ ſalutis.j.q.fina.ſancimus.& ar.de con.di.iiij.cum ita-
que.& c.ſi nulla extant.Solu.illud verum eſt in foro pœnitentia-
li.s̃.de homici.ſignificaſti.ij.§.j. ver. cum de cæteris.ſecus in con-
tentioſo iuditio,vt hic,& in primis concor.& viij.alias. iiij.q. v.c.
vnico.C.de mā.prin.l.vnica.ſupra,de of.deleg. cum in iure.& eſt
ratio,quare in contentioſo foro non eſt iſtis credendum,quia cō
ſtat ipſos excommunicatos fuiſſe, & abſolutos non eſſe, nam &
de forma fides eſt facienda,ſi negetur,& nō probetur ar.s̃.de ſciſ-
mati.c.ij. & ſupra,eo.cum deſideres.§.j. ſupra,de cleri.ex. mi.pro-
3 poſuit.ſecus in pœnitentia, vbi per ſolam cōtritionem † peccatū
remittitur,quæ contritio nec per teſtes probari poſſet, vt patet in
eo,quod not.ſupra, de homici.ſignificaſti.j.§.fi. ideoque & aliud
eſt iudicium eccleſiæ in foro pœnitentiali, aliud in contentio-
ſo.j.e.inquiſitionis.& aliud Dei,aliud eccleſię.s̃.e. a nobis.j.eſt &
ratio vt homines peccare timeāt,& vt cēſura eccleſiaſtica in ma-
iori reuerentia habeatur.extra.d.n.de excep.pia. reſpon.j.li.vj.

SVMMARIVM.

1 *Magiſtro cuilibet non eſt credendum.*
2 *Spirituali omni non eſt credendum.*
3 *Error intollerabilis quis dicatur.*
4 *Excommunicatus poſt appellationem in dubio ſemper debet abſolutionem petere.*
5 *Excommunicatio eſt medicina excommunicati, & non ius alicuius.*
6 *Excommunicatus non eſt abſoluendus,niſi citato eo pro quo lata eſt ſentētia.*

CAP. XL.

Per tuas literas. & infr. Epiſcopus Altiſiodo-
renſis. M. archipresbyterum ſuum excommuni-
cauerat, archiepiſcopus vero Senon.metropholita-
nus ipſius recepta ſuper hoc querela archipresbyteri excommu-
nicati ſæpe monuit epiſcopum, vt ipſum abſolueret, quod cum
facere nollet,archiepiſcopus ipſe auctoritate Alexādri. Decre.fre
tus abſoluit eundem.ſed Altiſiodoren. epiſcopus confiſus de cō
cilio Sardicen. nihilominus archipresbyterum vitabat,& facie-
bat ab alijs euitari, ideoque archiepiſcopus conſuluit Papā, quid
iuris, & vtrū in eo, ꝙ archipresbiter ad ipſum nō appellauerat,
eſſet vis facienda,hæc eſt mens iſtius deciſionis, & hoc pro caſu
ſufficiat,& his reſpondet.d.Innocen.III.vt ſequitur.[Videtur ali-
quibus]&c.& male, nam & ſi ad metropolitanum appellatum
non ſit,poteſt tamen ſubditum ſuffraganei ſui excommunicatū
abſoluere, ſi ſuffraganeus monitus ipſum abſoluere noluit. s̃.de
offic.ordin.ad reprimendam. Sic no.ꝙ non quicquid videtur,ve
1 rum eſt.Item not. ꝙ † non eſt credendum cuilibet opinioni, ne-
que cuilibet magiſtro.ix.di.neque quorūlibet.& c.ego solis.ſuper
quo vide,quod not.s̃.de decimis.c.j.§.vnico. ver.j.s̃. de ſacra vnct.
2 §.pe.Item no.ꝙ non † eſt credendum omni ſpiritui,excipiuntur
Papa & fratres.ar s̃.de elec.innotuit.§.multa.s̃.de priuil.cū olim.
§.nos vero.in prin.s̃.de his quæ fi.a præla.c. fi.s̃.de mutu. pe. ca.ij.
§.j.s̃.de teſti.cum a nobis.§.fi.vbi de hoc. [Quæſtio].ſ.ſubditorū.
ſuffraganei,quod verum eſt,regulariter, fallit autem hæc regula
& in multis aliis caſibus,vt plene no.s̃.de offi.ord.paſtoralis.[Vo
cem non habeat appellandi]verum eſt,vt per hoc excommuni-
cationis ſententia,vel interdicti releuetur. vt.s̃.de appel. paſtora-
lis.§.j.& c.ad hæc quoniam.ſed ad hoc vt cauſam transferat ad ſu
periorem,bene tenet appellatio.iii.q.ix.reuera.s̃.de appel.cum in
eccleſia[Non debet.]quaſi iuriſdictionem in hoc non habeat,
vt hæc cauſa ad ipſum transferri nequeat, quod ſic probatur, q̃a
nulla cauſa ſubditorum ſuffraganei defertur ad Metropolitanū
per appellationem,ſed omni excommunicato eſt interdicta ap
pellatio,ergo nullus ſubditus ſuffraganei excommunicatus tranſ
fert cauſam ad Metropolitanum.Sed huic ſillogiſmo reſpondē-
dum eſt,ꝙ prima propoſitio non eſt vera ſimpliciter, vt patet in
eo,quod notatur.s̃.eod.ſuper verbo, quæſtio.Secunda vero vide-
tur ſimpliciter falſa,vt patet ſupra de exceptio.dilectæ, dilecti.ſi-
gnificauerunt.venerabilem.Vel ad minus quoad id, de quo hic
quæritur,duplex eſt,vt patet in eo, quod not. in præcedenti glo.
ideoque non ſequitur ꝯcluſio ex p̄miſſis.¶Verū] ij.pars. [Cuiuſ-
dam epiſtolæ]quam hodie nō habemus,erat autem olim extra.
j.de offi.ordi.quæſitum.& eius tenor pro maiori parte ponitur in
ſequentibus. [Scholaſtici]ideſt hi qui circa ſcholas morantur,
ſed eis in talibus non creditur,niſi vbi decretalis,quę allegatur cū
iure communi concordat.quod dic,vt le.& no.s̃. de fi.inſtr.paſto
ralis.vel niſi de ipſa aliter fiat fides,puta,quia Papa ipſam ſub bul-
la ſua mittit,vt patet extra.d.n.de teſtibus.ad hæc.alias non eſt ad
hæc præſentium.[Quod ſi ante]hic incipit tenor epiſtolæ Alexā
drinæ,& durat vſque.j.§.j.[Appellationem.]per hoc patet,ꝙ hęc
Alexandrina loquitur, quando ſubditus primo excommunica-
tur, & poſtea per appellationem transfert cauſam ad ſuperiorē.
ſecundum d.n.qui de hoc not.s̃.de reſcrip.ab excommunicato.
[Promulgata]& idem ſubditus ab eadem ſententia ad metropo
litanum appellauerit.[Ingreſſum]debet ipſum abſoluere, quod
ſequitur.[Ab eo].ſ.excommunicato.[Iuramento recepto.]ergo
non aliter debet eum abſoluere, igitur ſi ſine iuramento ipſum
abſoluit,formam non ſeruat,& per conſequens non tenet abſo-
lutio.quod dic,vt no.s̃.e.cum deſideres.§.j.ver.pe. [Niſi voluerit]
ver.quod ſemper debet velle, vt no.s̃.de offi.ord.ad reprimēdam.
Aliqui tamen dicunt,ꝙ quamuis citandus ſit,antequam fiat ab-
ſolutio, non tamen metropolitanus habet neceſſe remittere in
hoc caſu,ſed prima expoſitio ab intelligentibus curialior,ſiue de
centior,& expeditior reputatur.[Abſoluendum]non tamen au-
dicēdum ſuper principali,vt ſequitur.[Vbi etiam]ver.verba ſunt
Innocen.[Nec excommunicati]verba ſunt Alexandrinæ.[Au-
diendi]Verum eſt agendo. s̃.de hæreti.excommunicamus. j.§.
credentes.s̃.de excep.cum inter. in fi.conueniri tamen poſſunt,
vt ibi præcedit,& patet.s̃.e.ſi vere.reſpon.j.nec sunt abſoluendi de
rigore,ſed de gratia tantum.[Ad illos]&c.[Remittendi]Remit-
titur quandoque aliquis ad eum, a quo appellauit, ſi malitioſe,
vel fruſtratorie appellauit.s̃.de appellatio. cum in eccleſia. & c.
vt debitus. vel ſi non fuit proſecutus appellationem in termino
conſtituto s̃.de appella.perſonas.vel ſi appellans hoc petat.s̃.de ap
pella.interpoſita.§.ille denique.alias autem non eſt regulariter re
mittēdus,vt hic & C.de app,eos.ii.q.vj. §.fi.[In Sardicen.]iij.pars.
[Concilio[quod habes.xj.q.iij.ſi epiſcopus.& inducitur hic con-
tra decr.Alexandri.Vnde ꝙ ſecundum antiq.cano.quilibet excō
municatus audiebatur,qui volebat probare ſe iniuſte excommu
nicatum,vt ibi,& patet in ſequen.hodie vero non auditur,niſi in
duobus caſibus. ſ. ſi dicit ſententiam latam poſt appellationem,
vel ſi dicat intollerabilem errorem in ea fuiſſe expreſſum. vt.j.
§.j.Sic ergo diſtinguas, vbi aliquis conqueritur ſuperiori de iniu-
ſta excommunicatione. Aut appellauit ad eum, aut non.Si ap-
pellauit primo præſtabit cautionem,ꝙ ſtabit mandatis eccleſię,
& tunc eſt in optione ipſius ſuperioris,an velit ipſum abſoluere,
an remittere eum abſoluendum ad eum, a quo appellauit,vt in
decre.Alexandri.s̃.§.proxi.Si vero non appellauit,ſed per ſimpli-
cem querelam ipsum adiuit, debet eum remittere ad inferiorē,
vt ipſum abſoluat,& ſi inferior ipſum abſoluere nolit,archiepiſ-
copus ipſum abſoluet. s̃.de offi.ordi.ad reprimendam. tamen ſi
periculum eſſet in mora, propter huiuſmodi remiſſionē ipſum
ſtatim abſoluat,vt.j.e.ſacro.& arg.ad hoc.s̃.e.nuper.§.fi.& s̃.ti.ꝓ-
xi.c. fi. & ſi viderit ſententiam excommunicationis ab eo latam
eſſe iniuſtam, euidenter poterit hoc archiepiſcopus declarare.ſ.
ſubditum fuiſſe irrationabiliter ligatum, licet non ſit appellatū
ad ipſum ſupra de ap.ſolicitudinem.§.ſi vero. ſimiliter & econ-
uerſo.ſi viderit eam iuſtam, tenetur remittere ipſum abſoluen-
dum ad inferiorem.j.eo.§.fi.ᵃo.[Abiectus a communione,quod
intelligas poſt appel.vel quando ſententia intollerabilem errorē
dicitur continere,vt ſequitur.j.§.j.[Audiatur.]etiam antequam
abſoluatur, ac ſi ſuperior epiſtola Alexan. contradicere videtur.
[Epiſcopus autem]ver. [A pluribus]quia tunc firmius eſt iudi-
cium.s̃.de off.del.prudentiam. reſpon.j.ad fi. & xx. di.de quibus.
[Cognitionem]& ſic contradicit concilium Alexandrinæ, quæ
volebat,vt ante cauſæ cognitionem abſolueretur excommunica
tus.[Sociare.]ſed nullus debet ipſum aſſociare, ergo nec archip̄ſ-
piter.ar.s̃.e.quod in dubiis.reſpon.j.ver.pe.[Præſumat]hoc eſt in
telligendum in aliis,præterquam in hac cauſa, in qua conqueri-
tur de iniuſta ſententia,vt patet in eo,quod legi.& notat.s̃.eo.§.j.
¶Nos igitur].iiij.pars. [Diſtinguendum]ad ſolutionem contra-
rietatis,quæ videtur eſſe inter decr.Alex.& concilium Sardicen.
ſi.s̃.e.inter alia.ſi.s̃.de ſimo.per tuas.ſi.s̃.de reſcrip.ſuper literis.[In
3 tolerabilem errorem[error † intolerabilis poteſt dici quodlibet
peccatum mortale, vt ſi dicat excommunico te,quia non fura-
ris, vel quia non ducis mihi talem meretricem ad peccandum
cum ea,vel quia obedis prælato tuo in iuſtis & licitis,vel quia nō
das mihi lunam, vel quæcunque alia cauſa apponatur turpis &
inhoneſta,vel impoſſibilis,de facto,vel de iure, nulla eſt ſentētia,
& nullam obligationem inducit, vt patet in eo,quod le.& not.s̃.
de pac.c.fi.s̃.de cōdi.appo.c.fi.xxij.q.iiij.per totum. ex quo enim
error patens in ſententia exprimitur, nulla eſt.s̃.de re iudi.c.j.vn
de intolerabilis poteſt dici error,vbicunque contra ius ſcriptum
pronuntiat,a qua ſententia nec neceſſe eſt appellare.ij.q.vj.§.diſ-
finitiua.ff.quæ ſententiæ ſine ap.reſcin.l.j.§.j.exemplum.s̃. de ex-
ceſ.præla.ſane.& c.cum ad quorundam. & c.dilectus & c.fi.& in
eo,quod notatur.j.eo.ſacro.rñ.j.ver.ꝙ ſi contra. ſuper verbo, per
menſem. Vincen.vero hoc intelligit de errore iuris tantum, vnde
ſecundum eum in prædictis exemplis tenet excommunicatio,
& ideo ſi dicat excommunico te,quia non interficis illum, quia
non adulteraris,tenet excommunicatio,quod non puto verum.
Si autem dicat excommunico te,quia non cognoſcis talem mu-
lierem,cum qua contraxiſti,quamuis in veritate nō ſit vxor ſua,
bene tenet excommunicatio, vt patet infra. e.inquiſitionem.s̃.
de reſti.ſpo.literas.§. penul. Quid ſi dicat excommunico te nul-
lam cauſam exprimens?Reſpon.tenet ſententia. ar.s̃.de re iudi.ſi
cut nobis.xj.q.iii.ca.j.quia medicina eſt.ij.q.j.multi. Dicunt etiā
quidam, ꝙ intolerabilis poteſt dici error vbicunque proponitur
iudicium retro nullum fuiſſe, niſi velit quis ad cautelam appella
re,vt.C.de procura.licet ſupra.de procur.in præſentia.in fi.ſupra
de crimi.fal.ſuper eo.ſecus eſt ſi errorem non exprimit in ſenten
tia,& ſi pronunciet contra ius,tenet quidem tunc ſententia, niſi
fuerit appellatione ſuſpenſa.s̃.de re iudi.cum inter vos. & ff. eo.
cum prolatis.Sed ſi error eſt in facto,vt ſi hoc modo dicatur, ex-
communico te,quia exſpoliaſti talem,licet manifeſte ſit falſum
tenet ſententia,quia talis cauſa poſſibilis eſt,licet ſit falſa,nec con
tinet errorem,& ſententia ſiue iuſta,ſiue iniuſta timenda eſt. xi.
q.iij.c.j.ij.& iij. Ar.contra.ſ.ꝙ talis error faciat eam nullam, ſicut
error calculi.ff.quæ ſen.ſine ap.l.j.§.j.nam & talis error facit exhę
redationem nullam.ff.de libe.& poſthu.ſi poſſumus.§.vlti.& l.ſe
quen. ſed nec valet decretum de datione tutoris, vbi error facti
eſt expreſſus.ff.de tuto.& cur.da.l.tutor.& l. ſequen. ſic & obliga-
tio per errorem facta non tenet.ff.ſi quis cau.ſed & ſi.§. vlt.ff.de
fideiuſſ.ſi quis poſtquam Io.Quid ergo dices?Credo,ꝙ in ſenten-
tia excommunicationis lata per errorem facti,vt dictum eſt, tu-
tius eſt dicere,ꝙ teneat,& ꝙ abſoluatur quo ad eccleſiam, vel ſal
tem ad cautelam,ſed quo ad Deum non eſt ligatus, niſi cōtem
neret eam.vt j.ſequitur.& xxiiij.q.iii.notandum. in fi.ſecūdum.
B.[In quibus caſibus]ver.ſ.duobus præmiſſis, & idem videtur in
aliis,quibus probatis apparet ſententiam nullam eſſe, vt patet in
eo,q̃d le.& no.extra.d.n.eo.ti.ſolet.reſpō.j.li.vj.quod dic,vt ibi no.
[Debet admitti].s̃.de of.del.cum contingat.§.penul. quod dic,vt
ibi no.[In aliis] ſcilicet dubiis habendus eſt pro excommunica-
to.s̃.e.cum deſideres.§.ſecundæ. ſecus in eo,qui petitur in ſeruū,
qui cauſa pendente auditur contra alios,ſed contra illum,qui di
cit ſe dominum,non auditur.ff.de liber. cauſa.ordinata. ſecūdū
Io.Vel dic in aliis negotiis,vel factis,in quibus non auditur, ſed
in hoc caſu tantum,vt probet errorem, vel ſententiam latā poſt
appellationem legitimam.& hoc dicit litera ſequens,ibi,ne ſen-
tentiam eccleſiaſticam contemnere &c.quia hoc ipſo ligaretur,
& in hoc concordat concilium Sardicen.quod interpretatur Pa
pa vſque.j.§.j.qui incipit,ꝙ ſi abſolutionis &c. ibi vero incipit in
terpretari decr.Alexandrinam,cuius interpretatio durat vſque ad
§.ꝙ ſi forſan.& ſic diſtinguendó probat,ꝙ non ſint contraria,im
mo in diuerſis caſibus loquuntur.ſecundum.B.Tu vero dicas in
aliis.ſ.iudicialibus.In extraiudicialibus non vitatur. s̃.de ap.dile-
ctis.§.fi.vbi de hoc & ſic olim obſeruabatur, & hoc eſt, quod di-
ſtinguitur,& probatur.ex̃.d.n.e.t.ſolet.§.fi.& c.q̃a ſolet. c.fi.& c.q̃a
periculoſum.§.fi.per que hæc expoſitio comprobatur.Dicas etiā,
ꝙ a principio iſtius.§.nos igitur.vſque ad.§. verum in aliis. durat
interpretatio concilii Sardinen.ab illo vero.§.verum in aliis vſq;
ad.§.ꝙ ſi forſan.durat interpretatio decr. Alexandrinæ.[Conſue
uerit,]quod attendi debet,vt patet in eo,quod le.& no.s̃.c.ad hęc.
Quid ſi is,pro quo lata eſt ſententia dicat, ꝙ non debeat abſolui,
priusquā ſatisfaciat,quia notoria eſt offenſa?Videtur audiēdus.j.
de ver.ſig.ex parte.j. quod verum eſt.ſi de hoc conſtet iudici, vel
infra octo dies conſtare poſſit extra.d.n.e.ti.ſolet.§.in prima.li.6.
alioquin ſi is,qui probare debet,petat longius interuallum,præſti
ta ab excommunicato ſufficienti cautione de ſatisfaciendo,pro
ut canonicū fuerit,abſoluetur,vt ibi,& arg.s̃.e.ſacro.§.j.& eſt.ſi s̃.
4 de noui oper.nun. ca.fina.& not.ſecundum quoſdam,ꝙ † ſem-
p in dubio dēt excōicatus poſt appellationē petere abſolutionē,
vt ſic in tutiorē partē declinet.s̃.de homi.ad audientiā. §.j.ver.j.
cū ſuis cōcor.& hæc cōſuetudo, de qua hic loquiī, extēditur ad
oēs,ad quos eſt appellatū.ar.xij.di. per totum. de con. di.j.baſili-
cas.& eſt expreſſum in dicto extrauag.ſolet.reſpō.j.& §.in prima.
Alii contradicentes,ꝙ ſi petat abſolui,iam confitetur ſe iuſte fuiſ
ſe ligatum.ar.s̃.de elec.venerabilem.§.eos igitur.ver.fuit quoque.
niſi forſan præmiſſa proteſtatione,vt per hanc abſolutionem nō
fiat ſibi præiudicium in aliquo,ſic enim ſi interim celebret, non
fit irregularis, ſed nec confitetur excommunicationem tenere,
vnde ſiue ſuperior eum abſoluat, ſiue ad excommunicatorē eū
remittat nō fit ei præiudicium,& prodeſt hæc proteſtatio,& ad-
mittenda eſt,cum ex probabili cauſa fiat.s̃.de conſti.cum. M.de
elect.Cumana. & ſecundum hoc optime intelligi poteſt, quod
hic dicitur.ſ.ꝙ abſoluitur ad cautelā, ſic enim bene cauetur vtri-
que; nam illi,pro quo lata eſt ſententia, nullum fit præiudicium
in iure ſuo,ſi proximus ſuus communioni eccleſiæ reſtituitur,ē
5 enim † excōicatio medicina excommunicati, non ius alicuius.
ij.q.j.multi.extra.d.n.e.ti.cum medicinalis. li.vj. Hinc eſt, ꝙ non
auditur appellans,ne excommunicatus abſoluatur. infra.eo.ſa-
cro.§.fi.ver.j.quinimmo & excommunicatio iam incipit opera-
ri,quia ex quo petit abſolutionem, obedientiæ ſignum eſt, non
contemptus,vt patet in eo,quod le.& no.s̃.de peñ.c.fi.itē per hoc
cauetur excōicato, ne in dubio periculoſe ſine abſolutione ma-
neat,vel etiam moriatur.Quid ſi alicui agenti opponitur excom
municatio,vt per hoc repellatur ab agendo, & idē petat ſe abſol-
ui proteſtatione præmiſſa. Reſpon.non video, quare ſibi debeat
denegari.ar.ſupra,e. cum deſideres.§. ſecundæ.dommodo ab eo,
a quo petiī abſolutio,vel eius authoritate,vel eius ſubdito iuriſdi
ctionem habente dicatur excommunicatio lata. ar.ſupra,de cle-
rico ex.mi.apoſtolicæ.ſupra, de excep. apoſtolicæ. j.e.venerabili,
& idem videtur, ſi petatur a delegato Papæ. ar.in eo, quod le.&
no.ſupra, de offi.deleg.prudentiam.§. pe. & fi.Per hoc tamen nō
releuatur,

releuatur,quando ſit irregularis,ſi ſciens ſe excommunicatū cele-
brauerit: eſt enim hoc de prouiſione plus, quam de iuris rigore,
nam & ſine proteſtatione abſoluto nullum fit prçiudiciū, ſi ap-
paruerit ſentētiam nō tenere,ſed nec prodeſt ei proteſtatio,ſi ap-
paruerit ſententiam tenere,etiam ſi ſit iniuſta.xj.q.iij.ſi autem iu
dex,vel aduerſarius petant ꝙ cōfiteatur ſententiam tenere,ante-
quam abſoluatur,nō ſunt audiendi. ex cōfeſione enim ſua hoc
modo,nec debet aduerſario accreſcere , nec ſibi deperire. ar. ff.ſi
ſeruitus ven.ſicut.§.quçritur.& ideo idem dicendum eſt etiam,
ſi nō proteſtetur, ſed cum his qui dicunt iniuſte ſe excommuni
catos ſecurius eſt proteſtari.ſecundum do.no.cuius eſt mens to-
tius iſtius glo.[Ad cautelam]ſic.ȷ̃.e.venerabili.ſupra , e.cum deſi-
deres.§.ſecundç.ſupra,de ap.ad preſentiā. Sed nunquid in hoc ca
ſu ex quo excommunicatus aſſerit ſe poſt appellationem ligatū
fuiſſe, debet ſtatim abſolui ad cautelam ſine alia probatione , vel
tenetur probare ſe appellaſſe , antequam abſoluatur? Diſſentio
eſt , videtur enim,quod in hoc caſu aſſertioni excommunicati
credi debet extra do.no.e.ti.ſolet.reſpon.j.quod & do.no.ſcripſit.
Tu vero dicas citandum eſſe illum , ꝓ quo ſententia excommu-
nicationis lata fuit,vel q ex officio ipſam tulit.ſupra,de app.cum
ſpeciali.§.j.& pe.qui ſi confiteatur ipſum appellaſſe ante ſentētiā,
ſed fruſtratorie,locus eſt abſolutioni,niſi dicat ſentētiam latā pro
manifeſta offenſa,de quo dic.vt le.& not.extra.do.no.e.ti.ſolet.§.
in prima.Si vero dicat nullo modo fuiſſe appellatū , vel excom-
municationis ſententiam ante appellationem latam fuiſſe, non
debet ſtatim ſuperior excōmunicatū abſoluere etiā ad cautelā ,
ſed potius hoc ſummarie examinare,& ſi reperiat appellatū fuiſ-
ſe quoquo modo ante ſentētiam, locus eſt abſolutioni ad caute
lā,vbi nihil opponit de manifeſta,nec offenſa,req̄ro in hoc caſu
plenam probationem , quæ requiritur in principali , quia ſi tan-
ta probatio requireretur, nulla eſſet differentia inter hunc caſum
& illum quādo dicit ſe excommunicatum poſt appellationem,
nec petit ſe ad cautelam abſolui & quia ſi hoc plene probaretur,
non eſſet neceſſaria abſolutio ad cautelam,immo appareret ſen-
tentiam nullam fuiſſe: vnde dicas, ꝙ in hoc caſu vbi ſcilicet, ad
cautelam petitur abſolutio , non requiritur plena probatio , ſed
ſufficit ſemiplena , dummodo talis ſit,quæ iudicem mouere de-
beat,& etiam per eoſdem teſtes poterit excōmunicatus plenius
probare in principali.cum alius articulus ſit,vt patet in eo,quod
le.& no.ſupra.de fo.compe.c.v.& de teſti.veniens.ij.& de re iudi.
de cçtero.& c.quod ad conſultationem.§.fi.& extra.do.no.de ap.
Romana.reſpō.j.§.j.& ij. Et idem dicendum eſt in alijs caſibus,
in quibus peti poteſt abſolutio ad cautelā, alioquin ſi diceremus
ꝙ nudo verbo excommunicati deberet ſtari,ſemper eſſet forſan
locus abſolutioni ad cautelam, quia forſan ſemper diceret ſe ap-
pellaſſe,vel aliquem alium ex cçteris ſiſib.caſibus allegaret,quod
eſſet abſurdū,& aduerſario præiudiciale. ſup quo vide , quod no.
ſ̃.de of.deleg. cum contingat.& in dicto . extra.ſolet. Hoc etiam
6 puto eſſe de mente † vt nunquam abſoluatur excommunicatus,
niſi citato illo,ꝓ quo lata eſt ſententia vel qui ipſam tulit,vt patet
in eo,quod no.ſupra,e.gl.& de of.ord.ad reprimendam.§.j.Quid
ſi citatus non venit, vel periculum ſit in mora? Examinet iudex
ſūmarie,& procedat in abſolutiōe,ſicut ſupra præmiſi.ȷ̃.e.ſacro.
§.j.Eſt autem conſilium,ꝙ in tali caſu fiat abſolutio, idonea cau
tiōe recepta , ſic enī nō habeat aduerſarius de graui ꝑiudicio ma
teriā querelādi.ȷ̃.de ver.ſi ex pte.c.cū olī.& ī dicto extrau.ſolet.§.ī
prima. cum & ſic excōmunicatus ſe tāquam iniuſte ligatum ab-
ſolui peteret,abſoluendus eſſet,etiam aduerſario præſente & con
dicente.ex quo nihil opponeret de manifeſta offenſa, vt patet in
eo,quod legi.& no.ſ̃.de of.de.e.cum contingat . §.fi.& de ap.qua
fronte.§.j.alias autem vbi aduerſarius per ſe , vel per procuratorē
præſens eſſet , nec de offenſa ſaltem dubia aliquid obiiceret , vel
confiteretur ſententiam latam poſt ap.licet temerariam,ſuffice-
ret iuratoria cautio , & ſic poteſt intelligi.ȷ̃.e. venerabili & adde,
quod notatur de hac materia.ſ̃.de appell.c.j. reſpon.j.¶Verum]
v.pars.[In aliis].ſ.vbi ſententia appellationem præceſſit,nec alle-
gatur error intolerabilis, nec aliquid aliud, ꝑ quod appareat ſen-
tentiam nullam eſſe,ſed excommunicatus de iniuſta excommu
nicatione ſimpliciter conqueritur.[Niſi gratiam]&c. & ſic intel
ligenda eſt Alexādrina,alii autem hoc aliter intelligunt, & expo
nūt ſignantes hic gloſſam quam ſignaui.ſ̃.e.§.prox. ſuper verbo,
in aliis.ſed peſſime,& peruerſe.[Contemnere]No.ꝙ contemne
re videtur ſententiam,qui abſolutionem non petit.quod dic, vt
le.& no.ſ̃.de pçn.c.fi.& per hoc ligatur amplius.nam & ſi alias ſit
iniuſta hoc tamen ipſo,ꝙ contemnitur,incipit ligare.& ſeqtur,
& probatur.xj.q.iij.c.j.& §.ſi ergo.& §.cum ergo.¶Quod ſi abſo
nis]vj.pars.[Beneficium]in illo caſu,qñ dicit ſe appellaſſe, vel ēt
quando dicit ſe iniuſte excommunicatum.[Abſoluere.]præmiſ
ſa tamen cognitione.ꝙ ex iuſta cauſa ſit appellatum , & ex vera,
alioquin non transfertur iuriſdictio ad archiepiſcopum, nec ip-
ſum abſoluere poſſet.vt hodie ſatis probatur.extra.d.n.de app.Ro
mana.li.vj.& ſic intellige, quod dicit decre.Alexandrina . quòd
in optione ſuperioris eſt , vtrum velit abſoluere excommunica-
tum,vel remittere ad excommunicatorem , vt innuitur.ſ̃.e.§.j.
hanc enim optionem habet,ex quo apparet, ꝙ legitime fuit ap-
pellatum , alias enim neceſſe habet ipſum remittere ad excom-
municatorē,vt in dicto extra . Romana . & ȷ̃.e.ſacro.[Deferēdū]
hoc aūt debet facere,quando per quærelam aditur . quod dic , vt
no.ſ̃.de of.ordi.ad reprimendam.[Cui tamen].ver.ſ.excommu-
nicato.[Ipſe].ſ.metropolitanus.[Abſoluat]& ſic etiam intelligi-
tur epiſtola Alexandrina. ſ̃.e.§.j.[Ac deinde.]ver.ſ.poſtquam ex-
communicatus fuerit abſolutus. ſecus ſi per querimoniam detu
liſſet cauſam ad ſuperiorem , vt no.ſ̃.de reſcrip.ab excommuni-
cato.ſecūdum.d.n.[Cauſam audiat] ſic.ȷ̃.e.ſacro.& c.venerabili.
ſ̃.de reſti.ſpol.literas.§.pe.& fi.ſ̃.de offi.dele.cum contingat. ſ̃.de
offi.ordi.ad reprimendam & hoc eſt,quod innuit Alexandrina.
ſ̃.e.§.ver.fi.Si quis tamen hanc literam , & continuationem ho-
rum.§.diligenter attendat,inuenit,ꝙ etiam vbi ſubditus de iniu-
ſta excommunicatione conqueritur , eſt in optione ſuperioris,
vtrum ipſum velit abſoluere.ſeu remittere,vt hoc euidenter pro-
batur,niſi aliud ſuppleatur,hoc eſt verum, quādo exceſſus dubius
eſt,nam vbi eſt notorius,ipſum omnino remittere debet , anteq̄
abſoluatur.vt probatur in ſequēti.§. Tu vero dic de hac materia,
vt no.ſ̃.de of.or.ad reprimendam . §.j.& ci ſta. Illud enim magis
amplectimur.& quod notatur extra.d.n.eo.ti.ſolet.§.in prima.li.
vj.quam illud quod hic notatur. & adde,quod notatur ȷ̃.eod.ſa-
cro.§.j.¶Quod ſi forſan]vij.pars. [Exceſſum] quamuis etiam in
hoc caſu ab ipſo epiſcopo ad metropolitanum fuerit appellatū
[Metropolitanus non debet]&c.quod dic,vt legitur,& no.extra
d.n.e.ti.Romana.§.ſin autem.[Denegaret.]ergo a contrario,ſi de
negat,poteſt abſoluere .& hoc quando propter exceſſum contra
Deum principaliter commiſſum fuit excommunicatus:nam ſi
propter offenſam manifeſtam principaliter commiſſam contra
hominem primo ſatisfieri oporteret,vt patet in eo,quod legitur,
& no.ſ̃.de ap.qua fronte.§.j.vbi inuenies plenius hoc diſtinctū.&
ſ̃.e.ea noſcitur.reſpon.j.& ȷ̃.de verbo.ſigni.ex parte.j.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati ſalutandi non ſunt.*
2 *Pœna grauis eſt inter homines eſſe,& eorum carere ſuffragio.*
3 *Papam publice arguere non debemus de negligentia.*
4 *Per importunitatem petentis non concedenda concedant.*

CAP. XLI.

1 SI aliquando. & infra.][Salutatiōis]excōi-
cati † enim ſalutādi nō ſunt.
xj.q.iij.excōmunicatos. & xxiiii.q.j.omnis qui.ne per
ſalutationē videatur quis eis conſentire. ar. lxiii. diſt.
cū Adrianus. & vt facilius reſipiſcant , cum viderint ſe contem-
2 ni,quia †grauis pœna eſt inter homines eſſe, & eorum carere ſuf
fragio.C.de apoſtatis.hi qui. Sed & quamuis eos non debeamus
ſalutare,poſſumus tamen eis loqui de his,quæ pertinēt ad eorū ſa
lutem, & licite alia verba incidenter proponantur , non nocet.ȷ̃.
eo.reſponſo.& capi.cum voluntate.j.reſpon.xj.q.iij.cum excom-
municato.Sed pone ꝙ Papa ex certa ſcientia ſalutet excommu-
nicatum,nunquid habebitur pro abſoluto? Ar.ꝙ non,quia certa
forma traditur.præter quam non videtur abſolutus. ſupra, eo.cū
deſideres.in fi.& capi.qđ in dubiis.in prin. & c.ſacris.& ar.ad hoc.
C.de liber.cauſa.iubemus. C.de probatio.non epiſtolis. Ar.cōtra.
ſ̃.de priui.cū olim eſſemus.§.fi.ver.antepenul.& pen . vbi de hoc.
& Papa non ſubiacet legibus.C. de leg.digna vxo.& ff.de legibus.
Princeps.ergo videtur,ꝙ eo ipſo ſit abſolutus,ꝙ Papa ſcienter ta-
li communicat, & Papa dat authoritatem canonibus , & ab eo
vigorem ſumunt & non econuerſo,vt ſupra ,de elec.ſignificaſti.
Dicūt quidam,ꝙ propter hoc non eſt abſolutus, niſi Papa dicat
abſoluo te,ſed de plenitudine poteſtatis ſatis videtur, ꝙ ſit abſo-
a lutus, [a] dum tamen Papa voluerit per hoc ipſum abſolutum eſſe,
& hoc conſtet,& eſt hic argum.ꝙ ſic.ex eo ꝙ dicit,cū per ignorā-
tiam , ergo a contrario,aliud ſi per ſcientiam,alias non eſſet ma-
ior poteſtas ipſius, quam aliorum iudicū quantum ad hoc . Sed
nunquid incideret in canonem , ſi per talem participationem
noluit ipſum eſſe abſolutum? Non,quia ſolutus eſt a legibus , de
hoc ſupra,e.nulli.& c.a nobis.ij.& ī procemio. in prin.[Cum per
ignorantiam]ver.ſecus ſi ex certa ſciētia.arg.ff.de offi.præto.Bar-
barius.in fi.& in præcedenti glo. [Negligentiam]officialium. ad
3 hoc deputatorum , abſit enim. ꝙ † Papā de negligentia publice
arguamus.ar.ix.q.iij.aliorum.xviij.q.ij.ſi quis abbas.& in eo,quod
legit,& notatur ſupra,de offi.archidi.ea quæ.§.vnico.[Occupatio
nem] vnde non valet, ſic ſupra, de capel.mo.ex parte. j.ſupra,de
reſcriptis.c.ij.& c.ſequen.idem eſſet,& ſi per importunitatem pe-
4 tentis, quia dicit Imperator † ſæpe enim per importunitatē petē
tis non concedenda concedimus.C.de pet.bo.ſubla.l.j.li.10. B.ſu
pra de pur.ca.cum in iuuentute. [Per ſurreptionem] ſcilicet hoc
tacito,quòd eſſet excommunicationis vinculo innodatus , quo
dicto Papa non dediſſet. ſupra de reſcrip. ſuper literis. vbi ſatis de
hoc

ADDITIO.

a ¶Adde ꝙ hæc opi.eſt hodie approbata per cle.ſi ſummus Pontifex eo.ti.

hoc.B.& ſupra de procu.c.vlti. & de proba.poſt ceſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus iterum excommunicatur.*
2 *Oblationes plures una acceptilatione tolluntur.*
3 *Excommunicatus in vna eccleſia,eſt excommunicatus quo ad omnes.*

CAP. XLII.

OFficij & infra.]Pars.ſ̃.de pçnitentiis.oīs.
[Habentibus].ſ̃.ti.j.qđ aūt.
1 [Excommunicationis vinculo.]ſic patet , ꝙ † excō-
municatus iterum poteſt excommunicari . iij.q.iiij.
Engeltrudam.vbi traditur de hac materia. & ſupra de iudæis . ita
quorundam.ſi.ff.de ritu nup.palam.§.vlti. & ſunt duo effectus ex
communicationis eiiciendi extra eccleſiam & eiectum confir-
mandi.Quantum ad primum excommunicari non poteſt,quā-
tum ad ſecundum bene , quia triplex funiculus difficile rumpi-
tur.ȷ̃.de treuga.& pa.c.j.Sed contra , quia ſi nihil aliud facit , niſi
confirmare,ergo prima cauſa remota propter quam fuit excom
municatus,remanet vacua confirmatio ſ̃.de ſen.& re iud. cum
inter vos.§.vlti.& de fi.inſtr.inter dilectos . §.pe.quod tamen fal-
ſum eſt,vt hic apparet. Dic ergo , ꝙ aliter diſtinguendum eſt , vt
nō.ſ̃.de iudæis . ita quorundam.Dic etiam , ꝙ hoc eſt ſpeciale in
hac ſententia,quç fertur circa animam,ꝙ quælibet lata ipſam ſe
parat a corpore Chriſti,quod eſt eccleſia, ſicut & quodlibet pec-
catum.ſ̃.de pœnitentiis.ꝙ quidam.ſic etiam & illud ſpeciale eſt,
ꝙ incontinenti trahit ſecum executionem,& eſt ratio,vt no.ſ̃.de
ap.paſtoralis.Sed qualiter abſoluetur talis?Poteſt dici,ꝙ vna abſo
2 lutione omnes excommunicationes tollantur, ſicut vna † acce-
ptilatione plures obligationes tolluntur.C.de tranſac.tranſactio-
ne.ff.de accep. pluribus.vel vnus committet alteri vices ſuas , &
illud competentius fiet,vel quilibet abſoluat a ſua excommuni-
catione,& vltima confirmabit ꝑcedentes. ar.ff.de ſeruitu.ruſ.præ,
per fundum.ſed qui primo abſoluit,non denunciabit ipſum ab-
ſolutum,nec eſt ei communicandum,donec abſolutus fuerit ab
3 alio,quia † qui eſt excommunicatus in vna eccleſia, excommu-
nicatus eſt quo ad omnes.vt.iiij.q.v.quiſquis.& de hoc not.ſ̃.e.cū
pro cauſa.§.fi.& c.cum illorum.§.ſi vero clauſtralis. ſuper verbo.
abſoluatur.¶Super hoc articulo].ij.pars.[Abſolutio]non eſt dā-
da & ſi data ſit.[Et recepta]alias . [Subrepta non prodeſt]quātū
ad vitam æternam, cum adhuc remaneat ligatus , de hoc etiam
dictum eſt.ſ̃.e.cum pro cauſa. & ſ̃.de pœnitentiis.ꝙ quidam.va-
lebit,tamen quantum ad minus ſupplicium ſubeundum . vt de
pe.di.iij.ad fi.& c.ſi quis autem.& c.ſe.in fi. di. [Exhibere non de-
bet.]Ar.contra.ſ̃.ti.prox.ꝙ quidam.de pœ.di.iij.ad fi.ſi quis autē.
& §.ſe.Dici poteſt , non debet exhibere cum effectu , vt eum.ſ.de-
nuntiet abſolutum,vt dictum eſt.donec ab alio fuerit abſolutus
vel non debet , niſi caueat ꝙ abſoluatur ab alio.i.ſe procuret ab-
ſolui,quia nec aliud eſt in poteſtate ſua, dilata tamen interim de
nuntiatione,vt interim ei non communicetur , niſi tunc demū
cum ab alio fuerit abſolutus,ſed ipſum ſimpliciter non debet ab
ſoluere,vt dicitur hic.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus nullus debet intrare eccleſiam.*
2 *Conſcientia ſemper ſeruanda eſt,& ad ſuperioris conſilium informanda.*
3 *Excommunicatis non licet diuina audire.*
4 *Excommunicari non debet vnus pro alio.*

CAP. XLIII.

REſponſo & infra.[Semel in ebdoma-
da]ſi.ȷ̃.ꝑmittimus.
1 [Eccleſiam]& videbatur,ꝙ non, quia † nullus excō-
municatus debet intrare eccleſiam . xxv.di. c.j.circa
prin.j.q.j.non liceat.xxiiij.q.iij.clerici.tamen contrarium reſpō-
detur,vt ſequitur.¶Super quo].ij.pars . [Sine ſcrupulo conſcien-
2 tiæ.]quæ ſemper † ſeruanda eſt,& ad ſuperioris conſilium infor
manda.ar.hic & infra.e.c.j.[Expedire]vt patet.xj.q.iij.anteceſſor.
& in eo,quod le.& no.ȷ̃.eo.cum voluntate.Diſpenſatur enim in
hoc caſu propter fauorem animarum, & ita poſſunt intrare ec-
3 cleſiam,verbo tamen finito ſtatim exeant,& fugiant , quia † nec
licet eis diuina audire,vt no.ſ̃.t.j.quod in te.§.j.ver. & in conuen-
tualibus.& hoc eſt contra id , quod no.d.n.ſ̃.e.nuper.§.in ſecun-
da.ver.aut alias. [Dummodo]ver. [Formam interdicti]patet ex
hoc,ꝙ forma interdicti conſideranda eſt diligenter, & obſeruan
da,quia & quandoque interdicuntur perſonç.quandoque locus,
vt patet in eo,quod le.& no.ſ̃.de exceſ.præl.c. fi. ſ̃. de priuil.quod
nonnulli.¶Præterea quæſiuiſti].iij.pars.[Ciuitas]quç excommu
nicari non poteſt,& ideo non eſt interdicenda.& conſiliarii , &
maiores,per quos regitur ciuitas,excommunicari poſſunt,vt pa-
tet.ſ̃.e.reſpon.j.quod dic,vt le.& not,extra.d.n.e.ti.Romana . §.fi.
li.vj.& ſ̃.de ſimo.dilectus filius.§.abbatibus.& ſ̃. de excep.ſignifi-
cauerunt.§.ſed a parte.etiam pro alterius delicto . ſ̃. de ſponſali.
non eſt vobis.& de his.quæ fi.a ma.par.ca.quæſiuit . Excommu-
4 nicari † enim non debet vnus pro alio.xxiiij.q.iij.ſi habes.ſed be-
ne interdicitur.ſ̃.de off.dele.ſane quia.quod dic,vt plene not.ſ̃.de
pœnis.in quibuſdā.§.fi.ver.pen.[Præter baptiſma.]&c. Hæc duo
a ſacramenta ſemper excipiuntur [a] de interdicto, necnon & con-
firmatio,vt ſequitur , & viaticum,ſed extrema vnctio denegatur,
vt legi.& not.ſupra ti.prox.quod in te. ſupra de ſpon. non eſt vo-
bis.Verius ergo,& melius dicitur,ꝙ omnia ſacramenta conceſſa
ſunt excepto ordine & matrimonio.i. ſolemnitate matrimonii.
quod dic,vt legi.& no.ſupra de fer.capellanus.& pœnitentia viuo
rum,quibus inſtans periculum mortis non imminet,alias con-
tra,vt patet in eo quod le.& no.ſupra. e. quod de his. diuina vero
officia,& ad ea pertinētia omnino ſunt interdicta, niſi quatenus
per ius exprimitur,vel per ſpeciale priuilegium conceditur,pro-
ut le.& no.ſupra.ti.j.quod in te.& de priui.quod nonnullis.cum
remiſſionibus ſuis . [Super quo]ver. [Ad confirmationem]ſine
qua non eſt plene chriſtianus,nec ſaluari poteſt qui ipſam con-
temnit.de con.di.v.omnes.& c.de his.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Conſcientia ad proprij paſtoris conſilium regenda eſt.*
2 *Obedire tutius eſt in dubio.*

CAP. XLIIII.

INquiſitioni tuæ.[Diſtinguendum]ſe
cundum hāc diſtin-
ctionem intelligimus.ſupra de reſt.ſpol.literas.ſupra
de diuor.porro.d.n.[Vtrū alter]ver. [Pro certo ſciat]
primum membrum diſtinctionis . [Aut non ſciat]ver.& eſt ſe-
cundum membrum diſtinctionis.¶In primo caſu.]ij.pars.ſ.quā
do ſine mortali peccato ei commiſceri non poteſt,puta, q̄a ſcit,
ꝙ conſanguinea ſua eſt in gradu prohibito. ſupra de conſan.nō
debet.Quid ſi ſine peccato poteſt ei commiſceri,ipſa tamen pri-
uata eſt iure petendi debitum,quia commiſit adulterium, ꝓpter
quod accuſatur,& eccleſia excōicat eum, niſi ipſe eā cognoſcat?
Reſpō.poteſt ipſam cognoſcere,nec fit propter hoc præiudiciū,
alioquin lex,ſiue præceptū iudicis iniquū eſſet,& ipſum illaquea
ret,ſed nec propter hoc incurrit illam irregularitatē . de qua leg.
34.di.ſi cuius.exigere autem non debet. itē ſoluere tenetur , niſi
delictū adeo ſit notoriū,ꝙ inficiationi locus non ſit, tunc enim
ſua authoritate poteſt ipſā dimittere.ſ̃.de diuor.ſignificaſti. mul-
to fortius debitū denegare,alioquin ſi ſponte reddit , & præiudi-
ciū ſibi facit,& irregularitatē incurrit, ſi tñ de mādato iudicis,&
ſi iniuſte hoc præcipientis, quia forte ſibi nō cōſtat de adulterio,
reddat debitū,nec præiudiciū fit,nec irregularitatē incurrit.Qui-
dā tñ contradicunt.ſ̃m.d.n.de quibus nos ſumus , vt patet in eo,
quod no.in Sum.de biga.§ quare bigamus.ſub.§.fi.ver.nono. &
de hoc not.ſ̃.de adul.c.ij.in fi. & rñ.j.in fi. & de conuer. coniuga.
c.fi.[Humiliter ſuſtinere[ſi.ſupra.de reſt.ſpo. lr̃as.§ pe.dēt . n.po-
tius oīa mala pati,q̄ ꝯ cōſcientia peccatū operari mortale.xxxij.
q.v.ita ne.ſ̃.quod me.cā.ſacris.¶In ſecūdo].iij. pars.ſ. qñ ꝓ certo
neſcit impedimentum.ſed credit.[Diſtinguimus] ſubdiſtinguen
do.Vtrum habeat] primum membrum ſubdiſtinctionis. ſuper
quo vide,quod no ſ̃.e.per tuas in prin.& de reſcrip.cum cōtingat
reſpon.i.prope fi. ſuper verbo,nihil omnino. & ȷ̃.§.j.¶Et quidē]
1 iiii.pars.[Conſilium]Not.† ꝙ ad paſtoris proprij conſilium con-
ſcientia propria eſt regenda. quod dic , vt not. ſ̃.de æta. & qua.ad
aures. [Conſcientia leuis]puta , ſi audiuit impedimentum a leui
bus,& forte a paucis,quib9 credere non tenetur. ar. ſ̃.de accu. in
quiſitionis.§.fina.quia nec omni ſpiritu eſt credendum , vt no.in
concor.ſig.ſupra.§.prox.& ideo talem credulitatē debet remoue-
re.niſi enim errorem depoſuerit,conſcientiç periculum non eua
det,quod dic,vt le.& no.ſupra,de ſimo.per tuas.ij.& xj.q.iij.cui eſt
illata.[Exploſa].i.expulſa,ſiue depoſita.[Sed & exigere]nam & in
2 dubio † tutius eſt obedire. xxiij.q.j.quid culpatur.in fi.& le.& no.
ſupra,de tempo.ordi. ad aures.§.j.& quod eſt tutius, ſequendum
eſt vt legi.& no.ſupra,de homi.ad audientiam.§.j.ver.j.¶Verum]
v.pars.[Probabili,& diſcreta,quamuis nō euidēti] puta,quia hoc
publice ab omnibus dicitur. xxii. qō. v. hoc videtur. vel quia ipſa
vxor cum cōſanguinea propia virum ſuum vidit ſolum cū ſola,
hora & locis ſuſpectis: huiuſmodi etenim ſuſpiciones. quamuis
non ſint euidentes,& manifeſtç probationes, probabilem tamē
ſuſpitionem inducunt ſupra de præſmp.tertio.& ca. ex literis.ſe-
cūdū.B.hoc exemplū nō videtur oīno approbādū,q̄a iſtud nō de
bet oīno nocere mulieri,q̄ particeps criminis nō fuit,vt.ſ̃. de eo q
cog.conſang vxo.ſuç. c. pe. & fi.Poteſt ergo hoc exemplificari ꝑ
id, quod le. & no. ſupra , de ſecundis nup. dominus. Sed quid ſi
maritus cōfiteatur impedimētū , quod ſciebat ante matrimoniū
contractum,puta,dicit, cognouerat conſanguineā vxoris ſuæ, de
hoc tamen non poteſt fidem facere?Reſpō . non poteſt vxorem
impetere,ſed potius vxor ipſum, vt patet in eo , quod legitur, &
no.ſ̃.de eo qui cog.conſan. vxo.ſuç.tranſmiſſç. & de eo, qui dixit
in matrimonium.c.j.verum cum ipſe in caſu iſto de impedimē
to ſit certus,non ſolum non exigere,ſed nec reddere debet debitū
immo potius excommunicationem humiliter tollere, vt ſupra,
e.§.

ADDITIO.

a ¶Adde quæ permittantur,& quæ denegentur tempore interdicti . bo.tex. in c.al-
ma tit.eo.li.vj.

e.§.in primo.ſic patet,ꝙ vbi ſuperior peccatum mortale precipit, nunquid eſt ei obediendum. ſed quid ſi nõ eſt mortale.qđ pcipit, tamē alias eſt iniuſtum,puta, præcipit ſine cauſa alicui,ꝙ alij det libros ſuos, vel domum, & ſi non dederit, ſit excommunicatus? Reſpon.talem mandatum grauamen continet, ſententia tamen ligat,& ſi iniuſta ſit.xj.q.iij ca.j.agat ergo cum ſuperiore,vt abſoluatur, vt & excommunicator de iniuſta ſententia puniatur. ſ. de ap.vt debitus.ſ.e.ſacro.extra.d.n.e.tit.cũ medicinalis.li.vj.Quid ſi aliquis conſulat ſic excommunicato , ꝙ non tenetur obedire & ei aſſiſtat in iudicio?Reſpon.non incurrit propter hoc maiorem excommunicationem,nec enim poteſt dici,ꝙ in crimine participet, cum nec excommunicatus in hoc aliquod crimen committat,minorem tamē excommunicationem incurrit.ſecundũ [illegible]. Sed forſan nec minorem incurrit, dummodo alias non [illegible] argumen. ſupra, de excep. cum inter priorem . §. j. & pa[illegible] in eo quod le.& no.ſupra de cleri.exc.mi.propoſuit.§.j.Sed quid ſi Papa iniuſtum præcipiat, qui ſuperiorem non habet? Reſpon.poteſt dici,ꝙ ſi de ſpiritualibus, vel eccleſiaſticis perſonis aliquid præcipit,ſemper obediendum eſt, & ſi pœnam durum ſit. ar.19.di. in memoriam. ix.q.iij.cuncta. & c.per principalem.niſi id,quod præcipit, hæreſim ſaperet. xl.di.ſi Papa. vel niſi ex præcepto iniuſto præſumeretur ſtatum eccleſiæ perturbari,vel exinde mala alia ventura eſſe, tunc enim peccaret obediens , cũ deberet futura mala præcauere,non iuuare ad ipſa committenda.ſecundum do. no.Sed nec ei obediendum eſt.in aliquo contra Deum, quod ſatis poteſt colligi ex eo,quod legitur,& no.ſupra,de cõceſ. præben.propoſuit.§.fina.ſupra,de voto magne.§.j.Si vero aliquid percipiat de temporalibus alicui laico, qui nihil tenet ab eo,nec de iuriſdictione ſua eſt ratione perſonę,vel cauſæ, vel aliqua alia. dixit do.no.ꝙ non videt,quare debeat obedire,tenetur tamē ſemper excommunicationem ſeruare, quia cum in poteſtate ſua ſit eccleſia militans, nullus debet contra mandatum ſuum ſacramentis eccleſiaſticis immiſcere . ſecundum do. no. ar. ſupra, de hæreti.ad abolendam.reſpon.j.& de hac materia no.in Sum.eo. ti.§. quibus ex cauſis. ſub.§.quod autem dixi.& vna glo. per aliã eſt ſupplenda]Ne in alterutro]ver. [Contra legem] ſi nõ reddat, vbi tenetur reddere,vt ſupra,e.§.& §.prox. [Contra iudicium cõſcientiæ] ſi reddat,vbi non debet reddere,vt.ſ.e.§.j.

SVMMARIVM.

1 *Clericus a laico quomodo diſcernatur.*
2 *Admonitio canonica,quæ ſit.*
3 *Clerici laſciui an & quomodo priuilegium perdunt clericale.*
4 *Renunciare poſſumus,quæ nos contingunt,non tamen ea quæ alios.*

CAP. XLV.

Ontingit interdum & infra.

1 [Qui nec in modo] ver. ecce primum per quod diſcernitᵗ clericus a laico.ſ. de vi.& ho.cler.c.clericus.j & ij.& c.clericis.[Nec in veſtimentorum]ver.ecce ſecũdum per quod clericus debet diſcerni a laico ſupra, de vita & ho.cleri.ca. clerici.ij. [Nec in qualitate] ver.ecce tertiũ per qđ diſcernit, nec enĩ debet clericus ſecad modum laici ſecularibus mercimoniis ſeu negotiis immiſcere,vt patet in eo, quod le.& not.ſ.de vita & ho.cleri.c.fina.ſupra,ne cleri. vel mo.c.j.[Ad pęne ſubterfugiũ] ver. ſic ſupra, de cleri. coniuga. ex parte. [Circuncis crinibus] ver.ſic ſupra,de priuil.ex parte.iij.vbi de hoc [Clericalis.fori] ver. [Qui factis] ipſo enim facto renũtiat quis priuilegio ſuo,vt hic, & ſupra,e.perpendimus.vbi de hoc,& ipſo facto negat quis Deũ. xj.q.iij.æſtimat.& ipſo facto meritur.xxij.q.v.cauere. ¶Verum]ij. pars.[Priuilegium meretur amittere].xj.q.iij.priuilegium. ſupra, e.cum illorum.in fi.[Ac fruſtra]ver.ſic ſ.de vſuris.quia fruſtra.ſ. de imm.eccle.c.ſi. ſupra,e. in audientia.§.j.in prin. ¶Volumus]
2 iij.pars. [Si tertio]Hæc eſt canonica † admonitio. xij. q.ij.indigne. xvij.q.iiij.de preſbiterorum.xvj.q.vij.omnes decimę. & no.ſ.e.ſa-
3 cro.Patet igitur ex hoc , ꝙ quantumcunque † clerici ſint laſciui, dumque tertio moniti fuerint authoritate diocæſani , nec ſe correxerint,non perdunt priuilegium clericale, vt hic, & ſupra, e.in audientia.§.ſi.ſupra,de vita& ho.cleri.c.ſi.Sed contra.ſupra,e.perpendimus.& c.cum non ab homine . §.in articulo . So.ibi. item contra. ſupra,de cleri.coniuga. ca. Ioanne.& c.ex parte.vbi ſtatim perdunt priuilegium ſuum. quod dic, vt ibi notatur. [Tutela] & ſic patet, ꝙ in fauorem clericorum fuit hoc conſtitutum , ſed & in odium laicorum.vt ſequitur, qui nobis opido ſunt infeſti.ij.q. 7. laici. ideoque in quantum fauorabile eſt , extendenda eſt.abſolutio talium , inquantum vero odioſum eſt reſtringenda ar.ff.de liber.& poſthu.cum quidam.& in eo,quod legitur,& no. ſ.de exceſ.præla.cõſtitutus.in ſi.& no.ſ.e.peruenit. eſt etiam hic. ar. ꝙ clericus huic priuilegio renunciare non poteſt , tum quia non in fauorem ſuum priuatum,ſed in fauorem totius cleri cõceſſum eſt.vt hic,& ſupra,e.contingit.ſ.de fo.compe.ſi diligenti. tum quia in odium laicorum. vt ſequitur. ar.C.ſi manci.ita fu. ali.ne proſti.l.j.ſecus ſi non in deteſtatione criminis. ar.C.ſi mã.
4 ita fu.ali.vt manumit.l.j.ſed & quamuis ea,† quæ nos cõtingũt, renunciare poſſimus , non tamen ea, quæ alios,vt patet.ff.de in iur.l.j.§.vſque adeo.& l.ſi quis ſeruum . & in eo , quod le.& not. ſupra.de arbit.cum tempore.

SVMMARIVM.

1 *Excipere volenti an obſtet aliquod crimen.*
2 *Denuncians alium debuit illum primo præmonuiſſe.*
3 *Exceptionis beneficium quis perdit per patientiam.*

CAP. XLVI.

N præſẽtia dilecti filij & inf.

Poſſunt in modum denuntiationis, vt hic , & ſupra de cleri.excom.mi.propoſuit. §.pe.& ſi. in modum autem exceptionis hoc poſſunt.ſ.de excep. a nobis . [Sed epiſcopus]ver.[In menſa]&c.ſi.ſ.de cleri.exc.mi.propoſuit.§.j.in ſi.Sed contra.ſ.de except.a nobis.So.excipi poteſt contra excommuni
1 catum accuſantem,vel agentem , quia † nullum crimen obſtat volẽti excipere.ſ.de excep.cum inter.& c.dilecti filii.ſecus eſt, vbi denunciatur excommunicatio alicuius , nam ibi repellitur de-
2 nuntians,uel agens ratione communionis, † qui enim aliũ denuntiat,debuit illum primo præmonuiſſe,alias repellitur.ſupra de accu.cum dilectus.epiſcopus tamen excipere non poteſt contra clericum ipſum accuſantem , cui primo communicauit, & hoc in odium eius, quia cum debeat ſecum habere honeſtos vi-
3 ros.ij.q.vij.cum paſtoris.& no.ſ.de accu. nulli. & ſic † per patientiam perdit quis beneficium exceptionis. ſic.ff.de adul. ſi vxor.ff. de aqua plu.ar.Labeo.ff.de publi.ſi ego.§.j.& xxxiij.q.v.horredus. ſupra de æta.& qua.accepimus.Item poteſt hic ſumi ar. ꝙ ſi paſſus ſum excommunicatum litem conteſtari, ammodo non poſſum excipere contra ipſum,ſed hoc non eſt verum , quia exceptio excommunicationis in qualibet parte litis poteſt opponi,& ſi omiſſa fuerit a reo malitioſe, ſed ipſe tunc in expenſis punitur, iudex etiam ex officio ſuo, quamuis reus nihil dicat,repellere debet.ſ.de excep.exceptionem.ff.de poſtula.quos prohibet. ff.de peti.hær.l.j.in fine.de electio.nihil.extra.d.n.de excep.pia.li. vj.[In mẽſa]ſic ſupra,de cler.ex.mi.propoſuit.in ſi. [In diuinis]quod facere non debuerunt.ſupra.e,ſignificauit.quod dic,vt ibi no.

SVMMARIVM.

1 *Peccare an quis videtur,ſi non defendit alium cum poſſit.*
2 *Pecunia recipere pro defenſione alicuius an licitum eſt.*
3 *Religionis fauore multa contra rationem ſtatuta ſunt.*
4 *Pœna non debet egredi amplius,quam delictum reperiatur.*
5 *Iniuriam quis a ſocio propulſare tenetur.*

CAP. XLVII.

Vuantæ præſumptionis & infra.

Exiſtat.]probatur.xvij.q.iiij.ſi quis ſuadẽte. & in hoc ti. quaſi per totum.& ſpecialiter. ſupra.c.nulli.& ſupra de pe.in nonnullis.¶Ne aũt]ij.pars.[Faciẽtes]quo ad verba.[Conſentientes.]quo ad mentem mentis.No. igitur,ꝙ incidit quis in canonem huius latæ ſententiæ , quãdoq; ex verbis vt quando percuſſio uiolenta , vel iniurioſa eſt ſupra.eo.contingit.ij.ca.j.quandoque ex mente , vel ſi te mandante,vel conſentiente expreſſe,ſed tu non percutis ſupra.eo. nuper. §.j.& c.vniuerſitatis.& c.mulieres.§.ſi.& hic Quandoque ex mẽte mentis.vt infra.§.j.& extra . do.no.e.tit.dilecto . §. & quidem. lib. vj. vbi de hoc. [Pari pœna .]hoc intellige per cooperationẽ præſtando authoritatem,quia tunc eadem pœna puniuntur facientes & conſentientes , & ſic intelliguntur verba iſta , vbi inuenis ea.ſicut.ſupra, de of.delega.ca.j.vbi de hoc. & ij.q.j.notum, xvij.q.iiij.omnes.ſic.ſupra,c.mulieres.& adde quod nota.ſupra,c. venies.¶[Eos]iij.pars.q.d.dubitari poſſet,quis dicatur conſentiens vtrũ is, videlicet,qui tantum verbo,vel facto conſenſit, vel etiã is, qui nec aliquid facit, nec loquitur, ſed tamen hoc poſſet prohibere,ſi vellet: & reſpondetur, ꝙ etiam iſte vltimus conſentire videtur, vt ſequitur. [Fauere.] ex mente mentis , quia hæc declaratio declarationis.[Interpretamur].ſic.lxxxiij.di.error.lxxxvj.diſ.
4 paſce.ff.de libertis agnos.necare.& ita videtur peccare † quis,ſi non defendit alium,cum poſſit.xxiij. q.iij.non inferenda.& ca. vlti.& ſi non poſſit aliter defendere, ſaltem defendat clamore. ff. ad.Sil. l.ij.§.eodem autem.& §.potuiſſe.& §. ſequen.& §. pe. ſed ꝯ, quia
5 non videtur,ꝙ teneatur defendere † quia licitum eſt recipere pecuniam pro defenſione alicuius.ff.quod metus cau. metum. §.ſed licet. nec repetĩ ſi data fuerit,vt ibi dicitur,& de dona.ſi pater.§. j.ergo vnus alterum defendere non tenetur,quia ſi ad hoc tenet, pecunia recipit poſſet. ff.de condi.ob tur.c.l. vlti. Dicit Ioã.ꝙ quilibet tenetur defendere alium p prima iura .& xc.di.præcipimus & iij.q.j.nulli.& c.ſe.& ſ.de homi.ſicut dignũ.§.illi etiam.ver.quia cum ſcriptum.ſit. Nec obſtat,quod dicitur,ꝙ poteſt dari pecunia pro defenſione:nam & officiali datur pecunia , qui tamen gratis tenetur impendere officium ſuum xiiij. q.v.non ſane.& ad defenſione clericorũ quicquid dicat de laicis quilibet tenet, qa hoc ptinet ad publicum ius , vt diſtinctio. j. ius publicum. vnde propter publicam vtilitatem amplianda ſunt verba edicti , qui fauo rere-
3 re religionis † multa contra rationem ſtatuta ſunt ff. de relig. & ſump.fune.ſunt.perſonæ.hoc dixit Io.Sed hoc ita generaliter dicere,graue videtur . & quandoque poſſet quis periculum incurrere,ſed & contra hanc opinionem eſt id,quod leg.& not. ſ. de Iudæis.ad liberandam.in parte deciſa.§.cæterum.Vnde alij dicũt, ꝙ ad ſolos prelatos,ſiue iudices,vel alios,qui habent aliquam poteſtatem in alios,hoc pertinet. & ad hoc tenentur ratione poteſtatis,& non alij.xxiij.q.iiij.forte.& c. duo iſta nomina . vnde ſi ego,qui non habeo aliquam poteſtatem, video, ꝙ ſi aliquis vult verberare clericum,vel percutere ſine meo auxilio,ſiue conſilio, non credo,ꝙ ſim excommunicatus, ſi nõ prohibeo illum,licet
4 alias forte peccem,quia ipſum non defendo,cum poſſim, † pœna enim non debet amplius egredi , quam delictum reperiatur. ſ.de his,quæ ſi.a maio. par. cap. quæſiuit. & C.de pœ. ſancimus. Et quod dicit,qui cum poſſint,intelligo de illis, qui ratione poteſtatis,quam habent in illos,adhoc tenentur, alias conſentire videntur,& præſtare auctoritatem,ſi vident illum,& non prohibẽt.Alia etiam eſt prohibitio ſociorum,& aliorum,quia illi ſunt ſolummodo admonendi verbis , & non factis, vt di.ſecundum Hug.lxxxiij.diſt.error. Arg.contra.xxiij.q.iij.non inferenda. vbi
5 dicitur,ꝙ † teneor iniuriam propulſare a ſocio,ſed ibi exponitur, ſi poteſt idest ſi eſt in poteſtate conſtitutus, & ſi etiam tenear iniuriam propulſare,non tamen propter hoc, ꝙ nõ propulſo,ſum excommunicatus,vt dixi, nam nullus excommunicatur ex facto alterius,niſi participando, vel in locutione vel oratione , aut in crimine ſupra.e.nuper.ſed hic nullo tali modo participat . Ea vero quæ inducit Io. pro ſe de prælatis loquuntur ſecundum . B. Tenetur tamen & is,cuius occaſione ſit verberatio, ſi hoc ſcit,& non prohibet.ſecundum.d.n.ar.in eo.quod le.& not.ſ.de homici.Petrus.ſupra de teſti.conſtitutis.j.§.ſi. Et breuiter, quicquid dicant alii,ſentiendum eſt per hanc decre.ꝙ ſiue ſit in poteſtate is, qui verberat,ſiue non,ſiue hoc faciat nomine illius,qui hoc prohibere poteſt,ſiue non , ſemper incidit in canonem is,qui prohibere poteſt,& nõ prohibet,dummodo doloſe hoc dimittat,alias non tenetur,nullus enim in hunc,vel alium canonem incidit ſine dolo.ſecundum.d.n.ar.ff.de adul.l.penul.ff.de ſicar.l.j. & patet. ſupra.eo.c.j. & hoc ſatis probat mens iſtius.§.

SVMMARIVM.

1 *Monitio in futuris neceſſaria non eſt.*
2 *Teſti ſoli non creditur in præiudicium alterius.*
3 *Sententia excommunicationis tribus modis iniuſta dicitur & ſeptem in eius ordine requiruntur.*
4 *Stipulatio iniuſta dicitur ex cauſa & noualis.*
5 *Pœna triplex excommunicantis iniuſte.*
6 *Sententia paſtoris timenda eſt, & tremenda.*
7 *Iudex an ſuam errorem corrigere poteſt.*
8 *Merita cauſarum patriam aſſertio eſt panduntur.*
9 *Pœna nulla maior excommunicatione in eccleſia Dei.*
10 *Iuſta cauſa excuſat quem a litis ſumptibus.*
11 *Prudentiæ magnæ eſt errorem ſuum corrigere.*
12 *Appellationi in dubijs deferendum eſt.*
13 *Appellatio non impedit abſolutionem.*
14 *Eulogia quandoque ex mala fide ſiunt.*

CAP. XLVIII.

Acro. [Ne quis] . habẽs poteſtatem excõmunicandi quicunque ſit ille.[Niſi competenti] idest trina.xxiij.q.iij.de illicita. xij.q.ij.indignè.ſ. eo.contingit.j.§.ſi.cum ſuis concor. vel ex cauſa arbitraria.quid enim , ſi paratæ ſint partes ad arma , & ad monitionem epiſcopi ſuperuenientis nolunt a pugna deſiſtere, & ideo ad ipſos refrenandos ſtatim excommunicat omnes pugnantes? Vtique ab omni pœna excuſabitur.arg.ff.de vſuſtu.equiſſimum ſupra de treuga, & pa.c.j.xc.di.ſi quis contriſtatus. & c. ſequentibus.& de hoc not.extra.d.n.e.de of.dele.ſtatuimus.§.j.lib. vj.Multa & alia exempla poni poſſunt , in quibus vna admonitio ſufficit, plerũque enim nec tempus,nec locus patitur plenius deliberandi conſilium.ff.de exerci.act.l.j.rñ.i.ff.de dam.inſe.l.j.vnde & hoc non dixi trina admonitione, immo caute poſuit competenti.q. d.arbitraria,arg.ſupra de tranſact.c.ſi.lo.& d.n.hoc ſcripſit,ꝙ licet ſit honeſtum,ꝙ ter moneat,tamen & ſi ſemel tantum monet,pęnam infra ſcriptam non incurret.arg.ſ. vt lit.non conte.tuæ.iiij. q.v.c.j.in ſi.[Monitione].Monitio neceſſaria eſt, & in notoriis,&
1 in omnibus.niſi in futuris † vbi non eſt neceſſaria monitio,quia tempus monet.v.q.j.quidam ſecundum d.n.ſupra de loca.c.ſi.in ſi.Sed & monitio ſufficit,vbi factum eſt notorium , vel ſententia lata,alioquin oportet etiam cognoſci , an cauſa ſubſit. ij.q.j.nemo.xxiij.q.iij.de illicita.& ſeruandus eſt ordo,de quo ſequitur,& legitur extra.d.no.eo.ti.cum medicinalis. lib.vj. Alioquin ſi non ſeruetur ordo,& ſi ſententia iniuſta liget hominem quantum ad eccleſiam militantem . xj. q.iij.c.j.& ii. non tamen quantum ad Deum.ſ.eo.ti.nobis.j.niſi cõtemnatur.xj.q.iij.§.hoc etiam.alias hæc & ſi.ſed neutrum reperio , proferens etiam penis canonicis caſtigatur.vt infra not.& in dicto extra.cum medicinalis.[Et præ
2 ſentibus]ver.[Perſonis].ergo pluribus. quia † vni ſoli non credetur in præiudicium alterius , vt ſupra,de teſti.licet vniuerſis. in ſi.etiam ſi iudex eſſet.ſupra,de proba.quoniam contra falſam.tamen ſecundum.d.n.vnus cum monitore ſufficit.arg.ſ.de teſti.in omni.immo videtur, ꝙ monitori tantum ſit credendum , nam & nuncio tantum creditur quod dic, vt le.& no.ſ.de teſti.co.c.j. in ſi.ſ.de ap.cum parati.[Et ſi neceſſe fuerit]. puta , quia ſubditus negat ſe monitum fuiſſe,& ideo ei,qui dicit,non ei.qui negat,incumbit probatio.ff.de proba.ei qui dicit.& le.& not.ſupra de proba.quoniam contra falſum.[Præſumat] requiritur & hodie,ꝙ in ſcriptis proferat,& cauſam exprimat, & exemplum ſcripturæ requiſitus infra menſem reddat,alioquin ab ingreſſu eccleſiæ , & a diuinis nouerit ſe ſuſpenſum,vt extra.d.n.e.ti.cum medicinal. li. vj.quod dic,vt ibi no.& in ſequen.ver.[Quod ſi contra].ver.[Præſumpſerit].inferior epiſcopo . nam & epiſcopi & ſuperiores aliquam pœnam ſuſpenſionis , vel interdicti ipſo iure non incurrunt,niſi & hoc de ipſis ſpecialiter exprimatur.quod dic, vt le.& not.extra.d.n.e.ti.quia periculoſum.lib. vj. [Etiam ſi iuſta fuerit. ſcilicet ex cauſa,nam ex quo præcedens forma non ſeruatur, ex
3 ordine eſt iniuſta.No.† igitur , ꝙ ſententia excommunicationis tribus modis iniuſta dicitur.Primo ex animo ſcilicet quando potius ſit ad vindictam,quam correctionem. Secundo ex cauſa,quã ſcilicet non ſubeſt legitima , ſiue vera,vt infra. §.j. Tertio ſcilicet quando ordo ſuus non ſeruatur,in quo requiruntur. vij.Primũ, eſt,ꝙ monitio competens præcedat.Secundum eſt, ꝙ de ipſa , ſi neceſſe fuerit,fides fiat , vt colligitur ſupra.e.c. Tertium eſt, vt in ſcriptis feratur.Quartum eſt,ꝙ cauſa exprimatur . Quintum , ꝙ ſit rationabilis. Sextum,ꝙ ſit vera.ſ.e.§.j.Septimum eſt, vt exemplum ſcripturæ tradatur,vt no.ſ.e. ſuper verbo. præſumat. Quod tribus dictis modis iniuſta dicatur ſententia excommunicationis,colligitur hic.& xj.q.iij.§.ſi ergo.& §.cum ergo.& extra.d.n.e.
4 ti.cum medicinalis,quod dic,vt ibi plenius no.† Sic & ſtipulatio dicitur iniuſta ex cauſa.ff.de doli excep.l.ij.§.ſi quis ſine. Sic & nouatio. ff. de noua.l. j. [Ingreſſum eccleſiæ.]per quod non ſolum non licet ei miniſtrare in eccleſia in ſuo ordine , ſed nec licet ei in ipſa intereſſe diuinis, nec audire, nec etiam orare, nec ertam,ſi moriatur interim,in eccleſia,vel cimiterio ſepeliri. non tamen eſt negandum quin extra eccleſiam poſſit taliſetiã in ſuo officio celebrare, & hæc tatis probãtur ex propria horum verborum ſignificatione. ſecundum do. no. ideo , & ipſe iunxit huic pœnę diuinorum ſuſpenſionem.quod dic,vt.le.& no.extra. eiuſdem. do. no. e.ti. cum medicinalis. §. ſi quis aliter. [Per menſem] hæc pœna ipſo iure infligitur, & menſe elapſo iure relaxat ſi.lxxxj.di.ſi qui preſbiteri.ſunt.ſupra,de vi.& ho. cle.c. fina.añ ſi.
5 vbi de hoc.Et not.† ꝙ triplex eſt pœna iniuſte excommunicatis, tenetur enim actione iniuriarum.xj.q.iii.illud.& c.temerarium, Punitur tamẽ tanquam ſacrilegus xxiiij.q.iij.nõ in perpetuum. Condemnatur excommunicato ad intereſſe,vt le. & no. ſ. eo.§. cũque.ſicut,de penis iſtis plene no.extra.do.no. eo.ti.ſtatuimus. §.ſi.Et & no.ꝙ ſi iudex ita dicat,excõico te, quia Padus currit, ſi, Rhodana,qa elemoſinam feciſti,qa Deũ coluiſti, tenet ſnĩa. ſm Hug.& iniuſta ſit,& de hoc no.ſ.e.p tuas.§. nos.igitur. verũ talis ſnĩa vr continere in ſe intolerabilem errorem, in quo caſu & in ſeptem alijs nulla eſt ſententia excomunicationis. quod dic , vt plene no.extra.do.no.eo.tit.ſolet.reſpon.j.lib.vj.Alias autem ex-
6 ceptis illis caſibus, † ſententia Paſtoris quamtumcunque iniuſta timẽda eſt,& tremenda.vt no.ſupra,ſup verbo. monitiõe.[Nouerit]ſubaudi. ſi humiliter requiſitus noluerit emendare. vt.ſ. §. j. alias huic pœnę minime ſubiacebit.ſ.eo.§. ſina.Vel dic , ꝙ hanc pœnam ipſo iure icurit vt præmiſi. Pœnam vero de qua ſequit ſ.§.j.euitat, ſi requiſitus humiliter hoc emendet, & ſic loquitur. ſ.§.j.& §.ſi.vt & ibi no.quod verius eſt. [Iterdictum]Sed pone, ꝙ iniuſte excommunicatus ſtatim ab excommunicatore ipſo petit abſolui,nonne poteſt ipſum abſoluere?Videtur, ꝙ non , quia cũ ingreſſum eccleſiæ careat, alium ipſi eccleſiæ recõciliare non poteſt.ar.de conſe.diſt.iiij.ſanctum eſt.Contrarium tamen innuitur. ſ. §. j. & quia talis non eſt ſuſpenſus a iuriſdictione,vt patet in eo,quod le.& not. ſ.de cler.ex.mi.ſi celebrat.ſ.e.ti. duobus, ſolu. quidam hoc,quidã illud.tamen dominus noſter ſcripſit , ꝙ ipſe poteſt abſoluere, ſed alius ipſum in eccleſia introducet , intelligas tu ex delegatione eiuſdem.ſupra,de of.or.c.ſi.& hoc durante iſto interdicto, nam ipſo elapſo poteſt hoc & per ſe & per alium expedire. Et etiam quod præmiſi.ſcilicet. ꝙ per alium poſſit, & non per ſe,eſt,contra illud,quod dici conſueuit,ꝙ feciſſe videtur,qui p alium facit, vt ſupra,e.mulieres, ad ſi.& quod quis per ſe non poteſt , nec per alium.xlvj. di.ſicut non ſuo, & ꝙ prohibita vna via, prohibetur & omnis alia, vt & no.ſ.de procura.tuæ.eſt tamen ſi, ſi.de iuriſdiom. iudi.prætor. ff.de nego. ge. aut quia natura. §. cum me abſente. [Alia]. ver. [Plectendus] .alias mulctandus. ſ.pœna pecuniaria arbitraria.ff.de ver.ſigni.ſi quæ pœna.ſ.de cõſti.cognoſcentes.ſupra,de pœnis, licet contra. Sol. ibi ſed & talis abſoluetur a ſuperiore ſi certum ſit,ꝙ non præceſſit monitio.ar.ij.q.j.nemo. ſecundum.d.n.& hoc ſine difficultate excommunicatorem condemnan-

demnando excommunicatũ ad omnes expenſas & intereſſe, &
alias etiam ipſum punire poteſt animaduerſione cõdigna, extra.
d.n.eo.ti.cum medicinal.§.ſuperior.li.vj. [Expedire] ſubaudi. ſed
nec ſufficit, ꝙ monitio præcedat, niſi & cauſa ſubſit,& ſic conti-
nuatur ſequens.§.caueat &c.¶[Caueat etiam]ij.pars. [Manifeſta]
i.notoria,vel coram ipſo probata.ſ̃.de accu.euidẽtia.ij.q.j.nemo.
[Rationabili]ſic ſ̃.de appel.vt debitus.[Ad quam] ſ.excommu-
nicationis ſententiam.[Si taliter]ſcilicet ſine cauſa manifeſta,&
rationabili,quamuis etiam monitio præcedat,vt ſ̃.reſpon.j.[Re-
quiſitus humiliter]quantumcunque enim excedat ſuperior,ſem
per eſt reuertendus,ſed & probatur ipſius negligentia,ſi ſe corrige
re,vel iuſtã petitionem admittere noluerit, humiliter requiſitus,
vt hic leg.& no.ſ̃.de ſup.neg.præla.c.j. Ad hoc autem requiritur,
7 vt ſi errorẽ ſuum voluerit corrigere† quod poteſt, vt le. & no. ſ̃.
de accu.qualiter.j. pœnam infra ſcriptam euitet, vt & probatur
j̃.e.§.fi.ſed & ſi non requiratur,nihilominus ad intereſſe tenetur,
ſi per imprudentiam iudicauit,non tamen ex iſto canone,ſed ex
illo,quod le. & no.Inſti.de obli.quę ex male.naſ. reſpon. j. & no.
de contrahen.emp.c.fi.& extra. do. no. de re iud.cum ęterni. lib.
vj. [Abſque grauamine]quia nullas expẽſas debet exinde facere,
nec cauere, nec iurare,nec aliqđ mandatum recipere,ſed & ſi ali-
quod dãnũ ex hoc incurrit,debet ei excõmunicator ſatisfacere,
alioquin grauatus remaneret is,qui petit ſententiã reuocari.& de
hoc no.ſ̃.de appel.cum ceſſante.Et no.ꝙ in tali caſu,vbi ſcilicet
iudex recognoſcit errorem ſuum,locum habet opinio illorum,
qui dicunt,ꝙ iuramentum non eſt de ſubſtantia abſolutionis,ſi
ue relaxationis,ſiue excommunicationis,nec requiritur,ꝙ ſacer
dos ſit is,qui abſoluit.nam & in hoc caſu,ſicut & nudo verbo li-
gatur,ſic & nudo verbo ſententia reuocatur,vt hic patet,& infra.
e.fi.Quid ni.quia nec talis excommunicatus abſoluitur, ſed tan-
tum ſentenia reuocatur,ſiue relaxatur,vt dictum eſt,& probatur
extra.d.n.e.ti.cum medicinal.§.ſuperior.lib.vj.& ſ̃.de ap. ſolicitu
dinem. §.ſi vero notorium. vnde & talis excommunicatio po-
tius habere videtur vim interdicti, quam excommunicationis
ſententiæ,ſi veritas ſubtiliter attendatur,& adde quod not.ſupra
de teſti,veniens.ij.§.fi.[Reuocare].elapſo menſe interdicti. ſecun
dum quoſdam.quod dic,vt not.ſ̃.e. reſpon.j. ſuper verbo interdi-
cto.[Grauatus].ver.[Querelam]. qui ipſum omnino remittat,ſi
non requiſierit ſuffraganeum, vt præmiſit, quia forma hæc exa-
cta diligentia eſt ſeruanda. ar.ſ̃.de reſcrip. cum dilecta.§.fi.ſed &
ſi ipſum requiſierit adhuc decens eſt, ꝙ remittat ſi ſine periculo
moræ hoc facere poſſit,vt ſequitur,& hoc vbi per ſimplicem quę
relam ſuperior aditur,vt hic dicit:verum vbi appellatum eſſet,tũc
omnino poſſet ſuperior ipſum abſoluere,niſi ex ſuperabundan-
ti inferiori deferre vellet,vt.ſ̃.eo.c.per tuas.§.pe.[Qui].ver.ſcilicet
ſuperior [Si abſque periculo morę].mora enim quandoque peri
culum ad ſe trahit,vt di.v.baptizari.& ſ̃.titu.j.c.fi. cum ſuis con-
cor.Intelligitur autem in mora verti periculum, ex quo nimis di
ſtat.ar.ſupra.e.relatum.§.j.ver.fi.& c.nuper.§. fi. quod tamen to-
tum arbitrio iudicis committitur, & ideo quia in hoc iudex eſt,
& ſi non eſſet periculum, abſolutio per ipſum facta tenet.ſecun-
dum.d.no.[Terminum] qui ideo apponitur, vt ipſius negligen-
tia facilius conuincatur.ſupra de conuer.coniu.ex publico.cum
ſuis cõcor.[Alioquin]ver.i.ſi ſine periculo morę remitti nõ põt,
vel etiam ſi remittitur.& infra terminũ cõpetẽtẽ nõ abſoluitur.
[Ipſe].ſ.ſuperior.[Per ſe,vel per alium].quia & feciſſe videtur,q̃ p
alium facit,vt no.ſupra,e.mulieres.in fi.[Sufficienti cautione[qđ
dic,vt le.& no.j̃.de ver.ſig. ex parte. j.[Impendat]. ſi de ſententia
dubitet,vtrum iuſta ſit, vel iniuſta:nam ſi conſtaret ei, ꝙ iniuſta
eſſet,nudo verbo ipſam relaxare poſſet,vt no.ſupra e.ſuper verbo,
abſque grauamine.¶[Cumque]iii.pars.[Conſtiterit]excommu-
8 catore præſente:quia cauſarum † merita partium aſſertione pan-
duntur. C.ſi per vim vel alio modo.l.vlti. ſupra, de reſtit. in inte.
cum ex literis.ad fi. aut etiam eo abſente per contumciam. etiã
lite nõ conte.ſupra,de ap.interpoſita. §. fi. ſi tamen pure ageretur
ad reuocandã ſententiam, & non vt iudex puniretur, tunc non
eſſet neceſſe ipſum vocari,vt ij. q. vj. hoc etiam placuit Io. Ar.ta-
men quòd ſemper ſit vocandus. ſupra,de ap. cum ſpeciali.§.j.ver.
& ipſe.& §.antepe.ver.& tunc.& §. nullo. quod dic,vt ibi no.& j̃.
e.ca.§.verum.& §.ſi vero. [Ad intereſſe].i.ad damna. quæ ſubſti-
nuit,ſiue circa ſumptus litis, ſiue in alijs, & illa declarabit ſuo iu-
ramento.ij.q. j. in primis, C. vnde vi. ſi quando taxatione iudicis
præmiſſa.ſupra, de his quæ vi metuſue cau.fi.c. vlti.ſupra, de pro-
cur. cõſtitutis. Sed nunquid æſtimabitur illud intereſſe, quòd eo
electo caſſata fuit illa electio propter illam excommunicationẽ
oppoſitam,& quòd beneficia alia adeptus fuiſſet. Dixit Io. quòd
ſic,quia iſtud intereſſe eſt circa rem. xij.q.ij.ſi quis de clericis.ij.q.
iiij.ſuper cauſa.ff.de act.emp.& ven.Iulianus.reſpõ.j.ſecus ſi inter
eſſe eſt extra rẽ.ff.de act.emp.& ven.ſi ſteril.§.cum per venditorẽ.
de quo & no.plenius ſupra de iniur.c.pe.§.j.ſed non credo, quòd
tale intereſſe debeat æſtimari, nec venire in condemnationem.
B. Immo, vt ſupra, de iure patro. paſtoralis.nec eſt neceſſe ſuper
hoc offerri libellum, ſi petatur abſolutio, immo de plano & of-
ficio iudicis examinabitur & condemnatio fiet:ipſa vero abſolu
tione præſtita neceſſe eſt offerri libellum ſecundum do.n.[Alias
nihilominus.]ver.arbitrio iudicis.vt & no.ſupra,e.c. reſpon.j.ver.
9 fi.[Tantam infligere pœnam]quia † nulla maior eſt in eccleſia
Dei.vt xxiiij.q.iij.corripiantur. 24.q.j. nõ afferamus. ar.in fi.nam
hæc ſeparat a corpore Chriſti, quod eſt eccleſia.vt. j̃.e.c.pe. 3.q.4.
Engeltrudam.[Inſonti]ver.i.innocẽti [Niſi forte.]ver.[Ex cauſa
probabili.] quia forſitan credidit citationẽ perueniſſe ad ipſum
credens eum contumacem,cum non eſſet,vel credebat cauſam
excommunicationis ſufficienter probatam errans in probatio-
nibus dubijs.[Si laudabilis.]q.d. non ſufficit probabilis, niſi & ſit
laudabilis opinionis,vt præſumatur, quòd hoc non feciſſet, niſi
erraſſet, alias quandoque contra diligentem præſumitur, quòd
non errauerit.ff.de proba.cum de indebito.C.qui & aduer. quos.
l.j.ſ̃.e.cum illorum.§.pe. in fi. ſed illud tenetur cõparatiue. vnde
idem eſſet,& ſi non eſſet ita laudabilis opinionis, dum tamen er-
raſſet,ſed tunc magis præſumitur, pro errore.¶[Verum]iiij. pars.
[Probatum]. contra ſententiam probari poteſt aliquid rationa-
le quoad cauſam, quæ euidenter iniuſta apparet, vel quia con-
ſtat,ꝙ non ipſe,ſed alius cõmiſit delictum,propter quod excom-
municatus fuit.ſupra,de pur.vul. ca. ij.vel quia ad plenum ſatisfe-
cerat, alias autem probatio incumbit excommunicatori, cum
nec negatiua probari poſſit.ſ̃.de proba.quoniam contra falſam.
[Idem.]ver.ſcilicet excommunicator. [Ad intereſſe.] ex hoc, &
eo,quod ſequitur.j.§.j.poteſt euidenter argui, ꝙ excommunica-
tor ſemper citandus eſt, antequã ſuperior ſuper iniuſtitia excõi-
cationis ꝓbationes admittat, eſto ꝙ excõicatus non petat puni-
ri ipſum excõmunicatorẽ: nã & ſi hoc nõ petat, ipſe tñ excõica-
tor poteſt petere, ꝙ excõicatus, qui de hoc iniuſte conqueritur,
puniatur,ergo multum intereſt ſua, ꝙ præſens ſit, & ſententiam
ſuam defendat,ergo citãdus eſt,vt patet.ſ̃.de ma.& obe.inter qua
tuor.& de cauſa poſ.c.j.& de hoc no.ſ̃.§.proxi.in prin. [Niſi for-
ſan.]ver.[Pobabilis error]. Sed qualiter probabil' error poteſt ex
cuſare appellantem? Reſpon.quia forte credidit non ſufficienter
probatum id,pro quo excommunicabatur,quod tamen erat,de
quo aliquis bene po terat dubitare.in ordine vero iuris,qui ſeruã-
dus eſt in hac ſententia, non poſſet ita errare reus, ſed tantum in
10 cauſa excommunicationis. Et eſt hoc argu.† bonum, ꝙ ſi quis
habet probabilem cauſam litigandi, non punitur in ſumptibus
litis.ff.de lega.ij.qui ſolidum.§.etiam.B Verum eſt, ſi probet erro
rem,vt dicit litera,& hoc eſt contra.T.De hoc traditur.ſ̃.de do.fi
nem.[Et ſuper eo].ver.[Per cautionem].quam præſtitit,quando
abſolutus fuit,vt.ſ̃.§.proxi.ver. fi. [Satisfacere compellatur]. ſic
patet, ꝙ ſi excommunicatus petat abſolutionem a ſuo excom
municatore,& iurauit ſtare mandatis ſuis, ꝙ excommunicator
primo inquirere debet an excommunicatio iuſta fuerit, quam
quid ei pręcipiat.ſ̃.de reſti.ſpo.literas.§.pe.in fi. Si vero fuit excõ-
municatio iniuſta,nil præcipiet ei per iuramentum,quia in nul-
lo tenetur ei ſatisfacere,cum non deliquerit.Sed ſi fuit iuſta,tunc
primo recipiet mandatum.Idem eſt faciendum cum aliquis co-
ram ſuperiore depoſuit de iniuſta excommunicatione quęrelã,
ſecundum ꝙ hic fit. & ſ̃.de of.ord.ad reprimendam. ſed & hoc
debet inquiri,an excommunicatio fuerit iuſta, vel iniuſta, corã
arbitris ab excommunicatore & excommunicato electis,vel po
tius apud ſynodum.xj.q.j.ſi clericus.Sed nonne eo ipſo, ꝙ excõi-
catus petit abſolui,& iurat,intelligitur acquieſcere ſñiæ,vt eã po
ſtea impugnare nõ poſſit? Videtur, ꝙ nihilominus poſtea dicere
poſſit contra ipſam.ſ̃.de of.delega.gratum.ſ̃.de his q̃ fi.a ma.par.
ca.ex ore.& de ap. ſolicitudinẽ.ff.de inof.teſta.l.vlti.ſupra de elec.
venerabilẽ.§.pe. Item ſi non appellat a ſententia excõicationis.
vſque ad.x.dies.intelligitur acquieuiſſe ſñiæ.vt le.& no.ſupra de re
iud.quod ad conſultationem.Dicas ꝯrium, non enim ex eo, ꝙ
petit abſolui,acquieſcit ſententiæ,ꝙ ſit iuſta,ſi'r nec ex eo, ꝙ nõ
appellatur infra.x.dies acquieſcit ſñiæ, & de hoc ratio ſatis eui-
dens eſt, quare in ſñia excõicationis non ſit neceſſaria appella-
tio,q̃a appellatio ſuſpendit pronũtiatum.ff.ad Turpil.l.j. in fi.ſed
effectus excõicationis non põt ſuſpendi. ſupra de ap.paſtoral.vñ
nec prodeſt,nec eſt neceſſaria appellatio, quia per curſum.x.die-
rum non tranſit in rem iudicatam: nam abſoluitur poſt. x.dies.
vnde per lapſum temporis non ſumit aliquam firmitatẽ,& ideo
de iniuſta excommunicatione qñcũq; põt quis conqueri, ſi vo-
luerit.Sed illud videtur mirum,ꝙ iniuſta excommunicatio ex or
dine priuat aliquem ingreſſu eccleſiæ, & inſimul incipiunt eſſe
priuati excommunicans & excommunicatus,& ita eadem ſen-
tentia priuat excommunicantem,& excommunicatũ, & ſic ali
quis põt priuare ſeipſum ingreſſu eccl'ię, qđ abſurdum videtur
Io.Sed tu dicas, licet Io.nihil dixerit, ꝙ per eandem ſñiam non
priuatur excõicans & excõicatus ingreſſu eccl'ię.immo ſentẽtię
ſunt diuerſæ:quia ſubditus priuatur per ſentẽtiam ſui prælati,nec
etiam ſimil. & ſemel currũt,vt patet.j̃. e.ver.pe. ipſe vero prælatus
priuatur authoritate huius can.eo ꝙ facit cõtra iſtum cano. &
ita punitur a iure, & alter a iudice,& ſic non eſt verum, ꝙ eadẽ
ſententia pariat diuerſos effectus:nec priuat ſe excommunica-
tor

tor in hoc caſu ingreſſu eccleſię, ſed tamen committit propter
quod eſt priuatus ſi.xvij.q.4 ſi quis ſuadente. [Vel in priſtinam.]
ver.[Vſque ad ſatisfactionem] ſi. ſupra,de of.or.ſignificauit.¶[Si
vero]v pars[Errorem]notorium & patentem,vt probant ſequẽ-
quentia[Reuocare]humiliter requiſitus,vt ſ̃.e.§.j.ver.j.quod dic,
vt ibi no.[Et is]ver.[Lata fuerit] ſ.excõicationis ſñia.ergo hic lo
quitur,qñ iudex procedit,nedũ ex officio,ſed ẽt parte ꝯquerente,
& tñ põt petere,ꝙ excõicatus iniuſte ꝯquerens puniatur,vt not.ſ̃.
§ proxi.quod eſt ꝯ diſtinctionẽ.q̃ not. ſ̃. de app.cum ſpeciali.§.j.
ver.& ipſe.& §.antepen.ver.& tunc .& §.nullo [Non deferat]ex
11 quo iudex certus eſt ꝙ errauit,vnde magnæ† prudentiæ eſt erro-
rem ſuum corrigere,vt le.& no.ſ̃.de accu.qualiter.j.& per ꝯñs ceſ
ſante cã appellationis ceſſabit & effectus.quod dic.vt le.& no.ſ̃.de
ap.cum ceſſante[Niſi talis]ver.[Dubitari]ergo admittitur hodie
appellatio,non ſolum ſi cã ſit probabilis, ſed ẽt vbi dubia eſt, vt
hic patet,& in eo,quod le.& no.ſ̃.de app.vt debitus.& c.cum ſpe-
12 ciali.§.exceſſu.† in dubiis.n.deferendum eſt appellationi, quia il-
lud certius eſt,ideoq; tenendum eſt. ſ̃.de ſpon iuuenis.cum ſuis
ꝯcor.ſic & in dubio ſeruanda eſt excõicationis ſñia,q̃a illud tuti'
eſt,vt le.& no ſ̃.de cle.exc. mi. illud. §.licet. [Et tunc] ver.ſ.vbi de
hoc merito dubitat[Sufficienti cautione] ſic.ſ̃.e.§.j.in fi. [Abſol-
uat] forma ſeruata.ſ̃.e.cum deſideres. §.j. ſed qñ certus eſt de er-
13 rore,non abſoluit,ſed reuocat,vt ſ̃.e.§.ver.j.in ſeq. Et no.ꝙ †appel
latio non impedit abſolutionem,vt hic.& hoc propter periculũ
moræ.vt ſ̃.§.j.ver.ꝙ ſi abſque periculo.nec cautionis receptionẽ,
& tñ transfert iuriſdictionem ad illum, ad quẽ eſt appellatũ, vt
hic colligitur,& ſ̃.de appel.qua fronte[Sicq;] ver.ſ.ſi vbi de erro-
re certus eſt, ſñiam reuocauit, vel vbi dubitat,cautione recepta
excõicatum abſoluerit,vt præmiſit[Pœnæ præſcriptæ]de ꝯdẽna
tione intereſſe,& alterius pœnę inflictione,vt ſ̃.e.§.cumq; aduer
ſus.pœnam.n.de interdicto ingreſſus eccleſiæ patitur ipſo facto.
vt le.& no.ſ̃.e.rñ.j.[Cauens omnino]ver.ſimile.ſ̃. de reſcri. cum
contingat.§.pe.[Mentiatur]non eſt ergo credendũ iudici ſoli,q̃a
plerũque mentitur,vt hic innuit,& ij.q.vi.§.biduum.in fi.C.de ar
13 bi.ne in arbitris. Sed nec relationi ſuæ. nam &† eulogia qñq; ex
mala fide fiũt.ff.de cu.re. diuus. Pars ẽt plerũq; aſſertioni iudicis
veridicæ nimis temere ꝯdicit. ſ̃.de pę.c.dilect⁹.ſi igit̃ nihil oppo
natur ꝯ aſſertionem relationis iudicis,prima facie ſtatur ei,vt pa-
tet in eo,quod le.& no.ſ̃.de teſti.cum a nobis.Si vero approbetur
a partib.oĩno ſtatur ei,vt patet in eo,quod le.& no ſ̃.de pur.ca.cũ
dilectis.§.his igitur.Si aũt aliqd opponitur,ſuſpecta reddit̃, vt pa-
tet in eo,quod le.& no.ſ̃.de cle.ſcriptũ.§.j.& ideo ei non creditur,
niſi quatenus legitimis conſtiterit documentis.quod dic,vt le.&
no.ſ̃.de proba.qm̃ ꝯ falſam.in fi. [Canonice] de qua legitur.ſ̃.de
proba.quoniam ꝯ falſam.§.fi.ver.j.quæ & hodie magis eſt decla
rata.ſecundum id quod le.& no.extra d.n. de re iud.cum æterni.

S V M M A R I V M.

1 *Receptores,fautores, & defenſores hæreticorum excõmunicati ſunt ipſo iure.*
2 *Ab errore qui alios non reuocat,ſe ipſum errare demonſtrat.*
3 *Priuilegia a Deo eccleſiæ conceſſa.*
4 *Priuilegia per Papam eccleſiæ conceſſa & etiam ab Imperatore.*
5 *Imperator regulariter ſolus præeſt temporalibus.*
6 *Authore damnato,damnatur & ſcriptura,& econtra.*

CAP. XLIX.

NOuerit fraternitas tua.& inf.
1 [Omnes hæreticos]& oẽs† fautores,& receptores, &
defenſores ipſorum excõicati ſunt ipſo iure,vt hic di
cit.& ſ̃.de hær.excõ.j.rñ.j.& §.credentes.& c.pe.[Et fautores]ver.
2 nam qui†alios ab errore non reuocat,ſeipſum errare demõſtrat.
quod dic,vt le.& no.ſ̃.de hær.c.ij.fauere aũt delinquentib.intelli
gitur,qui cum poſſit manifeſto facinori,deſinit, obuiare.ſ̃.e.quã
tæ.§.fi.[Necnon]ver.repete excõicamus oẽs illos,qui de cætero.
q.d.hactenus non erant excõicati,ſed excoicandi[Contra eccl'ię
libertatem] quæ conſiſtit in priuilegiis ꝯceſſis ſuper ſpũalib. ſiue
temporalib.generaliter, vel ſingulariter, ſiue a Deo,ſiue a Papa,
3 ſiue ab aliis principib. † A Deo multa conceſſa ſunt eccl'iæ ſan-
ctæ Dei.ſed hic tangimus tñ tria.Primum eſt illud, quodcunq;
ligaueris &c.xxiiij.q.j.quodcunque. & quantum ad perſonã Pa-
pæ extẽditur ad interpretationem omnium dubiorũ.ſ̃. q fil. ſint
leg per venerabilem.§.rõnib.Secundum eſt illud. ꝙ decimæ pri-
mitiæ & oblationes ad clericos ſpectent,hoc enim a Deo conceſ
ſum intelligimus.xvi.q.j.reuertimini.quod dic,vt le.& nota. ſ̃.de
deci. a nobis.& c.tua.& infra. Eſt & tertiũ a Deo conceſſum.ſ.ꝙ
eccleſia ſola res eccleſiaſticas adminiſtret.xcvi.di.ſi.Imperator.ſ̃.
de reb.eccl.non ali.cum laicis.& ꝙ de ſpũalib.ius condere,& iu-
dicare põt.xcvj.di.denique.& c.cum ad verum.multa & alia pri-
uilegia ꝯceſſa ſunt a Deo clericis, quæ continentur in nouo, &
4 veteri teſtõ.† A Papa ẽt multa priuilegia ſunt conceſſa. Sicut eſt
illud,ꝙ qui in perſonam eccleſiaſticã manus iniicit, eſt excõica-
tus.xvij.q.iiij.ſi quis ſuadente.Quòd in legatis ad pias cauſas ſuffi-
ciunt duo teſtes.ſ̃.de teſta.relatũ.ſm d.n.quod dic,vt ibi no.mul-
ta & alia priuilegia inuenies a vicario Chriſti conceſſa,quæ in iu
re canonico legi poſſunt. Ab Imperatore vero multa ẽt priuile-
gia ſunt conceſſa,quia ſolus cum vniuerſis laicis,& ẽt clericis in
temporalib.præeſſe debeat quoad ipſa tẽporalia, priuilegiũ po-
teſt cõcedere generalę.xcvi.di.cum ad verum.Quod qñq; ꝯcędi-
tur loco quantum ad immunitatem.Quandoque eccleſiæ.i.cõ-
gregationi fidelium. Qñque eccleſiæ Romanæ.ſiue ẽt gñali.Qñ-
que epĩs.Quandoque perſonis eccleſiaſticis vniuerſis, vt colligit̃.
C.de epi.& cle.nemo.C.de his qui ad ec.conf.præſenti. C. de his
q man.in eccl l ij.in Auth.vt ecc.Ro. c.an & c.coll.iij.& vt dif.iu.
& de ec.ti.coll.ix.per totũ.C.de ſacroſ.ec.& de epi.& cle.in Auth.
de re.ec.non ali.coll.ij.& vt cleri.apud prop.epi. ꝯuc. coll.vj.p tõ-
tũ.multa & alia priuilegia imperialia in iure ciuili ſparſa colligi
poſſunt.q̃ nimis prolixũ eſſet per ſingula recitare. In ſupradictis
omnib.priuilegiis intelligendum eſt hanc literam locũ hr̃e. Sũt
& alia priuilegia ſpãlia non vniuerſali eccleſię,ſed aliquib.ſpãlib.
ſiue ſingularib eccleſiis,ſiue collegiis,vel perſonis ꝯceſſa,ſiue a Pa
pa,vt ſ̃.de priuile.per totum.ſiue ab Imperatorib. vel aliis Regib.
vel Principib.mundi conceſſa:nã & alij Reges & præſides in his,
quæ ad ipſos ſpectant, hmõi priuilegia dare poſſunt, vt patet in
eo,quod le.& no.ſ̃.de reſti.in inte.auditis.ſ̃.de præſcr. auditis.ſ̃.de
fi.inſtru.inter dilectos.ſ̃.de deci.dudum.in quib.ſi qs ꝯuenerit,nõ
incidit in canonem iſtum, non.n. qui facit ꝯ libertatem iſtius,
vel illius eccleſiæ ſingulariter dr̃ pp hoc ſimpl'r facere ꝯ eccleſia-
a ſticam libertatem.ᵃſm d.n.cuius eſt mens totius huius gl.Quòd
5 aũt ſupra dixit,ꝙ† Imperator ſolus præeſt tpalib.vt no.ſ̃.e.gl. ver.
ab Imperatore.& ſe.intelligas principaliter,ſiue generaliter, & re
gulariter,nam & Papa ẽt in ſuis,alias ipſis, ſuam exercet caſuali-
ter poteſtatem,vt no.j̃.e.grauẽ ĩ prin.[Niſi ea]ver. [Capitularib.]
ſi.j̃.eo.grauẽ.§.iõq;.Capitularia vero vocat cartularia,ſiue libros,
in quib. ſtatutorum hmõi capitula ſunt redacta, ſicut moris eſt
in ciuitatibus Lombardiæ.ad hoc.xj.q.j.§.ſi qs antiquata.& j̃.eo.
grauẽ.§.fi.in prin.& ſ̃.de maledi.ſtatuimus. in fi. [Poſt hmõi pu-
blicationem].i.elapſis duob. menſib.poſtquam fuerit hæc cõſti-
tutio publicata,nam ab eo tpe oẽs cępit ligare,vt in Auth. vt fa-
ctæ no.ꝯſti.circa prin.coll.vj.ſi.ſ̃ ne cle.vel mo.non magnopere.
& c.ſuper ſpecula.& ſecundum hoc hodie omnes ligat, cum diu
fuerit publicata. Alij exponunt poſt hmõi publicationẽ .i.poſtq̃
in ſingulis locis fuerit publicata, quinimmo & ſequenter, vt di-
cunt,eſt publicanda,ne quis poſſit ignorantiam allegare,vt patet
in eo,quod le.& no.ſ̃ de iudæis.itẽ quorundam.§. fi. & c.ad libe-
randam.ſub §.præcipientes.q.n.ignorat ſtatutũ hmõi, in excõi-
cationem non incidit,quæ non niſi pro magnis criminib.eſt in
fligẽda,& q̃ non cadit,niſi in ꝯtumacẽ.xj.q.iij. nemo epõrũ.& c.
certũ.ignorans aũt non peccat.ar.C.ne ſanctum bap.rei.l.ij.ff.de
pę.abſentẽ.rñ.j.C.de ſica.l.j. & melius.ſ̃.de ꝯſti. ca.ii. ſ̃.de cle.exc.
mi.apl'icæ.ff.de iu.& fac. ign.error facti. licet alia pęna ignorans
ius puniatur.ſ̃.de tẽ.or.vel nõ eſt cõpos.ſ̃.e.cũ illorũ. §. fi.& hoc
benignius eſt.¶[Item excõicamus]ij.ps[Statutarios]&c.iſti ſtatim
ligantur.nec excuſationem hr̃e põt a toto, licet a tanto quãdoq;
excuſentur,vt patet in eo,quod le.& no.ſ̃. quod met. cau.ſacris.
[Necnon] ver.[Poteſtates]&c. vſque [Conſiliarios] iſti põt hr̃e
excuſationẽ qñque q̃tũ ad obſeruationem, ſiue delegationẽ ſta-
tutorum ꝑdictorũ,quæ ignorare põt.ex quo vero certificati ſũt,
& obedire negligunt,conſtitutio eos ligat.quod & ad ſanũ referẽ
dũ eſt intell'm,& arbitriũ boni viri,vt hoc.ſ.intelligatur,q̃cito bo
no modo potuit.Conceſſo aliquo interuallo modico. Quid.n.ſi
qñ hoc de nocte primo ſciuit,vel in tali feſto,ſeu tã graui infirmi
tate detentus,ꝙ nõ potuit ꝯſiliũ ꝯgregare? Vtiq; hoc arbitrabitur
bonus iudex.ar ff.de ſol.ratũ.ſm d.n.ff.rẽ ra.ha.quo.n.§.vilis.ſ̃.de
dona.apl'icæ.§.pe.Sed & ꝯſiliarij ita demũ ligant̃,ſi ꝯſẽtiant in de
licto.ſm d.n.Alij dicũt,ꝙ ligant̃,& ſi ꝯriũ ꝯſiliũ dent,q̃a nõ debẽt
talib.cõicare,ſiue participare, nec in eorũ ꝯſiliis remanere. Sed
quicquid dicãt, nõ pp hoc maiorẽ excõicationẽ incurrunt,niſi
participẽt in delicto,vel cũ illis,q cũ pticipib.ſuis ſũt excõicati.ſ̃.
e.ꝙ in dubiis.§.pe.& fi.vbi de hoc.& iõ ſũt excõicãdi,vt patet.j̃.e.
grauẽ.§.iõq;.Illi vero q ſtatuta faciũt,ſtatim ſũt excõicati,vt hic,
vel dic,vt ibi no.[Vel ſeruatæ]niſi intra duos mẽſes &c.vt ſ̃. e.rñ.
j.ver.fi.ſũt.n.monendi. & ſi nolũt emẽdare,excõicationẽ incur-
rũt.vt ſ̃.de immu.ec.aduerſus.ſm B.Vel dic,vt ibi no.¶[Necnon
eos]iij.pars.al's illos repete excõicamus [Qui ſm ea]& iſti ſtatim
ſũt excõicati,& ſic dãnata ſcriptura dãnat̃,& ipſã ſequẽs, ſicut &
6 ecõuerſo dãnato† authore damnatur & ſcriptura,vt leg. & nota.
ſ̃.de hæret. fraternitatis[Vel in publicam]ver.hoc reſpicit tabel-
liones,qui & ſtatim ligantur, ſicut & iudices, ad quod accedit.ſ̃.
de hær.excommunicamus.j.§.credentes.

ADDITIO.

a ¶Libertatem. Adde quę dicantur ſtatuta edita contra eccleſiaſticam libertatem.
Bar.in auth.caſſa.C.de ſacroſ.eccl.poſt Inno.hic. Et adde tex. in ca.ij. circa fi.de
verb.ſignific. lib.vj.

S V M M A R I V M.

1 *Extenſio quomodo fit de religioſis ad religioſos.*
2 *De vxore quod dicitur extenditur ad ſponſam.*
3 *Clauſtrum pro clauſura accipitur.*

CAP. L.

Canonica conſtitutione. ſ. e. c.ij. cuius te-
nor incipit ſtatim ibi monachi,& canonici,&c.& du
rat vſque infra ver.niſi exceſſus &c.[Quod ſi abbatis]
ver.[Adhibenda]vſq; hic durat tenor ↄſtõnis.ſ.eo. monachi.&
idē legitur.ſ.e.cū illorū.§.j.rñ.j.in prin.[Niſi exceſſus]ver.hoc ſu-
mitur ex illa ↄſtõne.ſ.e.cū illorū.§.j.ver.ſi.[Propter quē] hoc ſu-
mitur ex eo,qđ le.ſ.e.relatū.in fi.& c.cū illorū.§.ſi vero clauſtra-
lis.ver.ꝙ ſi clericū¶Nos igitur]ij.pars.[Ad vos] q eſtis laici q̃uis
religioſi.loquit.n.magr̃o,& ↄfratrib.hoſpitalis Hieroſolimitani,
vel qa magr̃ maior eſt inter oēs,q ſꝑ & miles & laicus eſt, cui &
ſubeſt prior infraſcriptus, & ſic qa magr̃ prælatus eſt totius ordi-
nis,videretur,ꝙ ꝑ ipſū hæc abſolutio dari dr̃et,qa hoc ↄcedit gñā
liter prælatis oīm religioſorū.ſ.e.cū illorū.§.j.ver.nos.tñ.& ſe.Sed
nō eſt ita,vt patet ꝑ id,qđ ibi no.& j̃.e.ver.ꝑ priorē[Extēdēdū]im
mo ſine aliqua extenſione oēs religioſi abſolui pñt,vt patet ī ꝑce.
1 gl.ſed in hoc extendi†dr̃,ꝙ nō ꝑ p̄latū ſuperiorē,ſed ꝑ priorē ſuū
abſoluunt̃,vt ſequitur. Sic qđ dictū erat de monachis & canoni-
cis irregularib.tm̃.ſ.e.monachi.extēditur ad oēs religioſos.ſ.e.cū
illorū.§.nos tñ.Sic qđ dictū erat de p̄latis religioſorū, extenditur
ad priorē hoſpitalariorū,vt hic. Sic qđ dictū fuit de monachis,
extenditur ad canonicos regulares.ſ.de poſtu.ex parte. Sic qđ cō
ceſſum fuit religioſis,extendit̃ ad epos.ſ.de priui.cū nōnullis. Sic
qđ dictū fuit de epis,extēditur ad electos.ſ.de trāſla.epi.c.ij.§.j.Sic
2 †qđ dictū fuit de vxore,extēditur ad ſpōſam.ff.de ſpon.orõ. ff.de
iure do.ſi ſpōſa.ff.de fun.do.l.lex Iul. [Vt in tali caſu].ſ.qñ vnꝰ in
clauſtro reliquum percutit,vt ſ.e.rñ.j.Quid ſi nō hñt clauſtrum?
Idē intelligo, qualitercunq; infra ſepta domus ſuæ,in qua ſimul
3 cohabitāt,iacēt,& comedūt,hoc ↄtingat, & ſic clauſtrū†accipio
ꝓ clauſura.ar.optimū.ſ.de vi.& ho.cle. qm̃.§.fi.& ſ.e.ex tenore.ī
fi.De aliis dic circa hūc articulū,vt no.ſ.e.cū illorū.§.ſi vero clau
ſtralis[Niſi maioris].i.epi diœceſani.vt ſ.e.rñ.j.ver.ꝙ ſi abbatis. vł
i.Papæ.puta,qa exceſſus enormis eſt.vt ſ.e.c.rñ.j.ver.ſi.quod qua-
liter intelligatur,le.& no.ſ.e.cū illorū. §.j.ver.pe.& ſe.[Per priorē
vr̃m]ver.ↄuētus.ſ.hoſpitalis Hieroſolimitani tranſmarini. & q̃tū
ad hoc ↄtinet hæc decret.gr̃am ſpecialē,nec pñt hoc priores etiā
eiuſdē ordinis aliorū locorū, alioquin non dixiſſet hic ꝑ priorē
vr̃m,ſed ꝑ priores vr̃os.Quid ergo fiet in aliis locis, & ēt religioſis
ſimilib.?Rñ.ſi non hñt aliud priuilegium ſpeciale, ad diœceſanū
cuiuſlibet loci recurrēdū eſt in hoc caſu.qđ dic, vt no.ſ.e.de mo
nialib.& c.cū illorū.§.ſi vero clauſtralis [Preſbiter eſſe dēt] q.d.ſi
nō eſſet ſacerdos,nō intēdimꝰ hoc ↄmittere, qa nec iſtud poſſet,
cū claues nō habeat, nā in abſolutione iſta requirit̃ ſolēnis recō
ciliatio,& iō a minori preſbitero expediri nō pōt, vt hic innuit,
& de pœ.di.j.verbū.& c ꝑce.& c.quē pęniter. & ſ.de rap.in lr̃is.§.j.
& c.de ſepulturis.parochiano ſ.eo.ꝙ in dubiis.rñ.j.qđ dic, vt ibi
no.ſ.e.nuper.§.pe.& fi.& c.a nobis.§.j.ver.vinculum ergo.& ſe.&
§.abſolutionis[Frib.vr̃is]ergo nō alienis.& idē intelligas de abba
te.ſ.ꝙ alterius monachū abſoluere nō pōt niſi ꝑm qđ le.& no.ſ.
e.cū illorū.§.ſi vero clauſtralis.nā qđ de vno ↄcedit̃,de alio ꝓhibe
ri vr̃.ar.ī eo,qđ le.& no.ſ.de p̄ſump.nonne. & eſt ſi.ii. q.j.vnus ex
vobis.xlv.di.diſciplina,ibi,peccauit ppl̃s tuus. q.d.non eſt meus.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum an ſit de ſubſtantiam formæ abſolutionis.*
2 *Abſolutio ab excōicatione ſine iuramēto facta ab alio quā a Papa nō tenet.*

CAA. LI.

Super eo. [Nolunt] aliquo modo. nec ad hoc
ꝑcib.minis, vel terrorib. induci pñt,
alioquin cogēdi eſſent,vt j̃.§.j.[Hoc tibi]ij.pars [Du-
ximus]de benignitate & mīa ↄ iuris ſęueritatē,vt in-
nuit.j̃.e.§.fi.vel dic,vt in ſeq.interli.[Rñdendū]non de iure, qa ſi
nunq̃ pñt induci ad iurandū,iurare tenentur,nec ſufficit manua
lis promiſſio,vt patet ex his,quæ ſequuntur a ↄ̃trio ſenſu, q ↄtinet
ius cōe.Sed ↄ̃ in præced.interli. Sol.rñſio iſta q̃tū ad abſolutionē
hoc mō,& hac vice p̄ſtandā gr̃am ↄtinet ſpālē,vt ibi.quantū ve-
ro ad ↄ̃triū ſenſum verborū ſequentium ↄtinet ius cōe, vt in iſta
[Nullatenus pñt induci] ergo ſecus ſi poſſint induci [Iur̃m] er-
go iur̃m eſt de forma,vt hic patet,& j̃.e. q̃uis.§. fi.& le.& no.ſ.e.
ex tenore.§.j.[Hac vice]ergo nō alia.ar.j̃.e.§.j. [Cum ꝓmiſſione]
1 †Hic euidenter reprobatur opinio eorū,q dicūt,ꝙ ſi qs abſoluat
ab excōicationis ſnīa iur̃o non p̄ſtito,non eſt abſolutus, nec eſt
cōicandū eidē,hic.n.ſine iur̃o abſoluitur,& tenet abſolutio,& ſic
patet euidenter, ꝙ iur̃m non eſt de ſubſtantia formæ abſolutio-
nis.ꝑm B.& facit pro ipſo,qa vtrū iur̃m debeat præſtari, vel nō,
ex arbitrio iudicis pendere vr̃.arbi. expreſſum.ſ.de ma.& obe. cū
in eccleſiis.§.fi.ver.& ne de ſua.Tu dicas,ꝙ hoc ius expreſſum eſt
ad probandū,ꝙ iur̃m eſt de ſubſtantia,vt patet in his,q̃ interl.ſ.e.
§.per totū. Nec ob. quod hic dr̃,immo probat intentionem no-
ſtram duab.euidentiſſimis rōnib. Prima eſt,qa ex quo manualis
promiſſio recipitur,non pōt dici,ꝙ abſolutio fiat ſine iur̃o, tum
quia inter ſimplicem loquelam & iuramentū non facit Deus
differentiam.xx.q. v.iuramenti. tum quia loco ipſius iur̃i ſucce-
dit,vnde & eundem locum obtinet,& eadem virtutem hēt,vt pa
tet in eo,quod le.& no.ſ.de vo. magnæ. §. cum igitur. tum quia
manualiter promittere nihil aliud eſt,q̃ fidem interponere,vt pa
tet.ſ.quod me.cau.ad aures.§.vnico ſ.de arb. peruenit.rñ.j.Secū-
da rō eſt,quia hæc abſolutio fit authoritate papæ,qui nullam for
mam neceſſe hēt ſeruare,vt patet in eo, quod not.ſ.e. ſi aliqñ.cū
ſuis remiſſionib.vnde & ſi diceret aliquē abſoluendum ēt ſine iu
ramento,& ſine manuali promiſſione,is,qui abſolueretur, abſo-
lutus eſſet,ex quo de intentione ſua cōſtaret,vt patet.24.q.j.quod-
cunque.Forma.n.partim ex conſuetudine eſt introducta, & per
ius canonicum approbata, videlicet q̃tum ad præſtationem iu-
ramenti.Partim vero a iure canonico inſtituta.ſ.quātum ad alia,
quib.papa non aſtringitur, ſed eſt ſupra, in quo nec gratia ab eo
facta ad conſequentiam eſt trahenda,vt patet in eo,quod legi.&
no.ſ.de temp.or.c.j.ſ.de conceſſ.præben.propoſuit. §.fi.& c.con-
ſtitutus.in fin.Alij autem omnes tenentur formam canonicam
obſeruare,vt patet.ſ.de conſti.c.j.& c.ne innitaris.& c.fin.Ex hoc
2 ergo capitulo & præmiſſis concludo,ꝙ ſi qñ ſine†authoritate pa
pæ abſoluatur quis excommunicatus a quocunque iur̃o nō præ-
ſtito,talis non eſt abſolutus quantum ad eccleſiam militantem,
vt patet in eo,quod no.ſ.e.nuper.§.pe.& fi.& c.a nobis.j.§.abſolu
tionis.& c.cum deſideres.§.j.ver.nec epiſcopus.& §. fi. ver.fi. Nec
ob.quod inducitur pro alia opinione. ſ.de maio. & obe.cū in ec-
cleſiis.§.fi.ver.quæ de ſua.quia ibi loquitur non de iuramento for
mæ abſolutionis,quod iam præſtiterant coram papa illi canoni
ci,vt ibi no.ſed de iuramento obedientiæ quod religioſi ſimpli-
ces,niſi ex cauſa aliud videatur iudici(vt ibi) non habent neceſſe
præſtare,ſed ſufficit promiſſio manualis.vt patet in eo, quod leg.
& no.ſ.de ma.& obe.legebatur[Recipere]ſubaudi.tu ex hac nr̃a
ſpeciali reſponſione, ſiue ex hoc ſpeciali mandato & noſtra au-
thoritate,nec mireris,ſi in hoc caſu diſpenſemus,& ſic cōtinuat̃
ſequens.§.cum interdum &c.¶Cum interdum] iij.pars[Loco-
rum & temporum]ſubaudi,& perſonarum,& cauſarum. 29.di.
c.j.& ij.44.di.commeſſationes.l.di.vt conſtitueretur.ix.q.j.ordina
tiones.23.q.4.non poteſt.& le.& no.ſ.de temp.or.c.ii.ſ.de tranſ.
c ſi [Sæucritati]ergo patet, ꝙ de rigore iuris aliud eſt cenſendū.
quod dic,vt no.ſ.c.§.proxi.& in Summa.eo.ti.§.qualiter hæc ab-
ſolutio.ſub.§.j.

SVMMARIVM.

1 *Partis aduerſæ in pręſentia omnia debent expediri.*
2 *Excōicatus non ſolum,ſed etiam interdictus eſt abſoluendus cum iuramento.*

CAP. LII.

Venerabili. [Cenomanenſi epo]ſuffraganeo
archiepi Turon. vnde & ipſū ſu-
ſpendit,vt ſequitur[Promulgata]non dicit,vtrū poſt
appellationem,vel ante,vel ſine,& tñ fit abſolutio ad
cautelam.vt ſequitur ¶Nos ſnīam]ii.pars[Relaxauimus] nudo
verbo.qa in hac ſnīa nō ſeruatur forma,ſicut in excōicatione,li-
cet in multis aliis conueniant,vt patet in eo,quod le. & no. ex̃ d.
n.e.ti.cū medicinalis.§.& hæc eadē li.vj. & no. ꝙ q̃uis alii nō de-
beant abſoluere ad cautelā,niſi qñ poſt appellationē fertur ſnīa,
vel alias dr̃ eſſe nulla.qđ dic,vt le.& no.ex̃ d.n.e.tit.ſolet.rñ.j.li.vj.
& ſ.e.ꝑ tuas.§.nos igitur,ſuper ver.ad cautelam.papa tñ,qñcunq;
placet,pōt abſoluere ad cautelam,vt hic. & ſ. de excep apoſtoli-
cę.in fi.& de teſti.veniens.ii.in fi.vel ēt ſine cautela, vt ſ.de accu.
olim.I.V.& P.rñ.j. cum & nulla forma ſeruata abſoluere poſſit,
vt patet.ſ.e.c.prox.[Ad cautelam]ſi.ſ.e.per tuas.§.nos igitur.in fi.
cum ſuis ↄcor.& in præced. concor. [Ipſi epiſcopo] ver.[In præ-
1 ſentia]No.ꝙ†in præſentia partis aduerſę,ex quo hr̃i pōt, debent
oīa expediri,vt hic patet.& j̃.ti.i.in his.ver.fi.cū ſuis ↄcor. [Iur̃m]
2 Sic patet,ꝙ nō ſolum† cum iur̃o excōicatus abſoluēdus eſt, ſed
2 ēt interdictus,ſiue ſuſpenſus,qđ eſt valde notandū.ꝑm B.Hoc au
tem intelligas,qñ certū eſt ſnīam tenere,vel qñ dubitatur. Alio-
quin vbi certum eſſet ſnīam fore nullam, ſiue iniuſtam, & ſi de
facto excōicatus eſſet, nec iur̃m exigeretur, nec cum forma ab-
ſolueretur,ſed ſimpliciter reuocaretur ſnīa, & denuntiaretur nō
tenere,in dubio vero iurare dēt,& ſufficientē exponere cautionē,
& ſic meretur abſolui,vt hic patet,& in eo,qđ le.& no.ſ.eo.ſacro.
§.j.ver.ad quē.& ver.alioquin.& §.fi.ver.& tunc [Si ↄſtiterit] ver.
corā papa, vel delegato ab eo, ſeu arbitris cōiter electis a partib.
ipſe.n.archieps in ſua cā iudex non erit,ad hoc facit,quod leg. &
no.ſ.de ap.cum ſpeciali.§.j.& ſ. de reſti. ſpo. conquerente. § fi.ſ.
de præb.cum ꝑm Apoſtolum.§.inde eſt.xi.q.j.ſi clericus. & ſ.eo.
ſacro.§.fi.ver.& tunc.ſ.de pur.ca.nos inter alios.§.fi.

ADDITIO.

2 ¶Non ſolum excommunicatus,ſed etiam interdictus. & ſuſpenſus cum iuramen
to eſt abſoluendus.Quod eſt verum in ſuſpenſione hominis, ſecus in ſuſpenſio-
ne iuris,vt no.dicit Arch.in c.ſacerdotes.l.di. ſecundum apoſt.ad Pan.hic..

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiaſtica libertas vbi lęditur ſedi apoſtolicæ derogatur.*
2 *Papa per vniuerſum mundum in laicos poteſt iuriſdictionem exercere.*
3 *Procurator vel ſindicus in criminalibus non eſt admittendus.*
4 *Sententia Papæ in feudis eccleſiaſticis maior & fortior eſt,quam partium.*

CAP.

CAP. LIII.

Grauem. [Edenda]ſicut fit multoties in ciuita
tib.Lombardię[In derogationē]ver.
1 No.ꝙ vbi†libertas eccleſiaſtica lęditur,ſedi ap̄licę de-
rogatur,hic tñ & ſpecialiter ei derogabatur,vt j̃.ſeq̃t.
ver.j.Item no.ꝙ qñ laici violentiam inferunt eccleſiis, vel perſo-
nis eccleſiaſticis ēt in temporalib. ſedes apoſtolica hēt hoc coer-
cere,vt hic patet.& ſ.de re.ec.non ali.c.fi.nec eſt hoc ↄ.l.agere.ſed
legi facere ſubſidiū,vt patet in eo,quod le.& no.ſ.de priuil.c.ij. &
2 ideo patet ꝙ ēt in tꝑalib.& in laicis†pōt Papa per vniuerſum mū
dū iuriſdictionem caſualiter exercere.quod dic, vt expreſſe le. &
no.ſ.qui fi.ſint leg.per venerabilē.§.rōnib.[Libertatis]ideo ſunt
excōicati,vt ſ.e.nouerit.§.item excōicamus.ſecus de conſiliariis.
quod dic,vt le.& not.j̃.e.§.fi.[Quod ſi quis]ver. [Clericus vel lai-
cus]& quo ad vtrunque iniuſtum fuit ſtatutum, ſi erat præciſū.
quod & j̃.innuitur.nam & ſecundū conſuetudinem curiæ exce-
ptis feudalib. clericus ↄ̃ laicum conſueuit impetrare indiſtincte,
ſed & laicus ↄ̃ laicum in negotiis eccleſiaſticis.quod dic,vt leg. &
no.ſ.de arbi.innotuit.& de iud.cæterum.& c.nouit.& de fo.cōpe.
ſi clericus.& c.ex trāſmiſſa.& c.cum ſit gñale.& c.licet.& c.ex te
nore.& ideo ēt dicit, ꝙ hoc fuit in derogationem ſedis apoſtoli-
cæ attentatum,vt præmiſit.ſi tñ feciſſent ſtatutum,ꝙ laicus non
impetraret ↄ̃ laicum,niſi in conceſſis caſib.tale ſtatutum nō poſ
ſet reprehendi[Nec redditus]ver. [Reddantur]a colonis forſan,
vel inquilinis.ſ.de loca.c.pe. & fi.[Excolantur]ſicut & coercētur
iudæi.de ſimili coertione legitur.ſ.de priuil.quanto.reſpon.j.ver.
j.& ver.ex quo illud.& ſeq.[Sed bāno]ꝑꝑ hoc actione iniuriarū
poſſunt merito condemnari in certa pecuniæ quantitate, vt pa-
tet in eo,quod le.& no.ſ.de iniur.olim.§.ij. ¶Statuerunt] ij.pars
[Illi].ſ.ciues ad ſtatuta edenda a poteſtate,& a populo deputati,vt
ſ.e.c.in prin[Suis ſumptib.]volentes per hoc eccleſiam & perſo-
nas eccleſiaſticas ſubiicere ſeruituti, & publicis functionib. obli-
gare,a quib.ſunt oīno immunes.xvi.q.j.§.nouarum.C.de ſacroſ.
ecc.l.placet.& patet in eo,quod le.& no.ſ.de immu. ecc.non mi
nus.& c.aduerſus.Sed ↄ̃ ſ.de immu.ec.c.ij.Sol.ibi[Quod ſi renue
rint]ver.ſ.clerici.ſed nunquid ex hoc eſt vniuerſitas obligata?Rñ.
ſic,ſi in hoc conſentit tota,vel tanta pars, ꝙ non prodeſt ↄ̃dictio
aliorum,vel ſi hoc ratum habet,& idem ſi monita non emēdet,
vel hoc faciat emendari.ar.in eo,quod le.& no.ſ. e.quantę. non
tñ pōt excōicari vniuerſitas capitulum,nec collegium,nec ppl̃s,
nec hmōi,noīa.n.ſunt iuris,& non perſonarum, quare in eis nō
pōt excōicatio cadere.ꝑm d.n.Vel dic,vt no.ex̃ d.n.e.ti.Romana.
§.fi.li.vj.Pōt tñ ſuſpendi,vel interdici.xvij.q. iiij. vxor.& c. miror.
& puniri pœna pecuniaria.ff.quod met. cau. metum.§.animad-
uertendum. ſed nec capitali pœna punietur, immo mutabitur
in pecuniaria.ff.de his qui no.inf.quid ergo.§.pęna.Quinimmo
nec vr̃. ꝙ criminaliter accuſari poſſit de aliquo crimine, ſed ne-
ceſſe eſt ipſam ciuiliter conueniri,cum per ſindicū ſe defendat.
3 ff.quod cuiuſque vniuer.l. j.procurator † aūt,vel ſindicus non eſt
in criminalib.admittendus.ſ.de accu.veniens.§.licet. cū ſuis cō-
cor.conueniatur ergo ciuiliter.C.de fal.damus. C. qñ ci.act. præ.
cri.l.vnica.& mandetur ſnīa executionis in bonis ipſius, ſique
habeat, alioquin priuilegio vniuerſitatis priuetur, vt alterius nō
ſit vniuerſitas,& ſic patiatur quaſi capitis diminutionem.ff.quib.
mo.vſuſf.ami.ſi vſuſfructus ciuitati.25. q.ij. ita nos.vel fiat colle-
cta per librā,& ſolidū.a qua eximentur pueri, & qui ↄ̃dixerunt,
ac alij innocentes.ar.ſ.de ↄſti.cognoſcentes. cū ſuis ↄcor. Alij di-
cunt,ꝙ nullus eſt eximendus, quod videtur magis expediēs, ne
detur materia malignandi, & excuſandi, & per ↄ̃ns ne maleficia
remaneant impunita.ſ.e.vt famæ.§.j.nam & rōne vicinitatis pu
niuntur plerunque innocētes,vt patet.de pę.di.j. §.ſed & ↄtinuo.
& no.ſ.de exceſſ.prælꝫ.clerici. & alij pro alio pœna infligitur tꝑa-
lis,vt le.& no.ſ.de pę.in q̃buſdam. §.fi.ver.pen. & de hac materia
no.ſ.de ſimo.dilectus.ij.§.abbatib.& de iniur.in noſtra. reſpon.j.
¶Ideoque]iij.pars[In conſiliarios]hi non erant excōicati,qa nec
fecerant,nec fieri mandauerant, nec in mora erant delendi,vel
officiū dimittendi.ꝑm d.n.ſecus de ſtatutariis,vt no.ſ.e.c.rñ.j.[Et
idonee]repete fecerint,quod præcedit [Caueri]per iur̃m,& ido-
neam fideiuſſoriam, vel pignoratitiam cautionē certa ēt pœna
appoſita.ar.ſ.de præſump.literas.§.fi.& eſt hoc valde notandū,li-
cet.n.ab initio ſuper hoc cauere non tenerētur, tñ ex quo ſemel
circa hoc deliquerunt, cogendi ſunt, vt caueant,quia timendū
eſt,ne in poſterum ſimilia agant.ar.in eo,qđ le.& not.ſ.de p̄ſum.
mandata.in fi.& c.ſcribam.& c illud.in fi.& ideo exigēda eſt cau
tio in futurum.ar.ff.ſi ſer.ven.harum & l egi. 3. q.fi.peſſimam.
xij.q.ij.de viro.xj.q.iij.cum aliquis.j.q.vij. quoties. & de ↄſe.diſt.ij.
ego Berēgarius.ſ.e.ex tenore.§.fi.in prin.j̃.ti.j.ex parte j.[Promul
gare]Sed ↄ̃.qa tales excōicati ſūt ipſo iure,vt ſ.e.nouerit. Sol.hoc
intelligitur ꝑm illud, vt .ſ. ſi infra duos menſes ipſa ſtatuta deleri
nō fecerint, ſint excōicati.Vel ibi loquitur de ſtatutariis.& ↄſilia
riis.q ↄſenſerunt,q & excōicati ſunt,vt no.ſ.e.c.in prin. Hic vero
de ↄſiliariis, q ſucceſſerunt, iſti.n.niſi infra duos menſes ſtatuta
deleri fecerint,excōicati ſunt ipſo iure,& eſt ſile.ſ.de immu.ecc.
aduerſus.Vel dic promulgare procures.i.promulgatam publices,
vel ēt de nouo promulges, quamuis & alias ſint excōicati, vt in
ↄ̃rio.ſic & alias excōicati a canone iterum excoicantur a iudice.
quod dic,vt le.& no.ſ.de iudæis.ita quorundam. §.fin.ꝑm B.Vel
dic,ꝙ dicta ſtatuta tria continent.Primum eſt,ꝙ ſi clericus ↄ̃ lai
cum.Secundum eſt,ꝙ ſi laicus ↄ̃ laicū impetrauit,puniatur. Ter
tium,ꝙ clerici ſuis ſumptib.caſtrum Ripæ fractæ faciant cuſto-
diri,vt patet.ſ.e.c.reſpon.j.ver.ꝙ ſi quis.& §.j.in prin.Primum igi
tur, & tertiū ſunt ↄ̃ libertatem eccl̃aſticā, & ideo quantū ad illa
duo excōicati ſunt ſtatutarij & ↄſiliarij ipſo iure,vt in ↄ̃rijs.Secun
dū vero non eſt ↄ̃ libertatē eccleſiaſticā, eſt tñ ↄ̃ ius canonicū, &
derogationem ↄſuetudinis apoſtolicæ ſedis, & quantum ad hoc
non ſūt tales excōicati,ſed excommunicandi, vt hic dicit[Cęte-
rum]ver.[Priuatos]cum notorium ſit delictum ſ.de teſti.co.ſuꝑ
eo.alias eſſent per pares ↄdēnādi,vt ſ.de pę.ad aures.& c.in q̃buſ-
dā.§.ſacri.vbi de hoc.& ꝑm hoc intellige in libro feudorū.de feu.
non alie.imperialē.§.præterea.ſi quis maior.& præced. & §.inſu-
per.& §.illud quoque. Vel dic, ꝙ vbi vaſſallus ↄmittit feloniam
ↄ̃ dñm,vel alienat feudū ſine ↄſenſu dñi,ipſo iure cadit a feudo,
vt hic dicit,& in d.l.imperialem.& prædicto.§.ſacri. ſed ſi neget.
nec notorium ſit,neceſſe eſt,ꝙ probetur,& per ſnīam declaretur
4 priuatus eſſe,vt in d.c.ad aures.& hic ſequitur. Vel dic, ꝙ†in feu-
dis eccleſiaſticis maior & fortior eſt ſnīa Papæ,q̃ parium.ar.in eo.
quod le.& no.ſ.de ap.ſi duob.§.vnico.vel ēt delegati ſui.arg. ff.de
offi.dele.ſane quia.maxime qñ ipſe mādator dictat ſnīam,vt hic.
& ſ.de ap.nouit.& de ele.venerabilē.§.obiectioni.qđ ēt fieri expe
dit,vbi potentes ſunt vaſalli, ↄ̃ quos eccleſia dña ꝓcedere nō au-
deret,vt ſ.de immu.ec.aduerſus.& ſic erat hic, alſ aūt decet, ꝙ ēt
Papa ad dñm feudi etiam eccleſiaſtici cauſam remittat.arg.ſ.de
iud.cæterum.& ſ.de foro compe.ex tranſmiſſa.& c. vnico.

SVMMARIVM.

1 *Deus potius reſpicit cor,& voluntates,quam actus.*
2 *Animus malus ex malo actu præſumitur.*
3 *Eleemoſina fit in occulto.*
4 *Mortuaria quę pro anima datur ab excommunicato recipienda non ſunt.*
5 *Orandum non eſt pro excommunicato.*
6 *Excommunicatus teſtamentum facere prohibentur.*
7 *Eleemoſina ab excommunicato non eſt recipienda.*
8 *Membra honorabilia verberibus non ſunt ſubeunda.*
9 *Doctrina magiſtri humilis eſſe debet.*
10 *Caſtigatio lenis licet permittatur,ſæuitia nimia imputatur.*
11 *Corrigere debet quilibet familiam ſuam.*
12 *Clericum quando licet percutere,& corrigere abſque metu excōicationis.*
13 *Ordo ſacer a patria poteſtate liberat.*
14 *Violentia non committitur ſine dolo.*

CAP. LIIII.

Cum voluntate. [Maleficia diſtinguant̃]
vt hic.& ff.de ſer.q iniu
riæ.rñ.j.vñ hæc verba ſumuntur. & ar.xj.q.iij.ꝙ p̄de-
ceſſor.& ita.Quicqd agāt hoīes intentio iudicat oēs.
1 & iō aīus,nō opus punitur.l.di.§.ↄ̃ aīum.& duob.c.ſe.†Ad cor.n.
& ad ſpontaneas voluntates Deus potius reſpicit, q̃ ad actus.xv.
q.vj.c.j.& xiiij.q.v.ſi quid inueniſti.xxij.q.v. q periurare.& idē fa-
2 ciūt iura.Tñ ex†malo actu p̄ſumitur malus aīus, niſi ꝓbet ↄ̃, vt
patet.ſ.de præſump.c.j.C.de ſicā.l.j.C.de iniur.ſi nō ↄuicij. 17.q.
4.ſi qs ſuadente.ſ.e.c.j.§.j.[Excōicationis]ēt minoris[Qui excōi-
cato]ver.[Ad ſalutē aīæ]ſicut eſt prædicare, vel alias inducere,vt
ad eccleſiā reuertantur.vt ſ.e.rñ.xj.q.iij.cū excōicato[In locutio-
ne]ſecus ergo in orōne,in mēſa,& in aliis.ſ.e nup. §.in ſcđa.ſed
& caueat ꝑticipās a ſalutatione,& cohabitatione. 24.q.j.oīs q. qđ
dic,vt no.ſ.e.cū deſideres.§.j.in fi. [Licet ēt alia]ver.[Incidenter]
i.q̃ incidunt,& q̃ neq; ad abſolutionē,neq; ad ſalutē faciūt.ꝑm d.
n.intelligas tu principalr̃,ſed tñ inducūt. q.d.nō vt excōicatio fa-
ueat,ſed vt ipſū magis attrahat,poterit ei dicere ēt verba placētia,
& oñdere ſigna dilectionis,q̃ ad ipſū,& genus ſuum habuit.quid
facit,& qualr̃ agit,& ↄſimilia, vt facilius ei credat,ſic & verba in
ſtipl̃one interpoſita q̃uis ſuperflua ipſā ſtipl̃onē nō vitiant.ff.de
ver.ob.q̃ extrinſecus.¶Prædicatores quoq;]ij.pars.ſubaudi.tu nō
falſi ſed miſſi.qđ dic,vt no.ſ.e.inter alia.§.illud aūt.ver.pe. [Excōi
catos]detentores,vt ſequitur[Vel alios].ſ.non excōicatos. deten
tores,vt ſequit̃,puta vſurarios,raptores,p̄dones,& ↄſimiles]In pręe
dicationib.]in quib.oſtendunt,ꝙ res alienas illicite occuparunt,
& illicite detinent,& niſi reſtituāt,eiſdē pęnas æternas ↄminant̃.
[Vel ↄfeſſionib.]alſ.& ↄfeſſorib. in quib. dicunt,ꝙ non remittit̃
peccatum,niſi reſtituatur ablatum.xiiij.q.vj.ſi res.ſ.de vſur. cum
tu.§.j.& pōt hoc intelligi de p̄dicatorib.incuratis ſine calumnia,
quibus vnuſquiſque parochianus proprius dēt confiteri peccata
ſua.ſ.ti.j.oīs.Poteſt & hoc intelligi de vicariis papæ, ſicut ſunt le-
gati ſui.ar.ſ.de of.leg.c.j.23.di.c.fi.24.di.c.j.& de ipſis viſitantibus,
vel eorum vicariis ad hoc commiſſis.ſ.de offi. ord.inter cætera.
Sed nonne & idem eſt de omnibus fratribus prædicatoribus, &
minoribus, qui habent vniuerſale officium pręedicādi, & a papa
ſunt approbati? Vtique pro ipſis,vt puto,ↄſtitutio hæc facta fuit,

tñ de hoc dic,vt no.s̄.ti.j.oı̄s.rñ.j.& §.i.& ca.cum ex eo. rñ.j.& de
exceſſ.præla.nimis praua [Quaſi gerunt cām eorum] ſunt ergo
quaſi negotiorum geſtores,& licet res effectum non habeat,ſuffi
cit,ꝙ ab initio negotium vtiliter geſtum ſit.ff.de neg.ge. ſed an vl
tro,vbi & ſumptus peti poſſunt [Eleemoſinas]ver.non ſolum er
go a non excōicatis,ſed ab excōicatis & peccatorib.quantuncun
que notorijs eleemoſinæ recipi poſſunt, nam ad iſtas oēs tenen-
tur.86.di.non ſatis.in fi.& omnib. maxime ſunt eleemoſinæ ſua-
dendæ,vt ꝑ eas ad pœnitentiā mereant citius peruenire. 6.di.de
inde.in fi.oblationes aūt a talib.non recipiūtur.xx.di.oblationes.
3 & cap. eorum. Ratio diuerſitatis eſt , quia † eleemoſina fit in oc-
culto, de quo nihil ad eccleſiam. s̄.de ſimo. ſicut tuis.in fi.obla
tio vero in publico quæ prohibetur,ne peccator exinde ꝯſoletur,
& ne peccatū ipſius videatur eccleſia publice approbare. ſm d.n.
& quid dices,ſi eleemoſina fiat in publico? Rñ. non mutatur pro
pter hoc ius iſtud: quia ſemper natura ipſius conſideranda eſt , q̄
potius debet fieri in occulto. Mat.v.g.Decimæ ēt a talib.licitæ exi
guntur,quod intelligas de realib.s̄.de deci. de terris. Sed nec deci-
mæ,nec eleemoſinæ recipiendæ ſunt de illicite acquiſitis, vt ipſe
res acquiſitæ illicitæ detineantur,licet de fructibus earum,cū ſint
reales decimæ,recipiantur,vt no.s̄.de deci.ex tranſmiſſa.Mortua
4 ria † vero,quæ pro anima dantur,non ſunt recipienda ab excom-
municato,cum nec pro eo orandum ſit.88.di.c.fi.Si vero non ꝑ
aı̄a,ſed ſicut alii priuato excōicatus leget aliquid eccleſiæ, illud re
cipere pōt,quia nec teſtari prohibetur excōicatus. ſm d.n.cuius
5 eſt mens totius iſtius gl.Tu vero dicas,ꝙ † pro excōicato non eſt
orandū ſpecialiter.de ꝯſe.di.j.c. fi. nam in genere ēt pro hr̄ticis in
Paraſceue orat eccleſia,ſed oratio debet fieri generaliter. xiii.q.ij.
non æſtimemus.inde eſt etiam, ꝙ nihil debemus recipere ab ex-
communicato,nec cum eo communicare in aliquo, niſi in ca-
ſu a iure conceſſo,vt patet in eo,quod le.& no.s̄.e.ſi vere.rñ.j.ver.
6 j.& c.cum deſideres.§.j.in fi.& in ſe. gl. Teſtamentum † ēt facere
prohibetur,vt no.extra d.n. de excep. pia.rñ.j.lib.vj.de aliis dic, vt
no.s̄.de deci.ex tranſmiſſa[Licite]cauſa dubitationis fuit, qa cū
ſciēter reciperent eleemoſinas,de alieno, videbant̄ participes cri
minis,ſed excuſantur,tum quia vtilitatē illorū,quorū res ſunt,tū
quia ſalutem animarū detinentiū res procurant,ſatis ergo ſeqt̄ ,
7 ꝙ alias regulariter a talib. non eſſet † eleemoſina recipienda.j.q.
j.non eſt putanda.xvii.q.iiij.miror[Præſertim]ver.i.maxime.ſm
quoſdam : quia & alias tp̄e neceſſitatis poſſunt ab excōicatis ne-
ceſſaria recipi.xi.q.3.qm̄ multos.Sed d.n.exponit præſertim.i.tm̄.
& hoc tutius eſt.ar.s̄.e.inter alia.§.fi.¶[Si qui vero]iii. pars[Rōne
officij]ſicut eſt præceptor,vel cantor,vel ſimilis, nam ex quo cō-
miſſum eſt officiū,vr̄ eſſe ꝯmiſſum ēt id,ſine quo expediri nō po
teſt.ar.in eo quod le.& no.s̄.e.inter alia.§.j.in fi.vnde pōt compe-
ſcere impedientes officium , ſicut & iudex impedientes iuriſdi-
ctionē ſuā.s̄.de of.del.c.j.& c.præterea.& c.ſuſpitionis. Quinim-
mo & clericis ſeniorib.& ſi officium non habeant, hoc concedi
tur,vt ſequitur[Aut ēt clerici]ver.vel alii[Seniores]quamuis offi
cium non habeant [Deuotionis]ſic. ff.de iniur. l.item.apud La-
beonem.§.adiicitur[In minorib.]aliud ergo de conſtitutis in ſa-
8 cris.ar.s̄.de præſump.nōne.cum ſuis concor.Membra † .n.hono-
rabilia exceptis grauiorib. culpis non ſunt ſubdēda verberib. xlv.
di.cum beatus.Moneantur ergo,& ſi ſe non correxerint,ſuſpen-
dantur.s̄.de cele.miſſ.dolentes[Turbantes]s̄.de ap.dilectus. s̄.e.ve
niens.vbi de hoc[Et hi]ver.[Prælationis]iſti etiam maiores,& ꝯ
ſtituti in ſacris leuiter corrigere poſſunt,vt s̄.de ſta.mo.ea quæ. &
de regulari.c.fi.s̄.e.vt famę.§.laici.& c.ex tenore.§.fi. [Magiſterij]
9 ſic.s̄.eo.c.j.§.neque magiſter.caueat tñ ab atrocib.qa † humilis de
bet eſſe doctrina magiſtri.s̄.de ma.& obe.humilis.cum ſuis ꝯcor.
10 vnde & quamuis leuis † caſtigatio permittatur , nimia tñ ſeuitia
imputatur.ff.ad leg.Aquil.l.v.in fi.& l.ſeq. & patet in eo,quod le.
& no.s̄.de homic.presbiterum . & c.ad audientiam [Quod & de
11 his] verſic.[De familia] Not. ꝙ quilibet † familiam ſuam
corrigere dēt,cum ei competat iure patriæ poteſtatis.23.q.4.duo
iſta.& xlv.di.§.Salomon.& c.diſciplina.& qui ſuorū maxime do
meſticorum curam non hēt,fidem negauit.j.Thim.v.b.xlvii.di.
§.neceſſe.ad fi.& C.de pa.pot.ſi filius.& non ſolum pr̄,ſed & pro
pinqui domeſticos ſuos corrigere debent.C.de emenda.propin.l.
vnica.& hoc idem dicit.Oēs igitur dictæ perſonæ prædictæ cleri-
cos inferiorum graduum corrigere poſſunt ſine pœna excom-
12 municationis,vt hic patet. † Hic ēt habes.vi.caſus,in quibus licet
corrigere, & percutere clericum ſine excommunicatione .ſ. qñ
hoc facit is,qui officium hēt in eccleſia . ſeniores . & ēt prælatus.
magiſter.dominus domus.& cōſanguinei.Sunt & alij caſus , vbi
qs non iucidit in canonem ,puta, ſi iocoſa leuitate percutit cleri-
cum.s̄.e.c.j.Item ſi inueniat eum cum matre , filia,vel vxore, &
ſorore.Item ſi vim vi repellat incontinenti. s̄. eo. ſi vero alicuius.
§.ij.& iij.Item ſi clericus poſt trinam admonitionem non ſe cor
rigat perdit hoc beneficium.s̄.e.ꝯtingit.& c.in audiētia.vñ verſus

Officium,zeluſque,pater:doctorq;,propinquus.
Affectus,dominus,vis & correctio , ludus.
Quiſque ſit exceptus,ſi ſit moderamine rectus.

Officium.s̄.e.vniuerſitatis.§.laici.& c.iij.reſpon.j.& §.j.Zeluſque.
etiam ſi percutiens aliquantulum motus ſit.s̄.eo. veniens.Pr̄ do-
ctorq; propinquus,vt in hoc.§.hi quatuor caſus comprobantur.
Affectus.ſ.matris filiæ ſororis,& vxoris.s̄.e.ſi vero.ij.§.nec ille.Do
minus familiam corrigens,vt hic.Vis.iſte caſus reſpicit vim infe
rentem.s̄.e.c.iij.§.ſi vero.& enormitatib.ſe immiſcentē. s̄.eo.per-
pendimus.& c.cum non ab homine.§.in articulo.Et correctio,
iſte caſus reſpicit leuitatem reprehenſibilem clericorum , & oēs
caſus,qui ipſos incorrigibiles reddūt trina monitione præmiſſa.
s̄.e.contingit.& c.in audientia.Ludus.vt s̄.e.c.j. §.j. in fi. Quiſque
ſit exceptus.ſ.a pœna canonis.xvii.q.4.ſi quis ſuadēte.q.d.in ſupra
dictis caſibus capiens,vel verberans,vel percutiens clericum non
eſt excommunicatus.Si ſit moderamine rectus.q.d.niſi ſit enor
mis exceſſus.s̄.e.relatum.in fi.Leuis ergo caſtigatio permittitur,
non crudelis,præceptoris.n.nimia ſęuitia in culpa eſt.ff.ad legem
Aqui.ſed & ſi quemcunque.§.fi.& l.ſeq.& patet in eo,quod le.&
no.s̄.de homici.ad audientiam.Vel.q.d. vt non inferatur violen-
tia,vltra quam exigit rebellio clericorum.s̄.e. vt famæ.in fin. Vel
hoc reſpicit illum caſum,quando clericus violētiam infert,quæ
eſt repellenda cum moderamine inculpatæ tutelæ. s̄.de homici.
ſignificaſti.ij.§.fi.Iſti tamen caſus ſpacioſius exponuntur in Sum
ma eo.ti.§.quis poſſit.ſub.§. ſuper illo autem canone [Inferiorū
ordinum]ſecus ſi ſint in ſacris,puta, ſubdiaconatu , & aliis ſupe-
rioribus,quia per ſacros ordines liberati ſunt a patria poteſtate,
13 vnde nullum ius habet in eis. † Sacer.n.ordo liberat a patria pote
ſtate,quia liberat a ſeruili,quod plus eſt.54. diſt.ex antiquis.& ca.
frequens . & c.ſi ſeruus ſciente.& ſubdiaconus eodem gaudet pri
uilegio, cum diacono.s̄.de ſeruis non or.miramur. & ita habes
hic,ꝙ quandiu clericus eſt in minoribus ordinibus,eſt in patria
poteſtate,niſi expreſſe emancipetur, & ſic no. dignitatem ſacro-
rum ordinum.& de hoc no.plenius.s̄.de æta.& qual.indecorum.
Quid ſi perſonæ ſuperius nominatæ excedant modum, nūquid
incidunt in canonē? Reſpon.niſi irato animo hoc faciant , & ex
propoſito,non credo,ꝙ incidant in canonem, qui ſolummodo
dolum perſequitur,quod colligitur ex verbis canonis,vt xvij.q.4.
ſi quis ſuadente:ibi violentas manus iniecerit.& s̄.eo.c.j.violētia
14 † enim non committitur ſine dolo,ſed huiuſmodi manus prædi
ctorum magiſtrorum non ſunt doloſæ,ſed charitatiuæ,licet for-
ſan qñque caſu fortuito excedant modū diſciplinæ . ſecundū B.

SVMMARIVM.

1 *Sententia per participationem criminis extenditur ad perſonas contra quas, lata non fuit.*

CAP. LV.

SI concubinæ. [Eoſdem].ſ.clericos concu
binarios,idem eſt & de quo
libet alio,ſi enim mulier propter fornicationem ſit
excommunicata , quicunque eam cognoſcit in cri-
mine dānato participat cum eadem[Non eſt dubium]licet hoc
videatur dubitatiue dici.xj.q.iij.c.iij.propter quod fuit iſtud forſi-
tan declaratum ad omnem dubitationem tollendam [In eodē
crimine]ſecus ſi participarent in locutione vel alias quam in cri
mine.tunc enim non eſſent excommunicati maiori ſed mino-
ri.s̄.e.nuper.vbi no.ſatis de hac materia . & ea quæ ibi dicta ſunt
1 hic poſſes repetere.& ſic † ſententia per participationem criminis
extenditur ad perſonas ꝯ̃ quas lata non fuit.ſi.s̄.de immu.ecc.ad
uerſus.in fi.s̄.e.nouit.B.& ex hoc ꝙ dicit in eadem.no.ꝙ ſi in alio
crimine participarent non eſſent excommunicati,ſed excōmu-
nicandi , niſi forte fuiſſent excommunicati cum participibus.
quod dic,vt no.ſupra eo.ꝙ in dubiis.& eſt hoc a contrario ſenſu.

SVMMARIVM.

1 *Dare nemo poteſt,quod non habet.*
2 *Fallentia regulæ,nemo poteſt dare quòd non habet .*

CAP. LVI.

a DVobus . [a] Sacerdotibus . quia nec minor pote-
ſtatem habet clauium[Collata] a con
ſuetudine.ſupra,de exceſ.præl.accedentib. vel collata
a iure.ſupra,de pęn.c.vlt.vel collata a ſuperiore. ſupra
de pœn.omnis[Poteſtas]aliter enim non poſſet dari hæc abſolu
tio,niſi a ſuo epiſcopo,vel proprio ſacerdote.ſupra eo.nuper.§.in
ſecundo[Abſoluant] non expirat, quod eſt in fi. vtroque ligato
&c.vt ſequitur.& dic[Non expirat] ſi poteſtas iſta abſoluendi nō
expirat,ergo vnus poteſt abſoluere alium . Sed contra . videtur,
quia cum vterque ſit priuatus ſacramentis , alium reſtituere
1 non poteſt.de conſec.di.iiij.ſanctum eſt. † quod enim non habet
dare

ADDITIO.

a ¶Adde hic apoſtil.ad Pan.quæ inducit hunc tex.ad duas no. quæſtiones . Prima
eſt ſtante ſtatuto,ꝙ bannitus poſsit impune occidi an alius poſtmodum banni-
tus poſsit primo bannitum occidere. Secunda eſt,an ex duobus captis alter poſ-
ſit alterum repræſentare.

dare non poteſt.j.q.j.c.j.& q.vii.Daibertum.& ar.s̄.de cle.exc.mi.
c.vlt.Quid eſt ergo,quod dicit,ꝙ talis poteſtas non expirat? Rñ.be
ne dicit,quia in veritate poteſtas collata nō expirat propter hoc
cum effectu,ſed dormit poteſtas illa , quandiu enim vterque eſt
excommunicatus , non habet effectum, quia alter alterum non
poteſt abſoluere , niſi primo alter eorum ab alio q̄ a ſocio fuerit
abſolutus,ſed tunc demum habet effectum.ſi.s̄.de offi. dele.pru-
dentiam.§.ſexta.& s̄.de conceſſ.præb.quia diuerſitatem. & xv.q.
vj.c.pe.& vlt.ſi.C.de cura.fur.l.pe.B.Certe eodem modo nō expi-
rat,ſed dormit ſi vterque ligatus ſit maiori excommunicatione,
ad quid ergo dixit huiuſmodi.ſ.minori,niſi quia vult dare intelli-
gere,quia aliud in maiori? Dic ergo, ꝙ durante minori vinculo
poteſt vnus abſoluere reliquū,vt in prin.huius gl.exponis . & eſt
hoc nouum genus potentiæ inductum propter periculum ani-
marum ,ſicut & illud.s̄.de pœn.c.vlt. ſcis enim,ꝙ tota die occur
runt excommunicati,eſto enim,ꝙ epiſcopus,& proprius confeſ
ſor communicauerit excommunicato in locutione,vterque li-
gatus eſt,craſtina die occurrunt ordines faciēdi,vel chriſma con
ficiendum,a quo abſoluentur,niſi alter ab altero, cū nō poſſunt
abſolui,niſi a proprio ſacerdote,vt s̄.e.c.nuper.& archiepiſcopus
diſtet forte vltra.x.dietas . Item quid in duob. ſacerdotibus vica-
riis perpetuis alicuius eccleſiæ , quibus talis poteſtas conceſſa eſt
ab epiſcopo? Incidunt,vt s̄.ambo inſimul.& aliquis communicā
dus occurrit,vel etiam baptizandus,parum prodeſſet,ſicut intel-
2 ligis . Dic ergo, † ꝙ hic fallit illa regula, nemo poteſt dare, quod
non habet propter periculum animæ,maxime quia talis eligere
poteſt,& ſi ſacramenta eccleſiaſtica conferat , a quibus priuatus
eſt,quamuis grauiter peccet. ideo quia non abſolutus ꝯfert,non
carent effectu,vt in decre.quam pro te induxiſti.s̄.de cle.exc. mi.
c.vlt.& ar.s̄.de or.ab epiſcopo qui renū.epi.c.fi.& j.q.j.ſi fuerit iu
ſtus miniſter.& c.ſeq.& ar.s̄.e.ſuper eo.in fi.& tu no.q.in contra-
rium.s̄.e.ſacro.ſuper verbo illo,interdictum.& j̄.c.proxi.hæc glo.
facta fuit in prin.quando.B. de nouo ſuum fecerat apparatum ,
tamen poſtea correxit ſe in additionibus ſuis , ſicut & in multis
aliis locis , ego tamen nunquam habui additiones , ſed primum
ſuum apparatum tantum.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium quandoque conceditur propter neceſſitatem decedentium , vel infirmorum.*
2 *Euchariſtia vltra hebdomadam non eſt reſeruanda.*
3 *Euchariſtia ſine miſſa haberi non poteſt.*
4 *Confirmatio epiſcopalis non fit ſine criſmate .*
5 *Sacramenta quo die anni ſint conficienda .*

CAP. LVII.

PErmittimus. [Miniſtris] habentib. curā,
& ſi non habent ordinem,
faciant hoc fieri per tales,qui ordinati ſint.ar. vii.q.j.
Pontifices.& de conſecra.eccle.aqua. Sic not. ꝙ hoc
1 priuilegium quandoque conceditur propter neceſſitatem dece-
dētium,ſeu infirmorum,vt hic,nam presbiter ſemper debet ha-
bere paratam euchariſtiam , vt infirmis prouideat , alias autem
non eſt etiam in craſtinum reſeruanda , ſed ſtatim ſumenda , de
conſecr.di.ii.presbiter euchariſtiam.& c.tribus.& leg.& not. s̄.de
offi.archipresb.c.iii.§.debes.Conceditur & hoc quandoque fauo
re religionis,vt s̄.de priuil.vt priuilegia.& ca.petiſtis. Conceditur
& quandoque in fauorem officij pontificalis. quod dic,vt leg.&
no.s̄.de priuile. ꝙ nonnullis [Semel] vel pluries ſi neceſſitas im-
mineat,ar.ff.de eden.veluti.& in eo,quod le.& no.s̄.de offi.arch.
mandamus . Quid enim ſi repente tot infirmi caderent , ꝙ non
ſufficeret euchariſtia reſeruata? Vtique ſubueniendum eſt.arg.in
eo quod leg.& no.s̄.de temp.ord. literas. quia nec neceſſitas legē
habet.j̄.de reg. iur. quod non eſt licitum . debet autem miniſter
omnia hæc cum diſcretione agere,vt.ſ.non ſolum vnam eucha
riſtiam reſeruet, ſed plures cōſideranda multitudine populi quē
habet,& infirmitate loci.vt & vnam euchariſtiam ſciat diuidere
2 inter plures. † Sed & euchariſtiam vltra hebdomadam non reſer-
uet,immo ipſam qualibet hebdomada renouet,vt hic innuit,&
hoc propter periculum putrefactionis, & ſi forſan infirmus in
hebdomada non occurrit,ſumat presbiter euchariſtiam antiquā
cum noua, quam conſecrabit,& aliam renouatam reponat , vt
ex prædictis iuribus poteſt colligi , & in omnibus tale tempera-
mentum teneat,ne quid nimis.ar.s̄.de off.cuſto.c.j.§.j. [Tempo
re interdicti]quod & religioſis quotidie conceditur.j̄.ti.j.cum in
partibus[Non pulſatis]&c.Violat ergo interdictum primo , qui
capannas pulſat . Secundo,qui alta voce celebrat. Tertio, qui ia-
nuis patentibus.Quarto,qui excommunicatis, vel interdictis præ
ſentibus,vel etiam contra eccleſiam,ita ꝙ diuina ipſa audire poſ
ſint ſtantibus,vt colligitur hic,& ex ſequentibus verbis.& s̄.ti.j.c.
ꝙ in te.§.j.vbi de hoc[Decedentibus]vt s̄.titu.j. ꝙ in te. reſpon.j.
[Non negatur] negaretur autem,ſi non poſſet haberi, ſed haberi
non poſſet ſine miſſa celebrata a ſacerdote rite ſecundum cla-
ues eccleſiæ ordinato.s̄.de ſumma Tri.c.j.§.j.vna vero eſt . ergo a
primo ſi miſſa denegaretur , per conſequens & euchariſtia; con-
3 cedenda eſt,igitur miſſa ex quo euchariſtia conceditur, † cum ſi-
ne miſſa euchariſtia haberi non poſſit.ar.s̄.eo.ti.inter alia. §.j. in
a fi.Nunquid ergo licet chriſma [a] conficere tempore interdicti? Re
4 ſpon.ſic,vt patet ex vi huius literæ.nam chriſmatio,ſiue † confir-
matio epiſcopalis,quæ non fit ſine chriſmate, eſt conceſſa. vt s̄.
e.c.reſpon.j.per conſequens.ergo & confectio chriſmatis,vt hic,
& s̄.e.inter alia.§.j.ver.fi.s̄.ti.j.ꝙ in te.reſpon.j.& s̄.de excep.c.fin.
nam & chriſmate non ſolum in firmatione, ſed & in baptiſmo,
& cōſecratione,& ordinationib.vtimur,& ſic niſi haberetur, ma
gnum eſſet impedimentum ſacramentorū, & cum non debeat
5 confici, † niſi ſemel in anno,& certa die.ſ.in cęna domini , vt de
conſec.di.iii.in lr̄is . dicendum eſt,ꝙ ex quo ſemel in hebdoma-
da conceditur miſſam celebrare ratione cōficiendi euchariſtiā ,
multo fortius hoc licet ſemel in anno cauſa conficiendi chriſ-
matis,etiam alta voce,& campanis pulſatis,excommunicatis tñ,
& interdictis excluſis.ar.optimum.s̄.de priuil.vt priuilegia.§.fi.&
ſic poteſt intelligi,ꝙ omni tempore.i.ſiue terra interdicta ſit,ſiue
non,omni anno,& certa die,licet chriſma conficere , & cū hac
expoſitione eſt caſus pro hac via.de ꝯſec.di.iiii. omni tempore .
Verūtñ de hoc,qđ dixi alta voce,& pulſatis cāpanis , vellem ha-
bere expreſſum ius,alr̄.n.vni ꝯceſſum priuilegiū nō eſt ad alium
extendendum,vt patet in eo,quod leg.& no.s̄.de priuile.ſane.

ADDITIO.

a ¶Chriſma.Adde hodie bo.tex.in c.quoniam.tit. eo. lib.vi.

SVMMARIVM.

1 *Caſus fortuiti tot ſunt, quòd numerari non poſſunt.*
2 *Iuramentum eſt de ſubſtantia formæ abſolutionis excommunicationis .*

CAP. LVIII.

QVamuis. [Facultates] & conſiderata qualita-
te perſonę,& quantitate iniurię irro
gatæ.ar.in eo,quod le.& no.s̄.e.cum illorum. §.j.ver.
niſi exceſſus.& ſequentib.& §.ſi vero clauſtralis . ver.
ꝙ ſi clericum[Satisfaciat]ſic.s̄.eo.ea noſcitur.reſpon.j.quod dic,
vt ibi plene no.¶[Non tamen]ii.pars.ſubaudi.propter hoc intel-
ligitur abſolutus.qđ dic,vt leg.& no.s̄.e. cum deſideres.§.fi. [Sed
nec aliter,q̄ per ſedem apoſtolicā,vel eius legatū]&c.vt patet. s̄.e.
ad eminentiam.& c.ea noſcitur. §.j.& §.fi.in fi. cum ſuis cōcor.
[Niſi imminente]ver.[Mortis articulo]vnus caſus [Infirmitate]
ſecundus caſus[Inimicitia]tertius caſus[Aut inopia]quartus ca-
ſus[Puerili]quintus caſus[Vel ſenili] ſextus caſus[Fragilitate ſe-
xus].ſ.muliebris.ſeptimus caſus[Seu alia corporis]octauus caſus,
qui & generalis eſt[Siue quolibet impedimento]nonus caſus.q
1 & generaliſſimus eſt, † tot.n.ſunt caſus fortuiti,ꝙ nec dici,nec nu
merari poſſunt.vt C.de vſus fr.l.pe.C.de præſcr.xxx.an.l.fi.Quod-
libet aūt impedimentum canonicum ſemper dēt intelligi eſſe
exceptum,vt patet in eo,quod leg.& no. s̄.de cler. non reſi.inter
quatuor.§.j.in fi.& c.fi.[Vel niſi iuris beneficio] ver.decimus ca-
ſus,& dicas iuris .ſ. cōis,ſiue priuilegii in corpore iuris redacti, ſi-
cut patet in religioſis.s̄.e.cum illorum.& in his,qui ſui iuris non
ſunt.vt s̄.eo.mulieres.reſpon.j.vel iuris priuati, ſiue priuilegij cor
pore iuris non clauſi , vel mandati ſuper hoc ſpecialiter facti. qđ
dic,vt le.& no.s̄.e.porro.ad fi.& ſunt ſpecificati hi caſus,& alii,&
plene notati,expoſiti,& exarati.in eo quod le.& not.s̄.e.relatum.
& c.cum illorū in prin.& c.ꝙ de his.& c.ea noſcitur.& c.de cæte
ro.quod dic,vt plene no.ibi.¶[Cęterū]iii.pars[Quidā prędictorū]
ſ.qui timore mortis,infirmitate,inimicitia , ſenili ætate ꝯfracti ,
inopia,vel impotentia perpetua laborant,oēs iſti poſſibilitate re-
cepta ſedem apoſtolicam viſitabunt pro mandato recipiendo,vt
j̄.ſequitur.& s̄.eo.de cętero.& c.quod de his.B. Certe male expo
ſuiſti de ſenib.quia iſtud impedimentū nunquam diminuetur ,
ſed potius augmentabitur . Item male ponis perpetuā impoten-
tiā:quia illa,quæ eſt perpetua,non eſt temporalis.dic ergo,vt no.
s̄.e.qđ de his[Quod].ſ.iuramentum[ſm eccleſiæ formā]&c.Eſt
2 ergo hic expreſſum ar.ꝙ † iuramentum eſt de ſubſtantia formæ
abſolutionis excommunicationis[Ad idem]s̄.eo. nuper.§.pen.

SVMMARIVM.

1 *Sententia ſui iudicis ſiue iuſta ſiue iniuſta tenet.*
2 *Excommunicationis effectus maioris,& minoris .*
3 *Reconciliari quis quomodo poteſt .*
4 *Pœnæ potius moliendæ ſunt quam exaſperandæ .*
5 *Via tutior in dubijs eſt eligenda.*
6 *Eccleſiæ appellatione multa deſignantur .*

CAP. LIX.

SI quem. [Simili]puta,niſi hoc feceris, noue-
ris te excommunicatum.s̄.de appel.
1 præterea[Iudice]ſuo.ſententia † iudicis ſui,ſiue iuſta ,
ſiue iniuſta tenet.xi.q.iii.c.j.& ii. verum a non ſuo iu
dice lata nulla eſt, vt patet.s̄.de priuile.cum olim eſſemus.& s̄.de
conſue.ad audientiam.& s̄.de iud.at ſi clerici.& s̄.de offic.ordin.
c.pe.¶[Dicendum eſt]ii.pars [Non tantum minori] ſic ergo pa-
tet,ꝙ cū dico,excōico illū,de maiori intelligitur,minor.n.excō-

2 municatio† remouet a perceptione ſacramentorum, vt hic di-
cit. Maior autem excommunicatio a corpore Chriſti, quod eſt
eccleſia.ſ.communione fidelium.iii.q.iiii. Engeltrudam. eſt aũt
maior excommunicatio a qualibet licita communione,& legi-
mo actu ſeparatio, vnde & Adam excommunicatus fuit ab eſu
ligni.i.ſeparatus & prohibitus ne ederet.xi.q.iii.§.euidenter.Excõ
municatio vero,quæ dicitur anathema,infligitur tam ab hoĩe,q̃
a iure,& pro contumacia,& pro crimine.j̃.ti.prox.ex parte. xvii.
q.iiii.ſi quis ſuadente.24.q.j.c.ij.& iij.& in ti.iſto per violentã ma
nus impõnẽ.Minor aũt excõicatio infligitur quandoque pœni-
tenti,& qñque impœnitenti.Pœnitenti,qñque a ſe, qñque a ſa-
cerdote.de pœ.di.j. facilius. ſed melius facit,ſi authoritate ſacer-
dotis hoc faciat.de pœ.di.j.in actione. Impęnitenti aũt qñque a
Deo imponitur excommunicatio minor,puta, cum pp morta-
le peccatum Deus tradit aliquem ſathanæ, & diſcedit a mente
eius.xi. q. iii. audi denique.quandoque vero peccator ipſemet ſe
ſuſpendit a ſacramentis.ſ.cum non vult pœnitere, & putat ſibi
ſufficere,& male hoc fit.de pœ.di.j.ſunt qui arbitrantur. ſed ſi re-
putat ſe indignum,& abſtinet.facit.de pœ.di.ij.qui ſceleratę. Qñ-
que etiam imponitur a ſacerdote loco pœnę,quia non vult pœ-
nitere.xvii.q.iiij.miror. Quandoque aũt infligitur per ſententiã
canonis.xi.q.iii.cum excommunicato.& 81.diſt.ſi qui ſunt.cum
igitur inflicta eſt excommunicatio a ſe,vel a Deo, agat pęniten-
tiam, & ſequitur reconciliatio,ſi vero a ſacerdote inflicta fuerit,
per eum reconcilietur,ſed cum a canone infligitur excommuni
catio minor, per ſimplicem ſacerdotem poteſt abſolui, & ſine
iuramento,niſi participiet in crimine.s̃.e.nuper.& s̃.e.ſi ſi concu
binæ. qui aũt maiori excõicatione innodatus eſt, ſi ab homine
ſemper ab eodem,vel eius ſuperiore debet abſolui.s̃.e.per tuas.ni-
ſi incendiarij poſt publicationem. s̃.eo.tua. Si vero a canone eſt
innodatus a ſuo epõ põt abſolui, niſi ꝯditor canonis ſibi abſolu-
tionem retinuerit.s̃.e. nuper. vt patet in his,qui violentas manus
iniiciunt in clericum.xvii.q.iiij.ſi quis ſuadente.& s̃.c.proxi. ẜm
3 B.Tu dicas breuiter,ꝙ in nullo prædictorum caſuum põt † quis
reconciliari,niſi a ſuo iudice,ſi ſacerdos ſit, vel ab alio ſacerdote
idoneo authoritate iudicis,vt ex prædictis iurib.colligi poteſt, &
in eo,quod le.& no.s̃.e.nuper.§.in ſecundo.& §.fi.& c. a nobis.j.
§.j.& s̃.ti.j.omnis.§.j.& de ſimo.ad aures. vr̃ tñ caſus in ꝯrium.s̃.
de elec.dudum.ii.§.tandẽ.ſed reſponde.vt ibi no.[Sed ẽt maiori]
ver.ergo in dubio ſententia hæc non reſtringitur, ſed dilatatur,
nam cum iudex dicit,excommunico,nõ intelligitur hoc de mi-
nori,ſed de maiori,vt hic dicit,& tamen hæc ſententia eſt pœna
lis.Sed ꝯ, quia quotieſcunque ſententia pęnalis indiſtincte pro-
fertur,quæ ad legem maiorem pœnam inferentem,& ad legem
minorem pœnam inferentem refertur,ſemper minor pœna, &
4 mitior lex eſt ſequenda,& ex interpretatione legum pęnæ†potiꝰ
moliendæ ſunt,q̃ exaſperandæ.ff.de pę.ſi præſes.& l.interpretatio
ne.Sol.illud verum eſt de pœnis corporalib. & pecuniariis, quæ
odioſæ ſunt-Secus in hac pœnali ſententia,quæ non eſt odioſa,
ſed fauorabilis,& ad correctionem peccatorum, & ſalutem ani-
marum inducta, vnde & dicitur animæ medicina. ii.q.j. multi.
extra.d.n.eo.ti.cum medicinalis.vbi de hoc.Ideoque in dubio de
bet fieri pro ipſa interpretatio, & non ꝯ ipſam, quia hoc tutius
5 eſt animæ,& in dubiis† via tutior eſt eligenda,vt probatur in eo,
quod le.& no.s̃.de cle.excom.mi.illud.§.licet autem.s̃.de homi-
ci.ad audientiam. §.j. ver.j. Non dicat ergo quis,ꝙ hæc ſententia
tanq̃ odioſa ſit reſtringenda, quia & multi magnæ authoritatis
aſſeruerunt, immo prout euidenter probatur,& s̃.no. eſt tanquã
fauorabilis dilatanda.Hoc enim regulare eſt,ꝙ ſemper in dubiis
fauores amplientur, & odia reſtringuntur, vt patet in eo, quod
legitur, & not. s̃.de conceſſ.præben.conſtitutus. in fin. & de hoc
no.copioſius.in Summa.eo.ti.§.qualiter proferatur [Cõmunio-
6 ne fidelium]†quæ eſt eccleſia.de cõſe.di.j.eccleſia. Alibi deſignat
eccleſia ambitum murorum. de conſe. di.j.eccleſiam. Alibi ca-
thedralem tantum.j̃.ti.j.cum.clerici. Alibi quamlibet eccleſiam
prouinciæ.s̃.de vſu pal. c.j. Alibi maiorem partem canonicorũ.
lvi.di.apoſtolica. Alibi epiſcopi cum tota congregatione. s̃.de te
ſta.relatum.ii. Alibi epiſcopi tantum.vii.q.j.ſcire debes.ẜm B.

SVMMARIVM.

1 *Pupillus pubes factus poteſt teſtificari de his quæ vidit in pupillari ætate.*
2 *Rigor iuris multis rationibus temperatur.*

CAP. LX.

PVer. Doli capacib.quod dic,vt leg.& not.s̃.de de
lictis pue.c.j.[Siue ante]propter hoc ſolum
facta eſt hæc decre.alias hoc ſatis dictum erat.s̃.e.c.j.
1 [Siue poſt pubertatem]arg.ꝙ †pupillus pubes factus
poteſt teſtificari de his,quæ vidit in pupillari ætate.& eſt hæc quæ
ſtio dominicalis[Aetatis]parcitur.n.ætati,& ſi non in totum,ta-
men quo ad minorem pœnam imponendam,vt hic,& ff.de mi.
auxilium.§.in delictis.quod verum eſt,ex quo doli capax eſt,qui
deliquit,vt no.s̃.e. c. in prin.alioquin in totum parcitur quia nõ
doli capax,& ſi pati poſſit iniuriam,nõ tamen facere.xv.q.j.illud.
2 [Rigor]iuris† rigor temperatur quandoque ratione ætatis,vt hic.
& 81.di.tanta.de conſe.diſt.iiii.eos.35.q.ix.ſententiam.quandoq;
ratione locorum & temporum.s̃.e.ſuper eo.quandoque ratione
perſonæ,& cauſæ loci,& temporis.29.diſt.c.j.& ii.& 23.q.viii.oc-
cidit.& vt legitur,& no.s̃.de tranſac.c.fi.quandoque ratione mul
titudinis & ſcandali.l.di.vt conſtitueretur.& le.& no.s̃.de cle.exc.
mi.la:ores.s̃.de temp.ord.c.ii.de hoc no.plenius in Summa.de pę
nis.§.a quibus.& ex quibus cauſis extenuantur.

¶De verborum ſignificatione. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Nouale ſemel,ſemper nouale permanet.*
2 *Nouale quid ſit ſecundum leges ciuiles.*

CAP. PRIMVM.

INnouatæ. Verba ſunt Ozeæ prophe
tæ.x.f.[Nouale]ver. verba
ſunt Hieronimi exponentis verba prophetæ.
[Primum præciſus].i. de nouo ad culturam
redactus,cuius non eſt memoria,ꝙ cultus fue
rit j̃.eo.quid per nouale. & extra eo.ti. d.n.ve-
niẽs.lib.vj. vbi & talis locus deſertus vocatur.
1 Et no.ꝙ ex quo conſtat,ꝙ† ſemel nouale fuit, ſemper nouale ꝑ-
manet quo ad immunitatem conceſſam aliquibus de decimis
non ſoluendis.quod dic,vt le.& no.s̃.de priuile.c.fin.In lege vero
2 ciuili dicitur,ꝙ† nouale eſt terra præciſa,quæ anno ceſſauit.ff.eo.
ſilua.§.nouale.

SVMMMMRIVM.

1 *Parentum,& liberorum appellatio vſque ad quotum gradum extendatur.*

CAP. II.

NAm & Rex. Verba ſunt prophetæ Daniel.
v.c.[Ideſt proauus] hæc verba
ſunt Hieronimi exponentis verba Dan.[Patres appel
1 lat]†nomine enim patrum,ſiue parentum oẽs aſcen
dentes & vſque ad tritauum,vlterius vero maiores,nomine vero
filiorum,ſiue liberorum omnes deſcẽdentes vſque ad trinepotẽ,
vlterius vero inferiores vocantur,vt ff.de gradi. iuriſconſultus. §.
parentes.Sed poſtea obtinuit parentes etiam vltra tritauum,libe-
ros vero etiam vltra trinepotem in infinitum vocari,vt hic, & ff.
de in ius vo.quique litigandi. §.j. & l.ſed & ſi hac lege. §. liberos.
ff.eo.ti.appellatione.& l.liberorum.

SVMMARIVM.

1 *Fratres vterini qui dicantur, & qui conſanguinei, & qui poſſunt agere de inofficioſo.*
2 *Differentia hodie nulla eſt inter agnatos,& cognatos.*
3 *Nomine qui caret,caret & re.*
4 *Fuiſſe non videtur qui non durat.*
5 *Eſſe non dicitur idoneus qui minus eſt.*

CAP. III.

NAm & ego. Verba ſunt Salomonis. Prou.
iiij.a.[Quare vnigenitum]hæc
verba ſunt Hieronimi exponentis verba Salomonis.
1 †Fratres vterini dicuntur, qui ex eodem vtero nati
ſunt,quamuis ex diuerſis patrib.quando vero ſunt ex eodem pa-
tre,& ex eadem matre tunc dicuntur fratres conſanguinei. Pri-
mi de inofficioſo teſtamento fratris non agunt. Secundi agunt,
ſi hæres inſtitutus turpis perſona ſit,vel infamis.C.de inof.teſta.l.
2 fratres.Quod hodie corrigitur ſecundum quoſdam,†qa non eſt
differentia inter agnatos & cognatos,vt in Auth.de hære.quæ ab
inteſta.deſe.coll.ix. Alii dicunt, ꝙ illud tantum, quando agitur
de his,qui ab inteſtato veniunt, eſt ſeruandum. Sed nec agit fra-
ter conſanguineus,ſi ingratus fuerit fratri ſuo.arg. in Authen.de
nup.§.ingratitudinem.coll.iiij.[Niſi quia ille] ſcilicet frater Salo
monis quem concepit Berſabeę ex Dauid viuẽte Vria viro ſuo.
ſed ille ſic conceptus ſtatim mortuus eſt,vt ſequitur.& poſtea cõ
cepit Salomonẽ,ſicut hęc hiſtoria patet.ii.Reg.xi.& xii.& Matth.
j.& ideo,quia ille frater non vixit,dixit Salomon de ſeipſo, nam
3 & ego vnigenitus &c.vt s̃.eo.c.in prin.[Sine nomine] qui†caret
nomine,caret & re,ſiue fructu.arg.hic.& expreſſum.s̃.de feriis. a
nullo iudice,& not. s̃. de elect. bonæ.j.reſpon.j. facienda eſt ergo
quandoque & in aliquibus vis in nominibus.arg.hic.& C.de de-
fen.ci.l.v.Inſti.de dona.§.eſt & aliud.ff.de offi.procõſ.ſi in aliquẽ.
& patet in eo,quod legitur & notatur.s̃.de præben.cum ſecundũ
Apoſtolum.regula tamen eſt in cõtrarium, vt patet in eo,quod
legitur,& notatur.s̃.de procur.petitio.& j̃.eo.quamuis [Nunquã
4 eſſet]& ita non videtur fuiſſe, † qui non durat, vt hic,& ff.de in
rem verſo.ſi pro patre. §. verſum. & argum. s̃. de regular. ad no-
ſtram.lxiij.diſtin.quanto.ſic† nec dicitur eſſe, qui minus idoneus
eſt.C.de epiſc. audien.de creationibus. ff. quod cuiusque vniuer.
l.j.ad fin. xix. diſtinct. propter totius.xxiij. q.j.paratus.& ſupra de
tranſla. epiſ.c.ij.§.ſed neque.ver.ſicut iuxta.cum ſuis ꝯcordantiis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Argumentum a contrario ſenſu quandoque non ſumitur.*

CAP. IIII.

QVod dicitur. Matth.ii.[Non ſequitur]hęc
verba ſunt Hieronimi expo-
nentis prædicta verba Matthæi Euangeliſtæ [Quòd
poſtea]ſi.27.q.ii.priuſq̃. vnde non ſequitur hic argu.
1 †a contrario ſenſu.vt patet ex ſequentib.& eſt quidam modus lo
quendi. ſicut & in Pſ. Sede a dextris meis, donec ponam inimi-
cos tuos &c.non tamen ſequitur,ꝙ poſtea poſuerit.Reſpon.non
placet hæc expoſitio.ſed dic,non tamen ſequitur, ꝙ poſtea ſede-
re deſierit.& Gen.viii.Coruus nõ fuit reuerſus ad archam,donec
aquæ ſiccarentur,vtique nec poſtea [Quod factum non ſit] .ſ. ꝙ
non conuenerunt. contrarium ergo ſignificat eius, quod verba
ſonare videntur.ſi.j̃.eo. c.j.

SVMMARIVM.

1 *Suſpitio triplex eſt.*
2 *Proximus eſt,quem nemo antecedit.*

CAP. V.

IOſeph. Matth.ii.[Donec]ſi.s̃. c.prox.& ii.Reg.
vj.in fi.ibi,igitur Michol filiæ Saul non
eſt natus filius vſque ad diem mortis ſuę. Vtiq; nec
tunc,nec poſtea [Ex hoc loco] ver. verba Hieronimi
exponentis præmiſſa verba Matthæi[Peruerſiſſime ſuſpicantur]
1 †No.ꝙ ſuſpitio dicitur peruerſiſſima,quando eſt contra fidem,
vt hic,& hæc eſt deteſtanda,& tanquam hæreſis punienda.Quan
doque vero dicitur violenta & rationabilis, & hæc plenam pro-
bationem facit.32.q.j.dixit dominus.s̃.de præſump.literis.§.con-
ſultationi.vbi de hoc.Quandoque temeraria,quæ non admittit.
vj.q.j.oues.Quandoque probabilis & vehemens,& hæc purgatio-
nem inducit.s̃.de pur.ca.inter ſolicitudines. §.j.in prin.Quando-
que probabilis, ſed non vehemens, & hæc iuramenti delationẽ
inducit,quia & ſemiplenam probationem facit, vt patet in eo,
quod legitur,& notatur.s̃.de iureiuran.c.fi.vbi de hoc.no.& s̃.de
ſpon.is qui fidem,§.vnico[Cum mos]ver. [Diuinarum ſcriptu-
rarum] Vtique & humanarum, nam etiam ſecundum legem
2 humanam proximus† eſt,quem nemo antecedit,ergo ſecundũ
ipſam primogenitus eſt, ante quem nemo naſcitur, & ſi poſtea
nemo naſcatur.arg.ff.eo.ti.proximus.& l.proximi. vnde expone,
quod ſequitur [Qui primo natus eſt].i. quem nemo antecedit,
alioquin hæc gl.Hieronimi adeo videtur dubia,ſicut textus.

SVMMARIVM.

1 *Euangelium non in folijs,ſed in radice rationis, & ſenſu conſiſtit.*
2 *Animus ſicut præfertur corpori, ita & ſententia verbis.*
3 *Verba ad extraneum ſenſum trahi poſſunt.*

CAP. VI.

INtelligentia. Si.ff.de reg.iu.in ambiguis.& xxii.
q.v.humanæ[Dictorum].i.verbo
rum quæ prolata ſunt [Ex cauſis] non enim ſtatim debe-
bus intelligere,vt verba prima facie ſonare videntur,maxi-
me vbi ambigua ſunt, ſed debemus recurrere ad intentionem lo
quentis,vt hic dicit.ar.bonum. s̃.de præben. c. vlt.& ca.cum cau-
ſam.& ff.eo.ti.nepos Proculo.& ff.de reg.iur.ſemper in ſtipulatio-
nibus. Ad cauſam etiam dicti recurrendum eſt. s̃.de accu.cum di
lecti.§.j.ſicut & ad cauſam facti.xxiii.q.vlt.occidit.& ff.de fur.l.ve
rum[Quia non ſermoni]ver.[Res].i.intellectus.ff.de ſuppel.leg.
Labeo.31.q.j.quomodo virginibus. vbi dicitur ſex maſculos ha-
buiſſe,quæ domino teſtante.v.tantum habuit.ibi enim Hieroni-
mus reſpexit intentionem,& non verba Samaritanæ. Lau. [Rei
eſt ſermo ſubiectus]ideſt intentioni, ſiue intellectui ſermo ſerui-
1 re debet.vii.q.j.ſuggeſtum.ad fin.quia†non in foliis,ſed in radice
rationis,& in ſenſu conſiſtit Euangelium.j.q.j.Marchion. & j̃.c.
ii.& c.in his.verba enim inſtituta ſunt, vt per ea vnusquisque in
in alterius notitiam cogitationes ſuas proferat. 22. q. ii. is autem
2 mentitur qui.& ſicut†animus præfertur corpori,ita & ſententia
verbis.38.diſt.ſedulo.& 22.q.v.humanæ.& ff.de legibus. ſcire. Itẽ
3 eſt argum.quòd†verba ad extraneum ſenſum trahi poſſunt, vbi
res aliter ſalua eſſe non poteſt.argum.C.de verbor. ſignific. cum
quidam.& C.de leg.cum quæſtio.& s̃.eo.Ioſeph.& cap.quòd di-
citur.& C.de libe.præteritis.l.iij.

SVMMARIVM.

1 *Verba tranſpoſita idem ſignificant.*
2 *Teſtimonium prioris teſtis ſi fuit ad longum ſcriptum,& ſecundi fuit dictum ꝙ idem dixit an valeat.*
3 *Mos quandiu eſt, fas eſt.*
4 *Pigritia examinationis teſtium reprobata ab Vrbano PP.iiij.in canonizatione B.Vlueridis.*
5 *Pigritia huiusmodi in curia hodie reprobatur.*
6 *Lex ſcribenda eſt non abbreuianda.*
7 *Teſtimonij ſcripturæ magis conſulendum,quam ſcripturæ legis.*

CAP. VII.

1 NIhil. [Diuerſitas]quoniam nomina &†verba trãſ
poſita idem ſignificant,vt dicit Imperator,&
eſt ar.ad hoc.C.de teſt.quoniam indignũ. & hic vbi
eadem dicuntur,prout ſequitur in litera, & hoc cer-
tum eſt,& eſt iſtud argu.bonum pro teſtibus diuerſo modo nar-
rantibus,ꝙ non nocet, dummodo in eandem concordent ſen-
tentiam.ad idem arg.s̃.de teſti.cum tu.& viii.q.j.in ſcripturis. de
conſec.diſt.ii.quotidie.& de pœ.di.j. pericuIoſe. argu. contra.35.
q.vi.de parentela.ſed iſtud intelligitur de contrarietate ſentẽtiæ.
2 Quid ſi teſtes recipiens faciat† ſcribi totum dictum primi teſtis,
poſtea facit ſcribi de ſecundo,ꝙ idem dixit, & idem de tertio, &
ſequentibus? Voluerunt quidam dicere, ꝙ non valent dicta.arg.
ff.de teſti.l.iii.§.j.ver.verba epiſtolæ.Poteſt tamen dici contra. qa
in dubio potius debet fieri interpretatio,ꝙ res valeat, q̃ pereat. j̃.
eo.abbate.§.contra.quod fuerat.ver.hic autem ſenſus.& vt proba
tionum veritas ſalua ſit. s̃.vt li.non conteſt.ca.fi.in prin.is igitur
eſt ſenſus.idem dicit quo ad ſententiam, vt hic. C. de pœnis.qui
ſententiam. non quantum ad eundem præmeditatum ſermo-
nem.ff.de teſti l.iii.§.j.nam ſi hoc eſſet, deberet iſtud expreſſe fa-
cere ſcribi iudex,& hoc ſignificare illi,qui teſtes ipſos fecit recipi,
vt ibi,& s̃.de fideiuſſ.conſtitutus.§.fin.& ideo,ex quo non ſcribit
contra teſtem,quantum ad hoc præſumuntur omnia ſolẽniter
acta.arg.Inſti.de fideiuſſ.§.fin.Fateor tamen, ꝙ melius faceret re-
cipiens,ſi totum dictum cuiuſlibet teſtis faceret ſcribi; quia ma-
gna vis eſt in verbis,vt patet in eo,quod not.s̃.de priuil. ex ore.§.j.
ſed tamen ita vtuntur communiter omnes, vnde quouſque hęc
pigritia expreſſe reprobata ſit per Principem, ipſam non audeo
reprobare,nam ſine dubio ex pigritia hoc accidit,ſicut & illud, ꝙ
quidam tempore paſchali tribus pſalmis tantum in matutino
ſunt contenti.de conſe.di.v.in die reſurrectionis. ſed oportet nos
3 dicere,ꝙ† quãdiu mos eſt fas eſt. 32.q.iiii.obiiciuntur. s̃.de diuor-
tiis.gaudemus.§.quia vero pagani.Dominus tamen Vrbanus Pa
pa iiii.in inquiſitione commiſſa ſuper canonizatione beatæ Vl-
4 ueridis hanc † pigritiam reprobauit. quod & ſucceſſor dominus
Clemens Papa iiii. qui dictam ſanctam canonizauit, poſtmodũ
5 approbauit,vnde & hodie†in curia talia teſtimonia reprobãtur.
quod dic,vt no.s̃.de teſti.cum cauſam quæ.inter archiepiſcopũ.
reſpon.j.ver.ac cos.in quadam magna glo. ſignata. ſuper verbo,
prudenter inquirens. ver. ideoq; & bonum conſilium eſt. & ſe-
quentibus. & merito fuit hæc pigritia reprobanda, quia & lex
6 †ſcribenda eſt non abbreuiata,ſed per cõſequentiam literarum,
vt omnis falſitas euitetur.C.de vete.iur enuclean.l.j.§.fina.maius
enim periculum eſt in teſtimonio,in quo ſi ſit defectus,non re-
ſtat exemplar, ad quod habeatur recurſus, quam in ſcriptura le-
gis,quia ſi vna vel plures falſo ſcribantur, multa nobis reſtant exẽ
pla vetera,& veratia.ad quæ poſſumus habere recurſum.ad hoc.
7 viii.diſt.vt veterum. idcoque † in ſcriptura teſtimonii magis fuit
conſulendum & prouidendum,quam in ſcriptura legis.arg.xlii.
diſt.quieſcamus.ff.de Carbo.edicto.l.j.§.iii.

SVMMARIVM.

1 *Verborum ad proprietatem non eſt ſemper recurrendum.*
2 *Mens dicentis potior eſt,quam vox.*
3 *Verba a ſua ſignificatione cadunt,cum res aliter ſalua eſſe non poteſt.*
4 *Verborum a proprietate non eſt recedendum.*
5 *Improprietates ad conſequentiam non ſunt trahendę.*

CAP. VIII.

PRæterea.& infra. [Senſum].s̃.e.intelli-
gentia [Quia plerun-
1 que]ver.[Dum proprietas]non†enim ſemper ad ꝓ-
prietatem verborum recurrendum eſt, ſed videndũ
eſt,quid teſtator ſenſerit.in qua præſumptione ſunt qui in eo lo-
co morantur.ff.de ſun.inſtruc.& inſtru.le.cum delanionis. §.aſi-
2 nam.quia†potior eſt mens dicentis,q̃ vox.ff.de ſuppelle.l.Labeo.
nec plus verbum,q̃ voluntas inſpici debet.C.quæ res pigno.obli.
poſſint.l.vlt.22.q.v.humanæ aures.j.q.j. Marchion. Item argum.
3 ꝙ†verba a ſua ſignificatione cadunt, cum res aliter ſalua eſſe nõ
poteſt,de qua agitur.Inſtit.de inutil.ſtipu. §.quoties.& ii.q.ii. oẽs.
C.an ſeruus ex ſuo facto.l.vlt.ff.ſi quis cautio. ſi eum.§.qui iniu-
riarum.lv.diſt.qui partem.& l.diſt.de mino.ſancto.Verum a pro
4 prietate † verborum non eſt recedendum, niſi quando conſtat
voluntatem loquentis aliam fuiſſe.ff.de leg. iii. non aliter. & im-
5 proprietates † non ſunt trahendæ ad conſequentiam, ſed ſunt
excuſandæ.Ala.

SVMMARIVM.

1 *Vſus communis loquendi eſt conſiderandus.*
2 *Præpoſitura requirit presbiteratus ordinem.*
3 *Præpoſitura non debet dari in minoribus tantum ordinibus conſtituto, niſi diſpenſatiue.*
4 *Prioratus quandoque dignitas certa eſt.*
5 *Præpoſiti vocari poſſunt omnes illi,qui præſunt.*
6 *Vis facienda non eſt in nominibus.*

CAP. IX.

QVamuis.& infra. [Rite]ſecundum ori ginariam verbi ſigni
ficationem.vt.ĩ.ſeq.ver.vnde & actores &c.[Vſus]ſic
1 ergo† communis vſus loquendi eſt conſiderandus.
ff.de flumi.l.j.ff.de fun.inſtruc.lega.cum delanionis. §. aſinam.ſ̃.
de ſponſalib.ex literis.j.[Prioratus curam]ſic ponitur.j. quæſtio-
ne iii.Saluator.& eſt dignitas per ſe ſic dicta ſcilicet præpoſitura.
2 †quæ & requirit presbiteratus ordinem.vt ſ̃.de æta. & qua. c.j.ſi-
cut & archidiaconatus,& archipresbiteratus, ſiue decanatus, vt
3 ibi.& lx.di.per totum.nec†debet dari in minoribus tantum ordi
nibus conſtituto,niſi diſpenſatiue,vt patet.lx.di.innouamus.ſ̃.de
æta.& qua.præterea.& ſic intellige.ſ̃.de ele.cum in cunctis.§.infe
4 riora.vbi de hoc [Gerunt] ſed & prioratus† quandoque dignitas
5 certa eſt.ſ̃.de præbendis.niſi eſſent.& no.ex hac litera, ꝙ †omnes
illi,qui præſunt rite poſſunt vocari præpoſiti & priores, ſic no. ꝙ
6 in nominibus regulariter non eſt vis facienda. quod dic, vt legi-
tur,& notatur.ſ̃.eo.nam & ego.ſuper verbo,ſine nomine.& ſ̃.de
procura.petitio.

SVMMARIVM.

1 *Foroneus Rex primum dedit legem Græcis.*
2 *Effeſinus primus rigorem dedit præſcriptioni tricennali, uel quadragenali.*
3 *Veſtes dicuntur pars hominis,non proprie,ſed adornatiue.*
4 *Forus quid ſit.*
5 *Iudicium ordinatur ſine iudicio.*
6 *Cauſa vnde dicatur.*
7 *Obligatio ex facto oritur.*
8 *Actio ex obligatione naſcitur.*
9 *Iudicium quid ſit.*
10 *Iuſtitia quæ dicatur.*
11 *Lex dicitur ſtatus iuris.*
12 *Præpoſitus rite vocatur omnis qui præeſt.*
13 *Iudicantem oportet cuncta rimari.*
14 *Negotiatio vix ſine peccato exerceri poteſt.*
15 *Iurgia non pertinent ad presbiteros.*
16 *Lis quæſtionem ciuilem, deſignat,cauſa vero criminalem.*
17 *Dicta gentilium vel philoſophorum pro nobis inducere poſſumus.*
18 *Ratio naturalis valet in iudicio.*
19 *Argumentum vnde dictum ſit.*
20 *Singnla quæ non proſunt,multa iuuant.*
21 *Iudex malus quandoque reperitur.*
22 *Vita rectorum a Deo diſponitur pro meritis ſubditorum.*
23 *Iuſtus eſt qui facit iuſtitiam.*
24 *Reus vnde dicatur.*
25 *Figura antereſis,quæ dicatur.*
26 *Figura Proſopopeia quæ dicatur.*
27 *Figura Antonomaſia, quæ ſit.*
28 *Figura Sinodochen.quæ dicatur.*
29 *Figura Anthiteſis,quæ dicatur.*
30 *Figura Liptote,quæ dicatur.*
31 *Figura Pleanasmos,quæ dicatur.*
32 *Figura Themeſis,quæ dicatur.*
33 *Figura Sincopa,quæ dicatur.*
34 *Figura Ironea,quæ dicatur.*
35 *Figura Hiperbole,quæ dicatur.*
36 *Figura Effegeſis, quæ dicatur.*
37 *Figura Antropoſpatos,quæ dicatur.*
38 *Figura Tampoſis,quæ dicatur.*
39 *Figura Conceptio,quæ dicatur.*
40 *Seruus teſtis eſſe non poteſt.*
41 *Teſtis idoneus non eſt,cui imperari poteſt.*
42 *Fœmina in criminali teſtis eſſe non poteſt.*
43 *Mulier quando admittatur in teſtem.*
44 *Mulier eſt varia,& incoſtans.*
45 *Varietas teſtem repellit.*
46 *Teſtis debet eſſe bonæ famæ,& ſine ſuſpitione.*
47 *Infamis a teſtimonio repellitur.*
48 *Iuſtitia eſt ſummum bonum.*
49 *Iuſtitia cum ſit virtus,non poteſt ſtare cum vitio.*

CAP. X.

FOrus. Reperitur forus in maſculino,vt hic.Re-
peritur & forum in neutro genere. quod
dic,vt no.ſ̃.de foro comp.in ipſa rub.[Litium]lis au
tem &c.vt.ĩ.eo.§.lis [Affando].i.loquendo]Qui pri-
1 mus]Foroneus†ergo Rex primum dedit legem Græcis,vt hic di
2 cit,& probatur.viii.di.Moiſes.Effeſinus†aũt legiſlator præſcriptio
ni tricennali,vel quadragenali primus vigorem dedit. vt ſ̃.de præ
ſcr.vigilanti.§.j.[Conſtat aũt]ver.ex trib.vt hic dicit,non tanquã
ex ſuis partib.componentib.ſed ornãtib.potius: improprie enim
3 dicitur locus conſtare ex his,ſicut &†veſtes dicuntur pars homi-
nis,non proprie,ſed adornatiue.vnde illud.

Auferimus cultu gemmis auroq; teguntur.
Omnia pars minima eſt, ipſa puella ſui.

4 Tu dic,vt in ſeq.gl [Forus] .i.fori† exercitium ſ̃m ꝙ in hoc loco
ius redditur ſignificatione tracta ab eo,quod fit in eo, ꝙ fit. ff. de
iuſt.& iu.l.pen.quod etiam vocatur negotium.ĩ.eod. §. in omni.
etenim iuſtum iudicium & verum non eſt ſine cauſa,de qua agi-
5 tur,ſine lege,qua iudex regitur,& iudicium† ordinatur ſine iudi-
cio.i.negotio,ſine ordinatione iudicii, in quo iudex actor & reus
atque probatio regulariter exigitur, vt in e.§.& ſecũdum hoc par
tes iſtæ non ſolum adornantes, vt in præcedenti gl. ſed quaſi cõ-
ponentes.& integrales nõ immerito dici poſſunt[Cauſa] & hoc
ſtatim exponitur.ĩ.ver.ſequenti.& §.cauſa. & hæc eſt prima pars
fori[Lege]ſecundum quam in omni quoque negotio &c.vt ĩ.e.
§.in omni.& eſt hæc ſecunda pars fori[Et iudicio]dum diſcutiť.
ĩ.eo.ver.dum diſcutitur.& ſequenti.vbi hoc exponitur,& eſt iſta
6 tertia pars fori[Cauſa]ver.Hoc vult dicere, † cauſa dicitur a ca-
ſu,vnde venit, ſicut de venditione oritur cauſa inter emptorem
& venditorem.ſecundum d.n.vel dicitur a caſu. quia frequenter
& caſualiter occurrunt præter voluntatem hominum. ſecundũ
T.Immo & cum voluntate fiunt tota die contractus, & quæriť
quid iuris ſit in tali caſu,& de tali caſu intendit loqui hic,non de
7 fortuito,vnde & ſequitur.[Eſt enim materia]&c.ex cauſa†enim,
ſiue facto oritur obligatio,vt patet Inſti.de obl.§.fi.& titulis ſequẽ
8 tib.†ex obligatione vero actio.ff.de procura.licet. §. ea obligatio.
[Patefacta]& ſic ponitur hic cauſa pro facto & obligatione inde
ſecuta[Quæ]ver.ſ.cauſa ſiue facti obligatio[Dum proponitur]
coram iudice [Cauſa eſt] .i.querela expoſita.& ita eſt cauſa iudi
cialis etiam antequam reſpondeat pars altera,ſiue res in dicendo
poſita,& exponitur hic prima pars fori[Dum diſcutitur]ver.hic
exemplificat tertiam partem fori in hoc,ꝙ dixit.ſ̃.iudicio[Dum
finitur]ver.hic exemplificat ſecundam partem fori .ſ.ꝙ ſupra di-
xit lege. & ſic mutat ordinẽ, quia primo exponit tertiam partẽ,
& poſtea ſecundam, hæc ergo tertia cauſa lex & iudicium idem
videntur in ſubſtantia,licet conſideratis diuerſis temporib. diuer
ſimode nominentur,ſed non eſt vis in nominib.vt no.ſ̃.c.proxi.
vnde non mutato nomine proprie loquimur, ſi dicamus,cauſa
proponitur,ſiue exponitur,cã diſcutitur,ſiue agitur, cã finitur,ſi-
ue terminatur,vnde & dicimus tota die cauſa erit,vl'eſt, vel fuit
inter tales[Vocatur]ver.nunc exponit quod præmiſit.ſ̃.ver.dum
9 diſcutitur[Iudicium]†Iudicium eſt legitimus actus duarum per-
ſonarum actoris.ſ.& rei.ſuper eadem quæſtione,& ſub eodem iu
dice contractus.Lau.Aliter aũt deſcribitur in Summa.de iudi.§.
j.quod dic,vt ibi no.[Iuriſdictio] quaſi in ius dicendo poſitũ [Et
10 iuſtitia] ver.†quæ eſt conſtans & perpetua voluntas ius ſuũ vni-
cuique tribuens.Inſti.de iuſt. & iu. in princi.& ſ̃.in proœmio. §.
11 ideoque[Iuris ſtatus]ſic†& lex dicitur ſtatus iuris. & proſequitur
hic ſecundam partẽ fori[Iudicium]ver.[Prius] antiquo tẽpore.
[Vnde & authores]verſi.[Iudiciorũ præpoſitos] .i. quæ præpoſiti
12 ſunt ad iuriſditionem exercendam,nam &†oĩs,qui præeſt, præ-
poſitus rite vocatur.ſ̃.c.proxi. [Quæſtores]non a quæſtu.ſic.ſ̃.de
pœ.omnis.cum ex eo. in prin.ſed a quærendo ſiue interrogando,
vnde & ſequitur expoſitiue.vel pro.i.[Quæſitores].i.interrogato-
13 res.quia illa interrogant,quæ occurrunt,† iudicãtem enim opor
tet cuncta rimari.30.q.v.iudicantem.ſ̃.de fi.inſtr. cum Ioannes.
§.pen.ver.fi.¶[Negotium]ii.pars.quia fecerat mentionem de ne
gotio.ſ̃.e.reſpon.j.ver.cã a caſu.ibi materia & origo negotij.expo
nit hic,quid ſignificat negotium[Modo actionem] ver.quę oriť
ex obligatione.obligatio vero ex cauſa tanq̃ materia & origine
negotii.i.actionis,vt le.& no.ſ̃.eo.ver.cauſa a caſu[Iurgium]hoc
exponitur.ĩ.ver.iurgium[Litis]& hoc exponitur. ĩ.e.§.lis[Et di-
ctum eſt]ver.[Negotium]quaſi negans otium, vt innuit expoſi-
tio ſequens[Negotium autem]ver.[Negotiatio in commertiis]
14 quæ†vix ſine peccato exerceri poteſt.de pœ.di.v.qualitas.& patet
in eo,quod leg.& no.ſ̃.de vſuris.in ciuitate [Iurgium] ver.modo
15 exponit,quod ſupra dixit.ver.j.[Iure diſceptant] ar.ꝙ †iurgia ſiue
litigia non pertinent ad presbiteros,quia non tenentur eſſe iuris-
periti.38.diſtinct.quæ ipſis.nec aduocare poſſunt,niſi in certis ca
ſibus.ſecus in archidiacono.25.diſtinct.ca.j.reſpon.j.ad hoc.C.de
epiſco.& cler.repetita.C.de teſtamen. conſulta. & in eo quod le-
gitur,& notatur.ſ̃.de poſtul.c. fina. immo nec tales debent ordi-
nari.xlvi.diſtinct.§.ecce.& c.ſequenti.¶[Lis]tertia pars.nunc ex-
ponit,quod dixit.ſ̃.eod.cap.in princip.ibi,litium.& ſ̃.§.proxi.ibi,
16 litis. lis autem†quæſtionem ciuilem non criminalem deſignat
proprie,cauſa vero criminalem non ciuilem.ff.eo.tit.l.litis.C.de
tranſactio.cauſas vel lites[De qua Virgilius]Ar.hic,ꝙ poſſumus
17 inducere pro nobis dicta†gentilium,ſeu philoſophorum. & 37.
diſtinct.ſi quid veri.j.quæſtione.j.dominus declarauit. ibi ſi ergo
&c.de conſecra.diſtinct.v.ne tales. & legitur, & notatur.ſ̃.de iu-
dæis.& ſi iudæos.reſpon.j.verſic.fina. ¶[Cauſa] quarta pars.nunc
proſequitur primam partem fori, & exponit qualiter cauſa ꝓbe
tur[Cõſtat].i.ꝓbatur[Argumẽtũ]ver.argumẽtũ vocat naturalẽ
proba-

18 probationem.& ita eſt argu.† ꝙ in iudicio valet naturalis proba-
tio,expone tu.i.ratio, quæ naturaliter probat, ſicut & lex ſcripta
authorizabiliter.l.diſt.conſuetudo.Inſti.de iure natura.§. ꝙ vero
naturalis ratio.ſ̃.de elect. bonæ.j.§.contra legati. ibi, negantis fa-
ctum per rerum naturam &c.a contrario ſenſu. q.d. & non per
teſtes,vel inſtrumenta, vt litera ſequens dicit, vnde dic tabulis.i.
inſtrumentis B.Tu expone hoc,vt ſequitur,& no.ſ̃.de cleri.pere-
grinan.c.ii.§.vnico.in prin.[Probationem] ordinariam & euidẽ
tem.[Inueſtigatione] id eſt ſufficienti præſumptione, ſiue illatio
ne,& hanc,vt puto,vocat hic argu.vt innuit ſequens ver. [Vnde
dictum eſt] ver.[Argumentum inuentum] ideſt, ad arguendũ,
19 † & conuincendum negantem ex diuerſis coniecturis ſubtiliter
elicitum,& quandoque ex pluribus ſimul iunctis, nam & quæ
20 † non proſunt ſingula multa iuuant, vt patet in eo,quod legitur
& notatur.ſ̃.de præſump tertio.& capitu.literis.& probatur.C.de
rei vendica.iudicia.C.de proba.l.4.& v. [Probatio autem] verſi.
ſ.naturalis ordinaria & conſueta. [Teſtibus &] & pro aut.[Fide
tabularum] id eſt inſtrumentorum.ff.de tabu.exhiben.per totũ.
[Conſtat] id eſt fit.argumentum ergo hic ſecundum expoſitio-
nem hanc,ꝙ inſtrumenta & teſtes eandem vim obtinent in liti
bus exercendis.C.de fide inſtrumentorum.in exercendis, & legi
tur,& notatur.ſ̃.de fide inſtrumentorum.cum Ioannes.§.porro.
¶[In omni quoque] quinta pars.[Negotio] ſubaudi.dubio & or
dine iudiciario diffiniendo,alioquin contra.ſ̃.de iureiuran.ad no
ſtram.3.& ſ̃.de accuſationibus.qualiter.ii.[Iudex] infra. eod.ver.
j.[Accuſator] ĩ.eodem.verſic.accuſator.vel actor.[Reus] ĩ.eodẽ.
verſi.reus.[Et tres.]Argumentum contra.4.quęſtione tertia.ver.
vbi numerus.& ij.quęſtione.4.cã.j.ſ̃.de teſtibus.licet vniuerſis.ad
finem.vbi dicitur,ꝙ in ore duorum teſtium &c. Solut.tres dicit
propter triplicem modum probandi,ſcilicet per teſtes, inſtrumẽ
ta,& argumentum,de quibus pręmiſit.Vel pone tertium modũ
confeſſionem.argumen.ſ̃.de reſtitu.ſpolia.cum ad ſedem.§. fin.
ſecundum.T.Vel dic tres ſubaudi,ſiue duo,vt in contra.ſupra ſi-
gna.& ſ̃.de teſtamen.cum eſſes.& c.relatum. [Teſtes.] infra eod.
§.teſtes antiquitus.[Iudex] verſic.[Ius dicens]non eſt ergo &c.ĩ.
eodem.verſi.non eſt ergo.[Iure autem] verſi.[Iuſte] ita magnũ
ſicut paruum,quod dic,vt legitur,& notatur.ſ̃.de iudiciis. nouit.
§.j.verſi.penul.[Non eſt ergo] uer.ſi.22.alias 23.quæſtione.ij.ca.j.
21 [Iudex]ſupple bonus,nam & quandoque reperitur†iudex malus
22 3.quæſtione.7.iudicet.& §.fina.& pro meritis †ſubditorum diſpo
nitur a Deo via rectorum.ij.quæſtione.7.c.j.vj. quæſtione prima
ex merito.8. quęſtione.j. audacter. [Iuſtitia.] Vnde dicit beatus
23 Ioan.apoſtolus.†Qui facit iuſtitiam iuſtus eſt.& j.Ioan.iij.b. [Ac
cuſator]ver.[Eum] ſcilicet reum,vt ſequitur.[Reus.]ver.[Qua]
id eſt ſuper qua.[Petitur] id eſt impetitur,alias impetratur,& illa
24 litera plana eſt.[Quia quamuis] &c. ſi ergo dicitur † reus non a
reatu,ſed a re,vt hic.& xv.quæſtione 3.cap.fina.tertia quæſtione.
xj.non eſt.¶[Teſtes antiquitus.] ſexta pars.[Nunc] ver.[Parte ab-
25 lata] & eſt hic figura,†quæ dicitur anterſis,cum ſ.principium di-
26 ctionis aufertur,vt hic patet.eſt & ſecunda figura,quæ dicitur †ꝓ
ſopopeia,quod eſt informatio nouæ perſonę.de conſecra. diſtin.
27 4.quæris.verſi.fina.Eſt & tertia antonomaſia,†vt cum per excel-
lentiam aliquid alicui attribuitur,puta,quando dico Apoſtolus
intelligitur Paulus.32.quęſtione.vii.Apoſtolus. & quando dico,
vrbs,intelligitur Roma.ſ̃.de pœniten.ſignificauit.Inſt.de iure na
28 tura.§.4.Quarta dicitur†ſinodochen,ſcilicet cum pars ponitur ꝓ
toto.31.quæſtione quarta.meretrices.14.quęſtione quinta.pœna
29 le.Quinta anthiteſis,†quando ſcilicet caſus ponitur pro caſu.75.
diſtinctio.ordinationes.xviii.quęſtione ſecunda. quidam. Sexta
30 lyptote†cum ſcilicet minus dicitur,& plus ſignificatur.ff. de hæ
red.inſtit.l.prima.§.ſi autem.& l. quoties. Septima pleanaſinos,
31 †vt quando dictio ſuperabundat,puta,ſi dicatur iſte uidet oculo,
video monachum regularem.20.quæſtione tertia.pręſens.Octa
32 ua themeſis,† quando eadem dictio interciditur.ff.de mino.ꝙ ſi
de ſpeciali. ff.de rei vendicatio. ſi poſt acceptam. Nona ſincopa,
33 † vt cum quid aufertur de medio dictionis, vnde & ponitur au-
34 dacter pro audaciter.8.quęſt.j.audacter.† Decima yronia. vt cũ
quid per deriſionem,ſiue per contrarium dicitur,vnde illud. O
35 quanta integritas,id eſt corruptio.xj.quęſtione 3.ad menſam. in
fin.†Vndecima hyperbole,id eſt exceſſus veritatis ut tu es albior
niue.& illud Frigidius glacie pectus amantis erat. ſic etiam cum
plus dicitur,& minus ſignificatur, puta nihil eſt grauius adulte-
36 rio.32.q.7.quid in omnibus.†Duodecima effegeſis expoſitio pręce-
cedentis ſermonis,vt cum dicitur vſuram aut aliquam adinuen
tionem,vbi plerunque exponitur ignotum per ignotius,vt patet
37 47.diſtinctio.quoniam multi.† Tertiadecima antropoſpatos, id
eſt humana propaſſio,quando ſcilicet attribuitur Deo,quod cõ-
uenit homini,vt cum dicitur Deus natus.C.de rebus eccleſi.non
ali.ſi quis presbyterorum.24.quęſtione prima.odi & proieci.ſecũ
38 dum Ala.†Quartadecima tampoſis, ideſt nimia humiliatio, ſi-
cut eſt illud ſeruus ſeruorum Dei.ſ̃.ti.j.relatum.ad fi.& ſ̃.in prin
39 cip. proœmii.vbi de hoc.†Quintadecima conceptio,quando ſci
licet plures perſonæ ſingulares compręhenduntur ſub nomine
plurali,vt cum dicitur,ego & tu legimus. ſic.ſ̃.de conſtitut.cum
acceſſiſſent.¶[Teſtes autem] ſeptima pars.[Conſiderantur] trib.
modis.& ipſos exponit ſtatim in ſequentibus.vt ĩ.no.[Conditio-
40 ne] verſi.primus modus.[Seruus] nam ſeruus†teſtis eſſe non po-
teſt,niſi cum tormentis.4.quæſtione 3.item liberi.C.de teſti.au
41 tem.ſi dicatur.[Dominantis] etenim† idoneus teſtis nõ eſt, cui
imperari poteſt.4. quęſtione tertia. item idonei. & argumen.xj.
quæſtione.3.quatuor.ſ̃.de teſtibus.in literis.vbi de hoc. [Natura]
42 verſi. ſecundus modus.[Fœmina.] quæ in † criminali teſtis eſſe
non poteſt.33.quæſtione quinta.mulierem.Sed contra.xv. quæ-
ſtione tertia.ex eo.Solu.aliud ſecundum leges,vt ibi.aliud ſecun-
dum canones,vt hic,tamen & ſecũdum canones in crimine ex-
43 cepto admittitur, † & mulier.ſ̃.de ſimonia.tanta.& quando agiť
in modum inquiſitionis.ſ̃.de teſtib. tam literis.& in ciuilibus,&
etiam in matrimonialibus.ſ̃.de teſtibus. ſuper eo. in teſtamentis
vero non admittitur.Inſtitu.de teſtamen.§.teſtes.ſed & quando-
que eſt ipſis teſtimonium ſuſpectum.[Nam varium]&c.eſt eñ
44 frequenter† varia & inconſtans.C.de inofficio.teſtamen.filia. &
45 argumen.C.de inſtit.& ſubſtitu.repręhendenda.†varietas autem
teſtem repellit.ſ̃.de cauſa poſſ.& proprie.cum eccleſia Sutrina. §.
nos igitur.in principio.[Semper] id eſt ſępe. [Producit.] ſcilicet
teſtimonium,ſeu dictum ſuum.[Vita] &c.tertius modus. [Inte-
46 ger.] debet†enim eſſe teſtis bonæ famæ, & ſine omni ſuſpitione.
47 ij.q.vij.teſtes.†infamis ergo repellitur.ſ̃.de teſtib.cogen.præterea.
[Nam ſi uita] &c.& ſi ſceleratus ſit,iniuſtus præſumitur, & ideo
de facili poſſet corrumpi,non enim &c.vt ſequitur. Et ideo fide
carebit.i.non credetur iuramento ſuo.argumen. ij. quæſtione.7.
non poteſt.ſ̃.de purg.canon.c.j.[Non enim] verſi. [Iuſtitia cum
48 ſcelerato] cum ſit† ſummum bonum iuſtitia.xii.quęſtio.ij.cum
49 deuotiſſimam & ideo† non poteſt ſimul ſtare cum vitio, cum
ſit virtus.32.quęſtione.j.cum renuntiatur.

SVMMARIVM.

1 *Pactum quid,& vnde dicatur.*
2 *Mala,& prauæ conſuetudines non confirmantur ex longo tempore.*

CAP. XI.

1 PActum. Ex pace.]†vnde & pacis nomen ap pellatum eſt.Eſt autem pactio duo
rum,vel plurium in idem placitum & conſenſus.ff.
de pactis.l.prima.circa principium.[Scriptura] & ẽt
ſine ſcriptura pactum fit,vnde ſubaudi,quandoque,vt facilius ꝓ
bari poſſit,non tamen eſt de ſubſtantia.ff.de pigno. contrahitur,
niſi ſic conueniat,vt in ſcriptis fiat,vbi quidem non valet aliter,
niſi ſcriptura exinde facta ſit & completa.ſ̃. de fide inſtrumento
rum.contractus.ſ̃.de pactis.cap.ij.[Legibus] aliter non valet,niſi
ſecundum leges fiat.ff.de pactis.iuriſgen.§.prætor ait.& C.de pa-
ctis.l pacta.[Ac moribus] ſ.bonis & rationabilibus, contra quos
non facere poſſe credendum non eſt.ff.de condi.Inſti.filius.ad fi
2 nem.quod dic,vt legitur,& notatur.ſ̃.de pactis.capi.fi.†mala au-
tem adinuenta,prauæque cõſuetudines,nec ex longo tempore,
nec ex longa conſuetudine confirmantur.in Auth.vt nulli iudi.
§.nulli vero liceat.colla.ix.& legitur,& not.ſ̃.de conſue.c.fi. [Di-
ctum] ver.[Quaſi ex pace factum] vel quaſi pacis actus.ff. de pa-
ctis.conuentionum.

SVMMARIVM.

1 *Prætoris tuitio facit ualere,quod alias non ualeret.*
2 *Auari omnis oratio eius eſt ad Deum pro pecunia obtinenda.*
3 *Peccatum non dimittitur,niſi reſtituatur ablatum.*

CAP. XII.

IVs dictum eſt. Hoc enim iure] verſic. hæc verba habes.14. q̃-
ſtione quarta.quid dicam.in fine.[Quod iuſte] non
tamen econuerſo.ſecundum leges. quia ſecundum
ipſas iure poſſidet,qui mala fide pręſcripſit, non tñ iuſte ſ̃m ca-
nones.ſ̃m quos,cum mala fide non pręſcribitur.ſ̃.de præſcri. vi-
gilanti.& c.fi.[Hoc iuſte quod bene] puta authore prætore.ff. de
1 acq.poſ.iuſte poſſidet† pelerunq; enim prætoris tuitio facit uale
re,quod alias non valeret.ff.quod cum falſo tuto.l.j.Et excuſat ẽt
ab infamia.ff.de his qui not.infa.furti.§.qui iuſſu. ſed & quocun
que alio modo, dummodo nec contra Deum, nec contra iura
res temporalis fuerit acquiſita,iuſte poſſidetur, de quibus modis
multa exempla habentur.Inſtit.de rer.diui.& ff.de acq.rer. dom.
per totum.Spiritualia vero nunquam ſine authoritate iuris, uel
ſui iudicis eccleſiaſtici bene acquiruntur,vt patet in eo, quod le.
& no.ĩ.eo.c.j.ver.quicunque.[Quod autem] ver [Alienum eſt.]
ideſt aliis debitum,ergo eis reddendum. 14.q.v. ſi quid inueniſti.
nec ſciens

nec ſciens & malam fidem habens poteſt præſcribere. quod dic,
vt legitur,& notatur.ſ̃.de præſcrip.c.j.& fi.& ſ̃.eo.ca.verſi.j. Sed &
omnes ſcire debent,quod ſuum non eſt hoc ad alios modis oĩ-
bus pertinere.C.vnde vi.l.fin.[Male autem] ver. [Vtitur] prodi-
ge expendendo.ſ̃.de conſuetu.c.pen.ſub.vel qui non bene vtitur
auare retinendo & concupiſcendo,vt auarus,qui nec reſtituit a-
lienum,vt in præcedenti glo.& cui totus mundus abolus non vi
2 detur,& gratioſius intuetur aurum quam ſolẽ.† Oĩs etiam orõ,
omnis ſupplicatio eius ad Deum eſt pro pecunia obtinenda.47.
diſt.ſicut hi.& 14.qu.4.quid dicam nec compoſſeſſorem quærit.
23.q.vii.ꝙ autem.[Vel aliena præſumit]contra mandatum Dei
recipiendo,ut vſurarius.ſ̃.de vſu.conſuluit.& per totum.vel ſub-
ripiendo vt fur.ſ̃.de furtis.qui cum fure,& per totum,vel inuadẽ
do,vt prædo ſiue raptor.ſ̃.c.i.& per totum. & quicunque iniuſte
pugnat,quod dic,vt leg.& no.ſ̃.de iureiur.ſicut & j̃. Vel per Ho-
ſtium non intrando,vt no.ſ̃.capit.j.verſi.quicunq; igitur.in oĩb.
enim talib.& conſimilib.veriſſimum eſt verbum beati Auguſti.
3 dicentis.†Non dimittitur peccatum,niſi reſtituatur ablatum.14.
q.vj.ſi res.ſ̃.de vſuris.cum tu. §.j.

S V M M A R I V M.

1 *Oblatio,nomen eſt generale.*
2 *Deus in ſignum uniuerſalis Dominij,decimas ſibi retinuit. quas clericis conceſſit.*
3 *Oblatio nomen gratuitum eſt.*
4 *Sacrilegus quis dicatur.*

C A P. XIII.

CAuſa Carpen. plebis. & infra. Primitiæ, & decimæ] de quib.dic,vt le.& no
1 ta.ſ̃.de decimis.c.j.[Et oblationes.] †hoc no-
men generale eſt,vt patet.j̃.§.j.& c.cum inter vos. [In ſolis eccle-
ſiarum bonis.] Sed quid appellatur hic eccleſia? Dñs Albericus
dixit,ꝙ bona ipſa ſunt loci concluſi muro. i. eccleſiæ muro con-
cluſæ,hoc eſt,ad ipſam pertinẽt,& ſm hoc dicitur eccleſia dña,
& ipſa bona poſſidere ad inſtar vacantis hæreditatis. quæ vicem
perſonæ obtinet.ff.de acq.rerum dom.hæred. Alii dicunt,ꝙ ſunt
vniuerſitatis loci illius.argu.xii.q.ij. nulli liceat.H.dixit,ꝙ res iſtæ
ſunt Dei,& quamuis omnia ſint eius,iſta tamen ſpecialius.arg.j.
q.3.ſaluator.15.q.j.in canonibus.23.q.8. conuenior.xvi.q.j. deci-
mæ.& q.7.omnes decimæ.& ſ̃.de decimis.tua nobis.§.j.verſic. ni
2 mis profecto,†vbi dicitur, ꝙ Deus in ſignum vniuerſalis domi-
nii decimas ſibi retinuit,vſum quarum rerum Dñs clericis con-
ceſſit.Tu dicas,ꝙ hæc & ẽt oĩa alia Dei ſunt,vt ibi hęc tñ deputa
ta ſunt eccleſiarum,& miniſtrorum earum neceſſariis ſumptib.
quatenus infra limites cuiuſq; parochiæ percipiuntur,vt ꝓbatur
in eo,quod leg.& not.hic.& ſ̃.de his,quæ fiunt a præla.paſtoralis.
quæ vero ſuperſunt,debent pauperibus erogari.xvj.q.j.ca.fi.xii.q.
ij.aurum.a miniſtris autem non excludo epm quo ad ea, quæ j̃.
diœceſim ſuam percipiuntur,quæ & ſua parochia eſt,vt patet in
eo,quod leg.& no.ſ̃.de teſt.officii.& c.requiſiſti.& c.fi.& de ſepul
turis.de his.& de decimis.qm̃.& de donationibus.apoſtolicæ. cir
ca principium Caueant ergo alii,ne ſubintrent,vt patet in eo,qđ
leg.& no.ſ̃.de pactis.pleriq;.& de decimis.tua nobis.& ſ̃.de ſepul.
c.j.§.fi.[Numerantur] ideoque ſub poteſtate epi conſiſtunt,& fo
ri eccleſiaſtici ſunt xii.q.j.præcipimus.nõ ſecularis,vt patet in eo
quod leg.& no.ſ̃.de decimis.a nobis.& c.tua.& j̃.& ex his conclu
dit.j̃.eo.ver.quicunq; igitur & e.[Oblationes vero] ver. [Propriis
& licitis] aliqua ergo ſunt propria,quæ non ſunt licita, ſed & de
illicite acquiſitis,ex quo dñium transfertur, nec poſſunt repeti,
poteſt fieri eleemoſina,& decima debet ſolui.xiiii.q.v. non ſane.
& c.qui habetis.& §.ſeq.quod dic,vt no.ſ̃.ti.j.cum voluntate.§.j.
& ſ̃.de decim.ex tranſmiſſa.[A fidelibus] ſiue in vita,ſiue in mor
te.ſ̃.de ſepul.de his,& ſm hoc generaliter aſſumitur hoc nomẽ
3 oblatio,†quæ & gratuita eſt.ſi.j̃.eo.cum inter vos.ſpecialiter autẽ
dicitur oblatio id,quod in miſſa offertur ſacerdoti, quæ in præci
puis feſtiuitatibus debita & neceſſaria eſt.ſ̃.de paroch.vt domini
cis.quod dic,vt ibi no.& ad hanc ſoluendam etiam infideles te-
nentur.quod dic,vt leg.& no.ſ̃.de vſuris.quanto.§.fin.[Quicunq;
igitur] ver.in quo concludit,ex eo quod dixit.ſ̃.eo.reſpon.j.vt ibi
no.[Secularem] xii.q.ij.nulli.& ca. quicunque.xvi.q.vij.decimas.
[Sanctiones] quia non niſi authoritate diœceſani talia regula-
riter acquiruntur, oportet enim,ꝙ clericus,qui talia recipit,in-
tret per oſtium, eſſet enim alias fur & latro, vt patet in eo,quod
legitur,& notatur.ſ̃.de cleri.peregrinan.c.fi.ſ̃.de offi.archid.cum
ſatis.¶[Quinimmo] ver.[Et qui accipit] per poteſtatem ſecula
rem.[Raptor.] quia non intrat per oſtium, vt in præceden.gloſ.
ergo iniuſte poſſidet,vt patet in eo, quod legitur,& notatur.ſ̃.ca.
proxi. vnde & tenetur ad reſtitutionem omnium perceptorum.
ſupra de præbend.dilecto.ad finem.cum ſuis concordantiis.[Sa-
crilegus.] inuadens enim,ſeu rapiens eccleſiarum bona ſacrile-
4 gus† iudicatur,vt hic,& legitur,& notatur.ſ̃. de foro competen.
conqueſtus.quinimmo,& inde furi comparatur. 23. quęſtione.
4.quid ergo.

S V M M A R I V M.

1 *Pluralis locatio ad minus duorum nu.eſt contenta.*
2 *Pluralitas in ſingularitatem quandoque reſoluitur.*
3 *Dies media inter vigiliam & feſtum admittitur.*
4 *Computatio fit de momento,ad momentum.*
5 *Annus ſolaris habet 365.dies,& ſex horas.*
6 *Biſſextus unde dicatur.*
7 *Biſſeſti dies non computatur in anno.*

C A P. XIIII.

QVæſiuit & infra. Etiam ſolus] Argu.ↄ̃.
in canonica.Iac.Apo.
c.vlt.F.& ſ̃.de ſacr.vnc.c.vnic.§.i.ver.de prima.vbi dr̃
infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros eccle-
ſiæ,qui orent ſuper eum,& ſic videtur,ꝙ debeant eſſe plures.quia
1 pluralis locutio† duorum numero ad minus contenta eſt.4.q.3.
ver.vbi numerus.Sol.Hoc intellige de neceſſitate, quæ legem nõ
habet.de conſecra.diſt.j.ſicut.ſ̃.de conſue.ſm B.Et quod dicit au
2 thoritas Iac.non obſtat,quia† reſoluenda eſt pluralitas in ſingu-
laritatem,vt dicas presbyteros.i.presbyterum. ſic.ſ̃. de priuile.vt
priuilegia.§.fi.ver.quia licet.etenim certum eſt, ꝙ & ſi plures in-
ducerentur,vnus tamen tantum faceret vnctionem,& alii rñde
rent,vt patet in eo,quod no.ſ̃.ti.j.cum illorum.§.ſi vero clauſtra
lis.ſuper verbo,abſoluatur. ideoque ſufficit vnus presbyter cum
vno clerico.ſ̃.de uita & honeſt.cleri.vt quiſque presbyter. vel ſal-
tem in defectum clerici laico literato,ſed & ſi non poſſit haberi,
niſi vnus presbyter ſolus ipſemet poteſt totum complere,& ſibi
rñdere,quia neceſſitas legem non habet,vt dictum eſt.¶Feſtum
vero.] ij.pars.[Nec quolibet alio modo] de neceſſitate probat, ꝙ
ſi feſtum in die lunæ incidat,& biſſextus occurrat, neceſſe eſt, ꝙ
prima die biſſexti.ſ.die lunæ fiat vigilia B.Matth.& ſecũda die.ſ.
die martis feſtũ,& ſic ceſſat tunc ↄ̃ſuetudo, de qua ſequit.j̃.§. fi.
alioquin oporteret,ꝙ ieiunium fieret in cathedra ſancti Petri, q̃
præcedit feſtum per tres dies, ſicut in Kalendario eccleſiæ potes
videre oculata fide. quando ergo hoc accidit, nec pro biſſexto,
3 nec alio modo.hoc eſt etiam occaſione cathedræ ſancti. † Petri
inter vigiliam & feſtum dies media admittatur,alias autem non
ieiunabitur die dñico,vt ſe.ſed in ſabbato præced.vt ſ̃. de obſer.ie-
iu.c.j.ideo ſic expone hæc verba [Nec pro biſſexto] ſubaudi quo
cunque die occurrat excepto die lunæ,& dominico, & tunc nõ
eſt vis,vtrum prima die,vel ſecunda celebretur vigilia, vt dicit.j̃.
§.j.[Nec quolibet alio modo] ſ.ſi die lunæ occurrat feſtum a biſ-
ſexto.quandoquidem neceſſe eſt,ꝙ prima die biſſexti fiat vigilia.
Alioquin vel in die dominico.ſ.in cathedra ieiunaretur,quod eſ
ſet abſurdum,vel duo dies eſſent inter vigiliam, & feſtum, ſicut
in Kalendario patet oculata fide.[In qua vtique] verſi.[Die dñi-
ca.] qm̃ dominica propter reuerentiam non eſt ieiunium cele-
brandum.30.di.c.vlti.ſed in ſabbatho præced. ieiunandum eſt.ſ̃.
de obſer.ieiu.c.j.¶[Ipſum autem] 3.pars.[Pręcedenti die] ſ.biſſe-
xtili.[Qui duo quaſi pro vno.] & ideo quia pro vno reputantur,
non computantur in tempora reſtitutionis, licet de momento
4 †ad momentum fiat computatio.ff.de minorib. denique.§. mi-
norem.& ff.de verb.ſignifi.cum biſſextus.& propter hoc facit ad
ti. Argu.contra hoc.ff.de ſtat.libe.l.iiij.§.Stichus. Ad hoc notan-
5 dum,ꝙ† annus ſolaris habet.365.dies. & vj.horas. & ſic quatuor
anni habent vltra pręfatum numerum dierum.24.horas,q̃ coa-
ceruatæ vnum faciunt diem,qui ſuperabundat in quarto anno,
& hic dies de quatuor annis facit biſſextum,& dicitur biſſextus,
quia prędictas.vj.horas continet bis duplicatas,& ſic.24.vt pręmi
6 ſi.† Vel quod melius eſt,biſſextus,vt nomen ſonat, dicitur ex bis
& ſextus dies per combinationem vnitus. & in eadem litera ka-
lendarii.ſ.vj.kalendas Martii.vt j̃.ſequitur collocatus. Dicitur er-
go biſſextus,quia bis ſedet,& ſtat in ſextis Kalendis.vt dictum eſt
& ſtatim ſequitur,& hi duo dies pro vno computantur,& debet
ſcribi cum duplici.ſ.& cum vno.x.& interſeritur biſſextus.quin-
ta die exeunte februario.hoc eſt vj.kal.Martii. & ſeq.die debet fe
ſtum,alias vigilia b.Matthię celebrari. Vnde verſus.

Biſſextum ſextæ Martis tenuere Kalendæ.
Poſteriore die,celebrantur feſta Matthiæ.

Secundum B.Sed pone aliquem ab ordinibus ſuis ſuſpenſum ꝑ
annum,& eſt tunc annus biſſextilis,nunquid in vlt.die poterit ce
lebrare? Videtur,ꝙ non,quia hi duo quaſi pro vno reputantur.ar
gu.hic & ff.eo.cum biſſextus.& ff.de mino.l. denique.§.minorẽ.
Lau.dixit ↄ̃ arg. legis dicentis.ꝙ ſi libertas relicta eſt tibi, ſi anno
7 ſeruieris,†dies illa non computatur in anno,ſed tantũ.365. dies.
ff.de ſtatu lib.cum hęres.§.Stichus.& hoc ſatis videtur,quia cum
ſit pęna,non debet ampliari,ſed potius reſtringi.de pœ.di.j.§. pœ
nę.T.Sed contra,quia talis pœna non eſt odioſa,ſed fauorabilis,
vt no.ſ̃.ti.j.c.pen.[Conſuetudo] ſ̃.de obſer.ieiu.conſilium.& 76.
diſt.vtinam.xj.diſtin.catholica.& excipe quod no.ſ̃.§.proxi.qua
ſi in principio.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *Interpretatio Papæ ius facit.*
2 *Res interpretari debet potius ut ualeat,quam pereat.*

C A P. XV.

IN his & infra. Quæſtio verteret.] & ſic
iudicium ordinatũ fuit,
vt patet ex præmiſſis,& ex eo quod leg.& no.ſ̃. eod.
forus.§.in omni.¶Ipſe archiepiſcopus] ij.pars.[Par
tem condemno] huiuſmodi verbis non fuit vſus,vel equipollẽ-
tibus,quia illud ſufficeret.ff.de arb.quid tamen.§.j. & ſ̃.de appel.
ad audientiam.vnde videbatur non valere ſñia,quia non conti-
nebat abſolutionem,vel condemnationẽ.ij.q.vj.§.diffinitiua.C.
de ſen.& interlo.om.iud.præſes.Item no.ꝙ pars,ſi præſens eſt,cõ
demnanda eſt,quis vero debeat condemnari dñs an procurator
de hoc plene dictum eſt.ſ̃.de ele.querelam.¶Attendentes igit.]
3.pars.[Rem perfectam] ſi.ff.quod quiſq; iuris.l.j.& vlt.ff. de vſu.
videamus.§.in Fauiana.C.de ſent.pa.l.vlt. & ij.q.3.§.notandum.
in fi.[Item ſm Gregorium] ver.[Quod præcipitur.] 14 q.j.quod
præcipitur.[Conſiderantes] ver.[Verba intentioni] ſic.ſ̃.eo.intel-
ligentia.& c.præterea.vbi de hoc.& j.q.j.marchion.& ff.de leg.ſci
1 re.[Interpretamur] ver.Quæ interpretatio generalis eſt,& †ius fa
cit,& ab omnibus obſeruanda eſt.ſ̃. tit.prox.inter alia.& C.de le-
2 gib.l.j.quod dic,vt no.ſ̃.de poſtul.præl.c.j.§.nec nocebat.& †inter
pretari debuit,vt res potius valeret, quam periret, ex quo in du-
bium reuocabatur.ff.de reb.duob.quoties.& j̃.eo.abbate. & not.
ſ̃.de priuile.quia circa.[Præſentibus] ſimile.ſ̃.ti.j.venerabili.nam
alterutra abſente,niſi per contumaciam non eſt rſr in iudicio,
nec ad interpretationem iudicialem,nec ad aliquid aliud proce-
dendum,vt hic.& ſ̃.de cauſa poſſ.& pro.c.j.ſ̃.de maio.& obe.in-
ter quatuor.ſ̃.de conſtit.eccleſia. cum ſuis concord.Quod dic,vt
no.j̃.eo.c.j.§.fi.[Diffinimus] & ſic eſt,quaſi ſententia, non tamẽ
requiritur hic litis conteſtat.ſm do.n.ne lites ex litibus oriantur.
C.de fide inſtru.l.fi.ad finem.ſ̃.de re iud.inter monaſterium.& c.
ſuborta.[Firmitatem] quia non eſt vis in verbis,ex quo de men-
te conſtat,vt ſ̃.legitur,& nota.nec refert quid ex æquipollentibus
fiat.ff.de re iud.in ſententiis.allas incipit in Summa.

S V M M A R I V M.

1 *Voluntas Papæ pro lege ſit,& ſi per quam dura.*
2 *Intereſt aliquis pro denario,qui non intereſſet pro Deo.*
3 *Manualia beneficia,quæ vocantur.*
4 *Manualia dicuntur etiam quem in denariis conſiſtunt.*
5 *Interprætatio larga contra reum,an ſit in reſcriptis facienda.*
6 *Interprætatio facta a Principe ius facit,& omnibus præiudicat.*

C A P. XVI.

OLim. Canonico Paduano] abſenti,alias non eſ-
ſet opus interpretatione,nec haberent ca-
nonici cauſam ſubtrahẽdi ſibi beneficium ſuum, vel
male interpretandi mandatum Papæ. Sed quare uo
luit Papa,ꝙ haberet iſtos prouentus in abſentia? Vtique. quia ita
1 placuit,ſit ergo pro lege voluntas,†& ſi per quam dura ſit.Inſtit.
de iure natura.§.ſed & quod Principi.19.di. in memoriam.nam
quamuis hi,qui in ſeruitio epi,vel etiã Papæ ſunt. & qui in theo
logia ſtudent,fructus præbendarum ſuarum percipiant,eis tamẽ
quotidianæ diſtributiones,hoc eſt manualia beneficia,quæ huic
2 conceduntur,vt ſequitur,denegantur,ᵃ vt patet.ſ̃.de cler. non re-
ſid.de cętero.& c.cum dilectus.& c.ad audientiam.& ſ̃. de pręb.
licet.vel dic,vt j̃.no.[Reſidentibus] ſ.canonicis,intelligas tu cõia
habentibus,vt & innuitur in verbis ſeq.& j̃.e.c.§.fi. [De commu
nibus.] hic innuit,ꝙ habebant omnia cõia [Et manualia] verſi.
manualia vocat illa forte,quæ dantur ſingulis diebus & ſingulis
horis illis tantum,qui perſonaliter interſunt, ſicut fit in pluribus
2 locis,vt melius eccleſiæ ſeruiatur,†quia talis intereſt pro denario
qui non intereſſet pro Deo: nihilominus venientes & non ve-
nientes habent certas præbendas, quas uocant corpora præben-
darum,vel manualia uocat relicta pro anniuerſarijs, quæ & in-
ter illos,qui officio interſunt tantum diuidi conſueuerunt, & ſi
de talibus hoc intelligatur,& quæratur, quare hoc conceditur,
non poſſum reſpondere,niſi quia ita placuit, vt not.ſ̃. in pręced.
gl. Sed nonne hi,qui in his caſibus,& aliis,ad horas canonicas &
ad exequias mortuorum & ſimilia potius pro denario, vel pro
ventre replendo,quam pro Deo ad officia accedunt ſimo. com-
mittunt? Ita videtur.arg. in eo quod leg.& no.ſ̃.de ſimo.ſuam no
bis.& c.ſicut pro certo.Sed contra,in eo quod leg.& no.ſ̃.de præ-
ben.ſignificatum.Sol.tales non committunt ſimoniam ueram
cum nulla pactio,nulla conditio expreſſa intercedat, peccant tñ
grauiter,& ſimoniam committunt mentalem. de qua & ſufficit
ſine diſpenſatione aliqua per ſolam pœnitentiam ſuo ſatiſfacere
creatori,quod dic,vt leg.& no.ſ̃.de ſimon.tua nos.ver.fi.& c.fin-
3 §.fi.†Poſſunt & vocari manualia beneficia ea, quæ dantur in ec-
cleſiis,in quibus ſunt omnia communia,quolibet die ſingulis ca
nonicis,qui non poſſunt,vel nolunt intereſſe cõi menſæ, ſicut re
quirit ſtatutum,vel conſuetudo eccleſiæ,prout eſt libra panis, &
certa menſura vini,certum companaticum,vel certi denarii, &
alia.ſi qua ſint,quæ oĩa conſiſtunt in victu,& vocantur manua-
lia,quia traduntur de manu in manum: datur & annuatim vni-
cuiq; pręſenti canonico certa ſumma pecuniæ pro ueſtitu, nec
aliquam aliam præbendam percipit canonicus, quantumcunq;
deſeruiat,& de tali beneficio,quod pro veſtitu datur.poteſt intel
ligi,quod pręmiſit.Debent ergo æſtimari hæc manualia, & iun-
gi cum ſumma veſtitus, & hæc omnia in talibus eccleſiis perci-
piet canonicus ſuper hoc priuilegiatus,etiam in abſentia, alioqn
quantum ad prębendam victus hoc priuilegium inutile eſſet,cũ
ibi nihil aliud,vt poſitum eſt,percipiat pro præbenda,& iſte intel
lectus expreſſe comprobatur j̃.eo.c.§.fi.Non obſtant illa iura, q̃
videntur contrarium innuere,vt no.in pręced.gl.quia intelligen
da ſunt de aliis manualibus,& in eccleſiis,in qbus non ſunt om-
nia communia,ſed ſunt præbendę certę,& diuiſę,vt & no. ea gl.
a prin.vſque ad ver.poſſunt.& hunc puto verum huius literæ in
tellectum.¶Quia vero] 2.pars.[Interpretari aliter,quam deceat]
ſed quicunque malitioſe,vel aſtute hoc facit,infamis eſt.C.de le
gib.l.ij.verum ſolus Princeps,vel priuilegii,vel reſcripti ſui dubiũ
interpretari poteſt.arg.ſ̃.ti.prox.inter alia.& patet in eo,quod leg.
& no.ſ̃.de iudic.cum veniſſent.ſicut & pretor ſtipulationem ſuã.
ff.de preto.ſtipu.l.in pretoriis.Sed & legatus,& conſuetudo Papę
mandatum Papę quandoque interpretatur.quod dic,vt not.ſ̃.de
poſtul.prel.c.j.§.nec nocebat. [Moliuntur.] in vitium ſonat.for-
4 ſan dicebat,ꝙ non debebat haberet† manualia,quę in denariis cõ
ſiſtebant.arg.ſ̃.de pręben.licet.vel aliquid aliud ſubtrahere cona-
bantur,& ideo dicitur.j̃.eo.§.fina.ꝙ omnia plene reddant. ſic &
multi peruerſi interpretatores inueniuntur,vt patet in eo, quod
legitur,& no.ſ̃.de priuil.in his.ſ̃.de decimis.ad audientiam.[La-
tiſſime] De hoc dic,vt plene not.ſ̃. de donationib.cum dilectus.
in fi.ſ̃.de prębend.c.fi.ſ̃.de conſang.ꝙ dilectio.ſ̃.de priuileg. quia
5 circa.& c.in his.†Sed nunquid in reſcriptis facienda eſt larga in-
terpretatio contra reum? Ita videtur, quia iudicium redditur in
inuitum.ff.de verb.obliga.inter ſtipulantem.§.j.Sed contrarium
verum eſt,vt patet.ſ̃.de offi.dele.P.& G.Nec obſtat l. inter ſtipu-
lantem.quia illud verum eſt,quando agitur coram ordinario,&
etiam quando agitur coram delegato,inquantum vires reſcripti
ſe extendunt.Porro ſi de ipſis dubitetur,fit cõtra impetrantes in-
terpretatio ſimilis iuncta triplici ratione Tum quia legem pote
runt aptius dicere.ff.de pact.veteribus.& not.ſ̃.de ſponſalib.ex li-
teris.Tum quia lites potius reſtringendę ſunt quam laxandę.Tũ
quia frequenter conſueuerunt abuti literis impetratis.vt patet in
eo,quod leg.& not.ſ̃.de reſcr.nonnulli.in prin.& §. cum autem
& c.fi.¶Noſtrum] 3.pars.[Aperiendum] quia ſm ipſum eſt in-
telligendum mandatum.vt ſ̃.de reſcr.mandatum.& ca.ſeq.nam
eius eſt interpretari,cuius eſt condere,vt patet in eo, quod not.ſ̃.
§.j.& probatur.ſ̃.ti.j.inter alia.Sed contra,quia hęc interpretatio
fit parte aduerſa abſente,quod eſſe non debet,vt patet in eo quod
legitur & no.ſ̃.c.prox.ver.fi.Solu.quandoque fit interpretatio ex-
traiudicialis.quando.ſ. quæritur de intentione Papæ, & hic non
eſt neceſſe partes citari,& tamen præiudicium facit,& de tali lo-
quitur hic.& j̃.eo.cum tibi.& c.dilecto.§.authoritate.& c.tua no
bis.quæ potius dicitur declaratio,quam interpretatio.arg.ff.de te-
ſta.hæredes.§.j.Quandoque etiam fit ſuper alio dubio, & tunc ſi
motum ſit dubium inter partes, & in iudicio, nunquam debet
fieri,niſi partibus pręſentibus, & habet hoc accidere, ſiue quęra-
tur de dubio ſententię inferioris iudicis.j̃.eod.ex parte.ii.quia ille
iam functus officio ſuo,ſiue bene,ſiue male, non hẽt ſe amplius
intromittere.arg.in eo,quod leg.& no.ſ̃.de offi. deleg. in literis.in
fi.Siue de dubio compoſitionis.ſ̃. de decimis. ex multiplici.Siue
de dubio priuilegii.j̃.eod.ex parte.ij. & talis interpretatio ſemper
fieri debet pręſentibus partibus,cum pręiudicet, & ſit diffinitiua.
vt ſ̃.c.proxi.ver.fi.& ſi aliter fiat,& ſit ſubreptitia, puta, quia de li-
te pendente non fit mentio,non valebit.arg. in eo quod legitur,
& no.ſ̃.de priuil.dudum.& ſ̃.de teſtib.cauſam quę.ij.§.j.ſ̃. vt lite
penden.c.fi. Vel aliter qualitercunq;.j̃.eod.venerabili. Sinautem
ex certa ſcientia procedat, non poſſumus ei dicere,cur ita facis.
xix.diſt.in memoriam. Valebit ergo omnino, & ſi pręiudicet.ſ̃.
de offic.ordi.duo ſimul.ꝙ ſi ab alio iudice fieret,non valeret.ff.de
re iud.de vno quoque.ſ̃.de offi.archidiac.ad hęc.§.fi.& arg.ff.quis
ord.in bon.poſſ.ſerue.l.ij.§.j.& ij.Eſt & alia interpretatio, quę fit
6 ſm propriam verborum ſignificationem,& † hęc etiam omni-
bus pręiudicat,& ius facit, ex quo fit a Principe,ſiue fiat in iudi-
cio,ſiue extra iudicium,vt patet.ſ̃.eo.c.j.& ij.& ſeq.& j̃.eod. cum
clerici.& c.quærenti.& c.ſuper quibuſdam.& ca.nouimus. & in
multis aliis capitulis huius ti [In victu.] quantum ad manualia
beneficia.[Et veſtitu] quantum ad ſummam pecunię, quę pro-
pter hoc de communi cõfertur in eccleſiis.ſ.in quibus ſunt om-
nia

nia communia,& ſic approbatur hic expreſſe intellectus, quem
nos quantum ad hoc in iſto capitulo approbamus, quod dic, vt
plene no.s̃.eo.c.rñ.j.ver.& manualia.[Plene] ita ꝙ nihil detrahe
batur,quod ipſi canonici moliebantur,vt & no.s̃.e.c.prox. [Iniũ
ximus] i.iniunxiſſe intelligimus, alias eſt in litera intelleximus.
ſ.per prædictum mandatum.

SVMMARIVM.

1 *Verbum terræ,ſimpliciter poſitum,intelligitur generaliter de quacunque ter ra magna,vel parua.*
2 *Nominis appellatio ampliatur per interpretationem.*
3 *Odium quandoque ampliatur & fauor reſtringitur.*

CAP. XVII.

CVm in partibus. Reuocari] & iõ nos
conſulere voluiſtis,
ſicut & debuiſtis.s̃.de feudis.c.j.vbi de hoc.¶Cum il
li] ij.pars.[Ianuis] ſic.s̃.ti.j.permittimus.& s̃.de priui
le.ꝙ nonnullis.[Priuilegiis.]quibus committitur,vt poſſint cele-
brare diuina ſuppreſſa voce ianuis clauſis &c.[Dicentes] verſi.&
mentientes,ſiue ſe fallentes,vt patet ex ſeq.¶Cum autem.] 3.ps.
[Nil expreſſe dicatur] ergo nec aliquis debet interdictum ad re-
gnum,vel prouinciam reſtringere,quia ſi Papa de hoc cogitaſſet
illud in priuilegiis expreſſiſſet.s̃.de decimis.ad audiẽtiam. & s̃.de
tranſla.epiſco.c.ij.§.ſed neque.ver.fi.[Nomine terræ] vide quali-
1 ter verbum ſimpliciter† poſitum intelligitur generaliter de qua
cunque terra parua,vel magna.ſi.xix.diſ.ſi Romanorum.& s̃.de
priuile.quia circa.& ſic generale dicitur interdictum ex quo to-
ta terra ſubiicitur interdicto,ſiue ſit ciuitas,ſiue ꝓuincia, vel alia
quia generale dicitur quantum ad locum illum,cum ibi nullus
excipiatur.[In his locum habeat] No.hic appellationem nomi
2 nis ampliari † per interpretationem.ſic.28.q.j.idolatria. & eſt ar.
3 †odium ampliari & fauorem reſtringi.ff.de his qui not. infa.l.2.
§.exercitus. Arg.contra.ff.de liberis,& poſthu.cum quidam.Sed
in veritate nulla eſt ampliatio,vt dixi in proxima notula.Vel dic
ꝙ pœna interdicti non eſt odioſa, ſed fauorabilis cum ad corre-
ctionem animarum infligitur.quod dic,vt no.s̃.ti.j.c.pe. & acce-
dit.s̃.de pœniten.ca.antepenul.& quod ibi nota.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia ſuccedit,vbi clerici nullos habent conſanguineos.*
2 *Clericorum nomine,omnes ſubditi Epiſcopo comprehenduntur.*

CAP. XVIII.

CVm tibi. Pars.s̃ de teſtamen.cum tibi.[Re-
rum clericorum.] nomine eccle-
ſiæ acquiſitarum,dumtamen clerici curam, vel ad-
miniſtrationem eccleſiæ non habeant,alioquin cõ
tra.s̃ de teſtam.relatum.ij.§.nomine,vel rerum etiam patrimo-
nialium,vel ex proſpera fortuna acquiſitarum , vbi tamen cleri-
ci non habent ſuccedentes ab inteſtato,alioquin contra.xij. q.2.
1 c.fi.& q.3.c.j.†Sed vbi nullos habent conſanguineos,eccleſia ſuc
cedit,vt hic.& xii.q.3.quicunque.s̃.de ſucceſſ.ab inteſta.c.j.& no.
de hac materia.s̃.de teſtamen.ad hæc.& c.tua nos.& c.requiſiſti.
§.fi.Poteſt etiam intelligi hæc litera in caſu,quem habes.s̃. de pę
nis.c.2.vbi clericus nullum hæredem inſtituit,bona vero ſua pa-
trimonialia,vel intuitu perſonæ acquiſita in pias cauſas erogari
præcepit,nullos tñ executores reliquit, vel ſi hoc fecit,negligẽtes
apparent,alioquin per ipſorum manus eſſent hæc diuidenda.C.
de epiſco.& clericis nulli.in Auth.de ec.ti.§.ſi quid autem pro re
demptione.coll.ix.& patet in eo,quod legitur,& no.s̃.de teſt.tua
& cap.Ioannes.Vbi ergo executores relicti non ſunt,& ſi eps̃ hoc
habeat exequi, vt in præmiſſis iuribus, tamen Papa hoc poteſt
alii committere,ſi vult,licet decentius ſit,ꝙ epiſcopo hoc com-
mittat,vt hic.Sed quæ eſt hæc indulgentia, cum iure communi
hoc competat epõ,vt præmiſſum eſt? Reſpon.poteſt intelligi,ꝙ
in hac eccleſia talia ad archidiaconum,vel alium de conſuetudi
ne pertinebant.arg.s̃.de exceſſ.præla.ca.ij.& ſic gratiam continet
ſpecialem,vel dic,vt in ſeq.gl.[Diſpoſitione.] ita ꝙ exinde poſſit
ſoluere debita,pro quibus tua eccleſia tenetur obligata.arg.j̃. eo.
tua nobis.& ita non eſt ſuperfluum hoc indultum. [Nos conſu
lere] ver.ſi.j̃.c.j.ver.nos conſulere.[Ad canonicos] & videbatur
ꝙ non,quia tanquam maiores & digniores non videbantur cõ-
tiñeri nomine clericorum.argu.s̃.de reſcrip.ſedes.& extra do.no.
de ſenten.excommu.quia periculoſum.tamen ↄ̃rium reſponde
tur.j̃.§.vnico.Nec obſtat.c.ſedes. quia aliud in reſcriptis conten-
tioſis,quæ reſtringuntur,vt ibi,aliud in gratioſis,quæ dilatantur,
vt hic,& patet in eo,quod leg.& no.s̃.eo.olim.Sed nec obſt.c.qa
periculoſum.quia illud in reuerentiam pontificalis officii eſt in-
dultum,vt ibi legitur,& not. ¶Conſultationem] ij.pars.[Quod
appellatio clericorum] largiſſime ergo ſumitur hic illud voca-
2 bulum clericorum † comprehendit enim oẽs ſubditos epĩ, non
ſolum inferiores clericos,ſed etiam canonicos,quia cum indefi-
nite conceſſa fuerit diſpoſitio rerum clericorum , indefinite de
omnibus eſt intelligendum.ſi.ar.s̃.c.proxi.§.fin.vbi de hoc. Stri-
ctius tamen ſumitur.j̃.c.j.vt periurium euitetur,& ſic appellatio
ne beneficiorum non tantum minora,ſed & maiora comprehẽ
duntur.j̃.e.c.pen.ratio eſt in hoc capitulo,& in illo, quia in vtro
que indulgentia eſt,quæ debet late interpretari,vt legitur,& not.
s̃.c.olim.§.i.niſi vbi præiudicialis eſt,vel odioſa,quia tunc reſtrin
gitur,vt not.s̃.de præb.c.ſi.s̃.de tranſla.epiſco.c.fi.

SVMMARIVM.

1 *Homagium pro ſpiritualibus non præſtatur.*
2 *Eccleſia multis modis ſumitur.*

CAP. XIX.

CVm clerici. Ego talis] ver. hæc forma iura
mẽti obtinet in canonicis, &
prælatis,ſiue incuratis,& etiam inferioribus aliis,ſi ↄ-
ſuetudo ſit ſm do.n.quod dic,vt no.s̃.de ſimo.ne Dei
eccleſiam.& de priuile.antiqua.& de iureiuran. ego & c.tua nos.
reſpon.j.& no.ꝙ canonici iurant iura eccleſiæ ſeruare & defen-
dere.s̃.de iureiuran.breui.reſpicit etiam debitum obedientiæ tan
1 tum,non fidelitatis,vel homagij,† quod pro ſpiritualibus non ꝓ
ſtatur,vt j̃.tit.j.c.fi.ſm do.n.vel dic,ꝙ & ſi non reſpiciat homagiũ
reſpicit tamen fidelitatem,vnde & ſequitur fidelis ero,ob quam
ad multa obligatur vt patet in eo quod not.s̃.de feud.capi.j.Iurat
ergo fidelitatem canonicus,quod dic,vt ibi not.s̃.de exceſſ.præla.
graue.& s̃.de ſimo.ex diligenti.[Nos conſulere] ver. [Clerus]nõ
vt ſequitur.[Capitulum] ſic ut ſeqtur.¶Nos igit] 2.pars.[Quod
per eccleſiæ Placentinæ vocabulum] ſtricte ſumitur hoc nomẽ
eccleſiæ principaliter.ſ.pro epõ,ſecundario pro capitulo, & non
2 pro clero diœceſis.vt j̃.ſequitur.† Multis, & aliis modis ſumitur
eccleſia,quod dic,vt no.s̃.ti.j.c.pe.& fi.[Et ſi capitulum] verſi. &
merito,quia non habet tantam communionem eps̃ cum aliis
eccleſiis,quantam cum eccleſia cathedrali,cum qua omnia ſpi-
ritualia habet communia,vt patet.s̃. de teſtam. requiſiſti.§.ſecus
autem.Sunt autem vnum corpus eps̃ & canonici, ſiue capitulũ
eccleſiæ cathedralis,& ideo ipſa ſpiritualia ſimul exercent,& dic
vt legitur,& no.s̃.de exceſſ.pręla.cap.j.& de his,quæ fiunt a pręla.
nouit.& c.quanto.& ideo hæc ſpiritualia ſibi communicant.A-
lias autem ſi aliquis laicus,vel clericus pro aliquibus temporali-
bus ſegregatis a capitulo iuraret fidelitatẽ epõ nullatenus caplo
teneretur,vel econuerſo.vt s̃.de reſcrip.edoceri.ſm do.n.¶Is tñ]
3.pars. [Principaliter.] q.d.ſi eps̃ præciperet vnum,& capitulum
pręciperet aliud,deberet talis potius epõ,quam capitulo obedire.
xj.q.3.qui reſiſtit.Quid ergo ſi cauſa vertitur inter epm̃,& capitu
lum? Dic,vt plene no.in Summa de poſtulando.§.fi.ſub.§.illud.
in ſumma.Et no.ꝙ ſi talis clericus contra epm̃, vel eccleſiam, a
qua beneficiatus exiſtit, pro extraneis aduocat, vel procuratoris
officium aſſumpſerit,tanquam ingratus poteſt huiuſmodi bene
ficio ſpoliari.quod dic,vt leg.& no.s̃.de poſtul.prælat.c.fin.

SVMMARIVM.

1 *Cenſura eccleſiaſtica non vt odioſa reſtringenda, ſed tanquam fauorabilis amplianda.*
2 *Cenſura eccleſiaſtica ponitur pro rigore.*
3 *Depoſitio comprehenditur nomine correctionis.*
4 *Animaduerſio maior comprehendetur quandoque nomine cohertionis.*
5 *Dignitatibus deferendum eſt & perſonis.*
6 *Contumacia creſcente,creſcere debet pœna.*

CAP. XX.

QVærenti. Pars.s̃.de offi.dele.quærenti.[Reſpõ
demus] ver.[Quod per eam] ſ.cen-
ſuram eccleſiaſticam.hoc eſt nomine ipſius. [Inter-
dicti] ecce primum,de quo non videbatur dubitari.
[Sed etiam ſuſpenſionis] ecce ſecundum, de quo dubitari vide-
batur.[Et excommunicationis] ecce tertium , de quo & magis
dubitandum erat. Veruntñ & hæc continentur noĩe cenſuræ ec-
1 cleſiaſticæ,vt hic aperte dicit.Et ſic patet,ꝙ cenſura†eccleſiaſtica
non vt odioſa reſtringenda eſt,ſed tanquam fauorabilis ampliã
da quantum ad iſtas pœnas ſpirituales,quæ ad corrigendum pec
catores ſtatutæ ſunt & inuentæ.quod dic,vt no.s̃.eo.cum in parti
bus.in fi.& s̃.ti.j.c.pen. Nunquid ergo depoſitio, ſiue degradatio
hoc nomine comprehenditur?Non quia odioſæ ſunt illæ pęnæ,
ideo reſtringendæ.arg.de pę.di.j.pœnæ.ff.de pœnis. interpretatio
2 ne. Alibi tamen cenſura†eccleſiaſtica ponitur pro rigore.s̃.de bi
gamis.nuper.rñ.j.in fi. Alibi pro cenſura canonum.s̃.qui cle. vel
vo.c.fi.in fi.Nunquid ergo delegatus alia pœna punire poterit ↄ-
tumaces?Rñ.nõ,ex virtute clauſulę iſtius, ex vi tñ commiſſionis
iuriſdictionem recipit,& per ↄ̃ns coęrtionem hẽt,& poteſt ſęue-
ritatem eccleſiaſticam (& ſi hoc literę ſpecialiter nõ contineãt)
exercere,ideoq; pœnã ſcriptam in iure poteſt infligere, vbi certa
non reperitur,alias mulctare,arbitrari,vel punire, vt omnia hæc
patẽt in eo,quod legit.& not.s̃.de offi.dele.de cauſis.§.vnico.& c.
ſeq.& ſm hoc intellige quod no.extra.d.n.de homici.pro huma
3 ni.§.cum igitur.ver. nos tanto.[Intelligi] ſic nomine†correctio-
nis comprehenditur depoſitio.l.diſt.contumaces.ff.de offi.præſi.
4 legatus.s̃.de ſtatu mo.eaque.§.ꝙ ſi abbas.Sed & nomine† coher-
tionis quandoq; comprehenditur maior animaduerſio.ff.de of.
proconſ.meminiſſe.in fi.Sed & vbi quid incertum mandatur,&
ſi aliis præſtationib.abſoluatur pecunia,erit mandati actio,dum
tamen expediat mandatori.ff.mand.ſi quis pro eo.ſm Vin. [Vt
5 iudex]ver.[Perſonarum]hoc ideo dicit,quia † dignitatibus defe-
rendum eſt & perſonis.l.diſt.contumaces.quod dic,vt leg.& no.
s̃.de offi.leg.ſane,quia.& paſtoralis.[Magis viderit] quia & plectẽ
do,& cognoſcendo hoc ſolum bene agitur,vt vita hominũ cor-
rigatur.23.q.v.prodeſt ſæueritas.[Expedire] hoc eſt,de qua præſu
mitur,ꝙ magis timeri debeat,& ſi vna non ſufficit creſcente cõ
6 tumacia procedi poterit ad ſecundam† nam creſcente cõtuma
cia creſcere debet & pœna.ff.de pœnis.relegati. quod dic,vt legi.
& no.s̃.vt lite non conteſta.quoniam.§.ſi.

SVMMARIVM.

1 *Nouale ex ſilua fit.*
2 *Mancipia notia ui quæ dicantur.*
3 *Nouitius qui dicatur.*
4 *Nuptiæ nouæ quæ dicantur.*
5 *Nouelæ aliquid eſſe,cui incumbit probatio.*
6 *Probatione facta æqualiter ab ambabus partibus,cui ſtandum.*

CAP. XXI.

QVid per nouale. Huic rñdetur.j̃. eo.§.
nos tñ. duas vero opi
niones in medio,prout ſequitur, interponit. [Licet
autem]ver.[Terra præciſa.] & hic habẽt pro ſe legẽ
expreſſam.ff.de verb.ſign.ſilua cedua.§.noualis.& s̃.eo.c.j. [Aliis]
1 ver.[Extirpatis] quia †ex ſilua nouale fit.ff. de termino mo. l.fin.
in fi.[Quarum]ver.[Vtraque] ſ.prima & ſecunda legibus.s̃.pro-
xi.allegatis.& ff.de peti.hæredi.vtiles.¶Nos tamen]ij.pars.[Inten
tionem] cuius interpretatio ad nos ſpectat.arg. in eo quod legĩt,
& no.s̃.tit.j.inter alia.[Conceſſerunt]vt patet.s̃.de decimis.ex par
2 te.j.[Vt nouale] ver.[De nouo]ſic.s̃.eo.c.j. ſic & † mancipia dñr
nouitia,quæ anno ſeruierunt.ff.de publ.& vecti.l.fi.§. quoties.ſic
etiam vinum dicitur nouum,quod non habet annum.ff.de triti.
vino & oleo lega.l.vetus.† Et nouitius dicitur religionem ingre-
4 diens j̃.annum.s̃.de regu.ſtatuimus.& ſm Greg. † nouæ dicunt̃
nuptiæ,quæ infra coronam.i.circulum , vel reuolutionem anni
ↄhuntur.35.q.8.c.j.& per hęc iura videtur,ꝙ nouale non deberet
durare vltra annum,quod non eſt verum , immo,ex quo ſemel
eſt nouale,ſemper erit nouale,& eſt ratio,vt legi.& no.s̃.de priui.
5 c.fi.[Memoria] ſed cui † incũbit hęc probatio? Rñ.ei qui agit.ar
gu.ff.de proba.ei qui dicit.C.de rei vend.l.fi.eps̃ tñ,& parochialis
eccleſia de iure cõi intentionem fundant ſuam, niſi aliud dicat̃,
vt patet in eo,quod leg.& no.s̃. de priuil.c.fi.& s̃.de decimis. qm̃
& c.dudum.s̃.de pręſcri.ad aures.& c.ex tranſmiſſa. Quid ergo ſi
quondam fuit nouale,& locus religioſus ſemper perceperit deci
mas in integrum per centum annos & amplius,nunquid neceſ-
ſe habet probare,ꝙ nouale fuerit? Reſpon.ſic dummodo de pri-
uilegio fidem faciat,& de perceptione poſt priuilegium tanti tẽ-
poris,cuius non extat memoria,ſed ſufficit,ꝙ hunc titulum alle
get,& probet hoc modo,vt dicat tale priuilegium ſibi fuiſſe con-
ceſſum,& poſt illud priuilegium tale fecit nouale, ad quod pro-
bandum inducit patientiam perceptionis tanti tp̃is. ar. ff.de vſu.
cum de in rem verſo.ff.ſi ſeruitus ven. ſi quis diuturno.C.de ſer.
l.ij.ad fi.& in eo qđ leg.& no.s̃.de cenſib.peruenit.alioquin tp̃s ſo
lius ſiue nudæ perceptionis ſine priuilegio, vel alio titulo non ꝓ-
deſſet,vt patet in eo,quod leg.& nota.s̃.de pręſcr. ſi diligenti.s̃.de
decimis.dudum.Hoc etiam notandum eſt,ꝙ talia priuilegia nõ
extenduntur ad præterita noualia, ſed futura , niſi forſan & hoc
de pręteritis ibidem ſpecialiter caueatur,argu.in eo quod legĩt.&
no.s̃.de conſtitu.cognoſcentes.& c.fi.tutius tñ eſt,vt in princ. pu-
blicetur,quando primitus eſt nouale,vt no.s̃.de priuil.c.fin. & in
publicatione fiat fides,nõ ſolum de eo,quod nouale eſt,ſed & de
priuilegio iam conceſſo,probationes.n.de facili amittuntur,vn-
de eis ſubueniendum eſt,vt patet.C.de reb.credi. generaliter.rñ.j.
& in eo quod leg.& no.s̃.vt lite non cont.qm̃.rñ.j. ideo & conſi-
lium eſt,ꝙ & de publicatione plura inſtrumenta fiãt, & in diuer
ſis locis deponantur,aut reponantur,vt ſi forſan vnum amittat̃,
aliud reſeruetur.arg.Inſti.de teſt.§.pen.in Auth.de conſan.& vte
ri.fratri.§.ſi igitur.coll.vj.ff.de teſt.vnum.Sed quid ſi in ipſa publi
catione dicat eccleſia parochialis,quia talis locus cultus fuit, &
de hoc extat memoria,ꝙ vult probare per teſtes,nunquid eſt ad-
mittenda?Rñ.ſic,& in publicatione & in iudicio probationes ſu
per hoc admittendæ ſunt hinc & inde , nam & priuilegiatus vo-
lens probare,ꝙ non extet memoria,eſt admittendus, & eccleſia
ſimiliter,ſi velit probare contrarium,& poterũt dicere teſtes pri-
uilegiati,ſi tamen talem habeant conſciam,ꝙ toto tempore ſuę
memorię vſque ad hęc tempora viderunt locum incultum,aut
ludis tranſeuntibus,vel palludibus expoſitum,& audierunt a pa-
rentibus ſuis,ſiue maioribus qui & hoc a ſuis,& illi iſtud idem a
ſuis audierant,ꝙ ſemper fuit incultus,vel ꝙ cõis opinio eſt , ꝙ ſp
fuit incultus. Econuerſo vero teſtes eccleſiæ parochialis poterũt
dicere(ſi & talem habeant conſcientiam) ꝙ viderunt ipſum co-
li per multos,vel aliquot annos ante datam priuilegii, vel audie-
runt a ſuperioribus ſuis,ꝙ quandoque cultus fuit,vel ꝙ cõis opi-
nio eſt hæc.ad hoc.ff.de prob.ſi arbiter.ff.de aqua plu. arc.in ſum
ma.rñ.j.& §.fi.ff.de aqua quotid.& æſti.l.hoc iure.§.ductus aquæ.
Talis autem probatio,vel ſimilis locum non habet,niſi vbi hoc
in iure expreſſum eſt,vel quãdo quæritur de tempore,cuius me-
moria non exiſtit,vt hic,& j̃.eo.ſuper quibuſdam.§.j.in fin. & in
prædictis iuribus. & in cauſa matrimoniali. nec ſufficit hoc ab
vno audiuiſſe.arg.in eo quod leg.& no.s̃.de teſtibus. licet ex qua
6 dam.Quid ſi vtraque †pars intentionem ſuam probet?Rñ. illi te-
ſtes præualent,qui digniores ſunt, & veriſimiliora dicunt , ergo
& pauci idonei aſſerentes locum fuiſſe occultum negantiũ mul
titudini præferentur.arg.vj.q.fi.actor.& in eo quod legitur, & no
ta.s̃.de proba.tertio.s̃.de teſti.præterea.§.fi.& c. in noſtra præſen-
tia.quod dic,vt ibi no.[Fuiſſet]ſubaudi,de quo eccleſia parochia
lis parum,aut nihil percipiebat,alioquin ↄ̃.s̃. de decimis. cõmiſ-
ſum.in fi.& patet in eo,quod legitur,& no.j̃.eod.§.j. ¶ Sed nec de
quolibet] 3. pars. [Abſque graui detrimento] nam pro modico
reſtitutio non daretur,vt patet in eo,quod leg.& nota.s̃. de reſti.
in inte.c.j.puta,ſi antiqua erant nemo a,quę modicam herbam,
aut pauca ligna habebant,ſed ſi parochialis eccleſia magnas de-
cimas inde perciperet,ei tale priuilegium non obeſſet. ſm d.no.
Quid ergo ſi taliter priuilegiati totum territoriũ vnius caſtri de-
ſerti occupant,& redigunt ad culturã,& caſtrum poſtea popula-
tur,& eccleſia antiqua reædificatur,vel de nouo alia fabricatur?
Reſpon.ſubueniendum eſt eccleſiæ tali priuilegio, vel conſuetu
dine,vel præſcriptione aliqua non obſtante, vt patet in eo, quod
leg.& no.s̃.de no.ope.nuntia.c.ij.rñ j.ver.fi.& de præben.extirpã-
dæ.§.cum igitur.nam & ſm Io.& T.ſi eccleſia parochialis etiam
tractu temporis ex tali priuilegio incipiat lædi grauiter, tale pri-
a uilegium non obſtabit, immo eſt reuocandum [a],vt patet in eo ,
quod leg.& no.s̃.de decimis.ſuggeſtum.s̃.de donationib.apoſto-
licæ.§.j.ver.vnde.in prin.nam & a iure quandiu æquum viſum
eſt,propter euidentem vtilitatem recedi poteſt.ff.de conſtit.prin.
l.pen. Arg.ↄ̃ in eo quod legitur,& no.s̃.de contrah.emp. cum di-
lecti.§.j.alias autem ſemel nouale ſemper erit nouale.s̃.de priui.
c.fi.ſicut & fundus dotalis etiam ſol.matri.dotalis remanet.ff.de
fundo do.etiam directo.& arg.35.q 3.§.quod ſcripſi.[Cum talis]
ver.[Percipit]puta,paſcua, vel domus ſunt , de quarum decima
conſueuit eccleſia parochialis centum libras , vel plus percipere
annuatim.s̃.de decimis.commiſſum.§.primo.& ſecundo.Requi
ritur enim in talibus,ꝙ locus nec inhabitatus fuerit, neque cul-
tus.extra.dominum noſt.eo.titu.veniens.§.j.libro vj.

ADDITIO.

a ¶Reuocandum.Addit hic d.Abb.poſt Io.And.ꝙ Principis erit examinatio, quã
do dicatur enormiter lædere,& an debeat reuocari per not.in ca.ſuggeſtum.ubi
Abb.plene no.s̃.de deci.Et hoc inducit d.Abb.ad priuilegium mendicantium, vt
poſſint audire confeſſiones quorumcunque,quod ualde nociuum eſt eccleſiis pa
rochialibus.vnde prouidendum eſſet per Papam eccleſiis parochialibus reuocã
do iſtud priuilegium tam graue & præiudiciale ipſis parochialibus eccleſiis. Ad-
dit And.Bar.c.cum ad hoc.alias c.penul.de cler.non reſid.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopalia iura inter quæ continentur.*
2 *Roma omnium caput eſt domina,& magiſtra.*
3 *Eccleſiæ Matricis nomine,quid intelligatur.*

CAP. XXII.

VEnerabili. Fratres Sanctę Crucis]canonici,
vt ſequitur.intelligas tamen exẽ-
pti & priuilegiati.[Protectione] id eſt gubernatione.
& ꝙ ſibi de temporalibus rñderent,& hoc ipſum fa-
ctum fuit de ſpeciali mandato dñi Papæ.do.n.& alias: vel poſtea
fuit authoritate apoſtolica confirmatum, ſaluo tñ iure matricis
eccleſiæ,vt innuit in ſeq.& accedit quod leg. & not.s̃. quod met.
cauſa.c.pen s̃.de don.inter dilectos. [Quod] ſ.monaſterium ſub
1 protectione receptum.[Epãlia iura] inter quæ† continetur obe-
dientia,& inſtitutio, & deſtitutio, & quę epõ competunt de iure
communi per eccleſias,ſuę diœce.vniuerſas.quod dic, vt legĩt,&
no.s̃.de offi.or.conquerente.s̃.de cappel.mo.c.j. hic autem videt̃
conſuetudinem allegare, vt ſequitur. [Conſueuerat.] non ergo
ius commune,ſed conſuetudinem allegat,vt hic patet. & j̃.eo.§.
fin. quæ neceſſaria eſt, ſi monaſterium extra ſuam diœcẽ.ſitum
erat

erat alioquin ſufficeret ius cõe,vt in præced.gl.& s̃.de relig.do.de
xenodochiis.cum ſuis concor.ſed & vbi ſitum eſſet in ſua diœce.
vtrumque allegare poſſet,in hoc enim caſu & ius cõe & conſue
tudo concurrunt,vt legitur,& not.s̃.de Inſtitu.cum veniſſent.rñ.
j.¶ Nunc quodam] ij.pars.[Suis.] ſ.Sanctæ Crucis.[Sine ſuo.] ſ.
ep̃i.[Ibi] ſ.in monaſterio de Archanis.[Priuilegii] forſan confir-
mationis ſupradictæ protectionis.vt s̃.no.vel forſan monaſteriũ
Sãctæ Crucis impetrauerat priuilegium,ꝙ in monaſterio de Ar-
chanis ad ipſum ſpectare poſſet priorem inſtituere vnum de fra-
tribus ſuis,quod non impetraſſet,ſi dixiſſet,ꝙ ep̃s epiſcopalia iu-
ra ibi haberet,cum inter hæc conſtitutio numeretur,vt no.s̃.rñ.
i.ꝑm dominm noſt.Vel dic,vt in ſeq.gl.[Veritate tacita]vt in p̃.
ceden.glo.vel eoipſo,ꝙ non fecit mentionem de iure ep̃i,quod
dic,vt leg.& no.s̃.de priuile.paſtoralis.s̃ de confir.vti.ca.fi.Vel qa
monaſterium de Archanis erat monachorum ſancti Benedicti
vnde dicebat,ꝙ non per canonicum,ſed per monachum regere
tur.arg.xvj.q.j.nemo.& hoc tacuit.[Exhibere] ſubaudi quamuis
& per tenorem priuilegij appareret,ꝙ per ipſum non intellexit
Papa epiſcopo prẹiudicium generare,quia dicebatur ibi ſaluo iu
re matricis eccleſiæ, monaſterium vero dicebat, ꝙ illa clauſula
non obſtabat inde ſumpta occaſione &c.vt ſequitur.[Inde] ver.
[Occaſione] calua.& non cauſa rationabili,vt patet ex ſeq.[In-
telligit.] non attendens, ꝙ nimis aſtute interpretabatur benefi-
cium Principis,& ideo fit infamis.C.de legib.l.ij.ꝑm B.[Roma-
nam] quæ omnium caput eſt domina,& magiſtra, & ideo me-
2 rito† matrix per excellentiam dici poteſt.s̃.de ſumma Trini. c.fi.
ante fi.¶ Ideoque mandamus]3.pars.[Si aliud]puta priuilegium
exemptionis conceſſum ex certa ſcientia, ſola enim præſcriptio
temporis non obſtaret,vt patet.s̃.de præſcri.cum non liceat.ꝑm.
B.Verum eſt,quando ſubditus, qui debet præſtare obedientiam
ipſam nomine ſuo allegat,nomine enim alterius,qui ipſam prę
ſcripſiſſet,poſſet hanc allegare,vt patet in eo,quod legi.& nota.s̃.
de prę́ſcrip.auditis.& c.cum olim.§.fi.[Sicut prædeceſſores]& ſic
videtur inniti conſuetudini,quod dic,vt not.s̃.reſpon.j.ad fi.[Per
cenſuram] interdicendo,ſuſpendendo,excõicando, quod dic,ut
leg.& no.s̃.eo.quærenti.[Non obſtante]ver.[Priuilegio] ſ.ſupra-
dicto.[In præiudicium] & ideo non valet.C.de eman.nec auus.
[Per ſubreptionem] ſubaudi maxime,nam & ſi datum eſſet tale
priuilegium ex certa ſcientia,,non obſtaret, cum ibi dicatur ſal-
uo iure matricis eccleſiæ,vt no.s̃.eo.§.j.nec obſtat partis aduerſę
maligna interpretatio.Nos enim &c.vt ſequitur.[Nos enim]ver
3 [Cathedralem] †Sic ergo nomine matricis eccleſiæ intelligitur
cathedralis,vt hic.& xii.q.j.videntes.63.di.§ ex his.per cõſequẽs.
ep̃s,qui eſt in ipſa eccleſia.vii.q.j.ep̃s.s̃.eo.cum clerici.§.j.& ij. Ali
bi tamen nomine matricis eccleſiæ continetur non ſolum ca-
thedralis,ſed & illa,quæ ſub ſe habet eccleſias,vel capellas, vt pa-
tet.s̃.de præſcrip.ex tranſmiſſa.s̃.de tranſac.c.penul.[Intelligi vo-
lumus.] & nos idem velle debemus,vt patet in eo, quod legitur,
& no.s̃.de dolo & contu.cum olim.§.volentes. in prin. alias in-
telligimus.& nos idem intelligere debemus,quia eius interpreta
tio ius facit quo ad omnes.C.de leg.l.fi.s̃.de conſtitu.c.fi.s̃.de cele
bra.miſſ.in quadam.& ei in omnibus eſt parendum.xj.diſt. quis
neſciat.maxime autem in his,quæ fidem reſpiciunt, & eccleſia-
ſtica ſacramenta.s̃.de hæreti.ad abolendam . rñ.j. [Romanam.]
Hic no.iuſtitiam ſedis apoſtolicæ,interpretatur enim contra ſe,
ſicut decet,nam & vnicuique ius ſuum debet reddere, quamuis
& ſuum negligere non debeat.quod dic,vt legitur, & notatur.s̃.
de ſupplen.negligen.præla.licet.§.vnico.

SVMMARIVM.

1 *Aequiuocatio euitari debet*
2 *Sententia ſecundum petitionem formanda eſt.*
3 *Iudex Fatuus quis dicatur.*
4 *Notoria probatione non indigent.*
5 *Papæ ſi quis obijciat crimen,quis cognoſcet.*
6 *Ordo iudiciarius non ſeruatur in notorio iuris,vel facti.*
7 *Papa vbi quæritur de iuribus Ro.Eccl.poteſt eſſe iudex.*
8 *Excommunicari nemo poteſt,niſi pro mortali.*
9 *De iure quod competit multoties impetratur.*
10 *Capitulum de iure communi iuriſdictionem non habet.*
11 *Iuramentum loco cautionis præſtatur.*
12 *Abſolutio quandoque differtur propter delictum axcommunicati.*
13 *Abſolutio nulli eſt deneganda.*
14 *Excommunicandus quis non eſt pro ſolo crimine,ſi paratus ſit corrigi.*
15 *Excommunicatus quando petit ſe abſolui quomodo eſt diſtinguendum.*
16 *Peccata mortalia,quam pœnitentiam requirant.*
17 *Abſolutionem in occulto petens,an ſit abſoluendus.*
18 *Deus non requirit pecuniam,ſed contritionem, homo uero econuerſo.*
19 *Præceptum iudicis,dicitur ſententia.*

CAP. XXIII.

EXparte. Ad euidentiam iſtius decre. notan-
dum eſt, ꝙ capitulum.Carnoten.di
cit ſe habere priuilegium, ꝙ malefactores ſuos, ſiue
res ſuas,vel iura,vel homines occupantes, vel aliquẽ
infra terram ſuam,vel ſuos terminos capientes, vel aliter ſibi in-
iuriantes poteſt excommunicare, & terras ipſorum ſubiicere in
terdicto,& ex quo ſententiæ huiuſmodi latæ ſunt,non debent a-
liquatenus relaxari, niſi primo de violentia, vel iniuria illata eis
ſufficiens præſtetur emenda,vt innuitur.j̃.eodem.§.primo.verſi.
dicebant.Cum igitur præpoſitus comitiſſę Bleſen.quæ & comi-
tiſſa Carnoten.eſt quendam latronem cepiſſet, & forſitan ſuſpẽ-
diſſet,fuit requiſitus per capitulum,& quia non fuit eidem capi-
lo ſatisfactum , fecit capitulum terram ipſius comitiſſę per vnũ
de ſuis archidiaconis interdici , & ſic orta eſt quæſtio inter capi-
tulum & comitiſſam prædictam, vt ſequitur. Quæ tandem per
archiepiſcopum Senonẽ.loci metropolitanum,ad quem ex par
te comitiſſæ extitit appellatum,remiſſa fuit ad examen ſed. apo-
ſtolicæ,& dies partibus aſſignata,ſicut hæc omnia in integra ple
nius continẽtur.poſtea proſequere caſum.ut infra.ſequitur.[Co
mitiſſę Bleſen.] quæ & in comitatu Carnotenen.dominium ha
bet generale, ſaluo tamen iure & priuilegio eccleſiæ Carnoten.
[Ipſius] ſcilicet comitiſſæ.[Præpoſitus] laicus officia. Lau.in Frã
cia enim tales officiales præpoſiti vocantur, qui & in prouincia
balliui,ſiue baiuli nominantur,inde eſt, ꝙ in reſcriptis apoſtoli-
cis requiritur,quando agitur de præpoſito clerico,ꝙ addatur no
men eccleſiæ,in qua prępoſitus eſt.vnde ſi dicatur prępoſitus Pa
riſien.intelligitur de laico,niſi & iungatur eccleſiæ Pariſien. hoc
enim nomen generale eſt,vt patet.s̃.eo.quamuis. & quandoque
ſupponit pro laico,vt hic,quandoque pro clerico,vt s̃.de ætate &
1 qualitate capit.j.Ideoque & aliqua † circunſtantia apponẽda eſt,
vt æquiuocatio euitetur.argumen.in eo quod legitur,& notatur
s̃.de reſcriptis.capitu.fi.[Latronem] violentum,& publicum, &
forſitan homicidam.fur enim occultus nec occidi,nec mutilari
debet.C.de ſeruis fugiti.l.tertia.& auth.ſed nouo iure.[Iuſtitiam]
forſan ſuſpenſus fuit,vel aliter occiſus. [Requiſitus] ideſt ſatisfa-
ctio,vel emenda occaſione ipſius. homo enim mortuus fruſtra
redderetur,quia nec reddi poſſet. Vel dic, ꝙ homo mortuus cul-
pa rei recte petitur.ff.de verb.obl.ſi ſeruum.§.fina.condemnatio
autem in æſtimatione fier.Nec obſtat.s̃.de accuſa. qualiter . ij.§.
penultim.verſic.fina. Verum eſt enim ꝙ ſecundum petitionem
2 formanda eſt ſententia,†vbi hoc fieri poteſt , vt ibi, alias autem
poteſt iudex a petitione diuertere,vt ff.fini. regun.l.ij.& 3. ſecun-
dum dominum no.hoc verum eſt, quando natura actionis hoc
3 habet,vt ibi,in hoc autem cauſa fatuus † diceretur iudex , qui cũ
homo petitus eſſet,coram eo in æſtimatione ipſius condemna-
ret,vt patet.C.de fideicommiſſ.liber.l.fin.Intelligendum eſt ergo,
ꝙ hic requireretur extra iudicium , ad hoc vt emenda propter
hoc præſtaretur,vt innuitur in ſequentibus.Poteſt autem peti ę-
matio hominis,ſi ſeruus ſit,liber enim æſtimari non poteſt,poſ-
ſet tamen peti pœna l.aureorum a lege ſtatuta , & ęſtimatio in-
tereſſe.ff.de his qui deie.vel effu.l.j.§.hęc in factum actio.& l.fi.ff.
ſi qua.pau.fe.di.ex hac.vel ducenti ſolidi. & ſi ei nocitum fuerit
quanti bonum,& æquum iudici videbitur poterit condemnari.
ff.de redhibi.actio.quæ vulgo. [In terra ſua] habent enim cano-
nici Carnoten.in ciuitate Carnoten.certos terminos,infra quos
nec omnes,nec alius aliquam violentiam inferre debetur, & idẽ
vendicant in terris,quas tenent ſuæ iuriſditioni commiſſis,vt hic
innuitur. [Captum.] ideo libertatem ſuam violatam dicebant,
& emendam propter hoc exigebant.¶ Verum]ij.pars.[Offerret]
dicens,ꝙ parata erat ſtare iuri.Sed contra.s̃.de appel. dilectis.Sol.
ibi fuit lata ſententia poſt appellationem,& ideo non tenuit,hic
autem ante,& ideo tenet,& ſi iniuſta ſit.[Nihilominus]ideſt nõ
obſtante oblatione prędicta.[Fecerunt]per archidiaconum ſuũ,
vt in integra,cui vices ſuas ſuper hoc commiſerunt . Sed nonne
hoc ipſo ſententia iniuſta fuit,ꝙ in cauſa propria iudicarunt? Ita
videtur arg.C.ne quis in ſua cauſa iu.l.fi.alius enim debet eſſe iu-
dex,alius actor,alius reus,vt patet.s̃.eod.fortius.§.in omni.& 4.q.
4.cap.j.Sol.ſi iniuria manifeſta ſit Papę poteſt eam vindicare. ar
gumen. 23.q.4.Guiliſarius.& capit.ſequenti.ſed de occulta poteſt
facere inquiri.C.ſi quis Impera.maledi.l.vnica. ſupra de maledi.
capitulo primo.Si vero inferiori pręlato fiat,& eſt notoria,idem
videtur,argum.2.quęſtio.7.ſi quis ab epiſcopo.s̃.de offi.ordin.irre
fragabili.§.exceſſus.& §.cęterum . & dicto capitulo Guiliſarius.
4 Et eſt ratio,quia notoria† probatione non indigent.ſecunda q.j.
manifeſta.s̃.de app.cum ſit Romana.in fin.& ideo talem punire
poteſt.extra domi.noſtr.de pœnis.Romana,nec dicitur iudex in
cauſa ſua,ſed potius executor pœnę,& ideo recuſari non poteſt.
s̃.de appel.nouit.Si vero occulta ſit,illam non puniet,ſed ſi velit,
agat coram ſuperiore,vt in contrariis.s̃.ſigna. & extra. domi.no.
de offic.delega.ſtatuimus.Et hęc uera ſunt, vbi agitur de iniuriis
puniendis.Verum vbi agitur de rebus,vel iuribus eccleſię, ſi Pa-
pa agat contra alium,vel alius contra ipſum,decens eſt, quòd ar
bitri eligantur,vt iudicium ſine ſuſpitione procedat.argumento
11.quęſtione prima.ſi clericus aduerſus.& ii.quęſtione vj.quia ſu
ſpecti. poteſt tamen Papa ſi uult cauſam huiuſmodi alii delega-
re:nam & Imperator cauſas imperii facit tractari per procurato
res ſuos,qui & ſi ordinarii ſint,iudices tamen ab eo dati ſunt . C.
vbi

vbi cau.fiſ.per totũ.C.ſi aduer.fiſ.l.j.& ij.Nec occurrit rõ,quare vi
tetur ſuſpitio,ſi ordinarii ſunt,& non vitetur, ſi ſunt delegati, ex
quo,ex certa ſcientia dantur a Principe hi, & illi.immo procura
tores tanquam magis familiares magis poſſunt haberi ſuſpecti,
& ſic etiam obtinet de conſuetudine, ꝙ Papa huiuſmodi cauſas
5 delegat,vel ipſemet audiet,ſi maluerit, vt not.j̃.ea.glo.in fi.† Sin-
autem aliquis Papę crimen obiiciat,de hoc nullus poteſt cogno
ſcere niſi Deus.ix.q.iij.facta ſubditorum.& c.aliorum . excipitur
hæreſis.xl.diſtin.ſi Papa.Quòd ſi de poteſtate eius, vel ſententiis,
vel dictis,vel factis ſuis quæratur,nullus cognoſcit,niſi ipſe ſolus.
ix.q.iij.nemo.& c.ipſi ſunt. & c.cuncta.per mundum. & patet in
eo,quod legitur & not.ſupra de iudi.cum veniſſent.Vbi vero epi-
ſcopus vel alius inferior prælatus agit de iuribus,vel rebus eccle-
ſiæ , vel contra eum agitur , coram competenti iudice eſt agen-
dum.C.ſi a non compe.iudi.per totum . xj.quæſt.j.ſi clericus ad-
uerſus.& ſi ipſe prælatus in hoc caſu iudicet, vel arbitretur , non
valet.C.ne quis in ſua cauſa iudi.l.vnica . C. de arbi.l.penul. Niſi
notorium ſit , quòd aliquis iniurioſè vel violenter iura alicuius
prælati occupet,vel retineat,nam tunc licet non poſſit cognoſce
re,nec neceſſe habeat,ex quo notorium eſt.ij.q.j.manifeſta.hunc
tamen notorium ſacrilegum monitione præmiſſa poteſt excõ-
municare , & alias punire.ij.q.vij.ſi quis erga epiſcopum. & ca.ſi
quis ab epiſcopo.Quòd ſi monitus, vel conuentus ſuper hoc di-
cat,ego non ſum de iuriſdictione veſtra, quia ſum exemptus,vel
non teneor dare , quod petitis.puta decimas,vel mortuaria , vel
alia,priuilegio,vel compoſitione, vel alio obſtante poteſt præla-
tus ad priuilegium,vel inſtrumentum , ſi ipſum habet,exhiben-
dum certum terminum aſſignare : quod ſi exhibuerit , ſiue ve-
rum,ſiue falſum ſit,non debet pręlatus vlterius procedere, ſed ſu
perſedere,& coram ſuperiore de iure ſuo agere, quia cum cauſa
iam facta ſit probabiliter dubia , non poteſt dici notoria.argu.C.
quibus ad liber.procla. non licet.l.iij. & ideo non debet excom-
municari,niſi cauſa probata coram ſuperiore. ij.q.j.nemo . & ſi
excommunicauerit,ſententia ſine difficultate relaxabitur,& qua
ſi iniuſte excommunicans punietur . ſupra.ti.j.ſacro. & extra.d.
no.de ſen.excommuni.cum medicinalis . §.ſuperior. & præced.
etiam ſi in veritate erat ſubditus, & etiam ſi iura denegata debe-
bat,ſed ſi erat exemptus , pronunciabitur ſententiã nullã fuiſſe.
In vtroque tamen tutius eſt, ſi conuentus priuilegio exhibito ap
pellet,ne prælatus procedat,vlterius contra ipſum, nam lata po-
ſtea ſententia erit nulla . ſupra de appel. ad audientiam . & bene
valet appellatio etiam a futuro grauamine in hoc caſu,cum ex-
tra iudicium appelletur , vt no.ſupra de appel.conſuluit. & c.bo-
næ.Porro,ſi nec priuilęgium,nec inſtrumentum,nec teſtes , vel
alias probationes exhibet,ſed dicit, quòd alibi ſunt,tunc ſi noto
rium eſt,illud quod prælatus petit deberi , puta , quia petit deci-
mas ſuæ parochiæ poterit conuentum, ſiue monitum excom-
municare non obſtante probabili, alias improbabili negatione,
quæ non facit rem dubiam,alioquin,ſi contrarium diceretur,fa
cile eſſet cuilibet iuriſdictionẽ ſuperioris ſui defraudare, & expe
diret negare,vel mentiri,cõtra id,quod legitur.ff.de tributo.actio.
l.illud . in hoc caſu ſuperior iudex excommunicatum abſo-
lutionem petentem ad cautelam abſoluere poteſt de parendo
iuri & mandatis eccleſiæ præſtita cautione, & ipſo abſoluto quæ
ret,quare non dedit decimas,vel aliud,quod petebatur, & ſi pro-
bauerit iuſtam cauſam denegationis, abſoluet eum a præceptis,
alioquin condemnabit ſupra.tit.j.ſacro.§.i.& ij.& §.verum.nam
in hoc caſu præſumptio transferret onus probationis in excom
municatum , vt alias not. ſupra de proba.illud . & qui negat id,
quod de iure debetur,probare tenetur id , quod allegat.ff.de pro-
ba.ab ea parte.nec ſeruatur hic alius ordo , niſi ꝙ hoc probet, vt
in ea.l.patet. quæ nec alium ordinem ſeruari præcepit . Et eſt ra-
6 tio,quia notorium iuris eſt,in notorio † autem iuris, vel facti or
do iudiciarius non ſeruatur . ſupra de iureiuran.ad noſtram . iij
Sed opponitur , videtur enim , quod in omnem caſum habeat.
prælatus cognoſcere,vtrum conuentus ſubditus ſit, vel exẽptus,
& an priuilegium verum ſit vel falſum,& an ſua ſit iuriſdictio.ar
gu.s̃.de reſcript.ſuper literis.ff.de iudi.ſi quis ex aliena . Solu.tunc
habet locum,quòd iudex debet cognoſcere, vtrum iudex ſit , ſi-
cut illa iura loquuntur , quando de hoc contenditur inter par-
tes,quia vna dicit,iudex eſt,alia dicit,non eſt , in hoc enim caſu
non in cauſa propria,ſed in aliena dicitur iudicare.ff.quando ap
pel.ſit.l.j.§.in propria . Secus autem quando iudex cauſam ſuam
proſequitur,vt patet in ſuperioribus caſibus, quando ſcilicet quæ
ritur,vtrum monitus per epiſcopum ſit exemptus, vel nõ,vtrum
priuilegium ſit verum , vel non , vel aliquid aliud proponitur,
quod tangit cauſam principalem,de his vel ſimilibus cognoſce
re non poteſt,quia iam eſſet iudex in cauſa ſua, quod eſſe non de
bet.vt ſupra.no. Hoc autem priuilegium , de quo hæc decre.lo-
quitur,reſtringi debet ad notorie delinquentes.argu.extra.do.no.
de offi.delega.ſtatuimus. lib. vj. Sed nonne vbi conuentus priui-
legium non exhibet,eſt ad arbitros recurrendum? Ita videtur,ar-
gu.xj.quæſt.j.ſi clericus aduerſus.Sed ibi loquitur, quando præla-
tus vult ſubditum conuenire.In hoc autem caſu ſtulte aget prę-
latus, ſi accuſatorem . (alias actorem.& melius)ſe conſtituat:ex-
communicet ergo ipſum , ſi hoc cum bona conſcientia facere
poteſt,& magis eligat conueniri coram ſuperiore, quam conue
nire,quia fauorabilior eſt reus,quam actor, vt patet in eo , quod
legitur,& no.ſupra de proba.ex literis.Exemptus autem compa-
rere non tenetur,ſi notoria eſt exemptio. argu. ff. qui ſatisda. co-
gan.ſi vero.ff.de feriis.l.j.in dubio vero compareat,alleget priuile
gium,& recedat ff.de iudi.ſi quis ex aliena. alioquin tenebit ſen-
tentia in eum lata ex ea ſola cauſa, quia non comparuit ſaltem
priuilegium ſuum allegaturus,vt ibidem.Sed in hoc caſu tutius
eſt,quod appellet,vt not.ſupra.ea.glo.ver. in vtroque ſecundum.
do.no.cuius eſt quam hæc tota glo. quaſi non per omnia appro-
bamus,nam cauſa eccleſiæ non eſt prælati proprie,vt patet in eo,
quod no. ſupra de teſti.cum nuntius . vnde & in ipſa poteſt eſſe
teſtis , aut iudex,vt ibi not.& in Summa de ſen.& re iudi.ſub ru-
brica de ſententia . §.ſed quis debet ſententiam . ſub. §. proprius.
7 quod dic,vt ibi plene not.† Papa etiam , vbi quæritur de iuribus
Romanæ eccleſiæ poterit eſſe iudex,decentius tamen eſt , quòd
alii hoc committat.quod dic,vt no.ſupra de confir.vtili.cum di-
lecta.§.quia vero.& de iudiciis.cum veniſſent.[Dicebant enim].
ver.[Priuilegio].quod dic,vt no.ſupra.eo.c. in prin.[Congrua ſa
tisfactione].ideo nolebant relaxare interdictum, niſi prius ſolue
retur emenda.vt ſupra.e.§.reſpon.j.in fi.[Et infra]. hic contine-
tur,qualiter fuit ex parte comitiſſæ ad archiepiſcopum appella-
tum,& coram eo inter partes ſuper intentione præmiſſę clauſu-
lę & aliis inferioribus diſputatum.Dicebat enim pars comitiſſę,
quòd congrue ſatisfaciebat,ex quo iurabat,& cauebat de ſtando
iuri.Pars vero capituli ſatisfactionem pecuniariam & nõ aliam
congruam aſſerebat. Archiepiſcopus igitur declarationem hu-
ius dubii ſedi apoſtolicę,ſicut debuit reſeruauit,& miſit cauſam,
& partes ad Papam prę́ſigens,eis terminum,quo ſe deberent apo
ſtolico conſpectui præſentare.vt not.ſupra.eo.c.in princ. & ideo
Papa dubium iſtud declarat,vt patet in ſequentibus.¶ Ad intel-
ligendam].iii.pars.[Clauſulam] poſitam ſupra . eo.§.j.ver.dice-
bant . [Vtrum].ver [In aliquem]. contra Carnoten. eccleſiam
delinquentem . [Prolata]. authoritate priuilegii pręlibati . [Pro
contumacia].ſcilicet nuda , & ſimplici , ſed non videtur , quòd
8 hęc diſtinctio locum habeat,quia † nemo excommunicatur,ni
ſi pro mortali,& qui aliter corrigi non poteſt.xj.quęſt.iij. nemo.
ij.in fi.xlv.di.ſed illud.xxiiij.quęſt. iij.tam ſacerdotes. Sed propter
hoc non remouetur,quin locum habeat hęc diſtinctio. quicun
que enim vocatur ad iudicium, venire tenetur & ſtare iuri,quod
ſi non faciat,contumax reputatur,& ideo poteſt excommunica
ri,maxime quando talis eſt res, quòd actor non poteſt in poſſeſ-
ſionem mitti ſupra.vt lite non conteſta. tuę . In hoc ergo caſu ſi
excommunicatus poſtea compareat,& ſe petat abſolui , ſufficit
cauere de ſtando iuri ſine ſatisfactione alia principalis cauſę, pro
qua citatus fuit , & de qua nec condemnatus eſt , nec confeſſus,
nec conuictus,nec alias notoria eſt.ij.quęſt.j.nos in quemquam.
ſupra de conſti. eccleſia ſanctę Marię . & etiam ſi notoria eſſet,
non obſtaret petenti abſolutionem , cum nec pro ipſa excom-
municatus ſit,ſed pro contumacia tantum, nec ſit talis exceptio
admittenda,niſi quantum ad cauſam, pro qua ſentẽtia lata fuit.
Quid ergo ſi is , pro quo ſententia lata eſt , dicat ipſum non eſſe
abſoluendum,niſi primo ſatisfaciat ei de expenſis, vel alio dam-
no,quod incurrit occaſione contumacię,excommunicati? Vti-
que audiendus eſt excipiens , nam & tunc poteſt dici quantum
ad hoc manifeſta offenſa . ſecundum do. no. Nos tamen talem
contumaciam , non nudam, non ſimplicem , ſed pręgnantem
conſueuimus appellare,habet enim in ſe offenſam implicitam,
quę ſatisfactionem requirit.argu.ad hoc ſupra.de dolo & contu.
c.j.ſupra vt lite non conteſta.quantum.§.in aliis.& expreſſius. ſu
pra de iudi.c.j. in fi.quod dic , vt ibi not. Vbi vero condemnatur
aliquis,vel notorie delinquit , & quia monitus non ſatisfacit ex-
communicatur , hic patet , quòd de ipſo maleficio condemna-
tur,& ideo cum notoria ſit offenſa,non debet abſolui,niſi primo
ſufficiens pręſtetur emenda. xxii. quęſt. fi.peſſimam . xvij.quęſt.
iiij.de presbyterorum.xj.quęſt.iij excellentiſſimus. in fi.ſupra.ti.j.
parochianos : per quę iura videtur fuiſſe ſuperfluum hoc priui-
legium in hoc caſu,& in eo,quod dicit,quod ſententia non rela
xetur,niſi congrua ſatisfactione prę́miſſa, quia hoc regulare eſt,
vt in prędictis iuribus appareat, & multis aliis,niſi dicas,quia plus
ſolet timeri &c.xxiij.diſt.quamquam.ſupra de hæreticis. ſi aduer
9 ſus.in princ.† Sed & quod de iure competit , multoties impe-
tratur.quod dic,vt legitur,& not.ſupra de procura.quia in cauſis.
ſupra de iureiuran.& ſi Chiſtus.in fi.in eo vero,quòd capitulum
malefactores ſuos excommunicare poſſet , non eſt priuilegium
10 ſuperfluum,cum capitulum †de iure communi iuriſdictionem
non habeat,vt patet in eo,quod le.& no.ſupra de reſcrip. ex par-
te decani.Quid ſi ſit ita pauper excommunicatus, quòd ſatisface
re

re non poteſt? Reſpon.Caueat, quòd ſatisfaciat,cum peruenerit
ad pinguiorem fortunam.vt patet in eo,quod legitur.& notatur
11 ſupra de ſolut.Odoardus.† & ſi non poteſt aliam cautionem præ-
ſtare,iuret.argumentum.C. de epiſcop. & cleric. auth. generali-
ter.& ſic præter quam poteſt ſupra.de donat.inter virum,& vxo-
rem.capit.penultimo.vigeſimaſecunda. quæſtione ij.faciat.Niſi
forſan ſit,quod valeat imputari. argumen.C.de fur.ſubtracto.nã
12 & quandoque differtur† abſolutio propter delictum excommu
nicati,vt patet.xi.quæſtione tertia.qui iubente.xviii. diſtinctione.
ſi quis autem adeſſe. vigeſimaſexta quæſtione ſeptima. ſacerdos.
xj.quæſtione tertia.ſi quis epiſcopus damnatus.ſupra de offi.ord.
ſignificauit.s̃.de rapt.ſuper eo. quod dic,vt ibi no.Finaliter tamẽ
13 † nulla eſt abſolutio deneganda.vigeſimaſexta quæſtione ſexta.ſi
presbyter,quia eccleſia nulli claudit gremium.C.de ſumma Tri
nitate.l.fina.prope fin.Excipe tempus generalis interdicti, quod
dic,vt plene notatur.ſupra de ſponſali.non eſt vobis . [Citatus.]
ſubaudi venire.[Vel ſtare] &c. vel quia illicentiatus receſſit. vn-
decima quæſtione tertia.certum eſt.& idem eſt,vbicunque con-
tumax eſt,puta, quia non venit ad conſilium, quinta quæſtione
ij.præſenti xviij.diſtinctione,ſi epiſcopus. & capitu. ſequenti. vel
quia non proſequitur accuſationem cæptam. quarta quæſtione
v.cap.j.in fine.& generaliter quandocunque ſuperior præcipit id
ad,quod officium ſuum ſpectat.ſeptima quæſtione prima. quia
frater.vnde & ſi præcipit ſubdito, quòd non faciat furtum , vel
non fornicetur ſpecialiter cum aliqua, & non obediat,excom-
municari poteſt.ſine alia admonitione, quia contumax eſt, &
pro contumacia excommunicari poteſt,vt dictum eſt.Idem di-
cunt quidam,vbi generaliter monetur, ne fornicetur cũ aliqua.
Domin.noſtr.contra. quia ſicut pro contumacia de expreſſo &
ſpeciali crimine debet excommunicari,ſic & de expreſſo & ſpe-
ciali crimine debet moneri.argumen.ſecunda quæſtione prima.
nemo.extra domin.noſtr.de ſententia excommunication.cum
medicinalis.[Vel etiam pro offenſa] Supple & contumacia , vt
14 ſequitur, nam pro ſolo crimine † non eſt quis excommuni-
candus ab homine, ſi corrigi ſit paratus. vndecima quæſtione
tertia. nemo. ij. quadrageſima quinta diſtinctione. ſed illud. &
idem eſt in quolibet crimine. ſupra titulo primo.grauem ſupra
de officij delegati. ex literis. [In primo vero caſu] ſcilicet, quan-
do pro ſimplici, & pro nuda contumacia eſt excommunicatus.
[Credimus.] &c. vt ſequitur. [Sufficiens.] ergo datis pignori-
bus, vel fideiuſſoribus . ff. mandati . ſi mandato . §. finali. ſupra
de ſequeſtratione poſſeſſio.ad hæc.hic tamen credimus ſuffice-
re , quòd iuratoria cautio præbeatur, vbi tamen nullæ expen-
ſæ petuntur, vt nota. ſupra eodem. §.verſiculo.vtrum aliqua.ſu-
pra vt lite non conteſtat.capit.fina.§. in aliis. [In ſecundo vero.]
verſi.ſcilicet,quando pro offenſa lata eſt ſententia. [Manifeſta.]
ideſt notoria. vt infra ca.j. ſupra de cohabita.clericorum,& mu
15 lierum.cap.veſtra. & cap.fina.† Poteſt tamen de hac materia ſic
diſtingui,cum aliquis excommunicatus petit ſe abſolui. Aut eſt
excommunicatus pro ſimplici & nuda contumacia,& tunc ſuf-
ficit iuratoria cautio , & ſic intellige. ſupra verſiculo proximo.
Aut pro prægnante,& tunc neceſſe eſt, quòd ſatisfaciat de his ,
quæ in ſententia implicita ſunt, ſiue agatur de intereſſe , ſiue de
expenſis.ſupra de iuditijs.capitulo primo.in fin.vbi de hoc. Aut
eſt excommunicatus pro offenſa,ſeu delicto , in quo ſpeciale &
priuatum ac pecuniarium intereſſe hominis principaliter non
verſatur,vel aliud conſimile,de quo ſcilicet, Deus tantum offen-
ditur,vt quia aliquis blaſphemauit,vel de hæreſi eſt ſuſpectus, &
tunc, ſi notorium ſit,niſi pœniteat, & omnino deſiſtat abſoluẽ-
dus non eſt.ſupra de officio ordini.ſignificauit.ſi vero pœniteat,
ſtatim abſoluitur,& ſi adhuc per pœnitentiam non ſatisfecerit.
Niſi alias per eum eccleſiæ,ſit illuſum,vt patet in eo , quod legi-
tur,& notatur.ſupra de hæreticis.ad abolendam.§.illos quoque
alioquin nimis ſtaret excommunicatus, cum regulariter pec-
16 cata † mortalia pœnitentiam ſeptem vel quinque annorum re
quirant . ſexta quæſtione prima . quicunque . & ſecundum hoc
intellige.ſupra de eo,qui duxit in matri.ſignificaſti.Sed in occul-
17 to † petens abſolutionem eſt abſoluendus.ſupra quod met. cau
ſa.capitulo primo.§ fina.ſupra titulo primo.per tuas.in fi.vbi ve-
ro aliquis excommunicatus eſt pro furto,vel rapina, vel alia in-
iuria homini irrogata principaliter, & in quo vertitur ſpeciale ,
ſiue pecuniarium hominis intereſſe,tunc de rigore iuris non ni
ſi præmiſſa ſatisfactione ſufficienti, ſiue cõgrua eſt abſolutio im
pendenda,vt hic.& vigeſimatertia quæſtione vltima . peſſimam.
ſupra de raptor.capi.primo.ſupra de vſur.cum tu.§.primo.Ratio
18 diuerſitatis hæc eſt,quia † Deus principaliter non requirit pecu
niam,ſed contritionem,homo vero econuerſo,& quia Deus tã-
quam benignior & miſericordior facilius remittit offenſam ſibi
factam,quam homo,ſed & quamuis,vbi aliquis offendit homi-
nem,non ſit abſoluẽdus,niſi præmiſſa ſatisfactione.vt ſupra no.
Hoc verum eſt de rigore,nam de benignitate aliter vtimur tota
die vt patet in eo,quod legitur,& notatur.ſupra titulo primo ex
tenore.& capitu. ea noſcitur. & capitulo ſacro.§. primo & adde
quod nota.ſupra de appellat.qua fronte. [Sufficiens.] ad arbitriũ
iudicis.argumentum ſupra de officio delegati. de cauſis.ſupra de
tranſactio.capitulo fin.qui ſi inique arbitretur,poterit appellari.
argumentũ in eo quod legitur, & notatur.ſupra de purgat. can.
nos inter alios. [Si vero dubia] verſi.quomodo ergo iuſſit iudex
maleficium emendare? Graue fuit hoc & indecens . vndecima
quæſtione tertia.graue.& ſi ſententiando hoc fit, facta fuit offen
ſa notoria iuris per ſententiam,& ſic non poteſt eſſe dubia ſupra
de cohabitatione clericorum & mulierum.capit.fina.Sol.Quan
doque iubetur aliquid a iudice ſententiando . vndecima quæſt.
tertia qui iubente ff.de re iudica.quod iuſſit.& hoc non debet fie
ri,niſi cauſa cognita.vndecima quæſtione tertia . graue. Quan-
doque vero non ſententiando,ſed præcipiendo , vt quando quis
vocatus id,ſuper quo impetitur,confitetur, tunc enim præcipit,
quod ſatisfaciat,quia confeſſus pro conuicto habetur. ff. de con-
feſſis.l.prima.C.de confeſſ.l.vnica. nec † tale præceptum dicitur
ſententia,quia nec omnis vox iudicis rei iudicatæ authoritatem
habet.C.de ſenten.& interlocutor.ex ſtipulatione.tertia quæſtio-
ne ſexta.hæc quippe.nam adhuc poteſt reus iudicem recuſare,&
errorem allegare,probare,& reuocare.ff.de confeſſ.l. ſecunda.&
ſic non eſt res manifeſta.ſecundum Ioan. Ego intelligo hoc, ſi-
cut hæc litera ſonat,quando ſcilicet, iudex monet & aliquem, vt
ſatisfaciat de offenſa,quam iudex dicit eſſe notoriam , & qa hoc
nõ facit,excommunicat ipſum, in hoc enim caſu ſi excommu
nicatus petat ſe abſolui , & excommunicator,vel is, pro quo la-
ta eſt ſententia,opponat,quòd non eſt abſoluendus , niſi primo
ſatisfaciat, abſoluendus eſt excommunicatus,niſi incontinenti,
vel infra octo dies,quòd offenſa notoria ſit,fides fiat,& ſic elapſis
octo diebus quo ad abſolutionem vlterius differendam , quan-
tumcunque dicatur hæc offenſa notoria,dubia reputatur,quod
dic,vt legitur,& plene notatur.extra dominus noſter.de ſentent.
excommunica.ſolet.§.in prima.libro ſexto. Multoties enim iu-
dices ferunt ſententias tanquam pro notorio, de quo tamen
poſtea contingit eos dubitare,vt patet in eo, quod legitur,& no
tatur,ſupra titulo primo.ſacro.§. finali. Poteſt etiam eſſe dubia ,
etiam ſi excommunicatus confiteatur cauſam,propter quam di
cit ſe excommunicatum:allegat tamen aliquid ad ſui defenſio
nem, quo probato apparet , quòd non fuerit ſibi ſatisfactio in-
iungenda , puta , confitetur ſe clericum percuſſiſſe , ſed dicit,
quòd defendendo ſe hoc fecit . ſupra titulo primo capitulo ter-
tio.§. ſi vero . Vel aliquid aliud rationabile opponit,etiam con-
tra propriam confeſſionem. ſupra de accuſat. cum dilecti.§. pe-
nultimo.In hoc tamen caſu & conſimili non debet abſolui ſi
ne ſatisfactione,quouſque fidem fecerit de defenſione ſua, quia
ei, qui dicit , non ei,qui negat , incumbit probatio.ff. de proba-
tio.ei qui dicit . Sed nunquid in hoc caſu tenetur hoc probare
infra octo dies, alioquin poſtea præciſe ſatisfacere compellatur?
(ſicut no.ſupra in caſu conuerſo) Ita videtur , quia in iuditiis æ-
qualitas eſt ſeruanda, & eiuſdem conditionis eſſe debent actor
& reus , vt patet in eo , quod legitur , & notatur ſupra de mutu.
petitio.capitulo ſecundo.§.nos vero.ſupra de arbitris.capitulo fi-
nali. puto tamen contrarium , ratio diuerſitatis hæc eſt , quia
in primo caſu petenti abſolutionem , quæ deneganda non eſt,
niſi ex cauſa rationabili . prima quæſtione ſeptima . ſi quis om-
nem . voluit eccleſia per limitationem temporis ſine alterius
graui præiudicio prouidere . In ſecundo vero ſatis debet ſuffi-
cere illi,pro quo eſt lata ſententia, quòd excommunicatus non
abſoluatur,quouſque ei ſatisfecerit , vel de exceptione ſua fidem
fecerit , ſicut debet, & ſi elapſis octo diebus præciſe cogeretur ex-
communicatus ſatisfacere, poſſet ex hoc nimis grauari , quia
nec ſolutum de facili recuperaret Putamus tamen, quòd ſi ſen-
tentiam contemneret, nec curaret probare intentionem ſuam
poſſet ei tempus a iudice limitari, infra quod de intentione ſua
probaret , quo elapſo præciſe cogi poſſet . argumentum in eo
quod legitur,& notatur. extra dominu. noſt. de reſtitutione ſpo-
liato.frequens. §.penultimo.libro ſexto. & ſupra de probatio.li-
cet.reſponſo primo verſiculo ſuper quo.ſupra de pœnis. capitu-
lo finali.[Competens ſatiſfactio] ideſt ſufficiens, datis ſcilicet pi-
gnoribus, vel fideiuſſoribus , vt nota. ſupra eodem . §. verſiculo
in primo.ſuper verbo, ſufficiens.Et ſecundum hoc nota.hic tres
caſus.Primus eſt , quando quis excommunicatus eſt pro ſim-
plici contumacia , vbi ſufficit iuratoria cautio , vt ibi nota . Se-
cundus eſt , quando quis excommunicatus eſt pro prægnante
inobedientia,vel offenſa manifeſta,ſiue notoria , & hic requiri-
tur emenda congrua ſiue ſufficiens, vt ſupra verſiculo proximo.
Tertius eſt,quando pro offenſa dubia eſt excommunicatus, vbi
quidem requiritur iuramentum,ſine quo abſolui non debet, vt
patet in eo,quod notat.ſupra titulo primo. cum deſideres.§.pri-
mo.& fina. & c.ſuper eo.Requiruntur & pignora ſiue fideiuſſo-
res ratione offenſæ,& ſi dubia reputetur , vt ſi forſan probetur ve
ritas, ad ſatisfaciendum facilius diſtringatur, vt. s̃. titulo j.ſacro.
§.pen.

§.penulti. ver.penul. & arg. ſupra vt lit. pen. eccleſia. j. in fi. Vel
ideo dicit hic competens,quia ſi non poteſt dare fideiuſſores, vel
pignora,ſufficit,quòd præſtet,quam poterit,vt no.ſupra e.ver.j.ſu
per verbo,contumacia.in ver.glo.quæ incipit, quid ſi ſit ita pau-
per.& ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Anſa quid ſit.*
2 *Notorium iuris triplex eſt.*

CAP. XXIIII.

CVm olim. [Capitulũ].i. articulus ſiue clau-
ſula,vt patet ſupra c.proxi.§.ad in-
telligendam.nam ex illo pendet hoc capitulum. ſi.j.
e.c.j.§.j. ver.penul.& fi. & s̃. ti. j. inter alia. [Cõtra te]
o comitiſſa Bleſen.cui loquitur.[Quòd].i.quia.[Dicebant] .ſ.ca-
nonici.vt s̃.e.c.proxi.§.j.ver.dicebant.al.dicebat.ſ. capitulum Car
noten. [Et.j.] Hic continetur , ꝙ canoici dicebant illam iniuriã
eſſe manifeſtam,de qua videbatur eiſdem,& ſic comitiſſa neceſ-
ſe habuit iterum recurrere ad ſedem apoſtolicã pro huiuſmodi
dubio declarando,vt patet infra.§.ſeq.¶ Quia vero] .ij. pars.[Dũ
anſam].i.nodum curſilem , qui ſi caput fili recte retrotrahatur,
facile ſoluitur , alioquin magis ligatur , ſic & Papæ accidit , quia
dum hanc dubitationem intendit ſoluere, in grauiorem incidat
quæſtionem:declarauerat enim,qualiter præmiſſa clauſula, intel
ligenda erat de ligatis.ſ. p manifeſta offenſa,vt s̃.c.proxi.ſed in il-
la ſolutione difficilioris quæſtionis nodus eſt intricatus . hic. ſ. q̃
offenſa dicatur manifeſta , ſiue ad cuius arbitrium ſit ſuper hoc
1 recurrendum,ſic ponitur hic † anſa pro nodo,ponitur & pro au
ricula ciphi,vel calicis,vel vrceoli, vel aliorum vaſorũ, quæ ma-
nu tenẽtur.[Soluimus].i.ſoluere intendimus , ſiue intelleximus.
[Dicimur.]a peruerſe intelligentibus,ſiue interpretantibus. ſ.ca-
nonicis Carnotẽ.vt ſequitur.ſi.ſupra e. venerabili. & c.olim.[Ca
nonicis] ſ.prædictis Carnoten.[Velut].i.ſicut.[Proponentibus.]
& male.[Quæ ſibi tantummodo.]& hoc fatuum erat dicere, vt
eis crederetur in alterius partis præiudicium,ecõuerſo enim hoc
potius ſequeretũ.vt ff.de interro.act.de ætate.§.j.xiiij.q.ij.§.j. ¶Of-
fenſam illam].iij.pars.[Intelligere.]tantummodo.ſic ergo & nos
intelligere oportet,vt no.s̃.e.venerabili. ad fi.[Per cõfeſſionem.]
contra quam,nihil opponitur,alioquin contra.s̃.de accuſa.cum
dilecti.§.penulti.& no.s̃.eo.§.proxi.verſi.fi.[Probationem.]patet
ergo,ꝙ ſuper hoc eſt ad iudicem recurrendum , qui ſecundum
ꝙ coram eo probatum erit,& animi ſui motum,& iuris conſciẽ-
tiã debet hoc diffinire.ſupra de cõſuetu.ad noſtram.s̃. de renũci.
in præſentia.s̃.de teſtibus.in noſtra.ff.de arbi.qualem.iii.q.vij.iudi
cet.in Aut.de iudicibus.§.ſi vero.coll.vj.& de defen.ci.§.iuſiuran-
dum.coll.iij.Sed cuius iudicis ſpectatur arbitrium?Reſpon.illius
coram quo agitur,quouſque fuerit appellatum,& ſi inique arbi-
tretur.ar.ff.de iuſti.& iur.l.fi.s̃. de iudi. quod ad conſultationem.
§.j.ex quo autem appellatum eſt, vel ad ſuperiorem legitimus re
curſus habetur,ſuperioris arbitrium eſt ſpectandum.vt s̃.de pur.
cano.nos inter alios.§.fi.s̃.de appel.vt debitus. Quantumcunque
ergo probatum fuerit coram primo iudice , ſi coram ſuperiore
aliquid rationabile proponatur, quare probatio non ſit ſufficiẽs,
per ipſum erit diffiniendum , qui ſi inuenerit probationem mi-
nus legitimam,vel quia ordo ſeruatus non fuerit,vel quia de cau
ſa non cõſtitit, abſoluetur excommunicatus.ij.q.j.nemo.de aliis
dic,vt nota.ſupra c.proxi.ver.fina.& s̃.ti.j.ſacro.[Legitime].ſ.co-
ram ſuo iudice & ſeruato ordine, vt patet in præceden.glo. [No-
2 ta fuerit.]ſubaudi,vel per ſententiam,& ſic habes hic† triplex no-
torium iuris,quod dic,vt le.& no.ſupra, de cohabi.cleri.& mu.ve
ſtra.[Tergiuerſatione.Hic ergo loquitur de notorio facti, qđ nec
accuſationem,nec probationem requirit.ſupra,de accuſa. euidẽ-
tia.ſupra,de cohabi.cleri.& mulie.ca.fi.& de pur.ca. cum dilectis.
§.his igitur. ver.dicitur enim.ſuper verbo , populus teſtis erat. Nõ
curamus autem de quadam magna glo.do.no.hic poſita, quia p
prædicta omnia explicãtur , & quia in hac materia hodie potiſ-
ſime ſtandum eſt ei,quod legitur,& no.extra. do. no. de ſenten.
excom.ſolet.§.in prima.li.vj.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtolica ſedes refugium eſt omnium oppreſſorum.*
2 *Tempus non eſt modus inducendi ſiue tollendi obligationem.*
3 *Epiſcopus dicitur dominus principalis , quia ad eum pertinet ordinatio omnium eccleſiarum.*
4 *Vendicatio nunquam incorporalibus datur poſſeſſori.*
5 *In confeſſoria,& in negatoria quæ ueniant.*
6 *Seruitutis natura eſt,quòd potius aliquod non fiat, quàm fiat.*
7 *Conſuetudo non valet,niſi in contradictorio iudicio ſit obtenta.*
8 *Sententia arbitrorum per omnia ſententia non eſt.*
9 *Publicatio coram iudice facta, fidem facit.*
10 *Iudex aliquid non facit ſine cauſæ cognitione.*
11 *Tabellionis authoritas non eſt tanta, quanta eſt iudicis.*
12 *De verbis non eſt curandum quando de mente conſtat.*
12 *Sacræ ſcripturæ nil detrahendum,addendum vel mutandum eſt.*
14 *Lex captioſe non eſt interpretanda.*
15 *Calixtus fuit proximus Paſchali,quia ei ſucceſſit.*
16 *Priuilegium deſtruitur deſtructo monaſterio.*
17 *Differentia inter priuilegium conceſſum ordini, & conceſſum loco.*

CAP. XXV.

ABbate. [S.Iuliani.] cuius monaſterij monachi
cõſueuerãt eligere abbatẽ , vnum de mo
nachis monaſterij ſancti Bertini, vt ſequitur [De ip-
ſius eccleſiæ]ſ.ſancti Siluani.hoc eſt de ſeipſis[Amo
rinen..epiſcopo.]loci diocæſano.[Obtinere.]monaſterio ſancti
1 Bertini ſe opponẽte,vt ſequitur.[Sede apoſtolica.]quæ†refugiũ,
eſt omnium oppreſſorum.ij.q.vj. ad Romana.j.& ij.& ix.q iij.cũ
cta per mundum.ſupra,de elec.licet.in fi.[Cæterum]ver.[Cõſue-
tudinem.]cõtra ius commune,vt patet ſupra,de elec.c. cum ter-
ra . [Et priuilegia .]ſic ergo conſuetudo & priuilegium concur-
runt,vt hic,alibi vero & conſuetudo , & ius commune , & ſtatu-
tum,& conſtitutio.s̃.de conſuet.cum dilectus.§.j.& §.dictus. præ
ſcriptio vero & priuilegium concurrunt. ar.s̃.de præſcri.veniens.
§.fi.quod dic,vt ibi no.[Vtpote] ver. [Contra conſuetudinem.]
Ex hoc videtur,ꝙ talis.libellus recipiẽdus eſt , peto talem electio-
nem confirmari,vel infirmari,quia ſecundum, vel contra con-
ſuetudinem facta eſt , & ſi alia cauſa non allegetur , ſic ſupra de
conſuetu.cũ dilectus.ſupra de elec. Cumana.ſupra de cauſa .poſ.
cum eccleſia. xviij.q.ij.ſeruitium. ff. communia prædi.venditor.
§.ſi conſtat.ff.de aqua plu.ar.l.fi.§.fi.ix.q.iij.conqueſtus. lxiiij.diſt.
2 quia per ambitiones. Nec obſtat, ꝙ † tẽpus non eſt modus indu
cendi obligationem,ſiue tollendi.ff.de act. & ob.obligationum.
§.placet.ſupra de præſcrip. ſi diligenti.quia & ſi non tollitur, vel
inducitur tempore,inducitur tamen conſuetudine, in qua non
tempus requiritur, ſed & illius, qui ex conſuetudine taugitur (.i.
cui præiudicatur)conſenſus tacitus,vel expreſſus, vt no. ſupra, de
conſuetudine.c.j.& ex conſenſu tacito, vel expreſſo obligationes
naſcuntur.ff.de pact.l.j.ii.& iij.ad idem.C.de agri.& cen. litibus.li.
xj.Sed quæ actio competit in hoc caſu? Pro iuribus nõ competit
vere,vel proprie negatoria,ſiue confeſſoria,quæ tãtum competit
pro ſeruitutibus,& vſufructu,dẽt ergo agi,& exprimi in libello qđ
ad agentẽ pertinet de iure. ſupra, de cauſa pos. cum eccleſia: vel
de conſuetudine,vt hic,vel ex conſtitutione. ſupra de conſuetu.
cum dilectus.§.dilectus. vel ex priuilegio.lxiij.diſti. Adrianus.& c.
ſeq.Et hæc actio quaſi negatoria, vel cõfeſoria dici poteſt. com-
petit enim quaſi confeſſoria domino,vel quaſi.domino rei.ſcili-
cet eccleſiæ vel potius procuratori, & cuſtodi eccleſiæ , & cui ius
quæritur in eccleſia,& qui nomine ipſius agit, qualis eſt prælatus
eccleſiæ . ff.ſi ſeruit.ven.l.j. Prælatum etiam intelligas quemcum
que miniſtrum legitimum,etiam ſi ſit capitulum, vel conuẽtus
eccleſiæ habẽs bona diſcreta a prælato.ſupra de reſcript. edoceri.
Competit & hoc contra poſſeſſorem rei. i. eccleſiæ in qua agens
dicit ſe ius habere.ff.ſi vsuſf.pe. vti frui.§.vtrum.& cõtra quaſi poſ
ſeſſorem,qualis eſt is qui dolo deſijt poſſidere , vel qui ſe liti obtu
lit.ff.ſi vsuſfru.pe.l.fi.& qui non patitur agentem iure ſuo vti , vt
patet in interdicto vti pos.nam qua ratione facit quominus agẽs
poſſideat,eadem ratione & poſſidere videtur.ff. ſi ſeruit. ven.loci.
§.ſi quis mihi.& l.ſi quis.diuturno. Datur etiam confeſſoria in re
bus non ſpiritualibus etiam creditori.ff.de remis.l.j.§.item Iulia-
nus.& ſuperficiario ff.de ſupfic.l.j.§.fi.& vſufructuario. ff.ſi vſufr.
pet.l.j.§.j.Datur & cõ ſuperficiariũ agri ſeruitutem debentis . ff. ſi
ager vec.l.j.§.fi.Quaſi autem negatoria competit eis,quibus dixi-
mus competere quaſi confeſſoriam . Datur ergo quaſi nega-
toria contra illum,qui poſſidet,vel tenet eccleſiam , vel rem eius
nomine,cuius nomine ius poſſidet , & etiam contra illum , qui
nomine ſuo tantum poſſidet,non eccleſiæ,vt ſi agam contra ali
quem,qui eſt in poſſeſſione archidiaconatus dicens, nego te vel
ipſum habere ius exercendi iura archidiaconatus in mea diocæ.
vel in tali archidiacontu, qui ad me pertinet principaliter , vel
directe,puta, quia ſum epiſcopus , a quo idem archidiaconatus
tenetur , & recipitur , ar.eius quod dicitur de vſufructuario , qui
naturaliter poſſidet.ff.de acquiren.poſ.naturaliter.& tamen con
tra eum competit hæc negatoria.ff.ſi vſufr.pe.l.iiij. §. antepenul.
& fi.Datur & quaſi confeſſoria archidiacono & epiſcopo , a quo
tenetur archidiaconatus eadem ratione, quia eſt prælatus eccle-
ſiæ quæ eſt directa & principalis domina iuris archidiacona-
lis , & archidiaconus , qui hæc iura tenet ab epiſcopo , eſt vtilis,
dominus : & ſic quaſi confeſſoria directa competit epiſcopo
nomine eccleſiæ , vtilis vero archidiacono nomine ſuo.ſicut di-
cimus in domino & vaſallo. argumen. ff.ſi agere . vectigal. peta.
3 l.j. §. fin. Dicimus autem † epiſcopum dominum principalem ,

3 quia ad eum pertinet ordinatio † omnium eccleſiarū. x.q.j.de-
cretum eſt.& ſequētibus.xvj.q.vij.omnes & quia licet ſinguli in
ſingulis ordinationem certam habeant,ipſe enim prçordinator
eſt in cunctis.xxv.diſt.per lectis.Inde eſt, ꝙ poteſt agere pro ſin-
gulis eccleſiis ſibi ſubditis. ſupra de ſuc.ab inteſ.c.fi.x. quæſt.ij.c.
ſi.Cum igitur quaſi negatoria & quaſi confeſſoria ratione domi
nij,vel quaſi competant. Videtur dicendum, ꝙ ſi aliquis ſit in
poſſeſſione alicuius eccleſiæ,& petat alii imponi ſilentium ſuper
ea,vel dicat,ꝙ nullum ius habet in eccleſia: non eſt audiendus,
niſi dicat ſe ius habere in ipſa eccleſia,ſicut etiam in rei vendica-
tione non auditur,licet dicat ſe habere poſſeſſionem,niſi dicat ſe
dominum,vel quaſi.ff.de rei ven.l.in rem.ff.de publiciana.l.j.Ta
lis tamen poſſeſſor poteſt vti poſſeſſoriis iudiciis,puta interdicto,
vti poſſidetis,& ſimilibus.Sed & ſi alius contra hunc poſſeſſorem
agit confeſſoria,vel negatoria, poteſt excipere contra agētem,&
dicere,non eſt tibi ius petēdi.& obtinebit ipſe poſſeſſor, niſi alius
probet intentionem ſuam.C.de rei ven.l.fi. ff. de rei ven.is a quo
fundus.ff.ſi vſufru.pe.vti frui.Competunt & iſtę actiones etiā poſ
ſeſſori illius iuris,quod petit.ff.ſi ſeruit.ven.ſi forte.& l.loci.licet ſe
4 cus ſit in corporalibus,quorum vendicatio † nūquam datur poſ-
ſeſſori.C.de ali.in mu.cauſa.fac.l.vnica.Inſt.de act.§.j.nam & cō
tra quemlibet impedientem dantur hæ actiones, vt not. ſ̄. inde
eſt,ꝙ ſi epiſcopus petit iura epiſcopalia ab aliquo abbate,vel quo
uis alio, nihilominus poteſt ipſum abbatem excommunicare,
& contra ipſum alia iura exercere. Si vero epiſcopus peteret
abbatem quaſi ſuum clericum & ſubditum de iure canonum
ideſt vt ei teneatur in omnibus, in quibus abbas ſubditus tene
tur reſpondere epiſcopo ſecundum canones, hic debet abbas
in omnibus agere ſicut liber, & in poſſeſſione libertatis tueri.
ar.C.de lib.cauſa.lite.& C.de aſſ.toll.l.fin.Et eſt ratio, quia hic vi-
detur epiſcopus intentare præiudicialem, qua pendente non de-
bet abbatem excommunicare, nec aliter procedere contra ipſū,
alioquin fieret præiudicium principali quæſtioni, quia petit eū
in ſubditum ſibi adiudicari. Quamuis autem confeſſoria detur
contra eum,qui agentem vti non patitur iure ſuo ar.ſ̄.de preſcri.
veniens.ſ̄.de decimis.dudum. ſententia tamen dabitur non ſolū
contra perturbantem iura vt.ſ.ceſſet a perturbatione, ſed etiam
dabitur ſententia rei,in qua adiudicabit ſeruitutem actori, vel
aliud ius ab eo petitum. ar.ff.de neg. geſt.qui aliena.§.fi.Sed nec
ſufficit actori probare ſe poſſidere, niſi & probet ius petitum ſibi
deberi.ff.ſi vſufru.pe.vti frui.ff.ſi ſeruit. ven.l.j. tamen per ſenten-
tiam rei ſic datam non fiet aliis prçiudicium, quin contra hunc
vincentem agere poſſint,niſi coniunctio cauſæ aliud inducat ff.
ſi ſeruit.ven.loci.§.ſi fundus:nec mandabitur ſententia executio
ni contra alium,ſed ad intereſſe tenebitur agens. vt diſtinguitur.
ſ̄.de ali.iu.mu.cā. fac.c.fi.ſecundum quoſdam. Melius tamen di-
citur,ꝙ non adiudicabitur ſeruitus hæc actori, quia nec petita
fuit,& ſic pronuntiabitur.Cum talis actor probauerit in tali fun
do ſibi ſeruitutem deberi,præcipimus reo, ꝙ eum non moleſtet.
Sed contra hoc obiicitur,quia idem obtinuiſſet per interdictum
vti poſſidetis,& ſi nihil de proprietate probaſſet, in illo enim nō
oportet aliquid probare de iure ſeruitutis, ſed de poſſeſſione tan-
tum.Reſpon.Multum plus obtinet,quando egit de iure confeſſo
ria,quam quando egit de poſſeſſione per interdictum,quia quā
do egit confeſſoria, & verus hæres condemnati compeſcitur ex
vi ſententiæ a perturbatione illius iuris, de quo actum eſt, ſecus
quando egit interdicto. Ratio diuerſitatis eſt, quia quando quis
ſuccumbit in confeſſoria,cauere debet,ꝙ nec per ſe,nec per ſuc
ceſſores ſuos impediet actorem in iure ſuo vti,in quo obtinuit,&
ideo hæres compeſcitur,sed in interdicto nihil aliud iniungitur,
niſi ꝙ non turbet actorem ſuper poſſeſſione ſua, nec de ſucceſſo
ribus,vel iure ipſorum fit mentio, & ideo hæres non compeſci-
tur.Item in confeſſoria,etiam ſi actor non poſſideat: ſed tātum
ius habeat,fertur ſententia pro actore, & etiam contra poſſeſſo-
rem executioni mandatur.ſ̄.de cā.poſ.ad vltimum.In interdicto
vero quantumcunque actor ius habeat, non prodeſt ei, ſi non
poſſidet,im mo nihilominus dabitur ſententia pro reo poſſiden-
te.Eſt & inter hæc multa alia diſſimilia inuenire. Adhuc tamen
opponitur ſic,nonne actio in factum ex re iudicata datur in hæ-
redem?Vtique.ergo ſi iudicatum eſt in interdicto contra aliquē,
non turbet poſſeſſionem meam,nō ſolum ipſe,ſed & hæres ſuus
per hanc ſententiam compeſcetur?Reſpon.Verum eſt,ꝙ in hoc
caſu actio in factum ex re iudicata dabitur in hæredem, ex per-
turbatione tamen defuncti,contra quem ſententia lata fuit, ſed
non dabitur ex noua perturbatione hæredis,poteſt enim eſſe, ꝙ
iuſte turbat,vt pote qui nec vi,nec clam,nec precario ab aduerſa
rio poſſidet,& poſt mortem defuncti iuſte acquiſiuit poſſeſſionē.
Illud vero notandum,ꝙ quamuis confeſſoria,vel negatoria non
competant niſi domino,vel poſſeſſori habenti ius in re, vt credi-
tori,& ſuperficiario,tamen ſi ille,qui vt dominus agit,eſt in poſ-
ſeſſione,non oportet,ꝙ probet ſe dominum,vel ius ſuum, quia
non cogitur dicere titulum ſuę poſſeſſionis,ſufficit enim,ꝙ poſſi
det.ff.de peti.hære.cogi,C.de rei ven.l.fi.ar.optimū.ff.de lib. cā.li-
beris.§.fi.& l.igitur.§.j.ff.de ingenuis.l.fi.C.de lib.cauſa.tam quæ.
Vbi vero dominus intentat negatoriam contra vſufructuarium,
tunc modis omnibus oportet, ꝙ probet ſe dnm.ff.ſi vſufru.peta.
vti. frui.rn.j.quod illa ratione contingit, quia vſufructuarius na
turaliter poſſidet.ff.acqr.poſ.naturaliter, Nec obſtat.ff.de proba.
l.ij.& l.verius.& C.de proba.actor.vbi dicitur,ꝙ actori incumbit
probatio,quia illud verum eſt, niſi prçſumptio ſit pro ipſo,vt le.
& no.ſ̄.vt bena.c.unico.§.j. Alij.dicunt,quòd ſi agens cōfeſſoria,
vel negatorie eſt in poſſeſſione ſeruitutis, de qua agit, tunc non
eſt neceſſe, vt probet ſe dominum rei, cuius ſeruitus petitur, vel
negatur.ſed ſi nō eſt in poſſeſſione tunc oportet, ꝙ probet domi
num ipſius rei, & hoc not. ff.ſi ſeruit. vend. ſicut. §. ſed ſi queri-
5 tur.Sed primum dictum magis placuit.d.n.† In hanc autem con
feſſoria & negatoria veniunt res ipſa,& cautio.ff.ſi ſeruit.vē.harū
& l.egi.& etiam fructus & damna quæ poſt lit.cōteſta.acciderūt.
nam ea, quæ præceſſerunt accidentaliter, ſpecialiter peti oportet.
ff.ſeruit.ven.loci.§.ij.&.l.ſi cum meus.ar. ff.vti poſ. ſi duo.§.fi.Ve-
rum ſi lata ſententia res cui adiudicata eſt ſeruitus, euincatur a
poſſeſſore, pro quo lata fuit ſententia: ille, cui modo res adiu-
dicata eſt, non pōt agere, vel excipere ex prima ſententia olim
pro poſſeſſore lata. ſecundum.do. no. cuius eſt tota hæc glo. ad-
quod accedit quod le.& not.ſupra,de iudi.ca.penul.& de hac ne
gatoria & confeſſoria. not. ſupra, de iudi. examinata.quod dic,
vt ibi nota. [De monaſterio] &c.ſed cum ſeruitutem ſibi deberi
6 dicat,quomodo poteſt peti,vt aliquid fiat, nam † de natura ſerui
tutis eſt potius,ne aliquid fiat, quam ꝙ fiat. ff. de ſerui.quoties.§.
j.alias ij.Sol. De iure communi neceſſe habent eligere: ſed iure
ſeruitutis debite petitur, ne aliunde eligant, quam de monaſte-
rio ſancti Bertini,& ſic intellige,quod hic dicit,& ȷ̄. e.§.fi.Vel ve-
rius bene petitur iure ſeruitutis,vt aliquid fiat,vt patet. ff. ſi ſeruit.
ven.& ſi forte. §.ij. ſecundum. B.ſed illud ſpeciale eſt in ſeruitute
oneris ferēdi, vt ibi no.& ideo præualet prima ſolutio.Vel dic, ꝙ
hoc petitur non iure ſeruitutis, ſed conſuetudinis & priuilegij.
vt præmiſit. & infra ſequitur: quia nec ſeruitutes tempore ac-
quiruntur. vt ff.de ſeruit.ſeruitutes. ij. in princ. ¶Nos igitur].ij.
pars.[Depoſitionibus] receptis & remiſſis a iudicibus,quibus cau
ſa commiſſa fuit, ſicut hic continetur in proxime præmiſſa de-
ciſione. [A.xl.annis & ȷ̄.]ſi.ſupra, de proba.licet. §. ex præmiſſi:
ver.ſufficienter.vbi de hoc. [Et cum quadam vice.] ver. [Guari-
num Alciaten.] de monaſterio ſancti Iuliani.q.d.de ſeipſis vnum
elegerunt, ſicut & modo. vt ſupra,e.ca. reſpon.j. [Monachum.]
hoc modo bene probatur ſeruitutis poſſeſſio, ſcilicet quia prohi-
bitio facta, admiſſa fuit,ne ille eſſet abbas: per hoc enim ꝙ pro-
hibeantur præſumitur, ꝙ credebāt vti iure ſuo,quod exigitur in
ſeruitutibus, Si vero caſu vtaris non credens te iure tuo vti, licet
paratus ſis prohibere,nō acquiris tempore ſeruitutem.ff.de itine.
actuque pri. l.fi. ff. quemadmodum ſer. amit. l. fi. Quid igitur, ſi
vicinus tuus propter paupertatem, vel forte quia non curauit,p
cētum annos habuit ædificium ſuum depreſſum nō extollens il
lud, nunquid ſi modo de nouo extollat, potes eum prohibere,
quaſi tibi debet ſeruitutem alterius non tollendi?Reſpon. non,
quamtuncumque in mente geſſeris hanc acquirere ſeruitutem,
hoc enim non ſufficit, niſi credas te ius habere, quod præſumi-
tur,ſi aliquando prohibuiſti eum ædificare:ſi ergo vſucapere vis,
debes ſeruitutem interpellare.ff. quemadmodum ser.ami.ſi quis
alia.§.ſi cuius.hæres.[Eiuſdem loci]ſcilicet ſancti Bertini.[ex pri-
uilegijs quoque] ver. monaſterio ſancti Bertini conceſſis [Nam
in priuilegio]ver. [Subrogationem.]Hic incipiunt verba priuile
gij iſtius Paſchalis Papæ. [Iuxta præteriti] al.ſecundū præteriti.vt
ȷ̄.e.§. contra quod ver. j. [In veſtra] Loquitur monachis ſancti
Bertini.[Perſiſtere]al. [Conſiſtere]vt ȷ̄.e.§.contra qđ.ver.j. ibi ex
ponitur hæc clauſula diuerſis modis.[In priuilegio etiam] verſi.
[Caplm].i.clauſula.ſic.ſupra,ca.proxi.in prin. [Porro.]Hic inci-
piunt verba priuilegij Calixti.[Iuxta Paſchalis.]non aliunde &c.
vt ſtatim ſequitur.[Decretum.] quod habuiſti ſupra, ver. proxi.
Hic ergo videtur facta fuiſſe interpretatio illius clauſulę,& decla-
ratum,qualiter ſit intelligenda.[De veſtro monaſterio]loquitur
monachis ſancti Bertini.¶Ad hoc autē.] ȷ.pars.[Pars.aduerſa.]
ſcilicet.monaſterij ſancti Iuliani.vt ſupra e.ca.j.in prin.[Prædicti
tēporis.]ſcilicet.a.xl.annis.& ȷ̄.vt ſ̄. §. ꝓxim.in prin.[Ex hoc dici
8 nō poterat]ver.[Cōtradictorio iudicio].q. d.aliter non valet † cō-
ſuetudo, niſi contradictorio iudicio ſit obtenta,puta, cum ego al
legarem talem conſuetudinē,aduerſarius negauit, & iudicatum
fuit,ꝙ erat conſuetudo, ſicut enim in ſeruitute, vel libertate præ-
ſcribenda requiritur interpellatio.ff.quemadmodum.ſer.ami.ſi qs
aliqua.§. ij. ſic videtur, ꝙ in conſuetudine præſcribenda requirat
contradictio. ſecundū. Io. ſecundum quem & multa alia requi-
rūtur,vt no.ſupra,de conſueta.ca.fi.Nos dicimus, ꝙ hæc opinio
euidenter hic reprobatur:nam hic ſecundum hanc conſuetudi-
nem iudicatur, & tamē contradictorio iudicio non fuit obten-
ta,vt hic dicit:licet enim non valeat tanquam obtenta contradi-
ctorio iudicio, valet tamen, quia ſic obtenta eſt nulla contradi
ctione præualente. ſecundum dominum noſtrum immo &
quia

quia ſic obtenta eſt in illa contradictione nulla interruptio-
ne interueniente. Aſſerimus tamen,ꝙ iſte eſt ūnus modus pro-
bandi per ſe, quando.ſcilicet.probatur,ꝙ contradictorio iudicio
eſt obtenta, vt hic, ff. de legibus. ſi de conſuetudine. Secundus
quia ita bis factū eſt, & prçſcriptum. ſ̄. de cauſa poſ. cum olim.
Tertius,quia non extat memoria.ȷ̄.e.ca.j. §.j. ver.fi.Quartus,quia
ſic obtentum eſt ab omnibus communiter & præſcriptum ſine
interruptione aliqua, vt ſ̄.no.& de hoc no.plenius.ȷ̄.de cōſuetu.
c.penul. [Introducta]ſubaudi nec obſtat,qđ dictum eſt de Guari
no monacho electo in abbatem.ſ̄.e.§. j. ver.j.cum in memorati
&c.vt ſequitur. [Cum in memorati]verſi.[Extra iudicium]licet
pro bono pacis & extra iudicium hoc fieret, quia tamen inten-
debant ſuo iure vti, quod ex contradictione apparet, conſuetu-
do introducitur,quod dic,vt in præceden.glo. Sed & ſi ſentētiatū
fuiſſet per arbitros pro cōſuetudine, iudicio cōtradictorio ex tali
ſentētia non infirmaretur conſuetudo, quia ſententia arbitrorū,
nec nomē ſentētiæ habere meretur.C.de arbi.l.j. ſecundū do.no.
8 vnde nec infamat,† qa nō ꝑ omnia ſentētia eſt. ff.de his qui no.
infa.quid ergo.§ .ex cōpromſſo.[Præterea] ver.[Subrogationē.]
vt ſ̄. eodem. §. proxi. ver.nam in priuilegio [Fiat fides.] Ex hoc
videtur,ꝙ ſi in priuilegio vno fiat mentio de alio, vel de conſue-
tudine, vel ſententia prçcedēte nō ſtatur ei, niſi exhibeatur, vel
probetur id, de quo fecit mentionem. ad idē. c.di.contra morē.
lxxvj.diſti.ieiunium.ix. di.vt veterum.xxv. q. ij.ſancimus.in Aut.
vt ſpon.lar.§.& hoc inſuper iubemus.colla.ix.poſita. C.de eden.
aut.ſi quis in aliquo documento,ad idem. ſ̄. de fide inſtru. inter
dilectos.§.cæterū.ver.fi.Sed cōtra,quia videtur, ꝙ nihilhominus
fidem faciat,ex quo publica ſcriptura eſt.ar.in Auth.vt fratrū filij.
§.j.coll.ix.C. de dona. ſi ea quæ.ff. de dona. ex hac ſcriptura. ff.de
admi.tu.chirographis.xix.diſt.ſi Romanorum.Solutio.Quidam
dicūt,ꝙ in priuatis ſcripturis locū habent prima iura,ſecūda ve-
ro in publicis.Secūdi dicunt,ꝙ ſi totus tenor primi priuilegij in-
ſeratur in ſecundo, tunc facit plenam fidem, vt in contrarijs. &
ar.ſ̄.de cōfir.vti. c. penul.ſi vero ſolum mentionē facit, tunc ne-
ceſſe eſt,ꝙ exhibeatur, vt hic, & ſi.Sed iſtæ duæ ſolutiones repro
bantur,quia & ſi etiam in publico inſtrumento totus tenor pri-
mi inſeratur, adhuc tamen non debet facere fidē: poſſet enim
eſſe,ꝙ & ſi primum exhiberetur,fidem non faceret,puta,quia vi
tioſum eſt.ar.ſ̄.de priuil.cū olim.j.§.fi.ſ̄.de fi.inſtru.inter dilectos.
§.ſed contra.& §.inſtrumentum.& præceden.multo minus ergo
crdedendum eſſet in hoc caſu ſecūdo inſtrumento.ar.ſ̄.de hære-
ti.fraternitatis.cum ſuis concor.Tertij dicunt probabilius. ſ.ꝙ ſi
authoritate iudicis primum inſtrumentum renouatum eſt, vel
in alio inſtrumento inſitum fidem facit, nec eſt neceſſe primū
9 exhibere:nam publicatio † coram iudice facta fidē facit,licet ma
teria poſtea amittatur.C.de teſta.plubicati.C. de re iudi. geſta. &
ſic intelligunt cōtraria ſupra ſignata.Si vero tabellio,vel ſcriptor
per ſe ſine authoritate iudicis hoc faciat,non facit fidem, immo
primum neceſſe eſt exhiberi,vt hic.& in fi. Ratio diuerſitatis eſt,
quia præſumitur,ꝙ iudex ſingula diligentius examinet,quā tabel
10 lio,nec eſt credendum, ꝙ iudex † aliquid faciat ſine cauſæ cogni-
tione.ar.ſ̄.de offi.deleg.ex parte.j.& ſ̄. e. forus.§.in omni. ver. non
eſt.Sed prædictis omnibus obuiat. ſ̄.de re iudic. cum inter vos.in
fi.ſ̄. de fide inſtru.inter dilectos.Sol.Si conſtat, ꝙ inſtrumentum
ſit publicatum coram iudice, non eſt neceſſe, ꝙ primum exhi-
beatur niſi aduerſarius velit docere de falſitate ipſius,tunc enim
debet exhiberi, licet de ipſo primo fuerit facta fides, vt in cōtra-
rijs,nec is,qui ſecundo vtitur, iuret ſe perdidiſſe primum.C.de fi.
inſtru.l.fi. ſecundū Io. Tu dicas, ꝙ hæc tertia opinio vera eſt.Sed
alia eſt ratio diuerſitatis.hæc.ſ.quia publicatio fieri non poteſt ni
ſi authoritate iudicis interueniēte, nec valet niſi fiat vocatis om-
nibus,quos res tangit,& alia ſua forma ſeruata,quod dic, vt le. &
no.ſ̄.de fi.inſtru.c.j.& ij.& c.pe.& fi.Si ergo fieret publicatio, etiā
per multos tabelliones cum authoritate iudicis forma ſua non
ſeruata fidē non faceret,vt hic,& in fi.Vbi vero forma ſeruata eſt,
plenam fidem faciat, vt in cōtrarijs, hoc ergo ꝙ plenam fidē fa-
ciat,operatur non ſolum authoritas iudicis,ſed & obſeruatio for-
mę.Non ergo ſola authoritas iudicis ſufficeret, vt patet ſ̄.de pro-
ba.quoniā contra falſam.ſi ergo ſecūdum prædictā formam oēs
quorum intererat citati fuerunt,imputent ſibi,ſi nihil obiecerūt,
ar.in eo quod le.& no.ſ̄.de re iudi.inter monaſterium. Si autem
quæras, quare aliud iuris ſit quando ſolus tabellio ſcribit, quam
quando authoritas iudicis interuenit,de hoc non eſt hæſitādum,
11 Certū eſt enim,† ꝙ non eſt tanta authoritas tabellionis, quanta
iudicis authoritas,quia hæc.ſ.iudicis authoritas, tanta eſt,ꝙ quan
doque facit valere,quod alias non valeret,vt patet.ff.quod cū fal.
tu.l.j.§.penul.in fi. ff. qđ me.cauſ.l.fi. ff. de pig.act.l.fi.ff.de mino.
ait prætor. §.j.verſi.quid tamen ſi prætor. Sed quid ſi iudex dicat,
noueritis, ꝙ talē ordinauimus, vel ꝯfirmauimus,vł inſtituimus
quēs nō de p̄ſenti,ſed de p̄terito,nūqd ꝑ hęc verba ꝓbat ordinatio
cōfirmatio,vel inſtitutio?Videt,ꝙ nō.ar. hic cum ſuis ſimilibus.
& ff.de leg.ij.Titia cum teſtamento.reſp.j.ff. de leg.iij. cum qs de
cedens. §.codicillis. Dicas tamen contrarium,quia fert teſtimo-
nium veritatis. ſupra, de probatio. poſt ceſſionem. cum ſuis
ſi.xj.q.iij.præcipue. & hoc eſt ſatis expreſſum. ff.de dona.ex hac
ſcriptura.ff.rem ra.ha.ne ſatisdatio.ff.de hære.inſti.qui volebat.ff.
ff.de alimē.vel ciba.leg.cum vnum.§.verbis. cum ſuis ſimilibus:
videtur expreſſius.ſ̄.de iure pa.ꝙ autem.§.j.ſic enim conſueuerūt
formari tales literæ non præſens tempus, ſed potius præteritū ex
primentes,quę cōſuetudo ſpectanda eſt, ar.ff.de pig.act.l.vniuer-
ſorū.ſ̄.de p̄ſump.mandata.cū ſuis cōcor.& quia abſurdum eſſet
12 tantā multitudinē condēnare.ar.ff.de offi.præſ.Barbarius.† & qa
nō eſt curandū de verbis,ex quo de mēte conſtat.ſ̄.e.in his. & c.
intelligentia.non ergo refert,vtrum tabellio dicat,vendit,vel ven
didit,ſicut nec refert vtrū formet inſtrumentū in perſona tertia,
vel in prima.ſ̄.de cōuer.cōiuga.dudum.§.ſed ab iſta.nec eſt ſimi
le,ſi fit mentio inſtrumēti, vt p̄miſſum eſt,qa illud pōt eſſe vitio
ſum,nec ex literis epi pendet, nec ex facto ſuo, ſed hæc ex facto
ſuo pendent.Item ibi fertur teſtimoniū de contractu habito co-
ram alio,hic vero iudex fert teſtimoniū de habito corā ipſo, &
hoc approbat curia, & ſimilia ſicut eſt priuilegiū Calixti Papæ,
qđ ex eo ſequutum eſt.¶Contra qđ].iiij.pars. [Ex aduerſo].ſ.ex
parte monaſterii ſancti Bertini.[ſ̄m præteriti]immo dicit iuxta,
vt patet.ſ̄.§.j.verſi.nam in priuilegio:ſed hæc duo æquipollent,qđ
enim ſignificat iuxta.hoc idē ſ̄m ſignificat in hoc caſu, alia aūt
dictione cōſignificatiua vtitur ad reprehenſionē illorum, qui ea-
dem verba actoris requirunt,nec ſunt contēti mente, ſed nimis
ſunt curioſi.ar,hic & ff.de leg.ſcire leges.ſ̄.e.in his.& c. præterea.
& c.nihil.& c.intelligētia:hoc tamē in authoritatibus ſacræ ſcri-
13 pturæ videtur fallere,in † quibus nihil addendū,nihil detrahendū
vel mutandū,vt patet Apoca.c. fi. qđ & de lege humana videtur
ſentiendū,vnde & ne aliqd immutaretur ſtatutum fuit,& per cō
ſequētiā literarū ſcriberetur lex.C.de veteri iure enu.l.j.§.fi.Illud
verū eſt de additione,vel multatione,per quā veritas ſubuertitur.
Secus de illa,per quā non mutatur,ſed clarius eluceſcit:alioquin
nō liceret ſacrā ſcripturā exponere,vel gloſſare.qđ falſum eſt,q̄uis
gloſæ ſanctorū patrum non ſint nouis capitaneis expoſitionibus
ſubuertendę,ut patet.xxxvii.diſt.relatum.ſ̄.de conſti.ne innitaris.
Sed nec ſunt nouitates rationabiles reſpuendæ. vt patet in dicto
ca.relatū.ad fi.& ix.diſt.neque quorūlibet,& in eo quod le.& no.
ſ̄.de ſacra vnc.c.vnico.§.penulti.nam & in verbis priuilegiorū,in
ſtrumentorū,& teſtiū ſpecialiter eſt magna vis facienda,vt patet
in eo,qđ le.& no.ſ̄.de priuileg.porro. & c.ex ore. §.j.& de teſti.cū
tu.& tamen non eſt vis quandoque,ſi verba mutentur,dūmodo
veritatis mēs non lædatur,vt hic patet, & in iuribus ſuperius alle-
gatis.[Cauſalis]vt ponatur pro quia,& ſic intelligitur,ſi verbū de
terminet perſonale.ſ.concedimus,vt ſequitur.[Conditionalis.]ut
ponatur pro ſi,& ſic intelligitur,ſi verbum determinet imperſo-
nale.ſ.conſiſtere, vt ſequitur. Inſt. de iure nat. §.ex non ſcripto.
quod & innuitur.ſ̄.proxi.vbi dicit ſemper fuit q. d. ſine interru-
ptione [Perſonale]. ſ.concedimus. [Imperſonale] ſcilicet con-
ſiſtere.[Si.n.]ver.[Verbū imperſonale.]ſcilicet cōſiſtere. [Id eſt ſi
mos.] & iſte ſenſus reprobatur,qa captioſus videtur, vt ſequitur.
[Si vero verbum.]ver.[Perſonale].ſ.concedimus.[Cauſatiter.]&
ſic exponēdū eſt.ſi.i.quia.& ſic intelligitur cauſaliter,& hic intel-
lectus approbatur, vt ſequitur.[Hic autē ſenſus.]verſi. ſ.vltimus,
vt cauſaliter intelligatur.[Rectior].Rectiſſimus aūt eſt,ꝙ ſubro-
gatio abbatis ſine vlla conditione & dubitatione ſit apud mona
ſterium ſancti Bertini:hoc enim oīno ſonant ipſa verba priuile-
gii.Detrahitur tn̄ huic ſenſui per conſuetudinem,quia & in mō
& in qualitate formā ſubrogationis determinat.ar.ſ̄.de reſti.ſpol.
Piſanis.ſ̄m.d.n.[Lex priuata.]vt di iij.priuilegia. aliter enim non
eſt priuilegium,niſi per ipſum concedatur aliquid ſpeciale,vt ſe-
quitur,& patet.C.de inoffi.teſ.l.fi.circa mediū. C.de theſau.l.vni-
ca.li.xj.ff.de leg.j.ſi qn.ff.ad munici.l.j.ad fi.[Obſcura]vel captio-
14 ſa.iij.diſt.erit autem lex.unde † nec captioſe eſt interpretanda. ut
patet.ff.ad exhi.l.penul.ſ̄.e.venerabili.& c.olim & ſ̄. de priuil.in
his.[Valere poſſit potius].ff.de uſu.& ha. diuus. in prin. de rebus.
dubi.quotiens.ff.de ſeruit.ſi cui.& l.ſeq.ſ̄.de priuileg.in his.xvii.q.
iiij.queſti. xij q.ij.ſi quos.& q.v.qa Ioannes. Ar. ꝯ.ſ̄.de off. deleg.
cum ſup.ff.de iure codi.l.j.ff. de hære. inſti. quoties. De hoc dic,
vt no.ſ̄.de priuileg.qa circa.[Maxime]. ver.[Et vicino].i.ꝓximo
15 Calixtus † enim fuit ꝓximus Paſchali,& qa ei ſucceſſit,& ex cer-
ta ſcientia verbū mutauit,iō bene allegabat monaſterium ſancti
Bertini,Se autē hoc nō eſſet,non poſſet dici,ſ̄m priuil.Calixti.in
terpretatiuum primi, ſed potius p̄ſumeretur per falſi ſuggeſtio-
nem impetratū.ſ̄m.d.n.Hoc uerū eſſet,ſi de priuilegio Paſchalis
nō faceret mētionē.ſ̄.de reſcrip,ueniens.Ex quo aūt hoc mō mē
tionē facit dicens porro iuxta Paſchalis decretum &c. ut ſ̄. e.§.j.
uer.fi.nunquā præſumo, ꝙ per falſi ſuggeſtionem impetratum
ſit,ſed ꝙ potius Calixtus ad tollēda litigia,q̄ exinde inter ipſa mo
naſteria oriri poterāt,interpretari uoluit,qualiter in poſterū intel
ligeret,& valde fuit rōnabilis īterpretatio,ut patet in ſequēti glo
& hic ſeqt.[Vt ambiguitas]q.d.ipſā īterpretari uoluit, ut ī poſte
rū partiū occureret laboribus & expēſis [Et ꝙ dicebatur].uer.[Ip
ſe].ſ.Calixtus.[Mutauerit decernēs]&c. q.d. monachi ſancti Sil-

uani eligent,hoc.n.eſt de iure cõmuni,ꝙ vnũ quodq; collegiũ ſi
bi ꝑlatum eligat,vt patet in eo,qđ leg.& not.ſ̃.de elec. cũ terra.&
ca.j.& hoc eſt qđ not.Calixtus quando dixit penes Alchiatẽ.q.
d.monachi ſancti Siluani eligent ſibi abbatem, ſicut eſt de iure
cõi,iſtud idem ẽt Paſchalis notauit, qñ dixit penes monaſteriũ
ſancti Siluani.ſ̃.e.§.j.ver.pe.Verumtñ non potuerũt eligere, vn-
decũque voluerint,ſed de monaſterio ſancti Bertini tantum, &
quantum ad hoc dicitur conſiſtere ſubrogatio in diſpoſitione
monaſterii ſancti Bertini,quia & ſubrogatio & ordinatio hẽt fie
ri de aliquo monaſterio,& nõ aliũde, & ſic redigitur priuilegiũ
ad ius cõe, & ipſum ius per priuilegiũ reſtringit, nã & hoc fieri
dẽt,vt patet in eo qđ le.& no.ſ̃.de cõſue.cũ dilectus.§.fi.& iõ ſ̃m
hũc intellectũ firmat ſnĩa.j̃.§.j.[De monaſterio.q.d. & ꝑ hoc pa
tet clauſulam cãtiuè eſſe intelligendam. vt ſ̃.e.ver.ſi vero verbũ.
& ſequen. ¶His igitur]v.pars.[Vt quoties.]hoc erit toties, quo
ties vacauerit, non aľ.vt patet in eo qđ le.& no.ſ̃.de conceſ.præ
ben.c.j.hæc aũt ſnĩa iuſta eſt,tum ꝑꝑ priuilegiũ ei conceſſum,tũ
propter conſuetudinẽ iam præſcriptã.ſ̃.de conſue.cum dilectus.
& ca.fi.[Alciathenſi].ver.ſ̃m ius cõe.[De Cęnobio.]ſ̃m conſue
tudinem & priuilegiũ,vt patet in eo,qđ no.ſ̃.e.§.proxi.ver.fi.[Ido
neã.]Si vero non reperiatur ibi idonea, eligant vndecũque, vt ſe
quitur,quia nec iuri,nec conſuetudini,nec priuilegio cõgruit, vt
nõ idonea eligatur,quia nec iſtud ſine peccato mortali fieri poſ
ſet,vt patet in eo,qđ.j̃.ſequitur.& no.ſ̃.de elect. cauſam quæ.& ſ̃.
de præſcript.ca.fi.[Ita videlicet].ver.[Donec ibidẽ.]Ar.ꝙ ſi priui
16 legiũ detur alicui monaſterio,deſtructo †monaſterio deſtruit̃ &
priuilegium.ar.xvj.q.vij.& hoc ſcripſimus. † xxv.q.ij. §.vlti.in fi.
Itẽ ar ꝙ ceſſante cã,ceſſat priuilegiũ. ſ̃.de deci.ſuggeſtum.& xvj.
q.j.generaliter.C.de teſta.mili.l.vlti.aľ.penul.Inſti.de aut.tu.§.vl-
ti.& Inſti.de pupil.ſubſti.§.qua ratione.lxiii.di.§.verũ.& lxj.diſt.§.
his omnibus.& ſ̃.de vi.& ho.cleri.c.vl.& ſ̃.de no. ope.nun. cũ ex
iniuncto.Sed pone, ꝙ nullus reperiatur Idoneus in monaſterio
ſancti Bertini dum vacat monaſteriũ Calciathen.vel ꝙ ibi non
ſeruatur obſeruantia regularis,ſic eligunt de alio monaſterio,nũ
quid fit eis præiudicium quominus teneantur eligere in alia ele-
ctione de monaſterio ſancti Bertini, ſi perſona eſt ibi idonea,vel
obſeruantia eſt reformata?Videtur,ꝙ præiudicatur eis. ſ̃.de con-
ſtitu.cum acceſſiſſent.& ſ̃.de reſcrip.conſtitutus.quia vnico actu
perditur priuilegium,vt ibi dr̃,& hæc litera multum videtur face
re ad hoc.Sed q̃uis tẽporale fiat,perpetuum tñ non credo, ꝙ fiat
propter hoc præiudiciũ,cũ poſtea aliqs erit idoneus.ar.ſ̃.de elec.
qa diligentia.& melius ſ̃.de ſup.neg.pręla.c.ij.ad fi.ff.de ſerui ruſt.
præ.& Attilicinus.Et hæc litera non contradicit, qa non priuat,
niſi cũ perſona non inuenitur idonea,vel ordo regularis non vi-
get,ſed ceſſante cauſa illa priuilegiũ locum habet. vt C. de cura.
fu.l.penul.& ſ̃. ti.proxi.duobus.Sed pone,ꝙ ille electus vixit.x.an
nis,nunquid præſcriptum eſt contra priuilegiũ ? Videtur,ꝙ ſic.ſ̃.
de priuil.accedentibus.& ſupra.de cã.poſ.cũ eccleſia . a ꝯrio. Sed
nec adhuc credo,ꝙ perdãt priuilegiũ,quia nõ poſſunt vti illo tpe
priuilegio,vnde non obeſt.ar.l.prædictę.& Attilicinus.C.de inof
fi.teſ.ꝯ maiores.& quia priuilegiũ non perditur,niſi per abuſum.
Vel ſi vis dicere,ꝙ currit ꝑſcriptio,reſtituuuntur ex generali clau
ſula.ff.quibus ex cau.ma.l.j.qđ innuitur in l.& Attilicinus.Secus
videretur,ſi ibi nõ viguerit obſeruantia regularis:quia culpa illo
rum contingit,& iõ non vr̃ iniquum, ſi dicamus, ꝙ ſuæ culpæ
imputetur.Contra vr̃.ſ.ꝙ delictum ipſorum non dẽt tollere pri-
uilegia monaſterii.ſ̃m.B.Dicas,ꝙ non currit,ſupra de ſup.præla.
17 c.ij.in fi.Vel dic,ꝙ † priuilegiũ cõceſſum ordini tollitur, conceſ-
ſum vero loco non tollitur.ſ̃.de ſta.mo.recolẽtes.& de reli.do.qa
monaſterium.ſ̃m.d.n.[Regularis.]ſubaudi ſic ſiue intm̃.[Vt ido
neę.[&c.q.d.quia ad hoc vt non idonea eligeretur, nõ poſſet pri
uilegium extendi,vt no.ſ̃.ver.proxi.ſuper verbo.idoneum.

S V M M A R V I M.

1 *Pedagium quid ſit,& guidagium,& unde dicantur,& quid ſit ſalinaria.*
2 *Monopolium in neutro gene.quid ſit & quid in mas.*
3 *Pontificia poteſtas eſt ſupra ius.*
4 *Portoria quæ dicantur.*
5 *Conſuetudo cuius non extat memoria facit ius & priuilegium inducit.*
6 *Mandato generali non prohibentur niſi illicita.*
7 *Forum quis ratione rei ſortitur.*
8 *Eccleſiaſticum negctium duobus modis dicitur.*

CAP. XXVI.

SVper quibuſdam. [Manifeſti]Vide ſuper hoc qđ no. ſ̃.de vſur.cũ in diocæſi.[Super quo]ver.[publice prę
dicant]& iſti euidentia rei notorij hæretici ſunt,quæ
nulla põt tergiuerſatiõe cęlari. ſ̃. eo. cũ olim. in fi. [Profitentur.]
etiã tacite,puta,nolũt aliqua ratione iurare.ſ̃.de hæreti. excõmu
nicamus. j. §. ſi autẽ defendunt.& iſti defenſores excõmunicati
ſunt.ſ̃.de hęreti.excõmunicamus.§.credẽtes.& dãnabiliores vidẽ
tur q̃ ipſi hæretici. xxiiij.q.iij.qui aliorum ad qđ accedit. C. de his
q latro.occu.l.j̃.& ij.[Vel qui coram] ver.[Cõuicti]& hic loqui-
tur de triplici notorio iuris. ſic. ſ̃. de cohabi.cleri. & muli.c. tina.
[Quorum bona] ver.[Puniũtur]qđ dic,vt le.& no.ſ̃.de hæreti.ad
abolẽdã.&c. vergẽtis.& c.excõmunicamus.ij.¶[Præterea]ij.pars.
1 [Pedagia.]ſic dicta,quia †a peditibus datur.ſecundũ.do.n.ſoluũt
tamen ipſa & equites in multis locis,de quibus plene no.in Sum
ma.de cenſibus.§.ex quibus cauſis.[Guidagia]ſic dicta, quia dan
tur pro guidagio,ſiue conductu,in quo caſu,ſi is, qui guidagium
recipit vim,ſiue metũ ſubmittit, ad reſtitutionẽ tenet ff.qđ me.
cã.metum.ij.§.ſed licet. & hoc verũ eſt de guidagio volũtario, ſe-
cus autẽ eſt de antiquo,vel conceſſo. vt.j̃.ſequit. illud enĩ ſicut &
pedagiũ neceſſariũ ab inuito præſtatur [Salinaria]ſic dicta, quia
dãtur,vt permittat dominus terræ ſalẽ emere,& vẽdere.ſecundũ.
d.n.Immo ſalinaria vocãtur domus, in quibus domini terræ ſa-
lem faciũt deportari,& ꝑpoſitis illius officij vẽditur, & emitur,
ita ꝙ nullus alius ibidem audet ſalẽ, niſi vſquæ ad certã quãtita
tem ꝓ neceſſariis ſuis emere,vel vẽdere.Et quãuis.d.n.dixerit hic
notandũ,ꝙ hoc nuſquã alibi prohibitũ reperitur, tamẽ tu dicas,
ꝙ omnia hæc & ſimilia intelliguntur prohibita,niſi probẽtur cõ
ceſſa, vt patet in eo.quod hic ſequitur.Monopolia etiã ſpecialiter
ꝓhibita ſunt.i. ne quis impetret, vt ſibi ſoli emere, vel vẽdere li-
2 ceat.& ſecundũ hanc expoſitionẽ dr̃ † monopoliũ.lij. in neutro
genere,ſed & monopoli ꝓhibiti ſunt.ne qui ineãt ſocietatẽ,vt ip-
ſi ſoli negotiũ aliquod exerceãt,vel in vẽdendis rebus certũ ꝑtiũ
ſtatuant,citra quod nemini vendere liceat & ſecundũ hãc expoſi
tionẽ dicitur monopulus.li. in maſculino genere, & eſt penulti-
ma ſyllaba lõga,nec valet etiã pragmatica ſanctio ſuper hoc im
petrata,ꝙ ſi quis hoc execuerit, ꝑpetuo dãnatur exillo bonis pro-
prijs ſpoliatus Primates etiã profeſſionũ pœna.l.librarũ auri feriũ
tur,& ſi iudex in cõdẽnatione & executiõe taliũ negligens fuerit,
pęna xl.lib.auri mulctatur.vt C.de monopo.l.vnica. Hæc autem
omnia in tribus caſibus cõcedũtur in hoc.ca.vt.j̃.ſequitur.& no.
[Authoritate præſentiũ]ver.[Interdicta.]q.d.omnia ſunt interdi
cta,niſi ꝓbentur cõceſſa, de qua materia dic, vt le. & plene no.ſ̃.
de tranſla. epi. c.ii.§.ſed neque ver.fi.[Cõceſſa]quæ ſunt tantũ in
tribus caſibus,vt hic ſequitur.[Imperatorum, vel regũ].ſ.Roma
norũ.& eſt primus iſtæ caſus.Sed nũquid alij Reges poſſunt cõce-
dere? Nõ inuenio hoc expſſum,& hæc materia ꝓhibitoria eſt,vt
hic patet,& ſolus Imperator mũdi dominus dicitur.ff. ad.l.Ro.
de lac.deprecatio.C.de quadri.pręſ.bene a zenone:ĩmo & expreſ
ſum eſt, ꝙ nec decreto ciuitatis,nec authoritate pręſidis prouĩcię
poſſunt hæc cõcedi incõſulto Principe, & ſi cõis vti litas id ex-
poſcat.C.noua vec.inſti.no.poſ.l.j.& ij.ff.de pu.& vec. vectigalia.
Eſt tamen cõtra. ar.ſ̃. de cẽſi.innouamus.per qđ videtur, ꝙ hoc
liceat alijs Regibus, & principibus, ſaltẽ quãtũ ad ſubdito: ſuæ
prouincię,vel ad ipſam accedentes, ſed quod ibi dicit Regum &
Principũ exponẽdum eſt. i. Imperatorum Romanorũ, ſicut &
patet.C.noua vec.inſti.non poſ.l.nõ ſolẽt.ff.de pub.& vec.l.vecti
galia.ex qbus.ll.hæc verba ſumpta ſunt, & per hæc corrige quod
no.in Summa.de cẽſibus.§.ex quibus cauſis.ver.& nunquid Rex
Francię.Rex autẽ Romanorum, ex quo electus eſt in cõcordia,
eadẽ poteſtatẽ habet,quã & Imperator,nec dat ei iniũctio impe
rialis, niſi nomẽ, ſicut vidi in Alamania per Principes iudicari.
Sed quicquid iudicauerint, non videtur,ꝙ hãc poteſtatẽ habeat,
quouſque ꝑ ſedẽ apo. fuerit approbatus, alioquin in poteſtate,
ipſorum eſſet hæreticũ, vel alium minus idoneum promouere,
quod eſſe non debet,vt patet in eo,quod le.& no.ſ̃.de elec.venera
bilẽ.[Vel lateranen.]ver.& eſt ſecundus caſus. [Cõcilij.]per hoc
3 non puto excludi ſummi Pontificis poteſtatẽ, quã habet † pleniſ
ſimã.& ſ̃.ius.ſ̃.de vſu.pall.ad honores.§.de conceſ.præbẽ.ꝓpoſuit.
& maxime cũ & oĩa cõcilia fiãt authoritate Romanę eccleſiæ &
firmẽtur.ſ̃.de elect.ſignificaſti.§.j.ver. fi. [Vel ex antiqua.]ver. &
4 eſt tertius caſus.Et no.ꝙ talia & ſimilia vocãtur † portoria,ſiue por
taria,quia dantur ex his,quæ portantur, & reportantur, nec ſunt
danda pro his, rebus, quę ad vſum propriũ, vel exercendi iuris
gratia vehuntur, vel ad fiſcum portantur. vt. C. de pu. & vect.
l.iij.& l.vniuerſi.[Non extat memoria]No.diligenter,ꝙ illa con
5 ſuetudo † cuius nõ extat memoria,ius facit,& priuilegium indu-
cit,vt hic.&.ff.de leg.de quibus.ſ̃.e.quid per nouale.§.j.ff.de aqua
quo.& æſt.quo iure.§.ductus aquæ.ff.de aq.plu.ar. l.j.§.fi. & iij.q.
iij.conqueſtus. lxv. di.mos antiquus. C.de teſta.teſtamenta. Nec
a eſt neceſſe in tali conſuetudine titulũ allegare,[a] quod dic, vt no.
6 ſ̃.de conſuetu.ca.fi.Item arg.ꝙ † per mandatum generale non ꝓ
hibẽtur niſi illicita.xxxiij.q.ij.quos Deus.xj.q.iii.ꝙ prædeceſſor.ff.
de iure pa.adigere.in fi.ſecundũ Io. & no. ꝙ iſte caſus ſumitur ex
l.C.noua.vec.inſti.non poſ.l. fi.& declaratur hic, de qua conſue-
tudine ibi ĩtelligatur.¶[Cũ autẽ]iij.pars.[Vel delegati arbitrium]
Propter hoc verbũ facit ad titulũ, quod declaratur.j̃. e.ver.j.ſecũ-
dum B.vtique & propter alia,quia,& ſ̃.e.reſpon.j.declaratur, qui
dicãtur hæretici manifeſti.& in §.j. declarat̃ q̃ pedagia, guidagia,
&

ADDITIO.

a ¶Adde bo.tex.in.c.j.de ꝑſcrip.li.vj.vbi dicitur, ꝙ talis cõſuetudo hẽt vim tituli.

& ſalinaria intelligãtur licita,& cõceſſa[Hoc tliter]ver.[In ipſum
intelligendum.]vide qualiter interpretatur generale mandatũ.
reſtringendo.ſic.ſ̃.de iureiur.ad noſtrã.iij.ſ̃.de offi.lega.ꝙ tranſla-
tionẽ[Perſonarũ.] de ſua iuriſdictione, quia actor ſequitur forũ
rei,xj.q.j.experientiæ. & c.ſeq.ſecundũ Io.Tu dicas, puta,qa cleri-
ci, vel perſonæ eccleſiaſticæ ſunt cõquerentes. ſecundũ id quod
leg. & no. ſ̃. de foro compe. cũ ſit generale. [Vel rerum] cũ res
7 de qua quæritur,eſt in ſua iuriſdictione, quia † & ratione rei ſorti
tur quis forum.ſ̃.de foro compe. ſane.& ca.fi.ſecundũ Io.Tu ex-
pone rerum.i.negotiorũ,de quibus agitur, & ſi laici ſint conque
rentes.Sũt enim caſus, in quibus eccleſia etiã inter laicos cogno-
ſcit,vt no.ſ̃.de foro compe. cũ ſit generale.& c.licet.& c.ex teno-
te.Eſt ergo ſenſus, ꝙ ſiue ratione perſonæ,ſiue ratione rei cenſea-
tur eccleſiaſticũ id, de quo agitur,tenet̃ comes in foro eccleſiaſti
8 co reſpondere,quãuis alias Regi Franciæ ſubſit.Et ſic no.ꝙ † duo
bus modis dicitur negotiũ eccleſiaſticũ.ſ.ratione ꝑſonę, & rõne
rei,vt hic patet,& no.ſ̃.de ſta.mo. in ſingul. §.fi. & de teſti.cog.ꝑ
uenit.ij.§.fi.& quãuis nomine perſonarũ miſerabiles ꝑſonæ poſ-
ſint intelligi,tamen ad omne dubiũ tollendũ ſpecificat. j̃.eo. ver.
fi.[Ac ſuper vniuerſis]ver. [Pro pace.] hæc enim ad eccleſiã ſpe-
ctãt,vt patet.ſ̃.de iudi.nouit.§.fi.ſ̃.de treu.& pa.c.j.[Itẽ viduis]ver.
Ex hoc patet,ꝙ cauſa viduarũ ad eccleſiã ſpectat, quod verũ eſt
de impotentib.& miſerabilib.vt ſequitur,vel qñ violenter oppri-
muntur,vel non poſſunt aľs iuſtitiã inuenire,alioquin ꝯ.ſ̃.de do
na.inter vir.& vx.nuper.ſ̃.de fo.comp.ex tenore.ſ̃.de of.del. ſigni
ficantib.qđ dic vt ibi no.[Miſerabilib.]& omnib.aliis conſimili
bus,ſicut ſunt cęci, imbecilles,oppreſſi,impotentes, vt ſ̃. de cenſi.
licet.24.q.3.ſi quis de potentib.87.diſt.c.j.& ij.quod etiam ſecun-
dum leges obtinet,vt elicitur in Auth. vt diff.iud. §.ij. & §.ſi vero
contigerit.& §.ſi tamen contigerit.& §.in ciuitatib.coll.ix.

S V M M A R I V M.

1 *Degradatus clericus quando ſtatim curiæ ſeculari traditur.*
2 *Diuerſi diuerſa ſentiunt.*
3 *Degradatione actuali facienda,quæ ſolennitas ſit hodie ſeruanda.*
4 *Verbum moderetur diminutionem non augmentum denotat.*

CAP. XXVII.

NOuimus expedire. [In antiquis canonibus]iij.q.4.
clericus.xj.q.j.ſiquis ſacerdotum.ſ̃.de hęre. ad abolen
dam.vbi de hoc[In noſtro decreto]ſ̃.de cri.fal.ad fal
1 ſariorum.[Seculari traditur curiæ.]†In crimine hæreſis. ſ̃.de hæ-
ret.excommunicamus. j. reſpon.j.& c.penulti. Secundo in falſa-
rio Papæ.ſ̃. de crim. fal. ad falſariorũ. Tertio in clerico epm ſuũ
calumnioſe accuſãte.xj.q.j.ſi quis ſacerdotũ: quidã tamẽ iſtũ ter-
tium caſum de incorrigibili tantũ dicunt intelligendum, & licet
iſte ſit benignior,tñ alius verior eſt intellectus. Quarto,quãdo in
corrigibilis eſt omnino,alias aũt generaliter, & ſi degradetur, nõ
tamen ſtatim traditur,ne pœna duplici affligatur,ſed pęnitentia
ĩponitur,& ipſius correctio expectatur,quod dic,vt no.ſ̃.de iudi.
at ſi clerici.§.fi.& c.cũ nõ ab hoĩe.¶[Cũ enim] ij.pars.[Diuerſa.]
2 quia † diuerſi diuerſa ſentiũt. ſ̃.de reſcrip.ſuper literis.[quorũdã.]
ver.[A pluribus] ſtudioſis, ſtabimus tamen declarationi hic
factæ per Papam,vt ſequitur.[Propter hoc.] ſ.falſitatis crimẽ cir
ca literas apoſtolicas cõmiſſum,vt in decreto ad falſariorum,qđ
allegauit.ſ̃.reſpõ.j.[Flagitiũ]puta hæreſim,vel calumnioſã epiſco
pi accuſationẽ. vt ſ̃.no.[Dãnabilẽ]q̃tũ ad ſentẽtiã ferẽdã.[Dãno
ſum.]q̃tũ ad exẽpli perniciẽ.[Degradatus.] ſubaudi eoipſo.[Tan
quam]&c.[Cõſequẽtiã.]nõ enĩ debet eſſe acephal⁹.xciii.di.nulla
rõne.& ideo neceſſe eſt,ꝙ ſi non eſt de eccleſiaſtico foro, de ſecu
lari per ꝯſequens cenſeatur.ſi.ar.ſ̃.ti.j.inter alia.§.j.in fi.[Cum ab
eccleſiaſtico].ver.[Proiectus.]Per degradationẽ ipſo facto,& ſine
verbo.Nos.tñ aliter ſentimus, & dicimus, ꝙ & verbo hic opus
eſt.ſ̃.de elect.ecclia.j.vbi de hoc. declaramus igitur,ꝙ ad hoc, vt
intelligat̃ traditus ꝑtãti ſeculari,& de ipſius foro cenſeat̃, eius eſt
degradatio & c.vt ſeqtur.[Eius eſt].ver.[Præſente.]forſã ne liceat
effugere,& eſt iſte caſus ſpecialis,regulariter.n. nõ habẽt ſe intro-
mittere laici de ecclíaſticis,nec ẽt ipſorũ ꝑſentia reqrẽda,vt patet
in eo,qđ le.& no.ſ̃.de elec.Maſſana.ſ̃.de arb.cõtingit.ſ̃.de iudi.de
cernimus:a ꝑlatis tñ vocari pñt, & venire tenent̃ ad auxiliandũ,
& nõ ad pręiudicandũ,vt hic patet.&ſ̃.de off.ordi.c.j.ſ̃.de cleri.ex
cõ.mi.c.ij.in fi.cũ ſuis cõcor.[Et idẽ].ſ.ꝑtãti ſeculari.[Celebrata
a ſ.degradatio[a] non ſolũ verbo,ſed & facto.† Primo.n.degradatur
3 verbo.Scđo facto eſt.n.poſt ſnĩam clericalibus veſtibus ſpolian
dus,vt patet.xj.q.iij.epſ,ꝑſbiter,aut diaconus.Tertio vero eſt ꝑtãti
ſeculari tradendus,vt hic dicit.[Recipiat.]Nõ ergo ſola degrada-
tio ſufficit.vt.ſ̃.e.§.ver.& quorũdã:ĩmo & hęc verbalis ꝓnũtiatio
reqrit̃,vt hic,ſed nec manualiter tradit̃,ſicut qdã alii forſan ſenſe
runt,ne tã rigidę iuſtitię ſanguinis ipſo facto cõſentire videat̃ ꝑ-
latus.ar.ne cle.vel mona.c.clerici.& c.ſnĩam. Sed quid ꝓdeſt hic
color theoricus,quicquid.n. videtur hoc q̃tum ad effectum ſaltẽ
tacite agitur,vt occidatur,ad quid enim requiritur præſentia po-
teſtatis ſecularis?Vtiq; ne fugere valeat.vt.ſ̃. not. Et ad quid ẽt re-
quirit̃,vt pronuntietur,& denuntietur ei,vt in ſuum forum reci
piat ipſum:vtique ad hoc,vt de ipſo,ſicut de alio laico faciat, ſed
& tẽperamẽtũ,qđ hic ſequitur,non eſt niſi incitamẽtum.qđ dic,
vt in ſequen.glo.[Et ſic].ver.ſ.pronũciatione taliter facta. [Intel-
ligitur tradi.]ſola pronunciatione ſiue manuali traditione.[Pro.
quo].ſ.degradato,ſpoliato,& tradito.[Eccleſia].i.ꝑlatus, ſiue epſ
vij.q.j.ſcire.[Efficaciter].i.precibus effectuoſis non ſimulatis, ſed
affectatis quantũ ad animũ,non tñ per excõicationẽ, ſicut alias.
xvij.q.iiij.reũ.ſ̃.de ĩmmunita.ec.inter alia vbi de hoc. & dicit hoc
iõ,ne videatur tacite, vel expreſſe ſnĩæ ſanguinis cõſentire, alio-
quin eſſet irregularis,vt patet in eo.qđ leg.& no.ſ̃.de cõceſ.ꝑben.
ex literis.ſ̃.de cleri.pug.in duel.Henricus. §.fi.Sed quicqd dicant
birria ſemper homo : nã quanto magis intercedit hoc mõ,tãto
magis animũ poteſtatis accẽdit, & inſtruit, ꝙ ſ̃m legẽ ſuam de-
gradatũ iudicet,& condẽnet,& hoc ẽt tacite agitur,vt patet in ꝑ-
ceden.glo.Sed verũ eſt,ꝙ hæc eſt quædã ſolo ad hominẽ, nã per
hæc verba vtcũque modeſtia,temperantia,ac miſericordia ecclẽ
ſiaſtica declarat̃:nihilominus tñ ſi alio caſu non conceſſo tantũ
procederet,qs irregularis cẽſeretur.in hoc vero caſu talis irregula
ritas non nocebit ex virtute declarationis & interpretationis Pa-
pæ.a qua pẽdet tota iſta materia,vt patet in eo, qđ le. & no. ſ̃.de
homicid.ſicut dignũ.§.fi.rñ.j.ſuper verbo,dederũt.ver.illud.n.no
tandũ.& c.poſtulaſti. §.vnico.rñ.j.ſup verbo,ſimpliciter.& ſicut
hic & ibi colligitur,ita bene poſſet declarare Papa,ſi vellet,ꝙ oẽs
prælati habentes regalia, poſſent ẽt criminalia oĩa examinare,&
reos ſ̃m iura & conſcientiã condẽnare,& ꝙ talis irregularitas nõ
noceret,& hoc forſan ꝑꝑ multitudinẽ,vel multiplicationem tẽ-
poraliũ,& hercticorũ,qui nimis inualuerũt depreſſionem hodie
fidei ecclíæ,ac rei publicæ expediret. Quomodo. n.tenet benefi-
ciũ,qui officiũ non exercet?Vtique iuri nõ cõgruit.ſ̃.de cler.cõiu
ga.ſane.& c.diuerſis,,immo & iregulariter idẽ iuris eſt in conne-
xis.ſ̃.de conſti.tranſlato.cum ſuis concor.& de hoc no.ſ̃.ne cleri.
4 vel mo.clericis.rñ.j.[Moderetur].i.tẽperetur † hoc.n.verbũ dimi
nutionẽ denotat nõ augmẽtum.j̃.e.c.fi. ¶[Pro illo vero].iij.pars.
[Mandatũ noſtrũ.]maxime : nam & ſine mandato noſtro hoc
facere debuiſti,vt patet iu eo,qđ legitur,& notatur.ſ̃.de cri. falſi.
c.ij.& iij.& c.ad falſariorum.ſ̃.de reſcrip.c.ij.[Vt in perpetuum].
ver.ſi.ſupra de hæreticis.ca.penulti.[Pane doloris].ver.[Nõ com
mittat].i.cõmittere non intendat,& hæc eſt vera pnĩa,vt patet de
pœni.diſt.iij.§.j.& c.pęnitentia eſt.& c.ſi aũt dicunt.Et intelligas,
ꝙ hæc pœnitẽtia ei de gratia imponitur,quia ſic placuit Princi-
pi:talis enim de rigore iuris degradandus eſſet,& tradendus curię
ſeculari.vt ſ̃.dixit.& probatur.ſ̃.de cri.fal.ad falſariorũ.Verũ tñ.d.
n.ita ſcripſit.hic.not.ꝙ falſarius non ſemper traditur iudici ſecu-
lari,qđ intellexit,qñ ſpes eſt de correctione ipſius,ſed ſ̃m hoc mo
dica ſpecialitas eſſet in falſario, qa non ſolũ falſarius quinimmo
& quilibet alius grauiter delinquẽs, ex quo de correctione ſpes
non habetur,ꝑtãti traditur ſeculari.ſ̃.de iudi.cũ non ab homine.

ADDITIO.

a Degradatio.¶Adde quæ ſit in actuali degradatione ſolemnitas hodie obſeruanda.tex.in c.degradatio.de pe.li.vj.

S V M M A R I V M.

1 *Venditio raro fit,niſi contra latitantem.*
2 *Contumaces quomodo cohercendi.*
3 *Latitare quis dicatur.*
4 *Priuilegij in dubio recurrendum eſt ad in interpretationem concedendtis.*
5 *Conſulendum nemini eſt cum alterius iniuria.*
6 *Cauſa ceſſante ceſſat effectus.*
7 *Miſſio in poſſeſſionem bon.defuncti quomodo fit.*
8 *Canonici de nomine actionis non curantur.*
9 *Iudicium ordinarium non eſt,quando contradictor non eſt.*
10 *Cauſę plena cognitio fit vbi contradictor apparet.*
11 *Iurandum eſt regulariter in omnibus cauſis.*

CAP. XXVIII.

DIlecto filio Iacobo Barbatio & infra. De eodem. ſ̃.vt lit.nõ ꝯteſ.accedens.i.
Caſus. Archiepſ Turonen.cõtrouerſiã
habebat cũ Venetis,ac procuratore ipſorũ ſup ecclía ſancti Mar
ci de Tyro.ſ̃m.B.immo de Venetiis,& agebat̃ ꝯ plebanũ ipſius ec
cleſiæ.ſ.ſancti Marci,& ſic erat q̃ſtio inter archiepiſcopũ ex par-
vna,& archipresbiterũ ex altera,vt ſ̃.vt lite nõ ꝯteſ.accedẽs. j.cui
archiepõ Veneti aſſiſtebant.cã iſta cõmiſſa fuit tpe Inno.iij.ad pe
titionẽ ipſius archiepiſcopi,pars vero archipresbiteri & Veneto-
rũ legitime citata nõ venit,& iõ archiepſ fuit miſſus in poſſeſſio
nẽ ipſius ecclíę cã rei ſeruãdę. Archiepõ deinde abſente ex cã ne
ceſſaria,& iſte Iacobus ꝓcurator Venetorũ voluit recuperare poſ
ſeſſionẽ,& ſtare iuri,ſed qa archiepſ iuſta de cã abſens erat, eã nõ
potuit retrahere,vñ Papa indulſit illi ꝓcuratori, vt lapſus tpis nõ
obeſſet ei,quomin⁹ poſſet recuperare dictã poſſeſſionẽ. Verũ ar-
chiepſ hoc audiẽs,& credẽs,ꝙ ꝑ talẽ indulgentiã poſſet ille ꝓcu-
rator recuperare poſſeſſionem eccleſiæ non obſtante lapſu tpis,
qñcũq;,reputauit ſe læſum,& ꝯſuluit Papã qualiter intelligerent̃
verba illa de lapſu temporis,quia & anteq̃ indulgentia impetra-

retur,lapſus erat annus,& plus,qđ ſufficiebat ei q̃tū ad poſſeſſio-
nem veram acquirendam.ſm concilium generale. s̃.de dolo &
contu.contingit.Item & poſt impetratam indulgentiam fluxit
annus,& plus,nec procurator petijt dictam poſſeſſionē,qđ & ar-
chiepiſcopo ſufficere dēt.Reſpōdet Papa,ꝙ ſiue ante impetratio-
nē indulgentię,ſiue poſt ꝑ annū integrū negligens fuerit procu-
rator,& ſic archiepiſcopus q̃tum ad veram poſſeſſionē ius acqui
ſiuit,non fuit intentionis ſuæ ius taliter acquiſitum reuocare,vel
impedire ēt acquirendum.[Pro cauſa neceſſaria]puta, cauſa rei
publicæ:nam forte in ſeruitio Romanæ eccleſiæ detinebatur.s̃.
de dila.c.ſi.& idē vr̃ etiam ſi ex cauſa probabili abſens eſſet,quia
nec tunc reſtituitur.ſpoliatus.s̃.de offi.deleg.conſultationibus.Si
vero fuiſſet abſens contumaciter.vel alias voluntarie, tunc facta
denuntiatione ad eccleſiam ſuam mitteretur iſte procurator Ve
netorū in poſſeſſionē cauſa rei ſeruandæ,ſicut & archiep̄s primo
miſſus fuit propter contumaciam procuratoris, archiep̄o vero
poſtea comparente vterque iurabit de expenſis ſuis, & fiet hinc-
inde compenſatio expenſarum,& ſatisfactio ei,qui plus expēdit.
Quando aūt quis reſtituatur ex cauſa neceſſaria & probabili,vel
probabili tantum,vel neceſſaria tantum. not.ij.q.vj.§. biduum.
ver.ſi aduerſus abſentem.ſed illud non habet locum, quando nō
agitur de tali reſtitutione.ſm.B.[Et idem].ver.[Indulſimus.]ad
cautelam & quia plus ſolet timeri &c. xxiij.diſt.q̄q̄.s̃.de hæreti.ſi
aduerſus. nam & ſine omni indulgentia poterat procurator in-
terrumpere annalem præſcriptionem eo modo,quo hæ,c.indul-
gentia declaratur.ſ.cōparendo coram iudice infra annū & cau-
tionem offerendo,vt patet.s̃.de off.ordi.paſtoralis. §.j.s̃.de eo qui
mit.in poſ.cā rei ſer.c.ij.& ſm hoc nihil conceditur per talem in
dulgentiam,niſi ius cōe,ſicut & al̃.ſupra de iureiuran.& ſi Xp̄s.in
fi.ſm.B.Huic tñ videtur ꝯ dicere manifeſte ſequens litera. j̃.e.§.
fi.ibi.[Competierit ex futura.]ſubaudi,&nec obſtat abſentia tua,
quominus aduerſario curret annalis præſcriptio.ſibi.n.&c.vſque
proſequēda: quia non obſtante abſentia potuit te conuenire ſu-
per reſtitutione poſſeſſionis ſibi faciendæ,faciendo mitti citatio-
nem ad domū,& niſi venires,vel alius pro te,poterat mitti in poſ
ſeſſionem ꝑꝑ tuam contumaciam,ſicut & tu propter ſuā miſſus
fueras.s̃.de eo qui mit.in poſ.c.vlti.& hoc.[Cum abſentię tuæ]
&c.ſm hoc igitur non pōt recuperari talis poſſeſſio,niſi citato il
lo,qui iam in poſſeſſionem miſſus eſt,ſicut nec ab initio potuit
mitti.vt ſupra vt lit.non conteſt. quoniam.§.in aliis.ad quod ac-
cedit.j̃.de re.iur.c.j.& ff.de regul.iur.nihil tam naturale. nam &
cautio præſtari debet miſſo in poſſeſſionē.vt ſupra de eo qui mit.
in poſ.c.j.ergo vocandus eſt, quia eum tangit. ar. ſupra de off.ar-
chid.ad hæc.§.fi.ff.de aqua plu.ar.in concedendo.quis enim iura
bit ſuper expenſis,quę ſoluēdæ ſunt,niſi miſſus? alius.n.incurre-
ret anceps periurium.ff.re.amo.Marcellus.Itē pōt eſſe, ꝙ ipſe ha
bet legitimā exceptionē,vel excōicationis,vel aliā. ſupra de exce.
exceptionē.vel ꝙ fideiuſſores non ſunt idonei.ff. qui ſatiſda.co.ſi
vero.Nec obſtant alia iura,quia intelligendum eſt, ꝙ miſſus cita
tur,& admonetur,&per iudicem,vel coram vicinis iudice abſen
te,& ꝙ ipſe nō vult recipere,vnde nō eſt.qđ interrūpenti,& offe-
renti poſſit imputari, cū in ſubſidium alio nō veniēte faciat, qđ
pōt.xxij.q.ij.faciat.quicquid tamē dixerim quo ad recuperationē
veraciter & efficaciter abſentiæ cauſa allegari poteſt, nā quo ad
interruptionem nō dubito, quin ſufficiat oblatio cum effectu ēt
in abſentia aduerſarij facta. [Lapſus temporis] intelligas illius
anni,in quo venit coram iudice,& poſſeſſionē ſibi petiit reſtitui,
ſed propter abſentiam ipſius archiepiſcopi hoc non potuit obti-
nere, nam lapſus anni integri præcedens, vel ſequēs bene obſſet,
tali indulgentia non obſtante,ſicut inferius declaratur, & in hac
breui interlineari tota virtus iſtius ca.continetur. ¶ Quoniā ve-
ro]ij.pars. [Tantum temporis.]puta annus integer. [Effectū.]q
eſt,vt pars aduerſa veniens nō audiatur ſuper recuperatione poſ-
ſeſſionis,ſed ſuper proprietate tantū,vt.s̃.vt lit.nō conteſ.quoniā.
§.in alijs.ad fi.ex hoc ergo,& ex his,quæ ſequuntur euidenter ap-
paret, ꝙ non eſt neceſſariū ſecundū decretū agēti reali actione,
miſſo in poſſeſſionē,ſed ſufficit lapſus anni,ad hoc vt irreuocabi
liter poſſideat,& faciat fructus ſuos, poteſtatē ipſum impetrare,ſi
vult,ad cautelam,& ad maiorē ſecuritatem ſui,& ſic poteſt intel
ligi dictus.§.in alij.& s̃.de eo qui mit.in poſ.cauſa rei.ſer.c. j. Hāc
autem miſſionē tā ex primo, quā ex ſecundo decreto, & tā in ꝑ
ſonali,quā in reali actione facere pōt, etiā delegatus non ſolum
Principis.s̃.de dolo& cōtu.c.2.s̃.de eo q mit.in poſ.c.iij.ſed cuius
libet alterius iudicis ordinarij. s̃.de eo qui mit. in poſ. cū veniſſet,
Et eſt iſte caſus,vbi ante litē conteſt.delegatus impedit officium.
licet quidā legiſtæ contradicant per Auth. de exhi.reiſ.§. ſi vero.
coll.v.Item no.ꝙ in realibus & mixtis actionibus fit tantū miſſio
in poſſeſſionē rei petitæ,niſi quando reus latitat,vel quando dolo
deſijt poſſidere.ff.quibus ex cauſis in poſ.ea Fulcinius.§.itē videa-
mus.& §.ſeq.C.de præſcrip.xxx. an.ſi quis emptionis. Item no. ꝙ
1 †venditio raro fit,niſi cōtra latitantem.ff.ex quibus cau.ma.item
ait prætor.§.hæc autem reſtitutio.& ff.quibus ex cau.in poſ.ea Ful
cinus.§.j.& ij.Raro ideo dixi,quia ꝯ puberē,& minorē ꝯtra furio-
ſum, & etiam contra pupillum, ſi ex alieno facto conueniatur,
fit venditio,ſi eis expediat,vel ſi debitum,quo obligati ſunt, vrge-
at, vel ſi dilatio illatura ſit dānum creditoribus.ff.ex quibus cau.
in poſ.ea.Fulcinius.§.adeo. & ſi.l.ſi pupillus. & l.apud Iulianum
reſp.j.& §.fi.& l.ſi in poſſeſſionem. reſpon.j. & §.j̃. & ff. de bo.aut.
iudi.pos.ſi nō expedierit.reſpō.j.§.j.iſtæ enim perſonæ latitare nō
poſſunt, immo plus videtur ex prædictis.ll. (licet multi cōtradi-
cant).ſ.ꝙ vbicunque iuſta cauſa mouerit iudicē,faciet fieri vendi
tionē,nā.ſi contra prædictas perſonas non latitantes,quæ fauora
biliores ſunt,hoc facit,multo fortius cōtra alias,quæ nō ita fauo
rabiles ſunt Et ſi dicas,ꝙ contra prædictas hoc facit ex iuſta cau-
ſa, quia.ſ.finguntur latitare propter tutores, vel curatores eorū,q
latitant.Reſpon. Hoc nō videtur verum, quia ſi hoc eſſet, veriſi-
mile eſt,ꝙ aliqua lex hanc ratiōem reddidiſſet, qđ nō eſt inueni
re, immo expreſſe dicit lex, ꝙ etiā ſi nullus latitet, tamen contra
perſonas prædictas ſit venditio. ff. ex quibus cau.in poſ. ea. Fulci-
nius.§.ad hæc. item ſi miſſio & vēditio fiāt in reali, vbi fit in aliis
miſſio, quam quæ perita ſunt, quare, vt dictum eſt,nō fieret ēt.
& in perſonali? Sed oppones, quomodo tā graue damnum infli
geretur abſenti nō contumaci ordine iudicario nō ſeruato? Rñ.
Hoc fit propter malitiam latitātis, & etiam contra alios propter
multa mala,quæ poſſent euenire,niſi fieret,licet rariſſime fieri de
beat, niſi contra latitantem, & tunc etiam inuentum eſt reme-
dium bonū,quia ſi fiat venditio, cū non exiſteret debitum, agit̄
præiudiciali in rem ad recuperationē rei venditæ, vel ad reſcidē
dum cōtractum,ſi cauſæ propter quas facta eſt venditio,non ſint
vere,puta,non eſt vtile his,pro quibus venditio facta eſt, vel non
erant grauatę debitis, vel dilatio non erat damnoſa creditoribus.
Vel iudex nimium feſtinauit.ff.de dā. infec. ſi finita. §. ſi forte.ff.
de pruileg.cre.Imperatores Hoc autem verū eſt, ꝙ facilius proce-
dit ad venditionē cōtra latitantes, quā cōtra nō latitātes. Quid
ſi fiat venditio cōtra non latitātem,quaſi latitet? Reſpō. reſcindet̄
venditio, vel ipſo iure, vel per beneficiū reſtitutionis in integrū.
ar.in dicto.§ ſi forte.& ff.ex qui.cau.in poſ.ea.Fulcinius.§. ſi quis.
Immo plus poteſt dici.ſ. quia cū hęc ſententia.ſ. ꝙ res debitorū
vendātur,ſit tantū interlocutoria, vnde & ſumarie examinatur.
C.de bo.aut.iu.poſ.l.fi. §. ſi autē hi.ſi iudex poſtea inueniat ſe de-
ceptum,poterit ipſam ex officio reuocare,& venditionē ex eo ſe
cutam & ſolutionem factam debitori.ar.ff.de rebus.e.qui ſub.tu.
ſunt.magis puto.§.ſi es.ff.de tranſact.cum hi. §.ſi prætor.& in eo,
qđ le.& no.s̃.de appel.cū ceſſante. pōt & is, ꝯ quē lata eſt,appella
re.infra decē dies a tempore, quo ſciuit hanc ſententiam latam
cōtra ſe, cum in veritate nō latitaret. vt.C. quomodo & quādo
iu.l.j.& s̃.de re iudi.ꝙ ad conſultationē. Et hñt locū ꝓdicta.ſ.miſ-
ſio in poſſeſſionem,& venditio ēt ꝯ eccleſiam,ſicut & ꝯ pupillū.
Sed infra q̃tum tpis facienda eſt venditio, vel miſſio ex ſecundo
decreto, poſtq̃ aliquis miſſus eſt in poſſeſſionē cauſa rei ſeruādę
Dicūt quidam, ꝙ poſtq̃ paſſus miſſionē viſus eſt rē habere pro
derelicto.Alii dicunt hoc eſſe arbitrio iudicis cōmittendū. ar.ff.
de dā.in fec.ſi finita.§.nō autem.ff.de acquir.pos.poſſideri. §.Ne-
ratius.ff.de iure deli.l.j.§.fi. Melius tñ vr̃, ꝙ vſq; ad annū ſit expe-
ctandū.C.de ꝓſ.xxx.an.ſi qs emptionis.§.fi. .vt lit.nō ꝯteſt.qm̃.in
fi.Nec obſtat.C.in qbus ca.in integ.reſti.nō eſt ne.l.ſancimus.qa
lex illa locū hēt in ꝓſcriptionibus extraiudicialibus, ſecus in iudi
cialibus,vt patet.C.de iudi.ꝓperādū.§.fi.vt & no.s̃.de reſti.in īteg.
ꝯſtitutus.in fi. Si vero iudex poſt annū nō vult ita grauare abſen
tē,vt ꝓcedat ad ſm decretū,ſiue venditionē faciēdā.pōt decerne
re,ꝙ miſſus tm̄ poſſideat,& fructus ſuos faciat,quouſq; aduerſa-
rius ꝓbauerit indebitū illud,cuius cā facta eſt miſſio,vel ſi adhuc
vult minus grauare abſentē, qa forte minus liquet ei de debito,
tūc reſeruet onus ꝓbādi debitū ēt illi, q in poſſeſſionē miſſus eſt.
ar.s̃.vt lit.nō ꝯteſt.qm̃.§.fi.& qa ex quo pōt, qđ plus eſt.ſ.finalē
vēditionē facere, multo fortius pōt,qđ minus eſt.ſ.ad ꝓdictas pro
uiſiones ꝓcedere.ar.s̃.de decimis.ex parte.iii.& de dolo & ꝯtu.c.ij.
2 rñ.j.ver.fi.Et notādū ꝙ † cōtumaces ſunt ꝑ captionē pignorū,vē-
ditionē rerū,& alia remedia coercēdi.ff.de vē.inſpi.l.j.§.j.ff.de li.
3 agnos.ſi qs.§.ſi qs.īnuit.de excu.tu.§.fi.† Quid aūt ſit latitare ha-
bes.ff.qbus ex cau.in pos.ca.Fulcinius. §. qd ſit latitare. & ſequē.
Sed & latitare dr̃ q cūque expreſſe vocationi iudicis nō obedit.ff.
de priuileg.credi.ſi creditores. ſm..d.n. cuius ē tota hæc glo.& q̃
magis placet ei,q̃ illa.q̃ ſcripſit.s̃.vt li.nō ꝯteſt.qm̃.[Gñalis].s̃.de
dolo.& ꝯtu.ꝯtingit.¶ Authoritate ꝓſentiū].iij.pars.[Declaramꝰ.]
talis declaratio ius facit.C.de legi.l.fi.s̃.de feu.c.j.[Noſtræ intētio
4 nis.]No.ꝙ † in dubio priuilegij recurrēdū ē ad intētionē ꝯceden
tis priuilegiū,ſiue bñficiū,ſic s̃.de ꝓbē.c.fi.Itē hēs hic,ꝙ Papa ꝑ ſuā
īdulgētia nō ītēdit iuri alterius derogare.ſi.s̃.de vſu pal.ca.aꝑpen.
5 s̃.de offi.deleg ſup eo. Et eſt rō.qa † nemini eſt cū alterius iniuria
ꝯſulendū.ff.de ꝯdi.inde.nā hoc nā.xxij.q ij.primū.xiiij.q.v.deniq;.
C.de emanci.nec auus.vnde nec tenet reſcriptū, qđ ius alterius
abſorbet in totū.C.de preci.Impe.offe.quoties.iō & hęc indulgē.
tia, ne per ipſam ius alienum lædatur.ad ius commune redicitur
ſ.ſupra,c.abbate. ſupra, de conſuetu. cum dilectus. [Præterea.]ſi
iam erat annus tranſactus ante indulgentiam impetratam,
[Vel

[Vel poſt reditū]cōputato tpe,qđ præceſſit.& ſm hāc expoſitio-
nē tp̄s abſentiæ,ex cauſa neceſſaria ſubducit̄ de medio,& ꝯtinua-
tur tp̄s pręſentię ante abſentiam,& tp̄s pręſentię poſt reuerſionē,
ſiue ſit etiā primum,vel medium,vltimum ve.C.de re mil.quod
tpe militiæ.ff.quib.ex cau.ma.necnon.§.ſi quis ſæpius. & l. ſed &
ſi ꝑ prætorē.§.ſi feriæ.& §.quoties.v.g. Archiep̄s fuit præſens poſt
miſſionē in poſſeſſionē per ſex menſes,poſtea fuit abſens ꝑ alios
ſex menſes,vel quatuor,demū reuerſus eſt archiep̄s,habebit ergo
procurator poſt reuerſionem archiep̄i ſex mēſes,vel quatuor,in-
fra quos poterit adhuc recuperare poſſeſſionē, & tp̄s illud mediū
ſubducetur de anno,& ſi poſtea per illos ſex menſes negligēs fue
rit procurator Venetorū,ſibi imputabit:quia vlterius non audiet̄
ſuper poſſeſſione.Sic & tp̄s vacantis eccleſiæ & ſchiſmatis ſubdu-
cit̄ de præſcriptione,& cōtinuātur tēpora extrema.s̃.de præſcr.de
quarta.auditis.cū nobis.[Sibi.n.]ver.[Negligēs.] Sic ergo negligē
tia procuratoris nocet dño.Quādo vero imputetur factū procu-
ratoris,& qñ non,dr̃.s̃.vt li.non cōte.ad hæc. ſibi ergo imputet:
qa nec egit,dū tēpus habuit.ſi.C.de ꝓba.ex perſona.C.de diui.tu.
l.vlt.ff.de his quæ in frau.cre.pupillus. & C. de his qui a nō domi.
ma.l.vlt.in fi.s̃.vt li.nō cōte.qm̃.j.rñ.& s̃.de reſcr.ſi autē.& c.plerū
que.& cū potuit noluit.s̃.de of.dele.cū ſuper.[Proſequēda.] qa.ſ.
non obtulit,& præſtitit cautionē.[Cū abſentiæ.] ver.[Ceſſante.]
6 ceſſante † cauſa,ceſſat effectus,& hoc ple.no.s̃.de renun.poſt trāſ
lationem.s̃.de iureiu.& ſi Chriſtus.§.pe.in fi.s̃.de app.cū ceſſante.
s̃.de cle.non reſi.inter quatuor.& c.ſi.[Cōueniendi.]& offerendi,
& præſtādi cautionē.s̃.de eo qui mit.in poſ.cā rei ſer.c.j.ij.& iij.s̃.
de ſequeſt.poſ.c.j.s̃.de off.or.paſtoralis.§.fi.[Facultatē.] Quid ſi qs
petat ſe mitti in poſſeſſionem bonorū alicuis defuncti.ſm.l.C.de
7 edi.diui Adri.toll.l.fi.Hanc † materiā hic mouemus: quia practi
catoria eſt,& vtilis,vnde & ei magis eſt inſiſtendū.vt ff.de li.le.le-
gaui.rñ.j ff.de fun.inſtruc.l.quæſitum.§.ſed & ſi fundꝰ.ff. de vſuc.
iuſto.rñ.j.ideoq; ipſam hoc modo duximus proſequendā.Primo
ergo q̃ro,qñ talis petitio locū habet? Rñ. Quādo quis ex aſſe, vel
ex parte inſtitutus eſt hæres,vt in eadē.l.§ ſancimus.in prin.Parte
vero dico quantacūq;,q̃uis alias,nomē partis dimidiā ſignificet.
ff.e.ti.nomē.§.j.ff.de vſufr.eꝛ partis.nā ex quacūq; quota quis fue-
rit inſtitutus,hæres eſt.C.de hære.inſt.quoties.Legitimus ergo hę
res,qui ab inteſtato petit hæreditatē,ab hac petitione excluditur,
habet tñ aliud remediū,per quod idē petit interdum ex illo.ſ.edi
cto.ff.vt in poſ.le.l.j.§.j.de hoc tamen no.j̃.e.gl.ver.ſed nūquid ab
inteſtato.Quid ſi quis inſtitutus ſit in vna re tm̄? Rñ.Si nullus aliꝰ
fuit inſtitutus,in ſolidū hæres intelligitur.ff.de vul.& pu.ſubſti.co
hæred.§.fi.ff.de hęre.inſti.quoties.§.ſi duo.& l.ſi alterius.& ſic ha
bet hoc beneficiū. Si vero alius fuerit inſtitutus, tunc non habet
is,qui in certa re tm̄ inſtitutus eſt hoc præſidiū, cū loco legatarij
habeatur.C.de hære.inſti.quoties.& hoc ſi pure inſtitutus ſit hr̃s.
Quid ergo ſi ſub cōditione? Adhuc vr̃ hr̃e hoc beneficiū,ar.C.de
edi.di. Adri.tol.l.j.ff.qui ſatiſ.co.inter oēs.nā & ipſe pēdēte ꝯdōne
pōt petere bonorū poſſeſſionē ſm tabulas.ff.de bo. poſ. ſm tabū;
æquiſſimū.§.ſi ſubcond.& l.fi.Alij dicunt, ꝙ nō eſt admittēdus,
niſi cōditione exiſtente,qđ iuſtius vr̃,ar.ff.de acq.hære. is qui hr̃s.
& l.ſi quis extraneus.§.j.ff.de bo.poſ.ſm tab.ęquiſſimū.§.ſi quis ita
inſtituerit.Inſt.de verb.ob.§.ex conditionali. Sed nūquid ſubſtitu
tus,ſiue fideicōmiſſarius hēt hoc beneficiū? Ita vr̃,ar.C.de codici.
l.fi.rñ.j.nam & ipſe ſecūdus hæres appellat̄,ac locum hæredis ob-
tinet,& effectu quodāmodo eſt hæres.ff.ad Tre. l. iij.ff.qđ cū eo q
in ali.poſ.ſi filius.§.fi.Sed ꝯrium eſt verū,ar.ff.ad Tre.filiam. C.de
edi.di. Adri.tol.l.j.etenim nullū ius habet in rebus hæreditarijs,ni
ſi demum inſtituto deficiente, vel reſtitutione ſibi facta exceptis
caſibus,in quibus abſq; reſtōne ſuo iure pōt adire hr̃ditatē,in qui
bus idē iuris eſt,ac ſi eſſet ſimpliciter inſtitutus.C.ad Tre.l.pe.Sed
nūquid ab inteſtato ꝓcedit hæc miſſio? Dicūt quidam,ꝙ ſic,quia
eadē æquitas locū habet,ar.C.de inoſ.do.precibus.ſed verba dictę
legis huic ſñiæ fortiter ꝯdicūt,quæ requirunt,ꝙ teſtm̄ cum legiti
mo numero teſtiū exhibeatur nō vitiatum,nō cācellatum, nec
in aliqua parte ſui abolitū,vt patet.s̃.e.gl.ver.legitimus.& pręced.
Facit tñ pro ipſa ſimplicitas iuris canonici,vt patet in eo, qđ le.&
no.s̃.de teſta.cū eſſes.& c.relatū.j.Quid ſi euidenter apparet,ꝙ nō
teneat inſtitutio,puta,mulier in feudo,qđ fęmineū non eſt,inſti
tuta eſt hæres? Rñ.Erit a iudice repellēda,ar.ff.de do.excep.dolo.s̃.
de excep.exceptionem. cum ſuis concor. Secus ſi hoc euidenter
nō apparet,puta,quia mulier ēt de hoc qōnē refert dicens, ꝙ nō
feudū paternū,ſed fęmineū,vel allodiū eſt,vbi quidē examinatio
ſummaria interuenire debet,ar.in eo,qđ le.& no.s̃.de ſo.cōp.c.v.
Quid ſi hęres ſua authoritate poſſeſſionem apprehendit demū
poſſeſſione dimiſſa,vel amiſſa,vult ꝓponere iſtud auxiliū,nūquid
audietur? Vr̃,ꝙ non,ſicut alias.in petitione hęreditatis legi. & no.
ff.de peti.hære.l.& hoc tm̄.§.ꝙ ſi ꝓ emptore.& l.ꝙ ſi in diē §.ſed ſi
negotiū.Scđo quæro,corā quo debet fieri hæc petitio? Rñ.coram
iudice cōpetenti,vt in eadē.l.§.ſin aūt aliqs.& intelligas cōpetētē
ordinariū,ſiue delegatū,ēt ab ordinario ſm Canoñ.ar. s̃. de eo q
mit in poſ.cā rei ſer.cū veniſſet.ff.de off.eius cui man.eſt iuriſ.co
gnitio.§.ſi.ff.de dā.infe.l.iiij.§.an tm̄.s̃.de reſti.in integ. cauſa. ſm
leges vero maior iudex deſideratur.ff.de iuriſ.om.iud.iubere.ff.ad
mu.magiſtratibus.Tertio quæro,quo iure petat̄ hæc miſſio? Rñ.
ꝯdictione ex illa.l.cum ſit nouū ius.ff.de cond.ex.le.l.vnica. nam
& conditiones,interdū rōne poſſeſſionis dantur,vt patet.ff.de ꝯdi.
inde.l.indebiti ſoluti.ff.de cōdi.triti.l.vnica.Alij dicunt, ꝙ officio
iudicis.Tertij,ꝙ ex edicto di.Adri.ſed hęc reprobatur,qa illud qe-
8 ſcit penitus,vt in e.l.reſpon.j.† Sed non curant canoniſtæ de no-
mine actionis,vt patet in eo,qđ le.& no.s̃.de iud.dilecti. Quarto
quęro qualr̃ in hac miſſione ſit procedendū? Rñ. Vocatis his, qui
res hæreditarias poſſident,& ēt his,qui ex hac miſſiōe lędi poſſēt,
arg.ff.de adop.nam ita.ff.ſi cui pluſquā.per.l. Fal.l.j.§.ꝯdicitur.C.ſi
per vim,vel alio modo.l.nec imperialē.& in eo, quo legi.& no.s̃.
de temp.ord.ſi archiep̄s.& de fi.inſtr.c.pe.in fi.Quid ſi tales nō ap
parent,vel ignoratur,qui ſint? Rñ.nihilominus ꝓponatur edictū
trinū in publico,vel ēt ipſis latitantibus,ar.in eo,qđ le. & no.s̃.de
clādeſt.deſpon.cum inhibitio.s̃.de do.& ꝯtu.cām.& c.fi. & de eo
qui mit.in poſ.cā rei ſer.c.fi.Sed nunquid offeretur libellus? Rñ.
Aut apparet ꝯdictor.aut non.Si apparet,offerendus eſt libellus.Si
vero non apparet,de plano proceditur, qa nec abſenti per talem
miſſionem præiudicium generatur,ar.C.ſi per vim,vel alio mō.l.
fi.ff.de li.agno.l.j.§.idē Iulianus.& l.ſi quis a liberis.§.ſi vel parens.
& §.ſolent iudices.ea.n.quæ habēt cum altera partiū iudicis offi-
cio ſine alieno præiudicio expediri, ſummarie ſolēt examinari,
q̄q̄ cognitionē aliquā habeant,ſed non plenam,vt in ꝓdictis iuri-
bus.ff.de off.ꝓcō.nec quicq̃.§.de plano.ff.vt in poſ.leg.ſi is a quo.
Alioquin ſi ꝯdictore non apparente iudex libellum petat,fruſtra
tor vr̃,& non iudex.ff.de procu.l.fi.Quid.n.ad ipſum? Nouit.n. rē
non eſſe ſuam,ergo ſcit eam ad aliū pertinere.C.vnde vi.l.fi.ideo
magis debet præſumere,ꝙ petens ius habeat, q̃ alius, qui nō appa
ret,ar.s̃.de no.op.nū.c.ij.§.ſuper eo.Nō ergo petat libellū, nec ali-
qua diffugia,alioquin non erit bonus iudex,arg.ff.ſi cer.pe. quidā
æſtimauerunt.ff.de no.ope.nun.l.j.§.& poſt operis.Itē ex quo ꝯdi
9 ctor deeſt,non † pōt eſſe iudicium ordinariū,vt patet.s̃.e.forus. §.ī
omni.Reſtat ergo,ꝙ quædā cenſetur inquiſitio, in qua nec offert̄
libellus.ff.de ſuſpe.tut.l.tutor quoq;.§.præterea.ff.de adulte. l.j.§.ſi
publico.Sic qñ petitur bonorū poſſeſſio. ſm tabu. & ꝯdictor nō
apparet,mulier & ſeruus pro alio petens admittitur. ff. de bo. po.
l.ſeruus,& tñ al̃s mulier non admitteretur.ff.de poſtul.l.j.§.ſexus.
C.de proc.alienam.nec ſeruus.C.de iudi.ſeruus.Vbi vero ꝯdictor
apparet,neuter admittitur,ſic intelligitur.ff.de bo.poſ.l.iij.§.pe.Sic
qñ q̃ritur de prima ſpecie Carbonianæ poſſeſſionis, quia ibi ꝯdi-
ctor neceſſarius nō eſt,ſummarie ꝓcedit.In ſecunda vero ſpecie,
qñ.ſ.eius datio in tp̄s pubertatis nō differtur,quia ibi ꝯdictor appa
ret,plena fit cauſę cognitio,& ibi dr̃ petēs in iudicio experiri.ff.de
Carb. edicto.l.Carbonianū.§.duæ.rñ.j.& ver.diuus.ibi. & tutores
eorum iudicia &c.Sic in bonorum poſſeſſione,quæ noīe ventris
petitur,vbi ꝯdictor non eſt,ſummaria fit cognitio.ff.de vē.in po.
10 mit.l.j.§.ſi ea quæ.Vbi † vero ꝯdictor apparet,plena fit cauſę cogni
tio.ff.de ven.in poſ.mit.l.vbiq;.§. interdū. Dñs tñ Azo dixit indi-
ſtincte non eſſe offerendū,ſed in aliqua cartula ſimpliciter ſcribē
dum,quid petit hæres,vt ſic dicat.Ego talis hęres inſtitutus a tali ī
totū,vel in partē,peto a vobis dñe iudex,vt cōſtituatis me poſſeſ-
ſorem,& ponatis,& faciatis me poni in corporalē poſſeſſionem
bonorum ipſius in totum,vel in partem,ſm ꝙ inſtitutus eſt. Sed
nunquid petens iurabit de calūnia? Dicas,ꝙ ſic,ar.ff.ad exhi. the-
11 ſaurus.C.quēadmodū te.ape.l.iij.nam † in oībus cauſis regulariter
eſt iurādum.C.de iura.calum.l.j.s̃.de iu.cal.c.j.Quinto quæro, qs
ſit effectus huius miſſionis? Rñ.vt petens mittatur in poſſeſſionē
earum rerū,q̃ teſtatoris mortis tpe fuerunt.i.quæ defunctus mor-
tis tpe poſſidebat,nō aliorū bonorū,quæ quis legitimo mō poſſi-
det,id eſt tanq̃ ſua,quia ipſa forſan emerat a defuncto,non vt cō-
ductor,vel ꝯmodatarius,vel depoſitarius, quia hęc defunctus poſ
ſidebat.ff.commo.rei ꝯmodatæ.ff.depoſ.licet. Hæc aūt bona miſ-
ſus accipiet cum teſtificatione publicarum perſonarum.ſm hoc
ītellige dictā.l.& §.ſancimus. Eſt & effectus,vt miſſus verus poſſeſ-
ſor efficiatur ſine pręiudicio alterius, nam ſi alius ēt poſt miſſio-
nem venerit,ſiue infra annū,ſiue poſt,ſemꝑ admittitur,& vtriuſ-
que partis iura ventilantur,& examinantur, & finaliter ei poſſeſ-
ſio & hęreditas adiudicatur,& acquiritur,cuius potiora ſunt iura,
niſi legitime ſit ꝓſcriptum,ſic intellige dictā.l.& §.j.al̃s fi.Nō ergo
ꝓiudicat̄ abſenti finalr̃,imo pōt miſſus a ſuꝑueniēte repelli,ſi po-
tiora ſunt eius iura,vt dictū eſt.& ar.ff.de le.pręſ.ꝯ tab.bo.poſ.pe.l.
filiū.§.ſi qs bonorum.ff.de inoffi.teſt.poſthumus. §. ſi quis ex his.

SVMMARIVM.

1 *Oblationum nomine,quæ contineantur.*
2 *Abbas an conueniri poteſt pro eccleſia ſibi ſubiecta.*
3 *In præſcriptione titulum neceſſe eſt probare.*
4 *Beneficia ſunt ſine diminutione conferenda.*

CAP. XXIX.

CVm inter vos. [Oblationum]ſubaudi,& omni prouentuum,vl̃ tar
1 go modo † nomine oblationum,& decimæ,& primi
tiæ,& multa alia,quæ infra ſpecificantur,ꝯtinentur,
vt

vt patet ex hoc,quod hic dicitur.& ῑ.e.§.j.& §.fi. [Et a vobis] ver.
[Probatum]Prius tñ titulo allegato,puta,quia hæc tertia ſibi fue
rat conceſſa.ſ.de ↄſue.cũ dilectus.ſ.de præſcr.de quarta.ſ.de iure
pat.curę.quod dic,vt no.ſ.de præſcr.ſi diligenti. [Et amplius] De
hoc dic,vt no.ſ.di dila.literæ[Eiuſdem capellæ]No. Abbatem
2 conueniri poſſe pro eccleſia ſibi ſubiecta,quod forte ideo eſt , qa
temporalia illius eccleſię erant monaſterii,& erat quaſi grangia,
alias autem,licet eṗs admitteretur ad agendum.vt ſ.de ſucceſ.ab
inte.c.iii.ſ.de priuil.cum olim.ii.ad defendendum tñ non admit
teretur,niſi cũ ſatisdatione de iudicato ſoluendo,vt ſic eo ſuccũ
bente in bonis ipſius executioni ſententia mandaretur . ff. de re
iud.ſi ſe non obtulerit . & hoc idẽ a ſimili dicendũ eſt de abbate.
ar.ff.de le.j.& ideo.ſ.de reſcr.inter cæteras.ſm d.n.Vel dic meli⁹,
vt no.ſ.de iud.cum deputati.ſ.de reli.do.cum venerabilis.ſ.de re
ſti. ſpo olim cãm.ṗm d.n.tu dic,vt no.ſ.de fi.inſtr.V.alias G.ṗpe-
tuus.ſ.de præſcr.ex tranſmiſſa [Recepiſſe] ſubaudi integre nulla
facta ſubtractione,vt ῑ. apparet [A clericis] ver. [De monte]&c.
quaſi dicat aliqñ aliis,aliqñ tuis ↄmittebat[Bonę memorię] ver.
[Conſuetũ] hoc ergo monaſteriũ non innitebatur præſcriptio-
3 ni,ſed ↄſuetudini præſcriptæ,ſed caute hoc faciebat , qa† in p̄ſcri-
ptione neceſſe eſt probare titulum.ſ.de deci.dudum.ſed in ↄſue-
tudine ſufficit probare vſum.quod dic,vt no.ſ.de ↄſue.c. fi. ¶Ve-
rũ quia poſtmodũ]ii.pars[Mittũtur]prima exceptio [Seu ad do
mũ]ver.ſecunda exceptio,ſed nõne videbatur allegare ſacerdos?
Ita vr̃.ar.ſ.de exceſ.præl.nimis iniqua.§. pe. Sed illud põt intelligi
de relictis ad pias cãs.ar.ῑ.e.ex parte.ii.vel de priuilegiatis. ſ. de ſe-
pul.in noſtra.vel dic,vt ibi no.& ῑ.e.c.pen.ver.& mortuorũ[Nec
non]ver.tertia exceptio[In ciminili].i.pelue.C.de bo.aut.iu.poſſ.
l.fi.§.fi.& ſ.de off.arch.ea quæ[Et quæ ante crucem]verſi.quarta
exceptio[Et ea]ver.ſ.miſſa.& quinta exceptio[Et lãpades]ver.&c.
ſexta exceptio[Vel quæ dantur]ver. & eſt ſeptima exceptio [Pa-
rochiã]arg.ꝙ ea quę acquirit ſacerdos a parochianis ſiue pnĩam
iniungendo, ſiue alio mõ,niſi aliud exprimatur , acquiri intelli-
guntur intuitu eccleſiæ,non pſonę.ad idem.xii. q.iii. Pontifices.
ſ.de teſta.requiſiſti [De his omnibus] ver. [Pro rata]quod expo-
ne,vt nota.ſ.de teſtam. Rainaldus [Ad expenſas] Sed nonne iu-
ſte mouebat̃ iſte ſacerdos?Ita vr̃,qa nullus caſus interuenire põt,
qui hoc genus expenſarum impediat.ff.fami.erc. fundus qui do-
tis.ff.de peti.hær.ſi a patre.§.fi.& omnes tenentur ſaltem ad fabri
cam,vt patet in eo,qđ leg.& no.ſ.de his quæ fi.a ma.par.ca.c. fin.
maxime cũ & huic ſit certa portio deputata.x.q.iij.vnio.quare er
go p̃riũ iudicat̃,vt ſequitur? Rñſio.Dicunt quidam, ꝙ illa eſt rõ,
quia ſine deductione expenſarum decimæ integralr̃ ſunt ſoluẽ-
dæ.ſ.de deci.cum hoĩes.& c.tua nobis.& c.paſtoralis. Tu dicas,ꝙ
illa eſt potior rõ,quia ↄſuetudo p̄ſcripta(quæ optima eſt legum
interpres.ſ.de conſue.cum dilectus.§.dictus vero.ad fi.)ſic interp̄-
tata eſt,& hoc reqrebat,ꝙ hæc tertia integralr̃,ſolueret̃ & ꝙ ſacer
dos de duabus partib⁹ ſuſtẽtaret̃, & alia onera oĩa ſubiret, ar.ſ.de
præſcri.de quarta.ſm.B.Vel hoc intelligitur de expenſis factis in
cauſis,ſiue in nũtijs tranſmittendis,vel clericis paſcendis,& nõ de
illis,quæ cã refectionis fiunt:quia retentionem illarum nullus ca
ſus impedire poteſt,vt ſ.dictum eſt. Hoc ẽt intelligi debet , qñ ad
ſuſtentationem presbiteri, & deſeruiẽtium ſufficientes ſunt duæ
partes,alioquin detraheretur de tertia conſuetudine aliqua non
obſtante,vt patet in eo,qđ le.& no.ſ.de præb.extirpãdæ.§.cum igi
tur.[Dictus prædeceſſor.]verſic.ſ.Innocentius.[Integre.] quia ſic
conſuetum,& præſcriptum erat,alioquin.

Commoda qui ſentis iungas onus emolumentis.

C.de ca.tol.l.vnica.§.pro ſecundo vero ordine.ff.ꝓ ſo. ſi igit̃.ff.de
re.iu.ſm naturam.¶Ac capellani.] iij.pars.[Primitias.]viij.exce-
ptio.[Vel ea]ver.& eſt nona exceptio.[Et quæ pro ſeptimis.] &c.
ver.& eſt decima exceptio,& tñ de his oĩbus decima pars ſoluit̃,
vt hic ſequitur.Sed p̃.ῑ.e.ex parte.ij.§.pe.Sol.Hoc põt intelligi, qñ
in fraudẽ reliquitur,vt in e.c.in fi.Vel dic, ꝙ aliud eſt in partiona
rio prouẽtuum,vt hic,aliud in partionario mortuorũ,vt ibi,ar. ff.
loca.& cõ.ſi merces.§.apparet.Vel ſic,hæc ↄtinentur noĩe obliga
tionis,vt hic,ſed non ↄtinẽtur noĩe mortuarij,vt ibi.Vel ſubtilius
de certa ſumma relicta ꝓ faciẽdis ſeptimis viceſimis,& triceſimis
nihil deducitur,niſi in fraudẽ fiat,vt ibi,ſed de oblatis in miſſis, q̃
celebrãtur pro ſeptimis.& cũ deducit partem ſuã is,qui in oblatio
nibus ius habet,vt hic,vnde ſic expone,qđ hic dicit.[Et quę.]repe
te offerũtur.[Pro ſeptimis]&c.q.d. in miſſis quæ celebrãtur ꝓ ſe-
ptimis &c.non dico de his,quę relinquũtur pro ipſis faciẽdis,vt ῑ
p̃.& de hoc no.ſ.e.ti.§.j.ver. ſeu ad domum. Quãuis aũt prædictæ
ſolõnes ꝓbabiles & tolerabiles ſint,tu tñ dicas,ꝙ de hmõi relictis
nihil eſt deducendum regulariter,vt in p̃rio, niſi cõſuetudo aliud
inducat,vt hic,& ſ.de ſepul.certificari. quæ valde rationabilis eſt,
ne quid in fraudem infingatur,vt in dicto p̃rio.in fi.& ſ. de teſta.
officij.& c.fi.ſemper.n.figmentis via eſt ſubtrahenda , vt patet in
eo,qđ le.& no.ſ.de diuor.quanto.§.pe.Et no.ꝙ ex quo conſuetu-
do hoc ius dat abbati,vt hic,multofortius hoc in eṗis, & eccleſijs
parochialib⁹ obtinebit,cũ & ꝓ ipſis facit ius cõe.ſ.de teſt.c. fi.[Et
mortuorum iudicia.]ver.xj.exceptio quæ iniuſte proponitur, ſed
de datis inter viuos nihil fuiſſet deducendum,vt ſ.de ſepul.de his
ῑ.e.c.ij.§.pen.ver.vel de his.& ſeq. vbi de hoc. [De his omnibus.]
ver.[Nolũt.]& male,vt ſequitur.¶Volumus igitur.] iiij.pars.[Et
alijs oblationibus.]ergo ſupradicta oĩa noĩe oblationũ continen
tur,largo modo ſumpto vocabulo,vt hic patet,& ſ.e.cãm Carpẽ
ſis pleb.x.q.j.de his.& c.antiquos. [Quocũq; titulo.] i. quocũque
4 modo.[Sine diminutione.]ſic & beneficia† ſunt ſine diminutio-
ne ↄferenda.j.q.iij.ſi qs p̄bendas.ſ.vt bene.eccl.c.vnico.[Integre.]
ſicut fuit hactenus ↄſuetũ,vt ſ.e.c.rñ.j.ver.fi.& no.ſ.e.§.ꝓxi.& p̄ce.

S V M M A R I V M.

1 *Punitio reiterari debet ſemel in abolitione remiſſa.*
2 *Nuntiatio noui operis fit duobus modis.*
3 *Lis pendere intelligitur per ſolã citationem.*
4 *Litis conteſtatio dicitur litis exordium.*

CAP. XXX.

EX parte veſtra.& inf. [In recidiue] qđ fieri nõ de
1 bet,quia† ſemel in abolitione remiſſa punitio reitera
ri dẽt.xxiij.q.iiij.ſi illic.de pę.di.iiij.diuina clementia.
ſed & lites potius reſtringendæ ſunt,q̃ laxãdæ.ſ. de reſcr. nõnulli.
§.cum aũt.¶Aſſerunt.] ij.pars.ſ.p̄poſitus & canonici. [Quo.]i.in
quo.[Ipſum molendinũ.]aſs p̄ſcriptũ molendinũ.de quo qõ fue
rat inter p̄poſitum & canonicos ex parte vna,dicentes, ꝙ molẽdi
nũ in eorum p̄iudicium cõſtitutum fuerat,& poſt lapilli iactum
& monaſteriũ Ceſarauguſtanum ex altera, vnde ſicut habetur ῑ
v.compilatione Honorius.iij.hic ſcribit eṗo.F.& Bertrãdo archi-
diacono Ceſarauguſteñ. Vtrum aũt ſit hæc ecclĩa cathedralis &
regularis,quare ipſam vocat monaſteriũ,vel ſit aliud monaſteriũ
qđ eṗs intraſſet.ſicut & ſ.de renun.poſt tranſlationẽ. hoc ignoro,
poſt hęc didici,ꝙ hæc irregularis eſt,& intelligas, ꝙ tp̄e lapilli ia-
ctus parum erat ædificatum,poſtea vero fuit molẽdinum, quaſi
cõpletum,atq; perfectum,demũ canonici mouerunt qõnẽ ſup
hoc corã Inno.& litem fuerunt ↄteſtati,poſtea li. pend.canonici
molẽdinũ ipſum deſtruxerũt,vñ dñs Inno.ſñiauit,ꝙ monaſteriũ
poſſet ipſum reędificare molẽdinũ in eodem ſtatu,&c.vt ſeqtur.
& hoc ſufficit pro caſu.[Tp̄e motæ litis.] hoc verbum fecit dubi-
tationem,& ſup ipſo fundatur hęc decretalis,vt patet ex ſequẽti-
bus.[Eſſe referendum.]ver.ſ.tp̄s ſiue arculũ.[Ad tp̄s.]in quo parũ
ędificatum erat,ita ꝙ nec molere poterat,& ṗm hoc monaſteriũ
nullã vtilitatẽ inde ↄſequeretur,ſed tm̃ laborẽ potius, & expẽſas,
quare huic interpretationi ſtãdũ non fuit,ar.ſ.de priui.c.fi. [Quo
2 lapillus.]Duobus† modis fit nuntiatio noui operis.ſ.verbo,tm̃,&
ſic ędificãs fit poſſeſſor.ff.de no.op.nun.l.j.§.in operis.Scđo per ia
ctũ lapilli,vt hic,& tunc denũtiãs retinet poſſeſſionẽ,& oĩa ſunt,
demolienda,quæcũq; poſtea ædificata ſunt.ff.de no.op.nũ. de pu
pillo.§.meminiſſe.quare ergo non deſtruitur hic, qđ ędificatum
fuit poſt lapilli iactum,& ante lit.conte?Rñ.põt dici,ꝙ denuntia-
tio fuit hic remiſſa,vel tp̄s,in fra qđ de iure ſuo docere debuerunt
canonici,lapſum erat.qđ dic,vt le.& no.ſ.de ſio.op.nũ.c.j.& ij.Vl
dic,ꝙ de hoc nõ quęritur hic,nec agit̃, ſed tm̃ de ſignificatione
tp̄is motę litis,vt patet.ῑ.c.§.fi.qđ dic,vt ibi no.[Vobis.]ver.[Ecõ-
trario.]i.ex p̄te monaſterij.[Ita.]aĩs illud.[De tp̄e quo lis.] & quo
molendinũ quaſi perfectum erat,& iam molebat,& ſm hũc in-
tellectũ de reędificatione monaſteriũ vtilitatẽ aliquã reportabat,
& huic intellectui ſtatur,tum p̄p vim ſignificationis,tum quia ta
lis eſt facienda interpretatio in dubio,vt res valeat potius, q̃ p̄eat,
vt ſ.e.abbate.§.p̃ qđ fuerat.ver.hic aũt ſenſus.¶Nos igitur.]iij.p̄s.
[Conſiderata eadem ſñia.] i.verbis eiuſdẽ ſñię,& mente,& ſigni-
ficatione ipſorũ.cum.n.ibi dicatur tp̄e motę litis,vt ſequitur, nõ
põt dici hoc referẽdũ eſſe ad iactum lapilli,qa nec adhuc lis erat
inter partes mota corã iudice,ſecus ſi dixiſſet tp̄e ↄtentionis litis.
ſ.e.forus.§.lis.vel tp̄e motę diſcordię,& ſic ſoluitur.ſ.de reſt.ſpol.
Piſanis.ſed ex quo dicit motę litis , perinde eſt, ac ſi dixiſſet motę
actionis ſup lite ꝑ petitionẽ & rñſionẽ factã,& ſic per litis ↄteſta-
tionem.ſ.de li.ↄte.c.vnico.& ſic dr̃ iurgium litis hinc & inde mo
tum.ſ.e.forus.§.negotiũ.ver.iurgium.ergo ante li.ↄte. non põt di
ci mota lis,ſed tm̃,ꝙ moueri ꝓponitur,ar.ff.rem ra.ha. l.amplius
non peti, & ſic ex vi & virtute ſignificationis iſtorum verborum
non ad lapilli iactum extraiudicialem,ſed ad litis ↄteſtationẽ iu-
dicialem fuit hoc referẽdum.Et quare nõ dixit hoc intelligendũ
de tp̄e citationis emiſſę?Rñ.Quia nec de hoc quęrebatur, & quia
nõ põt dici mota lis cum effectu,niſi per litis conte.vt patet ex p̄-
miſſis,& quia ſi illud tp̄s ↄſideraretur,quia forſan illo tp̄e parum
ędificatum erat monaſteriũ,modicã aut nullã vtilitatem inde ↄ-
ſequeretur,talis tñ interpretatio eſt vitanda,vt patet in eo,qđ leg.
& no.ſ.e.§.j.ver.pe.& fi.Taceant ergo,qui dicunt ꝑ hanc literã, ꝙ
non dr̃ lis pendere,niſi lite demũ ↄteſtata.vt no.in ſeq. gl. hoc.n.
non dicit hęc litera,ſed hoc ſolũ poteſt ex ea elici,ꝙ antea non dr̃
lis mota,intelligas cũ effectu,vel quo ad multos caſus,quos ẽ re-
perire in iure ſparſos,tñ p̄p hoc non remouetur,quin dicat̃ lis pẽ-
3 dens,nã† per ſolã citationem pendere intelligit̃.ſ.vt li.pen.c.j.& in
Summa ipſi⁹ ti.§.j.ſed hoc,qđ hic dr̃,iũge ibi.[De tp̄e motę litis.]
vt ſ.e.§.j.rñ.j.[Litis ↄteſtatio.]ar.ꝙ tũc demũ dr̃ cęptum iudiciũ,
cum

cum lis conteſt.ad idem.ſ.de off.dele.relatum.in Auth. de litig.§.
omnem.quia nec ante li.conte.iudicis officium imploratur.ſ.de
app.ſignificãte.ſm.B hoc oĩno falſum eſt. qđ patet in eo, qđ le.&
4 no.ſ.de off.iu. c.ij. Sed & litis conteſtatio† dr̃ litis exordium.ſ.de
off.dele.ſup qõnum.§.intentionis.poſtq̃ iudex recuſari non põt.
ſ.de re iu.inter monaſterium.iij.q.iij.offeratur. ſed q̃tum ad ꝑpe-
tuam iuriſdictionem ſufficit citatio.ſ.de offi.dele.gratum. & c.li-
cet.& ſic ẽt poſſet intelligi.ff.de iuriſ.om.iu.& quia q̃uis legiſtę in
telligãt illud verbũ geri ꝑ li.ↄte.ſm.B.Aliud ẽt ẽ motalis, & aliud
mota diſcordia,ſiue mota ↄtẽtio,vl' lis pẽdẽs.qđ dic,vt no.ῑ p̄c.gl.

S V M M A R I V M.

1 *Legatus in ſua prouincia poteſt facere conſtitutionem.*
2 *Conſtitutio legati poteſt ſicut conſuetudo iuri communi præiudicare.*
3 *Sentẽtia lata ſi poſtmodũ vertatur in dubiũ ſtatur interpretationi iudicantis.*
4 *Fraus ſua non debet alicui prodeſſe.*
5 *Interpretari poteſt qui ius conſtituit.*
6 *Legatus reſcriptum Papæ interpretatur.*
7 *Teſtis an poteſt dictum ſuum declarare,& corrigere.*
8 *In dubijs recurrendum ad interpretationem conſtituentis.*
9 *Fraus nemini debet patrocinari.*

CAP. XXXI.

EX parte veſtra. [Cõſtitutionis cuiuſdã] Ex hoc patet , ꝙ legatus
1 † põt facere cõſtitutionẽ in ſua prouincia. ſi.ſ.de loc.
c.j.ſ.de ↄſan.ꝙ dilectio.& le.& no.ſ.de off.dele.c.fi.ge
neralẽ tñ ↄſtitutionẽ facere nõ põt, & ideo extraneos, in quibus
iuriſdõnem nõ habet,non aſtringit.ff.de of.procõ.l.j.ff.de iuriſd.
om.iu.l.fi.ſ.de off.leg.nouit.qđ dic,vt plene no.ſ.de offi.archipre.
c.fi.voluntariam vero iuriſdõnem qñq; exercet in hoĩes non ſuę
prouinciæ.ff.de adop.emãcipari.ff.de offi.procon.l.ij.vnde & lega
tus de latere abſoluit excõicatos in quacũq; ꝓuincia.ſ.ti.j.ad emi
nentiã.& c.q̃uis.& le.& no.ſ.de offi. leg. excõicatis. ↄſtitutio aũt
hæc fuit iuri ↄſona,nam talis vr̃ fuiſſe.Statuimus,ꝙ de his,quę le
gãtur ῑ teſtaĩs defunctorũ eccleſijs ſoluatur tertia pars eccleſię ca
thedrali.Hoc aũt de iure cõi eſt,vt tertia,vel quarta,vel media red
datur de talibus eṗis & eccleſijs,a quibus corpora aſſumũtur.ſ.de
teſt.officij.& c.quæſiuiſti.& c.fi.ſ.de ſepul.certificari.Quid ergo ſi
legatus ↄſtitutionẽ faciat,ꝑ q̃ ius cõe tollatur,nunqd valebit ↄſti-
tutio? Rñ. Conſtitutio inferioris nõ põt ↄſtitutionẽ ſuperioris in
totũ tollere,vt patet in eo,qđ le.& no.ſ.de ma.& obe.cũ inferior.
ſ.de elec.innotuit.§.q̃uis aũt.in fi.ff.de arb. nam magr̃atus.poteſt
tñ qñq; in aliquibus ipſam declarare & renouare,vt hic patet, &
in eo,qđ no.ῑ.e.ver.de quibuſdã.põt & pęnã certã addere ad obſer
uationẽ ipſius,ar.in eo,qđ le.& no.ſ.de offi.leg.ſtuduiſti. ſ.de tre.
2 & pa.c.j.Quinimo vr̃,ꝙ in his,in quibus cõſuetudo †põt iuri cõi
præiudicare,poſſit & ↄſtitutio legati,ar.ſ.de loca.c.j.ſup quo vide,
qđ no.ſ.de ↄſue.c.fi.ſ.de off.archipreſ.c.fi.& ῑ.e.c.ver.de qbuſdam.
[Et dilectus filius.]ver.[Cum ibidẽ innouauit.]ſ.ſ.de loca.c.j.ſ.de
treu.& pa.c.ij.[De quibuſdam.] verſi.[Legantur.] ex cauſis infra
ſcriptis.]Tertiã.]ex vi cõſtitutionis legati,& ſic patet,ꝙ legatus p̄t
addere ad ius cõe,nã de iure cõi quarta tantũmõ peti poſſet,vt pa
tet in eo,qđ le.& no.ſ.de deci.qm̃.ſ.de ſepul.certificari.Patet etiã
ex hoc,ꝙ põt dubium declarare,nã in aliquibus locis hæc portio
eſt incerta,qñq;.n.& in aliquibus locis ſoluitur media,qñq; ꝑ ↄ-
ſuetudinẽ declarãtur,vt in dicto c.certificari.& ſ.de teſt.requiſiui-
ſti.¶Cum igitur.]ij.pars.[Ipſi.]ſ.Cardinales,qui reuerſi erãt ad cu
riã,& iã deſierant eſſe legati,& tñ eorũ interpretationi ſtatur,vt ſe
3 quitur.& eſt,ar.ꝙ ſi quis † tulit ſñiam,quæ poſtea vertatur in du-
bium,interpretationi illius ſtandũ eſt,& ſi deſierit eſſe iudex, qđ
dic,vt no.ῑ.e.§.j.[Quòd de his.]ver.[Quæ ῑ ornamẽtis.]prima ex-
ceptio.& ẽ ſi.ſ.de teſt.c.fi.[Vel ad fabricã.]ver.ſcđa exceptio.[Ec-
cleſiæ indigentis.]ergo a p̃rio,ſi eccleſia reparatione non indiget,
nihilominus ſoluetur canonica,q̃uis ad fabricam relinquatur,&
eſt ratio,quia ceſſante cã priuilegij ceſſare debet & priuilegium.
lxiij.diſt.§.verum.ſ.de app.cũ ceſſante.ſ.de voto. magnæ. in fi.cũ
ſuis cõcor.Quid ergo ſi clerici nolunt opus perficere,ſed ꝑmittãt
vnum foramẽ,vel capitellum,vel aliquid aliud ad ꝑficiendũ, vel
ad reparandum,vt ſic dicentes ſemper,ꝙ eccleſia reparatione,vel
4 operatione indiget,eludant canonicæ portioni?Rñ.Fraus † ſua &
dolus nõ dẽt eis prodeſſe,vel eṗo obeſſe,vt patet.ff.de do. l.j.& ῑ.e.
c.in fi.cum ſuis ↄcor.& in eo,qđ le.& no.ſ.de diuor.quanto.§.pe.
optimũ,ar.extra.d.n.de reſti.ſpo.frequẽs.§.pe.li.vj. [Aut ad eccle-
ſiæ.]ver.[Luminaria.]tertia exceptio. [Necnõ q̃ ꝓ anniuerſario]
&c.quarta exceptio. Sed p̃.quia de his oĩbus redditur tertia.ſ.e.cũ
inter vos.§.pe.So.Hic & in ſi.loquitur,qñ agitur ↄdõne ex hac ne
cretali,vl' alijs ſilib⁹.In p̃rio vero loquit̃ qñ agit̃ ↄdõne ex illis ca
nonibus.xij.q.ij.cõceſſo,x.q.j.antiquos.vbi expreſſe habes, ꝙ de p̄-
dijs debet dari portio,q̃ conſtat ad perpetuũ cultũ data, cũ ſemel
acquiſita alienari non debeant.x.q.ij.hoc ius porrectum.ſ.de reb.
eccl.non alie.nulli.Nec obſtat,ſi dicas,ꝙ in p̃rio agit abbas,ꝓ quo
ius cõe non facit: quia intelligi dẽt ꝙ eṗs hanc portionem ei de-
derat,& ſic pſonã eṗi in hoc repręſentat.ṗm.d.n.qđ non placet,&
ideo dic,vt no.in dicto p̃.[Vel de his.]ver.quinta exceptio.[Perſo
nis.]proprium,ſed non adminiſtrationẽ habentibus.qđ dic,vt le.
& no.ſ.de teſt.requiſiſti.§.fi.¶Nos interpretationẽ.] iij.pars.[Eo-
rum.]ſ.Cardinaliũ,ſic ergo interpretantur ſuã cõſtõnem, ille.n.
5 põt interpretari,qui† ius conſtituit.C.de leg.l.fi.ſ.ti.j.inter alia.vbi
6 de hoc.imo & legatus† interpretatur reſcriptũ Papæ.ſ. de poſtul.
p̄la.c.j.§.nec valet.Sic & in prætorijs ſtipl'onibus ambiguis requi-
7 renda eſt mens p̄toris.ff.de præto.ſti.in p̄torijs.Sic & teſtis †põt di
ctũ ſuũ corrigere,ſeu ẽt declarare,ar.ff.queadmodũ teſt.ape. l. ſed
& ſi quis.in fi.& le.& no.ſ.de teſti.cog. præterea. & ſemper in du-
8 bijs† recurrendũ ad intentionẽ & interpretationẽ cõſtituentis, vt
hic patet.& ſ.e.dilecto.& c.olim.xxxv.q.iij.§.qđ ſcripſi. ſ. de arbi.
expoſita.ſ.de p̄b.c.fi.cum ſuis ↄcor.ṗm.B.Tu dic,vt in ſeq.gl.[Ra-
tam.]Ex hoc Cardinaliũ interpretatio vires ſumit,nec puto,ꝙ iu
dex officio depoſito ꝑ interpretationẽ ſuę ſñię alicui p̄iudicare va
leat,ar.ff.de of.p̄ſe.vr.l.fi.& in eo,qđ le.& no.ſ. de elec. venerabilẽ.
§.fi.niſi forſan partes in hoc ↄſentiãt,ar.ff.de re iu. ſi conuenerat.
ff.de no.oper.nun.l.j.§.& poſt operis. vel niſi a ſuperiore hæc p̄tãs
detur,vel a Papa ratificetur,vt hic,& ſ.de of.dele.paſtoralis.§.præ-
terea.Durãte vero officio hoc declarare põt,vt in ↄcor.ſigna.in p̄-
ce.gl.ſed partibus p̄ſentibus hoc fieri dẽt.ṗm id qđ no.ſ.eo.in his.
§.fi.[Firmiter inhibentes.]ver.[Fraudulenter.] ſi.ſ.de teſti.officii.
9 & c.requiſiuiſti.& c.fi.fraus † enim nemini debet patrocinari. vt
ſ.de reſcrip.ſedes.in fi.cum ſuis concordan.

S V M M A R I V M.

1 *Verba iuris calumnianda non ſunt,vel captanda.*
2 *Præbendæ diu vacare non debent,ſicut nec dignitates.*
3 *Canonici inane nomen poteſt quis ad tempus habere.*
4 *Interpretatio lata fit quãdo agitur de indulgentia vel priuilegio interpretãdo.*
5 *Clericorum nomine maiores,& minores intelliguntur.*
6 *Beatus qui excutit manus ſuas ab omni munere.*

CAP. XXXII.

TVa nobis. [Liceat biennio] alias nõ liceret hoc,vt patet in eo,quod le.& not.
ſ.de offi.ord.cum vos.niſi & hoc ex iuſta cã fieret de
ↄſenſu capituli.quod dic,vt le.& no.ſ. vt eccl.benefi.
c.vnico.§.fi.¶Quidam]ii.pars[Siniſtra interpretatione] vnde &
1 infamia notantur.C.de leg.l.ii. Sed nec † verba iuris calũnianda
ſunt,vel captanda.ff.ad exhi.l.pe.ſic.ſ.e.olim.& ſ.de priui. in his.
[Præbendas & maiora].ſ.præbendis,puta perſonatus,dignitates,
qđ aliqui non admittunt , cũ talia diu vacare non debeant , ſed
maiora appellat pinguiora. ṗm d.n.Tu dicas, ꝙ hæc opinio exp̄ſ
ſe p̃dicit declarationi Papæ infraſcriptę, & ↄcordat ſiniſtræ inter
pretationi præmiſſæ,& ideo eſt reprobanda.Nec ob.rõ diuerſita
tis,q̃ vñr tangere,qñ dicunt, ꝙ maiora beneficia non debent diu
2 vacare,idẽ.n.eſt & in p̄bendis,qa nec p̄bendæ† diu vacare debẽt,
ſicut nec dignitates.vt ſ.de ↄceſſ.p̄b.nulla. Hæc illud cõcedit hæc
indulgentia,qđ vñr intendere.ſ.ꝙ p̄p hoc beneficiorum collatio
differatur,nec.n.dicit,ꝙ ipſa beneficia, ſed fructus beneficiorũ li-
ceat retinere.Intelligas ergo,ꝙ beneficia ſunt infra ſua tp̄a ↄferẽ-
da,fructib.tñ ipſorum retentis vſque ad bienniũ.non ob.ſ.de p̄b.
maiorib.& c.ſuæ.cum ſuis ſim. qa illa oĩa authoritate indulgen-
3 tiæ excuſantur,& ſic inane†nomen canonici, vel p̄poſiti poterit
quis ad tp̄s hr̃e.p̃ illud.C.de inof.do.l.iij.ſ.vt eccl.benefi.ca.vnico.
§.pe.ſicut & patet in oĩb.receptis authoritate ap̄lica vltra nume-
rũ ↄſtitutum,qui expectant p̃ id,qđ le.& no. ſ. de p̄ben.relatũ. Si
vero beneficium tale ſit,quod hẽt ↄuentum , ſiue capl'm tenere ,
vel aliud onus ſubire,intelligo, ꝙ illa onera debeat eṗs ſupporta-
re,tum quia quælibet res tranſit cum onere ſuo. ſ.de decimis.cũ
non ſit in homine.§. fi.tum quia nec fructus intelliguntur , niſi
deductis expenſis.ff.ſo.ma.fructus.ff.de pe.hær.ſi a dño.vel a p̄re.
§.fi.& ll.ſeq.Nullus.n.caſus interuenire põt, qui hoc genus dedu
ctionis impediat.ff.fa.erc.fundus qui dotis.rñ.j.& §.j. ad fi.¶Nos
igitur]iij.pars[Declaram⁹]ſi.ſ.e.olim[In hoc caſu].ſ.vbi ſine gra-
ui præiudicio alicuius priuatæ pſonæ põt fieri interpretatio. Alio
quin p̃.C.ſi p̃ ius vel vti.pu.quoties.C.de eman.nec auus.ſ.de pri-
uil.paſtoralis.vbi de hoc.Vel in hoc caſu.ſ.qñ agitur de interpre-
4 tatione indulgentiæ,ſiue priuilegij,tunc†.n.dẽt fieri lata interpre
tatio.ff.de ↄſtit.prin.l.fi.& le.& no.ſ.de priuil. in his,ſ.de dona.cũ
dilectus.in fi.Secus qñ agitur de interpretatione reſcripti conten
tioſi & odioſi.ſ.de reſcr.c.fi.vbi de hoc.Vel dic,vt not,ſ.de priui.
a quia circa[Beneficiorum nomine][a] ſic nomine† clericorum oẽs
5 clerici maiores & minores intelligũtur. ſ.e.cũ tibi.& ita verbum
indefinite poſitum generaliter accipiendũ eſt,ſimile.ſ.de priu.qa
circa.vbi de hoc.xix.di.ſi Romanorũ.ff.de ſer.vr.præ.ſi ſeruitus.&
ff.de tute.l.iij.in fi.& ſ.de off.dele.ſup qõnũ.§.ſi vero duo, ar.p̃.j.q.
6 j.ſunt nõnulli.ibi,†Beatus qui excutit manus ſuas ab oĩ munere.
nõ dixit a munere&c.ſi.n.tm̃ de minoribus beneficijs intellexiſ-
ſet,de illis expreſſe dixiſſet hoc,& clarius & .ſp̄alius declaraſſet.ſ.
de

ADDITIO.

a ¶Beneficiorum nomine.Adde quid contineatur appellatione beneficiorum.Do.
in c.ſi propter tua debita.in ij.colum.de reſcrip.lib.vj.& per eundem.in c.fi.in fi.
de offi.vicarij.eo.lib.& per apoſtil.ap Panor.

SVM-

de pri.ĩ his.ſ̄.de deci.ad audiētiā.& ſ̄.de trāſ.epi.īter corporalia.§.
ſed neq;.C.ꝗ̄ ca.tol.l.vnica.§.ſi vero ñ oēs.ver. ſinaūt ad d̄ficiētes.

S V M M A R I V M.

1 *Clerici iu eccleſiis inſtitui debent ſed facultates earum.*
2 *Alimenta ſunt præſtanda ſecundum facultates.*
3 *Moderari quid ſignificet.*
4 *Mandatum iniquum moderandum eſt.*
5 *Vocabuli a ſignificatione non eſt recedendū niſi cōſtet ſcribentē aliud ſenſiſſe.*
6 *Augumentum in vtilitatem eccleſiæ eſt conuertendum.*

CAP. XXXIII.

TRanſmiſſæ.& inf. [Facultates.]Hoc.n. gn̄ale eſt, & ordina-
1 riū,ꝙ ſm̄ facultates eccleſiarū inſtituātur†in eis cleri
ci,& nō plures.ſ̄.de inſt.c.j.& c.authoritate.ſ̄. de vi.&
ho.cle.qm̄.vbi de hoc.ſ̄.de ↄceſ. præb. ex parte Aſtēſis.in fi.Sic &
2 ſm̄ facultates † præſtanda ſunt alimēta.ff.de trāſa.cū hi.§.in ꝑſo-
na.Sic & procuratio.ſ̄.de cen.cū Apoſtolus.rñ.j.in fi.& §. nec cū
canibus.& c.cū nuper.§.j.in fi.[Vobis dedimus in mādatis.] ver.
[Facultates.]interpretandū erat & intelligēdū, ꝙ non ſufficiebāt
facultates,ſicut canonici ſuggeſſerūt,vt p̄miſit,& hoc pp diminu
tionē ipſarū,ſi.n.diminutæ non eſſent,& hoc Papæ expreſſiſſent,
literas nō habuiſſent,ar.ſ̄.de ↄſti.cū.M.& ff.de ↄſti.prin in nouis.
ſm̄.a.n & a.g.j̄.e.§.fi.Tu dic,vt ibi no.& in ſeq.gl.[Moderantes.]
a Hoc verbū ᵃ induxit dubitationē:& ex hoc patet, ꝙ ſi vltra facul-
tates ſit clericorum numerus ↄſtitutus,eſt ad modū debitū redu-
cēdus in Auth.vt deter.ſit nu.cle.coll.j.ſm̄.B.ad idē in eo qđ no.
ſ̄.e.rñ.j.& hæc magis placet.q̃ p̄cedēs gl.¶Vos vero.] ij.pars.[Ex-
creuiſſe]Et hoc ēt mouit qōnē.qa vbi excreuerunt facultates,nu
merus augmētari dēt,vnde & in quolibet priuilegio tali, ſiue in-
dulgentia ponit̄ hæc clauſula,ſiue ſubintelligitur,niſi inm̄ excre
uerint eccleſiæ facultates,ꝙ poſſint pluribus ſufficere ↄpetenter.ſ̄.
de ↄſti.cū.M.& vbi meſſis multa eſt,& operarij pauci, alij mittē-
di ſunt.xxj.di.in nouo.vnde dubitabant iſti moderatores, vtrū ſi-
cut poterāt diminuere numerū,ſi facultates fuiſſent diminutę,ita
ēt poſſent augere numerū,cum facultates inueniſſent augmēta-
tas a tp̄e numeri ↄſtituti.Ex hac aūt decre.colligit̄,ꝙ ep̄s cū capi-
tulo ſtatutū numerū canonicorū & p̄bendarū,& ēt dignitatū nō
pōt diminuere ſine authoritate Papæ,& ex iuſta cā, q̃ iſti allega-
bāt,licet eſſet falſa,ꝑut poſtea ↄpertū eſt,ad hoc facit. ſ̄. de ↄſti.ex
p̄te.& c.cū veniſſent.vbi de hoc no.dic,vt ibi no.& j̄.e.c.fi.[Qua-
3 re q̃ſiuiſti.]ver.[Moderationis.]Propter hoc facit ad ti.† Modera-
ri.n.eſt diminuere id,qđ inducit grauamen,& reducere ad ęq̄tatē
ſic iudex ex cā moderari pōt tp̄s appellatiōis.i.abbreuiare.ſ̄.de ap.
4 perſonas.& c.cum ſit Romana.& c.oblatę. Sic† & iniquū manda
tū moderandū eſt.ſ̄.de iureiu.quintauallis.Sic in ſocietate. ff.pro
ſocio.ſi ſocietatē.& ff.de ope. lib. ſi libertus.Itē patet hic,ꝙ forma
mandati diligēter ſeruāda eſt.ſ̄.de reſcr.cum dilecta.cū ſuis ↄcor.
4 Itē ar.ꝙ†non eſt recedendum a ſignificatione vocabuli,niſi ↄſtet
ſcribentē aliud ſenſiſſe.ff.de le.iij.non aliter.ſ̄.de deci. ad audiētiā. ſ̄.
de tranſl.epi.inter corporalia.§.ſed neq;,ar.ↄ̄.ſ̄.e.p̄terea. & c.intel
ligētia.vbi de hoc ſm̄.B.¶Quo circa.]iij.pars.[Nō ſunt minutę]
ſubaudi,neq; inſufficiētes,vt patet in eo,qđ no.ſ̄.e.c.rñ.j.ſup. quo
vide.qđ no.ſ̄.de p̄b.cū ſm̄ Ap̄lm.§.pe.[Cum moderatio.]qa ma
gis ſapit mēs huius verbi diminutionē,& magis ipſam ſignificat,
q̃ augmētū.[In eodē ſtatu.]rōnabili.alioquī ↄ̄ in eo,qđ le. & no.
5 ſ̄.de ↄſti.cū oēs.§.fi.[In vtilitatē.]ver.[Cōuertētes.]No. † augmē
tū ↄuertendū in vtilitatē eccleſię.ad idē.ſ̄.de of.or.cū vos.in fi.qđ
vr̄ intelligendū,qñ p̄ter canonicorū diligentiā hoc ↄtingit:alio-
quin ↄ̄.ar.C.de allu.l.iij.& in eo qđ le.& no.ſ̄.de pri.c.fi.ſ̄. de pec.
cle.c.fi.ſ̄.de reb.eccl.nō alie.ad aures.qđ dic,vt no.ſ̄ de ↄſti.cū.M.
§.j.[Donec duxerimus.]ar. ꝙ idē iuris eſt vndecūq; & qualrcūq;
augmētum licite ↄtingat.Itē ar.ꝙ ad Papā eſt in talibus recurren
dū.qđ verū eſt,ex quo hoc ſibi retinet,vt hic dicit.& ar. ſ̄. de iure
pa.cū dilectus.ſ̄.de app.vt noſtrū.ver.fi.ſ̄.vt lit.pen. eccleſia.ij.rñ.j.
alioquin ep̄s cum conſenſu capituli de his poterit ordinare. qđ
dic,vt no.ſ̄.de conſti.c.pen.& de vita & hone.clerico.quoniam.

ADDITIO.

a ¶Hoc verbum.Adde de hoc verbo,gl.& Domi.in c.cupientes. de elec. lib.vj.&
tex.& Doc.in c.inquiſitionis.ſ̄.de accu.ſecundum And.Sic.hic.

¶De regulis iuris. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Rei appellatione quid contineatur.*
2 *Emptio quomodo diſſoluatur quaſi ſicut proceſſum ad traditionem rei,& an ſufficiat ſolus conſenſus.*
3 *Matrimonium corporale ſolo conſenſu contrahitur.*
4 *Mr̄imoniū ſp̄ale ēt ſolo cōſenſu cōtrahit̄,ſed poſt annū ſolo diſſenſu nō ſoluit̄.*
5 *Homo per ſimplex votum ſe Deo obligat.*
6 *Epiſcopus ſolus confert ordinem,& honorem,ſed non ſolus aufert.*
7 *Sp̄ſalia ſp̄ualia,& corporalia cētrahūt,& diſſoluunt ſolo cōſenſu,& diſſēſu.*
8 *Fallentiæ regulæ c.j.de reg.iu.*
9 *Poſſeſſio omnis an ſolo animo amittatur.*

CAP. PRIMVM.

1 OMnis res. Pōt exponi.i.oīs†obligatio, ſiue ↄ̄ctus, ſicut patet in ſti-
pulone,q̃ verbis ↄ̄hit̄,& verbis tollit̄, & in vēdi-
tione,& locatione,& alijs ſimilibus ↄ̄ctibus, q̃
ſicut ↄſenſu ↄ̄hunt̄,ſic & reintegra ↄ̄rio ↄſenſu
diſſoluūtur.ff.e.ti.nihil tā nāle.ff.de pac.ſi vnꝰ
§.pactus.ver.idē dicemꝰ.& l.ab emptiōe.C.qñ
licet ab emp.di.l.j.alioqn ſi ambo ↄ̄hētes diſſentiāt, ſemel obliga-
tus nō pōt ſolus ꝑ diſſenſum ſuū oblatione tollere ſemel ↄ̄ctam.
2 C.de acti.& ob.ſicut in initio:ſed & ſi † ad traditionē rei ꝓceſſū
ſit,nō ſolū nouus ↄſenſus ↄ̄rius req̄ritur,ſed & ↄ̄ria traditio.i.retra
ditio.vt ff.de pact. ab emptione. Fallit hæc regula in mr̄imonio
3 corporali & ſpirituali.† Nā corporale ſolo ↄſenſu ↄ̄hit̄. xxvij.q.ij.
ſufficiat.ſed ſolo diſſenſu nō diſſoluit̄.xxxij.q.vij.licite.Et eſt rō,vt
4 no.ſ̄.de ſpon.du.c.fi.Spirituale†ēt ſolo ↄſenſu ↄ̄hitur, ſed ſolo diſ-
ſenſu ſaltē poſt lapſum anni q̃tū ad oblōnē Deo factā nō diſſol-
uit̄,vt patet.ſ̄.de reg.ſtatuimus.nec ſp̄uale ep̄ale poſt ↄfirmationē.
qđ dic,vt le.& no.ſ̄.de trāſl.epi.c.ij.§.j.Qđ & in oī voto obtinetur,
5 †hō.n.ꝑ ſolū votū,ēt ſimplex ſe Deo obligat,ſed nō ſolo diſſenſu
hæc oblō tollitur,vt patet.ſ̄.de voto.licet.& c.magnę.§.j.ver.ſane.
6 †Solus ēt ep̄s ↄfert ordinē & honorē,ſed nō ſolus aufert, vt patet
7 in eo,qđ le.& no.ſ̄.de trāſl.epi inter corporalia.† Spōſalia vero tā
corporalia,q̃ ſp̄ualia,ſicut & ſolo ↄſenſu ↄ̄hunt̄, ſic & ſolo diſſen
ſu diſſoluūtur.Exēplū de corporalibus in eo,qđ le.& no.ſ̄.de ſpō.
8 c.ij.& de ſp̄ualibus in eo,qđ le.& no.ſ̄.de trāſl.epi.c.ii.§.j.† Fallit ēt
hæc regula,vbi ↄ̄rius actus ↄgruus interuenire nō pōt, ſicut patet
in baptiſmo,& aliis ſimilibus ſacris,q̃ ſemel admiſſa,nunq̃ amit-
tūtur.j.q.j.qđ quidā.ſ̄.de diuor.quāto.§.nā & ſi mr̄imoniū. & ar.
xv.q.vii.ep̄s ſacerdotibus.Et in ſigillo virginitatis, qđ ecōuerſo ſe-
mel amiſſum nunq̃ recuperat̄:qa nec ↄ̄rius actus ↄgruus interue
nire pōt.xxxii.q.v.ſi Paulus.Patet ēt hoc, vbicunq; character im-
primitur,ſiue ſp̄ualis,vt ꝓbatū eſt, ſiue corporalis, vt ꝑ ſe patet, &
no.ſ̄.de ſchiſma.c.j.& in Summa eiuſdē ti.Fallit & hæc regula in
recōciliatione excōicatorū,& aliorū peccatorū q̃tū ad eccleſiam
militantē,licet.n.peccator ſolo ↄſenſu & in momēto obliget̄,nō
tñ ſolo diſſenſu ſatisfacit,vt patet.lxxxii.di.p̄sbiter. Solo ēt verbo,
excōicatur q̄s.ſed nō ſolo verbo,ſoluit̄,vt no.ſ̄.de ſen.exc.cū deſi-
deres.& c.a nobis.& c.ſup eo. Itē oblō, q̃ ↄſenſu nata eſt alio mō
tollit̄.ſ.ꝑ acceptilationē verborū.ff.de reſcin.ven.cū emptor.Item
oīs oblō ſolōne,ſiue ſatisfactione tollit̄,ſed nō ſic ↄ̄hit̄.Inſt. quib.
mo.tollitur obli.in prin.Itē ↄfuſiōe.ff.de fideiu. hæres.Itē peculiū
facilius adimit̄,q̃ ↄcedatur.ff.de pec. non ſtatim. Itē ſicut acq̄rit̄
poſſeſſio corpore,& animo.ff.de acq.poſ.poſſideri.eodē mō amit
titur.ff.de acq.poſ.queādmodū.Sed ↄ̄:qa ſolo aīo amittitur. ff.de
acq.poſ.poſſideri.§.in amittenda.So.Hoc verū eſt de ciuili poſſeſ
ſiōe,ſecus de ciuili & nāli,ſiue corporali.vt in illa.l.queādmodū.
9 ſm̄ T.Tu dicas,ꝙ†oīs poſſeſſio ſolo aīo amitit̄,ſi ab aīo incipias
vt in illo.§.in amittenda.Si vero incipias a corpore,tūc vtrūq; re-
quirit̄,vt in illa.l.queādmodū. Cū ergo nunq̃ acq̄ratur poſſeſſio,
niſi corpore,& aīo ſuperueniēte,vt in l.poſſideri.rñ.j.ſolo aūt aīo
amittat̄,vt ī §.in amittēda.reſtat,ꝙ facilius amitit̄,q̃ acq̄rat̄,& ſic
iſta regula fallit ibi.Fallit & in q̄buſdā caſibus,in q̄bus repit̄, ꝙ ali
q̄s p̄t ligare,& ñ ſoluere,vel ↄ̄,vt le.& no.ſ̄.de ma.& ob.cū īferior.

S V M M A R I V M.

1 *Iudicare nolite,eſt non iudicabimini.*
2 *Interpretationem benigniorem ſequi debemus in re dubia.*
3 *Reus in dubijs abſoluitur.*
4 *Deus ſecretorum iudex eſt.*

CAP. II.

EStote miſericordes. Lu.vii. [In hoc loco] q̄ ſeq̄tur ī
1 ipſa authoritate.ſ. nolite†iudicare,& ñ iudicabimini.
T.Et no.ꝙ hæc ſunt verba Bedæ verba euāgelij expo-
nētis.[Ea facta.]ſ.publica & notoria,ī q̄bus peccatū mortale apte
notari nō pōt,vt in d̄ria.[In meliorē partē.]i.benigniorē, vt ſ.res
potius valeat,q̃ ꝑeat.ſ̄.ti.j.abbate.§ ↄ̄ qđ fuerat.ver.hic aūt ſenſus.
& ſ̄.de fi.inſtr.īter dilectos.§.cæterū.ver.vt tñ.§.fi.ff.de reb.du.quo
2 ties.† Et benigniorē interpretationē ſeq̄ debemus in re dubia.ff.de
3 his q̃ in teſt.delen.l.ꝓxime.Sic.n.in dubiis†abſoluit̄ reus:qa illud
eſt benignius.ſ̄.de fi.inſtr.inter dilectos.in fi.& ſ̄.de ꝓb. ex literis.
niſi in caſibus,qui ibi ponunt̄.ſ̄.de te iu.c.fi.Vel expone meliorē.
i.ſecuriorē pro eo,ꝙ in vno nullū,in altero vno magnū periculū
timeat̄.qđ dic,vt le.& no.ſ̄.de homic.ad audiētiā.& c.ſignificaſti.
ii.§.q̄d ſi diſcerni.& ſ̄.de cle.ex.mi.illud.§.licet aūt.& ſ̄.de ſpō. iu-
4 uenis.¶Qđ.n.]ii.p̄s.[De manifeſtis.]qa ſecretorū †Deus iudex ē.
xxxii.di.erubeſcāt.& xxxii.q.v.Xp̄iana.ii.q.v.ↄſuluiſti.& le.& no.ſ̄.
de ſimo.ſicut nobis in fi.[Vt ſtuprū.] lxxxi.diſt. Apoſtolus.xxxii.
q.i.§.i.hæc enim in ſui natura mala ſunt.ſ̄.de iureiur. & ſi Xp̄s.§.
q̄dā.& ſ̄.de delic.pu.c.i.[De quibus.]ver.ex quo publica ſunt,alio
quin ↄ̄.ii.q.vi.ſi tm̄.& c.placuit.& le.& no.ſ̄.de offi.or. ſi ſacerdos

S V M M A R I V M.

1 *Veritas triplex eſt.*

2 *Ius commune quandoque indiſpenſabile eſt.*

CAP. III.

QVi ſcādalizauerit. Matth.xviij. Colli-ge caſum. xj. q. iij.
inter verba.& xxij.q.ij.primū.in prin.& xxxij.q. v.ita
ne.& ſ̄.de his q̃ vi metusve cauſa fiūt. ſacris.[Vtilius]
1 hæc verba ſunt Bedæ.[Veritas.]Quæ†triplex eſt.ſ.bonæ vitæ, hæc
nunq̃ omittenda eſt pp ſcandalū,& ad quēlibet pertinet. Alia iu
ſtitiæ,hæc ad iudicem pertinet. Alia diſciplinæ,hæc pertinet ad p̄-
latum,hæ tñ duæ proximæ q̄ñq; omittuntur pp ſcādalum.50.di.
vt conſtitueretur.Et intellige,qđ hic dr̄ de his, quæ indiſpēſabilia
ſunt.Nam & tale ius cōe,quod indiſpenſabile eſt,veritas appella-
tur.de hoc dictū fuit.ſ̄.de tem.or.ſanc.Et qđ dicitur ibi de verita-
2 te iuſtitiæ,intellige ſm̄ ꝙ hic dicitur.Ius†vero cōe q̄ñq; indiſpen
ſabile eſt.j.q.vlt.& ſi illa.& de tali loquitur hic.Tale ius pro nullo
ſcandalo relaxandū eſt.Sed qñ ius cōe indiſpenſabile eſt propter
ſcandalum,receditur a iure.50.diſt.vt conſtitueretur.& j.q.vlt.di-
ſpenſationes.& c.exigūt.ſm̄.B.De hac materia dic,vt ple.no.ſ̄.de
renun.niſi cū pridē.§.pro graui quoq; ſcandalo.& de tem.or.c.ij.

S V M M A R I V M.

1 *Neceſſitatis tempore omnia ſunt communia.*
2 *Neceſſitas excuſare debet.*
3 *Dauid propter neceſſitatem famis commedit panes propoſitionis.*
4 *Pater poteſt vendere filium propter famen.*
5 *Aegrotus non dicitur frangere votum ſi comedat carnem in quadrageſima.*
6 *Neceſſitas quid ſit.*
7 *Peccatum voluntarium eſt,alias non eſt.*

CAP. IIII.

QVod non eſt. Matth.ij. Nunq̃ legiſtis, quid fecerit Dauid, qñ neceſſitatē
habuit,& eſurijt? ibi dicit gl.Bedæ, ꝙ non eſt licitum
in lege &c.vt hic ſequitur.[Neceſſitas.]Hoc ideo:quia
neceſſitas legi non ſubiacet.ſ̄.de obſer.ieiu.ca.ij. in fi.ſ̄.de conſue.
1 quanto.& de con.diſt.j.ſicut.& di.iij.peruenit. vnde † neceſſitatis
tp̄e omnia ſunt cōia.xii.q.j.dilectiſſimis.& maxime.ff.ad l.Ro.de
iac.l.ii.§.cum in eadem naui in fi.qđ intelligit̄ in hoc caſu. Et ſic
2 eſt hic & in p̄dictis iuribus,ar.† neceſſitatē excuſare debere.ad idē
de con.di.v.diſcipulos,ar.xli.di.quiſquis.& c.delitiæ.& lxxxi.di.cū
3 omnibus.& ſ̄.de fur.ſi quis per neceſſitatem.vnde & propter †ne
ceſſitatem famis Dauid comedit panes ꝓpoſitionis.xxv.q.j.§. his
4 ita.Et†propter hāc pater pōt vēdere filium.C.de patri. qui fi.diſ.l.
ii.ſm̄.B.[Nam & ſabbathum.]ver.Nota,ꝙ præceptum fuit vete-
ris legis cuſtodiri ſabbathum,vnde ſi qui colunt ſabbathum, ex-
teriorem ritum legis reuocant.de con.di.iii.peruenit. ſm̄.B.[In
ſabbatho.]hoc eſt propter neceſſitatem.xxiii.q.vlt.ſi nulla.[Sic &
hodie.]ver.[Aegrotus.] etiam ſi in quadrageſima carnes come-
5 dat,†non dicitur frangere votum.ſ̄.de obſer.ieiu.c.ij.§.fi. Patet igi
tur ex hoc c.ꝙ neceſſitas in aliquibus,& q̄ñq; a peccato excuſāt,
6 & merito.nam neceſſitas†contraria eſt ſpontaneæ,ſeu liberæ vo
lūtati.ar.ff.quod me.cau.l.j.peccatū autē ſm̄ beatū Aug.adeo vo-
7 lūtariū†eſt,ꝙ ſi nō eſt volūtariū,nō eſt peccatū.xv.q.j.§.j.& c.illa.

S V M M A R I V M.

1 *Clandeſtina poſſeſſio non parit ius,nec præſcribitur.*
2 *Iudicandum eſt in dubio pro ſubditis.*

CAP. V.

1 QVod latenter. Clādeſtina†ergo, vel violēta vel aīs illicita poſſeſſio non
parit ius,nec præſcribitur, vt hic patet & ff. qđ vi aut
clā.l.j.Inſt.de vſuc.§.furtiuæ.ſ̄.de præſcri.c.fi. & hæc
eſt litera ſatis expreſſa cōtra ciuitates,& dños, tam eccleſiaſticos,
q̃ temporales, qui violentes conſueuerunt occupare loca talleas
& exactiones,& annua ſeruitia extorquere,qđ tp̄e nō inuenitur.
ad idem.x.q.iii.quia cognouimus.& in eo,qđ le.& no.ſ̄.de cenſi.
peruenit.ſ̄.de immu.eccl.non minus.& c.aduerſus. vnde & ſi di-
cāt,ꝙ talia perceperunt a tp̄e,cuius non extat memoria.vt ſ̄.e.qui
buſdam.§.j.in fi.attendendum eſt vtrum gratis pacificè & quietè
perceperint,& habuerint,& tunc vr̄ ꝙ ſit pro eis ſententiandū,vt
ibi.cum ſuis ↄcor. Aut clam,vel violenter,ſeu alias illicitè, & tūc
vr̄ contra eos ſententiandum, vt hic cum ſuis ſimilibus,& ſuper
hoc inuenies iura multa pro & contra.no.ſ̄.de cen.peruenit.quę
2 hoc modo potes ad concordantiam reuocare.†In dubio vero vi-
detur pro ſubditis iudicandum,eſt.n.præſumendum,ꝙ potius ꝑ-
ſtiterint hoc inuiti,q̃ voluntarij,ar.ff.de prob.cum de indebito.§.
ſin vero ab initio.ff.de do.filius.nam & ſi pignora capiātur,& re-
dimantur,vel ſuſidiū probabiliter timeant,ſeu vexationem ſuā re
dimant,per talem præſtationem non acquiritur ius,vt hic patet.
& ar.j̄.e.qui ex timore.C.qđ me.cau.l pen.& fi.& in eo, qđ leg. &
no.ſ̄.de priui.ſi de terra.reſpon.j. & de maio.& obed. dilecti. ante
fi.& de ſimo.dilectus.j.ſ̄.de exce. præla.ad aures.& c.ſane.& c. cū
ad quorundam.& de reſti.ſpol.olim.iii.arg.pro dñis.ſ̄. de dona.c.
j.& de teſta.cum in officiis.item arg.pro & contra. xiiii, q. v.non
ſane.[Per vim.] ff.quod me cauſa.l.j.& l.metum.§. ſed quod præ
tor.quod dic,vt no.ſ̄.quod me.cau.abbas.& c.ad audientiā.& c.fi.

S V M M A R I V M.

1 *Quæſtio ex cauſa inſtigenda eſt.*
2 *Clerici an ſint torquendi.& nu.4.& 6.& 7.*
3 *Accuſatores epiſcoporum,& teſtes torquentur.*
5 *Accuſator ſi ſit ſuſpectus non eſt admittendus.*
8 *A quæſtionibus non eſt incboandum.*

CAP. VI.

CVm in contemplatione. [Initio]q.
d.nō eſt hoc faciendū ex abrupto, ergo ex poſtfacto
1 deliberatione habita,& †ex cā ad qōnem ꝓcedi pōt.
2 ff.de quæſtio.ex libero.†Sed nūquid clerici ſunt torquendi?Ita vr̄,
3 nam & † accuſatores ep̄orum,& teſtes torquētur.ii.q.j. in primis.
v.q.v.illi qui.ergo clerici quia laici non admitterētur cōtra ep̄os.
4 ii.q.vii.ipſi teſtes,Sed contra:quia†nullus torquetur liber homo,
5 niſi ſuſpectus.ff.de quęſt.ex libero.ac nullus†ſuſpectus ad accuſan
dum admittitur.iii.q.v.accuſatoribus.& c.ſeq.& q.viii.c.j. & patet
in eo,qđ le.& no.ſ̄.de accu.repellātur.& c.cum.P.Manconella.er
go nullus torquendus eſt admittēdus.So.Verum eſt, niſi in exce-
ptis criminibus,vel qñ accuſatus de ſua ſecurus innocentia, talē
gratis admitit,ar.in eo,qđ le.& no.ſ̄.de reſt.ſpo.c.j.Alij dicunt, ꝙ
6 †nullus clericus eſt torquēdus,licet poſſet pro crimine verberari.
xlv.di.cum beatus.leuiter tñ, ita ꝙ non tranſeat in pœnam ſan-
guinis,vt patet in eo,quod le.& no.ſ̄.ne cle.vel mo.c.ſnīam.& de
7 rap.in archiep̄atu.Nec obſtāt ſupradicta c.quæ † dicunt accuſato
res ep̄orum torquendos eſſe:quia intelligenda ſunt de accuſatori
bus laicis, & in criminibus exceptis. Tu dicas, ꝙ adhuc remanet
abſurditas,ep̄s.n.non niſi in foro eccleſiaſtico accuſari pōt: quia
nec clericus,vt patet.ſ̄.de iu.at ſi clerici.& c. clerici. ergo ſm̄ hoc
in foro eccleſiaſtico locus eſt qōni qđ verū putamus nō ſolū de
laicis,quinimo & de clericis,vilibus tñ,& ſuſpectis,dummodo ex
cā fiat,& ꝙ ſit quæſtio moderata,ar.in eo,qđ le.& no.ſ̄.de cri.ſal.
ad audientiam.& ſ̄.de rap.in archiepiſcopatu, & hoc verū eſt ēt,
nō ſolū,cum de crimine quæritur, ſed etiā, ſi de pecunia agatur,
8 ar.hic & patet in eo,qđ le.& no.ſ̄.de po.c.j. [Nō † eſt a qōnibus in
choandum.]vt ff.de quæſt.l.j.C.de quæſti.milites. qđ ſi fiat etiam
ſm̄.l.ante ſententiam (intelligas tu nulla præſumptione p̄cedente) appellari poteſt.ii.q. vj. non ſolent.ver.ante ſententiam. quod
& de homine libero eſt intelligendum.ff,de quæſti.ex libero.

S V M M A R I V M.

1 *Eccleſiæ prædia priuilegia habent.*
2 *Inuaſores prædiorum eccleſiæ,vt ſacrilegi puniuntur.*
3 *Excommunicatus eſt qui percutit epiſcopum,vel a ſede ſua violenter expellit.*

CAP. VII.

QVæ multoties.& inf. [Quicquid.]ar. ſ̄.de pę.c.j.& vj.
q.j.imitare.j.q.j.reperiūtur.ſ̄.de iudæ. ita quorundam.
1 [In ſacratis.]& ēt in nō ſacratis,nā & prędia†ecclię
priuilegia habent. xvi. q. j. ſimiliter.& §.nouarū.cū legibus ſeq.&
eccleſiarū ſerui.xii.q.ii.eccleſiarū ſeruos.& patet.C.de epi. & cle.l.
2 ii.ad fi.vnde & inuaſores †prædiorū & hominū eccleſiæ tanq̃ ſa-
crilegi puniūtur.xii.q.ii.nulli liceat.& c.prædia.& le.& no.ſ̄.de fo.
3 cōp.cōqueſtus.[Et ep̄s]talis cōmittit in Deū,quē ſcādalizat.xciii.
di.nulla ratione.& c.illo proculdubio.Ius publicū lædit.di.j. c. pe.
4 ff.de iuſt.& iu.l.j.§.ius publicū.& qui†ep̄m comprehendit,vel per
cutit,vel a ſede ſua violenter expellit,anathematizatur, & bona
ſua perpetuo traduntur iuri eccleſiæ cathedralis.xvii.q.iiii. ſi quis
deinceps.[Quia ſacra ſunt.]ver.Eccleſia.n.vaſtare,& eius prædia,
& donaria inuadere,& ſacerdotes eius inſeq̄, ſacrilegiū eſt, vt pa-
tet.xvii.q.iiii.ſi quis eccleſiā.& c.attendēdū eſt.& c. ſeq. [Violari.]
nā & in his ius publicū ↄſiſtere dr̄.ff.de iuſt.& iu.l.j.§.ius publicū.

S V M M A R I V M.

1 *Charitas eſt ſumma omnium bonorum operum.*
2 *Timens Deum faciet bona.*
3 *Timor charitatem introducit,ſicut ſeta filum.*
4 *Factum non dicitur,quod legitimæ factum non eſt.*
5 *Inuitus qui ſeruit,rem & meritum perdit.*
6 *Inuitus qui offendit non eſt ei ita imputandum.*

CAP. VIII.

QVi ex timore. ſ.ſeruili, qui nō pōt ſimul eſſe cū charitate.xxiii.ff.iiii.nō pōt
nec talis ſpiritu Dei ducitur.xxiii.q.vi.§,ex his.nec pōt
1 talis pręcepta dñi adimplere,ex quo eſt ſine charitate,cum†cha-
ritas ſit ſumma omniū bonorū operū.de pę.di.ii.charitas.ſecus ſi
hoc faciat filiali timore,qui habetur ſimul cum charitate, vnde
2 Eccle.xv.a.†Qui timet Deū faciet bona,ſicut ſeta† introducit fi-
3 lū, ita & timor charitatē,de pę.di.ii.ſicut ſeta.creſcit autem cha-
ritas,& minuit̄ timor.e.di.forte.xxiii.q.vi.ſchiſmatici.[Iā non fa-
4 cit.]ar.ꝙ non dr̄†factū,qđ non eſt legitime factum.ad idē.xxiiii.
q.i.pudenda.xxii.q.ii.faciat.ſ̄.de iu.pa.qđ autem.ſ̄.de regu.ad no-
ſtrā.ſ̄.de tranſl.epi.c.ii.§.ſed neq;.ver.ſicut iuxta.cum ſus concor.
5 Itē eſt ar.ꝙ†qui inuitus ſeruit,& rem, & meritum perdit, & ideo

indignus premio.vt 23.q.6.§.ex his,circa prin. & talis obedientia
nulla,vel minima eſt.viii.q.1.ſciendum.ergo per cōtrarium , qui
6 †inuitus offendit,nō eſt ei ita imputandū.ff.de bo.li.qui cum ma
ior.§.ſi libertus.& ff.fam.er.qui erat hæres,Item eſt,arg.ꝙ ſi cleri-
cus inuitus ferat teſtimoniū ꝯ eccleſiam ſuam, ꝙ ei nō ſit impu
tandum,ſecus ſi ſponte aduocet ꝯ ipſam.s̃.de poſtu.c.vlt.Tu vero
dicas, ꝙ ſi excuſetur a tanto , non tamen a toto , vt patet in eo,
quod legitur,& notatur.s̃.quod me.cau.ſacris.

SVMMARIVM.

1 *Reus omnium factus eſt qui in vno legem offendit.*
2 *Virtus omnis detrimentum patitur ab vno vitio.*
3 *Peccato qui in vno perſeuerat omnia bona perdit,*
4 *Saluari nemo poteſt abſque charitate.*
5 *Teſtis qui aliquid addit de ſuo,totum teſtimonium partis mandacio decolorat.*

CAP. IX.

DEfleat. [In vno.] ſ. præcepto legis, vnde.ſcriptū
1 eſt Ia.ii.d.Qui totam †legem ſeruauerit,
offendit autem in vno,omniū factus eſt reus. de pœ.
diſt.v.fratres.vel in vno.i.mortali peccato.[Factus eſt
omnium reus.]quo ad vitam æternam : quia pp id ſolum dāna-
2 bitur,nam & omnis †virtus detrimentum patitur ab vno vitio.
3 de pę.di.v.dolendum.†qui.n.in vno peccato pſeuerat,oīa bona p
dit,vt ibi.Vel in vno.i. in vna virtute : quia tunc vitiū aſciſcitur.
4 xxxii.q.1.cum renuntiatur.Vel in vno.i.in charitate ſine †qua ne
mo ſaluatur.vnde Apoſtolus. j. Corin.xiii. Et ſi tradidero corpus
meum ita vt ardeam,charitatem autem non habeam,nihil mi
hi prodeſt.de pœ.diſt. iij. ſi quis autem non habens charitatem .
5 ad fi.di.Sic & in teſte.is enim,†qui aliquid addit de ſuo, totum te
ſtimonium partis mendacio decolorat.iii.q.xi.pura.ſi.de conſe-
cra.diſtin.iii.non licet.non oportet.& ix.di.ſi ad ſcripturas ſacras.

SVMMMRIVM.

1 *Paſtor qui tacet,vel diſſimulat,conſentire videtur.*
2 *Epiſcopi propter negligentiam in corrigendo ſubditos deponi debent .*
3 *Paſtor tenetur de cuſtodia.*
4 *Argentarius qui dicit librū rationis incendio, vel ruina amiſiſſe probare dēt.*

CAP. X.

QVamuis. [Paſtor neſcit]Quia paſtor, ſiue prę
latus tenetur inquirere, & corrigere
ſubditorum exceſſus, alioquin ſanguis eorum de prę
latorum manibus requiretur.s̃.de offi.ordi.irrefraga-
bili. reſpon. j. cum concor.ibi poſitis.& ſic non habebit excuſa-
1 tionem. Paſtor†.n.qui tacet,vel diſſimulat,ꝯſentire videtur. xliij.
diſt.ſit rector.ibi,paſtorem enim &c.83.diſt.error. quare non po
teſt vti pro defenſione ſua.verbo apoſtoli dicentis . Act. xx. alias
xv.f.Mundæ ſunt manus meæ a ſanguine.&c.diſt.xliij. Epheſiis.
2 vnde†tales deponi debent propter negligentiam.8 r.di.dictum.
3 & j.q.j.§.ecce cum honoris.lix.alias lxix.di.c.ſi.inſi. Item†paſtor
tenetur de cuſtodia.ff.loc.qui mercedem.xiij.q.iiij,tres perſonas.
dic & ſi dicatur,ꝙ dolo eius periit,& ipſe neget,ipſi incūbit ꝓba-
tio,cum ipſe ratione officij debeat cuſtodiam habere , vt hic pa-
tet.& ar.in eo quod leg.& no.s̃.de offic. archid. ea quæ.& ſi dicit
4 amiſſam ouē,probet & ipſe dolum abſuiſſe,ſicut argentarius † ꝓ
bare debet ſe amiſiſſe rationē cum ruina,vel incendio.ff.de eden.
ſi quis ex argentariis.§.vlt.Idem in cuſtode carceris. ff.de cuſto.&
exhi.re.l.pe.& vlt.& ff.de effracto.per totum.& idem in depoſito.
ſupra,de depo.bona fides.cum ſuis concord.& adde quod no.ſu-
pra, de pœn.omnis.reſpon.j.vbi notatur quid ſit cura.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia Romana quod probat,vel reprobat, & aliæ facere debent.*
2 *Homagium in ſpiritualibus non debet fieri.& nu.4*
3 *Obedientia ad ſpiritualia extenditur.*
5 *Iuramentum obedientiæ poteſt exigi pro ſpiritualibus.*

CAP. XI.

INdignum. [Alienū.]ergo & a cōſuetudine
aliarū eccleſiarū debet eſſe alie-
1 nū:†quia qđ Romana eccleſia ꝓbat , vel reprobat,&
alię eccleſię hoc idem facere debent,cū ab ipſa ſuam
habeant inſtitutionem,& authoritatē.xi.diſt.ꝯūs.& c. nolite.ex-
ceptis priuilegiis ſuis.qđ dic,vt no.s̃.de temp.or.c.1.& de re iud.in
2 cauſis.[Homagiū.]i.ſacramentū†fidelitatis,qđ non debet quis fa
cere pro aliquo ſpirituali,cū illud ſit ſimoniacū.s̃.de ſimo.ex dili
gēti.vbi de hoc.Alias aūt clericus tenetur p̄lato ſuo facere obediē
tiā,& in caſibus debet iur̄m præſtare de obedientia,ſiue ēt fidelita
tē poſt receptam adminiſtrationem.s̃.de iureiu.nullus. xxiii.diſt.
q̄q̄.s̃.de ma.& obe.dilecti filii.& s̃.de iureiu.ego.& s̃.de priui.anti-
3 qua†Et extenditur obedientia ad ſpiritualia,& in his,quæ ad eū
pertinent,vel ad officium cuiuſlibet prælati,ar.x.di.ſuſcipitis.xi.q.
iii.quid mirum.vii.q.1.quia frater.ad quem.& laici, & ēt Impera-
4 tor tenentur.lxi.di.Valentinianus.s̃.de ma.& obe.ſolitæ.† Homa
gium vero eſt de temporalibus,& de his,quæ ad temporalia perti
nent.xxii.q.v.de forma.& ideo homagium in hac ſignificatione
ſumptum nunq̄ pro ſpiritualibus eſt præſtandum, vt hic,nec ꝓ-
deſſet in hoc conſuetudo: quia tanquam iniqua præſcribi non
poſſet,vt patet in eo,quod le.& no.s̃.de conſue.c.1.& fi.ſecūdum.
5 d.n.†Pro ſpiritualibus igitur exigi poteſt iuramentum obediētię,
prout no.s̃.de ma.& obe.legabatur.s̃.de iureiu.ego. alias enim in
ſpiritualibus nullum iuramentum,nulla pactio, nulla obligatio
illicita debet interuenire,& ſi interueniret,nullam obligationem
de iure,vel de facto inducit.s̃.de pac.pactiones.B.quod dic, vt no.
s̃.de ſimo.ex diligenti.s̃.de ſta.mo.recolentes.§.1.s̃.de exceſ.præla.
grauem.s̃.de priui.antiqua.reſpon.1.ita ꝙ poſtquam.s̃. de re iudi.
cum inter vos.s̃.de iureiu.nimis.ergo Deum time,& eius manda
ta obſerua.hoc eſt omnis homo.Eccl̄i.vlti.

Explicit commentum decretalium domini Hoſtienſis.